

1.792

560 J. H. Green

queba. que a

queba. que a

queba. que a

queba. que a

queba. que a

queba. que a

queba. que a

queba. que a

queba. que a

queba. que a

queba. que a

D. Francisco Jurado lo ley ~~todo~~ en m^d 1698
pero no es *MS.*
Vicente

Ex Libris Bibliothecae Regiae Palatinae
Ex Libris Bibliothecae Regiae Palatinae
Ex Libris Bibliothecae Regiae Palatinae
VINDICIÆ AUGUSTINIANÆ,

QVIBVS ACCEDVNT VT PRÆAMBVLVM,

HISTORIA PELAGIANA,

Et dissertatio

DE SYNODO V.

OECUMENICA.

AVCTORE

EMINENTISSIMO DOMINO

D. FR. HENRICO DE NORIS
VERONENSI

S. R. E. CARDINALI,

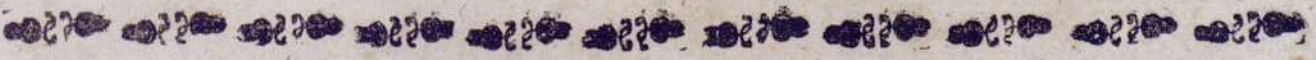
Ex Augustiniano Ordine assumptor

POSTREMO NVNC LVCI DONAT

M. FR. PETRUS TERAN,

DOCTOR SALMANTINVS ; ET IN EADEM VNIVERSITATE POST
alias, Durandi Cathedræ Moderator Salmanticensis sui Conventus
bis Prior, & suæ Provinciæ tot vici-
bus Visitator.

SVPERIORVM IVSSV.

Salmanticæ: Ex Officina GREGORIJ ORTIZ GALLARDO. Anno Dñi. 1698.

VINDICIE AUGUSTINIANÆ

QUIBUS ACCEDUNT UT PRÆAMBULUM

HISTORIA PELAGIANA

ET DISTINCTIO

DE SYMODO V.

OECUMENICA

AVCTORE

EMINENTISSIMO DOMINO

D. F. HENRICO DE NORIS

VERONENSIS

S. C. A. C. A. D. E. N. A. L. I.

Ex Augustiniano Ordine alluatus

POSTREMO NUNC LUCI DONAT

M. F. PETRUS TERAN

DOCTOR SALAMANTINVS. ET IN EADEM VNIVERSITATE POST

alios, Donatus Gaudes Moderator salamantinus (Corvini)

de Prior, & de Provincia tota

bus Vindicta

EXTERIORVM IN 226

alios, Donatus Gaudes Moderator salamantinus (Corvini)

Salamanca: Ex Officina REGENTIS GILBERTO, Anno Domini 1722

EXCELENTISSIMO PRINCIPI;

MAGNANIMO HEROI,

D. D. F^R. IOANNI THOMAE DE ROCABERTI;

OLIM SUPREMVM SVI DOMINICANI ORDINIS REGIMEN
Subditorum plausu foelicitè tenenti, Prælato Domestico assistenti Sacro
Solio ab Innocentio XI. postmodum Archiepiscopalibus Valentinae Eccle-
siae infulis decorato, vel vt veriùs decoranti, eodem in Regno bis expecta-
tissimo Pro-Regi, ac tandem Catholicæ Fidei in vniversa Hispania
nostra Inquisitori Generali, non sine omnium ac-
clamatione inaugurato.

OGITANTI Mihi (excelentissime Princeps) dum iam luci pã-
ratam haberem postremam hanc editionem, & in nostra His-
pania primam (avidissimè expetitam à primæ literaturæ cul-
toribus, huius præsertim Vniuersitatis, in qua vti in pro-
prio centro omnes resident, & nullibi politiori versantur sty-
lo) aurei huius voluminis ab Eminentissimo Cardinali D. D. Fr. Henrique de
Noris, iam pridem, ne dum in Vrbe, sed toto in Orbe, suis per quam eru-
ditis, & non vulgaribus elucubrationibus notissimo, sed hac præcipuè ore
celebratissimo omnium, mihiq; pluribus titulis venerando, & veris Au-
gustini filijs pro viribus plaudendo, & imitando: quippè in qua totus est in
vindican-do suum, & communem Parentem nostrum præexcellsum Augusti-
num fidei Catholicæ Magistrum, Ducem, & firmamentum (vt olim Sanc-
tissimi Pontifices Ioannes II. & Clemens VIII. necnon, & D. Vincentius
Ferrer, ipsum appellant) cui eam dicarem, statim animo insedit non alte-
ri nisi Catholicæ Fidei clavum moderanti in hac nostra Hispania dican-
dam teneri; & meritò quidem, quippe cum totus sit Auctor, vt dicebam, &
præfert operis inscriptio, imo nulla est in eo linea, ne dicam verbum, quod
id non testetur, in stabilienda videlicet, firmanda, vindicandaque fidei nos-
træ primaria columna (itã à pluribus Pontificibus, Concilijs, & Patribus
passim acclamatur, & meritò, præexcellsus Parens Augustinus) dum mi-
nus prudens æmulatio eam è medio, vel tollere, saltetivè infirmare
conatur, tot iacula in eam vibrans, quot censuras profert. Mirum factum dum
hoc à Catholicis effectum, nec nisi qui legerit credet, & legendo; nisi qui
saxeus à lacrymis temperabitur, vt olim ille in non itã flebili causa aiebat.

Quis talia fando temperet à lacrymis?

Supremo, inquam, & integerrimo Iudici nuncupandam fore iudicavi, &
merito equidem, quippe, cui pro munere incumbit stabile nostræ fidei

*Virg. Aeneid.
lib. 2.*

Plat. apud Ve-
ler. in Psalm.
1.

mythicum hoc ædificium ab incursionibus vnde quaque occurrentibus pro
posse tueri, incolameque servare; quin, & quibus strenue pro eius decer-
tant incolumitate, nedum fovere, sed premijs cumulare, benignitate al-
licere, vt sic promptiores, animosioresque reddantur, & alij sicuti, &
contrarium affectantes animadvertere. Et quomodo stabile, inconcussaque
permanebit, dicant velim (integerrime Iudex) censores Augustinianæ doc-
trinæ, si cui innititur columna deficiat, nureturvè? Corruet profectò, nec
aliud aptius, vt corruat medium excogitari queit: *Qui domum parat everte-
re*, dicebat Plato prius omnia sustentacula evertit. Quod, & ratio dicitur,
necnon, & exemplum suadet, si oculos ad Sansonis factum tantisper
divertamus (Excelentissime Princeps) vbi, & Templi stabilitatem, dum
stabiles, & firmæ eius permanserunt columnæ, & gratulabantur Philistei,
& non sine admiratione, & invidia prædicabant exteri: eiusque ruinam ex
columnarum defectu statim inconsolabiliter deplorarunt omnes.

Peremnet æternum fidei nostræ ædificium (Excelentissime Princeps)
vti nec dubitamus permanfurum, prima hoc firmante veritate, nec vllæ
incursiones prævalebunt contra ipsum, sed semper invictum omnibus,
solidissimo præcipue innixum fundamento petræ, nec permanfurum du-
bitamus, vti eleganter, nec minus verè sequentibus Venantius Fortunatus
versibus describit, à te in non dissimili causa oportunè adductis lib. 1.

Petra supra quam fundata Ecclesia regnat,

Quam, nec flabra movent, neque vertit turbo procellæ,

Nec trahit undivagam pluvialis imber arenam.

Serventur veruntamen stabiles necessum est eius columnæ, Magistralis præ-
fertim, & fundamentalis (Augustinum dico) hac quippe è medio sublata,
totum, vti illud, corruet ædificium: ipsaque permanente inconcussa, per-
sistet & illud. Audi inter quam plures D. Paulinum, Augustinum Parentem
Ecclesiæ columnam, & firmamentum prædicantem: *Augustinus* (inquit Sa-
pientissimus Doctor) *columna, & firmamentum veritatis* (& pergit) *in quo*
Dei sapientia suam collocavit sedem. Pluribus (nec diffiteor) & quidem apprimè
perpolitis, miro gratiæ artificio ornatur, firmaturque magnam, mirabile, &
speciosum vnde quaque hoc Catholicæ Ecclesiæ mythicum ædificium, vti à su-
prema elaboratum sapientia, quod & Athinici fidei luce destituti non semel
introspectere. *Sapientia edificavit sibi domum* (id est Ecclesiam) (*scilicet columnas*
septem (id est Universitatem Doctorum omnium, vti & PP. communiter inter-
pretantur.) Verum enim vero fatearis necesse est (Excelentissime Princeps)
imò & omnes fateri cogimur, ex quo Christus Dominus suam specialiter Au-
gustino commendavit Ecclesiam, suumque mirabile hoc commisit ædificiū
(commendasse testatur antiquitas ex D. Prospero, quando se ab ipso lavare
pedes permisit, cui sic fertur affatus: *Magne Pater Augustine, hodie filium Dei*
in carne videre meruisti, tibi commendo Ecclesiam meam. Quibus amantissimis
profecto verbis, & facto (nulli hucusque alteri, vt credo concessio) nos
edocere, abs dubio, voluit, Augustinum Parentem, inter septem has colum-
nas, sua gratia, & benignitate eminere; supraque eius eminentiam, & firmi-

Proverb. 9.
vide Pinede
reb. Salom. 1.
3. cap. 28.

ratem totam huius ædificij machinam librare decrevisse, aliter equidem non
 ira sapienter, prudenter, vè (quod absit) præ alijs Augustino suam dilectam
 commendasset Ecclesiam: ut nec Petrum pro fundamento collocasset, nisi
 eius præ alijs Apostolis soliditatem, firmitatemvè agnosceret, vel ut verius di-
 cam utrisque donasset. *Aut enim claros in hæc fastigia erigit* (ait eleganter Æn-
 nodius,) *aut qui eriguntur illustrat, prænoscit enim, quid Ecclesiæ fundamento sit*
habile, super quod ipsa moles innititur. Si ergo super hanc columnam & Deus, si-
 vè eius sapientia suam specialiter collocavit sedem, suum vel Ecclesiæ firmis-
 simum construxit ædificium: quin & cæteras, quibus ornatur, quibusque
 etiam firmatur, super illam libavit, hoc testatur D. Vincentio Ferrer: *Om-*
nes Doctores post Augustinum (ait Sanctissimus, pariterque doctissimus Pater)
sustentantur super eius doctrinam puram, Catholicam, &c. Omnes, inquam, fate-
 ri cogimur, hac percunte, vel tantisper nutante, Ecclesiæ profecto ædifi-
 cium nutaturum, nec sine fundamento timendum. Sicut è contra perman-
 surum, ipsa permanente, quantum vis (quod absit) perirent reliquæ. *Si Augusti-*
nus adest sufficit ipse tibi. Vel potius non deffecturas hac vna superstitite.

Enn. in Apol

*D. Vincenti
 Ferr. in Serm.
 de S. Aug.*

*S. Am. cor. in
 vit. Aug.*

Quibus accedit pulchra fatis, & per antiqua eruditio, nec forsan inio-
 cunda, quam ideo placuit transcribere, ut mundo innotescat, quam per anti-
 qua sit, vel quibus ante sæculis adumbrata veritas hæc. Refert Iosephus lib.
 1. antiquit. cap. 3. Seth, vel eius filij primordijs mundi temporibus, cum au-
 divissent à Protoparente universalem rerum eventurum interitum, vnum in-
 cendio, diluvio alterum: excitatis duabus calumnis, lateritia vna, marmo-
 rea altera, scientias omnes, quas ab ipso Adamo didicerant, in utraque, stu-
 dio non modico conscribere: eo prudenti consilio ut scientiæ peremnerent,
 ne ve diluvio, aut generali conflagratione perirent. Et addit eruditissimus
 Historiografus, mormoream ad usque suum tempus in Syria mansisse. *Læcell. in vit.*
 Quam usque ad Parentis Augustini tempora durasse, ex indeque disparuisse *Aug.*
 nostrorum traditio est. Dignum sanè admiratione! Nec sine misterio. Quasi
 providentia, hoc vno mirabili facto, testante, iam Augustino in mundo su-
 perstitite, columnam scientiarum omnium depositum, & prædivite erarium
 superfluere: quippe in illo, uti in columna viva verus Seth, sive Dei provida
 sapientia melius, & firmitus scientias exarauerat omnes, collocando, videli-
 cet, tanquam in propria, & non peritura sede in eius capacissima, quam ad
 hoc creaverat anima, suam mirabilem sapientiam, ut aiebat Paulinus, imò
 non ut eamque, sed usque ad huius sapientiæ abditiore arcana, & abstrusio-
 ra misteria. Quod Ecclesia in oratione pro eius festiuitate decantat: *Deus* (in-
 quit) *qui abditiore sapientiæ tuæ arcana Beato Augustino revelando, & divinæ cha-*
ritatis flammæ in eius corde excitando, miraculum columnæ nubis, & ignis in Ec-
clesia tua renovasti, &c. Cui consonat, & confirmat, id quod iam sub eadem
 metaphora prædixerat Regius Vates dum dixit: *in columna nubis loquebatur ad* *Psalm. 97*
eos. Id est de omnibus erudiebat.

Quorum confirmatio exprelius invenies in sermone, seu oratio-
 ne de S. Monica à SS. Martino V. non minus eleganter, quam opportunè
 dicta; ubi loquens de Scientia Augustini, hæc habet. *Ut nihil penè ex sacris*

litteris possit, nisi eo dūce intelligi, nihil nisi eo interprete, explicari. Eo iam auctore, factum est ut nec Philosophis sapientiam inuideamus, non Oratorum eloquentiam desideremus, non studiosorum ingenia requiramus, non denique nobis acumen Aristotelis necessarium sit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varionis, non grauitas Socratis, non auctoritas Pythagoræ, non Empedoclis solertia, non cuiusquam illius generis hominum scientia, aut virtus, exemplo, aut documento nobis esse debeat. Idem nobis prophetarum oracula, idem Apostolorum voces refert, idem omnem omnium scripturarum sensum exprimit, vnus postremò omnium Patrum, sapientiumque ingenia, ac studia exhibet. Ea scientiarum omnium in columna illa viva, quin, & adductæ eruditionis expresior, & verior descriptio, ac confirmatio.

Insistendum, igitur, & maximè invigilandum est à supremis Ecclesiæ, & Fidei nostræ Pastoribus) Excellentissime supremus Fidei Iudex in hac nostra Hispania) pro firmitate, & integritate huius magistralis, & viæ columnæ, non iam quasi defensio doctrinæ Augustinianæ, & eius ab omni censura vindicatio, privatæ sit solius personæ, sed totius Ecclesiæ vindicatio, & defensio, omniumque scientiarum, quibus, & defenditur, & vindicatur conseruatio, reliquarumque in vna, mirabili hac columna, diuinæ sapientiæ propria sedes, stabilitas. Audi, & audiamus omnes D. Prosperum, qui Augustini sui Magistri, & Patris causam agentem hæc omnium cordibus exaranda verba in ipso fere initio contra Collatorem profert: *Non est negligendum hoc malum, quod ab occultis, prauisque seminibus augetur quotidie, & ab ortu suo latius, longiusque distenditur, sed studendum est, in quantum Dominus adiubat, ut fallatium calumniatorum hyprocrexis detegatur, qui ex ipsa iniuriæ magnitudine, quam in vno cunctis, ac præcipue Apostolicæ Sedis Pontificibus intulerunt, ab indoctis, & parum cautis excellentioris scientiæ iudicantur; & misero, peruersoque successu facilem mendatio consensum eliciunt, quia reuerentiam sibi præsumptione pepererunt. Nec enim cum sint bonæ opinionis viri creduntur vllō modo, tarditate intelligentiæ, aut temeritate iuditij, in superflua quærellæ conclamationem, posse prorumpere, ac non potius magno ingenio, & vehementi studio laborasse, ut subtilissimi tractatoris disputationibus comprehensi, censura nunc districtior, & inspectio sagatior inueniret, quod ante securus favor, & benignitas incuriosa non viderat. Vnde ergo hæc diligentia tam seueri examinis? Vnde in hanc auctoritatem supercilium tantetricæ frontis se armavit, ut mensuras sensuum, pondera locutionum, numerus syllabarum insidiosus scrutator eventilet, magnumque se aliquid conficere præsumat, si Catholico prædicatori notam erroris affigat? Quasi incognitum aliquod opus impetatur, ac non illa, his morsibus doctrina lanietur, quem novorum hæreticorum commenta dissecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis elisit.*

Nec contemnenda credo duorum Cardinalium testimonia, quæ maximè commendant N. M. Parentis auctoritatem, & primo, Cardinalis Baronius in eius laudem asurgat: *Apostolica Sedes (inquit) S. Augustini se professæ est de gratia, & libero arbitrio probare sententiam, adeo ut S. Augustini auctoritas, & doctrina lædi nunc, & vlla ex parte impugnari, ac reprehendi non possit sine manifesto*

Bar. in annot.
ad tom. 10. p.
9. cap. 9.
Belarm. lib.
2. de Grat. &
libero arb. c.

ria prosequitur. *Sedes Apostolica non tantum semel, sed etiam secundo, & tertio adversus Pelagianorum reliquias pro defensoribus Gratiae, & Prædestinationis, quam ex sacris litteris hausit Augustinus, sententiam tulit, ut iam eius doctrina, non unus particularis Doctoris opinio, sed Fides Ecclesiæ Catholicæ dici debeat. Quid aliud? Sed quid verius, pro Augustini doctrina dici potuit?*

Agnovere hoc Romani omnes Pontifices, qui Ecclesiæ regimen post Augustinum meruere, ita ut cura hæc, & sollicitudo, ut indemnis, nec in minimo læderetur Augustini doctrina, maximè in eorum cordibus semper fuerit; ita, ut pro iure hæreditario statuerint, & decreverint eam in Ecclesia relinquere. Audi Clementem VIII. in serm. ad Patres Congregationis auxiliorum habito: ubi in ultima ratione ex tribus, quibus motum Sanctissimus Pontifex conficitur se totam ut illam celeberrimam disputationem ad normam doctrinæ S. Augustini adstringeret, & decerneret id habet. Tertia tandem ratio est (inquit Doctissimus, & Sapientissimus Pontifex) quod cum multi Pontifices predecessores nostri doctrinæ S. Augustini de gratia Dei tam acres fuerint Assertores, & vindices, ut quasi hæreditario iure, eam in Ecclesia relinqui voluerint; æquum non est, ut patiar illam hac quasi hæreditate privari.

Nec omittendas duxi duas alias, quibus id ipsum fatetur, ut totum videlicet de Gratia negotium Augustini doctrinæ deferret: ut manifestè mundo appareat, quam iulè Pontifices omnes pro iure hæreditario relinqui eam Ecclesiæ voluerint, & quam æquum similiter sit, ut ab omnibus successoribus, & alijs supremis Ecclesiæ Pastoribus id ipsum observetur; ne hac tam utili, & præ diuine hæreditate priuatur. Prima est (ait Sanctissimus Pontifex) quod si teste B. Prospero, initio lib. contra Collatorem, viginti annorum spatio acies Catholica Ecclesiæ, ita dimicavit pro Gratia contra Pelagianos, ut tandem Augustinò ducè vicerit: oportet etiam ut in causa simili eundem ducem agnoscamus, & sequamur. Secunda est, quod idem Sanctus, nihil videtur prætermisisse eorum, quæ ad præsentis controversias pertinent: quandoquidem, si agitur de necessitate Gratiae, eam describit dicens; neceßè esse ut nos præveniat, comitetur, & sequatur: Si de vi, asserit vires efficacissimas prævere voluntati: Si de effectu, testatur facere de nolente volentem: Si de modo, asserit Deum id facere omnipotentissima facilitate: Denique sic dissolvit obiectiones, ut doceat liberum arbitrium, non tantum benè cum illa gratia, quam defendit coherere, sed etiam fieri liberius.

Agnovit, & hoc Sanctissimus Innocentius XII. fœliciter regnans, non minor vigilantissimus decretorum suorum predecessorum apprimè observator, quam dignissimus eorum successor, quando nostrum Eminentissimum Cardinalem ad dignitatum apicem euexit, dum iam meritis supra omnes eminere intuens, & huius columnæ scientiarum omnium herarium, adeo strenue vindicem, & propugnatorem attendens in hoc suo volumine, Purpuræ, videlicet, designavit; & si reclamantibus undique adversarijs: dignum quippe iudicavit celosissimus Ecclesiæ Pastor, & eiusdem iustissimus premiorum distributor, ut qui adeo fœliciter, & solide pro ea vindicanda insudaverit: detegendo quas contra ipsam insidias eius parauerant inimici, nec usque tunc, pro tanto facinore, labore tanto premij quidquam ac-

ceperat, supra omnes eius æmulos condigno præmio eueheretur. Non aliter ac Mardocheus ille, de quo Esther. cap. 6. nec in ablimili eventu arbitror (ausculta precor Excelentissime Princeps) Rex ille potentissimus Asuerus (ait Sacer Textus) dum legere audiuit, quas Mardocheus insidias contra ipsum paratas fideliter detexisset, & villo sine premio, aut honore usque tunc pro tanto facinore Mardocheum incedere, aministris, & servis ipsi adstantibus inaudisset: miratus, & dolens, festinanter, ut summo honore, & ut secundus ab ipso haberetur, Purpuraque indueretur, uti celosissimus, & iustissimus premiorum impartitor constituit, & iussit, quod factum statim asserit Sacer Textus.

Quid ni aliud expressius pro exaltatione N. Eminentissimi Cardinalis? Aut quibus alijs vividioribus depingi potuit coloribus? Nunciauerat, ut ille insidias, censuras dico, quas non nullorum inuidia congesserat contra Ecclesie Asuerum Christianum, immo, ut dicebamus, non iam contra Augustinum, sed contra Catholicam Ecclesiam, eiusque consequenter Sponsum verum Asuerum Christum Dominum in hoc nunquam satis laudando volumine, ter supra viginti transactis iam annis, ut in ipso videre est. Quod cum audisset Pontifex noster, aut potius vidisset, & non sine magno dolore, & admiratione, ut verius credo; statim interrogatis ministris, & servis ipsi adstantibus, quid pro hac fide, proque labore tanto, & Ecclesie adeo proficuo, honoris, ac premij Mardocheus iste consecutus sit? Et respondentibus audierit, nihil omnino mercedis accepit. Festinatè, inquit Innocentius noster, Personam veri, & iustissimi Asueri, utpote eius Vicarium in terris agentem, induatur vestibus regijs, hoc est, Purpura, & nedum per plateam Urbis, sicut ille, sed per totum qua latet Orbem resonet, sic honoratur, qui ita honorari promeruit, aut hoc honore condignus est quemcumque Rex voluerit honorare. Quid iustius, aut effici, aut cogitari potuit? Sed quid non ita à Santissimo Nostro Innocentio? Et si hoc evenit quando ab Aman infestissimo, Mardocheo interitus erat paratus, ut ait Sacer Textus. *Ut suggereert* (eius sunt verba) *Regi, & iuberet Mardocheum affigi patibulo, quod ei fuerat præparatum.* Nostri Eminentissimi Cardinalis exaltatio tunc similiter accidit quando eius emuli tot importunis, repetitisque delationibus suggerebant Santissimo Patri, ut iuberet eum plusquam patibulo affigi, quod ei per illas præparatum habebant, dum hoc suum præclarum, & merito dilectum volumen è medio tollendum, immò flammis donandum proclamabant. Nec iudico defuisse ibi, quæ in illo adfuit non prætermittenda alia circumstantia, ut vnde quaque, & quoad omnia descriptam intueamur Cardinalis N. exaltationem, in illa: videlicet, ut ipse Aman, impositum equo Mardocheum, fuisset, qui per Urbem Susan proclamaret eius exaltationem. Nam qui nisi nostri Eminentissimi Cardinalis Emuli Equo insidentem famæ per totam iam Orbem, non per urbem solum, & si inviti, sicut ille, proclamant, notoriamque faciunt eius promeritam exaltationem, eminentiamque, & ut secundus à Rege ab omnibus agnoscat? Qui paulo ante in humilitate religiosa sedebat, ut ille, ante fores palatii; virili tamen in-

regitate, & constantia; nec ipsis assurrexisse, de quo maxime, ut credo, dolebant, sicut ille. Ratus, & merito constantissimus vir degenerem se Augustini filium, censendum, imò, & spurium prædicandum, si dum Patris honor laceffitur, detestabili adulatione insurrexerit, colaudaretve laceffentibus: uti Præxaspis Perlatum Satrapa indignissimus, qui cum citra gemitum sub oculis transffigi sagitta cor filij à Cambise Rege videret, Tyrani dexteram filij sanguine cruentam, fumantemque per detestabilem adulationem nedum laudavit, sed ad Cælum usque suam insagitando peritiam extulit. Magnum profectò Augustini verè filijs exemplum!

Sed quorsum hæc? Et cui? Cum iam mundo palam demonstrasti (Excelentissime Princeps) nedum doctrina, sed & exemplo quantum Doctores, & Ecclesiæ Principes insudare teneantur protuenda, illibataque serbanda Catholica Fide, & quidquid ad eius firmitatem sartam, rectamque custodiendam quomodocumque conducit. Audiuimus iam te omnes in aureis tuis scriptis, cedro, & æternitate dignis, quibus Ecclesiam ditasti. Utinam quod à te audiuimus exequamur. Audi, obsecro nunc, & te ipsum (nec crimen erit, modestissime Princeps, crede mihi, sed laudabile potius, dum talia sis auditorus) *Catholicus Auctor* (aiebas) *non solum debet esse veritatis Doctor, & sanæ, Catholiceque doctrinæ Magister, sed & contradicentium profligator, eorum errores patefaciens, ne Catholici falsis circumveniantur doctrinis.* Quid dignius à Catholico potuit Auctore, & supremo Ecclesiæ Principe dici? Quod & Patrum doctrina mirificè suades, quin, & persuades, præsertim P. Augustini, cuius os, & lingua mihi in omnibus tuis ingeniosis, & per quam eruditis scriptis videris; & veluti alter Thomas nedum nomine, quod parum absque dubio esset, & dignum potius reprehensione quam laude, si opera tan præexcello non corresponderent nomini: non nisi quod à Patre, sicut ille, audisti, & didicisti, hoc profers, nobis notum faciens. Quo quid mirum, si adeo feliciter intentum assequaris! Ut quamquam alij non ignobiles Auctores id ipsum, haud vulgari eruditione, hisce nostris temporibus sint aggressi, vlla sine adulatione, me posse dicere, credo, de tuis libris (imò debere dum te potius innata, qua polles humilitate, timidum proptèr hoc contemplor, ut in omnibus te Magistrum exhibeas, quam vlla ex ratione) quod de libris editis à M. P. Augustino de Genesi ad litteram olim protulit Casiodorus, qui *quamvis de eadem re tractaverint qua D. Basilus, & S. Ambrosius celeberrima laude fulserunt, tamen quod post differtos viros minimè contingere solet, opus suum longe in aliam summitatem, Domino largiente, perduxit.* Et si hoc dum non te Inquisitionis Supremum Tribunal venerabatur Præsidem; quid dum iam, & tota nostra Hispania gratulatur, & colit supremum caput? Cui absdubio maior ad hæc incumbit obligatio. Dicant facta, dum dignè nequeunt verba.

Quare superfluum iudico, te ad omnem exhibendam, & continuandam exortari curam, ut capitis munus impleas, cum te adhuc privatum contemplor ita strenuè calamum strinxisse pro Ecclesiæ iuribus seruandis. Solumque te admonitum vellim, ut præ oculis semper habeas, nec memoriæ decidat

exortatio illa sancta, & gravissima, qua dum tibi peramantèr gratulabatur SS. Innocentius XI. de libris iam dictis, litteris in forma brevis datis Romæ 10. Novembris anno 1680. non sine magna tui laude; ad id continuandum exortatur illis ultimis verbis (omitto priora, quæ videri possunt in tuo 1. tom. non à te (ne in hoc, & si tam debito honore, modestiam tuam quoquo modo deformares, sed ab eleganti Encomiaste adducta.) *Illud superst* (concludit SS. Pontifex) *ut similis tui esse pergas, animoque forti, ac inconcusso Ecclesiæ iura custodire, ac facta tecta servare, continenter studeas.* Nec dissimilibus verbis, quibus Melissus Bernardus olim suo Eugenio suadet, & excitat, ut pro viribus Ecclesiam tunc iam iam periclitantem deffendat, & tueatur, quæ quia aptissima ad intentum, & tanti Doctoris, accipe: *quidquid habes virium, quidquid Cæli, quidquid solitudinis, quidquid auctoritatis, quidquid potestatis impendes. Singulare periculum singularem exigit operam. Fundamentum concutitur, & tanquam imminenti ruinæ totis est visibus occurrendum.* Hæc Bernardus ad supremum Ecclesiæ Pastorem, illa supremus Pastor Ecclesiæ tibi; & ego obsequentissimus, & humillimus filius te Parentem, & pro utriusque communi Parente verbis utriusque reverenter alloquor, & exortor.

S. Bern. 2. de
confid. ad Eng.

Calep. verb.
Triumphus.

En Excelentissime Princeps præcipuum motivum ut te liber iste quærat, ad te confugiat securus, tuumque Tribunal, & te eius meritissimum caput non exhorreat, ut alij meritò solent, quinimò fidenti potius, alacrique animo quærat, & ambiat: expertus, & si ab emulis, non semel, sed iterum, ac tertio delationem (quod sine exemplo posteritas mirabitur,) expertus, inquam, eius benignitatem, velut verius fatear summam iustificationem, dum totidem etiam vicibus, nedum omni censura immanis evasserit, sed honorarium triplex sit adeptus iudicium, nec à casu, credo, (Excelentissime Princeps) sed ut sic triumphum omni, qua olim apud Romanos indigebat circumstantia, consequeretur eius Auctor. Quippe, ut refert, ex Suetonio noster Calepinus, non nisi præcedenti triplici honorario iudicio, victoribus concedebatur. *Tranquillus dici existimat Triumphus, quia qui triumpharet triplici iudicio honorabatur. Primo enim exercitus de triumpho Duci decernendo iudicabat. Secundo Senatus. Tertio Populus. Erat autem Triumphus (prosequitur) omnium honorum, qui à Populo Romano dari solebant, maximus.* Estque hodie Purpura omnium honorum maximus, qui à Populi Romani supremo capite, imò & totius Catholicæ Ecclesiæ confertur. Quis adversarijs diceret triplici illa importuna delatione, ex qua triplex N. Eminentissimus Cardinalis honorarium fuit consequutus iudicium, parare ipsi triumphum omni, qua debet circumstantia vestiri? Unde iam non iustæ emulorum querelæ, sed potius amplæ gratificationi adest locus, & motivum N. Eminentissimo Cardinali, & eius apprime veneratoribus, quis hoc crederet? Cum ex ipsis hunc magnum honorem, si ve inter omnes maximum, omni qua, ut talis esset, adeptus sit circumstantia. Vicisse alios non dubitamus, sed triumphasse solum N. Cardinalem credimus, & videmus, cum sine exemplo solus ipse triplex honorarium illud prævium iudicium sit expertus priusquam Purpura indueretur.

Quo iure ergo (Supreme Iudex) illum quo læsus non est, sed maximo

in honore , non semel , sed ter exceptus , & hoc coram SS. & Supremo Fidei Pastore , & ipso annuente , horrebit adire locum ? Timeat adire , qui laesus , & si tantum semel fuerit , uti Profanus ille , & mente timida , orbem consiliatur circumspicere suo libro ; quodque sit contentus à media plebe legi.

Et mea cymba semel vasta percussa procella

illum , quò lesa est horret adire locum.

Ergo , care liber , timida circumspecte mente ,

Et satis à media sit tibi Plebe legi.

Ovid. trist. 7.

1. Eleg. 13

Ego quippe contrarium iam consiliabor suo , & nostro ; & quod urbem , & orbem placida circumspectat mente , aperta que & hilari incedat fronte , utque contentus non sit , nisi à tota Plebe legatur , imo , & à sapientibus omnibus , ut minime dubito.

Ergo , care liber , placida circumspecte mente ,

Nec satis à media sit tibi Plebe legi.

Quo , inquam , iure Inquisitionis Tribunal horrebit adire , præsertim dum apud te iudicandus , (si adhuc iudicandus in illo foret.) Crediderim potius beatum se , ideo existimaturum ; necnon & meritò debere , uti & eius Auctor ; sicuti olim ite se credidit gentium Doctor , non indistincti euentu , dū , videlicet , apud Regem Agrippam , post repetitas Iudæorum persecutiones , causam dicere fuit coactus. *Rex Agrippa : (verba sunt Pauli) æstimo me beatum apud te , cum sum me hodiè defensusurus , maximè , te sciente omnia , & quæ apud Iudæos sunt consuetudines , & quæstiones.*

Act. Apost. 26.

Nec alia desunt , haud inferiora motiva (Excelentissime Princeps) ut tibi illum consecrem , ut te Patronum benignum quærat , & ambiat. Non est linea , imo nec verbum , toto in illo , (ut non dubito perspexisti) in quo Dei gratia non resonet , eius energia non commendetur , vindiceturque , nec in alium collimat scopum. Cui ergo aptius nisi , cui pro glorioso stemmare , inter tot illustria propriæ familiæ supereminet *Gratia Dei*. Omnes norunt , (Excelentissime Princeps) quod domus tua de Peralada , hoc inter innumera alia supra omnes extollitur , quando non nisi illa ; inter Christianitatis proceras , simili gaudeat privilegio , vel verius , iure hæreditario , id sibi , & meritò arroget ; ut dum quidquam iuridicè tractat , disponitvè politicè , initio *Gratia Dei* resonet ; par in hoc , nec impar in alijs Catholicis nostris Monarchis , qui incomparabili cum laude tuæ inclitæ Domus , necnon tui , dicere possint , quod olim illi. *Ipse en ille , nostris decoratus insignibus , magnificè incedit.* Nec miror iam (Excelentissime Princeps ,) & si dignum admiratione profectò omnibus videatur , dum te contemplor plus omnibus tam in diversis , & magnis , uti tanto Heroi decet , adeò fœliciter laborasse , & quotidie laborare , cum attendo re posse , ea singularitate , qua alter nemo cum eodem Doctore gentium dicere , plus omnibus laboravi , non autem ego , sed *Gratia Dei* mecum. Ex quo similiter suadeor omnia tibi , & tuæ inclitæ familiæ fœliciter euenisse , & æternū euentu-

Li. 7. lib. 13

1. ad Corint. 6. 15. 10.

ta. O vitium ! Imò non aliam debere vulgò magnitudinem inter Hispaniæ nostræ proceres , quæ aliæ gloriantur desiderare ; imò nec esse , quid ultra ipsæ singularitas in hoc tam præexcelso priuilegio , eius eximietatem , celsitudinemque supra omnes alias commendat maximè : quippè , vt ille dicebat , dum eximia rarò , non ità , sepe producere naturam contemplabatur.

*Mediocria , & inturba nascentia sepe natura producit.
Eximia vero ipsa raritate commendat.*

Quid , si attendam ad institutum ? Dominicanus es , vel quod idem est , Augustinianus. Quid , si ad doctrinam ? Præclarus aplauderis , inter tot heroes Thomisticæ Scholæ , Thomista , Gratiaque consequenter acerrimus vindex. Dicunt id omnia , quæ in lucem prodidisti , quibus te luce clarius supra alios erigeris , vt meritò inter omnes (quod maxima laus est) eminere nemo abnuat , *Quantum inter biburna cupressi lenta solent ; seu inter Planetas luna , minores.*

Virg. 1. Elog. Ex munere ergo , ex genere , (excelentissime Princeps) ex instituto , ex doctrina , gratia vindex acclamaris , vt merito , sicut alter Paulus , primus , & inclitus gratia vindex , & defensor dicere possis : *Gratia Dei sum id quod sum , & Gratia Dei in me vacua non fuit.* Quin & præcipuum , quo insigniris nomen gratia interpretamr. Quid ergo mirum , si liber iste , qui totus de Gratia est , & qui primum post Paulum Gratia propugnatorem strenuum vindicat ; imò , si credimus Bonifacio I. *Vnicum Gratia defensorem* , (ita appellat Augustinum Parentem) ad te conuollet , te non ex Gratia , & si de Gratia totus , sed ex iustitia proprio pondere quærat , & ambiat.

Plin. in Præf. Habeo ergo (excelentissime Princeps) quod iam diu exoptauerā , vt videlicet , & habere quid tibi dicarem , & quæ dicarè digna te forent , edoctus à Plinio , dum Magno Vespasiano suā dicabat historiam , his prorumpente vocibus *Immensa præter cæteras subit cura , vt quæ tibi dicantur te digna sint.* Et quid dignius opere isto ? In quo nec credo iam desideraturum neminem , quod olim celeberrimus Apelles in illa nunquam satis laudata pictura , aut imagine de Ialysi à Protogene incomparabili artificio , & summo labore depicta , quam intuitus , stupefactusque in hæc tandem prorumpit verba. *Ingens in ea labor est , magna-que ars* verum deest illi gratia , quam si assecuta fuisset , esset immortalis. Cum in hoc opere , quippe de Gratia totum , nedum deesse illi gratiam , præsertim dum tibi dicatum videat , sed superabundasse in illo , haud dubiè fatebitur. Erit ergo immortale opus hoc , quippe vt immortalitatem assequatur , illo teste , nihil profectò , vel magis scrupulosus Apelles , aut inuidus inspector desiderare videatur. Tum vt debitum , aliqua ex parte , pro mea solam Religione , (nam ex integro (Excelentissime Princeps ,) & si adsit voluntas , deficient vires) quam non vulgaribus vbique cumulasti beneficijs , nec ideo vt desistas timemus , sed potius prosequitur speramus , vt ex magnificentia tua iam facta promittunt , securosque nos reddunt.

Nec omittendam duxi , quam iam Mundo demonstrasti erga meum amant-

amanatissimum Archi Præsulem ; gloriosum Antecessorem tuum Parentem
pauperum à Villa Nova Thomam , singularem devotionem ; præsertim luci
donando eius, quæ supersunt, & anxie omnes desideramus scripta, tuis sumptibus,
elargiendo omnibus ut verus eius imitator, hoc vno facto, spiritualem
abundantissimam eleemosinam, omni auro, & argento prætiosiore, ut
ab ipso Thoma eleemosinæ Proto-Parente, & Magistro apprimè didi-
cisti.

S. Th. 27. N.
Concil. 2. de
D. Mart.

Gratificaturus tandem nec dubito mihi meus Eminentissimus Cardi-
nalis operis Auctor, quia talem selegi Mæcenatem, ut hoc suum protege-
ret amantissimum volumen : nec alium, ipsum selecturum crediderim. Vale,
Excelentissime Princeps, & hoc te dignum tot titulis opus, ea, qua soles
benignitate, suscipe, meque in tuum adscribe famulatum.

EXCELENTISSIME PRINCEPS,

Devotissimus, atque addictissimus servus;

M. FR. PETRVS TERAN.

EMINENTISSIMO ECCLESIAE PRINCIPI,
D. D. F. R. HENRICO DE NORIS,

S. R. E. C.

SACRATISSIMI D. AVGVSTINI P. N. ORDINIS PRO SCRIPTIS
Vinditijs Augustinianis.

COLLEGIVM D. STEPHANI SALMANTICENS. SAC. ORD. PREDIC.
S. P. D. & ex animo gratulatur.

AT TIGIMVS Gloriæ verticem: adepta est votorum nostrorum summa:
Eminentissimè Domine, tibi devotos plausus, & non ignobile obsec-
quium ferimus. Vt enim fama centum, tubis, gratum de Vaticani
vertice pronuntiavit nuncium, te Supremis S. R. E. Purpuræ fulgere ho-
noribus; quæ non gaudiorum ab omnibus passim data significatio? Quæ
totius Orbis, & Urbis lætitiæ signa? Quod virtus tua aliquando pro-
poneretur in ea luce, ex qua, & omnibus esset admirationi, & doctri-
næ tuæ splendoris invidis timori, & stupori. Quæ huius illustris Academiae Salman-
ticensis, haud tantæ lætitiæ vix capiens modum, gratulatio? Quod tam lucidum Sa-
cro Senatui Sydus, Petrique Solio forte columen addatur. At, non te ad meritum Sa-
cre Romane Purpuræ decus promouit temerariæ fortunæ leuitas, ambitio, vel parta sollicitis
fautoribus Summi Pontificis gratia: absit: hanc moribus tuis, hanc eximia, quæ toti Or-
bi præluces Religioni, hanc denique huic elegantissimo operi totam debes. Quam be-
nè Parentem Augustinum, Orbi Catholici decus, & ornamentum; ad cuius nomen hæ-
resis trepidat, Pelagius stupefactus pallet, ipsiusque silet maleficus error, vivit denique
tandem, & exultat Christiana Religio; quam benè, inquam, illum mille conuictis, prohi-
dolor! Proteruè laceratum, contra nouorum censorum, immanem audaciam Patris
ultor vindicas? Vt benè magnanimos virtutis, & doctrinæ suæ ignes tibi inspiravit!
Ita ut de te verè dici possit.

Qui viuet in folijs venit à radicibus humor,

Et Patrum in natos transeunt cum semine mores.

Vt passim in scriptis fulget summum ingenij robur? Vt viuida acies mentis emicat? Vt
suo se lumine prodit insignis pietas, & admirabilis sapientia? Quam mira grauitas senten-
tiarum? Quam inafectata verborum suauitas? Sylla in vno Cæsare multos præstantissi-
mos duces mirabatur; hic ego eximiam Hieronymi eloquentiam, hic diuinam Chryso-
stomi dicendi vim, mellisquamque Bernardi, hic summum Thomæ doctrinæ pondus in-
tueor? (a) *Plusque in hoc opere est, quod laudetur aspectu, quam quod sermonibus laudari po-*
ssit Nec mirum: Aquilis ignobiles, & paternæ virtutis degeneres foetus producere non
licet.

(a)

D. Ambros. l.

1. de exam. c.

2.

Tibi ergo Eminentissimè Ecclesiæ Princeps, plaudent omnes Christianus Orbis; tibi
tua ipsamet illustris Augustiniana Religio gratuletur; rideat Augustinus calumniæ peti-
tiones, & assultus; si te defensorem habeat, quid amplius timeat? Tuque Roma frontem
tot lauris onustam, mille Rosis, & floribus cingere ne differas? (b)

(b)

Claudian. in

laud. Stillicon

Paneg. 3.

Quem Populi plausu, procerum, quem voce petebas.

Aspice? Non dubijs ultra torquere votis.

Totus adest ocalis, aderat qui mentibus olim,

Spe maior, fama melior: venerare Curulem,

Qui tibi restituit fides, amplectere Dextram,

Sub iuga quæ pœnos iterum Romana redegit.

Nos vero Eminentissimè Domine, dum tibi omnis Christianus Orbis, dum tua ip-
samet Religio, dum denique Roma studiis certantibus gratulantur (quoniam in plau-
su tam vniuerso filere pudor est) quibus, vel quas natura in te effudit opes, vel quas doc-
trina capaci sub pectore condidit, laudibus efferemus? Quo mores aureos, quos ipsa
aurea secula prædicarent amore prosequemur? Quis spectatam grauissimis in rebus
prudentiam tuam singularem, humanitatem, castam fidem, studium Religionis acerrim-
um

mum celebrare dicendo queat? Supremi Numinis cultum, terrestrium despicientiam, Cælestium amorem, hoc omni prædicatione maius esse quis n̄ eget? Purpura commodat alijs splendorem, hunc non modo tibi vestigalem debet, verum etiam plūs honoris tibi fatetur debere, quam tribuit. Cum quis ingruente prælio intempestivum, ut videbatur, Philippi Macedonum Regis Soporem accusaret: DORMIO, inquit Rex, quia vigilat Antipater. Sed quanto melius Summus Pontifex, nisi imperij Christiani Orbis studio nunquam satis laudabili habenas gubernaret: DORMIO QVIA VIGILAT HENRICVS DE NORIS. (c) *Vir ingenij, & doctrinæ dotibus eminentissimus, qui nihil vnquam in vita nisi laudandum, aut fecerit, aut senserit, aut dixerit: In quo virtutes simul omnes vigent, quæ singulæ in omnibus prædicantur.* (d)

*Quo nihil maius, meliusve terris,
Fata donavere, bonique Divi,
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum,
Tempora præscum.*

Sed quo nos Eminentissime Domine amor rapit! Ut si forte laudes tuis meritis nobis equare liceret? Sufficiat dixisse, ut summæ eminentiæ vestræ modestiæ cōsulamus, quod nulla vnquam ætate interiturum sit hoc diuinum opus, ex quo facile, qualis fueris, quis sis, & quantus eris, potest cognosci; nec ipsis aduersarijs adulatores videri pertimescimus, si tui in nominis decus dixerimus, quod in alterius gratiam alter effingebat. (e) *Quidquid ex te amauimus, quidquid mirati sumus, manet, mansurumque est in animis hominum in æternitate temporum, fama rerum. Nam multos veterum velut ignobiles, & inglorios oblivio obruet, tu posteritati narratus, & traditus superstes eris.*

Sint ergo nobis, Eminentissime Domine, cetera præstantissimæ, cum animi, tum ingenij dotes assidua potius veneratione, & sacro silentio venerandæ. (f) *Cum amantis sit ut ait Plinius, non onerare eum laudibus: Et ut orationi ponamus modum, qui votis constituere possumus nullum. Quæ enim tot, tantisque rebus celebrandis sufficeret Oratio? Loquatur ipse Claudianus;* (g)

*Cætera complecti cuperem, sed densior instat
Gestorum series, laudumque sequentibus undis
Obruimur.*

Id ipsum prudens admonet Oratius. (h)

*Quo Musa tendis? Desine pervicax
Referre sermones Deorum, &
Magna modis tenuare parvis.*

Hanc ergo Eminentissime Domine omnem nostram, si quæ est, audaciam, tibi imputabis, & in hac nostra culpa, tibi ignoscēs. Cum enim tam illustris sit voluntatis erga nos tuæ significatio, nos aliter cum spe excusationis facere non posse existimauimus, & quas communi nomine tibi grates debemus, priuato amore solvemus. Viuas Religioni, viuas tibi, viuas omnibus Eminentissime Domine. Sis foelix, (K) *superosque deprecamur, ut omnia quæ facta, quæque facies, prospera cedant tibi, Religioni, omnibus: vel ut breuius sit optandum, ut vni tibi in quo Religio, & nos sumus. Hoc petat Religio, hoc velit Christianus Orbis, hoc nostrum D. Stephani Collégium votis omnibus exoptat, & ut inter victrices lauros hoc leue, accepti fauoris, & memoris animi pignus serpere non dedigneris. Vale.*

Eminentissime Domine,

Fr. Dominicus Perez,
Magister, & Prior.

Fr. Emmanuel García,
Magister, & Primarius Salmantinus.

Eminent. vestræ deditissimi serui,

Fr. Hieronymus de Matama,
Magister, & Regens.

Fr. Ioannes de Montaluan,
Magister, & Vespertinæ Cathedræ Moderator.

(c)
Velle. Lateran.
hist. lib. 1. de
Pnb. Sapien.
Æmilian.
(d)
Orat. oda lib.
4. ode. 2.

(e)
Cornel. Tacitus
in vita Agri-
colæ.

(f)
Plin. lib. 1.
Epistol.

(g)
Claud. in laud
Stilicon.

(h)
Horat. lib. 3.
Odar. ode. 3.

(L)
Idem Plin. in
Paneg. Traian
dic.

EMINENTISSIMO DOMINO

D. F. R. HENRICO DE NORIS,

S. R. E. C.

PRO ÆDITO, ÆTERNANDOQVE VINDICIARVM D. AVGVSTINI
opere, per gratissimo, præclarissimo, Collegium Salmanticense Carmelita-
rum Excalceatorum S. P. N. Eliæ Prophetæ nun-
cupatum ex voto, debito, & ani-
mo gratulatur.

EMINENTISSIME DOMINE.

IMA Excepimus excubiarum vestrarum felicissimum foetum fausto ædia-
tum sidere, quia non alio conceptum, quam præcellæ Ecclesiæ luminari
excoquente fervore, clarigante lumine. Et quidem quod aure audiui-
mus, obtutibus intueri desideramus: nihil enim est nostri studium magis,
confovens, vel in quo nostri gaudium tranquillius acquiescat, quam cum
præcellæ Parentis Augustini coelitus instillatam doctrinam, quam gratissi-
mam erga omnes esse cognoscimus. Quam dum etiam ipsiusmet zelo,

& veritatis, quæ vndique viget calore illustratam, propugnatam, & à quibuslibet (si
forsam exurgant) tenebris, aut tenebrionibus vindicatam auscultamus, seu videmus,
res est redundantis, & extrafluentis solaminis. Quid mirum? Vis hæc est non electionis,
sed indolis, non voluntatis, sed naturæ, quæ, vt in nobiliores affectus erumpat, non
carnis originem sequitur, sed piam spiritus sobolem æmulatur. Dignum enim matresce-
re iudicamus, cum in reliquis, tum, & non impropensius in obsequendis Augustinianis
doctrinis, quibus dum Mariarcha nostra Seraphica Virgo (Teresa sedulo se devovit, eis-
dem filiorum mentes vi potentis necessitatis innexuit. Ipsa ergo felix Virgo, & Inclita
Mater primam præstantissimi sui spiritus alituram in Abulensi Coenobio S. Mariæ de Gra-
tia dicato gratanter accepit. Haussit inde ex libro confessionum Magni Parentis Augus-
tini strenuæ illius alitum magnanimitatis, qua nedum supra sexum, verum, & supra
virilem prorsus fortitudinem ad seraphicam vsque hierarchiam evolavit: vbi ignitis
coelestis disciplinæ iaculis erudita, eisque vsque ad cordis intima vulnerata quid aliud,
quam cum Augustino didicit exclamare: *Exagita si Domine cor meum*: O pium vulnus, quod
totius Teresianæ, & Augustinianæ sapientiæ fontem aperuit, riuos indeque elicit, quo-
rum pulchritudine triumphantis aula chorus congaudet, quorum dulcedine militantis
exercitus ordo generosi ætus sitim extinguit! Hinc Teresa tota Augustiniana, hinc Au-
gustinus totus nobis Teresianus videtur, ita vt quemlibet cultum alterutri vicissim exhi-
bitum vtriusque indiscriminatim proprium existimemus. Hinc æquanimiter sacer ordo
noster nihil magis in alumnorum præcordijs insigere satagit, quam annuentem sum-
missionem, imam reverentiam, pro namque devotionem Augustinianis assertis. Quod
licet prolixè evolutis nostris auctoribus demonstrari valeret, ex nostrorum tamen Sal-
manticensium Scholastico cursu, vtpote in quo totius ordinis concors animus compa-
ret, insinuare decernimus. Hi enim, vt quam in lucem eruere deliberabant, doctrinam in-
ter discriminantes Scholasticorum ambiguitatum procellas flante à pupi vento, & mag-
netico indice in portum semper collimante foelicis navigationis cursum obiret, Augus-
tini clavum tenere, illius gubernationem nunquam prætermittere ab ipso exordio eni-
xe protestantur, sicut in excursu operis fideliter exequuntur: *Da enim* (inquiunt) *ante*
*oculos semper habebimus. Primum quidem, vt vox Sanctorum Patrum, præcipuè vero Augus-
tini, & D. Thomæ in ipso sonet, ac resonet; semper eorum doctrinam floridam, & uberem eruc-
tet: semper de eorum limpidissimo, & dulcissimo fonte bibat, & aquas inde bibitas refundat.*
*Non enim profundissimum hoc Theologiæ pelagus, nisi ipsis ducibus transietare aliquis po-
terit. Hæc nostri. Et quidem aptissimè: nam cum ad rei susceptæ prosperum exitum cer-
tior securitas sit absdubio firmiter auctoritas, ibi consonum est adstringi, ibi solidari,
vbi immensum est auctoritatis pondus, vt Augustini assertis inesse Magistri iidem agnoscunt.*
Nec memoratum pondus auctoritatis ita indeterminatum relinquunt, vt in tomo

Matres cer.
M. Teresa
Mariarcha

N. Salmanti-
cens. tom. 1. in
præmio, &
parlit. operis
S. 73

Vi de divina gratia tractaturi per plures myriadas non discernant. Quia vero in hoc opere depositum nobis commendatum servamus, ex quo quidquid reponendum sit, tanquam ex thesauro, ubi nova continentur, & vetera, ducimus depromendum, & ex inde magni Parentis Augustini amore ita afficimur, ut externi cultus affectum vix continere possimus, ideo aliqua inde libare felici necessitate, qua nos ad eximia compellit, quodammodo impellimur.

Primum enim Augustinianæ doctrinæ stemma Sanctorum & Sapientissimorum virorum calculo rutilavit, & ex pulcherrimis eorum gemmis amico nexis foedere coalescit. Ex quibus D. Hieronymus sic eidem alloquitur Augustino: *Catholici te conditorem antiquæ fidei venerantur, atque suspiciunt: & quod signum maioris gloriæ est, omnes heretici detestantur*: Videat ergo quorum militiam deferat, quorumque phalangum se gregarium constituat, qui ab Augustinianis vexillis effrons recedit. D. Gregorius Magnus Innocentio Africano Præfecto scribens inquit: *Si delizioso cupitis pabulo saginari*; B. Augustini patriæ vestri opuscula legite, & ad comparationem filiginis illius nostrum furfurem non queratis. Cuius ergo fuffuris, vel cuius farraginis pabulo gliscunt, qui florentissimæ Augustinianæ similæ nutrimentum fastidiunt? V. Beda alloquitur: *Augustinus omnia, quæ fidem turbare poterant, hereticorum venena evacuat*. Ne propterea pocula lætifera impleant qui spiritualis salutis craterem minuire arroganti fastu conantur. Casiodorus ait: *Doctor Beatissimus Augustinus bellator hereticorum, defensor fidelium, & famolorum palma certaminum*.

Qui ergo emerite redimere cupit, ex hoc phænice immarcescibilis viroris sibi texere ferta non abnuat. Haymo affatur: *Augustinus in elucidandis questionibus omnes auctores post Apostolos præcessit*. Et nonne Augustino nothericus quisquam æquabitur? D. Thomas Doctor Angelicus, fidissimusque tanti Parentis discipulus illius doctrinam his egregijs evenit encomijs: *Omnes omnino eius disputationibus, & scriptis confutatae sunt hereses, & omnes eiectione earum tenebræ, & Catholica patefacta, & illustrata est veritas*. Cui ergo fidem securam mentem dabimus? Beatus Albertus Magnus resoluit: *Augustino contradicere impium est in his quæ tangunt fidem, & mores*. In reliquis vero non censura liber, qui contradicat; evadet. S. Antoninus Florentinus Præful dulciter personat: *Augustinus Ecclesiam illustravit gemma Doctorum, pater Theologorum suavis eloquio omnes materias penetrando dilucidans*. In Augustino enim splendorem, puritatem, patrocinium, suavitatem, & subtilitatem habemus. Ergo: *Hunc legat omnis* (Fulgentius inclamat) *qui salutem æternam adipisci desiderat: humiliter orans misericordiam Domini, ut eundem spiritum intelligentiæ legens accipiat, quem ille accepit, ut scriberet; & eandem illuminationis gratiam adipiscatur, ut discat, quam ille adeptus est, ut doceret*. Legat ergo omnis Augustini scripta non eo ausu ut illa, vel in levioribus, carpat, sed eo nisu, ut omnium venerabilium Doctorum pius existat emulator; namque cum

S. Vincentio Ferrerio: *Audemus dicere, quod omnes Doctores, qui venerunt post Augustinum, sustentantur super eius doctrinam sanctam, puram, Catholicam, auri purissimi, sine errore falsorum opinionum*. Et Vgo Victorino teste: *Lingua eius calamus scribe velociter scribentis extitit, quia Spiritu Sancto docente, & ducente verbum Dei elegantissime dispensavit*. Utque Abbas Rupertus affirmat: *Augustinus columna est veritatis, & verè columna nubis, in qua thronum suum possuit Sapientia Dei*. Hunc denique Doctorem eximium, præcellsum, admirabilem omnes Catholici flexo poplite veneramur. Omnes illibatam eius doctrinam intimo cordis sinu fideliter, exactè, & indivulsè amplectamur. Exclamenius omnes cum fidelissimo eius alumno Valentino Archi-Antiste D. Thomæ de Villa-Nova: *O Hominem capacissimum! O virum celestis gratiæ plenum, qui, ut videtur, velut Apostolus quidem non præmeditabatur quod postea dictaret; sed inspirante Deo intus in aure cordis continuo audiebat quod foris populis doceret verbo, & posteros informaret scripto*. Quid plura? Nullis enim finibus terminaretur oratio, si laudes Sanctissimi Parentis Augustini totum stadium currere conavemur. Summa enim ipsius Sapientia insigni Sanctitate coniuncta promeruit ut viri Sanctissimi, pariter, & doctissimi egregijs commendationibus exornaverint. N. M. Salmanticenses inquirunt:

Attamen ea est horum temporum infelicitas, ut quinam non desint, qui adversus Augustini tot sertis coronata asserta in hostile astiludium erumpant. Sed O conatus per antiquam Prosperi censura minime aufugiens! Et de illorum indole ortus de quorum quolibet optime cum Augustini vindice dici poterit:

*Quidam docti loqui libros senis Augustini
Carpere, & adversum condere fertur opus.
Vsq; adeone bonum ingenium, & facundia dives
Ostentare artem non aliter potuit?
In nova prostratas acies, nisi bella ciceret,
Impiaque extinctis hostibus arma daret.*

*Lidem Salm.
in præloquio
ad tract. de
Prædestinat.
D. Hieronym.
epist. 8. ad
Augustinum.
D. Greg. M.
lib. 8. regist.
epist. 87.
V. Beda lib. 2.
de Tabernac.
cap. 13.
Casiod. lib. 12
divin. instit.
cap. 2.
Haym. Episc.
Halbesf. serm.
de S. Augusti-
no.*

*D. Thom. in
officio S. Au-
gust. à se com-
posito.*

*B. Albertus
M. 2. p. Summæ
Theol. tract.
14. q. 184. ad
q. 3.*

*D. Antonin. 2.
p. Hist. cap. 8.
tit. 10.*

*D. Fulg. lib. 2.
de veritat.
prædestinat.*

*D. Vincent.
Ferr. sermon.
de S. Augusti-
no. Vgo Vict. serm.
99. de S. Au-
gust.*

*Rupert. lib. 7.
de operib. Sp.
ritu S. c. 19.*

*D. Thom. de
Villanova cōc.
1. de S. Aug.*

*N. Salm. tom.
5. tract. 14.
disp. 1. præm.*

cap. 7. §. 1.

*D. Prosper.
epigram. 2. in
obtrektorē D.
Augustini.*

Hæc prona incensor mors est tunc te stylus ipse

Conscit, & verbis perderis ipse tuis.

Dumque doces quantum valeat mens libera, monstras

Velle tuum tibi met sufficere, ut pereas.

Celest. I. in His tamen, licet plurimum æstimari debeant, longe præferri debent Romanorum Pontificum Magni Parentis Augustini doctrinam collaudantium elogia: nam præter Magnum Gregorium, quem inter SS. Patres retulimus Celestinus I. Nulum inquam sinistra suspitionis saltem rumorem eundem aspersisse testatur. Adrianus item I. ipsum præcipuum Patrem, & optimum Doctorem appellat. Sixtus V. Præcipuum Ecclesie lumen cognominat. Ioannes II. affirmare non veretur: Sancti Augustini doctrinam, secundum prædecessorum meorum statuta Romana sequitur, & veneratur Ecclesie Martinus V. univ. Orbi suadet, dum inquit: Si veritatem queritis, si doctrinam, si sapientiam; quis doctior? Quis iustior? Quis, ut ita dicam, sanctior Augustino. Ioannes XXII. devotionem suam pariter, & eloquentiam in hæc verba profundit: Verè utique isti Sancti sunt verè Doctores Ecclesie Gregorius scilicet, Augustinus, Hieronymus, atque Ambrosius, quorum doctrina informatur Ecclesia. Hos inter celeberrimus idem Pontifex Augustinus, magnæ quidem auctoritatis, & sanctitatis præsul, magnæ circumspectionis, & prævisionis pater: magnæ subiectionis, & miserationis Antistes. Dilectus itaque Deo, & hominibus, cuius memoria in benedictione est, veluti gemmula carbunchi ignis charitatis, & flammæ, ac eloquentiæ, & sapientiæ auri ornamento locata resplenduit: & veluti Aquila grandis venit, ad Libanum, & tulit medulam cedri, dum aggressus est questiones altissimas, & easdem profundissimas non expavit: quin in eis vitiorum spinis abscessis, profligatis hæresibus, earumque radicibus extirpantibus, Catholica Fidei veritatem in lucem produxit, eduxit in publicum firmis, atque invictis rationibus solidavit. Alij similia concelebrant, & precipue circa gratiæ, & prædestinationis doctrinam Augustiniana scripta usque ad sidera evchunt, ut Innocentius I. Hormisdas. S. Leo. Gelasius I. & plures, quorum vota, si quis infirmare contendat, Laudatum Prosperum audiât, ipsiusque consilij obediat.

Verte gradum, fuge perniciem, stratosque rebelles

Oris Apostolici fulmine ubique vide.

Nec te mutato defendi nomine credas:

Si Pastorem ovium ledere vis, lupus es.

Martinus V. Auxiliatur, & arx inexpugnabilis Conciliorum: namque in Toletano VIII. Vir Sanctissimus Augustinus vestigationis dicitur acumine cautus, inveniendi arte præcipuus, asserendi copia profluus, sapientiæ fructus fecundus. In Floréntino: Beatus Augustinus præclarissimus Doctor Latinorum, quem V. Synodus recipit, qui, & præstantissimus appellatur. Quantum in septem alijs Concilijs, quibus dum viveret, adstitit, quantum in cunctis reliquis, quæ successivis temporibus celebrata sunt, eiusdem doctrina profuerit, non est præsentis officij prolixo calamo prosequi, cum id in præsentis operis Eminent. vest. exactè, perspicuè, profundè, diligenter, & invictè pijs fidelium oculis demonstret. Modo sufficiat univ. Ecclesie adnectere elogium, simul, & Oraculum: Tan multa enim (pia Mater accinit) piè, salubriter, & copiosè scripsit, ut Christianam doctrinam maxime illustraret. Quem in primis sequuti sunt, qui postea theologicam disciplinam via & ratione tradiderunt. Quis ergo tanti Viri audeat insidiari calcaneo? Quis adversus eum effundere affectet loquacitatis venenum? Si tamen quis audeat, ad Prosperi crismum demum expavescat. Nam

Currentem attritos super Aspides, & Basiliscos,

Declinare senem vipera non poterit.

S. Leo. Has ex immenso laudum Augustini Oceano guttas (Eminentissime Domine) delivavimus cum ad animi oblectationem, qua causamur ipsius commendationibus, & encomijs, tum ad solatium inuendum, quo operis Eminent. vest. audita fama affectissimus. Sed ecce quod audivimus, iam vidimus, quod speravimus, possidemus. Legimus, & relegimus libri V. paginas, ulterius legendas, & relegendas: nam ad relegendum provocat lectissimus liber, in quo potius sitis est, quam vndarum gustus exaggerat, & qui tot votis amabilis se se præfert, quot titulis commendabilis.

Gelasius I. Illius namque scopus non alius, quam Vrim, & Tumini: Doctrinam, & veritatem, scilicet, quibus Eximij Legis Gratia Pontificis, & Doctoris Augustini Sacrum Rationale ornat, atque protegitur.

Et alij. In eius pulcherrimo stilo, & sidera radiasse, & lumina floruisse, conspiciamus. Quia optimè cum Præceptore Angelico vest. Eminent. novit quod ad veritatem locutionum non solum oportet considerare res significatas, sed etiam modum significandi. Et cum Arnulpho pariter

Stilum.
Stilum. lib.
9. epist. 2.

Celest. I. in
epist. ad Epif.
Callie.
Adrian. I. in
epist. ad Cæst.
Et luncu Au
gustos, que
extat in 7.
Synod. gener.
act. 2.
Sixtus V. in
Bull. ad v. G.
ziliac.
Ioann. V. in
ep. ad Avien.
aliosque Se
nati.
Martinus V.
ferm. de Trans
lat. S. Monc.
Ioann. XXII.
in Bulla ad
General. &
Ord. Eremit.
D. Augustini.
Innocent. I.
Hormisdas.
S. Leo.
Gelasius I.
Et alij.
D. Prosper.
ubi supra.
Concil. Tolet.
VIII.
Concil. Florét.
sess. 7.
Eccles. Catho
lic. in festo S.
Aug. die 28.
Augusti ad
Matu. lect. 4.
2. noct.
D. Prosp. Epi
gram. 1. in
obtrectat. 5.
Augustini.
Enod. lib. 1.
epist. 25.
Scopus.
Stilus.

riter observauit: *Habere quid dicas, & scire quo modo dicas*. Itaque in hoc opere verum mages-
tatem euehit stilus, nobilitasque vocum substantie nobilitatum famulatur, excoltaque lingua
perpolit assumptum, vt melius de vest. Eminentia, quam de Themistio dici queat cum Na-
zianzeno: *Tu Rex, est sermo*.

Si facundiam in eo attendimus, præclarum ingenium cognoscimus, mentem pu-
ram, & plenam, que in varianam artium redundat elegantiam, vt Hieronymus inquit, &
vt Nazianzenus inquit: *Quod enim discipline genas non calluit? Imo quod non ea excellentia*
æquam ipsi cui animus adiecerit? Rursus ex Hieronymo contestamur: *Apologeticus est qui*
totam sæculi continet disciplinam.

Si claritatem, humanæ mentis sydus familiarissimum, intuemur, tanti exerciti
claritate eloqui (verbis utitur Fortunati) *vestra lingue tabar effulsit*, tanta se radiantis elo-
quentie lux vibravit, vt conuerso ordine mihi videretur verbis radiantibus ab occidentali parte,
se loquente, *Sol nasci*. Ira ille: nos vero ab oriente, secundiori sorte, solarem splendorem
V. Emin. verbis aspicimus, & miramur.

Si vero vim, & energiam legandi, & captiuandi intellectum meditamur, Eno-
dij dictum impletum cognoscimus, namque *nee replicationibus tuis reperiuntur contraria,*
nee obiectionibus facilis occurrit solutio. Quia nihil tibi penitus ad expugnandum est propositum,
quod non aut acumine irrueris, aut pondere illiseris.

Iam vero ad ipsius operis materiem accedamus, cuius magna pars circa antiquissi-
mas versatur historias, quarum provincia, quia diutans, visa est Aristoteli inuentu difficil-
lima: attamen in hoc opere quasi admodum propinqua, & familiaris percurritur: nam
quod proprium Historiographorum munus est, non tantum sententie propriæ proferuntur,
illustrantur, & confirmantur, verum etiam dubijs, aut oppositis invicem satisfit omnis generis
scutis subministratis. Siue enim Sacræ Scripturæ testimonia, siue Summorum Pontificum
oraacula, siue Sanctorum Patrum scita, siue Theologorum asserta, siue prudentum res-
ponso, siue Historicorum, Geographorum, Chronologorum placita ad examen reuoca-
ta ad veritatem amulsiim reducuntur.

Omnia in Augustini Parentis iustam vindictam ordinantur. Augustinæ, an doctrine
Augustiniæ? Sanè vtriusque. Nam sicut cuius vita despicitur, necesse est, vt & doctrina
contemnatur; ita doctrina post habita vita contemptui subijcitur. Extat ergo Emin. V. Au-
gustinianæ vitæ, & disciplinæ clarissimus vindex. Quid dignius aliud adoriretur emeritis-
simus Augustini filius? *Kenra filium se nescit, visceribus caret, ingratus est patri, qui aucto-*
rem vitæ suæ non obsequijs placet, non deuincit cultu, muneribus non honorat. Et quod genero-
sam originem demonstrat egregius, strenui fortitudine non defendit. Salomonis moni-
tum est (forsam præceptum) *Sende sapientiam fili mi, & letifica cor meum, vt possis expro-*
branti respondere sermonem. Super hoc exultat gaudio pater iusti qui sapientem genuit letabitur
in eo; dicetque ei: *Præbe fili mi cor tuum mihi, & oculi tui vias meas custodiant*. Alias enim
eris sicut dormiens in medio maris, & quasi sopitus gubernator amisso clauo: & dices *verbera-*
runt me; sed non dolui: traxerunt me, & ego non sensi. At enim V. Emi. quia vigilat, dolet, &
sentit nec Parentis Augustini clauum dimittit, nec honori ipsius detrahere sustinet; sed
acri, fortique animo vias eius semper custodiens, vt inclytus gubernator ostendit quo iure
corona senum filij filiorum fuit, & gloria filiorum patres eorum. Ideo zelus tuitionis paternæ
in huius floridissimi operis arenam litterariam exiliens exierit vires, fortiterque dimiccat,
atrociter in prælio isto concertat. Considerat pactum, conditionem attendit; militiam noscit; pac-
tum, quod popondit, conditionem, quæ accessit, militiam, cui nomen dedit. Ac demique Salo-
monis suatum per omnia obseruat dicentis: *Oculum, qui subsannat patrem, comedant eum*
FILII AUILÆ.

Sed quia in reliquo reposita est corona iustitiæ Eminentiss. Dominationem, &
amplitudinem V. obsecramus, vt deinceps ipsummet exhibeatis, & pro eadem causa
quidquid habes virium, quidquid zeli, quidquid sollicitudinis, quidquid auctoritatis impendas.
Singulare periculum singularem exigit operam. Fundamentum concutitur, & tanquam imminenti
ruinæ totis est visibus occurrendum. Scimus, & non sine dolore proferimus, nobilem hunc
animi V. partum per graues occasiones multa sustinendi Emin. V. attulisse. Quid
enim novum.

Nunquam bella bonis, nunquam discrimina desunt,
Et quo cum certet mens pia semper habet.
Scimus enim Em. V. in omnibus fortitudinis, & magnanimitatis exemplar sese exhibuisse;
illudque immoto animo obseruasse.

Doctorum est aduersa pati & tolerare modeste:
Non querula in quoquam voce mouere Deum.

D. Thom. 1. p.
9. 39. artic.
5. in corp.
Arnulph. ser.
habito in Con-
cil. Tin. tom.
12. Bibliot. V.
PP. part. 2.
D. Ioseph de
la Cerda Episc.
cop. Patens. de
Maria, &
verbo incar-
nato. Avad.
19. sect. 2.
num. 14.
D. Greg. Naz.
Episc. 12.
Vbertas.
D. Hier. Episc.
13. ad Eliod.
D. Naz. orat.
in Mag. Basil.
D. Hier. Episc.
81.
Claritas.
Venant. For-
tunat. Episc.
ad Fel. Episc.
cop.
Virtus.
S. Enod. Pa-
neg. Theod.
Vincent. Leri-
nens. cap. 24.
Materies.
Aristot. in Pro-
blem.
Finis.
D. Greg. Mag.
D. Pet. Chry-
sot. serm. 10.
Prov. 7. v. 14.
Prov. 23. v.
24.
Ibid. v. 26.
Ibid. v. 34.
Prov. 17. v.
6.
D. Ioan. Chry-
sost. serm. de
Martyr. tou.
3.
Prov. 30. v.
17.
D. Ber. lib. 2.
de consid. ad
Eugenium.
D. Prosper Episc.
gram. 93. de
rem.

rem. tribala. Sustinuisti enim probra, maledicta, comminationes, & usque ad trinam accusationem; sed
Idem. Epig. tanquam aurum in fornace probauit electos Dominus, & quasi olocausi hostiam. *de toler.* accepit eos in
 35. *atenuum.* En tota probatio ad ostensionem omnigenae puritatis, ingenti splendoris, & in
multa variet. eluctabilis fortitudinis doctrinae, & pietatis Emin. V. maxime profuit, nihil, quo tamen
 suam expleret emulorum reperiens sollicitudo: sed post minas, ventilabra, accusationes,
 etiam ad Sacrum Fidei Tribunal, ubi liber vester ter delatus compartit, humilibus nunc
 dissipatis vaporibus, tetris persequutionum rescissis nebulis, quanti concentu decantat:
Igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. Vnde merito vniuersalem consequitur
 plausum, qui inexpiabilis puritatis pro se duxit testimonium. Praesertim enim summam
 Summi pontificis probae auctoritatis fidem. Cur non omnium vota experiantur fauorabi-
 lia? Quanti pendendum sit Summi contestatio Pontificis, ediderit Simmachus aiens: *Bon-*
num de me iudicium Parentis publici conseruatoris mei. Addit Sidonius: *Propter quae omnia bona*
in viro sita letor, ad puritatem Censoris omnium voce concelebrati. Magni etiam aestimabat Theo-
 dorus appobationem viri purpurati: *Vsus est* (inquit) *intorum fidem meritorum teste purpu-*
ra. o. Habet & liber V. attestationem purpurati, non alienae, sed propriae, non quam qua-
 siuirit ad plausum, sed quam meruit ad triumphum. Albo enim, & rubro calculo subfig-
 natur, ut in altero gloriam, quam nactus est, praeseruat, per alterum æmulis terrorem
 incutiat. Et si olim non defuere qui Azonem *Agassonem*, Iustinianum *Analphabetum*, Bar-
 tholum *Batum*, Baldum *Bardum* appellitarint; si etiam D. Hieronymus, de quo Augusti-
 nus, nullum hominem scisse, quæ Hieronymus ignorasset, fatetur, saepe conqueritur de
 detractionibus, calumniis, obtreptionibus quibus cum æmuli persequabantur; nunc qui
 librum hunc ladere molitur sciat quod

Primum

D. Prosp. epi-
gram. 2. quæ
fit vera inno-
cent.

Ipsam se iaculo percutiet proprio.
Nec fugiet infesti sceleris mens praua reatum;
Cui nimis hoc solum, quod voluit, nocuit.

His igitur coronatur trophæis, solum superst. Eminentiss. Dom. ut Magno Parenti,
 & Doctori eximio obsequium libes, pariter & epinicium decantes ad Nazianzeni achro-
 ma dulcisonis modulis resonans:

D. Greg. Na-
zianz. ad Ni-
rob. Patr.

Gloria, quam posco, genitor dulcissime, Patris
Est mage, quam nati, rediens à prole Parenti.
Gloria namque Patri natorum est fama, decusque,
Ut rursus natis est gloria fama parentum.
Gratia communis, labes communis utriusque.

Gradum sistimus vocibus, non affectibus, atque post niancium oscula tanto pro-
 munere gratijs actis Deo O. M. deprecamur, ut Emin. Domin. V. ad Nestoreos annos in-
 columen seruet Religioni, orbi, æternitati. In hoc S. P. N. Eliæ Collegio Salmanticensi,
 Prædic. Kalendas Augusti. Anno reparatae salutis 1697.

Emin. Domin. & amplitud. V. obsequentissimi.

Fr. Petrus à Conceptione,
 Rector Collegij.

Fr. Ioannes à S. Anastasio,
 Lector Collegij.

Fr. Gabriel à S. Teresa,
 Lector Theolog.

Fr. Hieronymus à Iesu Maria,
 Lector Sacrae Script.

COLLEGIUM SALMANTINVM ORDINIS OBSERVANTIS BEATISSIMÆ VIRGINIS MA-
riae de Monte Carmeli, titulo Sanctæ Terefiæ pro Carmelitis Hispaniæ Pontificia Academia,
posse pro suo Eminentissimo Cardinali de Noris, & eius operi pro Dini Augustini doctrina, at-
que huius vindicijs scripto laudis defferet præconium.

Apocalyp. 3.

NOBIS Illius magni Vindiciarum Libri, quem SS. ac RR. P. Fr. Henricus de
 Noris (iam in excelso throno Cardinalici honoris sedentis) Patre pro
 suo condidit Augustino, encomiastico munere, aut potius onere no-
 bis impare, delato, liber ille Apocalypsaos se obtulit, de quo textus sacer:
Nemo poterat aperire librum, neque respicere illum. introspicere, seu sin-
 gula per lineas percurrere; Leo nisi vnus, qui librum aperuit, ad vi-
 guem exposuit, & ut Aghus ostendit. Quod vtiq; iam fletus; iam lau-
 dis, præconijque lati occasio extitit. Apocalypsaos hunc igitur Librum nobis in exemplar

obtulisse se dicimus, cum intus percurrere Noris librum non valentes, in extimis eius; in præfationibus scilicet, & fletus incitamentum vrgens, & laudis vberem noverimus segetem: quisque namque liber Augustini Parentis in Noris Libro vindicatus apparet. Ergo Liber quisque Augustini, atque doctrina iniuriatus præcessit? Proh dolor! hæc inter alia, Noris præfatio à quibusdam difamatoribus contra Augustinum dicta refert: huius, nimirum esse *doctrinam obscuram, difficilem, intricatissimam, secum ipsa pugnantem, pluribusque erroribus obnoxiam, ipsumque possum sub caligine Augustinum.* En fletus materiæ interminabilis. Sed neque temperatoris luctus argumentum, si Noris ipsius Librum, haud dissimiliter calumniatum, variaque per Tribunalia ter ductum advertamus, inveniemus. Sin autem in Noris Libro quemque Augustini Librum tot ex calumniarum, fictionum, fugilationumque nebulis evolutum contemplemur, ipsumque de Noris Henricum ad thronum propterea Eminentissimorum Cardinalium evectum inspiciamus, plenissimam laudis, gratulationisque iucundæ materiem reperiemus. Prudens singula accipiat revelata.

Et ego flebam multum moestus aiebat Evangelista: quia, videlicet, nullum dignum repererat, qui librum illum clausum in Patris dextera ostensum digne aperiret, exponeret, explicaret, fixisque videret obtutibus (quo sensu dicimus, nostro Silveyra Interprete, non vidi Augustinum. Nescio quid dicat Augustinus) Pariter ita, multi quanquam fuerint ante hac Divi Augustini vindices, Illustratores, Interpretes, nullus adhuc plenè ab omnibus nebularum involueris, quæ exturbidis mentibus prodire, aufaque ascenderunt ad solem vsque nubilandum, evoluit. Hoc quis citra à lachrymis temperet in Ecclesia Sancta? quis Augustinianæ Familiæ fletui terminum præfiget? Nemo equidem si difamantium lamentabile genus attendatur: Cum Chrysostomus aureis edisseruerit verbis, si quis solem tenebrarum auctorem æstimet, soli nè, an sibi detraxit? Sibi, videlicet ipsi, cum furiosi, & insanientis opinionem sequatur. Et Augustinus ipse: quod non intelligunt querant: nè, cum volunt verbis sacrilegis concidere veritatem, quam videre non possunt, redeat illis securis in crura: nam illa concidi non potest, quæ incommutabilis manet; sed quæcumque plagæ in illam emisse fuerint, reperiuntur, & maiori ictu redeunt in eos, qui cedere audent.

Sin vero solem ipsum Augustinum, atque cuiusvis eius libri doctrinam, vt nunc iam scrutemur, iam, iam familiam eius, velut Evangelistam audiendam arbitramur, dum ille inquit: *Vnus de Senioribus dixit mihi: nè flevitis. Ecce vicit Leo... aperire Librum, & solvere signacula eius.* Vnus utique Conventus hic noster Carmelitarum de Observantia Salmantinus: de Senioribus, Veteribus vè illis, qui Eliæ Zelotis à Veteri, Senioris vè Testamenti ardentem veritatis zelum traxere, vnus: cuius ora etsi, linguæ, labraque sint multa; non tamen possunt esse diversa, cum Populus noster in Augustini, Augustinianorumque laudes sit labij vnus, & ore vnus. Vnus hic ergo præclaræ toti Augustini propagini, nè flevitis, dicit: iam siquidem Leo ille de Noris vicit aperire librum, & solvere signacula eius.

Leo, inquam, cuius naturæ fertur esse, nata quod soboles parentis lingua efformetur, ad similemque Patris figuram redigatur. A quo nec discedere Noris notum est satis; de eo quin potius videatur Casiodorus loquutus, cum dixit: *Nunc ad candidatum ora convertite, vt paternarum laudum recognoscatis in hunc esse vestigium, nec tantum pater imaginem dedisse corporis, quam signa indicetur transfudisse virtutis.* Sic etenim similis Augustino Noris evasit, vt non, nisi Augustinum loqui, dum effatur Noris debeamus credere. Lingua quinimo ipsa Augustini adeo Noris loqui videtur, vt Noris doctrina iteratus Augustini dicenda sit partus. Hinc filius est Noris Augustini formantis; & Parens est Noris Augustini formati, dum ipsum luci in doctrina donat Augustinum Parentem, nova forma digestum, nova luce formatum. Mirabile quidem! haud in auditum tamen: cum Phœnicea ales (quæ ex filio renascitur, dum imitatione Parentis, flammis, & luci, donat quidquid ex Parente recepit) frequens sit Augustini præconium. Ni in Henrico de Noris, leonis pariter laudes commendemus, illud Ezequielis apposite accomodantes: *quare mater tua, Augustiniana Religio, Leana inter leones cubavit, in medio leunculorum enutrivit catulos suos? Et eduxit unum de leunculis suis, & leo factus est, & didicit capere prædam... tulit unum de leunculis suis, leonem constituit eum. Qui incedebat inter leones, & factus est leo, & didicit prædam capere.* Tot enim Noris leoninis vnguibus armatus incedit, quot argumentis, reconventionibus, instantijs, Patrum Sanctorum, atque Sacræ Scripturæ testimonijs se munit. Quæ utique tanta dexteritate partes in omnes versat, vt his hostes exarmet, larvas opositorum disrumpat, falacias detegat, nudatasque comminuat, blasphemias elingues redat, atque, discerptis convicijs, vexillum Augustinianæ veritatis ob oculos manifestum efferat. Deditque (sic) prædam domesticis suis; quæ, scilicet, merito iam tota potest Augustini soboles, cuncta immò Ecclesia, exultare, vt exultant victores, capta præda.

Silveyra ad
cit. tex. Apoc.
lyp.

D. Ioann. & bry
sost. Homil. 88.
in Matth.
D. Ag. to. 1.
lib. 1. contra
Manichæos c.
5.

ŷ. 5. Apolyp.
cit.

Ibidema

Casiod. lib. 2.
epist. 8.

Ezequiel. cap.
19. à ŷ. 2.

Proverb. 31.
ŷ. 15.
Isaia 9. ŷ. 5.

Prop.

§§§§§

Propterea quam meritò Leo iste de Noris laudandus veniat, gloriosusque decantan-
 dus in Ecclesia, quam vè dignus honoribus habendus, noscetur a comòde ex laude,
 iubilo, & honore, quo, memorati leonis, Librum qui vicit aperire, in Agno, velut
 Apocalyp. cit. 8. occiso, ad Thronum elevato, Seniores, cum aperuisset librum, cantantes canticum novum
 celebrare triumphum dicentes: *Di-nus es, Domine, accipere Librum, & aperire signacu-
 la eius: quoniam occisus es, & redemisti nos in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua &c.* Etenim
 Noris, vt leo, vicit; vt agnus, laudibus honoratur. Hæsitare quis poterit? Nonnè ipse
 argumenta ferocia (vt femur hoc modo) modestia temperat, lenitate mitificat, vrba-
 nitate ornat, speciosèque amplificat, & charitatis Deificæ ardore sic regit, vt religio-
 sa flama calumnias devastet; lucem vero calumniatoribus afferat, dum, ne ipsorum
 fama periclitetur, eorum nomina suprimat? Sic ergo cum pugnans, vt leo, agni mitissi-
 mi ingenio se induit, robustiorem virium fortitudinem ostentat, illud iuxta Drogonis:
 Drogo Ostien. lib. de Sacra. Passionis. Habacus cap. 3. D. Aug. epist. 93. ad Hiero. apud to. 2. D. Hiero.

Quæ autem fortitudo tua, nisi mansuetudo tua, de qua ille Propheta ibi abscondita est forti-
 tudo eius. Noris ergo pro convicijs convicia non rependens; sed calumniatoribus verita-
 tis lumen ostendens, nec dissimili prosequendus est laude, ac olim Hieronymus ab ipso
 commendabatur Augustino dicente: *Nescio quæ scripta maledicta super tuo nomine ad Afri-
 cam pervenisse audivimus: accepimus tamen, quod dignatus es mittere illis respondens male-
 dictis. Quo perlecto, fateor, multum dolui, inter tamen caras, familiaresque personas, cunctis
 pene Ecclesijs notissimo amicitie vinculo copulatas, tantum malum extitisse discordia. Et tu
 quidem quantum tibi modereris, quantumque teneas aculeos indignationis tuæ, nè redas male-
 dictum pro maledicto, satis in tuis litteris eminet.*
 Huius ergo: de Noris Leo, cum, nec absimilis Patri, calumnijs lacepsus, ma-
 ledicis linguis vulneratus, velut occisus agnus, sepeliendus ignominia, atque oblivione
 videbatur, in Excellentissimorum Cardinalium throno sublimatus ostenditur, non alio ex
 vulneribus sanguine purpuratus, quam murice Cardin alitiæ Dignitatis, quo, vt Purpu-
 ra victor a nostro SS. P. Inocentio Papa XII. insignitus est tandem. Quid plura? Superest
 tantum nos quod Carmelitæ, vt seniores, veteres vè Carmeli citharedi Prophetici, sive
 Psalterium instituti, ei canticum laudum personemus: nam *seniores ceciderunt coram agno,
 habentes anguli citharas... & cantabant canticum novum. Ast quomodo cantabimus canticum Do-
 mini in terra aliena ei, qui cœlica promeretur chromata?* Quid vè victori tam glorioso de-
 cantavimus, qui nos, Ecclesiamque totam in Augustino redemit ex omni tribu, & lingua,
 maledicta calumniatrice, & contra ipsum Solem oblatrante? Illud ne, quod Petrus de
 Petrus Labbe in encomijs D. Thomæ. Thomæ. Labbe de Summa D. Thomæ personabat, *inclusit Ambrosios, Hieronymos, Augustinos, Gre-
 gorios, &c.* Ita sanè, omnium istorum namque lingua videtur Noris contra infrenes lin-
 guas effatus. Vnum ad rem nostram recensere sat erit, Hieronymum scilicet, cuius ea Au-
 gustino verba facientis, *mihi autem decretum est, te amare, te suspicere, colere, mirari, tua-
 que dicta, quasi mea defendere*, quibus confessus meritò Hieronymo dicebat Augustinus,
tuis defensionibus assiduè ab inimicis mihi continue insidiantibus protegar, spiritum in Cardi-
 nali de Noris vigere, haud poterit nemo dubitare. Cum Noris ergo vindicat Augustinum,
 huiusque dicta, tanquam sua, defendit noris, tu lector Hieronymum ipsum potentissime
 loqui. Noris certe dum nebulas, solem frustra obscurare conantes (nam *veritas est Sol*, Va-
 lerianum iuxta) removet, fugæque præcipiti donat, quam vere de Augustino Hierony-
 mus morti proximus dixerit, *gaudium enim habeo magnum, & consolationem, præsumens de
 misericordia Domini, quod virum mirabilem, & multæ scientiæ, & bonitatis, Augustinum Hip-
 ponensem Episcopum post me relinquo. Propter quem multam habeo fiduciam in Christo Iesu suspen-
 tandi fidem nostram*, ostendit. Speculum ergo limpidissimum in Noris Libro agnoscamus,
 in quo, videlicet, Solis Ecclesiæ Augustini fulgentissima veritas oculis, etiam egris,
 scrutandam se permittit: eam siquidem Noris placidissimam, limpidioribus adhuc refert,
 & offert. Quibus igitur hæc grata non fuerit, nulla veritas, nullaque Ecclesiæ Dei doctri-
 na ingrata non erit: non enim (vt idem aiebat Augustinus) *facile invenieris, quod gratum est
 esse possit, qui margaritas conculcaverit*. Gratiior adhuc modo Phœbus iste post nubila mi-
 cat, quæ Noris pulsu depulsa, cum fuga tonantia repedant, ad laudem Noris miseriam
 sibi quiritant, illique debitum intonitant, Io, triumphæ. Plura nos daremus; verum enim
 vero pelago tanto obruti, & ne forma cantus indigitati hoc qualecunque præconium
 privatum prorsus demus, ad brevè hoc modulamen nostram laudandi cupidinem pers-
 tringemus.

*Si legeris scripta hæc Noris pia, candide lector.
 Invenies menti hæc tria grata tue:
 Ecce etenim Noris turpati lumina verè
 Irradiat scripti lumine claro suis.*

Torque in Augustum vibratās arte sagittās

Calida, & immites lenit amore manus:

Insuper, ut vigeant fidei praeconia recte

Dicta Patris roborat Purpura sacra Noris.

Cetera sit tanti queras magnalia Viri

Tot magnis scito carmina nulla satis:

Antequē fulgentis numerabis sydera Caeli,

Inclita quam Noris munera digna. Vale.

In quale, quale Em. Cardinalis de Noris obsequium pro supra memorato Salmantino Carmelitarum antiquae Observantiae Collegio, scribebant. Salmantica quinto decimo Kalendas Iulij. Anni Domini millesimi, sexcentissimi, nonagesimi septimi.

Magister Frater Ignatius Ponce Vaca,

Doctor Theologus, atque in
publica Vniversitate Philoso-
phiae Cathedrae Moderator,
& sui Conventus memorati
Praesul.

Magister Frater Antonius Navarro,

In publica Vniversitate Per-
petuus Matheseos professor.

F. Iosephus a Sancta Maria.

Lector Theolog. & Estud. Regens.

Magister Frater Petrus de Frutos;

Doctor Theologus; atque in
publica Vniversitate Philoso-
phiae Cathedrae Moderator.

Fr. Atilanus de Dios;

Sacrae Theologiae
Lector.

SALMANTINVM D. BERNARDI COLLEGIVM REVERENDISSIMO P. M. Fr. PETRO TE-
ran, S. D. & pro editione praesentis operis ex animo gratulatur.

IBENTISSIMO Nostrum cordium assensu, ingentique mentium iubilo, Reverendissime Pater, vidimus, & perlegimus gratissimum nobis opus, omni doctrina refertum, pulchre dispositum, concinnè elaboratum, sed & illustratum victorij, ab Eminentissimo, & Reverendissimo D. D. Henrico Norisio, Sacrae Religionis tuae maiore luminari, forti eruditio-
ne, & erudita fortitudine instructum, ita ut meritò videatur, non plus ad publicam utilitatem dirigi, quam ad palmas destinari. Sanè eruditis-

simus Auctor, Orbi iam notus, notior efficitur, dum Hispania nostra aureo hoc opere, quo iam diu se querebatur destitui, te agente, & in commune Patriae bonum infatigabi-
liter laborante, ditari se videt, & exornari gratulatur. Maeste animi, & scripta haec, quae iam publica praela terunt, in lucem profer, ut Augustini mens, quam pro tui ingenij acu-
mine, & Sacrae Theologiae professione (qua Magisterij laurea nostram Academiam de-
corasti) in tot difficillimis quaestionibus claram, & perspicuam reddidisti, quasi novo exi-
miae auctoritatis Magisterio in medium producto, roborata nulli deinceps dubio, seu fi-
niestrae intelligentiae subiaceat. Scriptura; planè omnem altitudinem adversus Augustini
scientiam, se extollentem subijcere parata, quae pluribus distinguitur triumphis, quam
paginis. Aptè satis antiquitas Palladem illam suam scientiarum Deam armatam fabulaba-
tur; insuperque Vulcano nubere curavit, quatenus consistente domi armorum artifice,
ad quoslibet hostium incursus inveniretur paratior. Ita Aethnici. Catholici quid? Quid
contra Augustinioris Iovis prolem? Quid contra Augustinianam doctrinam, tot retro sa-
culis à Patribus, & concilijs probatam, & approbatam? Planè, quod vetustas habuit sa-
crum, contentiosa posteritas fecit esse ludibrium. Sed numquid praevalerebit? Absit. Adest eru-
ditus Augustini alumnus. Adest Parentis acerrimus vindex. Adfunt, & testimonia. Patrum
in communis Magistri munimen. Omnes armantur, & quasi in defensionem Solis cuncta
Coeli astra conspirant. Sed non ideo quiescit procella, eo magis favit, & furit. Compel-
lantur Quaesitores Fidei, & indiscrimen validum sana, & erudita vocantur scripta. Agi-
tur sine zelo amoris, seu invidiae iudicium, & in laudem Libri, & Auctoris omnium vo-
ta concurrunt. Intercepitur hostibus vox, sed adhuc auditur susurrum. Multi utroque clau-
dicant pede (ingenio, & affectu) & ne fractis cervicibus inclinantur Adhuc scrupuli animos
movent. Adhuc anxia, & non recta suspicio mentes sollicitat. Acuitur iterum ingenium
iterum exeritur stylus; triumphat tandem, & Romae triumphat. O egregium Scripturae elo-
gium! Nec scrupulis voluit locum relinqui. Haec vera vera sapientiae laus; & haec ratio
illius veteris, & pulchri Hieroglyphici, quo antiqui sapientiam in quadrato lapide statue-

Cassiod. lib. 32
ep. 51.

Hieronymus
Augustino ep.
81.

Pier. Val. lib.
39. de Qua-
drato.

bant, eo quod figura hæc sedē offert firmam, & inconcussam. Sic sapientis & Emi. Norisius omnem scientiam in quadruplici libro protulit, vnico Vindiciarum, duplici Pelagiana Hist-
Castro. lib. 2. toriæ, & alio responsionis ad scrupulos. Nihil vltra timendum ei, non est qui audeat vel
ep. 1. mutire. Sed adest huius irrefragabile testimonium, ipsa sacra Purpura, qua inter primos
Ubi dem ep. 2. Ecclesiæ Patres meritis, & dignitate decoratus incedit. *Bonum inditum est sequa prosperitas.*
 Erexerant iam in altum spectabilem virum, tam sapientiæ laus, quam omnigenæ fama
 virtutis; sed absorbuerat propemodum eum ipsa procellæ savitia. At velut coralium de
 aquis exemptum, confestim rubet, sic immortalis vir, tot vorticibus contradictionum
 ereptus, absque mora purpurascit. *Commendantur priora posterioribus donis, & firmatur om-
 nis dubitata de repetitione sententia.* Nulli iam dubium, vel de merito dignitatis adeptæ, vel
 de iustitia defensæ veritatis. Faxit Deus, & tantum virum, tanto virtutis, & sapientiæ
 stemmate clarum, incolumen seruet vita, flammaque. Tibi, vero, Reverendissime Pa-
 ter, cui huius honoris primæ cedunt, tum pro suscepta novæ editionis provincia, tum
 pro cordiali erga Auctorem affectu, toto animo gratulamur, obnixequæ precamur, vt
 quam communis expectatio avidè præstolatur, præsentis operis editionem acceleres, quod
 non ambigimus, omnium plausu excipiendum, eruditis maxime profuturum, tibi, cun-
 tæque Augustinianæ Familiæ, laudem, & honorem allaturum. Ex nostro, tibi que ad-
 dictissimo, D.P. Bernardi Collegio, pridie nonas Iunij. Anno salutis 1698.

M. Fr. Prudentius de Ressa,
 Generalis.

M. Fr. Andreas Cid.

Fr. Emmanuel Manzano,
 Sacræ Theologiæ Lector;
 Fr. Rodericus Noreña,
 Scholasticorum Magister.

M. Fr. Sebastianus Pinto.

M. Fr. Barnabas Ortuño.

Vespertinus Salm,
 Fr. Adrianus Valmaseda,
 Sacræ Theologiæ Lector;
 Fr. Rudensindus de Barzia,
 Sacræ Theologiæ Lector.

IN OPVS EMINENTISSIMI D. D. D. HENRICI NORIS, S. R. E. C. EX ORDINE S. P.
*Augustini assumpti gratulatio à SS. ac RR. P. M. Fr. Hieronymo de Matama Primario Salman-
 tino Iubilato, & sui Conventus S. Stephani Regente.*

RÆEXCELSVM Tuum (Eminentissime Princeps) tripartitum opus, cum
 ad meas, fama simul volitante per aures, & auras, advenisset manus,
 sedula vigilantia, inenarrabili mentis voluptate, necnon pari admira-
 tione, & reverentia, vt alta discerem, perlegi. Præexcellsum, dixi, &
 meritò opus; cuius trina pars eminentem supernæ doctrinæ continet
 perfectionem; dum Pelagianæ Hæreseos primordia, & eiusdem diver-
 sas orbis partes venenatis errorum sagittis vlcérantis vigorem; verasquæ
 ac firmas Sacræ Quintæ Synodi OEcumineæ adversus præfatam hæresim sanctiones (cu-
 ius in solemnī, canonicaque celebratione M.P.N. Augustinus præcipuus eius Auctor non
 parum, vt puris compertum est oculis elaboravit;) ac denique dum nonnullas Spiritu,
 & sapientia plenas redargutiones contra quasdam tanto, tamquæ venerabili Doctori per
 filios perditionis illatas iniurias complectitur, explanat, & propulsat. Egregium sanè
 opus, & per omnia laudabile, cuius trium partium altera alteri primas negat; nam *cum
 in prima, & secunda omnes* (vt Doctori Maximi vtamur verbis, tom. 3. in præfat. ad duas
 homil. Orig. super cantica) puritati fidei propugnandæ strenuos, addictissimosquæ Athle-
 tas viceris, *in tertia ipse te viciſti.* Istæ certò sunt huius omnigenæ eruditionis pleni operis
 partes; *quarum gravitatem, an suavitatem plus admirer nescio.* (Verba sunt. Symphorian.
 Campegij ad Hæctor. Dallum Sc. Apost. Prothonotarium super 7. epist. D. Antonij Abatis
 tom. 4. Bibliot. Vet. PP.) Namquæ *aptissimè, exorditur, lucidè Prophetarum narrat historias,
 invehit acriter, variè ornat, artificiosè complectitur, tam aptè, tam ornatè, tam copiosè, tam pulchrè in
 epistolis oravit.* Quid hac Antoniana oratione perfectius? Quid absolutius? Quis modus? Quis or-
 do? Nunquam, mi Hæctor, æquè delectatus sum Hæc ille Antonio, & hæc eadem tibi dico:
 cum præexcellsa Sapientiæ tuæ amplitudo, & dignitas, quam ingenui ingenij tui acumen
 in hoc tripartito opere luculentè ostendit, deauratis fulgoribus semper, & ybiquè tessè-
 lata efflorescat. Quibus utiquè encomijs tuam (Em. Dom.) Sapientiam, eloquentiamquæ,
 qua Augustissimum P.N. Aug. contra miseros Satanae asseclas strenuè propugnas efferam?
 Quid nisi cum Symphoriano vocem extollā, tibi quæ dicam: quid hoc tuo opere perfectius?
 Quid absolutius? Quis modus? Quis ordo? Nunquam (Emin. Dom.) æquè delectatus sum.

Con-

Contemplor sanè , & valde in eo miror pietatem, proprietatem, & summitatem Singula perstringam sigillatim. Pietatem quidem tuam, qua M. P. N. Augustinum defendere contendis, inimicos lucis ei diabolicis sophismatibus adversantes acriter debellando ipsum opus testatur. Pium namquè est, æquum, & iustum fideles filios parentibus subvenire, & eorum hostibus resistere valide, ac illudere. Hæc te (Eminent. Princeps) & decet, & licet. *Hec ad conscientiam tuam* (ut ait S. Cyprian. ad Stephanum Episcop.) *& pro honore communi, & pro simplici dilectione periculum credentes etiam tibi pro Religionis tue, & fidei veritate placere que, & religiosa pariter, & vera sunt.* Iam quidem nimium silentium tuum adversarios ad graviores, severioriquè dignas censura calumnias adversus Almu P. Augustinum provocabat. Sed si olim cum Magno Basilio tacueras, iam cum ipso (orat 73.) tuis fratribus, & universis expectantibus dicere debebas: *Quoniam verò multos iam silentium nostrum eo rapuisse video, ut ex illo intentas calumnias confirmarent, nosquè non lenitatis, ac patientie gratia, sed quod contra veritatem os aperire non ausimus sistere putaverint, ob eam vobis causam scribere conatus sum.* O fulgentissimum Ecclesiæ Solem August. ! O audaciam detrahentium iniquè tanto lucis, & veritatis coriphæo ! Exere (Eminent. Dom.) acutum sapientie tuæ gladium, ut obstruatur os loquentium iniqua, & sic muta fiant labia dolosa, & sic tua constantia, & pietas nota sit pariter omnibus.

Operis quidem tui præstantissimi proprietatem quis perstringere quibit? Cum tanti operis non modo absolvendi, verum etiam inchoandi omnis industria languescat officiosa. Subvenisti namquè ruinæ tranquillitati Ecclesiæ imminenti supernos sapientiæ tuæ latitantes Catholico ovili ministrando; *& hominum quorundam* (ut Magni Basilij verbis utar Sophronio Magistro) *timorem Dei non habentium, & ut malorum multitudine vim agant contumeliam Sanctis inferentium lupinæ astutiae acriter restitisti.* O miser Pelagi ! O miseri, insensati, ac venenati tam venenati Magistri discipuli ! Contradicere Ecclesiæ curatis tota die Augustinum persequendo, & persequi Ecclesiam Augustino contradicendo; nam Augustinus idem est cum Ecclesia, & quid ecclesia sine Augustino? *Sed vos* (ut ait Angel. Doct. in præfat. opusc. contra errores Græcorum) *aliqua que protulit Egregius Doctor August. in libris, quos edidit ante vestra hæresis ortum, in quibus libertatem arbitrij contra Manichæos defendebat, in vestri erroris defensionem assumpsistis, divina gratie adversantes.* Sed quid vestri omnium manus contra Augustinum (ut de Ismaele Sacra Pagina testatur, Gen. 16.) Si Augustini manus contra omnes vos, nam è regione universorum hostium suorum semper figet tabernacula veritatis. Tu autem (Eminent. Princeps) insurrexisti in tanti Doctoris adversarios, qui ipsum malè glosando, & interpretando Sanctam Dei Ecclesiam diruere volebant: ideo in eius defensionem hoc mirabile opus ad perfectum adducis Magni P. Aug. in Ecclesia, & Ecclesiam in ipso acerrimè propugnando, ac deniquè inimicorum tela sagaci, grataquè faciundia in ipsos retorquendo. Iam enim urgebat diès, quocum Magno Basil. (orat. 73.) exclamassès dicens: *Simul verò multam vobis solitudinem obtinentibus iam rerum status molestiam generat, in quo omnes Ecclesiæ turbate sunt, omnes animæ concutiuntur, nam temerè nonnulli ora adversus conservos, idest Sanctos, reſerarunt.* O proprium, & dignum opus tanto ingenio!

Sed iam denique ad magnifici operis tui (Eminent. Dom.) summitatem aliqualibus, & si maximis encomijs dignus, prosequendam accedere opus est. Certe mihi in mentem venit Scala illa Iacob pluribus mysterijs, quam gradibus plena, cuius summitas Cœlos tangebatur, per quamquè Angeli ascendebant, & descendebant innixam Scalæ glorificantes Maiestatem. Sic percomptum opus tuum contemplor, quod veluti mysticam Sapientiæ de Cœlo delapsam Scalam Angeli Ecclesiæ, idest Doctores, & Magistri discurrunt ingenuam materiæ, & rationum magnificantes gravitatem. Irruis namque constanti pectore à Divino Spiritu ductus in hos perfidos, maledictosquè tanti Doctoris, & ideo lucis, ac veritatis inimicos, qui (ut ipse Aug. ait lib. contra duas epist. eorundem Pelagian.) *quia Ecclesiam Dei emoliri non possunt, saltem perturbare conantur.* Firmissimas abs dubio ipsius opiniones ita magnificè (ut Maximo Hieron. utar suffragio in præfat. ad duas homil. Orig. sup. cant. tom. 3.) aperteque differis, ut inde mihi videtur in te completum esse quod dicitur: *introduxit me Rex in cubiculum suum.* Excedit quidem, multumquè supereminet verborum reflexiones, & circuitus operis tui magnitudo; & cum ingentis sit difficultatis ipsum merito ornatu laudare, quid superest, nisi ut admirationi tradam celebrandum? Quid superest, nisi ut cum Doctorum Maximo (Hieron. tom. 1. in epist. de institut. Monachi ad Paulinum Episc.) tibi dicam: *Magnum habes ingenium, & infinitam sermonis suppellectilem, & facile loqueris, & purè, facilitasque ipsa, & puritas mixta prudentie est, capite quippè sano omnes sensus vigent.* Quid igitur te (Eminentissime Domine) dignum perferam? O utinam Nestoreos vivas annos in seculum Ecclesiæ, in Magni P.

N. August. necnon aliorum Doctorum propugnaculum. Sic ex corde opto, sic sentio, & sic subscribo. In hoc Salmant. S. Stephani Ordinis Prædicatorum Collegio. Die 20. Maij, Anni Domini 1697.

EMINENTIÆ VESTRÆ,

Addictissimus Servus,

Fr. Hieronymus de Matama.

M. & Regens, & Primarius
Salmantinus.

IN LAUDEM AVCTORIS, ET LIBRI M. Fr. PETRVS TERAN.

T Si innumera, & quidem eximia (Excellētissime Domine) in tui laudem & sint, & dici debeant, & possint: Se vt verius, quia innumera, & adeo sublimia, eminentiamque vndeque redolentia, haud dici valeant, nec dignè possint, vt nō minus vere, quam ille dicere cogat, vt qui vis tui Encomiastes, si quod sentiat dicat, *inopem me copia facit*. Simulque in tui laudem me prorumpere Superior sententia, aut vetat, saltem, aut consiliatur, dum docet, *laudet te alienus*. Aliunde vero fratris, & si mini-

Prov. 27.

mi affectus, & veri discipuli amor, omninō tacere non permittit: & præcipue, vt debitum solvam tibi honorem, ne degeneris filij notam, contraham; quando te totis viribus Magnum Parentem adeo strenue vindicantem, laudantemque contemplor; nam si nemo magis, quam tu Patrem honorat, (aiebat nescio quis Augustin.) ita nullus magis, quam tu ab eius veris filiis est honorandus. Vt merito dicere cum nostro SS. Pontifice Innocentio vna voce omnes possimus, imo, & debeamus in tuo iam adepto triumpho, quod olim decantantes triumphum Iudith. Vno ore proferebant omnes Presbiteri Hierusalem cum suo Pontifice Ioachin. *Tu gloria Hierusalem, tu letitia Israel, tu honorificentia populi nostri*. Et merito tu gloria Hierusalem, & eius letitia, dum eius fidelissimum civem, & strenuum dispensatorem Augustinum de servitute Babilonis illi redemisti, aut vindicasti; vt aiebat P. Angel. & Ecclesia ex ipso in prima antiphona pro eius fest. ne ergo incidam in *Scyllam, cupiens vitare Charibdim*. Si parum pro nihilo reputatur, vt vulgo dicitur, hoc credo medio, si quod est? Omnibus fatis faciam, vt parum, videlicet, dicam, dum plura, nec possum, nec licere videatur.

Iudith cap. 15

Reg. cap. 10

Itaque non aliud in tui adeo promeritam laudem (Eminentissime Domine) sed quid aliud, nec verius, nec aptius, ni fallor, pronunciare valebo. *Et si centum dentur mihi lingue, oraque centum*, quam ea ipsa verba, quibus affatim olim gratulabatur illa inter mortales omnes, Sapientissima Heroïna, Reginaque Salomoni, dum experta fuit, oculis vè perspexit, quam audiverat eius incomparabilem, totoque iam in Orbe resonantem sapientiam. Sic enim mirabunda exclamavit (ait Sacer Textus) & ego cum illa, statim, vt tua legi, & quotidie relego scripta. *Verus est sermo, quem audiui in terra mea super sermonibus tuis, & super sapientia tua, & non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni (legi donec ipse) & vidi oculis meis, & probavi, quod media pars mihi nuntiata non fuerit. Maior est sapientia, & opera tua, quam rumor, quem audiui. Beati viri tui, & beati servi tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.*

Quare iam verius, quam ille (Eminentissime Dom.) gratulabor similiter Purpuræ, qua dignissime vestiris, vt quæ dum alios eminentes, felicesque facit, à te eminentiam, & felicitatem venatur; quid pro tui laude sublimius? Sed quid verius dici valer?

Mart

Purpura te felix, te collit omnis honor.

Et si forsan liber iste tuus ex Salmanticensi hac Vniuersitate (Eminentissime Domine) ad tuas, vt par est, quippe *vnde exeunt flumina reuertuntur*. Perveniat manus: vt gratuleris non possum, non maximè commendare ipsi, quia, vt agnoscaris, venererisque in ea, haud vulgari veneratione, & plausu, non sine sui, & omnium eius Professorum lucro, & incomparabili tui laude, & si iam toto in Orbe notissimus, debes. Quare melius & verius, quam Profanus suo, eius, si placet verbis, poteris gratificando dicere, (nisi obstat religiosa humilitas, aut rubor in quo supra Purpuram emines, vt sic Purpura supra, aut iuxta ipsam eminentior appareat, proveturque iuxta illud. *Purpura iuxta Purpuram adiudicanda.*)

*Tu mihi (quod rarum) vivo sublime dedisti
Nomen, ab exequijs, quod dare fama solet.*

*Trist. lib. 43
eleg. 10.*

Et ego illi, dum Romam velociori gressu properantem, ut te suum Auctorem, & centrum quærat non sine laudabili invidia, paucis mutatis, quod similiter ille suo.

*Maene (sed invideo) sine me liber ibis in Urbem,
Hæc mihi! cui Dominum non stat adire tuum.*

*Trist. lib. 13
eleg. 2.*

*Vade, sed excultus, qualem stat vindicis esse,
O felix! habitum temporis huius habe.*

*Et te purpureo velent vaccinia succo,
Conueniens veluti laudibus iste color.*

Et titulus minio, cedro quoque charta notetur;

Rubraque, nec nigra, cornua fronte geras,

Fœlices ornant hæc instrumenta libellos,

Fortune memorem te decet esse tue.

Vale, & vive, Eminentissime Princeps, ut sis clypeus, & columnen Catholicæ Ecclesiæ, Magnique P. Augustini, & totius eius Religionis decus, & ornamentum.

EMINENTIÆ VESTRÆ,

Devotissimus, atque addictissimus discipulus, & servus;

M. Fr. PETRVS TERAN.

FACULTAS ORDINIS.

M. Fr. Didacus de Villoria, Prior Provincialis huius Provinciæ Castellæ Ordinis Eremitarum S. P. N. Augustini, &c. Tenore præsentium, concedo facultatem M. Fr. Petro Teran, eiusdem Ordinis, & Provinciæ, & in Salmanticensi Universitate Durandi Cathedræ Moderatori ad reimprimendum præclarum, nec satis laudatum volumen, non semel, sed 2. & 3. iam revisum, & approbatum à Romano Inquisitionis Supremo Tribunali, cui titulus Vindiciæ Augustinianæ, & Historia Pelagiana, &c. elaboratum, mira eruditione ab Eminentissimo D. D. Fr. Henrico de Noris, S. R. E. Cardinali ex nostro Ordine assumpto, facultate iam obtenta à Supremo Castellæ Senatu, cum reliquis iure necessarijs. Datis in hoc nostro Regali Conventu D. Philippi Matritensi, signatis sigillo nostri Officij, &c. Die 30. Ianuarij, Anno Domini 1698.

M. Fr. Didacus de Villoria,
Prior Provincialis.

De mandato P. N. Provincialis,

Fr. Baltasar de Rivero,

Secret.

APPROBATIO SS. ACRR. P. M. Fr. HIERONTMI DE MATAMA, ET RVEDA PRIMARIO
Salmantino Iubilato, & sui Conventus S. Stephani Regentis.

VSSV Illustrissimi D. D. Francisci Calderon de la Barca Episcopi Salmanticensis, attentis oculis opus hoc aureum Eminentissimi D. D. Henrici de Noris S. R. E. C. non aviditate consequenda laudis sed charitate seminanda veritatis elaboratum cum incredibili animi gaudio legi, ita ut statim amore complecterer, quem oculis ignorabam. Sed humilitatem nostram, & Authoris Eminentissimi dignitatem intuens, silem profecto, nisi tanti Præsulis mandatis non obtemperare nefas esse ducerem:

quis enim digne pompam huius lucis concelebrat? Quam mira gravitas verborum, & sententiarum, & melle ipso dulcior oratio: & sicut sol radios suos ubique spargit, sic ubique igneus ardor ingenij refulget. Ut amor Parentis Augustini, & pietas vivida emicat! Nec molli quiete contenta videtur donec Pelagianæ heresis furias Christianis ab arijs avertat: & coniuratæ in Parentem Augustinum Ecclesiæ lumen, ac columnen, gentis mala semina penitus destruat. Non iam sui Herculis vana se nobis lætet Græcia, quod adhuc in-

fans, & tenellus imbelli manu angues comprasset: cum tibi Eminentissime Domine furias rupto ex Acheronte, in toto Orbe Catholico frementes extinguere, & monstra longe alio saturata veneno mactare contingerit. (a)

(a)
Claud. Paneg.
2. ad Stilic.

*O felix servata vocat quem Roma Parentem,
O mundi communis amor.*

(b)
D. Vincent.
Ferr. serm. de
B. August.

Ut omnis te per Magni Parentis Augustini exempla crescentem, & tanti Doctoris non modo voce formatum, sed pari virtute ipsius praeumentem gressus orbis miratur! Hic sapientia edificavit sibi domum: hic relicto Coelo consedit Augustini Religionis tuendae amor: & Si D. Vincentius de Beato Augustino dixerit: (b) *Candelabrum aureum est totus Augustinus*, verè de te consonat illud Ezechielis: (c) *Ecce Candelabrum totum aureum, & lampas eius super caput ipsius.* (d)

(c)
Ezech. 4. v. 2.
(d)
Claud. Paneg.
2. ad Stilic.

*Quae sparguntur in omnes,
In te mixta fluunt: Et quae divisa, beatorum
Efficiunt, collecta tenes.*

Quibus enim laudibus te cæcis ita libidinibus imperantem efferemus, ut impotens sis optare quæ fas non prius annuat. Me rapit animus non honorum pompa victus, sed fortuna sua maior. Et quod gloriare S. E. R. Purpura splendidum lucido ecurru monstret omnibus videri, hoc pietati, hoc moribus, quos aurea ætas prædicet, hoc eximie huiusce libri doctrinæ torum debes. Ipsaque Roma plus honoris accepisse, quia dedit, quam qui illam recepit, faterur. Plaudat ergo sibi, & frontem tot onustam lauris mille rosis, & floribus cingere ne differat: quod in vno munere, & publicis omnium votis, & Auctoris Eminentissimi meritis fecerit satis: ego vero sacro silentio laudatissimas animi dotes venerabor, ne cum Censor sim, Adulator videar: (e) *Et etiam si cuncta corporis mei membra verterentur in linguas, & omnes artus humana voce resonarent, nihil dignum tanti operis, & Auctoris laudibus dicerem: tantumque abest ut aliquid in hoc opere Sacrosanctæ Fidei oracula oppugnet: imo vero quod omnes super huiusmodi Libri doctrinam Sanctam, puram, Catholicam, auri purissimi sine errore falsarum opinionum sustentari possint: (f) Cum in omnibus doctrinam Augustini Apostolicam sit secutus, & quidquid dici potest, & sublimi ingenio de Scripturarum Sanctarum fontibus hauriri ab ipso positum sit: ita ut cum Ovidio dicere possim. (g)*

(e)
D. Ambros. ad
Eustoch.
(f)
Quod in D.
Th. laudē di-
xit Augusti-
nus his ver-
bis: Thom.
in omnibus
meam Aposto-
licam doctri-
nam est secu-
rus)

*Vique viret laurus semper, nec fronte caduca,
Carpitur æternum sic habet ille decus.*

Datum Salmanticæ in Collegio D. Stephani Ordinis Prædicatorum, Martij die 23. Anni Domini 1698.

(g)
Ovid. lib. 3.
eleg.

Fr. Hieronymus de Matama.

FACULTAS ORDINARIJ.

NOS D. Franciscus Calderon de la Barca, Dei, & Sanctæ Sedis Apostolicæ gratia, Episcopus Salmanticensis, Regiusque Consiliator, & eius Concionator, &c.

Per presentes litteras (quantum ad nos attinet) RR. P. Magistro Fr. Petro Teran, Eremitarum Ordinis D. Augustini, Cathedram Durandi huius Vniuersitatis obtinenti concedimus, facultatemque damus, ut librum Historia Pelagiana, & Vindiciæ Augustinianæ nomine insignitum, ab Eminentissimo D. D. Fr. Henrico de Noris, S. R. E. C. elaboratum, & à RR. P. M. Fr. Hieronymo de Matama, Ordinis Prædicatorum D. Dominici, à moderatione Primariæ Cathedræ Sacræ Theologiæ ex antiquitate vacante, ex cœtu, & Græmio huius Vniuersitatis, elucidè visum, atentè examinatum, & ut conformitèr ad nostram orthodoxam fidem, nihilque adversus eam, & probos mores obtinentem, exactè approbatum: Imò potius omnibus fidelibus multum profuturum; prævisum, iterum prælo mandare possit. Dat. Salmanticæ, die decima quarta mensis Aprilis, Anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo octavo.

Franciscus Episcopus Salmanticus.

De mandato Domini mei Episcopi.

D. Franciscus Gonçalez.

Secret.

IVSSV Regij, ac Supremij Castellæ Senatûs, vidi tripartitum opus, iam dudum typis Patavinis excussum, cuius Auctor, Reverendissimus olim P. M. modo vero, Eminentissimus D. D. Fr. Henricus de Noris, ex Augustiniano, in Augustum S. R. E. Purpuratorum Ordinem meritisimè cooptatus. Precipuus autem totius operis scopus, hic est; nimirum, divina gratia victrix, & Pelagianismus devictus. Quam spartam miram sapientiam, & portentosa eruditione exornat: tum in prima parte, ubi Historiam Pelagianam, duobus libris complectitur: tum in secunda, quæ Synodum quintam Oecumenicam, & damnationem iustissimam Origenis, & Theodori Mopsuesteni, nervosè, & efficaciter tractatur: cui accedit laus, non impar ab appendice subiecta, adversus Laudatores, Juliani, Pelagij sequaces, & quorundam Semi-Pelagianorum; tum denique ex tertia parte, seu Vindicijs Augustinianis à Recentiorum censuris. Quibus sane laboribus eloquentiam, eruditionem, & doctrinam spirantibus, longè iustius debebatur Alexandri myrotheciam, quam Homeri Iliadis; nam quo non fragrat odore tan eximium opus?

Hic invenies theologicam peritiam, validos Catholicorum Dogmatum lacertos exerentem, validos quidem, at non hispidos, aut scabros, sed iucundos, sed exulta, & florida, quadam maiestate, Lectorem allicientes, seu potius trahentes. Herculem vocatum dixeris, qui fortitudinem lepore condit, ac suavitate. Hic namque minimè illa desideres, quæ solent nonnullis Scholasticis deesse: non eruditionem; vides enim vberissimam copiam, eamque opportunissimam rei, quæ agitur persuadendæ, haud temere, aut ambitiosè quæsitam. Non epocham, vel temporum rationem: cum gestorum tempora, & temporum articulos, studiosa, & fideli computatione digerat, & obscuriora sagaci ratiocinio coniecerit. Non rerum dispositionem, & ordinem, & totius corporis posituram, coaptationemque membrorum, in quo, vel maximè elucet, sapientissimi, ac Eminentissimi Viri dexteritas. Quæ omnia in duobus primis operibus (quæ historia sunt) præsertim apparent. Non denique verborum, & styli nitorem, ac elegantiam: in qua parte si gravitatem spectes, theologum merum putes, si pulchritudinem: non iam scholasticum audies, sed Rectorem quempiam, aut Oratorem politissimum: ubi enim est animadvertenda, disertissimi Magistri, modesta diffidentia, qui quasi elinguis esset, in additis ad Historiam Pelagianam, hæc verba profert: *Commentarios de rebus Pelagianis, inter Scholæ disputationes, fortassis horis, ac calamo ad alia properante, conscripsi, unde rudem, ac depressum stilum deprecor. Quid ego contra reponam, nisi quod Sophista Libanius adversus Basilium meum, simili morbo (dicatur morbus, sed expetendus, sed nobilis) laborantem? Si ista (inquit) sunt lingue illaboratæ, qualis effos, si illam acueres? Ori tuo quidem injunt eloquentiæ fontes, quorum rivuli quosvis superant latices; nobis vero nisi quotidie irrigemur, silentium relinquetur.* Hæc ille de Basilio, hæc ego de Henrico. Vnum tantum vehementer desiderandum video (haud quidem in opere Auctoris, sed in Auctore operis) nempe ut porrò pergat, & plures fetus amenissimi ingenij nobis edat, vita comite, quam diutissime perflare è republica est. Vno verbo: Auctor noster, si non est Augustinus, totus est Augustinianus, nil aliud promit, quam Augustinum, etiam dum paradoxa quædam adstruere videtur, ut interdum contingit in tractatu de Vindicijs Augustinianis; sed ea ipsa, tan solidis fulcris firmat, ut non suadere modo, sed persuadere, & assensum extorquere videatur.

Ego vero frustra sum, qui in re iam pridem præiudicata morasnecto, quid enim censeam aliud, nisi ut millies recudatur, quod olim probatum, & cussum Doctorum plausum sibi comparavit? Nihil sane invenio, quod probis moribus, vel sacris dogmatibus obsit; quod vtrisque profit, plurima. Datuna in hoc Magni P. Basilij Matritensis, Die 24. Octobris anni 1696.

M. Fr. Hieronymus Valdes

Epist. 150

EL REY.

POR Quanto por parte de vos Fr. Miguel Perez, Procurador General de la Provincia de Castilla del Orden de San Agustín: se nos hizo relacion, que el Libro de la Historia Pelagiana, y Vindicias Augustinianas, que avia escrito el Cardenal Don Fr. Henrico de Noris, de la misma Orden, por la grande estimacion con que avia corrido por toda la Europa, se avia llegado à apurar de manera, que ya no se hallava libro alguno: por lo qual se nos suplicò, fuésemos servidos de conceder licencia, para que se reimprimiese, por ser obra tan importante à la Iglesia de Dios. Y visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias, que la Pragmatica ultimamente hecha, sobre la impresion de los libros, dispone, se acordò dar esta nuestra Cedula. Por la qual prorrogamos, y alargamos el termino de la licencia, y Privilegio, que por Nos se concediò, para imprimir, y vender el dicho Libro, intitulado Historia Pelagiana, Vindiciae Augustinianae por otros diez años mas, primeros siguientes, que han de correr, y contarse desde el dia de la fecha de esta nuestra Cedula, durante los quales os concedemos la dicha licencia, para que sin incurrir en pena alguna, podais imprimir el dicho Libro por el original, que antes se ha impresso, que va rubricado, y firmado al fin de Diego Guerra de Noriega, nuestro Secretario, y Escrivano de Cámara, de los que residen en nuestro Consejo, guardando en la dicha impresion lo dispuesto por el Privilegio referido, leyes, y Pragmaticas de estos nuestros Reynos, y demas prohibiciones, que tratan de las impresiones de los libros, sin las contravenir en manera alguna, con que antes que se venda el dicho Libro le traigais al dicho nuestro Consejo, juntamente con certificacion del Corrector por Nos nombrado, de estar impresso, conforme al dicho original, impresso, y rubricado, para que se tasse el precio à que se ha de vender; en el qual seguidamente se ponga esta licencia, y la tasa, y erratas, pena de caer, è incurrir en las penas contenidas en las Pragmaticas, y leyes de estos nuestros Reynos, que sobre ella dispone. Y cumplidos los dichos diez años, vos ni otra persona en vuestro nombre no vsareis mas de esta nuestra Cedula, ni imprimireis el dicho Libro, sin tener para ello nueva licencia nuestra, so las penas en que incurren los que lo hazen sin tenerla. Y mandamos à los del nuestro Consejo, Presidentes, y Oidores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaciles de la nuestra Casa, y Corte, y Chancillerias, y à todos los Corregidores, Asistente, Governadores, Alcaldes Mayores, y Ordinarios, y otros Iuezes, y Justicias qualesquier de todas las Ciudades, Villas, y Lugares de estos nuestros Reynos, y Señorios, que guarden, y cumplan esta nuestra Cedula, y contra su tenor, y forma no vayan, ni passen, ni consientan ir, ni passar en manera alguna, pena de la nuestra merced, y de cada cinquenta mil maravedis para la nuestra Cámara. Dada en Madrid à 15. de Enero 1697. años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor.

Don Francisco Nicolas
de Castro.

TASSA.

TAssaron los Señores del Real Consejo de Castilla este Libro intitulado *Historia Pelagiana, & Vindicia Augustiniana*, Compuesto por el Eminentísimo Señor Cardenal D. Fr. Henrico de Noris, à seis maravedis cada pliego, como mas largamente consta de su Original. Su fecha en Madrid à 23. de Março de 1697. años.

ERRATA SIC CORRIGE.

FOlio 4. col. 2. lin. 9. illi, leg. ille, fol. 5. col. 1. lin. 31. signaviter, leg. si gnaviter, fol. 6. col. 1. lin. 42. eum, leg. cum, fol. idem col. 2. lin. 43. circa, leg. citra, fol. 13. col. 1. lin. 8. fama, leg. famam, fol. 21. col. 2. lin. 11. origanistas, leg. origenistas, fol. 23. col. 1. lin. 13. in titulo Caestinus, leg. Caestius, fol. idem col. eadem. lin. 34. cap. 3. leg. cap. 34. fol. idem col. 2. lin. 40. que, leg. quæ, fol. 35. col. 1. lin. 41. congestis, leg. cum gestis, fol. 38. col. 2. lin.

19. XV. Kal. Octobris, leg. XV. die Octobris, fol. 39. col. 1. lin. 34. quadrigentesimus tertius, leg. quadrigentesimus decimus tertius, fol. idem. col. 2. lin. 41. collegijs, leg. collegis, fol. 41. col. 2. lin. 34. collegijs, leg. collegis, fol. 43. col. 1. lin. 21. annum, leg. annum, fol. 45. col. 2. lin. 14. venatorum, leg. venenatorum, fol. 50. col. 2. lin. 37. retardar, leg. retardari, fol. 51. col. 1. lin. 20. ex traque, leg. ex vtraque, fol. 52. col. 1. lin. 7. Aphricano, leg. Africa, fol. 55. col. 1. lin. 43. cap. 19. leg. capit. 15. fol. idem. col. 2. lin. 2. vt vides, leg. vides, fol. 57. col. 1. lin. 28. propter sequutionibus, leg. prosecutionibus, fol. 58. col. 1. lin. 44. iudicium, leg. iudicium, fol. idem. col. 2. lin. 1. conviventiam, leg. conniventiam, fol. 62. col. 2. lin. 36. cognoverunt, leg. cognoverint, fol. 65. col. 1. lin. 25. Apollinis, leg. Appollinaris, fol. 67. col. 1. lin. 3. Haram, leg. Aram. fol. 68. col. 1. lin. 31. Haram, leg. Aram, fol. idem. col. eadem. lin. 16. iuris, leg. viris, fol. idem. col. eadem. lin. 39. purum purum, leg. purum putum, fol. idem. col. 2. lin. 9. effectus, leg. effectos, fol. 72. col. 2. lin. 15. sententiam, leg. sapientiam, fol. 81. col. 2. lin. 13. tuum, leg. tum, fol. idem. col. eadem. lin. 16. 425. leg. 426. fol. idem. col. eadem. lin. 19. no- venium, leg. decennium, fol. 85. col. 2. lin. 39. XV. Kal. Octob. leg. XV. die Octob. fol. 86. col. 1. lin. 35. fecit, leg. fecerit, fol. 97. col. 2. lin. 35. vicaris, leg. vel adde consularis, fol. 99. col. 1. lin. 32. aut, leg. autem, fol. 103. col. eadem. lin. 36. iterum, leg. iterum, fol. 104. col. eadem. lin. 23. 117. leg. 118. fol. 110. col. 2. lin. 43. 120. leg. 110. fol. 112. col. 1. lin. vlt. 150. leg. 105. fol. 117. col. 2. lin. 33. per- postera, leg. prapostera, fol. 120. col. 1. lin. ead. collegijs, leg. collegis, fol. 121. col. 1. lin. 23. quorum leg. quarum, fol. idem. col. 2. lin. 39. Pontificis, leg. Pontificijs, fol. 125. col. 1. lin. 4. mercatorem, leg. Mercatorem, fol. 126. col. ead. lin. 27. deferendas, leg. deferendis, fol. 130. col. 2. lin. 25. Eccle leg. Eccle- sia, fol. idem. col. ead. lin. 39. susteni, leg. Justini, fol. 134. col. 1. lin. 14. tunc, leg. tu ne, fol. 134. col. 2. lin. 27. do nulla, leg. do non nulla, fol. 136. col. ead. lin. 37. & 38. maioribus, leg. maioris, fol. 138. col. 1. lin. 1. omitam, leg. omitant, fol. idem. col. ead. lin. 36. Vlierius, leg. Vlierius, fol. idem. col. 2. lin. 14. despues de instillaret quita el punto, y pon coma, fol. 139. lin. 7. pag. sup. leg. pag. 234. fol. 139. col. 1. lin. 10. lo- cutam, leg. locutum, fol. idem. col. ead. lin. 31. Italiam, leg. Italia, fol. 141. col. 2. lin. 11. egrerie, leg. egregie, fol. idem. col. ead. lin. 42. Atiminensi, leg. Ariminensi, fol. 142. col. 2. lin. 20. peccatoribus, leg. peccatorum, fol. idem. col. ead. lin. 21. aeie, leg. acie, fol. 143. col. 1. lin. 23. emerito, leg. Emerito, fol. 144. col. 2. lin. 26. infererit, leg. inferuerit, fol. 145. col. 2. lin. 18. Celestinus, leg. Celestius, fol. 146. col. ead. lin. 31. eisdem, leg. eadem, fol. idem. col. ead. lin. 34. constantium, leg. Constantium, fol. 147. col. 1. lin. 3. Eustachio, leg. Eustatio, fol. idem. col. ead. lin. 24. disida, leg. disidia, fol. idem. col. ead. lin. 40. Eustachio, leg. Eustathio, fol. idem. col. 2. lin. 18. graviter, leg. gnaviter, fol. 148. col. 1. lin. 31. & 32. ardi- trabantur, leg. arbitrabantur, fol. 149. col. ead. lin. 33. de legatis, leg. de legata his, fol. 151. col. 2. lin. 28. & 29. Alseforem, leg. alseforum, fol. 152. col. 1. lin. 5. suplicationem, leg. suplicationum, fol. idem. col. 2. lin. 36. tractatu, leg. tractu, fol. 153. col. 1. lin. 25. Rufinum, leg. Rufum, fol. 154. col. ead. lin. 9. morte, leg. more, fol. 155. col. ead. lin. 19. & 20. sapius frequens, leg. solo sapius, fol. idem. col. ead. lin. 35. & 36. ex quatuor libris, leg. ex quatuor Juliani libris, fol. 156. col. ead. lin. 15. respondere, leg. responder. fol. 159. col. ead. lin. 16. fortiore vinceres, leg. fortiore te vinceres, fol. 160. col. ead. lin. 2. peccata, leg. paccata, fol. idem. col. ead. lin. 18. oblatas, leg. ob latas, fol. 163. col. 2. lin. 5. tituli Novachi, leg. Monachi, fol. 167. col. 1. lin. 25. contingere, leg. contigere, fol. idem. col. 2. lin. 31. Bovienfis, leg. Bononienfis, fol. 168. col. 1. lin. 17. non erat, leg. nova erat, fol. 169. col. ead. lin. 2. & 3. sarcinat, leg. fauciat, fol. idem. col. ead. lin. 6. anguriant, leg. angariant, fol. 173. col. 2. lin. 20. Monachos, leg. Monachus, fol. 176. col. 2. lin. 28. plerofque ab anno, leg. pleros que libros ab anno, fol. 178. col. ead. lin. 22. nobis, leg. vobis, fol. 180. col. ead. lin. 33. bubio, leg. dubio.

ERRATA LIBRI SECVNDI SIC CORRIGE.

Fol. 1. col. 1. lin. 6. & 7. in titulo Holstenfi, leg. Holstenij, fol. 2. col. 2. lin. 16. Holstenius, leg. Holste-
nius, fol. idem. col. ead. lin. 42. Holstenfi, leg. Holstenij, fol. 5. col. ead. lin. 35. perficere ? dele ? fol.
8. col. 1. lin. 1. intentius, leg. intensius, fol. 11. col. ead. lin. 9. editis libris, leg. editis evistigio libris,
fol. 12. col. 2. lin. 10. tum elogio, & studio clare, leg. tum eloqui o, & studio claro, fol. 13. col. 1. lin. 9.
admovit, leg. admonuit, fol. 14. col. ead. lin. 42. onno, leg. anno, fol. 15. col. ead. lin. 27. vocantem, leg. va-
cantem, fol. idem. col. 2. lin. 10. Hilari, leg. Hilarij, fol. 17. col. 2. lid. 23. chronogia, leg. Chronologia, fol.
19. col. ead. lin. 30. despues de Hieronymus pon, fol. 21. col. 1. lin. 9. peregrinationem, leg. peregrina-
tione, fol. idem. col. 2. lin. 32. postponatur, leg. praponaatur, fol. 24. col. ead. lin. 15. Holstenfi, leg. Holste-
nij, fol. idem. col. ead. lin. 27. Hostensio, leg. Holstenio, fol. idem. col. ead. lin. 41. nouo, leg. nono, fol. 25.
col. ead. lin. 21. Pollando, leg. Bollando, fol. 26. col. ead. lin. 12. candescene, leg. cande deicene, fol. 28.
col. 1. lin. 23. citra: leg. circa, fol. idem. col. ead. lin. 33. his ergo tempore, leg. his ergo de tempore, fol.
29. col. ead. lin. 36. Antonini, leg. Antonij, fol. idem. col. 2. lin. 32. Holstenio, leg. Holstenio, fol. 30. col. 1.
lin. 5. Ciciliam, leg. Cili ciam, fol. idem. col. ead. lin. 14. post num dele. fol. idem. col. ead. lin. 27. Chro-
nologiam, leg. Chronologia, fol. 31. col. ead. lin. 38. Catachefim, leg. Catechefim, fol. 32. col. 2. lin. 43.
pensante, leg. pensate, fol. 34. col. 1. lin. 4. ex suo, leg. ex vno, fol. idem. col. ead. lin. 32. missum fuit, leg.
missus fuit, fol. 35. ad marginem, anno CCCCXXI. leg. CCCCXXIX. fol. idem. col. 2. lin. 13. non quia,
leg. non qua, fol. 36. col. 1. lin. 32. literarium, leg. litterarum, fol. idem. col. ead. lin. 33. in fine praceden-

us, leg. initio presentis, fol. 38. col. ead. lin. 13. intelligite, leg. intelligere, fol. 41. col. 2. lin. 18. Holsten-
 ius, leg. Holstenius, fol. 46. col. ead. lin. 22. profitentes, dignit. leg. profitentes à Sanctis Patribus digni,
 fol. idem. col. ead. lin. 24. finis, à Sanctis Patribus, dele à Sanctis Patribus, fol. idem col. ead. lin. 27. Mer-
 catore, leg. Mercator, fol. 50. col. 1. lin. 4. dogmitore, leg. domitore, fol. idem. col. 2. lin. 28. in angustio-
 leg. in angusto, fol. 55. col. 9. lin. 9. Hostica, leg. Hostica, fol. 56. col. 2. lin. 42. oblitus, leg. obitus, fol. 60.
 col. ead. lin. 40. post primatem, adde ac Valentino successisse qui anno 423. erat Primas Numidarum. Ve-
 rum cum Christianus Lupus, &c. fol. 61. col. 1. lin. 18. & 19. Valentium, leg. Valentinum, fol. 63. col. ead.
 lin. 24. Cresconiani, leg. Crescentiani, fol. idem. col. ead. lin. 35. Augustini, leg. Augusti, fol. 65. col. 2. lin.
 36. vagam, leg. Vagam, fol. 67. col. 2. lin. 14. & 15. quingenti, ac sexaginta septem, leg. quingenti, ac se-
 xaginta sex, fol. 77. col. 2. lin. 32. Cæcelesti, leg. Cælesti, fol. 79. col. ead. lin. 6. capituli, leg. capitula, fol.
 80. col. 1. lin. 5. orientalis, leg. orientales, fol. idem. col. 2. lin. 20. & 21. in dubijs, leg. dubijs, fol. 81. col.
 ead. lin. 25. obstinatos, leg. obstinato, fol. 83. col. 2. lin. 34. & 35. tamque, leg. tanquam, fol. 87. col. ead.
 lin. 32. designat, leg. definat, fol. 89. col. 1. lin. 2. à prattris, leg. à pratis, fol. idem col. ead. lin. 42. vnam, leg.
 ynam, fol. 95. col. 2. lin. 12. termini, leg. terminis, fol. 102. col. 1. lin. 4. designat, leg. definat, fol. idem col.
 2. lin. 38. & 39. cō Pelag, leg. cōtra Pelagianos, fol. 103. col. 1. lin. 44. Suassaius, leg. Saullaius, fol. 105. col.
 ead. lin. 20. inter, leg. inter, fol. 106. col. 2. lin. 39. inter, leg. iter, fol. idem col. ead. lin. 27. num. 8. leg.
 num. 81. fol. 111. infra colum. lin. 5. vestiali, leg. bestiali, fol. 117. col. 2. lin. 10. ætatis, leg. illius
 ætatis, fol. 123. col. 1. lin. 19. emisit, leg. omisit, fol. 134. col. ead. lin. 18. lectio, leg. electio, fol. 137. col.
 ead. lin. 41. saucitata, leg. sauciata, fol. 138. col. ead. lin. 38. Calvinisti, leg. Calvinistæ, fol. 153. col. 2. lin.
 13. triennio, leg. triennio, fol. 154. col. 1. lin. 32. lege eius, leg. legi eius, fol. 155. col. ead. lin. 8. vel 11. co-
 ex, leg. ex eo, fol. 156. col. 2. lin. 5. malorum, leg. maiorum, fol. 157. col. 1. lin. ult. vafanam, leg. vefanam,
 fol. 158. col. 2. lin. 28. desidijs, leg. disidijs, fol. 159. col. ead. lin. 4. sed de ea qua creamur, leg. sed de ea
 qua recreamur, fol. 160. col. ead. lin. 39. Magistrianos, leg. Magistrianus, fol. 161. col. ead. lin. 41. Justi-
 num, leg. ad Justinum, fol. 162. col. ead. lin. 25. observationem, leg. observationum, fol. 165. col. ead. lin.
 1. contendebat, leg. contendebant, fol. 169. col. ead. lin. 11. desiravit, leg. desideravit, fol. idem. col. ead.
 lin. 78. illa, leg. ille, fol. 163. col. 1. lin. 16. Aspere, leg. Aspare, fol. 175. col. ead. lin. ult. facerent, leg. face-
 runt, fol. 176. col. 2. lin. 22. susceptus, leg. suscepturus, fol. 177. col. 2. lin. 39. vidatur, leg. videatur, fol.
 178. col. 1. lin. 43. non, dele el non, fol. 179. col. 2. lin. 25. hæc, leg. hæ, fol. 183. col. 1. lin. 7. monstarij,
 leg. monasterij, fol. 184. col. 2. lin. 30. & 31. componitur, leg. compellitur, fol. 185. col. 1. lin. 38. Egip-
 pius, leg. Eugippius, fol. 187. col. ead. lin. 45. Cræscarius, leg. Cæsarius, fol. 188. col. ead. lin. 14. Suassai,
 leg. Saullai, fol. 189. col. ead. lin. 29. inventa, leg. iuventa, fol. idem. col. 2. lin. 26. profecto, leg. præfecto,
 fol. 190. col. 1. lin. 2. iustum, leg. iustum, fol. idem col. ead. lin. 16. citra, leg. citra, fol. 196. col. ead. lin. 12.
 linis, leg. finis, fol. 198. col. 2. lin. 21. Afracani, leg. Africani.

ERRATA IN ADDENDIS AD HISTORIAM PELAGIANAM.

Post folium 199. lin. 9. pag. 83. versu 28. leg. pag. 97. col. 2. lin. 43. lib. 1. pag. sequenti lin. 7. vbi dici-
 tur pag. 116. versu 41. leg. pag. 135. col. 2. lin. 16. Ead. pag. lin. 17. pag. 130. versu 24. lege pag.
 151. col. 1. lin. 16. vel 8. Ead. pag. lin. 36. pag. 187. versu 22. lege pag. 34. col. 2. lin. 9. lib. 2. pag.
 sequenti lin. 1. pag. 211. versu 22. leg. pag. 60. col. 1. lin. 10. lib. 2. infra lin. 17. pag. 321. versu 44. leg.
 pag. 181. col. 2. lin. 37. lib. 2. pag. sequenti lin. 13. pag. 331. leg. pag. 192. col. 1. lin. 31. lib. 2. post dicta
 errata pone hic, ibid. lin. 31. Donatianos, leg. Donatianus.

ERRATA IN DISSERTATIONE DE SINODO V.

Fol. 2. lin. 1. sapore, leg. sapere, fol. 5. col. 1. lin. 27. Monechi, leg. Monachi, fol. idem. col. 2. lin. 34.
 ingenua, leg. in genua, fol. 7. col. 1. lin. 8. excelsisse, leg. excessisse, fol. 9. col. ead. lin. 4. victor, leg.
 Victor, fol. 15. col. 2. lin. 3. correxisse, leg. correxisset, fol. idem. col. ead. lin. 41. Theodoricos, leg.
 Theodoricus, fol. 16. col. 1. lin. 4. Amminiam, leg. Ammiani, fol. idem. col. 2. lin. 20. capelceret, leg. ca-
 pesseret, fol. 17. col. ead. lin. 26. & 27. læletus, leg. lætus, fol. idem col. ead. lin. 30. & 31. Iuttiniano, leg.
 Justiniano, fol. 19. col. 1. lin. 1. titulos, leg. titulus, fol. 21. col. ead. lin. 6. intercodit, leg. intercidit, fol. 22.
 col. 2. lin. 35. post laudati. dele. fol. 23. col. 1. lin. 1. Euphrasius, leg. Euphrasio, fol. 24. col. ead. lin. 4. an,
 leg. at, fol. 25. col. 2. lin. 21. interfiras, leg. interficias, fol. 27. col. 1. lin. 3. protractatam, leg. protractam,
 fol. idem. col. 2. lin. 5. comena, leg. comnena, fol. 29. col. ead. lin. 1. enitenore, leg. itinere, fol. 32. col. 1. lin.
 16. præfacta. leg. præfata, fol. idem col. 2. lin. 24. & 25. Theodoar, leg. Theodora, fol. 37. col. 2. lin. 42. &
 43. sententiam, leg. sententiam. fol. 38. col. 1. lin. 25. Constantinopolitana, leg. constantinopolitanæ, fol.
 idem. col. ead. lin. 33. & 34. Patricha, leg. Patriarcha, fol. id. col. 2. lin. 40. & 41. sorvantur, leg. servantur,
 fol. 40. col. 1. lin. 10. puguillares, leg. pugillares, fol. id. col. ead. lin. 23. tussibat, leg. suffibat, fol. id. col. ead.
 lin. 27. suffit, leg. suffit, fol. 41. col. ead. lin. ead. edesseni, leg. Edesseni, fol. id. col. 2. lin. 4. recitentur, leg. re-
 citentur, fol. id. col. ead. lin. 18. confessum, leg. confessum, fol. 42. col. ead. lin. 35. hac. leg. ac. fol. id. col.
 ead. lin. 37. sacram, leg. sacra, fol. id. col. ead. lin. 38. hac, leg. ac, fol. 43. col. 1. lin. 1. & 2. nominatus, leg.
 nominatum, fol. id. col. ead. lin. 11. et, pon. & fol. id. col. 2. lin. ead. factæ, leg. sanctæ, fol. id. col. ead. lin.
 41. admobit, leg. admonuit, fol. 44. col. 1. lin. 9. tantu, leg. tam tu, fol. id. col. 2. lin. 1. memeraturum, leg.
 memoraturum, fol. id. col. ead. lin. 3. exilo, leg. exilio, fol. 46. col. ead. lin. 20. potea, leg. postea, fol. 52.
 col.

col.ead.lin.10. Concilij, leg. Concilijs, fol. id.col.ead.lin.40. discedens, leg. discedens, fol. 57. col. ead. lin. 36. Dominus, leg. Dominus, fol. 59. col.ead.lin.25. impij, leg. imperij, fol. id.col.ead. lin. 33. nec, leg. ne, fol. id.col.ead.lin.38. iudicatus, leg. indicatus, fol. id.col.2. lin. 11. & 12. secundi anni, leg. secundus annus, fol. 61. col.ead.lin.36. obscena, leg. obscena, fol. 65. col.ead.lin.23. nullu, leg. nullus, fol. 66. col. 1. lin. 37. liberato, leg. Liberato, fol. 76. col.ead.lin.17. haber, leg. habitare, fol. 73. col. 2. lin. 4. damno, leg. domno, fol. 74. col. 1. lin. 8. centra, leg. contra, fol. 75. col.ead.lin.22. oculatum, leg. oculatum, fol. 77. col.ead.lin.12. & 13. afferuit, id. leg. afferuit idē, & dele, fol. id.col.ead.lin.13. Macedononiu, leg. Macedoniu, fol. 80. col.ead.lin.30. edicto, leg. edito, fol. id.col.2. lin. 37. pudiori, leg. pudori, fol. 93. col.ead. lin. 34. sui ipso, leg. sub ipso, fol. 94. col. 1. lin. 41. 557. leg. 577. fol. 94. col. ead. lin. 37. Aurentio, leg. Laurentio, fol. 108. col. 2. lin. 15. concondientis, leg. concordientis, fol. id.col.ead.lin.33. Agilulpho, leg. Agilulpho, fol. 109. col. 1. lin. 7. Dandalum, leg. Dardulum, fol. 115. col. 1. lin. 4. apariatur, leg. aperiatur, fol. id.col.2. lin. 42. nullo potuerunt, leg. nullo modo potuerunt, fol. 116. col. 1. lin. 23. post memoriam dele, fol. 118. col. 2. lin. 40. se dare, leg. sedare, fol. 119. col. 1. lin. 28. Episcopus, leg. Episcopos, fol. 123. col. 1. lin. 33. accepisse, leg. accepisset, fol. id.col.ead.lin.41. post defendit pone. fol. 126. col.ead.lin.29. ne, leg. nec, fol. 128. col.ead.lin.30. alijque, leg. alij que, fol. 131. col.ead. lin. 17. Archiepiscopus, leg. Archiepiscopus, fol. 132. col.ead.lin.2. Asiaticæ, leg. Asiaticæ, fol. id.col.2. lin. 13. delatæ, leg. de latæ, fol. id.col.ead.lin.18. Numidia, leg. Numidia, fol. id.col.ead.lin.24. quintiniadum, leg. Quintianu, fol. id.col.ead.lin.43. & 44. Proconsul. Provincia Episcop. leg. Proconsulari Provincia Episcopos, fol. 135. col. 1. lin. 6. Metropo, leg. Metropolitæ, fol. 138. col. 2. lin. 27. Dandalus, leg. Dandalus, fol. 140. col. ead. lin. 31. Marianus, leg. Marinius, fol. 144. col.ead.lin.30. recusabit, leg. recusavit, fol. 146. col. 1. lin. 22. earendum dum, leg. earendum, dum, fol. 149. col. 2. lin. 15. sadera, leg. jadera, id. id. vrbes, leg. vrbs. fol. 151. col. 1. lin. 1. Pontifice que, leg. Pontifices quæ, fol. id.col.ead.lin.9. Episcop. leg. Episcopos. fol. id. col.ead.lin.26. si, leg. ipsi, fol. id.col.2. lin. 10. & 11. avasserit, leg. evasserit, fol. 152. col.ead.lin.43. Pontif. leg. Pontifex, fol. 153. col.ead.lin.12. banum, leg. bannum, fol. 155. col.ead.lin.9. estistola, leg. epistola fol. 158. col.ead.lin.36. eructabit, leg. eructavit, fol. 161. col. 1. lin. 1. epistalam, leg. epistolam, fol. id. col.ead.lin.33. maximus, leg. Maximus, fol. 162. col. 2. lin. 2. marim, leg. Marim, fol. id.col.ead.lin.7. tiran, leg. tiranus, fol. id.col.ead.lin.19. vos, leg. vox, fol. 167. col. 1. lin. 15. post trucidatus? dele? fol. id. col. 2. lin. 12. præfacta, leg. præfata fol. 168. col. 2. lin. 18. per illam, posse, leg. per illam posse. dele, fol. 169. col. 1. lin. 28. fatum, leg. factum, fol. id. col. 2. lin. 18. venatissimorum, leg. venenatissimoru, fol. id.col.ead.lin.29. & 30. repera, leg. resperfa, fol. 172. col.ead.lin.19. Eusabij, leg. Eusebij, fol. 173. col.ead.lin.33. nobis, leg. novis, fol. 176. col.ead.lin.39. fratum, leg. fatum, fol. 177. col. 1. lin. 10. notiam, leg. notitiam, fol. id. col.ead. lin. 43. imposture, leg. imposturæ, fol. 180. col. ead. lin. 41. & 42. victoria, leg. victoriæ. fol. 182. col.ead. lin. 39. negavit, leg. negabit, fol. 183. col. 24. lin. 28. mansit, enim leg. mansit enim. dele, fol. id.col.ead.lin.41. S. Gelesio, leg. S. Gelasio.

ERRATA IN APPENDICE AD DISSERTATIONEM DE SINODO V.

Fol. 181. fol. 182. & fol. 183. in titulo folij, Appendix, lege Dissertatio Historica de Sinodo V. fol. 185. col. 2. lin. 13. falsus, leg. fasus, fol. 186. col. 1. lin. 1. flata, leg. inflata, fol. 191. col. ead. lin. ead. parafijs, leg. parisjs, ibid. melid. leg. me id fol. 194. col.ead.lin.23. Aentium, leg. Aentium, ibid. lin. 25. Aentio, leg. Aetio. ibid. lin. 43. lagatum, leg. legatum, fol. 194. col. 2. lin. 30. Aentium, leg. Aetium, fol. 198. col. 1. lin. 26. origene, leg. Origene, fol. id. col. 2. lin. 35. estudio, leg. studio, fol. 199. col. 1. lin. 12. Eulgentius, leg. Fulgentius, fol. 202. col.ead.lin.36. & 37. Manichæis, leg. Manichæi, fol. 203. col. 2. lin. 21. antiquioris, leg. antiquiores, fol. 206. col.ead. lin. 13. Crasianum, leg. Casianum.

ERRATA IN VINDICIJS AVGVSTINIANIS.

Fol. 3. lin. 29. Augnstino mastiges, leg. Augustino Mastiges, fol. 7. col. 2. lin. 5. & 6. mirijs, leg. misterijs, ibid. lin. 23. precipiebant, leg. percipiebant, fol. 10. col. 1. lin. 24. obscuritatem, leg. obscuritatem. fol. 12. col. 2. lin. 29. involueret, leg. involvere, fol. 14. col. 1. lin. 34. post prædestinationis, dele, fol. id. col. ead. lin. 39. Affricas, leg. affricas, fol. 16. col.ead.lin.8. Alteram, leg. alteram, fol. 18. col. 2. lin. 21. davit, leg. dabit, fol. id. col. ead. lin. 34. actum, leg. actum, fol. 19. col. 1. lin. 1. anosce, leg. agnosce, fol. ib. col.ead.lin.17. victris, leg. victrix, fol. 26. col. 2. lin. 2. falsum esse, leg. falsum esse, fol. 27. col.ead.lin.7. perville, leg. perbelle, fol. 30. col.ead. lin. 36. quod, leg. quo, fol. id. col.ead. lin. 39. effectus, leg. effectus, fol. 31. col. ead. lin. 19. concupiscentiam, leg. concupiscentiam, fol. 32. col. 1. lin. 41. qaam, leg. quam, fol. 34. col. 2. lin. 7. voluntariæ, leg. voluntarie, fol. 35. col. ead. lin. 31. cantra, leg. contra, fol. 37. col. 2. lin. 19. auxir, leg. duxit, fol. 40. col.ead. lin. 6. stitit, leg. stetit, fol. 41. col.ead.lin.23. innascentibus, leg. in nascentibus, fol. 42. col. 1. lin. 27. phalans, leg. phalanx, fol. id. col. ead. lin. 28. & 29. ærumnarunt, leg. ærumnarum, fol. 46. col. 2. lin. 10. in vitia, leg. in vitia, fol. 47. col.ead. lin. 4. ploriatur, leg. gloriatur, fol. 48. col. 1. lin. 25. hista, leg. ista, fol. 64. col. 2. lin. 30. & 31. antiquitur, leg. antiquitus, fol. 67. col. 1. lin. 4. Res, leg. Rex, fol. 68. col. 2. lin. 24. & 35. de rem, leg. autem, fol. id.col. ead. lin. 35. & 36. aufinitio, leg. definitio, fol. 73. col. ead. lin. 12. contractatorum, leg. contractatum, fol. 77. col. ead. lin. 28. gentium, leg. dentium,

rum, fol. 76. col. 1. lin. 32. modestiam, leg. molestiam, fol. 86, col. ead. lin. 10. accedit, leg. accedit, fol. 88. col. 2. lin. 7. avanuit, leg. evanuit, fol. 89. col. ead. lin. 6. peccantes, leg. peccante, fol. 91. col. 1. lin. 34. & 35. defraudata, leg. de fraudata, fol. 93. col. 2. lin. 40. fine, leg. line, fol. 97. col. ead. lin. post esse, pon. à Deo, fol. 103. col. ead. lin. 41. delectatione, leg. delectationem, fol. 114. col. 1. lin. 5. dubitantem, leg. dubietatem, fol. 119. col. ead. lin. 30. testimonio, leg. testimonia, fol. 120. col. ead. lin. 14. relequos, leg. reliquos, fol. 121. col. ead. lin. 32. venit sed; leg. venit; sed, fol. 124. col. ead. lin. 31. ab oo, leg. ab eo, fol. 128. col. 2. lin. 5. incrudelis, leg. incredulis, fol. 151. col. ead. lin. 8. pudicia, leg. pudicitia, fol. 152. col. 1. lin. 11. accursus, leg. Accursus, fol. 156. col. ead. lin. 43. solo, leg. soli. fol. 160. col. ead. lin. 39. Princeps, leg. Principes, fol. id. col. 2. lin. 24. fuisse, leg. fuisse, fol. 165. col. 1. lin. 20. fui, leg. fui, fol. id. col. 2. lin. 21. leg. se què, fol. 172. col. ead. lin. 73. quit; leg. quid; fol. 179. col. 2. lin. 22. par, leg. pati, fol. 181. col. ead. lin. 16. exortas, leg. extortas, fol. 182. col. ead. lin. 38. assertiones, leg. assertionis, fol. 184. col. 1. lin. 10. tradit, leg. tradi, fol. 190. col. 2. lin. 4. post odit; dele; fol. 195. col. 1. lin. 7. & 8. post facta undus: dele; fol. 203. col. 1. lin. 17. suspecta sunt, leg. suspecta sunt. fol. id. col. 2. lin. 11. Petrum, Diaconum, leg. Petrum Diaconum, fol. id. col. ead. lin. 34. aparte, leg. aperte, fol. 216. col. ead. lin. 27. huerit, leg. habuerit, fol. 219. col. ead. lin. 19. adeo, leg. Addo, fol. 242. vbi loquitur S. Prosper, lin. 4. nobis. leg. novis, fol. 244. lin. 4. temporis, leg. repositis, fol. 245. col. 2. lin. 3. vneratis, leg. vulneratis, fol. 248. ad XXIII. col. 2. lin. 3. quid, leg. qui, fol. 253. ad XXXIX. col. 2. lin. 3. alicub, leg. alicui, fol. 269. ad XCV. col. ead. lin. 4. censores, leg. loco illius, S. Augustinus, fol. 273. ad CIX. col. ead. lin. 7. estore, leg. esto.

De orden del Consejo he visto este libro intitulado *Historia Pelagiana, & Vindicta Augustiniana*, su Autor el Eminentísimo Señor D. Fr. Henrico de Noris, del Orden de nuestro P. S. Agustín, y con estas erratas corresponde con su Original. Madrid, y Diziembre 9. de 1697. años.

Le. Don Simon Joseph de Olivares,
y Valcazar.

AD LECTOREM.

IRABERIS Fortasse, Lector, me iam diu in hac vivida, si quæ alia? literarum Salmantina Palestra in Theologicis certaminibus exercitatum; in eaque publicum pluribus ab hinc annis professorem agentem; nec destitutum plurium Cathedrarum honore, & ut vulgo dicitur, inoffenso pede; in editionem alieni laboris (si alienus labor dici valet, qui & a fratre, & pro tanto Patre vindicando apprimè elaboratus inspicis) incumbere. Sed iam pro responso satis, superque dicta iudicarem, nec te aliud

desideraturum. Verum enim vero si scrupulosus insistas; fateor ingenuè, non ignobiles, quia Augustinianos, & ex eius pellucidis sapientiæ fontibus exaustos (ut par est Augustiniano) proprios, & fortè non vulgares in lucem dare possem, & fortasse (Deo auspice, comiteque salute) prope diem donabo. Quia tamen maxime in corde semper fuit tanti Parentis amor, & perconsequens maximus dolor, dum video non ita reverenter à nescio quibus tractari; & in hoc aureo volumine nihil attendam, quod non in eius laudem, vindictam, & honorem assurgat, mirerque inimitabilem cum dexteritate eruditionem, quam iam toto in orbe, nedum in vrbe, eius Auctor agnoscitur, & veneratur: quin nec apicem in eo cernam, quo Auctoris eminentia, simul & Parentis celsitudo iam in tuto posita, mundo non manifestetur; & veluti alter Michael in vindictam sui creatoris contra superbientes malignos spiritus equalitatè cū ipso affectantes illis verbis cum suo Antesignano: *Similis ero Altissimo*, vel non superioritatem agnoscentes, hoc vno verbo devicit: *quis ut Deus?* Ita noster Auctor contra superbientes illos recentiores, qui quam Deus supra alios Doctores, & Magistros eminentiam Augustino concessit, quamque Pontifices, Concilia, & alij Patres agnoscent, & passim prædicant, ausu temerario negantes, indignissimis, nec dissimilibus verbis, ut ille superbiæ parens, dum dicunt: *Augustinus fuit Doctor perinde, ac alius Modernorum*; simili verbo, ex Conciliorum, & Patrum sententia animositate non minus filiali quam Christiana N. Emin. ora, obtrudit, intonans sicut ille: *quis ut Augustinus?*

Censu. 127
in hoc vol.

Edoctus præcipuè ab alio sui Parentis amantissimo filio D. Thoma à V. N. qui superioritatem hanc supra alios his aureis describit verbis, quæ & si infra à nostro Auctore adducta videbis in responsione ad dictam censuram, accipe modò. *Hoc sibi iustissime vendicat Augustinus, hæc pars Augustini in hac sapientiæ luce, sicut Sol omnia astra, ita ceteros omnes post Apostolos superat Augustinus, &c.* Etenim intellectus acumine, ingenij perspicuitate, disputandi acrimonia, inveniendi copia, differendi subtilitate monstrum quoddam in natura fuit Augustinus, qui humane intelligentiæ terminos irradiante Deo visus est transcendisse, vir intellectus, ut quidam ait, & sapientia prope divinus conc. 1. de S. August. *Quis enim ita excelluit ingenio? Quis ita valuit facundia? Quis humanarum, divinarumque rerum sapientia sic effulsit? Quis tot, tantisque voluminibus Dei Ecclesiam illustravit? Quis Ecclesiasticos ordines sic edocuit?* Mentitur, ait quidam, qui se omnia Augustini volumina legisse iactat, plus valuit ille scribere, quam nos sufficimus legere. Conc. 3. de eod.

Quia propter, postpositis proprijs, tibi mei Eminentissimi Cardinalis libentissimè ut præambulum (si ita loqui fas est) opus hoc exhibeo; securus, & gaudens quod Mundus agnoscat quia diligo Patrem, & veneror fratrem, qui adeo strenuè pro tanto Parente decertat, & triumphat; & certus quod maximas mihi gratias rependes, dum tibi opus hoc adeo excelsum, & à me instantissime iam diu ab omnibus expetitur; expulsis iam iam vndeque nebulis, quæ alijs in emispherijs scintillantem eius non vulgarem lucem ofuscare, ne dicam denigrare præsumebant, libentissimè pando. Sed an assecuti? Apagè. *Nubes excedit Olympus.* Daturus tibi statim quod iam sub prælo sudat aliud, quod in defensionem huius, nescio quis Anonymus novissimè edidit Romæ, si corpore inferius, spiritu æquale, ut non nisi ab Eminentissimo nostro Cardinali elaboratum suspicearis. Vbi summa eruditione luce clarius intueris, quam sine illa misserrimi eius impugnatores laborant; hoc vnum ex tam repetita impugnatione lucrum reportantes, aut saltem valeant, ut qui inculpabili ignorantia in arenam contra nostrum Cardinalem descenderint, eius ope, & doctrina doctiores assurgant, faxit Deus.

Lucan. lib. 23

Quod ut clarius tibi innotescat, accipe totam ad vnguem huius Libri historiam fidelissimè transcriptam ex citato Anonymo, quam non dubito tibi gratissimam futuram. Annus igitur (refert) ter, & vice-simus, ex quo hæc Pelagiana historia, & Vindicta Augustiniana, Auctore Henrico de Noris Augustiniani instituti viro in lucem prodire vtrūque anno 1672. Supremæ Romanæ Inquisitionis decreto à viris doctissimis Romæ diligen-

& accurato examine expensum, ac probatum, tantam statim Auctori gratiam apud
 Eminentissimos Patres conciliavit, ut eorundem rogatu Clemens X. Norisium inter Ro-
 manæ Inquisitionis, uti vocant, Qualificatores adlegerit. Cum anno proximo 1673. utrū-
 que opus Patavinis typis excusum, ac dein iterum, ac tertio extra Italiani impressum, per
 ora, manusque Eruditorum volitaret, non nulli, quorum nomina appellare exemplo
 nihil, silere humanitatis plurimum refert, utriusque volumini primum quidem clancu-
 lario genium infigere ceperunt; deinde animosiores facti, eadem apud Romanæ In-
 quisionis Tribunal plurium errorum accusantes, alterum de iisdem examen impetra-
 runt. Ita anno 1676. laudati libri plurium censorum iudicio expensi, indemnes, nulla-
 que Theologica nota perstricti, æmulum impetum structasque insidias feliciter eva-
 serunt. Interim Norisius in Pisana Academia Ecclesiasticæ historiæ professorem agens, in-
 ducias in annum usque decimum sextum ab adversariis obtinuit. Cum vero anno 1692.
 Innocentius XII. Pontifex Opt. Max. Norisio Vaticanæ Bibliothecæ Præfecturam detu-
 lisset, novus honor Auctori destinatus, eiusdem libros in nova rursus discrimina adduxit.
 Nam adversarii sparsis quaquaversus libellis, veteres accusationes restaurantes, eundem
 prædamnatæ Jansenij doctrinæ insinularunt. Tum Summus Pontifex plures Theologos,
 qui procul à partium studio erant, delegit, iisdemque librorum Norisij examen
 comisit. Et hi quidem doctissimi, ac eruditissimi Viri diligenter, atque accu-
 ratè iniuncto munere perfuncti, nullam in Norisij libris sententiam censorio
 stigmate confixerunt; cuius quidem iudicii, licet, secretis suffragiis peracti, exitus inde
 apparuit, quod Summus Pontifex Norisium in Collegium Consultorum Romanæ In-
 quisionis cooptavit. Ità sine exemplo, quod sciamus, vnus idemque liber semel,
 iterum, ac tertio in tremendo illo Tribunali censura subiectus, ac totidem etiam vici-
 bus omni censura immunis evasit. Cum vero triplex iudicium tam sincerum, tam grave,
 tamque circumspectum toties restauratis accusationibus iam tandem finem imposuisse pu-
 taretur, inventus est novus criminandi modus, quo non tam Norisij volumina, quam
 exercitum de iisdem iudicium in invidiam vocaretur. Nam quidam quò suam erga Supre-
 mum Quæstorum Fidei Tribunal reverentiam in speciem saltem præferre videretur, quos-
 dam ipsis met librorum Norisij censoribus libellos, *scrupulorum* titulo præsignatos, inscripsit,
 ut ad eos scrupulos veluti ad scopulos eorundem censorum iudicium allideretur. Hac ille
 præfatur: *Nemini videbor inverecundè scripsisse, qui istas qualescumque animadversiones non alio,*
quam scrupulorum titulo donaverim. Ferrandus insignis Carthaginensis Ecclesiæ Diaconus in
 Paranetico ad Reginū comitem c. 12. scribit: *si quando aliquis scrupulus mentem movet, non se-*
quaris facile sententiam propriam, nec alijs persuadere coneris. At bonus, ac simplex homo suos
 scrupulos in disseminatis, ac dispersis quaquaversum libellis publicavit, ut sinistra, quam
 delato à Romanis censoribus iudicio ipse conceperat, opinio per omnium animos longè
 latèque pervaderet. Hinc subinde, optimi censores, ut Ciceronis in Oratione pro Roscio
 Amerino verbis utar. *Hunc sibi ex animo scrupulum, qui se dies, noctesque stimulat, ac purgit, et*
evellatis postulat. Verùm cū censores nulli præhabiti abs se iudicii rationem scripto prodere
 teneantur, imò nec citra periurium publicè reddere possint, eorum partes in me recipiam,
 daboque operam, ut adversarii passim, & ubique *alienorum dictorum scrupulosissimi, & ca-*
lumniosissimi discussores appareant, uti olim Facundus Episcopus Hermianensis lib. 10. de
 tribus capit. cap. 7. scribebat. *Hucusque Anonymus, & de tota huius Libri historia, &*
ut dicebam quod promittit dabo, quam totius.

INDEX

RERVM NOTABILIVM

Primus numerus indicat librum. Secundus paginam.

A

Drumetum metropolis Byzacij
in Africa. 1. f. 163. Eadem Vrbs
dicta nova Iustiniana. ibi.
Adrumetini Monachi. V. Mo-
nachi.

- Adonis sententiæ improbatæ. 2. 114.
Ægidius Magister milicum in Gallia quando
vixerit. 2. 27.
Æmilius Episcopus Beneventanus Iuliano
Pelagiano filiam desponder. 1. 133.
Africanarum provinciarum civilis, & ec-
clesiastica divisio. 2. 57. Quot in Africa
olim Episcopi fuerint. 2. 58. à Vandalis
devastatur. 2. 52.
Agaunenle monasterium V. Monachi.
Agricola Pelagianus in Britannia dogmati-
zat. 2. 38.
Alaricus Rex Gothorum quo anno in Ita-
liam irrupit. 1. 13. Urbem capit. 1. 28. Ita-
liam populatur. 1. 29.
Albinus, seu Albina Melaniæ socrus pro
Pelagio scribit ad Augustinum. 1. 109.
Alcimus Avitus Antistes Viennensis. 2. 115.
Scribit contra Faustum Reiorum. 2. 154.
Quo anno celebratur Synodus Epaunen-
sem. 2. 148.
Alipius Tagastensis honorificè loquitur de
authoritate Pontificia. 1. 122. eius sen-
tentia in controversia de appellationibus
Africanis. ibid. Accipit literas Hierony-
mi gratulatorias ob damnandos Pelagia-
nos 1. 137. Ravennam ad Honorium
contra Pelagianos pergit. 1. 154. Agit
cum Valerio Comite 1. 155. Romæ ho-
norificè à Bonifacio Papa excipitur. ibid.
Desert in Africam scripta Iuliani, & duas
Epistolas Pelagianorum ad Augustinum.
1. 156. Iterum in Italiam veniens desert
libros Augustini, quibus Pelagianorum
obiectis respondet. ibid. Eiusdem iter à
Iuliano horrendis convitijs infamatur.
ibid. Scribit plures epistolas contra Pela-
gianos. 2. 71. Tercio in Italiam venit 1.
188. novos Iuliani libros ex Italia ad Au-
gustinum mittit ibid. Fuit Primas Numi-
diæ. 2. 56. Pluribus Synodis cōtra Pelagia-
nos interfuit. 2. 71. Hipponem se recipit
2. 70. Moritur 2. 73. Laudatur. 2. 71. &
seq. Augustinus illius vitam vsque ad
Baptismum descripsit. 2. 73. eius memo-
ria in fastis Ecclesiæ. ibid.

- Aloysius Torellus laudatur. 1. 167. Eiusdem
sententia de regula Augustiniana in Gal-
lijs reiecta. 2. 202.
Anastasius Papa Originem proscribit. 1. 144.
Rufini interpretatione deestatur 1. 172.
Moritur. 1. 182.
Annianus Diaconus Pelagianus quinam
fuerit: aliorum opiniones reiiciuntur. 1.
138. & 141. Favet Pelagio in Synodo
Diospolitana ibid. Interpretatur septem
homilias Chrysostomi de laudibus Divi
Pauli. Eius epistola ad Evangelium Pres-
byterum Pelagianum 1. 139. Vocat Ca-
tholicos Traducianos ibid. Interpretatur
homilias Chrysostomi in Matthæum ius-
su Orontij Episcopi Pelagiani. 1. 140. scri-
bit contra epistolam Hieronymi ad Cre-
siphontem. 1. 137.
Appellationes Africanas Augustinus admi-
sit. 1. 129. Lis de iisdem inter Zosimum
& Africanos. 1. 119. Canon de appellatio-
nibus non spectat ad Synodum Milevita-
nam 1. 120. In causis fidei nunquam ne-
garunt Africani appellationes. 1. 121.
Arnobius Iunior Prædestinantiæ hæreseos
meminit 2. 140. Fuit Semipelagianus. ibid.
Arzugitana Regio in Africa. 1. 119. pro Tri-
politana Provincia quandoque sumitur.
2. 58. Limitaneum Africæ tractum inclu-
debat. 2. 59.
Atticus C. P. invadit iura Vicarij Apostoli-
ci Thessalonicensis 1. 147. Reprehendi-
tur à Bonifacio Papa 1. 149. Damnat Ce-
lestium ibid. & 2. 42. Literas contra eun-
dem ad Episcopos scribit ibid. Lites eiu-
dem cum Innocentio Papa ob crasum
ediptrychis Chrysostomum 2. 42.

AUGUSTINVS:

- Qua die, atque anno natus. 1. 24. deflet li-
tes inter Hieronymum & Rufinum exor-
tas 1. 18. Consultatur à Marcellino contra
Pelagianos 1. 35. Indoluit morti Marcel-
lini. 1. 42. Publicè Carthagine in Pelagia-
nos declamat. 1. 41. Reducit ad rectum
dogma nobiles Pelagij Discipulos. 1. 47.
Dubitat de Origine Animæ. 1. 49. Con-
sultat Hieronymum ibid. Scribit ea de re
ad Opratum 1. 112. Item ad alios libros
quatuor. 1. 143. Augustini epistola Pela-
gio obiecta in Synodo Diospolitana. 1. 57.

Quam

Index Rerum Notabilium!

Quanto in honore fuerit apud exteros in Asia. 1. 53. & 57. Interest Synodo Milevitana contra Pelagianos. 1. 75. Pergit iubente Zosimo Cæsaream. 1. 111. Disputat cum Emerico Episcopo Donatista. ibid. Abhorret à nuncupandis libris Viris Nobilibus. 1. 113. Confutavit Heresim Nestorij antequam oriretur. 1. 125. 2. 52. Cur putaverit Synodum Sardicensem fuisse ab Arianis coactam? 1. 128. Admitit Romanas appellationes. 1. 129. 2. 75. Irridet Pelagianos appellantes Synodum Oecumenicam. 1. 155. Monachatum Africae invexit. 1. 168. Opposita sententia rejicitur ibid. & 1. 169. Assumit Coadiutorem Eradium. 1. 178. Obsidetur à Vandalis 2. 52. Moritur. 2. 53. Eiusdem elogium ibid. Eius virtus indebellandis Pelagianis. 2. 55. Invitatur à Theodosio Iunior ad Synodum Ephesinam 2. 77. Augustini mors tardius C. P. innotuit. 2. 85. In sacris divalibus nominatur ante omnes Metropolitae Orientales ibid. Laudatur à Celestino PP. 2. 88. Defenditur à Prospero. 2. 90. Commendatur à Bonifacio II. 2. 195. Quantum illi Cæsarius degulerit. 2. 198.

LIBRI EIVSDEM CONTRA PELAGIANOS.

Scribit libros de pec. mer. & remissione. 1. 33. Epistolam ad Honoratum. 1. 37. Librum de Spiritu, & litera ibid. Librum de natura & gratia. 1. 48. Scribit ad Innocentium Papam contra Pelagianos. 1. 79. ad Ioannem Hierosolymitanum. 1. 80. Ad Iulianum, & Demetriadem. 1. 44. Ad Paulinum. 1. 87. Ad Hilarium. 1. 33. Ad Dulcitium. 1. 125. Librum exarat de gestis Palestinis. 1. 82. Scribit Librum de gratia Christi, & alterum de peccato originali. 1. 110. Item Librum primum de nuptijs & concupiscentia. 1. 113. Et Enchiridion. 1. 125. Edit alterum lib. de nuptijs, & concupiscentia, & quatuor alios contra duas Epistolas Pelagianorum. 1. 155. Rursus libros sex contra Iulianum. 1. 158. Scribit librum de gratia, & libero arbitrio. 1. 165. Et de correctione, & gratia. 1. 166. Complevit libros de Civitate Dei. 1. 177. Incipit libros Retractationum. 1. 179. Scribit opus imperfectum contra Iulianum. 1. 181. & 2. 53. de Prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ 2. 36. In libris contra Pelagianos nullam sententiam retractavit. 2. 54. Eius libri contra Pelagianos ab Innocentio I. laudati. Item à Gelasio. Ex eisdem Canones Synodi Arausicanæ à Felice IV. excerpti. 2. 120.

Aurelius Diaconus dein Carthaginensis Episcopus. 2. 74. celebrat Synodum contra Celestium. 1. 33. & 34. Scribit ad Byzacenos, & Arzagitahos contra Fautores Pelagij. 1. 118. Augustinianos Monachos Carthaginem vocat. 2. 73. Celebrat Synodum Provincialem, postea duas plenarias contra Pelagianos. 2. 74. Moritur ibid. Defenditur. 1. 130. de eodem elogium. 2. 74.

B

B Agai Vrbs Numidiæ à Vaga distincta. 2. 68. Concilium ibid. à CCCX. Donatistis Episcopis celebratur. ibid. Baptismus tollit peccata, sed non infirmitates ex peccato Originali ortas. 1. 156. Baronius Cardinalis defenditur. 1. 34. & 2. 65. Cyclos non observat. 1. 15. & 83. Basilica maior Carthagine, in qua Augustinus concionatur. 1. 41. Beda scribit contra Iulianum Pelagianum. 2. 122. Eiusdem Sententia de tempore obitus S. Innocentij Papæ. 1. 83. Benedictus Abbas Anianæ Veterum Regularum Collector. 2. 22. Beneventum, modò Apuliæ, modò Campaniæ accensetur. 1. 132. Inscriptiones. ibid. Consularius Campaniæ politæ. ibid.

Bonifacius I. eligitur contra Eulalium. 1. 114. mittit per Alipium Pelagianorum literas ad Augustinum. 1. 155. Quanti faceret S. Doctorem. ibid. & 160. Augustinus quatuor contra Pelagianos libros eidem nuncupat. 1. 157. Moritur. 1. 160.

Bonifacius II. approbat Synodum Arausicanam. 2. 192. Scribit contra Semipelagianos. ibid. laudat Augustini doctrinam. ibid. Quo tempore sederit ibid. eius literæ ad Eulalium Alexandrinum Commenticiæ. 1. 131.

Britannia Pelagij Patria. 1. 23. Pelagianismo inficitur. 2. 37. mittitur illuc Germanus Antiodorensis, à quo ab erroribus purgatur. 2. 39. Iterum ibid. Pelagiani tumultuantes ab eodem Germano comprimuntur. 2. 113.

Byzacium Provincia Consularis Africae. 2. 58. eius Metropolis civilis Adrumetum. 1. 163. Episcopi Byzaceni exules in Sardinia. 2. 165.

C

Cæsarius Arelatensis quo anno natus. 2. 188. Pomerij Mauri discipulus. 2. 198. Fit Monachus Lerinensis. 2. 186. Abbas Monasterij prope Arelatum. ibid. Succedit Eonio Arelatensi Episcopo. 2. 188. Scribit contra Faustum Reigensem. 2. 187. Infartus est Gennadij Catha-

Index Rerum Notabilium:

- thologo. 2. 188. Felicis IV patrociniū
contra Semipelagianos implorat. 2. 189.
Celebrat Synodum Arausicanam. ibid.
indicit Synodum Valentianam. 2. 192.
Mittit gesta Synodalia ad Felicem IV. 2.
193. Quam studiosus Augustini. ibid.
- Calama** Vrbs Numidiæ propè Hipponem.
2. 70. Non erat subiecta visitationis Epif-
copi Hipponensis. ibid.
- Candidianus** Dux Theodosij contra Ioan-
nem Tyrannum Romam occupat. 1. 174.
faver Nestorio in Synodo Ephesina. 2. 79.
- Canones** Concilij Milevitani primi. 1. 76.
Concilij Africani contra Pelagianos. 1.
98. Fuerint ne octo, an novem. 1. 100.
Canones duo Ephesi contra Pelagianos
statuti. 2. 79. Nullus ibidem à Schisma-
ticis Canon pro Pelagianis assertus. 2.
80. & seq. Canones Arausicanæ Synodi
II. ex Augustino desumpti. 2. 190.
- Caprarienses** V. Monachi.
- Caprasius** Honorati Socius. 2. 15. Quo tem-
pore decesserit. ibid.
- Carthaginensis** Episcopus Primas totius
Africæ. 2. 60. Carthaginenses quam ho-
norificè S. Fulgentium exceperint. 2.
183. Carthago occupatur à Genferico.
2. 181.
- Calsianus** quam patriam habuerit. 2. 2. An-
tilogix cuiusdam scriptoris de eodem. 2.
3. Monachus in Syria, & Palæstina. ibid.
Consecratur Diaconus C. P. à Chrysof-
tomo. ibid. Mittitur legatus ad Inocen-
tium Papam. ibid. In Galliam secedit. 2.
4. Monasterium Malsiliæ extruit. ibid.
Scribit libros de institutis Monachorum
ad Castorem. ibid. Docet gratiam dari
perentibus, quærentibus, pulsantibus ex
ingenitis naturæ Viribus. ibid. Tacitè
Augustinum fugillat. ibid. & 2. 8. quo
tempore eos libros ediderit. 2. 7. Scribit
decem Collationes ad Leontium. ibid.
Septem etiam ad Honoratum Abbatem
Lerinensem. ibid. Errores plurimos con-
tra divinam gratiam in eisdem tradit. 2.
8. Leporium hæresis monet. 2. 17. edit
libros septem contra Nestorium. 2. 115.
eisdem nuncupat Leoni Archidiaconi
Vrbis. ibid. Quo anno obierit ignoratur.
ibid. Colitur vti Sanctus Malsiliæ. 2. 116.
Eius doctrina de gratia à Gennadio lau-
datur. 2. 150. Sed acriter à S. Prospero
impugnatur. 2. 89. Illius libri reiecti in
Synodo à S. Gelasio Papa. 2. 155. eius-
dem pleraque dicta de gratia damnantur
in Synodo Arausicana. 2. 190.
- Castor** Aptensis Calsianum ad scribendum
impellit. 2. 5. Monasterium Apræ con-
dit. ibid.
- Celestinus** Papa. 1. 160. Pelagianos ex Ita-
- lia pellit. ibid. Legatos in Britanniam
contra Pelagianos mittit. 2. 37. Celestio
aures dare negat. ibid. Accipit literas ab
Augustino. 2. 69. & 88. Increpat Nesto-
rium ob Pelagianos defensores. 2. 50. An-
nuit cogi Synodum apud Ephesum. 2. 75.
Vicarias Vices Cyrillo Alexandrino man-
dat. 2. 50. Mittit ad eundem Phrygium.
2. 110. exautorat in Synodo Romana
Episcopos Pelagianos. 2. 79. Insigne eius-
dem de S. Augustino elogium. 2. 88.
Scribit contra Pelagianos, & mori-
tur. ibid.
- Celestius** Eunuchus nobili genere ortus.
1. 27. & 34. & 2. 41. Monachus. 1. 27.
Romæ Auditor Rufini, ac Pelagij. ibid.
Iuvenis piè scribit. ibid. Eiusdem inge-
nium à Hieronymo deprimitur, ab Au-
gustino commendatur. ibid. Carthagi-
ne hæresim docet. 1. 32. In iudicium ibi-
dem trahitur, & damnatur. 1. 32. & 2.
42. Quotum errorum accusatus fuerit.
ibid. Ephesum secedens fit Presbyter.
ibid. Componit librum pro libero arbi-
trio contra gratiam. 1. 46. Damnatur à
Synodis Africanis. 1. 75. Appellat Sedem
Apostolicam. 1. 89. Romæ à S. Inocen-
tio Papa damnatur. 1. 82. Coram Atico
C. P. causam dicit, & quare. 1. 149. &
2. 41. & 46. apud Zosimum appellatio-
nem prosequitur. 1. 89. Exhibet libellum
fidei. ibid. Palam negat peccatum origi-
nale. 1. 91. Scribit Zosimus pro Celestio
ad Episcopos Africæ. ibid. Hæretici do-
li ab Africanis deteguntur. 1. 96. Subtra-
hit se examini, & damnatur à Zosimo.
ibid. A Constantio Imperatore Roma eij-
citur. 1. 145. Edictum Præfecti Pr. con-
tra eundem. 1. 146. Petit frustra iterum
audiri à Celestino. 2. 37. Ab eodem Ita-
lia pellitur. ibid.
- Chromatius** Aquileiensis Rufinum Hiero-
nymo conciliare studet. 1. 12. Author est
Rufino, vt Eusebij historiam interpre-
tetur. ibid. Originem damnat. 1. 14.
- Chrisologus** Germanum Antisiodorensē
Ravenæ excipit. 2. 13. Quo anno obie-
rit. ibid.
- Chrysostomus** à Theophilo, & Epiphanio
oppugnatur. 1. 21. Reprehenditur à D.
Hieronymo. ibid. Eijcitur in exilium ab
Arcadio. ibid. Moritur. ibid. A Pelagianis
pro suo Doctore perperam publicatus. 1.
140. eius nomen diptychis restitutum. 2. 46.
- Cirra** eadem Vrbs Numidiæ cum Constan-
tina. 2. 63.
- Codex** Conciliorum Africæ. 1. 123.
- Codex** Theodosianus. 1. 10. 40. 113. 146.
151. 175. 176.
- Codices** Vaticani. 1. 8. 25. 69. 84. & 2. 52.
67.

Index Rerum Notabilium

67.
Collatio Carthaginensis. 1. 32. Quot adfue-
runt Episcopi Catholici, quot hæretici.
58.
2.
Concupiscentia vitium naturæ. 1. 113. &
155. Non esse ex substantia mala. 1. 159.
Eius reatum tolli in baptismo. ibid. Sus-
cepta Pelagianorum. ibid. Est bona in
brutis. ibid.
Constantius gente illyricus Dux Honorij.
1. 157. Arelatem expugnat. 1. 92. Pa-
troclum ibidem Episcopum consecran-
dum curat. ibid. Nuptiæ eiusdem cum
Placidia Honorij Sorore. 1. 145. Quo an-
no dictus fuerit Imperator. 1. 146. Eius
electioni resistit Theodosius iunior. 1.
147. Celestium persequitur. 1. 145. Mo-
ritur. 1. 149. Septem menses imperavit.
1. 150. Eius filij. ibid.
Constantius Tyrannus contra Honorium
Erois Arelatensis, ac Lazari Aquensis
Patronus. 1. 92. Occiditur. ibid.
Constantius Assessor à Pelagianis Romæ
vexatur. 1. 94.
Cyprianus Carthaginensis olim in Synodo
Pelagij futuram hæresim ante damnave-
rat. 1. 35.
Tyrillus Alexandrinus consecratur Antis-
tes. 2. 196. accipit literas contra Valeria-
num Pelagianum. 1. 142. pergit ad Sy-
nodum Ephesinam. 1. 146. sedet cum
Phrygio 2. 110. Pelagianos ibidem dam-
nat. 2. 79. Eiusdem Epistolæ textus res-
titutus. 1. 126. Annus mortis eiusdem.
2. 19.

D

Deus non est acceptator personarum. 1.
113. est Author nuptiarum, non pec-
cati originalis. 1. 155. nec concu-
piscentiæ. 1. 159. Eius præcepta probant
liberum arbitrium. 1. 165. Prædestinat
iuxta beneplacitum suæ voluntatis. 1.
166. gratiam quibusdam dat, alijs negat.
2. 36. Non esset iniustus etiam si nemi-
nem salvasset. ibid.
Diospolitana Synodus in Palæstina Pela-
gium examinat. 1. 56. Pelagius Patres
decipit. ibid. approbat professionem fi-
dei Pelagij. 1. 60. honorifice ibidem no-
minatus fuit Augustinus. ibid. Synodus
defenditur ab Augustino. 1. 82. ac à
Hieronimo dicitur miserabilis. 1. 60.
Dioscorus Diaconus Legatus Hormisdæ
C. P. Monachis Scythis adversatur. 2.
160. Antipapa. 2. 195.
Donatianus Teleptensis damnat Pelagia-
nos in Synodo. 1. 97. Celebrat Synodum
Zellensem. ibid.
Dulcitius ab Honorio contra Donatistas in
Africam missus. 1. 124. Scribit ad Au-

gustinum.

ibid.

E

EBagnius defert literas Imperatoris ad
Augustinum. 2. 79.
Eclanum Sedes Episcopalis Iuliani. 2. 61.
Hirpinorum Vrbs propè frequentum.
1. 131.
Eclipsis anni 402. 1. 85. Anni 418. ibid.
Anni 384. 2. 181. Anni 462. & 464.
2. 28.
Emeritus Donatista cum Augustino dispu-
tat. 1. 109.
Episcopi in Ecclesia latina antiquitus die
tantum Dominica ordinati. 2. 196. Id
moris apud Græcos non fuit. ibid.
Episcopi decem ex Monasterio Augustini
desumpti. 1. 169.
Epiraphium hæresis Pelagianæ, & Nesto-
rianæ. 2. 108.
Eradius destinatur Coadiutor Augustini.
1. 279.
Eros Episcopus Arelatensis. 1. 92. Constan-
tinum Tyrannum Presbyterum conse-
crat. 1. 92. expellitur Arelate, ac in Orien-
tem transmittit. ibid. Eius opera Pela-
gius accitur in Synodum Diospoli.
1. 56.
Eucherius hortatur Cassianum ad scri-
bendas collationes 2. 72. & 117. Sep-
tem eidem Collationes nuncupan-
tur. 2. 8. Num Lerinam inhabita-
rit? 2. 117. Fuit Episcopus Lugdunen-
sis. ibid. Non correxit Collationes Cas-
siani. 2. 119. In quæstione de prædesti-
natione ab Augustino non recessit. ibid.
Quo anno erat Monachus. ibid. Mori-
tur. 2. 116.
Eugendus Monachus Iurenis quo tempo-
re vivebat. 2. 28.
Eugypius Abbas S. Augustini libros in som-
nam redigit. 2. 184. laudat doctrinam
Augustini contra Pelagianos. ibid.
Eulalius Antipapa. 1. 113. Vrbe pellitur.
1. 114. dignitate privatur. ibid. Eulali-
j Schisma obiectum Catholicis à Pelagia-
nians. 1. 116.
Eulalius Alexandrinus, itemque alter Car-
thaginensis ficti, ac suppositij. 1. 129.
Eulogius Primas Palæstinæ Pelagium in iu-
diciu accersit. 1. 54.
Eusebius Cremonensis Anniani Pelagiani
libros ad Hieronymum mittit. 1. 142. à
Rufino accusatus, à Hieronymo defen-
ditur. ibid. scribit ad Cyrillum Alexan-
drinum contra Valerianum Pelagianum
ibid. Eius memoria celebris Cremonæ.
ibid.
Evodius ex Monacho Augustiniano Epis-
copus Vzalensis. 1. 79. Scribit contra
Pelagianum, ac Celestium. ibid. Scri-
bit

Index Rerum Notabilium:

hic ad Monachos Adrumetinos. 1. 165.
 Eius libri de miraculis D. Stephani. 1. 169.
 F
Fastidius in Britannia Episcopus Pelagianizat. 1. 144. Eius liber sub Augustini nomine publicatus. ibid.
Faustus Reienſis Episcopus nascitur in Britannia. 2. 93. Philosophiæ, ac foro deditus. 2. 94. Monachus, dein Abbas Lerinensis. ibid. Nobiles Adolescentules instruit. 2. 95. Quot annis Lerinam rexit. ibid. Fit Reiorum Episcopus. 2. 123. Erat magni nominis in Gallia. 2. 131. Scribit libros duos contra errores in controversia de Prædestinatione. 2. 132. S. Augustini Sententiam opugnat. ibid. Monet Lucidum erroris. 2. 146. Eundem corrigit. ibid. Dicit Augustinum Authorem, nescio cuius suspecti dogmatis. 2. 131. Quando mortuus. 2. 153. Putavit animam esse corpoream. ibid. Exilium eiusdem. ibid. ad Lerinenses sæpe fere recipiebat. ibid. Inter Divos relatus est. ibid. Eius libri à Gelasio Papa reprobati. 2. 157. Scribant contra eundem Monachi Scythæ. 2. 16. De eiusdem libris Hormisdas consulitur à Possessore. 2. 167. Mittuntur C. P. in Sardiniam confutandi. 2. 178. Impugnatur libris Septem à Fulgentio 2. 179. Item à Cæsario Arelatenſi. 2. 185. Eiusdem errores damnati in Synodo Arausicana. 2. 190.
Faustinus Legatus Apostolicus in Africa in causa de appellationibus. 1. 120. Iterum mittitur in Africam. 1. 128.
Felix IV: Viginti quinque Canones ex S. Augustini libris excerptos Arausicam ad Synodum mittit. 2. 189.
Ferrandi Diaconi Canones. 1. 97. num scripserit vitam S. Fulgentij Ruspensis, & quando. 2. 198.
Fides datur sine meritis. 1. 112. Eius initium ex Dei gratia. 2. 36. & 190. Secus Semipelagiani sentiebant. 2. 35.
Firmus Presbyter literarum contra Pelagianos delator. 1. 112.
Fl. Dextri pseudo chronici errores. 1. 46. & 173.
Florus Episcopus Pelagianus hortatur Iulianum adscribendum. 1. 160. Epistolam Manetis ad eundem mittit. 1. 161. Iulianus eidem octo contra S. Augustinum libros nuncupat. ibid. C. P. ad Nestorium se recipit. 2. 49. Scribit pro eodem, ac Collegis Nestorius ad Celestinum. ibid.
Florus Monachus Adrumetinus epistolam S. Augustini ad concellitas mittit 1. 163. Rectè de gratia sentiebat. 2. 135.
Florentinus Episcopus Hipponis Diarrhytorum quando electus. 2. 17. Scribit ad

Cylinium Foroiulienſem. ibid.
Fortunatus Episcopus Cirtensis Profuturo succedit 2. 63. Sedit ante Possidium Calamensem in Synodis. ibid.
Fulgentius quo anno natus 2. 197. Latinas, ac græcas literas discit. Fit Episcopus ibid. Eminent inter cæteros Byzacenos. 2. 165. Scribit de incarnatione, & gratia 2. 167. Item de regula fidei ad Petrum Diaconum 2. 170. Septem libros contra Faustum Reienſem 2. 179. Laudantur hi libri à Patribus ibid. Scribit de veritate prædestinationis, & gratiæ. 2. 153. Rediit ab exilio ibid. Quanto honore Carthagine excerptus ibid. Edit libros decem contra Fabianum Arianum. 2. 184. Scribit de prædestinatione ad Monimum ibid. Quo anno mortuus. 2. 198. Eiusdem cum Cæsario Arelatenſi Comparatio. 2. 195.
 G

Gelasius Papa scribit cõtra Pelagianos ad Honorium Salonitanum 2. 156. Item ad Episcopos Piceni ibid. Laudat S. Augustinum ibid. Componit librum contra Pelagianos. 2. 158. Aprobat in Synodo libros S. Augustini, & Prosperi, & damnat libros Pelagianorum, ac Semipelagianorum. ibid.
Genethlius Carthaginensis Aurelij decessor quo anno Synodum celebravit. 1. 122.
Gennadius defenditur. 2. 121. Augustinum, ac Prosperum perperam carpit. 2. 190. Semipelagianus ibid. Author libri de Ecclesiasticis dogmatibus. 2. 151. Quo tempore scripsit Cathalogum Scriptorum Illustrium. ibid. Plura eidem Cathalogo infarta 1. 149.
Gensericus Carthaginem capit. 2. 181. Quo anno mortuus. ibid.
Germanus Antisiodorensis mittitur in Britanniam contra Pelagianos. 2. 38. Tempestate iactatur. 2. 39. Disputat cum Pelagianis, eosque superat. ibid. Barbarorum incursiones reprimat. 2. 41. Iterum contra pelagianos in Britanniam navigat. 2. 113. Ravennam ad Valentinianum pergit. Ibi que moritur. 2. 115. Annus mortis demonstratur. ibid.
Gothi in Italiam irrumpunt. 1. 13.
Gratia nulla merita saponit. 1. 112. Pelagius illam ponebat in motione externa. 1. 110. & 2. 129. Nempè in lege, doctrina, & exemplo, 1. 6. & 26. Dicebat dari ad facilius operandum. 1. 110. Gratia homo consequitur liberratem, non e contra. 1. 263. Gratia alia qua, alia sine qua non. ibid. Gratiam primam dari quærentibus, pulsantibus, & petentibus tradunt Semipelagiani 2. 5. Quibusdam datur, quibusdam negatur. 2. 36. Gratia vera intus mo-

Index Rerum Notabilium.

- ver 2. 129. Quæ gratia præveniens apud
 Semipelagianos 2. 140. & 141.
 Gregorij Magni Epistola explicatur 2. 84.
 Alterius textus restituitur 2. 69.
 Grinnicenses V. Monachi.
 Gontabendus Vandalorum Rex quo tem-
 pore regnavit 2. 181. Catholicos ab exi-
 lio revocat, & eorum Ecclesias reclu-
 dit. ibid.
- H
- H**æretici V. Donatistæ, Pelagiani, Ne-
 storiani. Hieronymus vocat Rufinū
 Grinnium 1. 8. Scorpium, 1. 30. Scri-
 bit contra eundem Apologias, 1. 16. inter-
 preatur literas Theophili, 1. 13. Chryso-
 stomum carpit, 1. 22. Scribit ad Cresi-
 phontem contra Pelagianos, 1. 38. Edidit
 libros dialogorum contra Pelagium, 1.
 30. Vini patitur à Pelagij amicis, 1. 61.
 Gratulatur Augustino, & Alipio de Pe-
 lagianis damnatis, 1. 137. Impugnatur ab
 Aniano ibid. Scribente contra Pelagium
 Augustino recusat quidquam contra eod-
 em procudere, 1. 142. A Theodoro Mop-
 suesteno perperam reprehenditur 1. 66. A
 Iuliano Pelagiano, 1. 67. & 77. Item à Gen-
 nadio, 1. 30. Laudatur à Sancto Prospero
 1. 142. Moritur, 1. 141.
 Hieronymus Casanata Præsul Doctissimus.
 2. 38.
 Hierosolymitana Ecclesia olim subdita Cæ-
 sarensi in Palæstina, 2. 32.
 Hilarius Arelatensis quo anno natus, 2. 14.
 Stat pro Calsiani opinionibus contra Au-
 gustinum, 1. 9. Præcipuus Semipelagia-
 norum ex Prospero, 1. 10. Dicebat se in
 quæstione tantum de Prædestinatione
 discedere ab Augustino ibid. Hic Hilarius
 fuit diversus ab eo, qui fuit Augustini
 Discipulus, 2. 13. & seq. Quo anno electus
 Episcopus, 2. 14. nunquam fuit in Africa
 ibid. Pergit Arelatum cum Honorato, 2.
 104. Redit paulopost in suam Lerinam
 ibid. Deponit in Synodo Celidonium
 Episcopū, 2. 106. Romæ causa cadit, ibid.
 Reprehenditur à Leone Magno, 2. 107.
 Celebrat Synodum Reijs ibid. Moritur.
 2. 117. Quid de eodem dixerit Livius
 Poeta, ibid.
 Hildericus quo anno inauguratus est Rex
 Vandalorum, 2. 183.
 Hippo Regius in Numidia, & Hippo Dia-
 rythus Vrbis in Proconsulari, 2. 17.
 Honoratus navigat in Græciam, 2. 16. Leri-
 nam quo tempore ingreditur ibid. Cassia-
 nus Septem eidem Collationes nuncupat.
 2. 7. Fit Episcopus 2. 8. Quot annos sedit.
 2. 12. Mors eiusdem, ibid.
 Honorius Imperator mittit Marcellinum
 contra Donatistas, 1. 40. Rescriptum
 eiusdem contra Pelagium & Cælestium.
 1. 101. Sollicitus pro tollendo Schismate
 Eulaliano, 1. 114. Scribit contra Pelagia-
 norum Fautores ad Aurelium, 1. 118.
 Item pro Ecclesia Thessalonicensi ad
 Theodosium, 1. 147. Despondet Con-
 stantio Placidiam, 1. 145. Eundem in
 Collegam assumit ibid. Moritur, 1. 160.
 Hormisdas Papa iubet pendere causam
 Monachorum Scytharum, 2. 162. Carpit
 Iustinianum ob defensos eosdem Mona-
 chos, 2. 163. Libros Fausti Reiensis non
 approbat 2. 170. Commendat libros S. Au-
 gustini ibid. Perperam à Maxentio Pe-
 lagianismi incuratur, 2. 172. Moritur.
 2. 183.
 Hunnericus Vandalorum Rex Catholicos
 persequitur, 2. 181. Tempus eiusdem Reg-
 ni statuitur. ibid.
- I
- I**a Vxor Iuliani Pelagiani, 1. 134.
 Iansenius Iprensis improbatur, 1. 32.
 49. 54. 158. 166. 179. 180.
 Ianuarius Aquileiensis agit contra Pelagia-
 nos, 2. 111.
 Innocentius Papa recipit gesta Africana
 contra Pelagium, & Cælestium, 1. 81.
 Vtrumque damnat, 1. 82. Non scripsit
 decretum contra eosdem encyclicum.
 1. 86. Non approbat gesta Palæstina in
 causa Pelagij, 1. 81. Attico, & Cyrillo in-
 dignatus ob erasum ediptrychis Chryso-
 stomum, 2. 46. & 49. Amicus S. Augusti-
 ni, 1. 86. Quo mense mortuus, 1. 83. Quot
 annos sedit, 1. 84.
 Ioannes Antiochenus Cyrillum deponit.
 2. 79. in Conciliabulo non admittit Pe-
 lagianos ad suffragia, 2. 80. Nullum Pela-
 gij errorem approbavit, 2. 81. Perperam
 exprobavit Cyrillo collusionem cum
 Pelagianis ibid. Fuit Orthodoxus, 2. 83.
 Eius elogium in Synodo Chalcedonensi.
 ibid. Quo tempore sedit, 2. 31.
 Ioannes Calsianus V. Calsianus.
 Ioannes Hierosolymitanus Origenis defen-
 sor, 1. 21. Pelagij Amicus ibid. Pelagium
 in iudicium vocat, nec damnat, 1. 30. Eius
 causam ad Innocentium Papam remit-
 tit ibid. Orosio subinfensus, 1. 54. & 55.
 Admonetur Pelagij fraudium ab Augu-
 stino, 1. 80. Reliquias S. Stephani trans-
 fert, 1. 60. Absolvit Pelagium cum alijs
 in Synodo Diospolirana, 1. 59.
 Ioannes Maxentius Scytharum Monacho-
 rum primipilus, 2. 158. Impudenter
 Epistolam Hormisdæ impugnat, 2. 170.
 Perperam eidem Pelagianismum obijcit, 2.
 171. Refellit egregie Faustum ex libris
 S. Augustini ibid. Quinam fuerit, 2. 172.
 Ioannes Tyrannus imperium in Occiden-
 te

Index Rerum Notabilium.

re usurpat. 1. 160. Eo imperante Pelagianum tumultuant. 1. 173. Ravennæ capitur, & quando ibid. Aquileiæ supplicio afficitur. ibid.
 Ischius Vienenſis quando ſederit. 2. 114.
 Iurenſes Monachi V. Monachi.
 Iulianus Pelagianus natus in Apulia 1. 133. nobili familia, Patre Memorio, Matre Iuliana, 1. 134. Græcis, ac latinis literis vacat, ibid. Fit Lector 1. 135. Iam Vxorē ducit ibid. S. Paulinus Nolanus Epithalamium canit ibid. Poſtea conſecratur Diaconus ibid. Quo anno erat Diaconus 2. 122. Charitiſſimus Auguſtino 1. 134. Ab Innocentio ordinatur Epiſcopus 1. 135. Eolanum eiſdem Sedes Epiſcopalis 1. 132. Sub Innocentio Catholico ſe fingit 2. 44. Romæ diſputat pro Pelagio ibid. Recte initio ſciciebat de immortalitate Adami ibid. Scribit binas Epiſtolas ad Zoſimum. 1. 89. Recuſat ſubſcribere encyclicam Zoſimi contra Pelagianos. 2. 44. Edit libros quatuor contra unum S. Auguſtini. 1. 137. Scribit ad Ruſum Theſſalonicenſem. 1. 149. Componit libros octo contra alterum S. Auguſtini. 1. 160. & 161. Italia eiectus navigat in Ciliciam ad Theodorum Mopluſtenum. ibid. Pergit C. P. cum Collegis. 2. 41. Theodoſij, ac Cleri patrocinium implorat. ibid. A Mario Mercatore oppugnatur. 2. 42. Scribit pro Iuliano Neſtorius ad Celeſtinum. 2. 49. Conſtantinopoli expellitur. 2. 52. Comitatur Neſtorium ad Synodum Ephēſinā. 2. 79. Damnatur in eadem Synodo. 2. 80. Simulat Poenitentiam. 2. 106. Reiſcitur à Sixto Leonis hortatu. ibid. Moritur. 2. 122. Eiſdem libri. 2. 123. Non fuit Epiſcopus Lariffæ, nec Eridicæ. 2. 82.
 Iuſta Grata Honoria filia Placidæ, ac Soror Valentiniani. 1. 151.
 Iuſtinianus Iuſtini Imperatoris nepos Monachis Scythiſ adverſatur. 2. 158. Scribit contra eoſdem ad Hormiſdam. 2. 159. Mutato conſilio Monachis favet. 2. 161. Scribit pro iſdem ad Pontificem. ibid. Conſulit Hormiſdam de libris Fauſti. 2. 167. Vitaliano necem machinatur. 2. 168. Iuſtiniani eiſdem Imperatoris error in Novella improbat. 1. 147.

L

Lariffa Metropolis Theſſaliæ, alia in Syria. 2. 83.
 Laurentius Braneatus inſignis Theologus, ac Vaticanæ Bibliothecæ præſectus. 1. 69.
 Lazarus Aquenſis contra Pelagium in Palæſtina. 1. 56. Olim Presbyter falſæ delationis convictus. 1. 92. Fit Epiſcopus Aquenſis favente Conſtantino Tyranno.

1. 93. Eo occiſo eiſcitur. ibid. In Orientem pergit, dein in Gallias redit. 1. 94.
 A Zoſimo reprehenditur. 1. 92. & 93.
 Leo Magnus, olim Archidiaconus Iuliano ſe ſe opponit. 2. 106. Manichæos damnat. ibid. Fit Pontifex. 2. 107. Iulianum inſequitur. ibid. Pelagianos in Venetæ Provincia compeſcit. 2. 113. Duo integra capita ex Enchiridio S. Auguſtini Epiſtolę contra Pelagianos inferit. 2. 112. Scribit Mirabilem Epiſtolam ad S. Flavianum. 2. 119. Damnat Eutychetem ibid. Moritur. 2. 123.
 Leontius Arelatenſis Ravenni Succellor. 2. 148. Synodos quot annis indicere iubetur. 2. 146. Non ſubſcribit literas Fauſti contra Lucidum. ibid. Eidem Fauſtus nuncupat librum vtrumque de gratia, & libero arbitrio.
 Leontius Foroiuliſenſis Cylinnij Succellor quo tempore ſederit. 2. 15. Eidem Caſſianus decem Collationes nuncupat. 2. 8. Amicus Honorati Abbatis Lerinenſis. 2. 15. Eiſdem inſigne privilegium. ibid.
 Leporius Monachus docet hæreſim Pelagij, ac Neſtorij. 1. 171. E Gallia pellitur. 1. 173. In Africa ab Auguſtino ad rectum dogma traducitur. ibid. Scribit palinodiam librum. ibid. De Leporio aliorum opiniones referuntur. ibid. Quo anno illa contigerit. 2. 174.
 Lerina Inſula in Mari Gallico adverſus Antipolim. 2. 7. Venenatis Animalibus olim plena, ac inhabitabilis. 2. 104. Ab Honorato, & alijs Monachis illuſtratur. 2. 7. Lerinenſes quando incœperint. 2. 15. Et ſeq. Viri apud eoſdem celebres. 2. 8. & 104. Caſſianus Septem eiſdem Collationes nuncupat. 2. 9. Inde Semipelagianiſmo infecti. ibid. Epiſcopi ex eiſdem paſſim quaſiti. 2. 21. Non fuere ſub Auguſtini Regulam adaſti. ibid.
 Liberum arbitrium ſine gratia non poteſt legem implere. 1. 45. Libertas ad faciendum bonum per peccatum Adæ amiſſa. 1. 155. Eadem ſola gratia ſervatoris reſtituitur. ibid.
 Lupicinus Abbas Iurenſis. 2. 26. Quando floruerit. 2. 28.
 Lupus Trecentis à Lerina quando egreſſus. 2. 104. Fit Epiſcopus Trecentis. ibid. Deſtinatur Legatus contra Pelagianos in Britanniam. 2. 38.

M

Marcella Romana Origeniſta Romæ oppugnat. 1. 11. Agit cum Anaſtaſio Papa vt Origenes damnetur. 1. 133.
 Marcellinus miſſus ab Honorio contra Donatiſtas in Africam. 1. 35. Celebrat Collationes inter eoſdem, & Catholicos. ibid.

Index Rerum Notabillum.

A Pelagianis tentatur. 1. 35. Rogat Augustinum, ut in Pelagianorum causa scribat. *ibid.* Eidem quatuor libros contra Pelagianos, ac Sectatores S. Doctor inscribit. 1. 37. A Marino in carcerem traditur. 1. 39. Frustra pro eodem Augustinus intercedit. 1. 40. Infidijs hæreticorum occiditur. *ibid.* Dies mortis ex Augustino traditur cum eiusdem elogio. 1. 41.

M. Antonij de Dominis impostura de Augustino. 1. 129. Ignorantia eiusdem. 2. 49.

Marius Mercator S. Augustini Amicus. 1. 66. Scribit ad eundem Augustinus. 1. 124.

Theodorum Mopsuestia Pelagianorum Patronum prodit. 1. 66. Tradit Commitorium contra Pelagianos Imperatori, ac Clero C. P. 2. 41. Eiusdem Commitorium recitatur. *ibid.* Iulianum ad disputandum provocat. 2. 49. Quam studiosus fuerit Augustini. *ibid.* Eius opera Pelagiani Constantinopoli expulsi. 2. 52. Laudat opus imperfectum S. Augustini. 2. 53.

Mauritanix duæ. 2. 57. Sirifensis olim vnam provinciam componebat cum Numidia. 2. 58. Hæbuit suos Primates. 2. 65. Distincta a Tongitana. 2. 55.

Maximus Abbas Lerinensis quando electus Reiorum Episcopus. 2. 95.

Maximianus Syracusanus Vicarius Sedis Apostolicæ in Sicilia. 1. 153.

Melania Senior cum Rufino in Ægyptum navigat. 1. 10. Redit ex Oriente in Italiam. *ibid.* Origenis errores Romæ diffeminat. 1. 12.

Melania Junior Romæ evadit. 1. 28. In Siciliam, dein Tagastem se recipit. *ibid.* Eius divitiæ. 1. 108. Scribit pro Pelagio ad Augustinum. *ibid.* S. Doctor eidem Pelagij dolos detegit. 1. 109.

Megalius Primas Numidiæ Augustinum Episcopum consecrat. 2. 62. Quando mortuus. *ibid.*

Memorius Episcopus Iuliani Pelagiani Pater. 1. 133. Amicissimus S. Augustini. *ibid.*

Mensium Ægyptiorum cum latinis comparatio. 1. 127.

Miseriæ humanæ vitæ ex peccato ortæ. 1. 159.

Monachatus in Italiam ab Athanasio illatus. 2. 17. Africæ ab Augustino investus. 1. 168.

Monasterium *Adrumetinum*. V. *Adrumetum*. *Agaunenſe* Augustinianam Regulam servabat. 2. 24. *Aptenſe* à Callorio extructum. 2. 18. *Carthagenſe* Augustinianum. 2. 74. *S. Casarij*. 2. 22. *S. Ferreoli*. *ibid.* *Hipponenſe*. 1. 169. *Iuvenſe* sub Regula Augustiniana. 2. 26. *S. Martini*. 2. 17. *Massti-*

lienſe à Calsiano conditum. 2. 1. *Tarnatenſe*. 2. 23. Fuit instituti Augustiniani. 2. 24. A Sigismundo Rege locupletatū. *ibid.* *Vzalenſe* Augustinianum. 1. 170.

Monachi Scythæ litigant pro hac propositione: *Vnus è Trinitate passus est carne*. 2. 158. Exhibent libellum fidei legatis Papæ. *ibid.* Romæ ad Hormisdam Oratores destinant iidem Romæ sub custodia detenti. 2. 162. Scribunt ad Afros in Sardiniam. 2. 165. Defenduntur. *ibid.* Damnant Faulti, ac Semipelagianorum opiniones. *ibid.* Clam Roma evadunt. 2. 167. Non fuere Eutychiani. 2. 174. Et seq. Laudati à S. Fulgentio. 2. 176. Eorundem descriptio ex Hormisdæ. 2. 177. Fuere è diocesi Tomitana in Ponto. 2. 179.

Mopsuestia Vrbs Ciliciæ Secundæ dicta Mopsus. 1. 64. Erat è tribus primarijs provinciæ Urbibus. *ibid.* Dicta fuit Adriana. *ibid.* distincta à Mopsucrinc. *ibid.*

N

Nestorius natus Germaniciæ. 2. 35. Eiusdem vitæ institutum. *ibid.* Discipulus Theodori Mopsuesteni. 2. 33. Eligitur Antistes C. P. die prima Aprilis ex Liberato. 2. 35. Ex Socrate die decima Aprilis. 2. 198. Scribit pro Pelagianis ad Celestinum Papam. 2. 49. Increpatur ab eodem. 2. 50. Admittebat peccatum Originale. 2. 35. Ephesam cum Pelagianis ex Episcopis ad Synodum pergit. 2. 79. Ter vocatus non accedit. *ibid.* Deponitur. *ibid.* Relegatur in Monasterium Antiochenum, dein Oasim. 2. 87. quo anno vivebat. *ibid.*

Notarij, & tribuni erant Imperatoribus à secretis. 1. 40.

Numidia provincia Africæ. 2. 57. eius Numidiæ duæ. 2. 66. Quæ eandem Confinitia. 1. 134. Eiusdem Primates vivente Augustino recensentur. 1. 132.

Nuptiæ bonæ sunt, sed mala est Concupiscentia qua illæ bene utuntur. 1. 111. & 113. Remedium Concupiscentiæ. 1. 113.

O

O Nuphrius Panvinus defenditur. 2. 191.

Origenes Pelagiani erroris Princeps. 1. 2. Docet Angelos ex meritis nobiliores Hierarchias sortitos. 1. 3. Demones posse pœnitentiam agere. *ibid.* negat gratiam actualem. 1. 6. Fingit merita, & demerita hominum ante nativitatem. *ibid.*

Orosius Augustinum venit. 1. 47. Mititur

Index Rerum Notabilium

tur in Asiam ad Hieronimum. 1. 52.
Accitur ad Synodum Hierosolymita-
nam. 1. 53. Pelagium accusat. ibid. In
Ioannis Episcopi suspicionem cadit. 1.
54. Scribit Apologiam de Libertate
arbitrij. ibid. Desert literas contra Pe-
lagium ad Patres Africanos. 1. 75.

P

PAlij donatio non infert Vicariatum
Apostolicæ Sedis. 1. 153.
Pachasini Lilybitani epistola de Pascha-
te quando scripta. 1. 82.
Paulinus Nolanus Pelagij amicus. 1. 20.
Admonetur ab Augustino errorum
hæretici. 1. 87. Scribit Epithalamium
in nuptijs Iuliani Pelagiani. 1. 134.
Paulinus Diaconus S. Ambrosij discipu-
lus Celestium accusat. 1. 32. 2. 41. Ro-
mam contra eundem appellantem
pergit. 1. 36. Romam evocatur à Zo-
simo. 1. 92.
Pelagius Patria Britannus. 1. 23. Mona-
chus. ibid. Romæ à Rufino in erro-
res trahitur. 1. 8. & 25. Negat auxi-
lium actuale ad benè operandum. 1.
6. Non distinguit gratiam à lege, evan-
gelio, & exemplo Christi. 1. 38.
Vult Adamum exemplo tantum Poste-
ris nocuisse. 1. 56. Nomine tenus gra-
tiam fatebatur. 1. 110. Dixit gratiam
requiri ad facilius benè operandum.
ibid. Quam gratiam tunc intelligeret.
ibid. Scribit librum ad Melaniam. 1.
19. Paulini Nolani amicus. ibid. Item
& Ioannis Hierosolymitani. 1. 21. Scri-
bit ad Paulinum. 1. 25. Ad Augusti-
num. 1. 43. Ad Demerriadem. ibid.
Edit Commentarios in Epistolam Pau-
li ad Romanos. 1. 25. 2. 43. Fragmenta
eorundem recitantur. ibid. Pergit
in Africam. 1. 32. Ab Augustino de
facie cognoscitur. ibid. Hierosolimam
se confert. 1. 33. Libet Pelagij à disci-
pulis ad Augustinum mittitur. 1. 46.
Impugnatur ab Augustino. ibid. Scri-
bit contra Hieronymum ibid. Exami-
natur in Synodo Hierosolymitana. 1.
53. Eiusdem causa ad Innocentium re-
mittitur. ibid. Decipit Synodum Dios-
politana. 1. 56. iactat suam fidem ab
eadem Synodo approbatam. 1. 60.
Hieronymum per emissarios perse-
quitur. ibid. Clanculum hæresim do-
cet. 1. 27. Publicat literas sibi ab Epis-
copis scriptas. 1. 60. Damnatur in Afri-
ca. 1. 75. Item Romæ ab Innocentio Pa-
pa. 1. 82. Scribit ad Innocentium Sym-
bolum fidei transmittens. 1. 88. Eius-
dem literis Zosimus initio credit. 1.
92. At dolis detectis, ab eodem Zosi-

mo damnatur. 1. 96. 2. 42. Lex Ho-
norij contra eundem 1. 101. Damna-
tur à Theodoro Antiocheno. 2. 32.
Eijcitur Hierosolymis à Praylo Episco-
po. ibid.
Pelagiani volunt Adam mortalem factum
1. 65. Publicant Hieronymum Autho-
rem quinti Eangelij. 1. 67. dogmati-
zant Nolæ. 1. 87. Syracusis. 1. 32. Car-
thagine. 1. 33. & 35. Romæ. 1. 25. &
136. Constantium V. C. Vexant. 1. 95.
Promittunt parvulis sine Baptismo quie-
tis locum. 1. 100. Immo vitam æternam.
2. 45. Fingant Catholicos nuptias dam-
nare, filios à Dæmone produci, ac li-
berum arbitrium fato subdi. 1. 137.
150. 155. Tentant Atticum. C. P. &
Rufum Thessalonicensem. 1. 149. Dam-
nantur ab utroque. 1. 150. Appellantes
Synodum Oecumenicam irridentur ab
Augustino. 1. 157. Ex Italia pulsi. 1. 160.
Navigant in Ciliciam ad Theodorum
Mopsuestenum. 1. 161. Implorant pa-
trocinium Nestorij. 2. 49. Theodosio
iuniori, ac Clero C-P. causam commen-
dat. ibid. E Regia Vrbe à Theodosio
eijciuntur. 2. 52. Nestorium comitantur
ad Synodum Ephesinam. 2. 79. Dam-
nantur ab Innocentio. 1. 81. & 82. à Zo-
simo. 1. 96. à Bonifacio. 1. 160. à Ce-
lestino. 2. 79. Ab Africanis Carthagine.
1. 75. In Numidia. 1. 76. Romæ. 1. 96.
Ephesi. 2. 79. Non admissi in Concilia-
bulo Ephessino. 2. 80. Apud Venetos à
Leone Magno repressi. 2. 111. E Britta-
nia expelluntur. 2. 114.
Perigenes Corinthius Vicariatum in Græ-
cia affectat. 1. 152. Reprehenditur à Six-
to Papa. ibid.
Photij de libris Theodori Mopsuestiæ. 1.
66. & 69. Item de scriptis Theophili
contra Pelagianos. 1. 86. emendatur. 1.
97. & 146. Novem Canones Conci-
lij Africani contra Pelagianos numerat.
1. 100.
Phygium mitra. 2. 110. Vnde ita dic-
tum. ibid.
Placidia Augusta Honorij soror scribit ad
Augustinum. 1. 115. Vxor Constantij
Magistri militum. 1. 145. Italia pellitur
ab Honorio. 1. 160. Redit cum classe in
Italiam contra Ioannem Tyrannum. 1.
173. Iactatur tempestate. 1. 175. Reli-
gionis studiosa. ibid. Lex eiusdem sub
Valentiniani filij nomine contra Pelagia-
nos. 1. 176. Moritur. 2. 113.
Pinianus Melaniæ Iunioris Coniux Rufini
amicus. 1. 29. Fugit in Siciliam, dein
Tagastem. ibid. Scribit pro Pelagia ad
Augustinum. 1. 109. Augustinus eidem li-
bros

Index Rerum Notabilium!

bros contra Pelagianos nuncupat. *ibid.*
 Possidius quo anno Calamæ sedere cœ-
 perit. 2. 63.
 Prælus Hierosolymitanus scribit ad Pon-
 tificem pro Pelagio. 1. 89. Postea Hæ-
 reticum è Dicecesi pellit. 2. 32.
 Prædestinatiani. Quinā horum primus me-
 minerit. 2. 133. Monachi Adrumetini
 in horum errore non fuere. 2. 134. Non
 fuere vivente Augustino. 2. 138. De illis
 nihil scripsit Prosper. 2. 139. Augusti-
 nus, ac discipuli à Semipelagianis Præ-
 destinatiani nuncupati. *ibid.* Quinam
 dicantur illorum errores. 2. 141. Illi
 iidem errores olim S. Augustino obieci-
 ti. 2. 142. Illorum dicta in Varios sen-
 sus distrahi possunt. 2. 143. Lucidus, ac
 Monimus in Prædestinatiano errore fuere.
 2. 144. Lucidus Palinodiæ libellum
 conficit. 2. 148.
 Præfeti Prætorio publicant edictum con-
 tra Pelagianos. 1. 103. De eisdem error
 Salmasij. 1. 104.
 Primates in Africa Seniores Episcopi. 2.
 60. In vili quandoque Oppido reside-
 bant. 2. 67. Primates Numidiæ vivente
 Augustino recensiti. 2. 62.
 Profuturus ex Monacho Augustiniano
 Episcopus Cirtensis. 2. 62. & 63. Quo
 anno mortuus. *ibid.*
 Prosper Aquitanus in Gallia rueretur doctri-
 nam Augustini. 2. 35. Scribit ad Augus-
 tinum. 2. 36. Ad Rufinum 2. 37. Pro
 Augustini defensione Romam pergit ad
 Celestinum. 2. 87. Insigne rescriptum à
 Celestino impetrat. *ibid.* Scribit contra
 Collationes Cæsiani. 2. 89. Hortatur
 Syxtum contra Augustini obrectatores.
ibid. Scribit contra Capitula Gallorum.
 2. 90. Respondet objectionibus Vincen-
 tij. 2. 102. Ab Epistolis Leoni Papæ. 2.
 119. Dictat Epistolam ad Favianum C. P.
ibid. Non fuit Reiorum Episcopus. 2.
 124. Et forte nusquam Antistes sedit.
ibid. Quo anno mortuus. 2. 126. Eius-
 dem libri recensentur. *ibid.* Non vide-
 tur Author fuisse librorum de Prommis-
 sionibus. *ibid.* Neque librorum de vita
 contemplativa. 2. 128. Neque volumi-
 nis de vocatione gentium. 2. 129. & 130.
 Quorundam scripturam de eodem dicta
 refelluntur. 2. 131. Eiusdem elogium in
 fastis Ecclesiæ. *ibid.* A Gennadio perpe-
 ram sugillatur. 2. 150. Eiusdem libri à
 Gelasio Papa approbati. 2. 158.
 Prosper Tiro primus nominat Prædestina-
 tianos. 2. 133. Eiusdem anachronismi.
 2. 133. & 134. Pudor nullus Adamo non
 peccante. 1. 359.

R

Regulæ Monachorum in Oriente plu-
 res. 2. 20. Item in Gallijs. *ibid.* Re-
 gula S. Pachomij à Hieronymo trans-
 lata. 2. 21. Lerinensium, & Grinnicen-
 sium diversæ. 2. 20. Cæsarij, Aureliani,
 Ferreolij, Columbani. 2. 21. Regula Tar-
 natensis eadem cum Augustiniana. 2. 24.
 Romanus Monasterij Iurensis institutor.
 2. 26.
 Rufinus nazus in territorio Aquileiæ. 1. 8.
 Cum Melania in Ægyptum navigat. 1. 10.
 Origenis errores à Didimo discit. *ibid.*
 Reddit in Italiam. *ibid.* Romæ Origenis
 libros Peri archon interpretatur. *ibid.*
 Pelagij, ac Celestij Magister. 1. 8. Im-
 petrat formatam à Siricio. 1. 11. Inter-
 pretatur historiam Eusebij. 1. 13. Scri-
 bit contra Hieronymum. *ibid.* Repre-
 henditur ab Anastasio Papa. 1. 17. Scri-
 bit ad eundem. 1. 15. Romam à Pontifi-
 ce evocatur. 1. 16. Mortuo Anastasio,
 Romam petit. 1. 22. Secedit in Siciliam
 cum Piniano, & Melania. 1. 29. Mori-
 tur. 1. 30. Eius Palinodia è M. S. Vatica-
 no recitatur. 1. 30. & 31. Laudatur à
 Gelasio. 1. 32. Perperam à Gennadio Hier-
 onymo præfetur. 1. 30.
 Rufus Thessalonicensis Apostolicæ Sedis
 Vicarius per Illyricum. 1. 147. Tentatur
 per literas à Pelagianis. *ibid.* Licigat cum
 Attico C. P. 1. 149. Schismatici apud
 Ephesum ad eundem scribunt. 2. 81.
 Damnat Pelagianos, & Nestorianos. 1.
 149. 2. 84.

S

Salmasij error corrigitur. 1. 104. 2. 63.
 Semipelagiani in Gallijs insurgunt
 contra Augustini doctrinam. 2. 35. Quo-
 eorundem dogmata. 2. 36. Augustinum
 calumniantur. 2. 86. Dicunt posteriores
 libros S. Doctoris non fuisse ab Apostoli-
 ca Sede approbatos. 2. 89. Non fuere hæ-
 retici, sed Catholici. 2. 90. Scientiæ &
 pietatis opinione illustres. *ibid.* Quam
 honorificè de iisdem S. Augustinus locu-
 tus sit. 2. 92. Obijciunt Augustino ex-
 cessus. *ibid.* Eorundem ex S. Prospero
 descriptio. 2. 93. Contendunt gratiam
 dari pulsantibus, petentibus ex viribus
 naturæ. 2. 98. Negant dari specialem gra-
 tiam Dei circa aliquos. *ibid.* Initium fi-
 dei esse ex nobis. 2. 193. Non admittunt
 distinctionem auxilij *sine quo non* instatu
 innocentiae, & auxilij *quo in natura* lap-
 sa. 2. 36. Accusant doctrinam S. Augu-
 stini no vitatis. 2. 99. Imponunt eidem ab-
 surdas opiniones. 2. 90. A Celestino re-
 prehenduntur. 2. 87. Damnantur illorum
 sententiæ ab Arausicana Synodo. 2. 190.

Se-

Index Rerum Notabilium

Senex Episcopus apud Afros idem ac Primas. 2. 58.
 Sethus Calvisius corrigitur. 2. 60. 2. 181.
 Siricus Papa Rufini dolos non sentit. 1. 11.
 Eidem formatam tradidit. ibid.
 Sixtus Papa olim Presbyter primus Anathema in Pelagianos dicit. 1. 96. Scribit ad Alipium, & Augustinum de Pelagianis Romæ damnatis. ibid. Augustinus eidem doctissimam Epistolam mittit. ibid. Fit Pontifex. 2. 89. Reijcit Iulianum Pelagianum. 2. 106. Synodum celebrat contra Pelagianos. 2. 108.
 S. Stephani reliquæ inventæ. 1. 600.
 Stoici Pelagianorum præcursores. 1. 1. & 2.
 Syllanus Zimensis Primas Numidiæ celebrat Synodum contra Pelagianos. 2. 58.
 Tempus Primatus eiusdem. 2. 67.
 Synodus Africana V. Carthagenensis plenaria. Antiochena sub Theodoto contra Pelagianos. 2. 32. Arausicana II. Contra Semipelagianos. 2. 187. Quo anno coacta. 2. 191. Canones eiusdem ex libris S. Augustini excerpti. 2. 190. Fuit specialiter approbata à Bonifacio II. 2. 192. Arelatensis contra Prædestinianos. 2. 148. Byzacenorum Patrum in Sardinia contra Semipelagianos. 2. 179. Carthagenensis plenaria ex Africæ provinciis contra Pelagianos. 1. 95. Item altera. 1. 96. Recitantur Canones huius Concilij. 1. 98. Octo, nè an novem Canones editi fuerint. 1. 100. Rursus Synodus in causa de appellationibus. 1. 119. V. Appellatio. Carthagenensis Provincialis contra Celestium. 1. 33. Contra eundem, ac Pelagium. 1. 75. Nulli Canones in hac Synodo statuti fuere. 1. 79. Synodus Carthagenensis sub Genethlio. 1. 122. Calcedonensis contra Eutichetem. 2. 120. Diospolitana in Palæstina contra Pelagium. 1. 56. Eidem Pelagius imponit. ibid. Absolvit Pelagium. 1. 6. Hinc dicitur à Hieronymo *Miserabilis*. ibid. At ab Augustino defenditur. ibid. Ephesina contra Nestorium. 2. 76. Quot in eadem Episcopi fuerint. 2. 41. Duos contra Pelagianos Canones publicat. 2. 79. Gallicana contra Pelagianos in Britanniam Legatos destinat. 2. 38. Hierosolymitana contra Pelagium. 1. 53. Lugdunensis contra Prædestinianos. 2. 148. Milevitana. 1. 77. Plures eidem Canones perpetam attributi. ibid. Milevitana II. nullos Canones contra Pelagianos statuit. 1. 79. eiusdem literæ ad Innocentium. 1. 76. Reiensis in Gallia nihil contra Pelagianos decrevit. 2. 106. Romana contra Pelagianos. 2. 108. Altera. ibid. Sub Gelasio Pelagianos, ac Semipelagianorum libros

damnat. 2. 158. *Sardicensis* ab Africanis cum conventiculo Philippopolitano confusa. 1. 128. *Thelensis*, seu Zellenfis à Donatiano in Byzacio celebrata. 1. 97. *Valentina* à Celsario indicta contra Semipelagianos. 2. 192.

T

Tarnata Oppidum. 2. 23. Tarnatense Monasterium V. Monasterium, & Regula.

Theodorus Foroiulienfis succedit Leontio. 2. 15. Litigat cum Fausto Abbate Lerinensi. 2. 96. Interfuit morti Caprasij. 2. 15. & 94.

Theodorus Episcopus Mopsuestiæ natus Antiochiæ. 1. 62. Chrysostomi sub Libanio condiscipulus. ibid. Nuptias parans à Chrysostomo ad amorem Sapientiæ revocatur. ibid. Fit Episcopus. 1. 64. Quo anno. 1. 65. Pelagianorum, ac Nestorianorum Magister. ibid. Scribit quinque libros pro Pelagiano errore contra Catholicos. 1. 66. Hieronymum carpit. 1. 67. & 71. Accusat eundem uti quinti Evangelij authorem. 1. 66. Ut imperitum sacrarum literarum. 1. 66. & 67. illius errores ex Bibliot. Photij recitantur. 1. 68. Fragmenta librorum eiusdem ex Codice Vaticano. 1. 69. Traddit hominem etiàm si non peccasset moriturum fuisse. 1. 71. Negat peccatum originale. 1. 71. & 72. Putat supplicia inferorum aliquando finienda. 1. 73. Cur isti errores non fuere cum reliquis eiusdem Theodori damnati in Synodo V. 1. 74. Excipit honorifice Pelagianos ex Episcopos Italia pulsos. 1. 161. Instruit Iulianum contra Augustinum. ibid. Illius auctoritatem, & sententias Iulianus inculcat. 1. 162. Peius quam Nestorius de Christo scripsit. 2. 35. Eiusdem mors. 2. 31. Quot annos sederit. 2. 32. Libros decem mille scripsisse fertur. ibid. Oculte docebat. 2. 33. plus docuit mortuus, quam vivus. ibid.

Theodoretus quando docuerit Antiochiæ cathecesim. 2. 31. Laudat Theodorum Mopsuestenum. ibid.

Theodosius Junior Imperator Honorio ob Constantium renunciarum Imperatorẽ indignatus. 1. 147. Effigiem Constantij reijcit. ibid. Exercitus contra Ioannem Tyrannum mittit. 1. 173. Valentinianum Cæsarem, dein Augustum designat. 1. 173. & 175. Pelagiani ex Episcopi eiusdem patrocinium implorant. 2. 49. eodem Theodosius ex Vrbe Regia deturbat. 2. 76. Nestorium C. P. Episcopum consecrandum curat. 2. 33. Agit cum Celestino de Synodo in causa Nestorij. 2. 76. Ephesum indici iubet. 2. 78. Invitat

Index Rerum Notabilium.

ad eandem S. Augustinum. 2. 78. Leoni de obroganda latrociniali Synodo Discoli non consentit. 2. ibid.
Theodorus quo tempore sederit Antiochia. 2. 31. Celebrat Synodum contra Pelagianos. 2. 32.
Theophilus Alexandrinus Originem damnat. 1. 14. Eius literæ Paschales à Hieronymo translatae. 1. ibid. In causa Chrysostomi ab Innocentio Papa reprehenditur. 1. 21. Moritur. 1. 38. Appellatur *Sanctus* ab Apostolica Sede. ibid. Eiusdem libri ab eadem appellati. 1. 39.
Thessalonicensis Metropolitæ Vicarius antiquitas. 1. 147. Quando intercidit. 1. 154. Thessalonicensis Ecclesiæ iura ab Attico invala. 1. 148. Metropolitæ Thessalonicenses infecti Schismate Acaciano. 1. 154.
Timasius, & Iacobus Pelagij discipuli librum Magistri Augustino prodant. 1. 46. A S. Doctore ad bonam frugem conversi. 1. 47.
Thrasamundi Vandali Regni initium. 2. 182. Finis. 2. 183.

V

Valentinianus III. Quo anno natus. 2. 121. Cæsar designatur. 1. 174. Item Augustus. 1. 175 Legem in Pelagianos publicat. 1. 176. Occiditur. 2. 121.
Valentinus Abbas Atrumentinus scribit ad Augustinum. 1. 166.
Valentinus Baianensis Primas Numidiæ. 2. 68. Defendit Antonium Fussalensem. 2. 69.
Valerius Comex Dux Honorij Pelagianis resistit. 1. 114. Eiusdem dignitates. ibid. Patronus Augustini dicitur à Iuliano. ibid. Scribit ad Augustinum. 1. 112. Mittit ad Alipinm excerpta librorum Iuliani. 1. 155. Augustinus librorum primum de nuptijs, & concupiscentia eidem nuncupat. 1. 113. Et postea alterum. 1. 155.
Venerius Mediolanensis accipit literas ab Anastasio Papa contra Origenem. 1. 15. **Victor** Diaconus C. P. litigat cum Monachis Scythijs. 2. 159. Auditur à Legatis Pontificijs. 2. 160. Romam ab Hormisdæ evocatur. 2. 163.

Victor Vitenfis Author librorum de perfectione Vandolica. 2. 180.
Vincentius Lerinensis scribit Commonitorium contra nova dogmata. 2. 97. De eodem libro Elogia. 2. 98. Negat dari gratiam specialem, & personalem. 2. 99. Vult dari gratiam petentibus, pullantibus, quærentibus. ibid. Retorquet literas Celestini in Prosperum, & Hilarium. 2. 100. Vocat eosdem Criminatores Urbium, & Provinciarum. ibid. Inponit horrendodoxa Augustino, eiusque discipulis. 2. 102. Confutatur à Prospero. ibid. Non fuit Monachus apud Lerinam cum scripsit Commonitorium. 2. 104.
Vincentius Victor scribit contra Augustinum. 1. 143. Peius loquitur quam Pelagius. 1. 144. Impugnatur, & corrigitur, à S. Doctore. ibid.
Volusianus Præfectus Vrbi publicat edictum. contra Celestium. 1. 146.
Vossij sententiæ reiectæ. 1. 18. 86. 103. 107. 110. & 2. 9. 12. 89. 95. 108. 181. 185. 192. Eius sententia de Commonitorio Vincentij Lerinensis. 2. 100.
Vvandali Africam vastant. 2. 52. Hipponem obsident. 2. 70. Vvandolorum Regum chronologia. 2. 181.

X

X Antippus Numidiæ Primas. 2. 63. Fuit Primas ante Sylbanum. 2. 66. Non fuit Episcopus Tagastensis, nec Constantinensis, sed Tagosensis. 2. 67.

Z

Z eno Eremita Antiochenus quo tempore vixit. 2. 31.
Zosimus Papa recognoscit causam Pelagij à Celestij. 1. 89. Credit initio hæreticis. 1. 92. Acres ad Africanos literas scribit. ibid. Admonitus ab Africanis Patribus Pelagianos damnat. 1. 96. Eius literæ ad Africanos non sunt supposititiæ. 2. 76. Encyclica contra Pelagianos quid contineret. 1. 107. & 2. 43. Ab omnibus Patriarchis, & Primatibus subscribitur. 1. 109. Moritur. 1. 114. Sub Zosimo lis de appellationibus Africanis inchoata. 1. 120. Eodem Pontifice erratum est in die Paschatis celebrando. 1. 81. Communicavit cū Attico, & Cyrillo. 2. 42.

INDEX CAPITVM

Vtriusque Libri.

LIBER I.

- Cap. 1. **O**rigenes Pelagiana Sectæ Princeps. Pag. 12
- Cap. 2. **R**ufinus Aquileiensis Origenista primus in Occidente Pelagianorum errores docet. Pelagius, ac Celestius eiusdem in urbe discipuli. Origenes à Theophilo Alexandriae damnatur. Hieronymus ac Rufinus mutuis se scriptis lacerant. Anastasius Papa cum Origene Rufinum damnat. Pelagius Rufini opera Romæ in insignium Virorum clientelam irrepit. 182
- Cap. 3. Pelagij patria, professio Monastica, & doctrina. Scribit Romæ commentarios in epistolas Pauli. Celestius Eunuchus Pelagij Achates. Rufini in Sicilia obitus. Palinodia eiusdem ex codice Vaticano nunc primum recitatur. 232
- Cap. 4. Celestius in Synodo Carthaginensi ab Aurelio Primate damnatus Ephesum pergens Presbyter consecratur. Pelagius ab Augustino, & Hieronymo scriptis confutatur. Theophilus Alexandrinus moritur. 322
- Cap. 5. Sanctus Flavius Marcellinus Donatistarum, ac Pelagianorum hostis occiditur. Dies martyrij eiusdem statuitur. Insigne de illo elogium, Augustinus Carthagine publicè & suggestu in Pelagianos declamat. Pelagius ad Augustinum, & Demetriadem Virginem scribit. 392
- Cap. 6. Liber Pelagij ab eiusdem discipulis proditur, & ab Augustino impugnatur. S. Doctor Celestij sophismata dissolvit. Paulus Orosius ex Hispania ad Augustinum venit inde in Asiam ad Hieronymum pergit. 462
- Cap. 7. Hieronymus libros dialogorum contra Pelagium scribit. Hereticus Hierosolymis à Ioanne Episcopo examinatur. Iansenij hallucinatio notata. Orosij apologia de libertate arbitrij defenditur. 552
- Cap. 8. Pelagius in Synodo Diospolitana subdole absolutionem suffuratus in Hieronymum scriptis, atque iniurijs debacchatur. 562
- Cap. 9. Theodorus Episcopus Mopsuestie pro Pelagio contra Hieronymi dialogos scribit. Eiusdem librorum fragmenta contra Augustinum pro originali peccato eliminando ex Codice MS. Vaticano referuntur. 622
- Cap. 10. Synodus Carthaginensis, & Milevitana contra Pelagium, ac Celestium celebrantur. De Milevitanis canonibus contra Pelagianos aliorum sententiæ expenduntur. 752
- Cap. 11. S. Innocentius Papa Pelagianos damnat, paulopost obit, eiusdem mortis tempus aliud à vulgari chronologia probatum. Augustinus contra Pelagij sectatores ad Paulinum scribit. 812
- Cap. 12. Pelagiani Zosimo Papæ imponere conantur. De Eröte, & Lazaro Pelagij accusatoribus nonnulla adnotantur, ac Fl. Dextri Chronicon redarguitur. 882
- Cap. 13. Pelagianorum dolis per Africanos Patres detectis Zosimus illos damnat. Synodi Africanae Canones contra eosdem recitantur. Honorius Imperator Pelagium, & Celestium pro scribit. Præfecti prætorio edicti promulgatores ex Codice Theodosiano probantur, ac Salmasij de eisdem error castigatur. 942
- Cap. 14. Recitata Pelagianorum damnatio reiectis aliorum Scriptorum sententijs illustratur. Ex Commonitorio Marij Mercatoris ad Theodosium Augustum nonnulla scitu digna adnotantur. 1052
- Cap. 15. Augustinus missis Hierosolyman libris Pelagij insidias detegit. Pergit iubente Zosimo in Mauritiam. Disputat Cæsareæ cum Emerito Donatistarum Episcopo. Hipponem reversus Romam ad Sixtum contra Pelagianos, dein ad Valerium Comitem contra eosdem scribit. 1092
- Cap. 16. Moritur Zosimus, inde schisma inter Eulaliū, & Bonifacium conflat. Placidia soror Honorij ad Augustinum scribit Quid de Schismate Pelagiani publicarent. De legato ne Alipij ad Imperatorem contra Pelagianos Baronij, Iansenij, ac Scriptorum Augusti-

Index Capitum.

- nenſum chronologia non probata. Ediſum Honorij contra Pelagij, ac Celeftij deſenſores, itemque literæ Aurelij Primatis Carthagenſis contra eofdem. 114.
- Cap. 17. Cogitur Synodus Africana, ac de appellationibus tranſmarinis agitur. Rectatur codex Conciliorum Africæ, & canones contra Pelagianos ſtatuti in eadem Synodo leguntur. Marius Mercator Pelagianorum hoſtis, ac S. Doctõs Hipponenſis amicus laudatur. Bucherij metachroniſmus caſtigatur. S. Auguſtinus à M. Antonij de Dominis calumnia in cauſa de appellationibus vindicatur. 119.
- Cap. 18. Iulianus Epiſcopus Eclanenſis novus Pelagianus. Eiufdem Patria, Parentes, Nuptiæ, Epiſcopatus, Hereſis exponuntur. 131.
- Cap. 19. De Anniano Pelagiano Baronij, Voſij, ac Ianſenij divinationes. Sigeberti, itemque Haberti de eodem dicta corriguntur. S. Euſebius Cremonenſis Pelagianos inſequitur. Moritur D. Hieronymus. Vincentius Viſtor ab Auguſtino impugnatur. Faſtidius Epiſcopus in Britannia Pelagianizat. 137.
- Cap. 20. Conſtantiſ Imperator Pelagianos Roma exturbat. Annus imperij eiufdem contra vulgarem ſententiã ex codice Theodoſiano, & Olympiodoro demonſtratur. Rufus Theſſalonicenſis, & Atticus Conſtantinopolitanus à Pelagianis fruſtra tentati. Ea occaſione quadam de Vicariatu Theſſalonicenſi adnotantur. Iuſtiniani Novella caſtigatur. Vicariatus Corinthiorum à Morino, & Halliero aſſertus improbat. 145.
- Cap. 21. Alipius in Italiam venit, idemque in Africam revertens Iuliani ſcripta ad Auguſtinum deſert. Eadem S. Doctõr pluribus libris ſtatim impugnatur. 154.
- Cap. 22. Moritur Honorius Imperator, ac poſtea Bonifacius Papa. Pelagiani à Celeftino ex Italia eiecti. Iulianus cum collegis in Ciliciam ad Theodorum Mopſueſtenum navigans eodem Magiſtro octo contra S. Auguſtinum libros ibidem conſcribit. 160.
- Cap. 23. Monachi Adrumetini in Africa de gratia, & libero arbitrio litigantes acceptis ab Auguſtino libris in concordiam revocantur. Fuerint ne iidem Monachi Auguſtiniani inſtituti? De Monachatus apud Africam origine Holſtenij ſententia expenditur. Adrumetini Monafterij inſigne privilegium refertur. Leporij Monachi per Auguſtinum converſio ea occaſione hic recitatur. 163.
- Cap. 24. Pelagiani Ioanne Tyranno in Occidente imperante tumultuant. Valentinianus occiſo Ioanne legem in Pelagianos promulgat. S. Auguſtinus libros Retractationum ſcribens eofdem Hereticos conſutat, & novis Iuliani libris reſpondet. 173.

LIBER II.

- Cap. 1. **C**Aſſianus apud Maſſiliam Semipelagianiſmi Author. De Caſſiani patria Holſtenij ſententia laudata? Plura Gueſnay de Caſſiano dicta conſutantur. Pag. 1.
- Cap. 2. Lerinenſes Monachi Caſſiano contra Sanctum Auguſtinum adherent. De Hilario Epiſcopo Arelatenſi id præſertim contra vulgarem ſententiã evidentèr oſtenditur. 9.
- Cap. 3. Lerinenſes Monachi fuerint ne Auguſtiniani. Illorum initia ea occaſione indagata, ac de varijs Monafteriorum Gallie regulis uſque ad Pontificatum S. Gregorij Magni plura adnotata. Agaunenſes, itemque Iurenſes in Gallia Monachos Auguſtinianos fuiſſe ex eorundem Regula demonſtratur. 14.
- Cap. 4. Theodoti Patriarchæ Antiocheni, ac Theodori Mopſueſteni obitus. De Theodoti Synodo contra Pelagianos. Praylus Antiſtes Pelagium Hieroſolyma exturbat. Neſtorius novus Antiſtes Conſtantinopolitanus. 30.
- Cap. 5. Semipelagiani ab Auguſtino, & Proſpero conſutati. Quàm honorificè uterque de eiſdem loquatur, Germanus Antiſiodorenſis, ac Lupus Trecenſis à Synodo Gallicana in Britanniam contra Pelagianos delegantur. 35.
- Cap. 6. Iulianus, ac Collegæ Ex-Epiſcopi Pelagiani Theodoſij Imperatoris, ac Cleri C-P. patrocinium implorant. Marius Mercator Commonitorium Principi, ac Clero contra eofdem offert. Idem Commonitorium ex Codice Vaticano recitatur, ex quo tempus damnati apud Conſtantinopolim ab Attico Celeftij exactius traditur, ac pleraque alia ſcitu digna colliguntur. 41.
- Cap. 7. Neſtorius pro Iuliano, ac collegis apud Celeftinum intercedens ab eodem Pontifice increpatur. Pelagiani Ex-Epiſcopi à Theodoſio Imperatore Conſtantinopoli expelluntur. Au.

Index Capitulorum:

- Augustinus contra Iulianum scribens moritur. De eodem elogium, atque epitaphia.* 292
- Cap. 8. *Alipius Tagastensis Numidiae Primas. Civilis, ac Ecclesiastica Provinciarum Africa divisio praemittitur, ubi de Arzugitana provincia nonnulla adnotantur. De Numidiae Primatum vivente Augustino successione Cardinalis Baronij sententia ab obiectis à Christiano Lupo erroribus vindicatur. Scriptorum Augustinensium de Profuturo Episcopo narratio expenditur. De Primatiali Numidarum sede Salmasij opinio reiecta. Caroli à S. Paulo, ac Holstenij tabulae Numidiae supplet. Gregorij magni textus restituitur. Mors Alipij, itemque Aurelij Carthagenensis, ac de utroque elogium.* 562
- Cap. 9. *Pelagiani in Synodo Ephesina cum Nestorio damnati. Episcopos Schismaticos nullum canonem in favorem Pelagianorum statuisse monstratur.* 762
- Cap. 10. *Celestinus Pontifex S. Augustini reprehenses comescit, ac Pelagianos damnat. Mors eiusdem. Cassianus à S. Prospero confutatur. Semipelagiani ab eodem descripti.* 872
- Cap. 11. *Faustus Abbas Lerinensis, & Vincentius Monachus ambo Semipelagiani. De Vincentia Lerinense id pluribus contra vulgarem opinionem ostenditur.* 942
- Cap. 12. *De legatione Episcoporum Galliae ad Britannos, ac Synodo Reienfi Baronij sententiae ex parte Iulianus à Sixto Papa repulsus. Annus mortis Cyrilij statuitur. Pelagiani à Leone Magno apud Venetos repressi, & à Germano ex Britannia expulsi. Mors Germani, ac Adonis de eadem historia confutata. De anno obitus Cassiani, aliaque de eodem Guesnay dicta reiecta.* 1062
- Cap. 13. *Eucherij Lugdunensis, & Hilarij Arelatensis mors. Prosper ab epistolis Leontii Papae celebratur Synodus Calchedonensis. Valentinianus Imperator occiditur. Iuliani Pelagianae mors recitatur.* 1172
- Cap. 14. *Faustus Reiorum Episcopus. Prosperi obitus, de cuius Episcopatu sententia profertur. Plures libri eidem falso adscripti. Ioannis Flaminij errores notati.* 1232
- Cap. 15. *Faustus Reiensis magni nominis Episcopus sub praetextu Praedestinatiani erroris ex decreto Synodi Arelatensis, ac Lugdunensis confutandi S. Augustini doctrinam impugnat. Vbi plura de Praedestinatianis, de epistola Fausti ad Lucidum, atque de utraque Synodo disquiruntur.* 1312
- Cap. 16. *Gennadius Massiliensis Semipelagianus. Moritur Faustus Reiorum Episcopus, de quo aliorum iudicia expenduntur.* 1502
- Cap. 17. *Fausti Reiensis, atque Cassiani libri à Gelasio Papa in Romana Synodo damnati. S. Augustini nomen, ac doctrina contra Pelagianos ab eodem Pontifice defensa.* 1562
- Cap. 18. *Ioannes Maxentius, ac Scythae Monachi pro S. Augustino Constantinopoli contra Faustum insurgunt. Idem Faustus ab Africanis Episcopis, & ab Hormisdas Papa reprobatur.* 1582
- Cap. 19. *Vitalianus Consul Fausti hostis, ac Monachorum Scytharum Patronus occiditur. Hormisdas Papa Fausti libros rejicit. De Io. Maxentio Vsserij hallucinatio.* 1682
- Cap. 20. *Maxentius, ac Monachi Scythae S. Augustini contra Faustum Reientem defensores ab Eutychiani haereseos nota vindicati.* 1742
- Cap. 21. *Faustus Reiensis septem libris à S. Fulgentio confutatur. Eiusdem libri tanquam haeretici ab Africanis Episcopis condemnantur. Vandalorum in Africa Regum chronologia exactius tradita.* 1782
- Cap. 22. *S. Casarius Arelatensis Faustum scriptis impugnat. Aliorum de Casario Chronologia reiecta.* 1852
- Cap. 23. *Felix IV. Arausicana Synodus, & Bonifacius II. Semipelagianos damnant. Annus synodi, & utriusque Pontificis statuitur.* 1892
- Cap. 24. *Mors Fulgentij, ac Casarij, & utriusque comparatio.* 1962

S. PROSPERI AQUITANI

Adversus Calumniatorem D. Augustini

EPIGRAMMA.

Quidam Doctilolui libros senis Augustini
Carpere, & adversum condere fertur opus.
Usque adeone bonum ingenium, & facundia dives
Ostentare artem non aliter potuit?

In nova prostratas acies nisi bella cieret,
Impiaquè extinctis hostibus arma daret?
Hæc pugna, lucentor, mors est tua; te stylus iste
Conficit, & verbis perderis ipse tuus.
Dumquè doces quantum valeat mens libera, monstras
Velle tuum tibi met sufficere, ut pereas.
Verte gradum, fuge perniciem, stratosque rebelles
Oris Apostolici fulmine ubiquè vide.
Nec te mutato defendi nomine credas,
Si Pastorem ovium ladere vis, Lupus es.

Allud eiusdem.

Contra Augustinum narratur serpere quidam
Scriptor, quem dudum livor adussit edax.
Qui caput obscuris contentum utcumquè cavernis
Tollere humo miserum perpulit anguicolum.
Aut hunc fruge sua æquorei pavere Britanni
Aut Huic Campano gramini corda tument.
Quæ concepta fovet, promat, quæ parturit, edat:
Seu vetere armatur dogmate, sive novo.
In quoscumquè sinus spirarum torqueat orbes,
Et fallax multa torqueat arte caput,
Currentem attritos super aspidas, & basiliscos
Declinare senem vipera non poterit.

PRÆFATIO

Ad Historiam Pelagianam.

Augustinum Parentem sanctissimum; eundemque doctissimum ad debellanda hæresum monstra in Catholica Ecclesia subsidium veluti è cœlo demissum, illos solum ignorare arbitror, quibus ignorare contigerit Augustinum: illum dico Augustinum, qui ingenij vi, ac magnitudine ita cæteris mortalibus præstitit, ut nihil penè sibi ad expugnandum proposuerit, quod validissimarum rationum acumine non irruperit, aut sacram literarum pondere non eliserit. Sciunt hoc Ariani, sciunt Manichæi, sciunt Donatistæ, cæterique impostores, quorum ille deliramenta tot libris, veluti fulminibus ita dissecit, ut quot Ecclesia habuit hostes, tot vnus Augustinus triumphos erexerit. Sed præter cæteros hoc probè sciunt Pelagiani, quorum nefaria dogmata per quatuor fere lustra exagitavit, ac toto rerarum Orbe luculentissimis scriptis infectatus est. Porro res à strenuissimo bellatore adversus sectariorum colluviem gestas enarrare, haud mihi consilium est; etenim id ante nos præclari scriptores, quorum omnium studia Ioannes Rivius vicit, tanta industria executi sunt, ut id iterum tentantes actum agere planè videri possint. Cæterum cum Augustiniana volumina adversus Pelagianos edita à quorundam novorum scriptorum censuris vindicare in animum induxerim, facturum me operæ pretium duxi, si rerum Pelagianarum historiam præmitterem, paucisque exponerem, qua occasione, quoque tempore libros illos cedro dignos contra superbissimos hostes magnus Doctor emisit, itemque qualis, quantave sit in vniversis de divina gratia controversijs eiusdem Sanctissimi Præstolis ex vnanimi Summorum Pontificum, Synodorum, ac Patrum approbatione auctoritas, antequam eidem quantulacunque adversus nuperos censores advocacionem commodarem. Hoc verò satis pro dignitate me præstituram arbitror, vbi palam fecero, vnum Augustinum in Pelagiano bello fuisse, qui totius Catholice Ecclesie causa in se suscepta, cæteris ferè domi quiescentibus, vnde viginti annos in acie steterit, invictaque dextera victrices lauros præciderit, quibus Romanorum Pontificum tiaras redimiret. Sanè nihil ad S. Doctoris commendationem illustrius afferri potest, quàm de Pelagiana ipsum hæresi triumphasse. Ariana quidem hæresis Imperatorum armis suffulta, atque Ariminensis Synodi trecentorum, & triginta Episcoporum auctoritate instructa, Catholicam fidem toto pene Orbe exegit, sed instar flammæ defunctis Constantio, ac Valente Augustis, qui eandem impensius fovebant subtracto veluti pabulo in cineres ferè ac favillas desijt. Donatistarum secta in Bagaiensi conventu trecentorum, & decem Antistitum suffragijs munita fuit, sed inter Africana claustra vna cum cæteris monstris illa desæviit. Ac hæresis Pelagiana vniversum, qua latè patet, Orbem pervagata, non modò sacras Synodos in Africa, Asia, ac tot Romanos Pontifices in Europa exercuit, verumeriam ad hæc vsque tempora Rempublicam Christianam longis, ac perperuis (quod pessimum procul omen Numina avertant) dissidijs implicuit. Quas enim turbas post Augustini excessum Pelagianorum reliquæ in Gallijs non dedere? Nono sæculo in Gotteschalci Monachi causa ob exorta de divina gratiæ auxilijs litigia docti quique Galliarum Episcopi adversus scriptis, ac Synodis sese invicem infectati sunt. Maiorum ætate religiosorum hominum familiæ in eadem causa acerrimis disputationibus secum invicem veluti in arena concurrerunt, & quanquam indictis Summorum Pontificum iussu post diuturnum bellum inducijs tantisper conquiescere visi sunt, sibi tamen temperare non potuerunt, quin crebris velicationibus, quasi aliud agentes ad veteres scholarum contentiones relaberentur. Sed neque apud hostes pax fuit, Arminianorum, ac Gommaristarum factionibus in Batavia exortis, quæ abiectis libris, ac calamis, armisque correptis è schola in aciem erumpentes, tanta animorum contentione, ac rabie decertarunt, ut defectis Pelagianæ Hydre capitibus, Arminiano sanguine diris Calvini manibus parentatum sit. Postremò paucis abhinc annis Cornelius Iansenius ex Lovaniensi Doctore Iprensium Episcopus in nova certamina Scholasticos (ita enim Theologiæ consultos vulgus nominat) provocavit, contestatus S. Augustinum (sub induciarum prætextu

*Apud
Aug. lib.
1. contra
Maxima
Lib. de
hæresib.
cap. 69.*

proditum, atque occultè à quibusdam Pelagianis divenditum, dum illarum sententiarum Magister passim in illorum scholis publicabatur, quas uti Pelagianæ hæreseos paradoxa constanter æque ac felicius expugnasset. Quam calumniam ij, qui eadem supra cæteros se gravari sentiebant, procul à se excutere perterriti, omni conatu in id incubuerunt, ut ob pugnas ab adversario sententias confarcinatis hinc inde Augustini testimonijs suffulcirent, quod cum obsecrato potius partium, quàm Augustinianæ doctrinæ studio factum sit, eximij Doctoris autoritas ab utraque factione in apertum discrimen vocata est. Illi enim nescio quæ absurda opinionum portenta non semel ab Apostolica Sede damnata, Augustino per summam iniuriam imposuere. Hi verò cum in plerisque, ne quidem Syraculani senis machinis admotis, in suam ipsorum sententiam Augustinum trahi posse intelligerent, in id consilij descenderunt, ut S. Doctoris auctoritatem in ijs, quæ contra Pelagianos scripsit, quoquomodo elearent, ac varijs eiusdem doctrinam censuris invecundè perfringerent. A priorum quidem imposturis S. Doctorem solide vindicandum suscepit Pater Michael Hekius Doctor Duacensis, ac in Romana Academia sacrarum literarum Interpres, vir doctissimus, & in Augustini libris summa cum laude versatus: qui nuper à Summo Pontifice pro Augustinianis Superioris, & Inferioris Germaniæ provincijs Assistentis designatus fuit. Posteriorum verò conatus rejicere mihi decretum est, unde totius Pelagianæ causæ retractandæ necessitatem mihi pariter impositam nullus, ut puto, inficias ibit. Nemo tamen mihi audaciæ vertat, quod post Baronium, Rivium, Vossium, Latium, Vlierium, qui de rebus Pelagianis commentaria singulari diligentia conscripta posterorum memoriæ consignarunt, eandem & ipse Spartam aggredior illius fortè dicti immemor, *In sylvam ne lingua feras*. Illorum quidem eruditionem, raramque ea in causa gestorum peritia non modò laudare, sed ne admirari quidem pro dignitate possumus. At seduli isti messorum eo in campo plerasque, quas colligeremus, spicas relinquerunt, uti nos quoque *nec dubitamus*, uti olim ad Vespasianum conterraneus meus Plinius præfabatur, *multa esse, quæ & nos præterierint, homines enim sumus, & occupati officijs, sub se civisque temporibus ista curamus*. Plures namque horas Scholasticæ Theologiæ, cui vni explicandæ Maiorum imperio vacabamus, suffarati sumus, quo Pelagianarum rerum noticiam exactiorem nancisceremur; an verò id ex voto assecuti simus, aliorum iudicium esto, certè enixi sumus. Gerardus Ioannes Vossius, quo exortas apud suos Batavos de divina gratia, ac libero arbitrio controversias componeret, hinc Pelagianorum errores, illinc adversa Patrum dogmata exhibuit, ut vetustioris Ecclesiæ sensum litigantibus aperiret. Eadem mente, ac methodo Ioannes Latus Pelagianam historiam composuit, Insudavit, & quidem pleno viginti annorum spatio in eodem campo Iansenius; at ille cum alieniori erga recentes quosdam Theologos animo esset, eo consilio Pelagianos cineres ventilasse visus est, quod eisdem illos, quibus insensus erat, per summam iniuriam aspergeret. Horum vestigijs in hoc opere minimè insisto, plenum enim invidia, ac periculis argumentum est, doctis quibusque in factiones divisus, quibus ex æquo grata scribere nemo possit. Pelagianam historiam Ecclesiasticis annalibus magnus Baronius inseruit, cuius studia æmulati sunt Iacobus Vlierius vir Heterodoxus in commentarijs de antiquitate Ecclesiarum Britannicarum, & noster Rivius Belga libro tertio, & quarto de vita S. Augustini. Quibus sanè scriptoribus curæ fuit, Pelagianorum natales, progressum, exitumque enarrare, non verò eorundem dogmata, oppositasque Patrum sententias ad verbum diffusè recensere, easque subtilioribus subindè considerationibus subijcere. Eadem cum istis via pergere mihi decretum est, & historici, non Theologi munere perfungi; hoc namque unico consilio idem argumentum retracto, ut pateat, sub vnius Augustini auspicijs Ecclesiam Catholicam de Pelagianis ubique feliciter triumphasse, & ut facile, verba S. Prosperi sunt adversus veteres Augustini hostes, *vel tenuis diligentia advertat inspector, quam iniustus opprobrijs Catholici Predicatoris memoria carpatur, & in quod peccatum cadant, qui aliena instigatione commoti scriptorem*

In resp. ad cap. Gallor. celeberrimi nominis promptius habeant culpam, quam nosse. In quo opere in plerisque Cardinalis Baronij sententiæ minùs mihi probantur, non quòd viro eruditissimo, quem in Ecclesiastica historia Principem & fateor, & veneror, parùm deferendum putem, sed quòd is Veritati cultus debetur, ut nemo illi in amore præferendus sit. Quæ præfari libuit, ne *Epis. 19.* incidamus, ut Augustini verbis concludam, *in suspicionem puerilis iactantiæ, quasi nostro nomini famam viros illustres accusando quæramus.*

HISTORIAE PELAGIANAE.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Origenes Pelagianæ Sectæ Princeps.

PELAGIANÆ Hæreseos primordia quidam al-
tius deducentes parē
eandem Orbis nata-
libus dixerunt, non ut
illi quidem ex origenis antiquitate,
ut in urbium, ac regnorum initijs à
præclaris quibuscumque scriptori-
bus fieri mos est, aliquod nobilita-
tis pondus adijcerent, sed ut exe-
crabilis sectæ iam inde ab Orbe con-
dito humano generi insidiatæ in-
famiam posteritati propagarent.
Angelorum rebellantium, ac pri-
morum hominum facinus reco-
lunt, cum utrique divinæ provi-
dentiae auxilijs exclusis propriorum
bonorum auctores sibi & esse, & di-
ci detestanda superbia voluere. Hūc
quidem errorem vix nato homini
malis Dæmonis artibus instillatum
Philosophorum celeberrimi, quos
Stoicos dixere, acutissimis disputa-
tionibus promoverunt, dum cæ-
ceris Numini votis remissis, vni vir-

tuti per nos nobismet comparan-
dæ sedulò insudandum esse do-
cuere. Hinc nihil magis in eorum
scholis decantatum, quàm ad op-
tima quæque capeffenda homi-
nem sibi sufficere, partamque ex
virtute laudem nequaquam nos
cum Deo partiri, qui in illius so-
cietatem nobiscum profectò ve-
nire non possit. Hæc quidem uti
elegantè, ità impiè inculcat Dia-
logista apud Tullium lib. 3. de na-
tura Deorum: *Atque hoc quidem,*
inquit, mortales sic habent, exter-
nas commoditates, vineta, segetes,
oliveta, vbertatem frugum, & fru-
ctuum, omnem denique commodita-
tem, prosperitatemque vitæ à Dijs se
habere, virtutem autem nemo un-
quam acceptam Deo retulit. Vti ve-
rò Patres, qui Pelagianam hære-
sim scriptis oppugnaverunt, ex gra-
tiarum actione; quas ob accepta
animi bona Deo referimus, à Deo
nobismet eadem collata inelucta-

bili argumento probantur, ita Stoicus ille alia prorsus via pergens, Num quis, inquit, quod bonus vir esset, gratias Dijs egit unquam? At quod dives, quod honoratus, quod incolamis, lovemque Opt. Max. ob eas res appellant, non quod nos iustos, temperatos, sapientes efficiat, Concinit huic alter eiusdem dogmatis professor Seneca hæc ad Lucilum scribens epist. 20. Huc cogitationes tuæ tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus, ut contentus sis temetipso, & ex te nascentibus bonis. Itaque cæterorum bonorum vota Deo illi remittebant, ad parandas verò animi dotes vnumquemque sibi sufficere dicebant, solamque desidiosam, atque inertibus voluntatem deesse. Et hoc quidem Stoicæ sectæ dogma fuit, ex quo veluti fonte Pelagianas lacunas derivasse Hieronymus non vno loco affirmavit. In præmio lib. 4. comment. in Hierem. scribit: *Hæresis Pythagoræ, & Zenonis Apathias kai anamartesias id est, impassibilitatis, & impeccantiæ, quæ olim in Origine, & dudum in discipulis eius Grunio, Evagrioque Pontico, & Ioviniano iugulata est, cæpit reviviscere.* Et initio epistolæ ad Cresiphontem testatur hæresim Pelagianam omnium hæreticorum venena complecti, quæ de Philosophorum, & maxime Pythagoræ, & Zenonis Principis Stoicorum fonte manarunt. Cæterum harum rerum historiam tam altè repetere non vacat, mihi enim decretum est, ab ijs Scriptoribus Pelagianæ hæreseos initia auspicari, qui cum Christianæ religioni nomen dederint, pravas de divina gratia, atque humano arbitrio doctrinas afferentes sectæ fundamenta iecere.

Hæresis, quæ à promotore Pelagio nomen postea sortita est, Authorem habuit Origenem Adamantium Alexandrinum virum satis suo nomine famosum. Hic, ut Lerinensis cap. 23. Commonit. verbis utar, dum gratia Dei insolentiùs abutitur, dum ingenio suo nimium indulget, sibi que satis credit, dum parvipendit antiquam Christianæ religionis simplicitatem, dum se plus cunctis sapere presumit, dum Ecclesiasticas traditiones, & veterum magisteria contemnens &c. omnium penè hæreticorum Magister evasit. Justinianus Imperator in litteris ex Synodi sententia contra Origenem publicatis, quas Vigilius Papa, cæterique Patriarchæ teste Liberato Diacono Breviarij cap. 23. subscribere, vocavit Origenem Paganorum, Manichæorum, & Ariænorum Doctorem; & Theophilus Alexandrinus Antistes epistola 1. Paschali Origenem *hydram omnium hæreseon* ignominia causa nuncupavit. Nec iniuria: etenim ille ingenio, quo acutissimo, ac subtilissimo polluit, velificatus more Academicorum in utramque partem sæpè disputans, diversasque in sacras litteras interpretationes exarans ea problemata statuit, quæ subsequenti postea Hæresiarchæ sedulo excipientes, quo tanti viri patrocinium ostentarent, suorum errorum veluti fundamenta posuere. In huius gloriæ partem unà cum cæteris venerunt Pelagiani, qui in Origenem natales suos referunt. Hieronymus, ex magno Origenis laudatore maximus postea eiusdem accusator, in fine dialogorum Adamantium Pelagianorum *Amasium*, & in epistola ad Cresiphontem

phontem Pelagianæ erroris Principem dicit, ibidem contra Pelagium exclamans: *Doctrina tua Origenis ramusculus est.* Tantum autem Pelagianum Origeni suo detulerunt, ut in omnibus vnius Origenes auctoritate ducerentur, quod in calce dialogorum dixit laudatus Pater: *Transite ad Amasium vestrum, qui præterita in cælis, & antiqua delicta solvit in baptismo, ut cuius in cæteris auctoritate ducimini, etiam in hac parte errorem sequamini.* Nulquam verò peius Origenes audivit, quàm in libris Periar-chon, sunt enim ex erroribus confarcinati, quorum syllabum recitat Hieronymus in epistola ad Avitum. In eis non modo Pelagianis ova fovit, sed pullos certè exclusit. Etenim divinæ gratiæ munificentiam illis in libris penitus è medio sustulit, ne Deus personarum acceptor videretur; vnde omnia Dei munera ex meritis suspendit, quæ postea Pelagiani grandioribus tibijs cecinere. Dabo Origenis loca insigniora, neque enim vacat per singula discurrere.

Tria præcipua fuere Pelagianorum paradoxa, quibus univèrsum dogma innixum fuit; paucis illa insinuat S. Augustinus libro de dono persever. cap. 2. Tria sunt, ut scitis, quæ maxime adversus eos Catholica defendit Ecclesia; quorum unum est, gratiam Dei non secundum merita nostra dari, quoniam Dei dona sunt, & Dei gratia etiam conferuntur merita univèrsa iustorum. Alterum est, in quâ tacamque iustitia sine qualibuscumque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem vivere. Tertium est, obnoxium nasci hominem peccato primi hominis, & vinculo damnationis obstrictum, ni-

si reatus, qui generatione contrahitur, regeneratione solvatur. Origenes capitalem Pelagij sententiã, nempe Gratiam Dei secundum merita dari, tam altè asseruit, ut certè illius sententiã Pelagius ipse mitigaverit, adeoque longè isto peius Origenes locutus est. Imprimis Angelos non ex divina gratia in excellentiore Hierarchia locatos fuisse docuit, sed cū pares à Deo effecti fuerint, ex proprijs meritis hos præ alijs nobiliora dona, locumque sortitos finxit. Ita fatur lib. 2. Peri-archon cap. 9. *Verum quando rationabiles ipsæ creaturæ, sicut frequenter ostendimus, & suo loco iterum ostendemus, arbitrij facultate donatæ sunt, libertas unumquemque voluntatis suæ, vel ad profectum per imitationem Dei provocavit, vel ad defectum per negligentiam traxit.* Hinc etiam Dæmones posse ad meliorem frugem converti, si velint, affirmare non dubitavit. *Et est altissimus, inquit, iste ordo rationalis creaturæ, quæ se ita præceps nequitie dedit, ut revocari nolit magis, quàm non possit, dum scelerum rabies iam libido est, & deletat.* Lib. 1. cap. 8. ubi iterum pluribus contendit Angelos diversa officia promeruisse ex suis quemque meritis, & studijs. Gratiam verò etiam hominibus ex meritis dari probat lib. 1. cap. 7. ubi ex meritis ipsum Ioannem Baptistam in utero matris sanctificatum fuisse commentatur; Etenim inde contendit, non vna cum corpore Baptistæ animam factam fuisse, quia iam antea illa sanctificantem gratiam promeruerat. Quomodo, inquit, cum corpore simul facta est, & plasmata, etiam illius anima,

qui antequam in utero formaretur, notus esse Deo dicitur, & ante quam de vulva procederet, sanctificatus est ab eo? Ne forte non iudicio, nec pro meritis replere aliquos Deus videatur Spiritu Sancto, & sanctificare non merito. Et quomodo effugiemus illam vocem, quæ ait: Nunquid iniustitia est apud Deum? Absit, vel illud, Nunquid personarum acceptio est apud Deum? Hoc enim consequitur eam defensionem, qua anima subsistere simul cum corporibus asseveratur. Ecce uti planè absurdum reputat Adamantius, aliquem à Deo sanctificari sine merito, ne Deus, & iniustus, & personarum acceptor iudicetur, quæ postea Pelagiani altiori voce declamarunt. Pessimè verò contra divinam gratiam disseruit lib. 2. cap. 6. ubi maximam gratiarum, nempe unionem hypostaticam ex precedentibus assumpti hominis meritis datam fuisse scripsit, quod Pelagius asserere non est ausus. Quod autem, inquit, dilectionis perfectio, & meriti affectus sinceritas ei hanc inseparabilem cum Deo fecerit unitatem, ita ut non fortuita fuerit, aut cum personæ acceptione eius animæ assumptio, sed virtutum suarum ei merito delata, audi ad eum Prophetam dicentem, dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ, id est anima Christi cum Verbo Dei unum efficitur. Cuius sententiæ absurditatem cum Augustinus consideraret, exclamavit: Quis non dico Christianus, sed insanus hæc dicat? Lib. de prædest. S. cap. 15. Vbi adversarios exemplo hypostaticæ unionis, quam nulla merita præcesserunt, gratiam ex meritis dari affirmantes solidè confutat. Pelagiani initio quidem hæresis, licet Dei gratiam humanis meritis retribu-

contenderent, id tamen in unionem Verbi cum anima Christi contigisse nunquam dixerunt; Cæterum cum Augustinus exemplum de Christo vurgeret dicens, esse præclarissimum lumen prædestinationis, & gratiæ, eoque veluti argumento prostratis adversarijs insultaret. Respondeatur quæso, illi homo, ut à Verbo Patri coeterno in unitatem personæ, assumptus filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruerit? quod eius bonum quaecumque præcessit? Quid egit ante, quid credidit, quid petivit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret? Pelagiani convicti, & nusquam exitum reperientes, in desperatione acti Originis deliria de meritis unionem Verbi præcedentibus amplexati sunt; Hoc de postremis Pelagianis testatus est Calsianus lib. 5. de Incarnation. cap. 2. Hoc utique, inquit, illa etiam, quæ antè dixi, hæresis assererat, Christum non propter se colendum, videlicet quia Deus esset, sed quia bonis, ac pijs actibus Deum in se habere meruisset. Et statim. Ergo vides Pelagianum te virus vomere, Pelagiano te spiritu sibilare. Hinc Hæresis Pelagiana mater evasit Nestorianæ blasphemix, neque enim homo potuisset mereri unionem cum Verbo, nisi prius solitariè vixisset à Verbo separatus, quæ fuit hæresis Nestorij, de qua re plura inferius nobis describentur.

Alter præcipuus Pelagianorum error fuit, posse hominem vivere sine quocumque peccato. Hoc autem celebre Origenis paradoxum erat, unde sunt illa eiusdem verba. Virum Sanctum cum ad virtutum venisset summitatem, ne in nocte quidem ea pati, quæ hominum sunt, nec cogitatione vitiorum aliqua titilari. Ita qui-

5

I. Coy.
10.

A 3

cap.

cap. 4. *Quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est, qui hoc posse adiuvat, quod verò bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est; Item. Quod loqui possumus, Dei est, quod verò bene, vel malè loquimur nostrum est.* Ubi verò Origenes exemplo maius usus est, Pelagius linguam in exemplum adduxit, itemque oculum, *Quod possumus, ait, videre oculis, nostrum non est, quod verò bene, aut malè videmus hoc nostrum est.* Hunc verò errorem latè insequitur Augustinus in laudato opere de gratia Christi; Egregiè cap. 5. ex Apostolo sensum illum explodit: *Non ait Deus est enim, qui operatur in vobis posse, tanquam ipsi iam velle, & operari per se ipsos habeant; nec in his duobus adiutorio eius indigeant, sed ait Deus enim est, qui operatur in vobis, & velle, & perficere; Vel sicut in alijs, & maxime Grecis codicibus legitur & velle & operari. Videte si non Apostolus Gratiae Dei futuros adversarios Origenem, & Pelagium Sancto Spiritu tanto ante prævidit &c.*

Tertius Pelagianorū error fuit, nullum esse originis peccatum; Hoc certè palam nusquam ab Origine assertum fuit; imò si commentaria, seu homiliae in Leviticum, quæ Origeni adscribuntur, verè illum auctorem habuere, oppositum apertè docuit; In homilia 8. adductis duobus testimonijs ad probandum puerorum nascentium peccatum additur: *Cum baptisma Ecclesiae in remissionem peccatorum detur, secundum Ecclesiae observantiam etiam parvulis baptismum dari, eum utique si nihil esset in parvulis, quod ad remissionem deberet, & indulgentiam pertinere, gra-*

tia baptismi superflua videretur. Idem repetitur hom. 12. sed nonnulli hæc homilias S. Cyrillo Alexandrino tribuere, unde & inter illius volumina locum habent, Vossius in certo eisdem Auctori deputat lib. 2. hist. Pelag. p. 1. thesi. 6. Ex Origenis tamen principijs tollendum esse originale peccatum, mihi probatum est, nam ad huius vitæ misérias citra divinæ iustitiæ reprehensionem defendendas, non ad originis demerita cum Catholica Ecclesia recurrit, sed in alia superiori vita homines peccasse fingit, quorum postea criminum narræ recens animæ meritò pœnas darent; Totus est in hoc adstruendo Origenes lib. 3. Periarchoi initio, & lib. 2. cap. 9. unde sunt inopia illa eiusdem verba: *Iustitia debet Creatoris in omnibus apparere, quæ ut mihi videtur, ita demum lucidius ostendetur, si causas diversitatis unusquisque vel celestium, vel terrestrium, vel infernorum in semetipso præcedentes natiuitatem corpoream habere dicatur.* Ubi Iacob in utero dilectum ob merita præcedentis vitæ, Esau verò reprobatum ob scelera ante conceptionem patrata stultè comminiscitur. Hinc S. Augustinus lib. 4. con. Iul. in fine ait: *Huius evidentia miseriarum gentium philosophos nihil de peccato primi hominis sive scientes, sive credentes compulit dicere, ob aliqua scelera suscepta in vita superiore pœnarum luendarum causa nos esse natos.* Quare cum in illorum sententiam transierit Origenes, nihil planè ille credidit de originali peccato. Et quidem cum circa dubium Adamatius animas in alia anteriori vita peccasse dixerit, etiam si centies in

bap.

baptismo & tolli peccata, & nasci pueros peccato infectos asseruisset, haud inde illo auctore peccatum originis habebitur; Certè S. Hieronymus, cui Origeniani dogmaris fibræ perspectæ fuere, scribit, putasse Origenem anriqua tantum peccata in baptismo auferri, etenim cum in calce dialogorum asseruisset, peccatum originale dimitti in baptismo, ita Pelagianis insultat: *Transite ad Amasium vestrum, qui præterita in cœlis, & antiqua delicta solvi dicit in baptismo, ut cuius in cæteris auctoritate ducimini, etiam in hac parte errorem sequamini.* Ergo Hieronymo teste Origenes non originale peccatum, sed habituale, ut aiunt, in superiori vita commissum in Baptismo tolli autumavit. Hinc Origenes exponens illud Rom. 5. *Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi,* docet Adamum exemplo nos peccatores effecisse, ut qui inobedientiæ formam sequentes constituti sunt peccatores, obediētiā Christi imitantes salvi fiant; quæ est ipsa Pelagianorum explicatio, qui exemplo tantum, non verò alicuius peccati transfusione Adamum posteris nocuisse contendebant. Rufinus, qui Origenis volumina, doctrinamque supra cæteros apprimè calluit, peccatum originale negavit, vnde & de Magistro nobis suspicionem reliquit, de quo tamen cum nemine contenderem, tantum enim abest, ut dubias ego sententias Origeni affricem, quin potius longè illum à cæteris erroribus fuisse malle.

Ex his constat Adamantium Pelagianis præcinuisse, idque & Hieronymi testimonio, & Origenis

ipsius verbis manifestum esse. Orosius etiam, qui Hieronymo, atque Augustino convixit, & coram cum Pelagio altercatus est, initio apologetici de libero arbitrio: *Quamquam, inquit, & hæc venenatissimorum dogmatum abominatio habet etiam nunc viventes mortuos, mortuosque viventes; Nam Origenes, Priscillianus, & Iovinianus olim apud se mortui in his vivunt, & non solū vivunt, sed etiam loquuntur, nunc verò Pelagius, & Celestius, si in his perseveraverint vivētes mortui &c.* Ex Origenis castris Pelagium novum Gratiae hostem erupisse insignis annalium Ecclesiasticorū scriptor affirmavit tomo 4. ad annum 388. num. 110. *Pelagius & ipse Manachus maiore accessione impietatis novæ heresis Auctor factus non amplius inter gregales militavit Origenistas, sed ipse sibi nomen conciliavit heresiarchæ.* Idem tamen Pelagius noluit videri Origenista, imò sectam illam abominari professus in concilio Diospolitano, cum dixisset impios æternis pœnis puniendos esse, addit: *Et si quis aliter credit, Origenista est.* Apud Aug. lib. de gestis Pelag. cap. 3. In libris etiam pro libero arbitrio adversus gratiam conscriptis inter Patres, quorum testimonijs suum dogma fulcire conatus fuit Origenem non nominavit, ut patet ex Augustini libro de natura, & gratia; Sciebat enim pessimè illum apud Latinos audire, vnde nec semel illum appellavit; Attamen Origenistæ Pelagium dilexere, isque vicissim parem eisdem amoris vicem rependit, ut cap. 3.

dicetur.

CAPVT II.

Rufinus Aquileiensis Origenista primus in Occidente Pelagianorum errores docet. Pelagius, ac Celestius eiusdem in vrbe discipuli. Origenes à Theophilo Alexandria damnantur. Hieronymus, ac Rufinus mutuis se scriptis lacerant. Anastasius Papa cum Origine Rufinum damnat. Pelagius Rufini opera Romæ in insignium Virorum clientelam irrepit.

RUFINVS Monachus Aquileiensis Origenianæ doctrinæ maximus propugnator, ac promotor, Pelagianorum idem Magister, & amicus fuit. Hieronymus lib. 4. in Hierem. in præfatione scribit, hæresim Zenonis, idest impassibilitatis, & impeccantiæ, quæ olim in Origene, & dudum in discipulis eius Grunmo, Evagrioque Pontico, & Ioviniano ingulata est, cœpisse per Pelagium reviviscere. Per Grunnum Rufinum intelligit, quem non semel hoc cognomine irridendum exhibet, alludens ad M. Grunni Corocottæ Porcelli testamentum, quod olim cum risu à cunctis exceptum fuit. Et lib. 1. in Hierem. in proœmio arguens Pelagium ait: *Quod non videns præcursor eius Grunnius olim nisus est carpere.* Hinc Cardinalis Baronius ad annum 402. num. 41. hæc scripsit: *Tantum absuit, ut Rufinus parato à S. Hieronymo antidoto curaretur, quin potius post Origenis errores, quos fovit, Pelagianæ hæresis aspides ex eis obortos pericaram sibi sobolem enutriverit.* Marius Mercator in Commonitorio contra Iulianum ad Pintam Presbyterum, cum recitasset Theodori Mopsues-

teni opinionem de naturali moriendi necessitate, cui, etiam si non peccasset, Adam subiiciendus erat, hæc habet: *Hinc ineptam, & non minus inimicam rectæ fidei quæstionem sub sanctæ recordationis Anastasio Romanæ Ecclesiæ Summo Pontifice Rufinus quondam natione Syrus Romæ primus invexit, & ut erat argutus se quidem ab eius invidia munies per se proferre non ausus, Pelagium gente Britannum Monachum tunc decepit, eumque ad prædictam apprimè imbuit, atque instituit impiam vanitatem.* Hic Mercator fuit cōtemporaneus S. Augustini, ad quem S. Doctor sexennio circiter à Rufini obitu litteras datas recenser, ut cap. 9. ostendam. Quod Rufinus ex Syria Romam venit, postquam plenis quinque lustris in Oriente degit, Syrus vulgò habebatur, cum tamen in Aquileiensi pago natales sortitus fuerit; itemque ex eo, quod sub Anastasio Rufini doctrina Romæ publicata, & deinde damnata fuit, putavit Mercator, Rufinum eandem sub eodem Pontifice vrbi primitus intulisse, quod tamen in fine Pontificatus Syriaci contigisse mox tradam. Quare cum Rufinus primus fuerit, qui in Occidente Pelagianam hæresim docuerit, ac Pelagium, & Celestium eadem imbuerit, idemque in nostra hac Veneta provincia natus sit, instituti operis ratio postulat, ut vnde vir ætate percelebris, ac Augustino nostro commendatus in errores delapsus fuerit, eosque Romam invexerit, exponamus.

Natus est Rufinus in territorio Aquileiæ Venetiarum Metropolis, ut ipse fatetur in litteris ad Anastasium Papam Aquileia datis: *Post tri-*

ginta, ait, ferè annos parentibus redditus sum, & durum satis, atque inhumanum erat, si tam citò desererem eos, quos tam tardè reviseram. Irrisit hominem Hieronymus Apol. 1. lib. 2. qui & parentes nominavit, & tamen non cum eis in patria, sed in vicina Metropoli morabatur: Quos, inquit, quia non vult deserere, ne inhumanus putetur, aut durus, idcirco relicta patria, Aquileiæ moratur. In parvo castro eundem natum ex apologia 2. Hieronymi patet: Rogantem, ait, Romam, ut eam illustrares presentia tua, oppiduli tui amore contempseris. Testatur verò Rufinus initio ferè prioris investivæ, se in Aquileiensi Ecclesia Christianæ Religionis initiatū propè annum 370. & Monachum induisse Valeriano Episcopo, ac Chromatio eiusdem Ecclesiæ presbytero. Orientalium verò Monachorum fama permotus cum Melania seniore Alexandriam se contulit. Baronius anno 372. num. 35. contendit, utrumque in Ægyptum tum temporis navigasse, sed rectius id anno 371. contigisse dicetur, Nam Palladius Melaniæ, ac Rufini amicus, ac famosus Origenista in Lausiaco cap. 102. scribit, Melaniam pretiosa suppellectili, quam secum Roma advexerat, Alexandriæ divendita in Ægyptias eremos secessisse, atque dimidium annum monasterijs visitandis insumpsisse: orta verò Alexandriæ contra Catholicos persecutione subsecutam Episcopos Orthodoxos Cæsareā in exilium deportatos. Rufinus lib. 2. hist. Eccles. cap. 2. post mortem Athanasij statim persecutionem inceptam scribit, hic autem decessit ex Socrate lib. 4. cap. 16. anno 371.

Gratiano II. & Probo Coss. VI. Non. Maij: addit verò Rufinus cap. 4. Quæ præsens vidi loquor, & eorum gesta refero, quoniam in passionibus socius esse promerui. Scio Baronium Socrati, quod ad annum mortis Athanasij pertinet, fidem non præstare, putat enim eundem obiisse anno 372. Quod etiam rectè vir vnde quaque eruditissimus probat, nam Alexander Athanasij decessor obiit post quintum mensem ab exitu Synodi Nicænæ, quod idem Athanasius in apologia secunda testatum reliquit; at Synodus Nicæna desijt VIII. Kal. Septembris Paulino, & Juliano Coss. nempe anno 325. Vnde liquet Alexandrum Episcopū Alexandrinum decessisse anno 326. & quidem in fastis Ecclesiæ eiusdem obitus recensetur die 26. Februarij, quintum enim mensem ab eiusdem reditu Alexandria post celebratam Synodum Athanasius forè numeravit Hic autem integros quadraginta sex annos Alexandrinæ Ecclesiæ pontificatum egregia cum laude gessit. Verba sunt Cyrilli eiusdem Urbis Episcopi epist. 1. ad Monachos, quod etiam alter Antistes Alexandrinus S. Proterius in epistola ad Leonem scribit. Decessit ergo Athanasius anno 372. die 2. Maij Modesto, & Arintheo Coss. Quo defuncto statim Valens, quem tunc Antiochiæ fuisse scribit laudatus Rufinus, misso Alexandriam Euzoio cum Magno Quæstore persecutionem contra Catholicos inchoavit. Et quidem habemus lib. 6. Cod. Theod. tit. 4. de præf. & quæst. rescriptum Valentis Imperatoris ad Senatum Datum Idibus Aprilis Antiochiæ Modesto, & Arintheo Consulibus.

Ex his constat, Rufinum anno 371. ex Italia Alexandriam navigasse, ac viginquinque annos in Oriente moratum. Hinc Paulinus Rufini, ac Melaniæ redeuntium hospes epist. 9. ad Severum scribit; post quinque lustra eosdem Urbi restitutos. Hæ chronologicæ tricæ erunt fortasse legentibus molestæ, sed profectò scribenti fuerunt longè molestiores, quas præterire per me cuilibet liceat, qui res tantùm gestas, non earundem tempora scire desiderat, quæ hic adnotata volui, quòd vereor, ne seriem historiæ diligentiori chronologiæ observatione plerumque interpolans nonnullis epocharum minus curiosis fastidium ingeram.

Rufinus celeberrima Dydimi fama motus Alexandriam iterum se contulit, illiusque per sexennium auditor fuit, quod lib. 2. Invect. cōtra Hieronymum fatetur. Erat Didymus Origenistarum facilè princeps, vnde etiam in Synodo V. cum Origene damnatus fuit. Hinc Origeniana scabie infectus Rufinus eandem etiam lumina cum nominis iactura Occidenti primus intulit. Sed & Theodori Mopsuesteni idem errores imbibit: num eundem sacra loca visitantem, vel adhuc Presbyterum Antiochiæ catechesim exponentem audiens, vel eiusdem tantùm libros legens, in medio relinquendo. Hoc certum est, Theodori errores ab eodem Rufino in Italiam advectos, vt ex Mercatore superius diximus. In Oriente Presbyter consecratus fuit; testis est Palladius cap. 103. historiæ Lausiacæ, vbi ait: Cum qua Melania vixit etiam nobilissimus, & moribus simillimus, & for-

tissimus Rufinus ex Aquileia civitate Italiæ, qui postea dignus est habitus Presbyteratu, quo non est inventus inter homines nec doctior, nec mitior. Rufinus à Gennadio dicitur Aquileiensis Ecclesiæ Præbyter. Sed ego puto eundem nostræ Metropolitanæ Ecclesiæ non fuisse in cardinatum, ad titulum monasterij, vt Hieronymus, alijque Monachi consecratum arbitror, de qua re eruditè Christianus Lupus in notis ad canonem 6. Chalcedonensem. Neque post reditum à Chromatio Antistite in suum clerum adscriptus videtur, etenim paulò post inde discessit Orientem repetiturus.

Cum Melania suos postliminiò tādē revivura iter in Italiam adornasset, Rufinum secum advexit. Adeò verò prospera navigatione vsi sunt, vt Cæsarea solvantes brevi vigincti dierum spatio Neapolitanum portum tenuerint, quod Palladius paulò ante memoratus scripsit. Ibi verò magnificè à suis Roma eò vsq; profectis excepti, ob currum, carrucarum, ac carpentorum multitudinem *Appia gemente*, vt ait Paulinus in epistola 10. ad Severum, Romam ingressi sunt. Baronius, cum videat, Rufinum incūte anno 398. Aquileiam contendisse, anno 397. eundem Urbi redditum putat. At rectius id contigisse affirmabimus anno 396. quod ex Hieronymo non obscure colligitur, qui cum à Rufino accusaretur, quòd discipulos Romam contra ipsum submisisset, respondet: *Paulinianus, & Eusebius post annum vestræ navigationis profecti sunt; Rufinus in causa Claudij post biennium missus &c.* Apologia 2. Eusebium autem Cremonensem secum

Romæ fuisse testatur Rufinus lib. 1. in vect. ubi de eodem scribens ait: *Cum me, sicut ipse nosti, Romæ positum haberet.* Quare ultra annum Romæ Rufinus substitit, ac ferè biennio ibidem degisse ex eodem Hieronymo habemus. Etenim cum post biennium à Rufini discessione alter ille Rufinus in causa Claudij Romam, dein Mediolanum ad Imperatorem veniret, Hieronymus eundem, ut suo nomine Rufinum Aquileiensem Romæ salutarer, rogavit: *Sanctum quoque, inquit, Presbyterum Rufinum ob quandam causam per Romam Mediolanum misimus, & orauimus, ut nostro animo, & obsequio vos videret.* Epistola 66. ad Rufinum. Exacto biennio nondum Hieronymus intellexerat Rufinum Roma discessisse, cum tamen ob Melaniam ultro, citroque sæpius litteræ volitarent. Interea Macarius vir nobilissimus Vicaria Urbis præfectura functus rogavit Rufinum, ut libros Peri-archon Origenis, quos ultra sydera laudibus ille extollebat, in latinum sermonem verteret, quod diu reluctans, ut fingit, tandem executus fuit. Qua verò fide novus id interpret præstiterit, ostendit in suis apologeticis Hieronymus. Hæc prima fuere in Occidente Pelagianæ hæreseos fundamenta à Rufino iacta, capitalia enim Pelagianorum dogmata in libris Peri-archon contineri capite proximo tradidimus. Immo Origenis erroribus non contentus, & sua addidit Rufinus paradoxa; nempe Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, moreretur; nullum item à parentibus originale peccatum traduci. Primum testatur laudatus Mer-

cator: alterum mox ostenderetur. Hinc Pelagius, ac Celestius tunc Romæ degentes, ac Rufini studiosi auditores in pravas opiniones abire. Aderant præter Melaniam Macarius, & Apronianus, qui, ut sunt homines novarum doctrinarum cupidi, Rufini sententias toti ferè Urbis inculcabant, nec Siricius simplicissimi vir ingenij Apostolica auctoritate novorum dogmatum professores repressit. At divina providentia Viduæ Romanæ alteram Viduam itidem Romanam opposuit, quæ novis Origenistarum conatibus magno animo obviam iret. Audiatur Hieronymus, quo nemo melius rem novit, nec elegantius descripsit, in epitaphio Marcellæ epist. 16. *Tunc, ait, Sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, nec per æmulationem quippiam facere videretur, postquam sensit fidem Apostolico ore laudatam in plerisque violari, ita ut Sacerdotes quoque, & nonnullos Monachorum (hos interfuere Pelagius, ac Celestius) maximeque sæculi homines in assensum suum traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi, nempe Siricij Papæ, qui de suo ingenio ceteros æstimabat, publicè resistit, malens Deo placere, quam hominibus.* Hinc Romæ initium duxere illi sermones, contentionesq; in quibus diutissimè ibidem degentem versatum fuisse Pelagium scribit S. Augustinus lib. 2. de pec. orig. cap. 21. Sed rursus audiendus Hieronymus Rufini, ac sectatorum Origenistarum strophas recensens: *Cernentes heretici de parva scintilla magna incendia concitari, & suppositam dum flammam iam ad culmina pervenisse, nec posse latere, quod multos deceperat, petunt, & impetrant Ecclesi-*

siasticas epistolas, ut communicantes discessisse videretur. Nec multum tempus in medio succedit in Pontificatam vir insignis Anastasius. Hæ litteræ formatae, seu communicatoria vulgò dicebantur ex Augustino epist. 163. erantque publicæ veluti tesserae, quibus in longinqua peregrinantes Orthodoxæ fidei professores publicabantur. Hanc abs se impetratam à Siricio epistolam, ante quam Roma discederet, opposuit postea Rufinus Anastasij litteris, quibus accerrimè increpabatur ob tentatam Periarcon interpretationem. Hoc enim eidem exprobat Hieronymus apologia 2. Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam, & viventis Anastasij dicta contemnis. Rufinus tanto Origenianæ doctrinæ propagandæ desiderio ferebatur, ut eandem in Vrbe fundasse non contentus, Mediolanum usque pererraverit, Venerium illius vrbis Antistitē doctissimum in partes tracturus. Fatetur enim in priori libro invectionum, se cū Eusebio Monacho Hieronymi discipulo Mediolani de libris Periarcon nescio quam quæstionem habuisse. Deniq; eodē anno 398. affines revisurus, Aquileiam se contulit, ut Origenianis delirijs patrium etiam solum locupletaret, & Chromatio alteri Italiæ Metropolitæ novorum dogmatum virus instillaret, ac pro Catholicæ fidei rudimentis, quæ ante triginta annos ab eodem tunc presbytero edoctus fuerat, ingratis profectò vices rependens impijs erroribus sanctissimum iuxta, ac doctissimum senem imbueret. Quis autē hic hominis conatus non excretur, qui uno ferè tempore tres primarias Ita-

liæ Ecclesias, Romanam, dein Mediolanensem, postremò Aquileiensem Origenianæ sectæ adijcere petulantissimè pertentavit? Mortuo Siricio die 22. Februarij Anastasius subrogatus fuerat, & Marcella, Pammachius, & Oceanus strenuè Rufini sectatores in Vrbe exagitabant. Illi quidem in schedulis libros Periarcon nova Rufini interpretatione Latine donatos ad Hieronymum in Bethlehemitico monasterio degentem transmittendos curarunt, addita etiam prefatione eiusdem, in qua Hieronymum ob Origenis libros in latinum sermonem versos eximè laudans peractæ abs se Periarcon interpretationi patrocinium paraverat.

Anno 399. Hieronymus satis prolixam epistolam ad Pammachiū, & Oceanum rescripsit, quæst. 65. inter eiusdem litteras in editione Mariani Victorij collocatur, in qua delatas sibi à Rufino laudes desepxit, eiusque interpretationem uti religioni Catholicæ perniciosissimam detestatus est. Eiusdem quoque insidias patefecit, qui librum apologeticum pro Origene ab Eusebio Cæsareensi Ariano homine procusum S. Pamphili Martyristitulo incrustasset, ut sub tanto advocato Origenes nequaquam in heresis suspicionem veniret. Breve etiam epistolam ad eundem Rufinū misit, qua datas sibi laudes in contumeliarum loco se habere testatus est. Verū statim ac Hieronymi litteræ Pammachio redditæ sunt earundem exemplar Apronianus, qui in Rufini rem vigilantissimè incumberebat, Aquileiam ad Magistrum transmisit. Hic verò fracta amicitia

teffera, totusque in rabiem actus, duos è vestigio in vectivarum libros scriptitavit, quibus non modò datam ad Pammachium epistolam confutavit, sed commentaria etiam Hieronymi eiusdem in sacras litteras aculeatis censuris perstrinxit, quò summi in Ecclesia Doctoris fama elevarer. Hos libros Aproniano nuncupavit, quos iste postea, ac collegæ amicis per vniuersam Italiam legendos exhibuere. Porro epistolam 66. ad Rufinum, itemque in vectivarum libros hoc anno exaratos Hieronymi testimonio comprobatur, qui in apologia secunda, quâ anno 402. scripsit, vt ostendam, de laudata epistola fatetur ante hoc circiter triennium ab se missam fuisse. De libris verò in vectivarum ibidem hæc scribit: *Libri enim tui, quos limasti per triennium disertiores sunt. Quare eisdem componendis hoc anno Rufinus manum ad novit, quos demum veluti postrema lima expolitos exeunte anno 401. ipsemet veluti de victoria securus ad Hieronymum iactabundus transmisit. Baronius cum illo triennio computandum esse cõtendit annum 397. quo Rufinus in vrbe morabatur. At non ita est; hæc enim scribit initio statim libri primi Rufinus: Perlegi scripta tua, Aproniane charissime, quæ ab amico, & fratre bono, Hieronymum sugillat, de Oriente ad virum nobilissimum Pammachium missa transmisti ad me. Quare Aquileia erat, cum Hieronymi epistolam Roma ab amico Aproniano accepit, quam duobus postea libris confutare conatus est.*

Anno 400. Hieronymus, ac Rufinus silvere. Existimo Rufinum epistolam ad Apronianum missa

Hieronymi litteras ad Pammachium confutasse, in vectivarum verò libros inchoasse quidem, sed à Chromatio Metropolitano Aquileiense ad alia traductum. Etenim sanctissimus Antistes cum Hieronymo egit, ne stylū in Rufinum acueret, neve veterem amicum adversarijs scriptis persequeretur, hoc enim testatur Hieronymus initio apologetici, quod etiā cum Rufino coram præstitisse certum est. Immo hoc anno idem Chromatius Rufino iniunxit, vt ecclesiasticam Eusebij Cæsariensis historiam in latinum idioma verteret, quod reapse Rufinus executus est, in cuius præfatione ad Chromatium scribit, se illud opus exarasse: *Tempore, quo disruptis Italie claustris ab Alarico Duce Gothorum se pestifer morbus infudit, & agros, & armenta, viros longè, latèque vastavit. Baronius Alarici ingressum in Italiam, ac pugnam cū Stilichone commissam refert ad annum 403. Ibi. num. 65. quod Claudianus lib. 4. de bello Get. Alaricum his suis alloquentem inducat ante pugnam:*

Si numero non fallor, ait, trigesima currit.

Bruma ferè, rapidum postquam transivimus Istrum.

At ex Anniano lib. 30. Gothi Istrum superarunt Valentiano, & Valente IV. Coss. nempe anno 373. His triginta superadditis habemus annum 403. Verum biennio ab Alarici in Italiam irruptione pugna apud Pollentiam contigit. Prosper in Chronico ait: *Stilichone, & Aureliano Coss. Gothi Italiam Alarico, & Radagaiso ducibus ingressi. Consentunt, & Cassiodorus in Chronico, & Iornandes Gothus lib. de gestis Gethorum*

cap. 29. Quare anno 400. Alaricus in Italiam per Alpes Iulias descendit. Anno vero 402. ad Pollentiam prælium commissum fuisse ante Calsiodorum, quem Baronius minus recte reprehendit, tradidit Prosper: Arcadio, & Honorio V. Coss. Pollentia adversum Gothos vehementer utriusque partis clade pugnatum est. Hinc Calsiodorus Theodorico Gotho interveniens victoriam Gothis adscripsit. Claudianus vero Stiliconi, cuius gesta decantabat. Nec oppositum canit Claudianus, dum trigésimo fere anno ab Istro superato hanc pugnam recitat; siquidem anno 29. peracta est, dum enim fere trigésimo inquit, unum ad minus annum ad illum numerum desiderari palam indicavit.

Anno autem 401. bellum contra Origenem in Oriente, & Occidente recruduit, idemque ubique damnatus fuit. Marcella cum Anastasio egit, ut Origenem, eiusque interpretem Rufinum Apostolica auctoritate proscriberet, dum, inquit Hieronymus epist. 16. *impia Tert. archon ingerit volucria, quæ emendata manu Scorpion, Rufini scilicet, monstrabantur.* Pontifex, ne ex pravis Origenis libris Catholicæ fidei integritas quicquam mali pateretur, eiusdem recenter interpretatos libros damnavit datis ea de re ad Venerium Mediolanensem, & ad Orientem litteris. Prius epistolæ meminit idem Anastasius in literis ad Joannem Hierosolymitanum anno sequenti missis, quæ etiamnum extant. At eundem etiam ad Orientem scripsisse, testatur Hieronymus apologia 2. quam tamen Anastasij epistolam à Hieronymo compositam

Rufinus calumniabatur, eamque Joanne Hierosolymitano expectabat; hæc enim S. Doctor scribit: *Si autem Romani Episcopi est, stultè facis ab eo exemplar epistolæ petere, cui missa non est, & non ab illo, qui miserit.* De Oriente expectare testimonium, cuius auctorem habes in vicino. Existimo illam Anastasij epistolam datam ad Theophilum, cum hic de damnato abs se Origene ad Anastasium scripsisset. Enimvero hoc ipso anno Antistes Alexandrinus in doctissima Paschali epistola Origenem uti hæreticum acerrimè insectatus est. Hanc epistolam Hieronymus in latinum vertit, eamque statim ad Pammachium, & Marcellam Romanam misit, quò non modò eos in Oriente gestorum contra Origenem certiores redderet, verum etiam ut eadem Anastasio Papæ exhibita tam nobili exemplo eundem ad Origenem iterum damnandum provocaret. Harum literarum meminit Hieronymus epistola 78. quam unà cum altera Paschali anno sequenti ad eundem Pammachium, & Marcellam misit. Baronius anno 399. n. 5. quatuor Paschales Theophili à Hieronymo latinitate donatas existimavit, scribens hanc earundem primam intercidisse. Sed planè tres tantum Theophili Paschales literas Hieronymus interpretatus est, neque illa intercidit, sed habetur tomo 9. operum S. Hieronymi, cuius est exordium: *Christum Iesum Dominum gloriæ, &c.* Etenim in fine eiusdem intimatur futurum Pascha: *Nonodecimo mensis Pharmuthi iuxta cyclos Aegyptios, at iuxta supputationem Iulianum die 14. Aprilis, qua die contingit Pascha hoc anno 401.* Cyclo

Solis XVIII. Lunæ III. lit. F. De qua tamen epistola idem annalium scriptor asserit n. 52. quod promulgata fuerit, ipso anno Domini quadragintesimo secundo pro sequenti anno quadragintesimo tertio. Qui bienij metachronismus est. Sed neque verum est, Paschales litteras anno anteriori solitas fuisse publicari; nam promulgabantur à Theophilo iuxta veterum morem ex Casiano collat. 10. cap. 2. *peracto epiphaniarum die*. Vir insignis, & nunquam satis laudatus ibidem promittit, se ex cyclis Theophili singulas quasque eiusdem epistolas à Hieronymo latinitate donatas suis annis deputaturum. Illas tamen inverso ordine apud codices Hieronymianos positas nō animadvertens, & cyclos Paschales earundem non considerans, putavit primam epistolam, quæ incipit: *Solemnitatis Auguste sermo divinus &c.* reapse esse earum, quæ extant, primam, ante quam cum in epistola 78. dicat Hieronymus aliam se præterito anno misisse, quartam epistolam, quæ desideretur, idem excogitavit. Prima, & secunda inverso ordine posite sunt; prima enim est illa, quæ designat Pascha ad futurum decimanona die *Pharmuthi*, quæ ibidem secunda asseritur, quem errorem nec Marianus Victorius adnotavit; quæ verò prima ibidem dicitur, secunda nuncupanda est, de qua mox sermo redibit. Theophilus plurimum Origenis errorum cathalogum recenset in priori epistola scripta anno 401. quæ à Hieronymo interpretata, & Romæ missa S. Anastasij mentem mirum in modum turbavit. Latini enim Græci hominis errores nondum perspectos habuerant. Quare nil ultra morandum ra-

tus, Origenem lata sententia condemnavit, quod ipsum hoc anno eodem Chromatius, ac Venerius, qui duo tantum eo tempore Metropolitæ in Italia censebatur, in suis Ecclesijs præstitere. Scribit hæc Hieronymus apol. 1. lib. 2. Ergo Beati Episcopi Anastasius, Theophilus, & Venerius, & Chromatius &c. illum, nempe Origenem, hæreticum denunciant. Immo cum illæ ipsæ litteræ Rufino præsentate legerentur, teste ibidem Hieronymo, dicitur obturasse aures suas, & dixisse, *vsque ad illum tempus se ignorasse, quod tã nepharia scripserit*. Rufinus tamen in ea Origenis damnatione minimè nominatus fuit; vnde & in litteris, quas statim Romæ ad Anastasium misit, gratias agit Pontifici, quod *calumniantibus non accommodavit auditum*. Interea cum veluti damnatorum Periarcon voluminū interpretæ Romæ passim male audire se ab amicis accepisset, memoratas ad Romanum Antistitem litteras dedit, in quibus fidei, quam profitebatur, tesseram exhibuit, quod omnem à se hæreseos suspensionem, qua ubique in Italia se laborare sentiebat, excuteret. Hæc verò ad Anastasium scripsit: *Æquum putavi, ut quoniam ipse post triginta fere annos parentibus redditus sum, & durum satis, atque inhumanum erat, si tam citò desererem eos, quos tam tardè reviseram, simul & quia tam longi itineris labor fragilem me reddit ad iterandos labores, litteris meis satisfacere beatitudini tue*. Has litteras existimo Rufinum scripsisse, cum Roman ad se purgandum ab Anastasio evocaretur, nā Hieronymus iteratis litteris eundem ab Anastasio accitum fuisse testatur epist. 16. vbi de Rufino, ac col-

collegis, ait: *Dum acciti frequentibus litteris heretici, ut se defenderent, venire non sunt ausi tantæque vis conscientie fuit, ut absentes damnari, quam præsentibus coargui maluerint.* Porro infullam illâ, ac frigidam Rufini excusationem lepidè irridens idè Hieronymus apol. i. lib. 2. ait: *Hic supinus, & lassulus post triginta annos per molissimum Flaminie iter esse dū venire nō potest, sicque præteritū longi itineris lassitudinem, quasi triginta annis semper cucurrerit, aut biennio Aquileie sedens præteritū itineris labore confectus sit.* Iam enim ab aliquot mensibus exactum erat biennium, ex quo Mediolano Aquileiam anno 398. se contulerat.

Interea duæ Rufini invektivæ contra Hieronymum tota Italia, ac Dalmatia per Origenistarum præsertim manus, oraquæ volitabant, ita ut etiam earundem excerpta à pluribus, qui ex Italia in Palestinam veniebant, memoriter recitata Hieronymus intelligeret: Sic pudens, inquit de Rufino in posteriori apologia, *ut cætervatim de Occidente venientes mihi tua maledicta narraverint ita memoriter, & consentaneè, ut ego cogerer non scriptis tuis, quæ necdum legeram, sed scriptorum respondere opinionibus.* Quare S. Doctor priorem hoc anno apologiam in duos libros divisam elucubravit, in quorum primo Rufini apologeticum pro Origene S. Pamphilo ad futū vellicat, ac translata à se Peri-archon codicis rationem reddit: in altero verò scriptam ad Anastasium Papam ab eodem Rufino epistolam examinat, alia insuper refellens, quæ contra abs se edita in sacras litteras commentaria à Rufino scripta fuisse ex Paulinia-

no fratre intellexerat. Baronius putavit anno sequenti hosce apologeticos libros à Hieronymo elucubratos, sed ex suorum scriptorum ordine, quem in posteriori apologia recenset, aliter sentiendum apparet: *Postquam, inquit in epistola ad Pammachium, & Oceanum, repuli crimina. idest laudes tuas, & absque invidia tui nominis respondi criminibus, non criminatori &c. irasceris, furis, & luculentissimos libros contra me cudis, quos cum legendos, & cantandos omnibus tradidisses, certatim ad me de Italia, & Urbe Roma, atque Dalmatia scripta venerunt, quibus me laudator pristinus ornasses encomijs.* Fateor illi cō ad obiecta respondi; misique hos ipsos apologiæ meæ libros ad eos, quos tu vulneraveras, ut venena tua nostra sequeretur antidotus. *Ob hanc culpam mittis mihi, & priores libros tuos, & recentem epistolam plenam iniuriarum, & criminum.* Igitur Hieronymus duos priores apologeticos libros in Oriente cōscripsit, eosque ad Pammachium, & Marcellam, quibus eodem nuncupaverat, misit, quorum exemplaria cum in manus amicorum Rufini venissent, illa ad eundem Aquileiam transmisserrunt, quæ postea cū Rufinus prolixa satis epistola confutasset, vnâ cum duabus invektivis ad Hieronymum misit. His omnibus postea altera apologia procusa idè Sanctus Pater responsionem luculentam, & satis aculeatâ adornavit, vivente adhuc Anastasio Papa, nam ibidem ait: *Viventis Anastasij dicta cōtemnis.* At cū Anastasius decesserit. 27. Aprilis, nulla ratione fieri potuit, ut tā brevi spatio eiusdem anni 402. Hieronymus libros priores exararet, illique Romam,

indein Aquileiam mitterentur, & Rufinus eosdem impugnaret, ac per Orientalium mercium negotiaturum (nam is planè fuit eorundem delator) libros in vectivarum à triennio ab se limatos, novamque apologeticam epistolam ad Hieronymum deferendam curaret, quibus Hieronymus alteram apologiam statim reposuerit, ante quam Anastasius è vivis excederet. Quod verò opponit Baronius, Hieronymum libro 2. prioris apologiæ laudare catalogum illustrium scriptorum ante annos ferme decem scriptum, quem, ut ibidè patet, anno XIV. Theodosij emissum constat, non officit; etenim annus ille Theodosij incipiebat à die 16. Januarij anni 392. siquidem ea die dictus est Imperator anno 379. unde toto anno 401. à die 16. Januarij decimus annus à Theodosij anno XIV. currebat. Immò dum ait *ferme decem*, planè non dum plenum decennium elapsum demonstrat.

Anno sequenti 402. Theophilus in festo Theophaniorum Paschalem de more epistolam promulgans, Origenem iterum in eadem strenuè impugnavit. Quare Hieronymus, qui probè notat, quantum prioris anni literæ Theophili Romanorum animos contra Origenistas commoverant, primo vere eisdem latinitate donatas ad Pammachium, & Marcellam Origenistarum in Urbe Antagonistas misit, addita ad eosdem epistola 78. in qua hæc habet: *Alexandrinæ opes primo vere transmitto.* Postea de eadem Paschali ait: *Quam sciatis in quatuor partes esse divisam; In primo credentes hortatur ad Dominicum Pascha cele-*

brandum: in secundo, & tertio loco Apollinarium, & Origenem ingulat; in quarto idest extremo hæreticos ad poenitentiam cohortatur. Si quid autem hic minus adversus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur. Hæc epistola Paschalis incipit: *Solemnitatis augustæ sermo divinus &c.* in qua cum pluribus ad Paschale festum celebrandum Theophilus cohortetur, *S. cessent Apollinaris discipuli &c.* contra Apollinaristarum errores orationem vertit. At *S. sciant igitur se huius solemnitatis &c.* contra Origenistas insurgit, ubi vocat *ignominia causa Origenem hydram omnium hæreseon.* Tandem *S. denique ne occupati &c.* ad poenitentiam hortatur. Epistola præteriti anni ibidem laudata est illa, quæ perperam secundo loco in codice Hieronymiano recensetur, de qua superius loquifumus. In fine verò Paschalis contra Apollinarem, & Origenem emissæ indicitur Pascha celebrandum *undecima die mensis Pharmuthi*, nempe iuxta epocham Julianam die 6. Aprilis, qua die anno 402. Paschalia festa peracta sunt Cyclo Solis XIX. Lunæ IV. lit. E.

Cum verò hanc Paschalem Hieronymus mitteret, non dum Anastasij Papæ litteras hoc ipso anno ad Ioannem Hierosolymitanum datas acceperat, nam in epistola illa 78. scribit: *Prædicationem quoque Marci Evāgelistæ cathedra Petri Apostoli sua prædicatione cōfirmet. Quamquā celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem fervore, quia eodem spiritu est, latitantes in foveis suis hæreticos persecutū, eiusque litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatū est.* A

in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum non modò Origenis libros damnat, sed eisdem quoque ab Imperatoribus proscriptos esse significat, & Rufinum nominatim acriter increpat, ubi inter cætera eundem damnatum abs se tradit: *Rufinum scito, quòd propria mente Origenis dicta in latinum transtulit, ac probavit, nec dissimilis ab eo est, qui alienis vitijs præstat assensum. Illud denique scire te cupio, ita haberi à nostris partibus alienum, ut quid agat, ubi sit, nescire cupiamus. Ipse denique viderit, ubi possit absolvi.* Hieronymus sub id ferè temporis hanc S. Anastasij epistolam, ac libros invektivarum Rufini ab hoc ipso post triennium limatos accepit, unde animosior factus toto impetu contra adversarium inactus, elegantissimam apologiam è vestigio emisit, qua veluti ultimo ictu Rufinum confecit. Profectò in Anastasij epistola triumphum cecinit: *Esto, inquit, præteriti anni ego epistolam finxerim, recentia ad Orientem scripta quis misit, in quibus Papa Anastasius tantis te ornat floribus &c.* Sanctus Pontifex Rufino Pelagiænæ scholæ magistro, atque Origenis Pelagianorum Patris defensore damnato die 27. Aprilis ad superos transijt, eique subrogatus est Innocentius, qui postea Pelagium, ac Celestium Rufini eiusdè discipulos damnavit, ut inferius nobis describetur.

Augustinus, qui in ore famæ versabatur, atque ex Alipij in Palestinam peregrinatione cum Hieronymo, ac Rufino tunc concordibus amicitiam contraxerat, eisdem postea litigantibus neutri adhæsit, immò data ad Hieronymum epistola 15.

etiam, atque etiam indoluit, tantam repentè iter utrumque inimicitiam exortam: *Quis denique, inquit, amicus non formidetur, quasi futurus inimicus, si potuit inter Hieronymum, & Rufinum hoc, quod plangimus, exoriri.* Cum verò ab utroque invektivarum libros, quibus sese invicem proscindebant, accepisset, quod ex Hieronymi Epistola 13. apud Augustinum intelligitur, in hanc sententiam rescripsit: *Ne de vobis ea conscribendo spargatis, quæ quandoque concordantes delere non poteritis, qui nunc concordare nolitis, aut quæ concordantes legere timeatis, ne iterum litigetis.* Postea Hieronymum alloquens ait: *Verum tamen illum, nempe Rufinum, maluerim aliquo modo mitiorem, quàm te isto modo armatiorem.* Hoc magnum, & triste miraculum est, ex amicitijs talibus ad has inimicitias pervenisse, latam erit, & multò amplius ex inimicitijs talibus ad pristinam concordiam revertisse. Hæc S. Augustinus scripsit. Verum ex Celestij postea confessione cognovit Rufinum primum omnium in Urbe, peccatum originale negasse, quod cum perpetua Rufini infamia in libris contra Pelagianos editis testatù reliquit, ut mox ostendam, totusque in Hieronymi partes transijt.

Hic iam nobis monstrandum est, Rufinum reapse fuisse Pelagianorum Magistrum. Enimverò quòd primus in Occidente docuerit, Adamum etiam nò peccantem moriturum fuisse, ex Marij Mercatoris testimonio laudato patet. Tria diximus fuisse præcipua Pelagianorum dogmata. Primum quidem: *Gratiam ex meritis dari.* Hoc tradidisse Rufinum, qui humani arbitrij vi-

res altius exaggerabat, mihi comper-
tum est. Insuper Stoicorum impeccan-
tiam, qui alter erat Pelagianorum
error, omni conatu promovit.
Geladius Papa in edicto de libris re-
cipiendis ait: Quoniam B. Hierony-
mus Rufinum in aliquibus de arbitrij
libertate notavit, illa sentimus, quæ
predictum B. Hieronymum sentire
cognoscimus. Quod de Rufino iudi-
cium Vossius cap. 3. perperam Gen-
nadio Malsiliensi cap. 18. de Script.
Eccles. attribuit. Sanè ex meritis
omnia cum suo Origene Rufinus
suspendit; unde invectiva altera in
Hieronymum omni censura liberat
dicentes, inæqualitatis causas vnã-
quamque sibi animam iam ex anterio-
ris vitæ, quam in cælestibus habuit,
motibus, ac sensibus comparasse. Quo
sanè asserto gratuita divinorum be-
neficiorum largitio penitus eva-
cuatur. Quò verò Rufinus Origē-
nis de impeccantia opinionem pro-
moveret, Evagrii Pontici Monachi,
ac Sexti Philosophi Pythagorici li-
bros in latinum sermonem vertit; in
quorum sanè hominum volumini-
bus impeccantia pluribus suadeba-
tur. De Evagrio scribit Hieronymus
ad Cresiphontem: Edidit librum, &
sententias Peripatetheas, quam nos
impassibilitatem, vel imperturbationem
possumus dicere, quando nunquam ani-
mus ullo perturbationis vitio commove-
tur, & ut simpliciter dicam, vel saxum,
vel Deus est &c. Huius libros per Oriē-
tem Græcos, & interpretante discipu-
lo eius Rufino plerique in Occidenti le-
gitant. Pelagianorum verò causam
aliùm per dolum incautos circum-
ducens plurimùm promovit me-
moratum Sexti Pythagorei homi-
nis librum, quò maiori in æstima-

tione apud vniversos esset, S. Xysti
Papæ, & Martyris titulo premuniens,
Fraudem exaggerat Hieronymus in
proem. lib. 4. in Hierem. Misera-
bilis Grunnius, qui ad calumniandos
sanctos viros aperuit os suum, linguam-
que suam docuit mendacium Sexti Py-
thagorei hominis gentilissimi vnũ li-
brum interpretatus est in Latinum, &
sub nomine S. Martyris Xysti vrbis
Romæ Episcopi ausus est edere. Hinc
Pelagius ex hoc libro veluti à San-
cto Pontifice edito testimonia con-
tra divinam gratiam deprompsit,
ægrèque ab ijs se expedire conatus
olim Augustinus in lib. de nat. &
grat. cap. 64. tandem in lib. 2. Re-
tract. cap. 42. dolis cognitis librum
illum Ethnico Auctori adiudicavit.
Hieronymus in epistola ad Cresi-
phontem testatus est, Pelagianos ex
illo volumine plurima contra Eccle-
siam usurpare testimonia. Atque his
suppetijs enascentem hæresim Ru-
finus communivit; Vtriusque ope-
ris Evagrii, ac Xysti Rufini opera la-
tinitate donati meminit Gennadius
in Rufino.

Tertium Pelagianorum dog-
ma, nullũ scilicet esse origenis pec-
catum, non modò Rufinus asseruit,
sed Pelagianæ scholæ Magistri hoc
se à Rufino didicisse publicè conte-
stati sunt. Rem sic narrat Augusti-
nus lib. de pec. orig. cap. 3. Cele-
stius Pelagij Achates in concilio
Carthaginensi corā Aurelio Episco-
po interrogatus, quid de peccati
originalis traduce sentiret, ita res-
pondit. Dixi de traduce peccati, me
dubium esse, ita tamen, vt cui donavit
Deus gratiam peritiæ, consentiam, quia
diversa ab eis audiui, qui vtique in Ec-
clesia Catholica cōstituti sunt Presbyte-

ri. Paulinus Diaconus dixit: Dic nomina ipsorum: Celestius dixit; Sanctus Presbyter Rufinus Romæ, qui mansit cum Sancto Pammachio; Ego audiui illum dicentem, quia tradidit peccati non sit: Paulinus Diaconus dixit: est aliquis alius? Celestius dixit; Non tibi sufficit vnus Sacerdos? Vides Celestium de origenalis peccati traduce dubitasse, vnoque Rufino Auctore negantem partem satis tutam existimasse. Rectè Cardinalis Baronius tomo 5. ad annum 412. num. 23. *At observa & illud, citari à Celestio non Pelagium ipsum, ex quo hæresis nomen accepit, sed Rufinum, vt Coriphæum, atque sectæ Antesignanum.* Est igitur Baronio Auctore Pelagianorū Coriphæus, atque Antesignanus. Illorum sanè rem etiam, atque etiam promovit, dum libros Peri archon Latinis donavit, in illis enim Pelagiana dogmata non obscure quidem, sed aperte tradi superiori capite ostendimus.

Rufinus certè nō modò Romæ, & in Palestina Pelagium fovit, sed & eundem amicis suis, ac patronis carissimum fecit, quod non levi ignominia Rufino eidem vertitur. Melania senior nobili, ac consulari familia Romæ orta Rufinum adeo coluit, vt longissimarum peregrinationum comitem illum voluerit, vt dictum est; Huic verò Melaniæ Rufinus Pelagium notum reddidit, qui postea & librum eidem fœminæ nuncupavit: *Et re vera*, inquit Augustinus in lib. de gestis Pelagij cap. 4. *in libro Pelagij ad Melaniam ita legitur.* Paulinum, Nolanum, & Severum Sulpitium non modò Rufini amicos, sed & encomiastas fuisse, ex ipsorum litteris satis

intelligitur. At Pelagius Paulini Nolani itidem amicus fuit; testis est idem Augustinus initio epistolæ 106. ad Paulinum, Pelagium, quòd *vt servum Dei dilexeris, novimus, nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus.* Ita tamen Paulinus Pelagium sanæ olim fidei iudicatum dilexit, vt monente postea Augustino errantem fugerit; secus verò Sulpitio accidit, qui à Pelagianis deceptus, errorem tandem cognoscens perpetuo silentio sibi indicto pœnas dedit ex Gennadio cap. 19. de Script. Ecclesiasticis. Ioannes Hierosolymitanus cum Rufino, & Melania pro Origine contra D. Hieronymum conspiravit, quæ pluribus recensent Ecclesiæ Annales à Baronio editi ad annum 393. tomo quarto; Hinc sunt illæ satis iustæ Hieronimi querelæ epist. 101. ad Pammachium. *Hæc non est illius culpa, cuius sub persona alius agit tragediam, sed Rufini, & Melaniæ Magistrorum eius, qui illum magna mercede nihil scire docuerunt.* S. Epiphanius epistolam Græcam ad Ioannē Hierosolymitanum scriptam, in qua plurimum hic errorum arguebatur, Hieronymus Eusebio Cremonense Monacho petente in latinum verterat, quam quidam pseudo-monachus Melaniæ pecunia corruptus furripuit, ac Ioanni detulit, qui contra Hieronymum omnes odiorum ventos concitavit. Porro hic Ioannes Hierosolymitanus Pelagio patrocinatus est, & licet illius sententiam non probaret, hominem tamen semper defendit, quod ex apologetico Orosij patet, & ex utraque Pelagij absolutione, quam tum Hierosolymis, tum Diospoli in iudicio,

dicio, illic præsidente, hic præsente Ioanne Hierosolymitano suffragatus fuit; Hinc S. Augustinus veritus, ne insignem ob vitæ sanctimoniam, ac doctrinæ excellentiam Episcopum suam in sententiam Pelagius traheret, ad eundem litteras dedit, quæ heresiarchæ dolos aperiens Pelagiam, inquit, *fratrem nostrum, filium tuum, quem audio, quod multum diligis, hanc illi suggero exhibeas dilectionem, ut homines, qui cum noverunt, & diligenter audierunt, non ab eo tuam sanctitatem existentem falli.* Epist. 252. Orosius, qui paulò ante Hierosolymis in Africam ad Augustinum redierat, sinistra fortè de Ioannis doctrina publicaverat, quare eundem per litteras Pelagianæ fraudis Augustinus admonendum duxit.

Interea initio Pontificatus Innocentij Rufinus, atque Origenistæ respirare visi sunt, Theophilo eorundem Antagonista reo coram Apostolica Sede constituto; Etenim cum hic non modò Origenem damnasset, verùm & Monachos quosdam Origenistarum doctrinis infectos procul ab Ægypto expulisset, illos verò in regiam urbem profectos Chrysostomus, quod illi pij viderentur, & docti, neque eorundem errores perspectos haberet, humaniter excepisset, submissosque contra illos à Theophilo Oratores in carcerem detrussisset, gravissima inter utrumque Antistitem dissidia exorta sunt. Cum Theophilo Epiphanius Cyprius, ac Hieronymus contra Chrysostomum ob eandem causam facto veluti fœdere conspirarunt. Epiphanius vir sanè doctissimus, idemque sanctissimus in epistola ad Ioannem Hie-

rosolimitanum, quæ tomo 2. operum Hieronymi legitur, hæc de Rufino scripsit: *Te autem frater liberet Deus, & sanctum populum Christi, & omnes fratres, qui tecum sunt, & maxime Rufinum ab hæresi Origenis.* Idem etiam profectus Constantinopolim Chrysostomi præsentiam, ac colloquium fugit ob receptos Alexandria eiectiones Origenistas, palamque de eodem Chrysostomo questus est, qui cum probè intelligeret, Eudoxiam Augustam Epiphanio, ac Theophilo favere, publicè è suggestu contra sceminarum odia, rabiemque inventus, non obscurè Augustam impetere visus est; Hinc illa in furorem acta sanctum Episcopum in pseudosynodo ad Quercum dicta paulo post deponendum curavit, in quam rem acriter Theophilus incubuit, qui etiam Chrysostomi nomen è sacris diptychis erasit. Hinc eodem Arcadij iussu in exilium deportato, Innocentius Papa Cleri C. P. legatione iterata commotus in Principes, ac Theophilum excanduit, quo tempore Origenistæ, qui pro Chrysostomo ob semel contra Theophilum odium conceptum altiùs loquebantur, pacem, seu potius inducias à Romano Pontifice obtinuerunt. Vnus legatorum, qui Romam pro Ioanne Chrysostomo venire, fuit Palladius Episcopus Helenopolitanus publicus Hieronymi hostis, de hoc enim in Lausiacis, seu volumine ad Lausum, cap. 78. scribit: *Tanta fuit eius invidia, ut ab ea obrueretur virtus doctrine, quod vitium etiam postea eidem Hieronymo obiecit Origenistarum discipu-*

lus Pelagius, teste Augustino, lib. 2. contra Julian. cap. 10. Hieronymum verò contra Chrysostomum sterisse, ex eiusdē epistola ad Theophilum, quæ tomo 9. habetur ante tres litteras Paschales, apertè deducitur, ibi enim hæc scribit: *Vnde & nos Ioannem, qui dudum Constantinopolitanam rexit Ecclesiam, Deo placere semper optavimus, & causas perditionis eius, in quas ferebatur improvidus, nequaquam credere volumus, sed ille, ut cætera flagitia eius taceam, Origenistas in suam recipiens familiam, & ex his plurimos in sacerdotium provehens, atque ob hoc scelus beatæ memoriæ hominem Dei Epiphanium, qui inter Episcopos clarum in orbe sydus effulsit, non parvo mærore contristans, meruit audire, cecidit, cecidit Babylon. Ita Origenistarum opera factum est, ut Sanctissimi viri mutuis dissentionibus conflictarentur.*

Rebus ergo eo pacto turbatis Rufinus Romam se contulit, testatur hoc Paulinus in epistola ad Rufinum: *Etiannum, inquit, nunc vos in æstu solitudinis, & incerto morarum Romam peti indicastis; Cum verò idem accepisset, Rufinum iterum in Orientem navigaturum, missa per Cerealem epistola eundem rogavit, ut Nola invisendi sui gratia transfret: Remeaturus ad Orientem non feres invisitatis nobis abire. At Rufinum non longè ab Urbe degisse ex laudatæ epistolæ Paulini exordio colligo: Etsi incertum, inquit, mihi fecit filius Cerealis, quòd ad te perrecturus foret in tempore, quòd ad S. Petrum revertitur, tamen per eum, qui æquè tuus, ac noster est, non scribere tibi tam culpabile no-*

bis, quàm tibi triste futurum iudicavimus. At Rufinus rescribit Paulino: Commune quidem filium Cerealem nondum videram, sed is conscius, quid mihi doloris infligeret, si reddere moraretur litteras tuas, præmissit eas ad me. Additque. Quia autem quadragessimæ diebus in monasterio Pinneti positus hæc rescripsi ad te &c. Et Pinnetum locus suburbanus extra portam Angelicam primo ab Urbe lapide, vulgòque Pigneto Romanis nuncupatur. Interim Rufinus egregium opus de benedictionibus Patriarcharum, quod etiam nunc extat, ad Paulinum perscripsit, in nūcupatoria verò epistola ait: Quantum ergo vel mediocritas intelligentiæ nostræ valet, vel tempus indulget, vel hi sinunt, qui rescripta ad Origenem perurgent &c. Ex quibus patet Rufinum continuatam Origeni interpretando operam posuisse, neque S. Anastasij Papæ sententia ab eo unquam studio deterritum, immò Origenis in librum Numerorum commentariorum interpretationem morti proximus Ursacio petente exequutus est, ut capite proximo videbimus, ubi tamen ostendemus, eundem errores partim ab ipso assertos, partim vulgò sibi obiectos retractasse, neque enim secus agens Romanam aulam fuisset accedere.

CAPVT III.

Pelagij patria, professio Monastica, & doctrina. Scribit Romæ commentarios in epistolas Pauli. Celestinus Eunuchus Pelagij Achates. Rufini in Sicilia obitus. Palidonia eiusdem ex codice Vaticano nunc primum recitatur.

Anno
ccccxi.

Donatistis postremo, ac memorabili congressu anno à Servatoris adventu quadragintesimo vndecimo in celebri Carthaginensi collatione superatis, diuturnis dissidijs, quæ tot annos Christianum Orbem crudeliter laceraverant, impositum tandem finem Orthodoxi sibi invicem, atque Augustino præsertim, cuius vnius virtuti post Numen eam victoriam acceptam ferebant, gratulabantur, cum repente Pelagianum bellum hominum opinione maius erupit, quod Africam, Asiam, atque Europam longè latèque pervagatum, uti novis laboribus Augustinū implicuit, ita eidem novorum quoque triumphorum materiem suppeditavit. Heresis Princeps Pelagius Britanniam habuit patriam, ita Prosper initio carminis de Ingratis.

Dogma quod antiqui satiatum felle Draconis

Pestifero vomuit coluber sermone Britannus.

& inferius cap. 3. M.

In procul insana impietas, artesque malignas

Aufer, & authorem comitare exclusa Britannum.

Paulus Orosius in apologetico patriam eandem Pelagio dedit, hæc de

Pelagio locutus, *Britannicus noster mox, ut voluerit, se posse confidit.* S. Augustinus epist. 106. ad Paulinum scribit Pelagium, ut à Tarétino Pelagio distingueretur. Britonem fuisse cognominatum. Et S. Prosper in Chronico ad consulatum Lucij, & Heraclani 413. Pelagius Brito dogma nominis sui contra gratiam Christi Celestio, & Iuliano adiutoribus exerit. Conrigendus est Danzus comment. in lib. S. August. de hæresib. cap. 88. qui Pelagium Callum Britonem vocat: ex dictis enim Prosperi patet, Pelagium haud natum apud Britones, qui Galliam Celticam ad Oceanum incolebant, sed ex Britonum gente illum fuisse, quæ occidentalem Britanniam occupaverat, unde illius insulæ populi vulgò Britones appellabantur; Unus è Britannia antiquissimus, idemque doctissimus testis Beda sufficiat lib. 1. hist. gentis Anglorum. Imprimis, inquit, hæc insula Britones solum, à quibus nomen accepit; incolas habuit, qui de tractu Armorico, ut fertur, Britanniam advecti australes sibi partes vindicarunt. Legatur Vsserius de antiquitate Britan. Eccles. ubi Britanni passim Britones apud veteres appellantur. Reijciendus est etiam Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 3. vocans Pelagium Scorum, nam Britonem illum fuisse Augustinus laudatus, & Beda ipse cap. 10. testatur, Scoti verò, ac Picti Septentrionales insulæ plagas tenebant, eosq; Beda dicit cap. 12. gentes à parte Britonum remotas, quæ deinde sub Valentiniano plurima mala Britonibus intulere, quæ in Beda, ac Gilda pluribus enarrantur.

Pelagium Monachum fuisse non

semel scribit Augustinus in lib. de heresib. cap. 88. ait: *Pelagianorum est heresis hoc tempore omnium recentissima à Pelagio Monacho exorta.* Nullis tamen sacris Ecclesiæ dignitatibus insignitus unquam fuit, nam Zosimus Papa in epistola ad Aurelium, & Afros Episcopos vocat Pelagium. *Laicum virum ad bonam frugem longa erga Deum servitute nitentem.* Eo enim tempore Monachi ad Sacros Ordines non promoti inter Laicos recenscebantur. Scriptores Anglici plura de illo tradunt, neminem tamen veterem in testem laudat. Abbatem fuisse illum dicunt insignis cœnobij Bangorensis propè Cestrîam, ubi duo nulle, & cœtum Monachi vixere; Illorum testimonia recitat Vsserius cap. 8. sed meritò cōtemnit Vossius citatus, vocans eadē iuniorum fabulas. Hæc quidem libentius omitto, uti illud quoque natum Pelagium eodem anno, atque eadem prorsus die, quā in Africa exortus est Augustinus, quod ex antiquo scriptore Valsila producit Dempsterus lib. 13. hist. Scotorum, licet de die non contentiat Ludovicus ab Angelis lib. 5. de vita S. Augustini cap. 14. Porro Augustinus natus est anno 354. Idibus Novembris, quem diem uti natalitium disputationibus cum doctissimis viris celebravit ex lib. de vita beata, cap. 1. Illud omnibus in confesso est, vixisse illum in Oriente Monachum, ad quod probandum Baronius, Vossius, Usserius, alijque producunt epistolam Chrysostomi anno 405. in exilio apud Arabissum in Armenia datam, in qua Pelagij calum deplorans ait: *De Pelagio Monacho magno dolore affectus sum; Co-*

gita igitur, quot, quantisve coronis digni sint, qui forti animo in acie steterunt, cum viros piè, ac sanctè, tantæque cum tolerantia viventes abripi, atque in fraudem impelli videamus. Verum ex sola nominis similitudine Pelagium Hæresiarcham designari, levem suspicionem dixit vir eruditissimus Petavius in calce tom. 3. dogm. Theol. libro de hæresi Pelagiana cap. 1. n. 3. Ego quidem arbitror Pelagium ante annum 411. nūquam in Orientem transfretasse; Scribit Marius Mercator in Commonit. ad Pietatē. *Hinc ineptam, & non minus inimicam rectæ fidei questionem sub sanctæ recordationis Anastasio Romane Ecclesiæ Summo Pontifice Rufinus quondam natione Syrus Romæ primus invexit, & ut erat argutus, se quidem ab eius invidia maniens, per se proferre nō ausus, Pelagium gente Britannum Monachum tunc decepit, eumque ad prædictam apprimè imbuat, atque instituit impiam vanitatem.* At Rufinus cum Melania anno 396. & sequenti Siricio adhuc superstite Romæ degebat, cum nuper ex Oriente in Italiam venisset, ut capite superiori dictum est, quo tempore Rufinum libros Periarcon ibidem in latinum sermonem vertisse diximus, tunc verò Pelagius Romæ aderat, quem ibidem diutissime vixisse testatur Augustinus, cuius verba mox dabimus, cum verò mortuo Anastasio Rufinus timore deposito favente Melania, Macario, Aproniano, alijque Illustribus viris Romam redierit, eodem Magistro familiariter iterum usus est Pelagius, atque in semel imbibitis erroribus cōfirmatus, nempe nullum esse Origenis peccatum, neque mortem ex primi pa-

gentis

rētis reata in homines derivasse, quę Pelagianę sectę fundamenta fuerūt, quibus vastam postea errorum molē imposuere. Ex his mihi satis probabile videtur, Pelagium in Occidente Monachum induisse, ac capta à Gothis Roma in Orientem primitus transfretasse, neque Chrysostomum in laudata epistola, vbi Pelagij casum deplorat, de Britanno Pelagio ea scripsisse.

Extat apud Isidorum Pelusiorum acerissima cuiusdam Pelagij Monachi reprehensio, nam lib. 1. epist. 314. his Pelagium perstringit: *Sit tibi carniū nidor, atque obsoniorum condimentum curæ est, ijs, qui magistratum gerunt, potius blandire, atque urbium caminos vestiga; neque enim homines Eremitę facultates eas habent, ut te, quemadmodum tibi gratum est, excipere valeant.* Quo anno hæc scripserit Isidorus, incertum est, ille quidem etiam post annum 431. vivebat, nam libro eodē epistola 410. ad Cyrillum meminit Synodi Ephesinæ eo anno celebratę Vossius cap. 3. id parū verisimile dicit, videt enim Pelagij sanctimoniam à Chrysostomo, atque Augustino, alijsque laudari; Sed habemus alterum cœtaneum testem Orosium in apologetico, qui Pelagium *ministrum mensarum, itemque balneis, epulisque nutritum* dixit. Ex illorum Monachorum grege erat Pelagius, de quibus hæc quidem lepidè scribit Hieronymus in epistola ad Pamphilium: *Et tamen miror, cur carni detrahentes vivant carnaliter, & inimicam suam foveant, & nutrant delicate, nisi fortè implere volunt scripturam dicentem: Amate inimicos vestros.* Lauciores igitur mensas, ac pinguiore

bolos noster delicatior Monachus confectabatur, vnde nil mirum, si Paulus Orosius, qui de facie satis hominem novit, illum nobis depinxerit in apologetico *latos humeros gestantem, robustamque cervicem, præferentem etiam in fronte pinguedinem.* Ibidem etiam dicitur *mutilus, levis in fronte*, monophthalmos, erat ergo Pelagius altero oculo læsus.

Sed neque rectè eundem unquam de gratia, & libero arbitrio sensisse existimo, erat enim Origenianę Scholę rigidus professor, sēperque aliquid monstri aluit. Scribit ipse anno 417. hæc ad Innocētium: *Legant illam epistolam, quam ad Sanctum virum Paulinum Episcopum ante duodecim ferè annos scripsimus; Scripta fuit epistola anno 405.* Porro Augustinus lib. de grat. Christi cap. 35. ait: *Hanc ego epistolam legi, & inveni, eum penè per totam non immorari, nisi in facultate, & possibilitate naturæ, & penè ibi tantum Dei gratiam constituere.* Diutius in Vrbe moratus est, vbi que verò in colloquijs, ac disputationibus hæretica semper illū dogmata sparsisse, auctor est S. Doctor lib. 2. de pec. orig. cap. 21. *Alia quoque ipsius, inquit, in Vrbe Roma, vbi diutissimè vixerat, atque in his fuerat prius sermonibus, contentionibusque versatus, &c.* Passim enim peccatū originale elevabat, & altius pro libero arbitrio contra divinā gratiam loquebatur. Cum semel Romę quēdam insignē Episcopum illam Augustini & brevissimam, & devotissimam precatiunculam recitantem audisset, nempe *Da quod iubes, & iube, quod vis*, quam S. Doctor libro 10. Confess. cap. 29. & 37. inseruerat, eandem pluribus refellere non

extimuit, & teste Augustino lib. de dono persever. cap. 20. *penè cum eo, qui illa commemoraverat, litigavit.* Inde novæ doctrinæ auctor publicari cœpit Pelagius, eaque de ipso fama ad Augustinum in Africam usque pervenit, qui tamen quod Pelagij sanctimoniam à pluribus commendari cognoverat, doluit eum virum id distortas adeo sententias abijisse, nihil interim contra eundem scripsit.

Edidit Romæ Pelagius brevissimos in Pauli epistolas commentarios, quæ non vno loco excutit Augustinus, nempe libro tertio de peccatorum meritis, & remissione, libro de gestis Pelagij, cap. 16. & lib. de pec. orig. cap. 16. Marius Mercator in libello supplici ad Theodosium Imperatorem, pag. 37. Cod. Vaticanus superius laudati ait: *Vt autem & Pelagius cum isto pariter damnaretur, istud in causa est; Ausus est memoratus ante vastationem urbis Romæ in Apostolum Paulum commentarios cōdere, & his edere, de quorum amicitia presumebat.* Quare ante annum 410. quo Roma à Gothis capta fuit, commentarios illos edidisse certum est, cum Romæ propè Rufinum Magistrum degeret. Uolsius lib. 1. hist. Pelag. cap. 4. valdè eò inclinavit, ut putaret hos Pelagij commentarios eos ipsos esse, qui libris Hieronymi vulgò sublangi solent, quod citra dubium Iansenius postea asseveravit. Ex Mario Mercatore hæc nobis sententia probatur, qui ibidem hæc scribit de Pelagio: *In epistola igitur, quæ est ad Romanos, cum ad illa loca venisset, ubi vas electionis ita loquitur.* Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intra-

vit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, hæcenus credidit exponendum, quem librum eius habemus, & proferimus ad convincendum inimicum eius errorem, verba Pelagij: *Et in omnes homines mors pertransiit, cum sic, inquit, qui peccat, similiter moriuntur, neque enim aut in Abraham, aut Isaac, aut Iacob mors pertransiit, de quibus Dominus ait &c.* Quæ quidem verba, & sequentia leguntur in commentarijs Hieronymi libris annexis, ut patet ex cap. 5. ad Rom. ad illa: *Et ita in omnes homines mors pertransiit, quæ ita ibidem exponuntur: Dum ita peccant, & similiter moriuntur. Non enim in Abraham, & Isaac, & Iacob mors pertransiit, de quibus dicit Dominus &c.* Præterea Augustinus lib. de gestis Pelag. cap. 16. ait: *Sunt quedam expositiones epistolæ Pauli, quam scribit ad Romanos, quæ ipsius Pelagij esse dicuntur, ubi hoc quod scriptum est: Nō* Rom. 9. *volentis, neque currentis, sed misentis est Dei, non ex persona Pauli asserit dictum, sed eum voce interrogantis, & redarguentis usum fuisse, cum hæc diceret, tanquam hoc utique dici non deberet. At in memoratis commentarijs illi prorsus sinistro interpretamento laudata Apostoli sententia subiicitur, ibi enim post nonnulla Pelagius concludit: Vnde intelligitur, quia hic interrogantis voce utitur, & redarguentis potius, quam negantis.* Scio S. Doctorem lib. 3. de pecc. mer. & remis. nonnullas ex eisdem Pelagij commentarijs argumentationes ad verbum recitare, quæ in editis non leguntur, sed illud satis verisimillimū iudico, eas ratiocinationes Celestij manu insertas, eoque pacto in S. Doctoris manus venisse,

etiam familiare Celestio fuit, brevissimis syllogismis ad hæresim stabilendam uti; Jansenius existimavit, easdem expositiones Pelagij ipsius manu fuisse subinde parumper immutatas, de quo nolo cum eodē ducere contentionis funem. Porro apertis verbis ibidem peccatum originale excluditur, nam cap. 5. ista leguntur: *Quomodo potest unus delicto Adæ omnes homines condemnare, cum nec unus Christi iustitia omnes homines iustificati sint?* quo loco pluribus tradit, Adam necuisse posteris exemplo tantum, ac forma, qua mors animæ, non verò corporis Adami culpam imitantibus intimatur. Et cap. 7. totum se prodit iniquiens: *Insaniunt, qui de Adam per traducem asserunt ad nos venire peccatum.* Vides ergo Pelagium strenuum Rufini defensorem. Præterea in eisdem commentarijs univèrsam hæresis, quam postea fusiùs docuit, virus evomit. In cap. 8. laudatæ epistolæ ad Romanos ad illa verba: *Lex enim spiritus vitæ in Christo ait: Notandum, quia gratiam legem appellat, & inferius: Quicumque secundum doctrinam Spiritus Sancti vivunt, ipsi sunt, qui spiritu Dei aguntur; Neutrobique enim gratiam Spiritus Sancti à lege, & doctrina distinguit.* In cap. 11. vers. 7. *Electio autem cōsecuta est, hæc scribit: Divina Scriptura hoc habet, cum unusquisque habeat libertatem, faciendi bonum, vel malum, Deum dicat, tradere, aut dare, propterea, quia ipse est, qui dedit libertatem.* Quibus actuale Dei auxilium prorsus negavit, admittens tantum adiutorium possibilitatis, quod idem est, ac liberum arbitrium naturæ rationali insertum. Augiæ stabulum

purgare malem, quàm illorum commentariorum errores in indicem cogere.

Vivebat Romæ cum Pelagio eiusdem discipulus, ac defensor Celestius qui tantam sectæ operam navavit, ut *sectatores eorum*, inquit Augustinus cap. 88. de hæres. *Celestiani etiam nuncupentur*, nec alio quidē nomine Pelagiani in Ephesina Synodo damnati sunt. Scotum illum fuisse non obscurè inquit Hieronymus in procemio lib. 3. in Hierem. ubi carpens Pelagium ait. *Ipseque mutus latrat per alpinum canem grandem, & corpulentum, & qui calcibus magis possit se vire, quàm dentibus; Habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia, qui iuxta fabulas Poetarum instar Cerberi spirituali percutiendus est clava, ut æterno cum suo Magistro Plutone silentio conticescat.* Quibus sanè enigmaticis formulis describi Pelagium, ac Celestium rectè observavit Baronius ad annū 410. Ubi notes velim, Pelagium ab eodem Hieronymo mutum appellari, quòd publicè pro hæresi non loquebatur, unde idem in epistola ad Cresiphontem his hæretico insultat: *Publicè prædica, quod secretò discipulis loqueris; Qui dicis te habere arbitrij libertatem, quare non liberè, quod sentis, loqueris.* Celestius verò Cerbero comparatur, hic enim palam pro hæresi latrabat, unde ab Augustino lib. de pec. orig. cap. 12. Celestius liberior, Pelagius astutior, iure meritò nuncupati sunt. Marius Mercator in commonitorio ad Pinnam contra Julianum hæc scribit: *Huic Pelagio adhæsit Celestius nobilis natus quidem, & illius temporis auditorialis scholasticus, sed natura vicio*

cañuchus matris utero editus. De antiquioris Ecclesiæ Scholasticis agit Illustrissimus Suaresius in nuper edita eruditissima dissertatione de Origene Hexaplis, & Octaplis pag. 77. Unde colligitur, Pelagium scholam rexisse, & quidem Romæ, ubi ceteros inter Celestium discipulum habuit. Hic prima iuventa monasterio nomen dedit, & ut acerrimo ingenio pollebat, eruditos satis libros, imberbis licet, conscripsit, audiatur Gennadius: *Celestius ante quam Pelagianum dogma incurreret, immò adhuc adolescens scripsit ad parentes suos de monasterio epistolas in modum libellorum tres in omnibus Deum desiderantibus necessarias.* Cap. 44. de Script. Eccles. Romam profectus Rufini, ac Pelagij familiaritate usus recti dogmatis naufragium fecit, etenim nullum esse originale peccatum, ex Rufino se didicisse palam fassus est in Synodo Carthagenensi, ut capite sequenti referam. Hieronymus hostes semper despiciere luctus, Pelagij, atque Celestij ingenium deprimat, certè de Celestio hæc sentit in epistola laudata: *Vnus discipulorum eius, immò iam magister, & totius doctor exercitus, & contra Apostolum vas perditionis per solecismorum, & non ut sui iactant, per syllogismorum spineta decurrens sic philosophatur, & disputat.* Verum Augustinus lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap. 3. vocat Celestium hominē acerrimi ingenij, qui profecto si corrigeretur, plurimis profuisset. Et quidem ratiocinationes eiusdem apud Augustinum in lib. de perfectione iustitiæ Celestij acumen satis ostendunt. Cum verò Alaricus Roma capta per uniuersam Italiam populandum exercitum ra-

peret, Pelagius, ac Celestius qui ante Urbis expugnationem in longinqua secesserant, in Siciliam se receperunt, an cum Rufino Pinianum, ac Melaniam Romanorum ditissimos secuti, in incerto est, id tamen licet suspicari, eò quòd Pelagius supra ceteros Rufino carus, ac Piniano amicissimus fuit.

Hoc anno 410. exeunte, vel melius initio sequentis Rufinus in Sicilia apud Messanam ultimū diem clausit. Etenim Gothorum Rege infestis agminibus Romam adventante Pinianum ac Melaniam cōiugem secutus in Siciliam transfretauit. Testatur hoc Rufinus in epistola ad Ursacium, quam Henricus Valesius vir clarissimus, & de sacra iuxta, ac profana historia supra omne præconium optimè meritis è veteri codice exscriptam vulgavit pag. 129. animadversionum in historiam Eusebij Cæsareensis, ubi ait: *Quamvis amantissimus filius noster Pinianus, cuius religiosum cætum pro amore pudicitie profugum comitatur, iniungat & alia &c.* Fuisse verò eundem in Sicilia exeunte anno 410. ex his, quæ ibidem scribit, intelligitur: *Vbi fugitur, inquit, per varia discrimina, & ne ipsa quidem absque metu habentur exilia.* In conspectu etenim, ut videbas etiam ipse, nostro barbarus, qui Rhegino oppido miscebat incendia, angustissimo à nobis freto, ubi Italiae solum Siculo dirimitur, arcebatur. In his ergo posito quæ esse adscribendum securitas potuit? Hæc Rheginensis territorij devastatio contingit exeunte anno 410. nam Alaricus Urbem expugnavit IX. Kal. Septēbris, ut ex Miscella scribūt Panuinius in Fastis, ac Cardinalis Baronius, idemque ex

chron

chronographia Teophanis habetur. Alaricus Roma triduo post egressus Latium, Campaniam, Brutios, Apuliam, ac Calabriam denique cum victore exercitu percurrit, vrbes expugnans, diripiens, incendens. Quare Rhegium vltimum Italiae limitem in fine tantum anni pervenire potuit, quo tempore adhuc superstes erat Rufinus apud Messanam ex adverso Italiae litore angusto pelago interfluente Rhegij incendia prospectans. Sigonius lib. 11. de imperio Occid. ad initia anni 411. Alaricum Rhegium ivisse scribit. Baronius, qui laudatam Rufini epistolam ad Ursacium non vidit, putavit Pinianum cum Melania anno 409. in Africam ex Campania transfretasse, sed ineunte anno 411. eundem in Africam delatum existimo. Etenim cum Augustinus accepisset, Albinam, Pinianum, ac Melaniam Tagastem advenisse, epistolam 227. ad eosdem statim misit, causatus quod, *hyeme tam horrenda tam in proximo constitutos invisere non poterat*; Tagastis enim Hippone regio M. P. LIII. tantum distabat. At cum ex Scriptore vitae S. Melaniae Piniani uxoris apud Surium die 31. Decembris, & Lipomanum nostrae Veronae Antistitem tomo 1. ad diem 31. Ianuarij, constet, eosdem septem annos Tagaste degisse, ante quam in Palestinam transmitterent, & ex praemio libri de gratia Christi pateat anno 418. post Maium litteras ad S. Doctorem ex Palaestina eosdem misisse, quibus ille Numidarum Legatum in Synodo apud Carthaginem agens respondit, vt cap. 35. explicabitur, non obscure in-

fertur, eosdem ineunte anno 411. Tagastem ad S. Alipium se recepisse, quod Alaricus naves ad Siciliam oppugnandam vndique Rhegium contrahebat, qui foedo postea naufragio conflictatus, incepta deferens paulo post è vita apud Cosentiam discessit. Scribit Olympiodorus Cod. 80. Photij Alaricum statuam quadam apud Rhegium prohibitum, ne in Siciliam classem appelleret, quae somniantis figmenta esse, nemo non videt. Alipius adhuc Monachus Augustinianus, cum ex peregrinatione Hierosolymitana in Italiam venisset, ob generis claritatem, eximiam doctrinam, ac morum integritatem cum Piniano, ac Melania amicitiam contraxerat, hinc Italia vastata, ac tremente Sicilia nobiles illi coniuges ad Alipium sese contulere.

Rufinum sub idem temporis apud Messanā obiisse tradit Hieronymus in praefatione ad librum Ezechielis, ubi alloquens Virginē Eustochiū tempus mortis Rufini designat: *Ecce subito, inquit, mors mihi Pam-machij, atque Marcellae, Romanae vrbis obsidio, multorumque fratrum, & sororum dormitio annunciata est, atque ita consternatus obstupui, vt nihil aliud diebus, ac noctibus, nisi de salute omnium cogitarem. Et rursus: Postquam verò clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, immò Romani imperij truncatum caput, & vt verius dicam, in vna vrbe totus Orbis interiit, obmutui, & filii de bonis &c.* Hieronymus diutius captae Urbis dolore confectus manum è tabula amovit, cum verò stylum resumpsit, iam vulneri cicatricem paulatim obductam fuisse, testatus est. Quare post
annum

annum 411. commentaria in Ezechielem exorsus fuisse videtur, id rogante Eustochio, ac Rufini paulò ante morte intellecta, cui ignomiæ causa epitaphium ibidem inscribit. Verba eius sunt: *Verum quia tu indesinenter hoc flagitas, & magno vulnere cicatrix paulatim obducitur, Scorpiumque inter Enceladum, & Porphyrum Trinacrie humo premitur, & Hydra multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessavit.* Hanc vitæ exitum in Sicilia, quæ à veteribus Trinacria appellata fuit, Rufinus habuit, vir quidem eruditus, ac Paulini Nolani encomijs decoratus, cuius studio insignem Eusebij historiam Latio donatam se evoluisse Augustinus affirmavit in lib. de hæres. cap. 83. Hic tamen nimio erga Origenem, eiusque scripta amore, quo semper exarsit, non modò Hieronymi, & Epiphaniij Cyprij odia sibi contraxit, verum etiam Romanæ Ecclesiæ censuras metuit; inde etiam Pelagianæ sectæ fundamenta posuit, gravissimæque dissidia Orbi Catholico intulit. S. Gelasius Papa in Romana Synodo hanc de Rufino sententiam tulit: *Rufinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam Beatus Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notavit, illa sentimus, quæ prædictum Beatum Hieronymum sentire cognoscimus, & non solum de Rufino, sed etiam de universis, quos vir sapius memoratus zelo Dei, & fidei religionem reprehendit.* Ex quibus ultimis verbis corrigendus est Gennadius iniquus Hieronymo scriptor, dum cap. 17. eximie Rufino commendato ait, *Hieronymum emula-*

tionis contra Rufinum stimulo incitatum ad obloquium stylum vertisse. Cæterum Rufinus non fuit hæreticus, licet Hieronymus eundem hæreticis annumeret, neque enim S. Paulinus tam religiosam cum eodem amicitiam coluisset, neque Pinianus, & Melania illum unâ secum in Siciliam adduxissent, neque in suburbano Pineti Monasterio degere potuisset, si palam hæresi infectus fuisset. Unde errorum suspicionem, qua apud Anastasium laboravit, Romam rediens coram Innocentio Pontifice à se procul excusit. Et quidem libellum, quo errores partim ab se assertos, partim sibi, ut questus est, imputatos condemnavit, inveni in antiquo codice Vaticanæ Bibliothecæ inter MSS. Palatina Num. 234. in cuius voluminis initio ponitur epistola S. Anastasij Papæ ad Ioannem Hierosolymitanum contra Rufinum, ab eoque translata Periarchon volumina, pagina verò secunda hæc Rufini palinodia legitur.

INC. PROPTER FIDEM.

“ Propter venerationem Sancto-
 “ rum locorum Hierosolymarum,
 “ & Bethlehemi venimus, & intelle-
 “ ximus plurimos fratres in nobis
 “ scandalizari, eò quod audierint
 “ nos multa hæretica, & quæ con-
 “ tra fidem Ecclesiæ veniunt, pro-
 “ fiteri. Itaque Deo præsentem testa-
 “ mur, quæ infra scripta sunt, nos
 “ ex parte sensitisse per errorem, &
 “ præsentem tempore condemnare;
 “ Alia autem, in quibus falsò in-
 “ famamur, nec dixisse, nec dice-
 “ re, & contraria, quæ in alijs sus-
 pica-

“picamur, poluisse, atque dam-
“nasse.

“I. Qui dicunt Diabolo, & De-
“monibus, & impijs, hoc est Gen-
“tilibus, Iudæis, Sammarittanis,
“omnibusque Hæreticis, exceptis
“Christianis, qui rectam fidem se-
“quuntur, & sui peccatores, pœ-
“nas eorum non esse perpetuas,
“Anathema sint.

“II. Qui dicunt, quemvis
“Sanctum virum, & Prophetalem,
“& Apostolicum sine Dei auxilio
“posse esse perfectum, anathe-
“ma sint.

“III. Qui dicunt Christum fi-
“lium Dei Deum Verbum in ho-
“minem esse mutatum, ita ut Deus
“Verbum esse desierit, aut hominē
“pulum natum ex Maria secun-
“dum Paulum Samosatenum, &
“Photinum, & merito, atque vir-
“tutibus in Dei vocabulum profe-
“cisse, anathema sint.

“IV. Qui dicunt, illud, quod
“scriptum est: De die, anno, & hora
“nesciunt neque Angeli, neque Filius
“iuxta blasphemias Arianorum,
“& non propter dispensationem
“carnis assumptæ, anathema sint.

“V. Qui dicunt, Patrem, Fi-
“lium, & Spiritum Sanctum, hoc
“est Sanctam Trinitatem, diversæ
“inter se esse substantiæ, & non
“vnius potestatis, atque naturæ,
“anathema sint.

“VI. Qui dicunt, quolibet
“modo, & quolibet sensu Filium
“Patrem non videre, anathema
“sint.

“VII. Qui dicunt, animas no-
“stras ex Angelorum fastigio in
“hæc corpora corruisse propter
“quædam antiqua peccata, & in

“isto mundo agere pœnitentiam
“assumentes illa testimonia: Prius-
“quam humiliarer ego peceavi, & educ
“de carcere animam meam, & cetera
“his similia, anathema sint.

“VIII. Qui dicunt Dominum,
“& Salvatorem nostrum non in
“nostra venisse, sed diversæ, subli-
“miorisque fuisse substantiæ, sive
“cœlestis, & non in totum sumpsit
“se, quod de Maria est, vel animam
“hominis non habuisse, vel men-
“tem absque peccato, anathe-
“ma sint.

“IX. Quid dicunt, post multa
“sæcula, & tempora, quæ non pos-
“sumus humana cogitatione com-
“prehendere, restitutionem fieri
“omnium in antiquum statum, &
“universa ad sua redire principia,
“anathema sint.

“X. Qui dicunt, post resurre-
“ctionem non eadem habere nos
“corpora, sed aerea quædam, &
“spiritualia, & non eiusdem natu-
“ræ, cuius in sepulchro conditi fu-
“mus, licet incorruptæ, atque im-
“mortalis, anathema sint.

“XI. Qui dicunt, post resurre-
“ctionis finem, & post multa tem-
“pora aboliri corpora, & reverti in
“usum, ut sine corporibus tantum
“animæ simus, quod prius fuimus,
“anathema sint.

“XII. Qui dicunt, animas prius
“fuisse, quàm natæ sunt, & non
“cum corpore secundum exemplū
“primi hominis à Deo quotidie
“fieri, anathema sint.

FINIT DE FIDE DE NOMINE
RVFINI.

Et hæc quidem in laudato co-
dice leguntur. In his verò anathe-
matiz-

Marc.
13. 32.

Pf. 118.
62.
Pf. 141.
8.

matissimis reprobantur maiori ex parte Origenis errores, ut legenti epistolas Hieronymi ad Avitum, & Epiphaniij ad Ioannem Hierosolymitanum patebit; Unde habemus Rufinum nostræ provinciæ insignem scriptorem, & dum viveret S. Augustini amicissimum; ab omni hæreseos Origenianæ crimine se purgasse, ac in Ecclesiæ Catholicæ communionem defunctum, neque enim, si secus contigisset, assertus fuisset à S. Gelasio *Vir religiosus*. Cū verò videam à Hieronymo in præmijis ad libros Ezechielis, itemque Hieremiæ, quos post Rufini mortem interpretatus est, eundem acriter perstringi, satis probabile existimo, laudatam palinodiam in Hieronymi manus non pervenisse, cur enim pijs correcti hominis manibus tam severè insultasset? Ut cumque res se habuerit, illud notandum est, nihil à Rufino ibidem asserti de peccato originali, quod fortè eam sententiam, uti eiusdem postea discipulus Celestius dicere solebat, non ad dogma fidei pertinere, sed inter adiaphora reponendā arbitrabor; Ibidem tamen in secundo anathematismo Pelagianorum dogma de gratia condemnat, ut planum sit, de divinæ gratiæ ad opera pietatis præstanda necessitate, Rufinum Pelagianis olim præcinuisse, ut iure in Synodo Romana sub Gelasio de arbitrij libertate per semetipsam ad virtutem capeffendam sine auxilio Dei sufficiente à D. Hieronymo reprehensus

nymmo reprehensus

asseratur.

CAPVT IV.

Celestius in Synodo Carthaginensi ab Aurelio Primate damnatus Ephesum pergens Presbyter consecratur. Pelagius ab Augustino, & Hieronymo scriptis confutatur. Theophilus Alexandrinus moritur.

CUM Pelagius, ac Celestius aliquādiu Syracusis substitissent, id enim facilè suspicor, quod vel initio hæresis ea urbs erroribus infecta fuit, in Africam se contulerunt, Indicta erat ab Honorio Imperatore celebris illa collatio inter Catholicos, & Donatistas anno 411, cuius rei fama commotus Pelagius, eiusque Achates Celestius eò fortè eursum intenderunt, quo celebres illos Africæ Episcopos cognoscerent. Pelagius absente Augustino Hipponem apulit, indeque Carthaginem venit, ac paulò post in Asiam profectus est; Scribit hæc Augustinus lib. de Gestis Pel. cap. 22. *Posteaquam in Africam, inquit, venit me absente nostro, id est, Hipponensi littore exceptus est, ubi omnino nihil ab illo huiusmodi auditum est, quia & citius, quam putabatur, inde profectus est; Postmodum eius faciem Carthagine, quantum recolo, semel, vel iterum vidi, quando cura collationis, quam cum hereticis Donatistis habituri eramus, occupatissimus fui, ille verò etiam ad transmari-na properavit. Ex his Augustini verbis bis in Africam Pelagium transfretasse putat Jansenius, sed non ita est, nam Hippone versus Asiam profecti Carthagine prætervehuntur, ibi verò Pelagius excensionem fecit*

fecit celeberrimam urbem, ac Synodi Patres invisurus. Inchoata est illa collatio Kalendis Junij in thermis Gargilianis ducentis septuaginta novem Episcopis suffragia pro Donati parte ferentibus, Catholici Antistites ducenti, & octoginta sex eo tempore Carthagine numerati sunt. Triduo verò collatio duravit; Inserta legitur tomo 4. Concil. edit. Regiæ à pag. 101. Papij Massonis opera primum in lucem edita, eiusdem verò compendium recitat Augustinus tomo septimo. Ex his patet Pelagium mense Maio Carthaginem appulisse, cum eo ex universa Africa Episcopi confluerent.

Pelagio interim Hierosolymam profecto, Celestius Carthagine substitit, statimque contra peccatum originale garrere occœpit præsenti adhuc Augustino, qui sanè tunc primum originis peccatum antiquari inter quorundam colloquia se cursum intellexisse testatus est Lib. 3. de pec. mer. & remis. cap. 6. *Ante parvum tempus, ait, à quibusdam transitorie colloquentibus cursum mihi aures perstrictæ sunt, cum illic apud Carthaginem essemus, non ideo parvulos baptizari, ut remissionem accipiant peccatorum, sed ut sanctificentur in Christo; Qua novitate permotus, & quia opportunum non fuit, ut contra aliquid dicerem, & non tales homines erant, de quorum essem auctoritate sollicitus, facile hoc in transactis, atque abolitis habui.* Celestius nova dogmata latè per Urbem spargebat plebique suam in sententiam adductis, scholæque omnes, ac congressus novis disputationibus ebulliebant. Ille verò cum quibusdam excellen-

Cardin. de Noris, Vind. Aug.

tioris scientiæ homo videretur, ad Presbyterij dignitatem aucupandâ subdolè irrepebat, idque facillè impetrasset, nisi Paulini Diaconi industria uti hæresis novæ magister, & accusatus, & convictus fuisset. Ista quidem recitat Augustin. epist. 89. ad Hilarium in fol. 3. quæstionis; *Nec tamem hic deesse aliquos arbitror maximè apud Carthaginem, sed iam occultè musitant, timentes Ecclesiæ fundatissimam fidem; Nam vnus eorum nomine Celestius in eiusdem civitatis Ecclesia iam ad Presbyterij honorem surrepere cœperat, sed fidelissima libertate fratrum propter has ipsas contra Christi gratiam disputationes vsque ad iudicium episcopale perductus est.* Res autem referente Augustino lib. 2. de pec. orig. cap. 3. hoc pacto se habuit. Paulinus Diaconus indignatus novo dogmate plebem Carthaginensem infici, ac dissidijs cuncta compleri, Celestium novarum dissensionum, ac doctrinarum auctorem ad Aurelium Primate Carthaginensem, aliosque Collegas Synodum vere novo de more celebrantes detulit. Accitus ille in iudicium, obijciente Paulino, negasse ipsum originis peccatum respondit: *Dixi de traduce peccati, me dubium esse, ita tamen, ut cui donavit Deus gratiam peritiæ, consentiam, quia diversa ab eis audiui, qui utique in Ecclesia Catholica constituti sunt Presbyteri.* Instante verò Paulino, ut authorum nomina produceret, respondit, *Sanctus Presbyter Rufinus, Romæ qui mansit cum Sancto Pammachio; Ego audiui illum dicentem, quia tradux peccati non sit; Urgenti verò accusatori, ut alios quoque nominaret, indignatus respondit: Non tibi sufficit vnus*

Ann
cccc

Sacerdos? Errores, quorum Paulinus Celestium accusavit, recitat Augustinus lib. de gestis Pelagij cap. 11. 1. Adam mortalem factum, qui sine peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. 2. Quoniam peccatum Ade ipsum solum læserit, & non genus humanum. 3. Quoniam lex sic mittit ad regnum, quemadmodum Evangelium. 4. Quod ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato. 5. Quoniam infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem. 6. Quoniam neque per mortem, vel prævaricationem Ade omne genus hominum moritur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Septimum etiam hunc errorem, Hominem posse esse sine peccato, & mandata Dei facile custodire, si velit, Celestio obiectum fuisse, testatur Orosius in apologetico; scribit autem laudatus Augustinus ad Aucelium: Hæc ita obiecta sunt, nempe Pelagio in Synodo Diospolitana, ut etiam apud Carthaginem à Sanctitate tua, & ab alijs tecum Episcopis dicerentur audita, atque damnata. Paulinum Hæretici delatorem D. Ambrosij Diaconum fuisse rectè Baronius subodoratus fuit, quod dissertè tradit Marius Mercator in Commemoratorio ad Theodosium Imperatorem: Celestius, inquit, quidam Eunuchus matris utero editus ante viginti plus minus annos discipulus, & auditor Pelagij egressus ex vrbe Romana Carthaginem Africæ totius Metropolim venit, ibique de infrascriptis capitulis apud Aurelium Episcopum memoratæ Urbis per libellum à quodam Paulino Diacono sanctæ memoriæ Ambrosij Mediolanensis Episcopi est accusatus. Hic idem est Pauli-

nus, qui eiusdem Ambrosij vitam descripsit, eandemque Augustino nuncupavit, quem plerique cum Paulino Nolæ Episcopo perperam confundunt. Cæterum cum Celestius sine ambagibus dilucidè dogmata illa anathematizare recusaret, à Synodo anathemate ipse percussus abscessit. Augustinus lib. 2. Retract. cap. 33. Celestius verò discipulus eius iam propter tales assertiones apud Carthaginem in Episcopali iudicio, ubi ego non interfui, excommunicationem meruerat. Hæc accidisse anno 412. verno tempore constat ex litteris Concilij Carthaginensis ad Innocentium datis circa autumnum anni 416. ubi ante ferme quinquennium iudicatum de Celestio ibidem fuisse Patres perscribunt. Ille publico anathemate proscriptus ex Africa fugiēs in Asiā se contulit, ne tamen uti hæreticus palam traduceretur, simulque latam contra se sententiam ab Africanis declinaret, ad Romanam Sedem appellationem interposuit. Testatur hoc laudatus Marius Mercator, qui etiam designat Urbem, in qua se receperit, ubi & Presbyter fuit consecratus: Ecclesiastica, inquit, communione privatus est, à qua sententia ad Romani Episcopi examen credidit appellandum; Qua mox idem ipse appellatione neglecta Ephesum Asiæ urbem contendit, ibique ausus est per obreptionem locum Presbyterij petere. Non ergo in Siciliam se contulit ex Africa Celestius, ut putavit Usserius lib. de antiq. Eccles. Britan. cap. 9.

Ioannes Latus, qui rerum Pelagianarum historiam paucis perstrinxit, lib. 1. cap. 4. hæc scribit: Unde Celestij appellatio ad Apostolicam Sedem,

Sedem, quam inculcat Baronius, doceri possit, non video, Nam si in priori, inquit, illo Carthaginiensi iudicio Celestius appellationem interposuit, mirum videri potest Africanos Patres secundò indicasse, & ad Innocentium quinquenij tempore nullam notitiam eiusdem appellationis pervenisse. Hæc ille, sed imperitè; Etenim ut ineluctabile Mercatoris, quem Latus non legit, testimonium proximè recitatū, omit- tam, ex litteris Zosimi Papæ ad Aurelium, & collegas datis anno 417. habemus Celestium Carthagine dam- natum Apostolicam Sedem appel- lasse, de illo enim hæc scribit: Pa- riter vobiscum volumus habere tra- ctatum de illo, qui apud vos, sicut ip- si per litteras dicitis, fuerit accusatus, & ad nostram (qui se assereret inno- centem non refugiens iudicium ex ap- pellatione pristina (venerit Sedem. Scio Latium suspicari litteras hæc Zosimi supposititias, sed cum cæ- teris legitimæ sint, nullo iure ap- pellationem Celestij omni funda- mento carere affirmavit; certè eas- dem legit Facundus Hermianensis, qui anno 550. floruit, indeque lib. 7 cap. 3. eandem Celestij appella- tionem inculcavit, verba Authoris damus inferius cap. 13. Sed eadem Celestij appellatio ex Paulini Dia- conij, qui Celestium accusaverat, li- bello ad Zosimum evidenter osten- ditur, ex codice Vaticano exhibet illum Baronius ad annum 418. in- ter alia hæc ibidem recitantur. Quem, nempe libellum, idcirco direxi, quia me licet sermone Basiliscus Subdiaco- nus à tua beatitudine congestis Sedis Apostolicæ directis, Carthagine conve- nit IV. Non. Novembrium die ut adest- sem ad Apostolicam sedem, & tuæ in-

dicio sanctitatis, ad quam me fugiss suggestum est, nec defuturum foree promitterem, si adversum me, & non pro me fuisset lata sententia. Vbi tunc igitur nihil agere potui, quia is, qui ad Sedem Apostolicam provocaverat, defuit, quem oportuerat utique meri- ta suæ appellationis adstruere, maxi- mè cum nihil agente appellatore secun- dum etiam humanas leges superior est semper ille, qui vicit. Ex his con- stat, Paulinum Diaconum audita appellatione Celestij Romam illicò se contulisse, ut contra eundem co- ram Innocentio Romano Pontifice latam ab Synodo Carthaginiensi sententiam defenderet, inquit enim: Vbi, nempe apud Apostolicam Se- dem, nihil agere potui, quia is, qui ad Sedem Apostolicam provoca- verat, defuit. Liquet Celestium causæ diffusum Innocentij tribunal subterfugisse, & elapso quinquen- nio coram novo Pontifice vete- rem appellationem postliminio in- terposuisse. Patres verò Africani iterum Celestium condemnarunt, quòd interpositam appellationem Innocentij timore percussus omisse- rat. Et hæc contra Latium sufficiant. De litteris Zosimi vide lib. 2. cap. 6.

Sed non prior fuit isthæc novæ hæresos peracta Carthagine dam- natio, nam olim S. Cyprianus ibidem in Synodo LXI. Episcoporum ean- dem proscripserat. In epistola 59. ad Fidum inquit: A baptismo, atq; gratia nemo prohibetur: quantò magis prohi- beri non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quòd se- cundum Adam carnaliter natus con- tagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit, qui ad remissam peccatorum accipiendâ hoc ipso facilius accedit, quod

illiremittuntur non propria, sed aliena peccata. Hoc antiquum, ac venerabile Africanæ Ecclesiæ decretum in faciem semper Pelagianis Augustinus illisit. Anno sequenti cum publicè in Ecclesia Carthaginensi in Celestij dogma rogatus declamaret: *Rogo vos, inquit, ut paululum acquiescatis; lego tantum: S. Cyprianus est, quem in manus sumpsi, antiquus Episcopus Sedis huius, quid senserit de baptismo parvulorum, imò quid semper Ecclesiam sensisse monstraverit, paululum accipite.* Serm. 14. de verbis Apostoli versus finem, statimque positam Cypriani sententiam inculcat. Eodem testimonio S. Martyris usus est Hieronymus in fine libri tertij dialogorum. Quare non sine divinæ providentiæ consilio factum est, ut Celestius ab irato Numine Carthaginem ablegaretur, ubi dadum convictæ, ac damnatæ antiquitus ea in Vrbe hæreseos reus fidelium communione privaretur.

Interea Carthago novis de gratia, & libero arbitrio quæstionibus personabat, ac Celestij fautores Flavium Marcellinum V. C. in partes trahere conabantur. Is anno superiore ab Honorio Imperatore in Africam summa cum potestate missus Collationi celeberrimæ apud Carthaginem interfuerat, ac pro Catholicis contra hæreticos sententiam pronuntiaverat; interim Principis decreta contra Donatistas opperiebatur. Cum verò Celestianos disputatores molestissimos pateretur, illarum quæstionum, quas illi moverant, solutionem per litteras ab Augustino petit. Hucusque Pelagiana hæresis

sermonibus, ac colloquutionibus ab Augustino, alijsque cohibita fuerat, nullis contra eandem scriptis emissis. Urgente tamen amicissimo viro, atque ob leges in Donatistas nuper promulgatas de Catholica Ecclesia benemerito, Augustinus stylum in Pelagianos acuens tres ad Marcellinum libros edidit, quos de peccatorum meritis, & remissione inscripsit. In horum primo Adam, nisi peccasset, minimè moriturum, eiusque posteros originali labe infectos nasci demonstrat. In altero verò quatuor hæc quæstiones solvit. *Vtrum possit esse homo sine peccato? Vtrum sit? Si non est, cum possit esse, cur non sit? Vtrum qui omnino nunquam ullum peccatum habuerit, non solum quisquam sit, verum etiam potuerit aliquando esse, vel possit?* In postremo volumine nonnullis argumentationibus, quæ in Pelagij super Paulinas epistolas commentarijs legebantur, respondet, nam eisdem S. Doëtor finitis duobus libris prioribus acceperat. In hoc sanè opere Pelagij consilium laudat, qui sub aliena persona ea cõtra peccatum originis obiecerat, ne novitatis inde invidiam subiret: *Hæc ergo, inquit S. Pater cap. 3. quæ hunc sequuntur errorem nimium perversa, & Christianæ repugnantia veritati, credo quòd vir ille tam egregiè Christianus omnino non sentiat.* Degebat Carthagine Honoratus vir doctus, & ab ineunte ætate Augustino carissimus, quem non dum Christianum ad Manichæos audiendos Augustinus eo morbo infectus hortatus fuerat, cui postea egregium volumen de utilitate credendi, in quo Manichæorum vanitatem confutat,

futat, nuncupavit. Hic quinque quæstionum solutionem S. Doctorem rogaverat, cui Augustinus respondens sextam contra Pelagianorum errores Carthagine iam serpentes addidit. *Ego autem, inquit 2. Retract. cap. 36. intuens supradictam hæresim novam inimicam gratiæ Dei, sextam mihi proposui quæstionem de gratia novi testamenti.* Erat Honoratus Cathecumenus ex cap. 18. unde corrigendus titulus, ubi in plerisque codicibus Episcopus nominatur. Hoc opus habetur inter epistolas, & est 120 ad Honoratum, quam dum scribebat tres à Marcellino remissos libros recepit, quod notatiorum in curia mendis undique scatebant, quos mille occupationibus implicitus tandem emendatos ad eundem iterum perferendos curavit: *Si autem, inquit in epist. 158. ad Marcellinum, rationem omnium dierum, & lucubrationum alijs necessitatibus impensarum tibi possem reddere, graviter contristatus mirareris, quanta me distendant, quæ differri omnino non possunt, nec agere illa permittant, in quæ me petendo, & admonendo vrges volentem, & ineffabiliter, quia non possum, dolentem.* Marcellinus acceptos ab Augustino libros magna diligentia evolvens, cum in secundo volumine legisset, posse hominem divina gratia adiutum esse sine peccato, ea statim difficultate perculsus est, qua id ratione fieri posset, quando ipso Augustino teste, unus humani generis Servator, idemque Dei Filius sine peccato inter homines vixerit: quod dubium iterum per litteras Augustino solvendum proposuit. Quare Sanctus Doctor librum de Spiritu, & littera exa-

rans prolixam difficultatis solutionem procudit. In eo voluminis multa Deo auxiliante ab homine fieri posse ostendit, quæ tamen nusquam à quoquam facta leguntur. Qua occasione, tradit, legem sine Dei gratia ad peccata vitanda non sufficere, sed legi divinum auxilium sociandum, cui etiam Christiana fides deputanda est. Hæc veluti prima velitatio fuit, qua S. Augustinus in Pelagianos impetum fecit.

Sed iam nobis sermo vertendus est ad Pelagium sectæ Magistrum in Orientem anno superiore profectum. Hic benignè à Ioanne Hierosolymitano exceptus est, quod adversus Hieronymum opportuno præsidio sibi futurus videbatur. Profectò Pelagius egregiam se operam Patrono suo navaturum credidit, si Hieronymum scriptis perstringeret, eiusque famam, quæ in Palæstina amplissimè personabat, decurtaret. Hinc editos à Sancto Doctore in Divi Pauli epistolam ad Ephesios commentarios carpere occæpit. Interim Hieronymus commentarijs in Ezechielem ad vmbelicum perductis, Hieremiam prophetam novis expositionibus illustrandum susceperat. In proœmio verò primi libri ægrè ferre se ostendit, Pelagium sua scripta lacerare, ac rancida Rufini argumenta in eadem congerere; Jansenij sententia est, Hieronymum Hieremiæ explicando intentum Pelagij audaciam diutius patienter tulisse, nā in proœmio lib. 3. ait de Pelagio. *Patientiam nostram de Christi humilitate venientem male conscientiz signū arbitratur.* Sed planè Jansenius hallucinatur.

non eo erat stomacho Hieronymus, qui superbi hominis contumelias devoraret, nam vix primo libro in memoratum Prophetam expleto, statim contra Pelagium à Cresiphonte rogatus stylam convertit; Hæc sunt eius verba in proœmio lib. secundi in Hieremiam contra Pelagium. *Opinione virtutum corruunt in superbiam, & Deo se similes arbitrantur, ut æqualitatem, quam impia Arrianorum hæresis in filio negat, cunctis hominibus tribuant, & ponant in cælum os suum, & nihil futuræ Sanctorum beatitudini amplius derelinquant; quorum furori respondimus, ut potuimus, & si Dominus vitam dederit, plenius responduri sumus.* & lib. 4. in proœmio de Pelagio pariter loquens ait. *Cui respondere diu tacens, & dolore silentio devorans crebra fratrum expositulatione compulsus sum, nec tamen hucusque prorupi, ut auctorum nomina ponerem, malens eos corripere, quam infamari.* Hieronymus scripta satis proluxa ad Cresiphontem epistola Pelagij conatibus in Oriente obviam ivit, illiusque audaciam, ac furorem repressit, dubiæ autem fidei censebatur, quicumque à Hieronymo reprehenderetur; In ea epistola Hieronymus Origenismum Pelagio obiecit, renovatæque veterum Stoicorum apathiam, qua homines sine ullo peccato esse posse dictitabat; Divinæ gratiæ necessitatē monstravit, nihil tamen de peccato originis dixit, quod ea questio haud tanto studio agitabatur à Pelagio, qui apathix confirmandæ vnicè incumberebat; Sectam iam ille cōdiderat gaudens plurimos de suo nomine Pelagianos dici, ridebatque sua causa homines in factiones dividi, Fra-

trum, inquit ibi Hieronymus, inter se cernis iurgia, & rides, atque letaris quod alij tuo nomine, alij Christi appellentur. Pelagius interim verbo discipulos docebat, nil litteris mandabat, verebatur enim ne erroris ita argueretur, ut nullus defensionis locus esset reliquus, Magistri tamen silentia discipulorum loquacitas proferebat; In id consilij Pelagius impellebatur, ut si grata essent, quæ discipuli propalabant, in magistri gloriam id referretur, sin minus, discipuli culparentur; Dei gratiam ad opera virtutis implenda necessariam autumabat, sed gratiam illam à lege, doctrina Evangelij, atque exemplo Christi minime distinguebat.

Hoc Anno XV. Kal. Octobris Theophilus Alexandrinus decessit, qui contra Origenistas Orientem, atque Occidentem commovit, ille verò obiectum in exilium Chrysostomum, eiusque nomen è diptychis expunctum non parum famæ suæ nocuit. Idem tamen Theodorum Mopsuestenum Pelagianorum postea Magistrum, ac Patronum, acerrimè impugnavit, quo nomine nobis commendandus venit, constat hoc ex collat. 5. Synodi V. OEcumenicæ ubi hæc leguntur: *Sancti verò Theophilus Alexandrinus, & Gregorius Nyssenus susceptis querimonijs adversus Theodorum adhuc viventem, & adversus eius conscripta, scripserunt adversus eum epistolas, quarum pars est. Sanctæ memoriæ Theophili ad Porphyrium Antiochiæ Episcopum, ibique fragmenta contra Mopsuestenum recitantur.* Scriptæ sunt illæ littetæ intra annos 404. & 408. quo tempore Porphyrius Antiochiæ

chiæ sedit. Scribit S. Ioannes Damascenus lib. 3. de imag. eundem morti proximum Ioanais Chrysostomi effigiem adorasse. Theophilum vti Sanctum Apostolica Sedes coluit, eiusque libros omnes recepit. S. Leo Magnus epist. 97. ad Leonem Augustum ait: *S. Theophili Episcopi Alexandrini de epistola Paschali &c.* Gelasius Papa in Romana Synodo una cum alijs Patribus approbavit: *Opuscula Beati Theophili Alexandrini Episcopi.* Paulus Emisenus Antistes cum in Ecclesia Alexandrina de pace inter S. Cyrillum, & Orientales verba faceret, dixit: *Hæc beati Athanasii sunt dogmata, hæc magni Theophili est doctrina, columnarum utique Orthodoxæ doctrinæ, acclamante populo: Filij Athanasij, & Theophili, & Cyrilli sapientiam audiamus.* In actis post Synodum Ephesinam pag. 895. apud Binium.

CAPUT V.

Sanctus Flavius Marcellinus Donatistarum, ac Pelagianorum hostis occiditur. Dies martyrij eiusdem statuitur. Insigne de illo elogium. Augustinus Carthagine publicè è sugestu in Pelagianos declamat. Pelagius ad Augustinum, & Demetriadem Virginem scribit.

Anno
ccccxiii. **A**Nnus quadragintessimus tertius luctuosus Africæ, atque Augustino fuit, Marcellino viro clarissimo, ac sanctissimo Hæreticorum fraude perempto. Heraclianus Africæ Governator, ac Consul contra Honorium rebellans hoc anno cum au-

merosissima classe in Italiam apulic, ac milite exposito ad Urbem properans apud Utriculum cum Marino Honorij duce signa contulit, amissoque ingenti clade exercitu Carthaginem se recepit. Marinus cum victrici classe hostem insecutus vivum eundem cœpit, statimque obtruncavit. Plurimorum inde cædes secutæ sunt, non modò rebellium, sed & aliorum, qui procul ab eo crimine fuerant, faciles enim aures delatoribus Marius dabat. Flavius Marcellinus ante biennium pro concordia Ecclesiarum Africæ illuc ab Honorio missus, tanquam cum tyranno conspirasset vna cum fratre in carcerem coniectus fuit. Augustinus qui tunc Carthagine aderat amicissimi viri vices dolens, cuique ob Donatistas, ac Pelagianos in Africa repressos plurimum se, immò Catholicam Ecclesiam debere norat, nullum non lapidem movit, ut innoxium ab imminente periculo eriperet; Quanto verò in discrimine vel probi quique id temporis vererentur, exponit Augustinus epist. 259. ad Cæcilianum: *Potestas illius, Marinum intelligit, magna tunc erat, calumniæ facilitas radiabat. Non erat grande negotium, procurari aliquem, qui diceret, quod salute promissa dicendum ille mandasset. Omnia ista in tempore suffragabantur, ut etiam uno teste tanquam invidioso, & credibili crimine sine iubentis discrimine quilibet de medio tolleretur.* Quare Augustinus cum collegijs Episcopis de nobilissimis, atque innocentissimis viri salute sollicitus totius Africanæ Ecclesiæ nomine Episcopum Legatum

tum ad Imperatorem mittendum decrevit, quo statim ad Comitatum profecto, idem noster Hippo-
nensis Præsul Cæcilianum Africæ
Præsidentem convenit, eumque pro
Marcellini liberatione etiam, atque
etiam deprecari non destitit. Cæci-
lianus Augustini precibus motus ei-
dem promisit, se Marcellini salutem
veluti familiare viaticum à Marino
petiturum. Sed secus res accidit,
quæ ex Augustino tota accipienda
est: *Postero die, inquit, quo illius par-*
suritionis nefarius factus est ortus, cum
esset nobis repente nuuciatum, illos è
carcere ad eum Iudicem ductos, quam-
quam perturbati fuerimus, tamen ego
considerans, & quæ nobis pridie dixe-
ras, & qui esset post illum exorturus
dies, quoniam B. Cypriani erat pridia-
na solemnitas, existinavi, quod etiam
elegerit diem, quo & tibi postulata con-
cederet, & uniuersam Christi Eccle-
siam repente letificans ad locum tanti
Martyris ascendere voluerit parcendi
voluntate, quam occidendi potestate
sublimior; Cum ecce nobis nūcius irruit,
quo prius percussos esse nossemus, quam
quomodo audirentur, querere valere-
mus. Contigit ergo S. Marcellini,
eiusque maioris natu fratris occisio
Idibus Septembris, cui diei succe-
debat pridiana solemnitas B. Cy-
priani, qui capite plexus occubuit
XVIII. Kal. Octobris. Ita enim ac-
cipi ab Augustino *pridianum* ex con-
textu patet, & ex epistola 65. ad
Paulinum, vbi testatur se festina-
tò scripsisse, quia delator literarum
repente, ait, comperta occasione navi-
gij, mihi pridianam suam profectionem
iam nocte fugessit. Laudatam S. Do-
ctoris epistolam nec Cardinalis Ba-
ronius, nec alij martylogiorum cō-

cinnatores observarunt, vnde Mar-
cellini Martyrium recitarunt VIII.
Idus Aprilis. Et quidem S. Augusti-
nus ibidem nec Marinum Comitē,
nec Marcellinum expresso nomine
describit, sed de Marcellino loqui
certum est, vt Vindingus in Criti-
co Augustiniano primus adnotavit,
nam de eodem scribit: *Religiosè vi-*
xit, & multum corde, vitæque Chri-
stiana; Hæc eum fama præcessit, vt in
causa Ecclesiæ sic veniret, hæc conse-
cuta est cum venisset. Fuerat Marcel-
linus in Donatistarum causa, Iudex
ab Honorio summa cum potestate
in Africam delegatus. Et sanè illius
obitum minimè contigisse die 6.
Aprilis, inde satis evincitur, quod
hoc anno Heraclianus cum nume-
rosa adeo classe aperto mare verno
tantum tempore solvere potuit ex
Africa Urbem inualurus, cum ta-
men Marcellini mors Heracliani in
Italia exercitus stragem, Tyranni
fugam, ac tandem cædem conse-
cuta fuerit. Occisum autem fuisse
anno 413. patet ex Cod. Theod.
L. 55. de hereticis, vbi legitur de-
cretum emissum III. Kalend. Sep-
tembris Constantio, & Constante
Consul. anno 414. quo Imperator
rata habet *Marcellini spectabilis me-*
morie viri contra Donatistas gesta.
Floruit Marcellinus insigni apud
Principem gratia, nam in collatio-
ne Carthaginensi dicitur *Tribunus,*
& Notarius, De hac dignitate agunt
viri eruditissimi Pancirolus de No-
titia Imp. Orient. cap. 92. & Ladius
lib. 2. de Republ; Rom. cap. 4. Au-
diatur Theodoricus Rex apud Cas-
siodorum lib. 1. epist. 4. *Pater eius,*
inquit, *candidati sub Valentiniano*
Principe gessit, Tribuni, & Notarij
lauda-

laudabiliter dignitatem, honor enim, qui tunc dabatur egregijs, dum ad imperiale secretum tales constet eligi, in quibus reprehensionis vitium nequeat inveniri. Erant ergo Tribuni, & Notarij Imperatori à secretis. Honorius Africanorum Patrum legatione motus Marcellinum uti innoxium è carcere statim dimittendum iusserat, teste in laudata epistola Augustino; sed Imperatoris mandata post maturatam Tribuni, & Notarij eadem in Africam perlata sunt, quam tamè cum ille intellexisset, Marino Comiti iratus eundè statim ex Africa revocavit, ac magistratu deposito privatam vitam agere iussit ex Orosio lib. 7. cap. 42. Marcellinus nò modò Donatistas, verum etiam Pelagianos in Africa pullulantes còpressit, nam Augustinum contra hos iplos per litteras excitavit. Hinc S. Doctor tres de peccatorum meritis, & remissione libros, itemque proximè elucubratum volumen de Spiritu, & littera, quibus bellum contra Pelagianos palam inchoavit, eidem Marcellino honoris gratia nuncupavit, cui etiam ingens illud, ac præclarum volumen de Civitate Dei inscripsit. Fuit Marcellinus omnium veluti virtutum compèdium: Quanta illi, inquit Augustinus epist. 259. probitas in moribus, in amicitia fides, in doctrina studium, in religione sinceritas, in coniugio pudicitia, in iudicio continentia, erga inimicos paciencia, erga amicos affabilitas, erga sanctos humilitas, erga omnes charitas, in beneficijs præstandis facilitas, in petendis pudor, in rectè factis amor, in peccatis dolor? Quantum decus honestatis, qui splendor gratiæ, quæ cura pietatis, quæ in subveniendo misericordia, in ignos-

cendo benevolentia, in orando fiducia? Quod salubriter sciebat, quæ modestia loquebatur, quod inutilitèr nesciebat, quæ diligentia scrutabatur? Quantus in eo contemptus rerum præsentium? Quanta spes, & desiderium bonorum æternorum? Cum Augustinus eundè in carcere inviseret, atque ad noxarum, quæ furente quandoque concupiscentia committuntur, expiationem hortaretur, utraque manu, ait S. Pater, meam dexteram apprehendens testor, inquit, sacramenta, quæ per hanc afferuntur manum, me nullum esse expertum concubitus præter uxorem, nec antea, nec postea. S. Hieronymus in fine lib. 3. Dialogorum contra Pelagium scribit de Marcellino: Sub invidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæsus est. Vnde Sanctorum Martyrum fastis ab Ecclesia Catholica aditus fuit cū hoc elogio in Martyrologio Romano: VIII. Idus Aprilis Carthagine S. Marcellini Martyris, qui ob Catholice fidei defensionem ab hæreticis occisus est. Nempe insidijs, ac falsis hæreticorum delationibus, nam Marinum Comitem Catholicum fuisse ex laudata Augustini epistola aperte colligitur.

Cum Augustinus hoc anno Carthaginem perrexisset, ut cum Aurelio Primate, ac collegijs Catholice rei plurimùm per Donatistas turbatæ consulere, cum plerique etiam Celestij erroribus imbuti pravas ibidem doctrinas spargerent, rogatus ab Aurelio in Basilica maiori (Maiorini alij legunt, sed Carthagine Basilicam maiorem, ubi corpora SS. Martyrum Perpetuæ, & Felicitatis sepulta erant, laudat Victor lib. 1. de persecut. Vandalica) luculentissi-

tissimam orationem ad Carthaginenses habuit, qua ex sacris litteris aperte ostendit, pueros nasci infectos originali peccato, excludi illos regno cœlorum, si absque baptismo decedant, nec usquā fingi posse tertium locum, ubi sine baptismi gratia mortui felicem, ac beatam vitam agere possint. Quo verò validius Catholicam sententiam adversus Pelagianorum conatus Carthaginensibus persuaderet, eandem S. Cypriani sanctissimi illius Urbis Episcopi testimonio confirmavit, sumpto enim Cypriani codice præclarum inde sententiam recitavit, quam superius cap. 4. posuimus. Audiatur Augustinus cap. 12. lib. de gestis Pelagij ad Aurelium: *Vnde, inquit, coacti sumus solitudine charitatis, quam erga Ecclesiam Christi nos habere convenit, etiam ad beatæ memoriæ Marcellinam, qui eos quotidie disputatores molestissimos patiebatur, & me per litteras consulebat, de quibusdam istarum questionibus scribere, & maxime de baptismo parvulorum, de quo etiam postea te iubente in basilica maiori gestans quoque in manibus epistolam gloriosissimi Martyris Cypriani, & de hac re verba eius recitans, atque pertractans, ut error iste nefarius de quorundam cordibus auferretur, quibus persuasa fuerant, quæ in his gestis videmus damnata, adiutus orationibus tuis, quantum potui laboravi.* Ex quibus patet, iam inde ab exoriētis Pelagianæ hæresis primordiis illius expugnandæ curam vni Augustino commissam fuisse, cum Aurelius doctissimus aliòqui Antistes præsentem Augustino contra eandem loqui reculaverit, qui tamen Celestium in superioris anni Synodo

damnaverat. Laudata Augustini oratio nunc etiam legitur inter sermones eiusdem de verbis Apostoli, estque sermo XIV. in cuius calce, quo in loco Pelagianorū res id temporis essent, his designat: *Impetremus ergo si possumus à fratribus nostris, ne nos insuper appellent hereticos, quòd eos talia disputantes nos appellare possimus forsitan, si vellemus, nec tamen appellamus.* Item. *Nimiam est, quòd progrediantur, multum est, vix ferendum est, magnæ patientiæ adhuc ferri; non abutantur hac patientia Ecclesiæ, corrigantur, bonum est. Ut amici exhortamur, non ut inimici litigamus &c.* Non expedit adhuc, fortè nostra non est reprehendenda patientia, sed debemus timere, ne culpetur etiam negligentia. Quare Celestio Carthagine pulso mitius cū discipulis agebatur, qui licet Catholicos hæreticorum nomine insolenter æquè, ac falsò traducerent, à Catholicis tamen inter hæreticos non dum deputabatur, nihilque interim contra eosdem statuebatur, quòd ad rectū dogma brevi reversuri crederentur. Recitavit hanc orationem Augustinus in die natali S. Ioannis Baptiste, ut ex eiusdem exordio liquet. Hoc verò anno laudatum sermonē Sanctum Episcopum ad Carthaginenses habuisse, inde mihi probatur, quòd post scriptos libros ad Marcellinum se eandem contionem recitasse affirmat, ut ex cap. 12. de gestis Pelagij adnotavimus; quare cum anno 412. laudatos libros elucubravit, & fortè hoc tantum anno correctos ad Marcellinum remisserit, post illum annum eandem orationem habuit. His adde, quòd anno CCCCXII. XVII. Kalend. Julij

Augustinus cum reliquis Numidiæ Episcopis Cirtæ aderat in Synodo ex epistola 152. in cuius fine legendum esse, *Honorio Augusto VIII. Cos.* eruditè Baronius observavit. Anno verò 414. Hippone degit S. Doctor pluribus libris conscribendis intentus, ut postea ex epistola 102. ad Euodiam ostendemus. Quare cum certò constet S. Doctorem hoc anno diutius Carthagine commoratum usque ad Marcellini cædem, optimo iure laudatam contra Pelagianos declamationem anno præsentis recitatam diximus. Cæterum Augustinus occiso die 13. Septembris patrono, atque amico, pro cuius salute longiores apud Carthaginem moras traxerat, tanto animi angore correptus fuit, ut altera statim die licet solemni ob annum festum S. Cypriani Carthaginensis Episcopi inde properè discedens mœstissimus Hipponem redierit; neque enim Marini vultum sustinere amplius potuit, hominis innocentissimorum fratrum cruore polluti. Simul ac verò suis restitutus fuit, longiorem ad Cecilia-num Africæ Præsidem epistolam scripsit, qua de illata Marcellino per summam iniuriam nece cõquebatur, nam fama erat Marinum Comitem de obtruncando Marcellino cum Ceciliano consilia communicasse. Legatur epistola 259. in qua totius tragœdiæ narrationem Augustinus exhibuit.

Hoc anno Pelagius, cum cuius nominis sibi esse videretur, in aliorum gratiam per litteras irrepetere tentavit. In primis illud unice ei cûræ erat, Augustinum sibi benevolû, vel facere, vel servare, videbat enim si adversantem habuisset, cû

quo potentissimo hoste sibi luctandum foret. Itaque Augustinum humanissimis litteris convenit, totus laxatis habenis in S. Doctoris laudes effusus commendabat raras ipsius animi dotes, quibus erat instructus, altum, ac sublime ingenium, cui cæteri, vel doctissimi falces submitterent, arbitratus hac veluti laudum offa iniecta soporem viro adversus hæreses vigilantissimo iniicere. Sensit Hæretici dolos Augustinus, ac sub herba latitantem anguẽ; brevem tamen epistolam eidem reposuit, quam primus omnium typis edidit noster Ludovicus ab Angelis lib. 5. de Vita S. Aug. cap. 14. illam autem excerpfit ex libro de gestis Pelagij MS. in Bibliotheca Canoniorum Regularium Fesulensium, qui postea liber in lucem datus est. Apponam epistolæ exemplum, eam enim veluti aggerem adversantium aculationibus postea opponere solebat idem Hæresiarcha, quo fidei suæ integritatem vel ipso Augustino teste probaret.

*Domino dilectissimo, & desideratissimo
Fratri Pelagio Augustinus in
Domino salutem.*

“ **G**ratias ago plurimû, quòd
“ me litteris tuis exhilara-
“ re dignatus es, & certum facere
“ de salute vestra, retribuatur tibi Do-
“ minus bona, quibus semper sis bo-
“ nus, & cum illo vivas in æternum,
“ Domine dilectissime, & desidera-
“ tissime frater. Ego autem & si non
“ agnosco præconia de me tua, quæ
“ tuæ benignitatis epistola conti-
“ net, benevolo tamen animo erga
“ exiguitatem meam ingratus esse
non

“ non possum, simul admonens, ut
 “ potius ores pro me, quò talis à
 “ Domino fiam, qualem me iam
 “ esse arbitraris. *Et alia manu.* Me-
 “ mor nostri incolumis Domino
 “ placeas Domine dilectissime, &
 “ desideratissime frater.

Sed cur illum Augustinus erro-
 ris non admonuit? Immo in omni-
 bus penè verbis huius epistolæ abs-
 se tacitè eundem admonitum fuisse
 per singula discurrendo à saluta-
 tione ad ipsam usque subscriptio-
 nem ostendit Augustinus lib. de ge-
 stis Pelagij cap. 29. Scriptam autem
 epistolam Pelagio iam malè audien-
 ti testatur Author ibidem inquit:
*Dixi, desideratissimum, quoniam val-
 dè cupiebam, cum præsentì aliquid col-
 loqui, iam enim audieram contra gra-
 tiam, qua iustificamur, quando hinc
 aliqua commemoratio fieret, aperta eum
 contentione conari. Et antea Sine eius
 commotione quæstiones de Dei gratia
 rectè sapere admonui. Ibi enim & à
 Deo idem bona optavit, & precum
 necessitatem inculcavit, ut eum, in-
 quit, sic admonerem contra quod ille
 sapiebat, ipsam quoque iustitiam, quam
 in me laudandam putaverat, non esse
 volentis, neque currentis, sed mise-
 rentis Dei.*

Demetrias nobilissima virgo
 Romana Gothicam rabiem effu-
 giens in Africâ tum temporis trans-
 misserat, cum Heraclianus facta re-
 bellione bellum vrgebat; ibi S. Au-
 gustini exhortatione iam paratis fe-
 rè nuptijs castæ vitæ propositum
 induens postea cum Juliana matre
 Hierosolymam navigans sacrarum
 Virginum choro sese adiunxit. Qua-
 re falluntur ij, qui ab Augustino
 Demetriadem sacro velo ornatam

putant, quòd ex epistola 179. ad
 Probam, & Julianam redarguitur.
 Hoc generosum, piumque nobi-
 lissimæ Virginis propositum cele-
 berrimos quosque illius ævi Scrip-
 tores in commendationem Deme-
 triadis provocavit. Gratulatus est
 cū matre Augustinus epistola 179.
 Hieronymus elegantissimas quo-
 que ad ipsam puellam litteras dedit,
 & qui primo loco ponendus erat S.
 Innocentius Pontifex. Pelagius quo-
 que, ut caneret inter olores, ad ean-
 dem Virginem luculentissimam, ac
 prolixam satis epistolam perscripsit,
 quam iubente Juliana se dictasse
 testatur. Unum hocce opusculum
 Pelagij habemus cum symbolo fidei
 ad Innocentium misso. Universas
 & calliditatis, & elegantix vires in
 vna epistola exerit Pelagius, ita enim
 hæreticas sententias componit, ut
 non solum Catholicus à pluribus
 habitus sit, sed eadem epistola inter
 Augustinianas, vel Hieronymianas
 per plura sæcula locum habuerit.
 Beda in præfatione ad librum Can-
 tiorū Juliano illam adscripsit; Pri-
 mus tamen etiam ante S. Augusti-
 num Paulus Orosius illam tanquam
 Pelagij opus publicavit, atque im-
 pugnavit, nempe anno 415. ut di-
 cemus. Audi ipsius epistolæ, post
 nonnulla veluti procemij loco præ-
 missa, exordium elatum, atque su-
 perbum. *Quoties mihi de institutione
 morum, & sanctæ vitæ conversatione
 dicendum est, soleo prius humane na-
 turæ vim, qualitatemque monstrare,
 & quid efficere possit ostendere, ac iam
 inde audientis animum ad species inci-
 tare virtutum, ne nihil profit ad ea vo-
 cari, quæ fortè sibi impossibilia esse præ-
 sumpserit. Postea, Hæc igitur prima
 san-*

sanctæ, ac spiritualis vitæ fundamenta iaciantur, ut vires suas Virgo agnoscat, quas demum benè exercere poterit, cum eas se habere didicerit. Inde pluribus exemplis probat, hominem vivere posse sine peccato. At ne Dei gratiæ oblitus videatur, addit. Nam si etiam ante legem, ut diximus, & multo ante Domini nostri Salvatoris adventum iustè quidam vixisse, & sanctè referantur, quanto magis post illustrationem adventus eius nos id posse, credendum est, qui instructi per Christi gratiam, & in meliorem hominem reducti sumus, Ita sub ambiguo gratiæ vocabulo quasi in aureo calice venenum propinabat. Sed insidiæ non ita occultari à vaferrimo homine potuere, quin nudam se in eadem epistola Pelagiana hæresis ostenderet. Corporalis nobilitas, atque opulentia tuorum, inquit, intelliguntur esse, non tua; Spirituales verò divitias, nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo iure laudanda es, in his meritò cæteris præferenda es, quæ nisi ex te, & inte esse non possunt; quæ planè ex Tullio, & Seneca exscripta videntur, quorum verba cap. 1. posuimus. Hæc Pelagij epistola ab hinc quadriennio ad minus in Augustini manus venit, qui statim una cum Alipio ad Julianam scripsit, essetne ea epistola Pelagij, nam absque nomine ad ipsum delata fuerat, pluribus etiam hæreticum sensum detegit, quo adversus Pelagianas verlutias nobiles illæ sceminæ fierent oculatæ; in ijs verò litteris S. Doctor meminit epistolæ, quam Pelagius anno 417. ad Innocentium in sui defensionem dedit, in qua huiusce sui ad Demetriadem operis mentionem

fecit. Quædam huius Pelagij epistolæ excerpta expendit Augustinus in libro de gratia Christi à cap. 37. At iam inde ab initio ante quam quicquam Hæreticus ad Demetriadem scriberet, Hieronymus eruditissimis litteris eiusdem animum adversus Pelagianorum verlutias præmunierat, rogans ut vnus Romanæ Ecclesiæ fidem sequeretur, Rufini olim ab Anastasio perculsi, quòd ex Oriente Origeniana dogmata Romanis auribus, oculisque ingessisset, discipulos, ac venatorum dogmatum heredes vitaret, Hydram quidem extinctam, sed vivere adhuc, ac pullulare novella plantaria, quibus Pelagianos significabat. Legatur eiusdem proœmium in lib. 6. comment. in Ezechielem. Verùm quidem est, in ea epistola intelligi à Hieronymo non vnum Pelagium, sed cæteros etiam Origenistas, nam monuit Demetriadem, ne vanam illam animarum in cœlis inhabitationem, ante quam in corpora detrudantur, crederet, à quo dogmate procul fuit Pelagius vel teste ipso Hieronymo in fine libri 3. Dialogorum. Cæterum Pelagius inter reliquos

Origenistas censebatur, licet in nonnullis dissentiret.

CAPVT VI.

*Liber Pelagij ab eiusdem discipulis
proditur, & ab Augustino Impugna-
tur. S. Doctor Celestij sophismata dis-
soluit. Paulus Orosius ex Hispania ad
Augustinum venit, inde in Asiam
ad Hieronymum
pergit.*

Anno
ccccxiv.

ANNO 414. Pelagiana hæresis
clariùs prodita est à Tima-
sio, & Jacobo ipsius Pela-
gij discipulis. Res autem hoc pacto
se habuit. Plures iam sibi Pelagius
discipulos in Palæstina asciverat,
quibus secretiora hæresis mysteria
tradebat. Cum verò se à Hierony-
mo data ad Cresiphontem epistola
acerrimè impugnari animadverte-
ret, nec tamen quidquam edere
vellet, ne ex scriptis hæreseos con-
victus damnaretur, id denique cõ-
siliij cœpit, respondere quidem Hie-
ronymo, non tamen volumen pu-
blicare; itaque quò discipulos in fi-
de contineret, neve illi scholam de-
fererent, librum elucubrate statuit,
quo & suam sententiam assereret,
& Hieronymi argumenta dilueret;
Illius voluminis nonnulla tantum
fragmenta leguntur in libro S. Au-
gustini de natura, & gratia, ex qui-
bus haud indubiè illud adversus
epistolam ad Cresiphontem emissũ
credimus. Initio quidem epistolæ
obiicit Hieronymus, quòd dicerent
cum Diabolo: *In cælum ascendam, su-
per sydera cæli ponam thronum meum,
& ero similis Altissimo; Quæ enim
esse potest maior temeritas, quàm
cum Deo non dicam similitudinem,
sed æqualitatem sibi vendicare? At*

S. Augustinus cap. 34. hæc de Pela-
gio loquitur. *Absit autem, ut ei dica-
mus, quod à quibusdam contra se dici
ait, comparari hominem Deo, si abs-
que peccato esse asseratur, quasi verò
Angelus, quia absque peccato est, com-
paretur Deo.* Scribit in eadem epi-
stola Hieronymus. *Nullum, aut ra-
rum sine peccato proferre potes. Item
Egregij Doctores, dicunt esse posse,
quod nunquam fuisse demonstrant.* At
Pelagius cap. 36. laudati operis Au-
gustiniani latè exēplis Abel, Enoch,
Melchisedech, aliorumque com-
plurium probat, posse hominem esse
sine peccato. Adducit ibidem Hie-
ronymus plura testimonia sacrarum
litterarum, quibus probat nullum
hominem esse sine peccato; Porro
hæc ipsissima testimonia explican-
tur à Pelagio apud Augustinũ cap:
7. ubi contendit, ijs testimonijs
ostendi, quales homines quidam
tempore aliquo fuerint, non quòd
aliud esse non potuerint. Rursus
sic Hieronymus premit Pelagium;
*Responde mihi, velis, an nolis carere
peccato? At scribit Augustinus cap.
59. de Pelagio: Quod verò contra
eos disputat, qui dicunt, & quis nolit
sine peccato esse, si hoc in hominis esset
positum potestate? Obijcit Hierony-
mus Apostolum dicentem ad Ga-
lat. 5. Caro desiderat contra spiritum,
& spiritus contra carnem.* Rursus la-
tè versat illa ad Rom. 7. *Non enim,
quod volo, illud operor, &c.* Quas au-
ctoritates exponit Pelagius apud
August. cap. 52. & sequentibus.
His sanè adducor in eam opinio-
nem, cum idem Pelagius postea
etiam scripserit contra libros dialo-
gorum eiusdem Hieronymi. Ut, ut
sit de hoc, Pelagius in eo opere na-
ture

turæ vigorem, liberique arbitrij vires contra gratiam prædicabat, & ne solus ea asserere videretur, nonnullorum Patrum testimonia pro se adduxit, quos inter ipsos Antagonistas Hieronymum, & Augustinū. Hunc librum hoc pacto publicatum scribit Augustinus. Erant inter alios Pelagij discipulos Timasius, ac Jacobus adolescētes honestissimè nati, qui ipsius Pelagij exhortatione Monasticam vitam agebant, ac pravīs doctrinis imbuti cōtra Dei gratiam disputabant. Hæc vbi Augustinus accepit, admonere identidem iuvenes non destitit, qui cum primum corrigi cœpissent, secretum Pelagij librum ad Augustinum miserunt. Iam inde ab initio hæresis, cum adhuc Pelagius Romæ moraretur, aliqua illius scripta Augustinus legere desiderabat, sed tandiu irrita eiusdem vota per memoratos iuvenes impleta sunt. Augustinus, ut testatur initio libri de natura, & gratia, cæteris quæ ad manum aderant, intermissis Pelagij librū evoluit, quem cum erroribus passim scatentem cognovisset, statim iustum eidem volumen oposuit, quod *de natura, & gratia* inscriptum iisdē adolescentibus, qui Pelagianum librum prodiderant, nuncupavit, quo veluti præsentissimo antidoto egregij illi iuvenes præmuniti Pelagianum virus evomere. Docet autem S. Doctor, neminem per legem naturæ salvari posse, sed tantum per fidem, & Sacramentum sanguinis Christi. Non ita laudandū esse Creatorem, ut convincamur dicere superfluum Salvatorem: laudandam hominis naturam primitus à Deo creatam, sed hanc Adæ peccato sau-

ciatam ab eodem sanandam esse. Vitia, quæ patimur, non divino operi, sed voluntati humanæ, iustæque Numinis vindictæ adscribenda: in nostra quidem fuisse potestate, ne illa acciderent; ut autem auferantur, à Deo solum sperandum, illumque insuper exorandum, non modò, ut præterita peccata condonet, verum etiam rogandum, ut futuris sua nos gratia eximat. Neminem, excepta Dei genitrice, fuisse sine peccato: libertatem arbitrij divino auxilio roborandam: nullum denique veterum Patrum contrariū docuisse, quod explicatis eorundem à Pelagio adductis testimonijs eruditè demonstrat. Hæc ibi Augustinus, qui tum primum Pelagium hæretica docere cognovit: *Proposuit de gratia, inquit, quæstionem; id respondit, quod habebat in corde, definita quæstio est, non quam volebamus, sed vbi, qui sentiret, dubitabamus.*

Paulus Orosius Hispanus Augustini fama permotus Hipponem venerat, quò nonnullarum difficultatam solutionem impetraret. Ab Augustino uti sacrationi Christiani Orbis oraculo vndequaquè responsa petebantur, ac si illo loquente Deus occulta revelaret. De his tantum sermonem faciemus, quæ Pelagianæ historiæ congruent. Cum Syracusis Pelagij discipuli nova dogmata publicantes graves turbas darent. Hilarius quinque quæstiones sibi explicandas ad Augustinum à Sicilia transmisserat. Hic autem non minùs eruditam, quàm prolixam epistolam reposuit pluribus demonstrans, neminem in hac vita vivere posse sine peccato: liberum arbitriū absque

abſque gratiæ auxilio nō poſſe mā-
data divīnā ſervare : damnari infan-
tes ſine baptiſmo ex hac vita migrā-
tes: non teneri divites, ad vniuerſa
bona pauperibus eroganda: neminē
denique eſſe debere ad iurandum
proclivem. Nō dum erat id tempo-
ris Hilarius Episcopos, nam in epi-
graphie epiſtolę inter Auguſtinianas
89. filius à S. Doctore nominatur.
Anno verò 417. cū alteram ad eun-
dem epiſtolam 94. Auguſtinus per
Palladium miſſit, ad ſacrum Syracu-
ſanæ Eccleſiæ thronū evectus fue-
rat, vocatur enim ab Auguſt. Fra-
ter, & Con-Sacerdos. Eodem ferè
tempore cum Paulus, & Eutropius
Episcopos Gallicani pluriem hereſum
commonitorium Auguſtino detu-
liſſent, libellum etiam eidem dede-
runt Pelagianis ratiunculis contex-
tum, quem ex Sicilia acceperant, &
Celeſtij nomine circumferebatur.
Auguſtinus, cum nuſquam novos
Pelagianorum motus intelligeret,
ingens, ac iam diu mediatum opus
inchoarat, nempe expoſitionem Pſal-
morum, ſimulque volumen de civi-
tate Dei penè cœptum proſequeba-
tur. Vix autem tres pſalmos inter-
pretatus fuerat, duosque libros prio-
ribus tribus de civitate Dei addide-
rat, eum ad Pelagianos ſtylum con-
vertere coactus eſt. Ex epiſtola 102.
ad Euodium.

Non convenit inter ſcriptores,
à quonam Paulus Oroſius ad Augu-
ſtinum miſſus fuerit. Nonnulli miſ-
ſum putāt ab Erote, & Lazaro Gal-
liæ Episcopos, qui anno 415. Pela-
gium apud Paleſtinos Episcopos ac-
cuſarunt. Alij illius peregrinationis
auctores faciūt Eutropium, & Pau-
lum. Ita Baronius, & Bivarius, ille

in annalibus ad annum 414. iſte in
comment. Chronici Flavij Dextri ad
annum 400. Sed hanc quæſtionem
ipſe Oroſius tollit, qui in epiſtola ad
Auguſtinum, quæ habetur tomo 6.
ante librū adverſus Priſcillianiſtas,
& Origeniſtas, ſcribit: *Ad te per De-
miſſus ſum, de te per eum ſpero, dum
conſidero, qualiter actum eſt, quòd huc
venirem. Agnoſco cur venerim, ſine vo-
luntate, ſine neceſſitate, ſine conſenſu.
De patria egreſſus ſum, occulta qua-
dam vi actus, donec in iſtius terræ litus
allatus ſum. Hic demum in eum reſipui
intellectum, quòd ad te venire manda-
bar; impudentem non iudices, ſi accipis
conſitentem.* Facilius ſanè erat illis
Auctoris iſta legere, quàm, à qui-
bus Oroſius miſſus fuerit, indagare.
Ex his patet Chronologiæ Flavij
Dextri anti-hiſtoria, inanisque pro
eadem defendenda Bivarij labor;
ſcribit enim Dexter anno 400. Oro-
ſium ab Episcopos Hispanis ad Sy-
nodum Africanam cum mādatis le-
gatum. Audiatur ipſe Auguſtinus
hæc ad Euodium de Oroſio ſcribēs:
*Ad nos ab ultima Hispania, ideſt ab
Occeani litore ſolo ſanctarum ſcriptura-
rum ardore inflammatus advenit.* Erat
in animo Oroſio, tradere S. Docto-
ri commonitorium, ſeu conſulta-
tionem de pravis Priſcillianistarum,
atque Origenistarum ſentētijs, qui-
bus Hispaniæ agitabantur, ſed cum
quotidie tantis occupationibus ob-
rutum Auguſtinum videret, ne feſ-
ſo novos labores adderet, rem pro-
craftinabat, cum Eutropius, & Pau-
lus ſupervenire pluriem Celeſtij ra-
tiocinationum confutationē S. Do-
ctorem rogaturi. Oroſius quidem
in eadē epiſtola teſtatur, illos Epi-
ſcopos commonitoriū dediſſe de aliquan-

tis heresibus. Cum verò habeamus, Augustinum librum de perfectione iustitiæ ad Eutropium, & Paulum dedisse, in quo, ut petierant, Celestij sophismata dissolvit, neque ullum aliud Augustinianum ad eodem opus perscriptum legamus, hæc Celestij argumenta ad illud commonitorium referenda sunt. Librum igitur elucubravit Augustinus, cuius hunc titulum legimus, *De perfectione iustitiæ.* In hoc volumine Celestij ratiocinationes diluit (sexdecim illæ numerantur) quibus probare hæreticus nitebatur, hominem solis ingenitis arbitrio viribus posse esse sine peccato. Augustinus verò constanter docet, vitari posse peccatum, si gratia Dei per Iesum Christum natura vitiata sanetur, quæ in tantum sana non est, in quantum id, quod faciendum est, aut cæcitate non videt, aut infirmitate non implet: Non esse opus liberis liberatore, sed servis, ut eis dicat gratulatio libertatis: *Salvasti*

Psal. 30. de necessitatibus animam meam. Ipsa enim sanitas est vera libertas, quæ læsa non fuisset, si bona permanisset voluntas: Dei unius esse hominem facere, & reficere. Plura etiam postea exponit testimonia, quæ ex sacris litteris Celestius opponebat, ut hominis voluntatem contra divinam gratiam erigeret. Hunc librum de perfectione iustitiæ inter illos, quos in libris Retractionum recensuit, Augustinus non numeravit, quod inter epistolas reponendus sit, ut ex hoc initio eiusdem patet: *Sanctis fratribus, & Coepiscopis Eutropio, & Paulo Augustinus.* Eius tamen esse tres præcipui S. Augustini discipuli, ac defensores acc-

Card. de Noris. Vind. Aug.

rimi testantur, Prosper in fine libri adver. Collatorem, Fulgentius libro 1. ad Monimum capite 2. & Possidius in indice. Scriptum verò hoc ipso anno constat, nam Orosius, ante quam discederet ex Africa, Paulum, & Eutropium S. Doctori commonitorium illud tradidisse in memorata epistola narrat.

Augustinus, ut Orosio mōrem gereret, eiusdem consultationi respondens Priscillianistarum, atque Origenistarum deliria summa perspicuitate, ac brevitate reiecit, ac librum assertionem peccati originalis, veluti capitalem Pelagij errorem suffocaturus, conclusit. Orosius de origine animæ certius aliquid ab Augustino cognoscere desiderabat, sed ea in quæstione magnum illud ingenium perpetuò fluctuavit. Illam quidem è nihilo creatam citra dubium asseverasset, sed in ea sententia peccati originalis traducem difficillimè explicari autumabat, diu verò hac dubitatione agitatus, solutionem, cui acquiesceret, desperans, à Hieronymo rei difficilis intelligentiam petere decrevit. Quare Orosium monuit, ut Hieronymum adiret, originem animæ ab eodem intellecturus. Itaque prolixam epistolam de origine animæ ad Hieronymum dedit, in qua omnes ea de re sententias examinat, quibusve in singulis difficultatibus prematur, exponit. Epistolam ipsam omnino verbis finit, quibus opus ad Orosium conscriptum clauditur, hæc autem sunt: *Sed antequam sciam quænam earum potius eligenda sit, hoc me non temerè sentire profiteor, eam, quæ vera est, nō adversa-*

ri robustissimæ, ac fundatissimæ fidei, qua Christi Ecclesia nec parvulos homines recentissimè natos à damnatione credit nisi per gratiam nominis Christi, quam in suis Sacramentis commendavit, posse liberari. Quando verò Augustinus ad Orosium scribebat contra Priscillianum, iam eiusdem Orosij in Orientem iter decretum erat, nam cap. 12. sic Orosium alloquitur: *Quamvis autem desiderativè rogem, votis ardentibus exoptem, & expectem; ut per te mihi Dominus huius rei auferat ignorantiam, nempe de origine animæ.*

Hic nobis probandum restat, Timasij, ac Jacobi conversionem, atque hæc, quæ de Orosio diximus, hoc anno 414. contigisse, nam illa ad annum sequentem Jansenius refert. Augustinus epist. 102. ad Eudodum recenset quæcumque illo anno, antequam eiusdem epistolam acciperet, litteris mandarat, narrans se duos de civitate Dei libros scripsisse, quartum scilicet, & quintum: insuper trium psalmodum explicationem (quæ quidem volumina adveniente Quadragesima abs se inchoata testatur) additque duos ad Hieronymum libros, tertium ad Orosium, cui, inquit, *ut ad Hieronymum quoque pergeret, persuasi.* Et postea. *Scripsi, inquit, etiam grandem quandam librum adversus Pelagij hæresim cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Christi opinionem perniciosissimam ille persuaferat.* At Orosius mense Julio anni sequentis erat Hierosolymæ, quod aperte constat ex ijs, quæ idem habet in apologia, ut mox dicemus. Quare hoc anno eos libros à S. Doctore elucubratos compertum sit.

Puto autem Orosium Hippone solvisse hoc ipso anno, antequam Augustinus librum de natura, & gratia perfecisset, etenim secum illum in Asiam deportasset, uti epistolam illam satis prolixam ad Hilarium datam ad ipsum Hieronymum detulit. Adde Orosium in confessu Hierosolimitano de libro de natura, & gratia dixisse: *Hoc Augustinus Episcopus scriptis suis, sicut audistis exhorruit, hoc in ipsius nunc Pelagij scriptis sua responsione condemnat.* Et Hieronymus, qui anno sequenti scripsit libros Dialogorum, cum mentionem fecisset trium S. Augustini librorum de peccatorum meritis, & remissione, ait Pelagium alloquens: *Alios quoque specialiter tuo nomini cedere dicitur.* Nempe librum de natura, & gratia, quæ quidem ab Orosio intellexerat.

CAPUT VII.

Hieronymus libros dialogorum contra Pelagium scribit. Hæreticus Hierosolymis à Ioanne Episcopo examinatur.

Jansenij hallucinatio notata. Orosij apologia de libertate arbitrij defenditur.

Augustinus anno 415. acristudio, ac continuato labore Davidicos psalmos interpretabatur, quod opus anno superiori inchoaverat. Quam verò huic expositioni intentus incuberet ex his, quæ hac de re in epistola 102. ad Eudodum scripsit, accipitur: *Ab his, inquit, me revocari, & retardari, irruentibus de transverso quibuslibet questionibus nolo, ita ut nec libros de Trinitate, quos diu in manibus verso, nondumq; complevi, modò attendere velim.*

Anno
CCCCXV.

At quoties in illa psalmorum interpretatione argumentum poscit, divinam gratiam commendat, ac liberi arbitrij superbiam comprimit, ut nec sic à Pelagianis impugnandis avocari potuerit. Toto hoc anno in Oriente stylum morari necesse est. Pelagius enim uti hæreticus coram iudice nō semel causam agere coactus, non vnum profundę caliditatis argumentum dedit.

Hieronymus cum in epistola ad Cresiphontem commodius se plura contra Pelagium scripturum spondisset, crebra amicorum expostulatione provocatus hoc anno libros dialogorum tres adversus Pelagium emisit. Quò tamen illius verecundię parceret, Socratico more ex utraque parte, quod diceretur, vel dici posset, exponens Attici, & Critobuli nomina induxit secum invicem disceptantium, ut & Catholicorum sententię, & adversariorum dicta exprimerentur majori, qua fieri posset brevitate, ac claritate. Semel tantum in proœmio Pelagium, ut hæreseos restauratorem nominavit: *Iovinianus*, ait, *cuius, ò Pelagi, à te nunc hæresis suscitatur, Romanam fidem me absente turbavit.* Hinc Pelagius sui ipsius gloria Hieronymum morderi, atque invidia succendi dictitabat, ad se scriptis exagitandum, quod tum ipse Hieronymus in prologo huius operis, tum Augustinus lib. 2. con. Julian. cap. 10. contestantur. Hosce Dialogos paulò ante Synodum Diospolitana, quę hoc anno ex eunte celebrata fuit, evulgavit, siquidem Orosius in apologia, quam post Septembrem contra Pelagium emisit, hæc habet de Hierony-

mo: *Similiter & in libro, quem nunc scribit, collata in modum dialogi, altercatione, confutat.* Idemque Hieronymus respondens litteris Augustini per Orosium acceptis: *Certe*, ait, *in dialogo, quem nuper edidi, tuę Beatitudinis, ut dignum fuerat, recordatus sum.* Orosius autem mense Decembri iter in Africam maturabat, ut dicemus, atque initio statim anni in Africam navigavit. Vnde minùs exacte Baronius scribit, Hieronymum post Synodum Diospolitanam dialogos publicasse. De his Hieronymi libris testatur Julianus, Augustinum scripsisse Alexandriam: *Pelagium Scripturarum ab eo oppressum molibus arbitrium liberum vindicare non posse.* Libro 4. oper. imperf. cap. 87. Sulpicor eam S. Doctoris epistolam datam fuisse ad Cyrillum. Porro in his libris toto Scripturarum sacrarum campo Pelagianos insequitur, divinam gratiam commendans, atque vanam hæreticorum apathiam iugulans. De peccato originali suam tantum in fine libri tertij sententiam posuit dicens, de illo argumento Augustinum scripsisse, unde novo sanè labori supersedendum arbitrabatur, ne sibi illud Horatii obiectaretur, *In sylvam ne ligna feras:* aut enim dicturum se, inquit, eadem, quę Augustinus, ex superfluo, aut si nova, à clarissimo ingenio occupata esse meliora. Quibus ad Augustinēsum voluminum commendationem nihil afferri potest illustrius. Illa tamen fuere primę veluti Augustini contra Pelagianos velitationes, libris enim, quos S. Doctor postea cōtra Julianum emisit, idem veluti triarijs decertasse dicendus est, siquidem anteriora

volumina sive vim argumentorum, sive doctrinæ subtilitatem spectes, longo superant intervallo. Hinc Hieronymus, licet diu superstes fuerit, ac suos hosce dialogos à Pelagio impugnatos videret, silentium servavit, vno tonante ex Africano in Pelagianos Augustino. Immo cum hic scripisset Hieronymo, an responderet Anniani obiectionibus, quibus scripta ad Cresiphótem epistola oppugnabatur, rescripsit Augustino: *Si autem Dominus vitam tribuerit, & notariorum habuerimus copiam, paucis lucubrationibus respondebimus, non ut convincamus hæresim emortuam, sed ut imperitiam, atque blasphemiam eius nostris sermonibus confutemus. Meliusque hoc faceret Sanctitas vestra, ne compellamur contra hæreticum nostra laudare.* Epist. 24. apud Aug. Nullam tamen responsionem elucubravit, sed intra Bethlehemiticæ rupis silentia sese continens, veluti intra castra emeritæ militiæ miles Augustinianæ contra Pelagianos pugnæ spectator usque ad obitum fuit, novis subinde litteris Augustino victorias gratulatus. Post hac vnus Augustinus Catholicam fidem contra novos illos Dogmatistas tutatus est. Nam licet in Africa summa in æstimatione ob sanctitatis, ac doctrinæ famam esset Aurelius Carthaginensium Antistes, ac totius Africæ Primas, hic tamen præsentem Carthaginē Augustino silebat, vnusque Hipponensis Episcopus ad populum declamabat, quod ex sermone 14. de verbis Apostoli supra ostendimus, & ipsemet Augustinus modestissimus vir his fateatur in prologo Retractionum: *Tantumque mihi tributum est, ut vbi-*

cumque me præsentem loqui opus esset ad populum, rarissimè tacere, atque alios audire permetterer. Sed de his aliàs.

Cum Orosius in Asiam appulisset, Hieronymum statim adiit, cuncta quæ Carthagine contra Celestium peracta fuerant, exponens, libros etiam de peccatorum meritis, & remissione ab Augustino contra Pelagium elucubratos prodidit, litterasque exhibuit, quas S. Doctor nuper ad Hilarium in Siciliam miserat. Hæc vbi à Hieronymi amicis per Palæstinam vulgata sunt, Pelagij fides in suspicionem vocata est, neque enim viri cordatiores sibi persuadere poterant, Hieronymum, & Augustinum, quos veluti Christianæ Reipublicæ Consules Catholicus Orbis suspiciebat, Pelagium impugnandum suscepisse vera edocentem. Ioannes Hierosolymitanus, quod Pelagium Catholicum credebat, eius enim sententias de cute tantum noverat, ægrè ferebat hæc passim de amicissimo sibi homine spargi, cum tamen peius in dies audire illum post Orosij adventum ad Palestinos animadverteret, ne suborta dissidia latius propagarentur, pluribus Hieronymo, multis etiam Pelagio adstipulantibus, coram toto clero Hierosolymitano iudicio agere decrevit, placuitque Orosium acciri Hierosolymam, qui è vestigio advenit. Ioannes coacta urbana Synodo Orosium rogat, quæ in Africa adversus Celestium gesta sint, edisserat. Ille dudum Celestium Carthagine ab Aurelio, aliisque Episcopis damnatum respondit, atque ex Africa aufugisse. Se verò discedente

Augustinum Pelagij librum ab huius discipulis ad eundem missum cōfutare, habere secum eiusdem Hipponensis Episcopi epistolam, quam nuper in Siciliam ad novos hæreticorum conatus compescendos destinaverat, quam quidem epistolam illi iubentibus legit. Accersitus inde in confessum Pelagius interrogatur, doceret ne ea, quæ Augustinus in epistola ad Hilarium confutarat. Ille, ut erat impudentissimus, ac tunc sub infenso in Augustinum animo, respondit. *Ecquis est mihi Augustinus?* Cum verò univēsi conclamassent, blasphemasse in Episcopum, cuius industria hæresum monstis suffocatis toti Africæ expertæ diu pacis dies affulserat, expellendumque ut hæreticum non modò ab illo cōventu, verum etiam ab Ecclesia; Ioannes sui auctoritate interposita iudicio sem decerni imperavit, & ne Pelagio quicquam rursus iniuriæ in Augustinum excideret, esse se Augustinum dixit, libere suam sententiam exponeret, rogavitque Orosium promeretur, si quæ Pelagio obijcienda arbitraretur. Ille docere Pelagium dixit, posse hominem esse sine peccato, & mandata Dei facile custodire, si velit. Hæc quidem fassus Pelagius, cum tamen id non absque Dei gratia fieri posse asseveraret, non levis confusio exorta est. Instabat Ioannes Orosio, ageret accusatorem, se tunc iudicem futurum, cui Orosius: *Nos accusatores huius non sumus, sed quid Fratres tui Patres nostri senserint, & decreverint super hac heresi, quam nunc Laicus vniū prædicat, intimamus.* Ioannes, cum præmississet, Zachariam, & Elisabeth

pronunciatos esse iustos, divinam tamen gratiam ad vitæ sanctitatem servandam pernecessariam esse tribus sacrarum litterarum testimonijs comprobavit. Illo turbabatur Orosius, quòd Ioannes olim Coryphæus, fuerat Origenianæ scholæ, quæ apathiam, seu impeccantiam, defendebat, atque eò quæ de Zacharia, & Elisabeth dixerat, referebat: *Quod quidem, inquit, ab Origene dictam, ab eo proferri compluribus nobis notum erat.* At Pelagium ex Origene suam doctrinam mutuasse, nulli dubium erat. Accedebat quòd Orosio cum Græcis per interpretem loquendum erat, quem Pelagianæ fidei esse cognoverant Possenius, Avitus, ac Dominus ex duce, qui sæpè vel pravè interpretantem, vel plura supprimentem, vel alia ex alijs suggerentem confutaverant. Erat Avitus Presbyter Bracarensis ex Idatio in Chronico. Quare cum plura hinc inde dicta fuissent, nihil de Pelagio iudicatum est, decretumque, rem integram ad Innocentium Pontificem deferri, in quam sententiam omnes pedibus ivere. Hic confessus habitus est Hierosolymæ exeunte Julio; nam Orosius testatur se post septem, & quadraginta dies Hierosolymam rediisse prima encæniorum die. Hoc festum verò ob dedicationem Martyrij celeberrimi templi à Constantino Magno extructi ea in vrbe agebatur die 14. Septembris, de quo hæc recitat Nicephorus lib. 8. cap. 50. *Erat is decimus quartus mensis Septembris dies, qui ab eo tempore in Ecclesia Hierosolymitana quot annis publicè ab omnibus festus, & celeberrime agitatus est octo ex ordine diebus con-*

ventibus celebrandis, quibus diebus ex omni terrarum Orbe homines eò conveniunt, & ad festos convētus concurrūt, arcana sacra peracturi, & loca Sancta cognituri. De Martyrij consecratione latè agit Eusebius lib. 4. de vita Constantini, & ex eo Baronius ad annum 335.

Pelagius, eiusque satellites Ioannem convenientes plura in Orosiū, qui novum Pelagio periculum molitus fuerat, congregabant, tandemq; in eam sententiam eundem traxerunt, ut crederet, Orosium asserere, nec per Dei gratiam homines esse posse sine peccato. Hinc cum prima solemnitatis die Orosius Ioanni sacra peracturo adstitisset, acriter ab eodem vti hæreticæ doctrinæ assertor repulsus gravem ignominiam tulit. Ille verò quò se defenderet, obiectamque hæreseos notam à se procul excuteret, paucos intra dies apologiam edidit de libertate arbitrij inscriptam, in qua gestis in Hierosolymitano confesso enarratis, sui defensionem prosequutus in vnum Pelagium invehitur, eiusque epistolam ad Demetriadem nuperrimè datam primus omnium exentilat, modestè semper de Ioanne loquutus, ut dixerit: *Concedendum est magis, ut interpretes errasse dicendo, quàm Episcopus audiendo finxisse videatur.* Totam eam stropham in subdolan interpretis fidem devolvit.

Hic Hierosolymitanus confessus coram Ioanne, ac cuncta, quæ ex Orosio hucusque diximus, non modo in dubium vocantur, sed à nonnullis Auctor apologiæ nō Orosius, sed hæreticus quis Novatianus asseritur, quod Vvistellius Carmelita tomo 2. Vindictarum lib. 3. sect. 5,

tradit, nec dissentit Lezana tomo 3. Annal. Carmelit. ad annum 415. Baronius nec verbum quidem habet de hoc Pelagij examine à Ioanne peracto. Jansenius mentitorem quendam illam apologiam Orosio supposuisse sènter pronunciat; timetque vir eruditus Aloysius Toremellus tom. 1. sæculorum Augustin. ad annum 415. num 7. integram fidem inter tantam contradictorum turbam præstare. Mirum quomodo in re certissima Scriptores celeberrimi falli, ac fallere potuerint. Etenim cuncta, quæ Orosius in illa apologia narrat, repetit quoque S. Augustinus in libro de gestis Pelagij, quæ sanè nisi ab Orosio accepisse credendus est. Omitto hic omnia, quæ ibi narrantur, optimè rei veritati ita congruere, ut nisi ab eorum temporum Scriptore, & gesta Pelagianorum optimè callente dici potuerint. Ibi enim libri eò usque à S. Augustino editi recensentur, Timasij, ac Jacobi conversio, librique Pelagiani evulgatio proditur; insuper narratur, Celestium ab Aurelio Carthagine damnatū affugisse, Hieronymum id temporis libros dialogorum elucubrasse, Pelagium nuper ad Demetriadem scripsisse, recitatis ad verbum pluribus eiusdem epistolæ versibus; fit mentio ibidem enceniorum, quæ quot annis Hierosolymæ celebrabantur, nihil in eadem apologia traditur de Synodo Diospolitana exeunte postea anno coacta, quæ cuncta, aliave, si attentius considerata fuissent, Orosij apologia hæc in dubium venisset, etiā si de hoc Pelagij examine S. Augustinus siluisset.

Jansenius hallucinatus est existima-

mans hunc confesum, de quo Orosius scribit, esse Synodum Diospoli habitam, cuius gesta cum ex S. Augustino habeamus, arque Orosium ibi minimè adfuisse S. Doctor testetur, fieri nequit, inquit Auctor ille, vera esse, quæ de se Orosius in memorata apologia narrat. Verùm Orosius scribit, se in confessu coram Ioanne fuisse Diospoli, non Hierosolimæ: *Latebam ergo, ait, in Bethlehem traditus à Patre Augustino, ut timorem Domini discerem sedens ad pedes Hieronymi, inde Hierusalem vobis accersentibus vocatus adveni, dein in conventu vestro unà vobiscum Ioanne Episcopo præcipiente confedi.* Huius verò primi examinis, quod Pelagius hoc anno coram Ioanne Hierosolymitano subiit, præter Orosium testis est Augustinus lib. de gest. Pelag. cap. 14. 15. 16. 17. & 30. Quæ legens Jansenius putavit, intelligenda esse de Synodo coacta Diospoli, quæ ab hinc quinque mensibus, nempe ad finem anni habitata est. Audiat Augustinus cap. 14. Etiam hoc usus est testimonio S. Ioannes Hierosolymitanæ Antistes Ecclesiæ, sicut interrogatus, quæ apud illum ante iudicium Diospolitanum gesta fuerant, Coepiscopis nostris, qui simul in illo iudicio præsidebant, ipse narravit. Item: Ait enim, tunc quibusdam susurrantibus, & dicentibus, quòd sine Dei gratia diceret Pelagius, posse hominem perfici, id est, quod superius dixerat, esse posse hominem sine peccato, culpam, inquit, super hoc etiam intuli, quia, & Apostolus multum laborans sed non secundum suam virtutem, sed secundum Dei gratiam dixit &c. & cap. 19. Hæc narravit Episcopus Ioannes audiente Pelagio, qui posset honorificè

dicere, fallitur sanctitas tua, non benè meministi &c. Ut vides à Ioanne gesta nonnulla fuisse ante iudicium Palesstinum? Quod autem hæc paulò ante Synodum peracta sint, audi eundem cap. 17. *Sed si fortè, loquitur de Pelagio, illud iam dudum à Sancto Ioanne narratum cogitare, vel meminisse non potuit, recentissimam suam responsionem reciperet, & quæ paulò ante de Celestio sibi obiecta anathematizaverit, adverteret.* Ioannem verò amarulento fuisse in Orosium animo, patet ex his, quæ de ipsomet absente idem retulit postea Diospoli in Synodo. Eundem etiam ab interprete deceptum tradit idem August. cap. 16. hæc scribens: *Nam quidquid dixit Ioannes Episcopus de absentibus Fratribus nostris, sive Coepiscopis Erote, & Lazaro, sive de Presbytero Orosio, sive de alijs, quorum ibi non sunt nomina expressa, nempe Avito, Passerio, ac Domino ex duce, credo quòd intelligat ad eorum præiudiciū non valere; Si enim præsentesset, possent eum fortasse, absit ut dicam, convincere de mendacio, sed fortè commemorare, quòd fortè fuisset oblitus, aut in quo eum fefellerit latinus interpret.* Quibus apertè confirmantur, quæ de Ioanne in apologia Orosius narrat.

Cæterum huic apologiæ nonnulla assata leguntur desumpta ex libro Augustiniano de natura, & gratia, adeoque imperitè, ut hæc inibi scribantur: *In libris, quos ad Marcellinum scripsi, sicut potui, explicare curavi.* Cum Marcellinus occisus fuerit, ante quam Orosius in Africam appelleret, & August. librum de natura, & gratia elucubraverit profecto paulò ante in Palesstinā Orosio, uti ex epist. 102. ad Euodium

patet. Quare si Orosianæ apologiæ infarta eximantur, integrum suo auctori opus adscriberetur. Legatur Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 7. ubi capita designat, quæ librarium vitio in memoratam apologiâ irrepsert. Hic liber vulgò inscribitur apologia de libertate arbitrij, cum tamen ibidem Orosius se potius, ac divinam gratiam defendat contra Pelagium, qui pro libertate arbitrij supra gratiam erigenda decertabat. Et quidem alium titulum ab Orosio in apologetico inscriptum facilè suspicor, sed de hoc alij iudicent.

CAPVT VIII.

Pelagius in Synodo Diospolitana subdole absolutionem suffragatus in Hieronymum scriptis, atque iniurijs debacchatur.

INterea Eros, ac Lazarus Episcopi Gallicani suis ab Ecclesijs pulsi, cum Apostolicam Sedem utriusque depositionem ratam haberet, in Orientem transfetarant, ut illius regionis Antistitum suffragia corrogarent; ubi verò in Palestinam venientes Pelagij conatus intellexere, de Orthodoxa pietate, ac Religione solliciti libellum contra eundem hæreticum, eiusque socium Celestium Eulogio Cæsareensi Palestinorum Primate dederunt, à quo Synodus etiam indicta fuit Liddæ, quæ id temporis Diospolis dicebatur. Quatuordecim illuc Episcopi convenere, quorum nomina exhibet Augustinus lib. 1. con. Jul. cap. 5. nempe Eulogius Synodi Præses, Ioannes Hierosolymitanus, Am-

monianus, Porphyrius, Eutonius, Porphyrius, Fidus, Zosimus, Zobenius, Nimphidius, Chromatius, Jovinus, Eleuterius, & Clematius. Accitus est ad Synodum Pelagius, Eros verò, ac Lazarus propter unius ægritudinem non interfuere, absuit etiam Orosius, qui iter in Africam parabat. Errores unus & triginta Pelagii à Patribus ex accusatorum libello obiecti sunt, quos fusiùs recitat Augustinus in libro de gestis Pelagij. Cum verò nullus ex adverso accusator instaret, facili negotio Hæreticus Synodo imposuit, nam cum eiusdem liber latino sermone contextus per interpretem Græcis iudicibus exponeretur, & ipse Pelagius Græcè interloqueretur, eiusdem hæreses quibusdā ab ipso verborum circumloquutionibus vestitæ non adeo deformes Patribus visæ sunt, ut Pelagius publico anathemati subiiciendus iudicaretur. Subdolas illius artes paucis perstringit Innocentius Papa in epistola ad Africanos, quæ 96. est apud Augustinum. *Obiecta, inquit, partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo tota obscuritate confudit, aliqua magis falsis argumentis, quàm vera ratione, ut ad tempus poterat videri, purgavit negando, alia falsa interpretatione vertendo.* Tantò enim, ut ait Augustinus, iudices fefellit occultius, quanto exposuit illa versutius; Damnavit enim Pelagius dicentes, Adam sibi soli, & non generi humano suo peccato nocuisse, ac versipellis vulpecula cæteris Adamum obfuisse non transfusione, sed exemplo delicti sentiebat. Item illos reiecit, qui dicerent, infantes in eo statu esse, in quo fuerat Adam

Adam ante peccatū, quod ille præcepti capax fuerit, isti non sint, non verò, quod dicerent, infantes esse innocentes, sicut fuit Adam ante peccatum. Hæc posuimus ex Augustino lib. 1. con Jul. cap. 5. vt vnā, vel alterā Pelagianæ versutiæ lineam monstraremus. Ille quidem hac nobili fidei Catholicæ professione iudices sibi fauentes reddidit: Iterum dico, quia hæc, & secundum ipsorum testimonium, non sunt mea, pro quibus, vt dixi, satisfactionem non debeo. Quæ verò mea esse confessus sum, hæc recta esse affirmo; Quæ autem dixi, non esse mea, secundum iudicium sanctæ Ecclesiæ reprobō, anathema dicens omni contravenienti, & contradicenti Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ doctrinæ; Ego enim in vnius substantiæ Trinitatem credo, & omnia secundum doctrinam Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, si quis verò alia ab hac sapit, anathema sit. Quæ sanè recti dogmatis protectione, vt Synodo videbatur, apertissima hanc absolutionem dolosè ab eadem impetravit: Nunc quoniam satisfactū est nobis pro persecutionibus præsentis Pelagij Monachi, qui quidem pijs doctrinæ consentit, contraria verò Ecclesiæ fidei reprobatur, & anathematizat, communionis Ecclesiasticæ eum esse, & Catholicæ confitemur. Apud Aug. lib. de gestis Pelagij cap. 19. & 20. Satis nervosè in hæc Pelagij præstigijs, quibus illucit Palestinis Episcopis, invehitur Augustinus lib. de pec. orig. cap. 16. Quando tibi, inquit, illa damnanda obijciebantur, non ea Catholici Episcopi sic intelligebant, ideo cum illa damnares, Catholicum te esse credebant. Propterea ergo, quod te illi sapere existimabant, absolvendum fuit, quod verò tu sapiebas, dam-

nandum fuit. Non ergo tu absolutus es, qui damnanda tenuisti, sed illud absolutum est, quod tenere debuisti. Vt autem tu absolutus putareris, creditus es sentire laudanda, cum te Indices non intelligerent, occultare damnanda. Et sanè adeo ambiguis verbis, subdolis sententijs, & aptis in speciem verborum restrictionibus vsus est Pelagius, vt Augustinus illius Synodi gesta recensens dixerit: Quod & nobis nempe decipi, forsitan contigisset, si cum eis in illo iudicio sedissemus. Illud autem in hac Synodo, quod summe Augustino gloriæ vertitur, notandum venit, vnius S. Patris epistolam ad Hilarium iterum Pelagio obiectam fuisse, quod ipse S. Doctor his verbis testatum reliquit lib. de pec. orig. cap. 10. Synodus dixit. Quoniam Sanctus Augustinus Episcopus adversus discipulos eius in Sicilia respondit Hilario ad subiecta capita scribens librum, in quo continentur: Posse hominem sine peccato esse, si velit &c. Ita Augustinus, licet longè in Africam procul à Palestina constitutus, Pelagium scriptis persequeretur, Sanctorum Patrum Concilijs arma in hæreticos procudebat, & absens gravissimarum difficultatum Iudex sententiam dabat, cum ad eius doctrinæ amussim Pelagianorum sententia exigeretur; Non epistolam ad Cresiphontem, nō Hieronymianos dialogos Patres hæretico obiecerunt, sed vnā Augustini epistolam, vt evidens sit, in Pelagiana causa plus vni Augustino, quàm ceteris Patribus tribuendum, de qua re alibi ex professo sermo redibit. At Pelagius, quò obiectæ Augustini ad Hilarium epistolæ vim declinaret, litteras ab Augustino ad se datas, quas

quarum exemplum supra datū est, protulit, ut ex earundem commercio, & se pluris Augustinum facere, seque vicissim plurimi fieri ab Augustino persuaderet, acervum etiam aliarum epistolarum, quas à pluribus Episcopis acceperat, in fidei sue testimonium legendas exhibuit. *Quid enim ei profunt, inquit August. tantæ eius laudes in epistolis Episcoporum, quas pro se commemorandas, vel etiā legēdas, vel etiā allegādas putavit?* lib. de gest. Pelag. cap. 25. Cæterū tantū abest, ut in hac Synodo absolutus fuerit Pelagius, ut potius suo semet ore damnavit, quod frequenter Pelagianis exprobat Augustinus, immò inter reliquos Patres, quorum testimonijs Pelagianorum dogma confutat, quatuordecim illos Diospoli congregatos recenseret, eosque nominat lib. 1. con. Jul. cap. 5. & 7. *Ac per hoc, inquiens cap. 5. Orientales vos iudices damnent, à quibus Pelagius damnari timens eos, qui sentiunt ista, damnavit, cum eis, quos damnavit, profecto damnandus, quia id, quod negavit ore, corde servavit.*

Hieronymus in epistola 24. inter Augustinianas scribit, Annianū quendam Diaconum in hoc concilio Pelagij partes acerrimè propugnasse, quinam verò ille fuerit, inter scriptores nō convenit, nos plura de illo dicemus cap. 17. Hunc quidem exitum habuit Synodus Diospolitana, in qua Pelagius Patribus fucum fecit; unde Hieronymus in laudata epistola *miserabilem Synodum eandem appellavit.* At Augustinus passim Episcopos illos excusat; audiatur cap. 21. de gestis Pelagij: *Neque hoc dicens iudicium*

arguo vel negligentiam, vel condivenantiam, vel quod ab eis longè abhorrere certissimum est, impiorum dogmatum conscientiam, sed eorum iudicio pro merito approbato, atque laudato, Pelagius tamen apud eos, quibus amplius, certiusque notus est, non mihi videtur esse purgatus. Plura etiam de his habet lib. 1. con. Jul. cap. 5. Sanctus proſper initio poematis contra Ingratos hæc de laudata Synodo canit.

————— non segnior inde Oriētis
Rectorum cura emicuit: captumque
nefandi

Dogmatis authorem conſtrixit lege benigna.

Commentum damnare suum, nisi corpore Christi.

Abiungi, & sancto mallet grege dissociari.

Lene quidem hoc, nimiumque malos tolerasse videtur.

Iudicium: Sed sancta fides examine in illo.

Vicit oborturam dirode semine prolem.

Proſpectum namque est, divino & munere cautum,

Ut licet instantem declinans bestia pœnam,

Perfidie secum sensus tenuisset eosdem,
Ipsa tamen proprium germen damnando necaret.

Ore malam extinguens sobolem, quam protulit ore.

Meminit huius Synodi Photius cod. LIV. Erravit verò Sethus Calvisius, scribens in sua chronologia ad annum 415. Pelagium in hac Synodo hæreseos convictum, ac poenitudine ductum eandem eiurasse, atque ad Catholicorum partes accessisse; etenim Hæresiarcha id, quod negavit ore, corde servavit; nam quod verbis eius anathematizatur, in litteris eius

eius invenitur. Verba sunt Augustini in laudato libro contra Julianum.

Hanc Synodum exeunte hoc anno celebratam fuisse ex Luciani Presbyteri epistola de inventione corporis S. Stephani aperte constat. Scribit enim feria VI. Tertio Nonas Decēbris consualatu Honorij X. Theodosij VI. Augg. sibi per somnium Protomartyris reliquias revelatas, iterumque feria sexta sequenti id sibi cōtigisse. Quod cum *inter-tia septimana eadem die, & hora accidisset*, Hierosolymam se contulit rem Iohanni Episcopo manifestaturus, à quo sepulchri locum quærere iussus fuit, quod cum invenisset, *statim, inquit, renunciavi Episcopo, cum esset in Lidda, quæ est Diospolis* Synodum agens, qui *assumpsit secum duos alios Episcopos Eleutherium de Sebaste, & Eleutherium de Hierico*, à quibus VII. Kal. Januarias Sacrae Stephani exuviae summa cum pompa aliò translatae sunt. Ex his colligitur, Synodum memoratam celebratam fuisse intra decimam octavam diem & vigesimam quintam Decembris. Quòd verò duo Eleutherij à Luciano memorantur, & vnus tantum Eleutherius nominetur inter Synodi Patres ab Augustino, & alter ab eodem Eutonium dicatur, alterutri codici errorem irrepsisse certum est. Orosius id temporis reditum in Africam ad Augustinū adornabat, qua occasione Avirus, qui Hierosolymæ contra Pelagium Orosio favorem præstiterat, per hunc ipsum eiusdem S. Martyris reliquiarum fragmenta ad Episcopum Bracatensem misit, ut ex eiusdem Aviti epistola patet, quam

Baronius suis annalibus inseruit. Mirum autem dictu, quanto mœrore perculsi sint Eros, & Lazarus, qui inanem operam se posuisse cognoscerent, Pelagio per dolum absoluto. Sed animum minimè despondentes litteras per eundē Orosium ad Africanos Episcopos miserè, quos Palæstinae Synodi gesta perdocebant

Interea Anno 416. Pelagius datis ad amicos litteris approbatam suam ipsius sententiam ab Episcopis Diospoli gloriabatur: *Quatuordecim, inquit, Episcoporum sententia definitio nostra comprobata est, qua diximus, posse hominem sine peccato esse, & Dei mandata facile custodire, si velit. Quæ sententia contradictionis os cōfusione perfudit, & omnem in malum conspirantem societatem ab invicem separavit.* Apud Aug. cap. 30. de gestis Pelagij. Illud autem in primis curavit, ne gesta eiusdem Synodi tam properè publicarentur, nevé Romam ad Innocentium transmitterentur. Quare Augustinus novas hasce Hæresiarchæ verlutias increpans: *Et tamen, inquit, epistola carnalis ventositatis, & elationis volat, & gestorum tarditate procurata celeritate præcedens in manus hominum prævolat.* Lib. de gest. Pel. cap. 30. Cum verò ab vno sibi Augustino timeret, cuius vim in quatuor contra se editis libris nimium expertus erat, brevissimum quidem suæ defensionis Synodo adprobatae exemplum per civem Hipponensem ad eundem Antistitem transmisit.

At Hæresiarcha illa victoria tumidus vniversum in Hieronymum amarulenti animi virus evomuit stylo, gladioque eundem persequutus. Quidam perditorum cuneus Hæresico

Anno
ccccvi.

tico impensius favens religiosos viros, ac fœminas, quarum curâ Hieronymus gerebat, aggressus Diaconum interemit, facibusque admotis Monasteria incendit. Hieronymus, ut ait Augustinus in fine libri de gestis Pelagij, vix in turrim munitiorem arrepta fuga vitæ consuluit. Ob hæc acriter negligentia; vel cōniventia Ioannes Hierosolymitanus ab Innocentio Pontifice reprehensus est; quæ cum laudatus Augustinus retulisset, expectandum, inquit, quid illic fratres nostri Episcopi de his tantis malis agendum existiment, quibus eos dissimulari posse quis credat? Sed & scriptis in Hieronymum idem infremuit, nam libros dialogorum à S. Doctore scriptos editis quatuor de libero arbitrio libellis confutare conatus fuit. Hos verò libros contra Hieronymi volumina à Pelagio editos fuisse ex Juliani verbis colligo, qui libro 4 oper. imperf. cap. 87. apud Augustinum hæc habet: *Verum illi operi à Catholico viro, Pelagio, qui pulsatus fuerat, obvium est. At nullum aliud opus à Pelagio postea scriptum fuisse, testis est S. Augustinus in lib. de grat. Christi à cap. 35. & seq. De his quoque libris scribit Innocentio idem Pelagius: Legant etiam recens meum opusculum, quod pro libero nuper arbitrio edere compulsi sumus, & agnoscent, quam iniquè nos negatione gratiæ iasamare gesserint.* Apud August. ibidem c. 41. Hos verò libros editos post Synodum Diospolitana, nempe hoc anno 416. testatur S. Augustinus hæc scribens lib. de pec. orig. cap. 14. *In eisdem quippe libris, & contra peccati ex Adam in parvulos transitum loquitur, & de gestis Palestine Synodi*

gloriatur, ubi eos, qui sic tenent, veraciter damnasse putatus est, & absolutionem suam fallendo furatus est. Sed novus ex Asia Pelagianus nos in Ciliciam vocat; interim Orosio Sancti Stephani reliquias ex Asia in Africam deferente, de quo paulò post iterum sermo redibit.

CAPVT IX.

Theodorus Episcopus Mopsuesteie pro Pelagio contra Hieronymi dialogos scribit. Eiusdem librorum fragmenta contra Augustinum pro originali peccato eliminando ex Codice MS. Vaticano referuntur.

NOVUM Pelagianum exhibeo, & cum quidem, cui ob sacrae, ac profanæ eruditionis copiam cæteri Pelagiani superbiorum ingeniorum fascies submittant, immò nec eadem cum illo die nominentur. Florebat tunc in Oriente Theodorus Episcopus, quæ universi illius ætatis Patres ob eximiam doctrinæ famam veluti oraculum suspiciebant, qui cum vivens acerrimè Pelagianos defenderit, ac mortuus graves postea turbas Ecclesiæ dederit, ut altero volumine dicturi sumus, paucis hic nobis describendus venit, cum præsertim Baronius, Jansenius, Volsius, Usserius, & alij, qui Pelagianarum rerum historiam diligentissimè concinaverunt, insignem hunc Pelagianum non cognoverunt, quodve magis mirum videtur, nec ipse Photius rei totius scriptor id observaverit. Patria illi fuit Antiochia; etenim in Synodo Mopsuestena anno 550. iussu Justiniani Imperatoris cele-

celebrata, ut refertur collat. 5. Synodi V. cum seniores quique interrogarentur, num Theodori Episcopi nomen sacris dipthychis insertum quandoque legissent, respondit Anatholius principalis: *Theodorum veterem Antiochenum nostræ civitatis Episcopum nescio in sacris diptychis recitari.* Unà cum Ioanne Chrysostomo Libanij celeberrimi apud Antiochenos sophistæ, atque Andragathij Philosophi auditor fuit. Dein forenses causas aggressus verba clientibus vendidit, ac tribunali bus inservivit. Cum verò Chrysostomus foro relicto monachum induisset, hoc ipsum Theodoro supra cæteros amicissimò persuasit. *Erat Theodorus*, inquit Sozemenus lib. 8. cap. 2. *& sacrorum librorum, & aliarum disciplinarum, Rhetorum, ac Philosophorum sufficienter gnarus, & initio quidem, ubi incidisset in divinas leges, & cum sacris viris conversaretur, illud vitæ genus approbavit, & urbicam conversationem damnavit.* Verùm paulò post monasticæ disciplinæ pertæsus urbem, ac forum repetijt, & solitariae vitæ osor nuptias apparavit. At Ioannes Chrysostomus his probè cognitis epistolam ad Theodorum misit, *& phrasi, & sensibus diviniorē, quàm mens humana capere queat, qua ille lecta resipuit, ac rursus relictis facultatibus, & abdicatis nuptijs, consilijs Ioannis acquiescendo servatus est, & ad philosophicam vitam reversus.* Verba sunt laudati Sozemeni. His similia recitat etiam Socrates lib. 6. cap. 3. Qui narrant Theodorum ad meliorem frugem reversum à Carterio, ac Diodorò Magistris sacrarum litterarum scientiam breviter ita assecutum, ut

universos in sui admirationem traxerit.

Diodorus interim ad Tarsensem Ecclesiam in Cilicia evectus fuit, qui anno 381. Synodum Constantinopolitanam subscripsit, itēque Antiochenam sub Meletio, ut patet ex litteris Damasi ab Holstenio collectis, & ab Eminentissimo Francisco Barberino sacre eruditionis studiosissimo Principe publicatis. Mortuo Olympio Episcopo Mopsuestiæ, qui unà cum Diodorò Concilio laudato apud regiam urbem interfuit, Theodorus Antiochenus illius vbis sacris præpositus fuit, seditque quartus à Protogene eiusdem sedis Episcopo. Mopsuestia celebris urbs erat in secunda Cilicia, vatis domicilium Mopsi ex Ammiano Marcellino lib. 19. ubi inter tres illius provinciæ urbes insigniores eandem nominavit. Plinius lib. 5. cap. 27. describens Ciliciæ oppida ait: *Mopsos liberum Pyramo impositum.* Procopius etiam lib. 5. de ædificijs Iustiniani Mopsuestiam Pyramo allui scribit. Straboni lib. 15. dicitur *Mopsouestia quasi lares Mopsi dices*, inseruit latino textui interpres Casaubonus, *estia* enim lares significat. S. Hieronymus in epitaphio Nepotiani cū Plinio Mopsū appellavit, loquens enim de morte Constantij Imperatoris Ariani ait: *In Mopsi viculo moriens magno dolore hosti reliquit imperium.* Erat hic viculus in agro Mopsuesteno aquis vndique scatulentibus irriguus ad radices Tauri mōtis, unde Mopsicrinæ, vel Mopsicrenæ nomen loco impositum, ut videre est in Chronicis Hieronymi, & Idatij ad Consulatum Tauri, &
Flo-

Florentij. Socrates in fine lib. 2. & Sozomenus lib. 5. cap. 1. scribunt Constantium obiisse *ad fontes Mopsi*, nam Græci fontes *Krèinas* appellant. Chronicon Alexandrinum ait: *Constantius initio IV. Indictionis denunciatis sibi Juliani Cæsaris insidijs concitus à Tarso Ciliciæ ad Mopsi fontes veniens &c. moritur.* Eusebius anno DCCCXXXV. edit. Scaligeri in Chronico ait: *Mopsus regnavit in Cilicia, à quo Mopsicrene, & Mopsisistia, ut planè distincta veluti loca recenseat, quæ miramur Henricum Valesium in notis ad lib. 21. Ammiani non observasse. Pelagius II.*

Papa Mopsuestiam *ignobilem locum* nuncupavit in epist. 3. ad Episcopos Histriæ, verba damus in dissert. hist. de Synodo V. cap. 11. quæ quidem intelligenda sunt facta comparatione cum nobilissimis vrbibus; nam Ammianus post Tarsum, & Anazarbum vtriusque Ciliciæ Metropoles eandem nominat, neque alias Ciliciæ vrbes inferiores commemorat. Antoninus Pius Imperator eiusdem vrbis privilegia nova adprobatione rata habuit, quæ & Hadrianæ cognomen sortita est, ut ex hac inscriptione apparet.

IMP. CAESARI. DIVI. HADRIANI. FILIO.
DIVI. TRAIANI. PARTHICI. NEPOTI. DIVI.
NERVAE. PRONEPOTI. T. AELIO. HADRIANO.
ANTONINO. AVG. PIO. PONTIFICI. MAXIMO.
TRIB. POT. III. COS. III. P. P. BENEFICO. AC
SERVATORI HADRIANAE MOPSVESTIAE CILICIAE
SACRAE. LIBERAE. INVIOLOATAE. SVIS.
LEGIBVS. VIVENTIS. P. R. AMICITIA. ET SOCIETATE CONIVNCTAE.
QVOD. DIVINA. IPSE. IN. IVRE. DICENDO. CLEMENTIA SIT VSVS.
NEC NON. VETERA. EIDEM. CIVITATI. IVRA.
FIRMA. RATA. QVE. ESSE. VOLVERIT.
S. P. Q. R. D. D.

Recitat hanc inscriptionem magnus Romanæ antiquitatis instaurator Onuphrius noster Veronensis in comment. fastorum ad annum Urbis DCCCXCIII. Initio Synodi Mopsuestenæ anno 550. iussu Justiniani celebratæ dicitur: *In Mopsuestia colonia Christianissima.* Ex his ergo nobilitas illius vrbis intelligitur. Tempore etiam Plinij erat libera Civitas, uti proximè notavimus. Cleri verò, ac civium nobilitas colligitur ex laudata Synodo, quæ collationi 5. Synodi V. inseritur,

ibi enim nominantur cives Comites Palatini, &c. Ex quibus iterum Mopsuestiam à Mopsucrene distinctam esse apparet, illa enim nobilis fuit Romanorum colonia, hæc vero viculus in agro Mopsuesteno. Huius igitur vrbis, quæ post duas vtriusque Ciliciæ Metropoles cæteras Provinciæ civitates, & antiquitate, & nobilitate superabat, Ecclesia Theodoro Antiocheno tradita fuit. Contigit eiusdem Episcopatus propè annum 391. Nam Theodoretus Mopsuesteni eximius Encomistes scri-

scribit, mortuus est eodem ferè tempore Theodorus Patriarcham Antiochenum, & Theodorum Mopsuestenum, &que cum vtriusque vitæ termino historiæ quoque suæ finem imponere, ibi verò tradit Theodorum triginta sex annos Ecclesiam illam rexisse, quare cum Theodorus obierit anno 427. vt lib. 2. cap. 3. ostendemus, si per triginta sex annos retrocedamus, statuentur initia Theodori Episcopi circa annum 391. In Synodo C. P. sub Nectario Arcadio III. & Honorio II. Conss. anno 394. in causa Bostrenæ Ecclesiæ in Arabia sedit cum alijs Episcopis Theodorus Mopsuestenus, vt ex actis synodalibus apud Balsamonem pag. 761. edit. Parisiensis colligitur.

Theodorus innumera penè volumina exaravit, omnesque hæreses acerrimè vellicavit, *adversus Ariannum, & Eunomianum dogma quasi in acie dimicans, necnon latrocinium Apollinis compefcens*, describitur à Theodoro in calce Ecclesiasticæ historiæ, Origenis etiam paradoxa eundem confutasse, in fine sui breviarij Liberatus testatum reliquit. Cæterum dum plus iusto ingenio indulget, & antiquiores semitas fastidians novam viam sternere tentat, in absurdissimos errores lapsus hæresum magister evasit, etenim & Pelagianis, & Nestorianis nova dogmata procudit; de Nestorianis inferius id nobis ostenderetur, de Pelagianis hoc modò probandum est. Primum, ac veluti capitale Pelagianorum dogma fuit, Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, erat moriturus, hoc enim hæreticorum assertum à S. Augustino inter

paradoxa Pelagiana priori loco refertur epist. 106. & in Synodo Africana primo iudem loco damnatur, vt cap. 13. constabit. Porro hunc errorem primus per ea tempora docuit Theodorus, dein Rufinus, ac postremò Pelagius, socijque, horum testis venit Marius Mercator, qui Pelagio ipsi, ac Juliano convixit; extat eiusdem libelus contra Julianum M. S. in Bibliotheca Vaticana inter volumina Palatina Num. 234. quem commonitorium idem nominat, ac Pintæ presbytero nuncupat vbi pag. 3. hæc scribit. *Quæstio contra Catholicam fidem apud nonnullos Syrorum, & præcipuè in Cilicia à Theodoro quondam Episcopo oppidi Mopsuesteni iam dudum mota nunc vsque penes paucos eorum admodum proditur, nec ea palam profertur, sed ab ipsis, qui de ea fornicantur, velut Catholicis intra Ecclesias interim retinetur; Progenitores videlicet humani generis Adam, & Evam mortales à Deo creatos, nec ququam posterorum sua prævaricatione transgressos læsisse, sed sibi tantum nocuisse, se mandati reos apud Deum fecisse, alterum penitus nullum. Hinc ineptam, & non minus inimicam rectæ fidei quæstionem sub sanctæ recordationis Anastasio Romanæ Ecclesiæ Summo Pontifice Rufinus quondam natione Syrus Romæ primus invexit, & vt erat argutus se quidem ab eius invidia muniens per se proferre non ausus Pelagium gente Britannum Monachum decepit, eumque ad prædictam apprimè imbuit, atque instituit impiam vanitatem &c.* Ex quibus patet Theodorum Pelagianorum magistrum fuisse, vnde factum est vt Pelagius contra Hieronymum, & Julianus contra Augustinum ab eodem suppetias

rias tulerint, vnumque habuerint in Occidente damnati Patronum in Oriente, vt ex ijs, quæ nobis postea describentur, apparebit. Hic Mercator, cuius testimonium laudauimus, ab Augustino nominatur in libro de octo quæstionibus ad Dulcitium in solutione quæstionis tertiæ, vbi ait: *De illis autem, qui rapiuntur in nubibus in quadam epistola, quam scripsi ad filium meum nomine Mercatorem, quæ incipit, proculdubio notissimum vobis, cum me consulisset de quibusdam quæstionibus Pelagianorum, qui negant mortem esse peccato retributam &c.* Possidius in indice scriptorum Augustinensium contra Pelagianos eiusdem epistolæ mentionem facit, sed Mercatorem Episcopum nominat: *Ad Mercatorem Episcopum contra eosdem vna.* At anno 419. cum S. Augustinus scripsit librum illum ad Dulcitium, Mercator non dum erat Episcopus, neque enim filium, sed fratrem eundem nuncupasset; Constat autem ex laudato Augustini testimonio hunc Mercatorem esse eundem, cuius commonitorium contra Julianum adduxi, nam ibidem memoratam tantum quæstionem contra hæreticum agitat, nempe sit ne Adam mortalis factus? de qua Sancti Doctorem consuluit. Hæc libuit adnotare, quia huius Mercatoris testimonio non semel vtemur, nostraq; commentaria secretiora, atque hucusque ignota inde nonnulla deprement. Harum quidem rerum notitiam debeo eximæ, ac singulari eruditioni Eminētissimi Cardinalis Bonæ, qui cum Romæ essem, libellos Marij Mercatoris mihi prorsus incognitos patefecit, legendosque

iussit, quos etiam exscriptos, ac in Galliam abs se missos, affirmavit, quæ hic inferere libuit, quod ingenui sit fateri, per quos profecerim.

Pelagiani cum se à Hieronymo & Augustino aduersarijs scriptis vellicari cognovissent, Theodori Mopsuesteni patrocinium implorant, ad quem etiam Hieronymi dialogos recens quidem publicatos detulere; Ille scientia tumidus, quod solus sapere videretur, aliorum ingenia despiciens sua tantum probabat, quare contra tres Hieronymi libros satis iustum volumen in quinque libros digestum procudit sub hoc titulo, *Contra asserentes peccare homines natura, non voluntate.* Hi Theodori libri Photij ætate supererant, cuius verba ex eiusdem bibliotheca codice 177. huc referre non pigeat, quod rem nemini hucusque observatam, nec ipsimet Photio scribenti notam aperiant, nullus enim hucusque sciuit dialogos Hieronymi impugnatos fuisse à Theodoro Mopsuesteno: Verba Phoci sunt: *Lectum est opus Theodori Antiocheni, qui Mopsuestenus ille Episcopus est, vt ex eius quibusdam epistolis colligimus, hoc titulo: Contra asserentes peccare homines natura, non voluntate; Ea disputatio quinque libris absolvitur, quos aduersus Occidentales hac labe infectos scripsit; Inde enim oriundum hæresis huius auctorem in Orientis modè regionibus versari, librosque de recenti à se excogitata hæresi compositos ad populares suos in partem transmittere narrat, vt iam ibi multos per hæc artem in suam*

„ pertraxerit sententiam, integralq;
 „ adeo Ecclesias absurdis illis im-
 „ buerit opinionibus. Haram verò
 „ illorum librorum Auctorem, sive
 „ nomine, sive cognomine incer-
 „ tum, appellat. Hunc etiam quin-
 „ tum evangelium confinxisse, il-
 „ ludque se in Eusebij Palæstini bi-
 „ bliothecis reperisse ait; reiecta præ-
 „ terea divini, ac veteris testamenti
 „ versione, quam Septuaginta inter-
 „ pretes simul convenientes edide-
 „ runt, ut & Symmachi, & Aquilæ,
 „ aliorumque interpretatione pro-
 „ priam quandam suam, novamque
 „ conficere ausum, cum neque He-
 „ braicæ linguæ, ut illi à puero as-
 „ suevisset, neque mentem S. Scrip-
 „ turæ didicisset, Hebræis tantum-
 „ modo quibusdam abiectæ fortis
 „ in disciplinam se tradidisse, atque
 „ hinc propriam sibi editionē scri-
 „ bere aggressum.) Hæc ille. Certè
 hic Hieronymum describi nemo nō
 videat. Erat ille Dalmata; & ex Oc-
 cidente, in Oriente sedem locarat,
 ac latino sermone apud Græcos li-
 bros dialogorum exaraverat. Cum
 verò reperti in Cæsarensi apud Pa-
 læstinam Eusebij bibliotheca quinti
 evangelij illum arguit, libros dialo-
 gorum notat, in quibus Hierony-
 mus illius evangelij quinti mentio-
 nē habet, quod itidem à Juliano Pe-
 lagiano Episcopo eidem crimini da-
 tum est in opere imperfecto Augu-
 stini lib. 4. c. 87. *Qua fiducia, inquit,*
tu cum Hieronymi scripta collaudes,
dicas in Christo non fuisse peccatum,
cum ille in dialogo illo, quem sub nomi-
ne Attici, & Critobuli mira, & ut ta-
lem fidem decebat, venustate composuit,
etiam quinti evangelij, quod à se trās-
latum dicit, testimonio nititur ostendere,
 Card. de Noris, Vind. Aug.

Christum non solum naturale, verum
 etiam voluntarium habuisse peccatum,
 propter quod se cognoverit Ioannis bap-
 tismate diluendum? Sed mera hæc fuit
 Pelagianorum calumnia, ut patet ex
 Hieronymi libro dialogorum tertio
 initio ferè hæc scribentis. *In evange-*
lio iuxta Hebræos, quod Chaldaico qui-
dem, Syroque sermone, sed Hebraicis
litteris scriptum est, quo utuntur vsque
hodie Nazaræni, secundum Apostolos,
sive ut plerique autumant, iuxta Mat-
thæum, quod & in Cæsarensi habetur
bibliotheca, narrat historia; Ecce Ma-
ter Domini, & fratres eius dicebant ei,
Ioannes Baptista baptizat in remissio-
nem peccatorum, eamus; & baptizemur
ab eo; Dixit autem eis; Quid peccavi, ut
vadam, & baptizer ab eo? Nisi fortè
hoc ipsum quod dixi, ignorantia est.
 Huius evangelij Nazarænorum me-
 minit alibi S. Doctor, præcipuè lib.
 4. comment. in Matth. in cap. 23.
In Evangelio, inquit, quo utuntur Na-
zaræni pro filio Barachæ filiam Ioiadæ
reperimus scriptum, quam Hieronymi
sententiam habes in Breviario Ro-
mano in tertia lectione ultimi no-
cturni in festo S. Stephani Proto-
martyris. Cæterum mentitur Julia-
nus, dum quintum illud Evangelium
à Hieronymo translatum dicit, neq;
Theodorus id vitio vertere debuit.
 Hieronymo, qui quintum illud
 evangelium non approbavit, sed
 illius se vsum testimonio dicit,
 quò Pelagianorum dogma de im-
 peccantia etiam à Nazaræna Eccle-
 sia damnatum fuisse ostenderet;
 addit enim: *Quibus testimonijs, si*
non vteris ad auctoritatem, vtere sa-
ltem ad antiquitatem, quid omnes
Ecclesiastici viri senserint. Denique
 cum novam Scripturæ sacræ trans-
 latio-

lationem carpit, iterum Hieronymum designat, ille enim post Septuaginta Interpretes, post Symmachum, & Aquilam Damaso Pontifice iubente verus testamētum Græcæ fidei reddidit probata modo Ecclesiæ interpretatione. Horum tamen calumnias repellit S. Doctor non vno loco, præsertim in apologia secunda contra Rufinum; Illa notanda sunt: *Quod si apud Græcos post septuaginta editionem, iam Christi evangelio coruscante, Iudeus Aquila, & Symmachus & Theodotion Iudæizantes heretici sunt recepti, qui multa mysteria Salvatoris subdola interpretatione cœlarunt, & tamen in hexaplis habentur apud Ecclesias, & explanantur ab Ecclesiasticis Viris, quanto magis ego Christianus de parentibus Christianis natus, & vexillum crucis in mea fronte portans, cuius studium fuit omnia repetere, depravata corrigere, & sacramenta Ecclesiæ puro, & fidei aperire sermone, vel à fastidiosis, vel à malignis lectoribus non debeo reprobari?* Ex his patet Theodorum contra Dialogorum libros scripsisse, & in vno Hieronymo omnium Catholicorum sententiam impugnasse, quod mox etiā fiet manifestū; Harā verò illū ignominia causa agnominauit, quod aras Græcè maledictionem sonat, quo nomine hostē compellādo, Pelagio, locijsq; Hieronymi hostibus serviliter assentatus est.

Porrò quo evidens fiat, Theodorum Mopsuestenum purum, purum Pelagianum fuisse, referam, quæ ex eiusdem libris recitat Photius
 “ (Sectæ verò illius, inquit, summa
 “ capita hæc ferè sunt: Homines na-
 “ tura, non voluntate peccare; Na-
 “ tura, inquam, non ea, qua præ-

ditus ab initio, conditusque est
 “ Adam (illam enim bonā, & boni
 “ Dei opus asserunt) sed ea, quā post
 “ peccatum adeptus sit, quando per
 “ prævaricationem, atque peccatū
 “ malam pro bona, mortalemque
 “ pro immortali commutavit. Hæc
 “ quippe ratione natura quoq; im-
 “ probos effectus, qui ante, natura
 “ boni fuissent, in natura iam, &
 “ non in voluntate peccatum sibi
 “ acquisivisse. Alterum deinde ca-
 “ put ex illo deductum; Infantes ta-
 “ met si recens natos peccati immu-
 “ nes non esse, cum ob Adæ præva-
 “ ricationem natura in peccatis cō-
 “ stituta ad omnes eius posteros pec-
 “ catrix, ut ipsi loquuntur, natura
 “ propagetur. Adferre autem ipsos,
 “ & illud ait: *Ecce in iniquitatibus cō-* Psal. 50.
 “ *ceptus sum*, & si quæ sunt generis
 “ eiusdem. Sanctū ad hæc baptisma,
 “ sacriq; corporis communionē in
 “ peccatorū remissionē; quin etiam
 “ ipsis infantibus allata hæc præbere
 “ ad propriæ opinionis confirmatio-
 “ nem) Vides Theodorū palā negare
 pueros infectos peccato nasci, pro
 quo tollendo illis sacrum baptisma
 impertiatur; Impugnare celebrem il-
 lam humanæ naturæ consideratio-
 nem integræ ante peccatum, & im-
 mortalis, lapsæ verò, & mortalis
 post culpam. Addit Hieronymum
 cum asseclis docere: *Ne Christum*
quidem Deum, adsumpta nimirum pec-
catis infecta natura, sceleris purum
esse, subiungens. Non verè hos & na-
tura, sed figura dumtaxat humanam
ipsi naturam attribuere. Mera hæc Pe-
 lagianorum calumnia, qua Catholi-
 cos onerabant, quam procul ab
 Ecclesiæ sensu arceret S. Augustinus
 palsim in libris operis imperfe-

Et contra Julianum; Quod autem Catholici ex Apostolo dicebant; Verbum venisse ad nos non in carne peccati, sed in similitudinem carnis peccati, neque enim naturam originali labe infectam assumpsit, inde illa de nostris portenta finge-
bant. Alium etiam nostris errorem imponit: *Matrimonium, vel certe congregandi cupiditatem, & seminis missionem, omniaque similia, quibus successione genus hominum propagatur, perverse naturæ opera esse asserunt, in quam quidem per peccatum lapsus Adam, naturæ mox vitio malorum omnium examen in se suscepit. Hæc sectariorum dogmata sunt. Hæc quoque famosa est calumnia Augustino, & Orthodoxis omnibus à Pelagianis importata, cuius repellendæ gratia S. Doctor vnum, & postea alterum librum de nuptijs, & concupiscētia inscriptos emittere coactus est, probans matrimonium, ac nuptias, semen, cæteraq; instrumēta generationi inservientia bona esse, sed malam esse concupiscentiam, sine qua humana generatio non fit. Unde lib. 2. cap. 5. de nuptijs, & concupiscentia S. Pater interroganti Juliano (vtrum diversitatem sexuum dicamus ad Diabolum pertinere? an commixtionem? an ipsam fecunditatem?) hæc reponit. Respondemus itaque nihil horum, quia & diversitas sexuum pertinet ad vasa gignentium, & utriusque commixtio ad seminationem pertinet filiorum, & ipsa fecunditas ad benedictionem pertinet nuptiarum. Hæc autem omnia ex Deo; sed iste in his omnibus noluit nominare concupiscentiam carnis, quæ non est à Patre &c. Hæc autem Theodorum Pelagianum publicant; ubi etiam*

ex Photio docet: Iam inde ab initio quidem formatum esse mortalem Adam, sed Deum, ut scilicet peccatum odissimus, ita tantum simulasse, quasi pro peccato pœne loco mors imposita fuerit. Et hoc tanè capitale Pelagij dogma exitit: Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, mortuus fuisset. Quod in Palæstina Synodo ne damnaretur, ipse damnavit, uti sexcenties Pelagianis Augustinus exprobat. Photius, qui cætera non animadvertit, & eam, quam Theodorus describit, in Occidente hæresim fuisse arbitratus est, illam tamen Theodori assertionem de naturali Adam conditione mortali rejicit, ac detestatur P. Lupus in veterum lectione summa cum laude versatus, in dissertatione de Synodo Ephesina cap. 1. codicem Theodori à Photio productam putat à quodam incerti nominis Pelagiano elucubratum, & ex illo, ait, Theodorus, adeoque & Nestorius didicerunt Pelagianizare. Labitur vir eruditus, nam liber ille, cuius excerpta refert Photius, ab ipsomet Theodoro scriptus fuit, neque ex illo Theodorus didicit Pelagianizare, sed in eodem idemmet pessimè Pelagianizavit, quod ex Photio, & ex proximè dicendis certissimum est. Eidem tamen Lupo laudi detur, quòd primus Theodorum Pelagianum publicavit.

Hæc quidem scripseram, cum in quædam memoratorū Theodori voluminum fragmenta incidi ad verbum mihi hic prorsus inferenda. Cum Romæ Reverendissimus Pater Laurentius Brancatus eximius nostræ ætatis Theologus, Scoticæ Academiæ ob præclara, ac cedito dig-

na volumina edita præsidium ac decus, idemque Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus præ singulari, qua litterarum studiosos fovet humanitate, insigniores quosdam laudatæ Bibliothecæ codices evolvendi potestatem mihi fecisset, hos interlegi volumen Palatinum MS. Numero 234. cui Commonitoria Marij Mercatoris ab Eminentissimo Bona mihi indicata inserta sunt, quod cum curiosius perscrutarer, Theodori quæ iam fragmenta fol. 89. inveni, eiusdem dubio procul Mercatoris industria excerpta, ac Latio donata, quæ cum Theodori adversus peccati originalis affectionem argumenta contineant, libuit hic eadem subnectere, & quidem mendis plurimis expurgata.

Constat, inquit Mercator, hunc Theodoretum per hæc, quæ scripta sunt, cum Nestorio, ac Theodoro iure damnari, cuius autem per filie sit etiam præfatus Theodorus, ex scriptis eius, quæ de Græcis transtulimus, alprobemus. THEODORI MOPSVESTENI EPISCOPI de secundo codice lib. 4. folio decimo contra S. Augustinum defendentem originale peccatum, & Adam per transgressionem mortalem factum Catholicè differentem.

Tantis extantibus, quæ demon-
 "strent, Adam sic ex terra forma-
 "tum, ut mortalis prorsus existeret,
 "erga cibum proprium voluit occupa-
 "re sermonem, nec exinde volens ad-
 "vertere veritatem, pro dogmate ve-
 "ro seductorio ex mendacio admi-
 "natione iungens, non ait, mortales
 Gen. 2. "eritis, sed *morte moriemini*, prorsus
 "existentibus natura mortalibus
 "inferre mortis experientiam com-
 "minatus, quam etiam iuxta morem

"propriæ benignitatis ad effectum
 "perducere distulit. Sicutque cum
 "dicit: *Qui effuderit hominis sangui-* Gen. 6.
 "nem, sanguis eius pro eo fundetur,
 "non hoc dicit, quia qui occiderit
 "hominem, erit mortalis, sed quia
 "dignus est, huiusmodi morte dam-
 "nari, sicut impresentiarum dixit,
 "morte moriemini, non quod tunc
 "mortales fierent, sed quod digni
 "essent, qui mortis sententiam per
 "transgressionem referrent. Sed &
 "divinam sententiam, quam post
 "peccatum Deus Adæ inferre vide-
 "tur, adverte, sic enim dicit: *Quia* Gen. 3.
 "audisti vocem uxoris tue, & comedisti
 "de ligno, de quo præceperam tibi, de
 "hoc solo non comedere, ex eo comedisti,
 "maledicta terra in operibus tuis, in tri-
 "stia comedes eam omnibus diebus vi-
 "tæ tue, spinas, & tribulos proferet
 "tibi, & comedes fœnum agri, & in su-
 "dore vultus tui comedes panem tuum,
 "donec revertaris in terram. Homo au-
 "tē per hæc omnia natus est, quod
 "verum mox ambitum habiturus
 "esset, cum labore deinceps fructus
 "de terra sumpturus, quibus aleretur,
 "atque subsisteret, nequaquam habens
 "ut pridē tantam propositā largi-
 "tatem, quāta ex paradisi copia fruc-
 "tatur. Non enim operari terram
 "pro supplicio dedit Deus, quasi ex
 "immortali natura in mortalitatem
 "homines transferens, quandoquidem
 "deus & paradysum ei ut operaretur,
 "& custodiret indixit, pro tanta ve-
 "rō pristina largitate, & voluptate
 "paradisi ærumnosā eius fore susten-
 "tationem de terræ fructibus commi-
 "natur. Nam prorsus ita mortalis
 "factus, & tunc paradisi fructibus
 "indigebat, sicut nunc terræ fructus
 "inquiris, & pro supplicio pristinis
 "fraus-

“ fraudatus delicijs hac ærumnosif-
 “ sima, laboriosissimaque conver-
 “ satione mulctatur. Undè ad po-
 “ stemum consequenter adiecit:
Ibidem “ *Quia terra es, & reverteris in terrā.*

“ Hæc etiam mortalitatem naturæ
 “ significant. Non enim immortalī,
 “ & tunc primū incipienti sententiā
 “ mortis excipere, sicut sapientissi-
 “ mi defensores peccati originalis,
 “ immò porius patres peccati mira-
 “ biles adseverāt, vocabulū huic te-
 “ rræ imposuit, sed ut ab exordio na-
 “ turaliter effecto mortali appella-
 “ tionē hanc cōgruere iudicavit di-
 “ vina scriptura, hoc de hominibus
 “ vocabulum ad ostensionē corrup-
 “ tibilis eorū naturæ sæpius assumēs:

Pf. 102. Nā recordatus est, inquit, quia pulvis
 sumus. Homo sicut fœnum dies eius, &
 sicut flos agri ita florebit, quia spiritus
 pertransibit in eo, & non erit amplius
 locus eius. Vult autē dicere, quòd co-
 “ ruptibiles, & resolutibiles omnes
 “ sumus in modū fœni parū perflo-
 “ rentis, pereuntisq; post paululum.
 “ Nam ad breve quidem tempus, ut
 “ iam diximus, ad non existendum
 “ deinceps omnimodè pervenimus,
 “ sicut & Abraham, *Ego sum*, inquit,

Gen. 28. “ *terra & cinis*, pro eo ac si diceret,
 “ nō sum dignus, cum Deo collo-
 “ qui homo factus è terra, & omni-
 “ modis hoc futurus. Magis ergo
 “ dicere debuit, quia terra eris, &
 “ in terram reverteris, siquidem
 “ tunc primū fieret natura mortalis.

Eiusdem Theodori ex II. Codice libro
 “ *III. ante quatuor folia finis libri.*

“ Sed nihil horum perspicere po-
 “ tuit mirabilis peccati originalis
 “ assertor, quippe qui in divinis

“ Scripturis nequaquam fuerit exer-
 “ citatus, nec ab infantia iuxta B.
 “ Pauli vocē sacras didicerit litte-
 “ ras, sed sive de Scripturæ sensibus,
 “ sive de dogmate læpè declamans
 “ multa frequenter inepta propo-
 “ suit, cōtraria videlicet ipsis Scrip-
 “ turæ dogmatibus, quæ plurimis
 “ impudenter exprompsit. Nam po-
 “ tentiæ metus nullum contra sine-
 “ bat effari, sed tantum modò taciti,
 “ qui divinarum Scripturarum hæ-
 “ bebant notitiam detrahebāt. No-
 “ vissimè verò in hanc dogmatis
 “ recidit novitatem, qua diceret,
 “ quòd ira, atq; furore Deus Adam
 “ mortalem esse præceperit, & prop-
 “ ter eius vnum delictū cūctos nec
 “ dum natos homines morte mul-
 “ ctaverit. Sic autem disputans non
 “ veretur, nec confunditur, ea sen-
 “ tire de Deo, quæ nec de homini-
 “ bus sanū sapientibus, & aliquā iu-
 “ stitiæ curam gerentibus vnquam
 “ quis æstimeret. Sed nec illius divi-
 “ næ vocis recordatus est, quòd nō
 “ diceretur ulterius ista parabola in
 “ Israel: *Patres manducaverunt vnam*

“ *acerbam, & filiorum dentes obstupe-*
 “ *cunt? quia hæc dicit Adonai Dominus*
 “ *dentes eorum, qui manducaverant*
 “ *vnam acerbam, obstupescunt.* Osten-
 “ dens per hæc, quòd alterum pro
 “ altero iuxta quorundam errorem
 “ Deus omninò nō puniat, sed vnus
 “ quisque pro delictis suis redditu-
 “ rus est rationem. His consonans
 “ Beatus quoque Paulus ad h. c. titi:
 “ 1 Deus, inquit, qui reddit unicui-
 “ que secundum opera sua; 2 & vnus-
 “ quisque nostrum onus suum porta-
 “ bit; & 3 tu qui indicas fratrem
 “ tuum, aut tu quare spernis fra-
 “ trem tuū, omnes enim adstabimus ante

Ezech.
 18.

1
 Rom. 2.
 2
 Galat. 6.
 3
 Rom. 14.

"tribunal Christi. Sed vir mirabilis
 "propter vnum peccatū Adę Deū
 "tanto furore cōmotum arbitratus
 "est, vt vellet illū atrocissimę pœnę
 "subdere, & ad vnīversos omnes
 "posterorū eius parē sententiam pro-
 "mulgare, inter quos quanti iusti
 "fuerint, non facilē numerare quis
 "poterit. Ex quibus cum maximē
 "considerare cōvenerat, quōd val-
 "dē videretur incongruum, Noe,
 "Abraham, David, Moysē, & reli-
 "quos innumerabiles iustos obno-
 "xios pœnę redditos ob vnius deli-
 "ctum, & vnum, atq; ex gustu ar-
 "boris adprobatum, & quōd sic vl-
 "tra modum iustitię irā suam Deus
 "extenderit, ita vt posterorū vir-
 "tutes cūctas abijceret, eosq; prop-
 "ter vnius peccatum Adę tāto sup-
 "plicio manciparet. Nam & si nihil
 "aliud, saltem de Abel mente per-
 "pendens cōvenerit estimare de-
 "buerat, qui primus iustus existens,
 "primus est mortuus. Et si quidem
 "mortem Deus ad pēnam statuerat
 "hominum, quomōdō non imple-
 "tatis erat extremæ, vivere quidem
 "eum, qui fuit causa peccati, vive-
 "re etiam cum illo & Evam malitię
 "repertricē (prætermitto autē Dia-
 "bolum in immortalitate hactenus
 "perdurantem) primum verō iustū,
 "repertoremque virtutis, primum-
 "que divini cultus curam gerentem
 "ante omnes pœna peccantium
 "fuisse percussū. Oportebat au-
 "tem sapientissimū virum & de
 "Henoch, qui non est mortuus, di-
 "ligenter expendere; non enim tā-
 "ta virtute, vel pietate præditus
 "fuit, vt melior omnibus existeret,
 "Moysē dico, & Prophetis, Apo-
 "stolisque, & reliquis omnibus, de

"quibus ait beatissimus Paulus, qui-
 "bus dignus non erat mundus, ita vt
 "illis mortuis ipse solus sine mortis
 "experiētia perduraret. Sed iam ab
 "initio Deus hoc habuit apud se de-
 "finitum, vt primū quidem mor-
 "tales fierēt, postmodum verō im-
 "mortalitate gauderent, sic ad vti-
 "litatem nostram fieri ipse dispo-
 "nēs. Et post paululum. Manifestius,
 "inquit, hæc eadem Deus ostendit,
 "cum transfert Henoch, & immor-
 "talem facit. Nam si per peccatum
 "causa supplicij Deus intulit mortē
 "nec olim definitum hoc habuit,
 "apud se ineffabiliter pro nobis iux-
 "ta propriā sententiam cūcta dis-
 "pensans, nequaquā Henoch quidē
 "immortalis existeret, Dominus au-
 "tē Christus ad mortis experiētiā
 "perveniret. Et post paululū. Idcirco,
 "inquit, Dominus auctor omnium
 "bonorum hominibus factus est, vt
 "sicut Adā primi, & mortalis status
 "extitit inchoator, & ipse secundū,
 "& immortalis status initiator exi-
 "stens primitus Adę prioris natura-
 "lia custodiret, dum nascitur ex
 "muliere, dum pannis involvitur,
 "& paulatim ætatis incrementa sor-
 "titur, Lucas enim inquit: Proficie-
 "bat ætate, & sapientia coram Deo,
 "& hominibus, dum circumcisio-
 "nem suscipit, dum iuxta legalem
 "consuetudinē Deo adstitit in tem-
 "plo, parētibulq; subijcitur, & cō-
 "versationi legitimę mācipatur, sic
 "etiam ad expletionem reliquo-
 "rum, & mortem, vtpotē naturę
 "tributam, postmodū suscipit, vt se-
 "cundū legē humanę naturę mor-
 "tūes, & à mortuis divina virtute re-
 "surgēs, initiū cūctis hominibus, qui
 "mortē secundum propriā natu-

“ram suscipiunt, fieret, ut à mor-
 “tuis surgant, & ad immortalem
 “substantiam commutentur. Sicut
 “enim conformes Adæ secundum
 “statum præsentem sumus omnes
 “effecti, sic Christo Domino iuxta
 “carnem conformes efficiemur im-
 Philip. 3. 21. “posterum: *Transfigurabit enim cor-
 pus humilitatis nostræ conformes fieri
 corporis gloriæ suæ. Et: qualis terre-
 nus, tales & terreni, qualis cælestis,
 1. Cor. 15. 48. tales & cælestes, & sicut portavimus
 imaginem terreni, portemus etiam ima-
 ginem cælestis.* Ostendens quod pri-
 “mi status Adæ participes effecti,
 “necessariò etiam secūdi Adæ Chri-
 “sti Domini secundum carnem futu-
 “ri status participium còsequemur,
 “utpotè qui ex hac eadem natura
 “constet exortus, & cuncta, quæ
 “fuerant naturæ, suscepit, & ideo
 “sustinuerit mortem, ut mortē na-
 “turæ suscipiens, & à mortuis re-
 “surgens, naturam liberam à mor-
 “te perficeret, & mortem quidem
 “propterea suscepit, peccatum ve-
 “rò nequaquam, sed ab hoc immu-
 “nis omninò permāsit; quod enim
 “erat naturæ, idest mortem, indu-
 “bitanter assumpsit, peccatum ve-
 “rò, quod non erat naturæ, sed vo-
 “luntatis, nullo pacto suscepit,
 “quod si fuisset in natura pecca-
 “tum iuxta sapientissimi huius elo-
 “quium, peccatum in natura pror-
 “sus existens necessariò suscepisset.

*Eiusdem Theodori de Codice II. ex
 lib. III. fol. XVIII.*

“Si, inquit, peccaturū Deus nesciebat Adam, sit horū sapiens sapientissimorum & ista responsio, quod hoc insanissimū est, vel in

“cogitatione percipere, manifestū
 “est, quod & peccaturū eū noverat,
 “& propter hoc proculdubio mori-
 “turū. Quomodò ergo non est ex-
 “tremæ dementiæ credere, quod
 “primitus eum immortalem in sex
 “horis fecerit, nā tantæ fuerunt à
 “còditione eius vsq; ad còmissionē
 “peccati, quandoquidem sexto die
 “factus è terra, & comedens contra
 “divinū mandatū de paradiso pul-
 “sus est, mortale verò post pecca-
 “tum monstraverit; certū est enim,
 “quia si eum immortalem esse vo-
 “luisset, nec intercedens peccatum
 “Dei sententiam còmutasset, quia
 “nec Diabolum fecit ex immortali
 “mortale equidem cunctorum ma-
 “lorum existens principium.

*Eiusdem Theodori II. Codice ex
 lib. III. fol. XXV.*

“Non enim, inquit, his, qui ab
 “Adamo vsq; ad adventū Christi
 “Domini in tantis fuerunt impieta-
 “tibus, & iniquitatibus, quantas B.
 “Paulus proprijs verbis exprefsit, ut
 “in superioribus ex eius declaratū
 “est vocibus, tanquā magnū quid-
 “dam resurrectionis collaturus est
 “premium, si eos supplicijs quibus-
 “dam sine fine, & sine correctione
 “tradiderit. Nam ubi iam loco mu-
 “neris resurrectio còputabitur, si
 “pœna sine correctione resurgēti-
 “bus infertur? Et post paululū. Quis,
 “inquit, ita demens, ut tantum bo-
 “num credat materiā fieri resurgē-
 “tibus infiniti supplicij, quibus vti-
 “lius erat omnino non surgere, quā
 “tantorum, & talium malorū post
 “resurrectionem sub infinitis pœ-
 “nis experientiam sustinere.

Hos verò Theodori libros, quorum excerpta Mercator litteris consignavit, esse illos ipsos, quorum Photius superius laudatus meminit, certum est, hic enim scribit ibidem, Theodorum *Origenis saltem de fine suppliciorum misisse sententiam*, quod Origenis delirium de futuro in die iudicii suppliciorum inferni sine Theodorum tradidisse ex adductis eiusdem à Mercatore verbis intelligimus. Puto etiam hosce Theodori libros eosdem esse, qui in Synodo V. collat. 4. cum plerisque eiusdem voluminibus nominantur sub hoc titulo: *Ex libro quinto commenti de creatura*, ubi hæc Theodori verba recitantur: *Ideo in duos status divisit Deus creaturam presentem, & futuram, in illo quidem ad immortalitatem, & immutabilitatem omnia ducturus, in presenti verò creaturam in mortem, & mutabilitatem interim dimitteus; Nam siquidem statim ab initio immortales nos fecerit, & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus proprium neſcientes bonum &c.* Cur verò immemorata Synodo in qua Theodori errores discuti sunt, impiæ eiusdem adversus originalis peccati assertionem argumentationes in examen vocatæ non fuerint, illud in causa fuit, quòd iam inde ab initio Theodorus tanquam Nestorianæ hæresis Magister à Catholicis statim post celebratam Synodum Ephesinam publicatus fuerat, pravæque eiusdem de Christi Incarnatione sententiæ ab alijs passim disseminatæ, unde ob easdem præcipuè auctor hæreseos accusabatur, omnis alijs plurimis eiusdem erroribus; Ita etiam in Constituto Vigi-

lij Papæ, ubi tot hæretica Theodori asserta referuntur, nullus eiusdem de peccato originali error memoratur, sed solummodo impiæ de Christo opiniones.

Porrò licet in illis quinque libris contra Hieronymum præsertim Theodorus scripserit, illius enim fama toto Oriente personabat, Augustini etiam libros de peccatorum meritis, & remissione impugnavit, itemque epistolam 89. ad Hilarium; Etenim Hieronymus in fine dialogorum pauca tantum verba pro peccato originali adstruendo habet, laudat verò pro ea re operosa Augustini volumina de peccatorum meritis, & remissione in Asiam ad se delata, quæ cum Theodorus in Hieronymi dialogis legerit, eadem quæsiuisse in dubium est, præsertim cum ex Photij excerptis constet, ea Theodorum impugnasse, quæ apud Augustinum tantum de originis reatu explicata leguntur; unde rectè Mercator, qui Theodori libros legit, scriptos illos dixit contra Sanctum Augustinum defendentem originale peccatum. Profectò Pelagius, eiusque discipuli laudata Augustini volumina unà cum epistola ad Hilarium, quæ in Synodo Diospolitana contra eosdem lecta fuerat, ad novum sectæ Patrum misere, quòd Catholicorum conatus per eundem infringerent. Puto autem Theodorum quinque illa volumina exarasse circa annum 416. etenim Theodorus referente Photio scribit Hieronymum libros *de recens à se excogitata hæresi compositos ad populares suos in patriam transmittere*, cum verò illos Hieronymus emisserit anno 415. eisdem

anno sequenti Theodorus vano, ac infelici labore confutare conatus fuit. Et quidem cum anno 417. Zosimus Papa Pelagium, eiusque hærefes condemnasset, encyclicas contra eundem litteras publicavit, quas Marius Mercator in Commonitorio ad Theodosium Imperatorem missas testatur ad Orientales Ecclesias, *Ægypti diocesim, & Constantinopolim, & Thessalonicam, & Hierosolymam*, & interius de eadem epistola ait: *Per totum Orbem missa subscriptionibus Sanctorum Patrum est roborata.* Quare certum est, Alexandrum Antiochenum, qui id temporis Orientales Ecclesias uti Patriarcha regebat, eandem encyclicam Zosimi per universam Orientis diocesim publicasse, contra quam Theodorus tam multa scribere minimè aulus fuisset, nec dixisset Occidentales ea hæresi infectos, ut ex eodem Photio habemus, cum Orientales Ecclesiæ Occidentalium Patrum sententiam uti Orthodoxam subscripsissent.

CAPUT X.

Synodus Carthaginensis, & Milevitana contra Pelagium, ac Celestium celebrantur. De Milevitanis canonibus contra Pelagianos aliorum sententiæ expendantur.

ORosius ex Oriente in Africam cum sacris Stephani reliquijs appulerat, quæ non vno loco summa pietate, ac veneratione receptæ plura miracula edidere, de quibus Euodius Vzalensis librum scripsit, qui in appendicem tomi de-

ciini Augustiniani reiectus fuit. Ille quidem rectè ad Augustinum perrexerat, eique tum Hierosolymæ, tum Diospoli in Pelagij causa gesta significavit, litteras etiam ostendens, quibus Eros, ac Lazarus Africanos Episcopos de Pelagij dolis certiores reddebant. Augustinus his probè cognitis agrè tulit, Orientales Antistites Hæretici arte deceptos, quare auctor Orosio fuit, ut Aurelium Primatem Carthaginensem, qui primus Celestium anathemate perculerat, conveniret, eique gestorum in Palæstina seriem exponeret. Aurelius rem ad Provinciæ Proconsularis Synodum referendam duxit, quæ vbi Carthagine convenit, Pelagianorum causa ab Episcopis LXVIII. cognita est. Patres re serio agitata, ac ijs repetitis, quæ ante ferme quinquennium contra Celestium statuta fuerant, simulque gesta in Palæstina considerantes, vbi Pelagius à provinciali Synodo absolutus fuerat, in hanc sententiam descendere: *Etiamsi Pelagius, Celestiusque correcti sunt, vel se ista nunquam sensisse dicunt, & quæcumque scripta contra eos prolata fuerint, sua esse negabunt, nec est quemadmodum de mendacio convincantur: generaliter tamen quicumque dogmatizat, & affirmat, humanam sibi advincenda peccata, & Dei mandata facienda sufficere posse naturam, & eo modo gratiæ Dei, quæ Sanctorum evidentius orationibus declaratur, adversarius invenitur; Et quicumque negat, parvalos per baptismum Christi à perditione liberari, & salutem percipere sempiternam, anathema sit.* Quibus Pelagij, ac Celestij personæ parcentes, eorundem

dem errores anathemate confixerunt; Porro quò maior decreto vis inesseret, illud per litteras Innocentio Papæ subscribendum misere vnà cum epistolis Erotis, ac Lazari, quas ab Orosio se accepisse Patres testantur in litteris Synodalibus, quæ apud Augustinum epist. 90. leguntur.

Paulò post etiam à Numidis celebratum est concilium Milevitanum, est autem Milevis Numidiæ vrbs, cuius sacris id temporis Severus præfectus erat, vnde patet errare eos, qui hanc Synodum in insula Melita coactam putant. Convenere ad hunc confessum vnus & sexaginta Episcopi, quos inter Sylvanus Numidiæ Primas, ac concilij præses, Augustinus, & Alipius; Erat Sylvanus Episcopus Zamenfis, & anno 411. tempore collationis Carthaginensis vti Numidiæ Primas encyclicas subscripserat, vti lib. 2. cap. 7. dicemus. Discussa est Pelagianorum causa, nihil tamen contra Pelagium, aut Celestium decretum fuit, sed eosdem vti novorum dogmatum inventores per litteras apud Innocentium Papam accusarunt, in quibus hæc inter cætera conscribere: *Ut ergo alia omittamus, quæ contra sacras scripturas plurima differunt, hæc interim duo, quibus omnino totum, quod Christiani sumus, nituntur evertere, quæ fidelia corda sustinent, non esse rogandum Deum, vt contra peccati malum, atque ad operandam iustitiam sit noster adiutor, & non opitulari parvulis ad consequendam vitam æternam Christianæ gratiæ Sacramentum.* Insinuarunt postea Pontifici Celestium in Asia ad Presbyteratum irrepsisse, Pelagium verò Hierosolymis subsi-

stere, laudantes interim Hieronymum adversus eosdem acriter decertantem; epistola Synodica est inter Augustinianas 92. Numidæ mitius eo in conventu egere, quàm Patres Carthaginenses, nam Pelagianos nullo anathemate percusserunt, sed causam ex integro Romano Pontifici iudicandam detulere. Harum Synodorum mentionem facit Sanctus Prosper in carmine contra ingratos cap. 2.

Tu causam fidei flagrantius Africæ nostræ

Exequeris, tecumque suum iungente vigorem.

Iuris Apostolici solio, fera viscera belli

Conficis, & lato prosternis limite victos.

Convenere tui de cunctis vrbibus almi Pontifices, geminoque senum celeberrima ecetu

Decernis, quod Roma probet, quod regna sequantur.

Hi conventus circa autumnum huius anni 416. celebrati fuisse videntur, nam exeunte Januario anno sequenti vtrique epistolæ Innocentius respondit.

Collectores Conciliorum edidit Synodum Milevitanam coactam, vt in titulo prænotatur, Arcadio, & Honorio Augg. Conss. in qua leguntur statuti canones viginti septem, quorum octo priores Pelagianorum hæresim damnant. Cardinalis Baronius præ singulari, qua pollebat eruditione, rectè observavit, nullos in ea Synodo canones contra Pelagianos potuisse decerni, quippe quæ anno 402. quo fratres

Augusti ultimum simul consula-
tum gessere, celebrata fuit, quo tē-
pore nondum Pelagianorum no-
men orbi innotuerat. Ibi autem re-
ctè monet, farraginem illam septem
& viginti canonum, quos veteres
Synodorum collectores per satyram
congestos vnius Synodi Milevitane
nomine inscriptos publicarunt, ad
diversa Africana Concilia pertinere.
Idem tamen arbitratur, octo cano-
nes contra Pelagianos, qui ibidem
leguntur, non à priori, sed à poste-
riori Milevitana Synodo anno 416.
decretos esse. Digestores verò con-
ciliorum eiusdem vrbs, nomine de-
ceptos tradit, itemque; *quòd vtrum-
que generale concilium fuerit, quibus
& vnus, idemque Aurelius Carthagi-
nensis Episcopus præsuit.* Hæc ille ad
annum 402. pag. 164. Baronij sen-
tentiâ sequuntur eiusdem exscrip-
tor Binius, & in recenti Concilio-
rum editione Philippus Labbæus,
qui pariter Bini tantum notas satis
ieiunè exscripsit, nihil tamen de
Volsij, ac Jansenij sententia præ-
locutus, qui negant octo memora-
tos canones contra Pelagianos Mi-
levi editos fuisse, quæ etiam senten-
tia placuit Chiffletio in notis ad ca-
nonem 50. Ferrandi pag. 287.

Existimo ex viginti septem
canonibus, qui vulgò Milevitani
dicuntur, tres tantum à priori Sy-
nodo, ea in vrbe habita exaratos
fuisse, nempe XIII. XIV. & XV.
reliquos verò alienum fundum oc-
cupare. Etenim cum anno 419.
in Synodo Carthaginensi recitaren-
tur, statuta omnium Conciliorum,
quæ sub Aurelio Primæ in Africa
celebrata fuerant, tres tantum ca-
nones memorati Milevitane priori

Synodo deputati sunt, cæteris reap-
se duobus Concilijs Carthaginensi-
bus adscriptis. Primi VIII. canones
editi fuerunt, vt mox probabo, à
plenaria Synodo Africana Honorio
XII. & Theodosio VIII. Confl. an-
no 418. quando Pelagiana hæresis
in vniuersali ex Africa Concilio pri-
mitus damnata fuit. Canones verò
sequētes IX. X. XI. XII. XVI. XVII.
XVIII. XIX. XX. statuti fuerunt à
Synodo Carthaginensi Honorio VII.
& Theodosio iterum Augg. Confl.
anno 407. Canones XXI. XXII.
XXIV. XXV. XVI. XVII. leguntur
ijsdem omnino verbis prolati in ple-
naria Synodo proximè memorata
anni 418. Profectò canon XXVII.
est ab illa Synodo alienus; nam illic
legitur subscriptus Donatianus Te-
leptensis primæ sedis; cum certum
sit anno 402. quando Synodus Mi-
levi habita fuit, Mizonium fuisse
Episcopum primæ sedis in Byzace-
na provincia. Erat Mizonius anno
397. Byzacenorum Primas ex co-
dice laudato, vbi recitatur Synodus
Cæsario, & Attico Confl. celebrata;
idem pariter memoratur inferius in
Synodo in dicta Stilichone iterum,
& Anthemio Confl. anno 405. &
vivebat anno 411. vt deducitur ex
gestis collationis Carthaginensis ca-
pite 173. quo tempore Donatianus
nondum ad primatum provincie
evalerat, vt dicemus iuferius cap.
13. In codice Africanorum Conci-
liorum à capite 53. sex tantum isti
canones Milevitane priori Synodo
adscribuntur. I. Quinam Episcopi
alios debeant præcedere. II. De ar-
chivo, & matricula Numidie. III.
de Quod vult deo Episcopo IV. De
Maximiano Episcopo V. De episto-
la

la diem consecrationis Episcoporum exprimente. VI. De Lectoribus ad alienas Ecclesias non promovendis. Cur enim, si Milevitana Synodus tot canones disciplinæ Ecclesiasticæ per necessarios præscripsisset, in illa eorundem repetitione anno 419. ab Aurelio iniuncta prætermissi fuissent, & diversis alijs Concilijs deputati? Ferrandus Diaconus Carthaginensis in collectione canonum laudat duo huiusce Milevitani Concilij statuta. Titulo X. Ut Episcopus ordinatus ab ordinatore litteras accipiat: & tit. LXXVII. Ut nullus Episcopus prioribus suis se audeat antepone. Qui duo canones verè à Milevitanis Patribus emanarunt, nusquam verò ullum aliorum canonum ex ijs, qui vulgò Milevitani dicuntur, sub titulo huiusce Synodi adducit. Immo tit. XXX. recitat canonem, quo vigente necessitate virginis consecratio ante annum vigesimum quintum permittitur, appellat autem non Synodum Milevitanam, sed Carthaginensem, licet inter canones Milevitanos sit vigesimus sextus; est autem cano XVIII. Synodi Carthaginensis anno 418. celebratæ, & rectè ab eodem Ferrando uti canon decimus octavus eiusdem Concilij adducitur. Præterea titulo XLIII. recitat canonem ex Concilio Carthaginensi tit. 9. quo appellationes ad Imperatorem Episcopis interduntur. Hic etiam canon est inter Milevitanos unde videmus, & verè statutus fuit à Synodo Carthaginensi anno 407. Tandem tit. CLXIII. laudat canonem, quo continentia præcipitur ijs, qui uxores, aut viros dimittunt, illamque attribuit Synodo Carthaginen-

si proximè memoratæ tit. 7. non verò Milevitane anni 402. cum tamen titulo 17. ibidem insertus legatur. Ex quibus evincitur, canones Milevitanos à Concilijs Carthaginensibus statutos fuisse teste eiusdem Ecclesiæ Carthaginensis Diacono sanctissimo, ac doctissimo. At neque octo illi canones contra Pelagianos adscribi possunt Synodo posteriori Milevitanæ, quoniam nusquam S. Augustinus canones huius Synodi appellat, sed litteras tantum ab Africanis scriptas ad Innocentium laudat. Epistola 95. *De concilijs duobus*, inquit, *provinciæ Carthaginensis, atque Numidiæ ad tuam sanctitatem à non parvo Episcoporum numero subscriptas litteras misimus contra inimicos gratiæ Christi.* Si verò canones condidissent, memoratis litteris adnexi legerentur, eosque Innocentio adprobandos misissent. Rursus epist. 94. ad Hilarium ait: *Iam enim, cum ista scriberem, cognoveramus in Ecclesia Carthaginensi adversus eos Episcopalis concilij conditum fuisse decretum per epistolam sancto, & venerabili Papæ Innocentio dirigendum, & nos de concilio Numidiæ ad eandem Apostolicam Sedem iam similiter scripseramus; & antea præmittit hæc ipsa: Nova quædam hæresis inimica gratiæ Christi conatur exurgere, sed nondum evidenter ab Ecclesia separata est. Porro decretum Carthaginensis concilij hic ab Augustino laudatum in hæc verba in epistola Synodali conceptum legitur. Id communi deliberatione censuimus, ut huiusmodi persuasionis auctores, quamvis ad presbyterium idem Celestius postea pervenisse dicatur, nisi hæc apertissimè anathematizaverint, ipsos anathematizari oportere.*

tere, ut si ipsorum non potuerit, saltem eorum, qui ab eis decepti sunt, vel decipi possunt, cognita sententia, quæ in eos lata est, sanitas procuretur. Hoc itaque gestum Domine Frater sancte charitati tuæ intimandum duximus, ut statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ Sedis adhibeatur auctoritas. Ex quibus constat Africanos nullos contra Pelagianos canones statuisse, sed ni palinodiam errorum canerent, à fidelium communione eosdem removendos duxisse; At octo illi canones à Baronio his Synodis provincialibus Africæ deputati anathemate sigillatim clauduntur, ut iam ea lentientes, quæ per illos damnantur, evidenter ab Ecclesia separati appareant, cuius oppositum contigisse Augustinus Hilario per litteras contestatus est. Idem epistola 106. ad Paulinum ait: *Missæ sunt itaque de hac re ex duobus concilijs, Carthagenensi, & Milevitano relationes ad Apostolicam Sedem.* Nullos itaque canones Africani condidere, sed integram Pelagianorum causam ad Romanam Ecclesiam detulerunt. Hinc Celestinus Papa, ut vulgò putant, in litteris ad Gallicanos Episcopos cap. 10. scribit: *Illud etiam, quod intra Carthagenensis Synodi decreta constitutum est, quasi proprium Apostolicæ Sedis amplectimur,* statimque subiungit quosdam canones Milevitano concilio à Baronio attributos, qui tamen Carthagenensi ibidem adscribuntur, & quidem plenario ex univèrsa Africa coacto. Postremò cum præterita concilia tempore Aurelij in Africa celebrata anno 419. in plenaria Synodo Carthagine in dicta repererentur, canones illi octo recitati sunt ex con-

cilio Honorio XII. & Theodosio VIII. Augg. Confl. Kalendis Maij Carthagine peracto ex cap. 76. Cod. Africani. Ex his patet perperam tom. 4. Concil. edit. regie illos octo canones cum reliquis attribui Synodo Milevitane II. cui ibidem canone ultimo dicitur præfuisse Aurelius cum Donatiano Primate Byzaceno, ac provinciarum legatis. Etenim huic præfedit Sylvanus Zamenis cum Numidiæ Episcopis, neque fuit concilium generale, ut putavit Baronius, cuius verba superius dedimus, sed provinciale ex epigraphæ epistolæ 91. apud Augustinum.

Augustinus fidei causam omni conatu adversus Pelagianorum insidias defensorus privatas etiam ad Innocentium litteras dedit, quibus tamè ut maius auctoritatis pondus inesset, easdem ab Alipio, Euodio, ac Possidio subscribendas curavit. Hi quidem olim Augustino convixerant, atque ex Augustiniano Hipponensi monasterio nobiles in Africana Ecclesia Sedes indepti erant. Alipius Tagastensis Episcopus scientia, & auctoritate percelebris, rebusque contra Pelagianos gestis insignis sæpius nobis inferius commendabitur. Euodius militia relicta, ac Christianis sacris initatus Monachum cum Augustino cõcive iaduerat, & paulò post Uzalæ in provincia Proconsulari Antistes consecratus anno 404. contra Donatistas à Synodo Africana legatus ad Honorium missus fuit; Hic Synodo Carthagenensi hoc anno contra Pelagianos peractæ non interfuerat, non enim in litterarum epigraphæ nominatur. Possidius erat

Episcopus

Episcopus Calamensis, & anno 410. publica legatione contra eosdem **Donatistas** apud Imperatorem perfunctus fuit, eiusque opera factum est, ut Honorius Marcellinum in Africam summa cum potestate mitteret, à quo anno sequenti in dicta collatione Carthaginensi, Possidius vnus è septem Episcopis fuit, qui contra Donatistas disputarunt. Egit pariter Augustinus cum Aurelio, ut & ipse tanquam Primas Africæ laudatæ epistolæ nomen daret. Ceterum in his litteris Augustinus fucis omnibus abrais, suis coloribus Pelagianam fraudem depinxit; insinuavit Innocentio, vulgò iactari, Pelagium plures Romæ patronos habere, nonnullos, quòd Pontificem in eadem sententia cum Pelagio esse sibi persuadebant, ceteros, quòd Pelagio falsò eos errores adscribi arbitrabantur; dein pluribus in Pelagianam hæresim inuectus, quò de facie tota ab Innocentio cognosceretur, Pelagij librum ab eiusdem discipulis sibi proditum eidem misit; ne verò Pontifici tot curis occupato multum laboris iniiceret, asteriscis capitales eiusdem errores notavit, addidit etiam volumen de natura & gratia, quo librū Hæresiarchæ confutaverat, itemq; epistolam abs se ad Pelagium datam, qua respondebat alteri ab ipsomet Pelagio in sui defensionem perscriptæ, curavit autem per Summum Pontificem eandem transmittere, ut Pelagius magis eum, qui misisset, quam qui scripsisset, attenderet. Insinuavit etiam Pontifici, Pelagium aut Romam acciendum, ut diuinæ gratiæ suomet ore palàm sine ambagibus testimonium daret,

vel hoc ipsum per litteras agendum; nondum etiam ad se delata significavit gesta Synodi Palæstin, ex quibus Pelagij sententia meliùs cognosceretur, & concludit epistolam: *Vtrum etiam noster rivulus licet exiguus ex eodem, quo etiam tuus abundans, emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, cuiusque rescriptis de communi participatione vnus gratiæ consolari.* Hanc epistolam vnà cum litteris vtriusque Synodi Carthaginensis, & Milevitaneæ Julius Episcopus Romam ad Innocentium tulit. Palladio interea Syracusas navigante Augustinus scripsit ad Hilariam, cunctorum, quæ tunc in Africa contra Pelagianos gesta fuerant, eundem certiore reddens, nam & ante biennium alias ad illum litteras dederat, quibus excitatas Syracusis à Celestij discipulis quæstiones enodarat. Priùs etiam scripserat Augustinus ad Ioannem Hierosolymitanum, cum accepisset ab Orosio, quantam Pelagio ad vocationem commodasset, rogans eundem, ut gesta Synodalia in Africam transmittere dignaretur, ea enim ab Africanis enixè desiderabantur, cū verò diu, diuque responsum expectasset, iteratò ad eundem scripsit; Ea autem est epistola 252. in qua hæc habet, quibus nimis Ioannis erga Pelagium amor significatur. *Pelagium uerò fratrem nostrum, filium tuum, quem audio, quòd multum diligis, hanc illi exhibeas suggero dilectionem, ut homines, qui eum uoverunt, & diligenter audierunt, non ab eo tuam Sanctitatem existiment falli.* Cumque sibi certò Augustinus persuaderet, ambiguo gratiæ vocabulo Ioannem à Pelagio fortè decipi, non solum

solum eundem fraudis admonuit, verum etiam librum Pelagij, & suum de natura, & gratia transmissit, rogans Ioannem, ut Pelagium erroris admoneret hæc præfatus. Si diligitis Pelagium, diligit vos etiam ipse, immò magis se ipsum, & non vos fallat. Video Scriptores Carmelitas Baronio sub infensos, quod Ioannem Pelagianismi inculcarit. Illud tamen certum est Augustinum apertè docuisse, Ioannem Pelagij sententiam in congressu Hierosolymitano expugnasse, hæc enim ad perpetuam Ioannis commendationem in lib. de gestis Pelag. cap. 30. scripta reliquit, nempe, ipsum Giganteos montes adversus super eminentiam gratiæ celestis structos tribus divinorum testimoniorum tanquam fulminum ictibus deiecisse. Ioannes quidem non Pelagij sententiam tenuit, sed Pelagium suam ipsius tenere existimavit, in quo deceptus est, sed haud mirum, cum hæreticus ipsum Romanum Pontificem Zosimum ijs quoque artibus circumvenerit. Num verò Ioannes libros, ac litteras ab Augustino missas acceperit, in incerto est, paulò enim post diem obiit succedente Praylo, qui Pelagio impensius initio, & ipse favebat.

Cum Synodalia gesta de more litteris mandanda essent, quo posterorù memoriæ traderentur, utraque Synodus eam provinciam Augustino imposuit, qui Hipponem rediens, quo diligentius iniunctum munus exequeretur, cuilibet se ad eundem facultate interdicta per quinque dies gesta disposuit, quæ postea ad pleròsque subinde, ut occasio ferebat, ipse transmissit. Hæc pro contione Hippone recitavit

Augustinus: Placuit, inquit, mihi, & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi Fratres, & Patres mei Coepiscopi duobus Concilijs Numidiæ, & Carthagini imponere dignati sunt, ut per quinque dies nemo mihi molestus esset; Gesta confecta sunt, placuit, acclamastis; Recitatur placitum vestrum, & acclamatio vestra. epist. 110. Quæ tamen non adeo constanter affirmare ausim, quin de alijs forte Synodis illa melius accipi possint, quotannis enim tuum in Numidia, tum in Proconsulari Provincia Synodi cogebantur, illa verò Augustinus pro concione dixit anno 425. ut recentiora videri cuipiam possit concilia laudasse, quàm olim antenovenium celebrata.

CAPVT XI.

Sanctus Innocentius Papa Pelagianorum damnat, paulò post obit, eiusdem mortis tempus aliud à vulgari chronologia probatum. Augustinus contra Pelagij sectatores ad Paulinum scribit.

InnoCentius Pontifex Africanorum Patrum litteris à Julio Episcopo acceptis anno 417. re maturè considerata Pelagianorum hæresim damnavit; Acceperat idem paulò ante gesta Palæstina, quibus evolutis probè se cognovisse, testatus est, Pelagium obiecta partim vitando, partim interpretando, partim ad tempus negando tota se obscuritate confudisse. Epist. 96. inter Augustinianas. Quare in Pelagium, ac Celestium novis istis ex Africa litteris excitatus anathema pronunciavit, quod ibidè epist. 93.

Anno
ccccxvii

ad Milevitanos tale est. *Quare Pelagium, Celestiumque, idest inventores vocum novarum, quæ sicut dixit Apostolus, ædificationis nihilum, sed magis vanissimas consueverunt parere quæstiones, Ecclesiastica communione privari, Apostolici vigoris auctoritate censemus, donec resipiscant de Diaboli laqueis, à quo captivi tenentur secundum ipsius voluntatem, eosque interim ovili Dominico non recipi, quod ipsi perversa viæ sequuti tramitem deferere voluerunt.* Datum VI. Kal. Februarias Honorio Aug. & Constantio V. Conf. Postridie verò nempe V. Kal. Februar. rescripsit Patribus Carthaginensis Synodi; in plerisque tamen codicibus MS. eadem die utraque epistola data legitur, at privatis litteris Aurelij Alipij, & Augustini respondit Innocentius pridie Kal. Februarias, nam è codice Corbejensi hanc earundem subscriptionem profert Sirmondus lib. 2. Prophem. cap. 2. *Data pridie Kal. Februarias post consulatum gloriosissimi Theodosij Aug. VII. & Iunij Quarti Palladij V. C.* Porro in epistola ad Augustinum scribit, à Laicis quibusdam gesta se Palæstina accepisse, indeque satis colligi, Pelagium suæ absolutioni non fidere, quippe qui nec illa ad se perferenda curasset, nec ab aliquo iudicium ad Sedem Apostolicam mittendum pro sui defensione testimonium impetravisset; haud illum sibi per litteras Romam accersendum, sed huic potius festinandum, quò correctus vel coram, vel per litteras absolutionem obtineat; Eiusdem Pelagij librum se evolvisse; multis illum blasphemijs scatere, nihil in illo, quod placeret, nihil, quod non displiceret, assertum; ip-

sus verò Augustini epistolam latius contra Pelagium disputantem integra ratione consistere, ut & illis omnem tollere posset errorem, & idoneum dato, cuius nostræ legis exemplo, quem sequi debebat, dignum posset præbere Doctorem. Hæc Innocentius.

Augustinus amicorum tandè industria Palæstinæ Synodi gestis acceptis, quòd vulgò in illa Pelagius absolutus ferebatur, quasi illi Episcopi in eiusdem sententiam pedibus ivissent, opere pretium duxit, librum condere, quo gesta illa Orbi Catholico exponens hæretici vafra-menta propalaret, eiusque dolos apertissimè demonstraret, simul etià doctos, ac pios Antistites defenderet, quos fama erat, Pelagianos errores plenis suffragijs adprobasse. Librum ergo de gestis Palæstinis, seu ut alij malunt, de gestis Pelagij, (& hic planè titulus libri legitur) conscriptum Aurelio Carthaginensi nūcupavit, ne illo velut absoluto de Pelagio loquitur 2. Retract. cap. 47. eadem quoque dogmata putarentur indices approbasse, quæ ille nisi damnasset, nullo modo ab eis nisi damnatus exisset. Hic liber de gestis Palæstinis diu latuit, tandemque in Fesulana Canonorum Regularium bibliotheca inventum Velferus edidit; ego Romæ in Biblioteca Vaticana inter codices olim Ducum Urbini numero CXXVIII. aliud eiusdem exempli volumè pulcherrimis characteribus exaratum legi.

Innocentius Pontifex damna-tis Pelagianis, quasi nihil, unde plus gloriæ eidem adijci posset, esset reliquum, paulò post ad superos evocatur IV. Idus Martij. Video insignem annalium scriptorem ad an-

num 417. scribere, S. Innocentium diem obiisse V. Kal. Augusti, quo die eiusdem memoria ab Ecclesia celebratur; Scio Panvinum meum in Chronico Ecclesiastico asserere Innocentium mortuum anno superiori 416. Verum ab utriusque sententia discedo; Certè Panuini opinio evidenter refellitur ex subscriptione literarum S. Innocentij ad Synodum Milevitanam inter epistolas Augustini 93. datæ enim dicuntur Sexto Kal. Februarias Honorio, & Constantio V. C. Coss. planè designatur præsens annus 417. quo Honorius XI. Constantius verò alterum consulatum gessit; nam primum consul hic fuit cum Constante anno 414. tertium verò cum Theodosio Augusto anno 420. Baronij, & omnium ferè sententia ex Anastasio desumpta inde nobis non probatur, quòd in omnibus antiquis Martyrologijs S. Innocentij Papæ mors recitatur die duodecima Martij. Edidit Bollandus martyrologium S. Hieronymi ante mille annos vetustissimis characteribus exaratum, ubi legitur: *IV. Idus Martij Romæ depositio S. Innocentij Episcopi*. Hunc verò non Romanum Episcopum, sed alterius sedis Præsulem Romam profectum, ibique postea mortuum idè Bollandus existimat. Sed est vetustissimum martyrologium, quod Rosveydus vir eruditus vocat fontem omnium aliorum martyrologiorum, missum ex urbe ad Aquileiensem Antistitem à Romano Pontifice, quod etiam antiquum Bollandus nominat; porro ad IV. Idus Martij scriptum ibi legimus: *Sanctorum Pontificum Gregorij, & Innocentij*. Idem habet martyrologium editum à Luca

Card. de Noris Vind. Aug.

Holstenio una cum actis martyrum Felicitatis, & Perpetuæ. Hoc item constat ex martyrologijs Bedæ, & Adonis, qui auctores antiqui sunt, & ex vetustioribus codicibus sua martyrologia exscribere. Beda scribit: *IV. Idus Martij Romæ S. Gregorij Papæ &c. Eadem die B. Innocentij Papæ, qui rexit Ecclesiam annos XV. menses duos, dies 21. Hic constitutum fecit de Ecclesia, & Pelagium, & Celestium Hereticos damnavit*. Bollandus addit: *Si aliunde certiora indicentur, ea ut Lector amplectatur suademus*. Sunt planè eam in rem certiora eruditissimi, ac sanctissimi viri verba, quæ omne post hac dubium tollant. Paschasius Lilybei in Sicilia Episcopus, qui Apostolicæ Sedis Legatus in Synodo celebrata Chalcedonensi primo loco sedit, in epistola ante 64. Leonis ita scribit: *Tempore recordationis Domini mei prædecessoris vestri Zosimi anno consulatus Honorij Augusti XI. & Constantij II. tunc enim cum declinaretur, ne decimo Kal. Maij dies Paschæ teneretur, celebratum est octavo die Kal. Aprilis. Et postea: cum sanctæ memoriæ Domino quondam meo, ac beatissimo Papa Zosimo &c. illa nocte, quæ lucebat in diem Dominicam X. die Kal. Maij fons sacer hora competentis repletus est*. Ecce testimonio viri Zosimi quondam clientis sedisse hunc ipsum Pontificem anno 417. tēpore Paschatis. Baronius ad annum 453. scribit datas hasce literas anno 454. quòd in illis solvitur dubium de Paschate anni 455. de quo Leo etiam scripsit ad Julianum Coensem. Vir insignis cyclos mini-

mè advertens non vno loco procul à vero abit. Anno 455. dies passionis Dominicæ accidit X. Kal. Maij Cyclo Lunæ XIX. Solis XVI. lit. B. itemque IX Kal. Maiarum dies Sabato occurrit. At anno, de quo Paschasini literæ loquuntur, *dies passionis XI. Kalendas Maij occurrit*, ac IX. Kal. Maiarum die Dominica dies obvenit. Est planè ex recitatis caracteribus annus 444. qui fuit Bissextilis Cyclo Lunæ VIII. Solis V. lit. B. A. quo anno festivitas Paschalis peracta fuit die 23. Aprilis, de qua eo tempore gravis orta erat controversia, quam Paschasinus solvit. Hoc etiam ostenditur ex consularu Aetij II. & Sigisvulti, à quo annus, de quo scribit Paschasinus, ut ibi testatur, est *oñavus embolismalis*. Nam cum illi magistratum inierint anno quadringentesimo trigesimo septimo, quando incipit cyclus ille octo annorum, patet annum 444. ibidem designari. Quòd autem in eisdem literis legimus annum, de cuius Paschate controversitur, esse à consularu Antonini, & Syagrii *sexagesimum quartum*, (fuere consules anno 382.) ex librorum errore descendit, est enim LXIII. atque ita se legisse in Sirmondiano codice testatur Petavius lib. 2. doct. temp. cap. 62. Quare cum literæ Paschasini superiori anno datæ sint, liquet eas scriptas fuisse anno 443. qui fuit vigesimus sextus à Paschate sub Zosimo à Latinis citra tempus debitum celebrato. Hæc diligentius discusimus, ut literæ easdem anno 417. viciniore ostenderemus, ne Paschasini fortè memoriæ vitio illa de Zosimo verterentur. Præterea in chronico Ior-

randis apud Hermannum Contractum legimus: *Anno 417. Questio de huius anni Pascha oritur sub Zosimo*. Hoc ergo anno erratum est in Paschatis celebratione, nam peractum illud fuit die 25. Martij, cum celebrandum fuisset die 22. Aprilis. Prosper in chronico ait: *Theodosio VII. & Palladio Coss. Zosimus succedit Innocentio regnans annum unum, menses novem, dies octo*. Cum verò certum sit apud omnes, Zosimum mortuum die 26. Decembris, eius electio cadit circa diem 17. Martij, vacante Sede quinque duntaxat diebus. Idatius Episcopus, qui iuvenis sub Innocentio vixit, initium, & finem Pontificatus Innocentij duplici caractere cœlesti signat: *Arcadij 8. Solis facta defectio Tertio Idus Novembris feria II. Romanæ Ecclesiæ XXXVIII. habetur Episcopus Innocentius*. Altera etiam eclypsi designat annum obitus eiusdem: *Honorij 24. Solis facta defectio die 14. Kal. Augusti, qui fuit V. feria. Romanæ Ecclesiæ XXXIX. præsidet Episcopus Zosimus*. Initia Innocentij rectè statuuntur anno octavo Arcadij (cum Honorio fratre die 17. Januarij anno 395. imperare cœpit) nèpe anno 402. Addit Idatius fuisse Olympiadis 295. annum secundum, quo sanè anno die 11. Novembris semihora post ortu Solis cœpit Romæ videri eclypsis, quæ duravit horis 2. 16. Sole in gradu Scorpij 20. 12. Verum Idatius minus rectè feriam secundam eo anno in tertiam Iduum Novembris incidisse putavit; fuit feria III. Cyclo Lunæ IV. Solis X/X. lit. E. Rursus erravit Idatius, dum annum mortis Inno-

Innocentij statuit 418. quo Honorij 24. & secundus Olympiadis 229. concurrunt, quo anno XIV. Kal. Augusti accidit eclypsis, de qua Chronicon Alexandrinum: *Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. His Coss. solis eclypsis accidit mense Iulio XIV. Kal. Aug. die Veneris hora actava.* De hac etiam scribit Philostorgius lib. 12. num. 8. *Quod mense Iulio in decimam nonam progressu circa octavam diei horam Sol adeo defecerit, ut & stellæ lucerent.* Incœpit Romæ hora post mediam noctem 11. 31. duravit hora 1. 48. Sole in Cancrigradu 27. 55. Erravit etiam ponens ea die 19. Julij feriam V. fuit enim feria VI. ut disertè tradit Chronicon laudatum Cyclo Lunæ I. Solis VII. lit. F. Denique idem lapsus est, dum Innocentium XXXVIII. Romanorum Pontificum nuncupavit, qui XXXX. dicendus erat, unde & Zosimus sedit XXXXI. Augustinus epistola 165. ad Generolum exactè à D. Petro usque ad Anastasium Innocentij decessorem Romanorum Pontificum catalogum deducit, estque illi Anastasius XXXIX. à D. Petro. Atque hæc de tempore obitu S. Innocentij, cuius memoria die 28. Julij recolitur, quod fortè ea die à Sergio II. eius reliquie translatae sunt in titulum Equitij.

Hic Innocentius relatus est inter Divos, atque ab Augustinianis summa religione colitur, quod primus Romanorum Pontificum S. Augustini sententiam contra Pelagianos in Synodo Milevitana latam Apostolica auctoritate firmavit. Idè verò Augustinum impensius amavit, habuitque cum illo familiare literarum commercium, quarum

nonnullas salutationis tantum gratia scribere solebat, ut patet ex epistola 97. inter Augustinianas, ubi Augustinum *Carissimum* nuncupat. Genadius in lib. de illustr. Script. cap. 43. hæc ait: *Innocentius Urbis Romanæ Episcopus scripsit decretum Occidentalium Ecclesiarum, & Orientalium adversus Pelagianos datum, quod postea successor eius Papa Zosimus latius (non latinis ut vulgò legitur) promulgavit.* Nescio quid Orientalis Ecclesia ante Innocentij decretum statuerit contra Pelagianos; In sola Synodo Diospolitana eorum causa agitata est, in quo iudicio Pelagius absolutus fuit, licet reapse coactus fuerit ad errores obiectos anathematizandos, quod sexcenties Pelagianis Augustinus exprobat. Sanè Innocentius noluit approbare acta Synodi Palæstinæ, unde, inquit epist. 96. ad Augustinum, *non possumus illorum nec culpæ, nec approbare iudicium, cum nesciamus utrum vera sint gesta, aut si vera sunt, illam, Pelagium scilicet, constet magis subterfugisse, quàm se tota veritate purgasse.* Photius Cod. 54. scribit, Pelagianos in Oriente ab Alexandrina Ecclesia fuisse damnatos; *Eiecti sunt, inquit, qui ita senserunt ex Ecclesia, velut hæretici temporibus Theophili Alexandrini, & Innocentij Romani Antistitis.* Errat Photius, nam Theophilus lethargo correptus obiit consulatu Honorij IX. & Theodosij V. XVI. Kalend. Octobris ex Socrate lib. 7. hist. Eccles. cap. 7. anno scilicet 412. At eo anno adhuc Pelagiana hæresis latebat, nequè usquam, præterquàm Carthagine, insolauerat. Præterea cum Valerianus

fervus Pelagianus Alexandriam se recepisset, Eusebius Cirillum Theophili nepotem monuit, ne hæretico locum daret, cum à cæteris Orientalibus Pelagiani expellerentur; *Quomodo nunc, inquit, cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Celestiumque cum suis capitibus condemnarit cunctis eos abijcientibus Orientalibus, Alexandrina Ecclesia in communionem receperit, quæ sola, & prima inter comprouinciales suos tales refutare debuerat.* Nihil hic delata à Theophilo in Pelagianos sententia dicit, quod tamen nepoti avunculi decretorum ad reprehensionem usque in causa Chrysostomi tenacissimo inculcandum fuerat. Hinc patet Ecclesiam Orientalem tempore Theophili nihil statuisse contra Pelagianos, unde deceptus est Vossius, qui lib. 1. hist. Pelag. cap. 39. Theophilum inter Pelagij damnatores numerat Photij testimonio deceptus.

Baronius Anno 416. Num. 14. legens laudatum Genadij caput 43. putavit Innocentium præter literas aduersus Pelagianos ad Africanas Synodos datas condidisse etiam decretum contra eosdem, quod postea Zosimus ad vniuersos Orbis Episcopos direxit. Sed non possum his assentiri, cum huius decreti nusquam mentionem fecit Augustinus; Hic epistola 47. scribit ad Valentinum, mittere se omnia decreta in causa Pelagianorum, ibique numerat tres Afrorum epistolas, itemque tria Innocentij ad eosdem rescripta; rursus Concilij Africani literas ad Zosimum datas, eisdemque ad vniuersos Episcopos rescriptum; vbi alium de hoc asserto Innocentij decreto silen-

tium. Sed nec putandum est, idem decretum ab Innocentio morte prævento non fuisse publicatum, quod postea Zosimus præstitit; Etenim cur Zosimus initio Pelagianis credebatur? Et quidem cum Celestius, fraudibus per Africanos palam nondum factis, iterum à Zosimo audiretur, Pontifex Innocentij tantum literas ad Carthaginensem, & Milevitanam Synodum obiecit, quod non vno loco repetit Augustinus; Lib. 2. ad Bonif. cap. 3. ait: *Insuper etiam Celestium se purgare molientem ad consentiendum supra dictis Sedis Apostolicæ literis crebra interlocutione constrinxerit;* Et lib. 2. de pec. orig. cap. 7. testatur Zosimum instasse Celestio, *ut Sedis Apostolicæ literis, quæ à sanctæ memoriæ suo præcessore manaverant, præberet assensum.* Sanè Innocentij decretum, Zosimus Celestio opposuisset, si in Ecclesiasticis scriptis illud inuenisset. Quare Genadius nomine decreti illud tantum intellexisse dicendus est, quod in memoratis Innocentij literis ad Africanos Patres contra Pelagianos statutum fuerat. Scio Erasmus scribere Innocentium in dictis literis suo more *seu* potius, *quàm* eruditum apparere, cuius censura sine reprehensione ita à Vossio recitatur libro 1. capite 27. *An verò epistolæ istæ tanto sint dignæ Antistite, cum quoquam contendere volumus.* Negabat sanè id magnus *De-fiderius.* Verum epistolæ illæ commendantur ab Augustino lib. 1. con. Jul. cap. 4. *Quid enim, inquit, potuit vir ille Sanctus Africanis respondere Concilij, nisi quod antiquitus Apostolica Sedes, & Romana cū cæteris te-*

net perseveranter Ecclesia? & quibusdam eiusdem sententijs laudatis, *Hanc responde*, inquit, imò ipsi Domino, cuius ille Antistes usus est testimonio. & lib. 2. ad Bonif. cap. 3. *Literis beate memorie Papæ Innocentij de hac re dubitatio tota sublata est*; & cap. 4. recensitis earundem literarum verbis exclamat: *Quid ista Sedis Apostolicæ sententia clarius, atque manifestius? vide lib. 2. de pec. orig. cap. 8. & 9.* Cur enim imperitus censor sævitiam Innocentio exprobat? quòd Pelagianos damnavit, quos ille fortè voluisset absolvere? Illos tantum uti morbidas oves à Catholicis caulis exclusit, at hoc Africanæ Synodi antea peregerant, quæ prima hæreticis poena decernitur. Ineruditum stylum carpit: ergone & Sanctus Antistes manū tuæ ferulæ subijciet, quò dictionis elegantiam vel invitius doceatur? In illis literis non sævus, sed pugnax Innocentius exhibetur, plura enim, eaque solida argumenta exerit, quæ Pelagianam hæresim proscindit; Potuerat quidem plura ex sacris Scripturis testimonia educere, sed optimè meminerat, scribere se Synodis doctissimorum, ac sapientissimorum Patrū; hinc sunt eius verba in epistola ad concilium Carthaginense: *Possẽm plura dicere, nisi vos constaret cuncta dixisse.* Augustinus in epistola 106. ad Paulinum Nolanum Innocentij literas hoc grandi elogio exornat: *Scriptimus etiam ad beate memorie Papam Innocentium præter Conciliorum relationes literas familiares, ubi de ipsa causa aliquantulo distinctius egimus. Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apostolicæ Sedis Antistitem.* Quibus verbis

Erasmii iudicium inscitie arguitur scribentis, immemoratis literis ingenium, & eruditionem tali dignam Præsule desiderari.

Interea mortuo Innocentio Pelagiani in Campania præcipuè securius pro secta loquebantur; Nolæ enim nonnulli Pelagianos errores tanta pertinacia defendebant, ut assererent, parvulos sine baptismo decedentes damnari non posse, idque se adeo constanter tenere affirmabant, ut vel Pelagium ipsum, si secus sentiret, se deserturos profiterentur. Paulinus illius urbis saceris præfectus erat, quem Augustinus ob singularem eruditionem, ac pietatem mirificè colebat, vicissim & ipse à Paulino dilectus, erat enim vetus utriusque amicitia ante annum 395. contracta ex epistola 36. ad Romanianum; cum verò Sanctus Doctor probè sciret, quantum à Paulino Pelagius olim amaretur, idque etiam ex epistola ab anno 405. ad Paulinum à Pelagio scripta pateret, quæ teste ipso Hæresiarcha apud Augustinum cap. 35. de gratia Christi trecentis fortè versibus constabat, timuit, ne Pelagius homini sueum faceret, quare prolixam satis epistolam ad Paulinum perscriptis, qua certiore eundem fecit eorum, quæ tum in Africa per Synodos Carthagine, & Milevi habitas, tum Romæ per literas ab Innocentio gesta fuerant, quorum omnium exempla etiam ad ipsum quò plenius instrueretur, transmisit, scribens insuper duodecim præsertim errores in Synodo Palæstina Pelagio obiectos fuisse, quos ibi recenset, aitque: *Hæc omnia Pelagius sic ana-*

thematizavit, quod satis gesta ipsa testantur, ut nihil ad ea quoquo modo defendenda disputationis attulerit; ibidem etiam disputat de electorum prædestinatione, ac reproborum damnatione tanta quidem dicendi copia; tantaque argumentorum subtilitate, ut nusquam fortè melius; Hinc factum est, ut Semipelagiani, qui gratuitam Augustini prædestinationem respuebant, hanc quoque ad Paulinum epistolam improbatè ex lib. de dono persever. cap. 21. Has autem literas exaratas post Innocentij mortem compertum est; nam ibidem *beate memorie* Innocentium appellat; concludens epistolam ait: *Quæ autem, & de quibus audierimus, quæ multum dolemus, & facile credere nolumus, audiet à communi amico Sanctitas tua*: Quibus suspicor Julianum in Campania Episcopum communem amicum, ac Paulino vicinum Pelagianis iam publice faventem designari.

CAPVT XII.

Pelagiani Zosimo Papæ imponere conantur. De Erote, & Lazaro Pelagij accusatoribus nonnulla adnotantur,

Et. Dextri Chronicon redarguitur.

Sed ad Pelagium in Oriente degentem redeundum est. Eorum quæ apud Africam in Synodo utraque gesta, & postea Romæ à S. Innocentio Apostolica auctoritate firmata fuerant, fama in Asiam delata, Pelagius, ac Celestius, quod rebus suis consulere, statim Pontificem adeundum sibi esse decreverunt, itaque è re visum est Pela-

gium literis, Celestium coram Romæ causam dicere; Scripserat enim Innocentius epistola 96. apud Augustinum de Pelagio: *Potest enim dammare, quæ senserat, ac datis literis erroris sui, ut regressum ad nos decet, veniam postulare.* Quare Pelagius literas ad Innocentium dedit, quibus iniuste se infamari quæstus, Erotem, ac Lazarum uti publicos calumniatores accusabat, quorum falsis delationibus præsens quidem in Palæstina accusatus, sed plenis suffragijs à iudicibus absolutus fuerat; Ea verò, quæ in Africa contra se gesta fuerant, iisdem accusatoribus impellentibus sine consultatione, ac præcipiti deliberatione decreta affirmabat; Quod verò facilius Romano Pontifici ea persuaderet, libellum suæ fidei, quem symbolum dixit, ad eundem transmisit, in quo, ut ait Augustinus lib. de gratia Christi cap. 32. ea, de quibus non interrogabatur, pluribus prosecutus, *ab unitate Trinitatis usque ad resurrectionem carnis latè suam fidem deduxit, illa autem, quæ præcipue ab eo petebantur, paucis, iisque ambiguis verbis inclusit, nempe: Baptisma unum tenemus, quod iisdem sacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in maioribus asserimus esse celebrandum.* De libero verò arbitrio hæc posuit: *Liberum sic confitemur arbitrium, ut dicamus nos semper Dei indigere auxilio, & tam illos errare, qui cum Manichæo dicunt hominem peccatum vitare non posse, quàm illos, qui cum Ioviniano asserunt, hominem non posse peccare; uterque enim tollit arbitrij libertatem.* Nos verò dicimus hominem semper & peccare, & non peccare

*posse, ut semper nos liberi confiteamur esse arbitrij Hocce Symbolum inter opera D. Hieronymi diu circumlatum est, sed esse Pelagij patet ex S. Augustino in lib. de gratia Christi, cap. 32. & 33. quibus in locis adductas proximè hæretici sententias excutens ambiguitatis plenas esse demonstrat. Nonnulla etiam fragmenta literarum Pelagij lege ibidem cap. 30. & 31. & sequentibus, in quibus Pelagius ex libris abs se editis, quos recenset, divinam semper gratiam semet asseruisse comprobare conatus est. Praylus Episcopus Hierosolymitanus, qui in demortui Ioannis locum suffectus fuerat, commendatitias pro Pelagij causa literas Romam unà cum Pelagij eiusdem libello transmissit, nam Zosimus de Praylo scribit ad Africanos epist. 4. *Causæ Pelagij enixius adstipulator intervenit.* Putat Baronius Palladium Episcopum Helenopolitanum Origenistam celeberrimum, ac Pelagij hæresi, qua apathiam docet, infectum Romam cum illis literis venisse, ut Pelagij causæ apud Pontificem patrocinaretur.*

Celestius Innocentij morte intellecta Romam illicò advolaverat, optimè enim sciebat, fieri non posse, ut Innocentius palinodiam caneret, quasi nimis præcipitem Afrorum Patrum relationibus adversus Pelagium, eiusque asseclas fidem accommodasset; Itaque veteres ille amicos adit, præcipuè verò Sixtum Presbyterum, quem ex Augustino epist. 104. Pelagiani magnum suarum partium patronum iactabant, & de cuius amicitia plurimum efferebatur, obtestatus se festinato iudicio

inauditos, indefensos tum in Africa, tum in Urbe esse damnatos; Catholicam se doctrinam docere, nec latum quidem vnguem ab illa discedere. Julianus testatur se duas ad Zosimum literas dedisse, quas hoc tempore scriptas credibile est, Pelagianis nervis omnibus pro obtinenda absolutione adnitentibus. Contextuit Celestius suæ fidei libellum, quem Zosimo causam cognoscenti exhiberet, de quo hæc scribit Augustinus lib. de pec. orig. cap. 23. *Item in libello, quem Romæ dedit, cum fidem suam à Trinitate unius Deitatis usque ad resurrectionem, qualis futura est mortuorum, de quibus eum nullus interrogaverat, & unde illi nulla questio movebatur, quantum dicere libuit, explicasset &c.* Hac prorsus etiam ratione Pelagium libellum fidei, quem symbolum vocavit, concinnasse proximè diximus. Pontifex in basilica S. Clementis Celestium in iudicium vocavit, qui Pelagianis omnibus dolis instructus tribunali stetit. In primis verò libellum obtulit, in cuius exordio causam his verbis præmunivit. Si forte ut hominibus quispiam ignorantie error obrepserit, nostra sententia corrigatur: Ex Augustino laudato cap. 6. *Quam prælocationem venerabilis Papa Zosimus tenens egit cum homine, quem falsæ doctrine ventus inflaverat, ut ea, quæ illi à Diacono Paulino, nempe anno 412. Carthagine coram Aurelio, fuerant obiecta, damnaret, atque ut Sedis Apostolicæ literis, quæ à sanctæ memoriæ sui præcessore manaverāt, præberet assensum; at ille noluit quidē Diaconi obiecta damnare, sed B. Papæ Innocentij literis nō est ausus obistere, immò se omnia, quæ*

sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit: Ibidem cap. 7. Et quidem Pontifex hac interrogatione Celestium strinxit: Illa omnia damnas, quæ iactata sunt de nomine tuo? Cui ille: Damno secundum sententiam beatæ memoriæ præcessoris tui Innocentij: Idem lib. 2. ad Bonifacium cap. 4. Baronius, uti diximus, scribit, obiectas esse Celestio literas Innocentij ad universam Ecclesiam missas, quas post datas ad Africanos ab Innocentio compositas arbitratur, sed hoc superius reiectum est, & ex ipsa interrogatione Zosimi in libello Paulini apertè refellitur, siquidem Pontifex inquit: Cognovisti quales literas dederit Sedes Apostolica ad Fratres, & Coepiscopos Africanæ provinciæ? nec aliarum literarum ibi mentio ulla fit. Porro Celestius in libello suæ fidei apertè negavit peccatum originis, nam hæc in illo sententia apud August. lib. de pec. orig. cap. 6. continebatur. In remissionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco diximus, ut peccatum ex traducere firmare videamur, quod longè à Catholico sensu alienum est, quia peccatum non cum homine nascitur, quod postmodum exercetur ab homine, quia non naturæ delictum, sed voluntatis esse demonstratur. Ex quibus sanè mirum alicui videbitur, Celestium non statim tanquam hæreticum condemnatū, cum apertè illa hæresis damnata fuisset eodem anno à S. Innocentio, libellum enim illum lectum in iudicio ipse Zosimus testatur in epistola ad Aurelium & collegas, quem tamen catholicum putavit. Huius autem rationem ipsius Augustini verbis expono. Cum hoc Celestius in

suo libello posuisset, inter illa dumtaxat, de quibus se adhuc dubitare, & instrui velle confesus est, in homine acerrimi ingenij, qui profectò, si corrigeretur, plurimis profuisset, voluntas emendationis, non falsitas dogmatis approbata est; & propterea libellus eius Catholicus dictus est, quia & hoc Catholicæ mentis est, si qua fortè aliter sapit, quàm veritas exigit, non ea certissimè definire, sed detecta, ac demonstrata respuere. Hoc in illo factum esse putabatur, quando se literis beatæ memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit: lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. Zosimus Celestium adeo promptam Innocentij literis obediētiam, atque assensum profitentem haud damnandum iudicavit, sed ne illum absolvendum statim duceret, iudicium utriusque Synodi Carthaginensis, & Milevitanæ remorabatur, quare eundem anathemati Carthagine ante quinquenium in ipsum lato non exemit, sed gesta omnia in illo iudicio ad Africanos per Basiliscum cum literis transmisit, in quibus acrius invecus est in Eriœ, & Lazarum, tanquam turbarum præsentium auctores; quod verò ad causam spectat, hæc scripsit: Unde in præsentī causa nihil præcox, immaturumque censuimus, sed innotescere Sanctitati vestræ super absoluta Celestij fide nostrum examen, cui etiam prior libellus ab eo intra Africam testimonio apud nos esse debuisset, ne inexploratis, famaque iactantibus tam facile crederetur. Quare intra secundum mensem aut veniant, qui præsentem redarguant, aliter sentire, quàm libellis, & confessione contexit, aut nihil post hæc tam aperta, & manifesta, quæ

protulit, dubij Sanctitas vestra resedisse cognoscat. *Datæ ... Honorio XI. & Flav. Constan. Coss.* Ex quibus accusatores intra vnum, & alterum mensem Romam evocatos vides, quod etiam de se testatum reliquit Paulinus Diaconus in libello ad Zosimum, quem recitat Baronius anno sequenti.

Paulò post supervenere literæ Pelagij, qui cum callidiùs hæresim Catholicæ doctrinæ facis obduxisset, Zosimum magis Pelagianis propitium fecit, longèque eorundem hostibus acerbiorum; etenim Pontifex novis literis Aurelium, ac cæteros Africanos Patres durius increpuit dolens Pelagij, ac Celestij vices, qui cum Catholica saperent, hæreseos damnati fuissent; Romæ verò literas Pelagij, eiusque libellum, tum epistolam Prayli Hierosolymitani pro Pelagio publicè recitandas iussit, de quibus hæc inter alia ad Aurelium, ac collegas scripsit: *Literas quoque suas idem Pelagius purgationem continentes abundantissimè misit, quibus & professionis suæ fidem, quid sequeretur, quidve damna-ret, sine aliquo fado, ut cessarent totius interpretationis insidiæ, cum-lavit. Harum recitatio publica fuit, omnia quidem paria, & eodem sensu, sententijque formata, quæ Celestius ante protulerat, continebant. Utinam ullus vestrum, dilectissimi Fratres, recitationi literarum interesse potuisset! Quod Sanctorum virorum, qui aderant, gaudium fuit? quæ admiratio singulorum? Vix fletu quidam se, & lacrymis temperabant. Tales etiam absolutæ fidei infamari potuisse? Est ne ullus locus, in quo Dei gratia, vel adiutorium prætermisum sit? &c.* Postea verò vel homi-

niùs Pelagij accusatores increpans hæc addit. *Mirum est, si isti Laicum Virum ad bonam frugem longa erga Deum servitute nitentem falsis literis percellere voluerunt, qui in fratres, & Coepiscopos tanta machinati sunt, qui tot tempestates Ecclesiæ reddiderunt. Non decet Episcopalem auctoritatem, & præcipuè prudentiam vestram ad levium suffurrorum scripta pendere; Ecce Pelagius, Celestiusque Apostolicæ Sedi in literis suis, & confessionibus suis præsto sunt; Vbi Eros? Vbi Lazarus? Erabescenda facta, & damnationibus nomina. Vbi illi adolescentes Timasius, & Iacobus, qui scripta quedam, ut afferebatur ... Vos conijcite, si qui talia in Sede Apostolica profitentur, illa, quæ de iisdem à pravis, ac levibus auctoribus, ac dubio rumore iactata sunt, oporteat credi. Hæc Zosimus; Ex quibus Pelagianorum doli, quibus Summum Pontificem circumvenerant, suis coloribus exprimuntur. Ex his postea literis, quæ Pelagianæ hæresis auctores tantoperè commendabant, istis postea à Zosimo damnatis, Julianus cum suis Sedem Apostolicam crimine prævaricationis aspergebat, de quibus inferiùs dicemus. Augustinus verò pro Zosimo hæc reposuit lib. 2. ad Bonif. cap. 3. *Quenam tandem epistola venerandæ memoriæ Papæ Zosimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præcepit credi oportere, sine vllò vitio peccati originalis hominem nasci, nusquam prorsus hoc dixit, nusquam omninò conscripsit, & in fine. Profectò quidquid interea lenius actum est cum Celestio, servata dumtaxat antiquissimæ, & robustissimæ fidei firmitate, correctionis fuit clementissima suasio, non approbatio exitiosissima pravitatis: Ec**

quod ab eodem sacerdote postea Celestius, & Pelagius repetita auctoritate damnati sunt, paululum intermissæ iam necessario proferendæ ratio severitatis fuit, non prævaricatio prius cognite, vel nova cognitio veritatis. Nulla pro Zosimo solidior apologia procudi potest. Literæ illæ Zosimi datæ sunt hoc anno 417. XI. Kal. Octobris; credo verò Carthagine acceptas IV. Nonas Novembris, nam eo die per Basiliscum Subdiaconum Paulinus se intellexisse scribit Pontificis mandata, quibus Romam evocabatur.

Cum in recitatis Zosimi literis Eros, ac Lazarus adeò severè perstringantur, iidemque fuerint, qui & coram in Palæstina contra Pelagium, ac Celestium Synodum Diospolitani per Eulogium Metropolitani indicendam curaverint, & postea per literas universam in utrumque Africanam Ecclesiam concitarent, opere pretium duxi, nonnulla hic de eisdem inferere. Eros Sancti Martini Turonensis Episcopi discipulus fuit, Lazarum etiam Turonensis Ecclesiæ presbyterum fuisse ex eo arbitror, quod in Taurinensi Synodo Britium Turonensem Episcopum plurimum criminum reum detulit. Eros Arelatensem, Lazarus Aquensem Ecclesiam clero, ac populo contradicente invasere, Zosimus enim hæc de utroque ad Africanos scribit: *Patuit hos inobservatis ordinationibus, plebe, cleroque contradicente ignotos, alienigenas intra Gallias sacerdotia vendicasse.* Augustinus initio libri de gestis Pelagij ait: *Sancti Fratres, & Coepiscopi nostri Galli Eros, & Lazarus, eosdemque Gallos Episcopos vocavit*

Pelagius apud Augustinum epist. 252. Lazarus quidem in Taurinensi concilio à Procuro uti falsorum criminum delator reiectus fuerat, à quo tamen post multos annos, inquit idem Zosimus in epistola quarta, *Sacerdos tyrannici iudicij defensor civitatis Aquensium &c. stetitque in eo hactenus umbra sacerdotij, donec tyranno immago staret imperij, quo loco post internecionem Patroni spontè se exuit, & propria cessione damnavit.* Constantinus imperium in Galliis invaserat, quem Lazari patronum Zosimus vocat, at ille post triennium inuassæ tyrannidis ab Honorij duce Constantio intra Gallias occiditur, eiusdem capite in conto Ravenam delato XIV. Kal. Octobris Theodosio Augusto IV. Cos. Hæc testatur Idatius in Chronico, & in fastis; Quare Lazarus anno 411. spontè Aquensis Ecclesiæ regimine se abdicavit, ne quid gravius ob tyranni amicitiam contra se ab Honorio statueretur. Paulò post etiam Eros populari tumultu ex Arelatensi sede deiecitur Patroclo ad eandem evecto; Prosper in Chronico ad consulatum Honorij IX. & Theodosij V. anno 412. ait: *Eodem tempore Eros vir sanctus, & B. Martini discipulus, cum Arelatensi oppido Episcopus præsideret, à populo ipsius civitatis insons, & nullis insimulationibus obnoxius pulsus est, inque eius locum Patroclus ordinatur amicus, & familiaris Constantij Magistri militum, cuius per ipsum gratia querebatur, ea que res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.* Baronius ad annum 412. addit: *Constantinus, dum adversus Sanctos Episcopos aggressus est inire certamen, ex-*

per-

pertus est pariter Denm ad postremum suis conatibus adversarium. Idem etiā ad annum 417. pag. 402. De Lazaro, inquit, remansit obscura memoria, sed ex Erote Lazarum disce, quos enim calumnia par involvit, eandem decorasse æqualem virtutem putandum &c. Quæ quidem mihi non probantur, cum non Constantij iussu, sed populari tumultu Eros Arelate eiectus fuerit, quod populi factum Apostolicam etiam Sedem ratum habuisse ex Zosimi laudata epistola colligitur: Patuit hos, inquit, inobservatis ordinationibus plebe, cleroque contradicente ignotos, alienigenas intra Gallias sacerdotia vendicasse, quibus se ipsi propria abdicavere sententia, nosque licet & alia tum eorum de se pœnitundinem secuti sacerdotali eos loco, & omni communione submovimus. Constantinus Arelate inclusus, cum diutiùs obsidionem tolerare non posset, deposita purpura ad Erotē confugit, à quo & Presbyter statim ordinatus est ex Sozomeno lib. 9. cap. 15. hinc ob tyrannum sacro honore decoratum Eros Arelatensium odium sibi contraxit. Sed neque Constantius post Erotis depositionem quicquam mali ultore Numine passus est, immò ob egregiè contra Tyrannos navatam operam Placidiam Honorij sororem in uxorem obinuit, ac quinquennio elapso in imperij consortium assumptus fuit, ut cap. 19. dicemus. At Eros, & Lazarus, cum Apostolicæ Sedis iudicio sese depositos cernerent, in longinqua ad insignium Orbis Catholici Episcoporum suffragia corroganda perrexere, ut olim Chrysostomus fecerat, qui è Constantinopolitana cathedra per

vim eiectus Occidentis Metropolitatum suffragia per literas petijt; Zosimus tamen viriusque Episcopi conatus increpans ait: Vbi de Episcopatu abdicando agitur, maria, terræque lustrantur, nec vlla suffragia præmittunt &c. Athanasius, Chrysostomus, alijque plurimi ab Episcopatu depositi Apostolicæ Sedis, ac primos Occidentis Metropolitæ in subsidium contra adversantes Episcopos implorarunt, at à Pontificis Romani decreto ad alios Antistites appellare non licuit. Interim Eros, ac Lazarus pro recuperanda dignitate in Orientem profecti Pelagium apud Eulogium Palæstinæ Metropolitam hæreseos accusarunt, quo ibidem per dolum absoluto causam iterum ex integro cognoscendam Africanis Patribus per literas detulerunt, de quibus cap. 8. plura diximus. Anno 417. Lazarus in Gallias redierat, ac Proculo Mafsiliensi adhærebat, etenim cum hic Patrocli Arelatensis iura invasisset, atque Ursulum, & Tuentium Episcopos consecrasset, Lazarus vnus è tribus Episcopis fuit, qui ex antiquo Ecclesiæ ritu ad Episcopi consecrationem peragendam requiruntur, quæ vbi Zosimus Papa accipit, datis ad Africæ, Galliæ, & Hispaniæ Antistites literis Proculum graviter increpuit, non modò quod alienæ diœcesis Episcopos consecrasset, verùm etiam quòd fuerit Lazarus in consortio illicitæ ordinationis adscitus, quem ibidem vti multorum criminum reum ab Aquensi Sede expulsum testatur; Hæ Zosimi literæ datæ sunt Honorio XI. & Constantio II. Confl. Ex his patet Chronicorum Fl. Dextri impostura

stura, ibi enim ad annum 400. Eros Derthofanus, Lazarus Vicensis in Hispania Episcopi affirmantur; Etenim uterque in Gallijs Episcopus fuit, & Lazarus à Proculo Malsiliensi post annum 400. est consecratus, nam post multos annos à celebrata Synodo Taurinensi, quam anno 397. Baronius peractam scribit, eundem Aquensi Ecclesiæ præpositum laudatus Zosimus affirmavit. Bivarius Dextri commentator scribit, utrumque ex Aquitania eiectionem novas in Hispania Sedes obtinuisse, ac constare ex literis Synodi Carthaginensis ad Innocentium, Eros, ac Lazarum fuisse in Hispania Episcopos. Sed neuter in Aquitania Episcopus fuit; vivebatque adhuc in Gallijs Lazarus anno 417. Illos verò postea in Hispaniam secessisse, gratis dicitur, neque id in laudatis literis Synodalibus legitur, in quibus nuda tantum Erotis, ac Lazari nomina recitantur; consulatur epistola 90. inter Augustinianas. Hæc de duobus illis Pelagij accusatoribus in veterum monumentis invenire potuimus.

CAPVT XIII.

Pelagianorum dolis per Africanos Patres detectis Zosimus illos damnat. Synodi Africanæ canones contra eosdem recitantur. Honorius Imperator Pelagium, ac Celestium proscribit. Præfecti Prætorio edicti promulgatores ex Codice Theodosiano probantur, ac Salmasij de eisdem error castigatur.

Africani Præsules Zosimi literis acceptis graviter conquesti sunt, post S. Innocentij sententiam iterum Romæ Pelagij, ac Celestij causam retractari, statimque per literas cum Zosimo egere, ne quidquam ante Synodi Africanæ relationem de utroque decerneret; indicitur autem plenarium concilium totius Africæ Carthagine. Romæ verò Pelagiani graves turbas dabant; credo equidem nonnullos Episcopos illi sectæ ad hærentes Romam advolasse, quo Pontificis animum in concepta semel erga Pelagij causam propensione retinerent, nam anno 419. plures Episcopi pro Pelagio cum Juliano literas subscribere, ut dicemus. Eorum tamen conatibus Constantius vir clarissimus, ac vicaria præfectura in Urbe præfunktus obviam iit pro gratia Dei, adversus subdolos Pelagianorum conatus defendenda laborans, unde factione eorundem, do verba Prosperi in Chronico ad annum 418. multa mala pertulit, quæ illum Sanctis confessoribus sociarunt; eius memoria recolitur in Romano Martyrologio 30. Novembris. Palladius in Lausiaca historia laudatis, qui

Rof

Romæ vivebant, Macario, ac Pam-
machio ait cap. 124. Constantius
quoque Assessor Praefectorum Italiae,
insignes viri, & eruditissimi, qui per-
venerunt ad summum pietatis, & reli-
gionis. Baronius anno 418. num. 1.
putat Romæ iterum causam Pela-
gianorum recognitam fuisse eodem
tempore, quo in Africa pariter re-
tractabatur, addens anno sequenti
418. Celestium libellum fidei exhi-
buisse, de quo plura ex S. Augu-
stino ibidem recitat. Sed hæc faci-
lè reiiciuntur, nam libellus Celestij
hoc anno 417. publicè coram Zosi-
mo recitatus fuit in basilica S. Cle-
mentis; audiatur Zosimus in episto-
la ad Aurelium data Honorio XI. &
Flavio Constantio iterum Conf.
hoc nempe anno 417. Intromisso,
inquit, Celestio libellum eius, quem
dederat, fecimus recitari, quod etiam
reperit in literis ad eundem datis
XI. Kal. Octobris, quæ literæ Car-
thaginem, uti ex Paulino diximus,
advenere IV. Nonas Novembris,
statimque Aurelius rescripsit, ne
quid innovaretur ante Africanæ Sy-
nodi relationem; At Zosimus prio-
ribus ex Africa literis acceptis nihil
ea in causa insuper se egisse testatus
est in epistola data 21. Martij anno
sequenti ad Aurelium his verbis: *Id
circo noverit vestra fraternitas, nihil
nos post illas, quas superius vel literas
vestras accepimus, immutasse, sed in
eodem cuncta reliquisse statu, in quo
dudum fuerant, cum hæc nostris lite-
ris vestræ iudicavimus Sanctitati, ut
illa, quæ à vobis ad nos missa erat,
obtestatio remaneret. Quot verò lite-
ræ ultro, citroque inter Afros, &
Zosimum id temporis volitarint,
liquet ex Augustino lib. 2. ad Bo-*

nif. cap. 3. Tot enim, inquit, & tan-
tis inter Apostolicam Sedem, & Aphros
Episcopos currentibus, & recurrenti-
bus scriptis Ecclesiasticis &c. Quod
autem ait Baronius, Celestium se
se subtrahentem examini coactum
fuisse publicè interroganti Zosimo
respondere planè ad iudicium anno
præsentè peractum pertinet, in quo
eundem à Zosimo interrogatum ex
Augustino, & Paulino diximus,
nam cum anno 418. post allatas
Romam Africanorum literas exa-
mini se subduxisset (videbat enim
dolos, ac fraudes nudatas) statim
sententia in illum, ac socios publi-
cata fuit, nec ad aliud iudicium tra-
ctus est; hoc ex Augustino patet,
qui cum dixisset, allatas fuisse Ro-
mam Africanorum literas, quibus
Pelagianorum præstigiæ Zosimo
detegebantur, hæc addit: *Tunc
ergo, cum eius præsentia posceretur,
ut certis, ac dilucidis responsionibus
vel astutia hominis, vel correctio dilu-
cesceret, & nulli ambigua remaneret,
se subtraxit, & negavit examini Nec
differendum iam fuerat, sicut factum
est, quod alijs prodesset, si nimium per-
versorum pertinaciæ, dementiæque nõ
posset lib. 2. ad Bonif. cap. 3. ex qui-
bus nullum postea iudicium ea in
causa habitum fuisse monstratur.*

Inierat consulatum Augusti
Honorius XII. & Theodosius VIII.
qui fuit annus 418. quo Pelagiana
hæresis in toto Orbe Catholico
tum sacris Pontificis decretis, tum
Imperatorum sanctionibus damna-
ta fuit, sed Africani Patres, & præ-
sertim Augustinus, ea fulmina pro-
cuderunt, quæ à Romano Præsule
validiori brachio eiacula novorū
Gigantum superbiam deiecere. In-

Anno
ccccxix

cunte

eunte anno Africani Episcopi Carthaginem confluxere, omnibusque iterum in Pelagij, ac Celestij causa quam diligentissimè retractatis, Innocentij adversus Pelagianos decreto standum esse plenè suffragijs censuere, ac statim per Marcellinum Subdiaconum gesta Synodalia Romam ad Zosimum misere. Pórtifex, cum ex Africanorum Patrum literis de cute, & intus, ut aiunt Pelagianam hæresim cognovisset, diè Celestio dixit, qui, quòd se detectum, convictumque per Africanos sciebat, examini se subtraxit, ut ex Augustino mox dicebamus. Quare cum ea fuga reum se, ac pervicacem citra ambages ostendisset, Zosimus haud ulterius morandum ratus Pelagium, ac Celestium hæreticos, eorumque doctrinam Orthoxo dogmati contrariam lata sententia pronuntiavit, ac datis ad universos Orbis Episcopos literis infamem hæresim ubique gentium proscripsit. Hæc sanè epistola non extat, sed illius meminit Augustinus epist. 47. ad Valentinum, recitatque eiusdem fragmentum epist. 157. ad Optatum; Literæ quoque concilij Africani interiere, earum tamen summarium legimus apud Augustinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. ubi ait: *Quæ Romam literæ posteaquam venerunt id continent, non sufficere hominibus tardioribus, & sollicitioribus, quòd se generaliter Innocentij Episcopi literis consentire fatebatur, sed aperte eum debere anathematizare, quæ in suo libello prava posuerat, ne, si id non fecisset, multi parùm intelligentes, magis in libello eius illa fidei venena à Sede Apostolica crederent approbata, propterea quòd ab illa dictum erat, eum*

libellum esse Catholicum, quàm emendata propter illud, quòd se Papæ Innocentij literis consentire ipse responderat. Porro libellum Celestij esse Catholicum dixerat Zosimus in epistola ad Aurelium, & collegas, unde immeritò Ioannes Latius lib. 1. Historiæ Pelagianæ cap. 4. Zosimæ epistolas uti supposititias rejicit, nihil enim in illis legitur, quòd in S. Augustini voluminibus non continetur; hinc Facundus Hermianensis, qui altero sæculo vixit lib. 7. cap. 3. ait: *Invenient postremò B. quoque Zosimum Apostolicæ Sedis Antistitem contra S. Innocentij decessoris sui sententiam, qui primus Pelagianam hæresim condemnavit, fidem ipsius Pelagij, eiusque complicitis Celestij, quem in Ecclesia Carthaginensi convictum, atque appellantem Apostolicam Sedem, & ipse gestis discusserat, tanquam veram, & Catholicam laudantem, insuper etiam Africanos culpantem Episcopos, quòd ab illis hæretici crederentur, cum necdum ipsis Africanis Episcopis dolos eorum multò manifestius detegentibus, memoratos Pelagium, & Celestium putaret Orthodoxos:* Hæc ille.

Sixtus magni inter Romanos sacerdotes nominis, quem suarum partium patronum Pelagiani iactabant, quò tantam à se procul infamiae notam insigni quodam facto repelleret, primus in Pelagium, ac Celestium coram frequentissimo populo anathema pronuntiavit, cuius rei missis per Leonem in Africam literis Aurelium certiore fecit, quæ quidam literæ passim ab Africanis teste Augustino epist. 104. ad eundem Sixtum descriptæ sunt, passim omnibus lectæ. Quid enim, inquit, S. Doctor, gratius legi, vel audire

audiri potest, quàm gratiæ Dei tam pulchra defensio adversus inimicos eius ex ore eius, qui eorundem inimicorum magni momenti patronus ante iactabatur? Idem Sixtus ad Augustinum etiam, itemque ad Alipium de eodẽ argumento perscripsit. Peractæ Romę Pelagianorum damnationis nuncio in Africam delato, paulò post etiam Zosimi literæ ad Patres Africanos ea de re pervenere, quas laudatæ Sixti etiam epistolæ consecutæ sunt ex epist. 105. ad Sixtum initio; acceptæ verò dicuntur Apostolicæ literæ Tertio Kal. Maias, at Patres ipsis Kalendis Maij in secretario basilicæ Fausti Pelagianam hæresim condemnarunt. Adfuere eo in Senatu Episcopi ex vniverſa Africa CCXIII. vt scribit Prosper contra Collatorem cap. 10. Erraverunt, inquit, dacenti quatuordecim Sacerdotes, qui in epistola, quam suis constitutionibus prætulerunt, ita Apostolicæ Sedis Antistitem beatum Zosimum sunt alloquuti. Quod si in chronico eiusdem Prosperi huius Synodi Patres numerentur CCXVII. Amanuensium error fuit, qui duas priores vnitates in inferiore parte iunxerunt, ac ex IV. reddidere VII.

Laudat hanc Synodum Photius cod. LIII. sed eiusdem textus nobis planè restituendus est, dicuntur ibidem præsedisse in ea Synodo Aurelius Episcopus kai Dotianus tou teptensiou, tou pro tou thronou, Buzakenes, eparxias. Aurelius Episcopus, & Dotianus Pteneesi primæ Sedis Byzacenæ provincie. Sed ex codice antiquissimo Gandavensi apud monasterium S. Bavonis Photij lectio corrigenda est, ibi enim legitur: Honorio Augusto XII. consule Kal.

Maij in basilicæ Fausti, cum Aurelius Episcopus simul cum Donatiano Teleptensi primæ Sedis Episcopo provincie Byzacenæ &c. Hoc fragmentum habetur tom. 1. Concil. editionis Colonienſis apud Quintelum anno 1551. Erat Donatianus Episcopus Teleptis in Byzacena provincia, & in actis collationis Carthaginensis cap. 123. dicitur: Donatianus Episcopus Ecclesiæ Teleptensis, contra quem Bellicius Donatista stabat; In Synodo S. Cypriani nominatur ab Augustino lib. 7. de baptismo cap. 21. inter alios Episcopos Julianus à Telepte. Binius in notis ad Synodum, vt putat, Teleptensem celebratam ab eodem Donatiano anno 418. VI. Kal. Martias, ante quam Carthaginem ad Synodum plenariam veniret, scribit Teleptem fuisse Metropolim provincie Byzacenæ, quod itidem legitur in scholijs conciliorum editionis regie tom. 4. pag. 421. vbi Teleptis dicitur Metropolis, & prima Sedes provincie Byzacenæ: Sed aliam apud Afros fuisse Metropolim à prima Sede ex professo probabimus lib. 2. cap. 7. Nam Ecclesia, quam regebat senior provincie Episcopus, dicebatur prima Sedes, quæ quandoque erat in viliori provincie oppido; Adrumetum autem erat civilis Metropolis Byzatij sedes Vicarij, quod cap. 23. ostendimus. Ante Donatianum primatus Byzacenarum Ecclesiarum penes Mizonium erat, quod ex Synodis Africanis cap. 10. monstravimus; hinc cap. 61. codicis conciliorum Africa ad Mizonium legati vti ad Primateſt destinantur, erat autem Mizonius Episcopus Tzellenſis contra quem Natalicus Donatista stabat

bat ex collat. 1. Carthagin. cap. 163. In hac verò vrbe Donatianus hac anno Synodum celebrarat, quæ in antiquis codicibus cum Telenfis diceretur, collectores conciliorum Donatianum item Telensem Episcopum scripsere; At Baronius ad annum 418. cum videret Donatianum Teleptensem Episcopum, Synodum quoque Teleptensem nominavit, eumque secuti sunt Binius, alijque passim. Sed ex Ferrando Diacono Carthaginensi error corrigendus venit, qui canones ex Siricij epistola in Synodo Donatiani recitados, attribuit Concilio Zellenfi, nã tit. VI. CXXX & CXXXVIII tribus canonibus recitatis ait: *Concilio Zellenfi ex epistola Sirici Papæ, quæ quidem epistola cum iisdem decretis lecta est in Synodo Donatiani Primatis, vt ex actis patet. Zella, & Achola liberae civitates Africae appellantur à Strabone lib. 17. eam verò urbem Zellam, vel Tzellam dictam fuisse eruditè notavit Holstenius in notis ad tabulas Ecclesiasticas Caroli à S. Paulo, ex quibus etiam tabulis corrigendus est Chiffletius, qui Zellam cum Vsula confundit, diversa enim fuere Byzatij oppida, vt ibidem demonstratur; Sed de his satis. Cæterum libet hic Lectorum oculis subijcere canones Africani concilij, cuius, vt ait Prosper cap. 2. con. Ingratos, dux Aurelius, ingeniumque Augustinus erat, veluti de Pelagiana hæresi erectum trophæum.*

“Gloriosissimis Impp. Hono-
“rio XII. & Theodosio VIII. Con-
“sulibus kalendis Maijs Carthagi-
“ne in secretario basilicæ Faustij,
“cum Aurelius Episcopus in vni-

“versali Concilio confedisset ad-
“stantibus Diaconis, placuit om-
“nibus Episcopis, quorum nomina,
“& subscriptiones indictæ sunt in
“Sancta Synodo Carthaginensis
“Ecclesiæ constitutis.

I.

“Vt quicumque dixerit Adam pri-
“mum hominem mortalem factū,
“ita vt siue peccaret, siue non pec-
“caret moreretur in corpore, hoc
“est de corpore exiret non peccati
“merito, sed necessitate naturæ,
“anathema sit.

II.

“Item placuit, vt quicumque para-
“vulos recentes ab vteris matrum
“baptizandos negat, aut dicit, in
“remissionem quidem peccatorum
“eos baptizari, sed nihil ex Adam
“trahere originalis peccati, quod
“lavacro regenerationis expiatur,
“vnde sit consequens, vt in eis for-
“ma baptismatis in remissionem
“peccatorum non vera, sed falsa
“intelligatur, anathema sit: Quo-
“niam non aliter intelligendum
“est, quod ait Apostolus. *Per unum*
hominem peccatum intravit in mun-
dum, & per peccatum mors, & ita
in omnes homines pertransiit, in quo
omnes peccaverunt, nisi quemad-
“modum Ecclesia Catholica vbi-
“que diffusa sēper intellexit. Prop-
“ter hæc enim regulam fidei etiam
“parvuli, qui nihil peccatorum in
“semetipsis adhuc committere po-
“tuerunt, ideo in peccatorum re-
“missionem veraciter baptizantur,
“vt in eis regeneratione munde-
“tur.

Rom. 5.
12.

tur, quod generatione traxerunt.

Io. 14.

Item placuit, ut si quis dicit, ideo dixisse Dominum, in domo Patris mei mansiones multe sunt, ut intelligatur, quia in regno cœlorum erit aliquis medius, aut vllas alicubi locus, ubi beatè vivant parvuli, qui sine baptismo ex hac vita migrarunt, sine quo in regnum cœlorum, quod est vita æterna, intrare non possunt, anathema sit. Nam cum Dominus dicat: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto nõ intrabit in regnum cœlorum. Quis Catholicus dubitet, participem fori Diaboli eum, qui coheres esse non meruit Christi? Qui enim dextera caret, sinistram proculdubio partem incurret.

III.

Item placuit, ut quicumque dixerit, gratiam Dei, qua iustificamur per Iesum Christum D. N. ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur, anathema sit.

IV.

Item quisquis dixerit, eandem gratiam Dei per Iesum Christum D. N. propter hoc tantum nos adiuuare ad non peccandum, quia per ipsam nobis revelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere & quid vitare debeamus, non autem per illam nobis præstari, ut quod faciendum cognoverimus, etiam facere diligamus, atq; valeamus, anathema sit. Cũ enim dicat Apostolus: Scientia inflat, charitas verò ædificat, valde impium est, ut cre-

Card. de Noris. Vind. Ang.

damus, ad eam, quæ inflat, nos habere gratiam Christi, & ad eam, quæ ædificat, non habere, cum sit vtrumque donum Dei, & scire quid facere debeamus, & diligere, ut faciamus, ut ædificante charitate scientia non possit inflare. Sicut autem de Deo scriptum est: Qui docet hominem scientiam, ita etiam scriptum est: Charitas ex Deo est.

ps. 93
1. Io. 4.

V.

Item placuit, ut quicumque dixerit, ideo nobis gratiam iustificationis dari, ut quod facere per liberum iubemur arbitrium, facilius possimus implere per gratiam, tanquam etsi gratia non daretur, non quidem facili, sed tamen possimus etiam sine illa implere divina mandata, anathema sit. De fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur, ubi non ait, sine me difficilius potestis facere, sed ait, sine me nihil potestis facere.

Io. 15. 5

VI.

Item placuit, quod ait S. Ioannes Apost. Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est: quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat propter humilitatem non oportere dici, nos non habere peccatum, non quia verè ita est, anathema sit. Sequitur enim Apostolus, & adiungit; Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est, & iustus, qui remittat nobis peccata, & mædet nos ab omni iniquitate.

1. Io. 1.

“ Vbi satis apparet, hoc non tantū
 “ humiliter, sed etiam veraciter dici;
 “ Poterat enim Apostolus dicere;
 “ Si dixerimus, quia non habemus
 “ peccatum, nos ipsos extollimus;
 “ & humilitas in nobis non est: Sed
 “ cum ait: *Nos ipsos decipimus*, &
 “ *veritas in nobis non est*: satis
 “ ostendit eum, qui dixerit, se non
 “ habere peccatum, non verum lo-
 “ qui, sed fallum.

VII.

“ Item placuit, ut quicumque dixe-
 “ rit, in oratione Dominica ideo di-
 “ cere Sanctos: *Dimitte nobis debita*
 “ *nostra*, ut non pro se ipsis hoc
 “ dicant, quia non est eis iam neces-
 “ saria ista petitio, sed pro alijs, qui
 “ sunt in suo populo peccatores, &
 “ ideo non dicere vnumquemque
 “ Sanctorum, *Dimitte mihi debita*
 “ *mea*, sed *Dimitte nobis debita nostra*,
 “ ut hoc pro alijs potius, quam pro
 “ se ipsis petere intelligatur; ana-
 “ thema sit: Sanctus enim, & iustus
 “ erat Apostolus Jacobus, cum di-
 “ cebat: *In multis enim offendimus*
 “ *omnes*; Nam quare additum est
 “ *omnes*? nisi ut ista sententia con-
 “ veniret & psalmo, ubi legitur, *Non*
 “ *intres in iudicium cum servo tuo, quo-*
 “ *niam non iustificabitur in conspectu*
 “ *tuo omnis vivens*, & in oratione sa-
 “ pientissimi Salomonis; *Non est ho-*
 “ *mo, qui non peccet*; & in libro Job:
 “ *In manu omnis hominis signat*, ut
 “ *sciat omnis homo infirmitatem suam*;
 “ Unde etiam Daniel Sanctus, & iu-
 “ stus, cum in oratione pluraliter
 “ diceret: *Peccavimus, iniquitatem*
 “ *fecimus* & cætera, quæ ibi veraci-
 “ ter, & humiliter confiteretur, ne pu-

“ raretur (quemadmodum quidam
 “ sentiunt) hæc non de suis, sed de
 “ populi sui potius dixisse peccatis,
 “ postea dixit; *Cum orare*, & *confite-*
 “ *rer peccata mea*, & *peccata populi*
 “ *mei Domino Deo meo*; Noluit dicere
 “ peccata nostra, sed populi sui dixit
 “ & sua, quia futuros istos, qui tam
 “ malè intelligunt, tanquam pro-
 “ pheta prævidit.

Ibidem;

VIII.

“ Item placuit, ut quicumque ipsa
 “ verba Dominicæ orationis, ubi di-
 “ cimus, *Dimitte nobis debita nostra*,
 “ ita volunt à Sanctis dici, ut humi-
 “ liter, non veraciter hoc dicatur,
 “ anathema sit. Quis enim ferat orā-
 “ tem, & non hominibus, sed ipsi
 “ Domino mentientem? qui labijs
 “ sibi dicit dimitti velle, & corde
 “ dicit, quæ sibi dimittantur, debi-
 “ ta non habere?

Matth.
6.

Canon ille post secundum di-
 “ versum caractere descriptus in vetu-
 “ stis codicibus reperitur, & ea ratio-
 “ ne à Collectoribus conciliorum in-
 “ sertus est, & sanè magnum aucto-
 “ ritatis pondus Photius illi addit, qui
 “ disertè illum ponit, ac canones no-
 “ vem contra Pelagianos ea in Syno-
 “ do Carthaginensi statutos affirmat,
 “ Scriptorem verò illum vsum opti-
 “ mis exemplaribus, ijsque antiquis-
 “ simis nullus negabit; de illius ver-
 “ ba ex Cod. LIII. ubi de laudato
 “ concilio sermonem facit: *Dam-*
 “ *nat*, inquit, hæc Synodus eos, qui
 “ *asserunt, Adamum mortalem esse con-*
 “ *ditum, non autem prævaricationis cau-*
 “ *sa morte mulctatum*; est primus cano.
 “ Addit: *Similiter & eos, qui recens natos*
 “ *infantes baptismo minime indigere dice-*
 “ *rent*,

rent, quod illos peccato riginis ex *Alamo* non putarent obnoxios; hic canon est secundo loco positus; tertium his designat: Eos quoque, qui affirmarent medio quodam loco paradisum inter, & inferos non baptizatos infantes beatè vivere; Sex item alia his affinia capita, quæ à Pelagianistis, & Celestianis traduntur, anathemate Patres iugulant. Quare novem auctore Photio ea in Synodo canones contra Pelagianos decreti sunt. Huc facit, quod scribit S. Augustinus lib. 2. de orig. animæ cap. 12. *Novellos*, inquit, *hereticos Pelagianos iustissimè conciliorum Catholicorum, & Sedis Apostolicæ damnavit auctoritas, eo quod ausi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis, & salutis locum etiam præter regnum cælorum.* Vnde in hoc præfatum Concilio illa Pelagianorum opinio videtur damnata, & fortè si literæ Zosimi extarent, ibidem pariter reiecta legeretur. Verum intrusum illum canonem probare possum ex appendice ad literas S. Celestini Papæ ad Episcopos Galliæ, quæ licet Celestini non sit, ut alias demonstrabitur, est tamen antiquissimæ manus, quippe quæ adducitur à Petro Diacono in libro de Incarnatione, & gratia, cap. 8. Porro in cap. 10. dictæ appendicis initio hæc recitantur: *Illud etiam, quod intra Carthaginensis Synodi deereta constitutum est, quasi proprium Apostolicæ Sedis amplectimur, quod scilicet tertio capitulo definitum est: ut quicumque dixerit, gratiam Dei, qua iustificamur per Iesum Christum D. N. ad solam remissionem peccatorum valere &c.* postea quartus, & quintus canones ibidem subnectuntur, eo modo, quo eisdem superius numeravi-

mus, ut nullus cano contra beatitudinem naturalem puerorum ibidem locum habeat, qui tamen tertio loco ponitur in codice Photij. Hæc circa illum canonem ex antiquis Scriptoribus observavimus, de quibus alij iudicent. Octo verò illi canones Pelagianam hæresim iugulant, quorum primi duo peccatum originale spectant, tres intermediis necessitatem gratiæ ad rectè, sanctèque operandum, totidem postremi iustitiæ inhærentis imperfectionem continua, iugique Dei gratia confirmandam contra decantatam Pelagianorum, ac Stoicorum apathiam.

Zosimus damnatis Pelagio, ac Celestio egit statim cum Honorio Imperatore, ut ijdem imperiali auctoritate Romano imperio pellerentur, quod statim pijsissimus Princeps executus rescriptum dedit ad Palladium Præfectum Prætorio Italiæ, quod ex Atrebatensi Monasterio eduxit Henrici Gravij Doctoris Lovaniensis diligentia, & cum subscriptione emendatius è Thuana bibliotheca exhibet Salmasius part. 2. de Eccles. Suburbic. cap. 1. pag. 288. Hoc verò Imperatoris edictum in hæc verba conceptum, ac publicatum fuit.

IMPERATORES HONORIUS, &
Theodosius Augusti Pal-
ladio Præfecto
Prætorij.

Ad conturbandam Catholicæ simplicitatis lucem puro semper splendore radiantem dolosæ artis ingenio novam subito emicuisse versu-

"tiam pervulgata opinione cognovimus, quæ fallacis scientiæ ob-
 "umbrata mendacijs, & furioso tã-
 "tum debacchata luctamine, stabi-
 "lem quietem cœlestis conatur at-
 "trectare fidei, dum novi acuminis
 "commendata vento insignem no-
 "tam plebeïæ æstimat utilitatis, sê-
 "tire cum cunctis, ac prudentiæ
 "singularis palmam fore, commu-
 "niter approbata destruere; Cuius
 "impiæ commentationis auctores
 "Pelagium, Celestiumque percre-
 "buit exitisse. Hi parenti cuncta.
 "rum rerum Deo, præcipuæque
 "semper maiestatis interminatione
 "potenti omne ultra principium
 "transeunti tam trucem inclemen-
 "tiam sævæ voluntatis assignant,
 "ut cum formædi mundi opificem
 "curam sumeret, qualitatemque
 "hominis struendi profunda spiri-
 "tus conceptione libraret, fundati
 "muneris finē anteferreret exordio,
 "& mortem præmitteret nascituro;
 "Non hanc insidijs vetiti fluxisse
 "peccati, sed egisse penitus legem
 "immutabilis constituti; ad decli-
 "nandum lethi exitialis incursum
 "nihil prodesse abstinentioniam de-
 "linquendi, cuius ita vis putaretur
 "adstricta, ut non possit aboleri
 "deinceps. Primitivi hominis erro-
 "rem, in quem captæ mentis inops
 "rationis cæcitas irruisset, delap-
 "sum ad posteros nō fuisse, tantū-
 "que apud eum, quem male suadæ
 "gratiæ infelix rapuisset illecebra,
 "transgressionem interdicti exitisse
 "discriminis, cum evidens Catho-
 "licæ legis omnifaria testetur au-
 "thoritas, illum interitus omnium
 "fuisse vestibulum, quem divinæ
 "præceptionis sedulum liqueat co-

"rupisse mandatum: aliaque quàm
 "plurima, quæ sermo respuit, lex
 "refutat, quæ perexosum sit, recor-
 "dari etiã sub dispositione plecten-
 "di, quæ maturato remedio, & ce-
 "leritate festina oportet intercipi,
 "ne corroborato usu nequitia ad-
 "lescētes vix valeat coerceri. Siqui-
 "dem aures mansuetudinis nostræ
 "recens fama perstrinxerat, intra
 "sacratissimam Urbem, aliaque lo-
 "ca ita pestiferum virus quorūdam
 "inolevisse pectoribus, ut interrup-
 "to directæ credulitatis tramite,
 "scilicet in partes studijs asserendi,
 "materia impacatę dissensionis in-
 "ducta sit, novoque scandali fomi-
 "te concitato beatissimæ Ecclesiæ
 "acta mutet, & attentata tranquili-
 "tas (alijs iter aliud ancipiti inter-
 "pretatione sectantibus) & abso-
 "luta sanctorum apicum claritas, ac
 "dilucidè, quod sequi universitas
 "debeat, explanans, pro captu ver-
 "supellis ingenij profanam novorū
 "auctorum moventibus quæstionē,
 "Palladi parens carissime, atque
 "amantissime. Ob quam rem illu-
 "stris auctoritas tua victura in om-
 "ne ævum, lege nos statuisse cog-
 "noscat, ut pulsus ex Urbe primitus
 "capitibus dogmatis execrandi Ce-
 "lestio, atque Pelagio, si qua huius
 "de cetero sacrilegij sectatores qui-
 "buscumque locis potuerint repe-
 "riri, aut de pravitate damnata ali-
 "quem rursus proferre sermonem,
 "à quocumque correpti ad compe-
 "tentem Iudicē pertrahantur, quos
 "sive clericus, sive laicus fuerit, de-
 "ferendi habeat potestatem, & sine
 "præscriptione aliqua perurgendi,
 "quos relicta cōmunis scientiæ lu-
 "ce novæ disputationis tenebras
 iatro-

“ introferre deprehēderit, cōtra Apo-
 “ stolicam scilicet disciplinam, Evā-
 “ gelicamq; claram, & sine errore
 “ sententiam vafra rudis sectæ calli-
 “ ditate pugnantes, involventesque
 “ splendentem fidem veri ambagi-
 “ bus differendo. Hos ergo repertos
 “ ubicumq; de hoc tā nefando sce-
 “ lere conferentes, à quibuscunque
 “ iubemus corripī, deductosq; ad
 “ audientiam publicā promiscuē ab
 “ omnibus accusari, ita ut probatio-
 “ nem cōvicti criminis stylus publi-
 “ cus insequatur, ipsis inexorati exi-
 “ lij deportatione damnatis; decet
 “ enim originem vitij à conventu
 “ publico sequestrari, nec in cōmuni
 “ eos celebritate consistere, qui non
 “ solum facto nefario detestandi,
 “ verum etiam exemplo venenati
 “ spiritus sunt cavendi. Iuvat autem
 “ per omnem penē mundum, qua
 “ imperium nostrum extenditur,
 “ huiusmodi promulgata diffundi,
 “ ne scētiæ fortasse dissimulatio
 “ pastum præstet errori, atque im-
 “ punē se quisque putet audire,
 “ quod condemnatum vigore pu-
 “ blico sese finxerit ignorare. Da-
 “ tum pridie Kal. Maias Ravennæ
 “ DD. NN. Honorio XII. & Theo-
 “ dosio VIII. Coss. AA.

*Exemplar edicti propositi à Palladio
 Præfecto Prætorio.*

Junius Quartus Palladius, Mo-
 naxius, & Agricola interum
 Præfecti Prætorio
 edixerunt.

“ In Pelagium, atque Celestium
 “ Catholici dogmatis fidem sævis
 “ tractatibus destruentes sententia

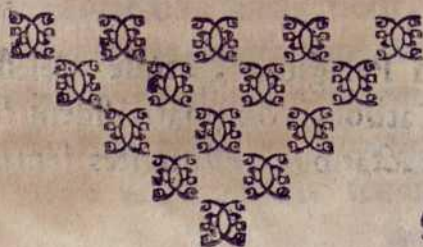
“ principalis invaluit, ut venerabili
 “ Vrbe submoti bonorum concilio
 “ mulctarentur. Hoc igitur omnes
 “ admoneri oportet edicto, nequis
 “ sinistræ persuasione erroribus cre-
 “ dulum præstet assensum. Et si sit
 “ ille plebeius, ac Clericus, qui in
 “ caliginis huius obscœna reciderit,
 “ à quocumque tractus ad iudi-
 “ cium sine accusatricis discretionē
 “ personæ facultatum publicatione
 “ nudatus irrevocabile patietur exi-
 “ lium. Nam superna maiestas, ut
 “ colligit ex secreti ignorance re-
 “ verentiam, ita ex inepta disputa-
 “ tione iniuriam.

Hoc edictum Baronius Anno
 420. num. 4. recitat eo tempore,
 quo Constantius Imperator contra
 Celestium ad Volusianum Præfectū
 Vrbi scripsit anno 420. ut ille putat.
 Sed ex rescriptis Imperatorijs con-
 stat hoc anno emissum edictum à
 memoratis Præfectis Prætorio; Et sa-
 nē hoc ipso anno 418. Palladius
 erat Præfectus Prætorio Italię ex Cod.
 Theod. lib. 11. L. 12. de indulgentijs
 debitorum, ubi recitatur rescriptum
 ad eundem de censibus Campaniæ,
 Tusciæ, & Piceni. Flavius Monaxius
 erat Præfectus Prætorio Orientis ex
 eodem Cod. lib. 16. L. de Episcopis,
 Ecclesijs &c. est rescriptum de Para-
 bolanis pro Antistite Alexandrino.
 Agricola erat Pr. Prætorio Gallia-
 rum ex literis Imperatoris Hono-
 rij ad illum datis XV. Kal. Ma-
 ias de agendo singulis annis Are-
 late conventu VII. Provinciæ apud
 Sirmundum in notis Sidonianis
 ad epithalamium Polemij; om-
 nia hæc rescripta Honorio XII.
 & Theod. VIII. Coss. data sunt,

nempe hoc anno 418. Legem Honorij contra Pelagianos iisdem Præfecti Prætorio per singulas suarum præfecturarum diœceses promulgarunt, de qua re Salmasius pagina 293. Hic tamen eiusdem Salmasij error corrigendus est, qui ibidem pag. 291. ait: *sequitur edictum quatuor Præfectorum Prætorio, & numerantur, Iunius Quartus, Palladius, Monaxius, Agricola; cum tamen tres tantum ibidem nominentur Præfecti Prætorio, nam Iunius Quartus Palladius unus, idemque fuit, quem pravè in duos Salmasius dissecat; patet hoc ex lapide apud Panuinium meum lib. 3. comment. in fastos ita inscripto: IVNIVS QUARTVS PALLADIUS. V. C. COS. ORD. In codice Augustiniano bibliothecæ Ducum Urbinate, quæ modò Vaticanæ coniuncta est, numero 117. pag. 167. legitur epistola S. Innocentij Papæ ad Patres Cathaginensis provincie cum hac subscriptione: Data VI. Kal. Februarias post consulatum Theodosij Aug. VI. & Iunij Quarti Palladij V. C. sed consulatus Theodosij VII. dicendus est atque ita legitur in MSS. Chisianæ bibliothecæ, itemque Vaticanæ Num. 495. pag. 149. ex codice etiam Corbeienfi eiusmodi subscriptionem exhibet Sirmondus lib. 2. Propemptici cap. 2. Eodem anno quadringentesimo decimo octavo Palladius erat Præfectus Prætorio Italiæ; & Illyrici, hoc enim non semel ab Imperatoribus factum est; celebre est rescriptum Gratiani, Valentiniiani, & Theodosij ad Probum Præfectum Pr. Igitur sinceritas tua id ipsum per omnem Italiam, tum etiam per Urbis*

carias, Africanasque regiones, ac per omne Illyricum prælata oraculi huius auctoritate firmabit. lib. 11. Cod. Theod. tit. 13. Si per obreptionem: Atque ita anno præsentis 418. idem erat Præfectus Prætorio Italiæ, Africæ, & Illyrici, anno vero 421. Philippus erat Præfectus tantum Pr. Illyrici, ut ex rescripto Theodosij cap. 19. dicemus.

Ceterum Julianus Honorij legem à Præfectis Prætorio publicatam sibi favere dictitabat, quem S. Augustinus lib. 3. cap. 1. hisce irridet &c. *Sanè ut dicis, si pro vobis potius ab Imperatore responsum est, cur non in medium profilitis, & hoc ultro publicis potestatibus allegatis, vos esse monstrantes, quorum Christianus princeps approbavit fidem? &c.* Quæ verba Augustini Baronius Juliani Pelagiani esse putavit ad annum 418. pag. 414. De hac Pelagianorum damnatione hæc scripsit ad Pinianum S. Pater lib. 2. de pecc. orig. cap. 17. *Profecto sentitis in tam nefandi erroris auctores Episcopalia concilia, & Apostolicam Sedem, universamque Romanam Ecclesiam, Romanumque imperium, quod Deo propitio Christianum est, rectissime fuisse commotam, donec resipiscant de Diaboli laqueis: Ubi vides Romanæ Ecclesie nomine universam Christi fidelium congregationem significari, ut planè constet, Romanam Ecclesiam totius Christianæ religionis regulam censeri.*

CAPUT XIV.

Recitata Pelagianorum damnatio reiectis aliorum Scriptorum sententijs illustratur. Ex Commonitorio Marij Mercatoris ad Theodosium Augustum nonnulla scitu digna adducuntur.

Peractam in Africa, Romæ, ac Ravenæ Pelagianorum proscriptionem paucis perstrinximus, in qua sanè narranda cum plerique extra orbitas excurrerint, huc eorum dicta refellenda seposuimus, ne subinde altercandi necessitas historiæ filum interromperet. Baronius unicam hoc anno 418. Synodum Carthagine celebratam existimat, quæ initio veris inchoata usque ad Kalendas Maias duraverit. Usserius duas quidem ponit, sed priorem anno 417. adscribit, posteriore anno 418. deputat. Vossius lib. 1. cap. 44. duo sub Zosimo concilia statuit Carthagine contra Pelagianos coacta, sed vnum provinciale putat, alterum plenarium ex vniuersa Africa, in qua sententia est etiam Usserius cap. 10. Brit. Antiq. pag. 269. In primis contra Baronium dicendum est, duo concilia ab Africanis Patribus celebrata esse, in quorum primo, quid literis Zosimi, queis Pelagianos laudabat, respondendum esset, quæ ratione eorum fraudes detegendæ, seriò actitatum est. Huius testis est Augustinus epist. 47. ad Valentinum ubi memoratis Synodis Carthagine, & Milevi sub Innocentio celebratis ait: *Item quod Papæ Zosimo de Africano concilio*

scriptum est, eiusque rescriptum ad vniuersos totius Orbis Episcopos missum, & quod posteriori concilio plenario totius Africæ contra ipsum errorem breviter constituimus. Et lib. 2. de pec. orig. cap. 7. loquens de Celestij damnatione à Zosimo peracta ait: Sed posteaquam ex Africano Episcoporum concilio rescripta directæ sunt, quid fuerit consecutum, ut iustissimè in eum sententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta transmissimus.

Vtramque verò Synodum plenariam fuisse colligitur ex prospero in Chronico, ubi ait: *Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Concilio apud Carthaginem habito CCXIII. Episcoporum ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* Enapertè literas, queis Pelagianorum versutias Afri aperiebant, missas esse ad Sedem Apostolicam à Synodo CCXIII. Episcoporum, qui sanè numerus non erat ex sola provincia Proconsulari, sed ex vniuersa Africa; etenim CCXVII anno 419. in concilio plenario de appellationibus interfuere ex literis Synodi ad Bonifacium Papam. Hinc Sanctus Pater priorem sub Zosimo Synodum semper Africanam, nunquam Carthaginensem nuncupavit. Jansenius nomine Synodaliū decretorum intellexisse Prosperum ait, canones octo contra Pelagianam hæresim statutos; sed illi in posteriori Synodo Kalendis Maij habita exarati sunt, quod posteriori concilio, scribit Augustinus epist. 47. *plenario totius Africæ contra ipsum errorem breviter constituimus: at octo illi canones id certè dicendi sunt, quod breviter Patres*

constituere; In priori congressu pro-
 cusa est instructio ad Zosimum, qua
 Pelagianam hresim de facie posset
 cognoscere; audiatur S. Doctor lib.
 2. ad Bonifacium cap. 3. ubi de Ce-
 lestio per Africanos convicto scribit:
*Hoc ut plenius, & manifestius in illo fie-
 ret, expectabatur venturis ex Africa
 literis, in qua provincia eius aliquantò
 calliditas evidentius innotuerat; Quæ
 Romam literæ postea quam venerunt id
 continentes non sufficere hominibus tar-
 dioribus, & sollicitioribus, quòd se ge-
 neraliter Innocentij Episcopi literis cõ-
 sentire fatebatur, sed apertè eum debe-
 re anathematizare, quæ in suo libello
 prava posuerat &c. neque semel Au-
 gustinus canonum ad Sedem Apo-
 stolicam transmissorum mentionem
 facit. In quibusdam Prosperi chro-
 nicis & præsertim in codice M. S.
 Augustano, quod volumen inter
 opera eiusdem in Bibl. PP. edit. Co-
 lon. anno 1618. legitur, duplex Sy-
 nodus hoc anno Carthagine habita
 recensetur: Honorio XII. & Theodo-
 sio VIII. Coss. Concilio apud Carthagi-
 nem habito CCXVII. Episcoporum ad
 Pontificem Zosimum Synodalia decre-
 ta perlata sunt, quibus probatis per to-
 tum mundum hæresis Pelagiana dam-
 nata est. Valentinianus Constantij &
 Placidie filius nascitur V. Nonas Iu-
 lias. Carthaginis concilium contra Pe-
 lagianos. Quæ postrema verba im-
 prudenter fortè exscriptores erale-
 runt, ne idem repeteretur, cum ta-
 men eam lectionem cæteris verior-
 rem existimem, nam duplex eo an-
 no Synodus habita fuit; etenim
 cum literæ Zosimi, quæ Africanos
 præcipitis iudicij in causa Celesti ac-
 colabat, Carthaginem IV. Nonas
 Novembris delatæ fuerint, antequam*

Synodus plenaria deliberaretur, at-
 que indiceretur, & ex remotis Afri-
 cæ regionibus Episcopi cõvenirent,
 reliquum anni tempus elapsum fuit,
 immò ne Natalem Domini extra
 suas Ecclesias vniversi episcopi ce-
 lebrarent, indictam ab Aurelio diem
 Synodi arbitror propè Kalendas Fe-
 bruarias.

Rursus neque verum est, quod
 nonnulli scribunt Pelagianos Romæ
 damnatos esse Kalendis Maij, qua
 ipsa die etiam in Africa damnati
 fuere, etenim Africanì Patres nihil
 de Pelagianis ausi fuissent statuere,
 nisi prius delato in Africam nun-
 cio eorum, quæ Romæ à Zosimo
 decreta fuissent. Porro cum literæ
 Zosimi, quæ se plenè Pelagianas
 retnas deprehendisse significabat,
 in Africam pervenerint Tertio Kal.
 Maias, ea enim die acceptæ signan-
 tur, & ipsis Kalendis Maij ab Aure-
 lio, & cæteris Patribus Pelagianì
 Carthagine damnati sint, conle-
 quens est, ut illi Romæ prædam-
 nati fuerint, antequam literæ illæ
 scriberentur, quæ cum datæ dican-
 tur XII. Kal. Aprilis, rectè inferi-
 mus Pelagianos Romæ damnatos
 mense Martio. Inde etiam eadem
 sententia improbatur, quòd Hono-
 rius legem in Pelagianos emisit pri-
 die kal. Maias, ut ex subscriptione
 patet, vnde prius ab Imperatore,
 quàm à Zosimo proscripti fuissent,
 oppositum scribente Possidio Epil-
 copo Calamense, qui in Synodo
 Carthaginensi contra eoldem sen-
 tentiam dixit, is enim in libro de vi-
 ta Augustini hæc scribit cap. 18. *In-
 stantissimè etiam Concilijs Africanis
 Sanctorum Episcoporum gestum est, ut
 Sancto Papæ Urbis Romæ, & prius*
Vene-

venerabili Innocentio, & postea Sancto Zosimo eius successori persuaderetur, quod illa secta Catholica fide, & abominanda, & damnanda fuisset. At illi tantæ Sedis Antistites suis diversis temporibus eosdem notantes, atque à membris Ecclesiæ præcidentes datis literis ad Africanas, Orientis, & Occidentis Ecclesias eos anathematizandos, & devitandos ab omnibus Catholicis censuerunt: Et hoc tale de illis Ecclesiæ Dei Catholice prolaturum iudicium etiam piissimus Imperator Honorius **AVDIENS AC SEQVENS** suis eos legibus damnatos inter hæreticos haberi debere constituit. Hæc ille.

Ex his Possidij verbis refellitur Vsserius, qui pag. 271. libri memorati scribit, Honorium acceptis gestis Synodi Africanæ, haud expectato Zosimi decreto, legem in Pelagianos lanxisse, nam ista in codice à Salmasio è Thuana bibliotheca producta talem, inquit, titulum præfert: *Sacrum Rescriptum acceptis Synodi gestis datum*. At in urbana Synodo Zosimus Pelagianos damnaverat, uti anno superiori in basilica S. Clementis coram eadem Synodo Celestium examini subiecerat, & Possidius apertè testatur, Honorium audivisse, ac secutū fuisse latum à Zosimo contra Pelagianos anathema, hoc enim emissum est mense Martio, lex verò Honorij in fine tantum Aprilis. His adde labi Vossium cap. 45. ubi scribit, Orosium in apologetico laudare plenarium Concilium Africæ kalendis Maij celebratum anno 418. vocarique ab eodem Synodum Africanam, nam apologiam Orosij scriptam esse in Asia anno 415. eo anno demonstravimus, Africanam verò

Synodum Orosius ibidem illam intelligit, quæ anno 412. coram Aurelio in causa Celestij Carthagine coacta fuit absente Augustino, à cuius sententia Romanam Sedem hæreticus appellavit; Orosius his in Pelagium invehitur: Non ut tu asseris cum discipulo tuo Celestio, cui iam apud Africanam Synodum occulta illa impiorum dogmatum natura contusa est. At in postrema hac contra Pelagianam hæresim Synodo Africana, nō vnus Celestius, sed & Pelagius quoque damnatus fuit.

Cæterum quantus in plenaria utraque Africana Synodo Augustini labor fuerit, industria, ac sollicitudo, eleganter cecinit Prosper in carmine de Ingratis cap. 2. & 3.

An alium in finem posset procedere sanctum.

Concilium, cui Dux Anrelius, ingenuumque.

Augustinus erat, quem Christi gratia cornu

*Vberiore rigans nostro lumen dedit ævo
Accensum vero de lumine, nam cibus illi,*

Et vita, & requies Deus est, omnisque voluptas,

Vnus amor Christi est, vnus Christi est honor illi,

Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi.

Omnia, & in sancto regnat sapientia templo,

Istius ergo inter cunctos, qui de Grege sancto

Insanas pepulere feras, industria maior,

Maius opus, totum præstantius imbuunt orbem,

Nam quocumque gradum convertit calidus hostis,

Qua-

*Quæve per ambages anceps iter egit
opertas,*

*Huius ab occurſu eſt præventus, mil-
le viarum*

Inſidijs aditum non reperientibus vllum.
Unius ergo Auguſtini præcipuè in-
duſtria hæreſis Pelagiana, quæ hu-
cuſque ſub Catholica imagine Or-
bi illuſerat, fucis abraſis de facie à
Romano Pontifice Zoſimo, atque
Romano etiam Imperatore cognita
vtrorumque decretis Chriſtiano or-
be exacta eſt.

Non eſt hic omittendum,
quod de eadem per Zoſimum Pela-
gianorum damnatione ſcribit Ma-
rius Mercator in Commonitorio ad
Theodoſium Imperatorem, cum ij-
dem Hæretici Principis patrociniū
implorarent. *Atque ob hoc, inquit, de
Celeftio, à prædicto Zoſimo Epifcopo
ſcriptis ampliffimis, vel longiffimis præ-
damnatus eſt, in quibus & ipſa capi-
tula, de quibus accuſatus fuerat, con-
tinentur, & omnis cauſa cum eodem
Celeftio ſupraſcripto, quæ de Pelagio
magiſtro eius praviore videretur eſſe,
narratur, quorum ſcriptorum & nos
hic habemus exemplaria, & ad Orien-
tales Eccleſias, Ægypti Diœceſim, &
Conſtantinopolim, & Theſſalonicam, &
Hieruſolymam ſimilia, eademque ſcrip-
ta ad Epifcopos tranſmiſſa ſuggerimus.*
Vnde Gennadius ſuperius cap. 11.
laudatus rectè de Innocentij Papæ
contra Pelagianos decreto ait, quòd
illud *Zoſimus latinis promulgavit*; Nā
ille ad Africanos tantum illud tranſ-
miſſit, hic verò ad Cyrillum Alexā-
drinum, Atticū C. P. Rufum Theſ-
ſalonicenſem, Praylum Hieruſoly-
mitanum, itemque ad Alexandrum
Antiochenum, qui Orientalium Ec-
cleſiarum Primas erat. *Colligitur*

etiam ex eodem Mercatore, ſeptem
illa capita, de quibus Celeftius Car-
thaginè coram Aurelio accuſatus
fuerat, eidem Romæ à Zoſimo ob-
iecta, eorumque damnationem en-
cyclicis literis inſertam, quæ licet
interierint, ex damnatis tamen ca-
pitulis integra ferè earundem ſen-
tentia procul dubio deducitur. Hæc
inſuper de eadem Zoſimi encyclica
idem Marius Mercator ibidem ſcri-
bit: *Et illa beata memoriæ Zoſimi epi-
ſtola, quæ tractoria dicitur, quæ Ce-
leftius, Pelagiſque damnati ſunt, quæ
& Conſtantinopolim, & per totum or-
bem miſſa ſubſcriptionibus Sanctorum
Patrum eſt roborata; Cui Iulianus, &
reliqui complices eius ſubſcribere de-
trectantes, conſentaneosque ſe nolen-
tes iſdem Patribus facere, non ſolum
Imperialibus, ſed & Sacerdotalibus
ſtatutis depoſiti, atque exauctorati ex
omni Italia deturbati ſunt, ex quibus
plurimi reſipiſcētes, & à prædicto erro-
re correcti reſgreſſi ſunt ſupplices ad
Sedem Apoſtolicam, & ſuſcepti ſuas
Eccleſias receperunt.* Fuiſſe verò octo
decim in Italia Epifcopos, qui Zoſi-
mi encyclicam ſubſcribere recuſa-
runt, ex inferiùs dicendis conſtabit,
nam toridem pro Pelagianis ad Ru-
fum Theſſalonicenſem ſcripſere,
quorum tamen maior pars dūce
Turbantio ad meliorem frugem re-
verſa amiſſam dignitatem recepit;
Juliano, Floro, Orontio, Fabio; ac
Præſidio obſtinatè in hæreſim per-
durantibus, vt lib. 2. cap. 5.

dicemus.

CAPUT XV.

Augustinus missis Hierosolymam libris Pelagij insidias detegit. Pergit iubente Zosimo in Mauritaniam. Disputat Casarea cum Emerito Donatistarum Episcopo. Hipponem reversus Romam ad Sixtum contra Pelagianos, dein ad Valerium Comitem contra eosdem scribit.

INterea Pelagius Romani iudicij exitum in Palestina operiebatur, ubi Albinæ, Piniani, eiusque vxoris Melaniæ senioris alterius neptis familiaritate gaudebat; Hi quidem nobilissimi Romanorum tanti quoddam census fuerant, ut auctor vitæ S. Melaniæ apud Surium die 31. Decembris hæc scripserit: *Neque enim ullus alius, excepto Imperatore, de divitijs cum eis contendisset; At illi ditissimo patrimonio in pauperes omni ferè ex parte erogato, atque monasterijs construendis impenso in Africam primum, dein in Palestinam se receperant. Cum iisdem adeo arctam necessitudinem fovebat Augustinus, ut illorum visendorum causa vel maria sibi volatu pertrāsenda esse affirmaret in epist. 127. ad eosdem. Igitur hi, cum Pelagij veteris familiæ & nobilissimæ, & ditissimæ clientis vicem dolerent, quod passim tanquam hæreticus traducebatur, hominem conveniant, rogantque, ut quæcumque cōtra ipsum iactantur, scripto damnet, gratiam Dei, ac peccatum originale fateatur, quæ ab ipso negari fama erat. Pelagius plusquam Punica fallendi arte usus de gratia*

*quidem hæc respondit: Anathema, qui sentit, vel dicit gratiam Dei, qua Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, non solum per singulas horas, aut per singula momenta, sed etiam per singulos actus nostros non esse necessariam: ex Augustino lib. de gratia Christi cap. 2. At de peccato originali ex symbolo, cuius exemplum Romam miserat, hæc reposuit: iisdem Sacramenti verbis debere baptizari infantes, quibus & maiores. Læti igitur nobiles illi coniuges citissimas ad Augustinum literas dedere, quibus catholicas, ut rebantur, Pelagij sententias significarunt, eas verò S. Doctor Carthagine accepit, duosque è vestigio libros elucubravit, priorem de gratia Christi, posteriorem de peccato originali inscripsit; in quorum præfatione hæc habet: *Festinante enim perlatore inter occupationes nostras multo apud Carthaginem, quam ubique alibi densiores, quantum Deus donare dignatus est, ut potuimus, ista dictavimus: ex quibus laudati libri Carthagine scripti declarantur. Alloquens verò amicos eosdem ait: Dilecti à Deo Albine Piniane, ac Melania. Baronius ad annum 409. pag. 281. pro Albino Albinā substituentem arbitratur (erat Albina Piniani focrus) anno 419. idem repetit addens: *Nisi præter albinā matrem fuerit illic Albinus filius: Sed ea ætate scemina masculina nominis inflexione à viris doctis nominabantur; ita Paulæ filia non Eustochia, sed Eustochium dicebatur, S. Paulinus epist. apud Aug. 249. Melaniam Melaniam nuncupavit, & Hieronymus epist. 79. ait: Albinus, Pinianus Melania salutant vos; Alibi Augu-***

sti.

stinus epist. 124. & 125. Albinam dixit. Hæc adnotavi, ne quis cum Baronio Albinum filium Melanæ fratrem sine teste supponeret. Cæterum S. Doctor in libro primo de gratia Christi demonstrat, Pelagium nomine tenus Christi gratiam adstruere, neque illam à libero arbitrio; lege, doctrina Evangelica, aut exemplo Christi distinguere, solam possibilitatem eadem iuxta hæreticum adiuvari, non verò reapse virtutum actus donari; dari illam ex meritis, ad hoc ut facilius tantum pravis suggestionibus resistamus; varia deinde testimonia, quæ ex editis abs se libellis Pelagius in gratiæ commendationem producit, S. Doctor ventilat, quantumque fraudis singulis insit, exponit; manifestissimis denique pro divinæ gratiæ assertionem Ambrosij pronuntiatis opus concludit. Hic tamen eorum sententia castiganda est, qui putant Pelagium veram gratiam agnovisse, quæ speciale quoddam auxiliū esset humanæ voluntati cœlitus donatum, intusque eandem moventis, sed inde errasse, quod ad facilius operandum gratiam illam necessariam tantum esse voverit; Etenim Pelagius sentiebat, eas esse liberi arbitrij vires, ut se solo quarumcunque virtutum actus posset licet difficulter elicere, idem verò divinæ legis, ac doctrinæ Evangelicæ instructione suffultum easdem sibi virtutes facilius comparare posse autumabat; horum luculentissimus testis venit Augustinus in hoc libro de gratia Christi, in quo cap. 40. hæc scribit: *In quibus eius verbis certè manifestum est, ita eum velle, nos adiuvari gratia Spiritus Sancti, non quia sine illo etiam*

per solam naturæ possibilitatem non possumus resistere tentatori, sed ut facilius resistamus. Quod tamen qualecunque, & quantumcunque adiutorium, eum credibile est, in hoc constituere, quod nobis additur scientia, revelate spiritu per doctrinam, quam vel non possumus, vel difficile habere possumus per naturam. En gratia Pelagiana, qua facilius nobis ad virtutes via sternitur, nempe scientia, & doctrina, non verò interna quædam motio singulari Dei providentia nobis impressa; Non ergo Pelagius veram gratiam unquam agnovit, sed fucato gratiæ vocabulo conatus est, invidiam frangere, & piorum offensionem declinare. In altero libro de peccato originali tradit, Celestium tum Carthagine, tum Romæ palam originalem culpam negasse, & utrobique ob illud dogma damnatum; idem & Pelagium docere, licet verbis aliud dicere videatur, vitiatam nasci hominum naturam, nec sanari lege Moysis, vel exemplo Christi, sed sola gratia, & fide à Deo homini infusis bonas esse nuptias, malam autem libidinem, sine qua nuptiarum bonum, nempe filiorum generatio, haberi non potest. Hæc duo ad Pelagianum volumina damnatis à Zosimo Pelagianis scripta abs se fuisse testatur S. Doctor lib. 2. Retractorum cap. 30. Hinc rejicitur Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 13. scribens, hosce libros editos fuisse ex Synodi Carthagenensis scilicet sub Innocentio anno 416. postulato, quemadmodum liquet ex epistola 110. nam compositi sunt libri illi Carthagine anno 418. scripta verò laudata in epistola 120. fieri gesta Synodalia Hippone elucubrata, ut ex memorata

epistola aperte deducitur, sed de his cap. 10. abundè diximus.

Augustinus id temporis agebat Numidarum legatum, etenim cum Synodus Kalendis Maij cogi cœpisset, nec ob plurimas Ecclesiarum Africæ causas ibidem discutendas brevi solvi posset, ne tot Episcopi molestiores Carthagine moras pati cogerentur, ex singulis provincijs terni Patres selecti fuerunt, qui cæteris domum reversis quælibet Ecclesiastica negotia plena auctoritate discuterent. Pro Numidis legatione fungebatur Alipius Tagastensis, Augustinus Hipponensis, ac Restitutus. Interim Zosimi literæ superveniunt, quibus Augustinus, & Alipius Cæsaream Mauritaniam ad nonnulla expedienda destinantur: Ex epist. 157. Cum illuc S. Doctor pervenisset, disputationem publicam habuit cum Emerito Donatistarum Cæsareensis urbis Episcopo, præsentibus Deuterio Metropolitæ Catholico Cæsareensi, Alipio, Possidio, alijsque Episcopis, universo Clero, ac frequentissima plebe; exitum describit Augustinus lib. 2. contra Gaudentium cap. 6. *Affuit maxima multitudo, nihil pro sua, seu pro vestra defensione dicere potuit, communicare noluit, dilatus perseveravit, convictus obmutuit, illesus abscessit.* Gesta verò à publicis Notarijs excepta sunt, quorum hocce initium legitur: *Gloriosissimis Imp. Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Duodecimo Kal. Octobris Cæsaria in Ecclesia maiori &c.* Erat in ea urbe vetus quidè, sed crudelis consuetudo; solemni congressu statis diebus singulis annis cives duas in partes divisi lapidibus se obruebant, quam plusquam

civilem pugnam *catervam* nominabant; Eam tamen consuetudinem ab Avis per longam annorum seriem traditam suis declamationibus Augustinus tandem antiquavit, dū ibidem hoc anno moras neceret. Ex lib. 4. de doctr. Christ. cap. 24.

Cum Augustinus Cæsareæ varijs occupationibus detineretur, Renatus Monachus ipsius familiaris epistolam ab Optato Episcopo, qui ipsum de animæ origine consulebat, accepit, quam cum Augustino legendam tradidisset, accidit, ut Mureses Episcopus Oprati necessarius eò adveniret, qui de eodem argumento ab hoc ipso ad se missas fuisse literas Augustino significavit, Sanctum Doctorem simul consulens, rogansque, ut ipsemet quid sentiendum foret vel sibi coram, vel Optato per literas exponeret; quod etiam cum Renatus vrgeret Augustinus eruditam ad Optatum epistolam missit, in qua aperte fatetur, dubium iam inde à pluribus annis se esse de animæ origine, num crearetur immediatè à Deo, vel per traducem à parentibus in filios derivaret? de qua re nihil ex Scripturis certi colligi posse ostendit; scripsisse se ea de re ad Hieronymum, à quo nò dum respõsionem acceperat, quodlibet tamen asseratur, adstruendum esse peccatum originale, quod contra Pelagium, ac Celestium Ecclesia Romana credendum esse decrevit, mittere verò se exempla recentium literarum, sive quæ speciatim ad Africanos, sive quæ universim ad omnes Episcopos de memorata Sede manarunt, statimque subdit damnatam illis in literis Pelagij argumentationem, qua ex animarum

creatione tolli originis peccatum contendebat, recitans etiam fragmentum epistolæ Zosimi, quæ intercidit. Duas alias epistolas Augustini de eodem argumento ad Operatum datas citat Sanctus Fulgentius lib. 3. de verit. prædest. & grat. versus finem, quæ tamen interiere, illa verò ponitur inter epistolas Augustinianas tomo 2. num. 157.

Rebus Cæsareæ expeditis Augustinus Hipponem reddit, ibique plures ad se transmissas literas accepit, has inter erant duæ Valerij Comititis, simulque epistola satis proluxa Sixti Presbyteri Romani, qui Celestino Papæ postea successit, detulerat eas Firmus Presbyter, atque absente Augustino literis Hippone relictis, alio diverterat ex epistola 105. initio. Hic Firmus Paulæ, eiusque filiæ Eustochij amicus anno 414 obrem earum Ravenam, & inde in Africam, Siciliamque directus, ut scribit Hieronymus epist. 30. apud Augustinum, dum Ravennæ moraretur, Valerij Comititis intima familiaritate usus fuerat, erat ille Honorij Imperatoris dux, ad quem etiam aliquoties scripserat Augustinus, sed nullum ab eo responsum tulerat, illius tamen hoc anno tres literas accepit, unam per Vindemialem Episcopum, & per Firmum, uti diximus, duas ex initio lib. 1. de nuptijs, & concupiscentia. Cum verò Pelagiani à Zosimo Romæ damnati sunt, Firmus aderat Romæ, unde Augustinus eundem ad Sixtum scribens vocat *non solum advectorem scriptorum tuorum, verum etiam narratorem, testemque factorum.* epist. 150. Sixtus cum falsis Pela-

gianorum rumoribus, qui illum sectæ Patronum publicabant, malè se in Africa audire intelligeret, breves ad Aurelium literas miserat, quæis talem à se notam excuteret, paulò verò post proficiscēti in Africam Firmo epistolam ad Augustinum, & Alipium dedit, quam cum Augustinus ingenti lætitia per-fusus legisset, eandem cum breviori responso ad Alipium per Albinum Acoluthum legendam transmisit; Verùm remeante ex Africa in Italiam Firmo prolixiorē ad eundem Sixtum epistolam Augustinus perscripsit, in qua univēse Catholicæ doctrinæ contra Pelagianos assertæ compendium posuit. Ostendit ex eadem massa originali peccato infecta alios misericorditer liberari, alijs iuste in eadem perditionis massa relictis; Pelagianos conclamantium piorum vocibus pressos gratiæ auxilium iam tandem fateri, sed ex humanis meritis illud suspendere, ad gratiam nulla merita supponi, quoniam meritis impij non gratia, sed pœna debetur. Pelagianos gratiam sine meritis datam perperam contendere esse humanam naturam; Fidem sine vllis meritis à Deo homini donari, idque pluribus Sacrarum literarum testimonijs comprobatur; Orationem ipsam inter gratiæ munera computandam; Nullam peccatoribus adversus iudicia Dei inscrutabilia excusationem suppetere, nam si excusatio illa iusta esset, non inde iam gratia, sed iustitia liberaret; Qui Deum in gratuite gratiæ largitione personarum acceptorem obijciunt, in parvulis omnes argumentationis vires perdere, quorum tam plurimi sine

meritis saluantur: Jacob sine meritis à Deo electum, Esau ob peccati demeritum reprobatum; Non damnari parvulos ob peccata, quæ si viverent, perpetrarent, cum non commissorum delictorum minimè sit ultor Deus; Originalis peccati per fideles genitores transfusionem exemplo oleæ, & oleastri explicari, illudque ex Ecclesiæ cæremonijs in exsufflandis, & exorcizandis infantibus in baptismo evidenter convinci. Hæc Epistola 105. ad Sixtum, ita enim numeratur inter Augustinianas, non modò ultimo ictu Pelagianos confecit, sed & Semipelagianos, antequam orientur, suffocavit, dum initium fidei ex meritis, & infantium nunquam futura merita, vel demerita iuravit, atque electionem Dei prædestinantis omnia humana merita præcedere asseruit, vnde factum est, ut huic epistolæ Semipelagiani postea exorti acerrimè contradixerint teste Augustino lib. de dono persever. cap. 21. Uim autem occupationibus suis interrumpendis longioris epistolæ dictandæ gratia se fecisse S. Doctor testatur non solum, ut virum eruditum, & magni apud Romanos nominis in sententia confirmaret, sed quia probè sciebat, eandem epistolam Romæ ab universis legeudam fore, atque exscribendam.

At cum Augustinus intelligeret, nonnullos apud Valerium Comitē sibi imponere, quod nuptias damnares asserendo originale peccatum, librum priorem de nuptijs, & concupiscentia ad Valerium eundem transmissit, quem vel hoc anno ferè exeunte, cum Cæsareæ Hipponem reddijt vel initio sequen-

tis elucubratum fuisse non dubito: Docet in eo volumine, bonas esse nuptias, malam verò concupiscentiam, qua benè utuntur nuptiæ, originis reatum tolli per baptismū, cum quo omnis homo nascitur subditus Diabolo: Hominem factum à creatore, captivatum à deceptore, indigum Redemptoris; filios ob originalem maculam nasci peccatores à mundis, & sanctis parentibus, idque exemplo oleæ, & oleastri satis congruè explicari; nullum in paradiso fuisse nuptiarum pudorem, qui post peccatum ex effræni-bus concupiscentiæ motibus nobis inest, esseque eandem concupiscentiam vehiculum originalis peccati, eiusque reatum dimitti in baptismo; egregio verò S. Ambrosij, Mediolanensis à Pelagio eximie laudati testimonio opus concludit. Erat Valerius Comes Augustini studiosus, eiusque libros libenter evolvebat, *Nam & hoc*, inquit Augustinus in præmio, *comperi, quod inter tuas multas, magnasque curas facile, ac libenter legas, nostrisque opusculis, etiam, quæ ad alios conscripsimus, si quæ in manus tuas venire potuerunt, ad modum delecteris; & in fine libri eiusdem studium commendans, intelligere se dicit, quod tam libenter legas, ut etiam nocturnas aliquas horas lectioni vigilanter impendas.* Ex quibus calumnia Juliani evanescit, qui Augustino postea vitio vertit, quod libros viro militari nuncuparet, Valerius enim & literis, & armis simul vacabat, quo & disceret facienda, & faceret dicenda, quæ summa virorum laus est. Libeat autem hic insinuare, quantum abhorreret modesti vir inge-

ingenij Augustinus à dedicandis libris Nobilibus, ac Principibus viris; Hæc enim ibidem cap. 2. scribit: *Mihi nunquam placuit, cuiquam illi- stri viro, & tanta, quanta es ipse, sublimitate conspicuo, præsertim non ociosa dignitate iam fruente, sed adhuc actibus publicis, eisdemque militaribus occupato aliquid meorum opusculorum legendum non à me petenti, non tam diligenter, quàm impudenter impingere.* Inter causas autem, cur eidem Comiti opus præsens inscripserit, hanc secundo loco posuit: *Quia prophanis, ait, istis novitatibus, quibus hic disputando resistimus, tu potestate curando, & instando efficaciter restitisti.* Hunc librum ad Valerium post damnationem Pelagii, Celestijque conscripsi, inquit Augustinus lib. 1. ad Bonif. cap. 5. Julianus, sociique hunc nobilissimum virum plusquàm Vatiniano odio persequabantur, etenim ipsum Imperatorem Honorium contra Pelagianos semper excitans pravis eorū conatibus obviā ibat. Fuit hic Valerius magna apud Principem in æstimatione. Anno 425. erat Comes rei privatae, ad quem datum legitur rescriptum lib. 10. Cod. Theod. L. 32. de petit. & ultro datis. Theodosio XI. & Valentiniano Cæs. Conf. Item anno 427. erat Comes sacrarum largitionum ex lib. 10. Codicis eiusdem L. 17. de murilegulis &c. Hierio, & Ardabure Conf. Idem etiam anno 432. gessit consulatum ordinarium; anno verò 435. erat Magister officiorum, extat enim ibidem lib. 7. tit. 8. L. 16. de metatis rescriptum ad Valerium Magistrum officiorum, & exconsulem datum Theodosio XV. Cof. Unde Julianus, cum ab Augustino nuncu-

patos Valerio libros mille dictariis impeteret, Valerium Patronum tantum Augustini nuncupavit, & lib. 1. operis imperfecti cap. 17. eundem militiae sudoribus occupatum dixit, viri enim potentiam reveritus ab omni convicio abstinuit.

CAPUT XVI.

Moritur Zosimus, inde schisma inter Eulalium, & Bonifacium conflatur. Placidia soror Honorij ad Augustinum scribit. Quid de schismate Pelagiani publicarent. Delegatione Alipij ad Imperatorem contra Pelagianos Baronij, Jansenij, ac Scriptorum Augustinensium chronologia non probata. Edictum Honorij contra Pelagij, ac Celestij defensores, itemque literæ Aurelij Primatis Carthaginiensis contra eosdem.

EXeunte anno superiore 418. Anno decesserat Zosimus Papa de 419. divina gratia optimè meritis, nam licet initio Pelagianorum fraudibus circumventus mitius cum ipsis egerit, eorundem tamen dolis per Africanos Patres sibi patefactis, tam vehementi ictu illos prostravit, ut sese humo tollere nunquam postea valuerint, datis enim ad totius Orbis Episcopos literis eosdem sacro anathemate percussit; idem Augustinū maximè coluit, suumque ad Cæsareensem Ecclesiam legatum destinavit. Cæterum mortuo Zosimo periculosa tempestas Romanam Ecclesiam adorta est inter Bonifacium, & Eulalium schismate conflato. Honorius Imperatur urbanis dissidijs cognitis, ne factionum Principes præsentia tumultum augerent, manda-

vit Symmacho Urbis Praefecto, ut
utrumque Pontificem nuper electū
Roma dimitteret, at ne Romani
futura festa Paschalia sine Antistite
peragerent, eam curam Achilleo
Spolatinæ Ecclesiæ Episcopo de-
mandavit, omnia interim tentans,
quo dissidentes componeret; Ve-
rū cum gravioris difficultatis id
negotium cerneret, statuit Syno-
dum plenariam apud Spoletum co-
gere, quare Africanos Patres ad ean-
dem per literas evocavit; Cardinalis
Baronius easdem ex codice Vatica-
no publicavit ad hunc annum 419.
queis indicitur Synodus intra diem
Iduum Iuniarum. Præter verò sacras
divales idem Imperator privatas li-
teras, ait Baronius ad Aurelium Pri-
matem scripsit; eiusdem pariter exē-
pli literas ab eodem Honorio datas
ad Augustinum, ac sex alios Epif-
copos ex laudato codice idem testa-
tur eadem epistola ibidem recitata,
in qua hæc leguntur: *Sed quamvis
sacra Domini Germani mei Augusti
Principis ad Italiæ Synodum evocans
auctoritas non negligenda provenierit,
socianda specialiter etiam Serenitatis
nostræ scripta indicamus; dicitur
epistola data Tertio Kal. Aprilis
Ravennæ. Cardinalis subdit Num.
24. Quod autem ait, alias ante lice-
ras datas ad ipsos Episcopos per Ger-
manum suum, Honorius Imperator
Constantium intelligit, cui ob præcla-
ras res gestas adversus tyrannos so-
rorem suam Gallam Placidiam dedidit
uxorem. Labitur vir insignis, nam
anno 419. Constantius non erat
Imperator Augustus, ille verò, qui
priores ad Africanos literas dede-
rat, nuncupatur ibidem Dominus
meus Germanus Augustus Princeps*
Card. de Noris. Vind. Aug.

anno tantum sequenti ex ipsius
Baronij sententia Constantius di-
ctus est Augustus, vel certe, ut mon-
strabo, anno 421. quare eo titulo
illis in literis idem minimè designa-
tur. Præterea eodem anno, eadem-
que de re Constantius, ac Symma-
chus ultro, citroque literas conf-
scribere, quas ibidem Baronius re-
citavit; Symmachus verò eandem
ita inscribit: *Domino semper illustri,
& per cuncta magnifico, meritoque
sublimi, & præcelso Constantio Sym-
machus.* Neque semel Constantium
aut Principis, aut Augusti nomine
honoravit. Ex quibus obiter rejci-
tur sententia Panvinij contreranei
mei, qui lib. 1. Rom. Principum
scribit, Theodosio Augusto VII.
& Palladio Cons. anno nempe
416 Honorium Placidiam sororem
Constantio in uxorem tradidisse,
eundemque Cæsarem designasse,
quæ Cuspiniani Blondi, aliorum-
que sententia fuit; etenim Con-
stantius à Symmacho Nobilissimus,
Cæsarque appellatus fuisset; certè
in rescripto Honorij dato anno 416
Ravennæ Kal. Martij ex Cod. Theod.
lib. 15. L. 14. de infirmendis his, quæ
à tyrannis &c. Constantius vocatur
solummodo Comes, & Patricius,
quin immò nuptias cum Placidia
ineunte anno 417. celebravit, ut
ex Olympiodoro cap. 19. osten-
demus. Quare binæ illæ privatæ
epistolæ, quarum una ad Aurelium,
altera ad Augustinum data fuit,
scriptæ sunt citra dubium ab ipsa
Placidia Honorij sorore, atque vxo-
re Constantij Comititis, ac Patri-
cij, quod poterat satis cognosce-
re insignis annalium scriptor, dum
illa ibidē Germanum suum Augustum
H Prin-

Principem appellabat, cuius tantum erat oborto schismate Episcopos ad Synodos vocare, non verò Constantij privati adhuc viri. Ita eadem ipsa Placidia de obliteranda postea pseudosynodo Ephesina à Dioscoro Alexandrino contra S. Flavianum celebrata literas dedit ad Theodosium Imperatorem, itemque ad Æliam Pulcheriam Augustam, quæ habentur inter epistolas præambulares Synodi Chalcedonensis. Eo pacto corrigendus est Scriptor Sæculorum Augustinensium, qui more sibi familiari cum Baronio laudatam epistolam ad Augustinum non Placidie, sed Honorio adscribit anno 419. Itemque Ludovicus ab Angelis lib. 5. de vita Aug. cap. 16. Eulalius vrbe, uti diximus, pulsus XV. Kal. Aprilis contra Honorij decretum eandem ingressus, atque festis Paschalibus in basilica Constantiana celebratis Imperatorem ad iracundiam excitavit, qui tertio Nonas Aprilis decretum ad Symmachum misit, quo Eulalio eiectò Bonifacius Pontifex iussus est sedere, in quem & cleri Romani, & populi frequentiora suffragia conspirasse didicerat, cum verò Imperatoris litteræ Romam VI. Idus Aprilis pervenissent, Symmachus statim Eulalio expulso, ac Bonifacio ingenti civium plausu in Sede Apostolica constituto finem dissidijs fecit, simulq; mandatum de Synodo Spoleti habenda per Largum Proconsulem in Africa revocatum fuit.

Interim Pelagiani hocce Eulalijschisma ob damnatam anno superiore Pelagij, ac Celestij doctrinā ab ultore Numine permissum publicabant, quam sanè calumniam re-

pellens Augustinus dixit: *Memento sanè quemadmodum de constituendo Episcopo dissensionem populi Romani insultabundus obiectas; Quod abs te quero, utrum homines sua fecerint voluntate? Quod si neges, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo autem eam vocas ultionem Dei, atque à vestra dogmate exorbitas, dum putari divinitus vindictatum affectas? An tandem aliquando concedis, quod obstinatissima contumelione negaveras, occulto iudicio fieri, ut in ipsis hominum voluntatibus inveniat aliquid, quod & peccatum sit & pœna peccati? Hoc enim nisi in ista tua sententia sapuisses, nullo modo scilicet hominum ultionem Dei esse dixisses l. 6. con. Iul. c. 12.* Deinde schismatis inter S. Damasum, & Ursicinum exemplo usus, cum nondum Pelagiani orti fuissent; inanem hæretici calumniam ostendit. Pelagianos quidem contra Bonifacium Romæ sterisse scribit Baronius; Et sanè litigantibus Pastoribus Lupi ad Catholicas caulas fremebant, & Zosimi timore deposito ubique turbas dabant, quo etiam tempore Celestium se se Urbi insinuasse arbitror, qui postea instante Bonifacio à Constantio inde expulsus fuit.

Hic annus CCCXIX. ob famosam Alipij nostri Tagastensis ad Honorium susceptam contra Pelagianos legationem à Baronio Jansenio, nostrisque Rivio, ac Torello celebratur. Mirum in rem planè falsam univērsos tanta cōcordia conspirasse. Alipium ob Pelagianos præcipuè coercendos, aliaque Africanæ Ecclesiæ negotia expedienda ter ad Comitatum in Italiam

venisse ostendamus, hoc enim instituto nostro plurimum congruit, cum nullus Patrum post Augustinum plus Alipio pro divina gratia adversus superbissimos hæreticos insudaverit; ille enim non modò scriptis ad doctissimos quosque literis eisdem exagitavit, verum etiam longarum navigationum incommoda devorans impiis eorum machinas fregit, ut planè mirum sit, apud Pelagianarum rerum scriptores adeo tenuem de Alipio mentionem fieri, eamque non eo, quo deberet tempore, ut mox ostendo; Etenim Baronius, alijque post ipsum Alipium in Italiam ad Honorium anno 419. profectum fuisse scribunt, atque sanctionem contra Pelagianos à Principe impetrasse datam V. Idus Junij, eamque secum in Africam detulisse; Certum tamen est eo tempore Alipium Carthagine Synodi causa adfuisse, in qua subortis gravibus dissidijs de appellationibus transmarinis, Alipius in sessione habita VIII. Kal. Junij sententiam dixit, idemque III. Kal. eiusdem mensis acta synodi subscripsit, ut capite sequenti latius patebit, quare certum est eo tempore Alipium nò degisse apud Ravennam, neque ab Honorio contra Pelagianos rescriptum coram impetrasse. Honorius quidem cum aliunde accepisset, quosdam Episcopos Pelagianis publicè pro secta loquendi facultatem in Africa permittere, datis ad Aurelium Carthaginensem literis, severissima id lege prohibuit; exemplum epistolæ à Vaticano condicem magni Baronij diligenter exscriptum subijcimus.

IMPERATORES HONORIUS, & Theodosius Augusti Aurelio Episcopo salutem.

Udum quidem fuerat constitutum, ut Pelagius, & Celestius nefandi dogmatis reprobatores ab Urbe Roma veluti quædant Catholicæ veritatis contagia pellerentur, ne per ignorantiam mentes læva perluasione perverterent; in quo sequuta est Clementia nostra iudicium Sanctitatis tuæ, quo constat eos ab universis iustæ sententiæ examinatione esse damnatos. Sed quia obstinati criminis pertinax malum, ut constitutio geminaretur coegit, recenti quoque sanctione decrevimus, ut si quis eos in quacumque provinciarum parte latitare nò nesciens, aut propellere, aut prodere distulisset, præscriptæ poenæ velut particeps subiaceret. Præcipuè tamen ad quorundam Episcoporum pertinaciam corrigendam, qui pravas eorum disputationes, vel tacito consensu adstruunt, vel publica oppugnatione non destruunt: Pater carissime, atque amantissime sanctitatem tuam auctoritatem cavere còveniet, quatenus in abolitione per posteram hæresis omnium devotio Christiana còsentiat. Religio itaq; tuacòpetetibus scriptis univèrsos faciat admoneri scituros definitione testimonij tui hæc tibi definitione esse præscripta, ut quicumq; damnationi supra memoratorum, quo pateat mès pura subscribere impia obstinatione neglexerint, Episcopatus

“ amissione mulctati interdicta in
 “ perpetuum expulsi civitatibus
 “ communione priventur. Nam
 “ cum ipsi nos iuxta Synodum Ni-
 “ cœnam confessione sincera con-
 “ ditorem rerum omnium Deum,
 “ imperijque nostri veneremur au-
 “ thorem, non patietur sanctitas
 “ tua sectæ detestabilis homines in
 “ iniuriam religionis nova, & inusi-
 “ tata meditâtes secretis tractatibus
 “ occultare sacrilegium publica se-
 “ mel autoritate damnatum; Vna
 “ enim, eademque culpa est eorum,
 “ qui aut dissimulando conniven-
 “ tiam, aut non damnando favo-
 “ rem noxium præstiterint. *Et alia*
 “ *manu.* Divinitas te per multos an-
 “ nos servet incolumem Pater ca-
 “ rissimè, atque amantissimè. Data
 “ V. Idus Iunias Ravennæ Monaxio,
 “ & Plinta Goss.

Eiusdem exempli, literas ab
 Honorio ad Augustinum scriptas
 testatur Baronius, qui in eodem co-
 dice hæc legit: *Eodem tenore etiam*
ad S. Augustinum datum rescriptum.
 Ad annum 419. pag. 445. Aurelius
 Honorij literis acceptis encyclicam
 ad omnes Byzacenos, & Arzugita-
 nos scripsit, qua Imperatoris
 decreta eisdem significabat,
 illius verò exemplum
 subijcio.

DILECTISSIMIS, AC DESIDERABI-
 libus fratribus, ac Confacerdoti-
 bus Donatiano primæ sedis, Ia-
 nuario, Felici, Palatino, Primiario,
 Gaiano, & alij Gaiano, Ianuario,
 Victorino, & cæteris per tractum
 provinciæ Byzacenæ, &
 Arzugitanæ constitutis
 Aurelius Epif-
 copus.

“ **S**uper Celestij, & Pelagij dam-
 “ natione, eorumque dog-
 “ matibus participem san-
 “ ctam dilectionem vestram in ple-
 “ nario Concilio fuisse commemi-
 “ ni, dilectissimi, ac desiderabiles
 “ Fratres; Sed quoniam pro ho-
 “ nore Dei, in cuius manu cor Re-
 “ gis est constitutum, gloriosissi-
 “ morum Principum Christiano-
 “ rum fidem rectam, & Catholi-
 “ cam custodientium accessit au-
 “ thoritas, quam per humilitatem
 “ meam vniversis Coepiscopis meis
 “ voluit intimari: id circò honora-
 “ bilem fraternitatem vestram mis-
 “ sis exemplaribus instruere festi-
 “ navi, ne quid mali in aliqua
 “ parte provinciæ ex supradicto-
 “ rum serpentina persuasione ab
 “ vniversali Ecclesia totius Orbis
 “ exclusa fortasse subrepat; Ob hoc
 “ ergo tam necessaria constitutio
 “ Christianorum Principum chari-
 “ tatem vestram latere non debuit,
 “ & ad me ab eis datæ literæ, qua-
 “ rum simul exemplaribus lectis,
 “ quemadmodum subscribere vnus-
 “ quisque vestrum debeat, dilectio
 “ vestra cognoscat, siue quorū Syno-
 “ dalibus gestis subscriptio iam te-
 “ netur, siue qui non potuistis eidem
 “ ples

“ plenatio totius Africæ interesse
 “ Concilio ; quò cum in supradic-
 “ torum hæreticorum damnatione
 “ omnium vestrum fuerit integra su-
 “ scriptio ; nihil omnino sit , vnde
 “ vllius dissimulationis , vel negligen-
 “ tiæ , vel occultæ forsitan pravita-
 “ tis aliqua videatur merito reman-
 “ sisse suspicio. *Et alia manu :* Opto,
 “ Fratres , benè vivatis mei me-
 “ mores. Data Kalendis Augusti
 “ Carthagine Monaxio , & Plinta
 Conss.

Arzugitanæ regionis mentio-
 nem facit codex Synodorum Africæ
 cap. 16. Quia in Tripoli fortè , & in
 Arzuge interiungere videntur barbaræ
 gentes , & cap. 19. Cogitare etiam debe-
 tis fratres , quia hoc sibi , & Tripolitani ,
 & Arzugitani fratres potuerunt exi-
 gere : Ex quibus patet minus rectè ab
 Ortelio in tabulis Geographicis , ubi
 Africam describit , Tripolim cum
 Arzuge confundi. Arzugem magis ,
 quàm Byzacium , & Tripolim , ad
 meridiem accedere disertè scribit
 Augustinus epist. 48. ad Vincen-
 tium , irridens enim vanum illud in-
 terpretamentum , cui Donatistæ illa
 Scripturæ verba *ubi pascas , ubi cubes*
in meridie , subiiciebant , quasi Deus
 fidem Orthodoxam apud solos Do-
 natistas in meridianis Africæ regio-
 nibus degentes remansuram denun-
 ciasset , hæc habet : *Si enim hoc scrip-
 turarum loco merides Africa intelli-
 genda est in parte Donati , quæ sub*
cæli ferventiori plaga est , omnes vos
Maximianistæ superabunt , quorum
schisma in Byzacio , & in Tripoli exar-
sit ; sed confligant cum eis Arzuges , &
hoc magis ad se pertinere contendant ,
Mauritania tamen Casariensis Occiden-

tali , quàm meridiane parti vicinior ,
quando nec Africam se vult dici , quo-
mòdo de meridie gloriabitur ? Hæc Au-
 gustinus ; Sed de Arzugitana pro-
 vincia vide inferiùs lib. 2. cap. 7.

CAPUT XVII. }

Cogitur Synodus Africana , ac de appel-
lationibus transmarinis agitur. Reci-
tatur codex Conciliorum Africæ , &
Canones contra Pelagianos statuti in
eadem Synodo leguntur. Marius Mer-
cator Pelagianorum hostis , ac S. Doc-
toris Hypponensis amicus laudatur ,
Bucherij metachronismus castigatur.
S. Augustinus à M. Antonij de Do-
minis calumnia in causa de
appellationibus vin-
dicatur.

GRavis hoc anno controversa
 sia Augustinum cæteros-
 que Africanos Patres exer-
 cuit. Vibianus ex Hipponensi eius-
 dem Augustini Clero ad Siccensem
 cathedram promotus Apiarium pres-
 byterum quorundam criminum
 reum Synodali sententia ex Siccensi
 Ecclesia amovendum curaverat , at
 ille appellationem ad Zosimum in-
 terposuerat , qui statim Faustianum
 Potentiæ in Piceno Episcopum ,
 vnàque Philippum , & Asellum pres-
 byteres suos è latere legatos in
 Africam destinavit , vt Apiarij cau-
 sam retractarent ; At Africani ægrè
 ferebant , & acerbè , damnatos in
 provincijs Africæ ad transmarina iu-
 dicia provocare ; cum verò Apostolici
 legati eas appellationes à Nicæna
 Synodo approbatas assererēt , neque

id in Nicænis canonibus, qui in Africanis Ecclesijs servabantur, legere-
tur, gravissima, ac penè diuturna
contentio suborta est. Mortuo paulò
post Zosimo ac succedente Boni-
facio hoc anno 419. in plenaria Syn-
nodo Africana de appellationibus
disputatum fuit. Africani prætende-
bant inolitam vel ab ipsis Christianæ
religionis apud Africam primordiis
consuetudinem, nempe ut Presby-
teri, Diaconi, ac Clerici inferiores
in suis quique provinciis iudicaren-
tur ad transmarinos iudices appel-
latione omninò interdicta; hoc ip-
sum Baronius, cæterique arbitran-
tur decretum fuisse in Synodo prio-
ri Milevitana canone XXII. ac ca-
nones illos ad illam Synodum non
pertinere superius cap. 10. ostendi-
mus, ille canon iisdem omninò ver-
bis conditus fuit à plenaria Synodo
Carthagenensi Honorio XII. &
Theodosio VIII. Cons. anno supe-
riore 418. in qua canone XVII.
transmarinæ appellationes vetan-
tur, quod decretum ob tentatam id
temporis contra Africanæ Ecclesiæ
consuetudinem ab Apiario appella-
tionem emissum existimo; laudata
verò consuetudo colligitur ex Au-
gustino epist. 162. ubi de Cæcilia-
no Carthagenensi, ac collegijs Epis-
copis ait: *Neque enim de presbyteris,
aut diaconis, aut inferioris ordinis cle-
ricis, sed de collegis agebatur, qui
possent aliorum collegarum iudicio, præ-
sertim Apostolicarum Ecclesiarum,
causam suam integrâ reservare:* scrip-
ta fuit hæc epistola ad Episco-
pos Donatistas, postquam ad eos-
dem alteram dedit, nempe 163. in
hac verò scribit Augustinus, se ad
Cirtensem Ecclesiam perrexisse or-

dinandi causa Episcopi: Fuit hic
Fortunatus anno 398. ut lib. 2.
cap. 7. probabimus in Profuturi lo-
cum suffectus; quæ ideo ex Augu-
stino adduxi, ne quis fortè arbitra-
reretur, S. Doctorem in laudata epi-
stola 162. canonem illum 22. vul-
gò Milevitanum secutum, cum epi-
stola quadriennio ad minus istam
Synodum præcesserit: Et quidem
de canonibus Milevitanis video
Chiffieriam in eadem mecum esse
sententia. At non modo perpetua
Africæ consuetudo memoratis ap-
pellationibus obstabat, verum etiam
summa prosequendi extra provin-
ciam iudicii difficultas, hæc enim
Africani ad Celestinum scripsere:
*Quomodo ipsum transmarinum iudi-
cium ratum erit, ad quod testium ne-
cessariæ personæ, vel propter sexus,
vel propter senectutis infirmitatem,
vel multis alijs intercurrentibus impedi-
mentis, adduci non poterunt? Statim-
que addunt: Nam ut aliqui, tan-
quam à tuæ Sanctitatis latere mittan-
tur, nulla invenimus Patrum Synodo
constitutum.*

Baronius scribit ad annum 419
pag. 448. Africanos non vno Api-
rij facto turbatos fuisse, sed & ob
Celestij quoque appellationem, qui
Carthagine damnatus ad Roma-
num Pontificem provocaverat. Ego
duplex causarum genus distinguen-
dum censeo, vnum, quod fidei
dogmata sepectat, alterum, quod
ad Ecclesiasticam politiam perti-
net; Nunquam Africani in causis
fidei appellationem ad Romanam
Sedem veritam voluere, immò il-
lam quam libentissimè admisserunt.
Celestius Carthagine ab Aurelio
in Proconsularis provinciæ Sy-
nodo

nodo damnatus Romanum Antistitem appellavit ; quo intellecto Paulinus Diaconus Carthaginensis è vestigio Romam se contulit , quò lata contra Celestium sententia Apostolico iudicio iterum confirmaretur , neque Aurelius Primas Africæ de Celestij appellatione questus fuit , aut Paulino Romanum iter inhibuit , ne eo facto Afrorum iura lædere videretur ; Quantum verò Africani in causis fidei Romanæ Sedi detulerint , non vno exemplo comprobatur ; Cum Pelagius , ac Celestius Carthagine , ac Milevi in Numidia anno 416. damnati fuissent , scribit Augustinus epist. 94. ad Hilarium : *Nova quedam heresis inimica gratiæ Christi conatur exurgere , sed non dum evidenter ab Ecclesia separata est.* Id temporis nondum Innocentij rescriptum Africanæ Synodi receperant , quorum scripta venerabili Papæ Innocentio directæ Sanctus Doctor laudat , ac cum Innocentius ratum habuisset Africanorum decretum contra utrūque hæreticum publicatum , Augustinus serm. 2. de V. Apost. ait : *Iam enim de hac causa duo concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam , inde etiam rescripta venerunt ; Causa finita est , utinam aliquando finiatur error.* Finitam causam dixit , quòd nullus appellationi aditus pateret postrema sententia à Romana Sede promulgata ; at Pelagiana hæresis post Innocentij decretum evidenter ab Ecclesia separata est. Zosimus epist. 4. ad Africanos scribit : *Grave fuit Lazaro , & Eroti literarum suarum pedissequos esse ? An nesciebant dilectionem vestram ad Sedem Apostolicam relaturam ? Huc certò calum-*

nie compendio navigassent : Ex quibus patet , in causis fidei Africanos suorum decretorum confirmatione ab Apostolica Sede petere còsueffe. Hincmarus Rhemenfium Antistes , qui sæculo nono vetera Africanorum iura Gallijs asserere volebat , appellationes quoad Ecclesiasticam tantum politiam impedire conatus fuit , ut patet ex epistola 47. scripta nomine Caroli Calvi Imperatoris ; in causis verò fidei licet Hincmarus Gottesehcum ad Romanum tribunal provocantem in carcerem detrusit , illius tamen appellationem nusquam irritam dixit , sed malis artibus fecit. Horum omnium ratio est , quòd in causis politicis , quæ regimen Ecclesiasticum spectant , ad pleniorum earundem intelligentiam assequendam testes plurimi requiruntur , qui cum in longinqua difficulter peregrinari possint , inde prosequenda extra provinciam appellationis difficultas emergit ; At in causis fidei Romani Pontifices non hominum , sed sacrarum literarum testimonia consulunt , unde de quibuscumque rebus ad fidei dogmata pertinentibus , licet in provincijs per Synodos discussis , integrum iudicium Romano Pontifici reservatur.

Apiarius non læsæ fidei , sed quorūdam criminum accusatus , extra Siccensis Ecclesiæ confinia vivere iussus Apostolicam Sedem appellaverat , quare hoc anno VIII. Kal. Junij coram Pontificis legatis in Synodo , cui omnium provinciarum Africæ legati intererant , de Apiarij causa actitatum est. In primis lectum fuit Commonitorium Faustino , ac collegis à Zosimo

traditum, in quo duo canones tanquam à Nicæna Synodo statuti laudabantur, vnus, quo Episcoporum totius Christiani Orbis ad Romanū Pontificem appellatio probabatur, alter, quo Presbyteros à diocesano Episcopo damnatos ad finitimorum Antistitem iudicium provocare posse decernebatur. Porro his auditis Alipius Numidarum legatus palam negavit recitatos canones in Synodo Nicæna, cuius tum Græca, tum Latina exemplaria plurima penes Africanos erant, reperiri, quod cum ab vniuersis assereretur, in hanc sententiam Alipio nostro præeunte cæteri pedibus ivere, vt legati ad Antistites Alexandriæ, Antiochiæ, & Constantinopolis ad sinceriores Nicænae Synodi codices, quos illis in Ecclesijs servari fama erat, investigandos mitterentur. Quàm verò honorificè Alipius, & Augustinus de Apostolicæ Sedis Auctoritate eo in concilio senserint, ex eorundem verbis intelligitur; etenim Legatis Romani Pontificis iura, Patribus Synodi contra Africanæ Ecclesiæ perpetuam consuetudinem prætendentibus, Alipius de ijs, quæ in Zosimi Commonitorio continebantur, ita censuit: *Istos nos tamen tantisper servaturos, vt antea dixi, donec integra exemplaria veniant, profiteamur*; Hinc Faustinus legatus dixit: *Nec vestra Sanctitas præiudicat Ecclesiæ Romanæ sive de hoc capitulo, sive de alijs*. Eidem sententiæ Augustinus consentiens dixit: *Et hoc nos servaturos profiteamur salva diligentia in inquisitione concilij Nicæni*. Quare duo illi doctissimi Patres Romanæ Sedis decreta in olitæ Africanorum Ecclesiarum consuetudini re dubia

anteponenda esse censuerunt. Ex his Scriptoris sæculorum Augustinensium error corrigendus est, qui ad annum 419. num. 5. tradit, Augustini nomen in hac Synodo non legi, à qua Alipium etiam absentem facit, nam cum Baronio id temporis Ravennæ eundem moratum scribit, vterque enim non modò eo in concilio sedit, verum etiam ambo sententiam pronunciarunt, cui facer Senatus albos calculos adiecit, vt patet ex epistola Synodali ad Bonifacium.

Cæterum Innocentius presbyter Alexandriam, & Marcellus Subdiaconus Cōstantinopolim Oratores destinati paulò post ex Africa in Orientem transmisere. Cuspinianus vir magnæ lectionis in cōment. fast. Calsiodori ad consulum Monaxij, & Plintæ ait: *Augustinus epistolam scribit ad Episcopos Græcos, in cuius datis ponit hos consules*: Hæc epistola later, certè de canonibus Nicænis S. Doctorem scripsisse iure possumus suspicari. Interim Pontificij legati Apiarium Synodo conciliarant; etenim hic ob tentatam appellationem ex canone 17. Synodi anni superioris fidelium in Africa communione privatus fuerat, ac cum patratum criminum veniam supplex petisset, intercedente præsertim Faustino Episcopo Potentino, absolutionem impetravit hac conditione, vt in Trabacena Ecclesia procul à Siccensi territorio degeret. His verò peractis Legati cum literis Synodi Africanæ, quæ etiam num extant, in Italiam reversi sunt, vt ex gestis Synodi aperte colligitur, nam in cod. concil. Africae cap. 100. in decretis exaratis III. Kal. Julij hæc

hæc leguntur: *Die sequenti per fratres nostros Faustinum Episcopum, Philippum, & Affellum presbyteros venerabili Fratri, & Coepiscopo nostro Bonifacio rescribemus*; in fine verò epistolæ synodalis ad Bonifacium legati Apostolici dicuntur *secum ferre gesta in Synodo*, quæ hic adnotavi, quòd nonnulli scripsere Legatos usque ad pontificatum Celestini in Africa moras traxisse, cum tamen paulò ante mortem Zosimi illuc appulsi octavo postea mense transacto in Italiam æstate iam incumbente redierint.

In hac Synodo lecti sunt canones præteritorum conciliorum, quæ tempore Aurelij Primatis in Africa peracta sunt; in primis verò recitata est Synodus Hippone habita Theodosio Aug. III. & Abundantio Consf. anno 393. quando Augustinus adhuc presbyter publicè de symbolo coram patribus disse-ruit. Hæc ergo est prima synodus sub Aurelio celebrata, vnde Synodus, quæ indicta legitur Valentiniano III. & Theodosio Consf. Carthagine perperam Aurelij nomen exhibet, ac mendosa prorsus est. Pater Lupus in quæstione quodlibetica de origine Augustinensium, cum in ea Synodo legeret Genethlium, ac Aurelium velut collegas confessui præsidentes, suspicatus est, adhuc superstiti Genethlio Primati Carthaginensi suffectum fuisse veluti coadiutorem Aurelium; sed id sine teste gratis asseritur, primaque synodus ab Aurelio indicta appellatur Hipponensis, quæ anno 393. celebrata est. Præterea in actis synodalibus Alipius, & Fortunatus, itemque *Valentinus primæ sedis pro-*

vinciæ Numidiæ nominantur, cum Alipius anno tantum 394. Tagastensis Ecclesiæ regimen suscepit, Fortunatus anno 398. Cirtæ primū sederit, Valentinus verò post annum 416. Numidarum Primas evaserit, quæ omnia lib. 2. cap. 7. nobis ostenduntur. Chiffletius in calce opusculorum nostri Fulgentij Ruspensis è MS. codicibus germana illius concilij acta vulgavit, in quibus laudatorum proximè Patrū nomina non leguntur; consules verò in titulo ponuntur Valentinianus IV. & Fl. Neoterius, qui magistratum gessere anno nostræ epochæ 390. video tamen numeros canonum ibidem descriptorum non convenire cum ijs, quos Ferrandus Diaconus Carthaginensis appellat, etenim canones VII. & IX. apud Ferrandum sunt Chiffletio IX. & XI. Sed his omisis, hoc pro comperto habeo, primam Synodum sub Aurelio Genethlij successore, esse Hipponensem, quæ primo loco in recensione laudata Conciliorum nominata fuit.

Deinde repetita fuere decreta aliarum XVI. Synodorum usque ad annum 419. ab Aurelio celebratarum, quarum ultima relecta fuit, quæ superiori anno contra Pelagianos habita est, hæc autem continebat ante alios octo canones contra Pelagianos, qui iterum cum reliquis & lecti, & nova subscriptione firmati sunt. Porro ex ijs synodalibus decretis conflatus est codex ille famosus conciliorum Africa à Dionysio Exiguo codici canonum Occidentalis Ecclesiæ insertus, & à Ioanne C. P. vulgò Scholastico Græco Nomocanoni intextus, in con-

venta Trullano can. 2. ut membrum codicis canonum Orientalis Ecclesiæ approbatus, atque à Theodoro Ballamone græco, & à Justello latino etiam sermone cum notis in lucem emissus. Jacobus Vsserius cap. 10. de antiq. Eccles. Britan. pag. 293. putat in hac plenaria Synodo quædam hoc anno 419. contra Pelagianos nominatim sancita fuisse, quod Augustinus epist. 47. ad Valentinum scribit: *Quod Papa Zosimo de Africano concilio scriptum est, eiusque rescriptum ad universos totius Orbis Episcopos, & quod posteriori concilio plenario totius Africae contra ipsum errorem breviter constituimus: ubi palam Augustinus duo plenaria Africana concilia laudat, à quibus Pelagianos damnatos dicit, at anno tantum 418. in plenaria Synodo hæretici illi primum proscripti sunt, quare in Synodo huius anni 419. novis contra eosdem statutis publicatis iterum damnati fuere: Ita Vsserius; sed planè hallucinatur, nam Augustinus suo ordine cuncta in Pelagiana causa gesta recenset: in primis ibidem literas Synodales Numidarum, & Proconsulatum Episcoporum ad Innocentium laudat, eiusque ad eosdem rescripta, postea concilij Africani literas ad Zosimum, dein Pontificis encyclicam epistolam, alterumque subsecutum in Africa concilium, at concilium anno superiori contra Pelagianos celebratum fuit post acceptam Zosimi encyclicam, quod si & hoc anno quidpiam contra Pelagianos eosdem specialiter statutum fuisset in plenaria Synodo Africana, ut contendit Vsserius, iam à duobus plenarijs concilijs post memoratas Zo-*

simi literas canones contra eosdem hæreticos editi fuissent, cuius oppositum ex Augustino colligitur: Quale verò S. Doctor concilium ante latum à Zosimo contra Pelagium anathema intelligat, iam satis explicuimus cap. 14.

Legatis Apostolicis Romam reversis soluta est Synodus, ac sub initium Julij mensis Augustinus Hipponem rediit. Scribit in proemio libri de VIII. quæstionibus ad Dulcitium: *Per Pascha quippe hoc anno, quo Dominicus eius fuit Tertio Kal. Aprilis à Carthagine mihi missas literas tuæ dilectionis accepi, post eos autem dies sanctos confestim Carthaginem sum profectus. Hoc anno celebratum est Pascha III. Kal. Aprilis Cyclo Solis VIII. Lunæ II. lit E. addit verò ibidem: Post tres menses redire permissus sum. Ineunte ergo Julio mente suis restitutus est, quindecim verò diebus componendis Hipponensium rebus insumptis, literis ante quatuor ferè menses à Dulcitio acceptis respondit. Fuerat is ab Honorio Imperatore in Marcellini locum contra Donatistas in Africam delegatus, qui cum Augustino singulari amicitia iunctus esset, octo quæstiones Sancto Doctori sibi solvendas proposuit. Augustinus cum vetera sibi dubia obijci animadverteret, nihil novi elucubrare statuit, sed ex editis olim abs se voluminibus responsiones ad singulas dubitationes excerpere, ea facti ratione reddita: *Vt nec studio tuæ sanctitatis deessem, quod mihi est gratissimum, nec alio modo eadem dicere congerer, quod mihi esset laboriosissimum, nec te aliquo amplius adiuvaret. Porro in solutione tertiæ quæstionis me-**

minit epistolæ ad Mercatorem date contra Pelagianos: *In quadam epistola*, inquit, *quam scripsi ad filium meum nomine mercatorem, quæ incipit: Proculdubio notissimum vobis, cum me consulisset de quibusdam questionibus Pelagianorum, qui negant mortem esse peccato retributam, quatenus disputaverim, in subditis lege.* Hic est celebris ille Marius Mercator Pelagianorum hostis acerrimus, cuius scripta toties in hac historia laudamus, qui anno 429. Constantinopolim profectus Juliani, ac aliorum Pelagianorum Ex-piscoporum apud Imperatorem conatus elusit, ut lib. 2. cap. 5. dicemus. Hæ quidem literæ S. Patris ad Marium Mercatorem interiere, illarum tamen meminit Possidius in indice. Et quidem plures epistolas scripsit Augustinus contra Pelagianos, quæ quo anno datæ sint, non liquet; has inter insigniores sunt epistola 144. ad Anastasium, epistola 200. ad Asselicum Episcopum Tulluritanum ex cap. 120. collat. 1. Carthaginensis.

In eodem libro ad Dulcitium in solutione secundæ quæstionis recitatur S. Doctoris Enchiridion. Laurentius Romanæ Ecclesiæ Primicerius Augustini fama permotus petijt à S. Doctore Enchiridion, hoc est, veluti omnium credendorum summarium, quod manibus posset astringi, non quod armaria posset onerare, ex August. ibidem cap. 6. quod nempe contineret, quid iuxta dogma Catholicum sequendum, quid ob plurimas subortas hæreses fugiendum, quid ab Orthodoxa fide probaretur, improbareturve. Augustinus illa occasione Pelagianam hæresim solidissimè confuta-

vit, nam per plura capita post vigesimum quintum in eandem toto impetu in vectus docet, nasci hominem originali macula infectum, neque reparari amissum nitorem meritis, sed gratia Dei; Fidem à nobis ortum non habere, sed esse donum Dei, totum illi dandum, qui hominis voluntatem bonam & præparat adiuvandam, & adivat præparatam; Deum prævenire nolentem, ut velit subsequi volentem, ne frustra velit, atque hæc usque ad cap. 34. inde hæresim, quam postea Nestorius docuit, latissimè insequitur, illam enim in Leporio olim damnaverat, & cum Nestoriana hæresis ex Pelagiana ortum traxerit cap. 36. utramque sic eruditè confutat: *Hic omnino granditer, & evidenter Dei gratia commendatur; Quid enim humana natura in homine Christo meruit, ut in unitatem personæ vnici filij Dei singulariter esset assumpta? Quæ bona voluntas, cuius boni propositi studium; quæ bona opera præcessere, quibus mereretur iste homo, ut vna fieret persona cum Deo? Nunquid antea fuit homo, & hoc ei singulare beneficium præstitum est, ut singulariter promeretur Deum? Nempe ex quo homo esse cæpit, non aliud cæpit esse, quàm Dei filius, & hoc vnicus, & propter Deum Verbum, quod illo suscepto caro factum est, utique Deus, ut quemadmodum est vna persona quilibet homo, anima scilicet rationalis, & caro, ita sit Christus vna persona Verbum, & homo. Vnde naturæ humanæ tanta gloria nullis præcedentibus meritis sine dubitatione gratuita, nisi quia magna hic, & sola Dei gratia fideliter, & sobriè considerantibus evidenter ostenditur. Quo vno ictu Pelagiana hæresis, eiusque filia Ne-*

storia

storianæ conficiuntur. Aureus planè liber ille est, quem S. Doctor in indice librorum ab se retractatorum lib. 2. cap. 63. nominari voluit: *De Fide, Spe, & Charitate*, cuius rationem vide apud eundem cap. 3. laudati operis; Et licet S. Pater Enchiridion post editos libros contra Iulianum locaverit in libris Retractionum, illud tamen scriptum fuisse ante volumen VIII. Quæstionum ad Dulcitium constat, nam quæstione secunda ait: *Dixi etiam tale aliquid ad Laurentium*: ibique ex cap. 109. Enchiridij sententiam longiorem exscribit, quare ultra annum 419. liber ad Laurentium minimè scriptus fuit.

Dum hæc, ac pleraque alia in Africa ab Augustino scribuntur, Innocentius, ac Marcellus felici navigatione vsi Attico, ac Cyrillo Africanorum Antistitem postulata exposuerant, à quibus benignè excepti exemplaria canonum Nicænorum ex antiquioribus codicibus exscripta vnà cum vtriusque Episcopi literis ad Africanam Synodum deferendas acceperunt, nullaque mora interposita eadem maria remensi Carthaginem rediere. Hic tamen nobis corrigendus venit error, qui in literas Cyrilli ad Aurelium, Augustinum, & collegas irrepsit, antequam ad alia gradum faciamus; Hæc ibidem leguntur: *De Pascha verò, vt scripsistis, nunciamus vobis XVII. Kal. Maias nos futura indictione celebrare*. Bucherius in comment. ad can. Paschal. Victorij Aquitani cap. 1. & 3. scribit in melioribus codicibus legi IX. Kal. Maij, ex quo paschali carattere colligit designari Pascha anni 444. vnde pag. 96. ait: *Idem probat Cyrilli ad Synodum Carthaginensem*

epistola anno Christi 443. scripta. Hic author totus hospes apparet in Ecclesiastica historia, nam anno 443. gemebat sub Genserico Vandalò Carthago, obietat ante tria lustra Aurelius, eiusque post Capreolum successor Quodvultdeus in exilium ab Ariano Rege deportatus fuerat ex Victore Vitenfi lib. 1. de persecutione Vandalica; cum verò Africani literas ad Cyrillum pro impetrandis exemplaribus canonum Nicænorum anno 419. per legatū miserint, seram nimium responsionem anno 443. Cyrillus reposuisset viginti quatuor annis ab accepta epistola elapsis; quare nota illa paschalis mendosa est, erroris verò causam paucis explicamus. Cyrillus græcè quidem scripserat, atque his planè verbis Pascha anni sequentis designarat, scribens celebrandum *territe Kaieixadi tou pharmo vthimenos*: nempe die *tertia & vicesima mensis Aprilis*, interpres verò transtulit IX. Kal. Maias puri puti Grammatici functus munere, cyclorum Ægyptiorum à Latinis diversitate minimè prænotata. Pharmuthus apud Ægyptios quinque diebus Latinorum Aprilem antecedit; scribit S. Ambrosius in epistola de paschalis celebrationis ratione ad Episcopos per Æmiliam: *Primus mensis apud Ægyptios dicitur Pharmuthi, & incipit VI. Kal. Aprilis, & finitur VII. Kal. Maij*; & antea, si quartadecima Luna in Dominicam inciderit, adiungendam ait *hebdomadam alteram, sicut, & septuagesimo sexto anno ex die imperij Diocletiani factum est*; Nam tunc vigesimo octauo die Pharmuthi mensis, qui est IX. Kal. Maij Dominicam Paschæ celebravimus. Epochæ Diocletiani

incœpit anno 284. quare anno 360. Pascha ab Alexandrinis peractum fuit 28. Aprilis, à Latinis verò die 23. Cyclo Solis V. Lunę XIX. lit. B. A. cum quartadecima Luna inciderit die 16. Aprilis, quæ erat Dominica. Quare dies vigesima tertia Pharmuthi apud Alexandrinos correspondebat diei decimæ octavæ Aprilis apud Latinos, eademque dies, quæ est apud nostrates XIV. Kal. Maij, est apud Ægyptios IX. Kal. Maij. Ex caractere ergo paschali laudatæ epistolæ S. Cyrilli designatur Pascha anni 420. quo celebrata fuit dies resurrectionis Domini IX. Kal. Maij Alexandriæ, Romæ verò XIV. Kal. eiusdem mensis Cyclo Solis IX. Lunæ III. lit. D. C. Antiqui interpretes rectè quidem iuxta Latinorum cyclos epistolam Cyrilli è græco vertentes scripsere XIII. Kal. Maias, sed ex Amanuensium imperitia, ac negligentia priores duę unitates in inferiori parte connexę VII. reddidere, quem mendosum etiam numerum Theodorus Ballamon, alijque etiam Græci, & Latini omnes conciliorum collectores huc usque secuti sunt. Hoc Pascha S. Cyrillus homilia octava de signavit, in cuius calce ita fatur: *εορταξοντες δε τε κες επιφωοxκxε xυριαxε τε τριτεxαι εixadi tou, αυτου pharmonthimenos, &c.* Celebrantes verò Pascha illucescente deinceps Dominica die tertia; & vicesima eiusdem mensis Aprilis. Et hæc de Cyrilli ad Africanos epistola; quę scripta est ante Septembrem præsentis anni 419. nam ibidem indicitur Pascha futura indictione celebrandum, indictio verò III. quæ fluebat tempore Paschatis anno 420. incœperat initio Septembris anno superiori.

Cæterum Africani ubi hæc à Cyrillo, itemque alias ab Attico literas unà cum canonibus Nicænis ex autographis exscriptis acceperant, neque in ijs duo illi canones, quos uti à Nicæna Synodo editos Apostolici legati publicaverant, minime legerentur, decrevere eosdem iterum legatos Innocentium, & Marcellum cum delatis ex Oriente scriptis Romam ad Bonifacium mittere; in antiquis codicibus hæc leguntur: *Exemplaria Concilij Nicæni directæ sub die VI. Kal. Decembris post consulatum gloriosissimorum Imp. Honorij XII. & Theodosij VIII. Bonifacio vrbis Romæ Episcopo.* Ex quibus metachronismus Baronij patet hæc de Innocentio, & Marcello legatis Africanis scribentis ad annum 419. pag. 450. *Ante quam legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in eius locum suffici Celestinum;* Etenim hoc ipso anno Carthaginem rediere, & ante Decembrem Romana legatione perfungi iussi sunt, cur enim legati anno 419. ex Africa profecti pleno quadriennio Alexandriæ, & Constantinopoli usque ad annum 423. quo VIII. kal. Novembris Bonifacius decessit, morati fuissent? Sed & hoc ipsum testatur in literis ad Celestinum Synodus Africana: *In concilis, inquit, verioribus, quæ accipiuntur Nicæna, à S. Cyrillo Coepiscopo nostro Alexandrinæ Ecclesiæ, & à venerabili Attico C. P. Antislite ex authenticis missis, quæ etiam ante hoc per Innocentium præbyterum, & Marcellum subdiaconum, per quos ad nos ab eis directæ sunt, venerabilis memorie Bonifacio Episcopo prædecessori vestro à vobis transmissa sunt.* In eam verò opinionem vir insignis descendit,

dit, quòd legens proximè recitatam ad Celestinum epistolam, vidit adhuc sub Celestino in causa Apiarij Faustinum legatum degisse Carthagine, vnde eiusdem causæ cognitionem vsque ad Celestini pontificatû protractam existimavit. Sed bis Faustinus in eiusdem Apiarij causa legatus in Africam venit, primò quidem anno 418. sub finem pontificatus Zosimi, ac paucos mēses Carthagine moratus, cum Apiarium Episcopis Africanis cōciliasset, Romam reversus est. At Idem Apiarius Celestino Pontifice immanium criminum apud Tabracenos patratorum iterum accusatus, damnatusq; Celestini patrociniū imploravit, à quo Ecclesiasticæ communioni restitutus fuit, missò in Africam eodem Faustino legato, vt cum Episcopis Apiarij causam retractaret; Ille verò conscientia reæ stimulis actus yniverſa crimina, quæ diu perfricta fronte negaverat, tandem confessus fuit, quæ omnia narrantur in epistola Synodi Africanæ ad Celestinum.

Hic verò ea statim cogitatio animum pulsât, cur Romani Pontifices duos superius memoratos canones vti Nicænos publicarint, cū constet esse Sardicenses? itemque cur Africani Antistites Sardicensis concilij canones ignoraverint, cum tamen Sardicæ sederit cum alijs ex Africa collegis Gratus Carthaginensis, qui etiam in Synodo plenaria abs se postea in Africa celebrata canone 5. Sardicensis concilij meminit? Doctissimi Cardinales Baroniùs, ac Bellarminus, quos postea cæteri sequuti sunt, respondent Synodum Sardicensem non fuisse nisi

clariorem Nicænæ explicationem, vnde nil mirum, si sub nomine Nicænæ proposita fuerit. Illud sanè mirum videtur, Africanos Sardicensem Synodum à priori Concilio Carthaginensi laudatam ignorasse; immò illam non tantum ignorarunt, verum etiam putarunt, eandem fuisse ab Arianis celebratam, horum testis est Augustinus lib. 3. contra Crelconium cap. 34. scribens: *Disce ergo, quod nescis, Sardicense concilium Arianorum fuit, quod notum iam diu est.* Ariani Episcopì Sardica profecti Philippopolim secessere, ibique novum fidei Symbolum edidere, scribentes postea & ipsi encyclicas, in harum epigraphæ Donatum Carthaginensem cū alijs eiusdem farinæ Episcopis nominarunt, ita enim illorum epistola inscribitur: *Gregorio Alexandria Episcopo, Amphioni Nicomedia Episcopo, Donato Carthaginis Episcopo &c. qui ad civitatem Sardicam congregati concilium celebravimus in Domino salus. tom. 3. concil. edit. regia pag. 82.* Harum literarum meminit Sanctus Doctor epist. 163. ad Eleusium, Glorium &c. quas cum arbitraretur scriptas fuisse à Sardicensi concilio, id enim in titulo Arianorum fraude prænotatû fuerat, Sardicensem conventum ab Arianis habitum censuit, non enim Sardicensem Synodum à Philippopolitano conventu distinguere potuit, cum veri Sardicensis concilij canones id temporis Africanos laterent, ac epistola ficto Sardicensis confessus titulo prænotata in finistram de memorata Synodo opinionem eosdem induceret. Immò Africani non solum Sardicenses, verum

& ipsos Nicænos canones diu ignorarunt, etenim Augustinus à Valerio Hipponensi Episcopo in consortium dignitatis adscitus fuit contra canonem Nicænum 8. statuentem: *Ne in vna civitate duo Episcopi probentur existere*; Aurelius tamen totius Africæ Primas id permisit teste Palsidio lib. de vita S. Augustini cap. 8. & Megalius Numidiæ Primas eundem consecravit, facto transmarinis, & Africanis Ecclesiæ exemplis comprobato, quod etiam restatus est idem Augustinus in epistol. 34. ad Paulinum: *Quod in se ipso, scribit de Augustino Palsidius, postea fieri non debuisse, ut vivo suo Episcopo ordinaretur, & dixit, & scripsit, propter concilij universalis vetitum, quod iam ordinatus didicit.* Vnde auctor fuit, ut Episcopo initiando Synodalia statuta proponerentur.

Hic nobis impudentissima calumnia, quam M. Antonius de Dominis lib. 4. de republ. Eccles. cap. 8. num. 28. Augustino importat, reiicienda est: *Africana*, inquit, *Ecclesia Romano Papatui vehementer resistit tempore Augustini, Augustino etiam ipso cum reliquis adversus Papatum reclamante*; Pro Africanis enim stabat antiquissima consuetudo, qua nullus Presbyter, Diaconus, aut inferioris ordinis clericus ad transmarina iudicia unquam provocaverat, quæ etiam canone Synodali confirmata fuerat; ignorabant Africani canones Sardicenses, unde duo illi canones, quos Legati Apostolici pro Romanæ cathedre privilegijs asserendis proferebant, nusquam ab Africanis inventi fuerant, non in Nicæna Synodo, à qua

reapse conditi non fuerant, non in Sardicensi, quam ignorabant; inde ergo orta dissensio inter Africanam, & Romanam Ecclesiam, in qua quidem Africani Pontificio primatui minimè resistere, immò Augustinus, ut ostendimus, Zosimi decreta inolitæ apud Afros consuetudini præponenda esse censuit. Etiamnum ex Adriani IV. Pontificis per Innocentium III. roborato privilegio inferior Siciliæ clerus Romanam appellare non potest, & tamen non dubitat de primatu Romano; Profectò uti superius observavimus, Africani appellationes in rebus fidei admiscere. Episcopis tamen Africanis licitum fuisse ad Romanam sedem appellare tradit disertè Augustinus epistola 163. ubi agens de sententia lata contra Cæcilianum à Secundo Tigrisitano Numidarum Primatè ait: *Neque enim de presbyteris, aut diaconis, aut inferioris ordinis clericis, sed de collegis agebatur, qui possent aliorum collegarum iudicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum causam suam integram reservare.* Præterea cum Antonius Fussalensis in Numidiæ Synodo damnatus Romanum Pontificem Bonifacium appellasset, isto verò interim defuncto Celestinus eandem appellationem admisisset, Augustinus epistolam 261. ad Celestinum dedit, qua enixè eundem deprecatus est, ne Antonius, si in illius favorem iudicaret, cum militari apparitura Fussalæ restitueretur, non enim se pati posse dicebat, *publicas potestates, & militares impetus tanquam executuros Apostolicæ Sedis sententiam.* Appellationes verò Episcoporum in eadem epistola palam admittit,

tit: *Existat*, inquiens, exemplo ipsa Sede Apostolica iudicante, vel aliorum indicata firmante, quosdam proculis quibusdam nec Episcopali spoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos. Hæc luculentissima Augustini testimonia posuerat Cardinalis Baronius, unde Apostata satis intelligere poterat, quali Augustinus esset erga Romanam Sedem obsequio. Michael Roussellius lib. 4. hist. iurisd. Pont. pag. 499. putat laudatas Africanorum ad Celestinum literas esse supposititias, quod in illis etiam Episcoporum Africae ad Romanum Antistitem appellationes interdicuntur; At veras eandem arbitror, Africani enim iura extendere conabantur, sed Augustinum in alia fuisse sententia ex memorata epistola 261. nobis probatum est. Hæc quidem postea evenere, quæ tamen hic à nobis recitata sunt, quod plenior Africanarum appellationum, de quibus hoc anno in Synodo ab Aurelio, Alipio Augustino, alijsq; actitatum fuit, noticia haberetur. At secutis temporibus non semel apud Romanos Pontifices Africani appellationes prosecuti sunt pertinebat enim Africa ad Patriarchatum Romanum, unde Urbis Antistitem uti supremum Ecclesiasticæ rei Principem quilibet iure optimo poterat ex eadem provincia appellare. Sanctus Leo Magnus epist. 85. ad Mauritanos ait: *Causam quoque Lupicini Episcopi illic iubemus audiri, cui multum, & sæpius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum iudicium provocasset, immerito eum pendente negotio communionem suspensum &c.* Circumfertur epistola Bonifacii II. in qua hæc le-

guntur: *Aurelius enim prefate Carthagenensis Ecclesiæ olim Episcopus cum collegis suis (instigante Diabolo) superbire temporibus prædecessorum nostrorum Bonifacii, atque Celestini contra Romanam Ecclesiam cepit.* Scripta est hæc epistola ad Eulalium Antistitem Alexandrinum, cui narrat Eulalium Episcopum Carthagenensem postliminio tandem in Apostolicæ Sedis gratiam damnato Aurelij, ac successorum facto rediisse. Verum hæc literas commentitias esse rectè observavit Baronius ad hunc annum 419. pag. 456. quod nullus tunc sederet Alexandriae Eulalius, sed Timotheus, itemque quod tempore eiusdem Bonifacii regnante Gelimere Vandalorum Rege nec vnus esset reperiri in Africa Catholicæ communionis Episcopus. Primum quidem optimè rem conficit, addo etiam nec Eulalium tunc sedisse Carthagine, sed Bonifacium, qui anno 523. electus fuit illius Ecclesiæ Antistes, & anno 535. ex Victore Tunonensi decessit; alterum verò, quod insignis historicus scribit, admitteri nulla ratione potest, vivebat enim id temporis Bonifacius Primas Carthagenensis, Liberatus Primas Byzacenus, itemque Fulgentius noster Ruspensis, cæterique Africanarum Ecclesiarum Antistites, non enim Gelimer illos in exilium deportandos iussit. Præterea in eisdem literis scribit Bonifacius, vna cum Eulalij epistola se mittere etiam Iustini clementissimi Principis Orientis sacrarum literarum exemplaria; At biennio, antequam Bonifacius Pontificatum iniret, Justinus & vendi, & imperandi finem fecerat; obiit enim anno 527. Kal. Augusti,

sti, Bonifacius verò in Pontificem inauguratus est anno 529. IV. Kal. Novembris. Fœdis ergo mendacijs tota illa epistola scatet, neque Alipius, Augustinus, cæterique collegæ cum Primate Aurelio appellationibus transmarinis se se opposuere instigante Diabolo, sed antiquissima Africanatum Ecclesiarum consuetudine moti, quam ægrè ferebant Apiarij scelestissimi hominis conatibus primùm infringi.

CAPVT XVIII.

Julianus Episcopus Eclanensis novus Pelagianus. Eiusdem Patria, Parentes, Nuptiæ, Episcopatus, Hæresis exponuntur.

CVM liber S. Augustini de nuptijs, ac concupiscentia delatus fuisset in Italiam, palsimque in varia exemplaria spargeretur, Julianus Eclanensis Episcopus eundem quatuor libris impugnavit. Fatetur Hæreticus apud Augustinum lib. 1. oper. imperf. cap. 18. vivente Zosimo nullum se in Pelagiana causa librum scripsisse, & in his quatuor Eulalianum schisma Catholicis objicit, quod cum præsentis anni contigerit, vel hoc ipso eodem anno, vel sequenti Julianus manum stylo admovit, iudicatam causam per summam audaciam retractaturus. Cum verò hic linguarum peritia, ingenij acumine, orationis elegantia, librorum copia, ac concepta præsentis contra Augustinum rabie cæteros Pelagianos longo post se intervallo reliquerit, ad alia properantem in sui consideratione reoratur. De Juliani patria, ac se-

Card. de Noris. Vind. Aug.

de Episcopali inter Scriptores non convenit, & uti olim septem vrbes de natali solo Homeri poetarum Græcorum Principis contenderunt, ita Juliano septem seu patrias, seu sedes Ecclesiasticas assignari video. Gennadius in lib. de Script. illustr. cap. 45. Julianum Capuanum Episcopum dicit, cui Baronius, Ughellus, alijque frequentius adhælere. Gelasius in decreto de libris apocryphis, itemque Beda in præfat. in Cantica Celenensem eundem faciunt. Petrus Diaconus in fine lib. de Incar. & grat. Edanensem illum vocat. Vignerius in præfatione ad opus imperfectum S. Augustini tradit, eundem natum Celiæ in Apulia. Holstenius, ac Rosuveydus, hic in notis ad carmen 14. Paulini, ille in notis ad Italiam Cluverij Celenensem in Campania Julianum pronunciant. Nonnulli ex Prosperi depravato Chronico Attelensem fuisse contendunt, est autem Attella Neapolim inter, & Capuam, Aversa Italis vulgò nuncupata. At ex melioribus codicibus Scaliger, ac Pontacus ita in Prospero legunt ad consulatum Theodosij Augusti XVII. *Hac tempestate Julianus Eclanensis iactantissimus Pelagiani erroris assertor &c.* Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 6. *Heracleensem* illum dicendum esse suspicatur. Has inter opiniones non recenseo, quòd lib. 2. de vita Sancti Augustini Gallicè scripta à Claudio Maimburgio cap. 11. Julianus Patavij, ubi hæc ipsa conscribimus, Episcopus asseratur, Typographi enim fortè error fuit. Verùm ex Mario Mercatore Juliani Antagonistæ ex parte finem sortitur, nam

I pag.

pag. 13. Codicis Vaticani cap. 9. laudati ait : *Simul admonere volens Iulianum etiam Episcopum oppidi Eclanensis hereticum Pelagianum, seu Celestianum hunc secutum esse Theodorum &c.* Quare Prospero concinit, qui itidem & ipse Iuliano convixit, & sanè codices Gelasij, Bedæ, ac Petri Diaconi depravati sunt unius literæ transpositione, vel coniunctione; etenim in voce Celanensi e per imperitiā Amanuēsum post e ponitur, quæ litera si præponatur eclanensem leges, in codice verò Petri Diaconi, ubi Edanensis appellatur, litera d dividenda est in c, & l, quæ perperam iunctæ errorem continent; hæc minuta adnotare libuit, ut ex communi veterum sententia Iulianus Eclanensis Episcopus appareat. Illustrissimus Suareſius Augustini studiosissimus in dissert. 2. de opere imperfecto S. Doctoris pag. 19. scribit, Julianum *Eclanensem Episcopatum obtinuisse*, qui quidem doctissimus, raræque eruditionis Antistes Iuliani sedem mihi primitus indicavit, antequam in Mercatoris codicem incidissem. Fuit Eclanum, seu Eculanum antiqua Hirpinorum vrbs Plinio, Ptolomæo, Ciceroni, alijsque memorata, distans Benevento ex itinerrario Antonini M. P. XV. seu ex tabulis Peutingerianis XVI. Camillus Peregrinius in eruditis commentarijs de Ducatu Beneventano pag. 15. scribit Eclanum postea Frequentum dictum fuisse, quod anno 986. terremotu deiectum, ut ait Ostiensis in Chronico, dein ob bella prope modum civibus viduatum anno 1465. die 7. Maij Sedem Episcopalem amisit, atque in Abellinensis

Episcopi iurisdictionem transijt, ut ex tabulis Vghelli tomo 8. Italiæ Sacræ intelligitur. At Lucas Holstenius in Frequenti territorio propè Mirabellam fuisse Eclanum contēdit, ubi etiamnum antiquorum mœnium ruinæ visuntur, in quibus nobiles statuę repertæ sunt, & à Prorege Neapolitano in Hispanias transmissæ; addit posteriori ævo Quintodecimum fuisse appellatum, cuius mentio fit in actis S. Mercurij Martyris, ac postea à Constantino Græcorum Imperatore funditus everſum anno 669. in notis ad pag. 1203. Italiæ Cluverij. Verum in Chronico antiquo Beneventano Monasterij S. Sophiæ in calce tomi 9. Vghelli non semel Quintodecimi mentio habetur, pag. 620. *Qui habitare videntur in Decimo Quinto loco, qui Pontilia dicitur*; Insuper quædam donatio ibidem recitatur facta anno 17. Radelchis Principis Longobardi in dictione 3. Julio mense; Radelchim Beneventi dominum Leo Ostiensis lib. 1. cap. 31. memorat anno 851. indictio verò tertia currebat Julio mense anno 855. quo anno adhuc extrabat Quintodecimum. Eclanum verò Quintodecimum dictum fuisse eum eodem Holstenio affirmo, is enim ea loca præsens diligentissimè exploravit, & distantia à Benevento hoc ipsum comprobatur, nam Frequentum inde M. P. XII. circiter distat, Eclanum vero XV. unde Quintodecimum postea appellatum. Certum tamen est Episcopalem Sedem Eclano destructo Frequentum, vulgò *Frigento*, fuisse translata, ut planè idē antea Eclanensis, qui postea Frequentinus Episcopus fuit.

fuerit. De patria vero Juliani non constat; Attellanensem fuisse scribit Baronius ad Annū 430. Num. 6. Uerum non in Campania, ubi Attela sita est, sed in Apulia eundem natum disertè tradit S. Augustinus lib. 6. oper. imperf. cap. 18. *Neque enim, inquit, quia te Apulia genuit, ideo Pænos vincendos existimas gente, quos non potes mente.* Cum verò sciamus vrbes antiquitus doctissimos cives in Episcopos elegisse, Eclani pariter natum Julianum suspicor; alteraq; coniectura id ipsum indicatur, quòd Æmilius Beneventanus filiam Juliani in vicina vrbe degenti, ac proinde sibi satis, superq; noto despondit; Neque quis repugnet, quòd Augustinus gēte Apulum Julianum

dixit, cum Eclanum in Campania fuerit, ut ex itineralio Antonini patet, ubi ait: *A Capua Equo Tutico M. P. LIII. ubi Campania iuntem habet*, distat autem Equus Tuticus à Benevento intra Hirpinos M. P. XXI. Nam Hirpini medij sunt inter Campaniam, & Apuliam, unde modò Campaniæ, modò Apuliæ deputati. Servius lib. 7. *Æneid.* Hirpinos intra Apuliam locat, & Vossius lib. 1. h. st. Pelag. c. 6. Eclanum Apuliæ Peuceris oppidum dicit, laudatque veteres, & recentiores Geographos; Ex divisione verò Adriani Eclanum, & Beneventum ad Campaniam pertinebant, unde leguntur Benevèti epigrammata inscripta Consularibus Campaniæ.

T. AVONIO. MARCELLINO.

V. C. CONS. CAMP. PATRO

NO DIGNISSIMO. OB IN

SIGNIA. BENEFICIA. QVI

BUS. LONGA. POPVLI. TAE

DIA. SEDAVIT. UNIVER

SA. PLEBS. BENEVENTA

NA. CENSVIT. PONENDAM.

Item aliud.

CLAUDIO IULIO

PACATO. V. C. CONS. CAMP.

OB. ÆQVITATEM. IVDICII

ET PATROCINIA. IAM. PRIVATI.

ORDO. BENEVENTANVS

PATRONO. POST FASCES DEPOSITOS

CENSVIT COLLOCANDAM.

Prior inscriptio recitatur à Grutero pag. CCCLXXI. altera verò pag. CCCXXV. Hinc Julianus etiā à Beda dicitur *Episcopus à Campania*, & in codicibus melioribus Genadij te-

ste Peregrino Julianus Episcopus non Capuanus, sed Campanus asseritur, Tritemius etiam Julianum Episcopum Campanum vocat; unde & Prosper Julianum iridē

Campanum appellat in epigrammate contra S. Augustini detractorem.

*Aut hunc fruge sua equorei pavere
Britanni,*

*Aut huic Campano gramine corda
tument.*

Qua phrasi Pelagium, ac Julianum designavit. Atque hæc de patria, & Ecclesia Juliani Episcopi. Idem nobili familia ortus fuit patre Memorio, matre Juliana, à qua & nomen sortitus est; Hæc illi exprobat Marius Mercator pag. 5. eiusdem codicis. *Tunc sanctæ, ac beatæ recollectionis Memoris Episcopi filius? Tu Julianæ primariæ sceminæ, & qua nihil honestius inter reverendissimas matronas invenias, utero editus?* Neque hic placet correctio Baronij, qui non Memorem, sed Memorium Juliani Patrem dicendum contendit, nam Augustinus quoque, & Paulinus, ut patebit, eundem Memorem etiam nominarunt. In sacris Capuanæ Ecclesiæ tabulis Memorius inter illius Urbis Episcopos recēsetur, quod in Italia Sacra Vgheli apparet, ex quibus tamen Memorij successor Julianus expungendus est, ac inter Frequentinos Episcopos, ut ea tamen dignitate indignus, reponendus. Erat Memorius Sancti Augustini inter paucos amicus, ut constat ex epistola S. Doctoris 131. ad illum scripta, alterius etiam epistolæ ad eundem datæ mentionem facit Possidius in indiculo. Audiatur Augustinus lib. 1. con. Jul. cap. 4. *Ego certè beatæ memoriæ Memoris Patris tui non immemor, qui mecum non parvam interat amicitiam colloquio literarum, teque ipsum mihi carissimum fecerat &c.*

Julianus adolescens latinis iux-

ta, ac græcis literis operam dedit recte Gennadio laudato cap. 45. Rhetor peritissimus dicitur à Beda in præfatione ad Cantica, additque ex coniectura Vossius, ut Romanus Demosthenes haberetur vulgò; Et sanè eiusdem eloquentiam pomposam, ac phaleratam fuisse ex fragmentis operi imperfecto S. Augustini infertis intelligimus. Iuvenis nobilissimam uxorem duxit Æmilij Episcopi Beneventani filiam, qui dudum ab Innocentio Papa in causa Chrysostomi cū literis ad Anysium Thessalonicensem totius Illyricianæ dioceseos Apostolicæ Sedis Vicarium, & ad Atticum C. P. missus fuerat, ac Eudoxia iubente in carcerem detrusus quarto demum mense dimissus re infecta in Italiam redierat, quæ pluribus profequitur Metaphrastes apud Surium die 27. Januarij cap. 128. de vita Chrysostomi. Celebres sanè evasere Juliani nuptiæ ob epitalamium, quod illarum occasione cecinit S. Paulinus Episcopus Nolanus. Do nulla carmina, quorum priora sic corrigenda arbitror.

Insula Pontifices divino iungit honore,

Humano pietas iungit amore

Patres,

Hanc Memor Officij, nec immemor ordine recto

Tradit ad Æmilij pignora cara manus.

Ille iugans capita amborum sub pace iugali

Velat eos dextera, quos prece sanctificat.

Postea utrique Antistiti Sponsorum parenti longam nepotum seriem auguratus addit:

*Casto sacerdotale genus vñtura propago
Et*

Et domus Aron sit tota domus memoris.

Erat verò Julianus Clericus Lecto-
ribus adnumeratus, cum vxorẽ du-
xit, vnde canit idem sacer Poeta.

*Clericus vxorem Christo comente de-
coram*

*Diligit, & pulchram lumine cor-
dis amet.*

*Auxilioque viri divino munere factam
Lector cœlesti discet ab historia.*

Lectores in plerisque Eccle-
sijs vxorem ducebant, vt patet ex
canone 14. Synodi Chalcedonen-
sis, de qua re in in concilio Cartha-
ginensi celebrato Cæsareo, & Atti-
co Const. cap. 19. extat hic canon:
*Lectores cum ad annos pubertatis ve-
nerint, cogantur aut vxores ducere,
aut continentiam profiteri. Lege no-
vellam Justiniani ad Ioannem Præ-
fectum Pr. lib. 1. cod. tit. 3. cap. 45.*
Uxor Juliani ex Paulini epithala-
mio Ia vocabatur, estque huius no-
minis fœmina apud Terentium in
Adelpho, sancta Martyr in Roma-
no Martyrologio 4. Augusti, cuius
templum vetustate collapsum Justi-
nianus restituit ex Procopio lib. 1.
de ædificijs eiusdem Imperatoris.
Verùm Julianus vel mortua vxore,
vel ex mutuo consensu ab eadem
seiuñctus Diaconus consecratus est,
quo tempore S. Augustinus episto-
lam 131. ad Memorium scripsit, in
qua ægrè se ferre testatur, Julia-
num adolescentem tanto studio libe-
ralibus disciplinis vacare, additque
hæc ista, quæ in eximiam Juliani
commendationem veniunt, loquens
de sex libris musicæ ad Memorium
vnâ cum eadem epistola missis: *Nam
superiores quinque vix filio nostro, &
Condiacono Iuliano, quoniam & ipse*

*iam nobiscum commilitat, lectione, &
cognitione digni videbuntur. Quem qui-
dem non audeo dicere plus amo, quàm
te, quia nec veraciter dico, sed tamen
audeo dicere, plus desidero, quàm te,
rogatque Memorium, vt ad se in
Africam Iulianum mittat. Profectò
S. Doctor tanto amore Iulianum
prosecutus est, vt eidem mille po-
stea convicijs in se debacchanti hæc
responderit: Ego quidem pro dile-
ctione, quæ mihi est erga te, quam Deo
propitio quibuslibet convicijs absit, vt
de medullis mei cordis extirpes, malam
filii Iuliane, vt inventute meliore, at-
que fortiore te vinceres. Lib. 1. cap. 7.*
Idem Julianus adhuc iuuenis Ecla-
nensis Ecclesiæ in Hirpinis Antis-
tes ab Innocentio Papa consecra-
tus fuit, quo superstitie nihil contra
latam ab eodem Pontifice con-
tra Pelagianos sententiam tenta-
vit. Scribit Marius Mercator in
commonitorio ad Theodosium:
*Predicti sanè Celestius, & Pelagius
non tunc primò à S. memoriæ Zosimo
videntur esse damnati, sed ab eius de-
cessore sanctæ recordationis Innocen-
tio, à quo, & Iulianus fuerat ordinatus,
quique post illorum damnationem vs-
que ad predicti Innocentij Episcopi ex-
cessum è vita in eius communione per-
manens, & perseverans in sincera sen-
tentia, & communicans damnatori
predicto, & ipse quoque sine dubio
Pelagium, Celestiumque damnauit. Sub
Zosimo cum in Urbe de peccato
originali disputaretur, Julianus, qui
Romæ tunc erat, liberè pro hæresi
loquebatur; horum auctor venit
Mercator pag. 7. commonitorij ad
Piatam: Meminimus enim, inquit,
tempore, quo præsens in Vrbe Roma cū
participibus huius amentissimi erro-*

ris tui in nonnullis simplicioribus Ecclesiæ ventilabas, qualiter interrogabas, quid est peccatum, inquires, malumne aliquid, an bonum? malum utique respondebatur tibi: Ad hæc addebas, Deus ne huius mali auctor, & opifex? absit &c.. Cum verò à Zosimo Pelagiani damnati fuissent anno 418. atque ea de re per universam orbem encyclicas ad Episcopos misisset, Julianus renuit in eorundem damnationem consentire, quo tempore Pelagianum dogma non ex toto sectabatur, sed mortem ex peccato Adæ humano generi inflictam in epistola ad Zosimum palam confessus est; Hoc testatur Mercator pag. 6. Vaticani codicis: *Audi nunc, ait, & tu, & qui me, & te dignanter habuerint legere, quid contra hunc sensum tuum impiissimum, pravissimum, impudentissimum, petulantissimumque, quæ olim ipse pronuntiaveris in epistola videlicet tua, quam ad Sedem Apostolicam illo tempore ausus es mittere, quando conventus detrectasti cum universa Ecclesia per totum orbem Pelagium, Celestiumque damnare, quæ antequam in manus sancti illius Romanæ Ecclesiæ veniret Antistitis, te agente à nonnullis à te deceptis per totam penè Italiam circumlata est, & tanquam magnum aliquid multorum auribus insinuata cognoscitur, ibi namque inter cætera ita ais: Qui est igitur assertor, quod neque per mortem Adæ omne genus hominum moritur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat, contra Apostolum sentit dicentem: Sicut in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes vivificabuntur &c. Et pag. 10. appellans eandem Juliani epistolam*

ait: Quæ ut memoravimus ad sanctæ memoriæ Papam Zosimum missa est, displicet tibi, eumque condemnas; qui sentit, Adam mortalem factum, quæ sive peccaret, sive non peccaret, fuisset moriturus, & ais, nec hoc esse ratione subnixum, credo enim inquis immortalem quidem factum, sed qui, si non peccasset, per gustum ligni vitæ posset virtutem immortalitatis adipisci. &c. Verum in libris postea editis obstinatè negavit, Adam sine peccato non fuisse moriturum, addens tamen leniter fuisse moriturum teste Augustino lib. 6. oper. imperf. cap. 27. Julianus fateatur apud Augustinum lib. 1. operis eiusdem cap. 18. duas se ad Zosimum literas dedisse: Ad Zosimum, inquit, quondam illius civitatis Episcopum super his questionibus duas epistolas destinavi eo tempore, quo adhuc libros exorsus non eram. Scripsit itaque Julianus quatuor libros contra prius volumen S. Augustini de nuptijs, ac concupiscentia initio Pontificatus Bonifacii, nam ut diximus ex Augustino, in illis Eulaliani schismatis mentionem fecit.

Et quidè Pelagio, ac Celestio à Zosimo, & ab Honorio proscriptis, ac tot fulminibus circumquaque strepentibus territis Julianus Eclanensis Pelagiani belli summa in se suscepta desperatis suorum rebus opem laturus in vnum Augustinum furibundus infremuit proclamans: *Maioribus sibi esse apud Deum gloriæ destitutam veritatē tueri: apud Aug. lib. 2. con. Jul. ca. 10. Primi autè Juliani impetus fuere cōtra laudatū librum S. Patris ad Valerium Comitē missum; Porro tāta superbia tumidus in arenā descendit, ut Augustinū Goliath,*

Aene. 12. se verò Davidem appellans Virgiliano carmine S. Doctorem ad monomachiam provocarit: *Oblato placuit componi fœdere bellum; ut pugnas omnium contentio nostra dirimeret:* apud Aug. lib. 6. cap. 8. Totus verò in eo est Julianus, ut probet, Augustinum nuptias damnare, filios recens natos Diaboli opus asserere, Deum hominum conditorem negare, liberum arbitrium fatò subdere, malinaturam à Manichæis fictam iterum in Ecclesiam invehere, contendens nullum contrahi ab infantibus originale delictum, concupiscentiam esse bonam, neque ex peccato ortam, naturales esse misserias, ipsamque mortem. Quid plura? latam contra Pelagianos ab Honorio Imperatore legem pro se, suaque secta facere mentitus est, quem Augustinus his lepidè postea irrisit: *Verum si Dei legem non sicut se se habet, sed sicut vobis placet, intelligitis, quid mirum si & de lege Imperatoris hoc facitis.* Lib. 3. con. Jul. cap. 1. In illis verò quatuor libris ea ferè Julianus inculcat, quæ Theodorus Mopsuestenus in quinque contra Hieronymum, & Augustinum voluminibus dudum scripserat, quæ credibile est Julianum accepisse ab Anniano Diacono Pelagiano, cum ex Oriente paulò post Diospolitana Synodum, cui interfuerat, in Italiam rediisset, de qua re legantur dicta cap. 9. De hoc Anniano proximo capite dicendum est.

C A P V T XIX.

De Anniano Pelagiano Baronij, Vossij, ac Iansenij divinationes. Sigeberti, itemque Haberti de eodem dicta corrigantur. Sanctus Eusebius Cremonensis Pelagianos insequitur. Moritur D. Hieronymus. Vincentius Victor ab Augustino impugnatur.

Fastidius Episcopus in Britannia Pelagianizat.

DVo illi divinæ gratiæ defensores Augustinus, & Alipius de damnata ubique tum in Africa, tum in Italia à Synodis, Pontifice, atque ipso etiam Honorio heresi Pelagiana literas ad Hieronymum dederant, illud etiam ab eo quærentes, nam Anniani libros, quos contra epistolam ipsius ad Cresiphontem publicaverat, confutasset; his verò literis respondit hoc anno Hieronymus, nam epistola 24. apud Augustinianas tradit, se ob Eustochij nobilissimæ Virginis mortem penè dolore confectum, ne dum à libris conscribendis avocatum, obiit verò Eustochium hoc ipso anno 28. Septembris. Cæterum in ea epistola sanctissimus senex, & emeritæ militiæ dux recentem victoriam contra Pelagianos utrique gratulatus ait: *Testem invocans Deum, quod si posset fieri, assumptis alis columbæ vestris amplexibus implicarer, semper quidem pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maxime, quia cooperatoribus, & adiutoribus vobis hæresis Celestina ingulata est, quæ ita infecit corda multorū, ut cū superatos, damnatosq; esse se sentiant, ca-*

men venena mentium non omittam, & quod solum possunt, nos oderint, per quos putant se libertatem docendæ hæreseos perdidisse: De Anniani verò libris respondet, accepisse se quidē illos ab Eusebio presbytero, & vel adversa valetudine, vel morte Eustochij ingenti adeo dolore correptum, ut contemnendos petulantissimi Sicophantæ insultus putarit; vitæ tamen superstite obviam se hæretico iturum, meliùsque hoc fieri posse ab Alipio, & Augustino, ne ipse epistolæ ab se perscriptæ defensionē adornans sua laudare cogeretur. At quinam iste Annianus fuerit diversæ sunt Auctorum divinationes, cū Anniani Pelagiani scripta nusquam legerint. Baronius ad annum 417. Num. 16. putat errorē codici irrepsisse, ac loco Anniani *Valeriani* nomen substituendum, etenim cum Eusebius de Valeriano ad Cyrillum scripserit, de eodem ad Hieronymum etiam literas dedisse arbitratur. Vossius lib. 1. Hist. Pelag. cap. 6. Julianum Pelagianum intelligi suspicatur, qui initio hæresis sub Anniani nomine veluti calside testis in aciem prodierit. Jansenius existimat à Hieronymo Pelagium designari, etenim familiare illi fuit, ridiculis, ac fictis nominibus suos hostes delineare, sic Rufinū Grunium, Scorpion, Hydram ignominia causa nominat. Vssenius cap. 10. rem sub dubio relinquit. Miror hos Scriptores Annianum neque ex epistola apud Bedam neque ex præfatione in homilias Chrysostomi cognovisse. Is unus fuit è præcipuis Pelagianæ scholæ magistris, cuius opera primum Pelagius, dein Orosius Episcopus ad sectam promo-

vendam vsi sunt. Erat Annianus Diaconus, atque ob latinæ, græcæque linguæ peritiam magna in æstimatione à Sectarijs habebatur. Pelagij lateri adherens in Asiam se contulit, suamque eidem operam in Diospolitana Synodo præstitit, nam de Anniano hæc scribit Hieronymus: *Quidquid enim in illa miserabili Synodo Diospolitana dixisse se denegat, in hoc opere profitetur.* Pelagius in latina lingua minùs exercitatus, quò sub verborum lenocinio auditoribus faciliùs hæresim instilaret. Anniano Rhetore utebatur; hinc Orosius Pelagij epistolam ad Demetriadem vellicans ait in apologia de libertate arbitrij: *Quamquam hoc, quod neque aptè, neque decore dicitur, tibi imputare non debeamus, cui neque natales dederunt, ut honestioribus studijs erudireris, neque naturaliter provenit, ut sciperes, sed illis dictatoribus tuis, qui miserum sensum miserrimo sermone conscribunt, & te legendum cachinis, quasi titulum confusionis exponunt.* Quæ quidem dixit Orosius, non quòd reapse inelegantiam epistolæ Pelagij ad Demetriadem notare vellet, ut putavit Vsserius pag. 234. sed quòd exemplum adulteræ Ægyptiæ Josephum lasciva manu tentantis oculis castissimæ Virginis subiecisset, nam ibidem Orosius fatetur illam epistolam esse *lucubratisimam.* Auctor est etiam Hieronymus epistola 24. laudata Annianum Pelagij dogmata *verbis tinnulis atque emendicatis exornasse.* Hunc Annianum armigerum Pelagij tacito nomine designatum ab Orosio suspicor dum ait: *Stat immanissimus Superbia Goliath carnali potentia tumidus &c. habens post se armigerum*

suum, qui etsi ipse non dimicat, cuncta tamen æris, & ferri suffragia subministrat. Quibus concinere videtur Hieronymus scribens Annianum *alienæ blasphemiae verba frivola subministrare.* Usserius cap. 9. de antiq. Eccles. Britan. pag. sup. Celestium vult ab Orosio armigerum Pelagij designari, at Celestius in conventu Hierosolymitano non aderat armiger ille intererat, ait enim: *habens post se armigerum suum:* Rursus: & *Goliath,* inquit, *cum armigero suo calumniatur mihi:* Item: *Quod etiam ille Phinees tuus pedetentim nobis tentavit obijcere:* Vnde idem & Phinees, & armiger affirmatur in Synodo præsens, atque contra Orosium agens; Celestium verò absentem fuisse, nec cum Orosio locutam ex ea ipsa apologia, & ex gestis Synodi apud Augustinum in lib. de gestis Pelagij disertè patet, loquuntur enim ibi Patres, atque Orosius de Celestio uti de absente.

At eo conventu dissoluto, causaque ad Innocentium Papam devoluta, ac paulò post celebrata Diospoli Synodo, quò Pelagio benè consultum foret, Annianus in Italiam reversus Hieronymi epistolam ad Cresiphontem datam editis contra illam libris impugnavit, quos in Italiam eundem evulgasse inde colligo, quòd Eusebius hinc in Asià ad Hieronymum illos misit; hi quidem periire, sed eiusdem Anniani erga Pelagianos studium aliunde nobis innotescit; Hæretici ne omni prorsus veterum Patrum præsidio destituti viderentur, sub Ioannis Chrysostomi lacinijs præsertim se se occultare conabantur, hinc gravis de Chrysostomi sententia Augusti-

num inter, & Julianum disputatio fuit, ut ex lib. 1. & 2. con. Julianum patet; sanè libri primi sexto capite hæc habet S. Doctor: *Ingredere S. Ioannes, ingredere, & confide cum fratribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te separavit. Opus est & tua, & maxime tua sententia, quoniam in tuis literis iste iuvenis invenisse se putat, vnde tot, tantorumque Coepiscoporum tuorum se arbitratur percellere, & evacuare sententias:* Itaque Annianus suum esse putavit Ioannis Chrysostomi homilias è græco in latinum sermonem vertere. In primis autem quò viro auctoritatem apud Latinos cõciliaret Chrysostomi homilias de laudibus D. Pauli interpretatus est, quod opus Evangelo cuidam Pelagianæ sectæ presbytero inscripsit, in epistola verò nuncupatoria, cuius titulus est: *Domino Sancto Evangelo Presbytero Annianus salutem:* Catholicos invidioso Traducianorum nomine infamat, & S. Augustinum etiam non obscure sugillat; Eius verba sunt: *Quod quidem opus cò esse apud te amabilius debet, & gratius, quò de Sanctarum Scripturarum luce rutilans clarissimi syderis vice noctem Manichæi erroris exagitat. Quantum enim nobis consolationis exoritur, cum cernimus tam erudito, tamque illustri Orientis Magistro eam, quã in nobis Traducianus oppugnat, adstrui veritatem? quam certè beatus Ioannes, ut in omnibus libris suis, ita hic quoque ab omni muniam latere custodit, armat, accendit, ut videatur non tam præsentibus informasse discipulos, quàm nobis contra veræ fidei oppugnationem auxilia præparasse. Quantus enim ille adversus necessitatem? quantus pro libero surgit arbitrio? quàm nostrorum*
libris

libris ubique concinens voluntatis iure servato divine gratiæ præsidia commendat: &c. Gratiâ Pelagianam Annianus iuxta scholæ suæ phrasim intelligebat, nempe quæ in doctrina, lege, exemploque consisteret, sub quorum vocabulorum ambiguo deformissimæ heresis nuditatem oculere versipelles illi tentabant; Postea verò S. Augustini explicatione in illud Pauli dictum: *Non enim hoc facio, quod volo bonum, sed quod nolo malum, hoc ago* Rom. 7. qua in propria persona Paulum locutum contendit libro 1. de nupt. & concup. cap. 27. & 31. lib. 1. oper. imperf. cap. 67. his refellit. Sextò solvendo omnes illas quæstiones, quibus Traducianum os innitens beatum Paulum vitiorum offuscatione commaculat, ut scilicet fidelibus suis Apostolico exemplo peccata conciliet: Fortè novum Traducianorum nomen, quo postea Julianus semper ignominie causa contra Augustinum usus est, Annianus primùm invexit; hinc Julianus S. Augustinum appellabat Traducianæ gentis primatem lib. 1. oper. imperf. cap. 66. cui Augustinus cap. 75. respondet. Vos verò soli nos appellatis Traducianos.

Idem Annianus grande opus homiliarum Ioannis Chrysostomi in Matthæum in latinum sermonem transferendum suscepit, octo eodem interprete latinas orationes Chrysostomi legimus, omnes quidem se interpretaturum spondebat, id ne reapse præstiterit, vel manum de tabula amoverit, incertum est. Hocce volumen Orontio Episcopo Pelagiano, quem in Ephesina Synodo cum alijs Episcopis Pelagianis damnatum videbimus, pro

quo etiam duæ leguntur Nestorij epistolæ datæ ad Celestinum Papam, inscripsit. Præfationem sic orditur: *Domino verè Sancto, & beatissimo Orontio Episcopo Annianus. Pijssimi Patris affectum, & sapientissimi artē magistri me pariter exerces, quem inter has, quas pro fide vobiscum amore perpetuatur tentationum procellas, & à mœrore simul, & à torpore subducis, animumque anxietate marcentem ad studium scripturarum remittis; inbes enim beatissime ut commentarium S. Ioannis Constantinopolitani Episcopi, quem in Matthæo Evangelista nonaginta, & vno libro explicuit, in latinam linguam, quo possim sermone, transfundam: Ex his patet ab Orontio Pelagiano Episcopo ad illam interpretationem Annianum impulsam fuisse. Postea in Augustinum, immò in Ecclesiam Catholicam invehit addit: Quid inquam ille pressius commendat, quam ingenitæ nobis à Deo libertatis decus, cuius confessio præcipuum inter nos, gentilesque discrimen est? Qui hominem ad imaginem Dei conditum tam infelicitè fati violentia, & peccandi putant necessitate devinctum, ut is etiam pecoribus invidere cogatur. Quid ille adversus eosdem magistros potius insinuat, quàm Dei esse possibilia mandata, & hominem totius, vel quæ iubetur, vel suadetur à Deo, capacem esse virtutis? quo quidem solo & iniquitas ab imperante propellitur, & prævaricanti reatus affigitur: Ita ex mandatorum possibilitate Pelagiani divinæ gratiæ auxilia solebant refutare, de qua re pluribus agit Augustinus in lib. de perfectione iustitiæ & lib. 5. con. Jul. oper. posterioris. Hæc de Anniano ex vetustis monumentis eruere potui, quæ ad hunc*

annum reduximus occasione epistolæ Hieronymi id temporis ad Augustinum scriptæ.

Ex his nonnulli Scriptores corrigendi sunt. Isaac Habertus Episcopus Vabrensis in concordia Patrum Latinorum, & Græcorum de gratia cap. 2. minus consideratè laudavit *Anniani veteris Ecclesiæ Scriptoris iudicium*; nam ab Ecclesiâ eiectus inter Pelagianos ille militavit. Sigebertus in lib. de Script. Eccles. cap. 70. confundit hunc Annianum cum altero Anniano, qui ex legibus Theodosianis grande volumen conflavit, cum tamen inter utrumque ferè sæculum intercesserit; scribit Annianus legum collector in præfatione: *Annianus vir spectabilis ex præceptione D. N. gloriosissimi Alarici Regis hunc codicem de Theodosianis legibus, atque sententijs iuris, vel diversis libris electum Aduris Anno XXII. eo regnante edidi: Annus XXII. memorati Regis labeatur anno 506. nostræ Epochæ ex subscriptione Synodi Agathensis: Die III. Idus Septembris Messala V.C. Consule anno XXII. regni Domini Nostri Alarici Regis.* Possevinus in catalogo Scriptorum duos Annianos facit, unum, qui septem homilias Chrysostomi de laudibus D. Pauli interpretatus est, & alterum, qui eiusdem Græci Patris homilias in Matthæum latinis auribus donavit, cum tamen unus, idemque Annianus utriusque operis scriptor fuerit. At nullus hūc Annianum Pelagianum fuisse animadvertit, quod ex epistola ad Evangelium præbyterum evidenter ostenditur; hæc epistola legitur præfixa septem homilijs Chrysostomi de laudibus D. Pauli, quæ tomo

6. Bedæ operum editionis Coloniensis anni 1612. pag. 823. itemque eiusdem commentarijs in epistolas Pauli editis Parisijs 1649. insertæ sunt.

Cæterum cum Hieronymus scribat Augustino, se *Anniani libros in schedulis missos à sancto fratre Eusebio Presbytero suscepisse non ante multum temporis*, æquum est, ut nonnulla de Eusebio hoc ob egregiè contra Pelagianos navatam operam hic inferamus. Euf. bius patria Cremonensis fuit, teste Hieronymo in epistola ad Pamachium; Forenses causas agitavit, ut ait Rufinus in invectiva priori, & à tergiversatione illa actuum publicorum ad monasterium conversus adhesit Magistro nobili, nempe Hieronimo. Diu eidem S. Doctori in monasterio Bethlemitico comes fuit, exortis verò postea inter Rufinum, & Hieronymum dissidijs, Eusebius uti à Rufino pluribus calumnijs perfractus fuit, ita à Hieronymo in priori apologia acerrimè defensus est. Eusebio inscripsit Hieronymus libros commentariorum in Matthæum, & post aliquot annos etiam commentaria in Hieremiam eidem nuncupavit, in quorum posteriorum voluminum præfationibus Pelagium, ac Celestium fugillat, ut superius cap. 4. narravimus. Cum verò Rufino, atque Originistis Pelagius, ac discipuli successissent; paribusque & fortè gravioribus Hieronymum odijs exercerent; Eusebius pro magistri, atque amici honore excubavit. Cum in Italiam venisset, ac Valerianum Valerij Comitis servum ex his, quos in Atiminensi agro possidebat, hominem gulæ deditum, ac Pelagiano-

rum erroribus infectum ex Italia Alexandriam aufugisse cognovisset, egit per literas cum Cyrillo, ut nequissimum nebulonem ex Aegypto pelleret: epistolam recitat Baronius anno 417. inter alia hæc ibidem leguntur: *Quomodo nunc, cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Celestiumque cum suis capitibus condemnarit cunctis eos abijcientibus Orientalibus, Alexandrina Ecclesia in communionem recepit, quæ sola, & prima inter comprovinciales suos tales refutare debuerat*: Patet scriptam epistolam initio Pontificatus Zosimi ante latam ab eodem in Pelagianos sententiam, alias & Zosimi celeberrimum iudicium nominasset; unde corrigendus est Ferrarius Scriptor vitæ S. Eusebij, dum cap. 4. num. 18. apud Bollandum V. Martij scriptam illam epistolam dicit tempore Innocentij Papæ, qui tamen beatæ memoriæ ibidem dicitur. Eodem ferè tempore cum libros Anniani Diaconi contra epistolam Hieronymi ad Cresiphontem reperisset, eosdem in Asiam in schedulis ad S. Doctorem transmisit. Eusebium anno sequenti 420. morienti Hieronymo adstitisse, aliaque quam plurima de eodem narratur in literis supposititijs S. Cyrilli ad Augustinū, quæ libens hic omitto. S. Eusebij memoria colitur Cræmonæ, & in monasterio Patrum Minorum apud Bethlehem, ubi summa veneratione eiusdem sepulchrum invisitur, quæ legere poteris apud Bollandum ad V. Martij, qua die Eusebij festum agitur.

Anno
ccccxx.

Hieronymus transmissis ad se ab Eusebio Presbytero Anniani excerptis non respondit, ut sperabat, morte enim præventus decessit an-

no 420. Theodosio IX. & Constantio III. Coss. ut scribit Prosper in Chronico; De hoc sapientissimo, æquè ac sanctissimo Ecclesiæ Doctore præstat silere potius, quàm pauca dicere. Illum post plures hæreticos confutatos stylum in Pelagianos vertisse dictum est; Propius Pelagij impetum & sustinuit, & fregit, uti enim Julianus in vnum Augustinum insremuit, ita vnum Hieronymum Pelagius persecutus est. Initio quidem Pelagiani belli collegam Augustino se se exhibuit, acréque in rebelles impressionem fecit editis post epistolam ad Cresiphontem tribus contra Pelagium dialogorum voluminibus; ac lectis prioribus S. Augustini adversus eundem libris de peccatoribus meritis, & remissione, pedem ex acie revocavit, quòd vnus Augustinus expugnandis Pelagianis sufficeret, & quidem silentium imposterum tanta religione servavit, ut oppugnatus quinque libris à Theodoro Mopsuesteno, & quatuor alijs ab ipso Pelagio, itemque postremò ab Anniano, non modo stylo pepercerit, sed Augustinum etiam per literas rogaverit, ut contra eosdem decretoria arma in sui ipsius defensionem indueret. Idatius Episcopus, qui iuvenis de facie Hieronymum novit, scribit de eodem in Chronico: *Pelagianorum sectam cum eiusdem Auctore adamantino veritatis malleo contrivit*. De Hieronymi contra Pelagianos certaminibus canit Prosper in carmine de Ingratis cap. 2.

Tunc & Bethlei præclari nominis
hospes
Hebræo simul, & Graio, Latioque
venustus

*Eloquio, mirum exemplum, mundi-
que Magister*

*Hieronymus libris valde excellentius
hostem*

*Dissecuit, noscique dedit, quo turbi-
ne veram*

*Vellent exortæ lucem obscurare te-
nebræ.*

Baronius, ac Rivius scribunt, quatuor libros de origine animæ ab Augustino hoc anno exaratos, quibus assentior; nam initio libri primi ait libros Vincentij, quibus eo in opere respondet proxima æstate sibi à Renato Monacho missos, *quavis*, inquit, *mibi eo, quod absens fuisset, in autumni fine sint redditi.* At anno 418. circa æstatem Augustinus Cæsaream perrexit, ubi de origine animæ petente eodem Renato ad Episcopum Opatum scripsit, certè die 20. Septembris ibidem cum emerito Donatista disputavit. Anno verò sequenti circa initium Julij Hipponem redierat ex initio VIII. quæst. ad Dulcitium: Cum verò lib. 1. cap. 19. Pelagianam hæresim *nuperrimè damnatam* dicat, huic anno 420. libri illi deputari iure possunt. Vincentius Victor iuvenis, cui plus audaciæ inerat, quàm doctrinæ, cum in Mauritania Cæsareensi apud quendam Petrum presbyterum Hispanum quoddam Augustini opusculum reperisset, in quo de origine animæ magnus Doctor dubitabat, duos è vestigio libros contra Hipponensem Antistitem scripturavit, quos Renatus Monachus Augustini studiosissimus Cæsareæ ad eundem æstate iam incumbente transmisit, eos verò exeunte Autumno reversus Hipponem Augustinus in-

venit. Quatuor verò libros contra illos duos Augustinus exaravit; priorem, quem Renato ipsi inscripsit, statim composuit, de quo in fine eiuldem hæc fatur: *Hunc ad te librum, mox ut illos legi, sine aliqua dilatione conscripsi.* Paulò verò post alterum librum emisit ad eundem Petrum presbyterum, qui Vincentium ob duos illos editos libellos plurimum diligebat. Distulisse verò aliquantulum duos postremos contra ipsummet Vincentium Victorem elucubrare, colligitur ex his, quæ habet lib. 2. cap. 4. *Si autem Dominus, inquit, voluerit, ut ad illum ipsum iuvenem scribam, sicut desidero &c.* Scripsit verò duos eruditissimos libros, in quibus Hæresis Pelagiana acerrimè impugnatur; nam Victor hic, qui se Vincentij a Vincentio Rogati Donatistæ successore, quem plurimum venerabatur, cognomine nuncupari honoris causa volebat, undecim errorum auctor ab Augustino convictus est, quorum sex Pelagiana paradoxa, immò & hæc quidem Pelagianis peiora continebant. Docbat enim: Infantes ante baptismum morte præventos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum: Rursus quos Dominus prædestinavit ad baptismum, prædestinationi eius eripi posse, & ante defungi, quàm in eis fuerit, quod omnipotès prædestinavit, impletum; Sacrificium Christianorum pro non baptizatis mortuis posse offerri; Aliquas esse mansiones extra regnum cælorum, ubi usque ad diem iudicij infantes non baptizati beatè, ac feliciter vivunt. Hæc quidem, aliæque pessima dogma-

ta Augustinus impugnat his increpans Victorem lib. 3. cap. 13. *Neque consideras, in hac causa quanto deterius sapias, quam Pelagius. Cæterum hunc iuvenem lectis quatuor illis Augustini libris ad meliorem frugem reversum, ac ad se correctionis rescripta misisse testatur Sanctus Doctor lib. 2. Retract. capite 56.*

Trithemius scribit, Fastidium Britanorum Episcopum claruisse sub Honorio, & Theodosio Principibus anno Domini CCCXX. Fertur scripsisse plures libros, inter quos ad *Fatalem quendam de vita Christiana unum librum, & alium de viduitate servanda sana, & Deo digna doctrina.* Verba sunt Gennadij in suo Catalogo; Sed planè Gennadium errasse mihi probatur ex libro ipso de vita Christiana, qui ad viduam quendam, non ad virum, Fatalem missus est: & inter opera supposita Sancti Augustini tomo octavo reponitur, quem librum Lucas Holstenius in vetustissimo codice Fastidij Episcopi nomine inscriptum inveniens suo tandem Auctori postliminiò restitutum vulgavit; Ibi verò non ex omni parte sana, & Deo digna doctrina legitur, nam cap. 13. (ita enim apud Augustinianam appendicem habetur) scribit de Adamo: *In quo nihil fuisse incredulitatis invenio præter solam inobedientiam, cuius causa ille damnatus est, & omnes suo damnantur exemplo. Quæ sanè est Pelagij hæresis dicentis. Ad peccatum posteris exemplo nocuisse non transit.* Apud Prosp. in epist. ad Demetriadem; cuius prave doctrinæ plena sunt commentaria Pelagiana in cap. 5.

epist. Pauli ad Romanos in appendice Hieronymi, vti diximus cap. 3. Idem verò Fastidius cap. 11. hæc scribit: *Ille enim meritò ad Deum extollit manus, ille preces bonæ conscientie fundit, qui potest dicere: Tu nosti Domine, quam sanctæ, quam innocentes, quam puræ sunt ab omni fraude, & iniuria, & rapina, quas ad te expando manus, quam immaculata labia, & ab omni mendacio libera, quibus tibi, vt mihi miserearis, preces fundo.* Hæc ipsissima verba posita in libro Pelagij ad viduam recitat Sanctus Hieronymus lib. 3. Dialogorum exclamans statim: *Christiani est hæc, an Pharisæi superbientis oratio? quo loco superbam illam orandi formam pluribus insequitur.* Scripsisse totam eam sententiam Pelagium in libro ad viduam testatur Augustinus in libro de gestis Pelagij cap. 6. Quare cum Fastidius hic dicto libro de vita Christiana impias Pelagij sententias exscriptas insererit, Pelagiana illum loligine aspersum fuisse non dubito, indeque suspicio crescit, quòd Pelagius Britanniam patriam infecit, latèque ea pestis universam insulam pervagata fuit, vnde anno 429. à Concilio Gallicano Legati contra Pelagianos in Britanniam missi sunt, vt ad eum

annum nobis memorabitur.

CAPVT XX.

Constantius Imperator Pelagianos Roma exturbat. Anuus imperij eiusdem contra vulgarem sententiam ex codice Theodosiano, & Olympiodoro demonstratur. Rufus Thessalonicensis, & Atticus Constantinopolitanus à Pelagianis frustra tentati. Ea occasione quædam de Vicariatu Thessalonicensi adnotantur. Iustiniani Novella castigatur. Vicariatus Corinthiorum à Morino, & Halliero assertus improbat,

Anno
421.

H Aud diu Hieronymi morte Pelagiani lætati sunt paulò post contra eoldem potenti hoste exorto; Fuit is Constantius Honorij Imperatoris Dux fortissimus, idemque felicissimus, cuius res gestas pluribus Olympiodorus illius ætatis historicus literis prædixit, sed malo rei literariæ fato præclara illa monumenta interiere, pauca tamen Photij diligentia ad posteros transmisit. Fuit Constantius genere Illyrius è Panæso Urbe Cadix, qui multis obitibus iam inde à Theodosij magni temporibus militiæ muneribus, nuptias demum cum Placidia Honorij sorore celebravit anno 417. Audiatur Olympiodorus apud Photium Cod. LXXX. Honorius XI. & Constantius iterum consules creati Placidie nuptias conciliant, sed has ipsa nuptias cum vehementer detrectaret, effecit, ut ipsius famulis indignaretur Constantius: Tandem nihilominus ipso, quo consulatum inijt die manu ipsam arreptam Honorius Imperator frater eius invitam Constantio in iram tradit, nuptiæque splendide cele-

brantur. Scribit Prosper in Chronico Constantium anno 420. in regni societatem ab Honorio adscitum his verbis: Theodosio IX. & Constantio III. Coss. Constantius ab Honorio in consortium regni assumitur, Prosperi omnes Latini Chronologi secuti sunt; sed errasse Prosperi unius anni prochronismo inferius demonstrabo, accidit enim Constantij inauguratio anno 421. Ul. Idus Februarias. Cæterum uti bellicæ virtutes Constantium Honorio affinem, dein in imperio collegam reddiderant, ita eiusdem religio, ac pietas Bonifacio Pontifici illam electionem gratissimam fecerant; Quare cum Celestinus Epheso eiectus & in Italiam reversus se se urbi insinuas- set, ac clanculum per domos cursitaret, Pontifex cum novo Imperatore egit, ut tanta pestis Urbe pelliceretur. Constantius, qui privatus iam diu Pelagianos oderat, ad Volusianum Urbis Præfectum literas dedit, queis Celestij proscriptionem statim iniunxit, Officio, si secus ageret, capitalem sententiam interminatus. Exemplum literarum ab Henrico Gravio acceptum Baronius publicavit, sed idem e nendatius ex Cod. Thuano exhibet Salmasius 2. p. de Ecclesijs Suburbicarijs pag. 283.

IMP. FL. CONSTANTIVS PIVS FELIX Augustus Victor &c. Volusiano Præfecto Urbi.

QUum cum præterita superstitionis, tum recentia plena vanitatis iam dudum corrigi iusserimus, quotidianis insinua-

sinuationibus maiora fieri nunciantur, & quoniam discordia animos commover populorum, ea, quæ iam dudum iusseramus, præcipimus iterari; Vnde his lectis, Eximietas tua
 “ omnes, qui Dei invident pietatis,
 “ diligenter inquirat, & eos faciat
 “ statim è muris Urbis expelli, ita
 “ tamen ut ne intra centesimum
 “ quidem lapidem habeant licen-
 “ tiam consistendi. Celestium quo-
 “ que magis, ac magis ex Urbe pel-
 “ li mandamus, constat enim ijs-
 “ dem è medio sublatis gratiam, &
 “ concordiam tenere veterem fir-
 “ mitatē. Sanè deinceps si tale quic-
 “ quam fuerit nunciatum, Officium
 “ præstantiæ tuæ capitale sententiæ
 “ subdendū esse cognosce. Nō enim
 “ patimur impunitum esse, præcep-
 “ ta nostræ executionis negligentia
 “ protelari. Vale Parens carissime,
 “ atq; amantissime. *Et adiecta subs-*
 “ *criptio.* Impleatur quod iussimus,
 “ quia hoc famæ tuæ expedit.

Hærum literarum Constantij ad Volusianum Præfectum Urbi meminit Photius Cod. LIII. licet loco Constantij constantiōs ibidem per errorem legatur. Porro Volusianus nondum Christianorum myste-rijs imbutus Ethnicorum superstitionem sectabatur, erat ille tamen Augustini studiosissimus, ut pater ex epistola 2. tom. 2 operum Augustini; Et quidem S. Pater eundem ad verum cultum traducere non semel per literas conatus fuerat; legatur epistola tertia ad Volusianum; Hic sanè tam altè de Augustini ingenio sentiebat, ut scribere non dubitavit: Cum ad Antistitem Augustinum venit, legi Dei deest, quid-

quid Augustinum contigerit ignorare. Quare Volusianus accepto Principis mandato etiam, atque etiam Augustino, eiusque amicis gratulatus edictum in hæc verba conceptum statim emisit.

VOLUSIANVS PRAEFECTVS
 Urbi edixit.

HActenus Celestium divine fidei, & quietis publicæ turbatorem iudicijs amica reis secreta subduxerunt. Iam leges etiam, & edicta persequentur absentem, cui, quod primum est, eternæ Urbis negatur habitatio, ut si vel in proximis fuerit diversatus, debitum non evadat exitium. Pro merito etiam temeritatis, atque ausus sui cunctos huius edicti cautione præmonemus, ne quis iniquo noxius latebram putet esse præbendam, ne cum huiusmodi posita pœna supplicium, ac stylum necesse sit proscriptio-nis incurrere quisquis reum divinis, humanisque legibus apud se putaverit occultandum.

Cum Constantij literæ, quibus consulibus datæ fuerint, non aperiant, Baronius, Usserius, alijque scriptas eisdem anno 420. existimant. Sed anno sequenti deputandæ sunt. Scribit Olympiodorus constantium ob ipsius effigiem à Theodosio Orientis Imperatore reiectam in iram, mœroremque incidisse, ac septimo imperij mense morbo extinctum: Igitur, inquit, septimo imperij mense quemadmodum & somnium sic indicaverat, sextus abiit, septimus inchoatur, pleuritide.

sive extinctus est : Extant in Codice Theodosiano nonnulla rescripta data Ravennæ Coss. Eustachio , & Agricola , nempe hoc anno 421. cum titulo. *Imppp. Honorius , Theodosius, & Constantius Auggg.* Primum lib. 3. L. 2. de repudijs. Dat. VI. Idus Martij. Alterum lib. 10. L. 30. de petit. & ultro datis. Dat. VIII. Idus Julias. Postremum lib. 2. L. 1. Si certum petatur de chirographis. Dat. V. Kal. Augusti; unus Theophanes in Chronographia exactè initium imperij Constantij designat: Hoc anno, inquit, Constantius Valentiniani pater imperium obtinuit VI. Idus Februarias. Quare edictum illud contra Celestium anno 421. intra Februarium, ac Septembrem emissum fuit.

Interea memorata inter Constantium, & Theodosium, itemque inter Orientalis imperij Metropolitae dissida, ut mox dicemus, desperatis Pelagianorum rebus melioris fortunæ spem iniecerant. Agrè tulerat Theodosius Orientis Imperator Constantium ab Honorio in imperij consortium adlectum, decedente enim sine mascula prole patris Occidentis provincias Orientali imperio addendas sperabat: quare tanta spe deiectus missam, ut moris erat, ad se novi Imperatoris effigiem reiecerat, neque in rescriptis Constantinopoli eo anno datis ullam in titulo Constantij mentionem fecerat, ut videre est in Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. Pridie Idus Julias Eustachio, & Agricola Coss. Illud igitur Imperatorum dissidium Pelagianos in nova consilia impulit; placuit Celestium Legatum Byzantium destinari, uti enim aula

Orientis contra utrumque Occidentis Imperatorem fremebat, ita contra ipsorum hostem Constantium querelas iniusti exilij, aliarumque calamitatum querimonias apud iratum Principem sibi deponendas existimabant, simulque Attici Regiæ Urbis Episcopi animum tentandum; neque id difficile videbatur, illius enim Urbis Antistites Augustorum genio indulgere soliti amoris, irarumque causas erga Occidentales easdem cum Byzantinis Imperatoribus suscipiebant.

Verum aliunde etiam supplicia petere decreverunt, quare è re visum est, dum Celestius Constantinopoli graviter mandata exequeretur, per literas Antistitem Thessalonicensem in partes pellicere. Metropoli Thessalonicensis in Illyricianis provinciis Apostolicæ Sedis Vicarium agebat, eratque illius Sedis Metropolitanorum singulare privilegium antiquitus à Romanis Pontificibus eisdem concessum; Nam quod Justinianus Imperator Novella undecima scribit, Attilanis temporibus Sirmio destructo Thessalonicensi Ecclesiæ eam dignitatem primitus collatam, planè falsum est. Extant epistolæ Damasi, Siricij, Innocentij, ac Bonifacij Pontificum ab Holstenio viro eruditissimo collectæ, atque ab Eminentissimo Principe Fracisco Barberino literariæ Reipublicæ eximio Mæcenate in lucem editæ unâ cum Synodo Romana sub Bonifacio II. ex quibus omnibus Justiniani error evincitur. Sanctus Innocentius Rufo Episcopo Thessalonicensi suas vices commisit in Provinciis Achaïæ, Thessaliæ, Epiri

veteris, & novæ, Cretæ, Daciæ Mediterraneæ, Daciæ Ripensis, Mœtiæ, Dardaniæ, & Prævalis addens: Non primitus hæc ita statuentes, sed præcessores nostros Apostolicos imitati, qui beatissimis Acholio, & Anyfio iungi pro eorum meritis ista voluerunt. Epist. 5. Habemus etiam S. Leonis Magni epistolam ad Anastasium Rufi successorem, in qua eidem suas vices delegat: Sicut prædecessores mei, inquit, præcessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ priorum sequutus exemplum vices mei moderamentis delegavi, ut curam, quam universis Ecclesijs principaliter ex divina institutione debemus, imitator nostræ magnitudinis effectus adiuvares, & longinquis ab Apostolica sede provincijs præsentiam quodammodo nostræ visitationis impenderes. Ex quibus patet Iustiniani error de recentiori Thessalonicensis Ecclesiæ dignitate; nam Sirinium anno 441. dirutum fuit, cum ex Marcellino ad consulatum Cyri Bleda, ac Attila Hunnorum reges oppida Illyrici plurima exciderunt; ac Vicariatus Thessalonicensis diu ante præcesserat.

Magnum itaque auctoritatis pondus sectæ adijcere Pelagiani arditabantur, si Metropolitanam Thessalonicensem eidem faventem reddissent, quod longiori ad ipsum data epistola pertentarent; eam vero decem, & octo Episcopi Pelagiani subscribere, nempe Florus, Julianus, Turbantius, Orontius, Persidius, alijque, qui Ephesi postea damnati fuere Turbantio ad meliorem frugem reverso. Eodem etiam tempore Julianus Romam literas misit; audiat Augustinus lib. 1. ad Bonifacium Papam cap. 1.

Duabus epistolis eorum respondeo, vni scilicet, quam dicitur Romam misisse Julianus, credo ut per illam, quos posset suos aut inveniret, aut faceret, alteri autem, quam decem & octo velut Episcopi participes eius erroris non ad quoslibet, sed ad loci illius Episcopum sua calliditate tentandum, & ad suas partes, si posset fieri, traducendum, ausi sunt Thessalonicam scribere. Cum vero Augustinus non nominet Episcopum Thessalonicensem, Baronius, ac Vossius suspicari se dixerunt, fuisse illum Rufum, quem in Ephesina Synodo Schismatici literis sollicitarunt. Sed res est citra suspicionem certissima, id enim videre poterant in epistolis Innocentij ad Episcopos Macedoniæ, in quibus primo loco Rufus semper nominatur, ac Primas Macedoniæ erat Episcopus Thessalonicensis. Rufus sedente Romæ Innocentio suffectus fuerat Anyfio, obijque Xysto Pontifice succedente Anastasio; extant plures epistolæ Innocentij, Bonifacij, ac Celestini ad Rufum Thessalonicensem in Synodo laudata Romæ à Bonifacio II. celebrata; anno 435. sedebat Præsul Thessalonicæ Anastasius ex epistola 15. Xysti Papæ ibidem recitata. Porro inter Rufum Thessalonicensem, atque Atticum C. P. gravissima lis intercedebat; hic enim Illyricos Episcopos plerisque sibi subdere satagebat. Ille vero Thessalonicensium Antistitum iura mordicè tutabatur. Theodosius Imperator ob Constantij electionem Bonifacio etiam Pontifici non nihil indignatus Attico causam adiudicavit hoc ipso anno, legiturque rescriptum ad Philippum Præfectum Prætorio

torio Illyrici datum pridie Idus Julias Cod. Theod. lib. 2. L. 42. De Episcopis, Ecclesijs &c. in quo hæc habentur. *Omni innovatione cessante vetustatem, & canones Ecclesiasticos, qui usque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici provincias servari precipimus. Si quid dubietatis emerferit, id oporteat non absque scientia viri reverendissimi Sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogativa letatur, conventui Sacerdotali, sanctoque iudicio reservari.* Verum Bonifacius Papa Attici rapinæ se se opponebat, eamque in rem datis literis Rufum animabat, certè epistola 8. scribit: *Non est enim eorum cedendum studijs, quos novitas rerum, & indebitæ desiderium dignitatis accendit: Et postea: Quapropter, frater carissime, fretus iam dudum à te auctoritate suscepta contra inimicas turmas idoneus Dei nostri miles armare; Nihil hic timentis dubij, nihil incerti formidabis eventus; Ibidem epistola nona Thesfalos Episcopos, sequenti verò universos Illyricianæ dioceseos Antistites monet, ne ab Apostolica sede, cui semper immediate subiecti fuerent, in Attici iurisdictionem transeant, Rufo super singulos potestate delegatis verbis: Episcopos per Illyricum citra conscientiam Coepiscopi nostri Rufo nullus ordinare præsumat.*

Pelagiani ergo Rufo, atque Attico dissidentibus turbidis in Oriente rebus aliquid sibi patrocinij expiscaturi illum per literas, hunc per legatos adorti sunt. In epistola ad Rufum missa in primis Zosimum Papam, ac Romanum Clerum prævaricationis accusavere dicentes:

Romanos Clericos iussione terrore percussos non erubuisse prævaricationis crimen admittere, ut contra priorem sententiam suam, qua gestis catholico dogmati affuerant, postea pronunciant, malam hominum esse naturam: apud Augustinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. addebant adversarios liberum arbitrium de medio tollere, fatum inducere, Deum acceptatorem personarum fingere: legem ab illis datam asseri non ad tollenda, sed ad augenda peccata: Prophetas, & Apostolos non fuisse Sanctos, sed impiorum comparatione minus malos: damnatos se extra Synodum à paucis Episcopis, & ab horum plerisque subscriptiones extortas: appellare se tandem Synodum Oecumenicam. Huius epistolæ mendacijs, atque imposturis refellendis tres libros Augustinus insumpsit, de quibus postea nobis sermo erit.

Quid Rufus Pelagianis responderit, non constat, sed de Thesalonicensi Episcopo tam altum in posterioribus Juliani libris silentium Pelagiana ab eodem paradoxa damnata fuisse satis evidenter ostendit; neque secus, si sapuissent, opinandum hæreticis fuerat de doctissimo Præsule, ac tot acceptis beneficijs Romanæ Sedis arctius obstricto: quæ enim fronte Pontificis sententiam eiusdem Vicarius damnasset? Ille paulò antea Zosimi encyclicam epistolam, qua Pelagianos damnabat, subscripserat, ut ex Mercatore cap. 14. suggessimus. Idem etiam postea anno 431. In Ephesina Synodo per Flavianum Philippensem Pelagianos anathemate percussit, legitur enim in ea Synodo, in qua Nestorianorum, ac Pelagianorum

norum damnatio conclamata fuit, isthæc Flaviani subscriptio: *His quoque Sanctissimum Patrem nostrum Rufum subscribere affirmo, nam cum propter aegritudinem huc venire non posset, mihi hæc mandata dedit.*

Sed neque suscepta ad Atticum legatio feliciorem exitum sortita est; Etenim ubi Celestius Constantinopolim appulit, ac pro suorum causa apud Atticum egit, statim uti hæreticus damnatus, regiaque vrbe expulsus fuit. Huius apud Byzantium peractæ Pelagianorum damnationis meminit Augustinus lib. 3. con. Jul. cap. 1. Ego autem, inquit, absit ut ad monomachiam vos provocem, quos, ubicumque apparueritis, ubique diffusus Christi debellat exercitus, qui debellavit apud Carthaginem Celestiam; quando illic ipse non eram, & rursus Constantinopolim tam longè à regionibus Africanis. De hac ipsa Hæreticorum condemnatione cecinit Prosper in carmine de Ingratis cap. 2.

*Quid loquar, & curam magnam, quam
geffit in Vrbe*

*Constantinopoli docto bonas ore Sa-
cerdos*

*Atticus antiqua legatos Hæretico-
rum*

*Confutando fide? de qua tunc impia
corda,*

*Quamvis se obducta tegerent velami-
ne forma*

*Iudicij, & tacite tulerint tormenta
repulsæ.*

Sanctus Celestinus Papa Nestorium pelagianos protegentem in epistola ad eundem data his increpat: *Eijcerentur denique si tibi quoque similiter displicerent. Cur tamen ea, quæ in hos tunc sunt acta, quærentur? Cum*

*certum sit illinc ad nos à Catholico tunc Antistite Attico gesta directæ? Cur non sanctæ memoriæ Sifinnius ista quæ-
sivit? Quia utique sub decessore suo probaverat eos iure damnatos. Ita magna Pelagianorum arte structæ contra Orthodoxos in Oriente machinæ confractæ cecidere.*

Hoc anno die secunda Septembris Constantius Imperator animi morore, ac pleuritide laborans vitam cum imperio reliquit; laudatus Theophanes scribit: *Hoc anno Constantius Valentiniani Pater imperium obtinuit VI. Idus Februarias, quinto uerò nonas Septembriles occisus est. Quare idem cum Honorio vixit in Imperio menses sex, dies 25. Sed erravit Theophanes, dum scripsit de eodem elphage, scilicet ingulatus est, etenim morbo eundem extinctum ex Olympodoro certum est; corrigendus est Idatius, qui scripsit obiisse Constantium in suo tertio consulatu nempe anno 420. Suscepit Constantius ex Placidia Honoriam filiam, ac dein Valentinianum, qui postea imperavit: De eundem Olympodorum testem: Hinc nata filia, quam Honoriam nominarunt, filius item cui Valentiniano nomen datum, qui superstitæ etiamnum Honorio Nobilissimus dictus est; Hæc libuit subnotare, nam Prosper ad annum 423. Calsiodorus ibidem, Paulus Diaconus, Cuspinianus, & Recentiores Petavius, Ricciolius, alijque masculam utramque prolem fecere, nempe Honorium, & Valentinianum, sed priorem sceminam fuisse constat ex inscriptione Ravennate apud Rubeum lib. 2. hist.*

Raven.

SANCTISSIMO , AC BEATISSIMO APOSTOLO
IOANNI EVANGELISTÆ

GALLA PLACIDIA AVGVSTA
CVM SUO FILIO

PLAC. VALENTINIANO AVGVSTO
ET FILIA SVA

IUSTA GRATA HONORIA AVG.

LIBERATIONIS MARIS VOTA SOLVIT.

Existimo tamen Prosperum more antiquis familiari , vt cap. 15. de Albino dictum est, masculini nominis usurpatione fœminam designasse. Ex his patet numisma inscriptum *D. N. Iust. Grat. Honoria P. F. Aug.* de quo Baronius tom. 9. in appendice dubitat , non esse fictitium. De hac Honoria legatur Priscus Panites in lib. de excerpt. Legat. Constantium Augustino carum fuisse ex eo satis intelligitur , quòd lata olim à Marcellino contra Donatistas sententia , cum ob Heraclianos tumultus executioni mandari minime potuisset , Constantij opera operatum denique exitum sortita fuit; Rem narrat Orosius lib. 7. cap. 4. *In his , inquit , diebus præcipiente Honorio, & adiuvante Constantio, pax, & unitas per universam Africam Ecclesiæ Catholicæ reddita est , & corpus Christi , quod nos sumas , redintegrata discissione sanatum est , imposita executione sancti præcepti à Marcellino Tribuno viro imprimis prudenti , & industrio , omniumque studiorum bonorum appetentissimo.* Lex contra Donatistas , qua S. Marcellini sententia intonatur, legitur in Cod. Theod. lib. 10. tit. de Hæreticis data anno 414. Consulibus Constantio , & Constante. Hunc Constantem Baronius Constantij filium

facit , sed ex Olympiodoro Constantinopolitanum illum consulem fuisse colligitur, quod fastorum Pater vidit Panuinius.

Theodosius mortuo Constantio conceptam cōtra Honorium indignationē deposuit, & Rufi, atque Attici lites diremptæ sunt; nā Theodosius emissum in favorem Attici rescriptum abrogavit; Etenim Bonifacius Papa per Legatos cum Honorio egit , vt apud Theodosium Thessalonicensis Ecclesiæ patrum se præberet , quod libenter pijsimus Imperator præstitit datis ad nepotem literis , quæ in laudata Synodo num. XI. leguntur , quibus Theodosius permotus latam paulò ante legem revocavit scribens ad Præfectos Prætorio Illyrici: *Vt cessantibus Episcoporum subreptionibus antiquum ordinem specialiter faciant custodiri , ne venerabilis Ecclesiæ sanctissima Urbis privilegia à veteribus constituta amittat , quæ perenne nobis sui nominis consecravit imperium.* Epist. 12. Ibidem. Unde apparet Justiniani, seu potius eiusdem assessoris imperitia , immò malitia, qui prius illud rescriptum Theodosij posteriori lege ab eodem abrogatum libro primo Justiniani codicis inseruere. Faterur autem Theodosius prius rescriptum ab Episcopis

pis Illyricis novarum rerum studio-
sis, arque à Patriarcha Romano ad
Constantinopolitanum defectionem
meditantibus sibi fuisse surreptum:
*Vnde, inquit, omni supplicatione Epif-
coporum per Illyricum subreptione re-
mota statuimus observari, quod prisca
Apostolica disciplina, & canones vete-
res eloquuntur.*

Integra ergo antiqua Metro-
politæ Thessalonicensis, ac Aposto-
lici Patriarchatus per Illyricas pro-
vincias iurisdictioni defensa fuit, de
qua re eruditi Recentiores egregiè
scripserunt Morinus lib. 1. exercit.
21. Hallier lib. 4. de Hierar. Eccles.
sect. 4. cap. 2. art. 3. & meus Lupus
in notis ad canonem 16. Synodi
Sardicensis. In eo autem Morinus,
ac Hallier minus certè mihi proban-
tur, quòd in Oriente alterum Aposto-
licæ Sedis Vicarium posuere à
Thessalonicensi distinctum, nem-
pe Metropolitanam Corinthium, ea
motivatione, quòd Gregorius Mag-
nus ad Ioannem Episcopum Co-
rinthi pallium mittens ad Episcopos
Helladis lib. 4. epist. 56. hæc scrip-
sit: *Pallium Ioanni Fratri nostro Co-
rinthiorum Episcopo nos transmississe
cognoscite, cui vos magnopere conve-
nit obedire, præsertim dum hoc sibi &
antiquæ consuetudinis ordo defendat
&c.* At vna cū pallio vicariæ Aposto-
licæ Sedis vices Romanos Ponti-
fices delegasse iidem contendunt.
Fateor Corinthium Metropolitanam
conatum quidem se se Thessaloni-
censi Vicario Apostolico subducere,
sed novitati Romani Pontifices obli-
titerunt. Erat Corinthus Metropo-
lis Achaiæ, ac sedes Proconsulis, qua-
re vti Carthago, & Proconsulis
Africæ, itemque supremi illarum

provinciarum Primatis Ecclesiasti-
ci vni Romano Pontifici subiecti se-
des erat, eadem privilegia suæ sedi
Corinthius arrogare tentavit. Pri-
mus fuit Perigenes Corinthius, qui
Anastasio Vicario Thessalonicensi
litem movit, sed Xysti decreto
Thessalonicensis iurisdictioni vete-
ri exemplo adscriptus fuit, vt pa-
ret ex literis Xysti ad eundem Peri-
genem in Synodo Bonifacij num.
14. recitatis: *Sancto fratri, inquit,
& Coepiscopo nostro Anastasio Theff-
salonicensis vrbis Antistiti eam serva-
to reverentiam, quam ceteri quoque
Pontifices per Illyricum constituti erga
predicti dignitatem reservare non ab-
nuunt; cum sciamus nil novum illi à
nobis fuisse concessum, sed id, quod
eius decessoribus nostri decessores de-
tulerant.* Et epistola sequenti ad Epif-
scopos per Illyricum ait: *Noverit
Corinthius Episcopus sibi licentiam
potestatis liberæ minime tribuendam.*
Datæ sunt literæ anno 435. Theo-
dosio XV. & Valentiniano IV.
Conss. Rursus sub Leone Mag-
no Metropolitana Corinthius idem
tentavit, ac Leo datis ad Achaiæ
Episcopos literis, quæ num. 26.
in memorata Synodo exhibentur,
eiusdem conatibus obviam ivit; cum
enim præmisisset, Thessalonicen-
sem Metropolitanam abs se Aposto-
licæ sedis illa in provincia, toto-
que Illyriciano tractatu Vicarium
esse constitutum, addit: *Memo-
rati fratris nostri Anastasij Thessalo-
nicensis sollicita relatione cognovimus
Achaiæ provinciæ Metropolitanum il-
licitas, & constitutis Patrum, nostris-
que auctoritatibus interdictas ordinatio-
nes sæpè celebrasse; Datæ dicuntur li-
teræ Actio III. & Symmacho Coss. nē.*

pe anno 446. Quare usque ad Leonis Pontificatum Metropolita Corinthius non fuit Sedis Apostolicæ Vicarius, sed vnus Thessalonicensis eo privilegio in Orientali Romani Patriarchatus diœcesi gaudebat.

Neque ex pallio à Gregorio Magno ad Corinthium misso huius Vicaria potestas rectè infertur; nam semel quidem pallium ab Apostolica Sede ad Primatem Thessalonicensem mittebatur, at vicaria potestas à novis Pontificibus novo privilegio confirmabatur, vt planè appareat, cum donatione pallij vicarias Apostolicæ Sedis vices connexas non fuisse. Anysius Thessalonicensis Episcopatum sub Damaso accepit, & ab eodem Pontifice Illyrici Vicarius constitutus fuit, at hoc privilegium eidem iterum dedit Siricius, dein Anastasius, & tandem Innocentius, vt ex literis eorundem in Synodo sæpius laudata num. 3. & 4. colligitur. Anyfio Rufus successit, quem suum apud Illyricos Vicarium Innocentius declaravit ibidem epist. 5. at Bonifacius idem privilegium ratum habuit epist. 6. & 7. Celestinus etiã epistola ibidem num. 13. de Rufo ait: *Cui vicem nostram per vestram provinciam noveritis esse commissam.* Post Rufinum sedit Thessalonicæ Anastasius, de quo scribit ad Illyricos Episcopos Xystus num. 17. *Qui vices Apostolicæ Sedis agere, vt beate mem. Rufus decessor ipsius, ex nostra voluntate cognoscitur.* Leo eandem vicariam potestatem rogatus ab eodem Anastasio confirmavit, vt constat ex epistola Leonis num. 24. *Postquam itaque nobis petitio tua di-*

lectionis innotuit per filium nostrum Nicolaum presbyterum, vt tibi quoque à nobis, sicut decessoribus tuis, per Illyricum cum nostra vice propter custodiam regularum auctoritas prestaretur, præbentes assensum nostræ adhortatione compellimus, vt nulla dissimulantiâ, negligentia nulla proveniat circa Ecclesiarum regimen per Illyricam positarum, quas dilectioni tuæ vice nostra committimus &c. Hæc etiam ex ipso Gregorio demonstratur, qui lib. 2. epist. 4. ad Maximianum Syracusanum ait: *Deinde super cunctas Siciliae Ecclesias reverendissimum te Maximianum fratrem, & Coepiscopum nostrum vices Sedis Apostolicæ ministrare decernimus.* Tunc ergo primùm Vicaria potestate à Gregorio exornatus fuit, pallium verò antea Romæ acceperat, cum ex Monacho à Gregorio consecratus fuit Syracusanus Antistes. Libro 5. epist. 8. ad Donum Messanensem scribit: *Fraternitati tuæ, quam in Messanensis Ecclesiæ gubernatione suscepisse constat officium, pallij usum providimus concedendum illis videlicet temporibus, atque ordine, quibus decessorem quoque tuum usum esse non ambigimus.* At Domini decessor licet pallio uteretur, erat tamē Maximiano Vicario super cunctas Siciliae Ecclesias constituto subiectus; Quod aperte patet ex lib. 3. epist. 12. vbi Maximiano Gregorius præcipit, vt inquirat, & iudicet in causa hominis de possessione Messanensis Ecclesiæ; immò mortuo Maximiano Cyprianus Diaconus Vicarius Apostolicus in Siciliam à Gregorio missus fuit, quem Pontifex Rectorem Siciliae lib. 5. epist. 13. & lib. 6. epist. 38. nuncupavit, illum verò lib. eodem epist. 41. iubet inquirere

tere in homines *Messanensis Ecclesiæ* Theodorum contra quandam feminam concitantes, quod indicat Episcopum Messanensem pallium quidem à Romano Pontifice accepisse, at non vicariam potestatem. Idem Gregorius lib. 4. epist. 8. ad Ioannem Metropolitam primæ Justinianæ ait: *Pallium verò ex morte transmissimus, & vices vos Apostolicæ Sedis agere iterata innovatione discernimus; Quare eum in epistola ad Corinthium pallij tantum mentionem faciat, non verò & vicariæ auctoritatis, hanc Corinthio tribuere ex solius pallij usu non debemus.* Post schisma Acacianum, quòd Metropolitæ Thessalonicenses Acacio adhæserere, vicaria potestate privati sunt, neque illis videtur amplius restituta.

Simondus in appendice ad Cod. Theod. recitat ex MSS. Virdunensi fragmentum epistolæ Felicis III. in qua Andreas Thessalonicensis Episcopus ad Sedis B. Petri communionem venire dicitur desiderare, sed cui haud integram fidem Pontifex præstat. Gelasius Felicis successor in epist. 11. ad Episcopos Dardaniæ, & Illyrici eiusdem Thessalonicensis obduratam in schismate obstinationem increpat. cum verò paulò post Dorotheus Thessalonicensis defensorum privilegio per totam Illyricam dicecesim vti veller Ioanne Nicopolitano Epiri Metropoli contradicente, hisce eundem Hormisdas epistola 22. increpuit: *Quo pudore, rogo, privilegia circa te illorum manere desideras, quorum mandata non servas? & reuerentiam, quam non exhibes fidei, cupis tibi Ecclesiastica potestate deferri? Verum licet po-*

stea sub Justino Acacianum schisma profligatum fuerit ab eodem Hormisda, succedente in imperio Justiniano Vicariatus per Illyricum translatus fuit ad Archiepiscopum primæ Justinianæ, ita tamen, ut Gregorius Magnus semper in titulo litterarum ad Episcopos Romano Patriarchatui subiectos, priori loco Thessalonicensem nominaverit, ut patet ex lib. 7. epist. 11. & 70. Sed de his plura dicere non est nostri instituti.

CAPVT XXI.

Alipius in Italiam venit, idemque in Africam revertens Iuliani scripta ad Augustinum defert: Eadem S. Doctor pluribus libris statim impugnat.

HOc anno 421. Alipium Tagastensem ex Africa in Italiam navigasse rectè observavit Thomas de Herrera in M. S. Bibliotheca Augustiniana in notis ad lib. 2. de nupt. & concup. ubi ait: *Anno 421. circa Iulium, vel Augustum Alipius à Papa Bonifacio accepit duas epistolas Pelagianorum, quorum alteram Iulianus Romam, aliam verò decem & octo Episcopi eadem labe infecti ad Episcopum Thessalonicensem miserant.* Alipius in Italiam veniens rectè Ravennam se contulit, ut Valerio Comite intercedente Africanorum Præfulum causam in quæstione de appellationibus Imperatori commendatam faceret, ne gravioribus inter Episcopos Africanos, ac Romanos Pontifices dissidijs concertaretur, simulque ut novis Pelagianorum conatibus obviam iretur; nam in Ita-

lia novas iterum turbas eisdem dare fama erat; Alipius iniuncta legatione perfunctus, ante quam Ravenna discederet, à Valerio Comite intellexit, quæ contra Augustini librum de nuptijs, & concupiscentia Pelagiani garrirent; à quo etiam literas ad Augustinum deferendas accepit. Inde Romam profectus per honorificè à Bonifacio Pontifice excipitur, illum enim & natalium splendor, & eximia eruditio, ac sanctioris vitæ professio plurimùm decorabant; His accedit, quòd Bonifacius iam olim à Legatis intellexerat, quantum in magna Synodo Carthaginensi anno 419. pro Apostolicæ Sedis honorificentia insudasset. Inter familiaria colloquia sæpius frequens de Augustini ingenio, ac doctrina mentio habita fuit, de qua re iuvat S. Doctorem audire in procæmio librorum, quos eidem Bonifacio nuncupavit: *Postquam te etiam præsentia corporali frater meus vidit Alipius, acceptusque à te benignissimè, ac sincerissimè mutua miscuit dictante dilectione colloquia, tecumque convivens, & parvulo licet tempore magno tamen tibi iunctus affectu se simul, & me refudit animo tuo, teque mihi reportavit in suo, tanto maior in me tuæ Sanctitatis est facta notitia, quanto certior amicitia. Interea Alipius excerpta quædam ex quatuor libris, quos recens contra volumen Augustini de nuptijs, & concupiscentia emiserat, à Valerio Comite transmissa accepit, quæ unà cum binis eiusdem Hæretici literis sibi à Bonifacio datis paulò post in Africam ad Augustinum detulit.*

Hoc sanè Bonifacii Papæ trien-

nio ingentes labores subiit Augustinus, nam non modò tot subinde occurrentibus occupationibus intermissa grandia illa volumina de Civitate Dei, & Trinitate continuavit, sed etiam contra Arrianos, Donatistas, Marcionistas, aliosque turbidos homines libros exaravit, ut vix illi unquam spiritum colligere liceret; recitantur libri eo tempore elucubrat in posteriori Retractionum volumine. Cæterùm acceptis ab Alipio Pelagianis literis, & excerptis, illa statim dubitatione perculsus est, expectandi ne essent integri quatuor Juliani libri, quòd exactiorem responsionem adornaret; verabatur enim, ne excerptor necessaria quædam omisisset, quibus non solum victoriam sibi postea adversarius caneret; sed responsionem earatione non distulit, quòd nec Valerius integros quatuor libros expectasset, unde sunt illius verba ad eundem Comitem lib. 2. de nupt. & concup. cap. 2. *Nisi & ego responsionem differre noluissem, sicut nec tuæ transmissionem scriptorum, quibus respondendum est, distulisti.* Itaque alterum statim librum eodem titulo inscriptum in defensionem prioris de nuptijs, & concupiscentia submisit Valerio suo pariter nuncupatum. In eo probat Catholicorum dogmata multùm à Manichæorum delictijs distare, nasci pueros sub Dæmonis potestate ob originale peccatum, malam esse concupiscentiam, bonas autem nuptias, quæ benè utantur malo: circumcisionem in veteri testamento pueros originaria labe exemisse: bonum esse hominem à Deo factum, sed malum deputari Dæmoni, quo auctore homo est vitiatius:

tatus: ex D. Paulo apertè originalem culpam deduci, in eadem sententia fuisse Ambrosium, ac Cyprianum. Eodem patiter sudore Juliani eiusdem epistolas confutavit editis contra eandem quatuor libris Bonifacii Pontifici inscriptis. Initio quidem omnia eiusdem censuræ subiiciens: *Hæc ergo, inquit, quæ istis, ut dixi, duabus epistolis illorum ista disputatione respondeo, ad tuam potissimam dirigere sanctitatem, non tam discenda, quam examinanda, & ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui.* Primo autem libro respondere epistolæ Juliani Romam missæ, docens peccato Adæ liberum arbitrium non periisse, sed libertatem ad faciendum bonum, quæ sola gratia Servatoris restituitur; nuptias, ac membra coniugum esse à Deo, sed peccatum originale, quod nuptiarum fecunditatem, atque usum membrorum consequitur non esse à Deo: malam esse concupiscentiam, nec cum illa potuisse feliciter vivere in paradiso terrestri primos parentes: ab ipsa se absolvi Apostolum desiderasse captivum carne, non mente, motione, non consensu: gratiam non dari ex meritis boni inchoati: baptismum omnia delere peccata & in primis originale. In reliquis tribus libris non unius Juliani, sed decem & octo velut Episcoporum calumnias epistolæ Thessalonicam scriptæ insertas repellit, docens, Catholicos non declinare ad Manichæos, sed hos inter, ac Pelagianos regia via tutos incedere: Zosimum nunquam Celestij errorem approbasse, sed lenius cum illo tantum egisse: gratiam non inferre fatalem necessitatem, hanc aliquibus dari, alijs negari, nullamque

inde personarum acceptionem Deo imputandam; & hæc in altero libro asseruntur. In tertio ostendit, lege Dei cognosci peccata, sed gratia vitari: baptismum auferre omnia peccata, at non infirmitates ex Adam delicto in posteros derivatas: gratiam Christi omnium ætatum hominibus necessariam, nullumque sine fide in Mediatorem posse salvari. Cū verò Augustinus ostendisset, ea Catholicis obijci, quæ ne somniarent quidē, quasi castris defensis ad hostiū munitiones expugnandas erumpens in quarto volumine Pelagianorum calumnias confutat: Ecclesiam regia via Manichæos inter, ac Pelagianos gradiri in laude creaturæ, in laude nuptiarum, in laude legis, in laude liberi arbitrij, in laude denique Sanctorum, atque univèrsa hæc in sui defensionem ineptè à Pelagianis adduci; bonam quidem esse hominis naturam, quam fecit Deus, sed malum esse peccatum originale, quod non fecit Deus; bonas esse nuptias, sed malam esse concupiscentiam, si ne qua proles nuptiarum bonum haberi non potest; bonam esse legem, non quia sanat, sed quia ducit ad medicum sanantem per gratiam; bonum esse arbitrium, non cum liberum est in malo, sed cum liberatum est à malo, ut faciat bonum; denique bonos esse Sanctos, sed illis orandum semper in hac vita esse Deum, ne culpa eos inficiat. Quibus acutè, ac solidè probatis vana eorum vota de Synodo Oecumenica, quam plenis buccis appellabant, his irridet: *Verum istorum superbia, quæ tantum se extollit adversus Deum, ut non in illo velit, sed potius in libero arbitrio gloriari, hæc etiam gloriam captare*

intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur; Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente pervertere nequeunt, saltem commovere conantur, cum potius vigilantia, & diligentia pastorali post factum illius competens, sufficiensque iudicium, ubicumque isti Lupi apparuerint, conterendi sint &c. in fine libri quarti.

Hic cum Baronio nobis res non erit, qui promiscuè ea, quæ per plures annos gesta sunt inter Augustinum, ac Julianum certamina, ad annum 419. congelescit; cum Jansenio agendum est, qui in improbabilem prorsus sententiam ivit; tradit Alipium octenio post primum in Italiam iter rursus ad transmarina venisse deferentem librum de nuptijs, & concupiscentia contra quatuor Juliani libellos ab Augustino elucubratum. Hoc etiam si alijs evidentioribus testimonijs non refelleretur, satis improbabile videtur, Augustinum adeò tardè librum illum in Italiam mittendum curasse, qui tanta celeritate responsionem præcoci labore procuderat, ut ne integros quidem quatuor Juliani libellos expectandos duxerit; & quidem initio lib. 2. cap. 2. *Nisi & ego,* inquit, *responsionem differre noluissem, sicut nec tu transmissionem scriptorum, quibus respondendum est, distulisti.* Item in epistola ad Claudium ante lib. 1. con. Jul. restatur se non distulisse, excerpta Juliani sibi à Valerio transmissa confutare; quare si tanta celeritate manum operi admovit, cur post tot annos librum ad Valerium deferendum distulit? Sed historiam extra coniecturas proseguamus. Alipius vti libros Juliani in

Africam detulerat, ita suum quoque esse putavit, S. Doctoris responsionem in Italiam ferre; quare divinæ gratiæ patrocinio suffultus iterum in remensio mare in Italiam veniens libros quatuor ad ipsum Bonifacium portavit; quod si ille iterum Romam venisset transacto octennio à prima in Italia commoratione, quam perperam anno 419. contigisse Jansenius existimavit, in Italiam advectus esset mortuo ante quatuor annos Bonifacio, qui diem obiit anno 423. VIII. Kal. Novembris; porro libros ab Alipio ad Bonifacium delatos testatur Julianus lib. 1. cap. 85. ubi de illis quatuor libris hæc scribit contra Augustinū: *Sicut in his libris, quos nunc per Alipium ad Bonifacium misisti, dic captivum esse arbitrium, quod nos liberum dicimus, & lib. 2. cap. 179. idem repetit: Quod, inquit, tam nepharium est, ut cum à nobis in epistola, quam ad Orientem misimus fuisset obiectum, tu his libris, quos nuper ad Bonifacium misisti, negando à te propulsare coneris.* Quare Alipius ijs Augustini quatuor libris Bonifacio Pontifici datis rectà Ravennam contendit, ut alterum librum S. Doctoris de nuptijs, & concupiscentia eiusdem patrono Valerio Comiti traderet; huius quoque testem habemus ipsum Julianum lib. 1. oper. imper. cap. 8. ubi alloquens Florum Episcopum Pelagianum ait: *Quia id impendio poposcisti, immò indixisti auctoritate patria, ut libro Tractatoris Pœni, quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum eius Alipius nuper detulit, obviarem.* Secunda igitur Alipij in Italiam navigatio contigit, statim ac Augustinus libros quatuor contra duas epistolas

Pelagianorum, alterumque de nuptijs, & concupiscentia elucubravit, adhuc superstitite Bonifacio Pontifice. Hocce verò Alipij Ravennam iter Julianus postea mille calumnijs infamavit, eò enim institutum dixit, ut acceptis ab Augustino muneribus Honorij Duces corrupti ipsum Imperatorem in Pelagianos faciliùs excitarent; Augustinum quidem sic carpit lib. 3. oper. imper. cap. 35. *Cur sumptibus pauperum sanguinastis per totam fere Africam equorum greges, quos prosequente Alipio tribunis, & centurionibus destinastis? Cur Matronarum oblati facultatibus potestates sæculi corrupistis, ut in nos stipula publici furoris arderet? Conqueritur etiam Julianus, Valerium Comitem sua auctoritate apud Principem obtituisse, quò minùs ipsi Pelagiani in novo Concilio audirentur, in quo facta contra ipsos tū in Africa, tum Romæ non punirentur quidem, sed emendarentur: lib. 1. eiusd. oper. cap. 10. Verum S. Augustinus à se, & ab Alipio illam calumniam ab impostore impudentissimo obiectam procul arcet lib. 1. cap. 35. *Jam verò quod etiam scribere ausus es, neque veritus, ne ad ea loca libri pervenirent tui, quæ terra, marique transcurrentem, seu venientem collegam meum Alipium susceperunt, ubi legi apersissima tua falsoquia sine tua irrisione, vel potius detestatione non possunt, cui non dico impudentiæ, sed dementiæ comparatur?**

qui quædam inde selegerat, non omnia posuisse, aut non ita, ut in illis quatuor libris invenerat, cum nonnulla aliquantùm putaverit esse mutanda, fortasse ut eo modo quasi sua faceret, quæ aliena esse constaret. Totum igitur se colligens Augustinus grande volumen elucubravit tanto studio, labore, ac diligentia, ut modestissimi vir ingenij illud nuncupaverit tantum, tamque elaboratum opus 2. Retract. cap. 62. Equidem cum in cæteris abs se adversus Pelagianos editis libris mirabilis fuerit, in hoc opere penè divinus apparuit; In reliquis lucubrationibus hastatis pugnasse vilus est, in hac verò univèrsam triariorum robur emisit. In prioribus duobus eius operis libris, nam in sex illud distinctum edidit, procul à Catholicis amovet Manichæismi infamiam, quæ Julianus nostros in invidiam, immò in detestationem trahere conabatur: ostenditque Orthodoxos veterum Patrū illis in quæstionibus sententiæ inhærere, à qua Pelagiani miserè exorbitabant. Suam ibi Augustinus eruditionem ostendit, etenim luculentissimis tum Græcorum, tum Latinorum Patrum testimonijs quasi grandi mole adversarium opprimit his eundem compellans: *Eorum ergo appende sententias, nolo esse plures, ut eas te pigeat numerare, sed non sunt leves, ut eas dedigneris appendere, immò tam sunt graves, ut te videam sub earum onere laborare.* In fine prioris libri obiectum sibi Manichæismi crimen in Juliani caput ingeniosè retorquet, qui cum suis cadoceret, quibus Manichæorum paradoxa, ac deliria plurimùm promoveret, quòd ubique passim pos-

Anno
422.

Interim Claudij Episcopi industria integri libri illi quatuor Juliani, contra quorum excerpta Valerio petente Augustinus scripserat, in eiusdem manus venerant, quos diligenter evolvens comperit illum,

rea Juliano Sanctus Doctor expro-
bavit.

Nihil autem magis in votis erat
Augustino, quàm Julianum gran-
de quidem, sed falso dogmate co-
rruptum ingenium, eundemque si-
bi carissimum Ecclesiæ lucrari, & ad
Catholica castra ex Pelagianorum
turmis revocare; hinc illæ mitissimæ
cum superbissimo, ac ferociente
hoste voces: *Ego quidem pro dilec-
tione, quæ mihi est erga te, quam Deo
propitio quibuslibet convicijs absit, ut
de medullis mei cordis extirpes, mallem,
fili Iuliane, ut iuventute meliore, at-
que fortiore vinceret. lib. 1. cap. 7. &
initio tertij libri ait, Ita tibi, dilecte
fili Iuliane, Domino donante responde-
re debeo, ut ferè nescias, vtri palma
adscribenda sit, eruditioni, qua cæ-
teros Doctores hac in palestra supe-
ravit, an lenitati, qua offensi tot
contumelijs animi motus ingenti
virtute repressit. Itaq; duobus prio-
ribus libris ex Patrum sententijs cõ-
textis pugnat, quatuor reliquos toti-
dem Juliani libris opponit; In horũ
primo, nempe tertio eius voluminis,
id agit, ut appareat, cum Deus ve-
rus, & bonus sit hominum condit-
or, bonæque sint nuptiæ ab ipsomet
Deo institutæ, malam tamen esse
concupiscentiam carnis, eoque ma-
lo benè uti pudicitiam conjugalem,
meliusque non uti continentiam
sanctiorem: illud malum nobis non
ex substantia alia, quam Deus non
condidit, nobis permixtum esse, ut
Manichæus insanit, sed per Adæ
inobedientiam exortum, ac in pos-
teros traductum sola baptismatis
gratia expiari. In quarto demonstrat
malam esse concupiscentiam ex pec-
cato ortam; virtutes gentilium su-*

perbiæ typho inflatas in vitia desijisse;
gratiam neque ex meritis dari,
neque necessitatem homini inferre;
Nuptiarum bonum mederi concu-
piscentiæ malo, Ethnicos cognovisse
malam esse concupiscentiam: nul-
lum pudorem ex illa oriturum fuisse
Adamo non peccante, eam tamen
in brutis esse bonam, quòd in illis
nullam rebellionem fovet. Libro
quinto tradit, imagini Dei magnam
pœnam esse excludi à regno Dei; pu-
dorem ortũ ex primo peccato; pos-
se peccatum esse alterius peccati pœ-
nam; ex eadem massa humani ge-
neris damnata alios gratis prædesti-
nari ad gloriam, alios in damnatio-
ne relinqui: concupiscentiam sus-
ceptam Pelagianorum esse naturæ
vitium, esse malam, etiam si ei non
consentiatur; fuisse semper in Orbe
salutare remedium ad delendum
peccatum originis. In ultimo deni-
que ostendit, nasci infantes pecca-
to originali infectos, idque oleæ, &
oleastri exemplo congruenter ex-
plicari: tolli per baptismum eius rea-
tum, quo omnes sub Dæmonis po-
testate nascuntur; tantis vitæ mise-
rijs peccati reum oriri hominem
probari, ineptæque ab hereticis Pau-
li testimonia exponi. Hi libri tantis
divinæ scripturæ testimonijs, tot
Patrum sententijs referti sunt, ac
tantis è subtiliori philosophia ratio-
nibus præmuniti, ut Julianus ijs
penè victum se fassus sit, nihil enim
contra eoldem scripturæ ausus, to-
to hoc campo eiectus intra silentij
latebras sese occuluit. Hos libros Au-
gustinus dicavit Claudio Episcopo,
qui quatuor Juliani libros ad ipsum
transmiserat. Editio hoc volumine
S. Doctor per quatuor ferè annos
nul-

nullis Pelagianorum insultibus distractus fuit, quare peccata cuncta fuere usque ad annum 427. quo tempore iterum adversus Pelagianos stylum distinxit.

CAPUT XXII.

Moritur Honorius Imperator, ac postea Bonifacius Papa. Pelagiani à Celestino ex Italia eiekti. Iulianus cum collegis in Ciliciam ad Theodorum Mopsuestenum navigans eodem Magistro octo contra Sanctam Augustinum libros ibidem conscribit.

Anno
423.

O Bijt anno 423. die 15. Augusti Honorius Imperator; Fuit hic Catholicæ religionis vindex accuratus, & oblatas contra Donatistas, & Pelagianos leges Augustino vnicè dilectus; Cum verò sine prole decelsisset, vacantem Occidentis regiam Ioannes Scribarum Præfectus occupavit; Placidia enim Honorij soror cum filijs ab eodem ex Italia expulsa ad Theodosium se receperat. Die verò 25. Octobris Bonifacio etiam Pontifice mortuo Celestinus subrogatus fuit. Quantum Bonifacius Augustino detulerit, patet ex ijs, quæ superius nobis descripta sunt. S. Prosper. contra Collat. cap. 41. hæc ait: Sanctæ mem. Papa Bonifacius piissimorum Imperatorum catholica devotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non solum Apostolicis, sed etiam regijs utebatur edictis; Et quando idem, cum esset doctissimus, adversus tamen libros Pelagianorum beati Augustini Episcopi responsa poscebat. Celestinus decessorum vestigia sequens Pelagianorum

conatus infregit, totaque illos Italia exclusit; Illi quidem singulos quosque Romanæ Ecclesiæ Præsules sub eorundem Pontificatus inijs subdolè tentare sucti, iisdem artibus in Celestini gratiam irreperere satagerunt; at decessoribus longè sibi infestiorum Celestinum experti sunt, nam ubi sub Bonifacio extra centesimum ab Urbe lapidem ex Constantij Imperatoris decreto degere iussi sunt, Celestinus procul ab Italiæ finibus eisdem eiecit; testatur hoc laudatus Prosper, Venerabilis, inquit, memoriæ Pontifex Celestinus, cui ad Catholicæ Ecclesiæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, sciens damnatis non examen iudicij, sed solum poenitentiae remedium esse præstandum, Celestinum quasi non discusso negotio audientiam postulantem totius Italiæ finibus insit excludi. At non vnus Celestinus, sed sectatores etiam irati Pontificis minas reveriti Italiam reliquerunt.

Julianus accepto Augustini altero de nuptijs, & concupiscentia volumine, quod Alipius ad Valerium ex Africa detulerat, hortante Floro Episcopo Pelagiano responsionem præcoci ingenio meditatus statim manum operi admovent, vnum enim, & alterum librum vivente Bonifacio illum scripsisse colligo ex ijs, quæ idem habet initio ferè libri primi: Indixisti, inquit, auctoritate patria, ut libro Tractatoris Pœni, quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum eius Alipius nuper detulit, obviam: cap. 18. Ibidem etiam hæreticus vellicat quatuor Augustini libros ad Bonifaciū scriptos, quos cum lib. 1. cap. 85. ab Augustino nunc & lib. 2. cap. 179. nu-

per ad Bonifacium missos scribat, nō obscure indicatur, eosdem adhuc Bonifacio superstite inchoatos. Cum verò lib. 3. cap. 104. dicat: *Etiam illorum scriptorum, quæ ad Bonifacium miseras, insertione patefeci, liquet tertium librum, ac reliquos post Bonifacij obitum esse exaratos.* Julianus, ac collegæ Celestini decreto Italia excedere coacti in Ciliciam ad Theodorum Mopsuestenum navigare decreverunt, sciebant enim quanta Theodorus benevolentia suam ipsorum sectam, cuius idem primus magister fuerat, complecteretur. Idem etiam Julianus plurimum ex Theodori sermonibus adiumenti sibi pollicebatur, quò validiùs inchoatum adversus Augustinum opus communiret. Horum auctor venit Marius Mercator in commonitorio contra Julianum pag. 13. in M. S. Bibliothecæ Palatinæ apud Vaticanum num. 234. Simul, inquit, *admonere volens Iulianum etiam Episcopum oppidi Eclanensis hæreticum Pelagianum, seu Celestianum hunc sectum esse Theodorum, ad quem peragratis terris, & exarato mare, atque Oriente lustrato cum socijs, & participibus sanè syntaleporis suis magno nisutantum ad Christianorum dogmatum prædicatum magistrum tetendit, unde hæresis Pelagiana, seu Celestiana, quam defendendam, & sequendam suscepit, ab ipso confirmaretur, atque inde velut instructus octo contra fidem Catholicam potius, quam sanctæ mem. Augustinum volumina illa, ut putat, prudentissima conderet.* Ex his constat alios quoque Episcopos Pelagianos unâ cum Juliano longissimam in Ciliciam peregrinationem suscepisse.

Cæterum Julianus scribens ibidem octo contra unum S. Augustini libros Theodori doctrinam in quinque contra dialogos S. Hieronymi voluminibus ab eodem assertam suis illis lucubrationibus inseruit, quod etiam in alijs prioribus scriptis fecerat, in quibus Theodori argumenta repetit, ut fragmenta huius apud Photium cod. 177. cum Juliani dictis conferenti patet. Hæreticus amissi Episcopatus dedecore, atque exilij miserijs exagitatus tanta rabie in posteriori hoc opere in Cilicia confecto contra Augustinum debachatus est, ut infamia quæque dictoria in prioribus contra S. Doctorem libris effusa in laudū ferè loco censeri possint, si cum his calumnijs comparentur, quas Theodoro favēte Augustino importavit; vocat enim eundem ignominia causa Numidam cetratum, Tractatorem Pœnum, Philosophastrum, pistillo obtusorem, vituperatorem Sanctorum, Patronum Asinorum. In præfatione lib. 1. & 5. scribit: sibi quanto duriorē, tanto honestiorem tuendę veritatis causam esse factam; receptui minimè canendum; haud decere vlciscì silentio contumelias, & de conscientia portu aliorum ridere naufragia; moveri se ad scribendum contra Augustinum benignitate debita humano generi, spe, ac fide in Deum, qui frequenter desperatis rebus opem tulit: at si optato exitu frustaretur, Dei remuneratione donandum; supra casus ancipites suum ipsius opus evasisse, & invincibilis cluere possessionem victoriæ; non pendere se ad prosperitatis popularis eventum: sub ambiguo rerum exitu stare piorum certam

tam sententiam, idola respuendi, supplicia perferendi. Optare denique se persecutionum tumore compresso etiam populis subvenire, & si secus accideret, malle quicquid acerbum est contumeliarum, & periculorum perpeti, quam non averfari illuviem, sordesque Manichæas. Hæc, & similia hæreticis familiaria Julianus evomuit. Hos octo libros Floro Episcopo Pelagiano nuncupavit, à quo Manetis epistolam Constantinopoli inventam acceperat, ex qua plerasque sententias in hisce voluminibus exscribit, easque Augustino, cæterisque orthodoxis petulantè æquè, ac falso exprobat, quasi cum Manichæis in sententiarum paradoxis colluderent. Porro Julianus multum temporis illis libris scripturiendis impendit; illorum exemplaria anno tantum 427. ab Alipio Romæ reperta ad S. Augustinum confutanda transmissa sunt, ut suo loco dicetur. Scribit Marius Mercator contra Julianum: *Id nunc isto opere tuo post longum tempus elaborato in Cilicia ingeris. Necessaria igitur capituli repetitione quid mare exarato, & Oriente lustrato novum, inauditumque inde attuleris, denuo perscrutemur.* Ex quibus Julianum diuturniores in Cilicia moras fecisse arbitror fortè usque ad obitum Theodori sui Mæcenatis, ac magistri, qui circa annum 427. fati concessit, de qua re ex professo lib. 2. cap. 4. sermo redibit. Porro Julianus, quod patrono, eidemque magistro gratas obsequii vices redderet, in hisce octo libris ubique Theodori sententias, & auctoritatem supra cæteros illius ætatis scriptores ad invidiam usque inculcavit, & licet in fragmentis apud

D. Augustinum in opere imperfecto id non appareat, hoc tamen à Mario Mercatore, qui eosdem libros impugnavit, expressè affirmatur in hæc planè verba: *Non itaque irascatur, vel succenseat nobis, si eum cum Theodoro, cuius in libris suis infinitas laudes exequitur, eiusque sancta auctoritate sententiæ in suo errore gloriatur, alienum à fide catholica esse, iustèque damnatum detegimus, evincimus, atque deflemus.* Julianus in his octo libris in prioribus quatuor abs se asserta operosius communire tentavit, Apostoli testimonia ab Augustino adducta pravis interpretamentis expoluit: concupiscentiam inter naturalia bona recensuit: nullum esse originale peccatum, neque ex illo humanæ vitæ misérias derivasse: liberum arbitrium nullam ex peccato Adæ pronitatem ad peccandum contraxisse, sed in æquilibrio tam ad bonum, quam ad malum æqua ad utrumque potestate consistere: gratiam quidem per baptismum infundi, sed quæ adoptionem ad regnum cælorum largiatur, non quæ primigeniam aliquam labem à pueris in baptismo contractam amoveat: mortem denique, ac partus dolores etiam Adamo non peccante posteros subituros. Quæ sanè tanta verborum copia, tanta orationis elegantia, tanto denique argumentorum apparatu exequitur, ut Theodori ingenium, ac magisterium ibi reluceat, ac planè constet tantas ab hæresiarcha erectas contra Catholicam fidem machinas unius Augustini manu everti potuisse.

Insignis annalium Ecclesiasticorum scriptor ad annum 419
Num.

Num. 52. putavit hosce octo Juliani libros editos fuisse contra sex S. Augustini, quibus priora quatuor Juliani volumina confutarat. Sed non ita est; nam cum octo libros Julianus in Cilicia componeret, Augustinus sex illos in Africa scribebat. Et quidem S. Doctor disertè affirmat octo Juliani libros contra alterum abs se de nuptijs, & concupiscentia editū depugnare: *Factū est*, inquit in præfatione operis imperfecti, *ut sub eodem titulo etiam secundum librum scriberem, contra quem Iulianus alios octo nimia loquacitate conscripsit. Et libro 4. cap. 5. palam idem testatur addens nihil à Juliano contra sex illos suos scriptitatum fuisse: Si ergo, ait, talibus incrementis loquacitas tua promovetur, quem non terreat non veritas, sed numerositas librorum tuorum, quam computare me piget? Homo enim stupenda vbertate sacundus, qui prius vni meo tuos quatuor, & alteri meo tuos octo putasti esse reddendos, quis non timeat, ne forte sex libris meis amplius, quàm mille tuos reddere mediteris. Idem etiam Baronius num. 53. Gennadium reprehendit, quòd scripserit, Julianum septem contra S. Augustinum libros edidisse, quod itidem Honorius Augustodunensis Gennadij exscriptor affirmavit. Video Gennadium in editione Suffridi ita loqui, sed Suffridus in depravatos codices incidit; nam in Gennadio typis Frobenianis apud Basileam inter opera S. Hieronymi excusso hæc de Juliano leguntur: *Hæresim Pelagij defendere nixus scripsit adversus Augustinum impugnatorem illius libros quatuor, & iterum libros octo.**

CAPVT XXIII.

Monachi Adrumetini in Africa de gratia, & libero arbitrio litigantes acceptis ab Augustino libris in concordiam revocantur. Fuerint-ne iidem Nonachi Augustiniani instituti? De Monachatus apud Africam origine Holstenij sententia expenditur. Adrumetini Monasterij insigne privilegium refertur. Leporij Monachi per Augustinum conversio ea occasione hic recitatur.

ADrumetum maritima Africae Anno 424.
vrbs est à Phœnicibus condita inter parvam Leptim, & Aphrodisium distans Carthagine M. P. LXXXV. Utica verò M. P. CXX. A nostro Veronense Plinio lib. 4. cap. 4. liberum oppidum, & à D. Cypriano epist. 45. colonia nuncupatur. Erat Byzacenæ provinciae Metropolis ex Procopio lib. 6. de ædificijs Justiniani: *In Byzacio, inquit, vrbs est maritima Adrumetum dicta, magna olim, ac populosa, & ob id Metropoleos nomen, & dignitatem sortita. Ex quibus patet lapsum esse Binium tom. 1. Conciliorum in notis ad Synodum Teleptensem, ut ipse putat, ubi ait, Teleptim fuisse Metropolim Byzacij, quòd Donatianus Teleptensis non semel in Concilijs Africanis Primas Byzacenæ provinciae nuncupatur. Nam anno 411. vti cap. 13. prænotavimus, cum Donatianus sederet Telepte, quæ Fulgentij nostri Ruspensis Episcopi patria fuit, Mizonius erat Primas Byzacij; neque eadem erat apud Africanos Metropolis*

civilis, & Ecclesiastica, quod fusiùs lib. 2. cap. 8. contra Salmasium ostendemus. Justinianus, Vandalis debellatis, Adrumeto ingentem murum circumdedit, validumque præsidium imposuit; unde Oppidani teste Procopio, quò munificentissimo Principi grati animi vices rependerent, urbem deinceps Justinianam dicendam decrevere. At Romano imperio everso, ac barbaris Africam occupantibus eadem civitas Mahameta nuncupata fuit, quo nomine etiam nunc appellatur.

Erat in hac urbe insigne cœnobium, cuius anno nostræ epochæ 424. Valentinus præfecturam gerebat, quo tempore novæ de gratia, & libero arbitrio inter Monachos Adrumetinos contentiones exortæ novos etiam Augustino labores peperere. Florus eiusdem cœnobij Monachus Uzalam ad suos profectus ad Augustinianos Monachos divertit. Uzala, vel ut ait Augustinus, Vzalis erat urbs provinciæ Proconsularis inter Hipponem, & Carthaginem propè Uticam ex eodem Patre in lib. 22. de civit. Dei cap. 8. *Vzali, inquit, quæ colonia Uticæ vicina est, multa præclara per eundem martyrem Stephanum facta cognovimus.* Huius urbis sacra administrabat Euodius, qui ex Augustini monasterio Hipponensi, ut postea patet, ad illam Ecclesiam promotus Augustinianum institutum illuc invexerat. Florus ibidem dictante Felice Monacho epistolam celeberrimam Augustini 105. ad Sixtum, qui postea Romæ Pontifex sedit, exscripsit, eaque Adrumetum citò citius transmissa Carthaginem se contulit. Monachi Adrumetini ac-

ceptam epistolam curiosius legere cœperunt, at quò illa altissima divinæ gratiæ, & prædestinationis mysteria continebat, non omnes germanam eiusdem intelligentiam assecuti sunt, sed in varios, & ab auctoris mente prorsus alienos illam sensus distraxerunt, vnde graviora eo in cœnobio dissidia emersere. Interim Florus Carthagine reversus, cū malè se audire intelligeret, quò ob missam Augustini epistolam dissidiorum auctor publicabatur, rem Valentino Monasteriarchæ significavit, eas enim suorum ille contentiones ignorabat. Valentinus epistolæ interpretationem ab Euodio Uzalensi petendam esse censebat; erat enim Euodius Augustini discipulus, & ob legationem ad Honorium anno ab hinc vicesimo unà cum Theasio Episcopo Memblositenſi summa cum laude obitam ex epistola 65. Augustini, & cap. 56. Cod. Africani tota Africa percelebris. Idem etiam Sabinum monasterij Presbyterum virum literis apprime eruditum rogavit, ut laudatæ epistolæ sensum exponeret, quod etiam ille satis diligenter executus est. At Cresconius, & Felix Monachi ab ipso auctore rectam epistolæ intelligentiam accipiendam contendebant, nullus enim Augustinianæ sententiæ melior Augustino interpretes videbatur. Valentinus moleste ferebat, isthæc dissidia S. Doctori innotescere; at cum certam utrique ad Augustinum perigendi sententiam stare animadverteret, dato viatico eosdem Hipponem ire permisit. Scribit hæc Valentinus ad Augustinum epistola 256. *Quibus propter ipsā pietatē sump-*

tus dedimus, ne vulnera ipsorum cumularemus. Nullas tamen ad Augustinum literas deferendas eisdem tradit. Quæ verò Cresconius, ac Felix Augustino narraverint, idem Sanctus Pater epistola 46. ad Valentinum missa significat: *Retulerunt, inquit, monasterium vestrum nonnulla diffensione turbatum, eò quòd quidam in vobis sic gratiam prædicent, ut negent hominis esse liberum arbitrium, & quod est gravius, dicant, quòd in die iudicii non sit vel redditurus Deus unicuique secundum opera eius. Etiam hoc tamen iudicaverunt, quòd plures vestrum non ita sentiant, sed liberum arbitrium adiuvari fateantur per Dei gratiam, ut recta sapiamus, atque faciamus.* Cæterum Valentinus ea de re ad Euodium scripsit, nã Euodij responsum in bibliotheca Monasterij Trevirensis S. Maximini invenit Sirmondus, eiusque fragmentum capituli Historiæ Prædestinationis inseruit, maiori longè laude donandus, si integrum Euodiana epistolæ exemplum publicasset.

Augustinus hætenus invehit contra divinæ gratiæ hostes, quasi mutata velificatione pro libero etiam arbitrio sibi pugnandum esse cognovit; librum igitur illis instruendis statim elucubravit, quem de gratia, & libero arbitrio inscripsit, in quo ex arcanis sacrarum literarum liberum arbitrium probari ostendit, ubi hominibus à Deo præcepta imponuntur, divinam tamen gratiam ad divina madata exequenda necessariam, illamque non ex meritis dari; legem absque gratia reos facere iubendo, gratiam bonos facere adiuvando; nullum bonum desiderium gratiam præcede-

re; Deum iubere quandoque, quæ non possumus, ut ab illo noverimus, quid petamus; Exemplo parvulorum statim post baptismum decedentium ostendi, gratiam sine meritis dari, occultumque esse Dei iudicium, cur unus salvetur, alter verò damnetur. Hoc libro accepto invenies illi, ita enim ab Augustino vocantur epist. 46. ad Valentinum, statim ad suos redire destinant, ut cum socijs Paschalia festa celebrarent, quare S. Pater laudatam modò epistolam illis tradiderat Præfecto cœnobij Valentino, reliquisve sub eo religiosis viris scriptam. At Augustinus, quò instructiores ad suos reverterentur, ad aliquot insuper dies secum illos detinendos duxit, quæ postea eidem Valentino epistola 47. significavit: *Cresconium, inquit, Felicem, & alium Felicem Dei servos, qui ex vestra congregatione ad nos venerant, nobiscum egisse Pascha noverit charitas vestra, quos ideo tenuimus aliquanto diutius, ut instructiores ad vos redirent adversus novos hereticos Pelagianos.* Addidit Augustinus libro de gratia, & libero arbitrio epistolas Synodi Carthaginensis, itemque Milevitanae, ac quinque pariter Episcoporum ad Innocentium Papam, atque huius ad omnes rescripta; rursus epistolas Synodi Africanæ ad Zosimum, & eiusdem Pontificis literas ad totius Orbis Episcopos, postremò etiam canones plenarij Concilij Carthaginensis anno 418. Kalendis Maij celebrati. Verum ubi illi cum tot scriptis Adrumetum advenire, novo errori locus datus est, nam cum quidam legisset, omnia opera bona esse dona

Dei in id absurdi deflexit, ut dixerit, neminem corripiendum, si Dei præcepta non faceret, sed pro illo tantummodo orandum Deum, ut ipso donante faceret, quod iubebatur.

Valentinus dogmatis novitate turbatus rem per literas Augustino renunciavit, ille numero 257. inter Augustinianas leguntur, in quibus gratias agit de libro, atque Ecclesiasticis literis ad se transmissis, novaque dissidia suo in monasterio ex eiusdem libri lectione subortâ intimat; Epistolam per Florum, cuius alloquendi se cupidum Augustinus significaverat, transmisit. Ubi Hipponem Florus, ac socij advenire, Augustinus Florum exactam epistolæ ad Sixtum intelligentiam tenere gavisus est, quod initio libri de cor. & grat. his testatur. *Hanc fidem, quæ sine dubio vera, & Prophetica, & Apostolica, & Catholica fides est, etiam in fratre nostro Floro invenisse me gaudeo; unde hi potius corrigendi sunt, quos quidem propitio Deo correctos esse iam existimo, qui eum non intelligebant.* Ex quibus patet, quàm iniuste à Sirmondo in libro de hæresi prædestinariana cap. 1. Florus tanquam prævæ interpretationis Auctor traducatur. Cæterum Augustinus, quò procul ab Adrumetinis omnem errorum caliginem expelleret; nitidioris doctrinæ librū de correptione, & gratia inscriptum composuit. Hic quidem liber parvus mole est, sed doctrina maximus, totus mysterijs refertus, universam divinæ gratiæ Oeconomiam oculis subiicit, ut iure merito aureus à doctissimis nuncupetur. Docet in eo sapientissimus Antistes, non esse electionem luti, sed figuli, cur in ea-

dem massa perditionis unū vas fiat ad honorem, alterum ad contumeliam; perseverantiam in bono esse donum Dei; homines prædestinari ad gloriam, & gratiam non secundum eorundem propositum, sed Dei; Voluntasem hominis non libertate gratiam consequi, sed gratia libertatem; mysterium gratiæ prædestinationis in parvulis elucere; Diversam esse gratiam hominis innocentis, & reparati, esse illam adiutorium quo fit, ut possimus benè agere, si volumus, hanc verò reapse facere, ut velimus; unde una est adiutorium *sine quo non*, altera adiutorium *Quo*, ista enim humana voluntas *indeclinabiliter*, & *insuperabiliter* agitur. Ego quidem hunc librum soleo appellare clavem, qua ad universam Augustini de divina gratia, & libero arbitrio doctrinam aditus aperitur; quem sanè librum S. Prosper merito *plenum divinæ auctoritatis* in epistola ad Augustinum nuncupavit. In eodem verò volumine Semipelagianos, qui postea in Gallijs emergere, solidissimè evertit, unde contra illud ea gens acerrimis odijs linguas acuit, ut inferius dicetur.

Hos Adrumetinorum Monachorum tumultus Baronius, anno 418. contigisse scribit ibidem Num. 18. at Torellus tom. 1. sæcul. August. ann. 417. eosdem alligat; sed falsam esse eorum opinionem certum est, uti etiam, quod putavit Jansenius, decennio post, nempe anno 428. ea dissidia apud Adrumetum emersisse. Baronius inde refellitur, quòd Monachi illi ante Pascha Augustinum adierunt, ut ex epistola 46 & 47. ad Valentinum patet; episto-

la verò ad Sixtum scripta fuit ex-
eunte ferè eo anno 418. vel certius
aperiente le mare anno sequenti Fir-
mo Presbytero eandem ex Africa
in Italiam deferente; Etenim epis-
tolam Sixti datam anno 418. post
Pelagianorum damnationem Firmus
Hipponem detulit absente Augusti-
no, qui initio æstatis eo anno mor-
tabatur Carthagine, vbi Synodus
agebatur, die verò 20. Septembris
erat Cæsareæ ex initio gestorum
cum Emerito Donatista, quare cir-
ca Autumnum Hipponem reversus
Sixti epistolam ad se missam invenit,
cui vbi per Albinum Romam profi-
ciscentem rescribendi occasio se se
obtulit, brevem epistolam rescrip-
sit, quæ est numero 104. deinde
per Firmum longiorem alteram sub-
misit, quam cum Monachi Adru-
metini non intelligerent, dissensio-
nibus locum dedere. Hin anno 418.
memorata Adrumetinorum litigia
non contingere; Præterea Augusti-
nus epistola illa 47. scribit, se mitte-
re Adrumetum præter Innocentij,
& Zosimi literas, *quod posteriori con-
cilio plenario totius Africæ contra ipsum
errorem breviter constituimus.* At lite-
ræ Zosimi in Africâ anno 418. per-
venere III. Kalendas Maias, & Syno-
dus plenaria Kalèdis Maij habita fuit
Carthagine, qua ergo ratione circa
Pascha illius anni, quod celebratum
fuit VII. die Aprilis Cyclo Solis VII.
Lunæ I. lit. F. mittere potuit Augus-
tinus Zosimi epistolam encyclicam,
& canones Concilij plenarij Cartha-
ginensis? Quare circa annum 424.
pro componendis Adrumetinis de
divina gratia rumoribus duos illos
Augustini libros procusos dicimus,
quod illos in fine suorum operum in

libris Retractionum S. Doctor re-
censuit; Ex quibus errare etiam Jan-
senium patet, dum decennio post
annum à Baronio assignatum scrip-
tos eisdem libros autumat, cum li-
bri Retractionum anno 427. ab
Augustino ad exitum perducti sint,
in quorum calce, vti diximus, libri
scripti ad Adrumetinos memorantur.

Augustiniani instituti Scrip-
tores memoratos Adrumetini cœ-
nobij Monachos inter nostros nu-
merant, adeoque confidenter Aloy-
sius Torellus hoc ipsum sibi persua-
sit, vt in sæculis Augustinensibus ad
annum 402. num. 2. id *extra du-
bium* esse pro nunciaverit, ea præ-
sertim opinione ductus, quod vnica
Augustini regula id tēporis in Afri-
ca vigeat. Et quidem nostri homi-
nes Monachos ab Augustino Africæ
primitus in vectos ad eò manifestis
argumentis evicere, vt apud æquos
iudices id extra dubium posuerint.
Eos inter eminent superstites Patres
doctissimi, atque eruditissimi Chris-
tianus Lupus Doctor, ac Professor
Lovanienſis, Joseph Sabbatinus
Ravennas, & qui eo in campo to-
tis lacertis depugnavit, laudatus
Torellus Boniensis, quos viros amo-
ris, & honoris causa nomino. Qua-
re satis erit illud ipsum paucis hic
indicare. Cum Sanctus Pater esset
Mediolani, antequam baptizare-
tur, cum Potitiano concive, ac
insigni Theodosij Duce verba fecit,
de quo colloquio inter alia hæc re-
fert lib. 8. confess. cap. 6. *Inde ser-
mo eius devolutus est ad monasterio-
rum greges, & mores suævolentie tue,
& vbera deserta eremi, quorum nos nihil
sciebamus.* Ignora ergo erat Augusti-
no Monastica professio, atque adeo

nullum illius instituti cœnobium nec Carthagine, nec alibi in sua provincia viderat, antequam in Italiam transmitteret. Hinc lib. 2. Retract. cap. 21. scribit: *Vt de opere monachorum librum conscriberem, illa me necessitas compulit, quod cum apud Carthaginem monasteria esse cœpissent, alij de suis manibus transigebant &c.* Quare recens erat apud Carthaginem monasteriorum extractio. In eo verò volumine cap. 28. ait: *Sub generali nomine Monachorum vestrum propositum blasphematur tam bonum, tam sanctum, quod in Christi nomine cupimus, sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare.* Non erat monasteriorum in Africa plantatio, quam tamen latius per eam regionem propagari Augustinus optabat. Hinc Circumcelliones pessissima Donatistarum factio novum Monachorum nomen Catholicis exprobabant teste Augustino in psalm. 132. *Quando vos rectè Hereticis de Circumcellionibus insultare cœperitis, illi vobis insultant de monachis: Dicere consueverunt, quid sibi vult nomen Monachorum? Adeo Afri nova prorsus, & incognita erat Monachismi professio, ut nec nomine tenus eandem cognoscerent.*

Porro hoc sanctioris vitæ institutū ab Augustino primitus Africæ in vectum probatur luculentissimo S. Patris testimonio, in quo nostri Scriptores iure sibi triumphum canunt. Lib. 3. con. Pet. cap. 40. hæc scribit: *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monasteriorum, ac monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ à me fuerit institutū; Quod genus vitæ omnino quale sit, nescit, vel potius toto orbe notissi-*

*um nescire se fingit. Viden, ut Petilianus tanquam inusitatum, ac prorsus in Africa novum Monachorum genus traducit? Erat verò Petilianus Episcopus Cirtensis inter Donatistas magni nominis, & in Collatione Carthaginensi à Fortunatiano Siccensi Episcopo collat. 1. cap. 217. itemque à Marcellino iudice collat. 3. cap. 190. cum honoris præfatione nominatus fuit; Quomodo ergo vir talis adeo palam mentiri ausus fuisset? At mentitus fuerit, cur Augustinus apertæ falsitatis eundem reum non peregit? Monastica ergo vitæ institutor in Africa vel ipsorum hæreticorum confessione fuit Augustinus. Hinc rectè magnus Ecclesiasticorum annalium conditor Baronius scribit ad annū 504. *Sed unde huiusmodi monastica institutio fluxit in Africam? Si rectè memoria tenes non ab alio, quam ab ipso S. Augustino, qui eandem ex Romana, & Mediolanensi Ecclesia primitus mutuatus in Africam inexit, atque latissimè propagavit.**

Lucas Holstenius novam prorsus sententiam tenuit de origine Africani Monachatus; etenim in præfatione ad collectionem regularum cap. 2. ait: *E Capraria insula, ubi greges fuisse Monachorum indicat Rutilius Numatinus scribens circiter annum Christi 416. missi ad S. Augustinum Monachi id institutum in Africam intulerunt, quod ibi receptum est, nequicquam Donatistis obstantibus. Vir doctissimus, & antiquarum schedarum diligentissimus perscrutator illius dicti neminem testem laudavit, neque illud à nobis vlllo pacto admitti potest. Scribit S. Augustinus epistolam 81. ad Monachos Caprariæ,*

riæ, & quidam iam Episcopus, nam ibidem inquit: *Nostras sæpè sarcinat, & debilitat caligo, & tumultus secularium actionum, quas etsi nostras non habemus, eorum tamen, qui nos angariant mille passus, & iubemur ire cum ijs alia duo, tantæ nobis ingeruntur, ut vix spirare possimus.* Ioannes Marquez vir doctissimus putavit hæc literas scriptas fuisse ab Augustino Presbytero, & nondum Episcopo ex hac epigraphe: *Domino dilecto, & exoptatissimo fratri, & compresbytero Eudoxio, & qui tecum sunt fratribus, Augustinus, & qui mecum sunt fratres in Domino S.* Sed labitur vir eruditus; nam Augustinus epistolam 105. datam anno 418. ita inscribit: *Sancto fratri, & compresbytero Sixto; item epistolam 86. Casulano Compresbytero; rursus epistolam 122 Compresbytero Victoriano; immò epistolæ 62. hunc titulum ponit: Condiacono Celestino Augustinus.* In laudata autem epistola ad Caprariæ Monachos ait: *Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt à vobis Eustachius, & Andreas bonum Christi odorem de vestra sancta conversatione ad nos attulerunt.* At Augustinus antequam baptizaretur Monachorum nomen ignorabat, Africæ dein restitutus Monachum statim induerat, & paulò post Episcopus fuerat designatus, quo tempore fama tenus Caprarienses Monachos sibi notos fuisse affirmat; duos verò illos Caprarienses Monachos ad se venisse, cum iam Episcopus esset, patet ex illis verbis: *NUNC fratres, qui venerunt à vobis, ut planè appareat, fallum esse, missos ad Sanctum Augustinum è Capraria Monachos cœnobiticum institu-*

rum Africæ primitus intulisse. Quo anno Caprarienses Ascetæ in Africam transfretarint ex Orosio lib. 7. cap. 36. satis intelligitur; Gildone enim contra Honorium in Africa rebellante, Mascezil Tyranni frater ab Imperatore contra eundem dux designatus, antequam in Africam transmitteret, Caprariam insulam addit, unde secum sanctos servos Dei aliquot permotos precibus suis sumpsit. Horum ille potius supplicationibus, quàm numero militum acie superior evadens Tyranno ad laqueum adacto tumultus comprescit Honorio IV. & Eutychiano Conss. quare anno 398. cum Imperatoria classe Monachi Caprarienses in Africam delati, & Augustinensium Monachorum fama permoti ad Hipponensem Episcopum religiosi per Africam instituti conditorem perrexere, qui tunc prima eos vice præsentem vidit, cum fama tenus eorundem antea nomen tantum intellexisset.

His de Augustiniano Monachatu indicatis, quæ pluribus nostri Scriptores prosequuntur, ad Adrumetinos Monachos sermo iterum vertendus est, atque eorundem institutum indagandum. De Augustiniano Hipponensi monasterio eiusdem monachus dein Calamensis Episcopus Palsidius scribit cap. 11. *Proficiente doctrina divina sub, ac cum Sancto Augustino in monasterio Deo servientes Ecclesie Hipponensi clerici ordinari cœperunt. Ac deinde innotescente, & clarescente de die in diem Ecclesie Catholice prædicationis veritate, sanctorumque Dei proposito, continetia, paupertate profunda, ex monasterio, quod per illam memorabilem virum esse,*

et crescere coeperat magno desiderio poscere, atque accipere Episcopos, et clericos pax Ecclesiae, atque unitas coepit primo, et postea consecuta est. Nam ferme decem, quos ipse novi, sanctos, ac venerabiles viros, continentes, et doctissimos Beatus Augustinus diversis Ecclesijs, nonnullis quoque eminentioribus rogatus dedit. Similiterque et ipsi ex illorum sanctorum proposito venientes Domini Ecclesijs propagatis, et monasteria instituerunt, et ceteris Ecclesijs promotos fratres ad Sacerdotium praestiterunt. Habes hic ex uno Augustini monasterio per eiusdem Monachos ad Episcopatum promotos per Africam monachismi propagationem; loqui vero Possidium de monasterio Monachorum, non Clericorum compertum est, scribit enim, in monasterio Deo servientes Hipponensi Ecclesiae ordinari coepisse. Non ergo erat monasterium Hipponensium Clericorum, sed Monachorum, qui postea in Clerum transcribebantur. Eos inter, qui ex eodem coenobio ad sacras cathedras evecti sunt, fuit Euodius Episcopus Vzalensis in provincia Proconsulari, qui in sua vrbe monasterium pariter instituit. Hic Christianis sacris initiatus Mediolani cum Augustino aliquantulum moratus cum eodem in Africam redierat ex lib. 9. confess. cap. 8. ibique sub eiusdem disciplina monachum induerat ex epistola eiusdem inter Augustinianas 258. Dein Vzalen-
sis Episcopus designatus ea in vrbe monasterium se habuisse testatur in fine libri 2. de miraculis D. Stephani in appendice tom. 10. S. Augustini, ubi de Florentio ad D. Stephani aras pro recuperata valetudine solvendi causa voti Vzalam ad-

veniente scribit: Monasteria quoque ingresus venerabili Episcopo, simulque servorum Dei ad se concurrenti choro omnia haec enarravit. Fuisse vero illud monasterium non Clericorum, sed Monachorum patet ex epistola 258. in qua Euodius scribit iuvenem, quo exceptore utebatur, filium fuisse presbyteri Armeni Melomitani, additque, agrotavit sexdecim diebus apud parentes suos. Itaque Armenus presbyter non vivebat in monasterio in domo Episcopi clericus regularis. Rursus mortuo eodem puero ait: Pater ipsius presbyter cum sene Theasio in monasterio esse coeperant consolandi se gratia. Ex his colligitur presbyterum e domo propria, in qua filius obierat, ipseque habitabat, in monasterium se recepisse, unde Euodius Vzala clericos sub regulam non adexit. Ex hoc monasterio Vzalsi Adrumetinum inde plurimum distans derivasse nostris probabile videtur; siquidem cum Adrumetini Monachi Vzalam se conferebant, in Augustiniani instituti coenobio ab Euodio extracto benignè excepti debebant ex epistola 256. Valentini ad Augustinum. Ea enim occasione Florus in Vzalsi monasterio epistolam Augustinianam ad Sixtum exscripsit, atque ad Adrumetinum coenobium misit. Postea vero dissidijs obortis, in varios enim sensus eadem epistola distrahebatur, Valentinus Coenobiar-
cha ad Euodium Vzalsensem rem componendam deferre statuit: Proposui, inquit, ad auferendas impias quaestiones, ut ad Dominum sanctum Patrem Euodium mitteremus, ut ipse nobis de hoc sacrosancto libro propter ignaros aliquid certius rescripisset. Ac cum Va-
len-

lentinus Episcopum Adrumetinum de proximo non consulit? Sederint ne tunc Adrumeti Filocius, qui anno 411. collationi Carthaginensi interfuerat, vel Felix, qui sub Genserico eandem Ecclesiam regebat, teste Victore Vitenſi lib. 1. de persecutione Vandalica, vel alter nescio quis medius inter utrumque, in incerto est. Ex his nostri putant probabiliter inferri, ab Euodij discipulis monasterium illud apud Adrumetum exstructum; nam & Euodium Patrem Valentinus appellabat, & pro ea, qua pollebat auctoritate, monasterij dissidia eundem componere posse sperabat. Quod verò Adrumetini Monachi S. Augustinū uti supremum Monachorum Patrē, à quo vniversus Africæ monachatus natales traxerat, reuererentur, ex sine laudatæ epistolæ Valentini iidem colligunt, ita enim concludit: *Si quid autem famulus tuæ Sanctitatis frater suggererit Florus pro regula monasterij digneris, PATER, petimus libenter accipere, per omnia nos infirmos instruere.* Hæc pro Monachatu Augustiniano Adrumetinorum Syncellitæ congerunt, quæ refero quidem, sed nec probo, nec improbo. Unum hic nobis notandum venit, exemptionem monasteriorū à iurisdictione Episcopi Dicecesani fuisse apud Africanos antiquissimam. Hoc patet ex Synodo Carthaginensi à Bonifacio Primatæ Africæ anno 525. celebrata, in qua Petri Abbatis monasterium in provincia Byzacena non modò à Dicecesani Episcopi, verū etiam à Liberari id temporis Byzacenarū Ecclesiarū Primatis iurisdictione exemptum fuit. Nam Monachi dato libel-

lo supplici Bonifacio: *Poscimus, dixerere, ut nostrum monasterium facias tuæ beatitudinis regimini subiacere.* Tomo 38. Concil. edit. Regiæ pag. 332. Ibidem verò pag. 334. idem Petrus Abbas, ac concellitæ hæc testantur: *De Adrumetino monasterio nullo modo silere possumus, qui prætermisso eiusdem civitatis Episcopo de transmarinis partibus sibi semper Presbyteros ordinaverant, Valentinum, Epiphanium, Victorianum, & Paulum.* Ex quibus luce clariùs constat Adrumetinos non fuisse Canonicos regulares, ut perpetam scripsit Petrus S. Trudone, tunc enim Adrumetino Episcopo in omnibus morem tanquam subditi gefissent, sed fuisse Monaches ex instituto religioso in Africa ab Augustino primum plantato derivatos.

Occasione Monachorum Adrumetinorum ab Augustino in bonam frugem revocatorum, libeat hic extra ordinem alterius Augustiniani Monachi à Pelagianismo ad rectum dogma Augustino auctore conversi historiam inferere, in qua narratione non temporis series, sed facti exemplum me ad eandem hic recitandam movet. Baronius, ac Vsserius ad annum 420. scribunt, Leporium Monachum non modò Pelagianorum errores secutum, verū etiam Nestorij hæresim de Christo Domino prædocuisse ex Casiano lib. 1. de Incarnat. cap. 4. ubi ait: *Leporius tunc Monachus, modò presbyter, qui ex Pelagij institutione, vel potius pravitate descendens apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus ita malè conceptam persuasionem magnificè* con-

condemnavit, ut non minus penè admiranda sit correctio illius, quàm illæsa multorum fides. De eodè scribit Genadius lib. de Script. cap. 59. Leporius adhuc Monachus, postea presbyter præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tamen, & conatu proprio non Dei adiutorio obtinuisse crediderat, Pelagianorum dogma cœperat sequi, sed à Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinū emendatus scripsit emendationis suæ libellum &c. Hic libellus diu latuit, donec antiquarum schedarum excussor Sirmondus illum invenit, editus verò legitur tomo 38. Concil. edit. Regiæ pag. 16. Docuerat Leporius in quadam epistola errorem de Christo Domino, quem postea Nestorius latius propagavit, nempe Deum non fuisse ex Virgine natum, sed purum hominem, qui secluso quolibet Dei adiutorio vitia carnis domuerat. Audiatur Leporius: Non ipsum Deum, inquit, hominem natum, sed perfectum cum Deo natum hominem dicebamus, pertimescentes scilicet, ne divinitati conditionem adsignaremus humanam. Errorem verò, qui postea Pelagianorum proprius fuit, olim tenuisse hisce declarat: Illud etiam minime reticendum censeo, quod in eadem epistola simili devians errore subiunxi, Christum Dominum nostrum sic omnia, quæ erant passionum implese, ut in nullo quasi perfectus homo à divinitatis auxilio invaretur. Volens scilicet, ita in Christo hominem assignare perfectum, quo alienum & ab his passionibus Verbum Patris adfererem, & solum per se hominem egisse hæc omnia possibilitate naturæ mortalis sine aliquo Deitatis adiutorio probare conabar. Ita virtutes etiam in Christo ex solis

naturæ viribus, non verò ex divinæ gratiæ adiutorio derivatas autumabat. Is autem cum in Gallijs falsi dogmatis magister detectus fuisset, nec admonitus pravam opinionem deserere voluisset, Proculo Malsiliense, & Cylinnio Foroiulense adnitentibus è Provincia expulsum in Africā transfretavit, ubi Augustini præsertim argumentis convictus errores deposuit, sanæque doctrinæ aures dedit. Hinc cum pluribus in Gallijs se scandalo fuisse cognosceret, palinodia libellum composuit, quem hac subscriptione firmavit: Ego Leporius libellum meo sensu dictatum, in quo fidem meam Deo volente in finem usque tenebo, medullitus exprimere volens in Ecclesia Carthaginensi relectum subscripsi. Nomina eidem dedere Aurelius Carthaginiensis, Augustinus Hipponensis, Florétius ab Hippone Diarrhytorum, & Secundus Megarmitanus, qui pariter de eadè Leporij conversione ad Provinciæ Episcopos scripsere. Hæc literas exhibet Sirmondus tom. 1. Concil. Galliæ, atque insertæ sunt tom. 4. Concil. edit. Regiæ pag. 667. cum hac epigraphe: Dilectissimis, & Honorabilibus Fratribus, & Consacerdotibus Proculo, & Cylinnio Aurelius Augustinus, Florentius, & Secundinus in Domino salutem. De illius verò errore hæc tradunt: Cum enim præoccupatus esset sicut homo in aliquo delicto, eodemque non parvo, ut de unigenito filio Dei, quod erat in principio Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, cum autem venit plenitudo temporis, Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, non recta quædā saperet, nec vera sentiret, negans hominem factum, ne videlicet substantiæ di;

divine, quæ equalis est Patri, indigna mutatio, vel corruptio sequeretur &c. In quibus tamen literis, cum nullus Leporij error de divina gratia correctus asseratur, palam fit, eundem ante publicatam Pelagianorum hæresim libellum memoratum scripsisse, quod pluribus lib. 2. cap. 3. ostendemus, quo loco Leporij conversionem citra annum 410. retrahemus.

Sed nec convenit inter scriptores, quis fuerit iste Leporius, quoque tempore ab errore correctus recesserit. Flavij Dextri Chronicon anno 406. hæc habet: *Leporius Episcopus Vticensis in Betica prius Monachus è familia S. Augustini mutat perditam suam priorem sententiam admonitus à S. Augustino præceptore suo.* Quid hic dicam? Magni enim fiunt Chronica Dextri, & Maximi ab Augustiniani instituti scriptoribus; ac apud alios inter apocryphorū quilibet reijciuntur; pugnat tamen pro utroque Bivarius Cisterciensis, ac laboriosissimis cōmentarijs utrūque defendere conatur. Illud certū est, Leporium anno 430. Presbyterum fuisse, nam Casianus, qui eo anno libros suos de Incarnatione composuit, scribit lib. 1. cap. 4. *Leporius tunc Monachus, modò presbyter.* Et postea: *Is ergo in se reversus non solum in Africa, ubi tunc erat, atque nunc est &c.* Itaque anno 430. erat Leporius presbyter in Africa. Reponit Bivarius anno 406. errorem suum revocasse, & hoc Dextrum intelligere, qui tamen postea post plures annos Sedem Vticensem obtinuit, quæ interpretatio quàm violēta sit, nemo non videt. Ioannes Marquez Augustinianus vir eruditissimus in

libro de origine Augustinensi cap. 10. §. 4. tradit hunc Leporium esse illum, qui legitur in subscriptione Synodi primæ Toletanæ. Errat: nam laudata Synodus celebrata est Stilicone II. Consule anno 405. Leporius autem nec post quinque lustra inter Episcopos recensebatur. S. Augustinus epist. 110. vel potius Notarij recensentes presbyteros, qui Eradij electioni aderant in Hipponensi Ecclesia, scribunt: *Cum Augustinus Episcopus unā cum Religiano, & Marciano Coepiscopis suis confedisset in Ecclesia Pacis Hipponensium regionum (fortè regionum) presentibus Saturnino, Leporio &c. presbyteris.* Ea electio cōtiguit anno 426. quare ego hunc eundem Leporium puto, qui olim in Gallia Monachos, postea ab errore in Africa revocatus à S. Augustino, quod satis doctus celebratur, ibidē presbyter apud Hipponem consecratus fuit. Hunc verò Leporium presbyterum Hipponensem fuisse alienigenam dilertē tradis Augustinus serm. 50. de diversis.

CAPVT XXIV.

Pelagiani Ioanne Tyranno in Occidente imperante tumultuant. Valentinianus occiso Ioanne legem in Pelagianos promulgat. S. Augustinus libros Retractionum scribens eosdem Hæreticos confutat, & novis Iuliani libris respondet.

IOannes occupato per vim imperio contra Theodosium exercitus ubiq; in Italia conscribebat. Hæretici, ac Pelagiani præsertim optimam sectæ promovendæ occasionē nacti non modò ubique turbas cie-

bant,

Anno
ccccxxv

tiebant, sed Romæ etiam à Celestini Papæ communione palam se suspenderant. In Gallijs etiam nonnulli non è plebe tantum, sed ex Antifritum numero pro hæresi liberius stare, ac loqui occæpere. Nullus tunc Imperatoris metus, nam Tyrannus Theodosiani apparatus fama percussus, quò vniversis gravior fieret, vnicuique pro libidine de religione sentire permittebat. Is auctore Procopio lib. 2. de bello Vandalico vir leni animo, rerum intellectu valens, & virtutem suo pretio æstimare gnarus quinque per annos imperium tenuit. Fallitur, neque enim biennium in regno explevit. Theodosius Cæsare prius designato Valentiniano consobрино puero quinquenni, ac Placidia amita Augusta nuncupata, vtrumque in Italiam remisit additis Ardaburio rebus Persico bello fortiter gestis satis percelebri, Aspareque eiusdem filio cum validissimis copijs; alterum etiam exercitum Candidianus ductavit. Ardaburius cum Salonas advenisset, & Aquileiam adnavigaret, improvisa tempestate suborta prætoriana vi ventorum vi in hostile litus impellens à Ioannis militibus captus, in Tyranni potestatem vivus venit, à quò tamen honorificè exceptus, & amici loco habitus sine custodia Ravennæ apud ipsum degere iussus est. Placidia cum Cæsare filio, Aspareque ægrè Aquileiam pervenere. Vota ea in procella pro incolumitate suscepta postea Ravennæ ab Augusta persoluta sunt Tyranno occiso, gratæque redditæ lapidi insculptæ; inscriptionem dedimus cap. 20. ad annum 421. Auctor est Rubens, qui Ravennatum res in literas di-

gessit, post Placidia adventum vniversam Italiam ad Theodosij partes transisse, vna Ravenna, vbi Ioannes morabatur, excepta. Sed ex Olympiodoro redarguitur apud Photium Cod. LXXX. qui commentarios de bello contra Ioannem Theodosio ipsi inscripsit: Capto Ardaburio eius interim, inquit, filius Aspar vnà cum Placidia in magnâ rerum desperatione, luctuque versabantur, sed Candidianus multis occupatis vrribus, partaque rebus benè gestis nominis claritate luctum dissipavit, animosque reddidit. Hic Candidianus olim nuptiarum inter Placidiam, & Ataulphum Gothorum Regem conciliator fuerat, magnaque in hoc bello victoriæ pars fuit, illius tamen cæteri historici ne meminere quidem. Hic idem est Candidianus, qui postea Comes Domesticorum ab eodem Theodosio ad Ephesinam Synodum cum milite missus, quò citra tumultus eadem perageretur, omnem pro Nestorio lapidem impius movit, belloque partam gloriam præpostero hæretici patrocinio corrupit. Interim Ardaburius clam filium movit, Tyrannum Ravennæ morasnectere, atque Atrium cum ingentibus Hannorum copijs expectari, in Ravennatem agrum ante barbarorum advetum legiones quàm citius raperet, bellum de proximo tyranno ostendaturus. Aspar, qui Aquileiæ substiterat, nil moratus cum expeditissimo equitatu Venetorum fluminibus superatis in Ravennatû fines advolat; adest magnis ausis propitium Numen, etenim cû vrbs stagnis vndique circumflua navibus tantum adiretur, pastore quodam duce vadum nulli hætenus tenta-

cum

tum invenit, atque improvisus incustoditam portam occupat, eodēque impetu in Urbem irrumpens vivum Tyrannum capit, ferroque gravatum ad Placidiam Aquileiæ belli exitum opperientē transmittit. Hanc victoriam die tertia Octobris contigisse Panuinius putat, sed ætate ineunte Ioannem captum, ac paulò post supplicio traditum existimo. Scribit Socrates lib. 7. cap. 24. Theodosio ludos Circenses Constantinopoli edenti Tyranni necem significatam, qui ludis è vestigio intermissis superis gratias relaturus in templum secessit, ac paulò post iter in Italiam Valentinianum Imperatorē designaturus suscepit; at Thessalonice morbo impeditus ulterius non est progressus; Helionem tamē Officiorum Magistrum cum corona in Italiam misit; ipse interim valetudine recuperata Constantinopolim rediit, cum pridie Atticus Antistes sepulchro traditus fuisset, qui decima die Octobris obijerat: Hæc Socrates, ex quibus mense Octobris Ioannem & vivendi, & imperandi finem fecisse, ut Panuinius dixit, falsum esse intelligitur. Addit Socrates. *Haud diu autem postea, nempe vicesima tertia mensis eiusdem iunioris Valentiniani inauguratio publicata est.* Consonat Chronicon Alexandrinū Coss. Theodosio XI. & Valentiniano Cæsare: *His Coss. Valentinianus iunior à Theodosio creatus Augustus mense Hyperberetæo X. Kal. Novembris.* Nempe Constantinopoli die 23. Octobris publicata est Valentiniani Augusti designata inauguratio. Hinc errant, qui ea die Ravenne dictum eundē Imperatorem putant, quos inter est Ricciolius lib. 4.

cap. 12. Chronologiæ, ut vocat, reformatæ, itemque meus Panuinius, qui Idibus Octobris id contigisse scribit; Certum est Valentinianum VIII. Idus Octobris adhuc Aquileiæ Cæsare, nondum Augustum fuisse ex Cod. Theod. lib. 16. L. 47. de *Episcopis &c.* ubi hæc subscriptio legitur: *Dat. VIII. Idus Octobris Aquileiæ D. N. Theodosio Augusto XI. & Valentiniano Cæsare Coss.*

Placidia Augusta, ut ait Sozomenus lib. 9. cap. 16. *magnam gerens curam pro religione, & Ecclesijs* plures leges Aquileiæ condidit Ioanne iam neci tradito. Contra Hæreticos (quos inter Pelagianos fuisse nulli dubium est) Romæ tumultuantes hocce rescriptum nomine Valentiniani publicavit: *Manichæos Hæreticos, Schismaticos, omnemque sectam Catholicis inimicam ab ipso aspectu Urbis Romæ exterminari precipimus, ut nec præsentiae criminis contagione fœdentur. Circa hos autem maximè urgenda commotio est, qui pravis suasionibus à Ven. Papæ se se communionem suspendunt, quorum schismate plebs etiam reliqua vitatur. His conventionem præmissa 20. dierum condonavimus inducias, qui nisi ad communionem redierint unitatem expulsi usque ad ceterum lapidem solitudine, quam elegerunt, macerentur.* *Dat. XVI. Kal. Aug. Aquileiæ Theod. XI. Aug. & Valentiniano Cæsare Coss.* Habetur lib. 16. Cod. Theod. tit. V. Ante octavum etiam diem rescriptum dederat ad Armatium Præfectum Prætorio Galliarum, in quo cap. 3. in Pelagianos Episcopos hanc sententiam scripsit: *Diversos Episcopos nefarium Pelagiani, & Celestiani dogmatis errorem sequentes per Pa-*

tro-

troclum sacrosanctæ legis Antistitem præcipimus conveniri; & nisi intra viginti dies ex conventionis tempore (intra quos deliberandi tribuimus facultatem) errata correxerint, seseque Catholicæ fidei reddiderint, Gallicanis regionibus expelli, atque in eorum sacerdotium fidelius subrogari; quatenus præsentis erroris macula de populorum animis tergeatur, & futuræ bonum disciplinæ iustioris instituat &c. *Data VII. Idus Iulias Aquileiæ eisdem Consulibus.* Hanc legem refert Sirmondus tom. 1. Conciliorum Galliæ; itemque habetur tomo 4. Concil. edit. Regiæ pag. 672.

His sanè legibus Pelagianorum arrogantia compressa est, & Placidia reportatam de Tyranno victoriam longè eisdem illustriorem reddidit; præmium autem pietatis statim subsecutum est, nam per Hellionem Valentinianus adhuc septennis Imperiale diadema, atque Augusti titulum à Theodosio accepit. Henticus Palladius lib. 10. rerū Foro-Julienensium Valentinianū Aquileiæ Augustum declaratum sine teste narrat. Panvinius, ac Sigonius Marcellinum Comitem secuti, Ravennæ id contigisse scribunt. Sed planè credendum est Idacio, & Olympiodoro, qui tunc vivebant. Ille in Chronico hæc habet: *Valentinianus, qui erat Cesar, Romæ Augustus appellatur.* Hic verò in fine libri ultimi apud Photium codice laudato ait: *Cæso dein Ioanne Tyranno Placidia unā cum Cæsare filio Ravennam inijt. Hellion verò Magister, & Patricius Romam se contulit, omnibusque eò confluentibus Valentinianum iam septennem veste induit Imperatoria.* Cum verò Valentinianus die 8. Oc-

tobris ex rescripto ad Bassum lib. 16 codicis Theodosiani superiùs memorato Aquileiæ adhuc moraretur, patet exeunte tantum anno Romæ Augustum fuisse per Hellionem declaratum. Extat rescriptum datum Romæ ab eodem Augusto initio anni sequentis die tertia Januarij Lib. 10. Cod. Theod. L. 1. de conductoribus, & hominibus domus Augustæ ad Senatū Urbis Romæ cum hac subscriptione: *Datum III. Nonas Ianuarias Romæ DD. NN. Theodosio XII. & Valentiniano II. Augustis Coss.* Ex quibus etiam deducimus Placidia matris opera Romæ contra Pelagianos, aliosque Hæreticos Ecclesiasticam rem stabilitam; Haud tamen diutius in Urbe Valentinianus substitit, nam die 6. Martij erat Ravennæ ex rescripto ad eundem Bassum Pr. P. Cod. Theod. lib. 10. L. 2. de conductoribus &c. *Dat. Pridie Non. Martij Ravennæ Theodosio XII. & Valentiniano II. Augg. Coss.*

Dum hæc in Italia gerebantur, Augustinus quasi à Pelagianis feriat, plerisque ab anno 423. usque ad annum 426. elucubravit, hos inter principem locum tenent duo prægrandia volumina de Trinitate, & Civitate Dei, illud in libros quindecim digestum, hocce verò libros duos & viginti complectens. De priori scribit Sanctus Doctor in præfatione ad Aurelium: *De Trinitate; quæ Deus sumus, & verus est libros invenis inchoavi, senex edidi.* Baronius Anno 426. Num. 17. putat libros de civitate Dei perfectos fuisse à S. Doctore anno 429. in qua opinione est etiam noster Coquæus in commentarijs ad lib. 18. eius operis cap. 54. Nam S. Doctor ibidem à

consulatu Manlij Theodori vsque ad illud tempus, quo librum scribebat, annos fermè triginta computat, at ille consulatum gessit anno 399. Quod autem S. Pater lib. 2. Retract. cap. 43. numerat viginti duos libros de Civitate Dei, cum tamen anno 426. duo Retractationum volumina conscripserit. Baronius ait, illum libros 22. nominasse, nò quòd eisdem integro tum temporis edidisset, sed quòd vniverso operi eum librorum numerum destinasset. Verùm oppositum ex Augustino habemus, hæc enim scribit lib. 2. Retract. cap. 41. *Vtrum, vel quomodo Deus, qui spiritus est, etiam per corpus videatur; sed eam postea quæstionem sanè difficillimam in novissimo, idest vicesimo, & secundo libro de civitate Dei satis, quantum arbitror, explicavi.* Explicatur autem cap. 29. quod est totius operis penultimum; vniversum igitur volumen de civitate Dei ante libros Retractationũ terminatum fuit. Quod verò opponunt, non officit; nam triginta illi anni numerandi sunt nò à consulatu Manlij, sed à superioris anni consulibus Honorio Aug. IV. & Fl. Eutychiano anno nostræ Epochæ 398. ibi enim Augustinus confutat illud Gentilium oraculum fabulosum, post annum CCCLXV. à primo Petri miraculo cultũ Christianum desitutum, aitque illum numerum Honorio, & Eutychiano Coss. terminatum Idibus Maij: *Ex quo, addit, vsque adhuc tempus per triginta fermè annos, quis non videat, quantum creverit cultus nominis Christi?* Non dixit absolutè triginta, sed *fermè triginta*, quo loquendi modo aliquot annos ad illum numerum

deficere significavit, nempe vnum, aut alterũ. Cæterum in his libris de Civitate Dei, & peccatum originale, eiusque pœnas, & divinæ gratiæ necessitatem sæpè probat præsertim lib. 13. & 14. qui toti contra Pelagianam hæresim decertant, quam etiam lib. vltimo cap. 22. à fundamentis evertit.

Augustinus Pelagianis vbique terrarum prostratis veluti foris re feliciter gesta domesticis iam veluti postliminio animum intendens diu meditatũ opus exequi constanter decrevit. Vivente adhuc Marcellino anno 413. editos abs se libros censoria auctoritate recognoscere cupiebat, sed & negotiorum subinde ingruentium, ac librorum scribendorum necessitate præpeditus in vltimam senectam postremam illam, ac laboriosam curam distulerat. Ad ipsum tanquam ad oraculũ ex Christiano Orbe epistolæ volitabant, eundem plurimi ex remotissimis provincijs consilij causa conveniebant, neque minus laborum Africani addebant, Hipponenses veluti suo iure cæteris illo frequentius utebantur. Hinc Augustinus, quò suorum voluminum Retractationem commodiùs perageret, neve ad alia distraheretur, de successore nominando seriò deliberavit. Quare pro concione cives Hipponenses adhortatus est, vt Eradium Presbyterũ scientia, ac pietate florentem sibi, quoad viveret, coadiutorem darent, dein mortuò successorem. Quod verò hæc Eradij inauguratio peracta est coram frequētissimo populo VI. Kal. Octobris Theodosio XII. & Valentiniano iterum Coss. eo ferè modo, si pompam excipias, quo Augusti

Anno
426.

gusti Cæsares collegas imperij designabant, gestorum ordinem ex epistola 110. oculis subdo. Hipponensibus igitur in templo Pacis coactis, Augustinus brevi quidem, sed luculenta oratione Eradium collegam sibi dari deprecatus est. Dubium mortalibus ultimum diem, sperari in pueritia adolescentiam, in adolescentia iuventam, in iuventute optari senectam, utrum ista mortali postea contingat, incertum: sperari tamen; nullam reliquam, quam speret ætatem, senectuti relictam. Senem se esse, ac diei supremo proximum. Urbes graves plerumque turbas pati in Præsulibus eligendis; sibi in votis esse, ne quid mali se mortuo Hipponenses subirent. Decrevisse Severi Antistitis Milevitani paulò ante defuncti exemplum sequi, qui ante obitum successorem omnium optimū nominaverat. Hinc se quoque in collegam Eradium ab illis deposcere. Tunc à Populo acclamatum: Deo gratias, Christo laudes, dictum est vices ter. Augustino vita: dictum est tredecies. Te Patrem, Te Episcopum: dictum est octies. Cumque reticeretur, iterum Augustinus: Non est apud, inquit, me de laudibus eius aliquid dicere; favo sapientiæ, & parco verecundiæ; Sufficit, quia nostis eum, & hoc me velle dico, quod vos velle scio, & si ante nescirem, hodie probarem. Hoc ergo volo, hoc à Domino Deo nostro nunc etiam in ætate frigida votis ferventibus posco, hoc ut mecum oretis exhortor, admoneo, rogo, ut omnium in pace Christi collatis, & conflatis mentibus confirmet Deus, quod operatus est in nobis. Qui misit mihi eum, servet eum, servet incolumem, servet sine crimine, ut qui facit gaudium viventis, locum

suppleat morientis &c. A populo acclamatum est: trigesies sexies, Deo gratias, Christo laudes, exaudi Christe. Augustino vita: dictum est tredecies. Te Patrem, Te Episcopum: dictum est octies. Dignus, & iustus est: dictum est vices. Benè meritus, benè dignus, dictum est quinquies. His, aliisque populari acclamationibus finitis, Augustinus, Ego charitati, ait, & benevolentie vestræ apud Dominum Deum nostrum gratias ago, imò de illa Deo gratias. Ergo, Fratres, quidquid est, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur, ubi necessarium habuerit cōsiliū, meum non negabo auxiliū. Absit ut me abstraham, tamen quidquid illud est, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Ipse me autem consulat, si forte non inuenit, qui id facere debeat, aut poscat adiutorem, quem novit Patrem, ut & nobis nihil desit, & ego tandem aliquando, si quantulumcumque spatium mihi huius vitæ donaverit Deus, ipsam meam quantulumcumque vitam non dem segniciei, nec donem inertie, sed in sanctis scripturis, quantum ipse permittit, & largitur, exerceam, hoc & ipsi proderit, & per ipsum etiam vobis. Nemo ergo invideat ocio meo, quia meum ocium magnum habet negocium. Video me de hac re, propter quam vos invitavi, omnia vobiscum egisse, quæ debui. Hoc ad ultimum rogo, ut gestis istis dignemini subscribere, qui potestis; Hic mihi responsione vestra opus est, teneam responsionem vestram, de hac assensione aliquid acclamate. A populo acclamatum est: Fiat, fiat: dictum est vices quinquies. Dignus est, iustum est: dictum est vices octies. Fiat, fiat: dictum est quater decies. Olim dignus, olim meritus: dictum est vices quinquies. Iudicio tuo gratias agimus: dictum est tredecies.

tredecies. Exaudi Christe, Eradium conserva: dictum octies decies. His peractis Augustinus ad sacra facienda descendit Superos precaturus, ut eo die gesta Hipponensibus benè verterent. De memoratis Hipponensis populi acclamationibus in Eradij facta per Augustinum electionem agit in lib. 7. de vet. acclamat. & plausu cap. 3. Franciscus Bernardinus Ferrarius V.C. & de sacra iuxta, ac profana literatura optimè meritus, cuius modò nepos Octavius Ferrarius in hac Academia Patavina Oratoriam Cathedram moderatur, & eiusdem nominis famam æquat, & extendit; tanta enim est viri eruditio, tanta orationis copia, tantus in dicèdo lepor, ut suum iterum Patavinis Livium lacteo eloquentiæ fonte manantem restituat. Hoc tamen Livio Octavius felicior visus, quòd illius invisendi gratia privatos tantum Romam usque semel profectos accepimus; hic verò omnium literariæ Reipublicæ Procerum oculos in sui admirationem trahit, & summorum Principum munificentiam plena manu effusam continenter experitur.

Augustinus novis, iisque assiduus iterum sese laboribus exercuit, ut non ocia invenisse, sed negotia mutasse visus sit, etenim qui hucusque contra hæreticos tot, ac tanta bella gesserat, victricia contra semet veluti arma convertit, ac editos abs se libros censorio stylo notavit. In his nonnulla, quæ Pelagianis favere à minus intelligente fortè putari poterant, commodè explicat; ut ex libro primo cap. 7. 9. 10. 13. 23. aliisque colligitur. Porro edita opera nonaginta tria

in CCXXXII. libros digesta correxit; Duo autem hæc Retractationum volumina anno 426. exeunte inchoasse, & sequenti perfecisse colligunt scriptores ex Eradij electione, quæ ad hoc fuit ab Augustino instituta, ut grande hoc opus exequi posset. Nos altero id argumento probamus. Augustinus anno 418. fuerat Cæsareæ in Mauritania, ibi enim ipsomet teste disputavit publicè cum Emerito eius loci Episcopo Donatista Imperatoribus Honorio XII. & Theodosio VIII. *Coss. XII. Kal. Octobris* ex initio libri de gestis cum Emerito; octennio verò post scripsit libros Retractationum; nam cum corrigendum suscepisset opus de doctrina Christiana inscriptum, imperfectum illud agnovit: *Libros, inquit, de doctrina Christiana, cum imperfectos comperissem, perficere malui, quam eis sic relictis ad alia retractanda transire.* lib. 2. Retract. cap. 4. Tertium igitur librum perfecit, *Addidi etiam, inquit, novissimum librum, & quatuor libris opus illud implevi.* Ac in libro isto quarto inter librorum retractationem elucubrato cap. 24. tradit se ab octennio apud Cæsaream Mauritanie dissuasisse populo pugnam civilem, quam lapidibus peragebat: *Et ecce iam ferme octo, vel amplius anni sunt, inquit, propitio Christo, ex quo illic nihil tale tentatum est.* Igitur hæc scribebat anno 426. cum ante octo annos Cæsareenses à tam immani spectaculo luculenta oratione dimovisset. Hos Retractationū libros completos fuisse anno 427. inde pater, quòd multū operæ ab occupatissimo aliàs viro ea correctio exigebat, cū præsertim

libri quidam addendi essent, alij ad umbelicum deducendi. P. Torellus tom. 1. sæcul. August. anno 426. num. 39. hoc ipsum affirmat, eod quod Augustinus literis Prosperi interpellatus librum scripsit de prædestinatione Sanctorum, unde Retractationum libros anno demum 427. terminavit. Sed falso nititur fundamento, nam liber de prædestinatione Sanctorum est scriptus post duos libros Retractationum; Doctorem ipsum Auctorem libro eodē de prædest. SS. cap. 3. Denique, inquit, cum mea cuncta opuscula retractarem, eamque retractationem stylo præsequeretur, cuius operis iam duos absolveram libros, antequam scripta vestra prolixiora sumpsissem. Jansenius etiā libros retractationis inter ultima morientis Augustini scripta reponit, cum tamen S. Doctor triennio superstes fuerit, decemque alios insuper libros ediderit, ut dicemus. Possidius in libro de vita Augustini cap. 28. de hac voluminum recognitione ita scribit: *Ante proximum verò diem infirmitatis obitus sui à se dictatos, & editos recensuit libros, Et postea: Unde etiam duo conscripsit volumina, quorum est titulus de recensione librorum.* Hæc autem quo tempore accipienda sint, statim his significat; *Verum brevi consequenti tempore divina voluntate, & potestate prævenit, ut manus ingens diversis telis armata, & bellis exercitata immanium hostium Vandalorum, & Alanorum commixtam secum habentes Gothorum gentem, aliarumque diversarum gentium personas ex Hispania partibus transmarinis navibus Africa influxisset, & irruiisset.* At hæc Vandalorum irruptio in Africa non accidit anno 427. quæ cum

ex Possidio consecuta sit scriptiōnem duorum librorum Retractationum, patet istos anno 427. ex eodem Possidio completos, quod vidit etiam Baronius ad Annum 426. pag. 496.

Augustinus exaratis duobus Retractationum libris, sacras conciones (homilias Græci vocant) epistolas, & alia, quæ secundo, octavo, nono, & decimo tomo continentur, retractanda suscepit, cum inopinatò in nova prælia à Juliano provocari sensisset. Alipius iam tertio Romam navigarat, ubi cum negotijs expediendis incumberet, cognovit Julianum alterum librum Augustini de nuptijs, & concupiscentia quatuor ab hinc ferè annis abs se ad Valerium Comitem delatum octo advesarijs libris impugnasse; quare illorum quinque priores celerrimè transcriptos opportunam occasionem præterire nolens citò citius ad Augustinū transmissit, promittens alios tres quàm primū transcriptos se misuram, & multum instans, ne responsionem differret. Augustinus scribit de his Juliani libris ad Quodvuldeum, cuius epistola præponitur libro de Hæresibus, ex qua colligimus, quæ hac de re nobis describentur. Annus erat 427. & Alipius Romæ aderat, qui cum ad Bonifacium Pontificem libros quatuor Augustini tulerit, tertio Italicam peregrinationem absque cubio suscepit; cum etiam Alipio Roma Juliani libros transmittente Augustinus dicat, se iam duos Retractationum libros absolvisse, quos editos diximus anno 427. Alipius quadriennio ferè Romæ commoratus fuisset, nam Bonifacius anno 423. VIII. Kal. Novemb. obiit.

obierat; quod cum Ecclesiasticæ eorum temporum discipline repugnet, tertio Alipius Romam venisse dicendus est. Itaque hosce quinque Juliani libros Sanctus Doctor accepit, quando iam retractatis CCXXXII. libris, reliqua opera, quæ quatuor laudatis prægrandibus voluminibus continentur, iam iam censuræ admodurus erat; Et quidem epistolarum volumen relegerat, at nondum quidpiam inde corrigendo dictarat: hæc sunt eius verba in epistola ad Quodvultdeum: *Restabant epistolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant, & plurimas epistolarum legeram, sed adhuc nihil inde dictaveram, cum me etiam isti Iuliani libri occupare cœperunt, quorum nunc quarto respondere cœpi.* Ex quibus Jansenius corrigendus venit, qui putat libros de prædestinatione SS. & de dono perseverantiæ scriptos esse ante libros posteriores contra Julianum. Nam cum Julianni libros accepit, testatur Augustinus, terminatis duobus libris Retractationum, se quidē epistolas legisse, sed nihil inde expūgendum dictasse; at verò cum cap. 3. de prædest. SS. dixerit, se iam absolvisse duos libros Retractationum, capite tamen 21. de dono persever. ait, *propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi &c.* Ex quibus constat Augustinum, cum scribebat ad Prosperum, iam inchoasse alios libros Retractationum, qui imperfecti postea remanserunt, neque editi sunt; cum tamen acceptis Juliani libris ab Alipio nihil reliquorum operum se retractasse affirmaverit.

Augustinus reliquorum voluminum emendationem altius animo

infixam tenebat, quàm ut vlla ab incepto opere instantia revocari posset; Verùm Alipio etiam atque etiam responsionem per literas urgente manum tabulæ admovit: *Cuius, nempe Alipij ait, instantia coactus sum, remissius semper agere, quod agebam, ut operi utrique non deessem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab alijs occupationibus hinc, atque hinc venire non desistentium parceretur.* In epist. ad Quodvultdeum. Itaque sanctissimus senex à devicto iam toties hoste provocatus somno horas negabat, quò eundem datis responsionibus confutaret. Hoc postremū contra Julianum opus eadem prorsus methodo exaravit, qua & Faustum Manichæum, & Petilianū Donatistam olim reiecerat; nam quasi alternis sermonibus in præsentia disfereret, verba Juliani sub eius nomine posuit, reddita sub suomet etiam nomine responsione, tanquā ea fuissent inter disputandum à notarijs excepta. Itaque pertinaci labore die, noctuque operi incumbens iam quarto Juliani libro respondere cœperat, cum ad alia distrahitur. Quodvultdeus Diaconus Carthaginensis omnium heresum catalogum ab Augustino per literas instanter petijt; ille operis laborem causari, in quo olim Epiphanius magni apud Cyprios nominis Antistes, & apud Latinos Philastrius Brixienfis desudabant: transmissurum se Epiphanij codicem græcum, quem ipsemet Quodvultdeus Carthagine per interpretes Latio donaret. Non acquievit Quodvultdeus, sed ab Augustino discere se ea cuncta velle respondit: Epiphanium relatis heresibus singulis singulas Ecclesiæ con-

contrarias definitiones fortè non subdidisse: prolixius esse Epiphaniij opus, brevem se indiculi in modum libellum petere; nescire se Græcas liceras, interpretes vero plerumque difficiles evadere, vel obscuros. Augustinus amicissimi juvenis instantia motus, refutato quarto Juliani libro, volumen de hæresibus unà cum retractationum altero conscribere aggressus est. Porro in fine prioris operis cap. 88. Pelagianam hæresim ponit, illud tamen imperfectum ad Diaconū misit, non enim hæresim recitationi Ecclesiæ definitiones subtexuit; quare librum

conclufit: *Ad id, quod restat implendum, quod tam magnum esse cernitis, me orationibus adiuvetis.* Cæterum mortuo S. Doctore Primasius Episcopus Africanus Augustinianæ doctrinæ studiosissimus, ut ex eiusdem in epistolas Pauli commentarijs liquet, idem opus complevit, teste S. Isidoro de Eccles. Script. cap. 9. ubi affirmat, Primasium in tribus libris de hæresibus ad Fortunatum Episcopum explicuisse, *quod olim beatissimus Augustinus in libro hæreseon imperfectum morte interveniente reliquerat.*

Finis Libri Primi.

HISTORIÆ PELAGIANÆ

Liber Secundus.

CAPVT I,

Cassianus apud Massiliam Semipelagianismi Auctor. De Cassiani patria Holstensi sententia laudata. Plura Guesnay de Cassiano dicta confutantur.

Vt vique de gestis, ac scriptis S. Augustini contra Pelagianos dictum est, modò transimus ad eos, qui eiurato

Pelagio non nihil tamen eiusdem errorum retinere, hos Scholastici recentiores dixere Semipelagianos, quorum cum Princeps fuerit Ioannes Cassianus vir literis, ac morum integritate illustris, de eiusdem origine, atque in Galliam adventu non nulla præmittenda esse duximus; is enim non modò Massilienses, apud quos monasterium condiderat, Augustino hostes fecit, verùm etiam vicinos Lerinæ Monachos quoad illam de gratuita prædestinatione ad fidem sententiam in partes contra Doctorem Hipponensem traxit, vnde gravissimi per vniversam Galliam tumultus excitati sunt, non nullis S. Augustini dicta acerrimè defensantibus, alijs longè

Card. de Noris Hist. Pelag.

pluribus eadem pertinaciter impugnantibus, quæ omnia in præsentì volumine nobis describentur,

Prodiit anno 1652, Lugduni excusus liber satis ipsæ molis inscriptus S. Ioannes Cassianus illustratus auctore Ioanne Baptista Guesnay, qui Xenophontis Cyropædiam imitatus Cassianum non qualis reapse fuit, sed qualem ipse eundem esse voluerit, nobis exhibuit. Initio libri Scythicam Cherronesum fusiùs describit, ibique cap. 1. apud Theodosiam urbem, quam Scyticarum omnium principem facit avitam Cassianorum gentem in honoribus amplissimis, fortunisque maximis constitutam figit. Ex hac, inquit, ortus magni ingenij adolescens Athenas scientiarum discendum causa missus nobilem ibidem adolescentulam adamavit, nuptijsque celebratis ex eadem paulò post Cassianum suscepit Athenis natum patre Scytha, matre indigena. Hoc pacto facili negotio Guesnais Gennadium, qui Cassianum natione Schytam dixit, cuidam Chronico Massiliensi Monasterij S. Victoris, in quo Cassianus apud Athenas natus dicitur, conciliavit. Addit cap. 3. Cassianum adhuc quadrimum in Palestina à genitoribus deductum fuisse,

A

arque

arque celeberrimi Monasterij Patri-
bustraditum, quo simul & pietatis,
ac literarum rudimenta perdisceret.
Addit cap. 6. septennem Athenas re-
vocatam in nobilissima Orbis Aca-
demia gravioribus disciplinis ani-
mum addixisse, ibique cum Germa-
no itidem ex Scythia oriundo ar-
ctissimam amicitiam coluisse, cum
quo demum, ut scribit cap. 8. in
Palæstinam reversus Monachum in-
duit. Quæ omnia sine ullo teste post
annos mille ducentos, & quod ex-
currit, animosè ille Scriptor asseruit
quasi Calsiani ephemeridem legisset.
At Lucas Holstenius eximie erudi-
tionis vir cap. 3. præfationis ad Re-
gulas Monachorum in Galijs apud
Provinciam Cassianum ortum arbi-
tratur, idque non modo ex stylo
Gallicanis illius ætatis scriptoribus
familiari, verum etiam ex eiusdem
asceticis commentarijs deduci existi-
mat; nam collat. 24. cap. 1. scribit:
*Quia ad repetendam Provinciam nostram
atque ad revisendos parentes quotidianis
acris æstibus urgebamus. Quibus ver-
bis provinciam Provinciæ palam à
Cassiano designatam putat. Præterea
hæc de sua patria Calsianus subiicit:
Ipsum locorum situs, in quibus erat à
maioribus nostris avita possessio, ipsa-
rumque amœnitas iocunda regionum ante
oculos pingebatur, quam grata, & con-
gruæ solitudinis spatijs tenderentur, ita
ut non solum delectare Monachum possent
secreta sylvarum, sed etiam magna victus
præbere compendia. Quæ Scythicorum
desertorum squalori, ac Caucaieis
rigoribus minimè convenire posse
laudatus scriptor observat.*

Video hanc Holsteni de Patria
Calsiani sententiam viris doctis pro-
bari, quos inter ob eximiam eruditio-

nem meritò nominandus venit Illu-
strissimus D. Ioannes Gualterius Stu-
sius à secretis Brevium S. D. N. Cle-
mentis X. Et ut verum fatear neque
violenter ex eodem Calsiano hoc ip-
sum colligi videtur. Cum Germanus,
ac Calsianus Abrahamo Ægyptio
Monacho desiderium teperendæ pa-
triæ, quo æstuabant, aperuissent, tale
respondum tulere: *Vos, qui summo animi,
& corporis nisu in hac regione diutaxat
quasi naturam patriæ vestræ in multis
impugnare conamini, diligenter expen-
dite; utrum in illis torpidis, ut fama est,
regionibus, & velut frigore nimie infide-
litate obstrictis banc, ut ita dixerim, nu-
ditatem sustentare possitis.* Collat. 24.
cap. 8. At idem Calsianus colla. 11.
in præfatione scribit, Eucherium
Lugdunensem postea Episcopum in
Ægyptum pergere voluisse, ut hanc
quasi frigoris Gallicani rigore torpentem
Provinciam dereliquens ad illas, quas
Sol iustitiæ proximus respicit terras,
maturis virtutum frugibus redundan-
tes velut turtur castissimus transvola-
ret. Ita utrobique Provincia, in
qua ortus Calsianus fuit, frigore tor-
pida describitur. Præterea Calsianus
ac Germanus Anachoreticam vitam
instituere se velle dicebant nullo vi-
sitantium subinde Monachorum ad-
ventu turbatam, cui tranquillitati
minùs aptas esse dicebant Ægyp-
ti eremos, quòd, aiebant, inter-
dum à fratribus frequentati ingi secre-
to, ac diuturno silentio secundum desi-
derium nostrum nequaquam possumus in-
herere, &c. Quod sine dubio nullatenus
in nostra Provincia credimus eventuram,
in qua aut nullum, aut certe rarissimum
professionis huius virum invenire possibile
est. Idem verò in præf. collat. 18. Ana-
choreticam vitam incognitam ferè in hac
regio-

regione, nempe Gallicana, pronuntiavit, ubi laudans Minervium, Leontium, ac Theodorum, quæ collationes illas nuncupat, ait: *Anachoreticam suture sublimitatem vestris institutionibus provocastis.* Quare, cum Calsianus juvenis in Ægypto degebat, incognita ferè Galijs erat anochoreseos disciplina.

Guesnaius è Cherroneso Scythiæ oriundum Calsianum exhibet, patre quidem, uti diximus, Theodosiæ cive nobilissimo, à quo Athenis ipse postea genitus fuit, matre Atheniensi. Sed Calsianus se non fuisse Atheniensem diserte ostendit lib. 1. de instit. cap. 6. ubi describens Monachos Ægyptios ait: *Gestant etiam resticulas duplices lanea plexas sub tegmine, quas Græci Anabolas, nos vero succinctoria, seu redimicula, vel proprie rebracchia-toria possumus appellare.* Nunquam homo Atticus se à Græcis distinxisset. Vnde verò Guesnaio Theodosia in mentem venerit, nescio. Non est hic animus singula quæq; refellere, quæ de Calsiano idem scriptor literis mandavit, inanem enim prorsus operam ponerem, atque Lectorum patientia plus iusto abuterer; non nulla tamen hic subiiciam, ut univèrsa illius operis facies cognoscatur. Narrat capite 7. Calsianum cum Germano arctissimam familiaritatem in Academia Atheniensi inter ipsa literarum commercia inivisse, cum tamen Calsianus hæc scribat collat. 1. initio. *Cum quo, nempe Germano, mihi ab ipso tyrocinio, ac rudimentis militiæ spiritualis ita individuum deinceps contubernium tam in cœnobio, quam in eremo fuit, ut cuncti ad significandam sodalitatæ, ac propositi nostri paritatem pronunciarent, unam men-*

tem, atque animam duobus inesse corporibus, quæ repetit cap. 1. collat. 16. Non ergò in Academia Atheniensi, sed in Bethlehemetico cœnobio arcta illorum amicitia initium auspicata est. Scribit in fine cap. 7. Calsianum ad religiosæ vitæ studium ardentius capeffendum à sodali suo Germano excitatum: *Quo liberius, inquit, omnem curam, atque operam in cognitione altiorum rerum consumeret, Germani tamen auctoritas, & exemplum inflexit, ad altiora Christianæ disciplinæ fundamenta iacienda.* At sui statim oblitus in eadem pagina 19. initio cap. 8. ait: *Et quidem Germanus, quod docile ingenium nactus esset, & obseques, nec ad parendum pervicax, ita paulatim mente sensibusque immutatus est, ut Calsian verbis in cognitionem veritatis mundanæ rerumque caducarum adductus nobis illico exarserit desiderijs.* Ita contraria subito pronunciavit. Rectè inquit Seneca initio libri 1. de clementia: *ficta citò in naturam suam recidunt.* Varias ibidem Calsiani navigationes, ac peregrinationes narrat, antequam eundem Malsilliam deducat. Si navigatio describitur, modò flantibus Etesijs, tranquillo pelago, plenis velis Calsianus vehitur cap. 2. pag. 10. cap. 43. pag. 140. modò eundem adversus fluctibus agitaturn, proximumque naufragijs facit cap. 5. pag. 12. cap. 19. pag. 52. cap. 24. pag. 75. cap. 30. pag. 85. mare, quando libet, quando lubet, pacans, agitans ac si in vtre, uti olim Ulysses, ventos includeret. Exactè etiam institutæ à Calsiano navigationis tempora novit; unde cap. 41. *Sub exitum anni;* at cap. 30. *inclinante hyeme navigasse eundem tradit.* Si vero terrestri

itinere Cassiano per Palestinam per-
gendum est, compendiaris qual-
dam vias describit sacra loca visitan-
tibus hucusque incognitas; nam cap.
18. pag. 51. narrat, Cassianum saluta-
tionum officijs perfunctum è Be-
thlemerico oppido profectum *loppem*
versus stadijs vix quatuor, aut quinque
supra octo distantem. Ita auctore Guel-
naio Bethlehem nec plenis duobus
millarijs loppe distat, cum tamen
sciamus, à loppe Rammam esse M.
P. X. à Ramma Hierusalem M. P.
XXXX. Bethlehem vero M. P. VI.
Hierosolymis distare scribit S. Hiero-
nymus. Consulenda sunt itineraria
Hierosolymitana, ac Geographorum
tabulæ. Itinerarium Equitis Ioannis
Zuallardi omnium Italogum manibus
territur.

Anno 398. Ioanne Chrysostomo
ad Constantinopolitanam sedem eve-
cto, Cassianus, ac Germanus eius-
dem Clero adscripti sunt, Germanus
Presbiter, Cassianus Diaconus desig-
natus fuit. Guesnaius, ut ubique ve-
ris falsa misceat, dicit Theophilum
Alexandrinum Chrysostomi electio-
ni se se opposuisse *ex iure pretenso à*
Patriarchis Alexandrinis in electione
Episcopi eius civitatis. cap. 32. pagina
94. Næ Theophilus vir doctissimus
canonem sextum Nicænum ignora-
bat, qui Alexandrinæ diœcesis limi-
tes præfixit? Sedes C. P. suberat Pri-
mati Autocephalo Heracleensi in
Thracia; & quidem cum inter con-
finia diœcesis Constantinopolitanæ
interponatur ampla diœcesis Asiatica
Autocephalo Ephesino subiecta, ac
plures Patriarchæ Antiocheni pro-
vinciæ, unde aliquod ius supra se-
dem C. P. Alexandrinus Antistes
somniaare potuisset ignoro. Porro Cas-

sianus palam fatetur se fuisse inter
Chrysostomi Clericos lib. 7. de In-
carnat. cap. ult. & Gennadius cap.
61. de scrip. illust. ait: *Cassianus na-*
tione Scythæ Constantinopoli à Ioan. mag-
no Episcopo Diaconus ordinatus, &c.
Verum Chrysostomo postea Eudo-
xiæ Augustæ furore in exilium acto,
Germanus, ac Cassianus pro suo An-
tiste Romam ad S. Innocentium Pa-
pam nomine Cleri C. P. Legati ve-
nerunt; scribit enim Innocentius hæc
ipsa in literis ad eundem Clerum: *Ex*
literis charitatis vestræ, quas per Germa-
num Præsbytrum, & Cassianum Dia-
conum misistis, tragœdiam malorum
quam ob oculos posuistis, anxia, sollici-
tudine cognovi. Guesnaius hac Cassiani
legatione recitata hæc addit cap. 35.
pag. 106. *Designatus fuerat è Romanis*
inter collocutores Leo Innocentij Archi-
diaconus vir egregiæ sanctimonie, atque
doctrinæ, qui deinde Sixto succedens or-
dinatus est Romanus Pontifex, quan-
tique referret hoc etiam committone par-
tem, ac studia Chrysostomi stabili Cas-
sianus intelligens, privatis quoque officijs
hunc demereri ac rei controversæ rationes
edocere annisus est. Hæc ille: Nolo
interrogare unde nam Leonem in-
ter colloquutores designatum acce-
perit, video enim cuncta ex libito
sine teste ab eodem scribi; Cer-
tè tunc Leo non erat Innocentij Ar-
chidiaconus, uti neque etiam fuit
tempore Zosimi, qui Innocentio
succesit; etenim anno 418. seden-
te Zosimo erat Eulalius Romanæ Ec-
clesiæ Archidiaconus, qui contra Bo-
nifacium schisma conflagavit; nam in
libello supplicij Cleri Romani ad Ho-
norium Imperatorem apud Baro-
nium Anno 419. pag. 432. appella-
tur *Archidiaconus Eulalius*; id temporis
erat

erat Leo Romanę Ecclesię Archidiaconus, quando mortuo Sixto Pontifice eiusdem successor plenis suffragijs electus fuit, quod contigit anno 446. quare ultra annos triginta durasset Leonis Archidiaconatus. Cæterum omnium bonorum vota irrita cecidere, mortuo in exilio Chrysostomo anno 407. die 14. Septembris; quare Cassianus Byzantio discedens in Galliam se contulit, atque apud Malsiliam sedem fixit.

Rursus hic nobis Guesnaius confutandus est: scribit Cassianum post Chrysostomi mortem Romam venisse, ibique à S. Innocentio Presbyterum ordinatum, statim Pelagij tunc Romę degentis hæresim acerrimè confutasse, quæ fusiùs prosequitur cap. 39. Idem cap. 40. Urbis direptionem recitat, additque Cassianum exeunte anno 410. ex Italia profectum ad Lerinenses Monachos, dein ad Leontium se contulisse, quod cap. 42 enarrat, illum denique in Malsilię portum appellit cap. 44. Quæ omnia procul à vero abeunt: Nam Pelagius licet Romę non nulla contra divinam gratiam garrirer, nondum tamen uti hæreseos assertor cognitus fuerat, imò ibidem adeo celebris habebatur, ut illius nomen vel apud Africanos eximie commendaretur, ipso etiam teste Augustino cap. 22. de gestis Pelagij; seu rectius Palestinis: *Prius absentis*, inquit, & *Romę constitui Pelagij nomen cum magna eius laude cognovi*. Sed cum Cassianus ex Italia in Galliam contendit profectò non potuit officij gratia visitare Lerinenses, aut Leontium; nam cum Cassianus primùm Malsiliam apulit, nondum Lerina Monachis habitabatur, & Foroiulensem sedem

tenebat S. Cylinnius Leontij decessor, ut ex ipsomet Cassiano, & literis S. Augustini ad Cylinnium ostendam cap. 3. Guesnaius cap. 34. Scriptorem nescio quid falsi de Cassiano narrantem vocat *inconsultum, temerarium, ac frigidum fideiorem*, additque: *Compingentes Cassiani vitam una cum alijs mendacijs istud ipsum præterisse noluerunt*: Quæ verba suo auctori an potiore iure reddenda sint, alij iudicent. Hoc sanè constat, posse nos Guesnay exemplum imitatos quoruncumque hominum, quorum nudum tantùm nomen ad posteros transit, gesta literis consignare, si nullo teste laudato ex proprio cerebro dicta, ac facta quælibet confingere liceat, quod non est Heroum virtutes laudare, sed fabulas vendere, ac præclarissimorum virorum gesta ex mendacijs compacta posteritati irridenda obtrudere.

Interim Cassianus constructo apud Malsiliam cœnobio in ore famę esse cœperat, quare Castor Aptensium Antistes egit per literas cum Cassiano, ut commentaria de institutis Monachorum Ægypti sibi transmitteret. Morem gessit Cassianus, ac duodecim de eo argumento libros exaravit, in quibus postremam Pelagianę sententię moderationem secutus posse nos dixit bona opera humanis quidem viribus inchoare, ac non sine div. gra. eadem perficere: scribit enim lib. 12. cap. 14. *Nec hoc dico, ut humanos conatus evacuans ab industria, & laboris intentione quemquam revocare contendam. Sed plane constantissimè non mea, sed seniorum sententiâ definitio, perfectionem quidem sine his omnino capi non posse, his autem solis sine gratia Dei posse eam à nemine consummari: ut enim dicimus conatus humanos apræhendere*

eam per se ipsos sine adiutorio Dei non posse, ita pronunciamus laborantibus tamen, ac desudantibus misericordiam Dei, gratiamque conferri, & ut verbis Apostoli loquar, volentibus, & currentibus impartiri. Ne tamen putaretur sentire Gratiam Dei secundum merita dari, quæ erat Pelagianorum sententia, subiungit. Dicimus enim secundum Salvatoris sententiam dari quidem petentibus, & aperiri pulsantibus, & à quærentibus inveniri, sed petitionem, & inquisitionem, & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id, quod petimus, dederit, vel aperuerit, quod pulsamus, vel illud, quod quærimus fecerit inveniri; Præsto est namque occasione sibi tantummodo à nobis bonæ voluntatis oblata ad hæc omnia conferenda. Ceterum Cassianum non bono fuisse in Augustinum animo inde colligitur, quod tacite eius operosus de divina gratia disputationes videtur sugillare, dum ad eandem contra Pelagianos probandam potiores esse scribit magistros ac duces Ægyptios Monachos, qui ad eandem nos multis virtutum exemplis conducere possunt, quam illos, qui eam demonstrare conati sunt verborum iactantia cap. 13. vaniloqua disputatione, aut syllogismis dialecticis, vel Tulliana facundia. cap. 15. quæ Augustinum certe notant, qui unus divinam gratiam tot libris, ac disputationibus contra hæreticos stabilivit. Quo anno hosce libros ad Castorem Cassianus perscripserit, mihi non liquet. Sausseius in Suplemento Martyrologij Gallicani ad diem 21. Septemb. tradit Castorem monasterio ædificato regulam à Calsiano impetrasse, cumque diu eo in cœnobio Abbatem egisset, Aptensium, Episcopum in demortui Quintini locum sub-

rogatum, graveisque cum Arcadij Imperatoris Ministro in Gallijs lites habuisse. Sed profecto hæc falsa sunt; Nam, ut nihil de Ministro Arcadij dicam, Galliæ enim diviso inter fratres imperio ad Honorium pertinebant, Castor iam Episcopus à Calsiano regulam postulavit, ut ex præfatione Calsiani habetur, in qua Castorem Beatissimum Papam vocat, & postea: In provincia siquidem tua cœnobiis ex parte Orientalium, maximeque Ægyptiorum volens instituta fundare, &c. me quoque elinguem, & pauperem sermone, atque scientia, ut aliquid ad explementum tui desiderij de inopia sensus mei conferam poscis. Sanè Arcadius obiit anno 408 quo tempore nondum lites de gratia emerferant, Calsianus vero, ut patet ex lib. 12. à cap. 14. post exortas de eadem gratia disputationes volumen illud emisit. Verum ante damnatam hæresim Pelagij anno 417. ab Innocentio, vel anno sequenti à Zossimo illum scripsisse puto; Nam Pelagij sententiam, qua gratiam non nisi legem esse contendebat, cap. 18. refert, illamque absque vlla reprehensione dimittit, Ægyptios Monachos divinæ providentiæ gratias egisse tradit, quod adiuvat nos, & illuminat, ut ipsam adiutorium nostrum, quod non aliud quidam interpretari volunt, quam legem, intelligere, & agnoscere valeamus. In quibus graviter à Calsiano peccatum est, tum quod divinam gratiam ex Pelagij sensu explicatam citra reprehensionem proposuit, tum quod Augustini veram interpretationem tacitus præterivit, data inde forte Monachis Aptensibus errandi occasione; ex quibus ante Pelagianorum damnationem libros duodecim de in-

de institutis Monachorum illum Authorem scripsisse suspicor, nam postea ex libris contra Nestorium Pelagianorum hostem Calsianum agnovimus. Cum vero lib. 2. cap. 9. collationes Patrum vita superflite se literis mandatorum Castori promississet, crebris eiusdem Episcopi precibus interpellatus manum operi admo-
vet, quod dum prosequitur, Castor diem obiit; at ubi decem collationes compilavit, easdem Leontio Episcopo, atque Helladio Monacho dicatas vulgavit; Hinc maius in dies apud Gallos Calsiani nomen evadebat. Castor quidem adhuc vivebat anno 419. nam nominatur in epist. Bonifacii Papæ ad Episcopos Galliæ data Idibus Iunii Monaxio V.C.Cof.

Erant tunc in ore famæ ob vitæ sanctitatem, ac monasticæ disciplinæ rigorem Lerinenses; est autem Lerina insula Provinciæ adiacens adversus Antipolim. Hi quidem Calsiani volumina avidè perlegebant, adeoque eisdem delectabantur, ut novas à Calsiano collationes efflagitarint. S. Honoratus Lerinensis cœnobij conditor, & rector erat, celebres aderant Monachi Eucherius, Maximus, Hilarius, Faustus, Lupus, alijque, qui postea summa cum laude Gallicanas Ecclesias gubernarunt. Eucherius in proxima Leronis insula Anachoretam agebat, Lerinam tamen initio incoluerat, unde suam eandem insulam solebat appellare. Hic septem alias collationes iteratis literis à Calsiano extorsit, teste eodem in præfatione ante collationem 18. *Post conspectum, inquit, atque colloquium trium illorum senum, quorum collationes, sancto fratre nostro Eucherio compellente vicun-*

que digessimus. In his collationibus liberiùs de gratia, & libero arbitrio sensit, quam in illis prioribus decem, nam licet collatione tertià à cap. 11. usque ad 22. de divinæ gratiæ necessitate disseruit, non adeò tamèn confidentèr loquutus est, uti in collatione 13. ad Lerinenses; etenim collat. 3. cap. 15. ait: *Hic quoque, & initium conversionis, ac fidei nostræ, & passionum tolerantiam donari nobis à Domino declaravit. Quod intelligens David quoque similiter orat sibi hoc ipsum Domine miseratione concedi dicens, confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, ostendens non sufficere sibi salutis principia, dono Dei, gratiaque collata, nisi fuerint eadem miseratione ipsius, & quotidiana opitulatione perfecta.* Postea: *Hæc autem dicimus, non ut studium nostrum, vel laborem, atque industriam quasi inaniter, & superfluo impendenda vacuemus, sed ut noverimus, nos sine auxilio Dei nec aduti posse, nec efficaces nostros esse conatus, ad capeffendum tam immane præmium puritatis, nisi nobis adiutorio Domini, ac misericordia fuerit contributum.* Verum licet de initio fidei ita sentiret; capite tamen 16. aperte initialem fidem quandoque viribus liberi arbitrij attribuit his verbis: *In tantum itaque senserunt Evangelici, & Apostolici viri universa quæ bona sunt, auxilio Domini consumari, ut ne ipsam quidem fidem suam confisi sint illam se posse suis viribus, vel arbitrij libertate servare, ut hanc vel adjuvari in se, vel donari sibi à Domino postularent: ita diffunctim loquitur, quasi non semper fides à Deo donetur, sed quandoquæ nobis per nos exorta à Deo confortanda sit.* Rursus c. 19. ait: *Quod divine sit gratiæ, præstare nobis proventus secundos, atque victoriam, nostrum verò esse,*

Psal. 67.

*ut concessa Dei beneficia vel intentius, vel
segius exequamur: Quibus maiorem
operis perfectionem in liberi arbi-
trij sub priori gratia conatum re-
fundit; sed postea peius loquitur, nam
illud multi Theologorum tuentur:
Quam rationem, ait, etiam illorum cæ-
corum curatione satis evidenter videmus
expressam; Quod enim transijt ante eos
Math. 9. Iesus, divinæ providentiæ, & dignationis
est gratia; Quod vociferantur, & dicunt
miserere nostri Domine filij David,
fidei ipsorum, & credulitatis est opus.*

Hæc quidem Calsianus scripserat,
Helladio nondum Episcopo, postea
verò in collatione 13. animosior fa-
ctus non iam titubanter, sed aperte,
atque audacter liberi arbitrij vires
plus iusto contra Dei gratiam eve-
xit, nam sine Dei gratia docuit, pos-
se nos habere scientiam boni cap.
12. ubi & gratiam quandoque præ-
venire liberum arbitrium, quando-
que ab isto præveniri tradit: Dicit
Deum Salvatorem, cum prævenit,
susceptorem, cum prævenitur cap.
17. Posse homines suis viribus ha-
bere fidem cap. 14. Spem, & desi-
derium boni cap. 9. Orare Deum
cap. 12. Tentationes vel gravissimas
quales Iob passus est, sine gratia
posse superari cap. 14. Ne tamen
Pelagianam sententiam tenere puta-
retur, ea bona opera à libero arbitrio
inchoari tantum, at sine Dei gratia
perfici nullo modo posse dicebat; hæc
habet cap. 8. Qui cum in nobis ortum
quendam bonæ voluntatis inspexerit, il-
luminat eam confestim, atque confortat, &
incitat ad salutem, incrementum tribuens
ei, quam vel ipse plantavit, vel nostro co-
nata viderit emeruisse, & cap. 9. in fine:
Ut autem evidentius clareat, etiam per na-
turæ bonum, quod beneficio Creatoris in-

dulum est, non nunquam bonarum vo-
luntatum prodire principia, quæ tamen
nisi à Domino dirigantur, ad consumma-
tionem virtutum pervenire non possunt,
Apostolus testis est dicens: Velle adiacet
mihi perficere autem bonum non ia- Rom. 9.
venio. Tandem invidiosè iterum per-
stringens Augustinum, uti in libro 12.
de institutis Monachorum dudum
fecerat, concludit capite 18. Agyptios
Monachos ad Dei gratiam cog-
noscendam optimos Magistros esse,
quos aiserit perfectionem cordis non
loquacibus verbis, non inani disputa-
tione, sed re, atque opere divini esse
muneris didicisse; nisi velimus eos
potius à Calsiano intelligi, qui in Gal-
lia acrius de gratia, & libero arbitrio
disputabant, sed Semipelagianismi
Magistrum Augustino minus detulisse
certo scio. Cæterum de divina præ-
destinatione haud sermonem fecit
Calsianus, quod forte dum illa per-
scribebat, nondum Augustiniani libri
de corrept. & grat. neque epistola ad
Sixtum, vel ad Paulinum in Gallias
delatæ fuerant, quas postea Malsilien-
ses impugnasse testis est S. Pater lib. de
dono perseverantiæ cap. 21.

Has collationes septem non fuisse
editas post annum 426. si non eo-
dem ipso anno emissæ sunt, pro cer-
to habeo; nam Honoratus Abbas
Lerinenfis circa finem eius anni in
occisi Patrocli locum subrogatus
Arelatensem Ecclesiam moderandam
suscepit; Patroclum verò occisum
anno 426. testatur Prosper in Chro-
nico; at cum eas collationes scrip-
sit Calsianus, Honoratus nondum erat
Episcopus, ut ex præfatione patet:
Tamen vos, inquit, o Sancti fratres
Honorate, & Eucherii. Reliquias au-
tem collationes septem, quas Mona-
chis

his in Stœchadibus degentibus in-
scripsit, cum hæc ad Lerinenfes emi-
sit, iam in manibus habebat, earum
enim mentionem facit in fine præfa-
tionis ad Honoratum: *Si vero sanctam
studij vestri sitim etiam hæc satiare non
quiverint, septem aliæ collationes, quæ
ad Sanctos, qui in Stœchadibus consistunt
insulis, emittendæ sunt, fratres, deside-
rium, ut arbitror vestri ardoris exple-
bunt.* Has autem editas citra ann.
429. certum est, nam in præfatione
meminit Honorati Episcopi adhuc
superstitis, qui initio ferè illius anni
defunctus est. Ex his colligitur neque
Prosperum Tyronem, neque Vos-
tium exactam notitiam habuisse quo
tempore collationes publicatæ fue-
rint; dum ille anno 429. vulgatas scri-
bit; etenim non vno simul tempore
emissæ sunt, cum decem priores item-
que septem sequentes ante 426. elu-
cubrati fuerint; Vnde cæteris lon-
gius à veritate Iansenius aberravit,
dum post mortem S. Augustini colla-
tiones editas scribit eo ductus argu-
mento, quod Prosper in epistola ad
Ruffinum hisce Cassianum, socios-
que perstringit: *Quæ si vera sunt, cur
ipsi tam negligentes, ne dicam tam impij
sunt, ut tam abruptam perniciem ab Ec-
clesia non repellant? Tam insanis prædi-
cationibus non resistent? Nec saltem ali-
quibus scriptis eum, à quo talis emanat do-
ctrina, conveniant? Magna enim gloria
sua humano generi consuluerint, si Augu-
stinum ab errore revocaverint; ex qui-
bus vivente Augustino nihil à Cassia-
no scripti emissum Iprensus conten-
dit.* Vossius etiam putavit in libro de
Hist. Latinis editas à Cassiano colla-
tiones anno 432. Sed plane uterque
reijcitur ipsomet teste Cassiano, qui
in præfatione librorum de Incarna-

tione contra Nestorium editorum an-
no 430, ait: *Absolutis dudum Collatio-
num spiritualium libellis sensu magis, quam
sermone insignibus, &c.* Ut interim si-
leam ante S. Augustinum Honora-
tum decesisse, cui septem collationes
& præcipuè decimam tertiam, qua
Augustini doctrina pulsatur, Cassia-
nus dicavit, Verborum verò Prosperi
non is sensus est, qualem ille scriptor
autumavit, sed dolere se dixit Pro-
per, quòd Cassianus illis de rebus ad
Augustinum non perscriberet eorum,
quæ in dubium vocabat, comproba-
tionem intellecturus, sed eidem ocul-
tis susurrationibus obloqueretur. Cæ-
terum paulo post apertè collationes
Cassiani nominat, ut mirum sit, Ian-
senium ex illa epistola in eam senten-
tiam adductum, scribit enim: *Mole-
ste ferunt, quod his, quæ adversum ex-
cellentissimæ auctoritatis Virum inter
multas Collationes asseruere, resistimus.*

CAPVT II.

*Lerinenfes Monachi Cassiano contra San-
ctum Augustinum adherent. De Hilario
Episcopo Arelatensi id præsertim con-
tra vulgarem sententiam evi-
denter ostenditur.*

EX Dictis iam tandem patet, va-
denam Semipelagianismus
in Lerinam navigarit, nem-
pe cum Cassiani collationibus Hono-
rato Lerinensium Monasteriarchæ, at-
que Eucherio Monacho nuncupatis.
Vignierius in præfatione ad opus im-
perfectum S. Augustini contra Iulia-
num putavit, Faustum Lerinensium
Abbatem ex Iuliani eiusdem, quem
eo appulisse scribit, sermonibus con-
trarias Augustino opiniones defen-
dendas

dendas suscepisse; at ex ijs, quæ narraturi sumus, germana eius apud Lerinam morbi origo innotescet. Anno 428. florebant in insula, vti diximus, Honorati discipuli Maximus Abbas, Hilarius Arelatensis, Faustus postea Reiorum Antistes Lupus Trecensis cum Vincencio fratre, quem auctorem commonitorij vulgò faciunt, illisque proximus Eucherius Lugdunensis, quo impellente Cassianus collationem memoratam decimam tertiam, aliasque sex insuper procuderat, qui vero ex ijs in Cassiani partes transierint, paucis ostendam. Et quidem cum nulla Honorati, nec Maximi, nec Lupi scripta extant, nil signifi-
 cistri de illis suspicari fas sit, turpe enim est Sanctos illos viros, quorum errata nullo certo testimonio constant, in depravatæ sententiæ suspicionem vocare; utinam, & de reliquis syncellitis tam sanctè iudicare possemus, sed illis nulla per nos iniuria importabitur, ita enim tunc illis sentire licuit, quando res quæstionis erat, non dogmatis, atque excepta illa Augustini sententia de prædestinatione gratuita ad fidem, à qua prorsus abhorrebant, in alijs adversus Pelagianos cum eodem S. Doctore conveniebant.

Faustum, qui anno 433. Lerinensium Abbas renunciatus fuit, vt inferius nobis describetur, fuisse post Cassianum Semipelagianorum Coriphæum nulli dubium est, extant enim de gratia, & libero arbitrio duo ab eodem scripta volumina, in quibus Cassiani errores apparent; unde, & eiusdem libri in Romana Synodo à S. Gelasio Augustinianæ doctrinæ tenacissimo reiecti sunt, eisdem etiam impugna-
 vit S. Fulgentius noster Rus-

penfis, alijque vt fusiùs ex dicendis constabit. Hæc de Fausto Monachorum Scytarum ad S. Hermisdam Papam Oratores scripsere ad Sanctos Episcopos Africanos, quorum Princeps laudatur Fulgentius erat: *Libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de Monasterio Lerinensi provectus est, contra prædestinationis sententiam scriptos esse, non dubium est: L. de Incar. & grat. c. 8 Sed & Vincentium Lerinensem Cassiano atque Abbati suo Fausto mordicus contra Augustinum adhæsisse cap. 10. aperte ostendam, idque non utcunque probabilius coniecturis evincam, sed ex illo ipso commonitorio, vt mirari satis non desinam, viros eruditos qui laudatum volumen notis illustrarunt, eos in illo navos non adnotasse.*

Porro cæteris Lerinensibus Hilarius Arelatensis, & literarum, & sanctitatis gloria superior non modò cum memoratis concessitis Cassiani sententias defensavit, verum etiam anno 429. ad Arelatensem cathedram promotus præcipuus inter illos habebatur, qui à S. Augustino in quæstione de prædestinatione discedentes Cassiani partes fovebant. Video hac in re mihi esse luctandum cum Augustiniani nostri instituti viris doctissimis, eruditissimisque, qui duce nunquam satis laudato Ecclesiasticorum annalium Scriptore ad annum 426. Hilarium Arelatensem S. Augustini discipulum, illiusque adversus Semipelagianos propugnatorem strenuissimum publicarunt; & ita planè de Hilario post Baronium sensere Marquez, Herrera, Crusenius, meique amantissimus, ac de Augustiniana Republica benemeritus Aloysius Torellus quorum sententiam adeo evidenter refel-

iam ; ut minimè dubitem , nostros homines à vulgari , ac inveterata illa opinione iam tandem discesuros . S. Prosper data ad Augustinum epistola omnium , quæ à Calsiano , ac sectatoribus contra eiusdem de prædestinatione gratuita sententiam in Gallijs disputabantur , certiores faciens , ut editis libris adversantium impetum retunderet , eundem rogavit , addiditque hæc ipsa : *Speramus non solum tenuitatem nostram disputationum tuarum præfiliis roborandam , sed etiam IPSOS , quos meritis , atque honoribus claros caligo istius opinionis obscurat , defæcatissimum lumen gratiæ recepturos ; Nam VNVM EORVM præcipuè auctoritatis , & spiritualium studiorum virum Sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum , sciat Beatitudo tua admiratorem , sectatoremque in ALIIS omnibus tuæ esse doctrinæ , & de HOC , QVOD INQVE-RELAM TRAHIT , iam pridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per literas velle conferre . Sed quia utrum hoc facturus , aut quo fine sit facturus incertum est , &c.* Clarius ne à Prospero poterat Hilarius Arelatensis inter Semipelagianos connumerari ? Tradit , insignem hunc Arelatensem Episcopum esse VNVM EORVM , nempe Semipelagianorum , quos ea in epistola describit , qui gratuitam prædestinationem ad initium fidei ab Augustino assertam IN QÆSTIONEM TRAHEBAT . Alter etiam Hilarius Augustini discipulus , & Monachus Augustinianus , qui tunc in Gallijs una cum Prospero contra Calsianum , & assecclas acerrimè pro Magistri doctrina depugnabat , literas de eorundem Semipelagianorum opinionibus una cum laudata Prosperi epistola ad S. Doctorem preferendas

scripsit , in quibus de Hilario Arelatensi planè Prosperi dictis conformia narrat : *Sed plane , inquit , illud tacere non debeo , quod se dicant tuam Sanctitatem HOC EXCEPTO in factis , ac dictis omnibus admirari . De Hilario Episcopo dicit Prosper in epistola ad Augustinum : admiratorem , sectatoremque in alijs omnibus tuæ esse doctrinæ , & de HOC , quod in quærelam trahis , &c.* At Sanctus Augustinus utriusque literis duos libros reposuit de prædestinatione Sanctorum , ac de dono perseverantiæ inscriptos , in huius vero posterioris capite 21. de Hilario Arelatensi hæc illis rescripsit : *videant tamen ij , nempe Hilarius , sociique , quibus amantibus me ingratus esse non debeo qui PRÆTER HOC (depravatè enim in editis libris propter hoc legitur) quod in quæstionem venit , omnia mea , sicut scribitis , se profitentur amplecti : videant , inquam , utrum in primi libri posterioribus partibus eorum duorum quos mei Episcopatus , initio antequam Pelagiana hæresis appareret , ad Simplicianum Mediolanensem Episcopum scripsi remanserit aliquid , quo vocetur in dubium , gratiam Dei non secundum merita nostra dari , & utrum ibi non satis egerim , etiam initium fidei esse donum Dei ; Et utrum ex ijs , quæ ibi dicta sunt , non consequenter eluceat , etsi non sit expressum , etiam usque in finem perseverantiæ non nisi ab eo donari , qui nos prædestinavit in suum regnum , & gloriam , & postea ; Vnde recolant adversus hæresim Pelagianam iam ante aliquod annos ista dicta esse , atque conscripta , quæ nunc eis displicere mirandum est ! Ergo teste S. Augustino Hilarius Episcopus Arelatensis in quæstione de initio fidei , ac dono perseverantiæ ab eiusdem sententia abhorrebat , at PRÆTER HOC*
omnia

omnia S. Doctoris dicta *se profitebatur amplecti*, quod tamen illi posse *displacere* Augustinus mirabatur. Ex his palam fit, S. Hilarium Lerinensem Monachum, dein celeberrimum Galliarum Episcopum cum Cassiano contra Augustinum ea in questione conspirasse.

Baronius ad annum 426. laudatæ Prosperi epistolæ textum emendat, atque ab Hilario Episcopatum removere scribens id ex margine, ubi Hilarius Episcopus designabatur, in codicem irrepsisse, putat enim eas Prosperi litteras datas ann. 426. quo tempore Honoratus erat Episcopus Arelat quem etiam diu superstitem facit sub Celestino, & Sixto III. Pontificibus. Vossius huic ipsi fundamento innixus codicem corrigendum putat in locum Hilarij Honorato substituto. Hic quidem Hilarium Arelatensem vti Semipelagianum à Prospero notari animadvertit, sed cum arbitraretur loqui Prosperum de Episcopis, quos *meritis, & honoribus claros* affirmavit ea de Honorato intelligenda esse existimavit Hilario etiam nunc Lerinam incolente.

Sed isti Scriptores in eo decepti sunt, quod duos Hilarios in unum, eundemque confuderint, cum tamen Hilarius, qui de Semipelagianis ad Augustinum scribit, longè diversus ab Hilario Arelatensi Episcopo sit, vti olim præmonuit Bellarminus in catalogo Scriptorum V. Hilarius. Etenim Hilarius Arelatensis sententiam S. Augustini in questionem trahebat, alter verò hæc ad S. Patrem scribit: *Nolo autem Sanctitas tua sic me arbitretur hæc scribere, quasi de his, quæ nunc edidisti, ego dubitem*, Hilarius Arelatensis nunquam vixit in Africa, sed iuve-

nis Arelate à S. Honorato Abbate ad meliorem frugem revocatus fuit; alter autem testatur se in Africa fuisse Augustini discipulum: at de his iterum sermo redibit. Præterea Hilarius, qui ad Augustinum scribit, Prosperum rogavit, ut longioribus literis Semipelagianorum querelas ad Augustinum deferret: *Egi*, inquit, *cum viro tum moribus, tum elogio, & studio clare, ut quanta posset collecta suis literis intimaret, quas coniunctas his destinare curavi*. De Episc. verò Arelatensi ait Prosper: *Iam pridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per literas velle conferre; sed quia utrum hoc facturum, aut quo fine sit facturum, incertum est, &c.* Quæ de Hilario in defendendo Augustino collega, cuius instantia literas exartas una cum illius epistola in Africam deferendas sciebat nullo pacto intelligi possunt.

Sed omne dubium absolvemus, si quo anno Hilarius Arelatensis Episcopus factus sit, ostendamus. Bollandus ad diem 16. Ianuarij non constare ait, quot annis sedit Honoratus Arelate, unde & initia dignitatis Hilarij successoris eidem incerta sunt; Baronius in Martyrologij notis ad eandem 16. Ianuar. scribit, vixisse Honoratum sub Sixto qui anno 432. Pontificatum inivit, cuius sententiæ Vossius accedit lib. 6. hist. Pelagianæ thesi 14. Sed mihi res certa est. Honoratum anno 426. exeunte Episcopum habemus ex Chronico Prosperi, quod Auctores illi probè affirmant, quem tamen parvo tempore sacris Arelatensibus præfuisse tradit eiusdem successor Hilarius in oratione de S. Honorato cap. 6. apud Bollandum: *In summa ex illo brevi, quo vobis indultus est tempore facile, metiri datur, &c.*

Hocce vero breve tēpus biennij spatio circumscribitur ab Honorato Epif. Massiliensi in vita Hilarij Arelatensis apud Surium die 5. Maij cap. 3. *Emenso*, inquit *biennio cum ad meriti proprij percipiendum ex merito premium ex vitæ istius cursu beatus Pontifex vocaretur Honoratus*, missis epistolis, ut extremis suis interesse deberet, admovit, nempe Hilarium. Itaque anno 429. die 16. Ianuarij, qua die ab Ecclesia Honorati memoria recolitur, obiit idem Episcopus *emenso biennio*, ex quo circa finem anni 426. in occisi Patrocli locum subrogatus fuerat. At verò Honorato statim à populo substitutus est Hilarius, qui illuc evocatus fuerat ab eodem, quo morienti adesset. Habemus aliud pro hoc ipso confirmando testimonium S. Germanus Antifiodorensis Episcopus cum anno 429. ut scribit Baronius, verius anno 430. ut dicemus ex legatione Britannica in suam Urbem redijisset, statim ob cives gravissimorum tributorum onere sublevandos Arelatem ad Auxiliarem Præfectum Prætorio Galliarum se contulit, ita Constantius lib. 1. cap. 27. apud Surium die 30. Iulij. *Et pro quiete*, inquit, *vel requie quæsiturus remedia civitati post marina discrimina labores terrenæ expeditionis ingreditur*. At idem auctor cap. 23. scribit eo tempore Hilarium fuisse Episcopum Arelatensem: *Illustrabatur eo tempore civitas Hilario Sacerdote multimoda virtute precioso*. Quare anno 430. Hilarius erat Episcopus. At id temporis alter Hilarius, qui auctor est epistolæ ad Augustinum, erat laicus, ut patet ex literis S. Celestini ad Episcopos Galliæ, vbi etiam cap. 1. postponitur Hilarius Prospero, quas literas datas esse post annum 430. certum est, nam

defuncto Augustino emissæ sunt. Cum verò Prosper vocet Hilarium Episcopum, eodem tempore Hilarius alter non modò se Laicum testatur, sed etiam alterum Hilarium Episcopum hisce describit in epistola ad Augustinum: *Sunt ex parte tales Personæ, ut his consuetudine Ecclesiastica Laicos summam reverentiam necesse sit exhibere; Quod quidem ita curavimus Deo iuvante servare, ut cum opus fuit, non taceremus, quæ ad quæstionis huius assertionem exiguitas nostrarum virium suggererat*. Sed de his iam satis.

Baronius Hilarij dignitatem ex literis Prosperi abrafit ex prava verborum Eucherij intelligentia, hic enim in epistola parænetica ad Valerianum recitatis plurimorum exemplis, qui divitijs, ac supremarum dignitatum titulis dimissis sacris se se addixerant, *Hilarius*, inquit, *nuper, & in Italia nunc Antistes Petronius ambo ex illa plenissima, ut aiunt, mandanae potestatis sede unus in religionis, alter in Sacerdotij nomen ascendit*, addit hoc scholion Annalium scriptor: *Hæc Eucherius cum creatus est Petronius Episcopus Bononiensis perseverante Hilario in vita Monastica*: Ad annum 426. Num. 22. At Petronius electus est Episcopus Bononiensis anno 430. ut tradit Sigonius magni nominis scriptor in historia Bononiensi. Verùm quis non videat oppositum, & quidem aperte colligi ex Eucherij verbis, etenim *nuper* refertur ad *nunc*, quasi diceret, Hilarius nuper Episcopus in Gallia, & nunc Petronius in Italia, aliàs sensus ac proprietates dictionis omninò corrumpitur. Quare cum Petronius anno 430. Episcopus renunciatus fuerit, anno 429. itidem Hilarius Antistes dictus est.

Sed quid de meis Augustinianis dicam? Etenim Marquez, Herrera, Crusenius, Staibanus cæterique quos novissimè Aloysius Torellus in sæculis Augustinianis ad annum 400. & seq. sequutus est, cum in epistola Hilarij ad Augustinum legerent: *Sufficiat mihi pœna mea, quod à præsentia tue delicijs exalatus, ubi salubribus tuis vberibus nutrebat, non solum absentia tua crucior, &c.* Quæis se Augustini discipulum in Africa fuisse significat, Augustinianum illum Monachum arguentes, nec ab altero Hilario distinguentes, eum sem Arelatensium Archiepiscopum faciunt; imò Torellus cæteris animosior Augustini regulam Lerinensi Monasterio ab eodem Hilario ex Africa investam ad annum quadragesimum imaginatur tomo 1. sæcul. Augustinen. anno eodem. Verùm isthæc à nemine admitti possunt. Hilarius Arelatensis Episcopus nunquam fuit in Africa, neque ab Augustino Monasticam vestem accepit, id enim minimè tacuisset S. Honoratus Episcopus Massiliensis, qui Hilarij vitam diligentissimè descripsit, quem quidem Hilarij meritorem vocat Gennadius cap. 99. de Hlust. Scripto-ribus Hilarius ipse in oratione de laudibus S. Honorati ad Arelatenses recitata testatur se delicijs terrenis immersum ad Monasticam vitam peragendam ab Honorato abbate persuasum. *Venit, inquit, meque in illis iam annis nimis amicum sæculo, & contumacem Deo ut seductor, & verax ad amorem Christi blanda manu tentat.* Illud verò de illata Gallijs ab Hilario anno 400. Augustini regula falsum est: eo anno exeunte, aut insequenti Hilarius natus erat; nam quadragesimo octavo ætatis onno eundem obiisse

scribit S. Honoratus, mortuum autem anno 449. ex S. Leonis Papæ epistola inferius cap. 12. dicemus. Hinc cadunt coniecturæ illæ, quibus nostri moti sunt ad Hilarij Augustinianum Monachatum asserendum, quod vna cum Prospero strenuissimus fuerit Augustinianæ doctrinæ defensor, nam teste Prospero unus eorum fuit qui Augustini de prædestinatione doctrinam in questionem trahebat.

Cum Hilario adversus S. Augustini doctrinam lensere eiusdem concelita Faustus, & Vincentius Monachi ut indicavimus; Hilarij verò amicissimus Eucherius, cuius præsertim precibus Calsianus collationem XIII. exaravit, à S. Augustini de prædestinatione gratuita sententia non recessit, ut cap. 12. dicetur.

CAPVT III.

Lerinenfes Monachi fuerint ne Augustiniani. Illorum initia ea occasione indagata, ac de varijs Monasteriorum Gallie regulis vsque ad Pontificatum S. Gregorij Magi plura adnotata. Agaunenses itemque Iurenfes in Gallia Monachos Augustinianos fuisse ex eorundem Regula demonstratur.

INtelligo Augustinianos nostros Lerinense Monasterium sub Augustini regulam antiquitus adactum asserere, existimantes unicam S. Patris regulam in Occidente vsque ad S. Benedicti tempora viguisse, imò eosdem Lerinenfes ab Hilario Arelatensi Augustini discipulo ad eiusdem doctrinam toto conatu defendendam ardentius inflamatos. Hinc Augustinus Lubin Galliarum Regis Choro-

gra-

graphus, qui sacros Martyrologij Romani fastos geographicis tabulis summa cum laude nuper illustravit, hæc scribit; *Lerinenſes Aſceta ſe S. Auguſtini diſcipulos dicebant, an doctrina? An vitæ inſtituto? An utroque?* At poſtremum approbat; quæ ſanè ſententia modò mihi excutienda eſt; Cum verò videant, celeberrimi illius monaſterij initia ab alijs minus rectè ſtatui, hæc quoque nobis indaganda ſunt; Et quidem hoc ſecundum priùs expediendum videtur.

Scriptores plerique Baronij, ac Barralis chronologiam ſequi circa annum 375. Lerinenſis cœnobij initia locant, quod probari nulla ratione nobis poteſt. Certum eſt eo tempore, quo S. Honoratus cum ſene Capraſio Lerinam primùm ingreſſus eſt, ſediſſe apud Foroiulium Leontium Episcopum; etenim ob id præſertim Honoratus Lerinam elegit, ut Leontio de proximo frueretur. Do verba Hilarij Arelatenſis Antiltiris, atque Honorati diſcipuli cap. 12. de vita S. Honorati; *Vocantem itaque inſulam ob nimietatem ſqualoris, & inaceſſam venenatorum animalium metu alpino haud longè iugo ſubditam petijt præter ſecreti opportunitatem, ſancti, & beatiſſimi in Chriſto viri Leontij Episcopi oblectatus vicinia, & charitate conſtrictus.* Habuit tunc Honoratus comitem, imò magiſtrum S. Capraſium quo etiam locio uſus eſt, dum in Peloponneſum transfretarat hæc eodem Hilario c. 2. ſcribente: *Ne quid tamen iuvenili aſſu temerè ab ipſis inceptum putaretur, aſſumunt, nempe Honoratus, eiufq; frater Venantius, ſenem perfectæ, conſumatæque gravitatis, quem ſemper in Chriſto Patrem computantes Patrem nominarunt, Sanctum Capraſium Ange-*

lica adhuc in terris converſatione degentem. Erat ergò tunc Capraſius, cum in Græciam navigarunt, ſerè ſexagenarius. At Capraſium diem obiſſe inter annum 445. & 449. certum eſt; Nam morienti Capraſio kaled. Iunij adſuere Hilarius Arelatenſis, Theodorus Foroiulienſis, ac Maximus Reienſis. Hæc teſtatur S. Honoratus Maſilienſis in vita S. Hilario cap. 5. apud Surium die 5. Maij: *Cum Capraſium infirmitate fatigari corporea certis nuntijs comperiſſet, ad eius occurſum celeri ſe feſtinatione proripuit, &c.* In eodem loco tunc temporis S. Fauſtum Prebyterum, & Abbatem ita futurorum præſcius honoravit, ut inter ſe, & Sanctos Sacerdotes Theodorum, & Maximum medium compelleret reſidere. At cum Hilarius obierit anno 449. die 5. Maij, ut ex Tirone Proſpero, & S. Leonis literis ad Ravennium cap. 12. dicemus, citra illum annum Capraſi mors retrahenda eſt. Rurſus anno 445. nondum apud Foroiulium ſedebat Theodorus, ſed huius deceſſor Leontius nam eo anno S. Leo Papa Leontium nobili privilegio ornandum duxit epist. 87. ad Episcopos provinciæ Viennenſis: *Quoniam, inquit, honoranda eſt ſemper antiquitas fratrem, & Coepiscopum noſtrum Leontium probabilem Sacerdotem hac, ſi vobis placet, dignitate volumus decorari, ut præter eius conſenſum alterum provinciæ non indicatur à veſtra Sanctitate Concilium, & à vobis omnibus quemadmodum vetuſtas eiſ, & probitas exigit, honoretur.* Has verò literas datas eſſe anno 445. ex literis Valentiniani Imperatoris optimè oſtendit Cardinalis Baronius, Quare Capraſius obiit poſt annum 445. ad defuncti Leontij ſedem Theodoro promotus; Quare ſi anno 375. ad minus ſexageſimum

simum ætatis annum agebat, quando cum Honorato Lerinam petijt, vixisset vltra annos centum, & triginta, & Leontius post Lerinensis cœnobij constructionem supra annos LXX. in Episcopatu superstes fuisset, quæ sine teste affirmare non possumus.

Extat apud Sirmondum tomo 1. Concil. Galliæ & tomo 4. Concil. edit. Regiæ pag 667 epistola de Leporij conversione scripta à S. Augustino, ac Collegis ex Africa ad Episcopos Galliæ Proculum Massiliensem, & Cylinnium Foroiuliensem cum hac epigraphe: *Dilectissimis, & Honorabilibus Fratribus, & Consacerdotibus Proculo, & Cylinnio Aurelius, Augustinus, Florentius, & Secundinus in Domino Salutem.* Fuit Cylinnius Leontij in Foroiulienfi cathedra decessor, vt patet ex eruditis tabulis Sammarthanorum. Denique inventus est libellus Leporij, quem tomo 38. Concil. edit. Regiæ pag. 16. editum habemus, in quo leguntur subscripti post Aurelium & Augustinum: *Florentius Episcopus Hipponensium Diarrhytorum*, itemque *Secundus Episcopus Ecclesiæ Aquensis, sive Magarmitanæ.* Florentius anno 401. eiecto Equitio homine facinoroso electus fuit Episcopus; etenim in Synodo Carthagenensi Vincentio, & Flavita Confl. anno 401. Idibus Septembris celebrata hæc leguntur: *Rursus placuit, vt quoniam Hipponensium Diarrhytorum Ecclesiæ destitutio non est diutius negligenda, &c. cum omnium voto eis ordinetur Episcopus.* Cap. 45. Cod. Africani Tomo 4. Concil. edit. Regiæ pag. 538. Electum verò fuisse Florentium liquet ex laudata epigraphe, & ex collatione Carthagenensi primæ dici cap. 139.

vbi inter septem consiliarios Catholicorum contra Donatistas nominatus fuit: *Florentius* (non Florentinus vt ex cap. 55. & 2. collat. 2. patet) *Episcopus Ecclesiæ Catholice Hippenfis Zaritonensis.* Eadem vrbs in Previncia Proconsulari dicebatur Hippo Diarrhytus, & Hippo Zarytus, vt ab altero Hippone regio Numidiæ distingueretur. In itinerario Antonini ponitur *Hippo Zarytus* distans ab altero Hippone, vbi Augustinus sedebat, M. P. CLXII. Plinius lib. 5. cap. 4. scribit: *Diarrhytum à Græcis dictum propter aquarum irrigua; & Solinus c. 40. Polihistoris ait: Hipponem alterum de interfluente freto Diarrhyton nuncupatum*, idem habet Ponponius Mela lib. 1. cap. 7. Notarunt viri eruditi, promiscuè syllabam *Dia* in *Za* ab antiquis mutatam: ita Patres Zabulum pro Diabolus scripsere; ita pro dicta leges apud Plinium lib. 2. epist. 17. Zeta vnde Zetarij apud Paull. lib. 3. sent. tit. 6. iidem, qui dictarij. Hinc memoratæ Urbis Episcopus diversimodè scriptus reperitur. Apud S. Augustinum lib. 6. de baptismo cap. 3. in Synodo S. Cypriani nominatur: *Petrus Martyr ab Hippone Zarito* edit. Basil. anni 1542. In notitia Episcoporum Africae inter Patres Proconsularis provinciæ recensetur: *Marianus Hippozaritenfis*; in Synodo Lateranensi Martino I. Pontifice consultat. 1. inter Episcopos, qui è Carthagenensi provincia Synodum habuerant legitur: *Donatus Episcopus S. E. Ippoazaritenfis*; & in collatione laudata dicitur: *Hippenfis Zaritonensis.* Hæc adnotavi, ne quis duos Florentios poneret quorum vnus esset Episcopus *Hipponis Diarrhytorum*, alter *Hippenfis Zaritonensis.* In memorata

etiam collatione anni 411. laudatur capite 190. *Secundus Episcopus plebis Magarmalitenfis*. Vterq; autem, nempe Florentius Hipponis Diarrhytorum, & Secundus nominati fuere iudices anno 407. in causa Maurentij Tubursicensis ex capite 67. eiusdem codicis. Insequenti vero anno Florentius designatus fuit Legatus ad Honorium contra Paganos, & Hæreticos Coss. Basso, & Philippo, & rursus anno 410. Post consulatum Honorij VIII. & Theodosij II. ex laudato codice. Ex his patet Cylinnium Foroiuliensem vixisse post annum 401. cum ad eundem Florentius Episcopus Hipponis Diarrhytorum, qui eo tantum anno sedere cœpit, literas miserit. Vnde colligimus Lerinensium cellulas, quæ sedente apud Foroiulium Leontio Cylinnij successore ab Honorato primitus extructæ sunt, ante annum 402. non extitisse.

Rursus etiam post annum 405. Lerinense cœnobium extructum fuisse altero argumento evincam. Calsianus scribit Leporium, de cuius conversione Africani Patres ad Galliæ Episcopos scripsere, abs se in Gallijs erroris admonitum fuisse; audiatur libro 1. de Incarnat. capite 4. *Leporius tunc Monachus, modò Presbyter, apud Galliās assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus, &c.* At Calsianus post annum tantum 405. in Galliās venire potuit, Constantinopoli enim Diaconus degebat, cū Chrysostomus in exilium iterum missus fuit, pro quo legationem etiam obivisse cap. 1. dictum est. Itaque si Leporius in Gallijs à Calsiano admonitus in Afri-

Card. de Noris Hist. Pelag.

cam secessit, ibique S. Augustini opera, vt scribit Gennadius capite 59. correctus fuit, & hoc ipsum Augustinus per literas à Sirmondo editas S. Cylinnio Foroiulienfi significavit, nondum anno 405. Foroiuliensem Ecclesiam Leontius regebat, & ex consequenti Honoratus Lerinensis cœnobij fundamenta nondum eo anno posuerat. Quare in re incerta memorati monasterij initia post annum 405. & ante annum 410. asseri possunt, nam eo pacto Leontius anno 445. propè quadraginta in Episcopatu annos exegit, vnde vt cæteris seniori laudatum privilegium à Leone Magno conferri potuit, præsertim cum anno eodem 410. sederent in Africa Florentius Hyppensis, & Secundus Magarmalitenfis. Non ergo anno 375. sed propè annum 410. Lerinense Monasterium conditum fuit.

Hac ergo Lerinensi chronogiâ præmissa, de illorum Monachorum regula dicendum est. Constans est Scriptorum sententia Monachismum ex nostra Italia in Galliās derivasse. Et quidem authore Athanasio Alexandrino, & Eusebio Vercellense Monastica disciplina ex Ægipto, & Syria in Italiam venit. Scribit Hieronymus de S. Marcella ep. 16. ad Principiam: *Nulla eo tempore nobilium foeminarum noverat Romæ propositum Monachorum, nec audebat propter rei novitatem ignominiosum, vt tunc putabatur, & vile in populis nomen assumere.* Marcella ab Alexandrinis prius Sacerdotibus, Papæque Athanasio, & postea Petro, qui persecutionē Arianae hæreseos declinantes quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romam confugerant, vitam Beati Antonij adhuc tunc viventis, monaste-

riorumq; in Thebaide Pachomij, & virginum, & viduarum didicit disciplinam, &c. De Eusebio id ipsum testatur S. Ambrosius ep. 82. S. Martinus in Italia Monachum induit teste Sulpitio l. 1. cap. 4. Cum Gallias quoque, inquit, discessu S. Hilarij, quem ad exilium hæreticorum vis coegerat, turbatam Ecclesiam comperisset, Mediolani sibi monasterium statuit. Hoc est celebre illud cœnobium, quod se Mediolani vidisse testatus est S. Augustinus in l. de moribus Ecclesiæ Catholicæ cap. 33. & lib. 8 Confess. c. 6. Et erat, inquit, monasterium Mediolani plenum bonis fratribus extra urbis mœnia sub Ambrosio nutritore. Martinus durante Hilarij exilio sanctissimam ibidem vitam degit, cum vero accepisset, Hilario Regis pœnitentia, ait Sulpitius, potestatem indulgē fuisse redeundi, Romæ ei tentavit occurrere, profectusque est ad Urbem, cum iam Hilarius præterisset; ita est eum vestigijs prosequutus; cumque gratissimè ab eo esset susceptus, haud longè sibi ab oppido monasterium collocavit. Primi ergo Pictaviensis huius in Gallia monasterij constructio contigit anno 361. Nam Constantius anno imperij ultimo Hilarium ab exilio revocavit, quo tempore Augustinus adhuc puer septimum ætatis annum agebat. Alterum postea cœnobium propè Turonem idem Martinus eiusdem urbis Episcopus erexit. Fuere hæc duo Monasteria Sanctissimorum Episcoporum Seminaria, hæc enim oculatus testis Sulpitius scribit c. 7. Pluresq; ex his postea Episcopos vidimus, quæ enim esset civitas, aut Ecclesia, quæ non sibi de Martini monasterio caperet Sacerdotem? Et hos quoq; in suis diocesis cœnobis condidisse certum est, vnde Martino autore Monachismus la-

tiùs per Gallias est propagatus. Hinc Cassianus l. 3. de instit. c. 4. Gallie Monasteria laudat ex S. Martini certe Turonensis cœnobijs derivata. Monasticum vero eorundem institutum paucis describit Sulpitius c. 7. Nemo ibi quidquam proprium habebat, omnia in medium conferebantur. Non emere, non vendere, ut plerisque Monachis moris est, inquam, licebat. Ars ibi exceptis scriptoribus nulla habebatur, cui tamen operi minor ætas deputabatur, maiores orationi vacabant. Vinum nemo noverat, nisi quem infirmitas coegisset, plerique camelorum setis vestiebantur. Hæc ille.

Verum post annū quadringentesimum Monachorum cœtus veluti fecundissima apum examina pascim tota Gallia excrevere. Etenim Cassianus apud Malsiliam, Honoratus apud Lerinam, Castor Aptæ, Iovianus, Theodorus, alijque in Stœcadibus nobilissima monasteria condiderunt. De Cassiano scribit Gennadius c. 61. Cassianus natione Scythæ, &c. apud Malsiliam Presbyter condidit duo, idest virorum, & mulierum, monasteria, quæ usque hodie extant. In Cronico Malsiliensi S. Victoris legimus fuisse in monasterio Casiani usque ad quinque millia Monachorum apud Guesnay ante c. 46. cuius dicti fides sit penes authorem. De cœnobio Aptensi scribit Cassianus in præfatione ad Castorem; idemque de Monachis Stœcades inhabitantibus hæc habet in præfatione collat. 18. Non solum Occiduas regiones, verum etiam insulas maximis fructum catervis fecistis florere. Cæteris tamen monasterijs anteibat. Lerinense cœnobium omnium illius sæculi scriptorum encomijs celebratum. De Lerina in proxima insula degens

gens Eucherius scribebat in epistola ad Hilarium: *Hec nunc habet sanctos senes illos, qui divisis cellulis Ægyptios Patres Gallijs nostris intulerunt. Quos ego illic, Iesu bone, sanctorum cætus, conventusque vidi.* De eadem scribit S. Cæsarius Arelatensis: *Hec est, quæ eximios nutrit Monachos, & præstantissimos per omnes provincias erogat Sacerdotes. Vix enim reperire erat, qui his temporibus assumptus in regionibus illis ad regimen Ecclesiarum non delectus esset ex nobilissimo, & regularis institutionis observantissimo cænobio Lerinensi.* Et hæc quidem fuere primæ Monachorum colonie ante vigesimum quinti sæculi annum in Gallijs fundatæ, quæ postea latius deductæ sunt, quo tempore etiam per universam Africam Aug. authore Monachismus propagatus fuit.

Plerique, & quidem alias nobiles huius sæculi scriptores unam tantummodò monasticam ante S. Benedicti tempora regulam in Occidente viguisse arbitrati, universa Galliæ cænobia ipsdem omninò legibus paruisse publicarunt. Ioannes Marquez insignis Salmanticensium Theologus, & in profana, ac sacra historia summa cum laude versatus, ne aliarum familiarum scriptoribus eo in campo cedere videretur, antiquissima quæque Galiarum monasteria Augustinianæ Reipublicæ adscripsit, quem sequi Crusenius in suo Monastico, Herrera in Alphabeto Augustinensi, sed cæteris animosius amicissimus P. Aloysius Torellus Sacræ Theologiæ Doct. sumusque per universam Italiam divini verbi declamator nobilissima Galliæ cænobia sub D. Patris Augustini regulam adigunt, ac universos illius regionis Monachos seu do-

ctrinæ, seu sanctitatis fama illustres volentes, nolentes Augustiniana toga obvolvunt, & hos inter Lerinenses præsertim nostræ genti asserunt. Horum mihi sententia paucis examinanda est, video enim laudatos scriptores partium studio plus iusto rem promovisse; neque enim adeo exilis est Augustiniana Respublica, quæ iam faventibus Superis per univrsam Orbem colonias deduxit, ut Gallicanorum monasteriorum, si fas est ita loqui, rapinis augenda esse videatur. Vti plures fuere in Oriente Monachorum regulæ, nempe Antonij, Pachomij, Basilij, aliorumque ita neque una fuit Monachorum in Occidente regula, sed variet, atque diversæ. Italiæ cænobia, quæ apud Urbem, & Mediolani se vidisse S. Augustinus scribit, itemque laudata à Hieronymo epist. 30. ad Oceanum Volscorum, atque in Tusciæ insulis monasteria S. Athanasij instituta legita esse non dubito. Hoc ipsum dicendum existimo de insigni monasterio nostræ provincie Aquileiensi, in quo Monachum circa annum 370. se fuisse scribit Rufinus in priorii invectiva, cuiusque Monachos laudat in fine Chronici S. Hieronymus diu enim Aquileiæ subsistit Athanasius Alexandria Arianorum insidijs, ac furore ciectus; Impreseniarum de regulis cænobiorum Galie differendum est. In primis monasteria S. Martini Augustinianæ regulæ parere non poterant, erat enim tunc August. puer, ac ipse sub Grammaticorum regulas adactus Deum rogabat, *ne in schola vapularet.* 1. Confess. cap. 9. Cassianus nobile postea monasterium apud Malsiliam construxit, quicum Syrorum, atque Ægyptiorum

Monachorum institutis à puero esset innutritus, iisdem non modo Malsilienses Monachos, verumetiam Aptenses imbuere; etenim S. Castor Aptæ Episcopus in sua diœcesi cœnobium iuxta regulam Ægyptiorum instituere volens, regulam à Cassiano per literas petijt, impetravitque quæ ex præfatione ad Castorem intelliguntur, ubi ait: *In provincia siquidem tua cœnobiolorum ex parte Orientalium, maximèque Ægyptiorum volens instituta fundare, &c.* Vel ergo Castor Augustini regulam ignoravit, quòd nondum Gallijs post annum 410. innotuerat, vel illi Ægyptiorum regulam prætulit. Hoc constat, utrumque monasterium Malsiliæ, atque Aptæ constructum Orientalium Patrum regulam sequutum.

Lerinenfes deinde, à Grinnicenses familiæ Monachorum in Gallijs apparuere. Priores quidem Monachos S. Honoratus instituit, tantaque, & sanctitatis, & literarum gloria floruerunt, ut dubio procul cæteros religiosorum hominum cœtus in Gallijs superaverint. Grinnicenses erant in diœcesi Vienenfi, de quibus author vitæ S. Clari Abbatis apud Bollandum die 1. Ianuarij scribit cap. 2. *Griniacensium cœnobia à Sanctis Pontificibus vrbis fundata, in quorum maximo ossa beatissimi Ferreoli Martyris condita venerabantur, additque Griniacensium loca quadrigentos Monachos alebant.* Scribit S. Avitus Viennensis epistola 65. ad Maximum: *Monasterijs Grinnicēnsibus occupatus aliquandiu iam habitaculo civitatis abfueram.* Porro diversa fuisse Lerinensium, à Grinnicensium instituta disertè tradit Sidonius lib. 7. epist. 17. ad Volusianum fratrem: *Fluctuantemque, inquit, regu-*

lam fratrum destitutorum secundum statuta Lerinensium Patrum, vel Grinnicensium festinus informa. Erant illi Monachi apud Arvernios instituti ab Abrahamo Monacho Orientali, quæ Gregorius Turonensis non vno loco laudat. Ergo ne & iste Africanam Augustinensium regulam ex remotis Orientis cœnobijs Arvernīs intulit? Et huius quidem monasterij regula à Lerinensi, à Grinnicensi diversa erat. Quæ verò fuerit Lerinensium regula, cum illa non extet, vel saltem adhuc in angulis cum blattis luctetur, incertum est. Illud tamen constat iuxta Orientalium Patrum statuta conscriptam fuisse, quod evidenter tradit, author vitæ S. Eugendi cap. 14. num. 14. apud eruditissimum Bollandum die 1. Ianuarij (erat ille Agaunensis instituti Monachus) Sic namque, ait, *quod non omnino illa, quæ quondam Sanctus, à præcipuus Basilus, Cappadociæ Urbis Antistes, vel ea, quæ Sanctorum Lerinensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Abbas, sive illa, quæ recentior venerabilis Cassianus edidit, fastidiosa præsumptione calcemus, sed ea quotidie lætantes ista pro qualitate loci, & instantia laboris invicta potius quam Orientalium perficere affectamus, quia proculdubio efficacius hæc, faciliusque natura, vel infirmitas exequitur Gallicana.* Vides Agaunensium regulam mitiorem fuisse, à Gallorum nature conformiorem, Lerinensem verò cum Orientalibus regulis computatam; Et cum author Lerinensium, à Pachomij regulas recitans disjunctione non utatur, suspicari iure possumus eosdem Lerinenfes S. Pachomij regulam maiori ex parte sequutos. Etenim cum S. Hieronymus Pachomij regulam latius donat.

donasset, à plurimis in Occidente legi capta est, eam enim translationem se fecisse Hieronymus testatus est, quòd plurimi Latinorum Ægyptiaci, àc Græci, sermonis ignari illius Cœnobiarchę insignium Tabennensiotarum Patris instituta cognoscere desiderabant. Nec alias ex sua illa peregrinationem regulas Lerinam secum ferre potuit Honoratus, qui in Italiæ tantum cœnobialustra-
verat, ut ex cap. 3. vitæ eiusdem habemus: Huius Italia benedici gaudet introitu, hanc Tuscia venerata complectitur, àc blandissimas per Sacerdotes suos moras nectit. Hinc S. Benedictus Annianensis Abbas in concordia regularum, cum ex regulis Orientalium Patrum, àc nostrorum Tarnatensium, itemque Cæsarij, Aureliani, àc Columbani regulis sententias ad verbum exscriptas recitaret, nusquam Lerinensem regulam laudavit, quòd certe fecisset, si S. Honoratus regulam ab Orientalibus statutis distinctam suis Monachis præscripsisset. Lerinenses vero à S. Honorato regulam accepisse ex Synodo III. Arelatensi colligitur; in qua lis inter Theodorum Foro-Juliensem, & Faustum Abbatem Lerinensem composita fuit, ibi enim laudatur *Regula, quæ à fundatore ipsius monasterij dudum constituta est.* Hinc verò palam fit, Lerinenses S. Augustini regulam non sequutos, nam Agaunenses Monachi, ut mox probabo, S. Augustini regulam observabant, quam ab illa Lerinensium laudatus Monachus Agaunensis auctor vitæ S. Eugendi distinguit. Immo Lerinenses Monachos Augustinianam Agaunensium regulam usque ad Marini Lerinensis Abbatis tempora ignorasse insinuat memora-

tus Scriptor in fine vitæ S. Eugendi cap. 15. *Instituta quoque, inquit, de formatione Monasterij nostri Agaunensis cœnobij Sancto Marino Presbytero insulæ Lerinensis Abbate compellente digestimus desideria vestra tam pro institutionis insignibus, quam pro iubentis auctoritate Christo opitulante luculenter explebant.* Quare si Marinus Abbas Lerinensis transmitti ad se optabat Agaunensis cœnobij leges, illas sanè ignorabat; Scriptorem vero vitæ Eugendi circa annum 500. vixisse ex dicendis constabit.

Video, quid his reponat eruditissimus Aloysius Torellus, nempe vnam quidem in Gallijs viguisse Augustinianam regulam, sed non eandem fuisse in omnibus monasterijs constitutiones, quo pacto Eremitæ omnes Augustiniani vnam quidem S. Patris regulam sequuntur, vniue Moderator totius Reipublicæ Eremitanæ obediunt, specialibus tamen statutis diversi reguntur; speciales enim quasdam leges habent Patres Excalceati Italiæ, suas Recollecti in Hispania, alias Bituricenses Galli, à quibus diversis etiam nos statutis subiicimur. Invitus quidem ab hac opinione discedo, sed is veritati cultus debetur, ut amico postponatur, quem æqui, bonique nostram hanc in dicenda sententia libertatem consulturum scio, novi enim virum strenuissimum ubique veritatis indagatorem. Dabo hic regulas celebriores, quæ ante Gregorij Magni in Galliæ monasterijs floruerunt.

Sanctus Cæsarius, qui anno 503. ad Arelatensem sedem evectus est, specialem abs se extracto monasterio regulam indixit, quæ postea ad pleraque

alia cœnobîa derivavit. Hanc verò regulam typis excussit Prosper Stel-
lartius vir Augustiniani instituti,
quam etiam suæ collectioni regula-
rum Lucas Holstenius inseruit, præ-
fert, autem hunc titulum in vetustis-
simis MS. *Incipit regula à S. Tetradio*
Presbytero nepote beatæ mem. S. Cæsa-
rij Episcopi Arelatensis Abbati mea par-
va persona rogante transmissa, quam à
suo supramemorato Domino Cæsario di-
xit ipse dictatam: quam, dum esset Sa-
cerdos, ipse per diversa monasteria trans-
misit. Post Cæsarium, & Auxanium
Arelatensem Ecclesiam rexit S. Aure-
lianus; quo tempore Childebertus
Francorum Rex in eadem urbe nobi-
le cœnobium condidit. Porro S. Au-
relianus non modo nullam ex anti-
quiorum Galliæ monasteriorum re-
gulis selegit, verumetiam nec deces-
soris Cæsarij regula vti voluit, sed
novam prorsus procudit, in cuius
prologo ita fatur: *Regulam vobis, ac*
disciplinam instituimus, quæ vos ad viam
perfectiōis rectè faceret gradiri, & ad
regna cœlorum feliciter pervenire. Illic
vero titulus inscriptus est: *Incipit in-*
stitutio Sanctæ regulæ: huius monaste-
rij mentionem facit S. Gregorius
Magnus lib. 7. epist. 117. Regnante
eodem Childeberto S. Ferreolus Vce-
tensis in Gallia Narbonensi Episco-
pus monasterium condidit, propriam-
que illis Monachis regulam dedit, in
cuius præfatione hæc ad Lucretium
scribit: *Regulam, quæ ab eis pro lege*
servetur, licentia à vobis tam petita, quam
accepta conscripsimus. Ita vero illa in-
choatur: *Regulæ principium de his, quæ*
observanda Monachis Ferriolacensis mo-
nasteri statui institutor. Novam etiam
regulam Gallijs intulit insignis Lu-
xoviensis cœnobij conditor S. Co-

lumbanus, de qua re Ionas Monachus
cap. 9. libri de vita S. Columbani hæc
scribit: *His ergo in locis Monachorum*
plebibus constitutis ipse vicissim omnibus
intererat, regulamque quam tenerent,
Spiritu Sancto repletus condidit; Plera-
que etiam monasteria sub eandem
regulam adacta recitat cap. 6. illius
vero titulus est: *Incipit regula cœnobial-*
is; statimque caput primum incipit
in hæc verba: *Primo omnium docemur*
Deum diligere ex toto corde, &c. Harum
regularum collectionem conflavit S.
Benedictus Abbas Anianensis, qui
floruit, anno 820. quas vnà cum alijs
plerisque è codicibus antiquissimis
monasterij S. Maximini apud Trevi-
ros, ac selectæ bibliothecæ serenissi-
mæ Suecorum Reginae Christinae ex-
scripsit Holstenius, sed vir nunquam
sibi satisfaciens, vltraque nonum an-
num scripta sua premens morte præ-
ventus non evulgavit, illæ tamèn cu-
ra, & studio Eminentissimi Principis
Francisci Cardinalis Barberini Ro-
manis typis excussæ prodire anno
1661. Et quidem regula S. Cæsarij
Augustiniana brevior est, cuius nec
vnâ sententiâ ad verbum reddit:
Regula S. Aureliani sex tantummodò
paginis continetur; illa vero S. Fer-
reoli tredecim; regula denique S. Co-
lumbani in decem tantum capita di-
gesta est; Ex quibus patet horum Pa-
trum institutiones monasticas verè,
ac rigorosè regulas nuncupandas esse
non minùs, quam Augustinianam no-
stram, ridiculum enim esset asserere,
cæteras Monachorum leges esse
constitutiones, Augustini vero statuta
vnicè Regulæ nomen mereri. Fru-
stra ergo Augustiniani Scriptores in-
signia quæquæ Galliarum cœnobîa
nostræ genti asserunt, quod vnà tantû

In Gallijs ante Benedictinam S. Augustini Regula regnaret.

Vereor tamen, ne Lerinensibus extra Augustinianæ Reipublicæ confinia deportatis tantum mihi invidiæ apud nostrates conflent, quantum sibi laudis alij comparasse putant, qui omnia Galliarum monasteria in rei nostræ censum satis confidenter retulere; Quare ne quid per me gens nostra detrimenti subeat, insulæ Lerinensis, ut quærantur, damna longè plurimum in continenti coloniarum, & quidem nobilissimarum accessione compensabo, Etenim Agaunenses Monachos, qui sæculo quinto in Gallijs exorti sunt, Augustinianos fuisse non vana illa vnica in Gallijs ea ætate S. Augustini regula vigente, sed ex eorundem statutis, quæ uniuersam Sancti Patris regulam ad verbum exhibent, solidè evincam, indeque etiam insigne Iurensum Monachorum institutum, ex quo Agaunenses derivarunt, eidem nostræ familiæ asseram. Vbi Rodanus tenuior adhuc à fœtibus ingenti aquarum fragore inter montium angustias in Lemanium lacum procurrit, brevior sanè planities procul ab Octoduro alpium Graiarum vrbe M. P. XII. aperitur, Agaunus incolis locus nuncupatur, ita enim saxum prisco vocabulo Galli appellabāt. Locus exactè describitur in actis S. Mauritij, ac Thebæorum militem, qui ibidem passi sunt; *Legio Thebæa præteriens Octodurense oppidum ad locum, cui Agauno nomen est celeriter properavit, ut XII. millium spatio ab Octoduro separata necessitatem committendi sacrilegij præteriret; Agaunum accollæ interpretatione Gallici sermonis saxum dicunt; Quo in loco ita vastis rupibus flu-*

minis rursus arclatur, ut commeandi facultate subtracta, constratis pontibus viam fieri itineris necessitas imperaret. Vndique tamen imminentibus faxis parvus quidem, sed amœnus irriguis fontibus campus includitur. In hac verò angusta planitie parvus vicus antiquitus structus fuit, quem Tornatam, seu Tornadam incolæ appellarunt. In itinerario Antonini distare legimus ab Octoduro Tornadam M. P. XII. ut planè intelligamus Tornatam apud Agaunum ædificatam. Ioseph Simlerus, qui Vallesiam diligentissimè descripsit, libro primo hæc habet: Sub Octoduro ad sinistram Rhodani hi viculi sequuntur Iudiana, Servantia, Verosa, mox Tarnadæ oppidum, Tarnadæ autem Antoninum secuti oppidum hoc nominamus, veterum plerique Agaunum nominarunt; Quare Agaunum, & Tornatam ex hoc solummodò distinguuntur, quod Agaunus situm, Tornata oppidulum inibi conditum significat. Celebre verò Monasterium à Sigismundo Burgundionum Rege apud Tornatam extructum tradit laudatus Simlerus Sigismundus Rex Burgundionum Maximi Genevensis, Theodori Sedunensis, & aliorum Episcoporum oratione impulsus eodem loco in honorem Martyrum cœnobium celebre construxit, oppidulum Tarnadæ iuxta positum mœnibus ampliatis cœnobio coniunxit. Scribit hoc ipsum eiusdem sæculi auctor Marius Aventicensis in Chronico ad annum 515 Florentio, & Anthemio Conf. monasterium Acauno à Rege Sigismundo constructum est. Verum ex actis S. Severini Abb. Agaunensis, seu Tarnatensis constat insignè illud cœnobium ante annū quingentesimū extructum fuisse, nam cum Clodoveus Magnus Francorum Rex, qui iam per

annos viginti quinque regnarat, infanabili morbo laboraret, Tranquillinus Medicus his Regem alloquutus est: *Est sane in sacrosancto Agaunensium monasterio, ubi preciosus Christi Martyr Mauritius requiescit, Abbas, & Sacerdos vir quidam moribus, & vita laudabilis Severinus nomine, &c.* Cap. 1. num. 5. apud Bollandum die 11. Februarij. At Clodoveus circa annum 480. regnum indeptus est, quare anno regni XXV. nempe circa annum 505. florebat Tarnatense monasterium sub Severino Abbate. Præterea cum iussu Sigismundi Regis anno 515. S. Avicus Viennensis una cum collegis novam psallendi formam Tarnatensibus præscriberet, sacram concionem idem recitavit, cuius tantum titulum è Thuanis schedis vir diligentissimus Sirmondus pag. 158. S. Aviti epistolis, ac poematibus inseruit, est verò talis: *Homilia VII. dicta in basilica Sanctorum Agaunensium in innovatione monasterij ipsius, &c.* Ex quibus patet, non quidem eo anno Tarnatense cœnobium primitus extractum, sed iugis, nullaque unquam hora interpolatæ psalmodiæ institutione sanctiorem in formam restitutum. De S. Hymmemodo, qui primus anno memorato 515. Tarnatense monasterium rexit, hocce fragmentum ex memorato codice exhibet Bollandus in prolegomenis ad vitam S. Severini: *Psallendi interim vel subsistendi regula instituta S. Hymmemodo à cœtu Episcoporum, qui illuc ad constituendum monasterium venerant, traditur.* Plerique tamen Tarnatense monasterium à Sigismundo Burgundionum Rege fundatum existimant, quod ille & novis ædificijs auxit, redditibus locupletavit,

iugique psalmodia instituta sanctius reformandum curavit. Sammarthani tomo 4. Galliæ Christianæ tabulas donationis ab eodem Rege peractæ recentent, ubi & nobiles Episcopi, qui interfuere, nominantur, sed de regula tunc vel veteri firmata, vel nova inducta nihil asseritur.

De Tarnatensium, seu Agaunensium Monachorum regula hæc scribit vir eruditissimus Hæfrenus tract. 5. disquisit. Monast. XI. *Qualis verò regula huius fuerit observantia, nusquam legere me memini; Sed Lucæ Holsteni V. C. diligentia Tarnatensis Regula tandem innotuit, illam enim unâ cum reliquis à Sancto Benedicto Annianensi collectis publicavit. Hunc titulum præfert: Incipit regula Monasterij Tarnatensis; In tria, & viginti capita digeritur, & S. Augustini regulam ad verbum exscriptam continet, quod Lectorum commoditati consulens paucis ostendo, eandem cum Augustiniana, quo pacto utraque in capita ab Holstenio distincta fuit, conferendo. Caput XIV. regulæ Tarnatensis conflatur ex capite primo, secundo, & tertio regulæ Augustinianæ. Caput XV. Tarnatensium unie quartum, & ex parte quintum nostræ regulæ. Caput XVI. conformia tradit posteriori parti capitis quinti regulæ Augustinianæ. Caput XVII. est apud Sanctum Augustinum sextum, ac septimi prior pars. Caput. XVIII. reliquam septimi, & priorem octavi Augustinianæ regulæ reddit. Caput XIX. componitur ex novo, decimo, & undecimo laudatæ regulæ. Caput XXI. & duo priores versus capitis XXII. sub unico decimotertio Augustiniano*

niano continentur : at omiffum est caput duodecimum regulæ Augustinianæ, quia inibi de lotionē in balneis agitur, quæ tempore S. Augustini omnibus etiam sanctioris instituti viris, imò & fœminis sanctitatis servandæ gratia familiaris erat, sed paulò post apud Monachos, dein apud reliquos Christianos obsolevit; reliqua pars capitis eiusdem XXII. constat ex cap. 15. & 16. itemque initio 19. Augustiniani Canonis; Nam media tria capita Augustiniana, quod explicationes tantum visa fuerint capitis 15. consultò omiffa fuere à Tarnatensibus. Caput XXIII, quod & postremum est regulæ Tarnatensium, exhibet ad verbum cap. 20. 21. 22. 23. & 24. Augustinianæ regulæ, quo tandem & ipsa concluditur. Volo hic tamen finem Tarnatensium Patrum apud Agaunum regulæ recitare: *Vt autē vos in hoc libello tanquam in speculo possitis inspicere, ne per oblivionem aliquid negligatis, semel in septimana vobis legatur. Et ubi vos inveneritis ea quæ scripta sunt facientes, agite gratias Deo bonorum omnium largitori: ubi autem sibi quisque vestrum videat aliquid deesse, doleat de præterito, caveat de futuro, orans ut debitum dimittatur, & in tentationem non inducatur.* EXPLICIT REGULA TARNATENSIS. Atque idem est Augustinensium Eremitarum regulæ terminus.

Priora capita regulæ Agaunensium Monachorum, quæ in regula Augustiniana non reperiuntur, agunt de modo recipiendi Tyrones, recitandi divinam psalmodiam, distinguendi horas precibus, atque operibus destinatas, de quibus in Augustini regula filetur; sed certum est S. Patrem Africanis suis Monachis illis etiam

de rebus leges tulisse: nam cap. 4. ait *Orationibus instate horis, & temporibus constitutis*, erant ergò & apud Augustinianos statuta orandi tempora, quæ nobis specialibus decretis à regula distinctis indicuntur. Rursus Augustinianos in Africa Monachos antiquitus vitam manuum labore transegisse certum est; quare quo omnis confusio tolleretur, debito in omnibus ordine servato, constat specialia statuta S. Augustinum de faciendo opere suis Monachis præscripsisse, quæ tamen intercidere.

Cæterum ex laudata Tarnatensium, seu Agaunensium regula duo colliguntur. Primum est, monasterium illud initio non fuisse Clericorum Regularium Augustinensium, qui anno tantum 1150. ibidem primum apparere, teste Pollando in prolegomenis laudatis ad vitam S. Severini, ubi re ex antiquis monumentis more solito nempe eruditissime ostendit §. 2. num. 20. Erant illi Monachi Augustiniani ut plurimum parum literis exculi rusticis, atque artificiosis operibus vitam transigentes; Nam cap. 8. regulæ hæc legimus; *Sedentis ad mensam lectionem, quæ legitur, cum silentio audiant, si vero defuerit persona Lectoris, ad instar civi sanctarum Scripturarum meditatio ruminetur.* Rarus ergò erat inter illos Monachus literarum gnarus. Additur ibidem: *Arator stivam tenens Alleluia cantet, sudans messor psalmis se avocet & dum palmitem curvum tondet vinitor falce, aliquid Davidicum canat. Hæc sint vestra carmina, hæc, ut valgò aiunt amatorie cantiones, hæc pastorum sibilas, hæc instrumenta culturae.* Agricultura ergo plerique vacabant. Alij extra Monasterium quæstum ibant: nam cap.

cap. 11. scribitur: *Ea quæ à fratribus colliguntur, summa cura pro Domini timore conservent.* Multi etiam artificiosis operibus deputabantur; hinc cap. 7. hæc lex intimatur: *Vbi artifices operantur, absque superscriptis personis nullus præsumat accedere.* Alterum verò ex superius dictis colligitur, Regulam illam observatam in Monasterio Agaunensi ante annum 500. nam c. 9. tempus psalmodiæ peragendæ omnibus præscribitur: *Æstatis tempore matutinis ex more completis, & Primâ dicta OMNES opera, quæ iubentur, assumant.* Item: *Post horam verò nonam, aut in horto, aut ubi poscit utilitas usque ad horam lucernarij OMNES in unum solatium commodabunt.* At postea anno 515. Sigismundo Burgundionum Rege adveniente in Agaunensi monasterio iugis die, noctuque continuata, nec unquam interrupta psalmodia instituta fuit. Scribit Gregorius Turonensis de eodem Rege libro 3. hist. Franc. cap. 6. *Ille ad Sanctos Agaunenses abiens per multos dies in fletu, & ieiunijs durans veniam precabatur, Psallentium ibi assiduam instituens.* Aimonius lib. 3. de gestis Francorum cap. 80. de Guntramno Rege monasterium instituente ait: *Synodum LX. Episcoporum aggregari præcipiens, ut ordo psallendi, qui in loco Sanctorum Agaunensium temporibus Sigismundi Regis ab Avito, & cæteris Pontificibus illius temporis institutus fuerat, in cœnobio, quod ipse fabricarat, teneretur effecit.* Bona Agaunensi huic monasterio à Sigismundo Burgundiæ Rege summa cum pompa anno 515. legata pridie Kalendas Maias presentibus sexaginta Episcopis, ac pluribus nobilibus legimus tomo 4. Sammarthianorum, ubi & plurima oppida illius cœnobij Mo-

nachis data recensentur, ut planè artificioso opere illis vita deinceps nequaquam fuerit transigenda.

At cum Agaunenses Monachi à Iurenſibus Lemano Lacu inter utroſque ſtagnante derivarint, atque eandem iſti pariter Auguſtinianam regulam obſervaverint, non nulla etiam de Iurenſibus Monachis ſubdenda ſunt. Sanctus Romanus ſanctioris vitæ deſiderio actus in Iurenſes ſaltus ſeceſſit, atque in loco Candefcone vulgò nuncupato primum in ſequanorum Gallia monaſterium erexit. Sicum exactè deſcribit Anonymus Iurenſis Monachus in vita S. Romani apud Bollandum die 28. Februarij, ubi capite primo ait: *Antè Romanum nullus omnino Monachorum intra ipſam provinciam religionis obtentu, aut ſolitariam, aut conſortialis obſervantiæ ſectatus eſt vitam.* Romanum ſequutus eſt in eremum Lupicinus eiſdem frater, cuius vitam idem Anonymus ſcripſit, & habetur apud Bollandum die 21. Martij. Baronius, ac Torellus utriuſque Monachatum recensent anno 565. integri ſæculi metachroniſmo, cum certum ſit Romanum ante annum 444. plura monaſteria in vicinis regionibus per diſcipulos condidiſſe. ſcribit Anonymus cap. 1. num. 5. *Cæperunt exinde venerabilia Patrum examina velut ex referto apum alveario Spiritu Sancto ructante diffundi, ita ut non ſolum Sequanorum provinciæ loca ſecretiora, verum etiam territoria longè, lateque ſpatijs diſtincta terrarum divini ſobolis diſfuſa gratia monaſterijs, atque Eccleſijs repleri.* At capite poſtea ſequenti idem de Romano addit: *Audita namque memoratorum fama S. Hilarius Arelatenſis Episcopus miſſis in cauſa Clericis Beatiſſimum Romanum baud longè*

longè sibi à Vefontionensi vrbe fecit occurrere. Quod tunc contigisse notat, cum Hilarius Celedonium Episcopum Vefontionensem deposuit, quæ sanè depositio accidit anno 444. vt ex literis S. Leonis Papæ, & ex scriptore vitæ S. Germani ostendemus inferius cap. 11. Fuere ergò illi Sancti fratres coevi Hilario Arelateni, qui anno 449. ad superos transijt. Aliam chronologicam notam subiiciam ex vita S. Lupicini cap. 3. num. 8. vbi de eodem hæc scribuntur: *Hic namque aliquando quod longævus forsitam meminisse non ambigo, magnam, ac miram absolutiorem fide dicta amico orans in monasterio vinclo in ergastulis præstitit Romæ. Vir quondam illustris Agrippinus sagacitate præditus singulari, atque ad dignitatem militiæ secularis Comes Galliæ à Principe constitutus per Ægidium tum Magistrum militum callida, malitiosaque apud Imperatorem arte fuerat obscuratus, eo quod Ramanis fascibus lucens barbaris proculdubio favere, & subreptione clandestina provincias à publica nitteretur ditione deicere.* At Ægidij, & Agrippini tempus pluribus chronologicis notis Idatius in chronico illustrat, hæc enim habet iuxta editionem Sirmon-di Olympiade CCCXI. *Agrippinus Gallus, & Comes, & civis Ægidio Comiti insigni inimicus, vt Gothorum mereretur auxilia Narbonam tradidit Theodorico.* Annum vero ait fuisse sextum Leonis Orientis imperatoris, & alterum Severi, qui in Occidente regnabat, *Æra Hispanica D. quo anno VI. Nonas Martias ab occasu Solis Luna defecit feria sexta.* Est annus omnino 462. quo à 26. Ianuarij currebat sextus Leonis, & die 19. Novembris secundus Severi inchoabatur, cum secunda dies Martij incidit in feriam

sextam Cyclo Solis XXIII. Lunæ VII. lit. G. qua die exeunte contigit eclypsis, quam eruditè exponit Petavius lib. 8. de doct. temporum pag. 846. Scribit etiam Marius Aventicensis: *Basilio, & Bibiano. His Cos. pugna facta est inter Ægidium & Gothos, &c.* fuit annus 463. Anno verò sequenti Ægidium obiisse Idatius illius temporis Scriptor affirmat, nobilibus etiam characteribus eundem annum demonstrans, quòd esset septimus Leonis, quando XIII. Kal. Augusti feria secunda Solis eclypsis accidit ab hora tertia ad horam sextam; Et quidem anno 464. Leonis septimo die 20. Iulij feria secunda Cyclo Solis 25. Lunæ 9. lit. E F contigit plenilunium, fuitque Eclypsis hora 7. 52. 32. quam laudatus Petavius pluribus describit: Ex quibus patet difficulter cum jis componi, quæ ceteri omnes Scriptores de Ægidio narrant, nempe anno 461. ex Magistro militum à Francis eiectò Chilperico Regem electum, plenolq; octo apud eisdem annos regnasse. Ex his ergò constat Lupicinum anno 462. monasticam vitam egisse. At Baronius legens in libro Gregorij Turonensis Lupicinum cum Chilperico Burgundionum Rege loqutum, id de Chilperico, qui in Gallia regnabat anno 565. intellexit, at ille Clypericus fuit filius Gundiochi Burgundionum regis, cuius filia circa annum 490. Clodoveo nupsit ex Fredegario, & Gregorio Turonensi tomo 1. Chesnau. Et quidem ex actis S. Lupicini die 21. Martij cap. 3. habemus, eundem ab audaci viro, ac petulanti coram Hilperico mendatij reprehensum, quòd ante decem annos Romani apud Sequanos imperij excidium prædixisset

nondum in nullo rei tristis probatione firmata. Vnde illa prædixit Lupicinus ante annum 446. nam anno 456. scribit Marius Aventicensis: Ioanne, & Varane Coss. Eo anno Burgundiones partem Gallie occupaverunt, terrasque cum Gallie Senatoribus diviserunt. Ex his deduco ante annum 456. colloquium illud inter Ægidium Magistrum militum, & Agrippinum S. Lupicino præsentem, quod pluribus Monachus Iurensis sæpè laudatus describit, contigisse; nam post illum annum Romani Duces tota Gallia sequanica exclusi fuerunt. Hæc diligentius prosecutus sum, ut tempus quo Anonymus ille vitas Romani, Lupicini, & Eugendi Abbatum Iurensium exaravit, intelligatur, id enim nostro instituto plurimum congruit, etenim cum dicat longævus citra dubium meminisse eorum, quæ de Agrippino à Lupicino liberato narrabat, citra annum quingentesimum se illa scribere ostendit, annis enim quatuor ferè ac quadraginta elapsis, rectè seniores in testes appellare poterat. Ex hucusque dictis colligitur minùs rectè celebres illos Iurensium Monachorum Patres Martyrologio Benedictinæ familiæ insertos, cum integro sæculo ante S. Benedictum floruerint.

His ergò tempore Iurensium monasteriorum stabilitis, probandum nobis est, hos ipsos Augustinianam Tarnatensium, seu Agaunensium regulam colluisse, nullus autem melior testis adduci potest, quam Iurensis Monachus, qui in præfatione vitæ S. Romani ad Ioannem, & Armentarium Monachos Tarnatenses hæc habet: *Quamvis ergo Agaunus vester Gallico, priscoque sermone tam primitus per naturam, quam nunc quoque per Eccle-*

siam veridica præfiguratione Petri Petra esse dignoscitur, agnoscat tamen charitas vestra, & inter Pineas, aviegnasque lureasium sylvas, I P S A M quondam à Psalmographo in campis Sylvæ mystica significatione repertam, quæ nunc INIBI à Sanctis fratribus, sublato iam præfigurationis enigmate, pedisequa stabilitate calcatur. Monastica ergò regula apud Tarnatensium Agaunum culta in Iurensi monasterio prius observari cœpta fuit, indeque Agaunum portata. Rursus idem Monachus in fine vitæ S. Eugendi Abbatis Iurensis scribit apud Bollandum die 1. Ianuarij: Instituta quoque de formatione Monasterij NOSTRI Agaunensis cœnobij Sancto Marino Præsbytero insule Lerinensis Abbate compellente digestimus, desideria vestra tam pro iubentis auctoritate Christo opitulante luculenter explebunt. Erant ergò eiusdem instituti Augustiniani Eremitæ Iurenses, & Agaunenses, seu Tarnatenses, ut potè sub eandem S. Augustini regulam adacti, vade laudatus Monachus Iurensis Agaunense Monasterium NOSTRVM iure optimo nuncupavit.

Arbitror Augustinianos meos mecum minimè conquesturos, nam licet Lerinenses alterius à nostro instituti fuisse ostenderim, Iurenses, & Tarnatenses Monachos in nostræ Reipublicæ censum retuli, quorum colonias longè, lateque per Galliam propagatas fuisse non modo Anonymus ille oculatus testis asseruit, verum etiam Gregorius Turonensis in libro de vitis Patrum cap. 1. sed Anonymi verba planè repetenda sunt: *Ceperunt exinde venerabilia Patrum examina, velut ex referto apum alveario Spiritu Sancto ructante diffundi, ita ut non solum Sequanorum provinciæ loca secre-*

tiora, verumetiam territoria longè, late-
que spatijs distincta terrarum divinæ so-
bolis diffusa gratia monasterijs, atque Ec-
clesijs repleri. Initio quidem hi Mo-
nachi in cellulis hinc inde per Con-
dadesconensem saltum dispersis ha-
bitabant (mandræ divisæ illæ man-
siones Syris vocabantur) at Roma-
nus, cum Eremitarum numerus ex-
crevisset, in cœnobium colligendos
eisdem duxit: audiatur Anonymus
cap. 14. num. 21. *Iste etiam refutato
Archimandritarum more, vtilius omnes
vivit in medium, destructis namque man-
sionum ædiculis vno cunctos secum Xe-
nodochio quiescere fecit, ut quos etiam
causa vnitæ refectionis una claudebat ædi-
cula, discretis quoque lectulis una ambi-
ret, & mansio.* Quo anno Iuren-
ses Eremitæ Augustiniani esse cœperint,
incertum est, paulò post S. Augusti-
ni obitum, qui anno 430. contigit,
eorundem initia recensenda esse vi-
dentur; etenim anno 444. quando
Hilarius Arelatensis Romanum, ac
Lupicinum ad se evocavit, iam plu-
ra per universam provinciam mona-
steria condiderant, sexennium circi-
ter cœnobiorum propagationi dan-
dum est; At antequam Lupicinus ad
Romanum se conferret monasticam
cum fratre vitam instituturus, iam
plures in Eremita annos Romanus
exegerat scribente Anonymo cap. 2.
num. 4. *cum ergò in supradicto loco mul-
to iam tempore prisci imitator Antonini
Romanus vita frueretur Angelica Lupi-
cinus germanitate minor illuc ad fra-
trem se contulit. Octenium ad minus
dandum est, ut multum temporis
effluxisse dicatur. Romanus quinque,
& triginta annos natus in eremum se-
cessit; eundem vero anno 456. non
ampliùs superstitem fuisse credo, nam*

Lupicinum cum Hilperico Patritio,
Agrippino Comite, & Ægidio Ma-
gistro militum pro suorum Mona-
chorum, aliorumque negocijs egisse,
idem scriptor testatur. Lupicinus post
Romanum Monachos rexit, cui S.
Eugendus successit, qui septem vix
annos natus Romano à genitoribus
oblatus fuit, de qua re legendus Ano-
nymus cap. 4. de vita Romani, qua-
re ante annum 456. Eugendus tri-
gesimum ætatis annum exegerat, qui
cum annos vixisset sexaginta quinque
obiit circa annum 490. Anonymus
verò ille Iuren-
sis, qui trium illorum
Abbatum vitam descripsit morienti
Eugendo se adfuisse testatur.

Tarnatensem regulam sæpè laudat
S. Benedictus Abbas Anianæ in con-
cordia Regularum, longiores etiam
ex eadem sententias exscriptas suæ
collectioni inseruit cap. 2. §. 5. cap.
31. §. 18. cap. 43. §. 16. & 17. ubi
Augustinianæ regulæ verba leguntur
quod etiam patet ex cap. 47. §. 11. &
59. §. 4. & cap. 61. §. 12. Hugo Me-
nardus in præfatione commentario-
rum ad collectionem S. Benedicti
Anianensis de regula Tarnatensi scri-
bit: *Quædam sumit à regula Sancti Au-
gustini.* Sed vir eruditus Tarnatensem
regulam nondum ab Holstenio edi-
tam non viderat, nam planè constat
ex recitata superiùs collatione uni-
versam S. Patris regulam Tar-
natensi illi in-
feram.

CAPVT IV.

*Theodoti Patriarchæ Antiocheni , ac
Theodori Mopsuesteni obitus. De Theo-
doti Synodo contra Pelagianos. Praylus
Antistes Pelagium Hierosolyma extur-
bat. Nestorius novus Anti-
stes Constantino-
politanus.*

AD Pelagianos iterum redeo, unde instituta de Lerinensium Monachorum initijs, ac sacris legibus disertatio parumper auerterat, etenim ex Gallia in Siciliam Theodori Mopsuesteni obitus vocat, non ut illiquidem sacras inferias faciamus, sed ut Pelagianorum Patroni & Nestorianorum Magistri sepulchrum anathemate signemus. Post illos quinque libros, quos ab eodem contra D. Hieronymum præsertim scriptos fuisse diximus lib. 1. cap. 9. num. aliquid ille postea eadem in causa ediderit, mihi prorsus incompertum est. Quo tempore mortuus sit, designat Theodoretus in calce historiæ Ecclesiasticæ: *Eo vero tempore: inquit, quo Divus Theodotus Antiochenam Ecclesiam regebat, moritur Theodorus Episcopus Mopsuestias.* At Theodoti tempus non omnibus certum est. Baronius ad ann. 411. n. 69. eo anno Theodotum Alexandro suffectum scribit, ac post sexdecim annos obiisse anno 427. Consentit in Chronologiam reformatam in tabulis Patriarcharum Antiochenorum Ricciolius. Meus Panvinus in Chronico Ecclesiastico Theodoti tempus intra annos 420. & 424. contrahit, & quidem usque ad annum 424. Theodoti vitam protrahit P. Lupus in notis ad collat. 5. Synodi V. ubi de Theodoro agit.

Sed nulla ex recitatis sententijs nobis probari potest; nam neque ad annum 411. Theodoti Episcopatus retrahendus est, & planè ultra 424. producendus, Theodoretus, qui magnam vitæ partem Antiochiæ exegit, quive historiam finivit, exitu, ut ait, laudatissimorum virorum Theodori, ac Theodoti mortis, dubium solvet. Is in vita Zenonis Anachoretæ hæc scribit: *Cum primum enim Imperator Valens fuisset de medio sublatus militare deposuit cingulum, ac propè, Antiochiam se contulit.* At Valens à Gothis victus occubuit Valente VI ac Valentin. II. Coss. ex Marcellino, Idatio, alijsque nempe anno 378. die IX. mensis Augusti. Zeno vero ex milite Eremiticola quadraginta, & ampliùs annos austeram vitam duxit. Eum Theodoretus visitavit miratus quòd in tam profunda philosophia tanta esset modestia: ac moderatione vir senex, quadraginta enim annis perpetuis versans erat in monastica exercitatione. Itaque attingit annum 418. postea recenset Theodoretus quid cum Alexandro Episcopo idem Zeno egerit his verbis: *Accersito itaque civitatis Antistite, is autem magnus erat Alexander, &c. Quoniam inbeor migrare ex hac vita, te earum sc. facultatum, quas intestatus olim reliquerat, constituo dispensatorem qui es, & Pontifex, & Pontificatum ex lege optimè geris.* Itaque Alexander ultra annum 418. fuit Episcopus Antiochenus. Extat epistola Theodoti ad Dioscorum, in qua egregiè anni Theodoti Episcopi traduntur: *Sex enim, inquit, annos ibi ego docens tempore B. mem. Theodoti Antiocheni Episcopi, qui tum vitæ splendore polluit, & falsit, tum etiam divinarum dogmatum cognitione; alios deinde tredecim annos* tem-

tempore B. Ioannis, &c. Præter hæc iam septimus agitur annus, quo Deo dilectissimus Archiepiscopus Dominus sedit. Baronius ad annum 444. Num. 19. eo anno contendit scriptam à Theodoro illam epistolam, sed planè scripta est anno 447. cum post biennium depositus fuerit Dominus in Pseudo-Synodo Dioscoriana cum sedisset annos novem.

Refert Photius codice 52. epistolam Sisinnij C-P. & Theodoti Antiocheni ad Episcopos Pamphile cum hac inscriptione: *Sisinnius, ac Theodotus, & universa S. Synodus, quæ Dei gratia in magna vrbe Constantinopolitana coacta est consecrandi gratia Dei amantissimi Episcopi Sisinnij.* At Sisinnius consecratus est Episcopus post obitum S. Attici anno 526. die 28. Februarij ex Socrate lib. 7. cap. 26. Ex his moritur Theodotus anno 427. Sisinnio Constantinopoli sedente, qui nondum biennio exacto 24. Decembris Hierio, & Ardabure Coss. anno eodem 427. decessit. Hinc Photius codice 31. agens de Theodoro mortuum Theodotum scribit, *quando Constantinopoli sacrorum Antistes Sisinnius fuit.* Anno ergò 421. mortuo Alexandro sacris Antiochenorum præsidere cœpit Theodotus; nam sex illos tantum annos in ea sede vixisse ex Theodoro colligitur. Neque quis reponat, Theodoretum sex illos tantum annos Theodoti numerasse, quibus eodem Antistite vivente in Antiochena Ecclesia catachesium ipsemet docuit, quasi antea sederit ibidem Theodotus cum nondum Theodoretus Antiochiæ sacras literas explanaret; Nam scribit superstiti adhuc Alexandro se ad Zenonem visitationis officia persoluturum venisse

à quo cum benedictionem peteret discessurus, ille recusabat, inquit, *se ipsum privatum quidem, nos autem milites appellans, tunc enim sacros codices legebam populo Dei;* Quare etiam sub Alexandro sacras literas Theodoretus interpretabatur.

Inter cætera, ob quæ idem Theodotus nobis commendandus venit, reponenda est Synodus, quam contra Pelagianos celebravit, cuius rei testem habemus luculentissimum Marium Mercatorem in Commonitorio ad Theodosium iuniorem, cuius verba antequam referam, res est aliùs repetenda. Cum Pelagius Hierosolimis à Ioanne Episcopo absolutus fuisset tanquam ab omni hæresi immunis, Catholici id ægrè ferentes ad Eulogium Cæsareensem Antistitem totius Palestinæ Primatem appellarunt. At ille Diospoli provinciæ Synodum coegit, in qua Pelagius subdola arte sese Catholicæ doctrinæ assertorem vendicans iterum absolutionem suffragatus fuit, de quibus lib. 1. cap. 7. & 8. fusiùs diximus. Vti verò Hierosolimitanus Antistes Metropolitæ Cæsareensi suberat, ita hic Patriarchæ Antiocheno totius Orientis supremo Exarcho subiectus erat, ad quem quæcumque causa tum Hierosolymis, tum Cæsareæ iudicata, iterum iudicanda referri poterat. Scribit ista disertè Hieronymus in epistola adversus errores Ioannis Hierosolymitani; *Ni fallor, inquit, hoc tibi decernitur, ut Palestinæ metropolis Cæsarea sit, & totius Orientis Antiochia; Aut igitur ad Cæsareensem Episcopum referre debueras, cui sprete communionem tuam communicare nos noveras, aut si procul expetendum iudicium erat, Antiochiam potius literæ dirigenda.* Ex quibus pa-

tet error palmaris Hincmari, ac Theodori Balsamonis existimantium ex septimo canone Nicæno Hierosolymitanum Episcopum erectum in Primatem, aut Patriarcham inde enim solummodò primus eidem post Metropolitam Cæsareensem locus decernitur; in Synodo enim Diospolitana anno 415. primo loco tanquam Præses sedit Eulogius Metropoli Cæsareensis, cui proximus venit Ioannes Hierosolymitanus, ut patet ex S. Augustino lib. 1. con. Iul. cap. 5. & 7. Iuvenalis, qui tertius à Ioanne memorato Hierosolymitanam Ecclesiam rexit, à Cæsareensis Metropolitæ iure primum se subduxit. Cum ergò Pelagius rectæ fidei professor à Ioanne Hierosolymitano, iterumque ab Eulogio Metropoli Cæsareensi iudicatus fuisset, ad Theodotum totius Orientis Patriarcham appellationem iterum Orthodoxi interposuere; ille verò coacta Antiochiæ Synodo Pelagium uti hæreticum lata sententia damnavit. Audiatur Mercator: *Adbuc etiam Hierosolymis constitutus Pelagius accusatus apud Synodum, & primo quidem tergiversando ambiguis quibusdam se professionibus tegens, & prosequens dubia, vel respondens illam tunc videtur Episcoporum audientiam delusisse, sed postmodum evidenter deprehensus insistentibus accusatoribus, ac posteriori Synodo, cui Sanctæ memoriæ Theodotus Antiochiæ præsedet Episcopus, atque detectus, à sanctis quoque, ac venerabilibus Hierosolymorum locis est deturbatus, eiusdemque Sancti Theodoti ad reverentissimum Urbis Romæ Episcopum, & sanctæ recordationis Prayli Hierosolymitani Episcopi missa rescripta testantur, quorum exemplaria ad documentum habemus in manibus. Ex quibus liquet Pray-*

lum, qui anno 417. ad Innocentium Papam pro Pelagio literas miserat, eiusdem postea erroribus, quos hæreticus mille fucis dudum obduxerat, probè cognitis, illum ex Hierosolymitana diocesi expulisse; hæc verò ab anno 421. qui acceptæ à Theodoto sedis primus numeratur, contigere; Quo se Pelagius inde eiectus receperit, incertum est.

Sedente Antiochiæ Theodoto Theodorum Mopsuestenum magnum Pelagianæ sectæ patronum extremum diem clausisse ex Theodoretò proximè laudato diximus, quoto verò anno sexenni, quo vixit Theodotus Patriarcha, obierit Theodorus non constat: satis probabiliter ex memorato Scriptore deducitur, decessisse Mopsuestenum propè ann. 427. nam scribit se historiæ finem imponere exitu laudatissimorum virorum Theodori, ac Theodoti mortis, ut palam sit, eodem ferè tempore utrumque vivendi finem fecisse.

Vixit Theodorus Mopsuestenus, teste eodem Theodoretò, in Episcopatu annos triginta sex. Ingenio fuit adeo fecundo, ut decem mille eundem libros exarasse testatus sit Ioannes Antiocheus in epistola ad S. Cyrillum: *In Episcopatu defunctus agonibus autem adversus Arianos, & alios hæreticos decem millibus per omnem suam vitam decoratus est. Hoc postea Schismatici, qui contra V. Synodum pro Theodoro conspirant, solebant plenis buccis exaggerare, unde sunt illa eisdem corrigentis S. Pelagij Papæ verba in epistola ultima ad Episcopos Histriæ. Ecce quales plusquam decem millia librorum Theodorus scripsisse perhibetur. Pensante quæso, si non tanto acriora tormenta promeruit, quanto plu-*

pluriora conscripsit. Multæ sanè hæreses ex illius libris referuntur collat. 4. Synodi V. ac in constituto Vigilij Papæ. Ibi inter cætera docuit: *Adam mortalem factum communi cæteris be-luis conditione*, quæ capitalis hæresis Pelagij fuit. Vidimus Pelagium suos discipulos secreto docuisse, multum-que curasse, ne ipsius dogmata in vulgus spargerentur, laudata sunt verba S. Hieronymi in epistola ad Cresiphontem contra Pelagium: *No-sti enim quid intrinsecus discipulos tuos doceas, aliud ore commemorans, & aliud cælans conscientia; nobisque alienis, & indoctis loqueris per parabolas, tuis au-tem mysteria confiteris.* Eadem arte usus est Theodorus, de quo hæc scribit Rabbulas Metropolitæ Edessenus ad S. Cyrillum: *Alios autem laqueos in scriptis ponebat, qui in principijs quorun-dam eius codicum anathemate circumclu-debat inspicientem, non manifestare alijs scripta sua.* Collat. 5. Synodi V. Hunc Rabbulam laudat eximiè Cyrillus, & plura de eo dabimus alibi. Cæ-terum tantalibrorum Theodori mul-titudo non ad paucitatem, sed ad nihilum ferè redacta est illos perse-quentibus Imperatorum edictis. Nus-quam tamen peius loquutus est, quam in postremis scriptis de Incarnatio-ne: audiatur Hefychius Hierosoly-mitanus in Ecclesiastica historia hæc de Mopsuesteno memoriæ prodens: *Senectute iam cana debilitatus, sed mi-nima pietatis scintilla, si qua forte in eo fuisset, inveterata, libros componere adversus Domini Dei apparitionem præ-sumpsit.* In Synodo V. memorata. Plures verò eo de argumento libros scripsisse patet, nam illius errores Synodus produxit ex libro quartode-cimo de Incarnatione. In his Nestoria-

Card. de Noris, *Hist. Pelag.*

nam, ac Pelagianam hæresim tradi-dit; docuit enim inquit Hefychius, *Hunc non incarnatum Verbum, sicut Evangelicis vocibus edocti sumus, sed ho-minem per vitæ provectionem, & passio-num perfectionem coniunctum Deo Ver-bo.* Plus sanè nocuit Theodorus mor-tuus, quam vivens; nam superstes qui-dem vnus tantum insertis suis libris erroribus Ecclesiæ non modicam perniciem intulit, at mortuus mille doctissimorum Patrum dexteris pro ip-sius nomine defendendo armavit, Synodos Synodis obiecit, atque in quæstione facti Apostolicam Sedem à se ipsa dissentientem fecit, vti fusiùs altero volumine dicetur.

Ne ob Theodori mortem strenuo patrono amisso Pelagiani animos desponderent, Nestorius eorundem patrocinium suscepit anno 428. Theodosij Imperatoris opera Eccle-siæ C. P. præfectus. Etenim cum an-te biennium mortuo Attico ingen-tes in vrbe regia tumultus fuissent, non nullis Philipum, multis Pro-clum, pluribus Sisinnium in Antisti-tem postulantibus. Imperator Sisin-nio, qui tunc cæteris prælatus fue-rat, post biennium defuncto, ab An-tiochena Ecclesia Episcopum petijt, vnde olim à Patruo Ioannes Chryso-stomus adscitus fuerat, cumque Ne-storius in ore omnium versaretur, idè C. P. Antistes electus fuit. Hic Theo-dori Mopsuesteni dudum fama per-motus ad eundem se contulerat, à quo & prava doctrina imbutus fuit: Scribit hæc Evagrius Epiphaniensis libro 1. capite 2. *Apud Theodorum in Mopsuestia degens Nestorius audita illius doctrina pietatis naufragium fe-cit.* Hinc S. Cyrillus non vno loco Nestorio obijcit, quod Theodorum

Anno
CCCC
XXIX

magistrum audiverit ; In epistola ad Acacium Melitenum ait : *Nec enim Theodorus Nestorij fuit discipulus, sed iste illius, & velut ex suo loquuntur ore, & unum mala doctrinæ ex suo corde evomunt venenum.* Longè vero peiùs de Christo Domino Theodorum, quam Nestorium sensisse, idem Cyrillus testatur in epistola ad Clericos, & Lamponem : *Transilientes autem, ait, ad Theodori codices de Incarnatione factos, in quibus multo peiores Nestorij blasphemij posita sunt ; Pater enim fuit Nestorij perfidiæ, &c.* Nestorium ex Germania oriundum scripsere Ripamontius libro 6. hist. Ecclesiæ Mediolanensis, Ricciolius tomo 3. Chronol. reform. parte tertia in catalogo hæreticorum, & collectores Concil. edit. regiæ in notis ad Ephesinam Synodum, alijque ; sed errant, nam Germanitiæ natus fuit teste Socrate lib. 7. cap. 29. de qua vrbe scribit Theodoretus lib. 2. cap. 25. *Germanicia vrbs sita est in finibus Cilicum, Syrorum, & Cappadocum, censeturque in Euphrateni provincia.* In itinerario Antonini plures viæ recensentur à Germanicia vsque Edessam, & in Synodo Chalcedonensi actione 3. publico Patrum nomine cum quibusdam alijs missum fuit ad vocandum Dioscorum Alexandrinum Ioannes Germaniciæ civitatis Orientalis. Ceterum Nestorius suis coloribus affabrè exprimitur à Theodoro ipsius quondam defensore in epistola ad Sporcium : *Fusca veste indutus, tristis incedens, strepitus forenses declinans, pallore corporis continens videri affectans, libris domi ut plurimum incumbens, & quiete secum habitans.* Hoc habitu, & hac simulatione populum inescans magnam ætatis partem transegit, Christianus potius

videri, quam esse studens. Nestorius eadem die, qua consecratus est Episcopus, quæ fuit Kal. Aprilis Felice, & Tauro Conss. per Anastasium Presbyterum, quem Antiochia secum adduxerat, univèrsam regiam urbem pro concione turbavit, dicente discipulo Virginem nequaquam Deiparam posse appellari. Nestorius tamen peccatum originale fatebatur, in quo à Magistro Theodoro discessit ; vade Celestinus hæc ad eundem perscripsit : *Legimus, quòd de originis vitio reserentias, quodque naturam ipsam culpa obstrictam non neges, & quòd eam tandem exactum debitum iustè exsolvere doceas, quod à debitrice generatione ortum trahit.* Et ex hac parte contra Pelag. stetit ; Num vero senserit, purum hominem ingentis naturæ viribus, an vero divinæ gratiæ auxilijs fultum meruisse affectivam unionem cum Verbo, in medio relinquo. Scribit de Nestorianis Photius Cod. 54. *Afferunt, quandoquidem nostræ Christi naturæ sit participes factus, & Deus omnes homines similiter salvos fieri velit, unumquemlibet etiam per arbitrij libertatem proprium peccatum corrigere, & Deo dignum se facere ; idcirco non genitum esse Verbum, sed eum, qui ex Maria natus est ob naturalis voluntatis dignitatem habuisse Verbum concomitans cum sola ista nobilitate, & eadem appellatione communicaret cum ratione filiationis.* Quare Nestorij discipuli Pelagianum dogma sorbuerunt, Magistro interim palam Pelagij paradoxa non adstruente ; hic enim ex literis Zosimi ad Alexandrum Patriarcham Antiochenum, itemq; ex Synodo Theodoti eiusdem urbis Antistitis, cui & ipse tunc Presbyter interfuit, eadem damnata cognoscebat.

CAPVT V.

*Semipelagiani ab Augustino, & Prospero confutati. Quam honorifice vterque de eisdem loquatur. Germanus Antistodoren-
sis, & Lupus Trecentis à Synodo
Gallicana in Britanniam contra
Pelag. delegantur.*

Anno
CCCC
XXI.

INTEREA Semipelagiani in Gallijs ducibus Cassiano, & Monachis Lerinensibus sententiam S. Augustini de gratuita prædestinatione tum ad fidem, tum ad gloriam acerrime insequabantur. Passim cuncti in illorum sententiam pedibus ibant, atque vbique Augustinus vti novorum dogmatum assertor traducebatur; nam, vt scribit Prosper, Augustini libros contra Pelagianos editos non in omnibus recipiebant, sed contrarium putabant Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui, quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputauerat. Delato verò in Gallias aureo S. Doctoris libro de correctione, & gratia, quo Africanos Semipelagianos Aduerteri exorientes suffocauerat, novis veluti plagis percussi hostes aduersiores longe evasere. Eorum sententiam ita describunt Prosper, & Hilarius in literis ad Augustinum. Prædestinationem ante prævisa merita ex mero Dei beneplacito & lapsis curam resurgendi adimere, & Sanctis occasionem temporis afferre, eo quod vtraque parte superflua sit labor, si neque reiectus in gloriam vlla industriapossit intrare, neque electus vlla negligentia inde possit excidere. Removeri omnem industriam, tollique virtutes, si eo pacto divina constitutio humanas præveniat voluntates, & sub prædestinatio-

nis nomine fatalem necessitatem induci. Posse homines proprijs viribus quærendo, pulsando, petendo divinam opem promereri; Paratam omnibus æqualiter salutem, quantum ad Deum pertinet, at ab his apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint. Postremò molestè ferebant ita dividi ab Augustino donum perseverantiæ, quæ tunc primo homini data est, vel nunc omnibus datur, vt ille acceperit perseverantiam, nò quia fieret, vt perseveraret, sed sine qua per liberum arbitrium perseverare non posset: nunc vero Sanctis ad regnum prædestinatis non solum dari illud adiutorium, sine quo perseverantes esse non possint, sed tale, vt non nisi perseverantes sint. Hæc illis sententia stabat. Sed non deerant in Gallijs, qui Augustini, immò divinæ gratiæ partes adversus Semipelagianos defendendas susciperēt. Horum Princeps fuit Prosper Aquitanus, qui in Europa Africani nostri Doctoris veluti vices sustinens vnum se vniuersis hostibus opposuit, & luculentissimis scriptis eorundem furorem non semel compescuit. Huic socium se dederat Hilarius Augustini quondam in Africa discipulus, qui vulgo Arelatenensis dictus est, sed an ab aliquo, qui cum eiusdem nominis Episcopo Arelaten- si illam confuderit, ea illi patria data sit, in incerto est. Quantos vero Augustinus in Gallijs sectatores habuerit, non vna videtur Prosperi sententia: Etenim in epistola ad August. paucos sanè illos fuisse testatur his verbis: *Nec facile quisquam præter paucos perfectæ gratiæ intrepidus amatores tantis superiorum disputationibus ausus est contraire.* Alibi vero in epistola ad Ru-

finum Augustini sectatores plurimos fuisse scribit. *In his ipsis locis, in quibus adversus eum, nempe Augustinum, querimonia concitatur, esse propitio Deo plurimos, qui ad perceptionem Evangelicæ, Apostolicæque doctrinæ saluberrimis eius disputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Christi, in quantum ea ipse multiplicat, dilatantur.* Plurimi S. Doctoris sententiam sequebantur, qui tamen cum ijs, qui eandem rejiciebant, comparati pauci censebantur, adeo Cæsiani sectatorum opinio prævalebat. Sanè Prosper adversariorum Augustini auctoritate, atque vulgari de eisdem opinione penè se obrutum fatetur in epistola ad Augustinum; Ita ibi loquitur: *Possimus quidem ad credendum esse constantes, sed ad auctoritatem talia sentientium non sumus pares, quia multum nos, & vite meritis antecellunt, & aliqui eorum adepto nuper summo Sacerdotij honore supererminent.* Quibus planè designat Hilarium Monachum Lerinensem nuper electum Episcopum Arelatensem. Prosper vero, à Hilarius inito consilio Augustinum de ijs, quæ contra ipsum adversarij in Gallijs moliebantur certiorum per literas reddendum decrevere, idque sine mora executi sunt: literarium compendium in fine præcedentis capituli dedimus, leguntur, verò epistolæ utriusque præfixæ libro de prædestinatione Sanctorum tomo septimo. Hæc literas Baronius scribit datas Anno 426. ad quem Vossius etiam accersit lib. 6. Hist. Pelag. thes. 14. & nuper Aloysius Torellus in sæculis Aug. ad eundem annum num. 39. Sed cum in literis Prosperi dicatur Hilarius Episcopus Arelatensis, qui anno 429. incunte in illius urbis cathedra

sedere cœpit, addatque idem Prosper adversariorum non nullos nuper Episcopatum adeptos, aperte eo ipso anno 429. datas non ambigimus. Verùm aliunde etiam sententia illa rejicitur; nam anno 426. S. Doctor libros Retractionum inchoavit, quos anno tantum sequenti 427. confecisse consentiente Baronio dictum est; postea quatuor libros operis imperfecti contra Iulianum scripsit, ac reliquorum operum retractionem, quam dum prosequitur, literas hæc ex Gallia accipit, quæ l. 1. c. 24. ipsius S. Doctoris testimonio confirmavimus.

Augustinus his acceptis, quæ per Galliam adversus suos libros publicabantur, intermissis cæteris luculentissimam responsionem adornavit duobus libris distinctam, quos Hilario, ac Prospero incripsit. In horum primo, quem de prædestinatione Sanctorum nuncupavit, docet Semipelagianos caligare in quæstione de prædestinatione Sanctorum, nec recedere eos à Pelagij sententia, si humani arbitrij viribus initia fidei adscribant: incrementum certe eiusdem Deo dare superbiæ esse, quasi vellent priores sibi partes tribuere, posteriores Deo. Nil novi se obtrudere, sed quæ Ciprianus, atque Ambrosius ante docuerant, nempe fidem esse à Deo, quod se quoque olim negasse fatetur; prædestinationem ponere quidem, non autem supponere nostra merita. Deum adeo esse iustum in aliquibus tantum prædestinandis, ut etiam si omnes ob originalis culpæ reatum à gloria exclusisset, nullo posset iure culpari. Neminem vel præmio affici à Deo vel supplicio ob ea, quæ si diu vixisset, bona, vel mala patraisset. Prædestinationem

sine

sine meritis non solum aperte ex Apostoli epistolis deduci, verum etiam ex Christo Domino præclarissimo gratuita prædestinationis exemplari. In posteriori vero volumine, quod de dono Perseverantiæ dictum est, tradit, perseverantiam in bono esse donum Dei: gratiam aliquibus à Deo dari, quia misericors est, alijs negari, quia iustus est. Cur unus salvetur altero pereunte secretis Dei iudicijs reservari, id tamen evidenter in parvulis apparere. Sententiam de prædestinatione sine meritis non evacuare correptiones, non torporem, non desperationem incutere, nihil se novi procudere, sed quæ dudum adversus Pelagianos in epistolis ad Sixtum, à Paulinum Nolanum, & longe antea in quæstionibus etiam ad Simplicianum Episcopum Mediolanensem tradiderat. Prædestinationem congrua ratione esse populis prædicandam. Perseverantiam usque in finem solis prædestinatis dari, quorum nullus perit, eorundem numero apud Deum stabilito. Hæc quidem ille. Cæterum hisce duobus libris diu à Gallicanis Doctoribus contra dictum est, donec tandem ab Hormisda Papa laudati pari cum reliquis authoritate, à reverentia excepti sunt, de quibus suo inferius loco dicetur.

Dum hæc in Africa scribuntur, Prosper à Rufino viro amicissimo literas accepit, quibus quid contra ipsum, atque Augustinum passim spargebatur, significabat. Prosper è vestigio eruditissimam epistolam reposuit; illud erat calumniarum compendium: *Augustinum liberum arbitrium penitus submovere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem, a hycien-*

tes etiam duas illum humani generis massas, & duas credi velle naturas, ut scilicet tantæ pietatis Viro Paganorum, & Manichæorum adscribatur impietas Hunc Rufinum Gabriel Vasquez i. p. disput. 91. c. 5. num. 74. spisso nimium errore accepit pro Rufino illo Aquileiensi amicitia, & odio postea in Hieronymum satis celebri, hic enim iam ante viginti annos in Sicilia occubuerat. Cæterum ea in epist. Prosper totus in præconia sui Augustini effusus eiusdem calumniatores sic perstringit. *Magna enim gloria sua humano generi consuluerint, si August. ab errore revocaverint, nisi forte modesti homines, novique censores magnorum prius meritorum seni honorabiliter, & misericorditer parcunt, & securi, quia libros eius remo uspiam recipiat, conquiescunt atque ignoverint. Imò noverint non solum Romanam, Africanamque Ecclesiam, & per omnes mundi partes universos promissionis filios cum doctrina huius viri, sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere.* Ex his liquet laudatam epist. scriptam esse vivente Augustino. Ibi dem vero reprobandis adversariorum sententiam de initio fidei ex viribus naturæ, illaque Apostoli Deus vult omnes salvos fieri congrua explicatione interpretatus hunc epist. colophonem inponit: *Tu autem dilectissime, & venerandissime mihi frater, si verè de his quæstionibus instrui desideras, sicut desiderare te convenit, ipsis B. Aug. disputationibus cognoscendis impende curam, ut in confitenda Dei gratia defæcatissimam, à saluberrimam Evangelicæ, Apostolicæque doctrinæ intelligentiam consequaris.*

Scire tamen interest, quam honorifice S. Augustinus, à Prosper de Semipelagianis loqui sint, non enim illos Augustinus hæreticos, sed fra-

tres, ac dilectores suos appellabat, atque inter Catholicos numerabat, licet in aliquo ab ipso dissidèrent, nempe in asserenda gratuita prædestinatione sive ad fidem, sive ad gloriam. Hinc in fine libri de dono perseverantiæ ait S. Pater: *Hoc Pelagianis optamus, ut habeant, ISTIS autem NOSTRIS, ut plenius habeant.* Item: *Oremus dilectissimi, oremus ut Deus gratiæ det etiã inimicis nostris, maximeque FRATRIBVS, ET DILECTORIBVS NOSTRIS intelligite, & confiteri post ingentem, & ineffabilem ruinam, qua in vno omnes cecidimus, neminem nisi gratia Dei liberari.* Et initio statim lib. de prædest. SS. *Consideratis enim literis vestris videre mihi videor eos FRATRES, pro quibus geritis piam curam, ne teneant pœticam sententiam, qua dictum est, spes sibi quisque &c. Aadhuc quippe in quæstione caligant de prædestinatione Sanctorum.* Et in fine cap. 20. vocat eisdem BONA INGENIA. Eos vero & Catholicos fuisse, & Pelagianum dogma averfatos his tradit cap. 14. *Quo circa non debent FRATRES NOSTRI, qui nobiscum pro Catholica fide perniciem Pelagianæ erroris impugnant, huc Pelagianæ in tantum favere opinioni, &c.* Prosper etiã in epistola ad Augustinum ait: *Possumus quidem ad credendum esse constantes, sed ad auctoritatem talia sentientium non sumus pares, quia multum nos, & vitæ meritis antecellunt, &c.* Et antea: *Hoc totum ab ISTIS SANCTIS intentiosissimè conclamatur.* Mortuo autem Augustino, eiusque libris à Celestino approbatis, cum videret Prosper adhuc Cassianum, Hilarium, aliosque pertinaciter S. Doctore refragari severioribus dictis eisdem excepit, nam calumniarios, Lepos occultos, Hypocritas

illos ignominie causa appellavit in opere contra Collatorem.

Itaque Hilarius, ac ceteri Episcopi, quos *honoribus claros* Prosper dicebat, hoc ipso anno, licet in aliquo ab Augustino dissidèrent, adversus tamen Pelagium missa in Britanniam legatione Catholicæ Reipublicæ egregiam operam navarunt. Huic rei narrationem Constantius Presbyter suis de vita Germani Antisiodorensis commentarijs inseruit, à quo illam Ado, Beda, ceterique mutuarunt. Agricola quidam, ita enim vocabatur, Severiani Episcopi Pelagiani filius in Britannia Pelagij dogma disseminaverat, & teste Anonymo Scriptore libelli de gestis Lupi Trecentis apud Suirium die 29 Julij universam insulam ea pestis infecerat. Severianum hunc Episcopum cum Severo Sulpitio non nulli confundunt, sed perperam; nam Gennadius cap. 19. de Script. Illust. illum quidem tradit in senectute à Pelagianis deceptum attamen testatur eundem etiã resipuisse: *Hic, inquit, in senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.* Magno in discrimine Britannica Ecclesia versabatur, nam cum Pelagianorum doctrinam recipere nollet, eorum tamen argumentis facere satis non poterat, etenim Hæresis magistri in Britannia aderant illis in quæstionibus longo tempore exerciti.

Celestius egerat per amicos apud Celestinum Pontificem, ut denuò audiretur, quæstus indidussa causa se, suosque à Zosimo esse damnatos. Verum Celestius non modo adversantem Cele-

Celestinum expertus est, sed ab eodem vniverſa Italia eiectus fuit; illum autem vnà cum collegis in Britanniam ſe recepiſſe non nulli contendunt ex Proſpero in lib. con. Collat. cap. 41. vbi cum illum Italia à Celeſtino pulſum dixiſſet, eiufdem Pontificis adverſus Pelagianos geſta proſequutus addit: *Nec verò ſeguiore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberavit, quando quosdam inimicos gratiæ ſolum ſuæ originis occupantes etiam ab illo ſecreto excluſit Oceani.* Video tamen poſſe etiam iſta accipi, vt originem notent hæreſis, non vero hæreticorum, à quibus primitus illa derivavit; ſed nec volo, nec vacat de his diſputare. Illud modò certum ſit, Britannias pravo dogmate à Pelagianis infectas, quorum Princeps Agricola teſte Proſpero, qui nec Celeſtium ſubſtituiſſet, ſi Agricola ſuppeticas allaturus illuc navigaſſet. Britanni cum per ſe Hæreticos refutare non poſſent, à Gallicanis Episcopis ſubſidium implorare decreverunt. Horum legatione in Gallia intellecta cogitur magna ait Beda lib. 1. hiſtor. Angl. cap. 17. Synodus, quam *numerofam* etiam Conſtantius lib. 1. cap. 19. appellat, in qua omnium ſuffragijs Germanus Episcopus Antiſiodoreſis, & Lupus Trecentis Legati in Britanniam adverſus Pelagianos deſtinantur; Hos inter Patres non modò fuit Hilarius, ſed licet iuvenis ob doctrinæ famam inter primos habitus eſt. Plerosque horum Episcoporum cum Semipelagianis ſenſiſſe, atque ea in diſputatione, quæ de prædeſtinatione agitabatur, Auguſtino adverſatos colligo ex Proſpero in epistoſa ad Auguſtinum hoc ipſo anno exarata, vbi ait *paucos perſ. & gratiæ amatores ei-*

dem adſtipulatos. Alij credent Vaſquio 1. p. diſput. 91. cap. 8. num. 43. dicenti: *Horum Maſſilienſium dux fuit Caſſianus: quem ſequuti ſunt per Galliam Episcopi ferè omnes ſuæ ætatis.* Hanc Synodum Gallicanam circa autumnū huius anni celebratā deduco; nam Conſtantius lib. 1. c. 19 vbi de Episcopis à Synodo in Brytanniam deſtinatis ait: *Et quanto neceſſitas laborioſior apparebat, tanto eam promptius heroes devotiſſimi ſuſceperunt, celeritatem negocij fidei ſtimulis maturantes.* Ex authore verò vitæ Lupi conſtat eos proſectos hyeme incepra apud Surium laudatum: *Qui vno, inquit, ſpiritu iuncti, & pari voluntate concordēs terribiles Oceani fluctus temporibus hybernis mari ſe commitentes, orationum gubernaculis mitigarunt.* Quarecum ſtatim poſt Synodum iter ſuſceperint, ac hyeme iam incumbente Oceanum tranſfretarint, exeunte autumno Gallicana Synodus ſoluta eſt. Hanc legationem Britannicam accidiſſe hoc anno 429. author eſt Proſper in Chronico Conſulibus Florentio, & Dionyſio, & ex ſcriptore vitæ Lupi eruditè idem colligit Baronius, nam Lupum ſub Honorato cœnobium Lerinense petiſſe ſcribit, ac per annum ibidem degiſſe. At Eucherius in oratione de laudibus eremi miſſa ad Hilarium anno 427. vt probavimus cap. 11. vbi de Vincentio Lerinense diſputabimus, ſcribit Lupum Lerinam deſerviſſe, cum Trecentis Eccleſiæ regimen ſuſcepit, qua in dignitate biennio exacto legationem ad Britannos peregiſſe idem Anonymus affirmat, ex quibus manifeſtum eſt, eiufdem legationem hoc ipſo anno 429. contigiſſe. Itaque hyeme ingruente vterque Episcopus

Britannicum iter suscepit; at vix è Gallico littore in altum navis evecta est, cum fœda tempestate oborta vicina naufragijs videbatur, sed Germani precibus furenti pelago malacia datur; eam verò procellam à se concitatam Dæmones postea fassi sunt ex Constantio lib. 2. cap. 10. Interim eorum adventu per insulam publicato, ingens recti dogmatis assertores consolatio occupaverat, Pelagiani verò latebras quætere, moras necitare, varia comminisci, ne publicæ disputationis aleam subirent. Cæterum cum ex silentio, ac timore sectam in dies minui cernerent, plerisque ad Catholicorum partes transeuntibus, pudore, simulque transfugarum iactura in publicum tandem erumpere coacti sunt, ac publica collatione rem cum Legatis decidere. Porro quo factu, ac pompa illi in literariam arenam descenderint, fusiùs describit Constantius in libro 1. de vita Germani cap. 23. libeat ipsius disputationis formam eiudem verbis audire: *Primo loco, inquit, beatissimi Sacerdotes præbuerunt adversarijs copiam disputandi, quæ sola verborum nuditate diu inaniter & aures occupavit, & tempora; deinde Antistites venerandi torrentes eloquij sui cum Apostolicis, & Evangelicis tonitruis profuderunt; miscebatur sermo proprius cum divino, & assertiones violentissimas lectionum testimonia sequebantur: convincitur vanitas: perfidia confutatur, ita ut ad singulas verborum obiectiones reos se, dum respondere nequeunt, faterentur; Populus arbiter vix manus continet, &c.* Inter hæc autem populi acclamationes Tribunus quidam filiam luminibus orbatam Sanctis Episcopis sanandam obtulit. Illi verò rei difficultatem obijcere, reos se, ac

miraculorum patratorum gratia indignos contestari, Pelagianæ sectæ Doctoribus, quibus cum disputabant, tanti prodigij gloriam integram relinquere. Pelagiani eventus difficultate perterriti conscientia stimulante Germanum etiam, atque etiam rogant, ut oculorum vltimam puellæ restitueret. Germanus, quò mirabili eventu suam de div. gratia doctrinam confirmaret, Divorum reliquias puellæ admovit, cui statim lumen restituit, simulque parentibus, ac Catholicis lætitiâ, Pelagianis timorem ingessit. Cum vero paulo ante Paschalia festa Britannia Pictorum, ac Saxonum incursionibus vastaretur, Germanus Insulanorum precibus motus exercitui se se ducem præbens, vbi acies in hostium conspectum venit, ut iterato portento divinæ gratiæ virtutem ostenderet, suis iniunxit, ut altiori voce *Alleluia* conclamarent, qua sacra voce totis castris personante barbari conterriti fugæ se statim dedere, ac insignem ea die Britannis victoriam reliquerunt. *Composita itaque, ut ait Constantius, opulentissima insula securitate multiplici, superatisque hostibus vel spiritualibus, vel carne conspicuis, quippe qui vicissent Pelagianistas, & Saxones, cum totius numero regionis reditum moluntur.* Et hunc quidem exitum habuit Britannica Germani legatio, qua ille egregiè, feliciterque defunctus Antisiodorum reversus est.

CAPVT VI.

Julianus, ac collegæ Ex-Episcopi Pelagiani Theodosij Imperatoris, ac Cleri C-P. patrocinium implorant. Marius Mercator Commonitorium Principi, ac Clero contra eosdem offert. Idem Commonitorium ex codice Vaticano recitatur, ex quo tempus damnati apud Constantinopolim ab Attico Celestij exarctius traditur, ac pleraque alia scitu digna colliguntur.

Nestorius ingentes Constanti-
nopoliturbas ciebat com-
mentus duas personas in
Christo, quarum vnâ, nempe hu-
manam proprijs meritis vnionem
cum Verbo, non physicam illam qui-
dem, & hypostaticam, vt Scholastici
loquuntur, sed penes affectum tan-
tum assecurum contendebat. Hac in-
flata meritorum tuba ex Oriente
personante Pelagiani Ex-Episcopi
turbidis rebus sua promoturi è vesti-
gio Constantinopolim se contulerant
omnem Nestorio operam navaturi,
nec contemnendos Nestoriusputabat
hos veteranos Duces, qui iam diu
humanis meritis aduersus Dei gra-
tiam militauerant, Erant hi Florus
cui Iulianus octo contra Augustinum
libros nuncupauerat. Orontius, qui
auctor fuerat Anniano Pelagiano, vt
Chrysostomi homilias Latio donaret;
nescio quis Fabius, itemque Persi-
dus, & totius manipuli ductor Iulia-
nus Hos quidem antea Nestorio cog-
nitos arbitror, ex vna enim cum eis-
dem Theodori Mopsuesteni schola
eruperat. Hos omnes suis è cathedris
eiectos Apostolica Sedes solum ver-
tere coegerat, at illi Constantinopo-
lim appulsi Imperatoris patrocinium

implorare, Nestorio dogmatum ve-
ritatem ostendere, Cleri vniuersi suf-
fragia corrogare, vniuersam denique
regiam urbem querelis, ac eiulatibus
compleere. Aderat hoc anno Con-
stantinopoli Marius Mercator S. Au-
gustini amicus, vt l. i. c. 9. & 17. offen-
dimus, qui Pelagianorum conatibus
probè cognitis veritus ne homines
tota arte fallendi præditi Principi, at-
que Ecclesiasticis fucum facerent,
commonitorium scripsit, in quo vbi-
que gentium contra Pelagianos gesta
tum in Africa, & Asia, tum in Eu-
ropa paucis exposuit, quod Theodo-
sio postea, ac Clero obtulit. Hoc
Mercatoris Commonitorium Lucas
Holstensis V. C. ex Palatino codice
num. 234. pag. 36. exscriptum exi-
mio P. Magistro Christiano Lupo
anno 1655. me præsentè ostendit,
quare cum ex hoc libello pleraque
hucusque in Pelagiana causa ignora
intelligentur, & sæpius in hac histo-
ria eundem laudauerimus, opere præ-
tium duxi idem commonitorium
subdere, & Mercatoris nostri scripta
è bibliothecarum angulis eruta eru-
ditorum oculis post liminio tandem
subijcere, in quo non nulla præmit-
tuntur, quæ addidit, cum post bien-
nium illud in latinum sermonem ver-
tit post celebratam anno 431. Syno-
dem Ephesinam.

Commonitorium Marij Mercato-
ris non solum Ecclesiæ C. P. sed etiam
pluribus religiosissimis viris, oblatum
quoque pijssimo Principi Theodosio
semper Augusto per eundem Marium
Mercatorem Christi servum in con-
sultatu, Florentij, & Dionysij; per
quod Commonitorium cognito fu-
nestissimo errore imperiali præcepto
tam Iulianus defensor, & sequax eius
cum

“ cum cæteris socijs , & participibus
 “ suis , quam postea idem Celestius de
 “ Constantinopolitana vrbe detrusi in Sy-
 “ nodo quoque Ephesiensi ducento-
 “ rum septuaginta quinque Episcopo-
 “ rum sententia postmodum in presen-
 “ ti damnati sunt.

*Commonitorium Marij Mercatoris con-
 tra Pelagianos.*

“ Celestius quidam Eunuchus ma-
 “ tris vtero editus ante viginti plus mi-
 “ nus annos discipulus , & auditor Pe-
 “ lagij egressus ex vrbe Romana Car-
 “ thaginem Africæ totius Metropolim
 “ venit , ibique de infrascriptis capitu-
 “ lis apud Aurelium Episcopum me-
 “ moratæ vrbis per libellum à quodam
 “ Paulino Diacono sanctæ memoriæ
 “ Ambrosij Mediolanensis Episcopi est
 “ accusatus , sicut gestorum confectio
 “ se habet , quibus idem libellus inser-
 “ tus est , quorum gestorum exempla-
 “ ria habemus in manibus ; tanquam
 “ hæc non solum ipse doceret , sed etiam
 “ per provincias conspirantes sibi di-
 “ versos , qui hæc per populos dissemi-
 “ narent , misisset : idest Adam morta-
 “ lem factum , qui sive peccaret , sive non
 “ peccaret , moriturus fuisset. Quoniam pec-
 “ catum Adæ ipsum solum læsit , & non ge-
 “ nus humanum. Quoniam parvuli , qui nas-
 “ cuntur , in eo statu sunt , in quo Adam
 “ fuit ante prævaricationem. Quoniam ne-
 “ que per mortem , vel prævaricationem Adæ
 “ omne genus hominum moriatur , neque
 “ per resurrectionem Christi omne genus
 “ hominum resurgat. Quoniam lex sic mit-
 “ tit ad regnum cælorum , quomodo &
 “ Evangelium. Quoniam & ante adven-
 “ tum Domini fuerunt homines impeccabi-
 “ les , idest sine peccato. De quibus omni-
 “ bus capitalis suprascriptis inseritis par-

tibus Synodaliū gestorum Patres , &
 Episcopi regionis illius resisterunt Ce-
 lestio , & iusserunt , vt eadem con-
 demnaret , quia essent hæretici sen-
 sus ; sed Celestius nullo modo ac-
 quiescens , quinimodò resistens actis
 iisdem , quibus frequenter auditus
 est , Ecclesiastica communione pri-
 vatus est , à qua sententia ad Romani
 Episcopi examen credidit appellan-
 dum ; qua mox ipse appellatione ne-
 glecta Ephesum Asiæ urbem con-
 tendit , ibique ausus est per obreptio-
 nem locum Presbyterorum petere .
 Inde post aliquantos annos sub S. me-
 moriæ Attico Episcopo urbem C. P.
 petijt , vbi in similibus detectus mag-
 no studio sancti illius viri ex prædicta
 alma vrbe detrusus est , literis su-
 per eius nomine & in Asiam , & The-
 salonicam , & Carthaginem ad Epif-
 copos missis , quatum exemplaria ha-
 bentes proferre sumus , parati. Prædi-
 ctus tamen Celestius etiam hinc eie-
 ctus ad Urbem Romanam sub sanctæ
 memoriæ Zosimo Episcopo tota fe-
 linatione perrexit , vbi actis , quorum
 exemplaria habemus , interrogatus ,
 cum ab illo Cognitoire aliquatenus
 terteretur , crebris responsionibus , &
 prosequutionibus suis spem prolemi-
 navit , condemnare se illa capitula , de
 quibus apud Carthaginem fuerat ac-
 cusatus , promittens. Id enim instan-
 tius iubebatur , ab eoque vehemen-
 tius , vt id faceret , expectabatur , ac-
 que ob hoc ipsum non nulla illius
 sancti Sacerdotis humanitate dignus
 est habitus , & sic epistolam quandam
 benignitate plenam ad Afros Episco-
 pos meruit , qua ille abusus est , vel
 adhuc abutitur ad multorum ignoran-
 tiam deceptionem. Episcopis verò ex
 Africa rescribentibus , omnemque
 cau-

causam, quæ apud eos facta fuerat, exponentibus, missis etiam gestis exinde, quæ fuerant ante, cum illo videlicet, de illo confecta, vocatur ad audientiam pleniorē, ut quæ promiserat, festinanter impleret, id est ut damnatis prædictis capitulis, sententia Afrorum Pontificum, quæ fuerat communione privatus, absol- veretur, non solum non adfuit, sed etiam ex memorata Vrbe profugit, atque ab hoc à beatæ mem. prædicto Zosimo Episcopo scriptis amplissi- mis, vel longissimis prædamnatus est, in quibus & ipsa capitula, de quibus accusatus fuerat, continentur, & om- nis causa tam de Celestio supra scrip- to, quam quæ de Pelagio magistro eius praviore videretur esse, narra- tur, quorum scriptorum & nos hic habemus exemplaria, & ad Orienta- les Ecclesias, Ægypti dicecesim, & Constantinopolim, & Thessaloni- cam, & Hierosolymam similia, ea- demque scripta ad Episcopos trans- missa esse suggerimus. Ut autem, & Pelagius cum isto pariter damnaretur illud in causa est, ausus est memora- tus ante vastationem urbis Romæ in Apostolum Paulum commentarios condere, & his edere, de quorum amicitia præsumebat, explanare au- tem reputavit singula Apostoli ver- ba, vel sensus. In epistola igitur, quæ est ad Romanos, cum ad illa loca ve- nisset, ubi vas electionis ita loquitur. Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, hætenus credidit expo- nendum, quem librum eius habemus in manibus, & proferimus ad con- vincendum inimicum eius errorem; ita ergo idem ait: PER VNVM

HOMINEM PECCATVM IN- TRAVIT IN MVNDVM, ET PER PECCATVM MORS: exemplo, in- quit, seu imagine usus est, quia sicut cum non esset peccatum, per Adam sub- intravit, sic & cum non remansisset ius- titia apud aliquem, vita per Christum reparata est, & IN OMNES HOMI- NES MORS PERTRANSIIT, cum sic; inquit, qui peccant, similiter & mo- riuntur, neque enim hant in Abraham, ac Isaac, aut Iacob mors pertransiit, de quibus Dominus ait, HI OMNES VI- VVNT, hic autem propterea dicit om- nes mortuos, quia in multitudine pecca- torum non excipiuntur pauci iusti, sicut & ibi inquit, NON EST QVI FA- CIT BONITATEM, NON EST VSQVE AD VNVM. Et iterum illud inquit. OMNIS HOMO MENDAX. Aut certe in illos omnes pertransiit, in- quit, qui humano ritu, non cælesti sunt converſati. Et post pauca: SED REG- NAVIT MORS AB ADAM VS- QVE AD MOYSEM ETIAM IN EOS, QVI NON PRÆVARICA- VERVNT IN SIMILITVDINEM PRÆVARICATIONIS AD Æ, sive cum non esset, inquit qui inter iustum, & iniustum discerneret, putabat mors se om- nium dominari, sive in eos, qui manda- tum tanquam Adam prævaricati sunt, hoc est, de filiis Noë, quibus præceptum est, ut animam in sanguine non mandu- carent, & de filiis Abrahæ, quibus cir- cuncisio mandata est, sed & in eos, qui præter mandatum legem contempserant naturalem. QVI EST FORMA FV- TVRI. Quia, inquit, sicut Adam præ- ter contum à Deo formatus est, sic & Christus ex virgine fabricante Spiritu Sancto processit; sive sicut quidam dicunt forma à contrario, hoc est, sicut ille ca- put peccati, sic iste caput iustitiæ sit. SED

Psal. 13:

Psalter. 125.

Rom. 5.

Ibidem.

Ibidem.

NON

Rom. 5.

NON SICVT DELICTVM ITA
ET DONVM. Ne informa, inquit, equa-
litas putaretur. SI ENIM IN VNVS
PRÆVARICATIONE MVLT
MORTVI SVNT, MVLT
MAGIS DONO, ET GRATIA DE IPER
VNVM HOMINEM CHRISTVM
IN MVLTOS ABVNDAVIT. Plus
valuit, inquit, Apostolus, gratia in vivifi-
candum, quam peccatum in occidendo, quia
Adam se solum, & suos posteros interse-
cit, Christus verò & eos, qui tunc erant
in corpore, & hos, qui postea futuri erant,
liberavit. Hic sollicitus Catholicus Le-
ctor notet, quid dicat, Adam non
sibi soli, sed & posteris suis nocuisse;
Tene superiorem definitionem eius,
posteror enim hic dicit, non omnes
omnino, & vbiq; totos homines
læsos illius peccato, sed illos tantum,
qui per imitationem similiter suis
peccatis, & proprijs facti sunt in
prævaricationem, sicut Adam, quia
sine dubio ij ipsi pronepotes eius, &
posteror esse inveniuntur; (Hi autem,
inquit, qui contra traducem peccati sen-
tiunt, aliter eos, qui defendunt traducem,
impugnare conantur: Si peccatum, in-
quunt, Adæ etiam non peccantibus no-
cuit, ergò & Christi iustitia non creden-
tibus prodest, quia similiter, imò plus di-
cit Apostolus, per vnum liberari, quam
per vnum ante perierunt.) (Deinde di-
cunt, inquit, si baptismus mundat an-
tiquum illud, veterinosumque peccatum,
qui de duobus baptizatis nati fuerint, de-
bent hoc carere peccato, non enim potue-
runt ad posteros transmittere, quod ipsi
minimè habuerunt. Ita hoc addunt, in-
quit, quia si anima non est ex traduce,
sicut nec est, sed sola caro habet tradu-
cem peccati, sola & pœnam meretur, in-
iustum est enim, vt hodie nata anima non
ex massa Adæ tam antiquum peccatum

portet alienum, quia nec rationale est,
vt Deus, qui propria peccata dimittit,
vnum imputet alienum.) Et iterum in
alio sermone suo idem Pelagius: Si
peccator genuit, inquit, peccatorem,
vt parvulo eius peccatum originale in bap-
tismi acceptione solvatur; iustus ergò iu-
stum gignere debuit. Si parentes, inquit,
post conversionem propria peccata non
ledunt, multo magis filij eorum per eos
nocere non potuerant. Si priorem homi-
nem contigit causam mortis fecisse, ergò
per Christi adventum mori iam non ope-
tebat. Si per peccatum Adæ mors orta
esset, nunquam post remissionem pecca-
torum, quam nobis Liberator donavit,
moreremur. Plus ergò valuit peccatum
Adæ omnes omnino homines occidendo,
quam Christi gratia in salvando, quæ non
omnibus, sed tantum credentibus profuit,
neque enim omnes, qui nascuntur ex
Adam, ij etiam renascuntur in Christo, &
reliqua; Quæ omnia superscripta ca-
pitula, vt iam superius dictum est,
continet illa beata memorie Episco-
pi Zosimi epistola, quæ Tractoria
dicitur, quæ Celestius, Pelagiusque
damnati sunt, quæ & Constantino-
polim, & per totum Orbem missa
subscriptionibus Sanctorum Patrum
est roborata. Cui Iulianus, & reliqui
complices eius subscribere detre-
ctantes, consentaneosque se nolen-
tes iisdem Patribus facere, non so-
lum imperialibus legibus, sed & Sa-
cerdotalibus statutis depositi, atque
exautorati ex omni Italia deturbati
sunt, ex quibus plurimi resipiscen-
tes, & à prædicto errore correcti re-
gressi sunt supplices ad Sedem Apo-
stolicam, & suscepti suas Ecclesias
receperunt. Prædicti sanè Celestius
& Pelagius non tunc primò à Sanctæ
mem. Zosimo videntur esse damnati,
sed

sed ab eius decessore sanctę recorda-
 tionis Innocentio, à quo & Iulianus
 fuerat ordinatus, quique post illorum
 damnationem vsque ad prædicti In-
 nocentij Episcopi excessum è vita in
 eius communione permanens, & per-
 severans in sincera sententia, & com-
 municans damnatori prædicto cum
 ipso quoque sine dubio Pelagium Ce-
 lestiumque damnavit. Et quid nunc
 desiderat, aut de quo queritur igno-
 ratur. Ut autem à sanctę recordatio-
 nis Innocentio damnaretur, talis ex-
 titit causa. Post Romanę urbis vasta-
 tionem in Palæstina degebat Pela-
 gius, inventi sunt à quibusdam stu-
 diosis Episcopis libri eius, in quibus
 multa, & varia adversus fidem Ca-
 tholicam conscripta esse videntur; hi
 cum literis in Africam Patribus, &
 Episcopis missi sunt, vbi tribus Con-
 cilijs congregatis memorati lecti
 sunt libri; exinde relationibus Ro-
 mam missis ipsis quoque libris pari-
 ter destinatis, Apostolica sententia
 rescribentis ad prædicta concilia
 emanavit, quæ eosdem ipsos Cele-
 stium, Pelagiumque Ecclesiastica
 communione privavit; quorum scrip-
 torum exemplaria habemus in mani-
 bus, Adhuc etiam Hierosolimis con-
 stitutus Pelagius accusatus apud Sy-
 nodum, & primo quidem tergiver-
 sando ambiguus quibusdam se profes-
 sionibus regens, & prosequens dubia
 vel respondens, illam, tunc videtur
 Episcoporum audientiam delusisse;
 sed postmodum evidenter deprehen-
 sus insistentibus accusatoribus à po-
 steriore Synodo, cui S. mem. Theo-
 dorus Antiochiæ præfedit Episcopus
 atque detectus, à sanctis quoque, ac
 venerabilibus Hierosolymorum locis
 est deturbatus; eiusdemque Sancti

Theodoti ad reverendissimum Vr-
 bis Romæ Episcopum, & S. recordat.
 Prayli Hierosolymitani Episcopi mis-
 sa scripta testantur, quorum exempla-
 ria ad documentum habemus in
 manibus. In ipsa autem accusatione
 capitulorum, quæ eidem tunc Pela-
 gio obiecta sunt, etiam hoc conti-
 netur cum alijs execrandis, quæ Ce-
 lestius tanquam eius discipulus sentit,
 idest, *quod infantes, etiamsi non bapti-
 zentur, habeant vitam æternam.* Illud
 quoque quod superius positum est
 capitulum sentiri à Celestio, & esse
 consentaneum Magistri sui doctrinæ
 memoravimus, idest, *legem sic mittere
 ad regnum cælorum, sicut Evangelium,*
 Pelagius quibusdam scriptis suis aper-
 tē confirmat, atque pronunciat. De-
 nique libellus est eius, quem habe-
 mus in manibus ad quandam Liva-
 niam viduam sermonem continens
 exhortatorium, in quo hæc habentur:
*Simplicitatem sequi Christi famulam
 decet, non hanc, quæ stultitia magis est,
 quam simplicitas, sed illam, de qua Scrip-
 tura dicit: benedicta anima omnis sim-
 plex dicente alibi scriptura: maledictus* Galat. 3.
 omnis homo, qui non permanet in
 omnibus, quæ scripta sunt in l. legis, ut
 faciat eas; hinc, inquit, ostenditur hanc esse
 simplicitatem veram, non quæ Dei man-
 datum insensata securitate contemnit, sed
 eam, quæ legis præcepta sapienti timore
 custodit, dicente enim maledictum esse
 eum, qui non permanet in his, quæ scrip-
 ta sunt, à contrario benedictum esse non
 vult, qui non omnia præcepta servaverit;
 Et si Omnis simplex benedictus est, ergo
 simplex ille est, qui omnia præcepta legis
 impleverit. Adlerere hunc illud, quod
 toties iam superius dictum est, ad reg-
 num cælorum libros Moysis, sicut
 Evangelium mittere, nullus Catho-
 lico-

" licorum, qui hoc capitulum legerit,
 " dubitat, nec intelligendo difficul-
 " tem aliquam poterit sustinere, & quia
 " indiscretim legem in eodem impijs-
 " simo capitulo nominavit, scilicet
 " Mosaicam, cuius testimonium male-
 " dicti posuit, apertè nos in Iudaismum
 " adtrahere tentat. Quod si ad agen-
 " dam semper fallaciam, legis nomine
 " Evangelium appellat, non errat; sed
 " in eo est impius, in quo sub simili, &
 " æquali nos maledicto, qui sub Evan-
 " gelio sumus, constituere non perti-
 " mescit exæquans legis circumcisio-
 " nem, & omni Iudaismo Evangeli-
 " cam gratiam; Vnde etiam discipu-
 " lus eius Celestius apertè ausus est pro-
 " nunciare, *legem sic mittere ad regna*
 " *cælorum, sicut Evangelium*; manife-
 " stum est enim secundum Pelagium,
 " quia si sub eodem, vel etiam simili
 " adhuc sumus vinculo etiam sub Evan-
 " gelij tempore, ut si quid tanquam
 " homines erraverimus, aut vnum de
 " præceptis Evangelicis non impleve-
 " rimus, esse nos maledictos; quod si
 " ita est, quod absit; iam ut ille vult
 " sit dictum, exæquatum est legi veteri
 " Evangelium, at ubi erit dictum Pau-
 " li Apostoli: *Christus nos redemit de ma-*
 " *ledicto legis factus pro nobis maledictum,*
 " *quia scriptum est: Maledictus omnis ho-*
 " *mo, qui non permanet in omnibus, quæ*
 " *scripta sunt in libro legis, ut faciat ea.*
 " Quinetiam subdescendēs hunc ipsum
 " sensum latius in eodem sermone li-
 " belli huius exequitur, & latius eum
 " commendat, post multa enim ibidem
 " maledicere, & invidere, mentiri,
 " detrahere, & detrahentibus credere
 " leve, aut nullum putatur esse pecca-
 " tum, sed hi, qui hoc putant, obliti
 " sunt, qui ob levis præcepti transgres-
 " sores obnoxios gehennæ legimus esse
 " et

mancipandos, cum inquit Dominus
 manifestum est: *Quicumque dixerit fra-*
 " *tri suo fatue, vel Raca, reus erit gehæn-*
 " *næ.* Hos igitur in eiusmodi impijsi-
 " mis erroribus deprehenso, Pelagium
 " scilicet, & Celestium ad satisfactio-
 " nem Ecclesiæ Iulianus, & cæteri sui
 " participes vel modo condemnent, &
 " si quos confidunt adversus Catholi-
 " cam fidem non rectè sentire, nomi-
 " natim designare non dubitent, & Ec-
 " clesiastico ordine à nobis accipient
 " pro nostra possibilitate responsum,
 " aut ab eo certè, quem dicunt à sensu
 " Catholico deviare, sicut enim in su-
 " pernis præfati sumus, iam multi, qui
 " Celestium, & Pelagium cum eo fue-
 " rant sequuti, Iuliani quoque participes,
 " & socij facti derelicto eo, Pelagio-
 " que damnato Sedi se Apostolicæ sub-
 " mittentes, & pœnitere super his, quæ
 " malè senserant, profitentes digni ha-
 " biti miseratione suscepti sunt. FINIS.
 " à Sanctis Patribus.

Non nulla hic nobis noranda ve-
 niunt, antequam ad ulteriora gradum
 faciamus. Scribit Mercatore Cele-
 stium prius ab Attico Constantino-
 poli eiectum fuisse, quam Zosimus
 de eodem Romæ iudicaret, cui qui-
 dem Scriptori integra fides præstan-
 da est; edidit enim laudatum Com-
 monitorium Constantinopoli, ac præ-
 manibus habuit quæcumque in Pela-
 giana causa ab Orthodoxis ubique
 terrarum gesta fuerant. Quæ sanè, ut
 ingenuè fatear, cum minùs diligen-
 ter observassem, scripsi lib. 1. cap. 20.
 Celestium anno 421. Constantinopo-
 li ab Attico auditum, atque inde pro-
 cul detrusum, cum tamen ex Merca-
 tore colligatur, eundem ab Africa-
 nis Synodis anno 416. & ineunte an-
 no 417. ab Innocentio quoque Pon-
 tifi-

tifice hæreseos damnatum Constantinopolim statim perrexisse, ut causam coram Attico restauraret, cum quo Innocentius Papa dudum ob erasum è diptychis Chrysostomi nomen longiores lites habebat. Non enim anno 412. Atticus in Romanæ Ecclesiæ gratiam redierat relato in sacras tabulas Chrysostomo, ut putavit Baronius; nam Innocentius Papa in epistola 16. ad Maximianum Episcopum scripta post peractam anno 414 in Macedonia Synodum, ut erudite notavit magnæ lectionis vir Bollandus ad diem VIII. Ianuarij in notis ad vitam S. Attici, nondum eidem Attico conciliatus fuerat, quem ibidem Pontifex Apostolicarum literarum commercio privatum scribit. Ille usque ad Bonifacij Pontificatum distulit, nomen Chrysostomi Diptychis restituere, quod se tandem fecisse ad Cyrillum scribit. Etenim plebs C. P. cum accepisset, à Theodoto Antiochiæ Patriarcha Chrysostomum in sacris tabulis recitari, tumultuari cœpit, nec alia ratione sedari potuit, nisi audito in Diptychis eiusdem Sancti Episcopi nomine; at Theodotum anno 421. renunciatum fuisse Antistitem luculenter probabimus superius cap. 4. Hinc factum est, ut Celestius ab Innocentio damnatus ad Atticum confugerit, quem Romano Pontifici subinfectum norat, à quo tamen reiectus audita Innocentij morte Romam statim advolavit, ut lib. 1. cap. 12. fusius narravimus. Cæterum post Celesti proscriptionem Pelagianos missa legatione iterum Attici animum tentasse testatur Prosper in carmine de Ingratis cap. 2. *Quid loquar & curam, magna quam gessit in urbe*

Constantinopoli docto bonus ore Sacerdos Atticus, antiqua legatus hereticorum Confutando fide, de qua tunc impia corda, Quamvis se obbucla tegerent velamine forma

Iudicij, & tacite tulerant tormenta repulse.

Vbi Prosper Celestium iam antea turpiter ab Attico repulsam tulisse scribit, postquam rursus Pelagiani per legatos suam ipsorum causam Attico discutiendam obtrudere, quam quidem legationem anno 421. contrigisse lib. 1. cap. 20. affirmavimus, cuius tamen principem minus rectè Celestium fecimus, neque enim probabile videtur, hominem ante quadrienium ab Attico iudicio exclusum eidem iterum se extitisse.

Verba illa, quæ ex commentarijs Pelagij in caput V. epistolæ Pauli ad Romanos Mercator recitat, haud planè omnia leguntur in expositionibus eiusdem epistolæ, quæ Hieronymi commentarijs adscutæ sunt, sed illa tantum priori loco recensita; nam eiusdem ratiocinationes inter hæc signa () repositæ apud S. Augustinum habentur lib. 3. de pec. mer. & remissione cap. 3. de qua re consulantur à nobis scripta lib. 1. cap. 3. Præterea hanc Pelagij argumentationem, *Si anima non est ex traduce (sicut nec est) sed sola caro habet traducem peccati, sola & pœnam meretur*, ita descripsimus, ut assertio ibidem per parentheses inserta non Pelagium, sed ipsum Mercatorem auctorem habeat; nam Augustinus cap. 3. laudato ita Pelagij verba recitat: *Si anima non est ex traduce, sed sola caro, ipsa tantum habet traducem peccati*; & cap. 10. inde hisce Pelagium commendat: *Attende obsecrote, quemadmodum circumspicius*

vir Pelagius, nam ex eius libro, hæc quæ modo posui verba transcripsi, sensit, quam in difficili de anima questione versetur; Non enim ait, quia anima non est ex traduce, sed si anima non est ex traduce: additque cunctanter loqui potius, quam fidenter; & quidem sine illa parenthesi in literis encyclicis Zosimi eadem Pelagij sententia damnata fuit teste eodem Augustino epist. 157. ad Opratum; Nam Pelagij, inquit, de hac re argumentatio, quæ inter alia eius damnabilia etiam literis Apostolicæ Sedis adiuncta est, ita habet: si anima, inquit, ex traduce non est, sed sola caro tantum habet traducem, &c. Ex quibus patet Mercatorem in ea de animæ origine quæstione, quæ ea ætate celeberrima erat, cum Hieronymo sensisse, nempe creati à Deo omnium hominum animas, nisi aliena manu ea verba commonitorio infarta dicamus, fuit enim Mercator Augustinianæ doctrinæ studiosissimus, quare in ea difficultate assensum potius cum Augustino suspendisse crediderim, quam sententiæ de animarum creatione adhæsisse.

Inferimus ex eodem Commonitorio quid Zosimi encyclica contra Pelagium, atque Celestium contineret; nam literæ illæ interciderent. Etenim inserta erant Celestij capitula, de quibus Carthagine accusatus fuerat coram Aurelio Primate, Pelagij item errores, eiusdemque paralogismi recensebantur, quos suis in epistolam Pauli expositionibus indiderat. Insuper ex eodem Commonitorio colligimus, Zosimum ad Ecclesias Alexandria, Antiochiæ, & Constantinopolis de Pelagianis abs se damnatis scripsisse. Unde licet Cyrillus, & Atticus id rem-

poris nondum Chrysostomi nomen in diptycha retulissent, vti proxime dicebamus, noluit tamen Zosimus Innocentij vestigijs inhærere, sed ea dissensione omissa, eosdem per literas convenit. Cum autem ibidem præmittat, Celestio Constantinopoli ab Attico damnato, de eiusdem proscriptione literas ab Antistite C. P. in Asiam, & Thessalonicam, & Carthaginem ad Episcopos missas, patet id contigisse Innocentio adhuc Pontificatum gerente, cum nullæ Attici literæ ad Romanum Antistitem laudentur, quòd cum eodem Atticus non conveniret. At de Zosimi epistola scribit Mercator: Quæ & Constantinopolim, & per totum Orbem missa subscriptionibus Sanctorum Patrum est roborata. Et antea de iisdem Zosimi literis ait: Et ad Orientales Ecclesias, Egypti diocesim, & Constantinopolim, & Thessalonicam, & Hierosolymam similia, eademque scripta ad Episcopos transmissa suggerimus. Ex quibus infero, anno primo Zosimi inter Romanam, & Orientis Ecclesiam pacem conflatam, pro qua ante decennium Augustinus cum cæteris Africanis Patribus collaboraverat. Nam in Synodo Honorio VIII. & Theodosio II. nempe anno 407. Carthagine celebrata legitur hic canon: Placuit etiam, ut de dissensione Romana, atque Alexandrinæ Ecclesiæ ad Sanctum Papam Innocentium scribatur, quòd utraque Ecclesia intra se pacem, quam præcepit Dominus, teneat. Est canon 68. in Cod. Concil. Africæ. Hinc apparet supina Marci Antonij de Dominis ignorantia lib. 4. de Republica Eccles. cap. 8. num. 28. post recitatum eundem canonem scribentis: Hæc sanè verba Romanam magis, quam Alexandrinam Ecclesiam accusant, &

faciunt culpabilem ; sed quodnam fuerit hoc dissidium, mihi nunc est ignotum. Quis autem non rideat ineptum hunc iudicem de incognita sibi causa contra Romanum Pontificem sententiam pronunciantem ? Ob expunctum è diptychis à Theophilo Alexandrino Chrysostomi nomen controversia erat, in qua tandem aliquando Romanæ Ecclesiæ sententia vicit, Chrysostomo ubique gentium Orthodoxarum Diptychis restituto.

Marius Mercator, qui anno præsentis Commonitorium Theodosio Imperatori contra Pelagianos Ex-Episcopos obtulit, scripsit etiam alterum Commonitorium contra Iulianum ad Pintam Presbyterum, in quo contra scripta eiusdem in ultimis octo adversus Augustinum libris invehitur, pluribus probans, Adamo non peccante genus humanum haud futurum fuisse morti obnoxium. Scripsit etiam contra Iudaicum symbolum Theodori Mopsuesteni, in quo opere tradit Theodorum Iuliani, à Nestorij Magistrum fuisse : verba eiusdem superius dedimus. Hos libellos post annum 430. ab eodem lucubratos inde parer, quod Augustinum *sanctæ recordationis* Episcopum vocat, cuius etiam doctrinam contra Iuliani argumenta defendit. Quantum verò hic Scriptor Augustino detulerit, colligitur ex his, quæ pag. 12. col. 2. Cod. Palatino-Vaticani. num 434. leguntur : *In hunc, inquit, Scripturarum divinarum sensum, in hæc verba iuravimus, salva sanè reverentia, & debita honorificentia sanctæ, & beatæ memoriæ Episcopi Augustini, qui te pastoralis clava ab Ecclesia deterruit, perturbavit, atque confregit. Quasi veniam*
Card. de Noris, *Hist. Pelag.*

precetur, quod post Augustinum quidpiam contra Iulianum scriptis mandare ausus fuerat. Et pag. 4. ait: *Sanctus autem sæpè dictus Episcopus Augustinus, & suis libris quatuor illius priores evertit, octo quoque posteriores singulis responsionibus suis ad singula capitula subiectis, ac sic vanos eius, ac plumbeos pugioneos malleo Catholice veritatis obtudit, imò confregit. Erat Mercator græco, latinoque sermone eruditus, sacras etiam literas, ac Patrum statuta adeo percallebat, ut Iulianum iactantissimum Pelagiani erroris assertorem (ita hæreticum nuncupat Prosper in Chronico) ad certamen Constantinopoli provocaverit, hæc enim in calce Commonitorij pronunciavit: Si quos confidunt a diversis Catholicam fidem non recte sentire, nominatim designare non dubitent, & Ecclesiastico ordine à nobis accipient pro nostra possibilitate responsum. Hactenus de Mario Mercatore, eiusque contra Pelagianos scriptis, qui licet diu incognitus in bibliothecarum angulis latuerit, in posterum inter præcipuos divinæ gratiæ, ac S. Doctoris defensores eiusdem doctrinæ professoribus særa quamvis commendatione memorabitur.*

CAPVT VII.

Nestorius pro Iuliano, ac collegis apud Celestinum intercedens ab eodem Pontifice increpatur. Pelagiani Ex-Episcopi à Theodosio Imperatore Constantinopoli expelluntur. Augustinus contra Iulianum scribens moritur. De eodem elogium, atque epinicia.

INIERANT consulatum Augusti Anno
Theodosius XII. Valentinianus CCCC
D III. XXX

III. nempe anno Christianæ Epochæ quadringentesimo trigesimo, qui sanè ater, à Lutuosus Orthodoxis fuit amisso Pelagianorum dogmatore Augustino. Iulianus, à collegæ Constantinopoli in vno Nestorio illius vrbis Episcopo recuperandarum Sedium spem locabant. Nestorius quidem benignè illos exceperat, vt ex ijs, quæ postea sequuta sunt, intelligitur, licet eosdem à se reiectos fuisse ad Celestinum scripserit. Etenim novum se illis mer advocatum pollicitus eorum causam defensurus iteratas ad Celestinum literas dedit. In prioribus autem hæc scripsit: *Iulianus quidam, & Florus, & Orontius, & Fabius dicentes se Occidentium partium Episcopos sæpè & pijsimum, & prædicatissimum Imperatorem adierunt, à suis causas deflexerunt tanquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis persecutionem passi, sæpè eadem & apud nos lamentantes, à sæpè reiecti eadem facere non desierunt, sed insistant in dies singulos implentes aures omnium vocibus lacrymosis.* Postea nescire se fingit causas, ob quas illi proscripti essent, enixè rogans, vt brevi responso significaret, num forent inter Catholicos numerandi, an cum hæreticis computandi. Hæ Nestorij literæ apud Binium ponuntur datæ III. Idus Augusti Theodosio XIII. & Valent. III. Coss. qui apertus error est; nam Celestini responsio ad hæc Nestorij literas eo ipso die eiusdem anni data significatur, vt mox dicam. Quare ante aliquot menses datæ fuerunt; immò prior epistola, cuius fragmentum proximè recitavimus, superiori anno scripta videtur, cum Pelagiani Constantinopolim apulsi illius opem, operamq; implerant. At plures ea de re Nestorium ad Celestinum literas de-

disse, ex altera Hæretici epistola ad eundem intelligitur, in qua ait: *Sæpè scripsi Beatitudini tuæ propter Iulianum, Orontium, & cæteros, qui sibi usurpant Episcopalem dignitatem, & creberrimam aditionem ad pijsimum, & prædicatissimum Imperatorem faciunt, nosq; concitant frequentibus lamentationibus, tanquam temporibus Orthodoxis de Occidente proiectioni. At hucusq; scripta de his à tua veneratione non suscepimus, quæ si haberem, possem eis respondere, daremq; compendiosum responsum lacrimis eorum; Hæc novus Pelagianorum advocatus.*

Celestinus Nestorio indignatus, quod Pelagianis Episcopis olim ab Apostolica Sede exautoritatis advocacy commodaret, diutius responsionem distulit; At acceptis à Cyrillo Alexandrino literis, quæ Antiſtitis C. P. contra orthodoxam Ecclesiam conatus significabantur, haud ulterius morandum ratus acres ad Nestorium literas dedit, quibus illum vti veterum hæreticorum patronum, novèq; insuper hæreseos authorem increpuit (Dudum, inquit, sumpsimus epistolas tuas, quibus in Augusto nihil potuimus dare responsi, erat enim in latinum sermo vertendus, quod cum, licet serò, fecimus, Sancti fratris, & Coepiscopi mei Cyrilli probatissimi Sacerdotis per filium meum Possidonium Diaconum talia de te scripta suscepimus, quibus his, quæ de tua ordinatione retulerant, perisse suum testimonium doleremus, &c. Hæreticos de quibus nos, velut eorum, quæ gesta sunt, nescius consulere voluisti, sedibus suis iniusta dicentes expulisti ista damnatio, quos illic invenisse requiem non putamus esse mirandum, invenerunt enim impiam prædicationem, cuius comparatione se æstimant

ment innocentes. Hoc loco, quia
 oportunitas sermonis exposcit, ta-
 cere non possumus, quod stupemus.
 Legimus, quam benè teneas ori-
 ginale peccatum, qualiter ipsam na-
 turam asseris debitoricem, & eum
 debitum meritò reddere, qui des-
 cendit de genere debitoris. Quid
 tecum faciunt, qui sunt hæc negan-
 do damnati? Nunquam sine suspi-
 cione ea, quæ sibi sunt adversa, con-
 veniunt. Eijcerentur denique, si
 tibi quoque similiter displicerent.
 Cur tamen ea, quæ in eos tunc sunt
 acta, quaruntur, cum certum sit,
 illinc ad nos à Catholico tunc Anti-
 stite Attico gesta directæ? Cur non
 sanctæ memoriæ Sisinnius ista quæ-
 sivit? Quia utique sub decessore suo
 probaverat eos iure damnatos. De-
 fleant infelices spe se hominum fuisse
 deceptos, quibus iam potuit prop-
 ter communionem sola pœnitentia
 subvenire. Ecce scire de his incipis,
 si quæ ante nescivisti. Causam tuam
 magis modo, quam aliorum Catho-
 lica, & festina deliberatione cura-
 to, quia convenienter dicimus: *Me-
 dice cura te ipsum*, qui alijs desideras
 subvenire.) Ibi verò damnato eius-
 dem Nestorij de Christi incarnatio-
 ne dogmate iuber, ut intra deci-
 mum diem ab his literis acceptis
 ad Orthodoxorum sententiam acce-
 dat, quod si renuat, anathemati il-
 lum subijcit. Data est epistola Ce-
 lestini III. Idus Augusti Theodosio
 XIII. & Valentiniano III. Augg.
 Conss. nempe anno 430. Caterum
 laudatas literas non recta ad Nesto-
 rium perferendas curavit, sed per
 Possidonium easdem ad Cyrillum in
 Ægyptum misit, qui illas postea Con-
 stantinopolim transmitteret (Quam

nostri, inquit ibidem, in te iudicij for-
 mulam cum cæteris omnibus char-
 tis, & commentarijs per filium
 nostrum Possidonium Diaconum, eu-
 ius supra meminimus, ad Sanctum
 Cyrillum memoratæ Alexandrinæ
 Ecclesiæ Episcopum, qui ea ipsa quo-
 que de refusus ad nos retulerat, trans-
 misimus, ut noster hac in parte Vi-
 carius efficiat, quod nostrum decretum
 & tibi, & reliquis quoque omnibus
 fratribus patefiat) Hanc vero Cele-
 stini contra Pelagianos Epistolam unā
 cum adiunctis postea Cyrilli literis
 accepit Nestorius die 6. Decembris,
 nam in codice Palatino Vaticano
 Num. 234 p. 22. recitatur sermo qui-
 dā Nestorij cum hac epigraphæ: *Item
 eiusdem Nestorij sermo in Ecclesia habi-
 tus postquam literas Celestini Romani
 Episcopi, & Cyrilli Alexandrini denun-
 ciationis accepit VIII. Idus Decembris
 Conss. Theodosio XIII. & Valentiniano
 III. Augg. post sextam diem, quā eas-
 dem literas sumpsit. Dulcem nobis præce-
 dens Doctor, &c.* Verum antequam hæc
 literæ Constantinopolim perveni-
 rent, Iulianum cum collegis vrbe re-
 gia accepto à Mario Mercatore con-
 tra eisdem commonitorio à Theo-
 dosio expulsos fuisse, idem Marius
 testatur p. 36. memorati codicis Pala-
 tini: *Per quod commonitorium*, inquit,
*cognito funestissimo errore imperiali præ-
 cepto tam Iulianus defensor & sequax eius
 cum cæteris socijs, & participibus suis,
 quā postea etiam Celestius de Constantino-
 politana vrbe detrusi sunt; Commonito-
 rium enim an. superiori ab eodē Ma-
 rio oblatum fuisse Principi, ac Clero
 superius ostensū est. Illi tamen Pelag.
 Ex Episcopi Byzantio pulsi cum anno
 sequenti indictam apud Ephesum Sy-
 nodum accepissent, in vicina moras*

traxerunt, ac pergenti statò tempore ad Synodum Nestorio se se comites adiunxere, ut postea nobis describetur.

Interim Africæ res in deterius ruebant, nam Vandali latè per eas provincias cædibus, ac rapinis grassabantur, & quadringentis, & triginta Ecclesijs excisis Hipponi regio exercitum admoverant, ac validissima classe accita terra, marique obsidionem urgebant. Augustinus nec civibus, nec Ecclesiæ deerat, illos verbo, hanc calamo confirmans, neque tamen tantas inter obsessæ urbis angustias à Pelagianis expugnandis potuit revocari; nam adversus postremos Iuliani libros responsionem nocturnis ferè horis expediebat. Anno 327. quatuor iam volumina compleverat, dein Quodvultdei literis, Gallorum novis tumultibus, atque quotidianis amicorum petitionibus, & reliquorum prefertim operum retractatione interpellatus imperfectam contra Iulianum responsionem reliquerat, eidem tamen inter Vandalicam obsidionem ultimam manum imponere conabatur. Illud sanè notandum est Augustinum in quarto libro, quem anno 427. elucubrasse ostendimus, Nestorij hæresim, quæ anno 428. ex impio Anastasij Presbyteri Nestorij discipuli ore primum erupit, confutasse; etenim cum Iulianus lib. 4. cap. 82. dixisset de Christo: *Etiám illud claro testimonio docetur, quod suscepti hominis iustitia non de naturæ diversitate sed de voluntaria actione substituit.* Augustinus hisce hæreticum redarguit: *Ergo ne ista susceptio, quæ Deum, & hominem unam fecit esse personam, nihil illi homini valuit ad excel-*

*lentiam iustitiæ, quam dicis ei de voluntaria actione substituisse? Siccine vos contra Dei gratiam defensio liberi arbitrij præcipites egit, ut etiam ipsum mediatorem, ut esset Dei filius unicus voluntate sua meruisse dicatis, & falsum esse, quod tota confitetur Ecclesia, credere se in Iesum Christum Filium Dei Patris omnipotentem unicum Dominum nostram natum de Spiritu Santo, & Virgine Maria? Secundum vos enim non à Verbo Dei homo susceptus est, ut ex Virgine nasceretur, sed natus ex Virgine suæ postea voluntatis virtute profecit, & fecit ut à Verbo Dei susciperetur, non talem, ac tantam voluntatem illa susceptione habens, sed ad illam susceptionem tali, ac tanta voluntate perveniens. Hæc si dicitis, ubi est vestra frons? si non dicitis, ubi est hæresis vestra? Vides Iulianum ante Nestorium pessimè de persona Christi Domini dogmatizasse, quæ à Theodoro Mopsuesteno, apud quem eos libros eundem scripsisse narravimus, didicisse nullus inficias ibit, ut mirum non sit, tanto studio Nestorium Pelagianorum causam apud Celestinum promovisse. Idem tamen Augustinus etiam in libro de prædestinatione SS. cap. 15. edito, cum in Africam Nestorianæ hæresis rumor fortè delatus esset, hæc perscripsit: *Respondeatur quæso, ille homo, ut à Verbo Patri coeterno in unitatem personæ assumptus, filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruerit? Quod eius bonum qualecunque præcessit? Quid egit ante, quid credidit, quid petivit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret? Nonne faciente, ac suscipiente Verbo ipse homo, ex quo esse cepit, filius Dei unicus esse cepit? &c.* Sed de his iterum capite sequenti sermo redibit. Tertium iam mensem Hipponenses obsidionem tolerabant, & Augustinus sexto Iuliani libro responderat, duo-*

duoque alij restabant confutandi, cum gravi febre correptus intra paucos dies & vivendi, & scribendi finem fecit Vandalico simul, ac Pelagiano bello immortalis V. Kal. Septembris Theodosio XIII. & Valentiano III. Coss. cum vixisset annos LXXV. menses IX. dies XV. Pelagiani verò belli Anno XIX. Scribit Sanctus Prosper in Chronico ad consulatum memoratum duorum Augustorum: *Augustinus Episcopus per omnia excellentissimus moritur V. Kal. Septembris libris Iuliani inter impetus obsidentium Vandalorum in ipso dierum suorum fine respondens, & gloriose in defensione Christianæ gratiæ perseverans.* Opus illud contra Iulianum vulgò imperfectum dicitur, ita enim Polsidius in indice illud inscripsit. Diu quidem latuit, at nostro sæculo duo priores libri à Claudio Menardo inventi sunt, quatuor verò alios Hieronymus Vignierius è Clavallensis Bibliothecæ angulo erutos in lucem emisit. Duo tamen libri desiderantur, nam ex octo Iuliani libris sex tantum à S. Doctore confutantur. Quòd verò hæc volumina legitimi Augustini partus sint aperte demonstrabo in apendice ad dissertationem historicam de Synodo V. cap. 2. cuius quidem rei testem idoneum, & locupletissimum dabimus Marium Mercatorem toties in hac historia à nobis laudatum. Scio Pennotum, ac nostrum Cœquæum existimasse Augustinum obiisse an. 431. sed non modo Prosper, verumetiam Capreoli Antistitis Carthaginens. in literis ad Synodum Ephesinam testimonio falsitatis convincuntur: illarum verba inferius c. 2. recitabimus, ubi etiam dicemus,

cur Theodosius Imperator an. 431. post Iunium literas ad totius Romani imperij Metropolitæ scribens hos inter Augustinum nominaverit, qui tamen anno superiore decesserat.

Hunc vitæ exitum habuit Augustinus omnium mortalium, si eos, quos Canonicos Scriptores appellamus, excipias, sapientissimus, editis adversus divinæ gratiæ hostes libris XXX. præter tot sacras declamationes, tractatus, & epistolas, quæ superbißimam hæresim profecit. Patria illi Tagastis fuit Numidiæ municipium. A parentibus in Christiana religione educatus sensim in Manichæorum sectam decidit nimia discendi cupiditate allectus, sed secreto divinæ providentiæ consilio Augustinus novennio Manichæorum errores exploravit, quo melius sibi notos validissimè postea confutaret. Cum domi tenuis, ac curia illi supellex esset, Romanianum nobilissimum, ac ditissimum civem Meccenatem sortitus est, à quo operam, atque opes tulit, eidem postea tribus contra Academicos libris inscriptis ingenti fœnore immortalitas repensâ. Liberales artes, ceterasque scientias proprio Marte percepit; neque enim fas erat eum, qui omnium magister futurus erat, aliquando inter discipulos censerî. Carthaginæ, Romæ, ac tandem Mediolani Rethoricam docuit. Lubrica iuventute in voluptates decidit, non ita tamèn ut ipsæ ingenij vires enervaret, immò tam pertinaci studio scientias sectabatur, ut unica in illis eidem voluptas esse videretur. Sacris Ambrosij Antistitis declamationibus ad bonam frugem reductus. Manerem execratus, ac salutaribus

vndis lotus Catholicæ militiæ nomen dedit. In Africam reversus Monachum induit, cuius Monastici instituti professores per Orbem postea late colonias frequentissimas deduxere. At dum sibi vivere studebat, omnium utilitati vivere cogitur ad sacras Hipponensis Urbis infulas promotus. Hæresi bellum intulit, ac mille victorijs reportatis tota illam Africa, immò Orbe penè toto eiecit, ut quantum Catholica Respublica habuit hostium, tantum & vnus Augustinus ostenderit triumphorum. In Manichæos primùm, dein in Donatistas, tandem in Pelagianos aciem movit, ac superis faventibus de universis triumphavit, factumque est, ut per Augustinum minus monstrorum Africa numeraret. Cum in reliquis hæreticis expugnandis ceteros acumine ingenij, rationum pondere, ac gravi disputationis impetu superasset, in Pelagianis debellandis se ipso quoque maior evasit, contra illos enim totis ingenij viribus decertavit; vti vero illi doctrinæ subtilitate, & argumentorum vi ceteros hæreticos longo post se intervallo relinquere, ita Augustinus in eisdem tanta virtute superandis supra homines erectus est; neque enim ingrati gratiam dixerim, quæ sui strenuissimo defensori larga manu suppetias non tulerit. Hinc divina

penè Augustini doctrina contra Pelagianos credita est, illa enim in Pontificum Romanorum oracula, in Synodorum canones, in fidei regulam transijt; nam subsequi Ecclesiæ Præsules vnus Augustini vocibus contra superbam hæresim sententias dixere. Ultima senectæ errata sua publicare voluit Retractationum libros edendo. At cum in cæteris ducentis, & ampliùs libris plurima censoria ille virga corrigeret, in libris contra Pelagianos editis nullam sententiam retractavit, nihil quod displiceret invenit. Nemo Augustino meliùs divinæ gratiæ vires expectus fuit, nemo Augustino meliùs eiusdem efficaciam probavit. Hinc factum est, ut qui post Augustinum divinam gratiam propugnarunt, sub vnus Augustini auspicijs in aciem descenderint, ut ex ijs, quæ dictari sumus, apparebit. De eiusdem gestis, ac scriptis plurimi ex Augustiniana familia commentarios edidere, Cornelius Lancellotus, Ludovicus ab Angelis, Aloysius Torellus, alijque, quorum tamen studia vicit sapientissimus Pater Ioannes Rivius Belga, ex quibus alij plurima mutuaverunt. Strenuissimo huic Duci de Pelagiana hæresi, alijque triumphanti epinicia cecinit Michael Hoyerus Augustinianus Libro 2. flammularum Amoris S. Augustini carm. XXIX.

Fallimur, an curru novus æthera Victor eburno

Tempora Phœbea virgine nexus addit?

Ecquis Io Pæan vasti super atria cœli,

Ecquis Io clara voce triumphæ sonat?

Non hic edomita Bromius Gangetide terra

Lauriger adiunctis tigribus astra petit.

Non fragilem maior molitur Atrida triumphum

Truncandus patrios cheu miser! ante Deos.

Non ardens sceptris rerum insatiata vorago,
 Festa coronatis Roma triumphat equis.
 Sed superas victor scandit Pater AVREVS arces,
 Impositis Erebi monstra premens pedibus,
 Aulæis festiva micant delubra supervis,
 Semita iactatis erubuitque rosis.
 Hic Arabum messes, Syrios liquat alter odores,
 Huius Achemonios halat acerra focos.
 Holstica spectatis spolia, & de Dite superbo
 Exuvias, pompæ fercula longa sacræ?
 Cernitis anguineos ut eat demissa capillos
 Terribiles spirans Hæresis ore minas!
 Vincula gravant ærata caput, tamèn usque ferocit,
 Tetraque de sævo corde venena spuit.
 Ponè subit Manes, scelerumque Pelagius author,
 Tabida demissis squallidus ora comis.
 Ut frendent, oculisque vibrant hostilibus ignes
 Laurigeras præiens fœdus uterque rotas.
 Infelicem animam ponant, temerare Deorum
 Discant impura religione metum.
 Hostia tam per iura sacras iam iam imbuet aras;
 Non est Tarpeis dignior vlla focis.
 Tu quoque nequitiaæ semen Donate peribis,
 Donasti locio qui mala verba gregi.
 Eia triumphales umbrent tua tempora lauri:
 Omnis, Magne Pater, victima fusa iacet.
 Victima fusa iacer, tristi quam protulit alvo
 Styx nigra tartareum lugere sueta merum.
 Eximijs hæc est victoria digna triumphis,
 Cæsus ubi vnus viribus hostis obit.
 Cum rueret Carthago decem succensa diebus,
 Magno Scipiadaæ pars quota laudis erat?
 Partem plebeius, partemque triarius huius
 Excidij haud parvam, si benè reris, habent.
 At tua, MAGNE PATER, sepostea est laurea ab omni
 Compare, Palladia laurea parva manu.

Sed quid nuperum Pocetam ad Au-
 gustini victorias concinendas condu-
 co? Eia tu, qui in defendenda gratia
 Augustini demortui vices gessisti,
 magne Prosper, tuam intende che-
 lin, & triumphanti Imperatori car-

mina modulare. Pone enseni, quo
 superborum hostium capita feris, &
 plectrum sollicita, in aciem postea sub
 Augustini auspicijs iterum descen-
 surus. Hæc ille canit in carmine con-
 tra Ingratos.

Augustinus erat, quem Christi gratia cornu

Vberiore rigans nostro lumen dedit ævo
 Accensum verò de lumine; nam cibus illi,
 Et vita, & requies, Deus est, omnisque voluptas
 Vnus amor Christi est, vnus Christi est honor illi,
 Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
 Omnia, & in Sancto regnat sapientia templo.
 Istius ergo inter cunctos, qui de grege sancto
 Insanas pepulere feras, industria maior,
 Maius opus, totum præstantius imbuat orbem.
 Nam quocumque gradum convertit callidus hostis.
 Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
 Huius ab occurſu est præventus, mille viarum
 Insidijs aditum non reperientibus vllum.
 Cumque foris rabies avidorum exclusa Luporum
 Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes,
 Ne mentes vllarum ovium corrumpere posset,
 Neu dubia obliquis turbaret corda querellis,
 Istius ore Viri fecit Deus: istius ore
 Flumina librorum mundum effluxere per omnem,
 Quæ mites, humilesque bibunt, campisque animorum
 Certant vitalis doctrinæ immittere rivos.

CAPVT VIII.

*Alipius Tagastensis Numidiæ Primas.
 Civilis, ac Ecclesiastica Provinciarum
 Africa divisio præmittitur, vbi de Arzu-
 gitana provincia non nulla adnotantur.
 De Numidiæ Primatum vivente Augusti-
 no successione Cardinalis Baronij senten-
 tia ab obieclis à Christiano Lupo erro-
 ribus vindicatur. Scriptorum Augustinen-
 sium de Profuturo Episcopo narratio ex-
 penditur. De primatiali Numidarum sede
 Salmasij opinio reiecta. Caroli à S. Paa-
 lo, ac Holstenij tabulæ Numidiæ sup-
 pletæ. Gregorij Magni textus restitui-
 tur. Mors Alipij, itemque Aurelij
 Carthaginensis ac de vtro-
 que elogium.*

Alipium Tagastensem sæpius
 nobis in Pelagiana causa
 memoratum Numidiæ Primatem

fuisse ex epigraphe epistolæ 67. Au-
 gustini ad eundem erudite colligit
 Chiffletius in notis ad Breviarium
 canonum Cresconij pag. 316. etenim
 laudata epistola sic inscribitur: Au-
 gustinus Alipio seni. Idem etiam in epi-
 stola 55. à Dioscoro dicitur Senex
 Alipius. Quo nomine, ut inferius
 ostendam, cum soli Primates vulgò
 appellarentur, palam fit, Alipium
 propè annum 430 fuisse Numidarum
 Primatem, ac Valentino, qui anno
 423. erat Numidiæ Metropoli, suc-
 cessisse. Anno 416. in literis Synodi-
 cis Numidarum ad Innocencium Pa-
 pam post Sylvanum Primatem quin-
 que Episcopi ante Alipium subscripti
 leguntur, quorum vnus tantum pri-
 matum indeptus est. Ex depravato ta-
 men textu epist. August. de tempore
 obitus Alipij, itemq; Numidiæ Prima-
 tum successione nobiles Scriptores in

varias sententias abiere. De his igitur agemus, ut inde etiam pareat quidnam primates vivente Augustino Numidiam rexerint, quibus S. Episcopus Hipponensis uti subditus morem gessit. Eos autem ab anno 395. usque ad annum 430. describemus; toto enim medio illo tempore Augustinus Hipponensis Episcopus vixit. Hoc tamen antequam exequamur, nonnulla præmittenda sunt, quo plenior Africanarum Ecclesiarum Hierarchię cognitio habeatur.

Africa in Romanorum potestatem redacta in septem provincias divisa fuit, diversis gubernatoribus singulis præpositis. Provincia Carthaginensis, quæ Zeugitana, & Proconsularis ex Victore Vitenſi initio ferè lib. 1. de persecutione Vandalica dicta fuit, à Proconsule regebatur. Numidiæ, ac Byzacii duo Consulares præerant. Tripoli autem, & Mauritaniæ Sitifensis, itemque Cæsarensis tres præfides iura dabant, unde à Sexto Rufo illæ consulares, hæ præfides provinciæ appellatæ sunt. Præter hæc sex provincias septima Romanis in eadem Africa parebat, quæ Tingitana dicebatur, eratque extrema Mauritaniæ pars versus Occidentem Oceano Atlantico contermina. Hanc cum Mauritaniæ Sitifensis plerique Scriptores confundunt. In subscriptionibus Synodi plenariæ Africanæ anno 419. Carthagine celebratæ Mauritaniæ Sitifensis cum Tingitana perperam confunditur, nam legati Mauritaniæ Sitifensis ita subscripti legantur: *Novatus Sitifensis legatus provincie Sitifensis, vel Mauritaniæ Tingitanæ*. Eodem modò duo alteri collegæ describuntur. Eundem lapidem offendit Pamelius in notis ad episto-

lam 45. S. Cypriani, quo loco ex Sexto Rufo Africanarum provinciarum divisionem recitat, cum tamen ibidem Rufus duabus Mauritanis Sitifensi, ac Cæsarensi recensitis statim hæc scribat: *Transfretum etiam in solo Africa provincia Hispaniarum est; quæ Tingitana Mauritania appellatur*. Inter provinciam Sitifensem, ac Tingitanam Cæsarensis Mauritania interiacet, Sitifensis, à Sitifi Metropoli, Tingitana verò à Tingi urbibus provinciarum primarijs nuncupabantur. Tingitana provincia Hispaniarum, à Rufo dicta est, quod una esset ex quatuor provincijs præfidalibus Hispanię ut patet ex notitia imperij Occidentalis cap. 3. & 67. & Panvinio laudato. Plinio lib. 5. initio, ac Ptolomæo lib. 4. duplex tantum Mauritania memoratur Cæsarensis, ac Tingitana, nam Sitifensis Cæsarensi id temporis accensebatur; Ptolomæus enim lib. 4. Geographiæ cap. 1. Sitifim inter Mauritaniæ Cæsarensis vrbes numerat, & Plinius scribit, *Amplaga flumine Mauritaniam Cæsarensis à Numidia divisam esse, Sitifenses autem ultra Amplagam sunt*. Tres Mauritaniæ vnum olim regnum fuisse usque ad imperium C. Cæsaris, *sevitia eius in duas divise provincias*, teste Plinio cap. 1. libri eiusdem. Etenim Caligula Ptolomæo Mauritaniæ Rege impia fraude perempto, regnum in duas provincias dissecuit, quas per duos Procuratores, Romani initio regebant. Lucius Albinus à Nerone Mauritaniæ Cæsarensi præfectus à successore Galba etiam Tingitanę præpositus fuit ex tacito libro. 2. historiarum. Posteriori tamen Romani imperij tempore Tingitana ab Africę provincijs

avulsa cum Hispania computabatur.

Hæc quidem civilis provinciarum Africa divisio fuit, cui minimè Ecclesiastica earundem distinctio conformis evasit. Cipriano Carthaginense Antistite tres tantum provinciae Ecclesiasticae in Africa censebantur, nempe Proconsularis, Numidia, & Mauritania ut colligitur ex initio Sinodi à S. Cypriano coactæ apud Augustinum lib. 2. de baptismo contra Donatistas cap. 2. Tunc enim amplissima erat provincia Zeugitana, quæ postea in tres provincias discreta est, nempe Proconsularem, Byzacenam, & Tripolitanam. Mauritania Sitifensis vnam olim cum Numidia provinciam constabat, postea tamen divisa fuit. Legitur hic canon tit. 82. apud Ferrandum Diaconum: *Ut primatem proprium Mauritania Sitifensis habeat. Concilio Carthaginensi titulo 6.* Certum est, anno 397. Sitifenses habuisse Primatem à Numidarum Primatem diversum, uti proximè narravimus. Provincia Tingitana licet, quod civilem politiam respicit, Hispanijs accensebatur, spectato tamen regimine Ecclesiastico ad Mauritaniæ Cæsareensem pertinebat, ut patet ex noticia Episcoporum Africae, ubi Cæsareenses, & Tingitani Episcopi vni tantummodò provinciae deputantur. Hæc quidem sex fuere vivente Augustino Africanæ Ecclesiæ provinciae, in quibus ingens Episcoporum numerus recensebatur. In actis collationis Carthaginensis anno 411. Episcopi Catholici præsentis 286. subscripti leguntur. At Alipius noster collat. 1. diei cap. 217. dixit absentes Antistites fuisse ducentos & viginti. Addidit Fortunatianus vacasse tunc temporis cathedras LXIV. Verum Augu-

stinus in breviculo collat. 1. diei cap. 14. ait, absentes Episcopos fuisse centum viginti, vacasse verò sedes LX. Errorem verò in codicem collationis irrepsisse constat ex Augustino ibidem. Scribit Donatistas, cum audissent centum viginti Episcopos Catholicos Carthaginem non venisse, respondisse. *Etiā suos multo plures non venisse Carthaginem.* Quos inde S. Pater falsitatis convictos narrat. *Quandoquidem soli egroti non venerant Carthaginem, pro quibus tamen in itinere egrotantibus alij subscripserant, & omnium nomina cum ipsis etiam, pro quibus alij subscripserant, ducenta septuagintanovem subscriptio continebat.* Neque ullo modo credibile sit multo plures, quam centum viginti, hoc est, tertiam partem omnium eorum in suis sedibus egrotasse potuisse, & ideo non venisse Carthaginem. At CXX. additis XIII. sunt plane tertia pars totius numeri, quem Donatistæ iactabant. Itaque erant id temporis Episcopi in Africa CCCC LXVI.

Cum libro primo cap. 18. recitaverim literas Primatis Carthaginensis datas ad Episcopos per tractum Bizacenæ, & Arzugitanæ provinciae constitutos, quæri potest, quænam fuerit isthæc provincia Arzugitana. Ego quidem cum apud veteres Geographos nusquam in Africa Arzugum mentionem invenirem, quos tamen in epistola Augustini mox laudanda nominatos legeram, consului ea de re Illustrissimum D. Hieronymum Casanatam S. R. Inquisitionis Assessorum, ob singularem tum Ecclesiasticam, tum prophane eruditionis peritiam eximium Reipublicæ literariæ ornamentum, ac decus; quod in alijs quoque difficultatibus, quas agrè per me

me expedire posse sentiebam, tam importunè feci, ut doctissimo Præfati, eidemque innumeris Orthodoxi Orbis negotijs occupatissimo non semel fastidio fuerim. Ille autem quidquid notitiæ de Arzugibus è veterum monumentorum rudibus erui poterat, pari eruditione, ac comitate indicavit. In primis Arzuges à Tripolitanis distincti erant, quod colligitur ex Synodo Africana anno 401. Carthagine celebrata; etenim Aurelius Primas hæc ibidem ait: *Quia in Tripoli fortè, & in Arzuge interiacere videntur barbaræ gentes, &c.* Et postea: *Cogitare etiam debetis fratres, quia hoc sibi, & Tripolitani, & Arzugitani fratres potuerunt exiggere, si ratio pateret.* Quare Arzuges erant distincti à Tripolitanis, ac positi in confinijs Romani imperij in Africa. Ex Orosio lib. 1. historiarum Orbis, quas Augustino iubente literis consignavit, ubi Africam cap. 3. describit: exacta notitia Arzugum traditur, ibi enim hæc tradit: *Tripolitana provincia quæ, & Subventana, vel regio Arzugum dicitur, ubi Leptis magna civitas est. Quamvis Arzuges per longam Africae limitem generaliter vocentur.* Ex his liquet Tripolitanos per antonomasiam quandoquæ Arzuges appellatos fuisse, ita tamen ut aliæ quoque gentes extra Tripolis confinia eodem nomine nuncupatæ fuerint. Arzugum meminit Publicola vir illustris in epistola ad Augustinum, quæ tomo 2. inter Augustinianas est 153. *In Arzugibus,* inquit, *ut audiui, decurioni, qui limiti præest, vel tribuno solent iurare Barbari irrantes per Dæmones suos: & inferius: Si quem misero ad Arzuges, si licet ei iuramentum accipere à Barbaro.* Arzugitana regio erat sub cura Ducis limitis Tri-

politani, cui quatuordecim præpositi limitum suberant, qui in notitia imperij Occidentalis apud Pancirolium cap. 70. & Panvinium meum lib. 3. de Romano imperio recitantur. Hæc autem præsidia insidebant confinia plurium provinciarum Africae, nam ibidem legitur præses limitis Macomadiensis, hæc verò vrbs spectabat ad Numidiam, & in collatione Carthaginensi laudatur Aurelius Macomadiensis, qui in epigraphe epistolæ 92. apud Augustinum tertio loco sedet in Synodo Numidiæ Milevi celebrata contra Pelagianos anno 416. Rarsus ponitur præses limitis Thammallomensis, quæ quidem civitas erat intra Bizacium, nam in notitia Episcoporum Africae inter Bizacenos nominatur Habetdeum Thammallomensis. Quare dubium est, num Arzugitanus tractus incluserit limites Tripolis, Bizacij, & Numidiæ, cum præsertim scribat Orosius, quod *Arzuges per longam Africae limitem vocentur.* Ego quidem cenſeo limitaneam regionem Bizacij fuisse partem tractus Arzugitani ex hac epigraphe literarum Aurelij Primatis, quas libro primo laudavimus: *Dilectissimis, ac desiderabilibus Fratribus, ac Confacerdotibus Donatiano primæ Sedis, Ianuario, Felci, Palatino, Primiano, Gaiano, & alij Gaianolauario, Victorino, & cæteris per tractum provinciae Bizacena, & Arzugitanae, constitutis Aurelius Episcopus.* Etenim cum Aurelius Donatianum tantum Primatem appeller, palam est. Arzugitanæ regionis Episcopos intra eundem provinciam recensitos fuisse. Has literas neque ad Tripolitanos, neque ad Numidas datas fuisse inde mihi probatur, quod in eundem titulo utriusque provinciae

Primatem nominasset, non autem solum Bizacenum. Tripolitanos autem proprium Primatem habuisse certum est, nam vnum Legatum ea provincia ad Synodos mittebat, eratque à cæteris Africæ provincijs distincta, licet quinque tantum in illa Episcopi essent ex cap. 16. Cod. Concil. Africæ, & ex notitia Episcoporum superius laudata. Ex his constat Arzuges eos Africæ populos dictos fuisse, qui Tripolitane, & Byzacene provincie limites versus meridiem longo terrarum spacio incolebant, vnde dixit Augustinus epistola 48. ad Vincentium: *Si enim hoc Scripturarum loco merides Africa intelligenda est in parte Donati, quæ sub cæli ardentiori plaga est, omnes vos Maximian istæ superabunt, quorum schisma in Bizacio, & in Tripoli exarsit; Sed confligant cum eis Arzuges, & hoc magis ad se pertinere contendunt, &c.* Hæc pluribus persequutus sum, cum quod nulla Arzugitane regionis mentio fiat in tabulis Caroli à S. Paulo, & ad easdem notis Holstenij, & Collectores conciliorum, vbi de Arzugibus sermo est, quasdam lectiones margini apposuerit, quæ ex laudatis Augustini, & Aurelij, atque utriusque coætanei Orosij testimonio, corriguntur; cum etiam quod de Arzugitana provincia lib. 1. cap. 16. pluribus differere nolimus sed diligentioris inquisitionem huc distulimus, vbi de provincijs Africæ consultò sermo instituendus erat.

Hac ergo Ecclesiasticarum Africæ provinciarum divisione præmissa ad earundem Primates sermo vertendus est. Africanæ Ecclesiæ in suarum provinciarum Primatibus statuendis longè à cæteris diversa consuetudo fuit, etenim illum, qui Carthaginis totius

Africæ Metropolis sacris præerat, vti supremum Exarchum aliarum provinciarum venerabatur, nempe Numidiæ, Byzacij, vtriusque Mauritanie, ac Tripolis, & Primates non ab earundem provinciarum Metropolitanis vrbibus, sed ab antiquitate delatæ dignitatis appellabat. Testis est Leo IX. epist. 9. ad Petrum, & Ioannem Episcopos Afros, vbi ait: *Sed de Africæ Primatibus aliter intelligendum est, quia in singulis eius provincijs antiquitus Primates instituebantur non secundum potentiam alicuius civitatis, sed secundum tempus sue ordinationis, quibus tamen omnibus præerat vnus, scilicet Carthaginensis Archiepiscopus, &c.* Quod ipsum exemplis Primatum Numidiæ inferius ostendetur. Hanc peculiarem Africanæ Hierarchiæ consuetudinem à Sirmondo primitus publicatam scribit Morinus, sed ante Sirmondum id ipsum detexerat Bernardus Vindingus in Critico Augustiniano in notis ad epist. 217. Porro Afri provinciæ Primatem vulgò *Senem* appellabant, quòd cæteros tempore consecrationis superabat. Hinc Sylvanus Numidiæ Primas in subscriptione priorum literarum in collat. 1. Carthaginensi cap. 16. dicitur *Sylvanus Senex*. Eo modo appellatur in Synodo Cirtensi, & in epigraphæ literarum S. Innocentij Papæ ad Patres Synodi Milevitaneæ II. *Innocentius Sylvano Seni, Valentino, &c.* Quare cum epistola Augustini 67. hunc titulum habeat *Augustinus Alipio Seni*, palam fit, Alipium Tagastensem fuisse Numidiæ Primatem, ac Vastianus Lupus vir huius ætatis eruditissimus contendat Valentino Xantippum successisse, ac Baronium Cardinalem secus opinantem plurimum er-

rorum auctorem faciat, opere precium duxi, rem hanc diligentius examinare, non modo ut doctissimi annalium Ecclesiasticorum conditoris sententiam ab oppositis erroribus vindicem, verum etiam, ut pareat quinam Primates vivente Augustino Numidiam rexerint, quibus uti suffraganeus noster Hipponensis Antistes morem gessit. Illi ergo ab anno 395. usque ad annum 430. nobis describentur.

Lupus noster: quem tanti facio, ut veritatem tantum illi præponendam ducam, in questione quodlibetica de origine Augustinensium cap. 8. pag. 114. hæc scribit: *Dico itaque Megalio successisse Sylvanum, Sylvano Valentium, huic autem Xantippum.* Probat quia Augustinus epist. 217 ad Victorinum vocat Xantippum Primatem Episcopum Tagastensem; at certum est ex Synodo Carthagenensi plenaria anno 419. Alipium vixisse, ac inter reliquos sententiam dixisse, itemque constat ex literis eiusdem Concilij ad Bonifacium, Valentinum tunc fuisse Primatem Numidiæ; unde fit consequens, ut Xantippus mortuo Alippio in Tagastensē Sedem successerit, atque uti cæteris antiquior Primatiales apicem attigerit; hinc concludit pag. 113. *Quapropter omnino lapsus est Eminentissimus Cardinalis Baronius, dum Xantippum facit Sylvano antiquiorem.* Et pag. 117. relata sententia Cardinalis addit: *Varij hic concurrent errores.* Video opinionem Lupi placuisse amicissimo nostro Torello, qui pedibus in eandem ivit, unde anno 420. inferias Alipio celebrat dato eidem successore Xantippo. Cæterum his scriptoribus doctissimis, eruditissimis, meique in primis aman-

tissimis celebre illud adagium quadrat, bonum quandoque Homerum dormire, etenim Lupus præsertim pravè Numidiæ Primates enumerat quosdam omittens, alios non suo ordine recensens, insuper quædam Baronij dicta censuræ subijcit, quæ mihi verissima videntur.

Anno CCCXCV. Megalius Episcopus Calamensis totius Numidiæ Primas Hipponem veniens, eiusdem urbis Episcopum Augustinum consecravit, ut tradit Prosper in chronico. Possidius lib. de vita Augustini cap. 8. scribit S. Doctorem ordinatum fuisse à Primate Numidiæ Megalio Calamensi Episcopo; & cum in collatione Carthagenensi Donatistæ instarent, à quoniam Augustinus consecratus esset, respondit S. Pater: *Megalius me ordinavit Primas Ecclesiæ Numidiæ Catholice.* Cap. 247. collat. tertiæ diei. At necdum biennio exacto Megalius decessit, de cuius obitu scribens Augustinus ad Profuturum Episcopum Constantinensem ait: *Quod senex Megalius defunctus sit, iam vos audisse quis dubitet? Erant autem à depositione corporis eius, cum hæc scriberem, dies ferme viginti quatuor.* Mortuus est Megalius anno 397. circa Augustum. Megalio successit non Sylvanus, ut dixit Lupus, sed Crescencianus; patet hoc ex Synodo Carthagenensi III. apud Binium celebrata Cæsario, & Attico VV. CC. Cons. V. Kal. Septembris, nempe anno 397. ubi Aurelius Archiepiscopus Carthagenensis dixit: *Frater etiam Reginus Ecclesiæ Vegetitanæ literas ad parvitatem meam datas Crescentiani primæ Sedis, ut ipse insinuat, Numidiarum.* Ex his Aurelij verbis liquet, tunc primū Crescentiani primatum eidem innotuisse; at Africa

Primates statim Archiepiscopum Carthaginenlem de obtenta dignitate certiore redebant, erant enim eidem subiecti, vt contra Salmasium pluribus ostendo in Dissert. hist. de Synodo V. cap. 10.

Ex dictis supina omnium penè Scriptorum Augustinensium hallucinatio rejicienda est, putant enim Profuturum Monachum olim Augustinianum ex epistola 258. Evodij nostri ad Augustinum anno 398. in Lusitaniam profectum, ibique electum fuisse Metropolitam Bracarensem: ita Marquez de origine August. cap. 10. §. 2. Crusenius lib. 1. Monasticorum cap. 13. & omnium operosissimè Magister Antonius à Purificatione tomo 1. Hist. Lusitanix Augustinianæ lib. 1. tit. 5. & in Apologetico, & nuper Mauritius à Matre Dei Excalceatus l. 1. de sacra Eremito Aug. §. 1. Argumentum fabulæ dedit Iulianus Tolletanus in chronico ad annum 398. hæc scribens: *Profuturus Presbyter Africa venit in Hispaniam, & ob egregias virtutes, & mentis sanctitatem succedit Paterno in Sede Bracarenfi.* Hinc Antonius à purificatione contendit Profuturum Bracarensem Episcopum Augustinianum Monachatum in Lusitaniam primùm invexisse. At eo anno 398. Profuturum in vivis non fuisse, imò neque in Lusitania, sed in Numidia Episcopum dicendum esse, apertè demonstro. Et vt à posteriori incipiam S. Augustinus in lib. de unico bap. cap. 16. hæc contra Petilianum Cirtensium Donatistarum Episcopum scribit: *Iam vero quod etiam de Cirtesi Ecclesia dicere voluit, & Episcopos ibi Catholicos maledictis infectatus est, quibus voluit, &c. Proinde si Profuturus ante paucissimos annos defunctus, & For-*

tunatus, qui in corpore adhuc est, atque illi successit Episcopo, &c. Fuit ergò Profuturus Cirtæ in Numidia Episcopus Fortunati decessor. Cirta eadem vrbs cum Constantina fuit, vnde Augustinus Petilianum modò dicit Cirtensem Episcopum lib. 3. con. lit. Pet. cap. 53. & initio lib. 1. con. Cresconium, modò Constantinensem lib. 2. Retract. cap. 34. & lib. 2. con. Pet. cap. 99. Ipse Petilianus collat. 1. cap. 65. dixit: *In plebe mea, id est civitate Constantinensi adversarium habeo.* Fortunatum: Augustinus eundem etiam Fortunatum Constantinensem appellat lib. 3. cap. 38. & lib. 1. con. lit. Pet. cap. 1. Cirtensem verò lib. de unico baptismo cap. 16. Vnde errant illi, qui cum Baronio duos Petilianos fuisse suspicantur, vel cum Francisco Balduino in notis ad Optatum eundem ab vna ad aliam Ecclesiam translatum putant; corrigendus etiam venit Rosuveydus, qui cum Baronio ad annum 395. num. 43. facit Profuturum Episcopum Calamensem. Ego sanè molestè fero Marquez, aliosque adeo oscitanter laudatam epistolam Augustini ad Profuturum legisse. Illius initium est: *Quod senex Megalius defunctus sit, iam vos audisse quis dubitet? Erant autem à depositione corporis eius, cum hac scriberem, dies ferme viginti quatuor.* Ita ne minimè dubitandum dixisset, intra dies viginti Megalij mortem in Numidia cognitam fuisse remotissimæ Lusitanix Vrbi, cuius sacra Profuturus moderabatur? Addit: *Sucessorem primatus eius, si fieri potest, nosse volumus.* Nè Augustinus Hippone in Numidia degens novi Numidarum primatis electionem à Bracarenfi in Lusitania Episcopo intelligere

re optasset? A Profuturo id scire citò citius sperabat, quia erat in Metropoli provinciae, ubi residebat Consularis Numidiae Rector, ad quem novi Primates statim scribere solebant. Rursus in eadem epistola: *Si recolis*, inquit, *quid mecum nuper in itinere quodam loquutus sis*. Erat ergo Profuturus in Africa Episcopus. Hoc postremo testimonio convictus P. Thomas de Herrera lib. 3. Bibl. Aug. in notis ad epist. 8. S. Augustini falsus est Profuturum minimè Bracarensem Episcopum fuisse. In fine epistolae rogat Profuturum, ut Victori, Constantinam dum pergeret; adiumento sit, eidemque insinuet, ut velit per Calamam remeare. Quae Urbes in Numidia erant, & palam Profuturus ibidem ut Constantinæ degens describitur. Præterea S. Paulinus Nolanus epist. 36. apud Augustinianas scribit Romaniano, se accepisse litteras ex Africa Aurelij, Alipij, Augustini, Profuturi, Severi iam omnium pariter Episcoporum. Alius ergo est ille Profuturus Bracarensis à nostro Constantinensi, qui electus Antistes in brevi defunctus est ex epistola Augustini 10. ad Hieronymum.

Eo verò anno 398. Profuturum non fuisse supersitem certum est, nam Megalius Calamensis ex literis Cresconiani ad Synodum Africanam anno 397. in fine Augustini celebratam tunc obierat, at qui Megalio in Calamensem Sedem successit Possidius Augustinianus Monachus, quare anno eodem sedebat Calamæ Possidius. Ex alia autem parte constat, Fortunatum, qui post Profuturum Constantinensem Ecclesiam rexit, electum fuisse Episcopum ante Possidium; nam in magna cellatione

Carthaginensi anno 411. *Fortunatus Constantinensis* quinto loco numeratur, at *Possidius Calamensis* postremo loco inter septem Episcopos, qui ad disputandum contra totidem Donatistas electi sunt. Rursus in Synodo Milevitana II. anno 416. contra Pelagianos coacta Fortunatus undecimus, Possidius duodecimus inter Patres recensetur in titulo epistolae 92. Augustiniana. Quam verò exactè in Africana Ecclesia iuxta tempus delati Episcopatus in sedendo, ac subscribendo ordo servaretur, colligitur ex Cod. Afric. cap. 53. *Ut nullus Fratrum prioribus suis se aliquando auderet anteponez*. Hinc S. Augustinus increpat Victorinum ob non servatum iuxta tempus collatae dignitatis ordinem in nominandis Episcopis in Tractoria: *Ad ipsos Numidas*, inquit, *ita perturbato & neglecto ordine scriptum est, ut nomen meum tertio loco invenerim, qui novi, quàm post multos Episcopus factus sum*. Epist. 217. Quare Profuturus paulò post acceptam epistolam illam Augustini è vivis excelsit, eique prius datus est successor Fortunatus, quam Possidius Calamæ Megalio subrogaretur, ut in Synodis ante Possidium iure Fortunatus sederet. Sed ad Numidiae Primates redeundum est.

Errat præterea Lupus, dum Xantippum Sylvano, & Valentino posteriorem Primatem facit, nam Crescentianus Xantippum excepit: nihil hoc ipso clarius in Synodis Africanis habetur. Mortuo Crescentiano lis orta fuit inter Xantippum, & Victorinum de Primatu Numidiae, eam sibi utroque certatim dignitatem vindicante, ut patet ex S. Augustino epist. 217. Cardinalis Baronius inde illam

illam controversiam exortam putat, quòd cum duæ Numidiæ essent, & in vna Xantippus, in altera vero Victorinus degeret, vterque suæ Metropoli primatum asserere satagebat; at causam Xantippo adiudicatâ scribit, quòd esset Episcopus Constantinae, quæ totius Numidiæ erat Metropolis. Lupus vero negat duas fuisse Numidias, sed ait Mauritaniam Sitifensem seiunctam fuisse à iurisdictione Primatis Numidiæ, ita tamen, ut ista Mauritaniam non fieret provincia Primitialis, sed iuxta Africæ leges devolveretur sub sollicitudinem Primatis Carthagenensis. Ita fatur pag. 119. addens in Synodi VI. prologo nomine duarum Numidiarum intelligi Numidiam ipsam, & Mauritaniam Sitifensem. Litigia autem illorum duorum Præsum fuisse tradit non de iure sedium, sed personæ, quinam scilicet esset senior Episcopus Numidiæ. Hoc Lupi postremum dictum verum est; neque enim apud Afros Sedes Primatialis erat in Metropoli provinciae, sed quandoque in vilissimo oppido, in quo ætate maior reliquis Episcopus degebat. Profectò erravit Salmasius parte 2. Eucharistici cap. 4. pag. 576. dicens: *Constantina Metropolis erat Numidiæ, prima Sedes, & Metropolis idem.* Etenim Episcopo S. Augustino fuere primates Numidiæ Megalius Calamensis, Cresconius nescio cuius urbis Episcopus, certè non Constantinae, nam Fortunatus ibidem sacra Antistes administrabat, Xantippus Tagosensis, Sylvanus Zummenis, Valentinus Baianensis, ac denique Alipius Tagastensis, quæ partim demonstrata sunt, partim proximè ostenduntur. Non ergò quæstio erat de Metropoli Numidiæ, sed de anti-

quitate in Episcopatu, quod ex ipsamet epistola Augustini intelligitur: *Ambo, inquit, convocate collegas vestros eos maximè, qui vobis Episcopatus ætate vicini sunt, qui facillè quis vestrum verum dicat, agnoscant, ut inter vos paucos eadem præ cæteris quæstio dirimatur, & errore sublato minores à cæteris convocentur, qui nec debent, nisi vobis in hac re tanquam prioribus credere, & nunc ignorant, cui vestrum potissimum credant.* Ecce iuniores Numidiæ Episcopi nesciebant, vter esset antiquior Episcopus, seniores, atque ætate vicini consulendi erant, quibus longè meliùs, quam iunioribus tempus ordinationis ipsorum poterat innotescere.

Nullò autem iure Lupus reprehendit Baronium, quòd duas Numidias dixit, contendens pro altera Numidia intelligi Mauritaniam Sitifensem, quæ ita ab antiqua iurisdictione Primatus Numidici segregata fuit, ut non fieret provincia primatialis pag. 119. nam reapse Mauritaniam Sitifensem non minùs, quam Numidia suam habuit ab alijs diversum primatem, & quidem Episcopo Augustino In Concilio plenario Meleвитano Primo Arcadio, & Honorio A.A.V. Consil. anno 402. hæc habentur: *Xantippus primæ Sedis Numidiæ sua manu confirmavit, &c. Nicetius Episcopus primæ Sedis Mauritanie Sitifensis dixit, &c.* Vides Sitifenses Mauritanos, ac Numidas Episcopos habuisse distinctos Primates? Canone 2. Concilij III. Carthagenensis apud Binnium dicitur: *Omnes Provincie, quæ Primas Sedes habent, Legatos mittant.* At Mauritani Sitifenses tempore Augustini Legatos semper misere ad Synodos Africanas. In Synodo anno 397. Casario, & A-

nico

rico Conf. Honoratus, & Urbanus nominantur Legati Mauritanie Sitifensis. Anno 401. in Synodo Carthagenensi post consul. Fl. Stiliconis laudantur iisdem *Honoratus, & Urbanus Episcopi legati provincie Mauritanie Sitifensis*. Rursus in Synodo Carthagenensi Theodosio, & Rurimondo Conf. anno 403. cap. 57. Cod. Afric. hæc habentur: *Lucianus, & Sylvanus Legati provincie Mauritanie Sitifensis dixerunt, &c.* Idem patet ex Concilijs anno 418. & 419. in causa de appellationibus Africanis, in quibus cum legatis aliarum provinciarum nominantur etiam tres legati Provincie Sitifensis. Habebat igitur Mauritania Sitifensis Sedem primatiales. Hoc ipsum expresse Augustinus tradit epist. 217. *Legi, inquit, in eadem Tractoria etiam ad Mauritanias esse scriptum, quas Provincias scimus suos habere Primates.* Cum de Primatu Numidie Xantippus ac Victorinus Episcopi litigarent ante annum 402.

Rectè etiam Cardinalis Historicus duas Numidias dixit; nam Crescencianus loco superius laudato dicitur Episcopus *primæ Sedis Numidiarum*. Non intelligi vero ibi etiam Mauritaniam Sitifensem, quod Primati Numidie subiecta erat, ut putat Lupus, apertè colligitur ex prologo plenarij Concilij Africani sub Bonifacio Papa anno 419 post consulatum Honorij XII. & Theodosij VIII. Carthagine celebrati, ubi hæc, recitantur: *Præsentibus Legatis diversarum provinciarum Africanarum, Numidiarum duarum, Byzacena, Mauritanie Sitifensis, & Mauritanie Cesarensis, sed & Tripolis, &c.* Mauritania Sitifensis nominatur tanquam provincia à duabus

Card. de Noris, Hist. Pelag.

Numidijs distincta. Item in collatione Carthagenensi primæ diei cap. 201. legitur *Iannarius Episcopus de Turbursica Numidiarum*. Vti noster Primas Aquileiensis utriusque Norici Mediterranei, & Ripensis Ecclesijs præest, ita utramque Numidiam unus idemque Primas administrabat. Quinam autem duarum Numidiarum limites, quæ invicem discernentur, quovè vocabulo distingui solerent, apud Scriptores Ecclesiasticos non invenio. Erit fortasse qui Numidiam in consularem, & proconsularem discernat, nam S. August. epist. 134. ait: *in media Numidia Consulari.* In Cod. verò Theod. l. 11. tit. 1. L. 29. *Proconsularis Numidie* mentio fit. Sed planè codicis textus est corruptus, nam ibi legitur: *Ita ut proconsularis Numidie cognoscat octonos, & denos solidos pro singulis equis debere persolvere, Byzaceni etiam, Tripolitaniq; cognoscant quinos denos pro singulis equis se debere præstare.* Neque enim Numidie Proconsul, sed Consularis iura dicebat, ut patet ex notitia Imperij Occidentalis, & ex epist. 230. Augustini. Quare ita legendum est: *Proconsulares, & Numidie cognoscant, &c.* Augustinus verò Numidiam consularem appellavit, quod à viro consulari, ut mox dicebam, regebatur. Ptolemæus lib. 4. cap. 3. *Numidie novæ* vrbes recensens inter illas neque Circam, neque vagam nominat, unde istæ videntur pertinere ad Numidiam veterem. Cur Numidia novæ provincie nomen sortita sit, tradit Appianus Alexandrinus lib. 4. de bello civili non longè ab initio. Numidie novæ geographicam tabulam exhibet Ortelius. Duas ergò Numidias nempe novam, & veterem in laudatis

Synodis appellatas existimo. Quare perperam P. Lupus Baronium accusat, quod duas Numidias dixit, & has à Mauritania Sitifensi distinctas. Atq; hæc sufficiant pro intelligentia dissidij inter Xantippum, & Victorinum de primatu Numidiæ, quod ex sola ep. 217. S. Augustini nobis innotuit.

Longius autem à veritate abit Lupus, dum erroris insignem Annalistam insinuat, quod Xantippum Primatem ante Sylvanum posuit; etenim Baronij sententia vera est, & Lupus ex mendoso codice in transversam opinionem abductus fuit. Nihil planè tam certo constat ex Concilijs, & S. Augustino, quam Xantippum ante Sylvanum fuisse Numidarum Primatem. In Synodo Milevitana I. celebrata *Gloriosiss. Imp. Arcadio, & Honorio V. Conf. VI. Kal. Septembris* anno 402. Christianæ Epochæ hæc leguntur: *Xantippus Episcopus primæ Sedis Numidiæ dixit. Ad minùs anno 401. contigit Xantippi primatus, nam Augustinus epist. 217. V. Idus Novembris scribit incertum fuisse apud Numidas primatum, Xantippo, & Victorino de eodem contendentibus. At anno sequenti mense Augusto Xantippus citra dubium erat tanquam Primas à Synodo receptus. Rursus in Synodo Carthaginensi coacta Gloriosiss. Imp. Honorio VII. & Theodosio II. AA. Conf. Idibus Iunij nempe anno 407. hæc recitata sunt: Censuit Sanctum Concilium, ut litteræ ad eundem Senem Xantippum prærogentur. Cap. 67. Cod. Afric. Conciliorum. Augustinus nobili carattere in epist. 236. ad Senem Xantippum eiusdem primatus tempora aperte designans, de cognita abs se*

causà Habundantij Presbyteri hæc ait: *Audivi autem causam eius, cum centum dies essent ad Dominicum Paschæ, qui futurus est VIII. Idus Aprilis. At Paschalis solemnitas tempore Episcopatus Augustini semel, & iterum tantum contigit die 6. Aprilis, nempe anno 402. Cyclo Solis XIX. Lunæ IV. lit. E. & rursus ann. 424. Cyclo Solis XIII. Lunæ VII. lit. F. E. At cum anno 411. Sylvanus Xantippi successor Primas Numidiæ fuerit, literæ illæ datæ sunt ante Pascha anni 402. Xantippo Numidiæ Primate.*

Vti certum est tempus primatus Xantippi, æquè incerta est Sedes eiusdem. In epistola 217. Augustini ad Victorinum hæc leguntur: *Venerabilis frater, & collega noster Xantippus Tagastensis dicit, quod eum primatus ipse contingat. At id temporis Alipius erat Episcopus Tagastensis, qui ante Augustinum, cuius consecratio contigit an. 395. Episcopus ordinatus fuit, & in Synodo Carthaginensi Vincentio, & Flavita Conf. Idibus Septembris an. 401. electus fuit ad quærendum idoneum Episcopum, qui Ecclesiæ Hipponensi Diarrhytorum præficeretur; interfuit etiã collationi Carthaginensi anno 411. alijsque Synodis, & vivebat anno 428. quo anno Roma ad Augustinum in Africam quinque Iuliani Pelagiani libros misit, ut lib. 1. cap. 24. dictum est. Sanè Augustinus in epist. ad Quodvultdeum scribit se accepisse ab Alipio Romæ commorante Iuliani libros, duobus Retractionum voluminibus absolutis, quæ an. 427. completa fuisse certum est. Alipius ergo erat sub Xantippo Primas Episcopus Tagastensis, & iniuste Lupus invehitur in Baronium p. 118. quod in margine pro Tagastensi Con-*

Constantinensem Xantippum dixerit, cum tale mendum Lovanienſes non agnoverint, atque Tagaſtenſem aſſerendum, mortuo Alipio circa annum 419. vel ſequenti, ac ſuccedente in eandem Sedem Xantippo; quæ quidem omnia falſa ſunt. Verumtamen nec correctio Baronij admitti poteſt, nam id temporis ſedebat Conſtantiſe Fortunatus; etenim ſcribit S. Auguſtinus lib. 1. con. lit. Per. cap. 1. *Nunc verò cum eſſem in Eccleſia Conſtantiſi Abſentio præſente, & collega meo Fortunato eius Epifcopo, &c.* Hi verò libri ſcripti ſunt ante mortem S. Anaſtaſij Pape, quæ accidit anno 402. V. Kal. Maij; ſcribit enim lib. 2. cap. 51. *Cathedra tibi, quid fecit Eccleſie Romanæ, in qua Petrus ſedit & in qua hodie Anaſtaſius ſedet.* Idem Fortunatus Conſtantiſis vivebat anno 411. fuitque vnus ex ſeptem ad diſputandum contra Donatiſtas ſelectis in collatione Carthaginiſi, vt ſuperius oſtenſum eſt. Ego quidem pluribus codicibus Vaticanæ bibliothecæ conſultis, vbique legi Xantippum *Tagoſenſem* nuncupatum. Ità habetur in MSS. codicibus tribus nempe Num. 494. pag. 140. Num. 495. pag. 91. Num. 499. pag. 209. Quare edita huiusque volumina, quæ Xantippum Tagaſtenſem dicunt, ſunt corrigenda. Scio Holſtenium in notis ad pag. 96. Geographiæ ſacræ Caroli à S. Paulo *Tagorenſem* legere, duas autem fuiſſe Tagoras in Africa habemus ex collatione 1. Carthaginiſi, nam cap. 133. Poſthumianus Tagorenſis, & cap. 142. Reſtitutus Tagorenſis recitantur. At Tagora vna erat in provincia Proconſulari, & in notitia Epifcoporum Africæ dicitur Tagara, cuius Epifcopus ibidem ponitur Hono-

ratus. Tagora verò Numidiæ Thagura ibidem dicitur, laudaturque *Timotheus Thagurenſis*. Sed cum tot codices antiquiſſimi Xantippum Tagoſenſem exhibeant, Tagoſam in Numidia fuiſſe dicendum eſt; nec mirum hanc urbem in Geographiſis tabulis non reperiri, nam Africani Primates, vt ait Gregorius lib. 1. epiſt. 72. ad Gennadium *paſſim per villas*, non in civitatibus primarijs reſidebant, & tempore collationis Carthaginiſis erant in vniverſa Africa Epifcopi quingenti, ac ſexaginta ſeptem, cum tamen tot oppida nec Proſomæi, nec Ortelij tabulæ exprimant. Vide epiſt. 87. S. Leonis ad Epifcopos Mauritanie Cæſareenſis.

Mortuo Xantippo erat anno 411. Primas Numidiæ Sylvanus. Pater Lupus pagina 110. eundem Perdicenſem Epifcopum nominaverat, at poſtea ex collatione Carthaginiſi errorem in pagella ad calcem libri corrigit, ſcribens fuiſſe Epifcopum Zummenſem. Sed aliunde etiam error poterat innotefcere, nam Eccleſia Perdicenſis non pertinebat ad provinciam Numidiæ, ſed Mauritanie Sitifenſis, cuius provinciæ nomine legationem idem Sylvanus obiit in Synodo Carthaginiſi, vt ſuperius prænotabam, & *Victorinus Perdicenſis* ponitur in Mauritanie Sitifenſi in notitia Epifcoporum Africæ. Sylvanus Zummenſis in laudata collatione nominatus eſt à Fortunatiano Siccenſi capite 200. & ab ipſo Officio cap. 201. Hic autem cap. 18. collat. 1. ità literas ſubſcribit: *Sylvanus primæ Sedis provincie Numidiæ ſubſcripſi.* Idem anno 412. præſuit Synodo Cirtenſi ex epiſtola 152. Auguſtini quæ incipit: *Sylvanus Senex, Valentinus,*

Aurelius, &c. subscripta ponitur apud Lovaniensium editionem *Honorio VII. Cos. 17. Kal. Iulias*, est annus 407. sed post collationem anni 411. ea Synodus habita est, nam collationis eiusdem ibidem mentio habetur. Baronius rectè legendum scribit *Honorio IX. Cos. anno 412.* Idem etià anno 416. coegit Milevi Synodum contra Pelagianos, ac Synodales literas ad Innocentium Pontificem dedit, quæ num. 92. apud Augustinum habentur, quibus Summus Pontifex epistolam ibidem 93. reposuit cum epigraphæ: *Innocentius Sylvano Seni, Valentino, & cæteris, qui in Milevitana Synodo interfuerunt, &c.*

Haud diu superstes fuit Sylvanus, nam anno 419. *Valentinus* erat Numidiæ Primas. In literis ad Bonifacium Papam datis, in quibus epistolæ priore anno ad venerabilis memoriæ *Zosimum* mentio fit, hic titulus ab Africanis ponitur: *Domino Beatissimo, & honorabili Fratri Bonifacio Aurelius, Valentinus primæ Sedis provincie Numidiæ, & cæteri Episcopi, &c.* Erat vivente Sylvano cæteris senior, vnde in Synodis Cirtensi, & Milevitana, ut diximus, proximus Sylvano nominabatur, eoque mortuo primatum indeptus est. *Lupus* meus cap. 39. pag. 404. *Valentinus*, ait, fuit *Episcopus Ecclesiæ Vainenensis*, & certè in collatione 1. Carthag. cap. 99. post Sylvanum Zummensem Primatem vocatus fuit: *Valentinus Episcopus Vainenensis*, antea tamèn à *Lupo* pag. 111. cap. 8. dictus fuerat *nescio cuius Sedis Episcopus Valentinus*. Ego tamen Baianensem Episcopum appellandum illum existimo, ut enim apud Græcos, & Hispanos litera V. & B. confunduntur ab ex-

ceptoribus, cum eodem modo à distante pronuncientur, hac ratione Notarij acta Collationum excipientes pro Baianense Vainenensem scripserunt. Fuere in Africa duæ istæ Ecclesiæ Baianensis, & Bagaiensis inter se distinctæ, quas tamen Carolus à S. Paulo in tabulis Africanis omittit; *Holstenius* verò in notis ad eundem pag. 95. posteriorem cum Vagenfi confundit, asserens famosam Donatistarum CCCX. Synodum Bagaitanam Vagæ in Numidia celebratam, vnde, & Vagaitana non semel dicitur ab Augustino. Verùm secus dicendum arbitror; nam in collatione 1. Carthag. cap. 99. laudatur *Valentinus Episcopus Baianensis*, at cap. 177. nominantur: *Donatianus Episcopus Bagaiensis, & Privatus Episcopus Vagenfis*. Erant ergo tres Ecclesiæ distinctæ inter se Baianensis, Bagaiensis, ac Vagenfis. Augustinus lib. 4. con. Cresconium cap. 4. damnatum in Synodo Bagaiensi à Donatistis Primianistis cum undecim alijs nominat *Beianum Baianensem* uti Maximianistam; quod antea dixerat lib. 3. cap. 19. Item Synodum Carthaginensem sub Grato Archiepiscopo subscribere cum quibusdam alijs *Felix Baianensis, & Crescens Vagenfis*, ut nulli dubium esse possit, quin Baianensis à Vagenfi Ecclesia diversa sit. At Bagai à Vaga etiam distingui iterum contra *Holstenium* demonstro. S. August. lib. 6. de bapt. recitat singulas sententias, quas Africani in Synodo S. Cypriani pronunciarunt, & quidem ad verbum ex actis Synodalibus, ibi verò inter alios nominantur *Felix à Bagai* c. 19. & *Livofus à Vaga* cap. 37. Hinc idem S. Doctor lib. 4. con. Cresconium ubique *Bagaiense concilium* dicit, &

Baga-

Bagaiense oppidum lib. 3. cap. 13. ex quibus locis innumeris corrigendus est textus, vbi Vagaitanum concilium, vel oppidum legitur, vt in breviculo collat. tertiæ diei, & in lib. de vnico baptismo cap. 18. exceptores enim pro B. posuerunt literam V. Illa enim Synodus Donatistarum Episcoporum CCCX. non Vagæ, sed apud Bagai habita fuit, vnde sunt illa Augustini conc. 2. in psal. 36. *Tu purgasti te apud Bagai*, & antea, *Quomodo tu servasti concilio Numidarum*: erat Bagai in Numidia.

P. Lupus pag. 112. scribit de hoc Valentino Baianensi Primate Numidiæ: *Protraxit porro vitam vsque ad initium Pontificis Celestini*, extant enim eius ad Celestinum, & Celestini literæ ad ipsum. Ego quidem arbitror usque ad annum 428. eundem vixisse, quia Alipius, vt dicemus, fortè eo ipso anno eidem in primatiale Sedem successit. Nescio verò vbinam Lupus legerit literas Celestini ad Valentinum, nullam certè eiusdem Pontificis epistolam ad Africanos Patres habemus. Addit pag. 112. *Ipse est ille Numidiæ Primas, qui ad Sancti Augustini instantiam erexit Episcopatum Fussalensem*, eique ordinavit primum Episcopum Antonium; scribit ob eundem postea Antonium alieno ab Augustino animo fuisse, & de eodem suas apud Celestinum querelas S. Doctorem deposuisse, vt patet ex epistola 261. At sub Sylvano Antonij ordinationem contigisse apertè colligitur ex modo loquendi S. Patris, ita enim scribit ad Celestinum: *Propter quem ordinandum Sanctum Senem, qui TVNC primatum Numidiæ gerebat, de longinquo, vt veniret, rogans literis impetravi*. Loquitur

de Primatu vti iam defuncto. Hic est ille Antonius, qui anno 416. interfuit Synodo Provinciali Milevi contra Pelagianos peractæ cum LX. alijs Episcopis, quorum octo tantum infra se habuit, reliquos superiores, vti ex titulo epistolæ 92. apud Augustinum intelligitur; erat ergò Antonius sub Sylvano Episcopus ante Valentini primatum, à quo etià fortè consecratus fuit. Huic autem Valentino Alipium nostrum successisse ex laudata superius epigraphe epistolæ 67. apud Augustinum mihi certum est, ita enim inscribitur: *Augustinus Alipius Seni*: Est enim Senex apud Africanos idem ac Primas Provinciæ. Quo anno id contigerit, incertum est. Citra annum 428. Alipij primatus initia statui nequeunt, nam Augustinus scribens eo anno libros operis imperfecti contra Iulianum, vbi non semel Alipium nominat, *Senis* titulo eundem honoris causa decorasset; est fortè levis coniectura, sed nil melius occurrit.

Volo hic institutam de Numidiæ primatibus dissertationem vna, & altera animadversione concludere. Libro 10. Registri Gregorij Magni epistola 32. inscribitur. *Victori Episcopo Panormitano*, in qua iubet eidem Pontifex, vt inquirat in causa Pauli Episcopi *Regienfis*, ac in epistola antecedenti de eodem argumento ad Columbum Episcopum Numidiæ perscripta de memorato Victore ait idem Gregorius: *Victori fratri, & Coepiscopo nostro, qui primatus inter vos locum tenet, curavimus scribendum*; Quibus sanè manifestus error irreplet, neq; enim Episcopus Panormitanus in Sicilia fuit vaquam Primas Numidiæ in Africa, sed cum editor

epistolarum plures Gregorij literas Victori Panormitano inscriptas ibidem legeret, Victorem Numidarum primatem per errorem Panormitanum scripsit, sed plane expungenda est sedes Episcopalis Victoris Numidiæ; nam in Codice Vaticano Num. 617. ita exhibetur pag. 336. eiusdem epistolæ titulus: *Gregorius Victori Episcopo*. In editis voluminibus idem Paulus Regiensis Episcopus dicitur, at in laudato codice Gregorius illum vocat *Tegeſis civitatis Episcopum*, sed retineri etiam potest editorum voluminum lectio; etenim in Numidia nominatur Cresconius Villa regensis c. 15. cod. Conc. Africæ, & Felix Villaregensis c. 125. collat. Carthag. & in notitia Episcoporum Africæ Regiæ nensis inter Numidas ponitur, qui idem est cum Villaregenſi.

Alterum verò, quod circa Numidiæ primates notandum venit, paucis perstringo. Baronius ad annum 399. pag. 97. scribit, quod: *Ecclesia Calamensis sub diœcesi Hipponensi constituta erat, adeo ut eius visitatio ipsi incumberet Augustino, ut Possidius eiusdem Ecclesiæ Episcopus docet*: appellatur autem in margine cap. 12. de vita Augustini; hoc ipsum docuit Ioannes Rivius in volumine eruditissimo de vita eiusdem Hipponensis Antistitis. Sed hoc est planè contra ius Primatiale Numidiæ, visitatio enim ad solum Primatem pertinebat. Erat quidem Calama Hipponi regio proxima ex lib. 2. con. Petil. cap. 99. at peculiarem diœcesim habebat, in quam nullum Hipponensi Episcopo ius inerat, licet August. ob tumultus ea in vrbe exortos eò se statim de proximo contulerit ex epistola 202. ad Nestarium. In capite verò illo 12. Possidius hæc scribit:

Cum forte vnus ex ijs, quos de suo monasterio, & clero Episcopos Ecclesiæ propagaverat, ad suam curam pertinentem Calamensis Ecclesiæ diœcesim visitaret, ut quæ didicerat pro pace Ecclesiæ contra illam hæresim prædicaret, &c. Ex quibus liquet, Possidium laudare Iustrationē Calamensis diœcesis, quam ipse, non verò quam Augustinus instituerat, ut duo illi Scriptores existimarent.

Sed iam tandem ad Alipium nostrum, à quo Ecclesiasticæ Numidiarum Hierarchiæ consideratio diverterat, redeundum est. Quo anno idem obierit, licet curiosius quæfiverim, invenire non potui nobilissimis Africanarum Ecclesiarum monumentis à Vandalis impiè dissipatis. Anno 430. teste Possidio universam illi Numidiam vastaverant, Circa tantum, ac Hipponenses in eorum manus non venerant, eo tamen anno Augustini vrbs oblecta est à Barbaris mense Iunio, quo tempore Alipium Primatem Hipponem se recipisse antequam obsidium inciperet, non improbabilitè asserimus, nam scribit hæc Possidius Calamensis cap. 29. de vita Augustini: *Hipponem etiam nos ipsi de vicino cum alijs nostris Coepiscopis confugeramus, in eademque omni obsidionis tempore fuimus*; Hos inter Episcopos fuit Alipius, quod enim nisi Hipponem ad suum Augustinum Tagastensis Antistes confugisset? Distabat autem Tagastis ab Hipponem M.P. LIII. ex Antonini itinerario. Natus est Alipius Tagaste in Numidia gente nobilissima; Augustini tum in patria, tum Carthagine discipulus fuit, in Pelagiano bello collega postea futurus. Cum adhuc iuvenis Romæ Comiti Italicarum legationū à consilijs esset, eiusdem fides à poten-

tentissimo Senatōre tum prece, tum pretio frustra tentata fuit. Tertia vero eundem asselsione cum laude perfunctum tradit S. Pater lib. 8. Confess. cap. 6. Ille concivis sui Augustini individuus socius, ac fidus Achates, arcanorum omnium eiusdem conficius, & sequester cum Augustino Manichæis adhærens erravit, cum Augustino resipuit, cum Augustino Mediolani sacris lymphis lotus cum eodem in Africam rediit primū Tagaste, postea Hippone Monachus vixit. Libri S. Patris contra Academicos, itemque volumen de ordine interlocutorem Alipium habent, non vana illa benevolentia, qua olim Plato sui Socratis personam in dialogis colloquentem facit, quod multis postea exemplo fuit, sed reapse disputantem; testem do Augustinum, qui Alipium hac gloria haud fraudatum voluit lib. 1. contra Acad. cap. 1. Romanianum alloquens ait: *Adhibito itaque Notario, ne auræ laborem nostrum discerperent, nihil perire permisi. Sanè in hoc libro res, & sententias illorum, nempe Tregetij, & Licentij iuvenum, mea verò, & Alipij etiam verba lecturus es.* Hierosolymam ex Africa profectus Hieronymo Augustinum amicissimum reddidit, mutique inter eodem summos viros amoris conciliator fuit. Reversus ex Asia Tagastensibus sacris acclamante universo populo præfectus optimi Antistitis numeros semper explevit; idemque paulò post Augustino ad Hipponenses insulas promotus in hæreticis confutandis se collegam exhibuit. Anno 411. vñ cum Augustino, ac quinque alijs Episcopis in maximo illo totius Africæ con-

gressu Catholicorum partes contra Donatistas sustinuit, unusque fuit è septem Episcopis, qui contra totidem Donatistas disputarunt. Anno 418. cum Augustino Zosimo iubente Apostolicæ Sedis Legatum egit, ac pluribus Synodis Africanis summa cum laude semper interfuit. Sed præ cæteris eius sapientia, atque industria enituit in Pelagianis extirpandis. In Milevitana Synodo anno 416. & in tribus Concilijs Carthagenensibus contra eodem sententiam dixit. Plures cum Augustino contra memoratos hostes epistolas contempsit; videbat enim Augustinus ex Alipij nomine magnum suis literis authoritatis pondus accedere: ita epistola 95. ad Innocentium, 106. ad Paulinum Nolanum, 143. ad Demetriadem matrem Iulianā, quibus Pelagiana hæresis proscinditur, Alipij subscriptione firmatæ sunt. Hinc factum est, ut præclarissimi Patres, qui contra Pelagianos epistolas ad Augustinum dabant, eadem cum Alipio communes facerent. Sixtus, qui postea Summus Pontifex fuit, damnatis à Zosimo Pelagianis ea de re vñam, & eandem epistolam ad Augustinum, & Alipium transmisit, quod ex responsione Augustini epist. 104. ad Sixtum colligitur: *Quod autem, inquit, quibus simul scripsisti, tunc non eramus simul, ideo factum est, ut singulorum singulas, non vñam amborum epistolam sumeres. A me quippe digressus est perlator huius per venerabilem fratrem, & Coepiscopum meum Alipium, qui tuæ Sanctitati aliam rescriberet, transiturus, ad quem etiam ipsas, quas ego iam legeram, literas tuas ipse portavit.* S. Hieronymus audita eadē Pelagianorum proscriptione epistolam gratulatoriam ad

utrumque misit, quæ est inter Augustinianas 24. in qua Augustini, & Alipij opera Pelagianos damnatos hisce testatur: *Mibi enim omnis occasio gratissima est, per quam scribo vestræ Reverentiæ testem invocans Deum, quod si posset fieri, assumptis alis columbæ vestris amplexibus implicarer, semper quidem pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maxime quia cooperatoribus, & adiutoribus vobis hæresis Celestina iugulata est.* Legatione ad Honorium contra Pelagianos publico nomine functus Principem illis, totamque aulam infestam reddidit, egitque cum Valerio Comite Honorij Duce clarissimo, ne Pelagianis Synodum postulantibus ab Imperatore aures darentur. Hinc Iulianus Alipium collegam, & vernulam Augustini ignominie causa appellabat, qui de latis ex Africa equis tota Numidia saginatis Honorij Duces corrupisset, quod Pelagianis obfisterent; at S. Augustinus lib. 1. oper. imperf. cap. 35. hanc procul ab Alipio calumniam excutiens ait: *Iam vero quid etiam scribere ausus es, neque veritus, ne ad ea loca libri pervenirent tui, quæ terra, marique transeuntem, seu venientem collegam meum Alipium susceperunt, ubi legi apertissima tua falsiloquia sine tua irrisione, vel potius detestatione non possunt.* Cum Romam venisset, Bonifacio Pontifici Augustinum commendavit. Quo autem honore exceptus ille à Pontifice fuerit, scribit S. Doctor lib. 1. ad eundem Bonifacium cap. 1. *Sed postea quam te etiam præsentia corporali frater meus vidit Alipius, acceptusque à te benignissime, ac sincerissime mutua miscuit dictante dilectione colloquia, tecumque convivens, & parvulo licet tempore, magno tamen tibi iunctus affectu se simul, & me refudit animo tuo,*

teque mihi reportavit in suo, tanto maior in me tuæ sanctitatis est facta amicitia, quanto certior amicitia. Roma discedenti idem Pontifex duas Pelagianorum epistolas tradidit ad Augustinum perferendas, uti paulò ante etiam Valerius Comes Ravenna excerpta ex quatuor Iuliani libris ad eundem transmisserat, quæ quidem cum Augustinus accepisset, ac statim confutasset, iteratò Alipius in Italiam venit, ac quatuor ad Bonifacium libros, alterumque ad Valerium Comitem portavit, quibus S. Pater Pelagianorum obiecta refellebat. Immo cum tertio ille in Italiam navigasset, ac librum ad Valerium octo adversarijs libris à Iuliano impugnatum videret, hos ipsos magna celeritate transcriptos ad Augustinum confutandos transmisit, de quibus fusiùs in superioribus diximus, ut quantum Augustinus calamo, tantum Alipius coram Romanis Pontificibus, atque Imperatore Pelagianorum conatus verbo infregerit. Exorta verò inter Romanos Præfules, & Africanos Episcopos ingenti illa de canonibus Nicænis controversia quantum Apostolicæ sedi ab vno Alipio delatum sit, ad annum 419. ostendimus. Quare Alipius longinquarum peregrinationum periculis pro Pelagianis extirpandis devoratis, doctissimis epistolis contra eosdem perscriptis, nobilissima etiam ad Honorium legatione ea de causa perfunctus inter divinæ Gratiæ propugnatores secundus ab Augustino nominandus venit, ut mirum sit præclarissimos Scriptores, qui res Pelagianas literis mandarunt, adeo mancam de Alipio mentionem fecisse, primoque loco inter gratiæ defensores post Augustinum Prosperum Aquitanum col-

collocasse. Sanè Romana Ecclesia in Martiologio ad diem 15. Augusti Alipij memoriam his recolit: *Tagaste in Africa Sancti Alipij Episcopi, qui Beati Augustini olim discipulus, postea in conversione socius, in munere pastoralis collega, & in certaminibus adversus hereticos commilito strenuus, ac demum in caelesti gloria consors fuit. Sanctus Paulinus Nolanus vir suo satis nomine Percelebris Alipium adeo amabat, ut illius vitam literis tradere in animo habuerit, data ea de re ad ipsum met Alipium epistola, quæ est apud Augustinus 35. ubi totus in Alipij laudes effunditur, qua de re hæc scribit Augustinus ad Paulinum epist. 32. Alipium toto pectore amplectèris, & merito; nam quisquis de illo viro benignè cogitat, de magna Dei misericordia, & de mirabilibus Dei muneribus cogitat. Itaque cum legisset petitionem tuam, qua desiderare te indicasti, ut historiam suam tibi scriberet, & volebat facere propter benevolentiam tuam, & nolebat propter verecundiam suam, quem cum viderem inter amorem, pudoremque fluctuantem onus ab illo in humeros meos transtuli, nam hoc mihi etiam per epistolam inssit. Cito ergo si Dominus adiuvet totum Alipium inferam præcordijs tuis, nam hoc sum ego maximè veritus, ne ille vereretur aperire omnia, quæ in eum Dominus contulit, &c. Alipij quidem vitam à teneris vnguiculis vsque ad conversionem, quando secum Mediolani Christianis sacris initiatus fuit, latè describit S. Augustinus lib. 6. 8. & 9. Confessionum. Quantum verò Alipium dilexerit his lib. 8. cap. 8. expressit: Abscepsi ergò in hortum, & Alipius pedem post pedem; Neq; enim secretum meum non erat, ubi ille aderat. Atque hæc de strenuissimo S. Augustini in Pelagia-*

no bello collegà sufficiant. Interim vniversa Augustiniana Respublica ingentes gratia refert Illustrissimo D. Iosepho Eufanio Episcopo Porphyriensi: & Apostolici Sacrarij Præfecto, qui nuper à S. D. N. Clemente X. impetravit, ut Augustini filij XVIII. Kal. Septembris inter diurna precum officia S. Alipij Tagastensis memoriam quotannis solemni ritu recolerent.

At nec postremas partes dabimus Aurelio Carthaginensi, qui totius Africæ primas fuit, licet eundem post Augustinum, & Alipium commendamus; ille enim adhuc silente Augustino primus omnium Celestium in iudicium Carthagine anno 421. traxit, renuentemque peccatum originis admittere sacro anathemate fulguritum tota Africà exclusit. Hic anno 388. cum Augustinus (occiso Maximo Tyrano) in Africam redijt, erat Diaconus Carthaginensis Ecclesiæ ex epistola 64. August. & libro 22. de Civitate Dei. Anno 390. nondum erat Antistes, eo enim anno Genethlius Synodum Carthagine celebravit, vti scripsimus lib. 1. cap. 17. at paulò post defuncto Genethlio Aurelius successor datus est. Priorem Synodum Africanam Hippone celebravit Theodosio III. & Abundancio Cons. anno 393. Eximie Augustinum coluit, vicissim & ipse ab Augustino dilectus. Cum accepisset Augustinum Tagaste, dein Hippone monasteria extruxisse, Augustiniani instituti Monachos Carthaginem evocavit, agrumque ædificando cœnobio tradidit; quare Augustinus gratias eidem referens epistola 64. ait: *Agrum fratribus datum provisione, & liberalitate tua didicimus. Fuit ergo Aurelius in-*

signis Augustiniani nostri instituti promotor; hinc sunt illa Augustini ibidem verba: *Omnis itaque Fratrum cætus, qui apud nos cœpit coalescere, tanta tibi prærogativa obstrictus est, ut locis terrarum tantum disiunctis ita nobis consulueris tanquam præsentissimus spiritu.* Plures ille Synodos celebravit, quæ codicem Conciliorum Africæ conflarunt. Contra Pelagianos binas Synodos provinciales coegit, & binas itidem plenarias; Priorem provincialem contra Celestium proximè laudavimus; Posteriores verò egit anno 416. in qua eundem cum Pelagio magistro damnavit. Anno 418. binas Synodos ex univèrsa Africa contra Pelagianos indixit, de quibus fusiùs diximus lib. 1. cap. 13. Cum Pelagiani Zosimo Papæ imponerent, ac multa de arbitrij libertate magnificè dicentes, & plurima etiam in speciem de divina gratia honorifica publicantes se se Catholicos Romano Clero venditarent, vnde, & pro Pelagio, ac Celestio idem Pontifex ad Aurelium semel, atque iterum scripsit: Aurelius operam, consiliumque Augustino communicante, hæreticorum dolos per literas Zosimo significavit, quibus intellectis Pontifex encyclicis literis Pelagianos damnavit, atque Orthodoxo Orbe eisdem expulit. Literas etiam contra illos ab Augustino, ac tribus collegis subscriptas propria, & ipse approbatione firmatas ad Innocencium transmisit. Hinc factum est, ut Sixtus citissimas de Pelagianorum damnatione literas ad Aurelium scripserit. Idem etiam anno insequenti ad Bizacenos, & Arzigitanos Episcopos pro iisdem hæreticis compescendis epistolam misit, quam lib. 1. cap. 16. exhibuimus,

Et hæc contra superbam hæresim Aurelius gessit. Hinc Prosper in carmine contra ingratos cecinit de Pelagianis in Synodo ab eodem damnatis.

An alium in finem potuit procedere Sanctum

Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque

Augustinus erat?

Aurelio Sanctus Doctor plures libros honoris gratia nuncupavit, nempe ingens, ac doctum volumen de Trinitate; librum de opere Monachorum, & tertium de gestis Palæstinis, seu Pelagij.

Quo anno Aurelius decesserit, incerto est. Putavit Baronius Aurelium effæta iâ ætate Genedium sibi coadiutorem substituendum curasse, eò quòd in Synodo quæ in antiquis codicibus Valentiniano Aug. IV. & Theodosio Const. coacta dicitur, tū Aurelius, tum Genedius uti vnà simul Præsides sententiam dicunt, quem tamen conventum celebratum existimat Theodosio Aug. XI. & Valentiniano Cæsare Const. anno 425. ita scribit vir insignis in appendice in calce tom. 10. pag. 951. in addendis ad tom. 5. A. 397. Sed hanc sententiam confutavi libro 1. cap. 17. quibus accedit, quòd Genethlius, nam ita vocabatur decessor, non successor Aurelij fuit; Augustinus epist. 163. ad Eulesium inquit: *Inde nescio quomodo ventum est ad commemorationem beatæ mem. Genethli Episcopi, &c.* Itaque obierat Genethlius, cum illa Augustinus literis mandabat; scripta autem est hæc epistola non quidem anno 412. cum Augustinus ad Synodum Cirtam se conferret, ut adhuc annum Baronius putavit, sed anno 397. cum Cirtam

idem

idem pergeret Fortunatum eius vrbis Episcopum in demortui Profuturi locum consecraturus, vt lib. 1. superius notauimus, & patet ex ijs, quæ versus finem scribit: *Sed quia*, inquit, *ordinandi Episcopi necessitas nos iam iamque rapiebat, diutius cum illo apud Tuburicum esse nequimus.* Anno 427. vivebat Aurelius; nam Augustinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. ait: *Ex quibus Diaconis Carthaginensibus solus est nunc in rebus humanis iam Episcopus cum honore à nobis debito nominandus Aurelius.* At illum librum 22. scriptum fuisse circa annum 427. ostendimus lib. 1. cap. 24. Ex Marij Mercatoris libello ad Theodosium colligimus, anno 429. quo libellus ille scriptus fuit, Aurelium adhuc superstitem fuisse. Nam hic Scriptor laudans Ambrosium, Innocentium, Zosimum, Theodotum, Praylum, eosdem *beatæ recordationis*, quod obierant, nuncupavit; at de Aurelio non ita loquitur, etenim de Celestio verba faciens ait: *Ibique*, scilicet Carthagine, *de infrascriptis capitulis apud Aurelium Episcopum memoratæ vrbis per libellum à quodam Paulino Diacono Sanctæ memoriæ Ambrosij Mediolanensis Episcopi est accusatus.* Quare eo anno adhuc in vivis erat Aurelius, qui tamen paulo post decessit; siquidem ante Pascha anni 431. sedebat Carthagine Capreolus, cuius literæ in Synodo Ephesina laudantur par. 2. cap. 9. Hinc videtur decessisse eodem fortè anno, quò S. Augustinus inter superos relatus fuit, cum primatum Africæ tenuisset annos ferè quadraginta, Donatistis vniversa ferè Africa exclusis, Pelagianis in pluribus Synodis anathemate percussis, Paganorum etiam templis in Christianæ religio-

nis vltum redactis, ac in decem, & septem plenarijs ex vniversa Africa Concilijs Orthodoxa doctrina, ac disciplina egregijs legibus confirmata. Porro tantum ab vniversis illarum provinciarum Episcopis vni Aurelio tributum est, vt in Concilio Carthaginensi Honorio VII. & Theodosio II. celebrato Patres hæc eidem dixerint: *Placuit etiam petita omnium, vt epistolis omnibus de concilio dandis Sanctitas tua sola subscribat.* Aurelius in epistola Bonifacij II. nomine publicata acriter reprehenditur, quòd appellationibus transmarinis se se opposuit, sed memoratas literas esse supposititias notauimus l. 1. cap. 17. Nam Aurelius, Augustinus, alisque appellationes in causis fidei admiscere, in illis enim supremum iudicium in Romano Pontifice esse cognoscebant, vt ibidem probatum est, quod etiam egregio S. Doctoris testimonio epist. 162. obiter confirmatur, vbi Donatistas Melchiadis sententiam latam in favorem Cæciliani Carthaginensis in Africa à LXX. Episcopis, damnati repudiantes veluti Ecclesiasticarum rerum ignaros his verbis increpat: *An fortè non debuit Romanæ Ecclesiæ Melchiades Episcopus cum collegis transmarinis Episcopis illud sibi usurpare iudicium, quod ab Aphris septuaginta, vbi Primas Tifigitanus præsedet, fuerat terminatum?* Et hæc de Aurelio Carthaginensi.

Num Pelagius tribus laudatis Patribus, quos accerrimos hostes expertus est, superstes fuerit, mihi planè incompertum fateor; ille enim dudum à Praylo Hierosolyma eiectus obscuro exitu vitæ finem imposuit. Celestium anno 427. adhuc in vivis fuisse liquet ex Mario Mercatore, qui

in Commonitorio ad Theodosium Imperatorem hæc scribit de Celestio: Sic epistolam quandam Zosimi benignitate plenam ad Afros Episcopos meruit, qua ille abusus est, vel adhuc abutitur ad multorum ignorantium deceptionem. Quo testimonio reiiciantur ij, qui cum Ioanne Latio lib. 1. de hæresi Pelag. cap. 4. putarunt eas Zosimi literas pro Celestio ad Africanos datas fictitias esse. In præfatione autem eiusdem Commonitorij hæc leguntur: Per quod Commonitorium cognito funestissimo errore imperiali præcepto tam Julianus defensor, & sequax eius cum cæteris socijs, & participibus suis, quam postea idem Celestius de Constantinopolitana urbe detrusi in Synodo quoque Ephesiensi CCLXXV. Episcoporum sententia postmodum in præsentem damnati sunt. Quibus Marius Mercator significat, post Pelagianos Ex episcopos anno 430. Constantinopoli eiectos, Celestium quoque ex eadem regia urbe detrusum ante celebratam anno 431. die 28. Iunij Synodum Ephesinam. Nulla deinceps Pelagij vel Celestij mentio in veterum monumentis invenio, illi enim igni, aquæque interdicti, miseri, extorres vbinam latitarint, quovè anno decesserint, ignoratur. Libros, quos supervi illi divinæ gratiæ hostes scripsere, sparsim in hoc opere indicavimus, eorumque elenchum exhibet Vossius lib. 1. hist. Pelagianæ. cap. 4.

& 5.

Pelagiani in Synodo Ephesina cum Nestorio damnati. Episcopos Schismaticos nullum canonem in favorem Pelagianorum statuisse monstratur.

VLTRA Promissa extendere opus forte videbor, cum historia de gestis, & scriptis S. Augustini adversus Pelagianos unà cum eisdem S. Doctoris vita ad finem perducta ea prosequor, quæ in hac ipsa Pelagianorum causa post sanctissimi Magistri obitum integro sæculo evenere. Sed quicumque attentiori cura consideravit, id bellum unius Augustini armis esse ab Ecclesia profligatum, id à me iure factum dicet, qui de Augustinianis scriptis narrationem institui. Inò longè maiori gloriæ vertitur, vel mortuum Augustinum nobis subinde cladibus hostibus fugatis continua Catholicæ religione trophæa erexisse, quam superstitem toties de eisdem triumphasse. Mortuo Augustino Pelagiani in Oriente, Semipelagiani in Occidente novas res moliri, meliora sperare: & securius loqui. Etenim Pelagiani Nestorio novum, atque affine dogma de Christo docenti suppeditas tulerant, à cuius latere Imperatoris decreto avulsi de proximo consilia ministrabant. Theodosius quò exortos in Oriente tumultus componeret, per Petronium virum clarissimum cum Celestino Pontifice egit de Synodo Oecumenica cogenda, quo annuente Synodum ad festum Pentecostes anno 431. Ephesum indixit. Porro cum Theodosio adhuc in vivis esse Augustinum putaret, tantum

Anno
CCCC
XXXI.

virum Synodo pernecessarium ad eandem acciendum duxit destinato ad id muneris Ebagnio Magistrano, qui vbi Carthaginem cum sacris diuilibus appulit, à Capreolo, qui in Aurelij locum successerat, intelligit Augustinum obijisse, datisque eidem Imperatoris literis re infecta Byzantium reuertitur. Scriptores Augustiniani regiæ epistolæ exemplum producant prorsus apocryphum; Etenim illæ literæ dicuntur datæ IV. Idus Augusti Coss. Basso, & Antiocho, cum tamen Synodus mense Iunio eiusdem anni celebranda foret. Curtius, ac Torellus Consules tantum ponunt mensem, quo literæ scriptæ sint, omittentes. Sed cum literæ pro Synodo cogenda ad Cyrillum datæ sint, XIII. Kal. Novembris anno 430. itemque sacra imperatoria eodem mense ad omnes Episcopos emanarit, dubiæ illæ literæ videntur Consules anni 431. præferentes. At cum Ebagnius Carthaginem tantum circa Pascha venerit teste Capreolo in literis ad Synodum, rectius fortè videri poterunt emissæ ineunte anno eodem 431. de quo nolo cum quopiam contentionsis funem ducere; Aliunde tamen earum fides in dubium revocatur. Omitto enim stilum humilem, & abiectum, nec Theodosianas literas redolentem, id enim interpreti vitio deputeretur, ex ipso contextu redarguuntur; hæc enim ab Imperatore scripta leguntur: *Decrevimus ad S. D. N. Celestinum totius Ecclesiæ Antistitem scribere, concilium cogat observato antiquitatis more, & ut nostrum pectus agnosceret, rogavimus, eligeret, quam volet nostri imperij civitatem, & cum Episcopis desinat, quæ nos sequuturi sumus omnes inferiores. Ad*

ipsum tanquam primarium pertinet omnibus adhibere remedium, mihi restat, qui filius sum, & Ecclesiæ ipsi deservire, &c. Hæc quidem viri eruditi, atque antiquitatis studiosi illius sæculi stylum sapere negabunt, sed paucis illius epistolæ dicta falsitatis convinco. In primis ille titulus eorum temporum epistolis non addebatur, non enim Imperatores Pontificæ Sanctissimum Dominum nostrum appellabant, imò Pontifices ita literas claudebant, *Dominis nostris Imperatoribus Coss.* ut in literis Zosimi, aliorumque passim legitur. Rursus non Pontifex, sed Imperator sacra diuali Synodum indixit, ita ipsa Synodus ad Celestinum Papam scribit: *Quia vero necesse est, ut omnia, quæ consecuta sunt, Sanctitati tuæ significantur, non potuimus non scribere secundum omnium nostrum Salvatoris Christi voluntatem, piissimorum ac Christi amantium Imperatorum nostrorum sanctionem ex multis, variisque provinciis Episcopos supra CC. in Ephesiorum Metropoli nos convenisse. Postea: Cum pia Christi amantium Imperatorum edita, per quæ fuimus evocati, tempus S. Synodi confessui præscriberent diem Sanctæ Pentecostes, &c.* Quin imò hoc ipsum testatus est Celestinus in epistola ad Theodosium: *Huic Cælesti curæ, ait, vel gloriæ unusquisque nostrum pro Sacerdotali officio operam nostram in quantum valemus impendimus, & huic Synodo, quam esse iussistis, nostram præsentiam in his, quos misimus, exhibemus.* epist. 9. apud Binium. Locum verò Synodo deputatum non à Pontifice, sed ab Imperatore ex his ipsius Theodosij verbis in epistola ad Orientales deducitur: *Deputavimus enim, inquit, Ephesiorum civitatem terra, marique accessu percommodam.* S. Leo epistola

23. ad eundem Theodosium pro abroganda latrociniali Synodo Dioscori scribit : *Generalem Synodum iubeatis intra Italiam celebrari.* Pro qua re etiam ad eundem literas dedere Valentinianus Augustus , eiusque soror , atque vxor , quibus tamen Theodosius male consultus aures non dedit. Illo autem anno sequenti defuncto licet Marcianus Imperator Leoni obediens concilium cogi consensit scribens ad eundem , errorem Eutychetis auferendum *per celebrandam Synodum te auctore* , noluit tamen eandem intra Italiam cogi , sed scripsit se sacras missurum , *ut ad quandam definitum locum , ubi nobis placuerit , omnes Sanctissimi Episcopi debeant convenire.* Hæ literæ leguntur ante actionem primam Synodi Chalcedonenfis. Cætera verò quam parum congruant cum actis ea in causa à Theodosio nullus non videt , hic enim falsa Candidiani Comitæ relatione deceptus acta Synodi rescidit , ac Cyrillum Sedis Apostolicæ legatum custodiæ tradendum præcepit , eumque vnà cum Memnone Episcopo Ephesino dignitate privavit , licet re postea melius cognita sententiam hanc revocarit. Ipsemet Cyrillus hosce titulos suis literis ad Synodum apposuit : *Sanctæ Synodo gratia Dei , pientissimorumque , & Christianissimorum Imperatorum decreto in hac Ephesiorum metropoli congregatæ.* Sed tempus fortè in his plus iusto absumo. Ut ut sit de his literis , constat tamen Theodosium per Ebagnum Magistrinam data ad Augustinum epistola eundem Ephesum invitasse , quam Capreolus mortuo iam Augustino legit , ut ipsemet in epistola ad Synodum affirmat : *Domini* , inquit , *& filij nostri religiosissimi Theo-*

dosij Imperatoris literæ huiusmodi erant quæ felicitis recordationis fratris , & Coepiscopi nostri Augustini præsentiam peculiari ratione inflagitabant. Verùm quòd eæ illum iam tum è vivis excessisse comperissent , ego ægram illam insinuationem , licet ad prædictum Augustinum destinata foret , excipere compulsus , &c. par. 2. Synodi Ephesinæ cap. 9. Eadem tradit Liberatus Diaconus Carthaginensis cap. 5. Breviarij. Verùm S. Doctor iam sæpè Nestorianam hæresim suis scriptis confutarat , ut patet ex lib. de prædest. SS. cap. 15. & de dono persev. cap. 24. (quos libros iam Nestorio tumultus ciente conscripsit) & in Enchiridio cap. 40. quod opus statim post damnatos Pelagianos emisit , imò in epistola , seu libro ad Dardanum ante Pelagianorum damnationem scripto , quos etiam nondum nominatim impugnabat ex 2. Retract. cap. 49. quærens an sic aliqua differentia alia præter ibi assignatas inter Christum , & cæteros sanctos ait : *Est planè , quòd singulari quadam susceptione hominis illius una facta est persona cum Verbo , de nullo enim Sanctorum dici potuit , aut potest , aut poterit , Verbum caro factum est.* Plura in eandem rem adducens , sacrilegam Nestorij sententiam aperte detestatus : *quis enim , inquit , tam sit sacrilegus , ut audeat affirmare , aliquam posse animam per meritum liberi arbitrij ut alter sit Christus , efficere ?* Hæc quidem ante annum 418. scripsit , imò & ante annum 410. in literis ad Galicanos Episcopos de Leporij palinodia eandem hæresim prædamnaverat , ut lib. 1. cap. 23. narravimus ; Nestoriana autem hæresis Orbe innotescere cœpit die 10. mensis Aprilis Cons. Felice , & Tauro , qui fuere anno

anno 428. dicente pro concione Anastasio eiusdem Nestorij consiliario: *Dei genitricem nullus dicere præsumat, quoniam Maria homo fuit, & Deum ab homine generari nimis est impossibile.* Ex quibus verbis à Nestorio acrius propugnatis hæresis exordium bahuir. Legatur Liberatus Diaconus Carthaginensis in brev. cap. 4. Sed ad Synodum Ephesinam redeo.

Nestorius, quo maturato ad Synodum itinere causæ securitatem ostentaret, peractis Paschalibus solemnijs magna caterva comitante Ephesum se contulit. Adfuere inter primos comites Iulianus, Florus, Orontius, alijque Episcopi Pelagiani, quod ex Celestini Papæ literis patet: *Adfuerunt, inquit, nec deseruerunt eum Celestiani iniquitatis operarij, &c. Habuit ergo secum sui Magistros exilij, habuit huiusce rei perfectos tyro Doctores, nam separare difficile est, quos scelera iunxerunt, quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum.* Cum Cyrillus Alexandriæ Præsul cum maxima Patrum multitudine Ephesum venisset, nec Ioannes Antiochenus cum suis Orientalibus adveniret itinerum difficultate causante, Synodus cœpta est. Nestorius cum Cyrillum, aliosque Patres contra se stare intelligeret licet ter vocatus cum reliquis interesse noluit, imò paulopost Epheso discessit, quare à Patribus lata in ipsum sententia est, atque hæresis damnata. Pelagianos eundem comitatos fuisse ex Celestini Papæ verbis deduco in epistola contra Nestorium, quâ supra laudavi. *Adfuerunt, inquit, nec deseruerunt eum Celestiani iniquitatis operarij.* Interim advenit Ioannes Antiochenus, qui Cyrillo indignatus, quod se, suisque Orientalibus inex-

pectatis Nestorium condemnasset, adhuc ex itinere pulverulentus cum 40. ferè Episcopis acta Synodi rescindit, Cyrillum, & Memnonem sacris interdicit, damnat duodecimum capituli Cyrilli à Patribus nuper approbata, atque horum confirmationem ab Imperatore furtim impetrat, quæ postea Princeps re melius intellecta revocavit, ac Synodo accessit. Porro illi Episcopi quadraginta, trigintaquinque postea remansere, ut colligitur ex relatione Synodi ad Theodosium per Palladium Magistrum missa. In actis Synodi par. 4. cap. 7. & 9. nominatim omnes damnantur: lege Liberatum Diaconum cap. 6. Breviarij. Et quidem isti facto schismate sæpè simul conveniunt, legatos cum literis ad Imperatorem miserunt, aliaque permulta moliti sunt, quæ in actis Pseudo-Synodi Ephesinæ leguntur.

Porro ubi Legati Sedis Apostolicæ gesta Romæ adversus Pelagianos Synodo exposuere, à Patribus vno ore Pelagianorum damnatio conclamata est, testatur hoc ipsa Synodus in fine epistolæ ad Celestinum Pontificem. *Ceterum ubi lecti sunt in Sancta Synodo commentarij de depositione impiorum Pelagianorum Celestij, Pelagij, Iuliani, Persidij, Flori, Marcellini, Oroncij, & reliquorum eadem cum istis sentientium, indicavimus, & nos solida, & firma permanere debere, quæ à pietate tua sunt decreta, sumusque omnes eiusdem sententiæ.* Ex quibus Celestinum contra Pelagianos decreta publicasse intelligimus, quæ tamen temporum iniuria interiere. Sancivit etiam Synodus duos Canones contra Pelagianos, qui Celestiani eo in Concilio nuncupantur, quod Celestius apud Ephe-

Ephelum Presbyter consecratus longè Pelagio notior ibidem cum sectatoribus evaserat. Canones autem leguntur post decretum Synodi contra Orientalis ad totius Orbis Episcopos transmissum, quorum quartus his planè verbis conceptus fuit: Si qui autem Clericorum defecerint, & ausi fuerint vel privatim, vel publicè Nestorij, Celestijvè sequi dogmata, sancitum est à S. Synodo istos quoque depositos esse. Ita Hæresis Pelagiana anno vndevicelesimo postquam in Africa primùm damnata fuit, in Asia ab Oecumenico Concilio præscripta est, longisque Pelagianorum votis satisfactum, qui Synodum damnari passim, & ubique appellabant; vnde Celestinus in literis ad Synodum datis Idibus Martij anno 432. *Quod loquimur, inquit, Celestianorum testantur exempla, quod (semper) de Synodo hucusque gesserunt. Legatur Augustinus in calce libri quarti ad Bonifacium contra duas epistolas Pelagianorum.*

Inter acta Synodi huius Ephesinæ legitur canon totus Pelagij hæresim docens, ut observarunt Baronius, ac Iansenius ex S. Gregorio Papa lib. 7. epist. 47. ad Anastasium Antiochenum ubi ait. *Illam enim Synodum, quæ sub primæ Ephesinæ imagine facta est, quædam in se oblata capitula asserit approbata, quæ sunt Celestij, atque Pelagij prædicamenta.* Quare Baronius Anno 431. Num. 76. quem sequuntur Iansenius, Vossius, Vsserius, alijque omnes, ait illum Canonem editum fuisse à Ioanne Antiocheno in gratiam Episcoporum Pelagianorum, qui illius factioni se se adiunxerant; Canon autem apud S. Gregorium lib. 6. epist. 31. ad Eulogium talis est: *De Adæ anima, quia in peccato mortua non fue-*

rit, eò quòd Diabolus in cor hominis non ingrediatur, & si quis hoc dixisset, anathema esset. Celestianos, seu Pelagianos Episcopos vnà cum Ioanne Antiocheno, & Schismaticis Orientalibus Conciliabulo adfuisse probant illi Scriptores ex epistola Cyrilli, & ex literis Sanctæ Synodi, in quibus hæc leguntur: *Sunt autem cum illis, nempe Schismaticis, etiam Pelagiani, & Celestiani, & ex illis quidam qui ex Thessalia sunt eiectioni.* Quare Ioannes Antiochenus, reliquiverit schismatici, quòd egregiam sibi operam Pelagiani Episcopi navassent, ut gratiam aliquo pacto rependerent, Canonem Pelagianæ doctrinæ conformem edidit. Hæc quidem illorum sententia est.

Verùm falli eos Auctores non indubijs argumentis ostendam. Certum in primis est, Ioannem Antiochenum non admisisse ad suffragia ferenda in suo Conciliabulo eos Pelagianos, qui Nestorium sequuti fuerant, nempe Iulianum, Florum, Orontium, Persidium aliosque, in quo illi Scriptores hallucinati sunt; nam initio quadraginta, & amplius Episcopi Ioannis Conciliabulum subscripsere, quorum nomina in actis recensentur, nullusque Pelagianorum nominatur. Rursus cum à S. Synodo in relatione ad Theodosium per Palladium Magistrum missa trigintaquinque Episcopi schismatici nominatim recensentur, nullus inter eos Pelagianorum cernitur, quod ipsum in literis Synodalibus, in quibus damnantur Orientales ostenditur. Quid evidentius adduci potest ad probandum, nec Iulianum, nec Florum, ceterosvè Episcopos Pelagianos Nestorij comites sua suffragia

gia in Conciliabulo Ioanni Antiocheno commodasse? Hoc ipsum colligitur ex literis Concilij ad Celestinum, in quibus Patres loquentes de Ioanne Antiocheno hæc habent: *Sibi ipsi velut collegium circiter triginta hominum nomen Episcoporum habentium collegit, quorum alij extorres vagantur, nec ecclesias habent, alij sæpe numero gravibus de causis à Metropolitans suis depositi sunt (sunt autem cum illis etiam Pelagiani, & Celestiani, & ex illis quidam, qui ex Thessalia sunt eiekti, &c. ex quibus Pelagianos non inter illos triginta, sed potius illorum triginta comites, vel ad stipulatores esse deducimus, alias cur vnà cum illis triginta Episcopis Conciliabuli acta non subscripsere?*

Sed neque illud dici potest, Episcopos Orientales, qui pro Antiocheno contra Cyrillum conspirauerunt, Pelagiana hæresi infectos fuisse. Nam cum absoluta Synodo Antiochenus obstinatos contra illam animo discessisset, iterumque cum iisdem Episcopis Antiochiæ Cyrillum sacris interdixisset, acceptis minacibus literis Theodosij ab Aristolao Tribuno delatis, quibus illi, & Cyrillo, si quam primum non convenissêt, exilium indicebatur, fidei suæ Symbolum texuit, quod cæteri Episcopi Antiochiam vocati subscripsere, ac per Paulum Episcopum Emisenum ad Cyrillum perferendum curavit, in quo sanè Symbolo, quod in actis Concilij Ephesini legitur, & recitatur à Liberato cap. 8. nisi de Christo Domino verba facit, aliumque de controversijs Pelagianis silentium. Porro S. Cyrillus eo symbolo lecto, Catholicum Ioannem, cum cæteris suis Orientalibus pronuncia-

vit, datis de hac ipsa re ad amicos literis. Valeriano Iconij hæc scripsit: *Univerſi Orientales Episcopi simul cum Domino meo religiosissimo Antiochenorum Episcopo Ioanne per scriptam, manifestamque conditionem clarum constituere universis, quoniam pollutas quidem Nestorij novitates condemnant, anathematizantque nobiscum; quod ipsum ex suggesto publicè in Alexandrino templo testatus fuit. At si Ioannes, & collegæ Pelagiana dogmata propugnassent, mancum fidei symbolum edidisset, neque Catholici pronunciarî à Cyrillo debuissent, nisi etiam Celestij errores scripto damnassent. Hinc cum Synodus de illis triginta schismaticis Celestino scripsisset, non eos quidem dignitate privatos, sed Ecclesiastica tantum communione exclusos, rescripsit Celestinus: De his autem, qui cum Nestorio videntur pari impietate sensisse, atq; se socios eius sceleribus addiderunt, quamquam legatur in eos vestra sententia, tamen nos quoque decernimus, quod videtur; Multa prospicienda sunt in talibus causis, quæ Apostolica Sedes sæper aspexit. Quod loquimur Celestinanorū testantur exempla, quòd spem de Synodo hucusque gesserunt. Quibus Pontifex diversam Orientalium, & Celestianorum causam declarat, neque in Orientalium depositionem consentit, sed tempus resipiscendi tribuit, cum tamen Celestianis hanc indulgentiam non exhiberet, eos enim solum vertere coegerat.*

Sanè Orientales iraci Cyrillo, quod capitula illa duodecim exarasset, quæ dein Synodus sequeretur, eisdem reluctabantur, quasi Cyrillus vnus Conciliorum Magister haberi vellet. Hinc late contra Nestorium sententiæ nomina addere recusabant; vnde Celestio ne dum Nestorio patronos

femet præbere videbantur, ex quo ea nata suspicio est, Nestorianos eos esse, vel Celestianos, Ecce verba Synodi in epistola ad provinciarum Episcopos: *Cum primis Nestorij, & Celestij sententias sequi manifestè sunt ex eo deprehensi, quod Nestorium nobiscum condemnare noluerunt.*

Utraque pars tum Cyrilli, tum Ioannis Antiocheni communionem cum Celestianis sibi invicem exprobat, quod adversarios in hominum detestationem, atque odia traheret. Cyrillus loquens de Ioanne Antiocheno ait: *Cum vix curru disilisset Ioannes, cubiculumque ingressus esset, adhuc pulverulentus sententiam putidam, & stultam cum ijs tulit, quos consentientes habebat. Erant autem viri agrestes, & Celestiani depositi, & qui Nestori dementiam tuebantur. In epistola ad Celestinum. Porro hanc eandem calumniâ Cyrillo Schismatici inurebant, ut ex eorum literis ad Rufum Thessalonicensem patet, quæ in Conciliabulo Ephesino leguntur. Sed nec istud, aiunt, Sanctitatem tuam prætereat, Cyrillum, & Memnonem non contentos fuisse, Orthodoxam fidem corrupisse, verum omnes quoque canonicas sanctiones proculcavisse; Nam qui à diversis diœcesibus, atque provincijs excommunicatione perculsi fuerunt, illos ipsos statim in communionem receperunt. Alios præterea de diversis etiâ hæresibus accusatos eadem sentientes cum Celestio, & Pelagio (Enthitæ enim sunt, seu Enthusiasistæ) & ob id à suo Diœcesano, vel Metropolitano excommunicatos Ecclesiastica disciplinâ contemptâ communioni restituerunt. Hanc quidem ab Orientalibus de Cyrillo calumniam falsò diffamatam adeo certum est, ut à nullo in dubium id vocari pos-*

sit, etenim Cyrillus cum Catholicis Pelagianos damnavit. Illa verò quæ Cyrillus de Orientalibus publicabat, quod Celestianos in communionem admitterent, non per calumniam quidem scripta sunt, sed ex suspicione concepta, tum quod Pelagiani tãq; Nestorij excubitores advenerant, tum quod Orientales eidem Nestorio favere videbantur, & si qui aderant Pelagianorum, eos ad colloquia admittebant, ex quibus tamen non fit, Orientales posse à quoquam tanquam Pelagiana hæresi infectos traduci, cum nunquam Pelagianos ad ferenda secum suffragia admiserint, ac Cyrillum infamaturi eundem communicati cum Pelagianis consilij accusaverint, quæ apertè demonstrant Orientales damnasse non modò Pelagianorum doctrinam, verum etiâ personas, & nisi ex suspicione collusionis cum Celestio accusatos fuisse à Catholicis, quod ex supra datis Synodi verbis non obscure colligitur. Reijciendus planè est Ricciolius, in cuius catalogo Præsulum Antiochenorum parte 1. tomo 3. Chronol. ita legitur: *Ioannes Hæreticus 427.* Fuit enim Ioannes Orthodoxus, ut datis ad eundem literis Sixtus Papa, Cyrillus, ac Proclus ostendant. In Synodo Chalcedonensi act. 16. his encomijs ornatur: *Sapientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus, qui hæreticorum maledicta repellens, & Apostolicæ doctrinæ rectissimum dogma declarans totius Orientis confessionem velut ex vno ore Sanctissimo Proclo, & ei, qui per idem tempus mundi regabat gubernacula, destinavit.* Videatur Liberatus cap. 10. Breviarij.

Hic tamen Vossij insignis scriptoris, itemque Claudij Menardi, cuius operâ duos priores libros oper. imper.

contra Iulianum ab Augustino exartatos primùm obtinuimus, sententia reiicienda est. Menardus cum in actis Synodi Ephesinæ par. 4. cap. 7. itemque cap. 9. inter Schismaticos à Patribus fidelium communione privatos Iulianum Episcopum legerit, hunc Iulianum Pelagianum esse contendit. Vossius verò lib. 1. cap. 6. Hist. Pelag. cum à Schismaticorum legatis in epistola ad Rufum par. 3. cap. 13. Iulianum nominatum viderit præsentem tunc Ephesi, ac vocatum ab eisdem *piissimum*, ac *Sanctissimum Eridicæ Episcopum*, hæc subdit: *Nec dubitamus, quin idem sit, qui Campanus antea fuerat Episcopus*; additque Iulianum Campano per imperiale edictum Episcopatu deiectum ad Asiaticos confugisse, atque ab his seu verum veri Episcopatus Eridicensis honorem, seu titulum saltem honoris ergo consequutum. In primis Menardi dictum refellitur: quoniam Iulianus, qui ex communicationis sententiam inibi subit, erat Episcopus Larissæ, nam par. 3. in qua Schismaticorum apud Ephesum acta recensentur, cap. 2. post Metropolitanas inter minores Episcopos subscribit: *Iulianus Larissæ Episcopus*. At hic erat Asiaticus Episcopus, nam in Synodo Chalcedonensi act. 1. inter acta Ephesini latrocinij sub die IV. Idus Augusti nominatur *Meletius Larissæ Syriæ*, qui tum ibi, tum in Synodo Chalcedonensi locum tenuit Domni Metropolitanæ secundæ Syriæ; passim verò in huius Concilij subscriptionibus legitur *Vigilantius Larissæ Thessaliæ*. Lege initium act. 6. Tempore Synodi Ephesinæ Larissæ in provincia Thessaliæ erat Episcopus Basilus, qui cum Schismaticis sentiebat, & par. 3. cap. 2. dicitur: *Basilus Thessaliæ Metro-*

litanus. Larissæ verò Sedem fuisse Metropolitanam Thessaliæ patet ex test. 2. Synodi Romanæ sub Bonifacio II. ubi in literis trium Episcoporum ad Bonifacium hæc leguntur: *Sanctæ Larissæ Ecclesiæ, quæ est Metropolitana civitas provincie Thessaliæ*. Ad hunc Basilium Larissæ Metropolitanam habentur literæ Celestini editæ ab Holstenio cum laudata Synodo Romana. Iulianus ergo Pelagianus non erat Episcopus Larissæ in Thessalia; alter verò Iulianus erat ex provincia Syriæ secundæ, qui suo Patriarchæ Antiocheno contra Cyrillum cum Orientalibus adhærebat. At Vossio nova hæc civitas Eridica persuaderi fortè potuit ex his verbis Schismaticorum in literis ad Rufum Thesalonicensem par. 3. cap. 13. *Siquidem ex literis, quas piebas tua ad Iulianum piissimum, sanctissimumque Eridicæ Episcopum perscripsit, aliud te statuisse baud omnino obscure cognovimus. Mones hic autem piissimum illum Episcopum, & quidem serio mones, ne pro fidei, quam Beati Patres Nicæni exposuerunt, defensione, ullum omnino laborem, aut molestiam detrectet, &c. Neque his segniter, qui accepit, literarum consilium exequi hælenus contendit*. At hunc Iulianum non esse illum Pelagianum inde evidentèr constat, quod Rufus Apostolicæ Sedis per Illyricum Vicarius Iulianum tamque hæreticum, ac fidelium communione privatum minimè per literas convenisset, aut fidei tutelam Hæretico infami commendasset. Quantum Rufus Pelagianos detestaretur ostendimus libro primo capite 19. certè in hac ipsa Synodo per Flavianum Philippensem Legatum nominatum Iulianum cum alijs Episcopis Pelagianis damnavit. Laudanda est

correctio Lucæ Holstenij, qui in notis ad Synodum Romanam memoratam pag. 285. ubi de Celestini epistolæ titulo verba facit, librarij mendum advertit, qui pro *Tes sardiches* scripsit *Teceridiches* pro Serdica Eridicam reddens. Ille enim Iulianus erat Metropolita Serdicæ in Dacia mediterraneâ, ad quem extant literæ Theodosij Imperatoris par. 3. cap. 15. in titulo inscriptæ post alios Metropolitæ: *Iuliano*, *Basilio*, Illyricianis Metropolitæ; iidem etiâ nominantur in titulo epistolæ Celestini ad Episcopos per Illyricum, quæ num. 13. in Synodo Bonifacij II. recitantur. Hinc Schismatici in epistolâ memoratâ, quod plurimorum suffragia pro se venditarent, inter reliquos Episcopos eos etiâ publicarunt sibi favere, qui *Daciam* inhabitabant, Iulianum Dacorum Metropolitam intelligentes. At cum nusquam inter Schismaticos, quorum catalogus sæpè ibi recitatur, idem connumeretur, vana, ac ficta de eodem Iuliano eisdem scripsisse non dubito; quem tamèn, cum neque inter Patres legitimi Concilij legam, puto eundem dubium, in quam partem transiret, universa vrbe Episcoporum dissensionibus turbata, neutri parti nomen dedisse. Atque hæc contra fictum apud Ephesum à Vossio Iuliani Pelagianistæ Episcopatum dicta sufficiant.

Illud hic occasione literarum Theodosij Imperatoris, in quibus Iulianum Serdicæ Metropolitam nominari diximus, quærendum occurrit, cur earundem literarum titulus insigniores Episcopos recensens ita incipiat: *Celestino*, *Ruso*, *Augustino*, &c. nam Augustinus anno superiore obie-

rat. Certè epistola Imperatoris scripta est ad minùs mense Julio undecimo mense ab obitu S. Doctoris; scribit enim Imperator probare se peractam apud Ephesum Nestorij, Cyrilli, ac Memnonis exauktionem; at Nestorius die 22. Iunij depositus fuit, ac quinto postea die eadem sententia à Schismaticis lata est contra Cyrillum, ac Memnonem. Respondeo nondum Constantinopoli innotuisse Augustini ad superos transitum; Africa enim non ad Orientale Theodosij, sed ad Occidentale Valentiniani imperium spectabat, vnde Africæ res minùs Constantinopoli notæ erant. Quare dictator epistolæ hanc ipsam inscripsit non his tantum, qui reapse in Ephesina Vrbe Synodum agebant, quamvis latam ab ipsis contra tres illos Episcopos sententiam se probare Imperator scribat, sed eorum nomina repetivit, ad quos Imperator sacram ad concilium evocatoriam miserat, quos inter fuit S. Augustinus, ut ex literis Capreoli ad Synodum colligitur. Certè neque Celestinus Papa, neque Rufus Thessalonicensis, neque Rembulus, aliàs Rabulas Edessenus, alijque, qui ibidem cum Augustino nuntiabantur, interfuere Synodo Ephesinæ. Illud tamen Augustino gloriæ vertitur, quod idem in literis imperatorijs post Romanum Pontificem, ac Rufum Apostolicæ Sedis per universum Illyricum Vicarium perpetuum, ante reliquos Metropolitæ nominatur: tantum illi honorem ob eximiæ eruditionis, ac sanctitatis famam Theodosius deferendum decrevit.

Orientalibus à Pelagianæ hæreseos notâ vindicatis, quid de canone illo Pelagiano, quem Gregorij Magni testi-

testimonio in Schismaticorum actis legi Baronius, alijque scripserunt, dicendum sit, paucis exponam; profecto evincam canonem illum ab iisdem Orientalibus nequaquam proculum fuisse, nec huius dicti alterum à Gregorio testem dabo, qui libro 6. epistola 31. ad Eulogium Orientales, qui cum Ioanne Antiocheno contra Cyrillum steterè, ab omni Pelagianismi suspicione absolvit; etenim postquam dixit, transmissas sibi fuisse definitiones veluti ab Ephesina Synodo assertas, quarum una erat: *Adæ animam peccato non esse mortuam, quoniam diabolus in cor hominis non ingreditur*, hæc scribit: *Quia ergo perscrutantes Ephesinam Synodum nihil in ea tale invenimus contineri; de Ravennati quoque Ecclesia vetustum valde codicem eiusdem Synodi ad nos deferri fecimus, & ad Synodum, quam habebamus, eum ita concordare invenimus, ut in nullo discreparet, & nihil aliud continet in definitione anathematis, & reprobationis, nisi quod duodecim capitula beatæ mem. Cyrilli reprobant.* En aperitissime testatur Gregorius Orientales Schismaticos nihil Pelagiano simile dogmati docuisse, sed tantum anathemate publicasse contra duodecim Cyrilli capitula, quæ etiamnum ex actis conciliabuli Schismaticorum patent. Et ut verum fatear, scriptores, quos impugnamus, Gregorij sensum minimè assecuri sunt; hic enim non scribit in ea epistola, seu ad Eulogium, seu ad Narsen Comitem, canonem illum Pelagianum Ephesi ab hæreticis, vel à Schismaticis insertum, sed ait, quendam Pelagianum acta Synodi suis annotationibus correxisse, & dictum catholicum Ephesinæ Synodi expunxisse addito canone Pe-

lagiano. Ut enim intelligatur epistola lib. 6. 31. ad Eulogium, legenda prius est epistola ad Narsen Comitem lib. 5. Num. 14. In hac scribit Sanctus Pontifex: *Hunc ergò locum (nempe cum peccavit Adam, eius est anima mortua) qui in eodem codice, qui mihi à fratre meo Ioanne Episcopo transmissus est, annotavit hæreticum, Pelagianus est, quia sententia ista evidenter Pelagij est.* At in epistola ad Eulogium scribit: *Præterea ante triennium cogente causa Monachorum Isauriæ, qui hæretici accusabantur, satisfaciens mihi quondam frater, & confacerdos meus Dominus Ioannes literas misit, quibus nitebatur ostendere eos Ephesinæ Synodi definitionibus contradixisse, & velut ex eadem Synodo certa nobis, quibus ipsi obfisterent, capitula destinavit.* Inter alia autem scriptum illic continebatur, de *Adæ anima*, quid in peccato mortua non fuerit, è quòd Diabolus in cor hominis non ingreditur, & si quis hoc dixisset, anathema esset. Ille verò codex transmissus à Ioanne Patriarcha Constantinopolitano non erat codex continens acta Synodi Ephesinæ, ut contrariæ sententiæ auctores existimarunt, sed codex contra quendam Athanasium Presbyterum ex epistola 14. ad Narsen. Neque oppositum docet libro 7. epistola 47. ad Anastasium Antiochenum dum scribit: *Sed quia ex annotatione hæretici codicis, qui ad me ex regia vrbe transmissus est, agnovi hoc, quòd quedam capitula catholica cum hæreticis fuerant reprehensa, nempe signis, & annotationibus à Pelagiano apposis, de quibus lib. 5. epist. 14.*

His omnibus accedie, Theodotum Patriarcham Antiochenum in Orientalium Patrum Synodo Pelagianos damnaſſe, ut cap. 4. observavimus;

vnde Ioannem etiã eiusdem immediate successorẽ eadem cum Theodoto sensisse non dubito, præsertim cum Nestorius ipse eiusdem Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter originale peccatum minimè negaverit, teste S. Celestino Papa in literis ad ipsum Nestorium datis. Hoc argumento solidè probatur Orientales Episcopos canonem pro Pelagianis non scripsisse, quos paulò ante in Synodo concordì sententia damnaverant. Hæc autem à me scripta sunt, ut vel minimam honoris umbram Pelagianis Ephesi defuisse monstrarem, in ea enim Synodo tum à Ca-

tholicis, tum à Schismaticis tanquam humani generi pestis eiecti, non dare suffragia, non causam dicere, non loqui permisi sunt. Orientales enim probè norant, iam illos à quatuor Romanis Pontificibus esse damnatos, expulsos ab Attico Constantinopoli, à pluribus Concilijs Africanis proscriptos, & paulò ante à semet in Synodo à Theodoto Antiochiæ habita erroris notatos. Damna-
nata igitur in Synodo Ephesina unà cum Nestoriana hæresi Pelagiana, S. Prosper vir sanè lepidi, & arguti ingenij utrique hocce epitaphium inscripsit.

EPITAPHIUM.

Hæreseos Nestoriana, & Pelagiana.

Nestoriana lues successi Pelagianæ,
Quæ tamen est vtero progenerata meo.
Infelix miseræ genitrix, & filia natæ,
Prodivi ex ipso germine, quod peperì.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,
Congrua bellandi tempora non habui.
Et consanguineæ post tristia vulnera fraudis,
Aspera conservi prælia sine pari.
Me tamen una dedit victam sententia letho,
Illa volens iterum surgere, bis cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumque sepulchrum
Intrat, & inferni carceris ima subit.
Quò nos præcipites insana superbia meruit,
Exutas donis, & tumidas meritis?
Nam Christum pietate operum, & mercede volentes.
Esse Deum, in capitis foedere non stetimus.
Sperantesque animi de libertate coronam,
Perdidimus, quam dat gratia, iusticiam.
Quique igitur geminæ miseraris busta ruinæ,
Ne nostro exitio consociare, cave.
Nam si, quæ Domini data munera serò fatetur,
Hæc homini credis debita, noster eris.

Sanè decuit consanguineas hæ-
reles eodem ictu, eodemque loco
decumbere. Nestorius propè Antio-
chiam in suburbano S. Euprepij
monasterio vivere iussus quadrien-
nio ibidem degit. At cum pelsimæ
doctrinæ peste singulos quosque af-
flatet, Ioanne Antiocheno curante
Oasim exul deportatus fuit. Erat ea
Marmaricæ vrbs in confinijs Ægyp-
ti. Ibidem vivebat anno 432. teste
Socrate lib. 7. cap. 34. vbi de Ne-
storio ait: *Etiannum depositus, & in
exilium adlus Oasim incolit.* Scribebat
autem ista Socrates ex cap. 48.
Theodosio Aug. XVII. Cos. Quas
postea calamitates ex barbarorum
incurfione, ac frequenti mutatione
exilij iusto Dei iudicio perpeffus fuit,
antequam turpi exitu vitam fineret,
recitat Evagrius lib. 1. cap. 7. Nesto-
rio ergo intra Monasterij septa con-
cluso, Iulianus cum collegis in Italiam
reverfus quid postea tentarit, inferius
exponemus.

CAPVT X.

*Celestinus Pontifex S. Augustini repre-
hensores compescit, ac Pelagianos dam-
nat. Mors eiusdem. Cassianus à S. Pros-
pero confutatur. Semipelagianor-
um ex eodem de-
criptio.*

Anno
CCCC
XXXII. **D**VM Hæc in Oriente adver-
sus Nestorium gerebantur,
Semipelagianorum factio in
Gallijs in dies augebatur. Horum
petulantiam postremi duo libri ab
Augustino paulò ante obitum ad
Prosperum, & Hilarium transmissi
non modo non reprefferant, sed in-
solentiores quoque in S. Doctorem

longè reddiderant; nam passim Au-
gustinum traducere illis familiare
erat, quasi nimio disputandi fervo-
re contra Pelagium abreptus in pe-
riculosos excessus exorbitasset. Qua-
re Prosper, & Hilarius, qui Augu-
stini libros adversus calumniantium
insultationes defendendos suscepe-
rant, non magis de eiusdem, quam
de Ecclesiæ totius autoritate sol-
liciti, cum per se validissimo tot
hostium impetui obviam ire posse
diffiderent, Romam ad Celestinum
Papam profecti novorum S. Au-
gustini hostium conatus, insidias, ac
consilia eidem exposuere. Celesti-
nus de sui quondam amicissimi An-
tistitis honore Anxius gravi rescrip-
to hominum audaciam compressit
datis ad Galliæ Episcopos literis,
in quibus eosdem acrius increpuit,
qui tantum licentiæ nescio quibus
Presbyteris darent: *Timeo*, inquit,
ne connivere sit hoc tacere, timeo nè
magis ipsi loquantur, qui permittunt il-
lis taliter loqui. In talibus causis non ca-
ret suspitione taciturnitas, quia occur-
reret veritas, si falsitas displiceret. Merito
namque causa nos respicit, si cum silentio
fadeamus errori. Ergo corripiantur huius-
modi, non sit, his liberum habere pro vo-
luntate sermonem, designat Ecclesiarum
quietem inquietudo turbare. Postea Se-
mipelagianorū adversus Prosperum,
& Hilarium conatus fugillans, totus in
Augustini laudes effuditur: Nec tamen,
ait, *mirari possumus, si hæc erga viventes
hi nunc tentare audent, qui nituntur etiam
quiescentium fratrum memoriam dissipa-
re. Augustinum sanctæ recordationis vi-
rum pro vita sua, atque meritis in no-
stra communione semper habuimus, nec
ynquam hunc sinistra suspitionis saltem
rumor aspersit, quem tanta scientiæ olim*

fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam à meis semper decessoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune senserunt, ut potè qui ubique cunctis, & amori fuerit, & honori, unde resistendum talibus, quos male crescere videmus.

Celestinus Apostolica auctoritate adversus Semipelagianos Augustini doctrina defensa, paulo ante obitum contra Nestorianos, & Pelagianos eadem die ternas literas exaravit datas Idibus Martij anno 432. In primis gratulatus Maximiano Byzantij in Nestorij locum successo, eundem his contra Pelagianos instruxit: *Locum impietas novella non habeat, & compresso olim per totum Orbem sua damnatione noto Celestiano errori à tua vigilantia resistatur, ut quicumque huius dogmatis sunt sequaces ab omni societate repellantur. Obstat illis per te Spiritus Sanctus his in omnibus, qui ad has quasunque conantur provincias pervenire, ne eorum impia prædicatio resurgat, obstate eis, ita enim, ut damnentur, quocunque perveniunt, imotescunt, & tanquam non illis sententia toties repetita sufficiat, longinquas terras, remotasque provincias inquietant. Eadem etiam die leguntur scriptæ literæ ad Constantinopolitanos, in quibus de Pelagianis Nestorij socijs, inquit: *Adfuerunt inter alios nec deseruerunt eum Celestiani iniquitatis operarij. Habuit ergo secum sui Magistros exilij, habuit huiusce rei perfectos tyro Doctores, nam separare difficile est, quos scelera iunxerunt, quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum. Quis tandem horum finis est? Nempe ille, quem legimus: iridebit illos Dominus, & erunt post hæc decedentes sine honore in contumeliam inter mortuos in æternum, &c.* In epistola vero ad Sanctam*

Synodum ait: *Quod loquimur Celestianorum testantur exempla, quod spem de Synodo huc usque gesserunt. Verum intra paucos dies, nempe V. Idus Aprilis Celestinus obiit magno apud Ecclesiam, & Augustini cultores præsertim sui desiderio relicto, quippè qui contra Pelagianos Synodum animavit, eius sectæ Episcopos suis sedibus exclusit, & sectæ quoque Magistrum Celestianum è conspectu amorum tota Italia eiecit. Hic idem S. Augustini iam inter superos se Pontifice relati primus Romanorum Præsulam doctrinam consecravit, habuitque cum illo literarum commercium, ut ex ep. 261. patet, in qua Augustinus animi sui angores in causa Antonij Fussalensis Celestino patefacit Epistolam etià Augustini 62. Condiacono Celestino inscriptam cum altera annexa ad hunc eundem Celestinum, qui ex Romanæ Ecclesiæ Diacono Pontifex evasit, datam existimo, nam missa est per Albinum acoluthum, quando idem ann. 418. literas ad Sixtum eiusdem Romanæ Ecclesiæ presbyterum detulit ex epist. 104. & 105. Utraque verò epistola Celestini scilicet, à Sixti Hipponem Augustino absente delata fuerat, ut ex responsione S. Doctoris intelligitur initio ep. 62. ad Celestinum: ait: *Quamvis longe absens fuerim, quando per Proiectum clericum ad me directæ Hipponem Sanctitatis tuæ scripta venerunt. Etenim Cæsaream usque perrexerat, uti c. 15. l. 1. nobis narratum est. Laudata Augustini epistola eximium eiusdem erga Celestinum amorem ostendit. Sed de his accuratius agèt eruditissimi, à doctissimi Patres nobilissime Benedictine familiæ in nova voluminum Augustinensium editione, quam grandi apparatu, maioriq. Reipublice ecclesiæ tice utili-**

utilitate Parisijs ad D. Germani à Prætris adornant, dum epistolas S. Doctoris hucusque præpostero ordine locatas suo loco restituent, additisque notis ultra eruditorum vota (mirum enim dictum est, quanto labore opere diu, noctuque incumbant) illustrabunt. Celestino successit Sixtus III. qui ante annos quatuordecim sub Zosimo primus in Pelagianos anathema pronunciaverat, Sanctorum Augustini, & Alipij amicus, ut ex epist. 104. cognoscitur.

Anno
433.

Massilienses tamen in Gallia Celestini literis haud repressi sunt, sed commendatam in illis dicebant priorum Sancti Augustini voluminum doctrinam, non vero approbata ea quæ ad Adrumetinos, & paulò post ad Prosperum, & Hilarium scripserat. Collationes etiam Cassiani passim, per totam Galliam non modò legébantur, sed acriter defendebantur. Quare Prosper Semipelagianorum audaciæ obviam eundem ratus volumen emisit, quod contra Collatorem inscripsit, in quo ea, quæ Cassianus in decima tertia collatione ad Lerinenses perpetam de divina gratia docuerat, vellicat, ac confutat. In præfatione quidem Semipelagianos Lerinenses, & Massilienses Monachos Cassiani describit, ut postea dicemus. Ille autem statim pro S. Augustino se in arenam descendere profitetur inquit: *gratiam Dei, qua Christiani sumus, quidam dicere audent à sanctæ memoriæ Augustino Episcopo non rectè esse defensam, librosque eius contra errorem Pelagianum conditos immoderatis calumnijs impetere non quiescunt. Testatur autem Prosper se unam Cassianum arguere, quòd illis omnibus in sanctarum scripturarum studio præsta-*

ret, & disputandi usu excelleret inter eos, quibus cum degebat. Porro duodecim Cassiani assertiones eo in opere examinat, quarum indicem versus finem subnectit, & ut ab Augustini encomijs eius libri initium fecit, ita & delatis Augustino laudibus eundem conclusit, arguè adversarios irridens, qui Celestini Papæ approbationem prioribus tantum Augustini libris applicandam esse contenderent. Quo verò Sixti Pontificis animum ad favorem Augustinianæ doctrinæ inclinaret, hæc scribit: *Confidimus Domini protectione præstandum, ut quod operatus est in Innocentio, Zosimo, Bonifacio, Celestino, operetur & in Xysto, & in custodia Domini gregis hæc sit pars gloriæ huic reservata Pastori, ut sicut illi Lupos abigere manifestos, ita hic depellat occultos: illo auribus suis doctissimi senis insonante sermone, quo collaborantem secum hortatus est. Laudatque Augustini verba ad eundem Sixtum epistola 104. Brevissima postea peroratione concludens ait: SuffICIENTER, ut arbitror, demonstratum est, reprehensores S. Augustini, & vana obijcere, & recta impugnare, & prava defendere, peremptorumque armis intestinum bellum moventes divinis, atque humanis constitutionibus rebellare, &c. Hæc autem scripsisse Prosperum circa annum 433. colligitur ex ijs quæ de Augustino tradit in præfatione: Viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius VIRI ductu pugnat, & vincit. Cum Augustinus Anno 412. ut lib. 1. cap. 4. dictum est, Pelagianos impugnare cœperit, palam fit, Prosperum contra Collatorem scripsisse ad annum 433. Nonnulli arbitrantur hoc tempore Cassianum non fuisse superstitem, quasi*

Pros-

Prosper mortuo insultare voluisset, quo vivente calamo timoris gratia pepercisset. Video illos cum Vossio lib. 1. cap. 7. Gennadium auctorem dare, qui in lib. de Viris illust. cap. 61. de Cassiano ait: *Rogatus à Leone Urbis Romæ Episcopo scripsit adversus Nestorem de Incarnatione Domini libros septem, & in his scribendi apud Massiliam, & vivendi finem fecit.* Hosce vero libros scriptos anno 430. patet, nam nondum damnato Nestorio editi sunt, hoc est ante annum 431. Certe Calsianus lib. 1. de Incar. cap. 3. meminit literarum Nestorij pro Episcopis Pelagianis ad Celestinum hæc scribens: *Intercessionibus suis Pelagianistarum querelas fovet, & scriptis suis causas illorum adserit,* quibus Nestorij literis Celestinus responsum dedit anno 430. 3. Idus Augusti. At scripsisse Prosperum vivo adhuc Calsiano ex ipsomet Prospero habemus, qui de eodem ita loquitur: *Vnius potissimum definitionem, quem non dubium est illis omnibus in sanctarum scripturarum studio præstare, referemus.* Item: *Vir quidam sacerdotalis ordinis, qui disputandi usu inter eos, quibus cum egit, excellit, Abbatem quendam introducit, &c.* Quod verò Prosper diu distulerit, scriptis Calsianum confutare, hoc ipsius modestiæ, & erga hominem tota Gallia celeberrimum reverentiæ dandum est; nam vivo adhuc Augustino impugnasse illum Calsiani collationes ex epistola ad Ruffinum ad annum 429. probavimus. Imò in Chronico ad hunc ipsum annum Theodosio XIV. Cos. Calsiani ut adhuc superstitis mentionem satis honorificam facit, quo iterum argumento Vossij sententia confutatur; si tamē illa Prosperi manu scripta sunt,

de quo viri eruditi dubitant, cum in multis codicibus non legantur.

Non nulli eo ferè tempore quindecim breviores sententias, & has prorsus absurdas publicarunt veluti ab Augustino assertas, ut tali commento, & detestationem eius, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamassent, curam exterriti Lectoris averterent. At idem Prosper, qui mortuo Augustino totius bellionus subierat, edito libello, quem *ad capitula Gallorum responsiones* vocavit, calumniarum nebulas procul ab Augustino amovit. Hoc autem opusculum post librum contra Collatorum editam existimo, quòd initio illius contra Calsianum se scribere potestatur omittens interim, *quæ vulgus, inquit, ignobile, & procax ineptorum loquacitas intemperanter effundit.* Itaque Prosper veluti Augustini interpres, & defensor in ore famæ verfabatur; quare Camillus & Theodorus Genuenses Presbyteri cum quibusdam difficultatibus in libro S. Augustini de prædestinatione SS. preme-
rentur, per literas Prosperum convenientes dubiorum solutionem rogarunt, quibus è vestigio Aquitanus noster satisfacit misso volumine inscripto: *Ad excerpta Genuensium responsiones.*

Hi quidem, contra quos Prosper pro Augustiniana doctrina acerrimè depugnavit, superiori sæculo Semi-pelagiani vulgò dicti sunt; Unde apud plerosque rerum Ecclesiasticarum minis peritos tanquam hæretici traducuntur, cum tamen Catholici viri fuerint, & literarum fama, ac sanctitatis opinione illustres; quæ quidem quamvis cap. 2. paucis innuaverint, opere precium duxi, hæc ipsa

ipsa fusiùs ex Divo Prospero ostendere, præsertim cum insequentem capite probaturus sim Faustum Abbatem Lerinensem, ac Vincentium sub eo Monachum ad Semipelagianos accessisse, & S. Augustini sententiam de prædestinatione gratuita impugnasse; nam video plerisque ægrè ferre, Vincentium Semipelagianis accenseri, quasi ea ratione inter proscrip̃ta hæreticorum capita reponatur. Quare ut hominum censuras fugiam vel saltem mitigem, simulque invidiam declinem, Semipelagianorum doctrinam, sanctitatem, ac consilia ex Prospero describebam, hic enim, cum eisdem convixerit, ac sæpiùs pro suo Augustino manus conserverit, suis coloribus illos affabrè delineavit. Ille ergò licèt duriùs Semipelagianos excepit, nusquam tamen eosdem hæreticos nuncupavit, sed Orthodoxi eos dogmatibus professores planè affirmavit. scribit cap. 33. contra Collatorem: *Quis hac prædicari A CATHOLICIS inter Catholicos crederet, nisi ea, quæ in colloclationibus domesticis sæpè defensa sunt, etiam scripta legerentur.* Idem in epistola ad Augustinum ait: *Quidquid etiam in libris contra Iulianum ab ipso sub hac quæstione obiectum potentissimè debellasti, hoc totum ab ISTIS SANCTIS intentiosissimè conclamatur.* Et versus finem addit: *Quorum tam abrupta dissensio primùm propter ipsos metuenda est, ne tam CLARIS, tamque EGREGIIS IN OMNIVM VIRTUTVM STUDIO VIRIS spiritus Pelagianæ impietatis illudat.* Demùm ne simplices quique, apud quos HORVM MAGNA EST DE PROBITATIS CONTEMPLATIONE REVERENTIA, hoc tutissimum sibi æstimant, quod au-

diunt eos, QVORVM AVCTORITATEM sine iuditio sequuntur, asserere. Quanto autem in honore essent ob vitæ sanctimoniam vulgò de ipsis iactatam in eadem epistola hisce significat: *Possumus quidem ad credendum esse constantes, sed AD AVCTORITATEM TALIA SENTIENTIVM NON SVMVS PARES, quia multum nos & VITÆ MERITIS ANTECELLVNT, & aliqui eorum adepto nuper summo Sacerdotij honore supereminent, nec facile quisquam PRÆTER PAVCOS perfectæ gratiæ intrepidus amatores tantis superiorum disputationibus ausus est contraire.* Tanta quidem auctoritate apud vniuersos pollebant, ut pauci tantum, quibus Dei magis, quam hominum gratia cordi erat, eisdem se se opponere auderent. Imò licèt non nulli eorundem opiniones abhorrent, hominum tamen potentiam reveriti id publicè contestari pertimescebant. Cæteri autem Semipelagianorum fama permoti pedibus in illorum sententias ibant: hæc scribente eodem Prospero ad Augustinum: *Multos REVERENTIA EORVM aut inutili cohibet silentio, aut incurioso ducit assensu.* Cum tamè scirent, quanta in æstimatione Augustinus ubique Orthodoxarum gentium esset, quò citra invidiam eiusdem scripta censuræ subijcerent, publicabant se in vno, aut altero tantum dogmate ab Augustino discedere, in cæteris verò eiusdem doctrinam non modò se tenere, verumetiam admirari. Huius quoque testis venit Prosper, cuius verba dedimus cap. 2. Novo autem commento, ac subdolo consilio securiorem sibi ad Augustinum oppugnandum aditum faciebant; etenim quædam dicebant se non probare,

re, quæ Augustino æstu disputatio-
nis abrepto exciderant, commen-
dare verò alias eiusdem sententias,
quas procul ab omni impetu veluti
pacata, ac tranquilla mente docue-
rat; id ferè ubique in ore habentes,
nempe se Apostolicæ sedis contra Pe-
lagianos decreta ad minimum vsque
iota admittere, tantam autem reve-
rentiam Augustino se nec posse præ-
stare, nec debere. Hæc de Semipela-
gianis scribuntur in cap. 3. epistolæ
nomine Celestini Papæ ad Episcopos
Galliarum datæ: *Quia non nulli, qui*
CATHOLICO NOMINE GLO-
RIANTVR, *in damnatis autem hære-*
ticorum sensibus, seu pravitate, seu impe-
ritia demorantes pijsissimis disputatoribus
obviare præsumunt, & cum Pelagium,
atque Celestium anathematizare non du-
bitent, Magistris tamen nostris, tanquam
neceßarium modum exceßerint, oblo-
quantur, eaque tantummodo sequi, &
probare profitentur, quæ sacratissima B.
Apostoli Petri Sedes contra inimicos gra-
tia Dei per ministerium Præsulum suo-
rum sanxit, & docuit, &c. Qua qui-
dem contestatione & famæ, ac suæ
ipsorum sententiæ callidè consule-
bant, dum se & Catholicos, & Apo-
stolicæ Sedi obsequentes profite-
bantur.

At S. Prosper, cum optimè intelli-
geret in Semipelagiano bello, nò mo-
do hostium doctrina, verumetiam
cum vulgi de eisdem opinione sibi lu-
ctandum esse, antequàm cum Cas-
siano adversarij agminis Duce ma-
num confereret, paucis significavit,
quod hominum genus impugnan-
dam suscepisset; ita ergò præfatur.
“(Gratiam Dei, qua Christiani sumus,
“ quidam dicere audent à sanctæ mem.
“ August. Episcopo non rectè esse de-

fenfam, librosque eius contra erro-
rem Pelagianorum conditos immo-
deratis calumnijs impetere nò quies-
cunt: *quorum intus interstrepens dome-*
stica malignitas non minùs spernenda
esset, quam foris latrans hæretica lo-
quacitas, nisi eiectis extra ovile Do-
minicum Lupis SVB NOMINE
OVIVM (suffragarentur, essentque huius-
modi, VT ORDO EORVM in Ec-
clesia, NEC INGENIA despicienda esse
videantur. Siquidem **HABENTES**
SPECIEM PIETATIS in studio, cu-
ius virtutem diffitentur in sensu, tra-
hunt ad se multos ineruditos, & non
habentia spiritum discretionis corda
conturbant, atque in eum statum de-
ducere causam Ecclesiæ moluntur,
vt dum nostros affirmant non vera-
citer pro gratia loquutos, inimicos
gratiæ persuadeant iniuste damnatos
esse. Non ergò negligendum est hoc
malum. quod ab occultis, pravisque
seminibus augetur quotidie, & ab
ortu suo latius, longiusque disten-
ditur; sed studendum est, quan-
tum Dominus adiuvat, vt **FAL-**
LACIVM CALVMNIATORVM
HYPOCRISIS detegatur, qui ex ipsa
iniuriæ magnitudine, quam in VNO
cunctis, ac præcipuè Apostolicæ Se-
dis Pontificibus intulerunt ab IN-
DOCTIS, ET PARVM CAVTIS
EXCELLENTIORIS SCIENTIÆ
IVDICANTVR, & misero, per-
versoque successu facilem mendatio
consensum eliciunt, quia REVE-
RENTIAM SIBI PRÆSVMTIO
NE pepererunt. Nec enim cum sint
BONÆ OPINIONIS VIRI credun-
tur vilo modo tarditate intelligentiæ,
aut temeritate iudicij in superflua
querelæ conclamationem potuisse
Prorumpere, & non potius **MAG-**
NO

" NO INGENIO, AC VEHEMENTI
 " STUDIO *laborasse*, VT SVBTILIS-
 " SIMI TRACTATORIS disputatio-
 " nibus compræhensis CENSURA
 " nunc districtior, & inspectio saga-
 " cior inveniret, quod antea securus
 " favor, & benignitas incuriosa non
 " viderat. Vnde ergò hæc diligentia
 " tam severi emerfit examinis? Vnde
 " in hanc austeritatem supercilium tam
 " tetricæ frontis se armavit, vt mensu-
 " ras sensuum, pondera locutionum,
 " numeros syllabarum INSIDIOSVS
 " SCRVTATOR eventilet, magnum-
 " que se aliquid conficere præsumat, si
 " Catholico Prædicatori notam erro-
 " ris affigat? Quasi incognitum aliquod
 " opus, & quod hætenus latuerit im-
 " petatur, ac non illa his morsibus do-
 " ctrina lanietur, quæ novorum hære-
 " ticorum commenta disiecit, & Dia-
 " bolicum tumorem Pelagianæ elatio-
 " nis elisit. Viginti amplius annis con-
 " tra inimicos gratiæ Dei Catholica
 " acies HVIVS VIRI ductu pugnat, &
 " vincit: Vincit dico, quia non pati-
 " tur respirare, quos vicit, & in quo-
 " rum excidium vnam cunctorum Sa-
 " cerdotum manu sententiam scripsit,
 " Pulsi Pontificio, & communione pri-
 " vati querantur quasi de felicitate: no-
 " stræ victoriæ, & arment linguas suas,
 " quia exulare à veritate, quàm cives
 " esse Ecclesiæ maluerunt. NOSTRI
 " autem CONCORPORALES, &
 " PARTICIPES GRATIÆ CHRIS-
 " TI cur de his armis, quibus commu-
 " nis fides est defensata causantur? Cur
 " bellum confectum retractant, & mu-
 " nitiones securæ dudum pacis infir-
 " mant? An victores displicent, & vi-
 " cti placent? Tantaque insolentia dam-
 " nati foventur errores, vt auctores
 " nostri pullentur & iudices. An verò

ita se NOVORVM CENSORVM
 norma exactior temperavit; vt nulla
 eorum, quæ excisa sunt asserat, &
 quædam ex his, quæ defensa sunt,
 respuat? Ecce salva Catholicæ pace
 victoriæ, salva indissolubilium reve-
 rentia decretorum parati sumus PA-
 TRONOS DOCTRINÆ EMEN-
 DATORIS audite, & circuncisas ab
 omni errore lineas subtilissimæ dis-
 cretionis agnoscere. Constituatur in
 medio quod de NOVIS emerfit IN-
 GENIIS. Hæc magnus Augustini de-
 fensor.

Idem etiam in eodem opere con-
 tra Collatorem postquam Semipela-
 gianorum opiniones in illorum Ma-
 gistro Cassiano expugnasset, in eos-
 dem rursus invehitur à capite 41. vbi
 fusiùs eorum conatus, & artes plu-
 ribus exaggerat, quæ quidem omni-
 no legenda sunt; non possum tamen
 eiusdem perorationem omittere (*suf-
 ficienter*, inquit, *vt arbitror demonstra-
 tum est*; REPREHENSORES S. AV-
 GVSTINI & vana obijcere, & recta
 impugnare, & prava defendere, PE-
 REMPTORVMQVE ARMIS IN-
 TESTINVM BELLVM MOVEN-
 TES divinis, atque humanis consti-
 tutionibus rebellare. Quorum tamen,
dum adhuc non sunt à FRATERNA
SOCIETATE divisi, toleranda ma-
 gis est intentio, quam desperanda
 correctio, donec Dominus per Ec-
 clesiæ Principes, & legitimos iuditio-
 rum suorum ministros hæc, quæ PER
 PAVCORVM SVPERBIAM, &
 QVORVNDAM IMPERITIAM
 sunt turbata, componat, &c.)

Hæc Prosper, cuius fides in du-
 bium à nemine revocari potest, *cam*
constet, adeo esse antiquiorem Prosperum,
 vt aliqua etiam temporis parte coætaneus
 fue-

fuerit Augustini, habueritque cum illo
literarum, & doctrinæ familiare com-
mercium in ijs præsertim quæstionibus,
quæ cum Semipelagianis disputabantur,
cum convixerit Semipelagianis, & in ea
vitæ, ac contentionum consuetudine quid
sentirent, aut in quo dissentirent vel ab
August. vel ab Ecclesia quasi oculis usur-
parit suis, cum nemo unquam ardentius
eorum errores infectatus sit, nemo acrius
egerit causam Augustini postea defuncti,
ut videatur illius & arma, & vices ges-
sisse ad tuendam, quam veluti deposito ac-
ceperat eius doctrinam. Hæc testatur,
seu melius faretur P. Franciscus An-
natus lib. 2. sui Aug. vindicati cap.
5. §. 2. cui fideli echo concinit ex ea-
dem familia P. Stephanus Decamps
lib. 3. de hæret. Iansen. disp. 7. cap.
1. num. 2.

CAPVT XI.

*Faustus Abbas Lerinensis, & Vincen-
tius Monachus ambo Sempelagiani. De
Vincendio Lerinense id pluribus contra
vulgarem opinionem
ostenditur.*

HOC ipso anno 433. Faustus,
qui postea Reiorum Episcopus
duos contra S. Augustinum libros scripsit, electus est
Lerinensium Abbas, ut dicemus, qui
quod plurimos Augustino hostes fe-
cit, styllum ad alia properantem fi-
sit, ut de hoc S. Doctoris adver-
sario pauca præmittamus, quæ minus
diligenter ab alijs observata sunt, præ-
sertim cum Baronius ad annum 490.
plura de Fausto congerat, quæ suis,
quoad fieri poterit, temporibus as-
signabimus. Faustus eandem, quam
Pelagius, habuit patriam, nempe Bri-

tanniam, etenim Sidonius, qui supra
cæteros Fauusti cultor fuit, hæc ad
eundem scribit lib. 9. epist. 9. legi
volumina, quæ Rochatus Antistes, ac
Monachus, atque istius mundi bis pere-
grinus Britannis tuis pro te reportat. S.
Avitus Episcopus Viennensis, qui
Fausto convixit in epistola ad Regem
Burgundionum Faustum Britannum
orta affirmat. Iuventam optimis dis-
ciplinis dicitur; Philosophiæ præser-
tim se totum addixit, à cuius studio
neque inter Lerinensis eremi squallo-
res animum revocavit; hæc Fausto
scribit idem Sidonius de Philosophia
loquens: *Hæc ab annis vestra iam du-
dum pedissequa primoribus, hæc tuo late-
ri comes inseparabilis, sive in palæstris
exercerèis urbanis, sive in abstrusis ma-
cerarère solitudinibus.* Ex quibus foren-
ses prius causas Faustum agitalle sus-
picor. At Honorati, aliorumque Le-
rinensium Patrum fama permotus
Deo arctius adhærendi desiderio fla-
grans apud Lerinam Monasticam vi-
tam professus tanto omnium virtute
fulgore nituit, ut Maximi successor
esse meruerit, Sidonio dicente in Eu-
charistico ad Faustum.

*Fuerit quis Maximus ille,
Urbem tu cuius Monachusque Anti-
stes, & Abbas
Bis successor agis.*

Quo vero anno Faustus post Ma-
ximum præfecturam Lerinensem in-
deptus sit, non una est virorum eru-
ditorum sententia. Baronius ad an-
num 441. pag. 10. ait Maximum ele-
ctum Episcopum Reiorum post Pro-
perum, nempe anno 466. quare hoc
anno Faustus apud Lerinam Maxi-
mo successus fuisset. Hæc tamen sen-
tentia extra veram chronologiam
vagatur, nam S. Honoratus Episco-
pus

pus Massiliensis in vita S. Hilarij Are-
latensis cap. 5. *In eodem*, inquit de
Hilario, *loco tunc temporis S. Faustum*
Presbyterum pariter, & Abbatem ita
futurorum præcius honoravit, ut inter
se, & Sanctos Sacerdotes Theodorum,
& Maximum medium compelleret resi-
dere. Quando nempe Hilarius mor-
ienti seni Caprasio primo Lerinen-
sis Insulæ Monacho adesse. voluit;
cum verò Hilarius decesserit anno
449. habemus ante eum annum, &
Maximum Episcopum, & Faustum
Abbatem. Vsserius ad annum 429.
Episcopatum Maximi statuit, eo du-
ctus argumento, quod ex vetusto co-
dice Lerinensi, quem recitat Barra-
lius in chronologia Lerinensi, lega-
tur Caprasium *transiisse ex hac vita die*
Kalendarum Iuntarum in sacra Le-
rinensi insulâ circa annos humane re-
demptionis triginta supra quadringentos
præsentibus Fausto, Theodoro, Maxi-
mo, & Hilario, at Faustum tunc fuisse
Abbatem ex verbis recitatis ex
Honorato Massiliensi patet. Ita hic
Scriptor discutit cap. 11. antiq.
Britan. pag. 243. Sed Caprasium vi-
xisse ultra annum 430. mihi certum
est; nam Hilarius vnâ cum Maximo
Episcopo Reiorum, & Theodoro
Auxilite Foro-Julienſi Caprasio mo-
rienti adfuit. At Maximus, ut proxi-
mè ostendam, anno 433. adeptus est
Sedem Reienſem, Theodorus verò
post annum 445. Foro-Julienſem Epif-
copatum obtinuit, nam S. Leo epist.
87. ad Episcopos per provinciam
Viennensem eo anno Leontium Fo-
roiulienſem ſingulari privilegio in
Synodis provincie cogendis exor-
nat. Quare cum Hilarius mortuus ſit
die 5. Maij anno 449. ex literis Leo-
nis ad Ravenium, & S. Honorato

Massiliensi in vitâ eiuldem, Capra-
sius verò obierit prima Iunij, Huius
mortis tempus ſtatui debet citra an-
num 449. ut Hilarius morienti aſſi-
ſtere potuerit. Rurſus cum S. Leontius
ad ſuperos tranſierit die prima De-
cembris, qui ineunte æſtate anni 445.
vivebat, eo enim tempore literæ me-
moratæ Leonis datæ ſunt, ut p oſtea
dicemus, Capraſij mors abſque dubio
triennio, quod ab anno 445. ad 449.
excluſis termini numeratur, alligan-
da eſt, ut Theodorus Leontij ſucceſ-
ſor ſantiſſimo ſeni morienti cum alijs
Episcopis, & Fauſto Abbate adesse
potuerit. Plenus igitur dierum propè
centefimum annum, ut ex dictis ca-
pite 3. colligitur, Capraſius migra-
vit ad Dominum; vnde ſenem il-
lum nominavit Sidonius in Euchari-
ſtico;

Quantos illa insula plana
Miſſerit ad cælos montes; quæ ſancta
Capraſi
Vita ſenis, &c.

Anonymus verò, qui eiuldem vi-
tam apud Surium, & Barralium ſcri-
bit, longe poſt illa tempora vixiſſe
inde conſtat, quòd Epochæ à Chri-
ſti nativitate uſus nondum id tempo-
ris invaluerat; imò ſatis imperirum
ſe fuiſſe prodit. Tradit Capraſium
vnâ cum fratribus Honorato, & Ve-
nantio immenſa terrarum, ac maris
ſpatia vel ultra Nicomediâ percur-
riſſe, ac poſtea Ciſalpinam Galliam
petentes tres ſimul Lerinam ingreſ-
ſos. Sed ex Hilarij oratione patet il-
los in Peloponneſum tantum traie-
ciſſe, ac Venantio Methone defun-
cto, Capraſium, & Honoratum in Gal-
liam reverſos in Lerinenſem Eremum
ſe contuliſſe; Sanè nec conſtare ſibi il-
le auctor tempus mortis S. Capraſij
fig.

significat, dum scribit mortuum circa trigésimum annum quinti sæculi.

Ego quidem puto initium Episcopatus Maximī deprehendi ex homilia, quæ sub titulo de S. Maximo inter conciones Eusebij Gallicani recensetur tom. 5. Biblioth. P. P. par. 1. editionis Colonienfis 1618. in qua de S. Maximo hæc recitantur: *Lerinenfis sedem, imò latebram petit, ubi à mundi tanquam ab inimici periculis tutus multis laboribus desudatis, tanquam aliam in matrimonium sumpturus, & quasi annorum hebdomada transacta (nam plenis septem annis ibidem Christi gregem parvit) Rachel acquisiturus præfertur insule, præparatur Ecclesiæ.* Ex quibus colligitur Maximum septem annis Lerinensem Abbatem fuisse; cum verò successerit Honorato anno 426. ad Episcopatum Arelatensem evecto, ipse anno præfenti 433. fit Episcopus Reiorum, vnde hoc ipso anno Faustus eligitur Lerinensium Abbas tertius, Franciscus Fulvius Frugonius in libro Italicè scripto, & quidem satis eleganter de vitâ S. Maximi Reienfis, quem Trimegillum inscribit, lib. 2. Pag. 203. tradit eundem viginti annos apud Lerinam moratum, antequam Honorato in præfectura insulæ sufficeretur; addit pagina 275. post sex lustra, duosque insuper annos à Monachatu suscepto ad Reiensem cathedram evectum; quare Frugonio auctore anno 406. Maximus Lerinam petijt, anno autem 444. Episcopus consecratus fuit, cum Abbas Lerinensis rexisset annos decem, & octo: quæ sanè, ut pleraque alia, quæ ibidem sine teste scribit, admitti nulla ratione possum, septem enim annos tantum Abbas fuit ex homilia memorata. Au-

ctorem huius homiliæ, ex qua veritas statutz chronologiæ apertè deducitur, Baronius in notis ad Martyrol. ad diem 27. Novembris, ubi de S. Maximo agit, facit Eucherium Lugdunensem, alij eam tribunt Cæsario Episcopo Arelatensi; Sed horum sententia prorsus falsa est, nam Cæsarius natus est anno 470. ut dicemus. Baronius verò redarguitur, quod auctor ille dicat se sub Maximī disciplina fuisse: *Huius ergò tanti, & tam præclari, quæso ut nos ei discipulos meminerimus, & filios.* At Eucherius non vixit sub Maximo apud Lerinam, nam in Leronis insulâ degebat, ut testatur S. Hilarius in oratione de S. Honorato, in quo erravit Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 8. quo loco etiam perperam negat Cæsarium inter Lerinentes vixisse, ut hæc homilia haud illi adscribenda videatur. Benè tamen ibidem Vossius notat homiliam illam recitatam esse Reienfis ex his verbis: *Quia superius memoravimus quàm magnificè insulano illo studio perfectionis vias cucurrit, plus est quod HVC insulam ipsam institutis, ac studiis suis transtulit.* Quare Eucherio, qui Lugdunensis Episcopus fuit, tribui illa nullo modò potest, inquit Vossius, sed Fausto danda est Reiorum Antistiti.

Et hoc sanè ex verbis eiusdè Faustī, ibidem patet: *Merito, ait, se vobis imputet beata illa insula ex hoc uno, atque unico munere, licet multum erubescat ex altero; scilicet Lerinam duos Reijs dedisse Episcopos, Maximum, de quo iure gloriari possit, & Faustum ipsam, de quo erubescat, quæ verba, ut eruditè notat Sirmondus in notis ad Euchar. Sidonij num. 113. nisi vnus Faustus modestiæ causa vsurpasset.* Fau-

Faustus itaq; Abbas renunciatus omnium virtutum Monasteriarcham exhibuit, & non modò numerosum Monachorum gregem, sed nobiles etiàm adolescentes sanctioribus disciplinis imbuebat; hos inter fuit C. Sollij Appollinaris frater, vndè illi postea gratiæ actæ in laudato carmine Eucharistico. Augustinianam doctrinam de prædestinatione, tum ad fidem, tum ad gloriam semper abhorruit, impugnavitque; etenim in epistola ad Græcum Diaconum, quem illum ipsum non nulli suspicantur fuisse, qui postea Massiliæ Episcopus cum Fausto Synodo Lugdunensi interfuit, apertè nescio quid in Augustino sibi, ac alijs displicere testatur: *In scriptis*, inquit, *S. Pontificis Augustini etiàm si quid putatur apud doctissimos viros esse suspectum, ex his, quæ damnanda iudicasti, nihil noveris reprehensum.* In Fausti etiàm gratiam Vincentius Lerinensis anno sequenti librum commonitorij evulgavit, in quo sectatores S. Augustini apertè hæreticos per summam iniuriam vocat.

Cæterùm viginti, & ampliùs annos Faustus Lerinenses Monachos gubernavit, & ob iurisdictionem lites cum Theodoro Episcopo Eboracensi suscepit, quæ postea in Synodo Arelatenſi III. præſide Ravennio Metropolitæ decisæ sunt. Annus Synodi ignoratur, cum verò Ravennius ab anno. 449. federit, nec annum. 462. attingerit, hoc enim tempore Leontius vivebat, intra illud tempus Concilium locandum est, Sirmondus, qui acta illa Synodalia tomo 1. Conciliorum Galliæ publici iuris fecit, illum congressum anno 455. alligat; sed coniecturis tantùm, non certo argumento id statui potest.

Iàm verò de Vincentij Lerinensis Card. de Noris, *Hist. Pelag.*

nenſis Commonitorio fermo intituendus est, in qua quidem re non modò Baronium, sed omnes ferè Scriptores adversarios habemus, quos tamèn minùs illum librum diligentèr legiſſe probavimus; nam non modò Semipelagianum se prodit, sed disertis verbis Augustini discipulos, ut mox dicebam, tanquam hæreticos traducit. Quò tamèn omnis confusio è medio tollatur, priùs de doctrina libri dicemus, dein de Authore, nam de isto, quæ apud cæteros Scriptores certa sunt, incerta satis, ne falsa dicam, demonstrabo. Prodiit hoc anno authore Peregrino Monacho Commonitorium adversùs profanas vocum novitates, nam is planè volumini titulus præfixus est. Scriptum illud hoc anno colligitur ex capite 42. ubi laudat: *Concilium ante triennium fermè in Asia apud Ephesum à ducentis ferè numero Sacerdotibus adversùs Nestorium celebratum.* Cum verò Synodus anno 431. peracta sit, anno 434. Commonitorium scriptum est. Huius operis vnus scopus est, novitatem quamlibet doctrinæ esse suspectam, antiquam tantùm, & comuni Auhorum sensu celebrata dogmata retinenda, ac defendenda. Porro hic Peregrini liber omnium laudes demeruit. Baronius in annalibus ad hunc annum, & Possevinus in Apparatu, aureum volumen appellant: *parvum mole, virtute maximum* Bellarminus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis: *validissimum* Gennadius: *nobilissimum* Suassaius ad 24. Maij in Martyrologio Gallicano: *longe optimam*, eiusque lectionem non tantùm utilem, sed & necessariam Ioannes Costerius, qui etiàm idem volumen commentarijs illustravit; immò addit Baronius

in notis Martyrol. ad diem 24. Maij, Authorem magnam sui nominis in Ecclesia Catholica laudem reliquisse. At Volsius magnus Scriptorum censor in extremam prorsus opinionem de memorato commonitorio descendit, hæc enim lib. 1. hist. Pelagianæ cap. 9. scribit: *Iustæ nihilominus rationes sunt, cur Commonitorij Scriptorem non solum ab Augustiniana de prædestinatione sententia abhorruisse credamus, sed etiã Commonitorium adversus Augustinum ipsum, vel eos saltem, qui Augustini sententiam sequerentur, scripsisse existimemus. Ego quidẽ ad Volsij sententiam planè accessissem, nisi tot delatæ à Sapientissimis Scriptoribus Commonitorio laudes religionem mihi penè iniectissent. Attamen cum inter opuscula Prosperi legamus libellum ità inscriptum: Responsiones ad capitula objectionum Vincentianarum, & aliundè satis nobis probatum sit, Lerinenses à S. Augustini de prædestinatione ad fidem sententia recessisse, iure dubitandi occasio datur, fuerint ne Vincentius Lerinensis author Commonitorij ille idẽ, quem S. Prosper impugnavit. Ego quidẽ liberè sententiam promam, & nisi nobismet oculos eruamus, palam faciam, hunc Vincentium cum Hilario Arelateni, Fausto Abbate, alijsque Syncellitis Lerinensibus contra S. Augustini de prædestinatione doctrinam conspirasse, idque ex eiusdem verbis evincam, quæ miramur non modò nuperos Scriptores, qui commentarijs Commonitorium illustrarunt, non observasse, verumetiã nec ipsum Volsium, qui non omnes illius libri ævos notavit.*

Capitale Massiliensium dogma

fuit, communem omninò esse omnibus gratiam Dei, dari verò illam suismet viribus quærentibus, pulsantibus, petentibus. Legantur duo illius factionis coriphæi Calsianus lib. 12. de Institut. cænob. capite 14. Faustus libro 2. capite 10. Huius sane hæc verba sunt: *Adiatorij itaque sermo duos indicat, operantem, & cooperantem, petentem, & promitentem, pulsantem, & aperientem, quærentem paritèr, & retribuentem; Hoc solum nostrum est, ut qui pro fragilitate idonei non sumus, saltè quærendi, & pulsandi importunitate placeamus. Vbi erit sedulitas misereantis Dei, si cum personis nihil mereatur indigni, & ad hoc desideria accedant otiosi? De univèrsis verò hoc ipsum eos sentire scripsit Prosper ad Augustinum, nempe: Ad hanc gratiam, qua in Christo renascimur, pervenire per naturalem scilicet facultatem, petendo, quærendo, pulsando, ut ideo accipiat, ideo inveniat, ideo introeat, quia bono naturæ benè usus ad istam salvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire. Hanc verò sententiam rejecerat S. Doctor c. 23. de dono persever. his verbis: Attendant ergo quomodo falluntur, qui putant esse à nobis, non dari nobis, ut petamus, quæramus, pulsemus, & hoc esse dicunt, quod gratia præceditur merito nostro, ut sequatur illa, cum accipimus petentes, & invenimus quærentes, aperiturque pulsantibus, nec volunt intelligere etiã hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est, petamus, quæramus, atque pulsemus. Eundem Semipelagianorum errorem damnat Synodus Arausicana canone VI. Rursus ijdem negabant gratiam Dei esse donum speciale, & personale, volentes eam omnibus dari. Hinc Faustus lib. 1. c. 15. ait. non specialem esse circa credentes Dei*

munificentiam, & apud Maxentium in resp. ad epist. Hormisdæ ait: sed dicis quia non omnibus detur, sed donum sit personale credulitas, & illis tantum credere suppetat, quibus Deus specialiter donavit, ut crederent: Non ita est. Audiamus iam Vincentium egregie his concinentem, dum irridet asserentes gratiam specialem, & personalem, subinferens dari petentibus, pulsantibus, quærentibus; etenim in eodem Commonitorio cap. 37. ait: iam verò illis, quæ sequuntur promissionibus miro modo incautos homines hæretici decipere consueverunt; Audent etenim polliceri, & docere, quod in Ecclesia sua, idest, in communionis suæ conventiculo magna, & specialis, ac planè personalis quædam sit Dei gratia adeò, ut sine ullo labore, sine ullo studio, sine vlla industria, etiãsi nec petant, nec quærant, nec pulsant, quicumque illi ad numerum suum pertinent, tamèn ità divinitus dispensentur, ut Angelicis evecti manibus, idest angelica protectione servati nunquam possint offendere ad lapidem pedem suum. Quibus ultimis verbis sententiam S. Augustini de prædestinatione, & de dono perseverantiæ reprehensioni subijcit. In quo sanè culpandus est, quòd Augustinianæ sententiæ sectatores hæreticos dixit, cum Semipelagiani doctiores Augustini sententiam errorem, non hæresim appellarint. Gennadius de Augustino loquens ait: Error illius sermone multo, ut dixi, contractus lucta hostium exaggeratus, nec dum hæresis quæstionem dedit. Et Faustus in præfatione ad Leontium: In condemnando prædestinationis errore concilium summorum Antistitum congregastis. Porro Vincentius hæreticos nuncupat asserentes: Quandam Dei gratiam esse

specialem, & personalem, quæ sine ullius laboris, studij, & industriæ merito detur nec petentibus, nec quærentibus, nec pulsantibus. An verò disertius suam sententiam potuèrit exprimere, vel reapse exproberit Faustus certè non video.

Semipelagiani Augustinianæ de prædestinatione sententiæ novitatem obijciebant, dictitantes ipsorum opinionem veterum omnium Patrum vnanimi consensu adprobatam; ità de illis ad Augustinum scripsere Prosper, & Hilarius, quorum primus ait: ob-
 stinationem suam vetustate defendunt, & ea quæ de epistola Apostoli Pauli Romanis scribentis ad manifestationem divinæ gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur, à nullo unquam Ecclesiasticorum ità esse intellecta, ut NVNC sentiantur, affirmat. quibus S. Doctor respondet libro de prædestinatione SS. capite 14. Si ergò huius sententiæ defensionem ex divinorum eloquiorum nos præcedentibus Catholicis Tractatoribus promerem, profectò hi fratres, pro quibus nunc agimus, acquiescerent, hoc enim significastis literis vestris. Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili adsolvendum quæstione versari; quod proculdubio facerent, si respondere talibus cogerentur? Vnde factum est, ut de gratia Dei quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, & transeunter attingerent, &c. Idè habet de dono persever. c. 19. & 20. in fine verò huius ait: Didicimus enim singulas quasq; hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, cont. quas diligentius defenderetur scriptura divina, quàm si nulla talis necessitas cogeret. Quid autèm coegit loca, Scripturarum, quibus prædestinatio commendata est copiosius, & enucleatius isto nostro labore

defendi, nisi quòd Pelagiani dicunt: *Gratiam Dei secundum merita nostra dari.* Ex quibus patet S. Augustinum hanc novitatis suspensionem passum ingenuè fateri se copiosius, & enucleatius, quàm ceteri Patres ante ipsum, Apostoli testimonia, quæ gratuita prædestinatio adstruitur explicuisse, ut novè non nova tamen diceret. At Vincentius toto eo libro hoc unum urget, nihil noviter dicendum non modò contra omnes, sed nec præter omnes, vnde sunt illius verba capite 39. *Quidquid vero quamvis ille sanctus, & doctus quamvis Episcopus, quamvis Confessor, & Martyr PRÆTER omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias, & occultas, & privatas OPINIVNCVLAS à communis, & publicæ generalis sententiæ auctoritate secretum sit, nec cum summo æternæ salutis periculo iuxta sacrilegam hæreticorum, & schismaticorum consuetudinem universalis dogmatis antiqua veritate dimissa unus Homini novitiam sectemur errorem.* Hæc contra Augustinum dicta fuisse quibusdam forte videbuntur, quibus tamen nec consentio, nec repugno.

Verùm quanta arte idem Vincentius Celestini literas adversus Semipelagianos in favorem Prosperi, & Hilarij datas, contra eundem Prosperum, sociosque vana quidem, sed arguta interpretatione detorqueat, videamus. Igitur circa finem libri, quo vetustatem novitati semper præferendam ostendam, post Sixti viventis decretum decessoris Celestini sententiam hanc profert: *Sed & S. Papa Celestinus, pari modo, eademque sententia; ait enim in epistola, quam Gallorum Sacerdotibus misit, arguens eorum conventum, quod antiquam fidem silentio destituentes prophanas novitates exurge-*

re paterentur: Merito, inquit, causa nos respicit, si silentio foveamus errorem; ergò corripiantur huiusmodi, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem. Hæc est illa celebris Celestini epistola, qua S. Augustinum miris præconijs effert, ut pluribus dictum est ad annum 432. Hæc cum legisset Baronius in notis ad diem 24. Maij scripsit pro Vincentio: *Hic non tantum non impugnavit defensores S. Augustini, sed magnoperè laudavit; nam in libro, quem scripsit adversus hæreses, cap. 43. vehementer commendavit Celestini Romani Pontificis epistolam in defensionem scriptorum S. Augustini datam ad Episcopos Galliarum adversus eos, qui tanti Patris doctrinam ausi fuerant impugnare.* Verùm eruditus hic Scriptor, qui Faustum Abbatem vulpeculam dixit in annalibus ad annum 490. Vincentij sub eodem Monachi, ut volunt, artem non detexit, & ut verum fatear, & ipse quoque initio Vincentium ex hac ab eodem laudata epistola Semipelagianismi suspitione absoluebam; itane eas literas commendaret, quæ Celestinus Semipelagianorum in Augustino impugnando insolentiam perstringebat? Sed dum sequentia attentius legi, Vincentij artem novi. Hic aliquis fortasse, inquit, addubitet, quinam sint illi, quos habere prohibeat liberum pro voluntate sermonem, vetustatis prædicatores, an novitatis inventores. Ipse dicat, & dubitationem legentium ipse dissolvat. Etenim Prosper, & Hilarius in favorem Augustinianæ sententiæ Celestini literas producebant, quas Romam profecti ipsimet impetrarant Semipelagiani verò negabant literas illas Augustinum laudantes in favorem librorum posteriorum, in quibus illæ nova doce-

bar,

bat, scriptas fuisse, sed in commendationem priorum voluminum, in quibus cum cæteris Patribus veterem sententiam tenebat. Prosper in fine libri cont. Collatorem ait illos dixisse: istam in Sanctum Augustinum laudationem pro anteriorum scriptorum meritis fuisse collatam: hosce autem anteriores libros, utpotè vetustati consentientes, adversarijs acceptos fuisse scribit Hilarius ad Augustinum: Hoc enim, ait, & illis locis tuorum opusculorum, & aliorum, quæ persequi longum est, se demonstrare testantur. Itaque Vincentius vrget, quinam sint illi, quos Celestinus iubet, ne libere loquantur, ex ipso Celestino cognoscendum: Sequitur enim. Desinat si ita res est, idest, si ita est, ut apud me QUIDAM VRBES, ET PROVINCIAS VESTRAS CRIMINANTUR, quod eas quibusdam novitatibus consentire noxia simulatione faciatis: Desinat itaque, inquit, SI ITA EST, incessere novitas vetustatem. Videas quomodo Prosperum, & Hilarium despicit! inducit enim Celestinum dicentem de illis, ut apud me QUIDAM criminantur, cum tamen Celestinus non vago quodam nomine, sed proprio illos cum laude appellet: Filij nostri præsentēs Prosper, & Hilarius, quorum circa Deum sollicitudo laudanda est; at hos, quos Pontifex laudat, Vincentius vocat CRIMINATORES. Rursus Prosper, & Hilarius Cassianum, Faustum, & ipsum etiam Vincentium (quos omnes fuisse Presbyteros ex nostra historia patet, in qua ex testimonijs veterum id sæpè insertum est) paucosque insuper alios apud Celestinum accusarunt, quod S. Augustini doctrinam iniurijs lacerarent. Audiatur Celestinus: Filij no-

stri præsentēs Prosper, & Hilarius, quorum circa Deum nostram sollicitudo laudanda est, tantum NESCIO QVIBVS PRESBYTERIS illic licere, qui dissensionem Ecclesiarum studeant, sunt apud nos prosequuti, ut indisciplinatas quæstiones vocantes in medium, pertinaciter eos dicant prædicare adversantia veritati. At Vincentius, quo contra Prosperum integræ non modo Urbes, sed & Galliarum provinciæ stare credantur, fingit illum criminatum fuisse VRBES, ET PROVINCIAS. Itane Vincenti nescio quos Presbyteros VRBES, ET PROVINCIAS vocas? Prosper, & Hilarius non Episcopos accusarant, quod Gallicanas provincias quibusdam novitatibus consentire noxia simulatione facerent, uti perperam scribit Vincentius, quo duos illos Lerinensium, ac Massiliensium delatores in Episcoporum invidiam trahat, sed nescio quos Presbyteros tantum detulerant; at ipsius Celestini sententia fuit, Episcopis eos tumultus imputandos: Sed vestra, inquit, dilectioni iustius imputamus, quando ILLI supra vos habent copiam disputandi. Legimus supra magistrum non esse discipulum, hoc est, non sibi debere quemquam ad iniuriam Doctorum vindicare doctrinam, &c. Iam verò S. Augustinum, qui ad superos abierat, antiquis magistris adnumerabat, unde novos Doctores Faustum, Cassianum, Vincentium illum arguentes reprehendit illis verbis, desinat, si ita res sunt, incessere novitas vetustatem. &c. 2. post laudatum Augustinum addit: Unde resistendum talibus, quos male crescere videmus.

Rursus Vincentium collusionis cū Fausto suo Abbate alio argumento reum ostendo, quod postea à Vossio

etiã vidi adnotatum. Cur enim Vincentius intra vnum, & alterum versum reponit: *Si ita res est*; Repeto illius verba: *Designat*, inquit, *SI ITA RES EST*, idest *SI ITA EST*, ut apud me quidam *Urbes*, & *provincias vestras* criminantur, quod eas quibusdam novitatibus consentire noxia dissimulatione faciatis; *Desinat*, itaque, inquit, *SI ITA RES EST*, incessere novitas vetustatem. Vergendo toties illud, *si ita est*, falsam se denotare significat Prosperi, & Hilarij delationem, seu Pontificem literas illas transmississe innixas tantum delationi illorum, de cuius veritate haud diligentius quærere insuper volens, illa verba inseruit, *si ita res est*; quæ fortè toties Prospero veluti in faciem illidit, ut accusatorem in Celestini decreto perperam gloriatum ostendat. Tandem Vincentius scilicet veluti armis Prospero reiecto exclamat: *Ergo hæc fuit Beati Celestini sententia, non ut vetustas cessaret obruere novitatem*: hoc est, non ut nos, qui veterem sententiam aliorum Patrum sequimur, cessaremus obruere novitatem Augustinianæ opinionis; sed potius novitas desineret incessere vetustatem, nempe potius nova Augustini, & sectatorum Prosperi, & Hilarij doctrina desineret incessere vetustatem sententiæ Cassiani, Fausti, & nescio quorum Presbyterorum. Quis ad ista non hæreat? Nam eo ipso loco, ubi Baronius, Suarius, Vaquez, & ferè omnes putarunt, defendi ab illo Augustinianæ doctrinæ sectatores, hos ipsos criminatores Urbium, à Provinciarum vocat, Celestini Pontificis verba arguta arte prævertit, atque contra illos eiusdem sententiam detorquet, in quorum

favorem lata fuit. Hæc de Communitorio Vincentij nostra sententia est, quam Augustinianæ doctrinæ cultus, ac veritatis amor invito profus extorsit, non quòd illem volumen ex loco honoris, quò nobiles scriptores illud evexere, deiectum velim. Vincentio idem quod Chymicæ artis professoribus contigit, quorum labor cum ad aurum conficiendum collimaret, licet intento fine fraudati sint, vtilia tamèn medicamina reperere auro ipso longè pretiosiora; ita ille, cum Augustini fortasse doctrinam de prædestinatione veluti per cuniculos eo opusculo subruere tentaret, cæteras hæreses à fundamentis evertit, at Augustini doctrinam, quæ Catholica semper fuit, nec loco quidem movit.

Hic idem Vincentius contra Prosperum, aliosque absurdissima quædam asserta publicavit, quasi ab Augustinianis illa eadem defenderentur. At hæc calumnias idem Aquitanus solidè reiecit edito libello, cui titulus: *Responsiones ad capitula obiectionum Vincentianarum*. In præfatione hæc contra Vincetium scribit: *Quidam Christianæ, ac fraternæ charitatis obliiti in tantum existimationem nostrâ quoquo modo student lædere, ut suam se evertere nocendi cupiditate non videant; contextunt enim, & qualibus possunt sententijs comprehendunt ineptissimarum quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia, eaque ostendenda, & ingerenda, multis publicè, privatimque circumferunt. Addit etiã ibidem, se fidem con. Pelag. ex Apostolicæ Sedis autoritate defendere; vnde à Celestino Romæ eidem iniunctum videtur, ut in Gallijs contra novos Malsilienfium conatus excubaret, quod eidem summæ gloriæ vertitur, quippe qui Laicus proba*

probatae adeò fidei, atque doctrinae esset, ut tanti negotij onus illius humeris ab Apostolica Sede imponeretur. Baronius ad diem 24. Maij in Martyrologio Vincentium alterum Gallicanum Presbyterum Authorem obiectionum, quas laudatus Prosper refutavit, affirmat testatus, eodem seculo alterum Vincentium claruisse in Gallia, de quo idem Gennadius scribit eodem lib. cap. 80. cui potius opus illud tribuendum putarem. Sed non video, quo iure in Vincentium Presbyterum id devolui possit, de quo nulla suspicio, nec umbra Semipelagianismi nobis constat; nam illius interpretationes in psalmos interiùre, cum de Vincentio vulgò Lerinensi tanta non dicam praesumptio sit, sed evidentia, ut fusiùs probatum est. Præterea Vincentius de quo cap. 80. scribit Gennadius, iunior est, convixit enim eidem Gennadio, quem se etià audivisse testatur; floruit vero Gennadius sexaginta, & amplius annis post Gallicanos illos de gracia tumultus vivente Prospero circa annum 426. excitatos. Tradit ibi Gennadius, se praesente Vincentium legisse expositiones memoratas *sancto homini Dei Canato*, at hic succelsit Græco Episcopo Masi-liensi anno circiter 480. ex tabulis Sammarthanis, ut planè obiectiones à Prospero reiectæ illi Vincentio minime attribui posse videantur.

Hæc quidem dicta sint de doctrina commonitorij, cuius Vincentium fuisse authorem ex Gennadio habemus lib. de Script. Illustr. cap. 64. modo an Lerinensis Monachus fuerit, & qualis videndum est. Etenim Author se initio *Peregrinum* vocavit, primus autem eiusdem nomen Gennadius publicavit. Suassaius in Mar-

tyrologio Gallicano ad diem 24. Maij, quem communiter alij sequuntur, & ante docuerat Barralius in chronologia Lerinensium, tradit Vincentium Lerinensem Monachum, cuius memoria IX. Kal. Iunias in Martyrologio celebratur, fuisse fratrem germanum S. Lupi Trecentis Episcopi, ut ex epistola Eucherij de laude eremi ad Hilarium colligitur, ubi recitans egregios Monachos Lerinae inter alios Vincentium nominat; Eucherij verba sunt de Lerina loquentis: *Hæc nunc successorem eius tenet Maximum nomine clarum, quia post ipsum meruit asciri. Hæc habuit reverendi nominis Lupum, qui illum nobis ex tribu Benjamin lupum retulit. Hæc habuit germanum eius Vincentium interno gemmarum splendore perspicuum. Hæc nunc possidet venerabilem dignitate Caprasium veteribus Sanctis parem. Hæc nunc habet sanctos senes illos, qui divisis cellulis Aegyptios Patres Gallijs nostris intulerunt.* Cum Eucherius illam epistolam dictavit, duo illi fratres Lupus, & Vincentius non amplius in secessu Lerinensi degebant, nam Maximum, Caprasium, aliosq; Lerina habebat, dum illa Eucherius scribebat, eandem verò ait, habuisse Lupum, & Vincentium. Illa epistola data est anno 426. vel initio anni 427. cum Hilarius ab Honorati latere, quem initio Episcopatus Arelatem comitatus fuerat, discedens iterum Lerinae se se restituit, ut ibidem Eucherius ipse fatetur: *Horum tu, mi carissime Hilari, redditus, insertusque consortio, plurimum tibi, plurimum etiam illis contulisti, qui nunc pro reditu tuo alacri exultatione letantur.* Hilarius verò circa initia Episcopatus Honorati se Lerinae iterum reddidisse

testatur S. Honoratus Massiliensis cap. 2. de Vita Hilarij apud Surium 5. Maij, & ipse Hilarius in oratione de S. Honorato cap. 28. ait: *ab insula, cui me derelictis Episcopatus eius principijs secreti amore reddideram, non audeo dicere nesciens, fortasse præcius amovère satagebat.* Quare manifestum, est anno 426. quo exeunte Honoratus sedebat novus Arelatenſis Episcopus, Lupum, & Vincentium Eucherio Monacho teste Lerinam non incoluisse. Ex altera verò parte Auctor commonitorij se Monachum fatetur cum scriberet illud volumen anno 434. ut ex ipsius verbis initio statim apparet. *Locus autem, quod urbium frequentiam, turbasque vitantes remotioris villulae, & in ea secretum monasterij incolamus habitaculum, &c.* Quibus verbis Scriptor Monachum quidem se profiteretur, at non Lerinensem; tradit enim se *remotioris villulae, & in ea secretum Monasterij incolere habitaculum.* At in Lerina nulla villa erat, sed tantum Monachorum cellulae tota insula dispersae. Antequam enim S. Honoratus, sub cuius disciplina Lupus, eiusque frater Vincentius vixere, Lerinam appelleret, hæc à nullo habitabatur; unde Hilarius in oratione de S. Honorato cap. 12. Lerinam dixit *vacantem insulam ob nimietatem squalloſis, & inaccessam venenatorum animalium metu.* Quare nec antea Honorati adventum, nec postea vlla ibidem villula extructa fuit, sed tota ubique insula, extructis cellulis, vnum veluti monasterium evasit.

Ex his colligimus, Vincentium Auctorem Commonitorij, cum hoc opus literis mandabat, nondum fuisse Monachum Lerinensem. Credo eundem in Massiliensi quodam mo-

nasterio degisse; nam Eucherius Episcopus Lugdunensis in præfatione ad librum quæst. novi, & veteris testamenti his Solonium alloquitur: *Sum te illic, nempe apud Lerinam, beatissimi Hilarij tunc insulani tyronis, sed iam nunc summi Pontificis doctrina firmaret per omnes spiritualium rerum disciplinas, ad hoc etiam te postea consumantibus sanctis viris Salviano, atque Vincentio eloquentia pariter, sapientiâque præeminentibus, &c.* At Salvianus Massiliæ Presbyter morabatur, à quo, & à Vincentio inibi Monacho Salonius è Lerinensi secessu in continentem profectus sanctiores disciplinas didicit. Video posse quempiam dicere, Vincentium Lupi Trecentis fratrem è Lerinensi cœnobio egressum diu in Massiliensi monasterio habitasse, ac postea veteres Lerinæ cellulas repetiisse. Vtut sit de hoc illud certo constare videtur, Vincentium Commonitorij Scriptorem apud Lerinenses diem obiisse. Illum enim Lerinensem vocat Gennadius omnium veterum schedarum indagator diligentissimus, qui in proxima Massiliensi vrbe vixit, & P. Macedo vir satis, superque suo nomine illustris mihi testatus est, se Lerinensis Monasterij in Gallijs antiquissimi fama permotum illuc divertisse, ac Vincentij Monachi reliquias nobili loco repositas suplicem veneratum; illius etiam nomen sacris Romanæ Ecclesiæ fastis adscriptum legitur IX. Kal. Iunij. Nulla tamen per nos Vincentij sive eruditioni, sive sanctitati iniuria importatur, dum illum cum ijs Massiliensibus censuimus, qui Semipelagiani vulgò audiunt, neque enim isti erant id temporis hæretici, sed viri doctissimi, ac sancti-

Altissimi, quos S. August. *fratres, ac dilectores sui*, Prosper verò, licet alias eorum hostis, *sanctos, honoribus, & meritis claros*, & *egregios in omnium virtutum studia viros honoris causa appellabant*, vti cap. 5. notavimus. Quis autem nesciat Hilarium Arelatensem, Ioannem Cassianum, ac Faustum Reientem adhuc in vivis magna in estimatione in Gallijs fuisse, mortuos verò Arelate, Massiliæ, & apud Reios vti Sanctos coli, cum tamen iidem fuerint Semipelagianæ scholæ Magistri? Tunc ab Augustino in controversia de prædestinatione ad fidem recedebant, quando fas erat, ea de re in utramque partem disputare; anno enim demum centesimo ab Augustini obitu S. Doctoris sententia in Arausicana Synodo inter fidei canones relata est. Laudati verò Patres Pelagianos quidem acerrimè insectabantur; Ioannes Cassianus lib. 1. de Incarnat. cap. 3. Pelagium refellit, idem præstat Faustus lib. 1. de gratia, & lib. arbitrio cap. 1. Gennadius tres contra eundem Hæresiar- cham libros scripsit; Hilarius in plenaria Galliæ Synodo Legatos in Britanniam contra Pelagij sectatores destinavit; Vincentius etiam in commonitorio cap. 14. ait: *Contra reclamant vanæ quedam, & muscæ moriturae*. Et cap. 34. *Quis enim unquam, ait, ante prophanum illum Pelagium tantam virtutem liberi præsumpsit arbitrij, ut ad hoc in bonis rebus per actus singulos adiuvandū necessariam Dei gratiam non putaret? Quis ante prodigiosum discipulum eius Celestem reatu prævaricationis Adæ omne humanum genus denegavit adstrictum?* Hi quidem omnes, licet Pelagium execrabantur, quod etiam testatur Prosper contra Ingratos, S. Docto-

ris tamen sententiam de prædestinatione ad primam gratiam admittere recusabant, quædam enim humana merita eidem præmittebant, ne inertibus, & ociosis Dei munera tribui viderentur. Gabriel Vasquez magnus Theologus, ac in Semipelagiana historia summa cum laude versatus scripsit, omnes ferè Episcopus Galliarum ad Semipelagianos accessisse, vti cap. 5. notavimus. Quare cum in omnium penè sententia illa Augustini doctrina de efficaci electione ad primam gratiam *contraria putaretur Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui* teste Prospero in epistola ad eundem S. Doctorem, & *præter paucos* reliqui vno consensu contra eundem conspirarent, quid mirum, si Vincentius, qui toto eo eruditissimo, ac elegantissimo volumine vnum hoc vrget, nempe communem sententiam *privatis opiniunculis*, vt eiusdem verbis utar, præponendam esse, ea in controversia communi inter Galliæ Doctores sententiæ sibi inhaerendum esse putaverit relicta Augustini Africani opinione, quæ nova putabatur, & *contraria Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui*? Hæc fusiùs prosequutus sum, quo nonnullorum querellis facerem satis, qui grandi piaculo astringi putant eum, qui Vincentium Lerinensem eximie eruditionis, ac sanctitatis Patrem in Massiliensium album refert, quasi Semipelagiani id temporis hæretici fuerint, non verò vici supra cæteros in Gallijs doctissimi, ac sanctissimi.

CAPVT XII.

*De legatione Episcoporum Gallie ad Britannos, ac Synodo Reienſi Baronij ſententiæ expenſæ. Iulianus à Sixto PP. re-
pulfus. Annus mortis Cyrilli ſtatuitur. Pe-
lagiani à Leone Magno apud Venetos re-
preſſi, & à Germano ex Britannia expulſi.
Mors Germani, ac Adonis de eodem hiſto-
ria conſutata. De anno obitus Caſſiani,
aliaque de eodem Gueſnay
diſta reieſta.*

Anno
435.

HVC uſque continuata anno-
rum ſerie Pelagianam hi-
ſtoriam produximus, im-
poſterum quę interpolatis quibuſdam
annis in veterum monumentis ea de
re recitantur, deſcribemus; ſubinde
enim veluti è Velubio flammæ novi
Pelagianorum, vel Semi-Pelagianor-
um conatus erupere. Baronius ad an-
num 445. Num. 16. alteram S. Ger-
mani Antiſiodoreſis in Britanniam
navigationem ad Pelagianos extur-
bandos refert, quo etiam anno eiuf-
dem mortem recitat. Eruditiffimus
Cardinalis immani annalium deſcrip-
tione, ac rerum geſtarum multitudine
penè obruptus, dum illas deſcri-
bendas agreſſus eſt, temporis angu-
ſtijs preſſus minùs exactam chrono-
logiæ rationem habuit, quam dili-
gentiorem curam cum longè inferiori
glorię portione poſteris dereliquit.
Quę ille de Germani novo in Britan-
niam itinere, ac de Pelagianis Epiſ-
copis in Synodo Reiorum damnatis
ſcribit, paucis examinabimus.

Altero tantum ante obitum anno
Germanum in Britanniam traieciſſe
ex Conſtantino omnes conſentiunt,
diu verò eundem poſt annum 435.
vixiſſe Viſſerius, Annales Trecentos,

ac Sigebertus cum Sigonio, alijsque
tradunt. Cum anno 444. Hilarius
Arelatenſis Synodum pro deponen-
do Celidonio Epiſcopo celebraturus
eſſet, diu Germanum moras neſcien-
tem expectavit; hoc reſtatum facit
S. Honoratus Maſſilienſis in vita Hi-
larij apud Surium 5. Maij cap. 10.
vbi ait: *Vbi eius nempe Germani ad-
uentus innotuit flammata ad vtroſque no-
bilitum, & mediocrium ſtudia convolarunt,
aſtruentes Celidonium internuptam ſuo
adhibuiſſe conſortio, quod Apoſtolice Se-
dis auctoritas, & canonum prohibent ſta-
tuta.* Quare Celidonium deponitur, qui
ſtatim Leonem Magnum appellans
Romam ſe contulit. Quod vbi Hila-
rio innotuit non hyemis aſperitatem, non
alpium ſtridores attendens Romam &
ipſe contendit. At Leo coacta Syno-
do Hilario acriter increpito Celido-
nio ſedem reſtituit. Hilarius verò, in-
quit Honoratus, *adhuc hyemis rigore
ſæviente, quos ratione non flexerat, cre-
didit derelinquendos.* Leo ea de re ad
Epiſcopos Gallie contra Hilarium li-
teras dedit, quę numero 8. inter Leo-
nis epiſtolas habentur; quo vero an-
no datę ſint, deducitur ex literis Va-
lentiniani Imperatoris eadem in cau-
ſa rogante Leone tranſmiſſis ad Ae-
tium, qui Galliarum exercitus rege-
bat; datę illę ſunt VIII. Idus Iunij
Valentiniano Aug. VI. Coſ. nempe
anno 445. Hinc Synodus Gallicana,
cui Germanus adfuit, celebrata eſt
anno ſuperiori 444. exeunte Autum-
no, vt initio Decembris Hilarius Ro-
manum inter aggreſſus fuerit, & an-
no proximo cauſa eadens adhuc hye-
me ſæviente Arelatem redierit. Quare
novennio ultra annum 435. Germa-
num ſuperſtitem habemus.

Idem Scriptor Annalium anno Anno
439. 439.

439. Num 44 recitat ab Hilario Are-
latensi Synodum apud Reios in Gal-
lia coactam, in qua satis optimè de
Pelagianis Episcopis consultum fuisse
his verbis narrat: *Accidit enim, ut
cum his temporibus non nulli Episcopi, qui
sectati essent Pelagium, ad Ecclesiam se
redire penitentes simularent, ijs omnem
recipiendi Sedem spem ademerint iidem
Patres, qui ipsi concilio Regiensi inter-
fuerant. Rursus: Præter ea autem, quæ
de ordinatione perperam facta Episcopi
Ebredunensis in hac tractata sunt Syno-
do, de illis etiam actum Episcopis, qui
ex hæresi, vel schismate ad Ecclesiam re-
dierant, qui quo loco essent habendi Patres
matura consultatione definiverunt, ege-
runt & de exequijs defunctorum Episco-
porum. Verum vnde contra Pelagia-
nos Episcopos aliquid ab Synodo
Reiensi statutum fuisse collegerit,
prorsus non video; etenim nulla in
eo Patrum congressu Pelagianorum
mentio fit. In errorem fortè Bato-
nium duxit collector Concilliorum,
quòd iste in indice capitum sic ter-
tium prænotavit: *De hæreticis, &
schismaticis Episcopis, si ad Catholicam
fidem venerint, quid observari debeat.* Sed
planè ineptè; Nam in eo tertio capi-
te de vno Armentario Episcopo Ebre-
dunensi sermo fit, & eo quidem pu-
nito non ob Pelagianismum, sed quòd
idem contra canonum decreta à duo-
bus tantum Episcopis consecratus fue-
rat. Statuitur autem eundem posse in
aliqua parochia cum facultate Epis-
copi titulo Chorepiscopi habitare,
præterquam in provincia maritima
alpina, à qua ille removebatur, ne-
que Presbyterum posse ab ipso conse-
crari, itemque alia nonnulla nempe
de loco, &c. De Pelagianis vero
Episcopis nec verbum quidem.*

Julianus Pelagianus hoc anno 439.
ad Episcopatum Eclanensem, ex quo
olim deiectus fuerat, irrepere tenta-
vit, sed Leo Archidiaconus calidif-
simi hæretici conatus elusit, egit-
que cum Sixto Pontifice, ut à simu-
lata Pelagiani hominis pœnitentia si-
bi, atque Ecclesiæ cavèret. Narrat
hæc Prosper in Chronico his verbis
ad consulum Theodosij XVII. &
Festi: *Hæc tempestate Julianus Eccla-
nensis iactantissimus Pelagiani erroris
assertor, quem dudum amissi Episcopatus
intemperans cupido exagitabat, multi-
moda arte fallendi correctionis speciem
preferens molitus est in communionem
Ecclesiæ irrepere; sed his insidijs Xystus
Papa Diaconi Leonis hortatu vigilanter
occurrens nullum aditum pestiferis conati-
bus patere permisit, & ita omnes Catho-
licos de reiectione fallacis bestię gaudere
fecit, quasi tunc primam superbissimam
hæresim Apostolicus gladius detruncasset.* Anno
Noverat olim idem Sixtus Pelagia- 440.
nos dolos, ut explicavimus ad an-
num 418. Hic anno sequenti V. Kal.
Aprilis diem obiit, inter Divos rela-
tus, etenim ipsa die celebris in Mar-
tyrologijs eiusdem memoria reco-
litur. Cum adhuc Presbyter esset,
Pelagiani magni illum momenti pa-
tronum iactabant; cum sub Zosimo
penè omnibus Romę imposuerant;
sed per Africanos Patres hereticorum
dolis detectis, Sixtus omnium pri-
mus coram universo Populo Roma-
no post Pontificem in Pelagianos
anathema pronuntiavit, & quo apud
Afros conceptam forte de se suspitio-
nem tolleret, prolixiores ad Augu-
stinum, & Alipium literas dedit, in
quibus divinam gratiam solidè pro-
pugnabat, quas cum legeret S. Do-
ctor ingenti lætitia se affectum scri-
bit

bit epist. 104. ad Sixtum. *Quanta, inquit, nos putas ista tua prolixiora scripta vel exultatione legisse, vel curasse, ut legantur, quibus valumus, alijsque obtulisse, atque adhuc quibus valemus, offerre: Quid enim gratius legi, vel audiri potest, quam gratiæ Dei tam pulchra defensio adversus inimicos eius ex ore eius, qui eorundem inimicorum magni momenti Patronus ante iactabatur.* Ad hunc postea S. Augustinus scripsit epistolam 105. in quam veluti in valentiorum succum totam de divina gratia doctrinam congestit. Extant etiam huius Sixti III. pro peccato originali adversus Pelagianos carmina quædam, quæ lapidi in Basilica Constantiniana incidenda iussit, & in Ecclesiasticis annalibus recitantur. Circumferuntur etiam nonnulla opuscula sub nomine Sixti, nempe liber de divitijs, alter de castitate, itemque epistola de malis Doctoribus, sed hæc volumina Pelagiano cœno fœdata haud Sancto Pontifici adiudicanda esse tradidit olim Cardinales Baronius, & Bellarminus, quibus omnes consentiunt. Scribit Photius Cod. LIV. *Lectus est liber contra Pelagianam, & Celestianam heresim, cuius hæc inscriptio: Exemplar actorum ab Occidentis Episcopis adversus Nestoriana dogmata. Hic refert eandem esse Nestorianam, & Celestianam heresim, testemque laudat. Cyrillum Alexandrinum Episcopum ad Theodosium Imperatorem Nestorianam, & Celestianam hereses conspirare scribentem.* Hanc Synodum mortuo Celestino à Sixto successore initio statim initi Pontificatus celebratam existimo. Nec enim eam Synodum posteriori temporis deputanda esse videtur, cum nullos amplius tumultus Pelagiani, ac Nestoriani cicerent. Six-

tus anno insequenti die natalis Synodum de moræ Romæ coegit, ut patet ex eiusdem literis ad Cyrillum, & Ioannem Antiochenum scriptis XV. Kal. Octobris Theodosio XIV. & Maximo Conf. in qua Synodo de Nestorianis, ac Pelagiannis actum fuit.

Successit Leo à rerum gestarum gloria Magnus nuncupatus, vnus sanè Ecclesiasticæ navi ingruentibus undique periculosissimis tempestatibus regendæ par. Etenim ipso regnante non modò Attila Duce ferocissimæ nationes in Italiam irruentes nobilissimæ provinciæ miserimam cladem intulerunt, verumetiam Manichæi, & Pelagiani veteri illam peste afflare pertentant; vtrique tamen malo Leo occurrit animo periculis omnibus superiore. Hæreticos dudum infectatus fuerat, illius enim adhortatione Cassianus septem adversus Nestorium libros vulgavit, in quibus etiam Pelagianos proscidit, & ut dictum est, Iuliano in Catholicam communionem repenti aditum præcluserat, vbi verò Apostolicam Sedem tenuit, in eosdem etiam veluti de superiori loco fulmina eiacularus est. Testatur hoc Prosper lib. de promiss. Dei dimid. temp. cap. 6. *In Italia nobis apud Campaniam constitutis, dum Venerabilis, & Apostolico honore nominandus Leo Manichæos subverteret, & contereret Pelagianos, & maximè Iulianum.* Hæc verò contra Pelagianos peracta esse à Leone anno 443. colligo ex Chronico Prosperi, qui Maximo, 443. & Paterno Coscribit: *Leo Papa contra Manichæos Romæ latitantes insurgit, codices eorum igni absumit.* Baronius, Anno 444. Num. 8. quem sequuti sunt Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 32. Voss.

Vsserius, & cæteri, arbitratur Leonem in Campaniam adversus Iuliani insidias Prosperum destinasse, idq; ex relatis verbis ex l. de promiss. Dei par. 3. colligere se dicunt. Verum ille auctor non à se, sed à Leone Manichæos, ac Pelagianos contritos scribit, & licet ille liber inter opuscula S. Prosperi Aquitani legatur, haud illi tamen adscribendum puto, sed Prospero alteri Africano, ut suo inferius loco probabo, ubi de libris Prosperi iudicium promam. Photius Cod. LIV. scribit, Prosperum post repressos à Septimio Episcopo, & Leone Pelagianos Romæ plures liberius pro hæresi loquentes confutasse: verba eius sunt: *Romæ etiam quidam pro hæresi Pelagiana liberè loquuti sunt, quos Prosper homo sanè divinas libellis adversus eos in vulgus editis facile dissipavit, extinxitque Leone etiamnum, quem diximus, Romanam Sedem gubernante.* Cæterum nulli sunt libri Prosperi contra Pelagianos, cum Photius eos libellos vocet, intellexisse puto eos, quos in Gallia contra Semipelagianos evulgavit, quos tamen ante Leonis Pontificatum scriptos esse mihi penè compertum est. Contra ingratos verò lepidum illud carmen Romæ eundem scripsisse vnus Vsserius sine teste affirmat pag. 380. Scribit etiam idem Photius Leonem feruenti zelo contra nascentem Pelagianorum hæresim depugnasse addens: *Scripsit, & Leo Romanus de Pelagianis conversis oportere, si iam redeuntes recipi velint, scriptis opinionem suam detestari.* Baronius ad annum 444. Num. 8. ait hæc scripta Leonis desiderari, sed planè illa extant inter epistolas Leonis, quod paulò postea ostendetur.

Anno 444. Cyrillus exactis in Se- Anno
de Alexandrina duobus, & triginta 444.
annis decessit, illique Dioscorus subrogatus fuit. Pater Lupus in notis ad Synodum Chalcedonensem cap. 4. meusque Panvinus in Chronico Ecclesiastico scribunt Cyrillum anno 447. obiisse. Bollandus vir nunquam satis laudatus tomo 2. ad diem 28. Ianuarij in notis ad vitam Cyrilli §. 1. num. 6. ait: *fortassis hoc 28. Ianuarij anni 445. decessit.* Mortuo Theophilo anno 412. die 5. Octobris, vti lib. 1. cap. 4. narravimus, tertia ab eisdem obitu die Cyrillus in avunculi locum successus fuit, ac teste Athanasio ex Cyrilli sorore Isidora nepote sedit *magnæ Alexandrinæ civitatis triginta, & duobus annis Archiepiscopus:* in libello supplici act. 3. Synodi Chalcedonensis. Quare nostrorum Scriptorum chronologia de morte Cyrilli falsa est, aliàs sedisset annos 37. Sed ex eodem libello altera Bollandi opinio refellitur; etenim Athanasius conquestus de iniurijs sibi à Dioscoro post Cyrilli avunculi mortem irrogatis ait: *Omnia hæc adversum me à reverendissimo, & Dei amantissimo Dioscoro perpetrata in totis OCTO HODIE ANNIS eo circumveniente me, & insidias faciente, &c.* Porro hic libellus recitatus est die tertia Idus Octobris Marciano Augusto Consule anno 451. quo die habita fuit actio tertia Synodalis Chalcedone; ac iuxta Bollandi sententiam tunc annus septimus fuisset à morte Cyrilli. Quare hic decessit anno 444. vnde anno 451. Athanasio labeatur annus octavus ab obitu avunculi. Fuit Cyrillus vir doctrinæ, ac sanctitate illustris, hæreticos nullo loco passus consistere, gravissimis eisdem libris oppres-

fit. Idem verò ob Pelagianos in Ephesina Synodo, cuius Præses, immò magna pars fuit, damnatos, ob Theodorum Mopsuestenum, ac Nestorium eorundem hæreticorum patronos confutatos plurimum nobis commendandus venit; ut enim Augustinus in Occidente, ita Cyrillus in Oriente Orthodoxam religionem factam, rectam servavit Pelagianis, ac Nestorianis toto Catholico Orbe proscriptis.

Memoriæ mandatum est, Celestinum Papam phrygium ad Cyrillum misisse, quò maiori cum autoritate in Ephesina Synodo Apostolicæ Sedis Legatum ageret. Theodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus in Nomocanone tit. 8. cap. 1. ait: *Huius quoque temporis Patriarcha Alexandrinus ex præsentis edicto ius habet, ut cum phrygio celebret. Habuit autem hanc facultatem S. Cyrillus à Romano Papa Celestino, quando fuit Ephesina Synodus adversus Nestorium.* Baronius ad annum 430. num. 26. scribit Cyrillum accepisse à Pontifice phrygium, nempe ipsam pallium. At phrygium mitram fuisse non pallium rectè ostendit Henricus Spondanus ad eundem annum in epitome annalium Cæsaris Baronij. In diplomate donationis Constantini dicitur Imperator donasse inter cætera Pontifici phrygium, idest, mitram, necnon & superhumerales, videlicet lorum. Idem tradit Sugerius Abbas in vita Ludovici Grossi, alijque. Et quidem Patriarchæ Alexandrini ante Cyrillum ab initio usque Christianæ religionis in Ægypto fundatæ pallio utebantur, quod à D. Marco relictum è demortui Patriarchæ collo à successore sumebatur, ut tradit Liberatus in Breviario cap. 20. Mitram phry-

gium inde appellatam putant Gretserus in notis ad lib. 1. Codini de Officijs aulæ, & Ecclesiæ C-P. & Bullingerus lib. 1. de veste Pontif. cap. 7. quòd illud capitis integumentum opere Phrygio elaboratum erat, Sed horum opinio mihi non probatur; etenim cum vestes etià phrygio opere contextæ fuerint, de quibus L. 2. de re vestiaria c. 11. eruditè agit vir clarissimus, nec vnquam satis laudatus Octavius Ferrarius, phrygium iuxta eam significationem acceptum non magis capitis, quàm alterius partis tegumen expressisset. Quare mitram phrygium dictam existimo eò, quòd eadem erat peculiare tegumentum, quòd Phryges capita operiebant. Hinc Latinus ille apud Virgilium Æneid. 9. ver. 616. exprobat Phrygibus Æneæ locijs, quòd mitras in capite gestabant.

Et tunicae manicas, & habent redimicula mitræ.

O verè Phrygiæ, neque enim Phryges.

Tatianus Assyrius in libro adversus Græcos, qui florentissimus, & insignis dicitur à Hieronymo in catalogo Scriptorum, irridet Helenam, quæ relicto flavicomæ Menelao mitrigerum, & abundantem auro Paridem sequuta est. Tomo 2. Bibl. Patrum pag. 177. edit. Colonien. 1618. Paridem Phrygium mitrigerum vocat à capitis tegumento Phrygiæ genti familiari. Isidorus etià lib. 19. originum cap. 21. ait: *Mitra est pileum Phrygium caput protegens.* Ex quibus satis solidè probatur, mitram phrygij nomine appellatam, quòd peculiare fuit apud Phrygios capitis integumentum, non autem quòd phrygio opere contexta erat.

Cum Episcopus Altini Septimius animadvertisset in nostra provincia Anno 447.
Ve-

Venera plurimos Clericos in speciem tantum damnatis erroribus Pelagianis in Catholicorum consortium receptos hæresim clanculum restaurare, statim hæc de re per literas Leonem Pontificem certiores fecit, qui ad Ianuarium Antistitem Aquileiensem totius provinciæ Metropolitanas literas misit, quibus hæc inter cætera iniungit: *Ut congregata Synodo Provincialium Sacerdotum, omnes sive Presbyteri, sive Diaconi, sive cuiuscunque ordinis Clerici, qui de Pelagianorum, Cælestianorumque consortio in communionem Catholicam ea imprudentia sunt recepti, ut non prius ad damnationem sui coarctarentur erroris, nunc saltem posteaquam hypocrisis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipsis prodesse, & nullis possit nocere, cogantur. Damnent apertis professionibus suis superbi erroris Auctores, & quidquid in doctrina eorum vniuersalis Ecclesia exhorruit, detestentur, omniaque decreta Synodalia, quæ ad excisionem huius hæreseos Apostolicæ Sedis confirmavit auctoritas, amplecti se, & in omnibus approbare plenius, & apertis, ac propria manu scriptis protestationibus eloquantur.* Epistolam etiam Septimij transmisit ad eundem Ianuarium, ut patet ex initio eiusdem: *Relatione Sancti Fratris & Coepiscopi nostri Septimij,*

quæ in subditis habetur, &c. Hæc Leonis epistola octuagesima quarta ad Nicetam Aquileiensem vulgò inscripta est. In antiquis codicibus Conciliorum editionis Colonjensis ann. 1551. hunc titulum præferbat ad Aquileiensem Episcopum. At cum quidam legerent epistolâ 77. scriptam ad Nicetam Episcopum Aquileiensem datam XI. Kal. Aprilis Leone, & Maiorano Augg. Col. nempe anno 458. alteram quoque posteriorem 84. ad eundem Nicetam missam existimarunt. Verum hanc epistolam scriptâ ad Ianuarium an. 447. & quidē ante quartam, quæ Ianuario eidem interibitur, non improbabiler quis suspicari posset ex collatione epistolæ 83. ad Septimium, & 4. ad Ianuarium, quæ sunt eiusdem omninò exempli; nam cum Ianuarius Leoni rescripsisset, se omnia ex ipsius mandato acturum, cogendo hæreticos ad publicam erroris detestationem voce, & scripto insuper firmandam, Leo binas eiusdem exempli literas misit, ad Septimium, quibus ei significabat, quæ Ianuario mandasset, & ad Ianuarium, quibus gratulabatur, quod imperata promptè facesset. Hoc non potest melius evinci, quàm ytramque epistolam subiciendo.

Epistola 83. Leonis Papæ ad Septimium Altini Episcopum.

LECTIS Fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quam olim noveramus agnovimus, congratulantes tibi, quod ad custodiam gregum Christi, pastorem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui sub specie ovium subintrarunt, vestiali sævitia simplices quoque dilacerent, & non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea, quæ sunt sana, corrumpat. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, ad Metropolitanum Episcopum, provinciæ Venetiæ scripta direximus, quibus ad status sui periculum cognoscere pertineret, si quisquam de Pelagianorum, & Cælestianorum con-

“ sortio veniens in communione Catholica sine professione legitimæ satisfactio-
 “ nis habeatur. Saluberrimum est enim, & spiritualis medicinæ utilitate plenif-
 “ simum, ut siue Presbyteri siue Diaconi, siue alij cuiuslibet ordinis Clerici, qui
 “ se correctos videri volunt, errorem suum, & ipsos erroris auctores damnari
 “ à se sine ambiguitate fateantur, ut sensibus pravis dudum peremptis, nul-
 “ la sperandi superfit occasio, ne vllum membrum Ecclesiæ talium possit socie-
 “ tate violari, cum per omnia illis professio propria cœperit obviare. Circa quos
 “ etiam illam canonum constitutionem præcipimus custodiri, &c.

Epistola 4. Leonis Papæ ad Ianuarium Aquileiensem Episcopum:

“ **L** Ectis fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quam olim noveramus,
 “ agnovimus, congratulantes tibi, quod ad custodiam gregum Christi
 “ pastoralem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui sub specie ovium
 “ subintrarunt, bestiali sævitia simplices quosque dilacerent, & non solum ipsi
 “ nulla correctione proficiant, sed etiam ea, quæ sunt sana, corrumpant. Quod
 “ ne viperea possit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonen-
 “ dam, insinuantes ad animæ periculum pertinere, si quisquam de his, qui à
 “ nobis in hæreticorum, atque Schismaticorum sectam delapsus, & se utcumque
 “ hæreticæ communionis contagione maculat, resipiscens in communione
 “ Catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum est
 “ enim, & spiritualis medicinæ utilitate plenissimum est, ut siue Presbyteri,
 “ siue Diaconi, aut cuiuslibet ordinis Clerici, qui se correctos videri volunt,
 “ atque ad Catholicam fidem, quam iam pridem amiserant, rursus reverti
 “ ambiunt, prius errores suos, & ipsos auctores errorum damnari, à se sine
 “ ambiguitate fateantur, ut sensibus pravis etiam peremptis, nulla sperandi
 “ superfit occasio, ne vllum membrum talium possit societate violari, quam per
 “ omnia illis professio propria cœperit obviare. Circa quos etiam illam cano-
 “ num constitutionem præcipimus custodiri, &c.

Septimio quidem insinuat, scrip-
 fisse se ad Ianuarium, nemini licere
 ab his Ecclesijs, ad quas propriè per-
 tinebant, abscedere, quò ignoti fa-
 ciliùs ad sacros Ordines superiores
 promoverentur, quod ex epistola
 84. ad eundem Antistitem Aquile-
 iensem patet. Ianuario vero consu-
 lente, an Clerici qui Pelagiani ali-
 quando fuerint, ad superiores ordi-
 nes promoveri possent, id severe
 prohibent: adempta sibi omni spe pro-
 motionis, in quo inveniuntur ordine, sta-
 bilitate perpetua maneat. Literæ ille

Leonis datæ sunt ad Ianuarium Pri-
 die Kal. Iulij Alipio, & Ardabure
 VV. CC. Col. anno scilicet 447. Vn-
 de corrigendæ sunt tabulæ Vghelli,
 qui in Italiæ sacræ descriptione tomo
 5. Aquileienses Patriarchas recensens
 post S. Chromatium Nicetam ponit.
 Ille enim floruit vivente Ruffino
 Aquileiensi, ut constat ex priori in-
 vectiva eiusdem Ruffini, ubi ait:
 Signaculum fidei consequutus sum per San-
 ctos viros Chromatium, Iovinum, & Eu-
 seabium opinatissimos, & probatissimos
 in Ecclesia Dei Episcopos. Ruffinus ve-
 ro

rò obijt ineunte anno 411. S. Nicetas vivebat anno 458. nam eo anno ad ipsum legitur scripta epistola 77. Leonis Papæ data XII. kalen. Aprilis Maiorano primùm Cos. post illatum ab Attilâ Aquileiensibus excidium. Quare Ianuarius, qui anno 447. eam Ecclesiam regebat, inter Chromatium, & Nicetam locandus est; hic enim anno demùm 450. sedere cœpit. Immo vir disertissimus Henricus Palladius libro 10. rerum Foroiulensium medios duos alios inserit, Augustinum, & Adelphum, quos Vghellus Nicetâ posteriores facit. Illud autem observandum est in epistola 84. quæ ad Nicetam dicitur scripta, integra duo capita ad verbum ex lib. Enchiridi S. Augustini nempè cap. 45. & 46. excerpta legi, quod in Augustini gloriam cedit, nempè Pontificem doctissimum, eundemque eloquentissimum cont. Pelag. ex Apostolica Sede vnius Augustini vocibus esse loquutum, vt iam Augustini sententiæ Spiritus S. oracula evaserint. Sed de his aliàs.

Anno
447.

Dùm hæc in Italiâ contrâ Pelagianos à Leone, & Ianuario Aquileiensi decernuntur, iidem superbi divinæ gratiæ hostes à Germano totâ Britannia expulsi solum vertere coacti sunt. Res autem ita se habuit.

Repressis anno 430. in Britannia Pelagianis per Germanum, & Lupum Gallicanos Antistites, diuturna pax esse non potuit. Nam illis quidem, re feliciter gesta, in patriam profectis, hostes clanculum nonnullorum animos tentare, & eosdem sectæ adijcere lento conatu cœperunt; quorundam postea accessione superbientes iterum bellum contrâ gratiam restaurantes in publicum eruperunt. Britanni, qui vera dogmata tuebantur, hos hostium insultus per literas Germano Antisiodorensi significarunt opem etiã, atque etiã implorantes. Ille adiuncto Severo Trevirensium Antistite Lupi Trecentis discipulo in Britanniam iteratò navigavit, vbi magno cum honore exceptus populum quidem vetera fidei Christianæ dogmata retinere cognovit, paucis quibusdam ad Pelagianos accedentibus. In rebellionis Authores quæ situm, atque mitius, quàm sceleris gravitas poscebat, in eosdem animadversum est, etenim ex Insulâ pulsi in mediterraneas regiones deportati sunt, nè novis iterum tumultibus Britannicas Ecclesias turbarent, de qua re Henricus Antisiodorensis libro 4. vitæ B. Germani antè annos septingentos heroico carmine descriptæ ait: *qui os alio*

Hinc sacer ad plebem sermo convertitur omnem

De lapsu, seu quæ reparent impendia lapsum.

Obtinent innotis columen fundata columnis

Tuta fides, fidei pugnant pro fœdere cuncti.

Per pauci suberant detectæ fraudis alumni:

Sistantur, cunctis eadem sententia præstat,

Mulctari exilio iugi. Sic Insula felix

Tartarea tum peste carens, insignibus alma

Nunc etiã fidei casto splendore coruscat.

Qui author, vt & Beda libro 1. historiæ Anglicæ capite 21. omnia desumpserunt à Constantio li-
Card. de Noris, Hist. Pelag.

bro secundo vitæ Sancti Germani. Caterum quod non conveniunt Scriptores, in statuendo tempore
H quo

quo hæc contrà Pelagianos in Britannia peracta sunt, & hoc quoque investigandum est, ut rerum in Pelagiana causa gestarum tempora inter tot opiniones certius habeantur.

Germanum altero ante obitum anno in Britanniam profectum ex Constantio colligitur, qui libro 2. capite 5. inquit; *Vix domum de transmarina expeditione remeaverat, & iam legatio Armorici tractus fatigationem B. Antistitis ambiebat.* Mortuum verò scribit, dum apud Valentinianum Ravennæ ea legatione fungebatur; quare annus obitus Germani indagandus est, ut Britannicæ navigationis tempus statuatur. Certum est Germanum non superasse annum 450. Nàm idem Ravennæ honorificè exceptus fuit à Placidia, quæ ex Prospe-ro in Chronico obiit anno 450. V. Kal. Decembris, & à Petro Chrysologo, quem eo anno, vel superiori fortè decessisse 2. Decembris, qua die eius memoria recolitur, patet ex epistola Leonis 35. ad Leonem Ravennatem datam die 24. Octobris Marciano Col. hoc est anno 451. Nàm anno 448. idem Chrysologus literas ad Eutychètem malè iam ob heresim audientem dedit, Eutyches verò in Italia eo ipso anno ad Kalen. Iunias inter Catholicos habebatur ex literis Leonis ad ipsum eadem die datis, in quibus Eutychetis zelum laudat, quo contrà Nestorianos depugnabat: ea est epistola sexta. Hæc inferenda putavi, ut eos corrigerem, qui Petrum Chrysologum circa annum 440. obiisse scribunt, quæ fuit Hieronymi Rubei, & communis Scriptorum Ravennatum sententia; quæ si vera esset, sane ante an. 440. Germanus Antisiodorensis Ravennæ Chrysologo Præ-

sule diè obiisset. Sigebertus in Chronico tradit anno 450. mortuum Germanum, cui astipulantur Annales rerum Antisiodorensium. Sigonius antiquæ historiæ peritissimus libro 13. de Imperio Occidentali scribit illum obiisse anno 448. quod quidem ex Armoricanis tumultibus potius, quam certiori argumento deduxit. Verùm ex Constantio, qui Germani vitam diligentissime in literas digessit, annus eiusdem obitus insigni caractere explicatur. Scribit lib. 1. c. 5. S. Amatorem Germani decessorem obiisse Kalendis Maij feria quarta, at feria IV. incidit in primam Maij anno 418. Cyclo Solis VII. Lunæ I. lit. F. quare eo anno Amatori suffectus fuit; cum verò ex Constantio annos triginta Antisiodorensē Ecclesiam rexit, patere eundem ad Superos abiisse anno 448. die 31. Iulij.

Hic tamen quædam Adonis narratio corrigenda est, quam si admitteremus, Germani obitus ultra annum 470. protrahendus foret. Scribit in Chronico ætate VI. Germanum Antisiodorensē Vienna Ravennam versus transeuntem Severo Presbytero sanctitate, & miraculis illustri templum eo tempore ædificanti promississe, se ex Italia reducem eiusdem templi consecrationi adfuturum. Cum autem Severus nequidquam diu Germano expectato templi dedicationem perageret, sacrum Germani cadaver ex Italia Viennam delatum ibidem in nova Ecclesia paululum repositum fuit, donec iumenta reficerentur, additq; *Isidius tunc temporis Viennensem regebat Ecclesiam sextus à B. Paschasio, cuius diebus præfatus Severus gloriosus Presbyter ab India Viennā venit: qui Episcopus floruit usque ad tempora Ze-*

Zenonis Imperatoris. Hæc certè longius à vero abeunt. Nàm Isichius sedit Viennæ inter sanctos Mamertum, & Avitum Archiepiscopos; habemus locupletissimum, & idoneum tellem ipsum Alcium Avitum eiusdem Isichij filium, & postea successorem, qui in oratione de rogationibus apud Sutium ad 11. Maij hæc ait: *Prædecessor nãque meus, & spiritualis mihi in baptismo Pater S. Mamertus Sacerdos, cui ante paucos annos Pater carnis meæ accepto (sicut Deo visum est) sacerdotio in tempore successit.* Mamertus floruit anno 462. & sequentibus, ut liquet ex epistolis Hilari Papæ ad Episcopos Galliæ, & Sidonius Episcopus anno 472. libro 7. epistola 1. ad Mamertum scribit. Quare cum Germani corpus Vienna Antistodorum perfe-rebatur, & quidè iubente Placidia Augusta, Viennensem Ecclesiam Isichius Mamerti successor minime regebat.

Hoc anno 448. obiisse Massiliæ Cassianum scribit Guesnay libro 2. de vitâ eiusdem capite 2. paginâ 228. *Placidissimè, inquit expiravit, animamque auctori, à quo conditam acceperat, feliciter transmisit anno post Christum natum 448.* Idem repetit capite 25. pagina 105. *In pace quievit X. Kal. Augusti anno 448.* Cum verò, uti cætera, etiã annum obitus Cassiani sibi fingat, statim idè ipse sui oblitus post decem versus in alterum annum vitam ei-dem prorogat inquiens: *mortuus est Massiliæ anno 449. Theodosij iunioris ann. 42. Valentimiani tertij 25. & Leonis Papæ X.* Ibi verò nempe capite 25. pagina 105. Trithemium asserentem obiisse Cassianum anno 435. ex eo

reiecit, quidè dedicavit Cassianus libros suos de Incarnatione Leoni Papæ ordine temporum Sixto longè inferiori. Idè dixerat capite 1. eò, quòd Cassianus in epilogo libro 7. ad Constantinopolitanos ait: *Vndè obsecro, ac deprecor omnes vos, qui intra C. P. urbis ambitum sitis, & per affectum patriæ cives mei, & per unitatem fidei fratres mei estis, ut separetis vos ab illo, ut scriptum est, luporapaci, qui devorat Dei populum sicut cibum panis.* Omitto, quòd Leo immediatus Sixti successor improprie dicitur ordine temporum Sixto longè inferior. Illud mendacio propius est, quòd velit Cassianum libros de Incarnatione nuncupasse Leoni iam Papæ; atque adeò eosdem non emissos citrà annum 440. quo ille ad Pontificium solium euectus fuit; Cassianus enim scripsit illa volumina, ut rectè advertit Cardinalis Baronius, an. Synodum Ephesinam celebratam an. 431. in qua cum damnatus fuerit Nestorius, illam profectò Cassianus contra eundem scribens laudasset, si post eum annum scripsisset. Præterea anno 431. Nestorius Constantinopolieiectus in suburbanum Antiochenorum Monasterium relegatus, dein Oasim postea exul deportatus fuit. At cum Cassianus illa scriberet degebat Constantinopoli Nestorius; cur enim hortatus fuisset regiæ vrbis cives, ut se separarent ab illo, qui tam procùl ab vrbe regiâ in Asiâ vitâ agebat? Libros quidè illos septem Cassianus Leoni dicavit, at nondum Papæ, sed id temporis Archidiacono Ecclesiæ Romanæ. Testatur hoc dilertè Gennadius in lib. de Script. illustr. cap. 61. *Ad extremum, ait, rogatus à Leone Archidiacono, postea Urbis Romæ Episcopo scripsit adversus Nestorium de incar-*

natione Domini libros septem: Sed quid Gennadij testimonio utor? Guesnaium ipsum appello hæc libro 2. capite 1. numero 2. scribentem. Nec in Leone Romane Ecclesiæ TVNC ARCHIDIACONO post Sixtum verò Pontifice defuit hæc sollicitudo, neque oratio ad huius rei disceptationem desiderata est; Nam eius hortatu Cassianus adversus Nestorium adhuc Constantinopoli degentem luculentum, atque perutile de Incarnatione Verbi suum illud edidit commentarium. Et tamèn Guesnaius, qui passim, & ubique contraria pronunciat contrà celeberrimum annalium Scriptorem Cardinalem Baronium, aliosque hæc scripturæ aulus est libro 1. capite 34. numero 7. Aliaque docet de Cassiano aperte secum pugnant, & non modò non coherentia inter se dicunt, sed maximè disuncta, atque contraria. Hæc ipsa illum audire fas est, quæ per summam iniuriam doctissimo Scriptori affricat; alios enim antilogiæ insinuat, qui eiusdem vitij sapissimè reus est. Ego sanè de anno mortis Cassiani nihil certi in veterum monumentis reperio. Compertum tamèn est, post annum 433. eundem decessisse Theodosio, & Valentiniano regnantibus. Guesnaius libro 2. capite 3. numero 5. hæc addit de Cassiano: Corpore fuit satis amplo, & cui esset abundè sanguinis, ut Scytharum temperatio solet. Color oris pallidum inter, fuscumque anceps, quantum ex icone argentea Urbani V. studio, & impensis facta conijcere licet. Facie honesta, & liberali, frons exporrecta, & lata maiestatem addebat. Cassios, vegetosque oculos habuit, nasum modicum, vultum bilarem quidem, sed vividum, & ardentem, barbam, & capillos nigros, &c. Quæ, aliisque dum satis confi-

dentè obtrudit, nihil aliud agit, quàm ut Lectores non absque risu mortuo Cassiano parentent, audientes Guesnaium, qui duodecimo à Cassiani mortis sæculo vixit, tam exactè de facie hominem novisse, & colorem oris eiusdem ex argentea icone didicisse. Sed hisce figmentis ommissis obijt Cassianus cum opinione sanctitatis; vndè Gregorius Magnus libro 6. epistola 12. ad Respectam Abbatissam Malsiliensem laudat monasterium, quod in honorem Sancti Cassiani est consecratum. Urbanus V. caput Cassiani argentea theca inclusum hac epigraphæ ornandum iussit: Caput Sancti Cassiani. Eiusdem memoria colitur Malsiliæ die 23. Iulij, eique precum officia solemnî ritu persolvuntur, & antè eiusdem sepulchrum extat diù, nocturneque ardens lucerna propter reverentiam ergà eiusdem sanctitatem. Fuit vir doctissimus, & si in quibusdam ab Augustini doctrina recessit, id eo tempore egit, quando pro utraque parte illis de rebus disputare licebat. Eiusdem collationes sanctissimi, ac sapientissimi viri eximie commendarunt; hos inter fuisse S. Fulgentium ex c. 12. vitæ illius constat, cui tamèn, uti & cæteris doctrina de gratia collat. 13. asserta minimè probata fuit, quam etiàm postea Apostolica Sedes proscripsit.

(10)

CAPVT XIII.

Eucherij Lugdunensis, & Hilarij Arelatensis Mors. Prosper ab epistolis Leonis Papæ. Celebratur Synodus Chalcedonenfis. Valentinianus Imperator occiditur. Iuliani Pelagiani mors recitatur.

ANno quadringentesimo quadragésimo nono duo magni nominis Presules diem obiére Hilarius Arelatensis, & Eucherius Lugdunensis. De Hilarij obitu constat ex literis Leonis Papæ datis hoc anno XI. Kal. Octob. Asterio, & Protogene Col. ubi ait: *Quod ergò in Arelatensium civitate defuncto S. memoriæ Hilario virum etiã nobis probatum fratrem Ravennium secundum desideria Cleri, honoratorum, & plebis unanimiter consecrasti, &c.* Unde erravit Gennadius capite 69. de Script. Illustr. ad Marciani imperium, qui sequenti anno regnavit, eiusdem Hilarij obitum produciens. Ravennius olim Hilarij legatum egerat apud Leonem ex Honorato in lib. de vitâ Hilarij capite 10. cum eiusdem Ecclesiæ Presbyter esset. Obijt verò 5. Maij ætatis anno 48. teste eodem Honorato, qui gesta Hilarij posterorum memoriæ scriptis commendavit. Fuit Hilarius, ut ait Prosper, unus eorum, qui S. Augustini sententiam de gratuita prædestinatione ad fidem acriter impugnarunt, cum verò summa esset apud omnes de Hilario æstimatio, ob viri authoritatem plurimi contra Augustinum steterè, cum alij illum defendere timerent. Scribit hæc Prosper in epistola ad Augustinum data initio Episcopus Hilarij, ut ad annum 429. ostensum est: Ex

quo non solum his, qui eos audiant, verum etiã IPSIS, qui audiuntur cum dignitatibus crevit periculum, dum & multos reverentia eorum aut invili cohibet silètio, aut incurioso ducit assensu, & saluberrimam IPSIS videtur, quòd penè nullius contradictione reprehenditur. An tandèm aliquando errorem deposuerit, nescio. Ex libertate Augustinianæ sententiæ impugnandæ à quibusdam ætatis viris Augustino doctior habebatur; vndè Livij inter Poetas tunc satis insignis dictum celebratur ab Honorato cap. 6. *Si Augustinus post Hilariam fuisset, iudicaretur inferior.* Huic poetæ tantum fingere encomium licuit. Prosà, & carmine valuit, & ad stuporem usquè Eucherio placuit. Libros certè Genesios carmine describere proposuerat, extatque huius operis fragmentum ad Leonem Papam tomo 5. Bibl. Par. p. 2. Hinc suspicor poema illud de providentiâ, quod inter opera Prosperi insertum est, Hilario adscribi posse; cū authorem Semipelagianum esse apertè pateat, viditque Bellarminus libro de Script. Eccles. V. Prosper. Quæ de Hilario satis sint, nam eius vitam diffusè scripsit Honoratus, cuius libellum olim desiderabat Baronius in notis Martyrol. ad 5. Maij, ubi de Hilario Augustinianæ doctrinæ defensore ea prodit, quæ satis evidentè à nobis ad annum 427. confutata sunt.

Eodem ann. 449. Eucherium Lugdunensem defunctum esse tradit illius ætatis, ac regionis scriptor Prosper Tiro in Chronico: *Eucherius Lugdunensis Episcopus, & Arelatensis egregiã vitam consumant morte.* Attamen Sausaius ad ann. 454. Eucherij mortem collocavit, quem sequutus est Labæus, Baronius verò ad annum 463. eius.

eiusdem vitam profert ibidem Numero 5. Certè anno 452. non vivebat, nam in epist. 50. Leonis inter reliquos Episcopos Galliarum non recensetur. Hunc Eucherium ferè omnes Monasterium Lerinense habitasse scribunt, Theophilus verò Raynaudus apud Bollandum in notis ad vitam S. Honorati ad diem 16. Ianuarij negat fuisse illum Monachum Lerinensem; sed Eucherio iudice lis componitur. Hunc Anno 427. in proxima Leronis insula, quæ S. Margaritæ nomine hodie indicatur, habitasse ex epistola eiusdem in laudem eremi perscripta patet. Hilarius in oratione de S. Honorato c. 22. ait: *Beatus Eucherius, cum ab Eremita in tabulis, ut assolet, cera illitis in proxima ab ipso degens Insula, litteras eius suscepisset.* Initio tamèn cum ad Monasticum institutum se recepisset in Lerinam venit, quòd verò non Cenobitam, sed Anachoretam agere vellet ex Calsiano in præfat. Collat. 11. Leronem se contulit, hinc in epistola de laude eremi ait. *Equidem cunctis Eremitis locis, quæ priorum illuminantur secessu, reverentiam debeo, præcipuè tamèn Lerinam meam honore complector, quæ procellosi naufragij mundi effusor pijsissimis vlnis receperat venientes.* Ex quibus intelligitur carmen illud Sidonij in Eucharistico ubi celebrans Lerinæ Monachos ait.

Eucherij venientis iter, redeuntis Hilari.

Quibus verbis significat, Hilarium relicto Honorato, quem Arelatem prosequutus fuerat, suam Lerinam repetisse; Eucherium verò initio quidem in Lerinam venisse; à quà postea in proximam insulam secessit. Idem Baronius in Annalibus ad annum quadringentesimum quadragesimum primum, & in notis ad Martyrol. ad

diem 16. Novemb. duos Eucherios Episcopos Lugdunenses in vnum conflarat, quod postea erratum magnus historicus correxit in appendice ad tom. 10. p. 962. Vnus enim est Eucherius senior, cui Calsianus septem collationes ante annum 426. nuncupavit, iunior alter, qui Cæsario convixit, & anno 529. Synodum Arausicanam subscripsit, integro sæculo à priori distans. At Scriptor Annalium Augustinensium ad ann. 463. utriusque Eucherij facta tamque vnius gesta recenset, cumque iuniori duæ filiarum ex Adone fuerint, alter verò duos filios habuerit Salonium, & Varanium, eidem Eucherio utramque prolem affingit, qui tamèn in Saussaio ad diem 16. Novembris duos Eucherios legere potuit, quem ille Authorem sæpè laudat. Plures enim præclarissimi Antistites inter utrumque Eucherium fuere, quorum præcipui S. Petiens Sidonij epistolis celebratus, S. Rusticus qui anno 494. Epiphanium Ticinensem Theodoricæ Regis legatum Lugduni excepit, & S. Viventiolus, qui Synodum Epaunensem subscriptione firmavit, & huic posterior Eucherius succelsit, cuius ordinationem Ado describit in Martyrol die 16. Novembris de seniori nihil recitans.

Hic celebrem Augustini hostem Calsianum ad septem collationes perscribendas penè impulit, nam Calsianus collat. 18. c. 1. ait: *Post conspectum, atque colloquium trium illorum senum, quorum collationes Sancto fratre nostro Eucherio compellente, utcunq; digessimus.* Quas etiàm in epitomem redegisse ex Gennadio diximus anno 427. Baronius ab Eucherio Calsianum correctum dicit, nè in Semipelagianismi suspicionem Antistes Lugdunensis ve-

niat; sed vt superius notavimus, id contra veterum testimonia asseritur, An vero Cassiano suo ita adhæserit, vt Augustino quoad illam de gratiâ, & prædestinatione doctrinam spectat, repugnarit, non ausim affirmare, immò Augustiniano illum dogmati studuisse colligo ex ijs, quæ habet in lib. de quæst. vet. testam. ad Salonium filium, vbi ad libros Regum ita scribit: *Quia Deus suum illud iustum, incorruptumque iudicium ex æquitate depromit, non ex præscientiâ eligit quempiam, cum meretur; reprobat, cum electione indignus efficitur.* Porro Eucherij patris doctrinæ duo eiusdem filij Salonius, & Veranus adhærent in dialogo in parab. Salomonis, qui licet sub Hilarij disciplinâ in Lerinensi Monasterio educati, Augustinianam tamen sententiam de prædestinatione amplectuntur, vt palam sit illam temporis successione in Gallijs prævaluisse; Solonij verba sunt: *Omnes enim lapides sæculi, idest Sancti, & electi viri opera sunt Domini, quia nemo propriâ virtute, quia nemo suo merito electus est à Domino, vt Celesti ædificationi esset aptus, sed solâ gratiâ, & misericordiâ ipsius.* Qua brevi sententiâ ex meritis fidei naturalis prædestinatio Semipelagianorum suffocatur. Vterque verò Episcopus fuit, quorum est communis epistola ad S. Leonem Papam; de quibus etiam mentionem facit Gennadius in cathalogo scriptorum illustrium.

Possent nonnulli suspicari ex verbis Prosperi in epist. ad August. vbi ait de Semipelagianis, & aliqui eorum, *adepto nuper summo Sacerdotij honore, supererminent,* hos inter includi Eucherium vti Hilariū intelligi diximus, & Maximum denotari quoque Viterius con-

tendit, sed planè hic hallucinatur, quia literæ illæ datæ sunt anno 429. Maximus verò anno demum 433. ad Reicensē sedem euectus est. Eucherius quoque haud in numero eorum Episcoporum, de quibus Prosper, reponi potest, nam in oratione patæneticâ, quâ Valerianum cognatum ad Monasticam vitam secum ineundam hortatur, atque religiosam solitudinem miris præconijs effert, scribit ab Vrbe conditâ ad sua vsque tempora fluxisse annos 1185. quo tempore correbat annus 432. Epochæ Christianæ, quando Eucherius adhuc Monachus Leronem incolebat. Anno 441. interfuit Arausicanæ I. Synodo, eamque cum cæteris subscripsit. Et hæc de Eucherio.

Hoc anno 449. (vniuerso Oriente ob Eutychetis hæresim commoto) Leo Pontifex pluribus epistolis, tum ad Principes, tum ad Episcopos missis nascenti malo obviam ire conatus est. Epistolam præcipuè dedit ad Flavianum Antistitem Constantinopolitanum Idibus Iunij adeò mirabilem, vt in Synodo Romana sub Gelasio hoc elogio approbata fuerit: *Cuius textum quispiam si vsque ad vnum iota disputaverit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.* Porro hanc epistolam, & cæteras contra Eutychetem à Leone Magno emissas à Prospero Pontificis Notario dictatas fuisse testatur Gennadius eiusdem sæculi Scriptor, & aliàs non benè erga Prosperum animatus lib. de Script. Illust. cap. 84 Epistolæ quoque Papæ Leonis adversus Eutychem de verâ Christi incarnatione ad diversos datæ, & ab ipso dictatæ creduntur; & Baronius ad diem 25. Iunij in Martyrologij

notis ait: *Ado Viennensis, & alij tradunt Prosperum fuisse ab epistolis Sancto Leonis Papæ, ab eoque scripta fertur famosissima illa epistola S. Leonis ad Flavianum de Incarnatione Verbi; Quod non tantum Gennadius, Honorius & alij, sed & Marcellinus Comes testatur in Chronico sub Consulatu Olibrij, & Rustici, ita ut in tanta antiquorum consensione vix Bellarmino hac de re iure dubitandi locus supersit. Hoc inde etiam probari potest, quod epistola 84. ad Antistitem Aquileiensem Prosperi stylum sapit; hic enim in fine libri adversus Collatorem ait: Notum est ita se falsitatis istius habere versutias, ut si eis liceat præterse correctionis imagine aliquod sibi faventium radicis suæ germen excipere, tota se possit in exigua sui parte reparare; quæ in Leonis epistola adversus eoldem Pelagianos data sic redduntur: Novimus hanc istorum esse versutiam, ut in quacunque particula dogmatis execrandi, qua se a damnatorum societate discreverint, nihil sibi sensuum suorum existiment esse non salvum. Quibus accedit, illi epistolæ, ut dictum est, duo integra capita ex Enchiridio S. Augustini ad verbum inseri, quod Prosperi Augustinianæ doctrinæ studiosissimi industriâ factum putaverim. Ado Viennensis hoc ipsum refert de Prospero his verbis: Sed & Prosper Aquitanicæ regionis Notarius B. Leonis, à quo dictæ creduntur esse epistolæ adversus Eutychem de vera Incarnatione Christi, & libero arbitrio male sentientem. Sanè nusquam reprehensus est à Patribus, vel in Synodo Eutyches, quod Pelagianorum de libero arbitrio sententiam sequeretur, de Incarnatione tantum loquuntur tot literæ S. Leonis adversus eisdem hæresim ad plurimos datæ quare haud in hoc Adoni credendum est.*

Celebratur paulò post Synodus Anno 451.
Chalcedone adversus Eutychetem,
& Dioscorum, cui Prosperum Apostolicæ Sedis Notarium interfuisse Leonis nomine scribit Ioannes Antonius Flaminus Imolensis in vita Prosperi, quæ legitur apud Surium ad diem 25. Iunij, & præfigi solet Prosperi libris. Sed hoc ille Scriptor ut pleraque alia, è suo cerebro fingit. Leo in epistolis 12. 18. 31. 41. 45. 36. 38. suos ad Synodum Legatos nominat, immò epist. 14. & 22. Notarios etiam Roma in Orientem ad Synodum destinatos dicit Dulcitium, Epiphanium, & Dionysium, neque semel in tot epistolis Prosperi nomen legitur, ut Chalcedonem cum alijs à Leone legatum missum fuisse minimè verosimile sit. Et quidem Flaminus rerum à Prospero gestarum planè imperitus est; eius cum Semipelagianis conflictus præterit; sub Leone magno Romam primùm venisse narrat, cum pro Augustinianâ doctrinâ, ac suæ fidei famâ sustinendâ Romam ad Celestinum se contulerit, aliaque de eius episcopatu prorsus à vero aliena asserit, ut ceriè in Prosperi rebus totus hospes ille Scriptor videatur. Interim chronologia Baronij, ac Flaminij corrigenda est, qui anno 449. Notarium illum fuisse Leonis asserunt, quo munere Episcopi nonungebantur, ut constat ex literis eiusdem Leonis, qui Notarios filios semper dicit, nunquam fratres nominat; neque de hoc dubium est. Postea Baronius ad Annum 466. scribit eundem vixisse Episcopum annos 24. Flaminus verò 22. & ambo mortuum asserunt anno 466. ut anno 449. quando cont. Eutychetem scribi coëptum est, iam Prosper inter Episcopos fuerit.

Anno
455.

Anno 455. XVI. Kal. Aprilis Valentinianus Imperator Romæ insidijs Maximi, cuius vxori vim ille intulerat, peremptus est. Natus erat teste Prospero VI. Nonas Iulias Honorio XII. & Theodosio VIII. Cos. anno 418. nobis memorabili, quo Pelagianorum damnatio toto Orbe conclamata fuit. Marcellinus tamen in Chronico ad sequentem annum Plinta, & Monaxio Cos. natum eundem autumat V. Nonas Iulias. Petavius rē sub lite dimittit. Verū ex Olympiodoro diligentissimo illius ætatis scriptore Marcellini sententia præferenda est. Etenim initio anni 417. nuptiæ inter Constantium, & Placidiam celebratæ fuerunt, verba Olympiodori dedimus libro 1. cap. 20. prius verò naram Honoriam, quā Valentinianum idem auctor prodiit: *Hinc inquit nata filia, quam Honoriam nominarunt, filius item, cui Valentiniano nomen datum.* Dictus fuit Cæsar anno 424. ab Hellione Magistro officiorum Theodosij nomine Cæsarea veste Thessalonica indatus; sequenti anno Romæ Imperator Augustus creatus fuit iam septennis, quo anno potestate Tribunitia decoratus est, vt putant ex titulo literarum dat. VII. Kal. Februarij Sporatio Consule anno 452. *Imp. Fl. Valentinianus Pontifex inclytus, Germanicus inclytus, Alamanicus inclytus, Sarmaticus inclytus, Tribunitiæ potestatis vicies septies, Imperator vicies septies, Consul septies.* Hi tituli leguntur in Synodi Chalcedonensis tertia actione editionis sub Sixto, itemque Colonienfis Bini, at Græca exemplaria illos non exhibent, videntur ergò ab aliquo sciolo adlati, neque enim Christiani Imperatores post Gratianum

Pontificis titulum sibi vsurparunt. Vixit Valentinianus annos XXXV. Menses VIII. Imperavit verò annos XXIX. menses III. obiit sine prole mascula duabus sceminis relictis Eudoxia, & Placidia eodem partu editas anno 437. IV. Non. Novembris ex Chronico Alexandrino. Non est nostri instituti eiusdem Principis, tum virtutes, tum vitia recensere; ille sanè Orthodoxam fidem defendit, ac severis legibus in hæreticos animadvertit. Adhuc puer sub Placidia datis ad Patroclum Arelatensem literis, quas lib. 1. cap. 24. produximus, Pelagianorum Episcoporum audaciam compescuit. Auctor est Genadius Valentiniano imperante Iulianum olim tū à Zosimo, & Celestino, tū ab Ephesina Synodo, ac Sixto III. toties damnatum obiisse. Baronius ad annum 419. Num. 54. arguit Genadium, quòd dixit Iulianum decessisse *Constantio & Valentiniano imperantibus.* At iniuste Gennadius reprehenditur, nam eiusdem liber Basilæ anno 1516. inter opera Hieronymi excusus tradit Iulianum mortuum *Valentiniano Constantij filio imperante,* & ita olim legit Petrus de Natalibus; Vnde editio Suffridi Petri corrigenda est, quæ ait: *Moritur Valentiniano, & Constantino eius filio imperante.* Nam Valentinianus ex Eudoxia coniuge duas tantum filias suscepit ex Procopio lib. 1. de bello Vandalo. Vignierius, qui quatuor Augustini contra Iulianum libros tandiu desideratos posteris donavit, in præfatione operis imperfecti laudat hæc verba Prosperi cap. 6. de dimidij temp. promiss. *In Italiâ quoque nobis apud Campaniam constitutis, dum venerabilis, & Apostolico honore nominandus*

*du*s Papa Leo subverteret, & contereret Pelagianos, & maxime Iulianum; Et statim infert: *Ex quo immaniter Gennadium errasse constat, qui sub Valentiniano Iulianum obiisse in suo cathalogo commemorat.* Sed Vignierius ipse immaniter erravit, dum Leonem, Valentiniano imperante, haud Pontificem putavit; Leonis Papæ anno XV. Valentinianus occisus fuit. Legitur epistola S. Leonis 29. & sequentes datæ Valentiniano Augusto VII. & Avienio Cos. nempe anno 450. Prosper verò ante quatuor paginas eiusdem voluminis, quod appellat ille auctor, nempe promissione 38. ait: *Sub Constantio, & Placidia Augusta, quorum nunc filius Valentinianus Pius, & Christianus imperat, &c.* Vignierius hunc Valentinianum Imperatorem huius nominis Tertium, cum alterutro Valentiniano I. vel II. forte confudit. Hic idem Scriptor affirmat diu Iulianum superstitem fuisse, Lerinense etiam cœnobium petiisse, ubi à Fausto Abbate imprudenter exceptus eiusdem animum Semipelagianis erroribus infecit; addit attigisse Iulianum tempora Fulgentij Ruspensis, ac tandem in Sicilia Ludi Magistrum fatis concessisse, idque ex M. SS. testimonijs, quæ in lucem se emissurum promittit, probatum sibi esse autumat. Cæterum nobis interim assensum suspendere licebit; iam enim ab anno 426. ex Cassiani libris Lerinenses pravis de divinâ gratiâ opinionibus infectos accepimus, atque anno 429. ex eo cœnobio Hilarium Arelatensem magnum Semipelagianorum Patronum egressum Prosper asseruit. Fulgentij ætatem eundem attigisse, pueri, fortè concedam. Nam Iulianus anno 410. erat Diaconus, quod ex

epistola S. Doctoris 131. ad Memorium Iuliani Patrem intelligitur, illam enim detulit Possidius Episcopus Calamensis, cum à Synodo Africanâ celebratâ post consulatum gloriosissimorum Imp. Honorij VIII. & Theodosij II. Augg. anno 410. legatus ad Honorium destinatus fuit ex codice Concil. Africæ. Ibidem verò Iulianus Diaconus ab Augustino commendatur. Fulgentius verò natus est iuxta Baronij sententiam anno 464. nostram verò quadriennio post. Non possum hic non execrari spissimum errorem, ut mitius loquar, Petri de Natalibus Episcopi Equilini, qui libro tertio de Sanctis inter Divos Iulianum Pelagianum connumerat hunc in capite 39. titulum inscribens: *De Sancto Iuliano Confessore.* Quo loco in testem vocat Gennadium, qui tamen cap. 45. aperte de Iuliano scribit: *Postea verò hæresim Pelagij defendere nissus scripsit adversus Augustinum impugnatorem illius libros quatuor, & iterum libros octo.* Et tamen hæc per summam imperitiam Equilinus scripturæ: *Hic scripsit adversus quemdam impugnatorem eius libros quatuor, & iterum adversus alios hæresiarchas libros octo.* Augustinum hæresiarcharum nomine infamato; Et hos Homines scribere! Gennadius ait Iulianum clarum fuisse inter Ecclesiæ Doctores, antequam ad Pelagianos accederet; unde infertur non adeo juvenem fuisse anno 417. ut Fulgentij pueritiam excesse-rit. Plura de eodem diximus libro primo, ubi illius genus, studia, coniugium, aliavè descripsimus.

Scripsit Iulianus adversus primum librum S. Augustini de nuptijs, & concupiscentiâ libros quatuor, quos nuncupavit Turbatio Episcopo Pelagia-

Iagiano, qui postea ad bonam frugem redijt, hos confutavit Augustinus altero libro de nuptijs, & concupiscentia, & plenius sex libris contra Iulianum inscriptis. Ille autem secundum illud S. Doctoris volumen octo libris rursus adortus fuit, quibus S. Pater in opere imperfecto respondet. Scribit Iulianus duas se epistolas ad Zosimum scripsisse, toridem alias S. Augustinum eum dictasse tradit, Romanam unam, alteram duodeviginti Episcoporum subscriptione firmatam ad Rufum Episcopum Thessalonicensem; illius epistolæ ad Zosimum fragmenta quædam recitavimus ex Mario Mercatore lib. 1. cap. 18. Iansenius in indice librorum à Iuliano editorum emisit librum de constantia, quem tamen se legisse Beda affirmat in præfatione ad lib. Canticorum, quo loco idem Beda duos Iuliani libros commemorat in Cantica exaratos, quorum primus inscriptus ab illo fuit *De amore*, ubi hunc posse à cædis voluptatibus segregari ostendit, in altero vero sacri epithalamij expositionem construit, hæreticis sententijs iuxta Pelagianam scholam utroque libro asperso, ut Beda aperte demonstrat; etenim veluti veneno antidotum opponens duos & ipse libros elucubravit, in uno ea, quæ in libro de amore Iulianus tradidit, refellit, in altero autem Canticorum explicationem aggreditur.

Anno
461.

Pelagiani à Leone Magno tam se-
veris legibus coerciti sunt, ut per
triginta, & amplius annos nihil con-
tra ipsos deinceps ab Apostolicâ Se-
de sancitum legamus. Obijt Sanctis-
simus Pontifex anno salutis 461. Pon-
tificatus verò XXI. de fide Orthodoxa
optimè meritis: ille enim Manicheos,

Nestorianos, Eutychetem, aliasque
pestes profligarat, atque eas inter
Pelagianam quoque hæresim ultimo
penè ictu iugulavit. Gelasius Papa in
epistola ad Episcopum Honorium
Leonem postremum ponit Romano-
rum Præsulum, qui Pelagianos dam-
narunt: *An fortasse, ait, nescitis hanc
hæresim, de qua loquimur, & ab Apo-
stolicâ dudum Sede per B. mem. Innocen-
tium, ac deinde Zosimum, Sixtum, Leo-
nem continuis, & incessabilibus, sen-
tentijs fuisse postratam?* Tantum ve-
ro honoris ab hoc Leone Augustino
nostro datum est, ut in epistola ad Ia-
nuarium 84. vulgò ad Nicetam in-
tegrâ ex Augustinianis libris capita
recitarit.

CAPVT XIV.

*Faustus Reiorum Episcopus. Prosperi
obitus, de cuius Episcopatu sententia
profertur. Plures libri eidem falso
adscripti. Ioannis Flamini
errores notati.*

INTERIM Faustus in locum Ma-
ximi Episcopi in Reienſi cathe-
dra successus in Galliam nos
vocat, quò tragœdiam ab ipso con-
trâ Augustinum concinnatam specte-
mus. Quo anno Reiorum Episcopus
inauguratus fuerit, non liquet. Baro-
nius ad annum 472. eiusdem dignita-
tem revocat, quod Sidonius tunc
Episcopus in epistola ad Faustum, no-
vam Faustii Episcopi dignitatem ap-
pellat Sidonium verò anno circiter
472. Arvernorum Antistitem electum
optimè idem Baronius deducit ex
eiusdem epistola ad Lupum Trecentem.
Cæterum iam antè decennium
legimus in epistolis Hilarij Papæ Fau-
stum

Anno
462.

stum fuisse Episcopum; nam Pontifex in literis datis ad Leontium, & alios Gallicanos Præsules 3. Nonas Decemb. Anno 462. scribit Faustum, & Auxanum Episcopos interfuisse Synodo apud se in Vrbe celebratæ: *Præsidente fratrum*, inquit, *numero concilio-è diversis provincijs ad diem natalis nostri in honorem B. Petri Apostoli per Dei gratiam congregato, præsidentibus fratribus, & Coepiscopis nostris Faustis, & Auxanio, atque agentibus plurimis, quæ vigorem respiciunt, auctoritatemque iudicij, id à nobis pacis amore est constitutum, ut in sententiâ, qua sub adversione utriusque legationis in te directæ Christo Domino nostro inspirante protulimus, &c.* Gravissima lis inter Leontium Arelatensem, & Mamertum Vinnensem Metropolitam agitabatur, ille enim Diensibus Episcopum dederat, quod ad se spectare Arelatensis Antistitis contendebar. Faustus & Auxanius ab Synodo iudices electi Leontio causam adiudicarunt, quâ sententiam idem Hilarus Papa anno sequenti 463. ratam declaravit: *Omnia*, inquit, *quæ à vobis sunt per Fratres, & Coepiscopos nostros Faustum, & Auxanum definita, roborantes congregationes annuas ordinante fratre, & Coepiscopo nostro Leontio admonitis Metropolitans, quod sæpè dicendum est, celebrare dignemini.* Ex his ab anno 462. Faustus Reiorum Episcopus intelligitur, ut eorum sententia penitus corruat, qui eo tempore Prosperum Aquitanum Reiensium in Gallia Antistitem ponunt, uti Baronius, Bellarminus, Saussurus, & alij dixerunt; Nam ex Sidonij Eucharistico certum est, Faustum Maximo successisse, dum scribit ad eundem in Eucharistico.

Fuerit quis Maximus ille

Vnde tu cuius, Monachosque Antistes, & Abbas

Bis successor agis.

Maximum verò anno 433. Episcopatum indeptum diximus; idem anno 439. interfuit Synodo Reienfi, anno 441. Arausicana decreta subscripsit. Rursus anno 452. nominatur in Epistolis Episcoporum Galliae ad Leonem, & in rescripto ad eundem, in quibus cum inter cæteros Faustus non legatur, non obscure deducitur id temporis Lerinensium Abbatem fuisse. Vnde nullus restat Prospero locus in Reienfi Sede Maximum inter, ac Faustum, cum præsertim Prospero vigintiquatuor anni Episcopatus à Baronio dentur. Accedit neque in literis Leonis anno 452. neque in literis Hilarij anno 464. in quibus Narbonensis Galliae Præsules nominantur, vllum Prosperum legi, sed in his Faustum, in illis verò Maximum eiusdem decessorem. Insupèr etiâ si Prosper fuisset Reiorum Episcopus, non benè dicit Baronius ad annum 466. *Prosper Regiensis in Aquitania Episcopus*, nam Reienfes non locantur in Aquitaniâ, sed in Narbonensi Provinciâ secundâ.

Ioannes Antonius Flaminus in vitâ Prosperi, Ferrarius in Martyrologio, & Itali Scriptores communiter asserunt, Prosperum fuisse Episcopum Regij Lepidi in Insubriâ, & sanè illa Ecclesia suum esse hunc Prosperum contendit, pioque cultu eius quot annis, memoriam celebrat. Ac nequè verum est illam Regiensibus præfuisse annis duobus, & viginti, ut tradunt proximè memorati Scriptores eius obitum, usque ad annum 466. producentes, nam anno 451. Faventius erat Regij Lepidi Episcopus,

pus, ut patet ex literis Synodi Mediolanensis ad Leonem Papam, quæ ponuntur ante 51. epistolam eiusdem, ibi enim legitur: *Ego Faventius Episcopus Regiensis Ecclesiæ in omnia superscripta consensi, & subscripsi.* Inimò tabulæ Ecclesiæ Regiensis, quas in Italia Sacra profert Vghellus circa annum 458. Elpidium Regientem Episcopum ponunt, vnde si Prosper plurimos annos illius Urbis sacris præfuisse dicendus est, ut ex antiquis eiusdem Ecclesiæ breviarijs Ferrarius refert, iam ultra Anthemij tempora Episcopatus Prosperi excurreret, cuius rei nullum antiquum auctorem laudavimus. Ego quidem cum videam omnes Scriptores, qui Prospero viciniore fuere, illius nomen absque vllâ dignitatis sacre mentione recitare, vix adduci possum, ut eundem fuisse alicubi Episcopum credâ. Gennadius cap. 88. ita scribit, *Prosper homo Aquitanicæ Regionis*: qui tamen quoslibet scriptores, vel Episcopos, vel Presbyteros eorundem sacra dignitate recensita nominat. Victorius ex eadem Aquitaniâ, ac Prosperi coætanæus illum tanquam Episcopum non appellavit in epistolâ nuncupatoriâ ad Hilarium Papam. Gelasius in indice Auctorum approbatorum, cum cæteros Episcopos nominasset, ac postea etiam Hieronimum Presbyterum dixisset, addit: *Item opuscula Prosperi viri religiosissimi.* Non autem hinc cogimur ad negandum, eundem Presbyterum fuisse, nam ibidem de Ruffino ait: *Ruffinus vir religiosus*, quem tamen Presbyterum fuisse certum est. Et hi eodem sæculo florere, proximo verò nullus Prosperum Episcopum nuncupavit, non Fulgentius l. 1. ad Monimum c. 30. Non

Victor Tunonensis initio Chroniconum. Abbas Biclariensis initio Chronici ait: *Post Eusebium Cæsariensis Ecclesiæ Episcopum, Hieronymum toto Orbe notum Presbyterum, nec non, & Prosperum viram religiosum, atque Victorem Tunonensis Ecclesiæ Africanæ Episcopum, &c.* Primum, & ultimum Episcopos dicit, non item Prosperum. Miror autem Vossium virum aliàs diligentissimum ex Marcellino Comite lib. 1. hist. Pelag. cap. 18. Prosperum Episcopum nominare; nam ille ad consulatum Viviani, & Basilij vnius Gennadij verbis loquitur, quem transcripsisse nemini dubium esse potest; Indè etiam Adosum Prospero testimonium dedit. Honorius Augustodonensis in lib. de Script. Ecclesiast. num. 460. vel. cap. 94. dicit Prosperum Episcopum, vnde pleriquè in eam sententiam abiè-re, sed id Amanuentium erratum fuit, nam cum ad verbum omnia ille transcribat ex Gennadio, ybi hic habet: *Prosper homo Aquitanicæ regionis, sermone, scholasticus, & assertionibus nervosus, &c.* Honorius legit: *Prosper Episcopus Aquitanicæ regionis, sermone scholasticus, & assertionibus nervosus, &c.* Quem tamen sic errasse, dum Episcopum Aquitanicæ regionis Prosperum scribit, cum Narbonensis regionis Episcopus dicendus fuisset, non credant, cum enim homini Augustodonensi tantum erroris affricem? Est enim Augustodunum in Provincia Lugdunensi prima. Quod si Martius Polonus, & Thrichemius, qui post octingentos annos ab obitu Prosperi vixere, illum Episcopum appellant, antiquis plus fidei habendum puto. Quò anno S. Prosper obiit incertum est; scripsisse illi Chronicon

nicon usque ad captam Urbem à Genferico, quæ accidit anno 455. scribit Gennadius, Marcellinus Comes ut adhuc superstitis mentionem facit ad annum 463. Philippus Labbè, qui catalogum sui Bellarmini de Scriptoribus Ecclesiasticis eruditè observationibus illustravit, scribit decessisse Prosperum anno 456. etenim Victorius Aquitanus in laudatâ epistolâ nuncupatoriâ quàm anno 457. scriptam esse, ex Paschali caractere, alijsque temporum notis eidem additis certum est, vocat Prosperum Sanctum, ac venerabilem virum. Sed levis hæc coniectura est, nam eo tempore *Sancti* titulus etiam viventibus deferrebat, ut passim patet, & Prosper ipse vocat Leontium Diaconum, & Hilarium Episcopum Sanctos in epistolâ ad Augustinum. Immo cum ibidem Victorius nominans Hieronymum Sanctæ memoriæ illum dicat, nequè eâ honoris præfatione utatur in nominando Prospero, eodem Auctore eo anno 457. Prosperum adhuc superstitem fuisse credo.

Plura scripsit Prosper, nam præter Chronicon quod integrum nuper donavit laudatus Labbè tomo 1. Bibl. MSS. tres pro divinæ gratiæ defensione epistolas dedit ad Augustinum, ad Ruffinum, ac Demetriadem, quarum postrema cum inter Ambrosianas circumferretur, nostro Aquitano restituta est auctore Ioanne Costero Lovaniensibus adprobantibus. Baronius ad annum 413. scribit hanc epistolam ad Demetriadem à Beda lib. 1. in Cantica Prospero adscriptam fuisse, & alteram contra divinam gratiam ad eandem Virginem ab eodem attributam Pelagio. Sed

utrumque falsum est; nam ibi Beda non Pelagio, sed per errorem Iuliano attribuit epistolam ad Demetriadem pro defensione liberi arbitrij exaratam, alterius verò, ad Demetriadem epistolâ à Prospero scriptâ, nè meminit quidem. Egregium volumen edidit contra Collatorem, de quo superius plura dicta sunt, vii etiam libellos quosdam, quæ nonnullorum Gallorum, Vincentij Lerinensis, ac aliorum obiectiones contra Augustini doctrinam dissolvere conatus est. Celebre est carmen eiusdem heroicum contra Ingratos, nempe Semipelagianos divinæ gratiæ decurtatores. Aliud verò poema de providentia non est Prosperi, sed hominis Semipelagiani, ut à plerisque notatum est. Idem tamen composuit librum Sententiarum CCCLXXXVIII. ex varijs S. Augustini libris conflatum. Tria iusta volumina auctorem præferunt Prosperum, quæ tamen hæud ab illo composita fuisse pro certo habeo; sed paulò fusiùs res aperienda venit.

In primis Auctorem faciunt hunc Prosperum Aquitanum librorum de prædictionibus, & promissionibus Dei, qui in partes tres divisi sunt. Ego verò non Prospero Aquitano adscribendos illos libros existimo, sed alteri Prospero Africano. Horum voluminum auctor parte 3. cap. 6. narrat Aspare Carthagine constituto, nempe anno 434. cum à Tregetio contra Genfericum feliciter pugnatum est, puella à Dæmone ibidem vexatâ vitum quid se præsentē evenisse: *Accidit autem*, inquit, *ut quintusdecimus Dominicus illucesceret dies ascendente nobiscum Sacerdote, ut matutinum illic sacrificium solito offerretur, puellam*

Iam Præpositus ad altare perduxit, &c. Igitur ille Scriptor ad annum 434. Carthagine morabatur, cum tamē noster Prosper id temporis in Gallijs contrā Semipelagianos excubaret, uti ad annum 433. expendimus. Rursus idem Scriptor par. 3. promiss. 38. iuvenem se Charthagine fuisse sub Aurelio Antistite testatur; *Cum Sancta Pasche solemniter ageretur festivitas collecta illic, & undique omni curiositate etiam adveniens multitudo Sacerdotum multorum Pater, & dignæ memoriæ nominandus Antistes Aurelius cœlestis iam patriæ civis Cathedram illic loco Cœlestis, & habuit, & sedit.* Ipse tunc aderam cum socijs, & amicis, atque ut se adolescentium ætas impatiens circumquaque vertebat, &c. Hoc templum Cœlestis anno 499. consecratum fuit, quando Honorius Imperator edicto templi Idolorum cum suis adiacentibus spatijs Ecclesijs detulit, ex Prospero ibidem. Ex his patet hunc Scriptorem fuisse civem Carthaginensem, cum antè annum 400. & anno 434. Carthaginem incoluisse se dicat, quod etiam ex ijs, quæ in fine libri de quadam peculiari Carthaginensium consuetudine tradit, non obscure colligitur. At noster Prosper fuit Aquitanus, & in epistolâ ad Augustinum ait: *Ignotus quidem tibi facie, sed iam aliquatenus, si reminiscaris animo, ac sermone comperitus.* Quod fieri non potuisset; si eo tempore Carthagine fuisset sub Aurelio; cum Augustinus ob Synodos frequentiores Carthaginem sapissimè frequentaret, unde, & vidēre Prosperum, & à Prospero videri potuisset. Hæc scribit Cassiodorus, qui eodem quò Prosper, & insequenti sæculo vixit, initio libri de divinis lectionibus: *Sanctos quoque Prosper sedula cura legendus est, qui tres libros*

totius auctoritatis divinæ in centum quinquaginta tribus titulis comprehendit, ad instar piscium, quos Evangelica retia de huius sæculi tempestosa profunditate traxerunt. Porro hic memoratos hucusque libros de divinis promissionibus designari patet ex præfatione, & peroratione operis, nam tres priores partes ex quadraginta capitulis singulæ constant. quæ verò has consequitur, in viginti capitâ distribuitur ultimâ ex tredecim conflatur, & perficiunt, ait in peroratione centum quinquaginta tria, in quo numero sacrati illi pisces reti veritatis incorrupto post resurrectionem Domini iussione capti sunt, millia sanctorum significantes, &c. Quare duos Prosperos coætaneos fuisse puto, hunc Africanum, alterum verò Aquitanum ex Gennadio, & ille fortè fuit Regij Lepidi Episcopus in Insubria.

Sequuntur libri tres de vita cōtemplativa Iuliano Episcopo inscripti quorum idem Prosper Auctor publicatur. Sanè illos Prosperi esse ex antiquis existimarunt Codogandus Episcopus Metensis in lib. de laicali institutione, Synodus Aquisgranensis sub Ludovico Pio, & Theodulphus Aurelianensis, qui Scripsit de Spiritu Sancto anno 809. cuius liber editus est à Sirmondo. Cæterum non esse Prosperi, sed Iuliani cognomento Pomerij, qui Arelate in Gallijs Rethoricam docuit, cuius scholam Cæsarium iuvenem adijisse inferius dicemus, mihi penè certum est, ex S. Isidoro in lib. de Eccles. Scripturis cap. 12. ubi agens de libris eiusdem Pomerij ait in fine capitis: *edidit etiam unum libellum de virginibus instituendis: alios quoque tres de futuræ vitæ contemplatione, vel actuali conversatione, necnon etiam de vitijs, & virtutibus.*

bus. Qui sanè libri sunt illi, qui Prosper nomine vulgò circumferuntur. In quorum primò, ut ipse testatur in præfatione libri tertij, agitur de vità contemplativà, in altero de actuali vità: in postremo de vitijs, & virtutibus. His accedit, ab hoc scriptore lib. 2. cap. 9. Hilarium Arelatensem etià, atque etià laudari, quòd Prosper Aquitanus non ità liberalitè fecisset, cum Hilarius Arelatensis Semipelagianorum in Gallijs Coryphæus fuerit, ut ipsemet Prosper testatur in literis ad Augustinum. Ibi verò loquitur de Hilario uti iam defuncto, nempe post annum 449 se verò non esse Episcopum palàm ostendit lib. 1. cap. 14. Undè, qui putant hosce libros esse Prosperi, non video quà ratione scribant mortuum Prosperum anno 466. exactis duobus, & viginti annis in Episcopatu. Præterea hic Scriptor nuncupavit memoratos libros Iuliano Episcopo, quo iubente se illos exarasse testatur initio præfationis. At in Gennadio Suffridi Petri cap. 98. scribitur: *Pomerius natione Maurus in Gallia Presbyter ordinatus interrogantibus Iuliano Episcopo, & Vero Presbytero, &c. composuit de natura animæ & qualitate eius libros octo.* Ut planè compertum fiat, eidem Episcopo Iuliano & libros de vità contemplativà, & libros de animà, ut ait Gennadius, ab eodem auctore inscriptos fuisse. Itaque nequè illi tres libri de vità contemplativà Prosperum auctorem habuere, quòd vidit etià vir eruditissimus Pater Lupus in epistolà apologeticà ad me scripta de contritione Christianà Lovanijs impressa anno 1667. in quà cap. 5. ad 8. accusationem ex laudato Isidoro hoc pro-

bat, affirmans Dacherium, & Simonium in eadem sententià fuisse.

Iulianus igitur Pomerius Maurus vir insignis, ac in Gallià percelebris, ut patet ex libro 1. de vità S. Cæsarii cap. 3. horum voluminum auctor dicitur, vel certè quicumque alius fuerit, idem meritò inter sectatores S. Augustini numerandus est; nam lib. 3. cap. 31. cum eximie S. Augustinum commendasset, addit: *Quem in his libellis pro possibilitate sequutus sum.* Quòd sanè constat cuique vel levitè eosdem inspicienti. Verum in libro secundo de anima, ubi quærit: *Utrum anima corporea sit, an incorporea*, à S. Augustini sententia discedens, *Tertuliani erroribus consentiens animam corpoream esse dixit.* Ita testatur S. Isidorus, nam octo illi libri Pomerij de animà intercidèrunt. Erat eà atate celebris in Gallià quæstio de animæ corpulentia, nam corpoream esse illam ibidem docuere Cassianus, Faustus, Gennadius, ad quos & Pomerius accessit, qui eodem sæculo floruit. Oppositum scriptis sustinèbant S. Avitus Viennensis Antistes in epistolà ad Regem Burgundionum, & Claudianus Mamercus in libris de Animà.

Restant deniquè duo libri de vocatione Gentium, qui vulgò sub nomine Prosperi leguntur. Hi quidè voluminibus S. Ambrosij inserti erant, sed immeritò, nam lib. 1. cap. 7. leguntur hæc verba: *Fato autem non baptizari parvulos, nè Pelagiani potuerunt dicere, sed quia eos à peccato liberos ausi sunt profiteri, meruere damnari.* Quare illi libri non sunt Ambrosij, qui mortuus est an. 397. antequam Pelagianorum nomen audiretur, sed plane scripti sunt post Pelagia-

nos ab Apostolica Sede damnatos. Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 20. ait se pro certo habere, non esse Regiensis Prosperi, quod illorum auctor in sententia de reprobatione mollior sit, quam Prosper Aquitanus. Vossio subscribo; etenim video illorum Scriptorem diversa à Prospero via abiisse. Nam l. 2. plurimum laboris infumit, ut communem gratiam Dei omnibus faciat. Versans verò c. 20. obiectionem illam à parvulis ductam,

*Et tamèn ex istis miseratrix gratia quosdam
Eligit, & rursus genitos baptisinate transfert
In regnum æternum, multis in morte relictis,
Quorum causa fuit similis de vulnere eodem.
Nec meritis istud pateris aptare parentum,
Ceu pia profuerit redimendis cura bonorum,
Abstuleritque alijs aliena ignavia vitam:
Cum videas multos Sanctis genitoribus ortos,
Nullo salvari studio potuisse suorum.*

Item ille Scriptor toto libro secundo probat Deum omnibus semper hominibus gratiam largitum fuisse; insigniora loca donat

*Dic vnde probes, quod gratia Christi
Nullum omnino hominem de cunctis, qui generantur,
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit.*

Quod improbat, quia Evangelium non omnibus gentibus annunciatum statim fuit, cum tamèn alter gratiam communem faciat, quia ad omnes missi sunt Apostoli, ut Evangelium prædicarent. Porro cap. 3. initio gratiam communem suadet, quia Deus quosdam ad se cognoscendum cæli, & terræ testimonijs convenit. Alios, nempe Iudæos, doctrina legis, Prophetarum oraculis, miraculorum signis adiuvit. Hanc autèm non esse veram gratiam scribit Prof. Card. de Noris, Hist. Pelag.

in qua Aug. & sectatores con. Pelag. triumphum sibi cecinerunt, ita c. 23. respondet; *Non irreligiousè arbitror credi, neque inconvenientè intelligi, quod isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ semper univærsis est impensa nationibus, quæ benè utiq; si eorum uterentur parentes, etiam ipsi per eosdè iuvarentur.* Quibus contraria scribit noster Prosper in carmine de Ingratis cap. 31. ubi urget illud argumentum de parvulis,

Vossius libro 7. parte 1. thesi. 4. At Prosper hanc communem gratiam penitus repudiavit. Ibidem capite 11. ait.

per in epistola ad Demetriadem, sed illam, qua Deus intrinsecus operatur, cum illa omnia exterius tantum animum pulsent, neque differant à gratia Pelagianorum, quæ consistebat in lege, doctrina, miraculis, &c. ut fusè narrat S. Augustinus in lib. de grat. Christi. Rursus c. 5. tradit gentes, quibus non uti Hebræis Numen se manifestavit, nò esse excusabiles: *Adhibita enim, inquit, semper est univærsis hominibus quedam supernæ mensura doctrinæ, quæ etsi parioris, occultiorisque*

risque gratia fuit, sufficit tamèn sicut Dominus iudicavit, quibusdam ad remedium,

omnibus ad testimonium. At noster Prosper canit cap. 32.

*Non autèm rectè, nec verè dicitur illos,
Qui sunt exortes divini muneris, & quos
Gratia neglexit, degentes mortis in umbra,
Peccati non esse reos, quia reclagerendi
Non data sit virtus. Naturæ compede vinclos
Procubuisse negant, &c.*

Vbi ex peccato originis tradit hominem iure optimo gratia privari. Præterea idem Scriptor capite ultimo satis timidè de prædestinatione loquitur, immò scientiam illi præviam non semel ponere videtur, dùm illam objectionem sibi opponens, frustra nos orare, & laborare, si ex incommutabili proposito eius Christianæ gratiæ subsistit electio; ità ibi respondet: Non intelligunt scientiam Dei, quæ & præterita, & præsentia, & futura complectitur, tempore non teneri, & cum id paucis explicasse concludit: *Hæc autèm æterna, & semper tranquilla cognitio nullà nos urget necessitate peccandi, &c.* Ibidem electionem ad gratiam sinè meritis adstruit, electionem verò ad gloriam ex meritis suspendit: Deus ergò his, quos eligit sine meritis, dat vnde ornetur ex meritis; Et frustra dicitur, quòd ratio operandi non sit in electis, cum etiàm ad hoc operentur, ut electi sint. At S. Prosper in epistola ad Rufinum generosiùs divinæ prædestinationis decretum defendit, ac solidiùs illud communit, quod & in responsione ad Genuenses, aliosq; itidèm præstat. Et ut vno verbo concludam, nunquam me iudice vnus, idemq; author fuit horum librorum, & poematis contra Ingratos; Et Prosper, qui ubique S. Augustinum laudat, in his etiàm libris de vocatione Gentium

eundem certè nominasset, si illorum scriptor fuisset.

Quarè existimo authorem horum librorum de vocatione gentium medium quid sapere intèr Semipelagianos, & S. Augustinum, quem etiàm mollem Augustinianum dixeris, cum Prosper inter rigidos meritò reponendus sit. Ille quidèm libro 1. capite 8. & 9. Semipelagianismum suffocat, dùm probat fidem, & perseverantiam esse dona Dei, vnde non possum ad Vossium accedere, dùm scribit, Hilarium Arelatensem esse fortè illorum librorum authorem, nam Hilarius cum Semipelagianis teste Prospero in epistola ad Augustinum sentiebat. Sed de his satis. Illud tamèn moneo me ità de Prosperi libris iudicare, ut in hoc opere vulgarem de illis sententiam quandoquè sequutus sim.

De hoc Prospero Herrera, & Elsius Augustiniani Scriptores plura commenti sunt, fuisse patria Lemovicensem; an. 399. degisse Carthagine, fuisse discipulum S. Augustini & an. demùm 426. ex Africa in Gallias rediisse, quæ uti sine teste dicuntur, ità nullam apud Lectores fidem inveniunt. Certè Prosper in epist. ad Augustinum scripta anno 429. ità fatur initio: *Ignotus quidèm tibi facie, sed iam aliquatenus si reminiscaris animo, ac sermone cõpertus,* &c.

Et ut planè supinam ignorantiam re-
doleat, quod aiunt, Prosperum in
Africa fuisse discipulum S. Augustini.
Sancti Prosperi vitam posterorum
memoriæ tradere tentavit Io: Anto-
nius Flaminus, quem sanè alterius
Prosperi gesta scribere dicerem, nisi
ex librorum indice de nostro hoc
Aquitano eum loqui intelligerem; Sed
Deus bone, quas ibi fabulas nectit! Vt
enim omittam scribi ab eodem illum
in Asiam profectum, aliavè, quæ re-
prehendimus ad annum 451. narrat
eundem postquam aliquandiu ibi (du-
bium Chalcedone, an Romæ?) post
Synodum commoratus est, electum
Antistitem Regiensem, mortuum ve-
rò anno 466. Pontificatus 22. cum in-
tèr Synodum Chalcedonensem, &
diem mortis quindecim tantum anni
numerentur; Insupèr mortuum asserit
Marciano Romano tenente imperium, cum
Marcianus antè novennium decesse-
rit, nempe anno 457. & Hilario II.
Pontifice Max. cum vnus tantum Hi-
larius, seu Hilarus Summus Pontifex
fuerit. Prospero tribuit libros de pro-
misionibus, at cùr ex illis Prosperum
non semel in Africa fuisse cognovit,
vt hoc ipsum in eius vita recenseret?
Libros de vita contemplativa inscrip-
tos ait Iuliano Summo Pontifici, cum
nullus fuerit huius nominis Papa, &
Iulianus ille Episcopus fuerit; Alia
quæ addit planè sunt de communi, vt
aiunt, vnus Confessoris Pontificis. Sed
Prospero satis laudum dat Ecclesia
Romana, quæ in Martyrologio hæc
de eodem recitat: *Apud Regium Sancti
Prosperi Aquitani eiusdem Urbis Episco-
pi, eruditione, ac pietate insignis, qui ad-
versus Pelagianos pro fide Ca-
tholica strenuè decer-
tavit.*

*Faustus Reiensis magni nominis Episco-
pus sub pretextu Prædestinationi erroris
ex decreto Synodi Arelatensis, ac Lug-
dunensis confutandi S. Augustini doctri-
nam impugnat. Vbi plura de Prædestina-
tione, de epistola Fausti ad Luci-
dum, atque de vtraque Sy-
nodo disquirun-
tur.*

FAVSTVS Reiorum Antistes in
ore famæ in Gallijs versaba-
tur, & provinciæ Episcopi ab
eiusdem sententia pendebant. Sido-
nius & epistolis, & carminibus ad Fau-
stum datis eundem suprà ceteros illius
ætatis Præsules ad sydera vsque effert.
S. Patiens Episcopus Lugdunensis,
cum celeberrimam S. Iusti Basilicam
consecraret, atque ad encæniam pera-
genda plurimi Antistites convenis-
sent, Faustus omnium precibus exo-
ratus luculentam orationem habuit,
excipiente, ac plurimum commen-
dante vnà cum reliquis eodem Si-
donio. Ruricius vir nobilissimus, ac
postea Lemovicensis Episcopus, cum
de abdicanda vxore, liberis, ac ditis-
simo patrimonio deliberaret, Fausto
per literas hoc ipsum significavit,
quem nuncupare solebat *Patrem opti-
mum*, & *Pastorem egregium* ex libro 1.
epist. 2. Et quidè vniversi Arelaten-
sis Provinciæ Episcopi tantum Fausto
detulere, vt in causa Hermetis Dien-
sis ad Hilarum Pontificem eidem le-
gationem iniunxerint. Faustus veteri
suorum Leruensium concellitatu, ac
Cassiani Magistri opinioni inhærens
Augustini sententiam de efficaci ele-
ctorum prædestinatione hac occasione
impugnauit. Fama erat nonnullos ita

Anno
470.

S. Doctoris sententiam de gratuita prædestinatione defendere, ut in absurdos prorsus errores declinarent, quos Augustiniani dogmatis adversarij altius exaggerabant. Leontius Arelatensis Antistes, qui ex Hilari decreto in Gallijs Synodos coge-
bat, ut è provincia horrida illa opinionum portenta, quæ à nonnullis defendi rumor erat, averruncaret, Concilium Arelate indixit, in quo cum plurima contrà nova, ac periculosa dogmata Patres statuissent, vni Fausto communi consensu iunctum fuit, ut editis libris ea fusiùs pertractaret, de quibus in Synodo actitatum fuerat. Testatur hoc Faustus in præfatione ad Leontium: *Quod pro sollicitudine, inquit, pastorali, beatè Papa Leonti, in condemnando prædestinationis errore Concilium summorum Antistitum congregastis, universis Galliarum Ecclesijs præstitistis. Quod verò ad ordinanda ea, quæ collatione publica doctissimè protulistis, operam infirmis humeris, curamque mandastis, parùm, ut error, tanto negotio, parùm sanctæ existimationi vestræ consulistis, & me iudicio charitatis, vos periculo electionis onerastis.* Hic Leontius, cui suum opus Faustus inscripsit, fuit Episcopus Arelatensis, ut patet ex literis Hilari Papæ, Fausti ad Felicem, & Ruricij ad Eonium, cuius verba inferiùs recitabo. Hæc dixi, quia Baronius ad annum 490. & sæpè alibi, & Saussaius ad diem 1. Decembris, alijque putant, hunc Leontium esse Episcopum illum celebrem Foroiulientem, cui Calsianus decem priores collationes dedicavit, cuius etià amicitia S. Honoratus Abbas Lerinensis plurimùm latabatur. Hic renunciatus fuit Episcopus propè

annum 410. ut capite 3. probavimus, Leontius verò Arelatensis circa annum 460. vndè corrigendus est Saussaius, qui res ab utroque gestas gravi hallucinatione vni Foroiulienti adscribit. Interim cum novi rursus errores in controversia de divinæ gratiæ auxilijs suborti essent, in Lugdunensi Synodo eorum paritèr confutandorum cura eidem Fausto comissa fuit. Testatur hæc Faustus in fine eiusdem præfationis: *In quo quidem, inquit, opusculo post Arelatensis Concilij subscriptionem novis erroribus deprehensis adijci aliqua Synodus Lugdunensis exegit.* At Faustus mala fide, atque animo adversus Augustini sententiam præoccupato demandatum munus executus à rectiori dogmate exorbitavit; etenim sub prætextu Prædestinationis hæresis confutandæ duos de grat. & lib. arb. libros scripturavit, in quibus sub alieno corio Augustinus vapulavit, nam eiusdem de gratuita prædestinatione sententiam totis lacertis impugnat, Malsilienfium dogmata dudum à S. Doctore eversa restaurat, ac blasphemias quas ab Hipponensi Præsule Prosper procùl amoverat, eidem rursus imponit: vno verbo totus Anti-Augustinianus est; certè universa Sacri Codicis testimonia à S. Doctore laudata, eiusque interpretationes excutit, ut Ioannes Maxentius ostendit in responsione ad epistolam Hormildæ. Vnum, & breve quidem caput libri primi, nempe quartum inspiciamus, in eo Faustum è diametro cont. Augustinum pugnare, nec illos Recentiores, qui nupèr pro Fausto laboriosas apologias enixi sunt, negaturos fuisse existimo, si rem extra partium studia considerassent: ibi enim cum S. Augustini sententiam

tiam de prædestinatione pluribus oppugnasset, concludit: Si ergò vnus ad vitam, alter ad perditionem, vt asserunt, est deputatus, sicut quidam Sanctorum dixit, non iudicandi nascimur, sed iudicati; Habemus confitentem reum, qui enim toto eo capite contra prædestinationem gratuitam depugnat, non obscure contra Augustinum se stare profitetur; quis enim ille Sanctorum fuit, qui illam sententiam docuit, nisi Augustinus, qui sexcentis eam locis, & subtilissimè tradidit, & validissimè propugnauit? Hinc olim scripserat idem Faustus ad Græcum aliquid apud doctissimos in Augustini scriptis esse suspectum, nempe dogma de prædestinatione sine vlla meritorum prævisione. Præterea Faustus totus in eo est, vt suorum Lerinensium opiniones recoquat. Sæpè fidem ex viribus liberi arbitrij nasci docet: libro 2. capite 8. ait: *Vndè hic extra legem positi accusantur increduli, nisi quia legem naturæ, cui fides iuncta est, seruire noluerunt? Vndè obijcitur incredulitas, nisi quia in promptu fuit credendi facultas? Liberi itaque arbitrij ratio facit vt remuneretur credens, vt damnetur incredulus.* Tradit etiam, posse nos absque Dei gratiâ petere, quærere, pulsare, vt eandem impetremus; illius verba recitauimus cap. 11.

Intèr cæteros, qui Prædestinarianorum erroribus infecti censebantur, erat Lucidus nescio quis Presbyter, quem vt ab eo dogmate Faustus abduceret, epistolam misit eundem amicè conueniens, quò horridam sententiam exueret publicam, sin minus obsequeretur, delationem apud Synodum interminatus: hanc epistolam suscribere yndecim Episcopi, ac

ipse etiam postea Lucidus. Fuerit nè ad Synodum Arelatensem evocatus Lucidus, vel illæ literæ in Synodo, aut antè, vel post eiusdem celebrationem subscriptæ ab Episcopis fuerint, inferius disquiretur. Certè legitur apud Faustum eiusdem Lucidi epistola ad Patres Synodi Lugdunensis, vt vulgò putant, in qua suorum errorum palinodiam canit. Baronius, Vossius, alijque Prædestinianos refellendi provinciam à Patribus Fausto Reienti demandatam scribunt, quò strenuè se gesserat in Lucido ad bonam frugem revocando; Faustum tamèn inquit, ea suis libris inferuisse, quæ haud in mandatis habebat, quibus doctissimi illi Antistites minimè albos calculos addidissent. Ille quidem eo in opere totus Semipelagianus est, vndè postea à Romanis Pontificibus, ac Patribus vnamini consensu reprobatus fuit. At cū de Prædestinarianis gravis contentio paucis ab hinc annis exarserit, nonnulla de eisdem præmittenda sunt, quò scriptorum Fausti exactior notitia habeatur.

In primis cum Faustus occasione erroris Prædestinariani profligandi Arelate, ac Lugduni Synodos coactas testetur, de hac hominum secta videndum est, vnde nam, ac quo tempore emergerit. Primus, qui huius sectæ mentionem fecit, fuit Prosper Tiro, cuius Chronicon legitur tomo 5. Bibl. PP. parte 3. edit. Colon. Anno 1618. hic enim ad annum Honorij XXIII. ait: *Prædestinatorum hæresis, quæ ab Augustini libris male intellectis accepisse dicitur initium, his temporibus serpere exorsa est.* Cum verò Honorius anno 395. die 17. Ianuarij mortuo Theodosio Patre imperium

indeptus sit, anno 417. Prædestinatorum hæresis ex Tirone prorupit. Sigebertus ad annum 415. illam recitat; eiusdem mentionem etiam faciunt Faustus in præfatione ad Leontium, ac Arnobius iunior in expositione Psalterij. Mirari soleo homines eruditos Prospero Tirone adeò confidenter fidem præstitisse, cum idem non tyro, sed puer in chronologia appareat, totus in historia hospes, ac omnium, quæ literis prodidit, imperitissimus: id paucis ostendo in ijs, quæ scribit imperante Honorio contigisse. Anno III. Honorij, nempe 397. Ætæ Christianæ recitat Innocentij pontificatum, cuius lectio peracta est anno 402. Anno VI. Pelagianæ hæreseos meminit, at non anno 400. sed 411. eandem primitus innotuisse diximus libro 1. capite 4. Anno VIII. Celestinum pontificatum inijsse testatur, scilicet anno 402. cum anno 423. in Bonifacij locum subrogatus fuerit. Anno X. Radagaisum in Italiam irrupisse scribit, cum anno VI. id acciderit, ut ostendimus libro 1. capite 2. Anno XIV. ponit mortem Scilichonis, atque Nestorij hæresim, hoc est anno 408. cum tamèn anno 428. Nestorius electus fuerit Antistes C. P. quo tantum anno eiusdem hæresis incepit. Anno XXVI. narrat ledisse Romæ Sixtum, quo anno 429. erat Bonifacius, Sixtus verò post Celestinum anno 432. Apostolicam cathedram obtinuit. Anno XXIX. affirmat decelsisse Constantium Imperatorem *Valentiniano octo annorum filio derelicto*, qui tamèn obiit anno Honorij XXVII. Valentiniano tertium ætatis annum vix ingresso. Anno XXXI. dicit Placidiam ab Honorio

Roman relegatam, cum tamèn Honorius imperaverit annos 29. menses 8. & Olympiodorus apud Photium Num. LXXX. Placidiam *Constantinopolim ablegatam*; & Philostorgius lib. 12. *Byzantium translata* dicant. Mallem Augiæ stabulum purgare, quàm Tironis huius errores ex indice recitare. Profectò anno 417. nondum S. Doct. de prædestinatione electorum scribere inceperat, sed anno insequenti in epistola ad Sixtum, & libris contralulianum postea editis famosam illam sententiam fusiùs tradidit, quam anno 417. in epist. 106. ad Paulinum paucis indicaverat. Viderint ij, qui prædestinarianæ hæreseos chronologiam ex Prospero Tirone laudant, quali Scriptori fidem præstent.

Sirmondus in libello de heresi eadem capite 1. contendit anno circiter 424 apud Monachos Adrumetinos id genus sectæ emersisse. Addit capite 2. Prosperum, & Hilarium contra eandem Gallias inficientem Augustini opem petijisse, ijsque morem gessisse Augustinum emisisse vestigio contra Prædestinianos libris de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ. Præterea c. 3. scribit memoratos Prosperum, & Hilarium mortuo Augustino, cum sese Prædestinarianorum furori comprimendo impares intelligerent, Romam ad Celestinum confugisse, à quo gravissimum cont. Prædestinianos rescriptum ad Galliæ Episcopos datum impetrarunt. Hæc Iacobus Sirmondus scripsit effœta ætate octogenerationis maior, in quibus tam longe a veritate deflexit, ut eiusdem historia a Gilberto Maguino V. C. Galliarum Regi à consilijs, & in sacra, ac profana historia veritatissimo fabula ignominie causa

causa fuerit nuncupata. Hic autem Scriptor adeò solidè, ac nervosè tria priora capita historiæ Sirmondianæ de Prædestinarianis confutat, ut Ludovicus Cellotius in historia Gottschalcanæ, in qua Maguinum refellendum suscepit, libro 2. capite 2. ubi de Prædestinarianis agit, nè verbum quidem pro suo Sirmondo eidem Maguino reponere potuèrit. Magnus Ecclesiasticorum annalium Scriptor Baronius tradit libros de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ contra Semipelagianos scriptos fuisse, itemquè Prosperum, & Hilarium Romam profectos adversus eisdem à Celestino literas obtinuisse, quæ sanè tam certa sunt, quàm falsa illa, quæ ex Sirmondo retulimus. Idem tamèn Baronius in quibusdam cum Sirmondo concinit; nam ad annum 490. hæc de Prædestinarianis scribit: *Post S. Augustini obitum prodijisse quosdam, qui ex eius scriptis malè perceptis complures invexerunt errores, quos S. Augustini nomine, & auctoritate defendere conabantur, sed eos pro defensione ipsius S. Augustini agens S. Prosper validè confutavit; dicebantur isti, ut Sigebertus adnotavit, hæresis Prædestinatorum sectatores.* Hæc ille. In primis falsum est Adrumetinos Monachos Prædestinarianæ hæresi initium dedisse, immò apud illos Semipelagianismus exortus est, at in ipsis cunis ab Augustino suffocatus fuit. Nam cum S. Doctor accepisset quosdam Adrumetinos Monachos in sinistras opiniones de divina gratia, & hominis arbitrio prolapsos, quò eisdem ab errore revocaret, librum statim perscripsit de gratia, & libero arbitrio, de quo libro 2. Retract. capite 66. hæc habet:

Propter eos, qui cum defenditur Dei gratia putantes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberam arbitrium, ut negent Dei gratiam, asserentes eam secundum merita nostra dari, scripsi librum, cuius titulus est: De gratia, & libero arbitrio. Ad eos autem scripsi Monachos Adrumetinos, in quorum monasterio de hac re cœperat esse contentio. Hic ergò liber non fuit scriptus contra Prædestinarianos, qui libero arbitrio sublato omnia gratiæ dabant, sed contra Pelagianorum reliquias asserentes liberum arbitrium auferri, si nulla hominis merita divinam gratiam antecendant. Sanctus Doctor à capite 4. eius libri vsque ad finem totus in eo est, ut probet, gratiam nulla hominum merita supponere, quòd ex delatione Cresconij, & Felicis intellexerat, quosdam oppositum docentes ipsius ad Sixtum epistolam, in qua error ille refellitur, impugnare. Profectò nonnullos memorati cœnobij Monachos Augustini dicta reprehendisse ex Evodij fragmento à Sirmondo recitato deducitur: *Legant ergò, inquit, Sancti Dei Maiorum dicta, sicut iam dixi, qui habent divini muneris pium affectum, & quando non intelligunt, non citò reprehendant, sed orent, ut intelligant.* At Prædestiniani tantum abest, ut Augustini dicta erroris incularent, quin potius ex vno Augustino dura illud dogma se deducere arbitrarentur; illis enim erat, ut Sirmondus, cæterique eiusdè opinionis Scriptores contendunt, Augustinus puppis, ac prora, & sacra anchora in tempestate. Hinc Valentinus Adrumetinorum Abbas volebat ea dissidia Augustino innotescere, pudebat enim ipsum, quosdam è suis Sancti Patris doctrinam censuræ

subijcere. Hinc in epistolâ ad Augustinum comparat eoldem cum ijs discipulis, qui cum verba Domini non intelligerent, eidem obloquebantur Io: 6. *Non culpa, inquit, Domini dicentis, sed duritia impijssimi cordis.* Idem Augustinus in laudato volumine capite 18. ait: *Nemo ergo vos fallat, fratres mei, quia nos non diligeremus, nisi nos prior ipse diligeret.* Hoc ipsum ex epistola Prosperi ad Augustinum aperte colligitur, hæc enim de Semipelagianis scribit: *Cum aliquandiu tarditatem suam culpâre maluissent, quam non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem super hoc, atque apertiore Beatitudinis tuæ expositionem voluerint postulare, evenit ex dispositione misericordiæ Dei, ut cum quosdam intra Africam similia movissent, librum de correptione, & gratiâ plenum divinæ authoritatis emitteres.* Et Hilarius in epistolâ ad eundem Hipponensem Patrem unâ cum memoratis Prosperi literis scriptâ ait: *Librum etiâ de gratiâ, & libero arbitrio non habemus, superest, ut eum, quia utilem quæstioni confidimus, mereamur accipere.* Ex quibus inferimus eoldem tumultus, quos in Gallia contra Augustinum Massilienses conciverant, dudum ab Adrumetinis fuisse in Africâ suscitatos, & Semipelagianos in Gallijs eisdem libris, quos ad Adrumetinos Augustinus miserat, posse convinci. Sanè duo illi Monachi, qui ad Augustinum profecti Adrumetina dissidia eidem significarunt, Florum Monachum Semipelagianorum opinionem defendere testati fuerant; hæc enim Valentinus scribit: *Servi tui Flori, inquit, hæc fides est, Pater, non sicut fratres illi sunt loqui: impresentiarum audierunt ab eo dictum, non iuxta*

merita nostra dari donum pietatis, sed per gratiam Redemptoris. Florus ergo ea contestatione obiectum sibi errorem coram ipsismet delatoribus refutavit. At Augustinus in epistola 46. rogat Valentinum, ut ad se Florum mittere dignetur: *Melius autem, ait, facietis, quod multum rogo, si ipsum, à quo dicunt se fuisse turbatos, ad me mittere non gravemini; aut enim non intelligit librum meum, aut fortè ipse non intelligitur, &c.* Florus uti Semipelagianismi author delatus fuerat, quare nè ex vnius errore ceteri in pravas de divinâ gratiâ opiniones descenderent, cum eodem loqui Augustinus optabat: Totus ergo Adrumetinorum error non Prædestinatianorum, sed Semipelagianorum fuit.

Opponunt Sirmondus, alijque, Augustinum epistola 46. ad Adrumetinos hæc initio statim scribere: *Nobis retulerunt, nempe Cresconius, & Felix, monasterium vestrum nonnulla dissensione turbatum, eò quod quidam in vobis sic gratiam prædicent, ut negent hominis esse liberum arbitrium.* Quis autem ex his non intelligat hosce Monachos ita sentientes in Prædestinatiano luto hæsisse? Verum ex ipso Augustino satis eruditè responsionem Maguinus petit, qui initio libri de gratia, & libero arbitrio, cum præmisisset se pluribus disputasse contra liberi arbitrij adversus divinam gratiam defensores addit: *Sed quoniam sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium: hinc aliquid scribere ad vestram charitatem, Valentine, frater, & ceteri, qui simul Deo servitis compellente mutua charitate curavi.* Disiunctim Augustinus loquitur,

tur, quasi delatoribus haud integrā fidem commodaret, nām simplicitas eorum Augustino innotuerat, vti scribit epistola 46. non quòd quidquam fingere voluerint, sed quòd prae illis in quæstionibus imperitia non satis congruenter, & aptè rem exponere potuerint. Noto autem hæc ibidem S. Patris verba: *Proinde librum, vel epistolam meam, quàm se cum ad vos supradicti attulerunt, secundum hanc fidem intelligite, vt nequè negetis Dei gratiam, nequè liberum arbitrium sic defendatis, vt à Dei gratiâ separetis, tanquàm sine illa vel cogitare, vel agere secundum Deum vlla ratione possimus, quòd omnino non possumus.* Cùm non dixit Augustinus, vt nequè negetis liberum arbitrium, nisi quia exacte duobus illis Monachis interrogatis, cognovit nullum Syncellitarum Adrumetinorum lecta memoratā epistolā ad Sixtum errorem adeò crassum induisse, ibidem tamē Semipelagianismum planè fugiendum iubet, quòd in eodem quosdam Monachorum esse cognoverat, vnde ad eundem errorem ex illorum mentibus extirpandum legit eisdem epistolam Cypriani vti pluribus S. Doctor edisserit epist. 47. Valentinus etiā in epistolā ad Augustinum scribit: *Liberum arbitrium Dei gratia non negamus, sed per quotidianam gratiam proficere credimus, & adiuvari confidimus.* Nulli ergò id temporis erant intèr suos Prædestinatiani liberum arbitrium negantes. Deniquè errasse Cresconium, & Felicem ex his Valentini de iisdem ad Augustinum rescribentis verbis intelligimus: *Nec sic anima saucitata curata est: quibus propter ipsam pietatem sumptus dedimus nè vulnera ipsorum cumula-*

tia, in quā refulget tua sancta presentia. Quibus profectis quies, & pax per omnes fratres exultavit in Domino. Quare reliqui, qui remanserant in Monasterio, in sententiā de gratiā, & libero arbitrio conveniebant, à quibus ij tantum, qui ad Augustinum, & Evodium profecti sunt, dissidebant. At cum illos errasse & Valentinus testetur, & ex Augustino etiā apertè colligatur, concludendum est, eisdem fuisse in errore, quem postea Semipelagiani in Gallijs asseruere, existimantes negari arbitrium ab ijs, qui gratiæ efficaciam, atquè absolutam salvandorum electionem ex epistola 105. ad Sixtum optimè defendebant. Ex his patet Prædestinatianam hæresim apud Adrumetum in Africā minimè exortam.

At quòd nequè eadem Celestino Pontifice in Gallijs emerferit, neque à Prospero impugnata, vel à Pontifice damnata fuerit, mihi persuasum est, neque novos homines hoc ipsum probaturus in testes vocabo, sed ipsummet Prosperum quem pro se testimonium dicere Sirmondus putavit. Hæc ille ad Augustinum scribit: *Multi ergò servorum Christi, qui in Massiliensi vrbe consistunt in sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversus Pelagianos hereticos condidisti, contrarium putant Patrum opinionem, & Ecclesiastico sensui, quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti.* Non ergò isti erant Prædestinatiani, qui sententiam S. Doctoris de vocatione electorum non impugnabant, sed eandem vti Pauli Apostoli dictis conformem totis lacertis defendebant. Quid verò sententiæ Augustini obijcerent paulò inferius narrat in hæc plane verba hoc autem propositum voca-

tionis Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis humani eligendorum, & reijciendorum dicitur facta discretio, ut secundum quod placuit Creatori, alij vasa honoris, alij vasa contumeliae sint creati, & lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem teporis adferri, &c. Removeri itaque omnem industriam, tollique virtutes, si Dei constitutio humanas praeveniat voluntates, & sub hoc praedestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem. Hæc, aliavè plura scribit laudatus Pater, quæ quidem Sirmondus ita accepit, ac si Prosper ibidem illa à suis adversarijs asserta, quasi in illa essent sententia, pronunciasset. Sed non is Prosperi sensus fuit; nam illa, ut Augustino à Massiliensibus obiecta recitavit, tanquam absurda, quæ Augustini de absoluto praedestinandi decreto antè prævisa merita sententiam consequerentur, id enim ex epistolæ contextu patet: *Removeri*, dicebant, *omnem industriam*, tollique *virtutes*, si Dei constitutio humanas praeveniat voluntates. At de Prædestinatio- nis dixisset non quidem si Dei constitutio, sed eò quòd Dei constitutio, &c. Im- mò Prædestinatiani, si qui fuerunt, nunquam adeò stulti, ac paupertini ingenij fuisse credendi sunt, ut dixerint tolli virtutes, cùm planè asseruerint easdem absquè nostrà industrià nobis minimè cooperantibus cœlitus donari, neque etiam dixere; illud decretum *sanctis occasionem teporis adferre*. Calvinisti enim, qui veri prædestinatiani sunt, ea paradoxa negant se admittere, cùm tamen reapse eadem devorare cogantur. Hinc Augustinus in lib. de dono persever. cap. 15. & 16. responder Massiliensium obiectionibus docens prædestinatio-

nem absolutam neutiquam sanctis torporem iniicere, vbi cap. 15. scribit in suo monasterio Monachum quendam ex pravà divinæ præscientia consideratione apostatam evasisse, vnde Sirmondus Prædestinatio- nis suis in Hipponensi Augustiniano monasterio natales maiori forte iure poterat assignare. Rursus scribit dicere eosdem, Augustinum epistolam Pauli ad Romanos nova, ac antiquis interpretibus contraria expositione explicasse; gratiam omnibus hominibus univèrse, ac generatim offerri, apprehendi verò ab his, quæ quærunt, petunt, & pulsant; Christum Dominum pro omnibus mortuum, aliaque permulta, quæ non modò Prædestinatio- nis displicebant, sed oppositas etiam sententias uti præcipua se etæ theoremata propugnabāt. Non ergò contra Prædestinatio- nos, sed adversus Semipelagianos epistola Prosperi scripta fuit; hinc dicit *vir spiritum Pelagianæ impietatis illudere*, quos etiam inferiùs Pelagianæ pravitatis reliquas ignominia causa nuncupat. Prædestinatiani autem è diametro, ut aiunt, contra Pelagianos stabant. Hoc ipsum ex Hilarij epistola probari posset, at ea plane tota exscribenda foret, ubique enim Semipelagiani describuntur, nec vna saltem linea Prædestinatio- nos designat.

In his quidem nobis cum Baronio convenit, at quòd vir insignis putavit Prosperum contra Prædestinatio- nos scripsisse, in hoc eidem consentire nò possumus. Prosper non eos refellit; qui suos errores *S. Augustini nomine, & auctoritate defendere conabantur*, ut scribit laudatus Cardinalis, sed illos, qui Augustino obloquentes, per summam iniuriam ei-

dem

dem immania errorum portenta affricabant, quò vniverfos ab illius sententijs defendendis revocarent. Hoc facillimè ostendetur, si per singula Prosperi opuscula discurremus. Scripsit Prosper responsionem ad capitula Gallorum, quibus S. Augustini doctrinam contra Pelagianos, vt ait in præfatione, visum est aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo, reprehendere. Profectò isti non fuere Prædestinatiani, qui in vno Augustino opinionis patrocinium locabant. Idem respondit obiectis Vincentij, qui ea ipsa, quæ Prædestinatianorum dogmata fuisse publicant, Prospero ac reliquis S. Augustini defensoribus imponit; vnde huic merito iratus Aquitanus Doctor scribit in proemio: *Contextunt enim, & qualibus possunt sententijs comprehendunt ineptissimarum quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia, eaque ostendenda, & ingerenda multis publicè, privatimque circumferunt, asserentes talia in nostro esse sensu, qualia diabolico continentur indiculo, quæ falso in nos ad excitandam invidiam iactitari faciliè, & sufficienter subscriptione vnus probaremus anathematis, nisi malignitas eorum, qui se gravari putant, si de nobis benè sentiatur, &c.* Ex his Prosperi verbis patet, Augustinum, eiusque discipulos tanquam Prædestinantiæ hæreseos assertores à Semipelagianis accusatos fuisse. Hoc ex collatione obiectio- num Massiliensium, & errorum Prædestinantis adscriptorum paulò post demonstrabo. Scripsit insuper Prosper eruditissimam epistolam ad Rufinum, in qua hæc leguntur: *Cui Augustino inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas ad illuminationem Ecclesiæ, & ad gloriam Christi,*

qua ipse illustratus est, præfulgenti quidam nostrorum (quòd de ipsis multum dolendum est) occultis, sed non incognitis susurrationibus obloquuntur, & prout sibi noxias aliquorum aures, opportunaque repererint, scripta eius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus submovere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem. Adicientes etiam duas illum humani generis massas & duas credi velle naturas, vt scilicet tanta pietatis viro Paganorum, & Manichæorum ascribatur impietas. Nequè hi erant Prædestinatiani, cum isti Augustino non obloquerentur, nequè illi Manichæismum obijcerent, sed eximijs eundem laudibus efferrent; fuisse verò eos homines Semipelagianos palam intelligimus ex ijs, quæ ibidem Prosper subnectit.

Quarè manifestè constat Prosperi editis apologijs errores non quidem, quos Prædestinatiani tradebant, sed quos Augustini hostes per summam calumniam de eodem Sancto Doctore, immò & de ipsomet Prospero publicabant, confutasse. Hinc in Gallijs Prosper tanquam Prædestinantiæ sectæ professor passim traducebatur, quasi doceret *adversantia veritati*, teste Celestino Papa in epistolà ad Episcopos Galliæ. Sanè hoc principale Prædestinatorum dogma esse ferebatur: Deum alios prædestinasse ad gratiam, & gloriam, alios ad malum, & gehennam, vt patet ex anathematismis Fausti; hoc autem à Massiliensibus Augustino obiectum, non verò à Prædestinantis sub nomine Augustini defensum scribit S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 30. Non autem ignoras, etiam præterito tempore illi luculen-

ultimo S. Augustini operi, quod scripsit de prædestinatione Sanctorum à quibusdam Gallis obiectum, quod B. Augustinus in assertione prædestinationis divinæ peccatores non ad solum prædestinatos diceret iudicium, sed etiam ad peccatum, cuius dicta, quia ipse celeri præventus est obitu, Prosper vir eruditus, & Sanctus recta defendit fide, & copioso sermone. Postea duobus Massiliensium obiectis recitatis addit: Huic itaque pravitati, quæ B. Augustini dictis, non ex veritate, sed ex libere obijciebatur, tali Prosper sermone respondit.

Cum verò doctissimi ferè omnes in Galliâ Massiliensibus, ac Lerinensibus adhererent, Augustinianam non modo sententiam de gratuita prædestinatione ad fidem abhorrebant, verum etiam quoslibet eiusdem sectatores *Prædestinatos* ignominie causa appellabant. Ità Prosper ille Tiro, ità etiam Arnobius iunior loquebantur; hic in psal. 146. ait: *Ostendimus tibi antecedentem gratiam Dei generalem omnium hominum bonam voluntatem. Nota tibi, Prædestinate, quod loquor: Omnium generaliter bonam voluntatem Christi. Gratia hoc ordine, quo diximus, antecedit, si tamèn pro omnibus passus, si non negas pro omnibus mortuum, si cum Apostolo asseris, quod omnes homines* *Timot. 2* *vul salvos fieri. Age nunc, tolle te à generali gratia, ad specialem accede, & similiter cum Apostolo clama: Non omnis generaliter homo salvus erit. Scriptor iste à nonnullis perperam asseritur vixisse antè exortas de prædestinatione controversias; cum tamèn hæresis prædestinatorum palàm mentionem faciat; idem enim in psalmo 108. scribit: Nota ex arbitrio evenisse, ut nollet propter hæresim, quæ dicit Deum alios prædestinasse ad benedictio-*

nem, alios ad maledictionem. Caterum hic Arnobius non obscure Semipelagianum se prodit, nam in psal. 90. ubi plura dixit, quæ expendere non vacat addit: *Latus sinistrum, quod noluit nominare, liberum arbitrium est, contra quod minor pugna laxatur. In dextra autem Dei auxilium est, & idè prius nominavit latus, quia in arbitrio est, ut credas prius, ut dum credideris, gratiam consequaris.* At hic Arnobius strenuum invenit advocatum; nam Vossius lib. 1. Hist. Pelag. c. 11. ait, alibi ab Arnobio poni generalem gratiam, omnem voluntatis actum antecedentem, dein ipsum motum bonæ voluntatis, tandem gratiam, quæ hæc consequatur, quam nostri Theologi iustificantem dicunt. Sed audiamus Arnobij verba, nam malle non modò hunc, sed neminem extitisse unquam, vel modò extare Semipelagianum, non quod ab ipsis Augustino meo quidquam timeam, sed quod optimorum ingeniorum vicem etiam atquè etiam doleo: *Obijcitur hoc loco, inquit, Nos hoc ità dicere, ut videamur hominis voluntatem ostendere, quod Dei gratiam antecedit.* Nolebant homines isti videri in hac esse sententia, quæ superbiam oleret maximam, quasi priores ipsi, quæ salutem spectant, operarentur, quod tamèn post S. Augustinum eiusdem discipuli accerrimè contrà ipsos vrgebant, àt per calumniam hoc sibi opponi respondebant, cum reapse assererent à divinà gratiâ humanam voluntatem semper in negotio salutis præveniri. Iuvat tamèn iterum ab eodem eo ipso loco audire, quàm gratiam intelligat: *Vigilanter, inquit, age, & non calumniosè, & vides gratiam Dei generalem super omne hominum effusam genus.*

*Omnes antecedit gratia multiplici largitate diffusa ; Descendit de cœlo Deus, homine non volente ; docuit exemplo, & verbo, homine non rogante; signa multa, & virtutes ad se manifestandum exercuit, homine etiã prohibente; mortalitatem nostram suscepit, homine ignorante; irrisus, crucifixus, inter homicidas mortuus, sepultus, resurrexit, & in cœlos ascendit; Hæc omnia ad hominis salutem, ad hominis liberationem, ad hominis redemptionem, ad hominis coronam, ad hominis gloriam exercuit Christus, & postea. Ostendimus tibi antecedentem gratiam Dei generalem omnium hominum bonam voluntatem. At quid sunt omnia ista, nisi extrinseca quædam gratia fidelibus, atque infidelibus communis, cuius pallio vel ipsius divinæ hostis gratiæ Pelagius hæresim voluit obducere, dùm in lege, exemplo, & doctrinâ Christi gratiam collocavit, contrâ quem toto conatu S. Augustinus in libro de gratia Christi à cap. 10. decertat. Asserenda enim est præter illa extrinseca Dei beneficia gratia intus excitans, quâ ad credendum legi, exemplis, ac miraculis moveamur. Eo etiã pacto Faustus excitari à divinâ gratiâ hominis arbitrium fatebatur, sed illa gratia erat tantum extrinseca ex Pelagiana officina asportata. Verba Fausti sunt lib. 1. cap. 27. *Quid est autem attrahere, nisi prædicare, nisi scripturarum consolationibus excitare, inreparationibus deterrere, desideranda proponere, intentare metuenda, iudicium comminari, premium polliceri?* Quem dicendi modum impugnat laudatus Augustinus cap. 14. Insuper Arnobius, & Faustus sibi concinunt, ille enim in psal. 46. ait: *Non enim prius baptizaris, & sic velle incipis credere,**

sed prius voluntatem tuam perfectam exhibes Sacerdoti, & confessionem tuam tuis labijs pandis, & ita demum ad gratiam, ut consequaris, attinges, quam consequutus confiteberis, quia omnia Dei dona credendo, & desiderando consequutus es; Iste verò lib. 2. cap. 8. ait: Vides, quia non tribuitur munus salutis, nisi prius interrogetur desiderium voluntatis, sed & cum venerit ad baptismum prius accedentis voluntas inquiratur, ut regenerantis gratia subsequatur, & in Centurione Cornelio, quia præcessit voluntas gratiam, ideò prævenit, & gratia regenerationem. Quòd ipsum de Cornelij fide Semipelagianorum Pater Cassianus olim docuerat Collat. 13. cap. 15. omnes verò simul damnavit Arausicana Synodus post canonem 25. Hec fusiùs de isto Arnobio annotavi, ut palàm fiat, eius sæculi Scriptores, qui contrâ Prædestinatos se stare profitebantur, puros putos Semipelagianos fuisse, qui S. Augustini defensores invidioso Prædestinatarum nomine onerabant.

At ex Fausti libris, & epistola ad Lucidum, & huius palinodia Prædestinatorum non modò nomen, sed & dogmata grandioribus veluti tibijs insonuere, Lucidus ex Synodi præscripto hosce errores damnat in libello ad Gallicanos Episcopos transmissio: Proinde, inquit, iuxta prædicandi statuta Concilij damno vobiscum sensum illum qui dicit.

1. *Laborem humanæ obedientiæ divinæ gratiæ non esse iungendum.*
2. *Qui dicit post primi hominis lapsum ex toto arbitrium voluntatis extinctum.*
3. *Qui dicit, quòd Christus Dcminus Salvator noster mortem non pro omnium salute suscepit.*

4. Qui dicit quòd præscientia Dei hominem violentèr compellat ad mortem, vel quòd Dei pereant voluntate, qui pereunt.

5. Qui dicit, quòd post acceptum legitime baptismum in Adam moriatur quicumque deliquerit.

6. Qui dicit alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædestinatos.

Gennadius Massiliensis in Catalogi Hieronymiani de hæresibus appendice sic errores eorum proponit.

1. Prædestinatiani sunt, qui dicunt, quòd Deus non omnes homines ad hoc creavit ut omnes salventur, sed ut multitudine hominum ornetur mundus.

2. Quod etsi generali prædicatione dicat: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos; non tamen omnes ea voluntate vocet, ut omnes sequantur vocantem.

3. Sed nec omnes, qui ipso inspirante obediunt vocationi, dicuntur accipere exequendi in bono opere perseverantiam, sed post multos labores, & iustitiæ fructus, si non sint de salvandorum numero, subtrahendas eis vires agendi, ne perdurent in bono.

4. Et è contrario illos, qui prædestinati sunt ad vitam æternam, etiam si in perfidia, vel in omni genere peccati longo tempore volutentur, accepturos occasionem, qua, & credant in Deum, & secundum Dei præceptum vivant, ut possideant societatem iustorum.

5. Tali definitione id docere student, quòd Deus personas hominum accipiat.

6. Quòd alios etiàm invitos post multa mala opera attrahat ad salutem,

alios post bona opera rejiciat, & compellat in malum, quòd pereant in æternum.

Verum hæc duodecim dogmata quæ à Prædestinarianis asserta volunt, sunt illa ipsissima obiecta, quibus olim Massilienses S. Augustini sententiam de prædestinatione gratuita gravabant, quòd eandem in invidiam, immò odium, atque detestationem traherent. PRIMA sanè Lucidi propositio à S. Prospero non recitatur; ad gratiam enim, non ad prædestinationem pertinet; cæterum S. Augustinus lib. de dono persever. cap. 14. & 15. clarè ostendit nostrum laborem divinæ prædestinationi iungendum: reliquæ habentur apud Prosperum inter obiectiones Gallorum, & Vincencianas, quòd breviter ad oculus demonstro. SECVNDA est. Post primi hominis lapsum ex toto arbitrium voluntatis extinctum. Et hoc Galli obijciebant ex Augustini doctrina sequi: Quòd liberum arbitrium in homine nihil sit. cap. 6. TERTIA habetur cap. 9 & 1. obiectio- num Vincencianarum: Quod Dominus noster Iesus Christus non pro omnium hominum salute, & redemptione sit passus. QUARTA est obiectio cap. 1. Gallorum: Quod ex prædestinatione Dei velut fatali necessitate homines ad peccata compulsi cogantur in mortem. Quæ repetitur rursus ibidem capite 11. QUINTA est obiectio cap. 2. eorundem: Quòd ab eis, qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat baptismi gratia originale peccatum. SEXTA fuit celebris obiectio Semipelagianorum teste D. Fulgentio libro 1. ad Monimum cap. 30. cuius verba superius laudabimus. Faustus etiàm lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 4. ait:

ait: Si ergo unus ad vitam, alter ad perditionem, ut asserunt, est deputatus, sicut quidam Sanctorum dixit, non iudicandi nascimur, sed iudicati, quam obiectionem diluit Prosper in resp. ad 15. Gallorum. Rursus dogmata Prædestinarianorum, prout à Genadio referuntur, in terminis habentur itidem in obiectionibus Vincentij, & Gallorum. PRIMA thesis est obiectio Gallorum cap. 13. *Quod quidam homines non ad hoc à Deo creati sunt, ut vitam adipiscerentur æternam, sed ut habitum tantummodo sæculi præsentis ornarent, & ad utilitatem nascerentur aliorum.* SECUNDA est obiectio ipsorum Gallorum cap. 5. *Quod qui vocati sunt, non equaliter sint vocati, sed alij ut crederent, alij ut non crederent.* TERTIA est obiectio Vincentij cap. 13. & Gallorum cap. 12. *Quod quibusdam vocatis, & piè, insequè viventibus, obedientia subtrahatur, ut obedire desistant.* Vide cap. 3. QVARTA vnà cum superiori habetur apud S. Augustinum cap. 15. de dono persever. vbi Massiliensium querelas, quibus ipsius de perseverantia, & prædestinatione sententiam arguebant, refert his verbis: *Veruntamen, si qui estis necdum vocati, quos gratia sua prædestinaverit eligendos, accipietis eandem gratiam, qua velitis, & sitis electi; Et si qui obeditis, si prædestinati estis reiiciendi, subtrahentur obediendi vires, ut obedire cessetis.* QUINTA est obiectio Gallorum cap. 4. *Quod non omnes homines vocentur ad gratiam.* Item apud Vincentium cap. 39. *commovet. Audent etenim polliceri, & docere, quod Ecclesia sua id est, in communione sua conventiculo magna, & specialis, ac planè personalis quædam sit Dei gratia vnde sunt illa S. Doctoris*

epist. 105. *Quod personarum acceptorem Deum se credere existimant, si credant, quod sinè ullis præcedentibus meritis, cuius vult miseretur, & quem vale religiosum facit, parum attendunt, quod debita reddatur pœna damnato, indebita gratia liberato.* VLTIMA thesis est eadem cum sexta Lucidi, & habetur c. 1. Gallorum & 14. Vincentij. *Quod pars magna Christianorum Catholicorum fidelium, atque Sanctorum, quæ ad ruinam, & perditionem prædestinata est, &c.*

Ex his ad oculum patet prodigiosa illa, atquè horrenda paradoxa, quæ Prædestinarianæ sectæ propria esse dicuntur, esse easdem omninò sententias, quas Massilienses à S. Augustino traditas fuisse calumniabantur, ut inde plurimorum opinio derivaret, nullos unquam fuisse tales hæreticos, sed sub Prædestinatorum nomine Augustinianæ doctrinæ defensores accusari. Illa sanè effata quæstioni locum dedere, quod possunt in varios sensus distrahi, iuxta quorum intelligentiam eadem recipienda, vel reprobanda iudicantur. PRIMA ait: *Laborem humanum gratiæ non iungendum.* Si velit hominem non posse suis viribus petere, quærere, pulsare, nèc vlla humani arbitrij industria adlaborare, ut primam gratiam demereat; est Catholicorum sententia in Arausicana Synodo can. 6. statuta, & opposita est damnata Semipelagianorum opinio. Si verò velit hominem post acceptam gratiam sanctificantem debere ociosam, ac desidem vitam vivere, nèc precibus, nèc orationi vacare: Errorem patentissimum præferebat. ALTERA est *Post primi hominis lapsum ex toto arbitrium voluntatis extinctum.* Si intelligatur extinctum, ad bonum faciendum si-

ne gratia ex meritis Servatoris Domini, est Atruficana sententia can. 13. & 22. Si verò contendat, ità esse extinctum, ut nec in bonum opus nulla ex parte vitiatum possit unquam assurgere; Lutheri intolerabilis stultitia est. TERTIA succedit: *Christum non esse mortuum pro omnibus*. Si explicetur, ita ut omnes homines reapse futuri sint participes gratiæ datæ per Christum, non univèrsè vera iudicatur; etenim pleriquè nec infirmi subsellij, parvulos in uteris matrum decedentes nullam Christi gratiam participare existimant. Si verò meritis infinitis Sanguinis Christi, vel humanæ eiusdem voluntati omnes salvare cupienti derogare velit, prorsus reiicienda est. QVARTA additur, nempe *Deum compellere ad mortem*. Si intelligitur mors animæ, quæ est peccatum, hæresim sapit; si verò significetur secunda, quæ est perpetua afflictio animæ in barathro, Catholicum dogma est, quòd propugnat S. Fulgentius toto libro 1. ad Monimum, & Ecclesia Lugdunensis in libro de tribus Epistolis. Quòd additur, *eius voluntatis esse, ut homines pereant*, eandem interpretationem suscipit, vel ut aiunt Scholastici, nò positivè id velle, sed negativè, nempe quia non dat auxilium efficax perseverandi, sine quo homo perit. QVINTA hæc propositio recensetur: *Quòd post acceptum legitimè baptismum in Adam moriatur quicumque deliquerit*. Si ità accipiatur, ut in renatis aliquid culpæ originalis remaneat post baptismum, est hæretica propositio. Si verò intelligatur remanere concupiscentia ex peccato originali derivata, quæ homines ad peccandum impellat, & ex originali eodem delicto dicatur

Deus specialia quædam, & congrua auxilia negare, est propositio vera, & quoad priorem partem statuta in Tridentina Synodo in decreto de peccato originali. SEXTA deniquè propositio: *Alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædestinatos*, eodem modo à quarta thesis proximè recitata explicanda est.

Iàm illius controversiæ solutio aperitur, nempe fuerint-ne qui memoratas theses in damnato illo sensu defenderint? Si enim quosdam fuisse constiterit, Prædestinatianos quoque hæreticos extitisse apparebit; sin minus tales inventi fuerint, iniuriæ, atque ignominia nomen erit, quo Semipelagiani Augustinianos onerare per calumniam consuevere. Ego quidem tempore Prosperi nullos fuisse Prædestinatianos arbitror, nemo enim horrida illa dogmata tunc defendebat. Sanè nunquam prosper illa à quopiam defendi insinuavit, sed à Semipelagianis esse illas sententias concinatas, & publicatas asseruit, quo S. Augustini, & sectatorum de prædestinatione doctrinam in bonorum omnium detestationem traherent. Hinc S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 30. testatur S. Prosperum diluisse ea, *quæ beati Augustini dictis non ex veritate, sed EX LIVORE obijciebantur*. Dùm video Prædestinatianorum nomen publicari à Fausto, ab Arnobio, à Gennadio, quos Semipelagianos fuisse certum est, id vktioni datum pato; vti enim Prosper adversarios modò Pelagij reliquias, modò Ingratos, quòd contra gratiam stabant, ignominia causa nuncupabat, ità etiam illi, ut pares vices redderent, Prosperum, à sectatores Prædestinatianos dicebant. Ceterum

rum fieri potuit, ut nonnulli rudioris intelligentiæ ea dogmata vel omnia, vel aliqua etiam iuxta reiectum à nobis sensum propugnarent, sed hos nec eruditio, nec numerus condendæ sectæ pares faciebat; hoc ex epistola Lucidi patet, qui illis erroribus se adhæsisse ore proprio fatetur. Profectò insequenti sæculo Monimus quidam Afer capitale dogma, quod Prædestinatio-
 nis fuisse dicunt; nempe homines à Deo ad peccata prædestinatos, tenebat. Testem huius idoneum habemus Fulgentium l. 1. ad eundem Monimum c. 3. *Hic dicta*, inquit, *S. Augustini determinans, & ad me intentionem tuarum dirigens literarum, dicis, sentire me iam, cur iterum hæc inculces, scilicet quod sapienter reluctante te mihi prædestinationem non tantum in bono dici, sed etiam in malo, dum in malo prædestinationem te relegisse dices. Ipse docens aiebam, ad penam debitam, non ad molum faciendam posse dici aliam prædestinationem, quod etiam tu, sicut scripsisti confirmas. Scire te tamen asseris, quid & hic respondeam, ut tuear sententiam meam, hoc est, interitum non dici nisi mortem. Et adjungis, interim legisse te hoc, & adseverasse etiam prædestinatum populum ad interitum. Rursus Prædestinatiani nihil libero arbitrio reliquum fecisse dicuntur, & in hac sententia quosdam fuisse testatur idem Fulgentius lib. 2. de verit. prædest. & grat. Veruntamen, inquit, quia plerisque novimus in questione gratiæ Dei, & humani arbitrij non tenere discretionem, sed ita unum asserere, ut alterum nitantur auferre, cum gratia pietatis neutrum negari sinat &c. Itaque plures teste Fulgentio ita omnia ad gratiam referebant, ut ansati nihil libero arbitrio adnendum putarent, sed omnia à superis*

Card. de Noris, Hist. Pelag.

aperto ore expectanda somniarent.

Accedit, Semipelagianos, qui Augustini sententiam impugnabant, fuisse acerrimi, & acuti ingenij; bona ingenia eos dixit Augustinus capite 20. de prædest. SS. Cassianum, Hilarium, Vincentium quales, quanti vè fuerint ex eorum libelis metiri abundè possumus. Quare cum isti subtilia argumenta contra Augustinianæ sententiæ professores exererent, fieri potuit, ut eisdem minùs illis in quæstionibus versati, succumberent, atque ad paradoxa, & absurda dogmata concedenda cogerentur. Erat Augustini sententia, peccatum originale causam fuisse reprobationis hominum: Illi virgebant, reprobari plerisque baptizatos, atque adeo si eorundem reprobationis causa foret originale peccatum, istud minimè illis fuisse in baptismo condonatum; hinc fieri potuit, ut nonnulli ea via evaderent dicentes: *Quod post acceptum legitime baptismum in Adam moriatur, quicumque deliquerit, ut dicebat Lucidus, vel quod in obiectione Gallotum legitur capite 2. Quod ab eis, qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat baptismi gratia originale peccatum, quod argumentum plures Theologi etiamnum contra S. Augustini sententiam intorquent, ut dicemus in Vindicijs Augustinianis capite 4. §. 10. idem etiam contra Prædestinatos suos Faustus lib. 1. capite 15. pluribus inculcat. Cæterum homines, qui damnata illa dogmata tradiderint, adeo obscuro nominis fuisse existimo, ut an vere tales quidam fuerint, apud doctissimos dubiū evaserit. Hinc in Synodo Arausicana post canonem 25. hæc legimus: Aliquos verò ad malum divina potestate præ-*

destinatos esse non solum non credimus, sed etiam SI SVNT, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus. Si autem plures reapse illo in errore fuissent, ac lecta non infrequens eam thesim defendisset, haud ita dubie Patres loqui fuissent, sed eos absolute damnassent, cum verò de illis dubitanter loqui sint, adeò viles, ac paucos fuisse crediderim, ut ne extare quidem in Orbe iudicarentur. Hic factum est, ut cum Hincmari factio anno circiter 850. Prædestinarianam hæresim adversarij in faciem veluti illideret, Patres qui eidem resistebant, hanc hæresim aliquando fuisse negarent Sanctus Prudentius Episcopus Trecensis in libro contra Io. Erigenam capite 4. ait: *Tertiam verò hæresim, quàm Pelagianis contrariam asseris, quæ ita donum gratiæ prædicetur, ut libertas arbitrij funditus auferatur, nec legimus, nec audivimus.* Et postea: *Nescio quem elogio tertiæ tuæ hæreseos denotare volueris, nisi B. Augustini dictorum, quæ præmisimus, imò Catholicorum omnium fidelitèr, veracitèrque sequaces.* Idem omninò sensus fuit S. Rhemigij cum Ecclesia sua Lugdunensi in libro contra eundem capite 4. ubi ait: *Secunda hæresis dicit esse solius gratiæ; Quæ sit, vel fuerit in Ecclesia, quæ ita prædicaverit, sola Dei gratia hominem salvare, ut liberum hominis negaret, vel destrueret arbitrium, nobis minimè compertum est.* Postea: *Quæ est ista secunda hæresis tam incognita, tam inaudita, quæ libero arbitrio denegato solius gratiæ sit prædicatrix? Nisi quia, ut nobis videtur, disputator iste vel B. August. latentèr quasi hæreticum accusat.* Hi Patres non modò nullam unquam talem hæresim extitisse tradunt, sed per calumniam tantum in eam esse pro-

nunciant ad Augustinianam doctrinam de gratia, & prædestinatione vituperandam. Sed ut dixi, fieri potuit, ut cum Semipelagiani Doctores contra S. Augustinum argumentantes ea dogmata ex eiusdem doctrina veluti absurda inferri contenderent, quidam pinguioris Minervæ homines ea ipsa devorarent, cum tamèn, viri docti ex responsionibus Prosperi obiecta illa refellerent. Quare Prædestinariani, si qui fuere, de ultima plebe, & quos fundandæ sectæ haud pares dixeris, fuisse non dubito, qui cum optimè sentirent de prædestinatione cum Augustino, adversariorum argumentis ad illa absurda admittenda cogebantur, ut non sponte, sed veluti adacti ea sensisse credendi sint; vnde Semipelagiani superbientes eadem de illis publicaverunt, quò sententia de prædestinatione gratuita ab scholis penitus eliminaretur. Hæc quidèm sit nostra de Prædestinarianæ hæresi opinio.

Et hac quidèm sententia de Prædestinarianæ hæresi statuta, de Faustii epistola ad Lucidum, ac utraque Synodo Arelatensi, & Lugdunensi nostrum quoque iudicium ferendum est. Scripsit Faustus ad Lucidum epistolam, ut eundem ab erroribus, quorum delatus fuerat, revocaret, in cuius exordio hæc præfatur: *Grandis charitas est, parum canti fratris errorem per Dei adiutorium, & gratiam magis velle curare, quàm sequi summi Antistites meditantur à bonitate suspendere.* Ex quibus deduco, Lucidi errores Gallicanis Episcopis innotuisse, vnde & Ecclesiasticis censuris contra eundem uti meditati fuerant. At Faustus meliora de Lucido promittens, atque eius-

eiusdē corrigendī sibi onus assumens Patrum sententiam suspenderit. Quare in eisdem literis sex illi asserta damnanda proposuit, quæ superius recitavimus. Ibidem verò quò illi metum incuteret, hæc eidem interminatus fuit: *Huius, autem epistolæ exemplar mecum retineo in conventu sanctorum Antistitum, si ita necesse fuerit, preferendum.* Et postea: *Quod si eam subscriptam, ut dixi, transmittere noluieris, aperte adhuc te in errore persistere ipso silentio comprobabis, ac proinde iam necessitatem mihi facies, ad personam tuam publicis conventibus exponendam.* Circumfertur hæc epistola ad Lucidum cum subscriptionibus plurium, & quidē insignium Galliæ Antistitum, nempe Auxanij, Faustij, Pauli, Eutropij, Pragmatij, Patientis, Euphronij, Megetij, Claudij, Leucadi, & Iuliani. At Canisius vnum Faustum in eiusdem subscriptione recitat, ex qua variatione eandem epistolam vti commentitiam Maguinus explodit. Sed utrumque exemplar germanum est; nam initio quidē Faustus epistolam à se tantum subscriptam ad Lucidum misit, cui cum Lucidus, se eandem epistolam approbare rescripsisset, quò eiusdem correctio celebrior fieret, curavit, ut in illorum Patrum conventu vnà cum his ipsis memoratas literas subscriberet; hinc factum est, ut in quibusdam exemplaribus post XI. illos Episcopos Lucidus subscriptus legatur. Vossius libro 1. historæ Pelagianæ capite 48. cui consentit Ludovicus Cellotius libro 2. historæ Gotteschalci capite 4. alijque, existimavit Faustij epistolam subscriptam fuisse in Synodo Arelatensi contra Prædestinianos teste eodem Fausto celebrata, in qua XI. illi Episcopi se-

derint. Hæc tamēn procul à verò sunt; etenim si in Synodo Arelatensi literis Faustij ea subscriptio addita fuit, cur Leontius Episcopus Arelatensis totius confessus Præses, ac per vniversam Galliam Apostolicæ Sedis Vicarius eandem non subscripsit. Celebris est Hilari Papæ epistola ad Episcopos Provinciæ Viennensis, Lugdunensis, Narbonensis, primæ, & secundæ, & Alpium Apenninarum, in qua hæc iniungit: *Per annos itaque singulos ex provinciis, quibus potuerit congregari, habeatur Episcopale Concilium, ita ut opportunis locis, atque temporibus secundum dispositionem fratris, & Coepiscopi nostri Leontij, cui sollicitudinem in congregandis fratribus delegavimus, Metropolitanis per literas eius admonitis celebretur.* Cur ergò Leontij nomen illis in literis desideratur, qui tamēn Præses primo loco nominandus erat? Respondet Vossius capite 50. Auxanium, qui prior subscriptus legitur, fuisse id temporis Metropolitanum Arelatensem: *Nobis sanè, inquit, verisimile fit, post Ravennium Auxanium, post illum Eoniam Arelatensi Ecclesiæ præfuisse.* At labitur vir eruditus, nam intèr Ravennium, & Eonium Leontius Arelate sedit, quod non modo ex memoratis literis Hilari Papæ, verum etiā ex epistola Ruriciij Episcopi Lemovicensis ad Eonium Arelatensem aperte intelligitur, in qua hæc ille scribit: *Agnito transitu Sancti, & venerabilis apud me recordationis Domini mei decessoris vestri Leontij animo, & mente confusus diu, multumque tristatus sum.* Lib. 1. epist. 15. Ille autēn Auxanius non fuit Episcopus Arelatensis, sed vnà cum Fausto ad Hilaram Papam legatus ex Gallia venit, idem etiā lites habuit cū Ingenno Ebredunensi de iure in Episcopatu

tum Cemeliensem, ut ex epistola 4. Hilarij liquet.

Ex his patet memoratam illorum XI. Episcoporum subscriptionem non spectare ad Synodum Arelatensem, sed peractam fuisse in quodam privato eorundem pro dedicanda basilica, vel alio nescio quo expediendo simul coactorum congressu. Notant autem Baronius ad annum 490. & Vossius horum plerosque à Sidonio in epistolis laudari. At in eo Vossius erravit, quod Eutropium, qui quarto ibidem loco recitatur, illum eundem putavit, ad quem lib. 1. epist. 6. & lib. 3. epist. 5. Apollinarius scripsit; nam hic Eutropius non erat Episcopus, cum in epistola illa sexta Sidonius illum invitet *ad capefenda militie palatinæ munia*, increpans eundem, quod procul ab urbanis negotijs vivere destinasset *intèr busse-quas rusticanos, subulcosque roncantes*. Et in epistola libri tertij scripsit se eiusdem *fascibus gratari*; fuit enim Præfectus Prætorio Galliarum. Baronius etiam, quem Decampsius, & Moraines sequuti sunt, plerique eorundem Antistitem cum ijs confundit, qui insequenti sæculo floruerunt in Synodo Epaunensi. Pragmatius ab illo statuitur Augustodunensis Episcopus, cuius festa dies agitur X. Kal. Decembris. Claudius putatur Bifuntinus Episcopus, cuius memoria die 6. Iunij in Martyrologio recolitur. Iulianum verò arbitratur fuisse Antistitem Carpendoratensem, & hi omnes Epaunensem Synodum subscribere, quam idem Cardinalis celebratam putat anno 509. Cæterum cum Concilium Epaunense peractum sit anno 517. ut ex hac subscriptione S. Aviti Viennensis patet: *Avitus sub-*

scripsi die XVII. Kal. mensis VIII. Agapeto V. C. Cos. qui cum Anastasio Aug. IV. anno 517. consulatum gessit; palam fit, Episcopos, qui Fausti literas subsignarunt tempore Leonti Arelatensis, diversos fuisse ab ijs, qui Epaunensem Synodum habuere. Et quidem Augustoduni non Pragmatius, sed eius decessor Euphronius sedebat, & septimus eiusdem Fausti literas subscripsit, cuius etiam epistolæ anno Imperatoris Valentiniani XXVIII. datæ ad Agrippinum meminit Idatius in Chronico. Patiens fuit Episcopus Lugdunensis, ad quem extat Sidonij epistola 12. lib. 6. Ad Pragmatium ibidem epistola 2. & ad Megetium lib. 7. epist. 3. recitantur. Pauli verò, & Eutropij meminit Hilarus Papa in titulo literarum ad Episcopos Galliarum. Iulianum illum fuisse puto, cui Pomerius tres de vita contemplativa libros inscripsit. Claudij, & Leucadij nusquam mentionem factam legi, præterquam in epigraphe literarum Lucidi, de quibus proximè dicemus.

Interim Lucidus, cum passim in Gallia vti pravorum dogmatum professorem se traduci intelligeret, quo famæ suæ consulere, palinodia libellum contexuit, quem ad Episcopos Gallicanos transmisit, quorum nomina in epigraphe recitantur. Hos intèr leguntur Leontius Metropolitæ Arelatensis, S. Patiens Metropolitæ Lugdunensis, & Mamertus Metropolitæ Viennensis. Hæc autem Lucidus præfatur: *Correctio vestra salus publica, & sententia vestra medicina est, unde & ego summum remedium, duco, ut præteritos errores accusando excusem, & salutifera professione me diluam. Proinde iuxta prædicandi recentia statuta Concilij damno vobiscum, &c.* Cellotius scribit hunc

hunc retractationis libellum missum fuisse à Lucido ad Patres Synodi Lugdunensis, quæ in eadem causa post Arelatensem habita fuit teste Fausto in præfatione ad Leontium. Sed res mihi incerta est, & potius ad Arelatensis Concilij Patres Lucidus videtur eas literas destinasse, hæc enim Synodus à Leontio contra Prædestinianos coacta fuit: audiatur Faustus: *Quod pro sollicitudine pastorali beate Papa Leonti in condemnando Prædestinationis errore Concilium summorum Antistitum congregastis, universis Galliarum Ecclesijs præstitistis, &c.* Et postea: *In quo quidem opusculo post Arelatensis Concilij subscriptionem novis erroribus deprehensis adijci aliqua Synodus Lugdunensis exegit.* Quare cum Faustus laudet Synodum summorum Antistitum Arelate à Leontio peractam pro Prædestinarianis extirpandis, ad illius Synodi Patres Lucidus scripsit quorum tententia errores Prædestinationorum damnati fuerant. De tempore horum Conciliorum non vna est Scriptorum sententia; nam Baronius ad annum 490. & Synodos, & universa ea in causa à Fausto scripta recenset. Vossius toto cap. 50. memorato versat se, ac vexat, ut utriusque Concilij tempora statuatur, ac denique re infecta concludit: *Ergo inter annum 472. & 494. Concilium utrumque peractum est.* Attamen certum est, antè annum 494. laudatas Synodos habitas fuisse, cum id temporis Lugduni sederet Rusticus, qui Epiphanium Ticinensem ad Burgundionum Regem legatum excepit; tempore autem earum Synodorum Patiens Lugdunensem cathedram tenebat, inter quem, & Rusticum in Martyrologio Sausaij Lupicinus, & Africanus in-

terponuntur. Massiliæ anno 464. sacra administrabat Eustasius, seu Eustachius ex literis Hilarij Papæ ad Episcopos Galliæ eo anno perscriptis, cui successit Græcus ex Sydonio lib. 7. Epist. 2. At Græcus ex tabulis Sammarthanis antè annum 480. decessit, cum eo anno ibidem Cannatus Massiliensium Episcopus asseratur. Anno 494. eiusdem urbis Episcopus erat Honoratus ex Gennadio in calce sui catalogi de Scriptoribus illustribus. Sirmondus putat relatas Synodos peractas fuisse circa an. 474 quæ opinio cæteris probabilior est, tunc enim ex literis Sidonij Patiens, Græcus, alijque qui in epigraphe literarum Lucidij leguntur, vivebant. Laudatus Gilbertus Maguinus utranque Synodum Arelatensem, & Lugdunensem fictitias asserit, itemque Lucidij epistolam, contendens omnia hæc subdola Fausti Reiensis arte composita, quò S. Augustini doctrinam sub nomine Prædestinationis hæresis à Synodis Gallicanis damnatam vendicaret. Sed his nunquam assentiar, quis enim de Fausto tantos sibi dolos persuadeat, qui coram universis Galliarum Episcopis tantorum mendaciorum architectum se sistere non extimuerit? Quo animo Leontio Metropolitæ doctissimo imponere aulus fuisset, quasi de remotissimis Asiæ rebus perscriberet, non verò de ijs, quæ in duabus nobilissimis urbibus nudiustertius gesta fuerant? Opponit Maguinus nulquam præterquam in Fausti libris illarum Synodorum mentionem fieri. At hoc negantis argumenti genus lubricum est. Scimus Leontium Arelatensem ex Hilarij decreto superius laudato Synodos Gallicanas quotannis coegisse, quarum tamē nulquam memoria extat.

Apologistæ Iansenij vtramque Synodum habitam fuisse concedunt, addunt tamen eas conflatas ex Episcopis partim Semipelagianis, partim à Semipelagianos Fausto decèptis. Sed sine testibus hanc iniuriam doctissimis, ac sapientissimis Patribus inurere non ausim. Illud verisimile videtur Faustum mandati limites excessisse, dum non modò quorundam Prædestinationum errores, vt iniunctum fuerat, confutavit, verumetiàm ea occasione Sancti Augustini de gratuita prædestinatione doctrinam subruere conatus fuit.

CAPVT XVI.

*Gennadius Massiliensis Semipelagianus.
Moritur Faustus Reiorum Episcopus,
de quo aliorum iudicia
expenduntur.*

Anno
449.

Cassiani doctrina hoc sæculo ferè exeunte strenuum nacta est laudatorem Gennadium Presbyterum Massiliensem, qui in suo libro de Illustribus Scriptoribus Semipelagianos laudibus, Augustinum verò, eiusq; defentorem Prosperum dièterijs excepit. Etenim cap. 63. vbi de Eucherio: *Sed & Sancti*, inquit, *Cassiani quadam opuscula lato tenso sermone angusto verbi resolvens tramite in vnum coegit volumen.* Prosperum vero à Celestino Papa olim commendatum eidem catalogo inferens c. 84. quasi per contemptum: *Prosper*, ait, *homo Aquitanicæ Regionis.* Deinde illum vt publicum alienæ famæ demuntorem accusans addit: *Legi, & librum aduersus opuscula sub persona Cassiani, quæ Ecclesia Dei salutaria probat, ille infamat nociva.* Vbi Vincentius Lerinensis vocauit Prosperum criminatorem,

hic eundem infamatorem ignominie causa vocat. Rursus capite 85. de libris Fausti Semipelagianis erroribus scitentibus ità iudicat: *Edidit quoque opus egregium de gratia Dei.* Vndè ex Semipelagianorum laude, ac Prosperi reprehensione fuisse illum Semipelagianum, nullus iure inficias ibit. Sed nec veritus est errorem, tantùmq; non hæresim Magno Augustino impingere, dum capite 38. hæc de illo Sanctissimo Doctore scripsit: *Catholicus permansit tamen, & error illius sermone multo, vt dixi, contractus lucta hostium exaggeratus necdum hæresis questionem dedit.* Quibus verbis S. Augustini de prædestinatione sententiam citrà dubium fugillat. Etenim aliquam Augustini sententiam vti erroneam traducit, & hanc lucta hostium exaggeratam dicit, quod de nulla eius sententia aduersus Pelagianos propugnata dici potest; nam tùm Gennadius Pelagianum aliquod dogma tanquam veritati consonum adstruxisset, cuius oppositum erroris inibi insinulasset. Igitur de prædestinatione gratuita id accipiendum venit, cum contrà illam initio omnes ferè in Gallia conspirassent, vndè lucta eorundem errorem exaggeratum pronunciat. Non tamen tradit eam opinionem tanquàm hæreticam proscriptam, cū plerique eandem tuerentur. Gennadio concinit Faustus in epistola ad Græcum dicens: *quid apud doctissimos in Augustini scriptis esse suspectum.* Ità illi eandem tibiam contrà Augustinum inflant.

Florebat tunc Massiliæ Honoratus Episcopus, qui in Gennadij catalogo Scriptorum agmen claudit; hunc in eadem sententià cum Gennadio fuisse sus-

se suspicor, quod in libello de vita S. Hilarij Arelatenfis capite 3. scribit: *Emenso biennio cum ad MERITI PROPRII percipiendum EX MERITO premium ex vite huius cursu B. Pontifex vocaretur Honoratus.* Vt quid enim toties meritum in eodem versu, & quidem proprium inculcat, nisi vt ex meritis predestinatio divina suspendatur? Hinc factum est, vt paulò post Cassiano, & Fausto à Gelasio Papa in Romana Synodo damnatis, vterque, Honoratus scilicet, & Gennadius libellum fidei Romam mittere coacti sint, quo à Semipelagianorum sententia procùl se esse monstrarent. De Honorato hæc scribit Gennadius: *S. quoque Papa Gelasius Romanæ Urbis Pontifex per scripturam agnoscens eius fidei integritatem rescripto suo probatam iudicavit.* Gennadius verò, quod ob laudes Semipelagianorum malè audiebat, fidei libellum, & ipse Romam ad eundem Pontificem deferendum curavit. Hinc capite ultimo ait: *Et opus de fide mea misi ad Beatum Gelasium urbis Romæ Episcopum.* Ità enim legendum tradit Vossius libro 1. capite 10. historiæ Pelagianæ, non verò vt communiter ponitur, & hoc opus de fide mea, nam pronomen *HOC* non potest denotare librum de Scriptoribus illustribus, neque enim ille est liber de fide. Porro hunc librum putant illum esse, qui inter opera S. Augustini tomo 3. circumfertur sub titulo *De Ecclesiasticis dogmatibus*; Gennadio enim adscribitur ab Hadriano Papa in epistola ad Carolum Magnum, vbi Gennadium, & Sanctum, & Episcopum Massiliensem dicit. Antequàm tamen de hoc libro iudicium feram, aduerto Gennadium duo illa capita nempe 99. & 100. vbi Honorati, &

sui ipsius librorum mentionem facit, addidisse post factam Romæ à S. Gelasio Cassiani, & Fausti proscriptionem, nam ob laudes Semipelagianis datas malè illum audivisse diximus, vnde quò se omni malæ suspicionis onere apud Gelasium exsolveret, vnà cum suo Episcopo libellum fidei transmisit, eiusque mentionem evulgato libro appendicis loco subtexuit, vnde in plerisque M.S. codicibus neutrius nomen legitur, vt notat Suffridius in scholis ad Gennadium,

Videndum hic est, quo tempore Gennadius hunc librum de Scriptoribus illustribus ediderit, inde enim nonnullorum dubiorum solutio, quæ infra sunt discutienda, dependet. Baronius ad Annum 490. pag. 443. ait: *Hoc anno moritur Theodulus celebris in Cœselyria scriptor, de quo ista Gennadius: Theodulus Presbyter in Cœselyria scripsisse multa dicitur, &c. moritur hic scriptor ante triennium regnante Zenone: Hæc Gennadius post tres annos ista scribens.* Itaque Baronio teste librum de Scriptoribus illustribus scripsit Gennadius anno 493. Benè isthæc se haberent, si Theoduli mors anno 490. contigisset, atqui hoc incertum est, nec vllum laudat assertorem; nam Marcellinus Comes in Chronico scribit floruisse Theodulum post Conc. Basilicæ II., & Armati anno 477. Ex Gennadio tantum coligitur non vixisse, post ann. 491. quo mortuus est Zeno. Itaq; ex eo textu Gennadij habemus librum de Scriptoribus illustribus elaboratum non fuisse post annum 494. quoniam non diceret, *ante triennium regnante Zenone*, quo verò ex illis tribus annis emissus sit, in incerto est.

Laudato libro de Ecclesiasticis

dogmatibus infarta sunt plura capita ex Celestini, ut putat, epistola ad Episcopos Galliarum, & quod caput est, magna, immò maxima pars Concilij Arausici, itemque Carthagenensis à capite 22. inclusivè usque ad 51. Baronius scribit, nescire se, an ista capita addita fuerint à Gelasio ipso Pontifice, vel eiusdem iussu ab aliquo alio. At Gelasius nec per se hoc præstare, nec alteri id ipsum iniungere potuit, quippè qui decessit anno 496. addita verò leguntur quatuordecim capita ex Concilio Arausicano, quod celebratum est sequenti sæculo anno 529. Illa ergo additio est longè ipso Gelasio posterior, neque vacat, à quo conflata fuerit, divinari. Difficile est, ubi de quopiam sinistra opinio invaluit, eidem integram fidem præstare; hoc Gennadio accidit, qui cum in libro de Scriptoris Illustribus Semipelagianis favorem commodasset, eundem etiam cum illis sentire in hoc posteriori volumine communis opinio est, nam cap. 21. hæc illum scribere opponunt: *Manet itaque ad querendam salutem arbitrij libertas, id est, rationalis voluntas, sed admonente prius Deo, & invitante ad salutem, ut vel eligat, vel sequatur, vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione Dei.* Item. *Initium ergo salutis nostræ Deo miserante habemus, ut acquiescamus salutiferæ inspirationi, nostræ potestatis est, ut adipiscamur, quod acquiescendo admonitioni cupimus, divini est muneris, ut non labamur in adepto salutis munere, sollicitudinis nostræ est, & cælestis pariter adiutorij, &c.* Ex his Ecclesia Lugdunensis iam ab octingentis annis tomo 9. Bibl. PP. Gennadium Pelagianum dogmati consentientem arguit, *Hominem, inquit, absque laboris sui studio ad Deum pervenire non posse, non est Catholicum, sed Pelagianum.* Invenitur in libello, cui titulus est *Dogmatum Ecclesiasticorum, quædam talis definitio, sed omnino, ut alia nonnulla in eodem libello, Pelagiani erroris est.* Iansenius etiam Semipelagianismi eundem accusat apud Annatum lib. 7. sui Aug. cap. 2. §. 3. quia ibidem de homine lapsò hæc tradit: *Postquam verò seductione Serpentis per Evam cecidit, naturæ bonum perdidit, pariter & vigorem arbitrij, non tamen electionem, ne non esset suum quod emendaret, nec merito indulgeretur, quod non arbitrio dilisset.* Quasi infusæ gratiæ possit homo secundum propriam electionem vel resistere, vel obtemperare, quod Semipelagianum dogma ille pronūciat.

Mihi horum iudicia non probantur, & in primis minimè Pelagianum est asserere, homini ad salutem obtinendam necessarium esse laborem: si labor non ex solis naturæ viribus, sed ex gratiæ præmoventis virtute prodeat. Vossius cap. 10. lib. 1. hist. Pelag. ait: *Utrum horum senserit Gennadius, certius statu posset, si eius adversus Pelagium libri extarent.* Sed patet in eo capite 21. quod Vossius, recitat, his hanc quæstionem Gennadium soluisse, hæc enim docet: *Utrum non labamur in adepto salutis munere sollicitudinis nostræ, & cælestis pariter adiutorij: ut labamur potestatis nostræ est, & ignavia.* Quam sententiam post quinque versus plenam reddit. At laborem nostrum esse necessarium ad salutem his tradit Arausicana Synodus post can. 25. *Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia omnes baptizati Christo auxiliante, & cooperante quæ ad salutem pertinent, possint, & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere: quæ est ipsa Gennadij sen-*

sententia. Nequè indè Semipelagianus vocari potest, quòd dixit; *Vt acquiescamus salutaris inspirationi nostræ potestatis est.* Nam etià cum eligimus bonum, præparatur voluntas à Domino; hinc S. Augustinus lib. de prædestinat. SS. cap. 6. ait: *Multi audiunt verbum veritatis, sed alij credunt, alij contradicunt: volunt ergò isti credere, nolunt autem illi. Quis hoc ignoret? Quis hoc neget? Sed cum alijs præparetur, alijs non præparetur voluntas à Domino, discernendum est utique, quid veniat de misericordia eius, quid de iudicio.* Cui sententiæ Gennadius totus inheret; etenim cap. 56. paucis verbis denuò plura à se superiùs dicta repetit, quibus initium salutis, progressum, ac consumationem in divinæ gratiæ virtutem refundit. Nullum, inquit, credimus ad salutem nisi Deo invitante venire; Nullum invitatum salutem suam nisi Deo auxiliante operari Nullum nisi orantem auxilium promereri; Nullum Dei voluntate perire, sed permissu pro electione arbitrij, &c. Loquitur de gratia interna non de illa Pelagij, quæ erat lex, & doctrina, nempe de illa quæ datur orantibus. Cum de opere pravo disserit, id in solius arbitrij electionem rejicit, ac dùm de opere recto, & sancto non iam solam electionem ob oculos ponit, sed Deum auxiliantem, & præparantem voluntatem, ut bonum eligat. Et sanè non aliter potuit scribere Gennadius ad Gelasium, quem sciret, Faustum, ac Cassianum reprobasse, quòd initium salutis humanis viribus tribuerant, minusque quam par erat, divinæ gratiæ derulerant: Quare Vossij verbis concludo: *Speramus autem, non improbaturos iudicium hoc nostrum, qui illum animi candorem præstare anti-*

quorum monumentis sciunt, quem ad labores suos censendos à posteritate, modò victurum aliquid scriptis consignarunt, optant adferri.

Circa hæc tempora arbitror Faustum decessisse antè factam paulò post suorum librorum proscriptionem. Attingisse illum imperium Anastasij tradit Maurolicus apud Bollandum ad 16. Ianuarij. Gennadius, quem scripsisse diximus librum de Scriptoribus illustribus primo Anastasij Imperatoris triennio, cap. 85. de Fausto uti adhuc vivente loquitur, non solum quia quo Principe imperante mortuus sit, non scribit, ut in alijs, sed etià quia hæc habet de eodem *Sunt verò eius, & alia scripta, quæ quia nec dùm legi nominare nolui. Viva tamèn voce egregius doctor & creditur, ET PROBATUR.* Centesimum vitæ annum attingisse ex Sidonio testatur Savaro in notis ad lib. 9. epist. 9. nam hæc ad Faustum scribebat Sidonius: *Cuius ità dictis vita, factisque dupliciter inclaruit, ut quandoquidem tuos annos iam dextera numeravit seculo prædicatus tuo, desiderandus alieno utraque laudabili actione decedas te relicturus exteris, tua proximis.* At ex his verbis tantum annorum numerum non colligi ibidem Sirmondus contendit, de quo alij iudicent. Sanè decrepitam Fausti ætatem indè deducimus, quòd anno 433. electus fuit tertius Abbas Lerinensium, quis autem iuvenem susceptum putet Honorato, & Maximo tantæ sanctitatis, atquè auctoritatis Præfectis? Quare eundem ferè centenarium obijisse arbitramur. Vixit est prospera valetudine, adeò ut Sidonius in laudata epistola scripserit, mirari omnes, quòd Faustus non senesceret. Maxima in æstimatione fuit

fuit in vniuersa Galliâ, quòd ex superius dictis manifestum est. De illius libris de gratiâ, & libero arbitrio iam satis abundè diximus. Aliam opinionem, cui obstinatiùs adhærebat, literis tradidit, nempe nullam creaturam esse incorpoream, vnde non vnum ob eam sententiam aduersarium passus est. Claudianus Presbyter Viennensis S. Mamerti frater tribus illum libris confutavit, vt tradit Gennadius cap. 83. licet Faustum non nominet. Gennadius tamèn in eadem Fausti opinione videtur fuisse, nam his verbis librum de Ecclesiasticis dogmatibus conclusit: Propter novellos legislatores, qui ideò animam tantum ad imaginem Dei creatam dicunt, vt quia Deus incorporeus rectè creditur, etiam incorporea anima esse credatur, liberè confitemur imaginem in eternitate, similitudinem in moribus inveniri. Eundem etiàm Faustum S. Avitus Episcopus Viennensis in Epistola ad Regem Burgundionum solidè confutavit. Faustum contra Arianos scripsisse tradit Gennadius, cuius verba dabo, nam & de libello, vel epistola Fausti, quâ solum Deum incorporeum probat, mentionem ita facit, vt eiusdem opinionem tenere videatur: *Lege eius & adversus Arianos, & Macedonianos parvum libellum, in quo coessentialem prædicat Trinitatem, & alium adversus eos, qui dicunt esse in creaturis aliquid incorporeum, in quo & divinis testimonijs, & Patrum confirmat sententijs nihil credendum incorporeum præter Deum cap. 87.* Ex illius libelli contra Arianos evulgatione eundem ab Evarico Rege Ariano tunc in Gallijs regnante in exilium actum existimo, nam alia tunc causa lateret. Vsserius cap. 13. de antiquit. Britan. scri-

bit Faustum dixisse se in exilio degere, quòd homo Britannus apud Reios in Gallia Antistes ptoçul à patria morabatur. Sed verè extra Provinciam se in exilium detrusum non ambigùe idem Faustus significat; siquidem epist. 6. ad Ruricium ait: *Propitia divinitate in secreto Religionis congruo, & tranquillissimo in silentio constituti, in quo Dominus ad rubiginem longa securitate contractam salutiferæ lima castigationis admonuit. In hac inquam, quæ & magna si agnoscamus vocatione donati, dum novos cives commertio charitatis acquirimus, præsentis insultamus exilio, &c.* Dñ fideles famuli Dei in necessitatibus nostris bonitatem suæ devotionis exercent, sine sede propria possessores, sine possessione divites sumus. Quibus verbis insinuat se longa tranquillitate in Episcopatu securum exilij castigatione à Deo admonitum apud viros religiosos se recepisse, quorum pietate licet propria Sede eiectus plura sibi possidere videbatur. Scripsit in exilio hæc ad Felicem filium Flavij Magni, qui anno 460. consulatum ordinarium gessit: *Magnum pietatis, & fidei testimonium quòd per tantarum vasta intervalla regionum, & per tot rerum interiecta discrimina ad nos vsque latitudinem vestræ charitatis extenditis. In hac relegatione nostra artifex Dei misericordia gemina exercet officia, nostram excutit paterna sedulitate rubiginem, & vestram circa nos dilucidam fidem, vestramque adprobat pietatem; Nos elimat benigna solertia.* Ibidem autèm gratulatur Felici, quòd Arelatensis Episcopi Leontij institutis, ac præsentia fruatur. Si verò, vt ait Vsserius, quòd Reijs degebat, exilium se pati diceret, vbinàm illa tantarum vasta intervalla regionum, cum alter Arelate com-

commoraretur , nempè utroque in eadem Provincià Narbonensi existente ? Restitutus est Reijs eo ipso anno , quo Ruricius Lemovicensium Episcopus renunciatus est. Lemovicenses vero Evarico Gothorum Rege Catholicos persequente Episco-

Seu te Lirinus priscum complexa parentem est,

Quò ta iam fractus pro magna sæpè quiete

Discipulis servire venis.

Vnus eorum fuit , qui pro pace Romanos intèr , à Gothos componenda infudabit hæc scribente Sidonio ad Basilium libro 7. epistola 6. *Tu sacratissimorum Pontificum Leontij , Fausti , Græci vrbe , ordine , charitate medius inveniris , per vos mala fœderum currunt , per vos regni utriusque pacta , conditionesque portantur.*

Hanc tamen Faustii gloriam , ingentesque virtutes , quas de illo in fine carminis Eucharistici Apollinaris recitat , nimius propriè sententiæ amor , atquè etià Augustinianæ doctrinæ impugnandæ libido offuscavit , ipsius libris non semel à Romanis Pontificibus damnatis. Eidem Reientes aras erexere , eiusque nomen sacris Gallicanæ Ecclesiæ fastis inscriptum fuit. At Molanus è Divorum albo Faustum primus omnium expunxit , cui assensus fuerat Cæsar Baronius , qui postea Reientis Ecclesiæ testimonio admonitus antiquum Fausto honorem restituit. Illius in Divorum catalogo memoriam vnà cum plurimis alijs SS celebrat Bollandus ad diem XVI. Ianuarij. Dina-mius Patritius Reientis qui commentarium scripsit de miraculis D. Maximi ad Urbicum Episcopum Faustii successorem , ipsum Faustum in præfatione *beatissimum Antistitem* appellat. Trithemius in libro de Scriptori-

po destitutos , novique Pontificis eligendi facultate regis imperio privatos dolere se scribit Sidonius lib. 6. epist. 6. ad Basilium. Faustus quando à curis animum relaxare volebat , Lerinam suam repetebat teste Sidonio in Eucharistico.

bus A. 496. & eo ex Ludovicus ab Angelis Augustiniani instituti vir , à Doctor Coninbricensis lib. 5. de vita S. August. cap. 15. scribunt Faustum primitus quidè Cassiani errores propugnasse , sed à S. Fulgentio Episcopo correctum , nam ipsemet fuit , inquit Ludovicus , qui postea summopere Augustinianam doctrinam defendit adversus illos , qui Prædestinatorum hæresim ad annos Domini 415. exsuscitarunt. Hæc quidè vndè hauserint nescio , etenim Fulgentius altero post Faustum sæculo vixit , contra quem septem etiam libros anno 523. condidit Fausto olim defuncto. Ille verò noster Scriptor Faustii libros nunquàm se legisse significat , nam in illis sub alieno corio Augustinus vapulat. Sed nusquam Faustii palinodia apparet ; illæ verò sententiæ , quas tuetur , ut sæpè monuimus , poterant id temporis tanta conscientia defendi , quousque per Arausicanam Synodum , quæ contra Semipelagianos celebrata est , damnatæ fuerunt. Hinc colligo capitula , illa , quæ in epistola ad Episcopos Galliæ sub nomine Celestini publicata sunt , hæud illi esse adscribenda , aliàs Cassianus , Faustus , Hilarius intèr hæreticos recensendi essent , quod pluribus ostendam in Vindi-

cijs Augustinianis

cap. 8.

*Fausi Reiensis , atque Cassiani libri à
Gelasio Papa in Romana Synodo damna-
ti. S. Augustini nomen , ac doctrina
contra Pelagianos ab eodem
Pontifice defensa.*

Anno
493.

FAusti mortem paulò post libro-
rum eiusdem per Romanum
Præfulem Gelasium damnatio con-
secuta est, etenim licet eiusdem li-
bri in Gallijs, vbi Semipelagiana fa-
ctio nondum consenuerat, laudato-
res inuenissent; Romæ tamèn, vbi
purior doctrina de gratia divina ful-
gebat, in acerrimos accusatores, at-
que iustissimos iudices inciderunt, à
quibus è Catholicorum scholis pro-
scripti sunt. Priùs tamèn, vt gestorum
ordinem sequamur, quid contra Pe-
lagianos idem Pontifex scripsit, vi-
dendum est, à quibus tamèn, quòd
illa passim apud alios leguntur, paucis
me expediam.

Gelasius cùm accepisset Pelagia-
nos nova in Dalmatia moliri, ne quid
ea in provincia res Catholica detri-
menti pateretur, ad Honorium Epif-
copum Salonitanum, is enim erat
Dalmatiæ Metropolitæ, literas misit,
queis admonuit, vt gliscenti malo
occurreret: Se cunctos, inquiens, ibi-
dèm Domini Sacerdotes fraterno commo-
nere affectu, vt ne recipiant perversita-
tem toto orbe damnatam addit deindè:
*An fortè nescitis banc hæresim Pelagia-
nam, de qua loquimur, & ab Apostolica
dudum Sede per B. mem. Innocentium, ac
Zosimum, Bonifacium, Celestinum, Six-
tum, Leonem continuis, & incessabili-
bus sententijs fuisse prostratam, nè tan-
tùm Catholiæ Ecclesiæ legibus, sed Prin-
cipum quoque Romanorum eo tenore dam-*

*natam, vt nèc vsquam terrarum vivendi
locum sectatores eius habere sinerentur.*
Posteà S. Augustini contra Pelagianos
libros commendans ait: *O si studerent
adversus eos malorum nostrorum libros,
responsaque cognoscere, illis modis omni-
bus cerneretur, nihil esse prorsus, quòd
ab istis non fuerit ventillatum, & ab il-
lis magnifica veritate contritum, sicque de
cunctis eorum nequitijs refutandis fideles
quoque viderentur instructi, vt nihil am-
plius quæreretur.* Hæ literæ datæ sunt
Alpino Consule nempe anno 493.
Honorius his alteris acceptis doluit,
quòd vèl negligentia, vèl proditiæ
Catholiæ fidei insinulatus fuisset
apud Pontificem, quare rescripsit,
fictas illas esse delationes de Pelagia-
nis Dalmatiam tentantibus, malevo-
lorum invidiæ id dandum, qui falsis
accusationibus suam in persequendis
hæreticis diligentiam coram Aposto-
lica Sede infamare conati essent. At
Gelasius iteratis ad eundem literis
misit significavit, se in hisce inda-
gandis studiosiorem debere esse, non
remissiorem: *Nèc interest, ait, per quos
ad aures nostras eadem pervenissent, dùm
quomodolibet ista referentibus, postquam
nostram conscientiam penetrarent, in his
veraciter indagandis pastorales excubias
esse non oportuerit negligentes, quatenus
vèl è vestigio posset lupis inhiantibus ob-
viari, vel nullis existentibus feris ovium
custodia secunda persisteret.* Hæc ille.

Sed propiùs Pelagiana pestis Ita-
liam iterum afflaverat, nam Seneca
quidam senex delirus, ac nullius cru-
ditionis homunculus in Piceno anti-
quata olim Pelagij dogmata renova-
bat. Gelasius rei indignitate commo-
tus per Romulum Diaconum ad illius
Provinciae Episcopos literas misit, in
quibus acriter in eorum vèl negligen-
tiam,

ciā, vèl conniventia invecus est. Tria præcipuè senex ille ex Pelagiana hæresi tradebat: Primum æquum non esse, vt pueri, cū nondū quidquam per se peccare possent, Ad peccato obnoxij tenerentur. Alterum eisdem sine sacro baptismo decedentes pro solo originali peccato non posse damnari. Tertium, Gratiā ad salutem non esse necessariā illamque secundum merita hominū, conferri. Præterea quo pessimo lenocinio sectam promoveret, congregationes *dedecorossimas*, vt ait Gelasius, idem instituerat, in quibus homines, ac sacratæ Deo Virgines psalmos canerent, quod ipsum à sectæ Magistro Pelagio didicerat, qui feminis quoque in Ecclesijs cantum vnā cum viris permiserat ex Hieronymo libro 1. dialogorum contra Pelagium. Ille autem eò vlque velaniæ abreptus est, vt teste Gelasio, *Presbyterum sibi non acquiescentem audire communionem privaret*. Itaque summus Ecclesiæ Antistes perstricta prius illius regionis Episcoporum socordia in Hæreticum, atque asseclas hanc sententiam pronunciavit: *Nusquam loci prorsus inveniatur præfata pestis asseritor, nèc accessum prorsus Ecclesiæ, vèl vsquam participationem Catholicæ communionis inueniat, qui hæreticorum mavult subsequi nefaria professione consortium; & hi cum quibus antea probabitur noxium miscuisse colloquium, nisi resipiscunt, & ab eius societate discedunt ab Ecclesiastico remoti servitio devota ultione plectantur, quo ceteris cavendi ministretur exemplum*. Quod verò idem Seneca Sanctorum Hieronymi, & Augustini scripta laceraverat, ac mille convicijs prosciderat, idem Gelasius de vtriusque honore sollicitus vasa-

nam delirantis senis temeritatem hisce compescuit. *Adhuc maior scelus accrescit, vt sub conspectu, & præsentia Sacerdotum beatæ mem. Hieronymum, atquè Augustinum Ecclesiasticorum lumina Magistrum musca moritura, sicut scriptum est, exterminans oleum suavitatis lacerare contenderet*: Verū non solum his præconijs Augustini nomen decoravit, sed in iisdem literis S. Doctoris sententias penè totas exscripsit, vt in vindicijs Augustinianis ostendam. At non modò epistolis Gelasius Pelagianam hæresim profligavit, sed librum etiam contra eisdem procudit, quem nobis Vaticana serinia donarunt, cuius est initium: *De Pelagianis quidem sensibus, blasphemijque sacrilegis, & apud maiores nostros tam divinis, quàm humanis legibus iusta discussione damnatis nimis est composita materia, &c.* In quo opere probat, neminem posse suis viribus vivere sine peccato. Ioannes etiam Talaia contra Pelagianam hæresim apologiam scripsit, quam huic ipsi Gelasio nuncupavit, cuius meminit Photius in Bibliotheca Cod. LIV.

Anno 494. Baronius Synodum Anno Romæ à Gelasio celebratam dicit, in qua LXX. Episcopi sedere, habitaque est consultatio de libris à Catholicis vèl legendis, vèl reiiciendis. Porro S. Augustini libri commendati sunt, itemque Prosperi nostri Aquitani, qui SS. Patrum agmen claudit, diciturque honoris gratia *vir religiosissimus*. Indè cum damnatorum voluminum index texeretur, inter ista libri Calsiani, ac Fausti Reiensis numerati sunt, hac præmissa sententia: *Cetera quæ ab hæreticis, sive schismaticis conscripta, vèl prædicata sunt, nullatenus recipi Catholica, & Apostolica*

Romana Ecclesia, è quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à Catholicis vitanda sunt, credimus esse subdenda, & cum plurimos libros hæreticorum, aliorumque incertorum Auctorum Patres damnassent, hos inter Cassiani, àc Fausti volumina posuere hoc titulo: *Opuscula Cassiani Presbyteri Galliarum apochrypha. Opuscula Fausti Rhégiensis Galliarum apochrypha.* Postea etiam Pelagium Celestium, & Iulianum Eclanensem, eorumque libros, àc sequaces confixerunt hæc statuentes: *Sub anathematis indissolubili vinculo in æternum confitemur esse damnata.* Scio Recensiores quosdam, qui Fausti vicem dolentes pro eodem apologias enixi sunt, contendere, Romanam Synodum non damnasse libros Fausti ut hæreticos, sed inferioris illos notæ declarasse ab Ecclesia Catholica habendos, sed pessimam malæ causæ aduocationem præstitam altero libro solidè confutabimus. Hoc primo ictu Semipelagiana factio percussa concidit, nequè enim imposterum tutum fuit Cassiani, àc Fausti, quos Synodus damnarat, opiniones tueri. His accedit Gelasium in epistola ad Episcopos per Picenum Semipelagianorum sententiam de fide viribus naturæ prodeunte palàm damnaſſe: *Quid autem, inquit, haberi potest sine gratia, cum sit fides ipsa per gratiam eodem Apostolo nos docente, Misericordiam consequutus sum ut fidelis essem: nec aliud est misericordia divina, quam gratia.* At quòd veterem opinionem deponere, atque antiquam scholam deferere difficile sit, sequenti sæculo gravissimis dissensionibus ex Fausti libris exortis vniversus Orbis Catholicus in partes divisus est.

Ioannes Maxentius, àc Scithæ Monachi pro S. Augustino Constantinopoli contra Faustum insurgunt. Idem Faustus ab Africanis Episcopis, & ab Hormisda Papa reprobatur.

SEXTVM sæculum aderat, & exortæ de divina gratia contentiones ex Fausti Reiensis præsertim libris latius in dies diffundebantur plurimis non modò in Occidente, verùmetiàm in Oriente Faustum defendentibus, alijs eundem acerrimè confutantibus. Nam licet à Gelasio in Romana Synodo eiusdem libri reprobatum fuerint, non in Gallia tantum, sed (quod mirè) etiam Constantinopoli Patronos invenerant, quandò ex ultimo Ponto Scytras Monachos divina gratia contra eundem Faustum concitavit, qui ex Asia erumpentes contra Reientem Europam, atque Africam commoverunt, quæ res à nobis exactè describetur.

Vnà cum Anastasio Imperatore vniversis desidijs, quæ Orbem Catholicum diu dilaceraverant, in cinerem reductis Iustinus imperium gubernandum suscepit anno 518. cum repentè Monachi Scythæ ingentes turbas Constantinopoli dedere. Leontius Monachus Vitaliani Ducis affinis cum collegis Religiosis, quos inter eruditione eminebat Ioannes cognomento Maxentius, hanc sententiam, *Vnus è Trinitate in carne crucifixus est, omnibus, & credendam, & defendendam ad seditionem usque inculcabat.* His acriter resistebat Victor Diaconus, àc plerique alij

alij in eo offensi, quod novam populi thesim inculcarent, veluti Calcedonensis Synodi decreta non sufficerent. Neque hic contentionum finis; nam cum fausti Reiensis Episcopi libri Bizantium delati essent, ijdem Monachi illos vti hæreticos damnabant, plurimis eisdem Catholicos adseverantibus, vnde etiam lites in immensum excrevere, ac illæ quidem Principes etiam viros in partes distraxerunt. Vitalianus Militum Magister, qui postea consulatum iniit, Monachis impensius quoad illud de *Vno ex Trinitate passo in carne* favebat, Iustinianus verò eadem in quæstione Monachis adversabatur, ut ex eiusdem literis ad Hormisdam intelligitur. At cum Anastasius Imperator sacrilegus, atque impius omnia sacra lusque, deque verrisset, Iustinus, quod Principem Catholicum decebat, per literas cum Hormilda Pontifice egit, ut suos Constantinopolim legatos mitteret, turbatas ab anastasio religionis res composituros. Hormilda quinque Legatos Byzantium destinavit, qui anno 519. circa Paschalia festa ad Regiam Urbem appellentes ab Imperatore, atque vniuersis civibus honorificentissime excepti Orientalibus rebus componendis manum statim admo-verunt. Monachi Scithæ, quod ab adversarijs tanquam Eutychiani per contemptum traduci se intelligerent, fidei libellum Legatis Hormildæ gravioribus licet negotijs occupatis exhibuerunt, in quo suam ipsorum de Christo fidem pluribus exponebant. Eo tamèn dicta omnia collimabant, ut à Legatis hæc inibi inserta thesis reciperetur: *Vnus de Trinitate crucifixus est in carne*. Postea explicabant,

quid de divina gratia sentirent, hæc præfati: *His ità se habentibus Beatissimi, nunc quid iam de gratia Dei, non qua creamur, sed de ea, qua creamur, & renobamur, sentiamus, breviter exponentes, Sanctitati vestræ necessario credimus facere debere manifestum, eò quod etiam in hac parte inimici gratiæ Dei, id est, Pelagij, & Celestij sectatores nimium nobis infesti esse videntur. Contra verò Faustii sententiam in fine concludunt: Abominantes etiam eos, qui contra vocem Apostoli audent dicere nostrum est velle, Dei verò perficere, cum idemmet Doctor, & velle, & perficere donum testetur esse divinum. Legati hisce de rebus nihil se à Pontifice in mandatis habuisse dicebant, immò apertè iniunctum, ne alijs se se causis immiscerent, verum coacti Imperatoris intercessione Monachis aures dedere; ità enim ad Hormisdam de Monachis scripsere: *Petitiones obtulerunt, & coacti pijsimi Principis, & Domini Vitaliani Magistri militum iussione frequentèr ad audientiã causæ convenimus, non quasi volentes nos in his negotijs occupare, quia nobis sunt ante oculos Beatitudinis vestræ præcepta, quibus præcepistis, ut causæ tantum, cui veneramus intenti nullis alijs negotijs misceremur. Dat. III. Kal. Iulias. Legatis illis sapius auditis, vnaque cum Victore Diacono alterius factionis primipilo, quo hominum molestia se se liberarent, tale deniquè responsum dedere: Quod non est scriptum à Papa Leone non suscipimus. Etenim cum in celeberrima Synodo Chalcedonensi CCCXXX. Patrum, & in epistola Leonis Papæ ad Flavianum diligentissime assertum fuisset, quid de Christo Domino sentiendum esset, omniaque illa statuta, quæ Christiano**

no homini credenda forent, novas insuper theses de Christo populis inculcare, & hunc articulum, *Vnus è Trinitate crucifixus est carne*, vti appendicem Synodo adjicere, (ita enim Legati suspicabantur) temeritati, atque insolentiae proximum iudicabatur. Sanè id temporis inter extremos Nestorianorum, & Eutychianorum errores regia via incedere adeo difficile videbatur, vt quidquid novi à quopiam asserti à Catholicis audiebatur, alterutri hæresi illud favere existimaretur. Nihil tamen coram Legatis de quæstionibus de gratia, & libero arbitrio, vel de Fausti libris disputatum fuit, vt ex suggestione Dioscori colligitur. Attamen Victorem Diaconum de grat. & humana libertate cum iisdem Scythis litem habuisse idem Dioscorus hisce significat: *Victor Diaconus dicitur quidam, cum isto, antequam nos Constantinopolim ingrederemur, habuerunt intentionem de vno de Trinitate crucifixo, & de Christo composito, & de alijs capitulis nobis hinc positis. Capitula verò illa erant tria contra Pelagianam hæresim statuta, quæ habentur tomo 6. Biblioth. PP. par. 1. editionis Coloniensis.*

Scythæ Monachi hac repulsa in indignationem acti Romam ad Hormisdam legationem mittere decernunt; electi Achilles, Ioannes, Leonius, & Mauritius, quem vltimum perperam Batonius in Maxentium mutat, nam hic Constantinopoli substitit, vt dicemus. Vbi primùm Monachorum Legatos Romam profectos innotuit, statim Iustinianus Magister militum, & Comes, qui post Iustinum imperavit, ac Legati Pontificij litteras ad Hormisdam dedere, quibus eundem de ijs, quæ illa in quæstione

cum Monachis peracta erant, certiorerem reddebant, simulque Pontificem hortabantur, vt Monachos procul à conspectu ex vrbe pelleret. Iustinus hæc scripsit. *Quoniam comperimus quosdam nomine Monachos, quibus magis discordia studio est, quàm charitas, & pax Dei cupientes quædam perturbare ad Angelum vestrum hinc discendentes iter arripuisse, quos Beatitudo vestra presentibus scriptis causam livoris eorum cognoscens, ita vt merentur, suscipere, & à se longe pellere dignetur, quoniam vaniloquia ipsorum festinantium novitates introducere in Ecclesia, quod neque quatuor Synodi venerabiles, neque Sancti Papæ Leonis epistola continere noscuntur, in omni loco turbas excitare videntur. In eandem ferè sententiam litteras ad Hormisdam Dioscorus miserat Monachos arguens: Quapropter, inquit, rogamus, vt consueta cautela, & qua solet Dominus noster vigilantia cogitatis, & quomodo suspendendi sint, qui à nobis taliter recesserunt, & à nostra communione fuerunt seiuncti, & quid eis respondeatur, vel quomodo eorum capitula repellantur, quia eos omnes Constantinopolitana Catholica exhorret Ecclesia. Legati verò iteratò ad Hormisdam hæc scripsere. Si voluerit Dominus noster qualemvis novitatem scribere peius erit istud initium, quàm illud, quod factum est per Eutychem; sufficere debet Ecclesiæ, quod per sexaginta annos vsque modò sustinuit. Hæ litteræ Legatorum vnà cum illis à Iustiniano prescriptis datæ sunt III. Kal. Iulias Eutharico V. C. Col. quas Eulogius Magistrum nomine Iustiniani Romam profectus ad impetrandas ab Hormisda reliquias detulit.*

Vbi primùm Monachi Romam ingressi sunt superveniente paulò post Eulo-

Eulogio cum literis Iustiniani, & Legatorum, Hormisdæ varijs consilijs rem cœpit perpendere, & quidẽm haud æquum duxit, illos procul à suo conspectu amovere, & ab Orthodoxorum communione suspendere, ut Legati, & Iustinianus petierant, quod non essent adeò inhumanitèr excipiendi, qui supremum Orbis Christiani tribunal appellassent. Verum inaudito Victore, quem Monachi accusabant, minimè tutum arbitrabatur, sententiam ferre in re gravissima, quæ in Oriente tantis utrinque studijs agitabatur. Accedebat magnam esse in illa propositione, de qua lis erat, æquivocationem. Etenim Legati eam sic à Monachis exprimi scripserant: *Vnum de Trinitate crucifixum*, quàm assertionem cum Anastasius Imperator impius, & fidi fractus pro Euty chiana heresi inculcasset, meritò in suspensionem eandem doctiores vocabant, quasi vna tantum in Christo natura prædicaretur. At Monachi eo se dicto in invidiam trahi protestabantur, nam eorum hæc erat assertio *Vnum de Trinitate passum carne*, & in libello fidei hæc scripserant: *Deum Verbum unigenitum filium Patris Dominum N. Iesum Christum, qui pro nobis passus est carne, vnum de tribus subsistentijs vnus divinitatis esse credimus*. Quare Hormisdæ, cum nemini se adversantem præbere vellet, missis ad Iustinianum reliquis per Eulogium cum literis ad Legatos, hæc ipsa eidem significabat: *Præterea Monachos, quos venisse Romam significastis literis vestris, ad propria mox volumus reverti, sed quia sub testificatione potentiae divinae dicebant per insidias in itinere paratas vitæ se posse sustinere discrimen volentes redire Constantinopolim, passi non sumus violentèr expelli*.

Card. de Noris, Hist. Pelag.

Epistola 66. quæ data est IV. Nonas Septembris Eutharico V. C. Cos. Literæ verò ad Legatos interciderunt, sed ex responsione Dioscori, quàm eisdem reposuit, colligitur, Hormisdam decrevisse Monachos Byzantium dimittere causa ad Ioannem Constantinopolitanum Antistitem delegata; nam Dioscorus in literis ad Hormisdam datis Idibus Octobris hæc responderet: *Per Eulogium virum sublimem literas Beatitudinis vestræ suscepimus, in quibus significastis intentionem Monachorum Scytharum, & quomodo visum fuerit Apostolatui vestro, Episcopo Constantinopolitano causam delegare. ut ipse inter eos, & qui ab eis impetuntur audiret*. Hoc autem summoperè Legatis displicuit, nolebant enim causam ad Ioannis tribunal devolui, quem à Vitaliano Scythis àcquisitum suspicabantur. Hic enim nullum non lapidem movebat, quò Scythæ causa superiores evaderent, immò ipse Victor ab incepta accusatione destituisse videbatur Vitaliani precibus placatus, vel autoritate deterritus; quare Romæ causam tractari satius arbitrati sunt. Illa quidẽm Hormisdæ Dioscorus in eisdem literis significavit: *Postea sine nobis magnificus vir Vitalianus Magister militum inter se, & Episcopum Constantinopolitanum vocaverunt prædictum Victorem, loqui sunt cum eo, quid definierint inter se nescimus, postea nec Victor ad vos venit, nec est causa dicta*.

Erat tum temporis Constantinopoli Paulinus Ecclesiæ Romanæ defensor, qui Hormisdæ Pontificis literas Romæ datas 7. Idus Iulij Iustinum Imperatorem detulerat, ac propediem Romam reversurus ferebatur. Ad hunc Vitalianus se contulit, Monachos

Romæ degentes enixius commen-
dat, Dioscorum Legatum ex indice
adversariæ partis advocatum agere
conqueritur, literas etiã ea de re ad
Hormisdam deferendas tradit. Sed
neque his officijs cõtentus homo mi-
litia clarus, ac in rebus gerendis satis
industrius Iustinianũ adoritur, & ma-
xima, quæ pollebat facundia, & autho-
ritate non modò illum in partes suas
traducit, sed & ab eodem literas ob-
tinet per eundem Paulinum in favo-
rem Scytharum ad Hormisdam per-
ferendas. Hæc constat ex literis Iu-
stiniani ubi ait: *Vnde ad Beatitudinem
vestram & frater noster gloriosissimus
Vitalianus per Paulinum virum sublimem
defensorem vestræ Ecclesiæ rescripsit,
&c. Et nos per eundem significare cura-
vimus illa debere Beatitudinem vestram
perficere, quæ pacem, & concordiam
Sanctis concedat Ecclesijs.* Iteratas etiã
idem Iustinianus iam totus Monacho-
rum factioni adhærens ad Pontificem
literas paulopost misit, in quibus
non ampliùs Scythas nomine tantum
Monachos, non discordes, non vani-
loquos, vti in prioribus literis tradu-
cebat, sed etiã, atque etiã roga-
bat Pontificem, vt celeritèr causa
cognita eisdem voti compotes cum
responso dimitteret. Do verba Iusti-
niani: *Nam quanta questio in partibus
nostris orta est, potest etiã antelatus vir
religiosus Defensor, nempe Paulinus,
Sanctitatem vestram instruere. Vnde pe-
timus, vt si est possibile, celeberrimo dato
responso, & satisfactis religiosis Mona-
chis Ioannem, & Leontium ad nos remit-
tatis, nisi enim precibus, & diligentia ve-
stra ista questio soluta fuerit, veremur, ne
non possit Ecclesiarum sanctarum pax
provenire.* Hæc ille.

Hormisda ubi à Paulino in urbem

reverso intellexit non solum Vitalia-
num, sed & Iustinianum mutata sen-
tentiã Scythis patrocinari, & hunc
paulopost iteratis literis pro Monachis
ex accusatore strenuum intercessorem
agere; ex alia verò parte Dioscori Le-
gati epistola superveniente, Ioannem
viri divenditæ fortè Monachis fidei in-
simulantis, integram causam Scytharum
pendere iussit vsque ad reditum
Legatorum; quod cum Monachorum
Oratoribus, qui Romæ aderant, inno-
tuisset, diuturnioris in Urbe moræ im-
patientes clã se Roma subducere ten-
tarunt, verum id Hormisda prohibuit,
de qua re ad Legatos literas dedit III.
Nonas Decembris, mittens etiã
exemplaria literarum, quas pro Mona-
chis Iustinianus ad se transmiserat. De
personis Scytharum Monachorum, inquit
Hormisda, Iustinianus vir illustris nobis
scripsit, quarum exemplaria literarum fra-
ternitati vestræ direximus; qui cum nollēt
sustinere vestræ dilectionis adventum, &
observationem moras se dicerent ferre non
posse, tentaverunt clam de Urbe discedere,
quos tamē faciemus sollicitius custodiri.
Ex quibus Scytharum Oratores sub
custodia Romæ detentos insinuat.

Inierat initio sequentis anni splen- Anno
didissimum consulatum Scytharum 520.
Monachorum patronus Vitalianus, ac
malis avibus altiùs provectus est, vt
lapsu graviore corruens proprio san-
guine Romanos fastos fœdaret. Iu-
stinianus in protegendis Monachis
frœni potiùs, quam calcarium in-
digus (erat enim ad Ecclesiasti-
cas causas pertractandas promp-
tissimus) quò novi Consulis favo-
rem, vel amicitiam sibi conciliaret,
quartò ad Hormisdam pro Monacho-
rum causâ scripsit, eorundē factionem
iam liberiùs promovens. In his sanè
lite-

literis eos apprimè Catholicos contestatus litem verbo tenus tantum esse autumabat iterum rogans, ut iam tandem Monachos cum responso dimitteret, quorum doctrinam iuxta traditionem Patrum dici vulgò affirmabat. Eius verba sunt: *Quidam asserunt Christum filium Dei Dominum nostrum pro nostra salute carne crucifixum unum de Trinitate debere prædicari. Itè: Quidè super hoc evitare debeamus, nos certiorare dignetur, quoniam verba videntur facere dissensionem, nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur, &c. Quia verò dictum est Scythicos Monachos hac ratione ad sedem vestram accessisse pro traditione Patrum, & ordine regularum, præbito eis responso nihil formidante ad nos cum vestris literis iubete remittere, quarum etiam exemplaria consignata prædicto viro strenuo Eulogio dari præcipite. Hæc enim omnia ideo petimus vos disponere cautius, ut ne locus mendacio, vel insidijs detur. Hæc quidem literæ nullius Consulibus nomine subsignatæ sunt, datas tamen existimo hoc an. 520. quòd Eulogius easdem portavit, qui cum Romæ esset anno præcedenti, Hormisdæ literas datas IV. Nonas Septēbris Constantinopolim detulit, uti diximus; licet verò ex literis Dioscori in Regiam Urbem advenerit propè Idus Octobris, haud credibile est, eodem anno hyeme ingruente Romanum iter denuò aggredi iussum. Ceterum hisce literis respondet Hormisdæ epist. 67. in hanc sententiam: Significantes Scythas Monachos allegasse plurima, quæ nos relinquere indiscussa non possumus, sed Legatorum nostrorum, Deo iuvante, festinemus adventum, pro qua re eos in Urbe credimus retinendos, à qua nec ipsi ordinatione dissentiant. Amplitudinem vestram tamen retinere confidimus, quod*

de ipsis nobis præterito tempore literis destinatis scripserit. Quibus postremis verbis Iustinianum perstringit, qui sententiam in Scythica causa mutasset; illum tamen hortatur, ut cum Imperatore agat, quòd Victor, alijvè, qui à Monachis accusabantur, Romam mittatur, ut melius causa tractari possit: Victorem præterea, inquit, qui Diaconi habere perhibetur officium, cuius fidem hi ipsi Monachi vehementer accusant; vel alios, qui perversas forsitan obijciunt quæstiones, ordinatione Domini filij nostri Clementissimi Imperatoris ad Urbem vobis suggerentibus dirigantur, ut universas allegationes, de quibus contendunt, nos possimus agnoscere. Quæ quidem literæ cum per Eulogium missæ sint, certum est scriptas fuisse anno 520. ut ex dictis colligitur. Notanda tamen hic veniunt illa Hormisdæ verba: qui perversas forsitan obijciunt quæstiones: etenim nō obscure non tantum illam de vno ex Trinitate passo, sed & reliquas de gratia, & libero arbitrio quæstiones significat, in quibus Scythæ Victorem, aliosque adversantes patiebantur. Iustinus etiam XV. Kal. Februarias eadem de causa ad Hormisdam scripsit Vitaliano, & Rustico Consil: Quoniam preces, inquit, nostro Numini porrectæ sunt ex diversis Eois provincijs certa quædam differentibus pro fide Catholica, secretaque suæ mentis declarantibus, quæ apud se pro individua Trinitate constituta testantur, quæque firmiter se recepturos ostenditur, hisque relicti Dioscorus aliqua asseruit non cōvenienti ordine inserta fuisse, merito duximus aperienda vobis ea, quæ sumus edocti. Hic Dioscorus, qui Hormisdæ Legatum apud Iustinū agebat, atque Monachos Scythas suis ad Pontificem literis accerimè insectatus est, patria erat Alexandrinus, &

vnice Hormisdæ ob iterum agenda-
rum peritiam, ac doctrinæ copiam
carus ita, vt in animo habuerit, eun-
dem per Imperatorem Alexandrinæ
Ecclesiæ præficere, hinc epist. 54. ita
Dioscuro scribebat: *Neceſſe eſt vt de
indutriæ, vel ſatigationis tuæ premio, &
vicifſitudine cogitemus; Nàm ſequenti
tempore ſcribere Domino, & filio noſtro
Imperatori diſponimus, vt te Alexandri-
num Episcopum debeat ordinare. Quam
ſedem cum obtinere non potuerit,
mortuo Felice Romanum Pontifica-
tum per vim inuaſit conſtrato contra
Bonifacium II. ſchiſmate, at intra pau-
cos dies ultore Numine extinctus eſt,
vt ex his aperte intelligatur, quem
hominem Scythæ Monachi accuſa-
torem habuerint.*

Quo tempore Monachi Scythæ
Pontificios Legatos oppetiti iuſſi lon-
giores Romæ moras trahebant, nobi-
les ſuæ ipſorum cauſæ aſtipulatores
naſti ſunt. Erant in ore famæ Episco-
pi Africani, qui à Traſamundo Van-
dalorum Rege Ariano in Sardiniam
exules deportati fuerant; è re igitur
viſum eſt, eoſdem miſſo Legato cum
profeſſionis fidei libello in partes pel-
licere. Quatuor initio quidẽ Ro-
mam à Scythiſ Oratores ex Iuſtiniani
epiſtola deſtinatos diximus, ſed alij
inſuper in priorum ſubſidium ſubmiſ-
ſi fuerant; hos inter Petrus Diaconus
eminebat, qui primo etiã loco eo-
rum literas ſubſcribebat, alter etiã
Ioannes Lector eiſdem additus le-
gitur in ſubſcriptione libri de In-
carnatione, & gratia in Sardiniam
tranſmiſſi Comuni conſenſu libel-
lum in octo capita digeſtum produ-
cunt, eumque per Ioannem Diaconum
ad Episcopos Africanos dirigunt,
in cuius præfatione hæc ſcribunt: *Sup-*

*plicitèr petimus, & obſecramus beatitudi-
nem veſtram, quatenus diligenti examina-
tione ea, quæ inferius continentur diſcu-
tientes (vt decet veriſſimos, & intrepidus
Chriſti prædicatores) ſcriptis ſententiam
veſtram nobis pateſcere iubeatis, vt ſi
Domino præſtante Catholicæ fidei conve-
niens, & Apoſtolicis traditionibus noſtra
apud vos, ſicut non diſſidimus, fuerit ex-
poſitio comprobata, & facile tantorum vi-
rorum, probatiſſimorumque Sacerdotum
auctoritate muniti iniqua loquentium ora
obſtruere valebimus, & in fide Sancto-
rum Patrum perſeuerantes Deo, qui nos
ſanctimonij ſui confeſſione glorificavit,
gratias referamus Domini Sanctiſſimi, &
Deo digniſſimi. Rurſus ibidem etiã
hæc iulupèr præfati ſunt: *Vtile, & per-
neceſſarium, ſanctiſque Dei Eccleſijs ſpe-
cialitèr credimus profuturum, ea, quæ de
Incarnatione, & diſpenſatione divina no-
biſcum vniuerſæ Eccleſiæ Orientalium
contra hæreticos defendunt, &c. ſancti-
tati veſtræ ſuggerere. Hiſ lectis inſig-
nis Scriptor Annalium pag. 47. exclam-
mat: Puto quidẽ in ipſo ingreſſu te con-
ſideraſſe conſuetam hæreticorum arrogan-
tiam, dum pauci Scythiæ Monachi, ſi ta-
mèn Monachi, potius verò circulatores di-
cendi, & impoſtores totius Orientalis Ec-
cleſiæ præſeferunt eſſe Legatos, ſecumque
omnes Eccleſiis eadem ſentire, ac præſer-
tim populos Orientis. Profectò nul-
quam potui legere verba Scytharum,
quibus ſe totius Orientalis Eccleſiæ
Legatos venditarint, hoc enim vnum
ſcripſere in titulo libelli: *Petrus Dia-
conus, Ioannes, Leontius, Ioannes, & cete-
ri Fratres in cauſa fidei Romæ directi.*
Vniuerſas quidẽ Orientaliũ Eccle-
ſias vnà ſecum conſpirare conteltati
ſunt, ſed non ſoli illa dixerunt; nàm
hoc ipſũ de Episcopis Orientis ſcripſit
Iuſtinianus ad Hormiſdum in epiſtola,
quæ**

quæ est post 72 eiusdem Pontificis: Illud etiam, ait, magis, magisve deposcimus, ut tua Sanctitas concepta gratia celesti, quæ præ tendunt Orientales Episcopi tractare dignetur, eorumque fidei competentem præbere consensum. Nobis etenim videtur, quoniam filius Dei vivi Dominus noster Iesus Christus ex Virgine Maria natus, quem prædicat summus Apostolorum carne passum, rectè dici vnus in Trinitate, &c. Hæc verò literas accepit Hormisda XV. Kal. Octobris Rustico Col. nempè hoc anno 520. Duo præcipuè Orientales exigebant, ne Hormisda è Sacris Diptychis plurium suorum nomina abraderet, & ut illam thesim approbaret: Vnum è Trinitate passum carne. Vnde ibidem his Iustinianus epistolam claudit: Specialiter ergo cognoscat vester Apostolatus compositis eisdem duobus Capitulis universos Sacerdotes istius Reipublicæ libenter amplecti vestram communionem. De his quoque hoc anno Imperator XIV. kalen. Februarias ad eundem Pontificem scripsit, cuius verba paulò ante recitavimus.

In eo libello vsque ad caput quintum inclusivè Monachi de persona Christi Domini suam ipsorum fidem exponunt, capite verò quarto de illa thesi adeò controversà hæc scribunt: Idem Deus Verbum etiam cum propria carne vnus est ex Trinitate, non quod caro eius sit de substantia Trinitatis, sed quia caro Dei Verbi est, qui est vnus ex Trinitate. Quibus lectis contrà Monachos rursus in aciem descendit Baronius, eosdem hisce perstringens pag. 47. Ne quovis modo deprehendi possent, quod ipsi essent hæretici, illi quidem astutè excogitarunt, ut non eam proferrent, quam Constantinopoli Legatis dedissent, vel Romæ Hormisdæ Papæ fidei confessionem

edidissent, qua dicendum contendebat, non vnā Personam de Trinitate, sed simpliciter Vnum de Trinitate esse passum in carne, sed Verbi nomen apponere. Sed doctissimi Cardinalis sententiæ non possum accedere; siquidem nil frequentius in parvo illo libello fidei ab eisdem Monachis Legatis Constantinopoli oblato repetitur, quam Verbum esse illum vnum, qui passus est carne; Lectorem, non interpretem hæc eorundem verba exposcunt: Deum Verbum vnigenitum filium Patris D. N. Iesum Christum, qui pro nobis passus est carne, vnum de tribus subsistentijs vnius divinitatis esse credimus. Idipsum testimonio S. Cyrilli dicentis, si quis non confitetur Deum Verbum passum carne, &c. utroque loco comprobant, & in eadem denique fidei professione hanc conclusionem ex pluribus dictis deducunt: Restat, ut vnus de Trinitate sit Verbum, qui de Virgine secundum carnem natus est, & homo factus passus est carne pro nobis. Sed de his capite insequenti consulto agemus.

Itaque defensa thesi de Verbo vno ex Trinitate passo in carne à cap. 6. vsque ad finem libri de grat. & lib. arbit. quid sentiant, exponunt hæc præfati: Post hæc consequens est etiam, qualiter de Christi gratia sentiamus, qua nos eruit de potestate Sathana, secundum quod nobis est traditum, vestra beatitudini declarare, quia etiam in hac parte auctoritas vestra nobis valde est necessaria. Indè de peccato orig. eiusque poenis, de humani generis gratia reparatrice iuxta S. Augustini doctrinam copiosè, & eruditè disserunt; in fin. c. 6. fidem præcipuè dari à Deo tradunt, ac sine meritis prædestinatione, & ex Celestini Papæ, ut putabant, capitulis dicta confirmant. Errant tamen, dum cap. 8. hoc testi-

monium: Omnia studia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam, &c. Tribuunt Innocentio Papæ in epistola ad Synodum Milevitanam, nam legitur in appendice literarum Celestini cap. 8. Cæterum opusculum illud sic concludunt: *Hæc Sanctissimi non quasi ignorantibus suggerere necessarium æstimavimus, sed ad confutandum eorum amentiam, qui ea ut nova dogmata, & penitus Ecclesijs inaudita refagiunt, huic parvitatibus nostræ libello inferere utile consideravimus. Quorum omnium Sanctorum Patrum imbuti doctrinis anathematizamus Pelagium, & Celestium, simulque etiam Iulianum Eclanensem, & qui illis similia sapiunt, præcipue libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de Monasterio Lirinensi proventus est, quos contra prædestinationis sententiam scriptos esse non dubium est; In quibus non solum contra horum omnium Sanctorum Patrum, verumetiam contra ipsius Apostoli contradictionem veniens humano labori subiungit gratiæ adiutorium, atque totam omnino Christi evacuans gratiam antiquos Sanctos non ea gratia, qua & nos, secundum quod docet beatissimus Petrus Apostolus, sed naturæ possibilitate salvatos impii proficitur. Hæc illi in libello fidei ad Episcopos exules.*

Ingens erat apud Sardiniam Præsulum Afrorum numerus, ac cæteros inter & doctrinæ, & sanctitatis famam eminebant Patres Provinciæ Byzacenæ, quorum Dacianus antiquitate, Fulgentius verò Ruspensis Episcopus scientia primas tenebant. Hic Fulgentius post Prosperum alter Augustinianæ doctrinæ strenuissimus defensor quanta in æstimatione apud cæteros esset, eiusdem discipuli verbis intelligi libeat: *In rebus enim, inquit, dubijs, ubi quam maxime consilium peteba-*

*tur, si quando inter se confessores beatissimi de communi utilitate tractabant, ultimus quidem sedebat, verumtamen ipsius sententiam Primas, vel omnes, qui Primatem sequebantur, audire, & facere cupiebant, &c. Post deliberationis autem longissimas moras, quidquid definitio communis invenerat eloquentè allegandum sensibus cæterorum Beato Fulgentio dimittebatur. Huic etiam quodcumque transmarinis literis de fide, vel de diversis questionibus interrogabantur Episcopi, respondere pro omnibus ab omnibus imponebatur. cap. 20. de vita Fulgentij. Ioanne Diacono deferente Scytharum libellum Africani Episcopi accepere, quo perlecto non modò illorum Monachorum fidem ex integro commendarunt, verumetiam alterum, & ipsi volumen pari titulo de Incarnatione, & gratia reposuerunt, in quo omnes Scytharum sententias approbarant, alijsque insuper solidioribus easdem argumentis muniverunt. Hi autem fuere XV. Episcopi, quorum nomina initio libri recensentur; vnius tamen Fulgentij Ruspensis stylo volumen illud elucubratum fuisse ex verbis proximè adductis colligitur. Illa eximia Scythicæ fidei commendatio initio statim præfixa apparet: *Vestram, inquit, simul alacres & fidem cognovimus, & salutem, imò in agnitione fidei vestra nobis salus innotuit. A capite 17. Fausti sententiam de initio fidei ex viribus naturæ acutè refutant; nulla tamen censura Faustum perstringunt, illius enim libros nondum viderant. At quòd illum Scythæ accusaverant, tanquam contra gratuitam prædestinationem scripisset, in epilogo & ipsi hæc respondent: Cuius prædestinationis veritatem, qua nos ante mundi constitutionem prædestinatos in Christo testa-**

testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferro, si ante ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, qua Deo vivo, & vero rebellis obstitit, non abiecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo ante mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum.

Dum hæc in Sardinia scribuntur, Legati Scytharum Romæ ingentes turbas dabant, etenim vni versis illam de Vno ex Trinitate passo sententiam inculcabant. At cum Dioscorum quem hostem insensissimum semper experti fuerant, propediem Romæ adfuturum intelligerent, ne præsentis, ac Hormisdæ carissimi hominis auctoritate opprimerentur, diuturniorem se Romæ moram facere non posse dictitantes ex Vrbe egressi sūt, cum iugè fere annum illic teste Hormisdæ in epist. ad Possessorem, & ut Maxentius in responsione ad eandem scribit, quatuordecim menses morati fuissent. Idem tradit, Hormisdæ veritum, ne præsentem Dioscorum convincerent, eiusdem pudori, ac famę consulturum missis defensoribus vi Scythas Monachos ex Vrbe expulisse. Sed Hormisdæ fides habenda est, etenim verisimile est, Monachos palam cognoscentes, Hormisdæ ad ipsorum sententiam nolle accedere, existimasse eundem coram adversante Dioscoro longè duriorẽ futurum quę quidem exitus postea docuit; non enim Iustini literæ, non Iustiniani epistola hoc ipso anno Roma egressis Monachis XV. kal. Octobris accepta, non denique Legati Imperatoris anno insequenti Romam missi Hormisdæ animum in eam Scytharum sententiam flectere potuerunt. Ante-

quam tamen Monachi Roma evaderent, libellos, atque exemplaria, quibus eorum de Trinitate, & divina gratia sententia continebatur, ad Principum statuas appenderunt, ut eo prætextu aliquod receptui mantellum esset. Eosdem ad Principum statuas exclamasse scribit Hormisdæ ad Possessorem, ut populum Romanum in commiserationem traherent, quorũ tamèn clamores surda aure Romanos pertransisse eodẽ authore accepimus.

Monachis vix Roma dilapsis Hormisdæ Possessoris epistolam Constantinopoli datam Iustino Diacono delatore accepit, qua rogabatur, ut quid de Fausti Reiensis libris sentiendum foret, perscriberet. Vnus hic erat ex Africanis Episcopis à Trasamundo in exilium missis, qui Constantinopoli sedem locaverat, ipsi Pontifici optimè cognitus, cuius etiam epistola 15. ad eundem Possessorem legitur data 3. Non. Aprilis Agapito Col. anno 517. in qua eiusdem libellum fidei ad se transmissum commendat, & hortatur, ut constantèr exilij calamitates ferat. At cum Constantinopoli Fausti libri à pluribus defenderentur ut Catholici, Maxentius cum Monachis collegis eosdem vii hæreticos damnabat. Quod verò Africani in quæstionibus de gratia, & libero arbitrio summè versati vulgabantur, plurimi sæpè, ac sæpius Possessorem Episcopum de Fausti libris consulebant. Hic quòd exul, & privatae auctoritatis esset, neutri parti advocacionem præstare volens neque eos libros hæreticos dicere neq; tamquam Catholicos, & ab omnibus defendendos adstruere ausus est, sed privatas quasdam in illis sententias contineri autumabat, quæ tamèn neque palam

reprobata, vel approbata essent ab Ecclesia. Sed præstat Possessorem audire hæc ad Hormisdam scribentem: Cum quorundam fratrum animus de codice Faustius cuiusdam natione Galli Reginæ civitatis Episcopi, qui de diversis rebus, & frequentius de gratia Dei disertè visus est disputare, in scandalum moveretur, alijs ut se habent humana studia, in contrarium venientibus, me crediderunt de hoc ambiguo consulendum. Dixi quidem ea, quæ à Tractatoribus pro capta proprii ingenij disputantur, non ut canonica recipi, aut ad Synodaliū vicem pro lege servari, sed habere nos certa scilicet, quæ veteri lege, vel nova conscripta, & generalibus Patrum sunt decreta iudicijs ad fundamentum fidei, ac religionis integram firmitatem; Hæc autem, quæ Antistites diversi conscripserunt pro qualitate sui sine præiudicio fidei solere censeret. Licet verò Iustinianus crebras adeo litteras ad Hormisdam dederit, nihil tamen unquam de Faustii libris prescripsit. Cæterum & his quoque licigijs una cum Vitaliano se se immiscuerat, atque ambo ea de re Possessorem ad Pontificem consulendum induxerant, ut idem affirmat: Quæso, inquit, ut consulentes, quid de præfati Authoris dictis videatur, autoritate Apostolicæ responsionis agnoscant, maxime quod filij quoque vestri Magistri militum Vitalianus, & Iustinianus præcipue super hac re rescripto beatitudinis vestræ similiter informari desiderant. Vitalianum cum Monachis Fausto nigrum theta præfixisse certum puto, de Iustiniano an in hac quoque contra Reiensis libros sententia cum Vitaliano convenerit, incompertum est, suspicor tamen in hac quoque parte Consuli adhæsisse.

CAPVT. XIX.

Vitalianus Consul Faustii hostis, ac Monachorum Scytharum Patronus occiditur.

Hormisdas Papa Faustii libros rejicit. De Io: Maxentio Vsserij hallucinatio.

Hoc anno mense Iulio, quo Hormisdas epistolam Possessoris accepit, Vitalianus Consul Constantinopoli decem, & septem vulneribus confossus occubuit, & quidem iubente Iustino Imperatore. Scribit Tunonensis in Chronico: Iustiniani Patritij factione dicitur interemptus fuisse. Ibi tamen non rectè Vitaliani mors refertur ad consulum Symmachi, & Boetij. Etenim Iustinianus Imperatoris nepos virum rebus contra Anastasium feliciter gestis insignem ob nimiam potentiam Iustino suspectū reddidit, veritusque ne sibi impedimento foret ad imperiū post Iustini mortem occupandum, de medio tollendum curavit. Certe Vitalianus ob Anastasium Imperatorem vi repressum, ac Severum, aliosque Hæresiarchas in exilium ipsius opera depulso in omnium Orthodoxorum ore versabatur. Hinc in Synodo Tyria lectis litteris, quæ significabatur, Severum Constantinopoli in Synodo anathemate percussam, populus exclamavit: *Vitaliani Patritij multi sint anni: Vitaliani Orthodoxi multi sint anni.* Ita Vitaliani nomen datis Augustis Principibus acclamationibus inferebatur. Refert hæc Epiphanius Antistes Tyrius in epistola ad Ioannem Patriarcham, & Synodum C. P. Præterea in Synodo habita Apamæ in secunda Syria acclamatum est: *Vitaliani Stratelatis multi sint anni. Vitalianus dignus Imperatore.* Ita litteræ Apamea

mea datæ, & recitatæ in Synodo C. P. sub Mena Patriarcha act. 1. testantur. Iustiniani nomen nec semel auditum est, cuius etiã animum hæc pupugere, vndè Vitaliano necem intulit. Procopius in arcana historia pagina mihi 39. hæc scribit de Iustiniano: *illico vocatum mittit Vitalianum Tyrannum fide publica impunitate promissa, & vna susceptis Christianorum mysterijs. Paulo deinde post dato suspicioni, atque offensioni loco eum, ac necessarios in aula impiè contrucidavit, nihil veritus fallere fidem tam formidandam.* Nempè Iustinianus hausto vnà cum Vitaliano super sacram mentem Dominico sanguine (ritus hic adelphopistia Græcis nuncupabatur) mutuam fraternitatem iuraverat, vndè scribens ad Hormisdam Papam superius dicebat, *Frater noster gloriosissimus Vitalianus.* Sed regnandi causa Iustinianus tam formidandam fidem intregit. Idem tamè post Iustinum imperium indepeus Ioannem Vitaliani ex fratre Nepotem summopere dilexit, atq; in Italiam cum exercitu contrà Gothos misit, idemque Iustinam Germani, qui Iustiniani ex fratre nepos erat, filiam in uxorem ducens Imperatoris familiæ necessitudine iunctus fuit. Sed de Ioanne Plura Procopius in libris de bello Gothico. Baronius initio Anni 520. hæc scribit: *Vitalianus luit pœnas de patrocinio Eutychianis Monachis præstito adversus Apostolicæ Sedis Legatos.* Sed vt in proximè dicenda dimittam Eutychianismum, quem eisdem Monachis importat, Vitalianum minimè reprehendendum existimo, quod Monachorum Parronum egit. Haud illi convenisse cum Dioscoro non negabo, sed interim per Paulinum, vt dictum est, ad Hormisdam de illa quæ-

sione de *Vno de Trinitate passo* literas misit, & per Possessorem eundem etiã Pontificem de Fausti libris consultum voluit, vt si in quopiam Dioscoro impensius Monachorum æmulis adhærenti repugnaret; id minori eiusdem erga Apostolicam Sedem reverentiæ, & obsequio haud tribuendum sit, sed publicæ quietis studio, quo Dioscorum iudicem, non adversarium vel initio causæ desiravit, Legati quidem hæc de Vitaliano scripserunt ad Hormisdam post epist. 65. eiusdem *Vitaliano* magnifico viro *surripuerunt, & vt talia vindicare pro talibus rebus, & contra nos quæcunque potuit impedimenta afferret.* Sed ea in re se se Legatis opposuit, quam extra Pontificis mandata privata auctoritate tractabant, ipsummet Pontificem interim per literas consulens, vt ipsius erga Hormisdam obsequium integrum omninò haberetur. Immo ipsis Legatis Constantinopolim accedentibus decimo ab Urbe milliario honoris causa obviam processit, quod ad Hormisdam iidem perscribere. Vnus etiã illa fuit, qui Anastasio Imperatore Eutychiano rem Catholicam vexante, arma pro fidei incolumitate induit, atque à Principe Deo rebelli, & fidifrago deficientes eundem exercitu aggressus, non prius arma deposuit, quàm Anastasius & Episcoporum reditum, & sacram Synodum, cui Romanus Pontifex interesset, iure iurando promitteret; quam quidem à Vitaliano partam gloriam Monachos postea Scythas defendendo eundem obcurasse vnus Baronius crediderit. Hormisdam amaro in Monachos animo Possessoris epistola invenerat, ob nuperam eundem discensionem iure indignatum; quare Idibus Augu-

ſſi Poſſeſſori reſpondens in priori parte epiſtolæ plaribus in Monachos in-
 vectus eſt eoſque tantum non hære-
 ticos appellavit. *Quorundam*, inquit,
Scytharum, qui Monachos præſere-
 bant ſpecie, non veritate, profeſſione non
 opere, ſubtilitate calliditate verſutias,
 & ſub religionis obtentu famulantiæ odiſ
 ſuis venena pertulimus. Addit longè gra-
 viora, quæ in fine capitis ſequentis re-
 feremus. Deinde de Fauſti libris con-
 ſulenti reſpondens ait: Non improvidè
 veneranda Patrum ſapientia fideli poſteri-
 tati, quæ eſſent Catholica dogmata deſinijt
 certa librorum etiam veterum in auctori-
 tatem recipienda Spiritu Sancto inſtruen-
 te præfigens, ne opinioni ſuæ Lector indul-
 gens non quod ædificationi Eccleſiaſticæ
 conveniret, ſed quod voluptas ſua conce-
 piſſet, aſſereret. Item. Nec vitio dari poteſt
 noſſe quod fugias, atque adeo non legentes
 incongrua in culpam veniunt, ſed ſequen-
 tes. Quibus inſinuat à Gelafio factam
 librorum Catholicorum approbatio-
 nem, nec culpandum, qui Fauſti libros
 legat, ſed qui eiſdem opiniones ſe-
 quatur. At de Fauſto hanc ſententiam
 tulit ijs planè verbis conceptam: *Hi*
vero, quos vos de Fauſti cuiuſdam Galli
Antiſtitis dictis conſuluiſſe litteris indica-
ſtis, id ſibi reſponſum habeant, neque illum,
 neque quemquam, quos in auctoritate Pa-
 trum non recipit examen Catholice fidei,
 aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ ambiguitatem
 poſſe gignere, aut religioſis præiudicium
 comparare. Cum verò paſſim diceretur
 Fauſtus contra S. Auguſtinum ſcrip-
 ſiſſe, idem S. Pontifex ea ſententia li-
 bris Fauſti omni prorsus authoritate
 exutis volumina poſtrema S. Auguſti-
 ni legenda ingeſſit, veluti puriſſimos
 fontes indicans, è quibus relictis Fau-
 ſti paludibus limpidiſſimos Catholi-
 cæ doctrinæ latices haurirent: *De ar-*

bitro tamen libero, inquit, & gratia Dei
 quid Romana, hoc eſt, Catholica ſequatur,
 & ſervet Eccleſia, licet in varijs libris B.
 Auguſtini, & maximè ad Hilarium, &
 Proſperum abundè poſſit agnoſci, tamen
 & in ſcrinijs Eccleſiaſticis expreſſa capi-
 tula continentur, quæ ſi ibi deſunt, & ne-
 ceſſaria creditis, deſtinabimus. Qua qui-
 dem nobili aſſertione poſt tot Ro-
 manos Pontifices ab Hormiſda quo-
 que S. Auguſtini doctrina conſecrata
 eſt, & illa præſertim, quæ in libris de
 prædeſtinatione SS. & de dono perfe-
 verantiæ continetur, quos libros Se-
 mipelagiani teſte Proſpero in fine li-
 bri adverſus Collatorem ab Apoſto-
 lica Sede negabant approbatos.

Petrus Diaconus cum in Palæſti-
 nam iter facere conſtituiſſet, ac fama
 eſſet, per eam provinciam plures hæ-
 reſes paſſim ſerpere, quod ex cap. 31.
 vitæ Fulgentij colligitur, privatis lit-
 teris Fulgentium rogavit, vt brevem
 fidei regulam ad ſe transmitteret, ne-
 quis fortè minùs cauto error obrepe-
 ret. Fulgentius Petri ſententia, ac con-
 ſultatione commendata egregium, ac
 mirabilem eidem librum reſpoſuit, in
 quo à capite 25. & ſequentibus latè
 Pelagianorum, ac Semipelagianorum
 errores inſectatur. Hunc librum Fer-
 randus Diaconus in epiſtola ad Ful-
 gentium quæſt. 5. *De regula veræ fidei*
 nuncupat, Iſidorus etiam l. de Script.
 Eccleſ. cap. 14. *regulam veræ fidei* dicit,
 quo ipſo nomine idem Fulgentius c.
 44. ſuum illud volumen appellavit, vt
 titulus appareat eiſdem libri, qui per
 plura ſecula Sancto Auguſt. adſcriptus
De fide ad Petrum dicebatur, tantam
 cum Auguſtinianis ſcriptis ob ſenten-
 tiarum conſonantiam ſimilitudinem
 habet, ex quo etiam libro plurimæ
 ſententiæ in decretalium volumina
 traſla-

translatæ sunt. Porro cap. 44. omnia se iuxta Catholicam Ecclesiam docuisse tradit, ac contradicentibus hæc interminatur: *Si quem contraria his dogmatizare cognoveris, tanquam pestem fuge, & tanquam hæreticum abijce; Ita enim ista, quæ posuimus, fidei catholice congruunt, ut si quis non solum omnibus, sed etiam singulis voluerit contraire, in eo quod singulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Christianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat.* In fine verò libri se in exilio scribere non obscure significat.

Anno
521.

Interea Hormisdæ epistola ad Possessorem in varia exemplaria transcripta non modò Constantinopoli, verum etiam latius per Europam legebatur, in qua cum Monachi Scythæ arguerentur, nec Fausti libri ut hæretici palam reprobandentur, lo. Maxentius, qui adhuc Constantinopoli morabatur, eidem obviam scripto ire ausus est, responsionem prolixam satis producens, qua Scythis obiecta refelleret. Quò tamen liberius in epistolæ Authorem toto impetu debaccharetur, negavit illam fuisse ab Hormisdæ scriptam, unde omni prorsus modestia deposita veluti in hæreticum furibundus insiliens mille conviciorum plaustra evomit. Immodò eò usque furoris prolapsus est, ut in hæc impudentissima verba eruperit: *Veruntamen sive ab hoc, nempe Hormisdæ, sive à quolibet alio hæc sit scripta epistola, non est dubium Auctorem eius esse hæreticum, qui contentionem verborum, & subversionem audientium iudicat Christum filium Dei unum fateri ex Trinitate.* Eodem etiam caractere describit Possessorem, quòd

negabat Christum filium Dei unum esse ex S. Trinitate. Deinde sententiam Hormisdæ de Fausti libris vtimitiorem reprehendit, quod nolisset Fausti libros tanquam hæreticos condemnare, irridetque vti non ad re datum responsum: *Nā cum de ipsis, ait, libris, non vtrum legendi sint, sed vtrum sint Catholici, vertatur questio, iste non de ipsis quid sentiendum sit, sed eos, quamvis non in auctoritate habendos, tamen legendos esse decernit.* Imò quòd Hormisdæ hæc in illis litteris dixit: *Proficiemus inter adversantes proprijs bonis, si non involvamus erroribus alienis; insimulare Pontificem homo petulantis ingenij non veretur, quasi Pelagio occultè faveret; verba Maxentij sunt absinthio amariora; Callidè tuam niteris occultare perfidiam, sed te splendore suo detegit Catholica veritas, & iuxta cetera mala etiam superbissimæ Pelagianæ perfidiæ involutum erroribus cunctorum oculis antepont, qui inter adversantes, non Dei munere, sed proprijs bonis proficere te posse tumida elatione confidis.* Sed perperam tantum blasphemix Hormisdæ obijcit. Nam propria bona, non Dei donis, sed erroribus alienis opponit, licet illa ita nostra sint, ut etiam donata esse credantur, de qua re acutè S. Augustinus explicans illa Orationis Dominicæ: *Panem nostrum quotidianum da nobis.* At Maxentius S. Augustini assertiones Fausti dictis opposuit, ut Possessorem tanquam hæreticos libros Fausti damnare nolentem erroris convinceret: *Conveniens credidi, inquit, aliqua tam de Fausti, quam de antedictis libris eiusdem S. Aug. certa capitula decernere, & huic nostro opusculo inferere, ut cum in brevi collata ab invicem contraria sibi reperta fuerint, evidenter clareat, libros Fausti esse hæreticos.* In quo etiam

etiam veteri se vitio teneri Maxentius ostendit, nempe hæreticos omnes illos privata autoritate declarare, quos suæ sententiæ adversantes videret. Verum quod ex S. Augustini dictis in eo libello Faustum confutavit, hoc unicum encomium à posteris habuit, ita de eodem scribente Bellarmino in lib. de Script. Eccles. *Ioannes Maxentius, &c. Faustum, & Pelagianos egregiè refellit ex libris S. Augustini.* Cæterum epistolam illam esse Hormisdæ, ac maliciosè id à Maxentio negari Baronius ex styli consonantia probabat, sed ex epistola Synodica Patrum Africanorum in Sardinia exulum ad eundem Maxentium hoc ipsum apertè convincitur, ubi inquit cap. 17. *Quorum mentionem beate m. Hormisdas Sedis Apostolicæ gloriosus Antistes in epistola, quam consulti se sancto fratri, Consacerdotique nostro Possessori rescripsit, &c. ubi elogium S. Augustini libris ad Hilarium, & Prosperum delatum recitant; At hæc epistola tempore Baronij nondum typis data erat. Maxentium verò scripsisse illam responsionem ad Epistolam Hormisdæ Constantinopoli patet, quia ait in hac regia Vrbe. Non fuisse illum Romæ ex toto discursu deducitur, in quo toties de Romana Monachorum commoratione verba facit, nec vsquam se illis adnumerat.*

Potest hic quæri, quinam fuerit Maxentius iste Scytharum Monachorum antesignanus. Possevinus in Apparatu sacro post Cæturiatores cæt. 6. cap. 10. putat fuisse Abbatem Pictaviensem Congregationis Floriacensis Gallicanæ, qui teste Arnaldo Vvion in ligno vitæ libro 2. cap. 70. etiam oppido S. Maixent vulgò dicto, nomen

dedit. At hæc commenta sunt, ille enim Maxentius Abbas Pictaviensis iam diù reclusus erat in Monasterio cum Clodoveus anno 506. vel 507. contra Alaricum pugnavit ex Turon. lib. 2. de gest. Franc. cap. 37. ubi celebre etiam sacellum S. Maxentij nominat, parum autem verisimile sit, Abbatem eo etiam tempore miraculis clarum Byzantium profectum, ac tantis litigijs non modò socium, sed Ducem se præbuisse. Vossius cū Simlero Maxentium Scytharum Patronum ne Monachum quidem fuisse putat lib. 1. cap. 23. Ego quidem Scytharum syncellitam non fuisse certum existimo, ab illis enim uti extraneus loquitur in responsione ad epistolam Hormisdæ; at Monachum illum fuisse negare non possumus, nam teste Dioscoro in litteris ad Hormisdam, ille se Abbatem venditabat, quare Monasticam illum togam induisse certum est. Iacobus Vissierius lib. de antiq. Britan. cap. 14. pag. 48. diligentius cæteris videtur plura de Maxentio indagasse, sed & ipse lapsus est. In primis cum Ado Viennensis in Chronico ad annum 492. dicat contra Faustum scripsisse Ioannem virum eruditum Antiochenum Presbyterum, tradit Maxentium fuisse Presbyterum Antiochenum, idque clarè se probare existimat ex verbis Maxentij in libello fidei dato Legatis, in quo Flavianum *huius Urbis* Episcopum dicit, eiusque scriptum ad Theodosium commemorat, at Flavianus fuit Episcopus Antiochenus, qui ad Theodosium pro civibus Antiochiæ celebri legatione perfunctus fuit. Hinc deducit libellum fidei à Maxentio, & socijs fuisse Antiochia ad Legatos Hormisdæ, qui Constantino-

tinopoli anno 519. aderant, transmissum. At hic Scriptor hallucinatus est, Flavianum, & Theodosium utrumque Iuniorum cum seniori Theodosio, alteroque Flaviano confundens. Intelligit eo loci Maxentius S. Flavianum Antistitem Constantinopolitanum, quod facile poterat Vsserius intelligere ex his, quæ postea idem Maxentius subdit: *Sed his paulò manifestius B. Proclus huius Urbis Episcopus, quem etiam veneranda recepit Synodus Chalcedonenfis ad Armenios, cum contra Theodori blasphemias, &c. Hic Proclus electus est Antistes Constantinopolitanus Coss. Aspere, & Ariobindo anno 434. mense Aprili ex Socrate li. 7. cap. 40 Quare Sanctum Flavianum Procli successorem, ac Martyrem laudat Maxentius in libello supplici, quem pariter liquet Constantinopoli exaratum, dum appellat Proclum, ac Flavianum huius Urbis Episcopos. Et quidem Monachi Scythæ à Pontica diocesi Metropolitæ Tomitani venerant, non autem ex urbe Antiochena, quod ex dicendis constabit.*

Video Adonem etiam in errorem lapsum, secumque Vsserium traxisse; ille enim tradit Ioannem Presbyterum Antiochenum contra Faustum scripsisse. Hunc Ioannem Antiochenum Vsserius eundem cum Maxentio facit, quod illum Antiochia fidei professionem scripsisse putavit. Vossius verò eundem Ioannem illum statuit, de quo Gennadius lib. de Script. Illust. c. 93. At Ioannes Antiochenus Presbyter, antiquior est Ioanne Maxentio, de illo enim hæc habet Marcelinus in Chronico sub Consulatu Longini anno scilicet 485. *Ioannes Antiochenæ Parochiæ ex Grammatico Presbyter scripsit adversum eos, qui*

in una tantum substantia adorandum asserunt Christum, nec adqueſcunt duas in Christo confitendas naturas. Gennadius addit cap. 93. *simul & impugnat aliquas Cyrilli Alexandrini Episcopi sententias dicens incautè ab illo adversus Nestorem prolatas, &c. vivere adhuc dicitur.* Quare Ioannes Antiochenus, dum scribebat Gennadius ante annum 494. longævus erat, & Cyrillo obloquebatur; at Maxentius floruit anno 520. neque hic contra Cyrillum scripsit, sed eidem impensius adhæsit, & cum Monachis Scythis anathemate damnat cuncta scripta duodecim capitulis adversantia B. Cyrilli cap. 5. de Incar. & grat. ad Episcopos in Sardinia exiles. Neque illum Antiochenum quidquam contra Faustum scripsisse Gennadius tradit, qua ratione enim tam citò Faustii libri Antiochiam volitalent? Ado verò quadringentis annis posterior vixit, ut haud tanti eius testimonium faciendum sit, cum constet eundem ex Ioannis Maxentij responsione ad epistolam Hormisdæ ad verbum suum de Faustii libris iudicium ex scripsisse. Hæc quidem de Ioanne Maxentio ab alijs scripta confutavimus, nec tamen quidquam interim certi de eodem ipsi statuentes. Scripsit ille contra Acephalos, & libros duos contra Nestorianos ad Theophilum, quem suspicor esse illum Episcopum Heracleensem, qui primus Synodum Constantinopoli anno 520. coactam subscripsit tum temporis Maxentio ea in Urbe commorante. In posteriori parte libri secundi à cap. 19. usque ad finem de illa propositione unus è Trinitate passus usque ad finem libri disputat, quem etiam sic concludit: *Nec ego te unquam aliud aliquid, quam hæreticum iudicabo,*
qui

qui Deum Verbum D. N. Iesum Christum, qui pro nostra salute passus est carne, vnum esse ex Sancta, & individua Trinitate non approbas, cui honor, & gloria in secula. Quam sententiam etiam in præfatione ipsa inculcat, ut planè certum videatur, eos libros fervente Constantinopoli illa quæstione esse elucubratos. Bellarminus scribit Maxentium in responsione ad epistolam Hormisdæ videri declinare ad Eutychianos Nestorianos refellentem. At nec Nestorianos ibi refellit, sed Catholicos, immò Hormisdæ, quibus Nestorianismum ignominie causa, & per calumniam opponit, neque ad Eutychianos deflectit, qui toties duas in Christo naturas deprædicat, sed de his iterum, & quidem proximè.

CAPVT XX.

Maxentius, ac Monachi Scythæ S. Augustini contra Faustum Reienssem defensores ab Eutychianæ hæreseos nota vindicati.

Monet hoc loco gratitudinis officium, ut styllum ad alia properantem parumper sistamus, ac Ioanni Maxentio, & Scythiæ Monachis ob egregiè Augustiniano nomini navatam operam non modo gratias referamus, sed etiam vices rependentes Augustinianæ doctrinæ adversus Faustum defensoribus necessariam advectionem commodemus. Etenim magnus Ecclesiasticorum annalium Scriptor ad annos 519. & 520. Maxentium, ac Scythas religiosos tantis convicijs excipit, quantis vix ferè hæresiarcharum aliquem vnquam proscidit. Ego

quidem de singulis notis, quas Scythis inurit, nolo cum eo contentionis funem ducere, sed hoc vnum falsò illis crimen affricum ostendam, quòd nempe Eutychiani fuerint. Vocet Scythas illos Baronius tomo septimo *Pseudomonachos, versipelles, impios* pag. 46. *circulatores impostores* pag. 47. vellicet eorum *imposturas, dolos, fallaciam, perfidiam* pag. 47. exaggeret eorundem *temeritatem, procaciam, & prorsus effrenem audaciam* pag. 60. nullam inde pro ipsis apologiam destinamus, sed quòd illos non Catholicos dicat pag. 46. *Sub sanctitate monastici habitus latentes hæreticos* pag. 49. & pag. 43. exclamet: *Planè comperitur signis haud obscuris, & argumentis minimè dubijs eosdem ipsos Eutychianos fuisse hæreticos* De Maxentio autem scribit: *Irripere tentavit vaser impostor vano quodam prætextu declarandæ sententiæ Concilij Calcedonensis quædam adiutiendo, ut ex hoc posset ipsam funditus perdere, & damnatam hæresim restituere* pag. 44. Hinc de nece Vitaliani Consulis hæc supra ex eodem retulimus, lunt pœnas de patrocinio Eutychianis Monachis præstuto. Hæc nos admittere non possumus, sed Eutychianæ hæreseos infamiam non modò à Maxentio, ac collegis propulsabimus, verum etiam eosdè hæreseos Eutychianæ strenuos expugnatores probabimus, ut eorum vicem dolere debeamus, qui tam pessimè audiverint.

Cum Legati Hormisdæ Papæ Byzantium appulissent, Maxentius cum socijs Scythis libellum fidei obtulit, in quo hæc profitebantur: *Vnum eundemque Christum filium Dei unigenitum in duas naturas, inconfusè, incommutabiliter, indivisè, inseparabiliter cognoscendum. In nullo naturarum diversitatem* prop-

propter unitatem perimendam, salva potius proprietate utriusque naturæ in una persona, unaque subsistentia concurrente. Et in lib. de Incarnat. & grat. ad Patres Africanos cap. 2. inquirunt: *Igitur iuxta Sanctorum Patrum traditionem D. N. Iesum Christum in duabus naturis unitis, & inconfusis idest divinitatis & humanitatis in una persona, sive subsistentia confitemur.* Eutycherem verò duas in Christo naturas negasse certum est, illud enim dogma hæreticum in Ecclesiam invehere conatus à Chalcedonensi Synodo, & Leone Magno damnatus fuit. Interim audiat S. Hormildas epist. 30. ad Cælarium Arelatensem: *Eutyches carnis negans veritatem, & duas naturas in una persona non prædicans, ut Manichæam phantasiæ Ecclesijs Christi, quemadmodum putavit, infereret, simili ratione damnatur.* Maxentius etiam contra Acephalos Eutychianos, qui Synodum Chalcedonensem damnabant, scripsit, cuiusque opus legitur tom. 6. Bibl. PP. p. 1. cuius illa est conclusio: *Constat duas, id est divinitatis, & humanitatis in Filio Dei post adunationem esse naturas, ex quibus, & in quibus subsistit una, & singularis Christi persona.* Et hos Eutychianæ hæreseos expugnatores dicemus Eutychianos? Sanè id si quis credat, non erit difficile, eidem persuadere Athanasium Arianis favere, militare in Pelagianorum castris Augustinum, factumque esse Cyrillum Nestorianum. Baronius pag. 59. respondet: *Ut persuaderent Catholicis se esse Catholicos, pro ratione temporis, & personarum fidei formulas diversas habuisse, & pag. 47 ait eosdem in professione fidei ad Africanos missa nomen Verbi percussisse, quod in illa Legatis Constantino-*

do deprehendi possent, quòd ipsi essent hæretici. Sed in utraque professione fidei duplicem naturam in Christo affirmant; oculos Lectorum appellamus, verba enim ex utroque libello fidei prolata modò à nobis sunt. Profectò Verbum nominarunt etiam in libello Legatis tradito, ubi hæc habent: *Deum Verbum unigenitum filium Patris D. N. Iesum Christum, qui pro nobis passus est carne, unum de tribus subsistentijs unius divinitatis esse credimus.* Quæ cum vera sint, & iuxta Orthodoxam fidem dicta, inferebant posse etiam citra repræhensionem absolute dici: *Unus de Trinitate passus est carne.* Et Maxentius his planè verbis finit libros contra Nestorianos: *Nec ego te unquam aliud aliquid, quàm hæreticum iudicabo, qui Deum Verbum D. N. Iesum Christum, qui pro nostra salute passus est carne, unum esse ex sancta, & indivisa Trinitate non approbas.* Hæc ille.

Opponit Baronius hos Monachos adversatos esse Synodo Chalcedonensi, cum eo ad titamentum supplendam contenderent ipsum Sacrosanctum Concilium, quasi carens ipso esse dicerent imperfectum, ac proinde cui hæud tutò credi posset. Sed hanc illi à se notam excutunt, neque nostra advocacy opus habent. Etenim cum illam propositione *Unus è Trinitate, &c.* ex pluribus Patribus comprobarent, non Synodo adijciendam veluti necessariam appendicem contendebant, sed adversus Synodi calumniatores illam se defendere contestabantur. Audiantur tantum eorum verba in præfatione libelli fidei dati Legatis: *Æquè ergo & de nostra parvitate convenit iudicare, qui non in ipso termino venerabilis Chalcedonensis Concilij inserimus Patrum sententias, sed eis extrinsecus contra inimicos*

nicos pro ipsius defensione proferimus. Tantum abest, ut absque illa thesi imperfectam contenderent Synodum Chalcedonensem, quin potius anathemate percuterent, qui tam impie de Sacrosancto Concilio sentiret: Sequimur, inquam ibidem, & amplectimur venerandam Synodum Chalcedonensem, omniaque scripta Patrum Sanctorum, qui unum, & idem secundum horum Conciliorum definitiones senserunt; anathematizamus autem omnes, si quis dubitat, aut retractat. AVT IMPERFECTA iudicat, aut qui ea à fide Sanctorum Patrum æstimat aliena. Hæc illis apertissima, ac verissima sententia fletit.

Rursus pag. 44. scribit: Cum insuper abhorrent dicere, unam Trinitatis personam esse passam in carne, explodere receptum in Ecclesia personæ nomen dolose conantes, &c. Non ita est, neque enim illi in eam sententiam venerunt, ut negarent, unam Trinitatis personam esse passam in carne, sed cum illa thesi ab adversariis assereretur, inferebant inconsequenter ab iisdem hanc negati: unus è Trinitate passus est carne, cum eadem omnino sit cum propositione priori ab omnibus Catholicis asserta. Hinc illos irridens Maxentius lib. 2. con. Nestor cap. 21. ait: Quis enim tam stultus, & vecors est, qui dicat, Petrus ex hominibus una persona est, non est autem unus ex hominibus Petrus? Quo loco fusiùs probat eos, qui unam è Trinitate personam Christum dicunt, debere etiam, velint, nolint, confiteri eundem unum è Trinitate, neque unquam priorem illum modum dicendi impugnavit. In responsione etiam ad Hormisdam scribit: Quis enim tam stultus, & vecors sit, qui dicere audeat Paulum ex Apostolis unam esse personam,

non autem unum esse ex Apostolis Paulum? Quibus utriusque thesis similitudinem exprimit, nec prima reiecta alteram uti veram obtrudit. Illud verò, quod Baronius opponit, tentasse Monachos ea via personæ nomen ab Ecclesia eliminare, falsum esse nullus non iudicabit, qui eorundem libellos legerit, cum in libello fidei legatis oblato, & in altero ad Afros transmissio una in Christo personam disertissimè contra Nestorium docuerint. Immò a usim affirmare, neminem Scriptorum Latinorum ante Maxentiū adeo acutè, & subtiliter de personæ nomine, & intelligentia disputasse, uti Maxentius l. 1. contra Nestorium c. 11. & seqq. Et cum cæteri PP. & Scriptores veteres, Verbum vel hominem, vel naturam humanam suscepisse dixerint, unde ipsa etiam Ecclesia canit: Tu ad liberandum susceptus hominem, &c. Maxentius l. 1. c. 12. acutè notavit: Melius ergo est susceptam à Deo naturam humanam, quam susceptum hominem dicere. Quem modum loquendi Scholastici, qui Theologicam disciplinam rigidiori stylo prosecuti sunt, amplexi cum S. Thomas 3. p. q. 4. art. 3. Verbum hominem assumpsisse minùs propriè dici pronunciant.

Ex his non obscure colligitur, Scythas Monachos procul ab Euty-chiana labe fuisse. Iustinianus eos Catholicos testatus est, totam, ac tantam litem logomachiam pronuncians. Hormisdas etiam in epistola ad Possessorem novarum cupidus questionum, & in epistola ad Iustinianum procatem verborum novitatem eisdem obiecit, nusquam hæreticos dixit. Africanus in Sardinia exules Orthodoxam Scytharum fidem commendatunt his verbis: Vestram simul alacres, & si-

dem cognovimus, & salutem, immò in agnitione fidei vestra nobis salus innotuit. Et S. Fulgentius initio librorum de veritate prædestinationis, & gratiæ ad Ioannem Maxentium, & Venerium Diaconum ait: Deo gratias ago, Sancti fratres Ioannes Presbyter, & Veneri Diacone, cuius ope tales estis, ut pro gratia, qua salvamur, magno spiritu, & fervore certetis. Neque hic pretermittenda sunt verba Patrum exulum in Sardinia in epistola Synodica cap. 17. ad eosdem Scythas Monachos: Vos itaque, inquit, dilectissimi fratres, per gratiam Dei estote stabiles, & immobiles, ac tenentes veram fidem, exhibete fratribus aliter sentientibus charitatem, nec de aliquo desperetis, &c. Immo Ecclesia Romana paulò post obitum Hormisdæ illam propositionem, *Vnus è Trinitate passus est carne*, pro cuius defensione tot longatum peregrinationum incommoda, tot Magnatum, atq; aliorum odia; tot denique labores illi devoraverant, approbavit. Etenim Iustino mortuo Iustinianus imperium indeptus nihil antiquius habuit, quam ut illam thesim, pro qua ad molestiam usque toties ad Hormisdam scripserat, à Romano Pontifice confirmaretur; eiusdem votis annuit Ioannes II. utriusque autem litteras exhibet Baronius anno 533. Ut planè haud reprehendendi sint Monachi, qui tanto conatu pro veritate certaverint. Hinc Vigilius Papa, cum in trium Capitulorum proscriptionem, quam toto conatu Iustinianus promovebat, consentire noller, quò Imperatoris eiusdem animum quoquo modo deliniret, in encyclica epistola propositionem memoratam se approbare testatus est: *Passus, inquit, carne est pro nobis Dei filius, crucifixus carne est, & mortuus* Card. de Noris, Hist. Pelag.

carne est. Tomo 38. Concil. edit. regiæ pag. 53. Eadem etiam thesis anno 553. definita fuit in Synodo V. collat. 8. canone 4. & 5. De varijs autem sensibus, in quos illa propositio distrahi potest, eruditè agit P. Lupus in notis ad Synodum Ephesinam. Cum plerique à Monachis Scythis in pravos sensus illam detorqueri iudicarent, tot contra eosdem tragedias excitarunt. Id sanè constat ex litteris Trifolij Presbyteri ad Faustum Senatorem, quas Labbeus in nupera Conciliorum editione ad annum 519. publicavit, ubi sinistro prorsus interpretamento eam thesim excipit, turpemque Scythis hæresim affricat, à qua tamen fuere alienissimi, ut ex eorundem libellis satis, superque monstratum est.

Illorum tamen Monachorum obstinatum studium, quo præconceptæ sententiæ ad cæterorum usque contemptum adhærebant, minimè commendamus. Cur Hormisdæ silentium imperanti non obtemperarunt? neque enim eam thesim ille rejiciebat tanquam falsam, sed uti novam, seu quæ novo modo exprimebatur, unde cum ambigui planè sensus esset, in malam partem poterat trahi ab hæreticis; at Monachi, nisi ea approbaretur, causa se cecidisse existimabant. Hinc Oriens, atque Occidens litigijs implicitus, atque in Sardinia Meridies insententiam tractus, ut paucis Monachis litigantibus universus Catholicus Orbis commotus fuisse vidatur. Libeat tamen hic Sancti Hormisdæ Papæ iudicium de illis subnectere, ut si fortè, nonnulli memoratis Monachis similes quandoque erumpant, nobis cavere possimus, non quòd hæretica, sed quòd nova

populis obtrudant. Fuere ergo teste Hormisda illi Monachi (Contemp-
tores auctoritatum Veterum, no-
varum cupidi quæstionum, solam
putantes scientiæ rectam viam qua-
libet conceptam facilitate senten-
tiam. Eò usque tumoris elati, ut ad
arbitrium suum utriusque Orbis pu-
tent inclinandum esse iudicium. Nec
in numero fidelium deputantes se-
quacem traditionis paternæ, si suæ vi-
derint credere nolle sententiæ. Docti
crimina serere, obrectationum vene-
na componere, integrum corpus Ec-
clesiæ odisse, seditiones struere, invi-
diam concitare, & pro obedientia,
quæ in cenobijs principatum regu-
laris obtinet disciplinæ, obstinationem
pertinacis amare superbiæ) Quibus
hæc adiicit Santissimus Pontifex tan-
tas à Scythicis Monachis molestias
passus, quòd eum vellent in suam ipso-
rum sententiam trahere (Sero proba-
vimus prophetica voce dixisse in no-
vissimis diebus instare tempora peri-
culosa, & fore homines sui tantum
amatores habentes formam pietatis
virtutem autem eius abnegantes, ita-
que esse vitandos) Hæc ille. Procul, ò
Superi, à nostris sæculis hocce tumul-
tuantium religiosorum hominum ge-
nus, licet aliàs Catholicorum.

Cæterum vndenam eruperint isti
Monachi, quod priori forsan loco di-
cendum erat, colligitur ex suggestio-
ne Legatorum ad Hormisdam, ubi
inquiunt *Isti de sua provincia Episcopos*
accusant, inter quos est Paternus Tomi-
tana Ecclesiæ Antistes. Vnde è Ponto
illos egressos constat, nam Tomos
Ponti Urbs est, quam exilio suo, &
carmine nobilem reddidit Ovidius.
Naso Tomitana iam non novus incola
terre. Lib. 1. de Ponto. Ille autem Pa-

ternus Episcopus primus sub scribitur
in litteris Synodi Constantinopoli-
tanae ad Hormisdam de ordinatione
Epiphaniij, & dicitur: *Provincia Scythiæ*
Metropolitanus. Hic vero castiganda
est palmaris hallucinatio Guesnaij,
qui lib. 1. de vita Cassiani cap. 21. pag.
62. hæc scribit: *Alium quendam Thm-*
ueos Episcopum Paternum nomine annu-
merat Baronius ex epistola S. Germani
Episcopi Capuani ad Hormisdam Papam,
in qua hæc leguntur de Monachis Scethi,
seu Scythiæ tumultuantibus: Isti de sua
provincia Episcopos accusant, inter
quos est Paternus Thmuita (non To-
mitana, ut depravatè legitur) civitatis
Antistes, &c. In quibus in spissos erro-
res lapsus est, Thmuim in Ægypto
urbem cum Tomis in Ponto oppido,
ac Scethi eremum cum minori Scy-
thia confundens, qui tamen in limine
statim libri Scythiam fusiùs descri-
bens magnum se Geographum osten-
tare conatus fuerat. Non ergo Tomita-
na civitatis in memoratis literis deprav-
atè legitur, sed Guesnaius Thmuitanae
depravatè legit.

CAPVT XXI.

Faustus Reiensis septem libris à S. Ful-
gentio confutatur. Eiusdem libri tanquam
heretici ab Africanis Episcopis condem-
nantur. Vandalorum in Africa

Regum chronologia exa-
ctius tractata.

MAxentius, ac Scythæ Monachi Anno
accepto ab Africanis PP. li. 522.
bro de Incarnatione, & gratia, quem
Legati ipsorum re infecta Roma re-
vertentes detulerant, cum in dies ob
Fausti libros litigia Constantinopo-
li crescerent, egrè etiam fientes
Hæ-

Hormisdam de eisdem mitiorem sententiam protulisse, insuper intelligentes ex delato ex Sardinia volumine Episcopos Africanos Fausti libros non legisse, communi consilio decrevere iteratò ad eosdem scribere, simulque Reiensis volumina examinada transmittere. Literarum summa erat, à pluribus absurdas de divina gratia, & libero arbitrio sententias defendi, nempe posse hominem proprio conatu absque Dei auxilio divinis præceptis obedire; Dei esse tantum imperare, nostrum verò imperata exequi; Gratiam omnibus indifferenter dari; Parvulos ob solum originale peccatum non posse damnari. Horum qui prædestinantur, nihil habere supra ceteros Dei gratia collatum; Prædestinationem ex hominum meritis suspendi; Illos esse vasa misericordiæ, qui vel sæcularem habent, vel Ecclesiasticam dignitatem: vasa verò contumeliæ Clericos, Monachos, & Laicos. Hæc quidem litteræ non extant, sed ex epistola Synodica, & libris Fulgentij illa colliguntur. In fine verò rogabant solutionem illius satis perplexæ disputationis de animæ origine, quæ magna contentione ea in vrbe tunc agitabatur. Librorum Fausti Byzantio ad Africanos transmissorum meminit Author vitæ S. Fulgentij cap. 28.

Nulli unquam nocentior, quam Fausto Sardinia fuit, ibi enim Episcoporum exulum sententia duo eiusdem libri de gratia, & libero arbitrio tanquam hæretici damnati sunt. Dacianus Byzacenorum Antistitem Primas de Fausti libris consultatione habita, communi suffragio illorum consultationem Fulgentio iniunxit iubens etiam, ut & de ijs quoque, quæ contra

Scythias Monachos Constantinopolitæ asserebantur, conscriberet. Fulgentius, qui de Arianis tot editis voluminibus, ac tot habitis vel coram barbaro Rege disputationibus triumpharat, in Faustum Reientem, eiusque sectatores aciem deflectere iussus pro divina gratia asserenda universo impetu collecto ingenti prorsus labore, diu, noctaque operi intentus decem subtilissimos libros elucubravir, quorum septem adversus duos illos Fausti Reientis statuit, univërfa, quæ iste magna arte construxerat, maiori virtute subvertens, reliquos tres ad Fausti sectatores expugnandos Monachis Scythiis inscripsit, quorum etiam studium in divina gratia defendenda initio operis commendavit. Libri illi septem contra Reientem malo Aug. Scholæ fato interiere, eos quidē Hieronymus Vignierius in præfatione operis imperfecti contra Iulianum cū blattis luctantes in cuiusdam bibliothecæ angulo scribit se reperisse, sed nobis salivam movit, diuque desideratorum voluminum expectatione fatigamur. Eos tamen se legisse testatur S. Isidorus Archiepiscopus Hispalensis in lib. de Illust. Scrip. cap. 14. ubi de Fulgentio loquens ait: *Scriptis multa, ex quibus legimus de gratia Dei, & libero arbitrio libros responsionum septem, in quibus Fausto Gallie Regiensis Urbis Episcopo Pelagianæ pravitati consentienti respondens, abnuitur eius profundam destruere calliditatem. Testimonium etiam addam Patrum Africanorum in epistola Synodica, quamvñ cum illis Fulgentij libris ad Scytharum Monachos Constantinopolim misere, in cuius fine hæc scribunt: Cæterum unus ex nobis inquantum Dominus servis*

suis rectè gratiam dignatur donare sermonibus, illis omnibus, quæ memoratos Fratres adversus Gratiam, & Prædestinationem intimastis vel sentire vel dicere, tribus libris vestro nomini dedicatis sufficienti disputatione respondit; Quique adversus duos libros Fausti Galli septem libros edidit, quos cum recensueritis, agnoscetis protinus, quemadmodum memorati Fausti commenta veritati contraria, Catholicæ fidei penitus inimica discussio prodidit, ratio manifesta convicit, auctoritas divina compressit, & præcedentium Patrum consona prorsus attestatio confutavit. In hac verò epistola Synodica, quam publici iuris fecit Sirmondus, & legitur tomo 6. Biblioth. Patrum inter opera S. Fulgentij, plures sententias, quas adversus Dei gratiam, & prædestinationem apud Byzantium inculcari Scythæ significaverant, solidè rejiciunt; titulus epistolæ hic præfigitur: Dei gratia plurimum amplectendis Sanctis fratribus Joanni Presbytero, & Archimandrite, & Venerio Diacono, & fidelibus viris, quorum in vestra epistola subscriptio continetur, Dactianus, Fortunatus, &c. Duodecim Episcopi nominantur. Joannem verò Archimandritam esse ipsummet Joannem Maxentium existimo, erat enim Abbas, vel talem saltem se publicabat ex suggestione Dioscori ad Hormisdam.

Exactioris Chronologiæ studium, quod profitemur exigit, ut quo anno tum libri contra Faustum à Fulgentio, tum etiam Synodica epistola exarata sit, exponamus. Baronius cum anno 522. Trasamundo mortuo Hilderici Regis inaugurationē statuat, eo quoque anno libros Fausti septem adversarijs à Ruspensi Præsule impugnatos arbitratur A. 522. N. 4. Volsius eadem ra-

tionem ductus epistolam Synodicam ante finem anni 522. exaratam scribit l. 1. hist. Pelag. c. 52. At Sigonius l. 16. de imperio Occidentali Hilderici Regis Vandalorum initia ad annum 524. protrahit. Victor Tunonensis in Chronico scribit anno 523. Maximo Consule Trasamundum obiisse, cui Vislerius, Chiffletius, Petavius, alijque credidere. At cum aliorum Regum Vandalorum tempora ibidem Tunonensis prævertat, ac pessimè confundat, eorundè chronologia aliunde nobis est depromenda. Gêlericus violata pace anno 439. XV. Kal. Novemb. Carthaginem occupavit, inde verò Vandalici regni in Africa tempus numerari cœptum est. Porro captā Carthaginē consulibus Theodosio XVII. & Festo Prosper, ac Idarius, qui tunc vivebant, in Chronicis scripsere. Vixit Gensericus post occupatam eam urbem annos XXXVII. menses tres ex Victore Vitenli in fine libri primi de persecutione Vandolica, qui cum sub eisdem Vandalis Vitenli Ecclesiæ præfuerit, ac plurima incommoda pro fide Orthodoxa passus sit, optimæ fidei Author venit. Dixi illum Vitensem, non Vicenssem Episcopum, ut vulgò nominatus est, quòd in libello notitiæ Episcoporum Africa, qui sub Hunnerico Genserici successore persecutionem sustinere, in catalogo Episcoporum Provinciæ Proconsularis legitur: *Florentinus Vticensis*, at in indice Præsulum Provinciæ Byzacenæ ita scribitur: *Victor Vitenlis non occurrit*. Vicensis igitur Ecclesia spectabat ad Provinciam Carthaginensem, Vitenlis verò ad Byzacenam, & tempore Vandaliæ persecutionis hic Victor noster, illic autem Florentinus sedebat, & quidè nunc Victorem appel-

appellant Vitensem Chiffletius, & Holstenius, & codices MSS. laudant, in quibus Vitenfis asseritur. Extat nobile fragmentum in appendice Chronici Prosperi ex M. S. Augustano, ubi legitur de Genserico: *Rexit eandem Africam civitatem annis XXXVII. mensibus tribus diebus sex.* Ergo moritur Gensericus anno 477. die 25. Ianuarij.

Successit Hunnericus, qui ex eodem Victore Vitenfi regnavit annos septem, menses decem, addit laudatum fragmentum dies 18. quare obiit anno 484. Idibus Decembris. Hic cum ad Kalendas Februarias coacta Synodo Arianis suis faveret, ac contra Catholicos vi, ac fraude vteretur, & isti solidè fidem propugnarent, eosdem edicto in exilium misit Ecclesijs clausis. Datum est edictum VI. Kal. Martij, ubi legimus Concilium coactum: *ad Kalendas Februarias anni VIII. Regni nostri.* Incipiebat annus VIII. die 25. Ianuarij nostræ Epochæ 484. Marcellinus in Chronico ad eundem annum Theodorico, & Venantio Cons. scribit: *Hæc Arianorum crudelitas in religiosos Christi cultores superscriptis Coss. mense Februario cepit instigi.* Annum huiusce persecutionis insigni caractere describit Gregorius Turonensis lib. 2. de gest. Franc. cap. 3. dicens. *Tunc, & Sol teter apparuit ita, ut vix ab eo pars vel tertia eluceret, credo namque pro tantis sceleribus, & effusione sanguinis innocentis.* Sechus Calvius in Chronicis scribit hanc eclipsem cuius ibi mentionem fecit Turonensis, contigisse anno 485. die 29. Maij feria IV. horis septem p. m. Lutetiæ. At ego verius existimo, indicatam fuisse eclipsem anno superiori 484. die 13. Ianuarij observatam,

quam ex Mariano de vita Procli Lucas Holstenius primus publicavit, quæ, ut inquit, *dies in noctem versa est, factæ enim sunt profundæ tenebræ, & stellæ visæ sunt.* Græca verba refert Renerius in tabulis Mediceis in catalogo observationum cœlestium. Fuit enim die memorata decima tertia eclipsis Solis in signo Capricorni. Erat Anomalia correcta Solis grad. 218. & Lunæ 169. atque adeo fuit diameter Solis 32.50. & Lunæ 33.24. Visa est hæc eclipsis Athenis horis p. m. 20. 11. diebus 18. ante edictum contra Catholicos emissum.

Tertius Vandalorum Rex fuit Guntabundus, quem anno 495. decessisse Baronius, Petavius, alijque scribere. Addit Baronius eundem duodecimum tantum annum incoasse. Cæterum cum Procopius lib. 1. hist. Vandal. Tunonensis, ac Isidorus in Chronicis scribant, duodecim illum annos regnasse, Baronij sententia cadit, neque enim Historici, aut Chronologi annum ultra unum, aut alterum mensem tantummodò inchoatam nominare solent. Profectò cum Hunnericus mense Decembri decesserit anno 484. Guntabundus vix paucos dies anni XII. vixisset, si anno 495. satis concessisset. Ex hoc errore Baronius Hilderic regni initia ad annum 522. collocavit unius anni prochronismo. Ex recitato fragmento veritas eruitur, ibi enim Guntabundus regnasse dicitur annos XI. menses IX. dies XI. quare diem obiit anno 496. die 24. Septembris. Obiter autem ex eodem fragmento nonnulla, quæ de Guntabundo Baronius tradit, corrigenda sunt. Hic enim ad annum 495. Num. 25. *Moritur, inquit, hoc anno eodem Guntabundus Vandalorum Rex in Africa regni*

fui anno duodecimo inchoato. Abripuit Deus è vita hominem, cum intermissam aliquandiu persecutionem instaurat; Hoc namque tempore rursus Santissimum virum Eugenium Episcopum Carthaginensem exagitat, non ferens tantum virum in locis quibushbet Vandalorum ditionis licet exulem degere, &c. consilium illud inijt, ut trans mare eum in Gallias amandaret, qui illuc delatus Albigensem incoluit civitatem. Sed secus vetustissimus ille codex de eodem Rege narrat his verbis: *Guntabundus tertio anno regni sui cæmeterium S. Martyris Agilei apud Carthaginem Catholicis dari præcipit, Eugenio Carthaginensi Episcopo iam de exilio revocato. Decimo autem anno regni sui Ecclesias Catholicorum aperuit, & omnes Dei Sacerdotes patente Eugenio Carthaginensi Episcopo de exilio revocavit.* Postea exactè etiam tempus clausarum Ecclesiarum describitur: *Ex die VII. Idus Februarias vsque ad X. annum Guntabundi in diem IV. Idus Augusti completi sunt anni decem menses sex.* Et postea: *Qui memoratus Guntabundus Rex postmodum vixit annos duos, mensem unum.* Ex quibus postremis verbis mense Septembri mortuum habemus Guntabundum, ut deducebamus, qui tantùm abest, ut Eugenium in exilium miserit, quin illum potius ab exilio revocaverit, eiusque petitione cæteros Præsules suis sedibus restituerit. Ex quibus etiã corrigendus est Procopius, qui Guntabundum Christianis infensissimum semper hostem fuisse scribit.

Trafamundus postea regnavit, qui S. Eugenium in exilium detruxit, hic autem in Gallias secedens teste Tunonensi Theodoro Consule nempe anno 505 ad Superos abiit. Trafamundum viginti septem annos impe-

rasse concedunt Tunonensis, eiusque exscriptor Isidorus. Sed laudatum fragmentum exactiùs tempus designans refert regnasse illum annos XXVI. menses VIII. dies IV. quare decessit hic Rex anno 523. die 28. Maij Scio Tunonensem, atque Isidorum scribere Trafamundum regnasse annos solidos viginti septem, ac menses insuper quatuor, quod falsum esse ex litteris Bonifacij Primatis Carthaginensis patet, ex quibus etiam accepti ab Hilderico regni primordia optimè statuuntur. Extat in Bibliotheca Vaticana Synodus Africana celebrata à Bonifacio Episcopo Carthaginensi vnà cum LVIII. Episcopis mense Februario anno secundo Hilderici Carthagine in secretario S. Martyris Agilei; ibi verò recitatur epistola Liberati Episcopi ad Bonifacium Carthaginensem, quæ accepta ponitur: *Idibus Decembris Anno primo.* Respondet Bonifacius epistola: *Data die XVII. Kal. Ianuarias Anno primo.* In his autem litteris hæc scribit Bonifacius: *Intimamus Resurrectionis Dominicæ Sacramentum VII. Iduum Aprilium adfuturum fore.* Porro Pascha anno 524. celebratum est VII. Idus Aprilis qui fuit annus Bissextilis Cielo Solis I. Lunæ XII. lit. G. F. ergo epistola Bonifacij scripta est anno 523. die 16. Decembris anno primo Hilderici. Hanc Synodum Lucæ Holstenij V. C. manu descriptam nobis legendam exhibuit Carolus Moronus Basilicæ S. Laurentij in Damaso Canonicus, ac celeberrimæ Bibliothecæ Barberinæ Præfectus ob raram eruditionem ab Eminentissimo Barberino tanti thesauri custos designatus, neque enim sapientissimus Princeps nisi apprime eruditum

totius eruditionis sacratio præfecit. Legitur eadem Synodus tom. 38. Concil. edit. regie pag. 331. sed non integra, eam enim Holstenius ad D. de Marca transmiserat. In ea Synodo anno 525. Carthagine celebrata agitur de exemptione monasterij à potestate Episcopi, ibique recitatur decretum Concilij Arelatenfis sub Ravennio in causa Monasterij Lerinensis, quod à Sirmondo inter Gallicana Concilia editum fuit. Interim Hilderici Regis initia citra dubium ex laudatis litteris Bonifacij anno 523. statuuntur. Hildericus verò pijsimus Rex antequam publicè inauguraretur, Episcopos Catholicos ab exilio revocavit, rem ita narrat Tunonensis: *Hic ergo sacramento à decessore suo Trasamundo obstrictus, ne Catholicis in regno suo aut Ecclesias aperiret, aut privilegia restitueret, priusquam regnaret, ne sacramenti terminos præteriret, præcipit & Sacerdotes Catholicos ab exilio redire, & Ecclesias aperire* Bonifacio Episcopo ordinato.

Ex longiori hac chronologica digressionem habemus libros septem Fulgentij contra Faustum scriptos fuisse anno 523. nam de eisdem loquens Syncellus in vita Fulgentij c. 28. *Magnus planè inquit, huius operis labor mercedem debitam cito suscepit; Mox enim, ut est dictatio ipsius finita, protinus est longissimæ captivitatis catena disrupta, mors enim Trasamundi Regis, & mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis Ecclesiæ Catholicæ per Africam constitutæ libertatem restituens Carthaginensi plebi propriam donavit Antislitem, cunctisque in locis ordinationes Pontificum fieri clementissima autoritate mandavit.* Verùm his obstare videtur epistola Synodica Africanorum Patrum

in Sardinia exulum, in qua mentio habetur Hormisdæ Papæ veluti iam defuncti, etenim *beatae memoriæ Hormisdas Sedis Apostolicæ gloriosus Antistes* ibidem appellatur, scriptam verò in exilio epistolam inde constat, quòd initio hæc leguntur: *Accepimus vestræ charitatis epistolam, quæ nostrum ex parte relevavit, ex parte verò mestificavit exilium.* Scio nonnullos apud Baronium scribere obijisse Hormisdam anno 522. sed ex inscriptione reperta in Vaticano anno 1608. quæ habetur in lib. 2. cap. 10. Romæ subterraneæ, refelluntur; anno enim 523. Maximo Consule Hormisda facultatem coniugibus quibusdam concessit, ut in Basilica S. Petri possent sepeliri.

FL. MAXIMO V. C. CON....

CONCESSVM LOCVM

Pe.... ROMÆ EX TRB..

VOLVP... ET CONIUGI..

EIVS IOHAN. PAPA

HORMISDA, ET TRA...

PRAPST. BASC. BEATI

PETRI.

At cum Tunonensis, ac Isidorus Hildericum, antequam Rex inauguraretur, testentur Episcopos ab exilio revocasse, asserendum est, epistolam Scytharum acceptam quidè ab Episcopis Africanis, dū adhuc exularent, eisdem tamen respondisse postquam ab exilio reversi sunt illo ipso anno 523. Fulgentius ergo cum reliquis in Africam reversus alterum pro divinæ prædestinationis, & gratiæ defensione opus aggressus tres de veritate prædestinationis, & gratiæ libros inscriptos vulgavit. Testem de eundem Fulgentij & exulantis, & redeuntis assiduum comitem cap. 29.

hæc dicentem : *Multa iam reversus de exilio novem , & decem libris Fabiani mentientis falsa gesta convincens : De veritate prædestinationis , & gratiæ libellos tres confecit. Africani etiam Patres in epistola Synodica horum Fulgentij librorum mentionem faciunt : Ceterum , inquit , unus ex nobis , in quantum Dominus servis suis rectè gratiam dignatur donare sermonis , illis omnibus , quæ memoratos Fratres adversus gratiam , & prædestinationem intimastis vel sentire , vel dicere tribus libris vestro nomini dedicatis sufficienti disputatione respondit , quique adversus duos libros Fausti Galli septem libros edidit , &c. Quare si tres Fulgentij libri de veritate prædestinationis , & gratiæ post exilium à Fulgentio in Africam re-
verso teste Syncello scripti sunt , cum illos hæc epistola nominet , ipsam quoque ab Episcopis iam ab exilio revocatis datam fuisse nullus inficias ibit.*

Itaque Fulgentius vbi septem illis libris Semipelagianorū Coryphæum expugnavit , vnà cum cæteris Patribus , qui Faustum Synodali sententia damnaverant , post liminio tandem Africæ restitutus fuit ; audiatur Syncellus. *Beatus itaque Fulgentius postquam sapienter expugnasset Pelagianos , lætificatos meruit videre Catholicos. Inde secundum quod per eum Spiritus Sanctus prædixerat , reversus est Carthaginem cum omnibus Conſacerdotibus , vnde solus exierat. Vbi verò eiusdem libri Constantinopolim delati sunt , Fausti sectatores non modò animum demisisse , sed & Reienſis sententias eicrasse inde colligo , quod regiam illam urbem illis controversijs in posterum turbatam fuisse nullus prodit. Libeat hic tamen audire nostri Fulgentij Fausto*

expugnato triumphum , quo à Carthaginensibus exceptus fuit , narrante eiusdem discipulo cap. 29. Tanta autem fuit devotio Carthaginensium civium Beatum Fulgentium revifere capientiam , sic universus populus expectabat ardentè , quem viderat in conspectu suo pugnasse viriliter , ut alijs Episcopis ante ipsum descendantibus silens multitudo super litus staret , oculis , & mentibus inter omnes Episcopos beatum Fulgentium (quem familiariter noverat) querens , & eum à cunctis navibus expetens. Vbi vero facies eius apparuit , immensus nascitur clamor altercantibus omnibus , quis primò salutarè agnosendus , quis caput benedicienti subponeret , quis extremis vel saltem digitis mereretur tangere gradientem , quis videre vel oculis procul stantem. Hæc ille.

Fulgentium Ruspensi Ecclesiæ componendæ intentū Fabianus Ariariorum sectator interpellavit , contra quem è vestigio decem ille libros edens furentis hominis audaciā compressit. Latent hi quidem libri , cæterum Theodolphus Aurelianensis à Sirmondo editus plura illorum fragmenta producit. Interim à Monimo amicissimo viro ad scribendum de divina prædestinatione iterum componitur. Hic ex prava intelligentia sententiæ Augustinianæ in eam absurdā opinionem descenderat , ut putaret ex S. Doctoris sententia Deum homines æquè ad bonum , ac ad malum prædestinare , rogavitque per litteras Fulgentium , ut S. Augustin i verbis , quibus in eam sententiam propellebatur , expensis , quid sentiendum foret rescriberet. Fulgentius vnum de prædestinatione librum eidē statim proculdixit ; quem vnà cū duobus alijs , quibus reliqua à Monimo dubia proposita solvebat , ad eundem transmisit. Illius
scopus

scopus est, ostendere, Deum prædestinare homines ad bona, non ad mala perpetranda, ac S. Augustinum intellexisse Dei prædestinationem ad malum pœnæ, non culpæ, In fine verò libri ait: *Nos itaque charissime hæc interim pauca de libris S. Augustini, & de responsionibus Prosperi ad hoc malum huic libello inferere, ut cuncti noverint, quid debeant de prædestinatione Sanctorum, impiorumque sentire, simulque ut appareat eiusdem B. Augustini dictis tenorem nostræ sententiæ convenire.* Syncellus cap. 26. ait: *Testimonia quoque prædestinationis, & gratiæ differentias cupientem nosse salubriter disputans docuit.* Hic verò appellatam arbitror librum ad Monimum, nam idem Sanctus Episcopus initio libri secundi ad eundem ait, se soluisse quæstionem de diversitate prædestinationis iustorum, & iniquorum, Istud volumen post reditum ab exilio scriptum ex his Fulgentij verbis colligo in præfatione. *Divino etenim igne succensus sic nobis iugiter compateris, ut etiam illas tribulationes, quæ licet acciderint nobis, Domino tamen adiuvante fuerunt superatæ. Tu sic eas pro nobis penè semper pateris, ut quoties eas corde revolueris, toties eas pati quodammodo compellaris, &c.* Hosce libros ad Eugippium Abbatem eosdem petentem in Italiam transmisit. Hic ille est Eugippius Abbas Augustinianæ doctrinæ per Italiam propagator, de quo hæc habet Sigebertus lib. de Script. Illust. cap. 39. *Egippius Abbas hortatu Renducis Neapolitani Episcopi deflorans libros Augustini Episcopi Hipponensis dedit codicem magnæ utilitatis ad Probam virginem, & per manus eiusdem Renducis Episcopi obtulit Ecclesiæ Neapolitanæ.* Hic liber Eugippij Basileæ, & Vene-

tijs olim editus est, neque hic præter eundem existimo, quod ille Scriptor in commendationem Augustini adversus Pelagianos scribentis in præfatione operis exaravit; Inter magnos, inquit, *Ecclesiæ Catholice Doctores præclarum fuisse: & esse Beatum Augustinum quis ignorat Episcopum? Quem divina eruditione mirabilem tum omnes Orthodoxi in toto terrarum Orbe venerantur, præcipuè tamen Apostolicæ Sedis Antistes scripta eius (sua auctoritate firmantes tanto maiori studio simpliciter amplexi sunt, quanto ampliori solatio eis se ipsos esse testantur; nam contra multos hostes Ecclesiæ dimicantes, & maximè contra versipelles inimicos gratiæ Dei doctrina eius instructi, vel potius eadem illustrati gratia, semper extitere victores, &c.* Interim vivo Fulgentio nullis de divina gratia dissensionibus Africa convulsa est Augustini doctrina ibidem veluti sacra hæreditate summa semper in veneratione habita, quod Fulgentij, Primasij, aliorumque scripta Augustinianis sententijs passim referta indicant. Et hæc de Faustij libris à Sancto Fulgentio confutatis.

CAPVT XXII.

S. Cæsarius Arelatensis Faustum scriptis impugnat. Aliorum de Cæsario Chronologia reiectæ.

DVM Hæc Constantinopoli à Scythis Monachis, & ab Africanis in Sardinia contra Faustum Reientem aguntur, strenuus contra eundem in Gallia hostis insurrexerat Cæsarius Arelatensis, qui ultimo ictu Semipelagianismum confecit.

fecit. Hic Lerinensis Monachus, dein Arelatensium Antistes, si quid damni in Gallia per Lerinensem Abbatem Faustum, vel Hilarium Augustiniana doctrina passa erat, abunde refarcivit. Iuvenis Monachum professus est in cœnobio Lerinensi sub Abbate Porchario Fausti successore; unde mirum id negari à Vossio, cum Cyprianus in vita Cæsarij disertis verbis id tradat. In eodem monasterio Lerinensi eundem post Porcharium Abbatem fuisse scribunt Saussains ad diem 27. Augusti, & Torellus in sæculis Augustinianis ad annum 544. id extra dubium asserens, quod tamen prorsus fallum est, nam Cyprianus Cæsarij discipulus apud Surium ad diem 27. Augusti cap. 3. scribens de Eonio Episcopo Arelatensi ait: *Cæpit ergo iuvenem Cæsarium non iam ut peregrinum, vel extraneum, sed attentiori obtutu intimis cordis oculis contemplari moxque ab Abbate Porchario illum expetijt, & licet ab invito etiam impetravit. Illicò primum Diaconus, deinde Presbyter ordinatur. Item. Defuncto autem in SVBVRBANA CIVITATIS INSVLA Abbate ab Episcopo Eonio eò Cæsarius mittitur, ut monasterium Rectore destitutum ipse in eadem reverentiæ auctoritate succedens monastica disciplina informaret. Itaque in Saburbano monasterio libens eam complectitur vitæ rationem, &c.* Quibus aperte significat, Cæsarium constitutum Abbatem in insula, quæ adversus Arelatem Rhodano alluitur, neque enim Lerina est insula in suburbijs alicuius civitatis, multo minùs vrbis Arelatensis, propè quam Abbatem gessit Cæsarius, cum Lerina sit ex altera Provinciæ parte Mediterraneo circumfusa adversus Antipolim. De hoc monaste-

rio in suburbijs Arelatensium intelligenda est epistola Gelasij ad Eonium data anno 494. quam noster Historicus de Lerinensibus loqui arbitrabatur.

Faustus eo artificio suos de gratia & libero arbitrio libros adornarat, ut addita viri fama plurimis in Gallia fucum fecerit, & ijs quidem non ex vltima literatorum plebe, sed ipsis Urbium Præsulibus. At post Fausti proscriptionem in Romana Synodo latam non adeo frequens erat Semipelagianorum numerus, sed adhuc tamen in plurimis veteris sententiæ amor obstinatio perdurabat. Horum conatibus se se opposuit Cæsarius iam in Arelatensi Sede Eonio successus, quo vero non modò præsentibus, sed absentes etiam instrueret, librum edidit de gratia, & libero arbitrio eodem prorsus titulo, quem suo operi Faustus inscripserat, ut præsentissimo antidoto Reiensis venena expelleret, in quo volumine S. Augustini doctrinam adversus Fausti insultus solidissimè propugnavit. Hinc celeberrimus ille Ennodius Ticinensis in epistola ad Cæsarium ait: *Tibi debet quicumque ille SCRIPTORVM MAXIMVS, quod eum dote elocutionis amplificas.* Addit nobile Scholion Baronius ad annum 508. *Sanctum Augustinum videlicet, quem adversus Faustum eum impugnantem defendit.* Erat Cæsarius ea ætate in Gallia magnæ auctoritatis, eumque Symmachus Papa pallij honore decoraverat, at ex libri huius evulgatione longe maius ipsius nomen evasit; inde etiam Semipelagianorum vires decidebant Augustinianis prævalentibus. Hunc librum à Felice IV. Pontifice laudatum, atque Apostolica auctoritate communium scri-

scribit infartor Gennadij cap. 86. his verbis: *Cæsarius, &c. de gratia quoque & libero arbitrio edidit testimonia divinarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum iudicijs munita, ubi docet nihil hominem de proprio aliquid agere boni posse, nisi cum divina gratia prævenerit. Quod opus etiã Papa Felix per suam epistolam roboravit, & in latius promulgavit. Verũ & hic liber magno cum Augustinianæ scholæ detrimento ad posteriorum manus non pervenit.*

De Cæsarij ætate non vna est Scriptorum sententia; nãm Baronius anno 453. eius res gestas in quinto Annalium tomo enarraverat, at accepto postea ab Arelatenſi Ecclesia epistolarum codice vetustissimo, ac Cæsarium VI. sæculo floruisse comperiens, mortuumque ad annum 544. priorem sententiam retractavit in appendice ad tomum 10. Suarius ex Theologo historicum agens Prolegom. 6. cap. 5. plurima de Synodo Arausicana, de Prospero, de Leone Magno comminiscens Baronij palinodiam non admittit. Torellus noster utramque Baronij sententiam amplexus supra centesimum annum vixisse Cæsarium scribit anno 544. num. 24. Sed res extra dubium ponitur, si Melsiani commentaria apud Sorium ad diem 27. Augusti legantur, nãm ille, qui Cæsarij Notarius fuit, hæc literis mandavit cap. 22. *Cum ergo eum semianimum redderet conspectibus nostris infirmitas, & inter hæc septuagesimum tertium gereret totius vitæ tramitis annum, è quibus quadragesimum in Pontificatu verteret circulus gyrum, & animadverteret per spiritum imminere sibi transitus diem, &c.* Quare cum septuaginta tres annos Cæsarius vixerit, quorum XL. in Episcopatu exegit,

cum eius natalitium diem nulla Scriptorum monumenta prodiderint, videndum est, quo anno decessit, inde enim retrocedentes primum, & dignitatis, & vitæ annum deducemus. Est epistola Vigilij Papæ, quam ad Cæsarium de pœnitentia incestuoso iniungenda scribit, itemque altera eiusdem Vigilij ad Auxanium data, in qua narrat se intellexisse à Terentio, & Ioanne Arelate ad se delegatis eundem electum illius Urbis Episcopum. Literæ istæ ad Auxanium à Baronio leguntur scriptæ XV. kal. Novemb. post Cons. III. Basilij nempe anno 544. At Bollandus, Vsserius, & Sirmondus ex codicibus vetustioribus legunt iterum post consulatum Basilij, nempe anno 543. Bollandus ad diem 12. Ianuarij in vita S. Cæsariæ putat Cæsarium eo anno non decessisse, sed anno 542. neque enim, inquit, intra breve illud tempus Auxanius potuisset consecrari in Episcopum, & pallium impetrare à Vigilio. Sed cur ista commodè fieri non potuerint spatio 32. dierum à die 27. Augusti, qua Cæsarius obiit, vsque ad 18. Octobris, qua die literæ Vigilij scriptæ sunt, non satis video; sanè si menses 14. interlabantur, vel Auxanius negligens fuisset in nuncijs de sibi noviter delata dignitate mittendis, vel lentus fuisset Pontifex seram adeo responsionem dando. Et quidem cum Axanius esset Metropolitæ, iuxta Ecclesiastica statuta statim post electionem ad Vigilium, ad cuius Patriarchicam diocesium pertinebat, de sibi delata dignitate literas eundem misisse non dubito. Quod tamen addit Bollandus de pallij impetratione falsum est, nãm Vigilius se prius cum Iustiniano Imperatore communicata, pallij usum an-

no 544. concessit Auxanio, ut ex epistola ad eundem data XII. kal. lunias habetur, in qua scribit, et iam Sanctum Cæsarium à Symmacho pallium obtinuisse. Itaque Cæsarius mortuus est anno 545. die 27. Augusti; quare fit Episcopus anno 503. nascitur verò anno 470. Nescio unde nam Vsserius divinari potuerit, natum Cæsarium sub initium anni 471. & sub exitum 503. factum illum Episcopum; nam ut nihil dicam de initio anni 471. S. Eonius Cæsarij decessor obiit die 3. Augusti, ut ex Martyrologio Sualai colligitur, neque quatuor menses sedes vacavit, etenim Eonius non multum ante mortem Arelatensem populum ad Cæsarium sibi substituendum hortatus fuerat, ac populus communi consensu Eonij sententiam approbat teste laudato Cypriano capite 5.

Ex his non nulla in Baronio corrigenda sunt. Ille epistolam Symmachii ad Cæsarium datam VIII. Idus Ianuar. Probo V. C. Cos. non rectè retulit ad annum 502. quo cum Avieno Iuniore Probus consulatum gessit, sed protrahenda est ad annum 513. quo Probus, & Clementianus Consules fuere ex Chronico Cassiodori, & Marcelini, præsertim cum memoratæ epistolæ alteram Baronius subnectat, in qua delati Cæsario pallij mentio fit, quod post illum annum 502. accidit, cum Cæsarius Romam profectus est, Theodorico Rege Ravennæ prius placato, ut fusiùs Cyprianus narrat. Recitat idem vir insignis ex codice Arelate ad se transmissio epistolam Felicis Papæ ad Cæsarium datam tertio Nonas Februarias Post consulatum Manlij Severini Boetij, est annus 488. Ego verò loco Cæsarij

Eonium restituendum putabam, at postea vidi diligentissimum Sirmondum in verustissimo codice apud Arelatem invento legere: *Post consulatum Fl. Mavortij anno 528.* Rursus literæ Gelasij, & Symmachii ad Eonium nullum errorem continent, neque cum Baronio loco Eonij ponendus est Cæsarius, etenim Eonius usque ad annum 503. Arelatensem Ecclesiam rexit, ad quem postremæ literæ ab Apostolica Sede datæ leguntur. Iterum post consul. Paulini, nempe anno 500. Eodem pacto corrigendus est Binius, qui nulla ferè diligentiori cura adhibita Cardinalis Baronij annales suis in Concilia notis inseruit.

Baronius ideò antiquiorem Cæsarium fecit, quod illum in Gennadij catalogo recensitum legerat cap. 86. his verbis: *Cæsarius Arelatensis Urbis Episcopus vir sanctitate, & virtute celebris scripsit egregia, & grata valde, & Monachis necessaria opuscula, &c. floruit hic eo tempore, quo & Faustus Anastasio Rempublicam gubernante.* At Gennadius tempore Gelasij Papæ librum de illustribus Scriptoribus composuit. Cum verò Suffridus insertum Gennadio illud caput de Cæsario dixisset, Baronius id villo absque fundamento fingi dicit. Verum Cæsarium esse Gennadij libro infatum, vel inde colligere poterat Baronius, quod Gennadius Prosperum actitè reprehendit, qui Cassiani libellum de gratia impugnaverat, cur igitur non modo percipisset Cæsario Faustum eiusdem scholæ Doctorem confutanti, verum & illius volumen contra Fausti opus, ut ille ait, *egregium de gratia Dei* à Sede Apostolica latius promulgatum, ac divinarum scripturarum, & Sanctorum Patrum iudicijs munitum asse-

severasset? Gennadius, ut author est idem Batonius ad annum 490. librum de Scriptoribus illustribus edidit anno 493. Quare ergo non dixit, de Cæsario uti de cæteris facit, *vixit adhuc*, vel, *vivere adhuc dicitur*, &c. sed ait: *Floruit hic eo tempore*, quo & *Faustus Anastasio Rempublicam gubernante*, ex quo modò loquendi videntur disertè illa esse scripta post annum 518. quo mortuus est anastasius Imperator. Immò qui ea scripsit, parum Cæsarianæ chronologiæ peritus fuit; nam tradit, floruisse eo tempore, quo & Faustus Anastasio Imperatore, quod prorsus falsum est, siquidem Faustus anno 462. Reiensium Episcopus Romanam legationem obivit, at Cæsarius post octennium natus est, qua igitur ratione simul florere, si illo in ore famæ versante, ille necdum vitali aura fruebatur? Quando verò Cæsarius vicesimum tertium ætatis annum attigerat, Faustus decesserat, neque hic dicendus est floruisse sub Anastasio, sed sub Leone, & Zenone, cum dubium sit, an attigerit primùm Anastasij annum, nempe 491. Præterea Cæsarius non solum prima inventa floruit sub Anastasio, sed sub Iustino, & tandem sub Iustiniano, cuius imperij anno XVII. decessit. Hinc in editione librorum Sancti Hieronymi, quibus Gennadij liber insertus fuit, nulla de Cæsario mentio fit, quare additus videtur à pio quidem, sed parum erudito homine, quasi voluerit Cæsarium Fausto veluti veneno antidotum de proximo oppo-

nere.

Felix IV. Arausicana Synodus, & Bonifacius II. Semipelagianos damnant. Annus Synodi, & utriusque Pontificis certus statuitur.

Cæsarius animadvertens Semipelagianorum factionem in Gallijs potentiorē esse, quā ut suis, ac collegarum viribus superari posset, Felicis IV. auxilium implo-
ravit, quò hostes de superiori loco percuteret, ijsque deiectis Augustiniana æquè, ac Catholica doctrina in nobilissima provincia facta, rectaque servaretur. Felix roganti suppetias tulit; neque illi diu consultandum fuit, vnde nam in Gallias auxilia submitterentur. Etenim decessorum vestigijs inherens ex Ecclesiasticis scrinijs aureas S. Augustini sententias de divina gratia, & lib. arb. selectas ad Cæsarium magno cum Augustiniani nominis incremento transmisit. Celeberrimus tunc in vrbe Arausicana conventus agebatur in dedicatione Basilicæ à Liberio V. C. Ex-Profectò Prætorio extructæ. Erat hic Cæsario amicissimus, à quo cum lethali vulnere percussus fuisset, sanitati restitutus fuit ex Messiano lib. 2. de vita Cæsarij cap. 5. Arausicam non modò sacri Antistites, sed & nobilissimi quique confluxerant, quare Cæsarius opportunam occasionem nactus coacto Sapientissimorum Patrum, ac virorum illustrium Senatu sententias ab Sede Apostolica ad se transmissas protulit, id enim ex præfatione Synodi colligitur, ubi hæc recitantur. *Pervenit ad nos esse aliquos, qui de gratia, & libero arbitrio minus, cautè, & non secundum fidei Catholicæ regulam sentire velint. Vnde*

de

de id nobis secundum auctoritatem, & ad monitionem Sedis Apostolicæ iussu, & rationabile visum est, ut pauca capitula ab Apostolica nobis Sede transmissa, quæ ab antiquis Patribus de certis scripturarum voluminibus, in hac præcipuè causa collecta sunt, ad docendos eos, qui aliter ac oportet, sentiunt, ab omnibus observanda proferre, & manibus nostris subscribere deberemus; Quibus lectis, qui huc usque non sicut oportebat de gratia, & libero arbitrio credidit, ad ea quæ fidei Catholice conveniunt animum suum inclinare non differat. Sequuntur vigintiquinque canones, quibus Semipelagianorum sententiæ, quæ eò usque citra læsæ fidei crimen liberè defensæ fuerant, condemnatæ sunt, ut absque hæcæscos nota à quovis in posterum propugnari non potuerint. Quæ plerique non animadvertentes magnam Sanctis Patribus Hilario Arelatensi, Vincentio Lerinensi, & ut alij etiàm volunt, Ioanni Chrysostomo, alijsque è Græcia Doctoribus iniuriam irrogari conqueuntur, si Semipelagianorum sententias asseruisse dicantur, id enim fecere vel nondum mora, vel pendente lite, sicuti neque quidquam detrimenti subiret S. Thomæ, S. Bonaventuræ, Ægidij, ac tot Patrum, & Scholasticorum gloria, ac fama, si à Sede Apostolica B. Virginis conceptus ab originali noxa immunis decerneretur, cum magni illi viri oppositum defenderint, quando nihil ea de re certi Catholica fides statuisset. Ceterum in hac Synodo Arausicana II. Cassiani, & Faustii sententiæ damnatæ sunt, cuius canones, cum passim legi possint, haud hoc loco exscribendos duxi. Initium fidei, ipsum etiàm credulitatis affectum Dei donum esse decernitur canone V. Gratiā non

dari petentibus, quærentibus, pulsantibus, sed dari potius, ut velimus, & petamus, & quæramus, & pulsemus can. VI. Adiutorium Dei etiàm Sanctis semper implorandum, quo possint in bono opere perdurare can. X. unde perseverantia Dei donum esse intelligatur. Omnia hoc canone XX. comprehenduntur: *Multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo, nulla verò facit homo bona, quæ non Deus præstet, ut faciat homo.* Quam Ecclesiæ Catholicæ definitionem Magnus Augustinus hinc præformarat lib. 2. ad Bonif. cap. 8. in fine: *Quapropter multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo, nulla verò facit homo, quæ non facit Deus, ut faciat homo.* Quibus verbis totum divinæ gratiæ dandum, id est, & initium, & progressum, & perseverantiam pronuntiavit, cum initium, & perseverantiam in bono opere Semipelagiani divinæ gratiæ concedere recusarent, unde contra eoldem ad Prosperum, & Hilarium libros olim S. Augustinus transmiserat. Canone verò XXII. humani arbitrij adversus divinam gratiam tumor eliditur: *Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum;* quod est S. Augustini theorema iisdem verbis expressum apud Prosperum sentent. 323.

Et quidem in hac Synodo ex Augustinianis sententijs univērsos conflatos canones eruditè ostendit Binius in notis ad hoc Concilium. Quod vero in præfatione dicuntur collecti ab antiquis Patribus, inde est, quod S. Augustini sententias Bonifacius, Celestinus, Leo, Gelasius, Prosper, & plurimi alij, quorum scripta periere, sequuti sunt, ut quæ unius Augustini voces fuerant, à reliquis Patribus, qui succedere, exceptæ communem Ecclesiæ

clesiæ consensum fecerint. Cæsar Cardinalis Baronius vir ultra omnem laudem, satilque suo nomine clarus in appendice tomi 10. in addendis ad tomum 7. ait: *Recitant, inquit de Patribus Arausicanis, capita in Gallias ab ipso Romano Pontifice missa, profitentes ea cuncta haud recentem esse Ecclesiæ doctrinam, sed antiquorum Patrum definitionem, eandemque Apostolicæ Sedis auctoritate firmatam, quæ Apostolica Sedes, ut suis locis superius est declaratum, S. Augustini se professæ est de gratia, & libero arbitrio probare sententiam.* Legantur etiã, quæ habet tomo 6. Anno 463. Iacobus Sirmondus tomo 1. Conciliorum Galliæ in notis ad hanc Synodum Arausicanam scribit: *Ceterum gravi, ac diuturnæ contentioni, quæ sanctissimos, & doctissimos utrinque viros in Gallia centum, & amplius annis exercuit, finem postea tandem attulit Synodus Arausicana II quæ totam de gratia, & libero arbitrio controversiam ex S. Augustini sententia composuit.*

Quæ autem post canonem XXV. addita sunt, haud arbitror à Felice IV. transmissa, sed potius ab ipsis Arausicanis Patribus adiuncta ad Semipelagianorum recnas evertendas, ac Fausti Sectatores penitus convincendos. Nam veluti quatuor alios canones subnectunt. In horum primo statuunt fidem Abel, Noe, & aliorum veteris testamenti Patrum non ex viribus naturæ erupisse, sed Dei dono eisdem attributam fuisse, cuius oppositum docuerat Faustus lib. 2. cap. 6. & 7. Cum vero idem Faustus opponeret, asserere adversarios, baptismum non prædestinatum non esse verè sanctificatum, atque homini omnem prorsus sollicitudinem salutis auferre, dum gratiam, & gloriam mu-

nera facerent otiosi lib. 1. cap. 10. Canone secundo Fausti imposturas reijcipientes decernunt, omnibus in baptismo gratiam Dei donari, & omnes Deo auxiliante posse, si fidelitè laborare voluerint, divina mandata adimplere. Rursus, quia idem cum asseclis pronunciaverat, defensores Augustinianæ sententiæ de prædestinatione docere Deum æquè prædestinare hominem ad bonum, ac ad malum, Patres non solum protestantur se non credere, à Deo quempiam ad malum prædestinari, sed si quis tam impiè de Deo sentire ausus fuerit, eundem anathemate configunt. In postremo canone, quò omne Semipelagianis effugium præcluderent, tradunt nos non incipere bonum; Dei verò gratia adiuvari, ut in bono proficiamus, sed fidem, quæ omne bonum procedit, à Deo inspirari, cuius misericordiæ deputandam definiunt fidem Cornelij, Zachæi, & Latronis in cruce, cuius oppositum docuerant duo Semipelagianæ Scholæ Magistri Casianus collat. 13. cap. 10. & Faustus lib. 2. cap. 8.

Quo anno hæc Synodus peracta fuerit, olim à Baronio erratum est, itidemque Bellarmino, Suario, Vafquo, & alijs, qui tempore Leonis Papæ eum conventum coactum dixere, quia tempus Cæsarij Arelatensis ignorabant; at ex subscriptione eiusdem res modò certa evasit, ibi enim legimus: *Cæsarius in Christi nomine Episcopus constitutionem nostram relegi, & subnotans subscripsit V. Nonas Iulij Decio Iunior V. C. Consule.* Hic Decius Iunior consulatum gessit anno 529. Baronius in appendice tomi 10. ad tom. 6. ait errasse se Panvinij fastos sequutum pro arbitrio mutantis, vel addentis nomi-

na Consulom; at cur in Panvinium culpa devolvitur, qui Consules suis nominibus, & agnominibus exprefsit? Sanè in commentarijs fastorum lib. 3. ad annum 529. ait: *Anno Christi DXXXIX. Decius sine collega consul in Occidente fuit.* Inde verò Baronius, atque alij huius Arausicani, & aliorum Conciliorum, quibus Cæsarius præfuit, tempus ex Cypriano Cæsarij discipulo in libro de vita eiusdem c. 30. deducere poterant, ubi ait: *Quorum intentionibus vir Dei Cæsarius dedit veram, & evidentem ex traditione Apostolica rationem, nam beatæ memoriæ Bonifacius Romanæ Ecclesiæ Papa eadem colluctatione comperta calcata intentione iurgantium, prosecutionem S. Cæsarij Apostolica auctoritate firmavit.* Itaque discipulus ille Cæsarij, qui post annum 531. quo mortuus est Bonifacius II. Papa, testatur gesta Synodalia Cæsarij fuisse ab eodem Bonifacio approbata, qui Pontificatum iniit, ut putant, an. 530. Quare etiã si literę Pontificum ad Cæsarium id non demonstrarent, Baronius qui ex Cypriano omnia fere excerpta suis annalibus inseruit anno 453. pag. 191. adnotare etiã poterat vixisse Cæsarium sub Bonifacio II. Volsius lib. 1. cit. cap. 53. scribit, etiã anno 509. Decium Importunum Consulem fuisse, unde igitur, inquit, non huius tempore Arausicanam Synodum celebratam novimus? Nos quidem, ut cætera sileamus, ex Eucherij Episcopi Lugdunensis subscriptione id comperimus, nam Viventiolus Eucherij decessor subscripsit Synodum Epaunensem, quæ Agapito Consule anno 517. celebrata fuit, quare cum Eucherius Viventioli successor interfuerit Synodo Arausicanæ, ista haud celebrari potuit Consu-

le Importuno Decio anno 509. Huic verò Concilio subscripti leguntur plures viri nobiles, quorum primus est Liberius Præf. Præt. qui sacrum dedicationis templi celebrat, de quo viro plura Baronius in appendice citata, & Volsius lib. 1. de Hæresi Pelag. cap. 54. Sed omne dubium de tempore huius Synodi tandem sustulit epistola Bonifacij II. ad Cæsarium, de qua statim dicemus.

Quæri solet, fueritne hæc Synodus ab Apostolica Sede specialitèr approbata? Negant Suarius, alijque, at in codicibus MSS. Fossatensi, & Lugdunensi Synodo huic præponebatur epistola Bonifacij II. ad Cæsarium cum hac adnotatione: *In hoc codice continetur Synodus Arausicana, quam per auctoritatem S. Papa Bonifacius confirmavit, &c.* Edita est Bonifacij epistola ad Cæsarium à Sirmondo, & postea ab Holstenio ex emendationi codice Vaticano, in qua Pontifex hæc scribit: *Quapropter affectu congruo salutantes superscriptam confessionem vestram consentaneam catholicis Patrum regulis adprobamus.* En apertè sententia Apostolicæ Sedis Arausicana decreta confirmata. Datæ sunt literæ Bonifacij exacto sexto mense à peracta Synodo, ut mox explicabimus.

Verum neque huius Synodi auctoritas Semipelagianorum audaciam infringere poterat, nonnullis Episcopis damnatæ sententię astipulantibus. Etenim cum omnes virtutum actus divino muneri acceptos ferrent, solam fidem ex humani arbitrij viribus proficere contendebant. Quare Cæsarius Valentiam Synodum postea indixit, ut frequentioribus suffragijs Augustiniana doctrina adprobaretur; nam statuta in Arausicano conventu mi-

nori fortè apud nonnullos authoritate gaudebant, quod inter templi consecratione quasi aliud agentes Synodum illi Episcopi habuisse dicebantur. At Cæsarius adversa valetudine præpeditus adesse non potuit, eius tamen vices pro divinæ gratiæ defensione sustinuit Cyprianus Episcopus Tolonenſis, cuius quidè Synodi acta periere. Author est Cyprianus Sanctum Cæsarium in Gallijs malè apud plures audivisse, quòd eorum iudicio sinistras de divina gratia opiniones, ac pravas sententias teneret; & quidem fortè Arausicanis decretis per vicinam Galliam publicatis, nonnullis plus iusto gratiæ vires extulisse videbatur. Quare quòd falsò de suamet fide diffamatam opinionem elideret, Valentini Synodum cogendam iussit, eius enim erat eos, conventus in Gallicanis Provincijs indicere ex epistola Ruricij Lemovicensis Episcopi ad eundem Cæsarium libro 2. epistola 32. Libeat eiusdem Cypriani verbis omnia hæc intelligere: *Multi quidem æmula surrexerunt, qui eius resisterent doctrinæ de gratia prædicanti. Sed ò felicitas emulanda! Etenim susurris, & mala interpretatione quorundam oboritur in Galliarum partibus contra prædicationem Dei hominis frustra sinistra suspicio. OB HOC Antistites Christi ultra Isaram consistentes charitatis amore collecti in Valentina civitate conveniunt, ubi etià beatus Cæsarius infirmitatis causa sollicitans, sicut disposuerat, properare non potuit. Misit tamen præstantissimos viros de Episcopis cum Presbyteris, & Diaconis, inter quos etià Cyprianus Tolonenſis Episcopus Antistes magnus, & clarus enituit, omnia, quæ dicebat de divinis utique Scripturis firmans, & de antiquissimis Pa-*

trum institutionibus probans, nihil per se in divinis profectibus quemquam arripere posse, nisi fuerit primitus Dei gratia præveniente vocatus, &c. Quorum intentionibus vir Dei Cæsarius dedit veram, & evidentem ex traditione Apostolica rationem. Nam beatae memoriae Bonifacius Romanae Ecclesiae Papa eadem colluctatione comperta, calcata intentione iurgantium prosecutionem Sancti Cæsarij Apostolica auctoritate firmavit.

Cæsarius, cum Episcopos illos adhuc ea in opinione de fidei initio ex viribus naturæ obstinatiùs persistere animadverteret, per Armenium Abbatem omnium à se gestorum illa in causa Felicem IV. certiore fieri curavit, ad quod etià apud Pontificem promovendum Bonifacij operam deprecatus est, quocum veterem amicitiam colebat. Verùm Felix Pontifex decessit IV. Idus Octobris, cui successus fuit ipse Cæsarij amicus Bonifacius, qui acceptis ab Armenio literis VIII. kal. Februarias respondit. Ex his literis colligitur nonnullorum Episcoporum sententiam fuisse, fidem esse ex nobis. Indicas enim, ait, quòd aliqui Episcopi Galliarum, cum cætera iam bona ex Dei acquieverint gratia provenire, fidem tantum, quæ in Christum credimus naturæ esse velint, non gratiæ, & hominibus ex Adam, quod dicinephas est, in libero arbitrio remansisse, non etià nunc in singulis misericordiae divinæ largitate conferri, postulans, ut pro ambiguitate tollenda, confessionem vestram, qua vos è diverso fidem rectam in Christo, totiusq; bonæ voluntatis initium iuxta Catholicam veritatem per prævenientem Dei gratiam singulorum definitis sensibus inspirari, authoritate Sedis Apostolicæ firmaremus. Postea Pontifex

Cæsarij sententiam ex S. Augustini præsertim, & Romanorum Pontificum testimonio comprobari asseverans addit: *Atque ideo de hac re multi Patres, & præ cæteris beatæ recordationis Augustinus Episcopus, sed & maiores nostri Apostolicæ Sedis Antistites, ita ratione probentur differuisse latissima, ut nulli ulterius deberet esse ambiguum, fidem quoque nobis ipsam venire de gratia.* Rursus Synodi à Cæsario peractæ mentionem faciens, eius sanctiones iuxta fidem Catholicam latas adseverans addit: *Quod etiam Fraternitatem tuam habita collatione cum quibusdam sacerdotibus Galliarum iuxta fidem gaudemus sensisse Catholicam, in his scilicet, in quibus uno, sicut indicasti, consensu definierunt fidem, quæ in Christo credimus, gratia divinitatis præveniente conferri; adicientes etiam nihil prorsus secundum Deum boni, quod sine Dei quis gratia aut velle, aut incipere, aut operari, aut perficere possit, dicente ipso Salvatore nostro: Sine me nihil potestis facere, &c.* Quapropter affectu congruo salutantes superscriptam confessionem vestram consentaneam Catholicis Patrum regulis adprobamus. Episcopi etiam cuiusdam epistolam Semipelagianis erroribus refectam Cæsarius ad Pontificem transmisit, qui illius correctionem ab industria Cæsarij divino aspirante Numine sperare se dicit. Hæ literæ Bonifacij in antiquis codicibus dicuntur datæ VIII. kal. Februarias Lampadio, & Oreste Cons. anno scilicet 530. & hoc pacto editæ sunt Romæ anno 1652. in fine Opusculorum S. Augustini de gratia. Ac Simondus Baronij chronologiam sequutus legendum putat P. C. Lampadij, & Orestis, qui est annus 531. Cæcilianus Baronius Anastasium imitatus

Bonifacij initia statuit Lampadio, & Oreste Cons. mense Octobri, finem verò die 17. Octobris P. C. Lampadij, & Orestis anno scilicet 531. sed utrobique eundem errasse certum est. Etenim celebrata anno 529. V. Nonas Iulias Synodo II. Arausica Cæsarius eiusdem confirmationem petijt à Felice Papa misso Romam Armenio Presbytero, & Abbate rogans Bonifacium, quem amicissimum habebat, ut à Pontifice confirmationem impetraret; cæterum prius quàm discederet Armenius, moritur Felix, eligiturque Bonifacius, licet nonnulli pro Dioscoro Schisma conflarent, qui tamen intra paucos dies moriens alteri citra controversiam Pontificatum reliquit. Do initium epistolæ Bonifacij ad Cæsarium: *Per filium nostrum Armenium Presbyterum, & Abbatem literas tuæ fraternitatis accepimus, quas ad nos, ut apparet inscius adhuc Sacerdotij mihi commissi (ita enim ex vetustissimo codice Vaticano legit Holstenius in notis ad Synodum Bonifacij II.) sub ea, qua in Deo tenemur, charitate direxeras, quibus credideras postulandum, ut id, quod à beatæ recordationis decessore nostro Papa Felice pro Catholicæ fidei poposceras firmitate, mea explicaretur instantia. Sed quia id voluntas superna disposuit, ut quod per nos ab illo speraveras, à nobis potius impetrares, &c.* & subscribitur epistola: *Data VIII. Kal. Februarias Lampadio, & Oreste VV. CC. Cons.* Ibique mentio habetur Synodi à Cæsario celebratæ. Quis verò existimet Cæsarium post annum scripsisse ad Sedem Apostolicam, se Synodum apud Arausicam coegisse? Quare anno eodem 529. celebrati abs se Concilij Felicem Papam certiorem reddidisse dicendus

duſ eſt, dum vero Armenius literas Romam delaturus eſſet, mortuo Felice eodem anno 529. ſucceſſit Bonifacius, qui anno ſequenti die 25. Ianuarij reſpondit Cæſario. Certè ſubſcriptiones literarum Felicis, quæ ponuntur datę Conſulibus Lampadio & Oreſte, ex hac Bonifacij ſubſcriptione corrigendæ ſunt, præſertim cum alteram datam ad Sabinam XII. Kal. Novembris ipſe etiã Baronius eadem ſpongia emendandam dicat. Sed neque ſinis pontificatus Bonifacij rectè ſtatuitur à Baronio, ac cæteris

communiter cum Anaſtaſio die 17. Octobris P. C. Lampadij. Nam aperte falſitatis convincuntur ex actis Synodi Romanæ à Bonifacio eodem celebratæ, & à Luca Holſtenio editæ, ubi ſeſſio prima ita incipit: *Post conſulatum Lampadij, & Oreſtis VV. CC. ſub die VII. Iduum Decembrium in conſiſtorio B. Andreae Apoſtoli præſidente venerabili viro Papa Bonifacio, &c.* Ex quibus vixiſſe Bonifacium uſque ad Decembrem anni 531. evidentè demonſtratur. Extat in Eccleſia S. Petri ad vincula Romæ hæc inſcriptio.

SALBO PAPA N. IOHANNE COGNOMENTO
MERCVRIO EX SCE ECCL. ROM. PRESBYTERIS
ORDINATO EX TIT. SCI. CLEMENTIS AD GLORIAM
PONTIFICALEM PROMOTO BEATO PETRO
A P. PATRONO SVO A VINCVLIS EIVS SEVERVS
PB. OFERT. ET IT. PC LAMPADI ET ORESTIS
VV. CC. VRBICVLVS CEDRINVS

Infert Baronius ad annum 531. *Ex his igitur quàm perſpicuè vides ſedere cœpiſſe hoc anno 531. poſt Bonifacij obitum Ioannem cognomentum Mercurium.* Verùm inde tantum colligitur anno 532. Ioannem Papam fuiſſe, non verò anno ſuperiori eundem Pontificatum iniſſe; ponitur enim in inſcriptione: *Iterum poſt conſulatum Lampadij, & Oreſtis*, quo caractere non indicatur annus 531. ſed inſequens 532. Vir diligentiffimus Panvinius ſcribit 22. Ianuarij anno 532. Ioannem Papam electum, & ſanè ante dies 44. ſedebat Bonifacius ex ſeſſione ſecunda laudatæ Synodi celebrata *Post conſulatum Lampadij, & Oreſtis VV. CC. ſub die V. Iduum Decembrium.* Certè rideo legens ſcholiaſtem Ciac-

conij, qui in margine argutulus notat veteres uſos ea nota IT. nempe ITERVM, hoc eſt, inquit, anno 531. ineptè, cum hic annus ſit *Post conſulatum*, ſequens verò *iterum poſt conſulatum Lampadij.*

Felix, cuiusque ſucceſſor Bonifacius de Auguſtiniana ſchola optimè meriti fuere. Ille enim ex vnus Auguſtini libris ſententias deprompſit quas tanquam fidei oracula fidelibus credendas propoſuit, vnus Auguſtini ore in proſtigandis diuturnis divina gratia litigijs uſus. Hic verò eadem dogmata adprobavit, & ad aſſequendam perfectiorem divinæ gratiæ intelligentiam præ cæteris beatæ recordationis Auguſtinum Episcopum tanquam Magiſtrum optimum

proposuit, laudavitque. Hinc factum est, ut horum duorum Pontificum sanctionibus Cassiani, Fausti, ac reliquorum eiusdem doctrinæ hominum errores tanquam hæreses postea ab Orthodoxis omnibus reiecti fuerint, neque amplius inter adiaphora numerati potuerint. Ita longissimo certamini, quod centum annos, & quod excurrit, Gallias præsertim in partes distinxerat, Augustino causa adiudicata ab utroque Pontifice finis tandem impositus fuit.

CAPVT XXIV.

Mors Fulgentij, ac Casarij, & utriusque comparatio.

ANnum 529. quem victis, ac postremo prælio Semipelagianis profligatis lætum Augustiniani in Gallia celebrabant, eisdem mœstum, ac luctuosum in Africa facit Baronius ob Fulgentij Ruspensis mortem, quam eo anno contigisse tradit ad Annum 504. pag. 561. quod author vitæ eiusdem scribit, mortuum Fulgentium sub Hilderico Rege in pace Ecclesiæ Africanæ. Sed nusquam, ni mei me oculi fallunt, hæc apud illum leguntur, unde magis miror, virum amicissimum Aloysium Torellum ad Annum 504. num. 10. scripsisse, id à Baronio egregiè probatum. At Bollandus nihil in re dubia affirmare ausus Fulgentium circa annum 529. obiisse dicit. Verum ex his, quæ memoratus Scriptor capite ultimo tradit de consecratione Feliciani, qui Fulgentio successit, annum mortis eiusdem colligi existimo. Nec hoc interim, scribit ad Felicianum, prætereundum silentio iudicavi, quod dum ei successor

idoneus quæreretur, discordantibus Laicis, & Clericis annum propè integrum prolixitas contentionis exegit, & illo die Sanctitas tua super Cathedram eius sedis, quo ipse defunctus est. Ornari quippe hoc privilegio meruit prima solemnitas eius depositionis, ut multo amplius venerabilis fieret per gaudia tuæ ordinationis. Itaque Felicianus Fulgentij successor consecratus est Episcopus Kalendis Ianuarijs integro post decessoris obitum anno lapsus. Merito Chrifletius dixit ex his statui certò posse annum, quo mortuus est noster Ruspensis Antistes. Iuxta antiquos canones, ac Latinæ Ecclesiæ ritum Episcopi Dominica tantum die consecrabantur, quod quia nonnulli apud Dianam par. 12. tract. de consecr. Episc. Resol. 61. rerum Ecclesiasticarum ignari negarunt, paucis stabilendum est. Omitto Anacletum scribentem epist. 2. ordinandos esse Episcopos Dominica die hora tertia hæc siquidem epistolæ ab eruditis commentitiæ, hæc recentiori manu exaratae iudicantur, S. Leo epist. 87. ad Episcopos per Provinciam Viennensem: *Nec sibi, inquit, constare status sui novèrit firmitatem, qui non die Sabbati vespere, quod luceat in primam Sabbati, vel ipso Dominico die fuerit ordinatus.* Solum enim maiores nostri Dominica diem honore dignum indicavere, ut Sacerdotes, qui sumuntur, hoc die potissimum tribuantur. Idem Leo in epistola ad Anastasium Thessalonicensem, quæ recitatur in Synodo Bonifacij II. ab Holstercio edita pag. 143. scribit: *Cognovimus sanè, quod non potuimus silentio præterire, à quibusdā fratribus solos Episcopos tantū diebus Dominicis ordinari: Presbyteros verò, & Diaconos, circa quos par consecratio fieri debet, passim quolibet die dignitatem officij Sacerdotalis accipere.* Et hæc quidem

Latinae Ecclesie consuetudo fuit. Fa-
teor Græcos antiquitus alijs etiã ex-
tra Dominicam diebus in Episcopos
consecratos. Ioannes Chysoftomus
ex Socrate lib. 6. cap. 2. initiatus fuit
Antistes 26. Februarij Honorio, & Eu-
rychiano Conss. nempè anno 398. die
Veneris Cyclo Solis XV. Lunæ XIX.
lit. C. Nestorius ex eodem Socrate
lib. 7. cap. 29 inauguratus est ibidem
Episcopus die 10. Aprilis Felice, &
Tauro Coss. nempè die Martis anno
428. Cyclo Solis XVII. Lunæ XI. lit.
A G. Neque in Alexandrina Ecclesia
solum Dominica die Antistites con-
secrabantur; nam Theophilus obiit
anno 412. die 15. Octobris ex Socra-
te lib. 7. cap. 7. qui ait: *Tertia post
obitum Theophili die Cyrillus ordinatus
est.* Decessit ergò Theophilus die
Martis, nam Idibus Octobris fuit fe-
ria tertia Cyclo Solis I. Lunæ XIV.
lit. G F. quare eiusdem nepos Cyril-
lus die Veneris in Cathedra primùm
sedit. Leo Magnus egit per literas cum
Dioscoro Alexandrino, vt die Domi-
nico tantum Sacerdotes consecraret
hæc scribens: *Et ideo pie, & laudabiliter
Apostolicis morem gesseris institutis, si
hanc ordinandorum Sacerdotum formam
per Ecclesias, quibus Dominus præesse te
voluit, etiã ipse servaveris, vt his, qui
consecrandi sunt, nunquam benedictio nisi
in die resurrectionis Dominicæ tribuatur,
cui à vespera Sabbati initium constat as-
cribi.* Epistola 79. vel 81. ex cuius ini-
tio palam fit, in die consecrationis
Episcopi Alexandrinam Ecclesiam
cum Romana non convenisse. At
Africani, Episcopi, cum essent intra
Patriarchicam diocesium Romani
Pontificis, Dominica tantum die con-
secrabantur. Hinc Aurelius Episcopus
Carthaginensis in Synodo Africa-

na celebrata Attico, & Cæsario Con-
sulibus nempè anno 397. in cod.
Africano cap. 39. agens de numero
Episcoporum qui ad Antistitis conse-
crationem necessarij sunt, minimè
probans duodecim requiri Episcopos
dixit: *Nam & in hac Ecclesia, ad quam
dignata est Sanctitas vestra humaniter
convenire, crebro, ac penè per diem Do-
minicam ordinandos habemus; Nunquid
tam frequentè potero duodecim, vel de-
cem, vel multo minùs advocare Episcopos?*
Huius autem consuetudinis rationem
tradit Albinus Flaccus de offic. rit.
Sabbat. in lect. 12. *Episcopi, inquit,
consecratio, qui est Vicarius Apostolorum,
immò & Christi, fit in die Dominica, quia
eodem die per donum Spiritus Sancti dig-
natus est illustrare corda Apostolorum.* Ex
his habemus Felicianum ordinatum
Episcopum kalendis Ianuarijs die Do-
minica, at dies Dominica incidit in
kalendas Ianuarias anno 534. Cyclo
Solis XI. Lunæ III. lit. A. Quare S. Ful-
gentius anno superiori 533. die Sab-
bati ad superos transisse dicendus est
Gelimere Vandalorum Rege tyran-
nidem exercente. Natus est Fulgen-
tius anno 468. Episcopatum suscepit
anno 508. ætatis 40. eaque in dignita-
te viginti quinque annis exactis obiit
cum quintum suprà LX. annum age-
ret ex Scriptore vitæ eiusdem cap. 30.
Putat Chiffletius hunc, qui Magistri
gesta literis consignavit, esse Ferran-
dum Diaconum virum ob insignem
eruditionem celeberrimum, addens
anno 534. opus illud evulgasse. Sed
levibus coniecturis in eam opinio-
nem fertur, quibus tamen pluribus
eruditis viris id suavit. Quod verò res
à Fulgentio gestas idem anno 534.
descripserit, planè falsum est, nam cap.
29. *Sanctæ memoriæ Bonifacium Prima-*

tem Carthaginensem nominat, qui sanè, dum illa scribebantur, fatiſiam conceſſerat; obiit verò Bonifacius anno 535. Belifario Conſule, vt teſtatur Tunonenſis Epilcopus, qui eo tempore vivebat in Aphrica.

Cæſarius diu poſt Fulgentium ſuperſtes fuit, quo annitente Semipelagianorum potentia, quæ maxima in Gallijs fuerat, non modò infirmata, ſed penitus fracta concidit, omnibus Epilcopis Auguſtino nomen danti- bus, quæ Cyprianus cap. 30. his nar- rat: *Nam beata mem. Bonifacius Roma- næ Eccleſiæ Papa eadem colluctatione comperta, calcata intentione iurgantium proſecutionem S. Cæſarij Apoſtolica au- ctoritæ firmavit. Idem donante Chriſto paulatim Eccleſiarum Antilites præce- perunt, quod optaverat Diabolus repenti- na animoſitate caſſare. Cæſarius vſque ad quadrageſimum tertium illius ſæ- culi annum Arelatenſem cathedram periculofis ſane temporibus rexit. In- ſtanti verò morte novo inſuper teſti- monio ſuum erga Auguſtini perſo- nam ſtudium confirmavit, dabo hoc ipſius Cæſarij diſcipuli verbis expreſ- ſum cap. 22. de vita Cæſarij apud Su- rium ad 27. Auguſti: *Inter non modicos, quos patiebatur dolores, ſcitatus eſt, quàm proximè eſſet beatiſſimi Auguſtini depo- ſitionis dies, & cum imminere commemo- rationem eius didiciſſet: Conſido, ait, in Do- mino quod meum tranſitum non longè di- viſurus eſt ab ipſius Patris Auguſtini na- tali, quia, vt ipſi ſcitis, quantum dilexi eius Catholicifſimum ſenſum, tantum me, & ſi discrepantem meritis, minimè tamen reor, diſtancia longiore depoſitionis meæ diem ab eius obitu tempore ſequeſtrari. Voti compos obiit VI. Kal. Septem- bris pridie feſtum S. Auguſtini, qua die illius nomen Eccleſiæ ſaſtis infer-**

tum eſt, eidemque inſignis hæc Pata- vina Eccleſia, cuius modò ſacra mo- deratur Eminentifſimus S. R. E. Prin- ceſs Gregorius Barbadicus litterarum eruditione, ac morum ſanctitate ſpe- ctandus, ſolemni ritu ſulcepta à maio- ribus erga Cæſarium veneratione præ- cum officia quotannis perſolvit.

Hæc ſunt, quæ de ſantifſimis, ac doctiſſimis Præſulibus Fulgentio, & Cæſario memorata digna adverſus Fauſtum, ac poſtremos Pelagianæ Hæreſis conatus ex antiquorū Scrip- torum monumentis eruere potuimus, quorum ſi mutuam comparationem inſtituamus, Caſtorem dixeris, ac Pol- lucem, adeo in omnibus ſerè ſimiles evaſere. Vterque nobili genere ortus liberalibus diſciplinis ſe erudiendum tradidit. Cæſarius quidem Pomerij Afracani ſummi ea tempeſtate in Gal- lia Rhetoris ſcholam adiit, at noctur- no quodam prodigio territus non frequentavit. Fulgentius Græcis litte- ris apprime eruditus, dum Latinis etiam animum addidit, amiſſo Patre ſcholam imperio matris deſerere co- actus, domeſtica negotia curanda ſul- cepit. Ambo iuvenes Eremiticæ vitæ deſiderio exarſere, quò à turbis ſemo- ti ſibi, Deoque commodiùs vacarent. Cæſarius Lerinenſe monaſterium De- mone nequidquam magnis cum vo- cibus interpellante petijt. Fulgentius verò Auguſtinianum Monachum in- duit, matre ſuſpirijs, ac clamoribus omnia implente. Vtrumque Mona- ſteriarum cœnobia habuere, vnâ- que cum ipſis omnium virtutum choros. Invitis ſacræ inſulæ à populis impactæ ſunt, fruſtra ipſis tenienti- bus. Fulgentius enim fuga ſibi conſu- lens, incertis Eremitæ latebris ſeſe abdi- dit. Cæſarius ſupulchri latibula petijt ſed

sed neuter fuga divinæ providentiæ consilia potuit prævertere. Ambo ab Arianis Regibus Romani imperij dimittentibus in exilium deportati sunt. Alaricus Gothorum Rex Cæsarium Arelate expulit. Trasamundus Vandalorum Rex Fulgentium in Sardiniam relegavit. Fulgentius ab exilio revocatus coram Vandalo Rege stetit: Cæsarius uti læsæ maiestatis reus ad Theodoricum Gothum Ravennam usque tractus est. Uterque tamen de Arianis Regibus triumphavit. Hic benevolum vel solo aspectu Principem sibi fecit, & regijs etiam muneribus decoratus abscessit. Ille subtili adeo disputatione Barbarum turbavit, ut Fulgentium iteratò, ne victus videretur, in exilium deportandum iusserit. Vnus amoris, alter timoris ab invicis pectoribus confessionem extorsit. Ambo ab Arianis in Faustum Reientem pro Augustiniana doctrina facta rectaque servanda aciem deflexere. Duo tum temporis Augustinianæ Scholæ Magistri pro eadem strenuè collaborarunt. Vnus septem missis in Orientem libris Faustum eiusque sectatores ibidem profligavit. Alter in Occidente pro Augustino cum eiusdem Fausti discipulis proprius collato pede certavit, iisdemque diversis quidem locis, sed eadem virtute vincens, Semipelagiani fractis viribus, atque in Oriente, & Occidente ingenti clade prostrati, toto Catholico, Orbe exacti sunt. Uterque contra eisdem Synodis præfuit, Cæsarius autoritate, Fulgentius doctri-

na, ambo magisterio. Horum sanè strenuissimorum Augustiniani nominis propugnatorum imagines in secretiori larario S. Augustini doctrinæ cultoribus propè eiusdem magni Doctoris effigiem colendæ sunt; utriusque enim opera factum est, ut anno trigesimo supra quingentesimum extinctis quaquaversum Pelagiani bellum tumultibus, idem annus, qui ab Augustini obitu centesimus numerabatur, ab Augustinianæ Scholæ viris, atque divinæ gratiæ defensoribus in pace ageretur, ac seculari pompa more Maiorum D. Augustini ad superos transitus celebraretur, anno à Pelagiana Hæresi primùm in Africa publicata centesimo decimo nono. Hoc sanè fuerat S. Prosperi ante centum annos vaticinium, nam cum plurimos in Gallia contra S. Augustini doctrinam insurrexisse à Rufino accepisset, tale eidem responsum dedit: *Confide ergo in virtute misericordiæ Dei, quoniam hæc contradictio, sicut in alijs mundi partibus, ita & in his regionibus conquiescet, ut prædicatio SVMMI hoc tempore in Ecclesia VIRI etiam ab his, à quibus ad præsens revellitur, adiuvetur.* Etenim tota Gallia in Augustini partes transiit, & Ruricio Episcopo Lemovicensi primùm in eadem Gallia templum sub S. Augustini nomine dedicante, eiusdem S. Doctoris sanctitas, ac doctrina divina favente gratia omnium adversariorum calumnijs dissipatis, universos, & cultores habuit, & defensores.

* * *

Ad Maiorem Dei, & S. P. Augustini gloriam.

ADDENDA

Ad Historiam Pelagianam.

Commentarios de rebus Pelagianis inter scholæ disputationes furtivis horis, ac calamo ad alia properante conscripsi, unde rudem, ac depressum stylum deprecor. Eisdem autem non in novum annum premere, non ad incudem revocare, sed nec lima expolire licuit; nam importunis, ut ita dixerim, amicorum precibus memorata scripta festinatò edere coactus sum, in quibus plura sanè expungenda, multa addenda postea cognovi. Paucis insigniora indicabo. *Pap. 83. versu 28.* ita lege. Videtur autem Mizonius fuisse Episcopus Tzellenensis; nam in *Collat. 1. Carthagin. cap. 163.* hæc recitantur: *Natalicus Episcopus Tzellenensis, & cum recitasset, idem dixit, mandavi, & subscripsi.* Statim verò Maximinus Episcopus Catholicus dixit: *Dioecesis est Mizoni Episcopi. Presbyteros habet, & abundantem populum, quàm ipse.* Verùm *cap. 135.* eiusdem collationis hæc scribuntur: *Donatianus Episcopus plebis Zellenensis presente V. C. Tribuno, & Notario Marcellino superius mandavi, & subscripsi. E diverso habeo Natalicum. Et accedente Natalico Episcopo, idem dixit: Agnosco illum.* Quare Natalicus fuit Episcopus Zellenensis Donatista, Catholico Episcopo Donatiano ibidem sedente. Cur autem Maximinus dixerit, in Natalici dioecesi sedisse Mizonium Episcopum, quod à nemine negatum fuit, ex eo arbitror, quia in una dioecesi spectante ad unicum Episcopum Donatistam sedebant plures Episcopi Catholici, quòd his visum fuerat, amplas dioeceses dividere, ac plures inibi cathedras erigere. Etenim in dioecesi Milevitana ex parte Donatistarum unus aderat Episcopus Adeodatus, at Catholici Antistites in tota ea dioecesi tres numerabantur, Severus Monachus olim Augustinianus, qui Milevi sedebat, & duo alij, quorum unus in Tucensi oppido, alter Ceramussæ residebat, ut colligitur ex *cap. 65. collat. 1. Carthaginensis.* Constantinæ sacris ex parte Donati unus præerat Petillianus; at apud Catholicos Fortunatus, & Delphinus Episcopi eandem dioecesim divisam moderabantur. Et ex *cap. 117.* eiusdem collationis in dioecesi Ianuarij Casensis Primatis Donatistarum in Numidia quatuor Episcopi Catholici numerabantur. Itaque in Natalici Donatistæ dioecesi Donatianos, & Mizonius Episcopi Catholici residebant. Vri verò certum est, Donatianum sedisse Zellæ ita incertum est, in quonam eiusdem dioecesis oppido Mizonius sedem haberet. Non tamen dici possunt duo eodem tempore Natalici fuisse, quorum unus Tzellæ contra Mizonium, alter verò Zellæ contra Donatianum sederet; nam à *cap. 157.* iterum omnium Donatistarum Episcoporum nomina recensentur, & unus tantum *cap. 163.* inter eosdem Natalicus & hic quidem Tzellenensis nominatur. At Tzellam dictam fuisse etiam Thelam, patet ex Augustino *conc. 2. in psal. 36.* ubi inter Donatistas nominatur idem *Natalicus Thelensis.* Fortè apud Afros uti à Grecis, seu t, & h, pronunciantur, ac si essent t, & z. Ex his tamen habemus, errasse Chiffletium in notis ad can. Ferrandi pag. 279. dum Thelam, seu

seu Tzellam cum Vsula Antonini, seu *Qusilla* Prodomæi confundit, nam apud Augustinum laudatum nominantur in Synodo Donatistarum *Natalicus Thelensis*, & *Theodorus Vsulensis*. Et in collat. Carthag. cap. 125. sedebat Vsulæ Privatus Antistes Catholicus, qui ibidem dixit: *Non contra me habeo Episcopum*, nempe Donatistam. Igitur Natalicus Donatista non fuit Vsulæ Episcopus, ac proinde Vsula à Thela, seu Tzella distinguenda est.

Pag. 116. versu 41. post illa *fortiore te vinceres*. Iulianum verò ante hæresim in Africam transfretasse patet ex lib. 5. oper. imperf. cap. 26. ubi hæc eiusdem verba leguntur: *Nam cum ante hos annos essemus Carthagini, à quodam mihi honorato homine necessario tuo Manichæo æquè, sicut epistolæ nostræ indicant, id ipsum propositum est, &c.* Hic tamen textus ita restituendus est: *à quodam mihi Honorato homine necessario tuo Manichæo æquè, sicut epistolæ vestræ indicant.* Hic enim est ille Honoratus, ad quem Augustinus scripsit librum de utilitate credendi, ut eundem à Manichæo ad verum dogma revocaret. Appellat autem Iulianus etiam epistolam Augustini 120. ad eundem Honoratum iam Catechumentum, in qua fusè contra Pelagianos disputat.

Pag. 130. versu 24. post illa verba *non esse fictitiam*. Quod enim ait vir eruditissimus in appendice tomi noni pag. 869. nullum fuisse eidem maternum cognomen, ut dicta sit *Galla*, vel *Placidia*, sed *Grata*, ex Socrate lib. 4. cap. 26. rejicitur. Etenim scribit Valentinianum I. ex Iustina Augusta *Valentinianum iuniorum, & tres filias, Iustam, Gratam, & Gallam suscepisse*. Gallam duxit Theodosius Imperator, è qua illi nata est Placidia, Arcadius, & Honorius. Placidia autem iurta Constantio filiam ab utriusque materteræ nomine Iustam, & Gratam, à fratre verò Augusto Honoriam nuncupavit. Minus etiam rectè de eodem numismate dubitat, quòd sorores Imperatorum Augustæ non dicebantur, nam id planè falsum esse constat ex epistola 24. S. Leonis, in qua Pulcheria Theodosij adhuc viventis soror Augusta appellatur, itemque ex laudata inscriptione Ravennate, ubi Honoria dicitur Augusta. Illustrissimus D. Comes Ioannes de Lazara Patricius Patavinus, & Eques inter rara, ac singularia numismata, quæ supra novem millia ingenti labore, ac sumptu comparavit, aureum numisma mihi ostendit eiusdem Honorie inscriptum. *D. N. Iust. Grata. Honoria P. F. Aug.* ex adverso Cruce coronata signatum Duo insuper alia exhibuit, quorum vnum ita inscriptum est. *Divæ Iuliæ Aug. Divi Titi F. S. P. Q. R.* Alterum verò cum epigraphe: *Divæ Augusta Marciana*. Fuit hæc soror Traiani, ille verò Titi filia.

Pag. 187. versu 22. post illa verba *posse appellari*. Ea verò die Nestorium inauguratum Antistitem scribit Liberatus Diaconus cap. 4. sui Breviarij. Socrates autem tradit die 10. Aprilis eundem consecratum, ut dicemus cap. 24. Porro si Kalendis Aprilis consecratus fuit, cum eo anno 428. Kalendæ Aprilis incidissent in diem Dominicam Cyclo Solis XVII. Lunæ XI. litt. A. G. videtur Ecclesia C. P. quod diem attinet, in consecrandis Episcopis cum Romana convenisse, nam Sifonius anno 426. die 28. Februarij, Maximianus verò anno 431. die 25. Dominica die consecrati sunt, unde Nestorius, qui inter utrumque sedit, eadem die Resurrectionis Domini ad sacrum thronum evehus videtur.

Pag. 211. versu 17. post illa verba *superius laudata*. In collat. 1. Carthaginiensi cap. 107. hæc leguntur : *Aselicus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ municipij Tusurruensis dixit : sub testificatione omnipotentis Dei , & Iesu Christi Salvatoris nostri dico , nos sic esse de Arzugibus profectos die tertia kal. Maiarum*. At Ecclesiæ Tusurruensis spectabat ad provinciam Byzacenam , vnde in notitia Episcoporum Africæ inter Byzacenos numeratur *Florentius Tuzirritanus*. Erat autem Tusurru urbs mediterranea Byzacij ad radices montis Mampfari in regione Giplomfiorum versus meridiem. Tisurus à Ptolomæo nuncupatur. Itaque Asellicus erat Episcopus in Arzugibus , Donatiano Primati Byzaceno subiectus , quod colligitur etiam ex epistola 200. S. Augustini ad eundem Asellicum , cuius est exordium : *Literas sanctitatis tue , quas ad venerabilem senem Donatianum de cavendi Iudaismi disceptatione misisti , ad me ipse dignatus est mittere*. Vbi etiam scribit Pelagium , ac Celestium recenti iudicio Dei per diligentes , & fideles servos eius etiam Catholica communione privatos. Ex quibus intelligitur quanta in æstimatione erat Augustinus , cum Primates aliarum provinciarum dubiorum solutionem ab ipso peterent.

Pag. 321. versu 44. Sethi Calvisij sententiam de eclipsi à Gregorio Turonensi indicata minùs probabilem dixi , Holstenij , ac Chiffletij sententiam sequutus ; at re diligentius considerata , ac per literas cum illustrissimo D. Francisco Naldino Equite Florentino rerum Astronomicarum studiosissimo communicata , cuius mihi amicitiam conciliavit Antonius Magliabechius V. C. ob omnigenam eruditionem literatis omnibus notus , Calvisij sententiam præponendam video. Quod autem ibidem Marini Philosophi textum ex Ricciolij interpretatione lib. 2. Astronomiæ Ref. pag. 143. depravatè exhibui , idemquè erroribus scateat , prout à Renerio in tabulis Mediceis Græcè recitatur , illum ita restituo. *Εγένοντο δὲ διωσήμεαι πρὸ ενιαυτον τῶς τελετεῶς οὐδὲ ἐκλῆψις ἐκ ἐλλαικῆς οὐτοὺς ἐναργεῶς, οὐστὲ Kai nukta, kai metēmēram geneῖtai : Skotos gār egineto Batu , Kai Asteres dopteesan , autēe men tun en agokēroti egēneto Katà anatoli Kon Kentron*. Apparuerunt autē ante finem anni prodigia, veluti Solis defectus adeò perspicuus ut nocte, atque interdū perduraverit. Obscuritas enim profunda ingruit, & Stellæ conspectæ sunt. Defectus autem iste contigit in Capricorno plagam versus Orientalem. Et quidē die 13. Ianuarij A. 484. iuxta meridianum Byzancij vera luminarium Solis , & Lunæ coniunctio contigit horis post meridiem 20. 12. 47. apparens verò H. 19. 18. 13. in signo Capricorni. At cum die 14. vulgari Ianuarij Sol oriatur Byzancij horis 19. 24. post meridiem die 13. patet maximam luminarium coniunctionem contigisse aliquot minutis ante ortū Solis nempe H. 4. 41. 47. ante meridiem diei 14. Digiti diametri Solis obscurati sunt 11. 52. 24. Quare ferè totus Sol defecit. Itaque cum Gregorius de eadem eclipsi scribat , tertiam Solis partem non fuisse obscuratam, nequaquam loquutus est de eclipsi anni 484. His accedit , in Gallia , ubi Turonensis scribebat , eandem Eclipsim non apparuisse, in quo etiam deceptus est Chiffletius in notis ad historiam Victoris Virensis c. 11. pag. 12. ubi ait : *potuit spectari Cathagæ horis antemeridianis*. Etenim iuxta meridianum Parisinum memorata Eclipsis accidit die 13. horis post meridiem 18. 12. 49. quo tempore Sol erat subtus horizontem. Sed nec Carthagine me-

dium

dium illius eclipſis videri potuit, Altitudo poli Carthaginiſ eſt gr. 35. 10. Tempus apparens veræ coniunctionis luminarium iuxta eiſdem vrbis meridianum fuit die 13. H. poſt meridiem 18. 53. 17. Sole in gr. Capricorni 23. 2. 42. Locus autem verus Solis, & Lunæ erat gr. 25. 43. 23. Quare luminaria erant ſubruſ terram. Hinc Marinus, qui id temporis Athenis Procli ſucceſſor morabatur, ex Photio Cod. CCLXII. (vnde iuxta meridianum Athenienſe eandem eclipſim ibidem deſcripſimus) rectè dixit, apparuiſſe eclipſim illam verſus Orientem. Ex his deducitur Gregorium Turonenſem intellexiſſe eclipſim inſequentis anni 485. die 29. Maij feria 4. horis 7. poſt meridiem, vel iuxta tabulas Britannicas 6. 51. 53. Lutetiæ, cum tertia tantum pars Solis non defecerit, vt rectè Calviſius oſtendit, de qua etiam poſtea loquitur idem Marinus in libello laudato de vita Procli.

Pag. 331. in ſine poſt illa verba ſub Bonifacio II. adde. Illud verò maximè diſplicet, quod ibidem Baronius ſcribit, nempe pœnitere ſe Panvinij faſtos ſecutum fuſſe. Etenim huius celeberrimi Scriptoris faſti adeo exactè deſcripti ſunt, vt iure, ac merito à Liptio dictus fuerit *Pater Faſtorum*. Ceterum Baronius in tribus prioribus tomis annalium frequenter Panvinij faſtos relinquit, ac longè diverſa paria Conſulum ſtatuit, in quibus tamen ſemel tantum iure meum Panvinium corrigit, nempe ad annum noſtræ Chriſtianæ epochæ 277. quo anno ſtatuit conſules ordinarios Probum, & Paulinum, quos Panvinius conſules ſuſſeſſos exiſtimavit. Sed ipſe quoque Baronius labitur, dum ſcribit eo anno Probum nondum Imperatorem fuiſſe. Eſt inſigne reſcriptum eiſdem Probi Imperatoris lib. 8. Cod. Juſtin. L. 2. de revoc. donat. ad Felicem Dat. III. Non. Maij Sirmij probo Aug. & Paulino Coſſ. Præterea, S. Leo ſer. 12. Pentec. ait, hæreſim Manetis innotuiſſe Probo Imperatore, Paulinoque conſulibus. Euſebius etiam in Chronico ſcribit; Secundo anno Probi iuxta Antiochenos 325. iuxta Tyrios 402. &c. inſana Manichæorum hæreſis in commune humani generis malum exorta. Epochæ Antiochena 48. annis Chriſtianam anticipat; igitur his detractis annus ſecundus Probi eſt 277. Item Epochæ Tiriorum eſt ante noſtram vulgarem annis 125. nam act. 10. Synodi Chalcedonenſis initio libelli lbæ Edeſſeni annus poſt conſulatum Fl. Zenonis, & Poſthumiani, nempe 449. dicitur apud Tyrios 574. Quare detractis annis 125. ab epocha Tyriorum ab Euſebio recitata, regrediemur ad annum 277. Erravit autem Reſormator Chronologiæ Ricciolius, dum anno eodem 277. ponit conſules Probum Imp. & M. Furium Lupum. Probus enim anno inſequenti collegam eundem Lupum habuit ex omnibus faſtis, & laudatur reſcriptum Probi Imperatoris lib. 2. eiſdem Cod. tit. 17. ad Octavium Dat. IV. Kal. Iulias Probo A. & Lupo Coſſ. Exactam faſtorum noſtri Panvinij deſenſionem concinnavi, quam alia occasione publicabo.

INDEX CAPITULUM

Dissertationis Historicae de Synodo V.

PRÆFATIO.	Occasio, atque argumentum universi operis.	Pag. 1.
Cap. 1.	Novi in Palæstina Origenis defensores. Iustinianus Imperator Origenem damnari curat à Vigilio, alijsque Patriarchis. Quo tempore ista contigerint, curiosus indagatur.	3.
Cap. 2.	Iustinianus ab Halloix objectionibus assertus. Illius in Theologicis disciplinis eruditio contra vulgarem sententiam demonstratur. Suida textus restitutus, ac reprehensus Origenes iam olim ante Iustiniani tempora ab Ecclesia damnatus, præsertim ab Heracla Alexandrino perperam hoc adversario pernegante.	13.
Cap. 3.	Origenistæ trium capitulorum proscriptionem moluntur. Scribit contra eadem edictum Iustinianus, & obortis dissidijs Synodum Constantinopoli indicendam curat. Pergit eo Vigilius Papa.	20.
Cap. 4.	Vigilius Papa Iudicatum contra tria capitula scribit. Africani, atque Illiryj acerrimè Iudicato adversantur.	30.
Cap. 5.	Theodorus Mopsuestia Pelagianus è sacris Diptychis expunctus. Non nulla de eisdem diptychis adnotatur, & diptychion Mopsuestenum illustratur. Iustinianus publicat edictum contra tria capitula, ac Vigilium, & Africanos Episcopos eidem resistentes sævius affligit. Moritur Mennas Patriarcha C. P.	38.
Cap. 6.	Eutichius eligitur Patriarcha Constantinopolitanus. Annus obitus S. Datij Mediolanensis statuitur, eaque occasione Procopij de annis belli Gothici anacronismus demonstratur. Origenes Pelagianorum Amasius in Synodo V. Oecumenica damnatur. Halloix ubique falsi convictus.	56.
Cap. 7.	Synodus V. contra tria capitula celebratur. De anno Synodi singularis opinio Christiani Lupi V. C. confutatur. Vigilius Papa Concilij acta scripto Constituto reprobatur. Evagrius, ac Didymus Origenistæ in eadem Synodo damnantur, Halloix perperam negante.	68.
Cap. 8.	Vigilius Synodum V. approbat. Eiusdem exitium improbat. De anno obitus Vigilij Tunonensis, Sirmondi aliorumque opiniones reiectæ. Halloix ubique falsi atis convictus.	80.
Cap. 9.	Romanos Pontifices Vigilij successores Synodum V. approbasse contra Halloix ostenditur, & Aquileiensium Schisma describitur.	85.
§. 1.	De Pelagio primo.	ibide.
§. 2.	Ioannes Tertius Synodum V. approbat. Iustinianus Imperator moritur. De anno obitus eiusdem differitur. Panvinij, ac plurium Scriptorum fasti corriguntur. Iustinus successor contra schismaticos mitius agit Hispani defendunt tria capitula.	92.
§. 3.	Iustinus Narsetem ex Italia revocat. Schismatici Italix sub Longobardis obstinatiores contra Synodum V. Benedictus Papa pro Synodo pugnat. Iustino mortuo succedit Tiberius. De tempore imperij Iustini, Tiberij, ac Maurij, itemque Præturæ Urbanae, & Monachatus S. Gregorij Papæ disputatur.	96.
§. 4.	Schismaticorum Episcoporum Synodus apud Gradum cogitur. Pelagius II. literis: dein per Svaragdum Exarchum eosdem compescere conatur. Plurium Scriptorum de Patriarchis Aquileiensium Schismaticis dicta corriguntur. Pelagium Vigilij Constitutum novisse contra Halloix demonstratur.	105.
§. 5.	Sanctus Gregorius Magnus Synodum V. approbat, ac Schismaticos Episcopos Isrlæ compescit.	117.
§. 6.	Aquileiensis Ecclesia Quintam denique Synodum recipit.	127.
Cap. 10.	Utrum ex Schismate ortum traxerit Patriarchatus Aquileiensis. Ecclesiastica Hierarchia divisio præmittitur. Salmasij opinio rejicitur. Patriarcharum nomen unde, & quinam antiquitus fuerint. De primatu Ecclesiæ Aquileiensis, Mediolanensis, ac Ravennatis disputatur. Aquileiensis Metropolitæ antiquitas defenditur. Variæ Baronij, Sirmondi, ac Salmasij sententiæ examinantur.	130.
Cap. 11.	Theodorum Mopsuestenum Pelagianum, Ibam, ac Theodoretum Theodori laudatores contra Synodum V. ex Concilij Chalcedonensis statutis Halloix perperam defendit.	155.
Cap. 12.	Origenem de divina gratia rectè sensisse quidam Recentiores falsò docuere.	168.
Cap. 13.	Rufinus Origenistarum, ac Pelagianorum Coryphæus, itemque Eusebius Casareensis Arianus ab Halloix perperam defenduntur.	171.

APPENDIX.

- Cap. 1. **P**robatur S. Augustinum satisfecisse argumentis Iuliani. Sex libri contra eundem Iulianum recens inventi S. Augustino auctori à Synodis attributi. Egregium de ijsdem Marij Mercatoris testimonium. 184.
- Cap. 2. Cassianus à Semipelagianismo infelicitè à nonnullis vindicatus. Massilienses Semipelagiani à quibusdam iniuste excusati. 191.
- Cap. 3. Faustus alter Semi-Pelagianorum Princeps defenditur à Recentioribus, Sancti Patres Fausti damnatores ab eisdem improbati, & hereseos falso accusati 198.
- Cap. 4. Gennadius Massiliensis Semi-Pelagianus à Recentioribus excusatur. 203.

APPENDIX.

- Cap. 1. **P**rolegomena ad legem. De his rebus in
legem. De his rebus in legem. De his rebus in legem.
Cap. 2. **C**onstitutiones de rebus in legem. De his rebus in legem.
Cap. 3. **T**heoria de rebus in legem. De his rebus in legem.
Cap. 4. **C**onstitutiones de rebus in legem. De his rebus in legem.

INDEX RERVM MEMORABILIVM

quæ continentur in disserta-
tione de Synodo
Quinta.

Acephali contra Synodum
Calcedonensem Alexan-
driæ exorti pag. 20. iidem
dicti Hæsitantes. ibid.
Africani Episcopi stant pro
tribus capitulis 25. Vigi-
lium ob damnata tria ca-
pitula, anathemati subijciunt 34. nun-
quam solliciti de Origine, sed de Didy-
mo, & Evagrio 78. recipiunt Synodum
V. & damnant tria capitula 88. à præ-
destinatione hæresis nota vindicantur
200.
Agapetus Abbas Nonnum Origenistam ex
laura S. Sabæ expellit. 4.
Aguilolphus Rex Longobardorum faver
Schismaticis contra Synodum V. 128.
Agrestinus Monachus facit contra Syno-
dum V. 129.
Alboinus Rex Longobardorum Italiam in-
vadit. 97.
Alexius Menecius Augustinianus Archie-
piscopus, ac bis Pro-Rex laudatur. 139.
damnatur in Synodo Diamperitana Theo-
dorum Mopsuestenum. ibid.
S. Ambrosius cur primus sententiam dixit
in Synodo Aquileiensi. 149.
Anabartzus Metropolis Ciliziæ secundæ,
cur dicta Iustinopolis. 39.
Annus sine consulibus vario caractere à
fastorum Scriptoribus designatur. 70.
Antonius Gobeæ Augustinianus scribit
gesta Menecij in Oriente contra Theo-
dorum Mopsuestenum. 158.
Achileienses Metropolitæ, & suffraganei
tria capitula contra Synodum V. defen-
dunt 89. excommunicant Narsesem Ius-
tiniani in Italia Ducem. 89. Cogunt Sy-
nodum contra Concilium V. ibid. sub
Longobardis obstinatores in Schismate.
97. Sedes Metropolitana Aquileia in Gra-

di Insulam transfertur 103 iterum in Sy-
nodo stant contra Concilium V. 109. il-
lius pseudo Synodi Episcopi recitantur
ibid. Mittunt legationem superbam ad
Pontificem 110. Severum Metropoli-
tam ob damnata tria capitula recusant
communioni admittere 112. celebrant
conciliabulum Marani ibid. mittunt li-
bellos supplices ad Mauricium Impera-
torem 115. 118. opponunt Synodo V.
Vigilij Papa constitutum. ibid. Provo-
cant ad Tribunal Imperatoris. 119. Scri-
bunt Gregorio Magno. ibid. Pessimi co-
rundem mores. 121. Aquileiensiis Dio-
cesis in duos Patriarchas distrahitur
127. Recedunt à Schismate Synodo V.
recepta. 124.
Aquileiensiis Patriarchatus initia à Salma-
sio asserta rejiciuntur. 136. Item posita
ab Henrico Palladio. 137. Vera eiusdem
origo ex Schismate contra Synodum V.
120. 138. Antiquus Metropolitæ Aqui-
leienses, nunquam se Patriarchas appel-
larunt. ibid. De præcedentia Aquileien-
sis Antistitis inter Italiæ Metropolitæ.
150. Eiusdem antiquum ius Metropoli-
ticum contra Baronium, ac Sirmondum
defenditur. 144. & seq. Sæculo VII. à
Christo nato non sedebat in Synodis, rã-
quam Patriarcha. 150. lites eiusdem cū
Metropolitæ Mediolani, & Ravennæ.
ibid. & seq. consecrabatur ab Archiepis-
copo Mediolanensi. 152. nomine tenus
Patriarcha. 154. Eiusdem Diocesis am-
plitudo. 107. 154.
Ariminum erat intra Picentim annonarium
142. illius Urbis Ecclesia spectabat ad
Pontificem Romanum, tanquam Me-
tropolitam. 140. 141. Eiusdem Episcopus
Stephanus stat pro Synodo V. C. P.
contra Iustinianum. 52.
Asterius non videtur fuisse Patriarcha Ale-

Index

xandrinus: 8.
 S. Augustinus satisfecit argumentis Iuliani.
 186. Defenditur à Nuperis censoribus.
 187. Eius exemplum imitari se dicit Vi-
 giliius Papa: 81. Censuit mortuum posse
 damnari à Synodis 75. laudatur à Syno-
 do V. ibid. Eiusdem sex libri operis im-
 perfecti contra Iulianum laudati in Sy-
 nodis Lateranensi, & Sexta OEcumeni-
 ca. 189. item, & à Mario Mercatore
 eiusdem S. Doctoris Coeraneo. ibid.
 Aurelianus Metropolitae Arelatensis scribit
 ad Vigilium. 33.

B

Basilius dux Mauricij contra Schisma-
 ticos pro Synodo V. 122.
 Baronius cyclos non observans labitur in
 chronologia. 53. 57. Duos Narteres con-
 fundit. 97. Eius opinio de annis Imp-
 p. Iustini II. Tiberij, & Mauricij fute rei-
 citur 101. & seq. item & de tempore
 praturæ Urbane S. Gregorij PP. 103.
 Pelagium Papam cum Pegasio Episcopo
 Astigitano confundit. 114.
 Belisarius à Iustiniano legatus ad Vigilium
 missus. 52. 53.
 Benenatus Metropolitae primæ Iustinianæ
 contraria capitula. 34.
 Benignus Episcopus Heracleæ in Pelagonia
 vices agens Metropolitæ Thessalonien-
 sis. 36.
 Bollandi opinio de tempore Synodi Aqu-
 leiensis, & Illyricæ reiicitur. 20.

C

Capitula tria quænam dicta. 21. dam-
 nantur edicto à Iustiniano. 22. edic-
 tum primum intercidisse contra
 Baronium ostenditur. ibid. Episcopi Gre-
 ci subscribunt edictum, secus latini. 25.
 Alterum edictum Iustiniani contra ea-
 dem capitula. 46. Hoc modo legitur.
 ibid. Damnantur in Synodo V. 75. Dam-
 nantes tria capitula muneribus ditaban-
 tur, approbantes in exilium deporta-
 bantur. 83.
 Caput in æstuaris Veneris Episcopatus ini-
 tia. 112. Eiusdem populus à Schismate
 discedit. ibid. Capua Metropolis Civi-
 lis Campaniæ, non Ecclesiastica. 141.
 Cassianus Semipelagianorum in Gallia
 Princeps. 191. impugnatur à D. Prospe-
 ro. ibid. Falso asseritur steterisse contra Se-
 mipelagianos. 192. Eiusdem doctrina de
 gratia perperam laudatur. 195. Damna-
 ta est in synodo Aranciana. ibid. 196.
 Carthaginensis Antistes ius habebat in om-

nes Africæ provincias. 132. Carthagi-
 nensis provinciæ numerus. ibid.
 Codices Vaticani. 15. 121. 190.

D

Datus Antistes Mediolanensis Vigi-
 lio in Sicilia occurrit. 29. resistit
 edicto contra tria capitula. 46. Fu-
 git Chalcedonem. 52.
 Diutius Mediolano abest. ibid. Commen-
 datur legatis Francorum à suo Clero.
 ibid. subscribit sententiam depositionis
 Theodori Cappadocis. 49. Damnat tes-
 te Tunonensi tria capitula. 58. Moritur,
 & quo anno. 57.
 Didymus Origenista damnatur in Synodo
 V. 76. item ab Ecclesia universa. ibid. &
 seq.
 Dioscorus minor quando sedit Alexandria
 7.
 Diptycha Ecclesiastica erant libri membra-
 nacei. 38. Diptycha viventium, & mor-
 tuorum distincta. ibid. Consularia erant
 ex Ebore. 39. imaginem, & nomen
 Consulis præferebant. ibid. Ecclesiasti-
 ca à Diacono in Missa recitabantur. 39.
 Diptichion Mopsuestenum notis illustra-
 tur. 40. Cur ab eodem. expunctus Ma-
 cedonius Episcopus. 41.
 Domitianus Metropolitae Ancyra in Gala-
 tia Origenista. 4. initia Episcopatus eius-
 dem. 6.

E

Elias Aquileiensis Antistes sedem Me-
 tropolitanam gradum transfert. 106.
 Celebrat Synodum provinciæ. ibid.
 superbe respondens litteris Pelagij Papæ.
 110. Accipit minaces litteras à Smarag-
 do Exarcho. 111. impetrat favorebile
 rescriptam à Mauricio Imperatore. ibid.
 Moritur. ibid.
 Elias Patriarcha Ierosolimitanus quando
 mortuus. 41.
 Episcopi ante consecrationem pro Synodo
 V. iurabant. 90.
 Evagrius Origenis sectator damnatur in
 Sinodo V. 76. & seq.
 Evagrii Epiphaniensis Chronologia de an-
 nis Imp. Iustini II. Tiberij, ac Mauri-
 cij expenditur. 102. Quo anno scripsit
 historiam Ecclesiasticam. ibid.
 Euphrasius Patriarcha Antiochenus, quan-
 do obiit. 23.
 Euphremius Antiochenus quo anno electus.
 24. quot annos sedit. ibid. subscribit
 edictum contra capitula. 25.
 Eusebius Cæsareensis sex libros pro origi-
 ne

Rerum Memorabilem!

ne scribit. 174. fuit Arianus. 181. Et hof-
tis Athanasij. 182. Damna fuit eius me-
moria. ibid. Libri pro Origine damnan-
tur à S. Gelasio Papa. ibid.

Eurychius Patriarcha C. P. Apocrisarius
Amaseni Metropolitæ. 54. Probat mor-
tuos posse à Synodis damnari. ibid.

Eligitur Patriarcha C. P. 56. Quo anno
electus. ibid. Mittit libellum fidei ad Vi-
gilium. 57. Originem, eiusque defen-
sores infectatur. 68. Disputat cum Africa-
nis Episcopis. Ejicitur in exilium à Iusti-
niano. 56. Revocatur à Iustino. 99. An-
nus mortis eiusdem contra Baronium
evidenter demonstratur ibid.

F

Facundus Hermianensis stat pro tribus
capitulis. 25. male animatus in Vi-
gilium. 31. Scribit duodecim libros
ad Iustinianum. ibid.

Factorum error corrigitur. 94.

Faustus Reiensis Semipelagianus perperam
defenditur. 198. impugnatur à Patribus
Africanis. ibid. item, & septem libris à S.
Fulgentio. 200. Eius libri damnati à Ge-
lasio Papa. 201.

Felix Africanus pugnat pro tribus capitu-
lis contra iudicatum Vigili. 33. Excom-
municatur à Pontifice, & in exilium
truditur. ibid.

Ferdinandi Vghelli tabulæ Italiz Sacræ
suppletæ, & correctæ. 49. 51. 154.

Fori Cornelij Ecclesia olim spectabat ad
Metropolitam Mediolanensem. 544.

Forum iulium num idem cum Veino. 108.

G

Gennadius Malsiliensis perperam defē-
ditur à Semipelagianismo. 204. Au-
gustinum, & Hieronymum repre-
hendit. 205. Rufino addictus. ibid.

Georgius Monachus Origenista præficitur
lauræ S. Sabæ. 5. expellitur. ibid.

Gothi Urbem obsident. 29. Gothici belli
sub Iustiniano chronologia vulgaris reij-
citur. 59.

Gregorius Magnus quando Prætor Urbis.
103. Quo anno scribit libros Dialogo-
rum. ibid. iurat contra tria capitula pro
Synodo V. 104. Mittitur Apocrisarius
C. P. ibid. Fit Pontifex 117. Severum
Aquilensium cum Schismaticis Istriæ
Episcopis Roman Evocat. 119. Scribit
ad eosdem. 120. Viros illustres contra
Schismaticos concitat. 122. Scribit de
ijsdem ad Theodelindam. 123. item ad
Brunechildam. ibid. Episcopos receden-

tes à Schismate benigne recipit. 125.
Præscribit formulam pro abiurando
Schismate. ibid. Gratulatur imperium
Phocæ. 126. Moritur. ibid.

H

Heracli Imperatoris Eethefis. 78. Dama-
nat in ea Origenistas. ibid.

Heraclea Vrbs Pelagoniæ in Macedonia.
36. Eadem Lyncestidum dicta. ibid.

Hierarchiæ Ecclesiasticæ divisio. 131.

Hispani defendunt tria capitula. 96. non
inde tamen Schisma conflavit. ibid.

Humana Vrbs Piceni. 504.

I

Ibas Episcopus Edessenus cogitur Nesto-
rium in Synodo damnare. 157. Elus

Epistola ad Marim Persam erat tertium
Capitulum. 19. Plena erroribus. 161.

Scripta est post initam concordiam in-
ter S. Cyrillum, & Ioannem Antioche-
num. 162. Non sedit simul cum Rab-
bula, sed post ibid. Theodorum Mbp-
suestenium laudat. 59. Eiusdem doctri-
nam propagat. 164. Deponitur à Dios-
coro. 161. Restituitur à Synodo Calcea-
donensi. ibid.

Illyrici Episcopi tuentur tria capitula. 34.
Synodum celebrant pro eisdem recipiūt
Synodum V. damnatis capitulis. 89.

Illyricum sæpe regebat Præfectus Pr. Ita-
liz. 148.

Ingenius Episcopus Sabionensis in Rhe-
tia approbat in Synodo tria Capitula.
107. 113. Subscribit Libellum Suppli-
cem ad Mauricium Imp. contra S.

Gregorium PP. 119. Discedit à Schis-
mate, & pie obit. 129. Inter Sanctos
colitur. ibid.

Ioannes Abbas Origenistarum tumultus
prædicat. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Ioannes Delphinus S. R. E. Cardinalis, &
Patriarcha Aquileiensis laudatur. 154.

Ioannes Ravennæ Antistes fuit semper Ca-
tholicus. 112.

Error insignium Scriptorum de eodem
ibid. Excubat contra Schismaticos. 118.

Gregorius Papa librum eidem nuncu-
pat. 112. Eius mors Gregorio mole-
stæ. ibid.

Ioseph Suarezius Præful eruditissimus. 190.
Optimè de Augustiniana Schola meri-
tus. ibid.

Iustinianus Imperator succedens, Iustino
Viventi. 93. A. S. Saba contra Orige-
nistas excitatur. 4. Curat damnati Ori-
ginem. 11. libenter Causis Ecclesiasticis

Index

se se immiscebat. *ibid.* Perperam ab Halloix carpitur. 13. Eiusdem edicta contra Hereticos laudantur. *ibid.* Non fuit Analphabeticus, ac litterarum Rudis. 16. Eiusdem Theologicum studium. *ibid.* Imperij Curam Theologiæ postponebat. *ibid.* Vulgo dictus *Synodita* 21. Publicat Edictum contra tria Capitula. 32. Scribit contra Synodos Africae, & Illyrici. 35. Synodum Calcedonensem eximie coluit. 36. Evocat ad Synodum C. P. Vigilium Papam. 26. Item Primares Africae. 36. Eiusdem edictum de die Paschatis defenditur. 28. Curat Synodum Mopsuestiae indici. 38. Muneratur damnantes tria Capitula. 45. Publicat contra eadem alterum edictum 46. Sacrilegè in Vigilium furit. 48. Frustra ab Hereticis recentioribus defenditur. 49. Mittit Milites ad domum Vigilij custodiendam, ne fugiat. 52. Nobilem legationem ad eundem destinat. 53. Horatur Synodum, ut Originem damnet. 60. 71. Eiusdem Sanctio pro Italia restituenda. 82. Quo anno mortuus. 93. & seq.

Iustiniana prima quando in Metropolim erecta. 34.
Iustinus I. Imp. litterarum nescius. 15.
Iustinus II. revocat ex Italia Narsetem. 97. Extruit C. P. Orphanotrophium. 16. Quantum regnavit. 99. Annus mortis eiusdem. *ibid.*

L.

L Laurentius Metropolita Mediolanensis; quo anno electus 98. iurat contra tria Capitula. 97.
Leo Magnus perperam asseritur sequester pacis inter S. Prosperum, & Calsianum. 194.
Liberatus Diaconus, Carthaginensis probat tria Capitula 82. Scripsit sub Iustiniano. 45.
Longobardi Italiam invadunt. 97. Mediolanum capiunt. 98.

M.

Macedonius Episcopus Mopsuestiae defecit ad Arianos. 43.
Recusat damnare Arium in Synodo Mediolanensi *ibid.* Non fuit scriptus in diptychis suae Ecclesiae. 40.
Maranum oppidum propè æstuarium Venerata. 112. Celebratur ibidem Conciliabulum contra Synodum V. *ibid.*
Martinus Papa in Synodo Lateranensi damnat Originem, Evagrium, ac Didymum.

mum? 78.
Malsilienses Semipelagiani perperam ab errore vindicantur. 197.
Mauricius Imp. quo anno electus. 101. Eius Consulatus. *ibid.*
Rescribit in favorem Schismaticorum. 121. 122. Quot annos regnavit. 102. Occiditur à Phoca. 125.
Mennas Patriarcha C. P. Originem damnat. 13. Subscribit. Edictum contra tria Capitula. 24. Celebrat Synodum C. P. 5. Suspenditur à communione à Vigilio. 29. Vigilium Sacris Diptychis relinquit. 30. Iterum communione privatur. 49. Veniam impetrat. 55. Moritur. *ibid.*

Metropolitæ quinam dicantur. 132. Primi Metropolitæ Regnorum, olim dicti Patriarchæ. 134. In Provincijs Vicarij Urbis nullus olim Metropolita. 139. Basilicarum consecrandarum facultatem dabant. 140. Metropolitæ penes titulum. 153. Mediolanum fuit Metropolis Civilis, & Ecclesiastica Liguriæ, & Æmiliæ. 143. Metropolitæ in Italia quot, & eorundem præcedentia. 138. & seq.

Messanensis Antistes antiquitus non fuit Archiepiscopus. 142.

Monachi S. Sabæ ab Origenistis multa perpessi. 5. Mittunt Oratorem ad Iustinianum. *ibid.* Expellunt à Laura Origenistas. 12. Monachi Sanctissimi VI. sæculi Originem damnant. 175.
Monothelitæ falsant acta Synodi V. 63. Mopsuestiae Synodus. 38. Diptycha eiusdem Ecclesiae. 40. illius Urbis Episcopi recensiti. *ibid.*

N.

Narses à Theodora Augusta mittitur Alexandriam pro tollendo Schismate. 59. Quo anno Gothos Italia eiecit. 58. Excommunicatur à Schismaticis. 89. Revocatur imprudenter à Iustino Imp. 97. Diverfus à Narsete Armeno. *ibid.*
Nonnus Monachus Origenistarum princeps in Palestina. 3. Expellitur à Laura Sabæ. 4. Iterum recipitur. *ibid.* Quo anno turbas inter Palæstinos, & Monachos conciverit. 6. turpiter moritur. 12.

O.

Origines Pelagianorum Magister. I. Edicto damnatur à Iustiniano II. Confirmatur edictum à Iustiniano. *ibid.* Confirmatur edictum à Vigilio, & Patriarchis. 14. Fuit Arianorum Pater, & fons. 18. Damnatur ab Ecclesia Romana. *ibid.* item ab Heracla, & Demetrio Ale-

Rerum Memorabilium!

Alexandrinis. 19. Eius libri ab Impp. veriti. *ibid.* Damnatur in Synodo V. 60. id pluribus suaderetur. 64. Suppresso nomine in alijs quatuor Synodis damnatus. 67. Hydra omnium Hæreseon. 68. Eius doctrina de Gratia perperam dicta *Catholicissima*. 168. Divinæ gratiæ hostis fuit. 169. *ibid.* ita etiam tradit S. Thomas. *ibid.* Pelagius nunquam Originem in rectum vocavit. 171. Origenistæ turbas in Palæstina excitant. 3. Sibi adversantes *Sabbitas* nuncupant. 5. Curant damnari tria Capitula. 24. Damnantur in Synodo V. 75. Eiecti de Palæstina. 89.

P.

Pascha anni. 28. Rectè à Iustiniano intimatum. 28. Patriarchi quinam dicti. 131. in quo conveniant cum Autocephalis. 133. Patriarchæ nomen quando primum in Synodo inauditum. 134. tres tantum olim fuerunt. *ibid.* Paulus Abbas Tabennensiorum. 9. Fit Patriarcha Alexandria. *ibid.* Deponitur. 10. ingentem vim pro restitutione Sedis Iustiniano offert. *ibid.* Pauli Diaconi error. 131. corrigitur 112. 113. Fingit Smaragdum invalum à Dæmone. *ibid.* Paulinus Aquileiensis celebrat conciliabulum contra Synodum V. consecratur à Metropolitâ Mediolanensi. 90. Increpatur acriter à Pelagio Papa. 91. Pelagius I. fuit antea Apocritarius Vigilij apud Iustinianum. 10. Consecrat Zoilum Patriarcham Alexandrinum. *ibid.* Accipit libellos contra Originem. *ibid.* Huius damnationem C. P. vrget II. Defendit tria Capitula. 86. Mittitur in exilium. 84. Succedit Vigilio. 86. Damnatur tria Capitula. 87. Falsa de eodem opinio refellitur. *ibid.* Male audit in Occidente ob damnata Capitula. *ibid.* Scribit ad Narsetem contra Schismaticos Venetos. 89. Increpat Paulinum Aquileiensem. 91. Concitat Narsetem contra Schismaticos. *ibid.* Moritur, & quo anno. *ibid.* Pelagius II. init Pontificatum. 104. Permittit Sedem Metropolitanam Venæ Provinciæ Gradum transferri. 105. Mittit Legatos cum litteris ad Venetos Schismaticos. 109. Scribit iterum, & tertio ad eosdem. *ibid.* Excitat in eisdem Smaragdum. 111. Damnavit Originem. 114. Quid de contrarijs Vigilij decretis dixit. 116. Moritur pestilentia. 114.

Pentapolis Provincia in Italia erat pars Piceni. 50. Eiusdem Vrbes recensentur. *ibid.* Petrus Patriarcha Ierosolymitanus subscribit edictum contra tria Capitula. 24. Eius obitus quo anno contigerit. *ibid.* Primates qui dicantur. 131. Primates Autocephali iurisdictionem habebant in Metropolis Autocephaliæ. *ibid.* Primas Africæ V. Carthaginensis Antistes. Primates Africæ à Iustiniano C. P. evocantur. 36. Primasius Adrumetinus C. P. venit. 45. Defendit tria Capitula. *ibid.* Mutat sententiam. 45. Deponitur à Synodo Byzantina. *ibid.* Sitne idem, qui scripsit commentarios in epistolam Pauli. 50. Procopius Christianorum disputationes de Deo contemnit. 53. Eiusdem error in numerandis annis belli Gothici. 59. Prosper Aquitanus Calsianum impugnavit. 192. & seq. Non fuit Conciliatus Calsiano Authore Leone Magno. 194.

Q.

Quiriaci Anachorethæ chronologia. 6. Non subscripsit Synodum C. P. Sub Menna. *ibid.* Prædicat Origenistarum exitium. *ibid.* Quadragesimæ Græcorum initium quod die. 27.

R.

RABBVLAS Metropolitâ Edessenus Theodori Mopuesteni inimicus. 163. Eius conversio. 162. impugnat libros Theodoretæ contra S. Cyrillum. 163. Non fedit simul cum Iba. *ibid.* fuit legitimè electus. 162. Ravenna ante Valentinianum III. non fuit Metropolis Ecclesiastica. 139. Erat olim Metropolis Civilis Piceni Annonarij. 141. Postea Emilie addita fuit. 142. Quinam primus eiusdem Archiepiscopus. 144. illius Antistes quandoque primus fuit inter Metropoles Italiae. 152. Redemptus Episcopus Legatus Sedis Apostolicæ ad Schismaticos Istriæ. 109. Reparatus Primas Carthaginensis C. P. Evocatur. 36. Defendit tria Capitula. 44. Falsò prætextu relegatur. *ibid.* Moritur in exilio. 45. Roma quo anno à Belisario recuperata. 59. iterum capitur à Totila. 60. Nartes Dux Iustiniani eandem recuperat. 58. Romanus Exarchus favet Schismaticis. 119. S. Gregorio Papa infensus. *ibid.* Moritur. 122. Ru-

Index

Rufinus Aquileiensis Pelagianorum Magister. 172. Interpretatur primum librum sex Apologeticorum Eusebii pro Origene. ibid. Edit illud volumen sub nomine Pamphili Martyris. 173. Trigide dolum excusat. ibid. Eiusdem fraus manifestatur. 176.

S.

SAbas Abbas in Palæstina. 3. Origenistas apud Iustinianum Imp. accusat. 4. Quo mense natus. 23. Moritur. 4. Salmaj opinio de Primatibus Autocephalis rejicitur. 132. item de die ordinationis Episcoporum. 133. Præterea de iniitijs Patriarchatus Aquileiæ. 135. Fateatur Summam Romani Pontificis auctoritatem. 136. Severus Aquileiensis Schismaticus vi Ravennam à Smaragdo deducitur. 111. Damnat ibidem tria Capitula. ibid. Non consensit hæresi Manichæorum. 112. Celebrat Synodum, & ad Schisma relabatur. 119. Fovet Episcopos Schismaticos. 122. Vexat. Volentes à Schismate recedere. 124. Evocatur Romam à Gregorio. 118. Cõfugit ad Mauriciam Imp. 119. Moritur. 120. Inscriptio de eodem in aula Patriarchali vtrini corrigenda. 113. Smaragdus Exarchus minaces litteras ad Heliam Aquileiensem mittit. 111. Accipit mandata ab Imp. in favorem Schismaticorum. ibid. Severum Metropolitam capit, ac Ravennam abducit. 111. Non fuit à Dæmone invasus. 112. Revocatur ex Italia. ibid. iterum in Italiam mittitur. 124. Eundem per litteras hortatur Gregorius ad compescendos Schismaticos. 125. Sirmium Metropolis Pannoniæ 11. 148. Regebatur per Consularem. 149. Suidæ textus restituitur. 15. Error eiusdem. 16. Synodus Quinta indicitur Constantinopolim. 26. Pergit eo Vigilius Papa. ibid. Eius Coryphæi Origenistæ. 69. De anno Synodi opinio Lupi V. C. rejicitur. 70. Inchoatur. 71. Quot in ea Patres sederint. ibid. Vigilius recusat eidem interesse. 72. Publicat sententiam contra tria Capitula. 75. Damnat Originem. 60. Eiusdem acta falsata à Monothelitis. 78. Acta sincera, & germana producuntur. 79. in libros plures digesta erat. ibid. Tollit dissidia in Oriente. 89. Consecratur eius memoria in Synodo VI. 167. Defenditur ab obiectis passim tota dissertatione usque ad pag. 167. Synodi Schismaticorum Aquileiensium

contra Concilium V. 89. 107. 111. 112. 119. Synodus Diamperitana in Indijs Orientalibus contra Theodorum Mopsuestenum. 160. Synodus Mopsuestiæ contra eundem. 38. Synodi Antiochenæ subscriptiones an legitimæ. 41.

T.

Theodelinda Regina Longobardorum initio faver Schismaticis. 123. Revocatur à Gregorio ad Catholicam communionem. ibid. Theodora Augusta Vxor Iustiniani faver Acephalis. 21. Urget damnationem trium Capitulorum. ibid. Pacis Sequester inter Vigilium, & Menam. 29. Moritur cancro Corroso. 32. Fuit hæretica. ibid. Theodreti scripta contra S. Cyrillum erant secundum Capitulum 21. Damnantur in Synodo V. 72. Scripserit ne Epistolam insultans morti Cyrilli. 73. Semper duodecim Capitula eiusdem Cyrilli aversatus est. ibid. Tergiversatur in damnando Nestorio. 165. Deponitur à Dioscoro. ibid. Quam pessime à pluribus audiret. ibid. Restituitur Sedi. 166. Theodoricus Gothorum Rex litterarum rudis. 15. Theodorus Cæsareæ in Cappadocia Episcopus Origenis Sectator. 4. Initia Episcopatus eiusdem. 6. Iustiniano Imperatori Carus. 20. Pelagij Legati Pontificij æmulus. 21. Non fuit Acephalus. 29. 46. Molitur damnationem trium Capitulorum. 20. Legendum publicè curat librum de eorundem damnatione. 43. Author Edicti publicati contra tria Capitula. 46. in Edicto non nominat cum hæreticis Originem. ibid. Concitat Iustinianum contra Vigilium. 49. Excommunicatur à Vigilio. ibid. Veniam petit, & impetrat. 55. Tiberius 2. Imp. à Iustino adoptatus, & quo annp. 98. 99. Quando Consul. 105. Anni Imperij, & mors. 100. Totia Urbem obsidet. 28. Quo anno occisus. 58. **V**alentinus Episcopus Sylvæ Candidæ capitur à Gothis. 28. Manus eidem amputantur. ibid. Stat cum Vigilio C. P. pro tribus Capitulis. 49. Verona pertinebat ad Consularem Venetiæ. 145. Eiusdem. Vero

Rerum Memorabilium.

Vero Ecclesia ad Metropolitam Mediolanensem. *ibid.*

Vipianæ ob tria capitula seditio exoritur. 52.

Vicarius Urbis quas provincias regebat. 149. iuxta illius iurisdictionem, non recte statuitur Diocesis Metropolitæ Romani. *ibid.*

Victor Tunonensis defendit tria capitula. 25. Relegatur. 16. Disputat cum Euthychio Patriarcha. *ibid.* Moritur C. P. 96.

Vigilius Papa approbat edictum Iustiniani contra Originem. 14. Recusat subscribere edictum Principis contra tria capitula. 25. Roma ad Synodum C. P. discedit. 26 Quo anno id contigerit. *ibid.* Diutius subsistit in Sicilia. 27. Plures ibidem legationes excipit. 28. Eius iter C. P. 29. Urbem Regiã ingreditur, & qua die publicat anathema contra Acephalos, ac Mennam, sacris intercidit. *ibid.* Vim patitur à Millicibus Iustiniani. 31. Synodum cogit, dein dimittit *ibid.* Scribit *iudicatum* contra tria capitula. *ibid.* Mauult Synodum cogi in Italia. 35. Rogat Iustinianum, vt Belisarium in Italiam mitat. 37. Retraclat *iudicatum*. *ibid.* Resistit edicto contra tria capitula. 46. Fugit in Ecclesiam. 48. Ag-

mata manu aggreditur. *ibid.* Excomunicat Mennam, ac deponit Theodorum Cæsareensem. 49. Neutram sententiam publicat. 51. Nobilem legationem à Iustiniano suscipit. *ibid.* Fugit Calcedonem. 53. Alteram ibidem legationem excipit. *ibid.* Scribit Encyclicam de suis calamitatibus. *ibid.* Parcit Mennæ, ac Theodoro. 55. Accipit libellum fidei à Patriarchis Græcis. 57. Petit, vt aequato numero Latinorum, ac Grecorum Patrum Synodus fiat. 69. Legati Synodi V. ad eundem. 71. recusat interesse Synodo. 72. Scribit *constitutum* contra gesta Synodi V. 75. Postea mutata sententia probat Synodum, & abrogat *constitutum*. 81. Protestatur se exemplum S. Augustini eo facto secutum. *ibid.* Non fuit missus in exilium. 81. Insignem sanctionem pro Italis obtinet à Iustiniano. *ibid.* Romam rediens moritur. 85. Eius inconstantia in causa trium capitulorum varie accepta. *ibid.*

Vtinum non est antiquum Forumiulium. 106.

Z

Zoilus eligitur Patriarcha Alexandrinus. 10 Recusans damnare tria capitula deponitur. 471

VIRGILIVS Aeneid. X.

**Socij magno clamore sequuntur:
Dum Genitor nati parma protectus abiret.**

INDEX CAPITUM

Vindiciarum Augustinensium.

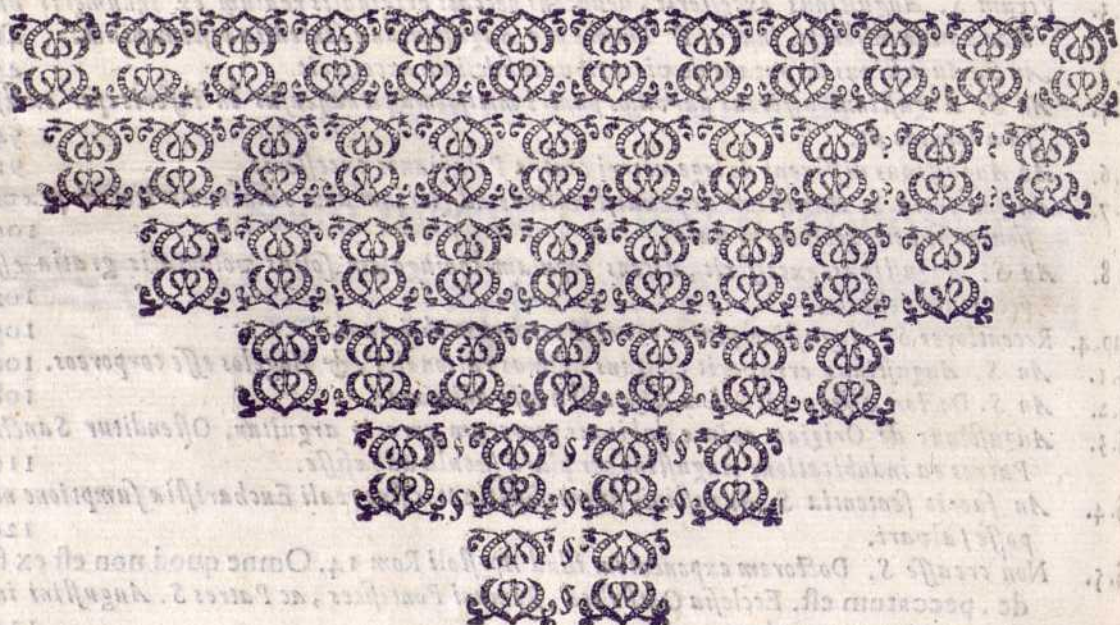
Prefatio.

Pag. 12

- Cap. 1. *Refelluntur argumenta, quibus nonnulli contendunt doctrinam S. Augustini de prædestinatione, & gratia esse difficilem, & obscuram. Sanctissima CLEMENTIS X. Pont. Opt. Max. pro S. Doctore sententia.* 52
- Cap. 2. *Recentiores accusant eandem S. Augustini doctrinam antilogie. Reijciuntur* 16.
- Cap. 3. *Recentiores S. Augustini doctrinam contra Pelagianos excessus insimulant.* 212
- §. 1. *Quid nomine excellus Recentiores intelligant inquiritur. Sanctorum Thomæ, ac Bonaventuræ testimonia eisdem non suffragari. Excessus perperam Augustino obijci.* 22.
- §. 2. *An S. Augustinus excesserit scribens, concupiscentiam rationi contrariam esse malam, & defectum naturæ humanæ ex peccato originali ortum, neutiquam verò bonum naturæ illius.* 28.
- §. 3. *Virum S. Augustinus excesserit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ vitæ miserijs. Insigne D. Thomæ pro Augustinianæ sententia testimonium.* 41.
- §. 4. *An S. Augustinus disputans de virtutibus infidelium excesserit.* 45.
- §. 5. *An S. Augustinus asserens parvulos puniri mitissima pœna sensus in inferis per excessum locutus sit.* 54.
- §. 6. *An Augustinus differens de lege veteri contra Pelagianos excesserit.* 91.
- §. 7. *An sententia S. Augustini de prædestinatione ad gloriam ante omnem meritum prævisionem sit per excessum prolata.* 100.
- §. 8. *An S. Augustinus excesserit, docens copulam conjugalem solius voluptatis gratia esse peccatum veniale.* 102.
- Cap. 4. *Recentiores S. Augustino plures errores perperam obijciunt.* 105.
- §. 1. *An S. Augustinus erraverit, putans animas rationales, & Angelos esse corporeos.* 106.
- §. 2. *An S. Doctor asseruerit Solem, & astra esse animata.* 108.
- §. 3. *Augustinus de Origine animæ dubitans perperam erroris arguitur. Ostenditur Sanctos Patres ea indubitatione Augustino per plura secula adhæsisse.* 110.
- §. 4. *An fuerit sententia S. Augustini, pueros baptizatos sine reali Eucharistiæ sumptione non posse salvari.* 120.
- §. 5. *Non creasse S. Doctorem exponentem illud Apostoli Rom 14. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Ecclesia Catholica, Romani Pontifices, ac Patres S. Augustini interpretationem approbant.* 124.
- §. 6. *S. Augustinus nunquam censuit cogitationes morosas esse dumtaxat peccatum veniale, vnde Recentiores eidem falsò imponunt.* 130.
- §. 7. *An Augustinus putaverit baptismum datum sine intentione esse validum.* 131.
- §. 8. *Virum Augustinus dixerit tellurem non esse rotundam, nullosque dari Antipodas.* 136.
- §. 9. *An sententia S. Augustini de simultanea rerum creatione sit erronea.* 138.
- §. 10. *S. Augustinus non erravit asserendo, peccatum originale esse causam reprobationis.* 140.
- §. 11. *An erraverit Augustinus docens occisionem grassatoris mortem intentantis non esse licitam.* 151.
- §. 12. *S. Augustinus in libris Retractionum nihil abs se de divina gratia assertum in libris contra Pelagianos scriptis expunxit.* 158.
- Cap. 5. *Recentiores XXXV. Doctorum testimonia, nempe Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, aliorumque contra S. Augustinum producant, quorum fides expenditur.* 159.
- §. 1. *Baronij, ac Sadoleti testimonia expensa. Ludovici Donij pro Sadoleta contra S. Augustinum dicta refelluntur.* 161.
- §. 2. *S. Bonaventuræ, & Caietani dicta examinantur.* 167.
- §. 3. *Cardinalis Perronius, Valerius, ac S. Carolus Borromæus minus rectè contra S. Augustinum adducti.* 168.
- §. 4. *Falli eos, qui S. Augustinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuisse calumniantur.* 170.
- §. 5. *Falli item eos, qui dicunt S. Augustinum contra Arium disputantem ad Sabellium, & contra Sabellium ad Arium declinasse.* 172.

Index Capitum.

§. 6.	Expendantur illorum testimonia, qui S. Augustinum nevitatis accusant.	173.
§. 7.	Testimonia Driedonis, Taperi, Medine, & Vallosoli contra S. Augustinum producta falsata esse, nec fideliter recensita.	175.
§. 8.	Viguerij, Soti, Fabri, Florantij, testimonia discussa.	179.
§. 9.	Ioannis à Bononia, Arborei, Aragonij, Pennoti, Estij, Vega, & Toslati testimonia examinata.	181.
§. 10.	Dominici Bannez testimonium altius contra Augustinum exaggeratum discutitur.	185.
§. 11.	S. Bernardus perperam contra Augustinum ab Annato adductus.	193.
§. 12.	S. Augustinum contra Augustinum producant.	197.
Cap. 6.	Elogia à Summis Pontificibus Augustinianæ doctrinæ contra Pelagianos delata à finis- tris Recentiorum interpretationibus vindicantur.	199.
Cap. 7.	Augustinianæ doctrinæ contra Pelagianos per Sedem Apostolicam approbatio à Recentio- rum prævis interpretamentis defenditur.	216.
Cap. 8.	Recentiores ex epistola S. Celestini Papa D. Augustini auctoritatem limitant, Refellun- tur.	226.
Cap. 9.	Centum ac triginta quinque Recentiorum contra D. Augustinum convicia, diſſeria, ac censuræ ab eodem S. Doctore, & Sanctis Patribus repulſæ.	239.

DISSERTATIO HISTORICA
DE SYNODO QUINTA
OECUMENICA

IN QUA

ORIGENIS, AC THEODORI MOPSUESTENI PELAGIANÆ
*scholæ Doctorum iusta damnatio exponitur, & Aquileiense
Schisma describitur.*

PRÆFATIO

Occasio, atque argumentum uniuersi operis.

Riginem Pelagianorum Principem fuisse non modò Patrum testi-
monia evincunt, verumetiam id ipsum ex eiusdem libris initio
Historiæ Pelagianæ ad oculum nobis monstratum est. Theodorū
quoque Episcopum Mopsuestiæ pro Pelagiano dogmate contra
D. Hieron. atque Orthodoxos scripsisse, ac Iulianum Eclanen-
sem ex Italia profugum humaniter excepisse, eumque novis ad Augustinum op-
pugnandum suppetijs instruxisse, quæ harum rerum Scriptoribus incomperta
fuerant, ex Photio, & Mario Mercatore libro priori eiusdem operis cap. 9. & 22.
ostendimus. Utroque verò anno 553. a Synodo. V. Oecumenica damnato, Pela-
gianæ scholæ in antiquiorum magistrorum proscriptione infamia parvit, quæ
olim cum Pelagio, Celestio, ac Iuliano Catholico Orbe exacta fuerat. Verum
nuper novus Origenis aduocatus emerfit, qui facta, ut ipse ait, *ad Veritatem appe-
llatione* antiqua Patrum decreta irridens damnati hominis causam retractare
non extinuit, qua etiam occasione Theodorum Mopsuestenum eodem igne sa-
cro fulguritum defendendum suscepit. Petrus Halloix Leodiensis ingenti appa-
ratu rem aggressus est eo ardentiori erga Adamantium studio, quo potentiori-
bus iste hostibus premebatur. Non lata à Synodo. V. contra Originem, ac Theo-
dorum sententia, non concors eam in rem Summorum Pontificum consensus
hominem ab incepto revocare potuit, imò, & Synodum ipsam sibilis, ac male-
dictis persummam temeritatem excepit, & Romanorum Præsulorum decreta ne-
pili quidem fecit. Synodus V. collatione VIII. canone XI. ait: *Si quis non anathe-
matizat Arium, Eunomium, Macedonium Apollinarem, Nestorium, Eutychem, & Ori-
genem cum impijs eorum scriptis, & omnes alios hæreticos, qui condemnati sunt, & ana-
thematiati à Sancta Dei Catholica, & Apostolica, Ecclesia, vel prædictis sanctis quatuor*

Concilijs, sed & eos, qui similia cum prædictis hæreticis sapuerunt, aut sapere noscuntur, & usque ad finem permanserunt in propria impietate, talis anathema sit, Canone veto XII. Teodori, damnationem subdit, in cuius fine ait: Siquis igitur defendit prædictum impiissimum THEODORVM vel impia eius scripta, in quibus tam prædictas, quam & alias innumerabiles blasphemias evomuit adversus magnum Deum, & Salvatorem nostrum, Iesum Christum, & non anathematizat eum, aut dicentes rectè eum exposuisse, & eos, qui pro ipso scripserunt, & similia ei sapuerunt; aut pro eo scribunt, vel impia eius scripta, & eos, qui similia ei sapiunt, aut sapuerunt aliquando, & usque ad finem permanserunt, aut permanent in huiusmodi impietate, TALIS ANATHEMA SIT. Quid hic agit Halloix? Ob damnatos clientes indignatus libro apologiæ 4 quæstione 10. §. 13. exclamat: Perniciosissimi istius Concilij invito, & reluctante Pontifice coacti, & peracti primus author, & fautor instigante Diabolo fuit Iustinianus. Et §. 12. dixerat: illam Synodum magis ab Ecclesia toleratam esse, ac permissam, (ut solent in quibusdam rebus publicis mala quædam, & peccata permitti graviorum malorum metu) quam grato, ac volenti animo admissam, ac receptam. Apponitur ibidem in margine hoc scholion: Melius fuisset, si Concilium V. numquam fuisset, nec esset. & §. 21. vociferatur: Quomodo enim Iustiniani Conciliabulum instigante Diabolo concitatum, & confectum potest vlla veneratione esse dignum? At Synodus Sexta, itemque Septima Origenem, ac Theodorum anathemate percusserunt. Sexta quidem actione 17. in definitione fidei post quatuor priores Synodos commendatas ait: Super has, & ultimæ harum Quintæ Sanctæ Synodi, quæ hic congregata est adversus Theodorum Mopsuestenum, Origenem, Didymum, & Evagrium, &c. immutatas quidem in omnibus renovans sanctiones, &c. Septima verò in definitione pariter fidei damnavit Origenis, Didymi, & Evagrii nugas, fabulasque. Hæc tamen sacra fulmina inani ictu cecidisse putat, nam respondet §. 23. pag. 390. in margine: Sexta Synodus in errorem tracta est à Quinta, & post se traxit Septimam. Verum Sancti Pontifices Pelagius II. ac Gregorius Magnus, qui paulò post Synodum V. eodem nempe sæculo pontificatum iniere, illam approbarunt. Cede his tandem Halloix, ac per Romanos Pontifices oracula Deo publicante, ne hiscere quidem audeas. Hæc tamen rursus reponere haud illi in religionem venit: Pelagium II. non vidisse Constitutum Vigilij, & falsis Concilij V. actis deceptum. §. 19. pag. 363. Illi verò, & successorum §. 21 pag. 374. Non vidit proinde, inquit, non vidit Gregorius Vigilij Constitutum, neque illi quoque Pontifices viderunt, qui Gregorium in hac de tribus capitulis opinione secuti sunt. Reliqua sanè, quæ in Sanctam Synodum contumeliosa idem Scriptor per summam audaciam congerit, libens prætereo, ne tanta conviciorum strue pij Lectoris oculos offendam. Mihi quidem decretum est, Origenem, ac Theodorum Mopsuestenum, quos in historia Pelagiana hæreseos illius magistros fuisse monstravi, iure, ac legitimè in Synodo V. damnatos ostendere. Quæ ut facilius exequi possim, opere pretium duco, eiusdem Synodi historiam paucis contexere, satis enim confusè ab alijs litteris mandata est; unde Halloix illius aggrediendæ consilium audacter quidem, sed non æquè feliciter sumpsit.

CAPVT I.

Novi in Palestina Origenis defensores. Iustinianus Imperator Originem damnari curat à Vigilio, aliisque Patriarchis.

Quo tempore ista contingerint,

curiosius indaga-

tur.

Rectiori Christianæ religionis dogmati Anastasio Imperatore heretico gravius vulnus illatum fuerat, quàm quod Iustini successoris Orthodoxæ doctrinæ tenacissimi industria citius potuerit sanari. Severo quidem Antiocheno, & Petro Apameensi damnatis, ac Chalcedonensis Synodi decretis severissimis legibus firmatis, plurimi passim ad meliorem frugem reverebantur. Caterùm Iustiniano postea Imperium adepto nova Origenistarum pestis erupit, quæ Palestinam universam in partes distraxit, ac Catholicum Orbem longioribus dissidijs implevit. Et quidem circa annum post Salvatoris adventum quadringentesimum eadem regio varijs in causa Origenis tumultibus afflicta fuit, quibusdam hominem defendentibus, longè pluribus eundem detestantibus, quæ quidem Ecclesiastici Annales exactè describunt, de quibus etiam diximus lib. 1. hist. Pelag. cap. 2. Porro exitialis secta repressa videbatur, mortuis enim Ioanne Hierosolimitano, Rufino Aquileiensi, ac Melania seniore magni Origenis advocatis, nullus Orthodoxi nominis professor Origeniana paradoxa palam defendere audebat, quando integro postea elapso sæculo eadem superstitio emerfit, &

non modò Iudeam originem eius mali, sed Orbem univèrsam novis dissensionibus involvit, ita diutius sub cinere latens, ignis latè serpente flamma univèrsa absumpturus erupit. Totius conflator incendij à S. Quiriacq. Anachoreta, cui de facie probè idem cognitus fuerat, hisce describitur: *Nonnus fuit horum malorum primitie, qui cum non ignavum ad hæc administram invenisset Leontium Byzantinum, post decessum Beati Patris nostri Sabæ continuo hunc malum morbum seminavit ubique in Ecclesia.* Apud Sarrum die 29. Septembris. Hic Sabas cum maximam Lauram condidisset (ita enim desertus locus dispersis, atque abs se invicem disjunctis cellulis Anachoretis habitatus vocabatur) in Monachorum regidioris disciplinæ impatientium odium incidit, quare aliò divertere compulsus est, at Eliæ Patriarchæ mandatis paulò post revocatus suæ iterum Lauræ præficitur. Verùm illi, quos livor in sanctissimum virum vrebatur, rotundo agmine discedentes propè torrentem Thecæ deiectas iam olim cellulas restaurantes, alteram Lauram fundarunt, quam etiam *Lauram Novam* nuncuparunt. Hos tamen rebelles Monachos magnus Sabas plurimis beneficijs ad obsequium reduxit, Ioanne viro spectatæ virtutis eisdem præposito, qui cum sanctissimè demandatam munus per septennium obijisset, fatis concessit. Fertur morti proximus hæc vaticinatus: *Ecce veniunt dies, in quibus, qui præsentem locum habitant, descendent à recta fide.* Successit Paulus Origine Romanus, sub cuius præfectura Nonnus Palæstinus

cum Leontio quodam Byzantino Monachum induit. Erat is iam diu Origenianæ scholæ paradoxis innutritus, statimque pessimum virus in reliquorum animos instillare coepit. Caterum Paulo regiminis pertaso, ac proinde vix sexto præfecturæ mense exacto spontè in Arabiam secedente Agapetus Lauræ regimen assumpsit, qui Nonnum vnà cum alijs tribus Monachis Origeniano dogmate infectis è Laura expulit. Nonnus Elia Patriarcha anno 528. decima die post Anastasij Imperatoris mortem defuncto Ioannem successorem adit, rogatque vt iterum Lauræ restituatur, at Ioannes auditam ab Agapeto facti causam, rationemque probavit. Agapeto intra quinquennium extincto succedente Mammante homine simplicissimo, Nonnus, ac collegæ intra novam Lauram admittuntur, *malignum quidem morbum adhuc in animis inhabitantem circumferentes, sed quem metu Sabæ non proferebant, nec ad aliorum aures audebant transmittere.* Horum author venit Cyrillus Scythopolitanus in libro de vita Sabæ apud Suriem die 5. Decembris. Sed ficta citò in naturam suam redeunt; haud diu Nonnus prava dogmata dissimulare potuit, sed initio quidem clanculum, postea vbi plurimos sectatores se habere intellexit, metu omni deposito magnus Origenianæ doctrinæ magister palam evasit, & non modò novæ Lauræ, sed & reliquorum Monachorum animos sectæ adijcere per emissarios curavit, vt ex cap. 11. vitæ S. Quiriaci colligitur. Caterum Sabas meliores in Orthodoxo dogmate continebat, & quò validiori impetu Nonni machi-

nas frangeret, circa annum 528. corpore licet imbecilli, & ob senectutem iam in curvitatem declinante, erat enim nonagenarius, ex Palestina Constantinopolim ad Iustinianum Imperatorem profectus Principis opem contra Origenistas iam tota Palestina ebullientes imploravit, ita verò fertur Imperatorem allocutus: *Arij, Nestorij, & Origenis dogmata conturbant Ecclesias, nec sinunt eas pura frui tranquillitate, & ideo à tua potentia magnum est adhibendum studium, vt omnibus viribus ea tollas de medio, & tantum malum procul expellas. Hæc si feceris bonam spem concipio, & in Deo confidore, vt dives sequatur remuneratio, Romaque vniversa, & Carthago, & quæcumque amiserunt, qui ante te imperarunt, cernentur rursus partes tui imperij.* Apud memoratum Cyrillum cap. 94. Imperator barbarorum incursionibus repellendis intentus Ecclesiasticis rebus passim iam labentibus haud tam celeriter manum admove-re potuit. Anno 531. Saba defuncto Origenistæ fortius in Palæstina animos collegere, atque vniversam provinciam in partes trahere pertentant. Inter ceteros Nonni asseclas eminebant Theodorus, ac Domitianus, qui postea ad sacras insulas electi non vno malo Sabæ Monachos afflixere. Libeat ista à Cyrillo accipere, qui earum calamitatum non modica pars fuit: *Postquam enim, inquit, fuit Ecclesia recens liberata ab hæresibus, & respiravit à longis illis tumultibus, & perturbationibus, quas nempe Severus, Petrus Apameensis, atque Anthimus dederant, & fuit in ea quies, & tranquillitas, malignus in eam rursus invidum iniiciens, oculum movet adversus eam quosdam Nonni asseclas,*
Dom-

De Synodo Quinta!

5

Domitianum inquam, & Theodorum, qui cum iam olim sentirent ea, quæ Origenes, ubi etiam assumpserunt auxilium temporis, & eorum alter quidem Galatarum, Theodorus autem Cæsareæ Cappadociæ creati sunt Antistites, magnam suam obstanturum potestatem. Theodorus à Liberato Diacono cap. 23. vocatur Origenis defensor; de altero verò scribit hæc Facundus Hermianensis lib. 1. de tribus capitulis ad Iustinianum c. 2. Domitianus Ancyrensis civitatis Episcopus provincie primæ Galatiæ, qui fuit Origenianæ hæresis manifestus assertor. Nonnus horum magni nominis Antistitum suffragijs suffultus Petri Patriarchæ Hierosolymitani animum tentavit, eumque erga Monachos maximæ Lauræ S. Sabæ concitavit. Non est animus, hic recensere iniuriarum, ac malorum myriadas, quas Origenistæ S. Sabæ Monachis intulerunt, videatur Cyrillus nobis memoratus cap. 106. Certè quicumque Origenistis contradicebat, Sabaita ignominie causa appellabatur. Quare Monachi maximæ Lauræ communi consilio Gelasium Præfectum ad Iustinianum Principem delegant de illata vi ab Origenistis conquesturum. Ille quidem è vestigio in regiam urbem profectus diuturniorem ibidem moram faciens re infecta abire tandem cogitur, omnes enim additus, teste Cyrillo cap. 107. præoccupaverat vitij colophon, qui Nonni sectatorum erat præcipuus, Theodorus, eis diligentibus impositis custodibus, ac speculatoribus, ne per aliquem eorum eis inscientibus ingrederetur Monachus ex Hierosolymis, & Patriarchæ, & Imperatoris aures ad se attraheret. Itaque Gelasius ad suos revertens animi dolore, ac longioris peregrinationis in-

commodis fractus extinctus est Amorij. Cum autem, prosequitur idem cap. 106. hoc rescivissent Nonnus, Theodorus, & Domitianus, & quicumque erant eiusdem vitij æmulatores Georgium, qui ipse quoque sectam sequebatur Origenis, eius loco Præfectum, & Ducem constituunt, & in divinis Sabæ throno (ò iustitia, & Dei tolerantia!) collocant. Sed haut diutius Nonno victoria lætari licuit, nam paulò post tardæ Numinis vindictæ poenas dedit miserrimè extinctus; statimque etiam Georgius turpissimi criminis reus è Sabæ Laura expellitur septimo præfecturæ mense, simulque Calsiano viro integerrimo, qui anno 536. Synodum Constantinopolitanam sub Menna subscripserat, regimen demandatur, qui tamen decimo mense defunctus Cononi locum celsit. Cononi, inquit Cyrillus, post ipsum nempe Calsianum, mandant Monachi præfecturam, mandant verò Deo, ut arbitror, Monachorum animos ad hoc movente, fuit enim vir ille summè resplendens, & rectis dogmatibus, & omni virtute, & rectè factis; qui etiam in præfectura usus est magna cura, & diligentia; nam & eos, qui illinc recesserant eiectioni ab Origenistis, Patres rursus collegit, & Lauram, quæ à frequentibus illis tumultibus, & bellis hæreticorum iam inclinata fuerat, ingenua mox erexit, ac veluti renovavit. Hic Conon per Pelagium Diaconum Apostolicæ Sedis Apocryfarium, Originem, ac postea in Synodo V. Origenistas, quos inter fuit Theodorus Cappadox, dammandos curavit, uti nobis suo inferius loco describetur.

Hæc quo anno gesta sint, Ecclesiasticæ historiæ scriptoribus incompertum est. Ante cæteros mihi

semper nominandus Baronius narrat huc usque tumultus recitat anno 532. Num. 29. concludens: *Quod enim hæc ipsa annis singulis haud facile distingui possint, placuit unâ simul narratione relata prosequi.* Illi tamen certum videtur memorata dissidia contigisse ante annum 537 nam eo anno Num. 28. narrat, Pelagium peracta Zoili Alexandrii Episcopi consecratione ad aulam regiam redeuntem à Monachis Palestinis libellos contra Origenem ad Iustinianum deferendos accepisse, & anno insequenti Origenem ab Imperatore, & Patriarchis fuisse damnatum. Non adprobo; nam extat locupletissimum contra eam opinionem testimonium. Anno 536. Maio mense celebrata est Constantinopoli Synodus à Menna Patriarcha, cui plures etiam Episcopi Itali interfuerunt, qui Agapetum Pontificem eò usque comitati fuerant; porro in eiusdem subscriptionibus legimus sessiones habitas præsentibus inter reliquos Stephano Diacono, & ambasciatore Sotherici Sanctissimi Episcopi Cæsareæ metropolitani primæ provincie Cappadocum, & Gaiono Presbitero, & ambasciatore Elpidio Sanctissimi Episcopi Ancyran Metropolitani primæ Galatiæ. At tempore persecutionis Monachorum Lauræ S. Sabæ erat Episcopus Cæsareæ Theodorus, & Ancyre Domitianus ex laudati Cyrilli tunc viventis testimonio; quare post annum 536. cœpta est illa persecutio. Habemus ergo Originistarum turbas à Theodoro Cæsareensi, ac Domitiano Ancyrano Nonni asseclis post annum 537. excitatas; quo verò sequenti tempore contigerint, ex libello de gestis S. Quiriaci satis apertè mihi colligere videor. Scriptor vitæ illius

Sancti Anachoretæ apud Surium die 29. Septembris chronologiam exactâ vitæ eiusdem exhibens c. 3. hæc narrat. *Iam decem, & octo annos natus nono quidem anno Magni Leonis, octavo autè Anastasij Hierosolymorum Pontificatus in sanctam civitatem venit.* Erat annus Epochæ Christianæ 465. nam Leo ad imperium erectus est Constantino, & Ruffo Cons. anno 457. VII. Idus Ianuarij Postea c. 7. scribit: *Veni in Sanctam civitatem decem, utique & octo annos natus, mansit autem novem apud S. Gerasimum; transegit decem annos in monasterio magni Euthimij. Ministravit autem triginta, & novem in Laura Suca. Quinque anni præterierunt, dum vesceretur scillis in solitudine Natupha, & totidem alij rursus in Ruba, & quod ipse septem quidem annis manserit in Susacim iam relatum est. In sancti autem Charitonis spelunca quinque annos degit.* Addit deinde decem insuper eundem annos vixisse. Facta ergo temporis supputatione à duodeviginti annis, quando anno 465. Hierusalem Quiriacus, qui alijs Cyriacus est, primum venit, ab hinc annis 75. ætatis 93. Christianæ Epochæ 540. in S. Charitonis speluncam se recepit. At cap. 10. hæc legimus: *Mota itaque misericordia bona illa, & clemens anima Quiriacus rursus descendit ad lauram, & cum ad beati Charitonis cellam quinque transegisse annos vehementissimè decertavit adversus eos, qui eadem sentiebant, quæ Origenes.* Porro dum ibidem Quiriacus verlabatur, Cyrillus Scythopolitanus cum litteris Ioannis Silentarij. ad eundem venit. *Litteræ autem significabant bellum tunc fuisse suscitatum adversus sanctam civitatem, & eum obsecrabant ut Deum oraret intensius, ut qui erant in nova*

Laura

*Laura cum Nonno, & Leontio, qui Originis dogmata defendebant, & adversus rectam fidem militabant, vincerentur. Quiriacus literis perlectis tale Cyrillo responsum dedit: Dic ei, qui te misit, ne animo angamur, o Pater, cito enim videbimus Nonnum quidem, & Leontium vita excessisse miserrime. Ex his palam fit post annum 540. Nonnum graves illas turbas dedisse, ac maximam Lauram S. Sabæ invasisse, Gelasium illius præfectum ad Imperatorem aditu prohibitum, Georgium Origenistam Monachis Sabæ Abbatem constitutum, ac paulò post Nonnum extinctum. Unde cap. 13. inquit: Quoniam autem quando legum Origenis diligens custos Nonnus turpissimo exitu expulit animam, & fractæ fuerunt omnes eorum vires, & cessavit bellum adversus Orthodoxos, & illi inter se invicem præliacuerunt, & pericula, multi venientes in antrum Charitonis divino Quiriacò non parvam exhibebant molestiam eius silentium, & quietem interturbantes. Hunc Quiriacum subscripsisse Synodum Mennæ scribit Baronius in notis ad diem 29. Septembris. At in subscriptione Synodi ita legitur: *Cyricus Diaconus, & Monachus ipsius novæ Lauræ.* Eo verò anno 536. quo habita fuit illa Synodus, S. Quiriacus erat Presbyter, nam cap. 6. vitæ eiusdem scribitur: *Quadragesimo anno ætatis provebitur ad honorem Presbyteratus, nempe anno 487. etenim anno 465. duo de viginti annos habebat, ergo ille Cyricus Diaconus alter fuit à S. Quiriacò.* Præterea, ut patet ex laudato testimonio, toto septennio ante annum 540. degit Quiriacus in solitudine Susacín, neque unquam fuerat Monachus in nova Laura.*

Rursus ex tempore consecrationis Zoili Episcopi Alexandrini id ipsam etiam potest confirmari, quæ de re cum summi viri Baronius, ac Panuinius in diversas sententias abierint, hic enim anno 543. ille verò 537. Zoili inaugurationem ponit, id diligentius indagandum est, inde enim damnati Originis tempus exactè intelligetur. Dioscorum iuniorum anno 517. Alexandrinam sedem adeptum fuisse tradit Victor illius temporis scriptor in Chronico: *Agapito K. C. Cos. Ioannes Alexandrinus Episcopus moritur, & pro eo Dioscorus ordinatur.* Theophanes etiam insignis Chronographus anno 26. Anastasij scribit: *Hoc anno Ioannes Nicaota Alexandria Episcopo hæretico vita functo Dioscorus minor Timothei Aduri nepos Alexandrinus Præsul est institutus.* Anno verò sequenti recitat Anastasij Imperatoris mortem, qui obiit anno 518. nonis Iulij, cum imperasset annos 27. menses 3. Quare ex Theophane etiam anno 517. Dioscorus Alexandrinæ Ecclesiæ thronum occupavit. Annos illum tres in Episcopatu transegisse S. Nicephorus Patriarcha C. P. idemque Theophanes scribunt, quibus tamen aliquot menses addendi sunt, nam eiusdem obitum recenset Victor anno 521. *Valerio, & Iustiniano Cos. Alexandria Ecclesiæ Dioscoro Episcopo mortuo Timotheus succedit.* Theophanes etiam anno tertio Iustini, nempe 521. Dioscoro mortuo Timothei initia recitat, cum anno superiore Vitaliani consulis necem, quæ patrata est anno 520. narrasset. Baronius anno 519. Timotheum sedisse scribit, quòd Liberatus Diaconus cap. 19. narrat, Severum Antiochia fuga elapsum Alexandriam

Anno
543.

driam cum Iuliano Halicarnassco se recepisse, additque: *Eo tempore Alexandria mortuo Dioscoro minore Timotheus Ecclesie illius suscepit Episcopatum, à quo gratissime suscepti Severus, & Iulianus sedebant ad labronem.* At Severus fugit anno nuncupationis Antiochenæ quingentesimo sexagesimo septimo mense Gorpæo ex Evagrio li. 4. c. 4. nēpe mense Septembriano; 19. vulgaris Epochæ, & ex literis Dioscori Legati ad Hormisdam Papam datis C. P. Tertio kal. Iulias Eutharico Cos. anno 519. eodem mense Paulus Antiochiæ Præsul electus, fuit, cuius electione intellecta Severus Antiochiam reliquit. Verum Liberatus susceptos à Timotheo Severum, ac Iulianum dicit, nempe cum electus fuit Episcopus, non autem cum isti Alexandriam primum pervenere, etenim tum temporis sedisse Dioscorum his testatur Theophanes: *Eo nuncio accepto fugit Severus, ac pariter Iulianus Halicarnassus Episcopus, & Dioscoro Alexandrinum adhuc Episcopatum administrante in Ægyptum profecti, &c.* Anno itaque 521. Timotheus Alexandrinam Ecclesiam gubernandam suscepit. Hormisda quidem Pontifex anno 519. scripserat Dioscoro ipsius ad Iustinum Legato, velle se eidem ab Imperatore Alexandrinam sedem impetrare, erat enim Dioscorus patria Alexandrinus; legatur epistola 54. Hormisdæ. Ex quibus mihi probatur, tunc non sedisse Alexandria Asterium Catholicorum Episcopum, cuius neque ullam mentionem faciunt Theophanes, nec Tunonensis, nec Liberatus in Breviario, nec Leonius in libro de sectis act. 5. qui duo Scriptores Alexandrinorum

Episcoporum seriem diligentissime concinaverunt. Hunc tamen Asterium vna cum Timotheo sedisse sub Iustino ex actis S. Arethæ Martyris colligit Baronius, quorum fides confirmari videtur ex Nonnoli excerptis apud Photium Cod. 3. Castiganda tamen hic est narratio Ricciolij Reformatoris Chronologia, qui tomo 3. catalogo IX. in elenco Patriarcharum Alexandrinæ Ecclesie pag. 17. hæc de Asterio scripsit: *Asterius Catholicus iussu Iustiniani Imperatoris datus Catholicis vivo adhuc Timotheo, eique adherentibus hæreticis seditione 15. annos.* Hunc ibidem electum ponit anno 535. Acta S. Arethæ, & Sociorum apud Surium die 24. Octobris hoc initium habent: *Instabat quintus annus, ex quo Iustinus acceperat sceptrum Romani Imperij.* Quintus Iustini annus incepit. 9. Iulij Epochæ Christianæ 522. quo anno Asterio Alexandrino Episcopo Martyres illi passi dicuntur. Non ergo à Iustiniano Arethas Alexandrinis sacris præpositus fuit. Quod addit sedisse illum annos 15. iure, fallum est, nam mortuus fuisset Asterius anno 550. Cum tamen ibidem asserat Paulum Catholicum anno 536. iussu Iustiniani electum fuisse Alexandria Antistitem, & sequenti 537. Zoilum item Catholicum; cur enim vivente Asterio viro Orthodoxo suppare Episcopos Iustinianus dedisset? Sed ad Timotheum redeo. Hunc sedisse annos decem, & septem Theophanes affirmat, totidem eidem annos assignat S. Nicephorus Patriarcha: ergo moritur anno 538. Exactè itaque Victor in Chronico scribit: *Iohannis V. C. Cos. Alexandrinæ Ecclesie Timotheo mortuo, qui Dios-*

coro minori successerat, duo populi electione perversi ordinantur vno die Episcopi Theodosius, & Gaianus. Atque hoc pacto & victor septemdecim Timotheo annos tribuit. Fuerat Theodosius Timothei Archidiaconus, Gaianus verò à sacris orationibus ex Leontio actione 5. libri de Sectis. Hoc Schisma eruditè narrat Liberatus, qui tunc vivebat, cap. 20. sui Breviarij, quod eò anno 538. contigisse confirmat Theophanes, qui Gaiani initia statuit anno Iustiniani XI. qui cum parte eiusdem anni concurrat. Author est Liberatus, Theodosio causam adiudicatam fuisse in exilium Gaiano deportato post dies centum, & tres à suscepto Episcopatu. At post duos menses Theodora Augusta Narsetem summa cum potestate Alexandria destinavit, ut suscitatos contra Theodosium tumultus compesceret. Theodosius cum mansisset in sede anno vno menses quatuor paucis ei communicantibus Alexandria profectus Constantinopolim venit, ubi cum nulloatenus Chalcedonensem Synodum, recipere vellet, Theodora mitius exilium deprecante sexto ab urbe regia milliario in basilicam viæ ad Stema-pontem insidentem relegatus est. Hinc rectè Victor, Nicephorus, & Theophanes duos Episcopatus annos Theodosio concedunt; anno ergò 540. depositus est. Victor Theodosium exilio multatum scribit Iustino Consule, eo inquam anno 540. Hoc ipsum ex litteris Vigilij Papæ confirmatur, qui respondens Mennæ Constantinopolitano Antistiti confirmatum ab eodem anathema in Theodosium Alexandrinum, aliosque Severi, & Petri Apameensis sectatores. Data sunt litteræ Vigilij XV. kal.

Octobris Iustino V. C. Consule.

Interea Paulus Tabennensiotarum Monachorum Abbas Constantinopolim venerat Iustiniani opem imploraturus; monachi enim, quibus præerat, palam eundem despiciebant, nullavè ratione ad officium revocari poterant. At divino nutu, inquit Liberatus cap. 23. cathedram vacantem inveniens meruit per Pelagium Diaconum Vigilij Papæ Apocryfarium Alexandria Episcopatum. Hæc electio contingit Basilio V. C. Cos. anno 541. ex Tunonensi: Alexandrina, inquit, Ecclesiæ Theodosio, atque Gaiano exulatis Paulus prepositus Tabennensiotarum Monachorum à defensoribus Synodi Chalcedonensis ordinatur Episcopus. Theophanes in tabulis Chronologicis Pauli Patriarchæ initia recitat anno Iustiniani XIV. qui cum anno nostræ Epochæ 541. concurrat. Paulo Nicephorus, & Theophanes duos sacræ præfecturæ annos assignant, Baronius vnum tribuit, sed sine teste. Et hic quidem Pauli electionem ad annum 536. collocat, quod Liberatus cap. 23. illius electione recitata pacem Ecclesijs datam affirmat anno X. Iustiniani. Sed plures codices annum non recitant, & certè Baronius ad annum eundem Num. 118. cum annum nullo numero signatum legeret addidit decimo: Ita, inquiens, suppleendum ex rebus gestis superius enarratis. Sed si annus decimus in vetustioribus codicibus habeatur, Liberatus non Alexandrinam Ecclesiam, sed ad Orientalem respexit, damnatis Severo, ut ibidem notat, atque Anthimo in Synodo Constantinopolitana à Mennâ Patriarcha, & postea ab Imperatore, & Petro etiâ Hierosolimitano in Concilio provinciali. Vir

clarissimus statuit initia Vigilij Papæ anno 537. At Liberatus scribit eo ipso loco: *Paulus ordinatus est à Menna Constantinopoli presente Pelagio responsario Vigilij*. Quare Vigilio Pontifice Paulus consecratus fuit. Cæterum paulò post, cum idem Paulus in homicidij suspicionem venisset, misso à Principe cum litteris Pelagio Diacono à Patriarchis Antiochiæ, & Hierosolymorum, itemque Hypatio Ephesino depositus fuit Zoilo Alexandrinis sacris præposito. Res Gazæ in Palestina peracta est anno 543. Certè Zoilo septem sacra præfecturæ anni tribuuntur à Nicephoro, & Theophane, cum verò anno 551. depositus fuerit Apollinare subrogato, ut constat ex litteris Vigilij Papæ, in quæis legitur anathema contra Theodorum Capadocem latum, ut ad eum annum dicemus, datæ enim sunt litteræ anno P.C. Basilij X. die 14. Augusti, eiusdem Zoili inaguratio citra annum 543. retrahi nequit. Electionem, ac depositionem postea Pauli Alexandrini præter Liberatum recitat etiam Procopius in arcana historia pag. 120. additque non nulla, ex quibus & Ecclesiastici annales suppleri possunt, & tempus depositionis eiusdem facilius intelligi. *Paulus*, inquit, *haud diu fuit, cum Byzantium appulit rogaturus Imperatorem, & pondo septiescentum auri oblaturus, ut in sacerdotium restitueretur, &c.* Nemini iam dubiū erat, quin Sacerdotium Paulus esset consecutus. *Verum enim verò Principi id imperanti haud quaquam Vigilus, qui per id tempus Byzantij versabatur, concedendum censuit, neq; de sententia à se nimirum per Pelagium lata decedendum.* Quare si Paulus dignitate privatus paulò post Byzantium venit, nequaquam tamen

voti cōpos evasit. Vigilio resistente, manifestum est, integrum decennium non intercesisse, sed tres circiter, aut quatuor annos Vigilio initio ferè anni 547. Byzantium appulso, à quo Paulus repulsam tulit. Interim corrigendus venit Bollandus in notis ad vitam S. Ioannis Eleemosinarij die 23. Januarij, ubi §. 3. num. 14. dicit Zoilum anno 538. electum, ac sedisse annos septem, quod falsum esse constabit ex litteris modò laudatis, quatū testimonia ad annum 551. dabimus, & ex Facundo Hermianensi insigni illius ætatis scriptore, qui lib. 4. cap. 4. scribit: *Zoilus quoque Alexandrinæ Urbis Antistes cum Romanum Episcopum venire cognosceret obviam illi ad Siciliam misit, conquerens necessitate se ad ipsius decreti affirmationem fuisse compulsum; Quod hic ei nempe Constantinopoli Romanus Episcopus in facie palam nobis quoque inter alios presentibus, exprobravit.* Ecce oculati testis assertionem Zoilus anno 547. quo Vigilus Papa Constantinopolim venit, Alexandrinam Ecclesiam gubernabat. Vnde Reformator Chronologiæ audiendus non est, qui Zoilum consecratum ait anno 537. atque eodem ipso anno deiectum Apollinare subrogato, cui annos XXIII. Episcopatus fingit, cum Nicephorus, ac Theophanes XIX. tantum assignent, nam mortuus est anno 570. cum anno 551. in Zoili locum substitutus fuisset. Improbum laborem assumerem, si vellem, vel vnus catalogi huiusce Reformatæ Chronologiæ errores corrigere. Certè in Baronio legere poterat, Zoilum vsque ad annum 551. Alexandrinam Ecclesiam rexisse. At annos ex arbitrio addere, demere sine teste, sine tabulis haud equidem,

credas velim, est reformasse, sed deformasse chronologiam. Itaque Zoilus anno 543. consecratur Episcopus, quæ erat eruditissimi Pavinij mei sententia, quam pluribus illustrium Scriptorum testimonijs illustrabimus.

Pelagius Zoili consecratione peracta Constantinopolim rediens obvios quosdam Palæstinos Monachos habuit, qui libellos contra Originem, ac sectatores ad Principem deferentes Pelagij operam etiã atque etiã rogarunt. Ille quidẽ lubenti animo rei manum admovit, nam eo pacto Theodori magni Origenistarum patroni potentiam, atque existimationem, qua plurimum apud Principem pollebat, deprimendam sperabat. Scribit Liberatus cap. 23. *Igitur Pelagius æmulus existens Theodoro Casarea Capadociae Episcopo volens ei nocere, eò quod esset Origenis defensor, unã cum Menna Archiepiscopo Constantinopolitano flagitabat à Principe, ut inberet fieri, quod illi Monachi supplicabant, ut Origenes damnaretur cum ipsis capitulis talia docentibus.* Iustinianus Ecclesiasticis causis libentẽ se se immiscebat, præsertim cum nihil antiquius haberet, quàm hæresibus eliminatis pacem, ac tranquillitatem Ecclesiæ donare; unde & plurima eiusdem edicta contra plerosque Hæresiarchas leguntur. Et quidẽ plusquàm Laicum deceret, sacris disputationibus vel per multam noctem incumbere; quare haud difficulter Monachorum postulatis Mennæ, ac Pelagij hortatione accedente aures dedit: *Annuir, inquit Liberatus, Imperator facillimè, gaudens se de talibus causis iudicium ferre. lubente eo dictata est in Originem, & in illa capitula anathematis damnatio, quàm subscribentes unã cum Menna Archiepiscopo*

apud Constantinopolim reperti, deinde directæ est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Euphemio Antiocheno, & Petro Hierosolimitano: Quibus eam accipientibus, & subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui vivens fuerat ante damnatus. Encyclicam ergo epistolam scripsit Iustinianus ad quinque Orbis Patriarchas, quàm Ecclesiasticis annalibus magnus Historicus inservit anno 538 pag. 281. Illius autem hoc exordium fuit: *Nobis semper studio fuit, atque etiam nunc est, rectam, & irreprehensibilem Christianorum fidem, statumque sanctissimum Dei Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ perturbationum expertem usquequaque custodiri.* Hæc nobis prima, & antiquissima cura est, per quam, & nobis in præsentis seculi imperium à Deo traditum esse, & conservari credimus, & Reipublicæ nostræ inimicos subdi, & in seculo futuro misericordiam in conspectu bonitatis eius nos adepturos speramus. Postea: *Ad nos allatum est non nullos Dei metum in animo non habentes, nec rectæ doctrinæ discrimen tenentes, quo salvatur quicunque veritatem cognoscit, relictis divinis scripturis, Sanctisque Patribus quos Catholica Dei Ecclesia Doctores habet, per quos omnis ubique hæresis expulsa est, fides vero Orthodoxa declarata, Originem, eiusque dogmata Paganorum, & Arianorum, & Manichæorum erroribus affinia asserere, per quæ ille in foveam incidit.* Inde eiusdem errores de mysterio Trinitatis, de animarum præexistentia, de anima Christi, alijsque de rebus refert, ac Sanctorum Patrum testimonijs eosdem impugnat; illorum verò summarium continetur in novem canonibus, quos epistolæ subiicit, eosque nupèr eruditissimis notis illustravit meus Lupus Doctor, ac Professor Lovaniensis in commentarijs

rijs ad Synodū V. subdit ibidem Imperator: *Hanc epistolam ad tuam Beatitudinē dedimus, qua eam hortamur, ut omnium, qui in hac regia vrbe nunc degunt, sanctissimorum Episcoporum conventum habeat, ac Deo amabilissimorum praefectorum sanctis, quae hic sunt, monasterijs faciatque ut omnes in scriptis praefatum impium, ac Deo repugnantem Originem, qui & Adamantius, quique Presbyter fuit sanctissimae Ecclesiae Alexandrinae, & eius nefaria, impiiue dogmata, capitulaque, quae inferius ponuntur, omnimodis anathematizet* Iubet insuper: *Ne aliter ordinentur Episcopi, aut Monasteriorum Hegumeni, nisi prius cum alijs omnibus haereticis, qui de more in libellis anathematizantur (eos ibi recenset) praedictum etiam Originem, qui Paganorum, Arianorumque insania laboravit, una cum execrabilibus, impijsque eius dogmatibus anathematizent.* Et tandem ait: *Haec porro eadem scripsimus non solum ad Sanctitatem tuam, sed etiam ad sanctissimum, & beatissimum Papam senioris Romae, & Patriarcham Vigilium, & ad ceteros omnes Sanctissimos Episcopos, & Patriarchas idest Alexandriae, Theopoleos, & Hierosolymorum.* Hanc epistolam mille maledictis excepit recens Origenis advocatus, cuius dicteria capite sequenti refellam. Vbi haec epistola publicata fuit, atque teste Liberato à Vigilio Papa, ac cum reliquis Patriarchis etiam à Petro Hierosolymitano subscripta, Origenis nomen novam infamiam subiit, eodem inter damnatorum capita relato. De hac Origenis damnatione tunc vivens Facundus Hermianensis lib. 1. ad Iustinianum Imperatorem cap. 2. scribit: *Invenit autem desideratam occasionem ex furore quorundam, qui sub nomine Christiano latentè in Ecclesia gen-*

tile Origenis dogma sectantur? Et quid per instantiam tuae religionis eiusdem profani dogmatis iterata damnatio est, &c. Quibus doctissimus Antistes antea etiam Origenem damnatum fuisse declarat.

Hoc pacto Monachi Palae stini ad suos victores reversi Petro Patriarcha adnitente Origenistarum vires fregere expulsis his, qui damnato homini obstinati adhærebant. Hæc quidem accidere S. Quiriaco adhuc in antro S. Charitonis degente, nam cap. 13. vitæ eiusdem hæc leguntur: *Quoniam autem quando legum Origenis diligens custos Nonnus turpissimo exitu expulit animam, & fractæ fuerunt omnes eorum vires, & cessavit bellum adversus Orthodoxos, & illi inter se invicem præliacuerunt, & pericula, multi venientes in antrum Charitonis divino Quiriaco non parvam exhibebant molestiam eius silentiam, & quietem interturbantes.* Etenim Theodorus, Domitianus, ac reliqui Origenianæ factionis Duces paulò post Origenis damnationem procurata à Iustiniano trium capitulorum proscriptione in pericula se coniecerunt, ac gravissimis dissensionibus afflicti sunt, ut suo inferius loco explicabimus. Monachi autem novæ Lauræ, ubi Nonnus, ac Leontius Origenianæ scholæ cathedram crexerant, detestanda obstinatione damnatæ doctrinæ inhæserunt, donec anno 554. à Laetra expulsi sanctioris dogmatis cultoribus locum dedere, ut eo anno nobis memorabitur. Hanc celebrem Origenis damnationem ubique à Patriarchis publicatam Baronius anno 538. recenset, sed circa annum 543. ex chronologica dissertatione de Zoili Alexandrini Episcopi initijs, contigisse luculenter probatum est.

CAPVT II.

*Iustinianus ab Halloix obiectionibus as-
sertus. Illius in Theologicis disciplinis eru-
ditio contra vulgarem sententiam demon-
stratur. Suidæ textus restitutus, ac re-
prehensus. Origenes iam olim ante Iusti-
niani tempora ab Ecclesia damnatus,
præsertim ab Heracla Alexandri-
no perperam hoc adversario
pernegante.*

TAM Grave vulnus Origenianæ doctrinæ per epistolam illam ilatum est, vt Sectarij remedijs quibusque desperatis ad vltionem animum vterent, quod capite sequenti monstrabitur; neque enim vllus ausus est pro Origine contra Orbis Orthodoxi sententiam stare. At nudiustertius Leodiensis Advocatus erupit, qui Iustiniani epistolam censoria virga percutere haud extimuit, dicens eandem à Patre mendacij dictatam. li. 4. apol. quæst. 10. pag. 383. vsurpasse illum, quæ Ecclesiæ, & Episcoporum sunt propria. pag. 387. addit, subscripserint ne Patriarchæ incertum est. Est illi pag. 344. §. 2. Iustinianus Imperator homo rudis, & illiteratus, quamvis famæ eruditionis ambitiosissimus. Et à pag. 384. pluribus mendacijs epistolam illam refertam esse contendit, notans in eadem etiam pag. 385. mendacium mendaciorum. In primis constat morem fuisse antiquitus, vt Imperatores contra Hæreticos sacras publicarent. Hinc Synodus VI. act. XVIII. ita Imperatorem Flavianum Constantinum Pogonatum allocuta est: *His quæ à nobis gesta sunt, signaculum tribue, vestram inscribito imperialem ratihabitionem, & per edicta di-
valia, atque per pias constitutiones EX
MORE eorum omnium firmitatem, qua-*

*tenus nullus bis, quæ gesta sunt, aut con-
tradicat, novamque quæstionem machine-
tur. Quantum verò Romanæ Ecclesiæ
Iustiniani edicta probata fuerint, non
vno testimonio demonstratur. Nobilissimum extat act. 4. VI. Synodi, vbi
S. Agatho Papa hæc ad Imperatorem
scribit: Præ omnibus æmulator veræ, &
Apostolicæ fidei piæ memoriæ Iustinianus
Augustus, cuius fidei rectitudo quantum
pro sincera confessione Deo placuit, tan-
tùm Rempublicam Christianam exalta-
vit. Et vtiq; ab omnibus gentibus eius
religiosa memoria veneratione digna cen-
setur, cuius fidei rectitudo per AVGVS-
TISSIMA EIVS EDICTA in toto Or-
be diffusæ laudatur, quorum vnum, quod
ad Zoilum Alexandrinum Præsulem ad-
versus Acephalorum hæresim missum est,
&c. Hæc inter edicta non vltimo lo-
co illud reponitur, quod contra Ori-
ginem vulgavit.*

Sanctionem illam contra Origenem Mennas, ac Pelagius Apostolicæ Sedis Legatus, qui postea Pontifex fuit, cum alijs doctissimis viris procuderunt, illi enim Iustinianum ad eandem scribendam, vulgandamque hortati sunt; quare ea in re Imperator & Patriarchæ C. P. & Apostolicæ Sedis Legato morem gessit. Vitio vertis Iustiniano adversarius, quod vsurpavit, quæ Ecclesiæ, & Episcoporum sunt propria. At Vigilius Papa legens edictum Iustiniani, quo anno 540. cum Severo, Petro Apameensi, ac Zoara etiam Theodosium Alexandrinum damnabat, Imperatoris scriptum non modò laudavit, verum etiam ob id gratias Deo agendas fassus est: Nos in Domino, inquit, nimium convenit gloria-ri, quod non imperialem solum, sed Sacerdotalem vobis animum concedere sua miseratione dignatus est. Illa edicta adhi-
bitis

bitis in consilium doctissimis Episcopis Princeps componebat, unde hæc ad Iustinianum scribebat Ioannes II. Papa: *Fidelibus populis proposuitis edictum amore fidei pro sub movenda hæreticorum intentione secundum Apostolicam doctrinam, & fratrum, & Coepiscoporum nostrorum interveniente consensu.* Plenæ sunt huiusmodi edictis ab Imperatoribus emissis Ecclesiasticæ historiæ. Iustinianus, cum Severi, Petri Apameensis, Zoaræ, atque Antheimi causa tractanda esset, non quidem per se, sed in Synodo anno 536. Constantinopoli coacta eosdem damnandos curavit. Hæretici Mennæ sententia damnati sunt mense Mayo die 21. sanctio autem adversus eosdem emissæ est à Iustiniano VIII. Idus Augusti data ad Mennam Patriarcham, quæ incipit: *Rem non insolitam imperio, & nos facientes ad præsentem venimus legem, &c.* ubi ait hæreticis à Synodo damnatis, toties imperium eiusdem sententiæ, & ordinationis cum Sacerdotum auctoritate fuit. At in causa Origenis nihil diligentiori cura indagandum erat, res enim nota erat, Originem scilicet iam olim ab Ecclesia fuisse damnatum. Unde Imperator latam contra Originem sententiam recenti edicto confirmavit, nec ea, quæ Episcoporum sunt propria, usurpavit, sed Sanctorum Antistitum, quos ea in epistola laudat, exemplum secutus Adamantio nigrum theta præfixit.

Quod verò reponit Halloix, incertum esse, an Patriarchæ memoratam epistolam subscripserint, si phrasi ipsi familiari uti, vellemus, mendacium mendaciorum dicendum foret, sed acerbiora dicta procul esse volumus, ac mitissimè semper loqui. Verba Liberati Diaconi repetimus in fine cap.

23. *Iubente eo Iustiniano dictata est in Originem, & in illa capitula anathematis damnatio, quam subscribentes una cum Menna Archiepiscopo apud Constantinopolim reperti, deinde directæ est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Eufemio Antiocheno, & Petro Hierosolimitano, QVIBVS EAM ACCIPIENTIBVS AC SVBSCRIBENTIBVS Origenes damnatus est mortuus, qui vivus olim fuerat ante damnatus. Quo luculento tunc viventis Diaconi testimonio probatur, omnes Patriarchas latam contra Originem à Iustiniano legem subscripsisse, eamque ex consequenti ab universo Orbe receptam, ac miro consensu laudatam. Audio quid dicat pag. 382. Liberatum contra Originem ex prava informatione secus, quam oportuisset, conscripsisse. Erras, qui alium errantem facis. Patriarchæ sacras divales ad omnes Metropolitans suæ Dicecesis mittebant, quare encyclicas Principis litteras Vigilius in Africam ad Reparatum Metropolitam, ac Primatem Cartaginensem misit; unde optimè easdem novit Liberatus ipsius Carthaginensis Ecclesiæ Diaconus, atque historicus insignis. Sed age, Liberatus homo Africanus licet tunc superstes nescierit, quid Romæ de Origine à Vigilio decretum fuerit, dabo supparem testem illius gratis Senatorem nobilissimum, Scriptorem celeberrimum, ac tandem Sanctissimum Monachum, Cassiodorum ex titulis habes, qui lib. de diu. lect. cap. 1. de tuo Origine scribit: *Hunc licet tot Patrum impugnet auctoritas, præsentem tamen tempore ET AVIGILIO Beatissimo Papa denuò CONSTAT ESSE DAMNATVM.* Halloix tamen quæst. 10. §. 19. pag. 363. vociferatur, *falsum esse, quod quidam**

dam scriptores iactitarunt, Originem à Vigilio Papa fuisse condemnatum. Aut hic, aut Casiodorus falsi reus est: at Casiodorus sub Vigilio vixit, ac disertis verbis testatur, sibi CONSTARE Originem à Vigilio esse damnatum. Hinc in V. Synodo Iustinianus cum Origenistarum causa tractanda foret, libellis Monachorum contra Originem ea, quæ ad Vigiliū de illis scripta erant, adiunxit. Horum author est Evagrius lib. 4. cap. 38. Ex Vigilij facto, quid post Iustiniani epistolam alij Patriarchæ decreverint, satis liquet, nobis Romani Pontificis sententia indaganda fuit. Certè Eustochius Patriarcha Hierosolymitanus Monachos novæ Lauræ, in qua Origenis dogmata in precio habebantur teste Evagrio laudato, quod etiā capite superiori pluribus ostensum est, expulit, ac extra Palæstinam eiecit. Imò Macarius eiusdem decessor ante quintam Synodum depositus fuit, dicebant enim eum Origenis amplecti dogmata, quæ ante Evagrium illius sæculi Scriptorem Tunonensis in Chronico affirmavit. At Monachos Origenistas non ante, sed post Synodum V. expulsos fuisse testatur Cyrillus Scythopolitanus, qui illis eiectis anno 554. statim novam Lauram ingressus fuit, ut tradit in fine libri de vita Euthymij.

Vellicat adversarius Iustiniani incitiam, quod nempè homo rudis & illiteratus ausus sit contrà doctissimum Originem edictum condere. Ex Baronio illa desumpsit, qui ad annum 528. Num. 2. de Iustiniano hæc scripserat: cum ipse homo fuerit penitus illiteratus adeò, ut nec alphabetum aliquando didicisset, cuius rei gratia, ut inquit Suidas dictus est analphabetus. Quæ cum se-

cundis curis in posteriori editione idem Cardinalis anno eodem Num. 3. correxisse, anno tamèn 551. Num. 4. contrà Theodorum Cappadocem invehitur, quòd Iustiniani lateri assistens fecit analphabetum Imperatorem palliatum semper apparere Theologum, atque de dogmatibus acutissimè disputare, qui nusquam legere sciverit vel ipsum foris inscriptum sacrorum titulum librorum. Quæ quidem licet in vtraque editione legantur, eadem tamèn spongia, qua priora illa ad annum 528. delenda sunt. Sanè plures, nec ignobiles Iurisconsulti ex depravato Suidæ codice in eam opinionem descendere, ut putaverint, Iustinianum reapse fuisse omniū litterarum rudem. Fateor Suidam editum Mediolani Iustinianum exhibere analphabetum; in Codice tamèn Vaticano Num. 3. pag. 47. habetur pro Iustiniano Iustinus, & quidem res à Procopio extra dubium ponitur, qui pag. 28. arcanæ historiæ de Iustino, à quo Iustinianus nepos imperium accepit, hæc scribit: Quod Romanis ante hac non evenit, adeo litterarum experts, & quod dicitur analphabetus. Vnde tradit Procopius ibidem hoc pacto à Iustino libellos subscribi solitos. Perpolitæ tabellæ primis quatuor sui nominis litteris incisis, eademque tabella libello superposita calamus atramento imperatorio tinctus Iustino in manum tradebatur, quàm alij præhensantes, & per tabellæ incisuras circumagentes paginas subsignabant. Scribit Procopius hoc à Magistratu, cuius id muneris erat, inventum. Tum temporis etiam Theodoricæ magnus ille Gothorum Rex omnium litterarum planè experts ante Iustini initia iam diu in Italia regnans eodem prorsus modo

modò libellos subscribebat. Id testatur antiquissimus Scriptor Anonymus editus ab Henrico Valesio V. C. in calce Amminiani Marcellini: *Igitur, inquit, Rex Theodoricus illiteratus erat, & sic obruto sensu, ut in decem annos Regni sui quatuor litteras subscriptionis edicti sui discere nullatenus potuisset. De qua re laminam auream insit in terrasilem fieri quatuor litteras Regis habentem, unde ut, si subscribere voluisset, posita lamina super chartam per eam penam duceret, & subscriptio eius tantum videretur.* Mortuus est Theodoricus anno 526. die 2. Septembris, anno verò sequenti etiam Iustinus decessit. Ità duo potentissimi, ac felicissimi Principes absque ullo litterarum præsidio gentibus iura dabant, qui tamèn doctissimorum hominum opera utebantur, Cassiodorus Theodorico aderat, Iustino verò ij, qui paulò post sub Iustiniano leges in summam rede gere. Et quidèm Suidam de Iustiniano non loqui vel ex contextu colligitur, ille enim hæc in editis codicibus scribit: *Iustinianus Romanorum Imperator rectissime sentiens de religione fuit autem omnium litterarum imperitus, & quod vulgò dicitur analphabetus. Hic & aureum triclinium in Palatio condidit, & S. Paulum, quod est Orphanotrophium. Auxit etiam de Imperatore Iustino opinionem, &c.* At Procopius in libro i. de edificijs Iustiniani opera Constantinopoli excitatis ne verbum quidem habet de ædificato ab eodem Imperatore Orphanotrophio. Fuit hoc opus Iustinij iunioris, qui Iustiniano successit, de quo scribit ex Cedreno Georgius Codinus de Originibus C. P. Orphanotrophium S. Pauli sempiternæ memoriæ Imperator Iustinus cum Sophia uxore ædificavit. Theophanes septimo Iusti-

ni II. anno, nempe 573. Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli Orphanotrophium edificatum ponit. Quare Suidas utrumque Iustinum confundit, & ex de pravatis codicibus uterque Iustinus in Iustinianum convertitur. Iam verò Iustiniani sapientia nobis demonstranda est, cum præsertim audiam Baronium anno 538. moventem: *Eam itaque constitutionem contra Origenem cum tu legis, non Iustiniani legere nescientis lucubrationem existima, sed Menne, atque Pelagij.* Et sanè quantum in liberalibus artibus idem Princeps profecerit, atque illas exactè calluerit, pluribus ostendit Alemannus vir eruditissimus, meum est, qui sacra tracto, monstrare, quantum ille Theologiæ studiosus fuerit. Antequam imperium capesceret, ob illam assertionem, *Vnus è Trinitate passus est,* plures ad Hormisdam litteras dedit, atque ea de re cum Scythiæ Monachis litigavit, & obortis sub id temporis de gratia, & libero arbitrio C. P. controversijs se se immiscuit, ut ex epistola Possessoris Episcopi ad Hormisdam patet, de quibus in historia Pelagiana lib. 2. cap. 19. pluribus disservimus. Factus postea Imperator tanto studio rerum divinarum contemplationi vacabat, ut nullam cidentem rem præponendam duceret. Audiatur Eustathius in libro de vita Eutichij apud Surium die 6. Aprilis: *Nostris omnes quot, quot meministis, quam curiose piæ memoriæ Iustinianus in divinarum dogmatum investigatione versaretur, quodque diu, nocteque posthabitis omnibus alijs curis illam unam, & solam nunquam intermitteret, qua ad disputandum omnes provocabat hæreticos, & rationes in medium proferendas, quibus ille valde prævalebat, cum ut plurimum eosdem hære-*

hereticos probabilibus modò ratiocinationibus, modò de mōstrationibus modò deniq; sacrarū testimonijs literarū cōfutaret. Certe Victor Tunonensis Episcopus vnā cū collegis se cū Iustiniano disputasse tradit in chronico: Anno 38. Imperatoris eiusdem Musicus, Brumafius, Donatus, & Crysonius Episcopi de Africa, & Victor, & Theodorus Episcopus similiter ex Ægypto ad urbem regiam imperiali præcepto evocantur; Qui dum eidem Iustiniano Principi præsentēs præsentī, & postea Eutychio regiæ Urbis Episcopo altercanti resistunt, &c. Et hic tantæ doctrinæ Princeps tanquam Analphabetus traducetur? Hinc factum est, vt Arsaces Artabanum hortatus sit, ad insidias Iustiniano struendas, dum incustoditas noctes tereret Episcoporum cum senioribus Christianorum oracula studens evolvere. Sunt verba Procopij lib. 3. de bello Gothico. Profectò Procopius, Victor, atque Eustathius C-P. Ecclesiæ Præsbyter sub Iustiniano vivere, & ea litteris mandarunt, quæ fuisset oculis, atque auribus usurparunt. Cum Eutychius Monachus doctissimus Constantinopolim venisset, Mennas, inquit Eustathius illum misit ad Imperatorem, apud quem cum de rebus propositis disputaretur, apparuit omni divina, humanaque disciplina instructissimus. Cap. 18. Adeo ille Theologicis disputationibus oblectabatur. Agapetus Diaconus in parænetico ad Iustinianum, quod exhibet Baronius in appendice tomi 7. *Nostri temporibus ostensum est, inquit, prosperæ vitæ tempus, quod prædixit quidam ex veteribus futurum, cum vel Philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur; Nam philosophando digni habiti regno estis, & regnando à philosophia non descivistis. Itaque, si superis placet, hominem Anal-*

phabetum inter philosophos connumerasset? Possevinus in fine tomi 3. vbi de Bibliothecis Græcis agit, restatur Constantinopoli inter codices Constantij Barini fuisse laudatum Agapeti volumen ita inscriptum: *Agapeti Diaconi magnæ Ecclesiæ, & magistri quondam Regis Iustiniani Magni ad eundem Iustinianum libri, seu selectiones duodecim.* Iustinianus ergo doctissimo viro Magistro usus est. Scribit Vigilius Papa in epistola ad Iustinianum Augustum data anno 540. *Sapientia vobis singulariter à Deo concessa disponitis. Inde Ecclesiasticis causis promptius, quàm Laicum hominem decebat, se se immiscebat.* Rogatus à Pelagio Apocryfario Vigilij, vt in Origenem sententiam ferret, annuit Imperator facillimè, inquit Liberatus cap. 23. *gaudens se de talibus causis iudicium ferre.* Cum verò ex alia parte Theodorus Cappadox tria capitula etiam damnanda esse eidem suggereret, annuit his Princeps, inquit idem Liberatus cap. 24. *& hoc selectus implere promisit, & relinquens operis sui studium vnum in damnationem trium capitulorum condidit librum.* Hoc quoque vitio Procopius Iustiniano vertit in arcana historia pag. 83. quòd imperij curis post habitis gauderet animum ad sublimia traducere, *Dei naturam curiosius perscrutari.* Plures libros de tribus capitulis se scripsisse testatur Iustinianus in edicto contra eadem capitula: *Et hæc quidem, inquit, sufficiebant super memoratas, & alijs nostris libris insertas probationes, quas protulimus, ostendentes, quòd oportet etiam post mortem hereticos condemnari.* Hinc S. Isidorus, qui proximus Iustiniano vixit, eundem insignium Scriptorum catalogo inservit, eius

libros recensens cap. 12. Merito ergo Theodatus Gothorum Rex vocabat Iustinianum *Sapientissimum* apud Cassiodorum epistola 22. & in libro Ponticali in vita Ioannis II. scribitur: *Vir religiosus Augustus Iustinianus summo amore Christianæ religionis misit fidem suam scriptam chirographo proprio ad Sedem Apostolicam per Episcopos Hypatium, & Demetrium. Cum Vigilus à Petro Referendario anno 552. pridie kal. Februarias quodam chirographum nomine Iustiniani accepisset, negavit fuisse à Principe missum, quod non erat Iustiniani ipsius manu scriptum. Reddo Vigilij Papæ verba in epistola encyclica: Quedam charta nobis allata est, quàm à Clementissimo Principe nullo modo credimus destinatam, quia nec fuerat pietatis eius manu subscripta. Ita ne propria manu epistolam exaravit, qui nec alphabeta aliquando didicisset!*

Modò illatæ ab Halloix calumniæ tot mendaciorum, quam laudatæ epistolæ Iustiniani imputat, repellendæ sunt. Summa illius est: Origenem Paganorum doctrinis addictum, atque Arianis ova fovisse, quæ falsa esse Origenis advocatus contendit, & appellat quædam Adamantij testimonia, & magnum Athanasium. Verùm Halloix Æthiopem lavare conatus est. Neque Iustinianus solus reprehendus venit, sed doctissimi Romanæ Ecclesiæ Pontifices, ac Doctores, qui Origenem iam olim proscriperant. S. Epiphanius in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum: *Video, inquit, quod propter hanc causam omnis vestra indignatio concitata sit, quod dixerim vobis, Arii Patrem, Origenem scilicet, & aliarum hæreseon radicem, & parentem laudare non debetis. Sanctus Hieroni-*

mus ubique Origenem tanquam Arii Patrem exagitat; legantur eius apologiæ contra Rufinum, itemque epistolæ ad Avitum. In epistola ad Pammachium, & Avitum loquens de Patribus Nicænis ait: Quamquam latenter Origenem fontem Arii percusserant, damnantes enim eos, qui filium de Patris negant esse substantia, illum pariter, Arriiunque damnaverunt. Et lib. 2. Apologiæ contra Rufinum: Ergo, ait, Beati Episcopi Anastasius, & Theophilus, & Venerius, & Chromatius & omnis tam Orientis, quam Occidentis Ecclesia, quia pari sententia, quia pari & spiritu illum Origenem hæreticum denunciant, &c. Et quidem S. Anastasius Papa in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum publica fama Origenem damnatum testatur; nam arguens Rufinum ob interpretatos Origenis libros ait: Approbo, si accusat authorem, & execrandum factum populis prodit, ut iustis tandem odijs teneatur, quem iam dudum fama constrinxerat. Porro tantum Hieronymi iudicio detulit Romana Ecclesia, ut S. Gelasius Papa in Synodo hæc statuerit. Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia CVM AVCTORES VO dicimus esse renuenda. En Pontificio oraculo non libros modò, sed & Personam Origenis esse damnatam. Ibidem verò Synodus Romana repræhendit Eusebium Cæsareensem, quod in laudibus, atque excusatione Origenis Schismatici unum conscripserit librum. Ad hæc nec verbum reposuit novus Origenis advocatus, sed textum sententiæ planè infringens scribit à Gelasio asseri, Eusebium in excusationem Origenis unum scripsisse librum lib. 4. quæst. 1. §. 3. pag. 220. Schismatici

tutulus, quo Origenes infamabatur, calamo hæsit, nam ea turpi nota clientem tota causa cadere animadvertit.

Viventem adhuc Origenem Demetrius Alexandrinæ Urbis Antistes procul à fidelium communione suspensum eiecit. Legendus est Baronius anno 232. addit Hieronymus: *In damnationem eius consensit Vrbis Roma.* Respondet Halloix lib. 4. q. 7. §. 6. pag. 322. Theophilum nullam prioris damnationis mentionem fecisse: *Quod magno, inquit, argumento est, inanem eam fuisse, si qua fuit, ac pro nihilo habitam.* Imperitè. Lege cap. 33. de Scriptoribus Illustribus Genadij Theophilus, ait, *Alexandrinæ civitatis Episcopus scripsit adversus Origenem unum, & grande volumen, in quo omnia penè eius dicta, & ipsum pariter damnat.* Similiter docens non à se primum eum, sed ab antiquis Patribus, & maxime Heracla fuisse, & à Presbyterio eiedum, & de Ecclesia expulsam, & de civitate fugatum. Videtne Theophilum peractam abs se Origenis mortui damnationem prioris contra viventem factæ exemplo confirmasse? Ex his collige non rectè à Baronio, & Halloix repræhendi antiquissimum scriptorem vitæ S. Pachomij, quòd dixit, Origenem Alexandria ab Heracla expulsum. Nam & hoc Theophilus Patriarcha Alexandrinus asseruit, & longè antea S. Petrus itidem Alexandrinæ Episcopus idem testatus fuerat in mistagogia, quam ad martyrium properans scripsit: *Quid porrò, inquit, dicam Heraclam, & Demetrium beatos Episcopos? Quales tentationes sustinuerunt ab in sano Origene, cum ipse dissidia sereret, quæ ad hanc usque diem ei turbas excitaverunt.* Hoc

ipsum integra Synodus Alexandrina tradit: *Origenes cum cepisset blasphemias homilias habere, Heraclas b. m. tum Episcopus ut studiosus veritatis, ac arator, & vinitor Ecclesiastici agri eum è medio pulchræ, ac lætæ segetis evulsit:* Vtrumque testimonium inferitur epistolæ Iustiniani ad Mennam. At Halloix, cui Alexandrinæ Ecclesiæ res longè notiores sunt, quàm ipsismet Alexandrinis Episcopis ante tredecim sæcula viventibus, atque rerum gestarum seriem ex Ecclesiasticis scrinijs depromentibus, scribit lib. 4. quæst. 8. §. 10. *Origenes à Demetrio Episcopo, qui præcessit Heraclam expulsus fuit, & quidem inique, ut probatum est, non autem expulsus fuit ab Heracla primario suo discipulo.* Eusebius in Chronico ad Olympiadem 253. anno secundo Heraclæ scribit: *Origenes de Alexandria ad Casaream Palestinæ transit.* Et biennio post recenset Alexandri Severi interitum. Cur ergo Heraclas Origenem suum olim in Christianæ religionis rudimentis percipiendis magistrum, postea sub Ammonio condiscipulum, ac in catechesi tradenda adiutorem maxima dignitate ornatum reliquit? Eusebius quidem causas reticuit, utpotè suo Origeni parum honorificas; imò nec sibi idem constat; nam lib. 6. hist. Eccles. cap. 26. scribit: *Erat autem annus ille supradicti Imperij decimus, quo Origenes Alexandria relicta Casaream migrans Heraclæ munus illic catechizandi tradidit. Paulò post verò Demetrius quoque Alexandrinæ Ecclesiæ moritur.* Ita modò vivente adhuc Demetrio anno 232. modò illo mortuo sub Heracla Origenem Alexandria profectum narrat. Hoc certum sit, Heraclam Origeni nisi gravi iniuria laceratum aliò

abeundi potestatem fecisse. Illud etiam hic minimè prætermittendum est, Imperatores Romanos, quò Orthodoxæ fidei puritatem servarent, Origenis libros lata lege interdixisse. Do testem superius adductum S. Anastasium Papam hæc scribentem: *Illud quoque quod evenisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum mansisse responsa, quibus unusquisque Deo serviens ab Origenis lectione revocetur, damnandumque sententia Principum, quem lectio reum profana prodiderit.* Nil igitur novi molitus est Iustinianus, cum ante centum, & quinquaginta annos à decessoribus ab Apostolica Ecclesia ob hoc ipsum laudatis Imperatoribus Origenis libri damnati fuerint, unde rectè Facundus *iteratam* à Iustiniano Origeniani dogmatis damnationem dixit.

CAPUT III.

Origenistæ trium Capitulorum proscriptionem moluntur. Scribit contra eadem edictum Iustinianus, & obortis dissidijs Synodum Constantinopoli indicendam curat. Pergit eò Vigilius Papa.

RECENS Origenis à Iustiniano procurata damnatio ingentium turbarum, ac calamitatum origo fuit, ac veluti funestissimæ tragædiæ prologus. Etenim Origenistæ, cum viderent difficile esse scribere contra eum, qui poterat proscribere, Adamantij defensione desperata ad ultionem animum dolosè verterunt. Florebat ea tempestate magna apud Principem gratia, & auctoritate Theodorus Cæsareæ Capadocum Metropolitæ cognomento

Ascidas *Origenis defensor acerrimus*, inquit Liberatus, Nonni magni Origenistæ satelles, ut nobis superius memoratum est. Successerat Sotherico, sed aula studiosus procul ab Ecclesia sibi demandata degebat, ita ut nec unius anni spacio Cæsareæ, ex quo Antistes consecratus fuerat, morari passus sit, ut Vigilius in lata contra eundem sententia illi exprobavit. Erat exijs, cum quibus Iustinianus per multam noctem de sacris rebus disputabat. Cum verò idem teste Liberato *Pelagio æmulus* existeret, videbat enim Iustinianum plurimum Pelagio Vigiliij Legato deferre, egrè tulit, & acerbè huius, ac Mennæ Constantinopolitani Patriarchæ opera suum Origenem fuisse à Principe damnatum, sed adulandignarus laudabat procuratum ab Imperatore anathema, simulque cogitabat, quonā pacto Pelagio vices redderet, atque insigni aliquo facto damnatis Origenis manibus parentaret. Sciebat nihil antiquius esse Iustiniano, quam Acephalos ad Ecclesiæ unionem adducere. Alexandriæ ea gens nata erat, plurimi enim ab Alexandrino Antistite, quod Chalcedonensem Synodum admiserat, rebellantes, cum sine capite dogmatizarent, Acephali dicebantur. Et hi quidem Severo, Petro Apameensi, Anthimo, Theodosio, alijsque Chalcedonenfis Synodi hostibus à Iustiniano damnatis, ne Imperatoris, quem ob studium erga illud Concilium *Synoditam* vulgò appellabant, iram subirent, nec admittere se, nec ex toto Synodum rejicere publicabant, nonnullis ea in Synodo peractis offendi, quorum difficultas quousque tolleretur, hæsitare se contestabantur, inde

inde *Hesitantes* appellati. Legatur Leontius libro de lectis actione 5. Iustinianus quidem ad Zoillum recentem Alexandrinorum Episcopum edictum contra Acephalos transmisserat, quod quidem intercedit, sed laudatur à S. Agathone Papa, cuius verba superius recitavimus. At ea vrbs Timothei, à decessorum pravis doctrinis à multis annis imbuta, quod Liberatus, à Leontius ostendunt, veterem opinionem difficulter deponerat. Igitur Theodorus adit Iustinianum, suadetque vaferrimi vir ingenij, Acephalos compendio ad subscribendam Synodum Chalcedonensem adduci posse, si tria tantum, queis illi plurimum offendeantur, corrigat. Nempe si damnetur Theodorus Episcopus Mopsuestiæ Nestorij Magister, cuius laudes habentur in Epistola Ibae Præfulis Edeßeni in Synodo Chalcedonensi recitata. Dein si prohibeatur libri Theodoretici contra XII. capitula S. Cyrilli in Ephesina Synodo consecrata, quos libros Patres Chalcedonenses non condemnarant contenti dicto contra Nestorium à præfente Theodoro anathemate. Tandem si rejiciatur memorati Ibae epistola ad Marim Persam, in qua laudat Theodorum, S. Cyrillum accusat, à Ephesinam Synodum latæ citra examen præcipitis contra Nestorium sententiæ infimulat. Porro his tribus capitulis proscriptis subitam pollicitus est Acephalorum unionem. Ea tamen mente hæc Iustiniano Theodorus suggerere nonnullis visus est, ut Concilij Chalcedonensis correctio strueretur, quod usque ad minimum iota Pelagius cum Occidentali Ecclesia sartum, tectumque volebat. Facundus Hermianensis, & Liberatus

Diaconus, qui tum temporis pro tribus capitulis steterat, *secta Acephalum* fuisse Theodorum scribunt, sed hoc nomine omnes capitulorum hostes ab Africanis infamabantur. Theodora Iustiniani coniux palam Acephalis studebat, quos Imperator persequeretur; fecerint ne id ex composito, quò utriusque dogmatis professores melius in officio continerent, à alterutro Principum favente procul à seditionibus illi essent, Evagrius eius sæculi Scriptor lib. 4. cap. 10. in medio relinquit. Igitur Theodora Augusta id ipsum, quod suaserat Antistes Cæsarensis, principi inculcat, sed eo consilio pessima mulier facinus moliebatur, ut ubi semel Chalcedonensis Concilij correctio in aliquibus fieret, iam univrsim eiusdem authoritas collaberetur, à nullius ponderis evaderet, quod alicubi errasse monstraretur. *Hæc audiens Imperator*, inquit Liberatus in fine sui Breviarij, & dolum dolosorum minimè prospiciens suggestionem eorum libenter accipit, & facere promptissimè spondit. Postea: *Annuir hijs Princeps*, & hoc se letus implere promissit, & relinquens operis sui studium unum in damnationem trium capitulorum condidit librum pro delictis nostris nobis omnibus notissimum. Hoc edictum contra tria capitula, nempe Theodorum Mopsuestenum, scripta Theodoretici contra Cyrillum, atque Ibae Epistolam, non extat. Baronius ad annum 546. num. 10. putat hoc edictum esse illud ipsum, quod olim inscribebatur: *Edictum Pijssimi Imperatoris Iustiniani fidei confessionem continens, & refutationem hæreseon, quæ adversantur Catholice Dei Ecclesiæ*; in quo diffuse trium capitulorum damnatio descri-

describitur. Non assentior viro doctissimo; nam hocce edictum, quod ibidem recitat Baronius, atque ita incipit: *Scientes, quod nihil aliud, &c.* post annum 550. in eadem tamen causa emissum esse aperte ex verbis in eo positis palam ostenditur; scribit ibidem de Theodoro Mopsuesteno Iustinianus: *Deleverant ipsi Clerici Mopsuestiæ ex illo à sacris Ecclesiæ diptychis eius nomen, sicut gesta in eadem civitate apud Concilium Episcoporum illius provinciæ confecta ostendant.* At hoc Concilium anno 550. celebratum est, & recitatur in Synodo V. actione 5. eius est initium: *Imperij divini, & pijsimi D.N. Fl. Iustiniani Perp. Aug. Imperatoris anno XXIII. Postcons. Basilij V. C. anno IX. mensis Iunij 17. instantis XIII. Indict. in Mopsuestia Colonia, &c.* Quare edictum illud, quod contra tria capitula à Iustiniano publicatum Baronius producit, post annum 550. concinnatum fuit. Præterea Facundus Hermianensis lib. 4. cap. 4. scribit in illo Iustiniani edicto hæc inserta fuisse: *Siquis dicit, hæc nos ad abolendos, aut excludendos Sanctos Patres, qui in Chalcedonensi fuere Concilio, dixisse, anathema sit.* Quæ sanè verba in edicto Iustiniani à Baronio laudato non continentur. Idem lib. 2. cap. 3. alia ex eodem edicto refert, quæ cum non habeantur in posteriori, quod etiamnum legitur, planè idem confirmant. Edictum illud nomine Iustiniani prænotatum fuisse Author memoratus affirmat, quòd modò non extare tam certum est, quàm Theodorum Cæsareensem illius Architectum fuisse. Scribit Facundus lib. 2. cap. 1. *Egerunt enim callidè per suos complices, sicut solent adversarij veritatis, ut ea ipsa, quæ scribi fecerunt, etiam ti-*

tulo nominis tui prænotarentur. Atque hoc fuit primum edictum, quod postea mutatum fuisse nonnullis de truncatis idem testatur lib. 2. cap. 3.

Quo anno hoc edictum contra tria capitula emissum fuerit, non 544. constat. Baronius anno 546. vulgatum tradit, sed ex Euphremij Antiocheni, & Petri Hierosolymitani morte ante biennium emanasse mihi probatur. Euphrasium Euphremij decessorem mortuum anno 526. scribit Panuinius in Chronico Ecclesiastico. Repugnat Baronius, qui anno 525. obiisse eundem tradit. Contra Baronium est insignis character, quo annus Antiocheni terræmotus, qui Euphrasium oppræsit, palam designatur. Scribit Evagrius Epiphaniensis lib. 4. cap. 5. memoratam telluris conculsionem accidisse *anno imperij Iustini VII. mense decimo, qui tum Artemisius, Maius videlicet erat, XXIX. die mensis in ipso puncto meridie, die, 6. Hebdomadæ.* At dies 29. Maij anno 526. incidit sexta die hebdomadæ nempe die Veneris Cyclo Solis III. Lunæ XIV. lit. D. Corrigendus verò est annus Iustini, à loco septimi octavus annus reponendus, nam Iustinus IX. Iulij anno Antiochenæ nuncupationis 566. qui est nostræ vulgaris epochæ 518. ex eodem Evagrjo initio statim libri laudati. Imperium iniit. Interim misso ad reparandas collapsæ Urbis ruinas Euphremio Orientis Præfecto, Antiocheni viri diligentia, à amore allekti eundem Patriarcham elegere, qui annos 18. ex Nicephoro, à Theophane sedit, totidemque illi annos assignat Baronius ad annū 546. n. 62. Sed nō consequenter, nam ab anno 526. quo defuncto anno

supra-

superiori, ut putat, Euphrasius, electum scribit Euphremium, viginti anni numerantur. Quod si eodem anno (nam à terræmotu, quo occisus fuit Euphrasius, septem menses usque ad annum 527. interponuntur) Euphremius electus fuit Antistes, mortuum eundem debemus affirmare anno 544. quo anno eiusdem obitum Panvinius rectè censuit. Rursus de Petro Hierosolymitano videntum est. Scribit Baronius ibidem Ioanni Patriarchæ Hierosolymitano defuncto anno 525. Petrum successisse, cuius obitum recitat anno 546. Panvinius verò initia Episcopatus Petri statuit anno 527. finem autem 547. ex Cyrillo Scytopolitano in Palæstina tum temporis & vivente, ac scribente res petenda venit. Hæc tradit cap. 90. de vita Sabæ: *Cum magno Sabæ ad octuagesimum sextum annum ætas Sabæ provecta esset, decessit quidem Ioannes relicto successore Petro viro insigni. Tertio autem deinceps anno Imperator quoque Iustinus, &c. deponit imperium Iustiniano patruelis suo constituto pro se Imperatore. At Iustinus deposuit imperium anno 527. kalendis Aprilis, ergò ante triennium nempe 524 mortuus est Ioannes Patriarcha, quo anno mense Ianuario Sabbas 86. annum ingressus fuit; nam Sabam eo mense natum colligo ex his, quæ habet ex libro emendationi vitæ Sabæ Bollandus ad diem XI. Ianuarij in fine prolegom. ad vitam Theodosij Cœnobiarchæ: Incipiente autē nonagesimo primo ætatis anno. P. N. S. Sabæ beatus supradictus Theodosius iā senex, & plenus dierum vitam hanc terrenam deferens ad cælum transivit mense Ianuario die XI. indictione VII. Ergò Sabas indictione II. anno 524. mense Ia-*

nuario incohat annum 86. & quidem rectè; natus enim est teste Cyrillo initio de vita Sabæ Theodosio Augusto XVII. Cos. qui fuit annus 439. Obijt Ioannes Indictione II. Aprilis 22. ut notat laudatus Bollandus in prolegomenis ad vitam S. Theodosij, & die 20. eiusdem mensis in notis ad vitam S. Euthymij. Petrum autem sedisse aunos 20. laudati antiqui Chronologi S. Nicephorus Patriarcha, & Theophanes in tabulis affirmant, & ceteri cum ipsis. Petrus ergò moritur anno 544. & quidem ex historia scripta in Prato spiritali (qui liber à Septima Synodo laudatur) & ad verbum à Baronio recitata anno 546. Num. 63. sexto mense post Pascha, quod eo anno celebratum fuit VII. Idus Aprilis, unde obijt mense Octobri. Victor Tunonensis, qui Petro convixit, scribit in Chronico: *Post Consul. Basilij Anno IV. Hierosolymitana Ecclesiæ præsulatum post Petrum Macarius suscipit. Est apud Victorem annus 544. qui tamen Victor errat, dum ad consulatum Iustini 540. Euphrasi initia, & P. C. Basilij VIII. nempe apud ipsum 547. Euphremij mortem recenset. Baronius Euphremij vitam ad annum usque 546. producit, atque etrare illos qui ante eum annum obiisse eundem putant, cum ex Facundo Hermianensi Euphremius legatum miserit ad Vigiliam anno 546. in Sicilia moras neccentem antequam Constantinopolim pergeret. Sed Facundus l. 4. c. 4 de Zoilo Alexandrino hæc scribit: Zoilus quoque Alexandrinæ Urbis Antistes, cum Romanum Episcopum venire cognosceret, obviam illi ad Siciliam misit. Vic insignis, quæ Facundus de Zoilo dixit, de Euphremio dicta existimavit.*

Ex hac chronologica dissertatione habemus, anuo 544. obiisse Euphremium Antiochenum, itemque Petrum Hierosolymitanum. An ex Facundo Hermianensi certum est, utrumque subscripsisse edictum Iustiniani contra tria capitula; audiat Africanus ille Episcopus loco proximè laudato: Nec non & Euffremius, inquit, Antiochenus, cum primum ei mandaretur, ut hoc etiam ipse rescribendo firmaret, consentire noluit. At postquam ei denunciatum est, quod excludendus esset, nisi faceret, sui potius honoris quam veritatis dilector inventus est. Quid etiam Petrus Hierosolymitanus? Nonne publica notitia refert, quoniam conveniente ad se multitudine Monachorum iuratus pronuntiavit, quod si quis eidem decreto novitio consentiret, contra Chalcedonense Concilium faceret? Nec tamen se ab eius consensione suspendit. Quare edictum Iustiniani anno eodem 443. quo Origenem damnandum curavit, vel initio sequentis dubio procul emanavit. Et quidem insignis annalium Scriptor putat edictum contra Origenem anno 538. prodixisse, anno demum 546. ab Origenistis in damnati Origenis ultionem edictum etiam contra tria capitula compositum. Non tam miti animo erat Theodorus Cappadox, ut octennio integro ultionem differret; quare cum satis aperte monstratum sit, anno circiter 543. Origenem damnatum fuisse, sequenti anno tria Capitula Origenistarum opera proscripta sunt. Porro ob damnatum Magistrum Origenistas trium capitulorum expunctionem procurasse insignis Origenista Nonni quondam discipulus Domitianus Metropoli Ancyranus in libello ad Vigilium dato ingenuè fassus

est. Testem habemus Facundum lib. 1. ad Iustinianum cap. 2. *Invenit autem desideratam occasionem ex furore quorundam, qui sub nomine Christiano latenter in Ecclesia gentile Origenis dogma sectantur. Et quia per instantiam tuæ religionis eiusdem profani dogmatis iterata damnatio est; hinc eius sectatores exarserunt adversus Ecclesiam quærentes eam quacumque possent immisione turbare. Et hoc totum publicam notitiam, non effugit, præsertim cum & Domitianus Ancirensis civitatis Episcopus provincie primæ Galatiæ, qui fuit ipsius Origeniæ hæresis manifestus assertor, per libellum, quem ad Beatissimum Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente confessus est, quod eius complices Origeniani, cum viderent se non posse proprium dogma defendere, nec sibi quidquam spei de conflictu, restare, ad ultionem eorum, quæ contra Origenem gesta sunt; hæc Ecclesiæ scandala commoverunt. In Theodorum præpue Mopsuestenum illi ventos omnes irarum concitarunt, eo quod Theodorus multa opuscula edidisset in Origenem, exosusque & accusabilis haberetur ab Origenistis. Loquitur hæc Liberatus capite 24. Breviarj.*

Iustinianus Theodori Origenistæ suasionem compositum contra tria capitula edictum ad Patriarchas subscribendum misit. Quid autem tunc à Patriarchis factum sit, exponit Facundus lib. 4. cap. 4. Mennas Antistes Constantinopolitanus Theodoro Cappadoci insensus initio quidem subscribere cunctabatur, ea tandem conditione idem subsignavit, quod chirographum suum reciperet, si hæc Romanus Episcopus non probaret. Zoilus quoque, Euphremius, ac Petrus Patriarchæ veriti ne si secus facerent, dignitate privarentur, nomen edicto dede-

dedere. At Stephanus Diaconus, qui Pelagio à Vigilio Romæ evocato Apocrisarij munere apud Imperatorē fugebatur, palā edictō restitit, ac Mennam ob datum consensum fractæ fidei reum increpuit, cui & à pluribus Episcopis libelli dati sunt ad Vigiliū transmittendi, in quibus protestabantur: *Quod à Constantinopolitano Episcopo coacti subscriberent.* Iustinianus in litteris ad Synodum V. quæ collatione prima recitantur, hæc habet: *Primum quidem, & in vestris vos degentes Ecclesijs interrogavimus de prædictis impijs tribus capitulis, & vestram nobis voluntatem manifestam fecistis, pro qua, & comprobavimus vos, quod indubitanter, & cum omni alacritate rectam fidem confessi estis, & impiā condemnastis.* Itā plāne fingit interrogatos à se Episcopos, cum teste Facundo sub pœna de positionis Episcopi ad subscribendum in tria capitula anathema cogerentur. Verū ubi Occidentis Episcopis innotuit, tria capitula ab Imperatore, eique adhærentibus Græcis Episcopis damnata fuisse, ægrè tulere Synodum Chalcedonensem decurtari, eiusque fidem imminui, quippe quæ & laudes Theodori citra censuram audierat, nec Theodoretī Cyrensis scripta nominatim damnaverāt, libeque epistolam citra repræhensionem legerat, imò, & quidam eandem orthodoxam definierant. Divisa igitur in partes Ecclesia est, nam Oriens quidem edictum Iustiniani receperat, at Occidentales Illyrici, Itali, Galli, Hispani, Africani pro tribus capitulis depugnabant. Ceterum omnium acerrimè Africani Iustiniani edictō adversabantur. Erant in his teste Tunonensi Reparatus Cartaginensis, Firmus Numidiæ, Boethius Byzacij

Primates Africani cū suis suffraganeis, & hos inter eminebant Facundus Herminianensis, ac Victor proximè laudatus, quorum ea de re libri adhuc extant, sicuti, & Pontiani Africani Episcopi epistola ad Iustinianum, quæ edictō eiusdem supponitur, in qua hæc leguntur: *In extremo itaque epistola vestra cognovimus, quod nos non medioeritè, remordet debere nos Theodorum, & scripta Theodoretī, & epistolam libe damnare.* Eorum dicta ad nos usque nunc minimè pervenerunt. Edictum Iustiniani epistolam vocat, uti etiā edictum contrā Originem epistola ibidem à Principe nominatur. Postea libertate magna usus epistolam concludēs. *Supplicamus ait, clementiam tuam, ut pax permaneat temporibus tuis, nedum quæris damnare iam mortuos, multos inobedientes interficias viuos, & exinde compellaris reddere rationem ei, qui venturus est iudicare viuos, & mortuos.* Quod vero ait Theodori, Theodoretī, atque libe epistolam ad ipsos non dum pervenisse, palam facit, se respondere priori edictō Iustiniani contrā tria capitula emisso, nam cum alterum edictum anno 551. publicatum fuit, iam omnibus Afris tria capitula satis superque erant manifesta, ut ex libris duodecim Episcopi Hermianensis ad Iustinianum intelligitur.

Vigilius, ac reliqui Occidentis Episcopi edictum contrā tria capitula subscribere recusabant, arbitrati id absque gravi in Synodum Chalcedonensem iniuria perfici nullo modò posse. Quare cum per huiusmodi Ecclesiarum dissidia annus traheretur, Iustinianus curavit plena Synodo quæstionem in regia vrbe discuti. Quo tamē Patriarchas facilius eo

Anno
545.

pertraheret, in sacris divalibus Acephalorum sectæ ad Orthoxam societatem reducendæ studium prætexuit, Vigilus etiã ab Imperatore ad Synodum vocatus fuit, qui tamèn non recta Constantinopolim perrexit, sed in Siciliam ivit eo consilio, vt ibidem Synodus cogeretur, vt postea narrabimus. Quo anno hæc contigerint, non vna est Scriptorum opinio. In auctuario Marcellini hæc scribuntur: *In dictione IX. Post consulatum Basilij anno V. Vigilus Papa LIX. ab Apostolo Petro evocatus ab Imperatore Roma egreditur, & in Siciliam venit.* Est annus 546. quo sanè anno X. kal. Decembris eiusdem ex vrbe egressum recitat Holstenius in dragmate chronologico, Sirmondus in synopsi Chronica in calce ad Facundum, alijque viri eruditi. Non approbo; etenim diù Vigilus in Sicilia substitit, vt ex Protopio mox ostendetur, ibique naves onerarias collegit, quas frumento onustas Roman deducendas curavit, quæ tamèn à Gothis interceptæ sunt, vt fusiùs idem author scribit. Plures etiã ibidem legationes excepit, de quibus postea sermo redibit. Quare cum die 25. Ianuarij anno 547. Constantinopolim appulerit, nequit exeunte ferè anno 556. Roma exiisse. Sigonius lib. 19. de imperio Occidentali anno 545. Vigilium Roma egressum dicit, cuius sententia ex ipsius Vigilij encyclica mihi probatur, etenim tradit, hæc se ad Iustinianum suo nomine per nuntium deferenda dixisse: *Nos ad pietatem tuam festinantes ante septem annos de civitate nostra sic egressi sumus, vt nulla haberemus privata negotia.* Data est hæc epistola Nonis Februarij anno 552. vt ex die Dominico insinuato, & anno imperij Iusti-

niani subsignato apertè colligemus cap. 5. Quare cum septem annos numeret, ex quo Roma discesserat, pater eundem anno 545. ex Vrbe exiisse. Hoc ipsum colligitur ex Victore Tunonensi, qui ait: *Post consul. Basilij anno IV.* (nempe apud ipsum 544. nam annus 542. secundus post Basilij consulatum ab eodem appellatur) *Iustinianus Imperator Acephalorum subreptionibus instigatus Vigilium Romanum Episcopum subtilitè compellit, vt in Urbem regiam properaret, & sub pretextu congregationis eorum, qui ab Ecclesiæ sunt societate divisi, tria capitula condemnare.* Quare si anno 544. Vigilus ab Imperatore Constantinopolim per litteras evocatus fuit, paulò post inchoatum annum 445. Roma discessit. Clerus etiã Italiae in libello supplici exeunte anno 551. vt cap. 5. ostendo, Legatis Francorum Regis dato testatur, *ante sex annos Vigilium Roma discessisse.* Scribit Anastasius eundem die 22. Novembris ex vrbe egressum, sed hoc, vt cætera, quæ ibidem narrat, falsum existimo. Nam anno 552. Nonis Februarij non dixisset Vigilus *ante septem annos* se Roma profectū, duos enim tantum menses nequaquam pro anno computasset, quod si quis vellent Anastasio credere, eiusdem ex Vrbe egressus retrahendus est ad diem 22. Novembris anni 444. de quo nolo diutiùs contendere. Hoc tamèn certum est Pontificem invitum iter illud suscepisse, dicitur enim ab eodem Clero Roma *propè violenter deductus.* Anno 546.

Interim A. 546. in regia vrbe Iustinianus non solum ob tria capitula, verum etiã ad diem Paschatis, ac initium quadragesimæ contra vulgi opinionem designatum graves tur-

bas passus est. Contigit enim hoc anno Constantinopoli popularis seditio ob Quadragesimam ex edicto Iustiniani ultra hebdomadam contra vulgi opinionem protrahatam, qua in re cum à pluribus magni nominis Scriptoribus erratum sit, paucis Imperatoris decretum veluti incidenter hic defendendum suscepi. Cardinalis Baronius putavit memoratum tumultum contigisse anno 545. hæc scribens Num. 17. *Hoc eodem anno cum Græci, tum Latini historici tradunt, de Paschatis tempore ex Iustiniani Imperatoris edicto in Oriente erratum esse. Ità planè permisit Deus, ut cum sacris se immiscerent Principes, & quæ sunt Sacerdotum sibi usurpant, in errorem labantur.* Adducit testimonium Authoris Miscellæ dicentis: *Cæpit vulgus abstinere à carnibus mense Februario die 4. Imperator autem præcepit alia hebdomada carnes apponi.* Quæ verba etiã Anastasius Bibliothecarius redit. Leo Allatius in dissert. de Domin. & hebdomad. Græcorum ait de Iustiniano: *Primam quadragesimæ hebdomadam, qua ieiunandum erat, detraxit, carnibus inopiam propulsare conatus, ne fame populus enecaretur, carnes publicè omnium commodati exponi iussit, sed pius Christianorum animus eum fame potius depugnare, quàm ab Ecclesiæ suæ legibus deciscere maluit.* Hæc illi. Ceterum rem aliter se habuisse ostendit. Græci Quadragesimam incipiunt feria secunda post Dominicam sexagesimæ; unde hæc Dominica ab eisdem *Apocreos* dicitur, quod ultima dies est carnis privij. Nicetas lib. 3. Alexij pag. 329. edit. regiæ ait: *Facta sunt ista coniugia, cum proxima esset apocreos.* Rectè ibidem Hieronymus VVollius interpretatur carnis privium. At hebdomade sequenti Græci

vescuntur lacticinijs, & caseo, cuius licentiæ diem ultimum habent Dominicam quinquagesimæ, quæ *tirophagos* ab ipsis appellatur. Scribit Anna Comena lib. 2. Alexiados pag. 51. edit. eiusdem: *Nox erat Dominicæ diei, quàm tirophagum nuncupant* Unde ab esu casei, quæ eandem præcedit hebdomadâ, eodem tirophagi nomine appellatur. Feria verò secunda post Dominicam quinquagesimæ rigidius ieiunium incohât non modò à carnibus, sed etiam à lacticinijs, imò & à piscibus quoque abstinentes. Ex his patet Authorem miscellæ, & Anastasium depravatè Theophanis verba vertisse, unde, & alios, ac præcipuè Alemanum virum eruditum in notis ad arcanam historiam Procopij pag. 125. in errorem traxere, ubi enim ille scribit populum C.P. die 4. Februarij habuisse tem *apocreosimon*, interpretati sunt, quod ea die *cæpit abstinere à carnibus*, cum tamèn vertendum esset, habuisse plebem *carnis privium*, ut rectè in editione regia translatum est; ea enim erat dies Dominica Apocrei, qua carnes comedebantur, & quidem copiosius ob vicinum insequenti die Quadragesimalis ieiunij initium. Eundem lapidem offendit Guillelmus Xylander Cedreni interpres.

Ex his patet seditionem memoratam non contigisse anno 545. nam eo anno Dominica Apocrei contigit die XIX. Februarij Cyclo Solis XXII. Lunæ XIV. lit A. quare in annum sequentem 546. protrahenda est, quo anno cum populus putaret Pascha celebrandum die prima Aprilis, habuit carnis privium die 4. Februarij, quam plebs existimabat esse Dominicam Apocrei, cœpitque ieiunare die

quinta

quinta sequenti. At Iustinianus, cum diem Paschatis celebrandum esse iudicaret VI. Idus Aprilis, Dominicam Apocrei haberi iussit Tertio Idus Februarij Errasse verò populum, non verò Imperatorem certum est, nam terminus Lunæ XIV. Martij incidebat eo anno 546. in diem primam Aprilis Cyclo Solis XXIII. Lunæ XV. lit. G. Quare Imperator iuxta approbatum Ecclesiæ ritum, de quo scribit D. Ambrosius in epistola ad Episcopos Æmiliæ, non permisit kalendis Aprilis, quæ dies erat terminus Lunæ decimæ quartæ, Pascha celebrari, uti populus perperam contendebat, sed Dominica prima post diem termini, nempe octava die Aprilis, qua die ab omnibus etiam in Occidente Paschale festum eodem anno ritè peractum fuit. Porro Græci quadraginta dies à feria secunda post Dominicam sexagesimæ usque ad Pascha ieiunabant, nam neque Sabbatis, nec Dominicis ieiunium peragebant, excepto tamèn Sabbato Sancto, ut patet ex canone 55. Trullano. Hinc Dorotheus Abbas ser. 15. de Sanctis ieiunijs ait: *Octo enim hebdomades subtrahitis Sabbatis, & Dominicis quadragesimæ dies perficiunt præbonorato quoque in se ipso ieiunio Sancti Sabbati.* Et de his hæctenus.

Per annum ferè Pontifex in Sicilia moratus est, eas verò longiores ibidem moras duxit non solum, ut Synodum in ea Insula fieri posse impetraret, quo ex Oriente, Occidente, atque Africa Episcopi facili navigatione se conferrent, verumetiam, ne Roman à Gothis obsessam periculosiss temporibus deserere videretur. Plures in Sicilia legationes excepit. Africæ, ac Sardinia Episcopi Vigi-

lium per oratores etiam; atque etiam rogant, ne novis Iustiniani contrà tria capitula statutis acquiesceret. Do Facundum Hermianensem libro 4. cap. 3. *Quod Romana quoque universitas egredientem, quod venientem Africa, atque Sardinia, quanquam non per eas transferit, per ipsius tamèn consiliarium publica cum contestatione pulsaverint, sicuti, Hellas, & Illyricus provinciæ, per quas venit, ut nullatenus novitati, quæ facta est, acquiesceret.* Et capite sequenti ait: *Zoilus quoque Alexandrinæ urbis Antistites cum Romanum Episcopum venire cognosceret, obviam illi ad Siciliam misit, conquerens necessitate se ad ipsius decreti affirmationem fuisse compulsum.* Paulò post etiam Constantinopoli Datus Metropolita Mediolanensis supervenit, à quo Vigilius intellexit Mennam Patriarcham C. P. latam à Principe contrà tria capitula sententiam subscripsisse, unde ab eius communione non modò Stephanus Vigilij apud Iustinianum Apocrisarius, sed plerique etiam Episcopi, ac Laici se se gregarant. Scribit Vigilius in litteris ad Mennam, quas Facundus in libro contra Mocianum laudat: *In Siciliensi insula constituti fratre, & Coepiscopo nostro Datio referente didicimus, quod & ipse, & alij Consacerdotes nostri, & multi filij Ecclesiæ Christiannæ à tua se nihilominus communione subtraxerint.* Ea tamèn conditione Mennas subscripserat, ut si eadem Romanus Pontifex non probaret, subscriptionis chirographum sibi redderetur.

Interea cum accepisset Vigilius, Roman à Totila obsessam penuria laborare, plurimas onerarias naves frumento repletas Romanis in subsidium submisit, quas ubi hostium excubiæ in Romanum Portum plenis velis

velis venientes animadvertissent, rem
suis significarunt, qui dispositis in-
dijs vniversas Portum citra vllam
suspicionem subeuntes interceptere.
Captus est inter alios Valentinus
Episcopus Silvæ candidæ, qui cum
Romanorum consilia, quod ea fortè
nesciebat, prodere recusaret, à verò
aliena exponere eundem Totilas sus-
picatus vtraque manu obtruncata
dimisit. Scribit hæc Procopius lib. 3.
de bello Gothico, vbi ait: *Finisque ade-
rat hyemis claudens undecimum annum
eius belli, quod Procopio describitur. Inte-
rea Imperatoris accitus, quem dixi, Ro-
mæ Antistes Vigilus, cum id opperens diu
in Sicilia substitisset, Constantinopolim
profectus est.* Primus annus belli Go-
thici incepit Belisario Consule anno
535. quare vnà cum hyeme undeci-
mus belli exijt anno 546. verè in-
eunte. Baronius annum 536. primum
statuit belli Gothici à Procopio des-
cripti in annalibus initio illiusmet an-
ni. Sed annus ille planè est Procopio
secundus belli eiusdem; libro enim
primo pag. 159. editionis Grotij ait:
*Sic se habentibus Dalmatiæ rebus hyems
clausit annum primum huius belli, quod à
Procopio describitur. Belisarius tum Sy-
racusæ, tum Panormi relictis præsijs
cum cætero exercitu Messana Rhægium
transijt, &c.* Atque ita annus, quo Be-
lisarius Siciliam occupavit, primus est
apud Procopium belli Gothici, quem
tamèn annum Baronius ab annis bel-
li eiusdem exclusit. Vigilus facta in
Peloponnesoi ex scenssione terrestri
itinere Constantinopolim perrexit,
nam per Helladem, & Illyricum eun-
dem iter habuisse superius ex Facun-
do dictum est. Interim per litteras
Mennam C. P. increpuit, quod edi-
ctum subscripserat; sed ecce, inquit Fa-

cundus, exitenere, quod ei videbatur, edi-
xit, & facti huius aëtori correctionem tu-
multuariæ suæ transgressionis indixit, &
nisi citius, quod male factum est, auferre-
tur, etiam vindicaturum se esse prædixit.
Thessalonicae obviam habuit Seba-
stianum Diaconum Apostolicæ Sedis
in Dalmatia questorem, quem in pro-
vinciam Vigilus redire iussit man-
dans, ne Cōstantinopolim accederet,
nisi post exactas Prevalis penssiones.
Ingressus est Constantinopolim in fe-
sto Conversionis S. Pauli die 25. Janua-
rij, & quidem summo honore à Iusti-
niano exceptus. Auctuarium Marcel-
lini hæc habet: *Post consulatum Basilij
VI. Papa Vigilus ingressus est Constanti-
nopolim VIII. Kalendas Februarias.* Est Anno
annus 547.

547.

Vigilius quò animi magnitudinem
monstraret, atque insigni facto Apo-
stolicæ Sedis auctoritatem apud Gre-
cos ostenderet, contra Acephalos de-
cretum promulgavit, quo Theodora
etiam Augusta, quæ Acephalorum
Patrona erat, à fidelium communione
tacite tamèn, segregabatur. Eodem
etiam anathemate statim percussi vi-
debantur omnes trium capitulorum
hostes, ita quidem Africani censabant
sed minus rectè. De Theodoro Cæ-
larensi scribit Liberatus, quod erat
secta acephalus; àt Vigilius in senten-
tia contra ipsum lata haud illi tantum
crimen importavit, quin imò in Sy-
nodo V. ille subscripsit contra Ace-
phalos pro Synodo Chalcedonen-
latum anathema. Mennam quoque
idem Vigilus à communione sus-
pendit, quod plurimos Episcopos ad
subsignandum Iustiniani decretum
compulisset, quem etiam veniens per
litteras acriter increpuerat teste Fa-
cundo in libro contra Moncianum.

S. Gre-

S. Gregorius Magnus lib. 2. epist. 36. ad Episcopos per Hyberniam (Histriam legendum puto) hæc ait: *Postquam recordandæ memoriæ Vigilius Papa in vrbe regia constitutus contra Theodoram tunc Augustam, & Acephalos damnationis promulgavit sententiam tunc Romana Vrbs ab hostibus adita, & captivata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & iniuste damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Quo pariter testimonio convincitur falsum esse, Vigilium in pervigilio Natalis Domini Constantinopolim ingressum fuisse, nam ex Auctuario Marcellini: Indictione X. Post consul. Basilij VI. Tetila dolo Isaurorum ingreditur Romam die XVI. Kalendas Ianuarias. Cæterum dissidentibus Vigilio, ac Menna nihil in causa trium capitulorum decerni poterat, quod è Republica Catholica esset. Quare Theodora Imperatrix mense Iunio Mennam Vigilio conciliavit. Vigilius pariter, inquit Theophanes, à Theodora Augusta rogatus Iunij die 29. qui Sanctis Apostolis sacer, Patriarchæ Constantinopolitano Mennæ pacem restituit. Eodem anno die XI. Maij Sanctæ Pentecostes Sabbato cum ludj Circenses celebrarentur, &c. Hoc Paschali caractere designatur annus 547. Cyclo Solis XXIV. Lunæ XVI. lit. F. vnde corrigendus Baronius, qui hæc narrat anno 552. Num. 17. reprehendens Nicephorum. quod Theodoram pacis sequestram dixit, quæ iam anno 548. fatis concesserat. Ex quibus etiã Chronici laudati fides confirmatur, nam ante quatuor menses Vigilius Constantinopolim ingressus paucis diebus elapsis Mennam à communionem suspendit; quare exeunte Ianuario rectè eiusdem adventus ibi-*

dem statuicur, & post quatuor menses, vt ait Nicephorus, Mennam in gratiam recepit, nempe 29. Iunij ex laudato Theophane.

CAPUT IV.

Vigilius Papa iudicatum contra tria capitula scribit. Africani, atque Illyrij accerrimè iudicato adversantur.

INTERIM Vigilius experiebatur, quàm prudenter decessores Pontifices Græcorum Synodis interesse reculassent. Talis enim ac tanta eidem violentia inferebatur, vt in publico conventu semel in hæce querelas feratur erupisse: *Contestor, quia etsi me captivum tenetis, beatum Petrum Apostolum captivum facere non potestis.* Horum testis venit Italiæ Clerus in libello supplici dato Legatis Childeberti Francorum Regis Constantinopolim proficiscentibus, quo enixe rogabantur, vt Vigiliij Papæ causam susceperent. Edictus est hic libellus ab eruditissimo viro Iacobo Sirmondo tomo 1. Conciliorum Galliæ ad annum 552. pag. 294. Hoc vnum Vigilius petebat, vt in Sicilia, vel alio quopiam loco Occidentis proximiori Oecumenica Synodus haberetur, ad quam Latini, qui facto veluti fœdere pro tribus capitulis stabant, commodè commeare possent, quod iam antea licet frustra post Ephesinum latrocinium Leo Magnus, & Leonis nomine Valentinianus Imperator, & Augusta à Theodosio iuniori petierant. Sed ex Iustiniani decreto res in vrbe regia ventilanda erat. Incunte anno 548. Mennas, quò pleniori obsequio Vigilium demulceret,

Anno
548.

ceret, & illum in sententiam traheret, eiusdem nomen in sacris diptychis primo loco recitandum iussit, nam orta anno superiori inter utrumque discordia Vigilium ē diptychis prorsus expunxerat. Reddo verba Theophanis: *Mense Ianuario Patriarchæ Constantinopolitani nomen primo gradum motum est Vigilio ei præposito, nomen enim eius in Ecclesiasticis tabulis ad primum gradum promotum fuit.* Annus verò hoc caractere ibidem designatur: *Iulij mensis die 28. Feria tertia.* Est annus 548. Cyclo Solis 25. Lunæ 17. lit. E. D. Urgente verò Principe Synodum, Vigilius Patrum Senatū cogit. Adfuere, inquit præsens Facundus in libro contra Mocianum, *septuaginta circiter Episcopi cum Romano Antistite congregati.* Ille cum secus, quàm sperabat, rem succedere animadverteret, Afris quibusdam tria capitula vehementius oppugnantibus; acta Synodi interrumpens statuit per semet sententiam proferre. Aegrè tulit hoc factum Facundus; vnde Vigilium incitato volumine increpans ait: *Sed quoniam occulta eius ante iudicium pollicitatio tenebatur, in qua se sponndit eadem capitula damnaturum, ut se quasi per ignorantiam posset abluere, probationem, quam offerebam, quamque ipse instanter exigere debuit, me facere non permisit.* Hæc ille Vigilio subinfensus, inniti enim clam cum adversarijs fœderis Afri Pontificem semper acularunt. Vigilius diuturnioris in Vrbe regia moræ impariens, ac Iustiniani violentijs fractus iudicatum ad Mennam scripsit, in quo propugnata hucusque tria capitula mutata derepente sententia damnavit adiecta tamen hac clausula: *Salva in omnibus reverentia Synodi Chalcedonensis.* Ipse Vigilium in litteris contra

Theodorum rem ita narrat: *Pro scandalo refrænando condescendentes quorundam animis, quos aliqua dispensatione credidimus temperandos, quia tu iam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quædam pro tempore medicinaliter existimabimus ordinanda, tali scilicet condicione, ut omni impofterum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo, nec litteris quisquam facere ex eadem causa præsumeret.* Et quidem utriusque parti se fecisse satis Vigilius arbitrabatur; Græcis, quod tria capitula condemnasset: Latinis, quod salva Synodo Chalcedonenſi id se fecisse contestaretur, pro illa enim facta, recta tuenda tantas illi turbas ciebant. Iam enim videre cœperat, quod Græci recte monebant, tria capitula ad Synodum Chalcedonenſem non spectare, quæ iam finita erat, antequam illa nominarentur, & de quibus Leo Magnus sententiam minime tulerat, quippè qui acta Synodi vsque ad definitionem fidei solum modò adprobarat. Hoc iudicatum tradidit Mennæ Sabato Sancto, quod eo anno bissextili fuit die 11. Aprilis ex Cyclis superius notatis. Præsto erant Vigilio inter alios Rusticus, & Sebastianus doctissimi Romanæ Ecclesiæ Diaconi, & ille quidem eiusdem Vigiliij Nepos, cuius librum contra hæreticos legimus tomo 6. Bibl. PP. par. 2. Hic lecto Pontificis iudicato publicè dixit: *Melius fieri non potuit, quàm quod factum est iudicatum.* Sebastianus verò, qui nuper ex Dalmatia advenerat, exclamavit: *De cælo iudicatum ordinatum.* Ac Facundus velut in rabiem actus nefandum iudicatum appellare non extimuit in libro contra Moncianum. Interim memoratus Vigiliij nepos plurima iudicati exemplaria per Tyrannum

rannum Magistrum militum Pontifice inscio transmissit in Africam, eiusdemque exempla quadruplicata, & quidem minutissimis characteribus exscripta in Italiam ad Pelagium Diaconum clam deferenda curavit, atque univ[er]sos coram hortabatur, ut iudicatum reciperent.

Iustinianus Vigilij sententia commendata eandē sacris divalibus omnibus Romani imperij incolis intimavit. De verba Victoris Tunonensis: *Post cōs. Basilij anno VIII. Iustinianus Imperator per diversas Provincias regni sui finibus constitutas instantissime scribit, & Antistites cunctos prefata tria capitula damnare compellit.* Vbi primum Occidentalibus Ecclesijs Vigilij iudicatum, ac nova Principis edicta innuere, conqueri singuli ac deplorare Synodi Chalcedonensis auctoritatem à Vigilio depressam, proditam ab illo fidem, & Ecclesiam pravo dogmate imbutam. Africani non modò iudicatum non adprobarunt, sed eidem consentientes ecclesiastica communione privarunt; idem ab Illyricis Episcopis factum. Facundus in libro contra Mocianum accerrimè in Vigilium invehit ait: *Iudex asserit, quod invitus protulerit istud iudicatum: Nos contra respondemus, quod ultro per ambitionem pollicitatione facta peccaverit, nec vlla sustinuerit tormenta, quibus cessasse credatur.* Rursus: *Ob hoc etiam de Romani Episcopi chirographis vel prius ambitionis impulsu, cum fieri arderet Episcopus, vel postea venalitate parti alteri factis, necessarium duximus non tacere, ne auctoritate nominis eius præ iudicium vera fides sufferret.* Legantur ibi plurima, nam conviciorum plaustris totus in rabiem actus impudenter Vigilium opprimere conatur. Freme-

bat univ[er]sus Occidens, palamque Iustiniani iussis non modò Episcopi sed integræ plebes refragabantur: unde Imperator ex Vigilij iudicato littere in immensum auctas intelligebat, quas tamen eo scripto componendas speraverat. Rerum igitur perturbatione commotus utilioribus remedijs animum applicuit, quod & commodius prestare poterat. Mortua hoc anno Theodora coniuge, quæ cum Acephalorum sectæ faveret, mille malis Orientem afflixerat, vti pluribus magnus annalium Ecclesiasticorum conditor describit. Obijt Theodora mense Iunio cum imperasset ex Procopio lib. 3 de bello Gothico annos XXI. menses tres; adepta enim fuerat imperium anno 527. Kalendis Aprilis. Corrigendus est Tunonensis, qui defunctam illam scribit Post consul. Basilij IX. sicuti nec placet, quod scribit Theophanes: *Eodem anno mense Iunio Indictione XI. Imperatrix Theodora cū pietate obdormivit.* Pelsima enim scæmina usque ad mortem pravo dogmati obstinatè inhæsit, illa autem mortua nullas de fide quæstiones deinceps cœpit Ecclesia in Oriente formidare, vti testatur Pelagius I. eidem Imperatrici satis cognitus in epist. 12. ad Childebertum Regem Francorum. Scribit Baronius nesciri, quo genere morbi hæretica mulier extincta fuerit, id tamen Tunonensis loco adducto exposuit: *Theodora, inquit, Augusta Chalcedonensis Synodi inimica canceris plaga toto corpore perpassa vitam prodigiosè finivit.* Illius scelera, ac flagitia suis coloribus affabrè delineavit Procopius in arcana historia, sacrilegia verò Liberatus Diaconus, atque Evagrius; ita vnius pelsimæ mulieris arte sacra omnia, ac profana

in Romano imperio pessum ivere. Per illam sanè hanc de tribus capitulis tempestatem, qua vniversa Ecclesiæ tranquillitas miserando naufragio penè submersa fuit, exortam esse laudati Scriptores prodidere: Liberati verba superius ea de re recitavimus. Pœnas tandem turpissimo exitu vltori Numini dedit.

Interea non solum in Occidente ob Iudicatum malè audiebat Vigilius, sed etiam à pluribus vel in ipsa regia Vrbe passim traducebatur, eorum nomina habentur in sententia lata à Vigilio contra Rusticum, & Sebastianum. Horum Princeps erat Felix Monachos Africanus Gillitani monasterij Hegumenus, qui non modò palà Iudicatum impugnabat, sed & cæteros in suam sententiam trahere conabatur. Diaconi certè Rusticus, & Sebastianus magni illi paulò ante Iudicati præcones, ac laudatores Monachi persuasionibus victi exeunte anno à priori sententia discessere, ac perfricta fronte à Vigilio cõmunione segregati hostiũ numerum auxere. Illi quidem litteras quaquaversum disseminarunt, quæ significabant Vigiliũ aliquid scripsisse, quod reperiatur adversũ definitioni Sanctæ Chalced. Synodi, teste ipsomet Vigilio in scripto contra eosdem anathemate, vbi hæc addit: *In quo memorato scripto etiam contra divinas scripturas non solum Pontificibus multis, sed etiam, quod dici nefas est, ipsi quoque Principi sacrilegas iniurias irrogare tentastis.* Hinc Vigilius iusta contra eosdem indignatione concepta, vbi ad meliorem frugem eos reverti nolle cognovit, vtrumque anathemate perculsum dignitate, ac gradu submovit. Sententia in eosdem à Vigilio lata inserta est actis Synodi V. collat. 7. Baronius anno 550. Card. de Noris Vind. Aug.

vtrumque damnatum scribit, cui non repugno, nec vnquam repugnare ausim, nisi rei secus se habentis veritate convictus. Certe hæc ibi leguntur: *Hæc ergo sustinentes per multa temporis spatia patientia sacerdotali refecare distulimus credentes vos forsitan resipisci.* Felicem etiã Monachum rebellionis authorem eadem pena multavit, qui vsque ad Synodi finem Byzantij moratus iubente Iustiniano in exilium deportatus est, de quo scribit Victor: *Post consul. Basilij XVII. Eo tempore Felix Hegumenus Monasterij Gillitani in exilio apud Sinopen de hac vita migravit ad Dominum.* Erat vrbs in Ponto olim nobilissima. Aurelianus Arelatensis Metropolita, qui anno 546. à Vigilio Apostolicæ Sedis Vicarium in Gallijs agere iussus fuerat, sparsis per rebelles Diaconos rumoribus commotus, Anastasium cum litteris Constantinopolim misit, indicans vbique eam famam percrebuisse, quòd per Iudicatum Chalcedonensis Synodi fidem decurtaretur, quæ litteræ redditæ sunt Vigilio pridie Idus Iulias, respondit verò Vigilius anno sequenti.

Illyrici Episcopi, qui transeunti Vigilio anno 546. occurrerant, ac eundem rogaverant, *ut nullatenus novitati, quæ facta est, acquiesceret,* verba sunt Facundi lib. 4. cap. 3. vbi primũ Iudicati sententiam intellexere, Synodum indicunt, ac trium capitulorum defensio communi consilio decernitur. Horum testis est Tunonensis: *Post consulatum Basilij anno IX. Illyriciana Synodus in defensione trium capitulorum Iustiniano Augusto scribit, & Benenatum primæ Iustinianæ civitatis Episcopum obtreclatorem eorundem trium capitulorum condemnat.* Vnus hic Benena-

nenatus ex Metropolitibus Illyrij contra tria capitula sentiebat. Nec mirum: Etenim Iustinianus ignobili loco natus in Dardania Europea apud Tauresium ibidem postea nobilissimam urbem condidit, de qua pluribus agit Procopius lib. 4. de ædificijs Iustiniani. Illam quidem Metropolitanam Sede nobilitare desiderans id ab Agapeto petierat, intra cuius diocesis Patriarchicam sita erat, at illo quidem brevi defuncto id ipsum à Vigilio impetraverat. Benenatus fuit secundus Metropolitæ primæ Iustinianæ, cui vicinarum provinciarum Episcopos Vigilius subiecerat Thessalonicensi Primæ antiquissima iurisdictione multato. Extat Novella Iustiniani CXXXI. ad Petrum Præfectum Sacrorum Prætoriorum, in qua Imperator vicinas provincias Metropolitanæ primæ Iustinianæ subijcit, testatus se edicere secundum ea, quæ definita sunt à Sanctissimo Papa Vigilio. Baronius scribit Iustinianum anno 555. à Vigilio tum temporis ærumnis fatigato extorsisse, ut prima Iustiniana non Episcopatus tantum, sed Metropolitanæ Sedis augeretur dignitate. Ibidem Num. 6. Baronio adhæret meus Lupus cap. 7. com in Synodum V. At non ita est; nam sanctio Iustiniana data est XV. kal. Aprilis Basilio V. C. Consule, nempe anno 541. Hinc in Synodo V. collat. 2. cum Paulus Episcopus secundæ Iustinianæ invitatus à Græcis, ut ad Synodum accederet, idemque rogaretur Sabinianus Zappareus, responderunt, non posse se venire, eò quod non præstò est Archiepiscopus Benenatus. Patres Græci replicarunt: Paulo licebit, secundum quod petierunt, ad Benenatum religiosissimum Episcopum accedere, qui communicat nobis, &

consentit hijs, quæ ab ista Synodo aguntur, sicut ostendunt ea, quæ sæpius scripsit, & fecit. Ex his patet ante annum 555. primam Iustinianam pontificis autoritate, & Synodi testimonio habuisse Antistitem Metropolitanam. Itaque Benenatus, qui in Iustiniani patria Antistes sedebat, ad Imperatorem accedens tria capitula damnaverat, hinc à reliquis Episcopis Illyricianis sacris interdictus fuit.

Anno sequenti Africani Antistites Reparato Carthaginensi duce Anno 550. grande facinus ausi non modò Iudicatum reiecerunt, verum etiam Vigilium ipsum anathemati subiecerunt. Hæc habentur in Chronico Victoris, qui fusiùs, quam cæteri, gesta in causa de tribus capitulis suis fastis inservit: Post consul. Basilij, inquit, anno X. Africani Antistites Vigilium Romanum Episcopum damnatorem trium capitulorum Synodaliter à Catholica communione reservato ei penitentiae loco recludunt, & pro defensione memoratorum trium capitulorum litteras satis idoneas Iustiniano Principi per Olympium Magistranum mittunt. Adeo ima summis confusa erant. Facundus etiam Hermianensis Afrorum vehementissimus in libro contra Mocianum perperam arguit Vigilium mendacij, prodicionis, collusionis cum Acephalis, ambitionis, venalitatis. Ceterum Iustinianus acceptis ab Africanis, & Illyricis actis Synodalibus, quæ tria capitula propugnabant, contra eosdem statim rescripsit. Do Isidori verba: Iustinianus, inquit, Imperator condidit quoque, & rescriptum contra Illyricianam Synodum, & adversus Africanos Episcopos, in quo tria capitula damnare contendit. In l. de viris illust. c. 12. Vigilius cum ob Iudicatum passim se male audi-

audire intelligeret, nam tanquam Calcedonenſis Synodi hoſtis publicabatur, datis ad nobiles Epiſcopos litteris hanc à ſe procul infamiam excutere conatus eſt. Die 18. Martij ſcripſit ad Valentianum Tomitanum in Ponto Metropolitam ſignificans falſis Ruſtici, àc Sebaſtiani delationibus hæc de ſe ſiniſtra ubique ſpargi, damnaſſe ſe tria capitula ſalva fidei definitione per Chalcedonenſes Patres ſtatuta. In eandem etiam ſententiam litteras miſit ad Aurelium Arelatenſem. Datæ illæ ſunt anno Iuſtiniani XXIV. die 29. Aprilis; conſulatum tamen Baſilij IX. ſignandum eſſe rectè Monuit Baronius, quòd patet ex his, quæ ibidem ſcribit; *Vt quia Gothi cum Rege ſuo in civitatem Romanam perhibentur ingreſſi.* Capta enim eſt Vrbs ex Procopio anno decimo quinto belli Gothici lib. 3. Ex quibus patet eundem Scriptorem priorum annorum metachroniſmum correxiſſe.

Turpis ſanè Eccleſiæ facies erat, àc iam Anaſtaſij Hæretici Principis tempora feliciora videbantur, tunc enim Oriente infecto, Acephalis dominantibus, pravi dogmatis Magiſtris in Aſia primas ſedes occupantibus, Occidens pace fruebatur, atque Sanctiſſimorum Pontificum opera in fide continebatur. At ſub Iuſtiniano Synodi Synodis adverſabantur, rebellarat Occidentalis Eccleſia à Vigilio, neque hic apud Græcos in honore erat. Africani eò uſque temeritatis eruperant, ut ipſum Pontificem palam anathemate percellerent, Sed & eoſdem pari pœna Vigilius multaverat, nam Iudicati detractores ipſo facto anathemati, ſubijciebantur, quod ex his, quæ in ſenten-

tia eiſdem Vigilij contra Ruſticum, & Sebaſtianum leguntur, intelligitur: *Quos pro hoc, ait Vigilius, quòd contra Iudicatum noſtrum ſcripſerant, per eiſdem Iudicati ſeriem conſtabat iam à nobis communionem ſuſpenſos.* Sed non tantum ſcripto, verum etiam armis decertabatur, tantaque rabie ſuæ quiſque factioni ſtudebat, ut nonnulli ne ſacroſancta quidem Loca reveriti eadem impia cæde polluerent. Conqueritur Vigilius ex litteris rebellium Diaconorum contra Iudicatum emiſſis tantas alicubi turbas excitatas, *ut humanus ſanguis in aliquibus locis intra Eccleſiam, quod dici nefas eſt, funderetur.* In ſententia contra eoſdem lata. Quare plenaria, ſeu Oecumenica Synodo opus eſſe non modò Vigilius, ſed Iuſtinianus quoque optimè intelligebant. Vigilius priori ſententiæ inhærens in Italia cogi illam malebat, nec ſemel hoc à Principe ſe petiſſe teſtatur in Conſtituto ad Iuſtinianum: *Optavimus, inquit, venerabilis Imperator, ſicut frequentiſſimè ſupplicii prece poſcimus, eundem ad quemlibet Italiae locum, aut certè ad Siciliam, & convocatis ad nos Africanæ, & aliarum provinciarum Latine linguæ Sacerdotibus, vel Eccleſiæ noſtræ ſacraſtis ordinibus ſecundum conſuetudinem tractaremus, & de queſtionibus trium capitulorum pietati vestræ redderemus plena deliberatione reſponſum. Quod quia fieri Sereinitas vestræ non annuit, hoc iterum noſcitur conſtitutum, ut oblati à nobis manſuetudini vestræ nominibus de ſupraſcriptis provinciis, qui nobiſcum ad tractandum adhiberentur Antiftites Clementia vestræ faceret advenire, cui diſpoſitioni item præbuimus Eccleſiaſtica pacis amore conſenſum.* Hoc verò poſtremum ipſummet Vigilium à Principe petiſſe

Clerus Italiæ in libello supplici affirmat, aliorum tamen consilio id Papæ insinuatum constare ex verbis Vigilij. Illud tamèn falsum esse arbitror, quod ibidem Clerici illi ponunt, nempe: *Capit iterum sæpè dictus beatissimus Papa Vigilius ad hoc compelli, ut absolute capitula sine Synodi Chalcedonensis mentione damnaret*, Hanc enim clausulam in Iudicato Vigilij posuerat: *Salva in omnibus reverentia Synodi Chalcedonensis*. At hac clausula tantum abest, ut Iustinianus offenderetur, ut eandem, & suo decreto contra tria capitula his planè verbis inserverit: *Si quis dicit nos hac ad abolendos, aut excludendos Sanctos Patres, qui in Chalcedonensi fuere Concilio, dixisse, anathema sit*. Non ergo Iustinianus odisse poterat eam restrictionem, quam sub anathematis interminatione ipsemet asserendam singulis intimaverat. Hinc Iustinianus ob eximiam ipsius erga Chalcedonense Concilium reverentiam, quippè qui illud inter sacra diptycha recitari iusserat, dictus est Synodita, ut ex Leontio superius notatum est.

Iuxta sunt ergo nobiliores singularum Provinciarum Episcopi, qui in Romani imperij urbibus sedebant, Constantinopolim ad Synodum accedere *Ex Illyrico*, inquit Clerus Italiæ nullus venire voluit. Adfuisse tamèn tempore Synodi Benignum Episcopum Heracleæ Pelagoniæ vicem agentem Eliæ Metropolitæ Thessalonicensis ex Synodi subscriptionibus constat. Benignus hic in Constituto Vigilij edito à Boronio ad Annum 553. Num. 49. dicitur Episcopus Heracleæ Paphlagoniæ, unde & à Patre Lupo in commentarijs collat. 5. Synodi V. appellatur Benignus

Heracleæ in Paphlagonia Episcopus. Sed eruditis viris non accedo. Nam nulla huius nominis urbs fuit unquam in Paphlagonia, quæ cum sit in extrema parte Galatiæ in Asia, non video quomodo illius provinciæ Episcopus vices gerere potuerit Metropolitæ Macedoniæ. Erat Benignus Episcopus Heracleæ in Pelagonia, quæ est parva Macedoniæ regio inter Axium, & Erigonum sita. Et iam olim tum in latrociniali conventu Ephesiao, tum in Synodo Chalcedonensi legitur subscriptus *Quintillus Heracleæ Macedoniæ agens vices Anastasij Episcopi Thessalonicensis*. Ita & in Synodo V. Benignus Heracleæ Macedoniæ gessit vices Eliæ Thessalonicensis. In magna Synodo Chalcedonensi leguntur Episcopi Cyriacus Heracleæ Thraciæ, Theodorus Heracleæ Ponti, Menander Heracleæ civitatis Latmos, quæ est Cariæ urbs ad Latmum montem, & Dionisius Heracleæ civitatis Lyncestidum act. 1. Synod. Calced. initio. Hæc postrema urbs. est illa, quæ in subscriptionibus Synodi. V. dicitur *Heraclea Pelagoniæ*. Nam Lyncestis regio Macedoniæ est Pelagoniæ contermina, & ultra Erigonum Heracleæ territorium tantummodò sibi vindicat, unde Heraclea, quæ ad Erigoni ripas sita est, ad Lyncestidem spectat; quare rectè in Synodo Chalcedonensi Dionysius dictus est *Episcopus Heracleæ Lyncestidum*. Pelagonia autem à Strabone dicitur Tripolitica, quod tres in ea tantum urbes numerabantur, quas inter Heraclea non erat. Cæterum Benignus sub Iustiniano nuncupatus est *Episcopus Heracleæ Pelagoniæ*, ea parte Lyncestis trans Erigonum Pelagoniæ adiuncta. Præter Benignum adfuere etiam

etiam in Synodo Soterus Episcopus Aulonis, & Phocas Staliensis, agens vices Benenati Metropolitæ primæ Iustinianæ, Rursus Paulus Vlpianensis. Sabinianus Zapparensis. Proiectus Naissitanus, horum tres postremi Vigilio adhærebant, priores verò Iustiniani, ac Grecorum sententiam sequebantur. De Africanis ita scribit oculatus testis Victor Tunonensis: *Post consulatum Basilij anno XI. Reparatus Archiepiscopus Carthagenensis Ecclesiæ, Firmus Numidarum Episcoporum Primates, & Primasius, & Verecundus Concilij Byzaceni Episcopi pro fidei causa ad urbem regiam eiusdem præcepto Principis evocantur. Primasius erat Episcopus Adrumentinus, & Vigiliij Constitutum contra Iustiniani sententiam subscripsit, qui tamen paulò post mutata sententia in Synodi decretum pedibus ivit, ut postea nobis commemorabitur.*

VIX Interea capta Roma à Totila, ac Gothis tota Italia victoribus Vigilius instabat Iustiniano, ut iterum Belisarius cum exercitu in Italiam mitteretur. Imperator verò non Gothos, sed subortam de tribus capitulis dissensionem malebat profligare Reddo verba Procopij ex versione Grotij lib. 3. *At Vigilius Romæ Antistes cum Italici, qui & multi, & nobiles Byzantium advenerant, non cessabat instare, ut in Italiam magna cum vi Belisarius remitteretur, &c. At Imperator Italiam sibi curæ fore promisit, assiduus interim tractandis Christianorum placitis hoc proposito, studioque, ut quæ inter eos disputando iactabantur, componeret. Hæc Procopius. Nulla enim peiora dissidia Principibus censentur, quàm quæ ob dogmatum diversitatem in subditos in factiones, & neque hostis propul-*

sari facile potest, regno civilibus discordijs afflictio. Vigilius nulla re magis in dies angebatur, quàm quòd Iudicatum emiserat, cuius scripti non semel eundem poenituit; videbat enim Occidentales ob id omni erga Apostolicam Sedem reverentia deposita rebellasse. Quare prudenti consilio cum Iustiniano egit, ut à Menna sibi Iudicatum illud restitueretur, unde postea in Synodo plenaria velut ex integro eadem causa tractaretur, nullaque fieri posset ex priori illo decreto Sacris Senatoribus in dicenda sententia præscriptio. Id tamen eo consilio Pontifex faciebat, ut Iudicatum è Grecorum manibus extorqueret, eaque ratione Latinis ostenderet, invitam se illa scripsisse. *Præstitit igitur Deus, ut hac ratione Sanctus Papa Vigilius Iudicatum, quod in ipsa causa fecerat, publicè in conventu reciperet denuncians, quia si quis Grecorum Episcoporum usque ad universalis Concilij tractatum de istis Capitulis aliquid fecisset, aut facientibus acquiescisset, à communione Sedis Apostolicæ alienus existeret.* Hæc referunt Clerici Italici in libello Iudato. Cæterum Vigilius unà cum Iudicato Latinorum omnium amorem, ac reverentiam erga Apostolicam Sedem recuperatam putabat; inde etiam factum est, ut in priorem sententiam liberius regredi potuerit, quæ tria Capitula antequam Byzantium veniret, adprobaret. Illius Iudicati nec unicum exemplum apud Mennam remansisse, eo mihi argumento probatur, quòd cum postea collatione VII. Synodali ex scriptis Vigiliij tria Capitula ab Apostolica Sede damnata esse demonstrare Greci Patres conarentur, ac sententiam contra Diaconos Romanos, itemque epistolas ad Valentinianum,

& Aurelianus Antistites ad verbum recitarent, Iudicatum minimè protulerunt. Sed Vigilij verba reddenda sunt in decreto contra Theodorum: *Ad hoc est causa perducta, quatenus semotis omnibus, quæ de trium capitulorum à quibilibet dicto, scriptove fuerant ordinata, quia de ipsa re facto opus esset, cum Africanarum, Illyricianarum, seu Vvaliarum partium congregata Synodo tractaremus, eorum maximè præsentiam requirentes, quorum fuerat scandalizata fraternitas; illud quoque magnopere nobis cum Clementissimo Principe præsentibus etiam Menna Constantinopolitana civitatis, & Datio Mediolanensis Urbis Antistite, alijsque tam Græcis, quam Latinis Episcopis, cum quibus omnibus etiam tu Theodore pariter affuisti, necnon, & præsentibus Iudicibus, atque Proceribus, universoque Senatu convenit, ne usque ad memoratam Concilij definitionem quicquam de præfatis tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur. Hæc Vigilius.*

CAPVT V.

Theodorus Mopsuestiæ Pelagianus è sacris Diptychis expunctus. Nonnulla de eisdem diptychis adnotantur, & Diptychion Mopsuestenum illustratur. Iustinianus publicat edictum contra tria Capitula, ac Vigilium, & Africanos Episcopos eidem resistentes sævius affligit.

Moritur Mennas Patri-

cha C. P.

Iustinianus induciarum tempore susceptum semel contra tria capitula bellum acerrimè urgebat. Cum accepisset nomen Theodori è sacris diptychis Ecclesiæ Mopsuestiæ, cuius ille olim Episcopus fuerat, erasum fuisse, ad Ioannem

Metropolitam Iustinopolitanum (est autem hæc vrbs primaria Ciliciæ minoris Anazarbus antea dicta, quæ teste Evagrio lib. 4. cap. 8. terræmotu deiecta, & à Iustino Imperatore restituta eiusdem nomen acceperat) literas misit, quibus mandabat, ut collecta provinciæ Synodo investigaret, quandonam Theodorus è sacris diptychis expunctus fuisset. Eiusdem ferè exempli epistolam dedit ad Cosmum Episcopum Mopsuestiæ, qui ante paucos menses in demortui Simeonis locum hac ipsa indictione XIII. subrogatus fuerat. Scriptæ sunt litteræ Iustiniani die 13. Maj, anno imperij eiusdem XXIV. P. C. Basilij IX. Coacta est autem Synodus Mopsuestiæ die 17. Iunij, cuius acta recitantur in Synodo V. quorum initium collatione quinta hocce refertur: Imperij Divini & pijsimi nostri Domini Flavij Iustiniani perpetuè Augusti Imperatoris anno XXIII. legendum XXIV. Post consulatum Basilij V. C. anno nono mensis Iunij XVII. instantis Indictionis XIII. in Mopsuestia colonia Christianissima, &c. Adfuere cum Ioanne Metropolita octo alij Episcopi. Vnde nescio cur Ricciolius in magno chronico ad annum 550. scripserit: Iustinianus universalem Synodum Mopsuestiæ in Cilicia convocat. Adfuere etiam seniores Clerici, & nobiles civitatis. Ioannes Cinneliarcha iussus proferre diptycha Ecclesiæ, in quibus Sanctæ memoriæ Sacerdotum ipsius optimæ civitatis continentur vocabula, respondit: Secundum iussu vestræ sanctitatis inter sacra vasa, quæ à me servantur, habentes diptycha illa protuli, & ad recitationem porrigo. Habeo autem, & duos membranaceos quaterniones vetustiores istis, quæ nunc sunt, &

Et recitantur, quos & ipsos protuli, sicut videtis. Iacobus Goar in Euchologio in notis ad liturgiam Chrysostomi vertit chartaceos codices. Ex his aperte constat diptycha illius Ecclesiæ fuisse membranas quasdam, in quibus nomina Episcoporum scribebantur. Hinc diptycha à Synodo Constantinopolitana sub Ioanne Patriarcha anno 518. in relatione ad eundem, itemque à Monachis regiae urbis in libello ad eam ipsam Synodum sacri libri nuncupata sunt.

Distincta erant diptycha viventium, ac mortuorum; nam in diversis libris eorundem nomina scribebantur. Hoc patet ex litteris Attici Constantinopolitani ad Cyrillum de restituito diptychis Chrysostomo: *Mentio namque eius, inquit, fit cum defunctis non solum Episcopis, sed & Presbiteris, Diaconis, & laicis ipsis, mulieribusque, &c. Magna est enim inter defunctos, & superstites differentia, ut etiam libri propter differentem eorum, quorum memoria conservatur, statum discreti sint.* Ita diptycha tabellia libros & ipse nuncupavit, eos verò ex aliquot paginis conflatos constat, quòd tot sacrorum, ac laicorum, imò & mulierum nomina continebant. Porro nomina haud promiscuè inscribebantur, sed in vna pagina Episcopi, in alia Presbyteri, in altera Diaconi, atque ita diversis etiam Laici, ac foeminae diptychis consignabantur.

Profana quidem diptycha, quæis novi Consulis nomen exhibebatur, ex ebore fuisse certum est ex Cod. Theod. lib. 15. tit. 9, ubi: *Illud etiam constitutione solidamus, ut exceptis Consulibus ordinarijs, nulli prorsus alteri auream sportulam, diptycha ex ebore dandi facultas sit. Cum publica celebrantur offi-*

cia, sit sportulis nummis argenteus, alia materia diptychis. Datum est illud scriptum ab Imperatoribus Valentiniano, & Theodosio anno 384. Tabellis eburneis characteribus aureis nomen Consulis inscribatur; hinc Claudianus lib. 3. de laudibus Stilichonis, propè finem canit.

Tum virides pardos, & cætera colligit

Austri, & cætera colligit

Prodigia, immanesque simul Latonia dentes,

Qui seclis ferro in tabulas, auroque minis

Inscripti ratilum cætrato consule nomen Per proceres, & vulgus eant.

Ex illis cætrato Consule effigiem etiam Consulis in tabella sculptam fuisse colligimus, & nostra ætate Alexander Vvithelmus hæc diptycha consularia non vno loco inter antiquissima cimelia inventa publicavit, ac nobili insuper commentario illustravit, quem mihi primum ostendit Octavius Ferrarius magnum illud huius Academia Patavinæ decus, ac nostræ ætatis Oratorum facile Princeps. Erat duplex tabella ex utraque parte effigiem Consulis repræsentans. Huiusmodi etiam diptychon exhibet Sirmondus in notis ad epist. 5. Libri 8. Sidonij Apollinaris. Hinc verò illi catalogi Episcoporum, aliorumque apud Christianos diptychorum nomen mutuarunt, & consulare diptychon sacrum evasit. Augustinus duas catalogi tabulas eleganter lib. 15. contra Faustum cap. 4. *Diptychium lapideum* nuncupavit. Cæterum & sacra diptycha alicubi eburnea fuisse indicat Fortunatus lib. 10. carm. 7. de Natalitio die S. Martini Turonensis ad Childebertum Regem, ubi ait,

Nomina vestra legat Patriarchis, atque Prophetis.

Cui hodie in templo diptychus edit ebur.
Non inde tamen certò colligitur nomina Episcoporum ebori fuisse insculpta, nam coopertorium fortè solummodò eburneum erat, nomina autem membranis inscripta. Habemus ex inscriptione Gruteri pag. 174. T. Tarfermium legasse Puguillares Membranaceos Operculis Eboneis. Certè diptychum Mopsuestenum membranaceum fuisse ex laudato testimonio constat, quòd verò inter sacra vasa, ac pretiosam supellectilem repositum illud video, easdem membranas crediderim eburneis coopertorijs, vel alterius pretiosæ materiæ tegumentis inclusas.

Diptycha sacra summa in veneratione erant; etenim in sacrosancto mysterio exponebantur, & Diaconos eadem thure suffibat, quod ex liturgia S. Ioannis Chrysostomi colligo, ubi hæc habentur: *O Diaconos thymia gyrothen tenagiam trapeksan Cai.* Diaconus circumiens suffit sacram mentis, & diptycha. Interpretes antiquiores imperitè pro diptychis corporalia posuerunt. Recitabantur diptycha à Diacono alta voce in ambone, quod ex actis Synodi Constantinopolitanæ anno 518. celebratæ colligitur, ubi cum populus conclamasset: *Diptycha amboni. Qui non loquitur Manichæus est.* *Diptycha amboni.* Ioannes Patriarcha populo satisfecit. *Post lectionem sancti Evangelij ex more sacra missa finita, & ianuis clausis* (missa inquam Catechumenorum, quibus post evangelij recitationem extra Ecclesiam dimissis ianuæ claudebantur) *ac sancta lectione iuxta consuetudinem lecta, tempore diptychorum cucurrit omnis multitudo*

cum magno silentio circa altare, & audiebat. Et cum solum lecta fuissent à Diacono nomina prædictarum Sanctarum quatuor Synodorum, & Sanctæ memoriæ Archiepiscoporum Eufremij, Macedonij, & Leonis voce magna universi clamaverunt, gloria tibi Domine. S. Leonis Papæ, nec non Eufemij, ac Macedonij regis Urbis Præsulum nomina Anastasius hæreticus Imperator è sacris tabulis eraserat, ideo eodem anno 518. Iulij die nona defuncto, populus septimo post die, nempe die sextadecima feria secunda eorundem Præsulum nomina diptychis restituta audivit. Hæc quidem referuntur in actis Concilij Constantinopolitani sub Menna anno 536. actione prima. Atque hæc de materia, & recitatione sacrorum diptychorum indicasse sufficiat Legatur purpura æquè, ac sapientia Eminentissimus Bona lib. 2. rerum Liturgicarum cap. 12. ubi eruditissimè de sacris diptychis disserit.

Verùm ut ad Mopsuestenam Synodum redeam, defunctorum illius Ecclesiæ Antistum nomina ità diptychis inscripta legebantur: *Pro requiescentibus Episcopis Protogene, Zosimo, Olimpio, Cyrillo, Thoma, Bastiano, Auxentio, Palatino, Iacobo, Zosimo, Theodoro, Simeone.* Hic ultimus ante paucos menses decesserat, Theodorus verò è Galatia erat ante trienium defunctus. Olimpius anno 381. inter fuit Synodo Constantinopolitanæ Theodosio Imperatore, nā inter Episcopos Ciliciæ legitur *Olympius Mopsuestensis.* Huic circa annum 391. successit Theodorus Antiochenus tantorum dissidiorum origo, qui cum annos sex, & triginta eam Sedem tenuisset, circa annum 427. occubuit, ut lib. 2. hist. Pelag. cap. 4. narravimus. Excepit

cepit Theodorus Thomam, qui in Synodo Antiochena præfide Domno Patriarcha contra Athanasium Parenorum Episcopum sententiam dixit; ibi enim hæc legimus: *Thomas Episcopus Mopsuestiæ dixit, &c.* Hanc Synodum anno eodem, quo decessit S. Cyrillus Alexandrinus, habitam fuisse ex verbis Athanasij recitatis act. 14. Synodi Chalcedonensis colligit Pater Lupus cap. 4. comment. in Synodum latrocinalem Ephesinam, *Hanc*, causam inquit, *audierunt beatæ memoriæ Cyrillus, & Proclus, & certas formas scripserunt Domno, qui fuit Antiochenus Episcopus, promissitque ille eas complere, & cum cognovisset mortem beati Cyrilli, resiliuit, & adiudicium me vocavit.* Cyrillum obiisse anno 444. locupletissimo eiusdem Cyrilli Nepotis testimonio probavimus lib. 2. hist. Pelag. cap. 11. Anno igitur 444. tempore Concilij Antiocheni, quod actioni 14. Synodi Chalcedonensis inferum legitur, Thomas Mopsuestiæ sedebat. Idem interfuit Synodo alteri Antiochenæ in causa Ibæ edesseni ex act. 19. Synodi Chalcedonensis, ille autem conventus habitus est anno 448. ut ex actis Synodi Tyriæ, & Berytensis colligitur, quæ in eadem causa Ibæ habitæ sunt. Hic verò Thomas paulo post decessit nam in subscriptionibus Concilij Chalcedonensis habiti anno 451. legimus: *Basianus Episcopus Mopsuestiæ per Sophronium Chorepiscopum Anabarzi, &c.* Post Basianum sacris Mopsuestenis præfuit Auxentius huius nominis secundus.

At cur Macedonius Episcopus in memorato Diptycho non recensetur? Etenim in subscriptionibus Synodi Nicænæ anno 325. inter Anti-

stes Ciliciæ legitur *Macedonius Mopsuestiensis.* Omnes autem Episcopos Orthodoxos Patres his iusserant nominari: *Recitenter nobis sacra Diptycha quæ declarant sanctæ memoriæ commemorationem Sacerdotum istius Mopsuestenæ civitatis, ex quo immaculata, & Orthodoxa fides prædicatur usque ad hunc, qui in præfenti tertia decima indictione mortuus est.* Respondeo Macedonium ad Arianorum partes defecisse, diùque inter eosdem militasse, unde veluti à fide Catholica rebellis e sacris Mopsuestenæ Ecclesiæ tabulis expunctus fuit. S. Athanasius in libro de Synodis scribit de Arianis: *Rursus quasi istorum pœnitentia laborarent post triennium iterum in confessum veniunt, amandantque Eudoxium Cilicem, & cum eo non nullos ad Italiam secum deferentes fidem multis verbis conscriptam.* Hos inter legatos fuisse Macedonium Mopsuestiensem disertè tradit Socrates lib. 2. cap. 15, aliàs 19. ubi de eisdem hæreticis ait: *Aliam fidem composuerunt, illamque Italiæ Episcopis per Eudoxium tunc Germaniciæ Episcopum, & Martyrium, & Macedonium Mopsuestiæ urbis Ciliciæ Episcopum mittunt.* Ex collega Eudoxio Arianæ factionis antesignano, qui Antiochenam, & postea C. P. Ecclesiam invasit, à Valentem Imperatorem abs se vndis sacris lotum in Orthodoxos concitavit, Macedonium inter Arianos connumeratum certum est. Scribit Baronius hanc Eudoxij legationem contigisse anno 344. nam ex Athanasio constat, post triennium à peracta Synodo Antiochena eandem destinatum fuisse. Illa verò Synodus habita fuit ex Athanasio Consulibus Marcellino, & Probino indictione XIV. nempe anno 341. ante Septembrem. Sed triennium illud

illud non à memorata Synodo Antiochena, sed ab alio Arianorum congressu post aliquot menses celebrato numerandum est; idem enim Athanasius scribit: *Hæc cum Antiochiæ tempore encæniorum egissent; ne tum quidem arbitrati satis perfectè fidem suam conscriptam esse, utpote homines turbido, fluctuantique animo, aliud scripturæ genus de fide post aliquot menses conficiunt, amandantque in Gallias Narcisum, Marim, &c.* Postea addit elapso triennio Eudoxium legatum, ac socios cum novo symbolo in Occidentem missum. Itaque Macedonius anno 345. in Italiam venit, qui cum interesset Synodo Mediolanensi, quæ per id temporis agebatur, iussus Arii errorem damnare, palam cum collegis id facere recusavit. Testatur hoc Liberius Papa in litteris ad Constantium Imperatorem: *Quæ est pax, inquit, clementissimè Imperator, cum sint ex partibus ipsis quatuor Episcopi Demophilus, Macedonius, Eudoxius, Martyrius, qui ante annos octo, cum apud Mediolanum, Arii hæreticam sententiam nolissent damnare, de Concilio iratis animis exierunt?* Hæ litteræ missæ sunt per legatos ad Imperatorem Arelate degentem anno 354 exeunte, vel in sequenti inchoato, ut rectè ostendit Baronius. Cum verò ibidem Liberius tradat ante annos octo Macedonium in Italiam venisse, patet id contigisse anno 345. post aliquot menses à celebratis Antiochiæ encænijs, à Synodo. Cum biennio post haberetur Sardicæ in Dacia Synodus Oecumenica, Ariani inde dilapsi Philippopolim secessere, à conciliabulum peragentes encyclicas Sardicensis Concilij nomine inscriptas vulgarunt, in quibus Macedonij honorificè, utpote

eiusdem farinae hominis mentionem fecere, ibi enim dicitur *Macedonius Episcopus, atque Confessor à Mopso.* Idem Macedonius primo loco legitur etiam subscriptus in memorata proximè Synodo Antiochena, in qua XXV. canones statuti sunt. At subscriptiones illæ ex Nicæna Synodo illuc fuerunt alportatæ, omnes enim, qui in eodem Antiocheno Concilio subscripti leguntur, Nicænam quoque Synodum subsignarunt. Illa autem nomina ficta apparent ex subscriptione Theodori Laodiceæ. Etenim anno 341. sedebat Laodiceæ Theodori successor Georgius ex Socrate lib. 2. cap. 9. ubi ait: *Quis verò ille fuerit, docet Georgius Laodiceus qui tum in Synodo, nempe Antiochena anno 341. præsens fuit.* Idem testatur Sozomenus lib. 3. cap. 6. In illa autem Synodo Antiochena legitur subscriptus Theodorus Laodiceæ qui anno 341. cum illa Synodus celebraretur, è vita discesserat. Quid si veræ sunt hæ subscriptiones, Concilium illud Antiochenum ante annum 341. celebratum fuit, & est diversum à Synodo ibidem ab Eusebianis collecta, de qua loquitur Athanasius. Ante Macedonium sedit Mopsuestie S. Auxentius, cuius memoria celebratur in Romano martyrologio die 18. Decembris. Hic cum sub Licinio militaret hac iussus Dijs sacra facere, constanter scelus execratus fuisset, militari cingulo exutus ad sacram se transtulit, teste Suida, hac Præsul Mopsuestenus renunciatus fuit. Hactenus de Mopsuestenis Episcopis. Recitato ergo diptycho laudato Stephanus Presbyter annos septuaginta vno minùs natus dixit: *Nullatenus scio, vel audiui Theodorum, qui olim*

olim in nostra civitate fuit Episcopus, nominatus in sacris diptychis. Cognovi autem ex quo huic connumeror Clero quod illo adempto ex ipsis aliquando Cyrillus Alexandrinæ civitatis Episcopus in illius loco insertus est sacris diptychis requiescentium Episcoporum, qui usque nunc pro ipso prædicatur. Idem cæteri, tum Clerici, tum nobiles cives contestati sunt dicentes non meminisse se, quando ademptum est nomen Theodori, & insertus est pro illo Cyrillus. Itaque Theodorus inter Olympium, & Thomam in sacris olim libris legebatur, ex quibus postea expunctus fuit. Porro hæc expunctio declarabat Theodorum mortuum fuisse in communione Ecclesie, post mortem verò errorum acculatum, atque convictum communione privatum fuisse. Theodoro autem substitutus est non quipiam Sanctus Episcopus è diocesi Patriarchatus Antiocheni, ad quæ Cilicia utraq; pertinebat, sed S. Cyrillus Alexandrinus, quod hic datus ad Acacium, Rabulam, Proclum, ac Ioannem Antiochenum litteris Theodorum olim mortuum Nestorianæ doctrinæ parentem detexerit, ac confutarit, nullam enim aliam huiusce subrogationis rationem video. Ralum ergò nomen Theodori è diptychis eundem hæreseos, aut schismatis reum decessisse convincit, unde S. Hormisdas nunquam Ioannem C. P. in Apostolicæ Sedis communionem recipere voluit, nisi prius Acacij, eidemque communicantium Euphemij, ac Macedonij in Constantinopolitana sede successorum nomina sacris diptychis paulò ante petente populo inscripta iterum deleret. Rem narrat magnus Annalium concinator Baronius ad annum 519. Itaque Synodus Mop-

suestena hanc sententiā de Theodoro, causa eiusdem diligenter discussa pronunciavit: Nunc veritatis revelata est ratio, & valde evidenter declarata est, Theodorum veterem, qui per istam civitatem fuit Episcopus, in antiquis temporibus extra prædicationem divini mysterij fuisse, & sacris diptychis eiectum esse, pro illo vero alterum constitutum esse, & in illius vocabulum inscriptum esse Cyrillum sanctæ memoriæ. Patres hoc ipsum Iustiniano Imperatori statim per litteras significarunt, cuius etiam rei Vigiliū, nam id quoque Imperator iusserat, certiore reddidere. Extat epistola ad Vigiliū collatione Synodi V. in qua præfati Primæ Romanæ Sedi denuncianda omnia, quæ in causa fidei decernerentur: Hoc bene, inquit, & Christianissimus noster Imperator considerans, & ad vestram scientiam quædam, quæ de Theodoro quondam Mopsuestenæ Ecclesiæ Episcopo mota sunt, iussit referre, &c. Hunc exitum habuit Synodus hoc anno apud Mopsuestiam à Ciliciæ Episcopis celebrata.

Successit annus 551. Vigilio infestus ob Iustiniani furorem, ac in Apostolicam Sedē iniurias. Theodorus Cappadox induciarum impatiens fidemque servare nescius contra tria capitula librum publicè coram plerisque Episcopis in palatio legendum curaverat. Quod ubi Vigilius accepit, hominis petulantiam execratus graviori quidem pœna eundem afficere decreverat, sed quod ille Iustiniano carissimus erat, mitius consilium iniens, eundem accersitum datæ fidei admobit, ac patrati facinoris repræhendit. Ille, ut erat prono ad fingendum animo, facti veniam supplex petijt, impetravitque. Reddō verba

Anno
551,

verba Vigilij hoc ipsum postea eidem Theodoro exprobantis : Deinde tuis, inquit, ex consuetudine incitamentis liber condemnationem capitulorum ipsorum continens in palatio te assistente, & instruente coram quibusdam Græcis Episcopis est relectus, à quibus assentionum favorem tuis vocibus exigebas. Ex quo factò tamtu, quam tibi consentientes Episcopi mitius licet à nobis, quam oportuit, increpati ad promerendam ficta satisfactione veniam convolastis. Quis autem commemorare sufficiat, quæ te incitante atque exequente mala commissæ sunt? Et statim: Ea, quæ iurata te voce non esse facturum usque ad constitutum tempus frequentius firmaveras, conscripsisti, & sub prætextu religionis ea, quæ Dei Ecclesiam dividerent, sicut etiam rebus ipsis agnoscitur, perpetrasti. Hæc quidem Vigilius in sententia lata contra eundem Cæsareæ Antistitem. At ingens Pontificis ad parcendum facilitas non modò Theodorum in officio non continuit, sed ad graviora contra Vigilium facinora tentanda eundem longè promptiorem reddidit, quod ex ijs, quæ hoc anno nobis describentur, ostenderetur. Advenere hoc anno Constantinopolim Episcopi Africani Reparatus, & Firmus, ille Proconsularis, hic Numidarum Primas, Primasius Adrumetinus, & Verecundus Nicensis, sed pro trium capitulorum defensione obstinatissimi. In Reparatum totius Africæ Primatem vehementior impressio facta est; at ille nec gratia, nec minis inflexus est, sed tria capitula còstanter propugnavit. Quare indignatus Imperator Reparatum in exilium mittit. De Victoris testimonium: *Post consul. Basilij anno XII. Reparatus Archiepiscopus plurimis calūnijs impetitus pro eo, quod damnationi*

trium capitulorum memoratorum assensum non præbuit officio, sumptibusque privatus Euchaida exilio relegatur. Calumnias exponit Clerus Italiæ his verbis. *Concinnata est causa Sancto Reparato Carthaginensi Episcopo, quasi Ariobindam Magistrum militum à Guntario tyranno in Africa fecisset occidi. At Reparatum laud illius necis conscium fuisse, differtè scribit Procopius lib. 2. de bello Vandalico. Nam Gontharis Reparato mandavit, ut Areobindo in monasterium extra Carthaginem fuga dilapso fidem daret, quo tuto in suam potestatem veniret, quod Reparatus impigrè executus dato etiam per sacras baptismi vndas iuramento Ariobindum ad Tyranum deduxit, à quo convivio exceptus, paulo post immisissis percussoribus per summam fraudem extinctus fuit. Erat Areobindus maritus Proiectæ filia Vigilantiæ Iustiniani sororis, ac Dux Africam regebat. Reparatus ergò tanquam homicidij reus Euchaitam exul deportatus est, quo ante quadraginta annos relegatus fuit Macedonius Constantinopolitanus Antistes ab hæretico Imperatore Anastasio, scribente Marcellino de Macedonio: *Ab eodem Euchaita in exilium deportatus est. Indictione IV. Secundino, & Felice Cons. anno 511. Est autem Euchaita vrbs Hellenopolis in Asia minori inter Cappadociam, & Paphlagoniam. Vixit Reparatus in exilio usque ad annum 563. qui à Victore statuitur Post consul. Basilij XXIII. Reparatus, inquit, apud Euchaidam exul moritur die VII. Idus Januarij. Nunquam ille Synodum V. recipere voluit, quam Romani Pontifices subscripserant, sed in schismate mortuus fuit, si enim resipuisset, fuisset ab exilio revocatus. Deposito Reparato**

parato iubente Iustiniano Constanti-
nopoly electus est Antistes Carthagi-
nensis Primasius Diaconus, & Repa-
ti apud Imperatorem Apocrisarius,
qui conceptis verbis tria capitula
damnavit, antequam Episcopus con-
secraretur. Victor laudatus addit: *Con-
tra vota Cleri, simulque & Populi Epis-
copus Carthaginensis Ecclesiae ordinatur.*
Hic tamen haud diutius Constanti-
nopoly moras fecit, sed paulò post
Carthaginem reversus est, eoque faci-
lius abeundi potestatem à principe
impetravit, quòd vniuersum populum
Carthaginensem in Iustiniani senten-
tiam se adducturum promisit Hinc
anno 553. tempore Synodi non ade-
rat in Vrbe, sed eius vices eo in con-
fessu agebat Sextilianus Episcopus
Tunienſis.

Firmus Numidarum primas lar-
gitione Principis corruptus ad dam-
nanda tria capitula inflexus est, prae-
sertim cum eo pacto celerem ad suos
regressum speraret; testis est Victor in
Chronico P.C. Basilij anno XII Firmus
Concilij Numidici Primas donis Principis
corruptus damnationi eorundem capitulo-
rum assensum praeſtuit, sed ad propria re-
means in navi morte turpissima periit. Et
quidem Iustinianum donis, ac largi-
tionibus plurimos ad damnanda tria
capitula induxisse testatur Liberatus
Diaconus Reparati Carthaginensis in
fine sui Breviarij: *Cetera vero, inquit,
quae subsequenter in Episcopis, & Catho-
lica Ecclesia ab eodem Principe facta
sunt, quomodo consentientes Episcopi in
trium damnationem capitulorum muni-
bus ditabantur, vel non consentientes de-
positi, in exilium missi sunt, vel aliqui fu-
ga latitantes in angustiis felicem exitum
susceperunt, quoniam nota sunt omnibus,
puto nunc à me silenda.* Scripsit sub Iu-

stiniano, nam c. 20. in fine ait, Theo-
dosium ex Episcopum Alexandrinum
fuisse superstitem, dum illa scribebat,
qui anno primo Iustini iunioris mor-
tuus est ex Tunonenſi. Primasius, qui
tertius erat ex Africanis, quos Victor
Byzantium evocatos tradit, diù con-
tra Principem restitit; nam hoc anno die
14. Augusti subscripsit decretum con-
tra Theodorum; rursus anno 553. die
14. Maij legitur subscriptus in Con-
stituto Vigilij contra Synodi V. gesta.
Quare à Iustiniano in Aquimetense
monasterium relegatus fuit. Verum
audita morte Boethij Primatis Byza-
ceni, vt ei succederet, damnationi ca-
pitulorum nomen dedit, & in Afri-
cam reversus, cum rapinis, ac violen-
tijs Ecclesiae statum turbaret, à pro-
vincia Synodo depositus, do verba
Victoris, *infelici morte extinguitur, &
quae conquieserat fraude, fideliter à iudici-
bus auferuntur.* Verecundus Nicensis
cum Iustiniano furenti se subduxisset,
Chalcedonem fugiens ad D. Euphe-
miae fatis concessit. Hæc quidem ad
hunc annum congesimus, quo illo-
rum quatuor Episcoporum, qui à Iu-
stiniano Byzantium evocati sunt, exi-
tus intelligeretur; de Primasio enim
etiam Victor omnia sub eodem anno
posuit, licet triennio post ad minus il-
la evenerint, vt ex eiusdem subscrip-
tionibus patet, quarum vna anno 551.
altera 553. Vigilij epistolis, seu decre-
tis adpositæ leguntur. Scio Victorem
ad annum 552. Reparati depositio-
nem recitare; sed ex libello Cleri Ita-
lici colligimus, illam contigisse ante
illatam Vigilio vim hoc anno 551.
vt mox dicemus. Rursus hoc anno
Primasius subscripsit decretum con-
tra Theodorum, nec tamen subscrip-
ti leguntur Reparatus, aut Firmus Pri-
ma-

mates, qui si tunc Byzantij fuissent, nomina, & ipsi pariter eidem decreto addidissent.

Iustinianus cum ex Occidente ad Synodum paucos accedere animadverteret, neque Vigilius sine Occidentalibus Episcopis quidquam decerni vellet, in centore Theodoro editum per semet contra tria capitula publicavit, atque palam in Ecclesia regiae Urbis, atque alibi suspendi iussit. Ita rem narrat Clerus Italiae, cuius verba eò libentius recito, quòd paucos ante annos libellus ille inventus pleraque habet, quibus annales Ecclesiastici illustrantur: *Constantinopoli verò cœperunt iterum beatissimum Papam Vigilium compellere, ut si Afri, atque Illyriciani, vel Dalmatæ Episcopi nollent, ipse cum Græcis Episcopis eadem capitula condemnaret. Sed beatissimo Papa Vigilio nullatenus acquiescente edicta ex nomine imperiali tam in Ecclesia Constantinopolitana, quam in diversis locis suspendi fecerunt, per quæ eadem capitula damnarentur.* Hoc edictum puto fuisse illud ipsum, quod Baronius, alijque post ipsum recitant ad annum 546. nam cum in eo nominetur Synodus Mopsuestena, in qua de eraso è sacris dyptichis Theodori nomine actitatum est, colligimus, illud post annum 550. evulgatum; at cum in eodem edicto nulla fiat mentio Synodi V. in qua à Patribus tria capitula anno 553. mense Maio damnata sunt, illud ante Synodum emissum constat. Cum verò ineunte anno 552. Vigilius in Iustiniani gratiam redierit, totoque anno perseveraverit, palam fit, nullum eo anno edictum à Principe scriptum. Quare anno 551. conditum fuit. In eo Iustinianus Ecclesiae dogmata contra Arium, Nestorium, atque Eutychem

tem statuit, recipit Quatuor Synodos Oecumenicas; postea canones IX. statuit contra Nestorianos, atque Eutychianos, qui ad verbum ferè omnes adprobati sunt à Synodo V. Postea hunc canonem ponit: *Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutychem, & omnes, qui similia eis sapuerunt, vel sapiunt, talis anathema sit.* In quo canone, cum Origenis nomen non legatur, optimè colligit Baronius illius edicti authorem fuisse Theodorum Cappadocem Origenistarum Ducem. Sed cum in eo quoque Acephalorum hæresis pluribus proscribatur, itidem poterat Baronius deducere, eundem non fuisse Acephalum, in qua secta Theodorum fuisse non semel idem tradit Liberati fidem secutus. Potea Iustinianus transit ad tria capitula, quibus sub pœna anathematis damnatis, diffusam satis disputationem inquit contra trium capitulorum defensores, quo loco ex S. Augustino hæreticos, vel Schismaticos licet defunctos posse damnari egregio testimonio comprobans ait: *Neceßarium putavimus memorare etiam illa, quæ ab Augustino san. mem. Africano Episcopo scripta sunt.* Ibi etiam paulò ante dixerat: *Et hæc quidem sufficiebant super memoratas, & alijs nostris libris insertas probationes, quas protulimus, ostendentes, quòd oportet etiam post mortem hæreticos condemnari, &c.* Edictum terminatur anathematum publicatione. Nam scribit Iustinianus: *His ita se habentibus perspeximus, & capitula supponere, quibus tam rectæ fidei compendiosa confessio, quàm hæreticorum condemnatio continetur.* His finitur edictum, quod postea canones tantum contra Nestorianos, & Eutychianos IX. exhibet,

bet, X. contra reliquos hæreticos, postea tres ultimos contra tria capitula. Quæ verò sequitur disputatio haud edicto Principis congruit. Verum si quis contendat, ab ipsomet Iustiniano appositam fuisse, & libros, quos ibidem appellat, fuisse rescripta data Synodis Illyrici, aut Africæ, quorum ex Isidoro superius mentionem fecimus, non contendam.

Vigilius ubi edicta Principis contra tria capitula publicè affixa intellexit, in Placidianam domum tum Latinos, tum Græcos Episcopos venire iussos hisce admonuit: *Quicumque edictis istis consensum præbere voluerit, sciat se ab Apostolicæ Sedis communione suspensum.* Ita Clerus Italiæ, qui addit: *Sed & Sanctus Datus Mediolanensis Episcopus* contestationem omnibus sub magna vociferatione deposuit, dicens: *Ecce ego, & pars omnium Sacerdotum, inter quos Ecclesia mea constituta est, idest Galliæ, Burgundiæ, Spaniæ, Ligariæ, Æmiliæ, atque Venetiæ, contestor, quia quicumque in edicta ista consenserit, superscriptarum provinciarum Pontifices communicatores habere non poterit. Quia constet apud me edicta illa Sanctam Synodum Chalcedonensem, & fidem Catholicam perturbare.* At Theodorus author ac promotor edicti Pontificis minis despectis Græcorum Antistitum ceteram secum trahens ad Ecclesiam, in qua suspensa erant edicta, se contulit, ac sacrosancta mysteria celebravit. Rem narrat Vigilius hisce Theodorum increpans: *Tu autem Sedis Apostolicæ interdicens per nos auctoritate despecta ad Ecclesiam; in qua edicta ipsa pendebant, reliquos tecum attrahens perrexisti, ibique alijs adieclis prævaricationibus missarum solemnia celebrastis, & quasi nihil tibi esset primæ Sedis Antisti-*

tem præsentem, & contradicentem contempsisse, Pontificem etiam Alexandrinæ Ecclesiæ Sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cuius nomen usque ad memoratum diem communicatum à vobis fuerat, diptychis eximentes, Apollinarem quendam perversorem, atque Ecclesiæ ipsius vobis adulterum sociastis, ut vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo Sacerdote, sed etiam in recipiendo patetferet perversore. Idem verò Vigilius in epistola encyclica, quam anno sequenti Chalcedone in templo D. Euphemiæ conscripsit, testatur se coram diversarum provinciarum Episcopis, ac Constantinopolitano Clero in Placidiana domo hæc publicè dixisse: *Rogo te pijsimum Principem, ut edicta sua, quæ præcepit appendi, remove dignetur, & constitutum commune expedare, idest, ut scandalizati Episcopi latine linguæ ad Synodum veniant, aut certe remota omni violentia suas scripto declarent sententias. Quod si forte preces nostras audire noluerit, vos nulli rei præbeatis assensum, quæ ad divisionem tendit, nec contra constitutum comminatione aliqua veniatis. Quod si hoc forsitan, quod non credimus, feceritis, noveritis ex præsentī die, ut prævaricatores Apostoli Petri per ministerium vocis meæ haberi suspensos.* Hæc mense Iulio anni huius 551. contigisse ex sequentibus intelligitur: *Et quoniam his actis, prosequitur in encyclica Vigilius, non solum ea, quæ commissa fuerant nullo modo sunt correpta, sed etiam ex alijs causis die ipso in regularum Ecclesiasticarum præiudicium, vel iniuriam Sedis Apostolicæ peiora præsumpta sunt, nec alterius eos communionis nostræ permixtus esse participes, nec aspectus eorum post tot prævaricationes nostri oculi receperunt.* At in damnatione Theodori scripta die 14. Augusti ait: *licet ante*

ante triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab Apostolica vos communionis removissemus consortio. Quare circa diem 14. Iulij edicta appensa sunt, ac Zoilus, quod noller eisdem consensum dare, eadem die depositus. Rectè scribit Tunonensis: Post consul. Basilij anno XI. iuxta ipsum 551. Apollinarius Zoilo tria memorata capitula damnare nolenti Episcopus Alexandrinæ Ecclesiæ subrogatur, anno Episcopatus Zoili septimo iam expleto, quem anno 544. electum ostendi.

Hæc ubi accepit Iustinianus indignatus non modo Vigilium edictis imperatorijs adversari, verum etiam & eisdem obtemperantes ab illo Ecclesiastica communione privari, furore, rabieque extimulante Vigilium custodiæ tradi iussit, qui rebus suis timens, vñà cum Datio in Ecclesiam S. Petri in Hormisda se recepit. Et tamen, inquit, Clerus Italiæ, beatissimus Papa Vigilus nec in Basilica S. Petri sedes tutas habere meruit, in tantum ut illic Prætor, ad quem fures, & homicide tantummodo pertinent, mitteretur, qui cum multitudine militum spathas nudatas, & arcus tenso portantes supradictam basilicam, introivit; quo viso Sanctus Papa columnas altaris amplexus est, sed ille ferocitate, & animo concitatus primo de altari Diaconos eius, & Clericos à capillis tentos eiecit, postea verò ipsum Sanctum Papam alij à pedibus, alij à Capillis, & barba tentum crudeliter abstrahabant. Sed cum ille altaris columnas non dimitteret, cecidit altare, & columnæ aliquæ fractæ sunt, & quantum ad ipsos, ibi super ipsum altare in partibus mitti habuit. Sed Deus, qui in talibus angustiis semper adesse dignatur, tam aliquorum ex ipsis militibus, quam populi, qui ad tumultum venerat, animos ad misericordiam provocavit, &

cœperunt voces, ac stridores mittere, & sic contigit, ut index iniquitatis supradictus Prætor cum ministris crudelitatis suæ teritus fugiendo discederet. Vigilus in Encyclica edita ab eodem Sirmondo rem ita narrat: Cum in eadem Ecclesia à Comitatu Prætoris cum multitudine armatorum militum veniente tanquam ad bellum instructa acie à sancto eius altare tracti pedibus traheremur, tenuimus, & super nos etiam ipsa altaris mensa ceciderat, nisi Clericorum nostrorum fuisset manibus sustentata. Theophanes scribit Vigilium ad Sergij Martyris altare, quod in Hormisdarum monasterio erectum erat, confugisse, à quo vi revulsus ceu gravi, proceroque corpore validus altare secum tractum evertit. Haud rectè tamen statuit hæc Theodora adhuc vivente accidisse anno 547. nam eo anno Sabbatum Pentecostes die 11. Maij collocat. Ex his liquet, vnde nam Anastasius in vita Vigilij fabulas illas finxerit; nam captum eum in templo S. Euphemie, ac fune ad collum appenso per univversam urbem tractum, ac postremo in carcerem proiectum scribit, ubi modico pane, & aqua maceratus est, Clero ad metalla dånato. Hinc etiam patet Thomam Rivium, ac Franciscum Guinetum Æthyopem lavare, dum Iustinianum tanta barbarie contra Vigilium furentem defendere invitis superis conantur. Rivius sanè pag. 27. sui apologetici pro Iustiniano eas Vigilio calumnias irrogat, quas cum risu potius, quam cum indignatione lectitare libeat; etenim vocat Vigilium foras Episcopum, intus hereticum Romæ Catholicum, Constantinopoli Eutychianum. Guinetus vero cap. 13. Iustinianum Vigilio indignatum scribit, quod vulgaretur, eundem

Sacrum Calcedonenſe Concilium de-
tractare. Conſtantinopoli Vigilius
pro deſenſione Synodi Calcedonen-
ſis eas iniurias perpeſſus eſt, quam Sy-
nodum Eutychiani, à qua damnati
fuere, pluſquam Vatiniano odio per-
ſequebantur. Hinc edictis Iuſtiniani
repugnauit: *Quia conſtat apud me, dice-
bat, edicta illa Sanctam Synodum Chalce-
donenſem, & fidem Catholicam perturba-
re.* Ita homines illi ſupina rerum ge-
ſtarunt ignorantia laborantes, quò
Iuſtinianum à veris criminibus de-
ſendant, falſa crimina Vigilio affri-
cant, quæ non quidem Pontifex, ſed
ipſimet authores, utpote mendacio-
rum loquaciſſimi deturpentur.

Cæterum Vigilius omnium ma-
lorum authorem affirmabat Theo-
dorum Cappadocem, vnde in decre-
to contra eundem ait: *Nam uſque ad
hoc animum Chriſtianiſſimi Principis fal-
ſis ſuggeſtionibus perduxiſti, ut clemen-
tia eius, quæ in ſuis hoſtibus pia ſem-
per apparuit, contra nos graviter move-
retur.* Quare Vigilius vulneri non
iam ſomenta, ſed ferrum admo-
uendum ratus die 14. Auguſti in Italo-
rum Episcoporum congreſſu pluri-
bus Theodori Cæſareenſis Episcopi
in Apoſtolicam Sedem iniurijs recen-
ſitis, quæ & ſcripto conſignauit, hanc
contra eundem ſententiam protulit:
*Theodorum Cæſareæ Cappadociæ civi-
tatis quondam Episcopum ſententiæ pro-
mulgatione tam Sacerdotali honore, &
communione Catholica, vel omni officio
Episcopali, ſeu poteſtate ſpoliatum eſſe
decernimus, Mennam verò, ac con-
ſentientes Episcopos à ſacra tantum
communione ſuſpēdit.* Hæc ſenten-
tia dicitur *Data XIX. Kal. Septembris
Imperante Domino Iuſtiniano perpetuo
Auguſto anno XXV. Poſt conſul. Baſi-
liæ Card. de Noris Vind. Aug.*

lij anno X. Porro cum ibidem ſcribat,
ſe *longanimitatem* tam circa ipſum
Theodorum, quàm reliquos ab eo-
dem ſeductos *penè hoc quinquennio
elapſo* monſtrare, haud ita accipien-
dum eſt, quaſi lites anno 546. ex pu-
blicato tunc contra tria capitula prio-
ri edicto inceperint, nam edictum
biennio ante emanafſe oſtendimus,
ſed ex quò Conſtantinopolim adve-
nerat habita cum Theodoro diſſidia
notat. Nam cum anno 547. die 25. Ia-
nuarij in regiam Urbem Vigilius
adveniret, anno 551. die 14. Augu-
ſti iam ſeptimus menſis quinti an-
ni labebatur, vnde addidit particu-
lam *penè*, nam ad quinquennium ple-
num adhuc aliquot menſes requi-
rebantur. Hoc Vigilij decretum con-
tra Theodorum ſubſcripſere Episco-
pi ſequentes: *Datus Mediolanenſis*, qui iam à
XV. annis extra Eccleſiam Mediola-
nenſem veluti exul degebat ex litte-
ris Cleri Italici, & anno 546. obviam
iuit Vigilio in Sicilia moranti, cui
quæcumque Conſtantinopoli in cau-
ſa trium capitulorum, ubi intererat,
peracta fuerant, ſignificavit, cum
quo & in regiam Urbem ingreſſus
eidem periculofis temporibus ſem-
per adhæſit, licet poſtea à ſenten-
tia diſceſſerit, ſi Tunonenſi creden-
dum eſt. Secundus ponitur *Ioannes
Marſicanus*. Eſt inſignis Marſorum
populus in Latio Mediterraneo; ſuſe
agit de Marſis Cluverius lib. 2. Italiæ
antiquæ cap. 15. Hinc ſupplendæ ſunt
tabulæ Vghelli, qui tomo 1. Italiæ ſa-
cre Marſicanæ Eccleſiæ Episcoporum
ſeriem à Rottario incipit anno 968.
Nominatur etiam in Synodo Roma-
na Leonis IV. anno 853. ind. 2. die
8. Decembris Liudericius Episcopus

Marfensis. Tertius *Zacchæus Scyllacenus*. Est Scyllacium mediterranea civitas Calabriae vltioris. Idem Vghellus tomo 9. de hoc Zacchæo scribit: *Romano interfuit concilio sub Vigilio Papa anno 442*. Post illum verò Gaudentium recitat, qui Synodo Romanæ interfuit sub Hilario Papa anno 465. Est integri sæculi anacronismus, & Synodus illa, cui adfuit idem Zacchæus, non Romæ, sed Constantinopoli in domo Placidiana peracta fuit. IV. *Valentinus Sylvæ Candidæ*. Erat Latij Vrbs, cuius Episcopi in pluribus Synodis Italiæ subscripti leguntur. Valentinus verò anno 546. à Vigilio Papa ex Sicilia cum navibus frumentarijs Romam missus, ac à Gothis captus, cum Torile secreta quædam revelare vel noller, vel non posset, præcisus manibus dimissus fuit ex Procopio lib. 3. de bello Gothico. Hinc Vigilij Constitutum nomine Valentini subscripsit Zacchæus Episcopus proximè memoratus rogatus à fratre Valentino Sylvæ candidæ ipso præsentè, & consentiente, & mihi, ait, dictante huic Constituto pro ipso subscripsi V. Florentius Matelicensis. Est Matelica insignè oppidum in Piceno, cuius meminit Plinius lib. 3. cap. 14. itemque Frontinus in libro de colonijs. A Plinio dicuntur populi *Matilicates*, & inter Umbros recensiti vnà cum Camertibus. Matelica nostra ætate est inter nobilia oppida Picenti, ac lanificio celeberrima, subiecta tamen modò est Episcopo Camerti. VI. *Julianus Signinus*. Signia Latij vrbs antiquissima, in quam Tarquinius coloniam deduxit ex Dionysio Halicarnasseo lib. 4. VII. *Romulus Numanatensis*. Baronius ad annum 551. Num. 11. legendum parat: *Numentanensis à Numento,*

seu Nomento Latij Vrbe. Sed planè antiqua codicis lectio retinenda est; etenim Numana fuit vetus Piceni vrbs ab Ancona M. P. XII. distans; hodie parvus vicus est propè Sirolum *Humana* incolis vulgò dictus. In Synodo S. Agathonis act. 4. Sexti Concilij leguntur subscripti *Adrianus Episcopus S. Ecclesiæ Numanatis provincie Pentapolis*, & *Paulus humilis Episcopus S. Nomentanæ Ecclesiæ*. Prior quidem subscribit cum Episcopis Anconæ, Auximi, Fani, & Pisauri, ex quibus quinque vrbibus Pentapolitana provincia in Piceno constabat. Extat Auximi inscriptio, quam exhibet Gruterus pagina 446.

M. OPIO CAPITONI, &c.
PATRONO COL. AVXIM. ET. COL.
AESIS. ET MVNIC. NVMANAT.

Erat ergo sub Antonino Imperatore Numana Piceni municipium. Certè anno 553. Constitutum Vigilij inter ceteros subscribit *Redemptus Episcopus Ecclesiæ Nomentanæ*. Quare Romulus erat Episcopus Numanatensis. In Romana Synodo sub Eugenio II. anno 827. celebrata legitur subscriptus *Cosmas Episcopus Humanæ*, & in altera Synodo ibidem sub Leone IV. Papa coacta nominatur *Sergius Episcopus Humanensis*. Hæc Concilia habentur in collectione Romana Lucæ Holstenij. Ex quibus Humanam ante octingentos annos ita appellatam constat, in eaque tum temporis Episcopos sedisse. VIII. *Dominicus de Calliopoli*. Est antiqua Calabriae vrbs, quæ promiscuè Calliopolis, vel Callipolis dicta est. S. Gregorius Papa lib. 2. epist. 45. indict. 11. scribit *Ioanni Episcopo Calliopolitano* de pena decreta Andree Episcopo Tarentino IX. *Primasus Adrumetinus*. Adrumetum Byzacenæ pro-

provinciae Metropolis antiquis Scrip-
toribus saepius memorata, quam novis
moenibus munitam Iustinianus de suo
nomine appellavit ex Procopio lib.
6. de ædificijs Iustiniani. Baronius
Num. 13. putat hunc Primasium esse
eundem, qui à Casiodoro libro de
di. lect. cap. 9. & à S. Isidoro in libro
de viris Illust. commendatur, quive in
epistolas Pauli, & Apocalypsim com-
mentaria, & alia plurima scripsit. Tri-
themius tamen Primasium illorum
commentariorum Scriptorem Vti-
centem ex antiquis codicibus exhibet,
Vticensis verò Ecclesia non ad
Byzantensem, sed ad Proconsularem
provinciam pertinebat. Ego quidem
de hac re nihil iudico; hoc vnum scio,
Primasium scriptorem commenta-
riorum in epistolam Pauli ad Roma-
nos, & ad Hebræos fuisse apprime Au-
gustinianum, ut alibi monitatum est,
& ex operis lectione statim intelli-
gitur, sibi enim S. Doctoris sententias,
imò integra capita ex scribit. *X. Ve-
recundus Lunensis*, alij legunt *Lucensis*,
sed omnes planè errant, nam Vere-
cundus iste fuit Nicensis Episcopus in
Provincia Byzacena, & à Iustiniano
ad Synodum cum collega Primasio
evocatus Vigilio adhæsit. Do Victor-
em Tunonensē *Post consul. Basilij anno
XI. Reparatus Archiepiscopus Chartagi-
nensis Ecclesie, Firmus Numidarum Epif-
coporum Primates, & Primasius, & ve-
recundus Concilij Byzaceni Episcopi pro-
fide causa ad urbem regiam eiusdem præ-
cepto Principis evocantur.* Hinc colligi-
tur falsum esse solum Primasium ex
Africanis Vigilio adhæsisse, quod
putavit laudatus Baronius existimans
Verecundum Italiae Episcopum *XI.
Stephanus Ariminensis.* Hic planè ta-
bulis Vghelli inferendus est, atque

inter nobilissimæ Urbis Antistites nu-
merandus, idem enim postea etiam
Vigilij constitutum subscripsit. Hoc
eò libentiùs adnoto, quòd invenis
ea in vrbe apud Patres Societatis Re-
thoricæ, & Logicæ operam navavi,
ibique Augustinianæ familie nomen
dedi. *XII. Paschasius Aletrinus.* Ale-
trum, vel Alatrum Latij Urbs, cu-
ius Episcopos lege apud Vghellum
tomo 1. sacrae Italiae. Postremo loco
subscripsit Iordanus Cortonensis, est
autem Cortona Italiae urbs in He-
turia, non nulli apud Vghellum le-
gunt *Crotonensis*, qua ratione iam ad
magnam Græciam ille Episcopus
pertineret. Sed de his alij viderint,
Hi ergo cum Vigilio tum temporis
contra Principem, & eique adhæ-
rentes Græcos Antistites Constanti-
nopoli pro tribus capitulis milita-
bant.

Interea Vigilius adhuc Eccle-
siasticæ concordiae studens, latam
depositionis contra Theodorum, &
ex communicationis contra Mennam
sententiam minimè publicandam du-
xit, veritus ne Iustinianum, cuius fu-
rorem iam expertus erat, in rabiem
rursus impelleret, Theodoro præfor-
tim omnia ex arbitrio faciente. Puta-
vit Baronius Anno 551. in fine, Vigi-
lium ad D. Petri basilicam parum tu-
tam sibi moram existimantem inde
Chalcedonem aufugisse. Sed ex libel-
lo Cleri Italici habemus, quòd in Ec-
clesia D. Petri Sacramenta accepit bea-
tissimus Papa Vigilius, & *Datus Me-
diolanensis*, nihil vi contra ipsos actum
iri, & sic interim sunt egressi. Extat in
appendice ad Codicem Theodosia-
num edita à Sirmondo viro eruditissi-
mo integra Vigilij epistola encyclica,
cuius tantum partem habebamus, in

ea verò suarum calamitatum seriem Pontifex exponit. Cum apud D. Petri in Ormisdam oraretur, Belisarius, & Cethegus, & Petrus Exconsules, ipseque Iustinus Imperatoris nepos cum Marcellino Quæstore ad Vigilium venire, quo accepto iuramento in Placidianas ædes rediret, secus vel sub omni violentia è templo retrahendus. Quid concilij verò Pontifex cœperit, hæc declarat: *Indiculum dedimus, per quod dari nostræ personæ scripto petivimus iusiurandum, quod clementissimus Princeps, non quale nos volumus, præberi concessit, sed quale ipsi placuit, per Iudices suos dandum esse dicitur. Et dum sæpe dicti Iudices posito indiculo super altare, & cataracta beati Petri Apostoli, & super crucem, quæ de ligno passionis Domini habet inclusum, sed & super claves beati Petri Apostoli præstitissent corporale iusiurandum, ad Placidianas tanquam nihil mali ulterius patientes secundum piissimi Principis rediimus voluntatem. Cæterum tam sancta fide posthac cum in dies sævius se tractari Vigilius animadverteret, semel, iterum, ac tertio Belisarium, aliosque Iudices contestatus est, ut iusiurandi religione tenerentur, quatenus, inquit, nullas inquietudines, aut molestias, sicut nobis imputatum fuerat, pateremur. Interea Iustinianus, veritus ne Vigilius iterum è Placidianis in templum confugeret, misso clam milite ædes sedulo custodiendas iussit, quod ubi Vigilio significatum fuit, biduo ante Natalem Domini fugam meditatus nocte intempesta ex Placidiano palatio cæcis vestigijs discendens Chalcedonem transfretavit, atque apud D. Euphemie domicilium statuit. Libeat eiusdem verbis hoc ipsum intelligere: Nam si circumspiciatur quale, quantum-*

que discrimen metu faciente despeximus, ut per parvam maceriem fabricantium transire compediti dolore nimio in nocturna obscuritate positi cogeremur, tunc poterit evidenter agnosci, quanta nobis fuerit temporis pro sola Ecclesie causa necessitas, aut quanta custodia, quæ nos sub tali discrimine coegit discedere. Vigilium Datus Mediolanensis secutus est, alijque etiam Latini Episcopi, quos inter fuit Verecundus Nicensis in Byzacena provincia Episcopus, quem paulò post ibidem defunctum scribit Victor: P. C. Basilij XII. (est illi annus 552.) Verecundus Ecclesie Nuen-sis Episcopus in defensione memoratorum perdurans Chalcedone, ubi refugium fecerat, in diversorio gloriose Matris (lege Martyris) Euphemie de hac vita migravit ad Dominum.

At non modò lites in causa trium capitulorum in regia vrbe, sed per totum ferè Romanum imperium ad seditionem usque ebulliebant. Iustinianus Vlpianam Dardaniæ urbem Iustinianam secundam de suo nomine nuncupandam iusserat. Præerat illius, urbis sacris Paulus, qui pro tribus capitulis acerrimè depugnabat, unde ad Synodum V. accedere recusavit, imò Vigili postea Constitutum ita subscripsit: *Paulus humilis gratia Dei Episcopus Vlpianensis huic Constituto, quod beatissimus Papa Vigilius in causa trium capitulorum protulit, ad omnia supra scripta consentiens subscripsi.* At plerique civium Vlpianæ quo beneficentissimo Principi gratias referrent, tria capitula damnabant, cæteris cum Episcopo eadem validissimè defendentibus. Ad arma ventum est, ac plurimorum sanguine Theodori Mopsuesteni manibus parentatum. Quare Iustinianus eum cum exercitu Iustinum misit, qui sedi-

seditionem comprimeret, Narrat hæc ipsa Procopius lib. 4. de bello Gothico labente iam anno belli XVII. Cæteri, inquit, hæserunt in opido Illyrici Vlpiana iussu Imperatoris ob seditionem inter indigenas ortam ex illis, quæ inter Christianos disputari solent, de quibus agam libro singulari. At nulla in Illyrico controversia, nisi de tribus capitulis, tunc agitabatur. An Procopius promissum volumen confecerit, incompertum est; hoc scio, Christianorum de Deo disputationes, quæ sub Iustiniano ubique personabant, Procopium irreverenter despexisse. Unde lib. 1. operis eiusdem refert legatos missos à Iustiniano ad Pontificem ob ea, quæ controversa habebant Christiani: Ea verò, inquit, quæ sint, quanquam percognita, memorare me tædeat, Insanæ enim temeritatis esse existimo naturam Dei, qualis sit scrutari. Suam verò de Numine sententiam angustioribus hisce conclusam terminis exhibet: Ipse de Deo hoc tantum, quod dicam, habeo; esse eum omnino bonum, eiusque potestate omnia contineri, qui plus scierit, plus de eo dicat, sive in Sacerdotum est ordine, sive in plebe. Hæc ille.

At ubi in Italia illatarum Vigilio iniuriarum fama per lata est, dolere singuli Pontificis doctissimi vices. Quare cum Legati Childeberti Francorum Regis ad Iustinianum missi per Italiam transirent, Clerus Italiæ eisdem libellum supplicem dedit, quo Vigilius etiam, atque etiam commendabat, significans insuper, quot ille iniurias in regia vrbe passus esset. Hos autem Clericos fuisse Mediolanenses inde colligo, quòd ibidem rogant, ut Datium Iustiniano commendent postulantes, ut eum post

XV. aut XVI. annos ad suam Ecclesiam redire concedat; quæ Mediolanensis Ecclesiæ suo ante tot annos Pastore viduatæ vota fuisse crediderim. Sirmondus hunc libellum, ut aliàs dictum est, primus vulgavit, illum collocans ad annum 552. pag. 294. tom. 1. Concil. Galliæ. Sed scriptum illum fuisse anno præsentis 551. inde patet. quod in eo nulla Vigiliij fugæ ad proximam Chalcedonis urbem mentio fit. Rursus in eodem libello scribitur, quòd Anastasius quidam, quem S. Episcopus Aurelianus Arelatensis civitatis ad beatissimum Papam ante hoc biennium direxerat, ibidem in Gallijs aliqua mentitur, quia & ipse ut Constantinopoli exire posset, promisit se omnium Gallicanorum animos contra tria capitula excitaturum, & præmijs eundem Anastasium corruerunt, nec litteras Vigiliij illi consignare voluere. At Anastasius anno 549. pridie Idus Iulias litteras Aureliani Episcopi Vigilio tradidit; quare si ante biennium idem ad Vigilium venit, libellus ille scriptus fuit anno 551. Præterea hæc ibi leguntur: Veniens enim ibi ante sex annos istos beatissimos Papa Vigilius, magis autem, ut quod verius est dicatur, propè violenter deductus. Cum Vigilius in encyclica data die 5. Februarij anno 552. ante septem annos Roma se discessisse testetur, cum à sexennio idem in eo libello ex Vrbe profectus dicatur, anno superiori 551. libellus ille exaratus fuit.

Sequitur annus 552. quo Iustinianus Vigiliij constantia tot experimentis sibi iam satis probata, sepositis minis eundem per Legatos convenit, legatione autem Belisarius, alijque superius nobis memorati V. kal. Februarias perfuncti sunt, Illi quidem cū Vigilio egerunt, ut accepta iterum

publica fide Constantinopolim rediret, quibus Pontifex in hanc sententiam respondit: *Si causa Ecclesiae ordinatur, ut pacem eius, quam avunculi suipissimus Princeps fecit temporibus, & modo restituat, ego Sacramentis opus non habeo, sed statim egredior. Si autem causa Ecclesiae finita non fuerit, item Sacramentis opus non habeo, quia nunquam de S. Euphemiae basilica exire dispono, nisi scandalum ab Ecclesia Dei fuerit amputatum.* Hæc ubi Iustinianus à Legatis accepit, epistolam, seu ut loquitur Vigilium, chartam ad eundem misit mendacijs, ac iniurijs refertam; eam Petrus Referendarius pridie kalendas Februarias tulit. Cum verò non esset Augusti manu subscripta, neque Petrus eidem nomen dare vellet, vel signare diem, quo allata fuerat, nullam illi Vigilius fidem præstandam duxit. Cæterum ne ream conscientiam silentio apud imperitos prodere videretur, obiecta quæcunque crimina validissimè se confutasse in laudata encyclica contestatur. Sed iterum Dominicorum die, qui fuit pridie Nonas Februarias, redijt Petrus cum Iustiniani mandatis, ut acceptis Sacramentis securus in regiam urbem remearet. Vigilium hæc reposuit: *Si directis duobus, Iudicibus, quorum nomina tibi in præsentiprodidimus, Sacramenta præstare dignetur, ut post hæc sine metu periculi fratrem nostrum Datium Episcopum Mediolanensis Ecclesiae, vel alios, quos cum eotrasmiserimus, loco nostro suscipiat, parati sumus dirigere; ut per eos de Ecclesiastica causa quæcunque mandavimus, veraciter innotescant. Siquidem Ecclesiae causa nulla Sacramenta dari deprecamur, sed mox pro gratiarum actione eius occurrimus pietati.* Die verò sequenti Vigilium encyclicam illam famosam scripsit,

ita enim terminatur: *Data Nonis Februarij Imperante Domino Iustiniano PP. Aug. Anno XXV. Post consulatum Basilij anno X. sed XI. reponendum est.* Ex hac encyclica quorundam errores corrigendi sunt, In primis Baronius Anno 552. Num. 15. legens in vulgatis editionibus legatos primum ad Vigilium venisse Dominicorum die, idest kalendis Februarij, ac postea in eisdem asserit missum à Principe Petrum pridie Kalend. Februarias, errorem vidit, atque proximum locum corrigens postridie Kalend. Februarias legendum dixit. Sed ex inobservatis Baronio Cyclis error emendatur Anno 552. kalendæ Februariæ incidere in feriam V. non autem in diem Dominicum; ergo legendum est V. kalendas Februarias, qua die festum Dominicum contigit, iterumque pridie Nonas Februarias. Fuit annus bissextilis Cyclo Solis I. Lunæ II. lit. G. F. In ea verò epistola scribit de lata in Theodorum sententia, qua ab Episcopatu amovebatur: *Pro mansuetudinis vestrae intuitu, & spe conversionis eius, sicut dictum est, publicè proferre distulimus.* Vnde falsum est, quod in chronologica sinopsi in calce ad Facundum Hermianensem Sirmondus scripsit, Vigilium latam demum contra Theodorum sententiam publicasse. Insuper fallitur Bollandus tom. 1. de vitis SS. die 14. Ianuarij, scribens, ea die anno 552. S. Datium Mediolanensem obijisse, quod etiam asseruit ante Bolandum Baronius in notis ad Martyrologium ad eandem diem, etenim eo ipso anno Datus Nonis Februarij vivebat, & à Vigilio ad Augustum nuncius destinabatur.

Verum, ut ad institutum redeam, Iusti-

Iustinianus Synodi peragenda cupi-
 dus, aures iam tandem Vigilio dare
 concepit, videbat enim reluctante
 Pontifice Romano nihil solidi ea in
 causa statui posse. Quare non amplius
 erat alieno à Vigilio animo, quod
 ubi Mennas, ac aulae Protheus Theo-
 dorus, alijque intellexerunt, libellum
 fidei contexuerunt, illumque Vigilio
 adhuc in templo D. Euphemiae com-
 moranti obtulere. In eo expedita fidei
 professione iuxta decreta quatuor Sy-
 nodorum facti veniam à Vigilio his
 verbis postularunt: *De iniurijs autem*
quaecumque Beatitudini, vel Sedi vestrae
factae sunt, eas quidem non feci, sed quia
pro pace Ecclesiae modis est omnibus fe-
stinandum, velut si eas fecissem, veniam
postulo. Quia verò tempore discordiae ex-
communicatos, vel non receptos à Beati-
tudine vestra in communionem suscepi, pa-
riter veniam postulo. Subscribere li-
bellum.

Menas Constantinopolitanus,
Theodorus Caesarea Cappadociae,
Andreas Ephesus. Alijque.

Res haec benè vertit Mennas, nam
 paulò post obiit Sedi Apostolicae con-
 ciliatas, ut dicemus. Edicta etiam
 Princeps revocat, & iam Patribus
 Constantinopolim ad Synodum ve-
 nientibus ex integro causa trium ca-
 pitulorum dijudicanda dimittitur, ac
 Vigilius relictus Calcedone iterum
 Byzantium petit. Inter ceteros, quò
 ad Synodum venerant, erat Euty-
 chius Monachus Amaseni Metropo-
 litae Aprocrisarius, qui in quodam
 privato Episcoporum congressu or-
 ta quaestione, an mortuus ab Ecclesia
 damnari posset, Iosiae Regis exem-
 plo mortuorum Idolatrarum sepul-

chra deiicientis, ac profanos cineres
 ventilantis defunctos damnari posse
 provavit, quod mirificè Imperatori
 placuit. Hunc Eutychium annos iam
 natum quadraginta Mennas non mo-
 dò ob sanctitatis, ac doctrinae expe-
 rimenta colebat, verum etiam illum
 saepe Iustiniano commendaverat, fu-
 turi enim praescius eundem uti suc-
 cessorem honorabat. Author est Eu-
 stathius, qui vitam S. Eutychij scrip-
 sit, Menna iubente Eutychium ad Iu-
 stinianum accessisse: *Confestim autem,*
inquit, misit illum ad Imperatorem, apud
quem cum de rebus propositis disputaretur,
apparuit omni divina, humanaque dis-
ciplina instructissimus. cap. 18. Ineunte
 circiter Decembri Mennas diem
 obiit, magno apud Constantinopoli-
 tanos sui desiderio relicto. Consec-
 ratus fuerat ab Agapeto Papa cie-
 cto Anthimo haeretico anno 536.
 Contra Acephalos Synodum in re-
 gia urbe coegit, cuius etiam nunc acta
 extant. Hic Origenem à Iustiniano
 damnandum curavit, primusque Pa-
 triarcharum lata contra Origenem
 anathemata subscripsit. Nobilissima
 templa eximia Iustiniani munificen-
 tia aedificata consecravit. Iustiniano
 tamen nimium indulgit, hinc semel,
 iterumque cum Vigilio dissidia. Has-
 ce maculas simplex ab offenso Ponti-
 fice veniam postulans abluvit, atque
 ipsi etiam Vigilio desidera-

tus è vita dis-
 celsit.

CAPVT VI.
Eutychius eligitur Patriarcha Constantinopolitanus. Annus obitus S. Datij Mediolanensis statuitur, eaque occasione Procopij de annis belli Gothici anacronismas demonstratur. Origenes Pelagianorum Amasius in Synodo V. Oecumenica damnatur. Halloix ubique falsi convictus.

Iustinianus inter plurimos candidatos Eutychium Monachum Amasenum nihil tale cogitantem Mennæ successorem designans Petro Referendario, quem hoc anno sæpè cum mandatis ad Vigilium miserat, imponit, ut Eutychium cum honore custodiat, eiusque curâ gerat. Inde Imperator Clero, ac facto Patrum cœtu advocato, eisdem teste Eustachio in l. de vita Eutychij his allocutus est. *Cam in æde D. Petri Principis Apostolorum, in qua Senatus habebatur, me somnus complexus esset, in quiete vidi Principem Apostolorum mihi magnam Eutychium ostendentem, dicentemque: Fac ut hic sit Episcopus. Quo oraculo monitum se fuisse dixit, ut Eutychium in Mennæ locum subiogaret; atque hoc pacto Eutychius renuntiatus est Patriarcha Constantinopolitanus. Baronius scribit initio anni 553. Eutychium electum. Verum Theophanes qui commentaria rerum Byzantinorum exactè calluit, hæc tradit: Eodem tempore Memnas Episcopus C. P. defunctus est, in cuius locum successit Apocriarius Amaseæ Presbyter, & monasterij ipsius Amaseæ Monachus Eutychius, eo ipso die, quo Mennæ cadaver in sacris adytis adhuc expositum iacebat. Quare cum Baronius, & alij post ipsum asserant Mennam, mortuum anno 552. eodem quoque anno recitanda illis est ele-*

ctio Eutychij. S. Niceforus Patriarcha C. P. qui suorum decessorum chronicon scripsit, de Eutychio hæc habet: Eutychius Presbyter, & Monachus in monasterio Amasie annis XII. mensibus duobus. Hoc eiectus à Iustiniano Imperatore ipsius anno XXXVIII. Ioannes presbyter Antiochiæ ex numero Scholasticorum annis XII. mensibus septem. Eutychius iterum sub Iustiniano (lege Iustino) restitutus consecratus annos IV. menses sex. Hanc chronologicam thesim integram recitavi, quia est exactissima, ut patebit. Eustathius, qui Eutychij vitam, cuius lateri semper inhæsit, diligentissimè scripsit, author est Eutychium à Iustiniano è Cathedra pulsum in festo S. Timothei nempe 24. Ianuarij. Reddo eiusdem verba ex c. 53. Cum enim dies festus S. Timothei in Hormisda, ut ante diximus, celebraretur, illinc vir pius sacrificium faciens sublatus est, & ea pertulit, quæ p. assus est. Et cap. 54. Nam in persecutio nis tempore Sabbatum, & hyems erat, vigesimo enim secundo mensis Ianuarij vir Dei Sanctus tentatus, & eiectus fuit. Error librarij corrigendus est, & pro 22. dies 24. reponendus ex festo S. Timothei. Duodecim annos ante exilium sedisse affirmat Eustathius cap. 23. At magus hic vir Dei Eutychius pari annorum numero, quot sunt Apostoli, Christi gregem pavit. Dies 24. Ianuarij S. Timotheo sacra iucidit Sabbato anno 565. Cyclo Solis XIV. Lunæ XV. lit. D. ergo retrocedendo per annos duodecim menses duos erimus circa initia Decembris anni 552. Baronius putavit, exilium Eutychij accidisse anno 564. ibidem Num. 15. In hoc eximio, ac summa eruditionis historico Cyclorum observatio passim desideratur, ex cuius defectu in anacronismos lapsus est.

Anno
553.

Eutychius ineunte anno 553. fidei professionem ad Vigilium misit datam in festo Theophaniorum. Scribit Lupus cap. 6. comment. ad Synodum V. hanc professionem fidei traditam Pontifici etiam nunc captivo ad S. Euphemiam, ac mox Belisarium cum alijs legatis, itemque Petrum Referendarium ad eundem destinatos, ut datis denno sacramentis Pontificem Byzantium adducerent, & tunc Vigilium scripserit encyclicam de suis calamitatibus. Labitur vir insignis, nam ex Cyclis aperte superius monstravimus legationem illam contigisse die 28. Ian. anno 552. At Mennas decimo postea mense obiit. Vigilium verò, cum accepit professionem fidei ab Eutychio, Constantinopolim regressum inde colligo, quod priorem professionem fidei hoc titulo inscribit in suo Constituto: *Exemplum primæ professionis, quam ad S. Euphemie templum fecerunt.* Posteriori autem Eutychij hunc titulum præfigit: *Exemplum professionis, quam residui Episcopi Theophaniorum die nobis fecerunt.* Vbi vides priorem loco, alteram tempore signari. Cæterum Eutychius laudatis quatuor Synodis, atque Leonis epistolis rogat Vigilium, ut iam tandem Concilium de tribus capitulis inchoet. Subscripsere epistolam.

Eutychius Constantinopolitanus.

Apollinaris Alexandrinus.) Patriarcha.

Dominus Antiochenus.) Chæ.

Elias Teshalonicensis.)

Vigilius VIII. Idus Ianuar. Patriarchis respondens ipsorum fidem collaudat, petitioni verò de discutienda causâ satrium capitulorum hæc reponit: *Annuimus, ut de tribus capitulis, ex quibus questio nata est, facto regulari conventu, servata æquitate, medijs sacrosanctis*

Evangelij collationem cum unitis fratribus habeamus, & finis detur placitus Deo, & conveniens ijs, quæ à Sanctis quatuor sunt definita Concilij. At illis clausulis facto regulari conventu, servata æquitate, ita Synodum indici Pontifex consentiebat, ut & Latini Episcopi pari numero adessent, ne decretis postea Synodalibus adversarentur, de qua re inferius iterum sermo redibit.

Hoc eodem anno 553. ineunte die 14. Ianuarij S. Datus Antistes Mediolanensis post ingentes ærumnas forti animo toleratas è vivis excessit; ea enim die eundem obiisse tabule sacræ Ecclesiæ Mediolanensis, ac Romanum Martyrologium testantur apud eruditissimum Bollandum. De anno verò inter Scriptores non convenit, nam Baronius, ac Bollandus anno superiori eundem decessisse existimant, quorum sententia ex litteris Vigilij datis hoc anno Nonis Februarij redarguitur, in quibus Datij tanquam superstitis mentionem facit, ut capite superiori notatum est. Ripamontius lib. 7. historiæ Ecclesiæ Mediolanensis vsque ad annum 556. illius obitum protrahit; Victor Tunonensis mortuum scribit post consulatum Basilij XIII. qui est illi annus 554. quo anno etiam tradit Totilam à Narsete victum. Certum est ex litteris Pelagij Papæ ad Narsetem obiisse Datium Totila adhuc regnante, ac Narsete in Italia exercitum regente, hæc enim Pelagius scribit: *Recolere enim debet Celsitudo vestra, quid per vos Deus fecerit tempore illo, quo Istriam, & Venetias tyranno Totila possidente, Francis etiam cuncta vastantibus, non ante tamen Mediolanensem Episcopum fieri permisistis, nisi ad clementissimum Principem exinde retulissetis, & quid fieri debuisset,*
eius

eius iterum scriptis recognovissetis, & inter ubique furentes hostes Ravennam tamen, & is qui ordinabatur, & qui ordinaturus erat, nempe Metropoli Aquileiensis providentia culminis vestri deducti sunt. Panvinius meus, Sigonius ac cæteri Recentiores Chronologi Calvisius, Petavius Ricciolius, alijque Narsetem anno 552. in Italiam exacta hyeme venisse, atque æstate incumbente ab eodem Totilam acie victum scribunt, quod certe etiam ex Procopio tunc vivente colligitur, qui pugnam illam refert anno labente Gothici belli decimo octavo, qui ab hyemis exitu anni 552. inchoabatur. Theophanes etiam testatur hæc eodem anno contigisse. Cæterum cum evidenter, ut mox ostendam, pateat Procopium in designandis illius belli Gothici annis lapsum esse; duorumque annorum gesta in unicum annum perperam congestisse, aliunde veritas petenda est. Ego quidem arbitror Gothos Rege Totila occiso anno belli decimo nono labente à Narsete primum superatos nempe anno 553. quod insignis illius sæculi chronologus Marius Aventicensis testatum reliquit, hæc enim scribit: *Post consulatum Basilij anno XII Indictione I. Hoc anno Badulla Rex Gothorum ab exercitu Republicæ per Narsetem Chartularium Eunuchum interficitur. Cum verò huic Chronologo annus 542. sit Post consulatum Basilij annus I. plane anno 553. Narsetis victoriam alligat, quod etiam ex indictione prima denotatur quæ anno eodem mense Julio currebat. Idem verò Marius anno insequenti Teiæ occisionem refert. Procopius lib. 4. diserte scribit Totila occiso Narsetem Romam statim recuperasse, quando sextum, & vicesi-*

num principatus annum habebat Iustinianus. At hoc ipso anno 553. Kalendis Aprilis annum 26. imperij Iustinianus complevit, Totila verò mense Julio victus fuit, nam mense Augusto ex Theophane victoriæ nuncius C. P. appulit. Quare cum ex antiquis tabulis Ecclesiæ Mediolanensis constet, Datium obiisse die 14. Januarij, Totila adhuc superstiti, non dum enim eodem occiso Vitalis Mediolanensium Præsul Ravennæ consecratus fuerat ex laudatis litteris Pelagij, consequens fit, ut hoc anno 553. & Datij obitus, & Totilæ occisio contingerint. Lucas Holstenius memoratas modò Pelagij litteras non quidem Narseti, sed Valeriano Patricio inscriptas edidit p. 1. collect. Rom. p. 227. De hoc Valeriano scribit Procopius lib. 4. *Narseti autem Ravennam, ut venerat, sociati sunt Duces Valerianus, & Iustinus. At cum Narsetes summam in Italia præfecturam gereret, ad eundem potius scripsisse Pelagium dixerim, & quidem de re gravissima, rogabat enim, ut Antistites Mediolani, & Aquileiæ Synodi V. obrectatores Constantinopolim sub custodia mitteret. Ex his patet errasse Ripamontium, qui Vitalem Datij successorem à Pelagio consecratum putavit, initiatus enim fuit Episcopus Ravennæ ab Aquileiense Metropoli Vigilio etiam nunc Pontificatum tenente. Scribit Victor Tunonensis Datium anno 554. Constantinopolim venisse, ac tria capitula damnassee, eademque die percussam occubuisse. Sed cum Datij constantia in sequenda Vigilij sententia nobis constet, merito cum meo Lupo homini Schismatico nullam fidem præstanda ducimus, præsertim cum isthæc eo anno affirmet con-*

contigisse, quo iam Datus diem obierat.

Sed iam demonstrandum est Procopium in belli Gothici annis recensendis errasse, non solum quod eidem Panvinus, Sigonius, Baronius, alijque celeberrimi Scriptores astipulati sunt (isti enim Procopio, qui cum Belisario eidem bello interfuit, ex asse fidem præstandam duxere) verum etiam quod ad nostræ historiæ chronologiam exactiorem id plurimum conducit. Primus annus belli Gothici, ut ex Procopio cap. 3. probavimus, incepit anno 535. quo Siciliam Belisarius exactis Gothis recuperavit. Anno 536. cum circa Paschalia festa seditio per Africam Romanis militibus incessisset, Belisarius in Africam advolans fugato seditioso Stotzæ exercitu rem composuit. Scribit Procopius lib. 2. de bello Vandalico: *Decimus is erat annus Iustiniani imperanti; decimus vero annus eiusdem impirij inchoabatur anno 536. à Kalendis Aprilis. Porro Belisarius in Siciliam rediens exortos ibi etiam tumultus compescuit, ac dispositis per insulam præsidij in Calabriam transmisit. Brutijs, ac Lucanis in deditio- nem acceptis Neapolim obsedit autumno incumbente; scribit enim Procopius, eundem veritum, nec pluvijs ad oblidium solvendum magna cum impedimentorum iactura cogeretur, vasa colligi iussisse, cum nihil tale cogitanti per occultum aditum in urbem penetrandi modus iudicatus est, atque eo pacto Neapolim occupavit. Rebus autem ea in vrbe è sententia compositis, copias Romam versus e duxit, qua etiam feliciter sine pugna potius est. Hæc ait Procopius: *Recepta aq̃est Roma sexagesimo anno, mense eo-**

*dem postquam à barbaris incensa fuerat. lib. 1. de bello Gothico. Captam verò à Barbaris fuisse Basilisco, & Armato Conss. nempe anno 476. testatur Marcellinus Comes in chronico; quare recuperata est anno 536. Addit Evagrius Belisarium Romam ingressum die 9. Decembris. His recensitis idem prosequitur recensere, quas postea vrbes Dux Belisarius in potestatem redegit. Hic verò more solito secundi anni belli Gothici Procopio claudendus erat, nempe: *Sic hyems exijt, finemque imposuit anno secundo belli, quod Procopius describit.* Verum huius distinctionis oblitus pergit Procopius narrare, Vitigem CL. millibus armorum Ravenna egressum, ac mente Martio Romam obsedis, ibique in plures menses protractam obsidionem cum egregijs & civium Romanorum, atque hostium factis describit. Paulò post initium libri secundi ait, Euthaliam circa brumalem Solis pulsam Romam cum stipendijs militum appulisse, quibusdam verò conflictationibus narratis concludit: *Sic hyems exijt, finemque imposuit anno secundo belli, quod Procopio describit.* Ex quibus patet, laudatum Scriptorem duorum annorum gesta ad vnicum perperam restrinxisse, neque enim Neapolim, Romamque Belisarius occupavit eodem anno, quo Vitiges vrbi castra circumdedit, eandemque longiori obsidio oppugnavit. Hinc factum est, ut apud eundem Historicum aliorum quoque annorum gesta haud suo tempore recenseantur. Etenim lib. 3. narrata vrbis expugnatione per Totilam Gothorum Regem ait: *In his hyems se circumegit, & anni duodecimi belli huius aderat finis, quod Procopius ipse conscripsit.* Duodecimus belli*

belli Gothici annus exijt vnà cum hyeme anno 547. At Roma capta est anno belli decimo tertio hyeme iam seruiente. Auſtuarium Marcellini hæc habet: *Indictione X. Post consulatum Basilij VI. Totila dolo Isaurorum ingreditur Romam XVI. Kalendas Ianuarias.* Quare anno 547. die 17. Decembris Totila urbem occupauit. Marius Auenticensis eadem indictione X. Post consul. Basilij VI. ait: *Eo anno Baduila Rex Gothorum Roma capta, depopulauit, &c.* S. Gregorius Magnus lib. 2. epist. 36. disertè affirmat, Gothos urbem occupasse, postquam Vigilius in urbe regia constitutus anathema in Acephalos publicauit, verba dedimus cap. 3. at certum est Vigilium anno 547. C. P. appulisse, quod itidem monstratum est loco proximè memorato. Ex his ergò anachronismus Procopij paret, ex quo tot insignes viri errandi occasionem acceperunt. Quare cum vnus anni additione Procopius corrigendus veniat, Dattij Mediolanensis obitus, ac Narsensis in Italiam adventus, moxque subsequuta Totilæ occisio ad annum 553. referenda est. Baronius quidem, vt notabamus, annum 535. inter belli Gothici annos non numeravit, sed planè contra Procopium, & rei gestæ veritatem. Sigonius verò lib. 18. de imperio Occidentali ad annum 538. vniuersa revocat, quæ Procopius duobus annis gesta affirmavit, (vt cuique legenti patebit) ne bellum Gothicum vltra decem, & octo annos extendetur.

Sub finem anni præcedentis 552. frequentissimi Episcopi Byzantium ad Synodum aduenerant, tres enim Patriarchæ aderant, itemque Helias Metropolitæ Thessalonicensis, vt ex

subscriptione libellorum ad Vigilium paret, qui tamèn paulo post discessit relicto Benigno Episcopo Heracleæ Pelagoniæ, qui suas in Concilio vices ageret. Hi quidem sæpius convenientes Ecclesiasticas causas tractabant, vt ex Eustachio colligitur. In his verò congressibus ante Maium præsentis anni celebratis damnatum Origenem, & approbatum decretum Iustiniani contra eundem à decennio latum certum existimo. Cedrenus ad annum Iustiniani vigesimum sextum recitat ad verbum litteras Imperatoris ad Synodum, quæ Patres hortatur ad Originem damnandum, *Vos hortamur, ait, o Sanctissimi Patres, vt in vnum collecti subiectam expositionem, & singula eius capita examinetis, damnetisque cum Origine omnes, qui idem sentiunt.* Baronius, cui etiam Lupus astipulatur, rectè monet capita à Iustiniano laudata contineri in ipsis litteris ab eodem olim ad Patriarchas contra Origenem missis vnà cum anathematismis ibidem subiectis, quæ cum à Patriarchis tunc validata fuerint, publica Oecumenica Synodi subscriptione iterum confirmata sunt. Res graviori consideratione non indigebat, ex litteris enim encyclicis olim Origenes in vniuersa Ecclesia damnatus fuerat, & Patriarchæ antequam consecrarentur, de more Origeni anathema dicebant, hoc enim in edicto Iustiniani mandabatur, quod de cæteris alijs Episcopis etiam constabat. Hinc sessio illa, vtpote de re nõ semel, sed iterum iudicata, haud in plura exempla transcripta fuit, cum vnicuique edictum Iustiniani sufficeret. Vti verò certum est, Origenem in Synodo V. damnatum, ita incertum mihi videtur tempus, quod damnatio

natio illa peracta fuerit, num anno 552. sub Menna, vel potius anno 553. iam inchoato sub Eutychio. At cum videam initio statim anni à Patriarchis rogari Vigilium, ut causam de tribus capitulis inchoet, existimo controversiam de Origine paulò antea discussam.

Duo tamen hic nobis probanda sunt, Origenem in Synodo V. damnatum fuisse, & hanc damnationem priorem fuisse proscriptione trium capitulorum, video enim de hoc secundo cum eruditissimo Scriptore mihi esse luctandum, nam Petrus de Marca in parva dissertatione de Synodo V. scribit: *Cæterum cognitionem de Origene successisse trium capitulorum cognitioni, ipsa series actorum Quintæ Synodi aperte ostendit. Quæ sane procul à verò sunt, cum exactis Synodi citra dubium oppositum colligatur. Synodus V. canone XI. ait: Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, ORIGINEM cum impijs eorum conscriptis, & omnes alios hereticos, qui condemnati, & anathematizati sunt à Sancta Catholica, & Apostolica Ecclesia, & à prædictis Sanctis quatuor Concilijs, & eos, qui similia prædictis hereticis sapuerunt, vel sapunt, & usque ad mortem in sua impietate permanserunt, vel permanent, talis anathema sit.* Hic canon editus est collatione VIII. habita IV. Nonas Iulias, quæ cum postrema fuerit in causa trium capitulorum, colligitur antea iam Origenis causam cognitam fuisse, alias Origenem damnassent, antequam illius errores examinassent, & ex consequenti per summam iniuriam Adamantius fuisse indicta causa damnatus. Sed est aliud contra Marcam argumentum prorsus inelucta-

bile. Theodorus Cappadox magnus ille Origenis preceptor probaturus, posse Theodorum Mopsuestenum licet olim mortuum iure damnari, ita Synodum allocutus est collat. 5. *Et multos quidem etiam alios invenimus post mortem anathematizatos: Necnon etiam Origenem, & si ad tempora Theophili Sanctæ memoriæ vel superius aliquis recurrerit, post mortem invenerit anathematizatum, quod NN NC in ipso fecit, & vestra Sanctitas, & Vigilius Papa religiosissimus antiquioris Romæ.* En fatente Origenistarum Principe à Synodo V. & à Vigilio Papa Origenes damnatus fuit, & quidem antequam terminata esset cognitio trium capitulorum. Hoc testimonium est adeò evidens, ut rem extra dubium ponat. Sexta Synodus Oecumenica sub S. Agathone Papa actione 17. in definitione fidei laudatis quatuor Synodis prioribus contestatur se recipere decreta super has, & ultimæ harum Quintæ Sanctæ Synodi, quæ hic congregata est adversus Theodorum Mopsuestenum, Origenem, Didymum, & Evagrium, & scripta Theodoretæ adversus duodecim capitula laudabilis Cyrilli, & epistolam, quæ dicitur Ibae ad Marin Persam scriptam. Et in edicto fidei act. 8. *Suscipimus quoque & quæ in temporibus Iustiniani D. mem. in prædicta à Deo conservanda nostra felicissima civitate complosa est Synodus contra Dei impugnatores Origenem, Didymum, & Evagrium, & obcæna Theodori, & Iudaica scripta &c.* His concinit Synodus VII. Oecumenica, quæ est Nicæna II. act. 7. *Præterea inquit, Origenis, Evagrii, & Didymi fabulositates anathematizamus, quemadmodum Synodus C. P. Quinta numero docuit.* Igitur Origenem à Synodo V. damnatum fuisse publicæ Ecclesiæ sententia est.

Dabo

Dabo etiam Scriptores nobilissimos, qui ante Synodum VI. floruerunt. Cyrillus Scythopolitanus S. Sabæ discipulus, qui & Magistri, & Eutymij vitas diligentissimi scripsit, cap. 109. de vita Sabæ apud Surium die 5. Decembris ait: *Post hæc cum Sancta, & Oecumenica Quinta Synodus congregata fuisset Byzantij, Theodorus Mopsuestie, & Origenes, & una cum his impia de præexistentia, & restitutione dogmata generali fuerunt subiecta anathemati.* Idem in vita Eutymij die 20. Ianuarij apud Bollandum cap. 28. hæc scribit: *Cum precedente autem tempore postea congregata fuisset Constantinopoli Quinta Synodus, & Origenis, & Nestorij dogmata fuissent ab ea percussa anathemate, & qui novam Lauram tenuerant, Origenistæ illinc essent expulsi, & fideles, & Orthodoxi Patres rursus in eam migrassent, permittente mihi admirabili Ioanne Silentario, eo inquam, qui erat Episcopus, discedo è cænobio, & ipse quoque versor in hac Laura.* Hæc ille qui cum eo tempore vixerit, de prelesorum per Synodum V. Origenistarum oculatus testis venit. Ex his patet Halloix hallucinatio, qui quæst. 10. §. 382. hæc scripsit. *Evagrius primus è Græcis hæc attingit controversiam, & quem alij Sriptores Græci cæcorum more secuti sunt.* Immo primus est Cyrillus omnium Græcorum Scriptorum, quos modo habemus, qui cæcus sanè non fuit, sed Origenistas ex Synodi V. decretis è nova Laura expullos fuisset oculis vidit, atque in eadem Synodo eosdem damnatos esse perspexit. Halloix, qui isthæc nō legit, cæcorum more perperam de non visis iudicavit. Sed præclaro etiam testimonio à Cosma Diacono in Synodo septima actione prima recitato

iterum Halloix reiicitur, est quidem longiusculum, sed plane totum hic inferendum, ex eo enim cognoscemus exitum Origenistarum, qui tot turbas sub Nonno in nova Laura in Palæstina dedere. *Cosmas venerabilis Diaconus, & sacri Patriarchatus Cubicularius ex vita S.P.N. Sabæ legit.* Itaque cum Sancta universalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata communi, & generali anathemate reiecti sunt Origenes, & Theodorus Episcopus Mopsuestias, & quæcumque ab Evagrio, & Didymo dicta sunt de præexistentia, si vè peri proupari seos Probant autem id quatuor Patriarchæ presentes. Præterea Imperator noster Dei amantissimus acta Synodi Hierosoliman misit, in qua civitate coacto Episcoporum conventu quotquot erant Palestinorum Episcopi manibus, & pedibus, & ore sententiam, & statutum Synodi confirmarunt, nisi quod Alexander Abyles contrarium sensit, quamobrem Episcopatu exutus Byzantium se recepit, & terræmotu obrutus est, & sepultus. Novæ Lauræ verò Monachi se à Catholica communione separarunt. At verò Patriarchæ Eutychius (Eustochius) diversis modis eos agressus per octo menses illos admonuit, & cum præcibus suis non valisset eis persuadere, quo Ecclesiæ Catholicæ communicarent, imperialibus iussionibus vsus per Anastasium Ducem à nova illis Laura proiecit, provinciamq; totam ab eorum pestilentia liberavit. Hæc puto esse excerpta ex Cyrillo in libro de vita Sabæ, unde quæ apud Surium legitur, mutilata est. Bollandus integram se invenisse indicat in fine prolegom. ad vitam Theodosij Cænobiararchæ die 11. Ianuarij. Audis Origenem damnatum gesta item contra eundem Hierosolimam transmissa, & tandem Origenistas Neolaurentes expul-

expulſos, vniverſamque Palæſtinam Origeni maledixiſſe.

S. Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus, qui paulò poſt Synodum V. floruit, in epiſtola ad Sergium, quæ recitatur act. 11. Synodi VI. hæc ſcribit: *Etiam quintum præter iſtos, & poſt iſtos aliud Concilium vniverſaliter conſtitutum ſuſcipio, quod in regia vrbe etiam id celebratum eſt Iuſtiniano tunc ſceptra Romani imperij diſpenſante, & omnes eius præclaras definitiones, quod ad confirmationem quidem nominatiſſimi Chalcedonenſis Concilij congregatum eſt. Perimit autem, & interitum proijcit PRINCIPALITER ORIGINEM inſanum, & omnes eius pompofas ſomnolencias, & plena multæ impietatis commenta Evagrii quoque cum eo, & Didymi dogmata, & omnia eorum pagana, atque prodigioſa, necnon & fabuloſa deliramenta. Poſt quos & Mopſueſtenum avellit Theodorum Magiſtrum Dei rebellis Neſtorij &c. Hoc ipſum teſtatus eſt Maximus Patriarcha Aquileienſis in Synodo Lateranenſi coram S. Martino Papa celebrata: Contra Theodorum, inquit, ſecrætario primo, & Origenem in Sancta Quinta Synodo accuſator quidam nullus, ſed tantummodo eorum conſcripta ad accuſationem ipſorum & reprehensionem ſuſceſſe noſcuntur. Claudat horum dicta Evagrius, qui lib. 4. capite 38. aliàs 37. hæc recitat de Synodo Quinta: Relatum eſt igitur ad Iuſtinianum à Synodo poſt exclamations contra Origenem & eos qui pari formiter cum illo ſeducti erant, factas. Qua de re iſta ad verbum inter cætera ſunt relata. Et recitatis quibusdam Patrum exclamationibus ait: Iſtis adiunxerunt & capita eorum, quæ cum Origene ſentientes docuerunt, &c. Quis autem, niſi Halloix, dixerit Evagrium iſta finxiſſe? Teſtatur ſe ad ver-*

bū illa ex actis Synodi excerptiſſe, & quidem Iuſtiniani litteras contra Origenem ad Synodum datas recitat Cedrenus. Sanè ſtultitiæ proximum eſt, adhuc negare Origenem in Quinta Synodo eſſe damnatum, & tamèn non pudet Halloix, erroris illos arguere, qui dixerunt lata in Synodo V. contra Adamantium anathemata, & obſtinate hæc reponere: *In Quinto Concilio, nihil prorsus de Origene tractatum eſt.*

Vidit Halloix anathematismum XI. Quintæ Synodi, & cum nullus ſuper eſſet deſenſioni locus, ridiculam prorsus reſponſionem commentus eſt: *Intruſum, inquit, haud dubie eſt nomen Origenis in anathematismum vndecimum collatione octava. Quæſt. 10 §. 23. ab homine, addit, quopiam, ut ſupra indicavi, ſaltem imprudenti nomen eius anathematismo vndecimo improbe adiectum eſt. Hæc probat, quia Eutycheti non Origenes, ſed Dioſcorus proximè locandus fuerat, ita enim Patres utrumque ſimul fere ubique nominant. Rurſus Gregorius Magnus lib. 2. epiſt. 36. indiçt. 10. vnā tantum perſonam damnatam dicit in Synodo V. nempe Theodorum Mopſueſtenum non igitur Origenes etiam proſcriptus fuit, alias duo damnati fuiſſent. Denique idem anathematismus legitur in edicto Iuſtiniani contra tria capitula, vbi Origenis nomen non apparet. Atque ex his putat Halloix inſertum canoni vndecimo Origenem. His poſitis facilem reſponſionem teſtimonijs Sextæ, & Septimæ Synodi procudit, nempe vtriuſque Concilij Patres ſecutos acta Synodi V. corrupta pag. 390. vbi in margine hæc leguntur: *Sexta Synodus in errorem tracta eſt à Quinta, & poſt ſe traxit Septimam.**

nam. At cum in collatione V. Theodorus Origenistarum Dux fatetur à Synodo V. damnatum Origenem, fabulam putat dicens esse *adulterinum, & supposititium locum, interiecta, & intrusa verba* pag. 388. Hæc Origenis advocatus.

Heu quò præcipitem egit hominem cæcus in Origenem amor? Si Origenis nomen ab invida manu intrusum fuit undecimo anathematismo, tuum erat codicem cariosum quempiam alicubi gentium litterarum, vel etiam barbararum nominare, ubi canon ille Origenem inter proscriptorum capita nò recenseret. Latina Ecclesia sacrorum Conciliorum codices legitimos, atque incorruptos in Ecclesiasticis scrinijs semper conservavit, atque inter hæc sacra volumina erant gesta Quintæ Synodi. Hinc cum S. Martinus Papa, qui ante Sextam Synodum Lateranense Concilium contra Monothelitas celebravit, dixisset: *Offerantur imprimis per eos, quorum interest, reverendissime sanctarum quinque universalium Synodorum definitiones, lectis definitionibus priorum quatuor Conciliorum dictum est: Definitio Sanctæ Quintæ Synodi, cuius quidem definitionis anathematismus XI. ita exhibitus est: Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychen, ORIGINEM cum impijs eorum conscriptis &c. talis anathema sit.* Vides in Ecclesiæ Romanæ legitimis codicibus Origenem in anathemate XI. cum reliquis condemnatum? Sed gravius adversarium premo. Cum in Synodo Sexta deprehensi fuissent Monotelitæ codices Synodi V. corrupisse, & id Legati Pontificij alta voce protestarentur, Sancta Synodus dixit

illos convinci antiquis, & IMMUTABILIS eiusdem Sancti Quinti Concilij libris, qui ex archivio Patriarchali producti publicè eo in conventu lecti sunt; & ex authenticis codicibus hæreticorum fraude detecta Synodus universa exclamavit: *Anathema simul, quæ falsificaverunt acta Sancti, & universalis Quinti Concilij.* Hæc actione 14. recitantur. Non igitur Synodus sexta, ut fingis, secuta est acta V. Synodi corrupta, sed antiquos, & immutatos eiusdem Sancti Quinti Concilij libros. Et hæc quidem plena Patrum Synodo contestante. De hoc tamèn iterum capite sequenti pluribus agemus.

Hinc factum est, ut damnato in Quinta Synodo Origene ante Sextam Synodum idem etiam tum in Latina, tum in Græca Ecclesia passim anathemati subijceretur, quod, ut alia omittam, constat ex Synodo Lateranensi S. Martino Papa Præsidente celebrata, & ex Ecchæsi Heraclij Imperatoris in eadem Synodo laudata. Concilij verba hic damus, Ecchæsim verò paulo inferius adducemus. Quod verò opponit Halloix Dioscori, loco Origenem ab imprudenti homine in anathematismum undecimum Synodi V. intrusum fuisse, ridicula divinitio est. Non fuit ibi Dioscorus nominatus, quia damnatus fuerat in Eutychete, eadem enim omnia, quæ Eutyches deliravit, Alexandrinus ille Pseudo-Antistes etiam asseruit, unde Synodus Chalcedonensis act. 3. in litteris ad S. Leonem Papam de Dioscoro scribit, *Quod Eutychen pro impietate damnatum suæ tyrannidis decretis innoxium statuit, & dignitatem, quæ à vestra illi ablata fuerat Sanctitate (quippe ut ab eo, qui hac gratia erat indignus) illi restituit.* Sed Dioscorus non modo Euty-

Eutychetis, sed & Hæreticorum omnium Magistri Origenis discipulus fuit; unde idem Dioscorus in libello supplici Theodori Diaconi apud Synodum Chalcedonensem act. 1. accusatur, *vti semper quæ Origenis sunt sapiens*. Inlere ergo canoni illi etiam, si ita lubet, Dioscorum, ita tamen ne loco pellat Origenem. At si scire cupis, qualis inter hæreticos locus Origeni, qualis Dioscoro statuatur, lege canonem 18. Sanctæ Synodi Lateranensis non pleno sæculo post Quintum Concilium à S. Martino Pontifice celebratæ: *Si quis, inquit, secundum Sanctos Patres consonanter nobis, pariterque fide non respuit, & anathematizat anima, & ore omnes, quos respuit, & anathematizat nefandissimos hæreticos cum omnibus impijs eorum conscriptis vsque ad vnum apicem Sanctæ Dei Ecclesiæ Catholice, & Apostolicæ, hoc est sanctæ, & vniuersales quinque Synodi, & consonanter omnes probabiles Ecclesiæ Patres, idest Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium Apollinarem, Polemonem, Eutychem, DIOSCORVM, Timotheum Ælurum, &c. ORIGINEM, Didymum, Evagrium, & compendiose omnes reliquos hæreticos, qui à Catholica Ecclesia reprobati, atque abiecti sunt, &c. huiusmodi condemnatus sit*. Vides Origenem cum Evagrio, ac Didymo, qui actione 11. Sextæ Synodi ita nominantur *Didymus, & Evagrius Origenis, &e vanitatis primi secretarij scdissimi, hæreticorum agmen claudere? Reponi inter nefandissimos hæreticos? damnari illius impia conscripta? Rursus in magna Synodo Nicæna II. quæ est Septima Oecumenica leges supparem Eutycheti Dioscorum datum, atque his proximum Origenem, eius-*
Card. de Noris Vind. Aug.

que sectarios scdissimos. Illa quidem act. 7. in definitione fidei ait se anathematizare: *Arij insaniam, Macedonij rabiem, Apollinarij dementiam, Nestorij idolatriam in homine, Eutychis & DIOSCORI conspirantem vanitatem, & horum multorum capitum hy-dram, ORIGENIS, Didymi, & Evagrii nugas, fabulasque*. Ita Dioscorus cum Magistro Eutychete eadem infamiæ nota insignitur, nigrumque theta etiam Origeni præfigitur. Ergo ne & Lateranensis Synodus ante VI. & VII. Concilium tracta est in errorem à corrupto V. Synodi codice? Nullusne Patrum Latinorum, vel Græcorum germana, ac legitima Synodi V. acta nancisci potuit, vt Origenem tantæ infamiæ subduceret, ac collegas admoneret intrusi in anathematistinum XI. Origenis? Nullusne ex scæcētis, & ampliùs Patribus pro Origene advocatus surrexit? Nullu erga Adamantium miseratione aliqui inflexus fuit? Quis porro ex his non intelligat, quo loco fuerit apud Catholicam Ecclesiam Origenes? Eadem facilitate refutantur, quæ de intruso periodo collationi quintæ Halloix fingit, vti enim ista sine teste proferuntur contra signatas antiquitus tabulas, de quarum fide nullus huic vsque dubitavit, ita veluti somnia in fumum abeunt.

Quod addit asseri à Magno Gregor. vnā tantummodò Personā damnatam fuisse in Synodo V. Origeni non faver, nam Pontifex hæc scribit: *In Synodo, in qua de tribus capitulis actum est, &c. de quibusdam illic solummodò Personis est actitatum, quarum vna, cuius scripta euidenter à rectitudine Catholice fidei deviant, non iniuste damnata est*. Loquitur de controversia ibi agitata de Theodoro, Theodoreto Cyri, & ibi Edesseno.

& rectè pronunciat, primum quidem cum suis scriptis fuisse damnatum, Theodoretum verò, & libæ scripta tantummodo, non personas. De Origene non loquitur, quia hic ante Synodum de tribus capitulis damnatus fuerat, nec de illo Schismatici, quos ibi alloquitur Gregorius, fuere aliquando solliciti. Verum si quæretur ab Apostolica Sede, num à Patribus Synodi V. solus Theodorus damnatus fuerit, respondebit Nicolaus Primus in epistola ad Michaelē Imperatorem: *Quinta præterea Synodus etiam iam mortuos Origenem, atque Theodorum per eorum damnanda scripta non rectè sapuisse repertos anathemate percussit. Sed & ante ducentos annos hæc ipsa dicta sunt in Synodo Lateranensi à Maximo Patriarcha Aquileiensi, cuius dicta superius laudavimus. Neque Halloix postremum illud iuvat, nempe intrusum esse canoni vndecimo Origenem, quod hic non legitur in edicto Iustiniani contra tria capitula. Rem, vti erat summa eruditione instructus, Baronius vidit. Editum illud Iustiniani compositum fuit opera Theodori Episcopi Cæsareæ Cappadocum; hoc enim testatur Vigilius Papa in epistola contra eundem Theodorum: Tuis, inquit, ex consuetudine incitamenti liber condemnationem capitulorum ipsorum continens in palatio te assistente, & instruente coram quibusdam Græcis Episcopis est relectus. At Theodorus ex liberato cap. ultimo Breviarii erat Origene defensor acerrimus. Cur ergo Cæsareensis suum Origenem inter damnata capita collocasset? Scito ergo Origenem Theodori fraude in Iustiniani anathematismo omissum à Synodi V. Patribus suo, vti decebat ho-*

minem, loco inter hæreticos repositum.

Reclamat Halloix quæst. 10. §. 2. *Certè si ad aliquod vnum generale Concilium spectavit perquirere de Origene, maxime omnium spectavit ad Nicænum, utpote Origene ætati vicinissimum. At concilium, addit, Nicænum simul antiquissimum, & sanctissimum nihil adversus Origenem protulit. Veterem Origenistarum crambem reponit. Quomodo, aiebant, damnabimus, quem Synodus Nicæna non tetigit? Reddam ex integro voces Hieronymi epist. 65. Scilicet vno medicamine omnes simul morbos debere curari; Et idcirco Spiritus Sancti neganda maiestas est, quia in illa Synodo super substantia eius silentium fuit? De Ario tunc, non de Origene quæstio fuit, de Filio, non de Spiritu Sancto. Confessi sunt, quod negabatur, tacuerunt, de quo nemo querebat. Quanquam latenter Origenem fontem Arii percusserunt, damnantes enim eos, qui filium negant de Patre esse substantia, illum pariter, Ariumque damnarunt. Alioquin hoc argumento neque Valentinus, neque Marcion, nec Cataphryges, neque Manichæus damnari debent, quia Nicæna Synodus eos non nominat, quos certè ante Synodum fuisse non dubium est. Hæc ille. At non solum in Ario Origenes per Nicænos Patres damnatus est, sed & Ephesi cum Nestorianis proscriptus fuit. Illi dicebant ex Photio cod. 54. & Cæsario in libris contra eosdem editis, hominem ex meritis habuisse unionem cum Verbo. At hoc ipsum olim tradiderat Origenes lib. 2. Peri-Archon; verba dedimus lib. 1. hist. Pelag. cap. 1. Idem in Eutychete damnatus est, itemque cum Dioscoro in maxima Chalcedonensi Synodo; etenim teste S. Leone epist. 11. ad Iulianum Cœnsensem erratum Euty-*

Eutychetis de haustu venenatorum dogmatum Origenis apparebat effusum, nempe quod anima Christi, ut dixit Origenes, prius fuisset in coelis commorata, additque: *Vnde quod in Origene merito damnatum est, qui animarum antequam corporibus infererentur, non solum vitas, sed & diversas fuisse asservit actiones, necesse est, ut etiam in isto, nisi maluerit sententiam abdicare, plectatur.* In eadem etiam Synodo, ut notavimus, Dioscorus accusatus est, tanquam *semper quæ Origenis sunt sapiens.* Sed in Synodo etiam Constantinopolitana Oecumenica II. Origenes in Macedonianis, qui Spiritum S. adorandum uti Deum negabant, damnatus fuit. Nam Origenes testibus Sanctis Epiphanio, & Hieronymio Spiritum S. creaturam esse asservit. S. Augustinus lib. de hæres. cap. 43. scribit nonnullos negare illum dixisse. *Spiritum Sanctum creaturam;* additque: *sed qui eius plura legerunt, contradicunt.* Legatur epistola Hieronymi ad Avitum. Igitur non in sola Quinta Synodo, sed & in quatuor prioribus Origenis doctrina damnata est cum Ario, Macedonio, Nestorio, & Eutychete, ut mirum non sit, si magnus ille maximi Nepotis S. Cyrilli Alexandrini decessor Theophilus pronunciarit epistola 1. Paschali fuisse Origenem *Hydram omnium hæreseon.* Hinc factum est, ut in Synodis nunquam cum Patribus Origenes nominatus fuerit, imò neque Hæretici Nestorius, Eutyches, Monothelitæ, alijque vllum ab Origene suffragium petierint, sciebant enim illius testimonium infamia apud omnes laborare. Obijcit Halloix magnum Athanasium ostendisse in lib. de decretis Nicenæ Synodi contra Eusebium, Origenem procul esse

ab Arii insania. Sed notare etiam debebat adversarius, quæ ibidem Athanasius præmiserat de Origene. Nam *quæ veluti quærens, & ingenium exercens scripsit, hæc non tanquam ipsius ita sentientis sint, accipiat quisquam* Est enim doctum pharmacum Athanasij. Origenes more solito in utramque partem disputavit, de quo nolim cum quopiam contentionis funem ducere.

Vnum hic subijciam, Sanctissimos Monachos, & Antistites, qui Iustiniano imperante florere, Origenis scripta semper damnaſſe. S. Sabas pro Origenistis compescendis legationem ad Iustinianum suscepit, de qua re pluribus cap. 1. dictum est S. Theodosius, cuius memoria die 11. Ianuarij agitur, Origenem supra cæteros detestabatur. Scriptor vitæ eiusdem cap. 13. apud Bollandum ait: *Maximè autem, ostendebat se aversari Origenem, qui existimavit suam in hoc ponendum studium, ut divinæ Apostolorum prædicationi nugas contexeret gentiliū, & luderet in rebus minimè ludicris.* Honoris gratia ita ab ipso Halloix initio quæstionis 10. pag. 343. appellatur S. Theodosius Ccenobiarcha *vir fide, & pietate, & prodigiorum multitudine clarissimus.* Origenis hostem eundem fuisse ignoravit. Tertius est S. Ioannes Silentarius Episcopus, qui adversus Origenistas acerrimè decertavit. Author vitæ eiusdem apud Surium die 13. Maij ita fatur c. 23. *Mittens narrare eius de fide certamina, quæ suscepit adversus Origenis, & Theodori Mopsuestiæ dogmata, & eorum, qui ea defendebant.* Hic à sede sua fugiens inter Monachos Palæstinos centenarius vltra annum 554. vixit. Huic iungendus est S. Quiriacus, cuius festum celebratur 22. Septembris; legimus

apud Suium illius res gestas brevitate, ac diligentia pari descriptas, de illo autem inibi hæc scribuntur: *Vehementissime decertavit adversus eos, qui eadem sentiebant, quæ Origenes, Cap. 10. sequenti verò undecimo Origenis errores recensentur. Halloix Monachos illos Palestinos, qui contra Origenem libellos Iustiniano Imperatori obtulerunt, carpit scribens Iustinianum auditis quorundam rudium Monachorum contra Origenistas querimonijs edictum de damnando Origene scripsisse. Itane, si superis placet, veluti ex rudium Monachorum cœtu Sabas, Theodosius, Quiriacus, Ioannes Silentarius despiciuntur, quos & Imperatores, & Patriarchæ ad usque sidera extulere, laudandi verò venient Nonnus, Leontius, ac ceteri Neo-Lauritæ Origenis studiosissimi? Sanctus Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus Origenem, eiusque primarios sectatores Didymum, & Evagriū damnavit, unde Victor Tunonensis vocat Eutychium damnatorem Evagrii Eremitæ Diaconi, & Didymi Monachi, & Confessoris Alexandrini. Hic autem Eutychius in exilium à Iustiniano missus fuit falsis delationibus eorum, qui execranda nugacis Origenis, & Evagrii, & Didymi dogmata defendebant teste Eustathio c. 25. de vita Eutychij. Ex his liquet, quam procul à verò sit Baronij de Eutychio nostro suspicio, nempe cum constet acta Synodi V. ab Origenistis, ac præcipue Theodoro Cæsareæ mutilata fuisse, Eutychium quoque cum Theodoro eam in rem operam associasse, unde ait ad annum 553. p. 440. Sed & in non levem suspicionem Origenismi induci potuit Eutychius Constantinopolitanus Episcopus. Cum tamen S. Eutychius inter præcipuos Origenistarum persecutores ab*

illius ætatis scriptoribus numeretur.

C A P V T. VII.

Synodus V. contra tria capitula celebratur. De anno Synodi singularis opinio Christiani Lupi V. C. confutatur. Vigilius Papa Concilij acta scripto Constituto reprobatur.

Evagrius, ac Didymus Origenistæ in eadem Synodo damnatur, Halloix perperam negante.

CVM Adversarius ea, quæ de intruso ab invidis inter hæreticos Origene in anathematismum undecimum, ac de eiusdem damnatione per dolum collationi quintæ inserta ne simplices quidem unquam credituros satis intelligeret, omnes enim sacrationis antiquitatis tabulæ ipsius somnia procul expellunt, ingenti proflus audacia; in ipsam Sacrosanctam Quintam Sinodum impetum collegit, & quod veteres Origenistæ tentare extimuerunt, tot fulminibus deiectum Origenem rursus erigere nixus ea contra Synodum dicta protulit, quæ initio quidem libri recitata iterum hic repetere religioni duco Sanè non possunt non ridere, considerans novum hunc Origenis advocatum à veterum Origenistarum decretis rebellantem Synodum V. quam Theodorus Origenis sectator præcipuus convocandam curavit, mille maledictis lacessere. Etenim illi ad ultionem eorum, quæ contra Origenem gesta sunt, inquit Liberatus cap. 24. damnationem trium capitulorum in Synodo V. constarunt, unde rectè summus Ecclesiæ historicus Baronius ad annum 553. pag. 440. observavit Quintæ Synodi Coryphæos Origenis errores ex parte sectatos. Et quod mirere, Theodorum Mopsuestenum Halloix totis lacertis defendit, qui teste lauda-

to Carthaginensi Diacono cum multa opuscula edidisset contra Origē, exosus, & accusabilis habebatur ab Origenistis. Quē quidem si Halloix observasset, profectō tam nobilem, tam vehementem, tam operosā Theodoro Origenomacho advocationem nō commodasset.

Peracta in Quinta Synodo Origenis damnatione, in quam vel ipse Theodorus Cappadox aulæ Protheus Iustiniani sui adulandi gratia consensit, Imperator instare cœpit Vigilio, ut & causam de tribus capitulis in Synodo discuteret. At Vigilius cum Occidentales Episcopos timore Iustiniani adesse nolle intelligeret, se cum paucis Italis, atque Illyricis rem itā desuere posse negabat, ut nulla deinceps ab Occidentis Episcopis contradictio fieret. Ea tandem sententia placuit, ut pari Latinorum, ac Græcorum numero Synodus componeretur, quod ante festum Paschæ, quod hoc anno 553. contigit 20. Aprilis statutum fuit. Audiatur ipse met Vigilius in Constituto ad Iustinianum *Postea verò hoc magis cum consensu Fratrum nostrorum nostrarum partium Episcoporum nupper ante Sanctum Paschæ diem pietas vestra constituit, ut ex æquato numero his Pontificibus, qui in Constantinopolitana Vrbe presentes sunt, de tribus capitulis, ex quibus questio vertitur, secundum superius designatum Fratrum nostrorum Episcoporum professionem deberemus inire tractatum.* Cæterum Græci Patres his intellectis tumultuari, venisse se ex longinquis provinciis Synodi Oecumenicæ causa, huius auctoritatem, ac nomen de primi, si à paucissimis celebretur, plurimos Sapientissimos excludendos, si pari cum Latinis numero cœcundum sit. Synodos frequentissimas

à solis Græcis celebratas; in Chalcedonensi sexcentorum, & triginta Patrum conventu legatos tantum Leonis Papæ ex Latinis interfuisse. Nicænam omnibus venerabilem Synodum ex Græcis tantum conflata. Notam esse Occidentalium in tribus capitulis defendendis obstinationem, cū quibus si ex æquato numero Orientales disputationem ineant, paribus hinc inde suffragiis re infecta Concilium dimissum iri. Iustinianus his acceptis à priori sententia discedens diē Synodo dixit IV. Nonas Maias, nempe Dominica secunda Post Pascha.

Sed de anno Synodi singularis opinio eximij viri Christiani Lupi Professoris Lovaniensis novam nobis questionem ingerit. Veniam dabit eruditissimus, meique amantissimus Scriptor, si veritati hoc loco illum postponendum duxero. Hic igitur cap. 6. commentariorum in Synodum V. ait acta Synodalia præferre in titulo annum Iustiniani XXVII. *Ac credendum, inquit, Victori Tononensi dicenti fuisse decimum tertium Christi Domini quingentesimum quartum, in quem omnino incidit vigesimus septimus Iustiniani.* Idem repetit c. 9. initio. Labitur vic doctissimus, nam acta Synodalia rectè præfixum habent annum post consulatum Basilij XII. nec contrarium docuit Victor, qui cum eo tempore acerrimè pro tribus capitulis decertaret, haud in anno Synodi statuendo errasse dicendus est. Anno Epochæ Christianæ vulgaris 541. Basilij solus Conf. fuit, inde verò vsque ad annum primū Iustini iunioris nulli amplius consules à Iustiniano designati fuere. Detur id ambitioni huius imperatoris, qui, ut solus in omnibus subscriptionibus signaretur, omisso antiquissimo crean-

dorum consulum more, qui annos suis nominibus distinguebant, ab annis sui imperij tempora statui voluit. Igitur cum annum, quo consules novi non creabantur, à præteriti anni consulibus designari mos esset, annus 542. *Post consulatum Basilij* dictus fuit, annus verò 543. *Iterum Post consulatum Basilij* fuit nuncupatus, vel *Post consulatum Basilij II.* seu *Anno II.* Hoc patet ex legum imperialium, Synodorum, ac Lapidum subscriptionibus. Veronæ nostræ S. Valentis Episcopi sepulchro inscriptam epitaphium legitur: RECESIT SVB. VIII. KAL. AVGVSTI POST CONSVLATVM LAMPADII ET ORESTIS. Indictione IX. nempe anno 531. Eodem anno celebrata Synodus Romana sub Bonifacio II. incipit: *Post consulatum Lampadij, & Orestis VV. CC. sub die VII. Iduum Decembrium.* Annus verò sequens 532. apud Basilicam S. Petri Ad bincula Romæ lapidi inscriptus fuit ET IT. P. C. LAMPADI ET ORESTIS. Inscriptionem integram dedimus iib. 2. hist. Pelag. cap. 19. Præterea Synodi anno 536. tum Constantinopoli à Menna, tum Hierosolymis à Petro celebratæ ita inchoantur: *Post consulatum Fl. Belisarij V. C.* Eundem consularem characterem post consulatum Basilij servarunt Iustinianus in edictis, ac rescriptis, vigilius Papa in epistolis, Synodus V. item & Mopsuestena, vr sæpius exposuimus. Cæterum nonnulli Chronologi ab usitato fastorum condendorum more communiter recepto recedentes, alio caractere fastos consulares digessere. Nam annum 542. ita signarunt: *Post consulatum Basilij V. C. Anno II.* Eodem modo etiam notarunt annum 531. *Post consulatum Lampa-*

dij, & Orestis anno II. item annum 536. *Post consulatum Belisarij V. C. Anno II.* Victor Tunonensis hoc pacto annos carentes consulibus signavit. A. 541. *Basilio V. C. Cos.* postea verò immediate annum 542. hac consulari nota inscribit: *Post consulatum Basilij Anno II.* Chronicon Alexandrinum annum post Belisarij consulatum ita exhibet. *Indictione XIV. Belisario II. Consule. Indict. XV. Belisario III. Consule.* Qui modus fastos describendi minus proprius est, videtur enim innuere, Belisarium alterum, & tertium consulatum gessisse, neque alio modo Tacitus, & Dio iteratos Imperatorum consulatus designarunt. Chronologi omnium nobilissimi Panvinius, ac Sigonius, quos veluti Principes in fastis digerendis veneramus, priorem modum tradidere. Marius Aventicensis in suo Chronico, quod habetur tomo 1. Historiarum Francorum collectarum ab Andrea Du-Chesne viro eruditissimo, ita scribit: *Post consulatum Basilij Anno I.* est annus 542.

Ex his colligitur, Patrem Lupum peculiarem Victoris Chronici modum non advertisse, in quo etiam lapsus est Sirmondus in chronica Synopsi ad libros Facundi. Cum enim annus 542 dicatur à Victore *Post consulatum Basilij anno II.* eidem annus 553. est *Post consulatum Basilij XIII.* qui cæteris Chronologis est XII. Quod verò addit ille Scriptor de anno 27. Iustiniani, illum non iuvat. Iustinianus annos 527. kalendis Aprilis feria V. in Cæna Domini ex Procopio in arcana historia iniit imperium, quare anno 553. IV. Nonas Marias, quando incepta est Synodus de tribus capitulis, currebat annus 27. Iustiniani; si verò Synodus anno 554. IV.

VI. Nonas Maij coacta fuisset, 28. annus Iustiniani scribendus fuisset à Kalendis Aprilis inchoatus. Sed & caractere indictionis primæ Synodi tempus exprimitur; nam Maior mense anni 553. labebatur prima indictio vsque ad Septembrem; anno verò 554. fuit Indictio secunda. Est egregium testimonium Pelagij Papæ, qui tunc aderat Diaconus Byzantij, in epistola ad Narsetem scribentis: *Si quid eos de iudicio universalis Synodi, quod Constantinopoli per PRIMAM nuper elapsam INDICATIONEM actum est, fortè movebat, &c.* Quæ addidi, quòd Lupus mendum designationi temporis habet Synodi irrepsisse contendit. Hinc Cyrillus Scythopolitanus in vita Sabæ rectè dicit expulsus post octo menses à Quinta Synodo peracta ex nova Laura Origenistis quietem datam Monachis S. Sabæ, & univæ Provincie anno vigesimo tertio à morte Sabæ. Hic decēsit anno 531. Indictione X. die 5. Decembris, adde 12. annos, habebis annum 553. si verò octo insuper post Synodum menses apponas, quibus elapsis nova Laura ab Origenistis vindicata fuit, eris ad annum 554. qui est vigesimus tertius à morte Sabæ. Hæc fusiùs prosecutus sum, ut clarior fastorum noticia haberetur, non quòd opinio Lupi tantam à nobis operam exposceret. Nam duo scripta Vigilij hoc anno emissæ litem dirimunt. Certum est Constitutum editum esse à Vigilio inter ipsamet gesta synodalia; at illud dicitur *Datum pridie Idus Maij Imperante D. N. Iustiniano perpetuo Augusto anno 27. Post consulatum Basilij V. C. anno XII. in Constantinopolitana civitate.* Rursus litteræ ad Eutychium, & præiacentem

Synodum, quæis Vigilius adprobat Concilium V. datæ sunt *VI. Idus Decembris imperij D. N. Iustiniani aeterni Augusti unno vigesimo septimo Post consul. Basilij V. C. Anno XII.* Ex quibus palam fit, hoc anno 553. Synodum Quintam celebratam. Ex subscriptione verò Constituti colligitur tempore Synodi Vigilium fuisse in Constantinopolitana civitate; unde idem Lupus iterum lapsus est ca. 6 scribens, Pontificem post datas ad Eutychium litteras mense Ianuario iterum Chalcedonem se recipisse, ibique tempore Synodi moratum.

Anno igitur 553. die 4. Maij Dominica II. post Pascha celebrata est prima collatio, adfuere tres Patriarchæ; erant Patres CLXV. Lecta est sacra Divalis Iustiniani, qua Imperator significabat nihil antiquius sibi fuisse, quàm hæresibus eliminatis quietem Ecclesiæ dare post excitatos ab Acephalis tumultus. Addit: *Fecimus prædicari eandem Sanctam Synodum cum tribus alijs Sanctis Concilijs in Dei Ecclesia.* Ex quibus patet, quam falsò Halloix dicat, Iustinianum hæc pronunciasse: *Chalcedonense Concilium in tribus peccasse, & in quarto minus sapuisse,* pag. 345. De Vigilio verò scribit Augustus: *Et Vigilio etiam religiosissimo Papæ antiquioris Romæ, cum pervenisset ad hanc regiam civitatem, de tribus Capitulis subtiliter omnia manifestavimus, & interrogavimus eum, quid sapit de hoc, & ipse non semel, nec bis, sed etiam sæpius in scriptis, & sine scriptis anathematizavit impia tria capitula.* Postea: *Ille verò nobis significavit, quòd de prædictis capitulis per semetipsum faciens porriget nobis.* Testatur sequi se Sanctos Patres, ex Latinis verò laudat Hilarium, Ambrosium, &

Augustinum. At cum pro bē scirent Græci Patres Synodum non præsentē Pontifice Romano nihili haberi apud Occidentales, nobilissima ad eundem destinata legatione rogarunt, ut Synodo interesset. Misi sunt tres Patriarchæ, omnes Primates autocephali, nempe Theodorus Cæsareæ Primas Cappadociæ, & totius Ponti, Andreas Ephesus totius Asiæ, Megethius Heracleæ in Thracia. Cum his erat etiam Benignus Heracleæ in Pelagonia Vicarius Eliæ Theffalonicensis, alijque Antistites; Et hij quidem non citatoria mandata, sed preces Vigilio detulerunt: *Pervenientes, inquit, ad sanctissimum Papam senioris Romæ, petivimus eius Beatitudinem, convenire, & disputare nobiscum de tribus capitulis.* Ille verò reposuit: *Se propter corporis infirmitatem non posse ad hanc petitionem respondere, in postero autem die pollicitus est manifestare, quid ei de tali conventu placuerit.* Atque ita prima dies Synodi abiit.

Post biduum pridie Nonas Maias ijdem Patriarchæ, Primates, atque Episcopi Vigilium convenere enixè postulant, ut ad Synodum accederet, quibus ille respondit: *Non posse unā convenire eò, quòd plurimi hic quidem sunt Orientales Episcopi, pauci verò cum eo, facere autem per semetipsum in scriptis suam sententiam, & offerre pijsimo Domino, ideo enim, & inducias postulasse ab eius Serenitate, ut intra eas voluntatem suam manifestaret.* At Iustinianus viginti dierum inducias, quas Vigilius postulaverat, concedere recusavit, cæteris Episcopis longioris apud regiam urbem moræ incommoda cautantibus. Quare gloriosissimi Iudices mandant Episcopis, ut etiam Vigilio absente Synodum haberent,

cuius collatio secunda peracta est VIII. Idus Maias. Patres Episcopos ad Vigilij Patriarchalem iurisdictionem spectantes ad Synodum invitarunt, qui constanter adesse sine Vigilio pernegarunt. Sequenti die iterum simul Græci Antistites coeuntes quatuor Synodorum fidem professi sunt, earumque definitiones, nec non doctrinam Sanctorum Patrum, quos ceu Magistros Ecclesia veneratur; reprehensive est etiam nimium in plerisque radicata opinio sine Chalcedonensis Synodi iniuria damnari non posse tria capitula Triduo post, nempe die 12. Maij collatione quarta Synodus causam ipsam discutere inccepit. Lectæ sunt plures sententiæ ex libris Theodori excerptæ, itemque symbolum Iudaicum, quod Theodoro olim à Charisio Philadelphienfis in Lydia Ecclesiæ Presbytero adscriptum fuerat, & Marius Mercator fusiùs circa annum 431. impugnaverat tanquam ab eodem Theodoro compositum, cuius opusculum legitur inter M. SS. in Bibl. Palat. Num. 234. Dictum in eas blasphemias anathema à Patribus, additumque: *Anathema Theodoro Mopsuesteno: iste Evangelia reprobavit: iste dispensationem iniuriavit. Anathema illis, qui non anathematizant illum.* Tercio Idus Maias collatio V. habita est. Lecta sunt plurima Sanctorum Patrum legum imperialium, & Ecclesiasticarum in Theodorum Mopsuestenum scripta, præcipuè vero plures S. Cyrilli Episcopi litteræ, in quibus Theodori doctrina validè confutatur. Recitata sunt acta Synodi Mopsuestenæ ante triennium iussu Iustiniani celebratæ in qua probatum fuerat, Theodorum è sacris diptychis illius Ecclesiæ era-

eratum fuisse, substituto in illius locum S. Cyrillo Alexandrino. Exinde Synodus aggressa est secundum capitulum, nempe Theodoretum Cyrensis causam, qui in Ephesina Synodo Nestorio adhaeserat, & duodecim capitula S. Cyrilli adversariis scriptis confutaverat. Lecta sunt pleraque excerpta Theodoretum contra laudata capitula, itemque eiusdem epistolae, quibus & Synodum sacrosanctam Ephesinam, & Theodosium ipsum culpat, periclitari dicere fidem, & omnem Ecclesiam, inique damnatum Nestorium.

Inter cetera autem lecta est epistola Theodoretum ad Ioannem Antiochenum de morte Cyrilli Alexandrini, quem per summam impudentiam varijs contumelijs excipit. Fictam illam epistolam, ac Synodo à nebulone quodam assutam scribit Batonius ad annum 553. Num. 42. Lupus cap. 3. comment. in Synodum V. eandem epistolam vocat *probrosam*, & *infernalem*, *opus pessimi scurræ prostrubuli, nebulonis*. Hinc culpari posse praesentem Synodum idem asseruit. Neque enim inquit Theodoretus de morte S. Cyrilli scribere poterat ad Ioannem, qui quadriennio ante Cyrillum mortuus fuerat, ut in hoc ipso opere monstramus, & act. 14. Synodi Chalcedonensis recitantur litterae Cyrilli ad Dominum Ioannis successorem. Ego quidem doctissimorum Scriptorum indicia veneror, sed neminem ex 165. Episcopis scivisse, Cyrillum Ioanni supervixisse, vix ausim affirmare. Puto errorem codici irrepsisse, ac loco Ioannis huius successorem Dominum reponendum. Nam post illam epistolam haec recitantur in eadem Synodo: *Et iterum post mortem*

Beati Cyrilli idem Theodoretus in allocutione dicta Antiochiae praesente Domino insultans morti eius &c. Patet ex actis Synodi sedente Damno mortuum fuisse Cyrillum, cuius morti, quæ recens contigerat, publicè Antiochia declamans Cyrensis insultavit. Ergo error codicis est, ac pro Ioanne Dominus reponendus. Scribuntur haec in illa epistola de Cyrillo *Maiores, & peiora pertentans defunctus est. Somniavit enim, sicut dicunt, & regiâ urbem perturbare, & tuam Sanctitatem accusare, utpote ea colentem.* Et postea. *Quidam verò & tuam reverentiam proficisci dicunt ad Comitatum &c.* Certè Cyrillus circa annum 444. quo mortuus est, fuit Constantinopoli, nam ex regia urbe una cum Proclo litteras dedit ad Dominum Antiochenum pro Athanasio Parenorum Episcopo, quæ habentur actione 14. Synodi Chalcedonensis, quas Dominum accepisse anno 444. quo mortuus est Cyrillus, aperte monstravimus superius ad annu 550. cap. 5. ubi de eraso è diptychis Theodoro differebamus. Quare vel inde etiam arbitror illam epistolam fuisse à Theodoro ad Dominum missam. Quantum verò Capitula Cyrilli etiâ post initam pacem Theodoretus avversaretur, patet ex eiusdem epistola 112. ad Dominum, cum hic ad Synodum Ephesinam II. profecturus esset: *Infelix, inquit, anima mea suspirat, lugeatque nihil expectans boni; Neque enim insitum in duodecim capitibus venenum norunt, qui aliarum sunt diœceseon, sed eius, qui illa scripsit, claritatem attendentes, nihil sinisterum suspicantur.* Certe in epistola, quam ad eundem Dominum inscribendam diximus, Cyrillum non nominat, licet eundem pessime calumniatur, illius enim noverat claritatem.

tem. Cum ergò etià anno 449. amaro esset animo in mortuum ante quinquenium Cyrillum, cur & anno eodem 444. quo Sanctus ille Alexandriae Præsul obiit, mitiori erga eundem mente fuisse Theodoretus nobis dicendus est? Ego quidem retenti diutius contra Cyrillum livoris Theodoretum malò accusare, id eiusdem memoratis modò litteris præsertim contestantibus, quam doctissimos Synodi V. Patres inscitiae, atque hallucinationis arguere. Et in hac quidem nostra sententia fuit etiam doctissimus Marca in dissertatione laudata tom. 12. Concil. edit. regiae pag. 432.

Die 19. Maij collatione quarta tertium capitulum discussum est, nempe Ibæ epistola ad Marin Persam, in qua accusat Cyrillum Apollinarismi, obijcit corruptos per ipsum muneribus Ephesinos Patres, citra examen Nestorium præcipiti sententia datum pronunciat, & eximè ibidem commendatur Theodorus Mopsuestiae. Dictum est eundem Ibam ex libris Theodori hæreticas sententias in linguam Syriacam traductas ad plures Ecclesias destinasse, quas S. Proclus Constantinopolitanus Antistes damnaverat. Sæpe Ibam ob illa accusatum, & in Berytensi Synodo ægre purgatum. Relicta sunt pleraque acta Ephesinae Synodi, Symbolum Nicænum, ac Constantinopolitanum, gesta Synodica Chalcedone, Capitula S. Cyrilli, aliavè, ex quibus Ibæ epistola errorum arguebatur. Quibus auditis acclamatum est à Patribus: *Ibæ epistola hæretica est, epistolam, quæ dicitur Ibæ, omnes condemnamus, istam omnes anathematizamus &c.* Die 26. Maij collatio VII. peracta est. Ad

tria capitula damanda ex sessionibus præcedentibus omnia parata erant, Romani Pontificis authoritas obesse videbatur. Etenim Vigilius non modò suam Synodo præsentiam denegarat, sed scripto Constituto ad Iustinianum tempore ipsius Synodi eiusdem gesta omnia exauctoraverat. Porro in eo Constituto Vigilius paucis exponit antea abs se ea in causa gesta, conqueritur contra pactas condiciones non expectatis Occidentalibus, vel non pari Græcorum, ac Latinorum Patrum numero Synodum conflatam. Aggreditur deinde disputationem de tribus capitulis. Recitat diffusius plurimas sententias, nempe LX. quæ Theodori esse dicebantur, easque erroribus ferè omnes scaterere docet. Negat tamèn Theodorum, etiamsi illa pessima dogmata asseruisse convinceretur, damnari posse, quod in pace Ecclesiæ obijcit. Nihil in causa Theodoretæ, vel Ibæ innovandum, qui in magna Chalcedonensi Synodo absoluti, ac dignitate pristina decorati novum examen subire iterum non debebant; imò nullam de Theodoretæ eiusdem libris, vel Ibæ epistola censuram efformandam, de quibus Patres Chalcedonenses iudicare recusaverant. His autem verbis Constitutum Vigilius conclusit: *Statuimus, & decernimus nulli ad ordines, & dignitates Ecclesiasticas pertineti licere quicquam contrarium hijs, quæ præsentè asserimus, vel statuimus Constituto, de sæpè dictis tribus capitulis aut conscribere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam post præsentem definitionem movere ulterius questionem.* Si qui verò de ijsdem tribus capitulis contra hæc, quæ hic asserimus, vel statuimus, nomine cuiusque ad ordines, & dignitates

nitates Ecclesiasticas pertinentis factum dictum, atque conscriptum est, vel fuerit, & à quolibet ubicunque repertum, hoc modis omnibus, & auctoritate Sedis Apostolicæ, cui per gratiam Dei præsidemus, refutamus. Datum est Constitutum die 14. Maij, cum pridie celebrata fuisset sessio quinta. Sexdecim Episcopi Vigilantium illud Constitutum subscripserunt, & quidem illi ferè omnes qui litteras eiusdem contra Theodorum subsignarunt, tres Diceses Illyricianæ, ex Græcis verò Pastor Metropoli Iconij in Lycaonia, & Vincentius Metropoli Claudio-politanus provinciæ Ponticæ Honoriadis.

Utrum verò hoc Constitutum, quod Vigilius ad Iustinianum misit, acceptum ab isto fuerit ante finem Synodi, vel acceptum quidem, sed occulatum Patribus, ne tribus capitulis damnandis impedimento esset, res satis dubia est. Illud certum est, collatione septima Vigilij contra tria capitula publicatam in iudicato sententiam expositam fuisse, recitatum anathema latum contra Romanos Diaconos Rusticum, & Sebastianum Iudicati impugnatores, lectas epistolas Vigilij ad Valentinianum, & Aurelianum Episcopos, ex quibus omnibus patebat, Vigilium non semel tria capitula condemnasse. Ceterum licet in Iudicato Vigilius tria capitula condemnarat, illo tamen recepto dubia causa remanserat vsque ad futuram Synodum, quæ contra pacta coacta haud adprobata censi poterat. Profecto Vigilius postrema sententia quicquid abs se antea ea in causa actitatum fuerat, abrogaverat. Octava denique collatio celebrata est IV. Nonas Iunias, & definitiva sententia

à Synodo tria capitula damnata sunt, promulgato decreto, quod Christianus Lupus non immerito vocat elegans, eruditumque. In hoc sanè decreto, S. Augustini sententiam sequi se Patres contestati sunt; *Augustini inquirunt, religiosæ memoriæ, qui inter Africanos Episcopos resplenduit, diversæ epistolæ recitæ sunt, significantes, quod oportet hæreticos, & post mortem anathematizari.* Ea testimonia adduxerat in Synodo Sextilianus Tunienfis in Africa Episcopus, ac Primosi, seu Primasij novi Carthagenensis Antistitis Legatus, quæ lecta grandi præconio excepit Benignus Heraclæ Pelagoniæ in Macedonia Episcopus, ac Vicarius Eliæ Metropolitæ Thessalonicensis, addens hanc esse perpetuam Ecclesiæ traditionem.

Damnatis tribus capitulis rursus Origenis causa resumpta est; nam licet de Origene ante tria capitula statutum fuerat, sectatores tamen Origenis negotium facessabant. Evagrius ac Didymus in defendendo Adamantio plurima absurda commentierant, nec meliora docuerat Theodorus Cappadox. Aderant Byzantij plures Archimandritæ contra Origenistas libellos ad Synodum deferentes Hos inter eminebant Conon Præfectus Lauræ S. Sabæ, ac Ruffus Abbas monasterij S. Theodosij; erat vterque ex Palæstina, & hi quidem Origenistas Didymum, & Evagrium, necnon Theodorum Cæsareæ accusabant. Halloix vocat hosce viros *rudēs Monachos*. De Conone hæc scribit Cyrillus Scythopolitanus cap. 18. de vita Sabæ: *Cononi post ipsum mandant Monachi præfecturam: Mandant verò Deo. ut arbitror, Monachorum animos ad hoc moyente, fuit enim vir ille summe resplen-*

resplendens, & rectis dogmatibus, & omni virtute, & recte factis. Evagrius lib. 4. cap. 37. narrat, Monachos Origenistas expulsos ab Eustochio Patriarcha Hierosolymitano Byzantium profectos Theodori patrociniū implorasse, addit etiam, à Monachis rectoris dogmatis professoribus Canonem, à Ruffum contra Neo-Lauritas missos, ex quorum dissidijs exortę lites Synodo V. occasionem dederunt. At non assentior; nam Cyrillus, qui eiectis ab Eustochio è nova Laura Origenistis in eandem Lauram ingressus est, scribit post octo menses à celebrata Synodo V. Origenistas è nova Laura expulsos ab Eustochio per Anastasium Ducem, verba superius dedimus ex actione 1. Synodi VII. lege Cyrillum cap. 28. de vita Eutymij apud Bollandum. Iustinianus per nuncios Synodum interrogavit, quid de Origenis sectatoribus statuendum duceret. Evagrius, qui gesta Synodalia perlegit, hæc habet loco proximè indicato: *Qua de re ista ad verbum inter cetera sunt relata.* Animum supernæ nobilitatis participem fortite Imperator Christianissimè &c. & aliquando post: Fugimus igitur, fugimus illam, quam ignoramus externam vocem, & tanquam furem atque prædonem eiusmodi hominem anathematis laqueis arctè districtum, à suffocatum extra Sacra Ecclesiæ mœnia abiecimus, & post pauca: Actorum verò nostrorum ex eorum lectione vim cognoscetis. *Hiscē coniunxerunt capitula, quæcumque Origenis sectatores professi sunt.* &c. Ex quibus patet hallucinari eos, quos inter est Halloix, pag. 383. qui putarunt, Evagrium asseruisse post cognitionem trium capitulorum Origenem

fuisse in Synodo V. damnatum. Nam Patres ibi proponunt Imperatori lectionem actorum, contestati se iam Origenem abiecisse extra Ecclesiam, ubique ut de re iam præterita prælocuti. Cum verò nova quæstio orta fuisset de Evagrio, à Didymo, scribit Epiphaniensis adiunxisse de novo Patres capitula erronea sectatorum Origenis, quorum quintum erat Theodori Cappadocis: *Retulerunt, inquit, & multas alias Didymi, Evagrii, & Theodori blasphemias, quas admodum diligenter depræhensas collegerant.* Cyrillus Scytopolitanus, qui absque dubio gesta Synodi V. ad Eustochiū ab Imperatore transmissa legit, apud actionem primam Synodi VII. ordinem gestorum in hoc Quinto Concilio ceteris exactius ita describit: *Itaque cum Sancta universalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata communi, & generali anathemate reiecti sunt Origenes, Theodorus Episcopus Mopsuestenus, & quæcumque ab Evagrio, & Didymo dictæ sunt de præexistentia &c.* Quare primū Origenes, dein Theodorus, postremo Origenistæ in Synodo damnati sunt, quæ plane nostra sententia est.

Antequam tamen ad alia transeamus, castiganda est Halloix, ut mitius loquar, hallucinatio, atque temeritas, qui inscitæ duas sacrosanctas Oecumenicas Synodos accusare ausus est, contendens Evagrium, & Didymum non fuisse à Synodo V. damnatos, uti asseruere Synodi Sexta, à Septima: Verba illius in indice verbo *Didymus* sunt: *Falsum est, eum fuisse condemnatum in Synodo V. generali, quod PERPERAM supposuerant Synodi Sexta, & Septima.* Et quæst. 10. pag. 390. in margine: *Sextum Concilium generale FALSO dicit Evagrium, & Didymum à*

Quinto generali condemnatos. Nempe quia in octo collationibus Synodi V. nec semel illi nominantur. Insulse: in illis octo collationibus agitur tantum de tribus capitulis, post quæ de Evagrius, ac Didymo quæstio mota est. Evagrius producit gesta Synodalia, eaque se legisse testatur, in quibus post trium capitulorum cognitionem Evagrius, ac Didymum damnatos fuisse pronunciat. Cyrillus, qui tunc vivebat, proxime adductus asseruit; idem Dabo alterum oculatum testem Victorem Tunonensem, qui circa finem sui chronici ait: *Trigesimo nono imperij sui anno Iustinianus Eutychium Constantinopolitanum Episcopum damnatorem trium capitulorum, & Evagrii Eremitæ Diaconi, & Didymi Monachi, & Confessoris Alexandrini, quorum laudes supra illustrium virorum ex auctoritate protulimus, exilio dirigit.* Est planè aureum testimonium. Præmiserat Victor se sub custodia Constantinopolim adductum ex Agypto, ubi exulabat, ac disputasse cum Eutychio Patriarcha Constantinopolitano, qui in Synodo primus omnium anathema contra Evagrius, ac Didymum publicarat, unde eundem damnatorem trium capitulorum, & Evagrii, ac Didymi appellat. Ex his palam fit, Africanos Patres non fuisse unquam sollicitos de Origene, quem iam olim in Ecclesia pessimè audivisse sciebant, sed de personis Evagrii, & Didymi, quos sicuti nec Theodorum damnari posse post mortem obstinatissimè inficiabantur, nam sententias Origenistarum Africani semper exhorruerant, personas ergo damnari agrè ferebant. Ita semel Theodoro licet mortuo in pace Ecclesiæ postea tamen damnato, haud difficile fuit

alias etiam personas eadem omninò pœna mulctare. Heraclius Imperator, qui anno 57. à peracta Synodo V. imperium adeptus est, in sua Ecthesi recitata coram S. Martino Papa in Synodo Lateranensi consultatione 3. post commendatas quinque Synodos ait: *Et hæc in omnibus sequentes, & divina eorum suscipientes dogmata, omnes quos exceperunt, excipimus, & quos eiecerunt, eijcimus, & anathematizamus, præcipue Novatum, Arium, Eunomium, Macedononium, Apollinarem, ORIGENEM, EVAGRIUM, DIDYMV, THEODORVM MOPSVESTENV, Nestorium, Eutychen, Dioscorum Severum, & impia conscripta Theodorigi, quæ contra rectam fidem, & Ephesinam primam Synodum, & duodecim capitula S. Cyrilli, & quanta pro Theodoro, & Nestorio conscripserunt, & nuncipatam Ibe epistolam, & hortamur omnes Christianos sic sapere, & sic glorificare, nihil addentes his, nihil subtrahentes, &c.* Erat Professio fidei, seu edictum fidei, quod Romanæ Ecclesiæ probatum fuerat, & Theophylactus Primitivus Notariorum testatus est, eandem Ecthesim servari in Apostolico scrinio. Heraclius vero longe ante Sextam Synodum ad imperium evasit. Synodus Lateranensis in decreto fidei hæc habet: *Si quis secundum Sanctos Patres consonanter nobis, pariterque fide non respuit, & anathematizat animam, & ore omnes, quos respuit, & anathematizat nefandissimos hæreticos cum omnibus impijs eorum conscriptis usque ad unum apicè Sancta Dei Ecclesia Catholica, & Apostolica, hæc est Sancta, & universales Quinque Synodi, & consonanter omnes probabiles Ecclesiæ Patres, idest Sabellum, Arium, Eunomium, &c. ORIGINEM, DIDYMV, EVAGRIUM,*

GRIVM, & compendiosè omnes reliquos hæreticos, qui à Catholica Ecclesia reprobati, atque abiecti sunt &c. huiusmodi condemnatus sit. Evagrius igitur, à collega Didymus damnati sunt à Catholica Ecclesia S. Martino cum Synodo vniversa contestante, immò & condemnante eos, qui Evagrium, àc Didymum non anathematizant. Sanctus Sophronius, cuius annua dies colitur V. Idus Martij, in epistola Synodica hæc recitat de Synodo V. Perimit autem, & in interitum projicit principaliter quidem Origenem insanum, & omnes eius pompas somnolentias, & plena multæ impietatis commenta. EVAGRII quoq; cum eo, & DIDYMI dogmata, & omnia eorum pagana, atq; prodigiosa, necnon & fabulosa deliramenta. Postea verò addit: Et ut nihil desit ad vestram satisfactionem ipsas quoque personas exprimo, quas anathematizo, & condemnatas efficio non lingua tantum, & ore, sed corde, & spiritu, utpotè quæ Sanctæ Catholicae nostræ fidei in omnibus insidiantes ostensa sunt. Anathema itaque in perpetuum, & catathema à Sancta, & consubstantiali adoranda Trinitate Patris, & Filij, & Spiritus S. primum quidem Simon Magus &c. recitatur catalogus Hæreticorum, quos inter nominantur à S. Sophronio Origenes, qui & Adamantius, Didymus, & Evagrius Origenianæ vanitatis primi secretarij fœdissimi. Hæc Synodica epistola recepta est à Synodo VI. Oecumenica act. 11. Iam vides ante Sextam Synodum apud Ecclesiam Catholicam inter hæreticos recensitos Evagrium, àc Didymum. Sophronius enim ex sensu Ecclesiæ locutus est, floruitq; & ipse sub Heraclio Imperatore, qui anno ante Sextam Synodum septuagesimo Imperator ab exercitu salutatus fuit,

Rectè ergò Sexta Synodus, àc dein Septima pronunciarunt, Evagrium, àc Didymum à Quinta Synodo anathemate perculsos fuisse, neque citra indignationem audiri possunt, quæ pag. 390. scribit Halloix: Sextam, àc Septimam Synodum incidisse in acta corrupta Synodi V. quibus intrusum fuerat nomen Origenis vnà cum Evagrio, àc Didymo. Etenim cum acta Synodi V. falsata fuissent à Monothelitis, in Synodo VI. tota actione 14. falsariorum doli discussi sunt. Vnde nam verò convinci illi poterant, nisi inventis, ac productis à Synodo VI. actis germanis, àc legitimis nulla ex parte corruptis eiusdem Concilij quinti? Atque hoc pacto res evenit. Georgius Diaconus Constantinopolitanus, & Cartophilax cum videret duos codices, aliumque insuper continentes gesta V. Synodi falsitatis accusari: Subtilius, inquit, in bibliotheca venerabilis Patriarchij scrutatus, inveni & alium chartaceum librum eiusdem Sancti Concilij, quem, & defero. At hoc volumen authenticum, àc legitimum ex collatione cum alijs antiquioribus probatum fuit, simulque codicum hæreticorum fraus detecta, eo quòd, inquit Synodus actione laudata, neque in nunc prolatis antiquis, & immutatis libris eiusdem Sancti Quinti Concilij, neque in chartaceo libro, qui recens inventus est apud bibliothecam venerabilis Patriarchij, quæ ab Hæreticis citabantur, inventa sunt.

Hinc facta diligenti inquisitione etiam falsatores illorum codicum deprehensi, àc nominati sunt coram Patribus, quæ actione illa 14. sic narrantur: Chartaceum quidem volumen, quod falsatum est, decernimus cassari in locis, in quibus adiectiones factæ sunt. Verum libros

brosetiam eos obelis obduci in locis, in quibus depravati sunt, & cassari eos. Illos autem, qui falsaverunt, anathemati submitti. Et tamen Halloix audet coram Orbe Christiano clamare Patres Concilij VI. secutos acta Synodi V. corrupta, cum Synodus VI. falsatos codices cognoverit, ficta testimonia, ac sententias expunxerit, atque depravata loca obelis obduxerit, quod est, eosdem Patres abhorruisse acta Synodi V. corrupta, eaque prudentissimè correxisse, ne in posterum quempiam in errorem inducerent. Sed non hic fiunt Halloix falsitates, scribit enim eadem pag. 390. lib. 4 q. 10 Patres Synodi VI. omnia sub Iustiniano gesta comprehendisse nomine V. Concilij, nempe Synodum contra Anthimum & Acephalos sub Menna, rursus editum Iustiniani contra Origenem, denique gesta sub Eutychio contraria capitula; & cum Sexta Synodus ex corruptis actis V. Concilij produxisset sermonem Mennæ, admonitam à Legatis Pontificis non spectare ad V. Synodum, quæ sub Eutychio inchoata est anno XXVI. Iustiniani. Omnia perperam. Gesta Synodalia præscriptum habebant tempus, quo peracta erant. Ita etiam nunc acta Synodi contra Acephalos incipiunt: *Post consulatum Belisarij viri clarissimi indictione XIV.* qui est annus 536. ibi nominantur etiam Episcopi, qui Synodo illi adfuere. At gesta V. Synodi longe plures Episcopos exhibent, annus etiam 553. indicatur; qui igitur fieri potuit, ut gesta sub Menna cum actis V. Synodi Patres VI. & VII. Concilij supina nimium hallucinatione confuderint? Præterea cum Constantinus Imperator iussisset rei totius veritatem à sanctis universalibus

Synodis petendam, ex Bibliotheca Patriarchali Georgius Carrophilax codices sanctarum universalium Synodorum statim produxit act. 1. qui cum actione tertia recitasset quintæ Synodi acta corrupta, & falsata, à Legatis Apostolicæ Sedis erroris illi codices accusati sunt. Quare in ea Synodo Sexta recitata est tantum Synodus V. Oecumenica ex præcepto Principis, neque quicquam aliud sub Iustiniano gestum relectum fuit Hinc falsò etiam addit: *Cum Sexta Synodus ex illis actis V. Synodi corruptis produxisset sermonem Mennæ &c.* Nam illum codicem ex Bibliotheca Patriarchali produxit Georgius Cartophilax, qui vnus vtram Sexta Synodus dici possit? Adversarium ipsum appello. Certe Imperator, Gloriosissimi Iudices, ac plerique Episcopi codicem inspicientes falsitatem appositam cognovere, ac de libro iudicium habitum postea fuit act. 14. Colligitur tamen Quintam Synodum in libros digestam fuisse, nam ibidem liber primus, itemque secundus nominantur, & septima actio in secundo contenta fuisse ibidem dicitur; acta verò, quæ modo habemus, in octo tantum collationes digesta sunt, vnde integrum ad nos Concilium illud non pervenit. Sextum tamen Concilium legitima illius gesta adulterinis explosis approbavit, cuius etiam testimonio, immodò & voluminibus integrè fidei Septima Synodus inhæsit, vnde ab utraque ex Synodi V. gestis cum Origene profcripti fuere Evagrius, ac Didymus, ut inani prorsus commiseratione fulguritos homines Halloix erigere petentarit dicens verbo, *Origenes, Evagrius, & Didymus iniquissimè anathematizantur in Septima Syno-*

Synodo generali nitente mendacio, quod anathematizati fuerint in Quinta generali, cum ibi nihil de illis tractatum sit. Etenim ex Synodi tabulis, ex restium oculatorum assertione, ex totius Ecclesie communi sensu oppositum ostendimus, ut si adversarius illi hæc legere posset, priorem opinionem veluti stultissimam certè deponeret, stultum enim est Synodos, Pontifices Romanos, Imperatores, Ecclesiam univ ersam erroris arguere, à c de Synodi V. actis id temporis viventes, & proximè superstites Scriptores communi consensu miserimè falsa commentos fuisse, vera autem docere nuperum Origenis advocatum post vndecim sæcula nova scripturientem, & quidem omnium veterum monumentorum cognitione destitutum, vel eadè dissimulantem, quo [supra] deiectas Synodos laus Origenes atollatur.

CAPVT VIII.

Vigilius Synodum V. approbat. Eiusdem exilium improbat. De anno obitus Vigiliij Tunonensis, Sirmondi, aliorumque opiniones reiectæ. Halloix ubique falsitatis convictus.

AD Arcem veluti causæ ventum est, num Vigilius, qui edicto Constituto Synodi V. acta infirmavit, eadem postea re diligentius considerata approbarit. Etenim ubi semel evicerimus, Vigilium ad Synodi sententiam accessisse, statim Halloix temeritas apparebit, qui Concilium Oecumenicum à Romano Pontifice confirmatum pessimè tractarit dicens §. 12. pag. 355. *Illam Synodum magis ab Ecclesia toleratam esse, ac permissam, quàm grato, & volenti*

*animo admissam, ac receptam. Et §. 12. Quomodo enim Iustiniani Conciliabulum instigante Diabolo concitatum, & confectum potest vlla veneratione esse dignum? §. 7. pag. 346. nullum extare, ait, scriptum, quo ostendatur Vigilius aut præsens verbo, aut absens scripto consensum postea dedisse Concilio. Vigilius nec statim approbasse Concilium, & ob id in exilium pulsum omnes Scriptores Latini Anastasium secuti memoriæ prodiderunt, addentes eundem Romanæ sedis repetendæ desiderio ad subscriptionem tandem inflexum. Ac modò certum est, Vigilium eodem anno Synodum confirmasse, imo existimo neque eundem in exilium deportatum. Evagrius illius sæculi scriptor, qui acta Synodi legit, lib. 4. cap. 37. scribit: *Vigilius per litteras consensit Concilio, non tamen interesse voluit.* Hæc litteræ tandem inventæ sunt, quas vir eruditissimus Petrus de Marca nobili dissertatione de Synodo V. præmissa publicavit. Ità illæ inscribuntur. *Epistola Vigiliij Archiepiscopi Romæ ad Eutychium Archiepiscopum Constantino-pleos, & ad omnem præiacentem Sanctam Synodum.* Legitur hæc epistola Vigiliij tom. 12. edit. regie Conciliorum. In hac sanè epistola Vigilius sui Constituti sententiam retractat, & cum S. Augustini exemplum secutum se dicat, illius voces hic nobis reddendæ sunt: *Si in omni, inquit, negotio sapientiæ ratio postulat, ut id, de quo queritur, retractetur, neque pudiori esse debet, cum ea quæ ab initio omissa studio deinde veritatis inveniuntur, in publicum eduntur, quanto magis Ecclesiasticis disceptationibus convenit eandem rationem in illis quoque observari; præcipue cum manifestum sit, Patres nostros, & maxime beatissimum Augustinum, qui in divinis scripturis claruit,**

Roma.

Romanæ eloquentiæ Magistrum propria scripta retractasse, dictaque sua correxisse, atque illa, quæ omiserat, ac deinde inveni-
 rat, addidisse. Nos quoque similiter illis exemplis invitati in controversia trium capitulorum supra memoratorum nunquam destitimus, quin investigaremus, quid de prædictis tribus capitulis in Patrum nostrorum litteris verius inveniri posset. Dein recitatis pluribus erroribus librorum Theodori, necnon scriptorum Theodoretæ contra S. Cyrilli, itemque epistolæ Ibe Edesseni, ita definit: prædicta itaque tria impia capitula anathematizamus, & condemnamus, scilicet impiū Theodorum Mopsuestiæ unā cum impijs eius scriptis, & quæcumque impie Theodoretus scripsit, atque etiam epistolam, quæ dicitur ab Iba scripta fuisse, quæ superius dictæ profanæ blasphemiae comprehenduntur. Postea verò antiquat Constitutum, & alia, quæ pro tribus capitulis antea scripserat: Quæ verò, inquit, aut à me, aut ab alijs ad defensionem trium prædictorum capitulorum facta sunt præsentis huius scripti nostri definitione evacuamus. Subscribitur verò epistola: Data ante VI. Idus Decembres imperij Domini Nostri Iustiniani Aeterni Augusti anno XXVII. Post consulatum Basilij V. C. Anno XII. Itaque Vigilius ante finem anni Synodum confirmavit. Lupus Lovaniensis Academiæ Doctor, quem bibliothecam deambulanti appellare soleo, in notis ad V. Synodum cap. 6. putat mendum subscriptioni irreplisse, reponendumque annum post Basilij consulatum XVII. Id probat ex Victore Tunonensi, qui ait eo anno Vigilio tandem ab Imperatore Romam redeundi facultatem concessam, eumque in itinere mortuum. In eadem opinione fuit Sirmondus in sinopsi chronologica
 Card. de Noris Vind. Aug.

ad libros Facundi, & Halloix pag. 349. §. 7. idest, inquit, anno Christi 558. Quare his auctoribus Vigiliij exilium pleno quinquennio duravit.

Hæc tamen opinio prorsus falsa est. Habemus sanctionem Iustiniani Imperatoris post eiusdem Novellas recitatam, quæ ita incipit: Pro petitione Vigiliij venerabilis antiquioris Romæ Episcopi quædam disponenda censimus ad utilitatem omnium pertinentia, qui per Occidentales partes habitare noscuntur, &c. subscripta est sanctio: Idibus Augusti anno Iustiniani XXVIII. Post consul. Basilij V. C. anno XIII. Ergo anno 554. mense Augusto Iustinianus amico erat erga Vigilium animo, in cuius gratiam plurima Romanis post Gothos Italia exactos libentissimè concessit. Profectò in ea sanctione cap. 19. ait: Iubemus in illis mensuris, vel ponderibus species, vel pecunias dari, vel suscipi, quæ beatissimo Papæ, vel amplissimo Senatui nostra pietas in præsentem tradidit. Itaque tum temporis Vigilius præsens aderat Constantinopoli propediem venturus in Italiam deferens secum mensuras, ad quarum normam Itali Gothorum eò usque ponderibus vsi se conformarent. Quis enim dixerit mensuras illas fuisse tunc à Iustiniano missas ad Vigilium procul exulanti in Proconeso, eumque in exilijs miserijs beatissimum nuncupatum? Præterea habemus non unam, sed plures epistolas Pelagij Vigiliij successoris ad Childebertum Regem Francorum, ad Sepaudum Arelatensem, ad Episcopos Tusciæ, quæ datæ sunt Post consulatum Basil XV. anno 556. Longū igitur illud Vigiliij exilium fictum est, nam ante annum 556 fatis concesserat Tunonensis Chronicon, quòd ad

annorum designationem pertinet, plenum mendis est, non Victoris, ut arbitror, sed corruptoris cuiuspiam ignorantia.

Sed nec paucos illos menses, qui ab absoluta Synodo de tribus capitulis ad laudatam Vigilij subscriptionem sex intercessere, Vigilium exulasse tum ex Græcis, tum ex Latinis, qui id temporis superstites erant, Scriptoribus evidenter evincam, ut monstro simile videatur, quod Anastasio exilium illud affirmanti tantam cæteri fidem habuerint. Eustathius Presbyter Constantinopolitanus, qui tunc Eutychie Patriarchæ familiaritate gaudebat, cap. 23 de vita Eutychie, cum premisisset quatuor Patriarchas Vigilium Romanum, Eutychie C. P. Dominum Antiochenum, & Apollinarem Alexandrinum tempore Synodi in regia Vrbe fuisse addit: *Cum igitur ex quatuor Pastorum concordia, rectoque sensu factum esset veluti unum ovile, atque unus Pastor, & omnis disciplinæ moderatio per Sacerdotes, & Sacerdotum Præsules conquievisset, discesserunt ad suas singuli civitates, & populos magno cum gaudio.* Quæ verò fuisset hominis Constantinopoli scribentis temeritas tale, tantumque de Vigilio mendacium fingere, cuius à tribus Patriarchis dissensio ex secuto illius exilio vel vilissimis regiæ urbis foeminis nota fuisset? Cyrillus Scythopolitanus in lib. de vita S. Sabæ apud Septimam Synodum act. 1. scribit: *Itaque cum Sancta universalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata, communi, & generali anathemate reiecti sunt Origenes, Theodorus Episcopus Mopsuestias, & quæcunque ab Evagrio, & Didymo dicta sunt de præexistentia periprou parxeos Probarunt autem id quatuor Patriarchæ præ-*

sentes. Non ergo Vigilus in exilium ob non subscriptam Synodum detrusus fuit. Ille verò Scriptor ait, gesta Synodi missa esse ab Imperatore Hierosolymam, ut exilij Vigiliani nulla eidem ignorantia obijci possit.

Porro hoc ipsum ex Latinis Scriptoribus suadetur. Liberatus Diaconus Carthaginensis sub Reparato Romana legatione functus, ac vir insignis cap. 22 in fine hæc scribit: *Ab ipsa hæresi afflictus Vigilus, nec coronatus, qualem vitæ terminum habuerit, notum est omnibus.* Ita Homo Africanus, ac trium capitulorum defensor hæresim vocat Iustiniani factionem, quæ Vigilium memoratis nobis iniurijs affecit; dum verò negat Vigilium coronatum, perseverantiam eidem defuisse notat, quem profectò, si in Constituti sententia usque ad exilium persistisset, non vno encomio celebrasset. Sed hoc ipsum ex Victore Tunonensi ostenditur, cui (quod rerum gestarum veritatem spectat) totam fidem præsto, qui cum anno post consulatum Basilij XIII. coactam Synodum V. dixisset, atque adfuisse tunc Constantinopoli primarum Sedium Antistites, Vigilium, Eutychie, Apollinarem; ac Dominum, statim subdit: *Ibi tria sæpè fita capitula cum defendentibus ea damnationi subiiciunt, sibi que ipsis pœnitentiæ regressum pœnaliter intercludunt tali se perpetuo anathemate obstringentes, &c. Quorum decretis Rusticus Romanae Ecclesie Diaconus, & Felix Guiltensis monasterij provincie Africane Hegumenus contradicentes scripto Tebaida in exilium cum socijs transmittuntur.* Hæc alter obstinatissimus Capitulorum ex Africa defensor. Ex quibus mihi solidè probatur, Vigilium Synodum sub-

subscripsisse, neque deportatum in Proconnesum; cur enim Victor unus Diaconi, & alterius Monachi exilium nominasset, & non potius ipsum Summum Pontificem Vigilium in exilium missum scripsisset, quod ad propriæ causæ decorem, & Iustiniani crudelitatem altius exaggerandam plurimum conducebat? Sed est aliud firmissimum argumentum. Episcopi, qui tria capitula non damnabant, ab Episcopatu removebantur in eorum locum ijs subrogatis, qui tria capitula anathemati subiciebant. Hoc sanè severè executus est Iustinianus; ita Zoilo Alexandrino eiectione suffecit Apollinarem, expulso in exilium Reparato Carthaginensi elegit Primosum totius Africae Primatem; alios lege apud Chronicon Tunonensis Episcopi. Hinc. Liberatus in fine sui Breviarii ait: *Consentientes Episcopi in trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non consentientes depositi, in exilium missi sunt.* Hanc sanè poenam contra trium capitulorum defensores synodus V. statuerat collat. VIII. *Si quidem est Episcopus, &c. denudabitur ab Episcopatu.* Neque Vigilium diutius Synodo refragantem deponere Iustiniano in religionem venisset, qui Zoilum Alexandrinum, Macarium Hierosolymitanum, Eutychium Constantinopolitanum alijs substitutis sedibus eiecit. Certè eo regnante Silverius expulsus fuit Apostolicam Sedem Vigilio usurpante.

Lego in Actuario Marcellini Comitis: *Indictione II. P. C. Basilij V. C. XIII. Vigilus Papa tandem ab Imperatoribus Romanis, & à Narſe de exilio relaxatus, cum Romam redire cœpiſſet, in Sicilia morbo calculi tactus deces-*

ſit. Verùm imperita manu id infartum est. Qui enim tunc Romani Imperatores? Unus certè ſine Auguſta Iuſtinianus rerum potiebatur. Exilium fortè nuncupavit longiores à Romana Sede moras Conſtantinopoli peractas. Sed neque Vigilus ob preces Narſetis, ſed ob conſenſum per litteras Synodo datum Romam redeundi poteſtatem impetravit: & licet exeunte anno 553. Synodum ſubſcripſerit, uſque ad Auguſtum anni 554. Byzantij moratum fuiſſe deduximus ex laudata ſanctione Iuſtiniani ad Narſetem, & Antiochum. Neque reponi poteſt, Iuſtinianum in exilium quidem Vigilium miſſiſſe, non auſum tamen neque ipſum, neque Synodum ſucceſſorem eligere, uti in Patriarcha Alexandrino fecerant, Sedis Romanæ primatū dignitatē reveritos. Nam Vigilio pro tribus capitulis acerrimè Conſtantinopoli litigante, *miſſi ſunt*, inquit, Clerus Mediolanenſis in libello ſupplici, etiam aliqui in provincias Italiae, *ut ſi poſſent mentiundo aliqua de nomine ipſorum Papæ, & Datij in illis partibus eos in odium trahant, & alios in locum eorum ſuadeant ordinari, qui novitatibus ſtudeāt.* Et Notarium quendam ſollicitarunt, qui manum Vigilij imitatus chartas ſparſit, quas Stephanus in Italiam detulit cum Legatis Gothorum, ut tumultum contra Papam concitarent. Huius Stephani à Totila ad Iuſtinianum miſſi meminit Procopius lib. 3. belli Gothici pag. 398. edit. Grotij. Petrus de Marca in diſſertatione de Synodo V. laudat verba ex M. S. Arabico hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Ibn Patric, qui ſepius adducitur à Georgio Elmacini in hiſt. Saracenic. ea autē ſunt: *Rom. Patriarcha præſens Synodū nec adivit legatū nec miſit, ſed conſenſum*

præbuit, dictaque Patrum suscepit. Idem de *Vigilio* testatur *Photius* in libro de septem Synodis. Quæ quidem adduxi, non ut confirmatam à *Vigilio* Synodum ostenderem, id enim ipsiusmet litteræ nuper inventæ satis, superque declarant, sed ut pateat, nullam apud antiquos Scriptores *Vigiliani* exilij mentionem haberi. *Anastasius* non solum *Vigilium* in exilium deportatum tradit, verum etiam Clerum Romanum *Vigilio* assistentem hæc scribens: *Clerus autem Romanus, qui cum eo erat, missus est in exilium ad diversa metalla incidenda.* Quibus non assentior, nam licet Clericos Romanos in exilium *Iustinianus* miserit, quod de *Pelagio*, ac *Rustico* Romanis Diaconis *Victor* affirmat in *Chronico*, eos tamen non ad metalla damnavit, sed procul in monasteria exules deportavit ut de pluribus idem testatur.

Cæterum *Halloix* *Vigilium* à *Iustiniano* Romam dimissum scribit, non quod ille ad Synodi sententiam accessit, sed quia *Narses* *Totila* Gothorum Rege occiso victor Romam ingressus, ac Populi *Vigilium* reposcentis precibus motus, id enixè ab Imperatore postulavit: *Iustinianus autem* inquit §. 6. pag. 347. *tantæ, ac tam recentis victoriæ dulci fortuna ebrius, & quid Narseti Italiæ restitutori excusso Gothorum iugo rependeret nescius Vigilio redeundi facultatem permisit.* At §. 18. pag. 361. dicit: *Sustinuit autem Vigilius fortiter exilium annos aliquot, donec ea, quam supra exposui, Narsetis victoriæ occasione, atque causa revocatus est.* Exulasse verò illum integro quinquennio scribit cum suo *Sirmondo* §. 7. pag. 349. nempe ex *Victore* usque ad an-

num 558. Risum teneatis amici. *Narses* *Totilam* occidit, ac Romam recuperavit anno imperij *Iustiniani* vigesimo sexto, & quidem ante tres menses exacto ex *Procopio* lib. 4. *Victoriæ* verò nuncius *Byzantium* venit mense *Augusto* ex *Theophane*, fuit annus 553. ut superius nobis monstratum est. Ex sanctione laudata *Iustiniani* anno 554. *Totila* mortuus erat, itemque *Teias* successor, ac Gothorum regnum eversum. Itaque ergo anno 558. (ut idem ex *Tunonensi* colligit) petente *Narsete* *Iustinianus* superato *Totila* tantæ, ac tam recentis victoriæ dulci fortuna ebrius *Vigilium* dimisit? *Victoria* à quinquennio obtenta, nempe anno 554. anno demum 558. tam recens tibi est o *Halloix*? Longiori integri quinquennij ebrietate obrutum Principem ea *Narseti* concessisse ebrijs tantum impones, nemo enim sobria mente fidem fabulæ præstabit.

Exactis Italia Gothis anno 554. cum Imperatore serio à Pontifice Anno actum est, de universæ provinciæ, ac 554. Romæ præsertim regimine meliorem in formam reducendo. *Iustinianus* *Vigilij* petitioni morem gerens nobilem sanctionem edidit Idibus *Augusti*, qua Italici plurima indulgebat, illorumque fortunas diuturno bello depressas erigebat. Hanc cum *Vigilius* iam tandem in Italiam redux deferret, calculi dolore oppressus in *Sicilia* diem obiit. Quo anno *Vigilius* decesserit, non una est Scriptorum opinio. In *Chronico* *Victoris* *Tunonensis* illius mors recensetur anno XVII. post *Basilij* consulatum, nempe 557. non 558. ut *Sirmondus*, *Lupus*, & *Halloix* existimant, quos superius impugnavimus. *Baronius* scribit *Vigi-*

Vigiliū mortuum anno 555. nescire verò se quo mense, vel die eiusdem obitus cōtigerit. Inferiùs tamē narrat, Pelag. Vigiliū successorē mortuum esse anno 559. IV. Non. Mar. cum sedisset annos IV. menses X. dies XVIII. Lapsus est vir eruditus, nam si à IV. Nonas Martij anni 559. per annos IV. menses X. dies XVIII. retrocedimus, venimus ad Aprilem anni 554. Et hoc sanè anno Chiffletius Vigiliū obijisse scribit; sed hic etiam errat, nam Idibus Augusti ex Iustiniani sanctione vivebat. Sigonius lib. 20. operis laudati 5 Kalendas Ianuar. A. 554. obijisse illum dicit; consonat Actuarium Marcellini ponens eiusdem mortem anno post consulatū Basilij XIII. Onuphrius Panvinus tredecim dies addit scribens Vigiliū migrasse è vita IV. Idus Ianuarias, cui subscribit Holstenius in diagrammate chronologica in notis ad Romanam Synodum sub Bonifacio Secundo. Quæ sententia etiam à nobis cæteris præfertur. Hunc vitæ exitum habuit Vigilius anno Pontificatus XVIII. Ille vti per fraudem summam dignitatem expulso Silverio usurpavit, ita eandem ex Cleri consensu postea obtentam, cum procul à sua sede per novennium quasi precariò vixisset, illam denique in Sicilia cum vita amisit. Fuit Vigilius Pontificiæ authoritatis usque ad principis contemptum tenacissimus assertor, ut ex rebus ab eo gestis inclaruit. Animi inconstantia, mutandæque sententiæ facilitas vitio eidem vertitur; nam in causa trium capitulorum varius, atque à se ipso diversus non femel apparuit. Initio quidem, cum adhuc in Sicilia esset, tria capitula defendebat, at illa se damnaturum dudum Theodoræ Au-

gustæ promiserat, si Victori fides est. Cum Byzantium advenisset, ob damnata tria capitula Mennam sacris interdixit; at paulò post Mennæ conciliatus eadem & ipse in Iudicato damnavit. Deinde post triennium à sententia Iudicati discedens emissò novo Constituto eadem damnari posse negavit. Sed paucis mensibus in hac sententia stetit, nam data ad Eutychium epistola vim Constituti infregit, atque ad Synodum accedens tria capitula proscripsit. Vir doctissimus Petrus de Marca lib. 3. de concordia Sacerd. & Imper. cap. 13. hanc Vigiliij inconstantiam à doctis prudentiam appellari testatur, quam ipse dispensationem vocat, qua nunc iuris, & canonum rigore agebat, nunc illorum remissione fidei, ac publicæ quietis studio. Hoc tamen illi gloriæ detur, quòd primus Romanorum Pontificum post Origenem Theodorum Mopsuestenum insignem Pelagianorum magistrum cum sectatoribus definitiva sententia damnavit, cæterisque successoribus eo in studio lampadem tulit.

CAPVT IX.

Romanos Pontifices Vigiliij successores Synodum V. approbasse contra Halloix ostenditur, & aquileiense Schisma describitur.

§. I.

De Pelagio Primo.

EXTRA Origenis causam excurro contra V. Synodum invicentem Origenis defensorem insecutus, sed Synodi Pelagianorum

peffimum Theodorum damnantis auctoritas facta recta stabilienda est. Cum verò quid Romani Præfules Vigilij successores in causa trium capitulorum statuerint, dicendum sit, haud abs re fore censui, si Venetiæ, atque Istriæ Schisma exactius describerem; meæ enim patriæ Episcopi cum reliquis Provinciæ Collegis diu contra V. Synodum depugnarunt. Hæc verò eò libentiùs intersvi, quòd vidi celeberrimos Scriptores in ijs enarrandis pleraque à veritate aliena litteris consignasse. Baronius non nulla tradidit de Synodo V. quæ probare non possumus, in quibus tamen Halloix sibi triumphum canit. In primis hæc scribit de V. Synodo adversarius: *Aliæ Synodi Ecclesijs pacem, ac tranquillitatem, & multa simul bona sedatis discordijs attulerunt. Hæc autem, quæ à multis Quinta nominabatur magis, quam erat, & à multo pluribus rejiciebatur, pro pace bellum, pro unitate divisionem, pro bonorum cornucopia malorum myriadem importavit.* §. 12. pag. 555. Horum testem appellat Baronium ad annum 553. scribentem: *Etenim ipsa Synodo absoluta, tantum abest, ut pax reddita sit Ecclesijs, ut maius bellum exarserit, interstinaque discordia magis sævierit Orthodoxis inter se altercantibus, &c.* Sed quis nesciat post Nicænam Synodum ingentes tumultus ab Eusebianis, & Meletianis excitatos? Post Chalcedonensem, quas turbas Ecclesiæ Acephali non dedere? Quid igitur mirum, si post Quintam quoque Synodum non statim pax Ecclesiæ reddita, est? Hanc sanè pacem se donaturum Orbi Catholico per illam Synodum Iustinianus existimaverat, vnde eundem Augustum initio sui Constituti Vigilius commendavit: *Laudabile, in-*

quit, Clementiæ vestræ cognovimus esse propositum, per quod summotis omnibus discordiæ seminibus, &c. Et S. Agatho circa finem epistolæ ad Constantinum, quæ habetur act. 4. VI. Synodi ait: *Extremi quidem, præstantissimi tamen omnium Magni illius Iustiniani, cuius ut virtus ita & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit, &c.* Nam brevi Occidentalis Ecclesia Synodum V. recepit, ut mox dicam. Quam rectum verò fuerit Iustiniani consilium, lege apud Leontium in lib. de Sectis actione 6.

Vigilio successor datus est Pelagius I. Romanæ Sedis apud Iustinianum quondam Apocrisarius, quem tria capitula non damnassee fingit adversarius dicens §. 10. *Liquidò, ut opinor, apparet & Pelagium I. non recipere Concilium V.* Sed etiam si hoc veritati consonum esset, haud, illius suffragium pro tuo Origene ostentabis; ille, ille est, qui Iustinianum ad Origenis damnationem hortatus fuerat, Theodoro Cæsareæ in Cappadocia Episcopo Origenistæ hostis infensus, vnde sicuti Theodorus hic contra tria capitula bellum accendit, ita Pelagius excitatæ in Origenistas tragœdiæ author fuit, quæ quidem oborta dissidia cum mente volueret Theodorus semel exclamasse fertur: *Se, & Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum introivit in mundum.* Quibus verbis suum Breviarum conclusit Liberatus. At Deus Optimus Maximus duorum hominum æmulatione usus est, ut profana hinc inde dogmata profligarentur, ut Evagrius rectè adnotavit lib. 4. c. 38. Pelagius non solum, quòd Theodori Cappadocis studia abhorrebat, sed etiam quia Latina Ecclesia capitula defendebat, in hanc & ipse senten-

rentiam consentiebat, & initio ferè agitata controversiâ ad Ferrandum Diaconum Carthaginensem litteras dedit, quæ doctissimi viri sententiam rogavit; extat etiam num Ferrandi ad Pelagium responsio. A Vigilio Roma Constantinopolim evocatus fuit, ut sibi in difficili causâ auxilio esset, sub quo etiam constanter pro tribus capitulis decertavit. Legitur subscriptus Constituto Vigiliano his verbis: *Pelagius miserante Deo Diaconus Sanctæ Ecclesiæ Romanæ huic constituto consentiens subscripsi.* Cum nollet Synodum V. subscribere in exilium missus est, teste Tunonensi, cuius verba mox referam. Cum verò Vigilius in exilium non fuerit deportatus, consequens est, ut pro tribus capitulis propugnandis ipso Pontifice obstinatio fuerit. Quod autem scribit Anastasius Vigilio in custodiam detrulæ Clerum Romanum missum in exilium ad diversa metalla incidenda, planè falsum est; constat enim ex Victore, ut superius notavi eos, qui tria capitula defendebant, ab Imperatore in longinqua monasteria ablegatos. Iustinianus Vigilij morte intellecta Pelagium ab exilio revocavit, qui Principi morem gerens tria capitula damnavit, eoque pacto ad Romanam Sedem evectus est. Tunonensis hæc scribit: *Post consul. Basilij anno XVIII. Pelagus Romanus Archidiaconus trium præfatorum defensor capitulorum Iustiniani Principis persuasione de exilio rediit, & condemnans ea, quæ dudum constantissimè defendebat, Romanæ Ecclesiæ Episcopus à prævaricatoribus ordinatur.* Cum Romæ innotuisset Pelagium tria capitula condemnasse, singuli quique tum sacri, tum laici homines ab eius communione se se-

parabant, neque in totâ Italia tertius Episcopus inveniri potuit, à quo consecraretur; illum epim uti Chalcedonensis Synodi prævaricatorem detestabantur. Quare à Perusino, & Ferentino Episcopo, ac Andrea Presbytero Ostiensi consecratus fuit. Narses tamen iubente Imperatore omnem operam Pelagio præstitit. Anastasius, quem Baronius initio anni 555. alijque secuti sunt, populum Romanum inde Pelagio infensum dicit, quod author publicaretur malorum, quæ Vigilius Constantinopoli perpessus fuerat, additque Lupus in appendice ad notas in Canonem IV. Nicænum: *Adversum tria Concilij Chalcedonensis capitula, eorumque defensorem Vigilium Papam truculenta passum à Iustiniano Augusto egerat in V. Synodo Pelagius adhuc Diaconus.* Sed hæc procul à vero sunt; nam Pelagius cum Vigilio, & pro Vigilio stetit, Synodi Quintæ congressus fugit, ac subscripsit Constitutum Vigilij, quo Synodus V. cassabatur, indeque in exilium expulsus fuit, & tria capitula, ut ait Tunonensis, tempore Synodi constantissimè defendebat. Sed audiatur idem Pelagius epist. 12. ad Childebertum Regem, *Ut autem nos diu tribulationes Cōstantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter supra tetigimus, &c.* Non ergo Vigilij persecutionum author publicari poterat, sed socius. Quare coram populo in ambone nihil abs se contra Vigilium tentatum iureiurando haud affirmavit, sed quod nihil contra Synodi Chalcedonensis fidem in trium capitulorum damnatione abs se statutum fuisset. Ignorantia controversiæ de tribus capitulis Anastasium veterem alioqui Scriptorem in eas fabulas

impegit, quæ cæteri scriptores fidem habuere.

Interim Pelagius ubique veluti Chalcedonenſis Concilij proditor traducebatur, & Episcopi Tuſciæ illius nomen, vti moris erat, inter ſacroſancta myſteria recitare recuſabant. Quare horum contumaciam gravi epiſtola perſtrinxit anno 556. *Divisionem veſtram*, inquiens, à generali Eccleſia, quam tolerabiliter ferre non potero, vehementer ſtueo. Dedit & litteras ad Childertum Regem Francorum, itemque encyclicas ad omnes Orthodoxos, & in his ſe quatuor Conciliorum fidem tenere proteſtatus eſt, in quibus V. Synodum non nominavit; tacitam tamen illius mentionem fecit in epiſtola encyclica dicens: *Posſemus quidem totius cauſæ rationem ad ſedandos rumores hominum divina nobis cooperante miſericordia fiducialiter explicare, nihilque contra fidem Patrum, contra quatuor Synodorum firmitatem ullatenus eſſe tentandum* (tentatum legendum eſt) *lucidiffimis approbationibus demonſtrare, magisque id actum* (in quinta Synodo) *ut memoratarum Synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili ſoliditate conſisteret.* Etenim Concilium V. ut inquit S. Sophronius, *ad confirmationem quidem nominatiſſimi Chalcedonenſis Concilij congregatum eſt*, quo Hæſitantium ſectæ omnes diverticuli præcluderentur, de quo videndus eſt ſuperius laudatus Leontius. Magnæ verò gloriæ vertitur Pelagio, quòd illo Pontifice vniuerſa Italia præter paucos Episcopos, Africa, ac tandem Illyricum tria capitula condemnauit. Vidimus ſupra Africanos Præſules eoaſta Synodo pro tribus capitulis conſpiſſaſſe, quòd & de Illyricis notauimus, vnde contra vtroſque reſ-

criptum edidit Iuſtinianus ex Iſidoro cap. 18. At anno 554. inquit Tunonenſis: *Post conſul. Baſilij XIV. Proconſularis Concilij provincie Africane Sacerdotes Ruſſini, & Vini Reparati Archiepiscopi obtreſtatorum arte deluſi tanque fidei deſenſoribus occurrunt, & Primasij præuicatoris Carthaginiſ Eccleſie communionem præter pauciſſimos polluunt.* Anno verò ſequenti 555. in eandem ſententiam Numidiæ Patres venere: *Post conſul. Baſilij XV. Concilij Numidiæ Episcopi ad inſtar Proconſularium Sacerdotum collecti Carthaginem veniunt, & Primasij eiſdem Eccleſie incubatoris communionem polluti, præuicatoreſque effecti ad propria redeunt.* Nec diu fue-
re pertinaces Illyrici, nam de his ſcribit idem Victor. *Post conſul. Baſil. XIX. Illyriciani Episcopi præter pauca monaſteria, parvoſque fideles, perſecutiones paſſi conſentiant, priſtinam fidem in irritum deducentes.* Igitur teſte maximo capitulorum deſenſore Tunonenſi in Africa pauciſſimi, in Illyrico pauci Synodum V. recipere detrectarunt: tantum Romani Pontificis exemplum ponderis habuit. Baronius, qui Tunonenſis Chronicon non vidit, Occidentalem Eccleſiam ex V. Synodo diſſidijs repletam affirmavit, quaſi contra hanc obſtinatè pro tribus capitulis longo tempore depugnarit, ſed vbi in cauſa trium capitulorum ante Synodum Orientis, & Occidentis Eccleſiæ in contrarias partes abibant, per Synodum Quintam iſthæc illi conciliata fuit, vnaque vtriuſque ſententia evaſit, parua tantum Italiæ portione repugnante. Vnde cadit Halloix calumnia dicentis: *Quinta Synodus pro pace bellum, pro vnitatis diſiſionem, pro bonorum cornucopiæ malorum myriadem importauit.*

§. 12 pag 355 Sane in Oriente per Synodum V. omnia dissidia composita duo oculati testes memoriæ prodidere. Eustachius cap. 22 de vita S. Eutychij ait, post V. Synodum *summa pax, & magna tranquillitas in Dei Ecclesia est consecuta.* Et Cyrillus Scythopolitanus c. 109. de vita S. Sabæ scribit: *Post hæc cum Sancta, & Oecumenica V. Synodus congregata fuisset Byzantij, Theodorus Mopsuestiæ, & Origenes, & unâ cum his impia de præexistentia, & restitutione dogmata generali fuerunt subiecta anathemati, & sic hæreticis dempsit omni ablata libertate loquendi divini Sabæ Laura, & universa fere cum eis Palestina vigesimo tertio anno post illius mortem à gravibus hæresibus, & temporis acerbitate, & iniquitate respirarunt, & quietam deinceps, & tranquillam vitam egerunt.* Cum verò S. Saba mortuus sit anno 531. universam Palæstinam, in qua à tempore Ioannis Hierosolymitani, Rufini, ac Melaniæ per 160. annos Origenistæ ingentes turbas conciverant, pacem tandem sortitam scribit anno primo post Synodum V. nempe 554. Sed instat doctissimus Baronius, nec eo pacto Acephalos ad unionem Ecclesiæ reductos. At non Synodus, sed ipsorum malitia in causa fuit trium enim capitulorum dimissa à Synodo Chalcedonensi proscriptio non vnum erat argumentum, quo ad contradicendum Acephali, seu Hæsitantes movebantur, erant pleraque alia, quæ recenset, & solvit Leontius in libro de sectis.

Univerſo itaque Catholico Orbe ad Synodum V. accedente, soli Veneriarum, ac Istriae Episcopi refragabantur. Pelagius Schismate indignatus datis ad Narsetem litteris eundem

hortatus est, vt repugnantes vi cogeret ad recipiendam Synodum. At illi Narsetem ipsum licet Italicarum rerum summa cum potestate præfecturam gerentem ab Ecclesiastica communione suspenderunt, vt testatur Pelagius in alijs litteris, quas eadem de re ad eundem Ducem percripsit: *Nec enim, inquit, sine illius providentia factum esse credendum est, vt insensati, & perversi homines ad hoc usque profilirent, vt suam divisionem Catholicam esse credentes Ecclesiam à sua vos pollutione prohiberent.* Ita Pontifex Synodi V. adversarios *insensatos, perversos, & pollutos* appellabat.

Schismatici Episcopi Paulino Aquileiensi Metropolitana in centore adversus V. Synodum provincialem conventum habuere, in quo tria capitula à Chalcedonensibus Patribus non damnata à quoquam proscribi posse negarunt, in quam sententiam dato sacramento pedibus ab omnibus itum est. Nomina Episcoporum inferius ex vetutissimo Chronico Aquileiensi dabimus. Pelagius rei indignitate commotus egit cum Narsete, vt Paulinus Antistes Synodi obrectator captivus ad Iustinianum Byzantium mitteretur, quod tamen, cum meliora de ipso sperarentur, minime factum est. De illorum vero conciliabulo hæc scribit ad Narsetem: *Cum si quid eos de iudicio VNI-VERSALIS SYNODI, quod Constantinopoli per primam nuper elapsam indicationem actum est, forte movebat, ad sedem Apostolicam, quomodo semper factum est, electis aliquibus de suis, qui dare, & accipere rationem possent, dirigere debuerunt, & non clausis oculis corpus Christi Dei nostri, hoc est Sanctam Ecclesiam tacerare.* Et tamen tanta est Halloix confi-

confidentia, ut dicere non dubitet §. 11. pag. 352. *Qui ex Pelagij litteris ad Narsetem probari putant receptum à Pelagio quintum istud Concilium, ne ipsi admodum errant. Additque: Hoc enim agebat Pelagius, non ut Concilium reciperetur, sed ut ipse. At oppositum adeo manifeste ex Pelagij litteris patet, ut id nec ipsum adversarium fugisse existimem; nam Pelagius universalem Synodum vocat, motos ad Schisma Istros Episcopos ob inditum Synodi V. asserit, eosdemque arguit, quod Synodi statuta discutere, & examinare ausi fuerint, quod tatum ad Apostolicam Sedem spectabat, à qua sola obortæ circa Oecumenica Concilia dubitationes resolvi possunt. Cur verò Pelagio obedientiam negabant Istri? eadem sane de causa, qua Tusciae Episcopi, nempe tanquam Synodi Chalcedonensis prevaricatorem abhorrebant, quod patet ex litteris Pontificis ad eosdem. Idem Pelagius epist. 5. ait: Nec licuit alicui aliquando, nec licebit particularem Synodum congregare, sed quoties aliqua de VNIVERSALI SYNODO aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut sponte ij, qui salutem animæ suæ desiderant, ad Apostolicam sedem pro recipienda ratione conveniant, aut si forte sicut de talibus scriptum est: Peccator, cum venerit in profundum malorum contemnit, ita obstinati, & contumaces extiterint, ut doceri non vellent, eos ab ijsdem Apostolicis Sedibus aut atrahi ad salutem quoquo modo necesse est, aut ne aliorum perditio esse possint, secundum canones per seculares comprimi potestates. Ex quibus citra dubium constat, Episcopos Istriae in sua Synodo non de Pelagij electione, sed de universali Synodo, & quidem Quinta dubitasse, ni-*

Pro. 8.

miamque ac prorsus intolerabilem, non ignorantiam dicam, sed dissimulationem fuisse adversarij id audacter pernegantis.

De hac Aquileiensi Synodo diversi pleraque à veritate aberrantia litteris prodidere. Beda in Chronico ad annos imperij Tiberij Absimari ait: *Synodus Aquileia facta ob imperitiam fidei Quintum universale concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Sergij Papæ monitis, & ipsa huic cum ceteris Ecclesijs annuere consentit.* Baronius ad annum 553 ait: *Hincq; accidit, ut Veneta, & ei adiacentium regionum Episcopi, qui cum essent sub Francorum, dominio Franci enim tunc illis dominabantur provincijs, cōtra V. Synodum cogerent Concilium Aquileia, cuius meminit Beda.* At Bollandus ad diem octavam Februarij in notis ad vitam S. Honorati §. 2. Baronium reprehendit, qui Synodum factam, teste Beda, Imperatore Tiberio Absimaro, (ab exercitu electus est anno 699.) cum illa confuderit, quæ sub Pelagio Primo circa annum 557. habita fuit. Certe Paulus Diaconus lib. 6. de gestis Longobardorum cap. 14. illam Synodum ad tēpora Tiberij refert, sed hic ad verbum ex Beda illa recitavit. Difficile enim vitum est Bollandus, à Sergio Papa illam Synodum corrigi, quæ habita fuerat ante centum quinquaginta, & amplius annos. Palladius iunior in historia Foro-iuliensi Italicè scripta par. 1. lib. 1. ad annum 554. loco Sergij Pelagium ponit, sed hac præter fidem omnium autographorum Bedæ, & Pauli Diaconi. Fallitur sane Bollandus, dum Sergio Pontifice Aquileiensem Synodum de V. Concilio dubitasse putat, nam sub S. Agathone Papa, qui quinque tantum annis ante

Ser-

Sergium Pontificatus, ac vitæ finem fecit, in Synodo Romana adfuere cum Agathone Patriarcha Aquileiensi cæteri suffraganei, ac litteras subscripsere, in quibus hæc habentur: *Hoc idem etiam & Sancta Synodus, quæ sub Augustæ memoriæ Iustiniano Principe in Constantinopoli congregata est in septimo definitionum capitulo prædicat.* Quare iam ante Sergium Episcopi Veneri, atque Istri cum Metropolita Aquileiensi Synodum V. receperant, neque contra eandem suam Synodum postea coegisse dicendi sunt. Eorum nomina habentur actione 4. Synodi VI. Forte Sergius ad Aquileiensem Antistitem litteras dedit, quæ schisma in non nullis adhuc radicatum evelleret; at non ex Episcopis illi erant, sed è plebe. Et quidem Bedam Concilium à Paulino Aquileiensi contra V. Synodum celebratum significasse, ex illo adverbio *donec* non obscure colligitur, eò quod ille error, ac pravum de Synodo V. iudicium diu ante Sergium apud Aquileienses invaluerat. Idem Bollandus num. 10. ait, quod cum celebraretur Synodus Aquileiæ à Paulino, est *habita eodem fere tempore in Illyrico Synodus (nisi eadem sit latius sumpto Illyrici nomine) pro tribus capitulis, cuius meminit Isidorus.* Sed Synodus Illyrica teste Tunonensi coacta fuit post consulatum Basilij anno nono, nempe anno apud Victorem 549. At ista Aquileiensis mortuo Vigilio sub Pelagio habita fuit post Concilium V. cuius auctoritatem illa negavit Illyricos verò omnes Episcopos eam Synodum Oecumenicam paulò post recepisse, idem Scriptor affirmat.

Pelagius Paulino Aquileiensi indignatus fuerat, quod contra Aposto-

licæ Sedis decretum à Vitali Archiepiscopo Mediolanensi consecratus erat. Etenim Pontifex cum ubique in Italia contra Synodum V. schisma conflari intelligeret, omnem navavit operam, ut gliscenti malo remedium afferret. Optimum factu iudicavit eos, qui in Urbium Antistites consecrabantur, ad Synodum V. tuendam sacramento adigere. Huius rei testis est S. Gregorius, qui cum Constantio Antistiti Mediolanensi scriberet, eius decessorem Laurentium *districtiſsimam cautionem Sedi Apostolicæ remiſiſſe*, qua tria capitula se damnare protestabatur, hæc ait: *Quia postquam, talis ſciſſura pro nulla re facta eſt, iuſtum fuit, ut Sedes Apoſtolica curam gereret, quatenus unitatem univerſalis Eccleſiæ in Sacerdotum mentibus per omnia cuſtodiret.* Aſt Paulinus ab Antistite Mediolanensi consecratus fuerat vllò absque iuramēto ad Apostolicam Sedem transmiſſo, à cuius insuper communione se Veneri, atque Istri Episcopi separaverant. I ræterea cum Aquileiensi Ecclesia subiecta esset iuri Patriarchico Romani Præſulis, defuncto Episcopo Metropolita à Romano Pontifice vir delegabatur, qui suo nomine electioni novi Sacerdotis adesset. Audiatur Gregorius Magnus scribens Exarcho Italiæ de Constantio in demortui Laurentij Mediolanensis locum subrogando: *Neceſſe fuit pro ſervanda conſuetudine militem Eccleſiæ noſtræ dirigere, qui eum, in quo omnium voluntates, atque conſenſum concorditer convenire cognoverit, à ſuis Episcopis, ſicut vetus mos exigit, cum noſtro tamen aſſenſu faciat conſecrari.* li. 2. epist. 31. Paulinus in auguratus fuit absque prævio Romani Pontificis conſenſu, qui eo tempore non

non dabatur nisi ijs, qui prius concepto iuramento tria capitula condemnassent. Hinc Pelagius Paulinum *Pseudo-episcopum* esse dixit, atque *Aquileiensis Ecclesie invasorem, qui & in schismate maledictus, nec honorem Episcopi poterit retinere, nec meritum.* *Epist. 4.* At Palladius 1 p. lib. 1. rerum Foroiuliensium Paulinum à Vitali Archiepiscopo Mediolanensi dignè in Aquileiensi Sede collocatum scribit, cuius tamen oppositum ex Pelagio ostendimus. Idem asserit Synodum Aquileiensem pro tribus capitulis celebratam fuisse à Macedonio Antistite Paulini decessore anno 554. cuius rei fides sit penes Authorem.

Obijt Pelagius anno 560. die 2. Martij, in cuius sepulchro tempus quo Pontificatum gessit, signatum est: refertur ex Manlio à Paulo Arinpho lib. 2. Romæ subter. cap. 8. *Hic requiescit Pelagius Papa, qui sedit annos III. Menses X. dies XVIII. Depositus III. Nonas Martij.* Ille tamen Scriptor eundem lapidem post Baronium offendit, qui Pelagium anno 555. electum, anno verò 559. mortuum tradit, quod fieri non potest à IV. Nonas Martij per annos quatuor, àc menses decem retrocedendo. Panvinus in Chronico, cui adhæret in diagrammate Chronologico Holstenius, ait, Pelagium decessisse anno 561. huius autem electionem ille non rectè refert A. 555. nam sedisset A. 5. M. 4. At Panvinus scribit, Pelagium electum nò quidem A. 555. vt superius Holstenij auctoritate ductus asseruit, sed A. 556. Hæc carmina, quæ schismaticos ab eodem correctos designant, Pelagij tumulo insculpta arguunt Halloix manifestæ falsitatis, qui contendit, Pontificem illum non approbasse

Quintam Synodum: Ea vero sunt.
Doctor Apostolicæ fidei veneranda retexit
Dogmata, quæ clare cõstituere Patres.
Eloquio curans errorum schismate lapsos,
Vt veram teneant corda pacata fidem.

§. II.

Ioannes III. Synodum V. adprobat. Iustinianus Imperator moritur. De anno obitus eiusdem disseritur. Panvinij, àc plurimum Scriptorum fasti corriguntur. Iustinus successor contra schismaticos mitius agit. Hispani defendunt tria Capitula.

PERGIT Adversarius aliorum Pontificum, qui Pelagio successere, suffragia nostræ Synodo V. per summam iniuriam surripere. Scribit §. 11. pag. 354. *Fit probabile tam Ioannem, quam Benedictum in eadem cum Vigilio, & Pelagio suis Antecessoribus fuisse sententia, nec approbasse, nec recepisse V. Concilium.* Errat; vterque enim Synodum V. recepit cum antecessoribus Pelagio, àc Vigilio. De Ioanne III. qui Pelagio I. successit, dicendum hic est, postea de Benedicti sententia differemus. Pelagius II. qui quintus à Vigilio Pontifex sedit, in litteris ad Heliam, & Episcopos Istriae testatus est, ipsius decessores Synodum V. approbasse, ac tria capitula condemnasse: *Debet ergò, inquit, perpendere vestra dilectio, quia Prædecessorum nostrorum in hac causa consensus tantò post inanis non fuit, quantò prius diris contradictionum laboribus insudavit.* Quibus notat Vigilij molestias pro trium capitulorum defensione Constantinopoli toleratas. Habuit ergò Pelagius II. secum contra tria capitula prædecessores fœderatos,

ros, quorum consensum ibidem appellat. Præterea cum anno 590. ut dicemus, Sanctus Gregorius Romam evocasset cum asseclis schismaticis Metropolitam Aquileiensem Severum, illi ad Mauricium Imperatorem supplicem libellum transmisere, quo aperte contestati sunt, se se iam ferè ab initio motæ in Occidente quæstionis de tribus capitulis Sedis Apostolicæ communionē abhorruisse, nempe post Iudicatum à Vigilio emissum. Reddo hæc illorum verba: *Contriti, atque luctu gravissimo sauciati ad ultimam desperationem pervenimus, ut ad illius iudicium Metropoli noster cogere-
tur occurrere, cum quo causa ipsa esse dinoscitur, & cuius communionem ab initio motionis cause huius usque nunc decessores nostri, & nos cum omni populo evitamus.* Hunc libellum integrum lege apud Baronium. Itaque à Paulini Aquileiensis tempore Veneti, atque Istri Episcopi Romanos Pontifices uti trium capitulorum damnatores usque ad annum 590. ab Ecclesiastica communionē secluserant. Ex quibus constat, omnes Romanos Antistites à mota trium capitulorum controversia postremam, ac definitivam Vigiliæ sententiam secutos pro Synodo V. stetisse. At quibus Apostolicæ Sedis Præsulorum sententia notior fuisse putanda est, Pelagio II. illorum immediato successori, ac Schismaticis iisdem, qui ea de re cum ipsis Pontificibus litigarunt, an homini cuidam post mille, & amplius annos de eadem scripturienti?

Certe qui Iustiniani fixam contraria capitula sententiam consideraverit, is certe eò in Italia dominante Romanos Pontifices contra Principem pro capitulis pugnasce, minime

asseverabit. Non enim Pelagium, nisi priori sententia deposita, Pontificem inaugurati permisit, quod idem, etiamsi relata testimonia non extarent, de Ioanne sentiendum foret. Quo anno decesserit Iustinianus ex fastorum confusione incertum plerisque fuit; gratum posteris me facturum spero, si controversiam clara, & ni mea me fallit opinio, evidenti disertatione exposuero, video enim fastos vel apud illorū Patrem (ita enim honoris gratia Panvinium Lipsius nuncupavit) perturbatos. Communis sententia fuit Iustinianum decessisse annos 565. Idibus Novembris media nocte sequenti, ut Corippus canit. Sed obiisse illum anno 566. scribit Victor Tunonensis: *Quadragesimo ait, imperij sui anno Iustinianus vitæ suscepit finem indictionem XV.* Certum est Iustinianum anno 527. Kalen. Aprilis Imperium adeptum fuisse, quod omnes affirmant, & patet ex eiusdem Principis Novella 47. ubi ait, *Nunc quidem annum XI. nostri scribunt imperij, inchoante verò Aprili mense, & prima die, in qua nos Deus Romanorum superposuit rebus, XII. annum scribent.* Data est Novella *Post consulatum Belisarij anno II.* qui est annus 537. & quidem ante Aprilem scripta est, id etiam ex pluribus Iustiniani litteris, legibus, Synodis sui ipso celebratis patet. Rursus indictio XV. qua Victor mortuum affirmat Iustinianum, incipit, anno 566. mense Septembri. Victor vero non solum tunc aderat Constantinopoli, sed quod tria capitula defendebat, iussu Principis ibidem sub custodia detinebatur, ut nulli melius, quam illi non annus tantum, vel mensis, se dies obitus Iustiniani numeratus videatur. Ioanes Biclariensis,

qui sub id temporis Byzantij morabatur teste S. Isidoro cap. 31. de Eccles. Scrip. initio sui Chronici ait: *Quintadecima ergò indictione, ut dictum est, Iustiniano mortuo Iustinus iunior nepos eius Romanorum efficitur Imperator.* Ioannes Epiphaniensis tunc vivens laudatus ab Evagrìo lib. 5. cap. vlt. mortuum dicit Iustinianum: *Novem, & triginta integros annos cum Romanum imperium tenuerit.* Refert, & sequitur Alemannus in notis ad Historiam arcanam Procopij pag. 108. Et hi tres Scriptores Evagrìo, Cedreno, Zonarà, alijsque posterioribus longe præferendi videntur. Accedit Chronicon Alexandrinum, in quo hæc leguntur: *Hoc anno 14. Novembris indictione XV. Iustinianus vita defungitur.*

Errasse tamen hosce Scriptores evidenter ostendo ex inscriptione lapidis in Vaticano reperti, quæ habetur lib. 2. Romæ subter. cap. 10. illamque ego anno 1671. Romæ insuburdio D. Petri in cella ad lævam maioris aræ Ecclesiæ S. Angeli parieti affixam legi, ex qua cum plurium authorum errores emendari possint, eandem exhibeo omisissis carminibus, quæ ibi leguntur.

DEP. EST BOETIVS CL. P. OCT. KAL. NOBR. INDICT. XI. IMP. DOM. N. IVSTINO PP. AVG. ANN. XII. TIBERIO CONST. CAER. ANN. III. DEP. EST IN PAC. ARGENTEA MAT. SS. XIII. KAL. DECEMBER. QVI SS. BOETIVS VIXIT. ANN. XI. M. VIII. D. XXIII. ET MAT. EIVS VIXIT ANN. XXXVI. M. II. D. XII.

Quare si die 25. Octobris indictionis vndecimæ nempe, anno 557. labebatur annus XII. Iustini iunioris, primus eiusdem Imperatoris annus incepit die 14. Novembris anno

565. Est aureum in marmore testimonium. Sed ex rescriptis Iustini hoc ipsum evincitur. Extat sanctio ad Iulianum P. Vrbi de dissolvendo ex mutuo consensu matrimonio Data *XVIII. kal. Octob. Chalcedone Imp. Domino nostro Iustino PP. Aug. Anno primo indictione quinta decima.* Labuntur ergò Victor, Biclariensis, & Chronicon Alexandrinum, & qui secuti sunt Recentiores eruditi Alemannus, Valesius, alijsque, dàm indictione XV. die 14. Novembris Iustinianum defunctum scribunt. Confirmat hoc ipsum altera sanctio eiusdem Iustini de filijs liberarum ad Theodorum Data *Kalendis Martij Imp. Domini nostri PP. Aug. Iustini anno V. indictione tertia.* Si mensis Martio anni 570. currente indictione tertia labebatur annus quintus Iustini, recte ab Idibus Novembris anni 565. eiusdem imperij initium desumendum venit.

Fasti plerique circa annum 566. errarunt. Nam appendix Marcellini Comitis ponit. *Indict. XIV. XXV. Post consulatum Basilij V. C.* quo anno illud auctuarium terminatur. Sed plane expungendus est character ille consularis. Nam anno 566. Iustinus novus Imperator consulatum II. gessit, priori enim functus fuerat anno 540. Hoc probatur testimonio irrefragabili Corippi Grammatici Africani lib. 1. de laudibus Iustini, ubi cum narrasset Iustiniani mortem, & Iustini inaugurationem, novum Principem ad populum hæc cætera inter verba dicentem inducit.

*nomenque negatum
Consulibus Consul post tempora cuncta
novabo.
Gaudeat, ut totus Iustini munere
mundus,*

*Dona Kalendarum properant vicina
meorum.*

*Vos vestris adstate locis, properate,
parate,*

*Promissaque die nostras sperate cu-
rules.*

*Expavit gaudens inopino nomine
vulgus*

Consulis audito.

Nempe quia ab anno 541. nullus amplius fuerat Consul. Do alterum insignem testem; est Menander Protector, qui sub Iustino II. vixit. Scribit hic Zemarchum legationem suscepisse ad Furcos circa finem quarti anni imperij Iustini indictione secunda initio mensis Augusti. Tom. 1. Hist. Byzantinæ. Henricus Valesius in notis ait: valde notandus est hic locus, qui insignes continet temporum characteres. Optimè mehercle notandus venit. Indictio II. mense Augusto signat annum 559. quo tempore, si labebatur quartus annus Iustini, Menandro Authore Iustinus post Iustinianum anno 565. die 14. Novembris imperium adeptus est. Vidit ista Valesius, qui cum 40. annos imperij Iustiniano tribuat pag. 215. pagina sequenti 216. Menandri textum corrigit, legendumque ait prodouero Prito. Sed non tertium, sed planè quartum annum cum Menandro retinendum exsuperiùs dictis satis apparet. Ex his palam est, annum primum Iustini 566. non esse signandum cum Panuiniolib. 3. Factorum Post consul. Basilij XXX. Noto etiam lapsum esse Baronium, qui annum 564. ita inchoavit: *Qui sequitur annus Christi quingentesimus sexagesimus quartus, idem ultimus est Iustiniani Imperatoris, atque postremus, qui post consulatum Basilij numeretur vigesimus tertius.* Neque enim ille est vlti-

mus Iustiniani, neque postremus, qui post consulatum Basilij nominetur. Et quidem annum insequentem his auspicator: *Quingentesimus sexagesimus quintus, idemque Iustiniani Imperatoris novissimus indictionis decimæ, tertiæ incipit annus.* Ita in vasto opere memoria magnos quandoque viros deficit.

Scribit Bielariensis Abbas initio sui Chronici: *Romanorum LIII. Iustinus iunior annis XL. qui Iustinus anno primo regni sui ea, quæ contra Synodum Chalcedonensem fuerant commenta, destruxit.* Quæ verba suo Chronico inservit S. Hidorus. Si Halloix ista legisset, certè in ijs triumphum suo Origeni cecinisset, videtur enim Iustinus abrogasse V. Synodum, quæ, ut vulgò ferebatur, Chalcedonensem Synodum correxerat. Iustinus cum videret ob tria capitula proscripta Africam, atque Occidentales provincias dissolutionibus laceratas, edictum fidei publicavit, in quo nullius Synodi mentionem faciens, quæ credenda cuique essent, proposuit. Arii, Sabellij, ac Nestorij, itemque Eutychetis hæreses ibidem damnavit, at tria capitula non solum non nominavit, sed inter dogmata ad iaphora numerandam esse questionem de tribus capitulis visas est innuere in fine edicti, dum ait, se illa credenda proposuisse, ut deinceps nemo vlllo pretextu propter personas, aut syllabas rixetur. Quibus Theodori personam, itemque scripta Theodoretæ, atque Ibatæ fortè intellexit, nec non questionem nuperrimè exortam de Corpore Christi corruptibili, vel incorruptibili, vna enim Syllaba Romani imperij Antistites nobilissimos in exilium procul à suis Sedibus deportaverat, quos inter eminebat Eutychius C.P. Nihil autem boni per illud edictum illatum Catholi-

etholicae Reipublicae fuisse scribit Evangelius lib. 5. cap. 4. ubi edictum illud ad verbum recitat. Certum enim erat, Synodum V. non dogma recens de fide credendum proponere, sed de personis tantum quaedam statuere, ut notat Gregorius Magnus inferius adducendus. Africani autem cum mitius secum agere novum Principem cererent, neque in edicto nominata tria capitula legerentur, publicarunt revocata per Iustinum acta Synodalia V. Concilij statuta adversus Synodum Chalcedonensem. Et licet hij pauci essent, nam ex superius dictis Episcopi Africani ad Iustiniani, ac Synodi sententiam accesserant, vicinos Hispanos hac sinistra opinione imbuerant, unde non solum ea dixit Biclariensis, sed & S. Isidorus in Chronico Iustinianum ob tria capitula damnata reprehendit, & in catalogo Scriptor. Eccles. ubi de Theodoro Mopsuesteno, *Hunc, ait, Acephalorum Episcopi in praedictio Chalcedonensis Concilij Iustiniano Principe compellente, damnare post mortem cum Iba, & Theodoreto Episcopis censuerunt, dum constet eum laudabilium virorum testimonijs clarissimum Ecclesiae Doctorem fuisse.* In Chronico vero: ubi de Iustiniano agit: *Iste, inquit, Acephalorum haeresim suscipiens omnes in regno suo Episcopos tria Chalcedonensis Concilij capitula damnare compellit.* Hinc in Synodis Hispaniae, quae eodem, & sequenti saeculo celebratae sunt, nulla Synodi V. mentio facta est, ut erudite notavit Lupus in comment. V. Synodi cap. 6. quaest. 3. Nunquam tamen Hispani ob illam controversiam ab Apostolica Sedis communione se separarunt. Iustinus licet plures Episcopos, quos Constantinopolim ad dicendam causam Iustinianus evo-

carat, dimisserit, eam tamen avunculi decretis reverentiam exhibuit, ut Antistites, quos Iustinianus in exilium iusserat deportari, suis sedibus minime restituerit. Eutychius enim usque ad annum 577. exul apud Amasenum monasterium vitam degit. S. Isidorus scribit Victorem Tunonensem trium Capitulorum defensorem acerrimum in exilio mortuum: *Hic, inquit, pro defensione trium capitulorum a Iustiniano Augusto exilio in Aegyptum est transportatus, unde rursus Constantinopolim evocatus, dum Iustiniano Imperatori, & Eutychio Constantinopolitanae Urbis Episcopo eorundem trium capitulorum obtreclatoribus resisteret, rursus in monasterium eiusdem civitatis mittitur custodiendus, atque in eadem damnatione, ut dicitur, permanens moritur.* Victor usque ad annum primum Iustini suum Chronicon perduxit, ubi ait: *Iustinus iunior Vigilantiae sororis Iustiniani Augusti filius Patre Dulcissimo natus cum tranquillitate populi magna imperij sumit sceptrum.* Isidorus autem, ut alias notavimus, Tunonensis Chronicon exscripsit, quod Ioannes Abbas Biclariensis, & Episcopus Gerundensis usque ad Mauricij imperium deduxerat.

S. III.
Iustinus Narsetem ex Italia revocat: Schismatici Italiae sub Longobardis obstinatiores contra Synodum Quintam. Benedictus Papa pro Synodo pugnat. Iustino mortuo succedit Tiberius. De tempore imperij Iustini, Tiberij, ac Mauricij, itemque Praeturae Urbanae, & Monachatus S. Gregorij Papae disputatur.

INTEREA Pessimo Iustini consilio Narsetes Italiae reparatur Con-

Constantinopolim revocatur. Vnde non solum barbaris, sed & Venetis schismaticis animus crevit, ac paulò post nobilissima provincia & Longobardorum bello, & Schismaticorum dissidijs afflictà pestum ivit. Marius Aventicensis, qui sub id temporis vivebat, audiendus est in Chronico: *Anno secundo*, inquit, *consulatus Iustini junioris Augusti Indictione prima. Hoc anno Narses ex Præposito, & Patricio post tantos prostratos tyranos, idest, Baduillam, & Teiam Reges Gothorum, & Buceleonum Ducem Francorum, necnon & Sindervalem Erolum, Mediolanum, vel reliquas civitates, quas Gothi destruxerant, laudabiliter reparatas, de ipsa Italia à scripto Augusto remotus est.* Ex his liquet, minus recte Baroniū existimasse, ante Iustini initia Narsetem ex Italia à Iustiniano revocatū quod in Corippo legerat, sub initia imperantis Iustini Narsetem Ducem celeberrimum vna cum Tiberio, alijsq; Constantinopoli adfuisse. Canit Corippus describens inaugurationem Iustini.

Armiger interea Domini vestigia lustrans.

Eminet excelsus super omnia vertice

Narses.

Agmina, & augustam cultu præfulgurat aulam.

Vt non sit dubium, infert hic insignis ad annum 568. Num. 11. ipsum iam autem fuisse Constantinopolim revocatum. Sed Mario illius temporis Scriptori credendum est. Porro Narses, de quo Corippus loquitur, erat Armenus & ab Eunuchò Narsete diversus. Extat de utroque Narsete egregium testimonium Procopij lib. 2. belli Got. *Erat is, inquit, Narses spado, & sacrum largitionum Comes, &c. Militum quatuor millia eum sequebantur, quibus*

sui in cohortes præfecti summe præerant, Iustinus Dux Illyricorum, & Narses alter, qui ex Armenijs Persæ subditis ad Romanos transfugerat olim cum Aratio fratre. Hic postea Romanos exercitus summo cum imperio rexit sub Mauricio ex lib. 5. Simocattæ.

Anno 568. Italicæ quieti infestis Neminibus Longobardi à Narsete, ut nobiles Scriptores prodidere, invitati, Alboino Rege ductore in Italiam descendentes Aquileiā, ac vicina Venetiæ oppida vno fere impetu occuparunt. Ita illarum urbium Antistites à Romano imperio separati securius, atque insolentius Synodum V. deinceps impugnarunt. Cæterum periculosissimis temporibus Ioannes Pontifex animum non despondit, sed & Romanæ rei labenti opem ab Imperatore petijt, & Synodum V. defendit. Etenim ij, qui urbium Antistites consecrabantur, in Synodi Quintæ decreta iurabant, ac fidei datæ chirographum ad Apostolicam Sedem transmittabant. Horum testis venit Gregorius lib. 3. epist. 2. ad Constantium: *Et quidem, inquit, si quid de tribus capitulis in quocumque vel verbo, vel scripto nominatum est, bene fraternitas tua reminiscitur, quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam cautionem Sedis Apostolicæ remiserit, in qua viri nobilissimi ex legitimo numero suscripserunt, inter quos ego quoq; tunc Urbanam præturā gerens pariter subscripsi.* Et inferius epist. 37. ad eundem, cum accepisset cives Brixie à Constantio exigere iuramentum, quo testaretur, se tria capitula minime condemnasse, hæc scribit: *Quod si decessor fraternitatis vestræ Laurentius non fecit, à vobis queri nō debet: Si autem fecit, cum universali Ecclesia nō fecit, & cautionis suæ iuramenta transcendit.*

Sed quia eundem virum sua credimus sacramenta servasse, &c. Hæc quidem contingere Gregorio urbanam præturam gerente, qua Iustino iuniori imperante ille perfunctus est. In Menologio Græco iussu Basilij Imperatoris edito hæc leguntur de Gregorio: *Imperante Iustino factus est hic S. Gregorius Monachus in monasterio propè Romanam.* Hæc sanè falsò asseruntur; nam cum Longobardi Mediolanum cepere, non dum Laurentius Mediolanensem Ecclesiam regebat. Paulus Diaconus libro 2. hist. Longob. cap. 25. scribit: *Alboin igitur Liguriam introiens indictione ingrediente tertia tertio Nonas Septembris sub temporibus Honorati Archiepiscopi Mediolanum ingressus est.* In dictio tertia inchoata est mense Septembri anno 569. At Gregorius sub Laurentij Episcopi initijs se Prætozem Urbis fuisse testatus est. Honoratus Genuam cum plurimis clericis, à civibus se recipiens paulò post diem obiit. Tunc duo electi sunt Mediolanensium Antistites; etenim exules apud Genuam Laurentium nominarunt circa annum 571. Mediolani verò meliori, à maiori parte civium exulante, Fronto quidam veluti vacuum sedem occupavit, de qua re Ripamontius libro 8. hist. Eccles. Mediolanem, & Vghellus in tabulis illius Urbis Episcoporum. Tanta verò Mediolanensium multitudo Genuæ morabatur, ut postea Laurentio etiam mortuo S. Gregorius illis inconsultis novum Præsullem eligi noluerit. Scribit lib. 2. epist. 30 Ioanni Subdiacono, qui nomine Sedis Apostolicæ novi Episcopi electioni interesse debebat: *Genuam te proficisci necesse est; Et quia multi illic Mediolanensium coacti barbarica ferita-*

te consistunt, eorum te voluntates oportet convocatis Clericis in communi percrutari, &c. Quare anno 571. Laurentius ad Ioannem Papam cautionem transmisit, qua tria se capitula damnare iurerando affirmabat, quam syngrapham cum alijs nobilissimis viris Gregorius tunc Prætor Urbanus subscripsit. Summus Ecclesiasticorum annalium conditor in alienam prorsus sententiam ivit de tempore, quo Gregorius Urbanam præturam obivit; unde respondere facile posset, Laurentium anno demum 581. mortuo æmulo Episcopo, cum solus Mediolanensium sacra regeret, cautionem ad Apostolicam Sedem transmisisse. Quæ sanè illius opinio est. Sed Laurentium, qui adversus schismaticum Episcopum Apostolicæ Sedis favorem quovis officio demerere studebat, adeò tardè cautionem Romanam transmisisse, mihi nullatenus probatur.

Iustinus Imperator barbarorum exercitibus undique laceratus, adversaque valetudine conflictatus, cum de successore cogitaret, neminem Tiberio viro strenuo, à religioso imperio digniorem putavit. Quare Idibus Novembris anni 574. Tiberium Cæsarem designavit, qui dies Iustino natalitius erat, eo enim post Iustinianum ad imperium evectus fuerat. Ita sentit magnus Chronologus Panvinus. At Chronicon Alexandrinum hæc habet: *Hoc octavo imperij sui anno Septembri mense die VII. Octava indictione morbo correptus Iustinus Augustus Tiberium Cæsarem creavit, nomina vitæque illum Constantinum, &c. vixit cum eo quatuor annos.* Sed ex sanctione ad Theodorū de filiis colonorum, &c. post novas Iustiniani adhuc vno mense prior Tibe-

Tiberij electio adstruitur, nam sub-
scribitur *Data Tertio Idus Augusti Con-*
stantinopoli Imp. D. N. Tiberij Constan-
tini PP. Aug. anno VIII. & post. consu-
latum eius anno tertio, & Nob. Fl. Ti-
berij Mauricij felicissimi Cæsaris anno
primo. Verum Panvinij sententia po-
rior est, nam ex lapide Vaticano pa-
ragrapho superiori exhibito die 25.
Octobris anno 577. erat Iustini XII.
& Tiberij Cæsaris annus tertius. Præ-
terea in antiquissimo codice relato
à Dandulo in Synodo Aquileiensi
apud Gradi insulam coacta scribitur:
Imperante Serenissimo Tiberio Constan-
tino Augusto anno Imperij eius quinto eo-
dem Consule sub die tertio Nonarum No-
vembrium Indictione 13. Quare Idibus
Novembris anni 579. quo Tiberius
erat Consul Indictione labente deci-
matertia; idem annum sextum in-
choabat, unde anno 574. mense No-
vembri, ut rectè meus concivis Pan-
vinius docuit, Tiberius Cæsar appel-
latus est.

Ioanne Tertio defuncto Benedi-
ctus successerat, quo Pontifice Gre-
gorium Præturam urbanam gessisse
ante Pelagij II. initia satis solide pro-
batur. Baronius verò ex corrupto Eua-
grij textu Iustini, à Tiberij annos vi-
tra quadriennium auget, unde & in
chronologia Gregorij lapsus est. Qua-
re Principum illorum tempora nobis
statuenda sunt, nam & Synodi schis-
maticorum inde melius illustrabun-
tur, de quibus in sequentibus sermo
instituendus est. Iustinum anno undeci-
mo regni sui diem extremum clausisse
scribit Biclariensis in Chronico, ut
iam mirari desinam magnos viros
Panvinium, & Sigonium obitum illius
Imperatoris recitare ad annum 576.
si qui tunc vivebant, minùs rectè an-

num obitus Iustini designarunt. Cer-
tum est anno 577. Iustinum supersti-
tem fuisse. Narrat Eustathius Presby-
ter C.P. Sanctum Eutyrium Patriar-
cham, mortuo Ioanne Scholastico à
Iustiniano intruso, ab imperatoribus
Iustino, & Tiberio iterum Constanti-
nopolim summo cum honore revoca-
tum, cum duodecim annorum spatio, atque
eo amplius in monasterio à se constituto
mansisset. Cap. 44. vitæ eiusdem. Qua-
re cum anno 565. die 24. Ianuarij ex-
pulsus fuerit, anno 577. sedi restituitur;
sed annum nobile caractere idem
Scriptor designat cap. 54. *Revocatus*
autem est, inquit, die tertia mensis Octo-
bris, quæ erat Dominica. Fuit annus 577.
Cyclo Solis XXVI. Lunæ VIII. lit. C.
quo anno tertia die Octobris Domi-
nicum festum contigit. Ex his Baronij
chronologia labitur, qui Eutyrium
ab exilio revocatum scribit anno 578.
Corrigendus etiam Panvinius, qui in
Chronico Ecclesiastico putat, Euty-
rium anno 576. rediisse. At eo anno
revocari Eutyrij vixisse adhuc Iusti-
num affirmat Eustathius testis ocula-
tus cap. 53. *Illic enim erant, ait, pij Impe-*
ratores Iustinus, & Tiberius, qui hilari
vultu & magno cum honore Sanctum vi-
rum suscipientes, quæ temporì convenie-
bant, colloqui sunt, &c. Mortuus verò
est Iustinus anno sequenti die 5. Octo-
bris ex Chronico Alexandrino, &
Theophane. Marius Aventicensis il-
lorum annorum Scriptor ait: *A. XIII.*
cōsulatus Iustini Aug. Indict. XII. Eo anno
mortuus est Iustinus Augustus, & succes-
sit Tiberius in loco eius. Indictio XII. in-
cæpit mense Septembri anno 578.

Cardinalis Baronius scribit Iusti-
num imperasse annos sexdecim, à
decessisse anno 582. Ibidem initio.
Tiberium autem successorem solum

imperasse annos quatuor, atque demum obijisse anno 586. Evagrius, qui sub Tiberio quaestoratum gessit, illum in hanc sententiam traxit, libro enim 5. cap. 23. hæc tradit: *Sciendum est Iustinum iuniorem imperasse solum annos duodecim, menses decem cum dimidio. Cum Tiberio vero annos tres, menses undecim, in univrsam annos sedecim menses novem cum dimidio. Imperavit autem Tiberius solus annos quatuor.* Sed planè corruptus est textus Evagrii, nunquam enim crediderim, Scriptorem insignè quadrienij integri metachronismo lapsum, cum suæ præsertim ætatis res litteris mandarit. Tiberium anno 582. Mortuum esse evidentibus testimonijs probatur, nam ex characteribus cœlestibus, ac Paschalibus, qui certissimi sunt, hoc apertissime demonstratur. Theophylactus Simocatta, qui Mauricij Imperatoris gesta descripsit, lib. 5. cap. 16. *Eo die, inquit, Sol penè totus est obscuratus. Annum Imperij novum completum agebat.* Nempe cum Mauricius per se ipsum vere ineunte exercitum in Avares duceret. Accidit hæc eclipsis die 19. Martij anno 592. Cyclo Solis XIII. lit. F. E. Novilunium contigit Constantinopoli hora 10. 12. post mediam noctem; eam verò eruditè describit Petavius lib. 8. doctrinæ temporum num. 44. Quare si eo anno 592. die 19. Martij lapsus erat IX. annus Mauricij, cum mense Augusto idem Tiberio successerit, consequens est, ut initium eiusdem Imperij contigerit anno 582. die V. Augusti ex Chronico Alexandrino. Hoc ipsum ex caractere Paschali demonstratur. Eustathius superius laudatus cap. 67. de vita Eutyechij Patriarchæ scribit, eundem festo die Paschalis sacra mysteria in

Ecclesia celebrasse, & vespertinas etiam ibidem preces solvisse; & statim addit: *Reversus igitur in Episcopium in lectulo suo decubuit, vehementique febre circa mediam noctem correptus est, atque ita mansit septem dies assidue precibus incumbens.* Postea cap. 69. ait circa nonam, aut decimam noctis horam obijisse. Græci in Menologio die 6. Aprilis S. Eutyechij festum celebrant, eo etiam die Surius eiusdem vitam describit ex Eustathio, atque eo die obijisse dicit Theophanes: *Hoc anno die 6. Aprilis indictionis XV. Eutichius Patriarcha diem ultimum obiit, & post dies sex Ioannes magnæ Ecclesiæ Diaconus, qui lein-nator dictus, consecratus est.* Anno 582. Paschatis festum contigit die 29. Martij Aureo numero XIII. Cyclo Solis III. lit. D. ergo eo die decumbens S. Eutyechius septem dies ægro-tans nocte sequenti iam iam illucescente die 6. Aprilis ad Superos transijt. Addit cap. 68. Eustathius: *Quatuor post mensibus è vita discessit Christi amantissimus Imperator.* Quod Tiberio, cum ægrotum inviseret, S. Patriarcha prædixerat. Quare anno 582. mense Augusto obiit Tiberius teste Eustathio, qui tunc Constantinopoli degebat. Ex quibus constat falsò Holstenium scripsisse in diagrammate chronologico Pelagium II. misisse litteras ad Aunacharium Antisiodorensem die 5. Octobris anno 582. Tiberij Augusti anno septimo, etenim ante duos menses iam Tiberius ad plures transierat. Rurfus idè c. 62. de S. Eutyechio scribit: *Vixit posteaquam revocatus est, & in sublimen sedem restitutus annos quatuor, & menses sex, ut omnes vitæ ipsius anni fuerint septuag.* Cap. verò 20 tradit eundem anno ætatis quadragesimo

mo electum Antistitem. At Euty-
chius revocatus est anno 577. die 3.
Octobris ex dictis superius, quare
moritur anno 582. mense Aprili. De-
nique cum anno 552. Mennæ succes-
serit anno ætatis 40. moritur anno
582. ætatis septuagesimo.

Hic castiganda est palmaris hal-
lucinatio Ricciolij, qui tomo 2. sue
Chronologiæ, ut vocat, Reformatæ
in magno Chronico scribit: *Anno*
582. Tiberius Imperator hoc anno, ut
contra Baronium, & alios ostendimus
lib. 4. chron. Ref. cap. 13. nam. 4. mor-
tnus est die 14. Augusti, eique successit
statim Mauricius. At in eadem ver-
sa pagina postea subdit: *Anno 586.*
Sanctus Euty-chius moritur 6. Aprilis
Dominica in Albis prædicta Tiberio Im-
peratori eum inuisenti morte post quatuor
mensēs, in eiusque locum successit est Ioan-
nes Monachus cognomento Ieiunator, &c.
Moritur deinde Tiberius Imperator post
quatuor menses circa medium Augusti, ei-
que successit statim Mauricius. Quæ si
vera essent, Scriptoris chronologiam
non tantum Reformatam, sed Theo-
mathurgam dixerim, quæ hominem
à quadriennio mortuum in vitam re-
vocat. In hanc tamen antilogiam
Ricciolius incidit, quia alienis ocu-
lis, ac manibus posterius dicta è Ba-
ronij annalibus excerpsit. Quod ad-
dit anno 586. Dominicam in Albis
incidisse in diem 6. Aprilis, falsum
est, accidit die 21. eiusdem mensis
Cyclo Solis VII. lit. F. Sed nec mors
Euty-chij contigit Dominica in Al-
bis, quæ fuit 5. Aprilis anno 582. Sed
post dimidium noctis post Domini-
cam in Albis hora 9. vel 10. Quare
in Menologio die 6. Aprilis eius dies
anniversaria colitur; quæ enim à me-
dia nocte accidunt, sequenti diei de-

putantur ex A. Cellio l. 3. Noct. Attic.
cap. 2. Corrigendus est etiam meus
Panvinus, qui Euty-chij mortem suc-
cedente Ioanne Ieiunatore recitat an-
no 580. Tiberij verò mortem anno
583. cum uterque anno 582. obierit, il-
le 6. Aprilis, hic 14. Augusti ex Chro-
nico Alexandrino, & Eustathio nobis
sepius laudato.

Hæc quidem abundè probant,
Tiberium anno 578. Iustino successis-
se, anno verò 582. & imperium, & vi-
ram reliquisse. Sed quia Baronius ad
annum 602. in fine lexdecim tantum
annos Mauricio tribuit, quem certum
est anno 602. occisum fuisse à Pho-
ca ex Gregorio Magno, Abbate Bi-
clariensi, tunc viventibus, & Theo-
phylato Simocatta, qui familiariter
usus est ijs, qui sub Mauricio fuerunt,
atque octo libris huius Imperatoris
gesta ad posteros transmisit, hoc ip-
sum ostenditur. Simocatta lib. 8. cap.
4. scribit: *Anno Imperij Mauricij deci-*
mo nono nihil inter Romanos, & Barba-
ros gestum est. Vicesimo Petrum Præ-
torem Europæ declaravit. Biclariensis
verò in chronico hæc habet: *Mau-*
ricius regnat annos XX. Ergo Baronij
chronologia quadriennium Mauricij
Imperio aufert. Rursus lib. 2. epist. 5.
Gregorij mense Septembrio indict. X.
est annus 591. narratur depositio Lau-
rentij Archidiaconi Romani his ver-
bis: *Temporibus Papæ Gregorij consa-*
latus Mauricij Augusti anno septimo de-
positus est Laurentius. Baronius ini-
tio anni 590. scribit: *Gregorius sui Pon-*
tificatus anno secundo septimum numerat
annum Imperij Mauricij. Annos consu-
latus pro Imperij annis ille usurpavit.
Cæterum Mauricius anno tantum
imperij altero inchoato consulatum
accepit. Reddo laudati Simocatte ver-

ba lib. 1. cap. 12. *Agebatur annus Mauricij secundus, cum hyeme consul creatus concenso curru imperatorio summe conspicuus erat.* Anno itaque 583. Consul fuit Mauricius, annus 584. dictus est Post consulatum Mauricij, sequens iterum post consulatum Mauricij; unde VII. *Post consulatum eiusdem est caracter proprius anni 591. quo & secundus Gregorij, & indictio decima concurrunt à mense Septembri.* Gregorius iniit Pontificatum anno 590. mense Septembri indictione 9. At si Mauricius anno 586. mense Augusto Tiberio succcessisset, septimus Imperatoris annus laberetur mense Septembri indictione 11. anno 592. Laurentius verò dicitur depositus: *Mense Septembrio indictione decima, qui est annus 591. ac iuxta opinionem Baronij sextus Mauricij, unde nec annos consulatus pro annis imperij accipiendo quidquam fundamenti habet in Gregorio Baronij opinio.* Lego tamen eundem ad annum 591. Num. 17. hæc scribentem: *Quòd autem audis id factum septimo Mauricij anno, intellige illum inchoatum hoc anno 591. mense Augusto.* Certè ab anno 586. ad annum 591. quinque tantum anni numerantur; non ergo septimus Mauricij anno 591. inchoari poterat. Rursus libro 4. epistola 44. recitatur Synodus Romana sub Gregorio Papa, cuius est hocce exordium: *Regnante in perpetuum Domino Nostro Iesu-Christo: Temporibus pijsissimorum, ac Serenissimorum Dominorum Mauricij Tiberij, & Theodosij Augustorum, eiusdem Domini Imperatoris Mauricij anno tertiodecimo, indictione tertiadecima, quinto die mensis Iulij: Gregorius Papa, &c.* Indictio XIII. mense Iulio labebatur anno 595 qui cum

decimus tertius numeretur Mauricij, palam fit, hunc anno 582. Imperium suscepisse.

Eosdem verò annos imperij Mauricij inchoari ab anno 582. ex ipso Evagrio ostendo, nam vnum Evagrium cæteris omnibus tum Grecis, tum Latinis Scriptoribus vir Illustris præferendum dixit, quòd ille sub Tiberio, & Mauricio vixit, atque summa diligentia annos Iustini, ac Tiberij computare se pronuntiavit. Is anno 594. opus in libros sex digestum terminavit. Libro tertio cap. 33. ait, se illa litteris mandare *anno sexcentesimo quadragesimo primo.* Loquitur iuxta epocham Antiochenam, quæ æram Christianam annis 48. anticipat, quibus à dato numero detractis, habes annum 593. quo Evagrius librum tertium scribebat. Rursus libro 4. capite 29. tradit biennio post captam à Persis Antiochiam sub Iustiniano ea in vrbe pestiferum morbum exortum. Porro à Cosrhoë anno 540. capta est Antiochia, unde anno 542. morbus erupit, *durans, inquit Evagrius annos quinquaginta duos. Quæ futura sint incertum est, attamen eò tendent, quò placita Dei destinaverint.* Scribebat ergo illa anno 594. At in fine historiæ ait: *Hic esto mihi præsentis historiæ finis anno duodecimo Mauricij Tiberij Romani Imperatoris.* Anno igitur 582. Imperium ex Evagrio Mauricius obtinuit. Baronius ex Photij codice XXIX. anno decimo legendum contendit. Sed Photius aperte scribit, *tès basileias Mauricij ètos doode xaton Imperij Mauricij anno duodecimo;* neque enim *dexaton*, nempe decimum scripsit. Præterea testatur se finem libris illis imponere Ioanne Episcopo novæ Romæ, Anastasio Post

annos 23. Antiochię restituto, & Ioanne Hierosolymitano mortuo vacante Sede. At Ioannes Constantinopolitanus Patriarcha mortuus est, non anno 596. ut putant Baronius, & Panvinus, sed anno 595. quarto Nonas Septembris. ex Menologio Græco, quod legere potes in fine tomi 6. Italię Vghelli, cum *sacram Ecclesiam ad annos tredecim menses quinque integerrimè gubernasset*. Electus fuerat anno 582 die 12. Aprilis. Quare epistola 15. quam indictione 14. libro 5. Gregorius Papa ad Ioannem mense Septembri perscripsit, mortuum eundem invenit. Idem verò Gregorius anno 594. mense Iunio litteras gratulatorias Anastasio Antiocheno ob reditum in urbem misit: libro 4. indict. 13. epist. 37. Quare Evagrius neque ante annum 594. opus terminavit, cum Anastasium Sedi suę reditum narret, neque post Septembrem anni 595. quo tempore obiit Ioannes Ieiunator, quo tamen vivo ille scribebat. Ex Evagrio ergo habemus Mauriciū anno 582 Tiberio successisse, qui cum solus annos quatuor eodem authore imperaverit, incēpit regnare mortuo Iustino anno 578. quę est recta, & vera illorum Imperatorum chronologia. Ex his ab indocto quodam corruptum fuisse textum illum Evagrii intelligimus, atque expugenda hęc de tempore imperij Iustini: *In universum annos sedecim menses novem cum dimidio*. Vel si eiusdem Evagrii integra supputatio est, semet correctore emendetur. Hęc fusiūsculū prosecuti sumus, ut posita semel Principum chronologia annus Synodi Aquileiensis, & tempus, quo Gregorius Magnus Urbanam pręturam gessit, ac dein Mo-

nachum induit, exactiūsculū statueretur, ex quibus Romanam Sedem vel ante Pelagij II. Pontificatum tria capitula proscripsisse contra Halloix clarissimè demonstrabitur.

Indagandum iam tandem remanet tempus, quo S. Gregorius pręturam Urbanam gerens contra tria capitula iuravit. Anno 581. id contigisse docet Baronius A. eodem num. 5. Sed non ita est; nam Gregorius Tiberio imperante Apocrisarium Sedis Apostolicę apud Principem egit, quo tempore cum Eutychio Patriarcha de palpabilis carnis resurrectione coram Imperatore litigavit. Rem ipse describit libro 19. Moralium cap. 29. *Tunc itaque, inquit, de hac re in longa contentione perducti gravissima à nobis cępimus simulatione resilire, cum pię memorię Tiberius Constantinus Imperator secreto me, & illum suscipiens, quid inter nos discordię versaretur agnovit*. Cum verò Eutychius 6. Aprilis 582. mortuus sit, ea dissensio ad annum 581. ad minūsculū retrahenda est, ut dici possit ex longa contentione inter utrumque simulatio suborta. Quare anno 581. Gregorius haut Prætor ius Romanis dicebat, sed Pelagij legatus in regia urbe versabatur. Idem Gregorius libro 4. dialogorum capite 47. de prodigijs, quę in monasterio à se extracto contingere, verba faciens Merulam quendam sanctissimum Monachum obiisse scribit, additque: *Ad cuius sepulchrum dum Petrus, qui nunc monasterio meo pręest, sibi sepulturam facere post annos quatuordecim voluisset, tanta, ut asserit, de eodem sepulchro illius fragrantia suavitatis emanavit, ac si illic florum omnium fuissent odoramenta congregata*. Porro libri Dialog. editi sunt à Grego-

rio anno 593. nam pestem, quæ Romam anno 590. affligerat atque Pelagium II. occiderat, à triennio accidisse memorat lib. 4. cap. 26 & 36. & Maximianum Episcopum Syracusanum, qui ex litteris Gregorij ad Cyprianum lib. 4. epist. 19 obiit indictione XIII. mense Novembri, lib. 3. cap. 36. *nunc Syracusanum Episcopum* dicit, & lib. 1. cap. 7. de eodem ait: *Nunc usque superest.* Iam verò etiam si de mus miraculum illud ad Meruli sepulchrum accidisse eo ipso, quo scribebat anno 593. quod tamen antea paratum fuisse longe probabilius est, per annos quatuordecim retrocedentes venimus ad annum 579. Quare si eo anno iam constructum erat Gregorij monasterium, ac viris sanctitate illustribus florebat, dicendum videtur triennium ad minus effluxisse, ex quo Gregorius urbanam præturam gerebat, ea enim perfunctus est vivente adhuc genitore, quo mortuo sex in Sicilia cœnobio, vnumque insuper Romæ in paternis ædibus construxit, ubi Monasticam professus est; quæ non tam citò contingere, quin ad minus sub Benedicto Papa illa accidisse videantur. Certè cum ex Ioanne Diacono, qui vitam Gregorij scripsit, hic in monasterio S. Andreæ Hilarione, ac Maximiano Magistris monachi vitam egerit, ac postmodum Abbas fuerit, quæ inter precum officia recitat Ecclesia in festo Gregorij, aliquot annos in cœnobio vixit Profectò lib. 3. Dial. cap. 33. de Eleuthero Abbate dicit: *Diu mecum est in hac Urbe in meo monasterio conversatus.* Diu ergo ille in monasterio vixit. Quare in eam sententiam relabor, ut existimem anno 571. Gregorium Urbanam præturam obivisse, quo anno

Laurentius novus Mediolanensium Antistes cautionem de tribus capitulis damnandis Romam ad Ioannem transmisit. Etenim non illam inquit mortuo æmulo Frontone anno 581. tunc enim, ut evidenter probatum est, Greg. Constantinopoli Apocrisarius morabatur, quare id illum executum colligimus, cum primum Mediolanensium sacris præfectus est; nam eo tempore talem cautionem ab Episcopis exigere solitam testatur Gregorius lib. 3. indict. 12. epist. 2. ad Constantium ubi ait: *Quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districctissimam cautionem Sedi Apostolicæ remiserit, in qua viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc Urbanam præturam gerens pariter subscripsi.* Quia postquam talis scissura pro nulla re facta est, iustum fuit, ut Sedes Apostolica curam gereret, quatenus unitatem universalis Ecclesiæ in Sacerdotum mentibus per omnia custodiret. Vides ergo à novis Episcopis transmitti solitam cautionem, qua tria capitula eiurabant. Illam ergo Laurentius misit anno 571. & sub id temporis rectius Gregorij Urbana prætura statuitur. Quare teste eodem Pontifice à Pelagij I. temporibus, quando in Italia ob tria capitula plerique Episcopi à Romani Pontificis communione discesserant, dum quisque novus Antistes eligebatur, scripto tria capitula damnabat, ac ad Romanum Pontificem chirographum trans mittebat, ut iam Halloix apertè falsitatis reus habeatur, qui Benedictum, ac Ioannem decessorem tria capitula minime damnasse, affirmare non dubitaverit. Annus, quo Gregorius Monach. induit, certus figi non potest, attamen post annum 571. id accidisse ex dictis

dictis liquet. Cum vero ex recitato miraculo ad sepulchrum S. Meruli anno 579. Gregorij monasterium vi-
 is sanctitate illustribus floreret, in-
 tra illud septenium Monachatus eius-
 dem initia statuenda veniunt. Interim
 mihi planè certum videtur, Grego-
 rium à Pelagio Secundo & Diaconum,
 & Apocrisarium ad Tiberium
 electum fuisse; etenim in præfatione
 ad libros Moraliū hæc ait: *Eo quo-
 que tempore, quò ad ministerium altaris
 accessi, hoc de me, ignorante me, actum
 est, ut sacri ordinis pondus acciperem,
 quatenus in terreno palatio licentius excu-
 barem.* Eo igitur consilio à Pelagio
 Diaconus factus est, ut ad Tiberium
 Apocrisarius mitteretur, nam Diaconi
 eo munere iuxta antiquam consuetu-
 dinem fungebantur teste eodem Gre-
 gorio lib. 11. epist. 34. ad Phocam
 Augustam.

§. IV.

*Schismaticorum Episcoporum Synodus
 apud Gradum cogitur Pelagius II. litteris,
 dein per Smaragdum Exarchum eosdem
 compescere conatur. Plurium Scriptorum
 de Patriarchis Aquileiensibus schismaticis
 dicta corriguntur. Pelagium Vigilij
 Constitutum novisse contra Hala-
 loix demonstratur.*

BENEDICTVS Exacto in Pon-
 tificatu quadriennio ad su-
 peros transijt. Successit alter
 Pelagius, cuius initia Holstenius post
 Sigonium, à Panvinium indigram-
 mate laudato ponit anno 579. die 9.
 Novembris. Non assentior; nam an-
 no 579. die 18. Februarij scripsit Pe-
 lagius ad Heliam Antistitem Aquile-
 iensem, & anno eodem tertio Nonas

Novembris idem Pelagius sedebat ex
 actis Synodi Gradenfis, ut mox pare-
 bit. Sed neque anno 577. initia Pelagij
 statui possunt cum Baronio, quia Ab-
 bas Biclariensis, qui tum temporis vi-
 vebat, annos XI. illum sedisse scribit:
 quod etiam antiqua manu infartum
 lego Chronico Tunonensis perperam
 ad annum 37. Iustiniani. Obijt autem
 Pelagius die 8. Februarij 590. Anno
 ergo 578. Pelagius fit Pontifex. Vni-
 versa Italia Synodum V. receperat.
 Soli Transpadani, Istri, àc Veneti, ei-
 dem refragabantur, quod eo securius
 faciebant, quòd sub Longobardorum
 imperio degebant: vnde contra Ro-
 manum Pontificem pro tribus capi-
 tulis acerrime diu ab ipsis pugnatum
 est.

Paulinus, quem litteris ad Narse-
 tem datis Pelagius I. insecutus fuerat,
 capta à Longobardis Aquileia sacram
 omnem supellectilem in Gradi insula,
 quæ propè urbem in estuarijs sita est,
 servandam curaverat, illo vero mor-
 tuo, atque eiusdem successore Probi-
 no intra annum extincto, Helias Ar-
 chiepiscopus renunciatus fuerat. Hic
 cum Aquileiæ inter Christianæ rei in-
 sensissimos hostes haud intò se dege-
 re posse animadverteret, Pelagium II.
 rogavit, ut Metropolitana sedes Gra-
 dum transferretur, vbi & templum
 Martyri Euphemie sacrum ædifica-
 rat. Pelagius tum ut initio Pontifica-
 tus Schismaticorum Principem collatis
 beneficijs erga Apostolicam Sedem
 reverentiolem faceret, tum quòd sub
 Romano imperio viventem facilius
 ad obedientiam revocari posse intel-
 ligebat, Helie precibus annuit dele-
 gato etiam Laurentio Presbytero, qui
 cum litteris Pontificijs Synodo pro-
 vincie ea de causa celebrande suo no-
 mine

mine adesset. Coacta est Synodus apud Gradum die 3. Novembris anno 579. Illam recitat Dandulus in historia Veneta MS. eamque refert Vghellus tomo 5. Italiae sacrae in tabulis Aquileiensem Patriarcharum, cuius hocce legitur initium: *Imperante Serenissimo Tiberio Constantino Augusto anno imperij eius quinto eodem consule sub die 3. Nonarum Novembrium Indictione 13. Sunt nobiles characteres, quibus fasti Panvinij, & aliorum corriguntur, nam ex praemissa dissertatione Chronologica constat annum illum esse 579. nostrae Epochae. Panvinus tamen anno 580. Tiberij consulatum ponit; sed anno superiori prius Consulem fuisse constat ex Chronico Alexandrino, ubi habemus haec ipsa: In dictione XII. Tiberij I. Tiberio iunioris Constantino primo Consule. Qui cum anno 578. Iustino successerit, anno novo consulatum inivit. Hoc ipsum patet ex subscriptione Tiberij paulo ante mortem Mauricio iam ad imperium vocato, in qua scribitur: *Post consulatum eius III. quae posita est §. praecedenti. Cum vero decretum illud emissum sit anno 582. palam est, anno 579. Tiberij consulatum recitandum. Praeterea tertio Nonas Novembris labebatur annus V. Tiberij, quod optime**

inscriptioni superius positae quadrat. Ex hoc etiam codice Synodali Baronij sententia de longiori Iustini imperio refellitur, ac Pelagij tempora melius innotescunt.

Lecta est epistola Pelagij Papae, cuius in his verbis summa continentur: *Quapropter vestro compacientes mœrori necessitudinem, imò etiam rabiem furentium perpendentes Longobardorum, inclinati precibus vestris per huius praecipi seriem superscriptum Castrum Gradense totius Venetiae cum omnibus vestrae Ecclesiae pertinentibus etiam Istriae Metropolim perpetuo confirmamus. Dicitur epistola data XII. Kal. Martij Imperatore Tiberio II. Augusto. Lectis litteris acclamatum ab omnibus: Exaudi Christe, Pelagio vitam: omnes vno consensu Sanctissimi Pelagij praecptionem, & vestram sequimur confirmantes sententiam. In fine vero Epiphanius iussus est, Patrum decreta legere, statimque definitio fidei Synodi Chalcedonensis lecta est, pro illa enim Synodo Antistites illi mordicus stabant. Episcopi subscripti non eodem modo in laudato codice Danduli, & in MS. Barberinae Bibliothecae num. 247. quod apud eundem Vghellum in tabulis Gradensibus legitur, exhibentur.*

Helias S. Ecclesiae Aquileiensis Episcopus his gestis subscripsi.

Laurentius Presbyter Apostolicae Sedis Legatus.

Marcianus Episcopus S. E. Opiterginae.

Leomanus Episcopus S. E. Teboricensis.

B. Leonianus Tiborniensis.

Petrus Episcopus S. E. altinatis.

Vindemius Episcopus S. E. Cenetensis.

Clarissimus Episcopus S. E. Celicanae.

B. Clarissimus Concordiensis.

Patritius Episcopus S. E. Hemonensis.

B. Petrus.

Maxentius Episcopus S. E. Iulienensis.

B. Veliensis.

Severus Episcopus S. E. Tergestinae.

Solatus Episcopus S. E. Veronensis.

Ioannes Episcopus S. E. Parentinae.

*Aron Episcopus S.E. Aventiensis.**B. Avoricensis.**Marcianus Episcopus locum faciens viri beatissimi Ingenuini S.E. Sedereſtiæ.**Virgilius Episcopus S.E. Scaravaſienſis.**B. Caravaſienſis.**Fonteius Episcopus S.E. Feltrinæ)**Ingenuinus Episcopus ſecundæ Rhetia.)**Agnellus Episcopus S. E. Tridentinæ.)**Marcianus Episcopus S.E. Petenenſis.)**Ioannes Episcopus S.E. Celeianæ)*

In codice Eminentiffimi

Barbarini hi quinque

inſuper numerantur.

Extat in Bibliotheca Vaticana codex Num. 3922 in quo pag. 24. iidem Episcopi cum actis eiusdem Synodi recitantur. Illi autem Antistites Aquileienſi Metropolitæ ſubiectioni erant, cuius ampliſſima erat iuriſdictio, nam à Pannonia ſecundâ uſque ad Abduam in Inſubria extendebatur. Continebat Rhetiam II. cuius metropolis Sabio, ubi erat Episcopus S. Ingenuinus: Noricum, cuius primaria urbs erat Tiburnia ad Dravum, quod patet ex vita S. Severini Noricorum Apoſtoli, Teurnia Plinio lib. 3. cap. 24. quare Leonianus Tiburnienſis dicens venit. Denique complectebatur Iſtriam, Forum Iulium, ac Venetiam, quæ provinciæ vno Iſtriæ nomine id temporis, ac in Sexta Synodo vulgò appellabantur. Virgilius Scaravaſienſis in Pannonia Episcopus fuit; hinc puto legendum *Scarabantienſis*, quæ urbs non procul à Danubio prope lacum ſita erat, & in Norico ponitur à Plinio proxime laudato. Huius urbis cives olim S. Quirini Episcopi corpus Romam detulere ex Surio die 5. Junij in vita eiſdem. Ex his Aquileienſis Metropolitæ diœceſis amplitudo parer. Maxentius recte in codice Dandoli ſcribitur Episcopus Iulienſis, nam & hoc pacto inſcriptus legitur in pseudo Synodo Maranenſi. Palladius lib. 1. rerum Foro iulienſium ſcribit, hunc Maxentium fuiſſe Vtinenſem Episcopum, tunc enim Vtinum, in-

quit, Iulium, ſeu Foroiulium promiſſuè dicebatur; addit ſediſſe eundem ſtatim poſt Aſterium, qui interfuit Synodo Romanæ ſub Hilario Papa, cuius deceſſor fuit Theodorus Foroiulienſis, ad quem extat Leonis Papæ epistoſa 89. Hæc proſecto à vero exorbitant. Nam Theodorus ille, ad quem ſcribit S. Leo, fuit Episcopus Foroiulienſis in Gallia: eſt autem Foroiulium in Provincia Narbonenſi, Octavianorum olim colonia Plinio memorata urbs lib. 3. cap. 4. quam veterem, & illuſtrem coloniam vocat Tacitus initio vitæ Agricolæ ſoceri, qui eandem urbem habuit patriam. Idem vero Theodorus cum Lerinenſibus Monachis litigavit, unde celebrata eſt ſub Ravennio Synodus Arelatenſis. De hoc Theodoro alia diximus lib. 2. hiſt. Pelagianæ cap. 3. & 11. Alterius Theodori ſucceſſor vivebat tempore Synodi ab Hilario Papa celebratæ anno 465. *Baſiliſco*, & *Herminerico Coſſ.* nam eandem ſubſcripſit, ut ex actis patet. Quomodo ergo huic immediate ſucceſſit Maxentius, quem poſt centum & quatuordecim annos ſediſſe certum eſt? Foroiulium in Italia erat in diœceſi Episcopi Aquileienſis, neque unquam Episcopum habuit ab Aquileienſi Metropoliſta diſtinctum, ut mox ex Paulo Diacono Foroiulienſi oſtendam. Theodorum vero uti ſuffraganeum Metropolitæ monet S. Leo: *Sollicitudinis quidem tuæ iſ ordo*

ordo esse debuerat, ut cum metropolitano tuo primitus de eo, quod querendum videbatur esse conferres. Maxentius erat Episcopus Iulij Carnici. Iulienſes Carnorum Plinio dicti lib. 3. cap. 19 nunc Zuglio dicitur tribus M. P. supra Tolmetium oppidum. Paulus Diaconus lib. 6. de gestis Longobardorum capite 51. de Fidentio Episcopo scribit: *De Castro Iulienſi cum voluntate superiorum Ducum intra Foroiuliani caſtri muros habitavit, ibique ſui Episcopatus ſedem ſtatuit.* Ex quibus patet Iulium, & Foroiulium haud fuiſſe vnam, eandemque Urbem, ut putabat Palladius. At Calliſtus Patriarcha Aquileienſis, qui tunc Cormonæ reſidebat, indignatus, inquit idem Diaconus, *quod in eius diœceſi cum Duce, & Longobardis habitaret Episcopus, vi Fidentium expulit.* Itaque Foroiulium erat in diœceſi urbana Antistiſtis Aquileienſis, ad quam urbem Iulio Carnico deſtructo permittentibus Ducibus Longobardis Fidentius ſe receperat; atque etiam nunc Forum-iulium eſt in diœceſi Patriarchæ, neque vnquam proprium Episcopum habuit. Fuit iautem Foroiulium vrbs provinciæ quondam primaria, ac Principum ſedes. Cluverio, Sabellico, alijsque doctioribus eſt *Cividal di Friuli* ad Natifonem. At Henricus Palladius lib. 4. rerum Foroiulien. contendit, Vtinum eſſe forum-iulium. Mihi tamen hæc opinio probari nequit, nam Paulus Diaconus civis Foroiulienſis lib. 5. de gestis Longobardorum cap. 23. de Sclavis ſcribit: *Congregata valida multitudine voluerunt ſuper Foroiulianorum caſtrum irrumpere. Et venientes caſtra metati ſunt in loco, qui Broxas dicitur, non longe à Foro-iulio.* Cum vero VVeſtariſ Dux provinciæ cum paucis contra barbaros movere-

tur, ait: *Quem Sclavi cum paucis venire conſpicientes irriſerunt, dicentes, Patriarcham contra ſe cum Clericis adventare. Qui cum ad Pontem Natifonis, qui ibidem eſt, ubi Sclavi reſidebant, propinquafſet, caſidem ſibi de capite auferens, vultum ſuum Sclavis oſtendit.* Ex his conſtat, Vtinum non eſſe antiquum Foro-iulium, longius enim abeſt à Natifone. De quo tamen nolo cum Vtinenſibus quos ſacras apud ipſos conciones habens anno 1668. mei amantiſſimos ſum expertus, in præſenti litigare. Clariffimus Episcopus Eccleſiæ Celicaniæ, in MS. Barberino Concondienſis appellatur, ego quidem Celinanæ, legendum arbitror, etenim Concordia ab Attila funditus everſa, huius urbis Episcopus Celinam ſe contulit. De hoc oppido, quod in Diœceſi Concondienſi nobile fuit, agit pluribus Cluverius lib. 1. Italiæ antiquæ cap. 18. Apud Maniacum in lapide *Celmenſes* inſcribuntur. Reliquæ vrbes, quarum Episcopi in memorata Synodo leguntur, notiſſimæ ſunt, vnoque aſpectu videri poſſunt in tabula Cluverij laudati cap. 16. itemque de illis agit Vghellus tomo 5. Italiæ ſacræ. Non nulli etiam illorum Episcoporum memorantur Paulo Diacono in hiſtoria Longobardica Agnellus Tridentinus ab agilupho legatus miſſus fuit ad Francorum Regem lib. 4. cap. 1. Libro vero tertio cap. 27. quinque ex iſſdem nominat, itemque alios tres ſed textu plane corrupto, ut paulo poſt nobis adnotabitur.

Hæc itaque Synodus Metropolitana ſedem Aquileienſem Gradum tranſtulit apud Eccleſiam S. Euphemix ab eodem Helia in ea inſula exſtructam. Cæterum in hac Synodo contra V. Concilium Schiſmatici Epif-

Episcopi iterum iurarunt vano eo prætectu, ne Synodus Chalcedonensis laderetur. In laudato enim Chronico Aquileiensi ita legitur: *In qua Synodo quidquid de Chalcedonensi Concilio dubitabatur, pulsa dubitatione confirmatum est.* Et apud Dandalum habemus eos Episcopos *demonstrata Synodo Chalcedonensi* subscripsisse. Has vices Apostolicæ Sedi retulere, quæ dum novo favore Sedem Metropolitanam procul à barbarorum incurfionibus tutiori loco reponi concedebat, specioso illo titulo Synodi Chalcedonensis defendendæ veluti per cunctulos ab in gratis impetebatur. Certè eo beneficio Schismaticis collato nihil Pelagio peractum est. Ex illa autem Sedis translatione factum est, ut Metropolitæ promiscuè Aquileienses, vel Gradentes dicerentur; ita S. Gregorius Severum Helix successoris Episcopum *Aquileiensem* dixit lib. 1. epist. 16. *Gradiensem* verò lib. 11. epist. 38. non 32. *monophysitæ* autem in

Posthac Tiberio Principe Orthoxo, ac religiosissimo Persico bellò occupato, atque anno 582. defuncto, Schismatici periculosis temporibus in rebellionem perseverarunt. Etenim Longobardi in dies imperium per Italiam protendebant, neque Exarchi à Mauricio Imperatore in Oriente bellum gerente eas suppetias accipiebant, quæ hostium vires frangere, aut sustinere saltem possent. Schismatici, quod sub Barbarorum imperio vivebant, securius in errore perseverabant; pauci vero Episcopi, qui maritimis Istrix Urbibus præerant, haud vi ad obedientiam cogi poterant, ne ad proximos Longobardos rebellarent. Denique cum anno 586. Longobardi Francorum Regis cum validissimis

copijs adventum reformidantes inducias cum Flavio Smaragdo Exarcho statuisent, Pelagius Pontifex, quod iam diu in votis habuerat, tandem adnixus Schismaticis ad Ecclesiam reducendis manum admovit. Itaque Redemptum Episcopum, unaque Quod vult Deum Abbatem ad eisdem Legatos cum litteris misit, ut rogati ad pacem venirent. Erat Redemptus Episcopus Ferentinus laudatus à S. Gregorio lib. 3. Dialogorum cap. 38. & paulò post hanc legationem decessit; nam à septennio illum obiisse scribit, cum Dialogos exararet, quos constat ex dictis anno 593. ab eodem conscriptos esse. Porro litterarum Pelagij hæc erat inscriptio, exordiumque. *Dilectissimis Fratribus Elie, alijsque Episcopis, universis filijs in Ecclesiæ Istrix partibus constitutis Pelagius Episcopus S. E. Catholice Urbis Romæ, Quod ad dilectionem vestram fratres, filijque Charissimi nostra tardius scripta dirigimus, non malevole voluntatis, aut dissimulationis, vel negligentie fuisse credatur, sed, sicut nostis, temporalis qualitas, & hostilis necessitas hæcenus impedivit, &c.* Postea ergo quàm Deus omnipotens pro felicitate Christianorum Principum per labores, & sollicitudinem filij nostri Excellentissimi Smaragdi Exarchi, & Chartularij sacri palatii pacem nobis interrim, vel quietem donare dignatus est, cum omni sollicitudine festinamus presentia ad vos scripta dirigere hortantes, & obsecrantes, ne in divisione Ecclesiæ ulterius quisquam studeat permanere, &c. Pluribus inculcat in sola vnitatis fidei procul à schismate homines salvari posse, deinde concludit: *Si quid forte cause est, unde vestri scandalizati animi videantur, manentes in vnitatis charitate, eligit de fratribus, ac filijs nostris, quos ad nos inquit*

inquirendo, de quibus movemini, transmittere debeatis, & parati sumus secundum præceptionem Apostolicam, & cum charitate eos suscipere, & cum humilitate ad placita satisfactionis reddere rationem, & sine impedimento aliquo cum omni dilectione, quando reverti voluerint, voluntate sincerissima relegare. Quo anno datæ sint hæc litteræ, non indicatur, sed ex indicij à Smaragdo stabilitis anno 586. scriptæ intelliguntur.

Helias, ac collegæ Pelagij legatione audita tantum abest, ut à diuturno schismate discesserint, quin potius Apostolicam Sedem non minis, sed precibus secum agere animadvertentes, ac proinde in superbiam elati suos & ipsi cum litteris Nuncios Romam miserint, execrabili superbia mandantes, ut litteris Papæ datis; ne verbum quidem supra adderent. Non despondit animum Pelagius, sed quo aberrantes oves ad Domini caulam revocaret, iterato ad eisdem scripsit. In ijs autem litteris de Istrorum ad se missis nuncijs ita fatur: Scripto nobis quasi capitulare, vel interdictum potius ostenderant, nihil inunctum sibi à vobis aliud asserentes, nisi ut vestra tantummodo essent portatores epistolæ, in qua tamen nullam rationis satisfactionem quesivisse vos legitur, sed velut indicatum quid expressisse. Ad eod superbe cum Apostolica Sede illi Episcopi agebant, quasi iam supremi essent Ecclesiæ iudices. Porro eorum vercordiam, ac tumorem perstringens Pelagius ait: Nolite ergo amore iactantiae, quæ superbiæ semper est proxima, in obstinationis vitio permanere, quando in die iudicij nullus vestrum excusare se valeat, & neque THEODORVS MOPSVESTENVVS neque Iba epistola, quæ ab adversarijs est prolata, ante tribunal tanti iudicis vobis valeat subvenire. Hor-

tatur iterum, ut suorum quosdam Roman mittant omnium rationem lucidissimam percepturos, vel si eos itineris incommoda remorantur, Ravennam saltem quosdam delegent, & illic, inquit, Ravennæ fiat congregatio Sacerdotum, quod nos etiam, qui loco nostro intersint, divinitate propitia dirigemus, à quibus satisfactionem plenissimam capiatis, ne amplius animæ simplices divisæ à S. Ecclesia pro superfluis questionibus tam longa obstinatione remaneant, nec per vos, quos Dominici gregis decet esse Pastores, oves à septis Ecclesiasticis evagantes rapacis lupi dentibus consumantur. At illi & factum defendere; suamque stultitiam Pelagio instillare longiori epistola pertentaverunt. Quare benignissimus Pater tertio iam tandem rebelles filios proluxa satis ad eosdem data epistola monere non deslit, in qua lacrymabundus hæc præfatur: Dum nihil apud vos reperi admonitionis meæ verba proficere, flens, gemensque cum propheta cogor exclamare, curavimus Babylonem, & non est sanata &c. Pensate quæso hoc, quod dicere nisi singultu interrumpente non valeo, longo divisionis sensu quanto mentis frigore fraternitas vestra torpuerit, quæ nec conficta recalescit. Deinde Synodum Chalcedonensem, quod ad fidei decreta spectat, nihil per Concilium V. læsam ostendit, idque ex S. Leonis epistolis probat. Apostolicam Sedem fatetur initio per Vigilium Papam noluisse tria capitula damnare, quæ tamen causa postea diligentius discussa Vigilio eodem Authore proscripsit, ibique Theodorum hæreticum ex SS. Patribus ostendit, ac Theodoretum libros contra S. Cyrillum, itemque epistolam Iba omnino damnandam esse demonstrat. Illud vero quam maxime Pelagio displicebat, quod Istri

Istri Episcopi ab Apolicæ Sedis communione se suspenderant, contra quam etiam *interdictum* teste eodem publicarant. Quare in hisce postremis litteris gravissimum eorundem crimen arguens ait: *Cur non ad memoriam pro unitate servanda B. Augustini dictum reducitur? qui dum de unico baptismo loqueretur, idcirco Cyprianum Martyrem, qui de iterando baptismo scripserat defunctum perhibuit, quia licet prævum quid senserit, nunquam tamen se à totius Ecclesiæ communione suspendit.* Has litteras Pelagij Papæ scriptas fuisse à S. Gregorio author est Paulus Diaconus lib. 3. de gestis Longobardorum cap. 20.

Sed ne illum quidem profecit Pelagij patientia diuturnior. Quare cum furdis se canere intelligeret, abiecto calamo armata manu cum Schismaticis agendum ratus Smaragdum Exarchum contra eosdem per litteras concitavit, qui Pontificis iussa impigre executus minaces ad Heliam, reliquosve, qui sub Imperatoris potestate erant, litteras dedit obedientia erga Apostolicam Sedem imperata. At illi coacta Synodo Oratores ad Mauricium mittere decreverunt, à quo etiam, ne quid molestiæ ipsis inferretur, subdola statim arte impetrarunt. Hoc tradunt Schismatici in libello ad eundem Mauricium sub Gregorio Papa transmissio: *Dum Smaragdus, inquit, gloriosus Chartularius Patrem nostrum sanctæ mem. Heliam Archiepiscopum Aquileiensis Ecclesiæ pro causa ipsa pluribus vicibus contristaret, cum nostrum omnium consilio, atque consensu direxit ad pia vestigia principatus vestri preces supplicans, ut expectata Dei misericordia, revocatis omnibus confacerdotibus Synodi nostræ in potestatem Sanctæ Reipublicæ, ad vestræ clementiæ præsentiam*

veniretur, & vestrum in ipsa causa expectaretur iudicium, quod pietas vestræ mansuetudinis ad mercedem, & laudem imperij sui clementi dignatione suscipiens, iussione suam dedit ad prædictum gloriosum Smaragdum, ut nullatenus quemquam Sacerdotum pro causa communionis inquietare præsumeret. Ita stultissimi Episcopi (hoc enim nomine eos S. Gregorius fugillat) ad profanum Principis tribunal sisti volebant. Quare Mauricius Smaragdo, ne quid novi contra Schismaticos moliretur, iniunxit, ne provinciæ illæ à Barbaris vexatæ novis tumultibus importuno prorsus tempore implicarentur. Cæterum paulo post Heliam decessisse iidem affirmant, cui in Synodo sufficitur Severus Ravennas. Paulus Diaconus citatus ita scribit: *Pelagius Heliam Aquileiensi Episcopo nolenti tria capitula Chalcedonensis Synodi suscipere epistolam satis utilem misit, quam D. Gregorius, cum adhuc esset Diaconus, conscripsit.* Qui sane author rem ignoravit. Helias etiam pro tribus capitulis Synodi Chalcedonensis tutandis schisma fovebat. Hinc plane vulgata apud Scriptores rerum Foroiulensium de Helia opinio reiicienda est; etenim in Manichæorum illum hæresim delaplum fingunt, indeque Pelagij Papæ litteris revocatum, quod in elogio in aula Patriarchali Vtini eidem Helie inscripto etiam nunc legitur, quam Manichæa hæresim Helix quoque successor Severo perperam affricant, ut mox apparebit.

At Smeragdus, cum accepisset Severum pro tribus capitulis accerrimè depugnare, veritus ne & vicinas regiones schismate inficeret, cum Istriæ Urbes inviserit, classem ad Gradum appulit, Severum in Ecclesia cepit, ac mili-

militari licentia iniurijs, ac verberibus
 laceffitum secum Ravennam deduxit, ubi coram Ioanne Archiepiscopo
 tria capitula damnare coactus fuit. Sigonius lib. 1. de regno Italiae ad an-
 num 586. Panvinus lib. 5. Antiquit. Veronen. c. 9. Rubens lib. 4. hist. Ra-
 vennat. eosque secuti Recentiores Palla-
 dius lib. 1. hist. Foroiulien. Vghellus
 tom. 5. Italiae sacrae in tabulis Patriar-
 charum Aquileiensium scribunt, Se-
 verum Ravennae Ioanne Episcopo co-
 gente Manichaeorum haeresi nomen
 dedisse: Ioannem, illum inquam Anti-
 stitem doctissimum, cui & S. Grego-
 rius Magnus libros de cura Pastoralis
 statim Pontifex nuncupavit, ac tot lit-
 teras dedit, eiusque morti se indoluisse
 testatus est lib. 4. epist. 23. tanto
 crimine infamantes. Sinistra illa opi-
 nio ex Pauli Diaconi errore proximè
 memorato effluxit. Ceterum una cum
 Severo Ravennam deportati etiam
 fuerant tres alij Episcopi Ioannes Pa-
 rentinus, Severus Tergestinus, ac
 Vindemius Cenetensis ex Chronico
 MS. Aquileiensi, qui anno 579. Syno-
 do sub Helia apud Gradum interfue-
 re, & hi quoque tria capitula damna-
 runt. Hic Pauli Diaconi textus corri-
 gendus est, qui cum lib. 3. cap. 27. di-
 cat tres Episcopos cum Severo Ra-
 vennam deductos, postea in fine ca-
 pituli editionis Grotij eos veluti quin-
 que recenset hoc pacto: *Severus, Pa-*
rentinus, Ioannes Patritius, Vindemius, ac
Ioannes; nam ita prorsus legendum est:
Severus Tergestinus, Ioannes Parentinus,
Vindemius. Idem vero Scriptor ibidem
 ait de Smaragdo, vi illos in Ioannis
 Ravennatis sententiam adegisse: *Qui-*
bus, inquit, comminans exilia, atque vio-
lentas inferens communicare compulit
Ioannem Ravennati Episcopo trium capitu-

lorum damnatori, qui tempore Vigilijs, vel
Pelagij à Romana Ecclesia desciverat so-
cietate. Ita Catholicum Episcopum, ac
 Romanae fidei vindicem ob historiae
 ignorantiam ab Apostolica Sede re-
 bellem fingit. Hinc deceptus Petrus
 de Natalibus Episcopus Equilinus lib.
 3. de vitis Sanctorum cap. 86. Ioan-
 nem Ravennatem Haeticum, Schis-
 maticos verò *Sanctos Episcopos* nun-
 cupavit. De hac Severi captivitate
 haec scribunt Schismatici ad Mauri-
 cium: *Post hoc ordinato in Sancta Aqu-*
leiensi Ecclesia beatissimo Archiepiscopo
nostro Severo, quae contumeliae illatae sunt,
& quibus iniurijs, ac caede corporali fu-
sus, & qua violentia ad Ravennatem
civitatem fuerit perductus, atque reda-
ctus in custodiam, quibusve necessitati-
bus oppressus, atque contritus fuerit, po-
tuit, ad Domini nostri pias aures sine dubio
pervenire. Ex quibus patet, errare Si-
 gonium dum scribit, Smaragdum ob
 captum, vexatumque Severum à
 Mauricio ex Italia revocatum dato
 eidem successore Romano Patricio,
 nam Schismatici hoc minime reti-
 cuissent, neque an factum Imperatori
 innotuisset, subdubitassent. Manu-
 scripta Aquileiensi Smaragdum vi-
 sacrilegum à Dæmone invasum fuisse
 comminiscuntur, haec enim Schisma-
 tici publicabant, quos plebem in er-
 rore detinerent, idem etiam à Paulo
 Diacono libro citato dicitur à Dæmo-
 nio non iniuste correptus. Ceterum Seve-
 rus, ac collegae post annum liberi di-
 missi sunt.

Interim ubi per Istriam, ac Vene-
 tias vulgatum est, Severum, ac colle-
 gas Ravennae tria capitula condem-
 nasse, eorum praesentiam singuli qui-
 que fugiebant, nec ante communio-
 ni Ecclesiasticae admissi sunt, quam in
 Syno-

Synodo iterum pro tribus capitulis cautionem dato Sacramento præstarent. Indicta autem fuit Synodus Marani, quod munitissimum modò Venetorum oppidum est stagnis Adriatici maris ferè circumdatum in Foro iulienfi littore ad Celinam amnem situm. Decem Episcopos eò convenisse scribit Paulus Diaconus lib. 3. cap. 27. *Post hæc, inquit, facta est Synodus decem Episcoporum in Marano, ubi receperunt Severum Patriarcham Aquileiensem dantem libellum erroris sui quia trium capitulorum damnatoribus communicarat Ravennæ.* Nomina verò Episcoporum in editis libris ita recensentur: *Petrus de Altino clarissimus, Ingenuinus de Sabione, Agnellus Tridentinus, Junior Veronensis, Horuntius Vicentinus, Rusticus de Tarvisio, Fonteius Feltrensis, Agnellus de Acilio, Laurentius Lunensis.* At si decem convenere, cur novem tantum Schismaticorum nomina exprimuntur? Et hic error in codicem irrepsit, nam clarissimus malè apponitur, ut epithetum Petro Altinati, est enim nomen Episcopi Concordiensis, qui anno 579. alteri Synodo interfuit. Itaque hoc pacto legendum est, *Petrus de Altino, Clarissimus de Concordia.* Laurentius etiam Bellunensis dici debet, neque enim Lunensis Episcopus in Liguria ad Macram erat suffraganeus Aquileiensis Metropolitæ, & in altera Synodo proximè habita scribitur Laurentius Bellunensis: est autem Bellunum Venetiæ vrbs. Porro omnes ferè illi Episcopi Synodo anni 579. nomen dederant. Tarvisinus tamen, & Vicentinus tunc non adfuerunt, & Solacio Veronensi Junior subrogatus fuerat. De hoc Iunior scribit meus Panvinus lib. 5. *Antiq. V. Card. de Noris Vind. Aug.*

ronen. cap. 9. interfuisse Maranensi Synodo, in qua Manichæo errore damnato Severus iterum & suæ Sedi, & Ecclesiæ Catholicæ redditus fuit. Qui S. Ingenuini Sabionensis gesta perscribere, idem testati sunt, imò inter sacra officia precum Ecclesiæ Brixinensis in Rhætia hoc ipsum recitatur, sed quàm procul à vero ista abeant, satis manifestum est. In Patriarchali aula Vtini hocce elogium inscriptum legi. *Severus. Ravennam iniuriosè ductus, coactusque Manichæis assentire à Gregorio I. Papa ad Catholicam veritatem redire revocatus, quam in Episcoporum provinciali Synodo publice professus sanctè vixit, obiitque.* Ita & muri suas fabulas cantant. Quid enim veri in tota illa inscriptione? Nec Ravennæ Manichæis, sed Catholicæ Ecclesiæ assensus est, nec, à Gregorio Papa id actum, cum enim hic Pontificatum iniit, à triennio Smaragdus Constantinopolim redierat, & initio statim sui Pontificatus questus est Gregorius cum eodem Severo, quod à fide Ravennæ data descivisset lib. 1. epist. 16. Quàm verò sanctè vixerit, qui pervicax, in quo diu fuerat schismate, mortuus est, ut dicemus, nemo non videat.

Anno 590. Pelagius II. & Longobardorum armis, & Schismaticorum dissidijs turbata Italia, à Romæ pestilentia sæviente, eadem ictus è vita discessit. Hic Synodum V. non solum decretis tutatus est, verum etiam integrum ea de re volumen procudit, de quo hæc scribit S. Gregorius lib. 2. Indict. 10. epist. 36. *ad Episcopos per Hiberniam. Ut igitur de tribus capitulis animus vestris ablata dubietate possit satisfactio abundanter infundi, librum quem ex hac re sanctæ mem. decessor meus*

Pelagius Papa scripserat, vobis utile iudicavi transmittere; Quem si posito voluntariae defensionis studio, puro, vigilantique corde saepius volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad unitatem nostram reversuros nihilominus esse confido. Quo verò Pelagius Ecclesiae quieti, ac Sancti V. Concilij dignitati prospiceret, vim etiam per Smaragdum adhibuit, memor sententiae dudum contra eisdem Aquileienses Schismaticos à Pelagio decessore lata: Eos ab iisdem Apostolicis Sedibus aut attrahi ad salutem quoquo modo necesse est, aut ne aliorum perditio esse possint, secundum canones per seculares comprimere potestates. Ita vnus Narsetem, alter Smaragdum in Schismaticos concitavit. Adeo verò Synodi V. vindicem Pelagius sese ostendit, vt in epistola tertia ad Istros tria capitula condemnari, & in eadem etiam cum Quinta Synodo Origenem inter hæreticos reiecerit, imò eundem omnium heresiarcharum pessimum fuisse pronuntiaverit, hæc Apostolico ore tonans: *Quid namque in Hæresiar-chis Origene deterius? Et recitatis magnis Origenis præconibus concludit: Nec illum à reatu proprio favor alienæ attestationis excusavit.*

Obijt Pelagius die 8. Februarij, vacavit Sedes menses septem, pette enim grassante alij aliò saluti consulturi diverterant. Scribit Baronius Pelagij mortem tardiùs Hispanis innotuisse, vnde S. Leander Episcopus Hispalensis hoc anno 590. Hispali Synodum die 4. Novembris celebrans eandem ad Pelagium confirmandam transmissit, qui tamen nono ab hinc mense mortuus fuerat. Reddo insignis Scriptoris verba ad hunc annum num. 21. *Fuit ista Synodus pro-*

vincialis, cui interfuerunt oëlo Episcopi, qui tria in Synodo decreta firmata ad Pelagium, quem vivere putarent, direxerunt. At non ita est. Nam decreta illa directæ sunt ad Pegasium, non ad Pelagium. Erat Pegasius Episcopus Astigitanus: est vrbs in Hispania Bætica, quam Plin. l. 3. c. 1. *Coloniæ cognomine Augustam Firmam* dixit. Quare c. 2. eiusdem epist. legimus: *Hanc formam non solum vestra, hoc est, Astigitana servabit Ecclesia, &c.* & c. 1. diditur. *Decessor tuus sanctæ recordationis Gaudentius Episcopus.* Ex quibus non Pelagium, sed Pegasium legendum esse constat. In magna Synodo Toletana anno superiori præsentente Reccaredo celebrata subscriptus legitur *Servandus Diaconus Ecclesiae Astigitanæ agens vicē Domini mei Pagasij Episcopi.* Quæ dedita opera adnotavi, quia in notis ad vitam Pelagij II. à Ciacconio editam eundem errorem repetitum legi. Plerumque enim magni Scriptoris nomen sine examine fidem cuilibet dicto facit.

Quæ huc vsque descripsimus Pelagij Papæ gesta in favorem Synodi V. novitij Origenis defensoris consilium comprimere debuerant; sed cui facile fuit Oecumenicæ Synodi decreta à mille annis ab Ecclesia ad probata proscindere, haud eidem Romani Præsulis sanctiones reijcere in religionem venit. Quidnam effugij à Pelagij sententia tam celebri, tam manifesta, tam ubique recepta excogitavit? Pelagium II. ignorantia insinulavit. Do hominis verba: §. 19. pag. 363. scribit: *Pelagium Secundum non vidisse Constitutum Vigilij, & falsis Concilij V. actis deceptum.* Hinc gloriabundus ob publicatum à Baronio Vigilij Constitutum, quod nec Pelagio, nec Gregorio Magno, cæterisque Pon-

Pontificibus innotuisse putat, hæc ipsa satis deridicula effatur §. 18. *Iam igitur circa V. Concilium faciam, Deo adiuvante, ut aliquid aperiatur, quod per diu clausum fuit, & id cognoscatur, quod dolo non solum malo, sed etiam pessimo seculis pluribus latuit. Et est illud quidem eiusmodi, ut ad causam maximè pertineat, & cuius defectu multa falsa pro veris recepta sint, & humano errore ad plurimos transmissa posteris.* Hominis, si fas est ita loqui, iactantiam refellam, palamque faciam, hunc Origenis advocatum totius planè causæ ignorantia, quam cæteris falsò impingit, laborasse. Quæso te, Halloix, nullum ne verbum unquam Pelagio seniori, nullum pluribus Italis Episcopis, nullum alicui ex numeroso Clero Romano, qui Vigilium Constantinopolim persecutus fuit, de hoc laudato Vigilij Constituto unquam excidit? Hi quidem & numero, & dignitate spectabiles illud Vigilij scriptum anno 553. pridie Idus Maij subsignarant, pro eodem Vigilij Constituto defendendo in exilium deportari sunt, ac diu à patrijs sedibus exularunt, hæc quoque ipsa te altiùs exaggerante. Ita ne ob recentem Narsetis victoriam te Authore Romam reduces omnium gestorum memoriam perdidere, ut nullum unquam verbum de suis calamitatibus, eorumque causis eosdem fecisse existimes? At illi nec Letheis undis sese immerferant, nec dedecori sibi ducebant, devorata pro libertate, ac maiestate Pontificis incommoda recensere. Gestorum mentionem sæpè faciebant, queis aliorum animos in nova exempla provocarent ita ut Vigilij Constitutum tanta constantia, ac fortitudine defensum in brevis omnium esset, & Vigilij asseclis plu-

rima Byzantij tolerantibus, ea de re latè per Urbem, imò Orbem litteræ, ac nuncij volitarent, omnium Occidentalium regionum Episcopis eas in res intentissimis. Qui igitur fieri potuit, ut Pelagius Romanus civis, qui ea ætate florebat, cum ex Baronio anno tantum quarto, & vicesimo à subscripto Vigilij constituto, ac peracta Synodo V. federit Romæ Pontifex, cuncta illa ignoraverit? Scito tum temporis nullum de re sacra sermonem in Romana Ecclesia eo de tribus capitulis fuisse frequentiore, rebellantibus ab Apostolica Sede Veneriæ, Istriæ, Rhetiæ, ac Norici Episc. Sed hoc est agere cōiecturis, quæ verborum strophis fortè eludipossent ab adversario: res solidiùs stabilienda est.

Istriæ Episcopos Schismaticos Vigilij decretum, quo tria capitula approbabit, remorabatur, ne quintam Synodum reciperent; dabo eorum verba ad Mauricium Imperatorem in libello supplici transmissa: *Vigilio, inquit, tunc Romano Præsuli, atque omnibus penè Sacerdotibus damnatio ipsa trium capitulorum sicut revera contraria Santo Chalcedonensi Conc. execrabilis nescitur extitisse. Qui etiam Vigilij scripta sua per omnes provincias mittens anathematis vinculis obligavit omnem populum, si quis damnatoini trium capitulorum præberet aliquando consensum. Et licet postea Imperiali pondere ad consensum damnationis trium capitulorum ipsorum paulatim singuli tunc fuerint coarctati, nostrarum tamen provinciarum venerandi decessores, quibus indigni successimus, prædicti quondam Vigilij instructionibus informati ad hoc inclinare nullo potuerunt. Quorum nos exempla, Deo propiciante servantes cum universo populo nobis credito, sequentes etiam*

in omnibus definitionem Sancti Chalcedonensis Concilij capitulorum ipsorum & reverentiam exhibemus, & à communione damnantium cum divina gratia abstinere dinoscimur. Audio testari illos, se Vigiliij instructionibus informatos nullo modo posse in trium capitulorum damnatione cum adversarijs convenire? Et illi quidem Synodo V. Vigiliij sententiam, quod recenter tu quoque facis, obijciebant, licet Imperiali pondere coarctatum cum cæteris postea subscripsisse fateantur. Sed non modo apud imperatorem, sed & apud Romanum Pontificem Pelagium II. eam schismatis rationem obtenderunt, quod Vigiliij priorem sententiam defendebant; hæc scribit Pontifex: *Rursum per vestram epistolam dicitur à Sede Apostolica vos doctos, atque ab scrinio Sanctæ Ecclesiæ, cui Deo adiuctore præsumus, confirmatos; ne huic rei, quæ sub piæ memoriæ Iustiniano gesta est, consentire debeatis, atque hanc opitulationem excusationi vestræ adiungitis dicentes, quod in causæ principio & Sedes Apostolica per Vigilium Papam, & omnes Latinarum provinciarum Principes damnationi trium capitulorum fortiter restiterunt. En Vigiliij decretum in Pelagij faciem à Schismaticis illesum. At Pelagius Vigilium quidem, aliosque Episcopos Occidentis initio causæ tria capitula defendisse concedit usque ad iniurias, ac persecutiones, sed tradit, re diligentiori postea examine explorata eosdem à priori sententia recessisse, ac Synodum V. postrema voluntate approbasse. Iuvat integram Pelagij II. responsionem exhibere: In quibus, inquit, verbis ostendimus quod res, quæ provocare vos ad consensum debuit, à consensu vos ipsa divellit. Latini quippè homines, & Græci-*

tatis ignari, dum linguam nesciunt, errorem tardè cognoverunt, & tanto eis celerius credi debuit, quanto eorum constantia, quousque verum cognoscerent, à certamine non quievit: quorum consensum certè fraternitas vestra despiceret, si ausu præcipiti, prius quàm verum cognoscerent, consensissent. At postquam diù ab eis laboratum est, & longo tempore ad iniurias usque certatum: hinc vestra fraternitas penset, quia tot labores repente non relinquerent, nisi quæ vera sint, agnovissent. Vides eum recitare molestias, quas Vigilius, Dacius, Pelagius, alijque tum Constantinopoli, tum alibi pro defensione trium Capitulorū perpessi sunt? Inferius verò Vigilium, imò Apostolicā Sedem in Vigilio excusans, quod sententiam mutavit in quæst. facti, hæc reponit: Si igitur intrium capitulorū negotio aliud cum veritas quæreretur, aliud autem inventa veritate, dictum est, cur mutatio sententiæ huic Sedi in crimine obijcitur, quæ à cuncta Ecclesiâ in eius auctore humiliter veneratur? Non enim mutatio sententiæ, sed inconstantia sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet, quid obstat, si ignorantiam suam deferens verba permutet? Videsne Vigiliij decretum pro tribus capitulis emissum cum veritas quæreretur à Patribus in Synodo, at per eandem Synodum inventa veritate illum verba mutasse. Quæ omnino consonant ijs, quibus sententiæ mutatæ causam Vigilius ipse Eutychio dedit testatus, se initio omiſsa studio deinde veritatis invenisse. Non igitur Pelagius II. Vigiliij Constitutum ignoravit.

At clamat Halloix: Pelagium II. Papam non vidisse illud constitutum Vigiliij inde probatur certissimè. Certissimè? Do aures. Quia, inquit, cum scriberent Istri doctrinam Apostolicæ Sedis per

per Leonem, ac successores eius esse mortuum ab hominibus damnari non posse, Pelagius respondet: *Nulla eius testimonia subdidistis, quibus hanc sententiam firmaretis.* Ex his infert: Si autem Pelagius II. legisset constitutum Vigilij Papæ, ibi ea reperisset testimonia Leonis, & Gelasij, & ipsiusmet Vigilij, &c. §. 19. Illa quidem testimonia in ore erant Schismaticorum, atque ea ante Vigilium adduxerat Facundus Hermianensis in libris, & epistolis pro tribus capitulis exaratis. Planè testimonia illa Leonis, & Gelasij non sunt ad rem, nec rectè adducta fuisse à Vigilio in Constituto ipsi Istri intellexere, vnde verba silentes nomen tantum Leonis Magni produxerunt. S. Leo epist. 89. ad Theodorum Episcopum Foroiulensem in Gallia scribit eum, qui in peccato mortuus est, non posse absolvi post mortem: Si autem, inquit, aliquis eorum, pro quibus Domino supplicamus, quocunque interceptus obstaculo à munere indulgentiæ presentis exciderit, & priusquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, consequi exutus carne non poterit. Id ipsum docuit S. Gelasius in epistola ad Episcopos Dardaniæ de Acacio, qui vivus fuerat ab Apostolica Sede damnatus: In hac autem, inquit Pontifex, persistens damnatione defunctus est, absolutionem quam superstes nec quaesivit omnino, nec meruit, mortuus iam non potest impetrare. At hoc extra controversiam semper fuit, nec ullus, qui tria capitula proscripsit, hoc in questionem vocavit, nempe hominem mortuum, & damnatum ob peccata posse ab Ecclesia absolvi, sed quaestio erat, an qui post mortem hæreticus vixisse pro-

baretur, posset damnari; vnde rectè dixit Pelagius, nullius Romani Pontificis testimonio opinionem Schismaticorum confirmari. Et quidem posse talem damnari post S. Augustinum, & Synodum V. Pelagius I. ac reliqui Pontifices Vigilium Theodori damnationem postrema definitiva sententia publicantem secuti unanimi consensu pronunciarunt.

§. V.

Sanctus Gregorius Magnus Synodum Quintam approbat, ac Schismaticos Episcopos Istriae compefcit.

PELAGIO Secundo Gregorius eiusdem paulò ante in aula Mauricij Apocrisarius, licèt inuitus, ac reluctans, die tertio Septembris suffectus fuit; vnus enim calamitoso tempore periculorum magnitudini parem animum gerebat. Huic verò, vt cætera, quæ præclarissima gessit, silentio præteream, maximæ curæ fuit, Synodum V. ubique recipi, in quam rem toto ferè sui Pontificatus tempore incubuit. Initio statim Severum Episcopum Aquileiensem datæ fidei prævaricatorem (Ravennæ enim tribus capitulis damnatis coram Ioanne Archiepiscopo ad Ecclesiam Romanam accesserat) Romam vnà cum cæteris Episcopis Schismaticis evocavit. Idem quò metum rebellibus inferret, à Mauricio Imperatore contra eosdem decretum obtinuerat, quo Severo, ac collegis idem iniungebatur. Hæ litteræ Greg. datæ sunt anno 590. mense Decemb. Cū verò Principis etiam litteras con-

tra Schismaticos impetravit, palam fit, initio statim Pontificatus contra Schismaticos ad Imperatorem scripsisse. Hæc Gregorius Libro 1. epistola 16. Severo mandabat: *Imminente latore presentium iuxta Christianissimi, & Serenissimi rerum Domini iussu ad B. Petri Apostoli cum tuis sequacibus venire te volumus, ut auctoritate Deo aggregata Synodo de ea, quæ inter vos vertitur, dubietate, quod iustum fuerit, iudicetur.* Eandem in rem, uti vicinior, excubabat Ioannes Ravenas Episcopus, qui iubente Gregorio egit cum Romano Exarcho, ut Pontificis, atque Imperatoris litteræ per Tribunum ad Severum deferrentur. Severus his acceptis mandatis timere statim, ac tremere, qui & lætæ fidei, & periurij reus esset. Illicò tamen litteras ad collegas dedit consilium, & opem implorans, qui citò citiùs Synodum coegerunt in commune consultari. Hæc autem illis sententia stetit, ne ullus Romam ad Synodum proficisceretur; interim litteras ad Mauricium Imperatorem mittere, quæ facti rationem redderent. Libellum supplicem Schismaticorum ad Imperatorem Nicolaus Faber ad Baronium transmisit, quem appendici IX, tomi magnus annalium Ecclesiasticorum digestor inservit. Pseudo Synodus Severo districtim per litteras iniunxit, ne quid novi in causa sine communi provincialium consilio deliberaret. In litteris verò ad Mauricium Augustum datis hæc scribunt: *In hoc tempore iterum cognovimus Reverendum Papam Gregorium ad eiusdem Patris nostri exhibitionem misisse cum sacratissima vestræ pietatis iussione, ut pro causa ipsa communionis ad Romanam deberet civi-*

tatem deduci. Et quidem memoratum beatissimum Archiepiscopum Severum nostrum frequenti contestatione convenimus, ne nobis absentibus, & à se ad præsens divisis de communi causa Ecclesiæ aliquid valeat definire. Hæc insuper addentes: Contriti, atque luctu gravissimo sauciati ad ultimam desperationem pervenimus, ut ad illius iudicium Metropolitana noster cogeretur occurrere, cum quo causa ipsa esse dinoscitur, & cuius communionem ab initio motionis causæ huius usque nunc decessores nostri, & nos cum omni populo evitamus. Quò verò Imperatori popularium dissensionum metum incuterent, addiderunt: Sic accensi sunt omnes homines plebium nostrarum in causa ista, ut ante mortem perpeti, quàm ab antiqua Catholica patiantur communione divelli. Nec mirum: pravam enim opinionem contra Synodum V. ex Magistrorum doctrina viri provinciales induerant. Illud vesanam eorum mentem publicat, quòd Apostolicæ Sedis iudicium declinantes de Catholico dogmate Imperatoris sententiam sequi mallent: Sint induciæ, inquiunt, & cum iussione sacratissimi imperij vestri parati erimus ad pedes vestræ pietatis occurrere, & nostræ fidei, atque communionis plenam reddere rationem. Nam cum quo nobis causa est, & quem in communionem vitamus, iudicem experiri non possumus, quòd etiam sacratissimis legibus vestris statutum est, nullum posse iudicem esse in causa, qua adversarius comprobatur. Sed sicut semper Deus præsentia Christianorum Principum contentiones Ecclesiasticas se dare dignatur, hoc & nunc fieri supplicamus. Nomina Episcoporum qui memoratum conventiculum conflarunt, hæc ipsa sunt.

*Ingeniūus Sabionensis in secunda
Rhetia.*

Maxentius Episcopus Iulienſis.

Laurentius Bellunenſis.

Augustus Concordienſis.

Agnellus Tridentinus.

Iunior Veronenſis.

Fonteinus Feltrenſis.

Felix Taruiſinus.

Horontius Vicentinus.

Quod enim in editionibus Baronij Horontius dicatur Episcopus Ecclesiæ Venetiæ, & Agnellus Traiectinæ, error est ex codice Fabri corrigendus ex subscriptione Synodi Gradenſis sub Helia anno 579. Novi tamen Episcopi suffecti fuerant, nam Solatio Veronenſi Iunior, Clarissimo Concordienſi Augustus, Rustico Taruiſino Felix successerant, praviſi tamen decessorum opinionibus imbuti. Huic autem Synodo nec Severus, nec quispiam alius ex Istria Episcopus adfuit, horum enim Vrbes maritimæ in Imperatoris potestate perseverabant, & Longobardi barbari, ac suspicio si homines ægrè ferebant suarum Vrbiū Episcopus cum ijs, qui Imperatori subiectas vrbes regebant, convenire.

Interea Severus apud Gradum Synodum alteram cum Istriæ Episcopis habuit, atque in vnam sententiam itum, vt à Pontifice Cæsarem appellarent. Hinc tres epistolæ ad Mauriciū missæ sunt; vtraque Pseudo Synodus scripsit, privatas etiam Severus addit, quod ex rescripto Mauricij ad Gregorium intelligitur. Callidi homines Imperatori assentantes contestati sunt, quotidiana vota, ac preces se fundere pro Principum incolumitate, & victorijs: nihil sibi magis cordi esse, quàm vt cunctis bar-

baris afflictissimæ provinciæ pace data, vel saltem pactis inducijs ad Imperatorem accedere possent, eiusdem sententiam audituri. Mauricius hiſce litteris acceptis à priori sententia discessit, atque hæc Gregorio rescripsit: *Quia igitur & tua Sanctitas cognoscit præsentem rerum Italicarum confusionem, & quòd oportet temporibus competenter versari, iubemus tuam Sanctitatem nullatenus molestiam eiſdem Episcopis inferre, sed concedere eos otiosos esse, quousque per providentiam Dei & partes Italiæ pace aliter constituentur, Episcopi Istriæ, seu Venetiarum iterum ad pristinum ordinem redigantur.* Mauricij ac Schismaticorum litteras Baronius exhibet in appendice tomo 9. Etenim verebatur, ne vi adhibita Istros ad Longobardos proniores faceret, sub quorum dominio liberè poterant in schismate perdurare. Eadem mandata accepit à Mauricio Romanus Exarchus, à quo cum hæc ipsa intellexisset Ioannes Ravennas, certior per litteras Gregorium fecit, qui respondit: *De causa verò Episcoporum Istriæ omnia, quæ mihi vestra fraternitas scripsit, ita esse iam ante depræhendi in ijs insinuationibus, quæ ad me à pijsſimis Principibus venerunt, quatenus me interim ab eorum compulsionē suspenderem. Ego quidem pro ijs, quæ scripsistis, zelo, atque ardori vestro valdè congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, quia de eadem re Serenissimis Dominis cum summo zelo Dei, & libertate rescribere non cessabo.* Lib. 2. epist. 32. Hic est ille Ioannes, à quo ad hæresim impulsus Severus, aliosque Istriæ Episcopos Sigonius, Panvinius, Rubeus, ac Scriptores rerum Foroiulienſium perperam prodidere, vt superius

adnotavimus. Cæterum Gregorius nihil obtinere potuit à Mauricio vivente Romano Exarcho viro inerti, atque avaro, nec non Gregorio semper infesto, unde Sanctus Pontifex ad Sebastianum Serinensem Episcopum semel scripsit: *Romani in nos malitia gladios Longobardorum vicit.* Ioannes quidem scripserat incensam à barbaris Aquileiam, Severum, ac cives inopia rerum laborare, cuiusdem in litteris tale responsum Pontifex dedit: *De hoc, quod dicitis incensa civitati Severi Schismatici elemosinam esse mittendam, idcirco vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos præmia in palatium mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordia prius fidelibus, ac postea Ecclesiæ hostibus est facienda.*

Sub id ferè temporis Gregorius ad Schismaticos etiam litteras dedit, nam Ioanni Ravennati scripsit mense Julio, Schismaticis verò mense Augusto. Illi quidem significaverant, gravem se pati persecutionem, gloriari tamen, quòd proinde tot molestias subirent: addebant, quòd à recepta V. Synodo in præscriptionem Chalcedonensis Concilij inter alias provincias maximè flagellaretur Italia. Imperatoris etiam recentia decreta obicerunt, quæ inter funestissimi belli tumultus quidquam innovari vetabat. Gregorius graves hæc sententias reposuit: *Persecutio, dum non rationabiliter substinetur, nequaquam proficit ad salutem. Martyrem non facit pæna, sed causa. Incongruum nimis est de ea vos, quam diutius, persecutione gloriari, per quam vos constat ad æterna præmia minimè provehi. Reducat ergo charitatem vestram tandem integritas fidei ad matrem, quæ vos generavit Ecclesiam.* Postea exemplo

Romæ id temporis à Gothis capta, cum Vigilius Constantinopoli existens Theodoram Augustam damnarat, affligi etiam iusto Dei iudicio Italiam ostendit, vel cum maximè Romani Pontifices recta imperant. Scio hanc epistolam, quæ recitatur lib. 2. num. 36. Indiæ. X. inscribi: *Universis Episcopis per Hiberniam.* Et reapse ad Hibernos datam putat Baronius ad annum 566. & cum eo Bollandi operis continuatores Godefridus Henschenius, & Daniel Papebrochius viri doctissimi, & non modò de hominibus, verumetiam de Superis benemeriti ad diem 12. Martij in notis ad c. 3. de vita S. Gregorij Papæ. Sed cum ea tempestate nullos de tribus Capitulis in Hib. tumultus fuisse sciamus, nulla enim id veterum monumenta prodidere, non assentior. Consului codices Vaticanos, & nusquam Hiberniam in laudatæ epistolæ epigraphæ legi. In Codice num. 617. pag. 46. item in altero num. 618. pag. 28 ita inscripta legitur epistola illa 36. *Gregorius universis de trium capitulorum causis.* At in codice num. 620. pag. 34. inscribitur: *Universalis de trium capitulorum causa* Ioannes Diaconus lib. 3. cap. 1. scribit de Gregorio: *Iam Ligures, Venetos, Hiberos, aliosque à schismate sub libello confessos Chalcedonensem Synodum venerari compellens ad unitatem S. Ecclesiæ revocarat.* Et certè P. Lupus ad *Episcopis Iberiæ*, non Hiberniæ scriptam illam epistolam arbitratur in notis ad Synodum V. c. 6. Sed neque hoc verò consonat; nam Iberi, seu Hispani Greg. Ecclesiam regente non erant divisi ab unitate Ecclesiæ, immò in Synodis Toleri anno 589. Hispali 590. Romanam Apostolicam fidem cum Rege Reccaredo susceperant, quod ad

ad quæstionem tertiam eodem capite fatetur P. Lupus. At illi Episcopi, quibus scribit Gregorius, erant Schismatici, ut ex datis verbis Gregorij patet, quod & in fine epistolæ repetit in-
quiens: Tanto citius ad Matrem vestram, quæ filios suos expectat, & invitat, Ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoscitis. Quare Hispani Episcopi haud eas litteras acceperunt. Video quidem S. Isidorum pro tribus capitulis Schismaticis favere, ut cap. 9. §. 2. in fine monstratum est. Sed vir doctissimus illa dixit, quod rem non intellexit, nisi ex Tunonensis Chronico, ac Facundi Hermianensis libris, nullas ea de re Gregorij epistolas legit, quod de eo testatur S. Idelphonus Archiepiscopus. Et ipse Isidorus in libro de scriptoribus Ecclesiæ, cap. 27. duas ad Leandrum, qui Isidori & frater, & decessor fuit, litteras Gregorij se tantum vidisse testatus felicem illum dicit, qui cætera tanti Pontificis scripta perlegerit. Profecto si illa epistola scripta est ad Hispaniæ Episcopos, quomodo Isidorus Gregorij cõtaneus illam ignorasset? Erat enim encyclica ad omnes provinciæ Episcopos. Non vidisse vero illam Isidorum certum etiam est, eo quod Theodorum nunquam insignem Ecclesiæ Doctorem dixisset, qui in eadem epistola asseritur *non iniuste damnatus*. Ex his sane mihi certum est, epistolam illam trigesimam sextam scriptam esse ad Episcopos Istriæ, nam & illi schismatici erant, & eo ipso tempore à Gregorio pati se persecutionem conquerebantur, & Ioannes Diaconus ex litteris Pelagij I. corrigendus est, qui scribit ad Narsetem, *Ligures, Venetos, Istrios* Episcopos schisma con-
 flasse. Errat vero idem Scriptor, dum

asserit, Schismaticos Gregorio compellente Synodum Chalcedonensem veneratos esse, cum illi ob prætenfam venerationem erga Synodum Chalcedonensem Gregorio, uti diximus, contradicerent. Rursus alter palmaris eiusdem error emendatus est, dum lib. 4. cap. 38. scribit Severum ab Exarcho Ravennam deductum, *ubi veritus cum Gregorio Synodalem habere conflictum ad unitatem S. universalis Ecclesiæ mediante Ioanne Ravennate Pontifice remeavit*. Nam hæc sub Pelagio Pontifice, & Smaragdo Exarcho contigere, Gregorio verò ad Synodum evocanti Mauricij litteris fretus non obtemperavit.

Quousque Romanus Exarchatum tenuit, nulla Gregorio spes adfuit, Schismaticos corrigendi. Illi Apostolicæ sedi rebelles pravorum mores inducunt, scribente eodem Gregorio lib. 7. epist. 67. *Perversi autem homines, qui trium capitulorum occasione reperta Ecclesiasticam disciplinam fugiunt, de suis carnalibus actibus reprehendi pertimescunt, subesse Sedis Apostolicæ præceptis nolunt, & nos quasi de fide reprehendunt, quam ipsi nesciunt. Et dum neque in fide recti sunt, neque in bonis operibus intenti, student, ut certare pro fide videantur, sicque fit, ut quotidie de teriores fiant, dum in eis culpa grossescit, quæ quasi de zelo fervoris videri etiam laudabilis appetit. Neque vero in pessimos mores plebs schismaticorum sola defluerat, cum nihilo melior fuerit ipsorum Præsulum vita. Ipsi populi ad fidei unitatem accedentes contra eosdem ad Mauricium hortante Gregorio Papa profecti sunt. Eos autem commendatijs litteris Pontifex persecutus ait: *Latores præsentium, qui de Istriorum schismate ad unitatem Ecclesiæ Deo miserante re-*
 verti*

verti sunt, multa de pravitate Episcoporum, qui in illis partibus sunt, conqueruntur, & quia ea pro re Constantinopolim festinantes &c. Anno 598. mortuo Ravenne Romano Callinicus novus in Italiam Exarchus advenerat; quare Gregorius reducendis schismaticis totus incubuit. Sed nec illi segniter rem curabant; nam ad Callinicum mandata à Principe impetrarunt, quæ illi iniungebatur, ne Istricæ Ecclesiæ ob schisma vlla molestia afficerentur. Idem Mauricij decretum missum fuit ad Basilium strenuum Romani exercitus Ducem, ac Gregorij amantissimum. Porro cum hic ad schismaticos compescendos per litteras à Pontifice hortaretur, regijs se decretis impediri respondit, cui Gregorius rescribens ait: *Quod autem exemplar iussionis, quæ ad vos pro Schismaticorum defensione transmissa est, mihi ostendi voluistis, pensare sollicite dulcissima mihi vestra Excellentia debuit, quia quamvis iussio ipsa subrepta est, non tamen in ea vobis præceptum est, ut venientes ad unitatem Ecclesiæ repellatis, sed ut venire nolentes hoc incerto tempore non compellatis.* Lib. 7. epist. 9. Degebat in Basilij aula Iustinus vir eloquentissimus, sed schismaticus, at Gregorius Basilium rogavit, ut hunc Romam mitteret schisma eiuraturum, vel hoc præstare recusantem ab obsequio dimitteret dicens: *Vbi dominus Iustinus consilium præbet, qui pacem cum Catholica Ecclesia non habet, ibi non possunt hæretici ad lucem.* Ibidem.

Interea Caprulæ Episcopus (est autem Caprula insula in æstuarijs Veneto litori proxima Caorte modo insularis nuncupata) cum universa plebè ad unionem Ecclesiasticam accedere volens, Callinicum Exarchum convenit. Quod ubi Severo, qui è proxi-

mo in rem Schismaticorum vigilabat, innotuit, Episcopum à sancto proposito dimovit. Quæ cum plebs accepisset, per nuncios à Gregorio Catholicum Episcopum postulavit. Gregorio cum Mariniano Antistite Ravennate Ioannis successore per litteras egit, ut eiectum Episcopum ad unionem Ecclesiæ hortaretur, qui si pervicax in schismate perstitisset, Orthodoxum Episcopum Caprulanis consecraret, eamque insulam, inquit, in sua diocesi habeat, quousque ad fidem Catholicam Istrici Episcopi revertantur, ut & unicuique Ecclesiæ sue dioceseos iura servemus; & destituto à Pastore populo non desit protectio, & cura regiminis. Hæc sunt vera initia Episcopatus illius insulæ, quæ tamen tabulæ Vghelli tomo quinto ex Dandulo statuunt ad annum 605 quasi Episcopus Concordiæ nolens Schismaticis communicare eo cum plebe se receperit. At ex Gregorio, qui primus Caprulæ sedit Episcopus, ex Pannonijs veniens renunciatus fuerat, & eodem Episcopo violenter expulso alius illic fuerat ordinatus. Lib. 7. epist. 10. Indiæ II. inchoata. hoc est anno 598. ad eosdem Caprulanos litteras humanissimas dedit lib. 7. epist. 99. inscriptas Gregorius habitatoribus Capræ insulæ. Sane viri militares Gregorij vota sedulo promovebant. Basilus Mauricij Dux strenuam operam navabat, quo Schismatici à rebellionē recederent. Hinc gratias eidem viro illustri referens Gregorius: *Inter alia, inquit, laudanda, quæ agitis, qualiter vos contra Istricorum schisma pro unitate Ecclesiæ amoris olim fervor accendit, & multorum testificatione, & nostrorum modo plane relatione cognovimus. Unde Redemptoris nostri misericordiam exoramus, ut sua vobis in omnibus*

nibus gratia suffragetur, & effectu vos implere tribuat, quod velle concessit Lib. 7. epist. 93. Hic Basilius victorias nuper ex Sclavis reportaverat ex epist. 9. ac pro pace cum Agilulpho Rege Longobardorum egerat, ex epist. 102. eiusdem libri septimi. Mastoloni, itemque Theodosio viris illustribus, quod eidem rei incumberent, actæ gratiæ epistola 94. & epist. 95. Gulsarem militum Magistrum hisce commendat: *Cognovimus namque, quod inter curas iniunctæ vobis gubernationis illarum partium, nempe Istriæ, præcipuam de animarum lucris sollicitudinem habeatis, & ita errantium corda ad unitatem festinare vos Ecclesiæ revocare, ut quantum ad desiderium vestrum pertinet, nullum illic ab Apostolica segregatum remanere veltis Ecclesia.* Et postea: *Quantalibet enim sit temporalis affluentia, vel certe prosperitas, habet finem suum terminum mortis. Hoc vero quod de animarum lucris apprehendistis studium, tenet fixam spei suæ certitudinem, æternæ scilicet vitæ retributionem.* Cum Marcellinus vir magnificus à Mauritio ad regiam evocatus esset, quod in causa Istricorum laboraverat, Anatholio etiam atque etiam eundem commendat.

Verum non solum virorum, sed & Reginarum operam ad tollendum Schisma imploravit. Cum accepisse Theodelindam Agilulphi Longobardorum Regis uxorem à Constantij Episcopi Mediolanensis communionem se suspendisse, quod ille tria capitula dato sacramento damnasce dicebatur, litteras eidem destinavit lib. 3. epist. 4 in quibus Synodum V. laudat, ac defendit. Theodelinda ab Episcopis quibusdam seducta, quorum sanè unus erat Episcopus Brixienfis ex lib. 3. epist. 37. ab Ecclesiæ Catholicæ

communione se segregarat. Cum vero Gregorius à Constantio intellexisset, illis literis, in quibus Synodi V. mentio erat, posse Reginam offendi, iterum ad eandem rescripsit nihil de illa Synodo interlocutus; hæc litteræ datæ sunt menle Iunio indictione XII. anno scilicet 594. In eis autem Gregorius professus est quatuor se Synodos recipere, addens anathema illi se dicere: *qui earundem quatuor Synodorum maxime autem Chalcedonensis, de qua quibusdam imperitis hominibus nata est superstitionis occasio, fidei addere, vel demere præsumit.* In eandem sententiam etiam ad Constantium scripsit eundem monens, ut Brixiensibus ita responderet, ut sub anathematis interpositione fateamini, neque vos aliquid de fide Chalcedonensis Synodi imminuere, neque eos, qui imminuunt recipere, & quoscunque damnavit damnare, & quoscunque absolvit absolvere. Schismatici enim illud ad nauseam usque inculcabant, à Romanis Pontificibus Chalcedonensis Synodi fidem decurtari; de qua responsione Gregorij inferius ex eodem, & Pelagio II. plura addemus. Halloix lib. 4. q. 10. §. 12. priorem epistolam, in qua mentio Synodi V. habebatur, suppressam à Gregorio obijcit, ne Regina scandalizaretur. Aliam vero, in qua nec verbum de illa Synodo dicitur, obtrudit, inculcatque. Sed & legenda illi fuerat libri duodecimi epistola septima ad eandem Reginam, ex qua non modo Synodum V. à Theodelinda receptam fuisse intelligimus, sed & Secundini Abbatis contra eandem obiecta fuisse à Theodelinda ad Gregorium transmissa, ut datis solutionibus dubia illa dissolveret. Gregorius tamen podagræ dolores causatus haud celere res-

responsum dedit; hæc autem scribit: *Eam tamen Synodum, quæ piæ memoriæ Iustiniani tempore facta est, per latores presentium transmissi, ut prædictus filius meus dilectissimus ipsam relegens agnoscat, quia falsa sunt omnia, quæ contra Sedem Apostolicam, vel Catholicam Ecclesiam audierat.* Hæ posteriores litteræ datæ sunt Indiæ. 7. inchoata anno 603. Idem Pontifex cum Brunichilda etiam Sigeberti Francorum Regis coniuge egit, ut Schismaticos, qui in Gallijs degebant, ad Ecclesiam revocaret, hæc ad eorum ignominiam scribens Lib. 7. epist. 5. *Nam non ob aliud ignorantia suæ hætenus cæcitate voluntur, nisi ut Ecclesiasticam fugiant disciplinam, & perversè habeant, ut voluerint vivendi licentiam, quia nec quid defendant, nec quid sequantur, intelligunt.* Quod ultimum exemplo legati à Brunichilda ad se missi confirmat, ita ut is, inquit, qui ad nos à vestra Excellentia missus est, cum quæreretur à nobis, cur ab universali Ecclesia separatus existeret, se ignorare professus sit, sed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, valuit scire. Extat etiā l. 7. epist. 53. ad Secundinum Monachum, in qua Ibe epistolam iure damnatam probat addens: *Hæc paucis dixi, quia ex quibus præcipue causis hæc in re dubitationem tua charitas habeat, in epistolis non inveni.* Ita ille indictione II. cuius post quinquennium nempe indictione VII. difficultates postea cognovit.

Sed quotidie Gregorij conatus proprofligando schismate divinum Numen prosperabat. Prudentius, & Petrus Istriae Episcopi per Castorium Gregorij Notarium eidem significaverunt, optare se Romam ad ipsum pergere, modo nulli molestiæ obnoxii fierent, quibus Pontifex singulari huma-

nitatem in hæc verba rescripsit: *Hortor dilectissimi fratres, ut ad me venire, sicut præfatus sum, debeatis dummodo ratione percepta ad concordiam sanctæ universalis Ecclesiæ dissensio vos nulla dissociet.* Hoc tamen certa sit vestra charitas, quia vos & cum affectu quod decet suscipiam, & cum gratia relaxabo, nec aliquam vos, vel quoscunque alios, qui pro hac ad me causa venire voluerint, afflictionem, vel molestiam sustinere permitto. Hi quidem ad Ecclesiam accesserunt & Catholicum etiam Episcopum, Candianum Patriarcham Gradensem consecraverunt, ut ex litteris Ioannis Schismatici Aquileiensium Episcopi inferius dicemus, ubi nominantur Petrus, & Providentius Episcopi Istriae. Firminum etiam Tergestinum Episcopum Severi Schismatici successorem, cum ad Ecclesiam venisset, litteris fovit: *Nobis ergo, inquiens, omnino curæ erit de fraternitatis tuæ, quiete, ut dignum est, cogitare, quia postquam nobiscum iam Deo protegente unus es, non aliter utilitates tuas, quam nostras attendimus.* Sacram etiam vestem eidem cum litteris dono misit. lib. 10. ep. 38. At Severus Aquileiensis Episcopus Firmini conversione intellecta infremuit, ac rabie plenus arte, & vi illum aggressus est. Libeat hæc à Gregorio accipere: *Severus Gradiensis Episcopus, ait, eiusdem caput Schismatis eum; Nempe Firminum, diversis præmiorum cepit, si posset, suassioibus à bono revocare proposito, quod cum perficere posse Deo adiutore minime valuisset, seditionem illi suorum civium excitare non timuit.* Quanta vero prædictus frater, & coepiscopus noster Firminus ex eadem immisione pertulerit, plenus illic, ac verius à vicino poteritis agnoscere. Li. 11. epist. 38. Scriptæ sunt hæc litteræ anno 603. ad novum Italiae Exarchum

chum Flavium Smaragdum, quem Mauricius iterum Italiae praefecerat. Hic ante sedecim annos, cum eodem magistratu fungeretur, hunc ipsum Severum captivum Ravennam deduxerat; quare inde ipsum commedans epistolam orditur Gregorius, *Olim novimus, inquit, Excellentissime fili, quo desiderio, quave conversione animi pro adiuvanda Dei Ecclesia in Istriae videlicet partibus zelo Redemptoris nostri amore aeternae mercedis studij vestri fervor extiterit. Et iterum: Excellentiam quapropter vestram paterno salutantes affectu petimus, ut zeli vestri in hac causa olim exhibiti, nunc vehementius fervor incandeat, tantoque vos contra hostes Dei vindices, defensoresque reperiant, quanto apud Deum preciosior est animae, quam defensio corporis. Armet vos contra devios ipsa, quae in vobis fidei viget rectitudo, redintegretur vestris temporibus, quod in illis est partibus scissum corpus Ecclesiae. Ex quibus patet, falsum esse, quod Paulus Diaconus ait, Smaragdum ob captum sub Pelagio Papa Severum à Demone correptum, & quod addit Sigonius, ea de causa à Mauricio dignitate privatum, cum Gregorius ob illud recte factum Smaragdum plurimum commendet, & ex praeteriti facinoris memoria in novum iterum contra Severum dandum exemplum provocet. Hæc paulò ante occisionem Mauricij contingere.*

Cum Schismatici ad Ecclesiasticam unionem redibant, iuramenti formulam à Gregorio conflataam recitabant, quam exhibuit S. Pontifex lib. 10. epist. 31. At Cardinalis Baronius in addit. ad tomum 9. ait desiderari in Gregori libris fidei professionem, quæ recitabant Schismatici, dum ad Ecclesiam revertebantur, accepisse se illam tamen à Nicolao Fabro, quam ibi

inferit. Sed profecto eadem iisdem omnino verbis habetur libro 1. epist. 24. ad Patriarchas in fine, incipit ab illis verbis, *Præterea, quia corde creditur ad iustitiam usque ad finem epistolæ. Etenim hic in Ecclesia mos id temporis vigeat, ut quoties (verba sunt Gregorij) in quatuor præcipuis Sedibus Antistites ordinantur, synodales sibi epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Chalce. Synodum cum alijs generalibus Synodis custodire fateantur. Quare Gregorius acceptis Imperatoris litteris queis ipsius consecrationem ratam habebat quinto, sui Pontificatus mense elegantissimam Synodicam epistolam ad Patriarchas misit, in cuius fine ait: Sicut Sancti Evangelij quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere, & venerari me fateor. Quibus figillatim approbatis, de Quinta Synodo hæc addit: Quintum Concilium pariter veneror, in quo epistola quæ ibi dicitur, erroris plena reprobatur, in quo Theodorus personam mediatoris Dei, & hominum in duabus substantijs separans ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur, & in quo scripta quoque Theodoriti, per quæ B. Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiae prolata refutantur. Cunctas vero, quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, respuo, quas venerantur, amplector, quia dum univ. (ali sunt consensu constituta, se, & non illa destruit, quisquis præsumit, aut solvere, quos religant, aut ligare quos solvunt. Quis ergo aliter sapit, anathema sit. Hac celeberrima, atque illustrissima tantum Pontificis confirmatione Quinti Concilij authoritas stabilitur, & Recentioris Origenis advocati figmenta penitus dispelluntur. Audio tamen eundem hæc inclamantem: Non vidit proinde, non vidit Gregorius Vigilij Constitutum, neque illi quoque Pontifices vide-*

runt,

runt, qui Gregorium in hac de tribus capitulis opinione secuti sunt. Verum cimmerijs prorsus tenebris immerfus censetur, qui tantam Romanæ Ecclesiæ ignorantiam affricet; nam cognovisse illos Pontifices Constitutum Vigilij & eiusdem abrogationem, quam Halloix non vidit, superius satis evidenter demonstratum est, ut nihil penè solidius hic iterum addi posse videatur.

Anno 602. exeunte Mauricius Imperator vna cum filijs à Phoca die 27. Novembris occisus fuit. Gregorius his acceptis gratulatorias ad novum Imperatorem litteras dedit lib. 11. epist. 36. in quibus Mauricij tempora perstringens ait: *Quiescat felicissimis temporibus vestris universa Respublica, prolata sub causarum imagine prædæ pacis. Cessent testamentorum insidiæ, donationum gratiæ violenter exactæ, &c.* Et ep. 43. ad eundem Phocam: *Remoto iugo tristitiæ ad libertatis tempora sub imperiali benignitatis vestræ pietate pervenimus.* Gregorius nunquam faventem habuit Mauricium, qui ut in alijs, ita in Schismaticis revocandis suis eundem semper mandatis impedivit, ne vllis Pontificis precibus, vel aliorum eam in rem inflecti potuit, unde Severo Schismaticorum Coryphæo audacia creverat. Hinc accidit, ut, teste Gregorio, nullus de more Diaconus Constantinopolim delegari posset, qui Romani Pontificis Apocrisarium apud Principem ageret: *Dum ministri omnes, inquit epist. 43. huius nostræ Ecclesiæ contrita, asperaque tempora cum formidine declinarent, atque refugerent, nulli eorum poterat imponi, ut ad Urbem regiam in palatio permansurus accederet.* Itaque Mauricius protectionis Schismaticis præstite, qua illi muniti Sancti Pontificis conatus

semper eludere, reus pœnas tandem dedit. Sed neque Gregorius diu superstes fuit, nam anno 604. die 12. Martij ad Superos abiit. Hic profectò non tam ob gesta scribenda, quam ob scripta legenda Magni cognomento publica fama decoratus est; animi certè magnitudinem in profligando schismate testatam reliquit. Nam cum pestis illa teterrima latè per Italiam serperet, intra Aquileiensem confinia morbum inclusit, penitusque extinxisset, nisi Imperatoris decreta eiusdem vota, ac conatus frustraissent. Hic Synodi V. calumniatores vocavit *imperitos, ac stultos* lib. 3. epist. 4. ad Theodolindam, itemque 33. *maligni spiritus instigatione persuasos, homines malitiæ mentis, & ignorantie cecitate laborantes.* Lib. 5. epist. 2. Lib. 7. epist. 5.

Cæterum nec Severus Aquileiense Episcopus Gregorij morte diu lætatus est; nam & ipse anno 605. factis concessit, cuius elogium in Vtinenfi Patriarcharum aula ab authore rerum à Severo gestarum prorsus inscio inscriptum recitat Palladius iunior lib. 1. Hist. Foroiulienſium, cuius fragmentum superius correximus. Illud si ne tolerari nullo pacto potest, quod de eodè ibidem scriptum legitur, *sancle vixit. obiitq;* Etenim vsq; ad S. Greg. mortem Severus Schismaticorum caput extitit, & non modo ipse ad Ecclesiæ unionem venire recusabit, sed & Firminum Episcopum Tergellinum premijs quidem iterum ad Schisma pellexit, dein recusantem civilibus diffensionibus afflixit. Idem contra Gregorium semper stetit, ac datis ad Mauricium litteris S. Pontificis desideria, atque operam elusit. Hinc falsum omnino est, quod in MS. Chronico Aquileiensi apud Dandulum ab Vghello in tabu-

tabulis Gradenſium Patriarcharum laudatum legitur, Severum à S. Gregorio Patriarchalis ſedis ad Gradum translationis iteratam approbationem obtinuiſſe. Adeò enim Gregorius Severi nomen abhorruiſſe, ut illius Verbum vel elemoſinis indignam prorsus arbitraretur. Ioannes Diaconus lib. 4. de vita S. Gregorij c. 38. ita ſcribit: *Denique Severus, quia ad unitatem Sanctæ univerſalis Eccleſiæ redire non meruit, ad ſcindendum quoque ſuæ ipſius diœceſeos unitatem Romanum Pontificem ſua recordia ſuſcitavit, adeò, ut ab ipſo illius obitu tempore Aquileienſis diœceſis in duos Metropolitanos Catholicorum videlicet, & Schismaticorum diviſa ſit, neque potuit, poſtmodum, licet omnes generaliter ad unitatem de Schismate repedaverint, ad priſtinæ coniunctionis unionem uſque hactenus reformari.* Hæc ille.

Mortuo itaque in Schismate Severo Marcianum quendam ſucceſſiſſe Chronicon Aquileienſe, ac Danduli hiſtoria recitant, adduntque per triennium eam ſedem tenuiſſe. Sed ex Ioanne Diacono mox laudato oppoſitum patet, nempe à Severi obitu diœceſim Aquileienſem in duos eſſe diſtractam, quod etiam conſtat ex litteris Schismaticorum, quas ex veteri MS. laudat Baronius ad Annum 605. *Deſuncto, inquit, itaque Severo ordinatur loco eius Ioannes Patriarcha in Aquileia eo tempore, quo Agilulphus Rex Longobardorum regnabat in Gradu quoque ordinatus eſt hæreticus Candianus.* Et tenim Gradenſes Catholicum Antiftitem volebant, Aquileienſes vero Schismaticum; cumque nulla ratione convenire poſſent, Aquileienſes Ioannem Abbatem Synodi V. proſcriptorem elegerunt, Orthodoxi verò Gradenſes Candianum Ariminenſem ſa-

cris præfecerunt, de qua re etiam ſcribit Paulus Diaconus lib. 4. de geſtis Longobardorum cap. 34. Agilulphus Aquileienſi Schismatico ſtudebat, Exarchi Gradenſem Antiftitem tuebantur, quod Gradus Græco Imperatori parebat, Aquileia vero Agilulpho. Baronius ſatis acrem Ioannis Schismatici epiſtolam ad Longobardum Regem recitat, in qua de æmuli conſecratione ait: *Et Petrus, & Providentius, ſeu Agneilus Epifcopi Iſtriæ, qui adhuc fidem ſanctam tenebant, & Candiano necdum conſentiebant, de Eccleſijs ſuis à militibus tracti, & cum gravi iniuria, & contumelijs ad eum venire compulſi ſunt.* Sed Iſthæc eſſe mera mendacia arbitror. Nam illi duo Epifcopi ad Catholicam unitatem velle ſe venire per litteras Gregorio ſignificaverant, ut dictum eſt. Cæterum utrunque Epifcopum in Candiani ſententiam Catholicam deſcendiſſe, nec homo ſchismaticus potuit inſiciari. Quanta vero rabie in Orthodoxum Antiftitem fremeret, ex hac eiufdem ad Agilulphum Regem adhortatione intelcit: *Sic laborate, ait, & agite, quatenus & fides Catholica veſtris augeatur temporibus, & in Gradenſi caſtro, poſtquam infelix Candianus de hoc ſeculo ad æterna ſupplicia tranſmigravit, altera iniqua ordinatio ibi minime celebretur.* Ita ſtulti, atque imperiti homines æterna ſupplicia, quibus ipſi deſtinati erant, Catholicis interminabantur.

§. VI

Aquileienſis Eccleſia Quintam denique Synodum recipit.

METROPOLITA Aquileienſis antiqua iurisdictione mul-

multatus longe peiori in Ecclesiam Romanam animo cum subditis provincialibus evaserat. Etenim Romanus Pontifex Gradenſis Archiepiſcopi inaugurationem non modo probaverat, verumetiam illius Author fuerat, quod ex laudato Ioanne Diacono l. 4. de vita Greg. Mag. c. 38. colligitur, ubi ſcribit de Schismatico Aquileiæ, *ad ſcindendum quoque ſux ipſius diœceſeos unitatem Romanum Pontificem ſua recordia ſuſcitavit.* Eandem etiam diſſiſionem Phocæ nomine ratam habuit Smaragdus, cuius fides iam Gregorio à Pelagio illa in re ſatis probata fuit, nam Schismaticis ſemper infeſtus ſtrenuam Apoſtolicę Sedi operam navavit. Mortuo Longobardorum Rege Agilulpho Theodelinda, Adolvaldo filio ob ætatem ad regnandum nondum idoneo, Longobardos gubernavit, eximie quidem & prudentiæ, & pietatis ſcæmina. Illa autem accepta à Gregorio Quinta Synodo alieno à Schismaticis animo eſſe cœperat, cum in illa Concilium Chalcedonenſe, quod ad dogmata ſpectat, ex integro ſuſcipi cognoviſſet. Quare cum Iſtriæ Epifcopi Firminus, Petrus, Providentius aliſque ad Romanam Eccleſiam acceſſiſſent, eorum exemplo & Venetiæ Præſules, qui ſubiectas Theodelindæ diœceſes regebant, paulatim à Schismate diſceſſere ſolis Aquileienſibus in rebellionem perſeverantibus. Et quidem vniverſus Orbis Catholicus exceptis Iſtris, & Venetis, & quibuſdam Francis iam vivente Gregorio Synodum V. recipiens Apoſtolicam Sedem reverebatur. Teſtatur hoc S. Pontifex lib. 7. epiſt. 5. ad Brunichildam: *Sed ita illos erroris labes imbibit, ut ignorantia ſux credentes vniverſalem Eccleſiam, atque omnes quatuor*

Parochias non ratione, ſed malitioſa mente tantummodo reſugiant. Quare cum nemine Patriarcharum, vel quocunque Metropolitæ ſeditioſi illi communicabant, ſed Catholicam fidem intra Aquileienſem diœceſim toto Orbe reliquo exactam ſe recepiſſe, ſtultiſſimi homines iactabant. Ita ſub Adovaldo Rege in ſchiſmate vixit Eccleſia Aquileienſis, furentis etiam Monachi doctrina paulo poſt in eodem errore confirmata. Rem narrat Ionas Monachus in libro de vita S. Euſtaſij, qui tomo tertio operum Bedæ inſertus eſt, indeque eandem hiſtoriam ſuis annalibus inſervit Baronius ad Annum 617. Sigonius vero ad annum 621. Agreſtinus quidam è Luxoviienſi monaſterio egreſſus, vana divini verbi populis annunciandi cupidine actus in Boiariam venit, cumque illi genti ſe haud acceptum eſſe intelligeret, ſuperatis alpiſus Aquileiam deſcendit, ſtatimque Schismaticorum diſcipulus factus mox Schismaticis magiſter evaſit. Litteras per Aureum Adolvaldi Regis Notarium ad S. Attalam Monaſterij Bobienſis Abbatem per ſummam temeritatem mittere auſus eſt, ſanctiſſimo viro ſchiſma perſuaſurus. *Aquileienſes enim, inquit Ionas, diſcordabant à communione Sedis Apoſtolicę, de qua Dominus in Evangelio ad B. Petrum loquitur: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, &c. ob trium videlicet capitulorum diſſenſionem, quę præſenti operi neceſſarium non duximus inferre. Itaque veniens Aquileiam ſocius ſtatim ſchiſmatis effectus, Romanę Sedis à communione ſeiunctus, àc diſſiſus eſt, totius orbis communionem, quicumque Romanę Sedi iungeretur, dampnans, in ſola Aquileia orthodoxam ſilem retineri decertans.*

Math.
16,

Anno etiam 630. quidam Fortunatus sedem Gradensem invasit homo schismaticus, qui postea sibi timens ad Longobardos fugit, de quo Chronicon Aquileiense apud Vghellum tom. 5. Italiae Sacrae: *Fortunatus quidam hereticus Pontificatum arripuit, qui quintam Synodum minimè recipiens ob sui erroris piaculum, &c. fugit cum sacra supellectile in Longobardiam.* Huius Schismatis Aquileiensis terminum omnes ponunt Sergio Pontifice, qui anno 678. Romæ fedit, ex Beda in Chronico circa tempora Tiberij Abfimiari ubi hæc tradit: *Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fidei V. universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergij monitis & ipsa huic cum cæteris Ecclesijs annuere consentit.* Hæc ipsa ad verbum transcripsit Paulus Diaconus lib. 6. hist. Longob. cap. 14. qui post mortem Bedæ vixit sub Desiderio Rege, & Carolo Imperatore. Verùm longè antea Antistites Aquileienses Synodum V. damnato Schismate receperant. Nam Maximus Archiepiscopus Aquileiensis in Synodo Lateranensi sub S. Martino Papa celebrata anno 649. Secretario primo hæc pronuntiavit: *Contra Theodorum autem, & Originem in Sancta Quinta Synodo accusator quidem nullus, sed tantummodò eorum conscripta ad accusationem ipsorum, & reprehensionem suffecisse noscuntur.* Ante Sergium etiam in Synodo sub S. Agathone Romæ habita in litteris ad Imperatores, quæ recitantur in Synodo VI. act. 4. hæc habentur: *Hoc idem etiam & sancta Synodus, quæ sub augustæ memoriæ Iustiniano Principe in Constantinopoli congregata est, in septimo definitionum capitulo prædicat, &c.* Huic verò epistolæ legitur inter alios

Card. de Noris Vind. Aug.

subscriptus Antistes Aquileiensis: *Agatho Episcopus S. Ecclesiæ Aquileiensis provincie Istriae in hanc suggestionem, quam pro Apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsit.* Sequuntur postea eiusdem suffraganei Cyriacus Polensis, Aurelianus Parenthinus, Ursinus Cenetensis, Andreas Vegliensis, Gaudentius Tergestinus, Benenatus Opiterginus, Ursinianus Pucinanus, aliàs Petenensis, Paulus Patavinus, & Paulus Altinas. Quare ante Sergium Ecclesia Aquileiensis, & suffraganei Episcopi non modò ad Ecclesiam Romanam accesserant, verùm etiam Synod. V. pleno ore laudantes decessorum errorem, diuturnamque pervicaciam detestabantur. Nonnullis forrè, ac non illis quidem Episcopi sed è plebe adhuc ea de re hæsitantibus Sergius verum dogma declaravit.

Queri hic potest, num tot Episcopi qui contra Sedem Apostolicam obstinati Synodum V. damnaverunt, sint & ipsi æternis supplicijs condemnati. Profectò si in illo Schismate diè obierunt, utpotè ab Ecclesia seiuncti, & rebellionis ab Apostolica Sede rei dubio procul damnati periere. Hinc S. Greg. scribens tum ad Theodelindam, quæ ab Insubria Episc. decepta ad Schismaticos transierat, tum ad Secundinum Anachoretam exclusos illos à regno cœlesti testatus est, nisi à Schismaticis discederent. De verba ad Secundinum severioris instituti Monachum l. 7. epist. 52. *Neceffe est, inquit, ut dulcissima mihi tua dilectio in hoc, quòd præcipuè in bonis moribus vivit, quòd se per abstinentiã affligit, quòd doctrinæ Dei vehementius insistit, hoc studiosius cogitet, ne errorem Schismaticorū sequens à Sancta universali Ecclesia divisa possit inveniri. Ecquid tot labores proderunt, si in unitate*

I fide

*fidei non inventa fuerint, quæ ante Dei omnipotentis oculos in bonis actionibus animam præcipuè custodit? Inter Episc. Schismaticos, qui contra Apostolicam Sedem Pontificibus Pelag. II. & Greg. Magno pro Schismate depugnarunt, fuit Ingenuinus Sabionensis Episcopus, qui primus libellum ad Mauricium contra S. Gregorij mandata conscriptum signavit, & Apostolicæ Sedis iudicium fugiens profanum Imperatoris tribunal appellavit. Illius tamen festum peragitur Brixinæ in Rætia II. vnde dicendum est cum Bollandus illum resipuisse, & ad meliorem frugem reversum; de quo pluribus agit ille scriptor tomo 1. Februarij à pag. 669. Historici Foroiulienses tradunt Schismaticos omnes Episcopos piè in Domino defunctos esse. De Severo Schismaticorum pessimo scribit Paladius ad annum 605. par. 1. lib. 1. morti proximum errorem esse aversum. Ioannes Candidus l. 3. antiq. Aquileien. ait, *recta per annos XV. Ecclesia sanctissimè obiisse*. De Helia ad annum 586. scribit Palladius, approbasse in Synodo Constantinopolitanum Concilium, & diem in Domino obiisse. Paulinum etiam Apostolicæ Sedi conciliatum Beati titulo publicè honorant, qui infandi Schismatis Princeps fuit, & à Pelagio Papa dictus est *in schismate maledictus*. Idem etiam referens Episcopos, qui Helix Synodo interfuere Sanctos Patres nuncupat, qui tamen contra Pelagium, & huius mandata exequentem Smaragdum ad Mauricium litteras pro Severo dedere. Enimverò si illorum supplex libellus ad Imperatorem, vel Ioannis Patriarchæ epistola ad Aguilulfum legatur, summam iisdem insitam fuisse obstinationem intelligemus. In libel-*

lo suplici hæc scribunt: *Contriti, atque luctu gravissimo sauciati ad ultimam desperationem pervenimus, ut ad illius, nempe Gregorij Papæ, iudicium Metropolita noster cogeretur occurrere, cum quo causa ipsa esse dinoscitur, & cuius communionem ab initio motionis causæ huius usque nunc decessores nostri, & nos cum omni populo evitamus. Si ante mortem Paulinus, & Helias Aquileienses, Solacius Veronensis, alijque Schismatici communioni Sedis Apostolicæ errore deposito se se iunxissent, ne illi vera Mauricio narrassent? Præterea S. Gregorius Episcopos illos depravatis moribus corruptos ex plurium contestatione fuisse affirmat lib. 7. epist. 67. Ioannes verò Diaconus lib. 4. de vita S. Gregorij cap. 38. de Severo ait, quòd *ad unitatem Sanctæ universalis Ecclesie redire non meruit*. Quòd si illorum quosdam ante mortem ab errore discessisse constet, ut de S. Ingenuino narravimus, de eorum pœnitentia nobis lætandum est. Sed quinam ij fuerint, divinari non possumus, neque fas est de divinis iudicijs temerè iudicare.*

CAPVT X.

Utrum ex Scismate ortum traxerit Patriarchatus Aquileiensis. Ecclesiastica Hierarchiæ divisio præmittitur. Salmasij opinio rejicitur. Patriarcharum nomen vnde, & quinam antiquitus fuerint. De primatu Ecclesiæ Aquileiensis, Mediolanensis, & Ravennatis disputatur. Aquileiensis Metropolitæ antiquitas defenditur.

Varia Baronij, Sirmondi, & Salmasij sententiæ examinantur.

EX hucusque descripto Schismate Aquileiensis Ecclesiæ Patriarchatus

triarchatum emerſiſſe inſignis Eccleſiæ Catholicæ hiſtoricus Cardinalis Baronius aſſeruit. At iniquum ſuis Foroſulienſibus Scriptorem increpat Henricus Palladius lib. 5. Hiſt. Foroſulienſis: moleſtè enim, & acerbè fert, infames adeo natales Aquileienſem modò celebrem Patriarchatum olim ſortitum eſſe. Salmaſius etiam ob hoc ipſum Baronium redarguit part. 2. Eucharift. cap. 3. pag. 481. *Veneriæ, inquit, Metropolis Aquileiæ; hinc Aquileienſis Episcopus Patriarcha ſemper nuncupatus eſt. Longè verò errat Baronius, & reliqui, qui per Schiſma illud hunc ſibi titulum uſurpaſſe contendunt. Verùm Baronio adherent Sirmondus in Propemptico, Bollandus ad 8. Februarij in notis ad vitam S. Honorati S. r. meus nunquam ſatis laudatus Chriſtianus Lupus in comment. ad Synodum V. cap. 6. in fine quæſtionis primæ, ubi recensito Paulini Aquileienſis ſchiſmate concludit: Hæc ſunt vera exordia, & natales Patriarchatus Aquileienſis. Imò Sirmondus, & Lupus ante Schiſma non modò negant, Sedem Aquileienſem Patriarchalem fuiſſe, ſed contendunt primum poſt Pontificem in Italia Metropolitanam fuiſſe Mediolanenſem Antiltitem, cui proximus Aquileienſis ſucceſſebat, atque ita ſecundum inter Italiæ Metropolitanos Aquileienſem faciunt. Horum tamen ſententiæ hic nobis excutiendæ ſunt.*

In primis certum mihi eſt, in Eccleſiaſtica Hierarchia quatuor Episcoporum ordines eſſe ſtatuendos, nempe Patriarchas, Primates Exarchos, Metropolitanos, & Suffraganeos Episcopos. Ita ſanè Episcoporum gradus diſtinguit Leo IX. epiſt. 4. ad Petrum, & Ioannem, & S. Iſido-

rus, qui Gregorio Magno convixit, ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine idem docuerat lib. 7. Orig. cap. 12. *Ordo, inquit, Episcoporum quadripartitus eſt, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, & Episcopis.* Patriarcha pluribus provincijs præeſt: ita XV. Orientales provinciæ Patriarchæ Antiocheno parebant: Romano Patriarchæ ſuberat totus Occidens, Septemtrio, Africa, & Illyricum. Primas Exarchus, ſeu Archiepiſcopus aliquot Eccleſiaſticas provincias moderatur. Metropolitanus vnicam Eccleſiaſtic. provinc. regit. Hi vero gradus ideo inter ſe diſtinguuntur, quia Archiepiſcopos, ſeu Primas Exarchus aliquot ſub ſe habet Metropolitanos, at Metropolitanus in Episcop. tantum ſuffraganeos ſus polidet. Episcopus vnius urbis regimen adminiſtrat. Scio plures de nominibus horum ordinum inutiliter litigare; certè de origine nominis Patriarchæ contra communem ſententiam plurima tradit Salmaſius cap. 3. pag. 475. Promiſcuè tamen quandoque accipi ſolent; ita Leo Pontifex in Synodo Chalcedonenſi Archiepiſcopus, & Patriarcha dictus fuit: Aquileienſis Episcopus Metropolita, & Archiepiſcopus appellatur in libello Schiſmaticorum ad Mauricium, nempe quia gradus inferioris dignitatis in ſuperiori continetur. Græci poſteriores Archiepiſcopum poſt Metropolitanam locant, ut patet ex inſtructione Leonis Sapientis ad Andronicum.

Salmaſius ſecundum gradum Episcoporum inſiciatur parte poſteriori ſui Eucharift. cap. 3. etenim negat fuiſſe Metropolitanas abſque Patriarchali dignitate in ſubiectos Metropolitanos iuriſdictionem exercentes.

Hinc putat tres Primates Autocephalos Ephesium Asiaticæ diocæsis, Heraclensem Traciæ, & Cæsareensem Ponticæ, itemque Primatem Africæ Carthaginensem nullam iurisdictionem exercuisse in Ecclesiis Metropolitanorum intra autocephalim consistentium. At planè errat. Nam Sanctus Basilus, ut ex eiusdem epistola 187. colligitur, Nicopolitam Ecclesiam visitavit: Est autem Nicopolis vrbs Armeniæ minoris sub Metropolita Sebatteno. Helladius etiam Nicomediensi Metropolitana in Bythynia Ecclesiæ Episcopum dedit nemine contradicente teste Sozomeno libro octavo cap. 6. Erant Basilus, & Helladius Primates Cæsareenses. Hoc ipsum in Primatu Carthaginensi patet. Scribit Leo IX. in laudata epistola, quòd nullus aliquam licentiam consecrandi Episcopos, vel depnendi, seu provinciale Concilium convocandi habet sine consensu Carthaginensis Archiepiscopi cuiuslibet dignitatis, aut potestatis sit. At video Salmasium repone-
re, Iustiniani tempore Primati Carthaginensi hoc privilegium concessum fuisse; quare aliùs res mihi rependa est. Valerius Hipponensis in Numidia Episcopus non à Megalio Provinciæ Metropolitanò, sed ab Aurelio totius Africæ Primatu facultatem obtinuit, ut S. Augustinus secum in eadem sede Coepiscopus ordinaretur. Rem ita narrat Possidius cap. 8. de vita Augustini scribens, Valerium egisse secretis litteris apud Primatem Episcopum Sedis Carthaginensis allegantem imbecillitatem corporis sui, ætatisque gravitatem, & obsecrantem, ut Hipponensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus. Postea: Quæ igitur beatus Valerius optavit, & rogavit satagens, rescrip-

to impetravit. S. Augustinus adhuc Presbyter epist. 64. legit gratias eidem Aurelio, quòd permiserit Alipium unà secum morari in monasterio Hipponensi. Plena igitur iurisdictione in Numidia Aurelius pollebat. Erat Alipius tunc fortè Presbyter Tagastensis Ecclesiæ, vel certè ab illius vrbls Episcopo in Presbyterum operatus, qui tamen Aurelio permittente in monasterio Hipponensi cum suo Augustino remansit. Cum anno 431. de lata fuissent Carthaginensi litteræ Theodosij iunioris, quæ Augustinus ad Ephesinam Synodum evocabatur, Capreolus, ut diximus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 9. sacram illam non ad Numidiæ Primatem deferendam curavit, sed ipsemet aperuit, legitque, ut hoc supremæ eiusdem authoritatis argumentum sit. Est præterea egregium pro hoc ipso testimonium in epistola S. Doctoris 235. ad Quintinianam, in qua cum dubium esset, an Privatio, qui semel tantum in alia Ecclesia legerat, posset inter Hipponensis Ecclesiæ monasterium recipi, hæc Augustinus scribit: *Causam ipsius ad Senem Aurelium misi, ut quod de illo statuerit, hoc faciam.* Et postea: *Tamen de isto adolescente, quod memorato Antistiti visum fuerit, hoc oportet observem.* Dubiæ ergo causæ Numidarum ad Aurelium Carthaginensem referebantur, eiusque sententiam universi sequebantur. Aurelius Carthaginensis omnium provinciarum Africæ Episcopos poterat consecrare. Hinc idem in Synodo Africana habita Carthagine post cons. Stilichonis anno 401. dixit: *Crebrò, ac penè per diem Dominicam ordinandos habemus.* At si solos Proconsul. Provinciæ Episcop. inaugurabat, non
adco

adeo frequentet Antistitum promotiones incidissent. Scio variare Scriptores in designando numero Episcoporum Proconsularium. Anonymus in notitia Præsulum Africae LIV. eosdem numerat. At Victor Vitenfis lib. 1. de persecut. Vandal. scribit. *Vnde factum est, ut post obitum Episcopi Carthaginis Zeugitanae, & Proconsularis Provinciae Episcopos interdiceret ordinandos, quorum erat numerus centum sexaginta quatuor.* Ex quibus Illustrissimus Casanata nobis lib. 2. Hist. Pelag. cap. 8. laudatus eruditè infert, notitiam illam Episcoporum Africae à Sirmondo publicatam perperam à Chiffletio cap. 2. elucidat, in Victorem Vitensem hanc ipsi auctori adscribi; neque enim vnus, idemque Scriptor adeo à se ipso in computando variasset. Anonymi verò numerum deficere certum est. Etenim in Synodo provinciali Carthaginensi anno 416. contra Pelagianos habita adfuere Episcopi LXVIII. quorum nomina leguntur in epigraphæ epistolæ 91. apud Augustinum; neque tamen omnes Proconsulares convenerant. Evodius certè Vzalenfis, ut notavimus lib. 1. Hist. eiusdem cap. 10. tum temporis Carthagine adfuit. In tabulis Caroli à S. Paulo, & eruditis in eisdem Holstenij notis supra centum Episcopi in Zaugitana, seu proconsulari provincia numerantur. Ut ut sit de hoc, constat Episcopos eiusdem provinciae, etiam si CLXIV. asserantur, crebrò, ac penè per dominicam diem non potuisse ordinari, cum adeo frequentes eorundem obitus fingi nequeant. Salmasius cap. 3. pag 431. ita Aurelij verba interpretatur, quòd penè, hoc est presertim Dominica die Episcopos consecraret. Imperitè. Etenim lib. 2. Hist. Pelag.

cap. 24. ostendimus, in Ecclesia Latina Episcopos Dominica tantum die ad sacras Cathedras promotos fuisse. Præterea in eadem Synodo canone 22. cum Aurelius dixisset: *Ego enim cunctarum (nempe per universam Africam) Ecclesiarum, dignatione Dei (ut scitis Fratres) sollicitudinem sustineo.* Numidius Episcopus Maxulitanus respondit: *Fuit semper hæc licentia huic sedi, ut unde vellet, & de cuius nomine fuisset conventus, pro desiderio cuiusque Ecclesiae ordinare Episcopum.* In Synodo etiam Carthaginensi anno 525. à Bonifacio Primate celebrata monasterium provinciae Byzacenae exemptum fuit à iurisdictione Liberati Primatis Byzacij, & sub Primatis Carthaginensis dominium adactum, de qua re diximus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 23. Alia argumenta in hanc ipsam rem congerit Hallier l. 4. Hierar. Eccles. sect. 4. c. 2. art. 1. quæ nolumus exscribere. Illud tamen eidem non observatum adnotandum videtur, ipsorum etiam Donatistarum Primatem Carthaginensem in omnes Africanas provincias ius apud Sectarios abuisse. Etenim Victor Taborensis Donatista c. 201. colat. 1. dixit: *Susceperam quidem mandatum, sed quia beatissimus Pater. & Princeps noster Primianus nunc suscepit, me necesse est mandare his actis.* Erat Primianus Metropolita Donatistarum Carthaginensium, Victor verò sedebat Taboræ in Mauritania Cæsareensi. Igitur ex dictis contra Salmasium probatur primatem Carthaginensem, itemque tres Autocephalos Antistites ius habuisse in alios inferiores Metropolitans.

Patriarchæ à tribus Autocephalis & nomine, & Ecclesiasticæ iurisdictionis amplitudine distincti in

pluribus cum iisdem conveniunt. In primis neque Patriarcha, neque Exarchus Autocephalus in sua ordinatione indiget praeuia alicuius licentia, est enim independens vterque ab omni subiectione, & consecratur in sua sede à Synodo provinciali. Hinc cum Zeno Imperator Patriarcham Antiochenum ob contrarias illius verbis factiones in regia Vrbe per Aca-
cium C. P. consecrandum curasset, Simplicius Papa ideo illam electionem ratam habuit, quia Imperator sanctè iuraverat, quod posthac in Antiochena Vrbe veteri more servato à Conprovincia-
libus suis Episcopis ordinaretur. Ritus, quo Patriarchæ Alexandrini consecrabantur, describit Liberatus cap. 20. Breviarj. De Constantinopolitanis agit Simeon Thessalonicensis apud Morinum par. 2. de sac. Ordin. cap. 9. Eo ritu etiam sacris infulis decora-
bantur Autocephali, seu Archiepiscopi, Legimus act. 11. Synodi Chalcedonensis, itemque sequenti decre-
tum fuisse, novum Ephesijs Episcopum in Metropoli consecrari. ne populus ob antiqua iura violata in furo-
rem ageretur; clamaverant enim Asiaticæ diœceseos Antistites: *Si quis-
piam hic Chalcedone fuerit ordinatus,
& filij nostri moriuntur, & civitas Ephe-
sina deperit.* Rursus Patriarcha, & Au-
tocephalus poterat sine alterius li-
centia legitimè electos Metropolitæ,
& Episcopos confirmare, suoque ar-
bitrio consecrare. At sine vtriusque
licentia nullus Metropolitanus alios
consecrare poterat. Hac de causa Pe-
lagius Primus Paulinum Aquileien-
sem *Pseudo-Episcopum* in litteris ad
Narsetem appellat, quod non obten-
ta à suo Patriarcha facultate ordina-
tus fuerat. S. Gregorius libro 2. epist.

31. scribens de electione Constantij
Metropolitæ Mediolanensis ad Ro-
manum Exarchum ait: *Neceffe fuit
pro servanda consuetudine militem Ec-
clesiæ nostræ dirigere, qui eum, in quo om-
nium voluntates, atque consensum con-
corditer convenire cognoverit, à suis
Episcopis, sicut vetas mos exigit, cum no-
stro tamen assensu faciat consecrari.* Quæ
quidem spectabant ad ius Patriar-
chale supra Metropolitæ suæ dice-
cesis. Hisce privilegijs, quæ cæteris
antistant, & aliorum veluti fontes
sunt, carent Metropolitæ provincia-
les, itemque Episcopi suffraganei.
Illis autem constituitur reapse Pa-
triarcha, vel Autocephalus, quæ si
semel auferas, solo nomine, & titulo
tenus dicendus erit Patriarcha.

Nomen Patriarchæ a quod Latī-
nos primitus legitur in epistola Adria-
ni Imperatoris ad Servianum consu-
lem apud Fl. Vopiscum in vita Satur-
nini. Iudæi quosdam illustres viros
Patriarchas dicebant, quorum men-
tio fit in Cod. Theod. lib. 16. tit. 14.
vbi legitur in rescripto Arcadij, &
Honorij ad Messalam P. P. quosdam,
quos Apostolos nuncupabant, *ad exi-
gendum aurum, atque argentum à Pa-
triarcha certo tempore dirigi solitos.* Ex
Synagoga ergo in Ecclesiam transi-
vit nomen, datumque fuit Christia-
næ legis Præsulibus. Vox ista in Sy-
nodo Chalcedonensi primùm audita
est, vt eruditè observavit amicissi-
mus Lupus in appendice ad Syno-
dum Calcedonensem in notis ad act.
2. in qua ante Nicæni symboli reci-
tationem Metropolitæ dicti sunt
*Sanctissimi Patriarchæ singularum pro-
vinciarum,* Ex antiquiori tamen Ec-
clesiæ usu tres tantum fuisse Pa-
triarchæ, qui nulli alteri subiecti
ampli-

amplissimis diœcesibus penes sacra imperabant, nempe Presules Romanus, Alexandrinus, & Antiochenus. Postea Antistes Constantinopolitanus, qui prius erat purus purus suffraganeus Metrop. Heracleensis Autcephali, Imperatorum Byzantij commorantium favore fretus ius Patriarchale usurpavit. Quintus denique Patriarcha dictus fuit Episcopus Hierosolymitanus, qui tempore S. Augustini erat suffraganeus Metropolitæ Cæsareensis in Palestina, ut ostendimus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 4. Nicolaus Papa, qui Pontificatum iniit anno 858. in responsionibus ad capitula Bulgarorum cap. 92. ait: *Desideratis nosse, quot sint veraciter Patriarchæ? Et cum respondisset esse tres, Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum, addit: Quia Constantinopolis nova Roma dicta est, favore Principum potius, quam ratione Patriarcha eius Pontifex appellatus est. Hierosolymitanus autem Presul licet & ipse Patriarcha dicatur, & secundum antiquam consuetudinem, ac Nicenam Synodum honorandus sit salva tamen Metropoli propria dignitate, &c.* Hi quidem & nomine, & re fuerunt quinque in Ecclesia Patriarchæ. Postea verò Primates Regnorum, qui sedem primam tenebant, quandoque honoris gratia à quibuidam dicti sunt Patriarchæ. In Gallia Metropoli Lugdunensis in Synodo Matifconensi II. appellatus fuit Patriarcha; ibi: *Priscus Episcopus Patriarcha dixit.* Hispanus etiam Primas Toletanus dictus est Patriarcha; etenim Luitprandus in chronico Æra 648. scribit: *Dignitas Patriarchalis Toletanæ Sedis imminuta pristinae dignitati restituitur.* Hoc pari titulo Primatem Cantuariensem in Anglia decoratum vide-

mus apud Guillelmum Malmesburiensem in prol. lib. 1. de gestis Pontificum Anglorum, nuncupat enim Archiepiscopum Cantuariensem *totius Angliæ Primatem, & Patriarcham.* Hi tamen penes nomen fuerunt Patriarchæ, nec gaudebant privilegijs Patriarcharum, sed Patriarchæ Romano subiacebant, quod certum est. In Italia nostra cum Antistes Aquileiensis per amplæ diœcesi præesset, in qua Istria, Venetiæ, Noricum utrumque, ac Rhætia secunda numerabantur, Patriarchæ titulum obtinuit, initio quidem à provincialibus, subsecutis verò temporibus etiam ab Apostolica Sede, ut patet ex epistola 2. Leonis IX. Nullus tamen affirmare potest, Antistitem Aquileiensem fuisse penes ius, & authoritatem reapse Patriarcham, cum neque numerari potuerit in secundo ordine Exarchorum Archiepiscoporum, fueritque purus purus Metropolitani nullas sub se habens Ecclesiasticas Metropoles, quod ingenuè Palladius superius adductus fatetur. Idem sine licentia prævia Romani Patriarchæ non poterat consecrari ex litteris Pelagij I. Poterat Romam evocari ex lib. 1. S. Gregorij epist. 16. ad Severum Aquileiensem, & quidem considerato iure Patriarchali Romani Presulis.

Itaque cum de re nulla quaestio esse possit, de nomine controversia manet, num scilicet honorarius Patriarchæ Aquileiensis titulus inceperit ante schisma, vel potius ex schismate initium habuerit. Salmasius putat Metropolitam, qui primam regionis totius provinciam regebat, appellatum fuisse Patriarcham; unde cum ex Notitia vtriusque imperij inter Italiæ provincias

Venetiae, atque Istria primo loco reponantur, consequens putat, ut utriusque provinciae Metropolitae Patriarchae nomen semper habuerit, & concludit cap. 3. citato pag 481. *Venetiae Metropolis Aquileia, hinc Aquileiensis Episcopus Patriarcha semper nuncupatus est.* Exemplum de Prisco Lugdunensi adducit, qui cum primae totius Galliae provinciae praeslet, Patriarcha in Synodo Matisconensi dictus fuit. Sed falli hominem certum est. Nolo hic loqui de divisione provinciarum Italiae facta ab Augusto, iuxta quam teste Plinio nostro Veronensi lib. 3. cap. 18 Venetam provinciam non primo, sed penultimo loco nominatam scimus, posset enim reponere subsecutos Imperatores ordinem variasse. In eadem Notitia imperij Occidentalis in Africana regione prius ponitur Byzacium, deinde Numidia, & tamen Metropolis Numidiae Byzacenum precedebat. Hinc legati Numidiae in Synodis Carthaginensibus anno 418. & 419. celebratis Byzacenae provinciae legatos praecessere, & in litteris Synodalibus, atque actis Conciliorum Numidiae ante Byzacenos collocantur. Praeterea in eadem Notitia imperij Orientalis in Pontica Diocesi prius Bythynia, postea Cappadocia collocatur. In Bithynia autem erat Nicomedia urbs regia, ac plurium Imperatorum Sedes, unde prima erat inter Ponticas provincias. Attamen Metropolis Caesarea Cappadocum erat Autocephalus, ac Metropolitae Nicomediensi praeponebatur uti subdito, ut ex ordinatione Antistitis Nicomediensis facta per Helladium Caesareensem nobis superius monstratum est. Quare ex ordine provinciarum in illa Notitia descriptarum

primam quærere, indeque eiusdem Metropolitae Patriarchatum adstruere, vanum est. Certè Provincia Proconsularis inter Africanas prima erat, nusquam tamen eiusdem Metropolitae Carthaginensis appellatus fuit Patriarcha neque in Synodis, quae frequentissimae cogeantur, nec ab ullo Scriptore Africano, licet Antistes Carthaginensis universae Africae praeslet iure exarchico. Imò Patres Africani, ne ex amplissima exarchia ambitiosiores titulum affectaret, lata lege sanxere in Synodo Carthaginensi Caesario, & Attico Coss. *Ut primae Sedis Episcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi.* Ariani tamen, cum regnante Hunnerico omnes Catholicorum Ecclesias occupassent, Carthaginensem Episcopum Patriarcham vocitabant, inquit Victor Vitenfis lib. 2. de persecutione Vandalica. Neque exemplum de Prisco Lugdunensi, qui Patriarcha in Synodo Matisconensi II. nuncupatus fuit, Salmasij opinioni favet; nam Lugdunensis provincia non erat prima Galliarum, sed in Notitia laudata imperij prima statuitur Provincia Viennensis, cuius urbs Metropolitana erat Arelatum, ibi enim residebat Praefectus Praetorio Galliarum. Hinc Honorius in rescripto ad Palladium iubet, *in Metropolitana, idest Arelatensi urbe septem Provinciarum conventum fieri, ut optimorum conventu sub illustri praesentia praefectura Galliarum negotia peragantur.* Unde Arelatenses Metropolitae Apostolicae Sedis Vicarii in Gallijs olim constituti sunt.

Henricus Palladius lib. 5. historiae Foroiulienfis alia via pergit ad Patriarchatum Aquileiensem stabilien-

dum. Scribit S. Marcum à D. Petro Romæ consistente Aquileiam missum quæ sanè vrbs, Roma excepta, erat omnium Italicarum prima. Ille verò cum primus Aquileiensium Episcopus Evangelium ibidem prædicasset, monente Petro Hermagoram substituit, atque ex Italia Alexandriam perrexit. Quare cum Alexandriæ Patriarchalem sedem erexerit, potiori iure eadem dignitate Aquileiensis Ecclesia vti primogenita decorata fuisse videtur ab eodem sanctissimo Evangelista, qui discessurus ibidem Christi Evangelium sua manu descriptum in amoris mnemosinon Aquileiensibus primogenitis suis reliquit, quod postea anno 1420. Thoma è nobilissima Mocenicorum gēte Venetiarum Duce in regiam Urbem translatus summa religione inter D. Marci cimelia servatur. Eadem refert Vghellus initio tomi 5. Italiæ sacræ. Sed debiles coniecturæ sunt ad Aquileiensem Patriarchatum stabiliendum, non enim omnes Ecclesiæ à discipulis D. Petri fundatæ, tali honore decoratæ sunt. Apollinaris Ravennæ fidem Christi prædicavit, primusque nobilissime vrbis Episcopus fuit, & quidem eo à D. Petro missus, nec tamen Metropolim statim condidit, nedum sedem Patriarchalem. Ipse Petrus plures per semet Ecclesias erexit, vt tradit Sophronius in libelo de peregrinationibus, & laboribus eiusdem Apostoli, verum Antiochiæ tantum, dein Romæ Patriarchalem sedem erexit. Marcus sane primus Aquileiensium Antistites dicatur, noninde tamen deducitur, eundem Patriarchali iure illam Ecclesiam donasse; etenim non propria autoritate, sed vt ab Apostolorum Principe delegatus Pa-

triarchalem thronum Alexandriæ posuit: clara sunt verba S. Gelasij Papæ in Synodo Romana: *Secunda autem sedes apud Alexandriam B. Petri nomine à Marrco eius discipulo, & Evangelista consecrata est: Tertia vero sedes apud Antiochiam eiusdem Beatissimi Petri Apostoli nomine habetur honorabilis.* Colligitur hoc ipsum ex Alexandrinæ Ecclesiæ prærogativa, qua semper Antiochenæ prælata fuit; nequaquam enim decuisset Sedem, in qua primum Apostolorum Princeps Episcopus fuit, Alexandrinæ postponi ab eius discipulo institutæ. Cum vero Petrus propriam Sedem Patriarchalem Romæ collocarit, alteram in Italia statuere non debuit, ne Romani Patriarchatus fines coarctarentur, qui per Illyricum, per Septemtrionem, lateque per Occidentem, à Meridiem proferendi erant. Quod si reponant solo nomine Patriarchali Aquileiensem Sedem fuisse à D. Petro ornatam, quovsq; veteres testes laudentur, fidem suspendimus. D. Petrus in tribus mundi partibus tres Patriarchales Sedes fundavit, Romanam in Europa, Alexandriam in Africa, Antiochenam in Asia, vt iam sacra illa Aristocratia ex integro à D. Petro Christi Vicario fuerit plane instituta. Harum Præsules in aliquo conveniunt, in alijs vero plurimum discriminantur. Nam licet spectato iure Patriarchali tres illi Antistites æqualis sint authoritatis, à nullus ab altero dependeat, iure tamen Papali vni Sedi Romanæ reliquæ duæ subijciuntur, vt contra Photij assecclas ab Orthodoxis adeo evidentèr probatum est, vt Salmasius ipse lib. 2. Eucharist. capite ultimo pag. 718. de Romano Pontifice scripserit: *Nec primatem eum Italiæ specialem, nec Occidentis*

dentis fuisse Patriarcham, sed eandem omnino & in Oriente potestatem habuisse olim, quam in Occidente, eandem porro, & in qualibet Occidentis provincia, quam in Italia. Veritas invito pectore erupit.

Nullo igitur argumento antiquitas Patriarchatus Aquileiensis vel penes titulum fulcitur: quare ex schismate illum derivatum fuisse iure arbitror. Sane post schisma Aquileiensis, ut verbis utar Gregorij Mag. omnes quatuor Parochias, nempe Patriarchales Sedes non ratione, sed malitiosa mente vitabant lib. 7. epist. 5. Hinc ius Patriarchale in suum Antistitem transfudere. Illorum Metropolita non secus, ac Patriarchæ à Synodo Provinciæ à nemine licentia impetrata eligebatur, ac nullius evocationi subiectum se esse dicebat; unde Severus Aquileiensis Romam evocatus morem non gessit, adeoque nec iurisdictioni Papali subijci patiebatur. Ex his patet in Schismate Metropolitas Aquileienses reapse ius Patriarchale usurpasse, & fortasse à subditis suffraganeis per adulationem eo primum nomine nuncupatos fuisse. Quod à Romano Pontifice rebelles erant, ne veluti acephali irriderentur, novum sibi Patriarcham somniarunt ab aliorum iurisdictione semotum. Atque ita in schismate Metropolita Aquileiensis non penes titulum tantum, sed reapse Patriarchali iure per vim usurpato potitus est. Ille tamen finito schismate titulum retinuit. Cæterum licet Metropolitæ Schismatici titulum Patriarchæ apud provinciales passim usurpabant, ad alios scribes eo nomine prorsus abstinere. Hinc in libello supplici ad Mauricium Imperatorem, & in litteris ad Agilulphum Regem Longobardorum Aquileiensis Antistes Me-

tropolita, atque Archiepiscopus tantum appellatur. Imo nec posterioribus sæculis Græci ad Patriarchas Aquileienses scribes memorato læpius nomine vsi sint, Photius referente Baronio ad annum 883. scribens ad Antistitem Aquileiensem, se Patriarcham, illum vero Archiepiscopum tantum nominat, ubi inter alia habet: *Romana Ecclesia cum alijs quatuor Patriarchalibus sedibus*, nec cogitans quidem de Patriarchatu illius, ad quem easdem litteras exarabat. Paulus Diaconus homo Foroiulienensis suæ patriæ Metropolitas Patriarchas honoris gratia appellat. Hunc Paulum Diaconum Ricciolius sæpè laudat in magno Chronico ab anno 567. illum tamen à VVarnefrido palmati hallucinatione distinguit. Ita ille scribit A. 568. *Paul. Diac. de gestis Longob. l. 2. c. 6. Paulus VVarnefridus c. 7. & 25.* Cum tamen vnus, idemque fuerit Scriptor, nam Paulus Diaconus dictus est VVarnefridus ab ipsius genitore VVarnefrid eodem teste lib. 4. c. 39. Dandalus author antiquus refert se in vetusto codice initia Gradenſis Metropolitæ descripta legisse, & exhibet litteras Pelagij Papæ II. ad Heliam Aquileiensem ita inscriptas: *Pelagius S. Ecclesie Catholice Urbis Romæ Episcopus Helie Aquileiensi Patriarchæ.* Sed chronicon illud ab aliquo Foroiulienſi concinnatum fuit, unde VVarnefridum imitatus eo caractere Apostolici diplomatis inscriptionem expressit. Habemus tres eiusdem Pontificis litteras ad eundem Heliam perscriptas: quarum initium hocce legitur: *Dilectissimis fratribus Helie, alijsque Episcopis universis Istrie Pelagius Episcopus.* Neque semel Heliam Patriarcham vocavit. Gregorius etiam Magnus Seve-

rum Heliae successorem Episcopum tantum dixit, ut ex inscriptionibus aliunde petitis honorificentior ille Aquileiensibus delatus titulus non à Romano Pontifice, sed à Scriptore Foroiulienſi positus cognoscatur, Postea tamen etiam Sedes Apostolica eundem Metropolitam Patriarcham nuncupavit.

Verum Sirmondus in Propemptico gravioſorem Aquileienſi Eccleſiæ quæſtionem movet: nam Mediolanenſem Metropolitanum Aquileienſi præponit. Hoc ipſum tradit ſummus Eccleſiaſticarum rerum indagator Chriſtianus Lupus in commentarijs ad Synodum V. c. 6. quæſtione prima, ubi ait: *De Dacio Mediolanenſi Episcopo ſecundo Italiae Metropolitæ ſcribit Victor Tunonenſis, &c. additque ſtatim: Adjunxit ſe tertius Italiae Metropolitæ Paulinus Aquileienſis Episcopus, à cuius durtia ſchiſma vocatum eſt ſchiſma Iſtrium, & ipſe eius Patriarcha.* Salmæſius in Euchariftico par. 1. cap. 4. pag. 151. hæc habet: *Maxima ſiquidem poſt Romanum Pontificem auctoritas Aquileienſis Episcopi fuit, qui & Patriarcha dicebatur, & ſecundum à Pontifice locum facile obtinebat, ut tertium Ravenneniſis, ſic quarto tantum loco poſt Aquileienſem, & Ravenneniſem ſedebat Episcopus Mediolanenſis.* Atque ita hic Scriptor duos Italiae Metropolitæ Aquileienſem, & Ravennatem Mediolanenſi præfert. Ravennatem duobus alijs antepoſit in eiſdem urbis hiſtoria Hieronymus Rubeus lib. 5. Res eſt difficilis, in qua nò modo nobiliſſimorum Scriptorum ſententiæ variæ ſunt, verum etiam vel ipſorum Romanorum Pontificum, penes quos de hiſ rebus iudicia fieri, ut mox nobis demonſtrabitur, Foroiulienſes Scriptores de Aquileiæ tantummodo Patriarchatu ſolliciti, de eiſdem urbis inter Eccleſiaſticas Italiae Metropoles primatu ne dubitarunt quidem, ſed hoc ipſum veluti extra dubium ſilentio præteriere. Quare cum de noſtræ provinciæ Metropoleos primatu litigetur, paulo diligentius res indaganda nobis eſt.

In primis de Ravennatiſ Eccleſiæ primatu agendum eſt. Rubeus laudatus ex Anacleti Papæ decreto, quo ſtatuit eas urbes, quæ civiles Metropoles eſſent, provinciæ Præfecto ab Imperatoribus conſtituto ibidem reſidente, Eccleſiaſticas etiam Metropoles habendas eſſe, in quibus Episcopi Metropolitanæ cæteris provinciarum Episcopis ius dicentes reſiderent, Ravennæ vel ab ipſis Chriſtianæ religionis initijs dignitatem Metropolitanam minime negari poſſe contendit; certum enim putat, Ravennam antiquitus fuiſſe Metropolim Emiliae, ac ſedem viri Conſularis illuc ab Imperatoribus miſſi. Favet huic ſententiæ vir eruditionis incomparabilis Petrus Morinus lib. 1. exercit. 30. ſcribens, Ravennam imperante Conſtantino Metropolim fuiſſe. Ego quidem fateor in Patriarchatu Antiocheno, & Alexandrino, & in tribus autocephaliſ diœceſibus eaſdem, ut plurimum, fuiſſe & civiles, & Eccleſiaſticas Metropoles, ut ubicumque Rector provinciæ reſideret, ibidem etiam Metropolitanus Episcopus haberetur. At in Patriarchatu Romano, quod ad Africam, & Italiam ſpectat, illam conſuetudinem minime ſervatam video. De Primatibus Africae id pluribus oſtendimus lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 8. nam civilis Metropolis Numidia erat Circa, quæ & Conſtantina dicta eſt: at Metropolitæ Eccleſiaſticus

siasticus erat senior provincie Episcopus, licet in minimo oppido resideret, ut fusissimè ibidem probavimus, quod ipsam tradit Leo Nonus in epistola ad memoratos Africanos Antistites. At neque in Italia, ea Ecclesiastica politia antiquitus servata est. Nam dioecesis Metropolitana Romani Præsulis amplissima fuit, ac plures Consulares provincias, itemque alias

Vicarius Urbis regebat Provincias X. Italiae

Per

Per

Consulares IV.

Correctores II.

Præsides IV.

Præsidales, ac Correctorias complexa est, ita ut in illis nullus esset alius Metropolitae, seu Archiepiscopus, sed omnes essent Romani Metropolitae suffraganei. Profecto provinciae, quae per Vicarium urbis regebantur, intra Metropolitanam dioecesim Romani Pontificis, una dempta Sardinia, continebantur, illae vero ex Notitia imperii Occidentalis erant sequentes.

) Campaniam.

) Tusciam, & Umbriam.

) Picenum Suburbicarium.

) Siciliam.

) Apuliam, & Calabriam.

) Brutios, & Lucanos.

) Samnium.

) Sardiniam.

) Corsicam.

) Valeriam.

Doctissimi viri Sirmondus laudatus, ac Lupus cap. 8. ad Synodum VII. scribunt, eosdem limites fuisse dioecesis civilis Vicarii urbis, & Metropolitae Romani, atque ex regiminis civilis forma Ecclesiasticam etiam iurisdictionem praesignatam. Verum aliter sentiendum puto. Etenim Picenum Annonarium, quod Vicario Italiae per Consularem parebat, ad Metropolitanum Romanum spectasse certum est. S. Gregorius Magnus lib. 7. epist. 50. iniungit Mariano Ravennati, ut inquirat in mores cuiusdam in Ariminensem Episcopum designandi, & ubi probus visus fuerit: Ad

nos, ait, cum decreti pagina vestrae quoque addita testificationis epistola destinate, quatenus eiusdem à nobis Ecclesiae, disponente Domino, consecratur Antistes. Idem etiam lib. 2. epist. 9. Castorio Ariminensi Oratorij consecrandi facultatem concedit, quam postea etiam dedit lib. 5. epist. 45. Leontio eiusdem Urbis Episcopo. At certum est, consecrationem suffraganei Episcopi ad Metropolitanam pertinere. Hinc Marianus Ravennas Ariminensem Episcopum, utpote extra ipsius Metropolitanam dioecesim, minime permixtus est consecrare, qui tamen Fori Cornelij Antistitem, aliosque suae provinciae

ciæ plenō iure consecrabat. Audiatur Gregorius lib. 6. epist. 39. ad eundem Marinianū: *Fraternitatis vestre epistola nunciante comperimus Corneliensis Ecclesiæ filios assidua supplicatione in loco lapsi quondam Episcopi sui consecrandum sibi à vobis pscere Sacerdotem.* Rursus Oratoriorum, ac Basilicarum consecrandi facultas à Metropolitā subditis Episcopis dabatur; vnde Montanus Metropolitā Tolētanus in epistola ad fratres Palentini territorij in Synodo Tolētana II. tom. 2. Bini pag. 401. conquestus à suffraganeis Episcopis: *qui nec provincie privilegijs, nec rerum Domini noscuntur, sed in scio Ecclesias consecrari, mandat hæc ipsa: Litteris nos informare debeatis, aut per nos, aut eum, qui nobis ex fratribus, & Coepiscopis nostris visus fuerit, & consecratio Ecclesiarum, Deo auspice, poterit celebrari.* Præterea deputare visitatorem Ecclesiæ suffraganei Episcopi pertinet ad Metropolitā ex epist. 19. S. Am-

brofij ad Constantium. Laudatæ verò Ecclesiæ Ariminensis visitatores Gregorius designavit lib. 1. epist. 55. & lib. 2. epist. 34. Ariminum verò situm erat intra limites Piceni Annonarij, vti etiam Fanum Fortunæ, Pisaurum, ac vicina oppida, quibus Ariminum remotius ab Vrbe est. Et quidem Gregorius lib. 5. epist. 4. scribit, à Pelagio decessore traditam fuisse Felici Episcopo Pisaurensi facultatē monasterij consecrandi, vt plane erret Rubeus lib. 5. Hist. Raven. dum Pisaurensem Ecclesiam Ravennati antiquitus subiectam contendit. His ita stabilitis, ante annū quadringentesimum Ravennam spectasse ad Picenum Annonarium; eiusque Metropolim civilem fuisse ex celebri inscriptione colligitur, quam ex Mozochio mendosam Rubeus lib. 1. historiæ laudatę recitat, sed correctam exhibet Gruterus pag. 399. ea autem est.

CRONIO. EVSEBIO. V. C. ÆMILIA. AD

DITA. PRÆDICTÆ. PROVINCIÆ.

CONTIVITV. VIGILANTIÆ.

ET IVSTITIÆ. EIVS. ET RA

VENNATENSIVM. CIVITATE.

QVÆ. ANTEA. PICENI. CAPVT. PRO

VINCIÆ. VIDEBATVR. VICARIO.

ITALIÆ. QVÆ. POTESTAS. SVpra

dicto. VIRO. OB. TESTIMONIVM.

ANTEACTI. HONORIS. EST. ADTRIBVTA. &c.

AB INVICTISSIMIS PRINCIPIBVS.

tergo.

DEDICATA. V. IDIBVS. NOVEMBRIS. COS.

FL. MALLIO THEODORO. V. C.

Fuerat ergo Ravenna Metropolis Piceni Annonarij, ac deinde ab Arca-

dio, & Honorio Imperatoribus Æmilia coniuñcta fuit circa annum 399

quo

quo Manlius Theodorus cum Fl. Eutropio consularum iniit. Leo Augustus, vulgò Sapiens, in notitia Episcoporum ad Andronicum filium Ravennam Metropolim Piceni Annonarij statuit. Quare Ravenna pertinebat ad diocesim Romani Episcopi, cui Picenum Annonarium subiectum erat. Neque tamen, eò quod Ravenna civilis metropolis fuit, inde rectè deducitur, eandem Ecclesiasticam quoque metropolim fuisse. Nam certum est, Capuam fuisse metropolim, in qua Campaniæ Consularis residebat, unde scribit S. Anastasius in epistola ad solitarios: *Missis à Sancto Concilio in legationem Episcopis Vincentio Capuæ, quæ est Metropolis Campaniæ.* At Episcopus Capuæ non erat Metropolitanus, neque vlla in vicinos Episcopos iurisdictione pollebat. Hinc S. Gregorius Papa tanquam supremus Campaniæ Metropolitæ per Subdiaconos illius provinciæ Ecclesias regebat. Lib. 2. epist. 35. ad Petrum Subdiaconum Campaniæ scribit: *Experientia tua Clerum Ecclesiæ Neapolitanæ conveniat, quatenus duos, vel tres de suis eligere, & huc ad eligendum Episcopum transmittere non omittant, qui si fortasse admonitionem tuam quolibet modo disferre tentaverint, Ecclesiasticum in eos vigorem exerce.* Idem lib. 5. epist. 11. ad Fortunatum Neapolitanum ait: *Neque Clericum tuum, & neque Monachum, vel quamlibet civitatis aliam personam religiosam parochiæ tuæ à quoquam, vel ad alterius volumus iudicium exhibere.* Postea: *Porro autem si tu, quod non opinamur, dissimulandum putaveris, Rectori patrimonij Ecclesiæ nostræ, qui illic est, vel fuerit constitutus, noveris esse licentiam, ut quod sponte postponis, eius facere instantia modis omnibus urgearis.* Libro 2. epist. 59. Lib. 7. epist.

15. lib. 8. epist. 53. eidem Fortunato dat facultatem monasteria, & basilicas consecrandi; sæpe etiam visitationem Ecclesiarum Campaniæ iniungi, ut plane nulla fuerit Episcopi Capuani ea in provincia iurisdictione. Primus Capuæ Metropolitæ, & Archiepiscopus designatus fuit à Ioanne XIII. anno 968. Lib. 5. epist. 45. Petro Hydruntino iubet, ut visite Ecclesias Brundusij, Lippias, & Callipoli, ac electi Episcopi earundem urbium annos, inquit, *veniant consecrandi.* Quare nec Apulia, nec Calabria ullos habebant Metropolitæ.

De Sicilia idem dicendum est; frustra enim Albertus Piccolus in dissertatione de iure Ecclesiæ Siculiæ 1. cap. 9. contendit, Messanensem Episcopum antiquitus fuisse Metropolitanum ex epistola 30. ad Felicem Messanensem, quæ ultima est in Registro Gregorij Magni; nam id falsum esse constat ex ijs, quæ diximus l. 1. hist. Pelag. c. 20. Certè in eodem lib. 12. ep. 10. narrat Gregorius, Ianuarium Basilicam Messanæ ædificasse, ac petere facultatem, qua posset consecrari, illam autem sub certis conditionibus eidem Felici Messanensi concedit, ut plane appareat, hunc non fuisse Metropolitanum. Præterea libro 11. epistolam 22. inscribit Leoni Catanensi, Secundino Tauromitano, Ioanni Syracusano, Donno Messanensi. Non ergo iste erat Metropolitæ totius Siciliæ, neque enim eundem cæteris postposuisset. Idem etiam Gregorius lib. 7. epist. 11. mittit Metropolitæ Italiæ, & Illyrici litteras hoc ordine inscriptas: *Eusebio Thessalonicensi provinciæ Macedoniæ, Urbizio Dyrrachitano Epiri novæ, Constantio Mediolanensi Liguriæ, Andrea Nicopolis Epiri veteris, Ioanni*

primæ Iustinianæ Vicario Illyrici, Ioanni Cretensi totius Cretæ, Ioanni Larissæ Thessaliæ, Mariniano Ravennæ Emiliæ, Iannuario Calaritano Sardinia, & omnibus Episcopis Siciliae. Cur Donnum Messanensem solummodo non nominavit si erat Metropoli-
ta Siciliae, uti de cæteris Metropolitanis Italiae, & Illyrici fecit? Gregorius vero epistola illa 30. ad Felicem scribit: *Volumus omnes in unum convenire Episcopos, ut de incidentibus causis fiat disceptatio.* Itenim ex epist. 4. Leonis Magni Episcopi Siciliae Romam terni quotannis ad Synodum venire debebant; at cum Gregorius unoquoque triennio semel eos venire iussisset, & quidem omnes, ob negotia tamen Ecclesiastica provincialem Synodum in Sicilia singulis quoque annis celebrandam iussit. Quod si Felici Synodi convocandæ curam Gregorius commisit, quod tamen nullo pacto ibidem traditur, non ideo Felix fuit Metropolitæ, sed id fecit à suo Metropolitæ Romano iussus, uti etiâ Leontio Foro-
iul. S. Leo Magnus iniunxit, ut Synodos in Provincia Viennensi indiceret, qui tamen non erat Metropolitæ. Ex epistola prima lib. 1. eiusdem Gregorij ad Episcopos Siciliae apertè probatur, non modo nullum tum temporis ibidem fuisse Metropolitam, sed Synodos, quas singulis quibusque annis celebrari iusserat, coram Subdiacono Apostolicæ Sedis apud Siculos Vicarium haberi solitas. Hæc enim scribit: *Valde necessarium esse perspeximus, ut sicut prædecessorum nostrorum fuit iudicium ita uni, eidemque personæ omnia committamus, ubi nos præsentibus esse non possumus, nostra per eum, cui præcipimus, representetur auctoritas. Quamobrem Petro Subdiacono Sedis nostræ intra provinciam Si-*

ciliam vices nostras, Deo auxiliante, committimus. Et postea: *Illud quoque fieri debere perspeximus, ut semel per annum ad Syracusanam, sive Catanensem civitatem universaliter honore, quo dignum est, sicut eidem iussimus, fraternitas vestra conveniat, & Ecclesiasticas causas congrua cum eodem Petro Subdiacono Sedis nostræ debeatis moderatione disponere. A quo concilio procul absint odia, &c.* Quare sicuti Subdiaconus Apostolicæ Sedis Vicarius Synodis præsidebat, ita illius etiam erat easdem indicare. Idem vero Petrus indictione VII. anno 603. erat Vicarius Rector Siciliae eò iterum post Cyprianum à Gregorio missus, quo anno hic laudatam ad Felicem Messanensem epistolam dedit. Hoc ipsum fusiùs probat P. Lupus in notis ad Synodum VII. cap. 8. De Umbriae, & Tusciae Ecclesijs idem colligitur ex laudati Gregorij epistolis.

Rubeus lib. 2. recitat diploma Valentiniæ, quo Ioannes Episcopus Ravennas Metropolitica dignitate ornabatur, quod etiam legere poteris apud Baronium ad annum 432. & Vghellum in tabulis eiusdem Ecclesiæ tomo 2. Italiae sacrae. Cardinalis tamen eruditissimè illius diplomatis falsitatem ostendit; nam ibidem Rhegium Lepidi, Brixellum ad Padum, & Placentia Metropolitæ Ravennati, quod ad sacra pertinet, subiectæ urbes leguntur, cum tamen illarum Episcopi cum Eusebio Mediolanensi, utpotè eiusdem suffraganei Synodum celebrarint sub Leone Magno circa annum 451. adhuc ipso Valentiniæ imperante, ut patet ex litteris Synodalibus post epistolam 52. Leonis. His adde, quòd Ecclesia Forocornelien-
sis subiecta erat Metropolitæ Mediolanensi ut postea nobis dicetur.

Quare

Quare cum Ravenna media sit inter Ariminum, & Forum Cornelij, atque hæc vrbes ad alios Metropolitans antiquitus spectarint, vetustas Metropolitani primatus Ravennatis Ecclesiæ prorsus corruit. Illa dignitas sub Petro Chrysologo incæpit, qui anno 450. decessit. Extat sermo eiusdem 175. de ordinatione Marcellini Episcopi Vicohabentiæ: est autem Vicohabentia in agro Ferrariensi vulgò Viguentia nuncupata, vnde Episcopalis Sedes postea Ferrariam translata fuit. Hæc Chrysologus ibidem fatur: *Omnium quidem rerum primordia sunt dura, sed duriora sunt omnibus primordia generantis. Sancta Ecclesia Ravennas, vt primum pareret, viam fecit, angores pertulit, sensit dolores.* Postea: *Habeat modò natus, qui primum natus est, primogeniti reverentiam, teneat honorem.* Rursus: *Latantur, quia videre oculis, suscipere manibus hodie primum sanctæ genitricis partum, sobolemque meruerunt.* Etenim Placidia Augusta, eiusque filius Valentinianus, cum Ravennæ imperij sedem post Honorium fixissent, eandem Ecclesiasticæ Metropoleos dignitate per Romanos Pontifices decorandam curarunt, ea prorsus ratione, qua Sedes Constantinopolitana ob imperiale thronum Patriarchalia iura usurpavit, ac tandem pacifice tenuit.

Iam verò de duobus alijs Metropolitans Italiæ Aquileiensi, ac Mediolanensi dicendum est. Rubeus lib. 5. memorato scribit, Ecclesiam Vercellensem fuisse Transpadanæ Italiæ, ac Liguriæ metropolim, idque ex gestis S. Eusebij eiusdem vrbis Episcopi colligi: at Ambrosium à Theodosio seniore ius Metropoliticum Mediolanensi demum Ecclesiæ impetrasse. Nescio vnde ex laudatis gestis id de-

duci possit, neque hoc cum eiusdem Scriptoris discursu congruit. Etenim si vbi civilis metropolis ab Imperatoribus locata erat, ibidem & Ecclesiastica statim conurgebat, nullo iure vtraque dignitas Mediolano eripi potest, ibi enim Vicarius Italiæ residebat, ac ex consequenti eiusdem vrbis Episcopus erat Metropolitans. S. Athanasius in epistola ad solitarios scribit: *Dionysius Mediolani, quod & ipsum est metropolis Italiæ.* Narrat S. Maximus Episcopus Taurinensis, ab Arianis fraude, ac dolo Dionysium Mediolanensem ad impiam subscriptionem ponendam seductum fuisse, quam postea paginam cum Eusebio Vercellensi itidem subsignandam traderent, respondisse ait: *Hoc sibi placere, quod illis, sed quod sibi filium Dionysium in subscribendo præponerent, graviter se moveri.* Vos enim, inquit, qui dicitis filium Dei Patri Deo æqualem esse non posse, cur mihi filium prætulistis? *Qua illi ratione permoti, statim S. Dionysij chirographum deleverunt priorem locum describendi beato Eusebio deferentes.* At Eusebius eo pacto Dionysij subscriptione correctâ, dare postea nomen recusabit. Ex quibus patet, Arianos Dionysio vti Metropolitæ primum in subscribendo locum detulisse, Eusebium vero non quidem ius Metropoliticum Arianis obiecis- se, sed ætatis antelationem, vnde tanquam seniori priorem in subscribendo locum sibi deberi dicebat. Amplissima erat iurisdictio Metropolitæ Mediolanensis vel ante annum quadringentesimum; nam certum est Æmiliam, Liguriam, Insubriam, Alpes Cottias, Ræthiam primam, meamque patriam Veronam ad Metropoliticum Mediolanensem spectasse. S.

Ambrosius epistola 19. ad Constantium scribit: Commendo tibi, fili, Ecclesiam, quæ est ad Forum Cornelij, quò eam de proximo intervisas frequentius, donec ei ordinetur Episcopus, &c. occupatus diebus ingruentibus quadragesimæ tam longè non possum excurrere. Erat ergo illa Eccles. in Æmilia subdita Metrop. Mediolanensi, cum illius cura ad eundem pertineret. Rursus epist. 46. ad Syagrium Veronensem scribit: Prospiciendum esse, ne de nostro obloquantur iudicio charissimi nostri Veronenses, proprijs tenuisti litteris. Non arbitror fore: certè

non solent. Aut si obloqui soleant, haud dubiè liquet, cum asperati huc veniant, pacifici ad te revertantur. Præsertim cum hoc iudicium nostrum cum Fratribus, & Consacerdotibus nostris participatum processerit. Veronensis nostræ Ecclesiæ causæ deferebantur ad Mediolanensem Metropolitam, ad quem dabatur appellatio. Verona tamen ad curam Consularis Venetiæ, & Istriæ pertinebat, ut ex hac inscrizione, quæ Sirmione in agro Veronensi ad Benacum legitur, intelligimus.

HORTANTE. BEATITVDINE.
TEMPORVM. D. D. D. N. N. N.
GRATIANI. VALENTINIANI,
ET THEODOSII. AVGGG.
STATVAM. IN. CAPITOLIO.
DIV. IACENTEM. IN.
CELEBERRIMO. FORI.
LOCO. CONTITVI. IVSSIT.
VAL. PALLADIVS V. C.
CONS. VENET. ET HIST.

Baronius, ac Sirmondus non modò Venetiarum, verùm & Pannoniæ Ecclesias ad eiusdem iurisdictionem spectasse contendunt. Scribit Ambrosius epist. 25. ad Vercellenses, qui in demortui Eusebij locum alterum substituere ob dissidia differebant: Sola Vercellensis Ecclesia nunc ex omnibus Liguriæ, atque Æmiliæ, Venetiarumque vel cæteris finitimis Italiæ partibus huiusmodi eget officio. Ex quibus Sirmondus lib. I. Propemptici cap. 8. hæc deducit: Annon abundè confirmat omnes Liguriæ, atque Æmiliæ, Venetiarumque vel cæterarum finitimarum Italiæ partium Ecclesias ad Mediolanensis Ecclesiæ Episcopi sollicitudinem pertinuisse? Quo authore Veneta provincia Me-

Card. de Noris Vind. Aug.

diolanensis Metropolitæ iuri adscripta, Aquileiensis Ecclesia in ordinem redigitur, illiusque Episcopus fit laudati Metropolitæ suffraganeus. Ac Cardinalis Baronius etiam Illyricum Occidentale eidem Mediolanensi deputat, quòd Paulinus in libro de vita S. Ambrosij ad Augustinum hæc scribit: Sirmium verò cum ad ordinandum Anemium Episcopum pervexisset. Consecrare autem Episcopum ad Metropolitanum pertinere superius nobis probatum est. Hinc idem ad annum 380 pag. 442. putat, Ambrosium Sirmium se contulisse: ut Eccles. Sirmiensis suæ diœcesis consulturus præficeret Catholicæ communionis Episcop. Additque causam: Perseverabat enim antiqua illa

divisio provinciarum, qua lege Vatinia coniuncta erat provincia Illyrici Galliae Cisalpinæ. Quæ si vera sunt, nullus eo sæculo erat Aquileiæ Metropolitanus, quandoquidem ultra Venetiarum fines Sirmium usque Ambrosij iurisdictio protendebatur.

In hanc sententiam alia argumenta nos urgent. In Synodo Aquileiensi sub Damaso anno 381. Ambrosius Mediolanensis Episcopus dixit: *Quid ergo vobis Sancti viri placeat, declarandum est. Omnes Episcopi dixerunt: placet.* In eo autem Concilio Ambrosius uti supremus Iudex Palladium Arianum interrogavit, eodemque hæreseos convicto, Ambrosius ante cæteros, quos inter erat Valerianus Aquileiensis, hanc sententiam pronuntiavit: *luxta ea, quæ hodie audimus, &c. Pronuncio illum Sacerdotio indignum, & carendum dum, & in loco eius Catholicus ordinetur, Omnes Episcopi dixerunt, anathema Palladio.* Hoc sanè est supremæ iurisditionis argumentum. Cur enim primus Metropoli Valerianus ante cæteros sententiam non protulisset? Legantur Synodi Africanæ, ubi semper Aurelius primus Metropoli cæteros interrogabat, primusque sententiam dicebat, quod & in Synodo Genethlij Aurelij decessoris patet, nec id in dubium vocari potest. Præterea Africani Patres in gravioribus causis Romanum, & Mediolanensem Antistitem per Nuncios convenire solebant, nulla Aquileiensis consideratione habita. Ita in Synodo Carthagenensi Cæsario, & Arriico Confl. celebrata scripsere in causa Donatistarum ad Siricium, & Simplicianum Ambrosij successorem. Rursus aliam legationem destinarunt in Synodo coacta post consulatum

Fl. Stilichonis ad Anastasium Papam, & Venerium Mediolanensem. Severus Sulpitius, qui ea ætate florebat, nempe anno 400. cum lib. 2. narrasset, Priscillianistas à Damaso, dein etiam ab Ambrosio damnatos, addit: *Tum vertere consilia, ut quia duobus Episcopis, quorum ea tempestate summa auctoritas erat, non illuserant, &c.* Quare post Romanum Pontificem summa tunc erat Mediolanensis Metropolitæ in Italia auctoritas. Cum Ambrosius Siricij Papæ epistolam accepisset cum hac epigraphe: *Siricius Mediolanensi Ecclesiæ, Eruditam epistolam, quæ inter Ambrosianas septima numeratur, idem reposuit cum his subscriptionibus: Ego Ambrosius Mediolanensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Eventius Episcopus Cenetensis saluto Sanctitatem tuam in Domino, & huic epistolæ subscripsi. Maximus Episcopus Hemonensis, &c.* At Ceneta Venetæ provinciæ vrbs est, Hemonæ verò in Norico erat LXXXVI. P. M. supra Aquileiam, qua capta Maximinus Imperator teste Herodiano ad Aquileiam obsidendam exercitum duxit. Cum verò illatum urbium Antistites epistolæ ad Mediolanensem Ecclesiam à Pontifice datæ responderint, ad eandem illi Ecclesiam spectasse videntur, qui postea Aquileia in Ecclesiasticam Metropolim erecta eidem adscripti sunt.

Cæterum Metropolitæ nostræ Aquileiensis Ecclesiæ antiquitas nobis defendenda est. Cum Auxentius Arianus rem Catholicam vexaret, S. Damasus Synodum contra eundem celebravit, ac deinde Synodicam ad Illyricos Episcopos transmisit cum hac epigraphe: *Episcopi ad Sanctum Concilium Rome convocati*

cati Damasus, Valerianus, & ceteri dilectis fratribus Episcopis, qui sunt in Illyrico in Domino salutem. Epistolam recitat Sozomenus libro 6. capite 23. Unus post Pontificem Valerianus Aquileiensis nominatur, ut planè non infimi ordinis cum cæteris, qui suppresso nomine recitantur, appareat, sed ut vnicus tum temporis post Damasum in Italia Catholicus Metropolitæ censendus videatur. Synodus Constantinopolitana in litteris ad Damasum, & Occidentales Episcopos in titulo nominat Damasum, Ambrosium, Britonem, & Valerianum; non igitur erat Valerianus inter gregarios Antistites, sed Metropolitanus. Honorius Imperator in causa Chrysostomi ad Arcadium fratrem scribens ait: *Quenam verò sit Occidentalium de Episcopo Ioanne sententia ex omnibus ferme epistolis constat, quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas continentes, quod reliquæ subdidi, scilicet Romani, & Aquileiensis Episcopi.* Cur verò litteras Venerij Metropolitæ Honorius omisisset, Aquileiensis suffraganei epistolam laudans? Erat ergo summa Aquileiensis Metropolitæ in Italia auctoritas, atque ex Honorij testimonio proxima Pontificiæ. Venerium autem pro Chrysostomo scripsisse refert Georgius Patriarcha Alexandrinus in libro de vita Chrysost. ubi loquens de Arcadio ait: *Acceptis litteris Imperatoris Honorij, Papæ insuper Innocentij, & Episcoporum Italiae Chromatij Aquileiensis, Venerij quoque Mediolanensis, & aliorum, &c.* Vbi etiam Chromatium Venerio præpositum legis, ut huius suffraganeus nulla ratione asseri possit. S. Hieronymus libro 2. apolinar. 1. con. Rufinum scribit: *Ergo beati Episcopi Anastasius, Theophilus, & Vene-*

rius, & Chromatius, &c. illum, scilicet Originem, hæreticum denuntiant. Erat ergo Chromatius Aquileiensis Metropolitæ, nam vnà cum Romano Pontifice, Patriarcha Alexandrino, & Metropolitæ Mediolanensi nominatus fuit. S. Basilii Magni epistolam 324 scribit *Valeriano Illyriorum Episcopo* in qua eidem gratulatur, quod ipsius opera in Occidente Ariano- rum conatus irriti evaserint. Hinc primatialis Valeriani Aquileiensis dignitas elucet, ad quem vel ex Oriente honorificentissimæ litteræ scribebantur. Illyricorum verò eundem Episcopum Basilii dicit, quod Græcis plerisque Scriptoribus Aquileia Illyrici vrbs videbatur, vnde Herodianus in Maximiano Aquileiam in confinijs Illyriorum ponit.

Ex his colligimus minùs rectè Sirmondum libro secundo prope capite 7. vocasse Aquileiensem Metropolitam *vix Italici nominis Antistitem*, & libro 1. capite octavo dixisse: *Nisquam enim Aquileia inter Italiae Metropoles, neque ab Athanasio; neque ab alijs illorum temporum Scriptoribus recensetur.* Etenim Athanasius Capuam metropolim appellavit, quod in ea Campaniæ Consularis residebat. Hac ratione Aquileia pariter Metropolis Italiae dicenda est; nam extat lib. 8. Cod. Theod. Leg. 1. de execut. & exact. rescriptum Valentiani, & Valentis Imp. ad Florianum Consularem Venetiæ, quod etiam ex superius posita inscriptione, & ex notitia Imperij Occidentalis patet, Consularis autem debebat Aquileiæ, quæ provinciæ prima civitas erat. Quod si dicat, locum Athanasium de Ecclesiastica, non de civili Metropoli, id falsum apparet, ex laudatis eiusdem verbis ex episto-

la ad solitarios, vbi Capuam aperte Metropolim nuncupavit. Herodianus in Maximino appellat Aquileiam *maximam Italiae urbem*, qua de re legatur Cluverius lib. 1. Italiae antiquae cap. 20. vbi plura veterum Scriptorum de illius urbis dignitate testimonia congerit. Nec verò eiusdem Metropoliticae Ecclesiasticae iurisdictionem evertunt, quae proximè adduximus. Etenim Ambros. in epistola ad Vercellenses illarum provinciarum meminit, non quòd omnes sibi subiectae erant, sed quòd vti viciniore, ac sibi notiores in exemplum facilius adducere poterat, praesertim cum ibidem appellet etiam *finitimas Italiae partes*; cum tamen extra Italiam eiusdem iurisdictionis nulla ratione extendi potuerit, cum illae provinciae nec Vicario Italiae subiectae essent, ad cuius iurisdictionem Metropolitanum Ecclesiae Mediolanensis Dominium Sirmondus ipsae, alijque praeformarunt.

Sed nec Anemij Sirmiensis facta per Ambrosium consecratio istius diocesis Sirmium usque protendit, vt Baronius existimavit. Fateor defuncto Metropolita à suffraganeis successorem in Synodo provinciae ordinari solitum, suffraganei verò consecrationem ad Metropolitanam spectasse. Attamen non semel Metropolita ab alio Metropolita consecrabatur. Ita Theophilus Alexandrinus pro ordinatione Chrysostomi peragenda ab Arcadio Constantino-polim accitus fuit ex Socrate lib. 6. c. 2. Leo Magnus in epistola ad Anastasium Theisalonicensem ait: *Singulis autem Metropolitanis sicut potestas ista committitur, vt in suis provincijs ius habeant consecrandi, ita eos Metropolitanos*

à te volumus ordinari. Et in epistola ad Episcopos per Illyricum: *Fratrem, & Coepiscopum nostrum Anastasium de ordinando Antistite volumus consulatis, cui Metropolitanus Episcopi consecrationem statuimus.* Habentur haec litterae in Synodo Romana sub Bonifacio II. part. I. collectionis Holstenij. Cum verò Ambrosius in ore famae esset, hoc & ipse speciali privilegio ab Apostolica Sede donatus fuit, vt Sirmij Episcopum consecraret. Erat Sirmium Pannoniae secundae Metropolis, eam enim urbem Ammianus illius saeculi Scriptor lib. 21. nuncupavit *Urbium matrem, populosam, & celebrem*. Et ipse Anemius in Synodo Aquileiensi dixit: *Caput Illyrici non nisi civitas est Sirmiensis. Ego igitur illius civitatis Episcopus sum.* Itaque erat Anemius Illyricorum Pannoniae secundae Episcoporum Metropolitanus. Profectus est Sirmium Ambrosius, quòd Iustina Augusta omni arte conabatur, vt, teste Paulino, *ab Arianis Episcopus in eadem Ecclesia ordinaretur.* Et quidem non video, quid Baronij sententiam lex Vatinia iuvet, qua Illyricum Occidentale Cisalpinæ Galliae accensebatur. Nam licet is tractus Illyrici à Praefecto Praetorio Italiae saepius regeretur ex lib. 9. Cod. Theod. Lib. 13. *De poenis ad Flavianum*, quod rescriptum datum est à Valentiniano II. Veronae anno 382. XV. kalendas Septembris. Item libro 1. Lege 2. *De Constit. Principum.* Libro 11. Lege 1. *Si per obreptionem ad Probum*; haud tamen ad eiusdem regiminis normam Metropolitana in Italia iurisdictionis statui potest, aliàs vnus fuisset Italiae, & Africae Metropolita; Africa enim per Praefectum Pr. Italiae gubernabatur. Sed neque ex Praefectura Vicarij Italiae

Italiæ id deduci potest, huic enim parebant provinciæ Consulares quatuor, Venetia cum Istria: Æmilia cum Liguria: Flaminia cum Piceno Annonario; Præfides tres, Alpes Cottia, Rhætia I. Rhætia II. At Pannonia Secunda, cuius Metropolis erat Sirmium, per Consularem regebatur; nam axtat rescriptum Valentiniani, & Valentis ad *Fortunatum Consulare Pannoniæ Secundæ* lib. 8. Cod. Theod. L. 27. de *cursu publico*. Quare uti Consularis Liguriæ, & Æmiliæ Mediolani, ita Consularis Pannoniæ Secundæ Sirmij residebat.

Sed neque à nobis adducta oppositum persuadent. Ambrosius quidem in Sinodo Aquileiensi primus in Palladium sententiam dixit, quod ab Apostolica Sede, & à Gratiano Imperatore illius causæ cognitor destinatus fuit. Acta tamen Synodalia Valerianum Ambrosio præpositum exhibent; ita enim ibidem Patres nominantur: *Valerianus Episcopus Aquileiensis. Ambrosius Episcopus Mediolanensis. Eusebius Episcopus Bononiensis. Limerius Episcopus Vercellensis. Anemius Episcopus Sirmiensis Illyrici, &c.* Quæ tamen non adduco, ut primatû Aquileiensem supra Mediolanensem Metropolitim probem. Nam cum Limerius Vercellensis Anemio Sirmij Metropolitæ præponatur, iuxta delatæ dignitatis antiquitatem Episcopi illi subscripti videntur, de qua re contra Salmasium mox plura subiiciam. Ita in Sardicensi Concilio Hosius Cordubensis primus non quidem sententiam Patres rogabat, sed suam promebat, quam ceteri sequebantur; hinc rectè à Theodoro to lib. 2. cap. 16. dictus fuit *Princeps Sardicensis Synodi*. Quia autoritate ille usus est, quod il-

luc esset ab Apostolica Sede specialiter delegatus. In epistola autem ab Ecclesia Mediolanensi ad Siricium Papam missa suffraganei Metropolitæ Aquileienses leguntur, quia illi duo Episcopi Ambrosium de Arianorum conatibus consulturi Mediolanum sub idem temporis se contulerant, unde & ipsi eidem epistolæ nomen dedere, neque enim illæ litteræ à Synodo ea occasione ab Ambrosio coactæ scriptæ sunt. Hæc ex eo confirmantur, quod Felix Iadertinus vnâ cum memoratis ibidem subscriptus legitur: Sadera autem Dalmatiæ vrbes ad Salonitanum Metropolitam, non ad Mediolanensem pertinebat. Denique quod de Africanis ad Romanos, & Mediolanenses Episcopos legationibus obijcitur, Aquileiensem primatum non explodit; nam ideò Aurelius Carthagenensis, ac collegæ ad Romanam, & Mediolanensem Ecclesiam legatos destinarunt, quia in vtriusque Ecclesiæ Synodo vetitum fuerat, ne Donatistæ ad Catholicam vnitatem conversi sacris ordinibus insignirentur, quæ lex ob Diaconorum penuriam cum ab Afris observari non posset, legatos in Italiam mittendos decrevere, qui facti rationem redderent, ex his enim sedibus hoc fuerat prohibitum. Verba sunt Synodi Africanæ Carthagine celebratæ post consul. Fl. Stilichonis anno 401. quod rursus repetunt in Synodo Carthagenensi eodem anno peracta Vincencio, & Flavita Const. In *transmarino*, inquit, Concilio statutum est, id est, ut in parte Donati si ad Catholicam correcti transire voluerint, non suscipiantur in honoribus suis secundum *transmarinum concilium*. Cum verò in Aquileiensi Ecclesia nihil de Donatistis statutum fuerit, vel ex terrarû distantia

ea decreta in Africanorum notitiam non pervenerint, ideo nulla ad Chromatium ea de re legatio destinata fuit. Scripsit olim Pater Lupus in questione de origine Augustinensium c. 9. pag. 142. obtinuisse *Simplicianum Mediolanensem à Siricio, à Apostolica eius Sede vicariam præfecturam supra omnes Ecclesias Hispanicas, atque Africanas*. Cuius sanè dignitatis nullum usquam vestigium vidi, nec *Simplicianus* eas regiones visitavit, non earumdem Episcopos consecravit, quod Vicarius Apostolicus Thessalonicensis faciebat; non Synodos indicabat, quam ab Apostolica Sede dignitatem, authoritatemque S. Cæsarius Arelatensis obtinuit; non illarum Ecclesiarum causas cognoscebat, uti Maximianus Gregorij Magni in Sicilia Vicarius. Quare ficta prorsus est vicaria illius Metropolitæ Mediolanensis potestas.

Iure ergo metropolitico Primatis Aquileiensis demonstrato, alterum dubium nobis solvendum est, esset ne idem secundus, an tertius à Romano Pontifice in Italia Metropoli- tæ S. Hieronymus Italicarum Ecclesiarum peritissimus contra Rufinum scribit: *Ergo Beati Episcopi Anastasius, & Theophilus, & Venerius, & Chromatius, &c. Venerium Mediolanensem Chromatio Aquileiensi, & quidem amicissimo præponit. Theodoreus epist. 112. ad Dominum Antiochenum ait: De his etiam ad Dei amantissimos Episcopos Occidentis Mediolani, Aquileiæ, & Ravennæ scripsimus. Eundem, quem Hieronymus, ordinem servavit. At Salmasius priorem in Synodis locum Aquileiensi Metropolitæ datum contendit, quia in Synodo Sardicensi anno 447. legitur subscriptus: Fortunatianus*

*Episcopus civitatis Aquileiæ, & post quosdam alios: Protasius Episcopus civitatis Mediolanensis. Rursus in Synodo Arelatensi I. subscribunt decreta: Ex provincia Dalmatiæ civitate Aquileia Theodorus Episcopus, Agathon Diaconus. Ex provincia Italiæ civitate Mediolani Orosius Episcopus, Nazarius Lector. Sed hæc argumenta lubrica sunt; nam in Synodis non semper dignioris sedis Episcopi primo loco subscribebant, in quam rem innumera exempla adducit Hallier lib. 4. Hier. Eccles. sect. 4. cap. 2. §. 76. Certè in laudata Synodo Sardicensi ante Protasium Mediolanensem subscriptus legitur Lucius nostræ Veronæ Episcopus, qui tamen ea tempestate erat subditus Protasio, Lucillum vocat eundem Athanasius in apologia ad Constantium Augustum. In Synodo Romana sub S. Agathone Papa, ut habetur act. 4. Synodi VI. Oecumenice, priori quidem loco subscripsit Agatho Papa cū suis suffraganeis Episcopis Campaniæ, Siciliæ, Calabria, Brutiorum, Umbriæ, & Tusciæ, quæ civiles provinciæ ad unam provinciam Ecclesiasticam Romani Metropolitæ pertinebant, postea subscripsit *Mansuetus Mediolanensis cum XVI. suffraganeis, quos secutus est Agatho Episcopus Sanctæ Ecclesiæ Aquileiensis provinciæ Istriæ, post quem nomen statim dedere eiusdem comprovinciales Episcopi. Tertius à Mediolanensi subscripsit Theodorus. Ravennas. Ex his apertè colligitur, Aquileiensem Episcopum uti Patriarcham non sedisse in ea Synodo, quæ celebrata fuit anno 680. neque enim eo se nomine designat, & Mediolanensi, qui purus erat Metropoli- tæ, postponitur. Idem dicendum est de subscriptionibus Synodi Romanæ præ-*
fide*

fide Iulio Pontificæquæ à Salmafio opponuntur.

Ego quidem arbitror olim de primatu Aquileiensem, ac Mediolanensem Metropolitam litigasse, Sedem verò Apostolicam eisdem pares pronunciaſſe. Ita Gregorius Magnus, cum ad Episcopos, plures simul litteras daret, ne illi, quem primo loco nominaret, primatum tradere videretur, à *paribus* litteras ad eosdem datas inscriberetur videatur lib. 7. epist. 15. lib. 5. epist. 52. Hinc cum Mediolanensis, ac Aquileiensis de primatu contenderent, factum est, ut ex Apostolicæ Sedis decreto vnus alterum vicissim ordinaret. Hunc enim illarum Ecclesiarum morem *antiquitas* fuisse scribit Pelagius I. Papa in epistola ad Ioannem Patricium, quæ habetur pag. 219. collectionis Holstenij: Nempe, ait, is mos *ANTIQUVS* fuit, ut quia pro longinquitate, vel difficultate itineris ab Apostolico onerosum illis fuerat ordinari, *si se invicem Mediolanensis, & Aquileiensis ordinare Episcopi debuissent*, ita tamen, ut in ea civitate, in qua erat ordinandus Episcopus, alterius civitatis, Pontifex occurrere debuisset, ut ordinando electio à præſenti ordinatore ex consensu universalis, cui præficiendus erat, Ecclesiæ melius, ac facilius potuisset agnosci, & in sua, qui ad Episcopatum probehendus erat, nec tamen ordinatori suo subdendus fuerat, ordinaretur Ecclesia. Pelagius Pontificatum indeptus est anno 556. Quando verò incœperit mos ille, quem *antiquum* testatur, in compertum est: at dum neutrum ordinatori suo subdendum dicit, antiquitatem Aquileiensis Metropolitæ aperte demonstrat, nullamque fuisse Mediolanensi in Aquileiensem Ecclesiam iurisdictionem.

Postea verò cum Metropolitæ Ravennatis Ecclesiæ Exarchorum patrocinio suffultus esset, Mediolanensis, & Aquileiensi locum eripere percontavit, ac planè Episcoporum C. P. vestigia secutus est. Etenim cum Ravenna Honorij, ac Valentiniani Imperatorum, dein Theodorici, ac aliorum Gothorum Regum, & postremò Græcorum Exarchorum Sedes avaserit, eiusdem vrbis Episcopus non modò suprà Mediolanensem, atque Aquileiensem se extulit, verum etiam autocephalam sibi usurpans iuri Patriarchali Romani Antistitis se subducere effræni prorsus ambitione conatus est. Neque verò id illi difficile fuit, Aquileia ab Hannis, Mediolano à Gothis, ac Longovardis everſo, ita ut earumdem vrbium Episcopi procul ab antiquis sedibus degerent. In Synodo quidem Romana sub Symmacho anno 511. primo loco sedit Cælius Laurentius Mediolanensis, secundo verò Petrus Ravennas. At Theodorico Rege Ravennæ degente, Episcopus Ravennatum à Ioanne Pontifice secundum à Romano præſule locum impetravit, cum idem dixisset decessorem Petrum in Concilio Symmachi gratia *humilitatis* locum Mediolanensi celsisse. Hæc sane testatus est Hunfridus Ravennæ Episcopus in Synodo Romana sub Clemente II. cum de præcedentia cum alijs altercicaretur. Sed huius fides sit penes Authorem; nam vidimus etiam anno 680. Ravennatem post duos illos Italiæ Metropolitæ subscripsisse, ubi cum tres Archiepiscopi memorati cum suffraganeis nomen dederint, debitus in subscribendo ordo servatus videtur. Attamen sæculo nono Archiepiscopus

Ravennas primus Italiae post Pontificem Metropolitana habebatur. Carolus Magnus in testamento, quo Metropolitanis Ecclesijs, quae intra imperij Occidentalis fines numerabantur, pleraque legavit, easdem hoc pacto recensuit, ut primo loco Ravennas, secundo Mediolanensis, tertio Foroiulienensis, seu Aquileiensis Ecclesia numeraretur. Haec ibidem apud Baronium ad annum 811. pag. 576. leguntur: *Nomina vero Metropolitanae civitatum, ad quas eadem elemosina, vel largitio data est, haec sunt: Roma, Ravenna, Mediolanum, Foroiulij, Gradus, Colonia, &c.* Luitprandus Ticinensis Diaconus lib. 2. de gestis Imperatorum, & Regum cap. 13. scribit: *Per id tempus Ravennatis Sedis, qui secundus post Romanum Archiepiscopus Archipresbiteratus habebatur, Petrus Pontificatum tenebat.* Hic Petrus anno 904. Ravennae sedebat. Verum id aegre tulere Patriarchae Aquileienses. Quare Rothaldus Aquileiensis summi vir ingenij, ac rerum gestarum gloria insignis ad Ecclesiae suae privilegia adversus Ravennatum Antistitem rapinas reparanda animum convertit, atque à Leone VIII. anno 964. diploma impetravit, quo primus Italiae Metropolitana post Romanam sedem declarabatur. Verba Leonis apud Vghellum tom. 5. Italiae Sacrae in tabulis Aquileiensibus haec sunt: *Volumus scilicet, & Apostolica auctoritate iubemus, ut inter omnes Italicas Ecclesias Dei sedes prima post Romanam Aquileiensis, cui Deo auctore praees habeatur.* Verum quod Leo ille Schismaticus fuit, Poppo Aquileiensis à legitimo Pontifice litteris obtentis vetera Ecclesiae suae iura accertimè tutatus est. Etenim non modò armis eiusdem iurisdictionem as-

seruit, ac nobilissimo templo, quod etiam nunc extat, eandem exornavit, verumetiam à Ioanne XIX. novo diplomate impetrato illius primatum confirmavit, in quo haec leguntur: *Inclinati namque precibus vestris Apostolica auctoritate concedimus, & per huius nostri privilegij paginam confirmamus vobis, vestrisque successoribus Patriarchatum Sanctae Aquileiensis Ecclesiae fore caput, & metropolim super omnes Italiae Ecclesias, quoniam ante omnes constitutam, & in fide Christi fundatam esse cognoscimus, atque volumus Sanctam Aquileiensem in cunctis fidei rebus peculiarem, & vicariam, & secundam esse post hanc aliam Romanam Sedem, sicut olim à B. Petro Apostolo concessum fuisse videtur, &c.* Dat. mense Septembris indictione decima in sacratissima sede B. Petri Apostoli anno quarto Deo propitio Pontificatus Domini Ioannis Summi Pontificis, & universalis Noni decimi Papae. Anno 1026. mense Septembri indictio X. inchoabatur. Ex hac subscriptione colligitur, Ioannem XIX. ut scribit Panvinus, XX. ut vult. Baronius, anno 1023. pridie kal. Martij ad Pontificatum evectum, non verò anno sequenti, ut uterque Scriptotor, alijque vulgò existimarunt. Nam anno 1026. mense Septembri quartus annus eiusdem Pontificatus numerabatur; faveat Matthaeus VVestmonasteriensis: *Anno gratiae, inquit, 1023. Ioannes sedet in Cathedra Romana annis novem.*

Cæterum post viginti annos detrium Italiae Metropolitanarum praecedentia iterum lis agitata fuit coram Clemente II. in Synodo Romana celebrata ineunte anno 1047. in qua Pontif. decessorum sententiae non stetit, sed primum locum Metropolitae Ravenn-

vennati, secundum Aquileiensi, tertium denique Mediolanensi adiudicavit. Vghellus tomo 2. Italix sacræ in tabulis Ravennatis Ecclesiæ Clementis diploma ex Archivio Vaticano depromptum refert. Dabo insigniora fragmenta: *Vnum*, inquit Pontifex, propitiante Domino nobis concessum est illic determinare, quod multoties ventilatum à retro Pontificibus prædecessoribus nostris, aut vix, aut nullo sine sopitum est; illud videlicet in Synodo sedendi iurgium, quod emerferat inter Ravennatem, & Mediolanensem Archiepiscopos, unde & in ipsa nostra Synodo Aquileiensi Patriarcha muscitabat; quisquis enim sibi iuxta nos dexteri lateris locum vendicabat, & cui iure deberetur, nobis incertum erat. Postea: contigit autem prima die Synodi non interesse Mediolanen. Archiepiscopum à primordio, sed iam die inclinato, cum Patriarcha à dextris nostris, sederet, interposita tamen sella charissimi filij nostri Imperatoris Henrici, qui iam iam advenire putabatur, quia eo loci erat electus quoque Ravennatensis Ecclesiæ à sinistris ut sederet, quo Mediolanense Archiepiscopo in medium veniente, dextrum quia locum petierat, hinc acclamatum est ab electo Ravennatenfi, sibi deberi illum, simili modo à Patriarcha Aquileiensi, & ita unius rei altercatio inter sese orta est. Scribit, Mediolanensem adduxisse Synodum à Symmacho Papa celebratam, in qua Ravennatem præcesserat; hunc verò Ioannis II. decretum opposuisse, quo ea in Synodo Petrum Ravennatem humilitatis gratia alteri locum celsisse testabatur; denique Aquileiensem Ioannis XIX. laudatum diploma exhibuisse. Quibus ritè discussis, tradit è Synodi sententia causam Ravennati Metropolitæ adiudicatam fuisse dextero eidem lo-

co assignato, Imperatore tamen non præsentem, qui si adesset, iussus fuit Ravennas ad sinistram Pontificis latus transire, & concludit: *Verum ne post hac iterum vel Archiepiscopo Mediolanensi, vel Patriarchæ Aquileiensi de sessione dextri lateris nostri liceat excitare quamlibet controversiam, inter dicimus nostra Apostolica auctoritate, hoc eis de cætero licere, quod si forte fuerit præsumptum, pro temeratione interdicti nostri non modo banum S. Petri nostræ Sedi persolvat, verum nostræ quoque excommunicationis, & anathematis laqueos incurrat. Sedem etiam Ravennatis Archiepiscopi iubemus semper esse à dextris nostris, nostrorumque successorum secundum antiquæ constitutionis auctoritatem, nisi forte Imperator adfuerit, & tunc etiam ipsum sinistram locum tenere per hanc nostræ auctoritatis firmantis firmitatem huic nostræ narrationi subiectam. Et hæc anno 1047. statuta sunt.*

Ex his manifestum fit, Antislitem Aquil. nomine tenus Patriarcham fuisse, neque enim Metropolitæ Italix primum eidem locum darereculassent, neque Apostolica Sedes Ravennatem Archiepiscopum eidem præferendam iudicasset. Sed neque Ioannes XIX. cum primum illi ipsi locum dādum inter Italiæ Antislites pronuntiavit, ullam Patriarchalis dignitatis mentionem fecit, sed ob antiquitatem Aquileiensi Ecclesiæ à D. Marco fundatæ eundem cæteris se præferre dixit. Fuit ergo Patriarcha Aquileiensi antiquitus solo nomine talis, nec vlllo Patriarcharum privilegio exornatus. Ita Græci quosdam habuere penes nudum nomen Metropolitæ, qui tamen alteri Metropolitæ subiecti erant. Marcianus Imperator act. 6. Synodi Chalcedonenfis ob habitam

bitam ea in vrbe Synodum honorare eandem volens dixit ad Patres: *Ad honorem Sanctæ Martyris Euphemie, & vestræ pariter Sanctitatis Chalcedonensem civitatem, in qua Sanctæ fidei Concilium gestum est, Metropolis privilegia habere sancimus, nomine tantum hanc honorantes, salva videlicet Nicomediensium civitati propria dignitate.* Hos penes titulum Metropolitæ Græci posteriores Archiepiscopos dixere, quorum catalogum in Græco Imperio recitat Leo Sapiens in Notitia Episcoporum ad Andronicum filium in calce libri Georgij Codini de Officijs Aulæ, & Ecclesiæ C. P. De hisce Metropolitæ legatur Lupus in notis ad canonem XII. Chalcedonensem, in quo hæc statuta sunt: *Quæcumque vero civitates iam litteris imperialibus Metropolitanis nominis honore subnixæ sunt, honore tantummodo perfruantur, & qui Ecclesiam eius gubernat Episcopus, salvis scilicet veræ Metropoli privilegijs suis.* Ita definita est lis inter Eunomium Nicomediensem, & Anastasium Nicænum de iure Metropolitico contententium, de qua re agitur tota actione 13. laudatæ Synodi, in cuius fine hæc per gloriosissimos Iudices ex Patrum sententia statuta leguntur: *Authoritatem quidem Metropolitanæ inter Ecclesias provincie Bithyniæ Nicomediensis reverendissimus habebit Episcopus, Nicæno habente honorem metropolitani tantummodo, subiacente autem ad exemplum aliorum Episcoporum provincie Nicomediensi; hoc enim visum est Sancto Concilio.* Sed ab ea sententia Nicæni Metropolitæ postea recesserunt; excussa enim Nicomediensis in ipsos iurisdictione, sex Bithyniæ Ecclesias eidem subreptas propriæ Metropoli subiecerunt, ut patet ex notitia laudata Leonis Imperatoris.

Ibidem tamen Nicænus solo nomine Metropolitæ cæteris suffraganeis Nicomediensis Ecclesiæ præponitur: *Adductæ etiam leges, inquit Patres, nomine Metropolis solummodo honorarunt Nicænam civitatem, & præponitur reliquis Episcopis provincie solummodo.* Hac ratione etiam Metropolitæ Aquileiensis Patriarchæ titulo penes solum nomen ab Apostolica Sede decoratus fuit, ac reliquis Italiæ, & Occidentis Metropolitæ præpositus. Etenim cum Aquileiensi Patriarchæ, qui anno 1047. a Clemente II. Ravennati decedere iussus fuit, paulò post successisset Gesobaldus (Gotepoldum, vocat Sabellicus lib. 5. de antiqu. Aquileiæ) nempe anno 1049. ab Alexandro II. Ecclesiastica iurisdictione adactus, Foroiulij, & Istriæ dominio ornatus, ac Romani quoque imperij Principibus adaumeratus est, & primum locum tum ipse, tum successores ob utriusque imperij civilis, & ecclesiastici amplitudinem inter reliquos Occidentis Metropolitæ obtinere, & etiam nunc obtinent, licet provinciarum dominio exclusi, & in Synodis Oecumenicis cum alijs Patriarchis ante omnes Archiepiscopos sedent, Amplissima est Patriarchæ iurdictio. Venetias enim, nempe Marcham Tarvisinam moderatur vsque ad Brixien-
sum confinia, insuper Forum-iulium, Istriam, Noricum Ripense, Noricum Mediterraneum, ac Rhetiam I. Hic corrigendus est Vghellus, qui tom. 5. Italiæ sacre de Aquileiensi Antistite ait: *Patriarcha interim tanquam pupillus veteri patrimonio, ac domicilio deturbatus centenarium iam propè annum sua sede exulat, & precario Venetijs degit.* Nam licet Aquileiæ, quæ parvarum modò casarum, rarique habitatoris ob aeris

gravitatem statio est, ac dempto templo satis amplo à Peppone extructo, magnæ quondam urbis umbra, non resideat; Vtini tamen, quæ provinciæ Metropolis est, moratur in nitidissimo, atque in structissimo palatio (Patriarchatus vulgò civibus nuncupatur) ac quædam etiam insignia provinciæ oppida pleno iure possidet. Illum modo Patriarchalem thronum insidet Eminentissimus D. Ioannes Delphinus S. E. R. Princeps Cardinalis, de quo præstat filere, quam pauca dicere. Etenim sive avitam gentem belli, pacisque artibus insignem, sive singularem eiusdem purpurati Principis eruditionem, atque agendarum rerum scientiam, sive eximiam, omnibusque expositam, ac rarò summa cum dignitate coniunctam committerem consideres, vix prima magni Præfulis lineamenta duces; quidquid enim dixeris, minus erit.

CAPVT XI.

Theodorum Mopsuestenum Pelagianum, Ibam, ac Theodoretum Theodori laudatores contra Synodum V. ex Concilij Chalcedonensis statutis Halloix perperam defendit.

ANtequam In longius protractam contra nuperum Originis defensorem dissertationem claudam, trita illa obiectio à veteribus schismaticis plenis buccis decantata, & ab adversario ingenti animositate iterum producta nobis reiicienda est: nempe Synodum V. in damnando Theodoro Mopsuestie, scriptis item Theodoretum contra duodecim capitula S. Cyrilli, ac denique Ibe epistola adversariam esse Synodo

Chalcedonensi. Dabo ipsamet accusatoris verba, ne per iram aliquid vel demere, vel addere videar. Ille lib. 4. q. 10. §. 14. hæc scripturit: *In Concilio Chalcedonensi à S. Leone Pontifice habito, & approbato iudicatus est Ibas Orthodoxus, & quidem ex epistola ad Marin scripta, in quinto autem Concilio eadem est istola vocatur impia.* Rursus §. 16. subdit: *De personas quoque Theodoretum contraria senserunt Concilium Chalcedonense præsentibus Legatis S. Leonis Papæ, & Concilium V. procurante Iustiniano.* Nam illi Theodoretum nulla afficiendum contumelia censuerunt &c. Iustinianus autem una cum suis assentatoribus scripta eiusdem Theodoretum contra Cyrillum condemnari nominatim voluit. Denique §. sequenti 17. ita fatur: *Concilium autem V. contra proprium caput pugnans, idest contra Vigilum Papam, damnavit Theodorum Mopsuestenum, quem Patres, Concilij Chalcedonensis, & Ephesini primi censuerant non damnandum.* Hæc ille. Pudet sanè ista referre, sed magis eadem piget refellere, cum à maioribus nostris adeò exactè cuncta dissoluta sint, ut mirum videatur, inde alicui potuisse novam difficultatem oriri. Ego ita agendum mihi constitui: Quid supremi Ecclesiæ Iudices, hoc est, Romani Pontifices in hac causa definierint, exponam, & ex oraculo deductis responsis adversarij obiectionem explodam.

S. Gregorius Papa, cum non nulli apud Theodelindam Longobardorum Reginam Synodum V. calumniarentur, quod hæc contra Concilij Chalcedonensis decreta canones tulerit, datis ad Reginam litteris hominum inscitiam hisce perstrinxit libro 3. epist. 4. *Quantum vos pure diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia vos*
impe-

imperitis, stultisque hominibus creditis, qui non solum ea, quæ loquuntur, nesciunt, sed vix ea percipere, quæ audierint, possunt. Dicunt enim pie mem. Iustiniani temporibus aliqua contra Chalcedonensem Synodum fuisse constituta, qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem sibi de nobis ipsi finxerunt. Nos enim teste conscientia fatemur, de fide eiusdem S. Chalcedonensis Concilij nihil motum, nihil esse violatum, sed quidquid prædicti Iustiniani temporibus actum est, ita actum est, ut fides Chalcedonensis Concilij in nullo vexaretur. Recte: nam Patribus Synodi V. nihil magis cordi fuit, quam Synodi Chalcedonensis fidem intactam, rectam servare. Hinc S. Eutychius Patriarcha C. P. qui primus subscripsit Synodum, hæc apposuit: Eutychius, &c. suscipiens sanctas quatuor Synodos, idest Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, & Chalcedonensem, & quæ ab ipsis de una, eademque fide definita sunt, &c. Quæ clausula ab alijs Patriarchis, & Metropolitibus ipsædem planè verbis in subscriptionibus addita fuit. Horum rationem Pelagius Papa egregiè tradidit; nam Synodus Chalcedonensis finita est actione sexta, eò usque enim de rebus fidei actitatum fuit, ob quas à S. Leone Papa coactus fuerat sacer ille Præsulum congressus, in reliquis verò actionibus de privatis quibusdam negotijs extra Apostolicæ Sedis mandata peractum fuit à Patribus, quorum iudicia haud inrefragabili autoritate munita sunt. Audiatur Pelagius in epistola tertiam longiori ad Episcopos Illiriæ: Vigilanti ergo cura, inquit, respicite, quæ in sexta illius actione sanctæ fidei professio consummatur, moxque in septima ad institutionem iam fidelium regula canonum figitur, ulterioribus verò actionibus nihil de

causa fidei, sed sola negotia privata versantur. Hoc probat, quia post actionem illam VI. & subscriptionem Patres à Marciano Imperatore discedendi facultatem flagitarunt illis vocibus: Dimitte nos, pie Imperator, dimitte nos, Præterea quia Talasius Metropolitæ Cæsareæ Cappadocum rediens ex Synodo Chalcedonensi ad suam Ecclesiam non tulit nisi sex actiones Synodales teste Alipio eius successore, quod ea, quæ postea deliberata sunt, ad fidei dogmata, ac statuta Synodalia non pertinebant. Denique adducit idem Pelagius Papa S. Leonis epistolam 60. ad Maximum Antiochenum, in qua hæc scribit: Si quid sanè ab his fratribus, quos ad Sanctam Synodum vice mea misi, præter id, quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitus firmitatis, quia ad hoc tantum ab Apostolica Sede sunt directi, ut excussis hæresibus catholicæ essent Ecclesiæ defensores. Quidquid enim præter speciales causas Synodali Conciliorum ad examen episcopale deferretur, potest aliquam diindicandi habere rationem, si nihil de eo est à Sanctis Patribus apud Nicænam diffusum. Ex quibus infert Pelagius, posse iterum causas retractari, quæ extra dogmata fidei à Patribus Chalcedone iudicata sunt.

Cum anno 431. præside Cyrillo Synodus Ephesina contra Nestorium celebraretur, lectum publicè fuit symbolum Theodoro attributum, quod cum Iudaicum apparet, dampnatum fuit à Patribus, ita tamen, ut anathemati Theodori Mopluesteni nomen insertum minimè fuerit, cuius rationem dat idem Cyrillus in epistola ad Proclum Antiochenum C. P. hæc de eadem Synodo scribens: Nullam viri memoriam fecerat dispensativè, nec ipsam no-

minatim anathemati subiecit propter dispensationem, ne quidam ad existimationem viri respicientes se se ab Ecclesijs separarent. Hoc symbolum sub nomine Theodori fusiùs impugnaverat Marius Mercator paulò post celebratam Synodum Ephesinam, cuius MS. opus habetur in Biblioteca Vaticana inter codices Palatinos Num. 234. quæ notavimus lib. 2. hist. Pelag. cap. 6. Iam enim vel ante Synodum Ephesinam male audiebat Theodorus veloti Nestorij Magister, sed illius scripta de Incarnatione postrema ætate ab eodem confecta haud satis nota erant. Cæterum damnato Nestorio, eiusque libris à Theodosio Imperatore proscriptis, ac eorum lectione interdicta, Nestoriani Theodori Mopsuestiæ, ac Diodori Tarsensis scripta in plura exemplaria transcribere, palam asserentes, Nestorium haud novorum dogmatum authorem extitisse, sed ea tantum docuisse, quæ Patres olim traderant, statimque Theodori, ac Diodori sententias producebant, quorum libros Syriaca, Armena, ac Persica interpretatione scriptos ediderant. Rabulas Metropolitæ Edesseus non modo libros Theodori damnavit, verum & personam anathemati subiecit, licet idem olim mortuus fuisset. Scribit hoc in epistola ad Marim Ibas Rabulæ successor: *Hunc, nepe Theodorum, ausus est, qui omnia in Ecclesijs præsumit, clare anathematizare.* Hinc ortæ novæ in Oriente dissensiones, atque in eadem causa non vna erat Patriarcharum sententia. Ioannes Antiochenus nec personam, nec libros Theodori anathemate percellendos esse iudicabat; nam ad Cyrillum scribit cum sua Synodo: *Quale damnum non apertum erit, dicta non solum refutare, sed*

etiam anathematizare? Et postea: *Ut autem anathema eis imponatur arbitramur audax, & asperum apparere, etsi personæ cum dicitis non anathematizarentur.* Extat hæc epistola tomo 5. operum S. Cyrilli par. 2. Proclus C. P. excerpta ex libris Theodori solidè confutavit, atque uti hæretica dogmata abijcenda dixit in tomo scripto ad Armenos, qui legitur in bibliotheca PP. nihil interin de persona Theodori decrevit. S. Cyrillus in epistola ad Proclum ita de Theodoro statuit: *Si adhuc enim in vivis esset, & Nestorij blasphemiarum fautor, aut suffragari vellet ijs, quæ scripsit ipse anathema etiam in propria persona subiisset; quoniam verò ad Deum abiit, sufficit, ut ego puto, & quæ absurde ab ipso scripta sunt, rejici ab ijs, qui rectè sentiunt.* Scribit idem Cyrillus in epistola ad Acacium Melitenum, plerosq; Orientalium adeo Theodori studiosos fuisse, ut has in Ecclesijs exclamationes emitterent, *Crescat fides Theodori; sic credimus, sicut Theodorus.* Quod idem scribens ad Proclum testatur, simulque adstruit ab alijs eundem anathematizatum: *Magnum verò, inquit eius nomen esse per Orientem, & mirificari nimium conscripta eius, & sicut dicunt, contristantur omnes, quod vir nobilis, & defunctus in communione Ecclesiarum anathematizatur.* Nunc vero quod in conscriptis eius invenimus quedam nefariè dicta, & nimis plena blasphemie, nulli dubium est rectè sapientium. Idem tamen Cyrillus in Ephesina Synodo in Nestorio Magistri Theodori doctrinam damnavit. Athor est Leontius in libro de sectis act. 6. S. Cyrillum interrogatum, cur Theodorum anathemate non percuteret, respondisse: *Quia Orientalium Ecclesie ingens dissidium excitabimus, quorum vnus est Ibas, qui eum anathematiza-*

ri non patietur. Idem vero Leontius act. 4. edisserens, cur nec Diodorus, nec eius discipulus Theodorus viuentis impugnati à quopiam fuerint, hanc rationem assignat: *quod pugnandi seculas maiores necessitas eiusmodi dogmata tegeret.* Verum paulo post Imperatorum lege cautum est, ne quis Theodori libros legeret. Imperialem sanctionem Theodosij, & Valentiniani refert Sinodus V. act. 5. Summa decreti est: *Si quis præterierit præsentem nostram sanctionem, & Theodoro, & Nestorio assenserit, & illorum socios imitatur, post ultionem gladij omnis eius substantia fisco abdicatur.* Nihil tamen contra personam iam demortui statutum fuit; nec defuere, qui ipsum impensius colerent, librosque eius summis præconijs exciperent. Hos inter fuit Ibas Metropoli Edessenus in Mesopotamia, à quo in famosa illa epistola ad Marim Persam hisce laudibus ad usque sydera Theodorus evehitur: *Theodorus veritatis prædicator, & Doctor Ecclesiæ, qui non solum vita sua colaphis cecidit hæreticos pro veritate suæ fidei, sed & post mortem spiritualia arma in opusculis suis Ecclesiæ filijs dereliquit.* Hæc encomia lecta fuerunt in Synodo Chalcedonensi, dum Ibas epistola examinabatur, quæ tamen apertè à Patribus reiecta non fuit. Hinc Acephali, qui nodum in sirpo quærebant, inter alia argumenta, ob quæ à Chalcedonensi Concilio recipiendo se abstinere dictitabant, hoc unum opponebant, quòd ea in Synodo Theodorus impunè laudatus fuisset. Quare Iustinianus, qui omnem movebat lapidem, quò Acephalos ad Ecclesiæ unitatem reduceret, Theodorum licet ante centum, & viginti septem annos defunctum in Synodo

V. damnandum curavit. Nolo hic discutere, an mortuus in pace Ecclesiæ possit postea anathematizari, de qua re egregiè P. Lupus in notis ad collationem 5. nostræ Synodi, mihi satis est ostendere Synodum V. non esse adversatam Concilio Chalcedonensi; nam Patres, ut mox dicam, de illa Epistola Ibas parum curarunt, nec unum fuit omnium de Iba iudicium, idque actione decima peractum est, nempe iudiciali, non synodali sententia, Synodo iam circa actionem sextam terminata. Cum verò Ibas in Synodo Chalcedonensi palam coactus fuerit Nestorio anathema dicere, idem & Theodorum damnasse dicendus est, præsertim qui iam lege Imperatorum ante Synodum reiectus esset. Itaque Synodus cogens Ibas ad publicè anathematizandum Nestoriū tacite Theodori confutationem iniunxit, & Ibas damnans discipulum, etiam magistrum proiecit, ac laudum huic delatarum palinodiam co pacto cecinit.

Ita sane Romani Pontifices, ac Synodi Oecumenicæ Theodorū Mopuestiæ cum hæreticis postea semper nominarunt. Certè ex libro eiusdem à Photio producto, cuius etiam fragmenta ex Mercatore recitavimus lib. 1. hist. Pelag. cap. 9. Pelagianorum pessimus fuit, & omnium calumniarum author, quas Iulianus Eclanensis postea sorbuit, eructabitque. Et quidem lib. 2. historiæ memoratæ cap. 4. diximus ex eodem Mercatore, Theodorum Patriarcham Antiochenum contra Pelagianos Synodum celebrasse, cuius decreta ad ipsum Theodorum transmissa fuisse certum est, erat enim Episcopus in Cilicia secunda, quæ intra dioccesim Antiocheni

Præfulis sita erat, quare à suo Metro-
polita Anabarzensi Maximiano, vt
moris erat, Synodalia Patriarchæ An-
tiocheni statuta accepit, quibus perle-
ctis, àn Pelagianorum errorem
exuerit, incertum est. Scribit Hyfi-
chius Hierosolymitanus in Ecclesia-
stica historia, vti Synodus V. act. 5. re-
fert, vltima illum fenectute Nestorij
errores docuisse, atque hæc inter alia
tradidisse: *Christum non incarnatum
Verbum, sicut Evangelicis vocibus edocti
sumus, sed hominem per vitæ provec-
tionem, & passionum perfectionem coniu-
ndum Deo Verbo.* Imò Vigilius Papa in
litteris ad Eutychium pro confirma-
tione Synodi V. eadem de Theodoro
narrat: *Etenim, inquit, inter ceteras ip-
sius blasphemias apertè ipsum dixisse in-
venimus: Alium esse Deum Verbum, &
aliud Christum à passionibus animæ, &
concupiscentijs carnis vexatum, & paula-
tim à minoribus recedentem ad meliora
per profectum operum pervenisse, & con-
versatione irreprehensibilem factum.* Que
omni Pelagiana maior blasphemia
est, vt scribit S. Augustinus cap. 15. de
prædestinatione Sanctorum. Viven-
tem autem Theodorum non nulli
Patres laudarunt, sed Pelagius in epi-
stola ad Episcopos Istriae respondet:
*Quid itaque obstat, si dum de eius errore
occultum adhuc, & dubium fuit, ab vno
Patre laudatus est, & innotescere post
perfidia penè omnium magnorum Patrum
sententijs VELUT IMMANIS BE-
LVA, quasi crebescitibus iaculis est con-
fectus.* De Theodori damnatione hæc
tradit S. Gregorius Pelagij successor
lib. 2. epist. 36. ad Episcopos Istriae: *In
Synodo, in qua de tribus capitulis actum
est, apertè liquet, nihil de fide convulsum
esse, vel aliquatenus immutatum, sed sicut
scitis de quibusdam illic solummodò perso-*

*nis est adlitatum, quarum vna, cuius scripta
evidenter à reclitidine Catholicæ fidei de-
viabant, non iniuste damnata est.*

At non solum Sanctissimi quique
vetustioris Ecclesiæ Patres Theodo-
rum condemnarunt, sed etiam nostro
sæculo, & Romana Sedes, ac Synodi
eundem lata sententia proscripsere.
Cum in Oriente Nestoriani ex-
Theodori libris damnatos olim in
Ephesino Concilio errores etiam
nunc defenderent, in id nostris maxi-
mè incumbendum fuit, vt Theodori
nomen, ac libros everterent. Noster
Alexius Menezius Archiepiscopus
Goanus, ac Orientis Prorex, dein
Bracarensis in Lusitania Primas, ac
regni totius itidem Prorex, magnum
in vtroque Orbe Augustinianæ gentis
incrementum, hic inquam, cum in
Oriente versaretur, nihil antiquius
habuit, quam Nestorianos Orientales
ad Orthodoxum dogma revocare.
Celebravit Synodum Diamperita-
nam, quam iusto volumine edidit An-
tonius Govea Augustinianus vir in-
signis, & Persica legatione summa
cum gloria functus. In ea autem
actione III. decreto IX. narratur, quod
sexta feria post natalem Domini à
Nestorianis recitabatur *Officium*, vt
vulgò dicunt, de Sanctis Nestorio:
Theodoro, & Diodoro, quorum
etiam nomina inter sacrosancta my-
steria in Divorum diptychis posita
quotidiè memorabantur. Actione 5.
decr. 1. hæc à Diacono inter Missarum
solemnia recitari solita asseruntur:
*Commemoramus quoque Patres nostros
Sanctos, & veritatis Doctores Dominum,
& Sanctum Nestorium, S. Diodorum, S.
Theodorum, S. Ephrem, S. Abraham, S.
Narcisum, omnes quoque Doctores, &
Præsbyteros veritatis cultores. Oremus, vt
ipso-*

ipsorum orationibus veritas pura, ac sincera doctrina, quam docuerunt, & professi sunt, in omni Ecclesia Sancta custodiatur usque ad consummationem seculi. Hinc Menezius professioni fidei, quæ ad Catholicum dogma venientes recitabant, hæc inseri iussit: Condemno, reprobō, & anathematizō specialiter diabolicam, & perversam hæresim Nestorianorum cum ipsius pravo authore Nestorio huiusque falsis magistris Theodoro, & Diodoro. Actione 2. decreto 1. Petrus Morinus vir eximie, & incomparabilis eruditionis par. 2. de Syrorum Nestorianorum ordinatione recitat ritum Episcopi consecrandi, ubi non nullis Patribus laudatis adduntur & Diodorus, & Ioannes, & Theodorus MARE SAPIENTIÆ. Et ibidem dicuntur: *Architecti Ecclesiæ Sanctæ, Magistri mysteriorum Dei, & Doctores cultus veritatis, preces eorum sint nobis murus, & propugnaculum.* Sed Pauli V. gravissima censura hic sanè repetenda est, qua Theodorum Mopsuestenum, eiusque scripta confixit. In epistola ad Patriarcham Babylonis data VIII. Kal. Aprilis 1614. hæc habet: *Seclatores Nestorij nefaria eius dogmata ex commentarijs, ut diximus, Theodori Mopsuesteni, à quo virus perditissimæ hæresis hauserat, & ex his, quæ ab eius fautoribus contra B. Cyrillum, sanctamque Ephesinam Synodum scripta fuerunt, callide instaurare, atque in vulgus serere studuerunt. Vnde maxima Orientis pars postmodum infecta fuit, præcipuè Chaldei, qui hac de causa deinceps Nestoriani dicti sunt. Propterea monemus fraternitatem tuam, atque efficacissimè hortamur, ut Theodori Mopsuesteni scripta pariterque Diodori Tarsensis, qui cum eo pessimè sentiebat, lethalis huius mæsis infesta semina, si ut accipimus, apud vos reperiuntur,*

delere, effringere, penitusque ex vestra Natione exterminare omnino studeas. Quippe Theodorus tanquam hæreticus, ac pessimæ doctrinæ author à Sanctis Patribus in Quinta vniuersali Synodo, ut videre poteris, secunda videlicet Constantinopolitana, damnatus est, &c. Apud Paulum de Angelis lib. 11. descript. Basilicæ S. Mariæ Maioris cap. 11. Adeo rei Ecclesiasticæ Nestorij discipuli nocuere, cum Diodori, ac Theodori volumina malitiosè in Syrorum, linguam, & Armeniorum, atque Persarum transtulere, teste Liberato cap. 10. Breviarij. Quid hic reponet Halloix? Paulum V. ignorasse Vigilij Constitutum, quod primus Baronius publicavit? At hæc ipsa post celeberrimos illos Baronij annales prodire. Episcopi Armeniæ in literis ad Proclum C. P. hoc ce epitaphium Theodori sepulcro inscribendū exararunt: *Fuit autem aliquis PESTIS HOMO, magis autem FERA HOMINIS HABENS FORMAM DIABOLICAM MENTITO NOMINE THEODORVS, qui schisma, & nomen Episcopi habuit in angulo, & ignobili loco Orbis terrarum latitans in Mopsuesteno Ciliciæ secundæ oppido. Hæc leguntur in Epist. 3. Pelagij ad Illos, & act. 5. Synodi Quintæ.*

De Ibas epistola scribit Halloix: *In Chalcedonensi Concilio à S. Leone Pontifice habito, & approbato iudicatus est Ibas Orthodoxus, & quidè ex epistola ad Marim scripta, quam legati Leonis iudicarunt esse orthodoxā, quod idem sensere Iuvenalis Hierosolymorum, & alij omnes etsi alij, atque alij verbis tamen eodem sensu, & conformitèr Legatis Pontificis. §. 14. Ibas Episcopus Edessenus paulò post initam pacem inter S. Cyrillum, & Ioannem Antiochenum, qui apud Ephesum cum suis Orientalibus Ichif-*

schisma conflat, epistolam ad Marim Persam perscripsit, qua rerum Ephesi, tum alibi postea gestarum eundem certiore reddebat. Quod vero haud rectè in illa de Patribus, ac Cyrillo præsertim sentiret, in Synodo Chalcedonenſi ab adversariis producta fuit, ut eum hereticum Nestorianum ostenderent, eaque ratione Sedi, unde anno 449. à Dioscoro expulsus fuerat, minimè restitueretur. Epistola Ibas lecta fuit in Synodo actione 10. in qua eiusdem causa cognita fuit: at epistolam uti orthodoxam approbatam fuisse à Patribus falsum est. Legati Pontificij dixerunt: *Relecta eius epistola, agnovimus eum Orthodoxum.* In qua sententia adhuc dubium est, num Ibas ex pura recitatione epistolæ iudicatus fuerit Orthodoxus, vel ex eiusdem contestatione dicentis, ante factam duodecim capitulorum à Cyrillo explicationem cum Episcopis Orientalibus malè se de Ephesinis Patribus sensisse. Anatolius Antistes C. P. dixit: *Omni in præſenti de eo suspicionem abijcio, quoniam consentit, & subscribit ei, quæ nunc de fide sententia data est à S. Concilio, & epistola Sanctissimi Archiepiscopi Romæ Leonis.* Audita Ibas explicatione sinistram de illo, quam dudum conceperat opinionem, deposuit. At maximus Antiochenus, qui tertio loco sententiam dixit, ita censuit de epistola Ibas: *Orthodoxa est eius declarata dictatio.* Unus hic affirmavit epistolam Ibas esse Orthodoxam. Cæterum Iuvenalis Hierosolymitanus ita pronunciavit: *Qui convertuntur, hos scriptura divina suscipi iubet. Quapropter & eos, qui ab hæreticis revertuntur, suscipimus. Unde pervideo Reverendissimum Ibas impetrasse clementiam, quia & senex est,*

Card. de Noris Vind. Aug.

& ut habeat Episcopatus gradum, Orthodoxus existens. Sanè Iuvenalis ex epistola hæreticum Ibas cognovit, at ex palinodia, dum Epistolam S. Leonis receperat, ad Catholacam Ecclesiam reversum eundem pronunciavit. Cum verò ex actis in Synodo Berytensi in Chalcedonenſi Concilio relectis constaret, Ibas Nestorio anathema dixisse, quod idem erat ac dicta in epistola ad Marim retractasse, Patres Ibas susceperunt, ita tamen, ut antequam sedi restitueretur, publicè exclamarint: *Omnes eadem dicimus, Nestorium modò anathematizet.* Respondit Ibas: *Et iam in scripto anathematizavi Nestorium, eiusque dogma, & nunc anathematizo eum decies millies.* Ita nihil aliud de epistola curarunt Patres tam clara Ibas professione contenti.

Certè si illa epistola examinetur, erroribus tota plena est. Pelagius in epistola ad Episcopos Istriae, & Gregorius lib. 7. epist. 53. ad Secundinum pluribus ostendunt, adversari illam Synodo Chalcedonenſi, ut nulla ratione ab eadem approbari potuerit. Scripta est epistola statuta pace inter Cyrillum, & Orientales, nam istam Ibas in epistola laudat; at tunc Ibas pravè sentiebat de Synodo Ephesina, nam scribit de Patribus Synodi: *Nestorium ex Episcopatu deposuerunt iudicio, & inquisitione non facta.* Ita Patres negligentia, & præcipitis sententia contra Nestorium latæ accusantur. Rursus eosdem Cyrilli donis corruptos asserit: *Præcedens, inquit, idem Cyrillus aures omnium quodam medicamine, quod solet sapientium oculos obcæcare, præoccupavit.* Hanc Cyrillo calumniam Schismatici inferebant, illorum enim verba sunt. tom. 3. Conc. Ephes. c. 9. de Cyril. Sic enim poterit Ægypt. omnes ex-

cæcare muneribus suis. Quàm verò malo in Cyrillum animo esset, patet, dum eundem tanquam hæreticum traducit inquit: *Cyrillus autem libros Nestorij volens destruere, lapsus est, & inventus est in Apollinarij dogma incidens.* Quod enim Vigilius in Constituto reposuit, Ibas illa dixisse ante explicationem capitulorum à Cyrillo peractam, post Iustinianum in edito contra tria capitula refutat S. Gregorius in laudata epistola ad Secundinum: *In ipsa, inquit, hac epistola perpende, quia legitur, quòd inter Orientales Episcopos, & B. Cyrillum pax fuerit celebrata. Si ergo post concordiam pacis, post satisfactionem amotæ dubitationis hac eadem epistola scripta est, constat, quia non est Catholica, quæ Patrem Catholicum, atque in toto Synodi volumine laudatum hæreticum appellat.* Erga Nestorium verò benigno, & amico animo erat; nam recusans scribere Nestorium in exilium vti hæreticum deportatum dato ei successore Maximiano ait: *Nestorius autem, quia in suæ erat odio civitatis, & virorum, qui in ea sunt, maximorum, in eam reverti non potuit.* Vnde Vigilius Papa re melius perpensa profanas blasphemias in Ibas epistola contineri dixit: eadem erroris plena dicta est à Gregorio lib. 1. epist. 24. & non catholica in memorata epistola ad Secundinum.

Pater Lupus in notis ad Synodum Ephesinam cap. 3. ex Ibas epistola dubium quoddam movet. Ibas in his literis recensita Nestorij per Cyrillum depositione, ait: *Post duos autem dies damnationis huius venimus in Ephesum, & cognoscentibus nobis, &c.* Ex quibus verbis Ibas tempore Synodi Ephesinæ Episcopum fuisse Lupus existimat: synodalis enim cognitio Episco-

porum tantum propria est. Rursus epistolam ad maritum Persam omnino iam ab Episcopo scriptam dicit. Verùm cum Synodus haberetur, & cum illam epistolam Ibas scriberet, Rabulas Episc. Edessenus vivebat, nam de illo ibidè loquens Ibas ait: *Nostre civitatis tyrannus occasione fidei non solum nunc viventes insequitur, sed & hos, qui olim ad Deum præcesserunt, quorum unus est beatus Theod.* Et in fine epistolæ narrata pace inter Cyrillum, & Ioannem Antiochenum constituta inquit: *Qui seditiosè adversus vivos, & mortuos irruerant, in confusione sunt.* Itaque duo tunc videntur Lupo sedisse in Edessena cathedra Episcopi. Quòd verò Ibas Rabulam tyrannum nominavit, hæc infert Lupus: *Vos tyrannus non canonicum introitum importat, sed adulterinam intrusionem.* Additque: *Res obscura est, quam velim à peritioribus doceri.* Ego quidem rem pandam, non tamen ut peritior te doceam, vir eruditissime quipe, qui sacre historię penetralia te duce sæpè assecutus sum. Rabulas, alij Rabulum, vel Rambulum vocant, iuvenis profana litteratura soffultus Christiana mysteria abhorrebat. At cum ad urbem, cuius idem præfecturam gerebat, venisset S. Alexander Monachorum Acæmetarum Pater, sancti viri adhortationibus rectum dogma secutus est, & cum in solitudinem recessisset, virtutum illius paulò post fama latè personante Edessæ, quæ nobilissima est Mesopotamiæ vrbs, Episcopus consecratur. Legitimum illius, & non adulterinum ad illā Eccles. accessum fuisse constat ex vita S. Alexandri, quæ apud Bollandū habetur die 15. Ianuarij. C. 3. de Rabulæ electione hæc scribuntur: *Cū decessisset Episc. Edessenus, universa civitas, ac circumiecta regio eum, nempe*

pe Rabulam, Pastorem proponit. Plurimorum igitur suffragijs deligitur populi Princeps. Est autem Edessa Metropolis Mesopotamiae. Ille verò statim Christianas ea in urbe scholas aperuit, in quibus variarum gentium nationes nostrae religionis dogmata docerentur: *Ordinatus Episcopus portus quidam divinae cognitionis factus est non solum Syriae, Armeniae, Persidi, sed & toti propemodum Orbi terrarum.* Cum verò Nestoriana haeresis in Oriente invalesceret, Rabulas haereticorum conatibus obviam ivit, neque unquam cum Ioanne Antiocheno, atque alijs Episcopis quidquam favoris Nestorio impendit. Hinc S. Cyrillus in epistola ad Rabulam ait: *Semper quidem tua splenduit sanctitas, praecipue autem modo facta omnibus Orientalibus columna, & fundamentum veritatis, & sicut quemdam pestiferum expellens morbum novae, & abominandae haereseos Nestorij blasphemiam.* Nam procedit quidem ex altera radice (illius dico qui de Cilicia erat) ista impietas. Ita Theodorum Episcopum Mopsuestiae, quae secundae Cilicia urbs est, non obscure Nestorij magistrum notat contra quem Rabulas aequè, ac in Nestorium insurrexit unà cum Acacio Meliteno, ut author est Liberatus c. 10. Breviarj. Cum Theodoretus post celebratam Ephesinam Synodum contra duodecim capitula S. Cyrilli scripsisset, Rabulas pro Cyrillo, atque Ephesina Synodo contra Theodoretum stylum acuit. Audiatur Theodorus Lector lib. 2. collectaneorum: *Post reconciliationem cum Orientalibus Theodoretus contra duodecim capita Cyrilli scripsisse fertur. Rabulas Episcopus Edessenus cæcus erat; Andreas verò Samosatenus accensavit eum, quasi contra duodecim capitula Theodoreti scripsisset.* Erat Samo-

latenus Theodoretus amicissimus, ut patet ex litteris ad illum datis. Rabulas, ut cap. 3. de vita S. Alexandri Abbatis refertur, *totis triginta annis Edessenam Ecclesiam summa cum laude rexit.* Vivebat anno 435. nam occasione litterarum Rabulae, & Acacj Antistites Armeniae de libris Theodori Proclum C. P. consuluerunt, qui eisdem respondit Theodosio XV. & Valentiniano IV. Coss. anno 435. Quare cum Ibas in epistola ad Marim Persam hunc ipsum initae inter Cyrillum, & Orientales pacis certiolem reddat, atque Rabulae viventis contra Theodorum conatus mentionem faciat, nondum erat Episcopus, sed Presbyter Edessenus, & quidem suo Episcopo satis infensus, dum eundem tanquam tyrannum falsò, & insolenter traducit. Nec ut putavit Lupus, venit Ephesum Episcopus, suffragiumque unà cum Ioanne Antiocheno tulit contra Cyrillum, nam tomo 3. gestorum apud Ephesum Episcoporum, qui cum Antiocheno stabant: nomina semel iterum, ac tertio singillatim subscripta leguntur, at inter illos Ibas Edessenus nunquam recitatur; quare Clericus tantum venit Ephesum, si enim Episcopus accessisset, unà cum cæteris Orientalibus acta subscripsisset. Est insigne testimonium in laudem Rabulae in Ephesina Synodo, ubi tomo 3. capite 15. legitur sacra divalis Theodosij Imperatoris ad Metropolitans, qui initio statim epistolae nominantur hoc pacto: *Celestino Papae Romano, Rufo Thessalonicensi, Augustino Hipponensi, Alexandro Apameensi, alijsque post vigesimum scribitur Rembulo Edesseno, Alexandro alteri. Hierapolitano, &c.* Datae sunt

litteræ anno 431. post damnatum Nestorium. Erat ergo tum tēporis Rabulas legitimus Antistes, neque vlla lbæ vtpotē Clerici mentio ibidē facta fuit.

Et hæc quidem mihi certissima sunt. Rabulæ successit Ibas, statimque Nestorij libros Syriaca lingua editos latè per Orientem sparsit, unde à pluribus Monachis, Clericis, civibus. ac militibus apud S. Proclum accusatus fuit, qui satis acrem ad Ioannem Antiochenum epistolam misit, qua Patriarcham negligentia in Iba compescendo reprehendit, atque subscriptionem dato abs se ad Armenos tomo lbæ intimandam imponit. Hæc epistola Procli legitur tomo 5. Bibl. PP. part. 1. Videntur hæc accidisse circa initia Episcopatus Ibæ ante annum 440. nam eo anno decessit Ioannes Antiochenus succedente Domno. Ibam verò anno 440. fuisse Episcopum certò constat ex actis Concilij Chalcedonensis anno 551. celebrati, in quibus idem actione 10. in libello Samuelis accusatur surrepti ante annos undecim gemmati calicis. Ibas tum apud Imperatorem, tum adud Synodos gravissimos accusatores passus est, & in latrocinio Ephesino à Dioscoro sede pulsus fuit; tandem publicè in Synodo Chalcedonensi damnato Nestorio dignitati anno 551. die 27. Octobris restitutus fuit. Vbi decessor Rabulas Persicam scholam omnino catholicam instituit, Ibas eandem Nestorij, ac Theodori pessimis doctrinis infecit, diuque in ea Theodorus triumphavit, donec, Zenon Imperator scholam Edesenam, quam Persicam vocabant, tanquam quæ Nestorij, ac Theodori doctrinam traderet, subvertit, & abrogavit. Ita Theodorus Lector libro 2. collectaneorum.

Haftenus de lbæ epistola; quæ etiam si in Synodo Chalcedonensi approbata fuisset actione illa decima, tantis tamen erroribus plena est, ut minime illorum Patrum sententiæ nobis standum esset. Tradit hoc S. Pelagius Papa scribens ad Episcopos Istriae his planè verbis: *Quamvis ab eadem epistola alienum se Iba respondeat, quia approbata sit, aut difficulter, aut nullatenus demonstretur, licenter tamen unusquisque eam reprehenderet, etiamsi Episcopi in eodem Concilio residentes suis illam subscriptionibus approbassent; quia postquam B. Leone scribente, ius retractandi, & dijudicandi conceditur, etiam si qua esse poterat eorum, qui interfuerant, à privatis negotijs auctoritas, vacuatur.* Hæc Pontifex.

Opponit denique Halloix, à synodo Chalcedonensi nulla Theodoretum iniuria affectum, quintam verò Synodum eiusdem scripta nominatim condemnasse. Sed more solito rancida Schismaticorum argumenta reponit. Theodoretus à puero Antiochenæ Ecclesiæ Clericus fuit, ubi per plures annos Catechesim docuit, unàque cum Nestorio ibidem presbyter fuit. Verum Cyrensis postea Episcopus renunciatus Ioanni Grammatico contra S. Cyrillum in Ephesina Synodo adhæsit, Orientalium factionis primipilus, erat enim multæ doctrinæ, & supra ceteros eloquentissimus, unde in Synodis, quò volebat, reliquorum animos rapiebat. Quare uti turbatum auctor à Theodosio Imperatore ab omnibus Synodis procul esse iussus intra Cyrensem diœcesim se se continuit. Pessimè certè audivit, dum contra duodecim capitula S. Cyrilli stylum acuit. Imò etiam peracta pace cum

cum Cyrillo duodecim illa capitula, quæ Ecclesia vniversa vti canones veneratur, nunquam recipere voluit. Nam in epistola ad Dominum Patriarcham Antiochenum vocat eadem capitula temerè sancita, hortaturque eundem, ne in Synodo, quæ sub Dioscoro Ephesi cogenda erat, illis capitulis consentiret: do illius verba ex epistola 112. *Infelix anima mea suspirat, lugetque nihil expectans boni; neque enim insitum in duodecim capitibus venenum norunt, qui aliarum sunt diœceson sed eius, qui illa scripsit, claritatem attendentes, nihil sinistrum suspicantur. Et qui eius sedi successit, omnia, opinor, movet, vt altera Synodo illa confirmet.* Hoc animo erat Theodoretus contra duodecim capitula S. Cyrilli anno 449. quando sub Dioscoro Alexandrino alterum Concilium Ephesi cogebatur anno decimo octavo post priorem Synodum ibidem præside S. Cyrillo celebratam. Porro cum ob ista Theodoretus vti Nestorianus passim haberetur, à Dioscoro, & Synodo, in qua supracentum & viginti Episcopi sententiam tulere, sede pulsus fuit. Postea à Leone Papa huius pseudosynodi actis rescissis (in ea enim Eutyches absolutus fuerat, damnatus verò S. Flavianus Antistes C. P.) Oecumenicum Concilium Chalcedone Marciano Imperatore coactum fuit, in quo iterum Eutychetis causa dilcuteretur. Convenere anno 451. sexcenti, & triginta Episcopi, & VIII. Idus Octobris prima actio habita est, in qua cum legerentur acta Ephesini latrocinij, vbi ventum est ad sacram diualem, qua Theodosius intra Cyrensem diœcesim Theodoretum circumscripserat, Iudices, Synodi dixerunt: *Ingrediatur Reu. Episcopus*

Theodoretus, vt sit particeps Synodi, quia & restituit ei Episcopatum sanctissimus Archiepiscopus Leo, & piissimus Imperator sanxit eum adesse S. Synodo. Verum his auditis omnia tumultu agitari cœpta sunt; nam Ægyptij, Illyriciani, & palestini exclamarunt: *Miseremini, fides perit, istum canones eiiciunt, hunc foras mitte, Magistrum Nestorij foras mitte.* Pravam adeo de Theodoreto opinionem induerant nobilissimi Patres ex Africa, Asia, & Europa. Pro Theodoreto intercedebant Orientales pontici & Thraces. Iudices ex decreto Leonis, & Marciani Theodoretum sedere in Synodo iussere, ea tamen conditione, vt postea illius causa à Patribus iterum cognosceretur. Ille verò cum sedisset, Orientales exclamarunt: *Dignus, dignus.* At Ægyptij è contra: *Non est Episcopus.* Et postea: *Cyrillum Theodoretus accusavit, Cyrillum eiicimus, si Theodoretum acceperimus. Canones istam eiiciunt: Hunc Deus auersatus est.* Iudices gloriosissimi, & amplissimus Senatus dixerunt: *Aclamationes istæ populares neque Episcopos decent, neque partes iuvant; patiamini ergo vniuersorum fieri lationē.* Rursus conclamatum est: *Vnum ejete, & omnes audimus. Pro pietate clamamus, pro Catholica fide hæc dicimus.* Denique quievere; seditque Theodoretus, atque vnà cum reliquis sententiam contra Eutychetem pronunciavit; immò Ephesinum Concilium, & Synodales S. Cyrilli litteras ad Nestorium, ac Orientales suscepit, atque actione 7. subscripsit cum cæteris Episcopis, quos inter leguntur Ibas, & Nonus ambo Episcopi Edeffeni.

Terminata Synodo, in qua de causis fidei actum fuerat, Parres VIII. kal. Novembris in vnum coacti Theodo-

reti causam discutere. & quidem compendiarie, hoc enim vnum iniunxere. *Theodoretus modò anathematizet Nestorium.* Rogabat ille, vt legeretur abs se composita apologia, seu libelli supplices exhibitum Imperatori, tum Legatis Pontificijs. At exclamarunt Patres: *Nihil relegi volumus, modò anathematiza Nestorium.* Respondit Theodoretus natum se, & nutritum in Catholica religione, quam & publice professus fuerat, averfari se Nestorium, Eutychetem, reliquosque, qui non rectè saperent, quæ dum inter loqueretur: *Episcopi clamaverunt: Clare dic, anathema Nestorio, & dogmatibus eius, anathema Nestorio, & amantibus eum.* Sed cum tergiversaretur, & coram Synodo eruditam fortè apologiam recitare vellet, rursus conclamatum est. *Iste hæreticus est: iste Nestorianus est: hæreticum foras mitte.* His vocibus perterritus statim dixit: *Anathema Nestorio, & eis, qui non dicunt Dei gentricem Virginem Mariam, &c.* Tunc Iudices dixerunt: *Omnis iam dubitatio de Reverendissimo Theodoro est soluta.* Tot, tantique Patres Chalcedone Theodoretum hæreticum dixere actione prima, & omnes actione 8. cum recusaret in Nestorium anathema pronunciare; at Quinta Synodus illum nunquam hæreticum dixit, sed ipsius tantum scripta contra duodecim capitula S. Cyrilli. Non exegit Synodus à Cyrensi, vt scriptos contra S. Cyrillum libros damnaret; nam eos planè abrogaverat, dum subscripserat cum reliquis actionem quintam, in qua Patres Nestorium damnantes recepere epistolas B. Cyrilli Alexandrinæ Ecclesiæ Præsulis, Synodicas vique litteras ad Nestorium, & ad alios per Orientem. Ex quibus de-

ducitur, errasse Acephalos calumniantes Synodum Chalcedonensem, quæ hominem Nestorianum non plenè discussum ad ferendum suffragium admisisset, nam Theodoretus apud S. Leonem Papam, & Marcianum Imperatorem Nestorium anathematizarat, quod ante examen habitum actione 8. præstitit subscribens definitionem Synodi, in qua vnà cum Eutychete Nestorius nominatim damnabatur.

Nocere etiam Theodoro laudes Theodoro Mopsuestiæ delatæ, quibus suam historiam clausit dicens: *Moritur Theodorus Episcopus Mopsuestiæ cum omnium Ecclesiarum Doctor, tum hæreticæ cohortis profligator. Hic Diodorum magnum audierat, commilito, & socius divinisissimi Ioannis, &c.* S. Gregorius Papa lib. 6. epist. 31. ad Eulogium Alexandrinum hæc scribit: *Ipsum quoque historiã Sedes Apostolica recipere recusat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, atque vsque ad diem obitus sui magnum Doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet.* Restat ergo, vt si quis illam historiam recipit, Synodo, quæ pie mem. Iustianiani temporibus de tribus capitulis facta est, contradicat. Qui verò huic contradicere non valet, illam historiam necesse est, vt repellat. At ibidem Gregorius historiam illam Hermiæ Sozomeno adscribit. Melchior Canus acerrimi iudicii vir Gregorium repræhendit, quòd Theodoro dicta Sozomeno adscribat; Pontifex lapsus est memoria, scribit Lupus in notis ad collat. 5. Synodi quintæ, dicens *Hermiæ Sozomeni historiam finiri in laudibus. Theod.* Vt Baronius in notis Martyr. ad diem 23. Decemb. acerrimè pro Greg. pugnat, asserens nos non habere integram So-

Sozomeni historiam, quam ipse in præfatione ait initium sumere à tertio Crispi, & Constantini Cæsarum consulatu usque ad consulatū Theodosij decimum, & septimum, nempe ab anno 324. usque ad annum 439. At finitur historia circa Constantij mortem, qui, inquit Baronius, *ut auctor est S. Prosper in Chronico, & alij, occisus est Agricola, & Eustachio Coss.* anno 421. sed nequaquam Constantius occisus traditur à Prospero, Constantius, inquit ille, *Imperator moritur.* Morbo enim, ac in ætate decessit à nemine trucidatus; legatur lib. 1. hist. Pelag. cap. 20. Neque Gregorius ait, finiri historiam Sozomeni in Theodori laudibus; verba Gregorij dedimus. Volsius lib. 2. de hist. Græcis cap. 20. Gregorio faver. Iustinianus in edicto contra tria capitula cum Theodori lapsum recitavit, hæc addit: *Pro his testimonium præbent Sozomenus, & Hefychius, & Socrates, & Theodoretus, qui multas pro Theodoro laudes fecit.* Ex his sententia Cui sit probabilior. Ego tamen nihil audeo contra Gregorium scribere. Certè Theodoretij historia eadem Pontificis sententia repræhenditur.

Nolumus ulterius contra recentem Origenis Apologistam progredi illa signillatim confutantes, quæ in prægrandi volumine pro suo Amasio infauit auspicijs hinc inde confarcinavit, inanem enim operam illum posuisse nullus inficias ibit, qui Origenem ab universa Ecclesia damnatum fuisse intelliget. Miror autem hominem hunc novam Origeni apologiam procudere ausum cum sciret Eusebium Cæsareensem à Romana Synodo repræhensum, quod in

laudibus, atque excusatione Origenis Schismatici unum conscripserit librum. Quare eandem Ecclesiam suorum decretorum tenacissimam in ipsum pariter Halloix, quod in laudibus, atque excusatione Origenis Schismatici quatuor conscripsit libros, sententiam pronunciasse cognovimus. Etenim Sacra Congregatio Romana anno 1655. die 12. Maij Petri Halloix Apologiam pro Origene confixit hæc præfacta: *Prodierunt aliquilibri, qui nisi vel omnino, vel in parte tollantur, erroribus Christi fideles inficere possunt, &c.* Quo quidem decreto cecidit totus ille apparatus, quem tanto studio recentior Origenis advocatus protulit, ut profectò nequaquam tantum laboris nobis subeundum fuerit, quo apologiam Romanæ Ecclesiæ iudicio reiectam refelleremus; hoc enim perinde fuit, ac prostrato insultasse. Interim nostram hanc Synodi V. defensionem irrefragabili Sexti Concilij approbatione concludam. Nam cum palam constaret, Monothelitas eiusdem Concilij Quinti acta corrupisse. in eisdem act. 14. à Patribus anathema publicatum fuit his planè verbis vno omnium ore conceptum: *Anathema simul qui falsificaverunt acta Sancti, & universalis Quinti Concilij.* Halloix verò gravius in eandem Synodum peccavit, qui appellavit eundem Patrum conventum *Concilium perniciosissimum instigante Diabolo coactum* pag. 355. *merum conciliabulum* pag. 380. *pro nihilo habendum* pag. 363. At ipsius apologetico Apostolicæ Sedis iudicio nigro theta signato præposteri consilij pœnas tulit. Aurea Patrum Sextæ Synodi sententia, quæ in laudata actione 14. recitatur, Quinti Concilij dignitas adversus quæ

libet Halloix obiecta adeò evidenter asseritur, ut nullius advocacione post tan illustre, ac locuplex testimonium indigere videatur. Hæc ibidem leguntur: *Sanctum Concilium exclamavit: Sanctorum quatuor Conciliorum sempiterna memoria.* Et postea: *SANCTI QVINTI CONCILII SEMPITERNA MEMORIA.* Hæc Sancta Synodus.

CAPVT XII.

Originem de divina gratia rectè sensisse perperam quidam Recentiores. docuere.

INitio statim historiæ Pelagianæ Origenem divinæ gratiæ hostem fuisse monstratum est, ut iure meritò Pelagiani erroris Princeps, ac Pelagianorum Amasius à S. Hieronymo ignominia causa appellatus sit. Quid ex Origene alij Hæresiarchæ præsidij habuerint, non est nostri instituti demonstrare: Pelagianos errores illum procudisse nobis ex eiusdem sententijs ibidem recitatis compertum est. At Recentiores non contenti, Origenis personam contra tres Oecumenicas Synodos defendisse, contendunt illius etiam doctrinam de divina gratia non modò Catholicam, sed *Catholicissimam* fuisse. Theophilus Raynaudus in apologia pro Valeriano Cemeliensi cap. 9. Origenis *Catholicissimam de gratia sententiam* asseveravit, & quidem ea ex Origene eo loci produciens, quæ Pelagianorum illum dogma prædocuisse significant. Ex lib. 7. contra Celsum scribit hæc Adamantium dixisse: *Postquam obtulerimus nos, quæ ex nobis sunt, venimus ad hoc, ut consequamur ea, quæ ex Deo sunt. Cum enim si lem nostram,*

& affectum obtulerimus ei, tunc & ipse largitur nobis diversa dona Spiritus Sancti, de quibus dicit Apostolus, omnia autem ex Deo sunt. Igitur ex Origene fides, & affectus, seu cupiditas boni non sunt ex ijs donis, de quibus ait Apostolus *omnia autem ex Deo sunt.* Quare cum fides, & cupiditas boni non sint ex Deo, consequenter iuxta sua principia dixit esse ex ijs, *quæ ex nobis sunt.* Hæccine est, Raynaude, *Catholicissima de gratia sententia*? Est Pelagianorum delirium, qui nescio quam gratiam admisere, ita tamen, ut teste Augustino sine illa putarent hominem posse habere boni, sed imperfecti cupiditatem, perfecti autem non facilius per illam, posse sed nisi per illam omnino non posse. Libro 2. ad Bonifacium cap. 8. Quam sententiam fusiùs ibi S. Pater vsque ad finem libri insequitur dicens: *Verum & sic gratiam Dei dicunt secundum merita nostra dari, quòd in Oriente Pelagius Ecclesiasticis gestis damnari timendo damnavit.* Si enim sine Dei gratia per nos incipit cupiditas boni, ipsum cœptum erit meritum, cui tanquam ex debito gratiæ veniat adiutorium, ac sic gratia Dei non gratis donabitur, sed merito nostro dabitur. Vocatque ibidem ita sentientes *superbos sui arbitrij defensores, & fidei Catholice desertores.* Fidem autem esse ex nobis capitalis Semi-Pelagianorum error fuit, quem S. Pater toto libro de prædestinatione Sanctorum confutat. Pelagianorum decantata sententia erat: *Gratiam Dei secundum merita nostra dari.* Hoc verò ita pertinaciter Origenes adstruxit, ut ne quem divinæ gratiæ sine prævijs meritis locum daret, alterius vitæ merita commentus sit, quod initio eiusdem historiæ nobis commemoratum est. Certè li. 1. Peri-

Archon nullo pacto Ioannem Baptistam in utero sine meritis sanctificatum fuisse tradit, quod Deus foret personarum acceptor, illi uni, & non alteri eam gratiam largiendo. Libeat hic Origenis verba repetere, quibus Catholicam sententiam de nova animarum creatione impetit exemplo Præcursoris, *Quomodo, inquit, cum corpore simul facta est, & plasmata iam illius anima, qui antequam in utero formaretur, notus esse Deo dicitur, & antequam de vulva procederet, sanctificatus est ab eo? Ne forte non iudicio, nec pro meritis replere aliquos Deus videatur Spiritu Sancto, & sanctificare NON MERITO. Et quomodo effugiemus illam vocem, quæ ait: Nunquid iniustitia est apud Deum? Absit. Vel illud: Nunquid Personarum acceptio est apud Deum? Hoc enim consequitur eam defensionem, qua animos subsistere simul cum corporibus asseveratur? Quæ sane positio totius divinæ gratiæ vim, ac maiestatem deprimat, ubi citra personarum acceptionem gratis sine ullis meritis præcedentibus dari nequit. Sed de his iam satis alibi. Hinc fatum est, ut Pelagius, qui veteres Patres in sui dogmatis defensionem producere, solebat, nunquam Originem adduxerit, quod patet ex fine libri de natura, & gratia S. Augustini; optimè enim sciebat, gravari se Origenis magisterio, exprobande eidem Hieronymo hæc ipsa in epistola ad Cresiphontem: *Doctrina tua Origenis ramusculus est.* Itaque Origenes Pelagianorum Amasius fuit, cuius unius auctoritate illi ducebantur. Hinc insignis ille & cum laudis præfatione semper cuilibet nominandus Cardinalis Baronius ad Annum 402, t. 5. hæc ait: *Tantum absuit, ut Rufinus parato à S. Hieron. antidoto, curaretur,**

quin potius post Origenis errores, quos fovit, Pelagianæ hæresis aspidem ex eis obortos per carnem sibi sobolem enutrivit. Ex his liquet, quam inanis sit illa Anuati exclamatio contra Baianos: *Vestrum est illud: Origenes Pelagianorum omnium origo.* Lib. 7. sui Aug. cap. 12, §. 2. & in indice V. Origenes. Erras, o bone vir, non recentiorum illæ voces fuere, nuperque auditæ, sed antequam tui illi Baiani, & horum antagonisti nascerentur, Patrum illa sententia fuit Ecclesiasticis etiam annalibus inserta. Orosius in apologetico hæc contra Pelagianos scribit: *Quamquam & hæc venatissimorum dogmatum abominatio habet etiam nunc viventes mortuos, mortuosque viventes.* Nam Origenes, Priscillianus, & Iovinianus olim apud se mortui in his vivunt, & non solum vivunt, sed etiam loquuntur. Nunc vero Pelagius, & Celestius, si in his perseverarint viventes mortui, &c.

At alij Recentiores de indifferentia libertatis humanæ ad bonum, & & malum exactam esse Origenis doctrinam contendunt. Ioannes Martinez de Ripalda hæc scribit, *Nec refert Origenis scripta erroribus esse repleta, quia nullus Patrum, & Scriptorum, qui eos diligentissime notarunt, retulit inter eos doctrinam de indifferentia ad libertatem necessariam.* Ne D. Thomas ex Patrum, ac Scriptorum albo abradatur? Sanctus Doctor lib. 3. con. Gent. cap. 88. & 89. hanc de Origine sententiam tulit: *Solus Deus potest movere voluntatem per modum agentis absque violentia.* Hinc est quod dicitur Proverb. 21. *Cor Regis in manu Domini, & quocunque voluerit inclinabit illud: & ad Philip. 2. Deus est, qui operatur in vobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Quidam vero non intelligentes qua-

qualiter motum voluntatis Deus in nobis causare possit absque præiudicio libertatis voluntatis, conati sunt has auctoritates malè exponere, ut scilicet dicerent, quod Deus causat in nobis velle, & perficere, in quantum dat nobis virtutem volendi, non autem sic, quòd faciat nos velle hoc, vel illud, sicut exponit Origenes in 3. Peri-Archon liberum arbitrium defendens contra auctoritates prædictas. Cum suo Præceptore omnes sapientissimi Thomistica scholæ professores sentiunt: & sexcentos Scriptores nullos dices? Sed reclamatione à tergo fictus ille Moraines: Pari impudentia, vel malitia carpsit erroris Pelagiani Originem, quòd dixerit, unumquemque in manu sua habere, & in arbitrij potestate, ut aut peccati servus sit, aut iustitie. Disp. 8. Anti-Iansenij num. 47. At si D. Thomæ testimonio luculentissimo non ceditis, ad Origenis scholam vos provoco, ea hic repetendo, quæ initio historiæ Pelagianæ narrata sunt. Ille libro 3. Peri-Archon à S. Thoma citato cap. 2. hæc scribit: Non enim idem est habere vincendi virtutem, & vincere, sicut idem Apostolus cautissimo sermone signavit dicens: Quia dabit Deus exitum, ut sustinere possitis, non ut sustineatis, multi enim sustinent, sed in tentatione vincuntur; à Deo autem datur, non ut sustineamus, alioquin nullum iam videretur esse certamen, sed ut sustinere possimus. Ea autem virtute quæ nobis data est, ut vincere possimus secundum liberi arbitrij facultatem aut industrie utimur, & vincimus: aut segniter, & superamur. Et capite primo explicans illa Pauli: velle, & perficere ex Deo est, ait: Ex quo utique non intelligitur, quia quòd movetur manus v.g. ad verberandum iniuste, vel ad furandum ex Deo est, sed hoc ipsum, quod movetur, nempe manus, ex Deo est, nostrum verò est motus istos,

quibus motum ex Deo habemus vel ad bona, vel ad mala convertere. Ita ergo est quod dicit Apostolus, quia virtutem quidem voluntatis accipimus, nos autem utimur voluntate vel in bonis, vel in malis desiderijs. Itaque authore Origene in eo sita est indifferentia liberi arbitrij, ut à Deo ipsam quidem voluntatem acciperimus, sed velle actuale sit à nobis. Fateretur enim esse à Deo, ut possimus sustinere, quod idem est ac ipsa potentia volitiva, ut sustineamus, verò, qui est ipsemet actus potentiae, negat esse nobis ex Deo. Ita manum nobis inesse ex Deo concedit, ac non item benè, vel malè vti eadem manu. Clariùs certè non potuit loqui, imò nec locutus est Pelagius, eius sententia tota hac de re audiat apud S. Aug. de gratia Christi cap. 4. Quod possumus, inquit, omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est, qui hoc posse adiuvat, quòd verò benè vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est. Item: Quòd loqui passamus Dei est, quòd vero benè, vel malè loquimur nostrum est. Et ubi Origenes exemplum manus adducit, Pelagius oculi exemplo utitur: Quod possumus videre oculis nostrum non est, quòd vero bene, aut male videmus hoc nostrum est. Rectè igitur S. Thomas tradidit, Origenem liberum arbitrium contra divina oracula defendisse, atque illius indifferentiam nequaquam in Catholico sensu accepisse; eo enim prorsus modo illam exposuit, quo postea Pelagius explicuit, ut ad oculum demonstravimus. Cæterum S. Augustinus Origenis, eiusque discipuli Pelagij explicationem per plura capita explodit in libro de gratia Christi. Hæc autem eandem Pauli sententiam expendens scribit cap. 5. Non ait: Deus est enim, qui operatur in vobis posse,

posse, *tamquam ipsam velle, & operari per se ipsos habeant, nec in his duobus adiutorio eius indigeant, sed ait: Deus enim est, qui operatur in vobis & velle, & perficere, vel sicut in alijs, & maxime Græcis codicibus legitur, & velle, & operari. Videte si non Apostolus gratia Dei futuros aduersarios (Origenem, & Pelagium) Sancto Spiritu tanto ante prævidit, &c.* Hæc Augustinus.

Acutè notavit Baronius ad annum 394. tomo 4. ex falsis Origenistarum delationibus inter magnos illos Ecclesiæ Dutes Hieronymum, & Augustinum discordias (nam pugnantibus secum litteris decertarunt) subortas fuisse, ut illis qui dem mutuis se se vulneribus conficientibus res suas Origenistæ à nemine exagitati promoverent. *At fraude detecta, inquit Baronius, datis postea inter semutuo dextris, iunctis animis adversus primogenita Origenistarum germina Pelagianos hereticos sub eodem Catholico fidei vexillo commilitones accerrimè decertarunt.* Non est, Annate, Baronius ex Baianorum grege, sed S. R. E. Cardinalis, idemque summus antiquitatis testis, & veterum monumentorum indagator sincerissimus, qui Pelagianos primogenitos Origenistarum nuncupavit, & Hieronymus Origenem in calce Dialogorum Pelagianorum *Amasium* dixit. Iacta nunc Raynaude *Catholicissimam* Origenis de divina gratia sententiam, nam ex S. Thoma (quod etiam Adamantij scripta confirmant) Pelagiano dogmati conformem illam scimus. Sit, Morainio iudice, malitiosus, & impudens, qui Origenis sententiam de indifferentia voluntatis culpatur, nam sub Magni Aquinatis patrocinio inanes horum verborum sonos irridemus. Ita Origenis persona ab

Halloix contra Synodos defensa, eiusdem Origenis doctrinam alij Recentiores à Pelagiani erroris labe purgare conati sunt. Scio illos producturos sententias Origenis, in quibus divina gratia commendabitur; sed & gratiæ nomen in Pelagiana synagoga personabat. At spuria est illa gratia, quam tanquam meritum præmium ante Pelagianos Origenes statuit, nam alterius vitæ merita prædicare, est planè delirare, & fabulas, ac somnia vendere; unde Origenistarum errores in Synodis *nugæ, ac fabule* dicti sunt, ut ex dictis cap. 6. est manifestum. His accedit, Pelagium, ut superius diximus, nusquam Origenis pro se testimonium laudasse, qui tamèn Lactantij, Hilarij, Ambrosij, Chrysostomij, imò & Hieronymi, & Augustini quoque sententias sibi, ut perperam arbitrabatur, faventes recitavit teste S. Doctore in lib. de nat. & grat. à cap. 61. Quippe qui probè norat Origenem ut in cæteris, in dogmate etiam de gratia, & libero arbitrio à vero exorbitasse.

CAPVT XIII.

Rufinus Origenistarum, ac Pelagianorum Coryphæus, itemque Eusebius Cæsariensis Ariannus ab Halloix perperam defenduntur.

ORIGINE Hominibus, ac superis invitis propugnato, Rufini Origenistarum pugilis defendendi onus Halloix pariter suscepit. Hic Rufinus Aquileiensis Alexandriæ Didymo Magistro Origenis dogmata tanta pertinacia secutus est, ut quo eadem latè per Orbem spargeret, Origenis libros Latio donaverit. Sanctus

Stus Epiphanius ægrè tulit hominem
pium, ac doctum inter Origenistas
militare; unde ad Ioannem Hieroly-
mitanum scribebat: *Te autem frater
liberet Deus, & Sanctum populum Chri-
sti, qui tibi creditus est, & omnes fratres,
qui tecum sunt, & maximè Rufinum
Præbyterum ab hæresi Origenis, & ab
alijs hæresibus.* Hinc pro Origene gra-
ves Rufinus cum Hieronymo inimi-
citas contraxit, mutisque se invec-
tis, quæ hucusque supersunt, persecu-
ti sunt, de quibus lib. 1. Hist. Pelag.
cap. 2. diximus, ubi etiam Pelagianor-
um hæresim eundem Rufinum do-
cuisse monstravimus, peccatum enim
originale sustulit, & gratiam ex meri-
tis dari, atque Sanctorum impeccan-
tiâ adstruxit, quæ hic, ne actum agam,
haud vacat repetere. Perpetuæ Rufi-
ni ignominia vertetur, Celestium
Pelagij Achatem in Synodo Cartha-
ginensi interrogatum, ecquis dixisset,
non dari peccatum originale? respon-
disse, *Sanctus Præbyter Rufinus*, teste
S. Augustino lib. de pec. orig. cap. 3.
Unde recte dixit Baronius ad annum
412. tomo 5. *At observa & illud, citari à
Celestio non Pelagium ipsum, ex quo hære-
sis nomen accepit, sed Rufinum, ut Cory-
phæum, atque sectæ antesignanum.* S. Ge-
lasius Papa cum Romana Synodo
Rufinum uti Pelagianizantem dam-
navit hac in eundem sententia lata: *Quo-
niam B. Hieronymus Rufinum in aliqui-
bus de arbitrij libertate notavit, illa senti-
mus, quæ prædictum B. Hieronymum sen-
tire cognoscimus.* Hic autem, quo Ori-
genis sectam promoveret, insignis fa-
cinus commentus est. Librum apolo-
geticum pro Origene publicavit sub
nomine S. Pamphili Martyris, qui ta-
men ab Eusebio Arianorum Principe
scriptus fuerat. Quod ubi D. Hierony-

mus animadverterit in epistola pri-
mum ad Pammachium, dein in dua-
bus contra Rufinum apologijs insig-
nem hominis fraudem accerrimè in-
secutus est. Rem narrat in secunda
Apologia contra Rufinum: *Postea ve-
rò, inquit, per interpretationem tuam
questionem contra Origenem toto Orbe
commota, in querendis exemplaribus dili-
gentior fui, & in Cesariensi bibliotheca
Eusebij sex volumina reperi Apologias
Origenous. Quæ cum legissem, primum
eum librum depræhendi, quem tu solus sub
nomine Martyris edidisti, de filio, & Spi-
ritu S. in bonam partem plerisque blasphem-
ijs commutatis.* Idem habet lib. 2. apo-
logiæ 1. ubi testatur se perspicuè depre-
hendisse, quod primus liber sex volumi-
num Eusebij ipse esset, qui unus sub nomi-
ne Pamphili à te editus esset. Et lib. 1.
ait: *Sex libros, ut ante iam dixi, Eusebius
Cesariensis Episcopus Arianae quondam
signifer factionis pro Origene scripsit, latif-
simum, & elaboratum opus, & multis te-
stimonijis approbavit Origenem iuxta se
Catholicum, id est iuxta nos Arianum esse,
Horum tu primum librum vertis sub no-
mine Martyris.* Hæc diligentius adno-
tavi, ne Amanuensis error in re gravi
S. Doctori attribueretur, nam in epi-
stola ad Pammachium, & Oceanum
hæc scribit Hieronymus: *Vnam nunc
proferam, cui contradicere vel stulti sit, vel
impudentis. Sexti libri Eusebij super Ori-
genis defensione principium usque ad mil-
le ferme versus liber iste, qui Pamphili di-
citur, continet.* Vbi manifesta aparet
contradictio, ex qua nulla Hieronymi
contra Rufinum accusatio videatur;
nam in apologijs, *primus liber sex vo-
luminum Eusebij iste sub nomine Pam-
phili editus à Rufino dicitur, qui in
hac epistola sextus nominatur.* Certè
indè Amanuenses errarunt, quod le-
gen-

gentes abbreviatis hæc notas *VI. lib. Eusebij super Origenis defensione principium*, sexti libri Eusebij reddiderint, cum sex librorum Eusebij super Origenis defensione principium, scribere debuissent. Miror Rufini advocatum isthæc non adnotasse, ac more solito altius pro cliente exaggerasse. Rufinus S. Hieronymi accusationi frigidam responsionem reposuit: obijci nempè sibi rem ridiculosam. At Hieronymus in posteriori apologia barbarismi Rufinum insimulans ait: *De Pamphili libro non ridiculosa, ut tu scribis, sed ridicula mihi forte res accidit.* In secunda in-vectiva Rufinus ubi ad hanc sibi fraudem obiectam dilvendam venit: *Superfluum, ait videtur vel respondere aliquid, ubi piè, & religiose dicta martyris Pamphili aut falsa dici vult, aut etiam si vera sint, spernenda decernit.* Ubi verò pauca satis amarulenta evomuit, concludit: *Superflua est de Authore quæstio ubi defensio talis est, quæ assertore non egeat.* Cecidit sane caula Rufinus; debebat enim locum, ac testem producere, unde illa Origeni cula Apologia S. Pamphilo adscribenda esse censetur. Hoc egregiè vrget Hieronymus in apologia 2. *Dic ergo & tu, à quo exemplar acceperis, nec mihi ad subterfugendum crimen mortuos aliquos nomines, ut cum authorem ostendere non poteris, illum proferas, qui non possit respondere.* Hæc S. Pater.

Quis autem non miretur Rufino ante duodecim sæcula apertæ falsitatis convicto, ac nullam pro semet defensionem adornanti recentem hominem suppetias contra Hieronymum ferre, pro eodem testimonium dicere, illique promptam avocationem gratuito commodare? Petrus Halloix lib. 4. Origenis defensi quæstione pri-

ma hanc thesim ponit: *Vera propositio Apologia pro Origene olim edita, & nomine S. Pamphili Martyris inscripta verè est eius, & non alterius.* Probat id auctoritate Eusebij lib. 6. hist. Eccles. cap. 33. scribentis: *Quæcumque autem ex ijs, quæ ad illum pertinent, cognitu necessaria sunt, facile est ea cognoscere ex apologia pro illo à nobis, & à nostri temporis S. Martyre Pamphilo elaborata, quam propter obtrectatores collatis operis studiose confecimus.* Eundem Pamphilum pro Origene scripsisse testatur Socrates lib. 4. cap. 27. vel 22. ubi de Gregorio Neocæsariensi, & Nicephorus Callistus libro 10. cap. 14. verba Eusebij reddens. Photius verò, cuius testimonium supra cæteros iactat Halloix, ita scribit Num. 118. *Lectus est Pamphili Martyris, & Eusebij pro Origene codex, tomi autem sunt sex, quorum quinque à Pamphilo in carcere degenti præsentate etiam Eusebio elaborati sunt; sextus autem posteaquam Martyr gladio vita pulsus ad Deum, quem desiderabat, emigravit, ab Eusebio denique est absolutus.* At Halloix post longam causæ meditationem hæc litteris prodidit loquens de primo libro apologiæ à S. Pamphilo, ut ait, conscriptæ: *illum igitur cum absolvisset, atque Eusebio velut alteri sibi ostendisset, isque approbasset, tum verò nobis, ut sit subortis difficultatibus, eiusdem hortatu, atque adiutu alios quatuor addidit, quibus postea Eusebius illo demortuo sextum adiecit.* Itaque primum librum sex voluminum pro Origene à solo S. Pamphilo elucubratum affirmat, & quinque priores asserit fuisse Pamphili ob compositionem, Eusebij ob inspectionem. Hæc quidem ille, quod Rufinum contra Hieronymum defendat.

In primis non possum non ridere homi-

hominis consilium, qui vel contra Eusebium testimonium dicere non veretur. Nam iste loquens de apologia pro Origene aperte ait: *à nobis, & à nostri temporis S. Pamphilo Martyre elaborata, quam propter obrectatores collatis operis studiosè confecimus.* At si Eusebius illam tantum inspexit, haud illam collata opera studiosè confecit; aliàs Ioannes Baptista Rubeus, ac tres insuper socij Theologi, qui tuam apologiam inspexere, ac typis evulgandam censuere, dici possent eandem collatis operis studiosè confecisse. Imò, quod magis mirere, adiutu Eusebij quatuor libros à S. Pamphilo compositos scribit, statimque eosdem Eusebij ob inspectionem tantum fuisse sui tam citò oblitus asseverat. Sex illi libri apologetici pro Origene ab Eusebio compositi fuere. Et quidem de sexto libro hæc scribit ipsemet Eusebius l. 6. c. 29. *Horum habes certa argumenta in libro sextæ Apologiæ, quæ in Origenis defensionem A NOBIS scripta est.* Sed omnes sex Eusebio passim attributi sunt. S. Hieron. in catalogo Eccles. Script. c. 81. recensens Eusebij libros ait, illum Apologias pro Origene libros sex conscripsisse. Hæc autem dixit Hieronymus ante decem annos, quam de hac Pamphili apologia cum Rufino litigaret. Antipater etiam Metropolita Bostrensis contra Eusebij apologiam plures libros scripsit, quorum titulus sic in Synodo VII. Oecumenica act. 5. refertur: *Antipatri Episcopi Bostorum refutatio apologiæ pro Origene ab Eusebio Pamphili Episcopo Cæsareæ conscriptæ liber primus.* Synodus Romana cum S. Gelasio Papa Eusebium Cæsareensem repræhendit: *Quod in laudibus, atque excusatione Origenis Schismatici unum conscripserit librum.* Sed satis

solidè ab Eusebio elucubrata totam illam apologiam inde probatur, quod Ariana dogmata in illis libris apologeticis aperte tradebantur. Hieronymus, qui illos legit, hæc scribit: *Sex libros, ut ante iam dixi, Eusebius Cæsariensis Episcopus Arianae quondam signifer factionis pro Origene scripsit, latissimum, & elaboratum opus, & multis testimonijs approbavit Origenem iuxta se Catholicum idest: iuxta nos Arianum esse.* In Apologia priori. In posteriori etiam tradit, se perspicuè depræhendisse: *Quodd primus liber sex voluminum Eusebij ipse esset, qui unus sub nomine Pamphili à te editus est tam Græcè, quam Latine immutatis dumtaxat sensibus de Filio, & Spiritu Sancto, qui apertam blasphemiam continebant.* Hoc ipsum ex Antipatro Episcopo Bostrensi in Synodo laudata refertur, qui hæc scripsit: *Prius enim apologiam illam excutere volumus, ut ita non solum illum, pro quo apologia scribitur, sed & ipsum authorem hæreticos ostendamus.* Floruit hic Antipater circa annum 460. nam S. Euthymius Abbas ad eundem scripsit ex cap. 16. de vita Euthymij apud Surium. Successit Constantino Archiepiscopo, qui Synodum Chalcedonensem anno 451. subscripsit. Verum noster Halloix aliter sentit, clamatque §. 4. *Prope pro certo tenemus, non modo primum librum sanam continere doctrinam, quod oculis ipsis cernimus, &c sed etiam omnes reliquos, & quod certum sit Pamphilum ipso teste Eusebio supra in illis collaborasse, excepto tantum sexto, quem haud dubie Eusebius ne à Pamphilo, & à se ipso disideret, conformem cæteris composuit.* At Patres, qui eos libros legere, Arianam hæresim eosdem continere dixerunt; vel ergo mentiti illi sunt, quod Arianam hæresim minimè perspectam habe-

haberent, vel falsum somniat Halloix de incognitis sibi libris (neque enim extant) iudicium ferens. Quod si Pamphilo illi libri adiudicentur, Arianae hæresis Doctor Christi Martyr evadet, & ne Rufinus mendax videatur, Pamphilus Arianus publicabitur. *Non tibi expedit*, clamat Hieronymus in posteriori apologia, *ut per te clarissimus martyr hæreticus iudicetur, ut qui effudit pro Christo sanguinem, contrarius fidei Christi approbetur, &c.* Melius est, *ut tu erraveris, quam ut Martyr hæreticus fuerit*. Interim de præsentī compede ut cunque erue pedem. In futuro iudicio tu videris, quid ad Martyris contra te respondeas querimonias. Eusebius Cæsarensis, ut Ariano dogmati, quod in apologia illa docet, aliquod authoritatis pondus adijceret, eandem à se, & à Pamphilo compositam scripsit, quem ut potè Arianae factionis signiferum (ita enim hominem vocat Hieronymus) mendacij accusare malim, quàm glorioso Martyri hæreseos notam invre-re. Fuit Eusebius amicus Pamphili, unde eiusdem cognomine honoris causa decoratus est; idem tamèn Pamphili desertor etiam extitit, nam istum fortiter pro Christi fide martyriam subeuntem haud secutus fuit, sed Dijs sacrificans fidei proditor turpiter è carcere evasit, uti eidem S. Potamon Heracleæ Episcopus in Tyrio Concilio obiecit, de quo mox sermo redibit.

Haud vacat ab Halloix pro Rufino susceptam defensionem pluribus oppugnare, hominis tantum malæ causæ patrocinati errores subnotabo. Errat primò, dum putat librum apologeticum sub nomine Pamphili editum a Rufino esse sextum librorum Eusebij; nam teste ubique in apolo-

gijs, & in epistola ad Cresiphontem Hieronymo *primus liber* est Eusebijan apologetici. Textus vero epistolæ erat plane illi, si advertisset, corrigendus. Quod si liber editus à Rufino mille fermè versus ex sexto Eusebij continet, ut ex Hieronymo putas, ne huic irascaris, quod scripsit librum illum non esse Pamphili, sed Eusebij, te hæc ipsa §. 3. scribente: *Sextum omnes, ne uno excepto, attribuunt Eusebio*. Itaque de primo, si sapias, lis est, num Eusebij, an Pamphili sit, non de sexto. Errat deinde dum §. 4. tradit, nec ipsum quidem Hieronymum constanter librum illum attribuisse Eusebio, sed semel, atque iterum dixisse, esse potius Didymi, aut cuiusvis alterius, quàm Eusebij, aut Pamphili. Nusquam hoc Hieronymus putavit, sed ubique constanter asseruit, librum illum esse Eusebij, quem testatur vidisse se, ac legisse in bibliotheca Cæsarensi, at à Didymo, vel Rufino correctum ablatis ijs, quæ pro Ariæ hæresi Eusebius inibi posuerat, & eo pacto à Rufino sub nomine Pamphili publicatum. De verba Hieronymi in apol. 2. *In Cæsariensi bibliotheca Eusebij sex volumina repperi Apologias Origenous. Quæ cum legissem, primum eum librum deprehendi, quem tu solus sub nomine martyris edidisti, de filio, & Spir. tu S in bonam partem plerisque blasphemijs commutatis: Et hoc vel Didymum, vel te, vel alium fecisse nescio quem, quod tu apertissime in libris Peri-Archon fecisse convinceris*. Errat tertiò, dum in eodem §. 3. Hieronymum repræhendit, quod scripsit, in illo primo volumine mentionem fieri sequentium: *Nam in illo primo volumine, inquit, quod totum legi non semel, sed sæpius, nulla prorsus facta est librorum sequentium mentio*. Imperitè:

Hiero-

Hieronymus non loquitur de primo libro prout corruptus fuit à Rufino sed prout in autographo Cæsareensi abs se lectus fuit, dicens in primo libro sequentes appellari, & in posterioribus primi libri fieri mentionem. Verba Hieronymi in prima apologia sunt: *In ipso volumine, quod tu Pamphili simulacra, sequentium librorum facta mentio est. In secundo quoque, & reliquis dicit Eusebius, quod in primo iam ante dixerit, & quòd eadem repetere non debeat.* Errat quartò, imò pessimam calumniam Hieronymo struit, dum §. 2. loquens de apologia Pamphili, quam initio quidem etiam S. Doctor eidem Pamphilo adscripserat, postea vero fraude detecta Eusebio legitimo Authori ad iudicavit, hæc asserit. *Ea, quæ ipse in constanti, & matura etate, & firma adhuc memoria, placidoque animo conscripserat, plus mereri apud æquos Iudices fidei, quàm ea, quæ præcipiti ævo, & recordatione fluxa, & mente præsertim ex quibusdam circa res litterarias dissidijs non nihil exulcerata per palinodiam exaravit.* Vide quòd malæ causæ defensio hominem præcipitem egit? Non illum pudet recordationis fluxæ Hieronymum arguere, qui non modò eorum, quæ prius scripserat, optimè meminuit, verum etiam aperit, cur per errorem illa exaravit? Audi Hieronymum lib. 2. Apologiæ prioris hæc scribentem: *Etiam ante annos ferme decem, cum Dexter amicus meus, qui præfecturam administravit Prætorij, me rogasset ut authorum nostræ religionis ei indicem texerem, inter ceteros Tractatores posui & hunc librum à Pamphilo editum ita putans esse, ut à te & tu s discipulis fuerat divulgatum. Itaque fraudem tuam errori meo imputare non debes.* Et Apol. 2. *De tuo codice quasi Pamphili exemplar accepimus. Credidi*

Christiano, & credidi Monacho, non putavi tantum sceleris à te posse configi. Certè Hieronymus in lib. de Script. Eccles. loquens de Pamphilo ait: *Scriptis, antequam Eusebius scriberet, apologeticum pro Origene.* Quod falsum est, nam Eusebius, vnà simul secum scriptum illud fuisse à Pamphilo autumnavit. In Rufinum igitur tota culpa devolvitur, cum Hieronymus à Rufino se deceptum testetur. Et quidem Halloix nobilioribus S. Hieronymi scriptis authoritatem subtrahit, quod ea scripserit ævo præcipiti, & recordatione fluxa. Ille enim post lites illas cum Rufino, imò & eodem mortuo, etiam Dialogorum libros contra Pelagianos producit, aliaque conscripsit, quæ inter eiusdem codices principem sibi fermè vindicant locum.

Volo hic insignem Rufini fraudem monstrare. Cum legerem Gennadij librum de Scriptoribus illustribus, in capite 17. vbi de Rufino agit, hæc adnotavi ab eodem de Rufino scribi: *Interpretatus est etiam sententias Pamphili martyris adversum Mathematicos.* At cum apud Eusebium, cuius verba producit Hieronymus in prima apologia, habeamus Pamphilum proprij operis nihil omninò scripsisse, ea statim cogitatio animum subiit, vnde nam Gennadius adversus Mathematicos operis alicuius Pamphilum authorem habuerit? A Rufino in errorem inductum cognovi. Hic in priori invectiva contra D. Hieronymum ait: *Macarius cum opuscula adversus fratrum, vel mathestin haberet in manibus, eaque utili, & pernecessario labore componeret, &c.* Quid porro Origenes, quem opinatissimum apud Græcos auderat, sentiret de talibus percunctatur, breviterque sibi eius de singulis quibusque sententias

orat

orat exponi. Ego rem primum dicebam factu esse difficilem, Sanctum tamen Pamphilum Martyrem dixi quadam ex parte tale aliquid operis conscripsisse in apologetico suo. Continuo id sibi poscit in latinum verti. Nullum dicebam me usum huiusmodi operis habuisse, & ad latinum sermonem tricenniali tam penè incuria torpuisse. Perstitit tamen deprecans, qualicumque sermone notiam sibi tantum eorum, quæ cupiebat, ostendi. Cumque id, quo potui sermone, fecissem, maiori desiderio accensus est ad illa ipsa plenius cognoscenda, è quibus pauca illa, quæ transtuleram, videbantur assumpta. Aitque se precibus eiusdem victum libros Peri-Archon transtulisse. Vide quæso suismet imposturas fatentem reum. Scribit Rufinus, S. Pamphilum Martyrem contra Mathematicos aliquid operis conscripsisse in apologetico suo, & Macarium amicum deprecatum ex Pamphilo notitiam sibi tantum eorum, quæ cupiebat, ostendi. Additque se id, quo potuit sermone, fecisse. Ita scripsit latino sermone Apologeticum pro Origene, quod Macario eidem nuncupavit. At in hoc apologetico nihil probatum legitur contra Mathematicos, vel fati assertores, sed tantum de Patre, de Filij æternitate, & consubstantialitate, de S. Spiritus divinitate, De Verbi Incarnatione, à Christo Domino, de pœnis damnatorum, & de animarum transmigratione ibidem disseritur. Quodnam igitur opus contra Mathematicos Pamphilus scripsit, quomodo eorum, quæ Macarius scire cupiebat, notitiam, Rufine, tradidisti? Contra fati assertores instrui ille vult, & alia à te magni hiatus promissore edocetur. En imposture origo. Eusebius sex libros apologeticos scripsit pro Ori-

Card. de Noris Vind. Aug.

gene, in quorum aliquo adducit dicta Origenis contra Mathematicos. Rufinus volebat quidem integros sex libros transferre, sed veritus ne inscripto nomine S. Pamphili, ex numero librorum ipsissimi Eusebij esse statim cognoscerentur (Hieronymus enim in catalogo librorum Eusebij sex apologeticos eiusdem pro Origene numeraverat) vix primum interpretatus manum de tabula auovit, & Peri-Archon librorum versionem aggressus est. Noluit tamen translatum apologeticum inscribere primum librum, quò unus à S. Pamphilo compositus haberetur, atque de reliquis Eusebij libris omnis prorsus suspicio tolleretur. Quæso te Halloix, si Rufinus probè novit, S. Pamphilum in reliquis operis illius libris contra Mathematicos scripsisse, cur illa, uti rogabatur à Macario, non est interpretatus? cur apologeticum primum librum non inscripsit? cur illius tantum in præfatione ad Macarium mentionem fecit, ac si nihil aliud pro Origene Pamphilus elaborasset? At dicis, primum librum tantum esse totum à S. Pamphilo scriptum, cuius nec versus Eusebij sit. Bellè tibi ista fingis sine teste; at Rufinus contra Mathematicos aliquid operis scripsisse Pamphilum narrat, nulla Eusebij mentione facta. Audio Rufinum ista hæc ad Macarium in præfatione scribentem: *Librum Pamphili, quem pro Origene in Græco scripsisse traditur, transferri tibi poposceris in latinum.* Ita passim, & ubique loquitur, ac si translatum à se tantum unicum illum librum S. Martyr composuisset. Verum non semel in his se dolis Rufinus exercuit, nam quò Origenis scholam quacunque arte promoveret, Sexti Philo-

M lophi

Iosphi Ethnici librum sententiarum publicavit specioso titulo appposito S. Xysti Pontificis, & Martyris, quo quidem libro usus est Pelagius ad liberum arbitrium supra gratiam erigendum, & initio etiam id credidit S. Augustinus, ut patet ex lib. de nat. & gratia cap. 64. quem tamen errorem corrigit 2. Retract. cap. 42. à Hieronymo fortè admonitus, qui in epistola ad Cresiphontem de Rufino dudum mortuo scripserat. *Illam autem temeritatem, imò insaniam eius quis digno possit explicare sermone, quòd librum Sexti Pythagorei hominis absque Christo, atque Ethnici immutato nomine Syxti martyris, & Romanæ Ecclesiæ Episcopi prænotavit, &c.* Quare idem Sanctus lepidè olim his Rufinum perstrinxit in priori apologia: *Cum tantam habeas licentiam nominum immutandorum, ut de Eusebio Pamphilum, de heretico Martyrem feceris, cavendus homo, & mihi maximè declinandus, ne me repente, dum nescio, de Hieronymo Sardanapalum nomines.* Quis igitur Rufinum Authorum nomina immutare solitum procul ab his insidijs in apologetici pro Origene editione putabit, Hieronymo hominis fraudes repetitis exemplis confirmante? Sed dolum dolo auxit, dum primum Eusebij librum haud fideliter interpretatus est; nam Hieronymus, qui oculatus testis utrumque contulit, & Pamphili à Rufino editum, & primum ex sex libris Eusebij, scribit in priori apologia: *Quamvis de Eusebij libro multa substraxerit. Et postea: Cumque de ipso libro, quem Pamphili simulas, multa perverteris.* Quæ quidem, nisi vera essent, numquam coram Orbe Catholico, coram tot illius ætatis hominibus doctissimis, qui-

bus integer oculorum, atque aurium usus erat, tanta confidentia magnus Ecclesiæ Doctor asseverasset.

Qui verò post Eusebium Pamphilum Martyrem pro Origene apologeticum scripsisse prodiderunt, quorum testimonia initio statim adducta sunt, nempe Socrates, Nicephorus, & Photius, Eusebij Ariani hominis fidem secuti sunt. Socrates certè Originem impensius coluit, ut patet ex libro 6. capite 13. ubi Originis adversarios his excipit, quos inter numerat S. Methodium, & magnum Theophilum Alexandrinum: *Homines nullius momenti, & qui sua ipsorum virtute nequeunt emergere, per hoc aliquid existimationis acquirere volunt, quòd potiores viros carpunt.* Et libro 7. capite 45. ait: *Subit autem mihi admiratio, quomodo livor Originem etiam mortuum presserit. Ille namque post ducentos annos à morte sua à Theophilo est excommunicatus.* At Theophili sententiam universa Ecclesia approbavit, ut libro 1. hist. Pelag. capite 2. ostendimus, imò & eiusdem scripta contra Originem, quæ Halloix iniuriosè carpit, S. Gelasius cum Romana Synodo in decreto de libris recipiendis vnà cum aliorum Patrum, quos nominat, voluminibus dicit se approbare *Opuscula Beati Theophili Alexandrini Episcopi.* At Socrates non vnicum librum apologeticum scriptum fuisse à Pamphilo narrat, sed plures, inquiens: *Meminit autem eius, & Pamphilus martyr in libris, quos de Origene lucubravimus.* Eundem verò Pamphilum non solum illos scripsisse, sed vnà cum Eusebio idem affirmat libro 3. capite 5. ubi: *Testes horum fide digni sunt S. Pamphilus, & qui ab ipso cognomen traxit Eusebius, uterque enim*

enim communiter vitam Origenis commendantes, &c. composita pro illo insignibus libris apologia, &c. Cur igitur Rufinus unum librum sub unius tantum Pamphili nomine publicavit, cum ille primus inscribendus foret, & authoribus Eusebio, & Pamphilo, si Ariano Cæsarensi, & huius authoritatem securo Socrati Origenistæ fides habenda est? Nudatur omni pallio Rufini dolus, nec superest lacinia, qua se quacumque parte tegat, iisdem enim testimonijs convincitur, quibus illum potenter defendi Halloix novus Origenis advocatus existimavit. Sanè vidit Rufinus, quantum authoritatis liber ille perderet, si Eusebiana manu vel ex parte conscriptus probaretur. Et quidem Eusebius licet in historia Ecclesiastica dicat, se libros illos à Pamphilo adiunctum scripsisse, illis tamen suum ipsius tantum nomen inscripsit, eoque pacto vulgati sunt, ut ex catalogo Scriptorum S. Hieronymi cap. 81. probabam, sciebat enim Eusebius, S. Martyrem nullam vel levem in illis operam posuisse. Testimonia Photij, ac Nicephori, qui idem ex Eusebio post plura sæcula exscripserunt, eodem modo accipienda sunt.

Hæc fusiùs, quàm nostrum institutum poscebat, congestisse contra Rufinum eiusque defensorem fortè videbor, sed longiorem in ijs moram suaseret Hieronymi monita exclamantis in epistola ad Cresiphontem tantum fraudis à Rufino admissum, ut librum primum sex librorum defensionis Origenis Eusebij Cæsariensis (quem fuisse Ariantum nemo est qui nesciat) nomine Pamphili Martyris prænotaret, quò sciucet egregia illa quatuor Origenis Periarxon volumina latinis infunderet auribus.

Quis enim libros Origenis non recipiat, quos à S. Martyre probatos, ac defensos fuisse cognoverit? Profecto S. Pamphili apologeticum libris Peri-Archon, seu de principijs ab invicem accusationibus tutandis cussum fuisse fatetur, imò gloriatur Halloix in fine quæstionis primæ libri quarti scribens: *Ego quidem divine attribuo providentiæ, quòd eius quoque libri defensionem, qui maximè oppugnatur, libri inquam de principijs optimum, ac potentissimum suscitavit defensorem Sanctum Pamphilum Martyrem.* Vah quàm diversa sunt Divorum, atque hominum iudicia! Hieronymus id Rufino temeritati, imò insanie vertit in epistola ad Cresiphontem, quod Halloix divine attribuit providentiæ. Vtri magis credendum? Illi libri Peri-Archon totius vetustioris Ecclesiæ sententia reprobati sunt. Continere illos impia dogmata scribit S. Anastasius Papa ad Ioanem Hierosolymitanum, additque eosdem Ecclesiam maculare, probatos mores evertere, aures circumstantium vulnerare, iurgia, iras, dissensionesque disponere, piorum mentes inanis sui caligine labefactare. *Detestanda plurima, scorpiones, & colubros* habere scribit Hieronymus Avito. *Ineptias, & digna odio, ac inimica Deo verba,* S. Epiphanius epistola ad Ioannem Hierosolymitanum. Quos cum Sanctus vir Pamphilius legisset, *exhorruit, & inclusit scrinio, ne prolatis invulgis multorum animos vulnerarent,* Hieronymo teste in laudata epistola. Horum, inquam, librorum divina providentiæ, si Halloix vlla fides habetur, optimum, ac potentissimum suscitavit defensorem S. Pamphilum Martirem. Unius Pamphili ducatum in defendendo Origene secutum

se idem protestatur in præfatione libri quarti bellissimas inibi fabellas nectens; sed quid aliud diceret, qui *Origenis nugas, fabulasque* ut loquitur Synodus VII. in definitione fidei, defensorus erat? Fingit sibi Veritatem hæc intinasse: *Comitem habebis in omnibus, fautricemque VERITATEM. Ac ne diffidas, eum tibi Ducem providebo, cui resistere nulli queant adversarii, Ducem scilicet belli scientissimum, & certæ harum rerum notitiæ indagatorem sagacissimum. Dux enim tuus in hac Origenis mei, & tui defensione, futurus est ille nominis amabilissimi Beatus Pamphilus, ille Martyrum sui ævi nobilissimus, ille germanorum Origenis Scriptorum propugnator acerrimus, qui & apologiam pro illo fortissimam primus omnium exaravit, & illos errores, quos quidam partim ignari, partim invidi, partim malevoli iniquè ipsi affingebant, ab illo longissimè, atque certissimè propulsavit.* Hæc pars prologi est, in quo Veritatis se se familiarem vendicans, auditores ad reliquam fabulam, quam satis prolixam ludit, benignis auribus excipendam promptiores reddere conatus est. Porro eadem veritate suadente his se vindicandam S. Pamphilo apologiam animatum scripturit: *Tantum hoc sedulo age, ut puram putam in omnibus Dei Optimi, Maximi gloriam quæras, iisdem vestigijs in protegendo Origene, quæ Pamphilus meus olim expressit, gradiare.* Ita minimè tibi difficile fuerit, quam ille conscripsit Apologiam, hanc ipsi ut germanissimam, sicuti re vera est, qua ratione, qua auctoritate vindicare. Quod proinde (quando MAGNAM PARTEM IN EO SITA EST VICTORIA) primo tibi loco aggrediendum, ac toto nisu perficiendum est: ibidem. Si Concilia erroris arguere, Pontifices igno-

rantia infimulare. Sanctos Patres invidiæ, oblivionis, inconstantia, livoris, inscitia, ac denique malevolentia incusare, Origenem Schismaticum, atque Hæresiarcharum pessimum ab Ecclesia pronunciatum defendere, haud equidem est *Dei Optimi Maximi gloriam quærere*, sed Divorum auctoritatem elevare, ac propriæ famæ iacturam facere. Nullam librorum Peri-Archon defendendorum rationem meliorem invenire potuit, quàm ab Apologia Pamphilo afficta viam sibi aperiens, passus enim est, *magnam partem in eo sitam esse victoriæ.* Hinc veluti in arce causæ de apologia Pseudo-Pamphili mihi cum adversario pluribus litigandum fuit, ut tanti nominis Patrono libri Peri-Archon à Pelagianorum Magistro exarati nudarentur. Hieronymus impium duxit Christi Martyrem Arianæ hæresis sectatorem fieri, unde quod apologeticus ille liber Arianismum saperet, à Pamphilo scriptum fuisse negavit. Quare cum Pelagij errores, ac capitalia superbæ hæreseos theorematum in iisdem libris Peri-Archon tradantur, Sancti Martyris famæ interesse arbitratus sum, eundem à Pelagianorum delictis vindicare, illa enim Pelagiana dogmata Author Apologetici non correxit, imò loquens de animarum productione eadem reperita assertione probavit.

Huic capiti audax hominis dictum coronidem imponet, ita enim longior nostra hæc contra Origenem dissertatio terminum habebit. Quando in factiones dividimur, eos, qui nostræ sectæ amici, ac defensores sunt, impensius diligimus, nostramque eisdem, ubi occasio fert, operam libentissimè commodamus. Hinc factum est, ut Halloix, cum videret

Eusebium Cæsareensem tot apologeticis editis de carissimo sibi Origene benemeritum, haud passus sit, hunc ipsum tanquam Arianum accusari. Itaque de collegæ fama sollicitus omnem ab eo Arianæ hæreseos suspensionem excutere pertentavit vociferans lib. 4. quæst. 1. §. 4. *Verum de Eusebio, & de recta eius doctrina, quam nonnulli perperam sugillarunt, alibi tractamus; de quo cum scripsero, quid mihi videtur, libenter audiam, quid alij sentiant.* Et antea statim dixit Hieronymum haud rectè suspicatum, quòd Eusebij libri apologetici pro Pamphilo sectam Arii redolerent. Eusebium Arianum fuisse certissimum est. Etenim S. Athanasius in epistola de decretis Nicænæ Synodi hæc scribit: *Eusebius ex Cæsarea Palestinæ, qui pridie abnegasset, in eandem sententiam tamen postridie subscripsit, quam etiam Ecclesiæ legendam misit, dicens eam esse Ecclesiæ fidem, & Patrum traditionem (nempe filium esse Patri æterno consubstantialem) omnibusque manifestò apparuit eum prius & temere errasse, & frustra contra veritatem pugnasse.* Quare cum sex illos libros apologeticos ante Synodum Nicenam scripserit, nam vivente Pamphilo illos exaravit, qui passus est ante Constantini baptismum, tum temporis eosdem dictavit, quandò teste Athanasio temerè errabat. Et quidem ipse Arius in epistola ad Eusebium Nicomediensem scribit, sibi adhæsisse Eusebium Cæsareensem, unde idem Eusebius à S. Alexandro Patriarcha Alexandrino excommunicatus fuerat: *Et quoniam, inquit, Eusebius frater tuus Cæsareensis, & Theodotus, & Paulinus, &c. asserunt priorem esse Deum Filio ante principium, anathema sunt facti.* Eusebium verò Cæsareensem primum

ferè Episcoporum litteras pro Ario quaquaversum sparsisse testatur Arianæ factionis Coryphæus Eusevius alter Nicomediensis, qui contra S. Athanasium pessimæ factionis, quam etiam Eusebianam dixere, author fuit, in litteris ad Paulinum Tyriorum Episcopum, in quibus exemplo Eusebij Cæsareensis hortatur ipsum ad scribendum pro Ario: *Neque studium, inquit, Domini mei Eusebij pro veritatis defensione susceptum, neque tua de eadem retaciturnitas in silentio quidem iacet, sed ad nostras usque aures utrumque perlatum est, Nos, ut par fuit, magno gaudio à Domino nostro Eusebio, à te dolore affecti sumus.* Has litteras refert Theodoretus l. i. c. 5. Quare duo illi Eusebij Ariani curus biuges iure meritò sunt appellati. Litteræ Eusebij Cæsareensis pro Ario scriptæ recensentur in Synodo II. Nicæna act. 5. quarum blasphemias cum Patres audivissent exclamarunt: *Hic reliquis nobis maiore odio prosequendus.* Itemque: *Anathema & libris, & illis, qui illa legunt.* Et Legati Pontificij addiderunt: *Ipsa lectio indicat, quòd Arianorum sententiam sapiat, habet enim ante lectus Eusebij Pamphili liber & alias blasphemias, quas Synodus audire respuit.* Inter alia negat Filium esse verum Deum, inquit enim in epistola ad Euphrationem: *Ut cognoscant te solum verum Deum, non ut vno solo existente Deo, sed ut solo vno existente vero Deo, cum maximè necessaria adiectione VERRO: quandoquidem & ipse quidem Deus filius, sed NON VERVUS DEVS, unus enim est & solus verus Deus quia neminem habet ante se.* Lege ibi alia.

In Nicæna Synodo Eusebius uterque subscripsit Catholicum symbolum, sed Eusebium Cæsareensem paululum substituisse, scribunt Socrates lib.

1. cap. 8. alijque. Epistolam ad suos Cæsareenses Nicæa dedit, in qua Synodalis statuti rationem assignat; illam autem Cardinalis Baronius examinat ad annum 325. Cerrè ob illud factum Ariani Eusebium repræhenderunt, *defectionem ipsius insimulantes*, teste Theodoro lib. 1. hist. Eccl. cap. 12. An verò manu æquè, ac mente fidem Nicænam subscripserit, ex ijs, quæ postea contra Athanasium struxit, dubium fecit. De illo dixit Socrates libro 1. capite 23. quòd *biunguis indicatus est*. Etenim prævalente Antiochiæ Arianorum factione vrbe pulsus fuit magnus Antistes Eustathius, qui, vt ait Hieronymus in epistola ad Evagrium 126. *Contra Arium clarissima tuba cecinit*, atque Eusebius ab Hæreticis in Episcopum ab Imperatore Constantino flagitatus fuit, quòd illum magnum Arii defensorem norant. Imperatoris ea de re responsum refert idem Eusebius lib. 3. de vita Constantini cap. 57. Cum verò Eusebiani graves contra Athanasium Arianorum hostem infensissimam vbique turbas darent, Constantinus, qui ex falsis Hereticorum delationibus in pravam de Athanasio opinionem abierat, Synodum Cæsareæ in Palæstina fieri mandat. Athanasius autem ad illam, vt scribit Sozomenus libro 2. capite 25. *vocatus non obedit, Eusebij illic Episcopi, & eius, qui Nicomediæ erat, aliorumque, qui cum istis erant, malitiam veritus*. Quis igitur Eusebium Pamphili Arii fautorem negavit, cum Athanasio hostis extiterit, qui cum solis Arianis inimicitias exercuit, Catholicis omnibus semper carissimus? Verùm paulò post coactæ apud Tyrum Synodo vnà cum cæteris interfuit

Athanasius ita iubente Constantino. De qua re S. Epiphanius lib. 2. con. Hæreses num 68. vbi agit de secta Melerij hæc narrat: *Et inssit iudicare causam hanc Eusebium Cæsareæ Episcopum, & alios quosdam, erant autem hij quodammodo magis inclinati ad Arianorum vanitatem*. Ibidem raræ libertatis exemplum cum perpetua Eusebij infamia dedit S. Potamon Heraclæ Episcopus oculo ob Christi fidem in persecutione orbatus. Hic enim, do verba S. Epiphaniij, *quum vidisset Eusebium sedentem, ac iudicantem, & Athanasium stantem, superatus tristitia, & lacrymans ob ea, quæ apud veritatis professores fiunt, inuectus est voce magna contra Eusebium, ac dixit: Tu sedes Eusebi, & Athanasius innocens existens à te iudicatur, quis tulerit talia? Dic verò mihi tu: Nonne mecum fuisti in carcere tempore persecutionis? Et ego quidem oculum amisi pro veritate, tu vero nihil mutilatum in corpore habere videris, neque testimonium per confessionem præbuiisti, sed stitisti vivens nulla parte detruncata. Quomodo discessisti è carcere, nisi quòd promissisti his, qui necessitatem persecutionis nobis intulerunt, id, quod nepharium est, te facturum esse, aut certè fecisti*. Generosis illis vocibus Eusebius perterritus conventum dissoluit, misitque Vrsacium, & Valentem contra Athanasium inquisitores. Ex his emissarijs, ac satellitibus, àn Cæsareensis fuerit Arianus, quis non intelligat? Hinc apud veterem Ecclesiam adeo certum erat, Eusebium Arii studiosum fuisse, vt id omnes citra dubium pro comperto haberent. S. Hieronym. in epistola ad Cresiphontē mentionem facit *Eusebij Cæsariensis, quem fuisse Arianum nemo est, qui nesciat, &c.* Idem l. 1. contra Rufinum

finum ait: *Eusebius Cæsariensis Episcopus Arianae quondam signifer factionis. Et lib. 2. meminit Eusebij Ariarum Principis. In Synodo VII. Oecumenica actione 6 hæc leguntur: Etiam Eusebius Pamphili ab illis in testem advocatur, qui tamen ab omni Catholica Ecclesia Arianae hæresis defensor esse cognoscitur. Item. Quis enim fidelium in Ecclesia, quive verorum dogmatum scientiam habet, ignorat Eusebium Pamphili in reprobum sensum traditum consensisse Arii placitis?*

Verum Halloix § 4. in fine reponit pro Eusebio: *Quos quidam putant in illo fuisse errores, ostendam fuisse Græcorum Sanctorum Patrum, quos ipse studuit imitari, vulgatas opiniones, nec pro erroribus tunc habitas. Quod Patres, ac Synodi iudicarunt de Eusebio, quosdam, nempe paucos id putasse fingit: sed ista relinquamus. Fateor quidem nonnullos Patres de Filio Dei eo prorsus modo, quo Eusebius, alicubi locutos esse, sed cum illi Orthodoxi fuerint, atque in alijs libris rectam de Filio Dei sententiam exposuerint, in bonam partem trahendi sunt, ubi ijs vocabulis, ac phrasibus vsi fuerit, quas postea Ariani vsurparunt. At Eusebius, cum Arianae illum hæresis sectatorem fuisse ex Arii, Eusebij Nicomediensis, nec non magni Athanasij testimonijs constet, non est cur in bonam partem eius verba interpretatione prorsus violenta trahantur. Certè quæ in Synodo Nicæna II. ex eius epistolis adducuntur, si rectè explicare potuerit Halloix, eadem planè facilitate Ariam quoque Catholicum venditabit, ac Nicænos Patres iniustos Iudices publicabit. Quod verò Eusebius Symbolum Nicænum subscripsit, nullam eidem defensionem parat, nam hoc*

gravi doctissimi Patris S. Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani testimonio vincuntur, qui cum Halloix Cæsareensem Ariam inde excusant: Eusebius, ait, fuit Arianae insanae Princeps, & plura, & peiora, quàm omnes Ariani, in Filium Dei, & D. N. Iesum Christum, & Deum contumeliosè, & impiè protulit, &c. Qui autè impium eius dogma amplexi sunt, & aiunt pœnituisse eum, & à Synodo susceptum esse, sciant falsum esse, siquidem post aliquot annos, cum nonnulli ex simplicioribus eum in Ecclesia commemorarent, coacta est Synodus Alexandria, & istis quidem pœnas constituit, memoriam verò eius ex Ecclesia deleverunt, & tanquam ab hac Sancta Synodo eiecto nequaquam in Ecclesia memoria eius habetur. Contra Iconomachos capite 2. In eandem sententiam in Synodo septima act. 6. Epiphanius hæc de Eusebio pronunciavit: Labris illum dicimus veritatem coluisse, corde autem longè ab ea abfuisse, quemadmodum & omnes epistolæ illius, & commentaria ostendunt. Postea: Verum pro illis epistolis suis nusquam apologiam conscripsit, mansit, enim Æthiops non commutans cutem suam. Qui ergo hunc Æthiopem lavare conantur, non modò operæ, verum etiam & famæ iacturam faciunt, insignem hæresis professorem adversus Patrum Synodos excusando. Hinc constat, Halloix Origenis advocatum tota causa cadere, dum damnatos à Synodis præpostero prorsus consilio defendere pertentat. Haud tamen necesse fuit, nos in illo refellendo tantum operæ, ac laboris impendere, nam olim à S. Gelesio Papa Hieronymo contra Rufinum causa adiudicata fuit hac planè sententia irrevocabili Quoniam B. Hieronymus eum, scilicet

Rufinum, in aliquibus de arbitrij libertate notavit, illa sentimus, quæ prædictum B. Hieronymum sentire cognoscimus, & non solum de Rufino, sed etiam de diversis, quos vir sæpius memoratus zelo Dei, &

fidei religione reprehendit. Item: Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda. Hæc ille.

A P P E N D I X:

Iuliani Pelagiani Laudatores, Cassiani, & Fausti Semipelagianorum defensores confutantur.

VC Usque Origenis, ac Theodori Mopsuestini Apologum confutavimus; nostra enim intererat, in id operis diligenter incumbere, qui Pelagianos, quos inter utrumque & primo quidem loco fuisse certum est, ab Augustino plenè convictos, & ab Ecclesia Orthodoxa ritè damnatos iusto volumine ostendimus. Monet verò hoc loco idem studium, quod Augustinianæ doctrinæ, ac Romanæ in primis Ecclesiæ debemus, ut nescio quos stultissimos Iuliani Pelagiani defensores, itemque quosdam Cassiani, ac Fausti Reiensis, quos unà cum Iuliano inter reprobos à Romana Sede Scriptores S. Gelasius Papa in Synodo recensuit, importunos, ut mitius loquamur, laudatores, seu propugnatores rejiciamus, quod ubi feliciter (neque enim magnæ difficultatis res est) præstabimus, Pelagianæ sectæ quocunque patrocinio, ac laudæ nudatæ deformitas apparebit.

C A P V T I.

Probatur S. Augustinum satisfecisse argumentis Iuliani. Sex libri contra eundem Iulianum recens inventi S. Augustino auctori à Synodis attributi. Egregium de ijsdem Marij Mercatoris testimonium.

HÆRESIS Pelagiana sacris Vaticanis securibus percussa, ac Imperatorum edictis confixa vix spiritum trahebat, cum Iulianus Eclanensis Episcopus Pelagio, ac

Celestio sectæ Magistris tot circumquaque strepentibus fulminibus territis ac latitantibus juvenili arrogantiā desperatam causam suscipiens contra Augustinum in aciem prodijt, ac diuturniori certamine S. Doctorem exercuit, eo sanè eventu, ut omnium sapientum consensu penes Augustinum integra victoria steterit. Erupit tamen nudius tertius nescio quis Aristarchus, qui ingenti temeritate, imò stultitia è victoris manu palmam eripere, devictique hæresiarchæ caput eadem coronare pertentavit vociferatus, Augustinum in Iuliana

liano bello inferiores partes tulisse. Impudentissimi Sycophantæ voces Ecclesiastici exercitus Imperatori adeo iniurias prohi quique execrati sunt. Doctissimus P. Magister Ioannes Rivius Belga Augustinianus ignavissimi Zoili deliria eruditissimè explosit lib. 4. de vita Augustini cap. 10. Anno 1650. die 28. Martij Vallisoleti in Hispania sacri fidei Censores viginti duas propositiones supresso authorum nomine damnarunt, quippe quæ erant, ut aiunt, nimium iniuriæ Sanctitati, pietati, & doctrinæ vnius columnæ Ecclesiæ Catholicæ, qualis est gloriosus Pater Augustinus. Edictum typis excussum per univversam Europam publicatum est. Porro eas inter theses hæ tres recensebantur.

9. *Augustinum Iuliani argumentis non satisfecisse.*

10. *Si triumphus Ecclesiæ de Pelagianis niterentur posterioribus Augustini scriptis, immeritò de illis Ecclesiæ triumphasset.*

11. *Volentes sustinere partes Iuliani non posse Augustini rationibus convinci.*

Quinam isti homines fuerint, nec scio, nec inquirō; certè eos novit Sacra Facultas Theologorum Lovanienſium, quæ eandem contumeliosas propositiones proscripsit. Hoc tamèn mihi plane compertum est, Ioannem Adamum nihilo melius esse locutum. Etenim ubi innominati illi dixere, volentes sustinere partes Iuliani non posse Augustini rationibus convinci, Adamus hæc scripsit: *Contendimus ipsius Augustini arma omni ex parte inexpugnabilia non esse, sint licèt illustria. Neque eum in sententiarum suarum, & fundamentorum, quibus eas confirmat, delectu adeo felicem esse (ut demonstrabo, si mihi*

illud iniunctum fuerit) quin in mentibus nostris plenissimam ipsius doctrinæ non consentiendi, imò oppositam partem tuendi libertatem relinquat. Lib. 3. sui Calvini destructi c. 3. pag. 581. Igitur si adeò debiles Augustini rationes sunt, Iuliano non multum negotij facesserunt, facilèque subtilissimi vir ingenij illas vel elusit, vel elisit. Addunt illi, Augustinum argumentis Iuliani non satisfecisse. At Adamus hæc insuper in Augustini commendationem scripturavit: *Sapissimè S. Augustinus falsus est, difficultates aut à se ipso, aut ab adversarijs factas in hac materia datas abs se responsiones excedere, mentemque suam magis obiectionibus vexari, quam solutionibus acquiescere.* Ibidem c. 6. pag. 611. Itaque si qua viro fides, obiectiones Pelagianorum, quibus omnibus se se Iulianus anteponebat ex fine lib. 2. con. eundem, excesserunt responsiones S. Augustini, quod perinde est, ac Augustinum non satisfecisse argumentis Iuliani. Tota sanè causa cecidisset Augustinus, si apud istos Iudices debilibus adeo argumentis innixus cum Iuliano litigasset.

Hic Iulianus Dialecticis, ac Philosophicis disciplinis excultus cæteris Pelagianis pro hæresi defendenda operosiùs laboravit. Profana litteratura tumidus irridebat Sanctorum Patrum Synodos, quòd illi nescirent, *iuxta categorias Aristotelis de dogmatibus iudicare*; ausus Augustinum ipsum Philosophum sapientissimum ignominie causa *Philosophastrum*, Aristotelem Pænum, physicum novum nuncupare. Augustinus initio statim lib. 1. con. Iulianum cap. 1. hæretici ratiocinationes *elaborata argumenta* dixit, affirmans etiam in fine lib. 2. eundem ad pugnam descendere *rationis tuba flata.*

flata. Vbi etiam S. Doctor victoriam inani sibi plausu canentem Pelagianum irridet: *Quid est, inquit, quod exultas, & mihi quasi victor insultas, tanquam non invenirem, quid facerem, quod confugerem, si Iudicum premerer potestate, si in medio eruditorum consisterem tecum?* Iulianus certè gloriabatur, Augustinum suis argumentis nullam satis aptam responsionem reponere, ita enim, inquit ibidem S. Pater, tibi ponis ante oculos nostrum in disputatione certamen, & te argumentante, me quid respondeam non habentem fingis, ut placet. Cum Augustinus probè intelligeret, cum quo sibi hæretico luctandum foret, omnes vires collegit. Hinc libros priores contra eundem modestissimus alioqui vir vocat tantum, tamque elaboratum opus lib. 2. *Retract.* cap. 62. Ibi verò omnium hostilium argumentorum machinas fregit. Audiatur lib. 3. cap. 1. *Ne longum faciam, non omnia verba tua ponam, sed si Dominus adiuverit, tuarum velat acutarum argumentationum nihil non solum, destructumque dimittam.* Itemque lib. 1. in fine adversarij argumenta deprimit, nec pili quidem facit: *Vitreas, inquit, argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multum videris acutus, & nitidus, argumenta confringam.* Sanè S. Doctor omnibus Iuliani argumentis se plenè satisfecisse professus est; ita enim in libri ultimi epilogo scripsit: *Ad omnia me tibi respondisse Iuliane, & omnia refellisse, &c. puto quòd perspicis, si pervicax non sis.* Cum vero Iulianus lib. 1. oper. imperf. cap. 15 dixisset: *Nihil itaque ibi de omnibus Augustini argumentis, & propositionibus in explosum remansit.* S. Pater respondit: *Hoc quidem dicis, sed tu dicis, qui autem legit, & intelligit, si non Pelagianus est, hoc non dicit.* Sed sibi in sua causa favens sit

Iudex Augustinus, ad alios provoco.

Cum duæ Iuliani litteræ Bonifacio Summo Pontifici traditæ essent, quarum vnam Romam, alteram Thessalonicam, miserat, ut Latinis, ac Græcis auribus Pelagianisurum ingereret, Pontifex easdem ad Augustinum refellendas transmisit, de quo S. Prosper in libro contra collatorem cap. 42. hæc scribit: *S. mem. Bonifacius Papa cum esset doctissimus, adversus libros tamen Pelagianorum B. Augustini Episcopi responsa poscebat.* Vnum Augustinum furenti Iuliano Apostolica Sedes opposuit, adeo illius ingenium, doctrinæ veritatem, argumentorum robur perspectum habuit. Quare si Augustinus Iuliani argumentis non satisfecit, neque suis eundem ratiocinijs convicit, Ecclesia ipsa in Augustino victa fuit, quod impium est cogitare. Verutioris sane Ecclesiæ iudicio, antequam novi censores, & Aristarchi emergerent, Augustinus Pelagianorum, ac præcipue Iuliani argumentis satisfecit. S. Prosper hæc olim scribebat ad Augustinum: *Quidquid etiam in libris contra Iulianum ab ipso sub hac quaestione obiectum potentissimè debellasti, &c.* Marius Mercator in libro contra Iulianum ait: *Sanctus autem sæpè dictus Episcopus Augustinus, & suis libris quatuor illius priores evertit; octo quoque posteriores singulis responsionibus suis ad singula capitula subiectis. Ac sic vanos eius, ac plumbeos pugiones matleo Catholice veritatis obtudit, imò confregit.* Hic Mercator anno 429. oblato Theodosio iuniori libello supplici contra eundem Iulianum, ac collegas author fuit, ut ijdem Constantinopoli eijcerentur, ut narravimus lib. 2. hist. Pelag. cap. 6. S. Prudentius Episcopus Tricassinus in epistola ad Venilonem Episc.

Episcopum Senonensem ait: Pelagianis cum à Patribus, præcipuèque beatissimo Augustino competentissime, abundatissimeque responsum fuerit, &c. Beda in præfat. ad Cant. de Iuliani, & Augustini conflictu ita sentit: Iulianus homo ut Rethor peritissimus ita gratiæ Dei post Pelagium impugnator acerrimus, ut apertius scripta eius, quibus contra strenuissimum eiusdem Gratiæ propugnatorem Augustinum insanivit, ostendunt. S. Gelasius Papa in epistola ad Honorium Dalmatiæ Episcopum Pelagianos ita convictos fuisse scribit, ut nihil ulterius contra ipsos à quopiam novi sperandum super sit: *O si studerent, inquit, adversus eos Maiorum nostrorum libros, responsaque cognoscere, illis modis omnibus cerneretur, nihil esse prorsus, quod ab istis non fuerit ventilatum, & ab illis magnifica veritate contritum, sicque de cunctis eorum nequitijs refutandis fideles quoque viderentur instructi, ut nihil amplius quaereretur.* Sanctus Prosper hanc veterem Augustino à Semipelagianis importatam calumniam, quod Pelagianorum argumentis non satisfecerit, non vno loco irrigit: *Cur de his armis, inquit, contra Collatorem in fine præfationis, quibus communis fides est defensata causantur? Cur bellum confectum retractant, ac munitiones securæ dudum pacis infirmant? An victores displicent, & victi placent?* Et in carmine contra Ingratos cap. 2. de Concilijs Africanis, quorum ibidem Augustinus Ingenium dicitur, hæc canit.

Nec sola est illic Synodorum exerta potestas.

Ceu quos non possent ratione evincere nostri.

Vi premerent; discussæ artes, virusque reiectum est.

Hæretici sensus, nullumque omnino relictum,

Docta fides, quod non dissolveret, argumentum.

Iulianus quidem post hæc Synodos scripsit, sed in promovenda hæresi magistris nequaquam felicior fuit. Diu ille quidem vixit post editos priores sex contra ipsum ab Augustino libros, at cum se penitus victum cerneret, nullam unquam responsionem reposuit, qui ingentes sanè gratias agit, saltem debet, vel apud inferos ijs Recentioribus, qui ipsum Augustino prætulere. Utinam parum solida Africani nostri Doctoris argumenta indigitassent, profectò invicta illa ostendissemus, vnius saltem exemplo accusationem probare debebant; sed præstandæ forsitan Pelagianis ad vocationis religione tacti, manum de tabula amoverunt. Certè Augustiniano excellentius ingenium istis natura dedit, quippè qui ea argumenta, quæ Hipponensi invicta visa sunt, nullo negotio dissolvunt. Adamus contendit, *arma Augustini inexpugnabilia non esse.* Quare si obtusa erant Africana tela, depromendæ è nova pharetra sagittæ fuerant, quæ Pelagiana hæresis configeretur, ne hæretici se potestate oppressos, non vero ratione convictos fuisse publicarent.

Venio iam ad alteram adversariorum calumniam: *Si triumphi, inquit, Ecclesiæ de Pelagianis niterentur posterioribus Augustini scriptis, immerito de illis Ecclesiæ triumphasset.* Exesum rubigine, penitusque obtusum telum est, Semipelagianorum olim arcubus excussum. Malsilienses à Celestino laudes ob priora scripta Augustino delatas fuisse contendebant apud S. Prosuperum in fine libri contra Collatorem dicentes, *istam in S. Augustinum laudationem pro anteriorum scriptorum* meri-

meritis fuisse collatam. Neque enim posteriora S. Doctoris volumina æquali in pretio apud eisdem erant, contra quos ibi pluribus S. Prosper invehitur. Posteriora S. Patris pro divina gratia defendenda volumina sunt libri de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ, omnium verò postrema sex illa operis imperfecti contra Iulianum Illi duo priores libri contra Semipelagianos ad Prosperum, & Hilarium scripti S. Hormisdæ Papæ iudicio approbati sunt: etenim in epistola ad Possessorem scribit: De arbitrio tamen libero, & gratia Dei, quid Romana, hoc est Catholica sequatur, & servet Ecclesia, licet in varijs libris B. Augustini, & maximè ad Hilarium, & Prosperum abundè possit agnoscere. Sex verò ultimi contra Iulianum imperfecti operis libros passim S. Agatho, à Patres Synodi VI. ut ostendimus, laudarunt. Illos attentiori studio S. Doctor elucubravit, graviori enim Episcopatus onere in Eradij humeros deposito, suorum librorum retractationi se totum dederat. Etenim cum acceptis ab Alipio novis Iuliani libris, eisdem refellendis totus incubuisset, penè ab incepto Retractationum opere revocatus fuit. Scribit S. Doctor ad Quod vult Deum de his Iuliani libris: Nam me & ab eo, quod habebam in manibus, averterunt. Hoc autem est, ubi respondeo libris Iuliani, quos octo edidit post illos quatuor, quibus ante respondi. Cum verò Augustinus nollet alterutrum opus omittere, ita utriusque operam dedit, ut uni diebus, alteri noctibus vacaret. Sapiunt igitur lucernam sex ista postrema contra Iulianum volumina, quibus magnus Vir ferocientem adversarium veluti ultimo ictu confecit. In his noster Cygnus suo fu-

neri proximus dulciùs occinuit, cuius suavissimo cantui invidentium solummodò corvorum sit, stidula excitatione interstrepere. Fateor in hoc opere S. Doctorem breviores quandoque responsiones Iuliani argumentis reponere; id fecit, eò quòd antea de iisdem rebus in prioribus sex contra eundem Iulianum exaratis voluminibus copiosius disseruerat. Hinc est, quòd sæpè adversarium ad eisdem remittit, ne actum agere videatur. Lib. 4. cap. 26. ait: Huic libro tuo secundo satis respondi quarto meo. Item cap. 167. Respondi tibi libro meo sexto. Lege lib. 2. cap. 25. 37. & passim alibi.

Non nulli tamen Recentiores in eam sententiam abiere, ut hosce sex operis imperfecti libros ab Augustiniana bibliotheca relegatos in apocryphorum sentinam projicerent, quorum iudicium hic nobis castigandum est. Duo priores libri à V. C. Claudio Menardio Andium Proprætor in Gallijs inventi in lucem primum editi sunt, iisdemque postea iterum in Belgio correctiores impressi cura, à studio insignis Theologi, nec non Professoris Lovaniensis Michaelis Paludaani Augustiniani Cum verò quidam in iisdem libris suas opiniones, in quas conceptis verbis iuraverant, suffocari prorsus animadvertissent, illorum fidem in dubium vocare cœperunt. Do testem locupletissimum Ioannem Rivium lib. 4. de vita Augustini cap. 10. hæc ipsa scribentem: Verum quidem est, duos hosce posteriores contra Iulianum operis libros in dubium ab ijs vocari, qui nova suorum Doctorum opinione delectati veterem deseruerunt, & scriptis suis persecuti sunt. At divina providentia factum est, ut nupèr Hieronymus Vignierius Congre-

gationis Oratorij Sacerdos quatuor insuper alios eiusdem operis libros in Clarevallenſi S. Bernardi bibliotheca repertos in lucem emitteret, atq; Auguſtinianam ſcholam novis ſuppetijs eximio, atq; immortalī prorsus beneficio ſolidaret. Vir doctiſſimus ſingulari diligentia congeſſit Lupi Abbat̄is, Bedæ, & Proſperi teſtimonia ex his poſtremis S. Auguſtini contra Iulianum libris deprompta, quibus egregiè eadem volumina ſuo Authori deputantur. Joſeph Maria Suaresius ob multiplicem eruditionem litteratis omnibus commendatus anno proximè elapſo Romæ diſſertationem edidit, in qua omni exceptione maioribus teſtimonijs ſex illos libros poſteriores contra Iulianum ab Auguſtino ſcriptos fuiſſe convicit. Viderat iſta olim amicus, ac Concellita Chriſtianus Lupus Doctor Lovaniensis, qui cum anno 1657. Romæ in noſtra Angelica bibliotheca Sextam Synodum evolveret, atque in teſtimonia ex libro quinto contra Iulianum ab Agathone Papa laudata incidiſſet, monuit me de proximo neſcio quas chartas leſitantes, ut dicta teſtimonia in libro quinto operis imperfecti quærem. Morem è veſtigio geſſi, atque ex hoc poſteriori opere contra Iulianum verba illa Auguſtiniana excerpta depræhendi, quod primus omnium idem Lupus in notis ad eandem Synodum cap. 6. publicavit. Agatho Pontifex in epiſtola Synodica ad Imperatores, quæ recitata eſt act. 4. Synodi VI. ſex S. Auguſtini ſententiās ex libro 5. operis imperfecti contra Iulianum laudans ait: *Veritatis prudentiſſimus prædicator beatus Auguſtinus in quinto volumine diſputationis adverſus Iulianum Pelagianiſtam quid ſit voluntas,*

his definit verbis: Motus animi quid eſt niſi motus naturæ, &c. Hoc teſtimonium legitur lib. 5. cap. 40. alterum ibidem adductum cap. 53. Tertium cap. 42. Quartum cap. 56. Quintum cap. 60. Sextum denique cap. 56. Rurſus act. 8. repetitum fuit teſtimonium Auguſtini ex eodem lib. 5. à Theophane Abbate. Cum in ea Synodo VI. act. 10. teſtimonia Patrum ab Agathone in Synodica adducta ad fidem codicum, qui in Conſtantinopolitana Patriarchali bibliotheca ſervabantur, examinarentur, hæc ibidem recitantur: *Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium S. Auguſtini Ep̄ſcopi Hipponenſis ex libro 5. contra Iulianum Pelagianiſtam continens ita: Motus animi quid eſt, niſi motus naturæ, &c. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum latinis litteris ſcriptum interpretante Conſtantino Deo amabili P̄ſbytero, & deſenſſore ſanctiſſimæ huius magnæ Eccleſiæ, & Latino Grammatico, & conſtitit.* Itaque non modò Latina. verumetiam Græca Eccleſia laudatos operis imperfecti libros contra Iulianum Auguſtino tanquam legitimo eorundem authori adſcripſit, atque in ſuis bibliothecis ſervavit, quò eiſdem inſtructa hæreticorum omnium conatibus obviam irer. Monet autem doctiſſimus Suaresius, eoſdem S. Doctoris libros laudatos fuiſſe in Synodo Lateranenſi à S. Martino Papa anno 649. celebrata, cui quinque ſuprà centum Ep̄ſcopi interſuere. Etenim Maximus Metropoliſta Aquileienſis collat. 5. dixit: *Sed & Sanctus Auguſtinus in quinto libro contra Iulianum Pelagianiſtam ſimiliter ait: Numquid, Iuliane, quando Angelus, aut homo aliquid vult, non natura eorum aliquid vult, &c.* Et ſtatim alterum ex eodem volu-

volumine testimonium producit. Hæc eò libentiùs recensui, ut palam fieret, eosdem S. Patris libros in nostræ huius Venetæ provinciæ bibliothecis antiquitus extitisse, quando eosdem noster Metropolitæ laudavit.

His tamen omnium antiquissimum, ac luculentissimum testem addam Marium Mercatorem S. Augustini & viventis amicum, ac demorui adversus Iulianum strenuissimum defensorem, de quo plura diximus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 9. & lib. 2. cap. 6. Extat in Vaticana Bibliotheca ut ibidem notavimus, Commonitorium eiusdem MS. Num. 234. inter codices Palatinos, quo plura à Iuliano Pelagiano in octo libris contra Augustinum asserta confutat. Ibi verò fragmenta ex hæretici volumine exscripta eadem omninò sunt cum ijs, quæ in libris operis imperfecti leguntur. Pagina 4. memorati codicis adducit ex lib. 1. cap. 112. hæc Iuliani verba: *Sed currunt ad eum, qui clamat, &c.* In editis illa leguntur cap. CXI. ibidem ex lib. 2. cap. 17. hæc verba recitat: *Verum imbecillum cæcæ opinionis patrocini-um, &c.* Habentur autem illa ipsa in eodem libro cap. 16. Pagina 5. ibidem ex eodem capite hæc Iuliani dicta memorat: *Ostensum est ergo nihil posse per Scripturas sanctas probari, &c.* Quæ paritèr in editis voluminibus recitantur. Rursus ex eodem lib. 2. c. 58. Hæc producit: *Aut si fortè, quoniam aliter dogma tuum stare non potest, &c.* Quæ cum editis eodem prorsus loco concidunt. Alias etiàm eiusdem hæretici sententias recenset, quæ in imperfecto S. Augustini opere eisdem verbis leguntur. Methodum verò illorum librorum ex Hæretici argumentis, & statim appositis Augustini responsio-

nibus constari, idem testatur scribens: *Sanctus autem sæpè dictus Augustinus & suis libris quatuor illius priores evertit: octo quoque posteriores singulis responsionibus suis ad singula capitula subleclis.* Ut planè constet laudatum volumen non esse suppositium, sed magni Hippo-nensis Doctoris manu conscriptum. Quare cum Romani Pontifices, cum Oecumenicæ Synodi, cum antiquiores etiam Scriptores sex memoratos contra Iulianum libros veluti germanam Augustini prolem agnoverint, ac probarint, nostrum est, qui Catholico nomine gloriamur, eosdem inter Augustinianæ Bibliothecæ volumina reponere, & veluti postremam Ecclesiæ ab Augustino traditam hæreditatem religiosius colere, ac venerari. Hic tamen notandum est, codicem operis imperfecti à Vignierio editum pluribus mendis scaterere. Certè lib. 5. num. 53. ita legitur: *Non ne cum Angelus, vel homo aliquid vult, natura aliquid vult? Et Angelus, & homo nature sunt. Quis hoc dixerit? Si ergò nature sunt Angelus, & homo, profectò natura vult, quandocunque vult Angelus, &c.* Verùm apud Maximum Aquileiensem ita habetur: *Nunquid, Iuliane, quando Angelus, aut homo aliquid vult, non natura eorum aliquid vult? Angelus, & homo nature non sunt? Quis hoc dicturus est, quia non sunt? Si ergò nature sunt Angelus, & homo, certum est, quia natura vult, quando Angelus vult, &c.* Rursus ibidem legit Vignierius: *Veritas autem dicit, quandiu est voluntas vlla, natura non potest separari.* At S. Agatho ita recitat: *Quandiu est voluntas vlla, à natura non potest separari.* Sed de his hæc tenens. Etenim speramus, doctissimos Patres S. Germani à Prædis in nova operum Augustinensium edi-

editione, quam Parasij singulari studio, arque labore moliuntur, memoratos S. Doctoris libros nitidiores emissuros. Gratias interim plurimas sapientissimi, atque eruditissimi Antistitis Suarefij industriæ debemus, & ego quidem quàm maximas ago, quòd è Græcis codicibus Augustiniana illa testimonia omnium primus Reipublicæ Christianæ exhibens infulsam quorundam hæitationem, quæ eisdem remorabatur, ne tam insigne, ac præclarum opus Augustino auctori deputerent, penitus profligavit, atque eximiam animi devotionem erga Magnum Ecclesiæ Doctorem ostendit. Idem autem in dissertatione prior scribit, se meditari exactiorem operum S. Augustini chronologiam. Ego quidem, quod ad libros contra Pelagianos editos pertinet, arbitrator melius sedulò præstitisse. Quod si in hoc me ea me fallit, opinio, idem opus diligentiori ille cura retinet, nostramque Chronologiam non lima poliat, sed ad incudem rara, ac singulari, qua pollet eruditione, reformet.

CAPUT II.

Cassianus à Semipelagianismo infelicitè à non nullis vindicatus. Malsilienses Semipelagiani à quibusdam iniuste excusati.

NON Nulli, quæ S. Augustini doctrina contra Pelagianos tradita plenè non probatur, media veluti via incidentes Semipelagianismum condidere. Horum Princeps fuit Cassianus Malsiliensis cœnobij Abbas, & Presbyter, qui collatione XIII. ut ait S. Prosper, *ad instrumentum inimicorum gratiæ Dei stu-*

duit talem præferre doctrinam. Hinc factum est, ut S. Gelasius Papa in Romana Synodo ob prava de divina gratia dogmata in illius Scriptoris opusculis contenta eiusdem libros omni prorsus autoritate exutos inter apocryphorum quisquilias proiecerit. Contra Cassiani librum Prosper singulari veluti certamine dimicavit in opere, quod contra Collatorem inscripsit, illius verò, ac concellitarum, seu sectatorum mores, ingenium, consilia, insidiasque, egregiè suis coloribus in præfatione, ac per orationem eius voluminis depinxit, de quibus lib. 2. hist. Pelagianæ cap. 10. disseruimus. Cassiodorus lib. de divinis instit. cap. 29. ait: *Qui Cassianus tamen de libero arbitrio à B. Prospero iure culpatus est, unde monemus, ut in rebus talibus excedentem sub cautela legere debeatis.* Certè Synodus Arausicana II. Cassiani sententias contrarijs editis dogmatibus penitus proscripsit, ut ad oculus mox ostendam. Hinc coram Clemente VIII. olim quæsitum fuit ex professo, ut aiunt: *An doctrina Molinae conveniret cum damnatis sententijs Cassiani.* At quæ in illis sessionibus dicta sunt, post Alexandri VII. decretum proferre minimè licet. Hoc certò constat, utramque litigantium factionem palam admisisse, damnatas esse ab Ecclesia Cassiani opiniones de gratiæ divinæ auxilijs, nec id à quopiam in dubium revocatum.

At ante paucos annos editus est liber inscriptus S. *Ioannes Cassianus illustratus* auctore Ioanne Baptista Guesnaio Aquisgranensi, cuius quidem voluminis errores alibi castigavimus, hoc verò loco patentissimum eiusdem figmentum refellendum venit. Scriptor ille lib. 1. cap. 52. narrat or-

tam fuisse Maffiliæ Semipelagianorum hæresim, quos nequissimæ sectæ Doctores ibidem ignominiae causa vocat. Addit Calsianum contra eol dem accerrimè inveltum: *Cassianus* ergò, inquit, cum perturbata videret omnia, & iam propè ad desperationem adducta, quod reliquum fuit, Catholico populo, profligatisque ab hæresi civitatibus cavendum putavit. Item: Eò formidolosius superbissimorum adversariorum conscientiam plenam spei maximæ percellerat, atque affligebat. Imò scribit Calsianum ea in concertatione cum Prospero copias iunxisse: Denique, ait, ipsa robora Ecclesiae Gallicanae Prosper, & Hilarius, quibus cum Maffilia fuit Cassiano tum fortè consilium, & militia communis. At capite 64. quo prius volumen terminat, agens de libris Calsiani, quos contra Nestorium edidit, hæc habet: Cum vero hanc venenosam hæresim nuper, idest suo tempore emerisisset, eamque incerti nominis, sed certi erroris esse dicit Cassianus, manifestè designat, non Pelagianos, sed ipsorum reliquias, aut Semipelagianos, quos idcirco Pelagianos cineres appellat. Nunc, inquit, quod paulò austerius dicere cœpimus, exequemur, ut omnes sciunt in Pelagianis cineribus ignes quærere te, & novis sacrilegiorum flatibus favillas veteres excitare. Quæ mihi videntur idoneæ coniecturæ ad probandum, spectasse in primis Cassianum in hac contra Nestorianos disputatione, in tantis tenebris erroris, & inscitiae Semipelagianorum præferre clarissimum lumen, ac bonæ cuiusvis voluntatis etiam proximæ exordia in nostræ iustificationis exordio divinæ gratiæ auxilijs adscribere. Hæc ille pagina 220.

Hic Scriptor, cum Calsianum sibi illustrandum proposuisset, simulque animadverteret, quantum nitoris

amitteret, si cum Semipelagianis censeretur, lepidam illam de eodem fabulam (cur enim alio nomine utar?) concinnavit. Etenim lib. 1. cap. 39. num. 39. ingenuè concesserat, quod Pelagianismi suspicio Calsiano obiecta salutiferam illam in dies latius inclarescentem infuscarit lucem, ac nominis, quam neque captaret vir modestissimus, neque defenderet, obscurarit auctoritatem. Quo ergò hæc à Calsiano tenebras repelleret, non modò inter Semipelagianos illum militasse negavit, verumetiàm contra Semipelagianos strenuè depugnasse pronunciavit, & quod mirabile est, Prospero, Hilarioque secum fœdere iunctis. Hoc sanè ultimum sine risu legi non potest; nemo enim non ignorat, S. Prosperum collato veluti pede cum Calsiano pro D. Augustini doctrina singulari certamine conflixisse in eo opere, quod contra collatorem inscripsit, quia Calsiani collationes Pelagianis erroribus infectas impugnabat. Ille sanè post prologum palam protestatur, se scribere contra librum cuius prænotatio est de Protectione Dei, qui planè est titulus collationis XII. Calsiani. In sequentibus verò pravas eiusdem opiniones de divina gratia ad verbum recitat, ac nervosè confutat, hæc in fine subiungens: Sufficenter, ut arbitror demonstratum est, repræhensores S. Augustini, & vana obijcere, & recta impugnare, & prava defendere, peremptorumque armis intestinum bellum moventes divinis, atque humanis constitutionibus rebellare. Ergò teste Prospero Calsianus repræhensor S. Augustini & vana obiecit, & recta impugnavit, ac Pelagianorum armis bellum civile apud Maffiliam inter Catholicos conflavit. Et tamen, si superis placet, Prospero,

& Cassiano contra Semipelagianos, Guesnaio auctore, fuit consilium, ac militia communis. Commilitones publicat, quos dicere debuerat Antagonistas. Quæ tamen si credis, iam alter quoque, tibi persuadebit Davidem, ac Goliath in arenam ad certandum uti commilitones descendisse. Quod verò addit, Semipelagianos diei à Cassiano *Pelagianos cineres*, Scriptoris illius sensum se non percepisse vel saltem dissimulasse, demonstrat; eo enim infami vocabulo Nestorianos, qui ex Pelagianis prodire, significat. Vnde & Prosper hæresim Pelagianam matrè, Nestorianam verò filiam lepidè appellavit, quas eodem etiam sepulchro tumulatas inscripto epitaphio irrisit, ut diximus in lib. 2. hist. Pelag. cap. 9. Video eundem opponere: Cassianum in libris de Incarnatione adversus Pelagianum quendam Antiochensem Episcopum disputasse sicut & 6. & 7. lib. 6. capitibus & ex 31. capite libri ultimi manifestum est. Hinc nulla ratione Cassianum Pelagianis cineribus aspersum existimat. Memoriam hominis malo appellare, quam fidem, neque illum adeo fraudolento animo isthæc litteris consignasse puto, ut tot signimenta Lectoribus consultò credenda obtruderet. Lege utrumque caput ex libro 6. à te productum, videbis ex symbolo præcisè Antiocheno Nestorium à Cassiano erroris convictum, quòd ille Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter fuerat, antequam renuntiaretur Antistites C. P. Quare ubi Cassianus symbolum Antiochenum producit ad hæreticum redarguendum, fingis eundem contra nescio quem Episcopum Antiochenum Pelagianum insurgere. Post exortam Pelagij hæresim sedere Antio-

Card. de Noris Vand. Aug.

chiæ Alexander, Theodotus, & Ioannes, quorum nullus Pelagianorum deliria secutus fuit. Theodotus contra Pelagianos Synodum celebravit, uti ex Mercatore diximus lib. 2. hist. Pelag. cap. 4. Et licet huius successor Ioannes in Ephesina Synodo hæreticis patrocinari visus fuerit, eisdem tamen acriter infectatus est, de quo plura habes lib. eodem cap. 9. Ex qua ergo officina Pelagianus hic tibi Antiochenorum Antistes proceditur? Hæc scribit Cassianus capite sexto: *Symbolum ergo, hæretice, cuius superius textum diximus, licet omnium Ecclesiarum sit (quia una omnium fides) peculiare tamen Antiochenæ urbis est, atque Ecclesiæ, idest, illius, in qua tu editus, in qua instructus, in qua renatus es.* Quibus designat Nestorium Germaniciæ in Euphratesia provinciam natum, sed Antiochiæ sacris initiatum, vnde Episcopus C. Politanus evasit. quod pluribus describit Theodoretus in epistola ad Sporacium, & alibi. Sed neque cap. 31. Cassianus quidquam de illo Episcopo recitat, ibi enim S. Ioannem Chrysostomum eximie laudat, cuius auctoritatem Nestorio opponit.

Verum temporis iacturam facio: compendio agam adversarij ipsius testimonio usus. Scribit in præfatione ad Lectorem de Cassiani in materia de gratia opinionibus, quòd illas S. Prosper IVRE REFFELIT, ET ERRORIS COARGVIT. Fuit ergo, te hoc ipsum asseverante, S. Prosper Cassiani hostis, atque expugnator. Vbi ergò, quam iactas, Prosperi, ac Cassiani contra Semipelagianos militia communis? Addis lib. 2. cap. 12. num. 8. *Liquet Prosperum ab Augustini zelo incalcescente commotiorem preliari stylo velitatum esse adversus Collatorem,*

Qua in deprehendis, confutandisque EIVS ERRORIBVS efficacissima praevalerat sagacitate, &c. Gravior, crede mihi, pugna fuit Calsianum inter & Prosperum; neque enim hic contra adversarium velites tantum emisit, sed univcrsum triariorum robur eduxit, ac plena acie dimicavit. Si tamen non pugnam, sed velitationem certamen illud vocare mavis, Prosperi robur, ac Calsiani debilem aciem fateri, qui vel sola velitantis Prosperi impressione facta, non loco tantum motus, sed fulus, ac dissipatus nec pugnam repetere, nec vires restaurare unquam potuerit.

Tradit tamen Guesnaius, pacem Prosperum inter, ac Calsianum stabilitam, & quidem sequestro Leone Magno tum temporis Archidiacono. Etenim lib. 1. cap. 55. num. 8. & 9. scribit Sixtum Pontificem, cum exortis inter Bonifacium, & Aentium civilibus discordijs, itemque Litorio ab eodem Aentio dissidente, & huic ipsi & Alvino graviter Valentiniانو Augusto indignato, Romanum Imperium passim à barbaris vastaretur, id consilij arripuisse, ut misso in Gallias Leone Archidiacono Apostolicæ Sedis legato Duces discordes ad amicitiam revocaret, atque in Valentiniани gratiam reduceret. Addit cap. 56. Leonem legatum plenissimis velis brevi Massiliam secundo cursu pervenisse, ac ad Calsianum veterem suum consiliarium, & amicum divertisse. Aterant, inquit num. 2. Cassiani delatores Hilarius, & Prosper, qui cum Leonem salutationis officia præsturi convenissent, & fortè fortuna Calsianus quoque adesset, testatur Legatum egisse, ut mutuis colloquijs, & usu inter eos familiari congressos, dis-

cussis ultro, citroque suspicionum tenebris vocaret in lucem, eosque pacis interpres suis commonitionibus ita placaret, ac leniret, ut omnes constituta concordia, quam ipse cum omnibus haberet communem, sine querela discederent. Nec irrita Leonis legationem fuisse, hæc enim de illo affirmat num. 4. Nec temerè laudi eius adscripseris, quod nefarij consilij, ac furoris sui pœnitens Bonifacius reconciliata sibi Placidia Augusta cum Vandalis reditum in Hispaniam persuadere non posset, bello eos aggressus est, sed victus Romam venit anno 432. Hæc ille. Monui non semel præsertim lib. 2. hist. Pelag. cap. 1. hunc Scriptorem ex fabulosis tantum coniecturis Calsiani vitam consarcinatam edidisse, quibus non modò se ipsum, sed & quem laudare omni arte conatur, lectoribus deridendum exhibuit. Celebris Leonis Archidiaconi legatio contigit circa annum 439. Nam S. Prosper in Chronico ad annum 440. ait: *Valentiniano Aug. V. & Anatolio Coss Defuncto Xysto Episcopo quadraginta amplius diebus Romana Ecclesia sine Antistite fuit mirabili pace, atque patientia presentiam Diaconi Leonis expectans, quem tunc inter Aentium, & Albinum amicitias redintegrantem Gallie detinebant.* Postea: *igitur Leo Diaconus legatione publica accitus, & gaudenti patriæ presentatus XXXXIII. Romanæ Ecclesiæ Episcopus ordinatur.* Hic verò interrogatum velim Guesnaium, unde sciverit, Leone eo anno apud Massiliam existente, Calsianum adhuc in vivis fuisse, quem antequadrienium mortem obijisse narrat Trithemius, & antea etiam defunctum Gennadius indicat? Quo authore adeo constanter affirmat tum temporis Prosperum Massiliæ procul à patria commoratum?

erat enim Aquitanus. Illa igitur pax non Leonem sequestrum, sed Guesnaium architectum habuit. Imò Prosper cum non personam, sed vitia opinionum Calsiani insectaretur, nequaquam Calsiano conciliandus erat. Pacato animo noster Doctor strinxit in Collatorem stylum, & ad prælium descendit mente pacifica, nam cum profligato hoste ex acie in castra reverteretur: Nobis, inquit, Deo adiuvante sit studium quieta, modestaque patientia odij dilectionem reddere. In fine libri contra Collatorem.

Hunc quidem defensorem in Gallia Calsianus sortitus est, sed & alterum in Hispania advocatum obtinuit. Ioannes Mariana lib. de mor. & immort. cap. 6. hæc scribit: *Video, quæ à Calsiano dicta sunt, omnia de gratia certè, & libero arbitrio à viris eruditis nostra ætate defendi quasi pietati consona, neque deflexa à fidei regula sancta.* Si Augustinus modò inter homines versaretur, profectò Calsiani forti invideret, quippe qui suam de prædestinatione sententiam uti duram & divina bonitate indignam reprehendi animadverteret, Collatoris verò dogmata laudari tanquam non deflexa à fidei regula sancta. Certum est Felicem IV. scriptis ad Cæsarium Arelatensem litteris Semipelagianorum, à Calsiani in primis errores Apostolica sententia condemnasse, eaque decreta fuisse in Synodo apud Arausicam anno 529. publicata. Canone tertio, & quarto damnatur, qui invocatione humana gratiam Dei dicit posse conferri, itemque qui, ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit. Illa planè docuerat Calsianus coll. 13. c. 13. dicens. Deum quando-

que à nostro libero arbitrio quosdam conatus bonæ voluntatis vel exigere, vel expectare, ne penitus dormienti, aut inertio otio dissoluto sua dona conferre videatur. Et cap. 12. ait: *Expectat nos, cum dicitur per Prophetam: Propterea expectat nos Dominus, ut misereatur nostri.* Canone V. damnatur, qui initium fidei, ipsumque credulitatis affectum, quo in Deum credimus, qui iustificat impium, &c. naturaliter nobis inesse dicit. Calsiani error proscrbitur dicentis capite 11. *Sin verò gratia Dei semper inspirari bonæ voluntatis principia dixerimus, quid de Zachæi fide, quid de illius in cruce Latronis pietate dicemus, qui desiderio suo vim quandam regnis cælestibus inferentes specialia vocationis, monita prevenerunt.* Et cap. 14. ex modo loquendi Christi probat, fidem Cornelij Centurionis non fuisse ex gratiæ dono, sed ex viribus liberi arbitrij: Nullius enim, inquit, laudis esset, ac meriti, si id in eo Christus, quod ipse donaverat, prætulisset. Alioquin dixisset: Amen dico vobis, non dedi tantam fidem in Israel. His contrarium definit laudata Synodus in fine: *Vnde, inquit, manifestissime credendum est, quòd & illius Latronis, quem Dominus ad paradisi patriam revocavit, & Cornelij Centurionis, ad quem Angelus Domini missus est, & Zachæi, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, sed divinæ largitatis donum.* Canone VI. damnatur eum, qui sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, &c. petentibus, querentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri divinitus. Fuit celebre Calsiani effatum lib. 12. de instit. Cœnobiorum cap. 14. ubi ait: *Pronunciamus laborantibus tamen, ac desudantibus misericordiam Dei, gratiamque conferri, &c.* Dicimus

enim secundum Salvatoris sententiam dari quidem petentibus, & aperiri, pulsantibus, & à quærentibus inveniri, sed petitionem, & inquisitionem, & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id, quod petimus, dederit, vel aperuerit, quod pulsamus, vel illud, quod quærimus, fecerit inveniri. Præsto est namque occasione sibi tantummodo à nobis bonæ voluntatis oblata, ad hæc omnia conferenda. Ita petere, pulsare, quærere occasiones à nobismet viribus liberi arbitrij oblatas nuncupat. Canone VII. nihil boni sine gratia fieri posse determinatur, quæ sententia etiam canone XXII his verbis asseritur: *Nemo habet de suo nisi mendatium, & peccatum.* Contrarium planè docuerat Calsianus cap. 12. collationis citaræ: *Nec enim, inquit, talem Deus hominem fecisse credendus est, qui nec velit unquam, nec possit bonum; alioquin nec liberum ei permisit arbitrium, si ei tantummodo malum vellet, & possit, bonum vero à semetipso nec velle, nec posse concessit.* Canone VIII. *Siquis, inquit Patres, alios misericordia, alios vero per liberum arbitrium (quod in omnibus, qui de prævaricatione primi hominis nati sunt, constat esse vitium) ad gratiam baptismi posse venire contendit, à recta fide probatur alienus.* Dánatur hic famosum illud Calsiani efatum cap. 17. Deum aliorum esse Salvatorem, aliorum etiam susceptorem: *In eo enim, inquit, quod prior advocat, & ignorantes nos, atque invitos attrahit ad salutem protector, atque Salvator noster est. In eo autem, quod annitentibus nobis opem ferre, refugientesque suscipere, à munire consuevit, susceptor àc refugium nominatur.* Contra quam Collatoris distinctionem pluribus invenitur S. Prosper. Post hosce verò

octo canones, quibus diverfi Semipelagianorum errores configuntur, plurimæ sententiæ ad verbum ex S. Augustini libris exscriptæ adiunguntur, de quibus in historia Pelagiana differuimus; sufficiat hic illa tantum adduxisse, quibus Calsiani doctrina palam damnata esse intelligatur, ut iam penitus falsum sit, quod Mariana ex aliorum fortè sententia dixit, Calsiani dogmata de gratia, & libero arbitrio non esse destexa à fidei regula sancta; sunt enim citra ullam dubitationē hæretica post Arausicana decreta.

Sed Masilienses quoque Semipelagiani Ioannis Calsiani, qui Masiliæ confederat, discipuli, àc sectatores egregium advocatum sortiti sunt Rodericum de Arriaga, qui eosdem ex ignorantia invincibili in errores lapsos asseruit, cuius verba præcedere debet testimonium S. Prosperi de Masiliensibus iisdem loquentis, quod Recentior ille præpostera prorsus explicatione interpretatur. Hæc Aquitanus Doctor ad suum Augustinum scripsit: *Illud etiam qualiter diluatur, quæsumus patienter insipientiam nostram ferendo demonstres, quod retractatis priorum de hac re opinionibus, penè omnium par invenitur, & una sententia, qua propositum, & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt.* Arriaga tomo 1. in 1. partem disp. 36. num. 11. hocce scholion laudatis Prosperi verbis affigit: *Nomine priorum, & antiquiorum, de quibus Prosper, non intelligi Sanctos Patres, sed Masilienses aliquos Episcopos, & viros moribus, & pietate insignes invincibiliter tamen, ut puto de multis, Semipelagianos.* Quot verba, tot errata. In primis falsum est, nomine priorum non intelligi SS. PP. quod ipsemet Annatus irridens disp. 4. defens. scient. med.

num. 80. exclamavit : *Appellanda est adversarij fides , qui quod Prosper Catholicis scriptoribus attribuit , dictum putat de Semipelagianis . Perspicua sunt Prosperi verba . Semipelagiani suas opiniones , teste Prospero , vetustate defendebant , dictitantes Augustinum nova docere , ac Patribus inaudita . Hoc pacto Prosperi dictum intellexit Augustinus lib. de prædest. SS. cap. 14. inquit : Si huius ergo sententiæ defensionem ex divinatorum eloquiorum nos PRÆCEDENTIBVS CATHOLICIS TRACTATORIBVS promerem , profectò hij fratres , pro quibus nunc agimus , acquiescerent , hoc enim significastis litteris vestris .* Alterum Arriagæ erratum capitale est , dum tuos hosce *Massilienses Episcopos* excusare conatus , eos invincibiliter Semipelagianos finxit . Clara , ac perspicua sunt Prosperi verba in laudata epistola : *Obstinationem suam vetustate defendunt . Cum Massiliæ lites de divina gratia , ac libero arbitrio incrudescerent , non nullis Augustino , pluribus Casiano faventibus , allatus est Massiliam liber S. Doctoris de correptione , & gratia . Tunc putavimus , inquit Prosper , omnes querelas resistentium sopiendas , quia unversis quæstionibus , de quibus consulenda erat Sanctitas tua , tam plene illic , absoluteque responsum est , quasi hoc specialiter studueris , ut quæ apud nos erant turbata , componeres . Porro hoc libro recensito sicuti Augustiniani longè , ut idem ait intelligentiores evasere , ita qui persuasionis suæ impediabantur obscuro , aversiores , quàm fuerant , recesserunt . Cum verò ex Augustini doctrina illorum errores Prosper , ac collegæ vellicarent , obstinationem suam vetustate defendebant . Addit : Eò postremò , pervicacia tota descendit . Ita nè qui illata ex Augustini li-*

bro plurima luce oculos obstinatissimè claudunt , ne videant , qui obstinati , & pervicaces in opinionibus suis perdurant , qui Prosperi , atque Hilarii disputationes audiunt , invincibiliter verum ignorasse dicentur ? Audi Prosperum hæc ad Augustinum scribentem : *Cum contra eos scripta beatitudinis tuæ validissimis , & innumeris testimonijs divinarum Scripturarum instructa proferimus , ac secundum formam disputationum tuarum aliquid etiam ipsi , quo concludantur , adstruimus , obstinationem suam vetustate defendunt . Et hos tot disputationibus instructos , tot Augustini libris edoctos invincibili ignorantia laborasse autumabis ? Semipelagianos bona ingenia dixit Augustinus cap. 20. de prædest. SS. nec descipienda ingenia Prosper initio libri contra Collatorè , Fuere viri doctissimi , & sapientissimi Cassian Hilarius , Faustus Vincentius Lirinensis , alijque , ut in Pelagianæ historia dictum est . Et hæc quidem in vna Prosperi periodo explicanda Arriagæ errata sunt . Franciscus Oviedo 1. 2. tract. 9. contr. 1. pun. 4. num. 76. illa verba Prosperi , retractatis priorum de hac re opinionibus ita interpretatur : *Quibus verbis , ait , asserit Prosper , iam plures ex Massiliensibus priores opiniones retractasse . Non ita est : scribit Prosper , retractatis , hoc est , relectis , seu recensitis Patrum opinionibus , vnam ex Semipelagianorum opinione omnium sententiam repertam , nempe prædestinationem præscientia dirigi . Profectò dixisset Prosper : Retractatis prioribus de hac re opinionibus , si ut perperam Oviedo intellexit , Massilienses priores opiniones retractassent . Verùm Retractatis inquit , priorum de hac re opinionibus , neque enim illi maiorū suorum Semipelagianizantium**

opiniones retractare poterant, cum eo tantum tempore Semipelagiani in Gallijs primitus apparuerint. Imò si verbum illud ita accipiendum esset, quasi Malsilienses prioris opinionis palinodiam cecinissent, non asseruisset Prosper, iam plures ex Malsiliensibus, ut perperam Oviedus accepit, sed omnes priores opiniones retractasse, nam aperte ait. *Retractatis priorum de hac re opinionibus, penè OMNIVM par invenitur, & una sententia, qua propositum, & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt.*

CAPUT III.

Faustus alter Semi-Pelagianorum Princeps defenditur à Recentioribus, Sancti Patres Fausti damnatores ab eisdem improbat, & hæreseos falso accusati.

Semipelagianæ Reipublicæ principatum post Cassianum tenuit Faustus ex Abbate Lerenensē Reiensis Episcopus, de quo plura in Pelagiana Historia. At Recentiores, qui pro origine Pelagiani erroris Principe, ita illum dixit Hieronymus, apologias cudere ausi sunt, Faustum etiam Semipelagianorum antesignanum ut ait Petavius tomo 1. dogmatum Theol. lib. 9. cap. 2. *Semipelagianorum Coryphæum*, ut illum nuncupavit Baronius tomo 6. ad annum 490. totis viribus defendere conati sunt. Iacobus Sirmondus de Ecclesiastica antiquitate benemeritus effecit ætate sociorum litigijs se se immiscens pro Fausto in historia Prædestiniana apologiam satis prolixam concinavit, hæc statim cap. 3 præfatus: *Admonet, hoc loco studium veritatis, amorque innocentiae, ut Fausti Reiensis vicem doleamus sanctoque, & clari nominis An-*

tistitis reverentiam, quæ fas est, deprecemur, &c. Faustum hunc, inquã, quis æquo animo ferat, librorum nunc istorum nomine, quod Prædestinatorum in his errores ex Synodi sententia refellerit, vexari passim à multis, traudique tanquam hæreticum? Idque authore, quod dissimulare non possunt, à duce Ioanne Maxentio Scythæ Monacho ex eorum numero, qui Eutychis hæresim clam foventes Synodum Chalcedonensem adversus Hormisdam, eiusque Legatos occultis artibus impetebant. Dedit quoque Sirmondi sodalem Ludovicum Cellotium, ultra meritum modò Faustum ab adversarijs vexari. Lib. 2. hist. Gottschalci cap. 4. Synico, ubi Ioannes Maxentius Eutychianus, & Monachorum Eutychianorum Patronus ignominie causa dicitur. Quid de Fausti doctrina, & sanctitate dicendum sit in historia Pelagiana nobis descripta abundè pater; neque enim ex morum integritate doctrinæ veritas adstruitur, neque ex doctrinæ erroribus morum sanctitas vexanda est, in quo plerique excessere. Sirmondus veritate cogente fatetur, quod Faustus circa initium fidei, & alia plus aliquanto tribuere, visus est, quam par erat. Noluit dicere, tribuisse, sed visum tribuere, cum tamen id sole clarius sit, additque ita illum sapuisse, quando ita loqui fas fuit. Quod sanè verissimum puto. Nimio ramen bonus ille senex erga suum Faustum studio abreptus Sanctorum Patrum, & antiquorum testimonia, quibus Fausti auctoritas penitus deprimitur, partim negat, partim arguit, ut pluribus hominis apologia nobis hic reiicienda sit. Vti verò Petrus Halloix supra deiecta Patrum capita suum Originem Pelagiani erroris Principem attollere tentavit, à Synodum quinquemille

mille dictarijs impetijt; ità etiam Sirmondus Semipelagianorum Principem Faustum propugnans Patrum iudicia explosit, à Præsulum sanctissimorum Synodum in suspensionem hæreseos vocare non dubitavit.

Itaque ille in primis Ioannem Maxentium carpit, vocans eundem hominem amentem, eiusdem in Faustum obiectiones fallaces. At non hoc fuit sapientissimorum de Maxentio iudicium. S. Eulgentius initio libri 1. de veritate prædestinationis, & gratiæ ità Ioannem Maxentium, eiusque syncellitam Venerium alloquitur: *Deo gratias ago, sancti fratres Ioannes Presbyter, & Veneri Diacone, cuius ope tales estis, ut pro gratia, qua salvamur, magno spiritu, & fervore certatis.* Et Synodus sanctorum Episcoporum pro fidei defensione apud Sardiniam exulantium eiusdem Maxentij, à lociorum fidem commendavit. Cardinalis Bellarminus in libro de Script. Eccles. ad annum 520. ait: *Ioannes Maxentius Faustum, & Pelagianos egregiè refellit ex libris S. Augustini.* Veniat huic suppar Cardinalis Baronius, qui tomo 6. ad annum 490. hæc scripsit: *Quinam autem colligantur ex Faustii duobus libris illis errores scriptis S. Augustini, & sententiæ Catholicæ adversantes, tu vide illos collectos à Maxentio in responsione ad Hormisdam Pontificem ubi in pluribus Faustus declaratur hæreticus.* At clamat Sirmondus: *Maxentij porrò in Faustum obiectiones fallaces, & minime sincere multorum iudicio habitas esse quis nescit? Quinam sint isti, multi, non insinuat, certe illorum multorum iudicio insignes illis parputati non steterunt. Multos dixit, qui nec pauci fuere, sed vix unus, & alter. Audiat Sirmondus summos*

sua Societatis Theologos, quibus ubi de Theologica re disputatio sit, & ipse summus historicus assurgat. Franciscus Suarez proleg. 5. de grat. cap. 5. §. *De Fausto*, hæc scribit: *Maximè verò contra illos libros Faustii invehitur Ioannes Maxentius in responsione ad epistolam Hormisdæ Papæ ad Possessorem sub finem, ubi assumit onus probandi illos libros esse hæreticos, idque latè ostendit eo ferè modo, quo nos statim idem præstabimus.* Magnus vir in Fausto oppugnando Maxentij vestigijs inhefit. Gabriel Vasquez, & ipse pro Maxentio testimonium dicit 1. 2. dis. 199. cap. 3. *Sententia, Petri, & Ioannis Maxentij tam in materia de gratia, & libero arbitrio, quàm in damnandis libris Faustii magni momenti esse debet.* Sed haud opus habet Maxentius ullo suffragio, neque enim ipse inibi argumenta quædam contra Faustum effingit, unde minùs sinceræ, & fallaces eiusdem contra Faustum obiectiones dici possint, sed per antithesim testimonia S. Augustini, & Faustii hinc indè producit, ut cum in brevi, inquit Maxentius, collata ad invicem contraria sibi reperta fuerint, evidenter clareat libros Faustii esse hæreticos. Qui verò Faustum eadem cum Augustino docuisse contenderet, procul hinc Anticyras ablegandus esset. Sed non unus, neque primus Faustii libros Maxentius damnavit, nam superiori sæculo, ut dicemus, S. Gelasius Papa eosdem proscripserat, & Synodus Africanorum Patrum apud Sardiniam in epistola ad eundem Maxentium Archimandritam, quam primus ipse Sirmondus, nondum apologiam pro Fausto meditatus, in lucem emisit, pronunciavit memorati Faustii commenta veritati contraria, Catholicæ fidei penitus inimica. C. 18.

Quid

Quid hic ager eruditus apologista? Quo evadet? Quem clypeum Africano telo objiciet? Illæ Synodi censuram, nè pili quidem fecit, hæc ipsa vociferatus: *Difficile non erat, ab Afris id sperare, apud quos nata, ut dictum est, Prædestinatio hæresis in multorum adhuc mentibus hærebat.* O dictum non ferendum! Ne Fausti liber hæreseos incusetur, hæreticos audes appellare Episcopos Africanos, qui pro tuenda fide à Tralamundo Ariano in exilium eiectioni fuerant? Ut hominem liberes, integrum doctissimorum, ac Sapientissimorum Patrum Senatum damnas? ne Fausto erroris nota inuratur, vniversa Africa Catholica in hæresis suspicionem adducitur? Olim quidem vivente Augustino non nulli Adrumetini Monachi plus iusto, ut scribis, gratiæ tribuere, sed intra illorum claustra vix natus error Augustini opera extinctus fuit, & si qui postea ea vesania, morboque correpti fuere, è plebe, non ex Episcopis illis sanctissimis, ac doctissimis fuisse dicendi sunt, ad quos veluti ad oracula ex vniverso Orbe litteræ consulantium volitabant. Illi quidem de S. Fulgentio hæc scripsere: *Adversus duos libros Fausti Galli septem libros edidit, quos cum recensueritis, agnosceitis protinus, quemadmodum memorati Galli commenta veritati contraria, Catholice fidei penitus inimica, discussio prodidit, ratio manifesta convicit, authoritas divina compressit, & præcedentium Patrum consona prorsus attestatio confutavit.* Quid de isto Fulgentio dices Sirmonde, ita nè Prædestinatio illum quoque peste afflatum asseverabis? Hic Fausti dogmata probavit esse veritati contraria, Catholice fidei penitus inimica. Ille tamen Fulgentius Monimum amicum à

Prædestinatio errore, in quem inclinabat, revocabit integro ea de re eidem inscripto volumine. At si Fulgentium absolvis, & locij etiam Episcopi omni prorsus Prædestinatio hæresis suspicionem tibi liberandi sunt, qui non iam mea advocacy indigent, sed temet falsitatis convincunt in ea ipsa epistola, quam ipse posteris publicasti. Prædestinatio, ut ex Arausicano contendis, effatum erat: *Aliquos ad malum divina potestate prædestinatos esse.* Hanc verò hæresim Patres Africani Fausti damnatores cap. 11. laudatæ epistolæ his reijciunt: *Cum in utroque vase faciendo figuli cognoverit potestatem, in vase honoris indebitam gratiam Dei miserantis intelligat, & in vase contumeliæ debitum iudicium Dei obdurantis, idest deservientis agnoscat. Deus autem obdurare dicitur, non quia ad iniquitatem compellit, sed cum ab iniquitate non eripit, quod quia iustus est, iuste facit.* Damnant clarè, sinè fūco, evidentissimè dicentes, *Deum ad iniquitatem compellere.* Et hos Iudices Prædestinatio erroris damnatores Prædestinatio hæreseos Sirmondus insinuat?

Pergit idem Faustum defendere. Callidum, inquit, præterea, & subdolum Fausti sermonem aiunt fuisse, Pelagianæ pravitati consentientem, detectum, convictumque à Fulgentio, ab Avito, & ab alijs. Quid hic aptius, veriusque pro Fausto responderi queat, quam solemne illud Faustus ipse, non ita est. Negat Faustum callidum, ac subdolum fuisse, Pelagianæ pravitati consentientem, & à Fulgentio convictum. Oppono testem luculentissimum, antiquissimum Ecclesiæ Patrem S. Isidorum hæc in catalogo Illustr. Scrip.

Script. cap. 14. de Fulgentio narran-
tem: *Scriptis multa, ex quibus legimus
de Gratia Dei, & libero arbitrio libros
responsionum septem, in quibus Fausto
Galliæ Regiæ vrbis Episcopo Pelagia-
næ pravitati consentienti respondens, ob-
nititur eius profundam destruere callidita-
tem. Socium amicè monentem Val-
quium submitto: Cum verò, inquit,
Isidorus vir doctus, & antiquus dicat Ful-
gentium septem libros illos contra Fau-
stum de gratia, & libero arbitrio scripsis-
se, quis audeat dicere, eum ex suo cerebro,
aut sine fundamento id excogitasse? Dil-
put. cit. num. 14. Habes ex Isidoro
Fausti profundam calliditatem, eun-
dem Pelagianis consentientem, con-
victumque a Fulgentio. At reclamatur,
non extare libros Fulgentij. Extat ta-
mèn, qui eosdem legit, Isidori testi-
monium. Forsitan in ea sententia Sir-
mondus fuit, ut existimarit, à Præde-
stinatiano quopiam septem eos con-
tra Faustum libros sub Fulgentij no-
mine emissos? At de viro tantæ erudi-
tionis hæc commenta suspicari non
licet. Interim audiat testis non mo-
dò Fulgentij cœtaneus, sed Syncel-
lus, qui eiusdem Episcopi gesta litte-
ris mandavit; hæc de magistro tradit:
*Ita erat notior omnibus gentibus, ut duo
libri, quos Faustus Episcopus Galliarum
contra gratiam subdolo sermone compo-
suit, favens occultè Pelagianis, sed Catho-
licus tamen videri volens, Constantinopoli
offensi à pluribus fratribus ad B. Fulgen-
tium probandum dirigerentur, quibus, ne
occultum serperet virus, septem libris ipse
respondit, plus laborans exponere, quàm
convincere; quia dubios sermones eius ex-
ponere, hoc erat, delirantis argumenta
convincere. Magnus planè huius operis la-
bor mercedem debitam citò suscepit. Lib.
de vita Fulgentij c. 28. Habes Faustum**

subdoli sermonis, occultè Pelagianis
faventem, & delirantem, ac septem
insuper libris à Fulgentio confuta-
tum. Planè Isidoro consonat Fulgen-
tij Syncellus. Sed & Synodus Sardi-
niensis, cuius magna pars Fulgentius
erat, in litteris Synodiæ superius pro-
ductis ait: *Unus ex nobis, &c. adversus
duos libros Fausti Galli septem libros edi-
dit. Nolo repetere quæ sequuntur, ne
Lectori fastidium ingeram. Dum in
his versor, subit animum gravis illa
exprobatio, qua olim S. Doctor con-
tra Iulianum usus fuit lib. 1. cap. 7. ubi
ait: Mallem sicut Polemo luxuriæ coro-
nis sensim capite ac tractis, eisque abiectis,
manum pallio subdidit, os, & vultum
formavit ad verecundiam, ad extremum
se illi, ad quem deridendum venerat, dis-
cipulum tradidit, sic & tu loquentibus
tibi tot venerabilibus viris, &c. tanquam
coronas ebriosorum abijceres laudes Pela-
gianorum, quibus tanquam magnus eo-
rum defensor extolleris, & stylum, ut mi-
tius dixerim, contumeliosum non tanquam
pallio pudoris absconderes, sed tanquam
manu emendatiori confringeres.*

Sed quale Apostolicæ Sedis de
Fausti libris iudicium fuerit, viden-
dum est, ac Sirmondi apologia con-
futanda. In Romana Synodo coram
S. Gelasio Papa celebrata, actum
est de libris recipiendis, abijciendis-
ve; porro inter libros à Romana
Ecclesia reiectos libri Fausti Reiensis
recensiti sunt; iidemque hac senten-
tia confixi: *Opuscula Fausti Rhegien-
sis Galliarum apocrypha. Cum vero se-
quenti sæculo de eisdem libris S. Hor-
mitidas à Possessore Episcopo consul-
tus fuisset, hocce responsum dedit: Hi
verò, inquit, quos vos de Fausti cuiusdam
Galli Antistitis dictis consuluisse litte-
ris indicastis, id sibi responsum habeant,
neque*

neque illum recipi, neque quemquam, quos in auctoritatem Patrum non recipit examen Catholicae fidei, aut Ecclesiasticae Discipline, ambiguitatem posse genere, aut religiosi praeiudicium comparare. Legit ista Sirmondus, & non modò probavit, verumetià ut eadem prorsus ratione de Faustii libris ceteri iudicarent, optavit; hæc enim scribit: Si de Faustii libris discernendum est, nè suprà Sedem Apostolicam, Gelasiumque, & Hormisdam sapere velint, quibus satis fuit non primæ illos auctoritatis, hoc est apocryphos dicere, non hæreticos. Quid ais Sirmonde? Faustii libros non esse dicendos hæreticos? Quid de Synodi Arausicanæ decretis à Romano Pontifice dictatis sentiendum putas? His certè, ut tu quoque fateris, Semipelagianorum errores damnantur, & precipuè Faustii Semipelagianorum Coryphæi, qui te quoque teste, circa initium fidei, & alia plus aliquanto tribuere visus est, quàm par erat. Ità ne vero libros continentes errores à Synodis, & Romana Sede damnatos hæreticos negabis? At illud etià interpretamentum, quo libros illos apocryphos hoc est non primæ auctoritatis pronunciatos esse dicis, quam fallum sit, nemo non videat. Gelasius hoc nigrum thesa Hæresiarum libris præfigit: *Opuscula Ioviniani, & Galli apocrypha. Opuscula Montani, Priscille, & Maximille apocrypha. Opuscula omnia Faustii Manichæis apocrypha.* Et post non nullos alios eodem prorsus modò Faustum damnans ait: *Opuscula Faustii Rhegiensis Galliarum apocrypha.* Quare Sirmondo interprete Montani, Faustii Manichæi, ac Ioviniani libri non erunt hæretici, sed tantum non primæ auctoritatis. Cavendum ne vna

cum Fausto pessimi etià Hæretici excusentur. Gelasius antequam indicem illum librorum, quos Ecclesia rejicit, contexat, ante catalogum librorum damnatorum, hæc præfatur: *Cetera, quæ ab hæreticis, sive Schismaticis conscripta, vel prædicata sunt, nullatenus recipit Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, è quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à Catholicis vitanda sunt, credimus esse subdenda.* Et statim incipiens à Conciliabulo Ariminensi à Constantio Ariano congregato damnatorum librorum indicem subnectit, quos inter Faustii Reiensis opuscula numerat, quæ Gelasius iudicante, nullatenus recipit Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, & à Catholicis vitanda sunt. Hoccine est non primæ, an potius nullius esse auctoritatis? Scio apocryphos eos libros censeri, qui incerti auctoris sunt, aut nondum auctoritate Ecclesiæ confirmati, sed ibi Pontifex eo nomine illos libros etià damnat, qui rectam aliàs doctrinam, immittis erroribus deturpant. Sed neque mitius Hormisdas de Faustii libris iudicavit; nam apertè statuit Faustum non recipi in numerum Patrum, quos ut magistros sanæ doctrinæ Orthodoxi venerantur. Scribit ab Ecclesia librorum recipiendorum numerum statutum; at de quibusdam alijs censet, legi posse, ut fugiantur illorum errores: *Nec vitio, inquit, dari potest, nosse quod fugias, atque ad eò non legentes incongrua inculpam veniunt, sed sequentes.* His Faustum adnumerat dicens, quòd illum in auctoritatem Patrum non recipit examen Catholicae fidei. Errat igitur, teste Hormisda, Faustus circa fidem. Quare Pontifex reprobato Fausto ex S. Augustini libris ad

ad Hilarium, & Prosperum, Ecclesiæ doctrinam de gratia, & libero arbitrio petendam dixit, quo Catholicum gregem à noxijs pascuis ad saluberrima prata revocaret.

Hucusque dicta in summam redigo. Fausti vicem dolet Sirmondus, quòd traducatur *tanquam hæreticus*. At nos de Sirmondo querimur, quod Sanctos Patres Africanos *Prædestinarianæ hæresis* insinulavit. Idem Maxentij contra Faustum obiectiones *non sincere*, & *fallaces* accusat. At Bellarminus egregiè Faustum à Maxentio confutatum testatur. Sirmondus cum Iappero *nec sine honore Catholice Ecclesiæ Doctorem* Faustum nominat. At S. Hormisdas Papa scribit, quod Faustum *in auctoritatem Patrum non recipit examen Catholice fidei*. Idem libros Fausti *non primæ auctoritatis tantum* declaratos esse contendit. At in illis Faustum *subdoli sermonis, Pelagianis consentientem, delirantem, Catholice fidei penitus inimica* docentem veteris Ecclesiæ Scriptores, ac Patres iudicarunt. Quare iure optimo Cardinalis Baronius *tom. 6. ad annum 490.* hæc scripsit: *Non est quidem, ut pro Fausto aliqua possit in eius defensionem, vel excusationem apologia elaborari, quem constat in diverso Orbe Catholico impugnatum. Etenim in Occidente Cæsarius, & Avitus doctissimi, atque sanctissimi in Gallia Episcopi adversarijs eum scriptis exagitaverunt; Eundemque in Africa S. Fulgentius Ruspensis Episcopus septem libris vehementissimè impugnavit, &c. Sed qui præstant his omnibus Felix, atque Gelasius Romani Pontifices eadem Fausti scripta reiecerunt, ut planè universum Occidentem Orbem in eosdem Fausti libros insurrexisse, eosdemque oppugnasse cer-*

tum sit. In Oriente verò non unus dumtaxat, quem refer Ado, Ioannes Presbyter Antiochenus eos Fausti libros refellit, sed Orthodoxi ferè omnes. Hæc quidem fusiùs in historia Pelagiana profecuti sumus. In eandem Baronij sententiam Valquez pedibus ivit in laudata disputatione 199. num. 15. scribens: Ecce iam scripta Fausti de gratia, & libero arbitrio in Gallijs, in Oriente, & in Africa tanquam veræ fidei dissentanea improbata, & notata, ut deinde nullus audeat apologiam pro Fausto contra communem sensum Patrum elaborare. Verum illam elaboravit Iacobus Sirmondus, quo Prædestinarianæ hæresis oppugnatori aliquid auctoritatis adderet. Faustus tamen totus quantus est, Semipelagianus apparet, uti etià Arnobius, Gennadius, alijque antiquioris, qui S. Augustini sententiam de gratuita prædestinatione insectantes, Prædestinatianorum nomine eandem infamare conati sunt.

CAP V T IV.

Gennadius Massiliensis Semipelagianus à Recentioribus excusatur.

POST Cassianum, eiusque doctrinam de gratia, & libero arbitrio uti non deflexam à fidei regula Sancta commendatam: post Fausti libros non hæreticos defensos, quos tamèn Semipelagianorum Magistros fuisse clariùs constat, quam ut vllis quoruncumque hominum præstigijs eludi possit: post Massilienses ob ignorantiam invincibilem excusatos, tertius Semipelagianæ scholæ professor à Recentioribus defen-

fenditur Gennadius Malsilien. Hunc fuisse Semipelagianum lib. 2. historię Pelagianę cap. 16. ostendimus, cuius dicti duos hic tantum testes advocabo omni exceptione maiores, Baronium, & Bellarminum. Ille tomo 4. ad annum 388. ait: *Hęc Gennadius, qui erga Pelagianos propensor tribuit falsus author Evagrius signa, atque prodigia.* Ille vero lib. de Script. Eccles. V. Gennadius ait: *Scriptit etiam librum de viris illustribus, in quo suspicionem non parvam reliquit suę non rectę fidei; laudavit enim Casianum, & Faustum, qui Semipelagiani fuerunt, & S. Prosperum deprehsit, qui pro Gratia Dei contra Pelagium fortissimę dimicavit.* Fausti certę Semipelagiani volumen de gratia, & libero arbitrio ab Ecclesia, & Patribus damnatum vocavit *opus egregium.* Idem dogmata de gratia a Casiano concinata, tanquam *salutaria* probata esse Ecclesię pronunciavit. Hieronymum vocat obtrectatorem, & æmulationis stimulis incitatum. Addit Augustinum; quod multa scripsit, errasse, quę diffusius loco citato prosecuti sumus. Cæterum & hic Semipelagianus eximium Patronum fortitus est. Te nę appellabo, Recentiorum sapientissimę, qui cum summa doctrina summa quoque modestia coniuncta, Sanctis Patribus, ac Augustino præsertim honorem semper detulisti, nec tibi contra eundem, licet tam multa scriberes, verbum vllum vnquam minus Augustino honorificum excidit? Tuę erga Augustinum reverentię detur, ne in hac invidiæ, vt obijcient, plena designato nomine cõijciaris. Hic prole. 5. de grat. cap. 5. num. 36. Semipelagianismi notam procul à Gennadio pluribus amovere conatus concludit: *Fieri ergo potest, vt ea, quę de Casiano,*

& Fausto scripsit non per errorem in doctrina, sed per ignorantiam facti dixerit. Annatus verò lib. 7. sui Aug. cap. 2. §. 1. Ego verò, inquit, non excuso, nec probō, quod de illo dicitur, animi propensionem habuisse nimiam erga defensores Semipelagianismi, & ab eius impugnatoribus Augustino, & Prospero aversionem. Itanę, quod de illo dicitur, in quis? Quasi id incerta fama vulgaverit, & non potiùs hoc ipsum suis in scriptis clare ostenderit, quę tu quoq; legisti, certę legere debuisti, de divina gratia scripturus.

Cum Casianus, ac collegę Malsilientes Augustini doctrinam carperent, Prosper, & Hilarius ex Gallia Romam profecti, rem Pontifici Celestino detulere, qui de Augustini fama sollicitus litteras statim ad Gallię Episcopos dedit, in quibus dolere se significavit, quod *nescio quibus Presbyteris illic impunę liceret, Augustino erroris notam invtere.* Cap. 1. Ibidem etiã Prosperum, & Hilarium commendat, *quorum, inquit, circa Deum sollicitudo laudanda est.* Capite verò 2. quod & ultimum illius epistolę est, quidquid alij vulgò arbitrati sint, eximia laudum assertione S. Augustinum exornat, dicens contra eiusdem calumniatores: *Vndę resistendum talibus, quos male crescere videmus.* Qui igitur fieri potuit vt Gennadius, & ipse Malsiliensis, qui eodem sæculo paulò post Prosperum floruit, hoc celebre Celestini decretum ignoraverit? Sane S. Prosperi initio libri contra Collatorem protestatur, se scribere contra Casianum quem licet non nominet, ex libro eiusdem, quem sibi impugnandum dicit, evidentẽ illum designat. At c. 42. asserit à Celestino Pontifice Casianum cum socijs acriter repte hēsum.

fum fuisse: *Per hunc virum* inquit, nempe Celestinum, intra Gallias istis ipsis, qui Sanctæ mem. Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas, quando consultantium (quo nomine se, & Hilarium indicat) actione suscepta, & librorum, qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporteret de eorum autoritate sentiri, sancto manifestavit eloquio, &c. Et recitato celebri illo Celestini de Augustino elogio ait: *Contra istam clarissimam laudationis tubam, contra istam sacratissimi testimonij dignitatem audeat quisquam malignæ interpretationis murmur emittere.* Ergo nè Gennadium sedulum literarum, ac librorum collectorem Celestini epistolam ad suos Malsilienses datam ignorasse arbitrabimur? Apage à Gennadio hanc ignorantiam facti. Profectò ille fatetur, se Prosperi librum contra Cassianum legisse: hæc enim scribit cap. 84. de Scriptoribus illustribus, ubi de Prospero agit: *Legi & librum adversus opuscula sub persona Cassiani, quæ Ecclesia Dei salutaria probat, ille infamat nociva.* Itaque Gennadius in cap. 42. libri Prosperi notavit, istum de Celestino scribere, *Per hunc virum intra Gallias istis ipsis, qui S. mem. Augustini dicta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas.* At quinam isti fuere? Cassianus, inquis, & cum eo aliqui eiusdem ordinis presbyteri. Prolegom. 5. cap. 6. num. 7. Quare Gennadius ex libro Prosperi cognovit à Celestino Cassiani, & sociorum temeritatem reprobam, qua contra S. Augustini doctrinam insolenter insurrexerant; cognovit Prosperi pro Augustino legationem susceptam, & à Romano Pontifice laudatam; cognovit ex Celestini elogio ibidem inserto, Augustinum nec unquam sinistre sus-

picionis rumore aspersum. His tamen omnibus probè cognitis Gennadius sanam Cassiani doctrinam, Prosperi infamatorem, Augustinum in multiloquio errantem blaterare non extimuit.

Gennadius male animatus fuit erga Augustinum, & Hieronymum, quos soli errantes odere. De S. Augustino scribit cap. 38. *Error illius sermone multo, ut dixi, contractus, lucta hostium exaggeratus, necdum hæresis questionem dedit.* Qualis iste error Augustini lucta hostium exaggeratus à Gennadio perperam intelligatur diximus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 16. Idem Hieronymo longè iniquior fuit. Scimus hunc S. Doctorem graves cum Rufino inimicitias contraxisse, de quibus superius egimus; at Gennadius palam Rufino contra Hieronymum astipulatus est: nam in laudato libro de Illustribus Scriptoribus cap. 17. ait: *Rufinus Aquileiensis Ecclesiæ Presbyter non minima pars fuit Ecclesiæ Doctorum.* At S. Anastasius Papa non eo in pretio habuit Rufinum; in epistola enim ad Ioannem Hierosolymitanum Rufinum prorsus se nihil facere hisce ostendit: *Illud tamen, inquit, scire cupio, Rufinum ita haberi à nostris partibus alienum, ut quid agat, ubi sit, nescire cupiamus.* Ipse denique viderit, ubi possit absolui. Laudans verò Gennadius duas Rufini invectiones contra Hieronymum ita scribit: *Sed & obtrectatori opusculorum suorum respondit duobus voluminibus, arguens, & convincens se Dei intuitu, & Ecclesiæ utilitate auxiliante Domino ingenium agitavisse, illam vero emulationis stimulo incitatum, ad obloquium stylum vertisse.* Ob hanc censuram pessimè audivit Gennadius, carpsit enim Hieronymum uti oblo-

cutorem, obtrectatorem, atque æmul-
lationis æstro percitum. Origenis ve-
rò libros Peri-Archon veluti vtilitati
Ecclesiæ à Rufino traslatos (nam hos
Rufini labores Hieronymus detesta-
tus est) affirmavit. Ex his mihi cer-
tum est, Gennadium scripsisse illum
catalogum ante Synodum Romanam
sob Gelasio celebratam, nam in ea
Synodo pro Hieronymo contra Ru-
finum sententia dicta est in hæc
plane verba : *Rufinus vir religio-
sus plurimos Ecclesiastici operis edidit li-
bros, nonnullas etiam scripturas interpre-
tatus est. Sed quoniam B. Hieronymus*

*eum in aliquibus de arbitrij libertate no-
tauit, illa sentimus, quæ prædictum B.
Hieronymum sentire cognoscimus. Quæ
si Gennadius legisset, nequaquam
contra Hieronymum pronunciasset,
neque Prosperi opus contra Collato-
rem damnaasset, illud enim à Gelasio
in illa Synodo approbatum fuit, reie-
ctis Calsiani, & Fausti opusculis, quæ
Gennadius laudat. Atque hij disser-
tatio nostra adversus novos Originis,
Theodori, ac Iuliani Pelagianorum,
necnon Calsiani, & Fausti, ac Gen-
nadij Semi-Pelagianorum defensores
finem sortiatur,*

V I N D I C I A E

AUGUSTINIANAE

Q V I B V S

S. Doctoris scripta adversus Pelagianos à Recentiorum censura asseruntur.

P R A E F A T I O.

Eminem non mirati existimo, tantam fuisse quorundam recentium Scriptorum, ut mitissimè loquar, animositatem, qua Augustinum maximum illam Catholici Orbis Magistrum editis libris impetere ausi sunt, ut eiusdem defendendi necessitas ijs imponatur, qui illum impensius colunt. Et quidem iam inde ab exorientis mali primordijs Maiores nostri, qui ex vitae instituto Augustinum uti parentem sanctissimè reverebantur, etumpentem novorum censorum audaciam reprimere conati sunt. Ludovicus ab Angelis insignis apud Olyssiponenses sacrorum arcanorum interpres Sancti Doctoris auctoritatem à plurium calumnijs vindicavit, & Sanctorum Patrum elogia eidem ob Pelagianos, à Semi-Pelagianos expugnatos delata singulari diligentia congessit, unde postea eadem ceteri mutuarunt. Sed cum malum quotidie glisceret, atque in scholasticis Recentiorum quorundam disputationibus Augustini doctrina in ijs praesertim quaestionibus, quas cum divinae gratiae hostibus idem habuerat, passim traduceretur, ita ut summus Ecclesiae Doctor in ordinem propediem reducendus videretur, Basilius Pontius Legionensis magnus apud Salmanticenses Theologus non modò suos Augustineneses, verumetiam sapientissimos Dominicanæ familiae Patres, ipsamque Salmanticensem Academiam in Augustini partes traxit, quo veluti succenturiato praesidio Sancti Doctoris auctoritas adversus Recentiorum impetus muniretur. Hinc Pontio autore Salmanticae anno 1627. famosum illud foedus ictum est, ea praecipue conditione, ut qui Theologica laurea donandi forent, concepto prius iuramento Augustinianæ doctrinae defendendæ se se adstringerent. Eo nobilissimæ Academiae factò Augustinianæ auctoritati satis consultum videbatur, praesertim cum sacra etiam Lovanensium Theologorum Facultas iam pridem in Augustini verba iurasset. Ceterùm exortis Iansenianis dissidijs plerique longè

lib. 5. de
vit. Aug.
cap. 14.
& 15.

Potius in
Apolog.
iuramēto
Salmā.

Herod.
lib. 1.

acerbiora contra Augustinum & loqui, & scribere non extimuerunt. Non defuere tamen ex nostra familia viri, qui magni Parentes partes acerrimè defenserent. Hos inter emicuit Pater Carolus Moreau Gallus, qui tomo primo suarum in Tertullianum animadversionum satis prolixas vindicias pro Augustino inseruit, quod itidem antea præstiterat vir insignis Ioannes Rivius Belga libro quarto de vita Augustini. Sed profectò nostros hosce Scriptores & laterem lavisse, & surdis cecinisse experti sumus; tantum enim abest, ut illi ab incepto destiterint, ut maiori longè apparatu, atque infestioribus armis in Augustinum moverint. hæc adversus Hipponensem Doctorem scripturientes: *Augustini doctrinam obscuram, difficilem, intricatissimam, secum ipsa pugnantem, pluribusque erroribus obnoxiam esse. Positum illum sub caligine. In Pelagianis oppugnantis ultra veritatis limites æstu disputationis abreptum. Licitum esse nedum iuticem, sed ne arbitrum quidem honorarium in controversijs de divina gratia illum admittere. Ipsius arma non esse inexpugnabilia, neque satis apta ad Calvinistas superandos. Hæreticorum argumentis minimè satisfecisse, neque positas abs se theses convincentibus argumentis comprobasse. Non esse sepeliendam Scholasticam, ut unus regnet Augustinus, sed hunc ipsum ad Scholasticæ amussim exigendum. Ridiculos Augustini adoratores ad nauseam hyperbolicas in eundem laudes congerere. Volentem impugnare Augustini sententias habiturum adiutorem Deum.* Hæc, aliave penè innumera addidere, quæ in calce huius apologetici referemus. Ferunt Cræsi Regis filium à puero mutum, cum parentis iugulum stricto mucrone impeti ab hoste cerneret, ruptis derepentè miserantis naturæ impetu perpetui silentij vinculis exclamasse: *Athropeme, Kteine Kroison.* At nos, quibus integer loquendi usus est, Augustinum parentem optimum, doctissimumque novorum Censorum scriptis impunè lacerari permittemus, & illis quidem mille conviciorum plaustra in S. Doctorem congerentibus, nos eadem citra querelas plenis auribus excipientes, ansati pacem servabimus, quasi ea nos nihil tangant: Degeneres sanè, ac spurij censendi essemus, imò amentes prorsus, vel laxei, si in tanto Parentis discrimine stylo parceremus, qui & esse, & haberi volumus Augustiniani. Patris honor lacepsitur: pietatis est eundem ab adversariorum dictis vindicare. Ecclesiæ Magistri doctrina impetitur: fidei est illam à quorumcumque impetu asserere. Divi fama decurtatur: religionis est eandem fartam tectamque servare. Quantum ergo criminum rei evaderemus, si vulgari fortè adversariorum æstimatione, aut eorum, qui eisdem suam vendidere fidem, auctoritate coerciti iniustas adeo in Augustinum peractas censuras surda aure pertransiremus. Diu quidem silvimus, privatique querelis ingentem animi dolorem egerere curavimus, meliorem hisce hominibus erga Augustinum mentem comprecantes. Sed nihil profecimus patientia, nisi ut graviora tanquam de facili tolerantibus ingererentur; vnde peiora in dies audientes, iam tandem quantulumcumque hanc nostram advocationem Augustino commodare coacti sumus. Neminem verò adeo pietatis, ac religionis expertem futurum arbitror, qui hocce apologeticum torvis oculis intueatur, nigrumque eidem theta præfigat. Etenim, ut olim ad Constantinum Augustum Lactantius scripsit, *Si sacrilegis, proditoribus, & veneficis potestas defendendi sui datur, nec prædamuari quemquam*

L. 3. m.
fluat.

incog-

incognita causa licet, non iniuste petere videmur, ut Augustino, qui veluti Christiani Orbis deliciae, teste S. Celestino Papa, *ubique cunctis & amoris fuerit, & honori*, aliquis sit defensionis locus. Nam pessima foret nostrorum temporum conditio, si Augustini censoribus utraque auris daretur, eorumque iniuriosa nimium Augustino volumina per ora, manusque hominum volitarent, & S. Doctoris defensores non modò inauditi iudicio excluderentur, verumetiam eisdem silentium lata lege indiceretur. Immane, ac barbare prorsus feritatis exemplum fuerit, cum Rhadamistus Tyrannorum truculentissimus Mithridatis Armeniorum Regis filios, quod parentum cadibus illacrymaverant, trucidavit. Iniquus sanè iudex sis, qui Patre nostro mille convincijs lacessito, ut Hieronymi verbis utar, *ne gemitum quidem, ac lacrymas dotori liberas esse concedis*. Legimus, cum Nerone imperante virtus omnis pro crimine haberetur, Aruleno Rustico, ac Herennio Senecioni, quod innocentissimos, ac sapientissimos cives laudassent, *capitale fuisse, neque in ipsos modò authores, sed in libros quoque eorum sevitum*. Sed absit, ut hoc facinus nostri sæculi sit, vel exempli: neque enim homines ab avita erga Divos religione adeo recessisse putandi sunt, ut Augustini laudes indignantes audiant, atque editum hunc nostrum pro eodem librum irata manu discerpant. Magnus Stoicæ sectæ professor Seneca meritò impias Præxaspis Persarum Satrapæ voces execratur, qui cum citra gemitum sub oculis transfigi sibi filium à Cambyse Rege vidisset, ab eodem interrogatus, num certo ictu prorsus ad scopum collimaret, Tyranni dexteram filij sanguine eruentam, fumantemque per detestabilem adulationem laudavit, paremque in sagittando Apollini illam dixit. Ita ne corpore, sed magis animo servi exemplum securis, novorum Censorum manus, quas stylis armatas Augustino intulerunt, laudibus, imò & osculis nobis implendæ erunt? Hominum, quàm Divorum amantior hanc nobis iniquissimam legem imponet, à qua tamen nos liberos esse scimus, quippe qui ad Augustini defensionem suscipiendam Apostolicæ Sedis decretis impellimur, quibus refragari sit nefas. Cum Pelagiani veteres illi Augustino mastýges litteras quasdam publicassent, in quibus Sanctus Doctor pessimè traducebatur, Bonifacius Pontifex indignatus doctissimi viri nomen quoquam convicio pulsari, easdem hæreticorum litteras ad August. per Alipium deferendas curavit, quò se ab impostorum calumnijs vindicare posset. Hinc amantissimo Patri scribens Augustinus, *ago autem gratias*, inquit, *sincerissimæ in nos benevolentiae tuæ, quòd eas me latere nolueris litteras inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniosè, atque evidenter expressum, sed spero de Domino Deo nostro, quòd non sine mercede, quæ in cælis est, illi melacerant dente maledico*. Sed & Bonifacij successor Celestinus eiusdem sanctissimi Doctoris honori optimè consultum voluit. Siquidem vix Augustino inter superos relato nonnulli, quorum teste S. Prospero *nec ordo in Ecclesia, nec ingenia despicienda videbantur*, eidem in Gallijs petulanter obloqui, illiusque libros censoria auctoritate examinare ausi sunt, qui cum eissent, eodem Prospero auctore, *bonæ opinionis viri, habentes speciem pietatis in studio*, Hipponensis Magistri famam, ac doctrinam in certum discrimen traxissent, ni Celestinus gliscenti malo præsentissimo remedio obviam ivisset. Etenim ubi adversariorum ma-

Tacitus
lib. 12.
Annal.

Apol. 2.
con. Rust.
num.

Tacitus
in præf.
ad vit.
Agricol.

L. 3. de
Irac. 14.

L. 1. ad
Bon. c. 11.

In præf.
con. Col.
lat.

chinationes delatoribus Prospero , & Hilario cognovit , litteras ad Galliarum Antistites dedit , quæ eis eisdem indignatus , quòd Augustinum impunè percelli permetterent , Timeo , inquit , ne connivere sit hoc tacere , ne magis ipsi loquantur , qui permittant illis taliter loqui : in talibus causis non caret suspitione taciturnitas , quia occurreret veritas , si falsitas displiceret ; meritò namque causa nos respicit , si cum silentio faveamus errori. Ergo corripiantur huiusmodi , non sit his liberum habere pro voluntate sermonem. Dein totus in S. Augustini dudum sibi , cum in vivis esset , amicissimi laudes effusus , Augustinum , inquit , sanctæ recordationis virum pro vita sua , atque meritis in nostra communione semper habuimus , nec unquam hunc sinistra suspitionis saltem rumor aspersit , quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus , ut inter Magistros optimos etiam à meis semper decessoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune senserunt , utpotè qui ubique cunctis & amoris fuerit , & honori. Unde resistendum talibus , quos male crescere videmus. Iubet ergo Apostolica Sedes , ut Augustini censores corripiantur , non sit his liberum habere pro voluntate sermonem ; lata lege etiam sancit , resistendum talibus. Hoc sanè veteres Augustinianæ Scholæ procures Prosper , Fulgentius , Cæsarius , Prudentius , Rhemigius eruditione æquè , ac sanctitate percelebres magno animo executi , Augustini scripta contra Semipelagianorum , aliorumque insultus defenderunt. Hoc ipsum plurimi Recentiores summa cum laude præstiterunt , quorum omnium studia vicit eximius P. Macedo tot pro eiusdem Patris doctrina in lucem libris emissis. Quare Pontificijs mandatis obtemperans , tantorumque Patrum exempla licèt longo positus intervallo secutus recentiores quosdam Augustinianæ doctrinæ censores in ius vocare decrevi. Quod quidem iudicium maiori , qua potuero modestia , prosequar : nunquam enim meliorem causam fecit petulantia dicentis , sed sepe peiorem. Amici mihi illi sunt , sed usque ad aras , usque ad Augustinum meum. Omnia præteribo , quæ mihi acerbiora dictu videbuntur , neque solum quid illos audire , sed etiam quid me deceat dicere , considerabo. Quòd si quidpiam fortè amarulenti exciderit , id propriæ tribuant importunitati , qua nos in eam necessitatem coniecere , ut sine graviore quandoque censurarum reprehensione vix possimas Augustinum pro dignitate defendere. Hic interim liber , ut Taciti de Agricola scribentis sententia utar , honori Augustini P. N. destinatus , professione pietatis , aut laudandus erit , aut excusatus.

In præ-
fat. ad
vit. Agr.

CAPVT I.

Refelluntur argumenta, quibus nonnulli contendunt doctrinam S. Augustini de prædestinatione, & gratia esse difficilem, & obscuram. Sanctissima CLEMENTIS X. Pont. Opt. Max. pro S. Doctore sententia.

ANtequam quorundam Recentiorum convicia, quæ contra S. Doctorem plurima congefserunt, figillatim referam, refellamque, opere pretium duxi recensere, quid Augustino, quod ad traditam contra Pelagianos de divina gratia, ac prædestinatione ab illo doctrinam, vniuersim opponant; inquirunt enim esse illam difficillimam, obscuram, intricatam, inconstantem, variam, vltraque veritatis lineas excurrentem. Quam quidem accusationem cum pluribus argumentis conentur persuadere, eadem nobis solvenda sunt, ne quid fortè detrimenti apud imperitos, nimiumque credulos Augustiniana doctrina patiatur. Ioannes Adamus hæc contra Augustinum obiectiones struxit, cuius quidem Auctoris factum duplici odio dignum iudico, vel eò quod doctrinam, quam sapientissimi quique ad vsque sydera extulere, deprimere tentavit, vel eò maxime quod Augustinianis armis contra Calvinum decertare professus, eadem ipsa arma mille diatribis infamat, dubiumque facit, sit ne Augustino, vel Calvino infestior hostis habendus. Adamus hunc titulum in libro vernacula lingua exarato inscripsit: *Calvin deffait par soy-mesme & par les Armes*

de S. AVGVSTIN qu'il avoit iniustement usurpées sur les matieres de la Grace, de la Liberté, & de la Prædestination. Nempè: Calvinas destructus suismet, & S. AVGVSTINI armis, quæ idem iniuste usurpavit in ijs, quæ ad gratiam, libertatem, & prædestinationem pertinent. Augustini nomine grandioribus characteribus, atque ex vtraque parte paginam implentibus deliniato. Porro volumen illud in partes est divisum tres, in quarum priori, & altera nihil de gratia, & prædestinatione disseritur, rariusque in iisdem Augustini nomen sonat, in postremam tantum partem de illis mysterijs quæstiones reiecit. Quo consilio id egerit, nemo non ignorat, scripsit enim, cum vel maxime Ianseniani tumultus in Gallijs ebullirent. Cæterum in hac voluminis postrema parte plus operæ contra Augustinam quam contra Calvinum ponit. Etenim in prioribus decem capitulis latè in vnum Aug. inductus integris viribus decertat; in quinque autem sequentibus veluti in Augustino persequendo delassatus contra Calvinum stylum deflectit. Verum in decimo sexto, quo vniuerso volumini nobilem colophonem imponat, resumpto animo iterum in Augustinum irruit, ut saxei sanè cordis censendi sint, qui citra non dicam indignationem, sed execrationem adeo S. Doctori iniuriola verba perlegerint. Hoccine est, Adame, Calvinum, an August. destruere? Promiseras te S. Augustini armis cum Calvino congressurum. At quanti per tuam fidem victricia illa arma facis? Clamas: *Arma Augustini inexpugnabilia non esse* Capite 4. pag. 581. Ita ne iactas plumbeos pugiones, ut faceret lib. 3. con. Iul. cap. 7. ait Augustinus, quæ adversarij iugulum

lum petas? Sub Augustini auspicijs in hostem moves, & Ducem hunc tuum mille dictarijs oneras? Sanctum Doctorem à Calvinistis abs te vindicatum iri promittis, & eundem hostibus prodis? Hæc loqueris pag. 640. cap. 8. Si intra verborum S. Augustini altitudinem me continerem, Calvinista essem. Addis cap. 16. pag. 760. Orbi universo notum est, inter omnes Patres unum Augustinum Eucharistiæ mysterium maximè confudisse. Quid quod? scribis pag. 596. cap. 4. Augustini dicta non esse apta ad exarmandos Calvinistas. Præterea Augustinum, inquis, sensitse, impiorum hominum reprobationem ab originali culpa esse derivatam, & illius hanc unicam esse causam p. 584. At c. 10. p. 667. scribis eam sententiam tibi licitum esse horre-re, quod mater est illius, quam Calvinus tanta impietate, ac rabie contra Ecclesiam inculcat. Et pag. 624. cap. 7. testaris, Augustinum dixisse, *mannam, & Eucharistiam esse ÆQUALITER figuram Iusu Christi*. Quæ prima Calvinistarum hæresis est. Putas ne Calvini sectatores, ac Genevensem scholam non plenis auribus, ingentique plausu isthæc tua dicta excepisse, cum te iudice suum ferè videant Augustinum, quem tamen contra eosdem flare, te demonstraturum promiseras? Sed his omisissis, ob quæ Calvinistæ gratias referunt, saltim debent, quam contra S. Doctorem accusationem instituas, audiamus.

Itaque Adamus, quem intelligo inter celebres auctores à sodalibus numerari, capiti quarto hunc titulum dedit: *Doctrinam S. Augustini de mysterijs gratiæ, libertatis, prædestinationis, & Eucharistiæ esse difficilissimam intellectu, & eam obscuritatem magnas divisio-*

nes tum vivo, tum mortuo Augustino peperisse, &c. Rursus caput sextum ita inscribit: *Nova argumenta ad probandum doctrinam S. Augustini de mysterijs gratiæ, & prædestinationis esse obscuram, & difficilem intellectu.* pag. 610. In quo quidem capite cum plura tum falsa, tum calumniosa pronunciaverit hac præclarissima censura concludit: *Sed illud, quod tenebris, ac nubibus libros huius Sancti, & Sapientis Doctoris obduxit, quodve adnotatum fuit à celeberrimis Theologis, est quod non absque profunda meditatione non semper distinguit id, quod docet uti dubium, & quod tradit, ut indubitabile: quodve dicit adversarios impugnans, & quod docet sua defendens. Sæpè oppositas sibi ab adversarijs obiectiones in eosdem retorquet, eos in absurditates miras conijciens. Instantiam instantia solvit, inconveniens refutat difficultate longè maiori. Vtiterius, non clarè exponit, num obiectiones ad suos hostes impugnandos proponat, vel quod in eis cum ijsdem conveniat, &c.* Hæc quidem eiusdem addita perplexitati in sententia proferenda in hac materia, ac considerata insuper distinctione librorum ante Episcopatum, & in Episcopatu scriptorum, nec non dissidijs Doctorum ob veram eiusdem doctrinæ intelligentiam percipiendam, mihi licitum est concludere, noluisse suos sensus clarè exponere, vel in illis explicandis non ita felicem fuisse ut nullus de eius mente dubitandi supersit locus. Quare immeritò volunt ipsum esse oraculum Gratiae, & Concilij Tridentini interpretem. Quid arrogantius, quid absurdius, quid indecentius contra August. dici possit, non video. At quo consilio illa eructarit, satis est manifestum, nempe ut Aug. deferendi impositam sibi necessitatem ostenderet. Quotusquisque enim est, qui Augustinum

nam præ alijs sequi malit, si vera sunt quæ eidem Adamus opponit? hinc cap. 16. pag 760. clamat: *He Augustini tenebræ me cogunt ad lucem alibi querendam, quam quidem in Synodis, & aliorum Doctorum libris invenio.* Habemus hominis confessionem.

Victorinus celeberrimus quondam Romæ Rethor, ac Hieronymi, & Augustini præconio Orbi notus, voluminum obscuritatem triplici ex causa oriri dicebat, ut testatur S. Hieronymus in præmio lib. 13. in Ezechielem: *Vel rei magnitudine, vel Doctoris imperitia, vel audientis duricia.* Poterat quartam addere, nempe docentis malitiam, quod Aristoteli vitio vertitur obscuris verborum involucribus suos sensus occultanti. Sancti Augustini doctrinam de gratia & libero arbitrio, ac prædestinatione esse obscuram, atque difficilem ob rei magnitudinem, ob divinorum consiliorum profunditatem, ob mysterij secretissimi altitudinem libenter concedimus. Quis enim ignorat, quantum omnium ætatum sapientibus difficultatis ingessit humanæ voluntatis libertas cum divina præscientia, ac prædestinatione concordia? Testes sunt veterum Philosophorum errores. Inde enim Stoici fatum invehentes libetum arbitrium suffocarunt: alij cum Cicerone contingentium scientiam Deo sustulere. Hinc pariter inter Scholasticos Theologos diuturna, ac perpetuo duratura dissidia orta sunt. Ipsimet Recentiores, qui plañiori se via iter carperet gloriantur, in pluribus, de divinis prædefinitionibus scilicet, de obiecto scientiæ mediæ, de gratia congrua, alijsque secum invicem acerrimè concertantes, civili eo bello rei

difficultatem fatentur. Molina in Concordia q. 14. art. 13. disp. 53. memb. 2. & parvipendunt fatetur, semet pertinaci viginti annorum labore intudasse, quò humanam libertatem cum myrijs gratiæ, ac prædestinationis componeret, qui tamen Thomistarum iudicio inanem operam posuit. Sed hoc sub lite dimisso, certè eo conatu difficillimam provinciam se aggressum ostendit. Suavius omnium Recentiorum gravissimus scriptor tomo 2. de grat. l. 5. in præludio agens de gratia efficaci idem ingenuè affirmat. Hinc Augustinus epist. 47. ad Valentinum vocat eam quæstionem *difficillimam, & paucis intelligibilem.* Et c. 47. de gratia Christi *ad discernendam difficilem.* Idem serm. 5. de verbis Apostoli, cum de divina gratia verba ad populum facturus esset, dixit se *habere propter obscuritatem rerum difficilem disputationem.* Cæterum sapientissimus vir obscuris lucem, & difficilibus facilitatem, quantum potuit, ingessit. Nulli sanè labori pepercit, quò & clarissimè, & planissimè loqueretur; precibus etiam Deum subinde rogabat, ut ad captum populi de gratia differendi facultatem sibi impertiretur. Audiatur in præmio serm. 13. de V. Apost. cum in superioribus de lege, & gratia fuse perorasset: *Verbi Dei, inquit, altitudo exercet studium, non denegat intellectum. Si omnia clausa essent, nihil esset unde revelarentur obscura. Rursus si omnia tecta essent, non esset unde alimentum anima perciperet, & haberet vires, quibus posset ad clausa pulsare. In lectionibus Apostolicis superioribus, quas charitati vestræ, quantum Dominus adjuvare dignatus est, exposuimus, multum laborem, & sollicitudinem passi sumus. Compatiebamur vobis, & solliciti eramus & pro nobis, & pro vobis.*

*Quantum autem existimo, adiuvit & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorsus difficilia videbantur, sic per nos enodare dignatus est, ut nulla quæstio remaneret, quæ conturbet mentem piam. Impia enim mens odit etiam ipsum intellectum, &c. Libro etiam tertio de pec. mer. & remiss. cap. 2. futuris adversarijs, qui sibi loquendi obscuritatem obiecturi erant, hisce ora obstruxit: Qui ea, quæ pro natura quæstionum dilucidè dicta existimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumniantur pro negligentia, vel pro meæ facultatis indigentia, sed Deum potius pro accipienda intelligentia deprecentur. Et quidè libri isti primi fuere inter eos, quos supra triginta pro divina gratia asserenda adversus eiusdem hostes elucubravimus. Quare cum Augustinus vel initio disputationis recens exortæ, indeque satis obscuræ, ac difficilis dilucidè se locutum dixerit, quos clarissimæ doctrinæ radios re satis, superque tot annorum spatio, tot publicis, privatisque congressibus, tot denique voluminibus, epistolisque discula, atque explicata sparsisse dicendus est? Sanè cum Iulianus S. Doctori obscuritatem obiectasset, hocce ab Aug. responsum tulit: *Quia tenebras vestras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunque vobis sua radiante luce molesta sunt, contra illa corclauditis; ne inde nox fugetur erroris.* Lib. 3. oper. imperf. cap. 61. Et cum idem hæreticus S. Doctoris sententiam intellectu difficilem esse opponeret, respondit Augustinus: *Prorsus intelligor, velis, nolis: sed tu contra ista nihil dicturus, vis non intelligi, quod ego verissimum, atque firmissimum dixi.* Lib. 4. cap. 140. Lege de his plura in antithetis.*

Cæterum Adamus coetam olim

à Pelagianis cambrem recoquens, Augustinianam doctrinam vitio obscuritatis infamat, quam non mysteriorum magnitudini, non debili Lectorum intelligentiæ, sed August. malitiæ deputat, quippe qui suos sensus clarè dicere noluit vel saltè non valuit, ut scribit pag. 615. Ita ne magnum illud Africonarum Synodorum Ingenium, quo nomine audivit Augustinus ex Prospero cap. 2. contra ingratos, adeo bardum, vel invidum iudicas, ut post viginti ferè annorum conatus nondum suam sententiam explicare potuerit, aut, quo solus sapere videretur, noluerit tanto cum Ecclesiæ totius detrimento? Sed videamus, quibus argumentis cap. 4. 5. & 6. probare Recentior ille conetur, S. Augustini doctrinam de gratia, & libero arbitrio, nec non de prædestinatione esse obscuram, atque difficilem. Opponit iniio statim cap. 4 pag. 590. Florum Monachum Aduermetinum primum fuisse, qui Augustinianæ doctrinæ obscuritate deceptus, contra liberum arbitrium dogmatizavit. Etenim non intelligens Augustini epistolam ad Sixtum contra hominis libertatem eam loquū existimabat. At cum reliqui Monachi oppositum defenderent, res ab ipso Floro, alijsque ad Augustinum delata est, quibus instruendis S. Doctor binas ad Valentinum Abbatem litteras dedit, ad idem etiam libro de gratia, & libero arbitrio, altero que de correptione, & gratia, in quibus ea, quæ obscurius in epistola ad Sixtum dixerat, clariùs explicuit. Verum antequam pravam illius epistolæ intelligentiam non ex Aug. obscuritate, sed ex Lectorum duricie, ut Victorini verbis utar, derivasse ostendamus, supina Adami in August. legendo incuria casti-

castiganda est, qui Florum Monachum haud rectum illius epistolę sensum tenuisse calumniatur, cum aperte Augustinus illum quidem rectę sensisse testetur, sed non fuisse ab alijs intellectum, ita enim ad Monachos illos scribit cap. 1. de cor. & grat. *Hanc fidem, quę sine dubio vera, & Prophetica, & Apostolica fides est, etiam in fratre nostro Floro invenisse me gaudeo, unde hij potius corrigendi sunt, quos quidem propicio Deo correctos esse iam existimo, qui eum non intelligebant.* Itaque Monachi quidam S. Doctoris epistolam non intelligebant, cuius tamen sensum optimę Florus assecutus, nihil ex Augustini verbis obscuritatis passus est. Vnde prava illorum intelligentia non Augustini vitio, quod nolueris, aut non potuerit clarę loqui, danda est, sed debilli Monachorum captui, qui nedum Augustinianam epistolam non precipiebant, sed nec Florum eandem pluribus explicantem intelligebant. Sed de his fusiüs diximus lib. 1. hist. Pelag. cap. 23. & lib. 2. cap. 15.

Addit Adamus pag. 591. Hos primos apud Africam motus ex Augustinianę doctrinę obscuritate ortos Gallicani tumultus consecuti sunt. Viri enim tum pietate, tum doctrina insignes Massilię, & apud vicinas insulas, agrę ferebant Augustinum, cuius magna in Ecclesia æstimatio erat, non nulla docuisse, quę ob obscuritatem Prædestinatorum hæresis ea tempestate per Gallias gliscenti favorem præbere videbantur. Porro cum hæc latius diffamarentur, Prosper, & Hilarius de his Augustinum per litteras certiorum reddidere, quod clariüs suam mentem aperiret. Fabulas bellas nectit hic Scriptior; nam ij, de quibus Prosper, & Hilarius ad Augustinum scribant, ne-

quaquam fuere Prædestinatiani, qui ex Augustini obscuritate in errores lapsi essent, sed fuere Semipelagiani, Calsianus, Hilarius, Vincentius, Faustus alijque, ut fusiüs l. 2. historiæ Pelagianę demonstratum est, illi enim fidem, & perseverantiam esse dona Dei pernegabant, nobis ex nobis ipsis ea provenire dicentes. Nullos sane tunc fuisse Prædestinatianos patet ex litteris Prosperi, & Hilarij, neque enim Augustini ipsius doctrinam in pravorum dogmatum fundamentum à Prædestinatis sumi, sed à plurimis illam impugnari dicunt uti novam, & absurdam. Dabo initium epistolę S. Prosperi, inde enim obiecta Augustino obscuritas, ex qua in Gallijs tumultus exortos fingit adversarius, evanescet: Multi ergo, inquit, servorum Christi, qui in Massiliensi vrbe consistunt, in sanctitatis tuę scriptis, quę adversus Pelagianos hæreticos candidisti, contrarium putant. Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti. Et cum aliquando tarditatem suam culpæ maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem super hoc, atque apertiorē beatitudinis tuę expositionem voluerint postulare: evenit ex dispositione misericordiæ Dei, ut eum quosdam intra Africam similia movissent, librum de correctione, & gratia plenum divinę auctoritatis emitteres, quo in notitiam nostram insperata opportunitate delato, putavimus omnes querelas resistentium sopiendas, quia vniuersis quæstionibus, de quibus consulenda erat Sanctitas tuā, tam plenē illic, absoluteque responsū est, quasi hoc specialitèr studueris, ut quę apud nos erant turbata componeres. Recensito autem hoc Beatitudinis tuę libro, sicut qui

qui sanctam, atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores multò, instructioresque sunt facti, ita qui per suasionis suæ impediuntur obscuro, aversiores, quam fuerant, recesserunt. Hæc ille. Audio Malsilienses non Augustino obscuritatem obieciſſe, sed tarditatem suam culpæ maluisse, quàm non intellecta reprehendere. Narrat autem non nullos lucidiorum expositionem postulasse, non quòd illa, quæ Augustinus adstruxerat, obscura erat; sed quòd eadem clariùs ad ipsorum captum exponi peroptabant, quæ tamèn acutioris ingenij viris satis essent manifesta. Rurſus ait, eisdem postea suæ perſuaſionis obscuro impeditos Augustini doctrinam apertè, ac probè intellecta oppugnasse, Augustini verò sectatores ex iisdem S. Doctoris libris intelligentiores multò, instructioresque esse factos, quod non est de Augustini mente minùs rectè propter obscuritatem percepta rumores in Gallijs exortos, ut fingit Adamus, sed de eiusdem doctrinæ omnibus notæ veritate litigia enata esse, Prospero, Hilario, alijsque Augustinum defendentibus, Cæsiano è contra cum fœderatis eundem impugnantibus. Scribit Adamus pag. 594. Prosperum, & Hilarium, quod à non nullis Presbyteris Prædestinarianis suosmet errores Augustini nomine suffulciri cernerent, rei indignitate commotos ad Celestinum Papam profectos, qui è vestigio litteras ad Galliæ Episcopos dedit, quibus, do verba Adami pag. 595. *Ora obstruit omnibus istis Presbyteris, qui suos errores sub obscuritate verborum S. Augustini regebant. Si & delatoris Prosperi dicta, & Celestini iudicis lata pro Augustino vindicando sententia interci-*

disſent, poterant illa vicumque ab Adamo fingi, quò Augustinianam obscuritatem illorum tumultuum fontem persuaderet. At ex Prosperi, & Celestini scriptis apertè falsitatis reus tenetur. Hij, contra quos Prosper, eiusque collega Hilarius Romam profecti sunt, non fuere nescio qui Presbyteri Prædestinariani sub Augustini nomine errores suos vendicantes, sed fuere planè Semipelagianii Malsilienses, qui S. Augustini libros, & doctrinam lacerabant. Hoc fusiùs à nobis probatum est lib. 2. Hist. Pelag. cap. 15. quæ hic repetere non vacat.

Pergit cœpto Adamus novis argumentis Augustinianam obscuritatem probare enitens. Opponit, quòd de eiusdem sententia de prædestinatione ingens inter Theologos controversia est pag. 596. addens adeò illam esse difficilem, ut graves tumultus in Ecclesia excitavit. Tradit etiàm quòdam ex Augustini sectatoribus in materia de gratia illum deseruisse, vel non ausos fuisse Augustini dogmata publicè defendere pag. 610. initio cap. 10. Ter etiàm sententiam ea in quaſtione mutasse pag. 597. & pag. 611. addit, Augustinum sæpè confesſum esse, difficultates, vel à se, vel ab aduersarijs contra mysteria gratiæ, & prædestinationis propositas datis à se solutionibus non elidi, suamque mentem plus obiectionibus commotam fuisse, quàm responſionibus sedatam. Item eundem, cum alicuius insuperabilis difficultatis pondere premertur, ad illa Scripturæ verba confugiſſe: *O altitudo divitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei, &c.* Præterea tradit ibidem, inchoasse Augustinum commentaria in epistolam Pauli ad Romanos

manos, vbi Apostolus de mysterio prædestinationis tractat, sed rei altitudine deterritum opus imperfectum reliquisse. Tandem p. 614. difficultatem veræ, & germanæ Augustinianæ sententiæ assequendæ inde probat, quod non vna est eiusdē, ac constans semper opinio, sed diversæ, atque pugnantes. Ego quidem responsionem paucis perstringo; neque enim negotium adversarij obiecta nobis facessunt. Gallicani illi tumultus non inde orti sunt, quod obscura, vel difficilis intellectu Augustini sententia habebatur, sed quod plerique eandem sententiam probè ab ipsis intellectam contrariam putabant antiquorum Patrum definitionibus, teste Prospero in epistola ad Augustinum. Duo enim hic distinguenda sunt. Vel enim difficilis asseritur Augustini sententia, quod intelligi non nisi difficulter possit, vel quod licet rectè percipiatur, humano intellectui durior videatur, cuius non ita facilis assensus præbeatur. Primum sanè fallum est, nam Malsilienses optimè Augustinianam sententiam de gratia Adami, & stantis, & reparati, de prædestinatione electorum, de eorundem certo numero, de dono perseverantiæ assecuti sunt, ut palam fit ex litteris Prosperi, & Hilarij, qui itidem cum alijs verum Augustini sensum tenuerunt, quem si non nulli assequi nequiverent, ipsorum ingenij debilitati deputeretur; neque enim Soli vitio verti potest, quod eum talpa non videat. In altero verò sensu difficilem videri S. Doctoris sententiam de prædestinatione nec ipse Augustinus negavit; res enim secretissima est, quam tamen tot libris, quantum potuit, reddidit faciliorem. Non ibo inficias, S. Augustini senten-

tiam de prædestinatione ante prævisa merita plures in Gallijs turbasse, unde gravissimæ contentiones emerfere, doctis quibusvè in partes divis. Neque enim indocti absolutam prædestinationem cum humana libertate componi posse percipiebant, & docti etiam viri id ipsum ægrè assequebantur. Cæterum Augustinus illorum dissidiorum certior factus, in libris de prædestinatione SS. & de dono perseverantiæ eandem de prædestinatione sententiam & constanter tenuit, & solidissimè confirmavit. Sanè in libro de dono perseverantiæ cap. 20. respondens Malsilien sibus, qui dicebant, *non opus fuisse huiusmodi disputationis incerto minus intelligentium tot corda turbare; quoniam non minus utiliter sine hac definitione prædestinationis per tot annos defensa est Catholica fides*, ostendit iam olim ante exortos Pelagianos eadem se docuisse, quæ postea contra eoldem operosius, & diligentius demonstrare compulsus fuerat: *Prædestinatio*, inquit, *prædicanda est, ut possit vera Dei gratia, hoc est quæ non secundum merita nostra datur, insuperabili munitione defendi*; cap. 21. Et quidem S. Doctor donum fidei, & primam gratiam ex absoluto decreto Dei suspendit, quod omnia prorsus merita divina gratia antecederet. Hinc Semipelagiani Augustino hostes facti per centum ferè annos varijs dissidijs Gallias fatigant, donec in Arausicana Synodo II. ex Augustini libris datis responsis diuturnæ illæ inter doctos homines agitatæ contentiones finem sortitæ sunt. Nullius sanè culpæ Augustinus reus inde traducendus est, imò summis idem laudibus commendandus venit, qui Semipelagianorum nec sapientia, nec authorita-

te deterritus, traditam semel de divina gratia, atque prædestinatione ad initium saltem fidei (quod in confesso est apud omnes) sententiam pluribus demonstravit, neque per ipsam ullo modo stetit, quin missis in Galliam duobus præclarissimis libris de prædestinatione SS. & de dono perseverantiæ natos ibidem tumultus compesceret. Cum Augustinus de initio fidei, atque perseverantiæ dono docuerit, quæ verissima sunt, & eadem in Synodorum postea canones transierint, Cassianus, Faustus, Hilarius Arelatensis, alijque reprehendendi sunt, qui Augustino contradicentes erroneam doctrinam defendendo, gravissimas Galliæ turbas peperere. ex his constat Adamum præposterè de illis Gallicanis dissidijs iudicasse. Hinc rectè sub Rgemigio sanctissimo, ac doctissimo Galliarum Antistite Ecclesia Lugdunensis ante octingentos annos de hoc ipso pronunciavit: *Augustinus nec tanta perturbatione, & commotione fidelium ab intentione veracissima, & fidelissima doctrinæ suæ frangi potuit, aut revocari Sed magis eos & scriptis suis in quantum potuit admonuit, & instruxit, & orationibus apud Deum profusis fideliter adjuvit, ut intelligerent, & agnoscerent, quam necessario, & quam salubriter propter commendationem divinæ gratiæ eiusdem prædestinationis veritas omninò & credenda, & prædicanda esset.* Lib. de trib. epist. cap. 35. Itaque falsò contra S. Augustinum locutus est Ludovicus Molina in sua Concordia, hæc scribens: *Augustini doctrina de prædestinatione plurimos ex fidelibus præsertim ex ijs, qui in Gallia morabantur non solum indoctos, sed etiam doctos mirum in modum turbavit, ne dicam illius occasione salutem eorum*

fuisse periclitatam. Ne enim eiusmodi doctrinæ adhererent, hæresi potius Pelagianæ ex parte assentiendum putabant. Neque enim reiicienda sunt pharmaca, quòd initio quidem sorpta stomachum delicatorem turbare solent. Haud salus illorum periclitata est, qui in quæstione nondum ab Apostolica Sede decisa non ita se faciles præbebant ad Augustinianam sententiam recipiendam; scimus enim Cassianum, Faustum, Hilarium Arelatensem Episcopum, qui Semipe agianorum Principes fuere, uti Sanctos in Gallijs coli, ut in Pelagiana historia lib. 2. cap. 12. nobis descriptum est. Quis autem non moleste ferat, Recentiores Augustini doctrinam uti Gallicanarum rixarum causam traducere, cum easdem omninò contentiones una ipsa sedaverit, atque sustulerit, quandoquidem Arausicanæ canones, qui pacem Gallijs dedere, exscriptæ ad verbum Augustini sententiæ sunt? Quod initio quidem factum fuisset, si Semipelagiani S. Doctoris sententias recipere maluissent, quàm eisdem contradicendo provinciam dissensionibus involveret. Ex his, ut ante iacebamus, illarum turbatum origo non in Augustinum, sed in eiusdem hostes reiicienda est. Porro falsum est, quod scribit Adamus pag 610. in materia de gratia, & prædestinatione non nullos sectatorum S. Augustini ipsum deseruisse, vel non aulos eum publicè tum temporis in Gallijs defendere. Contrarium enim testantur Prosper, & Hilarius in epistolis ea de re datis ad Augustinum: *Recensito autem, inquit Prosper, hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores multo,*

multò, instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, aversiones, quam fuerant recesserunt. Unde Augustini sectatores novis subinde à S. Doctore libris acceptis, animosius eiusdem partes sustinebant. Hilarius verò ita fatur: Sunt ex parte tales persone, nempe Semipelagiani, ut his consuetudine Ecclesiastica Laicos summam reverentiam necesse sit exhibere.

Quod quidem ita curavimus Deo iuvante servare, ut cum opus fuit, non taceremus, quæ ad quæstionis huius assertionem exiguitas nostrarum virium suggereret. Scio Prosperum in epistola eadem fateri, quosdam non ausos publicè Augustiniana pronunciata defendere, quod non inde factum est, quod illa creditu difficilia, ac paradoxa arbitrabantur, ut contendit adversarius, sed quod Hilarij Episcopi, Arelatensis aliorumque doctissimorum Augustini hostium dignitas, & reverentia, teste eodem Prospero, timorem eiusdem inieciabant.

Iam vero discutienda veniunt, quæ ad Augustinianorum dogmatum difficultatem persuadendam idem comminiscitur pag. 611. ubi ait: Augustinus sæpè confessus est, difficultates vel à se ipso, vel ab adversarijs propositas in hac materia datas à se solutiones excedere, seque plus obiectionibus commotum, quam responsionibus sedatum. Additque: Cum verò aliqua difficultate insuperabili præssus est, ad illa Scripturæ verba confugit: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, &c. Peream, si unquam Augustinus ea affirmavit, quæ illi Adamus imponit, debuerat in re gravissima aliquem S. Doctoris textum appellare. Sed non ita est, Adame, audio enim Augustinum hæc contra Iulianum omnium adversariorum

acutissimum, & ferocissimum dicentem in fine lib. 6. Ad omnia me tibi respondisse, Iuliane, & omnia refelisse, &c. puto quod prospicis, si pervicax non sis. Et in fine lib. 1. Vitreas argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multum videris acutus & nitidus, argumenta confringam. Et lib. 3. cap. 3. Tuarum velut acutarum argumentationum nihil non solum, destructumque dimittam. Hinc S. Prosper in cap. 2. contra Ingratos canit nullum argumentum Pelagianorum non dilutum fuisse.

nullumque omnino relictum

Docta fides, quod non dissolveret argumentum.

& S. Prudentius in epistola ad Hincmarum, & Pardulum eorundem hæreticorum argumentis à S. Augustino abundantissimè, & competentissimè satisfactum esse scribit. Videantur dicta cap. 1. appendicis ad dissertationem de Synodo V. Illa tamen insuperabilis quæstio Augustino visa fuit, cur Deus hunc potius, quam illum prædestinaret, de qua eruditè agit Ierm. 11. de verb. Apost. cap. 14. & epist. 105. ad Sixtum, & lib. 4. ad Bonif. cap. 6. ubi ait: Ipsa est quæstio, quæ ad illam pertinet altitudinem, quam perspicere volens idem Apostolus quodammodo expavit, & exclamavit: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, &c. Ità summi ingenij fasces secretis divinæ providentiæ consilij Augustinus submisit, quod & Recentiores fateri coguntur, si rogentur cur Deus huic det gratiam congruam, alteri verò neget?

Quod addit, Augustinum imperfectam reliquisse inchoatam à se in epistolam Pauli ad Romanos expositionem, in qua de mysterijs gratiæ differitur, quasi rei difficultati succubuerit,

buerit, non convincit, Augustini doctrinam esse difficilem, ut sibi probandum Adamus eo in capite proposuerat. Rationem intermissorum commentariorum hanc tradit S. Doctor lib. 1. Retract. cap. 25. *Ipsius operis magnitudine, ac labore deterritus & in alia faciliora deflexus sum.* Non quod ignoraret, quid de prædestinatione, & gratia iuxta Apostoli sententiam statuendum esset, cum id & in libris, & in epistolis, & in sermonibus adeo sæpè ex eadem epistola Pauli ad Romanos deduxerit, ut Beda, Florus, Victor Tripolitanus, aliique ex solis S. Augustini interpretationibus in eam Pauli epistolam sparsim eiusdem operibus insertis integra commentaria in centonem consuerint, ac planè totam epistolam Augustinianis verbis exposuerint. Denique falsum est, quod Adamus scribit pag. 612. dixisse Augustinum, suam de prædestinatione sententiam non esse populis prædicandam. Quodvè summæ falsitatis est, id probans ex cap. 15. de dono perseverantiæ. Etenim ibidem per plura capita inculcat, & prædicandam esse sententiam de gratuita prædestinatione, & modum quo citra rudium conturbationem prædicari possit, assignat. Audiatur S. Doctor ita inchoans cap. 14. de dono persever. *Sed aiunt prædestinationis, definitionem utilitati prædicationis adversã.* Audi ò Adam me illam sententiam fuisse Semipelagianorum, quos ibi reiicit S. Pater, quam satis negligenter, ut mitius loquar, eidem Affricas. Accipe interim Augustini responsum: *Quasi verò adversata sit Apostolo prædicanti. Non ne ille Doctor gentium in fide, & veritate prædestinationem toties commendavit, & verbum Dei prædicare non destitit?*

Hæc nobis scribentibus opportunè S. D. N. CLEMENS. X. pro Augustino sententiam pronunciavit, aureis planè caracteribus imis præcordijs incidendam. Etenim in diplomate raro, ac singulari dato die 18. Decembris anno 1671. quo univèrsis Christi fidelibus festa S. Augustini die nostræ familiæ templa adeuntibus, ibique piè supplicantibus plenariam indulgentiam impertitur, hæc habet, *Itaque eximia, omnisque humanæ laudis præconium longè supergressa S. Augustini Episcopi, & Confessoris, Ecclesiæ Doctoris præcellentissimi, qui Spiritu Dei plenus hæresum, errorumque tenebras tanquam fulgentissimum Christianæ eruditionis iubar profundissimis, simulque Sole clarioribus scriptis profligavit, hominum corda eo, quo ipse ardentissimè flagrabat, charitatis igne succendit, decora grato, devotoque mentis affectu recolentes, &c.* hac Apostolicæ Sedis sententia honorificentissima, gravissima, sanctissimaque omnes à quibuscunque adversarijs Augustinianis libris obiectæ nubeculæ fugantur penitus, ac dissipantur. Hoc diploma in forma Brevis, ut aiunt, exaravit Illustrissimus Dominus Ioannes Gualterius Slusius spectatæ doctrinæ Præsul Vrbis, & Orbi notissimus, Clementi X. Pont. Max. à Secretis Brevium. Illud verò Apostolicæ Cameræ typis excusum ad eundem Summum Pontificem detulit Illustrissimus D. Ioseph Eufanius Apostolici Sacrarij Præfectus, idemque Augustinianæ gentis decus, quam uti olim in suggestu, & scholastica cathedra illustravit, ita eandem continuis propemodum beneficijs exornat, detulit, inquam, laudatum Breve die 24. mensis eiusdem hora 14. cum Summus Pontifex sacrosancta myste-

myſteria peregiſſet. Horum autem Lectores præmonitos volui, ne quis poſtea diploma illud à Pontifice nec viſum, nec lectum comminiſcatur, quemadmodum de altero diplomate ab Alexandro VII. ad Lovaniennes dato, in quo S. Auguſtinus, eiſque doctrina eximiè commendatur, quidam Recentior concepto iuramento publicavit, cuius quidem hominis voces inferiùs capite 6. caſtigamus. Hæ quidem Clementis X. litteræ quotannis pro Auguſtini ſolemnijſ de more, quâ latè per Orbem Auguſtiniana Reſpublica colonias deduxit, populis exponentur, ac magni Doctõris ex Apoſtolici oris ſententiâ *Sole clariora ſcripta* apparebunt, nullusque poſthac non falſas, ac prorsus inanes illius Recentioris voces intelliget, qui auſus eſt blaterare, S. Auguſtini libros eſſe *tenebris*, ac *nubibus obductos*, dum ex Apoſtolici Sedis oraculo Sole clariores elucent.

Omitto conſultò plura Sanctorum Patrum teſtimonia, quibus Auguſtinus ab obiecta obſcuritate vindicatur; illa enim producere in calce huius operis, & quidem nobiliſſima. Hic tamèn S. Proſperi verba in præſenti repetere iuvat in præſatione ad excerpta Genuèſium, initio cuius hæc ait: *In libris B. mem. Auguſtini Episcopii, &c. ſi aliqua vos morabatur obſcuritas, decurrere debebatis ad Patrem luminum, à quo descendit omne datum optimum, & omne donum perfectum, & à quo datur ſpiritus ſapientiæ, & intellectus.* Hæc autem dixit, non quod putaret Auguſtini dicta eſſe obſcura, ſed quòd ob minutam intelligentiam illis, ad quos ſcribit, obſcura viſa erant, nam hiſce planè verbis illud opus concludit: *In quibus NVLLA EST*

OBſcuritas, ſi de fide prædeſtinationis, & gratiæ Dei, ex qua eſt omnium bonorum origo, perſeverantiæque meritum, hoc teneatur, quòd habet veritas. Ipſe Auguſtinus in fine libri de gratia, & libero arbitrio hæc ſeriò Lectõribus inculcavit: *Repetite aſidue librum iſtum, & ſi intelligitis, Deo gratias agite, ubi autem non intelligitis, orate ut intelligatis, dabit enim vobis Dominus intellectum.* Et de eodem volumine loquens initio lib. de Correptione, & gratia: *Semel lectum, inquit, nullo modo arbitremini ſatis vobis innotescere potuiſſe: Si ergò eum fructuoſiſſimum habere vultis, non vos pigeat relegendo habere notiſſimum.* Volo autem Proſpero ſupparem producere doctiſſimum Galliarum Præſulem, qui gravi ſententiâ Adami ſcriptoris Galli præpoſterum de Auguſtini ſcriptis iudiciũ percullit, ut pateat allata ab adverſario argumenta nihili fieri ab eruditis viris. Illuſtriſſimus Joſeph Maria Suaresius Episcopus Vaſionenſis in diſſertatione priori de chronologia operum S. Auguſtini hæc ait: *Sed quòd Sanctiſſimus Petrus Apoſtolorum Princeps de Coapoſtoli ſui Sancti Pauli ſenſit epistolis, uſurpare de Operibus Sancti Auguſtini audeo; ſcilicet in illis Sanctum loqui Patrem de his, in quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles depravant, ſicut & cæteras Scripturas ad ſuam ipſorum perditionem. Nec enim Auctoris vlla id accidit culpa, ſed Lectõrum vicio, qui ſi vè minus perſpicaces, ſeu vagis imbuti priùs erroribus, ordinem potiſſimum librorum, & diſputationum ignorantes, mentem acutiſſimam, & ſaniſſimas ſententias doctiſſimi Patris aſſequi non potuerunt; ex philaytia occæcati ſibi nebulas offundunt, & inania portenta comminiſcuntur.* Hæc quidem ille

2. Pet.
cap. ult.

ille ante triennium scripsit, cuius sententia tanto Præsule digna priori huic capiti finem imponet.

CAPUT II.

Recentiores accusant eandem S. Augustini doctrinam antilogiæ.

Reijciuntur.

GRaviorem Alteram iniuriam iidem Scriptores Augustino inferunt, inquit enim, eundem S. Doctorem tot, tantisque antilogijs laborare, ut ex illis prægrande satis volumen possent confarcinare. Accusationem ipsorummet verbis recitabo: Adamus cap. 6. pag. 614. hæc citra pudorem eructat: *Mihi licet addere, quod si diversas S. Augustini sententias in hac materia colligere vellem, corpus quoddam ex diversissimis partibus coaptarem. Vno loco dicit, nostram salutem absoluto decreto esse definitam, alibi nihilominus affirmat pendere illam à nostra voluntate: Præscientiam esse posteriorem decreto reprobationis & esse item anteriorem: Nostra libertate gratiam adimpleri, & libertatem in usum à gratia deduci: Gratiam esse victricem, sed & eidem nostram libertatem resistere: Solum peccatum originis plures in damnationem perpetuam conjicere, & homines damnari ob propria tantum delicta, & libertatis rebellionem: Hic arma sumpsit contra Gratiam, & hic eandem evexit. Hinc concludo, quod si mihi non licet dicere S. Augustinum in varijs suorum librorum locis sibi contradixisse, saltem fas est mihi credere ipsius doctrinam esse intricatissimam, cum nulla reperiri possit intricatior, quam quæ sibi ipsi repugnare videtur. Ità Recentior S. Augustini defensor. Hæc eò collimant, ut summum Ec-*

clesiæ Magistrum omni proflus exuant autoritate. Quotusquisque enim est, qui credat viro illi, qui nec sibi credit? Certa ne mihi erunt illa, quæ ipsimet authori incertissima visa sunt? Vbi & divisio, ac sententiarum varietas est, inde procul veritas degit, quæ cum vna sit, nequit in partes dividi. Qui opposita docet, nihil sanè docet, enim verò diruit, ædificatque. Solus error sibi nec cohæret, nec constat. Quod si vera sunt, quæ adversarius Augustino obijcit, erit Augustinus impostor, & mendax, & dum de vno in aliud transilit immemor eorum quæ dixerat, & tibiam sibi, & cervicem frangit. Si Augustinus usque adeo antilogijs scatet, ut quodlibet potius enigma intelligas, quàm veram eius, germanamque sententiam expisceris: si obscuris verborum involucris veritatem, quam explicandam susceperat, implicuisse credendus est: quo iure, quovè titulo Clemens VIII. in maximis illis de auxilijs divinæ gratiæ litigijs vnum Augustinum consulendum iussit, à quo veritatis secreta peterentur? Pessimo sanè consilio in obscuris lucem, & inter secum invicem pugnantes Augustini sententias dissidia componendi modum quæsisset.

Pelagiani olim, ac postea Semipelagiani easdem calumnias in Augustinum proiecere, quorum verba alibi data sunt, eos autem acerrimè reprehendit S. Prosper contra Collatorem cap. 41. ut nihil ab Adamo contra S. Doctorem proponatur, quod non ex veterum eiusdem hostium ore prodierit, quos tamen omnes brevi illo dicto Augustinus confutavit: *Hinc est, quod sententias meas inter se contrarias putas, vel putari cupis, tanquam im-*
problem,

problem, quod ante aprobaverim, aut amplectar, quod ante respuerim. Audi ergo apertam sententiam meam, & intellige, vel sine intelligere alios, non offundendo caligines nebulosæ disputationis serenitati sincerissimæ veritatis. Lib. 5. con. Iul. cap. 9. Et quidem Augustino quid commune cum reliquis accidit, qui ob singulare ingenium supra cæteros doctrinarum copia evecti. Scholarum Magistri evasere. Etenim sectatores, cum certatim diligentiorum operam in sectæ Patrono legendo ponere studeant, suo tamen plus nimio ingenio indulgentes, diversa docendo Magistros in contradictionis suspensionem trahunt. Hoc Aristoteli, hoc Platoni contigit, hoc S. Thomæ postea, ac Scoto nobilissimarum Scholarum Principibus accidit, toties discipulis de præceptoris mente acerrimè inter se conflictantibus. Nullus tamen sectatorum summis illis viris contradictionis crimen impingit, sed quæ ab adversariis adducuntur, congruis interpretamentis explicare conantur. Quare cum Augustinus librorum copia, doctrinæ subtilitate, & quod caput est, argumentorum propè contrariorum pertractatione cæteros longo post se intervallo reliquerit, eidem etiam periculo proximus factus est, nempe ut contraria docuisse credatur, dum à contrariis, ac sibi invicem repugnantibus Scriptoribus certatim sibi favens publicatur. Maligni tamen, ac irreligiosi prorsus Lectoris sit, affirmare tantum Doctorem contraria docuisse. Verum Adamus haud ijs scrupulis perstrictus clamat pag. 590. *Augustinum Theologorum scholas in partes, ac Doctores in factiones divisisse. Erras: nam è contra potius diverse Scho-*

larum, ac Doctorum factiones Augustin. doctrinam in contrarias partes dilaniarunt. Etenim dum ad Augustinum legendum præoccupatis animis accedunt, nec eius uti volunt magisterio, sed patrocínio, suas opinionculas maximo Ecclesiæ Doctori audacter affricant. Quis enim Recentiorum ea mente S. Doct. volumina aperit, ut eiurata etiam propria opinione, unius Augustini sententiæ inherendum sibi decernat? Sed velit, nolit, Augustinus in partes vel machinis trahendus est, atque Ecclesiæ Magister, si superis placet, ipsorum discipulus publicandus.

Hanc eandem accusationem prosequens adversarius cap. 6. pag. 611. inquit: *Ostendimus etiam S. Augustinum in hac materia ter sententiam mutasse.* Citat autem in margine cap. 3. de prædest. SS. Verum semel tantum se mutasse sententiam S. Doctor ibidem scribit; nam initium fidei ex nobis, non ex Deo esse olim arbitrabatur, quem postea errorem re melius ex Apostolo cognita repudiavit. Quæ tamen mutatio sententiæ non vitio, sed laudi illi deputanda est, cum ab errore ad veritatem deflexerit; imò revelante Deo eam se priorem opinionem exuisse scribit cap. 4. *Ecce, inquit, quare dixi superius hoc Apostolico præcipuè testimonio etiam me ipsam fuisse convictum, cum de hac re aliter sapere quam mihi Deus in hac questione solvenda, cum ad Episcopum Simplicianum, sicut dixi, scriberem, revelavit.* Sapiens igitur vir Deo revelante monitus sibi erranti contra dixit, & priori errore posteriori sententia emendato, unam esse voluit, imò fecit de gratia, ac prædestinatione doctrinam in omnibus sibi coherentem.

Scimus tamen de Augustini sententia Theologos inter se digladiari; at ij ipsi certatim sacras litteras sibi faventes producant; neque minore contentione de Scripturæ, quàm de Augustini sensu decertant. Porro quis eò dementiæ impetu feratur, ut dicere audeat, sacri Codicis sententias esse intricatissimas, turbas Ecclesiæ dedisse, doctos viros in factiones divisisse, aliave similia, quæ de Augustino Adamus scripturit? Non desuere tamen nebulones, Christianæ religionis hostes, qui sacras litteras contradictionis arguerent, quos cæteros inter refellit. S. Augustinus in libro de consensu Evangelistarum.

At quæ adversarius ad Augustinianas antilogias suadendas adducit, futilia prorsus sunt, vixque citra nauseam repeti possunt. Opponit enim primo loco, Augustinum docuisse, nostram salutem absoluto Dei decreto definitam esse, & alibi tradidisse, eam nihilominus à nostra voluntate pendere: At hæc ipsa est S. Thomæ sententia, quam non solum lectatores, sed melioris etiam notæ Theologi subscribunt dicentes, gloriam in intentione absoluto Dei decreto prædestinatis præfixam fuisse, at in executione ab eorundem meritis pendere; de qua re Augustinus lib. de grat. & lib. arb. cap. 18. ubi querit, quomodo vita æterna detur nostris meritis tanquam præmium, & simul detur ex gratia nulla merita supponente. Alteram contradictionem opponit, nempe docuisse Augustinum, præscientiam esse posteriorem decreto reprobationis, & esse etiam anteriorem. Sed debuisset hic Recentior, indicare libros, & capita, ubi hæc Augustinianas antilogias notasset, ne-

que enim tantæ fidei virum illum putamus, ut dicenti, & nullo testimonio probanti credere debeamus, in re præsertim gravissima, ubi sanctorum doctrinam, atque authoritatem in quæstionem trahit. Interim dicimus, falsò asseri S. Augustinum possuisse reprobationem ante demeritorum præscientiam; nota est illa eiusdem sententia toties repetita: *Bonus est Deus, iustus est Deus, potest sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest sine malis meritis damnare, quia iustus est.* Hinc contra Pelagianos probat, Deum futurum iniustum, si reijceret à gloria pueros nulli peccato obnoxios, idque fere ubique præstat in opere posteriori contra Iulianum, & in priori etiam lib. 3. cap. 4. & 12. Ser. 14. de verb. Apost. & epist. 106. Nec ullum locum dabit adversarius, ubi doceat Augustinus, reprobari quempiam à Deo, cuius nullum Deus demeritum præviderit. Addit 3. loco, tradere Augustinum. *A nostra libertate gratiam compleri, & à gratia libertatem in usum deduci.* Sed hæc benè inter se conveniunt. Nam sola gratia non ponit actum bonum in nobis, sed vnà cum libera voluntate, quam ipsa præmoveret, & in actum deducit; unde ex gratia, & libero arbitrio fit completum principium actum bonorum, ità tamen ut libertas gratiæ ancilletur. Et sanè cum sine gratia nihil fieri possit, prout oportet ad salutem, à sola gratia humana libertas in bonum, & meritorium usum agi potest. Non do Augustini textus, quia res in omni Schola est manifesta, licet de modo, quo illæ motiones fiant, disceptetur. Primum legi potest in Augustino ser. 13. de verbis Apostoli cap.

cap. 11. §. *Anosce quid pascas*, &c. ubi inter alia scribit: *Si non esses operator, ille non esset cooperator.* lib. 2. de pecc. merit. cap. 5. & alibi. Alterum verò in omni pagina librorum contra Pelagianos, ubi Catholicum illud dogma semper inculcat, nihil boni meritorij fieri posse sine gratia.

Quarta sequitur obiecta Augustino contradictio: *Gratiam esse victricem, sed & eidem nostram libertatem resistere.* At de eadem gratia in individuo nunquam hoc Augustinus somniavit, ut eadem simul & vinceret libertatem, eaque sibi subderet, & nihilominus à libertate rejiceretur; si enim rejicitur, iam non est victrix, sed victa repellitur. Quod si de diversa, ac distincta gratia ea Augustinus dixit, omnis contradictionis umbra ab eiusdem dictis procul abest. Sanè Recentiores pleno ore affirmant, gratiam congruam semper esse victricem, non congruam verò repulsam pati à libero arbitrio, quod & eorum antagonista de gratia prædeterminante, & purè sufficienti tradunt; quæ si contradictionem involunt, publicæ gratiæ agendæ Adamo erunt, qui univeros scholasticos ab inveterato errore liberaverit. Itaque cum Augustinus scribit lib. de prædest. SS. cap. 8. *Hæc itaque gratia, quæ occultè humanis cordibus divina largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur: cum eandem dicit movere inclinabiter, insuperabiliter, invictissimè* cap. 12. de cor. & grat. *efficacissimis viribus* lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. *occultissima, efficacissima potestate* lib. 1. ad Bonif. cap. 20. cum inquam S. Doctor his, alijsque epithetis victricis gratiæ energiam exprimit, de congrua, & efficaci accipiendus est. At cum de-

bili cuidam gratiæ nostram libertatem resistere tradit, ut patet ex lib. 1. quæst. 2. ad Simplicianum, ex cap. 9. de prædest. SS. ubi ait: *Ex duobus ætate iam grandibus impijs cur iste vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt iudicia Dei.* Palam fit, quosdam vocanti Deo resistere, quæ etiam ex cap. 11. de correptione, & gratia deducuntur, cum adiutorium ministratum Angelis ante lapsum dari etiam in statu naturæ lapsæ quibusdam, alijs in pœnam peccati non dari scribit; cum, inquam, ista docet, de altera gratiæ specie debili, incongrua, & remotè sufficienti loquitur, unde nulla hic contradictionis suspicio Augustinum tangit.

Quinta contradictio est: *Plures damnari ob solum peccatum originis, & item docet, homines non damnari nisi ob peccata personalia, & propriæ libertatis rebellionem.* Non ita est, Adame. Docet Augustinus, pueros decedentes sine baptismo damnari ob solum peccatum originis, maiores verò natu homines, & propter peccatum originis, & propter alia, quæ ipsorum malitia superaddidit; in quibus nulla contrarietatis umbra conspicitur. Audiatur S. Doctor lib. de cor. & grat. cap. 13. *Hi ergo, qui non pertinent ad istum certissimum, & felicissimum numerum pro meritis iustissimè iudicantur. Aue enim iacent sub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæreditario debito hinc exeunt, quod non est regeneratione dimissum, aut per liberum arbitrium alia insuper addiderunt, arbitrium, inquam, liberum sed non liberatum liberum iustitiæ peccati autem servum, quo voluntur per diversas noxias cupiditates alijs*

magis, alij minus, sed omnes mali, & pro ipsa diversitate diversis supplicijs indicandi. Rursus quomodo ij, quibus in baptismo dimissum est peccatum originale, possint dici ob peccatum originale relictum in massa perditionis, tradit S. Doctor cap. 7. & nos inferius dicemus, ubi de erroribus Augustino obiectis sermonem instituemus, & cerrè hij nullo pacto damnari possunt ob reatum peccati originis, & de his loquitur Augustinus, dum ait neminem damnari, nisi ob propria crimina.

Sextam contradictionem ita efformat: *Hic arma sumpsit Augustinus contra gratiam, & alibi eandem evexit.* At nullum Augustini verbum proferenti non ita facilem assensum damus. Vbinam Augustinus contra divinam gratiam arma induit? Vbinam illi iniurius fuit? Quo verbo illam vel tantillum læsit? Sanè in libris contra Manichæos, de humani arbitrij libertate exaratis nondum exortis Pelag divine gratiæ mentionem fecit, illiusque ad iustè, pièque vivendum necessitatem memoravili dicto pronunciavit, ac si futuros eiusdem gratiæ hostes prævidisset. Quare lib. 1. Retract. cap. 9. recitatis pluribus textibus ex libris de libero arbitrio in favorem gratiæ concludit: *Ecce quam longè antequàm Pelagiana hæresis extitisset, sic disputavimus, velut iam contra illos disputaremus.* Hinc cum in libro primo ad simplicianum multa pro libero arbitrio dixisset, illud tamen gratiæ subiecit, non supra eandem extulit: vnde lib. de prædest. SS. cap. 4. ait: *In cuius questionis solutione elaboratum est quidem pro libero arbitrio voluntatis humanæ, sed vincit Dei gratia.* Ergo si Augustinus vel cum pro defensione liberi arbitrij de-

cretoria arma tractabat, gratiæ victoriam dabat, vbinam contra illam gladium eduxit?

Harum quidem contradictiones sententiarum Augustino recentior ille Scriptor opponit, qui tamen haud ausus est tantum erroris Augustino affricare, sed cum hoc illi in religionem veniret, adiecit: *Hinc concludo, quòd si mihi non licet dicere, S. Augustinum in varijs suorum librorum locis ibi contradixisse, saltem fas est mihi, credere ipsius doctrinam esse intricatissimam, &c.* Non ait, *hinc concludo, cum mihi non liceat dicere, &c.* Sed quasi subdubitans, liceatne sibi Augustinum contradictionis inculcare, Si mihi, inquit, NON LICET. At nec primum tibi licet dicere, neque alterum fas est credere, nempe doctrinam S. Augustini esse intricatissimam, insigni enim nota præclarissimi Ecclesiæ Magistri libros afficis, quam tuo Suario, vel Valquio inferri à quopiam minimè patereris. Crede mihi, haud tibi licitum est tam abiectè de Augustino sentire. Quid enim irreligiosius fieri potest, quàm Augustinum veluti multiformem in sentiendo Protheum inducere, modò affirmantem, modò negantem modò album, modò nigrum, tot in eadem scena cothurnos subinde mutantem? Non igitur contrarius sibi est Augustinus, sed Adamus contra se pugnat, qui cum in libro inscripserit titulum: *Calvinus S. Augustini armis destructus*, mirabili constantia affirmat cap. 4. pag. 596. Scripta S. Augustini non esse satis apta ad exarmandos Calvinistas. Vnde lepida Migni Doctoris sententia libro quinto con. Julian. capite 5. hocce caput claudamus: *Non sunt ergo, inquit, verba mea inter se*

contraria, quavis te patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non sinendo contrarium, Additque: Tu ergo, qui in me quasi sententias inter se pugnantes notasti, & momordisti, expone quemadmodum tibi ipse constiteris, nec tibi ipse resistiteris.

CAPVT III.

Recentiores S. Augustini doctrinam contra Pelagianos excessus insimulant.

Nonnulli Scriptores recentes, qui de re Theologica libros edidere, cum S. Augustini autoritate nimium se premi, serò iam tandem sentiant, illamque palam reijcere reformident, ne eo in campo hostibus, qui Augustini nomen ubique inclamant, cedere videantur, novo crimine S. Doctóri impacto, eidem se subducere conantur, inquam enim, Augustinum æstu disputationis abreptum excessisse lineas necessaria veritatis, ut sit nimia quædam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi iubet, si præeat Augustinus. Verba Annaci sunt lib. 8. sui Augult. cap. 2. pag. 862. Adamus hunc capiti septimo titulum dedit: S. Augustinum permisisse se nimium abripi æstu disputationis contra Pelagianos, & longius, quam volebat, prætergressum esse. Celebre S. Bonaventuræ dictum hac de re explicatur. Pap. 616. Quas voces Moraines, Decampsius, ceterique Recentiores integras reddunt. Neque verò semel, iterumve hoc Augustino contigisse putant, sed in omnibus ferè suis contra Pelagianos disputationibus. Iniere quidem hanc facillimam evadendi viam, ne in Augustino inter

perando diutius ingenia macerarent. Verum nil moderni isti Aug. Censores producant, quod Pelag. ac Semipelag. ante duodecim sæcula S. Doctóri non opposuerint Iulianus Pelagianorum insolentissimus hoc Augustino vitium obijciens dicebat: Si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum esse nascentium conditorem dixerit Celestianus, & Pelagianus vocatur. Ne igitur vocentur hæretici, fiunt Manichæi, & dum falsam verentur infamiam, verum crimen incurrant instar ferarum, quæ circumdantur pinnis, ut cogantur in retia. Apud Augustinum lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. quam à se, & cæteris Catholicis calumniam eruditè ibidem S. Doctör excussit. Hoc ipsum Semipelagiani publicabant, ut eiusdem auctoritatem convellerent. Hæc sunt Calsiani verba cap. 11. collat. 13. Multi enim singula hæc credentes, ac iusto amplius asserentes varijs, sibi que contrarijs sunt erroribus involuti. Idem habet Faustus lib. 1. cap. 6. & 17. Et hij quidem uti impudentissimi oblocutores acriter reprehenduntur in epistola, quam Celestino Papæ Recentiores, quibuscum disputamus, adscribunt: Quia nonnulli, inquit, qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus, seu pravitate, sive imperitia demorantes, pijsimis disputatoribus obviare præsumunt, & cum Pelagium, atque Celestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris, tanquam necessarium modum excesserint, obloquuntur. Ut sit nimia quædam Recentiorum animositas, damnata convicia iterum in Augustinum pleno ore eructantium. Et quidem Augustinus, cum univèrsa abs se exarata volumina censoria severitate corrigeret, atque in laudandi

dis Platoniciſ modum ſe exceſſiſſe ingenuè fateretur libro primo Re-tract. cap. 1. tot in expugnandis Pelagianis exceſſus ſuos non animadvertit, eam fortè cenſuram Recentioribus relinquens, quam vti appendicem Retractionum libris apponerent. Sanè hoc clypeo ſe munit Calvinus contra Patrum teſtimonia. Illius verba ſunt apud Taperum art. 7. de lib. arb. *Græci, & præ alijs, atque inter eos ſingulariter Chryſoſtomus, in extollenda humanæ voluntatis facultate MODVM EXCESSERE.* Et licèt quandoque ægrè tulerit, hunc exceſſum à Pighio in Auguſtino quoque culpari; attamen eodem vitio Auguſtinum etiam laboraſſe eadem audacia commentus eſt ſcribens, quòd *ne Auguſtini quidem ſententia PER OMNIA recipienda eſt.* Quibus palam ſignificavit, plus aliquando S. Doctorem dixiſſe, quàm veritati, ſe iudice, congruebat. Profecto ſi exceſſus iſti & quidem iuxta adverſarios ſatis in Auguſtino frequentes, admittantur, eisdemque vitio alij quoque Patres ſubiſciantur, nullo propemodum Sanctorum teſtimonio hæretici convinci poterunt; ubi enim aliqua Patrum ſententia ſe premi ſenſerint, exceſſiſſe eoſdem clamabunt, qua ratione omnium veterum authoritas labafcit, & omnis ad Heterodoxos convincendos via præcluditur.

§. I.

Quid nomine exceſſus Recentiores intelligent inquiritur. Sanctorum Thomæ, & Bonaventuræ teſtimonia eiſdem non ſuffragari. Exceſſus perperam Auguſtino obijci.

SI Recentiores interrogemus, quid Auguſtinianorum exceſſum

nomine intelligant? Reſponder Adamus pag. 626. Auguſtinum *ultra veritatis limites excurriſſe nimio diſputationis æſtu accenſum, viſumque hæreticis favere.* Addit Annatus pag. 862. *Vt ſit nimia ſeveritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, transgredi iubet, ſi præeat Auguſtinus.* Fatentur tamen non ob hoc Auguſtinum mentitum eſſe, ſed vt egregiè Moraines interpretatur, **INSCIENTER** loquendo quidem, vt ſentiebat, ſed æſtu diſputationis, & vehementia ſpiritus ad alterum extremum interdum declinaſſe **INTELLECTV ÆQVE, AC VERBIS,** quod non eſt mentiri, ſed **FALLI, ET DICERE FALSVM** ſine mendacio. Diſp. 40. Anti-Ianſenij ſect. 6. num. 65. Igitur ſi non mendacij, falſitatis tamen apertæ reus Auguſtinus apud Recentiorum tribunal vincitur. Quo verò iuſtè ſe ita de Auguſtino iudicaſſe perſuadeant, nonnullos nec infimi ſubſellij Theologos in teſtes vocant, qui dixere, S. Doctorem contra Pelagianos diſputantem exceſſiſſe, quorum verba cap. 5. ex profeſſo examinabimus; de S. Thoma, & Bonaventura (hos enim illi opponunt) pauca hic adnotamus. Cum ſub Auguſtini nomine legeretur à prioribus ſcholasticis liber S. Fulgentij de fide ad Petrum, in cuius cap. 27. aſſeritur, pueros cum ſolo originali peccato defunctos ignis ſempiterni ſupplicio puniri, S. Thomas verba ignis, & ſupplicij, &c. largè accipienda eſſe dixit quæſt. 5. de malo art. 2. vt ponatur ſpecies pro genere; addens: *Ideo autem Sancti tali modo loquendi uſi ſunt, vt deteſtabilem redderent errorem Pelagianorum, qui aſſerebant in parvulis nullum eſſe peccatum, nec eis peram aliquam deberi.* Sanctus Bonaven-

ventura etiam idem testimonium, quod Augustinianum putavit, explicans dixit, quod ea posuit Augustinus *plus dicens, & minus volens intelligi*, in quibus verbis triumphum sibi canunt adversarij. INSIGNE DICTVM appellatur ab Adamo in titulo c. 7. eadem verba Annatus l. 8. cap. 2. grandioribus caracteribus expressit, quo statim legentium oculos impleant; hinc clamat Adamus: *Quid reponent nostri adversarij contra duos illustres Ecclesiæ Doctores S. Thomam, & S. Bonaventuram, qui hosce excessus in libris S. Augustini confessi sunt?* Pag. 629. Erigat utramque aurem Adamus, audiatque quid reponamus. Vos Augustinum in excessus prolapsum dictitatis, quod est veritatis limites prætergressum fuisse; *intellectu æquè, ac verbis, quod non est mentiri, sed falli*, quæ Morainij confessio est; ac Seraphicus Doctor excessum illum non intellectui, sed verbis tantum Augustini deputavit: *plus dicens*, inquit, *minus volens intelligi*, quod est S. Augustinum non mente, sed verbo tenus solummodò, non reapse, sed apparenter citra ullam falsitatem expressiori quodam vocabulo usum, nempe ignis ad infantium pœnas explicandas, cum tamen id ex Seraphici opinione haud ille mente sentiret. Adversarij autem Augustinum INTELLETV, ÆQVE AC VERBIS falsum tenuisse contendunt.

Qua verò ratione eos Bonaventuræ testimonium iuuet, plane non video, cum quam Augustinianæ menti falsitatem ipsi important, ab eadem Seraphicus procul amoveat. Non est igitur, cur illius celeberrimi Doctoris suffragium iactetis, ille enim, quod ad Augustini excessus pertinet, nullo pa-

cto vobiscum concinit. Sed neque S. Thomæ dictum vobis suffragatur. Nam dum dicit Augustinum *largè locutum*, indicat illum expressius tantum verbum adhibuisse, non eundem veritatis lineas prætergressum. *Large* accipiendum verbum illud affirmat, qua ratione ab Augustino acceptum credidit. Etenim ut dicatur Augustinus *ultra veritatem processisse* (quo modo excessus illius explicat Adamus pag. 626.) strictè, pressè, ac omnino rigorosè dicendus foret, sumpsisse nomen illud supplicij, itemque gehennæ, cruciatus, &c. aliàs si *large* accepit, intra veritatis cancellos se se cohibuit. Igitur Sancti illi Doctores contra Recentiorum placita adeo apertè stant, ut mirum sit, adeo inconsideratè iuxta, ac securè contra Augustinum adduci, atque in eorum verbis tantos ab Adamo rumores toto capite septimo excitari. Illud verò minimè omittendum est, penes unicam dictionem, & semel tantum asserti ab illis S. Doctorem expressius locutum. At quo crimine se involvet ducentorum, & amplius voluminum scriptor, si verbum non ita propriè semel tantum usurpavit? Sed hic adversarios rogamus, verbo-ne vno tantum tenus docuerit Augustinus prædestinationem ante prævisa merita, libidinem esse malam, legem veterem sine Redemptoris gratia reos tantum facere, non esse absque gratia veras virtutes in infidelibus, in quibus alijsque plurimis excessisse illum publicant? Haud equidem credo, id eos affirmaturos, cum S. Doctor non solum pluribus argumentis eas sententias stabilire conatus sit, sed universas quoque summi ingenij vires ad eandem persuaden-

dendas exeruerit, imò & quasdam vti Catholicas habendas esse contenderit. Non hoc est, boni homines, *plus dicere, & minus velle intelligi*; non hoc est *largè vnica tantùm voce*, & semel quidem vti; sed quid sit, iam puto, vos videtis, dum Sanctorum Thomæ, & Bonaventuræ suffragijs destituti convincimini.

Risum sanè mihi movent lepida exempla Recentiorum Augustini excessus explicantium, imò fortè excusantium: *Vti viridarij cultores*, inquit Adamus cap. 8. pag. 111. *distortam plantam erecturi, in oppositam partem eandem flectunt, non quòd eo in situ stare illam volunt, sed vt facilius in rectitudinem attollatur. Ita pariter Augustinus*, inquit Morainius disp. 19. num. 35. *disputando contra Pelagianos, qui cum nimis extollerent vires naturales liberi arbitrij, affirmarentque sufficere sine gratia non modò ad virtutes naturales quascunque sed etiam ad salutem, Augustinus vt illos ab eo errore abducatur, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdum videtur. Cum quo concinens idem Adamus scribit cap. 7. pag. 631. Augustinum suos hostes in extrema periculosa coniecisse, non vt eos ibi relinqueret sed vt eosdem ad mediocritatem, vnde illos hæresis abstraxerat, revocaret. At quis nesciat, futurum fuisse eo pacto Augustinum ineptum prorsus, atque imprudentem disputatorem, si toto cælo oppositam sententiam contra Pelagianos propugnasset, quò ab errore illos reduceret. Etenim cum omnia illi libero arbitrio darent, nullo gratiæ loco servato, illam è diametro Augustini sententiam, qua per excessum nihil libero arbitrio concedere, sed omnia in iure gratiæ reponere videbatur,*

obstinatissimè subscribere recusassent. Longè meliùs fecisset Augustinus, si quædam libero arbitrio, & quædam gratiæ etiam dedisset, vt illos ab errore removeret; faciliùs enim quisque ab extremo ad medium, quàm ad extremum alterum propellitur. Hinc S. Thomas superius dixit Augustinum *largè locutum*, non vt ea locutione hæreticos in suam sententiam traheret, sed vt hæreticorum errorem redderet Catholicis magis detestabilem. Ita si Recentiores veterem opinionem de auxilijs exuere cogerentur, faciliùs descenderent in sententiam moraliter arbitrium prædeterminantem, quàm in illam, quæ physicam prædeterminationem adstruit, hanc enim nimium odere. Ridendæ etiam veniunt causæ ab adversarijs assignatæ, quæ Augustinum in excessus illos impulere. Hæc loquitur Adamus p. 624. *Ipsius corporis temperamentum, ipsius genium, ipsius eloquentia, veritates fidei pertractandi modus eidem familiaris, magnus erga Platonicos amor, quorum excogitata plerùmque altiora sunt, odiumque in omnes veritatis hostes Augustinum in propositiones adeo apparenter insolentes coniecere. Afros fervidioris naturæ sub cælo calidiori novimus, àn Augustinus calido temperamento fuerit, vnus Adamus sine teste affirmet, ego quidem non ignoro, S. Doctorè minùs frigoris patientem fuisse ex epist. 227. At pacato animo, & sedato stylum contra hæreticos strinxisse compertum est, vti mox demonstrabo. Interim mirari licet, Augustini Genium homini post duocim sæcula ab illius obitu viventi tam exactè innotescere potuisse? Sed nec eloquentia illorum excessuum origo dicenda est. Etenim si Augu-*

stinus è rostris contra Pelagianos declamasset, more Rhetorum non tam rationum momentis, quàm verborum copia insultans, vtcunque hyperbole, hoc est, veritatem sententia excedente, vti potuisset, ac non nulla per exaggerationem addere, quæ Oratorum licentia est. At cum dogmata, quæ per excessum Augustino excidisse dicunt, tot argumentis confirmarit, atque ex sacris arcanis petitis testimonijs tanto conatu stabiliverit, vt sexcentos, & amplius versus eisdem suadendis non semel exaraverit, haud equidem vanam Oratoris pompam per hypetbolem affectasse dicendus est, sed potius ipsas periodos, imò verba ipsa satis maturè ponderasse, vti rei dignitas, tantique Doctoris gravitas, & sapientia exigebant. Porro & illud ridiculum est, ex *Platonice* um amore Augustinum in eos excessas prolapsum. Impensè quidem Augustinus Platonicos coluit, atque in eorum scriptis summa cum laude versatus fuit, quod ex libris contra Academicos exaratis intelligitur. At quomodò ex eorum lectione in disputationibus de divina gratia ultra lineas necessariæ veritatis exundaverit, ne suspicari quidem possumus; imò nec id Adamo, licet audacter affirmanti, cognitum fuisse puto. Quæ enim gratiæ virtus ex Platoniceorum libris habetur? Nisi malit impetum illum disputandi Augustino, vt ait, familiarem è Platoniceorum schola derivasse, quod cum ex eorum libris nec Plotinus, nec Philo, nec Ficinus tradiderint, ab ipso Adamo id comprobandum est, vteris Academiæ libris excusis. Sed neque excessus illi ex odio, quo Augustinus veritatis hostes prosequatur, ori-

ginem habuere, nam S. Pater, cum contra hæreticos scribebat, omnes odij causas se procul habere protestabatur. Nullus contra Augustinum neque infensior, neque infestior Iuliano hostis insutrexit, vt planè vniuersum Pelagianorum virus vnius Iuliani ore in Augustinum eructatum fuisse videatur. At non solum citra odium stylum contra eundem Augustinus strinxit, verumetiàm hæc amorem erga hostem & quidem maximum exptimentia scripsit lib. 1. con. Iul. cap. 7. *Ego quidem pro dilectione quæ mihi est erga te, quam Deo propitio quibuslibet convicijs absit, vt de medullis mei cordis extirpes, mallet, fili Iuliane, &c.* Quare cum omnes excessum causas, quas in Augustino Adamus indagavit, Sanctus Doctor procul habuerit, longè etiàm ab excelsibus idem collocandus venit.

Instat Adamus c. 16. p. 760. *Quando Augustinus defendit libertatem contra Manichæos, videtur gratiæ necessitatem destruere, cum verò pro gratia contra Pelagianos decertat, libertatem evertere.* Et pag. 632. in fine cap. 7. miratur quosdam nunquam scivisse ipsummet S. Augustinum hunc sui spiritus impetum in pluribus suorum librorum locis confessum fuisse. Libeat hic cum Augustino exclamare: *Quis non expectet sapientiam differentis, qui fidem cognoverit mentientis?* Lib. 4. con. Iul. cap. 8. Quid enim frequentius à Pelagianis Augustino obijciebatur, quàm illum Pelagianismi odio in Manichæismum declinare? At Sanctissimus Magister halce à se calumnias sæpissimè exculsit. Legatur lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. & 23. lib. 2. ad Bonif. cap. 1. & 2. ubi fulissimè recensitis extremis Pelagianorum, ac Manichæorum erroribus,

ribus, & media Ecclesiæ Catholicæ inter utrosque sententia concludit: *Possunt enim duo errores inter se esse contrarij, sed ambo sunt detestandi, quia sunt ambo contrarij veritati. Nam si propterea sunt diligendi Pelagiani, quia oderunt Manichæos, diligendi sunt & Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed absit, ut Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, cum monente, atque adiuvante Domino debeat utrosque vitare, & cupiat utrosque sanare.* Rursus lib. 4. cap. 3. ita exorditur. *Ista nepharia, & damnabilia dogmata in hac tripartita divisione quisquis mente Catholica exhorret, illius quinque partitæ latebras, insidiasque devitet, atque ita inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium, rursusque ita se sejungat à Pelagianis, ne coniungat Manichæis, aut si in alterutris iam tenetur, nec sic se à quibuslibet alteris servet, ut in alteros irruat.* O egregium Magistrum, ac præceptorum tenacissimum! quippe qui, si Adamo fides est, in disputationibus contra Pelagianos, & Manichæos adeò incaluit, ut in errorem oppositum illi, quem impugnandum suscepit, declinarit pag. 632. Sed pura puta sint isthæc Anti-Augustinianorum figmenta. Nullus mortalium adeò exactè Pelagianorum, ac Manichæorum errores perspectos habuit, uti Augustinus, qui non modò mediam inter utrosque viam tenuit, sed eandem ubique in libris ad Bonifacium posteros docuit, quinque præcipuis Pelagianorum, ac Manichæorum erroribus è diametro oppositis ibidem recitatis simulque media tradita Ecclesiæ inter errantes sententia, ut mirari liceat, adversarios adeò securè hæc de S. Doctore fabulas vendere. Quod autem addunt, Augustinum ipsum

hocce animi sui imperus agnovisse, & pluribus in locis id falsum esse, falsissimum est. Citat Adamus initium libri de gratia, & libero arbitrio; sed ibi hæc tantum scribit: *Sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium, &c.* Te num hic Iudicem volo Adame, in disputando æstus, imperus, excessus suos ibi Augustinus fateatur. Hoc vnum dicere poteris extremos illum errores inibi recitasse. Producit lib. 4. con. Iul. cap. 8. Verùm ibi Augustinus Iulianum uti publicum calumniatorem redarguit scribentem, dixisse Augustinum negari liberum arbitrium, si gratia commendetur, & negari gratiam, si liberum arbitrium defendatur. Respondet autem S. Pater: *Non dixi negari gratiam, sed ut negari gratia videatur. Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, sed dixi, ut putetur auferri.* At nec verbum de innata sibi in disputando vehementia, atque excessu. Quod verò negari videatur gratia commendatione liberi arbitrij propter quæstionis difficultatem minis intelligentibus id videri posse dixit. Præterea appellat lib. 5. c. 9. con. Iul. & lib. 1. de orig. animæ cap. 15. At in priori loco de concupiscentia tantum disputat, in posteriori de origine animæ, & neutrobique de animi sui impetu, zelo, fervore, excessu verbum vllum habet.

Cæterum quantum periculi ex obiectis excelsibus Augustini doctrina subeat, nemo non videt; etenim si in illis excelsibus Augustinus liberi arbitrij vires plus iusto deprehsit, ac vires gratiæ altiùs extulit, tunc Calvinus concinuisse cum Augustino dice-

tur, qui in illis excessibus suum dogma fundavit. Scimus Calvinum falsò æquè, ac superbè gloriari solitum, suum esse totum Augustinum, ità eundem clamantem inducit ipse Adamus pag. 561. *Augustinus totus noster est.* Nostri homines respondent, Augustini doctrinam parumper excedere limites veritatis, & ex hac parte Calvino favere, nec esse doctrinam eiusdem recipiendam, nisi detonsis illis excessibus, in quos nativo animi furore præceps corruit. Hinc Adamus cap. 8. pag. 640. scribit: *Modò ne in Pelagianorum errores, quos Augustinus insequitur, incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos utitur, impetum non sequi. Indè fit, ut medius stem inter Pelagium, & Calvinum. Si enim verba Augustini mitigando me nimium dmitterem, Pelagianus essem. Si verò eorum altitudinem tenere vellem, Calvinista forem, medium ergò me cum Ecclesia teneo.* Sanè videris crudelem illam sceminam imitari, quæ ut in arcanis habetur, coram Salomone Regum sapientissimo medium dissecari puerum, ac partim sibi, partimquæ adversariæ tradi gaudebat: Augustinum enim in partes dividendum iudicas, ut qua parte in excessum altitudinem extollitur, Calvino cedat, qua verò humilior est, tuus, imò Ecclesiæ sit. At hoc quid aliud est, quam Augustinum Calvino prodere, quem à Calvino abs te vindicari iactitabas? Augustinum tamèn in partes secari superi vetant, totus totum petentibus concedendus est, & qui Augustini parte contentos se dicunt, ne minimum quidem illius vnguem obtineant. Sed inani prorsus assertionem Calvinus totum suum esse Augustinum finxit, nam veritate cogente

partem & ipse Augustini se abijcere falsus est libi 3. inst. cap. 11. inquiens: *At ne Augustini quidem sententia per omnia recipienda est.* Itaque Calvino iudice Augustini sententia partim accipienda, partim repudianda est, cui pervelle noster Adamus consonat. At hæc iniuria vsque adeò nociva est, ut univèrsam Augustini auctoritatem, velint nolint, evertat. Etenim quo præsidio adiuti discernere tandem poterimus, hic Augustinum in veritatis mèta sistere, alibi verò ultra excurrere? Viderint àn maximum Ecclesiæ Doctorem de excessu ubique suspectum faciant.

Hic mihi discutiendum occurrit, àn hæc dictèria in vnum Augustinum cadant, àn ipsius quoque Ecclesiæ venustissimam, ac nitidissimam faciem deturpent. Scimus Hormisdam à Possessore Africano Episcopo interrogatum, quid sentiendum foret in quæstionibus de gratia, & libero arbitrio, respondisse: *De gratia Dei, & libero arbitrio, quid Romana, hoc est Catholica sequatur, & asseveret Ecclesia, licet in varijs B. Augustini libris possit cognosci, &c.* Scimus Bonifacium, cum esset doctissimus, adversus tamèn Pelagianos Augustini responsa expectasse. Scimus Clementem VIII. gravissimam illam de auxilijs divinæ gratiæ controversiam ad vnius Augustini mentem expendendam iussisse. Porro quæ Romanorum Præfulum in fidelium grege salubribus pabulis nutriendo cura fuisset, si eundem ad Augustiniana præta duxissent, ubi tot lethiferæ contradictionum, excessuum, atque errorum herba luxuriabant? At si in disputationibus de gratia Romani Pontifices Augustinum secuti sunt, eiusque & lateri, & vestigijs

gijs inhæſere, nescio qua fronte Adamus mediam quandam ipsos viam inter Pelagium, & Augustinum calcasse asseveret exclamans: *medium ergo cum Ecclesia teneo*. Scito Ecclesiam in ijs vnum post sanctas Scripturas Augustinum ſecutam eſſe, vt medium illud iter, quod illam tenuiſſe fingis, de medio dubio procul tollendum videatur.

§. II.

An S. Augustinus exceſſerit ſcribens, concupiſcentiam rationi contrariam eſſe malam, & defectum naturæ humanæ ex peccato originali ortum, neſci- quam verò bonum naturale illius.

VNIVS Antonini Moraines dicta examinabimus, qui in ſuo Anti-Ianſenio frequenter S. Doctorem exceſſus inſimulat. Eſt autem illius libri ſcriptor Ioannes Martinonus, vt mihi teſtatus eſt P. Macedo, quo eruditifſimo viro hic Patavij familiarifſimè vtor, iſque vicifim ſingulari me benevolentia complectitur, qui etià mihi author fuit, vt tum hiftoriam Pelagianam, tum hæc vindicias evulgarem; decreveram enim inſtar Aſpendij intus mihi canere, & muſis, nec publici iudicii periculum ſubire. Et quidem Morainium eſſe Martinonum idem laudatus Scriptor publicavit in aureo ſcrinio D. Auguſtini c. 13 & ex anagrammate ficti nominis patet. Non eſt hic animus, operoſiorem pro Auguſtino apologiam inſtituere; compendio S. Patris cauſa tractabitur, cum oſtendemus ea ipſa dogmata, in quibus Auguſtinus exceſſiſſe dicitur, fuiſſe

Romanis Pontificibus, ac Patrum Synodis probata. Aſſerit Auguſtinus concupiſcentiam eſſe per ſe malà, & vitium humanæ naturæ ex primo peccato derivatum, nec illam eſſe paſſionem naturalem hominis, idque varijs argumentis in libris vltimis quatuor prioris contra Iulianum operis demonſtrat. Attamen S. Doctorem non arbitrabatur concupiſcentiam eſſe peccatum, ſed eſſe veluti habitum vitioſum ad malum inclinantem. E contra Pelagiani contendebant concupiſcentiam, eſſe perfectionem, ac bonum naturale ad hominum propagationem primo Parenti inditum, vnde per irriſionem concupiſcentia ab Auguſtino lib. 4. con. Iul. cap. 11. dicebatur Pelagianorum *ſuſcepta*, & lib. 5. cap. 5. eorundem *pulcherrima famula*. Recentiores ſententiam illam S. Auguſtini reiſciunt, obijcientes cum Morainio diſp. 13. num. 87. *Exceſſiſſe illum æſtu diſputationis, & in odium hæreſis, quàm impugnabat, interdum ad extrema declinaſſe*. Sed errat Moraines, ac ſimpliciorum ignorantia abutitur, dum contendit Auguſtinum interdum ad extrema declinaſſe in ea ſententia, quàm paſſim & vbique ſolidiſſimè, ac conſtantiſſimè inculcat. Illa de concupiſcentia quæſtio erat vna ex quinque præcipuis, quas S. Auguſtinus cum Pelagianis habuit, vnde cum Iulianus diceret: *Concupiſcentiæ naturalis qui modum tenet, BONO benè vtitur, qui modum non tenet, BONO malè vtitur, qui autem etià ipſum modum ſanctæ virginitatis amore contempſerit, BONO melius non vtitur*: Auguſtinus è contra hæc reponit lib. 3. con. Iul. cap. 21. *Ego verò ſic ad tua iſta reſpondeo: Concupiſcentiæ carnalis qui modum tenet, MALO benè vtitur, qui modum*

modum non tenet, MALO malè utitur, qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit, MALO melius nō utitur. Indè veluti pugne signo dato clamat: *In hac controversia de benè utendo isto VTRVM BONO, AN MALO, tota inter nos causa versatur.* Et quidè Julianus adeò acriter pro concupiscentia tanquam naturali perfectione decertavit, ut id toto libro teste ibidè Augustino executus fuerit. Opponunt, ea in opinione S. Doctorem excessisse. At contendimus, illam sententiam non excidisse eidem quasi aliud agenti, sed totis viribus contra hæreticos eandem seriò, ac consultò propugnanti. Quod si Augustinus excessit, eodem vitio antiqua etiàm Ecclesia laboravit, quæ recitatam sententiam ante Augustinum, & cum Augustino sententia est, quod adversarij a nobis docendi sunt, quandoquidè illud ignorant, vel saltè dissimulant. Augustinus lib. 5. con. Iul. cap. 12. in fine quinque quæstiones proponit de concupiscentia, quas cum Pelagianis habebat: harum tertia ista est: *Utrum malum non sit, cui repugnanti consentiendum non est, ne in suum pergat excessum.* Additisque duabus alijs quæstionibus ait: *Hoc inter nos differitur. In his quæstionibus catholica veritate antiquitus tradita vestra impia novitas suffocatur.* Porro qua reprehensione dignus esset Augustinus, si opiniones falsas, & in quas ex disputationis furore præceps actus fuerat, pro Catholica veritate publicasset? Audiatur Suarez Prolegom. 6. de Gratia cap. 6. *Uterius, inquit, addimus, quidquid in hac materia Augustinus, ut certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinere, à quolibet prudenti, & erudito Theologo esse tenen-*

dum, & defendendum, etiàm si non certò constet esse ab Ecclesia definitum; tum quia cum Ecclesia tantum in hac materia detulerit, Augustino, ut eius doctrinam in dammandis erroribus gratiæ Dei contrarijs secuta fuerit, magna esset temeritas privati Doctoris, qui Augustino aliquid de gratia Dei tanquam Orthodoxum docenti contradicere auderet, præsertim cum tot annis, tanta sapientia, tanto ingenio tanta diligentia, & instantia, & quod caput est, tot donis, & auxiliis præditus pro divinæ gratiæ tuenda, & explicanda laboraverit. Cum Suariorum sentit Cardinalis Bellarminus lib. 2. de grat. & lib. arb. c. 11. Non posset, inquit, idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi, quippe qui non solum tam acriter profalsitate certasset, sed etiàm eam pro fide Catholica venditare ausus esset. Hæc illi.

Hanc S. Patris de concupiscentia sententiam eiudem discipuli secuti sunt. S. Fulgentius in epistola de bono coniugali cap. 3. scribit: *In illis nempe bonis, quæ fecit Deus, invenitur casta copulatio uxoris, & viri, in quibus Dei operibus libido non potest inveniri, nec aliquando iustitiæ congruit, quæ non hominibus ex dono conditionis, sed peccatoribus ex vitio primæ prævaricationis accessit.* S. Prosper, seu Pomerius lib. 3. de vita contempl. cap. 2. *Pis, inquit, conatibus nostris resistit ipsa concupiscentia vitiosa, non naturalis, sed naturæ nostræ indita pœnaliter, & inserta, quæ peccato facta est, & peccatum, si vicerit, facit.* Favet Augustinianæ sententiæ Synodus Tridentina in decreto de peccato originali, ubi tradit concupiscentiam ab Apostolo peccatum appellatam, quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur. Inclinare autem ad malum est proprium habitus vitiosi, hominem ad prava semper propellentis. Nec de-

defuere plurimi ex Scholasticis, qui recitatem Augustini sententiam strenuè propugnarent. Petrus Aureolus accuratissimi ingenij vir in 2. dist. 30. art. 2. scribit: *Habitualis rebellio appetitus sensitivi non est in nobis natura appetitus sensitivi tantum. Hoc dico propter opinionem quorundam, qui dicunt, quòd appetitus relictus puræ naturæ suæ adhuc haberet in se habitualem illam rebellionem. Ego dico, quòd ex se est indifferens ad obediendum, vel non obediendum rationi; per aliquod autem additum, puta per qualitatem morbidam fit inobediens rationi. Et hæc conclusio posset probari auctoritatibus, & rationibus; est enim expressa sententia Augustini. Eandem S. Doctoris sententiam strenuè tueretur noster Gregorius Ariminensis 2. dist. 30. quæst. 1. art. 2. ubi ait: Hanc Augustini sententiam secutus est Magister, ut patet in ista distinctione 30. & seq. in quibus tractat de ista materia, & multi, etiam antiqui, ac moderni sequuntur Doctores. Ità teste Aureolo contraria Augustino sententia QVORVMDAM tantum fuit, ubi ex Gregorio S. Doctori MVLTI antiqui, ac moderni Scriptores tum temporis adhærebant. Hinc factum est, ut famolam illam qualitatem morbidam nobilissimi Scholastici è Nominalium secta antiquitus iuxta Augustiniana placita defenderint. Ex recentioribus vnus mihi sit instar omnium P. Macedo qui lib. 4. de Clavibus D. Petri cap. 10. par. 2. S. Doctoris sententiam solidissimè ut cætera, communit. Imò celebres etiam è Societate Scriptores concupiscentiam & malam esse, & nulla ratione inter Dei opera deputandam tradidere. Bellarminus grande non Societatis tantum, sed Catholicæ etiam Ecclesiæ decus lib. 6. de amiss.*

grat. caput 14. ità inscribit, *Ostenditur contra Pelagianos concupiscentiam esse malam. Quod postea pluribus argumentis ex Augustino desumptis demonstrat. Octavum argumentum eiusdem repetam: Malum est, inquit, ut inferiora superioribus reluctentur, id enim contra æquitatem, & rectam rationem est; at propter concupiscentiam pars animæ inferior superiori, idest, rationi repugnat, legi mentis non paret spiritui adversatur, quis igitur ambigat, an ea mala sit appellanda? Quod est argumentum Augustini lib. 5. con. Iul. cap. 3. Ioannes Bagocius lib. 5. demonstrat. dogm. Christi disputat. 8. capite 1. sect. 3. Sancti Augustini sententiam pluribus probat, & concludit: Absit autem, ut quisquam Catholicus, Deum rei tam fædæ, & ad malum importunè incitantis authorem credat, cum tamèn si hominem nullo præcedente peccato cum illo peccati fomité condidisset, tam eius quàm naturæ humanæ, & omnium naturalium qualitatum, facultatumque author esset existimandus. In hac eadem sententia cum Augustino concinit, doctissimus P. Elisalda, qui cum Theologicam cathedram in Collegio Romano moderaretur, eandem doctrinam dictavit. Hinc in publicis thesibus à Patribus Societatis anno 1658. de more æstivis horis propugnatis Augustiniana sententia his planè verbis concepta proponebatur: *Hæc concupiscentia, quod sub nomine multa comprehenduntur reducibilia ad vnum, natura sua est vel pars peccati, vel effectus peccati, estque in natura humana vitium, etiam corruptio, & infirmitas, & neutiquam naturalis constitutio, & complexio illius. Consistit in habitu quodam pravo, & corrupto, qui languor animæ est, & dicitur, & eodem modo redu-**

reducendus est, vel non est ad prædicamentum qualitatis, atque infirmitas corporalis, cuius modum imitatur. Munus illius habitus est inordinatio virium animæ inter se, & non subiectio partis inferioris ad superiorem.

Plura autem argumenta S. Doctor contra Iulianum concupiscentiam defendentem congeffit, quem etiam acutis subinde salibus perstringit, irridetque. Hæreticus teste eodem lib. 2. contra Iul. cap. 7. toto libro secundo, & priori parte tertij contra librum primus de nuptijs, & concupiscentia ab Augustino ad Valerium missum pro suscepta laborat, quem S. Pater lib. 4. & 5. prioris operis refellit. Dabo eam in rem vnum, & alterum eiusdem argumentum. Lib. 4. cap. 13. ita vrget: *Duo enim bona, quæ à Patre Deo sunt inter se pugnare non possunt, pugnant autem inter se continentia, & concupiscentia. Quid horum à Patre magis velis esse responde. Video, quas patiaris angustias, faves quidem concupiscentiæ, sed erubescis continentie. Confirmatur primò ex lib. 5. cap. 7. Nulla pugna est sine malo. Quando enim pugnatur, aut bonum pugnat, & malum, aut malum, & malum, aut si duo bona inter se pugnant, ipsa pugna est magnum malum. Cum autem continentia contra concupiscentiam pugnet, hanc malum esse ibidem Augustinus deducit. Hinc ait: Adhuc non evigilas, ut intelligas nostram naturam non esse, sed vitium contra quod virtute pugnamus. Confirmatur 2. ibidem. Quando enim libido vincit, vincit & Diabolus. Quando libido vincitur, & Diabolus vincitur. Quem ergò vincit libido, & à quo vincitur, est hostis eius. Cum quo autem vincit, & vincitur, author est eius. Vis harum rationum in hoc consistit. Quod Dei do-*

na sese invicem fovant, ac perficiunt, ideò enim multiplicantur, non ut priora à posterioribus destruantur, sed ut novo cumulo ab eisdem augeantur, ita spes fidem munus, & utramque charitas corroborat. Posteriora enim dona dantur in præmium bonorum operum, eisque subiectum redditur melius. Cum autem continentia sit donum Dei, ut ex 1. Cor. 7. probat Augustinus lib. 1. de nupt. & concup. cap. 3. consequens est, ut concupiscentia naturale Dei donum esse non possit, sed vitium solummodo sit, ac defectus. Alterum argumentum, quod S. Doctor contra Iulianum vrget, tale est: Nullum opus Dei est materia pudoris, atqui concupiscentiam est materia pudoris, non igitur illa est opus Dei & ex consequenti non est perfectio naturalis. Maior est certa; etenim vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona. Bonum autem non est materia pudoris, sed gloriæ, ac laudis. Audiat Augustinus l. 2. de nupt. & concup. cap. 9. Quid enim potuit Deus facere, quod eius prædicatorem pudeat dicere? Et quod est gravius, pudeat hominem alicuius operis, quod non homo, sed Deus fecit in homine, cum omnes opifices quanto possunt labore, & industria id agant, ne de suis operibus erubescant. Porro concupiscentiam esse materiam erubescentiæ, ac pudoris certius est, quam vlla aliunde petita ratione evidentiùs fieri possit. Scribit ibidem S. Doctor cap. 5. De hac concupiscentia erubuerunt etiam qui primi pudenda texerunt, quæ prius pudenda non fuerant, sed tanquam Dei opera prædicanda, atque glorianda. Tunc ergò texerunt, quando erubuerunt, tunc autem erubuerunt, quando post inobedientiam suam inobedientia

membra senferunt. De hoc ipso passim Augustinus agit etiã in opere imperfecto.

Imò subtiliter, & acutè Iulianum vellicat, qui laudaret concupiscentiam, simulque contra eandem pugnaret, laude quidem eandem bonam fingens, sed pugna malam contestans. Cum verò Augustini sententiæ aculeis vndique armatæ sint, quibus non modò hæreticus pungatur, verumetiã feriat, quædam hic libet subnectere. Itaque libri quarti initio scribit: *Hoc malum contra me laudando, adversarius meus videris, sed in te debellando, meus testis es. Si autem hoc non debellas, tuus hostis es.* Longior sanè est sententia lib. 3. cap. 21. sed salibus tota aspersa est. Fortasse ergò, inquit, laudare te fingis, si pugnare non fingis. Nàm quomodò fidelitè simul agas duo ista, non video, ut & laudes velut amicam, & expugnes velut inimicam. Vnum eorum credimus, sed elige, quod credamus. Si ex animo pugnas, non ex animo laudas; Si autem simpliciter agis in præconio, colludis in prælio. Et postea: *Mallem te fallaciter laudare concupiscentiam, quàm fallaciter impugnare.* Tolerabilius enim lingua tua, quàm vita mentitur, tolerabilius sententia quàm continentia simulatur. Fingis quippè laudem, qua sis adversarius sententiæ meæ, si non fingis castitatem, qua es adversarius concupiscentiæ tuæ. Rursus c. ultimo eiusdem libri sic Iulianum premit: *Quid est quod laudas, cum quibus pugnas? Quomodò virtute hostes debellare te credam, quos verbo lacerare non audes? Si ambo concupiscentiam debellamus, quare non ambo vituperamus? Quare te iactas expugnare continentia, quare non vis damnare sententia? Quod verò Pelagiani continentiam præcipuè profi-*

tebantur, qua contra concupiscentiam bellum gerebant, Augustinus ex ipsorum sententia continentiam in suspicionem simulationis adduci lepidè ibidem inferens addit: Bellum vestrum latet, amicitia patet. Ex hoc quod patet, suspectum facis esse, quod latet. Quid enim vis credamus de bello, quod geritis in aperto, quorum amicitiam cernimus in aperto? Quomodo vis, ut arbitremur adversus aculeum te dimicare libidinis, cum libros impleas laude libidinis? Verum ecce vinco suspicionem meam: expugnare te credo quod laudas, sed laudare te doleo, quod expugnas. Præterea lib. 3. cap. 21. *Vis enim vincere concupiscentiam expugnatione eius, me verò laude eius. Sed ego respondeo, ut vincatur, qui laudat, indicet, qui pugnare. Si enim malum est, cur laudat? Si bonum est, cur expugnat? Si autem nec bonum, nec malum est, ut quid laudat, ut quid expugnat? Quandiu igitur expugnator libidinis eris, tandiu pro me contra te ipsum iudex eris. An fortè adversus libidinem non certabis, ne in isto, quod tecum habes, certamine supereris, dicens tibi ipsi, melius non pugno, quàm ostendo pugnando malum esse, quod laudo? Noli obsecro te: Quid enim sum ego, quem pro magno consideras vincere, vincat te potius veritas, ut tu libidinem vincas, &c. Quare veluti prostrato adversario insultat Augustinus: *Victoria de te mea illo malo tecum pugnante secuta est.* Libro 4. cap. 2.*

S. Doctor inde etiã Pelagianorum sententiam expugnabat, quod laudarent illi continentiam, quæ tamen inimica erat concupiscentiæ, quod non minùs elegantè, quam festivè sæpè obijcit Iuliano. Duo enim bona, quæ à Deo Patre sunt, inter se pugnare non possunt, pugnant autem inter

se continentia, & concupiscentia. Quid horum à Patre magis velis esse responde. Videò quas patiaris angustias! Favet quidem concupiscentiæ, sed erubescis continentie. Vincat pudor tuus, eoque vincatur error tuus. Lib. 4. cap. 13. Iepidè idem inculcat cap. 14. Inter se beligerantes tanquam in bello timidus ambas laudare conaris, velut inimicam metuens habere, quæ potuerit alteram vincere. Cum Iulianus continentie cultorem profiteretur, erat enim Episcopus, irridebatur ab Augustino, quòd libidinis laudatorem ageret: *Vir fortissimus nocturnorum etsi non administrator, certè exhortator, prædicatorque bellorum.* Lib. 5. cap. 7. Quem tamen ad eam pravam sententiam depnendam hortabatur: *Rogo te, si libido ista, ut credimus, solam tibi ingerit molestiam resistendi, nullam verò exhibet voluptatem, cur ei quamvis falsæ tam magnam laudis persolvendam putas esse mercedem?* Lib. 3. oper. imperf. cap. 76. addens cap. 87. *Nunquid ideo te plus amabit? prorsus falleris, illa non amat hominem, sed planè stimulat, ut amet, quod amare non debet.*

Utrique S. Augustini argumento duplicem responsionem repositam video. In primis Iulianus dicebat, duo in concupiscentia distinguenda esse: naturalem vim, & pronitatem ad speciem per generationem propagandam, & excessum eiusdem, quo etiam ad inhonesta, & illicita homines propellit. Illud primum esse bonum, donum Dei, laudabile, nec materiem pudoris: hoc verò alterum esse quid vitiosum, & vituperabile. Hanc Iuliani responsionem secutus est Moraines. Alij verò Recentiores, cum eos pudeat, Iuliani verbis loqui, alia via evadere conantur. Dicunt

concupiscentiam esse donum Dei, at cum aliqua imperfectione, cum omne creatum sit defectuosum: Pudicitiam autem pugnare contra imperfectiones concupiscentiæ, ac eisdem resistere, harum erubescere, de his confundi. Ex his tradunt, non inferri, malum esse id, cui imperfectiones illæ connexæ sunt: sicuti voluntas est peccabilis ob sui imperfectionem, quia est ex nihilo, & tamen non confundimur de illa, neque dicimus eandem esse malam, & viciū naturale. Sed neutra responsio satis est ad infringendam vim argumentorum Augustini. Primum Iuliani, ac Morainij responsum sæpè refellit S. Doctor Libro 5. con. Iul. capite 7. *Quid enim, inquit, te adiuvat, quòd reprehendere videris eius excessum, cuius approbas motum? Tunc enim excedit licitum limitem, quando eius motibus ceditur, quia malo resistitur, ne bonum castitatis intereat, si huic malo non resistatur.* Acutè: siquidem est mala eo ipso, quòd ad malum impellit; hæc enim est proprietas habitus vitiosi, inclinare ad actum malum. Hinc optimo iure P. Macedo exemplo habitus vitiosi, quem Suarez disp. 44. Metaph. sect. 13. num. 26. negat posse à Deo produci in homine, quia Deus ea ratione inclinaret ad malum, eundem Doctorem premit concedentem, concupiscentiam posse à Deo in homine in statu naturæ puræ produci. Præterea libro 4. capite 14. idem Augustinus ait: *Ut non fiat malum excedendi, resistendum est malo concupiscendi. Duo ergo mala sunt, quorum unum habemus, alterum facimus, si ei non resistimus, quod habemus.* Item lib. 3. cap. 20. ait: *Deinde incipis*

disputare de excessu concupiscentiæ, quem reprehensibilem dicis, quasi in eius moderatione, cum ea bene utitur coniugatus, equus ipse, qui malus est, & non potius sit eius auriga laudandus. Hinc idem Pater lib. 1. oper. imper. cap. 70. scribit: Si ei consentis, malum agnosce peccando: si ei resistis, malum agnosce pugnano. Præterea lib. 4. eiusdem operis cap. 41. Ecce ergo dicis, Deum in homine modum instituisse libidini, cur in eo modo non stat, in quo est divinitus instituta, sed eum, nisi coerceatur, egreditur? Quomodo ergo bonum dicitur, quæ vrget, & compellit hominem facere malum? Et concludit: Excessus proinde libidinis in peccato est, sed etiam impulsus in crimine, nempe vitio per modum habitus. Sed nec altera responsio probari potest. Nam imperfectio consistit in privatione, ac carentia perfectionis, & actualitatis, vis autem concupiscentiæ impulsiva ad malum explicat validiorem causalitatem; unde nequit constitui in sola privatione, quæ nihil potest causare efficienter, sed ut purus tantum terminus à quo, ut docent Aristotelici. Quare sicuti habitus vitiosus, quò efficacius movet ad actus praveos, maiorem dicit intensiorem suæ entitatis, ita etiam concupiscentia, quò potentius excitat ad actus quoscumque inhonestos maiorem intensiorem suæ actualitatis ostendit. Præterea eadem responsio refellitur: Quia omnis virtus, seu passio naturalis habet aliquos motus bonos, inde enim bonitas naturæ à posteriori cognoscitur. At concupiscentia nullos actus bonos habet, ut probat Aug. l. 4. con. Iul. c. 2. Nam in sanctis continentibus concupiscentia nullos actus bonos exerit. Quid ergo, inquit, illic agit, ubi malum est,

quidquid agit, ac si ei consentiatur, & peragitur? Quid ibi agit hæc concupiscentia, ubi nihil boni concupiscitur ex illa? Quid ibi agit libido, ubi nichil boni libebit ex illa? Lege ibi plura.

Dices Sanctos continentes ob maiorem perfectionem voluntariæ sibi interdicerere actus bonos concupiscentiæ, quos vxore ducta possent licite exercere. Hanc responsionem capite illo secundo explodit Aug. dicens: Pudicitia coniugalis inhiantem concupiscentiæ sive de illicito, sive de licito percipere voluptatem, frænât ab illicito, permittit ad licitum: hoc est bonum, non tamen eius, sed bene utentis bonum est. Quod autem ipsa concupiscentia facit, sive ad licitum, sive ad illicitum indifferenter ardere, utique malum est. Hoc itaque malo bene utitur pudicitia coniugalis. Et quidem ubique August. constanter docuit coniuges bene uti malo. Quod rursus inde probabit, quia concupiscentia in coniugatis impellit ad malum, excitat in feminas prægnantes, & in omne libidinosum opus insurgit. Non importunè, ait ibidem, in coniugatis esse dicatur. Si enim summum culmen obtinent pudicitia coniugalis, faciunt boni aliquid per illam, quamvis nihil faciant propter illam. Sanè nusquam S. Doctor vocavit concupiscentiam bonum sed, ubique malum dixit, ut planè evidens fiat, secundum propriam essentiam esse malam, non verò secundum imperfectionem annexam, ut recentiores illi contendunt. Imò sæpius vrget contra Iulianum, admissa semel concupiscentia ex prima hominis productione eidem inserta, Manichæorum hæresim promoveri, qui cum concupiscentiam esse malum videant, neque Deus bonus mali author statui possit, statim inducunt Deum malum concupiscentiæ

male

malæ conditorem. Ita enim discursit libro 1. cont. Iul. capite octavo & seq. libro 5. capite 10. & in oper. imperf. libro 3. capite 178. 208. 213. lib. 5. capite 30. libro 6. capite 5. & 36. Dabo vnum testimonium ex eodem sexto libro cap. 6. *Tu autem, qui nesciens quid loquaris, obijcis mihi, quòd dicam, Deum creare peccatum, resiste Manichæo dicenti, in discordia carnis, & spiritus inter se contrarias mali, & boni apparere naturas. Vnum est, quod respondemus, ut pestis ista vincatur. Hanc scilicet discordiam primi hominis in nostram vertisse naturam: quod tu negando conaris, ut vincant, satisque manifestaris fictus Manichæorum oppug-nator, & verus adiutor.* Capite etiam 14. & fusè, & crudite id ipsum deducit. Exemplum autem, quod iidem Scriptores ex voluntate ob sui nihilitatem, à qua ortum habet, peccato obnoxia, non est ad rem; siquidem voluntas plures actus bonos elicit, qui in suo ordine naturali boni sunt, & laudabiles, vnde & ipsa bona esse cognoscitur. At concupiscentia nullos actus bonos habet, nullos enim ad licitum tantum terminum exierit, sed ad illicita quæque exæstuat, à voluntate autem in honesta meta illius actus figitur, ita ut ad verita non prorumpat.

Opponunt Augustinum lib. 1. Retract. capite 9. dixisse: *Quamvis ignorantia, & difficultas (loquitur de difficultate orta ex concupiscentia) etiam si essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus, sed laudandus esset Deus.* Ergo, inquiunt, ex Augustino laudandus esset Deus, tametsi hominem creasset absque perfecta concupiscentiæ subiectione. In vno hoc tam claro, ut aiunt, Augu-

stini testimonio sibi victoriam carrant, cum tamen S. Doctor innumeris locis oppositum asseruerit, nec ibidem, ut ipsi perperam arbitrantur, ipsorum sententiam docuerit. Etenim S. Doctor eo loci contra Manichæos disputabat, qui dicebant, concupiscentiam esse malam, & impossibile esse sine illa hominem produci; & cum à Deo bono creati nequeat, malam quandam naturam omnium malorum productricem commentabantur. Augustinus ut eosdem refelleret, hypothesim utramque gratia disputationis admisit, nempe hominem cum concupiscentia creatum, & sine illa nequaquam creati potuisse, urgebat verò hæreticos, etiam tunc Deum fore laudandum, nam nulla culpa Dei fuisset facere, quod fieri non poterat. Manichæos autem putasse, impossibile esse, condi hominem sine concupiscentiæ malo testatur S. Doctor libro 1. contra Iul. capite 5. & libro 3. capite 12. igitur in illa hypothesi adhuc esset laudandus Deus, ut lib. tertio de libero arbitrio ab August. probatur. Hinc idem scribit libro 1. Retract. cap. 9. *Quæ disputatio contra Manichæos habenda est, qui non accipiunt scripturas sanctas veteris testamenti, in quibus peccatum originale narratur.* Postea: *Contra Pelagianos autem hoc defendendum est, quod utraque scriptura commendat, quam se accipere profitentur.* Nempe malum concupiscentiæ non esse à Deo in prima productione homini insertum, eò quòd fecerit Deus hominem rectum: Ecclesiastes 7. quod testimonium sæpius inculeat contra Pelagianos lib. 14. de civit. Dei cap. 11. lib. 13. cap. 14. lib. de cor. & grat. cap. 6.

Epist. 105. ad Sixtum : lib. 4. oper. imperf. c. 44. & alibi. Concupiscentia autem rectitudinem hominis sustulit, illumque in illicita declivem, imò præcipitem fecit. At August. præter hoc testimonium, alterum etiam celeberrimum adhibuit ex c. 40. Ecclesiastici: *Iugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, &c.* quod in opere imperfecto in omnibus penè paginis repetit, probans Deum iniustitiæ accusandum, si iugo victricis concupiscentiæ hominem nulla culpa præcedente aggravasset; id enim summa miseria est, ac gravem inde pœnam homo experitur, omnis autem pœna iniuste infligitur, si nulla eandem culpa merita est. Igitur illam hypothesim, quam agens cum Manichæis disputationis gratia Augustinus admittebat, in libris contra Pelagianos non modò non probavit, verum etiam solidissimis argumētis explosit.

Julianus plura argumenta congestit, ut probaret concupiscentiam esse perfectionem naturalem hominis, esse bonum, solumque eiusdem excessum esse culpabilem Lib. 4. oper. imperf. c. 56. eo utitur argumento, quòd concupiscentia sit perfectio naturalis pecudis, & bonum eiusdem ad speciei propagationem inserviens, vnde eadem quoque dicenda videtur hominis perfectio, qua parte cum brutis secundum gradum sensitivum convenit. Rursus l. 1. eiusdem operis c. 70. arguit, quia concupiscentia fuit ante peccatum, ideo enim Adam peccavit, quòd appetitus sensitivus eiusdem veritum fructum concupivit. Præterea si concupiscentia est pœna peccati, igitur laudanda est, bona est, honesta est: siquidem bonum, atque honestum est, peccatorem puniri. Ita at-

guit apud August. lib. 5. prioris operis c. 4. Denique exemplo civorum probat eiusdem excessum esse culpabilem; nam ut illi boni sunt, malus tamen potest esse illorum usus, ita bona est concupiscentia, licet malus sit eiusdem abusus. Apud S. Patrem lib. 3. c. 10. & l. 1. de nupt. & concup. c. 19. Respondet Augustinus ad primum concupiscentiam in pecude esse perfectionem, quia est conformis eiusdem naturæ, nec repugnat spiritui in brutis. In homine autem dicit defectum, vitium, ac corruptionem naturæ, vnde ait lib. de pec. orig. cap. 40. *Tantæ namque excellentiæ est in comparisonem pecoris homo, ut vitium hominis natura sit pecoris.* Et lib. 4. oper. imperf. cap. 56. *Sic ergo, inquit, in libidine agnosce, & pecoris naturam, & hominis pœnam, si animam non habes Asininam.* Vbi etiam notat concupiscentiam in brutis non inhiare in prægnantes, & in actus contra naturam, uti facit in homine; vnde peior longè est in homine libido, quàm in brutis. Ad secundum respondet ibidem negando in terrestri paradiso actum concupiscentiæ præcessisse actum voluntatis comedendi pomum veritum. Do eiusdem verba: *Præcessit, inquit, mala voluntas, qua serpenti subdolo crederetur, & secuta est mala concupiscentia, qua cibo inhiaretur illicito. Ac per hoc quamvis iam utraque mala esset, tamen voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit, nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.* Ad tertium negat illationem; etenim concupiscentia, prout est pœna, honestè à Deo intenditur, ac mala est respectu hominis, cui infligitur; ita mors mala est homini, bona respectu Dei illam decernentis in pœnam peccati.

cati. Addit exemplum de cæcitate cordis, qua Deus vti iudex in pœnam præteritorum criminum punit delinquentes, quibus tamen illa est maximum malum, & concludit: *Proinde omnia, quæ pro hac tua cæca, & inconsiderata opinione dixisti, qua carnis concupiscentiam eo ipso, quod eam pœnam diximus esse peccati, non solum non vituperandam, verumetiam laudandam putasti quamlibet proluxa disputatione in eo fueris immoratus, evanuisse certissimum est.* Ad 4. respondet idem Augustinus lib. 3. con. Iul. cap. 20. *Ita enim, inquit, non intelligis quid loquaris, ut non vides creaturam panis, & vim non concupiscere adversus spiritum, sed ipsam potius inhonestè à malè utentibus concupisci, & ea forissecus in nostrum corpus intrare.* Hinc neminem pudet, in propatulo comedere, vti olim Romanorum mos fuit, àt licitè concupiscentia palam vti coniuges erubescant, ut planè appareat, malam esse concupiscentiam, cum vel licitus eiusdem usus pudorem incutiat. Videatur S. Pater lib. 1. ad Bonifacium cap. 16.

Obijciunt Recentiores contra eandem S. Doctoris sententiam. Motus concupiscentiæ præveniunt rationē, quia sunt ante omnem electionem, ergo concupiscentia non est omnimodè subiecta rationi, cum habeat motus ante omnem actū illius. Rursus inquirunt: Homo appetitu rationali fertur in honesta, appetitu sensitivo, seu concupiscentia fertur in delectabilia, ergo vehementiori impetu ista inhiat in delectabilia, quam ille in honesta; siquidem cum obiecta honesta represententur per species alienas, minus moveant, quam delectabilia, quæ per species proprias de præsemi sensum alliciunt. Denique

instant: Nullum, quod est debitum naturæ est amissum per peccatum, atqui est amissa subiectio partis inferioris respectu appetitus rationalis, igitur ea subiectio non est perfectio debita naturæ. Hæc tamen olim ab Augustino diluta sunt. Respondet ad primum, quod in pœnam tantum peccati motus concupiscentiæ præveniunt deliberationem appetitus rationalis; unde si homo non peccasset, motus appetitus sensitivi præcessissent quidem voluntatis actus, non illi quidem vim inferendo, àc rationem graviori impetu præoccupando, illamque absorbendo, vti de facto contingit, sed suaviter alliciendo, quod & in paradiso accidit, vbi non voluntatem cupiditas auxit, nec præcessit voluntatē, nec resistit voluntati: l. 1. oper. imperf. c. 70. Ad secundum negatur consequentia, etenim rectus ordo exigit, ut inferius à superiori, non verò superius ab inferiori moveatur. Unde optima hominis constitutio petit, ut pars eiusdē superior pleno iure in inferiorē utatur, non verò ut ista illam sibi subingat, àc supplantet. Pertinet autem ad hominis pœnam, àc miseriam, ut more pecudū fortius à delectabili trahatur, quam ab honesto, & hoc provenit ex ignorantia, quod alterum ex peccato originali in humanum genus derivatum vitium est, neque enim si perfectè honestum repræsentaretur voluntari, ab ista dimitteretur delectabili electo. Itaque in illa præponderantia, & maiori vi in trahendo, quæ inest delectabili supra honestum in statu naturæ lapsæ, pars rebellionis appetitus sensitivi contra rationalem consistit. Porro hæc scribit Augustinus lib. 5. con. Iul. c. 3. *Si prudenter hic sapires, profectò esse iniquitatem videres, qua pars inferior*

hominis repugnat superiori, atque meliori. Tertium argumentum nullum est, nam in sententia Augustini falsum est: post primum peccatum naturalia mansisse integra, homo enim per peccatum fuit spoliatus gratuitis, & læsus insuper in naturalibus, quod ex parabola peregrini Ierichontini Lucæ 10. suadetur integro ferè volumine à Florentio Conrio Archiepisc. Thua- mensi. Testimonia verò Aug. in ean- dem rem indicat P. Macedo in Corti- na thesi 34. & lib. 4. de clavibus Petri in contr. de pec. orig. c. 12. vbi validè pro S. Doctoris sententia decertat.

Vnum obstare videtur, quod acer- rimè urgent Recentiores. Etenim damnata est hæc propositio Baij 55. *Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur.* Quare potuit Deus condere hominem in statu naturæ puræ subiectum concu- piscentiæ, qualis modò nascitur. De his propositionibus Baij variè sen- tiunt Theologi. Pater Vasquez mag- ni inter Recentiores nominis 1. 2. disp. 190. cap. 18. proponit verba bul- læ, quæ eiusmodi sunt: *Quas sententias stricto coram nobis examine ponderatas quanquam nonnullæ aliquo modò substi- neri possent, in rigore tamen, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento hæreticas, erroneas, suspectas, temera- rias, scandalosas, & in pias aures offen- sionem immittentes, respectivè, & quæ- cumque super ijs verbo, scriptoque emissæ præsentium autoritate damnamus.* De qua censura ita idem iudicat. *Multas ex illis propositionibus continentes acce- litudinem, quo Doctor ille aliorum opinio- nes criminabatur, damnari tantum, ut scandalo, & offendiculo patentes, & hac ratione solùm prohiberi, nam & audacia, nimisque arrogantia in aliorum sententijs*

malignè vellicandis, ac lacerandis non pa- rum scandali afferre solet, à quo docti, & prudentes Theologi in suis scriptis absti- nere deberent.

Hæc autem confirmat locupletissimo testimonio Cardinalis Francisci Toleti, qui in causa Baij Lo- vanium ab Apostolica Sede delega- tus fuit. Quare cum Baius Pelagianæ hæreseos incusaret asserentes, homi- nem talem potuisse à Deo creari, qualis modò nascitur, hinc ob infam- iæ notam, quam oppositæ senten- tiæ authoribus inurebat, eiusdem pro- positio censuræ subiecta est. Hoc au- tem patet ex censuris eiusdem, quæ in eadem bulla referuntur v. g. propos. 37. ait: *Cum Pelagio sapit qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solis viri- bus ortum ducit, agnoscit.* Quam senten- tiam defendit vasquez 1. 2. disp. 190 c. 18. vbi testatur censuram Baij, non verò assertum esse ab Apostolica Se- de damnatum, cum in Arausicano ca- none 22. dicatur: *Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum.* Præterea pro- pos. 13. ita scribitur: *Pelagij sententia est: opus bonum citra gratiam adoptionis factum, non est regni celestis meritum.* Quare cum Lovanien- sis Scriptor op- positam sententiam de creatione ho- minis cum concupiscentia ab autho- re naturæ inserta Pelagianismi dubio procul de more incusaret, meritò ob censuram eiusdem propositio vti scandalosa proscripta est. Rursus in bulla Baij propositiones dicuntur dā- nari respectivè, nempe, in proprio verbo- rum sensu ab assertoribus intento Propo- sitio illa 55. dānatur respectivè ad pro- positionem 27. quæ est: *Integritas pri- mæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis eius conu- lio.* Quasi subiectio concupiscentiæ nō fuerit ex dono Creatoris, sed ex exi-

gentia naturali humanæ substantiæ, tanquam propria passio eiusdē, quod falsum est. Nam hæc duo distinguenda sunt: Concupiscentiæ subiectionem datam primo homini ex exigentia rei creatæ, vel ex pura putā decētia. Primum enim negatur, alterum à nobis asseritur; & hoc patet ex Aug. scribente lib. 3. con. Iul. cap. 11. *In natura hominis ante peccatum pacem decebat esse, non bellum.* Scio eundem lib. 2. de pec. mer. & remiss. cap. 22. hæc scribere de primis parentibus: *Quamvis corpus animale gestarent, nihil inobediens in illo adversum se moveri sentiebant. Faciebat quippe hoc ORDO IVS- TITIÆ, ut quia eorum anima famulum corpus à Domino acceperat sicut ipsa eidem Domino suo ita illi corpus eius obediret, atque exhiberet vitæ illi congruum sine ulla resistentia famulatum.* Vbi nomine iustitiæ non rigorosum debitum in natura humana fundatum intellexit, sed ex decētia solius Creatoris derivatum. Rursus sciendum est, aliquas propositiones æquivocas modò ab Ecclesia rejici, modò approbari. Hoc ostendimus lib. 2. hist. Pelag. cap. 10. de illa propositione: *Vnus è Trinitate passus est,* quam Hormisdas reiecit, ac Ioannes II. Vigilius, ac Synodus V. vti Catholicam definiverunt. Etenim in sensu Eutychyānorū damnata fuit, quasi Verbum in natura divina passum diceretur, & licet alij adderent *passum carne*, attamen cum ob affinitatem cum hæresi Euthychetis suspecta esset, iure S. Hormisdas eandem approbare recusavit. Baius propos. 74. hæc tradidisse. dicitur *Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus iam dominatur, peccatum n est.* Quod falsissimum est, nun-

quam enim ipsamet concupiscentia est peccatum, ut ex Tridentina Synodo constat. Quare propositio illa Baij non solum ob censuram damnata est, verumetiam quòd Hereticorum recentium errori à Tridentinis Patribus damnato concineret; illi enim mordicus substinent concupiscentiam esse peccatum, ut patet apud Bellarminum lib. 5. de amiss. grat. capite 5. in quo errore propositio 55. Baij, quòd ad concupiscentiam attinet, fundatur, à cuius tamen damnato sensu longo intervallo distamus; non enim dicimus, Deum non potuisse condere hominem cum cupiscentia rebelli, quòd illa sit formaliter peccatum, sed quia licet ipsa peccatum non sit, est tamen ad peccatum inclinans, & quidem vehementius, quàm quilibet alius habitus vitiosus ab homine contractus. Profectò thesis illa Baij, hominem non potuisse à Deo produci, qualis modo nascitur, iuxta amplam eiusdem expressiōnem vera est, quis enim dixerit, Deum posse condere hominem cum peccato originali, cum quo modo nascitur? Hoc enim erat illud absurdum, quod Pelagiani contra Orthodoxos urgebant, Deum esse auctorem peccati, si eo infectus homo nascebatur. Et quidem Martinus de Esparza insignis nostræ ætatis Theologus quæst. 10. de gratia hæc scribit: *Concupiscentia post peccatum ita est soluta, ut regnet in carne peccati, hoc est, obtineat prædominium adversus rationem, præponderante eius inclinatione in malum atque in perniciem, & damnationem hominis inclinationi rationis superioris in bonum hominum, atque insalutem, & ultimam felicitatem*

eiusdem hominis. Quod tantum, ac tam grande malum occupationis regni per partem inferiorem adversus partem superiorem nequaquam adfuset in statu puræ naturæ. Quare ex huius Scriptoris sententia non potuit condi homo à Deo in statu naturæ puræ cum concupiscentia rationi prædominante, atque in eandem vim legislativam exercente, ut ibidem ad 6. loquitur, cum tamen homo de facto tali concupiscentiæ subiectus nascatur. Hactenus de sensu illius 55. propositionis Baij.

Quæri potest, an S. Doctor admitteret uti possibilem concupiscentiam rationi subiectam, ita ut non secundum se, sed secundum prædominium supra rationem eandem solummodo primo homini in sui conditione inferi potuisse negaverit. Respondeo Augustinum sensisse concupiscentiam secundum se esse vitium, & non solum esse vitiatam. Ita illam pronuntiavit vitium, quod non est ex Deo lib. 1. de nupt. & concup. cap. 23. Idem habet lib. 2. cap. 34. & passim contra Pelagianos. Attamen hoc sibi sufficere dicebat, si hæretici saltem concederent, eandem esse vitiatam, inde enim peccati originalis vulnus statim apparebat. Scribit S. Doctor contra Julianum lib. 2. proximè laudato cap. ult. *Et si non vult concedere vitium esse libidinem, dicat saltem per illorum hominum inobedientiam etiam ipsum vitium esse carnis concupiscentiam, ut illa, quæ obedienter, & ordinatè moveretur, nunc inobedienter inordinatèque moveatur, &c.* Et lib. 5. con. Iul. cap. 5. ait: *Sed quod dicis, etiam genitalia servire animi imperio, novam quandam libidinem dicis, aut fortè nimis antiquam, qualis & in paradiso esse potuisset, si nemo peccasset.* Et lib. 2. oper. imperf. cap. 122. scribit de

concupiscentia: *Aut ergo nulla ibi erat, aut voluntatem mentis nec præcedebat, nec excedebat.* Idem repetit lib. 4. cap. 56. & lib. 4. prioris oper. cap. 5. & 14. Cæterum S. Doctori constans sententia stitit, nullam fuisse concupiscentiam in primo homine ante peccatum non modò secundum illam vim tyranicam supra rationem, sed nec ullam omninò licet rationi ipsi subiectam. Probatur hoc ex lib. 4. con. Iul. cap. 11. vbi ait: *Quis enim negat futurum fuisse concubitum, etiam si peccatum non præcessisset? Sed futurus fuerat, sicut alijs membris, ita etiam genitalibus voluntate motis, non libidine concitatis; aut certè etiam ipsa libidine, ut non nos de illa nimium contristemur, non qualis nunc est, sed ad nutum voluntatis serviente.* Lege capite 14. & libro 5. capite 7. his adversarios vellicat: *Sed ecce non vobiscum de libidinis absentia, præsentiave contendimus nec de lectionem quam debere vos ei videmus, offendimus, saltem ipsam subdite voluntatis imperio in illo felicitatis loco.* De hac ipsa re agit S. Doctor libro primo ad Bonifacium capite 17. vbi quatuor modos assignat, quibus nuptiarum fecunditas perfici potuisset, quorum duo postremi sunt: *Aut tunc ad nutum voluntatis libido consurgeret, quando esse concubitum necessarium casta prudentia præsensisset: aut nulla omnino existente ibi libidine, ut cætera membra quæque ad opera sua, sic ad opus proprium etiam genitalia iussis volentium sine vlla difficultate servissent.* Postea de his duobus ait: *Duarum verò reliquarum quamlibet elegeritis, non est adversus vos vlla contentione laborandum.* Et si enim quartam nolueritis eligere, vbi est omnium obedientia membrorum, sine vlla libidine summa tranquillitas, quo-

niam iam vos ei fecit vestrarum disputationum impetus inimicos, illud vobis saltem placebit, quod tertio loco posuimus. Legendum est integrum caput, inde enim evidentè colligitur, S. Doctorem censuisse, nullam fuisse in terrestri paradiso concupiscentiam, eamque subiectam voluntati disputationis tantum gratia admississe, ne adversarios de illa nimium contristaret, ut ex eodem proximè recitavimus. Hæc Augustinus de concupiscentia scripsit, probans ex illo 1. Io: 2. 16. Concupiscentia carnis non est ex Patre. Quem textum de actibus vetitis concupiscentiæ Pelagiani interpretabantur. Quam verò absurdam eorundem opinionem S. Pater arbitretur ex ijs, quæ scribit lib. 4. oper. imperf. cap. 69. colligitur: Non igitur, inquit, caventur opera mala, nisi frenetur concupiscentia mala, quæ à te HORRENDA IMPUDENTIA, vel potius AMENTIA dicitur bona. Nec erubescis, nec horrescis, te ad TANTVM DEDECVS pervenisse, ut nemo liberetur à tuo malo, nisi non consentiat tuo bono. Concupiscentia igitur carnis, quæ cupiuntur, quæ prohibentur, non est à Patre. Frustra putas, vel potius vis putari, ubi hoc Ioannes Apostolus dixit, concupiscentiam carnis positam pro luxuria. Prorsus si non est à Patre luxuria, nec illa est à Patre, cui si consentiatur, concipit, paritque luxuriam. Nam motibus suis quibuslibet obtinere quid conatur quæso, nisi ad luxuriam pervenire? Quomodo ergo est bonum, quæ pervenire conatur ad malum? Quomodo est nostrum bonum, quæ nos ad malum

compellit. Lege

ibidem.

(9)

Vtrum S. Augustinus excefferit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ vitæ miserijs. Insigne D.

Thomæ pro Augustiniana

sententia testimonium.

PERGO Ad alterum S. Augustini excessum. Etenim ille, quod Pelagianos confutaret, non solum è sacris arcanis testimonia petivit, sed ut erat subtili, ac prompto ingenio, rationibus etiã naturali lumine manifestis usus est. Inter cætera argumenta celeberrimum invenit magnus Doct. quo peccatum originis persuaderet, deducens nempe illud ab infinicis humanæ vitæ miserijs. Ita appellans illam Ecclesiastici sententiam cap. 40. initio lugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, arguebat ad salvandam Dei iustitiam, aliquod innascentibus crimen asserendum esse, ne tot miserijs puniri innoxij crederentur. Hoc argumentum ubique in Augustini non dicam libris, sed librorum paginis occurrit. Lib. 6. oper. imperf. cap. 36. has sententias conglomerat: Omnis autem pœna hominis, quid est, nisi pœna Dei imaginis, quæ si infertur iniuste, profectò à quo infertur iniustus est. Quis porro dubitet, quod iniuste inferatur pœna imagini Dei, nisi hoc culpa meruerit? Et cap. 27. iustus est Deus, quod assidue contra te dicis, & nescis, iniustus est, inquam, Deus, & ideo nascentes nec faceret, nec fieri sineret miseros, nisi nosset reos. Item. Ipse nullum, sicut putatis trahentes peccatum immeritas, si hoc ita est, procul dubio sustinent pœnas. Vbi est iustitia Dei, quam

si

si cogitares, numquam crederes, sine ullo merito peccati originalis tam miseros esse nascentes.

Respondet Moraines disp. 13. num. 106. Augustinum à miseris vitæ humanæ peccatum originale probantem excessisse videlicet fervore disputationis abreptum, & odio hæresis Pelagianæ ad contrarium extremum declinasse, neque hac in parte doctrinam eius approbasse Ecclesiam. Placet quod non dixit interdum declinasse ad extremum, ubique enim declinasse dicendus esset, nam illud argumentum tam sæpè, dictum, sæpiusque dicendum vocat cap. 23. lib. 6. laudati. Quare Augustinus sciens, prudens, volens ea ratione usus est, non disputationis æstu, ac furore percitus, ut adversarij opponunt. Imò Pelagiani idem argumentum evadere totis viribus conati sunt, ut patet ex Iuliano libro eodem cap. 25. vbi Augustinianam ratiocinationem irridens: *Verum quid nos, inquit, tam obstinæ veritatis solius rationem sequendam putamus, cum inimicorum nostrorum phalanx ipsis innitatur rerum periculis, & insurgat in nos æumnarum inimica suffragijs, vult quippè pudore corantis, dolore parientis, sudore laborantis transmissionem culparum, & pœnarum in semina comprobare, ut his videlicet signis difficultium partuum agriculturalium sudantium, & divisorum novarum crimen naturale credatur, cuius merito per tot incommoda genus exerceatur humanum.* Igitur de hoc argumento Pelagianos inter, ac Augustinum ex proposito controversia fuit, cum præsertim Augustinus omnia solverit, quæ ad illud infringendum Iulianus opposuit, ut palam sit ex libro sexto operis laudati. Quod verò scribunt Ecclesiam hac in re non approbasse

Augustini doctrinam, ipsorum eruditionem pandit, qui eandem, & Romani Pontificis, & Synodorum decretis consecratam fuisse non animadverterunt. S. Gelasius Papa in epistola 7. ad Episcopos per Picenum contra Senecam quendam Pelagianum eodem Augustini argumento utitur ad probandum originale peccatum: Ideò, inquit, de felicitatis sue claritate seclusus, atque ad spinas, & tribulos, miserasque multiplices cælesti voce damnatus est, quæ utique pœna iusti iudicii tam gravis, & aspera in bono perseveranti nullatenus esset infligenda, & NISI MALO NON CONVENIENTER ILLATA probaretur. En Augustini voces fideli Echo redditas ab Apostolica Sede. Sed hoc ipsum Synodus Parrum Africanorum in Sardinia exulum in libro de Incarnatione, & gratia cap. 14. docet: *Si qui ergo, inquit, mortem solam, ut non etiam peccatum ex homine primo transisse in genus humanum nituntur, asserere mirum si non intelligunt, quibus sententiæ suæ laqueis obligentur.* Primò qui à Deum dicunt iniustum in eo, quod mori faciat parvulos, quos nulla volunt isti originalis peccati contagione pollutos. Itèm. *Qua igitur iustitia Deus iustus infantibus sine peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non invenit causam? &c.* Præterea Synodus II. Arausica canone 2. ait: *Si quis soli Adæ prævaricationem suam, & non eius propagini asserit nocuisse, aut certe mortem tantum corporis, quæ pœna peccati est, non autem & peccatum, quod mors est animæ, per unum hominem in omne genus humanum transisse testatur, iniustitiam Deo dabit.* Igitur qui maximam miseriarum, nempe mortem sine peccato homini accidere dicit, iniustum facit Deum, quod est S.

Augustini argumentum. Hunc textum Arausicanum non nulli videre, quare respondent, mortem sub ratione pœnæ non potuisse infligi homini sine culpa citra Dei iniustitiam, at potuisse Deum citra iniustitiam condere genus humanum in statu naturæ puræ sine immortalitatis dono morti naturali subiectum. Sed hæc responsio nulla est. Nam Pelagiani dicebant, mortem esse naturalem homini ex eiusdem corporea compositione, nec illi tanquam pœnam infligi, contra quos ex Augustino colligit Arausicana Synodus, si mors corporis sine peccato transijt in posteros, Deum fieri à Pelagianis iniustum. Quod enim mors esset malum sub ratione pœnæ, erat consequentia illata contra Hæreticos, quæ talis enim supponit necessario peccatum, à quod per denominationem extrinsecam dicitur pœnalis. At Patres ex ipsa gravitate mortis, ac cæterarum illam præcedentium miseriarum malum esse illam gravissimum urgebant, ut inferrent, non nisi in pœnam potuisse iuste infligi, aliàs supposuissent in antecedente, quod erat à Pelagianis absolute negatum.

Subscribunt eidem argumento alij Patres. S. Prosper con. Collat. cap. 20. *Nimis enim impium est hoc de Dei sentire iustitia, quod à prævaricatione liberos cum reis voluerit esse damnatos. Patet ergo culpa, ubi non latet pœna, & societas peccati convincitur de communione supplicij, ut quod est humanæ miseriæ, non de institutione creatoris, sed de retributione sit iudicis.* D. Anselmus lib. de conc. Virg. & pec. orig. cap. 13. *Ea ipsa ratione, inquit, qua non debuit Deus Adam facere nisi iustum, nec aliquo debito, sive incommodo gravatum, aperte*

mens rationalis cognoscit eum, quem similiter propria voluntate, & virtute procreavit alicui malo subditum fieri non debere, quoniam nimis inconveniens est omnipotenti, ac sapienti Dei bonitati, talem facere rationalem creaturam sola propria voluntate de materia, in qua nullum est peccatum. Item lib. 2. Cur homo Deus cap. 2. ait: *Sapientia, & iustitia repugnat, ut cogeret mortem pati sine culpa, quem iustum fecerat ad æternam beatitudinem.* Præterea antiquissimus author Hypognosticon lib. 2. initio eodem modo discurret: *Hæc nos pœnæ sententia colligatos ipsa sibi humana natura totum per Orbem terrarum diffusa testimonium perhibet, dum se paternis cruciatibus sanctæ legis testimonio previdet laborare. Quod qua iustitia, si heredes parentum peccati non sumus patimur? Lege ibi plura.* Rursus lib. 5. inter cætera ait: *Secundum errorem vestrum Deus, qui talem fecit naturam, ut pœnalibus animæ passionibus convexetur, crudelis est, aut certe iniustus, ut innocentiam sanctam, & nullius penitus erroris obnoxiam tantis permittat urgeri periculis, & in ipsis nunquam vita privari.* Et quidem Augustinus lib. 4. con. Iul. cap. 12. referens sententias eorum, qui nescientes originale peccatum ex miserijs hominum Dei æquitatem accusarunt, ait illos rem vidisse, causam nescivisse cum alij in vita superiore peccasse animas dicerent, unde ad misérias subeundas in pœnam nasci iterum cgebantur, de quibus in fine eiusdem libri eruditè discurret. Ex quibus patet Philosophos plerosque lumine naturali cognovisse, hominem innocentem iniuste tantis miserijs affligi. Quare argumentum illud Augustini ad stabiliendum peccatum originis non solum probatum fuit Ecclesiæ, verum-

verumetiam ipsis gentilibus, quoad reatum saltē peccati, adeo vel solo lumine naturali est manifestum, atque apertissimum. Vnde magnus ille Bellarminus cum pro opposita sententia plura adduxisset lib. 6. de Amis. grat. cap. 15. in fine hæc doctissime iuxta, ac sincere scripsit: *Omnino enim verisimile est, non fuisse Deum optimum, & nostri generis amantissimum conditum hominem tam miserum, quam nunc est, nisi peccati nostri magnitudo tale supplicium meruisset.* Quæ confirmat opinionem Ethnicorum ex Augustino citato. Itaque quod ex amore erga homines, & sua ipsius bonitate nunquam Deum facturum fuisse Bellarminus docuit, id Augustinus cum tot Patribus ex Dei iustitia fieri non posse affirmavit. Quod si Recentiores & Gelasij, & aliorum veteris Ecclesiæ Authorum testimonia aliqua interpretatione adhibita utramque explicare conabuntur, idem præcamur erga Augustinum faciant, cuius vnius vocibus illi locuti sunt. At si ceteros etiam æstu disputationis abreptos veritatis metam excessisse pronuntiabunt, eorum voces surda aure præteribimus, Augustino tot testibus doctissimis, ac sanctissimis astipulantibus. Neque insistent damnatam esse, hanc Baij propositionem: *Non potuisse Deum condere ab initio hominem qualis modo nascitur.* Nam reponitur cum Gregorio Ariminensi 1. dis. 42. q. 1. art. 2. ad arg. con. 2. concl. *Deus non potest de iustitia, quæ potest de potentia.* Ità nulla est impossibilitas, Iudam in cælum trahi, sed id contra Dei iustitiam est. Quare licet sit possibile potentie, non est possibile iustitiæ talem condi hominem, qualis modo nascitur; in priori verò tantum sen-

su qui negat, cum damnata Baij propositione sentit. Et certè, uti superius dicebamus, Deus ab initio non potuit condere hominem cum peccato originali, cum quo modo nascitur. Alius ergo debet esse illius propositionis damnatæ sensus, quæ de re plura §. superiori dicta sunt, quæ iterum repetere non vacat.

Hoc igitur S. Augustini argumento & Apostolica Sedes, & tot Patres vsi sunt, ac præsertim utraque Synodus & Sardinienfis, & Arausicana, ut iam satis pateat Morainij ignorantia, aut temeritas, qui vel id ignoravit, vel vnà cum Augustino, tot, tantosque Patres excessus crimine involuit. Sed age, cum homine Scholastico omnium Scholasticorum Principis testimonio pugnemus. Is est Magnus Augustini discipulus, ac nobilissimæ Scholæ Maximus Magister S. Thomas, qui scribit Augustinum SATIS PROBABILITER ex miserijs vitæ humanæ peccatum originale deduxisse. Igitur Angelicus Præceptor 4. con. Gentes cap. 52. initio docet miserijs humanæ naturæ esse quædam probabilia signa peccati originalis, & subdit: *Posset tamē aliquis dicere, huiusmodi defectus tam corporales, quam spirituales non esse pœnales, sed naturales defectus ex necessitate materiæ consequentes. Necesse est enim corpus humanum, cum sit ex contrarijs compositum, corruptibile esse, & sensibilem appetitum in ea, quæ sunt secundum sensum delectabilia, moveri, quæ interdum sunt contraria rationi, &c.* Quæ ipsissima est responsio, quam Recentiores argumento S. Augustini applicant. Verum statim illā infringit Angelicus M. his verbis: *Sed tamē si quis rectè consideret, SATIS PROBABILITER poterit aestima-*

re, divina providentia supposita, quæ singulis perfectionibus congrua perfectibilia coaptavit, quod Deus superiorem naturam inferiori ad hoc coniunxit, ut ei dominaretur, & si quod huius dominij impedimentum ex defectu naturæ cōtingeret, eius speciali, & supernaturali beneficio tolleretur, ut scilicet cum anima rationalis sit altioris naturæ, quam corpus, tali conditione credatur corpori esse coniuncta, quod in corpore aliquid esse non possit contrarium animæ, per quam corpus vivit. In quam rem cum non nulla alia dixisset concludit: Sic igitur huiusmodi defectus quamvis naturales homini videantur, absolute considerando humanam naturam ex parte eius, quod est in ea inferius, tamen considerando divinam providentiam, & dignitatem superioris partis humanæ naturæ, SATIS PROBABILITER probari potest, huiusmodi defectus esse pœnales, & sic colligi potest humanum genus peccato aliquo esse infectum. Hæc S. Thomas, quem cum tot sapientissimi, ac subtilissimi Doctores sequantur, iam videtis quos, quantolvè affectas habet illa Augustini ex milerijs humanæ vitæ peccati originalis satis probabiliter posita illatio. Sed nec defuere Scriptores è Societate, qui Augustino ea in sententia manus darent, vnus audiatur Ioannes Bagocius lib. 5. de mon. dogm. Christi. disp. 8. cap. 5. lect. 2. in titulo quærit: *An foret iniustus Deus, si cogeret hominem sinè reatu culpæ mori.* Respondet: S. Augustinus, & alij eius discipuli, ipsique Patres canonum Arausicanæ Synodi aiunt, Deum non potuisse hominem nisi culpæ reum necessitati moriendi addicere, voluntque, si id Deus faceret, fore iniustum, quia pœnam non merenti infligeret. Et cap. 7. lect. 3. ait: Fateor quoque Deum de potentia per bonitatem, & sapientiam ordi-

nata nullo peccato permissio, non potuisse velle hominem morti obnoxium, & cum pravitate concupiscentiæ carnalis creare. Hæc ille non exiguae intèr Recentiores famæ, qui postea insignibus Thomæ Augustini nominibus assumptis contra Iansenium scripsit.

§. IV.

An S. Augustinus disputans de virtutibus infidelium exceßerit.

IDEM Morainius rigidiorē existimans S. Doctoris sententiam de virtutibus infidelium hæc scribit disp. 19. num. 35. Dicit disputando contra Pelagianos, qui cum nimis extollerent vires naturales liberi arbitrij, affirmarentque sufficere sinè gratia non modo ad virtutes naturales quasunque, sed etiā ad salutem, Augustinus ut illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdum videtur. Sed eundem lapidem hic censor offendit, nam de virtutibus infidelium non æstu disputationis impulsus S. Doctor disseruit, sed ab adversarijs in eam arenam provocatus, libenter, & animosè descendit. Etenim Pelagiani, ut probarent posse hominem sinè gratia benè operari, exempla infidelium producebant, quos asserabant sinè Dei gratia pluribus virtutibus floruisse. Audiatur S. Pater lib. 4. con. Iul. cap. 3. Soletis enim negantes Dei dona esse virtutes, quibus rectè vivitur, & eas naturæ, voluntatiq; humanæ, non gratiæ Dei tribuentes, hoc uti argumento, quod eas nonnumquam habeant infideles, &c. At Augustinus ibidem per septingentos, & ampliùs versus probat, virtutes infidelium habuisse bonitatem tantum civilem, ac fuisse

spe-

specie tenus apud homines laudabiles illo præsertim ad Romanos 14 testimonio usus: *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Vnde cum de operibus infidelium tanto labore, ac studio Augustinus cum Pelagianis disputaverit, ac ibidem omnem adversarijs aditum subtilissimis argumentis præcluserit, non æstu disputationis id protulit, sed post longam rei difficillimæ meditationem, ac seriam questionis totius considerationem. Duo autem S. Doctor asseruit: Primum nullas in infidelibus ex solius liberi arbitrij viribus virtutes reperiri: alterum, si quæ in eisdem virtutes fuerint, easdem nequaquam ipsorum voluntati, sed divinæ gratiæ adscribendas esse. Scio plerosque Scholasticos, quod primum illud attinet, ab Augustini sententia recessisse. Illi autem iuxta Aristotelis Ethicam de virtutibus disputarunt, cum tamèn philosophos humanæ naturæ debilitas ex originali labe derivata latuerit, ac in summi boni cognitione longius à veritate exorbitaverint. At Augustinus ex sacris litteris, necnon excelsiori, ac subtiliori Theologia suam ipsius sententiam deduxit. In eo verò Augustinianæ sententiæ cardo versatur, quod virtutes à vitijs non officio, sed fine discernuntur, Audiatur Augustinus lib. 4. laudato contra Iulianum: *Non veris itaque, inquit, non officijs, sed finibus à vitijs discernendas esse virtutes. Officium est autem, quod faciendum est: finis verò propter quod faciendum est. Cum itaq; facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur.* Hoc probat ibidem exemplo avarorum, qui virtutibus moralibus studere se fingunt, quæ tamen in vitia desinunt,

quod avaritiæ ancillantur. Vnde non est attendenda sola substantia operis in speciem boni ex obiecto, sed finis quoque considerandus venit propter quem idem opus elicitur. His autem fusiùs ibidem ab Augustino probatis, idem conatur evincere, in infidelibus non fuisse veras virtutes, quia easdem humanæ laudi, ac gloriæ subijciebant, qua ratione invitia vertebantur, utpotè quæ superbiæ inservirent. Hæc scribit lib. 4. con. Iul. cap. 3. *An fortè, inquit, & istis, qui exhibuerunt terrenæ patriæ Babilonicam dilectionem, & virtute civili non vera, sed verisimili demonibus, vel humanæ gloriæ servierunt, &c.* Et antea dixerat: *Bonum est enim, ut subveniatur homini periclitanti, præsertim innocenti. Sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis, quàm Dei facit, non bene bonum facit, quia non bonus facit, quod non bona voluntate facit.* Hinc cum Iulianus ibidem obieciisset: *Si gentilis nudam operaverit, nunquid quia non est ex fide, peccatum?* Respondet Augustinus: *Prorsus inquantum non est ex fide, peccatum est, non quia per seipsum factum, quod est nudum operire, peccatum est, sed de tali opere non in Domino gloriari, solus impius negat esse peccatum.* In quam rem plura ibi subtilitè, & acutè congerit.

Hæc quidèm certa sunt, nam à nullo viro Catholico in dubium vocari potest, actus morales humanæ gloriæ inservientes, licèt aliàs ex obiecto boni sint, ex prava tamèn intentione vitiari, sicuti actus in speciem boni Epicureorum à virtutibus degenerabant, quia sectæ magister easdem virtutes, ut ibidem ait Augustinus, *inducit voluptatis ancillas.* Opponunt tamèn contrariæ sententiæ aucthores, posse hominem infidelem

elicere actus virtutis ob solam ipsiusmet operis honestatem, nullam inde ab alijs laudem captare desiderans; siquidem cum bonum honestum sit intra obiectum voluntatis, illud propè se præcisè à voluntate appeti potest. Verùm Augustinus miro ingenij acumine hanc responsionem infregit lib. 4. con. Iul. cap. 3. hæc scribens: *Nihil est in creaturis, quod attinet ad institutarum divinitus merita naturarum, rationali mente præstantius. Vnde fit consequens, ut mens bona magis sibi placeat, magisque se ipsa delectet, quàm qualibet alia creatura. Quàm verò periculose, imò perniciosè sibi placeat, cum per hoc tumescit typho, & morbo inflationis extollitur, quandò non videt, sicut videbit in fine, summum illud, & immutabile bonum, in cuius comparatione se spernat, sibi que illius charitate vilescat, &c.* Conformia his tradit lib. 19. de civit. Dei cap. 25. Proinde, inquit, virtutes, quas humana mens sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitijs ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiàm ipsæ vitia sunt potiùs, quàm virtutes. Nam licèt à quibusdam tunc veræ, & honestæ putentur esse virtutes, cum AD SE IPSAS REFERUNTUR, nec propter aliud expetuntur, etiàm tunc inflatæ, & superbæ sunt: & ideo non virtutes, sed vitia indicanda sunt. Itaque cum virtus etiàm ob sui tantum honestatem appetitur facit, ut illam prosequens, atque assequens sibi complacet in suo opere, & philautiæ vitio laboret. Quare sicuti honestè operans, ut alijs placeat, & laudetur ab alijs, peccat peccato inanis gloriæ ità pariter qui honestè operatur complacens sibi, & in se ipso gloriatus, reus est philautiæ. Hinc dixit Apostolus scientia inflat. Eò enim ipso, quod

homo cognoscit se virtute præditum, semet delectatur, cæteris se præponit, & in se ipso, non in Domino ploriatur. Est autem primus ad superbiam gradus, se pluris, quàm alios facere, & virtutem sibi, non Deo acceptam ferre. Illud autem Augustini pronunciatum, nempe virtutem, cum ob sui honestatem appetitur, esse superbam, & philautia vitari, probatur fusè ab eodem S. Doctore term. 13. de Verb. Apost. exemplo Stoicorum, qui sectabantur virtutem propè se ipsam, eorundem tamèn virtutes superbiæ ancillabantur. Ibi autem introducit Paulum Athenis cum Stoicis, & Epicureis colloquentem (Dicitur enim Act. 17. *Quidam autem Epicurei, & Stoici Philosophi differebant cum eo*) inter alia scribit: *Dicebat Epicureus: Beatus cuius est in fructu voluptas carnis eius. Dicebat Stoicus: Immo beatus cuius est in fructu virtus animi eius. Dicebat Apostolus: Beatus cuius est nomen Domini spes eius. Errat Epicureus; falsum est enim, esse hominem beatum, cuius est in fructu voluptas carnis eius. Fallitur & Stoicus; falsum enim est, & omnino mendosissimum, beatum esse hominem, cuius est in fructu virtus animi eius.* Profectò àn virtus propè sui tantum honestatem intenta inflat habentem, & philautiam causet, tam clarò exemplo manifestè patet. Vnde quidquid sit de re speculativè considerata, in praxi Augustini sententia vera est. Porro tanta erat Stoicorum superbia, ut ad virtutem capeffendam divino nos auxilio indigere stultissimè pernegarent. Eorum verba recitavimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 1. ubi etiàm probavimus superbiam Pelagianorum, qua divinæ gratiæ necessitatem inficiabantur, ex Stoicorum dog-

dogmate derivasse. Egregiè S. Doctor contra Pelagianos sermone eodem 13. dixit: *Tu te vis agere, à te ipso vis agi ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodest, quia non eris Epicureus, & eris Stoicus?* Idem magnus Magister lib. 5. de civit. Dei cap. 20. cum dixisset, quosdam Philosophos ad Epicuri turpitudinem demonstrandam affabrè in tabula pinxisse voluptatem in regali sella tanquam Reginam confidentem, virtutes verò eidem pro obsequio adstantes, eiusque nutum observantes, ut quod illa imperaret, promptissimè exequerentur, hæc addit: *Nihil hac pictura dicunt esse ignominiosius, & deformius.* Postea autem his Stoicos vellicat: *Sed non existimo satis debiti decoris esse picturam, si etià talis fingatur, ubi virtutes humanæ gloriæ serviant.* Licet enim ista gloria delicata mulier non sit, inflata tamen est, & multum inanitatis habet. Indè Recentiorum responsionem præoccupans addit: *Nec illi se ab histia defenderint seditate, qui cum aliena spernant iudicia, velut gloriæ contemptores, sibi sapientes videntur, & SIBI PLACENT.* Nam eorum virtus, si tamèn vlla est, alio modo quodam HUMANÆ SVBDITVR LAVDI; Neque enim ipse, qui sibi placet, homo non est. Hæc ipsa confirmantur exemplo Angelorum reproborum, à primorum parentum, quorum lapsus ex philautia ortum duxit. Scribit S. Prosper ad Demetriadem: *Hæc superbia à Diabolo sumpsit exordium, qui quoniam sua, quàm à Creatore acceperat, potentia, & dignitate SIBI PLACVIT &c à cœlesti sublimitate deiectus est.* Et de homine dixit Augustinus lib. 10. de Civit. cap. 13. *Diabolus hominem non cepisset, nisi iam ille SIBI IPSE PLACERE cepisset.* Hinc

idem acutè scribit lib. 14. eiusdem operis cap. 28. *Fecerunt itaque civitates duas amores duo, terrenam scilicet amor sui vsque ad contemptum Dei: cœlestem verò amor Dei vsque ad contemptum sui.* Denique illa in se ipsa, hæc in Domino gloriatur, &c. Quare ab amore sui initium superbia sumit, quæ virtutum omnium venenum est, solius divinæ gratiæ antidoto expellendum. Hæc autem validè probant, virtutem etià propter se ipsam intentam inflare, cuius ratio est, quia quilibet amore naturali diligit se, & quo plura in se bona conspiciunt, plus sibi complacet: vnde præ alijs se æstimat, & philautia intumescit, ac veluti Narcissus suamet pulchritudine rapitur. Vnum autem contrariæ sententiæ Authores opponere possent, optimè hucusque dicta concludere, si eliciens actus honestos, inde apud semetipsum inani complacentia turgescat, ac fieri posse, ut quis honestè operetur. v.g. det eleemosinam pauperi, ac statim eiusdem mens aliò avocetur, in quo casu neque apud semetipsum de bono opere per actum reflexum gloriabitur. Fateor quidem, si statim mens aliò à novo obiecto trahatur, fieri posse, ut nulla, apud seipsum gloria, iactantia titilletur: at id per accidens contingit. Nam agens morale debet considerare, an rectè operatus sit, an optimè se habeat erga suum finem ex illa actione: Quæ quidem considerans, amat suum opus, ac in se ipso gloriatur. Censeo tamèn hæc opera bona non fuisse facta ab infidelibus suis ipsorum viribus derelictis, sed præmunitis specialibus divinæ gratiæ auxilijs, quibus fortè aliquando factum est, ut rectè operantes novo proposito obiecto de bono

bono opere minimè gloriarentur. Etenim cum adeo facilis, imò cum irreparabilis sit casus ab actu virtutis in philautiam, divinæ gratiæ fuit, quoties infideles nulla ex opere bono superbia intumescere. Video hanc doctrinam disertè tradi à Ripalda celebri inter Recentiores Theologo, qui disp. 20. sect. 6. num. 25. ait: Rectè dicitur voluntatem in hoc ordine providentiæ destitutam auxilio gratiæ, suisque viribus relictam, solùm posse superbiam, & peccatum. Quæ pluribus ibidem prosequitur, laudans præsertim hanc S. Doctoris sententiam: Liberum arbitrium desertum à divino adiutorio, quamlibet scientia legis excellat, nullo modo habet iustitiæ soliditatem, sed inflationem impiæ superbiæ. Igitur ubi ex opere bono nulla superbia in animo erumpit, divinæ gratiæ auxilium præsto est.

Quod autem infideles ex speciali gratiæ auxilio quandoque benè operati fuerint, probatur ex libro 1. ad Bonif. cap. 20. ubi Augustinus lenitatem in Assueri Regis animo repentè natam gratiæ adscribit: Cor regis, inquit de Deo, antequam mulieris sermonem poscentis audisset, occultissima, & efficacissima potestate convertit, & transtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc est, de voluntate ledendi ad voluntatem favendi. Idem repetit lib. de grat. Christi cap. 24. Præterea epist. 130. continentiam Polemonis Philosophi divinæ gratiæ deputandam scribit: Tamen, ait, ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed divino. Hoc tamen ex Augustino observandum est, actus bonos infidelium ex divina gratia derivatos ex subsequuta prava operum circumstantia ut plurimum viciari, ac amittere bonitatem, Card. de Noris Vind. Aug.

quam in sua ipsorum productione ex Dei munere habebant. Hoc deduco ex Aug. l. 4. con. Iul. c. 3. hæc scribente: Ex quo colligitur, etiam ipsa bona opera, quæ faciunt infideles non ipsorum esse, sed illius, qui benè utitur malis. Ipsorum autem esse peccata, quibus & BONA MALE faciant, quia ea non fideli, sed infideli, hoc est, stulta & noxia faciunt voluntate. Qualis voluntas nullo Christiano dubitante arbor est mala, quæ facere non potest, nisi fructus malos, idest, sola peccata: Omne enim, velis nolis, quod non est ex fide peccatum est. Vult enim Augustinus, voluntatem sola fide dirigi ad faciendum opus cum debita circumstantia relationis in Deum ultimum finem. Hinc superius ibidem dixerat: Cum non ad suum referantur auctorem dona Dei, hoc ipso mali his utentes efficiuntur iniusti, si quas virtutes habent, veras non habent, ac per hoc nec continentia, sive pudicitia vera virtus est impiorum. In hoc verò capite defendit S. Doctor ab obiectis Iuliani id, quod scripserat lib. 1. de nupt & concup. c. 3. ubi cum dixisset continentiam esse donum Dei, ait: Quid ergo dicimus, quando & in quibusdam impijs invenitur pudicitia conjugalis? Vtrum eò peccare dicendi sunt, quòd dono Dei male utantur, non id referentes ad cultum eius, à quo acceperunt? An fortè nec dona Dei putanda sunt ista, quando hæc infideles agunt, secundum Apostoli sententiam dicentis: Omne quod non est ex fide peccatum est? Hoc secundum ibidem eligit dicens: Quis audeat dicere donum Dei esse peccatum? Et cum præmisisset bona naturalia animæ, & corporis, cum quibus infideles nascuntur, esse dona Dei, hæc addit: De ijs autem, quæ faciunt, dictum est: Omne, quod non est ex fide peccatum est. Cum igitur faciunt

Rom. 14

D

hæc

hæc homines sine fide, quæ videntur ad conjugalem pudicitiam pertinere, sive hominibus placere quærentes, vel Sibi, vel alijs, sive in his rebus, quas vitiose concupiscunt, humanas molestias devitantes, sive Dæmonibus fervientes, non peccata coercent, sed alijs peccatis alia peccata vincunt. Absit ergo pudicum veraciter dici, qui non propter Deum verum fidem concubij præstat uxori. In laudato verò cap. 3. con. Iul. fulsissime hanc suam sententiam vindicat ab argumentis, quæ plura contra eandem hæreticus urget, ubi sui constans, negat veram pudicitiam fuisse in Gentilibus.

Scio non nullos asserere, August. dixisse, illa opera esse peccata, quæ in Deum ultimum finem non referuntur positivè, non autem negativè; exempli gratia, qui continens est, ut sibi, vel alijs placeat gloriam apud se, vel alios quærens, peccat, quia inanem gloriam positivè sibi finem illius pudicitiae destinat, & tunc positivè illud opus deviat à Deo tanquam ultimo fine. At si continentiae propositum eliciat, motus honestate tantum operis, nec in eodem apud se, vel apud alios gloriat, tunc ille actus negativè Deum non respicit tanquam ultimum finem, ex nulla tamen parte vitiosus apparet. Hæc doctrina admitti potest, præsertim, quia S. Doctor inde virtutes Gentilium vitiari docuit, quòd iidem de illis vel apud se, vel apud alios gloriam quærent. Hæc enim intelligenda sunt de actibus virtutum per accidens non vitiatis, uti in prima statim eorundem productione contingere diximus. Nam si diutius quis actum virtutis frequenter, eique impensius studeat v. g. pudicitiae conjugali, sine spe-

ciali Dei auxilio non potest à phylautia, vel inani apud alios gloria temperare. Vnde rectè ob hanc rationem dixit S. Doctor, infideles non posse habere veras virtutes, illa præcipuè Apostoli sententia motus: *Omne quod non est ex fide peccatum est.* Moraines scribit, hæc verba Pauli perperam ab Augustino intellecta fuisse, at S. Patris interpretationem Apostolicæ Sedi, & Catholicæ Ecclesiæ probatam fuisse ostendam inferius cap. 4. §. 5. Hinc idem Augustinus lib. de prædest. SS. cap. 7. tradit, bona opera Cornelij Act. 10. à fide in Deum processisse: *Cuius, inquit, acceptæ sunt elemosinæ, & exaudita orationes, antequam credidisset in Christum, nec tamen sine aliqua fide donabat, & orabat. Nam quomodo invocabat, in quem non crediderat?* Ex quibus patet ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum; imò solam fidem etiam acquisitam sufficere colligitur ex ib. de patientia cap. 26. & 27. ubi Schismaticorum patientiam & bonam esse, & laudandam scribit, cuius verba paulò post referemus, Video tamen S. Doctorem unum actum bonum fine gratia in infidelibus, & cæteris hominibus concedere, nempe illum, quo homo appetit summum bonum. In Euchirid. capite 25. ait: *Quæ tamen natura in malis suis non potuit amittere beatitudinis appetitum.* Idem habet cap. 125. & lib. 4. cont. Iul. cap. 3. *Neque enim, inquit, omnes homines naturali instinctu immortales, & beati esse vellemus, nisi esse possemus.* At ob ignorantiam ex peccato orig. contractam, nescit homo suis viribus relictus in quonam beatitudo, & felicitas vera

fit sit, unde tot de summo bono philosophorum sententiæ emerferunt. Sola autem fide revelatum est, Deum clarè visum esse summum hominis bonum, cuius vnius possessione fit beatus.

Hæc Augustini sententiâ fuit de operibus infidelium, quam & Patres, ac nobilissimi Doctores secuti sunt. Sanctus Leo Magnus ser. 2. de ieiunio Pente costes ait: *Apud ipsos paganos sunt quedam vana ieiunia. Aliud enim agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides sanctificat etiam manducantem, apud illos infidelitas potuit ieiunantem. Unde quia extra Catholicam Ecclesiam nihil est integrum, nihil castum dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Idem asserit Bonifacius II. in epistola ad S. Cæsarium Arelatensem, & S. Fulgentius cum Synodo Byzacenorum Patrum in Sardinia exilium, quorum verba recitabimus inferius c. 4. §. 5. S. Prosper in epistola ad Rufinum ait: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est: ut scilicet intelligat iustitiam infidelium non esse iustitiam, quia sordet natura sine gratia.* Et in carmine contra ingratos cap. 16. canit.

Omne etenim probitatis opus, nisi semine veræ.

Exoritur fidei, peccatum est, inque reatum

Vertitur, & sterilis cumulat sibi gloria pœnam.

Julianus Pomerius S. Cæsarij Arelatensis magister, cuius libros laudat S. Isidorus, vti diximus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 14. lib. 3. de vita contemplativa cap. 1. Augustini sententiâ plenam ex scribit: *Hæc, inquit, etsi possunt humano ingenio discerni, tamen sine dono*

*Dei, quantum mihi videtur, nec virtutes possunt appeti, vel haberi, nec earum similitudines, quæ sunt vitia virtutes imitantia, declinari in tantum, ut infidelibus nihil profuisse credamus, etiam si sunt aliquas per corpus operati virtutes: quod eas nec à Deo suo se accepisse crediderint, nec ad eum, qui est finis omnium bonorum, referre voluerint. Et quid dico, nihil eis profuerunt: imo etiam nocuerunt, dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide peccatum est. Legatur totum capitulum, ubi fusiùs eandem doctrinam explanat. Cassiodorus, & vulgò etiam cæteri hosce libros adscribunt S. Prospero, qua de re in historia Pelagiana pluribus differuimus. In eadem sententiâ fuit Beda in præfat. ad Cant. ubi Pelagij sententiâ de Philosophorum virtutibus impugnat inquit: *Quod ergo dicit, multos philosophorum patientiam, castitatem, modestiam, aliasque de naturæ bono habere virtutes, constat, quia quicumque philosophorum Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam nescierunt, nec ullam veram sapientiam habere potuerunt. In quantum verò vel gustum aliquem sapientiæ cuiuslibet, vel virtutis imaginem habebant, totum hoc de super acceperant, non solùm munere primæ creationis, verum etiam quotidiana eius gratia. Cum Aug. etiam concinit S. Rhemig. cū sua Eccles. Lugdunensi l. de tenenda veritate sacræ Script. c. 1. scribens: Sed huiusmodi humana bona, quæ humana affectione potest velle, potest nonnumquam agere humana natura. Cum propter temporalia bona appetuntur, sine dubio cupiditates sunt: cum propter SOLAM VITÆ HONESTATEM, sine dubio INFELATA, ET ELATA sunt. Tamen potest ea discernere, potest etiam velle, potest etiam habere, in quantum naturali bono adiuvatur, & Dei dispositione permitti-**

tur humana natura. Ibi plura eruditè afferuntur.

Omitto consultò testimonia Cypriani lib. 1. de patientia §. *Hanc se sectari Philosophi*, Tertuliani lib. de cultu scemin. initio §. *A feminis nationum*, Gregorij Magni lib. 2. Moral. cap. 15. §. *Si non prius*. Etenim horum dicta ab adversarijs explicari possunt de bono opere meritorio, quod nunquam reperitur in ijs, qui fide carent. Imò omnes ferè scholastici, qui non similiter Augustino de operibus infidelium loquuntur, ne videantur S. Doctori adversari, dicunt eundem negasse opera infidelium esse bona, hoc est, meritoria, ut Pelagiani contendebant. Sed hij planè Augustini libros perfunctoriè legerunt; numquam enim Iulianus, alijve Pelagiani admilere opera meritoria, seu donantia ius ad gloriam sine gratia iustificante. Iuliani verba reddo ex lib. 4. cap. 3. S. Augustini contra eundem: *Cunctarum, inquit, origo virtutum in rationabili animo sita est, & affectus omnes, per quos aut FRUCTUOSE, aut STERILITER boni sumus, in subiecto sunt mentis nostræ, prudentia, iustitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum vis, cum insit omnibus naturaliter, non tamen ad unum finem in omnibus properat, sed pro iudicio voluntatis, cuius nutui serviunt, aut ad æterna, aut ad temporalia diriguntur. Quod cum fit, non in eo, quod sunt, non in eo quod agunt (substantiam operis vocant Scholastici) sed in eo solum variant, quod merentur. Et postea: Ego STERILITER bonos dixi homines, qui non propter Deum faciendo bona, quæ faciunt, non ab eo vitam consequuntur æternam. Ita Iulianus virtutes viribus naturæ ab infidelibus*

acquisitas, veras virtutes secundum substantiam appellabat, negabat tamen esse meritorias gloriæ æternæ. At è contra Augustinus intulit, opera sterilia non posse dici bona, sed tantum mala tum ex defectu relationis in Deum, tum ex inde derivata philautia, ut superius exposuimus. Tibi, inquit, S. Doctor, *virtutes sine fide sic placent, ut eas veras prædices, esseque bonos esse homines; & rursus, quasi te pœnituerit laudis earum, steriles pronunciare non dubites. Rursus: Aut certe, quoniam saltem concedis opera infidelium, quæ tibi eorum videntur bona, non tamen eos ad salutem sempiternam regnumque perducere, &c.* Hoc autem Pelag. asseriebant quia credebant cū Catholicis per solam gratiam sanctificantem homines fieri filios Dei adoptivos cū iure ad gloriam, quod ius viribus naturæ haberi posse negabant. Legantur eorum testimonia apud Augustinum lib. de pec. orig. cap. 5. lib. 6. con. Iul. cap. 17. & clarissimè lib. 3. oper. imperf. cap. 108. & 117. & lib. 5. cap. 9. Ex quibus satis evidenter ostenditur, Pelagianos non admisisse in infidelibus opera meritoria regni cœlestis, & gloriæ, sed tantum de eorundem bonitate secundum substantiam cum Augustino contendisse. Porro de hac quæstione ad mentem S. Patris egregiè disputarunt duo insignes Augustiniani Theologi. Gregorius Ariminensis in 2. dist. 26. quæst. 1. & Gaspar Casalius Lusitanus Episcopus Leirensis lib. 1. de quadripartita iustitia per plura capita. Basilius Pontius Legionensis in priori parte relectionum de gratia ad mentem S. P. Augustini capite 15. in resp. ad secundum scribit, se in altera parte de operibus infidelium

disputaturum, quem tamen librum-
nusquam potui reperire. Ex exteris
Augustini sententiam doctissime de-
fendit P. Macedo in Cortina D. Aug.
quæst. 2. de necessitate gratiæ. Qui
Doctores solvunt etiam argumenta,
quæ contra S. Patris sententiam vul-
gò adducuntur; unde ne actum aga-
mus, hic eadem non repetimus. Le-
gatur Ariminensis, qui optimè om-
nibus obiectis occurrit; neque enim
Recentiores nova argumenta produ-
xere, quibus Augustinianum assertum
impugnarent. Scio illos opponere
damnata hanc Baij propositionem:
omnia opera infidelium sunt peccata, &c.
Sed hac censure S. Patris sententia
neutrquam percellitur. Etenim hic
palam concedit in infidelibus aliqua
opera bona in prima saltem sui pro-
ductione, ex gratia tamen donata.
Præterea etiam sine gratia homo ap-
petitu innato ex Augustini sententia
amat summum bonum, nullus enim
est, qui non velit esse beatus. Et de
his hætenus.

At quoniam ob hanc ipsam sen-
tentiam de operibus infidelium Au-
gustinus malè audit à Maldonato, li-
beat paucis hominis dicta refellere.
Is igitur in comment. cap. 6. Matth.
vers. 18. ita scribit: *Nec enim sequen-
da illa opinio est, quam Tridentinum Con-
cilium nuper meritò damnavit, omnia pec-
catorum, aut etiam infidelium opera esse
peccata, quamvis maximum auctorem D.
Augustinum lib. 4. con. Iul. cap. 3. &
con. duas epist. Pelag. cap. 5. & Prospe-
rum sent. 106. habuisse videatur. Nus-
quam docuit S. Pater omnia opera
peccatorum esse vitiosa, qui recen-
tium hæreticorum error est damna-
tus in Tridentino sess. 6. can. 7. Imò
Augustinus oppositum sæpè docet;*

nam cap. 7. de prædest. SS. tradit om-
nia bona opera Cornelij, antequam
crederet, Deo accepta referenda esse,
ut proximè ostendimus. Item lib. de
patientia cap. 26. docet Schimati-
cum, qui timore pœnarum æterna-
rum cruciatus sustinet, ne Christum
neget, benè, citra meritum tamen
vitæ æternæ, agere: *Nullò modo ista
culpando sunt, inquit, imò verò &
hæc laudanda patientia est.* Et cap. 27.
ait: *Neque enim hoc non est bonum, ut
credat homo æterno supplicio se esse pu-
niendum, si negaverit Christum, ut pro ista
fide quaecumque supplicium perferat, &
contemnat humanum.* Proinde sicut ne-
gandum non est hoc etiam esse donum
Dei, ita intelligendum est, alia esse Dei
dona filiorum illius Hierusalem, quæ
sursum libera est Mater nostra. Hæc
sunt enim quodammodo hereditaria, in
quibus sumus hæredes Dei, coheredes
autem Christi. Alia verò, quæ possunt ac-
cipere etiam filij concubinarum, quibus
Iudei carnales, & schismatici, vel hære-
tici comparantur. At Cornelius ante
baptismum, item Iudæi, & Hæretici
inter peccatores censentur, quorum
tamen opera quædam laudanda, ut-
potè Dei dona, Augustinus concedit.
Illud verò tolerari nullo modo po-
test, quod audet Maldonatus asserere,
Tridentinam Synodum damnavisse
sententiam Augustini de operibus in-
fidelium. Vbi nam, quæso te, Synodus
de operibus infidelium loquitur? Ca-
none illo septimo damnat dicentem:
*Opera omnia, quæ ante iustificationem
sunt, quacumque ratione facta sint, verè esse
peccata, vel odium Dei mereri.* Quo ana-
themate configit errorem Novatorum
dicentium, omnia opera facta ab ho-
mine extra charitatem, & in peccato
constituto esse peccata, quod illa

à conscientia reatu vitiantur, quæ sententia & falsa, & olim damnata fuit, vti vidimus, ab August. Tantum verò abest, vt Patres Tridentini eam S. Doct. sententiam damnarint quin potius non defuerit ex eorum cætu & scientia, & dignitate percelebris, qui postea Augustini sententiam in sensu etiam severiori acceptam defenderit. Hic autem est doctissimus Gaspar Casalio Augustiniani instituti vir, & Episcopus Leirensis Lusitanus, qui anno 1562. ingens volumen de quadripartita iusticia inscriptum Tridenti composuit, à Legatis S. Sedis nuncupavit, in cuius libro 1. à cap. 22. diffusissimè S. Augustini sententiam propugnat, Patrum, & Theologorum tum auctoritate, tum rationibus eandem confirmans. At sessio illa de iustificatione celebrata fuerat anno 1547. Ita ne tantum audaciæ viro illi fuisse dicemus, vt damnatam à Synodo sententiam iterum tanta contentione defenderet? Libeat Casalium audire: Porro, inquit, de illo alio, quod semper Augustinus videtur docere, extra fidem, extra cognitionem veri Dei non reperiri aliquam veram virtutem, quæ non sit vitium, quid dicendum? Quid dicendum, inquam, secundum sententiam eius, & aliorum Sanctorum Doct. Quoad ipsum dicimus: Ipse quidem ita docuit, & quia verax erat, atque ex corde loquebatur, ita credidit. Nunc alij secus dicunt, sed se ipsos sapientiores esse Augustino non ostendunt. Sed non adeo rigorosè de operibus infidelium S. Doctor locutus est, nam aliquos quandoque virtutum actus eosdem elicere palam concessit, vt ex dictis satis

apparet.

(o)

S. V.

An S. Augustinus asserens parvulos puniri mitissima pœna sensus in inferis per excessum locutus sit?

NUquam novi Augustini censores potiori titulo excessus eidem obijcere videntur, quàm vbi de pœnis puerorum sine baptismo decedentium cum Pelagianis disputavit. Etenim antiqui etià Scholastici hoc ipsum de S. Doct. publicarunt. Hoc Scotus, hoc Richard. hoc Maior, Capreolus, alijque vnanimi consensu tradidere. De hoc Augustini placito scripsit S. Bonaventura: *Plus dixit, minus volens intelligi.* Quam sententiam Annatus grandioribus characteribus ex scripsit, sæpiusque ad Augustini auctoritatem elevandam obtrudit. Nec defuere, qui rem politulo, vt ipsis quidem videtur, exemplo explicarunt teste Hauzerio tom. 2. Anatomia Augustinianæ col. 765. *Hinc, inquit, sicut equites armati, dum invehuntur in hostes, solent eodem impetu obvios etiam pueros inermes conculcare: ita & B. Augustinus persequendo Pelagianos, videtur quibusdam quasi præ fervore pugnandi minus etiam parvulis illis pepercisse.* Quin imò nec à scommate abstinuere; affirmat enim Soto illos, qui positam S. Augustini sententiam defendunt, nuncupari ignominia causa Tortores puerorum, & noster Puteanus in 1. 2. q. 83. art. 4. dub. 4. testatur, Gregorium Ariminensem, quod similia Augustino tradidit, appellari tortorem puerorum. Itaque Adamus cap. 6. pag. 666. scribit Augustinum in taxanda infantium pœna zeli excessu extra questionem, quam cum Pelagianis habebat, tra-

elum

*Etum fuisse, ac præter intentionem locu-
tum. Additque, Patres, qui de hac que-
stione scripsere, omnes contrariam senten-
tiam tradidisse. Idem habet Moraines
dip. 40. Num. 60. Quod verò Grego-
rius Magnus, ac Fulgentius Ruspensis in ea doctrina cum S. Augustino
concinnare, scribit: Non ex sensu Ec-
clesiæ, tanquam illius testes, sed ex suo id
asseruisse. Ego quidem rem Augusti-
nianæ Scholæ gratam me facturum
arbitror, si hac in re S. Patrem om-
ni excessuum suspitione liberavero,
simulque ostendero, eundem Catho-
licæ Ecclesiæ probatum dogma, com-
munem antiquorum Patrum, ac se
ipso dignam sententiam docuisse;
è contra verò Scholasticorum pleros-
que in opiniones quasdam de infan-
tium pœnis descendisse, quæ Ponti-
ficum Romanorum, Synodorum, ac
Patrum statutis planè adversantur.
Rem paucis sic conficio.*

*S. P. Augustini sententia de pœnis sensi-
bilibus parvulorum sine baptismo dece-
dentium adversus Pelagianos tradita
proponitur. Primum pro eadem ex sacra
Scriptura argumentum. Adver-
sariorum responsiones
exploset.*

PELAGIANI Licet assererent
pueros sine originali pecca-
to nasci, eosdem tamen, si sa-
cris vndis inextiati decederent, in
regnum cœlorum ire negabant, il-
lam Domini sententiam reveriti: Nisi
quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu
Sancto, non intrabit in regnum cœlorum.
Scribit hæc Augustinus serm. 14. de
verb. Apost. Ideo, inquis, parvulo non
baptizato polliceri regnum Dei non pos-
sum, contra Domini sententiam apertam.

Cum verò ab omni crimine immu-
nes pueros pronunciant, in locum
pœnarum eosdem trudi inficiaban-
tur, dicentes secundam quandam fe-
licitatem illis statutam in medio quo-
dam loco inter gloriam regni cœle-
stis, & inferorum supplicia. Vbi ta-
men hic medius locus esset, ipse Pe-
lagius se nescire, ingenuè confessus est
celebri illo dicto apud August. lib.
de pec. orig. cap. 21. *Sine baptismo par-
vuli morientes, quò non eant, scio: quò
eant, nescio.* Nec discipuli quid cer-
tius tradidere, hoc vnum asserentes,
ire pueros in locum, ut mox nota-
bam, secundæ felicitatis. At Augusti-
nus hanc à Pelagianis promissam pue-
ris felicitatem non modò irrisit, ve-
rùm etiam solidis argumentis proba-
vit, infantes sine baptismo defun-
ctos, mitti in gehennam ignis. Hinc
Hæretici Augustini sententiam, uti
crudellem reiciebant, ut patet ex his
Iuliani verbis lib. 3. oper. imperf. cap.
200. *Sed reclamas, Audiamus ergo quid
parias Aristoteles Pœne. Tantum, in-
quis, malum ei inest, ut possideatur à
Diabolo, atque æternum mereatur incen-
dium. Hæc ille, cui Augustinus: Si au-
tem non eruitur de potestate tenebra-
rum, & illic remanet parvulus, quid mi-
raris in igne æterno cum Diabolo futu-
rum, qui in Dei regnum intrare non fini-
tur? An quia Pelagiani nescio quem par-
vulus non baptizatus præter Dei regnum;
quietis, & vitæ æternæ locum præparant,
ideo Christi erit falsa sententia: Qui cre-
diderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.
Qui autem non crediderit, condemnabitur?*

Primum argumentum pro pœ-
nis parvulorum S. Pater deduxit ex c.
25. Matth. quod ser. 14. de verb. Apo-
stoli ita proposuit (Venturus est
Dominus, & iudicaturus de vivis, &

6 mortuis, sicut Evangelium loquitur
 „ duas partes facturus est, dexteram
 & sinistram. Sinistris dicturus: *Ite
 in ignem æternum, qui paratus est Dia-
 bolo, & Angelis eius.* Dextris dictu-
 rus: *Venite benedicti Patris mei, percipi-
 te regnum, quod vobis paratum est ab ori-
 gine mundi.* Hanc regnum nominat:
 hanc cum Diabolo damnationem.
 „ NVLLVS RELICTVS EST ME-
 „ DIVSLOCVS, vbi ponere queas in-
 „ fantes. De vivis, & mortuis iudicabi-
 „ tur; alij erunt ad dexteram, alij ad si-
 „ nistram. Non novi aliud. QVI IN-
 „ DVCIS MEDIVM, RECEDE DE
 „ MEDIO. Non te offendat, qui dex-
 „ tram quærit, & te ipsum admonet.
 „ Recede de medio: sed noli in sinistra.
 „ Si ergo dextera erit, & sinistra, & nul-
 „ lū medium locum in Evang. novimus,
 „ ecce in dextera regnum cœlorum est:
 „ Percipite, inquit, regnum. Qui ibi non
 „ est, in sinistra est. Quid erit in sinistra?
 „ *Ite in ignem æternum.* In dextera vti-
 „ que ad regnum æternum, in sinistra
 „ ignem æternum. Qui non in dextera,
 „ procul dubio in sinistra. ERGO QVI
 „ NON IN REGNO, PROCVL DV-
 „ BIO IN IGNEM ÆTERNVM) Vbi
 despiciens homines secus opinantes
 veluti de fæce vulgi ait: *Hic queris
 me dum homo de medio.* Hæc Aug. pu-
 blicè pro concione recitavit Cartha-
 gine in basilica maiori coram Aure-
 lio Primate totius Africæ, quo iubente
 eam orationem habuit, vt fusiùs
 narravimus lib. 1. Hist. Pelag. cap.
 5. Hinc versus finem ait: *Lego tantum
 S. Cyprianus est, quem in manus sumpsi,
 antiquus Episcopus Sedis huius.* Illa igitur
 sententia de sensibili puerorum
 pœna publicè Orthodoxis tenenda
 tum temporis proponebatur, quam
 tanta certitudine S. Pater assevera-

bat, vt procul dubio in ignem æternum
 ituros infantes pronuntiaret. Vnde
 non primus illa docuisse credendus
 est, sed totius Ecclesiæ illius ætatis
 fidem secutus. Idem Augustinus alio
 vtitur testimonio, quod cum affine
 recitato sit, hic indicabo. Lib. 1. de
 pec. mer. & remiss. cap. 28. ait: *Nec est
 ullus ulli medius locus, vt possit esse, nisi
 cum Diabolo, qui non est cum Christo.*
*Hinc & ipse Dominus volens auferre
 de cordibus MALE CREDENTIVM
 ISTAM NESCIQVAM MEDIE-
 TATEM, quam conantur quidam par-
 vulis non baptizatis tribuere, vt quasi
 merito innocentie sint in vita æterna, sed
 quia non sunt baptizati, non sint cum
 Christo in regno eius, definitivam prota-
 lit ad hæc ora obstruenda sententiam,
 vbi ait: Qui mecum non est, adversum
 me est, &c.* Hoc idem argumentum
 versat antiquissimus Author Hypog-
 nosticon lib. 5. cap. 5. vbi ait (Ecce
 non baptizatus, vitali etiam cibo, po-
 culoque privatus, dividitur à regno
 cœlorum, vbi fons vivenciam per-
 manet Christus. Da mihi præter
 hunc alteram locum, vbi vitæ possit
 requies esse perennis. Primum enim
 locum fides Catholicorum divina
 autoritate regnum credidit esse cœ-
 lorum, vnde, vt dixi, non baptizatus
 excipitur. Secundum gehennam, vbi
 omnis apostata, vel à Christi fide
 alienus æterna supplicia experietur.
 Tertium penitus ignoramus, imò nec
 esse in Scripturis sanctis invenimus.
 Finge Pelagiane locum ex officina
 perversi dogmatis tui, vbi alieni à
 Christi gratia vitam requiei, & glo-
 riæ possidere parvuli possint. Dex-
 tera est iusti iudicis sedentis, & fini-
 stra: regnum, & gehenna: vita, &
 mors: iusti, & iniqui. In dextera igitur

Manh.
12.

„ tur iusti sunt constituti , in sinistra
 „ operarij iniquitatis ; in regno requies
 „ baptizatorum ; in gehenna pœna in-
 „ credulorum ; vita ad lætitiã gloriæ ;
 „ mors ad fletum , & fridorem den-
 „ tium ; iusti in regno Patris cum Chri-
 „ sto, iniqui in igne æterno parato Dia-
 „ bolo, & Angelis eius. Sed hoc dicens
 „ non divisiones locorum multorum
 „ dedi, nisi duorum tantum, quoniam
 „ ad duo, regnum videlicet & gehen-
 „ nam, hæc omnia referuntur, etiam si
 „ plura dicantur, &c. Qui baptizatus
 „ ergo non est, in ijs, quæ regni cœlo-
 „ rum sunt, non potest reperiri. Et si
 „ non ibi, putasne Pelagianæ iam sen-
 „ tis ubi, aut certe dic ubi?)

Varia huic argumento applica-
 ri solent ab Scholasticis responsiones,
 sed omnes facile reiiciuntur. Catha-
 rinus in opusculo de statu parvulo-
 rum postquam dixit, hoc argumen-
 tum esse oppositæ sententiæ *Aquil-*
lan, negat parvulos debere fisci in iu-
 dicio. Moraines disp. 40. de gratia N.
 11. respondet primò, malè supponi
 ab adversario esse dogma fidei, quòd
 ad iudicium generale, de quo Chri-
 stus loquitur Matthæi 25. parvuli sint
 comparituri, ibique ad dexteram,
 vel ad sinistram collocandi. Nam
 contrarium sine errore contra fidem
 affirmant Durandus, & Albertus. Et
 num. 12. respondet secundò neque
 etiam fide divina certum eise, quòd
 licet infantes ad iudicium generale
 sint comparituri, futuri sint de nu-
 mero iudicandorum. Et citat Tosta-
 tum, Carthusianum, & S. Thomam
 4. dis. 47 quæst. 1. art. 3. ad 3. ubi affir-
 mat, pueros ante perfectam ætatem
 decedentes in iudicio comparituros,
 non ut iudicentur, sed ut videant
 gloriam iudicis. Quod probabile pu-

tat Suarez apud eundem Morainium.
 Numero verò 13. ultetius respondet
 non satis constare, futuros in sinistra,
 ac non potius in medio quodam lo-
 co constituendos.

Nulla tamèn ex istis responsioni-
 bus admitti potest. Nam apertè in
 Concilio Africano, ut mox ostendam,
 definitum est, parvulos futuros in si-
 nistra his verbis: *Qui enim dextra ca-*
ret, sinistram procul dubio partem incur-
ret. Et S. Gelasius Papa in epist. ad
 Episcopos per Picenum adversus Pe-
 lagianos de iisdem parvulis inquit: *Et*
quia non nisi dextram partem legimus, &
sinistram, non illos faciant in sinistra re-
gione sine baptismo remanere, sed bap-
tizatos sinant ad dextram salutarem sa-
cra regeneratione transferri. Hanc Gela-
 sij epistolam legit Moraines, eamque
 disp. 2. num. 31. *eruditam* vocat. Ve-
 rum omittamus Africanum canonem,
 ac Gelasij epistolam, hæc enim Scho-
 lastici veteres non legere, nonne Au-
 gustinus hanc sententiam veluti Or-
 thodoxum dogma tradidit? Statuit S.
 Doctor in epist. 107 ad Vitalem duo-
 decim regulas, quarum septima, &
 octava his verbis describuntur. (Sci-
 mus quod omnes astabimus ante tri-
 bunal Christi ut ferat unusquisque se-
 cundum ea, quæ per corpus gessit, non
 secundum ea, quæ si diutius viveret, ge-
 sturus fuerit, sive bonum sive malum. Sci-
 mus etiam parvulos secundum ea, quæ
 per corpus gesserunt recepturos vel
 bonum, vel malum. Gesserunt autem
 non per se ipsos, sed per eos, quibus
 pro illis respondentibus, & renuncia-
 re Diabolo dicuntur, & credere in
 Deum, unde & in numero fidelium
 computantur, pertinentes ad senten-
 tiam Domini dicentis: *Qui crediderit,*
& baptizatus fuerit, salvus erit. Prop

Ma. 16. ter quod & illis, qui hoc sacramen-
 tum non accipiunt, contingit, quod
 sequitur: Qui autem non crediderit con-
 demnabitur. Unde & ipsi, sicut dixi,
 si in illa parva ætate moriuntur, uti-
 que secundum ea, quæ per corpus
 gesserunt, idest, tempore, quo in
 corpore fuerunt, quando per corda,
 & ora gestantium crediderunt, vel
 non crediderunt, quando baptizati,
 vel non baptizati sunt, quando car-
 nem Domini manducaverunt, vel
 non manducaverunt, quando & san-
 guinem biberunt, vel non biberunt;
 secundum hæc ergo, quæ per corpus
 gesserunt, non secundum ea, quæ si
 hic diu viverent, gesturi fuerant, iu-
 dicantur.) Porro has duas sententias
 cum reliquis alijs decem pertinere ad
 fidem Catholicam docuit ibidem S.
 Pater his verbis: Nempè manifestum est
 ex illis duodecim sententijs, quas pertine-
 re ad Catholicam fidem negare non sine-
 ris, &c. Repetam hic Bellarmini ver-
 ba lib. 2. de grat. & lib. arbit. cap. 11.
 licet alia occasione ab ipso pronun-
 ciata: Nam, si Augustini, inquit, de
 prædestinatione (dicam de pœnis par-
 vulorum iudicandorum) sententia fal-
 sa esset, non posset idem Augustinus ab
 ingenti temeritate defendi, quippe qui non
 solum tam acriter pro falsitate certasset,
 sed etiã pro fide Catholica venditare ausus
 esset. Idem postea etiã tradidit libro
 quinto operis postremi adversus Iu-
 lianum. Beda etiã qui longè post
 Augustinum floruit, affirmat secun-
 dum Catholicam fidem parvulos iu-
 dicandos esse. Etenim in præliminari
 ad sacrum codicem Canticorum ad-
 versus Iulianum ait: Quod dicit Iulia-
 nus, non aliunde alios iudicare, alios iu-
 dicari, nisi quia in eadem natura dispar
 voluntas sit, & quia cum omnes idem pos-

simus, diversa faciamus, contradicit Ca-
 tholicæ fidei, quæ etiã PARVULOS
 ESSE IUDICANDOS confitetur, eos
 qui in eadem natura positi priusquam ali-
 quid boni, malivè facere, aut velle, aut
 saltè nosse poterant, sine baptismo rapti
 sunt.

Secundum argumentum ex Scriptura.

Pueri nascuntur sub potestate Dæmonis,
 ex qua eorundem pœna sensibilis apertè
 demonstratur. Quam infeliciter huic ar-
 gumento ab adversarijs respondeatur.

Octo pœnis parvulos subijci,
 quæ breviter nu-
 merantur.

Alterum Argumentum, desu-
 mitur ex omnibus ijs sacræ
 paginæ locis, in quibus hu-
 mani generis captivitas sub Principe
 Dæmone designatur. Ioan. 12. 31.
 Nunc Princeps huius mundi eicietur fo-
 ras. Marc. 3. 27. Nemo potest vasa fortis
 ingressus in domum diripere, nisi prius
 fortem alliget, & tunc domum eius diri-
 piet. Idem Dominus testatur. Matth.
 12. 29. Quomodo potest quisquam intrare
 in domum fortis, & vasa eius diripere, nisi
 prius alligaverit fortem. Et Luc. 11. Do-
 minus comparat Dæmonem forti ar-
 mato custodienti atrium suum. Ex quibus
 locis S. Doctor infert parvulos cum
 principe Dæmone æterno igne cre-
 mandos. Audi integrum Maximi Vi-
 ri discursum lib. 3. operis imperfecti
 contra Iul. cap. 200. cuius iuperius
 fragmentum dedi. (Tu autem, inquit,
 qui eam, nempè imaginem Dei, negas
 à Diabolo possideri, procul dubio
 negas à potestate erui tenebrarum,
 cum in Christi regnum regeneratio-
 ne transferretur, & accusas universam

Catholicam Ecclesiam magno cri-
 mine maiestatis, non enim legibus
 huius mundi tenetur reus quisquis
 imaginem, quamvis non vivam, Im-
 peratoris exufflat. Exufflantur au-
 tem parvuli in exorcismo priusquam
 baptizentur; exufflantur igitur vivæ
 imagines, non regis cuiusque sed Dei.
 Imò verò exufflatur, sed Diabolus
 qui contagione peccati tenet procul-
 dubio reum, ut illo foras misso, par-
 vulus transferatur ad Christum. Ex-
 uffletur itaque Iuliani amentia, nè
 maiestatis reà in parvulorum munda-
 tione, & exufflatione dicatur Eccle-
 sia. Si autem non eruitur de potestate
 tenebrarum, & illic remanet parvu-
 lus, quid miraris IN IGNE ÆTER-
 NO CVM DIABOLO FUTU-
 RVM, qui in Dei regnum intrare
 non sinitur? An quia Pelagiani nescio
 quem parvulis non baptizatis præter
 Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ
 locum præparant, ideo Christi erit
 falsa sententia: *Qui crediderit, & bap-
 tizatus fuerit salvus erit, qui autem non
 crediderit condemnabitur?* Rursus lib.
 5. eiusd. oper. cap. 6.) An fortè, inquit,
 homines non sunt, qui eruantur de
 potestate tenebrarum, quarum tenet
 Diabolus principatum? Aut VERO
 ITA DESIPIS, ut affirmes eos sibi
 Diabolum non vindicare, quos pos-
 sidet, & suæ potestati subditos tenet?
 Sed ut taceam de his, quos potestis
 dicere per suam malam voluntatem à
 Diabolo possideri. Quid dicturus es
 de illo, de quo Pater ipseus, Domino
 interrogante, respondit, quod ex in-
 fantia sua ab immundo spiritu vexa-
 retur? Non ne membra eius, & sen-
 sus, quæ omnia Deo authore institu-
 ta sunt, & communia impiorum,
 piorumque sunt munera, Diabolus si-

bi, ut affligeret, vindicabat? &c.)
 Hoc argumentum valdè torquet ad-
 versarios, qui varijs datis solutionibus
 vim eiusdem, ut ego quidem arbitror,
 frustra e vadere conantur.

Respondet primò quidam alias
 celeberrimus Theologus. Hæc pœna
 non videtur debita peccato origina-
 li; sicut ei non debetur pœna sensus,
 ita non debetur simul traditio in ma-
 nus hostis potentissimi, & insensissi-
 mi, qui perducatur in neces-
 sitatem moralem incurrendi eiusmodi
 pœnam, & simul prohibitio au-
 xiliatoribus ne suppetias ferant. Hæc
 enim esset pœna gravior, quàm pœna
 sensus, quippè tolerabilius est solum
 cruciari, quàm poni in morali neces-
 sitate novi criminis merentis illum
 cruciatum. Hæc responsio non con-
 sonat Ecclesiæ statutis, ex quibus
 apertè colligitur ex peccato originali
 nos esse captivos Dæmonis. S. Cæle-
 stinus, ut vulgò putant, in epistola ad
 Episcopos Galliæ cap. 12. hæc definit:
*Illud etiàm; quod circa baptizandos in
 universo mundo sancta Ecclesia uniformi-
 tèt agit, non otioso contempletur intuitu:
 cum sive parvuli, sive iuvenes ad regene-
 rationis veniunt sacramentum, non prius
 fontem vitæ adeunt, quàm exorcismis, &
 exufflationibus clericorum spiritus ab eis
 imundus abigatur, ut tunc vere appareat
 quomodò Princeps mundi huius mittatur
 foras, & quomodò prius allige-
 tur fortis, & deinceps vasa eius diri-
 piantur in possessionem translata vi-
 ctoris, qui captivam ducit captivita-
 tem, & dat dona hominibus* His ergò,
 &c. Quam doctrinam postea univer-
 sa Ecclesia tradidit, ut patet ex cap. *Matth.*
Sacerdotes, de consecrat. d. 4. & cap. *12. Psal.*
Parvuli, & cap. *Sicut nosis*, & cap. *67. 19.*
Dehiuc, &c. & expressè Synodus Tri-
 den-

10. 122

Eph. 4.
 8.

dentina sess. 5. de pec. orig. definit, Adam incurrisse cum morte captivitatem sub eius potestate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc est Diaboli. Hinc S. Aug. Lib. 6. oper. post. con. Iul. cap. 20. reprehendit Iulianum ægre ferentem dominum, ac possessorem imagini Dei Diabolum imponi, hæc scribens: Dicit Iesus, qui secundum hoc nomen suum salvum facit populum suum à peccatis eorum: Nemo intrat in domum fortis, nisi prius alligaverit fortem, & vos in hoc populo Christi, quem salvum facit à peccatis eorum, parvulos non esse conceditis, quos ut à proprijs, ita nec originalibus vultis obstrictos esse peccatis, & cum fallaci vestro sermone minuitis vires eius, quem dixit veritas fortem. Postea: Nec tibi videatur indignum, quod subiecta est Diabolo imago Dei, hoc enim non fieret nisi iudicio Dei, nec removeretur ista damnatio, nisi gratia Dei, &c.

Catharinus more solito, hoc est audacter, in opusculo cit. ait: Neque sub Diaboli perpetuo potestate erunt, quia & pro illis electus erit Diabolus foras in die novissimo, ut nihil iuris habeat ulterius in illos. Hoc tamen responsam, ut bene etiam notavit Bellarminus, ab homine Catholico defendi minimè potest. Peto enim, quare infantes modo sint captivi Dæmonis? Clara sunt Ecclesiæ dogmata: ob peccati originalis maculam Rursus interrogandus est Catharinus, an hæc macula duratura sit post diem iudicii, vel non? Si secundum dicat, in errorem labitur, solo enim baptisate illa culpa destruitur: Hæc noli dicere, ait Augustinus, si vis esse Catholicus. Si primum, ergo remanebit, integrum ius Dæmoni in pueros etiam post diem iudicii, cum adhuc obnoxij erunt peccato originali. Audi ac, velit nolit, Au-

gustinum, quem hac in questione, vti in alijs etiam sæpè impugnat lib. 1. de nupt. & concup. cap. 23. Hoc generi humano inflatum vulnus à Diabolo, quid quid per illud nascitur cogit esse sub Diabolo, tanquam de suo fructice fructum iure decerpit, non quod ab illo sit natura humana, quæ non est nisi ex Deo, sed vitium, quod non est ex Deo. Non enim propter se ipsum, quæ laudabilis est, quia opus Dei est, sed propter damnabile vitium, quo vitata est, natura humana damnatur; & propter quod damnatur, propter hoc & damnabili Diabolo subiungatur, quia & ipse Diabolus spicatus immundus est. Idem asseruit S. Fulgentius lib. 1. de verit. prædest. cap. 14. Causa verò maiorum, atque minorum, qui sine baptisate cursum vitæ præsentis in infidelitate consummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una est. Ex hac utrique ibunt in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius, quia in eis chiographum, quo sibi eos deceptoris nequitia subdit, Salvatoris gratia non delevit.

Respondet Arriaga tom. 1. in 1.2. disp. 52. nihil aliud significare pueros esse sub potestate Diaboli, quam esse peccatores. Alij verò ideò putant, pueros esse sub potestate Diaboli per peccatum originale, quia Dæmon ex illo peccato habuit potestatem tentandi genus humanum, & consequenter ipsum perdendi in gehennam. Verum aliud est esse peccatorem, aliud captivum Diaboli; captivitas enim est effectus peccati, sicuti si quis Princeps subditum ob aliquod crimen in tyranni alicuius potestatem detruderet. Porro quemadmodum peccatum mortale hominem transcribit in familiam subditam Diabolo, hoc etiam peccatum originale

nale præstat, vnde dicebat S. Doctor lib. 1. de pec. merit. & remiss. cap. 34. initio. *Quid de ipsa forma sacramenti loquar? vellem aliquis istorum, qui contraria sapiunt, mihi baptizandum parvulum afferret. Quid in illo agit exorcismus meus si in familia Diaboli non tenetur?* Quod verò alij dicunt idè esse genus humanum sub potestate Dæmonis, quia hic potestatem, & ius ex illo peccato contraxit tentandi homines, ineptè prorsus asseritur; tum quia nequit pueros tentare, qui velle nil possunt, tum quia potuit tentare Adamum, qui tamèn nondam erat sub potestate Dæmonis, tum quia posse tentari, non est esse, sed posse esse captivum. At pueri nascuntur reapse captivi Dæmonis. Vnde Zosimus Papa epist. 157. apud S. Aug. ait: *Nullus enim, nisi qui peccati servus est, liber efficitur, nec redemptus dici potest, nisi qui verè per peccatum fuit ante captivus.* Clarè etiàm S. Gregorius lib. 26. Moral. cap. 20. distinguit captivitatem à potestate tentandi: *Nunc princeps, inquit, huius mundi eicietur foras. Vnde iam nunc Sanctos homines non tenendo possidet, sed tentando persequitur. Nam quia non in eis intrinsecus regnat, contra eos pugnat extrinsecus, & quia intus dominium perdidit, bella molitur foris.*

Præterea falsum est, pueros eodem modo esse sub potestate Dæmonis per peccatum originale, sicut per quodlibet actuale, vti docet Moraines num. 13. Nam in parvulis, & cæteris non baptizatis ius habet Dæmon veluti in proprio mancipio, vt enim definit S. Cælestinus Papa suprà, vtimur exorcismis, & exsufflationibus clericorum, vt *Spiritus ab eis immundus abigatur.* Ergò verè sunt possessi à Demone per inhabitationem, cum

neque *Spiritus immundus abigi, nec Princeps eici foras possit, nisi sit intus in parvulo.* Quibus tamèn exorcismis & exsufflationibus, non vtimur ad absolvendum peccatorem vel omnium pessimum, sed tantum in energumenis sanandis, qui intus à Diabolo per inhabitationem possidentur. Notavit hoc insignis ille Carmelita Io: Bacconus, qui cæteris Scholasticis antiquis de hac captivitate, vnde parvulorum pœnæ satis clarè inferuntur, vix pauca verba facientibus, vnus ipse Augustino-Catholicæ sententiæ adhæsit in 2. sent. d. 39. quæst. 1. vbi ait de Dæmonis dominio: *Inhabitat dico, non sicut forma informans, nec per formam aliquam, quam creat in anima peccatrice, sicut Deus eam creat, sed habitat per dominium in peccante, seu alijs verbis iure dominij, & potestatis.* Et ibi ad 2. dub. definit originale peccatum per obsequium nostræ voluntatis erga Diabolum, & ex consequenti etiàm Diaboli inhabitationem. Inhabitat igitur Dæmon in corporibus non baptizatorum tum pusillorum, tum adultorum non, vt verè sint emergumeni, sed vt Princeps iure dominij in regno suo, tanta est potestas, quam in illos habet Princeps tenebrarum, quæ omnia ex exsufflationibus, & exorcismis colliguntur; siquidèm dum parvulus baptizatur, dicit Sacerdos: *Exi Spiritus immunde, & da locum Spiritui Sancto.* Peccatores verò fideles sunt de corpore Ecclesiæ, cuius caput est Christus. De potestate Dæmonis suprà infideles latè discurret S. Doctor epist. 107. ad Vitalem.

Respondet tandèm Moraines: *Tertia ratio, inquit num. 17. nos minime tangit, qui non negamus, parvulos illos mansuros esse in æternum Deo invisos* prop-

propter peccatum originale, & quodammodo sub captivitate, ac servitute Diaboli, ut in hac vita, privatos scilicet speciali Dei protectione, qua ab eius invasionibus, & infestationibus fiant immunes. In hac responsione maximè displicet illa particula quodammodo, limitans Dæmonis in captivos potestatem. Egre giè inquit Augustinus lib. 6. con. Iul. cap. 20. *Cum fallaci vestro sermone minuitis vires eius, quem dixit veritas fortem.* Ut quid enim additur restrictio, quam nec Concilia, nec Pontifices apposuerunt? Illud autem in eadem responsione summè placet, quòd fateatur pueros non futuros immunes à Dæmonis invasionibus, & infestationibus, hoc enim est, quod intendimus, nempe futuros obnoxios peccatis sensibilibus, eò quòd futuri sunt sub crudelissimi tyranni potestate. Nisi dicat, infantes nihil mali ex huiusmodi invasionibus, & infestationibus percepturos, quod quid dici potest ineptius, vexantur, enim non à frigore, non à calore, sed à Dæmone, cui mille nocendi artes.

Simile etià adducto argumento est illud, quod colligitur ex epistola ad Rom. 9. Sic autem Deus volens ostendere iram, & demonstrare potentiam suam attulit in multa patientia vasa iræ, quæ perfecta sunt in perditionem. Quæ vasa iræ ibidem vasa etià contumeliæ appellantur ab Apostolo. Cum igitur infantes sint vasa contumeliæ, cui quæso, loco illa Deus deputavit? Deus inquit Fulgentius, vasa contumeliæ æterno semper arsura deputabit incendio. Patres Africani in epistola Synod. c. 13. *Vasa contumeliæ sunt, quibus dicitur, Ite maledicti in ignem æternum, qui preparatus est Diabolo, & Angelis eius.* Quod prius docuerat Africanus Eccle-

siæ Magister lib. 1. oper. post. c. 11. Iul. in fine: Nos verò Deum quidem parvulorum opificem prædicamus, sed ex eadem massa medium locum vasis, ubi neque in honorem fiant, neque in contumeliæ, quem non dedit Apostolus, non damus. Considerent igitur adversarij tantam esse potestatem Dæmonis in sua vasa, ut prius, ut inquit Christus Dæmonis triumphator, ligandus fuerit, quàm ex eius domo vasa raperentur, nec minuant, ut ait S. Doctor, *fallaci sermone vires eius, quem dixit Veritas fortem.*

Certum igitur est, parvulos non baptizatos esse vasa contumeliæ in domo Dæmonis, è qua per Christum non sunt erepta, & captiva ibidem teneri à forti armato custodienti atrium suum. Hanc tenebrosam domum Scholastici antiquiores dixerunt Limbum, in quo parvuli detinentur. Ità Sancti Thomas, Bonaventura, item Scotus, Ægidius, Durandus, Richardus, & alij communiter teste Bellarmino cap. 2. supra. Ex qua doctrina, velint nolint, probatur pœna sensus. Pro quo notandum est, quod docet S. Doctor l. 21. decivit. Dei c. 11. *Octo genera pœnarum in legibus esse: damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem.* Ergò cum parvuli præter pœnam exilij, quàm scholastici vocant pœnam damni, patiantur servitutem sub Dæmone, & carcerem, aliam profectò pœnam patiantur à pœna damni. Qualis autem sit ista pœna servitutis sub Principe tenebrarum, ac forti armato audivimus, supra à celeberrimo quodam Theologo dicente: *Hæc enim esset pœna gravior, quàm pœna sensus.* Verissimè. Pone exempli gratia Principem filios alicuius subditi non solum exi-

lio mulctare, & paterna etiã hæreditate privare, sed illos quoque tyranno cuius in mancipia divendere, haud sanè exigua esset postrema ista pœna captivitatis. Porro nulla peior, nulla acerbior, nulla atrocior captivitas est, quàm esse sub Dæmone Phalaride, Dionysio, Maxentio crudeliore, tyrannorum omnium truculentissimo. Neque levis censenda est pœna carceris præcipuè sub forti armato custodiende atrium. Id etiã alter è Societate Scriptor Neotericus non inficiatur; *gravissimam*, inquit Arriaga 1. 2. disp. 52. num. 5. pœnam illam carceris fore, ubi veluti stipites nec videre, vel olfacere, nec gustare quid possent; sanè hæc sensibilis pœna esset. Vndè plures ex iisdem Scholasticis Recentioribus, ne pueros pœna carceris affligant, *nescio quem tertium decipiendos parvulus faciunt locum*, uti olim Pelagiani teste S. Gelasio Papa, cuius proxima verba sunt, & S. Augustino sæpèssimè id affirmante, & irridente, finxerunt.

Verum quid dicent adversarij, si octo illa pœnarum genera, à parvulis sustineri probabimus? Pœnam damni, & exilij ipsis concedunt, modò pœnam captivitatis, & carceris ex Sacris litteris clare deduximus. De reliquis quatuor id ipsum probamus. Vincula illos pati certum est, cum sint captivi, nec illa solvi possint, nisi priùs ipse fortis armatus custos atrij alligetur. Patiuntur etiã pœnam ignominie sunt enim, teste Apostolo, *vasa contumelie*. Hinc S. Doctor lib. 1. con. Iul. oper. imperf. cap. 138. *Ex qua tamèn (massa) alios in Dei regnum adoptari fate mini, quos procal dubio vasa in honorem facta conceditis; alios verò non adoptari, quos facta vasa in con-*

*tumeliam, nisi intelligentèr consentiatis, impudentèr negatis. Neque enim, si non est pœna damnationis, sicut vultis, non erit saltèm contumelia imaginis Dei, separari à regno Dei. Insupèr patiuntur verbera, carent enim teste Morainio n. 17. speciali Dei protectione, qua ab eius, scil. Dæmonis invasionibus, & infectionibus fiant immunes. Nec putandus est adèò mitis hic Tyrannus, ut servos suos nè semèl quidèm flagris affligat. Satis sit, infantes esse vasa in illius domo, ut ait Christus, & captivos in familia Diaboli teneri, ut docet S. Pater lib. cit. de pec. merit. cap. 34. Adde his pœnam talionis, qui enim cum suo primo Parente noluerit esse sub Deo, facti sunt servi sub Diabolo. Tene aurea S. Doctoris verba lib. 14. de civit. Dei cap. 15. *Iusta damnatio subsecuta est, talis quidèm damnatio, ut qui custodiendo mandatum fuerat etiã carne spiritualis, fieret etiã mente carnalis: & quia sua superbia sibi placuerat, Dei iustitia sibi donaretur, nec sicut affectabat in sua esset omnimoda potestate, sed à se ipso quoque dissentiens sub illo, cui peccando consensit, pro libertate, quam concupierat, duram miseramque ageret servitutem; mortuus spiritu volens, & corpore moriturus invitatus; desertor aternæ vitæ, etiã aterna nisi gratia liberaret, morte damnatus. Morrem verò pœnarum ultimam non solum corporalem, sed etiã spirituales incurrisse per peccatum univèrsam Adami posteritatem certum est. Et quidèm pueros ex peccato originali pœna mortis secundæ mulctatos tradit passim S. Doctor. Lib. 1. ad Bonifacium cap. 22. ait: *Aut si Evangelicis vocibus cogimini confiteri, nec vitam, salutemque posse habere parvulos de corpore exeantes, nisi fuerint baptizati, quæ-***

rite, cur compellantur non baptizati secunda mortis subire supplicium. Mors autem secunda ex cap. 20. Apocalypsis intelligitur, ubi hæc leguntur: *Et qui non est inventus in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis. Et postea: Infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda.* Quare cum pueri sine baptismo decedentes, non sint scripti in libro vitæ, dubio procul morti secundæ, hoc est, igni deputantur. Hoc argumentum, & fuse, & eruditè ex Augustino. vrget Archiepiscopus Thuamensis in opusculo de hac quæstione cap. 11. & 12. Scio Morainium respondere num. 69. mortem secundam esse privationem visionis Dei. Sed hæc responsio rejicitur ab Augustino cap. 92. Enchirid. & lib. 13. de civit. cap. 8. & lib. 19. cap. 28. item à S. Fulgentio lib. 1. ad Monimum cap. 6. ubi ex sacris litteris pronunciant mortem primam esse, cum anima separatur à corpore, secundam verò cum eadem æternum punitur cum corpore.

Eadem S. Doctoris sententia probatur ex Concilijs Africanis & litteris Innocentij Papæ. Assertio de pœnis parvulorum ab Ecclesia Africana inter fidei dogmata, teste S. Fulgentio, relata. Insigne pro eadem re S. Gelasij Papæ testimonium.

Scholastici, qui in statuendis parvulorum pœnis in diversam ab Augustino sententiam abierunt, publicarunt, eiusdem opinionem unum Augustinum patronum habere, ut loquitur Catharinus, eamque paucissimos sequi, ut ait Moraines. Imò Catharinus unum sibi opponens Augustinum scribit: *At magna, inquit, est*

auctoritas Augustini, magna profectò, sed veritatis, quæ iam pateat longè maior, longè maior Pontificum auctoritas, & Ecclesiæ de cathedra docentis, & communis Doctorum sententia. Quibus ille Author in veterum Patrum scriptis se planè hospitem prodidit; etenim Sancti Patris sententiam & Synodorum, & Pontificum testimonijs confirmabimus, & ijs quidè adeò evidentibus, ut minimè dubitem, quin Scholastici, si in eadem incidissent, ne latum quidè vnguem ab Augustiniana sententia discessissent. Rectè Scottus in 2. dist. 33. q. vn. *Magistrorum Parisiensium placitum contra Augustinum stare dixit*, quibus tamèn totius Africæ vetustiores Episcopos opponemus.

Et quidè veteres Parisiensis Scholæ Doctores, cum summa ingenia Scholæ subtilitatibus devovissent, parum fuere in Synodorum, ac Patrum lectione versati. Hinc eruditionis defectu quasdam opiniones obtrusere, à quibus antiquioris Ecclesiæ magistri longiùs distarunt. Hoc in præsentì controversia patebit, in qua Scholastici ex manca Pelagianæ hæreseos notitia, uti à recepta antiquitur sententia recesserunt, ità illorum plerique in quibusdam cum Pelagianis convenere, quod etiàm notavit cum laudis præfatione nominandus Cardinalis Bellarminus, cuius verba in calce ferè huius controversiæ recitabo. Primi omnium Africani Patres Pelagianorum errores anathemate perculerunt in vtraque Synodo provinciæ Carthagenensis, itemque in altera Synodo Milevitana, dein in plenarijs Concilijs, uti fusiùs libro priori historiæ Pelagianæ nobis descriptum est. In his autè sacris conven-

ventibus pœnas sensibiles puerorum sine baptismo decedentium statutas esse demonstro. Partes Synodi Carthaginensis in litteris ad Innocentium apud Augustinum epistola 90. hæc de Pelagianis scribunt: *Parvulos etiam propter salutem, quæ per Salvatorem Christum datur, baptizandos negant, ac sic eos mortifera ista doctrina in æternum necant, promittentes etiamsi non baptizentur, habituros vitam æternam.* Patres verò Numidiæ provinciæ in epistola ad eundem Innocentium, quæ inter Augustinianas est 91. hæc ipsa scribunt de eisdem hæreticis: *Pueros quoque parvulos, si nullis innoventur Christianæ gratiæ sacramentis, habituros vitam æternam, nequam præsumptione contendunt.* Innocentius Pontifex his litteris acceptis, gravi rescripto novæ hæreseos falsitatem confixit: *Illud verò, inquit, quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmijs etiam sine baptismatis gratia posse donari, persatuum est.* Epistola 95. apud Augustinum. Itaque tum Synodi, tum Pontifex illam vitam æternam parvulis in originali peccato mortuis negarunt, quam Pelagiani eisdem pueris dabant. Vita autem æterna dicit perpetuam possessionem Dei animam beantis in regno cœlorum, & ex consequenti exclusionem cuiuscunque miseriæ, cui vitæ opponitur æterna mors, quæ consistit in perpetua amissione summi boni, & perenni afflictione, ac cruciatibus in inferis. At Pelagiani nusquam ausi sunt dicere, pueros sine baptismo ituros in regnum cœlorum, ut ex serm. 14. de verbis Apostoli superius laudato exposuimus. Scribit de eisdem Augustinus lib. 1. de pec. mer. & remis. capite

18. *Dicunt parvulos recenti vita editos visceribus matrum, non propter remittendum peccatum percipere baptismum, sed ut spiritualem procreationem non habentes, creentur in Christo, & ipsius regni cœlorum participes fiant, eo modo filij, & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hinc idem S. Doctor contra Pelagianos ait lib. 2. oper. imperf. cap. 113. *Respondete, quid sitis, qui tot imagines Dei sine ullius peccati merito separatis à regno Dei, & facitis duas æternas felicitates. Unam quæ sit in regno Dei: alteram, quæ sit extra regnum Dei.* Et libro 1. eiusdem operis cap. 132. tradit parvulos iuxta Pelagianos futuros in loco aliquo secundæ felicitatis, quem, inquit, talibus edificavit hæresis vestra. Ex his infertur, vitam æternam, quam illi Hæretici pueris promittebant, sitam fuisse in secunda quadam felicitate, hoc est, minori ea, qua fruebantur beati in regno cœlorum. Nam cum ibidem pueri nullos cruciatus per totam æternitatem passuri essent, æternim felices vivere ab ipsis dicebantur. Scribit S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 6. *Deum animæ peccatum mortuæ duplicem insuper mortem comminatum: Primam in separatione animæ, & corporis: secundam in æterna cruciatione animæ, & corporis. Ac per hoc primam, qua discedente anima caro sola moritur: secundam verò, quando rediens in carnem anima in eadem, & cum eadem, in qua peccavit, carne torquetur.* Primæ morti opponitur vita temporanea, alteri verò vita æterna, quando anima perpetua felicitate fructur, qua de re legatur Augustinus lib. 20. de civit. Dei c. 6. Itaque vita æterna infantium ex Pelagianorum sententia illa est, quæ opponitur morti secundæ, quæ ideo

ex Augustino lib. 18. ibidem cap. 28. *secunda mors dicitur, quia nec anima ibi vivere dicenda est, quæ à Dei vita aliena erit, nec corpus, quod æternis doloribus subiacebit.* Quare cum Synodi Africanæ, à S. Innocentius damnarunt dicentes, pueros sine baptismo defunctos habere vitam æternam, explorant secundam illam felicitatem, quam extra regnum Dei Pelagiani infantibus promittebant, & ex consequenti decrevere, eosdem subituros etiam mortem secundam, quæ beatæ vitæ opponitur. Cæterum vita illa æternum beata, quam Pelagiani pueris destinabant, ante Synodos Africanas reiecta fuit in Concilio Diospolitano anno 415. vbi cum obiectum fuisset Pelagio, Celestium ipsius discipulum docuisse, *infantes etiam si non baptizentur, habere vitam æternam*, negavit se illa dixisse. Hinc Pelagium premebat Augustinus epist. 106. ad Paulinum Nolanum pueros sine gratia regenerationis in Christo *non habere in se vitam, ac per hoc pænæ sempiternæ obnoxios.*

Contrius, à Moraines existimant vitam æternam, quam parvulis Pelagiani pollicebantur, sitam fuisse in visione clara Dei extrà tamen regnum cælorum. Vnde responderi potest his, quæ huc usque deduximus, Synodos statuisse pueros non posse sine baptismo frui vita æterna, hoc est, visione clara Dei, nec tamen statim inferri, morte secunda iuxta totam suam latitudinem plectendos, sed prout hæc tantum dicit privationem visionis Dei, non quatenus continet cruciatus, & æterna supplicia animæ, & corporis. Sed hæc sententia nulla ratione admitti potest, si consideremus, quid Pelagiani nomine

regni cælorum intelligerent. Et licet Moraines num 55. dicat eosdem id non satis expressisse, colligitur tamen, quæ fuerit illorum sententia ex Iuliano lib. 6. oper. imperf. cap. 37 vbi ait: *Multò maxime congregatio omnis glorificata Sanctorum esse Deo subiecta non desistet, sed totum corpus dignum regno cælorum, quod sub Christi capite construitur, divinæ voluntati perfectæ affectione cohereret, ut extincta omni cupiditate culparum, Deus & contineat cunctos, & compleat.* Ex his inferitur Pelagianos non promisisse pueris visionem beatam; etenim videns Deum, divinæ voluntati perfectæ affectione cohereret, ut extincta omni cupiditate culparum, Deus & contineat eundem, & compleat. Quare pueri fruenter visione clara Dei, reapse forent in regno Dei, quod illi negabant. Rursus S. Augustinus ubique premit Pelagianos negantes peccatum originale, quod pueri exclusi à regno cælorum immerito, & iniuste tanta miseria torquerentur. Lib. 2. oper. imperf. cap. 113. *Ac tandem aliquando, inquit, extra regnum Dei infelices futuros fatemini parvulos non renatos. Dicite ergo huius infelicitatis meritum verbosi, & contentiosi, qui negatis originale peccatum.* Et l. 4. c. 99. ait: *Ipsam etiam regnum sic amatis, ut non ibi esset, non saltem levem pœnam credatis hominis esse, sed nullam.* Quod si Pelagiani extrà regnum Dei dabant parvulis visionem Dei, haud congruenter August. contra ipsos inferebat, pueros futuros infelices, & pænæ subiectos. Nam videns Deum, possideret summum bonum, nec ullo pacto potest esse infelix, aut alicui pænæ obnoxius. Præterea S. Pater lib. 2. oper. imperf. cap. 113. his instat Iuliano, & collegis: *Dicite, obsecro, in ea felicitate, quæ extra Dei regnum*

regnum erit, vllus ne regnabit, an nullus? Si nullus liberior erit procul dubio sine vlllo Rege illa felicitas. Si verò vllus in ea regnabit, quis erit Res imaginum Dei, qui non erit Deus? At in illa secunda felicitate pueri fruere videntur visione Dei, & profecto Deus in illis regnaret, nec eo dilemmate August. adversarios perculisset. Etenim Deus clarè visus regnat solus in anima videntis, & omnes eiusdem actus regit, & moderatur. Itaque Pelagiani beatitudinem naturalem pueris destinabant, vti enim illi naturaliter innocentes ab iisdem asseruntur, eiusdem etiam ordinis beatitudinem invexere, in quo tamen dogmate numquam, quid sentirent, nostris innotuit; vnde Augustinus, alijque Patres eorundem sententiam planè se non percipere falsi sunt. Ille lib. de prædest. SS. cap. 13. narrat à Pelagianis promitti pueris NESCIO CIVIS felicitatis locum, & in lib. de hæresibus cap. 88. æternam & beatam QVANDAM vitam suam. Idem habet lib. 1. de orig. animæ, cuius verba mox referam. Ipse Pelagius dicere solebat: Quò eant nescio, vt ex Augustino superius dictum est.

Redeo ad Africanas Synodos. In Concilio celebrato anno 418. Carthagine contra Pelagianos, in quo hic canon in vetustis codicibus statutus legitur, Item placuit, vt si quis dicit, ideo dixisse Dominum: In domo Patris mei mansiones multæ sunt, vt intelligatur, quia in regno cælorum erit ALIQUIS MEDIUS, aut VLLVS ALI-CVBI LOCVS, vbi beatè vivant parvuli, qui sine baptismo ex hac vita migrarunt, sine quo in regnum cælorum quod est vita æterna intrare non possunt, anathema sit. Nam cum Dominus dicat:

Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non intrabit in Regnum cælorum, quis Catholicas dubitet PARTICIPEM FORE DIABOLI, qui coheres esse non meruit Christi? Qui enim dextrà caret, SINISTRAM PROCVL DVBIO PARTEM INCVRRET: In historia Pelagiana lib. 1. cap. 13. hunc canonem recitavi, vbi ex Photio ostendi in antiquis codicibus scriptum fuisse, quod etiam testatur Binius, licet à nonnullis omisus sit, de quo nolo cum quopiam contentionis funem ducere. Interim hoc ipsum S. Augustini testimonio confirmabo, qui lib. 2. de orig. animæ cap. 12. scribit: *Novellos hæreticos Pelagianos iustissimè Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apostolicæ damnavit auctoritas, eò quòd anxi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis, & salutis locum etiam præter regnum cælorum.* Vnde satis verisimile sit laudatum canonem reapse fuisse ab Africanis Synodis exaratum. Illud verò observandum venit, ideo Patres negasse alium alicubi locum, quia duo tantum loca nominantur in sacris litteris, nempe dextra, & sinistra Iudicis, vnde asserunt pueros futuros in sinistra, & ex consequenti participes fore Diaboli. In eodem libro de origine animæ cap. 9. scribit S. Pater: *Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem, regnumque cælorum quietis, vel felicitatis CIVIS LIBET, atque VBILIBET quasi MEDIUM LOCUM.* Hoc enim eis etiam hæresis Pelagiana promisit. Quare cum illa opinio de quasi medio loco, nempe inter inferorum penas, & gaudia regni cælestis, inter errores hæresis Pelagianæ Augustinus recensuerit; constat eandem & ab Africanis Patribus, qui

contra illam hæresim diligentissimè excubère, damnatam fuisse, quod ex dicendis clarissimè apparebit.

His addam Synodum Byzacenorum Patrum in Sardiniam à Thrasamundo Rege Vandalorum Ariano relegatorum sententiam. Cum Constantinopoli graves de divina gratia lites agitentur, nonnulli Monachi pro iisdem componendis Romam profecti, audita Africanorum Antistitum in Sardinia exulum famà, legationem ad eosdem destinant; librum etiam miserunt de Incarnatione Domini, & divina gratia à se ipsis conscriptum, rogantes ut de eodem iudicium ferrent. Byzaceni Patres, cum communi consilio, quid memoratis Monachis rescribendum foret deliberassent, Fulgentio Episcopo Ruspensi iniungere, ut decreta à Patribus in litteras mitteret, qui è vestigio librum exaravit inscriptum de Incarnatione, & gratia. In eo autem Augustini sententia de pœnis puerorum apertissimè traditur; etenim cap. 14. inquit: *Quæ iustitia est, ut imago Dei, quæ nihil potuit per se ipsam delinquere, si non redimatur sanguine filij Dei, in regnū Dei non permittatur intrare? Quò utique quisquis non ingreditur, INTERMINABILIBVS IGNIS ÆTERNI CRUCIABITVR POENIS.* Quæ igitur iustitia Deus iustus infantibus sine peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non invenit causam? Item cap. 30. hæc scribuntur: *Quomodo infantibus, qui baptizantur, & in eadem infantia moriuntur, donat æternam salutem, quorum bonam nec expectat, nec invenit voluntatem? Itē alios quomodo sine baptismo mortuos ÆTERNIS CRUCIATIBVS damnat, cum in eis nullam culpam male voluntatis inveniat? Nonne*

istos inimicos gratiæ Dei, nec defensores humani, sed deceptores arbitrij ad hoc sua perversitas cogit, ut Deum putent iniquum in obitu omnium parvulorum, ubi nulla interveniente vel bonitate, vel malitia voluntatis, alios vident potiri regno, alios IN TERMINABILI DEPUTATOS INCENDIO. Hic liber inter volumina S. Fulgentij recensetur, quòd ab ipso dictatus fuit, à eundem à Synodo approbatum, à ad Monachos Romam missum patet ex hoc eiusdem initio, ubi Episcopi Byzaceni nominantur: *Dilectissimis, & in Christi fide, atque gratia plurimum amplectendis sanctis Fratibus, Petro Diacono, Ioanni, Leontio, & alio Ioanni, cæterisque fratribus, &c. Dacianus, Fortunatus, Boethus, Victor, Scholasticus, Orontius, Vindicianus, Victor, Ianuarius, Victorianus, Photinus, Quod vul Deus, Fulgentius, Felix, & Ianuarius in Domino salutem.* Quindencim igitur Episcopi doctissimi, à sanctissimi in Augustini sententiam pedibus ivere. Nec obstat, laudatum volumen fuisse Fulgentij manu exaratum, qui Augustini Patris sententiam mordicus tuebatur; nam in omnibus Synodis vni alicui ob eruditionem, & eloquentiam insigni iniungi solet, ut publica Patrum decreta litteris mandet. Scribit discipulus Fulgentij cap. 20. de vita eiusdem: *Post deliberationis decem longissimas moras, quidquid auctoritas communis invenerat, eloquenter allegandum sensibus cæterorum, beato Fulgentio dimittebatur.* Et postea: *Propterea quandocumque rescribebant consulentibus, Episcoporum nomina cunctorum dicebantur in titulo, sed solus B. Fulgentij sermo tenebatur in stylo.* Quare ea omnibus Byzacij Patribus, quorum tam temporis Dacianus

cianus erat Primas, sententia stetit. Habemus etiam epistolam Synodicam eorundem Antistitum, inter quos tamen Fulgentius non nominatur, quam publicavit Sirmondus, & inter opera Fulgentij tom. 6. Bibl. PP. edit. Colonien. A. 1618. recensetur, in cuius cap. 8. eadem sententia traditur: verba inferius recitabo.

Volo hic evidenter ostendere antiquitus in Africana Ecclesia, in qua quadrigenti sexaginta sex Episcopi numerabantur, adeo certum fuisse, pueros sine baptismo defunctos puniri in inferis poena sensibili, ut id inter fidei dogmata relatum fuerit. Cum Petrus Diaconus vir doctissimus, ut ex eiusdem libro de Incarnatione, & gratia constat, in Orientem transmissurus esset, rogavit per litteras S. Fulgentium, ut brevem fidei Catholicæ synopsin ad se mitteret, cui se conformare posset, intelligebat enim plures hæreses passim toto Oriente grassari. Fulgentius librum eidem misit inscriptum de fide ad Petrum, qua de re dixi lib. 2. Hist. Pelag. cap. 19. In eo autem volumine quadraginta dogmata ad Catholicam fidem pertinentia recitat, eaque in singula capita digerit, quæ ita inchoantur: *Firmissimè tene, & nullatenus dubites.* Primum dogma recitatur cap. 4. Cum verò cap. 26. posuisset dogma XXIII. de peccato originali, capite insequenti 27. hæc scribit: *Firmissimè tene, & nullatenus dubites, non solum homines iam ratione utentes, verum etiam parvulos, qui sive in utero matrum, sive cum de matribus nati sine sacramento sancti baptismatis, quod datur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, de hoc sæculo transeunt, IGNIS ATERNI*

SEMPITERNO SUPPLICIO PUNIENDOS, quia etsi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & nativitate traxerunt. Hoc XXIV. dogma, seu ut ille loquitur, capitulum de fide Petro credendum proposuit, & cum postea reliqua capitula recitasset, hæc habet cap. 44. *Hæc interim quadraginta capitula ad regulam veræ fidei firmissimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, veraciter, patienterque defende. Et si quem contraria his dogmatizare cognoveris, tanquam pestem fuge, & tanquam hæreticum abijce.* Ita enim ista, quæ posuimus, fidei Catholicæ congruunt, ut si quis non solum omnibus, SED ETIAM SINGULIS voluerit contraire, in eo quod singulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Christianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat. Itaque testatur Fulgentius, parvulos cum solo originali peccato morientes ignis æterni sempiterno supplicio puniendos, & id ad regulam veræ fidei pertinere, & tanquam hæreticum abijciendum, qui eidem dicto voluerit contraire. Hæc non indigent interprete, sed tantum lectore. Quis autem ex his non intelligat, Africanam Ecclesiam Augustini sententiam de poenis infantium inter fidei dogmata recensuisse? Neque enim omnium Afrorum Episcoporum doctissimus ea in re deceptus dici potest, vel alios voluisse decipere, proprias opinunculas pro inconcussis Ecclesiæ dogmatibus venditando. Qualis vero, quantasve fuerit Fulgentius ex eiusdè gestis patet. Hæc sufficiat ex c. 20 libri de vita eiusdem dixisse: *Sexaginta quippe, & eo amplius Episcopos tunc catena*

ligabat exilij, quorum lingua, & ingenium beatus Fulgentius Episcopus fuit. Tor eiusdem libri editi eximiam ipsius doctrinam abundè manifestant. Vide, quæ de eodem dixi lib. 2. Hist. Pelag. cap. 21. & 24.

Hoc ipsum colligitur ex Augustino, qui lib. 1. de pec. mer. & remis. cap. 28. asserentes pueros futuros in medio quodam loco nuncupat *malè credentes*. Idem in lib. de prædest. SS. cap. 12. ait: *Cum moriuntur infantes, aut merito regenerationis transeunt ex malis ad bona, aut merito originis transeunt ex malis AD MALA. Hoc Catholica fides novit.* Præterea lib. 5. cont. Iul. oper. imperf. cap. 64. ait: *Inter reprobos sunt certè plurimi, qui si ex hac vita abriperentur infantes, secundum falsam vestram hæresim penitus ab omni, secundum autem Catholicam fidem à damnatione gravissima tollerentur.* Certum est eam pœnam à Catholica fide in parvulis asseri, quam Pelagiani inficiabantur; at hi pœnam damni, hoc est, exclusionem à regno cœlorum libenter concedebant. Hinc dixit Augustinus serm. 14. de verb. Apost. *Videris enim tibi misericors, quia non auferis ei vitam, DAMNAS tamen, quem separas à regno cœlorum. DAMNAS, non eum percutis, sed in EXILIVM MITTIS*, En Pelagiani pueros non percutiebant, hoc est, pœna sensus illos nequaquam muletabant, sed pœna tantum damni, in exilium illos mittendo. Quare Augustino teste, Catholica fides tradit parvulos percuti, & non tantum in exilium mitti, quod Pelagiani vltro fatebantur. Rursus tract. 67. in Ioannem hæc ait: *Proinde respuendi sunt à corde Christiano, qui putant ideo dictum multas esse mansiones, quia extra regnum cœlorum erit aliquid, ubi maneant beati innocen-*

tes, qui sine baptismo ex hac vita emigrarunt quia sine illo in regnum cœlorum intrare non potuerunt. Hæc fides non est fides; quoniam non est vera, & Catholica fides. Et tamen videmus, plures Scholasticos beatitudinem naturalem perfectissimam citra dolores, & tristitiam parvulis promittere extra regnum Dei, quorum sententia minùs tolerari potest, quàm illa Pelagianorum, quia isti contendebant infantes esse innocentes, & nulla culpa coinquinos, unde non adeo grave absurdum videbatur quandam eisdem felicitatem præparare, cum tamen Scholastici, nec ignobiles, asserant cum Ecclesia Catholica pueros esse originali labe infectos, sub potestate Dæmonis, si ius iræ, nec postea dubitent, eisdem beatam quandam vitam promittere.

Sed ex eadem Africa ad Romanam Apostolicam Sedem evectus S. Gelasius Papa adeo apertè Augustinianam sententiam confirmavit, ut nihil solidius hac in disputatione adduci possit. Hic in epistola ad Episcopos per Picenum contra Senecam delirum senem Pelagianum missa scribit: *De parvulis autem quod asserit, sine baptismo pro solo originali peccato non posse damnari, satis IMPIA, satis profana propositio est.* At Pelagiani nunquam sine baptismo regnum cœlorum, pueris promisserunt, sed nescio quem tertium locum inter cœlum, & inferos. Audiatur laudatus Gelasius: *Nihil est ergo, quod dicant, quod non renati infantes tantummodo in regnum cœlorum ire non valeant, non autem perpetua damnatione puniantur.* Vbi cum Pontif. præter exclusionem à regno cœlesti, quæ est pœna damni, decernat pueros perpetua damnatione puniri, palam

palam fit, eundem Augustini sententiam approbasse, & concludit: *Dicant igitur in morte perpetua constituti, si non æstimentur esse damnati.* TOLLANT ERGO DE MEDIO NES- CIO QVEM IPSI TERTIVM, QVEM DECIPIENDIS PARVVLIS FACIUNT LOCVM. Ita arguit Pontifex. Pueri sunt damnati, ergo tollant de medio tertium, quem decipiendis parvulis faciunt locum. Ex quibus patet in antecedenti loqui Gelasium de damnatione apud inferos, qua pueri perpetuæ, hoc est, secundæ mortis supplicia sustinent, unde rectè inferitur, tollendum esse de medio tertium locum. At cur TERTIVM dicit? Nisi ut duo tantum loca esse declararet, nempe cælum sedem beatorum, & inferos carcerem damnatorum. Quod defensores Augustinianæ sententiæ tortores puerorum à Scholasticis nuncupantur, longè graviori censura eisdem Gelasius perculit, dum illos *deceptores parvulorum* Apostolici oris sententia pronuntiavit, quippe qui eisdem secundæ felicitatis locum inani asseveratione promittebant. Imò ibidem tertium illam locum explodit, motus eodem testimonio sacrarum litterarum, quod initio ex Aug. adduximus. Etenim scribit Pontifex: *Tollant ergo de medio nescio quem ipsi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt locum.* Et quia non nisi dexteram partem legimus, & sinistram, non illos faciant IN SINISTRA REGIONE sine baptismo permanere, sed baptizatos sinant ad dexteram salutarem sacra regeneratione transferri. Quare Gelasius Papa non modò S. Doctoris sententiam, verum etiam eiusdem quoque rationem approbavit. Porro definitiva illa sententia est: *Tollant*

ergo de medio nescio quem ipsi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt locum. In quibus dum dicit *nescio quem*, declarat nec scire se, nec inquirere, quænam, aut ubinam esset secunda felicitas parvulis à Pelagianis promissa, sed ob id eorum dogma damnare, quòd tertium locum facerent inter regnum cælorum, quod dandum est ijs, qui erunt in dextera, & inferni pœnas, quæ destinantur ijs, qui erunt in sinistra. Ex his iure Gelasius appellatur à Gabriele Vasquez, r. p. disp. 91. num. 75. *per omnia Augustinianus.* Et quidem in eandem epistolam, ut alias notavimus, totius Augustinianæ contra Pelagianos doctrinæ succum valentiorém contraxit. Unde cum ex CLEMENTIS PONT. OPT. MAX. indulto eiusdem Santi Pontificis memoriam quotannis Augustiniana familia recolendi facultatem impetrasset, inter precum officia eiusdem vitæ sypnoxi insignem Gelasij erga S. P. Augustini doctrinam cultum inseruit. Gelasij laudes recitat Dyonysius Exiguus in epistola ad Iulianum Presbyterum, in qua eiusdem Pontificis doctrinam, pietatem, ac exantlatos pro Orthodoxa fide labores eximiè commendat. Has litteras leges in calce prioris partis collectionis Romanæ Lucæ Holstenij.

Idem Augustini assertum Patrum, ac plarum Theologorum, etiam recentiorum auctoritate, probatur.

A Gmen Patrum, ut par est, Hieronymus ducet, qui proprius in Palestina cum Pelagio veluti collato pede certavit. Edidit ille dialogos contra eundem

hæresiarcham, in quibus sub nomine Critoboli Pelagium, sub nomine verò Attici virum Catholicum colloquentes induxit. Itaque Critobolus obijcit in fine tertij libri: *Oro te, quid infantuli peccavere? Nec conscientia eis delicti imputari potest, nec ignorantia, qui iuxta Ionam proph. manum dextram nesciunt, & sinistram. Peccare non possunt, & possunt perire, genua labant, vagitus verba non explicant, balbutiens lingua ridetur, & ÆTERNÆ MISERIÆ CRUCIATVS miseris præparantur.* En Pelagius exprobat Catholicis veluti quid absurdum puerorum in aliena vita cruciatus. Quid his reponit Hieronymus, an fortè illa Annati verba: *negamus crudelem consequentiam?* Lib. 8. sui Aug. cap. 1. pag. 858. Haud equidem: sed ex Paulo Apostolo peccatum originale probat, ut pueris tormenta non iniuste infligi videantur. Eadem pœna sensibilis infantium asseritur à S. Avito Antistite Vienenſi, qui anno D. in Gallijs floruit. Etenim in carmine ad Fulcinam sororem hæc eleganter scripsit.

*Omnibus id verò gravius, si fonte
lavacri,*

*Divini expertem tenerum mors invida
natum*

*Præcipitat, dura generatum sorte
GEHENNÆ,*

*Qui mox ut matris cessarit filius
esse,*

*Perditionis erit: tristes tunc edita no-
lunt,*

*Quæ FLAMMIS tantùm genuerunt
pignora matres.*

Fuit autem Alcimus Avitus Præsul doctissimus, à Synodo Epaunenſi, alijsque præſedit. Huic autem sup-

parem dabo S. Fulgentium Ruſpenſem Episcopum, qui eidem Avito convixit. Hic in lib. de fide ad Petrum Diaconum sententiam eandem tanquam de fide tenendam docuit cap. 27. cuius verba superius laudavimus. Idem lib. 1. de verit. prædest. & grat. cap. 12. ait: *Nulla igitur est causæ diversitas in infantibus, quæ faciat unum eligi, alterum reprobari. Si verò parentum consideretur voluntas, illi, qui Christiani sunt, ut eorum filius baptizaretur sollicitè voluerunt, instantissimè curaverunt: quorum tamen filius antequam baptizaretur morte præventus, ÆTERNIS EST IGNIBVS deputatus.* Capite etiam 14. scribit: *Causa verò maiorum, atque minorum, qui sine baptismate cursum vitæ præsentis in infidelitate consummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una est. Ex hac utriusque ibunt in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius, quia in eis chirographum, quo sibi eos deceptoris nequitia subdidit, Salvatoris gratia non delevit. Et statim: Reddet unicuique secundum opera sua, ut non solum pro originali peccato ÆTERNIS IGNIBVS ARDEANT, (quibus ARSVRI sunt sine baptismate morientes etiam parvuli, qui nihil boni, aut mali egerunt) sed etiam pro sua voluntate mala tanto deterius torqueantur, quanto amplius propriæ iniquitatis adiungunt.* Hi Fulgentij libri eximie commendantur à Patribus Africanis in Sardinia pro fide Orthodoxa exulantibus in epistola Synodica cap. 18.

At sæculo eodem desinente S. Greg. Magn. & in sequenti incunte S. Isidorus Hispalensis August. sententiam approbatur, quippe quæ communis tum temporis in Ecclesia habebatur. Gregorius lib. 9. Moral. cap.

12. in illa Iob : *Et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa*, hæc scribit : *Non nulli etenim prius à presenti luce subtrahuntur, quam ad proferenda bona, malavè merita activæ vitæ perveniant. Quos quia à culpa originis sacramenta salutis non liberant, & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc AD TORMENTA PERVENIUNT. Quibus unum vulnus est, corruptibiliter nasci, aliud carnaliter emori. Sed quia post mortem quoque æterna mors sequitur, occulto eis, iustoque iudicio etiam sine causa vulnera multiplicantur; PERPETVA quippè TORMENTA PERCIPIUNT, qui nihil ex propria voluntate peccaverunt. Et postea: Districtus iudex, qua eos animadversione trucidat, quos culpa propriæ actionis damnat, si & illos IN ÆTERNVM PERCVTIT, quos reatus arbitrij non addicit?* Hæc adeò clara sunt, ut Moraines dicat, Gregorium ea non ex sensu Ecclesiæ, sed ex propria opinione asseruisse. S. Isidorus lib. 2. differt. spirit. num. 26. idem tradit inquit: *Illud tamèn tenendum est, parvulorum animas nexu peccati originalis esse adstrictas, quæ nisi percipiant baptismatis sacramentum, regni cœlestis participes esse non possunt, sed cum carne, & commune habebunt peccatum, & pari iudicio DAMNABVNTVR IN IGNEM ÆTERNVM.* Et lib. 1. senten. cap. 22. ait: *Pro solo originali reatu launt IN INFERNO nupèr nati infantuli POENAS.* Erat ergò certa in Latina Ecclesia illa assertio de pœnis puerorum, quàm Augustinus, Fulgentius, à Synodi in Africa docebant, quàm Gelasius, à Gregorius sanctissimi Pontifices in Italia tradebant, quàm S. Avitus in Gallia, & S. Isidorus in Hispania citra dubium asseriebant. Eandem verò diutius usque ad Scho-

lasticorum ætatem viguisse existimo. S. Prudentius Episcopus Tricassinus, qui floruit anno 850. in libro de prædest. cap. 16. ait : *Quæ punitio bifariam dividitur, & nunc in absolutione animæ à suo corpore comparata huius primæ prævaricationis merito, quod ab ipsa radice in omne posteritatis eius genus transfusum, atque innatum est, & postmodum in GEHENNA, quæ tam HVIVS, quàm aliorum multiplicitate criminum libidiosa perversitate contractatorum acquisita est.* Et inferius de parvulis scribit : *Extra baptismi gratiam morientes, non suo, sed protoplasti peccato PERPETVA PLEXIONE DAMNANTVR.* Ex Anglia veniat Anselmus, qui in lib. de concep. Virg. & pec. orig. cap. 22. hæc docuit : *Sed cum nemo dubitet, quia par pœna non sequetur imparia peccata, in hoc tamèn similis est & personalis, & originalis peccati damnatio, quia nullus admittitur ad regnum Dei, ad quod factus est homo, nisi per mortem Christi, sine quo non redditur quod pro Adæ peccato debetur, quamvis non omnes paritèr in inferno torqueri mereantur.* Nàm post diem iudicij nullus erit Angelus, aut homo *NSI AVT IN REGNO DEI, AVT IN INFERNO.* Explodit tertium illum locum felicitatis secundæ, quem plerique parvulis promittunt. Ultimus accedat S. Aelredus S. Bernardi contemporaneus in libro 1. Speculi charitatis cap. 15. Cum sibi obiecisset : *Parvulos quæ ratio addicit damnationi, quos nec creatio malos, nec propria voluntas fecit iniustos?* Respondet : *Quid enim? Iniustum æstimas, ut lignum inutile, & infructuosum ignis depascat? Cogita quæso totum humanum genus quasi lignum aridum, lignum infructuosum, lignum in ipsa radice vitiatum, utpotè veneno antiqui serpen-*

pentis inficiatum, iustissimè addictum flammis, igni destinatum, adiudicatum damnationi. Quid ergò? Ingratum te præbes, ò lignum inutile, quod quidam ramusculi à tua præmortua præcisi radice eripiuntur incendio, quatenus stipiti cui-dam fructuoso inserti pristinae libertati donentur. Huius Sancti regulam lege apud Holstenium pag. 187. parte 2. Collectionis Romanæ. Ex his patet quàm falsò dixerit Adamus, omnes Patres contra Augustinum stare. Certè neque Pater Suarez, neque Pater Vasquez cum Augustino ea in re conveniunt, àt benè S. Doctorem secuti sunt omnes Latini Patres, qui controversiam illam quoquomodo attigerunt, in quorum lectione Adamus totus hospes fuit.

Hæc itaque antiquæ Ecclesiæ, àc Sanctis Patribus de infantium pœnis sententia stetit, donec post ducentissimum suprâ millesimum annum Christianæ epochæ novæ opiniones à Scholasticis proculæ sunt. Qui si in Patrum voluminibus tantùm studij, àc laboris posuissent, quantum Aristoteli explicando impendere, profecto S. Aug. sententiam non obduxissent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem illam puerorum beatitatem attinet, hominum mentibus tam altè infixissent. Verùm tanta fuit vis veritatis, àc tantum Augustini auctoritas valuit, ut plerique etiàm Scholasticorum pedibus in Augustini sententiam ierint. Primus fuit Gregorius Ariminensis subtilissimus antiquæ Parisiensis Scholæ Doctor, qui pœnas sensibiles infantium accerrimè sustinuit in 2. sent. dist. 30. quæst. 3. Nullus autem veterum Scholasticorum in Augustini lectione Gregorium supera-

vit. Hanc illi laudem ultro Recentiores tribuunt. Dicitur à Vasquez 1. 2. disp. 185. num. 13. *apprimè in Augustini doctrina versatus.* A Vandero appellatur vir *doctissimus, & si quis alijs doctrinae Augustiniane per studiosus* Dis. 1. de liber. Dei num. 23. Addit Falsolus 1. p. q. 23. art. 1. dub. 3. num. 34. *cuius libri Augustini auctoritatibus, & sententijs passim abundant.* Idem nuncupatur à Raynaudo *homo in Augustini lectione versatissimus.* In cens. inoff. cens. num. 2. Denique Decampsius scribit: *Gregorius Ariminensis, quem non vitæ tantum instituto, sed etiàm doctrina Augustinianum fuisse norunt omnes, qui vel strictim eius libros attigerunt.* Lib. 3. de Hæresi Ians. disp. 3. cap. 20. Quæ consultò hic inserui, ut planum fiat, quantum fidei Ariminensi præstandum sit, ubi de Augustini mente disputatur. Video enim hunc insignem Doctorem plerasque sententias tanquàm verè Augustinianas defendere, quas tamèn Recentiores veluti portenta, àc paradoxa, prorsus anti-Augustiniana reiiciunt. Hic itaque vir subtilissimus Augustini auctoritatem communi illius ætatis Scholasticorum sensui præposuit. Albertus etiàm Magnus in Summa tract. 18. probabilem Augustini sententiam fiteretur, uti etiàm Polmanus Doctor Duacensis in calce Breviarij Theologici num. 469. Consentiunt Sonnius tract. de extremo iudicio cap. 6. & 7. Driedo lib. 1. de grat. & liber. arbit. tract. 3. cap. 2. part. 1. Ex Augustiniana familia præter Gregorium fusè eandem sententiam tuentur Augustinus Musæus in Apologetico ad Paulum III. Alipius Reylof. Belga lib. 8. de anima ad mentem S. P. Augustini cap. 2. §. 33. Michael Paludanus insignis

signis Doctor Lovaniensis in epistola ad Conrium Archiepiscopum Thuamensem, quæ legitur in limine libri eiusdem Conrij mox laudandi. Denique Carolus Moreau Gallus tomo 1. sui Tertulliani par. 2. pag. 89. & seq. ubi ait: *Attendant, & hi, qui solam pœnam damni in eis admittunt, sed ab antiquo Ecclesiæ, & Patrum sensu esse remotissimos.* Ibi enim plura Patrum testimonia laudat, quæ tamèn de damnatione genericè Impra intelligendos esse faciliè adversarij dicent, neque enim Gelasij, Aviti, Isidori, Prudentij, aliorumque authoritates prodixit, quas nos superius attulimus. Hic tamèn Augustinianos plurimùm debere fateor doctissimis Seraphicæ familiæ Patribus, totidèm enim pro Augustiniana sententia, quot ex nostris, stare video. Alphonsus à Castro insignis Theologus in lib. adver. hæres. V. Baptismus ait, pueros originali infectos esse *gehennæ obnoxios.* Matthias Hauzerus idèm docet tom. 2. Anatomix Augustinianæ pag. 764. Ioannes Poncius Hibernus disp. 18. Curlus Theologici tota quæstione 6. & in com. in 2. sent. Scoti d. 33. P. Macedo lib. 4. de Clavibus cap. 18. contr. de pec. orig. lect. 3. quorum omnium studia vicit Florentius Conrius Archiepiscopus Thuamensis integro pro S. Augustini assertionem volumine evulgato, in quo fursissimè ex sacris litteris, & Augustino sensibiles infatium pœnas demonstravit. Patrum tamèn testimonia omisit, vnus enim Augustinus instar omnium illi fuit. Hic autèm cum cap. 2. retulisset, plerisque ea in opinione Augustinum in excessus prolapsum, quæ Recentiorum cantilena est, haud sibi temperare potuit, quin exclamaret: *O vo-*

cem non solum miræ animositatis plenam, sed iniuriæ in Augustinum, eiusque sanctos Commagistros, & in ipsam Sedem Apostolicam fortè plenissimam. Video hunc doctissimum Antistitem vocari à Morainio novorum Dogmatistarum prodromum, cum tamèn antiquissimam Patrum sententiam propugnaverit. At quòd in limine libri Augustini nomen inscripsit, ac peregrinum Ierichontinum in alio volumine descripsit, in quo humanæ naturæ status iuxta Augustini mentem egregiè explicuit, hinc & nuperis, quos appellat, Dogmatistis præcursor datus; tantùm Conrio stetit, Augustinum defendisse. Hi ergò subtilissimæ Scholæ Professores, licèt aliàs Scoto additissimi, cum Magistrum in præsentì controversia cum Augustino minùs convenire intelligerent, religioni duxerunt Scotum Augustino præponere. Imò eò facto ipsius Scoti, si non doctrinam, saltèm exemplum secuti sunt. Etenim subtilissimus ille Doctorum tantùm Augustino detulit, vt Patres Minores in libello supplicii exhibito Senatui Castellæ anno 1628. quo iuramentum Salamanticensis Academiæ pro defendenda doctrina Sancti Thomæ, quòd diligentissimus Augustini discipulus fuit, tanquàm Doctori subtili iniuriosum deferebant, hæc scripserint: *Scotus adeò Augustinianæ doctrinæ addictus fuit, vt in solis Theologicis commentarijs octingentis, & quindecies S. Augustinum in suarum assertionum testem protulerit, &c.* Quæ aliavè legere poteris tomo priorì historiæ Augustinianæ Hispanicè scriptæ à Petro de Campo l. 3. cap. 30. & apud Lucam VVuadingum in vita Scoti tom. 1. operum eiusdem c. 15. n. 69.

Thesis de sensibili infantium pœna in inferis rationibus suadet. Qua occasione ostenditur, Ecclesiam Romanam inter precum officia eandem S. Doctoris sententiam recitare. Augustinus vocat illam pœnam mitissimam. Statuitur pueros ex pœna damni gravem tristitiam pati.

SED Neque defunt argumenta satis valida, quæ S. Augustini sententiam non modò probabilem, verumetiàm longè probabiliorem ostendunt, nam quod Synodus, & Patres attinet, vera est eiusdem sententia. Primum argumentum est. Peccatum originale induxit sensibiles misérias puerorum præsentis vitæ, ergò & easdem per totam æternitatem distender. Probatur consequens, quia pœnæ sensibiles huius vitæ non sunt sufficientes ad satisfaciendum per satis passionem pro macula peccati originalis, & quantæ, quantæ sunt, iustè humanum genus eadem patitur, ergò durante eadem macula peccati per totam æternitatem, iustè in æternum pueri originali labe infecti eadem patientur. Respondent communiter Scholastici, misérias esse pœnas peccati originalis per accidens; nam iustitia originalis eximebat hominem ijs miserijs, quas in natura pura subiisset; quare cum peccatum originis per se sustulerit iustitiam originalem, per accidens induxit misérias. Hanc responsionem S. 2. superius explosimus, quàm rursus hic egregio testimonio Augustini lib. 6. oper. imp. cap. 37. refellimus. *Restat*, inquit, ut ista, quæ nunc est, scilicet mors corporis, ipsa novissima, hoc est, in fine destruat, quando fiet resurrectio carnis, ut non sit porro inimica

quomodo esset, si naturalis ita esset, ut pœnalis non esset: pœnalis autem sub iusto, & omnipotente Deo, iudice nullo pacto esset, nisi meritis peccati accidisset. Cum autem mors pœnalis dicitur, non ideò dicitur ob relationem, quam habet ad culpam, cuius ipsa pœna sit, sed pœnale accipitur ab Augustino, quod infert cruciatum, & dolorem, vade & pœna alia est iusta, alia iniusta, nempe iniusta est, quæ sine prævio demerito innocenti à tyranno infligitur. At mors nequit esse naturalis, ut non sit pœnalis. Etenim anima à corpore separari non potest, nisi prævijs morbis, & doloribus, sive ij longi sint, sive breves, qui enim breves sunt, magni sunt. Ergò ex S. Doctore nequit mors esse naturalis sub iusto, & omnipotente Deo, qui tanquam iustus, non infligeret malum pœnæ sine culpa, tanquam omnipotens, non sineret, ab alio toti innocenti naturæ infligi. Hinc clamat eodem libro 6. cap. 20. *Neque enim sub Deo iusto miser esse quisquam, nisi mereatur, potest.* Quomodo autem Adam licet ex elementis & corpore animali compositus moriturus non fuisset, egregiè explicat S. Doctor ibidem cap. 39. Sed his omisis, minus datam responsionem oppugno. Etiam si homo in natura pura futurus fuisset ijs miserijs subiectus, quæ ex complexione elementorum, quibus constat, & in quibus vivit, ortum accunt, multæ sunt aliæ gravissimæ miseriæ, quas homo ex sua natura non patitur. Etenim plerumque pueri à Demone invaduntur, & ad mortem usque cruciantur, illa autem pœna non oritur ex conditione materiæ. Urget hoc argumentum Augustinus lib. 6. con. Iul. cap. 6. *Tu*, inquit,

affere

Ecc. 40.

affere si potes, quomodo sibi non obscure, sed aperte vendicet parvulos, quos immundi Spiritus vexant. Si ei traditos dicis, videmus ambo supplicium, tu dic meritum: ambo cernimus pœnam, tu qui nulla mala merita dicis ex parentibus trahi, cum Deum iustum ambo fateamur, demonstra ista pœna dignam, si potes, in infantibus culpam. An verò non agnoscis etià hoc ad illud grave iugum pertinere, quod est super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, &c. Ideò enim Dæmones permittuntur, tantis cruciatibus pueros torquere, quia isti sunt peccato deturpati. Itaque durante eodem reatu iuste Dæmon poterit illos affligere. Rursus rejicitur eadem responsio. Si miseriæ per accidens consequuntur privationem iustitiæ originalis in statu præsentis vitæ, cur etià in altero statu eadem miseriæ itidem saltè per accidens non consequentur privationem originariæ innocentie? Profectò cum peccatum in pueris in præsentia, æquè ac futura vita remaneat, nescio vndenam divinam iustitiam in altero sæculo futuram erga infantes mitiorem deducant, cum in aliena vita severius peccatores puniat! Et quidè si Deus Adamum post peccatum morti non destinasset, & hic æternum inter miseras vnà cum posteris vixisset, nullus iudicium Dei culpæ posset, qui inimicum genus, ac sordè pollutum pœnis addixisset. Ergò in illa hypothese ob solum originale delictum pueri æternum iuste pœnas subirent.

Probatur 2. Deus odio habet pueros originaria labe pollutos, illis est iratus, atque inimicus, ergò iuste potest exercere contra eosdem actus iustitiæ vindicativæ, prout hæc est inflictiua pœnæ sensibilis. Antecedens

colligitur ex Ioan. 3. 36. Qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum. Quam sententiam parvulis non credentibus applicat S. Doctor lib. 1. de pec. mer. & remis. cap. 20. Scribit etià Apostolus Ephes. 2. 3. Eramus natura filij iræ, nempe ob peccatum originis, quod cum natura in prolem transfunditur, quo fit, ut puer recens natus sit averlus à Deo, & ex consequenti eiusdem inimicus. Consequentiam verò acutè deducit Augustinus tract. 44. in Ioannem inquit: Apostolus natus in gente Prophetarum dicit: Fuimus & nos aliquando naturæ filij iræ, sicut & cæteri Si filij iræ, filij vendictæ, filij pœnæ, filij gehennæ. Quomodo natura, nisi quia peccante primo homine vitium pro natura inolevit? Sunt optimæ illationes. Quando quidè si Deus est iratus pueris, ergò potest contra eosdem exercere actum iustitiæ vindicativæ, ergò etià eosdem pœna afficere, obiectum enim iustitiæ vindicativæ est puniatio rei, ergò potest illos gehennæ, hoc est inferni flammis destinare, ubi erit fletus, & stridor gentium. Nec valet, si dicas, iram Dei, eiusque iustitiæ vindictam apparere in pœna damni, qua puniuntur pueri, nec oportere, ut ab eadem iustitia pœna sensibili castigentur. Etenim pueri sunt rei eiusdem omninò peccati, quod commisit Adam, ita ut crimen, quod in Adamo fuit actuale, evaserit in posteris originale; unde dicit Apostolus Rom. 5. in quo omnes peccaverunt, ergò sicuti in Adamo peccatum actuale punitum fuit inflictione pœnæ sensibilis, in posteris etià eodem supplicio castigari poterit. Vei pectus non tantum nocet illi, in cuius corpore primum nascitur,

Matth.
13. 13.

verumetiā alteri, qui eādem per contactum inficitur, irā pueros peccati paterni contagione mori dixit Augustinus lib. 6. con. Iul. cap. 4. Huc facit, quod docet S. Thomas 1. 2. q. 81. art. 2. ad 1. *Pœna*, inquit, *corporali interdum iudicio divino, vel humano puniuntur filij pro parentibus, inquantum filius est aliquid patris secundum corpus.* Deus enim è vita sustulit filium David, vt patris adulterium puniret, & tamē puerulus non erat reus paterni delicti. Hinc exodi 20. 5. dicitur Deus *visitare iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem*, Quo ergo potiori iure Deus poterit punire pœna sensibili pueros, qui reapse contrahunt maculam primorum parentum? Sed etiā si illationes illæ Augustini ex his verbis Apostoli, *fuimus & nos aliquando natura filij iræ*, possent utcunque elūdi, nobis interim sat est, eādem recitari ab Ecclesia Romana inter officia precum feria IV. Dominicæ IV. Quadragesimæ in lectione priori expositionis Evangelij. Vti enim certum est, Augustinum eo loci iuxta propriam sententiam de sensibili puerorum pœna in gehenna locutum esse, itā eiusdem doctrina suis precibus ab Ecclesia inserta ingenti authoritatis pondere fulcitur; saltē omni censura liberatur, quod vnum hic intendimus aduersus recentiores Criticos, excessus Augustino obijcientes.

Probat 3. Pueri prædestinati ex meritis Christi habebunt in alia vita bona corporis, quæ dotes à Theologis nuncupantur, ergo pueri reprobi patientur in alia vita mala corporis ex demeritis Adæ. Simile argumentum ponitur ab Augustino lib. 6. con. Iul. cap. 10. vbi paritatem negantes

vocat importunos. Do eiusdem verba: *Vide ergo, inquit, quā importunè nobis, parvulum de alieno peccato reportare malum, & velis eum de alieno rectè facto reportare bonum, non qualecunque, sed Dei regnum. Alienum quippè opus est, cum credit per alterum, sicut alienum opus fuit, cum peccavit in altero.* Respondent negando paritatem, nam licet divina bonitas possit dare bona corporis ijs, qui eodem corpore tanquā instrumento pro eorundem acquisitione nihil boni egerunt; contra æquitatem tamē est pati corpus illius, qui eodem corpore nunquā peccavit; præsertim cum pœna sensus sit proportionata ijs delectationibus peccaminosis, quæ corpore percipiuntur. Sed contra est; Quia sicuti in alia vita non ponitur novum meritum, aut demeritum, sunt enim animæ in termino, sed Deus eo modo erga illas se habet postea, ac quando recesserunt, cum pueri sine baptismo defuncti numerentur in familia Diaboli, sicuti è contra mortui suscepto sacramento in familia Christi, æquum est, vt sicut isti sub Christo bona corporis recipiunt, itā illi sub Demone mala corporis sentiant. Etenim si in hac vita sunt sub potestate Demonis, itā vt illos in corpore torqueat, vt superius ostensum est, cur in alia vita, in qua nulla est redemptio, ab illius potestate, quā antea in eorundem corpora habebat, eximentur? Scribit S. Doctor proximè laudatus: *Iam itaque vobis ipsis reddite rationem, nè putetis indignum, vt qui non admittuntur in regnum Dei, sint sub illo, qui cecidit de regno Dei: Et qui non habent vitam, sint sub illo, qui perdidit vitam.* Nec iuvat, quod pueri corpore non peccarunt, vade nec in corpore punien-

puniendi videntur, nam peccatum solius voluntatis superbientis iuste punitur poena sensus, nec Demones corpore peccarunt, & tamen poena sensibili affliguntur. Imò cum totum peccatum, quod fuit actuale in Adam sit originale in pueris, & illius reatum ex toto subeant, cum in peccato Adæ fuerit voluptas sensus in comestione pomi, huius etiã voluptatis poenas luit infelix posteritas, cuius pariter reatus in ipsam per generationem transfusus est.

Hic tamen advertendum est, Augustinum asserere mitissimam esse poenam, quam infantuli in inferis subeunt. Illam *damnationem omnium levissimam* vocat lib. 5. con. Iul. cap. 11. quod 8. est in editione Basileensi, & *mitissimam sanè omnium poenam* in Enchiridio cap. 93. & lib. 1. de pec. mer. & remiss. cap. 16. Cum ignis calefaciat, & si calor sit intensus, etiã combuat, quandoquidẽ ex Augustino poena illa est *levissima*, ac *mitissimam*, erit ab igne calefaciente cum aliqua molestia pueros, sed non eodem ustulante. Quare sicuti eò intensius ardebunt reprobi adulti, quò plura scelera admisere, cum pueri hereditarij tantum criminis rei sint, calore ad modestiam, usque, ac dolorem incutiendum intento affligentur. Video Fulgentium superius laudatum scribere pueros *arsuros*, sed ea voce calorem cum dolore, qui tamen esse potest citra combustionem in corpus agentem significavit. Confirmatur hoc ipsum ex lib. 5. con. Iul. capite proximè memorato, ubi ait pueros in *damnatione omnium levissima* futuros. *Quæ, qualis, & quanta erit, quamvis definire non possim, non tamen audeo dicere, quod eis, ut nulli essent quam*

ut ibi essent, potius expediret. Quod si ab igne comburerentur, profectò melius illis esset, nunquam exitisse. Ibi verò non recusat definire genus poenæ, nec speciem, nempe an sint in igne, & an ibi solummodò calefiant, vel ustulentur, sed tantum quò gradu, vel intensione caloris ijdem puer torqueantur.

Solent quærere Scholastici, an pueris poena damni tristitiam incuriat. Respondent Scholarum Principes, nulla tristitia pueros affici. Recentiores tamen plerique, quos inter eminet Bellarminus lib. 6. de admiff. grat. &c. cap. 6. tristitiam in parvulis admittunt, quod à gloria æterna se excludos vident. Pudet me ex Augustino non nulla recitare; etenim inde palam fiet, tam procul ab Augustini sententia abijisse illos Doctores, qui ob exclusionem à gloria nullam in pueris tristitiam gigni pronunciant quàm propius ad Pelagianorum paradoxam accesserunt. Profectò S. Doctor irrisit, imò execratus est Pelagianos ita sentientes, quasi regni cœlestis contemptores. Scribit lib. 3. oper. imperf. cap. 99. *In regnum Dei non intrare imaginem Dei, nullam esse contumeliam putatis, ipsum regnum etiã sic amatis, ut non ibi esse, non saltẽ levem poenam credatis hominis esse, sed NVLLAM.* Idem Pelagianos gravitèr arguit lib. 3. con. Iul. c. 3. inquiens: *Verum vos excellentissimi amatores illius vitæ, quæ futura est æterna cum Christo, NVLLAM POENAM putatis esse, imaginem Dei exulare à regno Dei: cum si parvam poenam esse diceretis, non esset hæc vox beati amatoris illius regni, sed MISERI CONTEMPTORIS.* Rursus lib. 5. cap. 1. loquens de plebeis Christianis ait: *Quorum si quisquam*

quam gestans parvulum filium, nec sine clamore invidioso, & in parte; ubi nullus audiret, compelleret, & diceret: Ego ea mente, intelligentia, ratione, in quam factus ad imaginem Dei, tantum amo regnum Dei, ut hominis MAGNAM iudicem POENAM, si eò nunquam possit intrare. Ità nè verò tu, non homo de turba imperitorum, sed inter paucos prudentissimos regni illius amator, tanto utique ardentior, quanto magis te flagrantissima paucorum societas in illud accendit, nec facit inde torpescere frigidior multitudo, responsurus es homini, atque dicturus: NON SOLVM MAGNA NON EST, SED NVLLA OMNINO POENA EST imaginis Dei, nunquàm posse intrare in regnum Dei? Puto, quòd nec vni homini, cuius nec vim, nec testimonium formidabis, hoc dicere audebis. Te itaque sive respondente quodlibet, sive quod magis à te exigeret, si non Christianiana, certè humana verecundia, retinente, ingereret aspectibus tuis parvulum suum, &c. Pœnam autem hic intelligi prout est inflictiva doloris, non verò prout est tantum quid malum in se inferius ostendam. Illa autem veteres haud legisse credam, neque enim illam sententiam publicè docuissent, quàm nè à Pelagianorum quidem insolentissimo Iuliano vni homini non quidè docto, sed de vltima fæce vulgi clanculum citra ullius testimonium inculcari potuisse Augustinus existimavit. Putasne Mastrio curæ fuisse, quid hac de re sentiret Augustinus? Nam ab eodem in 2. sent. disp. 4. de hom. q. 6. num. 163. adducitur Augustinus de pec. meritis, & remissione cap. 27. asserens infantes in Limbo non tristant, nec dolorem pati. Augustinus tres scripsit libros de pec. mer. & remissione, quos Ma-

strius non distinguit, simulque illi affricat eam opinionem, quam veluti paradoxum detestatus est. Nemo ergò nobis vitio vertat, si maiorem in Augustino legendo diligentiam in Scholasticis desideremus.

Moraines cum alijs responderet, futuram parvam illam tristitiam puerorum ob exclusionem à gloria. Sed hæc erat aliorum Pelagianorum responsio teste Augustino lib. 3. con Iul. cap. 3. Porro, inquit, si quod huic sufficit cause, PARVAM saltem POENAM fatemini esse, quæ magna est, ut imago Dei non sinatur intrare in regnum Dei, &c. Idem verò serm. 14 de verb. Apost. ità contra Pelagianos argumentatur: Si amatur patria, magna pœna, si autem non amatur patria, peior est cordis pœna. Paruum malum est in hominis corde, qui societatem non querit Sanctorum, qui non desiderat regnum celorum? Si non desiderat, pœna est de perveritate: si autem desiderat, pœna est de fraudata charitate. Sed si, quod vis, parva sit pœna, & ipsa parva magna est, si nulla culpa est. Hæc ille. Nec iuvat quòd reponunt, tristitiam illam vel nullam esse, quod amissio sit boni supernaturalis, quod ipsis naturalitèr non debebatur, vel saltè levem, quod videant, non sua ipsorum, sed primi parentis culpa se ab æterna gloria eiectiones. Etenim natura humana erat ordinata ad gloriam, quæ gratia omnibus posteris Adæ decreta erat, à qua tamen cum se ob illius delictum excidisse videant, ingens doloris argumentum occurrit. Ità si quis ob crimen læsæ maiestatis amittat bona sibi à Principe antea donata, non nè eius filij toties ingenti tristitia corripientur, quoties præsentem pauperiem cum amissa bonorum affluen-

ria comparabunt? Quod autem aliena culpa in eum statum deciderint, pudorem quidem, sed non dolorem minuet, imò istum plus augebit. Pueris verò non modò pœna inflictæ est, verumetiam inest culpa, & sunt reapse peccatores; unde cum tristitia etiam pudor in illis reperitur.

Respondent alij pueros nullam habituros cognitionem gloriæ æternæ, quòd hæc est supernaturalis, nec naturali puerorum cognitione attingi poterit. Sed hæc responsio superius reiecta est, ubi probavimus pueros futuros in sinistra, videbunt enim è diverso electos, eosque ad æternam gloriam vocari. Interim quid his reponeret Augustinus, qui absurdum putavit pueros imagines Dei haud amare regnum Dei, scribens lib. 6. cont. Iul. cap. 4. *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei. Si autem amabunt, & tantum amabunt, quantum innocentes amare debent regnum eius, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihil mali de hac ipsa separatione patientur?* Quid his, inquam, reponeret, dum in Scholis audiret, pueros non modo non amare, sed ne cognoscere quidem regnum Dei? Tam procul ab Aug. seminis nobiles Scholastici abire. Verùm hæc illis concedamus, aliunde tristitiam puerorum probo. Etenim non solum sunt averſi à Deo, ut authore supernaturali, sed etiam ut authore naturæ, Adam enim per peccatum relicto incommutabili bono, adhæsit bono creato, quod peccatum cum ex origine à pueris trahatur, redduntur averſi à Deo, & conversi ad creaturam. Hoc ipsam confirmatur, quia vel pueri habent aliquem finem naturalem, quo pos-

ſeſſo ſatiantur, vel nullum talem finem poſſunt poſſidere. Si primum detur: peto vel erit hinc finis Deus vel creatura; ſi creatura, erunt igitur peccatores, & averſi à Deo ut authore naturæ. Si verò Deus erit ultimus finis, quatenus abſtractivè cognitus, ergo amabunt Deum, & à Deo quoque amabuntur; quomodo ergo *ira Dei manet ſuper illos?* Nonne per peccatum verè ſunt inimici Dei? qua igitur ratione illum amabunt? Si verò illud alterum aſſeratur, nempe pueros nullum habituros ultimum finem, erunt ergo æternum miſeri, utpote ſummi boni poſſeſſione excluſi. Et quidem vix poſſe explicari puto, pueros nulla triſtitia affici, dum cernunt, quòd *ira Dei manet ſuper illos*, dum ſe vident macula peccati infectos. Doleret ne ipſos, quòd in peccato ſunt? Quis autem hoc neget? Magna enim tunc foret illorum perverſitas, ac ſupplicijs gravioribus addicendi eſſent, ſi de peccato non triſtarentur. Si autem ſtatus peccati dolorem ingerit, ijdem etiam triſtantur, triſtitia enim eſt dolor de ijs, quæ nobis nolentibus accidunt. Pueros autem nolle eſſe in ſtatu peccati, certum puto, quod tamen, quamvis nolentibus, æternum illis adhærebit. Sane arbitror illos, qui negant triſtari parvulos, ne cogitare quidem de macula peccati, cum tamen ſint propriè peccatores. Pelagiani, qui pueros innocentes putabant, magis conſequenter dicebant, eoſdem vel parvam, vel nullam triſtitiam pati. Profectò Scotus inde probat, pueros non triſtari, quia id non poſſet contingere, niſi nollent carere beatitudine, neq; eſſe in cacere captivi, quæ

103.361

pœnæ ipsis nolentibus accidissent at tunc peccarent, quia haberent voluntatem difformem voluntati divinæ, Ex quo discursu patet, virum subtilissimum ne cogitasse quidem de tristitia, quæ oritur ex peccato. Sed nec ratio illa, quam ante Scotum noster Aegidius produxit, quidquam probat. Etenim pueri cum sint peccatores, habent voluntatem difformem voluntati divinæ: sunt averſi à Deo, & ad creaturam converſi: sunt vasa iræ, & contumeliæ: sunt è numero reproborum: non sunt reconciliati Deo, sed inter eiusdem inimicos computantur, unde ira Dei manet super illos. Habent ergo ex origine voluntatem difformem voluntati divinæ. An vero quod iuste se videant torqueri, patienter tormenta sustineant? Respondet Pontius num. 34. non esse sibi inconveniens, quod

“ parvuli in inferno peccent actu, cum,
 “ enim habeant usum liberi arbitrij,
 “ & puniantur æternaliter à Deo, tum
 “ carentia beatitudinis, tum pœna sen-
 “ sus, esset sanè maxima virtus in ipsis
 “ conformare se divinæ voluntati.
 “ Quod si Martyres intensissima gra-
 “ tia indiguere, ne in tormentis defice-
 “ rent, sed pro religione pugnarent, ne-
 “ quaquam fieri posse videtur, ut pue-
 “ ri solis viribus naturæ tantos, ac tam
 “ longos cruciatus patienter sufferant.
 “ Nec ex alia parte videtur iustitiæ di-
 “ vinæ consonum, ut hostibus suis, qui
 “ sunt de familia Diaboli, tantam divi-
 “ næ gratiæ vim impertiatur.

*Solvuntur contrariæ sententiæ ar-
 gumenta.*

O Primè iudicasse arbitror Ioan-
 nem Pontium superius laud-

datum, cum num. 10. dixit, oppositæ sententiæ argumenta esse parvi momenti, quod breviter apparebit ex subiecta eorundem dissolutione. Obijciunt 1. Augustinum de pœnis parvulorum dubitasse, ut Gonetii verbis utar dip. 7. de peccato originali art. 7. num 190. fuisse dubium, & anxium in hac materia. Nam lib. 3. de lib. arb. cap. 23. ait: Non enim metuendum est, ne vita esse potuerit media quedam inter rectè factum, atque peccatum, & sententia iudicis media esse non possit inter præmium, atque supplicium. Ibi autem de parvulis loquitur. Addit Bellarminus, illa nunquam, quod sciam, Augustinus retractavit. Omissa responsione P. Macedo, non quod falsa sit, sed quod melior hæc altera nostra videtur, dico Semipelagianos olim eodem testimonio abusos fuisse, ut gradum facerent ad infringendum argumentum à parvulis ab Augustino deductum, ut gratiam ex meritis exploderent. Hæc scribit Hilarius ad Augustinum: Parvulorum autem causam ad exemplum maiorum non patiuntur afferri: quam & tuam Sanctitatem dicunt eatenus attigisse, ut INCERTVM ESSE volueris, ac potius de eorum pœnis malueris DVBITARE. Quod in libro tertio de libero arbitrio ita possuisse meministi, ut hanc eis occasionem potuerit exhibere. Huic Malsilienſium obiectioni responder S. Doctor in lib. de dono persever. cap. 12. Se olim Presbyterum libros de libero arbitrio, quos laicus Romæ inchoarat, in Africa confecisse, nempe ante annum 395. Quare etiamsi tunc de parvulorum pœnis dubitasset, nemo, ait, ut opinor, esset tam iniustus, atque invidus qui me proficere prohiberet, atque in hac dubitatione remanendum mihi esse iudicaret.

Addit

Addit non oportere credi, se ea de re dubitasse, sed quòd Manichæi, quidquid de pœnis infantium sentiretur, reiiciendi erant, ne duarum naturarû, nempe mali, bonique permixtio crederetur, & concludit: *Absit ut causam parvulorum sic relinquamus, ut esse nobis dicamus incertum, utrum in Christo regenerati, si moriantur parvuli, transeant in æternam salutem; non regenerati autem transeant in mortem secundam, &c.* Itaque S. Doctor ideo non retractavit, quòd olim docuerat, de pœnis parvulorum, quia de iisdem non dubitaverat. Imò in epist. 28. ad Hieronymum, quæ scripta fuit anno 414. cum Orosius in Asiam transmitteret, hæc scribit S. Pater de eodem libro tertio de libero arbitrio: *Non tamen de damnatione eorum parvulorum, qui sine illo, nempe baptismo, ex hac vita emigrant, tunc aliquid dicendum putavi, quia non quòd nunc agitur, agebatur.* Etenim Augustinus ibidem disputat tantùm de pœnis, quas in hac vita parvuli patiuntur. Hinc factum est, ut Hieronymus cum Augustino senserit; nam in eadem epistola disertè scribit, parvulorum animas damnari, inquiens: *Damnari enim eas, si sic de corpore exierint, & Sancta Scriptura, & sancta est testis Ecclesia* Orosius autem vnà cum hac epistola detulit in Asiam ad Hieronymum libros tres de peccatorum meritis & remissione, in cuius priori capite 28. locum medium puerorum explodit. Quare Hieronymus ijs lectis, & in calce dialogorum laudatis, Augustino ea in sententia adhæsit, ut superius ostensum est.

Obijciunt 2. Santos Patres oppositum sensisse. Etenim Nazianzenus in orat. in Sanctum lavacrum di-

cit, quòd pueri nec cœlesti gloria, nec supplicijs à iusto iudice afficiantur. Gregorius Nyssenus orat. 1. scribit, pueros sine baptismo mortuos neque in doloribus, & mœstitia esse. Addunt Ambrosium in cap. 5. ad Rom. ubi ait: *Est & alia mors, quæ secunda dicitur, quam non peccato Ade patimur, sed eius occasione proprijs peccatis acquiritur.* Denique Innocentius III. lib. 3. decret. de bapt. c. Maiores scribit: *Pœna originalis peccati est carentia visionis Dei; actualis verò peccati est gehennæ perpetuæ cruciatus.* Respondeo ea ferè ratione, quæ S. Pater cap. 14. de prædest. SS. satisfacit Malsiliensibus, qui obijciebant, veteres Patres de hominum prædestinatione, secus àc Augustinum, sensisse. *Quid igitur, inquit, opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari, quòd procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur?* Vnde factum est, ut de gratia Dei (dicam de pœnis parvulorum) quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, & **TRANSEVNTER ATTINGERENT**, immorarentur verò in eis, quæ adversus alios inimicos Ecclesiæ disputabant. Respondeo rursus Gregorium Nazianzenum eo loci tria hominum genera sine baptismo decedentium recensere. Vnum eorum, qui baptismum contenserunt, alterum eorum, qui illud ex negligentia omiserunt: Postremum illorum qui nec ex contentu, nec ex negligentia sine illo mortui sunt. Comparat autem pœnas eorundem: priores ait, graves pœnas dare, alteros minores pati, postremos nec cœlesti gloria donari, sed nec supplicijs addici, quibus alij ob contemptum, vel

negligenter omisſum baptiſmum ſubijciuntur. Quod veriſſimum eſt, illi enim actuale peccatum commiſere in contemnendo, vel omittendo baptiſmo, cuius delicti cum pueri rei non ſint, neque ſupplicij iſdem torqueri poſſunt. Gregorius verò Nyſſenus dubitanter loquitur; nam ibidem quaſtionem hanc de parvulis ſine baptiſmo morientibus vocat *difficilem, atque perplexam*. Addit nescire ſe *an illa quæque anima iudicem videbit, tribunali cum alijs ſiſtetur?* &c. Quæ tamen omnia poſtea definita ſunt, nam teſte Beda in proemio Canticorum, qui negat pueros iudicandos *contradicit Catholice fidei*. Gelafius etiam definit pueros *in ſiniſtra regione ſine baptiſmate remanere*. Ad teſtimonium Ambroſij reſpondeo, optimè à Cardinali Bellarmino obſervatum eſſe, commentaria illa in epiſtolas Pauli perperam Ambroſio adſcribi, paſſim enim Pelagianorum ſententiæ iſdem inſperſæ ſunt, quod fuſè, & eruditè, probat Contrius cap. 8. Proſectò in cap. 5. in illa Apoſtoli *Si enim unius delicto*, &c. ait: *Plures enim gratiam conſequuntur, quàm mortui ſunt delicto Adæ*. Præterea in cap. 8. *Vocare*, inquit, *eſt cogitantem de fide adiuvare*. Item in cap. 9. ad illa. *Igitur cui vult, miſeretur*, &c. ſcribit: *Ex perſona contradicentis loquitur*. Et conſtanter tradit, homines illos in ſimilitudinem Adæ peccaſſe, qui eiufdem exemplo Deum contempſere, quæ omnia à Pelagianis aſſerta ſunt. Nec obſtat, quod obijcit Gonetuſ, vixiſſe illum Scriptorem ſub Damalo, quando Pelagiana hæreſis nondum eruperat. Nam Pelagium diutiſſimè Romæ vixiſſe ſcribit S. Auguſtinuſ, qua de re legantur à nobis dicta lib. 1. Hiſt. Pe-

lag. cap. 3. Quod denique ex decreta-
li Innocentij Papæ opponitur, ab-
hinc trecentis annis à Gregorio Ari-
minenſi ſolutum eſt. Præterea Pon-
tius num 28. ait, quod Pontifex inten-
dit oſtendere, non poſſe adulto dor-
mienti, vel non conſcienti dari
baptiſmum, quia tunc tolleretur pec-
orig. & non actuale, & per conſeq.
ille ſi moreretur non careret viſione
Dei, quia non haberet peccatum ori-
ginale, & tamen eſſet in inferno, quia
eſſet in peccato actuali. Quæ ratio
nulla eſt; etenim etiam peccato
actuali debetur privatio viſionis Dei.
Vnde gloſſa vocat illam rationem
ſuperficialeſ, nec videtur ab ipſo
Pontifice aſſerta, ſed ab aliquo non
ſatis docto Secretario addita. Hæc
ille. Sed iſta reſponſione omiſſa, fa-
cile dico, quòd ſicuti ait pœnam
actualis culpæ eſſe gehennæ crucia-
tum in inferis, & tamen non inde
excluditur pœna damni, quia non
inferit particulam reſtrictivam, ſeu
excluſivam *tantum ſolum*; ita & pœna
originalis rectè ſtatuitur carentia vi-
ſionis, ſed, non ſola.

Obijciunt 2. Pœna ſenſibilis non
eſt proportionata peccato originali,
ergo pueri ob illud non torquentur
igne in inferis. Probant antecedens,
quia pœna ſenſus eſt per paſſionem
huius particularis perſonæ, peccatum
autem originale non eſt commiſſum
per actum voluntariſ perſonæ parti-
cularis, ſed trahitur per infectionem
naturæ. Reſpondeo negando ante-
cedens cum eius probatione. Ete-
nim omnes homines peccaverunt
in Adam, & peccatum illud fuit im-
putatum ſingulis ex eodem propaga-
tis, ita vt peccatum, quod in illo
fuit actuale, originale fuerit in po-
ſteris.

teris. Audiatur Augustinus lib. 1. de pec. mer. & remis. cap. 10. Si enim peccatum intellexeris, quod per unum hominem intravit in mundum, in quo omnes peccaverunt, certum, manifestumque est, alia esse propria cuique peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt: aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, quando omnes ille unus homo fuerunt. Igitur peccatum unius fuit, omnium, qui idem erant in vno. Qua ratione pœna sensus est eadem æqualiter destinata omnibus, & singulis, qui idem fuere in Adam, & toti naturæ est debita, nisi qua parte ex baptismi gratia eidem subducitur. Quare sicuti leges Principum pupillorum voluntates tutorum voluntati alligant, ita ut quod isti volunt, illis ratum sit; hoc quoque pacto Deus omnium posterorum voluntates Adam voluntati adstrinxit, ita ut quod ille fecisset, omnibus hominibus imputaretur. Vnde sicuti ex defectu improbi tutoris pupilli quandoque detrimenta subeunt, ita ex peccato Adæ humanum genus in miseras decidit. Imò pœna sensus magis videtur proportionata peccato originis, quàm pœna damni, nam pœna damni est in anima, pœna sensus in corpore; posteri autem animam à Deo creatore recipiunt, corpus verò per traducem ab Adam derivatur. Quare cum filij puniri possint pro peccatis parentum, inquantum secundum corpus sunt aliquid illorum, ut ex D. Thoma diximus, humanum genus, quod secundum corpus ex virtute seminali ab Adam deducta aliquid illius est, potiori iure secundum corpus poterit ob illius peccatum, quod etiam proprium evasit, puniri, quàm secundum animam. Hinc

si anima à Deo creata infunderetur corpori nequaquam per virtutem feminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quare intantum peccatum traducit, inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Ex his confirmatur nostra sententia, nam si caro per concupiscentiam genita est causa, cur anima peccato inficiatur, & ex consequenti pœnam subeat, ipsa caro, quæ veluti vehiculum peccati fuit, neutiquam debet esse à quacunque pœna immunis.

Obijciunt 3. Peccatum originis non tollit ordinem naturalem, sed supernaturalem, nempe conversionem ad Deum per donum gratiæ habitualis, ergò solum debet puniri privatione eius boni, cui opponitur, non suplicio naturæ, quàm in nulla re eidem debita lædit. Respondeo primo negando consequentiam; nam neque peccatum actuale lædit naturalia hominis, sed tantum privat hominem gratia sanctificante, & tamen punitur pœna sensus. Imò in sententia illorum, qui dicunt, peccatum consistere formaliter in privatione gratiæ, hæc privatio non potest esse pœna, cum pœna ponatur à voluntate iudicis, & sit contra voluntatem rei, respectu cuius est inflictiva doloris. Respondeo secundò negando antecedens, tum quia peccatum originale tollit conformitatem ad rectam rationem, sicut quodlibet peccatum actuale, & habituale, ille autem ordo est naturalis; tum quia ex dictis §. 2. ex peccato originali ortum traxit concupiscentia, quæ naturalia hominis læsit. Hinc scribit Augustinus libro de nat. & grat. capite

3. Omnia quidem bona, quæ natura habet in formatione, vita, sensibus, mente, à summo Deo habet creatore, & artifice suo. Vitium verò quod naturalia ista bona contenebrat, & infirmat, ut illuminatione, & curatione opus habeat, non ab inculpabili artifice contractum est, sed, ex originali peccato, quod commissum est libero arbitrio. Ac per hoc natura pœnalis ad vindictam iustissimam pertinet. His accidit per peccatum originale hominem nasci subditum Diabolo, & de familia eiusdem, ut ex exorcismis in baptismo superius ostendimus, quæ sanè captivitas naturam hominis & vexat, & deturpat. De hac captivitate post Driedonem eruditè agit magnus ille noster Salmanticensis Theologus Basilius Pontius part. 1. relect. de grat. cap. 16. Denique gratia est donum liberaliter à Deo homini datum; at quando persona graviter offenditur v.g. Rex crimine læsæ Maiestatis, non est sufficiens pœna quod privet rebellem beneficio olim eidem liberaliter collato, sed alia etiam pœna exigitur. In Adam verò omnes posterii à Deo rebellant, unde inimici Dei nascuntur, & per gratiam baptismi fiunt amici, sine qua non solum sunt indigni gratia liberaliter conferenda, sed digni pœnis iuste irrogandis.

Obijciunt 4. cum Vasquez 1. 2. disp. 124. num. 8. Goneto disp. 7 cit. num 178. Morainio, & alijs. Nullus puniri debet ob id, pro quo ne vituperari, aut reprehendi potest; at nemo pro peccato originali vituperari potest: igitur nec puniri. Maior patet, quia pœnæ sensibiles habent quandam vim in crepationis. Minor probatur ex Arist. 3. Ethic. cap. 6. ubi ait, neminem esse dignum vituperio, &

exprobatione, nisi illa faciat, quæ potuit non facere, at pueri non possunt non contrahere peccatum originale, ergo ob illud nulla reprehensione digni sunt. Responderetur negando minorem, nec Philosophi dictum nos moratur, qui actualia tantum, ac personalia delicta cognovit, originali enim peccato Aristotelicum illud dictum non convenit. Et quidem Pelagiani ex Aristotelis doctrina tentabant tollere peccatum originale; unde sunt illa Augustini lib 6. cont. Iul. cap. 20. *Ad hoc enim redacta est hæresis vestra, ut gemant sectatores vestri non inveniri dialecticos iudices in Ecclesia de scholis Peripateticorum, aut Stoicorum, à quibus possitis absolvi.* Iulianus querebatur Catholicos Episcopos, à quibus damnatus fuerat, nescire secundum categorias Aristotelis de dogmatibus iudicare. Sanè si Aristotelicis principijs standum sit, peccatum originale negandum est, neque enim, qui nascitur tanquam tabula rasa, maculas antiqui criminis ex Aristotele portare potest, cum generatio opus naturæ sit, non voluntatis, cuius est posse peccare. Certum est ex fide, Deum esse iratum pueris, cum nascuntur, ob originale crimen; nascimur enim *natura filij iræ* ex Apostolo, ac per peccatum sumus averfi à Deo, & Deus pueros odio habet, quatenus peccatores sunt, quod catholicum dogma est, vituperat igitur Deus vitium, quod ipse non fecit in homine. Adde infantes esse *vasa contumelie*, & ex consequenti esse dignos contumelia, ac vituperio. Miror autem Vasquez virum in Augustini doctrina adeo versatum, ut sodales Complutenses *Augustinam* alterum, vel saltem *mentem*, ac *linguam Augustini* eundem nuncupaverint, miror, inquam

quam, illud argumentum veluti solidum obieciſſe, quod tamen diſertè ab Auguſtino everſum fuerat. Audiat S. Doctor lib. de corrept. & grat. c. 6. *An verò ideo pravitas iſta corripienda non eſt in homine, quia non eius propria, qui corripitur, ſed communis eſt omnibus? Imò verò corripatur & in ſingulis, quod eſt omnium. Non enim propterea cuiuſquam non eſt, quòd ab ea nullus immunis eſt. Peccata quidem iſta originalia ideo dicuntur aliena, quòd ea ſinguli de parentibus trahunt, ſed non ſine cauſa dicuntur & noſtra quia in illo vno omnes, ſicut dicit Apoſtolus, peccaverunt. CORRIPIATUR ergo ORIGO DAMNABILIS, ut ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur, &c. Ex quibus patet, poſſe hominem corripì ob peccatum originale.*

Instat Moraines num. 41. Non ſolùm Ariſtotelem, aut Ethnicos Philoſophos dicere, neminem eſſe vituperio, & reprehentione dignum propter id, quod non libere fecit, aut omiſit, ſed omnium fidelium, & infidelium communem illam vocem eſſe, ut confirmat S. Auguſtinus lib. de duabus animabus cap. 11. Quare cum nullus commiſerit peccatum originale liberè, ſed illud ex infectione naturæ trahatur, nemo poteſt ob illud vituperari, aut reprehendi. Reſpondeo laudatum S. Doctoris teſtimonium à Iuliano eidem Auguſtino ſæpè ſæpius obiectum fuiſſe lib. 1. oper. imperf. cap. 45. lib. 5. cap. 43. & 45. & alibi. Cui S. Pater reſpondet lib. 1. oper. imperf. cap. 48. Ipſe inquit, *Adam eſt, quem noſtra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, cum dicerem. Peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi, quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere.*

Adam quippe omnino quando peccavit, nihil in ſe habebat mali, quo nolens urgetur ad operandum malum, & propter quod diceret. Non quod volo facio bonum, ſed quod nolo malum hoc ago, ac per hoc id egit peccando, quod iuſtitia vetabat, & vnde illi liberum fuerat abſtinere. Nam ei, qui dixit, quod nolo malum hoc ago, abſtinere inde liberum non eſt. Ac per hoc ſic tria iſta diſcernas, & ſcias aliud eſſe peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque, ideſt, ita peccatum, ut ipſum ſit etiam pœna peccati. Intellegis quid horum trium pertineat ad illam definitionem, ubi voluntas eſt agendi, quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere. Peccatum namque iſto modo definitum eſt, non pœna peccati, non utrumque. Et poſtea: Sed pertinet originale peccatum ad hoc genus tertium, ubi ſic peccatum eſt, ut ipſum ſit & pœna peccati. Certum igitur eſt poſſe peccatum originale eſſe verè, & propriè peccatum, etiamſi non inde liberum ſit abſtinere, & doctrinam illam traditam à S. Doctore lib. de duab. anim. cap. 11. quam poſt Iulianum Moraines obijcit, applicandam non eſſe peccato originali, de quo ibi S. Pater non loquebatur. Vnde falſa ſunt quæ poſtea idem Moraines addit: Si ex mente D. Auguſtini, inquit, imò ex ſenſu totius Eccleſiæ, & conſenſu generis humani, indicandum eſt de peccato originali, cuiusque pœna, dicendum eſt neminem propter illud non à ſe commiſſum, ſed vnde originis ex neceſſitate contractum eſſe dignum reprehentione, & vituperio, ac proinde nec ſupplicio poſitivo & conaturali. Falſa, inquam, hæc ſunt. Nam ex mente S. Doctoris oppoſitum dicendum eſt; docet enim arguendum eſſe etiam illum, qui peccat tertio illo genere peccati, inquit

enim ibidem: *Tertium verò genus, ubi peccatum ipsum est, & pœna peccati potest intelligi in eo, qui dicit: Quod nolo malum hoc ago. Ad hoc pertinent etiam omnia, quæ per ignorantiam eum aguntur mala, non putantur malo, vel etiam putantur bona. Cæcitas enim cordis, si peccatum non esset, iniuste argueretur, arguitur autem iuste, ubi dicitur: Pharisæe cæce, & alijs plurimis divinorum eloquiorum locis. Imò ab illa necessitate vituperationem destrui erat ipsissima obiectio Iuliani dicentis lib. 5. oper. imperf. cap. 52. Huius vituperatio ad necessaria non recurrit, quia quidquid ad necessarium pervenerit, ipsum pulsat authorem, nempe Deum. Cui S. Pater respondet: Nunquid hoc malum hominis, ubi dicit, Quod nolo malum hoc ago, ipsum hominis pulsat authorem? & tamen eum, qui sic agit malum, satis apparet ad necessarium pervenisse, necessitate quippe agit, quod non agit voluntate.*

Obijciunt 5. *Durum videri, & divinæ bonitati minimè consentaneum, ut pœna ignis æterni puniat infantes, qui propria voluntate non peccarunt, sed aliena tantum, atque ex vi, & miseria suæ originis peccato originali infecti sunt. Respondet Augustinus lib. 5. oper. imperf. cap. 13. Si autem crudele esse arbitramini, damnari parvulos, quos originale peccatum trahere non putatis, crudele vobis videatur, non rapi ex hac vita parvulos secundum vos nullum habentes omnino peccatum, quos Deus utique novit, in multis, magnisque peccatis sine vlla in melius mutatione morituros. Nam secundum*
RATIOCINATIONES HVMANA
S crudelius videtur, non liberare, cum possit, nullis inquinatum parvis, Magnisque peccatis, quam damnare progeniem peccatoris. Porro cum illud iniustum

esse, qua potestis voce clamatis, & hoc esse iniustum, qua fronte contenditis? Et quidem si secundum humanas rationationes loquamur, videtur etiam durum, hominem ob unicum prævum desiderium, quod momento avanuit, damnari in æternum, & tamen hoc fide credimus; in eo enim actu nulla sensus delectatio fuit, qui tamen pœna sensus æternum torquetur. Quare nec durum videri debet, pueros secundum sensum puniri, qui sensu non peccaverunt, nisi quatenus idem fuere cum Adamo. Præterea cum primus parens, si perseverasset in bono, transmissurus fuisset in posteris iustitiam originalem, & omnia bona tum animi, tum corporis, ut tradit S. Pater lib. 3. oper. imperf. cap. 199. cur durum videtur, si prævaricatus miseras, ac pœnas posteris hereditarias fecit?

Obijciunt 6. *Propter peccatum originale non iniungitur hominibus baptizandis aliqua pœnitentia, nec iubentur habere vllum dolorem de illo, ergò non correspondet illi aliqua pœna sensus, sicuti correspondet peccatis actualibus Respondeo primo adversariorum plerosque, qui hoc argumentum vrgent, concedere in parvulis tristitiam ob carentiam visionis, quam patiuntur; igitur debetur peccato originali dolor interior, etiamsi pro peccato originali nullus internus dolor Ab Ecclesia præcipiatur. Respondeo 2. data priori parte antecedentis negando consequentiã, quia cum miseriæ huius vitæ sint effectus pec. origin. cur nova pœna imponeretur, cum innumeræ pro eodem nobis subeundæ sint? Sat est, si dicatur Catechumenis, omnes homines in Adamo peccasse, ac proinde è*
 tere-

terrestri paradiso expulsos, tot tantisque pœnis addictos, quas divina gratia adiuvante fortiter sustinere possumus. Respondeo 3. negando secundam partem antecedentis, nullum dolorem iniungi Cathecumenis ob peccatum originale, oppositum enim expresse tradit, imò iubet Augustinus cap. 6. superius laudato de correptione, & gratia inquires: *Corripiantur ergò origo damnata, ut EX DOLORE correptionis voluntas regenerationis oriatur: si tamen qui corripitur, filius est promissionis, ut strepitu correptionis forinsecus insonante, atque FLAGELLANTE, Deus in illo intrinsecus occulta in spiratione operetur & velle.* Non ne Cathecumenus primùm docendus est, se vel ab ortu in peccato esse, inimicum Dei, sub Dæmonis potestate, eiusdem membrum, in eiusdem familia? Quæ ille audiens statim dolore corripitur, quòd natus sit sub potestate Dæmonis, ac sub eo diutius vixerit. Audiatur S. Augustinus lib. 1. de pecc. mer. cap. 19. *Dicit aliquis: Quomodo ergò, & ipsi vocantur in pœnitentiam? Nunquid tantillus potest aliquid pœnitere? Huic respondetur Si propterea pœnitentes dicendi non sunt: quia sensum pœnitendi nondum habent, nec fideles dicendi sunt, quia similiter sensum credendi nondum habent. Si autem propterea recte fideles vocantur, quoniam fidem per verba gestantium quodammodo profitentur, cur non prius etiã pœnitentes habentur? cum per eorundem verba gestantium Diabolo, & huic seculo renunciare monstrantur. Igitur si pœnitentiam pueris eo pacto S. Doctor asserit, adulti ad baptismum accedentes eandem non habebunt? Tunc ergò dolet ipsos peccati originalis, quando ex Augustino renunciare se Diabolo dicunt.*

Antequam hanc disputationem claudam, volo recitare obiectionem Guilelmi de Rubione, qui in 2. dist. 32. q. 2. art. 2. hoc argumento impugnat cruciatus puerorum. (Ille, qui est æquè innocens alio peccantes, sicut non peccante, non est affligendus, nec magis iuste potest affligi post peccatum alterius, quàm si ille nunquam peccasset, sed propter peccatum primorum parentum eorum filij qui nunquàm peccaverunt, non sunt magis culpabiles, quàm si non peccassent ipsi eorum parentes; imò sunt æquè innocentes post ipsorum peccatum, sicut fuissent, si nunquàm ipsi peccassent, licet enim sint modò rei, ergò, &c.) Negat hic Scriptor maculam veram, & propriam, quæ inest pueris ante baptismum, in quo iuxta Ecclesiæ canones parum conformiter loquitur, putat enim posteros dici peccatores per denominationem extrinsecam à culpa Adæ, ut patet ex hijs, quæ habet dist. 30 q. 2. §. *Et ideo*, ita ut culpa fuerit in solo Adam, reatus verò seu obligatio ad pœnam, quæ, ut ibidem ait, est culpæ effectus, & quid eandem consequens in nepotibus. At Tridentina Synodus in decreto de peccato originali definitivè anathema esse, qui didixerit Adam inquinatum per inobedientiæ peccatum, mortem, & pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum, quod mors est animæ. Et sess. 6. cap. 1. statuunt Patres: *Omnes homines in prævaricatione Adæ innocentiam perdidisse, factos immundos, & ut Apostolus inquit, natura filios iræ, &c.* Ille verò Nominalis ait, pueros esse æquè innocentes post peccatum progenitorum, sicut fuissent, si nunquàm isti pec-

peccassent. Quare cum Rubion tantum innocentia pueris tribuat, nil mirum illorum post mortem supplicia negari. Hæc itaque argumenta Augustinianæ sententiæ obijciunt quæ facili negotio solvuntur, nec illorum opinionem valent reddere Augustiniana probabiliorem, vti notat Estius dist. 33. §. 8. cui S. Patris assertio probabilis visa est. Nec audiendus est Duvallius tract. de pec. q. 4. art. 3. ubi ait, sententiam contra August. accedere ad fidem, & habere rationes, quas constat esse evidentes.

Essent hic conferendæ sententiæ de pœnis parvulorum, nempe S. Augustini, Pelagianorum, ac Scholasticorum. Sed quia id ex hucusque dictis facile conijci potest, & id tentans invidiam fortè mihi conflarem, libens periculosam collationem omitto. Hoc mihi certum est, in statuendis infantium pœnis non excessisse Augustinum, sed potius eos Scholasticos, qui pueros naturali beatitudine donandos scribunt, ac felicissimam eisdem regionem promittunt. Ità censuit accerrimus Catholicæ Religionis vindex Cardinalis Bellarminus, qui tomo 3. lib. 6. cap. 3. hanc censuram ponit: *Non igitur, inquit, Augustinus aliquid humani passus esse, aut excessisse in hoc dogmate censendus est; sed illi humanum aliquid patiantur, & EXCEDUNT*, qui parvulos in superiori parte terræ, quasi in terrestri paradiso collocant, eosque beatos, ac felices dicunt. Addam etiã de iisdem iudiciis Reverendissimi P. Laurentij Brancati à Laurea Vaticanæ Bibliothecæ Præfecti, & eximij nostræ etatis Theologi, qui in eruditissimo volumine de Novissimis disp. 27. art. 7. num. 159. ait: *Quod dicunt*

nostri moderni, hucusque censo inane, novum, & ridiculum, nempe de statione, habitaculo, & de ambulatione super terram; unde id habent? quis eis revelavit? Ego autem mirari satis nequeo, quando video veteres Scholasticos S. Thomam, S. Bonaventuram, Agidum, Scotum, & alios negasse, parvulos tristiari ob amissionem gloriæ, cum oppositum tam apertè, tam differtè, tam asseverantè Augustinus asseruerit, & Pelagianos, quod secus sentirent, acerrimè increpuerit. Scio illos non affirmare, pœnam, damni esse levem, vel nullam secundum se, quatenus enim est privatio summi boni possessi in patria, dicitur ab ipsis summum malum, cum eiusdem gravitas ab excellentia boni, quo privatur, mensuretur; unde minùs propriè superius S. Doctoris testimonia exaggerasse videbimur, ubi idem tradit, non esse in patria, esse magnam pœnam, cum id vltro Scholastici concedant. Sed profectò non disputavit S. Doctor cum Pelagianis de pœna sic intellecta, illi enim cum acutissimi essent, nequaquam negabant pœnam exclusionis à regno cœlorum, prout dicit nudam privationem Dei possessi in patria, esse in se magnum malum, sed dicebant levem, vel nullam pœnam in pueris, quia nullum, vel levem dolorem pueris incuriebant. Damnum enim, quod quisque subit in amissione boni, intantum eidem infert pœnam, inquantum sentitur, si enim non sentiatur, nulla illi pœna est, vt patet in pueris, quorum bona dilapidantur, patiuntur enim malum, sed non sentiunt, quia ex defectu cognitionis illud non percipiunt. Pœna verò à iudice præsertim intentata, non dicit malum prout est nuda privatio

vario boni nulla habita consideratione subiecti, sed significat id, quod est malum alteri, quatenus illi dolorem ingerit aliquid ponendo, vel tollendo, quod reus nollit. Porro hoc pacto accipi pœnam ab Augustino certum est. Nam lib. 6. con. Iul. cap. 10. ait: *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei.* Quo dimisso tanquam absurdo, quod nunquam Iulianus admisisset, instat: *Si autem amabunt, & tantum amabunt, quantum innocentes amare debent regnum eius, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihil ne mali ex hac ipsa separatione patientur?* At malum, quod sentitur ex amissione boni, quod amatur, habet rationem pœnæ affligentis subiectum, quod privatur eo bono, quod ab eodem amatur. Præterea serm. 14. de verb. Apostoli cum dixisset Pelagianos non percutere parvulos, hoc est, non infligere illis pœnam sensus, sed tantum illos in exilium mittere, negando ipsis regnum cœlorum, probat eos pati, ac cruciari ob exclusionem ab eodem regno: *Si amatur patria, magna pœna, si autem non amatur patria, peior cordis pœna.* Parvum malum est in hominis corde, qui societatem non querit Sanctorum, qui non desiderat regnum cœlorum? Si non desiderat, pœna est de perversitate: si autem desiderat, pœna est defraudata charitate. Ex quibus aperte constat, Augustinum velle, parvulos cruciari ob exclusionem à patria cœlesti, eo quod illam amant, & desiderant, quam si non amarent, essent perversi, & mali, quippe qui societatem non quærerent Sanctorum. At malum, quod sentitur amissione boni, quod amatur, est allativum doloris, & tristitiæ dolemus enim, & tristamur,

quoties amato bono privamur. Iam verò si Patrum, qui Augustino favent, suffragia ad calculum revocentur, erunt hi vigintiquatuor Seniores, nam Byzaceni quindecim fuere, qui S. Augustini sententiam subscripserunt. Inter Patres fuit Gelasius Papa, qui in epistola decretali tertium locum à Pelagianis inventum de medio tollendum decrevit. Non desunt Scholasticorum suffragia. Albertus Magnus, Estius, Driedo, Polmanus vti probabilem Augustini sententiam defendunt. Stant pro eadem inito fœdere quinque ex Ordine Minorum, & totidem Augustiniani nostri Theologi. Et quidem spero fore, ut deinceps, vbi hæc nostra disputatio legetur (si tamèn vlla horum scriptorum cura posteris erit) plures in S. Augustini partes transeant, vel saltèm à censuris abstineant, neque S. Doctorem excessus insimulent in ea sententia tradenda, quàm unanimi consensu Pontifices, Synodi, ac Patres docuere, ut hucusque luculentè monstratum est.

§. VI.

An Augustinus differens de lege veteri contra Pelagianos excesserit?

Pelagiani Ne gratiam omninò negado Orthodoxorum indignationem subirent (videbant enim eandem gratiam in sacris Litteris, à Paulo verò præcipuè commendari) dixere legem, qua Deus homini facienda, vel fugienda præcipit, esse gratiam, utpotè quàm Adæ posteris profunda agendorum ignorantia laborantibus, & longo vitio-

tiorum usu naturali lumine penè extincto misericorditer proposuit. Imò legem contra gratiam impudentissimè erexere. Etenim arguebant ex lege nullam esse aliam insuper Dei gratiam necessariam. Hæc est ratiocinatio sexta Celestij apud S. Doctorem cap. 3. de perfect. iust. *Quærendum est, utram præceptum sit homini, sine peccato esse. Aut enim non potest, & præceptum non est: aut quia præceptum est, potest.* Et in lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. scribit Augustinus: *Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt: Non iuberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? Hinc hæretici in laudes legis effusi, in eadem uti in arce causæ ab Augustino se tutos arbitrabantur. Audiatur magnus Ecclesiæ magister lib. 4. ad Bonifacium Papam cap. 5. subdolos hostium conatus publicans: Nusquam autem, inquit, isti inimici gratiæ ad eandem gratiam vehementius oppugnandam occultiores moliantur insidias, quàm ubi legem laudant, quæ sine dubitatione laudanda est. Legem quippè diversis locutionum modis, & varietate verborum in omnibus disputationibus suis volunt intelligi gratiam, &c.* Augustinus quò Pelagianam hæresim à fundamentis everteret, ex factis litteris, & subtilissimarum rationum momentis ostendit, legem non modò non esse gratiam homines ad bona capeffenda adjuvantem, sed reos tantùm facere iubendo, terrendo, puniendo, non adjuvando. Plenè sunt huiusmodi phrasis S. Patris libri, præsertim liber de spiritu, & littera, qui totus in hoc argumento versatur. Plura loca indicat Cottina P. Macedo ad thesim 48. Unum testimonium pro-

fero ex c. 8. libri de grat. Christi. *Ac per hoc, inquit, usq; adeò aliud est lex aliud est gratia, ut lex non solum nihil prosit, verum etiàm plurimum obsit, nisi adiuvet gratia: Et hæc ostendatur legis utilitas quoniam quos facit prævaricationis reos, cogit confugere ad gratiam liberandos, & ut concupiscentias malas superent, adiuvandos. Iubet enim magis, quàm iuvat, docet morbum esse, non sanat, imò ab eo potius, quod non sanatur augetur, ut attentius, & sollicitius gratiæ medicina quaeratur.* At Moraines Augustini de lege veteri dicta examini subiiciens, hanc de iisdem sententiam profer Disp. 24. Anti-Iansenij num. 44. *Augustinum pluribus locis durius loqui de lege veteri, sed sicut ipsemet ait lib. 3. de doct. Christ. cap. 10. Scripturæ verba quando aliquid absens videntur præferre, sunt in benignū, & commodum sensum interpretanda: quidam etiàm verba ipsius Augustini, quotiescunque vel nativo impetu animi, vel æstu disputationis abreptus, videtur ad extrema declinare. Quid autem durius de lege veteri Augustinus dixerit, non erit indagatu difficile, cum probè sciamus, in quo S. Patris doctrina à Moraino culpetur furoris, & excessus in disputando. Dixit Augustinus cum Apostolo ad Galatas 3. Legem datam prævaricationis gratia, de quo plura differit serm. 11. de verb. Apost. cap. 8. & 9. Dixit litteram occidere cum eodem Apostolo 2. Cor. 3. atque integro volumine verba illa explicat. Dixit cum eodem Paulo Rom. 3. Lex intravit; ut abundaret delictum. Quam sententiam exponit serm. 13. de verb. Apostoli, & epist. 89. q. 3. Vocavit legem cum eodem, Galat. 3. Pedagum molestissimum, ac similitudinem probavit sermone eodem, & ep. 144.*

Vbi etiã nuncupat legem *non absoluti-
onis adiutorium, sed vinculum criminis.*
Quod Augustinum in excessum sus-
picionem traxit, ac durius assertum
videtur, est vbi idem Doctor pro-
nunciavit tantum abesse, vt lex ho-
mines adiuvarit, quin potius reos fe-
cerit sine gratia iubendo, non adiu-
vando. Scribit cap. 1. de cor. & grat.
declinare à malo, & facere bonum
*nullus potest sine spiritu gratiæ: quæ si
desit, ad hoc lex adest, vt reos faciat, &
occidat.* Serm. 6. de verb. Apost. ait:
*Lex enim iubebat, & non implebat, quia
caro, vbi non erat gratia, &c. Quomodo
ergò lex mihi opitularetur iubens per lit-
teram, & non dans gratiam?* Sermone
13. laudato dixit: *Lex timorem dedit.*
Vbi aut gratia non infundit amorem,
observatio legis ex puro timore ser-
vili facit prævaricatorem, qua de re
egregiè agit in epistola 144. ad Ana-
stasium. Videtur ergò Augustinus
sensisse, homines lege vrgeri ad rectè
operandum, neque tamèn semper
adesse gratiam adiuvantem, ex quo
inferri videtur tunc præcepta Dei ef-
se observatu impossibilia, nam sinè
gratia impleri non possunt, qua ta-
mèn illos carere idem tradit. Hinc
Iulianus hæc Augustino exprobat,
lib. 3. oper. imperf. cap. 119. *Ta-
ceo interim, quæ rabie in totam legem fre-
mas, quam credis ea imperasse mortalibus,
quorum apud eos nullam facultatem vide-
ret. Quam stropham sæpius cantat.*

Duo hic possunt difficultatem fa-
cere, num lex aliquando imperet, &
obliget, vt aiunt, sub peccato, si desit
gratia adiuvens ad ad implendam le-
gem, vt videtur velle Augustinus, &
an in lege veteri timor tantum servi-
lis sine gratia regnaret? Quod eundem
quoque sensisse non nulli opinantur.

Hæc enim duo Morainio fortè du-
riora videntur, in quibus Augusti-
num extra veritatis lineam saltasse
putat. Pro expediendo priori dubio
res mihi altius repetenda est. In pri-
mis statuendum est discrimen inter
observationem legis in statu naturæ
innocentis, & statu corruptæ. Etenim
Adam habuit auxilium proximè suf-
ficiens ad observationem cuiuscun-
que præcepti in omnibus, & singulis
occasionibus, & instantibus. Hoc
adiutorium eruditè exponitur ab
Augustino cap. 11. & 12. de corrept.
& grat. Dicitur ab eodem adiuto-
rium *sine quo non, non quo;* nam Adam
illo adiutorio posito non statim ope-
rabatur, sed cum volebat eodem
semper præsentè poterat operari. *Ta-
le quippè,* inquit cap. 11. *erat adiuto-
rium, quod defereret, cum vellet, & in
quo permaneret, si vellet, non quo fieret,
vt vellet. Hæc est prima gratia, quæ da-
ta est primo Adam, sed hæc potentior est
in secundo Adam. Prima est enim, quæ fit,
vt habeat homo iustitiam si velit, &c.*
Addit, quod primo illo adiutorio
ostensa est potentia liberi arbitrij; nam
vt antea præmiserat, Deus illud adiu-
torium *reliquit in eius libero arbitrio,* &
vt ait l. 3. oper. imperf. c. 112. *Recto-
rem habebat, quem libero reliquit arbitrio.*
Quare illud adiutorium semper præ-
sto erat Adamo; scribit enim Augu-
stinus, quod defereret *CVM vellet.* Pau-
lo verò post in eodem cap. 11. hæc
tradit: *Si autem hoc adiutorium vel An-
gelo, vel homini, quum primum facti sunt,
defuisset, quoniam non talis natura facta
erat, vt sine divino adiutorio posset ma-
nere, si vellet, non utique sua culpa ceci-
dissent. Adiutorium quippè defuisset, sinè
quo manere non possent. Nunc autem, qui-
bus deest tale adiutorium, tam pœna pec-
cati*

cati est, quibus autem datur secundum gratiam datur. Ex his infero primò in statu naturæ lapsæ non omnibus dari, nec semper præsto esse illud adiutorium aliàs oratio esse superflua. Nam, ut ait Augustinus l. de nat. & grat. c. 18. *quid stultius, quam orare, ut facias, quod in potestate habeas?* Et in epistola 95. *Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ testificatio.* Non rogamus autem, ut Deus det quod habemus, sed cuius maximè indigemus; etenim ex epist. 105. *Si in potestate haberetur, non utique posceretur.* Quare cum urgente quolibet præcepto, possit homo orare Deum, ut gratiam ad illius præcepti impletionem largiatur, signum est, gratiam illam non adesse semper in omnibus, & singulis occasionibus. Hinc factum est, ut cum Adamus gratiam illam habuerit pro omnibus, & singulis momentis sibi inhærentem, non indigerit oratione ad observandum ullum præceptum. Scio Recentiores hoc ultimum uti nuperum paradoxum non approbare, sed planè est apertissima sententia Augustini lib. 6. oper. imperf. cap. 15. *Dominica, inquit, testatur oratio, ubi non solum dicimus, dimite nobis debita propter mala, quæ fecimas, verumetiàm, ne nos inferas in tentationem, propter hoc utique, ne mala faciamus; unde & Apostolus dicit: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali. Quod si ita esset in potestate, quomodo fuit ante peccatum, priusquam esset natura humana vitiata, NON utique POSCERE- TUR ORANDO, sed agendo potius teneretur.*

Quare cum ex inhærente divino, eoque iugi adiutorio Adam in quolibet momento temporis potuisset legem implere, frustra orasset Deum,

ut vires sibi ad mandata facienda ministraret. Vidit ista Theologorum huius nostri sæculi acutissimus Basilii Poncius, qui in relectionibus de gratia 1. p. cap. ult. pag. 213. scribit: *Atque hoc est adiutorium, quod sæpè Augustinus dicit, Adamum habuisse, quod nos in hoc statu non habemus, quia non habemus pro singulis occasionibus perseverantes cogitationes, & affectiones boni, ut notum est. Undè Adamus non egebat oratione, ut adiutorium illud compararet, quia iam Dei munere cum ipsa natura ingenitum erat, sed gratiarum actione pro tanto beneficio, quod à Deo in prima sui origine acceperat.* Neque rectè diceretur Adam intensiorem gratiam potuisse petere, ut facilius legem impleveret. Etenim vanum fuisset, novas vires petere in tanta non peccandi facilitate, ut loquitur S. Pater cap. 12. *Poterat tamèn Deum orare, ut tentatorem procul arceret, ne ad malum pelliceretur, vel cadendi periculo vicinus fieret. At posita tentatione neutiquam, nisi inaniter, à Deo petisset vires eidem resistendi.* In statu autem naturæ lapsæ illud adiutorium pro omnibus, & singulis momentis proximè sufficiens non semper præsto est hominibus, unde necessitas orationis elucet, qua rogamus Deum, ut mandata ipsius implere possimus. Hinc scribit ibidem Augustinus: *Ideo in hoc agone magis nos Deus voluit orationibus certare, quam vicibus, quia & ipsas vires, quantas hic habere nos competit, ipse subministrat certantibus, quem rogamus, Si ergò hi, quorum contra carnem spiritus concupiscit AD ACTVS SINGVLOS INDIGENT DEI GRATIA, ne vincantur, qualem libertatem voluntatis habere possunt, qui nondum de potestate eruti tenebrarum, dominante*

iniquitate nec certare cœperunt, aut si certare voluerunt, nondum liberatæ voluntatis servitute vincuntur. Vbi affirmat gratiam ad singulos actus virtutis dari, neque tamen omnibus ministrari. Brevius idem tradit epist. 107. ad Vitalem: Scimus gratiam maioribus ad singulos actus dari. Scimus non omnibus hominibus dari. Et lib. 4. oper. imperf. cap. 128. scribit: Proinde hominibus natura filijs iræ dantur præcepta vivendi, quia datur & gratia, ut qui iubet, iuvet, ac sic mala non solum quæ voluntate addita, verumetiâ quæ sunt congenerata vincantur. Quod enim hominibus impossibile est, Deo facile est. Quibus autem NON DATVR gratia, propter quam dictum est. Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? Prævaricatores fiunt accedente lege, non iusti. Sed si quam ad utilitatem vivunt filiorum misericordiæ, ut eos videntes, & quid sibi non merito, sed gratia donetur, intelligentes non extollantur, sed qui gloriatur in Domino gloriatur. Quæ sententiæ passim in Augustino occurrunt. Quod autem lex, ad hoc ut obliget, non debeat supponere in operante potentiam proximam ad faciendum opus, quod imperatur, est constans eiusdem S. Patris doctrinâ contra Pelagianos, qui, uti vidimus, ex præceptorum impositione humanæ voluntatis potentiam ad mandata faciendâ cum cuiuscunque divini auditorij exclusionem prædicabant. Quibus Augustinus cum collegis Africanis respondet epist. 95. ad Innocentium Papam: Distinguenda est lex, & gratia. Lex iubere novit, gratia iuvare. Nec lex iuberet, nisi esset voluntas, nec gratia iuvaret, si sit esset voluntas. Postea inculcat is sacris testimonijs, in quibus lex, & oratio asserun-

tur, concludit: Sicut ergo agnoscimus voluntatem, cum hæc præcipiuntur, sic & ipse agnoscat gratiam, cum petuntur. Quare cum instante quolibet præcepto legis, homo non irrisoriè, sed veraciter Deum debeat orare, ut sibi gratiam donet ad faciendum mandatum, signum est divinam gratiam necessariam ad exequendum opus imperatum non adesse in omnibus, & singulis momentis, nam ut clamat ubique magnus Doctor Si adest possibilitas, ut quid orant? Lib. de nat. & grat. cap. 53. Hæc doctrina, quæ planè verissima est, probatur ex synodo Tridentina sess. 6. de iustificat. cap. 11. ubi ait: Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adiuvat, ut possis. Est sententia exscripta ex libro S. Augustini de nat. & grat. cap. 43. & licet illa postrema verba, & adiuvat, ut possis, non asserantur explicitè ab Augustino, subintelliguntur, nam si ab illo petis, ut possis, signum est, quod ille est, qui adiuvat, ut possis. Sed plenam eandem sententiam ex tract. 53. in Ioannem exhibeo: Sed audiamus, inquit, Dominum & præcipientem, & optulantem, & iubentem quid facere debeamus, & adjuvantem, ut implere possimus. Premo illa S. Synodi ex Augustino verba, & petere, quod non possis: Ergo dum petis, vel etiâ antequam petas, stas sub lege præcipientem, & nondum habes gratiam adjuvantem, tunc enim non potes facere, quod lex iubet. Quare errarunt Pelagiani, qui ex lege hic, & nunc obligantem existimant hominem posse suis viribus exequi imperata. Inde etiâ rejiciuntur plures Theologi, qui putant legem non posse hic, & nunc obligare, nisi adsit gra-

gratia adiuvans, nam dum *petis*, ut *possis*, profecto sentis te urgeri præcepto, & simul cognoscis te destitutum gratia proximè necessaria ad opus implendum, unde oras, ut eandem tibi Deus largiatur. Hic verò reiicienda est sententia illorum, qui dicunt gratiam proximè sufficientem semper adesse, nec unquam legem obligare, nisi adsit gratia adiuvans, alias homo ob impotentiam excusaretur ab observatione legis.

Nam si lex, ut obliget, semper infert assistentiam gratiæ sufficientis, sequeretur gratiam sufficientem ad observationem legis necessariam non fuisse amissam ex peccato Adæ, quod licet à pluribus concedatur, puto esse falsissimum. Probatur sequela, nam Adam per peccatum non exemit homines à lege naturali, hæc enim lex perinde obligat Adamo peccante, vel non peccante, ergo si ut lex obliget, habet connexam assistentiam gratiæ sufficientis, hæc gratia sufficiens sive stante Adamo, sive cadente, connexa erat cum lege prout obligante, ergo non fuit amissa ex peccato primi parentis. Probo modò illam gratiam sufficientem esse amissam argumento eodem, quo Paulus Galat. 2. usus est ad contundendam superbiam eorum, qui dicebant, legem posse iustificare; arguit breviter, sed solidissimè: *Si enim per legem iustitia, ergo gratis Christus mortuus est.* Cuius argumenti vis tota in hoc consistit, quòd si lex sola sufficiebat ad hoc, ut homines observando præcepta se innocentes conservarent, Christus gratis passus diceretur. Cur enim venit in mundum, ac tot tormenta subiit, si aliunde ex legis doctrina homines poterant se iustos servare? Iam verò

eandem vim habet Apostoli ratiocinatio contra gratiam sufficientem: Si per legem, & gratiam sufficientem poterat homo implere totam legem, ergo Christus gratis mortuus est. Respondebunt Christum venisse, ut abundantiori gratia humana natura fulciretur. Instamus: Igitur Christus mortuus est, ut facilius possemus implere legem ex donis ipsius gratiæ, quam tamen, licet difficilius, implere poteramus per gratiam sufficientem etiam absque ipsius Redemptoris morte. Ad hoc verbum *facilius* veluti ad sacram anchoram in tempestate confugiebant Pelagiani, quos his Augustinus execratus est lib. 2. oper. imperf. cap. 198. ubi recitatis ijsdem verbis Pauli ait: *Apostoli est vox ista, non mea; iam erumpite in apertum inimici crucis Christi, quid timetis magnum populum Christi, & Christi magnum iudicium non timetis? Apertè dicite, iustificari natura, iustificari lege possumus, gratis mortuus est Christus, sed formidantes multitudinem Christianam, Pelagianum verbum supponitis, & querentibus à vobis, quare mortuus sit Christus, si natura, vel lex efficit iustos, respondetis, ut hoc ipsum facilius, fieret, quasi posset, quavis difficilius, fieri tamen sive per naturam, sive per legem.* (Poteris addere, sive per gratiam sufficientem connexam necessariò cum lege obligante) *Christe responde, vince, atque convince, clama: sine me nihil potestis facere, ut taceant hi, qui clamant, Ioà. 15. etsi difficilius, tamen possumus, & sine te facere aut si tacere non possunt, se ipsos in latebras aliquas ducant, ut alios non seducant.* Hanc nostram sententiam eruditè Basilii Poncius defendit 1. p. relect. de grat. cap. 14. ubi argumenta solvit Suarez, & Valquez, qui ingenuè fatetur 1. 2. disp. 193. cap. 4. num. 36.

Augustinum fuisse in hac ipsa sententia, quam exposui.

Lex igitur ex Augustino homini data est, non ut cum gratia sufficienti secum necessario connexa homines agendorum cognitione instructos ad opera præcepta implenda iuaret, sed ob hoc data est, ut homo connatus facere, quæ præcepta erant, & cernens per semet illa exequi non posse, gratiæ auxilium imploraret. Hæc scribit ad Anastasium epistola 144. *Lex itaque docendo, & iubendo quod sine gratia impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, ut quærat demonstratam infirmitas Salvatorem, à quo sanata voluntas possit, quod infirma non posset.* Idem tradunt Augustini discipuli, Fulgentius lib. 2. de verit. prædest. cap. 4. *Dum ergo, ait, præcipitur nobis, ut velimus, ostenditur quid habere debeamus. Sed quia id ex nobis habere non possumus, admonemur, ut à quo nobis datur præceptum, ab ipso petamus auxilium.* Et Prosper in epist. ad Demetriadem: *Nec ob aliud unquam datur præceptum, nisi ut quærat præipientis auxilium.* Igitur lex non infert potentiam proximam voluntatis faciendi, quod iubetur, & ex consequenti non habet annexam gratiam proximè sufficientem ad faciendum opus imperatum. Aug. ex Apost. Galat. 3. vocat legem *Pedagogum*, quia lex ducit ad gratiam. Legatur serm. 13. de verb. Apostoli. Egregiè in l. de Spir. & lit. c. 19. *Lex ergo data est, ut gratia quæreretur: Gratia data est, ut lex impleretur.* Neque enim suo vitio non implebatur lex, sed vitio prudentiæ carnis. *Quod vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit.* Pergit ulterius S. Doctor scribens legem iubere faciendâ, fidem

Card. de Noris Vind. Aug.

verò impetrare adiutorium ad imperata exequenda. Hinc celebre evasit illud eiusdem dictum: *Fides impetrat, quæ lex imperat.* Epist. 89. quæst. 2. lib. de spir. & lit. cap. 29. & alibi. Audiendus est cap. 13. libri proximè laudati: *Ac per hoc, inquit, lege operum dicit Deus, fac quod iubeo: lege fidei dicitur Deo, da quod iubes. Ideo enim iubet lex, ut admoneat quid faciat fides: id est, ut cui iubetur, si nondum potest, sciat quid petat; si autem continuo potest, & obedienter facit, debet etiam scire, quo donante facit.* Ex quibus patet quandoque auxilium proximè sufficiens præsto esse, inquit enim si autem CONTINVO, potest. Illud verò ex Augustino certum est, neque fidem posse movere hominem ad petendum divinum auxilium, ad hoc ut possit implere præcepta, nisi Deus infundat gratiam actualem, qua homo moveatur ad orandum. Semipelagianorum error fuit, posse hominem petere, & desiderare suis viribus gratiam, quem damnavit ex Augustino Synodus Arausica canone 6. Etenim licet quis sit fidelis, non habet in singulis momentis præsens divinum auxilium proximè sufficiens ad orandum. Hoc passim in Augustino habetur Lib. de dono persever. cap. 23. de Semipelagianis ait: *Nec volunt intelligere, etiam hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est, petamus, quæramus, atque pulsemus: Accipimus enim Spiritum adoptionis in quo clamamus Abba Pater, &c.* Idem habet epist. 120. libro de corrept. & gratia capite 1. Epistola 121. capite 15. In libro 1. qq. ad Simplicianum q. 2. inde probat orationem fervidam, qua impetramus, esse scribit: *Nonne aliquando, inquit, ipsa nostra oratio sic tepida est, vel potius frigida,*

& penè nulla, imò omnino interdum ita
 nulla, vt neque hoc in nobis cum dolore
 advertamus, quia si vel hoc dolemus, iam
 oramus? Ex his colligitur, quomodo
 infideles peccent non observando
 legem, quandoquidem sine fide ma-
 nent tantum sub lege præcipiente,
 non sub gratia proximè adiuuante,
 vnde opera, quæ ipsi faciunt, sem-
 per sunt peccata, nisi vbi aliquando
 Deus quosdam bonos actus ipsis nes-
 cientibus in eorundem voluntati-
 bus operatur. Scribit Augustinus in
 epist. 144. *Lex igitur adducit ad fidem,*
fides impetrat spiritum largiorem, diffun-
dit Spiritus Charitatem, implet charitas
legem. Ideo lex pædagogus vocatur, sub
 Ro. 10. *cuius minacissima severitate, qui invo-*
caverit nomen Domini salvus erit. Quo-
modo autem invocabunt, in quem non
crediderunt. Itaque cum infideles in
 Christum non credant, Dei gratiam
 ad implendam legem naturalem non
 petunt; vnde nec eandem obser-
 vant, & si quæ bona facere viden-
 tur, illa non faciunt bene, vt §. 4. pro-
 batum est. Cur verò non excusen-
 tur tradit Augustinus in lib. de spir.
 & lit. cap. 33. & epist. 105. ad Six-
 tum. Quamvis enim careant auxilio
 proximè sufficienti, habent tamen
 auxilia quædam remota, vnde non
 patiuntur antecedentem necessita-
 tem peccandi, quam licet humanum
 genus ex peccato primi parentis in-
 currerit, Christi tamen Redempto-
 ris beneficio sublata est, vt acutè
 probat noster Pontius 1. part. relect.
 de grat. cap. 15. Nihil igitur Augu-
 stinus durius de lege impetu animi, vel
 æstu disputationis asseruit, vt conten-
 debat Moraines. Sed quòd nec de
 lege veteri durius quidquam pronun-
 ciarit ostendo.

In primis, si verba, vt foris so-
 nant, tantum considerentur, profe-
 cto non Augustinus, sed Paulus cen-
 sendus foret durius locutus de vete-
 ri lege Moyfis. Dixit Rom. 5. *Lex*
autem subintravit, vt abundaret delictum.
 Cum tamen lex ideo promulgetur,
 vt delicta tollantur, & cessent. Di-
 xit 2. Cor. 3. *Littara occidit.* Cum ta-
 men lex subditos à criminibus ar-
 ceat. Dixit 1. Cor. 15. *Virtus verò pec-*
cati lex. Cum lex peccata prohibeat.
 Has tamen loquendi formulas Au-
 gustinus locis superius laudatis ex-
 plicuit, nihilve absurdi continere
 monstravit. In eo autem S. Doctor
 reprehenditur, quòd visus sit, asse-
 re legem veterem reos fecisse homi-
 nes iubendo, non adiuuando; quod-
 ve opera facta in lege veteri pecca-
 ta dixit, cum Iudæi illa fecerint ti-
 more pœnæ, non amore iustitiæ. Iu-
 dæi habita lege eò superbiæ delap-
 si sunt, vt putarint solam legem ad
 hominem iustificandum sufficere, ne-
 que necessariam esse Dei gratiam,
 sed tantum liberum arbitrium. Hic
 autem error tam altè eorum menti-
 bus insidebat, vt plerique etiam ad
 fidem ex Iudaismo conversi, in vete-
 ri errore obstinatiùs versarentur, vn-
 de illos Apostolus arguit in epistola
 ad Galatas cap. 2. argumento supe-
 rius recitato: *Si ex lege iustitia, ergo*
Christus gratis mortuus est. Testatur
 Augustinus hæc ipsa sæpius Apolto-
 lam inculcasse, vt eorundem super-
 biam contunderet. *Al hoc ducit,* in-
 quit serm. 13. de verb. Apostoli, &
commendat ista Apostolus propter Iudeos,
qui de lege gloriabantur, & libero suo ar-
bitrio legem sufficere arbitrabantur: ac per
hoc quia libero suo arbitrio legem suffice-
re arbitrabantur, ignorantes Dei iustitiam,
 id est

est, ex fide iustitiam datam à Domino, & suam volentes statuere, quasi suis viribus impletam, non dante fide impetratam, iustitiæ Dei, sicut dicit, non sunt subiecti. Et in lib. de Spir. & lit. cap. 29. ait: Israel verò persequens legem iustitiæ, in legem iustitiæ non pervenit. Quare? quia non ex fide, sed tanquam ex operibus: idest, tanquam eam per semetipsos operantes, non in se credentes operari Deum. Porro cum hunc errorem sorbuerint postea Pelagiani, asserentes gratiam Dei in veteri testamento non esse nisi legem Moyli traditam, gratiam vero novi testamenti esse Evangelium, & exemplum Christi, Augustinus, ut illorum errorem confutaret, acutè probabit legem à gratia separatam reos facere homines iubendo, non adiuvando, ut ex testimonijs adductis constat. Neque iniurius fuit legi; non enim hæc imposita fuit, ut homines se sola iustos faceret, sed ut ostenderet quid faciendum esset, & cum homo se præceptis faciendis imparè esse cognosceret, ad auxilium gratiæ confugeret, quod ex S. Doctore, eiusque discipulis probavimus, ostendentes non durius loqui, qui asserat, in hypothesi, quòd sola lex iubeat, nec gratia proximè sufficiens adsit, legem eandem obligare, & transgressorem reum esse peccati. Porro sicuti Hebræi non ex amore iustitiæ bona opera faciebant, ita mala vitabant timore tantum pœnæ. Hinc Augustinus dixit opera Iudæorum in veteri lege fuisse peccata, & legem illam fuisse legem servilem, quòd illi qui eandem implebant, timori inservirent. Scribit S. Doctor libro 4. ad Bonifacium capite 5. *Quod ex lege testimonium commemoratum ab Apostolo propter vitam tempora-*

lem intelligitur, propter cultus amittende timorem, faciebant homines legis opera non ex fide, quæ transgressores legis eadem lege à populo iubeat occidi. Idem in lib. de Spir. & lit. capite 32. ex his Apostoli Rom. 8. 15. suam sententiam probat: Non enim accepistis Spiritum servitutis iterum in timorem sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater. Erat ergo lex vetus lex timoris, quòd carnalis ille populus se, ac sua tantum amans, quidquid boni iuxta legis mandata faciebat, amore sui faciebat, volens sibi bona, ac timens mala. Lex ergo tanquam servis incutit timorem, gratia, quæ per fidem Christi impetratur, inspirat amorem. Quare S. Pater lib. eodem de Spir. & lit. capite 29. ait: Ex lege autem timemus Deum, ex fide speramus in Deum, sed timentibus pœnam absconditur gratia. Cur autem ijs, qui ex puro timore servili legem implent, gratia abscondatur tradit ibidem cap. 19. Serm. 13. de verb. Apostoli. Epist. 144. ubi hæc habet: Quis coram Deo innocens invenitur, qui vult fieri, quòd vetatur, si subtrahas quod timetur? Ac per hoc in ipsa voluntate reus est, qui vult facere, quòd non licet fieri, sed ideo non facit, quia impune non potest fieri. Nam quantum in ipso est, mallet non esse iustitiam peccata prohibentem, atque punientem. Et utique si mallet non esse iustitiam, quis dubitaverit, quòd eam si posset, auferret? Ac per hoc quomodo iustus est iustitiæ talis inimicus, ut eam, si potestas detur, præcipientem auferat, ne comminantem, vel iudicantem ferat? lege ibi plura. Timor quidem si desinat esse purè servilis, & per aliquem Dei amorem incipiat esse castus, est bonus, nec viciat opera ex eodem derivata, quæ

de re & fufiffimè, & eruditiffimè difputarunt duo infignes Lovanienfis Academiae Doctores Chriftianus Lupus, & Francifcus Feracques Augustiniani editis à sexennio quorannis de eodem argumento libris, & apologijs. Plurimi tamen veteris testamenti Patres non fub lege tantùm fuere, fed fub gratia adiuvante, quia propriæ infirmitatis conficij ad feftanda virtutum opera divini auxilij opem imploraverunt. Cæterùm omnibus hominibus adefle auxilium faltem remotum, mihi videor colligere ex Auguftino lib. de nat. & grat. cap. 67. vbi ex lib. 3. de lib. arb. cap. 10. hanc fententiam recitat, approbatque adverfus eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & fe ipfos innocentes afferebant: *Re-
tè enim fortafse quererentur, fi erroris,
& libidinis nullus hominum victor exi-
fteret. Cum verò ubique fit præfens, qui
MULTIS MODIS PER CREA-
TURAM fibi Domino fervientem,
aversum vocet, doceat credentem, confo-
letur fperantem, diligentem adhortetur,
conantem adjuvet, exaudiat deprecantem,
non tibi deputatur ad culpam, quòd
invitus ignoras, fed quòd negligis crede-
re, quòd ignoras. Neque illud, quòd vulne-
rata membra non colligis, fed quòd vo-
lentem fanare contemnis.* In quo autem confiftant huiusmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim miris modis Deum humanas voluntates ad bonum faciendum movere idem Auguftinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. veriffimè affirmat, quos modos fatius eft humili fententio venerari, quàm curiofa difputatione perquirere. De his auxilijs remotis locutum arbitror eundem S. Doctorem in lib. de dono perfev.

cap. 9. vbi ait: *Ex duobus ætate iam grandibus impijs cur ifte ita vocetur, ut vocantem fequatur: ille autem aut non vocetur, ut vocantem fequatur, aut NON ITA vocetur, ut vocantem fequatur, inſcrutabilia ſunt iudicia Dei.* Vocatio illius, qui non fequitur, eſt per auxilium debile, & remotum, quo intellectus tranſeunter tantùm quafdam bonas cogitationes elicit, fed adeo debiles, ut nec voluntatem trahant ad bonum, fed leviter tantùm excitent, & citò citius intellectus aliò evolet, & in malum voluntas longo ſclerum uſu obdurata feratur:

§. VII.

An ſententia S. Auguſtini de prædeſtinatione ad gloriam ante omnem meritum præviſionem ſit perexceſſum prolata?

IOannes Adamus, & Antonius Moraines in quæſtione etiam de prædeſtinatione, & ea quidem præcipua gravem Auguſtino exceſſum obijciunt. Adamus lib. 3. ſui Calvinii deſtruiſti hæc de eodem ſcribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando conſtat ipſum in materia de gratia, & prædeſtinatione cum exceſſu locutum eſſe, ac verba ipſius eſſe mitiganda, ne ab illorum acrimonia in errorem contrarium propellar, licitum mihi eſſe debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subiit mentem illud Auguſtini dictum lib. 3. oper. imperf. cap. 57. *Dic, quòd dicturus es, egregie corrector.* Moraines cum dixiſſet Didacũ Ruizium ex S. Auguſtino gratuitam prædeſtinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falſum ſupponit, & ſi Auguſt. id faceret, non doctrinæ affi-*

affinitas, aut connexio, quæ nulla est, sed æstus disputationis ad hoc illam impelleret. Disp. 9. num. 50. Verùm sententiam illam de gratuita prædestinatione ad gloriam ante prævisa merita docuere S. Prosper, S. Fulgentius, Patres Africani in epistola Synodica, alijque tanta certitudine, vt hæc dixerit S. Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardinienſis in fine libri de Incarnatione, & gratia: Deus enim, qui hominem condidit, ipse prædestinatione sua, & donum illuminationis ad credendum, & donum perseverantiæ ad proficiendum, atque permanendam, & donum glorificationis ad regnandam, quibus dare voluit præparavit, quique non aliter perficit in opere, quàm in sua sempiterna, atque incommutabili habet voluntate dispositum. Cuius prædestinationis veritatem, qua nos ante mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis crelulitate recipere, vel oris confessione proferre, si ante ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, qua Deo vivo, & vero rebellis obſistit, non abiecerit, manifestum est eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo ante mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum.

Sanè Semipelagiani iam olim dixerant, absque ea doctrina de prædestinatione Ecclesiæ causam adversus Pelagianos per plures annos fuisse defensam, vt refert Hilarius in epistola ad Augustinum, quibus S. Doctor respondens lib. de dono persever. cap. 20 ait: *Hæc est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam postea diligentius, & operosius, cum iam contra Pelagianos disputaremus, DEFENDERE NECESSITAS COMPVLT. Didicimus enim singulas quasque here-*

seos intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contra quas diligentius defenderetur scriptura divina, quàm si nulla talis necessitas cogeret. Porro cuiam maior fides habenda est Augustino ne, quæ ad illud de prædestinatione dogma asserendum se necessitate compulsus testatur, ad Pelagianos diligentius ex Scripturis confutandos, an Morainio, qui id nulla vel doctrinæ affinitate, seu connexionem ab Augustino factitatum comminiscitur? Quòd verò hanc connexionem etiam Annatus negat, illam cap. 8. contra eosdem probabimus. Magnus ille Ecclesiasticorum Annalium Scriptor Baronius ipsos Recentiores excessus merito accusat, qui Calvinii hæresim fugientes, in alterum extremum à S. Aug. doctrina discedentes declinant, & quidem in hac materiâ de prædestinatione: Cum igitur, inquit, Fausti sententia ubique ab Ecclesia fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, vt eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatione sententia recedunt, cum alioqui arma non desint, quibus adversarij profligentur. Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petavium inclamantem: *Iam pridem disputari in utramque partem cepit in Scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præiudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini. Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. c. 1. Sed huius Recentioris voces gravissimo, eoque domestico testimonio comprimam. Anno 1584 à Claudio Aquaviva magno illo, & incomparabili vniversæ Societatis moderatore prævio sex doctissimorum Theologorum eiusdem sodalitiij examine, selectæ sunt quædam*

dam sententiæ omnibus suis defendendæ, ne quolibet ventro doctrinæ circumferrentur. Porro pag. 37. ubi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum est prædestinationis nec rationem, nec conditionem esse ex parte nostra. Id ad pietatem parum pertinere dicet aliquis. At hanc Aug. doctrinam non modò communiter Theologorum schola iam recipit, sed & Ecclesiæ Patres per mille, & ducentos circiter annos, qui id contendunt probare ex Scripturis, & responsis Pontificum Romanorum, nempe Zosimi, Sixti, Celestini, Leonis, Gelasij, apud quos Massilienses, Cassianus, Faustus, alijque huius prædestinationis oppugnatores malè semper audierunt.* Examinata hæc cum alijs sententia fuit à Ioanne Azorio Hispano, Gaspare Gonzalez Lusitano, Iacobo Tirio Gallo, Petro Bufæo Austriaco, Antonio Guilano ex superiori Germania, & Stephano Tuccio, qui Romæ morabatur, ut in præfatione illius libri asseritur. Augusta Theologorum nomina. Et hi quidem S. Augustini sententiam de gratiosa prædestinatione ad gloriam ante meritum prævisionem defendebant, antequam August. excessus fingerentur. Hoc idem assertum S. Thom. eiusque nobilissima Schola, ac melior Scotistarum pars, itemque è Societate plurimi gravissimi, ac doctissimi Scriptores propugnant, quorū iudicia contra Recentiorū censuras appello.

§. VIII.

An S. Augustinus excesserit, docens copulam conjugalem solius voluptatis gratia esse peccatum veniale?

DOcuit Augustinus copulam cum vxore absque prolis

generandæ voluntate propter solam delectationem esse peccatum veniale. Non placet hoc dictum Augustini Morainio, sed ait disp. 17. num. 22. *excessisse interdum æstu disputationis abreptum, & in odium hæresis, quam impugnabat, ad contrarium extremum declinasse.* Ne id vitij Augustino obijciens Lectorum oculos offendat, accusationis acerbiter adverbio interdum mitigat, cum tamen, ut dicebam, passim & ubique in hocce excessus præcipientem Augustinum faciat. Cæterum S. Doctoris sententia communi Sanctorum Patrum, & veterum Scholasticorum iudicio verissima est. Inquit Augustinus tom. 6. libro de bono coniugali cap. 6. *Coniugalis enim concubitus generandi gratia, non habet culpam, concupiscentiæ verò satiandæ, sed tamen cum coniuge propter fidem thori venialem habet culpam.* Hoc assertum docuerat Clemens Rom. l. 6. Const. Apost. ut dicunt c. 7. *Sola enim voluptas, si quis ea etiam utatur in coniugio, est præter leges, & iniusta, & à ratione aliena.* In eadem sententia est S. Anselmus in i. Cor. 7. ad illa verba. *Hoc autem secundum indulgentiam, ubi ait: Tunc enim solùm coniuges sine culpa sunt in admixtione, cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda prole miscentur. Sed tamen & alia commixtio, quæ fit pro sola voluptate, veniam accipit propter nuptias.* S. Fulgentius in epistola de debito coniugali capite 3. scribit: *Coniugatus ergo si fornicetur, damnabiliter peccat; si verò thori fidem non deserat, sed in vxore sua naturali dumtaxat usu aliquantulum intemperatus excedat, non solùm scilicet generationem quærens, sed aliquando libidini carnis obediens, hoc equidem sine culpa non facit.* Et cap. 4. *Retenta ergo thori*

thori fides maculam diluit, quam contrahit infirmitas carnis, si mulieri non miscetur alteri, quisquis non pro sola generatione, sed etiam propter fragilitatem carnis suæ miscetur uxori. Sed ex S. Gregorio Papa pulcherrimè hoc probatur. Cum S. Augustinus Monachus, quem ad Anglos ad fidem convertendos in Britanniam miserat, quædam dubia eidem proposuisset, inter quæ num vir suæ coniugi permixtus, antequam aqua lavaretur, Ecclesiam ingredi posset, vel ad sacram communionem accedere. Respondet Sanctus Pontifex lib. 12. epistola capite 19. ad interrogat. Aug. Romanorum tamen semper, ab antiquioribus usus fuit, post admixtionem propriæ coniugis, & lavacri purificationem querere, & ab ingressu Ecclesiæ paululum reverenter abstinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam esse coniugium, sed quia ipsa licita admixtio coniugum sine voluptate carnis fieri non potest, à sacri loci ingressu abstinendum est, quia voluptas ipsa esse sine culpa nullatenus potest. Et postea. Si quis ergo suam coniugem non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratia utitur, iste profectò de ingressu Ecclesiæ, seu de sumendo corporis Domini, sanguinisque mysterio suo est relinquendus indicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit arde- re. Cum verò non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in operè commixtionis, habent coniuges etiam de sua commixtione, quod defleant. Item adductis illis verbis Pauli 1. Cor. 7. Hoc autem dico secundum indulgentiam, ait: Non enim indulgetur, quod licet, & iussum est, Quod enim indulgeri dixit, culpam esse monstravit. En non solum Augustini sententiam asseclam

à Gregorio Magno ex Apostolica Sede ad fidelium instructionem loquente, verum etiam ex Apostolo, & ex antiquo Romanæ Ecclesiæ ritu eandem confirmatam. Quid adhæc repones Moraini? Et Gregorium, & Fulgentium, & Anselmum, & Clementem ad præcipitia deflexisse dices? at isti nullo æstu disputationis abrepti illa dixere, unde gravius errasse sanè dicendi sunt, cum Augustinum zelus hostium expugnandorum excuset.

Sed volo ostendere Theologiæ Scolasticæ Procures in eadem sententia cum Augustino concinere. Primus sit, quem omnes secuti sunt, Magister sententiarum, qui in 4. dist. 31. ita scribit: *Hoc autem ne prædictis obviet, intelligendum est in illis, qui non gratia prolis conveniunt, quorum voluptas non est sine peccato. Et loquitur de coniugatis. Accedat Albertus Magnus tomo 16. 4. sent. dist. 31. art. 21. §. Responsio, ubi ait: Sed cum sola libido movet, &c. aut fervet intra metas honestatis, & concessionis matrimonij, tunc veniale dicendum est, ut patet ex verbis Augustini in littera positis. Dabo huic supparem Alexandrum Alensem. 2. p. sum. q. 147. memb. 2. Si enim, inquit, illa delectatio sit sub Deo, veniale peccatum est, excusatur enim propter Sacramentum coniugij. Unde August. de bono coniugali, &c. Ita hi duo lumina Theologiæ Scholæ eā sententiam tradunt Aug. auctoritatem secuti. Non dissentit Angelic. Magister S. Thomas dist. 31. cit. q. 2. art. 3. ubi quærit utrum peccet mortaliter cognoscens uxorem intendendo solam delectationem, cui quæstioni in fine corporis respondet: Si autem quærat delectatio infra limites matrimonij, ut scilicet talis delectatio*

in alia non quæreretur, quàm in coniuge, sic est veniale peccatum. Iungatur Angelico Seraphicus Doctor Bonaventura qui dist. eadem quest. 3. in fine ita iudicat: *Si autem in ea vult delectari, quia vxor, & nullo modo eam cognosceret, si vxor non esset, tunc non est omnimoda inordinatio, & tunc est peccatum veniale, & excusatur per bonum matrimonij, vt non sit mortale.* Possem innumeros Doctores addere, qui plenè suffragijs Augustini sententiam comprobant. Appello Sanchez inter Recentiores doctissimum, qui tomo 3. de matr. libro 9 disp. 11. num. 4. hanc thesim proponit: *Secunda conclusio: Actus coniugalis solius voluptatis gratia exercitus, nec fines matrimonij transgrediens, est culpa venialis, Quod sanè assertum quinquaginta Doctorum tum veterum, tum Recentiorum testimonijs communit, Hanc S. Augustini sententiam nuper defendit noster P. Alipius Reylof Belga lib. 4. de anima cap. 2. §. 4. I. nunc Moraines, & Augustino furorem, nimiumque in disputando impetum oppone. Ita est, à regia via in extrema ille declinavit, sed secum & Patres, & cunctos Theologiæ proceres traxit, vt iam tot sapientissimis viris præsumptibus possit quilibet inoffenso pede illac iter capere, licèt Moraines alia via progrediatur, qui si fortè tantorum virorum vestigia notasset, eosdem & ipse secutus licèt longo positus intervallo, sibi meliùs consulisset.*

Hæc quidem de obiectis ab vno Morainio Augustinianæ doctrinæ excelsibus dicta sufficiant, quæ si ipsimet Recentiores attentius considerent, dubio procul fatebuntur non Augustinum, sed semet in periculosos excessus declinasse, cum enim audi-

rent à Iansenio Iprensi Episcopo vnum vbique Augustinum laudari, vnus Aug. sententias, veluti ex oraculo responsa proferri, eundemque in Theologica palestra supra ceteros Ecclesiæ Patres attolli, ipsi quo procul à Iansenio declinarent, eò vsque præcipientes *disputationis æsta abrepti* sunt, vt Augustino ferè nuncium remiserint, clamantes cum Morainio in præfatione Anti-Iansenij: *Qui prius Augustinum in omnibus deposcebant iudicem, nunc sibi liberum putant ne, quidem arbitrium honorarium in alijs illum admittere.* Imò quò faciliùs ceteros ad Augustini dicta examinanda animarent, diuinum illis ad tam sanctum opus auxilium adfuturum polliciti sunt illis Annati vocibus lib. 8. sui August. vind. cap. 5. pag. 897. *Neque adeo perversum est hoc consilium, vt habere non possit adiutorem Deum.* Augustinus ad Adrumetinos Monachos initio libri de gratia, & libero arbitrio scripsit, ad sua ipsius scripta intelligenda diuinam opem implorandam: *à Domino vt intelligatis orate.* Annatus verò ad eadem S. Doct. scripta censuris perstringenda, etiam si non rogetur, Deum obuium adiutorem sponndit, cum temeritatis ultorem potius timere de buisset. Adamus pag. 632. in fine cap. 7. Augustini excessus *innocentem passionem contra Pelagianos* nuncupavit, sed lepidò vocabulo accusationis acerbicatem non mitigavit. An verò Recentiorum in Augustino reprehendendo excessus *innocens passio* contra Augustinum dici possit, ipsorum conscientiam, appello, certè

ipse ita iudico.

(o)

CAPVT IV.

*Recentiores S. Augustino plures errores
perperam obijciunt.*

INvitus Quidem in hanc arenam à Recentioribus trahor, quippè qui invito Augustino Augustini causam defendendam suscipio, ve-reorque ne mihi vitio detur, Parentis imperio refragari. Etenim cum vir clarissimus S. Marcellinus summa cum potestate ab Honorio in Africam contra Donatistas delegatus, accepisset nescio quem Augustino errorem obijci, id amicissimo Antistiti per litteras significavit, quò obtestantium calumnijs obviam iret. Verùm Augustinus hæc rescripsit: *Vos autem, qui me multum diligitis, si talem me asseritis adversus eos, quorum malitia, vel imperitia, vel intelligentia reprehendor, ut me nusquam scriptorum meorum errasse dicatis, frustra laboratis, non bonam causam suscipitis, facile in ea me ipso iudice superamini.* Epist. 7. Sed haud difficultè à magno Patre me veniam impetraturum spero, si eiusdem factum imiter, qui cum errorem, cuius argui se ex Marcellini epistola intellexerat, procul à suis scriptis esse cognosceret, pravam de sua sententia conceptam opinionem confutavit, ostendens eam accusationem non correctorum intelligentiæ, sed malitiæ, atque imperitiæ tribuendam. Quare cum Recentiorum etiàm non quidè malitia, sed ut mitiùs loquar, imperitia plurium errorum idem reus accusetur, nostrum est innoxium patrem ab adversariorum obiectis vindicare. Huius quoque defensionis necessitatem subire Sancti illi Doctores, qui adversus

Pelagianorum reliquias pro Ecclesiæ, & Augustini doctrina certarunt. Nam eò usque audaciæ quidè devenere, ut non illos puduerit, indicem errorum S. Augustini contexere, (S. Prosperi verbis utor) *ut quæ in libris prædicti viri damnabilia reperisse iactabant, brevium capitulorum indiculis publicarent, talique commento, & detestationem eius, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamassent, curam, exterriti lectoris averterent.* In præfat. ad capit. Gallorum. Horum vestigijs non nulli recentes Scriptores inhaerentes plurium Augustini errorum indicem publicarunt, quò S. Doctoris fama, atque auctoritas in ordinem redigeretur. Hosce catalogos non vnus edidit. Adamus tamèn par. 3. cap. 3. pag. 584. àc Moraines disp. 12. Anti-Iansenij à num. 32. cæteris hac in re diligentiorè operam poluere. Contra hosce Augustinianæ doctrinæ censores egregiè stylum acuit sapientissimus Pater Carolus Moreau Augustinianus integro volumine inscripto *Vindiciæ pacificæ*, quod primo tomo sui Tertulliani appendicis loco apposuit, ubi diffusissimè obiectos Augustino errores procul esse à tanti Patris doctrina demonstrat. Nos eos tantum refutabimus, quos Adamus, àc Morainius concinârunt, & quos veluti capitales ad Augustini famam, vel saltè auctoritatè elevandam obiectant, in qua quidè re ità procedo, ut quæ in Moreau desiderari ab eruditis poterant, hic tantum afferens, nihil interim ex illo Scriptore mutare velim.

Intèr cætera volumina, quæ innumera quidè posterorum memoriæ Augustinus consignavit, primo loco laudantur libri eiusdem Retractationum.

num, & Confessionum; in istis voluntatis, in illis intellectus errores, quos cæteri tanta arte, ac conatu celare solent, Orbi universo patefecit. In utro magis laudandus incertum. Et quidè quò edita abs se volumina attentiori cura examinaret, Eradium in Episcopatu sibi adhuc viventi successorem impetravit. Ità ab ingenti negotiorum tumultu sequestratus, diù noctuque destinato operi incumbens, quælibet à se dicta censoria auctoritate discussit, ut nullus in Augustini libris examinandis severior Augustino iudex esse poruerit. Ea verò diligentia, ac tam rigorosa censura Recentioribus non iussit, sed novas in Hipponensi Sole maculas notaturi, Augustini iterum libros in quæstionem vocarunt, vociferantes novos se in Augustinianis libris novos, ac maculas deprehendisse, quò Augustino oculatiores haberentur. Sed age novos hosce censores audiamus.

§. I.

An S. Augustinus erraverit, putans animas rationales, & Angelos esse corporeos.

OBJICIT Primo loco Adamus docuisse Augustinum: Animas, & Angelos esse corporeos, ac solum Deum esse immaterialem. pag. 585. At Moraines scribit: Sentit etià Angelos, & Demones esse corporeos. Adamus prius refellendus est, qui Semipelagianorum errorem ipsorum hosti Augustino imponit. Docuerat Cæsarianus collat. 7. cap. 13. solum Deum esse spiritualement, animas verò hominum esse corporeas; eun-

dem uti in materia de gratia, ità ea in opinione secuti sunt Faustus in epist. ad Paulinum, & Gennadius in lib. Eccles. dogm. cap. 11. At S. Augustinus animam rationalem non solum spiritualement absque vlla corporeæ facis permixtione asseruit, verumetià id solidè demonstravit. In epistola 28. ad Hieronymum ait: *In corpoream quoque esse animam, & si difficile tardioribus persuaderi potest, mihi tamèn fator esse persuasum.* Illo sanè optimo argumento, quod in omnibus, & in singulis particulis corporis tota simul esse non posset, si per illas ità diffunderetur, ut videmus corpora diffusa per spacia locorum minoribus suis partibus minora occupare, & amplioribus ampliora; quam sententiam firmissimè de anima tenere se dicit. Et lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 33. ait: *Animam verò non esse corpoream non me putare, sed planè scire audeo profiteri.* In libro de quantitate animæ diligentissimè, ac subtilissimè disputatum est, inquit, ut eam si possemus ostenderemus corporalis quantitatis non esse. Lib. 1. Retract. cap. 8. Præterea lib. 4. de origine animæ à cap. 12. usque ad cap. 22. evidentibus argumentis probat animam esse incorpoream. Quid clariù ab Augustino dici unquam potuit? Et tamèn eam S. Doctori absurditatem Adamus affricat! Scribit lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 24. Nihil viciniùs, aut fortasse nihil tam consequens, quam ut credito, quò anima corpus sit, etià Deus corpus esse credatur; quod Tertulliano accidisse addit cap. 25. Epist. 157. ad optatum: Illi, qui animas ex vna propagari asserunt, quam Deus primo homini dedit, atque ità eas ex parentibus trahi dicunt, si Tertulliani opinionem sequuntur, profectò eas non spiritus, sed corpora esse contendunt, & corpulen-

*pulentis seminibus exoriri. Quò perversius quid dici potest? Neque hoc Tertullianum somniasse mirandum est, qui etià ipsum Creatorem Deum non esse nisi corpus opinatur. Qua dementia repulsa, &c. Ita nè Augustinus docuit animam corpoream esse, cum hoc effatum somnium, dementiamque pronuncia- verit, nihilque perversius dici posse as- seruerit? Adamus hæresim illam Au- gustino apponit, nec vnicum saltèm locum Augustini designans, ubi ani- mam corpoream ille putarit, quasi tam celebris fuerit ea Augustini sen- tentia, vt neque vllius textus citatio- ne indigeret. Audiat interim Claudia- num Mamercum, qui eodem sæculo paulò post Augustinum vixit, ità de S. Doctore loquentem: *Aurelius Augusti- nus, & acumine ingenij, & rerum mul- titudine, & operis mole veluti quidam Chrysippus argumentandi virtute, aut Cæno sensuum subtilitate, aut Varro no- ster voluminum magnitudine, & qui pro- fecto talis natura, attentione, disciplinis extiterit, vt non inmerito ab istis corpo- ralibus nostri sæculi Epicureis, aut Cyni- cis spiritualis Sophista dissenserit, libro ad Hieronymum de origine animæ sic pronun- ciat: In corpoream esse animam, & si difficile tardioribus persuaderi po- test, mihi tamèn fateor esse persua- sum. Cumque id ità fore rationibus mag- nis, atque insolubili argumentatione conuincat, &c. Lib. 2. de statu animæ cap. 9. Putas ne Lector Adamum ha- rum vnã rationem, vel argumen- tationem legisse?**

Sed iam illo Scriptore patentissi- mæ falsitatis convicto, quid de Ange- lorum corporibus Augustinus sense- rit videamus. Celebris sententia Pla- tonicorum fuit, Angelos conflatos esse ex spiritu, & corpore quodam

subtilissimo elementari quolibet lon- gè nobiliori, vt ex Apuleio pluribus tradit Augustinus lib. 8. de Civit. Dei cap. 8. & 16. Hanc sententiam ex Pa- tribus secuti sunt Origenes, Tertul- lianus, Clemens Alexandrinus, Iu- stinus Martyr, Lactantius, & pro eadem citantur Athanasius, Basilus, & Methodius à Ioanne Episcopo Antiocheno cuius verba etià sunt in Synodo Nicena II. act. 5. *Solum- modò autem Deus incorporeus, & infor- mabilis. Intelligibiles autem creaturæ ne- quaquam ex toto sunt incorporeæ, & imi- tabiles pictura existunt.* Eidem opinio- ni adhæserunt Cassianus, Faustus, Gen- nadius, alijque. Verùm plures sapien- tissimi Patres oppositum opinaban- tur, omnem ab Angelis corpulen- tiam removentes. Augustinus, quòd eam quæstionem tractare ex profes- so nollet, videretque vtramque par- tem plurimorum auctoritate firma- tam, in re difficili, ac dubia senten- tiam suspendit. Id ambiguum esse scri- bit lib. 15. de civit. Dei cap. 23. At lib. 21. cap. 10. ubi quærit, an ignis corporeus possit Dæmones torquere, ait: *Sunt quædam sua etià dæmonibus corpora, sicut doctis hominibus visum est, &c. postea: Si autem quisquam nulla habere corpora Dæmones asseverat, non est de hac re operosa inquisitione laboran- dum, aut contentiosa disputatione certan- dum. Cur enim non dicamus, quamvis mi- ris, tamèn veris modis etià spiritus incorporeos posse pæna corporalis ignis affligi, si spiritus hominum etià ipsi pro- fecto incorporei, & nunc potuerunt includi corporalibus membris, &c. Adhærebant ergò, si eis nulla sunt corpora, spiritus Dæmonum, imò spiritus Dæmones licet incorporei corporeis ignibus cruciandi. Ex quibus dubium se de Angelorum*

corpore fuisse significat, at non de anima dubitasse, quam *profecto incorpoream* dixit. Vnde Adamus hoc ipso testimonio rursus arguitur, ac Morainij hallucinatio, qui eam sententiam vti certam ab Augustino assertam dicit, quæ dubia semper apud eundem fuit, licet quandoque corporeos esse Angelos supponat, ne nova illata quæstione ab argumento distrahatur. Non defuere tamen, qui Augustinum dubitantem sequerentur, vnus pro mille sit S. Bernardus, qui lib. 5. de consider. cap. 4. ait: *Quamquam de corporibus horum, nempe Angelorum, non modo vnde sunt, sed an aliquatenus sint, hæret sententia aliquorum. Vnde si quis inter opinabilia magis id ponendum censuerit, non contendo. Et serm. 5. in cant. Caterum, inquit, angelica corpora vtrum nam ipsis spiritibus naturalia sint, sicut hominibus sua, & sint animalia sicut homines, &c. videntur Patres de huiusmodi diversa sensisse, nec mihi perspicuum est, vnde alterutrum doceam, & nescire me fateor; sed & vestris profectibus non multum conferre arbitror harum rerum notitiam. Hæc sanctissimus, idemque doctissimus Pater.*

S. II.

An S. Doctor asseruerit Solem, & astra esse animata?

R VRSVS Opponit Sancto Patri Morainius: Item dubitavit num Sol, & Luna, aliæque sidera, quæ oculis conspiciuntur, sint animata. Ibidem. Sed hic quoque adversarij eruditio vel desideratur, vel appellatur. Etenim apud veteres non modò Philosophos, verumetiam Patres

controversum erat, essent nè cœli animati. Platonici, ac Stoici animatos cœlos dicebant, in quorum opinionem ivere Cicero lib. 2. de nat. Deorum, & Plinius lib. 2. nat. hist. cap. 9. Peripatetici etiam plerique idem existimant, vt patet ex Raguseo tom. 1. Philosophiæ disp. 14. & Alexandro Achillino lib. 3. de Orbibus cap. 1. qui etiam ex Aristotele eandem sententiam deduci satis prolixè contendit. Communior tamen Peripateticorum opinio ex Philosopho intelligentias assistentes cœlis, non verò eosdem informantes concedit. Non vna etiam fuit Patrum de cœlorum anima opinio, vnde cum S. Doctor tantis litigijs sese immiscere noluerit, iudicium suspendit, nempe an Angeli verè Orbes informarent, vel eos solummodò in gyrum propellerent. Vnde in fine 2. de gen. ad litt. ait: *Solet etiam quæri, vtrum cœli luminaria ista conspicua corpora sola sint: an habeant retores quosdam spiritus suos, & si habent, vtrum ab eis etiam vitaliter inspirentur, sicut animantur carnes per animas animalium: an sola sine vlla permixtione præsentia?* Quas quæstiones insolutas relinquens ait, easdem non facile posse comprehendere. Quare S. Thomas 1. part. q. 70. art. 3. vbi quærit, vtrum luminaria cœli sint animata, ait: *Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circa hoc diversa opinio. Origenes enim posuit corpora cœlestia animata. Hieronymus etiam idem sentire videtur, &c. Basilus verò, & Damascenus asserunt corpora cœlestia non esse animata. Augustinus verò sub dubio dereliquit in neutram partem declinans. Idem Angelicus Doctor 2. con. Gent. cap. 70. ingenuè testatur, nihil ab Ecclesia de anima cœli definitum esse: Hoc autem, inquit, quod dictum est*

est de animatione cœli, non diximus quasi asserendo secundum fidei doctrinam, ad quam nihil pertinet si vè sic, si vè aliter dicatur. Scotus verò 2. dist. 14. q. 1. in fine scribit: Si cœli non sunt animati, hoc est magis creditum, quam ratione probatum. Quod si neque auctoritate Ecclesiæ, ut ait Angelicus, neque efficaci ratione, ut subdit subtilis, quidquam de cœlorum anima certi stabilitum est, non ne iure Magnus noster Doctor ea de re poterat dubitare? Cum libi 13. de Civitate Dei cap. 16. retulisset sententiam Platonis ait: Et hoc quidem utrum Plato verum de syderibus dicat, alia quæstio est. Neque enim continuo concedendum est globos istos luminum, si vè orbiculos luce corporea super terras seu die, seu nocte fulgentes, suis quibusdam proprijs animis vivere, eisque intellectualibus, & beatis, &c. Ex quibus patet, Augustino illam de cœlorum animabus sententiam non multum placuisse, eam tamèn ob Platoniorum, ac Patrum præsertim auctoritatem in medio reliquisse.

Cæterum cœlos sine anima melius statuendos ex propria sententia non semel docuit. In libro posteriori Retract. c. 7. ubi corrigit libros contra Faustum ait: In decimo quarto de Sole, & Luna talia dicta sunt, tanquam sentiant, & ideo tolerant vanos adoratores suos. Quamvis verba ibi accipi possint ab animali ad inanimale translata modo locutionis, qui vocatur græcè metaphora. Vides S. Patrem retractare sententiam, qua visus fuerat, astris animas dare, idque metaphoricè tantum intelligendum esse aperte protestari? In his verò libris definitivam veluti sententiam tulit, qua quid de astrorum animabus ipse sentiret, intimavit, ita ut etiam si alibi oppositum dixisset, ex

posteriori asserto corrigeretur. Idem habet tract. 1. in Ioannem ad illa verba, Quod factum est, in illo vita erat. Legatur eruditus P. Alipius Reylof Augustinianus lib. 1. de Anima cap. 4. ubi de S. Augustini sententia doctilissime disputat. Opinio verò illa de cœlorum anima damnata demum legitur in litteris à Iustiniano Imperatore scriptis ad Mennam Patriarcham C. P. ubi inter reliquos anathematismos hic habetur: Si quis dicit cœlum, & Solem, & Lunam, & Stellæ, & aquas, quæ super cœlos sunt, animatas, & materiales esse quasdam virtutes anathematizet. Vti præcipuus Origenis error ille proscriptus fuit. Porro Iustiniani litteras Vigilinus Papa cum univèrsa Ecclesia Catholica approbavit, uti testatur insignis tum temporis Carthagenensis Diaconus Liberatus cap. 23. Breviarij: qua de re pluribus egimus in dissert. de Synodo V. Hunc autem canonem in eadem Synodo V. Oecumenica anno 553. celebrata approbatum fuisse scribit Nicephorus lib. 17. cap. 27. Vnde P. Lupus eundem uti ab eadem Synodo statutum more solito, nempe eruditè notis, ac scholis illustrat. An verò modò defendi possit anima cœlorum post damnatam illam Origenis opinionem, nolo disputare; posset enim quis reponere, damnatam solam modò illam sententiam iuxta mentem Origenis intellectam, de quo hæc scribit S. Hieronymus epist. 61. contra Ioannem Hierosolymitanum: Origenes docet Solem ipsum, & Lunam, & omnium astrorum chorum esse animas rationalium quondam, & incorporalium creaturarum, quæ nunc vanitati subiectæ, ignitis videlicet corporibus, quæ nos imperiti: & rudes luminaria mundi appellamus, liberabuntur à servi-

*servitute corruptionis in libertatem filiorum Dei. De qua Origenis opinione hæc tradit S. Augustinus tomo 6. in lib. contra errores Priscillianistarum cap. 8. De Sole, & Luna, cæterisque hyæribus, quod cœlestia sint corpora videmus, quod animata sint, non videmus. De divinis hoc libris legatur, & credimas. Hæc ibi. Et quidem Fromondus lib. 1. de Anima cap. 1. att. 8. fatetur eum, qui animam vegetativam, aut etiã sensitivam astris concederet, in Synodum V. non peccare, quæ animas tantum intellectivas à cœlestibus corporibus exclusit. Petrus Aureolus Parisiensis Scholæ præclarissimum decus, & Ordinis Minorum singulare ornatmentum, quem nunquam sine admiratione se legisse testatur Basilus Poncius in quodlibetis quæst. 8. c. 3. est enim ob ingenij acumen, & argumentorum sive copiam, sive vim spectes, quæ nova plerunque abs se inventa asserta communit, nemini Scholasticorum secundus, hic, inquam, cum in 2. sent. dist. 14. q. 2. att. 2. pluribus investigasset, num intelligentia movens cœlum vniatur tanquam motor, an verò ut forma? & probabiles rationes ad animam cœlorum persuadendam adduxisset, solutis etiã argumentis, quæ à Theologis contra eandem opinionem fieri communiter solent, ita concludit: *Sed dimissis Philosophis, & alijs, intelligendum est in hac materia, quæ via prædictarum duarum est probabilior, cum utraque satis probabilis videatur. Respondeo: Augustinus dicit (recitato vno, & altero testimonio) sed nec illud certum habeo, utrum ad eandem societatem pertineant Sol, & Luna, & cuncta Sydera, quamvis non nullis lucida esse corpora non cum sensu, aut intelli-**

gentia videantur: Hæc Augustinus. Si ergò TANTVS DOCTOR in hac materia dubitavit, ego nihil definitio in hac parte. Ridendus igitur Morainius, qui Augustini dubitationem inter errores reiecit, quàm subtilissimus Scholasticorum sola S. Doctoris auctoritate atque exemplo motus secutus est, ille inquam Aureolus, cuius vestigijs non erubescit modò tota Neutralium schola in hæc rere, principia D. Thomæ, & Scoti deferendo, quæ verba sunt sapientissimi Patris Mastrij Meldulensis in præfat. ad tomum 1. Metaphysices.

§. III.

Augustinus de origine animæ dubitans perperam erroris arguitur. Ostenditur Sanctos Patres ea in dubitatione Augustino per plura sæcula adhæsisse.

TERTIVS S. Augustini error palmaris, ac capitalis excutendus est. Clamat Morainius: *Dubitavit etiã de origine animarum, utrum creentur de novo, quod certissimum est, an ex Adam propagentur?* Sed hic Recentior eam dubitationem errori Augustino vertens supinam, qua laborat, totius antiquitatis ignorantiam patefacit. Non vna erat antiquitus de origine animæ inter Patres sententia, ut videre est in epist. Aug. 157. ad Optatum Episcopum, & Hieronymum in epistola ad Marcelinum, quæ est 27. inter Augustinianas. At duæ reliquis reiectis celeberrimæ in Ecclesia evaserant; alij enim creari à Deo animas in singulorum hominum conceptione dicebant, plurimi verò non creari animam à Deo, sed ex anima parentis traduci contendere.

tendebant: Augustinus in hanc quæ-
stionem totius summi ingenij vires
contulit, nihilque penitus indiscus-
sum reliquit, quo rei veritatem asse-
queretur; sed cum neutram quæstio-
nis partem efficaci auctoritate, aut
demonstrativa ratione sibi probari
animadverteret, neutri adhæsit, fusè
tamen ea re ventilata in lib. 10. de
Gen. ad lit. cap. 6. & seq. in quatuor
libris de origine animæ epist. 28. ad
Hieronymum, & in tribus epistolis ad
Optatum, quas laudat S. Fulgentius l.
3. de ver. prædest. & grat. c. 18. Verùm
exortis postea Pelagianis, qui pec-
catum originale inficiabantur, il-
lud præcipuè argumentum iactantes,
creari à Deo animas, nec illas posse à
Deo produci cum peccato, ea senten-
tia, quæ animarum propagationem
defendebat, S. Doctori probabilior
videri cœpit. Audiatur Augustinus
lib. 10. de Gen. cit. cap. 23. vbi post
longissimam disputationem conclu-
dit: *His igitur quantum pro tempore po-
tuimus pertractatis, omnia paria, vel pe-
nè paria ex utroque latere rationum, te-
stimoniorumque momenta pronunciarem,
nisi eorum sententia, qui animas ex paren-
tibus creari putant, de baptismo parvulo-
rum præponderaret.* Itaque ad finem vs-
que vitæ Augustinus in eo dubio per-
severavit. Ceterùm tantum valuit Au-
gustini exemplum, vt sapientissimi
Patres eundem subsecuti, per plura
 sæcula cum Augustino de animarum
origine dubitarint, donec Scholasti-
corum opinione prævalente, anima-
rum traduce antiquato, earundem
creatio in Ecclesia communis evasit.
Hoc quidem diligentius ostenden-
dum est, quia Bellarminus lib. 4. de
amiss. grat. cap. 11. ex traditione Ec-
clesiastica contendit certam esse sen-

tentiam de creatione animarum,
quod tam falsum apparebit, quam ve-
rum, dubitationem Augustini ex tra-
ditione Ecclesiastica antiquis tempo-
ribus fuisse receptam.

Et quidem ante Augustinum de
origine animæ dubitavit Rufinus in
epistola ad S. Anastasium, vbi tribus
recitatis de origine animæ sententijs:
*Ego verò, inquit, cum hæc singula le-
gerim, Deo teste dico, quia vsque ad præ-
sens certi, vel definiti aliquid de hac quæ-
stione non teneo, sed Deo relinquo. Scire
quid sit in verò, & si cui ipse revelare dig-
nabitur.* Quia verò Rufinus tertiam
sententiam posuerat de animabus,
*quod factas iam olim, idest, tunc cum Deus
omnia creavit ex nihilo, nunc eas iudicio
suo dispenset in corpore,* quod Origenem
sensisse subdit, meritò vapulat a Hie-
ronymo in apologia, & in epistola ad
Marcellinum. At Augustinus nun-
quam de ea Origenis opinione dubi-
tavit, esset ne falsa, vt in epist. 28. ad
Hieronymum fatetur, rationem red-
dens, cor in libris de libero arbitrio
ex illius suppositione disputavit. Ru-
finus tamen suo tempore, nempe
Anastasio summo Pontifice quæstio-
nem de Anima magnis contentioni-
bus agitari cœptam ibidem testatur,
& Hieronymus in epistola laudata
vocat eandem *maximam Ecclesiasti-
cam quæstionem.* At tempore S. Augu-
stini enatis Pelagianis ea de re lites
recreduere. Hinc ab Orosio in Afri-
cam ad Augustinum, inde in Asiam
ad Hieronymum peregrinationes
susceptæ: hinc Augustini ad Hie-
ronymum, & Optati ad Augustinum
epistolæ missæ: hinc ab eodem Op-
rato vnum, quatuor ab Augustino,
& duo à Vincentio quodam de ori-
gine animæ scripta volumina Res ta-
men

men dubia permansit, nihilque tot elucubrationibus peractum est. Hieronymus sententiam asserentem singulas singulis hominibus animas creari potius credidit, scribens tamen traducem animarum Occidentalem Ecclesiam solere sentire teste Augustino epist. 157. At non ita creationem animarum tenebat, ut rem illam dubiam esse ingenuè non fateretur, cum ea de re ab Augustino consultus respondit: *Vnusquisque in suo sensu abundet.* Quare S. Eucherius Episcopus Lugdunensis in cap. 3. Genes. ad illa verba: *Et edificavit Dominus Deus ait: Vtrum sicut caro nascentium ex carne, sic animæ ex animabus procreentur, an novæ semper creentur à Deo ex nihilo? quæ questio in definiendo difficilis est, quia nihil à Sanctis viris, vel Scripturarum auctoritate manifestius pronunciatum est.* Pomerius etiam Africanus vir eruditissimus apud Malsiliam scripsit octo libros de anima, in quorum quarto disputavit: *Vtrum anima, quæ nascituro corpori infundenda est, nova fiat sine peccato, an ex substantia animæ primi hominis velut propago è radice producta etiam peccatum primæ animæ secum originaliter retrahat.* Apud Gennadium de viris illust. cap. 98. & licet nesciamus, quid in ea questione senserit, rem tamen suo tempore dubiam non obscurè significat. Floruit hic circa annum 480.

Sequitur sextum sæculum, in quo & Patres, & Synodi de origine animæ cum Augustino dubitarunt. Obortis Constantinopoli de origine animæ dissidijs Africani Episcopi de eodem argumento consulti ita responderunt in epistola Synodica ex Sardinia, ubi exulabant, Byzantium missa: *Questionem verò animarum, aut*

tacitam debemus relinquere, aut sine contentione tractare; quia sive ex propagine veniant, sive novæ singulis corporibus fiant, quod Sanctarum Scripturarum auctoritas non manifestè pronunciat, cum cautela debet inquiri, maxime quod sine fidei detrimento potest à fidelibus ignorari. Cap. 10. In eadem dubitatione fuit S. Fulgentius lib. 3. de verit. prædest. & grat. à cap. 18. ubi Augustino, quod ea de re dubitavit, eximijs laudibus commendato cap. 20. concludit. *Quanto ergo melius ab huius questionis certamine temperamus in qua nos inaniter laborare cognoscimus, præsertim quia quod à Sanctis viris maioribus nostris videmus minimè definitum, oportet nos tanto cautius, atque temperantius querere, quanto ad eius finem illos præclaros viros cernimus minimè pervenisse.* Coætaneus Fulgentij Cassiodorus in lib. de anima cap. 14. tantum abest, ut illud Augustini dubium reprehenderit, ut eundem potius ob id laudaverit: *Pater, inquit, Augustinus religiosissima devotione laudandus, nihil temerè dicit esse affirmandum, sed in ipsius esse secreto, sicut & alia multa, quæ nostra non potest nosse mediocritas.* Et statim: *melius est enim in tam occultis causis confiteri ignorantiam, quam periculosam assumere fortassis audaciam.* Ità altero post Augustinum sæculo dubitatio de origine animæ sapientissimorum Patrum menti altius infederat.

Verum circa sæculum VII. Augustiniana dubitatio longè celebrior, atque dignior evasit, eam enim suo iudicio Apostolica Sedes approbavit, suamque effecit, ac doctissimi Patres eandem inter fidei dogmata retulere. S. Gregorius Magnus l. 7. ep. 53. ad Secundinum scribit: *Sed hac de re dulcissima mihi tua charitas sciat, quia de origi-*

ne animæ inter Sanctos Patres requisitio non parva versata est, sed verum ipsa ab Adam descenderit, an certè singulis detur, incertum remansit, eamque; in hac vita insolubilem fassi sunt esse questionem, gravis enim questio est, nec valet ab homine comprehendendi. Hæc doctissimus, ac sanctissimus Pontifex. Ex quibus prorsus evanescit illa Ecclesiastica traditio, ex qua creationem animæ Bellarminus deducit; nam teste Gregorio Sancti Patres eam de origine animæ insolubilem fassi sunt esse questionem. Vides igitur non vnum à Morainio Augustinum erroris argui, sed & in Gregorio Apostolicam Sedem, & Patrum Senatum, à quibus dubitatio Augustini approbata fuit. Sed aliquid maius addendum est. Itaque cum communiter de origine animæ dubitaretur; tantum ea dubitatio in Ecclesia invaluit, ut Sanctus Isidorus Hispalensis Antistes non fuerit veritus, eandem inter regulas fidei veluti ab omnibus Catholicis credendam reponere. Etenim lib. 2. de offic. eccl. cap. 23. quod incipit: *Hæc est autem post Apostolorum symbolum certissima fides; quam Doctores nostri tradiderunt*, inter alias sententias; quas de fide tenendas proponit, hanc inserit: *Quod incerta sit animæ origo*. O eximiam Recentiorum eruditionem, qui eam Augustino dubitationem errori vertunt, quam & Apostolica Sedes, & Synodi, & Patres plenis suffragijs subscripsere, eamque; vnus eorum doctrina, ac pietate illustri de fide populis credendam proposuit!

At nec octavo, neque nono sæculo res definita fuit, sed sapientissimi Patres cum Augustino, imò cum Apostolica sede adhuc dubitabant. Testis sit S. Prudentius Episcopus

Card. de Noris Vind. Aug.

Tricasinus, cuius laudes recitat Saufaius in Martyrologio Gallicano, qui in l. de præd. adversus Ioannem Eri-

Die 6.
Aprilis

genam ita loquitur c. 16. *Nascitur enim de carne caro, sed utrū & anima similiter de anima nascatur, magna questio est, & à Patribus diu, multumque discussa, sed absq; certa definitione relicta* Itaq; vsque ad annum. 850. quo tempore S. Prudentius vivebat, ex Eccles. traditione dubia erat de origine animæ sententia. Verum nec post millesimum annum ita certa erat sententia de creatione; ut plures de eadem non dubitarent. S. Anselm. Cantuariensis Antistes morti proximus cuidam familiari sibi dicenti: *Ad Paschalem Domini tui curiam relicto sæculo vadis*, hæc reposuit: *Et quidem si voluntas eius in hoc est, voluntati eius non contradico; verum si mallet me adhuc inter vos saltem tandiu manere, donec questionem, quam de animæ origine mente revolve, absolvere possem, gratus acciperem, eò quòd nescio, utrum aliquis eam me defuncto sit absoluturus*. Hæc ille ad annum 1109, teste eius discipulo lib. 2. de vita eiusdem c. 59. apud Surium 21. Aprilis. Hugo à S. Victore lib. 1. de sacram. par. 7. cap. 30. probat animam non esse ex traduce, sed creari, ait tamen: *Probabilius constat animas ex traduce non esse*. Et inferius: *His igitur, & huiusmodi rationibus probabile factum est, animas ex traduce non esse, sed novas de nihilo creatas novis quotidie corporibus de paterno semine fieri, & rursus in vulva formatas ad vivificationem infundi*. In quibus tamen omnibus nulla unquam ratio, sive auctoritas intantum prevalere potuit, ut dubietatem tolleret questionis; excepto eo solo, quòd fides catholica magis credendū elegit, animas quotidie corporibus vivificandis sociandas de nihilo fieri, quam secundum

H

corpo-

corporis naturam, & carnis humanæ proprietatem de traduce propagari. Ex quibus patet ad annum vsque 1130. quo floruit Hugo, nulla neque ratione, neque autoritate dubitantem questionis de origine animæ sublatam fuisse, sed tunc in Ecclesia magis communiter defensatam esse sententiam de creatione animarum. Hinc Magister sententiarum in 2. dist. 19. dixit, Ecclesiam Catholicam docere animas non esse ex traduce, qua sententia ab Scholasticis recepta animarum creatio asserta est, ita tamen vt teste Bellarmino lib. 4. de amiss. grat. & statu pec. c. 10. in fine, adhuc non desint, qui in ea S. Augustini dubitatione hærendum censeant. Estius quidem nobilis Theologus scribit 2. sent. dist. 17. §. 14. nihil esse de origine animæ ab Ecclesia definitum, nec futuros lætæ fidei reos. qui ea de re dubitarent. Sed viderint illi, qui ita dubij adhuc esse vellent, sat mihi est ostendisse, iure Augustinum de origine animæ dubitasse, eamque dubitationem per plura sæcula Sanctis Patribus placuisse. Sanè prudentissimus fuisse dicendus est, qui in quæstione difficillima iudicium suspendit, cum nihil certi ab Ecclesia definitum esse sciret; ubi enim de re obscurissima disputatur non adiuvantibus divinarum scripturarum certis, clarisque documentis, cohibere se debet humana præsumptio, nihil faciens in partem alteram declinando. Ita suam hanc perplexitatem defendit lib. 2. de pec. mer. capite 36. Hinc cum Pelagiani ex creatione animarum, quam altiùs exaggerabant, deducebant non posse illas habere peccatum originale, ne aliàs in Deum creantem culpa rediret, libro 3. ad Bonif. in fine, & ex litteris Zosi-

mi, quarum fragmentum recitat in epistola 157. Sanctus Doctor in vtraque sententia tam affirmantium animarum traducem, quam negantium, peccatum originale benè posse componi demonstravit, ac rem apud Ecclesiam certissimam iuxta vtramque opinionem explicare conatus est ne cui pec. originale incredibile videretur.

Bellarminus concedit Augustinum de animæ origine dubitasse, addit tamen in scriptis post libros de Genesi ad litteram apertissimè refellisse sententiam de traduce animarum, quòd in epistola 157. ad Optatum hæc scribat: *Itaque illi, qui propaginem animarum inconsiderata temeritate defendunt.* Et superius loquens de sententia Tertulliani, qui ponebat traducem animarum dicat: *Quo quid perversius dici potest?* Non assentior, cum in illa epistola adhuc se dubitare fateatur; nam recitata vtraque opinione de creatione, & traduce animarum initio statim epistolæ ait: *Quarum autem rerum, atque causarum consideratione permovear, vt in neutram assertionem meus inclinetur assensus, sed ADHUC inter vtramque disceptem.* Es lib. 1. de origine animæ cap. 16. de traduce animarum ait: *Ego nec defendo, nec refello.* Hos autem libros S. Doctor composuit, post illam epistolam, quam Cæsarea dedit ad Optatum, vt ostendimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 15. in ijs autem libris suam dubitationem falsissimè defendit contra Vincentij Victoris reprehensiones. Solut tamen ibi more solito argumenta vtriusque sententiæ, quod non est opinionem de traduce refellere, sed eiusdem incertitudinem demonstrare. Hinc illius assertores inconsideratæ temeritatis arguit, non quod putaret illos fal-

falsum asserere, sed quod culparet promptam eorum audaciam, qua opinionem non certis argumentis stabilitam vti veram contentiosè defenderent, quia ut inquit in epistola laudata: *ubi res naturaliter obscura nostrum modulum vincit, & apertè divina scriptura non subenit, temerè hinc aliquid definire humana coniectura præsumit.* Vnde apud Augustinum inconsiderata etiam temeritate alij mordicus oppositam sententiam de animarum creatione sustinebant. Sed neque quod Augustinus de sententia Tertulliani dixit, contra sententiam de traducere animarum eo modo, quo ab Augustino explicabatur, ut argumentis contrariæ sententiæ responderet, accipiendum est. Nam Tertullianus inde ab Augustino reprehenditur, non quod traducem animarum poneret, sed quod non rectè illum assereret, cum putaret animam esse corpoream, atque adeo per semen corporeum generantis traduci: Nam & illi, scribit Augustinus, *qui animas ex una propagari asserunt, quam Deus primo homini dedit, atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, si Tertulliani opinionem sequuntur, profectò eas non spiritus, sed corpora esse contendunt, & corpulentis seminibus exoriri. Quò perversius quid dici potest?* Et in hoc sensu S. Thomas 1. p. q. 118. art. 2. ait, *hæreticum esse dicere animam traduci cum semine, nempe corporeo, ut ipse ibidem probat, in quo sensu communiter etiam Scholastici 2. disp. 17. & 18. sententiam de traducere animarum reiiciunt.* At S. Doctor nunquam de hoc modo Tertulliani traducendæ animæ dubitavit, sed eundem tum in ea epistola, tum lib. 10. de Gen. c. 25. explosit, atque incredibilis dogma

pronunciavit. Sed dubitavit Augustinus, *utrum INCORPOREVM semen animæ sua quadam occulta, & invisibili via seorsum ex patre currat in matrem, cum sit conceptus in femina, in eadem epist. 157.* De ijs verò, qui minori cum difficultate traducem defendebant scribit lib. 10. de gen. ad lit. cap. 20. *Per semen quippe concumbentis patris transfundi etiam semen animæ volunt.* Nam animam rationalem ex materia corporea factam fuisse, illi soli dixere, qui eandem corpus esse putarunt ex Augustino lib. 7 de Gen. cap. 9. contra quos in eo libro idem acutissimè disputat. Quare censura illa Augustini eos tantum perstringit, qui animam corpoream iuxta Tertulliani errorem ex corpulentis seminibus originem trahere asseverabant. Qualem verò se exhiberet Augustinus erga utramque sententiam audiatur lib. 10. de Gen. cap. 21. *Ego adhuc inter utrosque ambigo, & moveor aliquando sic, aliquando autem sic.* Et cap. 23. *Admoneo sanè, inquit, quantum valeo, si quos ista præoccupavit opinio, ut animas ex parentibus credant propagari, quantum possunt se ipsos considerent, & interim sapiant, corpora non esse animas suas.* Ex quibus Adamus iterum refellitur, dum scribit Augustinum credidisse animam esse corpoream, quem errorè S. Doct. toto eo l. persequitur.

Bellarminus, ut probet ex traditione Ecclesiastica animas à Deo creari, nonnullos Patres adducit, qui etiamsi aliquo modo explicari possent, nullo nobis impedimento esse debent, nam apud Græcos in Orientali Eccles. creatio animarum communiter tenebatur. Apud Occidentales verò, teste Hieronymo opinio de traducere prævalebat. Idem Pater initio

quidem hanc secundam sententiam irridebat in cap. ult. Eccles. motus illis verbis, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum. Vers. 7. Sed hoc testimonium egregiè interpretatur Aug. lib. 10. de Gen. cap. 9. & cum in epist. 28. ad eundem Hieronymum ostendisset, eum locum plus suffragari eis, qui ex una putant omnes esse animas, non amplius sententiam de traduce Hieronymus irrifit, sed laudata Augustini diligentia in explicandis sacræ Scripturæ testimonijs adhibita rescripsit epist. 30. apud Augustinum: *Unusquisque in suo sensu abundet*, contentus nihil se in litteris Augustini, in quibus latissimè de origine animæ disputavit, reprehendendum putare. Commentarios autem in Ecclesiastem scripsit ante annos fere decem quàm scriberet ad Pammachium contra errores Ioannis Hierosolymitani, anno nempe 483. nam epistola illa data est anno 493. ut eruditè n. 2. eius anni probat Baronius. Cum verò libri Augustini per Ecclesiam avidè legerentur, sapientiores quique cum Augustino dubitare cœperant in neutram partem inclinantes, ut demonstravimus, magna cum Aug. gloria, cum Patres subsecuti tanti illius auctoritatem fecerint, ut non modò docentem, sed etiam dubitantem sequi voluerint, quasi desperantes veritatem illam assequi, ad quam Augus. ingenium pervenire non potuerat. Itaque S. Doctor tanto studio, ac diligentia omnia scripturarum loca pro utraque parte adducta exponens, rem satis dubiam apud posteros fecit, suamque illis dubietatem persuasit. Bellarminus ibidem ex Hieronymo eam Ecclesiasticam traditionem ita probat: *In epistola ad*

pammachium de erroribus Ioannis Hierosolymitani ante medium recitatis sententijs Origenis, Tertuliani, & Apollinaris Hæreticorum de anima, dicit: Ecclesiasticum dogma esse, ut Deus quotidie animas fabricetur: Vbi cum opponat Ecclesiasticum dogma sententijs hæreticorum, videtur omnino sensisse, Catholica fide esse tenendum, animas non traduci à parentibus, sed creari. Hæc Bellarminus. Verùm Hieronymi verba audire præstat in epistola ad Pammachium: An certè (quod Ecclesiasticum est secundum eloquia Salvatoris: Pa- Ioan. 5. 17.
ter usque modò operatur, & ego operor: & illud Isaie: Qui format spiritum nominis in ipso, & in psalmis, qui fingit per singulos corda eorum) quotidie Deus fabricetur animas, &c. Bellarminus addit dogma, & silet, hæc, secundum eloquia Salvatoris, cum Hieronymus illud assertum Ecclesiasticum dixerit, non quod esset dogma definitum ab Ecclesia Catholica, ac de fide tenendum, cum scripserit Ecclesiasticos Occidentales traducem solere communiter defendere, ut fatetur ipsemet Bellarminus cap. illo 11. §. Quarta sententia, sed ut ibidem subdit, quod esset secundum auctoritatem Scripturæ, quæ videtur creationem insinuare, quæ tamen loca explicat Aug. superius laudatus, & Bellarminus ipse ait: Quare ut S. Augustinus disputat in epistola 28. ad Hieronymum, nullus fortasse Scripturæ locus invenietur, in quo perspicuè doceatur, animas non fieri ex propagine, sed creari. Quare secundum eloquia Salvatoris haud perspicuè statuitur assertum illud de creatione animarum, & sic Bellarminus à Hieronymo discedit, quem pro se produxerat, neque erit amplius assertum Ecclesiasticum cum Isai. 42. Psal. 37.

eo titulo tantum à Hieronymo dicitur, quod sit *secundum eloquia Salvatoris*, iuxta explicationem auctorum illius sententiæ.

Opponit idem Auctor Leonem Magnum in Epistola ad Turibium cap. 10. hæc scribere: *Catholica fides constanter prædicat, atque veraciter, quod animæ hominum priusquam suis inspirarentur corporibus, non fuere, nec ab ullo incorporantur, nisi ab opifice Deo, qui ipsarum est creator, & corporum.* Sed ibi Pontifex Origenis sententiam de antiqua, ac simultanea omnium animarum creatione confutat, ut patet ex illa epistola 91. initio cap. 10. neque minus dicitur ibidem Deus creator corporum, ac animarum; unde sicut ex illo modo loquendi non deducitur corpus non esse ex traduce, nullo item modo inferri potest, non fieri ex traduce ipsam animam. Addit Leonem eundem epist. 11. ad Iulianum ita loqui de anima Christi: *Nec alio illi, quam cæteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret non diversitate generis, sed sublimitate virtutis.* At anima Christi producta est ex nihilo, non per traducem propagata ex Aug. l. 10. de gen. c. 19. & 20. unde & reliquorum hominum animæ iuxta Leonis decretum à Deo creatæ fuisse credendæ sunt. Sed Leo ibidem damnat opinionem Eutycheris cum Origene concinentis; nam ita loquitur: *Arbitror enim talia loquentem hoc habere persuasum, quod anima, quam Salvator assumpsit, prius in cælis sit commorata, quam de Maria Virgine nasceretur, eamque sibi Verbum in utero copularet.* Ex quibus patet, illis verbis: *Nec alio illi, quam cæteris hominibus anima est inspirata principio*, non significari principium, quod idem est ac cau-

sa animæ productiva, de quo nulla erat cum hæretico controversia, sed principium, hoc est, initium durationis, quod idem fuerat in Christo, ac in nobis, nempe initium vivendi in corpore, non in cælis ante corporis formationem. Do verba Pontificis de Verbo scribentis, *nec animam enim, quæ anterior extitisset, nec carnem, quæ non materni corporis esset, accepit.* Quomodo verò defendentes traducem acutè probarent animam Christi fuisse creatam à Deo, non verò reliquas aliorum hominum. Lege Augustinum lib. de Gen. cit. capita 20. nobis enim satis est ostendisse nihil contra traducem à Leone esse statutum, ut Ecclesiastica illa traditio de creatione animarum à Bellarmino asserta, nullis innixa fundamentis appareat, cum potius de animæ origine dubitatio Augustiniano speculatu corroborata, per plura sæcula apud Patres invaluerit, ut satis hucusque est demonstratum.

Moraines, qui eam S. Patris dubitationem in errorum indicem reiecit, non modò omnia, quæ antiquitus dicta sunt, ignoravit, sed nec quid Recentiores audacter pronūciarunt, planè novit. Scripserat vir doctissimus Christianus Lupus, cum adhuc juvenis scripto luderet, in defensione apologiæ de anima ovi cap. 15. Doctores Marpurgensis Academiæ hanc thesim defendere: *Anima rationalis per traducem infunditur, non creatur.* In hac etiam sententia alios esse testantur Vossius lib. 2. Hist. Pelag. p. 1. thesi prima, & Alipius Roylof lib. 6. de anima ad mentem S. Augustini cap. 1. §. 3. nominans Timotheam Brighthum Cantabrigensem, Georgium Sohnium, & Daniele

Sennertum, qui cum ob eximiam eruditionem inter celeberrimos nostræ ætatis Medicos meritò reponatur, audiendus est, licet non adprobatus. Hic ergo Hypomnematē 4. cap. 14. ait: *Rationalis anima in prima creatione & à Deo Opt. Max. condita, & corpori humano insita quidem est, verum* Gen. 1. *per illud: Crescite, & multiplicamini, vim se propagandi, & multiplicandi accipit, & quidem cum semine. Neque enim anima rationalis essentia per se completa est, ut Angeli, quæ per se sola subsistat, sed est pars altera hominis, quæ corpus humanum informat, & proinde sicut societas illi corporis nihil eius nobilitati derogat, ita nec propagatio cum semine. Item ibidem addit: Quod Dom. Fienus falsum, absurdum, & à Religione Catholica alienum putat, animam esse ex traduce, est verissimum, & sacris litteris consentaneum.* Adducitque nonnulla Sacræ Scripturæ testimonia, quæ tamen eruditè olim exposuit August. ne ex sacris arcanis aliquod oppositæ sententiæ præiudicium fieret. Hæc, inquam, refero, sed non probo. Illud tamen advertendum est, quod superius ex epistola 157. ad Optatum indicavimus Augustinum dubitasse, num anima per INCORPOREVM semen traduceretur, in qua sententia nulla videri debet evidens repugnantia, cum plerique Scholastici admittant materiam spiritualement non esse impossibilem. Ita ex materia spirituali Angelos componunt S. Bonaventura 2. dist. 3. in 1. p. art. 1. q. 2. Alensis 2. p. q. 20. memb. 2. §. 1. Aureolus 2. dist. 3. q. 1. art. 3. Ex Recentioribus materiam illam possibilem tradunt Bupalus in q. 50. S. Thomæ de Angelis art. 2. quæst. 2. difficul. 2. §. 1. Arriaga disp. 1. de anima sect. 5.

Comptonus disp. 9. de anima sect. 2. Hanc sententiam de materia spirituali, ex qua anima componatur, fuisse defendit P. Matthæus Vegliensis in hac celeberrima Patavina Academia Theologicæ Cathedræ Scoti moderator, vir rati ingenij, ac nostro præconio maior. Hic enim tomopriori de Angelis q. 27. probat Angelos ex materia spirituali componi, quod quæstione sequenti etiam de anima dicendum esse contendit laudans cap. 1. num. 3. quosdam Scotistas, qui in eandem sententiam descenderunt. Hac ergo materia spirituali animæ admissa, quam tot Scholastici defendunt, non erit difficile statuere animarum educationem secundum formam ex eadem materia spirituali. Noster Alipius Roylos proximè laudatus ex eo animarum traducem possibilem defendit, quod anima ut Dei instrumentum alteram animam creare potest: quàm virtutem creaturæ communicari posse nobiles Scholastici existimarunt. Sed prior modus magis placet. Quæ hic libuit insinuare, ut insulas quorundam censuras refellam, qui Augustinum reprehendunt, quod traducem animarum probabilem asseruerit, cum tamen evidenter constet, animas non posse educi de potentia materiæ corporeæ aliàs essent mortales. Etenim nusquam S. Doctor arbitratus est, animas posse educi de materia corporea, sed tantum de materia spirituali, quam esse possibilem tot superius memorati Doctores concedunt, illa autem concessa non video, cuius educio formæ spiritualis ex materia spirituali adeo evidenter impossibilis appareat, ut errori verti debeat Aug. quod illam educationem probabilem duxerit.

duxerit. Fateor materiam spiritualem, ex qua anima fieret, visam fuisse difficilem Augustino, ut patet ex lib. 7. de Genesi ad lit. cap. 6. & seq. unde ait cap. 7. *An verò illa spiritualis materies, si fuit vlla, unde anima fieret, vel si est vlla, unde animæ fiunt, quid ipsa est, quod nomen, quam speciem, quem usum in rebus conditis tenet? Vivit an non? &c.* ubi fusè materiam spiritualem per modum disputantis examinat. Idem verò S. Pater epist. 157. ad Optatum proponit difficultates; quæ insurgunt posito illo semine spirituali, ex quo anima fiat; ut inde satis pateat quantum studij illi dubitationi tollendæ impenderit; sed cum utrimque magnis difficultatibus se premi cerneret, assensum suspendit. Neque enim probare possum hæc Bellarmini verba lib. 4. de amiss. grat. cap. 11. *Certè S. Augustinus, si nunc inter homines viveret, non solum faveret, sed etiam grâtiâs ageret ijs, qui nostram hanc sententiam de creatione tuerentur.* At cur hæc grâtiâs Recentioribus Augustinus deberet? Quodd ex Scriptura sententiam de creatione animarum ostenderint? At omnia sacrarum litterarum testimonio Augustinus expendit, excussitque. An Scolasticorum auctoritatem sequeretur? Imò potius cum Patribus, quos laudavi, adhuc in veteri dubitatione persisteret. Rationibus eorundem contra traducem convinceretur? At illæ præterquam quod ab affirmantibus materiam spiritualem facile solvi possunt, id tantum evincerent, ut Augustinus ab admittendo traduce assensum contineret, quod & semper fecit, non autè in sententiam de creatione singularum animarum eundem traherent, in qua non minoribus dif-

ficultatibus se premi sentiebat, præcipue verò, quodd data ea sententia, quam etiam Pelagiani toto conatu urgebant, difficultas traducendi peccatum originale statim emergit, qua adeo premuntur Scholastici, ut in assignando modo, quo labes illa per generationem trahatur, minimè inter se conveniant, sed sese invicem acerrimè oppugnent. Suspenderet igitur etiam nunc assensum Augustinus, & tunc grâtiâs tantum ageret, cum certum modum proponerent, quo data creatione animarum peccati originalis propagatio adeo evidenti ratione constaret, ut modus ille à nemine rejici posset.

Ex hucusque dictis satis elucet, quàm immeritò, Moraines, Augustino de origine animæ dubitanti erroris notam inuris, nam plenis Sanctorum Patrum suffragijs ille absolvitur, & te invito panegyricum eidem recitat magnam Africanæ Ecclesiæ ornamentum Sanctus Fulgentius Ruspensis Antistes his planè verbis conceptum: *Questionis de origine animæ B. Augustinus profunditatem sibi imperscrutabilem cernens, nullam vult huius rei definitam proferre sententiam, incongruum prorsus existimans aliquid affirmare sine dubitatione velle, quod alter posset contraria responsione convellere.* Cuius tam in decimo lib. de Gen. ad litteram, quàm in libris ad Vincentium Victorem de origine animæ, nec non in libro primo ex duobus, quos ad S. Hieronymum scripsit, in tribus quoque Epistolis, quas ad Optatum Episcopum de hac quæstione composuit, disputatione refulget non minis copiosa, quàm profunda, & eo magis laudabili, quia congrua temperie moderata; ubi quidquid ingenij acumine, quidquid ratiocinationis ordine, quidquid auctoritatis

pondere inquirendum, discutiendumque conspexit, & inquisivit singulariter, & discussit, consensum tamen ab utraque definitione continuit, ne laborem tantæ disputationis inaniter susciperet, quem cuiuslibet sententiæ temeraria definitio vacuaret. Lib. 3. de verit. prædest. & grat. cap. 18.

§. IV.

An fuerit sententia S. Augustini pueros baptizatos sine reali Eucharistiæ sumptione non posse salvari?

TRanseamus modò ad relequos errores, quos de Augustino Recentiores publicant. Opponit Adamus pag. 584. Augustinum docuisse, infantes etiam suscepto baptismo non posse salvos fieri sine reali sumptione Sanctissimæ Eucharistiæ. Moraines recitatis verbis S. Augustini lib. 1. de pec. mer. cap. 20. §. auferatur iam dubitatio, ait: *Quæ verba sunt adeo manifesta, ut difficillimè patiantur benignam interpretationem, qua plerique Theologorum Augustinum ab errore excusare conantur, error enim est notatus, & damnatus sub anathemate à Concilio Tridentino.* Hic quoque Augustini causa tuta est Romana Ecclesia S. Doctori patrocinante, Apostolicæ enim Sedis Pontifices eadem omnino Augustini verba contra Pelagianos usurparunt. Cum Hæretici coacti illis verbis Domini Ioann. 3. 6. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei,* concederent pueros sine baptismo mortuos non ituros in regnum cælorum, cum illos sine peccato originali esse vellent, negabant eosdem in ignem æternum proijciendos, sed dicebant, illos habituros nescio quam

vitam æternam, beatam, ac felicem, ut tradit Augustinus serm. 14. de verb. Apost. Lib. 4. de orig. animæ cap. 13. Epist. 106. & alibi. Quare ut hocce effugium Pelagianis præcluderet, illud Ioannis 6. 54. opposuit: *Nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis,* inferens parvulos sine baptismo decedentes, cum non manducarint carnem filij hominis, aut eius sanguinem biberint, non habituros vitam beatam, & per consequens fore damnatos. De hoc argumento ex sacris litteris ab Augustino deducto hæc scribit ibidem Moraines: *Item lib. 1. de pec. mer. & remiss. cap. 20. & lib. de prædest. SS. cap. 13. & lib. 2. oper. imper. con. Iulianum cap. 29. docere videtur, Sacramentum Eucharistiæ non minùs esse necessarium parvulis ad salutem, quàm baptismum, neque minùs ad eos pertinere, quod dicitur Ioann. 6. 54. Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis, quàm istud Ioann. 3. 6. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei, &c.*

Sed post Augustinum Romani quoque Pontifices, qui Pelagianos damnarunt, eodem prorsus testimonio Ioannis 6. citato vti sunt, ad vitam illam, quam pueris Pelagiani sine baptismo promittebant, eliminandam. S. Innocentius in litteris ad Patres Synodi Milevitaneæ ita scribit. *Illud verò quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmijs etiam sine baptismatis gratia posse donari, per fatum est. Nisi enim manducaverint carnem filij hominis, & biberint sanguinem eius, non habebunt*

bebunt vitam in semetipsis. Qui autem hanc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle cassare, cum prædicant eos habere, quod in eos creditur non nisi baptismo conferendum. Putat Maldonatus textum esse corruptum dicens, ea verba Innocentij vix sensum vllum congruentem habere posse: Vbi ergo, inquit, est defendunt, legendum puto defecerunt, & ubi est nisi baptismo, legendum puto sine baptismo. Valquez 3. parte disputatio 279. capite 2. numero 55. cum animadversiones Maldonati notasset, legit, in eis defendunt. At illa verba optimum sententiam habent, nam vel ipse Cicero usus est illis particulis non nisi in lib. de amicitia, Hoc primum sentio nisi in bonis amicitiam esse non posse. In Synodo etiam Carthaginensi A. 397. can. 29. dicitur: *Vt Sacramenta altaris non nisi a ieiunis hominibus celebrentur.* Verbum verò defendo cum dativo iungit Horatius lib. 1. Car. ode 17. *Defendit æstatem capellis.* & Virgilius Eclog. 4. *Solstitium pecori defendite.* Nec Præfectus urbem defendere sibi dicendus est, sed Principi. Quare textus S. Innocentij nulla novæ Grammaticæ castigatione restituendus venit sed; leviora hæc insinuassee sit satis. Eodem prorsus testimonio S. Gelasius Papa Pelagianos insecutus est in epistola ad Episcopos per Picenum: *Vt providentia Dei, inquit, omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non solum dictum est: Qui non fuerit renatus ex aqua, & Spiritu S. non intrabit in regnum cælorum, sed etiam pariter dictum est: Qui non manducaverit carnem filij hominis, & biberit eius sanguinem non habebit vitam in semetipso. De vita autem æterna hoc*

dictum nullus addubitatur, quoniam multi non manducantes hoc sacramentum vitam videantur habere præsentem. Audis Moraines, non minùs ad parvulos pertinere illud Ioann. 6. *Nisi manducaveritis, &c. quàm illud Ioan. 3. Nisi quis renatus, &c.* Hoc Innocentius credit, Hoc Gelasius statuit, quod tamèn in Augustino tanquam palmarem errorem reprehendebas.

Maldonatus in coment. cap. 6. Ioan. 54. ait: *Misam facio Augustini, & Innocentij I. sententiam, quæ sexcentos circiter annos viguit in Ecclesia, Eucharistiam etiam infantibus necessariam.* Rursus ibidem affirmat Augustinum, & Innocentium eo testimonio Ioan. 6. adductos fuisse, ut crederent infantes etiam baptizatos, nisi Eucharistiam perciperent, salvos esse non posse. Ita socium erroris Augustino tribuunt Innocentium, & si Gelasium legissent, eundem quoque addidissent, Duo hic nobis præstanda sunt, & Maldonatus castigandus, & Augustinus vnà cum Apostolica Sede ab errore, ac censuris vindicandus est. In primis certum est veteres Patres consuevisse, pueris statim post baptismum sacram Eucharistiam ministrare, ut tradunt Cyprianus in libro de lapsis, Gennadius de Eccles. dogmat. cap. 52. Augustinus epist. 107. Concilium Toletanum II. cap. 11. Quod verò inquit Maldonatus illos ita fecisse, quòd putabant, Eucharistiam etiam infantibus necessariam, nullo pacto concedi potest, id enim est contra Tridentini decretum sess. 21. c. 4. ubi de eodem antiquorum ritu, dandi parvulis Eucharistiam loquens ait: *Vt enim Sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nulla salutis necessitate*

id fecisse sine controversia credendum est. Quod rursus addit Maldonatus Sanctos Innocentium, & Augustinum dixisse infantes etiam baptizatos, nisi Eucharistiam perciperent, salvos esse non posse, & Adamus, dixisse Augustinum infantes etiam suscepto baptismo non posse salvos fieri sine reali sumptione sanctissime Eucharistiae, falsissimum est. Illi quidem dixere, infantes sine Sacramento Eucharistiae salvos esse non posse, at id de pueris baptizatis nunquam affirmarunt, cum ea tempestate statim post baptismum daretur omnibus etiam Eucharistia. Ob hanc verò causam eo testimonio Ioannis 6. contra Pelagianos optimè & Romani Pontifices, & Augustinus vsi sunt. Nam cum Pelagiani vitam æternam extra regnum Dei parvulis sine baptismo morientibus darent, Sancti Patres ita arguebant: Nullus sine baptismo potest suscipere Eucharistiam, per quam ex verbis Domini Ioannis 6. donatur vita æterna, igitur pueri morientes sine baptisimi, & Eucharistiae Sacramentis non possunt participare vitam æternam. At nunquam dixere infantes tantum baptizatos ante Eucharistiae sumptionem non habere gratiam, & ius ad vitam æternam. Eo autem discursu optimè Pelagiani convincebantur, quia vnde vitam æternam parvulis promitterent, non habebant. Marius Mercator S. Augustini amicus, & defensor in opusculo contra Iulianum hoc ipso argumento vitur ea prorsus ratione, qua illud ipsi explicavimus. Do illius sententiam ex MS. Palatinæ Bibliothecæ in Vaticano Num. 234. pag. 8. col. 2. *Vox Salvatoris est: Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis sanguinem meum, non habebitis*

vitam in vobismetipsis: Quod certè absque vlla tergiversatione sine baptismo nullus usurpat, nec fit illius particeps Sacramenti. Porro hoc argumentum validissimum esse testatur Eusebius Episcopus Gallicanus, cuius homiliae sub Emisseni titulo circumferuntur, qui tamèn Emisseno & posterior, & melior fuit. Hic in hom. 5. de Paschate ait: *Nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis sanguinem eius, non habebitis vitam in vobis. Quod testimonium contra Pelagij blasphemias EVIDENTISSIMUM, atque VALIDISSIMUM est, qui asserere arrepta impietate præsunit, non propter vitam, sed propter regnum cælorum baptismum parvulis conferendum. Sub his enim Dei verbis, quibus Evangelista pronunciat, non habebitis vitam in vobis, aperte intelligenda est omnis anima munere baptismi vacua non solum gloria carere, sed vitam* Tomo 5. Bibl. SS. Patr. par. 1. pag. 560. edit. Colon. Illam verò auctoritatem sacrae scripturae ita adhibuisse S. Augustinum patet ex eiusdem epistola 106. ad Paulinum, ubi ait: *Si autem cedunt Sedi Apostolicæ, vel potius ipsi Magistro, & Domino Apostolorum, qui dicit non habituros vitam in semetipsis nisi manducaverint carnem filij hominis, & biberint sanguinem, quod NISI BAPTIZATI non utique possunt, nempe aliquando fatebuntur parvulos NON BAPTIZATOS vitam habere non posse. Neque S. Innocentius scribit parvulis etiam baptizatis vitam æternam nisi per Eucharistiam conferri, ut illi Maldonatus imponit, sed in eos creditur NON NISI BAPTISMATE conferendam, ut vitam æternam non ab Eucharistia, sed à baptismo conferri significet. Vnde Augustinus in laudata epistola ad Paulinum notat, ab* Apo-

Apostolica Sede adhibitum illud testimonium Evangelicum, ne parvuli **NON BAPTIZATI** vitam posse habere credantur. Non ait, ne parvuli etiam baptizati sine Eucharistiæ sumptione vitam posse habere credantur. Quæ gravis est adversariorum hallucinatio.

Sed cum ea tempestate omnibus utrunque illud Sacramentum, baptismus scilicet, & Eucharistia daretur, non tam frequentè legimus in Augustino, quid senserit, si baptismus tantum sine Eucharistia collatum fuisset. Cæterum semel calum illum lego apud S. Doctorem lib. 1. de origine animæ cap. 9. & lib. 3. cap. 9. ubi cum Vincentius Victor exemplo boni Latronis probaret, pueros sine baptismo posse salvari, S. Doctor respondet, fieri potuisse, ut Lator ille fuerit baptizatus, & antequam in carcerem iret, acceperit in baptismo remissionem peccatorum; vel ut plerique credebant, in ipsa cruce baptizatus fuerit aqua à Christi latere exiliante. Et lib. 2. Retract. cap. 18. ait, incertum esse, an Lator fuerit baptizatus, quæ de re sermo redibit cap. 5. §. 11. At certum est, Latronem non sumpsisse Eucharistiam, quæ pridè ante mortem in cæna à Domino instituta fuerat. Igitur per Augustinum homo tantum baptizatus sine reali sumptione Eucharistiæ potest accipere remissionem peccatorum, & salutem æternam. Hoc etiam deducitur ex constanti eiusdem sententia, qua asseruit fidem, conversionemque cordis, quæ sit per charitatem actualem, posse reddere hominum salvum, si à recipiendo baptismo improvisa necessitate excludatur; ita passim scribit in libris contra Donatistas præcipuè libro 4. de baptismo ca-

pite 22. At puer baptizatus, etiam si non percipiat Eucharistiam, longè perfectiori modo habet fidem, & charitatem sibi à Deo in sacramento regenerationis infusas; igitur iuxta doctrinam S. Augustini verè salvabitur. Cum verò Sancti Patres docent sine participatione corporis, & sanguinis Domini, neminem vitam æternam consequi posse, intelligendi sunt de participatione spiritali, quando per fidem infusam fiunt participes corporis Christi dum fiunt membrum Christi, cui per fidem incorporantur, sicuti qui sument Eucharistiam dicuntur fieri membra Christi, dum manet in eo, & Christus in eis. Hinc Augustinus tract. 27. in Ioannem plura de hac re habet, inter cætera: *ut autem simus membra eius, unitas nos compaginat; ut compagnet, unitas, quæ facit nisi charitas?* Et tract. 26. *Hoc est ergo manducare illam escam, & illum bibere potum, in Christo manere, & illum manentem in se habere.* Ità etiam se explicat S. Pater in iisdem libris contra Pelagianos, ubi cum lib. 3. de pec. mer. cap. 4. dixisset: *Quid nisi manducaverint homines carnem eius, hoc est participes facti fuerint corporis eius, non habebunt vitam.* Paulò superius modum assignaverat, quo pueri participant corpus Christi: *Vnde fit consequens, inquit, ut quoniam nihil agitur aliud, cum parvuli baptizantur, nisi ut incorporentur Ecclesiæ, idest Christi corpori, membrisque socientur.* Et hanc ipsam esse Augustini mentem, testatur S. Fulgentius in responsione ad duas quæstiones Ferrandi Diaconi. Scripserat Ferrandus iuvenē Æthiopem morti proximum fuisse baptizatum, ac statim antequam Eucharistiam sumeret, decessisse, petens num

eo pacto salvari posset. Respondet Fulgentius hominem per baptismum fieri participem corporis Christi, seu incorporari Christo, etiam si Eucharistiæ Sacramentum reapse non summat, & cum plurima ad hoc suadendum testimonia ex sacris litteris adduxisset, sermonem tandem S. Augustini ad infantes ante altare producit, ubi S. Doctor inter alia ait: *Intelligite, & gaudete, unitas, pietas, veritas, charitas, unus panis, unum corpus multi sumus; recolite enim, quia panis non fit de vno grano, sed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quasi malebamini; quando baptizati estis, quasi conspersi estis; quando spiritus sanctificationem accepistis, quasi cocti estis, estote quod videtis, & accipite quod estis. Igitur infantes ex Augustino per gratiam sanctificantem baptismi facti sunt membra corporis Christi. Porro Fulgentius post illa Augustini verba concludit: Arbitror Sancte frater disputationem nostram præclari Doctoris Augustini sermone firmatam, nec quidquam esse aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque fidelium corporis, sanguinisque Domini participem fieri, quando in baptismo membrum corporis Christi efficitur, nec alienari ab eo panis, calicisque consortio, etiam si antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc seculo in unitate corporis Christi constitutus abscedat. In resp. ad quæst. Ferrandi Diaconi, Beda tomo 6. in comment. cap. 10. 1. ad Corinthios, qui conflati sunt ex centonibus Augustini ita citat priora illa verba S. August. ut eidem etiam attribuat sequentia, quæ ex Fulgentio retulimus, omisso priori versu *Arbitror Sancte frater, &c.* in quem lapidem impegit etiam compilator canonum cap. Nulli de consecr.*

dilt. 4. verba illa Fulgentij Augustino adscribens. Ex his error illi de necessaria pueris præter baptismum reali Eucharistiæ sumptione à Recentioribus Augustino attributus in fumum evanescit, cuius vocibus cum Romani Pontifices vti sint ad eisdem divinæ gratiæ hostes convincendos, haud ille vnus erroris argui potest, sed vnà cum Augustino Apostolica Sedes accusanda venit, præsertim cum S. Doctor illud testimonium Ioan. 6. inculcarit, tanquam ab Apostolica Sede adhibitum, vti diximus ex epist. 106. Quod si Recentiores religioni ducunt, adeo præposterè de Romanis Pontificibus sentire, qui ex communi Ecclesiæ sensu contra Pelagianos sententias dixere, mitiores etiam erga Augustinum animos induant, atque in eadem prorsus causa, & Romanos Præsules & Hipponensem Antistitem benignis interpretationibus excipiant, non illas quidem honoris gratia è proprio cerebro fingentes, sed ab ipso Augustino vnà cum Fulgentio easdem inaudientes. Vnus enim Augustinus sibi est ad sui intelligentiam clavis, ac suorum sensuum planus, ac sincerus interpret.

§. V.

Non errasse S. Doctorem exponentem illud Apostoli Rom. 14. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Ecclesia Catholica, Romani Pontifices, ac Patres S. Augustini interpretationem approbant.

SED Rursus Morainius contra Augustinum clamat: Perperam quoque exponit id, quod ait Apostolus Rom. 14. 23. Omne quod non est

est ex fide peccatum est, quasi velit dicere *Apostolus*, omnia opera infidelium esse peccata, & sine vera fide nullum posse fieri bonum opus. Cum tamen ibi sermo sit de eo, quod non fit ex dictamine conscientie iudicantis bona fide licitum esse id, quod fit, ut ex textu ipso liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit *Augustino*, qui etiam aliquot locis, ut alibi notavimus, videtur hanc suam assertionem restringere ad bonum opus utile vite eterne consequende, &c. *Utrumque* tamen à verò sensu *Apostoli* loco citato planè alienum est. Hæc ille. Nos quidem superiori capite §.4. quæ fuerit *S. Doctoris* mens de operibus infidelium indicavimus, modò *Morainij* ignorantia castiganda est, qui eam interpretationem, quam Ecclesia inter sacras cæremonias secuta est, à verò sensu *Apostoli* planè alienam dicere non dubitavit. Etenim ex antiquo Ecclesiæ ritu *Episcopus* eos, qui *Subdiaconi* consecrandi sunt, ità alloquitur: *Estote ergo tales, qui sacrificijs divinis, & Ecclesiæ Dei, hoc est corporis Christi dignè servire valeatis in vera, & Catholica fide fundati, quoniam, ut ait Apostolus: Omne quod non est ex fide peccatum est, schismaticum est, & extra unitatem Ecclesiæ est.* In Pontificali Romano. Ecce *Augustinianum* interpretamentum Catholice Ecclesiæ approbatione consecratum, & per universum Orbem Orthodoxum ab *Episcopis* inter sacras cæremonias recitatum. Igitur una est Ecclesiæ, & *Augustini* de illis *Apostoli* verbis sententia, nempe ut de vera fide Christiana intelligamur. Videre mihi videor, non vos censores, hæcere ut aiunt, ad aquas. Si Ecclesiam Catholicam perperam textum *Apostoli* explicare dicant, iam vident, quàm gravi se pia-

culo obstringunt. At si Ecclesiæ voces reijcere religioni ducunt, iam tandem *Augustino* Ecclesiastica auctoritate coacti herbam porrigant. Nec mirum Ecclesiam Catholicam ità *Apostoli* verba intellexisse, eo enim prorsus modo *Apostolicæ* Sedis Pontifices eadem antiquitus interpretati sunt. *S. Leo Magnus* serm. 2. de ieiunio Pentecostes differens de Infidelium, ac Christianorum virtutibus ità *Apostoli* sententia explicat: *Aliud agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides iustificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit ieiunantem. Unde quia extra Ecclesiam Catholicam nihil est integrum, nihil castum, dicente Apostolo. Omne quod non est ex fide, peccatum est, &c.* Idem serm. 8. de Quadragesima ait: *Is vera, & rationabili purificatione se preparat, cuius cor nulla infidelitate polluitur, dicente Apostolo: Omne quod non est ex fide, peccatum est, inutilia erunt, & vana eorum ieiunia, quos illusionibus suis decipit mendacij pater, & vera Christi caro non pascit.* Fortè dicetis, illam fuisse privatam *Leonis* interpretationem, qui ea in re cum *Augustino* sensit, docuisse illa *Leonem* pro concione differentem, non è Cathedra contra hæreses quidquam definientem. Sed parum vos ista iuvant, dum Catholici laudatam explicationem ab *Apostolico* ore inaudierunt, nec nisi temerè dicere potestis, *Leonem* licet non è Cathedra definientem, sed docentem perperam locutum fuisse. Sed habemus Pontificem *Bonifacium II.* qui septuagesimo à *Leonis* obitu anno contra *Semipelagianos* sententiam è Cathedra pronuncians *Augustinianam* interpretationem probavit. Etenim in epistola ad *S. Cesarium*

rium Arelatenſem loquens de fide Chriſtiana, ait: *Præterquam fidem nihil eſt boni, quod ſecundum Deum quilibet valeat operari, ſicut beatus Apoſtolus dicit: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Quod cum ita ſit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, ſi ei fidem ſubtrahere moluntur, aut ſi quod bonum eſſe dicunt de gratia, ipſa neceſſario fides erit gratiæ deputanda.* At ſi duo Romani Pontifices non ſatis auctoritatis addunt Auguſtini interpretationi, produco ſuffragia quindecim Patrum doctiſſimorum, ac Sanctiſſimorum, qui ex Africa in Sardiniam à Tralamundo Rege Ariano in exilium deportati in libro de Incarnatione, & gratia omnium ſubſcriptione, ut ex titulo patet, approbato hæc tradunt cap. 25. *Quis audeat illas in hoc loco gentes accipere, quas conſtat non eſſe iuſtificatas ex fide, cum ipſe teſtetur Apoſtolus: quia omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt: & quia ſine fide impoſſibile eſt placere Deo? Quod ſi Abraham ex fide iuſtificatum eſſe conſtat &c.* Hæc Synodus Byzacena. Quæ proſectò faciunt, ut noſtri Patris explicatio niſi temerè cenſuræ ſubijci poſſit. Sed alij Patres, atque antiqui Scriptores eidem interpretationi albos calculos adiecere. S. Proſper in epiſtola ad Ruſinum, S. Fulgentius lib. 2. de peccat. remiſſ. cap. 1. S. Iſidorus lib. de ſummo bono cap. 2. S. Bernardus ſerm. 30. & 51. in Cantica, Iulianus Pomerius lib. 3. de vita contempl. cap. 1. Facundus Hermianenſis lib. 1. de tribus capit. ad Juſtinianum Imperatorem cap. 1. in fine alijque, ita ut ſi Patrum ſuffragia numerentur, pluſquam viginti Auguſtino in eadem Apoſtolici textus intelligentia conſentiant, cum in altera

interpretatione longè pauciores à Recentioribus nominentur, niſi ſemet pariter iſtis adiungant, à quibus tam longo intervallo diſiuncti ſunt. Et tamèn audactè Morainius conſtatur, quòd communis interpretatio Doctorum contradicit Auguſtino, quaſi illi Patres, quos adduximus, Doctores non ſint, ſed plebeia de ſæce Saburæ, Video tamèn Bernardum alteram etiàm interpretationem admittere, nempe, quod non eſt ex conſcientia peccatum eſt, in lib. de præcep. & diſp. cap. 18. & 20. Voſſius vir ſatis ſuo nomine notus lib. 3. hiſt. Pelag. par. 3. theſi 12. conatur vno verbo Auguſtini interpretationem cum altera memorata de conſcientia componere, nempe ut mens Apoſtoli ſit, quidquid non provenit ex fide Chriſtiana per conſcientiam ad opus applicata, illud peccatum cenſetur. Sed nullis interpretationis indiget Auguſtinus, qui de vera intelligentia Paulinæ ſententiæ cum Iuliano litigavit. Etenim cum S. Doctor in primo libro de nupt. & concup. cap. 3. initio, ubi incipit contra Iulianum diſputare, ex illis Apoſtoli verbis *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, intuliſſet ſine fide pudicitiam non eſſe veram virtutem, Iulianus quatuor libros vni illi Auguſtiniano opponens, reiecta interpretatione S. Patris, alteram dubio procul de conſcientia ſuppoſuit, ut vini argumenti elideret. At Auguſtinus contra hoſce quatuor Iuliani libros è veſtigio alterum de nuptijs, & concupiſcentia exaravit, dein ſex etiàm volumina longè maiori labore compoſuit, in quorum quarto cap. 3. Iuliani expoſitionem reiicit, ſuamque datam cap. 3. de nup. & concup. cit. conſtanter defendit his planè verbis:

Teſti-

Testimonium illud, quod ex Apostoli posui: Omne quod non est ex fide, peccatum est, sicut tibi visum est, accepisti, & exposuisti, non ut sapias, sed ut sapias: De cibis enim Apostolus loquebatur. Verum cum dixisset: Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non ex fide, hanc peccati speciem, de qua agebat, generali voluit probare sententia mox inferens: Omne enim quod non est ex fide, peccatum est. Hæc Augustinus, ex quibus dictamen conscientia à fide dirigendum esse deducitur, à qua sola, ut ibidem probat, in ultimum finem opus refertur, quam ille conditionem ad bonitatem moralem operis ex omni circumstantia perfecti semper requirit. Etenim iudicium practicum, quod dictat abstinendum à cibis lege vetitis, dirigitur à fide, qua creduntur præcepta illa esse servanda per ordinem ad ultimum finem. Quare, qui discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non operatur ex fide dirigente iudicium practicum, seu conscientiam, quod dictum generali sententia probans Apostolus ait: omne quod non est ex fide, à qua sola bonum opus saltem virtualiter ad Deum referri potest, peccatum est. Neque hic audienda est violenta interpretatio Cornelij à Lapide ad hunc Pauli textum dicentis: Augustinum cum suis li quod non est ex fide, per miosim sic accipere, quasi dicat Apostolus, quod est ex infidelitate, vel quod est contra fidem, quodvè sit ad cultum Idoli, hoc peccatum esse, & quia S. August. putabat pleraque opera ab infidelibus fieri hoc fine, scilicet ad colendum Idolum, hinc consequenter pleraque opera putasse esse peccata. Etenim S. Pater ad veram virtutem relationem in ultimum finem necessariam adeo puta-

vit, ut nec virtutes propter sui honestatem citra vitium expeti posse affirmaverit, ut fusiùs cap. 3. §. 4. probavimus; deficit enim illis relatio saltè virtualis proxima in ultimum finem, eò quòd eliciantur ab homine veri Dei cognitione privato, ac philautiæ vitio corrumpantur, quæ constans Augustino sententia stetit.

Dices Igitur si omne quod non est ex fide, peccatum est, videlicet omnis actio, quæ non supponit fidem in operante, à qua in ultimum finem dirigatur, est peccatum, eaque adstruitur germana intelligentia verborum Apostoli ex Patrum, Pontificum, ac totius Ecclesiæ Catholicæ interpretatione, sequitur omnia opera infidelium esse peccata, quæ tamèn est 26. propositio Baij ab Apostolica Sede toties damnata. Respondeo nos iam superius cap. 3. §. 4. insinuassee, procul esse Augustini sententiam à damnata Baij propositione, sed ne videamur recentiores Pontifices, qui memoratam thesim sæpiùs proscripsere cum antiquis decessoribus, imò cum ipsamet Ecclesia Catholica committere, quæ ex Apostolo docet, omne quod non est ex fide, peccatum esse, pauca hic iterum subiiciam. In primis illa propositio vigesima sexta Baij à plerisque recitatur, præcipuè verò à Suario hoc pacto: Et ad Pelagianismum reiicienda est illa sententia, omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia. Scribit Turrianus in tractatu de erroribus Baij ad calcem tomi de grat. cap. 5. §. 1. num. 4. Sic habent aliquot bullæ typis mandata Romæ, & aliquot manuscriptæ, quas ego vidi. Mendosè autèm esse illam thesim sic describi, certum est, nam tantùm abest, ut Pelagiani dixerint omnia

Possevidi
V. Iacobus
bus Baij
ius

omnia opera infidelium esse peccata, ut è contrariò potius assererent, infideles pleraque virtutum opera elicere, putantes ea ratione divinam gratiam expungere ex Augustino lib. 4. con. Iul. cap. 3. Suárez prolegom. 6. de grat. cap. 2. num. 7. ait: *Vnde suspicor in illa propositione hypothetica deesse negationem aliquam, seu verbum negandi, nempe: Et ad Pelagianismum reiicienda est illa sententia, non omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes non sunt vitia.* At Vasquez 1. 2. disp. 191. cap. 2. ita recitat illam propositionem: *Omnia opera infidelium sunt peccata, &c.* Et in eadem bulla non semel edita Romæ contra Iansenium verba illa, *Et ad Pelagianismum, &c.* omissa sunt. In primis damnata est illa propositio ob censuram, qua Pelagianismi inculabat negantes omnia opera infidelium esse peccata, & illam censuram primitus in bullis fuisse pater ex ijs, quæ antiquitus Romæ editæ sunt, quas etiam Turrianus insignis è Societate Scriptor testatur se legisse; quis audeat dicere, Typographos Romanos propria auctoritate ea verba addidisse? Hæc confirmantur ex hac propositione 23. eiusdem Baij, nempe: *Cum Pelagio sentire, qui textum Apostoli Rom. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.* Quæ quidem propositio vel secundum historicam narrationem accipitur, idest, eos qui ita sentiunt, id asserere, quod itidem Pelagius affirmavit. Et in hoc sensu propositio illa est vera, nec vlla ratione damnari potest; nam Pelagius ita illa Apostoli verba explicabat in epist. ad Demetriadem cap. 4. Et Pa-

tres Byzaceni in lib. de Incarnat. & grat. cap. 5. recitata illa Pauli sententia scribunt: *Quem quidem Apostoli locum hi, qui gratiæ contradicunt, gentibus incrudelis assignare conantur.* Quod etiam tradit Augustinus lib. 4. con. Iul. cap. 3. §. *Vnde, & illi.* Vel eadem assertio accipitur prout censura configit eos, qui laudatum textum de infidelibus intelligunt, quasi hæresim Pelagianam eo pacto doceant, & rectè ob impudentem censuram, tanquàm scandalosa damnatur eadem Baij propositio. Itaque etiam propositio illa 26. ob censuram proscripta fuit, quæ eandem doctrinam cum 23. continet; oppositum enim thesis 26. probari solet ab omnibus ex textu memorato Apostoli Rom. 2. Respondeo 2. propositiones illas damnari *respectivè*, & *in sensu ab assertoribus intento*, ut in fine bullæ asseritur. Illa propositio 26. damnatur *respectivè* ad 35. quæ est: *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.* Ex qua necessariò inferitur, omnia opera infidelium esse peccata, & philosophorum virtutes esse vitia, cum illi sint peccatores. Quare meritò damnatur, uti derivata ex hæretica doctrina reiecta in Tridentina Synodo sess. 6. can. 7. & ab Augustino ut contra Maldonatum ostendimus cap. 3. §. 4. Respondeo tertiò infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmoventur, qui profectò peccata esse non possunt. Tradit hoc disertè S. Doctor cap. 24. de gratia Christi, ubi recitato illo Scripturæ sacre de Assueti mutatione testimonio Hester 15. 11. *Convertit Deus, & transfudit indignationem eius in lenitatem,* cum prius præmisisset Assuetum tunc fuisse infidelem, & peccatorem;

con-

concludit: *Interna, atque occulta mirabili, ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solum veras revelationes, sed etiam BONAS VOLUNTATES.* Baius verò nullos actus bonos ex Dei gratia ab infidelibus fieri volebat, eò quod gratiam tantum admittebat Spiritus Sancti inhabitantis in anima, qui cum in infideli non inhabitet, hinc arbitrabatur, nullum in eodem divinæ gratiæ auxilium reperiri. Horum testem appello Gabrielem Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 18. num. 184. ubi de opinione Baij in libro de iustitia, & virtutibus impiorum cap. 4. & 5. hæc habet: *Non admittebat ille distinctionem gratiæ Spiritus Sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remissionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus esse post remissionem.* Quæ doctrina est contra Tridentinam, Synodum, quæ sess. 14. cap. 4. admittit Spiritus S. impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis. Ex his patet Gregorium nostrum Ariminensem in hac thesi cum Michael Baio neutiquam convenire. Nam licet in 2. sent. dist. 26. quæst. 1. art. 1. dicat, omnia opera infidelium esse peccata; attamen art. 3. in resp. ad testimonia Augustini ait: *Si tamen aliquod taliter factum, scilicet debito fine, & alijs debitis, scilicet circumstantijs, reperiatur ab infidelibus, dicendum est eos id fecisse non sine speciali adiutorio Dei.* Quod in resp. ad 8. de facto in obstetricibus Aegyptijs pueros Hebræorum occultantibus factum concedit, nempe Deo specialiter adiuvante. Quæ etiam ibidem probat S. Doctoris testimonio lib. 4. cont. Iul. cap. 3. Vbi concedit aliqua bona opera in infidelibus ex speciali tamen Dei gratia de-

Card. de Noris Vind. Aug.

rivata, & admittit insuper adiutorium Dei, seu Spiritus Sancti nondum inhabitantis, quorum neutrum Baius assererat. Basilii Poncius 1. par. relect. de grat. cap. ultimo pag. 204. ait: *Ponamus enim id, quod PROBABILIS OPINIO fert, ut dicam in secunda parte, omnia infidelium opera esse peccata, &c.* Quis autem existimet virum inter Salmanticenses celeberrimum Baij sententiam probabilem dixisse, præsertim cum cap. 15. de eiusdem Baij propositionibus agatur? Etenim Poncius inter Principes huius sæculi Theologos merito à doctis quibusque recensetur. Huic doctissimi Patres Carmelitæ Excalceati Salmanticenses honoris gratia hocce epitaphium posuere tract. 3. de scientia Dei disp. 10. dub. 8. num. 130. *Quamvis omittere non possimus magnum illum virum, qui modo dum huic operi insudaremus, maximo omnium dolore, & totius huius Universitatis, imò & Orbis iactura à vivis ereptus est, nempe Magistrum Basilium Poncium Legionensem Augustinianæ familiæ augustissimam prolem, & in hac Academia Cathedræ primariæ sacræ Theologiæ meritissimum moderatorem.* Itaque cum illa propositio, omnia opera infidelium sunt peccata, à nobilissimis Theologis etiam post editam bullam contra Baium defendatur, palam fit in recto sensu posse accipi, à quo procul fuit Baius, unde meritò eadem thesis ab Apostolica Sede proscripta fuit. Hæc autem fusiùs prosecutus sum, non modò ut ostenderem Summos Pontifices, ac tot Patres, imò ipsam Catholic. Eccles. dum illa verba Apostoli Rom. 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est,* explicant de fide Christiana, nulla ratione suffragari damna-

tæ Baij propositioni, verumetiam ut satis molestam quorundam Recentiorum importunitatem refellerem, qua crudam illam propositionem absque sensuum, quos plures pati monstravi, distinctione damnata volunt.

S. VI.

S. Augustinus nunquam censuit cogitationes morosas esse dumtaxat peccatum veniale ut Recentiores eidem falso imponunt.

Restaurat tamen accusationem Moraines, & alterius erroris Augustinum reum postulat his verbis: *Præterea lib. 2. cap. 10. docet cogitationes morosas, sive delectationes voluntarias de rebus venereis esse dumtaxat peccatum veniale, modo absit consensus in opus, seu malum desiderium, vel illius periculum; quæ doctrina ab omnibus catholicis iam pridem rejicitur, nec sine scandalo à quoquam obtruderetur.* Sed respondemus Augustinum intelligendum esse de delectatione, quæ est sine plena advertentia malitiæ, vel periculi illius, in quo casu non esse illam peccatum mortale communis Theologorum sententia est, testibus Salas 1. 2. tit. 13. disp. 6. sel. 6. & Vasquez 1. 2. disp. 97. cap. 3. At S. Doctorem de delectatione eo modo erumpente locutum fuisse non obscure ex illiusmet verbis cognoscitur. *Quando in talibus, inquit, cogitationibus cum ALIQUA delectatione remorantur, non quidem decernentes flagitium, sed intentionem mentis non sicut oportet, ne illò incidat, inde avertentes, aut si inciderit, inde rapientes.* Capite 10. cit. Oportet enim mentem, si eas in cogitationes inciderit, statim

inde avertere, quod si ex defectu plenæ advertentiæ non fiat, (quod sæpè accidit, cum non sit in nostra potestate, quid nobis veniat in mentem, sed turpia quandoque irrepant, animumque repentina delectatione titillent,) neutiquam peccatum mortale censetur. Hinc Augustinus consultò addit, *aliqua delectatione*, ut eius gravitatem, ac vim ad peccatum mortale causandum non sufficere ostenderet. Porro sensisse Augustinum cogitationes, seu delectationes morosas esse peccatum mortale, patet ex lib. 12. de Trinit. cap. 12. ubi apertè docet tales delectationes morosas esse peccatum sufficiens ad pertrahendum hominem in æternam damnationem, nisi sacramentali gratia culpa remittatur: *Ita dici potest, inquit, in homine uno, si delectationibus illicitis, à quibus se continuò deberet avertere cogitatio, libenter sola pascatur, nec facienda decernantur mala, sed tantum suaviter in recordatione teneantur, quasi mulierem sine viro posse damnari, absit hoc credere.* Hæc quippe una persona est, unus homo est, totusque damnabitur, nisi hæc, quæ sine voluntate operandi, sed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per mediatoris gratiam remittantur. En claram, apertamque S. Doctoris sententiam, qui si alibi ita locutus fuit, ut & in pravum, & in bonum sensum trahi potuerit, cur non ipsum audit Moraines suorum verborum interpretem, sed ex semel contra ipsum concepta opinione in erroneum sensum detorquet, ut eiusdem accusandi patentiore locum sibi faciat? Tales nos erga aliorum scripta præstare debemus, quales nostris chartis Lectores volumus, ne hæc

nempe candidos, ingenuos, extra odium, ac livorem positos, quive ea, quæ æquivoca fortè excidere, congruis interpretamentis exponunt. Ceterum quantum sanctissimus ille Ecclesiæ Doctor delectationes hæc furtim in animum irrepentes timuerit, atque exhorruerit, ex his precibus, quas in fine præclari illius operis de Trinitate ad Deum profudit, satis abundè intelligitur: *Multæ sunt, ait, cogitationes meæ tales, quales nosti, cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Dona mihi non eis consentire, & si quando me delectant, eas nihilominus improbare, nec in eis velut dormitando immorari. Nec in tantum valeant apud me, ut aliquid in opera mea procedat ex illis, sed ab eis mea saltem sit tuta sententia, tuta conscientia, te tuente. Quid est in delectationibus velut dormitando immorari? nisi ex non plena advertentia immorari; sicuti qui dormitat, non plenè advertit ea, quæ fiunt.*

§. VII.

An S. Augustinus putaverit baptismum datum sine intentione esse validum?

SED Alio rursus errore Augustinum involuit adversarius: Item dubitavit, inquit, num baptismus sine intentione datus per iocum, & irrisorie validus sit lib. 7. de baptismo cap. 53. censetque expectandam esse revelationem, antequam talis rebaptizetur. Ita Morainus ibidem. Non una, sanè fateor, est Theologorum sententia in explicando Augustino, ne videatur à baptismo necessitatem intentionis removisse, quam tamen necessario requiri & Florentina, & Tridentina

Synodus decrevere. Magister sententiarum 4. dist. 6. dubium fuisse Augustinum concedit. At S. Thomas ibidem in fine distinctionis exponens textum docet, dupliciter posse quempiam irrisorie baptizare. Vel propter solam oblectationem, quam ex illa exteriori actione capit, non habens interim intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, neque conferendi rem sacramenti, nempe gratiam, & hoc modo tradit nullum esse baptismum. Vel potest quis ludricè alterum baptizare, ut intendat quidem facere, quod facit Ecclesia, sed non conferre rem sacramenti, quod ipse falsum, nullumque arbitratur, & in hoc posteriori sensu ait esse validum baptismum, quare cum nesciamus, quo ex his duobus intentionis modis ludricè baptizans alterum abluerit, expectanda est, inquit S. Thomas, divina revelatio, ut docet Augustinus, P. Macedo lib. 4. de clavibus cap. 9. partis primæ hanc explicationem subscribit, laudans Augustini prudentiam, qui ad eam occultam cogitationem per ludum baptizantis detegendam, Dei vius testimonium, qui cordium scrutator est, necessarium pronunciaverit. Addit ibidem Recentiores gerere se insolenter, qui Augustinum ob id reprehendunt, ut est Antonius Moraines in suo Anti Iansenio iniquissimus, ait, Augustino author, sed non miror, quod cum in eo libro fictus sit author, cum persona decorem deposuit; Bellarminum imitari debuit multo se doctiorem, & meliorem, qui Augustinum intellexit, & vindicavit. Sed sanè Moraines, qui de necessitate intentionis ministri August. dubitasse dicit, Bellarminum imitatur, qui lib. 1. cap. 28. in fol. 3.

arg. kemnitiij scribit Augustinum de intentionis necessitate dubitasse, addens: *Nunc autem res definita est in duobus generalibus Concilijs Florentino, & Tridentino.*

Hæc tamen explicatio mihi probari nullo modo potest. Nam in dubio repeti debet baptismus, ut communis Doctorum sententia tradit ex Concilio Carthagenensi post cons. Fl. Stilichonis A. 401. ubi in dubio, an puer barbarus venundatus sit baptizatus, decernitur esse illum baptizandum; expedit enim exponere potius sacramentum periculo nullitatis, quam hominem periculo damnationis, neque dicunt Patres in eo dubio implorandam divinam revelationem. Porro illud decretum notum fuit Augustino, quo præsentem repetitum est cum cæteris canonibus Synodorum Africanarum sub Aurelio Carthagenensi habitatum in plenario Concilio Africano anno 419. Igitur non apparente voluntate per ludum baptizantis, iterum est baptismus repetendus. Ita si quis Iudæus apud suos in scena nostra sacra irridentes esset baptizatus, ad fidem verò vellet accedere, Ecclesia illum baptizaret, nec revelationem expectaret, qua iudæi olim in scena baptizantis intentio innotesceret. Quando autem Augustinus eo cap. 53. ait *utrum approbandus esset baptismus, qui sic daretur, divinum iudicium per alicuius revelationis oraculum, &c. implorandum esse censerem*, non intelligit in dubio facti, sed in dubio iuris, nam talis persona sic baptizata esset iterum baptizanda. At de sufficientia, & valore talis modi baptizandi, ut inter dogmata Ecclesiæ certa definitio reponeretur, expectandam dixit revelationem, non

quidem quæ alicui personæ privata fieret per novum miraculum, sed quæ fieret Patribus Synodi per solitas illustrationes Spiritus Sancti; unde statim addit: *Ita sanè, ut post me deluros sententias, nequid iam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem.*

Inter cæteros Recentiores, qui de intelligentia huius cap. 53. Augustiniani agunt, primas ferunt Valquez 3. p. disp. 138. c. 4. & Lugo Cardinalis disp. 8. de sacr. in genere sectione 3. Ego sic iudico rem ab initio repetendo. Occasione quæstionis, quam Donatistæ de rebaptizandis ijs, qui ab hæreticis baptizati erant, Catholicis faciebant, nonnulla dubia de baptismo inter ipsos Catholicos suborta fuerant, quæ S. August. in finem septimi, & ultimi libri de baptismo reiecit, ea verò ibi recitat non quidem soluturus, sed posteris potius solvenda proponens. Itaque sic caput illud 53. exorditur: *Solet etiam quæri, utrum approbandum sit baptisma, quod ab eo, qui non accepit, accipitur, &c.* Tres verò ibi quæstiones præcipuè proponit. Prima est an fallaciter, & simulatè tradens baptismum verè baptizet, fallens, inquam, in Ecclesia, vel quæ putatur Ecclesia? Altera quæstio est: An fallaciter, & cum simulatione suscipiens in Ecclesia baptismum verè, & validdè baptizetur? Postrema quæstio est, an tum præbens, tum recipiens baptismum extra Ecclesiam mimicè, & ludricè ablutionem peragentes, verè conficiant sacramentum baptismi? In his dubijs non audet Augustinus quidquam definire, sed ait: *Nobis tutum est in ea non progredi aliqua temeritate sententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio accepta, nullo plenario Conci-*

Concilio terminata sunt. Postea insinuat, si in ea Synodo federet, in qua illa dubia solvenda essent, malle se aliorum sententias sequi; & si eo animo tunc esset, quo erat, cum illa dictabat, ita responsurum: Ad primam quæstionem quidem: *Habere eos baptismum, qui ubicumque, & à quibuscumque illud verbis Evangelicis consecratum sine sua simulatione, & cum aliqua fide accipissent.* Ad alteram quæstionem respondet: *Præteritis maiorum statutis non dubito etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt, vel ubi putatur esse Ecclesia ab eis, in quorum societate id accipitur.* Itaque ex Augustini sententia sufficit ad valorem baptismi, quod in alterutro tantum sit vera fides, licet in vno possit esse fallacia, & simulatio. Porro non est certum, an de intentione necessaria ad baptismum loquatur. Nam Vasquez putat, per ly *simulatus animus, fallacia, simulatio*, excludi veram intentionem aut dantis, aut accipientis baptismum. Quare cum dicit Augustinus, qui *fallaciter* accipiunt baptismum, idem sonat, ac *absque intentione.* Et concludit putasse Augustinum, intentionem non esse necessariam in dante, & suscipiente baptismum, sed satis esse, quod sit in alterutro, quæ sententia modò ob decreta Conciliorum tuta non est. Sed hæc explicatio difficultatem patitur, quod Augustinus aperte scribit: *Præteritis maiorum statutis non dubito etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt.* Si igitur fallaciter accipere baptismum, est sine intentione recipere baptismum, Maiorum statutis decretum erat, recipientem sine intentione esse

verè baptizatum, hoc enim testatur Augustinus, qui ob decessorum statuta recipientem baptismum cum ea fallacia, ac simulatione non dubitat esse validè baptizatum. Et superius loquens de dante, & accipiente cum fallacia ait: *An plus valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces, inter quos agitur, quàm ad frustrandum illi fallaces, à quibus agitur, & in quibus agitur, & tamen si postea prodatur, NEMO REPETIT, sed aut excommunicando punitur illa simulatio, aut penitendo sanatur.* Per ly *fallaces, à quibus agitur*, intelliguntur dantes baptismum, & per ly *in quibus agitur*, accipientes baptismum. Quod si fallacia, & simulatio significant carentiam intentionis, quis non videat communem olim in antiqua Ecclesia sententiam damnatam fuisse à Tridentina Synodo, nempe non requiri intentionem ad valorem Sacramenti? Augustinus enim Maiorum statuta appellat, quibus decretum erat fallaciter, hoc est sine intentione, ut explicat Vasquez, accipientem habere verum baptismum. Item testatur tales cum ea fallacia baptizatos, si prodatur ea simulatio, excommunicari, non verò rebaptizari, quod significat illis verbis, *nemo repetit*, scilicet baptismum, cuius oppositum modò docet Ecclesia, quæ cum definiat, baptismum collatum sine intentione, esse nullum, illum repeti iubet. Itaque explicatio, qua Augustini dicta Vasquez interpretatur, stare nullo modo potest, nisi dicamus vel antiquos Patres errasse, & non rebaptizantes eos, qui cum simulatione baptismum peregissent, eorundem damnationis causam fuisse. Vel certè Tridentinos, ac Florentinos Patres

contra vetustioris Ecclesiæ sententiam statuisset, intentionem esse necessariam ad valorem Sacramenti; quod vtrumque fallum, & absurdum est. Fictus ille Moraines in disputationibus Theologicis, quas sub vero nomine nempe Ioannis Martinoni edidit 3. par. disp. 22. sect. 3. num. 33. non sibi coherentem doctrinam Augustini arguens ait: *Cumque D. Augustinus eodem loco rectè censuerit, eum non recipere baptismum, qui fidele, & sine intentione recipiendi accedit, par fuit ratio, ut non dubitaret, eum quoque non verè baptizare, qui non serio, ac sine intentione baptizat.* At S. Doctor oppositum prorsus scripsit, nam plana sunt eius verba superius recitata: *Non dubito etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter (hoc est sine intentione, ut cum Vasquio interpretatur Martinonus) id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt.* Nullius autem minùs coherentis sententiæ Augustinus auctor fuit, ut opinatur Martinonus, sed validum esse baptismum dixit, & in fallaciter accipiente, & à fallaciter dante.

Explicandum igitur est, quid nomine fallaciæ, & simulationis Augustinus intelligat, cum dici nequeat, significasse carentiam intentionis modò ex Tridentino ad valorem baptismi necessariæ. Itaque fallacia, & simulatio in duplici sensu accipi possunt, vel quatenus excludunt intentionem faciendi, quod facit Ecclesia in conficiendo Sacramento, vel quatenus excludunt fidem, seu credulitatem, vel existimationem de re, & effectu Sacramenti, qui est sanctificatio animæ per gratiæ infusionem, quæ duo sunt valdè diversa. Nam si quis Gentilis velit baptizari ob lu-

crum, quod inde sperat à Principe Christiano, fallaci animo, ac simulato accipit baptismum, fallacia tamen, & simulatione non excludente intentionem necessariam ad valorem Sacramenti, per quam intendit facere, quod facit Ecclesia, sed excludente rem, & effectum Sacramenti, nempe gratiam sanctificantem. Quare cum ex dictis contra Vasquium intelligi non possit Augustinus de fallacia, & simulatione excludente intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, quam Synodi posteriores statuerunt, necessariam esse ad valorem Sacramenti, de fallacia, & simulatione excludente intentionem, seu credulitatem, & existimationem de re, & effectu Sacramenti accipiendus est. Hinc Augustinus ad valorem Sacramenti requirit, ut qui illud fallaciter accipiunt, in Ecclesia tamen accipiant, &c. Et ante ait: *Vtrum fallens sicut in Ecclesia, vel in ea, quæ putatur Ecclesia.* Qui enim in Ecclesia petit baptismum, vult sanè exterius in se fieri, quod facit Ecclesia, licet de effectu gratiæ nihil credat. Idem Augustinus lib. 1. de baptis. cap. 12. cum dixisset simoni Mago in baptismum missa fuisse peccata, quærit: *Quid si ad ipsum baptismum fidelis accessit? hoc est non habens fidem, vel intentionem de effectu baptismi, sed animo simulato atque fallaci.* Addit: *Quæro, si postea fictionem suam corde concusso, & vero dolore fateretur, denudò baptizandus iudicaretur? Quod si est demensimum dicere, &c.* Ex quibus patet per fictionem illam excludi intentionem de re, & effectu baptis. non verò intentionem faciendi, quod facit Ecclesia; si enim hoc secundo modo intelligenda esset, quomodo eilet

dementissimum dicere, illum esse denuò baptizandum, cum ex Tridentino illud Ecclesia modò doceat? Præterea ibi opponit fallentem in Ecclesia iocanti in mimo in suscipiendo baptismo. Quærit enim an teneat baptismus peractus *cum simulatione*, *utrum fallentis sicut in Ecclesia*, vel in ea, quæ putatur Ecclesia, an iocantis, sicut in mimo? At fallens in Ecclesia, & iocans in mimo in hoc conveniunt, quod uterque non habet fidem de effectu baptismi, quia neuter habet intentionem de sanctificatione animæ. At differunt in hoc, quòd fallens in Ecclesia seriò intendit verè facere, quod spectat externam actionem, quod facit Ecclesia, ut & ipse censeatur esse Christianus. At iocans in mimo vult tantum repræsentare per ludum, quod facit Ecclesia, quod non est velle seriò facere, quod facit Ecclesia, sed per ludum velle irridere, quod facit Ecclesia.

Verùm quid ad tertiam illam difficultatem respondit Augustinus: *Vbi autem neque societas vlla esset ita credentium, neque ille qui ibi acciperet, ita crederet, sed totum ludricè, & mimicè, & ioculariter ageretur, utrum approbandus esset baptismus, qui sic daretur?* Respondet rem satis dubiam esse, & ut certa definitio in Synodo statueretur, divinum auxilium à Patribus implorandum. Et quidem S. Patrem de aliquo dubitasse, quòd modò extra dubium ponitur, necessariò dicendum est. Quando enim ait *mimicè, & ludricè collatum baptismum*: vel *mimicè, & ludricè* ita intelligebat, ut procul inde esset non solum intentio de effectu sacramenti, verùm etiam intentio faciendi, quod facit Ecclesia; vel ita, ut hæc secunda intentio mini-

mè excluderetur? Si de hoc secundo dubitavit, iam modò constat, satis esse hanc intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, ad valorem baptismi. Si de primo dubius fuit: Item certum modò est inter Catholicos, baptismum exclusa qualibet intentione non esse validum. Profectò ex verbis August. patet omnem, & quancumque tunc intentionem excludi, ait enim, *sed totum ludricè, & mimicè, & ioculariter ageretur*. Siquidem si adesset intentio seriò faciendi, quod facit Ecclesia, iam non totum, hoc est omni ex parte ioculariter, & ludricè ageretur. Quis autem hanc dubitationem Augustino vitio vertat, nisi Moraines parùm æquus Augustino scriptor, qui eas S. Doctori sententias affricat, quarum oppositas sine dubio idem se tenere pronunciat. Iurè autem Augustinus iudicium suspendit ea præsertim tempestate, qua ob rebaptizationem Donastitarum, quancumque iteratio baptismi per ludum dati asserta fuisset, fideles minùs rerum perici, ac simplices longa via ab schismaticis rebaptizantibus in errorem trahi poterant, cui periculo prudenter Augustinus cavet. Quod verò in votis habuit, ut in plenaria Synodo res definiretur, iam definita est in Concilio Florentino in decreto fidei post ultimam sessionem, & in Tridentino sess. 7. can. 11. dum intentio ministri decernitur requiri ad valorem Sacramentorum. Ita Augustinus caput illud 53. concluserat: *Quanto magis ergo nunc sine præiudicio diligentioris inquisitionis, vel maioris authoritatis illud dixisse accipiendus sum.* Quare sua illa suspensione sententiæ nullum præiudicium inferre voluit diligentiori inquisitioni, quæ de inten-

tionis necessitate in utroque Oecumenico Concilio summa diligentia à sapientissimis Patribus adhibita est; aut maiori authoritati utriusque Synodi necessitatem intentionis citra dubium ad valorem sacramenti definiientis. Neque hic sibi plaudant Heterodoxi, quorum Princeps est kementius, suum esse Augustinum mentientes, dum necessariam intentionem inficiantur. Nam planè contra ipsos est. Ille enim dubitavit, num sine intentione esset validus baptismus, at illi validum esse audacter, & citra ullam dubitationem pronunciant. Augustinus dixit, nolle se in ea *progre- di aliqua temeritate sententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cæpta, nullo plenário Concilio terminata sunt. At cum in vno, & altero Concilio veritas illa Augustini tempore occulta, postea inclaruerit, nihil eos Augustini dubitatio iuvat, sed ubi ille aiebat, dicturos sententias, me quid iam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem, deberent ipsi Aug. verba inaudientes à duplici Synodo pronunciatam sententiam sequi. Mirentur verò Recentiores Augustini ingenium, qui ideo dubitavit de necessitate intentionis, quia illam aliquo argumento suaderi videbat, at quia nullius Concilij authoritate decreta erat, eiusdem modestiam laudent, qui de incertis certam ferre sententiam recusavit. Ita ex illa dubitatione, ex qua Morainius Augustinum arguit, idem nobis quàm maximè commendandus venit.*

§. VIII

Utrum Augustinus dixerit tellurem non esse rotundam, nullosque dari Antipodas?

HActenus errores, quos Augustinus obiecit Morainius, à S. Patris libris propulsavimus. Adamus nobis modò refellendus est, qui uti cæteris Recentioribus eruditione inferior est, ita univeros in censura adversus Augustinum ferenda facile superavit. Hic quosdam errores de Augustino publicat, quos Moraines etiam opposuit, à quibus procul fuisse S. Doctorem ostendimus; addit verò dixisse insuper Augustinum: *Terram non esse rotundam: nullosque dari Antipodas.* Pag. 585. cap. 3. Eadem fronte, qua finxit, Augustinum negasse animam esse spiritua-lem, hic eundem S. Doctorem terræ rotunditatem ignorasse comminiscitur. Sed illi, qui, absque ullius textus appellatione de Augustino, ut liber, ut lubet, quælibet affirmare sibi licitum putavit, satis facile fuit talia portentosa Hipponensi Præsuli adscribere. Sanè Augustinus lib. 1. de Gen. ad lit. cap. 12. terram rotundam fatetur: *Cum enim, inquit, totam terram adhuc aqua tegeret, nihil impendebat, ut aquosa, & GLOBOSA moles ex una parte faceret diem lucis præsentia, ex alia noctem lucis absentia.* Et lib. 16. de civitate Dei cap. 9. ubi de Antipodis disserit: *Nec attendunt, inquit, etiamsi figura conglobata, & rotunda mundus esse credatur, sive aliqua ratione monstretur, non tamen esse consequens, ut etiam ab illa parte ex aquarum congerie nuda sit terra.* Nullus igitur in August. legitur de telluris rotunditate error, sed ea sunt inania Adami obiecta.

Verum negasse Augustinum Antipodas, non ibo inficias, sed vulgarem hominum sententiam secutus est. Testatur Plinius magnam litem de Antipodis fuisse inter litterarum professores, & vulgus. At Augustinus haud vulgari argumento in eam opinionem ductus est, nempe quod periculum esset, ne qui nobis adversa vestigia premunt, in cælum ruerent; sed tum ex sacra, tum ex profana historia rationes consideravit, quæ sapientissimos quosque in eam sententiam traxere. Ligur ille Argonauta novi Orbis inventor non ab vno Principe circulator habitus est, cum se ad Antipodas classem ducturum polliceretur, nec ut arbitror, Aragoniæ Rex integram magno promissori fidem præstitit, sed quæ est hominum insatiata cupido, pauca navigia in spem Orbis naufragijs obiectari, in lucri loco reposuit. Macrobius lib. 2. de Somnio Scipionis cap. 9. sola coniectura Antipodas credi dixit in opposita Orbis parte, *quod propter similem temperiem similiter incolitur, sed à quibus non licuit umquam nobis, nec licet agnoscere.* Et quidem Aristoteles, Plinius, Ptolomæus, cæterique Historici, Cosmographi, ac Philosophi veteres, quibus Scholastici Parisienses adstipulati sunt, tellurem non ubique habitabilem posuere, sed tantum sub Zonis temperatis, cum tamèn etiàm sub torrida, ac vtraque frigida terram incolì certum sit. Quid quod? Zacharias Papa epistola 10. ad Bonifacium scripta anno 748. *perversam, & iniquam doctrinam* vocat asserentem, quod alius mundus, & alij homines sub terra sint. Et ille quidem vulgarem sententiam secutus est. Nos quidem ex nostrorum navigationibus ista di-

dicimus. At vti Sapientibus illis maioribus nostris, quibus litteras omnes acceptas ferimus, vitio non datur, quod tellurem ex maiori parte inhabitabilem scripserint, neque reprehendendus venit Augustinus, si eandem terram ex opposita parte habitari negaverit. Difficile illi videbatur, potuisse homines ab vno Adam propagatos in oppositam terræ partem Oceani immensitate traiecta, semel navigasse, iterumque post diluvium illuc advectos fuisse, nullamque huius rei adeò memorabilis mentionem, vel in sacris, vel in profanis litteris fieri. Profectò hucusque nescitur, quomodo ex Europa illuc vix homines pervenerint. Itaque cum ponentes Antipodas coniectura tantum, quæ levem proflus, ac debilem certitudinem parit, ad id dicendum moverentur, & Augustinus Antipodas negaverit omnium historicorum fide, ac antiquissima Patrum traditione suffultus, potiori iure ille Antipodas sustulit, quàm alij adstruxere. Verum non adeò opinio negans Antipodas Augustino inhæsit, quin aliquando admiserit, libro enim de decem categorijs cap. 10. ait: *Terra quæ, videtur in medio ubique subtus est, & Antipodes nostri, qui nobis dicuntur figere adversa vestigia, cælum super se habent.* Pater Macedo vir in Augustini lectione versatissimus in volumine quod Conccentum Euchologicum inscripsit, in commentarijs ad Orationem in festo S. Marci videtur vel le insinuare, Americam Augustino innotuisse, dum non vno loco quatuor esse partes terræ affirmat, mirari libet, inquit, Augustinum quatuor Orbis partes tam perspicuè nominare, quasi sua iam ætate America detecta esset. S. Doctor

Doctor lib. 16. de civit. cap. 9. opinionem Antipodas affirmantem veluti absurdam reiecit: *Nimisquæ*, inquit, *absurdum est, ut dicatur aliquos homines ex hac in illam partem Oceani immensitate traiecta navigare, ac pervenire potuisse, ut etiam illic ex vno illo primo homine genus institueretur humanum.* Quatuor partes dixit Augustinus, nempe Orientem, Occidentem, Meridiem, & Aquilonem. Ità tract. 118. in Ioannem: *Propter quod alibi dicit, missurum se Angelos suos, ut colligant Electos eius à quatuor ventis, quod quid est nisi à quatuor partibus mundi, Oriente, Occidente, Aquilone, & Meridie?* At hæ partes in veteri Orbè probè censebantur esse, etiam si America ignoraretur.

§. IX.

An sententia S. Augustini de simultanea rerum creatione sit erronea?

HIC Etiam Recentiorum querelæ, imò censuræ, quibus insignem S. Doctoris interpretationem in cap. 1. Geneseos excipiunt, refellendæ sunt. Magnum illud ingeniorum monstrum, si usquam aliàs in explicando Hexamero ne admirabilem subtilitatem præ se tulit, sed quantum indè laudis apud veteres sibi comparavit, tantum reprehensionis apud Recentiores sibi contraxit, aut plus etiam fortasse. Augustinus, quod videbat sex priores dies, quæ Moyse Mundum à Deo creatum scribit, si literaliter accipiantur, gravissimis difficultatibus subijci, quas ipsemet in libris de Genesi ad litteram proponit, subtilem prorsus, ac se dignam sententiam ex-

cogitavit, nempe diès illos intelligendos esse mysticè iuxta cognitionem Angelicam de rebus in Deo, & in proprio genere, & iuxta ordinem rerum simul à Deo creatarum dierum etiam ordinem in Angelorum mente designavit. Hanc S. Patris explicationem de simultanea rerum creatione mysticè in sex illos diès sic divisam paucis refert S. Thomas 1. p. q. 74. art. 2. At, quæ fuit Augustini modestia, hoc à se excogitatum interpretamentum ità docuit, ut meliori explicationi nullum se præiudicium afferre velle protestatus sit: *Quisquis ergò, inquit, non eam, quam pro nostro modulo vel indagare, vel putare potuimus, sed aliam requirit in illorum dierum enumeratione sententiam, quæ non in prophetia figuratè, sed in hac creaturarum conditione propriè, meliusque possit intelligi, quærat, & divinitus adiutus inveniat.* Fieri enim potest, ut etiam ego aliam his divinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortassis inveniam; nequæ enim ità hanc confirmo, ut aliam, quæ præponenda sit, invenire non posse contemdam. His se munitum voluit adversus malevolorum Lectorum censuras lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28. Hæc sola Augustini verba solidæ apologiæ loco habenda essent, nec quidquam rursus addendum foret pro eiusdem interpretationis defensione. Cæterum ex nostris scriptoribus Magister Emmanuel Cerda Lusitanus publicus in Academia Conimbricensi Theologiæ professor in suis quodlibetis Theologicis acerrimè contra Recentiorum impetum Magni Parentis sententiam propugnat, eorumque & in censurando audaciam, & in impugnando debilitatem ostendit, idem quoque præstitit Carolus Moreau noster

ster Bituricensis in vindicijs pacificis. Ego Recentiorum accusationes cum veterum Theologorum, & quidem Principum iudicijs conferre volo, nam qui exactam Augustinianæ sententiæ defensionem desiderat, Cerdensem legat.

Igitur Ludovicus Molina, in tract. de opere sex dierum disp. 1. ita de Augustini explicatione iudicat: *Exponere in eo sensu Scripturas, est sanè eorum auctoritatem enervare, & ludibrio fortè eam coram infidelibus exponere.* At non ita abiectè de Augustini interpretatione sensit Magnus Theologus, imò Ecclesiæ Doctor S. Thomas in 2. sent. dist. 12. quæst. 1. art. 2. *Hæc igitur, inquit, expositionum prima Augustini est subtilior, magis ab irrisione infidelium Scripturas defendens.* Alterum eiusdem Angelici Præceptoris textum mox laudabo, in quo contraria prorsus scribit ijs, quæ de Augustino Recentior ille affirmavit. Cornelius à Lapide censoris personam contra Augustinum induens ait: *Contrarium docent omnes alij Patres, idque omninò vincit simplex, & historialis narratio Moysis; quare erroneum iam est dicere omnia vno die esse creata.* Verùm Augustino consentit Albertus, qui ob multiplicem, ac mirabilem literaturam Magni cognomento insignitus fuit, his planè verbis: *Sine præiudicio sententiæ melioris videtur Augustino consentiendum.* 1. p. summæ q. 12. de quatuor coævis. Addit S. Thomas proxime laudatus: *Hæc opinio Augustini PLVS MIHI PLACET.* Ita ne, Cornelii, sententia illa, quam Albertus Magnus, ac S. Thomas Scholasticorum lumina, ac columina probant, & sequuntur, hac ætate erronea evasit? Quænam illam Synodi? Qui Romani

Præsules? Quæ Doctorum Academia proscribere? An quia tibi, tuisque displicet, erronea censenda est? At scito Recentioribus Augustinianis Doctoribus probari Cerdensi, Moreau, atque Ludovico ab Angelis Doctori Conimbricensi lib. 5. de vita S. Aug. cap. 9. vbi alios Patres, qui Augustino ea in re consensere, producit, atque in Molinam ob Patrem reprehensum invehitur. Tertius Augustini accusator Arriaga clamat: *Explicatio hæc censetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin si Augustinum non haberet Patronum, manifestè damnata fuisset, ut hæretica.* Tom 2 in 1. p. disp. 28. num. 40. At Recentioris huius voces comprimunt duo Parisiensis scholæ Theologi præcipui S. Bonaventura, & Aegidius Romanus. Ille quidè in 2. dist. 13. art. 1. q. 1. scribit: *Quamvis autè hæc positio probabilis esset, & rationabilis, Catholici tamen tractatores, qui Augustinum secuti sunt, viam aliam approbaverunt magis.* Ille verò 1. p. Hexam. cap. 28. Non autem, inquit, ista dicimus, ut improbemus opinionem Augustini, quæ est valdè subtilis, & sollemnis. Sed quid tandem dicat ille Augustini censor Moraines audiamus. Ille quidè recitans catalogum errorum S. Patris, hunc primo loco posuit: *Sensit ille mundum in instanti creatum fuisse, &c. quod non convenit cum scriptis à Moysè cap. 1. Geneseos, ut ostendunt accuratiores Theologi, speciatimque Suarez, Molina, MARTINON* (ita semet inter accuratiores Theologos recenlet) *communiterque rejicitur à Doctoribus Catholicis.* Disp. 12. Anti-Ianſ. num. 31. Sed non ita iudicavit Dionysius Carthusianus, dum in cap. 1. Gen. art. 5. scripsit: *Augustinus excogitavit quandam ex-*
posi-

positionem subtilem, per quam defendit scripturam ab irrisione huiusmodi, & tamen salvavit scripturæ, & fidei veritatem. Et ante ipsum S. Thomas recitata Augustini, & altera aliorum Patrum explicatione inquit: *Vtrumque sensum circumstantia litteræ patitur.* In 2. sent. cit. Ne S. Thomas, Albertus Magnus, S. Bonaventura, & Ægidius Romanus inter accuratiores Theologos minimè recensendi sunt? Erunt-ne illi de vltima Theologorum plebe, Senatores verò Suarez, Molina, & Martinon? Imò omnium nobilissimi illi sunt, quibus & Suarez, & Molina assurgant, Martinon verò nec eadem cum illis die nominetur.

Illud quidè Principum Theologicæ Scholæ iudicium de S. Augustini interpretatione fuit, cui sanè alij ante Augustinum viam aperuerant. Philo Hebræorum, Plato communem sententiam de opere sex dierum non modò reiecit, verumetiàm irrisit lib. 1. allegor. inquires: *Rusticana simplicitatis esse, putare sex diebus, aut utique certo tempore mundum esse creatum.* Ex Græcis Clemens Alexandrinus lib. 6. Strommatum eandem explicationem secutus est, quam apud Latinos noster Augustinus quàm maximè illustravit. Illam etiàm tanti fecere universi Scholastici Doctores, ut magno studio adlaborarint in explicanda sententia Augustini de cognitione illa matutina, & vespertina rerum, nempe in divina natura, & in se ipsis. Ità de verò Augustini sensu inter se non levitè litigant Doctores Scholarum Principes Albertus Magnus 1. p. l. 4. q. 12. art. 6. & 7. S. Thomas 1. p. q. 58. art. 6. & 7. Bonaventura 2. dist. 4. art. 3. q. 1. Scotus 2. dist. 3. quæst. 9. Ægidius 1. p. Hexamer. cap.

29. & cæteri communiter, quos non sine laude in eadem Augustini mente indaganda imitati sunt Iesuiticæ scholæ Duces Suarez lib. 1. de opere sex dierum cap. 10. Vasquez 1. p. disp. 51. cap. 2. Mitto hic quæ ex Calsiodoro, Isidoro, Iunilio, alijsque in commendationem Augustinianæ explicationis adducunt Lusitani nostri Doctores Cerda, & Ludovicus ab Angelis. P. Macedo in altero Theologico tomo Collationum de Angelis, qui iam prælo paratus est, doctissimè S. Patris interpretationem defendit, vbi plures Recentiores laudat, qui Augustini sententiam amplexati sunt. Interim legendus omninò est idem Augustinus lib. 12. Confess. vbi à cap. 14. vsque ad 32. quo liber ille clauditur, iustam sibi apologiam paravit, qua suas in Moysem interpretationes fugillantes solidè confutavit.

§. X.

S. Augustinus non erravit asserendo, peccatum originale esse causam reprobationis.

ATTENDE Lector, nam immanem prorsus Augustinò errorem obijcit Adamus, dum cap. 3. pag. 584. & cap. 6. pag. 614. scribit Augustinum sensisse, *solum peccatum originis esse causam reprobationis damnatorum.* Postea cap. 10. pag. 667. hanc eandem Augustini sententiam sequenti censura perstringit: *Sed si iste Doctor, nempe Augustinus, adderet peccatum originale esse solum causam reprobationis, & esse id, quod ad salvatos à damnatis separandos movetur Deus, non solum pro huius opinionis defensione mortem appetere nolo, sed credo mihi*

mibi licere illam horrere, quia mater est illius, quam Calvinus tanta impietate, ac rabie vrget contra Ecclesiam. Quis autem sit iste error Augustinianæ sententiæ filius subtrahit, sat enim, ille fuit S. Doctoris assertum Calvinismi agnatione obiecta, non suspectum modo, sed & exosum reddere. Porro quicumque iste error fingatur ex illa sententia S. Doctoris illatus à Calvino, interrogatum velim Adamum num ex thesi S. Augustini de reprobatione ex originali solo peccato orta Calviniana illa opinio deducatur verè, an apparenter tantum? Si primum dicat, tunc faciet Augustinum ex Ecclesiæ Doctore Calviniani erroris Magistrum, quod impium est cogitare. Si verò alterum affirmet, videbit S. Augustini sententiam non modò reapse non esse Calvinianæ hereseos, vt perperam putat, matrem, sed neque affinem, & optime cum Calviniani erroris confutatione posse componi. Vnde igitur, Adame, tale monstrum finxisti? an quòd ita Calvinistæ arbitrantur? Sed si horum præiudicia sequeris, iam poteras universam Augustini doctrinam imò & sacros codices compendio horrere, nam Calvinistæ quotquot hæresum portenta nutriunt, ne veterum patrocinio nudati videantur, sub sacræ Scripturæ, atque Augustinianæ togæ quibusdam veluti lacinijs eadem obvolvere tota arte conantur.

O vtinam hocce Calvini effatum ex Augustini sententia deductum protulisses, nulla nobis eiusdem refellendi difficultas esset, qui tenebras non invehi, sed fugari Solis præsentia novimus. Sed cum nullum tale dogma appellaveris, eo silentio non obscure significasti, non esse illud

quidem Augustinianæ sententiæ filium, sed è tuo cerebro natum figmentum, si tamèn vigilans illa scripsisti. Sed age videamus, quam longè S. Augustini sententia de reprobatione ex solo peccato originali orta, distet ab errore Calvini. Certa S. Augustino sententia stetit, reprobationem supponere necessariò peccatum saltem originale. Quare versans illa Pauli ad Rom. 7. *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, &c. Iacob, dilexi, Esau autem odio habui,* in quibus verbis reprobatio Esau designatur, eandem peccatum originis supponere docuit. In epistola 105. ait: *Quid oderat in Esau antequam fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum?* Et lib. 1. ad Simplic. q. 2. scribit: *Non igitur odit Deus Esau hominem, sed Esau peccatorem.* Quod quidem peccatum non eise factum à Deo, qui bonorum tantum est auctor, ibidem probat concludens: *Odit enim in eis impietatem quam ipse non facit.* Quare nullo pacto Deum futurum iustum asseverat, si homines reprobareret nullo in ipsis existente peccato. Vt autem odisset Esau, nisi iniustitiæ merito, iniustum est, Ibid. Et epil. 106. ad Paulinum: *Hæc massa si esset ita media, vt quemadmodum nihil boni, ita nec mali aliquid mereretur, non frustra videretur iniquitas, vt ex ea vasa fierent in contumeliam.* Idem habet epil. 157. ad Optatum: *Merito autem videretur iniustum, quòd sunt vasa iræ ad perditionem si non esset ipsa universa ex Adam massa damnata.* Quod ergò sunt inde nascendo vasa iræ, pertinet ad debitam pœnam. Hinc contra Pelagianos vrget, Deum futurum iniustum, si pueros morientes sine peccato originis, licet non forent baptizati, damnarer, dicens: *Bonus est Deus, iustus est Deus,*

potest

potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest quemquam sine meritis damnare, quia iustus est. Lib. 3. con. Iul. cap. 18. Plurima ad hoc ipsum probandum S. Patris testimonia passim obvia sunt. Ergo hæc fixa, constansque Augustino sententia fuit, neminem à Deo ante prævisionem peccati saltè originalis reprobari. At Calvinus in contrariam prorsus partem ivit dicens, Deum suo decreto homines non solum reprobare ante prævisum eorum peccatum, verum etiam ex divina reprobatione hominum peccata fieri. Id fasè tradit lib. 3. instit. cap. 22. & 23. Dabo non nulla testimonia. Scribit cap. 23. §. 4. Fateor sanè in hanc, qua nunc alligati sunt, conditionis miseriam Dei voluntate decidisse universos filios Adæ, atque id est, quod principio dicebam, redeundum tandem semper esse ad solum divinæ voluntatis arbitrium. Et §. 7. Disertis verbis hoc extare negant, decretum fuisse à Deo ut sua defectione periret Adam. Et postea: Decretum quidem horribile fateor, inficiari tamèn nemo poterit, quin præsciverit Deus, quem exitum esset habiturus homo, antequam ipsam conderet, & idcirco præsciverit, quia decreto suo ordinaverat. Item §. 1. Minimè consentaneum est præparationem ad interitum aliò transferre, quam ad arcanum consilium Dei. Et cap. 22. §. 11. Si non possumus rationem assignare, cur suos misericordia dignetur, nisi quoniam illi ita placet, neque etiam in alijs reprobands aliud habebimus, quam eius voluntatem. Præterea cap. 23. §. 9. Excusabiles peccando haberi volunt reprobi, quia evadere nequeant peccandi necessitatem, præsertim cum Dei ordinatione sibi injiciatur huiusmodi necessitas. Nos verò indè negamus ritè excusari quandoquidem Dei ordinationi, qua se

exitio destinatos conquærantur, sua constet æquitas nobis quidem incognita, sed illi certissima. Hoc idè, & copiosius repetit in libro de æterna Dei prædestinatione pag. 917. editionis Genevensis anni 1552. Quomodo autem Dei præscientia, & decreto statutum fuerit, quod de homine futurum erat, neque tamèn in culpæ societatem trabendus sit Deus, quasi transgressionis vel auctor sit, vel approbator, cum longè altius humanæ mentis perspicacia esse arcanum palam sit, ne ignorantiam fate ri pudeat. Hinc Zanchius lib. 5. de nat. Dei cap. 2. ait: Fuit hoc primum, quod de reprobis constituit Deus ab æterno, nempe quorundam hominum ad exitium sempiternum destinatio, ad hoc autem ordinata fuerunt ipsorum peccata. Ergò Calvinii sententia est, Deum suo immutabili decreto homines in peccata impellere; vnde reprobatio Dei antecedit prævisionem peccatorum, quæ ut aiunt, sunt effectus ipsius reprobationis. Sed quid pluribus ago, quasi Calvinii opinio omnibus nota non sit: cum idemmet Adamus cap. 14. pag. 725. aperte id fateatur, scribens Calvinum dicere: Deum subtrahere lumen, & gratiam necessariam ad salutem omnibus illis, quorum damnationem decrevit ante, vel post visionem peccati originalis. Porro si S. Augustini, & Calvinii sententiæ contradictoriè opponuntur, quò longius ab illo Calvinii errore, quemcumque singas, recedere possumus, quam accedendo ad sententiam S. Doctoris è diametro cum Calvinii errore de reprobatione malorum ante prævisionem peccati pugnantem? Et tamèn, si superis placet, ausus est Adamus eam Augustini sententiam Calvinianæ hæresi non propinquam publicare, sed propinquissimam, materiam

trem enim hæreseos asseveravit, cum tamen Calvinistas validè premar, à suffocet. Decretum hoc Calvinianum reprobos in peccata compellens, mater est omnium errorum, quos in materia de prædestinatione, gratia, & libero arbitrio Calvinus congestit. Inde enim hominis libertas evertitur, necessitas ad peccandum imponitur, fatale decretum Stoicorum inducitur, Deus criminum Author publicatur, & mille huiusmodi errorum portenta nata sunt, quorum nullum ex memorata S. Patris sententia derivat. *Est igitur celebris, ut ait Ioannes à S. Thoma, sententia S. Augustini peccatum originale fuisse causam reprobationis omnium damnatorum, quam sæpè docuit S. Pater, epist. 105. ad Sixum, 106. ad Paulinum, 157. ad Opratum, in Euehridio cap. 98. & 99. Lib. 4. ad Bonif. cap. 7. Alia plurima loca designat Corina P. Macedo thesi 20. Augustinum secuta est eius schola, Fulgentius lib. 1. de verit. prædest. & grat. statim post initium, Prosper ad septimam obiectionem Gallerum, Africani Patres in Sardinia exules in epistola Synodica cap. 6. S. Thomas quæst. 6. de verit. art. 2. ad 9. unde uti ad mentem Angelici Præceptoris eandem defendunt præclarissimi Dominicani instituti Theologi, Thomas de Lemos, illustrissimus Godey, Ioan. Baptista Gonettus tom. 4. Clypei Thomistici disp. 5. art. 3. qui priores illos ex suis Doctores cit. Sed ex Societate Augustino astipulantur Suarez in 1. part. lib. 5. de reprobatione cap. 5. Valquez disp. 95. c. 4. num. 17. & cap. 9. num. 60. licet varient inter se circa modum, quo peccatum originale sit causa repro-*

bationis; hic enim dicit esse peccatum originale prout est in primo parente, quo gratiæ congruæ negationem nepotibus meruit; ille verò eam vim demeritoriam ipsimet peccato originali prout inficit singulos quosque inesse arbitratur. Melius Dida-cus Ruiz Recentiorum eruditissimus id ipsum explicat, & latè defendit disp. 14. de prædest. sect. 4. & seq. Sed ad obiectionem Adami repellendam referam decretum, quo Augustini sententiam de reprobatione ex peccato originali ortam Theologi Societatis defendere iussi sunt à Claudio Aquaviva Præfecto totius familiæ. Olim, ut capite 3. §. 7. diximus, impressus est liber de ratione studiorum Societatis Romæ anno 1586. vniuersis propositus, ut regula & discendi, & docendi post annuam sex insignium Doctorum Societatis disputationem, & longissimum examen. Ibi autem in titulo de opinionum delectu regula 6. pag. 14. proponitur, & eligitur definienda, & tradenda vniuersæ scholæ Societatis hæc propositio 12. *Non solum ex parte nostra nulla fuit ratio seu conditio prædestinationis; sed nec absolute dicendum est, esse in nostra potestate, ut prædestinemur, nec salvi fient ulli, nisi prædestinati. Et 13. Reprobationis, qua ceteri homines excidere ab ultimo fine permisi sunt, causa fuit peccatum originale.* Hæc ibi. Iamne vides, iamne sentis, Adame, quæ sit sapientissimorum veterum tuorum Theologorum reverentia erga Augustini sententiam de reprobatione ex solo originali peccato primitus derivata, quam tamen præ tua singulari pietate, eruditione, & zelo hor-rete te dicis, uti Calviniani erroris matrem? Plurimi quidem Theologi va-

rios modos excogitarunt, quibus eam S. Patris doctrinam explicarent, atque defenderent. Dominicus Bannez 1. p. q. 23. art. 5. quinque explanationes refert, quatum nullam probat. Quinque etiã modos recenset Gonettus cit. §. 6. quos singulos in ipforum probabilitate relinquit. Ego iuxta doctrinam S. Augustini ita difficilimi mysterij solutionem propono; neque enim facile est, divinæ voluntatis arcana rimari, quis enim consiliarius eius fuit?

Certum dogma est, hominem ex peccato primi parentis evasisse massam perditionis, ita ut seclusa gratia Redemptoris nunquam inde suis viribus potuisset resurgere, quod olim ab Innocentio I. & Africanis Concilijs contra Pelagianos statutum fuit. Evaserant igitur omnes homines in Adamo natura filij iræ, subiecti potestati Dæmonis, inimici Dei, & indigni qualibet gratia, facti obiectum divini odij, atque vindictæ. Potuisset summa Numinis iustitia qualibet vel minima gratia negata in æternum genus humanum originali peccato infectum perpetua damnatione punire. Docuit hoc Augustinus sæpissimè. In Enchirid. cap. 99. *Univerſum*, ait, *genus humanum tam iusto iudicio divino in apostatica radice damnatum, ut etiã si nullus inde liberaretur, nemo rectè posset Dei vituperare iustitiam, & qui liberantur, sic oportuisse liberari, ut ex pluribus non liberatis, atque in damnatione iustissima derelictis ostenderetur, quid meruisset universa conspersio, & quò etiã istos debitum iudicium Dei duceret, nisi eius indebita misericordia subveniret.* Similia habet lib. de cor. & grat. cap. 10. lib. de dono persev. cap. 8. initio. lib. de prædest. SS. cap. 8. Hec exemplo An-

gelorum malorum confirmat cap. 27. Enchiridij: *Et siquidè*, inquit, *in melius hominum reformationem nullam prorsus esse voluisset, sicut impiorum nulla est Angelorum, non immeritò fieret.* Itaque in illa massa perditionis homo evasit indignus tota seriè gratiarum, quas inter primæ sunt gratia iustificans, per quam homo accedit ad Deum, & gratia perseverantiæ finalis, per quam homo non ampliùs potest recedere à Deo. Homo igitur ex peccato originali incidit in privationem gratiæ iustificantis, & in privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum in semel accepta gratia iustificante, quæ privationes cum respiciant diversas formas, diversæ etiã sunt inter se, & vna sine altera donari à Deo potest ut certum est ex fidelibus, qui damnantur, quibus dedit Deus gratiam iustificantem illis tamèn negavit gratiam perseverantiæ finalis. Hinc perseverantiam esse *ex speciali auxilio Dei*, docuit Tridentina Synodus sess. 6. can. 22. & olim Arausicana II. can. 10. duce S. Augustino, qui Catholicam veritatem integro volumine de dono perseverantiæ inscripto, solidissimè contra Semipelagianos propugnavit. Porro hæc est differentia inter utramque privationem, quod privatio gratiæ sanctificantis vel est ipsamet formalis ratio peccati, vel est necessariò connexa cum peccato. Altera verò privatio, nempe potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum stat cum gratia sanctificante. Sancti enim orant, ut Deus donet illis perseverantiam, non igitur illam habent, ut probat Augustinus cap. 23. per totum, aliàs enim non esset speciale Dei beneficium à gratia iustificationis distinctum.

stinctum; unde per gratiam sanctificantem non tollitur ipsa privatio potentiae proximè expeditæ ad perseverandum. Hæc verò privatio est in pœnam primi peccati, sicuti etiam privatio subiectionis concupiscentiæ respectu rationis, & licet in baptismo nihil est damnationis ipsæ, qui verè confespulti sunt cum Christo per baptismum in mortem, ut ait Tridentinum in decreto de pecc. originali, quod dixerat antea Augustinus l. 1. ad Bonif. c. 10. *Nulla ergo condemnatio est nunc his, qui sunt in Christo Iesu*, non id intelligitur de pœnalitatibus, ita enim loquuntur Theologi, sed de culpa, cuius nihil remanet post baptismum: illæ enim etiam post baptismum remansere.

Hanc privationem relictam esse in pœnam primi peccati adeo notum est in S. Augustini sententia, ut vel ipsi Semipelagiani hoc ex Augustino supponere solerent contra ipsum arguentes. Etenim cum probare velent, Adamum eo quod perseverantiæ donum non acceperit, sine culpa cecidisse, solitam, ac familiarem Augustino responsionem plæcludentes ita instabant, teste Hilario in epistola ad Augustinum: *Neque enim dici potest ideo non accepisse, quia non est discretus à massa perditionis gratiæ largitate; nondum quippe erat illa in genere humano perditionis massa, antequam peccasset, ex quo tracta est origo vitiata*. Ergo supponunt iuxta mentem S. Doctoris privationem potentiae proximè expeditæ ad perseverandum esse pœnam massæ peccato originali infectæ; cui argumento solvendo S. Doctor aurea illa tria capita de correptione & gratia, nempe 10. 11. & 12. exaravit. In illo cap. 11. palam concedit auxilium ad per-

severandum in penam peccati deesse quod tamen non potuit deesse Angelis, vel Adamo: *Si autem, inquit, hoc adiutorium vel Angelo, vel homini, quum primum facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adiutorio posset manere, si vellet, non utique sua culpa cecidissent; adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent*. Nunc autem quibus deest tale adiutorium, iam pœna peccati est, quibus autem datur, secundum gratiam datur. Non potest autem intelligere Augustinus, nisi in pœnam peccati originis donum perseverantiæ negari; nam baptizatus cum primum lethalliter peccavit, caruit dono perseverantiæ in bono semel accepto, ergo in pœnam peccati originalis fuit à Deo denegatum. Idem tradit latè c. 8. de dono perseverantiæ, ubi querenti, cur quibusdam, qui eum coluerunt bona fide, perseverare usque ad finem non dedit, respondet perseverantiæ non esse debitam naturæ, sed esse gratiam, quæ potest negari, cur autem negetur, tradit initio capitis: *Ex uno quippe, inquit, omnes in condemnationem non iniustam iudicati sunt ire, sed iustam*. Qui ergo liberatur gratiam diligat, qui non liberatur, debitum agnoscat. Hanc perseverantiæ tam magnum beneficium vocat lib. de cor. & grat. cap. 8. in fine, & hac sola discerni electos à massa perditionis probat ex professo cap. 8. & 9. illius libri, & rursus lib. de dono persever. cap. itidem 8. & 9. Hinc cap. 7. decor. & grat. ait: *Ac per hoc & qui Evangelium non audierunt, & qui eo audito in melius commutati perseverantiam non acceperunt, &c. non sunt ab illa conspersione discreti, quam constat esse damnatam, euntibus omnibus ex uno in condem-*

nationem. Et postea statim: *Ab illa perditionis massa, quæ facta est per primum Adam debemus intelligere neminem posse discerni, nisi quod hoc donum habet, quisquis habet, quod gratia Salvatoris accepit. Igitur ex Augustino ex Adæ peccato incidimus in privationem doni perseverantiæ, quod gratuito tantum à Salvatore prædestinatis donatur. Privatio vero huius tam magni beneficii est causa damnationis illativa; quicumque enim caret dono perseverantiæ damnabitur; unde aperte deducitur peccatum originale esse causam reprobationis. Vno verbo concludo. Carentia doni perseverantiæ est causa damnationis, sed peccatum originale est causa carentiæ doni perseverantiæ, ergo peccatum originale est causa damnationis. Minor est Augustini, & superius etiam probata est, quia per peccatum originale homo est indignus tota serie gratiarum, & licet sit baptizatus, adhuc habet privationem doni perseverantiæ, quæ est speciale Dei beneficium. Maior non ita intelligenda est, quasi illa carentia sit causa per se damnationis, sed tantum tanquam non removens prohibens, homo enim iustificatus, si tentatione gravi pulsetur, & stet sub privatione potentiæ proxime expeditæ ad perseverandum, infallibiliter succumbet, ni Deus speciali auxilio donet vim perseverandi, quod auxilium, cum ex primo peccato non debeatur homini, iuste à Deo negari potest. Vide quæ dixi superius cap. 3. §. 6.*

Hæc sententia de reprobatione ex peccato originali orta deducitur etiam ex Epistola Synodica Patrum Africanorum in Sardinia exulum, ubi capite 6 inquit: *Di-*

*xistis itaque quod vobis dicentibus, quod Esau, & Iacob necdum natis, Iacob per misericordiam gratuitam eligitur, Esau autem originali peccato ætens in isto iudicio Dei est odio habitus. Illi è contrario dicunt in Esau figuram esse populi Iudeorum ex futuris malis operibus condemnandi; in Iacob verò figuram esse populi Gentium ex futuris operibus bonis salvandi. Hæc duo, quæ singula proponitis, bonum est, ut Catholica consensione iungatis. Itaque per ipsos catholicum est dicere, Esau originali peccato detentum iusto iudicio Dei esse odio habitum. At cap. 7. scribunt: In Esau verò iudicium iustæ severitatis ostendit: qui sacramento quidem circumcisionis octavo die secundum tenorem divinæ constitutionis accepto, reatu peccati originalis caruit, sed per nequitiam cordis in hominis terreni vetustate permansit, illius ibi iudicio derelictus, qui gratis salvat, iusteque damnat. At Esau non est detentus originali peccato secundum reatum, ergo secundum aliquid ab ipso originali causatum, est enim derelictus iudicio Dei, quod est carere dono perseverantiæ, nam ut supra inferebam, permissio primi peccati actualis sit iusto iudicio Dei negantis donum perseverantiæ in bono iustitiæ per baptismum acceptæ, at ex Augustino illud donum negatur in pœnam peccati non actualis, nam de primo peccato actuali loquor, ergo in pœnam originalis. In eadem explicatione est S. Gregorius Papa in psal. 101. ad versiculum: *Quia cinerem tanquam panem manducabam*, sic enim ait: *Et cum iuxta Apostoli sententiam, neque volentis, neque currentis, sed misereantis sit Dei, alios qui corruerant misericorditer erigit, alios qui stare videbantur, cadere iuste permittit Ex pec-**

cato namque primi parentis accepimus, ut ne in ipsa iustitia stabiles esse possimus. Quod idem est, quod dicebam, subiisse nos privationem potentie proximè expeditæ ad perseverandum, quæ non aufertur nisi ex speciali auxilio Dei. Lege S. Prosp. in resp. ad 7. Gallorum.

Igitur præcipuè pœnæ relictæ ex peccato originali sunt concupiscentia, & privatio potentie proximè expeditæ ad perseverandum. Concupiscentiam relictam esse ad agonem dogma fidei est, ex Tridentino in decreto de peccato originali, quia de re eleganter Augustinus lib. 2. cont. Iul. cap. 4. *Contra quam regeneratus, si iam ratione vititur, illo spectante, atque adiuvente velut in agone confligit, quia virtus in infirmitate perficitur, dum contra hoc nostrum, quod à iustitia deficit, illo nostro, quod ad iustitiam proficit, dimicatur, ut vincente profectu totam surgat in melius, non vincente defectu totum vergat in peius. Ideo verò hæc pugna pœnalis nobis iusto Dei iudicio relictæ est, ut homo propriam infirmitatem cognoscens elationem illam, qua olim in paradiso contra Dominum superbivit, deprimeret, atque divinum auxilium supplex imploraret. Audi Augustinum lib. 4. cont. Iul. c. 2. Sed quia in ista humana miseria peior hostis est cavenda superbia, ideo nimirum non penitus extinguitur in carne continentium Sanctorum illa concupiscentia, ut cum pugnatur adversus eam, periculorum suorum animus admoneatur, ne securus infletur, donec humana fragilitas ad tantam perfectionem perveniat sanitatis, ubi nulla putredo lascivie, nullus tumor superbie formidetur. Idem pariter dicendum est de privatione huius potentie proximè expeditæ ad perseverandum, nempe relictam illam ad*

agonem, & ad humanam superbiam contundendam, unde concupiscentia, & privatio ista veluti fœderatæ homini insidiantur, ac mutuò se iuvant ex concupiscentia enim inclinante ad peccatum impotentia, & infirmitas standi in bono proposito iustitiæ fovetur. Docet hoc eleganter Author libri 2. de vocat. gent. c. 28. *In cæteris verò, inquit, hominibus donec caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, & donec spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, incommutabilis animi fortitudo non potest reperiri, quoniam non huius, sed alterius vitæ est verè perfectæ, & securæ felicitas. In præsentis autem agonis incerto, ubi tota vita tentatio est, & ab insidiati superbia nec ipsa est tanta victoria, mutabilitatis periculo non caretur. Et licet innumeris Sanctis suis donet virtutem perseverandi usque in finem divina protectio, à nullis tamè aufert, quod ipsi repugnat ex ipsis, ut in omnibus studiis eorum, atque conatibus semper inter se nolle, & velle decertent. Hoc ipsum docuerat S. Pater lib. de dono persever. c. 8. ubi respondens quærenti, cur fideli Deus deneget donum perseverantiæ ait: Deus autem melius esse indicavit miscere quosdam non perseverantes certo numero Sanctorum suorum, ut quibus non expedit in huius vitæ tentatione securitas, non possint esse securi, multos enim à perniciofa elatione reprimat, quod ait Apost. Qua propter qui videtur stare, videat ne cadat. Voluntate enim sua cadit, qui cadit & voluntate Dei stat, qui stat, &c. Hinc quæcunque contra hanc privationem obijci solent eodem prorsus modo solvenda sunt, ac illa, quæ contra pœnalitatem concupiscentiæ Pelagiani Augustino olim opponebant.*

Expediendæ hic est difficultas, unde

tradita Augustinianæ sententiæ explicatio maximè illustrabitur. Carentia, inquit, doni perseverantiæ fuit in Adamo, nam perseverantiæ donum, ait Augustinus in lib. de cor. & grat. cap. 11. *si habuisset, perseverasset*, ergo privatio doni perseverantiæ non est pœna peccati, quippe quæ fuit etiâ in homine ante peccatum. Hoc argumentum olim Semipelagiani Augustino obijciebant in laudato l. c. 10. ubi de Adamo inquit: *Non ergo habuit in illo bono perseverantiam, & si non habuit, non vique accepit. Quomodo enim & accipisset perseverantiam, & non perseverasset? Porro si propterea non habuit, quia non accepit, quid ipse non perseverando peccavit, qui perseverantiam non accepit? Neque enim dici potest; ideo non accepisse, quia non est discretus à massa perditionis gratiæ largitate: Nondum quippe erat illa in genere humano perditionis massa, antequam peccasset, ex quo tracta est origo vitiosa. Nullum argumentum neque subtilius, neque operosius isto solutum unquam fuit ab Augustino; ut summi ingenij vires omnes eidem diluendo impendisse videatur, tria enim capita in libro de correptione, & gratia integræ responsioni insumpsit, quorum summa est: Adamum habuisse auxilium Dei, quo proximè, & expedite poterat perseverare, sed ita ut perseverantia actualis reposita esset in usu libero eiusdem ponendo ab ipsamet voluntate Adami, quam per modum habitus adjuvabat. Ad hoc explicandum ibidem duo illa capita 11. & 12. scripsit; vnam & alteram sententiam dabo, ne vniversa huc transferam: *Ut ergo, inquit, non acciperet hoc donum Dei, idest, in bono perseverantiam primus homo, sed persevera-**

re, vel non perseverare in eius relinqueretur arbitrio, tales vires habebat eius voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex se ipsa concupiscentialiter resistebat, ut dignè tantæ bonitati, & benè vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium. C. 12. Et c. 11. scribit: Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, in illa quippè eum fecerat, qui fecerat rectum. Dederat, & adiutorium, sine quo in eâ non posset permanere, si vellet, ut autem vellet in eius libero reliquit arbitrio. Itaque Adam non indigebat dono actualis perseverantiæ, quia habebat adiutorium, quo per modum habitus inerat illi potentia proximè expedita ad perseverandum; unde Augustinus in fine cap. 12. ait: Cum & voluntas primi hominis fortis, & sana in bono ampliore non perseveraverit habens virtutem liberi arbitrij, quamvis non defuturo adiutorio Dei, sine quo non posset perseverare, si vellet: non tamen tali, quo in illo Deus operaretur, ut vellet. Fortissimo quippè dimisit, atque permisit facere, quod vellet. Quare Adamo nil defuit ex parte Dei ad hoc; ut posset perseverare, sed sibi stolens defuit; nam si voluisset, facillimè perseverasset. Addit Augustinus, si Deus hoc adiutorium denegasset, Adamum, itemque Angelos non sua culpa casuros fuisse, rationem assignans; adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autè quibus deest tale adiutorium, iam pœna peccati est, quibus autè datur, secundum gratiam dantur, non secundum debitum. Ergo donum præbens potentiam proximè expeditam ad perseverandum traditum fuit Adamo, ita ut carentia perseverantiæ actualis non potuisset illi imputari culpæ, si eo adiutorio caruisset. Cæterum

ex peccato perdidit sibi, & nobis hoc auxilium constituens potentiam proximè expeditam ad perseverandum. Quare privatio huius potentiae in nobis est pœna primi peccati, nam *secundum gratiam datur, non secundum debitum*. Tanta verò per peccatum Adæ contracta est impotentia ad proximè expeditè perseverandum, ut si idem omnino adiutorium, quod datum fuit Adæ ad perseverandum, nobis in statu naturæ lapsæ donaretur, non esset sufficiens ad amovendam illam impotentiam perseverandi, ut docet S. Doctor propè finem cap. 12. hæc tradens: *Si in tanta infirmitate vite huius, in qua tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adiutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent, si vellent, nec Deus in eis operaretur, ut vellent, inter tot, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet, & ideo perseverare non possent, quia deficientes infirmitate nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut possent*. Ex his patet solutio propositi argumenti, negandum est enim antecedens, ut intelligatur de carentia potentiae proximè expeditæ ad perseverandum, hæc enim privatio in Adamo non fuit, qui habebat adiutorium sufficientissimum ad perseverandum, solumque illi velle suum defuit. At ipse & sibi, & toti generi humano subsecuto talis potentiae privationem intulit, cuius occasione tanta crimina committuntur. Hanc doctrinam fusiùs explicavi superiùs capite 3. Gregorius Ariminensis in 2. dist. 26. quæst. 1. & 2. idem ex Augustino docet.

Obijciunt plures, qui licet pec-

catum originale in ijs, quibus non est remissum, concedant esse sufficiens motivum reprobationis, in baptizatis tamen id nullo pacto dici posse existimant. Nam peccatum remissum non potest esse causa, cur homo damnetur, non esset enim remissum, si propter illum morte perperua plecteretur; baptizato verò est remissum originale peccatum, & propter illud nulli pœnæ est subiectus; nec potest componi voluntas remittendi peccatum cum voluntate damnandi, & illud æternum puniendi. Sanè Tridentinum in decreto de peccat. orig. statuit nihil damnationis esse in baptizatis, esset autem multum damnationis, si inesset aliquid dignum puniri pœna æterna. Hoc argumentum pariter Semipelagiani contra S. Augustinum adducebant; nam cum ille assereret, peccatum originale esse causam, cur homines univèrsim fuerint reprobati, quos divina prædestinatio suos non fecerat, inferebant hoc absurdum ex Augustini sententia: *Quod ab eis, qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta baptismi gratia originale peccatum*. Hæc est enim secunda obiectio Gallorum, qua doctrinam S. Patris teste Prospero, suguillabant. Respondeo peccatum originale intulisse pœnas proprias ipsius naturæ, & has per baptismum non remitti, quarum præcipuæ sunt concupiscentia, & privatio potentiae proximè expeditæ ad perseverandum in accepta iustitia, & sic nihil damnationis remanet in baptizato, prout damnatio culpam significat, non verò prout dicit pœnam. Nam ibidem docet S. Synodus, remanere concupiscentiam, *quæ ex peccato est, & ad peccatum inclinat*.

Nullo verò pacto conceditur, hominem baptizatum damnari propter peccatum originale formaliter, & esse ratione illius ut causæ proximæ reprobatur, sed dicimus radicaliter peccatum originale esse causam reprobationis fidelium, qui damnantur, quatenus ex illo ortum habuit privatio potentiae proximè expeditæ ad perseverandum, sub qua præciso auxilio speciali Dei homo salutem non consequitur, sed labitur in peccata, ob quæ proximè, & formaliter à Deo damnatur. Nec enim negamus Deum reprobare aliquem ob peccata actualia, neque dicimus Deum prius reprobare propter originale, deinde etiam ob actualia, ut opponit Io. à S. Thom. disp. 10. de Reprob. art. 2. num. 30. sed asserimus Deum immediatè damnare pœna æterna hominem ob peccata actualia, in quæ incidit ob impotentiam perseverandi, seu ob privationem potentie proximè expeditæ ad perseverandum, quæ est pœna humanæ naturæ relicta ad agonem ex peccato Adæ. In baptismo verò remittitur culpa, & pœna debita personæ, quæ peccavit, non pœnalitas inflicta ex primo peccato ipsi naturæ, quod exemplo concupiscentiæ diximus fieri manifestum. Quare ob peccata actualia homines damnari concedit S. Pater cap. 13. de cor. & grat. in fine, ubi de reprobis loquens: *Aut enim, inquit, iacent sub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hereditario debito hinc exeunt, quod non est regeneratione dimissum, aut per liberum arbitrium alia insuper addiderunt, &c. alij magis, alij minus, sed omnes mali, & pro ipsa diversitate diversis supplicijs indicandi, aut Dei gratiam suscipiunt, sed*

temporales sunt, nec perseverant, deserunt, & deseruntur. Dimissi enim sunt libero arbitrio non accepto perseverantiæ dono iudicio Dei iusto, & occulto. Lege cap. 93. Enchiridij. Ex quibus colligo, taxationem pœnæ dependere à peccatis actualibus, in quæ homo labitur, quia deserit Deum, deserit verò, quia est dimissus libero arbitrio, non accepto dono perseverantiæ iudicio Dei iusto, nempe in pœnam peccati originalis. Cæterum homo baptizatus licet habeat illam privationem doni perseverantiæ, & non sit dignus hanc habere, quia non datur secundum debitum, non est tamen dicendus illa indignus, seu habere debitum non habendi, quomodo sunt peccatores, sed tantum non habet debitum habendi, quod debitum habebat Adam, unde non esse huius potentie proximè expeditæ ad perseverandum non potest dici sola negatio, sed vera privatio, quia est carentia doni aliàs debiti naturæ prout elevata ad finem supernaturalem.

Hactenus hæc pro explicanda sententia S. Augustini insinuata sunt, pluribus enim eandem sententiam & exponunt, & defendunt eruditissimi Theologi Ruizius, & Gonettus laudati. Unde nescio quo pannico timore perculsus illam Adamus horruerit, accusans eandem tanquam matrem Calvinianæ hæreseos; quod quidem attentius considerans, arbitrator illum intellexisse errorem satis notum, nempe in baptizatis verè remanere peccatum originis; etenim si post baptis. adhuc fidelis potest reprobari ob peccatum originis, non igitur est deletum, & remissum cum aliquid remaneat in renatis, ob quod æternū damnentur. At hæc erat vetus calum-

calumnia, quam Semipelagiani, ut ex Prospero diximus, Augustinianæ sententiæ inferebant, à qua eandem procul esse ostendimus. Longè verò abest S. Doctor à Calvinistarum sententia, isti enim putant ipsam concupiscentiam esse formaliter peccatum originis, quæ cum remaneat post baptismum, dicunt non fuisse deletum peccatum, sed reatum, & non imputatum. At S. Doctor non constituit in ipsa concupiscentia essentiam peccati originalis, sed in reatu, & macula, quæ tota deletur in baptismo. Unde l. 2. de pec. mer. c. 28. loquens de concupiscentia ait: *Non sic manet in membris eorum, qui ex aqua, & spiritu renati sunt, tanquam non sit eius facta remissio, ubi omnino plena, & perfecta fit remissio peccatorum omnibus inimicis interfecis, quibus separabamur à Deo.* Lege Bellarminum tom. 4. lib. 5. de amissione gratiæ cap. 8. id ex Augustino eruditè probantem. Hoc ipsam ramentum melius ac fusiùs explicat P. Macedo lib. 4. de Clavibus Petri cap. 5. & 7. Non est igitur, cur Adamus celeberrimam S. Patris sententiam Calvinismi insimulet, cum Calvinus hac in re longius ab Augustino, si quis alius abierit. Sed transeamus ad alia, sui que consilij causas adversario dimittamus.

§. IX.

An erraverit Augustinus docens occisionem grassatoris mortem intentantis non esse licitam?

Vltimum, quem S. Patri errorem obijciunt, in examen vocamus; inquit enim eundem dixisse: *Haud licitum esse occidere*

grassatorem, qui nobis velit vitam eripere. Est Adami contra Augustinum accusatio capite 3. pag. 585. Disputat Augustinus libro 1. de libero arbitrio capite 5. possint-ne citra culpam interfici *hostis irruens, vel insidiator sicarius; sive pro vita, sive pro libertate, sive pro puditia.* Postquam dixit lege Romana grassatores posse impune occidi, dum vitam alteri stricto mucrone auferre tentant, ait: *Legem quidem non reprehendo, quæ tales permittit interfici, sed quo pacto istos defendam, qui interficiunt, non invenio.* Ex his Augustini verbis in varias sententias gravissimi scriptores abierunt. Multi putarunt Augustinum negasse, esse licitum occidere invalorem etiam cum moderamine inculpatae tutelæ, quorum nonnulli tanti Doctoris auctoritate moti eandem sententiam subscribere, vel saltem probabilem existimarunt. Augustinus Triumphus Anconitanus insignis Theologus Augustinianus in libro de potestate Ecclesiastica quæst. 52. art. 3. ponit, & probat hanc conclusionem: *Puto. quod culpa sit hominem occidere, ne ipse occidatur, quacumque inevitabili necessitate hoc fiat.* Ad hoc est, addit, *authoritas Augustini in pluribus locis.* Primò de libero arbitrio dicentis, &c. Tostatus illud ingeniorum monstrum in cap. 5. Matt. 9. 109. recitata sententia Triumphus, & opposita, quæ est communior ait: *Utraque istarum positionum videtur aliquantulum rationabilis, maxime cum ista secunda aliquantulum videatur esse de intentione Augustini.* Valquez capite 2. de restit. dup. 6. num. 18. Augustinum eam sententiam secutum fuisse affirmat, quæ, inquit, *quidam ex Canonistis amplectuntur.* Molina disp. 3. cit.

num 3. ait: *Vehemens suspicio est, Augustinum eius fuisse sententiæ.* Gerson pro eadem sententia refertur in tract. de Eucharistia, Certè 2. p. compend. Theol. in exposit. 5. præcepti ait: *Dicunt quidam, quod nullo modo licet occidere etiam defendendo, maxime autem viro perfecto, & hæc videtur esse opinio Anselmi.* Vbi etiam recitat contrariam opinionem, neutram vero rejicit. Sequuntur accursius, & Glosa super l. vim vi ff. de iust. & iure. Richardus insuper à S. Victore, & Almaynus citantur à nostro Salonio. Quare non solus fuit in ea sententia Augustinus, sed habuit sectatores & Theologos, & Iuris consultos, apud quos plus ponderis vnius Augustini auctoritas valuit, quam vulgaris aliorum opinio. Antequam tamen S. Doctoris sententiam explicem, moneo haud opus fuisse, nonnullos tanta diligentia utriusque iuris testimonia conquirere, quæ in vaforis occisio cum moderamine inculpatæ tutelæ conceditur, vno enim verbo iam olim responderat Sanct. Doctor capite 5. laudato: *Legem quidem satis video esse munitam contra huiusmodi accusationem, quæ in eo populo, quem regit, minoribus malefactoris, ne maiora committerentur, dedit licentiam; multo enim mitius est eum, qui alienæ vitæ insidiatur, quam eum, qui suam, tuetur occidi.* Vbi quærit à homines, quibus civiles leges invaforis occisionem permittunt, aliqua vehementiori, ac secretissima lege teneantur tales non occidere.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. nolens discedere à S. Augustini sententia, neque item à communi opinione, distinguit vnum, & alterum modum, quo quis se defendens potest invaforem occidere. Potest

enim quis habere tantum intentionem se defendendi, licet inde ex accidenti sequatur mors invaforis; vel potest intendere occisionem aggressoris, vel tanquam medium, vel tanquam finem, ut exponit ibi Caietanus. Potest hoc explicari exemplo satis apto. Præcipit medicus scindi venam infirmi, ut emissionem sanguinis curetur, licet sciat infirmum ex tali emissionem passurum deliquiem, quod re vera ipse nollit, si aliter infirmus curari posset. In hoc casu Medicus vult salutem infirmi, ut finem, emissionem sanguinis, ut medium, deliquium nullo pacto intendit, nisi ut quid consecutum ex accidenti præter suam intentionem, in quod tantum materialiter consentit. Ita hoc secundo modo potest aggressus occidere invaforem, nullo verò pacto potest intendere mortem grassatoris irruentis neque ut medium, neque ut finem. Et hanc esse mentem S. Doctoris rectè ostendit Salonius in fine art. 7. eandemque explicat Toftatus citatus. Quare S. Thomas in resp. ad 1. scribit August. intelligendum esse de intentione occidendi aggressorem, non verò si intendat directè conservare propriam vitam, nam talis actus non habet, inquit, rationem illiciti, cum hoc sit cuilibet naturale, quod se conservet in esse, quantum potest. Omitto hanc sententiam vix posse in praxim reduci, quis enim surgente ira, animoque in sui defensionem subito erecto, illam intentionem habere potest? quod Salon, Mol. alijque adnotarunt. Certè illa explicatio non est ad mentem Aug. cū tamen, inquit Mol. tom. 4. dif. 3. n. 3. fortasse Aug. testimonia D. Thom. impuler. ut ad asserendum, aggressum non posse intendere

mortem aggressoris. Nam Augustinus occisionem aggressoris inde esse malam probat, quia oritur ex cupiditate servandi vitam, quæ non debet amari, sed contemni: *Quomodo enim*, inquit, *apud eam* (divinam providentiam) *sunt isti peccato liberi*, qui pro ijs rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti sunt. Et antea. Non enim lex eos cogit occidere, sed relinquit in potestate, liberum eis itaque est neminem necare pro ijs rebus, quas inviti possunt amittere, & ob hoc amare non debent. At S. Thomas vult, ex instinctu naturæ amare unumquemque suam vitam quantum potest, ex quo amore sequitur defensio ad illam conservandam etiam cum morte insidiantis. Porro inter illa, quæ contemni debent, ibidem vitam reponit Augustinus, eo utens dilemmate de vita animæ, dum corpus interimitur: *si auferri potest, contemnenda est, si non potest, nihil metuendum*. Et Angelicus Doctor illam intentionem ex ira contra hostem infici malitia opinatur at Augustinus nimia concupiscentia, & immoderato amore erga se occisionem illam vitari existimavit.

Sed iam videndum est, unde nam Augustinus in eam sententiam descenderit. Ille quidem cum originem mali, quam contra Manicheos disputans indagabat, à libidine, seu prava cupiditate derivari statuisset, omnia malefacta, inquit, non ob aliud mala esse, nisi quod libidine, idest improbanda cupiditate fiunt. Cap. 4. Postea quærit cap. 5. *Utrum vel hostis irruens, vel insidiator sicarius sive pro vita, sive pro libertate, sive pro pudicia sine ulla interficiatur libidine?* Respondet occisores invasorum non esse ab hac prava cupiditate immunes: *Quomodo possum,*

ait, arbitrari carere istos libidine, qui pro ijs rebus digladiantur, quas possunt amittere inviti, &c.? At statim obijcit sibi Romanas leges. *permittere aggressorem impunè occidi, quod autem lege licitum est, peccatum nullo modo esse potest*. Respondet tales quidem non teneri reos lege Principum temporali, sed aliqua vehementiori, ac secretissima lege. *Quomodo enim apud eam sunt isti peccato liberi, qui pro ijs rebus, quas contemni oportet humana cæde polluti sunt?* His ita constitutis, tota rei difficultas in eo erat, ut Augustinus rationem daret, cur apud leges civiles occisor invasoris non esset homicidij reus, sed benè apud legem, æternam, & immutabilem. Ad hoc verò probandum S. Doctor reliquum illius libri impendit, cuius summa est. Lex æterna vult omnia esse ordinatissima. Cap. 6. unde fit consequens, ut homo in se ipso ordinatissimus sit. C. 7. Cum verò habeat homo plures motus cum belvis communes, nam appetere voluptates corporis, & vitare molestias ferinæ vitæ omnis actio est. Cap. 8. *Hisce motibus animæ cum ratio dominatur, ordinatus homo dicendus est*. Non enim ordo rectus, aut ordo appellandus est omnino, ubi deterioribus meliora subiunguntur. Ratio ista ergò, vel mens: vel spiritus cum irrationales animi motus regit, id scilicet dominatur in homine, cui dominatio lege debetur ea, quam æternam esse comperimus. Cum ergò ita homo constitutus, atque ordinatus est, non nè tibi sapiens videtur? Cap. 8. Eos enim sapientes voco, quos veritas vocari iubet, idest regno mentis omnis libidinis sub iugatione pacati. Cap. 9. Putas nè ista mente, cui regnum in libidines æterna lege concessum esse cognoscimus, potentior esse libidinem? Ego enim nullo pacto puto; Neque

enim esset ordinatissimum, ut impotentiora potentioribus imperarent. Quare necesse arbitror esse, ut plus possit mens, quam cupiditas, eo ipso, quo cupiditati rectè insèque dominatur. Cap. 10. Ex his Augustinus intentum deducit: Nàm cum quis aggressorem occidit, non ratio, sed cupiditas illi dominatur. Quomodo possum arbitrari, inquit, care-
re istos libidine, qui pro ijs rebus digladiantur, quas possunt amittere invito, aut si non possunt, quid opus est pro his usque ad hominis necem progredi? Neque enim actum occidendi ratio, sed cupiditas regit, cum ratio dicat, vitam non esse verum bonum hominum, quia illam possunt amittere invito. Quod enim, inquit, à natura insitam esse sui conservationem, ac proprii boni defensionem, nihil iuvat; nàm vita corporis non est proprium bonum hominis, sed hominis pars vilissima. C. 16. Benè quidem feræ naturali instinctu etià cum aggressoris occisione vitam tuentur, quia hæc vnicum summum bonum illis est, idque cupiditate sui conservandi faciunt, ne amittant esse. At si homo, ut se defendat, invadentem perimit, cupiditate movetur, qua & beluæ in eos motus impelluntur, existimans tantum bonum vitam corporis, ut pro illa necesse putet usque ad hominis necem progredi. C. 5. Beluarum enim proprium est, appetere voluptates corporis, & vitare molestias. Cap. 8. Ergò tunc movet homines ad occidendum cupiditas, qua bestiis meliores non sunt, neque tunc ratio irrationales animi motus regit. Ibidem. Ergò homo non ordinatè agit, & per consequens contra legem æternam agit, quæ vult, omnia esse ordinatissima, ut ibidem præmiserat.

Dices. Non igitur citra vitium

poterimus amare vitam corporis? Respondet S. Doctor cap. 15. nos posse amare vitam, ac reliqua bona corporis utendo illis, non fruendo, quod egregiè sic explicat. Cum igitur eisdem rebus alius male, alius benè utatur, & is quidem qui male amore inhaereat, atque implicetur, scilicet subditus eis rebus quas sibi subditas esse oportebat, & ea bona sibi constituens, quibus ordinandis, benèque tractandis ipse esse utique deberet bonum. Ille autem, qui rectè his utitur, ostendat quidem bona esse, sed non sibi, non enim eum bonum, melioremvè faciunt, sed ab eo potius fiunt. Et idè non eis amore conglutinetur, neque velut membra sui animi faciat, quod fit amando ne cum refecari cœperint, eum cruciatu, ac tabe fœdent, sed eis totus super feratur, & habere illa, ac regere, cum opus est paratus & amittere, aut non habere paratior. Vnde qui occidit aggressorem non superferatur totus, neque regit bonum vitæ corporis, sed ei amore conglutinetur, ac membrum sui animi facit dolens, cum cruciatu eam sibi refecari, neque paratior est illam non habere, sed totis viribus colluctatur, ut habeat, putans eam solum bonum esse, pro quo conservando digladiatur, quæ tamèn vita ad beatam vitam nihil facit, nàm beatè vivere, est veris, certisque bonis gaudere. C. 13. inter quæ vita corporis non reponitur, tot varijs subindè affectionibus perturbata, quas crudite congerit S. Doctor cap. 11.

Tandem Augustinus cap. 15. post longam disputationem disparitatem assignat, cur lex civilis Principum permittat occidi invaluorem vitæ honoris, vel divitiarum, & id alia ex parte lex æterna vetet. Etenim lex civilis Reipublicæ temporalis nihil aliud

aliud iubet, nisi ut hæc, quæ ad tempus nostra dici possunt, quando eis homines cupiditate inhaerent, eo iure possideant, quo pax, & societas humana servetur, quantam in his rebus servari potest. Postea: Ergo & ad id, quod vult, torquet, ac retorquet miserorum animos quibus regendis accomodata est. Dum enim hæc amittere timent, tenent in his utendis quemdam modum aptum vinculo civitatis, qualis ex huiusmodi hominibus constitui potest, non autem vlciscitur peccatum, cum amantur ista, sed cum alijs per improbitatem auferuntur. At ut consequamur ultimum finem, lex æterna vetat amari illa, quæ non sunt media ad illum obrinendum, ut quæ homines possunt & volentes non adipisci, & amittere inviti. Cap. 15. Iubet igitur æterna lex avertere amorem à temporalibus, & eum mundatum convertere ad æterna. Ibidem. O dignam Augustino doctrinam! Lex civilis Principum non vlciscitur peccatum, cum amatur vita corporis, sed cum alijs per improbitatem auferitur, & parum curat de illa noxia cupiditate, cum de internis nihil statuatur. At lex æterna hanc cupiditatem damnat, cum in homine dominatur, ac rationem regit, dum quis arbitratur, tantum bonum esse sibi vitam corporis, ut usque ad necem hominis pro illa defendenda progrediatur, cum tamèn illius bonum verum minimè sit, neque enim facit illum meliorem, quod proprium solum est bonorum animi, quæ nullus potest amittere invitus, & si vult, habet. De qua re latè agit à cap. 12. Quis verò non videat, quo iure Augustinus datum inter utramque legem discrimen nuncupavit *Sublimia quædam peccatam distinctionem*; Cap. 5. in fine.

Hoc quidem argumento motus in

eam sententiam ivit S. Pater, in qua tradenda, & confirmanda nec vnum è sacris litteris testimonium adhibuit, sed quòd cum Manichæis res erat, rationi tantum innixus philosophatus est. Quæ tamèn nova nemini videri debent, eo enim in argumento Stoici, ac veteres plerique alij philosophi summa cum laude versati sunt. Siquidem quo celebre illud apathia dogma persuaderent, ac omne bonum hominis in mentis arce collocarent, nihil extra virtutem in bonis habendum esse pluribus argumentis contendebant. Hoc Seneca probavit luculento opere, quod hoc titulo exaravit: *Quod in Sapientem virum non cadit iniuria*. Hoc Philo intendit suo illo opusculo inscripto: *Quod omnis probus liber*. Idem adstruxit Lactantiùs in tertio Institutionum, sed cæteris Patribus subtiliùs, atque ornatùs Ioannes Chrysostomus in oratione, cui hunc titulum dedit: *Nemo lædatur nisi à se ipso*. Quam sententiam alij diffusis commentarijs postea illustrarunt. Itaque noster Augustinus in eo primo libro de libero arbitrio & ipse Philosophum agens, supra omnia corporea animum hominis ad veri sui boni cognitionem evexit, suumque rationi imperium pravæ cupiditatis motibus subactis asseruit. Sanè docuit nihili habenda esse qualiacunque hæc bona temporalia, quæ miseri mortales ad insaniam usque mille votis expetunt, neque enim illa ad summi boni assecutionem viam muniant, sed impediunt. Quæ si vera sunt, culpandam dixit illius cupiditatem, qui pro bulla, ita enim sapientes hominis vitam corpoream dicere, defendenda mucronem stringit, atque humana cæde polluitur. Augu-

stinus

stinus Anconitanus, qui hanc S. Doctoris sententiam ex professo defendit, alio ac planè diverso argumento illam confirmavit, nempe quia: Animam proximi plus teneor diligere, quam corpus proprium, quod me invito possum perdere. Planum est autem, quod anima proximi perditur, ex quo idem in actu iniustæ invasionis per me occiditur; cui argumento cedit Cardinalis Lugo tomo 1. de iustit. & iure disp. 10. lect. num. 143. si restringatur ad hominem ebrium invadentem, & se defendens putet probabiliter se esse in gratia, de qua re pluribus agit Tostatus. Sed nostrum est Augustinianam tantum sententiam explicare, quæ philosophicæ rationi innititur.

Cæterum licet Augustinus iuxta subtilioris philosophiæ principia negaverit, licitam esse invasoris occisionem, numquid contra legem etiam Dei illam esse existimavit? ut planè homo à grassatore invasus, cum nulla sit alia via, qua evadat, si invasorem occidat, homicidij reus censendus sit, quod contra communem Theologorum sententiam esse ita certum est, ut Salon cit. concl. 2. dicat: *Opposita sententia est forsan temeraria tot textibus, & communi omnium fere Doctorum placitis repugnans.* Ego quidem iudico S. Augustinum ex sacris litteris, quas cum scriberet librum primum de libero arbitrio, parum se calluisse testatur, postea oppositam sententiam tradidisse. Hanc legem Hebræis Deus Exodi 22. dedit: *Si effringens fur domum, sive suffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis; Quod si orto solo hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipse morietur.*

Ex quibus apertè deducitur, non esse contra legem Dei occidere invasorem, cum hoc Deus ipse permiserit, ac hominem occidentem negaverit reum esse homicidij. At S. Doctor tom. 4. q. 84. in Exodum disparitatem assignat, cur nocturnus fur citra homicidium interfici possit, non verò diurnus, ita inquiens: *Intelligitur ergò tunc non pertinere ad homicidium si fur nocturnus occiditur, si autem diurnus, pertinere, &c.* Poterat quippè discerni, quòd ad furandum, non ad occidendum venisset, & idè non deberet occidi. Hoc & in legibus antiquis secularibus (ff. ad legem Aquil. leg. 4.) quibus tamen ista est antiquior, invenitur, nempe occidi nocturnum furem quoquomodo, diurnum autem, si se cum telo defenderit, iam enim plus est, quàm fur. Igitur si in dubio, an fur me velit occidere, possum iuxta legem divinam ex Augustino citra peccatum homicidij illum occidere, potiori iure eundem licitè potero interficere, si certam mihi mortem stricto mucrone intenet. Neque enim fas est dicere, Deum permisisse peccatum, & veluti lata lege non improbasse. Etenim licet lex illa data esset ad firmandam civilem Rempublicam Hebræorum, potuit tamen divinam voluntatem permisisse homicidium, uti permittere mundani Legislatores, & sicuti occidens invasorem non agit contra voluntatem Legislatoris civilis, ita neque contra Legislatoris Dei voluntatem agere dicendus est. Non est tamèn necesse, ut dicamus, S. Doctorem priorem sententiam retractasse, cum præcipuè ab scripto libro primo de libero arbitrio post triginta & amplius annos libros retractionum scribens illam priorem sententiam non expungens, ite-

V. ep. ad
Maced.

ite-

iterum approbasse censendus sit. Itaque utrumque dictum est componendum ex eiusdem S. Patris effato lib. 1. de lib. arb. c. 5. ubi ait : *Potest ergo illi legi, quæ tuendorum civium causa vim hostilem eadem vi repelli iubet, sine libidine obtemperari.* Augustinus ut hostis occisio sit licita, hoc tantum vult, ut actio occidendi ab illa noxia cupiditate sequestretur; quaresi quis se defendens id agat, non motus illa cupiditate, qua ad sui defensionem bruta etiam impelluntur, sed pacato rationis imperio, nempe ob bonum reipublicæ, vel familiæ, vel ut moriatur, cum maiori probabilitate salutis quæ maximè Christianum consideratio decet, vel quocumque alio digniori sine procul ab illo cupiditatis irrationalis impulsu; aggressus citra culpam potest licite invasorem occidere. Quæ quidem consideratio, licet illis in angustiis, non ita in promptu esse videatur, eadem probabilitate defenditur, qua S. Thomas intentionem occidendi hostis vel ut finem, vel ut medium distinxit ad hoc ut quis posset licite invasorem interimere, ut per se consideranti patebit.

Est alius etiam facilior modus Augustinianæ sententiæ exponendæ, si dicamus, Augustinum, quando occisionem aggressoris peccatum appellavit, intellixisse moralem defectum actionis, in quem incidit, qui relicto actu longè perfectiori, imperfectiorem eligit, unde ex insipientia operari dicitur. At qui se permittit occidi, nec curat, cum possit, nece hostis vitam redimere, excellentiorem quovis infortunio animum habere se monstrat, aut in bonis reputans vitam, quam amittere paratus est, & non habere paratior; unde summa

laude commendandus venit, quo pacto Anaxarchus, Stilpo, alijque veterum præconia demeruerunt. Secus verò agens exilis animi se esse ostendit, ut quem vilissimi boni possessio impleat, ac tanti vitam faciat, ut omnibus viribus pro illius conservatione sibi dimicandum putet. Quare apud veram sapientiam stultè hic posterior agere iudicabitur, vilisque animi pœnas luet, ingenti illo laudum cumulo privatus, quæ vitæ corporis contemptori debentur. Accedit fortitudinem maiorem exeri ab eo, qui generosè mala patitur, quam ab eo, qui infert, ut post Aristotelem 3. Ethic. cap. 9. probat S. Thomas 2. 2. q. 123. art. 6. unde ait, S. Pater cit. cap. 13. *Quid fortitudo? Non ne est illa animæ affectio, qua omnia incommoda, & damna rerum non in nostra potestate constitutarum contemnimus?* Insupèr certum est, excellentis charitatis actum illum futurum, quo quis mortem libens oppetere potius, quam irruentem hostem interimens eiusdem perpetuæ damnationis causam esse; ut docet Aragon, Salon, Caietanus, alijque ad q. 64. cit. S. Thomæ. Potest hæc explicatio colligi ex ijs, quæ idem in eo libro primo de libero scribit. Nam cum dixisset occisionem invaloris nulla lege civili plecti, ait, cap. 5. *Ille verò culpæ alias pœnas aptas habent, à quibus sola mihi videtur posse liberare sapientia.* At non agit iuxta regulas sapientiæ, qui ob vilissimæ rei, quæ sit in homine, conservationem ingenti se laude privat, unde secundum easdem sapientiæ regulas defectuosè agit, quod est peccare. Sed plus aliquid velle fateor S. Doctorem, nam cap. illo 5. ait: *Quomodo enim apud eam, providentiam divinam, sunt isti peccati*

peccato liberi, qui pro ijs rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti sunt? Videtur ergo mihi & legem istam, quæ populo regendo scribitur, rectè ista permittere, & per divinam providentiam vindicari. Quæ sanè verba invaloris occisorem plusquam dicti defectus moralis citra peccatum in operando reum constituunt. Igitur sententia S. Doctoris ex subtilioris philosophiæ principijs deducta generosiori, luique æstimatoris animo digna non nisi iniuste reprehendi potest, cum illam Hebræorum, Græcorum, & Latino- rum sapientissimi ante Augustinum defenderint, qui vitam inter contemptibilia bona reiecere, unde nostri Patris assertum derivat, ut ex ipso luculenter ostendimus.

S. XII.

S. Augustinus in libris Retractationum nihil abs se de divina gratia assertum in libris contra Pelagianos scriptis expunxit.

HOS Augustino errores Adamus, & Moraines obijciunt, sed vano prorsus eventu; nam eo improbo labore non Hipponensis Præsulis famam, vel auctoritatem decurtarunt, sed quam maximè promoverunt. Quis autem initio causæ non fuisset veritus, nè Augustinus in ducentis, & amplius libris, quos edidit, in tot epistolis, quas publicavit, in innumeris concionibus, quas ad populum habuit, in tot commentarijs, & quæstionibus, quibus sacras litteras explicuit, à regidioribus hilce censoribus alicuius errati reus teneretur, cum vel bonum ipsum Homerum quandoque dormi-

tare in adagijs sit? Neque enim omnia dicta illi licuit perpendere; aliquoties etiàm scripsit animo distracto, & calamo ad alia properante. Adijce immensam illam hæresum sylvam, cui exscindendæ, & comburendæ vnus & securim, & facem Augustinus admovit. Nunc enim Manichæi: modo Arriani confutandi erant; nunc in Donatistas scribendum: statim contra Pelagianos eundem: sæpè simul omnes improbandi; neque hoc quidem commodè fieri poterat ob innumeras tum voce, tum per litteras & petitas, & subinde datas consultationes. Haud in nonum annum volumina premere illi licuit, sed impolita atque imperfecta emittere coge- batur, tantisque temporis angustijs premebatur, ut nec dictatos libros semel relegere, posset, ut ipsemet testatur in epistola ad Marcellinum. Quamobrem si quid veritati minùs conforme eidem excidisset, iure merito excusandus esset. Illud verò maximè notandum venit, quòd Augustinus, cum vniversos à se elucubratos libros censoria gravitate recenseret, & sæpè spongiam adhiberet, exarata adversus Pelagianos volumina recognoscens, duo hæc tantum corrigenda dixit, nempe quod lib. 5. cons. lul. Medici cuiusdam veluti certum nomen posuisset, quod tamen penitus ignotum postea animadverterat, quodvè in libro de natura, & gratia librum quendam Sixto Pontifici adscripserit Pelagij fidem secutus, qui tamen à Sexto Philosopho editus fuerat. Cæterum nullum illis in libris contra Pelagianos assertum dogma recantavit, nullam non dicam sententiam correxit, sed neque vnum verbum veluti minùs aptum erasit, sed

vniversa, ac singula senili authoritate approbavit, ut vel hinc divina Gratia, quam triginta, & amplius libris contra Pelagianorum insultus acerrimè propugnauit, dignam veluti tanto labore vicem rependens, scribenti adfuisse credita sit, quo procul à quolibet vel leuissimo errore volumina illa cedro digna perscriberet. Et tamen hisce in libris Recentes Aristarchi tot excessus, tot antilogias, tot errores se deprehendisse iactant! Augustinus modestissimi vir ingenij suos hocce censores ita monitos vult in fine libri de dono perseverantiæ: *Qui verò errare me existimant, etiam, atque etiam, quæ sunt dicta, considerent, nè fortassis ipsi errent. Ego autem cum per eos, qui meos labores legunt, non solum doctior, verum etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnosco, & hoc per Ecclesiæ Doctores maximè expedo, si & in ipsorum manus venit, dignenturque nosse, quod scribo.* Quæ verba cum legisset summus Ecclesiasticorum annalium Scriptor, ac Vaticani Senatus immortale decus Cæsar Baronius in hæc Augustiniani ingenij præconia erupit: *Hæc ipse digna quidem S. Augustini modestia, animique eius admirabili cum summissione verecundia, ut plaue nisi aliunde, ex his saltem intelligere valeas, afflatum illo divino spiritu illa scripsisse, cum non super quempiam alium, quam super humilem, quietum, & trementem sermonem Dei diuinum affore Numen, Deus per Prophetam fuerit contestatus.* At Ecclesiæ Doctores tantum abest, ut vel vna litura S. Augustini de diuina gratia doctrinam emendarint, ut veluti è sacratori cortina datam eandem venerantes, contra Semipelagianos defenderint, ac Romana ipsa Ecclesia fidelibus sequendam propo-

luerit. Quod si Recentiores tot retrò sæculorum approbatione repudiata, eos se Ecclesiæ Doctores dicant, quibus sua scripta examinanda permisit Augustinus, sæculi huiusce nostri tantorum Hominum nutritoris felicitati adgratulandum erit, si Augustini tamen errores melius persuadere poterunt, quam hucusque fecere. At meliorem ipsis mentem, meliorem in Augustinum meum animum à Superis precor, ut *predicatio SVMMI IN ECCLESIA VIRI*, (Prosperi verba sunt de antiquis Augustini calumniatoribus ad Rufinum scribentis) etiam ab his, à quibus ad præsens revellitur, adiuvetur.

CAPVT V.

Recentiores XXXV. Doctorem testimonia, nempe Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, aliorumque contra S. Augustinum producant, quorum fides expenditur.

RECENTIORES Non nulli, nè S. Augustini auctoritatem alicubi deferentes, bonorum omnium indignationem subirent, in id consilij descenderunt, Scriptorum omnium schedas sibi executiendas esse, & si quid in illis minùs honorificè de Augustino assertum sit, in publicum proferendum. Nàm ubi eo in stadio aliorum vestigijs se inhæsisse monstraverint, omnem facti invidiam se declinaturos existimarunt. Ioannes Adamus, ac Franciscus Annatus id magno studio, ac ingenti labore executi sunt; ille 3. par. Calvinì destructi cap. 7. p. 631. hic autem eo loci, ubi erga Augustinum debuerat esse

esse reverentior. Etenim Annatus, ut Iansenistarum iactantiam, qui totum sibi Augustinum vindicabant, compesceret, satis iustum volumen proculdit, quo Augustinum contra Iansenium stare demonstrare conatus, vnius Augustini verbis contra adversarium loquitur, & sicuti venę toti corpori insperlę sunt, ita & illa toto eo opere oberrant, resonantque. Quò verò Augustini se vindicem, ac propugnatorem ostenderet, hunc titulum libro dedit, **AVGVSTINVS A BAIANIS VINDICATIVS**, Iansenistas Baianos ignominie causa vocans, quod Michaelis Baij proscriptas à Sede Apostolica theses defendere dicebantur. Qua fide id septem prioribus libris præstiterit, viderint illi contra quos ibi decertat, à quorum causa procul sum. Octavus eiusdem voluminis liber totus contra Augustinum est, ut alterum sanè, atque omninò oppositum priori titulum poscere videatur. Siquidem postremo illo libro vniversa in S. Augustinum dictoria hinc inde magna industria, ac labore collecta producit. Augustinum Iudicem, Annate, appellas, ad eius tribunal cum Iansenianis litigas, illius sententię stare te dicis, cum nil nobis de tua fide metuentibus, Augustinum non suspectę quidem fidei Iudicem pronuncias (hoc enim vtcunque tolerari posset) sed ex Iudice reum facis, ac contra eundem triginta, & amplius testes producis, vociferans te nominare: *Præcipuos Ecclesię Princeps, Pastoresque celeberrimos, & Doctores scientissimos sensuum Ecclesiasticorum, minimèque suspectos.* Lib. 8. initio. Et ne paucorum contra Augustinum ea conspiratio censeatur, protestaris cap. 3. te advocasse testes ex

Gallia, ex Italia, ex Hispania, ex Germania. miror cur non etiã ex Iaponia. Cum Augustinum à Baianis vindicatum nobis ostenturum promittis, eundem miserè laceratum exhibes. Sanè Magnum illum Ducem Hipponensem ab hostibus tua virtute defensum in capitolio triumphantem cernere sperabamus: illi quidem lauream, tibi verò civicam coronam intexturi. Cum repentè ex defensore hostis acerrimus, à Iansenio in Augustinum aciem deflectis, ac innumeros tecum trahens eundem oppugnas. Scire vellem, quæ te ratio Annate (si quæ in hisce vlla esse potest) ad longiorem hanc, & acerbiorē censuram scribendam impulerit? Respondens cap. 4. pag. 877. *Hæc duxi proponenda, ut intelligamus, non nimis inverecundos fore, si qui fortè non ita se faciles exhibeant in ijs omnibus admittendis, quæ videri cuiquam possint proposita fuisse ab Augustino.* Addis pag. 874. *Quæ plerique non videntur satis advertisse, dum Molinæ audaciam exaggerant, indicantis aliquid lucis defuisse Augustino in concilianda cum creata libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficacia.* Ergò ne ut Molinæ audaciam, quam exaggerant, excusares, Augustinus eximius ille Ecclesię Doctor tot errorum publicè coram Orbe Catholico ingenti testium turba conducta accusandus fuerat? Et quidem Annatus non nulla contra Augustinum testimonia producit, quibus nec ipse integram fidem præstare, dicit. Hinc sunt piæ illæ eiusdem voces initio cap. 3. pag. 864. *Refero tantum, non probo.* Quæ repetit c. 4. pag. 876. *Quæ quidem ego refero, sed non probo.* Imò alicubi, dum pessimè Augustino obloquentes producit, quasi S. Docto-

ris vices dolens, hæc publicè initio c. 3. contestatur: *Vellem & hoc, & alia quædam, quæ subiungam, mitius concepta.* Et p. 876. c. 4. dicitur Pighij in Augustinum recitans ait: *Omitto honoris causa, quod de Augustino subiungit.* Etpag. insequenti: *Non referam, quæ dixit lib. 6. &c. quod mihi videantur in S. Doctorem acerbius, quàm vellem, esse dicta.* Mirum hæc Annato in religionem venisse! Ego quidem huius Scriptoris voces surda aure pertransire decreveram; quis enim adeò erga superos irreligiosius esse potest, ut dicenti vel se contra Augustinum testimonium dicere, aures præbeat, ac non potius audax hominis consilium execratus, procul abire eum iubeat? Nè tamèn Augustinus qualiumcumque hominum testimonijs succumbere videatur, libeat eadem repetere; etenim adversarij testimonia infirmare, vel reiicere, boni advocati, & bonæ causæ; præsertim cum plurimos contra Augustinum testes producit, qui Augustiniani nominis studiosissimi semper fuere. Initio autem eos testes nominat, quibus Iudices ipsi assurgant, Celestinum Papam, qui in epistola ad Episcopos Galliæ non universam, ut putat, Augustini doctrinam approbavit, sed certarum quædam sententias, de quibus nulla modo controversia est. Verùm pluribus hæc suo inferius loco cap. 8. nobis examinanda sunt. Idem postea subnectit purpuratos Vaticani Senatus Patres, nempe Baronium, Sadoletum, Bonaventuram, Caietanum, Perronium, & Valerium; de quibus sigillatim iudicandum est.

(o)

Card. de Noris Vind. Aug.

S. I.

Baronij, ac Sadoleti testimonia expensa.
Ludovici Donij pro Sadoletto contra S. Augustinum dicta refelluntur.

Igitur Annatus lib. 8. c. 2. ait Baronium postquam to. 5. ad annum 431. retulit illa verba Celestini in fine epistolæ ad Galliæ Episcopos *Profundiores autem, &c.* dicere. *His, inquam, profitetur profundiores quæstiones illas de prædestinatione Sanctorum nequaquam ab Apostolica Sede definitas, illasque tantum esse stabilitas, quæ ad condemnationem errorum satis posse sufficere viderentur.* Quibus recitatis addit Annatus: *Hic ergò quæro, quæ sint illæ auctorum quæstiones de prædestinatione, quarum liberam affirmandi, aut negandi facultatem Celestinus facit interprete Baronio.* Hallucinaturn puto hunc Recentiore, qui ea de Baronio publicat, quæ ille nusquam asseruit. Etenim eruditissimus Scriptor capita illa Celestini epistolæ annexa, nequaquam Celestino ipsi adscripsit, sed Prosperi esse dixit, ita enim ibi ait: *Putantur illa capita esse Prosperi, qui ut profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, simulque ex Concilijs Africanis, ubi idem Auctor hæc habet in fine: Profundiores verò, difficilioreque partes, &c.* Et tamèn Annatus audet affirmare, Baronium ita Celestini verba interpretatum, cum eadem Prospero attribuerit, imò nec citra dubium illius capitis hunc esse auctorem asserere ausus sit, putari tantum dixit. An verò Prosper, & Baronius quæstionem illam de prædestinatione ad gloriam sine meritum prævisione contra S. Augustinum resolveri possit citra reprehensionem.

L

fio.

tionem, affirmarint, iidem nos doceant. S. Prosper ad dub. 10. Genuesium ait: Augustinus pia tamèn, constantique doctrina abundanter probavit, prædicandam esse Ecclesiæ prædestinationem, in qua est gratiæ preparatio, & gratiam, in qua est prædestinationis effectus, & præscientia Dei, qua ante secula æterna, quibus esset collaturus sua dona præscivit, cuius prædicationis quisquis est impugnator, apertissimus est Pelagianæ elationis adiutor. Baronius verò to. 6. ad annum 490. postquam dixit, omnes Patres adversus Fausti scripta conspirasse, hæc addit: Cum igitur Fausti sententiæ ubique ab Ecclesia fuerit contradicendum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores insurgunt, ut eos confutent à S. Augustini de prædestinatione sententia recedunt, cum alioqui arma non desunt, quibus adversarij profligantur. Et tamèn de sententia S. Doctoris de prædestinatione ad gloriam hæc Annatus tradit: Quamvis Augustinus in contrarium propendeat, permittenda tamèn erit huius quæstionis determinatio libere disputantium electioni, quod censuit etiàm Cardinalis Baronius. Cap. 1. pag. 857. Si nobis nullus esset oculorum usus; ac ea tantùm de Baronio crederemus, quæ de eodem Recentior ille publicat, Augustinus fortè causa caderet, sed cum oppositum diserte, clarissimè, citrà ambages Cardinalis pronunciet, appellanda est hic Annati fides, qui vel in primo teste producendo apertissimè errat. Augustini salva res est, adversario initio causæ falsitatis convicto. In limine impexit Annatus: infausum omen.

Alter testis Purpuratus producitur Iacobus Sadoletus, qui lib. 2. in epist. ad Romanos interpretans illa Pauli:

Quos præscivit, &c. hæc ait referente Annato p. 860 *Ex altera quoque parte & si ab ea stat Doctor maximus, idemque gravissimus, & Sanctissimus vir, Augustinus, tamèn durum admodum mihi videtur, quodque illabi non facile queat ad sensus nostros, si omninò à nobis nihil sit, quod valeat ad obtinendam gratiam in pari conditione cunctorum, ità quosdam eligi, ut cæteri in calamitate, & damno destituantur, &c.* Verùm ubi in Baronij testimonio recitando falsum Annatum vidimus, hic si non inviduum, saltèm negligentem liceat appellare, qui delatas à Sadoletto Augustino laudes decurrat, testis ipsius verbis haud fidelitè repetitis. Hæc scribit Sadoletus: *Selex altera quoque parte, & si adversa stat DOCTOR OMNIVM MAXIMVS, idemque gravissimus, & Sanctissimus vir, &c.* Vides verbi illius OMNIVM energiam, qua Sadoletus cæteris Ecclesiæ Doctoribus Augustinum anteponit? At illud Annati calamo hæsit, quod sanè casu, non consilio accidisse concederem, nisi adversarij in Augustinum animus in aliam me sententiam traheret. Enim verò, si diceres, Suarium Doctorem maximum, eundemq; gravissimum, libentè id audiretur. At si adderes esse illum OMNIVM maximum, ac gravissimum, ingentem illi invidiam conflares, quasi Aquinate, Scoto, Alberto, cæterisque principibus Scholasticis superiorem faceres. Sed ad Sadoletum veniamus.

Hic Scriptor non solùm con. Aug. sed & contra Annatum ipsum sententiam dicit. Annatus cap. 1. & 2. tradit, homines prædestinari sine meritis ad gratiam, dicamusq; inquit p. 860. *ante prævisa merita homines ad gratiam prædestinari, post prævisum autèm bonum vñ gra-*

gratiæ prædestinari ad gloriam, &c. At Sadoletus aliquid meriti ad obtinendam gratiam exigit, fatetur enim durū sibi videri, *si omnino à nobis nihil sit, quod valeat ad obtinendam GRATIAM.* Audi, *gratiam* dixit, non *gloriam*, quæ sanè fuerat damnata Semipelagianorum opinio, in quam Sadoletus minus cautè impegit. At quoniam Sadoletus post editum Annati librum elegantem advocatum invenit, Ludovicum Donium tom. 3. Hist. de Cardinalibus pag. 206. qui non modò Sadoletum defendit, verum etiā num. CX. S. Augustinum arguit, quod hic *toto spiritus, ac verborum ardore pro defensione divinæ gratiæ pugnat adversus Pelagianos liberum arbitrium cum iniuria divinæ gratiæ extollentis, in alteram quasi foveam delabi videtur, minusque interdum tribuere, quam par sit, liberæ hominis voluntati.* Quam sententiam ad verbum Donius exscripsit ex Sixto Senensi in præfat. lib. 5. Bibl. Sanctæ: imò ex Iuliano infensissimo illo Augustini hoste apud S. Doctorem lib. 2. de nup. & concup. cap. 3. Quare ut huius testis ab Annato conducti, & à Donio defensi, error aperiatur, eiusdem sententia de initijs fidei, ac reliquarum virtutum nobis monstranda est. Nam si ea in opinione eundem ad Semipelagianos accessisse monstrabimus, quis statim non intelliget, nullius fidei eiusdem testimonium haberi, quippe qui cum Augustini hostibus conspiravit? Scripsit Iacobus Sadoletus commentarios in epistolam Pauli ad Romanos, ubi cum ab Augustini sententia de prædestinatione recedere velleret, ad Semipelagianos miserè declinavit. In illud Apostoli cap. 8. vers. 29. *Quoniam quos prænotavit, & prædestinavit, &c.* hæc scribit:

(Sic illud addo, nè in eodem quidem facto intelligi à nobis eius sapientiam, si nulla causa, ac ratione discrimen faciente, alios improbet, reijciatque ad interitum, alios ad salutem, & gratiam suam recipiat, cum isto agere modo, atque operari casus potius, quam consilij esse videatur.) Ità vult ex parte liberi arbitrij aliquid boni præcedere, ut gratia huic potius, quàm alteri donetur. Hæc planè Calsianus sentiebat, cuius de Deo verba sunt Collat. 13. cap. 12. *Nè penitus dormienti, aut inerti otio dissoluto sua dona conferre videatur, occasiones quodammodo querens, quibus humanæ segnitiei torpore discusso non irrationalis munificentiae suæ largitas videatur, dum eam sub colore cuiusdam desiderij, ac laboris impartit.* Affirmat tamèn ibidem Sadoletus hæc initia bonæ voluntatis, quæ nos per nos ipsos ponimus, esse bona quædam imperfecta, nam concedit virtutem secundum sui perfectionem sine gratia haberi non posse.) Nihil enim, inquit, perfectum esse à nobis potest. Sed NOSTRA sunt INITIA & cogitandi, & volendi. Atque ità nostra, ut magnam quoque partem in illis obtineat Deus. Ipsum enim necessariò propositum nobis habemus, cum ipsum volumus, & cogitamus, ut sit ipse prius nostrarum cogitationum, voluntatumque invitamentum, ad quem cum inclinaverimus, quod bonum propositum vocat Paulus, velle deinde, & operari ex illo bono proposito PERFECTIVS à Deo nobis est, cum ipsius ope, & subsidio ad rectè agendum, constanterque volendum & fulciamur, & præmoveamur.) Hoc ipsum docebant Semipelagiani, qui initia, & boni tantum imperfecti

incoationem viribus liberi arbitrij deputabant. Audiatur idem Cassianus lib. 12. de instit. Mon. cap. 14. Sed planè constantissimè non mea, sed Seniorum sententia definio, PERFECTI-
NEM quidem sinè his omninò capi non posse, his autem solis sine gratia Dei posse eam à nemine consummari. Vt enim dicimus conatus nostros apprehendere eam per se ipsos sine Dei adiutorio non posse, ita pronunciamus laborantibus tantum, ac desudantibus misericordiam Dei, gratiamque conferri. Quæ cap. 23. de dono pers. S. Pater explodit. Idem Sadoletus in illa cap. 9. vers. 22. Si autem volens Deus ostendere iram, &c, scribit: (A nobis aliqua initia bonæ voluntatis, ut præparari ad misericordiam apti simus, proficiscuntur.) Non dissentit à Cassiano lib. 6. de instit. Mon. cap. 18. ubi ait: Non omnibus una gratia Spiritus S. tribuitur sed ad quam se unusquisque studio, vel industria sua dignum aptumque præbuerit. Præterea Sadoletus in caput 9. memoratum hæc habet (Nàm cum sub servitute peccati nati nos simus, neque nostra ope ex illo, nostrisque viribus emergere, atque eijcere nosmetipsos queamus, volumus, quidem EX NOBIS etiam, & adnitimur, verumtamen ad conlurgendum Dei ope indigemus, qui TENDENTES BRACHIA ad sese, corpusque agitant, ut evolvantur, misericordia sua adiuvat, ignavos verò, & desides, neque quidquam agentes, quamobrem debeant sublevari, in ipso luto infixos, perditosque relinquit.) In quibus egregiè concinit Fausto Semipelagianorum coryphæo lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 17. Et ita se, inquit, duo ista coniungunt, attrahentis virtus, & obedientis affectus, quomodo si

ager aliquis asurgere conetur, & facultas animum non sequatur, & propterea sibi porrigi dexteram deprecetur. Addit: Assistenti, & vocanti Domino famulus MANVM fidei, qua attrahatur EXTENDIT, &c. At Sadoletus ne positus initijs bonæ voluntatis ex viribus naturæ præter Dei auxilium, statueretur videretur, gratiam perfectioris virtutis dari ex meritis, addit: (Sic nostrum credere simplex illud, & inchoatum, quo ad obediendum Deo incipimus inclinari, non continuo mereri est, sed tunc meremur, cum firmati in bona voluntate ab ipso Deo, &c.) Hoc pariter Semipelagiani tradebant, quorum princeps Collat. 13. c. 13. ait: Dum eam gratiam sub colore cuiusdam desiderij, & laboris impartit, & nihilominus gratia Dei GRATUITA perseveret, dum exiguis quibusdam, parvisque conatibus tantam immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inestimabili tribuit largitate. Irresistit hoc subterfugium Augustinus l. de prædest. SS. c. 2. Quis autem, inquit, dicat eum, qui iam cœpit credere, ab illo, in quem credidit, nihil mereri? Unde fit, ut iam merenti cætera dicantur addi retributione divina, ac per hoc Gratiam Dei secundum merita nostra dari. Vide eundem l. 4. ad Bonif. c. 6. Ex his patet Sadoletum, dum imprudentè ab Augustini sententia deflectit, Semipelagianis adhæsisse, qui initia quædam fidei, ac bonæ voluntatis in nobis ex nobis asseriebant, quos Arausica Synodus II. hoc canone V. damnavit: Si quis sicut augmentum, ita etiam INITIVM fidei, ipsumque CREDULITATIS AFFECTVM, quo in eum credimus, qui iustificat impium, & ad regenerationem baptismatis pervenimus non per gratiæ donum, idest per inspirationem Spiritus

Spiritus S. corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed NATURALITER nobis inesse dicit Apostolicis dogmatibus adversarius approbatur, &c.

Hic verò nobis res erit cum Donio, qui num. 106. scribit: *Verum quis tantum virum, tamque Orthodoxum Semipelagianismi laqueis, irretitum credat, aut volentem, aut imprudentem?* Minor hunc Scriptorem adeo perfunctorie epistolas ipsas Sadoleti legisse, ut non inde intellexerit, Sadoletum ob eam sententiam de initijs virtutum, quam suis in Paulum commentarijs inseruerat, à doctissimo, à sapientissimo Cardinale Gaspare Contareno per literas reprehensum fuisse. Hæc enim rescribit Sadoletus l. 9. epist. 9. Quod autem parcius sui in preveniente Dei gratia explicanda, quam par esset, agnosco cum errorem, cum tibi ita videatur. Rursus tamen ibidem repetit. (Pelagianum esse non puto si in initijs aliquid retineamus, quod sit nostrum) conquestus amice fuerat, Contareno, quod non satis pro dignitate de Augustini sententia in eisdem interpretationibus loquutus fuerat, videbat enim Contareno eam opinionem de initijs virtutum ex solis viribus arbitrij in Pelagij reliquijs ab Augustino solidissime expugnatam fuisse. Illi verò in ep. 10. anno insequenti data hæc Sadoletus reposuit: (Cum scripsissem ad Paulum, me quadam in re leviter à te dissidere, istæque mihi dixerit, cupere te scire, ubi & qua de re sit dissensio, Primum tibi prædico, me in illa de libero arbitrio sententia non omnino assentiri Augustino qui libertatem nostræ voluntatis PERSPICUE aufert: dumque Dei gloriam maximè complecti vult,

videtur mihi illi derogare aliquid potius, quam quod debeatur, tribuatur. Hæc si essemus unà librique in manibus haberemus, facile me tibi probaturum considerem.) Hæc si Annatus legisset, dubio procul inter nobiliora contra S. Doctorem testimonia recensuisset. Sed nec Donius commentarios Sadoleti legit; nam si eosdem vel leviter inspexisset, profectò intellexisset semet operam perdere, dum Sadoletum ab errore conatur vindicare, quasi ille hoc tantum voluerit, *ut in initijs ex spiritu gratie operantis factis, aliquid nostrum reperiat, quia anima, vel eius potentia influunt physicè in actus vitales supernaturales.* At Sadoletus durius loquitur, quam ut eo pacto emolliiri possit. Etenim loco superius laudato Pauli Rom. 8. ut universam quæstionem tolleret, seq. ob initijs virtutum naturaliter posita à quacunque erroris suspicione liberaret, scribit quòd (cum Deus dupliciter causa bonarum rerum sit, vel ut effector, & ipse agens, vel ut finis, resque desiderata) priori modò ait, Deum movere ad actus nobiliores & perfectos virtutum fidel, amoris Dei, religionis, &c. postea verò addit: (Verum quia Deus finalis rerum causa est, & ad eum, ut ad summum bonum mentes nostræ moventur, nostra hætenus voluntas, & cogitatio, & prima illa, atque inchoata actionum nostrarum consilia ex Deo quoque sunt.) Rationem assignat: (Non enim tunc ut movens, & impellens author ipse est, & principium universale nostræ voluntatis, sed ut appetitus, & desideratus magnum quidem tum quoque momentum afferens ad inclinandum nos, atque aliciendam.) Non ergò

primi illi boni motus in Deum ex Sadoletto fiunt ex spiritu gratiæ operantis, ut Donius dicebat; neque enim Deus tunc movet, ut effector, & ipse agens, qua ratione semper movet per spiritum gratiæ operantis; unde sunt illa Arausicanæ Synodi can. 9. *Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, ut operemur, operatur.* Neque Semipelagiani negabant, ad initia illa bonorum operum Deum movere in ratione finis, Deus enim erat obiectum apprehensum sub ratione veri, & boni, cui inchoativè credebant, quod desiderabant, quod petebant. Ideo verò damnati sunt, quia non satis est, Deum movere tantum ut obiectum, sed movere debet tanquam agens ad hoc ut credamus, & vellimus per infusionem S. Spiritus ex eodem Arausicano can. 6. & can. 5. ubi statuitur initium fidei, ipsumque credulitatis affectum fieri in nobis per gratiæ donum, idest per inspirationem Spiritus Sancti. Aliundè etiã Donius Sadoleti errorem intelligere poterat, dum idem hæc de Augustino scribit: *Libertatem nostræ voluntatis perspicuè aufert.* Sunt hæc putidæ Semipelagianorum tum veterum, tum recentiorum voces. De primis scribit S. Prosper ad Rufinum: *Scripta eius, nempe Augustini, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant: dicentes, eum liberum arbitrium penitus submovere.* Eadem tibias contra Augustinum inflarunt Arminiani, nova Semipelagianorum progenies, quorum vnus Hugo Grotius lib. 17. Hist. Belgicæ ait: *Primus omnium Augustinus, ex quo ipsi cum Pelagio, & eum secutis certamen (nam ante aliter & ipse senserat) acer disputandi ita libertatis vocem relinquere, ut ei decreta quædam Dei præponeret, quæ*

vum ipsam destruere viderentur. Quis igitur posthac Sadoletum eo in errore cum Semipelagianis, incautè quidem, & inscienter, negavit conspirasse, dum illorum convicia in Augustinum iactat? Donius num. CVIII. quod in calce litterarum, ut putat, Celestini legitur, Profundiores verò, &c. *magnopere animadvertendum dicit.* Verum & id, quod cap. 3. asseritur *magnopere animadvertendum illi fuerat*, ubi de Semipelagianis contra Augustinum scribentibus, hæc recitantur: *Cum Pelagium, atque Celestium anathematizare non dubitent, magistris tamén nostris TANQVAM NECESSARIUM MODVM EXCESSERINT, OBLOQVVNTVR.* Quæ quidè si magnopere animadvertisset, haud equidem pronunciasset, quod Augustinus in alteram quasi foveam delabi videtur, minùsque interdum tribuere, quam par sit, liberæ hominis voluntati. Num. CX. Ex hucusque fusiùs probatis evidenter constat Iacobum Sadoletum cum Semipelagianis contra Augustinũ incautè sensisse, & reapse in extremam, & remotissimam sententiam contentione disputandi, magis quam considerata, & quieta ratione adductum se contulisse, quæ verba ita ille merito audire debet, vti iniuste eadem epistola 10. ad laudatum Contarenum contra S. Doctorem illemet usurpavit. Interim Annatus videat, qualem contra Augustinum testem appellaverit, nempe Scriptorem, qui contra eundem cum Semipelagianis, quod initia virtutum attinet, cõspiraverit; & tamén promisserrat initio statim l. octavi se in iudicium contra Augustinum conducturum testes minimè suspectos. Hactenus de Sadoletto, cuius quidem erratum liben-

libentius fluiffem, sed Annati, & Donij ex Sadoleti verbis instituta contra S. Patrem accusatio invito penitus, ac reluctanti hucusque dicta extorserunt.

§. II.

*S. Bonaventuræ, & Caietani dicta
examinantur.*

TERTIVM Testem opponit S. Bonaventuram in 2. sent. d. 33. quæst. 2. artic. 3. dicentem: *Ad illud, quod primo obijcitur in contrarium de verbis Augustini, dicendum, quod Augustinus in verbis illis non intendit dicere, quod parvuli sensibilibus crucientur, sed intendit eorum penam manifestare quantum ad carentiam visionis Dei, & quantum etiam ad vilitatem loci, & hoc valde abundanter exprimit, plus dicens, & minus volens intelligi.* Verum negotium nobis non facessit Bonaventuræ contra Augustinum testimonium, nam eo loci loquitur de libro de fide ad Petrum Diaconum cap. 27. ubi legimus, pueros decedentes sine baptismo ignis æterni sempiterno supplicio puniendos; qui liber est Fulgentij, non Augustini. Quare si communi illius sæculi opinione ductus Seraphicus Doctor Augustini illa verba esse putavit, cum alterius sint, eius testimonio non perstamus, non enim illius dictum apud Iudices quidquam ponderis habet, quo per deceptionem de quopiam aliquid affirmatur, quod non ab illo, sed ab altero assertum constat. Hinc Sancti Doctoris modestia elucet, qui Augustini sententiam, ut putabat, haud severiori censura perstrinxit, sed leni interpretatione mitigavit. At Annatus gravi supercilio eandem in senten-

tiam tonat lib. 8. cap. 1. *Negamus crudellem consequentiam.* Rursus eo dicto, Augustinus plus dixit minus volens intelligi, semel Bonaventura usus est, & ea in sententia, quæ à latere contra Pelagianam hæresim tradita est. Verum Annatus pag. 893. laudata S. Bonaventuræ moderatione abutitur ad mitigandas Augustini sententias in quæstione de efficacia divinæ gratiæ, hæc enim scribit: *Et si quis instet, Augustinum alijs locis id exprimere, quis non videt, si hoc esset, nihil aliud sequenturum, quam ut dicit S. Bonaventura, illis locis Augustinum plus dicere, ijs autem, quæ sunt à nobis allata, minus velle.* An verò illa in sententia de pœnis parvulorum fuerit Augustinus, nihil ad rem præsentem facit, nam de libro de fide ad Petrum locutus est Bonaventura, cuius verba, quam parum adversarios iuvent, abundè superius diximus cap. 3. §. 1.

Audiamus quartum Cardinalem Caietanum, qui sic loquitur 1. p. q. 70. art. 3. *Sustinent autem verba hanc glossam: quia quando contra Averroem erat sermo, fas erat declinare in oppositum, ut Augustinus contra Pelagianos facit.* Hoc est, ait Annatus p. 862. *excedere lineam necessariæ veritatis: ut sit nimia quædam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi iubet, si præeat Augustinus.* At medium tenere clamat Augustinus, atque hoc primus mortalium docuit lib. 4. contra duas epist. Pelag. cap. 3. ad Bonifacium Papam hæc scribens: *Ista nepharia, damnable dogmata in hac tripartita divisione quisquis mente catholica exhorret, illius quinque partite latebras, insidiasque devitet, atque ita inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium, rur-*

iusque ita se se iungat à Pelagianis, ne se coniungat Manichæis, aut si in alterutris iam tenetur, nec sic se à quibuslibet alteris servet, ut in alteros irruat. Quis igitur Caietano in hoc credat, ac non potius Augustino coram Apostolica Sede hoc protestanti? Sed dices, impetu disputationis Augustinum extra sibimet statutos à se limites excurrere, hoc est extra lineam necessariæ veritatis, ut loquitur testium conductor. Miror Annatum, qui capita epistolæ Celestini ad Gallos annexa, ipsius Celestini esse putat, imò, quæ est hominis diligentia, atque eruditio, ne dubitavit quidem, hanc cambrem iterum recoquisse. Vetus illa fuit calumnia à Semipelagianis Augustino opposita, unde eisdem falsarios obloquutores Pontifex reiecit, ut §. superiori diximus, cuius sanè verba, cum illi accusationem repetant, pro defensione nobis etià repetenda sunt, hæc enim scribit: Quia non nulli qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus seu pravitate, sive imperitia demorantur, pissimis disputationibus obviare præsumant, & cum Pelagium, atque Celestium anathematizare non dubitent, magistris tamén nostris, tanquam necessarium modum exceßerint, obloquuntur. Sed Annatus, qui solam appendicem epistolæ, Profundiores verò, &c. Ante oculos habuit, hæc in anteriori pagina legere non valuit, vel legere, ac negligere idem fuit. Igitur Augustinus, Celestino iudice, vel si negatis, saltè teste lineam necessariæ veritatis non exceßit. Quis autem vnus Caietani testimonium S. Celestini Papæ contestationi præponendum ducat?

(o)

Cardinales Perronius, Valerius, ac S. Carolus Borromæus minùs rectè contra S. Augustinum adducti.

SEQVITVR Quintus acerfitus ex Gallia Perronius & purpura, & erectis ex continuo cum hæreticis bello trophæis clarissimus, cuius sunt hæc verba, inquit Annatus: Sat monui in quarta mearum observatione nos admodum distinguere proprias S. Augustini opiniones, dum loquitur, ut privatus Doctor, & eiusdem narrationes, quibus loquitur, ut testis vsus communis Ecclesiæ, vel ea dicit, quæ Doctorum ætatis suæ communi consensui conformia sunt; ab vnis siquidem argumentari nos tantum probabiliter, ab alijs demonstrative. Benè ille quidem, ac dignè de Augustino sensit; quis enim privatas Augustini sententias in Sacræ v. g. paginæ explicatione intra fidei canones refert? At hic controversitur, quid de Augustini auctoritate Perronius sentiat in quæstione de prædestinatione, & gratia. Nam de Augustini auctoritate in ijs, quæ ad divinam circa homines providentiam spectant, testimonia te producturum in ipso titulo libri octavi sponderas. Liceat mihi Augustini hæc verba innectere: *Ingrederere, Perroni, ingrederere, & confide cum fratribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio, te separavit, opus est tua, & maxime tua sententia.* Lib. 1. con. Iul. cap. 6. Arrige Annate aures, Perronius suum de Aug. testimonium profert: *Augustinus Maximus post Apostolos prædestinationis Doctor, imò OS, & LINGVA VETERIS ECCLESIAE quantum ad illam de gratia doctrinam.*

nam. L. 1. Resp. ad Regem Angliæ cap. 12. Quid te igitur, addit Augustinus, adiuvit quod Perronij, tanquam tibi suffragaretur, testimonium, posuisti? Vis scire an suam de prædestinatione sententiam docuerit Augustinus ut privatus Doctor, an ut testis usus communis Ecclesiæ? Audi ipsummet hæc dicentem lib. de dono persever. cap. 23. in fine: *Ac per hoc prædestinationis huius fidem, quæ contra novos hæreticos nova sollicitudine nunc defenditur, nunquam Ecclesia Christi non habuit.* Non igitur ea in re loquutus est Augustinus, ut privatus Doct. sed ut tradit Perronius, ut os, & lingua veteris Ecclesiæ. Quare quis non indignetur Annato, qui eos contra Augustinum testes nominat, qui S. Doctoris sententias ad cælum usque laudibus efferunt?

Ita ne sextum contra Augustinum testem dabit Verona nostra Augustinum, ut ais, recentiorum Valerium Venetum Cardinalem? Hic lib. 3. Rhetor. Eccles. cap. 42. horum Clericos monet: *Beatis Augustini scripta Clerici cautè admodum legant* Ità enim acumine ingenij præstitit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputavit, ut non mediocri ingenio præditi viri eius libros legentes in errores aliquando lapsi sint. Hoc egregium scholion affingit Annatus pag. 863. *Et hoc quid aliud est, quam id ipsum, quod monentem audivimus Bonaventuram, Augustinum plus dicere aliquando, & minùs velle intelligi.* O præclarum nostri commentatoris commentum! Cardinalis Valerius non nullos Augustinensium librorum Lectores lapsos in errores scribit, quod subtilissimum Augustini sensum minime assecuti sunt. Annatus ex Valerio inde lapsos dicit, quod Augustinus disputans plus quandòque verbis

excurrit, quod non est de difficultibus tam subtiliter, ut ait Valerius, sed tam incautè, ut interpretes contendit, disputasse, O Superi mites animos! Magnus ille Patriæ meæ Antistes Augustiniani ingenij acumen, atque in disputando subtilitatem, quam plerique licèt nobili ingenio præditi, assequi nequiverunt, commendat: Annatus inde contra Augustinum excessum accusationem struit, ac testem contra S. Doctorem illum se dare fingit, qui est eiusdem Augustini extremus laudator. Eos sanè, de quibus Valerius loquitur, in errores lapsos fuisse Augustini-ne, an ipsorum, qui Augustinum non intellexerunt, culpa est? Quis autem nesciat, plurimos profundos quorundam Sacræ pagine verborum sensus non assequentes in hæreses ruisse? Itane in Sacri eloquij Authorem Spiritum S. culpam devolvemus, an non in ipsorum potiùs petulantiam, qui ultra ingenij vires sese evehere conati sunt? Hinc eruditè Facundus Hermianensis Episcopus, qui pro tribus capitulis sub Iustinianno scripsit in lib. con. Mocianum ait: *Quid autem, inquit, in hoc miremur neque enim melius loqui potuit Augustinus, quam Propheta, quam Apostoli, & Evangelistæ, quorum mentibus similiter malè intellectis, & incongruè adhibitis tam multi suos defendere conantur errores.*

Notat ibidem Annatus, S. Carolum Borromeum Valerium ad illud opus scribendum excitasse; idemque absolutum approbasse, unde uti Valerius, ita & S. Carolus contra Augustinum stare Annato visus est: *Vide ideo, inquit, videri possit, ac debeat unum hoc testimonium esse duorum virtute, ac Sanctitate Eminentissimorum*

Cardinalium. Ità contrariū S. Doctori S. Carolum facit, qui id nē somniavit quidem. At cum Valerius pro Augustino loquatur, suppar illi Borromæus addendus est. Sed age, ipsius S. Caroli de Augustino testimonium proferamus. Ille in epistola ad Civitatem Mediolanensem ait: nemo est, qui ignoret, quantum utilitatis, & fructus attulerit Ecclesiæ Dei magnus illius Doct. August. Extinxit in Africa Manicheos, expulit Donatistas, in nihilum Pelagianos hæreticos redegit, Fortunatum Hæresiarcham confutavit, & ut universa paucis complectar, omnia venena adversus Orthodoxæ Religionis puritatem à Dæmone eructata, sustulit. Hinc factum est, ut ex illius doctrina, & à Patribus eundem subsequitis, & à Synodis, à Theologis ac Catholicis Academijs tot Ecclesiæ dogmata fulcimentum, & robur acceperint. Et hæc quidem fuit sanctissimi Mediolanensis Antistitis de D. Augustino sententia.

§. IV.

Falli eos, qui S. Augustinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuisse calumniantur.

POST Purpuratos testes ingentem aliorum Scriptorum ceteram cōtra S. Augustinum trahunt, quos sigilatim repetere non vacat, eos vero ad certas veluti classes redigam, si qui plures in eandem de Augustino opinionem coierint. Et primo loco opponit Annatus libro 8. Adamus par. 3. Cal. destr. capit. 7. & Decampsius libro 3. hæres. lant. disp. 1. cap. 3. Genebrardum Aquisensem Antistitem in epist. præfixa oper. Origenis, Albertum Pighium lib. 3. de

lib. arb. & Sixtum Senen. In præfari. lib. 5. Biblioth. dicentes Augustinum interdum libero arbitrio fuisse iniquiorem. Vetus ea quidem, ac rancida Pelagianorum, & Semipelagianorum calumnia est. Iulianus lib. 1. oper. imper. cap. 54. scribit contra Augustinum: *Liberum arbitrium in natura hominis perseverat, quod ut tu cum Manichæis negas, ità nos cum Apostolis, & omnibus Catholicis confitemur.* De Semipelagianis patet ex epistola Prosperi ad Rufinum, cuius verba data sunt §. 1. Quanta autem veritate hanc à se calumniam Augustinus propulsavit, illos solum nescire arbitror, qui S. Doctoris libros nec à limite salvaverint. Totus liber de gratia, & libero arbitrio pro humana libertate decertat, initio statim hæc scribit: *Quoniam sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium, hinc aliquid scribere ad vestram charitatem, Valentine frater, & ceteri, qui simul Deo servitis, compellente mutua charitate curavi.*

Genebrardus ait: *Augustinus fuit iniquior interdum libero arbitrio.* Sixtus Senensis pag. 875. testatur Sanctum Doctorem minùs interdum, tribuere, quam par sit, liberæ hominis voluntati. Hi quidem INTERDUM libero arbitrio minùs æquum S. Doctorem fuisse affirmant. At Decampsius proximè nominatus de iisdem scribit: *S. Augustinum PERSÆPE libero arbitrio minùs æquum fuisse affirmant.* Neque hic fideliter testium dicta exhibent. Imò nec Sixto Senensi Augustinus indignaretur, qui apertè hæc habet lib. de grat. Christi cap. 47. *Sed quia ista questio, ubi de arbitrio voluntatis, & Dei*

gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri. Cum verò Iulianus obieciſſet Auguſtino, dicere ipſum liberum arbitrium Dei gratiam commendando negari, reſpondet l. 4. con. eundem c. 8. *Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, ſed dixi, ut putetur auferri* Albertus Pighius ineptiſſimus S. Doctōris cenſor eſt, nam libro 3. de libero arbitrio hæc in S. Auguſtinum effatire non extimuit: *Liberō arbitrio alicubi videtur iniquior, etiam parū illi quam poteſt, tribuit: eius facultatem vel extenuat, vel diſimulat, vel eludit, certè omnibus viribus deſcit.* Quis autem impudentis hominis teſtimonio credat cū S. Hormiſdas Papa in epiſtola ad Poſſeſſorem ſcribat: *De arbitrio tamen libero, & gratia Dei quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & ſeruet Eccleſia, licet in varijs libris B. Auguſtini, & maxime ad Proſperum, & Hilarium abundè poſſit cognoſci, &c.* Itaque Auguſtini doctrina de libero arbitrio doctrina Eccleſiæ eſt. Non igitur iniquus eſt Auguſtinus libero arbitrio, non illud elidit, non extenuat, non ſuffocat; nam peſſimum alioqui Eccleſia Magiſtratum ſequeretur. Quis etiam non ſpernat ineptum Pighij conſilium, quo monet ad veram de libero arbitrio doctrinam percipiendam, legendos eſſe potiùs libros S. Doctōris ad Catholicos datos, quam reliquos contra Pelagianos ſcriptos, Stultè: quaſi diverſa in alterutris via abierit. Irritū hoc Maſſilienſium effugium, quo S. Doctōris libros univerſos recipere reſculabant, S. Proſper in fine libri contra Collatorem: *Maneat inquit, pla-*

nè maneat iſta conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, ſi in eadem cauſa eiſdem viri diſſentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum iudicetur, quod ab his quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans invenitur.

Porro ſi quæramus, unde nam iſdem Scriptores moti ſint, ad Auguſtinum tanta calumnia onerandum? Reſpondet Decampſius citatus, quòd Auguſtinus dixit, peccato Adæ amiſſum, ac perditū liberum arbitrium. Quod in Enchiridio c. 30. his expreſſit: *Liberō arbitrio male utens homo, & ſe perdidit, & ipſum.* At eadem ſerula vapulabunt Synodi, ac Pontifices, qui iſdem verbis Sanctiſſimi Magiſtri ſenſum deſignare. S. Gelafius Papa in epiſtola ad Episcopos per Picenum ait: *Dicunt, quod homo per liberum arbitrium, quod corrupt, ſædavit, ac PERDIDIT, bono ſuffragante naturæ beatus efficiatur.* Concilium etiam Arauſicanum can. 13. hæc definit: *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, niſi per gratiam baptiſmi non poteſt reparari, quod AMIſſVM, niſi à quo potuit dari, non poteſt reddi.* Quis enim neget Adamum amiſſiſſe poteſtatem bene, ac meritoriè operandi ob peccatum commiſſum? Sanè hæc eſt S. Innocentij definitio in epiſtola ad Patres Carthagenſes: *Liberum enim arbitrium, inquit, ille perpeſus, dum ſuis inconfultius utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda demerſus eſt & nihil quemadmodum exinde exurgere poſſet invenit ſuæque in æternum libertate deceptus huius ruina iacuiſſet oppreſſus, niſi eum poſt Chriſti pro ſua gratia relevaſſet adventus.* Audiat interim ſui interpres Auguſtinus apud Apoſtolicam Sedem ſua dicta exponens: *Peccato Adæ arbitrium libe-*

rum de hominum natura perijſſe non dicimus, ſed ad peccandum valere in hominibus ſubditis Diabolo, ad bene autem, pièque vivendum non valere, niſi ipſa voluntas hominis Dei gratia fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, ſermonis, cogitationis adiuta.

§. V.

Falli item eos, qui dicunt S. Auguſtinum contra Arium ad Sabellium, & contra Sabellium ad Arium declinaſſe.

DVos Alios teſtes contra Auguſtinum vel nolentes trahit Annatus Corneliū Muſſum Episcopum Bituntinum pag. 865. & Magnum Theologum Ioannem Scotum pag. 872. Ille quidem in cap. 5. epiſt. ad Rom. ait: Non ergo vos moveat Auguſtinus vel tantillum. Hoc eſt enim illi peculiare, vt cum aliquem expugnat errorem, tanta vehementia illum exaggeret, vt alteri oppoſito cauſam præbere videatur. Ità cum Arium inſectatur, videtur favere Sabellio, cum Sabellium, Ario, cum Pelagium Manichæis, cum Manichæos Pelagio. Iſte verò in 2. d. 33. q. 2 ad 1. ſcribit: Et ità multum ponderandum eſt, contra quos hæreticos ſancti ſunt loquenti, ſicut Auguſtinus contra Arium videtur quaſi declinare ad Sabellium, & è conſerſo: ſimilitèr videtur contra Pelagium declinare ad Arium. Rectè corrigit Annatus dicendum fortè Manichæum. Hæc quidè m illi.

At enim modèſtè loquitur Muſſus ait enim Auguſtinum contra Arium diſputantem videri Sabellio favere, mihiùs Subtilis hoc ipſum expreſſit, addidit enim quaſi videtur. Quod non ob ineptam Auguſtini methodam,

ſed ob myſterij difficultatem, ac Lectorum quorundam minùs perſpicax ingenium dixere quæ libenter, vti notavimus, concedit Auguſtinus, & tamen Annatus ait eadem pagina 872. Quo factum ſit, quemadmodum antea ex alijs referebamus, vt Auguſtinus declinarit in oppoſitum: cum tamèn illi viſum fuiſſe, vel quaſi viſum fuiſſe declinare ſcribant. At quot Recentiores inde velint convincere, S. Auguſtinum contra Arium diſputantem ad Sabellium declinaſſe, patens calumnia eſt, nunquam enim contra Arium diſputans, atque vnitatem eſſentiæ adſtruens viſus eſt perſonas in vnum confundere, vt favere Sabellio dicendus ſit. Auguſtini dictum vel vnum producant, & cauſam integram illis cedimus. Immo nullus mortalium adeo exactè mediam inter Arium, & Sabellium viam tenuit, vt Auguſtinus, qui media ipſius viæ linea inceſſit. Vnum, & alterum teſtimonium proferam, quo adverſarij falſitatis penitus convincantur.

S. Doctor tract. 37. in Ioannem ità Hipponenſes ſuos alloquebatur: In errorem Sabellianorum vnus eſt ſolus ipſe Pater, qui filius. In errore Arianorum, alius eſt quidem Pater, alius filius, ſed ipſe filius non ſolum alius, ſed etiam aliud. Tu IN MEDIO quit? Excluſiſti Sabellianum, exclude & Arianum. Pater Pater eſt, Filius Filius eſt, alius, non aliud, quia ego, & Pater, inquit, vnum ſumus, ſicut etiam heſterno die, quantum potui commendavi. Cum audit, ſumus, abſcedat confuſus Sabellianus, cum audit vnum, abſcedat confuſus Arianus. Gubernet Catholicus INTER VTRVM-QUE fidei ſuæ navigium, quoniam cavendum eſt in utroque naufragium. Quid cruditiùs, quid ſubtiliùs, quid veriùs dici

dici potuit? Passim hoc populo inculcabat, quo regia inter Sabellium, & Arium via procederet. Omnino audiendus est iterum Augustinus tract. 71. in Ioannem ubi elegantissimè ita hæreticos confutat: *Contraria dicitis, sed non eodem modo, sicut est falsum contrarium verò sed sicut sunt inter se duo falsa contraria. Errando in diversa itis, IN MEDIO est via, quam relinquitis. Inter vos ipsos longiore intervallo separati estis, quam ab ipsa via cuius desertores estis. Vos hinc, vos autem illinc huc venite, alteri ad alteros transire nolite, sed hinc, atque illinc ad nos veniendo, invicem vos invenite. Sabelliani agnoscite, quem prætermittis, Ariani æquate, quem subditis, & in via vera nobiscum ambulabitis: est enim quod invicem ex vobis alteri ex alteris admoneri utique debeatis. Audi Sabelliane: Vsq̃ue adeo non ipse Pater, sed alter est Filius, ut eum Arianus inæqualem asserat Patri. Audi Ariane: Vsq̃ue adeo filius æqualis est Patri, ut Sabellianus eundem esse dicat & Patrem. Tu adde, quem tollis, tu adimple, quem minuis, & nobiscum ambo consistitis, quia nec tu tollis, nec tu minuis eum, qui & alter est à Patre, ut convincas Sabellianum, & æqualis est Patri, ut convincas Arianum, & trisque enim clamat? Ego, & Pater vnum sumus. Quod ait, vnum, audiant Ariani, quod ait sumus, audiant Sabelliani, & nec illi æqualem, nec illi alterum negando sint vani. Ita ne si superis placet, qui non modo regia via semper incesit, sed qui eandem posteris non dicam digito monstravit, sed pedibus fecit, extra orbitas excurrille, & ad extrema declinasse dicatur? Ego quidem prius credam, reapse Solis currum ductante Phaeronte extra Eclypticam præcipitem actum, quam illis Augustini excessibus prætitem fidem.*

§. VI.

Expendantur illorum testimonia, qui S. Augustinum novitatis accusant.

IS TI quidem tres Præsules sunt, quorum auctoritatem, ac doctrinam Annatus satis exaggerat: nempe Claudius Xaintes in libro Atheist. Cal. tit. de prædestinatione, Ambrosius Chatarinus in libello itidem de prædestinatione, Hieronymus Osorius lib. 9. de Iustitia, qui S. Augustini doctrinam de prædestinatione, & reprobatione novitatis accusant, quasi senserit contra sententiam omnium Patrum, qui eundem præcesserunt. Vetus sanè contra S. Augustinum Semipelagianorum cantinela est, ut ex litteris Properi patet, cui S. Doctor hæc reponit lib. de prædest. SS. c. 14. *quid igitur opus est ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad salvandum questione versari, quod proculdubio facerent, si respondere talibus cogerentur.* Sed hac de re pluribus alibi dictum est. Sanè Clemens VIII. in disputationibus de auxilijs Molinæ sententiam ad Augustiniani dogmatis de prædestinatione amissum exegit, & Faustus Reiorum Episcopus inde præcipuè reiectus est, quod S. Doctoris de prædestinatione sententiam impugnavit, quam Patres Augustinum subsequuti, Prosper, Fulgentius, Cæsarius atque Africani Episcopi in Sardinia exules, itemque Monachi Scythæ, Rhemigius, Prudentius, alijque propugnarunt, quibus S. Thom. cum meliori Scholasticorum parte consensit. Illud tamen notandum venit, horum

rum trium Episcoporum contra Augustinum testimonia Recentioribus ipsis non exactè probari. Moraines disput. 9. num. 57. cum hæc parum honorifica de S. Doct. Claudij Xaintres verba recitasset : *Pro resolutione fidei meæ, quam Ecclesiæ Catholicæ iudicio submitto, censeo D. Augustinum nimio contra Pelagianos ardore incensum nimis præcipitanter sententiam, & consensum prædecessorum suorum contempsisse, hanc ipsam cenluram improbens ait : Hucusque Episcopus Ebroicensis, qui, ut opinor, & pace illius dictum volo, consultius fecisset, tantique Doctoris auctoritati convenientius, si semper, & constantè quæcunque dixit Augustinus, in sensum illum commodum exposuisset, & non tantam inopinando inconstantiam ei tribuisset. Dixerat enim Sanctesius Augustinum varium ea in sententia fuisse. Ambrosius Catharinus in libro de præscientia, & prædestinatione adeò adversus S. Augustinum procax est ut bilem moverit vel ipsi Vasquio, unde his Catharinum increpat 1. p. disp. 90. num. 11. Contra Augustinum parùm modeste loquitur Catharinus, & in illius sententiam suo modo explicatam maledictis procaciter fertur, &c. At in hoc turpissimi certè Catharinus lapsus est, tum quod non intelligens mentem Augustini, ipsum impudenter impugnât, & reprobat, tum quod ipse Aug. contra Massilienses, & alios à Celestino Primo in epistola prima ad Episcopos Galliæ honorificè defenditur. Et ibi recitato Celestini elogio addit, hoc Celestini testimonium sufficere, ut os ipsi Catharino obstrueretur. Accedant ex Hispania duo Dominicanæ familiæ nobilissimi Doctores, qui hominis in Augustino impugnando licentiam castigant. Dominicus Soto in cap. 9. epist. ad Roman. Non potuit,*

*inquit de Catharino, hic Reverendus Pater citra temeritatis notam non solum Augustinum, verum Sanctos omnes nova, inauditaque sua commentatione contemnere. Et Bannez 1. p. q. 23. art. 7. propè initium de Catharino ita loquitur: Edidit tres libelos de prædestinatione, in quibus nihil est eruditionis, sed plurimum erroris. Quis verò quantusve fuerit iste S. Augustini reprehensor, & unde emerferit, tradit Soto in apologia de certitudine gratiæ initio his ipsum Catharinum alloquens: Iam ætate pro-
 vectus ex Iurisconsulto (trigésimum ætatis annum natus Florentiæ Dominicanæ familiæ nomen dedit) Theologus derepentè prodijisti, simul & audire cœpisti in scholis, & contra egregios scholarum Doctores scribere. Tantæ auctoritatis apud suos habet Catharinus. Cæterum non possum non indignari Annato, hanc glossam pag. 866. Catharini testimonio appendenti: Ambrosij Catharini iudicium esset merito suspectum, si quam profitetur interdum in Augustino deferendo libertatem usurparet solus. Sed tanta cæterorum Doctorum conspiratio satis ostendit, Catharinum in ea re, non ut Catharinum, qui suo sæpè ingenio nimium indulsit, sed ut Ecclesiæ Catholicæ Archiepiscopum, & Doctorem id sensisse, &c. Erras, Annate, erras. Catharinus libros illos de prædestinatione scripsit antequam esset Antistes, nam editi sunt Parisijs anno 1541. Ille verò Minorensis Episcopus in Picentinis dictus est anno 1546. die 27. Augusti ex tomo 7. Italiæ Sacræ Vgheli, Archiepiscopus verò Complesæ anno 1452. die 3. Iunij. Non itaque loquutus est, ut Archiepiscopus Ecclesiæ Catholicæ, sed teste Soto uti nuperus ex Iurisconsulto Theologus in ijs libris, in quibus, assertore Ban-*
 nesio,

neſcio, nihil eſt eruditionis, ſed plurimum erroris. Hinc factum eſt, vt Catharinus Iuris peritus in illis libris ſæpè laudare Codices, & digeſta, vt ſuas de prædeſtinatione opiniones Theologiſ perſuaderet.

Reſtat Oſorius, de quo hæc habet Gabriel Vaſquez 1. p. diſp. 89. cap. 8. num 62. *Alterum, in quo hi authores nempe Catharinus, Camerarius, Oſorius, fuerunt decepti, eſt, quod putarunt Græcos Patres Auguſtino contraria docuiſſe, quaſi aſſereret Auguſtinus, homines ad gloriam ſine meritis electos fuiſſe, &c.* Itaque Vaſquio teſte, Oſorius deceptus eſt. Annatus libro primo ſui Auguſtini à cap. 2. uſque ad nonum ſuſius conatur probare, Auguſtinum non ſenſiſſe contra antiquos Patres, & præcipue cap. 6. ubi Fauſtum contra Auguſtinum loquentem inducit. Qua ergo ratione Auguſtinum illis teſtimonijs opugnat? Quòd ſi dicat recitare ſe, quid illi ſenſerint, nõ quid illis ſentiendum fuerat de Auguſtino hoc nobis ſat eſt, haud plenè eos teſtes Recentioribus probatos eſſe, quorum in ipſis fatentibus, primus minus conſultè locutus, alter impudens, parum modestus, & procax, imò nec mentem Auguſtini intelligens. Poſtremus denique deceptus dicitur. Annate hos contra Auguſtinum teſtes? Sed alios modo audiamus.

§. VII.

Teſtimonia Driedonis, Taperi, Medinae, & Valloſili contra S. Auguſtinum producta falſata eſſe, nec fideliter recensita.

ANNATVS Quaſi lippis, imò cæcis ſcriberet, auſus eſt

eos contra S. auguſtinum teſtes advocare, qui vel maximè S. Doctoris authoritatem tuentur, quod ſane niſi varijs technis uſus præſtare potuit. Etenim eos citat, qui apertis verbis citra ullam contrariam interpretationem non modo Auguſtinianos ſe probant, ſed Auguſtinianiſſimos; novis enim verbis inſolitæ Recentiorum aſſertiones caſtigandæ ſunt. Quo verò fidem teſtibus paret, aliqua eorum verba diſſimulat, alia detruncat, alia mutat, gravi contra tot Doctores iniuria.

In primis appellat Driedonem, teſtatur pag. 878. hæc ſcripſiſſe: *Neque ſentire contra divinam gratiam, neque ſi fallatur, pernicioſè falli eum, qui quamvis Auguſtinus aliter ſentiat, generalem agnoſcit erga omnes homines, cum primum ad uſum rationis perveniunt, bonitatem, vt eos iuvet peculiaribus auxilijs.* Driedonè loci, nempe in lib. de cap. & redempt. gen. hum. c. 2. tract. 4. memb. 2. par. 8. immediate ante illa verba ab adverſario adducta hæc tradit: *Quamvis TVTIOR vivat quiſquis cum venerabili Patre Auguſtino non per auxilia ſufficientia ex æquo omnibus adultis propoſita, ſed per divinam miſericordiam, & iuſtitiam à curioſis hominum quaſtionibus ſe abſolvit, humiliatus ſub potenti manu Dei.* Deinde quam ibi inſinuat de auxilijs communibus ſententiam locum in parvulis non habere oſtendit, quo inſolubili argumento S. Auguſt. illam ſemper impugnaverat. At qui ſecus ſentiat, non falli, inquit, pernicioſè, ſi fallitur, nec contra divinam gratiam ſentire. Nam contra iuſtitiam potiùs ſentit, quàm contra gratiam nèc pernicioſè, ſed tolerabiliter fallitur. Tu verò, Annate, vt Auguſtini in fine lib. 6. con. Iulianum verba, velis nolis, tibi inge-

ingeram, miserabiliter falleris, vel etiam detestabiliter falleris, quando Driedonem contra Augustinum testimonium dicere tibi fingis, qui TVTIOREM S. Doctoris sententiam contestatur.

Rursus adducit eundem Driedonem lib. 1. de lib. arb. cap. 2. par. 5. ubi ait: *Ex Scripturis Sacris ab Augustino adiectis super hac re non expresse, & efficaciter concludi potest, infantes sine baptismo decedentes supplicio æterni ignis esse cruciandos.* Additque Annatus nobile scholion: *En ut inefficaces fatetur adductas ab Augustino ex Scriptura Sacra probationes, utque optioni studiosorum permittit, ut illum, aut sequantur, aut deserant.* Intelligit Driedo testimonia scripturæ ab Augustino allata non efficaciter, hoc est, hæud demonstrativè probare pœnam sensus puerorum in inferis; nam inmediate hæc de utraque sententia præmiserat: *Cum neutra videatur efficaciter ex Scriptura Sacra demonstrabilis.* Neque hanc sententiam demonstrativè probatam nos contendimus; aliàs nullus posset oppositum tueri. Neque optionem facit, ut Augustinum vel sequamur, vel deseramus. Nam Augustino etiam illa in opinione nobis inhærendum esse exemplo docuit, hæc adstruens: *Ut ergo, quod nobis PROBABILIVS, scripturisque sacris magis consonum videtur, asseramus arbitramur huiuscemodi parvulos sensibili quadam molestia, seu afflictione ab igne, & in igne torqueri.* Audis Annate, eam sententiã quã tu p. 858. tanquam crudelem detestaris, à Driedone adsturi probabiliorem, ac Sacræ paginæ magis consonam? Augustino igitur militat doctissimus ille vir, neque vlla arte in Recentiorum castra abduci potest, sed inane tantum illius

nomē fingi ad decipiendos incautos.

Driedoni Magistro supparem submittur Ruardum Taperum ex eadem Lovaniensium Academia Doctorem, quem hæc contra Augustinum scribere tradit Annatus pag. 879. *Alia tamen opinio magis consentanea est Augustino, quod non omnibus Deus concedit tale auxilium, &c.* Et deinde: *Harum tamen opinionum prior videtur magis commendare divinam bonitatem, &c.* At est, quod de Annato conqueramur, quippe qui verba Taperi plurimum Augustinianæ sententiæ faventia omiserit; nam ita scribit Taperus ad art. 7. pag. 222. *Alia tamen opinio magis est consentanea Augustino, ET PATRVM CONCILIIS, quod non omnibus Deus concedit tale auxilium.* Pupugere Recentioris mentem duo illa verba, quis enim inde non videat, quantum ponderis Augustinianæ sententiæ, teste Tapero, accedat? Illa igitur consultò omisit. Quare iure cum Augustino lib. 4. con. Iul. cap. 8. hic liceat exclamare: *Ut appareat de re tanta, quibus abs te fraudibus disputetur.* Addit Annatus, significare Taperum, eandem sententiam esse Adriani VI. 4. Sent. q. 1. de pœnitentia. Hinc insultat pag. 886. *Adrianus quoque Sextus iuxta id, quod retulimus antea ex Ruardo Tapero, iungendus erit.* Sed profecto nullas nobis præstigias facies. Quid scripsit Adrianus citatus in sol. 3. dubij §. *Ex his respondeo ad quesitum modo proferimus: Eam misericordiam, ait, ut probabiliter teneo, viatoribus exhibet Deus, qua sufficienter eis assistit, & suam gratiam offert, qua pro extremo saltè virium laborando, possent peccati indulgentiam promereri, ut in hac differetia sit viatorum ab ijs, qui transierunt terminum.* Si tamen contrarium fa-

faciat, idem, si non dat eis indulgentiam peccatorum laborando pro viribus quod apud Doctores dubium: & incertum est, nequaquam iniustitiæ argui possit. Vides primò dicere, se probabiliter hoc tenere Vides 2. Adriano teste dubium, & incertum esse illud principium: *Facienti, quod in se est, Deus non denegat gratiam*, quod Recentiores putant esse certissimum. Vides 3. Deum haud reprehendi posse, si laborantibus pro viribus adhuc denegat gratiam. Quæ Adriani dicta cum illorum Theologia non conveniunt. Ibidem verò ait: *In omnibus his exclaimandum est, cum Augustino: O altitudo divitiarum Sapientiæ, & scientiæ Dei.* Cum tamen Recentiores hanc S. Augustini exclamationem non modò non imittuntur, sed irrideant, quod ex Ioa. Adamo superius fuit manifestum.

Accedit tertio loco Bartholomæus Medina magnus Dominicani instituti Theologus, eius verba sic recitat Annatus pagina 875. *Sine dubio sententia est Augustini; quod homo in pura natura habet naturalem virtutem operandi, quam non habet in lapsa. Non placet tamen Doctoribus. O integræ fidei exscriptorem: Medina eo loci adducta sententia non nullorum assentientium diversam esse virtutem operandi hominis stantis, & lapsi ait: Quæ sine dubio videtur esse D. Augustini sententia.* Quæ ita recitat Annatus: *Sine dubio sententia est Augustini Falleris, ò bone Vir, non ita scribit Medina: Videri ait, non verò esse reapse illam Augustini sententiam; tu verò illud verbum videri abradis, quod ex Medinæ vocibus Augustino acrius insultes.* Sed nec ait: *Non placet tamen Doctoribus relege, & videbis ita scribi: Non placet tamen viris DOCTO-*
Card. de Noris, Hist. Pelag.

RIBVS, quibus eam aliquibus, sed fortè minùs; ut ille quidè putabat, doctis sententiam placere significat, eos autè tacito nomine paulò antè indicaverat. Sed alia rursus audienda est obiectio. Etenim recensita Medinæ sententiæ exclamat Recentior ille p. 876. *Atque hac ratione hic auctor indubitatam Augustini doctrinam hoc in puncto, & Doctoribus contrariam esse fateatur, & SIBI sine vlllo fidei violatæ, vel sprete antiquitatis scrupulo.* Bellè hæc sibi Annatus fingit. Medina sua ipsius sententia recitata apertè protestatur se non habere adversarium Aug. Hæc sunt eius verba: *Neque D. Augustinus huic nostræ sententiæ vlllo modo adversatur.* Et audes coram iudicibus, affirmare Medinam fateri, *sibi esse contrariam Augustini doctrinam?* Egregiè Augustinus contra Iulianum l. 4. c. 8. *Quis non expectet, inquit, sapientiam disferentis, qui fidem cognoverit mentientis.*

Eadem fide, animoque Annatus pag. 870. ad tribunal contra Augustinum Ferdinandum Vallosillum, vel nolentem trahit, qui multis locis, inquit, *satis indicat liberam esse ab Augustino interdum discedendi copiam.* Dein plura Vallosilli testimonia producit, in quibus tamen hic adè constanter cum Augustino stare se proficetur, ut mecum sanè illa reputans, in eam opinionem abeam, alienis illa oculis Annatum lectitalle: pudet enim, ac piget de viro tanti inter Recentiores nominis adè palmares hallucinationes (non enim imposturas dicam) suspicari. Verum eadem obiecta excutiamus *Multis locis, ait, satis indicat liberam esse ab Augustino interdum discedendi copiam, ut quæsito 13 in 2. Tomum Chrysostomi, dum quærit causam prædestinationis, & reprobationis.* At cùm Val-

Idem illi verba contra Augustinum non producis, quod cæterorū testimonia referens præstitisti? Sanè quia nulla sunt; debui dicere, contraria sunt. Etenim adeò mordicus Augustinianæ sententiæ de gratuita prædestinatione adheret, ut ibidem dicat: *Opinio contraria non est probabilis, licet non heretica, & nullus eam deberet asserere in scholis, neq; alibi.* Et hunc dicis in disputatione de prædestinatione facere liberam ab Augustino discedendi copiam? Rursus ibidè, nempe quæsito 13. Chrysostomi testimonijs explicatis addit: *Augustinus Patro non indiget, nam eū prius huic dogmati constanter adhaesisset, re tamen diligentius perspecta opinionem locis innumeris retractavit.* Nempe Deum homines prædestinare ex prævisis meritis fidei naturalis. Addit adversarius: *Et quæsito 18. in 3. Tom. S. Augustini, ubi disputat, an possint alie virtutes esse sine fide; & sic loquitur, &c. Non enim S. Thomas consentit cum Gregorio Ariminensi, neque cum B. Augustino, quod omnes actus infidelium sint peccata.* Respondemus Vallofillum hæc dixisse ex aliorum sententia calamo ad alia properante; nam quæsito 22. in D. Ambrosium, ubi ex professo quæstionem illam agitat, & ad quam se refert tom. 7. Aug. quæst. 18. & 19. & tom. 8. quæst. 3. & alibi, aperte S. ad argumenta Gregorij in responsione ad 4. tradit, S. Augustinum non idem sensisse cum Gregorio Ariminensi de operibus infidelium. Et in tom. 3. quæst. 18. scribit, de virtutibus infidelium S. Augustinum sensisse cum S. Thoma. Et tom. 8. quæst. 3. ait, de eodem S. Doctore quærens, an omnia infidelium opera sint peccata: *Et ita in re convenit cum communi sensu Ecclesiæ, & cum doctrina Doctorum Scholasticorum.*

Et hæc est Vallofilli de Aug. sententia.

Pergit Annatus: *Et quæsito 25. in 3. tom. Augustini, ubi concludit timorem servilem tum bonum, tum meritum esse, quævis Augustinus videatur illi aliud sensisse, in quo forte Vallofillus deceptus est.* Sed appello oculos Lectorum, nihil enim ibi ait de Augustino, ut fingit Annatus; in fine tamen quæsti ejusdem S. Doctoris dictum interpretatur, nec vspiciam scribit, sibi videri, Augustinum asseruisse, timorem servilem non esse bonum. Undè non solum ille Recentior in S. Augustinum iniuriosus est, verum etiam in ipsum Vallofillum, quem deceptum dicit, ea de Augustino pronuntiando, quæ ne somniavit quidem. Addit quartò. *Et quæsito 10. in 10. Tom. ubi dicit Augustini sententiam de causa reprobationis displicuisse plerisque veterum Patrum.* Benè: at statim quinam fuerint illi Patres significat, nempe Massilienses, & Faustus Reiensis. Hæc tamèn sileat Annatus, videbat enim illos Patres esse Semipelagianorum Magistros. Hoc est, nullius proisus auctoritatis. Porro ibidem Vallofillus confutat Catharinum S. Augustini sententiam reprehendentem, & concludit: *Non ergo est, cur Catharinus in prologo sui libelli diceret, se punctum prædestinationis vera ratione attigisse, quæ Augustinum, ac cæteros antea Patres celata semper fuisset.* Tandem sic concludit: *Et quæsito 30. in 4. tom. ubi responsionem ad oppositam sibi auctoritatem Augustini in ea quæstione, num liceat uxori de consensu mariti fornicari, sic exorditur: Pro B. Aug. respondemus, quod quid secundum veritatem tenendum sit, definivimus.* Ita truncatum testimonium Vallofilli refert Annatus, ut putetur parvi habita-

Augustini auctoritas, nam ille Scriptor statim addit: *Et ipse tantum proposuit questionem, an in casu vxor possit licite fornicari, accedente consensu viri, in quo sensu Doctores scholastici questionem non disputant.* Postea aliam explicationem annectit: *Secundo dicimus B. Augustinum casum non definisse, quod ex verbis eius constat, postquam enim casum proposuit, conclusit sic asserens: Nihil hic in alteram partem disputo, liceat, cuique existimare quod velit, &c.* Ex qua littera constat, quod cum dicat, liceat cuique existimare, quod velit, quod definite nihil asseruit, sed opinioni, & iudicio aliorum existimandum reliquit. Hæc doctissimus ille Episcopus, qui summa diligentia, atque ingenti labore quæcunque dubia in vniuersis S. Augustini voluminibus occurrere poterant, explicuit, vnumque præsertim ostendendum sibi proposuit, nil falsi alicubi ab Augustino assertum fuisse. Quare quis non ægrè ferat, & acerbè, hunc strenuissimum S. Doctoris defensorem contra eundem ad tribunal obtorto collo à Recentioribus trahi, fieri illum ipsorummet ore ea loquentem, quæ non modò non dixit, sed quæ ab Augustini sensibus procul abesse solidissimè demonstravit?

§. VIII.

Viguerij, Soti, Fabri, Horantij testimonia discussa.

Recentiores licèt in superiori testimonio repetitione convicti sint, ora tamèn iudicum aspicere, ne dum sua iterum contra Augustinum aperire non erubescunt, imò novos con. S. Doct. testes adducunt, ità vt si testimonium numero certandum

foret, verendum esset, ne illorum multitudinè Augustinus obrueretur: Sed re nobis hucusque feliciter succedente animosiores facti, ad reliquorum testimonium examen accedimus.

Ioannes Viguerius pag. 872. nominatur, quòd §. 6. de peccato originali hæc scripsit: *Præterea in hoc non tenetur D. Augustinus.* Vnde Gennadius de viris illustribus de eodem Augustino loquens ait, licèt minùs capacibus dubitationem de abortivis fecerit; error tamèn illius, vt superius dixi, multo sermone contractus, lucta hostium exaggeratus, nec dum hæresis questionem dedit. Per quæ verba dat intelligere, D. Augustinum in hac opinione errasse, sed ipsum hæreticum non fuisse, eo quòd non fuit pertinax, imò retractavit in epistola ad Iulianum... Præterea decretalis Maiores de baptismo, in qua est determinatum, eos non pat. pœnam sensus, tempore D. Augustini nondum edita erat. Quia idem Augustinus, qui supra modum Ecclesiam reverebatur, si edita fuisset, oppositum non dixisset. Verùm hic testis nullam apud Iudices fidem meretur, quod eorum, quæ dicit, prorsus inscium se propalat. In primis Gennadius c. 38. de senten. S. Augustini de pœnis parvulorum sine baptismo morientium non loquitur, sed de resurrectione puerorum in vteris matrum decedentium. Nam Gennadius, cum dixisset Augustinum ex multiloquio errasse, ait: *De resurrectione etiàm mortuorum similiter eucurrit sinceritate, licèt minùs capacibus dubitationem de abortivis fecerit. Catholicus permansit tamèn, & error illius sermone multo, vt dixi, contractus lucta hostium exaggeratus necdum hæresis questionem dedit.* Etenim S. Doctor lib. 22. de civit. Dei cap. 13.

dubium proponit: *An abortivi partus in die iudicii resurrecturi sint?* Quare Viguerius verba Gennadij nec percepit, nec fideliter retulit, nam hæc omisit: *Catholicus permansit tamen*, quibus periodi sensus variatur, errorem enim non de abortivis Gennadius objicit, sed de prædestinatione ex absoluto Dei decreto, ut alibi dictum est. Neque enim sententia Augustini de pœnis parvulorum fuit, lucta hostium exaggerata, nam de illis Augustinum tantummodo dubitasse Semipelagiani dicebant, ut patet ex litteris Hilarij ad Augustinum. Præterea fallum est, S. Doctorem sententiam illam retractasse in epistola ad Iulianum. Etenim nullam ad Iulianum epistolam Augustinus scripsit. Sanè in opere imper con. Iul. lib. 3. cap. 200. quod ultima ætate conscripsit constans in eadem fuit sententia: *Si autem*, inquit, *non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non finitur?* Neque hoc S. Doctoris assertum damnatum est ab Innocentio III. in illa decretali, ut optimè notat Gregorius in 2. sent. d. 33. q. 3. & superius ex professo ostendimus.

Augetur testium numerus Dominici Soti censura, qua sententiam S. Augustini de pœnis parvulorum perstringit, inquiens lib. 1. de nat. & grat. cap. 14. apud Annatum pag. 874. *Augustinus plus iusto videtur torquere parvulos, unde qui eius sententiæ subscribunt, perpauci sunt, & tortores parvulorum nuncupantur.* Idem verò Annatus pag. 861. Ioannem Fabrum Episcopum Viennensem hom. 9. de pec. orig. in eandem Soti sententiam adduxerat, quippè qui dixit Augusti-

num sic opinantem *excessivè loquutum.* At quæstio de pœnis parvulorum nusquam ex professo ab Augustino agitata fuit, sed occasione à Pelagianis data suam sententiam pronuntiavit; in sermone 14. de V. Apostoli fusiùs quidè quàm alibi, ea de re loquutus est. Nec perpauci sunt, qui eidem adhærent, nam Gelasius, à Gregorius Pontifices, Avitus, Fulgentius, Isidorus, Synodus Sardinensis Patrum Africanorum, Prudentius, Beda, Aëlredus, alijque Sancti Patres Augustinianam de parvulorum pœnis sententiam sequuti sunt. Itemque ex Theologis Gregorius, Driedo, Musæus, Moreau, Macedo, Polmanus, Paludanus, Poncius, Contrius, à Doctores Lovanienses communiter, quorum omnium testimonia indicavimus c. 3 §. 5. Quantum verò Sotus Augustino in disputationibus de gratia detulerit, ex cap. 2. eiusdem libri colligitur ubi ait: *Hoc ipsum Augustinus agnovit, ut pleraque alia, quæ in argumentum huius operis excogitari possunt; quem propterea nihil mirum si fermè VNICVM CORYPHÆVM idemtidem huc simus PRÆ CÆTERIS PATRIBVS acersituri.* Hæc ille.

Franciscus etià Horantius contra Augustinum citatur, vir sanè eruditus, & qui Synodo Tridentinæ interfuit, quòd cum Cyprianum, itemque Hieronymum in quibusdam errasse dixisset, hæc de Augustino subiungit lib. 4. cap. 3. de locis Theologicis: *Idem Augustino longe doctissimo contigit. Sed quo feror? Cui non? Qui nusquam Augustinum errasse diceret, eximia Augustinum laude fraudaret, duos Retractationum libros expungendo.* Verùm Annato probandum erat, Augustinum in libris

contra

contra Pelagianos ab Horantio reprehensum fuisse, hoc enim se Scriptorum testimonijs evicturum spondederat. Audite interim quæ sit illius Scriptoris de Augustino iudicium. Ille lib. 1. cap. 51. ubi de gratia, & libero arbitrio disputat, hocce nobile Augustino elogium appendit: *Hæc longe omnium in perlustrandis fidei nostræ sacramentis Princeps Augustinus. Quam quidem doctrinam tanquam è cælo lapsam suscipimus, ut sanctam veneramus, ut fidei nostræ regulæ conformem amplectamur, & ut antiquæ Patrum traditioni satis constantem, modisque omnibus veritati consentaneam, & convenientem retinemus.* C. 46. vocat S. Aug. *unum omnium doctissimum, & Sanctissimum.* C. 48. ait: *Magni Augustini mens expendatur.* Hæc de S. Doct. Horantij sententia est, ut haud iure contra eundem à Recērioribus nominari possit.

§. IX.

Ioannis à Bononia, Arborei, Aragonij, Pennoti, Estij, Vegæ, & Instati testimonia examinata.

OMnium Bibliothecarum schedulas Recentiores excusserunt, rimantes si quæ Doctorum licet haud ita celebrium dicta invenirent, quibus Augustini auctoritas decurtaretur. Enim verò in librum exiguum nescio cuius Ioannis à Bononia inciderunt, qui, ut refert *Timoth.* Annatus pag. 878. expositiones Augustini in illa Apostoli: *Deus vult omnes homines salvos fieri, non recipiens* ait: *Non videtur hic modus dicendi sufficiens.* Item: *Non est verisimile Apostolum hoc sensisse.* In primis hic scrip-

tor in tacita solutione obiectionum pag. 365 edit. Lovaniensis anni 1555. quò modestius Augustini interpretationem alteram sequutus omitteret, S. Doctorem noluit nominare, religioni sibi ducens à tam sacro nomine palam discedere, sed ait: *Denique haud me latet eximium quemdam sacrarum litterarum Interpretem hunc locum ad hunc modum explicare.* Postea. *Alium sensum ponit idem Doctor eximius.* At Recentiores non modo Augustino nominato easdem interpretationes rejiciunt, sed diſterijs etiã onerant, vocantes easdem cum Molina vel primo aspectu peregrinas, & exortas, in concord. q. 19. art. 6. disp. 1. vel cum Petavio ad eludendum magis, quam rectas, & solidas videri tom. 1. dog. Theol. libro 10. capite 3. At idem Scriptor in præcipua questione de prædestinatione hæc tradit: *Nostram mox subiiciemus sententiam, eamque dictis B. Fulgentij sumptis ex B. Augustino stabiliemus.* Passimque eo in opere S. Augustini testimonia inculcat.

Opponit pag. 880. Ioannem Arboreum in illa verba epist. ad Rom. cap. 3. *Vbi est gloriatio tua? Exclusa est; per quam legem? Factorum? Non sed per legem fidei.* Vbi S. Augustini interpretationem ieiunam vocat, & explodendam. Miror alterum summa Annati diligentiam subterfugisse: etenim ait: *Expositio est ridicula & explodenda.* Verùm ridiculus potius testis sit Arboreus, qui Augustinum latinum sermonem docere præsumit. S. Doct. l. de Spirit. & litt. c. 10. ut probet homines non iustificari ex lege, sed ex fide auxiliū gratiæ impetrante, illa verba Apost. adducit, hæc subiungens: *Sive gloriationem dixerit lauda-*

bilem, quæ in Domino est, eamque exclusam, idest, non ut abscederet, pulsam, sed ut emineret, expressam, unde & exclusores dicuntur quidam artifices argentarij, &c. Sive gloriationem vitiosam de superbia venientem commemorare voluerit, eorū scilicet, qui cum sibi iuste videntur vivere, ita gloriantur quasi non acceperint eam, quam non per legem factatorum, sed per legem fidei dicit exclusam, idest eiectam, & abiectam, quia per legem fidei quisque cognoscit, si quid bene vivit, Dei gratia se habere. Itaque S. Doctor subindicata prima explicatione, quæ alicui forte venire posset in mentem, ad alteram descendit, cui semper inhæret in libris contra Pelagianos. At Arboreus ridiculum grammaticum agit, dum Augustinum barbarismi accusans ait: Nec Pictores eximij, elegantissimæque picturæ fectores, aut expressores dici solent exclusores, sed excultores, aut effigiatores. Quasi Augustinus vulgare illius ætatis quorundam argentariæ artis opificum nomen potuerit ignorare. Scribit idem S. Pater in illa Psal. 67. ut excludant hi, &c. In arte argentaria exclusores vocantur, qui de confusione massæ noverunt formam vasis exprimere. Unde patet eos argentarios artifices, quos Latino vocabulo fusores dicimus, tempore Augustini à vulgo appellatos fuisse exclusores. Certè uti 4. Reg. 24. Clusores argentarij nominantur, qui gemmas auro, vel argento claudebant, ita exclusores dicebantur, qui ex auro, vel argento vasa fundebant; cuius quidem vocis ethymologiam non vacat curiosius inquirere, cum & nomina ad placitum imponantur, & vox illa vulgò usurparetur. Arboreus autem de pictoribus, & pictura nomen illud perperam accipit, quod ab Augustino

de excultoribus argentarijs, seu de ijs qui statuas, seu quodlibet aliud excudunt, intelligitur. Igitur ineptè in hoc Arboreus calculum posuit. Verum Annatus hoc nobile scholion addit pag. 881. Et tamèn liber ille ab Augustino contra Pelagianos scriptus est, & locus Pauli contra eosdem illic urgetur. Quid tum? Scribit S. Doctor duas expositiones excogitari posse laudatæ Pauli sententiæ, quarum utraque Pelagiana hæresis suffocatur: siquidem vna displiceat, altera recipiatur, hoc satis Augustino fuit, neque qui primam non admittit, Augustini hostis statim censendus est; non enim hoc exigit Augustinus, dum ait, sive gloriationem dixerit laudabilem, &c. Sive gloriationem vitiosam, quibus significat nolle se in ijs explicandis immorari, utraque tamèn interpretatione Pelagianos convinci, sequente quolibet quam velit.

Cæterum exciderint illa Arboreo, modò in quæstionibus de prædestinatione, & gratia Augustinianum se profiteatur. Lib. 10. Theosoph. cap. 9. Augustinus, ait, liberi arbitrij assertor studiosissimus. Lib. 14. cap. 7. Si non nihil, inquit, tibi sit indicij, facile cognosces ex sana, & luculenta Augustini doctrina, Deum non ex eo dillexisse Iacob, quod futura eius merita præviderit. Toto eo volumine in quæstionibus de grat. ait: Hæc Augustiniana est assertio. Et initio libri vel à limine se S. Doctoris studiosissimum ostensurus scribit: Huiusce assertiones partes, quæ Augustinianam sapiunt doctrinam, seorsim stabiliemus. Igitur Recentiores suum ipsorum de Augustino iudicium, quod dogmata de prædestinatione, & gratia attinet, huius Arboris, nec folijs, nec umbra obtegere valent.

Quò tantèn Augustini authorita-
tem prophètarient, Petrum Ara-
gonium, & Gabrielem Pennotum
Augustinianos in subsidium vocant,
Aragonius 2. 2. q. 10. art. 6. cum pro-
basset hominem sine gratia Dei posse
bonè moralitèr operari, addit : *Ex
dictis ergò inferitur, sententiam D. Augu-
stini fuisse, quòd homines nullam bonum
opus moralitèr efficere possunt sine gratia
Dei, quòd idem affirmabat Gregorius.*
Vnde ait Annatus pag. 882. *Atque ita
palam profitetur Petrus Aragonius se ab
Augustino discedere.* Pennotus verò lib.
5. Propugnac. cap. 6. tradit minimè
credendum esse, omnem Augustini ra-
tionem esse exactam demonstrationem,
omnem responsionem esse dogma fidei, om-
nem expositionem locorum Sacrae Scriptu-
rae esse certam regulam, & infallibilem
ipsas divinas scripturas interpretandi,
&c. quibus recitatis his Annatus in-
sultat : *Vide Lector, quo moderamine
in commendanda S. Augustini doctrina
utantur etià illi, qui ex instituto eius
cultores, imitatores, & alumni sunt in
utroque Ordine Canonicorum, & Eremitarum.*
*Vt perspicere liceat, quam sit su-
perstitiosa hodiernorum Baianorum reli-
gio, qui specioso errorum prætectu, so-
lum Augustinum in ore, in oculis, in cor-
de habere se fingunt.* Non possum ne-
gare Aragonium in ea sententia fuisse,
attamen ibidem concl. 2. fatetur
hominem sine gratia rarò, & infre-
quentèr, & cum magna difficultate posse
efficere bonum opus, vt parum ab
Augustiniano dogmate recedere vi-
deatur. At S. ceterum hoc non obstante
probat sententiam S. Augustini nul-
lum continere errorem, ac proinde
posse sustineri. Huic tamèn domestico
testi, ne tantillum iudices moveat, op-
ponimus tres ex hac nostra Eremita-

na familia celeberrimos Doctores,
qui mordicus S. Augustini sententiæ
adhærent Gregorium Ariminensem
2. d. 39. q. 1. art. 2. Basilium Pontium
Magnum Theologum Salmanticen-
sem in relectionibus de auxilijs divi-
nae gratia, & Gasparem Casalium Lu-
sitani Episcopum lib. 1. de quadri-
partita iustitia, qui Augustini dogma
explicant, solidissimis argumentis
muniunt, atque ab adversariorum ia-
culis vindicant. Imò Recentiorum
subtilissimus Vasquez idem fusissimè
propugnat 1. 2. d. 190. quem sequun-
tur ex eadem familia Turrianus tract.
de grat. d. 4. Mæratius tom. 2. tract.
eodem se A. 8. Ripalda tom. 1. de en-
te super. disp. 20. sect. 6. alijque.

At Pennotus non advertebatur; ete-
nim Augustinus usus est in suarum
sententiarum confirmationem argu-
mentis etià probabilibus, quæ si
essent demonstrativa argumenta, stul-
tos diceremus Recentiores, qui eis-
dem responsionem producant. Vnū
contendimus, capitales S. Augusti-
ni sententias adversus Pelagianos
& Semipelagianos non posse citra
temeritatis notam impugnari. Quam
verò Pennotus parum Recentiorum
causæ faveat, in his eiusdem verbis
nemo non videt : *Si Celestinus, in-
quit, Romanae Ecclesiae Pontifex ca-
lumniatores doctrinae D. Augustini de
prædestinatione vocat plantas male cres-
centes, & improbos, quibus perpetuum
silentium imponendum sit, & sectato-
res dogmatum perversorum &, dam-
natorum, à contrario doctrinam Augu-
stini de prædestinatione probat, vt do-
ctrinam sanam, piam, Catholicam, & de
fide, cui à Catholicis non possit contradici.*
Lib. 5. propug. c. 16. num. 2. Anna-
tus tamèn lib. 8. cap. 2. pag. 860. ait:

Constituamus illam partem, quæ plus favet libero arbitrio, dicamusque ante prævisa merita homines ad gratiam prædestinari, post prævisum autem bonum usum gratiæ prædestinari ad gloriam, quid inde sequitur contra regulas à Celestino positas? Prorsus nihil. Hæc igitur una est ex questionibus, quas adstruere non vult Celestinus, si credimus Baronio. Iam sentis, iam vides, quàm belle tibi Pennotus concinat. Quod de Baronio addis, falsum esse §. 1. ex eodem Baronio demonstrabimus.

Guillelmus etiàm Estius intromittitur, qui. 1. sen. dist. 44. §. 14. ait: *Quòd si nihilominus contendat aliquis, Augustini verba, quæ obiecta sunt, huc inflecti non posse, putetque eum re vera alterius esse sententiæ, tum respondebimus ea, quæ de adiutorio primi hominis, & Angelorum obscurius, & ut videtur extra Scripturæ auctoritatem ab eo disputata sunt, ad hoc, ut ex comparatione gratiæ nostræ per Christum reparationis magis emerget, non debere præiudicare doctrinæ, quæ apud alios Patres, ipsumque S. Thomam in huiusmodi rebus exactissimum Doctorem expressior reperitur.* Estius quò suam erga S. Doctorem observantiam ostenderet, eadem dist. 44. §. 13. & 14. multum laboris impendit, ut eundem in suam sententiam traheret; quòd verò videbat id satis agrè posse persuaderi, ea quæ recitata sunt, apposuit, non ut parvi fieri ab ipso Augustinum iudicemus, sed ut molesti forsitan adversarii obiectionem effugeret. At quod Estio displicuit, olim pariter Semipelagianis displicuisse scribit Hilarius Arelatensis in epistola ad Augustinum §. Deinde molestè ferunt ità dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data, vel nunc omnibus datur, &c. Ille tamen

Scriptor 2. dist. 24. §. 10. ait: *Atque horum primus sit Augustinus, ut quem constat causam fidei Catholicæ contra Pelagianos præ cæteris Ecclesiasticis Scriptoribus acrius, ubertiusque defendisse.* Et in 1. d. 41. §. 6. B. Augustini de gratia Christi doctrinam, quæ magna ex parte consistit in adstruenda prædestinatione gratuita, approbavit Celestinus Pontifex in epist. ad Episcopos Galliæ. Omitto plura, quæ passim in commendationem S. Doctoris Estius recitat, Lovanienses enim, ac Duacenses consuevere Augustino semper esse addictissimi.

Alphonfus Tostatus in non nullis ab Augustino dissentit, quæ ad sacræ Paginæ explicationem pertinent. At Annatus pag. 867. ait: *Vide Lector... an putet dandam esse nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus, quæ ille contra Pelagianos, & Semipelagianos scripsit.* Contendimus S. Augustini doctrinam contra Pelagianos ex tanta Ecclesiæ approbatione in excellentiori gradu auctoritatis locandam esse, quàm illorum, qui, ut ait Tostatus apud Annatum, humano ingenio solo scripserunt. Cæterum insigne elogium Tostati de Augustino lege apud Macedo in concentu Eucharistico pag. 431. ubi de Tostato ait: *Quamquam minutis quibusdam in questionibus ab Augustino interdum dissentiat, in materia de prædestinatione, & gratia Augustino penitus consentit.*

His additur ab Adamo par. 3. Calvini destructi cap. 6. Andreas Vega, qui dolere se dixit, Augustinum adversariorum gratiæ obiectionibus clarè non satisfacisse lib. 12. in Triden. cap. 22. de iustificat. Cæterum Vega ibidem cum dixisset Pelagianos contra divinam gratiam decem & sex argumentis restitisse ait: *Et ad ea*

omnia copiose, & eruditè pro sua eximia doctrina respondit Augustinus. Addit tamen ibidem non nulla, quæ nec Adversarijs ipsis placere possunt. Nam hanc regulam prædicandi mysterium prædestinationis & necessariæ gratiæ ad credendum, diligendum Deum, poenitendum, &c. concionatoribus tradit: *Cuperem hoc clarè, & distinctè tradit, perinde esse in nostra potestate omnia exercitia virtutum, ad quæ credimus necessariam esse specialem Dei gratiam, ac si solus generalis Dei concursus sufficeret, imò ac si non esset nisi nostra sola voluntas ad ea omnia requisita.* Et post non nulla similia addit: *Et hæc sæpè desileravi, ut Augustinus palam, & aperte respondisset obijcientibus ipsi, quod à prædicatione prædestinationis, & gratiæ cessandum esset coram populo.* Quis verò non videat, ex illa Vegæ regula orationem nunquam auditoribus inculcandam esse? Etenim oratio est divinæ gratiæ testificatio, cum nullus petat ab altero auxilium ad aliquod faciendum, quod per semet æquè facile præstare potest, quo argumento Pelagiani à Patribus convicti sunt. Si fideles ad divinam opem implorandam adhortandi sunt, ut in sacris mysterijs facit Ecclesia, non ità commendanda est voluntas, ac si sola ipsa ad virtutes capeffendas, & fugiendas tentationes sibi sufficiat. Miror autem cum Vegam hanc sententiam ibidem interferentem audio, debere nos ipsius opem assiduis, & importunis gemitibus flagitare. Porro si hoc populi docendi sunt, qua ratione sola voluntatis humanæ potentia asserenda est? Imò summa eiusdem infirmitas ostenditur, dum ad illam adiuvandam Dei gratia, non dicam expectatur, sed assiduis, & importunis gemitibus im-

ploratur. De his autem adeò solid agit Augustinus in lib. de dono persever. à cap. 14. & seq. ut nihil vel clarius, vel efficacius à quoquam desiderari possit. Quare Vegæ testimonium nec adversarij ipsi probent, dum ea adstruit, quæ ipsimet improbent, si sanè sapiant.

§. X.

Dominici Bannez testimonium altius contra Augustinum exaggeratum discutitur.

Hispani huius Theologi, quem semper infensum Recentiores experti sunt, testimonium contra S. Doctorem grandi fiducia exaggerant, in qua quidem recum mala fide procedant, illud nobis diligentius examinandum venit. Adamus par. 3. sui Calvini destructi cap. 9. pag. 667 cum sibi licitum esse scribat, S. Augustini sententiam de reprobatione ex solo peccato originali ortam horrere, quod mater est illius, quam Calvinus tanta impietate, ac rabie contra Ecclesiam inculcat, Bannesij patrocínio, vel testimonio utitur, ità de eadem sententia Augustini scribentis. 1. par. q. 23. art. 5. *Hæc sententia non est probabilis. Non modicam habet difficultatem. Impossibile videtur, & omnino incredibile, quod Deus propter culpam originale hominem reprobaverit. Hoc nullus fidelium dicere audebit. Si D. Augustinus voluisset attendere malitiam huius consequentiæ, nunquam posuisset, quòd originale peccatum solum est causa reprobationis omnium reprobatorum hominum.* Annatus lib. 8. cit. cap. 4. pag. 874. prioribus omissis, illa Si D. Augustinus, &c. longe grandioribus

bus caracteribus, quo Lectoris oculos statim & vocent, & impleant, exaravit, quibus recensitis exclamat: *Hec Bannes, quæ plerique non videntur satis advertisse, dum Molina audaciam exaggerant indicantis aliquid lucis Augustino defuisse in concilianda cum creata libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficacia.* Ita insignis Theologi suffragium contra Augustinum iactant.

Ad huc illa contra Augustinum à Bannesio dicta commentatur, quorum oppositum ille Scriptor asseruit. Etenim hic recitata sententia S. Augustini de prædestinatione, fatetur non modicam illi inesse difficultatem & statim, ut id ostendat, sex argumenta contra eandem proponit, ubi in fine tertij habet. *Ergo non est probabilis sententia Augustini.* In fine secundi: *Impossibile videtur, & omnino incredibile, &c.* quæ non ex propria sententia, sed adversus Augustinum arguentis persona inducta posuit, ut patet ex ijs, quæ postea tradit. Ille autem tres ibidem sententias refert: primam S. Augustini: alteram quorundam Thomistarum: postremam S. Thomæ. De secunda §. Præterea manifestum est, ita iudicat: *Atque ita secunda opinio facile potest sustentari, neque existimo differre à sententia D. Thomæ nisi solo nomine.* Porro §. Tertia sententia est D. Thomæ, collata Augustini sententia cum illa secunda ait: *Quapropter ut postea dicemus, non est minus probabilis, imò fortè probabilior secunda illa sententia, quam prima D. Augustini.* Ergo teste Bannesio sententia S. Augustini est probabilis; imò dubitat an secunda sit probabilior (ait enim fortè illa S. Augustini, illa, inquam, secunda quam differre putat à senten-

tia S. Thomæ nisi solo nomine. Ergo falsus convincitur Adamus, dum verba illa, ergo non est probabilis sententia Augustini, quæ arguendi gratia ille Theologus dixit, eiusdem sententiam esse pronunciavit. Rursus idem de altero Bannesij dicto dicendum est, dum in argumento secundo ait: *Impossibile videtur, & omnino incredibile, quod Deus ab æterno statuerit originalem culpam misericorditer, & verè remittere; & nihilominus propter illam culpam hominem reprobaverit.* Et interio argumento infert: *Ergo originale peccatum iam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ, quod nullus fidelium dicere audebit.* Adamus verò abrais illis verbis peccatum iam remissum, &c. rapit alia in unam sententiam congest, quò acerbiorē censuram faceret. Sed ex persona adversariorum illa se dixisse Bannesius ostendit, dum paulò inferius hæc scribit: *Sed operæ pretium erit, prius quædam advertere circa sententiam Augustini, quæ omnino cavendasunt ab eis, qui illam volunt defendere.* Et statim: *Antè omnia cavendam est ne concedatur, quod aliquis propter originale peccatum iam remissum tanquam propter causam demeritoriam damnetur pœna damni, &c.* Ex quibus patet, illam propositionem, quam infert in argumentis, originale peccatum iam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ, esse omnino negandam ab ijs, qui volunt defendere sententiam S. Doctoris. Quare si illam propositionem veluti absurdam procul ab asserito Augustini removendam putat, qui fieri potest, ut eadem ipsemet Augustino imponat? Et quidem nusquam Augustinus dixit, peccatum originale remissum esse solam causam, & rationem, cur plurimi reproben-

hæntur, ita vt formalitèr id intelligatur, de quo plura diximus c. 4. §. 10.

Hæc contra testis conductorem dicta sunt, iam cum ipsomet Bannesio res sit, cuius verba, quo pacto ab Annato citantur ita se habent: *est denique de hac re nostrum iudicium, si quid valet. Crediderim enim, quod Augustinus tantum fuit sollicitus destruere errorem Pelagianorum asserentium merita præscita causam esse divinæ prædestinationis, & electionis, & quia si consideretur, quod præscientia malorum operum Esau fuit causa reprobationis ipsius, videbatur D. Augustino statim fieri consequens, quod etiam futura bona opera Iacob fuerint causa prædestinationis ipsius, propterea semper negavit præscientiam malorum operum Esau causam fuisse reprobationis ipsius. Rationem verò, ponit cur illatio illa non sit legitima. Eo quod ipsa merita bona sunt effectus prædestinationis, peccata verò non sunt effectus reprobationis; unde bene possunt esse ratio, & causa reprobationis. Tandem addit censuram quâ grandioribus characteribus Anna. expressit: Propterea manifestum est, quod non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, vt si detur causa reprobationis ex parte nostra, detur etiam prædestinationis. Si itaque D. August. voluisset attendere malitiâ huius consequentiæ, nunquam posuisset, quod universalitèr originale peccatum solum est causa reprobationis, &c. Produxi illius Scriptoris totam ferè sententiam, quam contra Augustinum tulit, nam vbi eandem confutavero nihil ex Bannesij censura præiudicij Augustino fieri constabit. In primis non rectè credidit in libro 1. ad Simplicianum q. 2. vbi ea de re S. Doctor fusius agit, sollicitum illam fuisse, erroris Pelagianorum*

confutandi, nam liber ille exaratus est initio Episcopatus Augustini ex lib. 2. Retract. cap. 1. & lib. de prædest. SS. cap. 4. incidit verò initium Episcopatus S. Patris in annum 395. cum Pelagiani anno tantum 411. apparere in Orbe cœperint. Igitur eo in opere ad Simplicianum nequaquam Pelagianorum errorem cōfutabat, sed rogatus ab eodem Antislite Mediolanensi caput septimum epistolæ Divi Pauli ad Romanos à vers. 10. vsque ad 30. ita enim ille petierat, fusè explicuit, vt patet ex initio quæstionis secundæ. Porro prolixius disputat de illis Pauli verbis à versione 11. Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali (vt secundum electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, quia maior serviet minori sicut scriptum est. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Vbi cum demonstrasset, Iacob non fuisse electum ob opera bona prævisa, idè à pari dicendum esse intulit de Esau, nempe neque ipsum fuisse odio habitum ob prævisa mala opera. Audiat S. Doct. An fortè inquit, quemadmodum illud de Iacob nullis meritis bonæ actionis dictum est, ita Esau nullis meritis malæ actionis odiosus? Si enim quia præsciebat Deus futura eius opera mala, propterea eum prædestinavit, vt serviret minori; propterea prædestinavit, & Iacob, vt ei maior serviret, quia futura eius bona opera præsciebat, & falsum est iam, quod ait: Non ex operibus. Si autem verum est, quod non ex operibus, & inde hoc prabat, quia de nondum natis, nondumque aliquando operatis hoc dictum est, unde nec ex fide, quæ in nondum natis similiter nondum erat, quo meritò Esau odio haberetur antequam nasceretur? Ex illa particula fortè colligo

Rom. 9.

ligo S. Patrem per modum disputantis loqui: quod etiam constat ex ijs, quæ paulò inferiùs ponit: *Vt autem, inquit, odisset Esau, nisi iniustitiæ meritò iniustum est. Quod si concedimus, incipit, & Iacob iustitiæ meritò diligi. Quod si verum est, falsum est, quod non ex operibus. Videatur §. Car enim est improbus Esau. Disputans igitur illam consequentiam intulit, non quod veram illam arbitraretur, vt dicemus.*

Idem. Tota igitur vis illius illationis est in verbis Apostoli, qui apertè excludit bona opera, cur fuerit dilectus Iacob, & mala item opera, ob quæ odio habitus fuerit Esau: inquit enim antequam aliquid boni egissent, aut mali, quod idem est, ac antequam aliqua opera mala, aut bona egissent, non ex operibus nempè bonis, vel malis, Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Vndè patet, falsum esse, quod ait Bannez §. Propterea manifestum est, Paulum dum ait, non ex operibus, loqui tantum de operibus bonis Iacob, nam vt ait, Augustinus: *Non ex operibus, & inde hoc probat, quia de nondum natis, nondumque aliquid operatis hoc dictum est, nam si opera tantum bona Iacob excludere voluisset, dixisset, Cum nondum natus fuisset, aut aliquid boni egisset, &c. non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia maior serviet minori.* Itaque certum est, ibi Apostolum loqui de operibus vtriusque. Quod etiam confirmatur ex ijs, quæ ibidem addit: *Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid ergò dicemus, numquid iniquitas apud Deum? Cum neuter egerit aliquid boni, aut mali, vnum tamen Deus diligit, alterum odio habet, qua ergò iustitia id facit Deus? At si Deus futura mala opera Esau prævidisset, nullus datur ca-*

lumnix locus. Ex his apparet vis illius paritatis, quam per modum disputantis affert S. Doctor. Nam ita discurret: *Si enim quia præsciebat Deus futura eius opera mala, propterea eum prædestinavit, vt serviret minori, ergò prædestinavit, & Iacob, vt ei maior serviret, quia futura eius bona opera præsciebat.* Hæc illatio probatur, quia equalitèr excluduntur ab Apostolo opera bona, cur fuerit Iacob electus, ac opera mala, ob quæ Esau fuerit reprobatus: ergò currit par ratio de operibus vtriusque in ordine ad amorem, vel odium. Et ita disputat Augustinus, iudicium interim suspendens.

Cæterum scribit Bannez: *Propterea manifestum est, quod non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, vt si detur causa reprobationis ex parte nostra detur etiam prædestinationis. Si itaque D. Augustinus voluisset attendere malitiam huius consequentiæ, &c.* Plane hæc in Augustini libris legendis viri diligentiam desiderari ostendunt; nam malitiam consequentiæ non solum attendit Augustinus, verumetiam solidè confutavit, & quod mirum est, eo ipso loco, vbi minùs diligentem Bannesius illum credidit. Etenim hanc paritatem semper Augustinus negavit: Deus reprobatur ex prævisione demeriti, seu peccati, ergò è contra etià prædestinat ex prævisione boni operis. En totum hoc argumentum ab illa paritate deductum à Pelagianis in epist. 106. ad Paulinum: *Quomodo inquit, Esau non damnatur indignus, si non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia maior serviet minori? Sicut enim illius nulla præcesserant opera bona, vt ad gratiam pertineret, sic nec huius mala, vt ad pe-*

ad penam pertinere deberet. Respondet S. Doctor Nulla plane in utroque opera vel bona, vel mala, sed propria; uterque autem illi uni obnoxius erat, in quo omnes peccaverunt, &c. Sed ambo, qui nondum propria vel bona, vel mala operabantur, rei tamen ex origine nascebatur. Laudet misericordiam, qui liberatur, non culpet iudicium qui punitur. Vides negari paritatem ab Augustino, nam Esau est reprobatus ratione maculæ ex Adamo contractæ, Iacob verò per solam misericordiam liberatus. Hinc celebre veluti axioma Augustini est: Bonus est Deus, iustus est Deus: potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest quemquam sine meritis damnare, quia iustus est. Lib. 3. con. Iul. cap. 18. Audi rationem disparitatis, & fatere Augustinum optime vidisse, quod non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostra, detur etiam prædestinationis, nam actus reprobationis est actus iustitiæ punitivæ hominem damnantis. At clamat Augustinus: Non potest quemquam sine meritis damnare, quia iustus est. Prædestinatio autem est actus puræ misericordiæ, & bonitatis divinæ, quæ nulla opera nostra bona supponit, sed facit, hinc ait: Potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est. Ergò laudet misericordiam, qui liberatur, non culpet iudicium, qui punitur. Eac nunc Bannez, & addat, Augustinum malitiam consequentiæ attendere noluisse, & hæc ipsa palmaribus characteribus Annatus exscribat.

Verum in eadem quæstione secunda ad Simplicianum ubi disputans eam paritatem urgebat: Ut odisset Esau nisi iniustitiæ meritò iniustum est. Quod si concedamus, incipit, & Iacob

iustitiæ meritò diligere, respondens, ac quæstionem pluribus abs se adductis in utramque partem argumentis implexam tandem dissolvens paritatem negat; ibi enim diffusius probat, nulla opera bona, nec ipsam fidem præcessisse, cuius intuitu Iacob fuerit electus, & concludit: Ergò ante omne meritum est gratia. Postea verò eruditè pluribus evincit, Deum non potuisse odio habere Esau, antequam in illo peccatum cerneret, quia omnis creatura Dei bona est, & omnis homo inquantum homo est, creatura est, non inquantum peccator. Est ergò creator Deus & corporis, & animi humani. Neutrū horum malum, & neutrum odit Deus, &c. nec odit in homine nisi peccatum. Ex his concludit: Non igitur odit Deus Esau hominem, sed odit Deus Esau peccatorem. Vnde confirmata illa propositione: Ut autem odisset Esau nisi iniustitiæ meritò iniustum est, consequentiam illam negat, ergò incipit &, Iacob iustitiæ meritò diligere, nam priori illo dicto concessio, probat fallum esse, quod posterius deducunt: nempe Iacob etiam dilectum ob bona merita: Cur ergo, addit, Iacob dilexit, numquid peccator erat? Sed dilexit in eo non culpam, quam debebat, sed gratiam, quam donabat. Ergò per Augustinum grandis est disparitas inter reprobationem, & prædestinationem, quia reprobatio supponit meritum malum, quod odit, prædestinatio verò nullum supponit meritum bonum, sed causat. At Bannez in eo deceptus est, quod non legens Augustinum quæstionem resolventem, ea putavit à S. Doctore affirmata, quæ ante suæ sententiæ expositionem proposuit, ad difficultatem quæstionis totis viribus augendam. Non igitur D. Augustinus noluit atten-

attendere malitiam consequentiæ. Sed Bannez noluit attendere D. Augustinum malitiam consequentiæ, & attendentem, & solidissimè confutantem.

Rursus notanda sunt, quæ ibidem Bannezius scribit, ut ostenderet malitiam illius Augustinianæ consequentiæ: Nam facile, inquit, negari poterat à contrariam sententiam sequentibus, & assignari differentia in prædestinatione, & reprobatione, quod prædestinationis est causa non solum consequutionis ultimi finis, sed etiam meritorum ad ultimum finem. Reprobatio verò quamvis sit causa eius, quod redditur in futuro, scilicet pœnæ æternæ, non tamèn est causa eius, quod est in præsentis, scilicet peccati, propter quod totus reprobationis effectus potest cadere super reprobum tanquam propter demeritum. At certè Augustinus hanc differentiam vidit, & ne Bannezium mittam ad alios S. Doctoris libros, eo ipso in loco, ubi ab Augustino minimè illam observatam dixit. Etenim ibi fusè probans prædestinationem esse causam meritorum hæc ait: *Vocantis secundum propositum est ergò gratia percipientis verò gratiam consequenter sunt opera bona, non quæ gratiam pariant, sed quæ gratia pariantur. Non enim ut ferveat, calefacit ignis, sed quia fervet; Nec ideò currit rota, ut rotunda sit, sed quia rotunda est. Sic nemo propterea bene operatur, ut accipiat gratiam, sed quia accepit. Lege cap. 10. de præd. SS. Postea dat differentiam reprobationis à prædestinatione, quod illa non causat peccatum, ob quod homo reprobat, licet causet pœnam sceleris debitam, ita enim de reprobane Deo loquitur: Odit enim in eis impietatem, quam ipse non fecit. Sicut enim iudex in homine odit furtum, sed*

non odit, quod datur ad metalum, illud enim fur, hoc iudex facit; ita Deus, quod ex conspersione impiorum facit vasa perditionis, non odit; quod facit, idest opus ordinationis suæ in pœna debita pereuntium. Itaque Augustinus prædestinationis, & reprobationis latum discrimen novit, nempe quod prædestinationis Dei vocantis est causa bonorum operum, non vero reprobatio est causa malorum. Imo S. Pater adeo cōstanter illam disparitatem asseruit, ut ex illa vna originale peccatum deduxerit, & antè tria lustra, quam erumperet, Pelagianos profligaverit. Cum enim probasset divinam electionem nulla merita in homine supponere, & ex alia parte ad reprobationem iustam demerita requiri intelligeret, quærens de reprobatione Esau, qui sinullo merito improbat, petit rationem, quomodo eius improbatio iusta dici potest? Cum verò ex Apost. pateat, ipsum ex suis operibus non esse reprobatum, & ex alia parte certissimum esset, quod ut Deus odisset Esau, nisi iniustitiæ merito iniustum est, concludit, quod facta est vna massa omnium veniens de traduce peccati, nempe quia concupiscentia carnalis de peccati pœna iam regnans univèrsam genus humanum tanquam totam, & vnam conspersione originali reatu in omnia permanente confuderat. Et antea: Vna est enim ex Adam massa peccatorum, in qua & Iudei, & Gentes remota gratia Dei ad vnam pertinent conspersionem. Quomodo verò ex hac massa eligantur vasa alia in honorem per electionem, alia per reprobationem in contumeliam fufius ibidem tradit. Quare recte ab eodem dictum est Ecce enim odit Esau, quod vas ipse fecit in contumeliam. Quis verò non miretur vastum Augusti-

gustini ingenium de efficacia gratiæ, de prædestinatione Sanctorum, de reprobatione, de peccato originali adeò diffusè eo in opere disputasse, ac si iam cum Pelagianis collato veluti pede certaret, qui tamèn post tria lustra erupere? Hinc videas Pelagianos vnum Augustinum hostes habuisse implacabilem, à quo pessimam hæresim, antequam nasceretur, suffocatam videbant. Omnes quidem in controversijs contra Pelagium de divina gratia primas illi debent, cum Augustino nullus scripserit, vel melius, vel diffusius. Sane ceteros Patres eo in argumentò tanto post se intervallo reliquit, vt si omnia de gratia, ac peccato originali à prioribus Patribus asserta colligantur, huic vni secundæ quæstioni ad Simplicianum, siue argumentorum pondus, siue doctrinæ acumen, siue rerum difficilissimarum explicationem spectes, sine dubio cedere videantur: quæ tamen quæstio, antequam audirentur Pelagiani, vt diximus, scripta est, vt vel hinc importunæ Recentiorum voces alios Patres inelamantium satis solidè comprimantur. Etenim ex ijs, quæ S. Pater ad Simplicianum scribit, evidentè ostenditur, in quæstionibus de divina gratia reliquos Patres esse viles, Augustinum verò necessarium, quòd tam certum est, vt Recentiorum, quorum obiectis satisfacimus, acutissimus Vasquez hanc Augustinianæ authoritati laudem dederit: *Augustinus in materia de gratia, & prædestinatione inter ceteros Ecclesiæ Patres non alitèr, quam sol inter minora sydera præfulget* 1. p. disp. 86. cap. 1. num. 8.

Volo hic vnum advertere, quo Bannesij de Augustino césura ita reij-

ciatur, vt eadem ipse Bannesius percellendus sit. Dico igitur differentiam illam prædestinationis à reprobatione, quòd hæc supponit mala merita, quæ puniat, illa verò non supponat merita bona, quæ premio compenset, longè constantius, ac rigidius fuisse ab Augustino assertam, ac defensam, quam ab ipsomet Bannez. Nam si huic Scriptori obijciatur hoc argumentum: Divina providentia sine meritorum prævisione assumit ad gloriam æternam, ergò eadem providentia sine demeritorum prævisione potest excludere à gloria. Nullam hic *malitiam consequentia* notat, non hic repetit disparitatem, quam Augustino veluti suggerit, prædestinationem causare merita, reprobationem verò non causare demerita, sed supponere, sed totum concedit; etenim in responsione ad argum. 2. ait: *Ante præscitum peccatum potest intelligi Deus odio habere quosdam, idest non diligere in vitam æternam*. Ibi enim cum alijs passim concedit reprobationem, vt vocant, negativam, qua Deus negat gloriam non in pœnam peccati, sed vt purè donum indebitum, non supponere prævisionem demeritorum. At S. Augustinus adeo mordicus sustinet disparitatem datam inter reprobationem, & prædestinationem, vt ubique reprobationem illam sine prævisione demeritorum, licet negativam, excluderet, atque in Pelagianis semper damnaverit, Pelagiani enim contendebant, pueros nasci sine vilo peccato originali, negabant tamèn, illos admitti ad vitam æternam regni cœlorum, nisi per baptismi gratiam adoptarentur; etenim cum gloria liberè à Deo donetur, dicebant

cebant Deum statuisse, eandem baptizatis tantum conferre. Illorum verba apud Augustinum lib. de pec. originali cap. 5. hæc ipsa sunt: *Quia Dominus statuit, regnum cælorum non nisi baptizatis posse conferri, quod quia vires naturæ non habent, conferre necesse est per gratiæ libertatem.* Vnde erat illorum celebre axioma: *Habet gratia, quod adoptet, non habet vnda, quod diluat,* apud Scriporem libri 2. de vocat. gent. cap. 24. Ita pueri sine baptismo morientes excluderantur à regnò cælorum non in pœnam peccati originalis, quod Pelagiani negabant, sed quod possessio regni cælorum non erat debita, nam vires, aiunt, naturæ non habent, ut possint illud acquirere. Quare pueros sic excludi à regno cælorum nullam pœnam esse asseriebant apud Aug. lib. 3. con. Iul. cap. 3. & lib. 4. oper. imperf. cap. 99. & lib. 5. cap. 11. asserit pueros sine baptismo defunctos ex Pelagianorum sententia liberos ab omni damnatione esse. Erant igitur exclusi reprobatione purè negativa: hoc est non admissi in regnum cælorum, nulla interim pœna illis inflicta, ita ut ipsa exclusio, seu non admissio in regnum cælorum nulla pœna illis esset. Ac S. Augustinus ubique contra Pelagianos contendit, pueros sine baptismo morientes, si nulla culpa originis infecti sint, iniuste reprobatione negativa excludi à regno Dei. Sexcentis in locis id contra hæreticos urget. lib. 1. de pec. merit. cap. 30. Nunquam explicant isti, quia per iustitiam nullum peccatum habens imago Dei separatur à regno Dei & lib. 5. con. Iul. cap. 11. Verum vos quoque qui eos velut liberos ab omni damnatione esse contenditis, cogitare non vultis, quia illos damnatione pu-

niatis, alienando à vita Dei, & à regno Dei tot imagines Dei, &c. Hæc autem iniuste patiuntur, si nullum habent omnino peccatum; aut si iuste, ergò habent originale pec. Et l. 2. oper. imp. c. 325. Nunquam dicturus es, ut sit iustum, ut parvuli nulla sua, nulla plerunque etiam suorum culpa sine baptismate mortui à parentibus, & proximis fidelibus separentur, & ad regnum Dei non admittantur. Lib. 5. con. Iul. cap. 9. scribit: *Quapropter natos ex Adam transferri renatos oportet ad Christum, nè à regno Dei pereant imagines Dei, quod sine malo fieri, qui dicit, nè amorem habet, nè timorem Dei.* Et epist. 106. Hoc à iustitia Dei penitus alienum scribit. Lib. 6. cap. 4. Si nihil meruissent mali, nunquam privarentur in communi causa privatione tanti boni. Lege ser. 14. de Verbis Apost. ubi clamat. *Quare enim patrimonium regni cælorum ab ipsis innocentibus à quo regnum cælorum non acquiritur, profecto magno bono fraudatur. Quæ est ista iustitia? &c.* Idem docuit S. Gelasius Papa in epist. ad Episcopos per Picenum contra Pelagianos: *Cur igitur, inquit, infans hac sorte concluditur nempè non admitti in regnum cælorum, si nullum habet omnino peccatum; magisque videtur, quod absit, iniustus Deus, si illic infligatur pœna, ubi nulla sit culpa.* Concinit Synodus Byzacenorum Patrum in lib. de incarnation. & grat. capite 14. ubi aiunt: *Et cum non sit iniquitas apud Deum, qui fecit hominem ad imaginem suam, quæ iustitia est, ut imago Dei, quæ nihil potuit per se ipsam delinquere, si non redimatur sanguine Filij Dei, in regnum Dei non permittatur intrare?* Quæ duo testimonia consulto addidi, quia non nulli memoratam S. Doctoris sententiam falsam existimant. Itaque fixum fuit,

fuit, certumque omnino apud Augustinum, ac Sanctos Patres eiusdem discipulos, neminem posse sine culpa reprobari purè negativè à regno cœlorum tanquam beneficio indubito, vti certissimum fuit eidem, neminem in statu naturæ lapſæ prædestinari ex prævisione alicuius boni operis. Quare disparitatem inter prædestinationem, & reprobationem eam necessariò esse dixit, vt Deus citra iniustitiam non posset excludere à regno cœlorum parvulos sine culpa, licèt id non faceret in pœnam. Non est igitur Augustinus docendus illam disparitatem, vel malitiã consequentiã à Bannesio, cum & ipso melius eandem norit, & longè rigidiùs defenderit. Recentiores Alarcon, Herice, alijque reprobationi illi negativæ ante prævisa demerita Calvinismi fuliginem obiectant, vnde magnæ contra ipsos quærelæ Thomistarum inaudiuntur, Io. à S. Thoma 1. p. disp. 10. de Reprobationum. 19. Gonetii disp. 5. tom. 4. art. 2. §. 3. Et certè Calvinus reprobationem positivam ante prævisionem peccatorum astruxit, imò ab eadem dixit peccata causari, atque ad hæc perpetranda homines impelli, quæ à Thomistis vnà cum reliquis Catholicis negantur. At nos absit, vt Pelagianismum sapientissimis viris, & in Augustino defendendo ex iuramento Salmanticensi commilitonibus, ac nostris fœderatis imponamus, illa enim tantum diximus, quæ Bannesij censuram plenius confutaremus. Non est tamèn cur adversarij huius Theologi testimonium contra Augustinum producant, qui in eodem loco nempe articulo illo quinto in confutatio-

ne sententiæ Iavelli ait: *Augustinus gratiæ Dei testis insignis, & prædicator. Et §. His ergò opinionibus, addit: Statuenda est vera sententia iuxta mentem Augustini, & D. Thomæ.* Quare siquid deceptus dixit de Augustino, vti excusatione illum quidè dignum ducimus, ità non tantæ auctoritatis habendus est, vt eius testimonium con. S. Doctorem palmaribus caracteribus expressum ab adversarijs exaggerandum videatur.

§. XI.

S. Bernardus perperam contra Augustinum ab Annato adductus.

Recentiores, vt ingens testimonium agmen, quo S. Augustinum non loco tantum movere, sed etiã penitus obruere tentarunt, nobilissimi Patris testimonio claudant, S. Bernardum contra Augustinum suffragium dare affirmant, clamantes cum Annato pag. 884. *Veniat ergò post ultimum S. Bernardus, qui nominari debuit ante primum. Ille verò nunquam contra Augustinum descendet, nec si machinas omnes admoveatis. At inquiunt: Igitur S. Bernardus tam religiosus S. Augustini cultor, tam studiosus Lector, tam idoneus arbiter Ecclesiasticæ, ac necessariæ doctrinæ peculiarem tamèn eius sententiam qua negat S. Ioannem Baptistam accepisse plenam in utero materno sanctificationis gratiam, rejicit in epistola ad Canonicos Lugdunenses, & principio, quonitabatur Augustinus, quod scilicet nemo renatus dici possit, priusquam natus, contrarium opponit, aitque posse aliquem prius Sanctum esse, quàm natum. Cum ve-*

rò sciant Augustinum quandoque à Bernardo appellatum validissimum malleum hæreticorum, atque Catholicæ religionis columnam, quasi per risum ita concludunt: *Constat ergo exemplo S. Bernardi tales esse, quas dixerat duas illas columnas, ut non sit necessario timendum, si quis ita divellatur ab Augustino, ut tamen innitatur Ambrosio, etiam in ijs, quæ contra Pelagianos Augustinus disputavit, neque nullum videri posse aliquando validissimi hæreticorum mallei incertum ictum.* Hæc illi.

Fatemur particularem fuisse S. Doctoris sententiam adversus Pelagianos de peccato originali disputantis, Hieremiam, ac Ioannem Baptistam non fuisse plenè à peccato originali in uteris matrum per gratiam sanctificantem liberatos. Hoc docuit epist. 57. ad Dardanum, & lib. 4. con. Iul. oper. imperf. cap. 133. ubi ait: *Quia, & Hieremias, & Ioannes quamvis sanctificati in uteris matrum traxerunt tamen originale peccatum.* Nam quo alio merito interirent eorum animæ de populo suo, nisi die octavo circumciderentur, nisi ad Christi gratiam pervenirent, &c. Erant ergo illi, & natura filij iræ ab uteris matrum, & gratia filij misericordiæ ab uteris matrum, quia nec adhuc eis inerat sanctitas, quæ vinculum solveret successionis obnoxia, quod suo tempore solvi oportebat, & inerat tamen, quæ præconem Christi à matris visceribus designabat. Duo hic consideranda sunt. Ioannem Baptistam repletum per Spiritus S. gratiam prophetiæ dono, postea noxa originali liberatum fuisse in utero. Primum concedit S. Augustinus: alterum negat, ut eius verba clarè ostendunt. Sanctus Bernardus primum, & ipse si-

ne hæsitacione concedit, de altero verò dicit, se non audere quidpiam definire. Audiantur dulcia Melliflui Doctoris verba, ne Annati in Augustinum amarus sermo nobis fastidium ingerat: *Certissimè autem, inquit, Sanctus Spiritus, quem replevit, sanctificavit. Caterum quatenus adversus originale peccatum hæc ipsa sanctificatio valuerit, sive pro isto, sive pro illo Propheta, vel si quis alius simili præventus gratia fuerit, NON TEMERE DIXERIM.* Deinde sententiam S. Augustini considerans addit: *Attamen quis dicat Spiritu S. repletum manere adhuc filium nihilominus iræ, & si mori in utero contigisset, cum hac plenitudine spiritus pœnas luiturum damnationis? Durum est; MINIME tamen AVSIM hinc QUIDPIAM MEA SENTENTIA DEFINIRE.* Sed quidquid de hoc sit, &c. Vides, Annate, nihil ea in re Bernardum definire vnus, ut iure quidem arbitror, Augustini quem habebat, ut dicis, dum hæc scriberet, præsentem, autoritate remoratum? Dura illi Augustini sententia visa est: at durius falsus est ab Augustino discedere: *Minimè tamen, inquit, ausim hinc quidpiam mea sententia definire.* Hoccine est Annate, ut iocaris, divelli ab Augustino? hoc putare nullum aliquando validissimi hæreticorum mallei incertum ictum? Imò hoc est, Lectoribus fucum facere, ac Bernardo nimium iniuriosum esse, dum illum ea recitantem inducis de Augustino, quæ ne cogitavit quidem. Illa itaque est Melliflui sententia epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses.

Sed aliud quid Annatus garrit, contenditque, Bernardum diversa, imò adversa sapere vel eo ipso in loco ab Augustino recedendo, ubi se eum

Augu-

Augustino, aut errare, aut sapere proficetur, nempe epist. 77. ad Higonem. Do Annati verba: *Ut omittam, quod re-
lata illa sententia, qua sensit Augu-
stinus, internam cordis conversionem
ad Deum externam baptismi susceptio-
nem posse supplere, vir minimè iactabun-
dus: negare audeat fuisse vspiam ab eo
retractatam, quamvis retractasset exem-
plum, quod subiecerat, Sancti Latronis ea
ratione, quod incertū esset, an fuisset bap-
tizatus. Nescio quo consilio Annatus
hic paralepsi utatur. Eia age, edisse-
re, cur ex Bernardo Augustinum ac-
culare tibi in religionem venit? Itā
est, Bernardus vir minimè iacta-
bundus Augustini sententiam, qua
asserit internam cordis conversio-
nem ad Deum baptismum posse sup-
plere, negare audeat fuisse vspiam ab eo
retractatam. Fortè hanc sententiam
retractandam Augustino fuisse putas?
Illam sententiam ante S. Augustinum
docuerat, S. Cyprianus, quem lau-
dat S. Doctor lib. 4. de baptis. cap.
22. ubi de baptismo ait, si ex neces-
sitate desit, posse supplere fidem con-
versionemque cordis, quia, tunc impletur
invisibiliter, cum mysterium baptismi non
contemptus religionis, sed articulus ne-
cessitatis excludit. Sed & S. Ambrosius
hoc ipsum docuerat de Valentiniano
Imperatore, ut patet ex eiusdem ora-
tione in qua defuncti Valentiniani
laudes recitat. Vtrumque verò Am-
brosium nempe, & Augustinum se-
quitur S. Bernardus illa in epistola
77. quocum testimonia laudat, scri-
bens: *Ab his ergo duabus columnis (Au-
gustinum loquor, & Ambrosium) crede
mibi difficile avellor. Cum his, inquam,
me, aut errare, aut sapere fateor, credens,
& ipse sola fide hominem posse salvari
cum desiderio percipiendi Sacramentum,**

*si tamèn pio adimplendo desiderio mors
anticipans, seu alia quæcunque vis invin-
cibilis obviaverit. Audis Bernardum
virum minimè iactabundum cum
Augustino sapere, & credere, sola fi-
de hominem posse salvari cum desiderio
percipiendi Sacramentum? Cur verò eam
sententiam Augustini diceret, fuisse
vspiam ab eo retractatam, in quam
pedibus ivit? Sed & Apostolica Sedes
eandem sententiam ob Augustini au-
ctoritatem approbavit. Innocentius
III. in litteris ad Cremonensem Epif-
copum, quæ apud Gregorium IX. ex-
tant lib. 3. tit. 43. cap. 2. ita scri-
bit: *Quem sine vnda baptismatis extre-
mum diem clausisse significasti, quia in
S. Matris Ecclesie fide, & Christi no-
mine perseveravit, ab originali peccato
solutum, & cœlestis patrie gaudia esse
adeptum asserimus incunctanter. Lege su-
per octavo libro Augustini de Civitate
Dei, ubi inter cætera legitur: Baptismus
invisibiliter ministratur, quem non com-
temptus religionis, sed terminus necessita-
tis excludit. Error tamèn irrepsit, nam
verba illa leguntur non in l. 8. de Civi.
sed lib. 4. de baptismo, ut recitavi-
mus, quæ etiā laudatus Bernardus
ex eodem lib. 4. adduxit. Hinc Theo-
logi baptismum flaminis, & Triden-
tina Synodus sess. 6. cap. 4. bap-
tismum in voto iustificare decernunt.
Quid igitur tibi in mentem venit,
Annate, dum sententiam illam S.
Doctoris ab Ecclesia approbatam
quasi retractatione dignam recensui-
sti, quam etiā constanter idem te-
nuit post exteros Pelagianos ad fi-
nem usque vitæ? Legatur l. 1. de orig.
animæ c. 9. & 2. Retract. cap. 18. Qui
plura ea de re scire cupit, consulat
Christianum Lupum authorem satis
notum in lib. de Attritione, & con-
tritione cap. 8.**

An fortè irrides, quod de baptismo S. Latronis Augustinus insinuat? S. Doctor rem sibi certam, nempe conversionem cordis supplere vicem baptismi, non posse satis efficaciter illo exemplo demonstrari fassus est in libro 2. *Retract.* cap. 18. affirmans à quibusdam non incredibiliter dici, Latronem aqua illa, quæ de vulnere lateris eius emicuit, tanquam sacratissimo baptismo fuisse perfusum. Lib. 1. laudato. Caterum idem Pater non putavit, illum fuisse autè crucifixionem baptizatum. Apertè ait ibidem: *Latro ille non ante crucem Domini sectator, sed in cruce confessor, &c. Tunc etià fides eius de ligno floruit, quando discipulorum marcuit.* Illa verò de baptismo Latronis adducit, quibus confutaret errorem Vincentij Victoris, qui exemplo Latronis contendebat, pueros sine baptismo mortuos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, ut patet ex lib. 3. de orig. animæ ad Vincentium, ubi toto capite nono de baptismo Latronis discurret. Quæ tamèn ità adduxit, ut omnem errandi occasionem ex illius Latronis exemplo resecaret. Hinc lib. 1. cap. 9. cum varios modos recèssisset, quibus Latro ille vel dicebatur, vel dici poterat baptizatus, conclusit: *Verùm hæc ut volet, quisquæ accipiat, dum tamèn de baptismo non præscribatur Salvatoris præcepto huius Latronis exemplo.* Et ipse Bernardus consentit, incertum esse, an Latro fuerit baptizatus, dicens: *eò quòd sanè incertum sit, utrum nam fuerit baptizatus.* Hinc Pater Lupus in Sanctorum Patrum lectione summa cum laude versatus in opusculo laudato de contrit. & attrit. c. 9. ait: *Latronis baptismus esse incertum. Va-*

riat non solum Augustinus, sed Patres passim omnes. Hæc quidèm addidi, quia ex illa S. Bernardi epistola 77 ad Hugonem, quale Augustini dictum ab adversario per reticentiam reprehensionis expositum, iure notari possit, prorsus non video, sed nec eundem Annatum vidisse existimo.

§. XII.

S. Augustinum contra Augustinum producant.

REM Confecisse, àc tota causa Augustinum deiecisse sibi persuadent, faventibus suffragijs, ut glorientur, trium Summarum Pontificum, sex Cardinalium ex omni numero eruditissimorum, & fere Santissimorum, tot deinde Antistitum, tot Doctorum omnium Scholarum, Ordinum, & Nationum. Annati sibi victoriam, àc triumphum canentis voces sunt cap. 4. pag. 887. Sed ut Augustino omnem prorsus evadendi aditum præcludant, ad ipsiusmet confessionem provocant, quippè qui tantorum testium omni exceptione maiorum vocibus convictus integram ipsis litteram sit concessurus. Audiatur Annatus cap. 5. pag. 888. qui adeò victoriæ securus in arenam descendit, ut nullo pacto dubitet, vel ipsomet Augustino iudice postrema veluti acie dimicare: *Quando, inquit, ea conditione disputamus, ut stemus Augustini iudicio, inquirendum est hoc quoque, censuerit-ne Augustinus placita omnia sua etià illa, quæ dum Pelagianos insectatur exposuit, amplectenda esse necessario.* In primis contendunt statuisse Augustinum, tria tantum dogmata adversus Pelagianos iuxta Catholicam fidem esse

esse tenenda, quod Sadoletus Recentiores docens olim dixerat in epistola ad Contarenum, uti §. 1. narravimus. Rursus plura S. Patris testimonia producant, quibus asserit, nolle se eam Lectoribus legem imponere, ut omnibus abs se positis assertionibus acquiescant, ablata omni prorsus contradicendi libertate. Vnum dabo, nam idem reliquorum sensus est diversis tantum verbis expressus. In epistola ad Fortunatianum scribit: *Neque enim quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum, & laudatorum hominum velut Scripturas canonicas habere debemus, ut nobis non liceat, salva honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare, atque respuere, si fortè invenerimus, quod aliter senserint, quam veritas habet divino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel à nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, tales volo esse intellectores meorum. Ex quibus, alijsyè eandem in rem adductis exclamant: Licet ergò ex Augustino Augustini doctrinam aliorum scriptorum iudicio censendam exponere, licet & proprio, idque salva honorificentia. Neque adeò perversum est hoc consilium, ut habere non possit adiutorem Deum. Loquitur Annatus pag. 897. Nil tamèn novi hisce censores afferunt, sed Pelagianorum, à Lutheranorum voces contra Augustinum integras repetunt. Pelagiani, cum ab Augustino Patrum testimonijs oppugnarentur, ex Augustini libris nullam sibi Patribus ad hærendi necessitatem esse insolentè respondebant. Audiatur Iulianus lib. 4. oper. imper. cap. 111. Sed benè, quod nos onere talium Personarum levasti. Nam in libro, quem ad Timasium contra liberum arbitrium contexuisti, cum*

Sanctus Pelagius venerabilium virorum tam Ambrosij, quàm Cypriani recordatus fuisset, qui liberum arbitrium in libris suis commendaverant, respondiisti, nulla te gravari auctoritate talium, ità ut diceres, eos processu vitæ melioris, si quid male senserant, expiasse. Tua tibi ad hoc relata sunt, ut excitare de solis nominibus erubescas invidiam. At non veterum tantum hæreticorum, sed & recentium Dogmatistarum tritum hoc effugium esse ad Sanctorum Patrum, ac præcipuè Augustini auctoritatem eludendam, testatur eruditissimus vir Stapletonus tomo 1. contr. 3. lib. 7. cap. 15. Alij, inquit de Protestantibus, non plus eis, nempe Patribus, tribuendum esse arguunt, quam ipsimet Patres sibi tribui postulant, & hoc in loco varias Augustini sententias producant, quibus ille suis scriptis non aliter fidem haberi postulat, quam quatenus ex Scriptura sacra, vel ex evidenti ratione sententiam suam confirmaverit. Additque in verbis S. Augustini ex lib. 11. contra Faustum c. 5. in quo loco sibi plaudis Annatus p. 897. eos mirificè exultare.

Doctissimus, idemque sanctissimus Pater cæteris virtutibus, quibus divino munere ad stuporem usque ornatus fuit, lociam modestiam adiunxit, neque tantum sibi unquam tribui voluit, quantum Pythagoræ à discipulis delatum fuit, ut illud esset ineluctabile argumentum, *aytos, ephas*. Hoc unum Augustinus rogat tota Epist. septima ad Marcellinum. Cæterum disputans contra Pelagianos palsim capitalia dogmata tanquam Catholicas sententias defendere se profiteretur. Ità lib. 5. con. Iul. c. 12. quinque de concupiscentia quæstiones agit, ubi ait: *In his quæstionibus Catholica veritate antiquitus tradita*

vestra impia novitas suffocatur. In epistola 107. ad Vitalem duodecim theses de gratia statuit, asserens easdem ad fidem rectam, & Catholicam pertinere. Idem de prædestinatione docet lib. de dono persever. cap. 23. in fine. Illud vel maximè iterum recolendum est, S. Doctorem, cum in libris Retractionum plures sententias correxerit, nullam contra Pelagianos statutam, aut defensionem thesim expunxisse, ut planum fiat, Augustinum censuisse omnia, & singula, quæ illis in libris docuerat, à verò non dissonare, sed novum laborem, atque exactiorem diligentiam Augustinus fortè Recentioribus reliquit, qui iterum severiori iudicio eadem Hipponensis scripta, ut ait, Annatus pag. 897. *inspirante Deo examinata errores continere demonstrarent.*

Cum olim Semipelagiani Augustinum erroris arguerent in ijs libris, quos contra Pelagianos procuderat, modestissimi vir ingenij respondit in fine lib. de dono persever. *Qui verò errare me existimant, etià, atque etià diligentè, quæ sunt dicta considerent, nè fortassis ipsi errent.* Ibidem verò cap. 21. ait: *Quamvis neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in ijs, in quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus Opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me sequutum fuisse demonstrem, &c.* Quæ quidem attentiori mentis acie considerans Magnus ille Annalium Ecclesiasticorum scriptor Cardinalis Baronius t. 5. ad A. 426. p. 498. hæc in Augustini commendationem scripsit, quæ licèt superiùs recitata sint, libeat hic quoque repetere, *Hæc ipse, ait: digna quidem S. Augustini modestia anti-*

inque eius admirabili cum submissione verecundia, ut planè nisi aliunde, ex his saltem intelligere valeas afflatum ipsum divino spiritu illa scripsisse, cum non supra quempiam alium, quàm super humilem, quietum, & timentem sermonem Dei divinum affore Numen, Deus per Prophetam fuerit contestatus: Sicut, & Iacobus docuit, ubi ait: quæ de sursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, quasibilis, bonis consentiens. Hæc ille. Et tamèn eò prorupit Annatus, ut affirmare non extimuerit cap. 5. pag. 897. impugnatorem Augustini habiturum adiutorem Deum! Et hic intèr S. Doctoris defensores numerari vult, Augustinum à Baianis vindicando? Non est hoc, Annate, Augustini causam tueri, sed prodere,

Verùm licèt præ animi modestia adeò humilitèr de se Augustinus sensit, Catholicæ tamèn Ecclesiæ iudicio eius de divina gratia doctrina ità approbata est, ut vel ipsi Recentiores, qui post Annatum contra Iansenium scripsere, rei evidentia coacti hanc Augustinianæ auctoritati, non dicam laudem, non testimonium, sed confessionem cum Decampso dederint: Conciliorum sanctiones, & Romanorum Pontificum edicta, quibus Pelagiana hæresis iugulata occubuit, ex S. Augustini libris petita sunt, S. Augustini doctrinam continent, S. Augustini verbis exprimuntur. Fuit Augustinus quodammodo Ecclesiæ præcentor, cum Romanis Pontificibus, & Concilijs ore præivit, quod de superversissima hæresi iudicarunt. Fuit lingua Ecclesiæ cum eius verbis decreta concepta sunt, & quæ priùs fuerant Augustini voces, Spiritus S. oracula esse cæperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atque ingenium, cum ijs rationes, & argumenta subministravit, quibus Pelag-

Pelagium, eiusque complices fregerunt.
 Lib. 3. Hæres. Ians. disp. 1. cap. 6. Vi-
 deo Annatum spissum hic pulverem
 excitare, quo tantam Romanæ Ec-
 clesiæ lucem Augustinum quaqu-
 versum irradiantem obducatur. Quas
 enim ille nebulas cogit toto capite
 sexto, quibus delatas à Romanis Præ-
 sibus Augustino laudes offuscet? Il-
 lius tamèn vanos conatus in sequenti
 capite reprimemus, ubi S. Doctoris
 auctoritatem Apostolicæ Sedis sen-
 tentia toties munitam ab huius S. Pa-
 tris Vindicatoris, uti se iactat, obie-
 ctionibus, pravisque interpretamen-
 tis asseremus.

Attamèn etiàm si nullus pro Au-
 gustino veterum Patrum staret, ac
 Vaticana oracula silerent prorsus
 omnia, non adeò deplorata censenda
 eiset Augustini causa, ut Annato ei-
 dem adversante, nullum faventem
 Iudicem sortiri in Orbe posset præ-
 fertim cum manifestum sit, plura ip-
 sum testimonia falsasse, alia prorsus
 fluxisse, quosdam in testes adduxis-
 se, vel Semipelagiano errore infe-
 ctos, vel Grammaticos imperitos,
 vel novos ex Iuris consultis Theolo-
 gos, vel impudentes, minùsque con-
 sultò locutos, atque Augustinensium
 librorum prorsus insciscs. At cum S.
 Augustini doctrina tot Romanorum
 Præsulum laudibus, tot Concilio-
 rum decretis, tot omnium veteris
 Ecclesiæ Patrum encomijs ornata,
 munita, ac defensa sit, quis nuper
 eandem in iudicium à Recentioribus
 vocatam damnari vel minima ex par-
 te posse suspicetur? Ab Augustino
 enim stat antiquitas, à Recentioribus
 novitas; illinc sanctitas, hinc auda-
 cia; illinc antiqui Patres, hinc no-
 vi scriptores; illinc tot sæculorum

consensus, hinc nostræ ætatis scho-
 lasticorum minima portio. Quæ sa-
 nè cum attentius considero, illud
 subindè mecum reputo, nescire me,
 an laudem, vel odium potius apud
 probos hoc opere mihi met concilia-
 rim, contraxerimvè. Profectò arbi-
 tror non defuturos, qui me inanem
 operam posuisse dicent, Augustinum
 in iudicio contra Recentiorum accu-
 sationes defendendo, quasi horum
 temeritas vel initio causæ non sta-
 tim intelligatur, qui contra summum
 Ecclesiæ Magistrum conductis testi-
 bus coram Orthodoxo Orbe dimi-
 care audent. Sed veniam precor, si
 quidquam à Recentiorum testibus
 Augustino timere mali visum sum,
 eius enim causam defendendam sus-
 cepi, ne apud imperitos, nimiumque
 credulos tantorum testium nomina,
 quæ adversarij longo ordine contra
 Augustinum producere gloriabantur,
 vel fidem invenirent, vel suspicio-
 nem saltem ingererent.

CAPUT VI.

*Elogia à Summis Pontificibus Augu-
 stinianæ doctrinæ contra Pelagianos de-
 lata à sinistris Recentiorum in-
 terpretationibus vin-
 dicantur.*

SANÈ non levem invidiam redo-
 let Recentiorum factum, de
 quo hoc loco sermonem in-
 stituimus. Romani Præsules S. Augu-
 stini de divina grat. doctrinam miris
 præconijs consecrarunt. Vnde tanta
 eidem ab omnibus per tot retrò sæ-
 cula veneratio impensa est, ut post
 erundem Pontificum voces Ortho-
 doxi vnum Augustinum inaudiverint, imò

Augustini dogmata in Pontificum decreta, ac Synodorum canones transferunt, quod in historia Pelagiana demonstravimus. Hec quidem Recentiorum animum altius pupugere; quare delata Augustinianæ doctrinæ à Romanis Præsulibus elogia falsis interpretationibus partim decurrere, partim eludere audacter quidem, sed non æquè feliciter conati sunt.

Primus inter Pontifices, qui S. Augustinum commendarunt, Innocentius producit, qui cum ab Augustino litteras accepisset, à quatuor alijs collegis subscriptas, quibus Pelagij errores eidem significabantur, respondit epist. 96. inter Augustinianas: *Quod earum tenor, omnisque contextio est in consideratione quotidiana gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contra sentiunt, integra ratione consistit, ut & illis omnem tollere possit errorem, & idoneum dato cuius nostræ legis exemplo, quem sequi debeat dignum possit præbere Doctorem* Legantur quæ diximus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 11. Recentiores haud univèrsam S. Augustini doctrinam contra Pelagianos ab Innocentio approbatam fuisse contendunt, sed qua parte tantum decertat contra duos Pelagij errores, quos ibi Pontifex damnat. Do verba Moraines disp. 12. Anti-lan. num. 49. *Ex hac autem approbatione huiusmodi litterarum de vno, aut altero tantum errore loquentium, inferre velle, totam D. Augustini doctrinam de gratia fuisse specialiter ab Innocentio approbatam; est malitiosè simplicibus illudere, & eruditorum patientia intolerabiliter abuti.* Quod verò S. Augustinus, quò melius Pelagianæ hæresis faciem Innocentio suis coloribus pictam ostenderet, eiusdem Hæresiarchæ librum

in laudem naturæ emissum, atque adversarium abs se de natura, & gratia, compositum volumen miserat, addit ibidem: *Respondens Innocentius sequenti ep. 96. nullam facit mentionem aliorum errorum Pelagij, neque h. de nat. & grat. D. Aug. sed tantum laudat precedentem epistolam ab illis ad se scriptam.* Duos verò errores ibidem tantum damnatos esse ait, nempe non dari peccatum originis, neq; Dei gratiam esse necessariam ad rectè, pièq; vivendum.

Quid de libro Pelagij S. Innocentius decernat, audiamus: *Librum sane, inquit, qui eius esse diceretur, à nobis vestra charitate transmissum evolimus, in quo MVLTÀ blasphemia, nihil quod placeret, NIHIL, quod non penitus displiceret, à quovis damnandum, atque calcandum, cui similia, nisi qui ista scripserat, nemo alter in mentem reciperet, atque sentiret.* Ità nè nihil Pelagiani libri Innocentio placere, nihil, in eo scribi, quod non displiceat, est vnias tantum, aut alterius erroris condemnari, an potius plenum erroribus iudicari? Vnam interim particulam disiunctivam corrigas, Morainie, dixisti enim Innocentij litteras de vno, aut altero errore loqui, reponas coniunctionem, de vno, ET altero illam periodum reddens, re quis erga te malevolentior dubitasse te dicat, duo-nè, an vnus tantum Pelagij error illis in litteris proscribatur. Sed ad August. meum redeo. Hic Pelagij librum ad Innocentium mitens cum eiusdem confutatione astericis loca Pelagij signarat, vbi hic nò rectè de divina gratia sentiebat, quæ displicuisse Innocentio, cui NIHIL illius libelli placuit, quis dubitet? Librum verò Augustini approbatum ac laudatum fuisse, & quidem de lege reos

reos sine gratia homines faciente disputantem, quæ falsa, atque ob furorem contra hæreticos Augustino excidisse fingit Moraines disp. 24. num. 44. ex his Innocentij verbis colligitur: *Nam hoc loco latius de lege disputare velut coram posito, repugnantemque Pelago necessarium esse non duximus, cum vobiscum TOTVM SCIENTIBVS, PARIQVE NOBISCVM ASSENSIONE gaudentibus colloquamur.* Audi Augustinum totum scientem, ac per omnia Innocentio in ijs, quæ de lege sine gratia proximè sufficienti reos faciente disputarat, plenissime consentientem?

Innocentio successit Zosimus, dein Bonifacius qui S. Augustinum mirifice coluerunt, quibusque eiusdem doctrina probata fuit. Annatus l. 8. c. 6. p. 908. hæc scribit: *Quare non possit ab eiusmodi Doctore instructio peti ad concipiendam erroris contrarij damnationem, ut Zosimus, ut Bonifacius, ut Felix huius nominis IV. petijse DICVNTVR ab Augustino.* Hæc quidem recte se habent, sed rectiùs foret, id non vulgari fama assertum dicere, sed constantè adstruere. Ea enim phrasi utimur, cum de re minus comperta loquimur, quis enim medio meridie pronanciet, Solem DICISplendescere? Novimus Annati erga Augustinum animum, hinc suspicioni locum damus. Zosimus non prius decretoriam in Celestij, ac Pelagij causa sententiam tulit, quam ab Africanis Synodis, quorum teste Prospero Augustinus ingenium erat, litteras acciperet, ut in historia Pelagiana lib. 1. cap. 13. dictum est. Bonifacius etiam Iuliani litteras ad Augustinum confutandas transmisit, ut ibidem pariter narravimus cap. 21. De Feli-

ce Papa diximus lib. 2. cap. 23. Quæ, ne actum agamus, iterum non repetimus. Itaque, & reapse Pontifices illi contra Pelagianos instructionem ab Augustino petiere, idque ex ipsius Augustini libris, & eiusdem sæculi Patribus, & non vulgi tantum rumore manifestum est.

Bonifacio subrogatus Celestinus non modo S. Augustini doctrinam laudavit, sed eiusdem calumniatores datis ad Episcopos Galliæ litteris perculit. Elogium vero veluti paulò antè demortuo Augustino sepulchralem inscriptionem, hæc apposuit: *Augustinum Sanctæ recordationis virum pro vita sua, atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistra suspicionis saltè rumor aspersit, quem TANTÆ SCIENTIÆ olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam à meis semper Decessoribus haberetur. BENE ergò DE EO OMNES in commune SENSERVNT, utpotè qui VBIQVE CUNCTIS, ET AMORI FVERIT, ET HONORI, unde RESISTENDVM TALIBVS; quos male crescere videmus.* Tradit Celestinus, imò iubet, resistendum Augustinianæ famæ decurtatoribus. S. Prosper cum eximiam hanc de Augustino laudem ex Celestino recitasset in fine libri contra collatorem exclamavit: *Contra istam clarissimæ laudationis tubam, contra istam sacratissimi testimonij dignitatem audet quispiam MALIGNÆ INTERPRETATIONIS murmur emittere, & perspicuæ, sincerissimæque sententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere?* Ita planè, o Prosper, conantur, audentque Recentiores. Imò uti inter cætera ab Apostolica Sede Augustino data præconia illud iure meritò primo loco reponi-

ponitur, ita totis ingenij viribus defundant, quo tantarum laudum splendori nubem obliquæ ambiguitatis obtendant, ne tantum inde lucis in Augustinum deriveret.

Annatus lib. 1. sui Augustini cap. 8. audito Celestini elogio ait: *Non dicit esse Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum Angelum inter ceteros Episcopos, inter omnes excellentissimum, verè irrefragabilem, & inefabiliter mirabilem. Habitum esse dicit à suis prædecessoribus Innocentio, Zosimo, Bonifacio inter Magistros optimos; atque ita putabantur quidem alij Sancti Patres esse quoque optimi Magistri, à quibus si discessisset Augustinus, quid putamus Celestinum fuisse nobis præceptorum, ut optimos optimo postponeremus, & multos vni, quoniam id inre? Vel qua ratione? Cum verò Celestinus postea ut putant, cap. 3. Semipelagianos reprehendat pijsissimis disputatoribus obviare præsumentes, addidit Annatus: Hos ergo dicit Celestinus obviasse non Augustino soli, sed pijsissimis disputatoribus, & Magistris quibus verbis non est dubium, quin comprehenderetur etiam Hieronymus. Hæc illi omni arte adnitentes, Augustinum in ordinē fere redigere, ut in Pelagiano bello non supremus quidem imperator, sed tanquam præfectorum numero æquali cum multis auctoritate habeatur. Hæc autem eo consilio moliantur, ut quoniam Augustini nomine se gravari ferò iam tandē sentiunt, aliorum Patrum, qui de gratia quid sentirent breviter quibusdam, ut cap. 14. de prædest. SS. ait Augustinus: scriptorum suorum locis, & transeuntē attigerunt, suffragia iactare possint. Etenim cum illi non tam apertè, & perspicuè de divinæ prædestinationis, ac*

gratiæ mysterijs disscuterint, quædam eorum dicta, quando nondum Pelagianis, ut idem lib. 1. con. Iul. cap. 6. scribit, litigantibus securius loquebantur, veluti sibi faventia Recentiores arripiunt, dimissis S. Augustini sententijs clarissimis, apertissimis, evidentissimis, eam cæteris Patribus postpositi Augustini causam, rationemque reddentes cum Adamo 3. par. Cal. destr. cap. 16. pag. 760. Hæc Augustini tenebræ me cogunt ad lucem alibi quærendam; quam in Synodis, & aliorum Doctorum libris invenio. Mira docent. Profecto non dicam obscure, sed non tam clarè loqui dicendi sunt alij Patres, qui de gratia breviter, & transeuntē quædam solummodo attigerunt, non verò Augustinus, qui copiosissimè, ac fusissimè in triginta, & amplius libris de eadem gratia disputavit, ex brevitate enim obscuritas, ex copia verò sermonis claritas derivat. Sed Augustinum cæteris præponendum esse, ubi de divinæ gratiæ auxilijs agitur, tanquam supremum Catholici exercitus Ducem vetustioris Ecclesiæ Patres tradidere. Canit S. Prosper contra Ingratos cap. 3.

*ISTIVS inter cunctos, qui de grege sancto
Inferas pepulere feras, industria maior,
Maius opus, totum præstantius imbuat
Orbem.*

S. Fulgentius Episcopus Ruspensis lib. 2. de verit. prædest. & grat. cap. 17. ait *Hæc itaque Catholicorum Patrum Apostolicis institutionibus tradita permanet in Ecclesia sine dubitatione doctrina, quam Græci, Latineque Pontifices Sancti Spiritus infusione firmati, vno atque indissolubili semper tenere consensu. In qua Beatus Augustinus indutus virtute ex alto abundantius illis omnibus labo-*

laboravit non autem ipse, sed gratia Dei cum illo. Ipsius enim ministerio Dominus ubertorem huius rei fidelibus suis instructionem præbuit, &c. Audiatur iterum proximè laudatus magnus ille Prosper in præfatione contra Collatorem ait: *Viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies HVIVS VIRI ductu pugnat, & vincit.* Fortè Annatus respondebit cum suo Vasquezio 1. p. disp. 97. cap. 3. num. 20. *Fateor sanè suspecta mihi esse testimonia Prosperi, & Fulgentij, quòd diligentissimi, & exactissimi Augustini discipuli sint.* Audiatur igitur ipsius Vasquij confessionem, quando vtriusque illius Patris testimonia suspecta. sunt scribit hic in 1. p. disp. 90. capite 6. numero 37. *Quamvis nullus esset ex Patribus commemoratis, quem pro hac sententia de gratiæ necessitate ad singula opera bona moralia Scholastici Doctores allegare possent, in VNO SOLO AVGVSTINO, eiusque scholæ suæ opinionis præsidium libenter collocarent, eamque sibi sufficere meritò arbitrarentur, quod VNICVS sit, qui dum agitur de gratiæ necessitate, sicut Sol inter reliquos præfulgeat.* Verum nos non ex Vasquio ista discimus, sed ex Romanæ Ecclesiæ Pontificibus. Cum Iulianus adversus divinam gratiam scripssisset, S. Bonifacius Papa ab vno Augustino responsum postulavit. Cum Oriens ob Fausti Reienfis libros in partes divisus esset, S. Hormisdas ab Augustino cognoscendum scripsit, quid Romana sequeretur, & servaret Ecclesia. Gallijs etiam per centum ferè annos iisdem dissensionibus contusis Felix IV. ex vnus Augustini libris sententijs desumptis pacem dedit. Nostro hoc etiam sæculo vniversa Europa exortis de auxilijs divinæ gra-

tiae litigijs in partes dilancinata, Clemès VIII. eas lites ad vnus Augustini tribunal iussit agitari. Quibus sane Romani Pontifices non obscure significarunt, in controversijs de divina gratia vnus Augustini vestigijs nobis inhærendum esse. Nusquam tamèn solus est Augustinus, sed secum ingens subsequaturum Patrum agmen trahit, nempe Prosperum, Fulgentium, Cæsarium, Petrum, Diaconum, Patres Byzanos in Sardinia exules, Rhemigium, Prudentium, Anselmum, Bernardum, aliosvè, qui S. Doctoris vestigia illis in controversijs sequuntur, qua quidem consideratione ruit ingens ille apparatus, quem Annatus libro primo per plura capita componit, quasi in aliqua sententia de gratia solitarius esse possit Augustinus. Sanè Prosper, & Fulgentius, qui de Semipelagianis triumpharunt, semper cum Augustino sunt, ita vt si ex vna parte Augustinus, duoque isti tantum sint, ex opposita verò longe plures Patres numerentur, quis non potius illi Patrum Triadè inhæreat, quæ de Pelagiana hæresi triumphavit, neque citra temeritatem erroris accusari potest? Procul etiam hinc abeant illæ Morainij quærelæ in præfatione ad Orthodoxos: *Quid enim, si hæretici suis argutijs possent evincere, se non esse apartè ab Augustino damnatos, Ecclesiæ causa deferenda esset, & insufficiens foret omnium aliorum Patrum pro veritate consensus, quia Augustinus est necessarius? Iniqua certè esset Ecclesiæ conditio, cui Deus non vnicum Doctorem, sed Doctores promisit, vt non circumferamur omni vento doctrinæ.* Erras, ò bone vir, & toto ostio erras, nunquam solus est Augustinus, & si quidpiam primus de præde-

prædestinatione dixit, iam non solus hoc dixit, tot subsequitis Patribus Augustini verba reddentibus, quæ adversarij non satis adnotarunt.

Quod verò addit Annatus, illis verbis Celestini contra Semipelagianos: *Piissimis disputatoribus obviare presumunt, & cum Pelagium, atque Celestium anathematizare non dubitent, Magistris tamén nostris, tanquam necessariū modum excefferint, obloquuntur,* non vnum Augustinum intelligi, sed etiam Hieronimum, imperitè prorsus asseritur. Etenim Semipelagiani contra vnum Augustinum loquebantur, quòd solus illam de prædestinatione gratuita sententiam docuisset. Scribit enim Prosper ad Augustinum: *Ea quæ de epistola Apostoli Pauli Romanis scribentis, ad manifestationem divinæ gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur, A NVLLO vnquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, ut NVNC sentiuntur, affirmant.* Non igitur vna cum Augustino Hieronymus reprehendebatur à Semipelagianis. Imò ita Hieronymus de gratia contra Pelagianos scripsit, ut Semipelagianorum sententiam tenuisse quibuldam visus fuerit; nam lib. 3. dialog. con. Pel. ait: *Iustitia labore, & industria, ac diligentia, & semper super omnia Dei clementia custoditur, ut nostrum sit rogare, illius tribuere quod rogatur, NOSTRVM INCIPERE, illius perficere, NOSTRVM OFFERRE, quod possumus, illius implere, quod non possumus.* Quæ quidem à Semipelagianis pro suo ipsorum dogmate accipi poterant, quorum sententia erat, ut verbis utar Prosperi con. collat. cap. 8. *Ut beni, salubresque conatus nequeant quidem proficere, nisi Deus adiuvet, possunt tamén, etiam si non à Deo*

inspirentur, incipere. Et sanè Hieronymum cum Semipelagianis sensisse eodem loci scribit Iansenius, durius loquutum Vossius, & antè vtrumque de Hieronymo aliqui dubitarunt apud Valsinium 1. p. disp. 91. cap. 8. Hieronymum verò pluribus conatur defendere idem Annatus lib. 7. A. V. cap. 12. cui subscribo, nam aperte ait, Dei clementia semel habitam gratiam custodiri; neque labor, & industria solitariè, nempe sine gratia, intelligenda sunt, ut fusiùs discurret idem Recentior. Igitur Semipelagiani Hieronymo non obloquebantur, quem in sua ipsorum sententia esse suspicari poterant. Præterea Celestinus ait, Semipelagianos adnixos. *quiescentium fratrum memoriam dissipare, & immediatè laudat post illa verba Augustinum concludens, resistendum obloquentibus.* Vnus igitur ibi defenditur Augustinus; nam si cum Augustino Hieronymus quoque eorundem dictis lacerabatur, cur Pontifex de vno Augustino laudes reddit, Hieronymo in angulum prorsus reiecto? Profecto Prosper, qui apud Celestinum S. Augustini calumniatores detulerat, huiusce Celestini sanctionis, quam ipsemet impetrarat, mentionem faciens contra Collatorem cap. 42. ait: *Per hunc virum intra Gallias istis ipsis, qui S. mem. AUGUSTINI scripta reprehendunt, malevolentia est adepta libertas.* Augustinum tantum & à Massiliensibus reprehensum, & à Celestino laudatum scribit, nihil de Hieronymo loquutus. At Recentiores Augustino illatæ à Semipelagianis calumniæ, atque iniuriæ socium Hieronimum faciunt, non solatiij gratia, sed ut Celestiani elogiij pars tantum ad Augustinum

num devolvatur, altera Hieronymo reservetur. Porro Augustinum plurali numero Magistrum, ac Doctorem ab Apostolica Sede appellatum paulò inferius constabit, vbi de Felice IV. dicemus.

S. Gelasius Papa inter S. Augustini cultores numeratur, cumque non immeritò Vasquius i.p.d.91.n.75. vocat per omnia Augustinianum. Ille igitur in epistola ad Episcopos per Picenum, vt lib. 2. Hist. Pelag. cap. 17. observavimus, hæc scribit: *Adhuc maius scelus acrescit, vt sub conspectu, & præsentia Sacerdotum beatæ mem. Hieronimum, atque Augustinum Ecclesiasticorum lumina Magistrorum musca mortura, sicut scriptum est, exterminans oleum suavitatis lacerare contenderet.* Sua hic glossemata apponit Annatus lib. 1. cap. 8. *Ecce Hieronymus quoque lumen est Magistrorum, sicut Augustinus testimonio Romani Pontificis. Quis hoc inficias ibit? At multum interest, unde nam adversus Pelagianorum tenebras magis Ecclesia illustretur, plusque luminis accipiat, ab Hieronymo ne an ab Augustino? In conventu Hierosolymitano contra Pelagium producta fuit ab Orosio epistola S. Augustini ad Hilarium, itemque paulò post etiam in Synodo Diospolitana, de qua re ita scribit S. Doctor lib. de pec. orig. cap. 10. hæc Synodi verba referens: Quoniam Sanctus Episcopus Augustinus adversus discipulos eius in Sicilia respondit Hilario ad subiecta capitula, scribens librum in quo ista continentur, &c. Quo sanè tēpore Hieroniam ediderat epistolam datam ad Cresiphontem con. Pelagium, & in Palæstina ipsa aderat, in qua Synodus habebatur, maioremque ipsa præsentia, ac sanctitatis fama autho-*

ritatem sui nominis reddebat, & tamen Hieronymi epistola prætermissa, ad Augustinianæ epistolæ amussim Pelagius examinatus fuit. Obijcient Recentiores Ioannem Hierosolymitanum Hieronymi hostem acerrimum, sed in Diospolitana Synodo non præsidebat Antistes Hierosolymitanus, sed Eulogius Cæsareensis Palæstinae Metropolit. Vt certè vel initio illarum disputationum satis apparuerit, vnum Augustinum supra cæteros in Pelagiano bello validissimum, ac strenuissimum Ducem cœlitus destinatum, ac talem Patrum Synodis probarum. Sed quid nobilius ipso Hieronymi & testimonio, & exemplo? Cum Orosius libros priores ab Augustino contra Pelagianos publicatos in Asiam ad Hieronymum detulisset, Bethleemiticus Pater doctrinæ copiam eruditionis excellentiam, rationum momenta, Integrumque opus admiratus, silentium sibi indixit, idque scripto coram Orbe universo publicavit in fine lib. 3. dialogorum, vbi loquens de libris S. Augustini contra Pelagium ait: *Altos quoque specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui nec dum in nostras venerunt manus, unde supersedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatii, in sylvam ne ligna feras, aut enim eadem diceremus ex superfluo, aut si nova voluerimus dicere, à CLARISSIMO INGENIO OCCVPATA SVNT MELIORA.* Adeo verò Hieronymus religiosè silentium postea coluit, vt ab Anniano eiusdem epistola ad Cresiphontem impugnata, non modo defensionem nullā adornarit, sed per litteras Augustinum ad illam confutandam hortatus fuerit, de qua re libro primo hist. Pelag. cap.

cap. 19. fusiùs dictum est. Ille, inquam Hieronymus impugnatus certamen recusavit, qui nec ab amicissimo olim Rufino impunè se vel minimum perstringi passus est, sed editis apologijs illatas quasq; calumnias propullavit. Itaque cum Hieronymus in hoc studio lampadem Augustino tradiderit, ab isto quoque vnicè lumen Ecclesia accepit, quo Orbem catholicum illustraret. Ex his patet etiam vanam esse illam Moraini vocem in præfatione ad Orthodoxos: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Augustini discipulus, vel de Angelis inferioribus?* Non discipulus Augustini fuit, sed initio certaminis commilito, dein domi quiescens Augustinensium prælorum, ac victotiarum admirator extitit, toto belli onere in Augustinum devolutus. Gelasius quidè Hieronymum æquè ac Augustinum laudat, quòd Seneca ille hæreticus utrumque maledico dente proscindebat. Sicuti cum Celestinus Pontifex vnum Augustinum contra Semipelagianorum conatus nominatim defendit, vnum illum ab ipsdem fuisse impetitum intelligimus, non verò vna cum Hieronymo, ut Annatus comminiscabatur. Ceterum Gelasius ea in epistola S. Augustini solius doctrinam atque dogmata, & quidem quæ Recentioribus minimè probatur adeò perspicuè tradit, ut verè dicendus sit per omnia Augustinianus, idque superius luculenter à nobis probatum est.

Succedit his S. Hormisdas Papa, qui uti lib. 2. Hist. Pelag. cap. 19. nar-
ravimus, de libris Fausti Reienfis à Possessore Episcopo consultus, ubi hos ab Ecclesia minimè receptos respondit, hæc addidit: *De arbitrio ta-*
men libero, & gratia Dei quid Romana

hoc est Catholica sequatur, & serve
Ecclesia, licet in varijs libris B. Augu-
stini, & maximè ad Prosperum, &
Hilarium abunde possit cognosci, tamen
& in scrinijs Ecclesiasticis expressa ca-
pitula continentur, &c. Quo præconio S. Augustini doctrinam Ecclesiæ doctrinam declaravit. Recetiores tamèn parùm inde ponderis Augustinianæ authoritati adijci putant, pravisque restrictionibus Hormisdæ testimoniū limitant. Annatus lib. 8. cap. 6. ait: *Postquam enim mittitur ad libros de bo-*
no perseverantiæ, & de prædestinatione
Sanctorum, qui scripti sunt ad Prospe-
rum, & Hilarium, hoc vnum putare
dèbemus, pertinere ad Romanam, &
Catholicam fidem, quòd Augustinus in-
tendit totis illis libris. Addit duo ibi-
dem tantum intendi initium fidei, & usque in finem perseverantiam in bono esse dona Dei. Hinc concludit pag. 905. *Ergò qui nos ad hos libros*
mittit Summus Pontifex audituros, quid
Romana, hoc est Catholica doceat Ec-
clesia de gratia: & libero arbitrio, disce-
re nos hoc tantum iubet. Ergò si quæ alia intercurrent, dùm hæc confirmantur ab Augustino, nec habeant necessariam connexionem cum ijs, quæ potissimum intenduntur, non est mentis Pontificis, ut eis firmitè adhareamus, si nihil aliud cogit, quia nec est mentis ipsiusmet Augustini. Verum invidiosa, ac præposita prorsus hæc glossemata sunt. Quis enim nesciat, libros Fausti præcipuè, imò vnicè scriptos contra prædestinationem ante merita prævisa, totus enim in eo est, ut S. Augustini sententiam confuteret. Hinc Petrus Diaconus in fine lib. de Incar. & grat. scribit, se cum Monachis socijs anathematizare libros Fausti Gallicanarum Episcopi qui de monasterio Lirienensi

nenſi proceſſus eſt, quos contra prædeſtinationis ſententiam ſcriptos eſſe non eſt dubium. Quare cum Hormiſdas Fauſti opus reprobet, ac è contra S. Auguſtini libros legendos inculcet, ſententiam S. Auguſtini de gratuita prædeſtinatione illis in libris aſſertam probat, quam tamèn inter adiaphora Annatus reiſcit. Reprobat Pontifex Fauſti libros inſcriptos de gratia, & libero arbitrio: approbat verò, ea quæ de illa materia ſcribit Auguſtinus præcipuè ad Proſperum, & Hilarium. Itaque quæcunque theſes de gratia, & libero arbitrio poſitæ ſunt ab Auguſtino, quibus adverſarias oppoſuit Fauſtus, illas à Romana Eccleſia ſervari, ac defendi tradit Hormiſdas. Sanè invidiam redolet maximam tam amplum teſtimonium ad duo tantùm dicta coarctari. Sed Pontifex non illos duos tantùm libros Auguſtini laudat, ſed VARIOS Auguſtini libros, præcipuè verò ad Proſperum, & Hilarium datos appellat. Unde ibidèm cetera etià volumina Auguſtini approbantur; quidquid igitur in illis docet de gratia, & libero arbitrio, hoc teſte Hormiſda, Romana ſequitur, & ſervat Eccleſia. Annatus verò quaſi particula illa maxime idèm eſſet ac reſtrictiva ſolum, duas tantùm S. Doctòris ſententias, quas præcipuè ſtabilit in libris de prædeſtinatione SS. & de dono perfeverantiæ, ab Hormiſda confirmatas fingit. Non ita eſt, Annate, non ita: præter id, quod in illis duobus libris in alijs quoque VARIIS LIBRIS de gratia, & libero arbitrio Auguſtinus ſcripſit, hoc totùm Romanæ Eccleſiæ probatur.

Alia via contra Hormiſdæ teſtimonium vadit Decamps lib. 3. de

hæc. Ianſ. diſp. 1. cap. 4. nam cum Hormiſdas dixerit capitula quædam de gratia, & libero arbitrio in ſcrinijs Eccleſiaſticis contineri, hæc putat eſſe illas ſententias, quæ episto-læ Celeſtini Papæ ad Episcopos Galliæ annexæ leguntur. Porro has tantùm ex Auguſtinianis libris eſſe Eccleſiæ Romanæ probatas ſcribit, eius verba ſunt: Aſſerit Hormiſdas, cognosci S. Auguſtini operibus poſſe quid de gratia, & libero arbitrio Eccleſia ſentiat, quia nimirum in his acerrimè defenduntur hæc ipſa capitula, quæ in ſcrinijs Eccleſiaſticis continentur, quæque episto-læ ſue Celeſtinus intexuit. Quis unquam ex nobis iſtud negavit? Fatemur in S. Auguſtini operibus illa ipſa contineri, acriterque defendi, quæ ab Eccleſia contra Pelagianos ſancita ſunt. At negamus aliud nihil in eius libris reperiri, nobiſque in hac parte Hormiſdas ſuffragatur, dùm collecta à Celeſtino capitula appellat, in quibus diſerte traditur, profundiores quæſtiones, quæ ab Auguſtino contra Pelagianos dimicante latius pertractantur, ab Eccleſia Romana non fuiſſe comprobatas. Verùm quis Eccleſiaſtica ſerinia Decampſio recluſit, ut tam confidenter ſcire potuerit, Hormiſdam nomine capitulorum illas Celeſtini ſententias intellexiſſe? Unde nobis ex univerſa S. Auguſtini doctrina novem ſolummodò Celeſtini capitula in Eccleſiaſticis ſcrinijs fuiſſe ſepoſita? Scimus S. Leonem Magnum, qui tertius à Celeſtino Pontifex ſedit in episto-la ad noſtrum Metropolitam Aquileienſem duo integra capita ex libro S. Auguſtini contra Pelagianos ad verbum exſcripiſſe. Cur non iſta pariter Hormiſdas appellat? Scimus S. Gelafium Papam ad Honorium Episcopum contra Pelagianos ſcripiſſe;

fisse, atque mentionem quorundam capitulorum fecisse: *De quibus*, inquit, *ij*, quos tua charitas destinavit, si plenius instrui voluerint, sequentes tituli cum suis responsionibus intimabunt. Quare Hormisdas hæc insinuata à Gelasio capita non intellexit? An nil aliud statuisse Gelasius credendus est, quam illa, quæ sub nomine Celestini vulgata sunt? Quis hoc sine teste dicenti credat? Scimus eundem Gelasium in epistola ad Episcopos per Picenum tres, quatuorve S. Augustini sententias, ut superius ostendimus, inculcare, quas Recentiores reprehendunt, ac furenti contra Pelagianos Augustino excidisse comminiscuntur; unde credibilis est, has quoque inter illos titulos à Gelasio connumeratas, quam illas tantum Celestini. Scimus Felicem IV. ad Patres Arausicanos ex S. Augustini libris excerptas de divina gratia sententias contra Semipelagianos transmisisse, & hæc quidem in XXV. canones digestæ sunt: invenit ne Pontifex omnia illa asserta in Ecclesiasticis scrinijs, vel cum illa tantum novem à Celestino selecta reperisset, novis ex Augustiniano thesauro divitijs scrinia Ecclesiastica locupletavit? Quid dicitis, o novi antiquarum Romanorum Pontificum constitutionum interpretes?

Sed quod de Felicis IV. capitulis mentio incidit, ex libro primo Hist. Pelag. cap. 23. recolendum est, Romanum Pontificem ad lites de auxilijs divinæ grætiæ per centum ferè annos Gallias turbantes, Apostolica auctoritate sopiendas, vigintiquinque sententias ex libris S. Augustini excerptas ad Sanctum Cæsarium Arclatensem transmisisse, ipsi cæterisque Galliæ Episcopis subtribendas. Quis

porrò non intelligat, quantum eo facto honoris incrementum Augustino additum sit, cum quæ prius illius voces fuerant, in Romanorum Præsulum, ac Synodorum oracula transierint? At hic rursus pulverem excitant Recentiores, quo tanta Augustino delatæ authoritatis gloria obscuretur. Clamat Annatus cap. 6. pag. 903. *Et Felix*, quem etiam referunt Baiani inter approbatores Augustini, propterea quod canones Arausicanæ Synodi extractos ex libris Augustini, & ipsius etiam verbis conceptos ad Episcopos Galliæ miserit, extractione illa monstravit, quid esset necesse ab omnibus recipi ex universa illius doctrina, nempe id quod canonibus illis exprimitur, præmissa Lectoribus iudicij libertate circa cæteras, quæ intercurrent, controversias. Belle, ac benè: Igitur non novem solummodo Celestini sententiæ ex Augustinianis libris approbatæ sunt, quod ad nauseam usque iuculcatis, sed tot insuper alia dogmata, nempe XXV. quibus refragari piaculum sit. Sed reclamatur Annatus ibidem: *Ergò vi huius approbationis nulla fieri debet controversia ijs, qui capita illa selecta recipiunt, etiamsi alia quedam reiiciant.* Nolo hic disputare, an Recentiores ita canones Augustinianos Arausicæ firmatos recipiant, quin violentis quandoq; interpretamentis eisdem vim inferant, unde ab eruditis iure reprehenduntur. Mitius vobiscum agam. Quod Arausicanos canones, ut libet ut lubet explicatis, nullam vobis questionem facimus, sed quod alia Augustini dogmata reiiciatis, pati nullo modo possumus atque contra vos accusationem paramus, non quod Apostolici decreti, sed quod exempli contemptores sitis, Enim

Enim verò si vniversas lites de divina gratia in Gallijs exortas Apostolica Sedes ex vniùs Augustini doctrina componendas duxit, in signe posteris exemplum edidit, vt si quando eadem in causa de gratia iterum litigia erumperent, ad eiusdem S. Antistitis doctrinam confugerent, ex Augustini libris sententiam audirent, vni Augustino adhererent, quod à Clemente VIII. veteri religione, novoq; exemplo præstitum fuit. Quare cum Adversarij in plerisque recens exortis de divina gratia controversijs stare se con. August. profiteantur, Felicis IV. iudicio refragari, eiusdem exemplum parvi facere, atque alia prorsus via ab Augustiniana ad veritatem eisdem repere, nemo non videt.

Dolere tamèn Recentioribus oculi, cum per Felicem IV. & Arausicanam Synodum tantum honoris Augustinianæ doctrinæ delatum videre, quare glossematum ruderibus illum obruere pertentant dicentes, Ecclesiam in Synodis Augustini sententijs vsum fuisse *non ex necessitate, sed ex auctoritate, vt Magistram, non vt discipulam.* Acutum Adami commentum cap. 9. pag. 653. Vide quomodo se ipsam strangulet hæc responsio. Intendit adversarius, S. Doctoris auctoritatem imminuere, & eandem auget quam maximè. Nemo miratur, cum videt discipulum Magistri voces reddere; at Magistrum sententiam dicturum, non nisi discipuli ore loqui velle, hoc planè mirabile censetur, atque in discipuli eximiam excellentiam venit. Synodi, àc Romani Pontifices Sanctorum Patrum sententias semper sequi sunt, vt ex traditione Ecclesiæ credenda Orthodoxis proponerent. Colligitur

Card. de Noris Vind. Aug.

hoc ex epistola S. Leonis ad Leonem Augustum, vbi pluribus Sanctorum Patrum testimonijs adductis, inter quæ etiàm Sancti Augustini Episcopi Hipponensis plura numerantur, concludit: *Hæc nos sequi verba debemus, his nos convenit obtemperare dogmatibus.* In Chalcedonenſi Synodo act. 1. post recitatam fidem Concilij Nicæni Patres dixere: *Neceſſarium viſum eſt Sanctorum, & Catholicorum Patrum proferre testimonia, quæ poſſunt ſatiſfacere, quemadmodum eam intellexerunt, & prædicare confeſi ſunt, quatenus ex ma-niſeſto, & omnes rectam, & immaculatam fidem habentes ſic, & intelligant, & interpretentur, & prædicent eam.* Et act. 2. statim post initium: *Doctuerunt enim Patres, & in ſcriptis cuſtoduntur, quæ ab eis ſunt expoſita, & citra ea dicere non poſſumus.* Et act. 5. *Sequentes igitur Sanctos Patres, &c. S. Agatho Papa in epistola ad Constantinum Imperatorem, quæ habetur in VI. Synodo act. 4. adverſus Monothelitas, Sanctorum Patrum testimonijs productis, vbi laudatur Augustinus tanquam VERITATIS prudentiſſimus; PRÆDICATOR, & præſantiſſimus DOCTOR, hæc habet: Ecce piſſimè Domine fili, Sanctorum Patrum testimonijs tanquàm radijs ſpiritibus Eccleſiæ Catholice, atque Apoſtolice doctrina illuſtrata eſt, &c. Vbi etiàm ſcribit, damnandos Monothelitas tanquam non Sanctorum Patrum pediſſequos.* At act. 10. omnia illa Patrum testimonia in Synodo relecta ſunt, & cum libris Conſtantinopoli exiſtentibus col. & act. 8. Synodus litteris Agathonis conſenſu dedit quod Sanctorum Patrum doctrinæ conformes eſſent. Vnde Georgius Antiſtes Conſtantinopolitanus dixit: *Scrutans*

San-

Sanctorum, & probabilium Patrum, qui repositi sunt in venerabili Patriarchio, inveni cuncta testimonia sanctorum, & probabilium Patrum, quæ in eisdem suggestionibus continentur, consonantia, & in nullo discrepantia à Sanctis, & probabilibus Patribus, & consensio eis, & sic confiteor, & credo. Quam sententiam ceteri ibidem subscribere. Possent infinita ad hoc demonstrandum testimonia adduci, in quibus ex necessitate Synodi Sanctorum Patrum doctrinam se amplecti, & sequi professæ sunt.

At inquires, loqui te de vno Augustino, non de omnibus Patribus, hos enim idem concordi sententia docentes necessariò in Synodis Ecclesia sequi debet, quippè quæ ex Patrum traditione dogmata definit, non verò privatum Doctorem, qualis est Augustinus. Sed neque hoc te effugium iuvat. Nàm dum contendis Felicem Papam, & Arausicanos Patres vnius Augustini sententias sequutos esse *ex auctoritate*, non *ex necessitate*, quæso te, vel sequi sunt Augustinum contra alios Patres docentem, vel cum alijs Patribus idem sentientem? Si primum dicas, id non *ex auctoritate* fecere; nàm non potest privata vnius hominis sententia tanquam de fide definiri, si constet vniverfos Patres oppositum tradidisse, potest tamen ob summam vnius Sancti Doctoris excellentiam iudicium suspendi, & neutra sententia definiri, quod de privata Augustini opinione de simultanea rerum creatione Recentiores affirmant. Si verò alterum eligas: iam vides, ex necessitate approbandam esse sententiam ab omnibus Patribus assertam, si ea de

re rectum iudicium dandum sit. Preterea Ecclesia de controversijs fidei sententiam dictura *ex necessitate* illam partem, in qua veritas est, definire debet, cum falsitatem inter dogmata fidei referre nullo modo possit. Quare cum Felix, & Arausicani Patres S. Augustini sententias vti Catholicas definierint, *ex necessitate* eas sequi sunt, vt oppositas Senape-lagianorum opiniones erroneas sequi minimè potuerint. Felix quidem potuit Augustini sententias ad verbum non exscribere, vti exscribere Prosper, Fulgentius, Prudentius, alijque ex Augustiniana schola Doctores, sed non potuit sensum earundem ex necessitate non tradere, cum iam illas ante Concilij definitiones veras fuisse certum sit, dum nisi id, quod verum est, possit ab Ecclesia definiri.

Eadem facilitate refutatur, quod addunt, Synodum Arausicanam Augustini sententias adhibuisse *vti magistram, non tanquam discipulam*. Profectò mirum dicunt, dum volunt Arausicanos Patres, qui integro ab Augustini morte sæculo vivere, Augustini magistros esse potuisse, à quibus ille nec iota quidem doceri potuit. Sanè magister ille est, qui docet discipulus, qui docetur; & qui hoc nescit, mirum si discipulus non modò fuerit, sed vel esse potuerit. Qui verò doceat, qui doceatur, Augustinus ne, an Arausicana Synodus, vos videtis. Olim quidè Augustinus Ecclesiæ discipulus fuit, & talem se profitebatur, dum ad Bonifacium Papam scribebat, mittere sua scripta non tam discenda, quam examinanda, & *vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda*. Lib. i. cont. duas epist. Pelag. ad Bonif. cap. i. Cæterùm quòd à Deo illu-

illuminationis gratiam ad docendum
 affectus est, ut ait S. Fulgentius, &
 vnus vniversas Pelagianorum ma-
 chinas perfregit, tantum illi Eccle-
 sia detulit, ut ipsius Ecclesiæ per
 Apostolicam Sedem magister conse-
 cratus fuerit. Hinc Celestinus in epi-
 stola toties à Recentioribus inculca-
 ta Augustinum *magistrum nostrum* ho-
 noris causa nuncupat, Gelasius in
 epistola ad Honorium eundem Ec-
 clesiæ *magistrum* dicit, & Ioannes II.
 ut mox dicemus, de Augustino scri-
 bit, *cuius doctrinam secundum Præde-
 cessorum meorum statuta Romana sequi-
 tur, & servat Ecclesia.* Profectò si Ec-
 clesia Romana Augustini doctrinam
 sequitur, Augustinus eiusdem Eccle-
 siæ magister dicendus est, vti disci-
 pulos S. Thomæ, aut Scoti eos ap-
 pellamus, qui eorundem Doctorum
 sententias sequuntur. Cur autem hoc
 mirum videatur? Nonne olim Mag-
 nus ille Aquinas inter tyrones in
 scholis sedit, qui postea Summus
 Scholasticorum magister evasit? Lau-
 dati Antislites, dum in Synodo Chal-
 cedonensi, & Constantinopolitana
 Sanctos Patres sequi se dicebant, eo-
 rundem se discipulos profitebantur,
 quorum doctrinis sese instruendos
 tradebant, illi igitur Leones, Feli-
 ces, Athanasij, Hilarij, Augustini,
 Cyrilli, Gregorij, alijve, quos ibidem
 producant, Synodorum magistri fue-
 re. Quare cum Arausicanum Conci-
 lium vnum Augustinum sequutum sit,
 vnum Augustinum magistrum habuit.

Inter S. Augustini encomiastas
 meritò numeratur etiam S. Ioannes
 II. in Epistola 3. ad Senatores: S. Augu-
 stinus, ait, *cuius doctrinam secundum præ-
 decessorum meorum statuta Romana se-
 quitur, & servat Ecclesia.* Quibus ver-

bis Pontifex non solum S. Augustini
 doctrinam consecravit, sed etiam
 eandem antiquitus à suis Decessori-
 bus approbatam fuisse affirmat. Sed
 en statim Recentiorum interpreta-
 tiones. Audi Decampsum lib. 3. cit.
 disp. 1. cap. 4. num. 12. *Cum igitur
 in hac epistola nec de S. Augustini doctri-
 na contra Pelagianos agatur, nec ullus ex
 libris appelletur, quibus eos impugnavit,
 cur inde Ianseniani speciatim colligunt: ita
 probari ab Apostolica Sede quæcunque in
 Augustini operibus continentur, ut ab his
 vel tantillum recedere sit nefas?* Addit
 Moraines disp. 12. Anti-Ianl. num.
 50. *Quæ addit ex Ioanne II. & Clemente
 VIII. præcedentibus similia sunt, nihilque
 amplius probant. Tantum enim affir-
 mant, Ecclesiam Romanam servare, &
 sequi, doctrinam Augustini sibi quasi do-
 tem relictam, quam tamen non in omnibus
 sequitur, &c.* Hæc illi. Scimus eam
 S. Ioannis epistolam esse contra Ne-
 storianos, non Pelagianos, sed sci-
 mus quoque Nestorianos ex Pela-
 gianis prodijisse, utrosque mutuo se
 foventes apud Ephesum condemna-
 tos, utrique hæresi idem à Prospero
 epitaphium ignominie causa interrip-
 tum. Opponimus tamen, Ioannem
 inibi ea S. Doctoris volumina lau-
 dasse, quibus non tantum auctori-
 tatis inest, quantum tributum est
 ab Apostolica Sede libris contra Pe-
 lagianos scriptis. Cum enim in illis ce-
 teros post se longo intervallo reli-
 querit, in istis se ipso quoque maior
 evasit; vade si Augustinum Romana
 Ecclesia docentem sequitur, vbi mi-
 nori laude ornatus fuit, eidem religio-
 sius adhærebit, vbi tot Romanorum
 Præulum encomijs exceptus fuit.
 Romana Ecclesia non solum Aug.
 docentem inaudit, sed impugnatum

defendit, ut illa Augustini auctoritatem propugnante, oleum, & operam perdituri sint Recentiores, qui contra eandem insurgunt.

Clementis verò VIII. decretum, quo vniversas de Auxilijs divinis controversias ad tribunal S. Augustini expendendas iussit, quo olim Recentiores pressi sunt, hisce modò strophis eludunt: Nam quod, inquit, obijcere aliqui solent, Clementem VIII. iussisse tempore disputationum de auxilijs, ut Augustini potissimum sententia exquireretur, facile solvitur. Neque enim id præcepit eo præiudicio, quasi nefas duceret vlla in re dissentire ab Augustino, repudiata etià Celestini distinctione illa inter propositiones, quas esset, & quas non esset necesse adstruere. Neque idem est velle, ut disputantes Augustini sententiam inquirant, & velle omninò, ut in omnibus eam sequantur. Rursum: Inquirenda fuit Augustini sententia, ut intelligeretur, utrum ea, quæ disputabantur, tangerent constituta ià dogmata, necne? an potius spectarent ad quæstiones indifferentes. Addè cum constet ex mente S. Bonaventuræ Augustinum aliquando minùs voluisse, & plus dixisse, fuisse cur iuberet Summus Pontifex, ut eius sententia investigaretur, nempe ut retineretur, quod perspicuum esset illum voluisse, non autem quidquid constaret, eum dixisse. Annati verba sunt lib. 8. cap. 4. in fine. Nullus hucusque dubitavit in sessionibus de auxilijs coram Clemente VIII. celebratis Molinæ doctrinam ad Augustinianæ doctrinæ amussim vocatam. Interim audiant Paulum Leonardum, vere Scerlogum, in apologia scientiæ mediæ par. 2. num. 39. Et quidem, inquit, in disputationibus Romæ agitatis coram Sanctitate Clementis

Octavi, & Pauli V. sapè & diligenter interrogatum est de mente S. Augustini, quòd eo speciatim in genere quæstionum exploratum esset, ab ijs optima proferri, cui tantus divinæ Gratiæ Hyperaspistes faveret. Quare anno 1602. tractatum: Quis maiores vires ad bonum libero arbitrio tribuat? An Augustinus? An Molina? Continetur ille articulus septem quæstionibus, in quibus singulis de mente Augustini disceptatur cum Molina, &c. De quibus liquet altercationis pene omnem scopum, quidnam Augustinus sentire? Compendio res ageretur, si liceret acta illa Congregationum, vel integram Clementis VIII. Orationem, quam disputationibus illis præmisit, recitare. Sed quando recentiori Romano decreto id vetitum est, cum dispendio causæ, quam defendendo, necessariam defensionem omitto. Et quidem plus fortè cæteris meliora dicere possem, cum legerim omnia MSS. Gregorij Nugnij Coronel Augustiniani Lusitani, qui memoratarum Congregationum fuit à secretis. Pio silentio Religioni lito. Repetam tamèn fragmentū laudatę orationis Clementis VIII. quod suo Euchologico à Congregatione Suprema S. R. Inquisitionis approbato interuit P. Macedo inter elogia Pontificum, quæ recitat ad diem 28. Augusti pag. 406. Quamvis, inquit, nisi Deo rationem reddere debeam mearum actionum, dicam tamen impræsentiarum rationes, propter quas ADSTRINGERE STATVI totam hanc disputationem AD NORMAM DOCTRINÆ S. AVGVSTINI de gratia. Prima est, quod si teste B. Prospero fere initio libri con. Collat. viginti annorum spatio acies Catholicæ Ecclesiæ ità dimicavit pro gratia con Pelagianos, ut tandem Augustino

Duce vicerit, oportet etiam ut in causa consilij EVNDEM DUCEM AGNOSCAMVS ET SEQVAMVR. Secunda est, quod idem Sanctus nihil videtur prætermisisse eorū, quæ ad præsentēs controversias pertinent, &c. Tertia tandem ratio est, quod cum multi Pontifices, & Prædecessores nostri doctrinæ S. Aug. tam acres fuerint assertores, ac vindices, ut quasi hereditario iure eam in Ecclesia relinqui voluerint, æquum non est, ut patiar illam hac hereditate privari. Orationem hanc ipsius Clementis manu exaratam ostendit nobis Illustrissimus D. Philipus Vicecomes Mediolanensis Episcopus Catacensis, quod etiam testatum reliquit in notis MSS. ad cap. 4. libri 8. Augustini vindicati quod volumen apud me est.

Non possum hic non indignari Annato, qui illis in disputationibus de Auxilijs, non suum Molinam, sed nostrum Augustinum in examen vocatum fingit, nam eas sessiones habitas scribit: *Ut Augustini sententia investigaretur, nempe ut retineretur, quod perspicuum esset illum voluisse, non autem quidquid constaret eum dixisse.* Qua sanè ratione Sanctus Doctor, quem Apostolica Sedes causæ id temporis agitæ Iudicem pronuntiavit, suis e libris sententiam dicturum, ab Annato examini tunc subiectus fuisse dicitur, hac de eodem sententia pronunciata, *ut retineretur, quod perspicuum esset illum voluisse, non autem quidquid constaret eum dixisse.* Quod, ut ibidem ait, aliquando Augustinus per excessum loquutus est, qui quidem excessus in illis disputationibus ne retinerentur, Clementi VIII. sententia fuit. Hoc autem quid aliud est, quam Augustinum ex iudice reum facere? Neque secus sentire

Annatum iudico, clamat enim in fine cap. 2. pag. 864. *Sepelienda Scholastica est, ut unus regnet Augustinus, an Augustinus legendus ad lucem Scholasticæ, & ad eius amussim exigendus?* Neutrum nobis in votis est, sed vixere Scholasticam optamus, eamque ad Augustini amussim exigere, & non è contra, ut ipse contendis. Perspicua est Clementis sententia, se velle exigere lites Scholasticorum de auxilijs AD NORMAM DOCTRINÆ S. AVGVSTINI, quibus quam belle consonas, nemo non videt, dum Augustini doctrinam ad Scholasticorum amussim exigis. Profectò Magister sententiarum, qui primus Scholasticam in methodum deduxit, ex Patrum, ac Augustini præsertim sententijs illam conflavit; vnde Ecclesia ipsa Romana inter precum officia, quæ Augustini die festa persolvit, ait de eodem: *Quem in primis sequi sunt, qui postea Theologicam disciplinam via, & ratione tradiderunt.* Igitur Scholastici ad Augustinianæ doctrinæ amussim suas ipsorum sententias exegerunt, neque veteribus illis eiusdem disciplinæ viris Principibus verbum vllum contra Augustinum excidit. Secus Recentioribus visum est, quorum vnus Moraines in præfatione sui Anti-Iansenij ait: *Qui prius Augustinum in omnibus deprecabant iudicem, nunc sibi liberum putant, ne quidem arbitrum honorarium in alijs illum admittere.* Heu! quam imàm summis atra dies miscuit! Augustinum olim Clemens Pontifex in controversia de auxilijs iudicem constituit, modo autem Recentiores, ut palam fateri non erubescunt, eundem ne quidem arbitrum honorarium admittunt. Et illi quidem excessus antilo-

gias errores obijciendo non modo S. Doctorem suspectum iudicem publicant, sed veluti reum traducunt, ut longioris huiusce defensionis instituendæ necessitatem nobis impositam nemo negaverit. Et hoc quid aliud est, quàm Augustinum ex cathedra, in qua ab Apostolica Sede positus fuit, atque ex eadem cœlestes doctrinas edisserens, hucusque summa religionem Catholicis tanquam Orthodoxi dogmatis Magister auditus fuit, violentè extrahere? O superi, mites animos.

Sed quid de recentissimo Alexandri VII. elogio, quo decessorum vestigijs inhaerens, S. Augustini doctrinam consecravimus, Recentiores blaterent, exponendum est. Cum Pater Christianus Lupus Augustinianus insignis Doctor Lovaniensis Roma in Belgium profecturus esset, Alexander laudatus litteras eidem ad Sacram Theologicam Lovaniensium Facultatem deferendas tradidit; Porro ibidem paternum erga benemeritos filios amorem testatus, ad S. Augustini, eiusque discipuli S. Thomæ doctrinam, ut eo usque summa cum laude fecerant, novo utriusque Sancto Doctore elogio inscripto tenendam, defendendamque animavit: De reliquo, inquit, non dubitamus vos pro singulari scientiæ, pietatisque studio sanam, & incorruptam, qualem tot Apostolicæ Sedis declarationes, & Sanctorum Patrum traditiones requirant, doctrinam semper amplexuri, & adversus Orthodoxæ Religionis hostes defensuri sitis, necnon præclarissimorum Ecclesiæ Doctorum Augustini, & Thomæ Aquinatis in concussa, tutissimaque dogmata sequi semper, ut asseritis, ac impensè revereri velitis: Quorum profectò Sanctissimorum

virorum penes Catholicos universos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina novi præconij commendatione non egent, &c. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Anulo Piscatoris die 7. Augusti 1660. Pontificatus nostri Anno VII. Profectus Roma Lupus, ac Pisauo transiens, ubi apud nostrates Scholæ Theologicæ id temporis præfectum agebam, quantum secum in Belgium thesaurum ferret, mihi significavit, ubi verò Lovanium venit, ac Pontificias litteras Theologorum Senatui, tradit, mirum est quanta eadem lætitia universi, & singuli exceperint. Indictum Theologicum institutum, publicum in gratiarum actionem sacrarum intimatum, ac pro incolumitate beneficentissimi Pontificis imperata supplicatio Edicti à Decano Universitatis publicati excerptum exhibeo, integrum donat P. Gabriel à S. Vincentio mox mihi laudandus: *Ut intersint solemni Missæ per eandem facultatem ibidem celebrandæ pro longæva incolumitate, ac felici regimine Sanctissimi D. N. Alexandri divina providentia Papæ VII. qui præter alia paternæ suæ erga eandem Academiam benevolentiae argumenta Apostolico rescripto in forma Brevis ad eiusdem preces eam decorare dignatus est, quo Sanctissimos Augustinum, & Thomam Aquinatem Scholæ Facultatis Patronos, & Magistros uti præclarissimos Ecclesiæ Catholicæ Doctores de prædicant, eorumque dogmata tanquam inconcussa, tutissimaque & proinde semper sequenda, & impensè reverenda commendat, subiungens penes Catholicos universos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina eorundem Sanctissimorum novi præconij commendatione non egere, &c. Datum 6. Novembris Anni 1660.*

Hæc quidem quantum lætitiæ
since.

sincerissimis S. Augustini discipulis ingessere, tantum mœroris, non enim dicam invidis, sed pridem erga Augustinum non tam benè animatis inrulerunt. Etenim non nulli in furorem veluti acti in impias hæc voces erupere: *Laudatum Breve per Diabolicam machinam fuisse impetratum.* Horum testis est ipsemet Christianus Lupus in epistola apologetica de attritione, & contritione cap. 5. ad accusat. XI. pag. 49. quam Lovanij edidit anno 1667. mihiq; vti est mei amantissimus, honoris gratia nuncupavit. Cui nam voces adeò inverecundæ exciderint, designat Vincentius Baronius par. 4. suorum opusculorum lib. 8. sect. 2. art. 5. §. 1. Alter verò Recentior de laudato Alexandri elogio scribit, Summum Pontificem nunquam breve illud privatam vidisse. Id autem testatur se à viro sui sodalitiæ accepisse, & quo maiorem dicto fidem faciat, ait: *sincere affirmo, ac Sanctè iuro.* Hunc etià Scrip-
 torem nominare nolo, quòd magnum Patronum habeat, cuius ipse etià patrociniò lætor; illum tamèn pluribus impugnavit vir doctissimus P. Gabriel à S. Vincentio in libro de remedijs ignorantie disp. 14. dubio 9. num. 149. inquit: *Cardinalis Nerlius tunc temporis Secretarius Brevium dixit cuidam viro gravissimo, quòd hoc Breve ipse composuit ex commissione dicti Alexandri VII. & quòd Pontifex illud attente legit, & sigillum dedit ut eò signaretur, & ad dictam Universitatem Lovaniensem mitteretur. Et iste vir gravissimus sic tacto pectore testificatus est.* Hæc quidem P. Gabriel litteris consignavit, ac paulò post è vita discessit summo sui desiderio relicto, erat enim Carmelitici rigidioris discipli-

næ instituti ornamētum, acceptus ia primis Clementi XI. Pont. Opt. Max. Vivet ille æternum de Augustini doctrina benemeritus, cuius glorioso nomini Theologicum volumen nuncupavit. Sciant Recentiores Alexandrum VII. è nobilissima Christianorum gente prodijisse, cui perpetuum erga Augustini nomen obsequium hæreditarium est, ità ut à trecentis, & ampliùs annis vnum semper in Chisijs appellari voluerit Augustinum. Non alium huius mei dicti testem, quàm ipsummet Alexandrum volo, qui in frequentissimo Purpuratorum Patrum, atque Antistitum Senatu agens de decernenda Thomæ Villanovani Apotheosi Regis Hispaniæ plurimorum, Principum, atque populorum cum Augustiniana familia obsecrationibus, quæ ad id movebatur, recensitis hæc addidit: *Tum verò (confidenter dicimus) nostra erga D. Augustinum Sanctissimum Theologiæ Magistrum à Maioribus secundum carnem per manus quasi tradita, & peculiaris ab adolescentia erga hunc eius Alumnū veneratio, &c.* Hæc tanti Pontificis hæreditaria erga Sanctissimum Theologiæ Magistrum devotio omnibus nota erat, vnde in eodem confesso Franciscus Albitius Purpuratorum Patrum decus, eximie eruditionis Princeps, ac nostro præconio maior sententiam rogatus dixit: *Protrahus est, Beatissime Pater, non sine Spiritus S. instinctu rei ardua, atque difficillimæ exitus, ut à Sanctitate vestra, quæ Patronum, & Protectorem agnoscit Augustinum, Filius Augustini in Sanctorum numero collocetur.* Ego quidem pluribus illius Recentioris dicta confutaveram, quæ tamen magni Viri imperio iussus omitto; adeò enim absurda sūt,

ut satius sit, eadem silentio obducere, quàm prolixiori impugnatione latius diffamare.

CAPVT VII.

Augustinianæ doctrinæ contra Pelagianos per Sedem Apostolicam approbatio à Recentiorum pravis interpretamentis defenditur.

HVcusque nobiliora Romanorum Præsulum testimonia de Augustinianæ doctrinæ contra Pelagianos excellentia à finistris Recentiorum oppositionibus vindicavimus, singula Pontificum elogia Augustino integra adstruentes modò quid homines illi Augustini approbationi per Ecclesiam vniversim obijciant, videndum est. Levi id quidem brachio retentabo; nam illorum consilium imitatus, qui civilia inter hostes bella serunt, quo domesticis dissidijs enervatos nullo postea negotio suppeditent, Anti-Augustinianis domesticos testes opponam, & pila minantia pilis. At non illos quidèm novitijs istis pares, sed longè Superiores, quibus loquentibus nedum assurgant, sed penitus obmutescant, nempè Suarium, & Valsquium, O quanta Scholæ nomina! Itaque in hoc certamine sedebo, duobus illis Ducibus pro meo Augustino in aciem contra nuperos adversarios descendentibus.

Eia age, quid de Augustinianæ doctrinæ per Ecclesiam approbatione Annate lentis? Si quæ adversus eam habes, liberè profiteri. Obijcimus primò, ait lib. 8. cap. 6. pag. 202. *Vel ita est consecrata, ut Augustinus è numero*

Scriptorum non Canonicorum extractus transferit in numerum Canonicorum, vel non? Si primum: errat totus Christianismus, qui contrarium sentit non modò à tempore scholasticorum, sed à mille ducentis annis. Si secundum: ergò illa omnis Ecclesiæ approbatio relinquit adhuc Augustinum intra numerum scriptorum fallibilium, quibus sine cuiuspiam iniuria repugnare liceat. Sed iam olim huic objectioni satisfecerat non Baianus aliquis sed strenuus Baij oppugnator Suarius, cuius sanè responsionem poterant domi legere. Cum Suarius proleg. 6. de Gratia cap. 6. num. 15 citasset hæc S. Prosperi verba in laudem Augustini: Tu autèm dilectissimè, & venerandissimè mihi frater, si vere de his questionibus instrui desideras, sicut desiderare te convenit, ipsis B. Augustini disputationibus cognoscendis impende curam, ut in confitenda Dei gratia defecatissimam, ac saluberrimam Evangelicæ, Apostolicæque doctrinæ intelligentiam consequaris, hæc scribit: Non tamè dicit, Augustinum Apostolicè scripsisse, quia vel Scriptor canonicus fuerit, vel quia infallibilem huerit, Spiritus S. assistentiam in scribendo, sicut Apostoli habuerunt, hoc enim alienum à sensu Prosperi, & totius Ecclesiæ est, sed dicit Apostolicè scripsisse, vel quia suam de gratia doctrinam ex Apostolo Paulo præcipue sumpsit, & validissimis eius testimonijs illam confirmat, vel certè quia tam vere, ac fideliter de gratia scripsit, ut Apostolica Sedes Augustini doctrinam in his, quæ ad dogmata pertinent, suam effecerit, ac probaverit.

Pergit Annatus: Obijcimus 2. eosdem illos summos Pontifices, qui doctrinam Augustini approbarunt, ea se posuisse, quæ necessaria illis visa sunt, alias autem questionibus intercurrentes; nec contemnere, nec adstruere voluisse. Hoc enim Celestinus aperte

apertè significavit, ut retulimus antea p. 903. Idem Suarius recensita Celestini restrictione, quam tamen negat esse Celestini, ut dicam, totus Augustino adhæret hæc scribens: *Nilominus tamen etiam in his posterioribus de prædestinatione quæstionibus auctoritas Augustini maxima est propter alias rationes suprafactas, & ideo semper à nobis cæteris præferetur.*

Sed reclamatur adversarius: *Obijcimus tertio approbatam fuisse Augustini doctrinam simul, & aliorum Sanctorum Patrum, unde sequitur cadere approbationem hanc in id, quod est Augustino cum alijs Patribus commune, non in id, quod est proprium, si quid tale sit. Ibidem. Sed hocce relum Augustinum clypeo protegens Valquius excepit 1. 2. disp. 190. cap. 6. num. 37. Quamvis, inquit, nullus esset ex Patribus commemoratis, quem pro hac sententia de gratiæ necessitate ad singula opera bona moralia Scholastici Doctores allegare possent, IN VNO SOLO AVGVSTINO, eiusque schola suæ opinionis præsidium libenter collocarent, eumque sibi sufficere merito arbitrarentur, quod VNICVS sit, qui dum agitur de gratiæ necessitate, sicut Sol inter reliquos præfulgeat, eutus quidem doctrinæ egregium testimonium, & commendationem in epistola prima Celestini ad Episcopos Galliæ exarata habemus. Porro Celestinus unum Augustinum laudavit; lege eundem 1. p. disp. 89. cap. 4. initio.*

At non cedit Suario, non cedit Valquio Annatus, sed rursus opponit p. 902. *Nempè iam nos docuit Gerson, & Abulensis, quo pertineat hæc approbatio, non enim eo ut intelligamus Aug. nullus esse humanis defectibus obnoxium, sed rarioribus, & levioribus, quo modo cæterorum quoq; Sanctorum laudes intelliguntur. Et certè*

cum eadem sit iudiciorum, & affectum alea, & Augustinus tanta contentione pugnet contra Pelagianos, ut obtineat nullum esse quantumvis Sanctum, cui non sit opus dicere, dimitte nobis debita nostra, ob quotidianos voluntatis lapsus, nescio quid Baianus in mentem venerit, ut Augustiniani videri velint, cum tanto nisu persuadere conantur esse aliquos, qui iudicio nunquam labantur, nempe Augustinum. Verum quis nesciat, Augustinum duplici facto, dum se infra cæteros depressit, supra univēsos altius sese evexisse? Ille Magnus Ecclesiæ Magister tum affectus tum iudicii sui errata publicavit, hæc quidem in libris Retractationum, illa in libris Confessionum, singulari prorsus exemplo, cum videamus quosque tum propria dicta, tum facta ab erroribus vindicare. Utinam hanc aliquando de socijs, ac suæ familiæ hominibus opinionem adversarij induant, quorum quempiam si ab aliquo Scriptore impetiti cognoscant, mille apologias procudent, ut soli ab erroribus immunes esse videantur. Itaque eandem & affectus, & iudicii aleam subivit Augustinus. Verum dum libros contra Pelagianos retractat lib. 2. cap. 33. 36. 37. 42. 50. 61. 62. 66. & 67. nullam sententiam si vè de gratia, si vè de libero arbitrio corrigit, sed omnia obs se dicta probat, qui alijs in tractatibus plerasque theses assertas expunxerat. Vnde S. Doctor nusquam in Pelagianis expugnandis se iudicio lapsum fuisse cognovit; adversarij autem misere iudicio labuntur tam humiliter de Augustino pronunciantes. Profecto Augustinus futuros fortè censores prævidens, in eorum humeros correctione devoluta, mitius illo in examine secum egir,

Recentioribus hanc gloriam relinquens, qua iactare possent, se illis in libris contra Pelagianos editis maculas deprehendisse, quæ Augustini acie, ac spongiam subterfugere. Quid ais, Annate, Augustinum fuisse obnoxium humanis defectibus, ac rarioribus, & levioribus, ac iudicio quandoque lapsam? Alia longè diversa fuit tui Suarrij sententia, qui proleg. 6. de Gratia cap. 6. num. 17. ita & verè, & dignè de S. Augustino scribit: *Nihil tam admirandum, & suspiciendum Ecclesiæ reddidit Augustinum, quam de gratia doctrina; at si ea tradenda, & explicanda aliquando fuisset in errorem lapsus, multo labefacteretur eius auctoritas, immeritoque Ecclesia tam fidentèr iudicium eius in hac doctrina esset sequuta, quod impium est cogitare.* Egrege hoc ipsum ab hinc octingentis annis notarat S. Prudentius Tricassinus in epistola ad Hincmarum, & Pardulum, sed quod cum Suarrio, & Vasquio veluti fœdere icto aliorum suppetijs dimissis, contra Recentiores me pugnaturum pro Augustino pollicitus sum, præclarissimum illius Antistitis testimonium omitto, alibi recitandum.

Nondum Annatus suorum vocibus ab in felici certamine revocari potuit, sed instat, obtruditque hanc illationem: *Ergo si stante Augustini testimonio illo, licet tamèn singularem cuiuspiam ex alijs Patribus cogitationem in hisce disputationibus non sequi; licebit etiam stante illa Ecclesiæ, vel Summorum Pontificum approbatione non omni adherere Augustini sententiæ.* At huic quoque obiectioni obviam ierat subtilissimus Recentiorum Vasquius, cuius ex 1. 2. disp. 190. verba paulò antè dedimus, item præclare 1. par.

disp. 89. num. 21. *Tametsi, inquit, aliorum Patrum autoritas in omni controversia magni ponderis apud omnes esse debeat, in hac tamen, de qua nunc agitur, VNVS PRO MVLTIS mihi semper erit AVGVSTINVS, non solum, quod omnium, qui benè sentiunt, plurimum emineat, &c.* At quod præmiserat Annatus ibidem pag. 909. *Ex quibus liquido constat, quantum Augustino tribuendum Ecclesiæ censuit, tantum alijs quoque Patribus tribuendum esse Augustinum ipsam censuisse, hoc, inquam, plane falsum est, nam licet in libris contra Iulianum ex sanctis Patribus peccatum originale fusiùs comprobaverit, itemque in libro de gratia Christi eiusdem gratiæ necessitatem, attamen prædestinationem ante prævisa merita instantibus Massiliensibus, & nolle se illam credere affirmantibus, nisi veterum ea de re testimonia produceret, respondit lib. de prædest. SS. cap. 10. Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari, quod procul dubio facerent si respondere talibus cogerebantur.* At cap. 19. de dono persever. pro se adducit Ambrosium, & Cyprianum, ex quibus non disertis verbis, sed per necessariam illationem suam ipsius sententiam colligit. Igitur iudice Augustino, non opus est, ut eorum Patrum scrutemur opuscula, ubi de gratuita prædestinatione disseritur. At libros de prædestinatione SS. & de dono perseverantiæ Hormisdas commendavit, ad eos nos remisit Synodus Sardinienſis exulum Episcoporum ex Africa, Clemens etiam VIII. sententiam Molinæ de prædestinatione iuxta S. Doctoris dogma examinandam

dam iussit ; non igitur ea in questione tantum Augustinus tribuit alijs Patribus, quantum ipsi Ecclesia detulit.

His tandem postremo imperu contra librorum S. Augustini approbationem idem Annatus decertat p. 911. contendens : *Omni*bus illis approbationibus, quas obtendunt Non-Augustiniani, doctrinam Augustini univ^{er}sam approbari, nullam verò esse, quæ cadat in omnia, & singula eius placita. Recotam Semipelagianorum cambrem reponit. Etenim cum S. Celestinus libros S. Augustini laudasset, illi eam commendationem Augustini libris univ^{er}sam tantum traditam dicebant, quam tamen prioribus, non item postremis eiusdem voluminibus delatam esse contendebant, contra quos S. Prosper egregiè in fine libri contra Collatorem c. 42. hæc scribit : *Agnoscant calumniatores superfluo se obijcere, quòd his libris non speciale, neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur ; Apostolica enim Sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non dividit.* Hæc ille. Succenturiatus in Annati iam defessi præsidium profilit Moraines, diverso tamen armorum genere in Augustinum impressionem faciens. Etenim quo Pontificiæ approbationis Augustino datæ splendorem imminuat, non quidem invidarum interpretationum nebulas opponit, sed nobiliora ab Apostolica Sede alijs Patribus tradita præconia proponit, quorum comparatione illa Augustino delata minora longè censeantur : quo sanè pacto Sol non umbris quidem, sed immensa prope modum luce quaquaversum irradian-

te minimum candele splendorem suffocat, nullumque penè facit. Altiori itaque voce insultat Moraines in præfatione ad Orthodoxos : *Quando dictum est de scriptis Augustini ab aliquo Pontifice legem sanciente, quod dixit Gelasius de mirabili illa epistola Leonis Magni ad Flavianum, ut si quis illam non admitteret usque ad unum iota, anathema esset ?* Verum quis non videat eximias illas de Leonis litteris laudes in Augustinum plenè devolui ? Celebrem illam Leonis epistolam ad Flavianum à S. Prospero Augustini discipulo compositam fuisse constans non modò Latinorum, verum etiam Græcorum opinio est. Baronius audiatur in notis Martyrol. ad diem 25. Iunij ubi de Prospero ait : *Adeo Vienne*nsis, & alij tradunt hunc fuisse ab epistolis S. Leonis Papæ, ab eoque scripta feratur famosissima illa epistola S. Leonis ad Flavianum de Incarnatione Verbi, quod non tantum Gennadius, Honorius, & alij Latinorum, sed & Marcellinus Comes testatur in Chronico sub consulatu Olybri, & Rustici. Hic est ille Prosper, quem Annatus ipse lib. 2. cap. 6. §. 2. pag. 179. *Primarium, ac proximum Augustini discipulum, qui visus est illius, & arma, & vices gessisse ad tuendam, quam veluti deposito acceperat eius doctrinam.* Quis verò neget delatas discipulo laudes in Magistrum derivare ? Profecto si S. Gelasius Leonis epistolam usque ad minimum iota recipiendam dixit, idem nec unum iota Augustinianæ doctrinæ improbavit, imo ut sæpè in faciem Recencioribus illisum est, vel illæ Augustini sententiæ, quæ falsæ, seu datæ illis videntur, ab eodem Pontifice Ecclesiæ inculcatæ sunt, qui ex Vasquio fuit per omnia Augustinianus.

Quatit rursus Moraines ibidem Augustinianam auctoritatem duplici ariete Alexandria aduerso: Quis unquam, ait, habuit Cyrilli Alexandrini auctoritatem in scribendo non tantum in Synodo provinciali, aut nationali, sed in Concilio generali Ephesino, ut ipse per se scriberet anathematismos, contra quos sentire, ac scribere idem propè censeretur, ac fidei refragare? Audire mihi videor alium, qui dicat: Quid ergo Athanasius etiam ille magnus erit ne vnus de numero filiorum, & discipulorum Augustini, qui dicitur sine exceptione Pater Patrum, Doctor Doctorum, ceteros omnes instar primi Angelis luce collustrans? Sanè ingens turbarum origo, quas Ephesina Synodus ab Ioanne Antiochiæ Episcopo, Theodoro, & collegis Episcopis, atque ab ipso Imperatore Theodosio passa est, inde fuit, quòd Orientales Episcopi privati hominis auctoritate statutos anathematismos subscribere recusabant, quam tamèn sententiam postea deposuere. Sed de Augustino loquamur. Hic ob sapientiam Africanorum Conciliorum Ingenium appellatus fuit. Idem vniversa acta Concilij Numidiæ itemque Carthaginiensis, cui quidem non adfuerat, ex Patrum decreto in commentarios retulit. De illo scribit Prosper in fine libri contra Collatorem, quòd Bonifacius Papa, cum esset doctissimus, aduersus libros tamen Pelagianorum B. Augustini Episcopi responsa poscebat. Augustini sententiæ canones Synodi Arausicanæ, ac Romanorum Pontificum evasere decreta; de qua re Decampsi Iesuite verba reddat: Fuit, inquit, Aug. quodammodo Ecclesiæ præcentor, cum Romanis Pontificibus, & Concilijs ore prævit, quod de superbissima hæresi

iudicarunt. Fuit lingua Ecclesiæ, cum eius verbis decreta concepta sunt, & quæ prius fuerant Augustini voces, Spiritus S. oracula esse ceperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atque ingenium, cum ijs rationes, & argumenta subministravit, quibus Pelagium, eiusque complices frigerunt, &c. His collegæ dictis si credis, iam Augustinum Cyrillo parem conspicias. Theodosius sanè Imperator parem Cyrillo Augustinum iudicavit, dum ad vtrumque Sacram (Imperatoris litteras ita vocabant) direxit, Imò longè plùs honoris Augustino tributum à Principe fuit, nam ad Cyrillum vti Metropolitam scripsit, quo Synodum cogendam Episcopis suffraganeis intimaret; at cum ad Africæ Primatem Carthaginiensem eadem de re paritèr perferississet, priuatas tamèn ad Augustinum litteras misit enixè eundem rogans, vt Synodo adesset, de qua re in historia Pelagiana diximus libro primo ad annum 431. Imò veterum Scriptorum fide constat Cyrillum Alexandrinum egisse per litteras cum Theodosio, vt S. Augustinus ad Synodum Ephesinam se conferret, videbat enim quanto sibi aduersus Nestorianos ad iumento futurus esset magnus ille Dux ex continuis contra hæreticos prælijs erectis tropheis toto Orbe celeberrimus. Porro Athanasium magnum illum Arij Antagonistam Augustini discipulum neutiquam facimus, sed motum ab athanasio aduersus Arianos bellum, ab Augustino feliciter tandem profligatum asserimus. Ioannes Ruvius Belgæ lib. 4. de vita Augustini cap. 8. §. 6. pluribus tradit, vnum Augustinum Arianismum à fundamentis evertisse, quod ante ipsum adeo exactè nullus Patrum præstitit. Et sanè contra Arianos,

nos, & libris, & sacris declamationibus ex professo S. Doctor insudavit, qua de re Possidius toto cap. 17. de vita Augustini. Quare si argumenta, ac testimonia, quibus Arij sectam Augustinus expugnavit, in considerationem veniant, anteriores Patres S. Doctor omnium eruditorum iudicio facile superavit.

Instat rursus Moraines: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Augustini discipulus, vel de Angelis inferioribus?* Sed capite præcedenti hoc obiectum refutavimus. Quod vero nolit Moraines dici Augustinum Doctorem Doctorum, palam Patribus contradicit. Doceri se ab Augustino voluit Bonifacius; *Magistrum nostrum* August. nuncupavit S. Celestinus. *Ad August.* Orientales remisit S. Hormisdas: & sanè suum Doctorem Ecclesia Romana Augustinum appellat. S. Thomam Augustini doctrinam sequutum esse tradit Urbanus V. in Bulla de translat. S. Thomæ. De Scoto hæc habent Patres Hispani Minoritæ in libello supplici apud Petrum à Campo tomo primo hist. August. lib. 3. cap. 30. *Adeo Augustiniana doctrinæ addictus fuit, ut in solis Theologicis commentarijs obtingentes, ac quindeties S. Augustinum in suarum assertionum testem protulerit, emixè præceteris Doctoribus fataëgs illius mentem intimius penetrare, &c.* Neget igitur Moraines, Scotum, S. Thomam, totque Romanæ Ecclesiæ Pontifices S. Augustini discipulos fuisse Doctores, ne Augustinus dici possit Doctor Doctorum. Video tamèn ipsum non pati (sine exceptione Augustinum dici Doctorem Doctorum. Scias itaque S. Augustinum in disputationibus de auxilijs gratiæ esse Doctorem Doctorum, sed non omnium. Non

quidem eorum, qui ipsum præcesserunt, neque enim potuit illos docere, neque posteriorum, qui ab ipso doceri noluerunt, quæ fuit Semipelagianorum obdurata superbia, ac conceptæ olim opinionis defendendæ effrenis libido; At qui præcesserunt Augustinum Patres, non sunt Doctores in materia de gratia cum Augustinou conferendi, qui teste Augustino cap. 14. de prædest. SS. de gratia Dei quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, & transeuntes attigerunt. Et ridendus ille esset, qui sepositis Augustini libris, vellet quæstionum de gratia solutionem petere ab Hilario, vel Athanasio, unde qui de divina gratia scribentes Ecclesiam illustrarunt, omnes S. Augustini discipuli fuere, qui primus Sanctorum Patrum, & quidem in doctrina tantum de gratia scholam sibi fecit, cui nomen dedere Prosper, Fulgentius, Petrus Diaconus, Eugippius Cæsarius, Prudentius, alijque, ut vere Doctor Doctorum dicatur Augustinus: Illorum verò Recentiorum Doctorem August. nunquam pronuciavimus, qui eiusdem discipuli esse dedignantur. Augustinum quidem legunt, non ut Ducem illum habeant, sed ut præconceptæ suæ ipsorum opinionis sectatorem volentem, nolentem faciant, ad motis etiam tot violentarum interpretationum machinis. Annatus totis libris septem unum Augustinum appellat, Morainij volumen millies Aug. voces reddit; istosne Aug. discipulos dixerim, & sectatores? Videri quidem discipuli Augustini volunt: sed ficta citò in naturam suam redeunt. Hinc Moraines, cum in præfatione ad Orthodoxos, quam suo Anti Iansenio præfixit, Augusti-

ni laudes, ne ea in re adversario cedere censeretur, recitasset, paulatim panegyricum in satyram vertit, strenuus Augustinianæ gloriæ decurtator, qui initio quidem non inelegans eiusdem promotor videbatur. Eadem via Annatum ivisse ex dictis initio cap. 5. patet. Quis enim præposterum hominis consilium non irrideat, qui cum ad Augustini tribunal septem libris cum Iansenianis disputasset, atque ab Augustino causam sibi totam, integramque adiudicatam gloriatus esset, exclamans in limine lib. 8. nihil esse, quod Ianseniani possint ab Augustino sperare præsidij, cum Iudici gratias agere, eiusque erga se propensum, fuisse faventem animum commendare eundem putas, datisque ad amicos litteris laxatis habenis in illius laudes effundi, pessimè ab illo Augustinum acceptum videmus, conductis contra ipsum longo ordine testibus mille convicijs laceffitum: vno verbo, ex iudice reum factum. O gratissimos S. Augustini discipulos! Insuper non patiuntur dici Augustinum: ceteros omnes instar primi Angeli sua luce collustrasse. Scimus Prosperum olim cecinisse cap. 2. con. Ingratos.

Augustinus erat, quem Christi gratia cornu

VERIORE rigans, nostro lumen dedit ævo

Accensum vero de lumine.

S. Fulgentius lib. 2. de verit. prædest. & grat. cap. 18. Augustinum legat omnis, qui salutem æternam adipisci desiderat, humiliter orans misericordiæ Dominum, ut eundem spiritum intelligentiæ legens accipiat, quem ille accepit, ut scriberet, & eandem illuminationis gratiam adipiscatur, ut discat, quam ille adeptus est, ut doceret. Sed cur non audiatur

S. Thomas Villanovanus Archiepiscopus Valentinus con. 1. de S. Aug. O Pater, ait, amplissime Augustine, qui non solum vitæ sanctitate, sed etiam miro sapientiæ tuæ fulgore Christi Ecclesiam luce propria, luce plena, luce fixa irradiasti. Si enim sapientiæ lux est quis in Ecclesia Dei ita lucet, ut Augustinus? A Sole omnia astra lucent, ab Augustino omnes, qui post ipsum fuerunt Doctores sapientiæ lumen accipiunt, ipse vero propria luce lucet, quam à nullo hominum, sed à Deo solo accepit, nullo enim tradente, nullo Magistro cunctas didicit disciplinas. Non-ne igitur, teste Thoma, Augustinus est instar primi Angeli, quo in cæteros intelligentiæ lumen derivari Theologi autumant, cum ipse à solo Deo illustretur? Hipponensis quidem noster Angelus suæ doctrinæ radijs Prosperum, Fulgentium, Thomam, cæterosque Orthodoxos Patres illustravit, at Recentiores, qui contendunt cum Annato: Aliquid lucis Augustino defuisse in concilianda cum creata libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficacia. lib. 8. cap. 4. pag. 874. quive, ut idem alibi ait, nempe d. 3. de scientia media c. 5. n. 113. Radium quendam videre se putant ex Augustini Sole non emissum, qui denique scribere non erubere cum Molina 1. p. q. 23. art. 4. & 5. disputatione 1. memb. 6. Dum sub ea quasi caligine D. Augustinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aspectu cum sua de prædestinatione opinione, &c. Recentiores, inquam, isti quibus purioris doctrinæ lux affulget, Augustino sub caligine posito, huius primi Angeli fulgores non excipiunt, imo ferè contemnunt, ut mirum minimè videri cuiquam debeat, eos adeò molestè ferre tantum lucis Augustino attribui.

ut universos sublequitos Doctores irradiare potuerit, & antecessorum Patrum sententijs de divina gratia plenioris, ac solidioris doctrine lumen adferre.

Sed Annatus collecto spiritu iterum contra Augustinum invehitur, atque Morainij collegæ factum emulatus, domesticum contra S. Doctorem librum ab Apostolica Sede expressiori, atque efficaciori, quam quodvis Augustini volumen, approbatione communitum opponit. Adversarij verba sunt: *Obijcimus* 8. omnibus illis approbationibus, quas obtendunt *Nou-Augustiniani*, doctrinam Augustini universam approbari, nullam verò esse, quæ cadat in omnia, & singula eius placita, quòd si aliqua talis esset, non negabunt, opinor, expressiorem fore, & efficacior in omnibus consentiendi necessitatem. Quid igitur facient, si reperiat in natura rerum alius quidam liber, cuius omnia, & singula in eo contenta auctoritate Sedis Apostolicæ per bullam ad perpetuam rei memoriam editam, & promulgatam approbentur? Eia age delapsum sanè cœlo libellum pande, nisi fortè sacratiora tam citò in propatulo esse piaculum putas. Est, inquam, ait, talis quidam liber in rerum natura, & Auctoris Sancti. Iam pietatem, ac religionem excitas, dum Auctorem commendas, ac Divum contestaris. At pergit Annatus Lectorem suspendere: *Sed quis est? Libellum potius dicere debui, quod sit mole parvus, & specie contempti bilis, sed qui tamen virtutis plurimum habet.* Hunc libellum, cui supra omnia Augustini Magni volumina ex Apostolicæ Sedis approbatione expressior, & efficacior in omnibus est consentiendi necessitas, citò citius exhibeas. Quis vero, addit, tandem, &

cuius est? Ita quidem hoc petimus, hoc rogamus, ne quæso diu nostram expectationem torqueas, per sanctum illius libelli Auctoris nomen ac numen obtestor. *Contrabant*, inquit, *licet frontem Baiani, & torrum in tueantur, sorbenda pilula est.* Ne tuo pharmaco illi indigent quoscunque Baianos dicis? Nos quidem validiori stomacho sumus iam pridem tuis in Augustinum convicijs pilulis omnibus amarioribus devorandis assueto, neque pilulis præmuniendi sumus, quo auctorem, libellumque citra fastidium, ac deliquium audiamus. Imò quando libri Scriptorem sanctum autumas, sacris doctrinis conspersas paginas summa religione deosculantes, Divum Auctorem pro Augustiniana auctoritate contra novos censores facta rectaque servanda, etiam atque etiam rogavimus, sua enim vicissim rotari Divorum est. At inquis: *Liber est Exercitiorum Spiritualium S. Ignatij, quem Paulus III. severe examinatum, &c. sic approbavit, ut dicat, se documenta, & exercitia prædicta ac omnia, & singula in eis contenta auctoritate prædicta tenore præsentium ex certa scientia approbare, collaudare, ac præsentis scripti patrocinio communire.* Hæc ille suspensis diu quasi per iocum Lectoribus lib. 8. cap. ultimo: exclamatque pag. 912. *Scire velim, quid sint responsuri tam disertæ, tamque explicitæ approbationi, qui minus expressam, explicitamvè, Augustini scilicet, suis obtendunt erroribus.*

Absit, ut per nos quidquam approbationi Ignatiani libelli detractum sit, imo quanti illum Augustiniani fecerint vestri Scriptores tradunt in imagine primi sæculi lib. 3. cap. 10. ubi de exercitijs Sancti Patris Ignatij loquentes hæc scribunt: *Testes sunt*
infi-

infiniti toto Orbe, qui ea non minori sua voluptate, quam fructu sunt experti. Sed unus instar omnium Augustinus Caravajalius Augustiniani Ordinis Theologus. Is cum Indiam Occidentis peragrasset, & in Hispania varijs muneribus cum laude perfunctus esset, Italiæ quoque cœnobîa sui Ordinis iussu Summi Pontificis visitasset, Bononiam tandem ab eodem Pontifice Visitator Apostolicus missus ad D. Iacobi cœnobium in veterem disciplinam restituendum non aljs id præstidjs facere aggressus est, quam pijs his Societatis commendationibus, quibus ipse cum per mensem se exercuisset, testatus est candide se quandiu in Religione vixisset, rationem aliquam qua rectissime incederet, semper optasse, eamque tunc demum, cum in hæc S. Ignatij exertitia incidisset, invenisse; Quæ quidem ille avidissimè hausta, atque in intimum demissa pectus tanti fecit, ut in ijs aliquid verè divinum inesse aperte diceret, &c. Hic Caravajalius ex Assistente Hispaniarum electus est Episcopus Guamangensis apud Peruanos, de quo Herrera in Alphabeto Augustiniano. Utinam per nos Ignatianis chartis maior laudis fieri posset accessio! Illud tamen ægre patimur, quod scribit Annatus, Augustinianum doctrinam minùs explicita, atque expressa approbatione, quam Ignatianam, esse ab Apostolica Sede firmatam. Quæso vos, quandonam doctrina S. Ignatij in Synodorum canones transijt? Arausicana Synodus ex ipsis S. Doctoris sententijs conflata est. Quando illa in Pontificum Romanorum litteris ad verbû exscripta est? Duo integra capita ex Enchiridio S. Augustini Leo Magnus inseruit suæ ad Aquileiensem Anaciticem epistolæ, & quidem contra Pelagianos data. Quando ad illam pro veritate

percipienda ab Apostolica Sede Orthodoxi remissi sunt? Ad Augustini libros S. Hormisdas Orientis Principes viros, Episcopos, ac Monachos, vno verbo Catholicum Orbem retulit, Quando ad illius normam Pontifices Catholicorum doctrinam exegere? Clemens VIII. iuxta Augustini mentem lites de auxilijs divinis componendas iussit. Quandonam S. Ignatij libellus tantis Romanorum Præsulum commendationibus exceptus? Tantis Sanctorum Patrum elogijs decoratus? tantis omnium penè sæculorû plausibus honoratus fuit? Quæ quidem laudes si in librum cogerentur, iam decuplo maior ille evaderet, quam liber exercitiorum S. Ignatij. Audio sanè, quid de libro illo S. Ignatij Romana Ecclesia iudicet in lectionibus Brebîarij Romani: *Homo, inquit, litterarum planè rudis admirabilem illum composuit exercitiorum librû Sedis Apostolicæ iudicio, & omnium utilitate comprobatum.* Mirabile sanè, libellum illum à litterarum planè rudi esse conscriptum: at profecto mirabilius Recentiorum factum, qui eundem ex Apostolicæ Sedis testimonio *litterarum planè rudem* in sapientiæ, auctoritatis, ac laudum campo Augustino non dicam velut æqualem opponere, sed quod ad illam expressiorem, ac efficaciorẽ commendationem, ac consentiendi necessitatem pertinet, veluti superiorem prædicare conantur, illi, inquam, Augustino, qui tantæ scientiæ fuisse ab Apostolica Sede iudicatus est, *ut nihil penè, verba sunt Martini V. ex sacris litteris possit, nisi eo Duce intelligi, nihil nisi eo interprete explicari.* Eo iam auctore factum est, *ut nec philosophis sapientiam invidemus, non Oratorum eloquentiam desideremus,*

In Orat.
de S. Mo
nica.

mus, non studiosorum ingenia requiramus, non denique nobis acumen Aristotelis necessarium sit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non gravitas Socratis, non auctoritas Pythagoræ, non Empedoclis solertia, non cuiusquam illius generis hominum scientia, aut virtus exemplo, aut documento nobis esse debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apostolorum voces refert, idem omnem omnium scripturarum sensum exprimit, unus postremo omnium Patrum, Sapientumque ingenia, ac studia exhibet. Itane, si superis placet, huic Apostolicæ approbationi eximix, præclarissimæ, excellentissimæ Ignatiani, libelli approbationem, Augustino, Ignatium, tot Summis Pontificibus Paulum III. opponetis? Respondet Annatus: *Quæ à me minimè referuntur, ut vel Ignatium Augustino, vel Paulum III. superioribus opponam Pontificibus, absit.* Sed dictis facta non cohærent. Qualis, enim quantusvè esset Augustinus, si Ecclesia illum non approbasset? Iàm cum Calsiano, ac Fausto numeraretur. Igitur tantumdem nobis probandus venit, quantum idem ab Ecclesia approbatus fuit. Quare si Ignatij libellus ab Ecclesia approbatus est, itemque approbati fuere libri Augustini, sed isti approbatione minus, ut ait, *expressa explicitavè*, unde illi Ignatiano, te iudice, *efficacior in omnibus consentiendi necessitas est*, quàm istis Augustinianis, iàm vides Ignatium Augustino vel præponi abs te, vel ex æquo saltem opponi. At citò commentaris, tuique facti hanc rationem reddis, eate de Ignatiani libri approbatione recitasse: *Quòd constet, in hoc libello aliqua esse, quæ capitalibus Baianorum principiis opponuntur, scire velim, quid sint respon-*

suri tam disertæ, tamque explicitæ approbationi, qui minùs expressam, explicitavè suis obtendunt erroribus. Nos quidem pro Baianis nullam volumus imò nec possumus responsionem adornare, sed quod eodem ictu & Baianos, & Augustinum ferias, tibi vitio vertimus, qui per Baianorum latera Augustinum impetis. Sint in libello Ignatij sententiæ, quibus capitalia illorum dogmata strangulentur, ipsi viderint; at quòd eadem periodo Augustini per Apostolicam Sedem approbationem *minùs expressam, explicitavè*; contendis, nobis placere non potest. Parce Patri, & Baianos, in exiliū nō Baias, sed in Gyarū deportato.

Si Annati exemplo insistere, & pari reddere vellemus, uti ille ad imminuendam, S. Augustini adversus Pelagianos scribentis auctoritatem tum collectis plurium testimonijs, tum violentis, pravisque Romanorum Præsulorum elogia eidem S. Doctori delata interpretationibus corumpens, contra Augustinum insurgit, possemus & nos eadem prorsus audacia huc revocare, quæ Abbas Constantinus, quæ Vincentius Baronius, vir satis notus par. 2. Theol. Mor. d. 3. sect. 1. art. 2. §. 2. quæ alij de eisdem exercitijs S. Ignatij scripsere, ac subindè frigidam illam Annati exculpationem Augustino quorundam censuris insultantis repetere: *Refero tantum, non probo, si quidquam iustæ offensionis causam det;* libro 8. capite 6. pagina 864. Sed absit, ut hominis errorem redarguens, eundem imiter, eiusque criminis reus fiam, cuius hunc Recentiorem apud Iudices reum postulo. Erubescant profectò adversarij, erubescant, dum nos in hanc arenam vel

invitos propellunt, in qua odiosis prorsus comparationibus de Divorum auctoritate ligetur. Scitote Augustinianos S. Ignatii libellum vti Augustinianæ doctrinæ conformem recipere, evolvere, deosculari, & ne quis de hoc ipsorum obsequio dubitet, editis commentarijs hoc ipsum coram Catholico Orbe profitentur P. Franciscus Macedo Minorita Lusitanus Seraphicæ Gentis splendor, hanc sibi gloriâ felicissimè comparavit. Hic Augustinianæ doctrinæ adeò studiosus est, ut in Ilagoge initio suæ Cortinæ hac veluti tessera in litterarum palæstram descenderit: *Ego Augustinianus sum: Augustinissimus sum.* Hic, inquam, in eruditissimo illo volumine, quo Ecclesiæ orantis, & Augustini scribentis concentum descripsit, harmoniam quoque exercitiorum S. Ignatii Societatis Iesu fundatoris, & operum S. Augustini Ecclesiæ Doctoris (nam planè hunc operi titulum dedit) exhibuit, cuius illud exordium est: *Soleo, idque expertus, ac prudens dicere, haud facile inter Sanctos reperiri alium Augustino cum doctrinæ, quæ à Deo est, & mystica appellatur, tum instituta à se, & alijs indicte vitæ ratione, quàm Ignatium similiorem.* Quæ quidem vir doctissimus fuisse per viginti octo capita collatis ex utroque sententijs ita comprobatur, ut profectò minimè timendum sit, ne Augustino quidquam detrimenti ex Ignatii libelli expressiori, ac magis explicita, ut inquis, approbatione inferatur, ne vè tantis Romanorum Præsulorum, ac Patrum elogijs Augustiniana volumina nobilitantibus Ignatii libellus suffocetur, sed cum eadem dogmata & parvum Ignatii, & prolixa Augustini volumina de divi-

næ gratiæ auxilijs tradant, eadem prorsus approbatione munita dicantur, Augustino & doctrinam, & eiusdem etiam commendationem in Ignatianum codicem transfudente, & Ignatio nova à Paulo III. approbatione obtenta, antiqua Pontificum de Augustini libris decreta recentiori iterum eiusdem Apostolicæ Sedis testimonio confirmante. Vos quidem magnæ animæ beatæ illius regionis cives, vti in libris, ita & in cœlesti patria concordēs æternū eritis, & Angelicis cantibus vestrarum doctrinarum harmonia recitabitur, ac dulcior inde concentus inaudietur. Filij quoque vestris eundem doctrinæ consensum immitte, eosque invicem officiosos vel servate, vel facite. Turpe sit in tanta Patrum concordia filios odiosis fanè comparationibus de eorundem auctoritate contendere.

CAPUT VIII.

Recentiores ex epistola S. Celestini Papæ D. Augustini auctoritatem limitant. Refelluntur.

SANCTVS Celestinus Papa ex litterarum commercio Augustini amicus, ac deinde demortui adversus Semipelagianos defensor, in Augustiniana doctrina commendanda omnium nobilissimè imo elogio usus est, vnde Recentiores ad illud decurtandum, limitandumque vires omnes intendunt, & quod est eorum acumen, ex eadem Celestini epistola, vnde ab alijs vel suprà Sydera Augustiniana authoritas evehi solet, eandem deprimere conantur. Ultima epistolæ verba recitant, nempe

nempè ubi Celestinus ait: *Profundiores vero, difficilioreſque partes incurrentium quæſtionum, quas latiùs pertractarunt, qui hæreticis reſtiterunt, ſicut non aude- mus contemnere, ita non neceſſè habemus adſtruere.* Quibus ſignificare Celeſti- num contendunt, præter paucas S. Auguſtini ſententias ab Eccleſiæ Præ- ſulibus, ac Synodis receptas, quas in ſuperioribus capitalis recitat, abs ſe iterata approbatione confirmatas, nolle reliquas de divina gratia opi- niones, quas ille in ſuis contra Pela- gianos editis diſputationibus tenuit, tanquam de fide adſtruere, ob aſſe- rentis tamèn Auguſtini auctoritatem eas ſe non contemnere, ſed eaſdem libero Lectorum aſſenſui, vel diſſen- ſui citra reprehensionis periculum permittere. Et quidem Annatus lib. 8. cap. 1. cum numerofam teſtium ca- tervam contra Auguſtinum produ- cturus eſſet, eidem Celeſtinum Pa- pam Ductorem dedit inclamans: *Ag- men ducet, ut par eſt, Summus Pontifex Celeſtinus Primus.* Cum tamèn hucul- que inter præcipuos S. Doctõris En- comiaſtas ille idem primas tenuerit. Quin imò Recentiores iſti Theologi gloriantur, ſe eiùſdem epiſtolæ limi- tationem, qua anguſtior fiat Augu- ſtini authoritas, è tenebris in ſcholæ oculos revocaſſe, Audiatur Moraines in præfatione ad Orthodoxos: *Quam multi ſine ullo discrimine Auguſtini au- thoritatem admittebant, qui nunc audita limitatione, quam eiùs approbationi Ce- leſtinus appoſuit, dum audiunt aliquid ex Auguſtino proponi, quæritant: Eſt ne hoc de illis profundioribus quæſtionibus, quas non neceſſè indicavit adſtruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?* Tripu- diat in illis Celeſtini verbis Annatus lib. 8. cap. 1. pag. 858 Nos verò, inquit,

Auctore Celeſtino diſtinguimus inter ne- ceſſarias, & indifferentes Auguſtini ſen- tentias, omnemque huic lumini contrariam lucem tenebras reputamus. Itaque hoc loco pro Auguſtiniana doctrina cum Recentioribus cominus veluti col- lato pede pugnandum eſt, in quo qui- dem campo minùs feliciter Recen- tiorum impetus alij ſuſtinuere, vndè illi animoſiores facti, ſibi ea in lite de Auguſtino victoriam, & triumphum cecinere.

In primis eximia Recentiorum eruditio commendanda occurrit, qui è re prorsus incerta certum, invi- ctumque contra Auguſtinum argu- mentum exerere arbitrantur. Etenim viris eruditiffimis, & ſapientiſſimis haud probatur, verba ſuperiùs me- morata adſcribi Celeſtino, ſed cui- piam alteri Auguſtinianæ doctrinæ ſtudioſo deputanda eſſe contendunt. Celeſtini epiſtola illis verbis in fine cap. 2. concluditur: *Deus vos inco- lumes cuſtodiat, Fratres chariſſimi Po- ſtea decem capita adnectuntur, in quibus Pelagianorum, ac Semipela- gianorum errores ex Innocentij, Zo- ſimi, ac Synodi Carthaginenſis de- cretis reſutantur.* Porro iſta decem capita non eſſe Celeſtini, tradit Ec- cleſiaſtica hiftoriæ parens Cæſar Ba- ronius ad annum 431. pag. 603. ubi ait de epiſtola illa Celeſtini: *Iungun- tur epiſtolæ capita quedam adverſus Pe- lagianos errores ab Apoſtolica Sede olim, & ab Africanis decreta Concilijs, quibus deberent inſiſtere, qui ſub Catholico nomi- ne licèt Pelagiũ, atq; Celeſtium anathema- te condemnarent, eorum tamèn defendere conarentur errores.* Putantur illa capita eſſe Proſperi, qui ut profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontifi- cum, ſimulq; Concilijs Africanis, ubi idem

Auctor hæc habet in fine: Profundiores verò difficilioreſque partes incurrentium quæſtionum, quas latiùs, &c. ut ſuprà. Ante Baronium Laurentius Surius in ſacra hiſtoria ſatis percelebris aliique poſt ipſum Collectores Conciliorum hoc ipſum prænotarant; nam in editione Colonienſi Conciliorum Anno 1551. à latere hæc leguntur: Sequentia undecim capitula videntur potiùs ab alio quopiam interpoſita, quàm eſſe ipſius Ceſtini Papæ. In editione ſub Sixto V. hoc ſcholion poſt ſecundum capitulum inferitur: Non videtur dubitandum quin ſequentia ſint Proſperi, tam ſunt ſimilia, & argumento, & ſtylo eius ſcriptis. Gerardus Voſſius vir, quem librorum helluonem dixeris, lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 30. eandem ſententiam probat duplici argumento: vno, quod Ceſtinus in illa epiſtola non meminit horum capitum, quæ annexa eidem ſunt: aliud his verbis proponit: Alterum argumentum, cur Ceſtini eſſe non poſſit, hoc eſt, quod Innocenti, & Zoſimi epiſtolas citet ſæpiùs, nec uſquam vel hunc deceſſorem, vel illum prædeceſſorem ſuum appellet, contra quam Romanis Epiſcopis mos eſt, & Ceſtinus ipſe in epiſtola facit his verbis: Auguſtinus inter Magiſtros optimos etiàm ante à meis deceſſoribus habebatur. Sanè hæc argumenta tanti apud me ſunt, ut Ceſtino Aplòs tribuere non auſim. At cuius ſit ultra diſquirendum. Sed neque ex Theologis ex Recentiorum ſchola defuere, qui negarent illa capita eſſe Ceſtini; vnus pro mille ſufficiat Franciſcus Suarius proleg. 6. de Gratia cap. 1. num. 11. ubi hæc ſcribit: Ex modo loquendi intelligimus, Scriptorem illius partis non fuiſſe Ceſtinum, nec aliquem Romanum Pontificem, ut pa-

tet ex illis verbis. Quia non nulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus ſeu prauitate, ſivè imperitia demorantes, piſſimis diſputatoribus obviare præſumunt, & cum Pelagium, atque Ceſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamèn noſtris tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, ea que tantummodo ſequi, & probare profitentur quæ ſacraſſima B. Apoſtoli Petri ſedes contra inimicos gratiæ Dei per miniſterium Præſulum ſuorum ſanxit, & docuit. Neceſſarium fuit diligentèr inquirere, quid Rectores Romanæ Eccleſiæ de hæreſi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, iudicarint: Hæc enim non videntur verba Romani Antiſtitis, non enim de Romana Sede tanquam de propria loquitur, nec Romanos Rectores vocat prædeceſſores ſuos, prout Pontifices conſueverunt, tamèn habens ad deſinendum authoritatem loquitur; Quapropter aliqui cenſent, illa capita fuiſſe à Proſpero collecta, & illi epiſtola adiuncta, à qua ſententia non longè abeſt Baronius Anno 431. num. 185. & eſt certè veriſimilis, indicaturque in illis verbis, Magiſtris noſtris tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, Hæc enim verba in gratiam Auguſtini dicta ſunt, magisque redolent Proſperum, quàm Ceſtinum. Hæc ille.

Vidit iſta in Surio Gabriel Vaquez 1. p. d. 91. n. 85. dixitque ab eo Authore ſine fundamento negari capita illa eſſe Ceſtini, cum vti Ceſtini ſactiones protulerit Petrus Diaconus. Addere poterat & Creſconium in collectione canonum. Verùm iſte vixit A. 698. Petrus verò Diaconus integro poſt Ceſtinum ſæculo floruit,

floruit, ut ex historia nostra Pelagiana intelligitur; quare potuit ea capita edita à Prospero per errorem tribuere Celestino. Hinc Photius veterum monumentorum diligens indagator, & censor Cod. 53. de eodem Celestino hæc habet: *Scripsit idem & ad Galliarum Episcopos de fide B. Augustini, & contra eos, qui hæresis licentia nimis elati insolecerent.* Quæ quidem in duobus prioribus capitibus continentur, neque, ullam ea in epistola statutorum dogmatum mentionem fecit. Iacobus etiã Sirmondus tomo 1. Concil. Galliæ capita illa epistolæ memoratæ annexa ab eadem prorsus separavit lineis interpositis, quo alieno Authori illa prorsus deputanda esse monstraret. Sed age, probemus ea capita non fuisse à Celestino scripta, quod sanè præstabo, argumento, quo ipse convictus sum, Prius tamèn non nulla notanda veniunt, quibus tantorum Scriptorum sententia illustratur; nempe Prosperum, & Hilarium pro Augustinianis libris, quos Malsilienses carpebant, à se ipsis quoque, qui uti hæretici passim traducebantur, Romam ad Celestinum profectos fuisse, quæ patent ex Prospero cap. 40. con. Collatorem & cap. 1. epistolæ Celestini ad Episcopos Galliæ. Celestinus verò litteras ad Gallos Antislites destinavit, quibus S. Augustinum eximie commendavit, vetans eiusdem memoriam novis Malsiliensium conatibus percelli, à Prosperum, & Hilarium hæresis acculari, nihil interim scripti adversus eosdem publicans, quo illorum errores damnarentur, hinc epistola inscribitur pro Prospero, & Hilario. Sed hoc nobis est demonstrandum.

S. Prosper contra Collatorem probaturus, bonarum voluntatum initia Dei inspiratione generari, adducit cap. 10. testimonia Innocentij, Zosimi, & Concilij Carthaginensis eadem omnino, quæ Celestini litteris adiuncta leguntur, & concludit: *Videsne regulas tuas invictarum constitutionum soliditate confractas, & in fidei structura pravas, ruinosasque iuncturas, velut Hierichontinos muros ad Sacerdotium tubarum ruisse concentum?* Cum enim de sanctarum origine voluntatum, & fidei charitatisque principijs inter nostros, & Pelagianos quæstio versaretur, non accipiti victoria, nec dubio diremptum est fine certamen, ut adhuc nobis de iniquissima huius fœderis tui pace tractandum sit. At si illa decem capita Celestini fuissent, cur non illa protulisset Prosper veluti clariora, efficaciora, & ex toto litem dirimentia? Longè enim expressius Celestinus eam Calsiani opinionem damnat, quàm Innocentius, vel Zosimus. Profectò Malsilienses testimonia horum Pontificum, & Sacræ paginæ explicabant, ita ut non de initio fidei, sed de eiusdem incremento intelligenda essent ex D. Augustino cap. 2. de prædest. SS. Sed nunc eis respondendum esse video, qui divina testimonia, quæ de hac re adhibuimus, ad hoc dicunt valere, ut noverimus ex nobis quidem nos habere fidem, sed incrementum eius ex Deo. Quæ Malsiliensium sententia clarè damnatur cap. 12. illius epistolæ, ubi hæc leguntur: *His ergo Ecclesiasticis regulis, & ex divina sumptis auctoritate documentis, ita adiuvante Domino confortati sumus, ut omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem, & non*

dubitemus ab ipsius gratia omnia hominis merita præveniri, per quem fit, ut aliquid boni, & velle incipiamus, & facere. Præterea hæc scribuntur cap. 11. Præter beatissimæ, & Apostolicæ Sedis inviolabiles sanctiones, quibus nos pijsimi Patres pestifera novitatis elatione deiecta, & bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium studiorum, & in eis usque in finem perseverantiam ad Christi gratiam referre docuerunt, &c. Idem habet cap. 9. Ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit, quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus. Itaque hæc Celestini oracula Prospero rogante data, ac litteris pro eodem ad Episcopos missis inserta, adeo memoria eiusdem excidisse credenda sunt, ut illa, cum vel maxime ad Malsiliensium petulantiam comprimendam necessaria essent, omitteret? Sibi cula tela, atque elaborata arma tam parvi fecit, ut cum ijs Semipelagiani penitus conficiendi forent, eisdem veluti obtusis uti noluerit, qui contra Malsilienses omnium fortissimus, ac solertissimus post Augustinum Dux à Recentioribus, & merito quidem prædicatur?

Laudatas litteras à Celestino emissas ad damnandos Malsiliensium errores scribit Vasquez 1. p. disp. 91. num. 82. Quibus, inquit, locis cum Celestinus omnia bona opera, studia, & merita in quovis tempore causa, & negotio ad Deum auctorem gratiæ referat, manifestè Malsiliensium errorem confutat. Et hæc adeo constanter docent Recentiores, ut eorum eruditissimus ac sapientissimus Annatus Celestini personam induens, quod satis ridiculum est, altiori, ac clariori voce in Malsilienses ita tonet. Cum eo tantum

spectet Romanæ Sedis consilium, & providentia, ut MASSILIENSES isti, QVORVM CAUSA HÆC SANCIMVS, nihil penitus subtrahant divini gratiæ ne illum quidem morbi sensum, & desiderium medicinæ, quod gratuito, & supernaturali auxilio præmittunt, prædictæ regulæ, seu præfixæ sententiæ ita sufficiunt, ut sicut non debet videri Catholicum, quod eis repugnat, ita neque quod non repugnat, videri debeat erroneum aut à sensu Catholico alienum. Hæc elegantissimus Paraphrastes. Hic tamen obiter noto, hunc hominem sive contra suos Baianos, sive contra Malsilienses loqui incipiat, sermonem tandem contra Augustinum semper finire. De Baianis id vidimus capite superiori; hic verò cum Celestini personam agens illa dixisset, statim addit: Unde sequitur, si quid vel ab Augustino, vel ab alio quodam Ecclesiastico Tractatore assertum, aut negatum sit, quod non repugnet regulis illis, atque sententijs, esse hoc inter adia-phora numerandum, & quæ libero Catholicorum consensui, atque dissensui permixta sunt. Ego quidem certissimum puto in adiunctis illis capitibus Malsiliensium errores capitales, quorum reliqui veluti appendices erant aperte damnari, neque hoc in dubium vocari posse arbitror, quod rectè à Vasquio, Annato, alijsque communiter est observatum. Duo erant capitalia Semipelagianorum dogmata, fidem incipere à nobis, itemque à nobis esse usque in finem in bono perseverantiam, ut docet S. Augustinus capite ultimo de dono perseverantiæ: Satis, inquit, docuisse me existimo, vel potius plusquam satis, dona Dei esse, & incipere in Dominum credere, & usque in finem in Domino permanere.

neret. Hoc verò utrumque statuitur in litteris illis, quæ Celestino adscribuntur; nam cap. 11. decernitur, ut dicebam: *Bonæ voluntatis exordia & incrementa probabilium studiorum, & in eis usque in finem perseverantiam ad Christi gratiam referri.* Ibiq; fusè probatur, fidem non esse à nobis, sed donari à Deo, & cap. 12. iniungitur, ut omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem. Hæc ibi.

Ex his nostrum argumentum instauramus. Cum Prosper contra Semipelagianos Celestini elogium recitasset cap. 42. contra Collatorem, illorum invidiosum interpretamentum apponit, quo dictitabant, laudatos à Celestino priores S. Augustini libros, non posteriores, nempe de correptione, & gratia duosque ad Prosperum, & Hilarium datos de prædestinatione SS. & de dono perseverantiæ. Hoc commentum statim refellit, tum quia idem semper in omnibus libris Augustinus scripsit, idemque fuit semper in illo spiritus, & doctrina, tum quia *Apostolica Sedes*, ait, *quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non dividit.* At quorum isthæc è longinquo librorum S. Augustini de prædestinatione SS. & de dono perseverantiæ petita ab Apostolica Sede approbatio? Cur Celestini litteras abs se impetratas, in quibus doctrina librorum S. Doctoris de initio fidei, & de perseverantia apertis definitionibus statuitur, non protulit, & eas inquam litteras, quas in eorundem Augustini calumniatorum faciem eodem ipso loco illiferat? Annatus quidem de po-

sterioribus libris S. Augustini scribit lib. 8. cap. 6. *Manifestum igitur est, Augustini menti his in libris satisfactum ab eo, qui fateatur, & gratiam esse necessariam ad initium fidei, nec eius meritum sequi, sed præire, & donum Dei esse perseverantiam.* Quodnam igitur efficacius argumentum adduci poterat, ad demonstrandum, posteriores eos libros esse ab Apostolica Sede probatos, quam litteræ illæ Celestini, in quibus doctrina librorum postremorum S. Patris adeò disertè, adeò perspicuè adeò solidè asserebatur? Semipelagianos, cum Augustini auctoritatem elearent, Prosper ex Celestini litteris, in quibus eximie ille laudabatur, confutavit. Quare cum iidem S. Augustini doctrinam lacefferent, ex iisdem omninò litteris Celestini compressi, ac convicti non sunt? Scripsit sanè Prosper post Celestinum adversus Calsianum, & litteras Celestini ea in disputatione indigitis habebat. Hoc quidem argumento capita illa infarta probantur litteris Celestini.

Rursus dicam aliquid, quod cæteris argumentis semper prætuli. Si capita illa Celestini essent, & à Sede Apostolica emanassent, non video, qua ratione Faustus Reiorum, Vincentius Lerinensis, Hilarius Arelatensis Episcopus (si in sententia perstiteret) ac alij Galliarum Episcopi ab hæresi excusari possint, atque inter Divos erectis aris connumerari. Faustus fidem esse nobis ex naturæ viribus docet lib. 2. cap. 6. 7. & 8. unde lib. 1. cap. 7. ait: *Tempus gratiæ, quo redempti sumus, merita hominum non expectavit, opera penitus non quæsit, sola Deus fidei nostræ devotione contentus fuit.* Addens: *Fidem expectat à parvulis, opera etiam cum fide à confirmatis*

requirit, ita tamen, ut credulitatis affectum proficientibus augeat. Legatur Vossius lib. 4. hist. Pelag. par. 1. thesi 2. Idem lib. 2. cap. 10. & ante ipsum Vincentius Lerinensis in common. cap. 37. scribunt, nos posse nostris viribus petere, pulsare, querere, ut Dei gratiam obtineamus, quæ erat Semipelagianorum opinio ex litteris Prosperi ad Augustinum. Item aliquot etiam Episcopi Galliarum mortuo Fausto, fidem nobis ex nobis nasci dicebant, ut ex litteris Bonifacii II. ad Cælarium intelligitur: quæ quidem sententiæ aperte damnantur in illis capitibus, in quibus fidem, & huius initium, sancta cogitatio, pium consilium, omnis bonus affectus, omnisque bonus motus voluntatis asseritur, esse à Deo, quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus. Sanè si quis modò Malsiliensium sententias assereret, non extantibus Arausicanis, alijsvè Apostolicæ Sedis decretis, non nè ille ex litteris Celestini reus hæresis convinceretur? Damnassee quippè inquit Celestinum Malsiliensium dogmata. Quam igitur excusationem concinabimus pro Hilario, pro Fausto, pro Vincentio, pro reliquis Galliæ Præsulibus, qui ante Arausicanam Synodum Malsiliensium opiniones mordicus sustinebant? An illi fortè Celestini litteras prorsus ignorasse dicentur? At litteræ illæ datæ erant ad Episcopos non Macedoniæ, aut Bithyniæ, sed ad Episcopos Galliæ, eo tempore, quo Faustus in Lerinensi cœnobio florebat, cui post annum Abbas præfectus fuit. Quid quod! Idem Vincentius Lerinensis eandem producit in commonitorio adversus profanas vocum novitates, easque

plurimum commendat. Qua verò fronte Vincentius eas sibi favere litteras iactasset, quibus ipsiusmet opiniones condemnabantur? Hæc ille scribit: *Sed & S. Papa Celestinus pari modo, eademq; sententia; ait enim in epistola, quam Gallorum Sacerdotibus misit, &c.* Tota igitur Gallia sonantes Celestini voces, ac Vincentij, & Prosperi ore etiam redditæ quis eruditorum Antistitem non inaudibile credendus est? Itaque capita illa à Celestino emissæ non fuere, ne hæreticos pronunciemus eos, quos & sanctitas, & eruditio celebres reddidere.

Verum dubium hic expediendum alterum est, cuinam capita illa Celestini litteris annexa tribuenda sint? In libro Ecclesiasticorum dogmatum, qui inter opera S. Augustini tomo 3. recensetur, à cap. 22. vñdecim capita leguntur ad verbum ex litteris Celestini exscripta. Sed illius voluminis non est author S. Augustinus, cum etiam ibidem inferantur capita Concilij Arausicani, quod anno 529. celebratum est; quare nec illa scribere potuit Gennadius ob rationes adductas libro 2. hist. Pelagianæ cap. 16. qui cum Cassiani dogmata vti Catholica perperam à Prospero impugnata fuisse dicat, non eas sententias docere potuit, quæ Cassiani opinionibus prorsus repugnarent. Sutor etiam ille, quicumque fuerit, ineptus est, nam cap. 25. ait: *Idem Magister in epistola ad Milevitannum concilium data prædicat dicens, &c.* Cum tamen prius non citasset Innocentium, ex quo illa verba referuntur in annexis capitibus illis nempe c. 7. Præterea duo postrema capita scilicet 11. & 12. ad verbum habentur in homilia S. Ioannis Chrysostomi de Adam

Adam, & Eva *tom. 2. edit. Basileæ*, ubi etiam illa verba in fine ponuntur, quarum occasione ista perquirimus, nempe *Profundiores verò, difficultioresque partes, &c.* in qua etiam homilia §. Cum ergò dicitur homo tradi desiderijs suis, &c. ad verbum inferuntur quadraginta versus ex libro 5. S. Augustini *con. lul. cap. 3.* Vnde Auctor illius homiliæ non est Chrysostomus, sed Latinus quispiam debilis ingenij Scriptor, qui nec suo ore loqui potuit, sed aliorum tantum sententias in centones coegit. Baronius, ac Suarius verisimile putant, quod quidam scribunt, ea capita fuisse à Prospero concinata; Vossius non audet spondere à solo Prospero elaborata esse, Hilarium, aliosque Augustini defensores socios Prospero tribuit, nam plurali numero loquuntur. Quid hac in re divinari possumus? Dicamus igitur conflata esse à Prospero illa capita, demusque vnam, aut alteram coniecturam. Prima sit, quod cap. 8. leguntur verba litterarum Zosimi, & Patrum Africanorum, quæ eadem omnino, eodemque modo recitat Prosper contra Collatorem cap. 10, quo loco eadem Innocentij testimonio ponit, quæ in capitibus vulgo Celestinianis leguntur. Litteræ illæ Zosimi perire, earumque initium apud Prosperum, & in capitulis illis tantum habetur. Altera vero est, Prosperi cap. 9. *con. Collat.* eundem arguere, quod dixerat, Augustinum quædam contra Pelagianos *iusto amplius asseruisse*: ibique vellicat *sobrietatem aduersarij*. At in cap. 4. Celestiniano reprehenduntur Massilienses, quod ausi sint, obloqui Augustino, tanquam necessarium modum excesserit. Quæ si verè à Celestino dicta,

fuisent repetenda sanè fuerant Prospero ea de re pro Aug. *con. Collatorem* litigante, quid enim validius adduci poterat ad os calumniatori obstruendam tam celebri Apostolicæ Sedis testimonio? Vnde minus etiam probatur Recentiorum sententia ea capita absque vlla dubitatione Celestino tribuens. Cum Prosper à Celestino Pontifice in commendationem Augustini, ac suæ fidei approbationem diploma impetrasset, in Galliam rediens iisdem Semipelagianis insultabat; at illi eas laudes prioribus libris S. Doctoris datas fuisse commentabantur, quo vero omnem abs se ipsis erroris suspensionem propularent, profitebantur, ea se tantum dogmata defendere velle, quæ in disputationibus de gratia contra Pelagianos ab Apostolica Sede sancita fuissent. Inde onus Augustinianis incubuit demonstrandi ex Innocentio, Zosimo, & Africano Concilio à Romana Sede approbato Massiliensium opiniones esse proscriptas. Quare decem illa capita contexentes, quo validiori auctoritate donarentur, eisdem Celestini epistolam ad Episcopos Galliar præfixere. At cum in quorundam manus ea scripta devenissent, in illam sententiam abiire ut putarent, univrsam libellum fuisse à Celestino Pontifice publicatum, in qua opinione video esse ex antiquioribus Petrum Diaconum, dein Cresconium, quos citavi, & post quadringentos annos Ecclesiam etiam Lugdunensem in libro de tribus epistolis, atque alijs passim editis in causa Gottschalci. Notandum tamen est Petrum Diaconum, ac socios Scythas errasse, dum in libro de Incar. & grat. cap. 8. Celestiniani tanquam

Innocentij ad Synodum Milevitana; unde patet eos, non legisse Innocentij litteras, sed in hæc Celestino attributa capitula incidisse, haud distinguentes vltima verba cap. 7. quæ S. Innocentij sunt ad Milevitanos à primis octavi capitis, quæ alterius auctoris sunt.

Ex his patet imprudentè Recentiores ex litteris Celestini Augustinianæ auctoritati adeò securè insultare, conantes Augustinum ferè in ordinem redigere. Neque enim certum est, postremam illam appendicem: *Profundiores vero, difficilioreque partes, &c.* ab Apostolica Sede emanasse, quod præclarissimi Scriptores negant. Quem vero ex Theologis cum Suariorum parem ex suis faciant, quemve ex historicis, vel Baronio, vel Sirmondio suo opponent? Solidissima etiam argumenta eandem sententiam confirmant, quibus plures imposterum manus, herbamque duros spero, nisi nostrorum adulatio nobis illudat. Quæ vero dicturi insuper sumus in gratiam Recentiorum asserta sint, ut omnem illis ad Augustinianæ auctoritatis truncandæ aditum præcludamus. Hucusque in remotiori, quam putarant, campo pugnatum est, nunc ad eorum castra accedimus, eadem in arena, in quam nos provocaverant, dimicaturi. Dabo igitur gratis decem illa capita esse à Celestino concinnata, ab eodem etiam appendicem illam adiunctam concedam, inde tamen nihil Augustinianæ doctrinæ, nihil eiusdem dignitati, nihil auctoritati detractum fuisse docebo. Antequam tamen hoc ipsum exequar, mens, animusque Recentiorum indagandus est, suisque veluti coloribus delineandus.

Veteres Semipelagiani Malsilienses, quo conceptum semel contra S. Augustini doctrinam odium specioso quodam prætextu velarent, Pelagium ac Celestium damnabant, profitentes amplecti se quæcunque contra eosdem ab Apost. Sede sancita fuissent; cæterum in alijs, de quibus nulla emanarant à Pontificibus decreta, non stare se eū Augustino dicebant, quod ille in doctrina contra Pelagianos tradita necessarium modum excefferat. De verba Celestini cap. 3. *Quia non nulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus, seu pravitate, siue imperitia demorantes, pijsimjs disputatoribus obviam præsumunt; & cum Pelagium, atque Celestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris, tanquam necessarium modum excefferint, obloquuntur, eaque tantummodo sequi, & probare profitentur, quæ sacratissima beati Apostoli Sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit.* At nos proponimus Recentioribus S. August. de gratuita ad gloriam prædestinatione sententiam, in hanc transeant ob asserentis auctoritatem rogamus. Respondet Moraines disp. 9. Anti-Ianf. num. 30. si eam sententiam docuit Augustinus, non statutiæ contra Pelag. doctrinæ affinitatem, aut connexionem, quæ nulla est, sed æstum disputationis ad hoc illam impulisse. Addunt se tantum teneri ad defendendas sententias à Romana Sede approbatas: *Quamvis enim, inquit, præferenda sit ea sententia, quæ talem modum prædestinationis ex meritis omnino negat, tamen ut damnata etiam censeatur illa, quæ affirmat, videndum erit, quam sit necessario connexa cum articulis à Celestino definitis: Si enim non sit, quamvis Au-*
gusti-

gustinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit huius questionis determinatio liberæ disputantium electioni Verba sunt Annati lib. 8. cap. 1. pag. 856. Igitur nullo gradu distat hoc Recentiorum de Augustino iudicium à veteri Semipelagianorum opinione; utriusque enim admittunt necessitatem credendi ea, quæ contra hæreticos de divina gratia ab Apostolica Sede statuta sint, at non illa, quæ per excessum contra eosdem S. Augustinus asseruit. Dicam tamen, quid inter utrosque discriminis intersit. Cum S. Prosper Celestini approbationem Augustinianæ doctrinæ Massiliensibus objeceret, illi eas laudes anterioribus libris Augustini delatas dicebant, non posterioribus, in quibus, & prædestinatio sine meritis, & fides Dei donum adstruitur. At Recentiores libros etiam posteriores recipiunt, aiuntque approbatos, qua parte fidem ex Dei munere esse dicunt, non qua etiam prædestinationem ante prævisa merita ponunt. Itaque Massilienses ex toto postremos Augustini libros laudatos à Romanis Pontificibus negabant, Recentiores ex parte tantum approbatos concedunt.

Certum est Iacobum Arminium apud Batavos Semipelagianismum ab Orco revocasse, vel si alicubi adhuc superstes erat, communivisse, unde P. Macedo scribit in prologo Scriniij: *Sint ne hodie hostes gratiæ? Scire qui velit, inspiciat is, an sint hodie Augustini hostes? Cumque hos invenerit, & illos invenisse se putet. At in Belgio sunt hostes Augustini, sunt & in Anglia, licet multo pauciores, idest Arminiani, & Remonstrantes.* Itaque hic Batavorum Semipelagianorum novus Princeps illa Celestini clausula contra Augustini

auctoritatem armari se, satisque instrui putabat, dat eius verba amicus laudatus in antichesi Arminiana ibidem: *Tantum vero abest, inquit Arminius, ut doctrina ipsius etiam Augustini de prædestinatione in illis Concilijs recepta sit, ut Celestinus Episcopus Romanus, qui illo tempore vivebat ad Episcopos Galliæ scribens, & Pelagianorum doctrinas condemnans, in fine suarum litterarum in hæc verba concludat: Profundiores vero difficilioreque partes occurrentium questionum, quas latius, &c.* Quibus Celestini verbis Arminius erecto veluti aggere contra Augustinum stetit. Hinc ridenda sunt Morainij verba in præfatione Anti-Iansenij: *Quam multi, inquit, sine ullo discrimine Augustini auctoritatem addebant, qui nunc audita limitatione, quam eius approbationi Celestinus apposuit, dum audiunt aliquid ex Augustino proponi, queritant: Est ne hoc de illis profundioribus questionibus, quas non necesse indicavit adstruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit.* Quasi ipsi Recentiores in nupera Iansenij causa illa Celestini verba adnotarint, cum non modo Arminius, verum etiam ante octingentos annos eadem recitata fuerint ab Ecclesia Lugdunensi cap. 12. de tenenda Sac. Scrip. veritate. Arminius veteris Semipelagianismi rector eam Celestini clausulam

reversavit, reversavitque discipulorum chorus, cum quibus Recentiores con-

cinant, quorum unus, & nobilis exclamat: Ita est, multa habemus cum Arminianis communia.

Verum enim verò audire mihi videor Recentiorum querelas, se gravari invidiosis tantum nominibus, non autem ipsorum sententiam falsitatis, errorisve convinci. Agite dum relin-

L. I. Hæ.
Ien. c. 3.
n. 113

relinquamus ista, utpotè odiosa, ad arcem causæ accedamus. Auctor illorum capitum intendit tradere contra Massil. quænam sint liberi arbitrij vires ad bonum, ac quanta gratiæ necessitas. Hoc patet ex fine litterarum, ubi legimus: *Quid ad confitendam gratiam Dei, cuius operi, ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus quicquid secundum prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt.* Quare ea, quæ de peccato originali, ac modo, quo idem propagatur, de concupiscentia, ac milerijs reliquis, quæ sunt pænæ peccati originalis, fusiùs con. Iul. S. Augustinus docuit, in illis Celestini litteris non definiuntur, quia de illis nulla erat Augustinum inter, & Massilienses controversia, nec ullam inde Semi-pelagiani Augustino quæstionem faciebant. Quare Celestinus dixit: *Non necesse habemus adstruere, quod est nolle se de illis canones edere, quod ad præsentem cum Massiliensibus controversiam non conducebant, non quod libero disputantium assensui, vel dissensui illa dimittere veller, quæ est insulsa Recentiorum interpretatio.* Hinc patet inanem laborem subire eos, qui nomine intercurrentium quæstionum quædam intelligunt ex Augustini libris desumptas, quas ad rem non facere satis commodè & lepidè ostendit Annatus lib. 8. cap. 1. At dices, si non sunt approbata à Celestino ea, quæ S. Doctor de concupiscentia latissimè tradit contra Iulianum, libero substant Lectorum assensui, vel dissensui. Ad hoc quidem tuo inferius loco respondebimus; interim sciendum est, Augustinum lib. 5. con. Iul. cap. 12. quinque de concupiscentia quæstiones proposuisse

(in quarum tertia Recentiiores stant contra Augustinum iisdem argumentis, quibus Iulianus usus est, decertantes) atque hæc ibidem dixisse: *In his quæstionibus Catholica veritate antiquitas tradita vestra impia novitas suffocatur.* Repetere autem hic possumus, quæ in alia causa dicebat Bellarminus Cardinalis lib. 2. de gratia & lib. arb. cap. 11. *Nam si Augustini de prædestinatione (dicas concupiscentia) sententia falsa esset, non posset idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi quippè qui non solum tam acriter pro falsitate certasset, sed etiam eam pro fide Catholica venditare ausus esset.* Nunquam S. Doct. proprio è cerebro natas opiniones pro Catholicis sententijs publicasset. De qua re repete dicta cap. 3. §. 2.

Scribit Auctor in fine cap. 3. *Constitutiones Sanctorum Patrum compendioso manifestamus indiculo, quo si quis non nimium est contentiosus, agnoscat omnium disputationum connexionem ex hac subditorum auctoritatum brevitate pendere.* Hic magnæ difficultates emergunt; vndenam scire poterimus hanc dogmatum connexionem? Recentiores se huius mysterij Magistros profitentur, irridentque Augustinum ea de connexionem scribentem. Legimus c. 12. *homines nō prius baptismum suscipere, quam exorcismis, & exsufflationibus Clericorum spiritus ab eis immundus abigatur, ut tunc verè apareat, quomodo princeps mundi huius mittatur foras, &c.* inferimus ergo Dæmon sensibili pœna nocere poterit pueris infectis originali peccato, ut potè suis mancipijs, quorum ipse est Princeps. Clamat Annatus pag. 858. *Negamus crudelem consequentiam.* At connexionem illam asseveravit satis constanter S. Au-

S. Augustinus lib. 4. oper. imper. cap. 100. *Si autem non erantur, inquit, de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur?* Respondet Moraines disp. 40. Anti-lansenij num. 60. id dixisse Augustinum *æstu disputationis abreptum*. En Semipelagianorum voces, Augustinum necessarium *modum excessisse*, à Celestino damnatas, cuius quidem litteras, prout utile est ipsorum causæ, recipiunt, sed prout in rem Augustini faciunt, minimè imitantur. Itaque erravit Augustinus furore abreptus eam connexionem adstruendo, quam nullam esse Recentiores contendunt. opponimus cap. 11. *Perseverantiam usque in finem ad Christi gratiam referri*, datur enim gratis, ut ex precibus fusè probat Augustinus, & definitum est in Arausicana Synodo canone 10. Inde inferimus prædestinationem ad gloriam esse pariter merè gratuitam; nam prædestinatio, quæ segregat reprobum à prædestinato, fundatur, seu connectitur cum dono perseverantiæ finalis merè liberaliter meritis superaddito, ergo à mera liberalitate Dei prædestinatio dependet. Hanc connexionem vidit, ac propugnavit Augustinus, eandem Sancti Patres Augustiniani, Prosper, Fulgentius, Prudentius, Rhemigius, alijque asseruere. At Recentiores eam connexionem negant, qui Augustini doctrinam iuxta connexionem cū Celestini litteris recipiunt, quam tamen connexionem iuxta proprias opiniones recipere, vel respuere nec piget, nec pudet. Vno verbo: Augustini libri ad normam litterarū Celestini examinandi sunt, Celestini vero litteræ iuxta suam ip-

forum imaginationem interpretandi. Illi quidem, ut probent hæc capita, quæ epistolæ Celestiniannæ connexa, sunt, esse reapse ab Apostolica Sede emissa, producant Petrum Diaconum, & Ecclesiam Lugdunensem, à quibus illæ sententiæ laudato Pontifici adscribuntur. At respondemus, eos Patres illam epistolæ appendicem legisse, & tamen uti dogma Catholicum prædestinationem absque meritum præcognitione statuisse; sed dicent, mitiori se illorum de Augustini doctrina iudicio non stare; bene, nec illorum nos vincimur testimonio, ut Celestino illas theses deputemus.

Subit hic mentem, quoniam de prædestinatione sermo incidit, Recentiorum modestia in sententia S. Augustini de prædestinatione merè liberali examinanda, inquit enim honoris gratia cum Molina, esse *duram, & indignam divina bonitate, eiusque occasione plurimorum salutem fuisse periclitatam*, cum Mariana esse *novam* & Augustinum in illa haud constantem, inducere *desperationem*, cum Lessio: brevique à contraria opinione *obducendam* cum Petavio. Nonne hoc ipsum est, Augustini sententiam *contemnere*? & tamen de illa dictum fuisse à Celestino asseritis, se illam non *audere contemnere*. Peccatum originale esse potissimam, ac proximam causam reprobationis est S. Augustini sententia, idque concedit Adamus pag. 614. sui Calvinii destructi, de qua pag. 667. cap. 10. 3. p. scribit. *Credo mihi licere eam exhorrescere, quia mater est Calviniani dogmatis*. Potuistine Augustini sententia vilius excipi? Ridet Annatus lib. 8. cap. 1. quosdam, qui explicaturi verba illa Celestini

lestini: *Profundiores verò, difficiliorefque partes incurrentium questionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis resisterunt, quarundam questionum indicem texunt, quas ad propositum non facere, non pravè idem ostendit.* At petimus vbinam contra Pelagianos latius agitarit Augustinus questionem illam de prædestinatione, certe in epistolis ad Paulinum, & Sixtum de illa non multa loquitur, ut vix dicendus sit, fusiùs inibi eã pertractasse. Verum in libris ad Prosperum, & Hilarium latius de illa disseruit; at eo in opere S. Doctor hæreticis non resistebat, erant enim Semipelagiani Catholici, eratque id nomen factionis, non hæresis. Celestinus vero illas quæstiones appellat, quas illi, qui hæreticis resisterunt, pertractarunt. Scio quid responsuri sitis, intelligenda esse Celestini illa verba, qui hæreticis resisterunt, *specificativè non reductivè.* Scholæ interpretamentum est; ne sim litigiosior, cedo herbam, nec me hoc postremum multum mover, ad alia transeamus.

Sed mitissimè, atque humanissimè vobiscum agamus; Scitote adeo intuito esse S. Augustini auctoritatem, ut causam, de qua hucusque litigavimus, ex integro vobis ultro cedere possimus, quin quidquam detrimenti Augustinianæ doctrinæ dignitas subeat. Habuerint decem illa capita Celestinum Auctorem, nullum Augustini dogma cum illis connexionem habeat, damus omnia, ut libet, ut lubet. Hinc ramen non fit, ut capitalia S. Augustini dogmata inter adiaphora numerentur, quæ libero disputantium arbitrio permixta sunt. In illis capitibus initium fidei, pium consilium probabile studium, sanctam cogita-

tionem, perseverantiam finalem esse Dei dona decretum est, Augustino id gloriæ detur, suas ipsius theses adversus Massilienses defensas in fidei dogmata à Celestino relatas fuisse. Interrogatos velim modo Recentiores, an post Celestini obitum vlla alia Augustini asserta ab Apostolica Sede contra hæreticos, aliove statuta sint? Affirmabunt profecto, qui sciunt vintiquinque canones Arausicanos à Felice IV. ex S. Augustini libris desumptos fuisse. Celestinus ex S. Augustini doctrina quidquid Massilienses in dubium vocabant, definivit, ex eiusdem etiam sententijs contra novos Pelagianorum conatus à successoribus idem præstitum fuit. S. Gelasius Papa D. Augustini sententiam de transfusione peccati originalis in prolem ratione concupiscentiæ, de exclusionem à regno cælorum, de miserijs ex peccato originali venientibus de infantium damnatione, de libertate ad bonum per peccatum amissa, aliave multa in epistola ad Episcopos per Picenum approbavit. Leo Magnus integra duo capita Augustinianæ doctrinæ suis litteris inseruit, in quibus asserit Augustinus, non improbabilitè dici, parentum quoque peccatis parvulos obligari, non solum primorum hominum, sed etiam suorum cap. 46. Enchirid. Quare si Sanctissimo, eidemque doctissimo Pontifici Leoni illa Augustini sententia placuit, quam hic tantum non improbabilem iudicabat, quantum illas Apostolicæ Sedi placuisse dicemus, quas tanquam certas, tanquam sacris litteris conformes, tanquam denique planè orthodoxas totis lacertis contra hæreticos propugnavit? Statuerit itaque Celestinus quid contra Massilienses

lienses ab omnibus tenendum sit, non inde intra cancellos brevissimos Augustiniana doctrina restringitur, latius expatiatur, ac secum unanimi consensu Romani Præsules procedunt Augustinum in statuendis de auxilijs divinæ gratiæ decretis summa semper religione secuti. Subsidiat ergo iam tandem tantus ex his, ut putant, Celestini capitulis pulvis à Recentioribus contra micantissimos Augustiniani Solis radios excitatus, ac Sancti Præsulis doctrina quacunque falsarum interpretationum depulsat caligine Ecclesiam univetsam illustret.

CAPVT VLTIMVM.

Centum ac triginta quinque Recentiorum contra D. Augustinum convicia, dictoria, ac censurae ab eodem S. Doctore, & Sanctis Patribus repulse.

Mirari satis nequeo Augustinum tam magno, ac felici ingenio excelluisse, ut non modo eos hostes, quibuscum vivens acerrimè dimicavit, mille voluminibus conculcarit, protriveritque, verum etiam asserta abs se dogmata ijs argumentorum armis muniverit, ut & subsequutorum omnium hæreticorum connatus infregerit, ac quorumcunque hominum censuras eluserit: cum nullas sive hæresis, sive invidia voces dare possit, quibus suis in libris Augustinus plenissimè non satisfecerit. Exemplo sint recentia convicia, quibus non nulli novitij Scriptores venerandam Magni Patris canitiem temerario ausu discerpere conati sunt: quandoquidem etiamsi nullus

pro Augustino defendendo stylum stringat, ex unius illius dictis omnium calumniantium ora penitus obstruuntur. Hoc modo demonstrare aggredior, productis hinc novorum Scriptorum censuris, illinc verò datis ex Augustino responsis. Quæ sanè quicunque procul amoris, & odij causas habens, attentè perleger, is profectò fatebitur, Augustinum ita esse loutum, ac si cum recentissimis huiusce hominibus, qui post duodecim sæcula erupere, reapse litigasset. Hic tamen mihi decretum est, illatas Augustino contumelias repellere, illarum verò auctores silentio præterire. Etenim cum Augustinus Pelagianos primitus impugnandos suscepisset, ita eorundem errores insequutus est, ut Auctores minime publicaret. Cuius facti hanc ipse rationem assignat lib. 2. Retract. cap. 33. *In his autem, inquit, libris tacenda adhuc arbitratus sum nomina eorum, sic eos facilius posse corrigi sperans.* Et quidem magni Patris vestigijs in hærentes nostri instituti homines Basilius Poncius Hispanus, ac Carolus Moreau Gallus ita importatas Augustino iniurias confutarunt, ut adversariorum nominibus pepercerint. Familiare igitur maioribus nostris exemplum sequutus, Censorum nominibus suppressis, minùs honorifica eorundem de Augustino dicta ex Augustino ipso refellam. Optimè enim de humano genere merentur, qui antidota suggerunt, etiamsi venenorum artifices minimè prodant. Dabimus profectò grande patientiæ, grandius modestiæ documentum, ut vel hinc mitiora iam tandem erga insignem Ecclesiæ Doctorem consilia eosdem imposterum inituros non dubitemus. Verum ne Cen-

Censores ita cum Aug. commitam, ut sub lite etiam dimitam, Iudices advocandos decrevi, à quibus gravissima hæc si quæ vnquam aliàs, causa cognoscatur. Vos, vos, precor, adeste vetustioris Ecclesiæ Patres, bello invicta manus, ac tot de Heterodoxis reportatis triumphis percelebres. Vos cœlestis Senatus lumina, ac Christianæ Reipublicæ columina, quorum auctoritatem Catholicus Orbis sequitur, sapientiam vniversi adorant, dicta tanquam secretiora Numinis oracula singuli venerantur. Sedete Augustinianæ causæ Iudices honorarij, hinc quorundam Recentiorum accusationes, istinc Augustini defensionem audituri. Vestram fidem quicumque in suspicionem vocaverit, is ab Orthodoxa fide se penitus alienum ostenderit. Tu vero, Magnæ Pater, quando dignam ad vocationem nullus tibi mortalium commodare potest, tuæ ipsius causæ suffragator accede. Et si olim Apostolicæ Sedis decreto in controversijs de divinæ gratiæ auxilijs sententiam dicturus Iudex destinatus fuisti, patere parumpèr, id quorundam (ut mitissime loquar) importunitate exigente ad Patrum tribunal sisti ex Iudice reum. Neque enim arbitror te id ægrè esse laturum, qui olim novitij dogmatis à Iuliano accusatus, Patrum iudicium non modo non decli-

nasti, quin imò ad illud vel repugnantem adversarium obtorto collo traxisti. Erit sanè iucundum intelligere, imò vel oculis ipsis intueri innumeros Ecclesiæ Doctores albos calculos (neque enim est incerta victoria) Augustino adijcere, eiusdem sententias commendare, auctoritatē defendere, adversariorumque temeritatem gravi iudicio percellere. At citò citius adest facer Divorum Senatus, & quidem frequentissimus, Augustinianam causam cogniturus. Tumultuantur rotundo agmine adversarij Augustinum accusaturi. Interim S. Prosper, qui inter primi subsej iudices sedet, accusatoribus loquendi facultatem faciens (1) ecce, inquit, *salva Catholica pace victoria, salva indissolubilium reverentia decretorum parati sumus PATRONOS DOCTRINÆ EMENDATIONIS audire, & circuncisas ab omni errore lineas subtilissimæ discretionis agnoscere. Constituatur in medio quod DE NOVIS EMERSIT INGENIIS.* (2) *Ut facile vel tenuis diligentia advertat inspector, quam iniustis opprobrijs CATHOLICI PRÆDICATORIS memoria carpatur, & in quod peccatum cadant, qui aliena instigatione commoti SCRIPTOREM CELEBERRIMI NOMINIS promptius habeant culpæ, quam nosse.*

(1)
Con. Col.
lat. initio.

(2)
In præf.
resp. ad
cap. Gal.
lorum.

Censores.

Hec nostra ratio conciliandi libertatem arbitrij cum divina prædestinatione à nemine, quem viderim hucusque tradita, ideo satius hæc duxi paulo fusiùs explicare.

S. Bernardus.

Miror admodum, si novus iste novarum inventor assertionum, & assertor inventionum invenire in hoc rationem potuerit, quæ Sanctos Patres latuerit, Ambrosium, & Augustinum. Epist. 77. ad Hugonem.

S. P. Augustinus.

Mira sunt, quæ dicitis: nova sunt, quæ dicitis: falsa sunt, quæ dicitis. Mira stupemus, nova cavemus, falsa convincimus. Libro 3. contra Iulianum cap. 3.

Cen-

II.

Censores:

Neque verò dubito, quum ab Augustino, & cæteris Patribus unanimi consensu comprobata fuisset hac nostra de prædestinatione sententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrij cum divina gratia, præscientia, & prædestinatione, si eis proposita fuisset.

S. Augustinus:

O quid perdidit, qui te audire non potuit! Lib. 4. con. Iul. oper. imperf. cap. 119.

Ionas Episcopus Aurelianensis.

Igitur, quia non solum B. Augustino, sed etiam alijs eximijs Doctoribus & superciliosè prætulisti, merito solitaria destructionis tuæ gloriatio in immensum sese extendens, in irritum deducitur. Væ namque eidem gloriationi tuæ iuxta illud Ecclesiasticus imminet, quia non habens fomentum ex consortio aliorum, frigore solitario torpet, & cum ceciderit non habebit sublevantem. Lib. 1. de cultu imag. tom. 9. par. 1. Biblioth. PP. edit. Colonien. 1618.

III.

Censores:

Quare dubitandum non est, si ea de re, vel Augustinus, vel D. Thomas consulerentur, responsuros fuisse nihilominus prædestinationem, & reprobationem non sine prævia illa scientia, habitaque consideratione usus liberæ arbitrij futuri, &c.

S. Augustinus:

Quis dedignetur talem habere Doctorem? O admiranda, atque sectanda doctrina! Lib. 2. de orig. animæ cap. 9.

S. Celestinus Papa.

Legimus supra Magistrum non esse discipulum, hoc est, non sibi debere quemquam ad iniuriam Doctorum vindicare doctrinam. Nam & hos ipsos à Deo nostro positos novimus ad docendum, cum sit dicente Apostolo, eis tertius locus intra Ecclesiam deputandus. In epistola ad Episcopos Galliæ contra S. Augustini calumniatores scripta cap. 1.

IV.

Censores:

Quæ si data, explanataque semper fuissent, forte neque Pelagiana hæresis fuisset exorta.

S. Augustinus:

Quæ tu si non didicisses, Pelagiani dogmata eis machina sine Architecto necessario remansisset. Lib. 6. con. Iul. cap. 11.

S. Hieronymus.

Scriptis dudum vir Sanctus, & eloquens Episcopus Augustinus ad Marcellinum, qui postea sub invidia tyrannidis Heractianæ ab hæreticis innocens cæsus est, duos libros de infantibus baptizandis contra hæresim vestram, &c. Alios quoque specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in nostras venerunt manus, unde supersedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatij In sylvam ne ligna feras; aut enim eadem diceremus ex superfluo, aut si nova voluerimus dicere, à clarissimo ingenio occupata sunt meliora. In fine lib. 3. dialog. contra Pelagianos.

Card. de Noris Vind. Aug.

Q

V

Censores.

Neque ex Augustini opinione tot fideles fuissent turbati, ad Pelagianosque defecissent, facileque reliquæ illæ Pelagianorum in Gallia, quarum in epistolis Prosperi, & Hilarij fit mentio, fuissent extinctæ, concertationes denique inter Catholicos facile fuissent compositæ.

S. Augustinus.

O doctrinam, cui omnis ætas aures surrigat, quæ homines annosos, quæ denique Presbyteros mereatur habere discipulos. Legat, legat in concione quod scripsit, notos, atque ignotos, doctos, atque indoctos recitaturus invitet; Seniores cum iunioribus convenite, quod nesciebatis, discite, quod nunquam audieratis, audite. Lib. 2. de orig. animæ cap. 5.

S. Prosper.

Ecce salva Catholicæ pace victoriæ, salva indissolubilium reverentia decretorum parati sumus Patronos doctrinæ emendationis audire, & circumcisas ab omni errore lineas subtilissimæ discretionis agnoscere. Constituat in medio, quod de nobis emerfit ingenij. Initio lib. con. Collatorem S. Augustini reprehensorem.

VI.

Censores.

Qui novarum solutionum inventionem putant iniuriosam esse Augustino, idem mihi facere videntur, quod illi, qui sine Scipionum, & Cesarum iniuria dici posse negarent, esse iam aliam instruendæ aciei rationem, quam fuit tempore fundarum, & balistarum.

S. Augustinus.

Melius exponant ista meliores, non isti quorum novi iam sententiam reprobendam, sed alij, qui veraciter possunt. Epist. 89. ad Hilarium contra Pelagianos.

S. Fulgentius.

Proinde memoratus Dei Pontifex Augustinus turrin fortitudinis ipsam gratiam tenens, & exinde cuncta hostilium machinamenta telorum cælestis invaminis virtute confringens, non solum ipse de hoste victoriam referens triumphavit, quin etiam posteris certandi, & vincendi ordinem, si quando victa pravitas recidivo ausu infandum caput erigere niteretur, ostendit. Lib. 2. de verit. prædest. & grat. cap. 18.

VII.

Censores.

Absit, ut ego Augustino præponendum aliquem putent eorum, qui successerunt, sed ne aquandum quidem. At multum interest, virum dicas, collata in eum esse scientiæ dona longè plura, quam cæteris, an omnia. Item virum successuris omnibus citra comparisonem pauciora servata esse, an nulla, ut crimen sit, quod alij radium quendam videre se putant ex Augustini Sole non emissum. Et alibi: Quæ plerique non videntur satis advertisse dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis aliquid lucis defuisse Augustino in concilianda cum creatâ libertate divinatorum decretorum, & auxiliorum efficacia.

S. Augustinus.

Nam improbo humilitatem tuam, imò verò etiam laudo, quod honorasti Doctorem tuum, nec hominem, sed ipsam, quæ tibi per illum loqui dignata est veritatem, si tamen potueris demonstrare, quid per illum veritatis acceperis. Vellem itaque rescriptis tuis, quid te docuerit, me doceres; Absit enim ut erubescam à Presbytero discere. Lib. 2. de orig. animæ cap. 1.

S. Thomas Villanovanus.

Si Sapientia lux est, quis in Ecclesia Dei ita lucet, ut Augustinus? A Sole omnia astra lacent, ab Augustino omnes, qui post ipsum fuerunt, Doctores Sapientiæ lumen accipiunt. Serm. 1. de S. Augustino. Et B. Iordanus de Saxonia serm. 13. Unde etiam de Augustino potest exponi illud Job. 14. Qui claudit stellas, quasi sub signaculo,

Io, quia in ipso in scrinio sui pectoris, quasi tota sapientia fuit reclusa, quæ quasi aperto sigillo eruptione suæ doctrinæ ore, & manu fuit mundo pandita, & reſerata. Unde ipſe dicitur, claudere ſtellas, id eſt, omnium aliorum Doctōrum doctrinas in ſuo pectore quaſi ſub ſignaculo ad modum, quo liber, vel litera clauditur ſigillo.

VIII.

Cenſores.

Quæ Auguſtini doctrina plurimos ex fidelibus præſertim ex ijs, qui in Gallia morabantur non ſolum inaoctos, ſed etiam doctiſſimos viros, atque in Episcopali dignitate conſtitutos, mirum in modum turbavit, ne dicam illius occaſione ſalutem eorum fuiſſe periclitatam. Ne enim eiſmodi doctrinæ adhærerent, hæreſi potiùs Pelagianæ ex parte aſſentendum putabant.

S. Auguſtinus.

Itaque dilectiſſimi, ne vos conturbet huius quæſtionis obſcuritas; moneo vos primum, ut de ijs, quæ intelligitis, agatis, Deo gratias, quidquid eſt autem, quo pervenire nondum poteſt veſtræ mentis iutentio, pacem inter vos, & charitatem ſervantes à Domino, ut intelligatis, orate. Et donec vos ipſe perducatur ad ea, quæ nondum intelligitis, ih̄i ambulate, quò pervenire potuiſtis. Libro de grat. & lib. arb. cap. 1. vide capite 16. de dono perſeverantiæ.

Eccleſia Lugdunenſis.

Auguſtinus nec tanta perturbatione, & permotione fidelium ab intentione veraciſſimæ, & ſi deliſſimæ doctrinæ ſuæ frangi potuit, aut revocari; ſed magis eos & ſcriptis ſuis in quantum potuit admonuit, & inſtruxit, & orationibus apud Deum proſuſis fidelitèr adiuvit, ut intelligerent, & agnoſcerent, quàm neceſſariò, & quàm ſalubritèr propter commendationem divinæ gratiæ etuſdem prædeſtinationis veritas omninò & credenda, & prædicanda eſſet. Lib. de tribus epiſt. cap. 35. Tomo 9. Bibl. PP. p. 1. p. 1009.

IX.

Cenſores.

Interim verò dum jub ea, quaſi caligine D. Auguſtinus ad hoc non attendit, arbitratuſ primo aſpectu cum ſua de prædeſtinatione opinionione eſſe coniunctum, &c.

S. Auguſtinus.

Adhuc quippe in quæſtione caligant de Prædeſtinatione Sanctorum. Loquens de Semipelagianis lib. de prædeſt. Sanctorum cap. 1.

S. Paulinus.

O Lucerna digne ſuprà candelabrum Eccleſiæ poſita, quæ latè Catholicis urbibus de ſeptiformi lino paſtum oleo lætitiæ lumen effundens, denſas tunc hæreticorum caligines diſcutis, & lucem veritatis à confuſione tenebrarum ſplendore clarifici ſermonis enubilas. Epistoła 31. ad Auguſtinum in eiſdem commendationem.

X.

Cenſores.

Præterea hæc ſententia, nempe Auguſtini de prædeſtinatione, occaſionem præbet hominibus deſpondendi animo, ne dicam, deſperandi, ſegnius operandi, obſtendendi excuſationes, atque ea de cauſa minus hominum animos erga Creatorem diligendum, ac colendum excitare videatur. Certè non video quam ratione patentiſſima libertas arbitrij noſtri, quam experimur, quæque tam aperte in ſcripturis ſacris traditur, cum divina prædeſtinatione ita explicata coherere valeat.

S. Auguſtinus.

Ego autem nolo exaggerare meiſ verbis, ſed illis cogitandum potiùs relinquo, ut videant, quale ſit, quod ſibi perſuaſerunt, prædicatione prædeſtinationis audientibus plus deſperationis, quàm exhortationis afferri, hoc eſt enim dicere, tunc de ſua ſalute hominem deſperare, quando ſpem ſuam non in ſe ipſo, ſed in Deo didicere ponere, cum Prophetia clamet: Maledictus omnis, qui ſpem penie in homine. Lib. de dono perſev. cap. 17.

Hoc propositum vocationis Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis humani eligendorum, & reiiciendorum dicitur facta discretio, &c. & lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem temporis adferre. Item. Removeri itaque omnem industriam, tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præveniat voluntates, & sub hoc prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem. Ita Semipelagianos sentire scribit ad Augustinum.

XI.

Censores.

Vnum tamèn è difficillimis ab Augustino & ab alijs fuit semper iudicatum, veram invenire rationem, & modum, qui difficultates omnes pelleret, & humanum intellectum pacatum omninò redderet super coherentia libertatis arbitrij cum divina gratia, præscientia, & prædestinatione. Ac quamvis hi heretici, qui vel divine gratiæ, vel libertati arbitrij præiudicium afferre moliti sunt, ex Scripturis Sanctis, principiisque fidei efficaciter sint expugnati, haud tamèn scio an explicata penitus & abundè reddita ratione integra conciliandi libertatem arbitrij cum illis tribus, & hereticis aditus, quo faciliùs ad pacem, unitatemque Ecclesiæ redirent, sit patefactus, & concertationes, quæ ante mille annos inter viros Catholicos obortæ sunt, quantum par est, sint compositæ.

S. Augustinus.

Sed primum secundum auctoritatem Scripturarum Sanctarum, utrum se ita fides habeat, demonstrandum est. Deindè si voluerit, & adjuverit Deus, istis garulis ratiocinatoribus elatioribus, quàm capacioribus, atque ideo morbo periculosiore laborantibus, sic fortasse serviemus, ut inveniant aliquid, unde dubitare non possint. Lib. de Trinit. cap. 2. Quoniam vos aliquando contra evidentissimam auctoritatem ratio humana delectat, proferte ipsam regulam rationis vestræ. Serm. 14. de Verb. Apostoli.

S. Innocentius Papa.

Sanctæ fraternitatis vestræ literas plenas fidei, totoque Catholicæ religionis vigore firmatas à vobis missas, & Concilij vestris per fratrem, & Coepiscopum nostrum Iulianum pergrato suscepimus animo, quia earum tenor, omnisque contentio in consideratione quotidiana gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contra sentiunt, integra ratione consistit, ut & illis omnem tollere possit errorem, & idoneo dato quovis nostræ legis exemplo, quem sequi debeant, dignum possint præbere Doctorem. In epistola ad S. Augustinum, quæ est 96. inter Augustinianas.

XII.

Censores.

Expositiones aliæ Augustini ad locum Pauli (ne upe Deus vult omnes homines salvos fieri Timoth. 2.) præter Damasceni, & communem Patrum expositionem omnes vel primo aspectu peregrinæ, & exortæ apparent.

XIII.

Censores.

Frustra noluit Augustinus concedere hanc voluntatem Dei circa omnium salutem, & locum illum Pauli nullo ex tribus modis rectè exposuit.

S. Augustinus.

Manifestum est eos, qui huic resistunt tam perspicuæ veritati, non intelligere omninò, qua loquutione sit dictum, quod omnes homines vult Deus salvos fieri, cum tam multi salvi non fiant, non quia ipsi, sed quia Deus non vult, quod sine ulla caligine manifestatur in parvulis: sed sicut illud, quod dictum est, Omnes in Christo vivificabuntur, cum tam multi eterna morte puniantur, idè dictum est, quia omnes quicumque vitam æternam percipiunt, non percipiunt nisi in Christo; ita quod di-

I. Cor.

15.

XIV.

Ceniores.

Tres, quatuorve ex Augustino commemorati sunt à nobis modi exponendi verba illa (Deus vult omnes homines salvos fieri) cum illius opinionem exponeremus, qui mihi quidem ad eludendum magis, quam recti, & solidi videri solent.

dictum est, omnes homines vult Deus salvos fieri, ideo dictum est, quia omnes, qui salvi fiunt, nisi ipso volente non fiunt. & est quo alio modo illa verba apostolica intelligi possunt, ut tamen huic apertissime veritati, in qua videmus tam multos volentibus hominibus, sed Deo nolente salvos non fieri, contraria esse non possint. Epist. 107. ad Vitalem. Item cap. 103. Enchirid. & cap. 14. de cor. & grat.

Ecclesia Lugdunensis.

Sensus illorum verborum Apostoli, quibus ait (qui vult omnes homines salvos fieri) etiam nos superius commemoravimus, & fideliter posse accipi, diximus, si tamen & ille sensus B. Augustini, quem ille iuxta alterius divinae scripturae auctoritatem diligenter inquit, & multis, ac veracibus modis exponit, pariter recipiatur. Nec propter istum ille damnetur, sed potius utrique sensui propter veracem, & piam Patrum auctoritatem fideliter obediatur. In lib. de trib. epist. cap. 26. idem habet c. 24. S. Bonaventura ait: Expositiones Augustini Doctoris egregij super illud 1. ad Tim. 2. Deus vult omnes homines salvos fieri, bonae sunt 1. sent. dist. 46. q. 1. art. 1.

XV.

Censores.

Vnde cessat obiectio, quam saepius Augustinus reperit, quaeque in causa fuit, ut testimonium Pauli non de omnibus universim hominibus exponeret, sed ad tres illas expositiones confugeret. Sapè enim obijcit, pueros in vteris matris interdum perire ante baptismum, neque tamen per pueros, neque per parentes neque per ministros stare, qui perciperent eis suum venire, & remedium baptismi ad salutem adhibere, nec tamen possunt.

S. Augustinus.

Quid de illis dicis, qui in vtero moriuntur? O angustia. Serm. 7. de verb. Apostoli. Idem epist. 105. ad Sixtum. Et cur providentia Dei, cui nostri capilli numerati sunt, sine cuius voluntate non cadit passer in terram, quae nec fato premitur, nec fortuitis casibus impeditur, nec ulla iniquitate corrumpitur, ut renascantur ad hereditatem caelestem, non consulit omnibus parvulis filiorum suorum, & nonnullis consulit etiam parvulis impiorum.

S. Fulgentius.

Vbi enim duorum parvulorum nec in actibus aliqua sunt merita, nec in origine dissimilis causa, manifestum quidem nobis est, quod ambo fuerint originalis peccati vinculis obligati, occultum verò cur non ambo fuerint absoluti. Sciamus igitur imperscrutabile nobis esse, cur vno derelicto alterum Deus ab illa perditionis massa gratis eripiat, &c. Dicit aliquis, cur non ambobus largitus est Dominus gratuitam misericordiam, cum unus ambos reatus obstrinxerit? Cui salva imperscrutabili altitudine iudiciorum Dei, respondemus, ideo non utrumque liberatum, vel utrumque damnatum, quia Dominus, qui malum nec velle potest aliquando, nec facere, ab vno iusta severitate debitum praecepit exigere, alteri verò in suis gratuita bonitate dimitti. Lib. 1. de verit. praedest. & gratiae cap. 13. Idem docet S. Prosper con. Ingratos cap. 31.

XVI.

Censores.

Appellare cognitiones illas rerum in Verbo, & in proprio genere diem, multiplicareque ea ratione dies comparatione diversorum obiectorum, est uti vocabulis ad libitum, & prae omnium sensum, & opinionem; nec ullam verisimilitudinem habet, Moysen cum populo rudi in ea significatione fuisse loquentum, quam vix ullus po-

S. Augustinus.

Quisquis ergo non eam, quam pro nostro modulo vel indagare, vel putare posuimus, sed aliam requirit in illorum dierum enumeratione sententiam, quae non in prophetia figuratè, sed in hac creaturarum conditione proprie, meliusque possit intelligi, quærat: & divinitus adiutus inveniat. Fieri enim potest, ut etiam ego aliam huius

potuit excogitare, excogitatamque sibi persuadere. Quare exponere in eo sensu scripturas, est sane earum auctoritatem enervare, & (si in impugnanda Sanctissimi, Eminentissimique Doctoris de Ecclesia, & Sacra Theologia quàm meritissimi sententia, fas est ita loqui) ludibrio foris eam coram infidelibus exponere. Merito ergo sententia Augustini ab alijs Patribus, & Doctoribus communiter reprobatur.

divine scripturæ verbis congruentiorem fortassis inveniam. Neque enim ita hanc confirmo, ut aliam, quæ præponenda sit, inveniri non posse contendam. Lib. 4. de Gen. ad litt. cap. 28. Cum his autem, qui cuncta illa, quæ vera sunt, falsa esse non dicunt, honorantes & in culmine sequendæ auctoritatis nobiscum constituentes illam per Sanctum Moysen editam Sanctam Scripturam tuam, & tamen nobis aliquid contradicunt, ita loquor: Tu esto Deus noster arbiter inter confessiones meas, & contradictiones eorum. Lib. 12. Confess. cap. 16.

S. Thomas.

Harum igitur expositionum prima, scilicet Augustini, est subtilior, magis ab irrisione infidelium scripturas defendens. Secunda vero, scilicet aliorum Sanctorum, est planior, & magis verbis literæ quantum ad superficiem consona, quia tamen neutra earum à veritate fidei discordat, & utrumque sensum circumstantia literæ patitur, ideo ne neutri harum expositionum præiudicetur, utramque opinionem sustinentes, utriusque rationibus respondendum est. In Quæst. disput. q. 4. de mat. informis creat. art. 2.

XVII.

Cenlores.

Temere affirmabimus auxilium sufficiens aliquibus denegari, atque ab Augustino, alijsque idem sentientibus petere possumus, unde nam huius voluntatis Dei certiores facti fuerint.

massa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam. Disputare vis mecum? Imò mirare mecum, & exclama mecum: O altitudo divitiarum! Serm. 11. de Verb. Apost.

S. Augustinus.

Quid responsurus sum? Auditurus es Augustinum, qui non audisti Apostolum dicentem: O homo tu, quis es, qui respondeas Deo? Duo parvuli nati sunt; si debitum queras, ambo tenent massam perditionis, &c. Sed habet figulus luti potestatem ex eadem

S. Prosper.

Eo ipso tempore, quo ad omnes gentes prædicatio Evangelij mittebatur, quædam loca Apostolis adire prohibebatur, ab eo qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Multis utique in illa retardatis, atque aversis Evangelij mora sine agnitione veritatis, & sine regenerationis consecratione morituris. Dicat ergo scriptura, quod gestum est, Transeuntes autem, inquit, Phrygiam, & Galatiæ regionem vetiti sunt à Sancto Spiritu loqui verbum in Asia. Cum venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam, & non permisit illos Spiritus Iesu, &c. In epist. ad Rufinum. Idem docet in cap. 11. contra Ingratos.

Dic unde probes, quod gratia Christi

Nullum omnino hominem de cunctis, qui generantur,
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit? nec enim vel tempore nostro
Omnibus in terris iam certum est insinuatam
Christi Evangelium, ne dicam exordia doni
Non potuisse simul toto decurre mundo.

Lege epist. Synod.
dicam PP. Africanorum cap. 9.

XVIII.

XVIII.

Cenlores:

Fateor sanè suspecta mihi esse testimonia
Prosperi, & Fulgentij, quod diligentissimi, &
exactissimi Augustini discipuli sint.

S. Augustinus.

Nunc in familiarissimis meis similiter non
sentientibus me iam videratis, torquetisque sen-
tientem. Lib. de duabus animabus cap. 14.

S. Prudentius.

Huius rei testis est S. Antistes Fulgentius, qui super hoc, &c. certè si nulla nobis
alia aut auctoritatis, aut ratio suppeditaret, solus ille nobis in huius sermonis intelli-
gentia sufficere poterat, cuius doctrina, atque scientia tanto in Catholica Ecclesia ho-
nore, & amore convaluit, ut de illius scriptis nullus unquam dubitaverit, nullus dero-
gaverit, &c. Testis est etià S. Prosper vir in omni litterarum eruditione doctissi-
mus, & facundissimus, qui Gallorum, aliorumque sequacium impudentijs, & libris
fideliter editis, & Romani Pontificis edicto sua instantia impetrato propugnator for-
tissimus, & fidelissimus obviavit. Proinde impudentior cæteris tu. similibus comprobatis,
qui cum eorum venerabilia scripta legeris, quippiam secus ausus es musitare. Lib. de
prædest. cap. 11.

XIX.

Cenlores:

Verùm opinio Augustini hoc modo intellecta
Theologis scholasticis iam non probatur, & me-
rito, ex ea enim cogimur incidere in senten-
tiam Pelagij.

Iidem alibi:

Contra Augustinum parum modestè loquitur
Catherinus, & in illius sententiam suo modo
intellectam procaciter fertur item. In hoc tur-
pissimè certe Catherinus lapsus est, quòd non
intelligens mentem Augustini, ipsum impuden-
ter impugnat, & reprobatur.

S. Augustinus.

Quomodo sperem te auditurum esse, quod dico, qui tam in proximo non audis ipse,
quod dicis, dum tibi continuo contradicis? Lib. 2. con. Cresconium cap. 12. tom. 7.

XX.

Cenlores.

Mihi in hac parte non probatur doctrina B.
Augustini, &c. sed existimo aliter philosophan-
dum de donis, quæ in Adamo perdidimus.

S. Augustinus.

Si autem hoc adiutorium vel Angelo, vel ho-
mini quum primum facti sunt, defuisset, quo-
niam non talis natura facta erat, ut sine divi-
no adiutorio posset manere, si vellet, non utique
sua culpa cecidissent, adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem quibus
deest tale adiutorium, iam pœna peccati est. Lib. de con. & grat. cap. 11.

S. Innocentius Papa.

Liberum enim arbitrium ille, nempe Homo primus, perpeffus dum suis inconsul-
tius utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda demersus est, & nihil quemad-
modum exinde exurgere posset, invenit, suæque in æternum libertate deceptus huius
ruina iacisset oppressas, nisi eum post Christi pro sua gratia relevasset adventus, &c.
In epist. ad Patres Concilij Carthaginensis

XXI.

Cenlores:

Augustinus argumentis victus novam præ-
destinationis formam invexit post lapsum homi-
nis non fluxam quoad eventum, & inconstan-
tem, quippe ex libero arbitrio, sed ex gratia
certam potius, & ratam.

S. Augustinus.

Didicimus enim singulas quasque hæreses intui-
lisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contra quas
diligentius defenderetur scriptura divina, quam
si nulla talis necessitas cogeret. Quid autem
coegit loca Scripturarum, quibus prædestinatio
commendata est, copiosius, & enucleatius

istò nostro labore defendi, nisi quòd Pelagiani dicunt, Gratiâ Dei secundum meritâ nostrâ dari.
Lib. de dono persev. cap. 20.

Censores.

Augustinus primus, quod sciam, inter antiquos in veteri spatio novam semitam invenit, nova impressit vestigia.

S. Augustinus.

Ac per hoc prædestinationis huius fidem, quæ contra novos hereticos nova sollicitudine nunc defenditur, nunquam Ecclesia Christi non habuit. Ibidem in fine cap. 23.

S. Fulgentius.

Nos itaque charissime hæc interim pauca de libris S. Augustini, & de responsionibus Prosperi ad hoc malimus huic libello inferere, ut cuncti noverint, quid debeant de prædestinatione Sanctorum, impiorumque sentire, simulque ut appareat eiusdem B. Augustini dictis tenorem sententiæ nostræ convenire. Lib. 1. ad Monimum cap. 30.

XXIII.

Censores.

Nempe asserendum est, quamvis B. Augustini, B. Fulgentij, & sequacium sententiæ de obduratione Pharaonis videatur dura, minusque conformis divinæ benignitati, & idcirco nobis non placeat, tamen non esse asperiore censura percellendam.

S. Augustinus.

Dicit enim Scriptura ad Pharaonem: Quid ad hoc te excitavi, ut ostendam in te potentiam meam, &c. Ergo cuius vult miseretur, & quem vult obdurat. Hoc facit apud quem non est iniquitas. Miseretur itaque gratuito dono, obdurat autem iustissimo merito; Epist. 105. ad Sixtum.

Ecclesia Lugdunensis.

Beatus quoque Antistes, & gloriosus Confessor, Fulgentius de hac indicij in utramque partem præscientia, & prædestinatione egregium librum scripsit, qui sicut & cætera eius admiranda, & veneranda scripta semper ab Ecclesia fideliter receptus, & inter scriptores Ecclesiasticos laudabiliter annumeratus est, & nunc nescimus, qua ratione, imo infidelitate, & contentione simul cum B. Augustino abijcitur, & ab ijs qui Catholici videri volunt tales, ac tanti viri Dei iniquissime iniuriati, & (prei velut quisquilæ, & purgamenta vilissima conculcantur, & est nimis mirabile, imò horribile, quomodo ut suis adinventionibus, & ineptijs credatur exigant, cum ipsi beatissimos Patres, & illustrissimos Doctores Ecclesiæ abiecerint. Lib. de trib. epist. cap. 8.

XXIV.

Censores.

Non omnes Augustini sententiæ de prædestinatione probant, horrida multis videntur, & aspera.

S. Augustinus.

Nimie igitur contentionis est prædestinationi contradicere, vel de prædestinatione dubitare. Lib. de dono persever. in fine cap. 21.

S. Amolo Archiepiscopus Lugdunensis.

Sed iam audiamus B. Augustinum quomodo & ipse post Apostolum præcipuus prædestinationis, & gratiæ prædicator hortetur fideles ad studia pietatis, & instantiam orationis, ut mereantur accipere præmium vocationis. In fragmento epist. ad Hincmarum.

XXV.

Censores.

De auctoritate cum agitur, Augustinum sic amemus, ut eos non audiamus, qui illum supra quam par est, extollere student.

S. Augustinus.

Tantumque mihi tributum est, ut ubicunque me presente loqui opus esset ad populum, rarissime tacere, atque alios audire permitterer. In proœmio lib. Retractorum.

Hilarius Arelatensis.

Quidquid pro ea gratia, quam in te pusilli, cum magnis defendimus, volueris, aut valueris, gratissime accipiemus tanquam à nobis charissima, & reverendissima auctori-

Flori-

Floritate decretum. In epist. ad Aug. Molestè ferunt, quod de his, quæ adversum excellentissimæ auctoritatis virum inter multas collationes asseruere, resistimus. Propter in epistola ad Rufinum.

XXVI.

Censores.

Quid enim vehementius urgebant, qui Fausti libris infestierant, quàm quod Petrus Diaconus, ceterique cum eo in epistola sua criminantur, contra prædestinationis illos sententiam scriptos esse? Quid hoc autem ad Augustinum? Nam contra prædestinationis sententiam scriptos à se Faustus non abnuebat, sed contra illam dumtaxat, quæ vel fatum asserat, vel liberum arbitrium neget, quorum utrumque ab Augustini sensu non abhorreere non inficias ierint ipsi.

S. Augustinus.

Hec est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam postea diligentius & operosius, cum iam contra Pelagianos disputarem, defendere necessitas compulit, &c. Lib. de dono persever. cap. 20.

Faustus Rhegiensis.

Si ergo unus ad vitam, alter ad perditionem, ut asserunt, deputatus est sicut quidam Sanctorum dixit, non iudicandi nascimur, sed iudicati. Lib. I. de grat. & lib. arb. cap. 4.

Vasquez.

Intelligit certè Augustinum, I. p. d. 89. n. 6.

B. Lupus Abbas Ferrariensis.

Reverendissimus Papa Gelasius cum septuaginta Episcopis viris eruditissimis statuens, qui Scriptores essent, vel non essent recipiendi, post approbationem Augustini, & amplissimas laudes Hieronymi memoratum Faustum ab auctoritate his verbis removet: Opuscula Fausti Regensis Galli apocrypha. Nos igitur incorruptum Sanctorum Scripturarum sequentes intellectum, & Apostolicæ Sedis gravitatem suspicientes quid aliud dicamus? nisi taceat Faustus, & similiter sentientes, loquantur cum suis consortibus Hieronymus, & Augustinus, scilicet illius proverbij recordantes: Conticescant ranæ, dum cælum tonat. In collect. de trib. questionibus quæst. 3.

XXVII.

Censores.

Iam pridem disputari in utramque partem cœpit in scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præiudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini.

S. Augustinus.

Ipsa est igitur prædestinatio Sanctorum, quæ in Sancto Sanctorum maximè clarnit, quam negare quis potest rectè intelligentium eloquia veritatis? Lib. de prædest. Sanct. capite 15.

XXVIII.

Censores.

Sententiam de gratuita electione ad gloriam amplexus Augustinus suffragatores habuit complures posteros, neque tamen aut illius auctoritas, aut illorum consensus à contraria sequenda, tuendaque retardavit insignes aliquos pietate, & doctrina Theologos, quorum tantum valuit exemplum, ut hoc tempore communiter, & promiscuè adhiberetur in scholis, & ut initia habent, paulatim obducta alia, rerum positura videatur.

S. Augustinus.

Hoc scio neminem contra istam prædestinationem, quam secundum scripturas sanctas defendimus; nisi errando disputare potuisse. Lib. de dono persever. cap. 19. Nullum est, inquam, illustrius prædestinationis exemplum, quam ipse mediator. Quisquis fidelis vult eam bene intelligere, attendat ipsum, atque in illo inveniat, & se ipsum. Ibidem cap. 24.

S. Prudentius Episcopus.

Cum aliqui Gallorum, sicut quidam de eis ait, quod eorum semper sint repentina consilia, nequaquam prædestinationem perditorum reprehenderent, sed Sanctorum prædestinationem novo colludio derogare maluerint, quorum insanæ præsumptioni memorabilis idem Augustinus Doctor eximius petentibus Prospero, & Hilario, orthodoxè respondens, duos libros, alterum de prædestinatione Sanctorum, alterum de dono perseverant.

verantia plenissimè, fidelissimèque confecit, in quibus per pauca de prædestinatis ad interitum, quam plura vero de prædestinatis ad gloriam verissimè disseruit. In epist. ad Hincmarum, & Pardulum.

XXIX.

Censores.

Postremo ne longum faciam, illud suscepisse Tridentinum Concilium videtur, ut cum novorum hæreticorum, qui Augustini doctrina ad erroris sui patrocinium abutebantur, insania occurrere vellet, nonnullis necessario additis illam faceret Catholicam.

S. Augustinus.

Multa diximus, & fortasse iam dudum potuimus persuadere, quæ volumus, & adhuc tam bonis ingenijs sic loquimur, quasi obtusis, quibus, & quod nimium est, non est satis. Lib. de prædest. SS. cap. 20. in fine.

S. Remigius cum sua Ecclesia Lugdunensi.

Mirificè prius laudato S. Augustino ait: Sanctorum, atque Orthodoxorum Patrum de libero arbitrio plenissimis, & clarissimis definitionibus nec addendum aliquid fuerat, nec subtrahendum, quia & quod fidei Catholice necessarium est plenissimè continent, & si quid inde subtrahatur, veritatis integritas violatur. Lib. de tenenda veritate. S. Scripturæ cap. 4. tomo. 9. Bibl. PP.

XXX.

Censores.

Non enim pauca, neque contemnenda sunt Augustini dogmata, quæ vel Ecclesiæ universæ, vel Theologorum, aut omnium, aut multorum, nec infimi subsellij reprobantur.

Censores.

XXXI.

Augustini, & aliorum Patrum, quos cum eo nominavit, approbabitque sancta Synodus, non pauca, neque levigata errata circumferuntur, quæ profecto, neque Catholica sunt, neque haberi Synodus vlla Oecumenica voluit.

S. Augustinus.

Nec trepidus ero ad proferendam sententiam meam, in qua magis amabo inspicere a rectis, quam timebo morderi a perversis. Gratanter enim suscipit oculum columbinum pulcherrima, & modestissima charitas; dentem autem caninum vel evitat cautissima humilitas vel rotundit solidissima veritas. Magisque optabo à quolibet reprehendi, quam sive ab errante, sive ab adulante laudari. Nullus enim reprehensor formidandus est amatori veritatis. Etenim aut inimicus reprehensurus est, aut amicus: Si ergo inimicus insultat, ferendus est; Amicus autem si errat, docendus; si docet, audiendus, &c. Lib. 2. de Trinit. in proœmio.

S. Prudentius Episcopus.

Si enim S. Augustini doctrinam adversam fidei Orthodoxæ in quoquam conspiceret, nequaquam eam Romanæ Ecclesiæ Antistes venerabilis Innocentius cum totius Orbis Episcopis suscepisset, neque prædictum memorabilem suarum epistolarum communiter, privatumque officijs affecisset, neque successor eius Zosimus eodem tramite currisset, neque Bonifacius eiusdem Apostolicæ Sedis Præsul epistolas Pelagianorum sibi delatas ei ad respondendum misisset, aut responsionem eius quatuor libris editam probabiliter atque honorabiliter suscepisset. Celestinus quoque memoratæ Urbis Episcopus quid contra Gallorum insaniam super eo, eiusque doctrina senserit ex auctoritate Apostolica decretorum suorum scita declarant, quæ ita se habent, &c. Vbi recitat elogium S. Augustino delatum. In epistola ad Hincmarum, & Pardulum.

XXXII.

Censores.

Quenam Concilia, quæve Pontificum Romanorum edicta Augustini de prædestinatione, ac reprobatione sententiam, quatenus æternam salutem respiciunt, parè cum his, quæ de gratia docuit, gradu auctoritatis adfiscunt, ut in fidei dogmata transferantur?

S. Augustinus.

Ac per hoc prædestinationis huius fidem, quæ contra novos hæreticos nova sollicitudine nunc defenditur, nunquam Ecclesia Christi non habuit. Lib. de dono persever. cap. 32.

S. Prof.

S. Prosper.

Agnoscant calumniatores superfluo sese obijcere, quod his libris, nempe postremis S. Augustini ad Prosperum, & Hilarium, ubi fusè agit de prædestinatione, non speciale, neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apostolica enim Sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod indicio iungit, laude non separat. Contra Collatorem cap. 42.

XXXIII.

Censores.

Quibus verbis additis rigidum illud, ac nimis severum Augustini sensum, ut quidem nonnullis visum esse noverant, scilicet Tridentini Patres, decretum Nullum esse opus bonum nisi ex gratia Christi, prudenti cautione moderati sunt.

S. Augustinus.

Non sic est adiutorium Dei, non sic est adiutorium Christi, non sic est adiutorium Spiritus Sancti. Item: Si defuerit, nihil boni agere poteris, agis quidem illo non adiuvante libera voluntate, sed malè. Ad hoc idonea est voluntas tua quæ vocatur libera, & malè agendo sit damnabilis ancilla. Serm. 13. de Verb. Apost.

Sancti Patres Africani in Sardinia exules.

Ante largitatem quippe gratiæ est in homine quidem liberum arbitrium, sed non bonum, quia non illuminatum. Proinde nisi gratia detur, bonum ipsum arbitrium non habetur. Sic namque est liberum hominis arbitrium absque dono gratiæ, sicut est oculus sine luce, nam & oculus ad videndum factus est, sed nisi lumen acceperit, non videbit. In epist. Synodica cap. 5. tomo 6. Bibl. PP. par. 1. Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum. Synodus Arausicana canone 22. Quæ est sententia exscripta ex tract. 5. S. Patris in Ioannem.

XXXIV.

Censores.

Ridiculi S. Augustini adoratores ubique dicunt illum esse fidelissimum antiquitatis testem, ut loquitur Calvinus, primum Ecclesiæ oraculum, Principem Patrum, & omnium Doctorum subtilissimum.

S. Augustinus.

At ego ubicunque sis, ubicunque legere ista poteris, te ante istos in tuo corde constitui, quos non amicos meos, & inimicos tuos aliqua in meam partem gratia propendentes, aliquo abs te merito tuæ offensionis aversos, & ob hoc tibi adversos in hac nostra disputatione constitui cognitores, &c. Lib. 2. con. Italian. cap. 10.

S. Hieronymus, at que alij Patres.

Hieronymus epistola 25. inter Augustinianas ita Augustinum alloquitur. Macste virtute in orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rursus fidei venerantur, atque suspiciunt. Audax Episcopus epistola 139. inquit: Thesaurum sapientiæ desideravi, sed minus accepi, quam volui, licet minus non debet dici, sed munus, quod Oraculum legis contulerit Augustinus, sacrator iustitiæ, instaurator spiritualis gloriæ, dispensator salutis æternæ. Sixtus IV. in bullario August. Augustinus inter intemeratæ Ecclesiæ Doctores præcipuus, & subtilissimus Evangelij ac sacrarum literarum perscrutator.

XXXV.

Censores.

At æqui admiratores docent S. Augustinum nunquam adeo vagam, & indeterminatam in Ecclesia auctoritatem obtinuisse, ut Catholici sese omnibus eius opinionibus cæcis oculis submittere teneantur, & illi absque temeritate, & errore impugnari non possint.

S. Augustinus.

Vos autem, & tam cauti, & tam turbulenti, & tam novi nemini dubium est, quin nihil dignum auctoritate præferatis. Lib. de utilitate credendi cap. 14.

S. Hie

S. Hieronimus.

Mibi autem decretum est te amare, te suspicere, colere, mirari, tuaque dicta quasi mea defendere. Certe, & in dialogo, quem nuper edidi, tuæ beatitudinis, ut dignum fuerat, recordatus sum. Epist. 30. ad S. Augustinum inter Augustinianas. Nolo autem Sanctitas tua sic me arbitretur hæc scribere, quasi de ijs, quæ nunc edidisti, ego dubitem. Hilarius in epistola ad Augustinum.

XXXVI.

Censores:

Sanctum Augustinum veneramur, ut decet, sed non pecudum more, & sine ratione, cum ipso profitemur, quod minus illum amamus, quam veritatem.

S. Augustinus:

In hoc te planè laudo, quod veritatem etsi nunquam percepisti, cerè quam putasti, homini prætulisti, ideo quidem temerè, quia existimasti scire te, quod nescis, sed ideo liberè quia personam non veritus, elegisti aperire, quod sentis. Lib. 4. de orig. animæ cap. 1.

S. Alipius Tagastensis.

Habemus Ducem Augustinum, qui nos in ipsa veritatis arcana Deo iam monstrante perducit, Lib. 3. Aug. contra Academ. in fine. Rupertus Abbas lib. 7. de oper. Spiritus S. c. 19. Iste est Augustinus columna, & firmamentum veritatis. Prosper in epist. ad Rufinum: Augustinum abundantissime spiritus veritatis implevit.

XXXVII.

Censores:

Contendimus ipsius arma omni ex parte inexpugnabilia non esse, sint licet illustria.

S. Augustinus:

Nempe cum arma tua vana quidem, & obtrusa iactanter ventilas. Libro 5. contra Iulianum cap. 9.

S. Paulinus

Ideoque cum hoc Pentateucho tuo contra Manichæos me satis armaveris, si qua in alios quoque hostes Catholicæ fidei munimina comparasti, quia hostis noster, cui mille nocendi artes, tam varijs expugnandus est telis, quam oppugnat insidijs, quæ so promere mihi de armamentario tuo & conferre non abnuas arma iustitiæ. Epist. 31. apud S. Augustinum. Vtpote inter multa Dei dona, quibus illum abundantissime Spiritus veritatis implevit, habens etiam hanc scientiæ, & Sapientiæ ex Dei charitate virtutem, ut non solum istam adhuc in suis detractionibus palpitantem, sed etiam multas prius hæreses invicto verbi gladio debellaret. S. Prosper ad Rufinum. Ioannes XXII. ait: Augustinus, &c. Catholicæ fidei veritatem in lucem produxit, eduxit in publicum, firmis, ac invictis rationibus solidavit.

XXXVIII.

Censores:

Neque eum in sententiarum suarum, & fundamentorum, quibus eas confirmat, delectu adeo felicem esse (ut demonstrabo si mihi illud iniunctum fuerit) quin mentibus nostris plenissimam ipsius doctrinæ non consentiendi, imò oppositam partem tuendi libertatem relinquat quin, & ipsemet de opinionum, quas docet, certitudine addubitet.

S. Augustinus:

Hoc quidem dicitur, sed tu dicis, qui autem legit, & intelligit, si non Pelagianus est, hoc non dicit. Lib. 1. oper. imper. cap. 15. ut refelleret ista Iuliani: Nihil itaque ibi de omnibus Augustini argumentis, & propositionibus in explosum remansit.

Probet, si potest, & fatebor me didicisse ab illo. Libro primo de origine animæ capite 14.

S. Prosper.

De argumentis S. Aug. con. Pelag. ita canit in carmine con. ingratos c. 3.
Istius

Istius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto.
 Insanas pepulere feras, industria maior,
 Maius opus, totum præstantius imbuat orbem,
 Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
 Huius ab occurſu est præventus, mille viarum
 Insidijs aditum non reperientibus ullum.
 Cumque foris rabies avidorum exclusa luporum
 Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes,
 Ne mentes ullarum ovium corrumpere posset,
 Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
 Istius ore viri fecit Deus, istius ore
 Flumina librorum mundum effluxere per omnem,
 Quæ mites humilesque bibunt, campisque animorum
 Certant vitalis doctrinæ immittere rivos.

XXXIX.

Censores.

Si Augustinus hæc rectè dicit, desere eum
 possum, ut omnibus Doctores me adiungam:
 Sin vero absque ratione hæc dicit, eum etiam
 desere possum hoc ipso, quod me id posse asse-
 rit, quia sine ratione loquitur, & ita quovis
 modo sumatur Augustinus, ipſus mancipium
 fieri, & omnes eius sententias adorare nequa-
 quam cogor.

S. Augustinus.

Si enim turpe est sine ratione cuiquam cre-
 dere, quid expectas, quid satagis, ut alicubi
 sine ratione credam, quo facilius tua ration
 duci possim? An firmum aliqua superædifi-
 cabit ratio tua fundamento temeritatis? Lib.
 6. de utilit. credendi ad Honorat. cap. 14.

S. Bernardus.

Ab his duabus columnis, Augustinum loquor, & Ambrosium, credite mihi, dif-
 ficile avellor, cum ijs me errare, aut sapere fateor. In epistola septuagesima septi-
 ma ad Hugonem.

XXXX.

Censores.

Hoc sufficit ad confessionem hanc ab effrena-
 tis Augustini adoratoribus extorquendam, li-
 citum esse absque erroris, & temeritatis nota
 Augustini sententias non semper sequi.

S. Augustinus.

Neminem velim sic amplecti omnia mea, ut
 me sequatur, nisi in ijs, in quibus me non er-
 rare perspexerit. Lib. de dono persever. c. 21.

S. Ildephonſus.

Audiant B. Augustinum, cui contradicere fas non est. Serm. 2. de Beata Virgine.

XXXXI.

Censores.

Plerique mortalium pietate, ac doctrinis
 illustres, Episcopi, Cardinales, ipsiusque, sci-
 licet Augustini, amici, servi, ac fautores,
 fratres, ac filij sæpè illum reliquerunt.

S. Augustinus.

O si vos non essetis, qui contra testimonium
 veritatis falsum testimonium vestrum, & di-
 citis, & insuper scribitis! Lib. 2. oper. im-
 perf. con. Iulian. cap. 79.

Nunquid ideo vim veritatis effugere poteris;
 quia nobis calumniando importas socios falsita-
 tis? Lib. 5. con. Iul. cap. 7.

S. Vincentius Ferrerius.

Audeo dicere; Omnes Doctores, qui venerunt post Augustinum, sustentantur su-
 per eius doctrinam sanctam, puram, immaculatam, auri purissimi, sine errore falsa-
 rum opinionum. In Serm. de S. Augustino.

XXXXII.

Censores.

Inauditum in Ecclesia est, quod, & ipse Augustinus detestatur, licet eius impertinentes adoratores illum supra ceterorum Patrum capita ponant. Soli amentes sic ratiocinantur. Vnus hoc Doctor asseruit, ergo credendum est.

S. Augustinus.

Ecce non Ego vnus, sed tot, ac tanti Sancti, eruditique Doctores tibi pro me, vel mecum, proque omnium nostrum, & tua ipsius si sapias, salute respondent. Lib. 1. con. Iul. c. 7.

S. Vincentius Ferrerius.

Quilibet Doctor est contentus ad probandum dictum suum, si potest habere vnâ auctoritatem Augustini. Ibidem

Censores.

Hæc Augustini obscuritas etiam in pertrahendis prædestinationis, & gratiæ mysterijs apparuit; siquidem in Scholas Theologorum diffensiones inuexit, Doctores inter se diuisit, turbis, & contentionibus partim in Africa, partim in Gallia tam ipso vivente, quem è vivis sublato exortis occasionem præbuit.

S. Augustinus.

De qua difficillima questione, hoc est de voluntate, & gratia, non opus habui etiam in hac epistola diutius disputare, quoniam, & aliam iam eis dederam tanquam citius redituris. Et scripsi ad vos etiam librum, quem si adiuvante Domino, diligentèr legeritis, & vivaciter intellexeritis, nullas existimo inter vos de hac re diffensiones ulterius iam futuras. Epist. 47. ad Valentinum,

S. Thomas Villanovanus.

O Sydes maximum, Augustine Pater, quantum Ecclesiam Dei tua sapientia irradians illustrasti? Quantum tua præsentia errorum tenebras effugasti? Nunc enim te auctore, te Magistro ita omnia sunt lucida, vt errare non possit, nisi qui ex industria velit hallucinari; Est enim, vt mihi videtur, in Ecclesia Dei Schola Theologica velut quædam area, &c. Coc. 1. de S. Augustino.

Censores.

Quin eadem Augustini obscuritas pro clypeo fuit hæresi Prædestinationariorum, qui ferocia, horridaque sua dogmata in huius Patris doctrina fundabant.

S. Augustinus.

Arbitror sanè nonnullos tardiores id opinatos me sensisse, quod non sensi, aut non sensisse, quod sensi: quorum errorem mihi tribuere non debere quis nesciat, si velut me sequentes, neque apprehendentes deviaverint in aliquam

falsitatem, dum cogor per quædam densa, & opaca viam carpere, quandoquidem nec ipsis Sanctis divinorum librorum auctoritatibus vlllo modo quisquam rectè tribuerit tam multos, & varios hæreticorum, cum omnes ex eisdem Scripturis falsas, atque fallaces opiniones suas conentur defendere. Lib. 1. de Trinit. cap. 2.

Facundus Episcopus Hermianensis.

*Quid autem in hoc miremur? Neque melius loqui potuit Augustinus, quam Prophetæ, quam Apostoli, & Evangelistæ, quorum mentibus similiter male intellectis, & incongrue adhibitis, tam multi suos defendere conantur errores. Libro. contra Mo-
cianum. De Facundo Hermianensi lege S. Isidorum de Eccles. Script. cap. 19.*

Censores.

Mihi concludere licet, eum noluisse suis in libris animi sui sensa clare exponere, aut in ijs exponendis satis clarum non fuisse, vt nullum legentibus de eius vera mente, & intentione dubitandi locum relinqueret.

S. Augustinus.

Qui ea, quæ pro natura questionum dilucidè dicta existimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumniantur pro meæ facultatis indigentia, sed Deum potius pro accipienda intelligentia deprecantur. Lib. 3. de peccat. merit. & remis. contra Pelagium cap. 2.

S. Pru-

S Prudentius Episcopus.

O Monstrum horrendum, ò linguam præcidendam, quæ vel ignorantiam, vel invidiam tantis Doctõribus importare non metuit, vt qui obscura revelare subierant, obscurioribus dièlis ea implicasse credantur, &c. de qua re testes nobis sunt libri Beatissimi Patris Augustini. Lib. de prædest. contra Io: Erigenam cap. 11.

XXXXVI.

Censores.

Augustinus cum pondere alicuius insuperabilis difficultatis premebatur, ad illa verba Scripturæ confugebat: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei?

S. Augustinus.

Nimiam vanitatis, & cæcitatissunt, si etiam his consideratis nondum dignantur exclamare nobiscum: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei? Epist. 105. ad Sixtum.

Adrianus Papa VI

In omnibus his exclamandum est cum Augustino: ò altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei? In 4. sent. quæst. 1. de pœnitentia in solutione tertij dubij.

XXXXVII.

Censores:

Doctrinam S. Augustini de mysterijs gratiæ, libertatis, prædestinationis, & Eucharistiæ differentem esse difficillimam intellectu, & obscuram.

S. Augustinus.

Prorsus intelligor, velis nolis, sed tu contra ista nihil dicturus vis non intelligi, quod ego verissimum, atque firmissimum dixi. Lib. 4. oper. imperf. cap. 140. Relege, & intelliges. Lib. 3. cap. 191.

Cassiodorus.

Ipse etiam Doctõr eximius Beatißimus Augustinus debellator hæreticorum, defensor fidelium, & famosorum palma certaminum; in quibusdam libris nimia difficultate reconditur, in quibusdam sic est planissimus, vt etiam parvulis probetur acceptus, cuius aperta suavia sunt, obscura vero magnis utilitatibus farcita pinguescunt. cap. 22. de divin. lection. In quibus propter obscuritatem rerum, & subtilitatem disputationum minus Augustinum intelligere possumus, vel à Domino intelligentiam postulemus, vel ab eis, quos ipse suo dono illuminare dignatus est, humillitèr nos doceri patiamur, ac deprecemur, Ecclesia Lugdunensis lib. de tenenda Sac. Scrip. verit. cap. 9.

XXXXVIII.

Censores:

Nova argumenta ad probandum doctrinam S. Augustini de mysterijs gratiæ, & prædestinationis esse obscuram, & difficilem intellectu.

S. Augustinus.

Si non vis intelligere, aut si te singulis non intelligere noli obstrepere volentibus, & valentibus intelligere. Lib. 4. con. Iul. cap. 46.

S. Prosper.

In quibus Augustini dictis nulla est obscuritas, si de fide prædestinationis, & gratiæ, ex qua est omnium bonorum origo, perseverantiaque meritorum, hoc teneatur, quod habet veritas. In fine resp. ad excerpta Genuensium ex libris S. Augustini de prædest. SS. & de dono persev.

XXXXIX.

Censores:

Denique vt hoc caput de S. Augustini verborum obscuritate irrefragabili ratione concludam, & veræ ipsius mentis detegenda difficultatem demonstræm, &c.

S. Augustinus.

Non tamen laboras, vt me intelligas, quod facillime potes, sed laboras, vt me refellas, quod non potes. Lib. 3. oper. imperf. cap. 141.

S. An-

S. Antoninus.

Quasi Sol refulgens, qui Dominus dicitur planetarum, & Pater luminis super omnia luminaria splendens, delectabilis oculis, ac per omnia respiciens: Sic Augustinus Ecclesiam illustravit, gemma Doctorum, Pater Theologorum, suavis eloquio, omnes materias penetrando dilucidans, Parte 2. Histor. tit. 8. Et inferius: Merito igitur sicut Sol refulgens, sic iste in templo Dei refulsit splendore doctrinæ clarissimæ. S. Prosper in epist. ad Augustinum: Recensito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores multo, instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediabantur obscuro, aversiores, quam fuerant, recesserunt.

L.

Censores.

Observandum est ipsummet S. Augustinum fateri, se circa multas prædestinationis questiones dubium sæpe habere, se illas insuperabilibus difficultatibus plenas reperire, quibus nullam unquam responsionem, cui acquiesceret, dare potuerit præter ignorantie suæ, & altitudinem iudiciorum Dei confessionem.

dicit investigabiles sunt viæ eius, & tu investigare venisti? Si inscrutabilia scrutari venisti, & investigabilia investigare venisti, crede, iam perijisti. Serm. 20. de Verb. Apost.

S. Augustinus.

Quæris tu rationem? Ego expaveſcam altitudinem. O altitudo divitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei! Tu ratiocinare, ego mirer; tu disputa, ego credam; altitudinem video, ad profundum non pervenio. Postea: Requievit, quia invenit admirationem; nemo quærat à me occultorum rationem. Ille dicit inscrutabilia sunt iudicia eius, & tu scrutari venisti? Ille

S. Fulgentius.

Re vera enim frustra labor superflue scrutationis impenditur, ubi nulla inventionis copia suffragatur, & noxia curiositas in reatum protinus labitur, quando modum suum humana infirmitas non metitur. Quin potius in hoc profundissimo divinæ voluntatis arcano nihil aliud nostræ salutis congruere noverimus, nisi cum David unusquisque nostrum humiliter dicat: Mirabilis facta est scientia tua ex me confortata est, nec potero ad eam. Cum Beato quoque Paulo religiosi clamoris iungamus affectum qui ait: O altitudo divitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei! Lib. 1. de verit. prædest. lege Prosperum ad dub. 4. & 7 Genuensium.

LI.

Censores.

Cum S. Augustinus sententiam suam in hac materia ter mutaverit, hoc nos ad credendum induxit, S. Augustinum, quamvis eminentis esset ingenij suis meditationibus non acquievisse, & post tot connatus ad penetrandum prædestinationis mysterium consumptos coactum fuisse infirmitatem suam fateri.

S. Augustinus:

Videtis certe quid tunc de fide atque operibus sentiebam, quamvis de commendanda Dei gratia laborarem, in qua sententia istos fratres nostros, nempe Semipelagianos, esse nunc video, quia non sicut legere libros meos, ita etiam in eis curaverunt proficere mecum. Lib. de prædest. SS. c. 4.

S. Prosper.

Quia ergo nec iusta, nec rationalis intelligitur eorum fuisse persuasio, qui huius viri, nempe Augustini, scientiam tot incrementorum profectibus edificatam, tot annorum studiis expolitam ad adolescentiæ rudimenta revocabant, ut magis suffragaretur hæreticis, quod inter initia conversionis suæ imperitè senserat, quam prodesset Catholicis, quod Pontificalis diligentie veritas revelarat, merito illos hoc præiudicio vitantes, & in his, quæ dudum abdicata fuerant, immorantes, pij Doctoris gravitas notat, quod qui curaverunt omnes sensus ipsius in dare, noluerint cum eius eruditione proficere. In resp. ad dubium 3. Excerpt. Genuen. in fine.

LII.

LII.

Censores:

Nec mirandum est, si Augustini ingenio inter tot sententias, quæ illi probabiles videbantur, fluctuante, asseratur ipsum ter mutasse sententiam.

S. Augustinus:

Dicis me quoque ipsum innovasse sensus meos, & initio conversionis meæ hoc sensisse quod tu. Sed fallis, aut falleris, si vè calumniando ijs, quæ nunc dico, si vè non intelligendo, vel potius non legendo ea, quæ tunc dixi. Lib. 6. con. Iul. cap. 2.

S. Prosper.

Maneat planè, maneat ista conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, si in eadem causa eiusdem viri (scilicet Augustini) dissentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum iudicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, dissonans invenitur. In fine lib. con. Collatorem.

LIII.

Censores:

Sæpiissime S. Augustinus fassus est, difficultates, aut à semetipso, aut ab adversarijs in hac materia propositas suas responsiones excedere, mentemque suam magis obiectionibus vexari, quam solutionibus acquiescere.

S. Augustinus:

Ad omnia me tibi respondiisse, Iuliane, & omnia refelliisse, &c. puto quod perspicis, si pervicax non es. Lib. 6. con. Iul. cap. 26. Vnde tibi duobus prioribus libris sic me respondiisse arbitror, ut à nullo amplius requiratur.

Initio lib. 5. con. eundem.

S. Prosper.

*Nec sola est illic Synodorum exerta potestas,
Ceu quos non possent ratione evincere nostri,
Vi premerent, discussæ artes, virisque reiectum est
Hæretici sensus, nullumque omnino relictum,
Docta fides, quod non dissolveret argumentum.*

Et postea.

*An alium in finem posset procedere Sanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
Vberiore rigans nostro lumen dedit ævo.*

Contra
Ingratos
cap. 2.

LIV.

Censores:

Fatetur Augustinus suam doctrinam de prædestinatione talem esse, ut populis, aut hominibus tardioris ingenij prædicanda non sit.

S. Augustinus:

Hæc, atque huiusmodi cum dicuntur si vè paucis Christianis, si vè multitudini Ecclesiæ, cur metuiamus Sanctorum prædestinationem, & veram Dei gratiam, id est, quæ non secundum merita nostra datur, sicut eam Sancta Scriptura prædicat, prædicare? Lib. de dono persever. cap. 22.

S. Prosper.

Augustinus pia tamèn, constantique doctrina abundanter probavit prædicandam esse Ecclesiæ prædestinationem, in qua est gratiæ preparatio, & gratiam, in qua est prædestinationis effectus, & præscientiam Dei, qua ante secula æterna, quibus esset collaturus sua dona, præcivit. Cuius prædicationis quisquis est impugnator, apertissimus est Pelagianæ clationis adiutor. In fine Resp. ad excepta Genuensium,

Censores.

Mihi licet addere, quod si diversas S. Augustini circa hanc materiam propositiones colligere vellem, corpus quoddam ex diversissimis partibus coaptarem: Istinc enim aſperit salutem nostram absoluto decreto definitam esse, alibi vero dicit nihilominus à libero nostro arbitrio pendere, &c.

S. Augustinus.

Non sunt ergo verba mea inter se contraria, quamvis te patiantur, vel non intelligenda, vel alias intelligere non sinendo, contrarium. Lib. 5. con. Iul. cap. 5.

S. Prosper.

Legantur tres ad Marcellinum ipsius libri, ad S. Paulinum Nolanum epistola retractetur, ad beatissimum quoque Apostolicæ Sedis tunc Presbyterum Xistum, nunc verò Pontificem emissæ paginæ recurrantur: Ad Sanctum Prianum, ad Valerium Comitem, ad servos Christi Timasium, & Iacobum distinctim edita volumina revolvantur: Sex libri priores contra Iulianum, unus ad S. Aurelium Carthaginensem Episcopum de gestis Palæstinis, alius ad Paulum, & Eutropium Sacerdotes contra Pelagij, & Celestij questiones, & ad beatæ mem. Papam Bonifacium libri quatuor explicantur. Ac sic in his omnibus operibus, multisque alijs, quæ enumerare longum est, idem doctrinæ spiritus, eadem prædicationis forma præcesit. In fine lib. con. Collat. cap. 41.

LVI.

Censores.

Hinc concludo, quod si mihi non licet dicere, S. Augustinum in varijs librorum suorum locis sibi contradixisse, saltem fas est mihi credere, ipsius doctrinam esse intricatissimam, cum nulla reperiri possit intricatior, quam quæ sibi ipsi repugnare videatur.

S. Augustinus.

Hinc est quod sententias meas inter se contrarias putas, vel putari cupis, tanquam improbem, quod ante approbaverim, aut amplectar, quod ante respuerim. Audi ergò apertam sententiam meam, & intellige, vel sine intelligere alias, non offundendo caligines nebulosæ disputationis serenitati sincerissimæ veritatis. Lib. 5. con. Iul. cap. 9.

S. Prosper.

Tu autem dilectissime, & venerandissime mihi frater, si vere de his quæstionibus instrui desideras sicut desiderare te convenit, ipsis Beati Augustini disputationibus cognoscendis impende curam, ut in confitenda Dei gratia defæcatissimam, ac saluberrimam Evangelicæ, Apostolicæq; doctrinæ intelligentiam consequaris. In ep. ad Ruffinū in fine.

LVII.

Censores.

Nunquam tamèn longius zeli ardore Augustinus abreptus est, quam ubi Pelagianos impugnavit, dum enim ab eorum loquendi ratione, & erroribus longissime recedere intendit, in periculosos excessus incidit, ut hinc aliqui Theologi doctrina, & pietate insignes dixerint, eum veritatis limites transgressum esse, nimio disputationis calore accensum fuisse, aut visum fuisse favere hæreticis. Verba hæc insolentia, & impudencia essent, nisi vera essent.

S. Augustinus.

Ista nefaria, & damnabilia dogmata in hac tripartita divisione quisquis mente catholica exhorret, illius quinque partite latebras, insidiasque debiter, atque ita inter utrumque sit cautus ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium, rursusque ita se seiungat à Pelagianis, ne se coniungat Manichæis, aut si in alterutris iam tenetur, nec sic se à quibuslibet alteris servet, ut in alteros irruat. Lib. 4. con. duas epist. Pelag. cap. 3.

S. Fulgentius.

B. Augustinus indutus virtute ex alto abundantius illis omnibus laboravit, non autem ipse, sed gratia Dei cum illo, &c. sensum quippe Christi habens tam gratiæ Dei, quam humani arbitrij, & officia discrevit; & merita, semper divinis humana subiiciens, & veraciter dicens, divinitus homini, & gratuito iustificationis donum, & bonæ voluntati exordium, & plenum tribui glorificationis effectum. Lib. 2. de ver. prædetti. & grat. cap. 18.

LXVIII.

LVIII.

Censores.

Ipsemet Augustinus in pluribus operum suorum locis hunc animi sui impetum agnoscit, quo scilicet in disputationibus cum Pelagianis, & Manichæis ita abreptus est, ut in errorem oppositum illi, quem destruere intendebat, declinaret.

S. Augustinus.

Possunt duo errores inter se esse contrarii, sed ambo sunt detestandi, quia ambo sunt contrarii veritati. Nam si propterea diligendi sunt Pelagiani, quia oderunt Manichæos, diligendi sunt etiam Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed absit, ut Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, cum monente atque adiuvante Deo debeat, virumque vitare, & cupiat virumque sanare. Lib. 2. ad Bonifacium. cap. 2.

S. Prosper, seu Pomerius.

Sanctus Augustinus Episcopus acer ingenio, suavis eloquio, secularis literaturæ peritus, in Ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni sua actione compositus, in expositione sua fidei nostræ Catholicus, in questionibus absolvendis acutus, in revincendis hæreticis CIRCUMSPECTVS, & in explicandis scripturis canonicis CAVTVS. Lib. 3. de vita contemplat. cap. 31.

LIX.

Censores.

Profecto quandoque constat Augustinum in questionibus de gratia, & prædestinatione cum excessu loutum esse, verbaque ipsius esse mitiganda, ne ab illorum duriæ, & acrimonia in errorem contrarium incidam, licitum mihi esse debet temperamentum aliquod Catholicum addendum inquirere.

S. Augustinus.

Mentientes conclusiones, aut irrepentes paulatim, vel minuendo, vel addendo in assensionem falsitatis, quis non metuat, quis non odeat? Libro 2. de Ordine cap. 4.

Dic quod dicurus es, egregie corrector. Lib. 3. oper. imperf. cap. 57.

Sixtus III. Papa.

Quæ sunt tandem illa credenda, & dicenda? Nihil ultra liceat novitati, quia nihil addi convenit vetustati. Perspicua maiorum fides, & credulitas nulla cœni permixtione turbetur. In epist. ad Ioannem Antiochenum. Hic est Sixtus, ad quem S. Augustinus scripsit egregiam epistolam 105. contra Pelagianos.

LX.

Censores.

Modò ne in Pelagianorum, quos S. Augustinus insequitur, errores incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos utitur, impetum non sequi.

S. Augustinus.

Ita & Manichæos, & Pelagianos superamus, atque vitamus, quorum sic errores virorumque diversi sunt, ut qui videtur minor, ipse illius, qui videtur maior, demonstratur adiutor. Lib. 3. con. lul. oper. imperf. cap. 178.

S. Prosper.

An verò ita se novorum Censorum norma exactior temperavit, ut nulla eorum, quæ excisa sunt asserat, & quedam ex his, quæ defensa sunt, respuat? contra Colatorem S. Augustini reprehensorem cap. 1.

LXI.

Censores.

Hinc fit, ut medius stem inter Pelagium, & Calvinum, si enim verba Augustini mitigando me nimium demitterem, Pelagianus essem. Si vero eorum altitudinem tenere vellem, Calvinista essem; medium ergo cum Ecclesia teneo.

S. Augustinus.

Nulla est itaque fovea, quam metuens quasi revertar in viam, quo videris me velle revocare. Dic tamen quenam illa via sit, & explica ratiocinationem tuam. Lib. 3. con. lul. cap. 8.

S. Prosper.

Sed nec cum hæreticis tibi, nec cum Catholicis plena concordia est. Postea: Tu informe

nescio quid tertium, & utrique parti inconueniens reperisti, quo nec inimicorum consensum acquireret, nec in nostrorum intelligentia permaneret. Ibidem cap. 5.

LXII.

Censores:

Ratio, ob quam scilicet non tenemur sequi B. Augustinum in questione de prædestinatione Sanctorum ad gloriam, de modo operandi diuinæ gratiæ, &c. hæc est, quia Pelagiani de illis questionibus nunquam disputarunt, nec S. Augustini doctrina est irrefragibilis, nisi cum eorum errores impugnatur, & licet contra eiusmodi relatas opiniones prædicassent, Ecclesia eos nunquam hac de causa innumerum hæreticorum adscripsit, vel adscribere potuit.

S. Augustinus.

Hæc est prædestinatio manifesta, & certa sanctorum, quam postea diligentius, & operosius, cum iam contra Pelagianos disputarem, defendere necessitas compulit. Didicimus enim singulas quasque hæreses intulisse Ecclesiæ proprias questiones, contra quas diligentius defenderetur, scriptura diuina, quam si nulla talis necessitas cogeret. Lib. de dono perleu. cap. 20.

S. Prosper.

Agnoscant calumniatores superfluum se obijcere, quod his libris Augustini non speciale, neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apostolica enim Sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat; cum præcognitis probatur, & quod iudicio iungit, laude non separat. Ibidem cap. 23.

LXIII.

Censores.

Verum si Augustinus adderet, peccatum originale esse solam causam reprobationis, & esse id, quo ad separandos prædestinatos à reprobis mouetur Deus (Quam esse sententiam S. Augustini scribit) non solum pro huius opinionis defensione, mortem oppetere nolo, sed credo mihi licere eam abhorreere, quia mater est illius, quam Calvinus tanta impietate, ac rabie urget contra Ecclesiam.

S. Augustinus.

Quid enim diligebat in Iacob, antequam natus fecisset aliquid boni, nisi gratuitum misericordiæ suæ donum? Et quid oderat in Esau, antequam fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum? Epist. 105. ad Sixtum, quæ ibi diffusius versatur.

S. Thomas.

Electio Dei, qua vnum eligit, & alium reprobatur, rationalis est, nec tamen oportet, quod ratio electionis sit meritum, sed in ipsa electione ratio est diuina bonitas, ratio autem reprobationis est in hominibus peccatum originale, ut Augustinus dicit. Quæst. 6. de verit. art. 2. ad 9.

LXIV.

Censores:

Verum hæc causæ sunt, ob quas Sancti illius & eruditi Doctoris volumina tenebris, & caligine respersa sunt, sicut à celeberrimis Theologis est observatum.

S. Augustinus.

Quia tenebras vestras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunque vobis sua radiante luce molesta sunt, contra illa cor clauditis, ne inde nox fugetur erroris. Lib. 3. con. Iul. oper. imperf. cap. 61.

Remigius Antisiodorensis.

Beatus Augustinus rerum obscurarum subtilissimus indagator, inter ardua sine offensione decurrens. Et antea: Alij Doctores comparantur stellis, Augustinus Soli, nam sicut stellæ lumen à Sole recipiunt, sic omnes Doctores lumen recipiunt ab Augustino. In epist. 2. ad Corinthios.

LXV.

LXV.

Censores.

Quando S. Augustinus videtur defendere prædestinationem ad gloriam ante prævisa merita hominum, non loquitur ut oraculum, nec ipsius sententia ab Ecclesia approbatur, nec omnes Theologi illam sequuntur, imò qui cum magis suspiciunt, eum deserunt.

S. Augustinus.

Ille itaque dicat Ecclesiam aliquando in fide sua non habuisse veritatem prædestinationis huius, & gratia, quæ nunc contra nos hæreticos cura diligentiori defenditur. Lib. de dono persever. cap. 23.

Synodus Byzacena.

Cuius prædestinationis veritatem, qua nos ante mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis delectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si ante ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, qua Deo vivo, & vero rebellis obstitit, non abiecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo ante mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum. In epilogo lib. de Incarnat. & gratia, inter opera S. Fulgentij.

LXVI.

Censores.

Mortalium doctissimi aliquid aquæ suffundunt igni verborum S. Augustini.

S. Augustinus.

PLVE mihi, Domine, mitigationes in cor, ut patienter tales feram. Libro 12. Confess. cap. 25.

S. Hieronymus.

Hæc de Augustino ad eundem scribit: Qui contra flantes ventos ardore fidei perstitisti. Epist. 25. apud Aug. & Paulus Orosius, quem Romana Synodus sub Gelasio virum eruditissimum vocat, ita S. Augustinum alloquitur: Necesse me fuit festinato edere, & coacervare in unum omnes perditionum arbores cum radicibus, & ramis suis, & offerre ignienti spiritui tuo. In præfat. commonitorij tomo 6. ante librum contra Priscillianistas.

LXVII.

Censores.

Fateor sanè quedam ab Augustino, quæ ad asserendam libertatem, & vim cooperationis nostræ ex gratia pertinent, potuisse explicari in hac materia clarius, quæ in quibusdam locis, ubi opportunè dici poterant, omisit. Vbi in septem quæstionibus de gratia assignant modum, quo loqui debebat, Augustinus ad animorum necessariam consolationem.

S. Augustinus.

In lectionibus Apostolicis superioribus, quas charitati vestræ, quantum Dominus adjuvare dignatus est, exposuimus, multum laborem, & sollicitudinem passi sumus. Compatiebamur vobis, & solliciti eramus, & pro nobis, & pro vobis. Quantum autem existimo, adjuvit, & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorsus difficillima videbantur, sic per nos enodare dignatus est, ut nulla quæstio remaneret, quæ conturbet mentem piam; Impia enim mens odit etià ipsum intellectum, &c. Serm. 13. de Verb. Apost. con. Pelagianos,

Ecclesia Lugdunensis.

Iste verò cum hæc legisset tam utiliter, & salubriter ad illuminationem nostræ fidei dicta, non est contentus moderamine, & pietate Sancti Doctoris Augustini, ac terminos ab eo præfixos excederet, sed addidit de suo. Lib. con. Ioannem Erigenam cap. 8. Floruit anno 852.

Censores.

Ad tribunal S. Augustini disputatum habetenus est, & liberata fides, quàm obligaveram, hoc est, probandi quidquid ille probaret, improbandi quidquid ille improbaret... Una superest adhuc tractanda questio, nimirum quanta fuerit huiusce conditionis auitas, & quanta necessitas subeundi legem illam, quam quia illi putant ab Ecclesia impositam, audire iuvat præcipuos quosdam eiusdem Ecclesiæ Principes, Pastoresque celeberrimos, & Doctores scientissimos sensuum Ecclesiasticorum, minimèque suspectos.

S. Augustinus.

Illorum enim dicta non defendis, ut premisseras sed reprehendis. Tuo quippè dogmate erim cogaris illa culpæ, & falsa esse ostendere, nullo modo, sineris authoribus eorum defensionem, quam sponderas, exhibere; quia & in accusatione adulator esse conaris, & in adulatione deprehenderis accusator. Lib. 4. con. Iul. oper. imperf. cap. 112.

Eugippius Abbas.

Inter magnos Ecclesiæ Catholicæ Doctores præclarum fuisse, & esse Beatum Augustinum quis ignorat Episcopum? Quem divina eruditione mirabilem tum omnes Orthodoxi in toto terrarum Orbe venerantur, præcipuè tamèn Apostolicæ Sedis Antistites scripta eius sua auctoritate firmantes, tanto maiori studio simpliciter amplexi sunt, quanto ampliori solatio eis se ipsos esse testantur. Nam contra multos hostes Ecclesiæ dimicantes, & maxime contra versipelles inimicos gratiæ Dei doctrina eius instructi, vel potius eadem illustrati gratia semper extitere victores, &c. In præfatione collectæ ex libris S. Augustini. Hic Eugippius S. Fulgentij amicus fuit, ad quem etiàm literas dedit. Lege S. Isidorum de Script. Ecclesiast. cap. 13.

LXIX.

Censores.

Quamvis enim præferenda sit ea sententia, quæ talem modum prædestinationis omninò negat tamèn ut damnata etiàm censeatur illa, quæ affirmat, videndum erit, quam sit necessario connexa cum articulis à Celestino definitis. Si enim non sit, quamvis Augustinus in contrarium propendeat, permittenda tamèn erit huius questionis determinatio liberæ disputantium electioni, quod censuit etiàm Cardinalis Baronius.

S. Augustinus.

Ecce inter meos testes, vel inter nostros constituo iudices, quem putasti Patronum tuum. L. 1. con. Iulianum cap. 6.

Baronius Cardinalis.

Cum igitur Faustæ sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerit contradicendum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à S. Augustini de prædestinatione sententia recedunt, cum alioqui arma non desint, quibus adversarij profligentur. Ad annum 490 p. 449.

LXX.

Censores.

Qui, nempe Cardinalis Perronius, probabilem tantum esse dicit Augustini sententiam dum loquitur ut privatus Doctor, & demonstrativam, dum consentit cæteris Patribus, satis indicat, minimè necessarium esse, ad hæc S. Augustino, nisi ubi cæteris Patribus ille concinit.

S. Augustinus.

Vis audire, quid etiàm ipse de hac re apertissimè dixerit? Ecce etiàm ipsum numero illi adiungo Sanctorum. Ibidem.

Perronius Cardinalis.

Augustinus maximus post Apostolos prædestinationis Doctor, imò os, & lingua veteris Ecclesiæ quantum ad illam de gratia doctrinam. Libro 1. resp. ad Reg. Britan. cap. 12.

LXXI.

LXXI.

Censores.

Augustinus Valerius Cardinalis in sua Rethorica Ecclesiastica hæc Clericos monet: Beati Augustini scripta Clerici cautè admodum legant, &c. Et hoc quid aliud est, quam idipsum, quod monentem audivimus Bonaventuram, Augustinum plus dicere aliquando, & minus velle intelligi.

S. Augustinus.

Si legisses, vel si læta fidelitè considerare voluisses, nunquam profectò de literis, eius ad offundendas nebulas ignorantibus ea, quæ nihil ad quæstionem, quæ intèr nos vertitur, pertinent, in his tuis libris nescio qua mente posuisses. Lib. 1. con. Iul. cap. 5.

Valerius Cardinalis.

Beati Augustini scripta Clerici cautè admodum legant; ita enim acumine ingenij præstitit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputavit, ut non mediocri ingenio præditi viri eius libros legentes, in errores aliquando lapsi sint. Sed eius libros pulcherrimos de doctrina Christiana, & egregios sermones, quos habuit, dum Episcopus ad populum concionaretur, sæpe, & diligenter legant. Lib. 3. Reth. Eccles. c. 42.

LXXII.

Censores.

Referentes Catharinum plura contra Augustinum dixisse, addunt: Tanta caterorum Doctorum conspiratio satis ostendit, Catharinum in ea re, non ut Catharinum, qui suo sæpè ingenio nimium indulsit, sed ut Catholice Ecclesie Archiepiscopum, & Doctorem id sensisse, &c.

S. Augustinus.

O frentem qualiumcunque Episcoporum! Lib. 4. con. Iul. cap. 11.

S. Basilus.

Contemuntur Patrum dogmata, Apostolica traditiones adnihilantur, novorum hominum inventa introducuntur. Episcopus autem ille est, qui custos est doctrinæ Patrum, & omnis novitatis hostis. Apud Stocolovium lib. 3. de veræ, & falsæ Ecclesiæ discrimine cap. 14.

LXXIII.

Censores.

Vellem, & hoc & alia quedam, nempe contra Augustinum testimonia, quæ subiungam mitius concepta, sed refero tantum, non probo, si quidquam iustæ offensionis causam aet. Item. Omitto honoris causa, quod de Augustino subiungit.

S. Augustinus.

Vide, quæ taceas, quæ dicas. Puto quod te pungat conscientia, sed vincit rectum timorem, cum ingerit perversum pudorem, quoquomodo iam defendenda præcipitata sententia. Lib. 5. con. Iul. cap. 9.

S. Hieronymus.

Assit autem à me, ut quidquam de libris Beatitudinis tuæ attingere audeam; sufficit enim mihi probare mea, & aliena non carpere. Ep. 13. ad Aug. to. 2. oper. S. Augustini.

LXXIV.

Censores.

Hec ego inter alia id genus multa, quæ habet, nempe Pighius contra Augustinum, duxi proponenda, ut intelligamus non nimis inverecondos fore, si qui fortè non ita se faciles exhibeant, in ijs omnibus admittendis, quæ videri cuiuspiam possint proposita fuisse ab Augustino.

S. Augustinus.

O mira defensio! Tam densum, & arctum est, ubi eis adhaeserunt pedes, ut eos evelere conantes, frustra & manus, & pedes, & caput figant, & in eodem luto hæstantes, arctius involvantur. In Lib. con. Donatistas post collationem cap. 19.

S. Anselmus.

Nihil potui invenire me dixisse, quod maxime Beati Augustini dictis non cohæreat. In præfat. Monologij Nec crimen renuis, sed criminorum turbam requiris. S. Hieronymus apologia 2. con. Rufinum.

Censores.

*Quid ad hoc, d. Baiani Scholastico masti-
ges, sepelienda Scholastica est, ut unus reg-
net Augustinus? An Augustinus potius legen-
dus ad lucem Scholasticæ, & ad eius amussim
exigendus?*

S. Augustinus.

*Rependite mihi beneficium; Et si me Magi-
strum libenter vocatis, reddite mihi mercedem.
Lib. 1. de Ordine cap. 10.*

Ecclesia Romana.

*Augustinus tam multa piè, subtilitèr, & copiosè scripsit, ut Christianam doctri-
nam maxime illustrarit, quem imprimis sequi sunt, qui postea Theologicam discipli-
nam via, & ratione tradiderunt. In Breviario Rom. Lectione 6.*

LXXVI.

Censores.

*Licet ex Augustino Augustini doctrinam
aliorum Scriptorum iudicio censendam expo-
nere, licet & proprio, idque salva hono-
rificentia.*

S. Augustinus.

*Non valdè curo, inquam, super horum, im-
peritorumque iudicia, qui similiter in legendos
libros, atque in salutandos homines irruunt.
Lib. 1. de Ord. cap. 11.*

LXXVII.

Censores.

*Neque adeo perversum est hoc consilium, ut
habere non possit adiutorem Deum.*

S. Augustinus.

*Auxilium Dei queris, ut impleantur vani
libri tui, & non queris, ut corrigantur perversi
sensus tui. Lib. 3. con. lul. oper. imperf. initio.*

S. Prosper.

*Vnde ergo hac sententia tam severi emerfit examinis? Vnde in hanc austeritatem
Iupercium tam tetricæ frontis se armavit, ut mensuras sensuum, pondera locutionum,
numeros syllabarum insidiosus Scrutator eventilet, magnumque se aliquid conficere præ-
sumat, si Catholico Prædicatori, scilicet Augustino, notam erroris affigat, quasi
incognitum aliquod opus, & quod hæcenus latuerit, impetatur, an non illa ijs morfi-
bus doctrina lanietur, quæ novorum hæreticorum commenta disiecit, & diabolicum tu-
morem Pelagianæ elationis elisit. In præfat. adversus Collatorem.*

LXXVIII.

Censores.

*Vides tertio quantoperè alienum putet Au-
gustinus à pia Doctoris humilitate, & vera-
ci de se ipso cogitatione, quod velit, aut pu-
et, libros suos erroris expertes esse. Fuit
igitur etià ipsius Augustini, & pia hac
humilitas, & verax de se ipso cogitatio;
ac proinde, qui de ipsius scriptis alièr sen-
tiant, mendacem faciunt, quæ verax supponi
debet eius intentio.*

S. Augustinus.

*Qui legunt hæc, si intelligunt, agant Deo
gratias, qui autem non intelligunt, orent,
ut eorum ille sit Doctor interior, à cuius
facie est scientia, & intellectus. Qui verdè
errare me existimant, etià, atque etià,
quæ sunt, dicta, considerent, ne fortassis
ipsi errent. In fine libri de dono perseveran-
tiae.*

S. Prosper.

*Magna enim gloria sua humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore revo-
caverint; nisi fortè modesti homines, NOVIQUE CENSORES magnorum prius
meritorum sibi honorabiliter, ac misericorditer parcunt, & securi, quia libros eius ne-
mo vquam recipiat, conquiescunt, atque ignoverint. In epist. ad Rufinum.*

LXXIX.

LXXIX.

Censores.

Quam multi ferre non possunt, istos homines ad nauseam usque inculcare, Augustinum Patrem esse Patrum, Doctorem Doctorum, primum post Scriptores canonicos, mirabilem, irrefragabilem.

S. Augustinus.

Invidetis, inquam arridens, laudibus meis. In fine lib. 3. con. Academicos.

LXXX.

Censores.

Non dixit Celestinus; Augustinum esse Patrem Patrum Doctorem Doctorum, primum Angelum inter ceteros Episcopos, inter omnes excellentissimum, & vere irrefragabilem, & ineffabiliter mirabilem, sed habitum esse dicit à suis prædecessoribus Innocentio, Zosimo, Bonifacio inter Magistros Optimos.

S. Augustinus.

Quid igitur tibi in hoc genere tentationis, Domine, confiteor? Quid? Nisi delectari me laudibus, sed amplius ipsa veritate, quam laudibus. Postea: Verumtamen nollem, ut vel auget mihi gaudium cuiuslibet boni mei suffragatio oris alieni; sed auget fateor non solum sed, & vituperatio minuit. Lib. 10. Conf. c. 37.

Sancti Patres.

S. Præsul Augustinus assumptus est cum Angelis, ubi gaudet cum Prophetis, lætatur cum Apostolis, quorum plenus spiritu, quæ prædixerunt mystica, fecit nobis pervia, post quos secunda dispensandi verbi Dei primus refulsit gratia. Ecclesia Augustiniana in antiphona ad Magnificat in eiusdem solemnitate. Excellentissimæ auctoritatis virum vocat eundem S. Prosper in ep. ad Ruffinū. Admirabilis disputator dicitur ab eodem in resp. ad dub. 8. Gennensium. Magister mirabilis à Cassiodoro in prol. ad psalmos Cui contradicere fas non est. S. Ildephonsus ser. 2. de B. Virgine. Beatus Iordanus de Saxonia hæc scribit: Post Paulum neminem Sanctorum præfero in doctrina fidei Augustino, unde ipse proprie dicitur alter Angelus. Sermon. 140.

LXXXI.

Censores.

Novum crimem, inquiet aliquis, & quod invidiam redolet, vocare hominem, in iudicium, quod Augustinum nimis effusse laudaverit. Absolvetur reus, vel ipso Augustino iudice neque enim ulli veniam facilius impertimur, quam illi, qui de nimis erga nos laudibus accusatur.

S. Augustinus.

Nunc tibi certe, quod tam male, ac falso de me fueris opinatus, ignosco. Lib. 4. oper. imper. cap. 4.

S. Possidius.

Si cuncta mei corporis membra verterentur in linguas, adhuc non essem dignus, aut sufficiens ad laudandum tantum Patrem, & Doctorem, & tantum fidei relucens illuminatorem. In epist. ad Macedonium. S. Thomas Villanovanus ait: O quem te memorem Patrem Augustinum? Omnis laus inferior te est. Conc. 1. de S. Augustino. Quorum profecto Sanctorum virorum, nempe Augustini, & Thomæ, penes Catholicos universos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina, commendatione novi præconij planè non egent. Alexander VII. in bulla ad Lovanienses.

LXXXII.

Censores.

Est enim in iure titulus de pluris positione, ut qui plus postulat, minus habeat: & nobis à natura comparatum est, ut cum aliquis plus iusto extollitur, naturali quadam propensione constant

S. Augustinus.

Ora obsecro, ut non laudari volens, sed laudans invocem Dominum, & ab inimicis meis salvus fiam. Epist. 22. ad Paulinum. Præsertim quoniam multi sunt hic, qui detrahendo nobis

mur illum deprimere, & laudes ultro non roganti concedimus vel obtrudimus recusanti, quod pro suo iure exigenti negaremus. Quæ postea applicat S. Augustino.

nobis, cæterorum animos, à quibus diligere videmur, adversus nos perturbare conantur. Epistola 227. ad Albinum, &c.

S. Hieronymus.

Certe quidquid dici potuit, & sublimi ingenio de Scripturarum Sanctarum hauriri fontibus, à te positum, atque dissertum est. Sed quæso reverentiam tuam parumper patiaris, me tuum laudare ingenium. Epist. 30. ad Augustinum.

LXXXIII.

Censores.

Ecclesia interest sua omnia iura non uni committere; periclitatur exercitus, cuius robur unius hominis virtute nititur. Quid enim si heretici suis argutijs possent evincere, se non esse aperte ab Augustino damnatos, Ecclesie causa deferenda esset, & insufficiens foret omnium aliorum Patrum consensus, quia Augustinus est necessarius? Iniqua certe esset Ecclesie conditio, cui Deus non unicum Doctorem, sed Doctores promissit, ut non circumferamur omni vento doctrine.

S. Augustinus.

Desine talibus, unus homo sum, Ecclesia inter nos agitur causa, non mea, Ecclesie, inquam, quæ in nullo homine spem ponere à suo didicisti Redemptore. Quamquam nec de me ipso vobis, etiamsi meam conversationem nossitis, rectè crederetur inimicis mihi. Ad existimationem hominum magna testium, qui me noverunt superpetit copia, ad Dei vero conspectum sola conscientia, quam contra criminationes vestras cum intrepidam geram, non me tamen sub oculis omnipotentis iustificare ardeo. Lib. 3. contra Cresconium cap. 80.

S. Prosper.

Viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius VIRI ducta pugnat, & vincit; vincit dico, quia non patitur respirare, quos vicit: In præfat. con. Collatorem, & in carmine contra Ingratos cap. 3.

Istius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto
Insanas pepulere feras, industria maior,
Maius opus, totum præstantius imbuat Orbem.
Nam quocunque gradum convertit callidus hostis,
Quaque per ambages anceps iter egit apertas,
Huius ab occursum est præventus mille viarum
Insidijs aditum non reperientibus ullum.

LXXXIV.

Censores.

Quæ certe non eo consilio à me commemorantur, ut aliquid Augustini laudibus detractum velim, utinam maior illis mea opera fieri posset accessio.

S. Augustinus.

Sic audire debeo contumelias tuas, quomodo laudes tuas. Lib. 3. con. Iul. oper. imper. c. 10.

Pius II.

Magnus Augustinus doctrina, & verecundia iuxta nobilis, cuius tanta gloria est: ut nullius laudibus crescat, vituperatione ve minuatur. Cum esset Aeneas Sylvius epist. 30 ad Cardinalem Caravajalium.

LXXXV.

Censores.

Sed tantum, ut manifestem, quam male de vero Augustino meritis sit iste supposititius, qui comparationibus odiosis, & laudibus hyperbolicè supra omnem adulationem exaggeratis, plus illi detraxit, quam addiderit auctoritatis. Lib. 3. con. Literas. Petil. cap. 2.

S. Augustinus.

Neque tamen huic tam familiari amico meo velim credas, quæ de me forte laudans dixerit. Senti enim etiam ipsum sæpè non mentiendi studio, sed amandi propensione falli iudicantem. Epist. 31. ad Paulinum. Si laudanti amico credendum non est, nec inimico detrahenti. Lib. 3. con. Literas. Petil. cap. 2.

S. Hic-

S. Hieronymus.

Omni quidem tempore Beatitudinem tuam eo, quo decet honore veneratus sum, & habitantem in te dilexi Dominum Salvatorem; sed nunc, si fieri potest, cumulo aliquid addimus, & plena complemus, ut absque tui nominis mentione ne unam quidem horam præterire patiamur. Postea: *Maçte*, virtute in Orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rursum fidei venerantur, atque suspiciunt, & quod signum maioris gloriæ est, omnes hæretici detestantur. Epist. 25. apud Augustinum.

LXXXVI.

Censores.

Qui prius Augustinum in omnibus deposcebant iudicem, tunc sibi liberum putant, nec quidem arbitrum honorarium in alijs illum admittere.

S. Augustinus.

Non enim vos oblitos credo, iudicis mihi munus fuisse delatum. Lib. 2. con. Academicos cap. 8. Sanè Clemens VIII. S. Augustinum iudicem constituit in quæstionibus de auxilijs.

S. Prosper.

Tantaque insolentia damnati foveantur errores, ut pravitate invidia, & auctores nostri pulsantur, & ludices. In præfat. contra Collatorem pro S. Augustini doctrina defendenda.

LXXXVII.

Censores.

Nec verum est, quod ipse, tum alij dogmatistæ frequenter iactant, universam S. Augustini doctrinam contra Pelagianos fuisse approbatam ab Ecclesia, pluribusque Summis Pontificibus, adeoque certam, & inconcussam esse debere.

S. Augustinus.

Virum etiam noster licet exiguus ex eodem, quo etiam tuus abundans, emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, tuisque rescriptis de communi participatione unius gratiæ consolari. Epist. 95. ad Innocentium Papam contra Pelagianos.

S. Hormisda Papa.

De arbitrio tamen libero, & gratia Dei quid Romana hoc, est Catholica sequatur, & servet Ecclesia, licet in varijs libris Beati Augustini, & maxime ad Prosperum, & Hilarium abundè possit cognosci, tamen & in scrinijs Ecclesiasticis expressa capitula continentur. Epist. 77. ad Possessorem.

LXXXVIII.

Censores.

Ex hac autem approbatione; nempe Innocentij, PP. huiusmodi literarum de uno, aut altero tantum errore loquentium, inferre velle totam D. Augustini doctrinam de gratia fuisse specialiter ab Innocentio approbatam, est malignè simplicibus illudere & eruditorum patientia intolerabiliter abuti.

S. Augustinus.

Scripsimus etià ad B. mem. Papam Innocentium præter Conciliorum relationes, literas familiares, ubi de ipsa causa aliquanto diutius egimus. Ad omnia ille nobis rescripsit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apostolicæ Sedis Antistitem. Epist. 106. ad Paulinum.

S. Innocentius Papa.

Librum sanè, qui eius, nempe Pelagij, esse diceretur, nobis à vestra charitate transmissum evolvimus, in quo multa blasphemia, nihil quod placeret, nihil quod non penitus displiceret à quovis damnandum, atque calcandum, cui similia, nisi qui ista scripserat, nemo alter in mentem reciperet, atque sentiret. Epist. 96. ad Augustinum. quæ incipit: *Fraternitatis vestræ lineas plenas fidei, totoque religionis Catholici vigore firmatas, &c.*

LXXXIX.

Censores.

Quam multi sine ullo discrimine Augustini auctoritatem adittebant, qui nunc audita limitatione, quam eius approbationi Celestinus apposuit, dum audiunt aliquid ex Augustino proponi, querunt: est ne hoc de illis profundioribus questionibus, quas non necesse indicavit adstruere, quas in ancipiti opinandi libertatem reliquit?

S. Augustinus.

Sed multum eum ista fallit opinio. Longe aliter se habent questiones illæ, quas esse præter fidem arbitratur, quam sunt illæ, in quibus salva fide, qua Christiani sumus, aut ignoratur, quod verum sit, & sententia definitiva suspenditur, aut aliter, quam est, humana, & infirma suspitione conijcitur. Lib. de pec. originali cap. 23.

Ecclesia Lugdunensis.

Beatus Papa Celestinus de quibusdam profundioribus questionibus in decretis suis posuit dicens de eis, quæ sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere. Sit ergo inter nos pia, cautela & moderatio, quatenus Sanctis Patribus debitus servetur honor, & quolibet quis adquiescat modo ex illis sensibus, qui de hac sententia ab eis positi sunt, non iudicemus esse hæreticum. Lib. de tenenda verit. Scrip. cap. 12. tomo 9. Bibl. PP.

XC.

Censores.

Sed ne quæ verum est quod assumunt Romanos Episcopos approbasse omnia tanquam necessaria, quæ Augustinus in hisce questionibus docuisset. Et recitata Celestini clausula aiant: Quibus verbis, clarè significat, esse aliquas profundiorum illarum questionum, de quibus loquitur, conclusiones ab Augustino traditas, quæ debent inter adiaphora computari.

S. Augustinus.

Hec ergo, quæ istis, ut dixi duabus epistolis illorum respondeo, ad tuam potissimum dirigere Sanctitatem, non tam discenda, quam examinanda, & ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui. Postea: Ago autem gratias sincerissimæ in nos benevolentie tuæ, quod eas me latere noluisse literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniosè, atque evidenter expressum. Lib. 1. ad Bonifacium Papam cap. 1.

S. Prosper.

Bonifacius Papa, cum esset doctissimus, adversus libros tamen Pelagianorum B. Augustini Episcopi responsa poscebat. Unde, & venerabilis memorie Pontifex Celestinus, &c. Per hunc virum intra Gallias istis ipsis, qui Sanctæ mem. Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas. Postea celebri illo Celestini de Augustino elogio recitato exclamat: Contra istam clarissimæ laudationis tubam, contra istam sacratissimi testimonij dignitatem audet quisquam malignæ interpretationis murmur emittere? In fine libri con. Collatorem cap. 43.

XCI.

Censores.

Si cui tamen post tot testimonia obscurus adhuc videbitur Augustini sensus, expectet tantisper, brevis loquetur Roma, quid senserit Augustinus, vel sentire debuerit.

S. Augustinus.

Inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est, error utinam aliquando finiatur. Ser. 2. de Verb. Apost. in fine, cum literæ S. Innocentij Papæ adversus Pelagianos in Africam Roma pervenissent.

S. Prosper.

Imo noverint non solum Romanam, Africanamque Ecclesiam, & per omnes mundi partes universos promissionis filios cum doctrina huius viri, nempe Augustini, sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere. In Epist. ad Ruffinum.

XCII.

Censores.

Augustinus, & qui eius de prædestinatione sententiam sequuntur, in prædestinationem referunt, hunc trahi, illum non trahi, quia hic prædestinatus fuerat, ille non fuerat, itaque non magis quærendum esse, quare hic trahatur ille non trahatur, quam dicere, cur hic prædestinatus fuerit, ille non fuerit. Vbi postea arguunt S. Augustinum, quod dixit trahi, & prædestinari idem esse.

S. Augustinus.

Ergo trahi à Patre ad Christum, & audire, ac discere à Patre, ut veniat ad Christum, nihil aliud est, quam donum accipere à Patre, quo credat in Christum. Neque enim audientes Evangelium à non audientibus, sed credentes à non credentibus discernerebat, qui dicebat. Nemo venit ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo; Fides igitur, & inchoata, & perfecta Dei donum est. Lib. de prædestinatione SS. cap. 8.

S. Prudentius.

Quæ verba tua, quam sint mendaciorum nebulis caligata, eiusdem Sanctissimi Patris Augustini verbis eluceat. Lib. de prædest. contra Erigenam cap. 8.

XCIII.

Censores.

Certe probabilior, magis expedita responsio aliorum est, hunc trahi, illum non trahi, quia hic trahentem Deum sequi voluit, ille noluit quod ipse D. Augustinus fateri coactus est in lib. de prædestinatione, & gratia.

S. Augustinus.

Valde remota est à sensibus carnis hæc schola in qua Pater auditur, & docet, ut veniatur ad filium. Lib. 1. de prædestinatione Sanctorum capite 8. At liber de prædestinatione, & gratia, non est Augustini, & contrarium docet, ac illi auctori imponunt, ut patet ex cap. 15. §. Hic quicumque respondet.

S. Thomas.

Quare autem in speciali trahat hunc, & illum non trahat, non est ratio aliqua, nisi beneplacitum voluntatis divinæ; unde dicit Augustinus, quem trahit, & quem non trahit, quare illum trahat, & illum non trahat, noli indicare, si non vis errare. In comment. ad cap. 6. Ioannis.

XCIV.

Censores.

Si nihil Christianæ eruditioni post Augustinum accesserit Scholastica Theologia penitus abiicienda foret.

S. Augustinus.

Pro magnitudine sapientiæ vestræ res mirabiles dicitis! Lib. 3. con. Iul. cap. 3.

XCV.

Censores.

Augustini auctoritatem interponentibus responderi potest, Ecclesiam in suis filiis usque hodie crescere in eruditione.

Censores.

Modo autem vos vestri Magistri esse poteritis. Lib. 2. de ord. cap. 3.

S. Thomas Villanovanus.

Augustinus primus cæpit Catholicas veritates enucleare, digerere dilucidare, distinguere, atque in scholasticam formam redigere, docens quid in quolibet fidei mysterio sentiendum, quid ad obiecta respondendum esset, unde ex scripturis colligendus locus ad roborandum. Denique si quid de fide distinctè sentimus, apertè dicimus, audacter asserimus, id totum Augustino debemus. Conc. 1. de S. Augustino.

XCVI.

Censores.

Ex ipsiusmet Augustini, & Patrum consilio hoc legitimum, ac rationi conforme temperamentum appono, & errorem Pelagianorum fugiens in Augustini excessus non incido.

S. Augustinus.

Ecce unde se putant heretici novi Manichæorum nomine obiecto vim subterfugere veritatis, sed non subterfugunt, insequitur puipe illa, & simul Manichæos, Pelagianosque subvertit.

Postea:

XCVII.

XCVII.

Censores.

Iam pridem à Catholicis plurimi doctrina, & pietate laudabiles confessi sunt, S. Augustinum Pelagianismi odio ita in contrariam partem inclinasse, ut persæpè Calvino potius, quam Tridentinis Patribus favere videatur.

XCVIII.

Censores.

Vel denique si aliquot locis plus intendit Augustinus, applicandus illis erit, quod in eo notarunt plures, & graves Doctores Catholici, excessisse interdum æstu disputationis abreptum, & in odium hæresis, quam impugnabat, ad contrarium extremum inclinasse.

XCVIII.

Censores.

Ut sit nimia quedam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet transgredi iubet, si præeat Augustinus.

Postea: Quod dicimus legem sanctam, iustam, & bonam non iustificandis impijs, sed convincendis superbis prævaricationis gratia positam, & contra Manichæos est, quia secundum Apostolum laudatur, & con. Pelag. quia secundum Apostolum nemo ex lege iustificatur; & ideo iustificandis eis, quos litera occidit, id est, quos lex bona præcipiens prævaricatione reos facit spiritus gratiæ gratis opitulatur. Item quod arbitrium sui in malum liberum dicimus, ad agendum bonum gratia Dei esse liberandum, contra Pelagianos est: quod autem dicimus ab illo exortum, quod antea non erat malum, contra Manichæos est, &c. Utrosque igitur Catholica fides sicut, & ceteros hereticos adversarios invenit, utrosque divinorum testimoniorum auctoritate, & luce veritatis convincit. Lib. 3. con. duas. epist. Pelag. in fine cap. 2.

S. Celestinus.

Mirificè prius laudato S. August. addit: Quia non nulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus, seu pravitate, sive imperitia demorantes, pijsimis disputatoribus obviare præsumunt, & cum Pelagium, atque Celestium anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris, tanquam necessarium modum exceßerint, obloquuntur; &c. In epistola ad Episcopos Galliarum cap. 3. v. Censores ipsi tradunt.

C.

Censores.

Respondeo dupliciter intelligi posse B. Augustinum, aliosque Patres interdum excessivè loquutos esse. Primo scienter, & contra mentem suam, asserendo aliquid à veritate alienum, quod est mentiri, id est, contra mentem ire. Secundo nescienter, & loquendo quidem, ut sentiebant, sed æstu disputationis, & vehementia spiritus ad alterum extremum interdum declinantes intellectu, æquè ac verbis, quod non est mentiri, sed falli, & dicere falsum sine mendatio. Secundum contigisse Augustino, & alijs non solum affirmant auctores citati, sed & plures alij.

S. Augustinus:

Non est ita, ut loqueris, quicumque ista dixisti, non est ita multum falleris, vel fallere meditaris. Lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. Obiecerat enim Iulianus, Augustinum, cum longius à Pelagiano dogmate recedere veller, ad Manichæos accedere: in star ferarum, quæ circumdantur pinnis, ut cogantur in retia, quibus quoniam deest ratio in verum exitum vana formidine contruduntur. Cui Augustinus: Agnosce igitur in tuo dogmate nomen tuum, & Catholicis, à quibus confutaris desine obijcere, & dogma, & nomen alienum. Nam veritas utrosque redarguit, & Manichæos, & vos. Ibidem.

S. Prosper.

Multi, inquis, singula hæc credentes, ac iusto ampliùs asserentes varijs libique contrarijs sunt erroribus involuti. Placet igitur tibi cum hæreticis Catholicos, cum victis damnare victores, & eos erroris nota adurere, qui errorem ab Ecclesia depulerunt. Lib. con. Collatorem cap. 10. Hinc dicebat Magnus ille Theologus Gregorius Ariminensis ab hinc 300. & ampliùs annis supremus Augustinianæ Reipublicæ Moderator: Qua potestate dicunt Augustinum hic non propriè, & vere, sed excessivè loquutum, dicit alius similiter in alijs regulis per Augustinum positum fuisse loquutum excessivè, & non ut sonant illas esse tenendas; sed sic dicendo non

est dubium intuenti diligenter, quod in multos quis laberetur errores 2. sent. dist. 33. quæst. 3.

CI. Censoris.

Censores.

Ita sæpè in libris Retractionum se purgat Augustinus quod olim contra Manicheos, qui dicebant omnia bona à Deo bono, omnia mala à Deo malo quasi facta, non autem liberè ab homine fieri, scribens ita liberum arbitrium prædicavit, ut gratiæ oblitus esse videatur; Contra postea orto Pelagio hoste gratiæ ita gratiam extollit, ut liberum arbitrium deprimere censeatur.

S. Augustinus.

Quamvis, & in his libris, qui non contra illos omnino, nempe Pelagianos, quippe illi nondum erant, sed contra Manicheos conscripti sunt de libero arbitrio, non omni modo de ista Dei gratia reticuius, quam nefanda impietate conantur auferre: diximus quippe, &c. (& eam in rem pluribus testimonijs allatis concludit) Ecce quàm longè antequam Pelagiana hæresis exstitisset, sic disputavimus, velut iam contra illos disputaremus. Lib. 1. Retract. cap. 9.

S. Prosper.

Sed videant quomodo se à dedecore istius exuant falsitatis, qui possunt tam inepta confingere, si hi quorum abutuntur auribus, aliquantulum diligentiae ad cognoscenda ea, quæ præstantissimus minister gratiæ Augustinus disputavit, intenderint. Licet omnem istius inquisitionis moram ipsi, qui hæc loquuntur, prævenire deberent, proferendo, atque explicando libros, vllamve eorum particulam demonstrando quam per dubium saltem intellectum tali interpretationi obnoxiam vir Sanctus ediderit. In epist. ad Ruffinum.

CII.

Censores.

An non hoc ipsum est, quod Molina concedit quodque ab eo supervè dictum exaggerari consuevit ab adversarijs, rationem hanc tuende libertatis non fuisse datam, & explanatam ab Augustino contra Pelagianos disputante?

S. Augustinus.

Vade tibi duobus prioribus libris sic me respondisse arbitror, ut à nullo amplius requiratur. Lib. 5. con. Iul. Pelagianum cap. 1.

S. Gelasius Papa.

O si studerent adversus eos, nempe Pelagianos, Maiorum nostrorum libros, responsaque cognoscere, illis omnibus modis cerneretur nihil esse prorsus, quod ab istis fuerit ventilatum, & ab illis magnifica veritate contritum, sicque de cunctis eorum nequitijs refutandis fideles quoque viderentur instructi, ut nihil amplius quæreretur. In epist. ad Honorium Episcopum contra Pelagianos.

CIII.

Censores.

Nulli Patrum promissa fuit infalibilitas, & singuli ferè in quibusdam erraverunt, ut Cyprianus in rebaptizandis hæreticis, Hieronymus in aliqua parte Danielis reiicienda, &c. & ut plura dicamus speciatim de Augustino.

S. Augustinus.

Quod dixi, mihi obijcere, ut purgem. Lib. 4. con. Iul. cap. 1. Nam tua me non terret velut lingua Censoris. Lib. 3. cap. 41.

S. Prosper.

Doctrinam, quam sanctæ mem. Augustinus Episcopus contra Pelagianos inimicos gratiæ Christi, & liberi arbitrij deomptores per multos annos Apostolicæ asseruit, literisque mandavit quibusdam visum est aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo reprehendere, & hoc quasi compendium cognitionis his, qui iudicio eorum ducebantur, offerre, ut quæ in libris prædicti Viri damnabilia reperisse iactabant, brevium capitulorum

tulorum indiculis publicarent; talique commento, & detestationem eius, quem impeterent, obtinerent, & ab eis, quæ infamassent, curam exterriti Lecloris averterent. In præfat. resp. ad capitula Gallorum.

CIV.

Censores.

Sensit ille, nempe Augustinus, mundum in instanti creatum fuisse Lib. 4. de Gen. ad lit. à cap. 21. usque ad finem libri, & lib. 5 cap. 1. & seq. quod non convenit cum scriptis à Moyse cap. 1. Geneseos, ut ostendunt accuratiores Theologi, speciatimque Suarez, Molina, Martinon, communiterque rejicitur à Doctoribus Catholicis.

S. Augustinus.

O vita pauperum Deus, in cuius sinu non est contradictio, plue mihi mitigationes in cor, ut patienter tales feram, qui non mihi hoc dicunt quia divini sunt, & in corde famuli tui videntur, quod dicunt, sed quia superbi sunt, nec noverunt Moysis sententiam, sed amant suam, non quia vera est, sed quia sua est. Lib. 12. Confess. cap. 25.

S. Thomas.

Sed prior Augustini opinio, de creatione mundi in instanti, est rationabilior, & magis ab irrisione infidelium sacram Scripturam defendens, quod valde observandum docet Augustinus super Gen. lib. 1. ut sic scripture exponantur, quod ab infidelibus non irrideantur, & hæc opinio plus mihi placet. 2. sentent. dist. 12. q. 1. art. 2. in fine corporis.

CV.

Censores.

Sensit etiam Angelos, & Dæmones esse corporeos in Plal. 85. & 145. & epist. 115. alijs in locis, ubi affirmat, aut supponit habere corpora quædam subtiliora.

S. Augustinus.

Adhærebunt ergo, si eis nulla sunt corpora, Spiritus Dæmonum, imò Spiritus Dæmones, licet incorporei corporeis ignibus cruciandi. Lib. 21. De civit. Dei cap. 10.

S. Thomas.

Augustinus loquitur non asserendo, sed opinione Platoniorum utens, qui ponebant esse quædam animalia aerea; quæ Dæmones nominabant. 1. p. quæst. 51. art. 1. ad 1.

CVI.

Censores.

Item dubitabit, num Sol, & Luna, aliæque Sydera, quæ oculis conspiciuntur, sint animata.

S. Augustinus.

De Sole, & Luna talia dicta sunt, tanquam sentiant, & idè tolerant vanos adoratores suos, quamvis verba ibi accipi possint ab animali ad inanimale translata, modo locutionis, qui vocatur Græcè metaphora. Lib. 2. Retract. cap. 7.

S. Thomas.

Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circa hoc diversa opinio. Origenes enim posuit corpora cælestia animata. Hieronymus etiam idem sentire videtur exponens illud Ecclesiastici primo, lustrans omnia, &c. Basilus verò, & Damascenus asserunt corpora cælestia non esse animata. Augustinus verò sub dubio dereliquit, neutram in partem declinans ut patet ex 2. de Gen. ad lit. & in Enchiridio. 1. p. q. 70. art. 3.

CVII.

Censores.

Dubitabit etiam de origine animarum, utrum creentur de novo, quod certissimum est, an ex Alam propagentur, ut videre est epist. 29. ad Hieronymum, & epist. 157 & in lib. de origine animæ

S. Augustinus.

Proinde ignorantiam meam de origine animarum te corripientem, atque obiurgantem non moleste ferrem, imò insuper, & gratias magnas agerem, si eam mihi non solum duris percuteres convicijs, sed veris etiam exsulceres dictis. Lib. 4. de orig. an. cap. 3.

S. Ful-

S. Fulgentius.

Cuius quæstionis de origine animæ Beatus Augustinus profunditatem sibi imper-
crutabilem cernens nullam voluit huius rei definitam proferre sententiam, incongruum
prorsus existimans aliquid affirmare sine dubitatione velle, quod alter posset contraria
responsione convellere. Cuius tam in decimo libro de Genesi ad literam, quam in libris
ad Vincentium Victorem de origine animæ, nec non in libro primo ex duobus, quos ad
S. Hieronymum scripsit, in tribus quoque epistolis, quas ad Optatum Episcopum de
hac quæstione composuit disputatione refulget non minus copiosa, quam profunda, &
eo magis laudabili, quia congrua temperie moderata. Vbi quidquid ingenij acumine,
quidquid rationationis ordine, quidquid auctoritatis pondere inquirendum, discuti-
endumque conspexit, & inquisivit singulariter, & discussit, consensum tamen ab utraque
definitione continuit, ne laborem tantæ disputationis inaniter susciperet, quem cuiusli-
bet sententiæ temeraria definitio vacuaret. Lib. 3. de verit. de prædest. & grat.
cap. 18. Quanto ergo melius ab huius quæstionis certamine temperamus, in qua nos
inaniter laborare cognoscimus præsertim, quia quod à Sanctis viris maioribus nostris
videmus minime definitum, oportet nos tanto cautius, atque temperantius querere, quanto
ad eius finem illos præclaros viros cernimus minime pervenisse. Cap. 20.

CVIII.

Censores.

Perperam quoque exponit id, quod ait Apo-
stolus Roman. 14. vers. 23. Omne quod non
est ex fide, peccatum est, quasi velit di-
cere Apostolus, omnia opera infidelium
esse peccata, & sine vera fide nullum posse
fieri bonum opus. Cum tamen ibi sermo sit de
eo, quod non sit ex dictamine conscientie
iudicantis bona fide licitum esse id, quod sit, ut
ex textu ipso liquet, & communis interpretatio
Doctorum contradicit Augustino, qui etiam ali-
quot locis, ut alibi notavimus, videtur hanc suâ
assertionem restringere ad bonum opus utile vi-
tæ æternæ consequendæ &c. Vtrumque tamen à ve-
ro sensu Apostoli loco citato planè alienum est.

S. Augustinus.

Testimonium illud, quod ex Apostolo po-
sui: Omne quod non est ex fide pecca-
tum est, sicut tibi visum est, accepisti,
& exposuisti, non ut sapit, sed ut sapias. De ci-
bis enim Apostolus loquebatur; verum cum
dixisset, qui autem discernit, si mandu-
caverit, damnatus est, quia non ex fi-
de, hanc peccati speciem, de qua agebat,
generali voluit probare sententia mox infe-
rens, Omne enim quod non est ex fide pec-
catum est. Et inferius: Omne enim velis no-
lis, quod non est ex fide, peccatum est. Lib.
4. con. Iul. cap. 3.

Bonifacius II. Papa.

Illos autem, qui præcedente fide, cætera, sicut indicas, volunt gratiæ deputare, sua
professione constringimus, ut multo magis dono gratiæ etiam fidem cogantur adscribere,
præter quam nihil est boni, quod secundum Deum quilibet valeat operari, sicut B. Apo-
stolus dicit: Omne quod ex fide non est, peccatum est. Quod cum ita sit, aut nullum
bonum gratiæ deputabunt si ei fidem subtrahere moliuntur, aut si quod bonum esse dicunt
de gratia, ipsa necessario fides erit gratiæ deputanda. In ep. ad S. Cæsarium Arelatenſē.

CIX.

Censores.

Norunt etiam quicunque in eius lectione
versati sunt, non adeo felicem in indagando
literali sensu scripturæ interdum fuisse. Ex
quo tamen potissime argumentandum est, lon-
geque illi in hac parte præferendum esse Hie-
ronymum, & Chrysostomum,

S. Augustinus.

Cum his autem, qui cuncta illa, quæ veræ
sunt, falsa esse non dicunt, honorantes, & in
culmine sequendæ auctoritatis nobiscum consti-
tuentes illam per Sanctam Moſen editam san-
ctam scripturam tuam, & tamen nobis aliquid
contradicunt, ita loquor: Tu esote Deus noster
arbitrator inter confessiones meas, & contradic-
tiones eorum. Lib. 12. Confess. cap. 16.

Hieronymus epistola 30. ad Augustinum ait: Certe quidquid dici potuit, & sublimi ingenio de scripturarum sanctarum hauriri fontibus, à te positum, atque disertum est. S. Prudentius in epistola ad Hincmarum, & Pardulum: Hoc primum vestram sinceritatem monens, ut doctrinam Beatissimi Patris Augustini omnium absque ulla dubietate undecunque doctissimi, sanctarum scripturarum auctoritati in omnibus concordissimam; quippe nullus Doctorum abstrusa earum scrupulosius rimatus, diligentius exquisierit, verius invenerit, veracius protulerit, luculentius enodaverit, fidelius tenuerit, robustius defenderit, effasius disseminaverit, &c. Remigius Antiodorensis in 2. ad Corinth. Sicut Sol excedit in lumine omnes planetas, ita Augustinus omnes excessit in exponendis sacris scripturis. Hugo de S. Victore serm. 25. Inde, & de ipso in hac eius solemnitate canimus, quod Prophetarum, & Apostolorum plenas spiritu, quæ prædixerunt mystica, fecit nobis pervia, post quos secunda dispensandi verbi Dei primus refulsit gratia, &c.

CX.

Censores.

Durius quoque loquitur pluribus locis de veritate corporis Christi in Eucharistia, ut supra indicavimus, qua de causa suum plane illum esse gloriantur, sed falsò Calvinistæ, & Eminentissimus doctrina, æquè ac dignitate Cardinalis Perronius in libro singulari, cui titulus est, Refutatio obiectionum ex D. Augustino contra S. Eucharistiæ Sacramentum cap. 1. ipso initio idcirco vocat S. Augustinum magnum prætensum Sacramentariorum Patronum.

S. Augustinus.

Admonet me plane, ac mihi iubet suavissima imperio lex Christi, hoc est charitas, ut cum aliquid falsi in libris meis me sensisse homines putant, quod ego non sensi, atque id ipsum falsum alteri displicet, alteri placet, malim me reprehendi à reprehensore falsitatis, quam ab eius laudatore laudari; Ab illo enim quamvis ego non rectè, qui hoc non senserim, error tamen ipse rectè vituperatur. Ab hoc autem nec ego rectè laudor, à quo existimor id sensisse, quod vituperat veritas, nec ipsa sententia, quam vituperat veritas. Lib. 1. de Trinit. cap. 3.

Guitmundus Episcopus.

Quid hic Vmbratici respondebunt? Vbi in tanta luce lucifugæ nostri umbram parabunt? Ecce Augustini manifestissima documenta recitantur, nihil in eis scrupulosum, nihil ambiguum; aut de his se explicent, aut Augustinum nobis obijcere desistant. Lib. 3. de veritate Eucharistiæ contra Berengarium tomo 11. Bibl. PP.

CXI.

Censores.

Item lib. 1. de peccat. merit. & remiss. cap. 20. & libro de prædest. SS. cap. 13. & lib. 2. oper. imperf. con. Iul. cap. 29. docere videtur, Sacramentum Eucharistiæ non minus esse necessarium parvulis ad salutem, quam baptismum, neque minus ad eos pertinere quod dicitur Io. 6. v. 54. Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis, quam istud Io. 3. v. 6. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei.

S. Augustinus.

Sancto Innocentio vide quid respondeas, qui nihil aliud de hac re sapit, quam quod isti, in quorum te conventum, si tamen prodest aliquid, te introduxi. Cum his etià ipse confidet, etsi posterior tempore, prior loco, &c. Qui denique parvulos desinivit, nisi manducaverint carnem filij hominis, vitam prorsus habere non posse. Huic responde, imò ipsi Domino, cuius ille Antistes usus est testimonio. Lib. 1. con. Iul. cap. 4.

S. Innocentius Papa.

Illud verò quod eos Pelagium, ac Celestium vestra fraternitas asserit prædicare parvulos æternæ vitæ præmijs etià sine baptismatis gratia posse donari, perfatum est.

Nisi

Nisi enim manducaverint carnem filij hominis, & biberint sanguinem eius, non habebunt vitam in semetipsis; Qui autem hanc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle cassare, cum prædicant eos habere, quod in eos creditur non nisi baptisate conferendum. In epistola ad Patres Milevitanae Synodi apud Aug. epist. 93.

S. Gelasius Papa.

Ut providentia Dei omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non solum dictum est (Qui non fuerit renatus ex aqua, & Spiritu S. non intrabit in regnum cælorum) (sed etiam pariter dictum est (Qui non manducaverit carnem filij hominis, & biberit eius sanguinem non habebit vitam in semetipso) De vita autem æterna hoc dictum nullus addubitat, quoniam multi non manducantes hoc Sacramentum vitam habere videantur præsentem. In epistola ad Episcopos Piceni.

CXII.

Censores.

Indeque disputans contra Pelagianos, probat infantes sine Eucharistiae sumptione non posse vitam æternam consequi, quam sumptionem distinguit à baptismo, quasi velit debere infantes necessario esse reipsa, & distinctè utriusque Sacramenti participes baptismi, & Eucharistiae, ut vitam æternam obtineant. Sic enim loquitur cap. illo 20. lib. 1. de pec. mer. auferatur ergo iam dubitatio, &c. Quæ verba sunt adeo manifesta, ut difficillime patiantur benignam interpretationem, qua plerique Theologorum Augustinum ab errore excusare conantur, error enim est notatus, & damnatus sub anathemate à Concilio Tridentino.

S. Augustinus.

Nihil hic de nostro afferamus, ipsum Apostolum item audiamus; Cum ergo de isto Sacramento loqueretur ait: Unus panis, unum corpus multi sumus. Intelligite, & gaude te, unitas, pietas, veritas, charitas unus panis, unum corpus multi sumus; recolite enim, quia panis non fit de vno grano, sed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quasi molebamini; quando baptizati estis, quasi conspersi estis, quando spiritus sanctificationem accepistis, quasi cocti estis; estote quod videtis, & accipite quod estis, &c. In sermone ad infantes ante altare.

S. Fulgentius.

Beatus quoque Augustinus de hac re sermonem fecit admodum luculentum, & aptum ædificationi, & instructioni fidelium (& toto sermone recitato, in quo verba proximè recensita leguntur) Arbitror, ait, Sancte frater, disputationem nostram præclari Doctoris Augustini sermone firmatam, nec quidquam esse aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque fidelium corporis, sanguinisque Domini participem fieri, quando in baptisate membrum corporis Christi efficitur, nec alienari ab eo panis, calicisque consortio, etiam si antequam panem illum comedat, & calicem libat, de hoc seculo in unitate corporis Christi constitutus abscedat. In respons. ad quæstionem de baptismo Æthiopis.

Concilium Tridentinum.

Neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem, nempe dandi Eucharistiam parvulis, in quibusdam locis aliquando servavit; ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certe eos nulla salutis necessitate id fecisse sine controversia credendum est. Sessio-
ne 21. cap. 4.

Censores.

Præterea lib. 2. con. Iul. cap. 10. docet cogitationes morosas, siue delectationes voluntarias de rebus venereis esse dumtaxat peccatum veniale, modò absit consensus in opus, seu malum desiderium, vel illius periculum. Quæ doctrina ab omnibus Catholicis iam pridem rejicitur, nec sine scandalo à quoquam obtrudetur.

S. Augustinus.

Vnum igitur genus est probatissimum, & quasi purgatissimum, quum, & bona scripta sunt, & in bonam partem accipiuntur, à legentibus. Lib. de utilit. cred. ad Honoratum cap. 5.

S. Augustinus.

Ità dici potest in homine vno, si delectationibus illicitis, à quibus se continuò deberet avertere cogitatio, libenter sola pascatur, nec facienda decernantur mala, sed tantum suaviter in recordatione teneantur, quasi mulierem sine viro posse damnari, absit hoc credere. Hæc quippe vna persona est, vnus homo est, totusque damnabitur, nisi hæc, quæ sine voluntate operandi, sed tamèn cum voluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per mediatoris gratiam remittantur. Lib. 12. de Trinit. cap. 12.

CXIV.

Censores.

Certe cum eadem sit iudiciorum, & affectuum alea, & Augustinus tanta contentione pugnet contra Pelagianos, vt obtineat nullum esse quantumvis Sanctum, cui non sit opus dicere, dimitte nobis debita nostra, ob quotidianos voluntatis lapsus, nescio quid Baianis in mentem venerit, vt Augustiniani videri velint, cum tanto nisu persuadere conantur, esse aliquos, nempe Augustinum, qui iudicio nunquam labantur.

S. Augustinus.

Neque enim negare debeo, sicut in ipsis moribus, ità multa esse in tam multis opusculis meis, quæ possint iusto iudicio, & nulla temeritate culpari. Ex quibus si aliena reprehenderes, illic & tibi fortassis ostenderem, qualem te esse, in quibus non perperam reprehenderes, vellem, meque tibi iuniori maior, & præpositus subdito correctionis exemplum quanto humilior, tanto salubrius exhiberem. Sed ea in me reprehendisti, quæ non corrigere humilitas, sed partim fateri, partim defendere veritas cogit. Lib. 4. de orig. animæ cap. 1.

B. Iordanus de Saxonia.

Ipse tamen postea Augustinus tam ab erroribus intellectus, quam à corruptione affectus per actum hierarchicum purgatus fuit. Serm. 138. S. Thomas Villanovanus ait: Hæc igitur Augustini tam profunda humilitas apud Deum, & homines sapientia, & intellectu illum sublimiter exaltavit, quoniam Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Vnde potest de illo intelligi Prophætæ vaticinium, dedit abyssus vocem suam altitudinem phantasiæ. Abyssus, inquam, humilitatis Augustinus
 Habac. 3. ver. 70 vocem doctrinæ suæ populis dedit propter phantasiæ suæ idest, ingenij altitudinem, quam propter humilitatem contulit illi Deus. Conc. 2. de S. Augustino.

CXV.

Censores.

Constat ergo exemplo S. Bernardi tales esse quas dixerat duas columnas, vt non sit necessario timendum, si quis ita divellatur ab Augustino, vt tamen innitatur Ambrosio, etiàm in ijs, quæ contra Pelagianos Augustinus visperavit, &c.

S. Augustinus.

Quid ergo, quo me ab illo in hac causa separandum putas? Postea: Ergo ille noster an vester sit, & vos videtis. Lib. 4. con. Iul. oper. imper. cap. 112.

S. Bernardus.

Ab his ergo duabus columnis (Augustinum loquor, & Ambrosium) crede mihi, difficile avellor ; Cum his, inquam, me aut errare, aut sapere fateor. Epistola 77. ad Hugonem de S. Victore.

CXVI.

Censores.

Quid igitur mirum, si vir alioqui doctissimus, & sanctissimus Augustinus difficultate rei oppressus, nihil aliud invenerit, in quo essentiam originalis peccati constitueret.

S. Augustinus.

Hominem tuo iudicio doctissimum, & peritissimum non dubitasti reprehendere. Ego autem & me doctissimum, ac peritissimum nescio, imò verò me non esse certissimè scio. Lib. 4. de orig. animæ initio.

B. Iordanus de Saxonia.

Quantum ad dictorum sufficientiam, quia nihil deest in libris Augustini, quod pertinet ad scientiam legis divinæ ; Vnde dicit Volusianus scribens ad Augustinum (utcumque in alijs Sacerdotibus toleratur inscitia, sed cum ad Antistitem Augustinum ventur, legi Dei deest, quidquid Augustinum contigerit ignorare) Sermone 148.

CXVII.

Censores.

Nempe iam nos docuit Gerson, & Abulensis, quo pertineat hæc approbatio, non enim, ed, ut intelligamus, Augustinum nullis esse humanis defectibus obnoxium, sed rarioribus, & levioribus.

S. Augustinus.

Senti de Augustino quidquid libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset. Quod enim ait Apostolus : Mihi nimium est, ut à vobis iudicer, aut ab humano iudicio. Lib. con. Secundum cap. 1.

Arnobius iunior.

Sera pion dixit : Testor Deum, quia sollicitudini meæ univèrsa ambiguitate eliminas, si de his eius, scilicet Augustini, mihi definita proferas, & de omnibus, quæ transacta sunt, evidentia eius offeras documenta ; fateor enim me eius assertiones ita probatas habere, ut se ipsum ore suo hæreticum, detegat, qui Augustinum putaverit in aliquo reprehendendum eloquio. Arnobius dixit : Meo sensu loquutus es, nam ea, quæ eius nunc profero, ac si sacratissima Apostolorum scripta sic credo, & teneo, & defendo, Tomo 5. Bibl. PP. par. 3.

CXVIII.

Censores.

Sensit Augustinus mundum in instanti creatum fuisse, quod non convenit cum scriptis à Moyse, &c.

S. Augustinus.

Nemo iam molestus sit dicendo mihi, non hoc sensit Moyses, quod tu dicis, sed hoc sensit, quod ego dico. Si enim mihi diceret, unde scis hoc sensit Moysen, quod de his verbis eius eloqueris, æquo animo ferre deberem, & responderem fortasse, quæ superius respondi, vel altquanto vberior, si essem durior. Lib. 12. Confess. cap. 24. Illud autem, quod contendunt, non hoc sensit Moysen, quod ego dico, sed quod ipsi dicunt, nolo, non amo, quia & si ita est, tamen ista temeritas non scientiæ, sed audaciæ est, nec visus, sed typhus eam peperit. C. 25. Ità cum alius dixerit, hoc sensit, quod ego, & alius, imò illud, quod ego, religiosius me arbitror dicere cur non

CXIX.

Censores.

Contrariam Augustino sententiam non modò probabiliorè iudico, sed certæ, & indubitatæ veritatis.

CXX.

Censores.

Explicatio hæc censetur ab omnibus improbabili-

babilis, nec ego dubito, quin si Augustinum non haberet Patronum, manifestè damnata fuisset, ut hæretica.

CXXI.

Censores.

Contrarium docent omnes alij Patres, idque omnino evincit simplex, & historialis narratio Moysis, quare iam erroneum est dicere, omnia uno die esse creata.

Patres, & Doctores.

Cassiodorus. De iisdem principiis Sanctus quoque Augustinus disertus, atque cauti-
tissimus disputator duodecim volumina conscripsit, quæ doctrinarum penè omnium deco-
re vestivit, hæcque vocavit de Genesi ad literam, qui quamvis de eadem retractaverit,
qua B. Basilus, & S. Ambrosius celeberrima laude fulserunt, tamen quod post diser-
tos viros minimè contingere solet, opus suum longè in aliam summitatem, Domino lar-
gente, produxit. Lib. 1. divin. institut. cap. 22. S. Thomas: Hæc opinio, nem-
pe Augustini de simultanea rerum creatione, plus mihi placet, 2. sent. d. 12. q. 1.
art. 1. B. Albertus Magnus. Sine præiudicio sententiæ melioris videtur Augustino con-
sentiendum, &c. Dicendum ergo quod per distinctionem, quam ponit Moyses, intelli-
gitur distinctio rerum secundum naturæ, principia, & non distinctio temporum. 1. p.
summæ quæst. 12. de quatuor coævis. Ægidius 1. p. Hexameron cap. 28. Non
autem ista dicimus, ut improbemus opinionem Augustini, quæ est valde subtilis, & so-
lemnis. Dionysius Carthusianus: Augustinus excogitavit quamdam expositionem
subtilem, per quam defendit scripturam ab irrisione huiusmodi, & tamen salvavit Scrip-
turæ, & fidei veritatem. In cap. 1. Genes. art. 5.

CXXII.

Censores.

Augustinus verò clariùs Durando adstipula-
ri videtur, cum actum peccati nullo modo Deo
agenti tribuit, sed solum humano arbitrio, &c.
id quod clariùs ostendit lib. de perfect. iustitiæ
ratiocinat. 4. ubi sic querit. Quid est pecca-
tum actuale, an res? Si res est, &c.

S. Augustinus.

Redde verba mea, & vaneſcet calumnia tua.
Libro quarto con. Iulianum cap. 8.

S. Prosper.

Stupeo sanctitatem vestram obiectionem calumniantium à persona defensoris gratiæ
non potuisse discernere, & verba obtreptantium ei ipsi, qui obtreptatoribus suis respon-
det, aptasse. Ad 10. dubium Genuensium contra S. Augustinum.

CXXIII.

Censores.

Petimus ergo à Baianis quanti facienda sit
Augustini doctrina dicentis fallibilem esse
scriptoris non Canonici auctoritatem, & hanc
esse illius differentiam à Canonico, quod sine
peccato, vel iniuria cuiusquam suspecta esse
quandoque possit. Si negant esse probandam, si-
dem fallunt, & positos à se terminos primi
transgrediuntur, Augustinum deserendo. Si pro-
bandam fatentur, cum negare non possint, quin
Aug. sit intra numerum Auctorum non Canonici-
corum, restat ut fateantur, sine peccato, vel

S. Augustinus.

Sane cum in omnibus literis meis non solum
pium Lectorem, sed etiam liberum correctorem
desiderem, multo maxime in his, ubi ipsa mag-
nitude quæstionis utinam tam multos inventores
habere posset, quam multos contradictores ha-
bet; verumtamen sicut Lectorem meum nolo
mihi esse debitum, ita correctorem noto sibi. Ille
me non amet amplius, quam Catholicam fi-
dem, iste se non amet amplius quam Ca-
tholicam veritatem. Sicut illi dico: Noli
meis literis, quasi scripturis Canoniciſ inſervire,
sed

iniuria cuiusquam dubiam aliquando videri posse illius auctoritatem, atque sententiam. Effet autem ridiculus, qui ea, quæ ille dicit de fallibilitate scriptoris non Canonici intelligentia diceret cum exceptione ipsius Augustini.

*sed in illis, & quod non crederes, cum inveni-
neris, incunctanter crede, in istis autem, quod
certum non habebas, nisi certum intellexeris,
noli firmiter retinere: Ita illi dico: noli meas
litteras ex tua opinione, vel contentione, sed
ex divina lectione, vel inconcussa ratione corri-
gere. Lib. 3. de Trinit. in procemio.*

S. Thomas Villanovanus.

*Ultimum quoque ingenij testimonium hoc est præstantissimum, quod ita conspicue
in tanta nebula veritatem intuitus est Augustinus, & ita eam in tanta sylva errorum
discussit, ut cum in hoc ipse omnium primus extiterit, usque hodie post tam longum
tempus id teneat, id sequatur Ecclesia, & fidei Schola, quod Augustinus decreverit.
Conc. 1. de S. Aug. in fine.*

CXXIV.

Censores.

*Augustinus argumentis Iuliani non satisfacit. In articulis censuratis à Sacra Facultate
Theologica Lovaniensi, & Inquisitione
Vallisoletana Anno 1650. Martij. 28. &
apud Rivium libro 4. de vita S. Aug.
cap. 10. §. 6.*

S. Augustinus.

*Vitreas argutias tuas, & fragilia, qui-
bus tibi multum videris acutus, & nitidus,
argumenta confringam. In fine lib. 1. con. Iul.
Dialecticorum quasi iaculis oneratus acutis
in certamen procedis, & iactas plumbeos pu-
giones. Lib. 3. cap. 7. con. eundem.*

Ven. Beda, & S. Prudentius.

*Iulianus homo ut Rethor peritissimus, ita gratiæ Dei post Pelagium impugnator
acerrimus, ut apertius scripta eius, quibus contra strenuissimum eiusdem gratiæ propug-
natorem Augustinum insanuit, ostendunt. Initio præfat. in Cantica. S. Pruden-
tius ait: Cum à Patribus, præcipueque Beatissimo Augustino Pelagianis competen-
tissime, abundantissimeque responsum fuerit, &c. In epist. ad Gelinonem Archie-
piscopum Senonensem. ante lib. de prædest.*

CXXV.

Censores.

*Volentes sustinere partes Iuliani non posse
Augustini rationibus convinci.*

S. Augustinus.

*Necessarios articulos sermonis tui quantum
me adiuvat Dominus comprehendendo, atque
confringo, ut totum corpus victum iacere con-
spiciat, qui & illa tua, & hæc nostra perle-
gerit. Lib. 4. con. Iul. cap. 9.*

S. Prosper.

*Qui quid etiam in libris contra Iulianum ab ipso sub hac questione obiectum, poten-
tissime debellasti, hoc totum ab istis Sanctis. intentiosissime conclamatur. In epistola
ad Sanctum Augustinum.*

CXXVI.

Censores.

*Si triumphus Ecclesiæ niterentur posterioribus
scriptis Augustini, immerito de Pelagianis
triumphasset Ecclesia.*

S. Augustinus.

*Proficienter me existimo Deo miserate scrip-
sisse, non tamen à perfectione cæpi. Lib. de
dono persever. cap. 21.*

S. Prosper.

*Contra istam (recitat enim Celestini Papæ elogium de S. Augustino) clarissimam
laudationis tubam, contra istam sacratissimi testimonij dignitatem audet quisquam malig-
næ interpretationis murmur emittere? & perspicue, sincerissimæque sententiæ nubem
obliquæ ambiguitatis obtendere? Ut scilicet, quia in epistola Papæ librorum, pro quibus
actum est, non expressus est titulus, hinc eos appareat non probatos, & istam in S. Augusti-*

num laudationem pro anteriorum scriptorum meritis fuisse collatam. Maneat plane, maneat ista conditio, ut horum librorum (quos nempe postremos in materia de gratia ediderat) novitas repudiata videatur, si in eadem causa eiusdem viri dissentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum iudicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, dissonans invenitur. Con. Collar. cap. 43.

CXXVII.

Censores.

Augustinus fuit Doctor perinde ac alius etiam modernorum.

CXXVIII.

Censores.

Augustini dotes, seu naturales, seu infusæ non fuerunt altioris ordinis, quam aliorum Doctorum, etiam Scholasticorum.

S. Augustinus.

Quidquid de arte loquendi, & differendi, quidquid de dimensionibus figurarum, & de musicis, & de numeris sine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi, &c. Non enim sentiebam illas artes etiam ab studiosis, & ingeniosis difficillimè intelligi, nisi cum eis eadem conabar exponere, & erat ille excellentissimus in eis, qui me exponentem non tardius sequeretur. Lib. 4. Confess. cap. 16.

S. Thomas Villanovanus.

Hoc sibi iustissimè vendicat Augustinus, hac pars Augustini in hac sapientiæ luce sicut Sol omnia astra, ita ceteros omnes post Apostolos superat Augustinus, &c. Etenim intellectus acumine, ingenij perspicuitate, disputandi acrimonia, inveniendi copia, differendi subtilitate monstrum quoddam in natura fuit Augustinus, qui humanæ intelligentiæ terminos irradiante Deo visus est transcendisse vir intellectum, ut quidam ait, & sapientia prope divinus. Conc. 1. de S. Augustino. Quis enim ita excelluit ingenio? Quis ita valuit facundia? Quis humanarum, divinarumque rerum sapientia sic effulsit? Quis tot, tantisque voluminibus Dei Ecclesiam illustravit? Quis Ecclesiasticos Ordines sic edocuit? Mentitur, ait quidam, qui se omnia Augustini volumina legisse iactat, plus valuit ille scribere, quam nos sufficimus legere. Conc. 3. de eodem.

CXXIX.

Censores.

Vindicanda est Ecclesia à tutela, & pedagoga Augustini.

S. Augustinus.

Te ergo vera Sponsa veri Christi Ecclesia Catholica alloquar, & ego te pro modulo meo qualiscunque filius, & servus tuus positus in te dispensare cibaria conservis meis. Lib. 1. 5. con. Faustum cap. 3.

Facundus Hermianensis.

Audeant isti, si possunt, hæreticus dicere Augustinum, audeant sollicita præsumptione damnare, & tunc verè discant, quæ sit pietas, & constantia Ecclesiæ Latinorum, quam Deus magisterio eius instituit, atque firmavit, cum ab omnibus confestim anathematizati fuerint, & tanquam putrida, & morbida membra præcisi. In libro contra Mocianum.

CXXX.

Censores.

Virum Augustinus contra id, quod sentimas, sentiat non admodum curandum.

S. Augustinus.

Non valde curo, inquam, superborum imperitorumque iudicia, qui similiter in legendos libros, atque in salutandos homines irruunt. Lib. 1. de Ord. cap. 11.

B. Al.

B. Albertus Magnus, & S. Paulinus.

Dicendum quod sic, quia hoc Augustinus apertè dicit, cui contradicere impium est in ijs, quæ tangunt, fidem, & mores. In 2. p. l. um Theol. tract. 14. q. 184. ad q. 3. S. Paulinus epist. 36. ad Romanianum inter Augustinianas ait: Si audias, si sequaris Augustinum, ut rursum te sermone Salomonis alliciam: Fili coronam accipies gratiarum tuo vertici. Postea: Vere enim Pontifex, & vere Consul, Licenti, eris, si Augustini vestigijs propheticijs, & Apostolicis disciplinis, ut sacro beatus Heliseus Helie, ut illustri Apostolo Timotheus adolescens adhaereas indivulso per itinera divina comitatu, &c.

CXXXI.

Censores.

Iam enim in libris editis constat, quantas turbas excitarit una vocula tanta adulatione iactata: Reliquos quidem Patres utiles, sed Augustinum unicum esse necessarium, & ad omnes materias Theologicas sufficere: Quasi Ecclesia Dei ad tantam sollicitudinem reducta sit ut non ex multorum Patrum consensu, sed ab unius suffragio suarum decisionum robur mutuari cogatur.

S. Augustinus.

Tantumque mihi tributum est, ut ubicunque me presente loqui opus esset ad populum, rarissimè tacere, atque alios audire permitterer. In prologo Retract.

Absit à me ista, quam mihi obijcis, arrogantia, ut me istam causam contra vos, unum pro omnibus agere pollicerer. In fine lib. 2. con Iulianum.

CXXXII.

Censores.

Vidimus sectione precedenti Scriptores synopsis eius vitæ, nempe Ianlenij, hoc ipsius celebre dictum veluti tanto Viro dignum apophtegma referre: Patres cæteros utiles esse, sed Augustinum necessarium, imò unum pro omni materia Theologica sufficere: Quæ propositio non modo gravem exaggerationem, sed etiam perniciosum errorem continet.

S. Augustinus.

Vnus sum è multis, qui phanas vestras novitates, ut possumus, refutamus, sicut uni cuique nostrum Deus partitus est mensuram fidei. Lib. 6. con. Iul. cap. 8.

Nunc ergo ne tui stomachi follis indigesta maledictorum cruditate rumpatur, in hunc evome, si audes, calumniosas tuas vanitates, & insanas mendaces, &c. Insignis Ecclesiarum Doctor loquitur. Lib. 2. con. eund. cap. 8.

Martinus V. Papa.

Quicumque de Christo, de fide, de religione aliquid sciperent, omnibus in ore erat Augustinus, ut nihil penè ex sacris literis possit nisi eo Duce intelligi, nihil nisi eo interprete explicari. Eo iam auctore factum est, ut nec Philosophis sapientiam invidemus, non Oratorum eloquentiam desideremus, non studiosorum ingenia requiramus, non denique nobis acumen Aristotelis necessarium sit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non gravitas Socratis, non auctoritas Pythagoræ, non Empedoclis solertia, non cuiusquam illius generis hominum scientia, ac virtus exemplo, aut documento nobis esse debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apostolorum voces refert, idem omnem omnium scripturarum sensum exprimit, unus postremo omnium Patrum sapientumque ingenia, ac studia exhibet; si veritatem quæris, si doctrinam, si pietatem, quis doctior? Quis iustior? Quis, ut ita dicam, sanctior Augustino? In sermone de traslat. corporis S. Monicæ.

CXXXIII.

Censores.

Non est cur S. Pauli, ac S. Augustini verbis teneamur, qui aliquando omnia meræ Dei voluntati attribuerent videntur etiam absque ullo bono-

S. Augustinus.

Sic vis Disputatoribus non præiudicare Catholicis non nulla, quæ ab eis, sicut putas, incautiùs fusa, vobis obijcimus, quid est hoc, nisi dice-

bonorum nostrorum operum intuitu. Hos enim duos magnos viros quasi duo maria magna considerare necesse est, qui ingenij sui impetu in unum litus ita exundant, ut alterum pro aliquo tempore sic cum relinquere velle videantur; Verum sicut Oceanus postquam in aliquam plagam effusus sparsus est, in limites sibi à Deo constitutos regreditur, sic istius modi Viri postquam in rebeles veritatis impugnatores insiluerunt, ad tranquilam aequalitatem aedificationi fidelium accomodatam redeunt.

dicere, etiam in Scripturis Sanctis ea, quae pro se usurpant haeretici, incautius fusa esse, quosceleratius quid potest dici? Lib. 4. oper. imperf. con. Iul. cap. 112.

CXXXIV.

Censores:

Ingeni S. Pauli ardor satis fervebat, ut in eiusmodi expressiones, excelsivas nempe, facile abriperetur. Sic cum vult Christianis sublimen gratiae baptismalis ideam tradere, ipsosque ad illius conservationem potenter hortari videtur asserere impossibile esse eos, qui aliquo crimine lapsi sunt, rursus ad eam revocari per poenitentiam. Cum in epistola ad Romanos fidem extollit, arma Calvino videtur ministrare ad suam haeresim stabiliendam, & videtur asserere per eam solam quemlibet salvari. Cum vero in epistola ad Corinthios charitatem praedicat, videtur omnia, quaecunque de fide dixerat, evertere, & omnem spem nostram in ea ponere.

S. Augustinus.

Si enim ad Scripturas Sanctas admissa fuerint velut officiosa mendacia, quid in eis remanebit auctoritatis? Quae tandem de scripturis illis sententia proferetur, cuius pondere contentiosa falsitatis conteratur improbitas? Statim enim, ut protuleris, si aliter sapit, qui contranitur, dicit illud, quod prolatum erit, honesto aliquo officio Scriptorem fuisse mentitum? Epistola 9. ad Hieronymum.

CXXXV.

Censores:

Spiritus Pauli sublimis, & acer in partem in quam inclinat, ita vehementer fertur, ut in extrema declinare, alterumque extremum negare videatur.

S. Augustinus:

Quae auctoritas literarum aperiri, quis sacer liber evolui, quod documentum cuiuslibet scripturae ad convincendos errores exeri potest, si haec vox admittitur, si alicuius ponderis aestimatur? Libro 11. contra Faustum capite 2.

S. Remigius.

Graviter perculsi, & confusi animo vidimus in eis, & Scripturae Sanctae certissimam veritatem, & Beatissimorum Patrum, praecipueque S. Augustini reverendam, & in omni Ecclesia Catholica receptissimam auctoritatem novo conatu, & ausu nimis temerario impugnari, & quantum in ipsis fuit improvidè, atque insolenter labefactari. Unde ipsa charitate provocati, & commoniti, per quam in vno Christi corpore omnes unum esse debemus, ut sicut Apostolus dicit, invicem pro se solliciti sint membra, & siue gloriatur vnum membrum, congaudeant omnia membra, & siue quid patitur vnum membrum, compatiantur omnia membra. Hac, inquam, charitatis affectione visum est nobis, atque complacuit, ut haec qualiacunque sunt, & ad commonitionem nostram, & ad eorum, qui legere voluerint aedificationem, & confirmationem compendioso, lucido (prout Dominus aspirare dignatur) sermone scriberemus; quidquid in eo dicendum putavimus non nostro sensu, aut praesumptione, sed praefatorum Sanctorum Patrum venerabili auctoritate firmantes, à quorum vestigijs, unitate absit, ut vel nos, vel illi, quorum charitate compulsi haec dicimus, ullatenus recedamus, ne ab ipsis divisi etiam ab ipso Domino dividamur, qui illis specialiter dicit: Qui vos audit me audit, & qui vos spernit, me spernit. Quos nimirum tantae in Ecclesia suae esse voluit gratiae, & gloriae, ut confidenter cum Apostolo dicere possint. Itaque qui haec spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum suum Sanctum in vobis, &c. Lib. de tenen. verit. Scrip. cap. 4.

1. Cor.
12. 26.

Luc. 10.
16.

1. Thes.
4. 8.

NOS Quidem, charissimi, cum falsa crimina audimus ab eis, quos offendimus prædicando eloquia veritatis, & erroris vaniloquia convincendo, habemus, sicut nostis, abundantissimam consolationem. Nam si in eis quibus me criminantur, testimonium conscientie meæ non stat contra me in conspectu Dei, quo nullus oculus mortalis intenditur, non solum contristari non debeo, verum etiam gaudere, & exultare, quia merces mea multa est in cælis. Neque enim intuendum est, quam sit amarum, sed quam falsum sit, quod audio, & quam verax, pro cuius nomine hæc audio. (2) Hæc utique falsa sunt, & ideo nobis nihil obstant, cum ea dicitis in nos, nec respicitis vos, vobis autem obstant, quia cum ea falsa dicitis, in nos non cadunt, sed quia ea vera putatis, in vos recidunt. (3) Ad existimationem hominum magna testium, qui me noverunt, superest copia, ad Dei vero conspectum sola conscientia, quam contra vestras criminationes cum intrepidam geram, non me tamen sub oculis omnipotentis iustificare audeo, magis ab illo effluentem misericordie largitatem, quam iudicii summum examen expecto. (4) Dicis me, si sub potestate Iudicum premerer, quales tibi ipsi componis, non habiturum fuisse quid facerem, quo confugerem, cum tuis argumentationibus vnde occurrerem, reperire non possem. Ego plane habere, quod facere, haberem quo confugerem, à Pelagianis enim tenebris ad hæc tam clara Catholica lumina provocarem, quod & nunc iam facio. Tu ergo responde, quid facias, dic quo confugas. (5) Nec eos, qui nunquam fuerunt, aut non sunt, aut quorum sententiæ de hoc, quod inter nos disputatur, incertæ sunt, inani cogitatione confixi, sed Sanctos, & in sancta Ecclesia illustres Antistites Dei, non Platoniceis, & Aristoteliceis, & Zenonicis alijsque huiusmodi, vel Græcis, vel Latinis, quanquam & istis aliquos eorum, verum omnes sacris literis eruditos, nominatim sicut oportebat expressi, eorumque sententias, quantum sufficere videbatur, sine vlla editas ambiguitate digessi. (6) Si Episcopalis Synodus ex toto Orbe congregaretur, mirum si tales possent illic facile sedere tot, quia nec isti vno tempore fuerunt. Sed fideles, & multis excellentiores paucos dispensatores suos Deus per diversas ætates, temporum, locorumque distantias, sicut ei placet, atque expedire iudicat, ipse dispensat. Hos itaque de alijs, atque alijs temporibus, atque regionibus ab Oriente, & Occidente congregatos vides, non in locum quo navigare cogantur homines, sed in librum, qui navigare possit ad homines. (7) Nullas nobiscum, vel vobiscum amicitias attenderunt, vel inimicitias exercuerunt. Quod invenerunt in Ecclesia tenuerunt, quod didicerunt, docuerunt, quod à Patribus acceperunt, hoc filijs tradiderunt. NONDVM VOBISCV APVD ISTOS IVDICES ALIQVID AGEHAMVS, ET APVD EOS ACTA EST CAUSA NOSTRA. NONDVM VOBISCV CERTABAMVS, ET EIS PRONVNCIANTIBVS VICIMVS. (8) Quos oportet ut populi Christiani vestris prophanis novitatibus anteponant, eis- que eligant potius adhærere, quàm vobis. (9) An non tota vestra causa impulsæ, prostra-

Lib. 3.
con. lit.
Petilia-
nic. 32.

(2.)
Lib. 2.
con. eun-
dem cap.

33.
(3.)
Lib. 3.
con. Cres-
cap. 80.

(4.)
Lib. 2.
con. Iul.
cap. ult.

(5.)
Ibidem
cap. 10.

(6.)
Ibidem.

(7.)
Ibidem.

(8.)
Ibidem
c. 9.

(9.)
Ibidem
prostra-
cap. 3.

(10.)
Lib. 2.
de nup.
& con-
cup. cap. 22.
prostrata, contrita, & sicut pulvis, quem proijcit ventus à facie terræ, sic à
cordibus eorum, quos decipere cœperatis, si hæc voluerint deposito studio
contentionis cogitare, proiecta est. (10) Nos autem paratiores sumus cum istis
viris, & cum Ecclesia Christi in huius fidei antiquitate firmata qualibet ma-
ledicta, & contumelias perpeti, quam Pelagiani cuiuslibet eloquij prædica-
tione laudari.

S. PROSPER AQUITANVS.

Sufficienter, ut arbitror, demonstratum est REPREHENSORES S. AVGVSTINI, & vana obijcere, & recta impugnare, & prava defendere: peremptorumque armis intestinum bellum moventes dictis divinis, atque humanis constitutionibus rebel-
lare. Quorum tamen, dum adhuc non sunt à fraterna Societate divisi toleranda magis
est intentio, quam desperanda correctio: donec Dominus per Ecclesiæ Principes, &
legitimos iudiciorum suorum ministros hæc, quæ PER PAUCORVM SVPER-
BIAM, ET QVORVNDAM IMPERITIAM sunt turbata, componat nobis
Deo adiuvante, sit studium quieta, modestaque patientia odijs dilectionem reddere,
& ineptorum vitare conflictus: veritatem non deferere, nec cum falsitate certare. In pe-
roratione contra Collatorem.

S. ALIPIVS TAGASTENSIS.

Quare iam, SOCIJ MEI, expectationem vestram, qua me ad respondendum pro-
vocatis, certiore spe mecum ad discendum convertite. Habemus Ducem Augustinum,
qui nos in ipsa veritatis arcana, Deo iam monstrante, perducatur. Apud Augustinum
in fine lib. 3. contra Academicos.

FINIS

OPPOSITA IVXTA SE POSITA MAGIS ELVCESCUNT:

IDEO DECREVI EX INNVMERIS ELOGIJS, QVIBVS TVM PON-
tifices, tum Concilia, & passim Patres, & Scholastici omnes, Augustinum
Parentem, & eiusdem doctrinam mirificè extollunt, non nulla tibi, & qui-
dem selectiora proponere, vt sic, quæ contra ipsam, & ipsum Censores op-
ponunt (& ab Emi. N. Card. inexplicabili eruditione iam vindi-
cata cernis) tibi iterum, atque iterum ap-
pareant falsiora.

Vgustinum vnicum gratiæ
Dei defensorum appel-
lat. *Bonifacius I.*
Augustinum optimum
Magistrum Fidei. *Celestinus I.*
Augustinum Apostolicum
gladium. *Sixtus III.*

Augustinum lumen Ecclesiasticorum Ma-
gistrorum. *Gelasius I.*

Augustinum normam, & regulam doctri-
næ Catholicæ. *Felix IV.*

Augustinum præ cæteris Sanctis PP. extol-
lit. *Bonifacius II.*

Augustinum Magistrum Ecclesiæ Roma-
næ. *Ioannes II.*

Augustinum pabulum deliciosum, & tor-
rentem profundum, ac perspicuum. *Gregorius Magnus.*

Augustinum Oraculum Spiritus Sancti,
gloriosum Oratorem Ecclesiæ Catho-
licæ. *Martinus I.*

Augustinum præcipuum Patrem, & Doc-
torem optimum. *Adrianus I.*

Augustinum Portum Salutis. *Nicolaus I.*

Augustinum virum omnium virorum. *Gre-
gorius VII.*

Augustinum Doctorem Egregium. *Innocen-
tius III.*

Augustinum Aquilam Libani, gemmam
Carbunculi. *Ioannes XX.*

Augustinum nihil obscurum latuit, sed
omnia clarent. *Pius II.*

Augustinum Beatissimum Doctorem. *Bo-
nifacius IX.*

Augustinum Virum probatissimi ingenij.
Pius II.

Augustinum illustratorem Fidei. *Alexander VI.*

Augustinum omnium difficultatum Ecclesiæ
quietem. *Leo X.*

Augustinum præcipuum Ecclesiæ lumen.
Sixtus V.

Augustinum Ducem Ecclesiæ. *Clemens VIII.*

Augustinum tutissimum Doctorem. *Ale-
xander VII.*

Augustinus vas electionis, & lux Docto-
rum. Dextruxit Hæreses, errores repu-
lit, Hæreticosque posttravit. *S. Tho. Aquin.
in vras. S. P. Aug.*

Augustinus Calamus Spiritus Sancti. *Vgo
Victor. sect. 99.*

Augustinus monstrum quoddam fuit in na-
tura, vir intellectu propè divinus. *S.*

Augustinus conditor Antiquæ Fidei. *S. Hie-
ron. epist. 25.*

Augustinus Malleus Hæreticorum, lingua
Ecclesiæ. *S. Bernard. serm. 7. in cant.*

Si Augustinus adest, sufficit ipse tibi. *S. Am-
br. Cor. vlt. S. Aug.*

Augustinus Pater luminis, Gemma Docto-
rum. *S. An. 2. p. Sum.*

Augustinus saluberrima Evangelicæ doc-
trinæ intelligentia. *S. Prof. lib. 2. dist. 5.*

Augustinus tantum scientiæ possidet, quā-
tum humanæ menti tribui potest. *S. Hic-
apud Olfor. 5. d. 5.*

Augustinus Divino Spiritu auctus fecit li-
bros triginta mille exceptis, qui nume-
rari non possunt. *S. Ado. in vita S. Aug.*

Augustinus Doctores omnes scientia vicit,
tanta enim scripsit, vt non solum diebus,
ac noctibus scribere libros eius quis non
posset, sed nec legere quidem occur-
rat. *S. Remig.*

Augustinus vis ingenij patet ex librorum
tanta multitudine, ac multiplicitate, tot
enim sunt, vt vix legi possint. *S. Thom.
Villa. no. S. d. S. Aug.*

Augustinus Sacra norma Populi fidelis, &
omnium Ecclesiarum Doctor. *Beda. lib.
6. de et.*

Augustinus omnia, quæ fidem perturbare
poterant, Hæreticorum venena eva-
cuat. *Idem.*

Augustinus omnia, quæ fidem perturbare
poterant, Hæreticorum venena eva-
cuat. *Idem.*

Augustinus omnia, quæ fidem perturbare
poterant, Hæreticorum venena eva-
cuat. *Idem.*

Augustinus omnia, quæ fidem perturbare
poterant, Hæreticorum venena eva-
cuat. *Idem.*

Augustinus omnia, quæ fidem perturbare
poterant, Hæreticorum venena eva-
cuat. *Idem.*

Augustinus omnia, quæ fidem perturbare
poterant, Hæreticorum venena eva-
cuat. *Idem.*

Augustinus omnia, quæ fidem perturbare
poterant, Hæreticorum venena eva-
cuat. *Idem.*

Augustinus exemplum Clericorum. *Carol. M. ex ang. t. 1.*
 Augustinus columna, & firmamentum veritatis, in quo Dei sapientia suam collocavit sedem. *D. Pauli.*
 Augustinus Fistula aquæ vivæ, & vena fontis æterni, quo tota rigatur Ecclesia. *S. Paulinus.*
 Augustini Patriotæ vestri opuscula legite, si delirioso cupitis pabulo saginari, & ad comparisonem illius siliginis nostrum fursur non quærat. *S. Greg. M. ad Ep. Aphric.*
 Augustinus contra Hæreticos invictissimus Imperator. *S. Amb. 5. c. de S. Aug.*
 Augustinus seraphim coniunctus Sanctissimæ Trinitati. *S. Paul. epist. ad Aug.*
 Augustinus Apes artificiosa Paradisi. *S. Bernard. Senensis.*
 Augustinus copiosum sapientiæ flumen, fecundius Nilo, Danubio redundantius. *S. Thom. Vill. n. S. de S. Aug.*
 Augustinus fuit imago Trinitatis. *Trithem. de scrip. Ecc.*
 Augustinus solis æterni Aquila perspicax. *S. Vinc. Fer. Theod. Imp.*
 Augustinus lux Mundi, terror Hæreticorum. *Theod. Imp.*
 Augustinus Doctor profundissimus Hæreticorum insecutor, Fidelium defensor, & certantium omnium palma. *Cassiod. lib. inst. cap. 23.*
 Augustinus vir super omnes, qui ante eum, & post eum hucusque fuere mortales, admirabili ingenio præditus. *Six. Sen. 4. Bib.*
 Augustinus Sol inter Planetas. *S. Bern. Ep. 2.*
 Augustino Christus Dei Filius in carne videri, tangi, ac pedes lavari permisit, cui talia dixit, Magne Pater Augustine filium Dei in carne hodie videre meruisti, tibi commendo Ecclesiā meam. *S. Prof. Aquit.*
 Augustinus vir sanctissimus, vestigatione acumine cautus, asserendi copia profluus, eloquentiæ flore venustus, sapientiæ fructu fecundus. *Concil. Tolet. Sess. 7.*
 Quinta Synodus consecravit, & declaravit, Augustinum omnium Doctorum Doctorem maximum. *Concil. Flor. Sess. 7.*
 Sequimur super omnia Sanctum Augustinum, & suscipimus omnia quæ de recta fide, & condemnatione Hæreticorum exposuerit. *Idem. Concil. Florent. Sess. 2.*

Augustinus quatripartita Scripturarum serie; tanquam quatuor Paradisi Fluminibus, faciem terræ irrigavit. *A. Abb.*
 Augustinus fuit defensor nostræ Fidei, nunquam mortem timuit, destruxit Sacrilegos, Hæreticosque prostravit. *Hil. Ar.*
 Salem terræ, lucernam positam super Candelabrum Ecclesiæ dissipantem tenebras Hæreticorum. *S. Paulinus.*
 Fontem eloquentiæ, Doctorum Magistrum, Pauperum refugium, Viduarum advocatum; Orphanorum tutorem; lucem Mundi; strenuum opugnatorem; Architectum Ecclesiæ Dei; Solem doctrinæ; Phœnicem anoris vnicum; gemmam Doctorum. *Victor Vicensis.*
 Herculem Christianum, litterarium omnium Magistrum, purissimum fontem, totum Catholicum, totum Orthodoxum. *Cassiodorus.*
 Augustinum vicisse studio Hieronymum, & Origenem. *Isidorus Hispalensis Episcopus.*
 Magistrum totius Ecclesiæ. *Paulinus Aquila.*
 Augustinus omnes Doctores post Apostolos præcedit. *Haymo Halberstatensis.*
 Post Paulum Apostolum singularem Ecclesiæ Magistrum. *Ven. Abbas Cluniacensis.*
 Magnum Augustinum lucernam in Ecclesia perpetuo ardentem. *Hugo Etherianus.*
 Calamum scribæ velociter scribentis, quia Spiritu Sancto docente. *Hugo de S. Vict.*
 Omnes Doctores post Augustinum sustentantur super eius doctrinam puram, Catholicam, &c. *S. Vincentius Ferr.*
 Solem refulgentem, Patrem luminis, Patrem Theologorum. *S. Antonius Flor. Arch.*
 Qui ardet dicere: male dixit Augustinus, blasphemias profert. *Lucas Tudensis.*
 Anathematis notam infligit illis, qui non confitentur Augustinum, & omnia eius scripta. *Manuelis Galera.*
 Legi Dei deest quidquid Augusti contigerit ignorare. *Volusianus.*
 A Sole omnia astra lucent, ab Augustino omnes, qui post ipsum fuerunt, Doctores lumen sapientiæ accipiunt, ipse vero propria luce lucet, quam a nullo hominū sed a solo Deo accepit. *S. Th. Vill. serm. D. August.*
 Ecclesiam Sanctam Fidei Orthodoxæ vere Augustinus illustravit. *S. Thom. Aquin. in præfat. D. August.*

Hæretici me fulmen habent; Ecclesia flumen;
 Hos peto, quo pereant; hanc rigo, ne pereat;

turalza tenía. En los catos, emper seirà bien se conserue la fuente; y aunque se cure la enfermedad, si acalo el iugero queda con mal habito, y mala disposicion, y temores, pareciendo que con facilidad boluerà a caer, por rason, que errada la fuente no se purgan sin peñigro las superfluidades que siempre se engendran en semejantes sugetos, como dize Guido de Cauliaco, en el lib. 7. cap. 3. *ninguna euacuacion acostumbrada se puede quitar sin mucho riesgo.* Y es la rason, que antes que huuieste este auxilio, naturaleza echaua a diueras partes las superfluidades, las quales reparadas por todo el cuerpo, y a lugares distintos no molestan tanto, por que les cabia poco, y se defendian mas bien; pero quando ay fuente alla acuden todas, por la flaqueza que se introduce en la parte a causa de la fuente, y por rason de algun poco de dolor que suele auer, que tambien es medio para llamar el humor. Y hemos visto, que por auer hecho cosumbre la euacuacion en la parte donde està la fuente, respecto del curso acostumbrado no poder re-

*Guido
de Cauli-
ac. li.
7. c. 3.*

lo vezino dentro, y limpiarle muy bien, por que aunque es verdad que lleuo la contraria opinion en las fuentes, las quales aconsejo no se limpien por adentro, sino es la circunstancia, en los sedales milita diuersa rason, por que se ha de procurar con todo esfuerço no se rompa aquella parte de cuero, y carne que cubre el torçal, y este con facilidad la puede gastar, y podrecer artes de tiempo la humedad detenida alli, y mas aduerto que quãdo se aya de mudar el torçal, no se saque el que està dentro primero que el que ha de quedar; por que poniendo el que ha de quedar al fin, y remate del que ha de salir, se entrará con mas facilidad, y con menos daño del que le tiene; y quando estorçal se aya de menear a vna parte, y à otra, como està dicho, se aduierta, que en el principio recien puesto no ha de ser, por que se seguirá mucho dolor, por rason de estar aquella parte muy sensible, y inflamada; y tambien por la sequedad de la escara que hizo el fuego, la qual mouida violentamente lastimará mucho la parte, y causará muy gran dolor; y assi el tiempo mas conueniente para hazer es-

La diligencia, es quando estè la escara caída, y la llaga mas humeda.

La misma orden se ha de guardar en todas las demas partes de nuestro cuerpo donde se hizierè sedales, aunque los que se hizierè en el escroto, no estàn tan sujetos al riesgo de romperse por ser la parte mas carnosa, y poder cogermas parte de cuero, y carne que en el occipicio; y se advierte, que el torçal que se pusiere para la conservacion de los sedales se ha de mudar cada semana una vez, y si fuere parte muy humeda donde la purgacion abundare, se puede mudar cada semana dos veces

No falta Autor que diga, si no de su autoridad, de otra, que los sedales en el occipicio han de ser derechos, segun la longitud, y rectitud de la parte, y no atrauados; pero desto ay que hazer poco caso, aunque traen algunas razones que parece que conuencen. Lo que yo siento es, que ay cosas mas buenas para escaras, que no para executadas, y si no el curioso vea, y considere quanta dificultad tenga este modo de obrar, y el riesgo a que se expone el

da, y en la veiad padecen mucho engaño, porque la experiencia nos ha mostrado lo contrario.

Las fuentes tienen dos tiempos; vno que mira à la parte curatiua; otro à la preservatiua, el que mira a la parte curatiua es siuerga que mientras durare la enfermedad ha de preservarse este remedio; porque si el Medico de to auiendo hecho todas las diligencias posibles, con metodo, y razon para curar la enfermedad, y ella por su rebeldia no obedecido, y siempre està constante, entonces el Medico apela a las fuentes, como auxilio grande, y seguro, con fin, que diuertiendo el humor que conserva la enfermedad, por otros caminos no conocidos se euacuarà, y alcanzará mediante este auxilio lo que desea, que es la sanidad. Porque como tengo dicho arriba, hazer fuente en brazo, ò en pierna, ò en otra qualquier parte de nuestro cuerpo, no es mas que enflaquecer aquel miembro ignoble, donde se executa, para que se sujete a recibir de los miembros nobles, que viene a ser lo mismo que hazer vn albañal en nuestro cuerpo, demas de los que curar

En que se declara una duda que ay en el vltimo go, sobre si conuiene las fuentes una vez abiertas, boluerlas a cerrar y de hazerlo que daña se puede seguir.

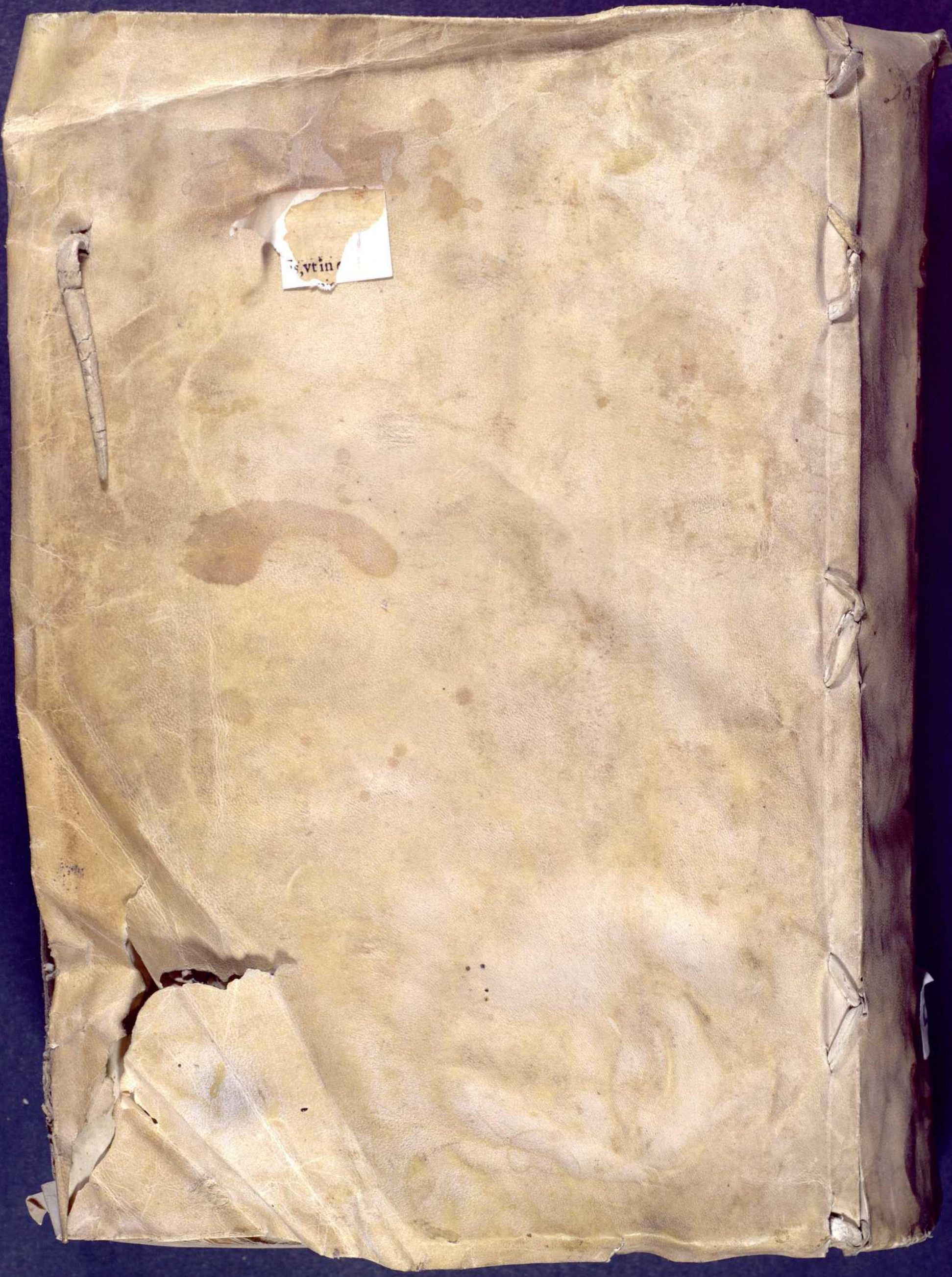
AVn que lo que pretendo tratar en este capitulo es materia mas Medica, que Chirurgical, con otras muchas cosas que en otros capitulos he tocado, y como aquello, y esto, y todo lo demás que en este tratado dixere, lo pongo con la modestia, y recato que acostumbro, debaxo de la proteccion de los doctos Medicos, y correccion de los ingeniosos Cirujanos, y esto con la veneracion, y rendimiento que obligami corto caudal a la grandeza de sus talentos, a los quales apelo para la correccion de mis defectos.

Digo, pues, que el vulgo està lleno de vnos miedos, y temores que oprimen, pareciendoles, que en abriendose vna fuente en qualquiera parte del cuerpo, por qualquier achaque que sea, tienen por muy peligroso el quitarla, y ^{los} Parece que ponen a riesgo su vida,

el enfermo, la razon porque no puede ser longitudinal el sedal, es porque no se puede conseguir la capacidad de cuero, y carne que es necesaria, por lo qual en la aplicacion del cauterio auia de auer mucha dificultad, y lo mismo del torcal.

Porque no quede nada que dezir, me ha parecido hazer en este capitulo vn parrafo, en el qual se diga el modo que se ha de tener de abrir la fuente en el occipicio, que suelen ordenar los Medicos se haga en lugar de sedales, y asi dire lo que he obseruado siempre que se me ha ofrecido fixar fuente en el tal lugar.

Es lo primero, quitar los impedimentos, y embaraços, como en el sedal pero el sitio se aduierete ha de ser vn dedo de traves mas alto, o mas arriba que donde se haze el sedal, por que alli hallarà el Artifice muy lindo sitio, y lugar, y se formara la fuente profunda, respecto de ser la parte mas acomodada, el lugar mas alto que donde se executa el sedal, del modo que se ha de hazer la fuente en el occipicio, se aduierete que alli no se puede aplicar bien la planchuela ordinaria, porque neal-

Handwritten text in Devanagari script, likely a title or library stamp, oriented vertically on the book cover.

1.792